37602/D
Vol I

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
P. P. P. P.
DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS.

HIC EST VT PERHIBENT DOCTORVM CORDA VIRORVM PRIMVS IN HVMANI CORPORIS HISTORIA
JOANNES BAPTISTA MORGAGNVS
natus Forolivii die 25 Februarii anno 1682.
in Patavino Gymnasio e Primaria Sede
Anatomen adhuc docebat anno 1762.
Jean Renard Sculp.

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
P. P. P. P.
DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS
LIBRI QUINQUE.

DISSECTIONES, ET ANIMADVERSIONES, NUNC PRIMUM EDITAS COMPLECTUNTUR PROPEMODUM INNUMERAS, MEDICIS, CHIRURGIS, ANATOMICIS PROFUTURAS.

Multiplex præfixus eſt Index rerum, & nominum accuratiſſimus.

TOMUS PRIMUS

DUOS PRIORES CONTINENS LIBROS.

VENETIIS,
MDCCLXI.
Ex Typographia Remondiniana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

ILLUSTRISSIMIS

ATQUE EXCELLENTISSIMIS VIRIS

ANGELO CONTARENO

ÆDIS S. MARCI PROCURATORI

PAULO RAINERIO

FRANCISCO II. MAUROCENO

EQUITI ET ÆDIS S. MARCI PROCURATORI

TRIUMVIRIS LITTERARIIS

TOTIQUE EORUM ORDINI PRÆSTANTISSIMO

Joannes Baptiſta Morgagnus

F.

SÆpe cogitanti mihi, SENATORES AMPLISSIMI, grataque, ut par eſt, memoria tot, & tanta Auguſti Veſtri SENATUS in me beneficia repetenti, nullum prorſus ex decem Senatus Conſultis ab anno uſque 1711. ad hoc tempus benigniſſime de me factis viſum eſt quod mediocritati huic meæ potius, quam Auctoritati Gra-

viſſimi

viſſimi Magiſtratus Veſtri, debeatur. Referentibus enim qui eum tunc Magiſtratum gerebant, Viris Summis, & in iis Carolo Ruzzino, Aloyſio Piſano, Petro Grimano, qui magnis ſuis quiſque meritis poſtea ad Principatum evecti ſunt, aut hoc eodem digniſſimis Equitibus Jo. Franciſco, & Michaele Maurocenis, aut Ædis S. Marci Spectatiſſimis Procuratoribus Federico Marcello, Laurentio Theupolo, Franciſco Superantio, Joanne Emo, Daniele Bragadeno, aut Marino Georgio, Petro Mocenico, Jo. Petro Paſchalico Præſtantiſſimis Senatoribus, his, inquam, aliis alio tempore, ad SENATUM referentibus, decretum eſt primum, ut in hanc ſuam, toto Orbe Celeberrimam, Academiam honeſtiſſimis conditionibus etiamtum juvenis arceſſerer, mox autem, ut ab nobili in qua locaverat, ſede ad multo nobiliorem aſcenderem; neque enim aut hic, aut uſquam ulla alia eſt cui quiſquam Veſalii, Columbi, Falloppii, Fabricii, Caſſerii, Spigelii, Veslingii, & eorum qui his deinceps ſucceſſerunt, illuſtris famæ non ignarus, Primariam hanc Cathedram Anatomicam facile poſtponat. Paulo poſt quoque decretum eſt, ut a quingenis honorarium creſceret, idque raro exemplo, ad aureos octingenos; noviſſime autem longe rariori, atque adeo intra hos nonaginta annos uni-

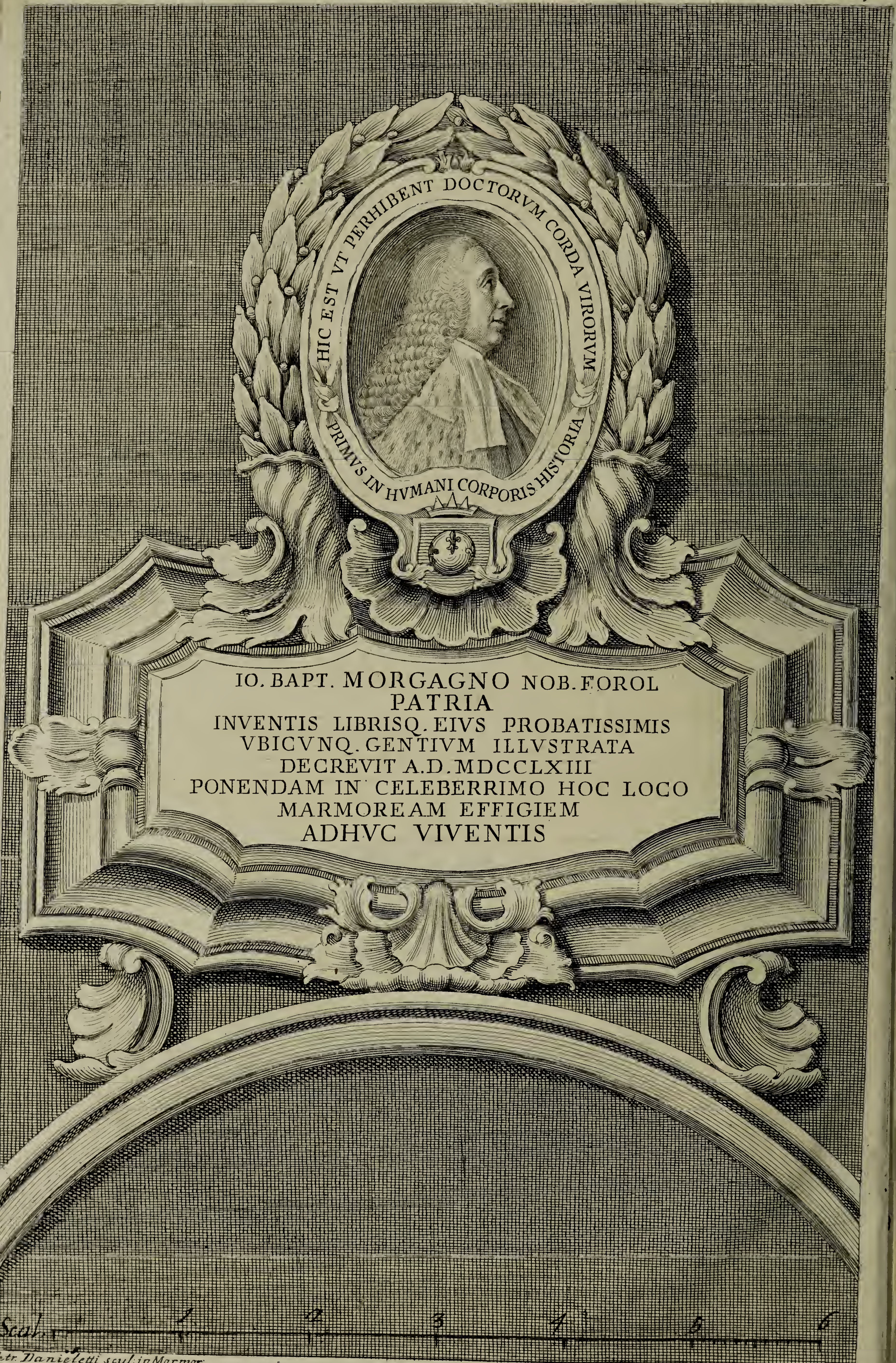
co,

co, ad bis millenos. Ego vero qui nimis aſſentari mihi neſciam, ſicuti priora illa non tam mihi, quam eorum quos nominavi, Auctoritati conceſſa fuiſſe, credo; ita hoc præcipue quod poſtremo dixi, ab Sapientiſſimo Senatu eſſe datum, puto, conſilio Barboni Mauroceni, Ædis Marcianæ Procuratoris meritiſſimi, & Duorum ex Veſtro Ordine Summorum Virorum, quos eadem Honoris amplitudine ornatos, boni Superi Patriæ, & nobis, ut diutiſſime precantibus, reliquere, cum illum, & cæteros quos ſupra laudavi, mœrentibus præpropera vel in ſenio viſa, mors eripuerit. Et Trium quidem eorum conſilium etſi eo ſpectaſſe, non dubito, ut regium Venetæ Munificentiæ exemplum erga Profeſſorem Humanitatis eximium ſuperiore ſæculo extans, iterum noſtro ad ingenia excitanda renovaretur; hoc ipſo tamen quod in me potiſſimum renovari, maluerint, quantus ad cætera Magiſtratus Veſtri in me beneficia velut cumulus, acceſſerit, cæcus eſſem, ſi non perſpicerem, ingratiſſimus, ſi non faterer. Sed non minus ingratus eſſem, ſi reticerem, qua me ſinguli benignitate & coram, & per epiſtolas excipere conſueveritis; per epiſtolas autem? imo vero per Libros etiam Eruditiſſimos, ut cum Rei Litterariæ Venetorum Hiſtoria ad ſeros poſteros meum ſit nomen perventurum iis titulis exornatum, quos,

ut

ut a tanto Viro datos, olim credar promeruiſſe. Eadem ergo qua me ſoletis, & qua tot, ac talia cum Majores Veſtri, tum Vos, Senatores Amplissimi, in me contuliſtis, ſingulari benignitate oro, atque obſecro, ut hæc mea, ultima fortaſſe, ſcripta accipiatis, teſtificatura, ut cætera me defecerint, certe voluntatem Vobis inſerviendi in erudienda per tot annos mihi commendata Juventute non defeciſſe. Faxit Deus, ut meis votis felix reſpondeat exitus, in quibus illud quidem eſt, ut vel me mortuo, his perlectis libris illa proficiat; ſed hoc in primis, ut Vos incolumes Rei Veſtræ Publicæ, & huic Gymnaſio quam diutiſſime conſervet.

...tr. Danieletti scul. in Marmor. *Jo. Renard sc. in ære*

BENIGNE LECTURO

AUCTOR.

QUÆ duo C. Lucilius, ut eſt apud Tullium (*a*), dicere ſolebat, *ea quæ ſcriberet, neque ab indoctiſſimis, neque ab doctiſſimis legi velle*, horum ego pariter utrumque hic dicerem, ſi ut juvare cupio non indoctiſſimos, ſic me viciſſim ab doctiſſimis adjuvari non averem. Duo enim mihi in his edendis Scriptis propoſui, alterum illud, ut Studioſæ Juventuti, alterum hoc, & præcipuum, ut omnibus, ſed doctorum accedente auxilio, prodeſſem. Id quale ſit, ex Præfatione hac apparebit.

2. Theophilus Bonetus de Medica Facultate, atque adeo de univerſo hominum genere egregie, ſiquis alius, meritus eſt, cum anno 1679. libros qui *Sepulchretum* inſcribuntur, vulgavit. Eorum enim quos morbi ſuſtulerant, diſſectiones, quotquot potuit, colligens, & in ordinem redigens, corpus ex omnibus unum confecit; ut quæ per innumera Auctorum volumina diſperſæ non magnam afferebant utilitatem, conjunctæ, ordinatæque maximam afferrent. Cum editum Opus pleriſque omnibus, ut par erat, perplacuiſſet; idem, ſed parte minimum tertia auctius, prodiit anno 1700. cura, & ſtudio Jo. Jacobi Mangeti. De hac igitur nos, ut pleniori, editione loquemur.

3. Et primum ſiqui ſunt qui utriuſque illorum conſilium, animum, laborem magnis efferant laudibus, cum his ultro facimus, & faciendum cenſemus. Sed cum apud Viros, cæteroquin Præſtantiſſimos, legimus, Sepulchretum *diligentia incomparabili, ex omnibus optima colligendo, & redigendo ad capita*, eſſe confectum, atque alia hujuſmodi; utinam in his quoque adſtipulari poſſemus. Cur vero me quidem non poſſe, credam, mox indicabo, ſemper tamen eorum memor quæ modo ultro dedi, & præterea novæ, ac vaſtæ adeo ſuſceptæ provinciæ duos, haud amplius, homines, quantumvis induſtrios, non eſſe pares; quandoquidem, ut eſt in Iliadis, opinor, quarto, *non ſimul omnia Dii dederunt hominibus*, & in duodecimo, *multorum autem opus melius*.

4. Quæ tametſi libens & agnoſco, & fateor; tamen ſi Opus tam utile deinceps utilius reddendum eſt; reticeri non debet, ſupereſſe apud Auctores tum veteres, tum ita recentes, ut ante alteram Sepulchreti editionem extarent, ſupereſſe, inquam, ut aliorum qui ibi ne nominantur quidem, ſic aliorum etiam qui nominantur, Obſervationes haud ita paucas, dignas ſane quæ minime omitterentur: contra autem, omittendas fuiſſe tum quæ ſemel jam poſitæ, in una eademque Sectione, & nonnunquam in una atque eadem pagina, per incuriam repetuntur, tum præſertim quæ a verſuto quodam Scriptore ita transformatæ ſunt, ut ſi ægrorum nomina, & conditionem, & civitatem ſpectes, novæ appareant; at ſi res ipſas, atque ſententiam, continuo intelligas, eaſdem omnino eſſe quæ ex veris Auctoribus ſupra leguntur. Huc eas adde, in quibus vel mediocriter in ſanorum, morbidorumque corporum ſectionibus exercitati facile agnoſcant, aut quæ ſecundum naturam ſunt, pro morboſis, aut quæ ad certum quoddam pertinent læſionis genus, pro longe altero eſſe propoſita, ut puta aneuryſma pro abſceſſu: quæ nimirum Obſervationes aut accipiendæ non erant, aut certe non ſine aliqua ſubjecta dubitatione ponendæ. Mitto quæ ad illud, ad quod attinebant, caput non ſunt redactæ, quæ male ex autographo deſcriptæ, quæ ex quo ſint Auctore, neſcias, aut quas ejus cujus non ſunt, eſſe credas: ne multa, quidquid præterea operarum incuriæ, aut inſcitiæ imputare malueris, libenter mitto; quanquam non emendata in graviſſimos errores conji-

(*a*) l. 2. de Orat.

cere legentes poſſunt, & niſi emendentur, Operis minuunt utilitatem. Quam & alia duo vehementer imminuunt, de quibus continuo verba faciam, hic interim confirmans, quæ hactenus dixi omnia; non temere dicta fuiſſe, quicunque hos meos verſaverint libros, planiſſime eſſe cognituros.

5. Cum rari ſint morbi, longiores præſertim, ad quos non alius aliquis ſe adjungat, aut plura, variaque non accedant ſymptomata; propterea illorum ſingulæ Obſervationes, ubi ſub eo capite ad quod potiſſimum videntur ſpectare, plene atque ex toto propoſitæ fuerint, ſub aliis quoque capitibus ad quæ præterea pertinent, ſunt certe commemorandæ, paucis quidem verbis, ſed quæ locum illum ipſum indicent, in quo ſtatim poſſit lector, cui totæ legendæ ſunt, totas reperire. Neque enim, ut fit in Sepulchreto, ſatis eſt Sectionem quæ plurimas ſæpius continet, deſignare, velut ad Obſervationem illam; ut ex innumeris unam ſaltem, exempli cauſa, proferam; Jo. Petri Lotichii, quæ præterquam quod non ſub omnibus ſub quibus debebat, capitibus commemorata eſt, in quatuor, ſub quibus commemoratur, *de Dolore Capitis* Obſ. X. *de Inſomniis, & Incubo* Obſ. II. *de Vertigine* Obſ. VII. & *de Convulſione* Obſ. XIII. ſemper in *Sectione* indicatur *de Melancholia*. Verſet igitur lector neceſſe eſt Sectionem hanc univerſam, id eſt quinquaginta, ex quibus conſtat, Obſervationes, ut illam tandem, neque ita facile, inveniat, quæ ibi eſt XXXI. Dixi autem neque ita facile, quoniam in omnibus iis quatuor locis ſic incipit *Juvenis*, hic autem ſic *Famulus mercatoris*. Verum ubi perlegerit, & illam eſſe ad quam rejiciebatur, cognoverit, putaſne, ibi totam habere? Non habet certe. Deeſt enim externa morbi cauſa, propinatum philtrum, deſuntque alia, quæ deeſſe, ne ſuſpicetur quidem, niſi forte aut incidat in illum *de Dolore Capitis* locum, aut quod melius eſſet, auctorem ipſum Lotichium legat. Sed ut illud tantum de quo dicere cœpimus, attendamus, quantum videlicet temporis inſumere oporteat ad id quod quæritur, reperiendum; vides profecto, multo utilius Opus fuiſſe futurum, ſi tota Obſervatio ſemel ubi commodius fuiſſet, propoſita, & certo numero deſignata, per hunc, ubicunque commemoranda erat, nec per Sectionem dumtaxat, eſſet indicata.

6. Longe autem majorem adjecti Operi duo ſaltem accuratiſſimi Indices præbuiſſent utilitatem. Memini, cum Bononiam, ubi tunc degebam, recuſum nuper Sepulchretum fuiſſet importatum, me vehementer eſſe gaviſum, dum in ejus fronte editum legerem *cum Indicibus neceſſariis*. Sed gaudium tandiu perſtitit, donec hos quærens, unum tantummodo eſſe, vidi, qui nihil, niſi præfixos Obſervationibus titulos, contineret: quorum plurimi cum ipſi quoque aut latenter, aut aperte, nec diſſimulanter ſint manci, omnes autem haud alio quam Obſervationes, ordine propoſiti; dici non poteſt, quot ſymptomata, aut quot item læſiones Partium in Obſervationibus quidem deſcribantur, per Indicem autem neque deſignentur, nec ſingula, nec ſingulæ una cum ſui ſimilibus exhibeantur. Unde ingentis Operis magna ex parte utilitas perit, quæ inde præſertim extitiſſet, ſi plura ſimilia ſymptomata præſto eſſent quæ cum pluribus læſionibus, inter ſe aut ſimilibus, aut diſſimilibus, facile poſſes comparare, & ſic intelligere, quænam illorum ſæpius, aut rarius, aut nunquam cum harum utrolibet genere jungantur. Memini quoque, jam tum, ut juventus audet vel de maxime arduis, & labore pleniſſimis rebus cogitationes ſuſcipere, non deſperaſſe me, quin, ſi diuturnum olim daretur otium, cum cætera quæ dixi in Sepulchreto deſiderari, aliaque præterea, tum præſertim quod ad Indices ſpectat, & qua ratione, ſupplerem, imo cogitatum hoc meum cum Inclyta illa quam nunc Inſtituti Scientiarum vocant, Academia communicaſſe.

7. Alia autem quæ, ut modo innuebam, in Sepulchreto præterea deſiderantur, fere ad Scholia attinent. Quorum multa eſſe æquo longiora, non dubitabam; ſed tanto longiora videri, quod ſæpe utiliorum loco aut minus utilia, aut minus probanda exhiberent, imo nonnunquam iterarent. Utilius fuiſſet ne bona quidem repetere, ſed jam ſemel poſita, verbo, ſi iterum opus eſſet, ubi eſſent poſita indicare, dubitationes ad quædam Obſervationum loca opportune ſubjicere, ad alia quantum cum aliis conſentiant Obſervationibus, animadvertere, ad alia quæ inde ad Medicinæ partem illuſtrandam ſive theoricam, ſive potiſſimum practicam conſequerentur, docere, ad alia demum quæ minus facile intelligi poſſe viderentur, non per doctrinas aut jam deſertas, aut apud pleroſque in dubium vocatas, ſed per magis probabiles, faciles, & quoad ejus fieri poſſet,

com-

communes explicare. Et horum quidem omnium aliqua in Sepulchreti Scholiis aliquando facta eſſe, non inficior, & quæ doctrinæ, cum Bonetus viveret, dominarentur, non ignoro. Verum non de eo redarguendo hic agitur; ſed de ejus Opere, ut hæc ferunt tempora, magis proficuo reddendo.

8. Cum igitur omnia quæ de Sepulchreto dixi, non ſemel animo poſtea verſaſſem, & quantulumcunque poſſem ad ejus augendam utilitatem conferre denique cœpiſſem; me vehementer in propoſito confirmarunt quæ in novis, ſubinde prodeuntibus, Doctorum Hominum Scriptis legebam, illo *Opere vix aliud utilius eſſe*, aut quod *magis mereretur ſuppleri*, *& ad noſtra tempora deduci*: item *mirum*, *quantum adaugeri*, *& meliore Indice pro ſtudentium commoditate inſtrui poſſet*: verum; ut cætera prætermittam; *longe tamen majori laude*, *atque honore dignum futurum* Boneti *laborem fuiſſe*, *ſi partim in ſeligendis*, *atque ad ſingulos morbos*, *tanquam capita*, *referendis Obſervationibus aliquanto accuratior fuiſſet*, *partim in Scholiis*, *adnotationibuſque monuiſſet*, *quæ hinc inde incerta*, *aut prorſus falſa*, *atque ab auctoribus ſuis parum recte expoſita fuerint*. Nunc in re quæ ad omnes, neque hac tantum, ſed & inſequentibus ætatibus ſpectat, quid a me uno, & quatenus hic expectare æquum ſit, ut judicari facile queat; unde mihi prima hos libros ſcribendi occaſio data ſit, non eſt reticendum.

9. Editis jam Anatomicis Valſalvæ Scriptis, & Epiſtolis in illa meis, forte accidit, ut cum Patavio, ſicuti illis annis haud raro ſolebam, æſtivo tempore receſſiſſem, conveniret me ſæpius optimus Juvenis, egregiæ indolis, & cum aliis, tum præſertim Rei Medicæ, ſtudiis deditus. Qui cum illa, eaſque perlegiſſet, identidem me in eum ſermonem, quo nullus mihi jucundior eſt, revocabat, de Præceptoribus videlicet meis, Valſalva in primis, & Albertino, quorum vel minuſculas in medendo conſuetudines cognoſcere avebat: quin de meis quoque ipſis, nedum illorum, & Obſervatis, & Cogitatis ſubinde ſciſcitabatur. Quæ inter cum illa forte, ut fit in colloquiis, aperuiſſem quæ ad Sepulchretum attinebant; omnibus me fatigare precibus nunquam deſtitit, ut in ea præ cæteris incumberem, & quando in Commentariolo de Valſalvæ Vita, promiſeram, daturum me operam, ut ejus plurimas, quæ ſupereſſent, eodem ſpectantes, Obſervationes prodirent, cum iis conjungerem meas, & in utriſque exemplo quaſi quodam oſtenderem, quid in nova Sepulchreti editione, ab ſe fortaſſe, ſi Amici auxiliarentur, aliquando ſuſcipienda, deſiderarem. Familiariter, ut vellem, ſcriberem, ſicque illa etiam quæ in colloquiis dixeram, aliaque ſimilia, minuta quantumlibet, at ſibi gratiſſima, interjicerem. Quid quæris? Exorari me ſivi. Res enim flagitabatur, quam in illo Commentariolo ex parte pollicitus fueram, ex parte autem haud inutilem fore, ſperabam, ſi ex ſententia ſuccederet, poſſetque recenſita poſtea, atque edita, aliquando ad idem laboris genus me longe meliores excitare. Hac mente, Patavium reverſus, facere periculum cœpi aliquot miſſis ad Amicum Epiſtolis. Quas illi non diſplicuiſſe, duo oſtenderunt, alterum, quod me ſuis aſſiduis flagitationibus ad alias, atque alias deinceps mittendas, ad ſeptuageſimam uſque perduxit; alterum, quod eaſdem mihi, ut recenſerem, petenti, non antea remiſit, quam ſancte promitterem, nihil me eſſe detracturum.

10. Intelligis, benigne Lector, cur initio dixerim, hæc mea ab indoctiſſimis legi nolle, dicturus pariter, neque ab doctiſſimis, ſi ea tantummodo continerent quæ ille retineri voluit, nempe quæ Studioſis Adoleſcentibus prodeſſe poſſent. At vero hic mihi non licet Lucilianum illud (*b*) meum facere, *Perſium non curo legere hæc*: *Lælium Decimum volo*; imo Perſios, id eſt doctiſſimos, cupio, qui cætera Decimis Læliis, ideſt non illitteratis Juvenibus relinquentes, conſilium dumtaxat, & deſiderium perpendant meum, &, ſi forte non diſpliceat, aſſenſu; ſi melius fieri poſſe, credant, monitis adjuvent, & exemplo, ut ex Sepulchreto denique utilitas quanta maxima poteſt, capiatur. Quo facilius utrumlibet faciant, quidquid his Epiſtolis in hunc finem ipſe præſtiterim, quanto paucioribus licebit in re multiplici, & varia dilucide narranda, proponam.

11. Obſervationes (ab his enim incipiam, ut eundem fere quo ſupra uſus ſum, ordinem conſervem) Obſervationes, inquam, illas quas animadverti ſive ex Veteribus, ſive ex Recentioribus in Sepulchreto exhiberi potuiſſe, nec tamen exhibitas eſſe, illaſque inſuper quæ ab altera ejus editione ad hoc uſque tempus pro-

(*b*) Ciceron. l. cit.

dierunt, ſuis ſub capitibus indicavi, quæcunque inter ſcribendum ſuccurrerunt. Quod ideo dico, ut omnes ſciant, ſupereſſe quæ addantur, quamplurimas; neque enim ex iis quos perlegeram, libris cunctæ, ex iis vero quos non videram, certe nullæ ſuccurrere potuerunt: multos autem non vidi aut quia non huc fuerant his Europæ calamitoſis temporibus importati, aut quia iis linguis quas non ſatis calleo, ab Auctoribus erant ſcripti; neque enim interpretibus quibuslibet, in rebus præſertim ejuſmodi, plurimum fidere conſuevi. In ſingulis quoque Sepulchreti Sectionibus; ſi paucas ex prioribus excipias; quæ non ſemel Obſervationes aut per incuriam, aut ob fucum a transformatoris verſutia factum, proponantur, & in quibus aut ſana pro morbidis, aut morbus pro morbo alio deſcribatur, aut typographus oſcitanter, graviterque peccaverit, quantum animadvertere potui, notare non omiſi; ut non levem opem vel in minutis, ſed non levis ſæpe momenti, rebus, iis qui rurſus Sepulchretum ſint edituri, mihi videar attuliſſe. Utinam parem opem afferre licuiſſet ſive cum lectores alio rejiciuntur, ubi plenius deſcriptam hanc, aut illam Obſervationem reperiant, nec ſignanter indicatur Obſervationis ejuſdem numerus, ſive cum obruuntur longiſſimis Scholiis, nec tamen utiliora, ſed modo ſupervacua, modo repetita, modo falſa, aut perquam dubia continentibus. De quibus interdum quidem admonui; at ſemper facere infinitum fuiſſet. Ad Indices autem conficiendos, quam neceſſarios, tam longi, graviſque laboris, otium mihi defuiſſe, non eſt cur ſcientibus dicam. Satis ſuperque iis qui æqui ſint, viſum iri, ſpero, quod hac ætate, nemine adjuvante, ne diſcipulo quidem, aut amanuenſe, cum in his ultimis, tum in cæteris de quibus dictum eſt, quæ diſtinctius omnia nunc ordine recenſebuntur, exemplo ſaltem qualicunque oſtenderim meo, qua ratione exiſtimem, Sepulchretum auctius, ſimulque utilius aliquando reddi poſſe.

12. Igitur ineditas ad hoc tempus Obſervationes profero, bene multas Valſalvæ, Amicorum non paucas, maxima autem ex parte meas. Primis & meriti, & honoris cauſa primum in ſingulis capitibus locum tribuo. Illas eadem cura qua alia olim, ut in ejus Vita dictum eſt, collectas, & ubi italice ſcriptæ fuerant, latine redditas, omnes autem ita, ut ipſum optare conſueviſſe, ſciebam, reſcriptas, ea fide propono, ut ſicubi nonnunquam ſubdubitavi, an recte intelligerem, ipſa ejus maluerim verba producere, nihil uſquam detrahens, aut addens, niſi ex illius ore acceptum, quod in paucis accidit, quas mihi diligenter narraverat, non ſcripſerat, Obſervationibus. Cæteras enim ex ejus chartis aut inter ſe nexis, aut ſolutis excepi. Quas omnes chartas, ubi Obſervationes, Experimenta, aliaque his Epiſtolis propoſita, jam ſatis excerpſeram, etſi poſtmodo ita, uti antea fuerant, & numeratas, & obſignatas reddidi illius Genero Ludovico Monteſanio Viro Cl. qui Bononienſis Scientiarum Inſtituto a Bibliotheca eſt; tamen ſi quis forte aliquam velit cum his meis conferre deſcriptionibus, & ex me quærat, quo illam ſigno in tanto chartarum numero invenire poſſit, docere non gravabor, ut neque litteras oſtendere, per quas mecum ſuas, quibus utor, Obſervationes Amici communicarunt, ſpectata omnes fide, peritia, & diligentia. Nam quod denique ad meas attinet, quo ſingulas anno, menſe, loco, & quibus adſtantibus, aut adjuvantibus, habuerim, ſemper, niſi antea ſatis ſignificaveram, diſerte adſcripſi. Et non modo ætatem, & ſexum, ſed & alia, quantum ſcire, & noſſe licuit, quæ de ægrotantibus requirit Peyerus (*c*), & in iis, quæ ad curationem adhibitam ſpectant, adnotavi: quanquam admonendus es, ne mihi uſquam, aut Valſalvæ curationem ullam, niſi ſiquam a nobis præſcriptam fuiſſe, dicemus, magis imputes, quam morborum externas cauſas, & ſymptomata; ut enim hæc, ita & curationem narramus. In ipſis autem diſſectionibus deſcribendis cavendum præ cæteris mihi duxi, ne quod in aliorum certis quibuſdam deſcriptionibus improbarem, ipſe admitterem, ſi quæ aut ſecundum naturam ſunt, aut non extra naturæ modum, ut quædam ſunt varietates, ea tanquam morboſa proponerem. Dedi quoque operam, ne hiſtorias dividerem, ſed totas ſemel exhiberem, aut ſiquando; perraro autem id contigit; conducibilius viſum eſt dividere, aut, quod perſæpe accidit, commmemorare; ſemper indicarem eum ipſum locum in quo aut reliqua pars, aut tota hiſtoria continuo poſſet inveniri; nunquam repeterem, ne tum

(*c*) Meth. Hiſt. Anat. Medic. c. 2. & 3.

tum quidem cum olim in aliquo ex meis Scriptis jam propoſita fuiſſet ſatis ; quippe *odioſum* haud ſecus ac Homerico Ulyſſi (*d*), *odioſum*, inquam , *mihi eſt iterum aperte dicta narrare*. Sic enim revera nimis longæ fiunt hiſtoriæ ; non cum omnia quæ ad prægreſſas morbi cauſas, & ad ſymptomata (quæ utinam ambæ res cunctæ ſemper notæ eſſe potuiſſent) aut ad Partium læſiones attinent in cadavere animadverſas, accurate deſcribuntur . Quin etiam ſæpe cauſæ ſunt , cur in utriſque non modo quæ fuerint ; ſed & nonnulla quæ defuerint, diſerte, ut feci, ſint adnotanda.

13. Quid vero dicam de ſcholiorum prolixitate ? Non equidem ignorabam , & minus gratam eſſe pleriſque, & quibuſdam minus probatam ; quanquam Peyerum, qui ex his eſt (*e*), hiſtoriæ ſuæ (*f*) Scholium adjunxiſſe video ſeptem paginis quam ipſa , longius. Sed primum dico , non quidquid in his meis libris præter hiſtorias eſt, Scholia eſſe. Deinde aio, ſi præſtanda in meis fuerant quæ in multis dixi (*g*) Sepulchreti Scholiis deſiderari, me brevem eſſe non potuiſſe. Quid ? quod erant certe ſimul Obſervationes propemodum innumeræ , quæ illi adderentur, indicandæ, ſimul quid in iis ex quibus jam conſtabat, ſeligendis, deſcribendis, diſponendis, deſignandis, aut ob rerum copiam, aut propter incuriam typographorum peccatum fuerat ſæpenumero, oſtendendum. Hic quæres fortaſſis, an non ſæpicule peccaſſe me quoque, credam, non jam dico in operarum, a quibus nimirum longe aberam, hallucinationibus prohibendis; ſed in eo ipſo dico quod præſertim illis in Scholiis minus probabam , in doctrinarum videlicet, ac ſententiarum delectu, per quas explicarem Obſervationes , faciliorum, probabiliorum , magis communium , ſeu quas plerique in dubium non revocaſſent ? Ego vero is ſum qui, ſiquis alius , nihil humani a me alienum putem, neque in ea re modo, ſed in aliis etiam . In ea re tamen, memor ad quem ſcriberem, dedi operam , quantum potui , ne abſtruſis, & arduis, ſed obviis, planiſque , neque ſingularibus , ſed fere communibus uterer explicandi rationibus, fere, inquam, communibus eo tempore quo ſcribere incepi . Multum enim jam ſcriptio proceſſerat, cum repente agitari cœptæ ſunt controverſiæ quædam, propter quas cum operoſius fuiſſet ſcripta mutare , ſatis fore, credidi, ſi in his quæ ſcribenda ſupererant, ita me gererem, ut nemo jure conqueri poſſet, præſertim cum per me cuique & tum, & antea aperte liceret, ſi quid forte minus probaret , id aliter explicare ad arbitrium ſuum. Neque enim præcipuum in hoc vertitur propoſitum meum: neque, ſi Obſervata excipias, aliud præſto ; reliqua haud ſecus ac ſi a me non eſſent, probare malis, an improbare, libens permitto, veritus alioqui, ne cum ex opinione loquimur, etſi veri ſimilia ſequamur, aliquis tamen aliquando exiſtat qui in nos intorqueat illud Homericum (*h*), *Dixit mendacia multa, dicens veris ſimilia*. Quamobrem neque in explicationibus multus fui, libentiuſque interjeci alia ad faciendam Medicinam ſpectantia, alia ad ejus, alia ad Anatomes hiſtoriam, alia denique ad alia ſtudia illius ad quem ſcriberem, Juvenis attinentia, ut vel ſic ejus animum pauliſper abducerem ab horrida morborum, & cadaverum perpetua tractatione. Quæ omnia ſi probe perpenderis, & ab Scholiis ſejunxeris; facile intelliges, quæ proprie ad hæc pertineant, adeo multa non eſſe: aut ſi tamen eſſe multa, exiſtimes; fac meo non gravate relinquas *Lælio*, & ſic cogites , illa , atque alia quæ tibi diſpliceant , ea fortaſſe mihi quoque nunc diſplicere; ſed ea ipſa eſſe, quæ ne demerem, ipſe me obſtrinxit.

14. Antequam de Indicibus adjectis dico, noli expectare, ut hic quædam iterem quæ in Præfatione poſui ad Epiſtolas Anatomicas. Satis ibi (*i*) dictum eſt unde omnes intelligant, cur tandiu in hoc quoque Opere, illius in plurimis ſimili, perſcribendo moratus ſim, & cur per Epiſtolas ſcripſerim. Vel ſi ibi dicta non ſatis ſunt ; moræ juſtiſſimam cauſam ad alias adde auctam adeo ab illo tempore ad hoc ætatem, ut recenſita, quantum licuit , hæc omnia ſub anno prodeant ex quo natus ſum, propemodum octogeſimo . Cur vero per Epiſtolas ſcripta; non tam poſt recentium , veterumque Medicorum exemplum (quos inter Manardus (*k*) Archigenem, & Themiſonem recenſet, quorum alter, Galeno teſtante, undecim, alter, Paulo teſte, decem ſcripſit Epiſtolarum Medicinalium libros) quam poſt ſummos Anatomicos, a me ibidem (*l*) nominatos, qui vel

(*d*) Odyſſ. l. 12. in fin. (*e*) Meth. cit. c. 5. in fin. (*f*) Ibid. c. 6. (*g*) ſupra, n. 7.
(*h*) Odyſſ. l. 19. (*i*) n. 1. & ſeqq. (*k*) l. 1. Epiſt. Medic. 1. (*l*) n. 3.

vel multo longiores quam ego, Epiſtolas edidere, minus in præſentia mirandum eſt, cum ſupra (*m*) oſtenderim, unde mihi has ſcribendi occaſio orta ſit, & Epiſtolæ ipſæ paſſim quocum agerem, plane commonſtrent, opportune quidem; ſic enim ad Amicum Juvenem plura ſimul ſcribere decuit, per quæ Auditores proficiant mei. Et quamvis Plinius minor (*n*) Litteras ad Tacitum ſuas his verbis concludat, *aliud eſt Amico, aliud omnibus ſcribere*; tamen cum cæteris eas ipſas Litteras publicavit, non dubitans, fore, ut eaſdem cum omnes legerent, non omnibus tamen ſcriptas fuiſſe, cogitarent. Nec quod has Epiſtolas videas in Libros diviſas, aliter me de his ſentire, credas, quam de meis illis Anatomicis (*o*). In eadem ſententia perſto, idque apparere ſic ſatis, puto, ab numerorum quibus ſingulæ deſignantur, ſerie per diviſionem illam non interrupta: id quod inſuper non modo ad Indices conficiendos, ſed & paſſim ad hanc, aut illam, ut opus erat, Epiſtolam, indicandam, ut magis expeditum, ſic magis mihi commodum fuit, & aliis fortaſſe erit. Iſta autem Librorum inſcriptio, iſtaque in Libros diviſio longe aliis de cauſis eſt inſtituta. Id enim optabant Bibliopolæ: id poſtulabat Sepulchreti, de quo agebatur, in Libros diſtributio: id denique peropportune reſpondebat juſtiſſimo, quod ſtatim exponam, cogitato cuidam meo.

15. Scilicet qui adoleſcens non omiſiſſem erga primam quæ me exceperat, Scientiarum Academiam grati animi ſenſa publica ſignificatione patefacere, eamque ſignificationem vidiſſem eadem ſumma benignitate ab illa acceptam, qua tot antea benefacta contulerat, quot in ejus elegantiſſima Hiſtoria (*p*) is qui ipſi, & Bononienſi Scientiarum Inſtituto a ſecretis eſt, memoravit Celeberrimus Vir Franciſcus Maria Zanottus; num committerem ſenex, ut prorſus ingratus morerer in quinque alias nobiliſſimas univerſæ Europæ Scientiarum Academias, quæ me deinceps perbenigne, perque honorifice inter ſuos cooptarunt Sodales? Igitur cum mihi nihil eſſet, aut fore ſperarem, per quod memorem beneficiorum animum, quomodocunque poſſem, oſtenderem, niſi ad ſingulas allegarem qui ſimul hunc animum, & obſequium teſtarentur meum, ſimul hujus Operis exemplar offerrent, rogarentque, ut qualecunque eſſet, pro ſua quæque ſpectata Humanitate æqui bonique conſuleret; hanc mihi rationem, occaſionemque exiſtimavi non amittendam. Atque ut hæc omnibus eſſent nota, commode accidit, ut Librorum numerus in quos Epiſtolæ hæ meæ eſſent quaſi per ſe diviſæ, reſponderet numero Academiarum ita, uti Libris præfigere poſſem ſingulis eas ipſas Litteras quæ oſtenderent quid illarum ſingulis cuperem meis verbis ſignificari. Præfixi autem non alio ſervato ordine, quam temporis quo in earum quamque ſum cooptatus: atque ut magis a quibuſque perlegerentur, alia, atque alia meis grati, & obſequentis animi teſtificationibus adjeci, & ex quinque illis Epiſtolis totidem quaſi Præfationes feci, quibus diſſectorum poſt morbos cadaverum quæ ſit utilitas, demonſtrarem. Itaque in prima nonnullis occurri, qui eam utilitatem auſi ſunt in dubium vocare, & quomodo ſint ab diſſecantibus, & ſedem, cauſamque morbi ex diſſectione arguentibus alioquin faciles, quæ objiciuntur, deceptiones vitandæ, cavendæque, indicavi. In altera eandem utilitatem comprobavi ex ſumma conſenſione Medicorum fere omnium, quotquot apud excultas quaſque Nationes a vetuſtiſſimis uſque temporibus in primis floruere, ſingularum in hanc rem merita, & plerorumque nomina ex ordine proponens, eorum præſertim qui ante Bonetum ex propriis, aut ex alienis etiam Obſervationibus conficere Sepulchretum voluerunt. Tertia iis potiſſimum reſponſum eſt, qui, quoniam ad primas illas abditiſſimas, & ſenſibus omnino inacceſſas morborum cauſas retegendas inutiles ſunt diſſectiones, ideo fruſtra inſtitui, putant, quaſi nullas intus evidentes cauſas retegerent, aut harum inutilis notitia eſſet propterea quia, his ipſis cognitis, haud pauci nihilominus morbi non ſanantur. Quarta diſquiritur, poſt rariorem (nam & horum quoſdam ſecuimus) an poſt magis communem morbum denatos diſſecare utilius ſit. Quincta denique etſi tum ſanorum, tum morbo confectorum Anatome ſit neceſſaria; hanc tamen illa multo eſſe utiliorem, oſtenditur. Quæ omnia ut prætermittenda, alia ob aliam cauſam, non erant, ita ſi in hanc unam eſſent Præfationem conjecta; ex longa, qualem prorſus cætera in hac dicenda requirebant, multo longiſſimam feciſſent.

16. Re-

(*m*) n. 9. (*n*) l. 6. Epiſt. 16. (*o*) Præfat. indicat. n. 3.
(*p*) Commentar. de Bonon. Sc. Inſt. Tom. 1. ubi de ejus Academia c. 1. & ſeqq.

16. Reliquum eſt, ut de Indicibus tandem loquamur. Quatuor dedimus. Quorum breviſſimus eſt primus, longiſſimus ultimus. Nam primus nihil præter argumenta ſingularum Epiſtolarum, earumque ordinem præmonſtrat. Quo de ordine mihi deliberandum non fuit, Bonetum neceſſario ſequenti. Is autem, ut tunc plerique ſolebant Medici, fere Alexandrum Trallianum ſecutus eſt, qui, ut Freindius (q) animadvertit, cum *cæteri morbos admodum perturbate collocaſſent, hos* ipſe *conſequenter a Capite ad Pedes diſpoſuit*. Habes cauſam, quare cum potius ab Apoplexia voluiſſem initium ducere, ut quo de Morbo & plures habeo Obſervationes, & plura, ac varia adnotare potui, unde facilius, & certius cognoſceres quid in his libris præſtitum ſit; ab Dolore tamen Capitis cum Boneto incipere debuerim. Ultimus autem Index propterea uberrimus eſt, quia ſingillatim monſtrat quidquid paulo dignius adnotatione videri poteſt, ſive Anatome utralibet, ejuſque Hiſtoria, & certæ quædam controverſiæ ſpectentur, ſeu varietates, aliaque minus frequentia, ſeu Medica aut monita, aut obſervata, & a quibus ſint, quæ a nobis haud ſunt, nunc primum propoſitæ diſſectiones. Morem enim ſervavimus noſtrum, ut diſerte ſua cuique tribueremus, itemque ut Recentiores bene de noſtra Facultate, aut de nobis meritos (qui utinam omnes viverent) Auctores pleroſque Clariſſimos laudaremus; Veterum autem dumtaxat, aut certe non amplius viventium lapſus aliquos, ne juniores eorum falleret auctoritas, nominatim indicaremus. Inter quæ præſertim, quippe ad inſtitutum noſtrum præcipuum attinentes, illi deſignantur loci, ubi in Sepulchreto quæ deſiderari, quæ corrigi, quæ demi, in primis autem quæ addi poſſe viſa ſint, non reticendum eſſe, credidimus.

17. Ad idem autem inſtitutum, ſiquid aliud, duo certe attinent reliqui Indices ſecundus, & tertius, ut pote quos non tam confecimus, ut Obſervationes his libris propoſitæ, quam ut ſi Viris Doctiſſimis Index forte neuter diſpliceat, haud diſſimili ratione illæ quoque omnes quæ in Sepulchreto jam extant, aut deinceps addendæ ſunt, in promptu non modo ipſæ, verum & ſingula quæ continent, eſſe poſſint, & ſic pleniorem multo utilitatem afferre. Horum igitur Indicum alter quæ in vivis, alter quæ in mortuis obſervata ſunt, monſtrat; ut ſiquis Medicus ſingulare aliquod aut aliud ſymptoma in ægro animadvertat, & ſcire cupiat, quæ interna læſio illi ſoleat ſymptomati reſpondere, aut ſiquis Anatomicus ſingularem aliquam læſionem in cadavere quopiam offendat, & noſſe aveat quod ſymptoma in aliis læſionem ejuſmodi præceſſerit; Medicus primo de his duobus Indice inſpecto, Anatomicus autem altero, Obſervationem quæ habeat ambo, ſi ambo a nobis obſervata ſint, continuo, & eo facilius inveniat, quia ubi de aliquo ſymptomate, aut de alicujus Partis læſione indicare plura oportuit, ſingula non ſine certo ordine ſunt indicata. Nec vero ſymptomata ſolum, & morbos primus Index monſtrabit, ſed & alia quæ addere perutile eſſe, duximus, ut morbi prævias externas cauſas, ut victus genus, ut viduam vitam, aut virgineam, ut teneram ætatem, aut decrepitam, ut artem denique, & opificium; ut ſiquis rurſus de Virginum, aut Puerorum, aut Senum, aut, Ramazzinum noſtrum imitari cupiens, ejuſve librum augere, de Artificum Morbis ſcribere inſtituat: is habeat unde ſciat tum quibus priores illi, iidemque, aut alii artifices obnoxii ſint morbis, tum quæ in eorum cadaveribus vitia ſoleant deprehendi. Neque in altero Indice omiſimus quod ad ſanguinis, aliorumve, ut res tulit, humorum aut copiam, aut conſtitutionem attinebat, adnotare. Quin etiam cum Valſalva ſæpius quæ in lymphæ ductibus viderit, & quæ in effuſa intra caveas corporis aqua pericula fecerit, diligenter adſcripſerit; hæc in Quarto ſaltem Indice non omiſimus.

18. Verum ſicuti noſtræ omnes Obſervationes paucæ ſunt, ſi cum illis quas Sepulchretum habet, comparentur; ita ad eas capiendas, quas memoravimus, utilitates longe majori uſui eſſe illæ poterunt, ſi ex ipſis Indices a Viro aliquo diligenti, & ex aliis quas alii deinceps edant, ad hunc fere modum ab ſuis Auctoribus conficiantur. Nec difficile adeo, imo commodius mihi fuit hos meos omnes conficere. Ubi enim Obſervationem, aut ſcholium, aut animadverſionem ſuo quamque immutabili præfixo numero perſcripſeram, continuo ſingula, dum adhuc animo præſentia erant, in ſuum Indicem referebam. Itaque in longo Opere, eoque digniori, ut ſi quæ ſecus ac vellem, irrepſerint (plura autem irrepſiſ-

(q) Hiſt. Medic. ad A. 500.

repſiſſe, perquam credibile eſt) benigne excuſetur, per Indices ipſos admonitus, ne quid repeterem , facile cavebam, & abſoluto Opere, ne moleſtiſſimus accederet labor illos conficiendi, eadem opera proſpectum fuerat, ſimulque ut ſiquando forte alia quacunque forma recudatur, ne fallaces Indices evadant, ſed idem ſemper, ut ex altera mearum Epiſtolarum Anatomicarum editione apparet, ſignificare pergant . Unum eſt incommodum quod poſſit accidere, & mihi nonnunquam accidit, æquo major prolixitas nonnullorum articulorum. Cum enim alia, & mox alia addere ibi vellem, nec ſeriem amplius perturbare numerorum liceret, mihi autem ex quo, Adverſariis I. editis, hinc perpetuam, optimamque Majorum conſuetudinem, inde vero animadverti, quantum & lectoribus, & auctoribus pariter officiat a filo, & vi ſcriptionis per ſubjectas notas avocatio; mos nunc propemodum communis ſatis placere non potuerit ; malui legentes aliquo nonnunquam prolixitudinis tædio afficere, quam ſæpius a lectione avocare. Utcunque id eſt (neque enim eum morem prorſus improbo, & magno Scriptoribus commodo eſſe, fateor, expertis, ut ego, ſicut alias (*r*) cum Plinio minore dixi, quam *laborioſum* ſit *nova velut membra peracto corpori intexere* , *nec tamen priora turbare*) in Obſervationes certe cadere non poteſt, ut cum ſemel omnia quæ in ægro, & cadavere deprehenſa fuerant, diligenter poſuerimus, alia accidant quæ ita multis verbis ſint adjicienda. Ad Obſervationes autem ſolummodo ſpectant duo illi Indices, aut ad eum qui dictus eſt modum conficiendi , aut ad meliorem, quem Viri Doctiſſimi indicaverint. Quod ipſos ut velint facere pro boni publici ſtudio, etiam atque etiam rogo, nec minus propemodum rogo, ut ſiquid forte minus improbandum in his libris, & in hoc meo ſenili exemplo, pro ſua Humanitate, eſſe, cenſeant, id propria, quæ maxima eſt , auctoritate confirmare, ſicque ei pondus addere ne graventur. *Sermo* enim , ut ait Euripides (*ſ*), *ab incelebribus profectus, & a celebribus idem, non idem valet.*

Ex Gymnaſio Patavino III. Kal. Septembr. A. CIƆ IƆCC LX.

(*r*) Præfat. ad Epiſt. Anat. n. 8. (*ſ*) in Hecuba.

INDEX

INDEX PRIMUS

Argumenta ex ordine oſtendens totius Operis.

Lib. I. *de Morbis Capitis.*
Epiſt. 1. de Capitis Dolore.
Epiſt. 2. de Apoplexia in univerſum, & ſpeciatim de ea quæ fit a Sanguine.
Epiſt. 3. de eadem Apoplexia Sanguinea.
Epiſt. 4. de Apoplexia Seroſa.
Epiſt. 5. de Apoplexia neque Sanguinea, neque Seroſa.
Epiſt. 6. de reliquis Affectibus Soporoſis.
Epiſt. 7. de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio.
Epiſt. 8. de Mania, Melancholia, Hydrophobia.
Epiſt. 9. de Epilepſia.
Epiſt. 10. de Convulſione, & Motibus Convulſivis.
Epiſt. 11. de Paralyſi.
Epiſt. 12. de Hydrocephalo, & Hydrorachitide.
Epiſt. 13. de Catarrho. Et de Oculorum Affectibus.
Epiſt. 14. de Aurium, & Narium Affectibus. Et de Balbutie.

Lib. II. *de Morbis Thoracis.*
Epiſt. 15. de Reſpiratione Læſa a cauſis potiſſimum extra thoracem poſitis, ſed & a poſitis intra pulmones, calculis præſertim.
Epiſt. 16. de eadem Læſa a Thoracis, aut Pericardii Hydrope.
Epiſt. 17. de eadem Læſa a Cordis, aut Aortæ intra thoracem Aneuryſmatibus.
Epiſt. 18. de eadem indidem Læſa.
Epiſt. 19. de Suffocatione, & de Tuſſi.
Epiſt. 20. de Pectoris, Laterum, & Dorſi Dolore.
Epiſt. 21. de eodem.
Epiſt. 22. de Sputo Sanguinis, & de Sputis Purulentis, Empyemate, & Phthiſi.
Epiſt. 23. de Palpitatione, & Dolore Cordis.
Epiſt. 24. de Pulſibus præter naturam.
Epiſt. 25. de Lipothymia, & Syncope.
Epiſt. 26. de Morte Repentina ex vitio vaſorum ſanguiferorum potiſſimum in thorace.
Epiſt. 27. de eadem ex vitio Cordis. Et de Gibbere.

Lib. III. *de Morbis Ventris.*
Epiſt. 28. de Fame præter naturam. De Morte ex Inedia. Et de Læſa Deglutitione.
Epiſt. 29. de Singultu. De hominum Ruminatione. Et de Ventriculi Dolore.
Epiſt. 30. de Vomitu.
Epiſt. 31. de Alvi Profluviis Incruentis, & Cruentis.
Epiſt. 32. de Alvi Adſtrictione. Et de Hæmorrhoidibus.
Epiſt. 33. de Recti Inteſtini Prolapſu.
Epiſt. 34. de Inteſtinorum Dolore.
Epiſt. 35. de eodem.
Epiſt. 36. de Tumore, & Dolore Hypochondriorum.
Epiſt. 37. de Ictero. Et de Calculis Bilioſis.
Epiſt. 38. de Hydrope Aſcite, Tympanite, Peritonæi, & de aliis quos Saccatos vocitant.
Epiſt. 39. de reliquis internis Ventris Tumoribus.
Epiſt. 40. de Lumborum Dolore.
Epiſt. 41. de Urinæ Suppreſſione.

Epiſt. 42. de Urinæ Difficultate, Ardore, aliiſque ejus vitiis.
Epiſt. 43. de Herniis.
Epiſt. 44. de Gonorrhœa.
Epiſt. 45. de Uteri tum Deſcenſu, tum, ut mulieres ajunt, Aſcenſu.
Epiſt. 46. de Veneris Impedimentis, & Sterilitate in utroque Sexu.
Epiſt. 47. de Menſtrui Fluxus vitiis. Et de Fluore Muliebri.
Epiſt. 48. de Graviditate Falſa. De Abortu. Et de Partu infelici.

Lib. IV. *de Morbis ad Chirurgiam, aut ad univerſum Corpus ſpectantibus.*
Epiſt. 49. de Febribus.
Epiſt. 50. de Tumoribus.
Epiſt. 51. de Vulneribus, & Ictibus Capitis.
Epiſt. 52. de iiſdem.
Epiſt. 53. de Vulneribus, & Ictibus Colli, Pectoris, & Dorſi.
Epiſt. 54. de Vulneribus, & Ictibus Ventris, Lumborum, & Artuum.
Epiſt. 55. de Ulceribus, & Sphacelo.
Epiſt. 56. de Oſſium Fracturis, Luxationibus, aliiſque vitiis motui officientibus.
Epiſt. 57. de Arthritide, aliiſque Artuum Doloribus.
Epiſt. 58. de Lue Venerea.
Epiſt. 59. de Morbis a Veneno inductis.

Lib. V. *de addendis ad ſingulos quatuor Libros ſuperiores.*
Epiſt. 60. de Apoplexia.
Epiſt. 61. de Deliriis quæ ſine febri contingunt.
Epiſt. 62. de Epilepſia, Convulſione, Paralyſi.
Epiſt. 63. de Cæcitate, Aphonia, Angina.
Epiſt. 64. de pluribus Thoracis Morbis.
Epiſt. 65. de pleriſque Ventris Morbis.
Epiſt. 66. de Morbis potiſſimum Veſicæ Urinariæ.
Epiſt. 67. de Morbis Partium Genitalium utriuſque Sexus, & præſertim Muliebris.
Epiſt. 68. de Febribus, & de Tumoribus.
Epiſt. 69. de Ictibus, & Vulneribus Capitis, & Thoracis. De Juncturarum vitiis. Et de Lue Venerea.
Epiſt. 70. de promiſſis in extrema Epiſtola 66. Et ſimul de quibuſdm Ventris, & Thoracis Morbis.

IN-

I N D E X
S E C U N D U S

Morbos, & Symptomata exhibens, illorumque externas cauſas, ætates extremas, vitæ genus, artes, & alia ejuſmodi.

Romani numeri Epiſtolas; barbari autem articulos denotant.

A

ABdomen nigricans, XLI. 10.
baculo percuſſum. XLIX. 6.
Equi calce ictum. LIV. 14. 41.
Contuſum in epicolica regione dextera. LIV. 39.
Abdominis dolor. XLIX. 6.
Gangræna. Vide Gangræna.
Vulnus in epigaſtrio. LIV. 8. 10.
in hypochondrio ſiniſtro. LIV. 35.
ad marginem oſſis ilium dexteri. LIV. 4.
in epicolica regione ſiniſtra. LIV. 37.
ad imam epicolicam regionem dexteram. LIV. 33.
infra umbilicum LIV. 6. 20.
in hypogaſtrio. LIV. 31.
circa inguen. LIV. 2.
Abortus. XXI. 24. XXXIX. 12. Vid. & Fœtus.
Achores. X. 9.
Ægrotatio perpetua. XVII. 12.
Aer. Ab aere tenui in craſſum translatum domicilium. XLIX. 14.
Ætas decrepita. II. 17. III. 11. IV. 11. VI. 12. VII. 9. 10. XI. 6. XII. 2. XV. 15. XVI. 8. 12. XVII. 14. XVIII. 28. XIX. 58. XX. 5. 33. 39. 63. XXI. 4. 15. 17. 19. XXIII. 6. 11. XXVII. 28. XXXIV. 25. XXXVII. 30. XXXVIII. 12. 13. XLI. 6. XLIV. 15. XLVII. 24. LX. 6. LXII. 7. LXIV. 7. LXV. 8. LXVII. 9. 11. LXIX. 10.
Æthiops. V. 17.
Agricolæ. IV 26. 36. 35. XXI. 9. XXXIV. 9. XLI. 4. XLII. 28. LX. 4. LXIV. 7.
Aleator. XXVII. 28.
Alimenta multa ſumendi impotentia. XVIII. 25.
Alvi adſtrictio. IV. 30. XXX. 7. XXXIV. 5. 9. 11. 18. XXV. 14. XXXIX. 21. 29. XLII. 13. 28. XLIX. 14. L. 48. LIV. 35. 39. LVII. 10. LXV. 3. 13. LXX. 5.
lubricitas perpetua. XXXI. 2.
Fæces præter voluntatem emiſſæ. II. 22. IV. 4. LII. 34. LIII. 40. LIV. 26. LXIV. 13.
multæ repente ejectæ. LIX. 3.
repente ſuppreſſæ. LIII. 18.
magnis cum conatibus redditæ. XXXIX. 2. 12.
modo virides, modo nigricantes XL. 9.
virides, maculis quæ elui non poſſent, lintea inficientes. XLVIII. 55.
bilioſæ per intervalla. XLII. 13.
Vid. Dejectiones. Diarrhœa. Dyſenteria. Hypercatharſis.
Amauroſis. IX. 20.
Anaſarca. XVI. 4. XXII. 10. XXXVIII. 6. 26.
Aneuryſma. Vid. Brachii. Inguinis. Poplitis.
Angina VIII. 8. XLIV. 3.
deſinens in dorſi dolorem. XX. 56.
ad paralytodeam accedens. LXIII. 19.
Animi affectus XVI. 4. XVIII. 30. XXIII. 4. XXV. 6. XXIX. 18. XXXVII. 2. XLVIII. 44. LII. 4. LXIV. 5. Vid. Ira. Terror.
inquietudo aſſidua. XLIX. 14.
perpetuorum ſenſorum repentina mutatio. LVII. 10.
Anus. Ad hunc excreſcentia. XLVII. 28.
intra ipſum condylomata. XLII. 2.
ex his quotidie hæmorrhagia. Ibid.
Anxietas. XXX. 4. XXXIV. 9. XXXVI. 17. LV. 11.
Aphonia XI. 15. XIV. 35. XVII. 21. LI. 2. 11. 12. 27. 42. 44. 45. 50. 53. 59. LII. 25. 28. 34. 35. LIII. 7. LXIII. 13. Vid. & Vox amiſſa.
Apoplexia. I. 4. II. 9. 11. 13. 15. 16. 17. 19. 20. 22. III. 2. 4. 6. 11. 14. 16. 17. 20. 24. 26. IV. 4. 9. 11. 13. 15. 20. 21. 24. 26. 28. 30. V. 2. 15. 17. 19. VI. 6. XI. 6. 13. 15. 22. XIV. 27. XXXV. 6. XLVII. 24. LI. 30. 37. 59. LII. 38. LVI. 12. LVII. 2. 14. LX. 2. 4. 6. 8. 10. LXII. 7. 9. 11.
ter repetens. LX. 4. 6. LXII. 11.
ingruens in decubitus mutatione. LI. 30.
imperfecta. IV. 2. 6. 7. 8. 19. V. 6. 11. XLIV. 21. Vid. etiam Hemiplexia.
Appetitus ciborum dejectus. XII. 16. XX. 15. 28. XXIII. 4. XXVI. 13. XXIX. 10. 12. XXX. 7. XLII. 13. XLIX. 2. L. 48. LXV. 13.
Articuli. Ad ipſos crepitus in motibus. LVIII. 4.
dolores ſæviſſimi. LIII. 7.
Arthritis. XXIX. 10. XL. 2. LVII. 10. Vid. Iſchiadic.
hæreditaria. XXV. 6. L. 46.
retrocedens. LVII. 10.
Artuum dolores. LI. 15.
olim prægreſſi. LVI. 14.
diuturni prægreſſi. XXXVIII. 22.
debilitas, ſive paralyſis. LXII. 15.
Artuum Superiorum dolores. XXIII. 4. XXVI. 9. Vid. & Brach.
alterius ſtupor per intervalla. XLII. 13.
Inferiorum Vid. Oſſa. Crurum.
alter brevior factus. LVI. 14.
multo quam alter, brevior. LX. 6.
multo quam alter, tenuior. LVI. 42.
alterius dolores, excepto pede. L. 11.
ſenſus rei aſcendentis. XXIX. 10.
Aſphyxia. Vid. Pulſus privatio.
Aſthma. XV. 13. XVIII. 34. XLVI. 17. LII. & LXVII. 9. Vid. Reſpiratio difficilis.
Aurifex. LVII. 17.
Auris. Ex ea ſanguis. LI. 50. LII. 25. 30.
ichor multus. XXII. 10.
ſanies. LII. 28.
pus. XIV. 3. 5.
Aurium dolor. XXI. 24.
alterius. LI. 33.

B

BAjuli. III. 4. VII. 6. X. 13. XXXIV. 18. XXXVI. 25. L. 32. LIII. 37. LXX. 5.
Balbuties adventitia. X. 11. XI. 2. 4. XLIII. 5. LI. 35.
Biboſi XLI. 13. XLII. 34. LX. 12. LXII. 5. LXIX. 2. LXX. 5. Vid. Vini. Ebrioſi.
vel dum calent adhuc ab itinere. XVI. 40.
Brachii aneuryſma, ineptam venæ ſectionem conſecutum. L. 7.
dolor. XVI. 36. XXIV. 34.
ſtupor. XXVI. 31.
tremor. XXX. 4.

Brachiorum dolores. XXVII. 8.
Bronchocele L. 31. 32. 33. 34. 36.
Bubones olim prægreſſi. XLIV. 15. XLVIII. 32.
Bubulcus. XLIII. 22.

C

CAchexia. XVI. 2. XVII. 17. XVIII. 17. XX. 32. XXII. 24. XLIII. 4. XLVII. 34. L. 51. LXI. 5. LXIII. 8.
Cacochymia. IV. 7. 30.
Cæcitas. XIII. 15. 17. XVII. 21. LXIII. 10. Vid. Amauroſis.
alterius oculi. XIII. 8. 9. LII. 30. LXIII. 2. 4. 6.
in morbo accidens. LI. 2.
Cæpæ eſus. XXIX. 8.
Calculi. Vid. Veſicæ.
emiſſi. IV. 2. X. 11. XI. 6. XL. 4. LVII. 10.
emingi deſinentes. Ibid.
Calor internus. XXI. 44.
Calvitium. LX. 12.
Cancer intra os ſerpens. XIX. 49.
Cancroſus Tumor. V. 4. XXII. 22. L. 4. Vid. Mammæ.
Canis morſus. XLVIII. 38.
Cannabis carminatores. VII. 13. X. 13. XV. 6. XXIV. 13.
Caput æquo majus. IX. 4. XII. 16.
Capitis dolor. I. 4. 6. 10. 12. 14. II. 9. IV. 2. 9. 21. 26. V. 15. VI. 12. VII. 6. IX. 25. XX. 5. 11. 28. 33. XXV. 2. 6. XXIX. 18. XXXIX. 12. XLIX. 8. 14. LI. 15. LII. 15. LV. 20.
frequens. XX. 5.
aſſiduus. XIX. 58.
pertinax. XXIX. 12.
acerrimus. XVI. 17. XVII. 19. XXXVIII. 22. LI. 17. LII. 38. LXII. 15. LXV. 13.
Capitis dolor in fronte. LV. 10.
ſupra oculos. I. 2.
dimidiæ partis, ſive hemicrania. XXIX. 10.
ab occipite incipiens. LII. 38.
ad occiput profundus. II. 20. V. 2.
Capitis plenitudinis ſenſus. III. 11. XXV. 6.
gravitatis. VI. 12. VII. 9. IX. 25. XLII. 2. LI. 6. LII. 10. 15. LVII. 10. LXII. 5.
ad poſteriora. LI. 9.
debilitatis XXV. 4. 6. XXXIV. 23. LI. 6.
caloris. XXV. 6.
conſtrictionis. LII. 38.
ad occiput. XXV. 6.
perturbationis. XXVII. 8. LI. 15.
confuſionis. XXVI. 35.
Capitis in latus inclinandi difficultas. LXIX. 8.
elevatio incommoda. XXI. 49.
inclinatio, & thoracis, antrorſum commodior. XVIII. 17.
Capitis ictus. VIII. 15. IX. 20. LI. 38. LII. 3. 4. 11. 25. 34. LVI. 18.
vulnus. LI. 42. LII. 28.
cum contuſione. LI. 34.
vulnus a tergo, & a fronte LI. 53.
vulnus, & ictus a tergo. LI. 25. 27.
Capitis ſingularum partium ictus, aut vulnera. Vid. ſuis locis.
Carduorum eſus. XXXIV. 5.
Caſtanearum ex farina panis comeſtus. XXIX. 8.
Caſus ab alto. XL. 9. LI. 7. 9. 11. 28. 37. 42. 50. LII. 2. 3. 8. 15. 34. 35. LIII. 7. 9. 37. LIV. 18. LV. 22. LVI. 31.
Caſus in terram ſtatim ab ictu, aut vulnere. LI. 15. 17. 18. 19. 25. 45. 59. LII. 19. LIII. 2.
non ſtatim. LI. 27. 44.
Catarrhalis affectio perniciosa. XXI. 11.
Catarrhis obnoxius. XIII. 3.
Catarrhus. XXXVII. 30. XLV. 16. LXIX. 8.
Suffocativus. XIII. 3.
Catheteris prope veſicam impedimentum. X. 13. XXXIV. 7.
& alibi, IV. 20.
Cauſtici uſus. LV. 20.
Cerebrum non modica ex parte detectum. LVIII. 11.
Cervicis dolor. VI. 12.
Ciborum ſalſorum abuſus. XXIX. 12.
pravorum uſus aſſiduus. XL. 23.
Ciborum ingurgitatio. IX. 14. XXI. 17. LXX. 5. Vid. Edaces.
craſſorum. XXI. 9. XXXIV. 9.
multum ſumendi impotentia. Vid. Alimenta.
faſtidium. XIX. 48. XLII. 20. XLVII. 8.
ab ipſis abſtinentia. Vid. Inedia.
ab ipſis ſenſus ponderis. XXII. 4. 14.
ſenſus tenſionis ventriculi. XLVII. 8.
Ciſiarii. XVII. 17. XL. 26.
Claudicatio. XLVI. 17. XLVIII. 32. LVI. 10. 12. 14. 17. 18. 20. 21. 26. LVII. 2. LX. 6. LXIX. 2. 10.
Colici dolores. III. 2. XXXV. 8.
Collum craſſiuſculum. XXIII. 4.
ſubtumidum. XLIV. 3.
tumens. XVI. 38.
livens. XVIII. 6.
Colli glandulæ tumentes. XXII. 18. Vid. & Bronchocele.
tumentes, & duræ. LV. 20.
tumor utrinque durus cum dolore. XXIX. 12.
pulſans. XXVI. 21.
exulceratus. LV. 20.
arteriarum magna pulſatio. XVII. 23. XXIII. 6.
ſenſus quaſi laquei conſtringentis. XVIII. 17.
Colli vulnera. XLIV. 7. LIII. 2. 21.
exeuntibus oſſeis fragmentis. LIII. 2.
Coma vigil. LII. 11.
Conatus in onere attollendo. XXXVI. 25.
Convulſio. II. 22. 23. IV. 11. 27. 28. 30. V. 4. X. 13. XIV. 3. XX. 16. XXV. 6. XXXIV. 25. XXXVII. 2. 4. XXXIX. 14. XLII. 2. LI. 15. LIV. 33. LV. 20. LIX. 18. LXII. 5.
alterius faciei partis. LI. 7.
Vid. etiam Tetanus. Ilium oſſis.
Convulſivi motus. I. 2. 4. II. 9. 17. III. 11. 16. VI. 6. VII. 9. 13. IX. 20. X. 5. 7. 9. 11. 17. 19. XVII. 25. XX. 43. XXI. 34. XXV. 6. XXX. 4. XXXI. 5. XXXV. 16. XXXIX. 25. XL. 2. XLI. 8. XLV. 21. XLVII. 8. 15. XLVIII. 28. LI. 2. 11. 12. 17. 26. 27. 32. 33. 38. 45. 50. 59. LII. 6. 8. 19. LIV. 16. 22. 29. 31. 44. LV. 10. 11. 22. LVII. 10. LXII. 5. LXIV. 15. LXVI. 2. Vid. etiam Tremor convulſivus.
in altero corporis latere. XI. 6.
in altero præcipue. LI. 45.
Convulſivi motus vehementes. LI. 39.
quaſi incredibiles. LI. 17.
Coqui. XXI. 49. LIII. 29. LXII. 15. LXV. 8.
Cordis pulſatio æquo major. LXIV. 12.
palpitatio XVI. 30. XVII. 14. 21. XXIII. 2. 4. 6. 8. XXVII. 5. XXX. 7. XLII. 13. XLIX. 24. LXIV. 12.
angor. XVII. 6. 17.
oppreſſionis, conſtrictionisſve ſenſus. XVI. 43. XXIII. 8. XXXIV. 23.
quaſi impoſiti ponderis ſenſus. XVI. 43.
punctionum ſenſus. Ibid.
Corpus inæqualiter nutritum. V. 6. XXVI. 31. 35.
univerſum tumens. Vid. Tumor.
dolens. Vid. Dolor.
Coſtarum quaſi concidentium ſenſus. XXVI. 21. XLV. 26.
fractura. LIII. 5.
Coxendicis contuſio. LVI. 17.
Cranii gummata venerea. IX. 23. LVIII. 8.
a carie venerea, non modica abſumptio. LVIII. 11.
ex ejus foramine prominentia pulſans. IX. 23.
Cribrans triticum. XXI. 34.
Cruris fractura cum vulnere. LVI. 31.
abſceſſus, menſtruorum tempore ſemper exacerbatus. XXXVI. 17.
Cruris utriuſque movendi impotentia. LVII. 17.
Crurum dolor. LXVIII. 12.
dolores venerei. LVIII. 8.

ulce-

ulcera V. 15. XXV. 12. XXXVI. 17. XLVII. 33. LII. 30. LX. 10.
antiqua. XXI. 32. XLVII. 4. XLVIII. 35. LXIV. 13.
perperam ſanata. XXVII. 8.
Culcitarum confector. XVII. 23.
Cutis color quaſi cachectici. XVIII. 2. 14.
citrinus XVII. 17.
quaſi lividus. XVII. 12.
Cutis fœdæ puſtulæ. IV. 35.

D

Debilitas. X. 13. XIV. 3. XVII. 12. 19. XVIII. 30. XXX. 7. XXXVI. 11. Vid. Vires.
artuum inferiorum. XII. 16.
Decubitus capite humili. XX. 35. 36. XXII. 4.
Decubitus in ventrem. XX. 35.
in dorſum. VI. 10. XVI. 8. XX. 13. 22. XXI. 9. 17. 19. 23. 29.
in latera potius, quam in dorſum. XX. 24. XXI. 24.
Decubitus difficilis in dorſum. XXXVIII. 15.
in alterum latus difficilis, aut facilis. VI. 12. VII. 13. XVI. 10. 12.26.38. XVII. 6.14. XX. 3. 16. 17. 33. 35. 36. 41. 43. 51. 55. 56. 59. XXI. 24. 29. 32. XXII. 4. 6. 10. 12. 15. 16. XXIV. 2. XXIX. 14. XXX. 7. XXXV. 16. XXXVIII. 4. 6. 15. 16. 30. XLII. 2.
in utrumlibet difficilis. XX. 26. 30. 45. 53. 63. XXI. 27. 36. XXXVIII. 12. 13.
quicunque difficilis. XXI. 49.
Defluxionibus obnoxii. XVI. 43. Vid. Rheumatici.
Deglutitio. In ipſa dolor. XXVIII. 9. 10.
Ab ipſa inſultus ſuffocativi. XVII. 25. XVIII. 17.
Deglutitionis difficultas. XV. 15. XXVIII. 9. 10. 12. XLII. 2. XLIV. 3. LIV. 2.
in ima œſophagi parte. XXIII. 4.
Deglutitionis impoſſibilitas. XVII. 19. XVIII. 22. LXIII. 19.
Dejectiones. Vid. Alvi.
Dejectiones virides. XXIX. 18. XL. 9.
nigræ XXXV. 18. XL. 9.
aquæ, quaſi fuligine tinctæ. XXX. 2.
materiæ variæ fœtidæ. XXXII. 7.
nigerrimæ, referentis atram bilem. LXV. 13.
ſubrubræ. XX. 28.
ſanguinis fœtidi. XXXV. 16.
ſanguinis multi. XXIX. 10. LIV. 39.
cum materia, inſtar picis, fœtidiſſima. XXIX. 10.
Deliquia. XVI. 43. XVII. 14. 17. 21. XVIII. 2. XXIV. 2. 13. 34. XXV. 6. 15. XXVI. 21. XXVII. 2. XXX. 10. XXXV. 14. XXXVIII. 4. XXXIX. 14. XLII. 2. XLVI. 20. LIII. 14. 18. LIV. 8. 39. LVII. 10. LIX. 3. LXV. 13.
noctu graviora. XXIV. 34.
Deliquii quaſi cujuſdam ſenſus. XXVII. 28.
Deliquiis obnoxii. XXIV. 13. 34. XXV. 4.
Delirium. 1. 2. 4. 14. IV. 30. V. 2. 4. VI. 2. VII. 6. 7. 15. 17. VIII. 25. IX. 16. X. 5. 17. XIV. 3. 5. XVI. 40. XVII. 19. XX. 2. 16. 28. 47. 61. XXI. 6. 23. 29. 32. 33. 35. XXX. 4. XXXV. 2. 16. XXXVII. 2. 4. XXXVIII. 22. 30. XLVII. 12. XLIX. 6. LI. 15. 17. 18. 34. 35. 42. 44. 49. LII. 6. 10. 19. LIII. 2. 5. LV. 11. 20. 22.
Vid. Phrenitis. Mania. Melancholia. Stultitia. Deſipientia. Fatuitas.
Delirium leve, ſive ſubdelirium. LXII. 15. LXV. 13. Vid. & Vaniloquium.
Dentes pauci, & corroſi. XVI. 40.
perpauci reliqui. LXX. 5.
Dentium omnium caſus. IV. 2. XXXVII. 30.
Dentitio difficilis. IX. 4. X. 9. XXXI. 5.
Deſipientia. IX. 9. XI. 6. LXIX. 10.
Diarrhœa. X. 7. 9. XX. 11. 30. XXI. 29. 35. XXX. 7. XXXI. 5. XLII. 11. 28. XLVIII. 38. L. 48. LIV. 6. LXX. 19.
ſæpius recurrens. XXXVIII. 30. LXIV. 7.
diuturna LXV. 5.
diuturna, & ingens. XVI. 12.
torminoſa. XXXI. 12.
bilioſa. XX. 9. XXXI. 2. 5. XXXV. 6. XXXVIII. 30. XLII. 20.
variorum colorum. XLII. 2.
ſeroſa, & copioſa. XXII. 14. XXXVIII. 30.
fœtidorum liquaminum. XXXVIII. 34.
viſcidorum paucorum. LIII. 3.
nigerrima. XXXI. 5.
ſanguine infecta. Ibid.
Diarrhœa ſuppreſſa. Ibid.
Dolor univerſi corporis ambitus. XXI. 35. XLIX. 8. LVI. 17. Vid. Rheumatici. Vid. partes ſingulas.
in certo ſectorum integumentorum loco. XIV. 3.
e ventre ad thoracem aſcendens. LXIV. 15.
Dolores tenſivi. LIV. 29.
a lumbis in totum corpus diffuſi. LI. 53.
Dorſi ictus. LII. 34. LIII. 35. LVI. 10.
vulnus. LIII. 12. 16.
intra thoracem penetrans. LIII. 18.
ad ſcapulam. XVI. 28. LIII. 14.
abſceſſus ingens, per ſe ruptus. LI. 19.
Dorſi dolor. XX. 28. 56. XXXIX. 2. 5. LI. 15.
calor ingens. XXIX. 10.
flectendi impotentia. XX. 28.
Dorſum. Caſus in dorſum. XX. 28. XXXIV. 27.
Dyſenteria. XXXI. 2. 25.
diuturna XXXI. 14.
Dyſpnœa. Vid. Reſpiratio difficilis.
Dyſuria. Vid. Urinæ difficultas.

E

Ebrietas. XIX. 58. LII. 30. 32. LVIII. 13. LX. 12. LXIX. 2.
aphoniam inducens. XIV. 35. LXIII. 13.
Ebrioſi. LXII. 5. LXIII. 13. LXX. 5.
Edaces. IV. 19. XI. 6. XVIII. 30. XXXVIII. 18. XLII. 11. Vid. Ciborum.
Ellebori nigri extractum ſumptum. LIX. 15.
Emphyſema leve univerſale. XXXVIII. 22.
circa vulnus abdominis. LIV. 37.
Empyema. XXII. 6. 8. 10. 12. 22.
Enterocele. Vid. Hernia.
Epilepſia. IX. 2. 3. 4. 9. 12. 14. 16. 18. 20. 23. 25. XXX. 4. XL. 4. LI. 6. 27. LXII. 2. LXIV. 5.
Epilepſiæ obnoxii. IX. 17. LII. 11.
Epiplocele. Vid. Hernia.
Eryſipelas in pedibus. XXII. 16. XXXIX. 2.
Euganeorum balneorum, & lutorum abuſus. XXV.

F

Faber ferrarius XXX. 16.
lignarius. XLIV. 3.
Fabri murarii. XXI. 6. L. 55. LIV. 18.
Facies minus placens. XXXIV. 9. XXXV. 2.
cachectica. XLII. 28.
cadaveroſa. IV. 9. XXI. 44.
œdematoſa. XVI. 2. 10.
alba, & ſubtumida. XXI. 49.
tumida facta. XVI. 19. 30. XVII. 17. 25. XVIII. 25. XXII. 6. XXXVIII. 4. LI. 14. 37. LII. 6.
qualis alias in atrophia. VIII. 25.
qualis in ſoporoſo. XXI. 23.
lurido colore. LXIV. 15.
illaudabili colore. XLVIII. 44.
Facies pallida. XX. 30. XXI. 19. 36. XXVI. 3. 5. XXVII. 8. XXXVI. 11. 23. 25. LI. 37. LII. 28. LV. 22.
pallida, & concidens. XII. 16.
modo pallida, modo livida. LI. 51.
livida. IV. 4. XVIII. 6. XXVI. 21. XXXVIII. 4.
valde rubens. XVII. 19. XX. 15. XXI. 34. XXXV.

XXXV. 16. LI. 38. 42. 50. 54. LII. 10.
idque repente. XXV. 6.
morboſe rubens. Vid. Genarum.
ex rubro fuſca. XVIII. 25.
ex rubro violacea. LXIV. 19.
flaveſcens XXXVI. 2. XLIV. 7. LI. 14. LII. 8.
ſubflava. XXIX. 8. XXXVI. 11. XXXVIII. 52. LV. 22.
Facies convulſa uno in latere. LI. 7.
convulſa, an paralytica uno in latere. LI. 27.
Fames. XVII. 10.
acris, ultimis præſertim morbi diebus. LXVIII. 12.
Fatuitas. I. 10.
quaſi quædam in morbo. LI. 12.
Faucium convulſio. LIV. 22. 29.
rheuma. XVI. 40.
ſiccitas. XLVII. 8.
dolor. XLII. 34. LIV. 2.
ardoris cujuſdam ſenſus. LI. 26.
punctionum ſenſus. XLII. 2.
eroſionis ſenſus. XXII. 32.
ulcus. XIX. 50.
Febres prægreſſæ. XXII. 12. LVII. 17.
Febricula. XVI. 21. XVII. 19. XVIII. 30. XXI. 15. 32. XXII. 10. 11. 22. XXIV. 6. XXXVI. 23. XXXVIII. 34. 52. XXXIX. 9. 21. XLVIII. 38. LXII. 15. LXIV. 7.
noctu increſcens. XXXVI. 25.
erratica. XVI. 38. LXVIII 12.
Febris. XIV. 5. XVI. 19. 40. XXII. 16. XXIX. 10. 14. XXXI. 5. XXXIV. 9. 15. 25. XXXVI. 20. XXXIX. 14. 21. 33. XL. 23. XLI. 13. XLII. 8. 15. 25. 28. XLVII. 12. XLIX. 14. L. 48. LI. 12. 14. 15. 18. 27. 45. LII. 10. 11. 15. 19. 23. LIII. 16. 29. LIV. 2. 37. LV. 10. 20. LVI. 7. 10. LXII. 2. 5. LXIII. 19. LXV. 13.
Febris redux. XXII. 6. 8.
periodica. XVI. 12. XXI. 49.
exacerbationes quotidie habens. XXI. 32. XXXV. 16.
miteſcens, & poſtea recrudeſcens. XL. 9. LI. 7.
Febris catarrhalis epidemica. XIII. 3.
chronica, XX. 2. 30. 51. XXII. 11. XXXVI. 17. XLVII. 36.
lenta. XVI. 6. XXII. 15. 18. XLVI. 27. XLIX. 2. LIII. 12. LXX. 5.
magna. LXIII. 13.
acuta. XVI. 17. XX. 3. XXI. 47. XXV. 17. XXXI. 2. XXXVI. 11. XXXVII. 2. XXXVIII. 22. XXXIX. 12. XLII. 20. XLV. 16. XLVII. 33. XLIX. 12. LI. 42. LIII. 9. LVIII. 13. LXV. 8.
Febris ardens. IV. 26. VII. 6. XXI. 9. XXII. 8. XXV. 4. XXXIV. 7. XLIX. 8.
ſine ulla omnino criſi abiens. XXXIV. 23.
Febris inflammatoria. XX. 9. 11. 17. 22. 26. 28. 30. 33. 39. 43. 45. 47. 49. 51. 56. 59. 61. XXI. 6. 9. 17. 19. 23. 24. 27. 29. 30. 32. 33. 35. 36. 44. XXII. 22. XXXVI. 23. XLIV. 3. XLV. 16. XLVIII. 28. LV. 11.
Febris Lipyrias. VI. 8. XXI. 44.
hujus ſimilis. XXX. 14. XXXIX. 25.
Febris Maligna. IV. 9. VI. 2. 4. VII. 2. XXX. 4. XLIX. 24. LV. 11.
levata præter rationem. IV. 9.
Febris epacmaſtica. XLVIII. 28.
Febris cum frigore ingruens. XXXII. 7. LI. 2. 3. 11. 33. 34. LII. 28. LVI. 26. LVII. 20.
cum levi horrore. XLII. 2.
cum horrore, & tremore. XXXVIII. 30.
cum rigore. XXXVI. 17. XLVIII. 28. L. 48. LI. 3. 17. 20. 25. 26. 49. LIII. 14.
cum longo rigore, & frigore. XL. 4.
cum rigore quotidie non ſemel rediens. LI. 9.
quotidie rediens. LI. 30. LIV. 4.
Febris horrifica, pluries recurrens. LI. 19.
Febris quotidie recurrens. LI. 3.
veſpere increſcens. XXIX. 12. XXX. 7. LII. 28.
Febris Tertiana. XVII. 21. XXXI. 2. LIX. 18.
duplex. XXX. 4. XLIX. 6. 8.
continua. LXX. 5.
Quartana. LI. 17.
Febris ex intermittente facta continua. LI. 17.
Febribus obnoxii. XVII. 17. XXXVI. 17.
Femur ſummum vulneratum. LV. 22.
imum cultro transfixum. LIV. 46.
Femoris luxatio. LVI. 7.
Femoris cervicis fractura. LV. 22.
pro luxatione accepta. LVI. 9.
Figulus. VII. 11.
Fiſtula ſupra maſtoidem proceſſum. XIV. 5.
thoracis, non penetrans. LXIV. 12.
Flatulentæ affectiones. V. 19. XXXVIII. 30.
eructationes. XLVII. 8.
Fluor. Vid. Muliebris Fluor.
Fœcunditas magna. LX. 6.
Fœtus immaturus, & mortuus, ejectus poſt copioſos fluxus hæmorrhoidales, & febrem. XLVIII. 5.
poſt largam ſanguinis miſſionem. XLVIII. 7.
poſt diuturnum, magnumque ſanguinis ex utero profluvium. XLVIII. 9.
poſt ſubitum, vehementemque animi affectum. XLVIII. 18.
umbilicali funiculo arcte circum crus convoluto. XLVIII. 53.
Fœtus monſtroſi poſt quales graviditates editi. XLVIII. 48. 50. 52. 53. 54.
ſine cranio, & collo. XLVIII. 48. 50. 52.
ſine naſo, oculis inter ſe contingentibus. XLVIII. 53.
abdomine in marſupium ſe expandente. XLVIII. 48. 52. 55.
abdomine aperto, effuſiſque inteſtinis XLVIII. 53.
gemino capite, & collo. XLVIII. 57.
Foricarius. LXII. 5.
Frigidi aeris injuriæ. XLIII. 4. 5. XLIV. 3. XLV. 16. LI. 3. LII. 6. LVI. 31.
Frigus aeris repentinum. XXXIV. 18.
Frigus corporis univerſale. IV. 8. VIII. 23. XXI. 44. XXVI. 21. XLVIII. 44. LIII. 40.
extremorum. XX. 32. XXI. 49. XXX. 7. XLII. 13. LIV. 16.
Frontis ictus. LI. 30. LII. 32. LVI. 26.
magna ſugillatio. LII. 32.
vulnus. LI. 3. 5. 12. 15. 37. LII. 23.
Fumorum ſenſus ad caput aſcendentium. XXVII. 8.

G

GAngræna XXIII. 11. Vid. Vulnera.
celerrime progrediens. LV. 22.
Gangræna abdominis. XLVIII. 55.
abdominis ad media uſque femora ſe extendens. XLI. 10.
penis. XI. 13.
ad os Sacrum. XVII. 21. LXI. 2.
clunis. XI. 15.
utriuſque. LI. 19. LVI. 17.
totius artus inferioris. LV. 22.
poplitis L. 55.
Genarum morboſus rubor. XLV. 16. LXV. 8.
Genu inflexile. LVI. 26.
Genuum dolor. LXVIII. 12.
Gibbi. IV. 16. X. 13. XIII. 3. XXXVIII. 4. 40. XLIII. 17. XLVIII. 34. 35. LV. 10. LVII. 2.
Gingivarum pruritus. XXXI. 5.
Gonorrhœa virulenta. XXIV. 18. XXV. 6. XLII. 2. XLIV. 3. 5. 7. 15. LXIII. 13.
Graciles. XXXIV. 21. 23. 25. XXXV. 16. XXXVI. 17. XXXVIII. 4. 15. XXXIX. 14. LI. 14.
Graviditas. XVI. 38. XX. 9. XL. 12. 18.
in graviditate, ponderis attollendi conatus. XLVIII. 28.
Gummata. Vid. Cranii.
Guttur. Ad ipſum dolor ſpaſmodicus. XXXIX. 33.

H Hæ-

H

HÆmorrhagia. Vid. Narium. Ani. Uteri.
Hæmorrhagiæ ex vulneribus magnæ. XLIV. 7. 46.
ex abſceſſu. LVIII. 4. 5.
Hæmorrhoidibus obnoxius. XXXII. 10.
ex illis fluxus deſinens. XXXIX. 21.
Hebetudo inſolita. III. 24. XX. 61. XXXVII. 2. LI. 6. 30. LIII. 24. Vid. Mentis.
Hemiplexia. II. 9. 11. 13. 15. 16. 17. III. 2. 11. 14. 16. 17. IV. 13. 19. V. 6. 15. XI. 2. 4. 6. 13. XLV. 11. LI. 27. 35. LXII. 7. 9. 11. LXIII. 13. LXVII. 14.
levior. IV. 2. V. 2. 4. XI. 11. 15.
Hemiplexia, quod ad motum attinet. LI. 11. 17. 42. 54.
imperfecta. LVII. 14.
Hepatitem referens morbus. XX. 30.
Hernia. Bubonocele. LXV. 8.
Cirſocele. VII. 11. XX. 24. XXI. 19.
Cruralis. XXXIV. 15.
Enterocele. V. 2. 19. XXI. 15. 19. XXIV. 16. XXVI. 37. XXXIV. 5. 7. 9. 11. 18. XXXVIII. 2. XLI. 10. 13. XLIII. 2. 4. 5. 27. LXVII. 11.
Epiplocele. II. 20. XXI. 15. 19. XXXIV. 9. 11. 18. XLIII. 2. 31. LXVII. 11.
Hydrocele. XX. 24. 26. XXI. 19. XLIII. 17. 18. 19. 22. 24. 25. 31. LXIV. 7.
Omphalocele. XXXIV. 11.
Oſcheocele. XLII. 34.
Horror. XXI. 32. 36. 44.
Humeri dolor. XI. 15.
Hydrophobia. VIII. 23. 25. 27.
Hydrops. LVI. 20.
univerſalis. XXX. 12. XXXVIII. 10. 18.
aſcites, XXXVIII. 20. 28. 35. XLI. 18. LXX. 9. Vid. Ventris Tumor.
apparens. XXXIX. 39.
incipere viſus. LVII. 10.
incipiens. XLVII. 34.
Hydrops prægreſſus. XVII. 17. XXXIX. 29.
Hypercatharſis. XVI. 43.
Hypochondriaca affectio. VI. 2. XXXIX. 21. LXI. 5. LXIV. 15.
Hypochondriorum vulnus. Vid. Abdominis.
dolor gravans, & tendens. XXXVI. 11.
dolor quaſi a faſcia circumjecta. XXII. 8.
ad alterum dolor. LXIV. 13.
ad utrumque dolores convulſivi. XXXVIII. 34.
ſenſus auræ, ex ipſis aſcendentis. XVIII. 17. LXIV. 5.
Hypochondrii dexteri dolor. XXIV. 13.
dolor periodicus. I. 4.
tenſio. XXX. 14.
durities maxima. XXX. 14.
tumor, manui renitens. XXIV. 13. XXXVI. 23. 25.
paulatim evaneſcens. XXIV. 13.
Hypochondrii ſiniſtri dolor. XXX. 14. XLVII. 12.
vehemens. XXXVI. 20.
gravativus. XXXVI. 11.
tumor. XXXVI. 17.
magnus. XXXVI. 11.
durus. Ibid.
Hyſtericæ affectiones. XXXIX. 14. XLV. 21. 23. XLVII. 8.
his obnoxiæ. XLVIII. 44.

I

JActatio totius corporis. XX. 9. XXVII. 8. XXXI. 5. XXXIV. 9. XXXVI. 17. XLII. 8. XLIV. 3. LIV. 16.
Icterus. X. 7. XXXVII. 2. 4. 7. XLIX. 10.
Ictericus a morbo color. LIII. 16.
Jejunium. Vid. Inedia.
Ilium os. Ad ejus marginem ſpaſmodicus dolor. LIV. 22.
Inceſſus, ope alterius potiſſimum cruris. XXXIV. 25.
Incubo ſimilis affectio. XVIII. 6.
Inedia. XXIV. 34. LXI. 7.
etiam ſine potu ad dies ſex. XVII. 25.
Infantes. IX. 4. X. 7. 9. XII. 16. XX. 15. XXXI. 5.
Inguinis, aut ad inguen tumor. Vid. Tumor.
Inquietudo. XX. 9. XXI. 23. 44. XXX. 4. XXXVII. 2. XXXVIII. 22. LV. 11.
Ira. XXXV. 16.
Iracundus. XXXV. 2.
Iſchiadicus dolor. XLVII. 8. LVII. 2.
pertinaciſſimus a partu. LXIX. 10.
Jugulum. Ad ipſum evidens pulſatio. XVII. 17.
tumor, ſarcoma mentiens. XVII. 18.

L

LAbores nimii. IX. 14. X. 17. XXI. 6. 27. 30. 36. 49. XXII. 4. XXVII. 12. XXX. 14.
Labrorum livor. XXVI. 21.
ad ipſa puſtulæ. XLII. 2.
Lacrymatio a morbo. XLVII. 12.
morboſa diuturna. XIII. 27.
Lactans. XLVIII. 37.
Lanarii. X. 17. 18. XVI. 28. XXVII. 16. XXXVI. 23. LII. 35. LIV. 46. LXX. 7.
Lanearum telarum tonſor. XVIII. 25.
Languor. LI. 34.
Laniones. XX. 13. XXI. 19. LVIII. 13.
Lapicida. XXI. 35.
Laſſitudinis ſenſus. X. 13. XXIV. 34. XXVI. 13. XXX. 4. LX. 8.
ulceroſæ. XX. 61.
Lepra. XX. 56.
Linguæ ſiccitas. IV. 9. XXI. 17. 29. 30. XXIX. 6. XXXIV. 9. 25. XLVII. 12.
aſperitas. XXX. 4.
rubedo. XLVII. 12.
dolor ingens. XI. 15.
titubantia. IV. 35.
paralyſis. XI. 11.
glandulæ deficientes. LXVIII. 10.
tubercula. LXVIII. 10.
Lini carminator. XXXVI. 11.
Loquela, quaſi a convulſione, vitiata. XXXIV. 25.
vi morbi vix, aut nullo modo intelligibilis facta. XLIV. 15. LXII. 5.
Loquelæ difficultas. XLIV. 3. LVII. 14.
amiſſio. XXVI. 3. LIX. 12.
Lotrix. XVIII. 34.
Lumborum cutis pruritus. XLII. 2.
moleſtus quidam ſenſus. XXVI. 11. XXXVI. 25.
debilitatio. XXVI. 25.
dolor. XVI. 38. 40. XVII. 23. XXIX. 12. XL. 4. 9. 26. LI. 53. LVII. 17.
alterius. XXXIX. 2. XLI. 4.
caloris magni ſenſus. XXXIV. 21.
alterius. XX. 30.
Lumbi vulnus. LIV. 20. 22.
pulſatio. XL. 26.
Lumbi ſiniſtri tumor mollis, modo magis, modo minus apparens. XXXVI. 29.
tumor magnus, coſtas attollens. XL. 26.
Lumbrici cum febre. XLVI. 2.
Lumbrici ejecti ex ore. XXI. 44. XXXIV. 9. XXXV. 14. XLVII. 12. XLVIII. 38. LIV. 49.
per alvum ejecti. XXI. 44.
Luminis horror. VIII. 27.

M

MAcies. XV. 25. XVII. 14. XVIII. 14. 17. 30. XIX. 58. XX. 30. XXI. 17. XXII. 11. 15. 16. 22. XXIV. 16. XXV. 2. XXVI. 13. XXVII. 16. XXVIII. 9.

XXVIII. 9. 10. XXX. 2. XXXII. 7. XXXV. 6. XXXVI. 25. 29. XXXIX. 2. 14. 21. 33. XL. 23. XLII. 15. 20. 28. XLVII. 4. 8. XLVIII. 38. XLIX. 4. 16. 18. LIX. 18. LXI. 2. LXIII. 19. LXV. 3. 5. LXVII. 9. 11. LXVIII. 12. LXX. 5.
lateris præſertim ſiniſtri. XXIX. 14.
ſuperiorum partium. XXXVIII. 30. 34.
Mamillæ virilis tumor prædurus, pugni magnitudine. L. 45.
Mammæ tumor craſſus, durus, cum pungentibus doloribus. L. 48.
inæqualis, & valde dolorificus, exulceratus. L. 41.
Mammæ ictus. L. 48.
Mania. VIII. 2. 4. XLV. 21.
Manus palma alte infixis ligni fragmentis vulnerata. LIV. 44.
Maxilla inferior. Ad ipſam dolor. LVIII. 4.
Melancholicum delirium. VIII. 27. LIX. 15.
Menſtruorum initium tardius. XLVII. 2.
magna imminutio. 5. 4. XIX. 51. XXI. 29.
emanſio XXXV. 16. XXXVI. 17. XXXVIII. 34. XLV. 21. XLVII. 4.
ſuppreſſio. XX. 32.
nimia copia. Vid. Uteri hæmorrhagia.
Mentis obtenebratio levis. X. 13. Vid. Hebetudo.
ſtupor. XXXI. 2.
perturbatio. LII. 38. LVI. 26.
Mercurialium remediorum abuſus. LXV. 3.
Mercurius in metu Iliacæ paſſionis datus. LXX. 5.
Meretrices. XXII. 15. XXVI. 13. XLV. 21. 23. XLVIII. 32.
Miles. XLIII. 17.
Molitores. XXIV. 18. LIV. 37. 39. LXIII. 10.
Monſtroſa. Vid. Fœtus.
Morbi levamen apparens. LIII. 18.
Mors ægri, cum minus expectaretur. XX. 5. XLIX. 2. 10. LI. 57. LIX. 15. LXII. 15.
Mors cita. XXXVI. 17. XXXVII. 4. XLII. 13. XLIII. 5. XLVI. 20. XLVIII. 44. LI. 37. 50. 51. 59. LII. 25. 30. 34. 35. 37. LIII. 7. 26. 33. 40. LIV. 10. 16. 18. 20. 25. 31. 33. 37. 46. LV. 10. 11. LIX. 2. 12. 15. LX. 4. 6. 12. LXII. 2. LXIX. 24.
Mors ſubita. Vid. Apoplexia. Suffocatio. & XVII. 10. 17. XVIII. 2. 8. 14. 25. XXI. 47. XXIV. 13. XXV. 2. 10. 12. XXVI. 3. 5. 7. 9. 11. 15. 17. 19. 21. 29. 31. 33. 35. 37. XXVII. 2. 5. 8. 12. 16. 28. XXVIII. 9. 10. 12. XXX. 20. XXXV. 8. XL. 29. XLII. 11. 34. LIII. 35. 37. LIV. 41. LXIV. 13.
Mors ſubita in venere. XXVI. 13. Vid. etiam 11. 12.
in decubitus mutatione. XX. 17.
a capitis ictu. VIII. 15.
Mortis ſuæ præſenſio. XLVIII. 44. LVII. 10.
Morſus canis. Vid. Canis.
Muliebris Fluor. XXXIX. 33. XLVII. 8. 12. & ſeqq. LXVII. 14.

N

Nares. Ex ipſis duæ, treſve ſanguinis guttæ. XLII. 13.
Narium hæmorrhagia. XXI. 6. XXV. 6. LI. 50. 51. LII. 19. 25. LIV. 35.
non amplius rediens. XXVII. 12.
Narium hæmorrhagiæ obnoxii. III. 24. IX. 25. XL. 2.
Narium polypi. XIV. 18.
pruritus. XXXI. 5.
Natis vulnus. LIV. 22.
Nauſea. XXIX. 10. 12. XXX. 7. XXXIV. 25. XXXIX. 29. 33.
Nauta. XLII. 34.
Nephritis. Vid. Ren.
Noſocomia. Diuturnus in his decubitus. XX. 3.
Nupta ſepties. XXXVII. 29.

O

Oblivio. II. 13. XXXVII. 2.
etiam recentis caſus. LI. 9.
Occipitis ictus. LI. 51. LII. 38.
vulnus. LI. 28. 49.
Oculi. Sub ipſis livor. XXXIV. 9.
intra orbitas ſubſidentes. XXXIV. 25. LXX. 5.
fixi, & immoti. IV. 26. 35. LI. 12.
quaſi diverſa tuentes. IV. 35.
convulſivi aliquid oſtendentes. XXXV. 2.
lucentes. IV. 35. VII. 7.
Oculus. Ad ipſum, vulnus pertenue. LI. 57.
ſub ipſo vulnus. LI. 59.
Oculorum dolor. I. 2.
alterius ſævus. LI. 7.
alterius contuſio. LI. 7. 57.
Oculorum contorſio. IV. 28.
rubedo. LII. 10. LX. 2.
inflammatio. XVII. 21. XXV. 6.
alterius XLII. 11.
Œdema plerarumque Partium. XVI. 2.
Œdema artus ſuperioris. L. 48.
brachiorum. XVII. 25.
alterius. XVI. 36. L. 4.
manuum. XXIII. 6.
Œdema artuum inferiorum. L. 48.
quod abierat. LXIX. 16.
alterius. XL. 26. XLII. 11. L. 11. LVI. 10.
femorum. XXXVIII. 30.
crurum. XVII. 25. XXI. 34. 49. XXIII. 4. 6. XXIV. 18. XXXVIII. 30.
alterius cruris & pedis. L. 55.
alterius pedis. XVI. 8.
Œdema pedum. IV. 2. X. 11. XVI. 2. 6. 10. 12. 21. 36. XVIII. 30. XXI. 34. 49. XXI. 4. 14. 16. XXIV. 34. XXX. 12. 14. XXXVI. 4. 25. XXXVIII. 2. 12. 13. 30. 34. XXXIX. 2.
detumeſcens. X. 11.
ex eo ingens ſeri effuſio. IV. 2.
Œdema lumborum, & dorſi. XXXVIII. 30.
penis. X. 11.
ſcroti. XXXVI. 25.
Olfactus privatio. IX. 25.
Omenti pars ex vulnere prodiens. LIV. 6. 10.
Oris diſtorſio. X. 11. XIV. 27. LXII. 5. 11.
adapertio impedita. LXIII. 19.
Os. In eo ſenſus pravi ſaporis. XXIX. 10. XXXIV. 18.
amari ſaporis. XXIX. 12.
Ex ipſo halitus graveolens. XXIX. 10. 12.
aqua ſpumoſa ſubrubra. XXI. 29.
ſanguis. LI. 37. 38. 51. LIV. 35.
Orthopnœa. XV. 6. XVI. 2. 4. 6. 19. 21. 30. 34. XVII. 8. 25. XVIII. 17. 28. 30. XX. 9. 11. 13. 24. 26. 32. 53. XXI. 32. 34. XXII. 12. 22. XXIII. 6. 8. XXIV. 34. XXXVI. 17. XLV. 16. LIV. 10. 20.
noctu præſertim urgens. XXII. 22.
Oſſa flexilia facta, quaſi eſſent cerea. LVIII. 4.
ad ipſa dolores diuturni. Ibid.
in ipſis fracturæ ſenſus in motibus. Ibid.
Oſſa artuum inferiorum, in levi etiam motu dolentia. LVIII. 4.

P

Palatum molle, ab ulcere abſumptum. XXVIII. 12.
Pallor. X. 13. XVI. 14. 30. 38. XXXIV. 23.
Paluſtribus in locis vita ducta. IX. 9. XXII. 8. 10.
Paralyſis. X. 11. LVII. 2. Vid. etiam Hemiplexia:
imperfecta. XI. 22. XLV. 11.
& brevis. XXV. 6.
Paralyſis linguæ. Vid. Linguæ.
colli muſculorum imperfecta. V. 2.
artuum omnium imperfecta. LIII. 2.

a thorace deorſum perfecta. LIII. 18.
artuum dexterorum imperfecta. XXIX. 10.
artus ſuperioris alterius. XX. 5. XXX. 4. LI. 28.
imperfecta. L. 48.
manus alterius imperfecta. LI. 44.
artuum inferiorum. XXVI. 21. LII. 25. LXV. 8.
imperfecta. X. 13. LIV. 26. LXII. 15.
pedis. L. 11.
Paraphrenitis. VII. 13.
Parotides glandulæ tumentes. XXII. 18.
Partus difficillimus. LXIX. 10.
præmaturus. XLVIII. 28.
Pectoris. Vid. & Thoracis.
Pectoris ictus. LIII. 32.
compreſſiones. XX. 28.
vulnus. LIII. 24.
ad medium ſternum. LIII. 3.
ad ſterni latus ſiniſtrum. LIII. 29. LXIX. 4.
infra mamillam ſiniſtram. LIII. 26.
ad imum latus. LIII. 40.
Pectoris intumeſcentia a ſiniſtris. XXXI. 2.
ſummi tumor pulſans. XVII. 25. XVIII. 25. XXVI. 5. 9.
imi tumor. X. 13.
pulſatio. XXIV. 34.
magna a ſiniſtris. XVIII. 36.
Pectoris dolor, dorſi vulneri reſpondens. LIII. 18.
in regione cordis. XXIV. 13. XXV. 17. XXVI. 17.
imi dolor acerbus. XXIV. 13. XXXV. 16.
moleſtus ſenſus. XVIII. 28.
ſenſus frigoris. XXV. 6.
Pectoris, & ventris ad communes fines dolor. Vid. Ventris.
Peripneumonia. VI. 10. 12. 14. VII. 4. XX. 2. 5. XXI. 2. 3. 4. 6. 7. 15. 17. 19. 23. 24. 27. 29. 30. 32. 33. 34. 35. 36. XXII. 10. 22. XXXVI. 23. XLV. 16. LXIV. 2. LXVII. 9. LXX. 10. Vid. etiam Thoracis morbus inflammatorius.
Peripneumonia ſub levis catarrhalis affectionis ſpecie latens, & improviſo occidens. XXI. 11.
Peripneumoniæ quodammodo ſimilis morbus. XIX. 58. L. 51.
frequenti obnoxii. VII. 13. XXI. 4.
Peripneumonia prægreſſa. I. 2. XXIV. 2.
nuper prægreſſa. XXII. 6. 8.
Pedis extremi percuſſio. LIV. 29.
calcanei a plauſtri rota compreſſio. LIV. 49.
Phrenitis. VII. 2. 4. 9. 11. 13.
Phthiſici exiſtimati. IV. 21. X. 11. XLIX. 16.
Phthiſis. XXII. 11. 14. 15. 16. XXVI. 29.
Pilæ ligneæ ludus nimius. XXVI. 9.
Pilorum fere omnium, exceptis capillis, defectus. XLVI. 2.
Pinguedo nimia. XIV. 27. XX. 9. XXVII. 2. XXXV. 18. XXXIX. 21. XL. 4. LVII. 10.
Pinguedo artuum, & capitis non reſpondens multæ pinguedini reliqui corporis. XLV. 23.
Piſcator. V. 19.
Plethora. XXI. 27. 29.
Pleuritis. Vid. Thoracis morbus inflammatorius.
Pleuritis recidiva. XXI. 34.
prægreſſa ſine ulla expectoratione. XVI. 12. XXII. 22.
Pleuritis quaſi quædam. XLIII. 29.
Pleuripneumonia. VII. 11. 13. XLV. 16. Vid. & Thoracis morbus inflammatorius.
ſine ulla expectoratione. VII. 11. 13. XLV. 16.
Plumbeus globulus, tormento jactus in femur, in hoc remanens. XXVII. 28.
Poplitis aneuryſma. L. 9. 55.
ſphacelo accedente diſruptum. L. 55.
Potionum refrigerantium abuſus. XXXVIII. 30.
Potulentorum nimia brevi tempore ingurgitatio. XVI. 43.
Præcordia. Ad ipſa gravis quædam ex ambulatione moleſtia. IV. 4.
tremores crebri. XXIX. 10.
Præcordiorum anguſtiæ. XVI. 2. 10. XXXI. 5. LVII. 10.
Pruritus quidam magnus. LIII. 18.
Ptyaliſmus falſus. IV. 2.
idem deficiens. Ibid.
Puellus. IX. 4.
Pueri. XIV. 3. XLII. 8.
Puerperæ. XLVI. 27. XLVIII. 44.
Pulſus magnus. XXI. 9. 17. XXX. 7. XXXIV. 25. LI. 17.
plenus. XXI. 30.
turgidus. XLII. 2. 13. LI. 27. 50. LIII. 3. LXIV. 13.
Pulſus parvus. IV. 30. VI. 8. 12. XIV. 35. XVI. 14. 28. XVII. 10. 25. XX. 59. XXI. 4. 23. 29. 30. 32. 36. 44. XXIII. 11. XXIV. 11. 13. 16. XXIX. 6. 12. XXX. 4. 7. XXXI. 2. XXXIV. 11. 18. XXXV. 12. XXXVI. 11. 25. XLII. 13. XLVII. 12. XLIX. 6. 24. LII. 8. LIII. 3. LIV. 20. LIX. 12. LXIV. 7. LXV. 13.
contractus. LV. 10.
ligatus. XVI. 40. XXXV. 2. 16.
quaſi introrſum retractus. XXI. 29. LII. 34.
vix ſenſibilis. XXII. 10. XXIII. 6. XXVI. 21. XXX. 14. XXXVIII. 6. LIII. 3. 40. LIV. 16. 18.
Pulſus vehemens. XVII. 6. XVIII. 30. LI. 17. 27. LII. 28. LIII. 29.
vibratus. VI. 12. XVII. 6. 14. 17. 21. XVIII. 28. 30. XXI. 9. 17. 32. 47. XXIV. 34. XXXIV. 25. XLII. 13. LVIII. 13. LXII. 15.
in arteriis omnibus ab ægro perceptus. XXIV. 34. XXIX. 20.
Pulſus debilis. IV. 30. 35. XI. 13. XVI. 40. 43. XVII. 14. 25. XVIII. 2. XX. 30. 59. XXI. 15. 19. 29. 30. 32. XXIII. 11. XXIV. 11. 13. 16. XXVII. 8. XXIX. 6. 10. 12. XXX. 2. 4. 7. XXXI. 2. XXXIV. 9. 18. 25. XXXV. 12. XXXVIII. 4. 13. 30. XL. 23. XLII. 13. 20. XLVII. 12. XLVIII. 38. LI. 54. LII. 10. LIII. 14. LIV. 20. 31. LVII. 10. LIX. 12. LXIV. 13.
formicans. XXX. 7.
Pulſus durus. VI. 8. XVI. 12. 28. XVII. 6. 10. 14. 17. 19. XX. 9. 32. 33. XXI. 17. 27. 30. 32. 34. XXIX. 20. XXXVI. 11. XLV. 16. LIII. 5. 29. LV. 10. LIX. 12.
tenſus XVII. 21. XXI. 35. LXII. 15.
Pulſus celer. XVII. 6. 10. 19. XX. 9. 30. 59. XXI. 32. XXXI. 2. XXXIV. 23. 25. XXXVI. 11. XLII. 2. XLIX. 6. LI. 27. LIII. 3.
Pulſus frequens. XVI. 2. 30. XVIII. 2. XX. 9. 30. 33. 59. XXI. 9. 15. 17. 19. 23. 29. 30. 32. 36. XXIII. 11. XXIV. 13. XXXI. 2. XXXIV. 9. 29. XXXVIII. 30. XXXIX. 25. XLII. 2. XLVII. 12. XLIX. 10. LII. 8. 28. LIII. 14. 29.
minus tamen, quam cordis. XVI. 30.
Pulſus rarus. XVII. 6. 14. 17. 21.
rariſſimus. LIV. 5.
Pulſus inæqualis. IV. 26. 35. XVI. 30. XVII. 6. 14. 19. XVIII. 2. XX. 9. 30. XXI. 2. 19. 23. 34. 44. XXIII. 6. XXIX. 10. XXXIV. 18. XXXV. 18. XLII. 13.
Pulſus intermittens. IV. 9. VI. 8. XX. 9. 30. XXI. 19. 34. XXII. 22. XXV. 4. XXIX. 10. XXX. 7. XLI. 13. XLV. 16. LVII. 10. LXV. 13.
nonnunquam. XLVIII. 38. LXX. 5.
Pulſus maxime confuſus. XXI. 34.
Pulſus peſſimus factus. LIII. 29.
Pulſus non æque in utroque brachio manifeſtus. IV. 35.
non æque in utroque peccans. XVIII. 30. XXIX. 10. XLII. 13.
Pulſus obſcuratio. VI. 8. XVI. 6. 8. 10. 43. XXIV. 13. XLI. 13. XLIX. 14. 24. LXIV. 7.
Pulſus privatio per intervalla. XXXIV. 25. XLII. 13. XLIX. 14.
Pulſus privatio. IV. 8. XIV. 3. XXI. 33. XXIV. 2. 6. XXIX. 10. XXX. 14. XXXV. 2. 14. XLIII. 5. XLVIII. 44. LXIV. 13. 19.
in carpis. XVIII. 34. XXI. 49.

R

Raucedo. Vid. Vox.
Renum affectionibus obnoxius. XL. 18.

Renum affectiones, multos annos quieſcentes. LVII. 10.
dolores. XL. 2. LVII. 10.
dexteri. XXIX. 10.
calculi. XXIX. 10.
Reſpiratio difficilis. VII. 11. 13. X. 11. XI. 4. 13. XIII. 3. XIV. 27. XV. 15. 25. XVI. 8. 10. 12. 14. 17. 26. 36. XVII. 6. 10. 12. 14. 17. XVIII. 2. 6. 8. 17. 22. 25. 30. 34. XIX. 58. XX. 2. 3. 7. 9. 11. 17. 20. 24. 26. 28. 30. 32. 35. 36. 41. 43. 45. 47. 49. 51. XXI. 9. 19. 23. 24. 27. 29. 30. 33. 36. 44. 49. XXII. 4. 10. 15. 22. 24. XXIV. 13. 34. XXV. 2. XXVI. 3. 21. 33. XXVII. 12. XXIX. 12. XXX. 4. XXXIV. 25. XXXV. 2. 16. XXXVI. 2. 4. 25. XXXVIII. 2. 4. 6. 12. 13. 15. 16. 18. 22. 52. XL. 23. XLI. 4. XLII. 8. XLIV. 3. XLV. 16. XLVIII. 28. XLIX. 10. 24. L. 4. 48. LI. 6. 17. 20. 30. 50. 54. 59. LII. 8. LIII. 5. 9. 14. 16. 18. 29. LIV. 2. 4. 6. LV. 10. 11. 22. LVI. 7. LVII. 10. LXIV. 5. 19.
Reſpiratio difficilis a cibo potiſſimum. XXVI. 35.
ab aſſumptis dumtaxat calentibus. XVI. 38.
a ſeſſione in lecto. XXXVIII. 4.
a motu. XXXVI. 11.
a motu concitato. XVII. 14. 19. 24. XXVI. 11. 31.
ingraveſcens a motu. XVII. 17. XIX. 8. 51. XXII. 8. 14.
in aſcenſu. LIII. 7.
noctu. XXIV. 34.
minus difficilis facta poſt venæ ſectionem. XXVI. 5.
facilis facta præter rationem. VII. 13.
Reſpiratio difficilis cum ſibilo. XVII. 23. Vid. Aſthma.
cum quodam materiæ ſonitu. XLIX. 10.
cum ſtertore. XLI. 6.
cum brevitate. XVII. 14.
interdum accidens. XXVI. 3. 5. 21. XXIX. 20.
cum dolore. XX. 61.
cum gemitu. XXI. 30.
ſuſpirioſa. XX. 26. XXXVII. 2.
anxia. LXIV. 15.
qualis ſolet in moribundis. XXIV. 13.
erecta cervice. Vid. Orthopnœa.
valde difficilis. XLI. 4. LIII. 32. LIV. 14.
diuturna. LIII. 29.
Reſpiratio frequens. XXI. 17. 23. 30. L. 48.
tarda. XVI. 10. XXVI. 21. LI. 51.
debilis. XXI. 23.
Rhedarius. XX. 2.
Rheumatici dolores. XXVI. 35. XXVII. 8.
Rheumatici viſi dolores. LVII. 17. 20.
Rhododaphnes ſuccus epotus. LIX. 12.
Rigores. XXIX. 12. XLI. 13. LII. 6. LIII. 24. Vid. & Febris.
crebri XXXIV. 21.
periodici quotidiani. XXI. 6. XXXV. 16.
Ructus crebri. XXIX. 6.
amari, aut acidi. XXXIV. 25.

S

SAlſamentarius. IV. 24.
Sanguis e vena inciſa proſilire incipiens, ſed ſtatim impetum amittens. XXXV. 2.
Sanguis miſſus, præniger. LXII. 5.
lente, parumque concreſcens. XXIV. 13.
cruſtam habens craſſam polypoſam. XVII. 17. XXI. 19. 27. 30. 34. XXII. 22. XXXIV. 25. LVIII. 13.
ſed quæ a levi motu in laminas abibat. XXI. 29.
cruſtam tenuem. XXX. 4. LV. 10.
flavam. XXI. 19. 29. 30. XXXIV. 25.
viridem. XXXVIII. 30.
Sanguis habens craſſamentum denſius. XXI. 34. LV. 10.
duriuſculum. XLIV. 3. LXII. 5.
duriſſimum, & nigerrimum. XXI. 27.
diffluens. XXI. 19. 29. XXX. 4.
Sanguis habens ſerum paucum. XLIV. 3. LXII. 5.
ſeri vix quidquam. XXI. 19.
ſeri nihil. XXXIV. 25.
ſerum virideſcens. XXI. 27.
lacteum. XXX. 4.
aurei coloris. XXI. 29.
flavedine lintea inficiens. XXXVII. 2.
Sartores. V. 11. XXVI. 37. LIII. 40
Scabies. XV. 25. XVIII. 2. XXI. 17. XXV. 6. XXXIV. 18. LIII. 26. LV. 10. 11.
reſiccata. X. 9.
repulſa introrſum. XVI. 34. XXXVIII. 22. XLI. 4.
Scabies ſicca, evaneſcens. XXI. 32.
Scapulæ vulnus. Vid. Dorſi.
Screatus puris. XXVIII. 12.
Scrotum nigricans. XLI. 10.
tumens. XLI. 18.
exulceratum. XLII. 28.
habens tuber durum a ſiniſtris. XXXIX. 2.
Secundarum in utero emanſio. XLVIII. 28. 44.
Sedentaria vita. XXXIX. 21. XLII. 13.
Senectus. Vid. Ætas.
Senſus interni torpeſcentes. XLII. 13. LI. 54. LII. 10. 19. 32.
eorum obtenebratio. LI. 18. 38. 39. 45. 54.
amiſſio. LI. 50. 51. 53. 59. LII. 25.
Senſus amiſſio. LIII. 40.
Sincipitis ictus. IX. 16. LI. 6. 11. 20. 35. 50. LII. 15. 19. 35.
vulnus. LI. 2. 9. 14. 18. 19. 26. 32. 54. LII. 2. 8. 10.
Singultus. XXX. 4. XXXI. 5. XXXIV. 9. XLII. 2. XLVIII. 28.
Sitis. IV. 9. VI. 2. X. 13. XVI. 2. 4. 8. 10. 12. 14. 17. 19. 21. 40. 43. XVII. 10. XX. 9. 35. 36. 49. 56. 61. XXII. 4. 6. 8. 10. 12. 14. XXIII. 11. XXIV. 2. XXV. 6. XXIX. 6. 10. XXX. 4. 10. XXXIV. 9. 18. 23. XXXV. 14. 16. XXXVI. 2. 4. 11. 25. XXXVIII. 2. 6. 12. 13. 15. 16. 22. 30. 34. XLII. 8. 13. XLVIII. 38. L. 4. 48. LIX. 12. LXV. 8.
Sitis remiſſa, aut ceſſans ante mortem. XXXVIII. 2. 6.
Solitudinis amans. XXXV. 2.
Somnolentia. II. 9. III. 2. 11. IV. 2. VI. 2. IX. 9. XVI. 10. L. 48.
æquo major, a cibo. XXVI. 11.
Somnus laborioſus. XX. 9.
Somnus turbatus. XX. 30.
Somnus. Ad eum proclivitas. XLVII. 12.
Sopor. XLVIII. 12. LII. 23. LVII. 10.
imperfectus. L. 11. LIX. 12. Vid. etiam Coma.
Soporoſa affectio. I. 2. II. 20. VI. 2. 4. 6. 8. 10. 12. 14. IX. 23. X. 17. XIV. 5. XXI. 33. XXXVII. 2. XXXVIII. 30. LI. 14. 17. 28. 34. 35. LVII. 14.
Spaſmus. Vid. Convulſio.
Spina. Ad eam internus eroſionis ſenſus. XXIII. 4.
Spinæ totius dolor. II. 20.
ad lumbos tantum. XVI. 40.
ad eoſdem tumor. XII. 16.
ictus. LIV. 25. 26.
Spuma circa os. IV. 4. XVIII. 25. XXVI. 35.
ſanguinolenta. XL. 4.
Sputa copioſa. XIII. 3. XVII. 10. 14. XVIII. 17. XX. 11. 20. 22. 24. 26. 39. XXII. 8. 10. 14. LXIV. 12. Vid. Ptyaliſmus.
ſuppreſſa. XIII. 3. XX. 9. 22. 39. 55.
Sputa ſeroſa. XVII. 6. XX. 26. XXII. 10.
viſcida, lenta, tenacia. XX. 26. XLII. 2.
craſſa. XVII. 10. 14. XVIII. 25. 34. XX. 9. 39. 49. XXI. 19. 30. XXII. 14. XXXV. 16.
craſſa, & pravi ſaporis. LXV. 3.
catarrhalia. XX. 32. 39. XXXVI. 4. XXXVIII. 6. 12. 13. XL. 23. L. 4. LXVIII. 12.
catarrhalia cruenta. XX. 32.
Sputa cruenta. XVI. 28. XVIII. 30. 39. 43. 57. XX. 3. 28. 33. XXI. 19. 35. 44. XXXV. 16. LIII. 14. 29. LIV. 39. LXV. 19. LXX. 7.
cruenta viſcida. XXI. 34.
cruenta ſpumoſa. XXXVI. 17.
cruenta cinerea. LIII. 29.
Sputa roſea ſpumoſa. XX. 17.
ex rubro flava. XIII. 3.
flava. XX. 9. 39.
ex flavo variegata, ſpumoſa. XXI. 30.
varie colorata. XXII. 24.
ad viride inclinantia. XX. 3.
cinerea, & livida. XXI. 32. LXIV. 5.

livi-

livida fluida. XX. 9.
flava fluida. XXI. 30.
rufa fluida. XVI. 36.
nigra. XXI. 32.
alba, non concocta. XXI. 44.
Sputa in morbis thoracis inflammatoriis æquo pauciora. XX. 13. 41. 47. 51. 55. XXI. 34.
nulla. XX. 17. 35. 45. 63. XLV. 16.
imminuta. XXI. 19.
non pergentia. XXI. 35.
Sputum ſanguinis. XVII. 14. 23. XXII. 4. 14. 15. 16. XXVI. 3. XXXI. 14. LIII. 18.
fruſti oſſei. XXII. 24.
Sputa puriformia. LXIV. 12.
quaſi purulenta. XVII. 25. XVIII. 34. 35.
quaſi purulenta, & interdum cruenta. XVI. 19.
Sputa purulenta, & cruenta. XV. 15.
purulenta & rotunda. XX. 61.
purulenta. XX. 5. XXI 32. XXII. 6. 11. 14. 15. 16. 24. LI. 18. 19. 20. LIV. 6. LVIII. 13.
ſuppreſſa. XX. 5. XLVIII. 37.
Sputa grave olentia. XX. 26. XXI. 32.
materiæ illaudabilis. XXVI. 33.
materiæ, ſanguine nonnihil tinctæ. LII. 15.
gelatinæ ſubrubræ. XVII. 21.
particularum albarum quaſi polypoſarum. XXI. 19.
ſalivæ erodentis. XVIII. 17.
Stabularius. IV. 19.
Sterilitas. XX. 7. XXXVI. 17. XLVI. 20. LV. 10.
Sterni a primordiis depreſſio. L. 46.
Sternutatio nimia. XIV. 27. XXVII. 28.
Stertor. VI. 12. XIII. 3. XVII. 14. 19. XVIII. 25. XX. 9. 15. 17. XXI. 9. 17. 23. XXVII. 2. XLI. 6. LII. 6. LIV. 49.
Strangulationis ſenſus. XX. 26.
Strumæ. XXI. 36. L. 29.
Stultitia. I. 10. VIII. 6. 8. 9. 11. 12. 15. LII. 4. LXI. 2. 5. 7. Vid. & Mania.
Stupor. IV. 26. 27. XI. 22. XXV. 6. LI. 9. 25. 33. LII. 38. LIV. 18.
Stupor alterius brachii. XXVI. 31.
artuum inferiorum. LIII. 18.
Sudor plurimus. X. 2. XXI. 30.
Sudores frigidi. XXIX. 8.
Sudores nocturni. XXII. 14.
Suffocati inſtar, mortuus. LXIV. 5.
Suffocatio. VIII. 4. XV. 13. XVIII. 28. XIX. 49. 50. 51. XXI. 32. XXII. 4. XXVIII. 9. 10. 12. XXXVIII. 30. XLIV. 3. XLIX. 32. LIII. 21. 26.
Suffocatio a laqueo. XIX. 3. 5. 7. 8. 13. 15. 17. 19. 20.
Suffocationis ſenſus. XXII. 22. 24. XXVIII. 30. XLV. 23.
periculum a levi quolibet motu. XVII. 25.
a deglutitionis motu. Ibid.
Sulphur in vino epotum. LV. 10. 11.
Supercilii ictus. LI. 39.
vulnus. LI. 7. 17. 33.
Surditas. IV. 8. XIV. 3.
imperfecta. IV. 11. LVII. 10.
Surditas in febribus, aliiſve morbis accidens. VI. 4. XXI. 24. XXXI. 2. LI. 2. 12.
Suſpendium. Vid. Suffocatio a laqueo.
Suſpirioſæ voces. LI. 14.
Sutores. XVIII. 2. XXIV. 34. XXXVII. 30. LXIX. 4.

T

TAbacci abuſus. II. 19. V. 2. LV. 10.
Tabes. XLVII. 4.
Tarditas ad reſpondendum. IX. 20. XIII. 3. LI. 6. 44.
ſingularis. XII. 14.
Temporalis muſculi vulnus. LI. 44. 45. LII. 6.
Temporalium arteriarum evidens pulſatio. XVII. 17.
Temporis ictus. LII. 30. LXIX. 2.
Temporum livor. LI. 37.
Tenſionum quarundam per corpus ſenſus. LI. 9.
Terror. XXII. 18. XXXVII. 4. LXII. 5.
Tetanus. X. 2. XX. 28. LIV. 49.
Textrix. XXVI. 17.
Thermalium balneorum abuſus. Vid. Euganeorum.
Thoracis pars altera depreſſior. IX. 4.
altera in parte immoderati caloris ſenſus. XVI. 2.
Thoracis anguſtiæ ſenſus. XIV. 27. XVII. 10. 21. 23. XVIII. 17. XXI. 49. XXII. 10. 22. XXV. 4. XXVI. 31. XXVII. 8. XXIX. 20. XXXVI. 17. XLIX. 24.
oppreſſionis ſenſus. XVII. 6. 8. 9. 21. XL. 23.
in altera parte. XVI. 12.
ponderis ſenſus. XV. 25. XVI. 4. 36. XXI. 49. XXII. 8. 12. XLV. 16. LI. 20. LIII. 14. LV. 32.
in altera parte. XX. 32.
repletionis ſenſus. XVII. 21.
fluctuationis ſenſus. XVI. 36.
ardoris, & irritationis ſenſus in altera parte. XX. 32.
Thoracis dolor. XX. 24. 28. 35. 51. XXII. 4. 16. 18.
in parte altera. XVI. 17. XX. 7. 13. 22. 45. 49. 61. XXII. 10. 15. 16. XLIX. 10. LI. 6. LIV. 6.
ad ſternum. VI. 12. XX. 11. 13. XXI. 30. XXVII. 8.
a ſterno uſque ad medium abdominis. XX. 45.
a ſterno repente ad caput aſcendens. XXV. 6.
in medio thoracis. XX. 53.
ad imam thoracis partem. XVIII. 2.
zonæ inſtar. XX. 56.
ad ſcapulam vergens. XX. 9.
imæ thoracis Spinæ. X. 13.
alterius lateris. VI. 10. VII. 11. XX. 3. XXXVIII. 15. 16.
Thoracis dolor pungens. XXI. 30. 36.
alterius lateris. XVII. 14. XX. 9. 35. 39. 41. 43. 47. 49. 55. XXI. 17. 19. 23. 29. 32. 33. 35. XXII. 22. LIII. 5.
conſopitus. XX. 9.
abiens præter rationem. XX. 47. XXI. 32.
gravans. XVII. 6. XX. 56. XXI. 27. 34. 49.
in altera parte. XVII. 14. XX. 5. 9. 33. XXI. 34. LIII. 5.
erodens. XXIII. 42.
vagus. XI. 11.
in una primum, tum & in altera thoracis parte. XX. 16. 20. XXI. 27.
dolor nonnullus. XVII. 19.
in altera parte. XX. 17.
obtuſus. XXI. 44.
ad tactum creſcens. XX. 59. XXI. 29.
Thoracis dolor citius recedens. VI. 12. VII. 4. XXI. 44
remitttens a venæ ſectione. XX. 49.
remittens præter rationem. XX. 41.
Thoracis dolores quidam interni. IV. 21. XX. 63. XXI. 24. XXXVIII. 18.
in altera parte. XXI. 47.
Thoracis morbus inflammatorius. XX. 3. 7. 9. 11. 13. 15. 16. 17. 20. 22. 24. 26. 28. 30. 33. 35. 36. 39. 41. 43. 45. 47. 49. 51. 53. 55. 56. 59. 61. XXI. 44. 45. XXII. 16. XXXVII. 29. XLVIII. 32. LII. 15.
Vid. etiam Peripneumonia. Pleuripneumonia. Pleuritis.
Thoracis vulnus. XXI. 28. Vid. Dorſi.
ictus alterius lateris. LI. 6. LIII. 5. 9.
compreſſio a ſuperductis carri rotis. LIII. 33.
Tibiæ dolores. Vid. Crurum.
Timor. LXVIII. 12.
Timori nimio præter rationem obnoxii. XLV. 23.
Tonſor. LX. 12.
Torpor alterius lateris. X. 11.
Tremor. IV. 11. V. 17. XII. 16. XXVI. 15. XXXVIII. 30. LI. 12.
nocturnus. XXXIV. 23.
ingens. IX. 20.
convulſivus. XXI. 34. XXX. 4. XLI. 13. LI. 54. LIV. 2. 37. 49. LXII. 5.
Triremibus damnati. LXI. 5. LXVI. 9.
Triſtitia. XII. 16. XXXV. 2. 16. XLII. 2. LVII. 10.
Tubicen. XVIII. 22.
Tumor univerſi corporis. XLI. 4. LIV. 2.
Tumor cancroſus. Vid. Cancroſus.
Talpa dictus, in abſceſſum degenerans. XXIV. 11.
Tumor buccæ. IV. 24.
pone aurem. XIV. 3.
in occipite. XXIV. 11. LII. 38.
in collo parvus ad latus oſſis hyoidis. L. 18.
alii Vid. Bronchocele. Strumæ.
mammæ. Vid. Mammæ, & Mamillæ.
ingui-

inguinis parvus. XXI. 19.
ad inguen. LVII. 17. 20.
e nate pendens magnus. L. 23.
femoris prædurus. L. 60.
meliceridem mentiens. LXVIII. 6.
in genu. L. 20.
e crure pendens. LXVIII. 8.
ad malleolum exiguus, ſed maxime dolorificus. L. 15. LVIII. 8.
Tumores ſubcutanei per collum, pectus, abdomen, dorſum. LXVIII. 12.
Tuſſis. XIII. 3. XV. 6. 25. XVI. 2. 8. 10. 19. 21. XVII. 6. 10. 14. 17. 25. XVIII. 2. XIX. 8. XX. 3. 7. 9. 13. 16. 22. 28. 33. 35. 36. 39. 41. 43. 45. 47. 51. 55. XXI. 19. 24. 30. 32. 33. 34. 44. XXII. 4. 6. 8. 10. 14. 15. 16. XXVIII. 12. XXXI. 5. XXXV. 16. XXXVI. 4. XXXVIII. 6. 13. 18. 30. LI. 20. LIII. 14. 18. LIV. 39. LVI. 7. LXIV. 5. 13.
Tuſſis ſicca. XVI. 6. 38. XVIII. 17. XIX. 58. XX. 2. 30. 49. 56. 59. XXI. 27. 29. 32. XXIV. 2. XXVI. 35. XXXVIII. 12. 16. LI. 19. LIII. 16.
ferina. XVIII. 17.
vix ferenda. LIII. 3. LVIII. 13.
ſuffocans. XXVI. 35. XXXVIII. 13.
aſſidua. XL. 23. LVIII. 13.
frequens. XX. 9. LIV. 6.
rara. XLVIII. 38.
levis. XLVIII. 38. LXVIII. 12.
antiqua. LIII. 29.
Tuſſi obnoxii. XXI. 27.

V

Vacillatio. XXV. 2. 6.
Valetudinarii. XVII. 10. XXVI. 29. XXVII. 2. XXXVI. 11. 23.
Vaniloquium. VII. 17. X. 11. XXXIV. 25. XXXIX. 25. LXIV. 5.
Variolæ. XLIX. 32.
Variolarum reliquiæ. XIV. 3.
Venatores. XXXIV. 21. XXXVI. 11.
Venena ſumpta. Arſenicum. LIX. 3. Vid. & Rhododaphnes.
Venerea in re intemperantia. IV. 11. XVII. 17. XVIII. 30. XX. 26. XXVII. 28.
in ea mors. XXVI. 13.
Venerea lues. I. 14. XVII. 25. XXI. 36. XXII. 10. 11. XXV. 6. XXVI. 35. XXVII. 28. XL. 26. 29. XLII. 39. 40. XLIV. 15. XLVII. 28. LIII. 7. LVIII. 8. 11. 13. LXIX. 2. 16.
Vid. Bubones. Gonorrhœa. Cranii Gummata, & Caries. Crurum Dolores.
Ventriculi debilitas. XXV. 4. XXIX. 6. XXXIV. 23.
languor. V. 17.
levis perturbatio. LII. 23.
angor. LXV. 3.
pulſatio. XXIX. 10.
ſenſus plenitudinis. XXX. 4.
ſenſus ardoris. XXIX. 10. LV. 11.
Ventriculi dolor. XXV. 2. XXIX. 6. 8. 10. 12. 14. 18. 20. XXX. 4. 7. 14. 16. XXXV. 14.
a ſale abſinthii. XXX. 2.
a cibo. XXXVI. 2. LIX. 3.
Ventriculi dolor magnus. LIII. 16.
acerbiſſimus. XXXVI. 2. LIV. 14.
per intervalla diuturnus. LXV. 13.
Ventriculi tenſio moleſtiſſima. XLVII. 8.
Venter. De eo querelæ. XVI. 40.
durus. XXXIV. 5. Vid. Hypochondria.
reſonans ad manus ictum. XXXIV. 9. 18. XXXVIII. 30.
Ventris tumor univerſalis. X. 11. 13. XVI. 4. 10. XVII. 10. XXII. 4. 6. XXIII. 6. XXXIV. 18. XXXVIII. 2. 22. 30. 34. 51. 52. XXXIX. 39. XLI. 10. XLVII. 8. XLVIII. 28. LIII. 16.
tumor magnus. XXXIX. 2.
ingens, ſed mollis. XXXVIII. 6.
univerſalis repentinus. XXXVI. 4. LIII. 18. LIV. 18. 39.
tumor levis. XX. 16. XXI. 34. XLII. 8. XLIII. 27.
Ventris diſtentio. XXXIV. 18. XXXV. 14.
detumefactio. XXIX. 6.
tenſio. XVII. 6. XXIX. 6. XXXIV. 9. XXXV. 2. XXXIX. 9. LIII. 18. LIV. 18. 39.
ingens a cibi ſumptione. XVII. 10.
a ſiniſtris præſertim. LXVIII. 12.
Ventris tumor in epigaſtrio durus. XXXVI. 25.
inter ſternum, & umbilicum inæqualis. XXXVIII. 52.
& mobilis. XXXIX. 21.
ſupra umbilicum a dextris. XLVIII. 55.
ad umbilici latus inæqualis. XXXVIII. 51.
in regione umbilicali. XXXIX. 5.
ad umbilicum, & infra, dexterius. XXIX. 14.
ad iliacam regionem. XXXIV. 25.
in hypogaſtrio. XXXIX. 33. 37.
durus. XXXIX. 29.
mobilis. XXXIX. 12.
ex mobili immobilis factus. Ibid.
ſuppuratus, pus, & urinam effundens. XLII. 20.
inſtabilis protuberantia; in epigaſtrio autem perpetua depreſſio. XXXIX. 14.
ad inguina. XXXIX. 42.
Ventris tumor ſic ſatis mobilis. XXIX. 14.
inæqualis, & tactui cedens. XLVIII. 55.
Ventris intumeſcentia ad ventriculi regionem. LIV. 6.
globuli quidam mobiles. XXIX. 6.
Ventris durities. XXX. 14.
in quaſi toto dextro latere. XXXVI. 2.
in epigaſtrio. XVI. 26. XXIX. 6.
circa umbilicum. XXI. 49.
ad iliacam regionem. XXXIV. 25.
ad uteri regionem. XXXIX. 12.
Ventris dolores. XXXIV. 5. 9. 11. XXXV. 18. XXXVIII. 30. XXXIX. 9. 21. XLVII. 14. LI. 20. LIV. 16. 35. 39. LIX. 15.
per intervalla acerbiores. XLII. 13.
certa hora a cibo recurrentes. XXXV. 6. XXXIX. 14.
ingentes, profundique. XXXIV. 27.
vehementes. LIV. 20.
quaſi ut a morſibus. XXXIV. 9. 18. 25. XXXV. 6. 16. XLII 13.
pungentes. XX. 9. XXXIV. 21.
vagi, mox fixi. XXXIV. 23.
Ventris dolor in epigaſtrio. XX. 30. XXXVI. 4. XXXVIII. 30. XLIII. 5.
ad regionem ſtomachi. XXXVII. 2.
ad ſcrobiculum cordis. XLII. 13.
ad hypochondria. Vid. Hypochondria.
infra hypochondria. LXV. 8.
in umbilicali regione. XXXV. 2. 16.
ad ilia. XX. 43. XXXIV. 25.
in hypogaſtrio. XXXV. 14. XLII. 8. XLVII. 8. LXVI. 2.
noctu acerbiſſimus. XXXIX. 33.
ad uteri regionem, pungens. XXXIX. 12.
in toto pene dextro latere, ad tactum. XXVI. 2.
Ventris, & pectoris in communibus finibus dolor. XXX. 10.
Ventris moleſtus internus ſenſus ad ſcrobiculum cordis. LXX. 5.
ſupra umbilicum. X. 11.
ponderis ſenſus. XL. 9. LIII. 3.
ad iliacam regionem. XXXIV. 25.
in hypogaſtrio. LIV. 14.
in ventris imo. XXIX. 10. XLVII. 8.
circa pubem ardoris ſenſus. XLII. 13.
moleſtus bullarum ſenſus ſub hypochondrio dextero. LII. 8.
ſenſus effuſi humoris, ventre agitato. XXIX. 6.
magna ſupra umbilicum pulſatio. XXIV. 34.
Ventris dolor cito occidens. XXXIV. 23. XXXVI. 20.
citiſſime. XXXV. 2. 10.
ſenſim deficiens. XXXVI. 4.
Ventris crebri rugitus. XXIX. 6.

Ven-

Ventris vulnus. LXVI. 9. Vid. Abdominis.
Ventris a ſuper ducta currus rota compreſſio. XL. 26. LIV. 16.
Ventus frigidus. XXVI. 33.
Vermes. Vid. Lumbrici.
Vertigines. I. 6. II. 9. 22. III. 16. IV. 11. VI. 2. 6. X. 11. XVIII. 2. XXV. 2. XXVII. 2. LXIV. 5.
Veſicæ dolores. XLII. 4. 15. 20. 25. 28.
calculus. XLII. 13.
calculi modo percepti, modo non. XLII. 8.
cum longo, & magno ægri cruciatu extracti. XLV. 8.
Viduæ. XXVI. 17. XXXV. 16.
Vigiliæ. XI. 2. XV. 6. XVIII. 17. XIX. 58. XX. 33. XXIX. 10. XLII. 2. XLVII. 8. XLIX. 14. L. 48. LII. 8. LXVIII. 12.
menſem durantes. L. 11.
Vini abuſus. III. 2. 6. IV. 16. 19. V. 2. 11. VI. 8. VII. 11. XIV. 27. XVII. 21. XVIII. 25. 30. XXI. 4. 32. 49. XXIV. 34. XXVI. 9. 13. 37. XXVII. 28. XXIX. 12. XXXIV. 23. 25. XXXV. 10. 14. XXXVII. 29. XXXVIII. 18. XLIV. 3. XLV. 21. 23. LII. 30. LV. 10. 11.
Vid. Biboſi. Ebrietas. Ebrioſi.
Vini novi uſus. XXVI. 37. XXVII. 2.
Vini ſpiritus abuſus. XXVII. 28. XXXV. 14.
Virgines. VIII. 2. X. 5. XV. 13. XVI. 17. 19. 34. 43. XVII. 10. 12. XIX. 51. XX. 11. 16. 32. 43. XXI. 27. 29. XXII. 16. 18. XXXIV. 33. XXXVI. 20. XXXVIII. 34. XL. 9. XLVII. 2. 4. 12. 14. 23. LXI. 7.
Virium languor. XXV. 2. XXXIV. 23. L. 11. 48.
repentinus. IV. 30. XXV. 2.
Virium proſtratio. XX. 41. XXI. 44. XXII. 22. LIII. 3. 40. LIX. 3. LXV. 13.
Viſcerum e ſuis ſedibus prolapſorum ſenſus. XXXIX. 14.
Viſionis vitium. II. 13.
imminutio magna. XIII. 15.
abolitio. Vid. Amauroſis. Cæcitas.
Ulcera. Vid. Crurum. Faucium.
antiqua exſiccata. IV. 7. XII. 2.
occluſa. IV. 13. 30. 35.
Ulcus areſcens. L. 48.
Umbilicus. Vulnus ad ipſum, prægreſſum. XXXVIII. 15.
Ungues lividi. XXIX. 10.
Volvulus. XXXIV. 5. 9. 11. 15. 18. 21. 25. XXXIX. 29.
Vomendi voluntas. XXIX. 14. LII. 2.
irritatio inanis. LI. 5.
conatus aſſiduus. XXX. 10.
Vomitus. I. 2. IV. 35. XX. 30. XXIX. 10. XXX. 12. 20. XXXIV. 15. 27. 33. XXXV. 14. XXXVI. 2. XXXVII. 2. XXXIX. 12. 33. XL. 9. XLI. 4. XLII. 2. 8. 20. XLVII. 8. XLVIII. 38. LI. 2. 9. 18. 32. 33. 34. 38. 50. 51. LII. 15. 19. 32. 34. LIII. 26. 40. LIV. 6. 8. 10. 14. 20. 31. 35. LIV. 37. 39. 49. LV. 10. 11. LIX. 3. 12. 15. LXV. 3.
Vomitus maxime diuturnus. XXX. 7.
contumaciſſimus. XXXIX. 21.
maxima copia. XXX. 4. XXXVI. 26. XXXIX. 29.
aliquot a cibo horis. XXIX. 6. XXX. 7. 14. XXXIV. 11.
ſuppreſſus. I. 4.
Vomitus alimentorum omnium contumaciſſimus. LXX. 5.
ſolidorum alimentorum. XLV. 33.
certorum dumtaxat ex pluribus. XLVII. 8.
cibi vel poſt biduum nihil mutati. XXXIX. 21.
imo vel poſt dies quinque. XLII. 2.
Vomitus lumbricorum. XLVIII. 38.
excrementorum. Vid. Volvulus.
globi, intra triduum duriſſimi facti. XXX. 7.
Vomitus materiæ craſſæ & viſcidæ, matutinus. Ibid. & XX. 9.
amaræ. XXXIV. 9.
ſubobſcuræ. XXXVII. 2.
paucæ, ex viridi quaſi nigreſcentis. LIX. 15.
Vomitus humorum varii coloris. XXX. 14.
bilioſorum. X. 13. XX. 9. XXIX. 10. XXXIV. 23. LI. 30. LIV. 35. LXV. 13.
bilioſorum, & viridium. VII. 13.
ſubflavorum. XXXIV. 9.
viridium. XVIII. 2. XXIX. 18.
porraceorum. XXX. 4. XXXV. 2.
Vomitus humoris aquei, & fere amari. XXX. 10.
nunquam amari. XXXIX. 21.
æruginoſi. XVI. 8. XXXV. 2.
ex atro ferruginei. Ibid.
quaſi fuligine infecti. XXIX. 6. XXX. 2. XXXIV. 7.
nigreſcentis, & fœtidi. XXXIX. 25.
nigri. XXXVIII. 52.
atramento ſimillimi. XXX. 16.
inſtar aquæ in qua chocolata ſoluta ſit. XXX. 4.
inſtar loturæ carnis. XLIX. 6.
odore putridæ carnis. XXIX. 6.
innatantibus quaſi membranarum particulis. XXX. 4. 14.
Vomitus ſanguinis. XXIX. 12. XXXVI. 11. XL. 2. LI. 6.
materiæ nonnihil cruentæ. LII. 15.
rubicundæ. LI. 54.
Vox rauca. XVIII. 25. XXII. 24.
clangoſa. VII. 13. XX. 26.
humilis. IV. 26. XV. 13. XXIX. 10.
imminuta, & facta quaſi fœminea. XVII. 19.
obſcura. XVIII. 25.
amiſſa. XXVIII. 9. 10. Vid. Aphonia.
Urinæ copia. XXI. 36. XXIX. 6. XLII. 13. LVII. 10.
imminutio. X. 11. XXI. 30. 49. XXIX. 6. XXXVIII. 16. 30. 34. LVII. 10.
ſuppreſſio. X. 13. XXXIV. 7. XXXV. 18. XL. 4. XLI. 4. 6. 8. 10. 13. LIII. 18. LIV. 20. 22. 26.
incontinentia. IV. 9. 19. XLII. 2. 8. XLVII. 12. LII. 34. LIII. 40.
ſtillicidium. XXXIX. 33. LVI. 12.
crebrior excretio. XXXIX. 2. XLI. 13.
Urinæ reddendæ difficultas. XXXIX. 5. XL. 4. XLI 6. XLII. 28. 34. XLIV. 15. XLVII. 8.
a cathetere ſemel immiſſo levior facta. LXII. 13.
periodice rediens. IV. 2.
cum dolore. XLI. 4. XLII. 2. 13. 15. 20.
acerbiſſimo. LXVI. 2.
Urinæ vitia. IV. 13.
Urinæ cum ardoris ſenſu redditæ. XXIX. 18. XLII. 11.
flammeæ. XXXVIII. 30.
rubræ. XX. 30. XXXVIII. 34.
ex rubro fuſcæ. XXXV. 2.
rubellæ. XXI. 30.
inſtar loturæ carnis. LIV. 26.
ſaturo colore. XXXIV. 9. XXXVIII. 30.
ſaturati lixivii ſimiles. XLI. 4.
quales in ictericis. XXX. 14.
decolores. XIII. 3.
ex ſubflavo albicantes. XLII. 13.
turbatæ. XXI. 30. XXXV. 2.
craſſæ. LXIV. 7.
cum filamentis quibuſdam. XLII. 8.
putridis. XLVII. 8.
ex aquoſis, & paucis factæ mucilaginoſæ, & multæ. XL. 2.
Urinæ cum ſedimento quaſi lacteo. LXIV. 7.
albo modo tenui, modo lento. XLII. 13.
ſanguineo, ſub colore tabacci. XXXVIII. 30.
Urinæ fœtidæ. XL. 4. XLII. 13. 20. 25.
purulentæ. XL. 4. XLII. 2. 15. 20. LIII. 14. LXVI. 2.
Urinæ interdum ſanguinolentæ. XLII. 8.
cum pauco ſanguine. XLI. 13.
cum ſanguine fœtido. XLVII. 8.
cum tenuibus quaſi membranulis. XLI. 13.

Urinariarum partium vitia. IX. 12. XLII. 4.
Uteri prolapſus. XLV. 11.
prolapſui obnoxiæ. XXII. 22. XLV. 16.
Uteri hæmorrhagia. XXXIX. 33. XLVII. 8.
vel in aſphyxia perſeverans. XLVIII. 44.
fluor. Vid. Muliebris Fluor.
Uterus. Ex eo fœtida materia defluens. XLVIII. 28.
Vulnera. Vid. ſingula ſuis locis.
Vulnera anguſta. LIV. 44.
anguſta, & obliqua. LIV. 35.
Vulneris labra, aut vicina loca intumeſcentia. LI. 2. 15. 26. 27. 49. LII. 6. LIII. 14.
a repreſſa hæmorrhagia. LIII. 12.
Vulneris fœtor magnus. LI. 26.
color non bonus. LI. 27. LII. 10. 23.
livor. LI. 14. LII. 2.
gangræna. LI. 3. 9. 11.
formicationis ſenſus. LI. 32.
Vulnus valde dolens. LII. 28. LIV. 8. LV. 22.
tactum non ferens. LI. 28. LIV. 22. 29.
ſubaridum. LII. 10. 28.
aridum. LII. 2.
aridum, & pallidum. LI. 34.
ſine pure, & ſeparatione. LIV. 29.
Vulnus. Ex eo ſanguis quotidie effluens. LIII. 12.
pus paucum, & ichoris ſimile. LIV. 44.
ichor valde fœtidus. LI. 14.
ſeroſus, & ſanguinolentus. LI. 15.
ſanies multa. LI. 18. LIII. 12.
materia mentiens alvi fæces. LIV. 4.
Vulnus, cui ſubjectum os ſublividum. LII. 10.
os fuſcum. LII. 23.
cui, oſſe detecto, cicatrix induci nunquam potuit. LI. 19.

I N-

INDEX TERTIUS

Eorum eſt quæ præter naturam in cadaveribus intus, extraque obſervata ſunt.

Romani numeri Epiſtolas; barbari autem articulos indicant.

A

Abdomen lividum. XXI. 9. XXII. 22. XXXV. 14.
ad ilia. XXI. 30. XLVII. 12.
ſublividum ad ile alterum cum flaccido tumore. XXI. 19.
virens. LIV. 39.
tenſum. XXVI. 13.
valde tenſum. LIV. 16.
tumidum. XXX. 4. LII. 8. 30. LIV. 39. 49. LV. 10.
ab epigaſtrio deorſum. XXI. 24.
mire tumidum. XLVIII. 44.
minus tumidum factum in cadavere. XXII. 6. XXXV. 14. XXXVIII. 52. XXXIX. 9.
Abdominis muſculi lividi. XXVIII. 12. LI. 19.
contuſi, XLIX. 6.
ſugillati certo loco a parte interiore. LIV. 49.
laxi, & ad imum ſubvirides. XXXVI. 23.
fœtentes. XXVIII. 12.
ſanguine ad non breve ſpatium imbuti. LIV. 8.
Abdominis muſculi. Inter eos ſerum. XXXVIII. 2.
multum. XXXVIII. 6.
ſanguinis grumi. XLVII. 36.
concreti multum. LIV. 2.
ſub ipſis aqua plurima putidiſſima. XXXVIII. 51. 52.
Adipoſæ membranæ cellulæ, pro pinguedine aquam habentes. IV. 24. 30. XVII. 25. XXVI. 9. XXXVIII. 26.
in altero artu ſuperiore. L. 4.
Adipoſæ membranæ Excreſcentiæ. Vid. Tumor.
Aneuryſmata. Vid. Aortæ Aneuryſma.
Aorta exterius quaſi tuberoſa. IV. 21.
perrupta. XXVI. 7. 15. 17. 21. XXVII. 28. LIII. 7. Vid. Aortæ aneuryſma.
pertuſa intra pericardium. LXIV. 13.
in thorace ſiniſterior, quam ſolet. LVI. 18.
Aorta Deſcendens tortuoſa. IV. 16. XIX. 58. XXXVII. 30. XLII. 34.
inflexa. LXVII. 11.
aliquem ad tractum a ſua ſede disjuncta. XVII. 6.
in tranſverſum rupta. LIII. 35.
Aorta anguſtior. XVIII. 2. XXI. 36. XXIII. 4. XXX. 12. XXXVIII. 34. XLV. 23. LIV. 37. LV. 10. LVI. 10. LXVI. 8.
latior. XXI. 17. XXIII. 6. XXVII. 28. XXXVII. 30. XLII. 34. XLIII. 17.
latior aliquanto, quam par ſit, ſupra cor. XLIV. 3. 19. LXIV. 5.
Aorta dilatata. LXX. 5.
dilatata valde. XVII. 21. LXIV. 12.
ſtatim ſupra cor. IV. 24. XXV. 10. LVI. 21.
paulo ſupra cor. XLII. 39. LXIX. 2.
a corde ad curvaturam. XXVI. 33. 35. XL. 23.
in curvatura. & ultra. XXVI. 31. XLV. 23. LXVII. 14.
uſque ad diaphragma. LXIV. 13.
uſque ad Emulgentes. XXVI. 21. LVII. 10.
ab Emulgentibus ad magnum Iliacarum tractum. XXXVIII. 40.
Aortæ aneuryſma prope cor. XVII. 17. 23. XVIII. 17. 28.
ſacculi inſtar, perruptum. XXVI. 13.
a corde ad totam curvaturam. XVIII. 34.
ad diaphragma uſque, exulceratum: & diſruptum. XVII. 14.
ad Emulgentes uſque. XVIII. 30.
Aortæ aneuryſma ad curvaturam. LVIII. 13.
ſacci ingentis inſtar. XVII. 25. XVIII. 25.
in ipſa curvatura. XVIII. 22. L. 9.
magnum in pericardio diſruptum. XXVI. 5. 19.
exterius diſruptum. XXVI. 9.
duplex in thorace inchoatum. LXIV. 13.
prope diaphragma in thorace perruptum. XXVI. 11.
ſtatim ſub diaphragmate, & per hoc in thorace perruptum. XL. 29.
inter diaphragmatis appendices incipiens, & dimidium ventris occupans. XL. 26.
paulo ſupra diviſionem in Iliacas. XXXVIII. 40.
Aortæ ramorum aneuryſmata. Vid. Brachialem, Cruralem, Poplitæam Subclaviam arteriam.
Aortæ tunicæ æquo tenuiores. XXVII. 12.
parietes ab uno latere ad angulum convenientes. LXV. 5.
Aorta intus certum ad tractum reticulata ex albis exſtantibus fibris. LIII. 37.
fibras quaſi diſtractas oſtendens, XVIII. 34. LVI. 12.
quaſi lineas & ſulcos ſecundum longitudinem exhibens. XVIII. 34. XXIII. 6. XXIV. 34. XXVI. 13. 21. XXVII. 12. XLV. 23. LIV. 37.
alioſque ſulcos in tranſverſum. XXVI. 13.
rugoſa. IV. 21.
certo loco. XLII. 34.
inæqualis. XXI. 47. XXIII. 8. XXVI. 21. 33. 35. XXXVIII. 40. XLII. 39. XLIII. 24. LVIII. 13. LX. 8. LXVII. 11. 14.
inæqualis, & ſubflava. XXIII. 4. XXV. 10.
colore alieno a naturali. LXVII. 14.
ex rubro fuſca. XLIV. 3.
ex atro rubens, ut ex inflammatione. XXVI. 35.
alba, dura, inæqualis. LXIV. 12.
Aorta intus cum tuberculis quibuſdam, & prominentiis, & puſtulis. XVIII. 8. XXVI. 17. XXVII. 28. LXIV. 5.
cum indiciis quibuſdam quaſi incipientis eroſionis. XXIV. 11. XXVI. 13. XL. 11. 34. 39. XLVI. 26.
cum eroſionibus ſanguinolentis. LXVII. 14.
hic illic exulcerata. VII. 9. XXVI. 17. XXVII. 2. XL. 24.
uno in loco. XXIV. 16. XXVI. 21.
tunica, ſeu lamina interna, facile abſcedente. XXIII. 4. 6. XXV. 10. XXVII. 28. XLV. 23.
Aorta intus cum oſſeis ſquamulis. IV. 4. 20. VII. 9. 11. XVII. 17. 23. XVIII. 8. 28. 30. 34. XIX. 49. 58. XXI. 4. 15. XXIII. 8. 11. XXIV. 6. 16. XXVI. 15. 17. 31. 37. XXVII. 2. XXXV. 10. XXXVII. 30. XXXVIII. 40. XL. 22. 23. 24. XLIII. 17.

XLIII. 17. 22. 24. XLIV. 19. 21. XLVI. 26. XLVII. 16. XLIX. 18. LIII. 37. LX. 4. 6. 10. LXIV. 7. 13. LXVI. 9. LXVII. 11. 14. LXIX. 2. LXX. 10.
cum harum inchoamentis. IV. 21. VII. 17. IX. 18. X. 13. 19. XIV. 35. XVIII. 2. 25. 34. XIX. 58. XXIV. 6. 11. XXVI. 13. 17. 21. 31. 33. 35. XXVII. 16. XXIX. 20. XXX. 12. XXXVII. 30. XLII. 11. 34. 39. XLIII. 24. XLIV. 3. 19. XLV. 23. XLVI. 29. XLVII. 21. 30. 33. XLIX. 18. LIII. 37. LVI. 21. 31. LVII. 2. LVIII. 13. LX. 4. 6. 10. 12. LXIV. 2. 7. 19. LXV. 5. LXVI. 6. 8. LXVII. 11. LXVIII. 6.
Aortæ rami quo magis deſcendebant, eo magis oſſeſcentes, & rigidi. LX. 12.
Aorta durior. LXIV. 3.
eo durior, quo magis a corde diſtabat. LVII. 10.
durior, & craſſior. XVIII. 34. XXVI. 21. 33.
rigida. XVIII. 30. XXVI. 21.
cartilaginea. XVII. 21.
Aortæ vaſcula ſanguifera exterius maxime conſpicua. V. 17. VII. 9.
cellulæ exteriores, effuſo in ipſas ſanguine refertæ. XXVI. 13. XXVII. 28.
parietum pars in aneuryſmate abſumpta. XXI. 47. XXVI. 3. 9.
Aortæ initium anguſtius. XIX. 51.
durius. XVIII. 2.
parietibus craſſioribus. XIX. 51.
intus luridum, & inæquale. XVIII. 2.
Aortæ Valvulæ ampliores. XLIII. 17.
perparvæ, & corrugatæ. XXVII. 12.
ſtrigoſæ. XVIII. 2. XXVI. 13.
contractæ. XXIII. 11. XXIV. 18. LXVII. 11.
nonnihil vitiatæ. LXVII. 11.
adnatis excreſcentiis introrſum protuberantes. XXIV. 18.
duriores. III. 26. IV. 21. 26. VII. 9. X. 19. XVIII. 2. XXIII. 8. 11. XXVI. 31. XLII. 34. XLVII. 16. XLIX. 18.
craſſiores. XXV. 10.
duriores, & craſſiores, in limbis præſertim. XXIII. 6.
duræ, & craſſiſſimæ in limbis. XXVI. 33. XXX. 7.
corpuſculis Arantii durioribus, & craſſioribus, XXIII. 4. XXV. 10.
in excreſcentiam ex parte oſſeam mutatis. LXIV. 7.
uno in carneam excreſcentiam degenerante. XLVIII. 38.
uno multo majori, quam æquum ſit. LVIII. 13.
aggeribus craſſioribus. XVIII. 34. LX. 2. LXIV. 19.
pene oſſeis. XXIV. 16.
ex parte oſſeis. LX. 4. LXIX. 2.
oſſeis. XXXVII. 30.
Aortæ Valvulæ tendinei aliquid habentes. XXIX. 20.
oſſeſcentes ex parte. XLVIII. 38.
oſſeæ ex parte. X. 19. XXVII. 2. LXVII. 14.
oſſeæ, & introrſum protuberantes. XXI. 15.
oſſeæ, & in tubercula ad limbum excreſcentes. XXIII. 11.
una oſſeſcens. XIX. 49. XXIX. 12.
una oſſea ex parte. XXXVII. 30. XL. 23. LX. 6.
una oſſea pene tota. XLVIII. 38.
una oſſea. XXIII. 8.
una in tranſverſum imminuta. XXIV. 18.
una cum hiatu, & ſejunctione ſuarum laminarum. LVIII. 13.
una a limbo ad aggerem diſrupta. XXIV. 18.
Arteriæ. Vid. Aorta. Artuum. Baſilaris. Brachialis. Bronchialis. Carotides. Cœliaca. Cordis Coronariæ. Hepaticæ ubi de Jecore. Hypogaſtricæ. Iliacæ. Poplitææ. Pulmonaris. Splenica. Subclaviæ. Ventriculi Coronaria. Vertebrales.
Arteriæ. Intra eas ſanguis. IV. 24. 26. V. 11. 17. 19. XIX. 17. 51. XXI. 19. XXIV. 16. XXVI. 21. XXVII. 2. XLV. 23.
Arteriæ concreto ſanguine repletæ. LIV. 25.
ubique intus flavæ. LXIV. 19.
Arteriæ plures oſſeæ factæ. XXVII. 2.
intus oſſeas ſquamulas habentes. XXIV. 16. XXVI. 15. LXII. 7.
prominentias, & puſtulas. XXVII. 28.
excreſcentias quaſdam. XLIV. 3.
Arteria in quadam, innatus tumor, introrſum extuberans. XI. 15.
Arteria Aſpera compreſſa. XVII. 25. XVIII. 22.
a tumore ſteatomatoſo. LXVIII. 12.
ſpumæ intus plena. VIII. 4.
ciborum parte non exigua. LIII. 26.
intus a magnis quaſi lacertis inæqualis. XLIV. 15.
ex rubro fuſca. LXIV. 5.
ex rubro nigreſcens. VIII. 25.
Arteriæ Aſperæ exterior membrana humore diſtenta. LXIV. 2.
exterior glandula amplificata. XLIV. 15.
trunco innatus tumor. XV. 15.
annuli præduri. LVII. 10.
ex parte, aut paſſim oſſei facti. VII. 11. XXIV. 16.
in figura mutati. Ibid.
Arteriæ Aſperæ vulnus. LIII. 21.
Articuli in cadavere omnes flexiles. XXX. 2.
Artus in cadavere rigidi. IV. 11. 16. 21. 24. V. 17. XXVI. 17. LII. 35. Vid. Manus.
Artuum arteriæ paſſim oſſeis ſquamulis diſtinctæ. XXVI. 15.
venæ in altero artuum inferiorum latiſſimæ. LVI. 12.
Auris Meatus oſſeus, fractus. LII. 25.
carie perforatus. XIV. 3.
Tympani Membrana ſanguine tincta. XIX. 8.
læſa. XIV. 5.
diſrupta. LII. 25. 30.
Tympani in cavea ſanguis. Ibid.
materia ſanioſa. VI. 4. XIV. 5.
quaſi purulenta. XXI. 24.
Axillares glandulæ craſſiores, ſcirrhoſæ, lividæ. L. 48.
ipſis circumjecta adipoſa membrana in durum quaſi ſteatoma converſa. L. 48.
Azyga vena ſanguine diſtenta. XXXIV. 15.
ejus varix, & diſruptio. XXVI. 29.

B

Baſilaris arteriæ inæqualis dilatatio. IX. 18.
durities. XXVII. 2.
durities, & interior inæqualitas. XXV. 10.
Brachialis arteria cum oſſeis ſquamulis. XLIII. 17.
Bronchiales glandulæ. Vid. Pulmon.
Bronchialis arteria triplo, quam ſolet, latior. XXI. 4.

C

Cadaver tota poſteriore facie violaceum. LIX. 12.
nigrum. LIX. 3.
quaſi univerſali gangræna nigerrimum. LV. 22.
ictеri colore. VII. 11. LI. 14.
quibuſdam locis cito virens. LIII. 24. LXV. 8. LXX. 7.
fœtens. Vid. Fœtor.
totum, triplo tumidius factum. LV. 22.
contractum. LI. 3.
rigidum. LII. 34. Vid. Artus.
Cadaveris ex ore ſanguis. XXI. 49. XXIII. 2. XXXVIII. 30. LII. 34.

aqua

aqua fœtens. XLVIII. 44.
fœda materia. LII. 15.
e naribus ſanguis. LII. 34.
e vulnere, ſanguinis plurimi eruptio. LIII. 18.
Cadaveris color diuturnior. III. 2. 4. IV. 11. 35. V. 6. VII. 9. XIX. 17. 19. XXI. 6. XXIII. 4. 6. XXVII. 2. XXXIV. 9. 33. XLII. 34. XLV. 23. LII. 30. LIX. 12.
Cadaveris carnes molles, & flaccidæ. XLIII. 4. L. 48.
ſectæ multum humorem emittentes. XLIII. 5.
Cæcum Inteſtinum, id eſt Appendicula Vermiformis, perbreve, & minime cavum. LXVII. 11.
Cæcum Veterum Inteſtinum mire dilatatum. XXXIV. 27.
inflammatum. Ibid.
Capitis integumenta ſanguine infarcta. LVII. 10.
muſculi parvi anteriores, qui ipſum ſuper prima vertebra movent, deficientes. LXIX. 8.
Carotides arteriæ in collo flexuoſæ. XXXVII. 30.
in cochleæ modum contortæ. XLIX. 18.
dilatatæ. IV. 19. VIII. 11. XLIII. 17. 22. LXIV. 13.
altera. XXIV. 6. XXVI. 21. XXIX. 20.
intus oſſeis inchoamentis diſtinctæ. LXIV. 13.
& ſulcis etiam. Ibid. & XXVI. 21.
oſſeis ſquamulis. XLIII. 17. LXVII. 14.
oſſeæ factæ ex parte. XXVI. 37. LXII. 7.
altera. XXIV. 6.
Carotides arteriæ ad cerebri baſim duriores. XXV. 10.
craſſioribus tunicis. LVI. 21.
Cava vena ſine ſanguine. LIV. 18.
ſanguine valde diſtenta. XIX. 17. XXI. 35. XXXIV. 15. XXXV. 10.
Cavæ venæ ſuperior truncus magis a ſiniſtris. LVI. 18.
in ipſo fine anterius, quaſi eroſus. LIII. 37.
Inferior latior æquo. LIV. 37.
ſine ſanguine. XXIX. 20.
cum oblonga & craſſa polypoſa concretione. XLV. 16.
Cerebrum nullum. XLVIII. 48. 50.
figura non naturali. I. 14. XII. 2.
Cerebri abſceſſus. V. 2.
abſceſſus ſui generis. V. 6. 7. IX. 16.
Cerebri arteriæ. Vid. Baſilaris. Carotides. Vertebrales.
Cerebri arteriæ cum oſſeis ſquamulis. IV. 2. 11.
tunicis firmioribus. VIII. 15. XXIV. 6. XXVII. 2.
vaſa omnia ſanguine plurimo diſtenta. III. 26. VII. 7. 13. VIII. 12. 15. 23. IX. 12. 14. 20. XIV. 5. XXIII. 6. LV. 20.
cum aereis bullulis. LIII. 26.
cum polypoſis concretionibus. XLV. 21.
Cerebri meninges aliquanto craſſiores alicubi. LI. 3.
cum vaſis ſanguine plenioribus. LXII. 15.
ex ſubviridi liventes alicubi. LII. 2. 3.
puris colore infectæ. LI. 28.
ſanioſæ alicubi. LI. 3.
ſub ipſis aqua. LII. 2.
Cerebri meninges ambæ cum vaſis a ſanguine multum dilatatis. XLIII. 27. XLIV. 3. LII. 35.
cum arteriis craſſioribus, durioribus, & oſſeis hic illic. XXVII. 28.
ab erodente humore perforatæ. IX. 20. XIV. 3. LI. 12.
vulneratæ. LI. 45.
ſauciatæ a magnis fragmentis oſſeis. LI. 35.
in craſſiores, & flaccidiores mutatæ. IX. 23.
Cerebri Meninx Dura. Ad hanc aqua acidula. I. 6.
paucæ aquæ guttæ. X. 5.
gelatinoſa concretio. VI. 10.
pauxillum quaſi gelatinæ. LII. 23.
quidpiam, muci ſimile. LII. 19.
ichor craſſiuſculus. LII. 8.
ſanies. LI. 5. 7. 34.
ſanies multa. LI. 15.
quaſi pus denſatum. LI. 14.
pus. LII. 4.
purulenta pauca materia. LI. 57.

purulenta materia, valde adhærens. LI. 49.
ſanguis concretus. LI. 37. 50. LII. 30. 32.
arctiſſime adhærens. LI. 6. 38.
ſanguis plurimus. LII. 35.
Cerebri Meninx Dura arctius ſolito cranio affixa. III. 11. XXVII. 2. XXXVII. 30. LXVII. 14.
arctius alicubi. LII. 38. LXIII. 8.
connata cum Pia & cerebro. I. 14. IX. 25.
ejus vaſis ſanguine diſtentis. VII. 13. VIII. 4. 25. 27. XXIV. 6.
magis in altero latere. LII. 30.
& dilatatis magis in altero latere. LII. 38.
nonnihil turgidis. XIX. 7.
arteria lacerata. LI. 37.
ſinibus cum ſanguine multo. V. 19. XVIII. 2.
cum aereis etiam bullis. LIV. 49.
cum polypoſis concretionibus. V. 11. VI. 12. VII. 4. 6. 9. 11. 13. VIII. 2. 23. XIV. 35. XXIV. 16. LII. 6.
Sinu Longitudinali perforato. LI. 54.
Lateralibus diſruptis. LII. 25.
Falce craſſiore, & duriore. XXVI. 33.
& in hac magno oſſe. III. 20.
parvo. XXI. 35.
oſſibus pluribus aculeatis. XXV. 6.
Cerebri Meninx Dura valde corrugata. VII. 9.
craſſior facta. V. 6. VIII. 15. XLIX. 16. LX. 12.
alicubi. I. 14. LI. 2. 45. LII. 6. 19. 38.
quaſi oſſea alicubi. I. 10.
ſuperficie quaſi granoſa. LII. 19.
cinereo colore. I. 2.
alicubi quaſi cinereo. LI. 27.
ſubflava alicubi. LI. 2.
ſublivida alicubi. LI. 19.
ſubnigra a vaſorum plenitudine. III. 11.
leviter quaſi ſugillata. LII. 28.
ſanguineis quaſi guttis diſtincta. VII. 15. LII. 6.
inflammata alicubi. LI. 39.
leviter. LI. 32.
læſa alicubi leviter. LI. 17.
quaſi ſphacelo affecta. LII. 4.
pure eroſa. XIV. 5.
læſa a depreſſi oſſis ſquama. LI. 30. 34. 39.
ab infixis fracti oſſis acutis particulis. LI. 18.
Cerebri Meninx dura. Sub hac adhærens fruſtum pſeudomembranæ. LII. 8.
aereæ bullæ. VIII. 23.
aqua. V. 19. VI. 12. VII. 6. VIII. 11. 15. IX. 2. X. 7. 9. 11. XI. 6. 11. XVI. 36. 40. XXV. 2. XXXVII. 2. LI. 9. 14. 17. 32. LII. 38.
aqua limpida. I. 2. II. 22. IV. 11. 30. VI. 8. XI. 4.
ſerum mucoſum. LII. 2.
gelatinoſum. VII. 6. XI. 2.
ſanioſum. I. 2.
flava quaſi gelatina LII. 15.
ſanies. LI. 11.
materia puriformis. I. 12.
pus. LI. 2. 17. 27. 28. 30. LII. 6. 19.
ſanguis. LII. 34.
plurimus. LI. 51. 54.
ſanguis ad alterum cerebri latus. II. 17. III. 2. 14. 17. 20. IX. 2. 4. X. 13. LX. 4.
ad cerebellum. II. 21. 22. III. 2. 24.
ad egreſſum Spinalis medullæ. II. 20.
Cerebri Meninx Pia. Ad hanc exterius adhærens pauxillum ichoris. LII. 8.
pauxillum muci ex flavo viridis fœtidiſſimi. LII. 10. 11.
ſanguinis grumus non mediocris. LXIX. 2.
Cerebri Meninx Pia. Ejus vaſa ſanguine turgida. I. 14. III. 2. 6. 11. IV. 13. 16. 19. 21. 24. V. 6. 11. VI. 14. VII. 13. 15. 17. VIII. 4. 25. 27. XI. 11. 22. XIV. 3. 27. 35. XV. 8. XVI. 40. XVIII. 2. XXI. 23. 29. 33. 35. XXIV. 6. XXV. 10. XXVI. 19. 21. 35. XXXVII. 4. XLVII. 12. 33. LI. 35. 42. LII. 6. LIII. 40. LIV. 39. LV. 10. LX. 4. 6. 8. 12. LXII. 5. 7. LXVII. 14. LXIX. 2. 4.
non omnia. V. 15. VII. 9.
magis in altero latere. LII. 30.
in altero tantum. VII. 11. LX. 2. LXII. 9.

aere etiam turgida. IV. 19. V. 17. 19. VIII. 9.
cum aereis bullulis. XLVIII. 38. LIII. 26.
cum polypoſis concretionibus. VI. 14.
vaſa quædam quaſi varicoſa. LI. 15.
arteriæ quædam dilatatæ. IV. 19. XXXVII. 30.
carotidis truncus laceratus. II. 30.
arteria quædam cum peculiari vitio. III. 6. IV. 19.
Cerebri Meninx Pia craſſior facta. LI. 30.
hic illic albicans. XI. 13.
exterius ad non modicum ſpatium ex ſubviridi flavens. XXXVII. 7.
inflammata. VII. 11. 13. LI. 59.
leviter inflammata. VI. 8. LI. 42.
perforata. III. 2. 17.
facile ſeparabilis. IV. 4. 16. 24. V. 11. 19. VII. 17. VIII. 12. XI. 11. XXIV. 34. XXVII. 28. XLVII. 33. LI. 30. LXI. 2.
Cerebri Meninx Pia. Intra ipſam aqua. I. 4. II. 17. 22. IV. 2. 6. 7. 16. 19. 24. 26. 30. 35. V. 6. 17. 19. VI. 8. VII. 13. 15. VIII. 6. 9. 11. IX. 3. X. 11. XI. 11. 13. 15. XXI. 23. 24. 29. XXV. 10. XXVII. 2. XXXV. 16. XLVIII. 38. LI. 42. LII. 6. 8. LIV. 39.
ferme limpida. X. 13. XIV. 35.
turbida. VII. 2.
flava. VI. 14.
ſubcruenta. VII. 9.
inſipida, aut leviſſime ſalſa. LIV. 49.
quaſi gelatinoſa. II. 22. III. 14. IV. 4. 9. 13. V. 11. VI. 2. 12. VII. 2. 11. IX. 9. X. 7. 17. 19. XI. 2. XV. 6. XXI. 35. XXXVII. 2. LI. 6. LXII. 9.
bullulæ aereæ. IV. 26. 35. VIII. 9. IX. 9. X. 17. XIV. 35. LIV. 39. 49. LVII. 14.
ſanguis. II. 19. III. 4.
in altero latere. III. 16. LII. 30.
ſanies. V. 11.
Cerebrum laxius. I. 6. II. 9. III. 6. IV. 4. 9. 11. 13. 26. 35. V. 11. VII. 4. IX. 4. 23. X. 11. XI. 11. 22. XV. 6. XVI. 40. XVII. 23. XXI. 29. 35. XXVI. 21. XXXIV. 23. XXXVII. 2. 30. XLVII. 12. 36. XLIX. 16. LI. 9. LV. 10. LVII. 10. 14. LIX. 15.
Cerebrum durum. I. 10. V. 6. VIII. 4. 6. 8. 9. 11. 12. 15. IX. 9. X. 17. XXIV. 6. LXI. 2. 5. 7. LXII. 15.
ſiccum potius. VIII. 23.
decolor. I. 12. IV. 4. 11.
colore non prorſus naturali. XXXVII. 2.
ſubflavum. III. 2. IX. 20.
ingratum quid olens. VII. 9.
a ſeroſa colluvie fœtens, & nigricans. LI. 12.
anterius vulneratum. LI. 59.
Cerebri pars ſubpallida. LI. 28.
ſubfuſca. LI. 7. 11.
ſublivida. LI. 27.
livida. LI. 14. LII. 2. 3.
ad cinereum colorem vergens. LI. 30.
nonnihil nigreſcens. LI. 49. LII. 10.
ſemiputrida. I. 14. IX. 18.
alte corrupta, & ſanioſa. LI. 33.
dura. IX. 23. 25.
figura non naturali. X. 9.
amplum, & profundum ad ſpatium male affecta. LI. 34.
Cerebri cortex pallide ſubflavus. XXV. 10.
nonnihil nigreſcens alicubi. LII. 10.
certo loco ſuperficie tenus puris colore. LI. 17.
exiguo loco ſuperficie tenus corruptus. LI. 3.
Cerebri medullaris ſubſtantia mollior corticali. LV. 20.
fuſca. IV. 21. VIII. 9. XXXVII. 30.
in altero tantum latere. V. 15.
cum vaſculis, aut guttis ſanguineis evidentioribus. I. 14. III. 6. 14. 26. IV. 21. V. 19. VII. 13. VIII. 25. X. 17. XV. 8. XXI. 33. 35. XXV. 10. XXVI. 19. XXXIV. 15. XXXV. 16. XLIV. 3. XLV. 16. L. 55. LII. 30. LIII. 40. LIV. 39. 44. LV. 20. LX. 8. LXII. 5. 15.
evidentiſſimis. LXIX. 4.
Cerebri hemiſphærium alterum ex albo viride magna ex parte. LII. 23.
nonnihil eroſum. XI. 2.
altius eroſum. LI. 44. 45.
corruptum aliqua ex parte. I. 6.
ad pomi magnitudinem. LII. 28.
ſubſtantia certum ad ſpatium quaſi diffluente, & colore ſanguineo obſoleto. LVII. 14.
cum ſinu in ſubſtantia corrupta. XI. 6.
cum abſceſſu. V. 2.
cum abſceſſu parvo, pus craſſum viride continente. LI. 19.
cum abſceſſu ſui generis. V. 6.
cum ulcere ſanioſo. LI. 28.
intus lacerum excavatumque a ſanguine. III. 2. 4. 6. 17. LX. 2. LXII. 9. 11.
cum cavo quodam majori, in quo ſerum fuſcum, & ſanguis concretus. IX. 20.
cum cavo quodam minori, in quo ſerum cum filamentis. IX. 23.
pleno muci ſemiſiccati. III. 6.
pleno nigri ſanguinis. LXIII. 13.
ſubſidens ob comprimentem ſanguinem. LII. 30.
vulnere alte perforatum. LI. 54. 57.
alte laceratum vulnere. LI. 53.
vulnere in quo concretus ſanguis. LI. 35.
in quo ſeroſa colluvies. LI. 44.
in quo ſanioſus humor. LI. 45.
Cerebri Calloſum Corpus laxum. LXII. 15.
in eo duo ſulci. VIII. 6.
tractus ſecundum longitudinem, quodam loco duplicatus. LXI. 5.
Cerebri Ventriculi. In iis aqua. IV. 7. 35. XI. 15. LI. 9. LXII. 13. LXIX. 16.
plurima. IV. 6. 21. 24. VI. 6. XXXIV. 23. XXXV. 6. LIV. 49.
pauca. IV. 9. 13. VI. 2. 10. VII. 7. XLVIII. 38. XLI. 6. 27. 28. 38. 45. LIV. 29. LXI. 2.
nulla. VIII. 9.
ſubſalſa plurima. II. 20.
limpida plurima. XXXVII. 30.
craſſior pauca. IV. 8.
flava. VI. 14. VII. 27.
ſubrubra. XLVII. 12.
In iis omnibus ſanguis. III. 11. LII. 34. LX. 4.
pene in omnibus ſanguis concretus. LI. 59.
Cerebri Ventriculi Laterales æquo breviores. X. 17.
In iis aqua. I. 4. III. 14. 24. IV. 16. 19. V. 11. 15. VIII. 2. 11. IX. 2. 3. 19. X. 11. XI. 13. XIV. 3. 27. XVI. 36. XX. 5. XXIV. 6. 16. XXVII. 2. XXXI. 5. XL. 2. XLIII. 4. LXIX. 8. LXX. 5.
limpida. I. 10. III. 26. V. 6. IX. 12. XIV. 35. XV. 6. XXV. 10. XXIX. 12. LIII. 40. LV. 20. LXIX. 10.
multa. XXV. 4. 10. XLVIII. 15.
pauca. LX. 10. 12. LXII. 9.
limpida multa. LXII. 15.
ſubturbida non pauca. LII. 35.
pauca. XLII. 11. XLIV. 7. LII. 30.
turbida multa. VIII. 4. XII. 2. XXI. 33. XXVI. 19. XXXVIII. 34.
urinæ colore non pauca. XXVI. 33.
flava. IX. 9.
ſubflava. XLV. 16.
ſubfuſca plurima. I. 14.
ex flavo rubens multa. VIII. 15.
rubella. VIII. 25. IX. 4. 16. XXI. 23. 29. XXXV. 16. LII. 6. 9. 10. LXII. 5. LXIII. 8.
ſanguinolenta. III. 4. IV. 26. VI. 8. 12. VII. 9. 13. XI. 11. XVI. 10. XXVI. 35. XLIV. 3. LII. 23. LX. 2. 8. LXII. 7.
glacie concreta. XIII. 15.
ſalſa. IV. 2. 4.
Sanguis. II. 19. 20. III. 2. 16. 17.
Sanguis plurimus. II. 13.
Purulenta materia. V. 2.
Cerebri Ventriculi Laterales. In eorum altero folliculus plurima aqua plenus. I. 6.
aqua limpida. IX. 20. XI. 4.
cruenta. LX. 6.

æru-

æruginoſa. XI. 4.
mordaciſſima. LI. 53.
cum grumoſo ſanguine. LI. 54. LX. 6.
ſalſa. X. 2.
glacie concreta. LXVII. 14.
Sanguis. II. 9. 11. 15. 22. III. 6. 11. 16. 17.
non paucus. LXII. 7.
tanta copia, ut ventriculum dilataverit. LII. 23. LXVII. 14.
Pus. V. 4. XIV. 5.
Cerebri Ventriculi Laterales. Eorum ſuperficies ſubfuſca. I. 14. V. 6.
vaſa per eam ſanguine diſtenta. III. 14. V. 11. VIII. 4. X. 19. XXVII. 30. XLV. 16. XLVII. 12. LII. 30. LIII. 40. LX. 12. LXII. 15.
membrana per quam repunt, facile ſeparabilis. XLVII. 12.
Septum eorum Lucidum, cum vaſis per ejus latera ſanguine valde diſtentis. LIV. 39.
laxius. XIV. 35. LXIII. 8.
aquam intra ſuam duplicaturam habens. IV. 19. VIII. 11. LXIII. 8.
ruptum. III. 2. 4. 17. V. 15. XIV. 3. XXV. 10. LX. 4. LXII. 7. LXVII. 14.
Fornix in iis laxiſſimus. VIII. 12. IX. 9. XIV. 3. 35. XXI. 33. XXV. 10. LXII. 5. LXIII. 8.
abſumptus. LX. 4. LXII. 15.
Cerebri Ventriculi Laterales. In iis Plexus Choroïdes decolores. I. 10. III. 2. 6. IV. 16. 21. V. 11. 15. IX. 9. X. 11. XII. 2. XIV. 35. XXI. 29. XXVI. 33. XXIX. 12. XXXV. 6. XXXVII. 30. XXXVIII. 34. XLII. 11. XLIV. 7. XLVII. 12. LII. 10. 30. LX. 2. LXI. 2.
alter. IX. 20. LXII. 7. LXIII. 13.
palliduli, ſed in medio nigricantes. XXV. 10.
ſanguine pleniores. III. 14. VIII. 23. X. 17. XXI. 35. LII. 38. LX. 10. 12.
inflammati quaſi. II. 19.
ex ſubatro rubentes. LIII. 40. LIV. 44.
valde læſus alter. LXII. 7.
laceratus. II. 9. 11. 13. 15.
abſumpti. LX. 4.
laxiſſimi. IX. 9.
firmius connexi cum ſubjectis Thalamis Opticis. LXI. 2.
varicoſus alter. VII. 4.
in iis veſiculæ aqua plenæ. I. 10. III. 14. IV. 11. 16. 19. 26. 35. V. 6. 19. VI. 12. VII. 11. 13. 15. IX. 2. 3. X. 11. XI. 13. XX. 5. XXI. 23. 29. 33. XXIV. 16 XXXV. 16. LV. 10. LX. 8. LXII. 7. LXIII. 13. LXX. 3. 5.
maximæ. III. 11. IV. 2. VIII. 4. XXV. 10.
corpus, ex hydatidibus conſtans. XI. 6.
corpuſcula minima rubra, quaſi glanduloſa. LXII. 5.
glandulæ æquo majores. II. 22. IV. 24. VIII. 2.
plurimum tumidæ. XXIV. 4. XXXIV. 23.
Cerebri Ventriculi Laterales. Eorum parietes minus læves. XI. 11.
eroſi aut perrupti. II. 9. 11. 13. 15. 16. III. 2. 4. 6. 16. 17. LX. 4.
in altero ulcus ſordidum. LI. 54.
cavum ulceroſum. XI. 4.
eorum cavitas amplificata. LX. 4.
alterius. Vid. ſupra in eor. altero Sanguis.
Cerebri Ventriculus Tertius brevior viſus. LXII. 15.
rima ſuperiore conſtricta. LXI. 2.
lateribus vix agnoſcendis. LX. 4.
in eo aqua. III. 24. VI. 4. XI. 22.
multa, nec turbida XXV. 10. LXII. 15.
cruenta. LXII. 7.
ſanguis. III. 6.
Pituitaria illi ſubjecta glandula, ex flavo fuſca. XII. 2.
cum muco intus. IV. 19.
contracta, & ſubſidens. III. 6. IV. 26. 35. IX. 20. XII. 2. XXXVII. 30. LVII. 14.
ex parte abſumpta IV. 19. XII. 2. XXV. 10.
Cerebri, ut vocant, Ventriculus Quartus æquo longior. LXII. 15.
Cerebri Medulla Oblongata laxior. XII. 2. XIV. 35. XXI. 33. XLVII. 12. LV. 10. LIX. 15. LXII. 5.
inter ipſam, & Piam meningem aqua. XLVII. 12.
ejus crura rotundis corpuſculis obſita. II. 20.
Striata horum Corpora non ſtrias, ſed puncta medullaria habentia. XII. 2.
alterum Striatum protuberantius. IX. 9.
depreſſius. IX. 20. XI. 11.
colore fuſco obſoleto. IX. 20.
flavo, & quaſi diffluens. XI. 11.
cum rubro tuberculo. Ibid.
a cerebro ſeparatum. XI. 2.
laceratum a ſanguine, aut a pure. III. 4. V. 2. LXII. 7.
laxius. LXII. 5.
abſumptum. LX. 4.
ejus loco ſubſtantia mucoſa corrupta. LX. 4.
Thalamus nervi Optici ſtrigoſus. IX. 20.
quaſi abſumptus. LX. 4.
a ſanguine laceratus. LXII. 7.
Cerebri Medullæ Oblongatæ Nates, & Teſtes ſubflava. XI. 11.
lacerata. LX. 4.
Pinealis impoſita glandula ex fuſco leviter ſubflava. VIII. 12.
roſea. X. 17.
tenuis, & ſtrigoſa. VIII. 12. LXIX. 10. LXX. 5.
laxiſſima. VIII. 12. XXXVII. 30. LIV. 39.
tumida. X. 17. XXXVII. 30.
tumens ab aqua limpida. LXII. 15.
ab aqua turbida, & materia ſubflava. XXI. 24.
major, longioribus radiculis, & mucoſior. LXI. 2.
major, laxior, globoſior. LIX. 15.
major, & firmior, & albidior, cum quibuſdam quaſi loculis intus. I. 14.
firmior, globoſior, albicans. XXIX. 12.
tota ex materia duriuſcula. XI. 11.
continens fruſtula materiæ duriuſculæ. V. 11. VI. 12. X. 17. LXX. 5.
adhærentes habens flavas quaſi arenulas. I. 10. III. 14. VII. 15. VIII. 6. 9. 15. XIV. 35.
Cerebri Medullæ oblongatæ nervi flaccidi. V. 11. XIV. 35.
circa nonnulla horum Paria ſanies. LI. 33.
Cerebellum pallidiuſculum. VI. 12.
cortice ex ſubflavo pallente. XXV. 10.
ſubſtantia laxiore. III. 6. 24. V. 11. VII. 9. 15. VIII. 4. 9. 11. 15. XII. 2. XV. 8. XXI. 29. XXV. 10. XXVI. 21. XXVII. 2. XXXVII. 30. XLII. 11. XLVII. 12. LII. 8. LIV. 39. 49. LV. 10. LIX. 15. LXII. 7. 9.
firmiore, quam ſoleat. LXI. 2. 7.
alicubi fracida. II. 22. XIV. 3.
vaſculis, punctiſque ſanguineis intus evidentioribus. V. 19. LII. 30.
intus habens effuſum ſanguinem. II. 22.
intra alterum dumtaxat lobum. LX. 6.
Cerebellum ſubſtantia alicubi connata cum utraque meninge. I. 14.
cum Pia. LXII. 15.
nonnihil læſum ex ictu. LII. 25.
plus media parte ſcirrhoſum. LXII. 15.
reliqua, utriuſque ſubſtantiæ inſolita diſpoſitione. Ibid.
Clavicula fracta. LII. 35.
Clavicularum pars ab aneuryſmate abſumpta. XXVI. 9.
alterius. XVII. 25.
rupta, & exeſa. XVIII. 25.
Clitoridis glans a primordiis ſub pudendi cute omnino concluſa. XLVI. 20.
Cœliaca arteria intus cum oſſeis ſquamulis. XL. 24.
intus hic illic exulcerata. Ibid.
Cœliacæ rami. Vid. Splenica. Ventriculus.
Coli inteſtini ſitus minus frequens. IV. 16. 26. 30. XVI. 8. 9. XVII. 25. XIX. 19. XX. 16. XXI. 33. 35. 47. XXIX. 12. XXXIV. 2. & ſeq. XLIII. 22. XLVIII. 38. LII. 2. LVII. 3. LIX. 12. LXII. 5. 7. LXX. 7.
anguſtia, & contractio. III. 2. IV. 16. 35. XVIII. 2. XXIV. 34. XXIX. 12. XLVIII. 37. 38. 55. LIV. 39. 46. LV. 10. LXII. 7.
diſtentio ab aere. XX. 16. XXI. 19. 30. 33. 35. 36. XLIII. 22. LII. 2. LV. 10. 11.

cellulæ paucæ. III. 2.
gyri ad finem ampliores Ibid.
Colon ſebaceis tuberculis obſitum. LXVIII. 12.
livens. LII. 12.
inflammatum ſic, ut ad nigredinem vergat. XXXV. 8.
Coli pars viridis. XXXIV. 15.
pingues appendices ſublividæ. LV. 11.
coalitus certo loco. XXXIX. 29.
paries, non tubus totus, intra herniam interceptus, & nigricans. XXXIV. 15.
initium valde rubens. XXXV. 10.
ex coccineo fuſcum. LIV. 39.
gangræna affectum. XXXI. 2. XXXIV. 25.
exulceratum. XXXI. 2.
Coli vulnus. LIV. 20. 37.
ſuperficie tenus. LIV. 35.
Collum in cadavere livens. XXI. 9. XXV. 2. XXVI. 13.
tumens. XXV. 2.
vaſis ſanguine turgidis. XXVII. 12. LXII. 7.
quibuſdam muſculis diſruptis. XIX. 8. 13.
Cor duplex. XLVIII. 57.
a ſolita forma diſcrepans. XVII. 12. LX. 8.
inferius, & ſiniſterius locatum. XVII. 25.
Cor magnum. III. 26. IV. 2. 16. V. 19. XVI. 6. XVII. 23. 25. XVIII. 2. 34. XX. 35. XXI. 30. XXIII. 4. XXVI. 15. 31. XXVII. 28. XXXVII. 30. XLII. 34. XLIII. 17. 22. XLIV. 3. 19. XLV. 16. LIV. 37. LXIV. 5. 19. LXVI. 9. LXX. 10.
maximum. XVII. 6. 8. 21. XVIII. 6. 14. 28. 30. XXI. 49. XXIV. 13. XXVII. 12. XXXVIII. 12. XL. 23. LIII. 9. LVI. 17.
parvum. XXVI. 17. LX. 8.
valde parvum. XVII. 12. XXX. 10. L. 4. LXX. 5.
Cor præpingue. III. 20. XVI. 36. XXVII. 2. XXXV. 18. XLIII. 17. LII. 34.
ferme totum craſſa, duraque pinguedine opertum. LXV. 7.
cum pinguedine inæquali ex parte, & ex fuſco rubente. XLV. 23.
cum pauca pinguedine. XIV. 35.
pinguedine omnino carens. XLIX. 18. LXX. 5.
opertum quaſi milii granis. XLIX. 4.
albis hic illic concretionibus. XX. 36. 51.
mentientibus eroſionem. XXI. 2. XLIII. 17.
quaſi puriformi materia. XLIII. 17.
pſeudomembrana polypoſa. XLV. 16.
corpore quodam reticulari. XX. 20.
Cor ſuperficie lurida, & inæquali. XLIX. 18.
inæquali, & quaſi corroſa. LIII. 29.
leviter eroſa. XVI. 17. 43.
cum ſquama oſſea non parva. XXVII. 16.
cum vaſis ſanguine diſtentis. & quaſi varicoſis III. 26. XVIII. 2. 30. XIX. 49. XXI. 35. 49. XXXVI. 23. LX. 4. LXX. 5.
cum vaſis varicoſis. XXXVIII. 10.
cum diſrupta quadam quaſi hydatide. III. 26.
cum magna hydatide pendente ab ejus mucrone. XXV. 15.
cum tumore cyſtico. XXI. 4.
mucrone leviter inflammato. XVI. 40.
Cor ſubviride. LII. 4.
membrana craſſa facta. XXIV. 2.
eroſa. XXXVIII. 10.
Cor totum, aut ex parte pericardio adhærens. Vid. Pericardium.
Cor flaccidum. IV. 4. 26. V. 11. 19. X. 11. XI. 11. XVIII. 14. XXI. 30. XXVII. 16. XXXIV. 18. XXXV. 16. LII. 2. LVI. 26. LVIII. 13. LX. 4.
flacciſſimum. XI. 13. XXI. 49. XXX. 14. XXXI. 2. XLVIII. 44. LIII. 29.
durum valde. XXVI. 11. 31.
in ſe contractum. XXVI. 11.
Cordis ſubſtantia pallida. LXX. 9.
tota ex cinereo livens. XXV. 10.
intra ipſam os non parvum. XXVII. 2.
parietes craſſi. XLIV. 19.
Cordis Ventriculi quaſi inter ſe permutati. XVII. 12.
dilatati. XVIII. 28. 30. 34. XXI. 34. 49. XXIII. 6. XL. 23. LVI. 17. LXIV. 5. 12.
pleni ſanguine atro, & grumoſo. XXX. 7.
concreto. XXII. 16. XLVIII. 15. XLIX. 2.
polypoſis concretionibus. LXX. 10.
in iis aliquantum ſanguinis ſpumoſi, & fluidi. LI. 50.
ſanguis craſſior. VI. 8.
nihil ferme ſanguinis. XXVI. 35. LIII. 33.
nihil ſanguinis. XXII. 4. XXVI. 13. 17. XXIX. 18. LIX. 12.
Cordis Ventriculus dexter dilatatus. XVIII. 6. XXV. 2.
parietibus extenuatis. XXVII. 28. XXIX. 20. XL. 23.
columnis craſſioribus. LXIV. 5.
cavo ob lacertorum intricationem vix ullo. XXVII. 28.
plurimo ſanguine diſtentus. XXV. 2. XLIX. 24.
in eo ſanguis cum aereis bullis. LIV. 49. LVII. 10.
nil ferme ſanguinis. XLVIII. 44. LVII. 10.
polypoſa concretio notabilis. XXV. 2. XXXIV. 23.
Cordis Ventriculus ſiniſter dilatatus. XVII. 21. XVIII. 8. XXVI. 21. 33. XXVIII. 12. 28. XLV. 23. LVI. 17. LXIV. 15.
parietibus extenuatis. XVII. 21. XVIII. 2.
craſſioribus. XXIX. 20. LVI. 17.
craſſioribus, & durioribus. XXV. 12. XL. 23.
hic illic tendineis factis. XLV. 23.
columnis craſſioribus. XXV. 12. XLV. 23.
tendineis factis. XLV. 23.
quaſi inflammatis. IV. 21.
in eo exterior. nec recens, eroſio. XXVII. 8.
internæ eroſionis veſtigium aliquod. XXIV. 18.
ſanguis plurimus diſtendens. XXVII. 12.
fluidus. XL. 4.
ſanguinis vix aliquid. XXV. 10.
ſanguinis nihil. XXI. 3. XXXVIII. 30. XLVIII. 44.
Cordis Auriculæ dilatatæ. XVIII. 2. XXIII. 6. LXIV. 5.
ſanguine turgidæ. III. 26. XXIII. 6. XXXVIII. 12.
in iis nihil, aut fere nihil ſanguinis. XXIX. 18. XLVIII. 44.
polypoſæ concretiones notabiles. VI. 12. VII. 11.
Cordis Auricula dextera albis maculis exterius diſtincta. III. 26.
granulis ſebaceis obſita. LXVIII. 12.
cum ſquama oſſea. XXVII. 16.
dilatata. XVIII. 8. XXI. 49. XL. 23. LVI. 7.
maxime dilatata. XVII. 6. 8. 10. XVIII. 6. XXV. 2.
aere valde dilatata. VIII. 23. 24.
concretione polypoſa multum dilatata. XX. 63. XXI. 3.
maxima ſanguinis copia diſtenta. XVII. 10. XXI. 35. XLV. 23. LVI. 17.
parietibus extenuatis. XL. 23.
Cordis Auricula ſiniſtra multo quam ſoleat longior. XXI. 4.
amplior. XXIII. 6.
maxime dilatata. XXXVIII. 10.
contracta. XXVI. 21.
ei adſitus Sinus amplior, & intus inæqualior. XVIII. 34.
ampliſſimus. LXIV. 7.
Cordis Ovale Foramen ſine ulla prorſus valvula. XLVIII. 62.

Cordis Valvulæ omnes parvæ LX. 8.
earum aliqua non ſine oſſe. XXX. 12.
Valvulæ Sigmoides, & Semilunares. Vid. Pulmonaris arteria, & Aorta.
Valvulæ Tricuſpides, & Mitrales duriuſculæ. XLVII. 16.
hic illic craſſiores, duræ, albicantes. XIV. 35.
limbo quaſi glanduloſo. III. 4. X. 19. XXVI. 17.
Valvulæ Tricuſpides inter ſe notabiliter inæquales. XVII. 12.
Valvulæ Mitrales craſſiores. XXI. 15. XXV. 10. XXVI. 33. XLVIII. 38.
limbo tuberoſo. XXIX. 12. XL. 23. LXIV. 2.
ſubduræ, aut duræ. IV. 26. VII. 9. XXVI. 33.
oſſeæ. XXVII. 2.
amplificatæ, & craſſiores. XL. 23.
cum excreſcentia cinerea. XI. 11.
Earum altera, duritie alicubi cartilaginea. LXIV. 19.
durior. III. 26.
cum oſſe. XLII. 34. LVI. 17.
cum orificio, & interſtitio inter ſuas membranas. XXIII. 6.
Cordis Arteriæ Coronariæ orificiis ampliſſimis. LXX, 10.
valde dilatatæ. XXVII. 28.
Earum altera oſſea. XXIV. 16.
Cordis Vena Coronaria. Valvula ejus oſtio undique affixa, & foraminulis dumtaxat pertuſa. III. 20.
Valvulæ ejuſdem loco tenue filamentum. LXVI. 9.
Cor ſanguine plenum. XIX. 49. XXI. 34. 49. XXIII. 6. LXIV. 19.
pleniſſimum. XLVIII. 62. LVI. 17.
In eo ſanguis fluidus, & ſpumoſus. LIII. 18. LIV. 16.
nihil prorſus ſanguinis. LIV. 46. LXIX. 4.
polypoſa concretio notabilis. IV. 21. VII. 4. XX. 63. XLIX. 10. 24. LVII. 14.
polypoſæ concretiones utrinque. VII. 4. 9. 11. XI. 11. 22. XIV. 35.
diſtractioni valde reſiſtentes. XLIII. 28. XLVIII. 38.
quædam a dextris, non a ſiniſtris. V. 11. VI. 10. X. 7. 11. XXI. 3. XXX. 4. XL. 4. XLIX. 6. 8. 10. LXII. 5.
& contra. XXI. 47. XXXVIII. 13.
major a dextris. X. 5. XVI. 2. XX. 2. 3. 5. 24. 32. 33. 35. 36. 39. 41. 43. 47. 49. 51. 55. 59. 61. XXI. 19. 23. XXII. 15. 22. XXIV. 6. 13. 18. XXV. 4. XXX. 2. XXXVIII. 4. XLI. 4. XLII. 34. XLIII. 5. LI. 6. 20. LIII. 9. 16. LIV. 26. LX. 4.
& contra. VII. 4. XVI. 17. XX. 26. XXI. 30. 32. LVI. 10.
majores ad auriculas, quam ad arterias. X. 13. XX. 2. 3. 51. XXI. 32.
non ſic omnino. XX. 59. XXI. 23.
notabiles productæ in vaſa omnia majora, cum corde communicantia. VI. 12. VII. 13. LXIV. 2.
in Pulmonarem arteriam. X. 7.
Cordis ulcus. XXV. 17.
ruptio ſiniſtri ventriculi. XXVII. 2. 5. 8. LXIV. 15.
vulnus ejuſdem ventriculi. LIII. 26.
dexteri. LIII. 3. LXIX. 4.
Coſtarum magna ad utrumque ſterni latus depreſſio. XLV. 23.
in gibbo ſitus. IV. 16. XLIII. 17.
cartilagines æquo citius induratæ. V. 17.
diutius ſolito molles ſervatæ. XXIII. 6. XXVII. 2.
quædam extrorſum protuberantes. VII. 11. X. 13.
una vulnere inciſa. LIII. 29.
Coſtæ ab aneuryſmate excavatæ. XXI. 47. XXVI. 5.
corruptæ, aut abſumptæ. XVIII. 25. XXVI. 9.
aliquot utroque in latere perfractæ. LII. 34.
ſeptemdecim. LIII. 37.
altero in latere una, aut aliquæ. LII. 35. LIII. 33.
undecim. LIII. 5.
aliquæ depreſſæ. LIII. 33.
Cranii integumenta magnam ſugillationem habentia. LVII. 14.
color alicubi nonnihil mutatus. LII. 11.
Cranium male conformatum. I. 14. XII. 2. LIII. 26. LXII. 15.
anguſtius. III. 6.
anguſtius, cerebri reſpectu. LI. 30.
capacius, eodem reſpectu. LI. 9.
æquo craſſius. III. 2. IV. 16. XIV. 35. XXVII. 2. LX. 12.
tenuius. IX. 20.
intus profundioribus foveis excavatum. LXIII. 8.
quibuſdam locis pertenui ex lamella conſtans. Ibid.
ſulcis pro vaſis excipiendis altero in latere amplioribus, & profundioribus. LII. 38.
ſuturarum ſede pellucida. IX. 9.
ſuturæ aliquæ laxatæ. LI. 19. 25. 26. 27. 28. LII. 28.
molle factum. LVIII. 4. 5.
facie interna ex rubro nigricans. I. 12. 14.
variis in locis quaſi ex nova oſſis acceſſione extuberans. XXVII. 2.
prominentia quadam pungente. LII. 11.
Cranium fiſſum. LI. 42. 44.
longiſſima fiſſura. LII. 35.
utroque in latere. LI. 34.
duabus fiſſuris, quarum una longiſſima. LII. 28.
perforatum. IX. 20. 23.
alicubi depreſſum, acuta lamina introrſum exſtante. LI. 34.
fractum. LI. 38. LII. 28.
in fragmenta diſruptum. LIII. 37.
baſi tota in tranverſum fracta. LII. 25.
Cranium. Ejus os petroſum utrumque ſuperficie inæquali. LV. 10.
alterum carie pervium. XIV. 3. 5.
os ethmoides eroſum, eoque omnino pervium. I. 6.
Ejus oſſa cætera. Vid. ſuis locis.
Cranium. Intra ipſum odor acidus. XXI. 29.
vaſa omnia ſanguine diſtenta. LX. 10.
aqua. III. 14. IV. 4. 13. 19. 28. 35. V. 6. VI. 6. VII. 4. 9. X. 17. 19. XI. 2. 13. XVII. 23. XXI. 7. 33. XXIV. 6. XXV. 10. XXXI. 2. XXXIV. 23. XXXV. 16. LVII. 10. LXIX. 8. 16.
pauca. XX. 16. LI. 19. 20.
craſſior. IV. 9.
ſanguinolenta. LXIX. 15.
ſanguis effuſus. IX. 25. XI. 2. XXVI. 17. LII. 25.
perpaucus. LI. 25.
pus. XIV. 3. 5.
Cranium. Intra ipſum ex ictu fragmenta oſſea. LI. 59.
Crus extendentes muſculi, obſtantes ejus flexioni. LVI. 26.
Cruris oſſa fracta ſecundum longitudinem. LVI. 31.
Crurales arteriæ duræ, & rigidæ. LX. 12.
Cruralis arteriæ ingens ſummo in femore aneuryſma. L. 11.
ingens ad poplitem aneuryſma. L. 55.
ejuſdem, & venæ ſociæ ſupra poplitem tranſverſa inciſio. LIV. 46.
Cruralis vena anguſtior tertia parte, quam altera. LVI. 10.
Cutis duriſſima. XLIX. 16.
Cutis. Sub cute univerſa aqua multa. XXXVIII. 6.
aqua pauca. XXX. 12.

Dia-

D

Diaphragma altius in thoracem compulſum. XXXVIII. 34.
depreſſum a dextris. XVI. 26. XXVI. 11.
a ſiniſtris. XLV. 16.
utrinque concidens. XXVI. 21.
Diaphragmatis color ſubviridis. LII. 4.
membrana inferior nigris maculis diſtincta. XXXV. 2.
vaſcula omnia ob plenitudinem conſpicua. X. 13.
ſubſtantia a dextris mutata. XVI. 26.
centrum bilioſa macula utrinque infectum. XXX. 20.
ex parte oſſeum. LXX. 5.
inſolita figura & parvitate. LX. 5.
foramen pro vena Cava maximum. LIV. 37.
pro œſophago multo quam ſolet amplius. XXXVII. 30.
Diaphrahmatis inflammatio. VII. 13. VIII. 25. XXI. 35. LIII. 5.
quaſi inflammatio. XXI. 36.
ab hepatis abſceſſu perforatio. XXXVI. 4.
a ſubjecto aneuryſmate. XL. 29.
vulnus. LIII. 3. 5. LIV. 10.
duplex. LIII. 40.
Digiti. Ad eorum articulos materia tartarea. XL. 2.
Dorſi rubor. XXIX. 18.
ex rubro livor. XXVII. 2. XLV. 23.
livor altero in latere. LII. 35.
abſceſſus amplum cavum parietibus nigricantibus. XVI. 28.
a vulnere multi ſinus, & cuniculi. LIII. 12.
Duodenum inteſtinum longius quam ſolet a dextris. XLVIII. 38.
multo latius ſolito. Ibid.
prope ventriculum, durum, & craſſum. XXXIX. 26.
ſcirrhoſum. XXX. 12.
lividum ex inflammatione. XXXIV. 9.
nigricans. XXX. 12. 16.
Duodenum intus rubens quaſi ab inflammatione. XXX. 7.
cum eroſionibus. LIX. 3.
cum eroſionibus gangrænoſis. XXIX. 20.
cum eroſionis antiquæ veſtigio. XLIV. 21.
humorem viridem continens. LIX. 12.

E

Emphyſematis initium circa vulnus abdominis. LIV. 37.
Enteroceles ſacculus. Vid. Herniæ.
Epiploceles ſacculus. Vid. Ibid.
Excreſcentiæ. Vid. Adipoſæ Membranæ.

F

Faciei cadaveris color roſeus. XIV. 3.
ſubrubens. XXVI. 33.
ex rubro lividus. XXI. 30.
ſublividus. XXVI. 31.
lividus. XVIII. 25. XIX. 3. 5. 7. XXI. 9. XXIV. 13. XXV. 2. XXVI. 35.
niger, mox pallens. XLII. 34.
qualis in ſuffocato. LIII. 26.
Facies cadaveris ſubtumida. XXVI. 33.
turgida. XVIII. 25. XXV. 2.
deformis facta. LIV. 20.
Faciei muſculi omnes ex coccineo fuſci. LII. 30.
Femoris utriuſque os antrorſum curvatum. LXIX. 10.
alterius æquo magis curvum, & craſſum. LX. 6.
converſum in externum latus. Ibid.
capite non integro avulſo, & intra acetabulum relicto. LVI. 10.
integro avulſo, ibidem relicto. LVI. 9.
conico, & longiori. LXIX. 10.
quaſi complanato, & paulo majori. LVI. 12.
depreſſo, imminuto, non lævi. LVI. 14.
non rotundo, ſed depreſſo, & inæquali. LVII. 2.
minus ad imum lato. LX. 6.
ſine ligamento, in acetabulo non naturali. LVI. 12. 14.
capitis cartilagine quaſi contuſa. LVI. 18.
lurida, fuſca, & hic illic rubente. LXIX. 10.
lurida nec levi, & ex parte deficiente. LVII. 3.
medulla ad aquoſam vergente. LXIX. 10.
capitis ligamento terete laxato, indeque luxatio. LVI. 7.
minus craſſo, & firmo. LVI. 17.
flaccido. LXIX. 10.
lurida rubedine infecto. LVI. 17.
capitis cervice craſſiore. LX. 6.
breviore viſa. LVI. 20. 21.
fracta. LVI. 9.
abſumpta. LVI. 10.
Femoris trochanter major craſſior. LX. 6.
Femoris, prope ima capita, exoſtoſis, cujus cellulæ liquido, & flavo oleo ſcatebant. L. 60.
Femoris ima capita eroſa. L. 55.
horum alterum æquo longius. LVI. 26.
alterum cruſta cartilaginea extenuata. LVII. 14.
Fibulæ ſumma pars eroſa. L. 55.
Fœtor cadaveris. gravior ſolito. VIII. 23. XVII. 23. XVIII. 34. XIX. 20. XXIV. 11. XXVII. 2. XLIII. 27. LI. 57. LII. 2. 15. LIV. 20. LXV. 8.
qualis ex acida materia prodit. XXXV. 16.
Fœtus mortuus. XX. 9. XLVIII. 5. 7. 9. 18.
capite, & collo quaſi a ſugillatione nigricantibus. XLVIII. 9.
capitis lateribus quaſi compreſſis. XLVIII. 5.
viſceribus exſanguibus. Ibid.
placenta cum magnis ſubtus quaſi globis nigricantibus. Ibid.
album corpus continente. XLVIII. 23.
valde extenuata. XLVIII. 18.
funiculo umbilicali tenuiſſimo. XLVIII. 5. 18.
Fornix Cerebri. Vid. Cerebri Ventriculi Laterales.
Frontis os, exterius ſubaſperum. LI. 14.
exterius læſum. LI. 15.
cum rima exteriore. LII. 23.
cum rimis exterioribus, & fovea. LI. 12.
fiſſum. LI. 17. 39. LII. 32.
totum cum Sphenoidis parte. LII. 34.
depreſſum. LI. 30.
inæquali ſquama introrſum exſtante. Ibid. & 33. 39.
diffractum. LI. 39.
in oculi orbita. LI. 37.
perforatum in oculi orbita. LI. 57.

G

Genu Ligamentum Laterale æquo tenuius LVI. 26.
Ligamento Capſulari, & glandulæ mucilaginoſæ adnati plurimi oſſei globuli. LVII. 14.
Mucilaginoſa major glandula ſubdura facta. LXIX. 2.
Mucilaginis color non naturalis. LXIX. 2.
Mucilago nulla. LVII. 14.
Glandulæ. Vid. arteriæ Aſperæ. Axillares. Inquinales. Jugulares. Maxillares. Meſentericæ. Parotides. Pinealis. Pituitaria. Proſtata. Salivares. Thymus. Thyroidæa. Tonſillæ.
Glandulæ Cowperi. Vid. Urethra.
Mucilaginoſæ. Vid. Genu.
Glandulæ pleræque vitiatæ. XXIX. 12.
Gummata. Vid. Tumores.

He-

H

Hepar. Vid. Jecur.
Herniæ Cruralis ſacculus. XXXIV. 15.
Enteroceles ſacculus. XXXVIII. 2.
gangrænoſus. V. 19. XXXIV. 5. 9.
orificio tres digitos lato. XXVI. 37.
Epiploceles ſacculus. XXI. 15. 19. XXXIV. 9.
Omphaloceles ſacculus. XXXIV. 11.
Oſcheoceles ſaccus. XLII. 34.
Hydatides magnæ. Vid. Renes.
Hyoidi oſſi alligatus parvus tumor aquoſus. L. 18.
Hypogaſtricæ arteriæ latiores, duriores, nec ſine oſſe. LVI. 18.

I

Jecur magnum IV. 16. 30. XIII. 3. XVI. 4. 38. XXI. 33. XXX. 12. XXXVI. 23. XLVIII. 37. 38. LIV. 37. LXIX. 2.
aliquanto majus æquo. XLII. 11. 39. LIII. 24.
maximum. XXI. 24. 36. XXX. 10. 14. XXXVI. 2. 25. XLV. 16. LXIV. 15.
longiſſimum in tranſverſum. XIX. 58. XXI. 30. XXVI. 31.
extenſum in ſiniſtrum hypochondrium. XLVIII. 37. LIV. 37.
contractum. XXII. 4. LXIV. 7.
ſubſtantiæ parte ab ortu deficiente. III. 4.
Jecur lobo dextero profunde ſubdiviſo. XLVIII. 37.
deorſum ex parte, ſe extendente. LXVII. 11.
excreſcente ad imum uſque propemodum ventris. XXXVI. 2.
excreſcens ſiniſtrorſum. XXXVI. 25.
æquo magis convexum. XXXVIII. 34.
convexa facie non leviter ſulcatum. XLVIII. 38. LVI. 17. LXV. 8.
Jecur detruſum deorſum. XVII. 25.
deorſum, ac ſiniſtrorſum. XVI. 26.
ſurſum compulſum. XXXIX. 2. LVI. 12.
Jecur cum diaphragmate connatum. VII. 11. XI. 6. XXXVIII. 34. XL. 23. XLIV. 19. LVI. 31.
arcte nexum cum liene. XVII. 6.
alligatum ad proxima per telas inſolitas membranaceas. XVI. 30.
Jecur colore non naturali. XLII. 13.
decolor una parte, ſubflavum altera. XLIII. 22.
pallidum. XVI. 38. XXI. 35. 47. XXII. 4. XXIII. 4. XXX. 7. XXXVI. 25. XXXVIII. 6. 52. XXXIX. 26. LIV. 39. LVI. 31. LXV. 13.
ſubpallidum. XIV. 35. XVI. 10. XIX. 58. XXIV. 18. XXXVII. 2. XXXVIII. 34.
albidum. III. 2. IV. 16. 35. VI. 12. VII. 11. X. 13. XVI. 30. XXI. 9. 24. 29. 30. 33. 36. XXII. 22. XXX. 12. 14. XXXVI. 11. XL. 9. XLII. 20. XLIX. 6.
ſubcinereum. XVI. 12.
ſubcæruleum. LXII. 5. LXIV. 5.
lividum. III. 2. IV. 24. 26. V. 17. 19. VII. 9. 11. 13. VIII. 25. XVI. 34. XXVIII. 12.
in facie cava. XXI. 23. 30.
in limbo. XI. 11. XXI. 3. 9. 17. 23. 30.
ex livido pallens. XXI. 34.
ſubfuſcum. XIII. 3. L. 4.
tabacci colore. XVI. 30.
ſaturatiori colore ex parte. XXVI. 31.
ſubnigrum in facie cava. XXXIV. 9.
in limbo. XXXV. 10.
atrum. XXII. 10. XXXVIII. 10.
nigrum in limbo. XXXIV. 9.
variegatum. III. 4. IV. 30. VII. 11. X. 19. XVI. 38. XIX. 58. XXI. 9. 34. XXII. 22. XXIV. 13. 18. 34. XLII. 34.
ſtriis fuſcis diſtinctum. IV. 13.
maculis rubris diſtinctum. XXXVI. 11.
macula nigerrima in facie cava, ab effuſo ſub tunica ſanguine. LXVI. 9.
maculis ſubflavis extuberantibus. XXXVI. 25.
cum cellula ſemiconcreto ſanguine plena. X. 13.
cum hydatidibus inhærentibus. XXXVI. 4. XXXVIII. 42. XL. 23. LXV. 8.
Jecur durum. I. 4. IV. 16. 24. 35. VI. 12. VII. 11. X. 11. 19. XIII. 3. XIV. 35. XVI. 34. XVIII. 25. XXI. 23. 24. 34. 49. XXII. 22. XXX. 12. 14. XXXVI. 2. 4. 23. 25. XXXVIII. 16. 20. 30. XLIV. 7. LVI. 7.
durum ex parte. XXVI. 31.
ſubdurum. XXIV. 13. 34. XXXIV. 11. XXXV. 16. XXXVIII. 34. XXXIX. 26. XLIX. 6. LXIV. 5.
quaſi elixum. III. 4. XLV. 21.
ſuos evidenter oſtendens lobulos minimos. III. 4. XXX. 12. 14. XXXVIII. 30. XLIV. 7. LVI. 17.
ſub cultro ſtridens. XXXVIII. 52.
flaccidum. XXXVII. 2.
ſiniſtro lobo laxo, & cum ſphacelo. XXXIV. 25.
Jecur inflammatum. XXXIV. 21. XXXV. 12.
ſubinflammatum. XLVIII. 32.
cava facie eroſa, aut lacerata. LXVII. 17.
Jecur intus ex ſubpallido fuſcum. XXXVI. 23.
maculis ſubalbis intus, extraque diſtinctum. XXXVIII. 6. XLVII. 12.
diſtinctum albis corporibus. XXXVI. 2.
fuſcis quibuſdam punctis. XXXVI. 23.
ex alba ſubſtantia, & ligamenti ſimili conſtans in dexteri lobi parte. LXVII. 11.
cum albis ſcirrhis. XXIX. 12.
cum crebris tuberculis, quorum aliquot ſuppurata. LI. 20.
plenum ſteatomatibus. XXX. 14.
albis tumoribus. XXXVIII. 28.
ſubſtantia ſubflava, tenaci, ſubpurulenta. XXXVI. 25.
intus erodi incipiens. XXXVI. 2.
cum magno abſceſſu diſrupto. XXXVI. 4.
Jecur vulnere transfixum. LIII. 40.
parte alte lacerata. LIV. 16.
Jecoris ligamentum ſuſpenſorium craſſius, & ſiniſtrorſum diſtractum. XXXVI. 25.
arteria æquo major. XLII. 39.
Ductus Communis biliarius latior. XXI. 33.
Hepaticus latior. XL. 24. XLIII. 22.
latior intra jecur. XLVII. 37.
Jecoris Veſicula biliaria nulla. XLVIII. 55.
æquo minor. XXXVII. 29. XL. 22.
parva, & inanis. L. 4.
parva, tenuibus tunicis, & flaccidiſſimis. LVII. 10.
exigua, craſſis factis tunicis. XX. 32.
contracta in medio. XXIX. 18.
contracta. III. 2. XVI. 30. XXVII. 2. XXXVI. 2. 25. XLII. 13.
contracta, cum pauca bile. IV. 30. VII. 13. XXXVI. 23. LIV. 46.
tunicis craſſis factis. XXII. 4. XXX. 7. XXXVI. 2. LXX. 7.
exterius albicantibus. XXXVI. 11.
albicantibus intus atris. XXX. 7.
tunicis, parvis tuberculis obſitis. XXII. 18.
tunicis nigris. XXIV. 13.
ſubnigris. XXXIV. 9.
male conformata, & contorta. III. 4. IV. 26.
Jecoris Veſicula amplior. LXV. 5.
ampliſſima. XLIX. 6. LXV. 13.
dilatata a copia bilis. XXIV. 13.
bile turgida. I. 2. V. 6. VI. 12. VIII. 25. X. 19. XX. 11. XXII. 22. XXIX. 12. XXX. 7. XLV. 23. XLVII. 36. LX. 8. LXIV. 7. LXV. 8.
cum pauca bile. IV. 9. VII. 11. VIII. 27. XXI. 30. 36. XXXI. 14. XXXVIII. 34. LV. 10.

nec

nec naturali. XXI. 9.
& decolore. XXIII. 4.
vix cum ullo bilis veſtigio. XX. 32. XXI. 35.
nulla cum bile XXXV. 18. LVII. 10.
inanis; ſed aere turgida. XXX. 4.
Jecoris Veſiculæ bilis dilutiſſimi coloris. XXXVI. 11.
ex albo flaveſcens. XXI. 36.
pallida. XXXV. 16. XXXVIII. 18. LXX. 7.
quaſi cinerea. XXXVI. 23.
valde flava. XXIX. 12. XXXVII. 28. LII. 30.
crocea VIII. 27. XVIII. 2. XLV. 21.
colore tabacci. VII. 13.
fuſca. VIII. 25. XXI. 35. XXXVII. 2. XLIII. 22. XLIX. 2. LXV. 5.
fuſca ex ſubflavo XXXVIII. 34. LXVI. 9.
quaſi cruenta. III. 2. IV. 26. VII. 11.
livida, & quaſi nigreſcens. XXI. 24. XXX. 14. XLVII. 12.
ſubnigra, & nigra. IV. 35. XXIV. 16. XLIX. 6.
nigerrima. VIII. 23. XXIV. 13. XXX. 7. LXV. 13.
ex viridi pallida. XIV. 35. LIX. 15.
ex viridi nigricans. III. 4.
nigreſcentis amurcæ ſimilis. XXXIX. 26.
turbida, & fæculenta. XXXVIII. 34. XLIII. 22.
ſubviſcida, & viſcida. XXIV. 16. XXXVIII. 34.
viſcida, atra, craſſa. XXXVI. 2.
cum albis quaſi arenulis. LX. 12.
Jecoris Veſiculæ Calculi. III. 4. IV. 13. V. 6. 19. XXI. 2. 30. 36. XXIV. 16. XXVI. 21. XXVII. 2. XXX. 14. XXXIV. 15. XXXV. 16. 18. XXXVI. 4. XXXVII. 28. 29. 30. XXXVIII. 20. XLIX. 2. LVI. 7. 9. 31. LVII. 10. LXV. 13. LXVIII. 6.
horum aliqui inter Veſiculæ tunicas. XXXVII. 29. LVI. 31. LXV. 13.
Jejunum inteſtinum parvis maculis diſtinctum ex rubro lividis. IV. 26.
Ileum inteſtinum cum inſolitis gyris, & complicationibus. XXI. 19. XXXIX. 29.
parte ſui æquo profundius in pelvim deſcendente. LXII. 5.
totum ſupra umbilicum retractum, & in protuberantem tumorem coacervatum XXXIX. 26.
magna ex parte inflammatum. XXXIV. 23.
ex parte ſublividum. LXIV. 15.
livere incipiens. XXXV. 2.
ad magnos tractus ex atro rubens. XXI. 9.
parte aliqua nigricans. XLI. 10. XLIII. 27.
gangræna affectum. XXXI. 2. XXXIV. 9. 11. 18. XXXV. 6.
Ileum inteſtinum intus alicubi ex rubro livens, & tumidum. III. 4. XIX. 17. 18.
ad finem inflammatum. XVII. 19.
punctis nigris diſtinctum. XLIX. 8.
ex coccineo fuſcum. LIV. 39.
gangrænoſum. XXXI. 2.
exulceratum, XXXI. 2.
intus cum glandulis quadam materia alba plenis. XXXV. 6.
cum prominentiis duabus ex rubicunda ſubſtantia. XIV. 35.
Ileum inteſtinum vulneratum. LIV. 33.
tribus locis a globis plumbeis laceratum. LIV. 20.
transfixum. LIV. 31.
in tranſverſum omnino diſciſſum. LIV. 14.
Ilei inteſtini ulcus. IV. 26.
foramen. XXXIV. 9.
Iliaca regio nigra. LIV. 26.
Iliaca vaſa, glandularum catena operta. XLIX. 18.
altero in latere tenuiora. XLVI. 17.
Iliacæ arteriæ dilatatæ. XXXVIII. 40.
Ear. altera anguſtior, & tenuibus parietibus. LVI. 18.
valde flexuoſæ. XIX. 58. XXXVII. 30. XL. 23. XLII. 34. XLIX. 18. LX. 4.
altera. XLIII. 22.
prædura. LVII. 10.
intus rugoſæ, & fuſcæ. XLIII. 22.
cum lineis parallelis ſecundum longitudinem. LXIV. 2.
cum oſſeis ſquamulis. XXIV. 16. XXXVII. 30. XL. 23. 24. XLII. 11. XLIII. 17. LX. 4. 6. 12. LXVII. 11. 14.
cum oſſea duritie, & maculis albidis. XLII. 34.
cum oſſeis inchoamentis, LXIV. 7.
cum ſanguinolentis eroſionibus. LXVII. 14.
Iliacæ venæ ſanguine plurimum diſtentæ. VIII. 27.
corrugatione quadam affectæ. XL. 23.
Earum una duplo quam altera, longior. XLVIII. 34.
una latior; altera parietibus inter ſe coaleſcentibus contracta, & per parva oſcula in Cavam influens. LVI. 10.
Earum Exterior durior ob craſſiores tunicas, & quaſdam intus chordulas. XXXVI. 23.
Ilium oſſium cum Sacro juncturæ laxatæ. XLVIII. 44.
alterius margo minutim perfractus. LIV. 4. 22.
alterum a facie interna operientes muſculi gangrænoſi. XXXIV. 25.
Innominatum os alterum amplius, & craſſius. LXIX. 10.
antrorſum magis prominens. LVI. 10.
inter ipſum, & peritonæum pus. Vid. Peritonæum.
acetabulo profundiori, cujus ſuperficies erat cavi conici, & orificium amplius. LXIX. 10.
acetabulo ſanguinolento. LVII. 2.
acetabulo cum ſupercilio oſſeo. LXIX. 10.
cum ſupercilio, duas oſſeas laminas includente. LVII. 2.
acetabuli cartilagine hic illic exeſa. LVI. 10.
fuſca, lurida, & hic illic rubente. LXIX. 10.
acetabulo naturali imminuto, altero autem novo. LVI. 12. 14.
acetabuli mucilaginoſa glandula, & fovea pro hac deficientibus. LXIX. 10.
alterius mucilaginoſa glandula major. Ibid.
Inguinales glandulæ præter naturam, aut craſſiores factæ. XXI. 19. XXXIV. 18.
Intercoſtales muſculi ex inflammatione veluti ſugillati. XXI. 45.
Intercoſtalia vaſa perrupta. LII. 34. 35. LIII. 18.
Inteſtina connexa inter ſe. XVII. 17. XL. 9.
per flaccidas quaſi membranas. X. 13.
ad meſenterium retracta. LIX. 7. 18.
furſum compulſa. LVI. 12.
pene omnia ſub jecur retracta, & per operientem quamdam membranam cum eo connexa. LXVII. 17.
ſitu perturbato. XLV. 23.
tenuiora, quam ſolent. LXX. 5.
valde contracta. XXX. 7. XXXIX. 33. XLIX. 14.
tunicis ſubrigidis, & quaſi exſiccatis. LIX. 18.
laxis. XLIV. 21. LXVIII. 6.
prorſus inania, & conniventia. XXXVIII. 24.
diſtenta aere. V. 19. VII. 11. VIII. 25. 27. X. 11. XI. 13. XVII. 10. XXI. 9. 36. XXII. 10. 22. XXX. 4. XXXI. 5. XXXIV. 5. XXXVI. 20. XXXVIII. 22. XLV. 23. XLVIII. 28. 32. LII. 8. LIII. 16. 18. LIV. 16. 35. LV. 10.
diſtentiſſima aere. XLVIII. 44. LIV. 2. 49.
diſtenta duris recrementis. IV. 30.
continentia multam æruginoſam, & per experimenta veneficam bilem. LIX. 18.
materiam ſanguinolentam. XXIX. 10.
ſerum lividum pure admiſto. XXXIV. 25.
humorem atrum. LIII. 18.
materiam nigerrimam. XXXI. 5.
præter ſolitum grave olentia. XXI. 3. 9. 17. XXVIII 12.
Inteſtina ſanguinem habentia arctiſſime ſuperficiei adhæren-

hærentem. LIII. 3.
pallida omnino. XXII. 10. XXXVIII. 16.
præternaturali colore anterius. XXX. 4.
bilis colore exterius late infecta. LXV. 5.
venis valde diſtentis. LIX. 12.
hic illic rubentia. XXXV. 2.
ex flavo fuſca. LXVI. 9.
ſublivida. XLI. 13. XLII. 20. LXX. 7.
livida. XXVIII. 12. XXIX. 14. XXXIX. 29. XL. 2.
hic illic. LXX. 5.
quaſi ſugillata. LIV. 22.
hic illic rubra, livida, nigra. XXXIV. 25.
rubentia. XXXV. 2.
quaſi inflammata. XXXVIII. 52. XLIV. 21.
levi inflammatorio rubore ſuffuſa. VI. 8. VII. 9. 11. VIII. 8.
alicubi. XXI. 3. XXVI. 21.
inflammata. XXXI. 25. XXXIV. 7. 21. XXXV. 12.
hic illic. LIX. 15.
valde inflammata, & rubentia omnia. XXIX. 10. LIV. 20.
ex rubro viridia. LXV. 8.
gangræna affecta quædam. XXXV. 18.
nigricantia. XXXVIII. 30.
atra pleriſque locis. LIV. 26.
perforata multis locis. XXXI. 2.
parvis tuberculis exterius inæqualia. XXII. 18. XXXVIII. 34.
hydatidibus. XXXVIII. 34. 35.
Inteſtina Tenuia. Vid. Duodenum. Jejunum. Ileum.
intra imam pelvim extenſa. XXXV. 10.
inter ſe arcte connexa, & in unum acervum contracta. XXXIX. 26.
quædam per ſubſtantiam quaſi cartilagineam inter ſe nexa. XXXIX. 29.
nonnullis locis valde arcta. XXXV. 18.
aere valde diſtenta. LIV. 39.
pleraque. XXXVIII. 34. LXII. 5.
quædam globulis fæcum plena. XXXIX. 29.
fluida ſubflava materia diſtenta. XXXIV. 9. 11. 18.
Inteſtina Tenuia quodam loco minimis tuberculis; aere plenis inæqualia. XXVI. 21.
livida. XLVIII. 38.
quodam loco. LIII. 37.
ex cinereo fuſca. LIV. 46.
ex livido variegata. IV. 24.
ex ſublivido nonnihil rubentia. XXVI. 31.
ex fuſco rubentia. XVIII. 2.
hic illic fuſca, alibi rubentia. XXXV. 10.
ſubrubentia, & dilatata. XVI. 38. XXXIV. 33.
ſubrubra. LXIV. 5.
nonnulla, ex parte rubentia. XLV. 23.
valde rubentia. XXVI. 13.
ad magnos tractus rubentia. XXI. 17.
hic illic ſanguineo colore. III. 2.
inflammari incipientia paucis locis. XXI. 23. 35. XLVIII. 32.
quaſi inflammata. XXI. 49. XLVIII. 37. LII. 8.
certo loco inflammata. V. 19.
pro majori parte inflammata. XX. 43.
hic illic inflammata. XXXIV. 9. 11. 18. XXXIX. 26.
quædam quaſi nigricantia. XXXVIII. 15.
fere omnia ex rubro nigreſcentia. XXXV. 16.
nigreſcentia quibuſdam locis. XXXVIII. 34.
fere omnia. XXXIX. 26.
certo loco ſugillata, & nigra. LIV. 41.
gangrænoſa. V. 19.
nigra. XXXIV. 5.
nigerrima omnia. XXXV. 14.
Inteſtina Tenuia ad quendam tractum ſanguineis maculis intus diſtincta. XXXIV. 33.
intus flava. LXII. 5.
cum Peyeri glandulis amplificatis. LXVIII. 12.
cum intus ſuſceptione. XXXIV. 33.
Inteſtina Tenuia quædam in herniæ ſacculo. V. 19. XXVI. 37. XXXV. 5. 9. 11. XLIII. 4. 5. 27.
parte dumtaxat ſuorum parietum. XXXIV. 18.

teſticulo valide annexa. V. 2.
Inteſtina Craſſa. Vid. Cæcum Veterum. Colon. Rectum.
anguſta. XLIX. 14.
nonnullis locis rubentia. XIV. 35. XXXV. 10. LXV. 5.
inflammata. XXIV. 18.
nigra. XXXI. 14.
glandulis cruentis. Ibid.
eroſis. Ibid.
Eorum Appendicula Vermiformis nulla. XXVI. 37.
turgidula, & rubens. XXX. 7.
in ſcroto. XLIII. 2.
Jugulares glandulæ induratæ. XVII. 19. XXIX. 12.
duræ, & tumentes. LV. 20.
amplificatæ, duæ præſertim imæ, & purulentæ. XXIX. 12.
Jugulares venæ Internæ latiores. VIII. 11. XLIII. 22.
ſanguine valde diſtentæ. IV. 24.
Internæ, & Externæ ſanguine diſtentæ. XIX. 49.
Jugularis ſiniſtræ venæ tunicæ valde craſſæ factæ. XVII. 19.

L

Labrorum livor. XXIV. 34.
Lacrymalis Ductus Majoris coalitus. XIII. 27.
canaliculi alterius, & puncti dilatatio. Ibid.
Lacrymalium Punctorum in aliis occluſio. Ibid.
Laryngis exteriores membranæ ſtagnante ſero turgidæ. IV. 24. 26.
a tergo in duo veluti condylomata extuberantes. XLIV. 3.
vaſa turgida. XXI. 30.
Larynx pultaceo pure obturata. XV. 13.
exterius livida, intus ſubrubra. IV. 26.
gangrænoſa. V. 19.
ex rubro nigreſcens. VIII. 25.
cum puſtula variolarum. XLIX. 32.
cum tumoribus cancroſis. XXVIII. 9. 10.
interiore membrana rubicundiore, & ſubtumida. XLIV. 3.
exulcerata. XV. 13.
Laryngis Annularis cartilago diſrupta. XIX. 13.
Arytænoides altera quaſi luxata, nec compari parallela. XLIV. 15.
Epiglottidis membrana criſpata. VIII. 27.
tumida, coccinea, & ſuppurari incipiens. XLIV. 3.
Epiglottis minus ſana. XLII. 39. 40.
ulcere perforata. XXVIII. 10.
cicatricibus deformata. XLIV. 15.
Latera ex ſubrubro liventia. XXVI. 35.
Lien ſurſum compulſus. XXXIX. 2.
compulſus verſus ſcrobiculum cordis. LVI. 12.
inferius ſitus. XXI. 33.
prolapſus ad inguen, idque dexterum. XXXIX. 42.
cum diaphragmate arctius nexus. XVIII. 2. XXI. 49. XXIX. 20.
cum ventriculo. XXIX. 20.
cum hepate. XVII. 6.
cum vicinis omnibus Partibus. XX. 26. XXII. 4.
Lien exiguus. XVI. 10. XXV. 10. XXVII. 16. 28. XXX. 14. XLIV. 21. L. 4.
paulo craſſior. XIV. 35.
craſſior. XVIII. 2. XL. 23. XLVIII. 38. XLIX. 18.
craſſior, & latior. XLIV. 19.
aliquanto major. XVI. 38. XIX. 58. XXIX. 12. 20. XXXVIII. 10. 16. XLII. 20. L. 48. LIII. 24. 26. LIV. 37. 39. LVI. 31. LIX. 15. LXIV. 5. LXVIII. 6.
magnus. IV. 16. 24. 26. 30. V. 19. X. 19. XI. 6. XVI. 2. XVIII. 25. XXI. 6. 9. 24. 30. 33. 35. XXII. 22. XXV. 2. XXX. 12. XXXI. 2. XXXV. 10. XXXVI. 4. 23. 25. 29. XXXVIII. 30. 34. XLII. 34. XLIV. 7. XLV. 16. LXIX. 2. LXX. 7.

maximus. XI. 11. XVI. 6. XX. 2. 30. 43. 51. XXII. 4. XXXVI. 11. 17. XXXVIII. 13. 18. XXXIX. 42. XLIII. 22. LII. 30.
prælongus. XLVII. 36. LII. 2.
longus adeo ut totum pene ventrem a ſiniſtris impleret. XXXVI. 17.
in ſe complicatus. LII. 30.
turgidus ſpumoſo ſanguine. XXVII. 2.
Lien altera facie quibuſdam granis ſubaſper. XLVIII. 38.
cum craſſa cruſta albicante. LVI. 17.
granis quibuſdam miliaribus aſper. XXVIII. 13. 34
cum hydatidibus. XXXVIII. 34.
albicans. X. 13. XXI. 9. 30. XL. 23.
latis albis maculis diſtinctus. IV. 24. V. 17.
pallidus. XXX. 7.
colore ſubcæruleo. LXII. 5.
perobſcuro. XI. 6.
æquo lividiore. XLII. 20.
dimidia ex parte. LIV. 26.
ſubniger. XLVII. 12.
oblongis maculis nigricans. IV. 30.
niger. XVII. 10. XVIII. 30. L. 48. LVI. 17.
perniger altera facie. XXI. 17.
ad rubrum inclinans. XX. 39.
rubens altera facie. XLVII. 36. LIX. 15.
inflammatus. XXXIV. 21.
gangrænoſo livore ex parte infectus. XXI. 29. 36. XXXIV. 11. 18. XXXV. 16.
ſphacelo affectus. XXXV. 14.
tunica craſſa facta. VII. 9.
dura ex parte. VII. 11. XXIV. 18.
cartilaginea ex parte. VII. 9.
oſſea ex parte. X. 19. XL. 23. XLIX. 18.
Lien laxus. IV. 9. 16. 24. 26. VII. 9. X. 19. XIX. 58. XXI. 9. 30. 35. XXII. 8. XXIX. 20. XXXIV. 11. XL. 23. XLVII. 36. L. 48, LVI. 31. LXIX. 2.
laxiſſimus. XXI. 23. XXV. 10. XXVI. 31. XXVII. 28. XXXVI. 29. XLIII. 22. LII. 8. LIX. 15. LXVI. 6.
firmior paulo, quam æquum ſit. LIV. 46.
durior. XVIII. 25. 30. XXI. 49. XXII. 22. XXIII. 4.
prædurus. XVII. 10. XXXVIII. 6.
Lien intus pallidus. XIX. 58. XXIX. 12. XLVIII. 38. LII. 30.
colore carneo. XLIV. 19. XLVIII. 37. LXIX. 2.
ex ſubſtantia compacta, & ſine ſanguine. XXXVIII. 30.
cum ſolidiori quodam corpore. XXXVI. 11.
cum oſſe ſphærico intra extimam partem. XX. 41.
Lienis ligamenta craſſiora. XLIX. 18.
vaſa exterius amplificata, XXXVI. 17. XXXIX. 42.
vena craſſior. XXVII. 16.
arteria vix flexuoſa. XXXVI. 23. LIV. 37. LXVII. 11.
ſine ullis prorſus flexibus. XLIV. 19. LXX. 7.
flexuoſiſſima. XL. 24.
latiore. XL. 22. 23. 24.
tenuiore. LIV. 37.
primum tenuiore, deinde latiore. XLIX. 18.
tunicis craſſioribus. XL. 24.
cartilagineis. XX. 26.
alicubi oſſeis. XL. 24.
fere ubique ex oſſibus. XL. 22. Vid. & Splenica arteria.
Lingua prælonga. XLVIII. 50.
craſſior facta. VIII. 25. XLIV. 3.
Linguę vaſa per ſuperiorem faciem craſſiuſcula. XLIV. 3.
glanduloſa expanſio hic illic ulcuſculis eroſa. XLII. 40.
cicatricoſa. XLIV. 15.
Livor cadaveris. III. 24. IV. 4. 16. 21. 26. VII. 2. 11. 13. VIII. 4. 25. XVI. 30. XIX. 3. 5. 20. XXIV. 13. XXVI. 13. LIV. 20. Vid. etiam Abdomen. Collum. Dorſum. Facies. Labra. Latera Pectus.
Lumbaris regio nigra. LIV. 26.
Lumborum muſculi concreto ſanguine infarti. LIV. 25. 26
colore, laxitate, & disjunctione fibrarum peccantes. LVII. 17.
a facie interiore vulnerati. LIV. 37.
Lumbrici teretes in ventriculo. XLVIII. 37.
in inteſtinis. XXXV. 14.
in Tenuibus inteſtinis. XXXV. 16. XLVII. 12. LXII. 2.
plurimi. XVI. 38.
in Jejuno. XXXIV. 33.
in Ileo. XIX. 17. 18. XXX. 20. XXXIV. 9.
in Coli initio. LIV. 49.

M

Maculæ per cutem purpureæ. IV. 9. X. 2. 7.
Mammæ hic illic duræ. XXI. 47.
cum humore intus viridi, & atro. Ibid.
cum oſſeo intus corpore. L. 41.
cum corporibus ex ſcirrhoſis in cancroſos, & qualiter, degenerantibus. L. 48.
Mamilla virilis, intus habens materiam, calcis ſimilem. L. 45.
Manuum quidam muſculus, a dextris gracilior, & tendineus; a ſiniſtris contra. LX. 6.
digiti contracti, & rigidi. XXVII. 2.
rigidiſſimi. LXII. 5.
Manus palmæ nonnulli tendines, muſculi, nervi vulnerati, aut læſi, LIV. 44.
Maxillæ arctiſſime conſtrictæ. IV. 26.
Maxilla Inferior æquo longior, & anguſtior. XLVIII. 50.
in ejus altero capitulo excreſcentia oſſea. LVI. 21.
cartilagine interarticulari inciſuræ quædam. Ibid.
Maxillares Internæ glandulæ æquo majores. LXIII. 19.
altera indurata. XXVIII. 9.
Mediaſtinum ſiniſtrorſum compulſum. XVI. 26.
opertum ex parte rete tum ſubflavo, tum ſanguineo. XXI. 30.
craſſius factum. XVI. 26.
circa medium tuberculis ſebaceis obſitum LXVIII. 12.
vulneratum. LIII. 3. 26. LXIX. 4.
Medulla Oblongata. Vid. Cerebri.
Medulla Spinalis. Vid. Spina.
Medulla Spinalis nulla. XLVIII. 48. 50.
extra vertebrarum tubum. XII. 16.
ejus Meninges ſanguine ſuffuſæ. LX. 4.
Meninx Dura adhærens Arachnoidi. XLIX. 16.
ejus, & ipſius nervorum vaſa ſangnine turgida. X. 17.
circum eam effuſus ſanguis. III. 2. LX. 4.
effuſa aqua. IV. 7. 21. 24. 30. V. 11. XV. 6.
ad ejus initium. LI. 27. 28.
Medulla Spinalis laxa valde. LXX. 5.
ex ejus externa parte aqua non pauca effluens. XXXVII. 2.
ex ipſa ſanguis expreſſus. LII. 5.
Membranæ omnes ſectioni, aut diſciſſioni valde renitentes. XLIV. 3. LX. 10. LXVII. 17.
Membraneus folliculus plumbeo globulo circumnatus. XXVII. 28.
Meſenterium contractum. LIX. 18.
ſe extendens in herniæ ſaccum. XXVI. 37. XXXIV. 9. 11.
ibique quaſi carneum. XXXIV. 5.
ejus pinguedinis minimæ particulæ, tumultuario motu ſe agitantes. XXXI. 5.
Meſenterium inflammatum. XXXIV. 18.
ex rubro viride. LXV. 8.
nigricans. XXXVIII. 30.
vulneratum. LIV. 33. 35.
intumeſcens. LIV. 35.
Meſenterii glandulæ amplificatæ. XXIV. 18. XXVII. 16. XXIX. 20. XXXVIII. 34. XL. 23. XLVII. 24. XLVIII. 38. XLIX. 18. LIV. 39. LX. 12. LXIV. 7. LXV. 5. LXVI. 6. LXX. 7.
quædam valde amplæ, & purulentæ. XXIX. 12.
duriuſculæ, & ſcirrhoſæ. XXVII. 16. XXXVIII. 34.
in

in tumorem ſanioſum verſæ. XXXI. 2.
Meſenterii obſtructio aliqua. XXX. 10.
crebra tubercula. XXII. 18.
tuberculum oſſeo lapideum. XXXVI. 23.
peculiaris globulus pinguedinis. XLIV. 3.
tumores. XXXIX. 9.
tumor magnus. XXXIX. 5.
maximus. XXXIX. 2.
abſceſſus repente diſruptus. XLVI. 20.
abſceſſus multi parvi, & ulcuſcula. XXXIV. 21.
tumores ſebacei. LXVIII. 12.
Meſocoli pars rigida, & rubris maculis diſtincta. LV. 10.
in ejus ſiniſtra parte ſebacei tumores. LXVIII. 12.
Mola ſpuria cum fœtu edita. XLVIII. 9. 10.
Muliebria. Vid. Clitoris. Nymphæ. Ovaria. Pudendum. Tubæ Fallopp. Vagina. Urethra. Uterus.
Muſculi pallidi. LI. 19.
colore fuſco, & obſoleto. LXIX. 2.
laxi. XI. 11. 13. XIX. 58. XXXV. 10. LII. 8. LXIX. 8.
inter eos abſceſſus plures. LIII. 24.
Muſculi, Spinæ adſiti, a facie interiore vulnerati. LIII. 40.

N

NAres cadaveris. Ex iis pus. V. 19.
ſpuma ſanguinolenta. XXVI. 35.
aqua fœtens. XLVIII. 44.
Narium polypi, a glanduloſa membrana glanduloſi incipientes. XIV. 18.
Nervi. Vid. Cerebri. Medullæ Oblongatæ.
Nervulus ex Cervicalibus facile compunctus. XIV. 3.
Nervus Cruralis Poſterior eroſus. L. 11. 55.
Nervi Intercoſtalis truncus vulneratus. LIII. 40.
Nervus Opticus extenuatus. XIII. 8. 9. LII. 30. LVI. 21. LXIII. 4. 8.
ſubfuſcus. XIII. 9.
cinereo colore. XIII. 8. LVI. 21. LXIII. 8.
carneo obſoleto. LII. 30.
tunicis craſſioribus. XIII. 8. 15. LII. 30. LVI. 21. LXIII. 6.
conſtans ex ſubſtantia æquo pauciore, & humidiore LXIII. 6.
æquo duriore. XIII. 9. LXIII. 4.
cavus, plenuſque humore turbido. XIII. 8.
ſubſtantia ſanguinolenta. LVI. 21.
mucoſa ſubſtantia carnei obſoleti coloris. LII. 30.
Nympharum muliebrium altera longiſſima, aqua ejus ſubſtantiæ interfuſa. XLVII. 12.

O

OCcipitis os leviter exterius inciſum. LI. 49.
fiſſum. Ibid.
totum fiſſura lata. LI. 51.
carie eroſum, & pertuſum. LII. 38.
Oculus exterius putreſcens. LI. 7.
altero minor. LXIII. 6.
minor factus, & humilis coni figura. LII. 30.
figura non ſatis ſphærica. LXIII. 2.
Oculi Cornea minor facta. LII. 30. LXIII. 6.
figura non naturali. LII. 30.
opaca. XIII. 17. LII. 30. LXIII. 2. 4.
intus inæqualis. LXIII. 2.
foveolam excavatam habens. XIII. 17.
Uvea non integra. LII. 30.
Iris ad Corneam adhærens. XIII. 17. LXIII. 2.
Pupillæ inæquales. LXIII. 10.
Choroides arctius adhærens Scleroticæ. LXIII. 2.
Retina ſanguineo colore. XIX. 8.
peſſime ſe habens. LXIII. 4.
oſſea facta. LII. 30.
alia intra oculum oſſificatio. XIII. 9.
Oculi Aqueus humor ſubater, Cryſtallinus, & Vitreus nulli. LII. 30.
Cryſtallinus ad Corneam adhærens. XIII. 17. LXIII. 4.
minus craſſus, quam æquum eſt. XIII. 15. LXIII. 6. 10.
plurimum imminutus. XIII. 17.
anterius inæqualiter excavatus. LXIII. 2.
in latere mutilatus. XIII. 15.
vix quarta parte ſuperſtes. LXIII. 4.
anterius albus, cætera albidus. LXIII. 6.
albus, & opacus. XIII. 17.
Subopacus. LXIII. 10.
ex duabus ſubſtantiis, albida, & fuſca. XIII. 15.
colore intus flavo obſoleto. Ibid.
ſeriem intus continens nigrarum particularum. LXIII. 6.
æquo plus continens aquei humoris. Ibid.
mollior, quam debet. XIII. 15.
durus, & humidus. LXIII. 10.
durus, & ſiccus. LXIII. 10.
Oculi Vitreus humor magna ex parte in aquam converſus. LXIII. 6.
inſtar lentæ pituitæ. XIII. 15.
peſſime ſe habens. LXIII. 4.
Oculi cæci conſtitutio. XIII. 8. 9. LII. 30. LXIII. 2. 4. 6. 10.
Oculi nervus Opticus. Vid. Nervus.
Trochlearis muſculi cum ſua trochlea coalitus. LXVII. 9.
Oculi orbitæ fornix leviter eroſus. LI. 7.
Œſophagus compreſſus. XVII. 19. 25. XVIII. 22.
cum eroſionibus gangrænoſis. XXIX. 20.
Œſophagi ſumma pars ex rubro nigreſcens. VIII. 25.
imus tractus ruber, & latiſſimus. XXXVII. 30.
inflammatus. LIX. 15.
Omentum ſurſum retractum. IV. 19. 26. V. 6. VII. 11. XI. 6. XXIII. 4. XXVII. 16. XXXVI. 25. XLII. 34. XLV. 23. LII. 2. 30. LIV. 39. 46. LV. 90. LVI. 31. LXIV. 5.
ſurſum revolutum, extenſumque. XXIX. 12.
ſurſum in ſe contractum, & in ſcirrhum converſum. XXXIX. 26.
ſurſum ex parte retractum, & ventriculum operiens. LIII. 40.
dextrorſum tractum. XXXIV. 9.
intra ſcrotum deſcendens. II. 20. XXI. 15. 19 XXXIV. 9. XLIII. 2. 31.
intra ſacculum omphaloceles. XXXIV. 11.
bubonoceles. XXXIV. 18.
valde breve. V. 17. VII. 11.
prægrande. XXV. 4.
Omentum annexum peritonæo. XXII. 18. XXX. 7. XLII. 20.
inteſtinis. XXI. 33. XXXIV. 21. XXXVII. 30. LVII. 2.
meſenterio. XXII. 18.
uteri fundo. XLVII. 14.
Omentum craſſiſſimum; & præpingue. XIV. 27. XLVII. 14.
extenuatum, & macrum. XXX. 7. XXXVIII. 4. XXXIX. 2. XLII. 20.
flaccidiſſimum. XXIII. 4.
rigidum. LV. 10.
ferme conſumptum. XXX. 22.
in fruſta diſcerptum, in ventris aqua natantia. XXXVIII. 30. 34. XXXIX. 2. XLVII. 8.
Omentum cum venis valde diſtentis. LIX. 12.
cum hydatididibus. XXXVIII. 4.
cum glandulis majuſculis. XLIII. 22.
intortum inſtar funis. XXV. 4.
contortum in varii coloris extuberantias. XXIX. 6.
ex parte in teres corpus mutatum. XXXIV. 9. XXXVIII. 34.
Omentum maculis rubris diſtinctum. LV. 10.
inflammatum. XXXIV. 18.
pinguedine ſublivida. LV. 11.
quaſi fugillatum. LIV. 22.
nigricans. XVI. 30.

ex ſubviridi fuſcum. XXXVI. 25.
virens ex parte. LIII. 24.
globulis quaſi glandulofis opertum. XVI. 30. XXII. 18.
tuberculis ſebaceis plenum. LXVIII. 12.
cum multis parvis abſceſſibus, & ulcuſculis. XXXIV. 21.
vaſis ſanguiferis ruptis. LIV. 14.
ob prægreſſum olim vulnus, peritonæo annexum. LXVI. 9.
Oris diſtortio. XIX. 3.
ex ore cadaveris ſpuma. XXVI. 35.
humor ſanguinolentus. IV. 16. XXVI. 35. XXVII. 2.
putrida materia multa. XXXV. 14.
pus. XXII. 6.
Oſſa. Vid. Cranium. Cruris. Femoris. Fibula. Frontis. Hyoides. Ilium. Innominatum. Occipitis. Oculi orbitæ. Sincipitis. Pubis. Temporis.
Oſſa flexilia, & mollia facta. LVIII. 4. 5.
ſpongioſa facta in ſuperficie, carioſa in meditullio. LVIII. 4.
quæ nulla cura fieri alba potuerunt. XLVIII. 50.
Ovaria nulla. XLVI. 20.
alterum prorſus deficiens, alterum parvum, & morbidum. LXIX. 16.
alterum altero brevius. XXIX. 10. 20. XXXV. 16. XLVIII. 35.
in hydatides, & quales, converſa. XXXIX. 12.
ad ipſa hydatides. XLVII. 16.
magnæ, & quales. XXI. 47. XXXIX. 12. XLVI. 29.
ex altero extans hydatis. LV. 10.
ad alterum corpuſculum cavum, diſruptæ hydatidis veſtigium. XLVII. 12.
Ovariorum ligamentum proprium craſſius. XLV. 16. XLVIII. 32.
Ovariorum alterum non ita ſanum. XLVIII. 32.
alterum cum Tuba, & Colo glutinatum, abſceſſu ex parte conſumptum. XLVI. 27.
utrumque cum Tubis, & earum ligamentis confuſum, & in maſſam verſum ſebaceam laceram. XXXVIII. 34.
Ovaria grandiora. XXII. 22. XXIX 12. XXXIX. 33. XLV. 21. LII. 4. LXX. 10.
ſuo pondere pone uterum tracta. XLV. 21.
humore turgidiora. LII. 4.
ab incluſis cellulis tumida. XLV. 23.
alterum grandius aquam continens. LXVIII. 6.
diſtentum ab interna hydatide. XV. 8. XLVIII. 34. LVI. 21.
in magnum tumorem celluloſum amplificatum. XXIX. 14.
veſicularem maxima ex parte. XXXIX. 37.
aliqua ex parte. XXXIX. 39.
in tumorem 25. librarum expanſum. Ibid.
Ovaria longiora. XLV. 16.
ſtrigoſa. XXVI. 31. XXXIV. 33. XLV. 16. XLVI. 24. 29. XLVII. 28. 30. LV. 10. LVI. 17. 20.
parva. XLVII. 30.
in tenuem laminam depreſſa. LVI. 17.
inæquali magnitudine. LVI. 20. LX. 10.
Ovariorum ſuperficies nigra. XXI. 47.
tuberoſa facta ex hydatidibus. LXX. 10.
quaſi in teſſelias diviſa. XLVI. 17. LVII. 14.
maxime inæqualis. LVI. 10. 20. LXI. 7.
tunica quaſi cicatricoſa. LII. 28.
quaſi ulcuſculo perforata. LII. 28.
hic illic quaſi cartilaginea. XXXV. 16.
Ovaria ex ſubſtantia ſubalba molliore. XLVII. 4.
alterum in ſebaceam materiam converſum. XXXIX. 33.
mollius, & quaſi gelatinoſum. XLVI. 27.
Ovaria duriuſcula. LXI. 7.
indurata. XVI. 4. XX. 11. XXI. 47. XXII. 22. XXIII. 4. XXXIV. 33. XLV. 16. XLVII. 31. L. 4. LII. 2. LVII. 14.
pene tota ſcirrhoſa. XXXVI. 17.
ſcirrhoſa. XV. 13. XLV. 21. XLVI. 17. LXVI. 2.
alterum. XXXIX. 33. 37.
Ovaria ſine ullis veſiculis. XLVII. 4. 31.
ſine ullis naturalibus veſiculis. XLVI. 29. XLVII. 30.
cum veſiculis plenis ſeri per coctionem evaneſcentis. LII. 28.
cum cellulis nigris. XXII. 22. XLV. 23. XLVII. 12. 28.
viridibus, flavis, ſubflavis, albiſve. XXI. 29. XXIII. 4. XLVII. 30. LII. 6. 28.
continentibus humorem ſanguinolentum. XXIII. 4.
ſanguinem ſemiconcretum, aut concretum. XXIX. 12. XLVII. 12. XLVIII. 44. LII. 6.
nigros globulos. XXI. 24. 29. XXXIX. 37.
ſubfuſcum humorem, & flava quædam corpora. XXXVI. 17.
pus album. XLV. 23.
aut inanibus. XXI. 29. XXIII. 4. XXIX. 12. XXXVIII. 28. XLVI. 27. XLVII. 12. 30. LX. 6. 10.
cum cellulis ferme cartilagineis. LII. 2.
oſſeis. XLVII. 28. XLVIII. 44.
Ovaria cum ſanguine ſemiconcreto. XXI. 47. XXVI. 13.
cum globulis albidis. LXIX. 16.
Ovariorum vaſa ſanguifera. Vid. Spermatica.

P

Pancreas valde extenuatum. XXX. 14.
æquo majus. XXX. 10.
craſſius factum. XXIV. 12. XXXV. 16.
ex parte. XVI. 36.
excreſcens ex parte in ſubſtantiam albam, & mollem. XXIX. 12.
in tumorem album, durumque. XXXVIII. 28.
Pancreas candidum. XXX. 7.
ex parte rubens. XLV. 23.
quaſi inflammatum. XXVI. 21.
ex rubro nigricans, ex parte. XXVI. 31.
Pancreas duriuſculum. XXI. 17. 33. XXVI. 31. XXX. 7. XXXVIII. 34. XLVII. 12.
durum. IV. 16. V. 19. XVI. 36. XXII. 22. XXVII. 2. XXIX. 12. XXX. 10. 12.
lobulis diſtinctis, & exſuccis XXX. 7.
& firmioribus. XLV. 23.
ex induratis quaſi globulis. XXXV. 16.
tuberoſum. XV. 11. XXX. 10.
ſebaceis tuberculis plenum. LXVIII. 12.
cum arteria oſſea. XVI. 12.
Parotide in glandula materia tartarea. XI. 15.
Parulis. IV. 26.
Patellæ cartilaginea cruſta ſulcata, & quaſi attrita. LVII. 14.
Pectus. Vid. Thorax.
Pectus quodam loco lividum. LII. 15.
Pectoris gibbus. X. 13.
anguſtia. XLVI. 17.
inter muſculos aqua. XXXI. 2.
Pedis glandula ſubcutanea. L. 15.
Penis tenſio in cadavere. XIX. 19.
præputium arctius. LII. 30.
cum ulcuſculis. VIII. 6.
nigricans. LXII. 5.
cum glande, ad gangrænam vergens. XVIII. 25.
glans cicatricoſa. XLII. 34. 39. 40. XLIV. 12. 15.
urethra. Vid. Urethra.
Pericardium dilatatum. LXIV. 19.

phlo-

phlogoſi affectum. XLV. 16.
inflammatum. VII. 11.
vulneratum. LIII. 3. 26.
craſſius. XVIII. 34. XX. 20. 35. XLIII. 17. XLV. 16.
ex parte. LIII. 29.
craſſiſſimum alicubi. XXII. 10.
durius. X. 19. XVIII. 34.
cartilagineum alicubi. XXII. 10.
cum alba macula. XXXV. 12.
Pericardium cordi adhærere incipiens. LXII. 5.
per mucoſam ſubflavam materiam. XVIII. 25.
per fibras paucas. XXXVIII. 22.
multas. XXXVIII. 13.
cordi adhærens ex parte. XXV. 15. LIII. 29. LVI. 12.
per duo valida quaſi ligamenta. XXIV. 2.
cordi undique adhærens. IV. 19. V. 19. VIII. 6. XXII. 4. 10. XXIV. 11. XXX. 7. XXXV. 12.
valide nexum. XLIX. 4.
adhærens auriculæ dexteræ, & vaſis magnis. XXX. 7.
Pericadium intus opertum pſeudomembrana polypoſa. XLV. 16.
albidis hic illic concretionibus. XX. 35. 36. XXI. 2.
corpore quodam reticulari. XX. 20.
Pericardium ſine aqua. VII. 2. XI. 13. XX. 24. XXXIV. 18. XXXV. 16. XXXVIII. 13. LXII. 5.
aquam vix ullam habens. IV. 21. VII. 9. XXII. 16. XLIX. 2. LI. 20.
paucam, aut mediocri copia. XX. 55. XXVI. 37. XXIX. 10. XXXVIII. 2. XL. 23. 26. LVI. 17.
non ita paucam. I. 2. XVII. 14. 25. XX. 2. XLIII. 17.
multam. X. 11. XVI. 2. 43. XX. 41. 47. 59. XXI 2. 17. XXII. 14. 18. LI. 19. LIII. 9.
plurimam. 16. 34. 36. 40. XVIII. 28. XLIII. 29.
aqua plenum. X. 2. XVI. 19. 21. XX. 11. 13. 30. XXII. 6. XXV. 15. XXVI. 20. XXVIII. 12. LIII. 18.
valde diſtentum. XX. 35. 36. XXIV. 2. XXXVIII. 6.
maxime diſtentum. XXXVIII. 10.
Pericardium aquam continens limpidam multam. XVI. 6.
albicantem plurimam. XLV. 16.
turbidam, aut ſubturbidam V. 17. X. 13. XX. 53. XXI. 9. 24. 36. XXII. 24. XXIV. 34. XLII. 11. XLV. 23.
ſeri vaccini ſimilem plurimam. XX. 57.
flavam, aut ſubflavam. VII. 11. VIII. 27. X. 7. XVII. 10. 21. XX. 20. XXI. 9. 30. 34. XXII. 22. XXIII. 6. XXIV. 13. XXXVIII. 34. LII. 8. LIV. 37.
ſubflavam cum craſſis, & mucoſis quaſi telis. XVI. 38.
urinæ ſimilem. XXVI. 33. LXIV. 5.
ex flavo virentem. XVI. 30. XXI. 17. XXXVIII. 30.
ex flavo ſubrubram. XXI. 33.
ſubrubram. XXI. 19. 24. 29. XXVII. 12. XXXI. 2. XLV. 23. LII. 8. LIV. 39.
rubentem. XVIII. 2.
ſubcruentam. III. 2. IV. 24. XXVI. 35. XXX. 10.
cruentam. III. 26. IV. 26. XXI. 3. XXXVI. 23. XLIV. 3.
craſſam. XI. 11. XVI. 17.
purulentam multam. XXIV. 2.
Pericardium ſanguine plenum. XXVI. 5. 7. 13. 15. 17. 19. XXVII. 2. 5. 8. LIII. 7. LXIV. 13. 15. LXIX. 4.
ſemiplenum. XXVI. 21. XXVII. 28. LIII. 26.
continens pus flavum, mucoſum, non multum. LIII. 29.
Pericranium a ſuccis gelatinæ ſimilibus craſſius factum. I. 4.
a ſanie eroſum. LI. 5.
Peritonæum lividum. XLI. 13.
parvis globulis aſperum. XVI. 30. XXII. 18. XXXVIII. 34.
duris quaſi glandulis intus opertum, XLVII. 8.
Peritonæo innatus tumor. XXXVIII. 51. 52.
continens intra ipſum eroſum aquam plurimam fœtidam. XXXVIII. 52.
Peritonæum inter, & muſculos aqua plurima putidiſſima. XXXVIII. 51.
Peritonæum inter, & os Innominatum plurimum puris. LVII. 20.
Pharynx rugoſa facta. XV. 15.
plena ſpumæ ex flavo virentis. VIII. 25.
fœtens quaſi ex inflammatione in gangrænam vergente. XXI. 29.
lateribus juſto craſſioribus ex ſubſtantia quaſi glanduloſo viſcida. XLII. 34.
ex rubra nigricans. VIII. 25.
cum ulcere. XXVIII. 12.
cum tumoribus cancroſis. XXVIII. 9.
cancroſis exulceratis. XXVIII. 10.
cum vaſis turgentibus. XXI. 30.
Pinealis glandula. Vid. Cerebri Medulla Oblongata.
Pinguedo alicubi tenaciſſima. LXIX. 2.
Pinguedinis color fuſcus. III. 26.
globus ſub cute, pugni magnitudine, ad cartilaginem enſiformem. XIX. 58.
Pituitaria glandula. Vid. Cerebri Ventriculus Tertius.
Pleura certo loco arctiſſime adhærens coſtis, & quaſi calloſa. L. 48.
facile avellenda. VII. 11. 13. XXI. 9. LII. 8.
craſſior facta. VII. 11. XXI. 29. 30. 35. 36. XXXIV. 18.
plurimum. XVI. 30.
oſſea facta. XXI. 19.
aſpera parvis globulis. XVI. 30. XIX. 13.
rubris exiguis quaſi tuberculis. XXI. 32.
tuberculis oſſeis. XXI. 19.
quaſi oſſeis. XXI. 23.
evidenter læſa. XXXI. 14.
leviter rubra. XX. 51. 53.
rubicunda. VII. 11. 13. XVI. 40. XXI. 33. 34. XXII. 16.
roſeo colore ad non parvos tractus. XLV. 16.
quaſi a minutis ictibus hic illic. XVI. 30.
inflammata. XX. 55. 56. XXI. 45.
liveſcens, & ſubnigra. XXI. 35. 45. LIII. 14.
ſemicorrupta, & laxiſſima. XXI. 36.
putrida. LII. 8.
Pleura, laxa quaſi membrana intus operta. XX. 47. 56. 59.
certo loco. XLV. 16.
flava, & tenui. XXI. 9. 17.
firma ad magnum tractum. XL. 23.
ob ejuſmodi membranam adhærentem corruptio pleuræ, dumtaxat apparens. XX. 56. 59.
Pleuræ ſtrumoſi tumores. LXVIII. 12.
Pleuram inter, & coſtas non parvus tumor. LIII. 32.
Plexus Choroides. Vid. Cerebri Ventriculi Laterales.
Popliteæ arteriæ aneuryſmata. L. 9. 10.
Proſtata glandula parva. XXIV. 18.
extumeſcens. XLI. 13. XLIX. 18.
Proſtatæ excreſcentiæ. XLI. 6. 18. XLII. 11. XLIII. 24. LXVI. 6.
durities magna. XLI. 13.
utraque ſuperficies nigricans. XLI. 13.
ſuperficies interna exulcerata. XLII. 28.
cum tribus ſinibus breviſſimis. XLIV. 15.
cum granulis quaſi tabacci ad ejus oſcula. VII. 11. XXIV. 6. XLIV. 21. 22.
Proſtata. Intra ipſam plurima ejuſmodi granula VII. 11. XLIV. 19.
cavum iis granulis refertum. XLIV. 20.
cavum inane. XLIV. 19.

ſinus,

ſinus, materiam quaſi calculoſam continens. XLII. 13.
Proſtatæ Caruncula. Vid. Seminalis.
Pubis oſſa, inter ſe fere disjuncta. XLVIII. 44.
Pudendi muliebris parva tubercula rubra. XLVI. 17.
phlogoſis. Ibid. & XLVII. 14.
gangræna imminens. XLVII. 12.
Pudendum muliebre. Vid. etiam Clitoridis. Nymphæ.
Pulmones minus ſani. XXVI. 37. XLIII. 24. LIII. 32.
peſſime conſtitutus alter. LIII. 29.
leviter, laxeque cum pleura nexi. XXI. 32. LIV. 46.
in ipſo cum pleura nexu interjectum habentes ſerum turbidum non paucum, aut quaſi ſaniem. XXI. 27. LIII. 16.
undique pleuræ annexi. III. 20. 35. XXI. 4. 9. 29. XXIV. 11. XXXVIII. 22. 34. LVI. 31.
alter dumtaxat. LIII. 29. LXIV. 19.
pene undique, aut magna ex parte. IV. 16. 30. V. 17. VI. 12. VII. 13. XVII. 17. 21. XVIII. 2. 14. XIX. 58. XX. 11. 24. XXI. 19. 24. 33. 35. 36. XXII. 22. XXVI. 35. XXIX. 30. XXX. 7. XXXIV. 18. XXXVIII. 13. XL. 23. XLIII. 29. XLVI. 16. LV. 10.
certa dumtaxat facie, aut parte. II. 19. XI. 11. XVI. 8. XX. 47. XXI. 30. XXXI. 14. XXXV. 16. XLI. 4. XLIII. 5. XLVII. 12. LII. 8.
alter ſolum. III. 26. IV. 19. 26. V. 6. VII. 9. X. 5. 9. XVI. 10. 14. 30. 34. XVII. 19. XX. 3. 16. 26. 28. 35. 36. 51. XXI. 3. 17. 27. XXII. 4. 8. 10. XXIII. 4. XXIV. 34 XXV. 10. XXVI. 33. XXVII. 2. 28. XXX. 4. XXXIV. 15. XXXVI. 23. XXXVIII. 6. 15. 16. 18. XLII. 11. XLIII. 17. XLIV. 3. XLV. 23. XLIX. 10. L. 48. LI. 6. LIII. 9. 16. 40. LIV. 39. LIX. 12. LX. 6.
cum pleura nexi poſt inflammationem. I. 2. IV. 19. 20. VII. 13. XXI. 4. 5.
arcte cum pleura nexi. XX. 39. 41. XXIX. 18. XLIII. 22.
alter. XX. 43. 53. LIII. 37. LXIII. 8. LXX. 10.
cum mediaſtino alter, ambove. XX. 11. 13. 39. XXIX. 18.
Pulmones. Alter ſurſum retractus. LIII. 40.
alter retrorſum, deorſumque compulſus, & compreſſus. XVIII. 25.
parvi, aut contracti alter, ambove. XVII. 25. XXII. 6. 8. XXVII. 12. XXX. 12. L. 4. LIV. 6.
concidentes, & flaccidi alter, ambove. IV. 19. XVI. 12. XXIV. 11. XXVII. 28. XXX. 14. XLIII. 24. LIII. 29. LIV. 46. LIX. 12.
Pulmonis dexteri lobus medius emortuus. X. 19.
Pulmones turgidi, præſertim ab aere. IV. 9. 24. XV. 6. XVIII. 2. 14. 34. XXVI. 33. XXIX. 12. 20. XXXVII. 2. XXXVIII. 30. XL. 4. XLI. 4. XLV. 16. XLVIII. 38. LI. 50. LVII. 10. LXII. 5.
turgidi lobis inferioribus, aut in crepidinibus. XIX. 49. XLII. 11.
Pulmones tumefacti. VIII. 4. 25. XXI. 45.
alter dumtaxat. VI. 12. XX. 5. 51. 59. XXI. 6. 9. 11. 15. 17. 23. 33. 34. XXXVIII. 4. LIII. 18.
Pulmones duri. VII. 4. 9. X. 19. XVI. 2. 4. XIX. 58. XX. 24. 47. 49. XXI. 6. 17. 24. 27. 30. XXIV. 13. XLIII. 29. LXIII. 8. LXVII. 9.
alter ſolum. VI. 10. 12. VII. 9. 11. 13. X. 17. XI. 13. XX. 5. 13. 26. 28. 33. 36. 41. 51. 63. XXI. 4. 9. 11. 15. 19. 23. 32. 34. 35. XXII. 4. 12. 14. XXVI. 33. XXVIII. 12. XXXIV. 18. XXXVI. 23. XXXVIII. 15. 16. LI. 6. LIII. 9. LIV. 49. LXIV. 2.
certo loco. XVII. 8. 10. XIX. 8. XX. 20. 22. XXII. 10. XXXVIII. 34. XL. 23. XLV. 16. L. 48. LIX. 12. LXI. 5. LXIII. 19.
Pulmones graves. IV. 24. V. 11. XIII. 3. XXI. 27. 35. 36. XXIV. 18.
alter dumtaxat. VI. 12. VII. 11. 13. XXI. 6. 9. 19. 23. 30. 33. LXIV. 2.
Pulmonum tunica craſſa facta in altero. XXII. 8.
operta gelatina quaſi quadam ſubflava. XVI. 28.
rete ſubflavo. XXI. 30.
quadam quaſi membrana. VII. 11. X. 5. XX. 20. 47. XXI. 19. 27. 29. 30. 32. 36. XXIV. 34. XLV. 16. 23. LII. 8.
facillime ſeparabilis. XX. 33.
certo loco eroſa. LIII. 18.
ſub ea hydatides. LXIX. 8.
vaſcula ſanguine diſtenta. XXIV. 13.
Pulmones albiſſimi. XL. 26.
albidi. XIII. 3. XX. 49.
ex cinereo albicantes. LIV. 46. LXIV. 5.
alibi albentes, alibi rubentes. XVI. 19.
lividi. XXI. 32. XLVIII. 44.
ſubvirides. XX. 45.
nigris paſſim lineis diſtincti. XIX. 49.
nigris punctis, atroque ſanguine variegati. XLIII. 5.
nigris maculis. IV. 9. XV. 6. XVI. 4. XVII. 16. 19. XIX. 8. XX. 7. 15. 41. 45. 49. 63. XXII. 8. XXVI. 2. 20. XXXVIII. 10. XLIX. 2. LIII. 9. LVI. 7.
nigri, aut ſubnigri. IV. 4. VII. 11. VIII. 23. 27. XVII. 6. 21. 23. XX. 13. 43. XXI. 4. 17. 24. 35. 45. XXIV. 13. XXVII. 28. XXX. 4. XXXVIII. 30. LII. 2. LIII. 29. LIV. 6. LIX. 3.
ex atro rubentes. XX. 33. XXI. 33.
ex fuſco purpurei. XXI. 34.
rubentes. IV. 2. VI. 12. VII. 13. X. 2. 11. XI. 11. 13. XVI. 4. XVII. 19. XIX. 5. XXI. 6. 19. 27. XXII. 4. 22. XXXVIII. 4. LI. 18. LIII. 18. LIX. 12.
leviter inflammati. XIX. 8. XX. 56. XXIX. 10. XXX. 2. XLIII. 5. XLIX. 8. LIV. 26.
inflammati. XX. 15. 16. 24. XXXVI. 11. XLIX. 6. LIII. 9. LIV. 14.
alter. XX. 2. 7. 9. 17. 26. 28. 30. 35. 41. 43. 51. 59. 61. XXI. 45. XXII. 10. XXXVIII. 18. XLIX. 10.
& ex inflammatione prædurus. XX. 9. 30. 32. 39. 45. 53. 59. XXII. 16.
cum phlegmone. XI. 4. XX. 3. 55.
Pulmonum ſubſtantia quaſi in hepaticam mutata. XXI. 2. 3. 17. 19. 27. LXX. 10.
alterius. VI. 12. VII. 11. XI. 13. XXI. 9. 25. 29. 30. 33. LIV. 49.
nigra a confertiſſimis vaſis. VI. 12.
ſuppurata. VII. 11. 13. XX. 35.
ſphacelo correpta. XX. 41.
corrupta. V. 6. VI. 12. IX. 4. XVIII. 28. XIX. 50. XXII. 10. 11. 22. XXVIII. 12.
albida, & quaſi ad corruptionem vergens. 21. 23. 30.
quaſi pancreatis indurata. XXII. 15.
denſa, & compacta. XX. 33. XXI. 6. 24. 34. 35. 36. XXXIV. 18. XXXV. 16. XLV. 16. LXIV. 2.
utriuſque reſiſtens diſtractioni, & duritie quaſi tendinea. XVIII. 2. 30. XLV. 23.
intus, extraque fuſca. XXVI. 25.
Pulmones fœtentes, & fracidi. XXIV. 11. LVIII. 13.
alter, ambove parvis abſceſſibus purulentis pleni. XX. 2. LI. 18. 19.
intus extraque obſiti veſiculis pus continentibus. XXII. 24.
alter cum abſceſſu. XX. 9. 11. 20. 41. 61. LIII. 9.

cum

cum abſceſſu intra thoracem rupto. LIII. 14.
pure ubique, aut in parte plenus. LXII. 2. LXIII. 19.
Pulmones cum pure. XXI. 17. 27.
cum ulceribus. XXII. 15.
alter cum ulcere. XX. 5. 43. 63. XXII. 14. 16. 18.
cum ulcere cancroſo. XX. 39.
Pulmonum alter, ambove cum tuberculis, aut nondum, aut jam ſuppuratis. I. 2. VII. 13. XVII. 25. XX. 49. XXI. 27. XXII. 6. 14. 15. 18. XXVI. 29. LI. 17. 20. LIII. 16. LX. 2.
cum ſteatomatibus purulentis. XXII. 22.
cum ichore purulento, aut puriformi. XIX. 49. XXIV. 13. XXX. 4. LXIV. 5.
cum humore putrido. VI. 12. XX. 7. 45. XXI. 45. XXII. 4.
cum ſinibus quaſi quibuſdam, varium pus continentibus. XXI. 33.
cum multo ſanguine. II. 19. IV. 21. VIII. 4. 25. 27. XIX. 51. XXVII. 2. 12. LI. 54.
cum multo ſero, etiam ſanguinolento. XVII. 19. XXI. 33. XXX. 2. XXXIV. 18. XXXVI. 17.
cum ſpuma. V. 11. XVIII. 30. 34.
cum gelatina ſubcruenta. XVII. 21.
cum ſpumoſo humore. VI. 12. VII. 11. XXI. 29. XXVI. 31. XXXVI. 11.
cum catarrhali materia. XIII. 3.
cum fulvo humore multo. XXI. 23.
cum cellulis inanibus intra ſubſtantiam ex livido atram. XXI. 19.
cum veſiculis ex quibus conſtant, dilatatis. XXII. 12. LXII. 5.
Pulmones cum exiguis calculis. XLII. 2.
cum globulis pluribus tartareæ materiæ. XVII. 19. XLVII. 12.
cum ſubſtantia alba, quaſi ex granis tartarizatis. XXI. 36.
cum petroſis granis paſſim per tunicam. LXVIII. 12.
Pulmones tophacei. XV. 25.
Pulmonum alter vulneratus. LIV. 10.
diſruptus. LIII. 33.
Pulmonum bronchia. In his pars ciborum. LIII. 26.
ſerum non paucum. IV. 24. 26. V. 17.
ſpuma rubeſcens. IV. 16.
humor ſanguinolentus. XXI. 34. XXIII. 6. XXVI. 21.
ſanguis. XXXV. 2.
pus, aut puriformis materia. XVI. 30. XXI. 29. 30. XXIII. 6. XXVI. 33. XLI. 23. LX. 6.
Pulmonum Bronchiales glandulæ plures quam ſoleant. XLVIII. 38.
plures, & craſſiores. XVIII. 2. XXI. 33.
amplificatæ XVII. 14. 17. 18. XLIII. 17. 29. XLVIII. 38. LIV. 37.
non omnes ſanæ. XXI. 29.
duriores factæ, majores, & purulentæ. XXIX. 12.
tartaream materiam intus habentes. XLVIII. 38.
Pulmonum alterius vaſa ſanguifera cum bronchiis arctiſſime nexa. XXI. 4.
eorum vaſorum quoddam dilatatum. Ibid.
Pulmonaris arteria latior. XXIII. 6. XXV. 10. XXVII. 28. LXIV. 12.
in ea multus ſanguis. XXVI. 21. 31. XXVII. 2. XLV. 23.
concretio polypoſa. VI. 12. VII. 11. XLV. 23.
in ejus ramis ſanguis concretus in tubulorum formam. XXIII. 6.
Pulmonaris arteriæ valvulæ craſſiores. XXVI. 33.
minus flexiles. XL. 23.
duriores. VIII. 4.
una dumtaxat durior. XXIV. 34.
cartilagineæ, & oſſeæ. XVII. 12.
ita colligatæ ut vix foramen relinquerent ſanguini tranſituro. Ibid.
Pulmonaris venæ caudex æquo amplior. Vid. Cordis Auricula Siniſtra.
Putredinis citioris, & graviſſimæ ſigna. XVIII. 34.

R

Rectum inteſtinum valde contractum. LIV. 39.
valde compreſſum. XXXIX. 12.
nimia pinguedine circumdatum. LXIX. 16.
inflammatum, & jam lividum. XXI. 29. LXV. 5.
nigrum. X. 7.
introrſum tumens. LXV. 5.
durius, craſſius, & extuberantibus intus confertis quaſi glandulis. XXXII. 7.
cum iiſdem ex rubro fuſcis. LXV. 5.
cum varicoſis intus venarum nodis. XXXII. 10.
cum vaſis hæmorrhoidalibus ima in parte introrſum tumentibus. LIV. 7. LXVIII. 6.
Ren unus tantum. XXV. 4.
Renes æquo majores. XXXVI. 20. XLI. 4. XLII. 20. 28. XLVI. 17. XLVIII. 32.
alter maximus. LVII. 10.
alter cum tunicis craſſis factis pendens unc. triginta ſex. LXVIII. 12.
Renes parvi. XXXVIII. 12. XL. 22. 23. XLII. 2. XLIV. 15.
alter multo minor. XL. 24.
alter dimidio minor. XII. 2.
Renes æquo longiores. XXXVI. 23. XLIV. 19. LVI. 10. LVII. 10.
alter longior. LX. 12.
alter brevior, & in ſe curvatus. X. 19.
Renum alter maximus, alter juſto contractior. XLII. 40.
alter æquo major, alter fere conſumptus. XL. 12. 18.
alter multo minus latus, quam alter. XLVIII. 35.
alter rotundus, vitiatuſque cum calculis, alter duplo major. IX. 12.
Renum inſolita figura. XLII. 2.
Renis tunicæ inter ſe junctæ, craſſæ, & duræ. XLII. 20.
tunica propria craſſior facta. XXXVIII. 28.
ſub ea effuſus ſanguis. XXXIV. 21.
Renum tunica adipoſa a ſteatomatoſa materia monſtroſe craſſa. LXVIII. 12.
infarcta dura pinguedine. IV. 19.
in altero pinguedine ſublivida. LV. 11.
Renes pallidi. XLII. 28.
exterius non bene conſtituti. LXIV. 7.
ſuperficie non ſaniſſima. XLVIII. 34. LX. 12.
ſulcata. LXX. 7. 9.
cicatricoſa, aut quaſi cicatricoſa. XL. 21 XLII. 39.
alter. XXVII. 2. XXIX. 12. XL. 21. 23. XLII. 39. LVI. 10. LX. 4.
inæquali. IV. 19. XL. 21. 22. 23. 24. XLVIII. 37. LX. 4.
alter. XLVI. 20.
a protuberantiis ſanioſis. XLII. 2.
a tot parvis quaſi hemiſphæriis facta. XLIV. 15.
alter. XLII. 13.
exulcerata in altero. XXVII. 2. XLII. 20.
profundis hydatidibus excavata. LXIX. 2.
Renum alteri exterius adſita glandula morboſa. XVII. 25.
Renes duriores, & ſubſtantia magis firma, & compacta. XLIV. 15.
alter. XLII. 20.
molliores, & laxiores. IV. 2. XXVII. 2. 28. LV. 10.
alter. XXI. 36. XLII. 13.

cavo

cavo majori, ſubſtantia tenuiori. IV 19.
cum plurima intus pinguedine. XLVI. 29.
Renum ſtructura intima confuſa. XLII. 11.
non ſine exulcerationis indiciis. IV. 19.
cum ſanie exterius. XXXVI. 20.
cum pauco intus pure. Ibid. & X. 13.
Renes. Alter inflammatus quadanterius. XVII. 10.
male olens. XL. 24.
pure ſcatentes. XLII. 20. 28.
pure, & urina diſtenti. XLII. 15.
ſuppurati. XLII. 25.
ſemiputres. XLII. 28.
tota fere ſubſtantia in altero intus conſumpta. XL. 12. 18. XLII. 13.
cum cellulis intus pure diſtentis. XLII. 20.
Renes urina diſtenti. IV. 19.
cum ſinuoſis caveis urina plenis. XL. 20.
alter cum cellula, urinoſo humore referta. IV. 19. X. 19.
tanta, ut dimidium renis occuparet. XVII. 14.
cum cellulis non parvis ejuſmodi humore plenis. XL. 2.
cum cellulis humore quaſi aqueo refertis. XXI. 15. XXIV. 6. XXVII. 2. XXXVIII. 40. XLII. 11. XLVI. 20. XLVII. 34. LX. 12.
una extrorſum protuberante, pomi inſtar. XXXVIII. 40.
cum hydatidibus. XXV. 4. XXXVIII. 12. LVI. 18.
una maxima innata. LX. 6.
Renes cum calculis. X. 11. XL. 2.
intra duram, calloſamque ſubſtantiam. LVII. 10.
magnis, & ramoſis. Ibid. & XLII. 4.
alter cum calculis. IX. 12. XI. 6. XL. 12. XLII. 13. XLVII. 8.
cum arenulis. XXXIX. 5.
Renum membranei tubuli dilatati. XXXIX. 33.
pelves dilatati. Ibid. & XII. 2. XL. 18. 24. XLII. 11.
alter valde dilatatus. XXXIX. 5. XL. 2. 18.
pure diſtentus. XLII. 20.
cum ſero albido, & turbido. XLIV. 15.
cum ichore. XXXVIII. 30.
pelves cum urina quaſi purulenta. XLVIII. 32.
pelves nulli. XXVII. 28.
Renum alter vulnere trajectus. LIII. 40.
Reni Succenturiato continuatus tumor. XVII. 8.

S

Salivares glandulæ grandiores. LII. 30.
Vid. etiam Maxillares. Parotidem. Tonſillas.
Sanguis in cadavere vix ullus. XLVII. 8.
non multa, aut exigua copia. XXXVI. 11. XXXVIII. 34. LIV. 46. LVII. 10.
in arteriis. Vid. Arteriæ.
diu calens poſt mortem. IX. 12.
cum multis aereis bullis. V. 17. 19. XXIV. 6. XXVII. 2. XXXI. 2. XLIII. 22.
Sanguis cœnoſus. XLIX. 2.
craſſus, & viſcidus. XVI. 14. XVIII. 2.
ad concretionem vergens. VIII. 23. XVIII. 30. XXI. 19. 45. XLVIII. 37.
concretus. VII. 13. XX. 11. XXI. 27. 30. XXXVII. 2.
pene totus. XX. 41. XXI. 33. XXX. 7. XXXVIII. 4. 13. LIV. 25.
concretus valde. XLIX. 14.
ad fluorem potius, quam ad concretionem vergens. XX. 13.
ſine ulla uſquam polypoſa concretione. LII. 30.
fluidus. I. 2. III. 24. 26. IV. 2. 8. 9. 11. 24. 26. 35. V. 17. VII. 2. 7. VIII. 4. IX. 12. X. 2. 7. XV. 6. XVI. 4. 10. 19. XIX. 3. 17. 19. XX. 15. 47. 49. XXII. 8. 10. XXIII. 4. XXV. 2. XXVI. 21. 31. XXIX. 8. XXXI. 2. XXXV. 10. XXXVI. 2. 20. XXXVIII. 2. 6. 10. 12. 16. 22. XLIII. 28. XLV. 23. XLIX. 12. LI. 14. LIII. 26. 40. 44. 46. LVI. 17. LXII. 5. LXIV. 5.
pene totus fluidus. XXIV. 13. XXVI. 33. XLII. 34. XLVII. 36. LIV. 26. LIX. 3.
ſeroſus, ſine fibris, & decolor. XLIII. 4.
Sanguis dilute rubens. XXXVIII. 6.
coccineus. LIX. 3.
ater. V. 6. 19. VIII. 4. 25. IX. 9. 12. 20. X. 17. XVIII. 2. 30. XIX. 49. XX. 16. XXI. 19. 27. 33. 34. 35. 45. 47. 49. XXIII. 6. XXIV. 6. 13. XXVI. 21. 31. 33. XXVII. 2. 8. 12. XXX. 7. XXXV. 10. 12. XXXVII. 4. XXXVIII. 34. XLII. 34. XLIII. 28. XLV. 16. 23. XLVIII. 15. 37. 38. LIV. 37. 44. LV. 10. LVI. 17. LXIV. 5. 19.
ater liquidam picem referens. IV. 19. VIII. 27.
Scapula altera. Ejus ſinus qui humerum excipit, ora ex parte deficiens. LVII. 2.
Scrotum aere tumefactum. V. 19.
quaſi ſugillatum. XIX. 15. 19. LII. 30. LXII. 5.
Scroti venæ varicoſæ, catenam referentes. XX. 24.
pinguedo, ei ſubjecta etiam ad imum. XLIII. 29.
aqua plurima in darti cellulis. XXXVIII. 26. XLI. 18.
Scrotum. Intra ipſum calculi. LXIV. 7.
Semen Deferens vas ex parte ſcirrhoſum. XLVI. 5.
craſſius factum. LXIV. 7.
Seminales Veſiculæ ſtrigoſæ. XLIV. 7.
ſemen aquoſum continentes. XXIV. 18.
nullum continentes. XLIV. 7. 10.
altera ſcirrhoſa. XLVI. 5.
Seminalis Caruncula ſtrigoſa. XLII. 28.
deformata, & vitiata. XL. 29.
quaſi diffluens. LX. 12.
roſtro abſumpto. Ibid.
Seminalis Carunculæ Sinus longior, & laxo orificio. LXIII. 13.
orificio maximo, & in traſverſum poſito. LXIX. 2.
orificio fere oblitterato. XL. 29.
oſcula pro ſemine emittendo ampliora; ſed alterum altero magis amplo. XLIV. 22.
alterum obcæcatum, alterum anguſtiſſimum. XLIV. 7.
Septum Lucidum. Vid. Cerebri Ventriculi Laterales.
Sincipitis oſſa eroſa, & pertuſa. LII. 38.
alterum dumtaxat. LI. 19.
Sincipitis os quodam loco intus, extraque lividum. LII. 2. 8.
ejus exterior tabula quaſi depreſſa. LII. 8.
rima fiſſa. LI. 11.
comminuta. LI. 9.
Sincipitis os fiſſum. LI. 50. LII. 35.
fractum, & depreſſum. LI. 18. 32.
fractum, magnis duobus fragmentis in cerebrum detruſis. LI. 35.
perforatum, ſquama oſſea exſtante. LI. 54.
Spermatica vaſa. Eorum faſciculus cum plurima pinguedine. XLIII. 22.
Vid. etiam Teſtium vaſa.
ſanguine prægurgida. XXXIV. 5.
Spermatica vaſa in muliere violaceum ſanguinem continentia. XXXVI. 17.
arteriæ duræ. LXVII. 14.
Spina. Vid. Vertebræ.
Spina; magna ex parte duplex. XLVIII. 57.
ferme tota bifida. XLVIII. 50.
Spinæ totius tortuoſitas cum maxima ad ima thoracis flexione. LXII. 11.
tortuoſitas, ſi cervicem excipias, totius Spinæ. XLVIII. 50.

in

in thorace. XIII. 3. XLIII. 17. LVI. 14.
in thorace, & lumbis. LV. 10. LXIII. 19.
inſignis. IV. 16. X. 13. XXXVIII. 40.
Spinæ imæ diſtortio. XLVIII. 34. 35.
Spinæ vertebræ in cervice quinque dumtaxat. XLVIII. 50.
in ſummo thorace conſtipatæ, & concretæ. Ibid.
vertebrarum thoracis a tergo hiatus. XLVIII. 52.
lumbarium a tergo hiatus, & abſumptio. XII. 16.
lumbarium exoſtoſes. XXXVII. 30.
Spinæ vertebræ ab aneuryſmate excavatæ. XVII. 17.
Spinæ tubus pro Medulla Spinali nullus. XLVIII. 48.
in eo aqua. X. 13. XI. 13. XXI. 47. XXXVIII. 34. LXIX. 16.
multa. X. 17. XI. 15. LIV. 49. LXI. 2.
ſanguis ad lumbos grumoſus non multus. LIV. 25.
pus. XIV. 3. 5.
Spinæ tumor in quo Spinalis Medulla, & aqua. XII. 16.
Spinalis Medulla. Vid. Medulla, & Spina.
Splenica arteria. Vid. Lienis.
cum crebris oſſeis laminis. XXIV. 16.
cum oſſeo diverticulo. III. 2.
Sternum ſegmentum circuli referens. IV. 16.
circa medium extrorſum prominens. XLV. 23.
Sterni pars interius ſugillata. LIII. 29.
partes ab aneuryſmate abſumptæ. XVII. 25. XXVI. 9.
Subclaviæ arteriæ latiores. XLIII. 17. LXIX. 13.
intus oſſeis inchoamentis diſtinctæ. LXIV. 13.
alterius ad primam diviſionem dilatatio. XXIX. 20.
aneuryſma. XXVI. 21.
Succenturiatus Ren. Vid. Reni Succenturiato.

T

Temporales muſculi ſtrigoſi. VII. 9.
alter contuſus. LI. 50. LII. 35.
totus ſanguine ſuffuſus. LI. 38.
a plurimo ſtagnante ſanguine nigricans. LII. 30.
& tumens. LXIX. 2.
Temporalis arteriæ ramus laceratus. LI. 50.
Temporis os a pure ſuperficie tenus eroſum. LI. 27.
fiſſum uſque ad aeris Tympanum. LII. 30.
uſque ad proceſſum Petroſum. LII. 35.
fractum in Meatu Auditorio. LII. 25.
Teſtium tunicæ craſſiores, albæque factæ. XLII. 28.
tunica Erythroides craſſior facta. XLIII. 17.
Vaginalis cavea ſurſum amplificata. XLIII. 22.
& plurimum. XLIII. 25.
undique teſti adnata. VII. 11. XLII. 28.
denſior facta. XXI. 19.
craſſior facta. XLIII. 17. LXIV. 7.
Teſtium Vaginalis tunica ſero plena. XX. 24. 26. 27. XLIII. 24.
aqua flaviſſima valde diſtenta. XLIII. 22.
aquæ ſubflavæ plena. XXI. 19.
aquæ turbidæ, aut lixivii ſimilis multum continens. XL. 22. LXIV. 7.
aquæ aut ex fuſco flavæ, aut ſimilis urinæ, aut loturæ carnis, aut decoloris plus, minuſve continens. XLI. 18. XLIII. 17. 19. 27. 28.
aquam limpidam continens, in qua corpuſculum quoddam. XLIII. 25.
Teſtium tunica Albuginea craſſior facta. XLIII. 28. LXIV. 7.
parvis tuberculis inæqualis. XLIII. 18. 28.
inter ſuas laminas aquam ſubflavam habens. XLIII. 31.
Teſtium vaſa ſanguifera. Vid. Spermatica vaſa præter ſolitum ampla. XXI. 19.
Teſtium alter comprehenſus undique a venis dilatatis. VII. 11.
ad alterum pinguedinis lacinia. XLIII. 22.
infra alterum, corpuſculum oſſeum. VII. 11.
Teſtibus ſingulis impoſita magna hydatis, & quo cum humore. IV. 30.
impoſitæ aliæ minores. VII. 11. XXI. 19. XLIII. 17. 18.
impoſitum corpuſculum ſubrotundum. XXIV. 16. XL. 22. XLI. 18. XLII. 11. XLIII. 22. 24. 25. 27. LXIV. 7.
impoſita excreſcentia rubella parva. XLIII. 29.
pendens ab altero parva fimbria, aut parvula hydatis. XLIII. 17. 19.
Teſtis non paulo major, quam alter. XLIII. 25.
triplo major. XLII. 11.
cum epididymide longior. XLIII. 17. 22.
imminutus. XXIV. 16. XLIII. 24.
Teſtis canaliculi, ex quibus conſtat, evidentiores. XXI. 19.
ſubſtantia ex fuſco rubens. XXIV. 16.
mutata in corpus compactum. VII. 11.
in corpus membranoſum. II. 20.
Teſtis tumor cancroſus, alteri qui in meſenterio erat, continuatus. XXXIX. 2.
Teſtes ad imum purulenti, & nigricantes. XLII. 28.
Teſtis Epididymis arctius teſti annexa. LXIV. 7.
Vas ſemen deferens. Vid. Semen.
Teſtes Muliebres. Vid. Ovaria.
Thoracis parva cavea. XIV. 27. XVI. 4.
valde parva. IV. 16.
ab altera tantum parte. XIII. 3.
Thorax. Intra eum aqua. IV. 28. 30. X. 2. XVIII. 6. 28. XX. 20. 43. XXI. 30. 49. XXIII. 8. XXIV. 18. XXIX. 20. XXXVIII. 10. 12. 13. 28. XL. 23. XLIII. 24. XLVII. 4. LIII. 16. LIV. 2. LXIX. 16.
in altera aut dumtaxat, aut præſertim parte. IV. 35. X. 5. XI. 13. XXII. 14. 16. XXXVIII. 6. LI. 6. LIV. 49. LVI. 7.
aqua multa, aut plurima. X. 11. XVI. 2. 4. 8. XVII. 10. 25. XLIII. 17. 29. XLVI. 17. L. 51. LII. 8.
in altera parte aut ſolum, aut præſertim. XVI. 19. 26. XVII. 6. XX. 33. XXII. 16. XXIII. 4. XXXVIII. 4. 16. L. 48. LXI. 5.
aqua limpida. XVI. 6. XVIII. 2. XX. 32. XXXVIII. 22.
in altera tantum parte. XX. 30. 36.
aqua ſero lactis ſimilis. XX. 47.
in altera ſolum parte. XX. 39.
plurima. LIII. 14.
cum albis concretionibus, cocti albuminis inſtar. XX. 36.
aqua alba in altera parte. XX. 7.
plurima. XLV. 16.
aqua urinæ colore, non pauca. XXVI. 33.
in altera præſertim parte. LXIV. 5.
aqua flava, aut ſubflava. XVI. 10. 28. XXIII. 6. XXVI. 9.
in altera ſolum, aut præſertim parte. VII. 11. XVI. 38. XXIV. 34.
cum mucoſis quaſi pelliculis. XVI. 25. XXI. 34. XXXVIII. 13. L. 4.
aqua ad viridem, aut cæruleum colorem vergens. LVI. 26.
plurima. XVI. 30. 34. 36. LII. 8.
cum gelatina, & quaſi membranis. XVI. 30. 38.
in altera tantum, aut præſertim parte. XXXVIII. 30. LVI. 26.
aqua fuſca, aut turbida. XXI. 24. 34. XXXVII. 30.

in altera parte. XX. 2. 45. XXI. 30.
plurima cum albis concretionibus. XVI. 17.
aqua cum gelatinoſis concretionibus. XXV. 12
aqua cum innatantibus quaſi membranulis, aut quaſi filamentis in altera tantum parte. XVI. 12. 17. 40. XX. 30. XXII. 8. LII. 8.
aqua ſubſalſa in altera dumtaxat parte. XVI. 14.
Thorax. Intra eum aqua rubra, ſubcruenta, aut cruenta. IV. 26. XI. 11. XIV. 35. XVII. 23. XVIII. 8. XXI. 15. XXVI. 21. 31. 35. XXX. 10. LIV. 39
in altera parte. V. 11. VI. 12. XVII. 17. XXI. 3. XXII. 22. LII. 8.
ſanguis effuſus. XXI. 47. XXXI. 14. LIII. 33. LIV. 10.
in altera tantum parte. XX. 17. IX. 4. XVII. 14. 17. XXVII. 28. XL. 29. LII. 35. LIII. 40.
ſanguinis effuſi magna copia. LII. 34.
in altera tantum parte. XXVI. 3. 11. 29. LIII. 3. 5. 26. 29.
ſanguinis concreti portiunculæ in altera parte. XXII. 16.
puris copia maxima. LI. 20.
in altera ſolum parte. XXII. 6. 10. 12. XXXVI. 4. LIV. 6.
ſerum puriforme in altera dumtaxat parte. XX. 53.
ſerum quaſi ſanioſum, aut ſanioſum in altera ſolum parte. VI. 12. XXI. 16.
ſerum purulentum, alteram partem implens. XX. 56.
ſerum cinereum fœtidum. XXI. 32.
materia putrida, & fœtens. LXX. 7.
Thymus magnus in adoleſcentula. XVII. 10.
Thyroidææ glandulæ vitium. XI. 15. XVI. 30. XXIII. 4. L. 31. 32. 33. 34. 35. 36. LII. 8. LVI. 12.
craſſitudo æquo major. XXXIV. 15. L. 31. 33. 34. 36. LVI. 12.
magna. XVI. 38. XXIII. 4. XXVI. 21.
durities, Ibid. & L. 31. 33.
Tibia os. Vid. Cruris.
Tonſillæ tumidæ. XLIV. 3.
altera durior, & ſuppurata. XLIV. 3.
utriuſque tunica craſſior facta, & quaſi gelatinoſa. Ibid.
Trachea arteria. Vid. Arteria Aſpera.
Triangularis pectoris muſculus inflammatus. XXI. 36.
Tubarum Falloppii Ligamenta phlogoſi affecta. XLVI. 17.
globulis obſita, lapideum nucleum continentibus. XLVI. 24.
alterum contractum. LXVII. 9.
in earum Ligamentis nervi ſolito craſſiores. XLV. 23.
nerveus plexus in uno major, quam in altero. XLVII. 31.
in altero exiguus, in altero nullus. XLVII. 30.
Tubæ Fallopp. cum hydatidibus prope majus orificium. XLV. 23. L. 51.
altera a vicina hydatide deorſum tracta. XLVII. 12.
altera craſſior, & amplior facta. XXIX. 14.
altera prope uterum diſtenta muco fermelimpido. XXI. 47.
altera immobilis. LXVII. 9.
alterius fimbriæ corpuſculis præduris aſperæ. XLVI. 20.
altera ſine fimbriis. XLVI. 26.
altera abſceſſu ex parte conſumpta. XLVI. 27.
Tubæ Fallopp. albæ. XXVII. 2.
phlogoſi affectæ. XLVI. 17.
cum corpuſculis exterius adhærentibus. XLVII. 28.
craſſiores factæ, & dilatatæ prope uterum. XXI. 47.
latiores ſolito ad oppoſitum huic extremum. XXVI. 13.
multo ſuo puriformi humore ſcatentes. XXI. 24. XXVI. 13.
mucoſo albo humore. XLV. 23.
humore coloris ex flavo carnei. XXXV. 16.
Tubæ Fallopp. cum Latis uteri ligamentis confuſæ. LXVIII. 6.
cum ſuis ligamentis, & ovariis confuſæ, & converſæ in maſſam ſebaceam laceram. XXXVIII. 34.
cum ovariis concretæ, & confuſæ. XLVI. 26.
altera, fimbriis, & orificio deletis, cum ovario connata. XII. 2. XXV. 10. XXVI. 13.
altera ovario adnata. XLVIII. 32. LX. 10.
altera orificio cum ovario connata. LII. 4.
altera cum ovario connata, ut fimbriæ non apparerent. LXIX. 16.
Tubæ Fallopp. clauſæ magna ex parte. XXI. 47.
imperviæ. XLVI. 23. 24. LII. 2.
clauſæ ad fimbrias. LXVII. 9. LXVIII. 6.
clauſæ ibi, & ad ovaria agglutinatæ. XL. 21.
clauſæ ibi, & ad ovaria agglutinatæ, ſed ſine fimbriis. XXVI. 13. LXVII. 11.
altera ibi clauſa videbatur; nec erat. XXI. 24.
altera ibi clauſa, altera ad uterum. XXIX. 12.
altera ſolida, & in medio curſu deſinens. LXIX. 16.
ambæ clauſæ ad uterum. XVI. 2. LVII. 2.
ambæ clauſæ circa longitudinis medium. XXIII. 11. LXI. 7.
Tympanum Auris. Vid. Auris.

V

Vagina muliebris valde parva. XLVI. 20.
brevis, & breviſſima. LVII. 2. LXVII. 9.
valde contracta ob colligationem parietum altero in latere. L. 51.
propemodum tota ſine ullo cavo. LXVII. 9.
longior, & latior. XLV. 16.
laxa, & deorſum tracta. XXXIV. 11.
intus tota oblita materia albida. XXI. 47. XXXIV. 33. L. 51.
fœdata a craſſa cinerea materia. LXVII. 14.
phlogoſi affecta. Ibid.
craſſa, prolapſa, exulcerata. XLV. 11.
parietibus craſſis, cancroſis, exulceratis. XXXIX. 33.
cum excreſcentia ſcirrhoſa utrinque. XLV. 16.
tota carcinomate intus eroſa. LXVI. 2.
nigricans, & eroſa. LII. 2.
gangrænæ proxima. XLVII. 12. LXV. 8.
gangrænoſa, livida, & grave olens. XLVII. 36. LXIX. 16.
pertuſa ulcere, in Rectum inteſtinum patente. LXIX. 16.
pinguedine quam lateribus adſitam habet, in ſcirrhum converſa. XXXIX. 33.
Vaſa ſanguifera. Vid. Arteriæ. Venæ. Intercoſtalia. Spermatica.
Vaſa ſanguifera cum oſſeis ſquamulis, aut harum inchoamentis. Vid. Aorta. Cerebri arteriæ.
flaccida adeo, ut tactum non ferrent. LI. 57.
multo ſanguine referta. LII. 2.
proportione anguſtiora. XXX. 12.
Magna, in Ventre proportione ampliora. LX. 6.
Eorum tunicæ externæ ob congeſtam aquam mucoſæ viſæ. XXI. 29.
Venæ. Vid. Azyga. Cava. Iliacæ. Jugulares. Pulmonaris.
Venæ aere turgidæ. XXXI. 2.
ſanguine paſſim diſtentæ. LIV. 44.
Venis in ſuperioribus plus ſanguinis, quam in inferioribus. XXIX. 20.
Venter. Vid. etiam Abdomen.
Venter ab umbilico deorſum ſine Tenuibus inteſtinis. XXXIX. 26.

Ven-

Ventris interni parietes virides, & fœtentes. XXXIV. 15.
in iis ulcus. XL. 9.
Venter. Per ipſum minimæ glandulæ, a ſtagnante ſanguine inflammatæ. XXXVII. 2.
In eo aqua. I. 4. IV. 26. 28. 30. XVI. 2. 4. 10. 19. XVII. 6. XVIII. 2. XX. 2. 43. XXI. 3. 29. XXIII. 4. 8. XXIV. 18. XXVI. 19. XXVII. 16. XXIX. 6. XXX. 12. XXXVIII. 2. 13. 28. XLVII. 4. 12. 36. XLVIII. 37. XLIX. 10. LIII. 18. LIV. 49. LV. 10. LXIV. 19.
plurima. XXXVIII. 6. 10. 12. 16. 20. LIV. 2. 39.
aqua limpida. XVII. 25. XX. 3. XXII. 6. 18. XXXVI. 4. 20. XXXVIII. 4. 22.
limpida, ſed urinam olens. XLI. 4.
aqua, urinæ ſimilis. XXXVIII. 15. LXX. 7.
flava, aut ſubflava. VII. 11. XVII. 10. XXI. 34. XXII. 4. 10. XXIV. 34. XXX. 7. XXXVIII. 34.
flava, amara. XXXVI. 2.
viridis ex flavo, aut ſubviridis, & fœtida. XVI. 30. XXXVI. 25. XXXVIII. 30.
ſubfuſca, & turbida. X. 13. XXII. 22. XXXVIII. 18.
acris. XXVI. 13.
ſalſa, in qua omenti fruſta, & filamenta. XLVII. 8.
livida puri admiſta. XXXIV. 25.
rubella puri admiſta. XXXVIII. 52.
cruenta, aut ſubcruenta. V. 19. XIV. 35. XXI. 24. 29. XXVI. 31. XXIX. 6. XXXIX. 26. XLVIII. 44.
cruenta, & cum ſtercoribus. LIV. 37.
Venter. In eo ſanguis effuſus. LIV. 10. LVI. 20. 35.
concretus. LIV. 31.
fluidus. LIV. 16.
fluidus ad ſeſquilibram. XXXV. 2.
ad viginti libras. LI. 40.
quamplurimus. LIV. 8. LXVII. 17.
plurimus, corrumpi incipiens. LIV. 14.
ſanioſus ichor. XXXI. 2.
pus. XLII. 25. LIV. 6.
ſanies ventrem implens. XXXIV. 21. XL. 9.
materia putidiſſima plurima. XXXV. 14.
materia fluida ſubflava plurima. XXXIV. 9.
Venter. In eo fœtor graviſſimus. LIV. 6. 20. 39.
fœtor gangrænoſus. III. 2. V. 19. XXI. 29. XXXIV. 11. 18. XXXV. 2. 10. 16. XXXIX. 26.
Ventris viſcera præpinguia. LX. 12.
contractiora, & ſublivida. XXXIX. 2.
ſubviridia. LII. 4.
viridia, & fœtida, pleraque. LVI. 12.
nigricantia, inferiora. XLI. 10.
hic illic tuberculis inæqualia. XLVII. 14.
omnia præter ſolitum inter ſe colligata. XVII. 17.
ſiniſtra ferme omnia dextrorſum compulſa. XL. 26.
plura extrorſum intra quoddam marſupium pendentia. XLVIII. 48. 52.
Ventriculus ſitu inſolito. IV. 16. VI. 12. XVII. 25. XIX. 19. XXI. 24. XXIX. 12. XXXIV. 18. XLV. 16. XLVIII. 38. LII. 2. LVI. 12. LXVII. 11.
a diaphragmate ad ſiniſtrum os pubis recta deſcendens. LXX. 5.
prolapſus in hypogaſtrium. XXXIX. 14.
traductus intra thoracem per diaphragmatis vulnus. LIV. 10.
Ventriculus æquo amplior. XI. 6. XXIII. 4. XXVI. 13. 37. XXIX. 20. XXXVIII. 18. XL. 23. LXII. 11. XLIII. 22. XLVII. 18. XLVIII. 38. L. 9. LIII. 24. LV. 10. LVI. 12. LVII. 10. LX. 12. LXIV. 5. 19. LXVI. 9. LXIX. 2.
prælongus. XLVIII. 37. LXX. 5.
anguſtior. XXXVII. 30.
contractus. XVIII. 2. XXIV. 34. XXIX. 14. XXX. 7. LV. 11. LXII. 7.
plurimum. XXXIV. 27. XXXIX. 33. XLVII. 8.
diſtentiſſimus. XXIX. 8. XXXVIII. 22. XLVIII. 28. 44. LII. 30. LIV. 49.
aere diſtentus. V. 19. VIII. 25. XVI. 4. XVII. 10. XXI. 24. 36. 44. XXIX. 8. XXXVI. 20. LI. 50. LII. 8. LV. 10.
Ventriculi figura minus bona. XXXVII. 30.
in ſummo contractior, & longior. XXXIX. 14.
in medio arctior. XVI. 38. XXVI. 31. XXX. 7. XXXVI. 2. XXXVII. 28. XLVIII. 37.
Ventriculus exterius albidus. XXXVIII. 16.
lividus. XXIX. 12. XXXIX. 29.
nigricans. XXXVIII. 30.
hic illic ruber, lividus, niger. XXXIV. 25.
levi inflammatorio rubore ſuffuſus. VI. 8. XXIX. 8.
colore non naturali. XXX. 4.
ſubfuſco. LV. 11.
cum macula nigerrima. XXX. 16.
gangræna affectus. XXXV. 18.
vaſis ſanguine diſtentis. VIII. 25. XXX. 4. LV. 10. LIX. 12.
arteria dilatata. XXIX. 20.
mire flexuoſa. XLIII. 24.
tuberculo exterius innato. IV. 19.
tubere ſcirrhoſo exterius annexo. XIX. 58.
tuberculis nigris a ſtagnante ſubtus ſanguine. XXXV. 2.
Ventriculi tunicæ laxiores. XXX. 14. XLIII. 22.
alicubi fracidæ. XXIX. 12.
valde tenues. LV. 10. LVII. 10.
craſſæ, & duræ omnino, aut in parte. XXIX. 6. 12. 14. XXXIX. 26.
prope pylorum, quaſi oſſea duritie. LXX. 5.
a cyſtis bile ibidem profundius tinctæ. XXX. 20.
Ventriculus. In eo lumbrici multi. XLIII. 22.
bilis pauca, aut plurima. XVIII. 2. XX. 15.
bilis nigra. XLIX. 26.
bilis eruginoſa, & venefica. LIX. 18.
humor nigricans, peſſime olens. XXXIX. 26.
humor atramento ſimillimus. XXX. 16.
humor viridis, aut ſubviridis. VIII. 25. LIX. 12.
humor ſublividus. XXXIX. 29.
humor quaſi fuligine infectus. XXIX. 6. XXX. 2.
humor craſſiuſculus cinerei coloris. VIII. 27.
huic ſimilis, fœtidiſſimus. XXIX. 12.
albumini conſimilia. XXX. 20.
materia fluida ſubflava quamplurima. XXXIV. 9. 18.
Ventriculus intus leviter ab inflammatione rubens. XXX. 7. LXVI. 9.
cum ſtriis inflammatoriis. XVIII. 2.
inflammari incipiens. LIV. 37.
paſſim hic illic imflammatus. XXIX. 14.
inflammatus. XXX. 4. LV. 11. LIX. 15.
certo loco ſanguineis punctis diſtinctus. XXV. 2. XXXVII. 2.
ſanguine ex facie intima facile exprimendo. XXIX. 18.
cum maculis ſanguineis multis, & aliquot gangrænoſis. Ibid.
Ventriculus intus fuſcus, lividus, ſubniger. XXXIX. 26. XL. 23. XLII. 13. XLIX. 14. LXIV. 5. LXX. 5.
cum maculis ex atro lividis. XXI. 30. XXX. 14.
cum maculis exiguis gangrænoſis. XIV. 35.
ater, & gangræna affectus. XXX. 16. XLIII. 22.
cum eroſionibus multis gangrænoſis. XXIX. 20.
cum eroſionibus, quibus arſenicum adhærebat. LIX. 3.
certo loco eroſus. LV. 10.
leviſſime exulceratus. XIV. 35.
cum ulcere. LXV. 3.
ulcere perforatus. XXIX. 14.

Ventriculus. Intra eum tuberculum. XXXVII. 30. XXXIX. 26.
carunculа. XVI. 36.
multæ quaſi glandulæ. LXV. 3.
tumor cancroſus exulceratus. XXX. 2.
peſſimus tumor difruptus. XXIX. 12.
Ventriculus certo loco extenuatus. XXV. 2.
certo loco intima carens tunica. XLIII. 22.
rugis nullis. XLII. 39. LV. 10.
rugis durioribus. LIX. 12.
Ventriculi orificium ſiniſtrum ampliſſimum. XXXVII. 30.
intus lividum, & ſubnigrum. XVIII. 2.
orificium dexterum, ſive pylorus, amplius, & cum annulo dimidiato. XXI. 15.
durum, & peranguſtum. XXIX. 6. LXV. 3.
calloſum. XXX. 14.
in annulo excreſcentiam habens. LVI. 6.
annulo duobus locis nonnihil tumente. XXXVII. 30.
duobus tuberculis glanduloſis. XXIX. 17.
in duas, treſve duras protuberantias quaſi diviſo. LXX. 5.
annuli veſtigio vix relicto. LV. 10.
Ventriculus in medio vulneratus. LIV. 8.
in ſuperiore parte tranſverberatus. LIV. 10.
Vermes. Vid. Lumbrici.
Vermium odor. VI. 2. XXI. 19. 29.
Vertebræ. Vid. Spina.
Vertebræ, ab aneuryſmate excavatæ, aut valde læſæ. XXI. 47. XXVI. 3. 11. XL. 26. 29.
Vertebræ primæ cum occipite ankyloſis. LXIX. 8.
& ſecundæ cum tertia, & alia vitia. Ibid.
Vertebra ſecunda. Ligamentum ejus Dentis Tranſverſum cum ipſo connatum. LXII. 11.
Ligamentorum ejus Dentis Lateralium alterum altero longius, & craſſius. LXIII. 19.
Horum, & Tranſverſi alia vitia. LXIX. 8.
Vertebræ ſex ex ſuperioribus dorſi fractæ. LII. 34.
una ex lumbaribus fracta. LIV. 26.
Vertebrales arteriæ latiores. XXVI. 21.
altera quadruplo, quam altera. LIII. 40.
tortuoſæ. XXXVII. 30.
Vertebralis arteria, non a Subclavia, ſed ab Aorta profecta. III. 20.
ſubdura, craſſa, alba ex dimidia parte. LX. 4.
inæqualiter dilatata. IX. 18.
Veſica, urina plena. I. 2. IV. 19. 26. V. 6. VII. 11. XL. 4. XLVII. 12. XLVIII. 34. LII. 30. LX. 12.
valde diſtenta. XXXIX. 33. XLI. 8. 13. XLII. 11. XLIX. 18.
amplificata. XXXIX. 33. XL. 22. XLI. 13. XLII. 34. 40. LIII. 24. LXIX. 2. 16.
cum peritonæo alte ſupra pubem connexa. XXXIX. 33. XLII. 20.
fere uſque ad umbilicum extenſa. IV. 19. V. 6. XXXIX. 33. LVI. 12. LX. 12.
oblongior. XLII. 11. LXIX. 2.
minor proportione. XLIV. 21. LXVI. 6.
valde contracta. XLII. 20. 28. XLIII. 24.
figura non naturali, & depravata. LII. 35. LX. 12.
ipſius hernia, & ſaccus quidam. VII. 11. XXI. 15. XLII. 28.
inferiore parte antrorſum dilatata. XLII. 8.
cum externa puſtula. XXXV. 16.
cum externa cicatrice. XXXVIII. 28.
paucis tuberculis obſita. XXII. 18.
cum vaſis externis ſanguine turgidis. XLI. 13.
extima tunica facillime ab aliis ſecedente. XLVI. 10.
Veſicæ tunicæ fibris carneis magis quam ſolent, rubentibus. XL. 23.
craſſis inſtar lacertulorum cordis. XL. 4. XLI. 6.
craſſæ, & duræ. IV. 13. 19. X. 13. 19. XIV. 35. XXXIX. 33. XL. 22. XLI. 13. XLII. 15. 20. 28. 34. 40. XLIV. 15. 19. XLVIII. 32. XLIX. 18. LXIII. 13.
adeo ut dilatationem veſicæ impedirent. XLIII. 24.
ſcirrhoſæ. XXXIX. 33. XLII. 15. 28.
cum cartilagineis concretionibus. XXII. 4.
Veſica intus, quaſi ex tenuiſſimo tomento facta. XLII. 13.
inæquali ſuperficie. XLVIII. 32.
vaſculis ſanguiferis plus æquo conſpicuis. X. 13. XXIX. 20. XL. 23. 24. XLVII. 12.
ad infimam partem confertiſſimis. XLVII. 34. LXIII. 13.
& turgidis. VII. 11. XLVII. 36. XLVIII. 34.
guttis ſanguineis ſub intima tunica apparentibus. XLVII. 12.
ſubrubra, & rubra. XL. 21. 23. XLI. 13.
ima parte. XLIII. 24. XLVI. 17.
inflammata. V. 6. XLII. 8. XLVII. 34.
nigricans tota, aut ex parte. XL. 24. XLI. 10. XLII. 28.
gangrænoſa. XLII. 20.
ſphacelo correpta. XLII. 25.
cum levi abraſione ad ureteres. XLII. 2.
exulcerata. IV. 19. XLII. 15. 20. 28.
tota a carcinomate. LXVI. 2.
albo turbido humore ſcatens. XLIV. 15.
purulenta. XLII. 40.
pure ſemiplena. LXVI. 2.
fundo pertuſo, & cum externo ulcere communicante. XLII. 20.
Veſica. In ea tuberculum ad cervicem. XLII. 13.
duplex. LXX. 3.
corpora duo ſcirrhoſa, ad orificium introrſum protuberantia. XXXIX. 33. Vid. etiam Proſtata.
Veſica. In ea lapides, & quales. IV. 2. XLII. 8. 13. 28.
intimæ tunicæ adhærentes. XLII. 20. 25.
qui circum acus increvere. XLII. 20. 25. 15. 25. 28.
circum lapidem multus lentus, & cruentus mucus. XLII. 15.
Veſicula fellis. Vid. Jecoris.
Veſiculæ Seminales. Vid. Seminales.
Viſcera. Vid. Ventris.
Viſcera quaſi candida. XXXVI. 11.
ſubfuſca. XXXVIII. 18.
laxa adeo, ut tactum non ferrent. LI. 57.
Ungues pollicum pedum in oblonga, inflexaque cornicula excreſcentes. LXVIII. 6.
Ureteres. Alter, ambove dilatati. XII. 2. XXXIX. 33. XL. 2. XLII. 11. 15. 20. 28. 40. XLIV. 15. XLVII. 8. LII. 35. LXVI. 2.
dilatati hic illic. XLVI. 5.
alter longior factus. XLII. 11.
ambo longitudine, & latitudine valde amplificati. IV. 19.
alter arctiſſimus. XL. 18.
urinam continentes, cave diſtenti. IV. 19. XLVII. 8.
urina, & pure diſtenti. XLII. 15. 20. 28.
urina alter, alter aere diſtenti. XXXIX. 33.
mucoſa materia ſemipleni. XLIV. 15.
orificiis amplioribus in veſica patentes. XL. 23. 24. XLII. 11. 28. XLVI. 17. LII. 35.
Ureterum tunicæ craſſiores factæ. IV. 19. XLII. 11.
intus rubentes. XLII. 11. XLIV. 15.
hydatides intus habentes. Ibid.

tuni-

tunica alterius interior in valvulæ formam duplicata. XLIV. 15.
Urethra Virilis valde contracta. XLII. 40.
tertia longitudinis parte. XLII. 39.
ad duos tranſverſos digitos. XLIV. 10.
interna facie humidior. XLIV. 3. 5. 7.
alba. LX. 12.
rubicundior. XLIV. 3. 5.
inflammata. V. 6.
exulcerata prope veſicam. XLII. 28.
cicatricoſa. VIII. 6. XL. 29.
cum lineis albidis oblongis exſtantibus. IV. 19. XLIV. 7. 10. LXIII. 13.
cum fibris prope veſicam exſtantibus. XL. 29.
cum oblonga tenui carnea excreſcentia. XLII. 39.
cum prominente quaſi annulo. XLIII. 13.
Urethræ Virilis tunica intima craſſiuſcula facta, & alba. XLII. 28.
canaliculi majores omnes, aut fere omnes oblitterati. VIII. 6. XXIV. 6. XLII. 39. 40. XLIV. 7. 9. 12. LII. 30.
eorum oſcula pauciora, & minora. LX. 12. LXIII. 13.
glandularum Cowperi altera, ligamenti inſtar, dura. XLIV. 3.
altera craſſior, altera exilior facta. XLIV 12.
alterius ductus contractus, aut oblitteratus. Ibid.
alterius latior factus, ſed oſculo contracto. Ibid.
glandula Littrii facie interna vaſculis ſanguiferis confertiſſimis obducta. XLIV. 15.
glandula Proſtata. Vid. Proſtata.
Caruncula Seminalis. Vid. Seminalis.
Bulbus exſanguis. XLIII. 22.
Urethra Muliebris altero orificio rubens, altero exſtantibus vaſculis diſtincta. XLVI. 24.
tunica intima laxata & per inferius orificium in rubelli corpuſculi formam prominens. L. 51. LVI. 21. LXX. 10.
per eam tunicam minimæ quaſi veſiculæ. XLVI. 19. 20.
ſub ea tunica vaſa ſanguine diſtenta. XLVII. 12. L. 51.
parvi calculi. XXXIV. 33.
ex ejus canaliculis materia alba, & lenta. XLV. 21.
corpus glandoſum craſſius, & gravius factum. XXXIV. 11.
craſſius, & ſcirrhoſum. XXXIX. 33.
Uterus paulo inferius locatus. XXXIV. 11. XLV. 11.
antrorſum concidens. XLV. 16.
in latus alterum inclinatus. XXIX. 12. 20. XXXV. 12. 16. XL. 24. XLV. 16. XLVII. 18. 36. XLVIII. 32. 34. 35. 37. 38. LV. 10. LVI. 26. LXIX. 10. 16.
magnus, & maximus. XLVII. 28. XLVIII. 44.
parvus valde, & exiguus. XXXIV. 11. XLVI. 20. XLVII. 2.
inſtar parvulæ pilæ in ſe contractus. XLVII. 14.
anterius leviter ſulcatus. LII. 28.
Uteri exterior papula, ſubalbo pure plena. LXVI. 2.
externa tubercula. XIX. 51. XXII. 18. XXXVII. 29. XXXVIII. 28. XLV. 23. LVI. 20.
tumor ſcirrhoſus fere externus. XLVII. 34.
tumor magnus cancroſus. XXXIX. 12.
Uterus nonnihil inflammatus. XX. 9.
valde inflammatus certo loco, XLVIII. 28.
ab inflammatione lividus. XXI. 29.
grave olens. XXVI. 31.
fœtore quaſi ſphaceli. XXI. 24. 29.
Uteri parietes craſſiores. XXI. 24. XXIII. 4. XLVII. 14. 28. LII. 6. LXVII. 9.
tenuiores. XXXIV. 11.
duriores. XXIII. 4. L. 48.
molliores, & laxiores. XXXIX. 33. XLV. 11.
exſangues. XXI. 24.
ſinum ſanguiferum dilatatum intra ſuam ſubſtantiam habentes. LXVII. 9.
intus lividi. XXXIV. 11. LVII. 14.
mutati interiore parte in ſebaceam ſubſtantiam. XXXVIII. 34.
Uteri cavum peranguſtum. XL. 24.
ſuperficie ex cruento ſubnigra. IX. 16.
cum plurimis glanduloſis corporibus. XLVII. 4.
cum pluribus varii generis excreſcentiis. VII. 17. XII. 2. XXIII. 11. XXXVII. 29. XLV. 16. LXVII. 11. LXVIII. 6.
Uteri fundus parvus. LV. 10.
exterius ex ſubviridi nonnihil rubens. XXVI. 31.
parietibus craſſis. LII. 4.
globulum tumoris intra ſubſtantiam ſuam habentibus. XLV. 23.
Uteri fundi cavum in tranſverſum amplificatum. XLVII. 28. 33.
faciebus anteriore & poſteriore per membranulas inter ſe nexis. XXXIX. 37. XLVII. 28.
ſuperficie laxa. LII. 6. LXX. 10.
aſpera. XLVIII. 38.
minutis albis tuberculis, & quaſi verrucis inæquali. XLV. 21. XLVII. 14.
excreſcentiis, & protuberantiis varii generis. XLVI. 17. 24. XLVII. 21. 23. 28. 31. 33. 34. XLIX. 8. LXV. 8. LXVI. 8. LXX. 9.
diſtincta ſanguineis ſubjectis guttis, aut punctis, & lineolis. LII. 6. LXIX. 16.
rubens. XXXV. 12. XLVI. 17. XLVII. 12. 18. LXVII. 14.
rubens ex nigro. XXIII. 11. XLVII. 16. LXX. 10.
livida. XXI. 24.
nigra, & gangrænoſa. LVI. 18.
muco ſanguinolento oblita. XLV. 21. 23.
atro ſanguine fœda. XLVIII. 38.
lento humore uda. LXIX. 16.
Uteri fundi cavum, ſerum flavum continens. XLVII. 16.
plenum materia alba & ſubviridi. XLVII. 14.
muco gelatinoſo. XLV. 16.
grandi concreti ſanguinis maſſa. XLVIII. 44.
continens placentæ partem adhærentem, aut arctiſſime affixam. Ibid. & XLVIII. 28.
Uteri cervix æquo longior, & longiſſima. XXI. 47. XLV. 2. LXVII. 9.
æquo arctior ad utrumque extremum. XLVII. 28.
æquo arctior ad imum extremum. LXVII. 9.
Uteri cervicis parietes intra ſuam ſubſtantiam continentes cellulas duas. LV. 10.
craſſiores. XXXIX. 33. LV. 10.
cum pendula intus membranula. XXIX. 20.
cum excreſcentiis. XLVII. 23. 28. 30.
ſuperficie interna quaſi tuberoſa. XLVII. 34.
cum lineolis rubicundis. XLV. 16.
velut ab inflammatione, rubra. XLV. 23.
ex fuſco rubra. XXVI. 13.
nigricante. XLVI. 27.
alicubi eroſa. LII. 2.
cum ulcere ſordido. XLVII. 8.
cum ulcere cancroſo. XXXIX. 33.
cum muco gelatinoſo multo. XLV. 16.
cum muco ex atro flavo tenaciſſimo. XXI. 47.
cum alba fluida materia. LII. 6.
Uteri oſculum dilatatum. XXVI. 31. LII. 6. LXVII. 14.

perparvum, LXVII. 9.
in corona quaſi corrugatum. XLVI. 17.
ſine corona. XLVII. 14. LVI. 10. 17. LVII. 2.
corona craſſiore cinctum. XLVI. 23. XLVIII. 38. LV. 10.
corona duriore cum tumore quodam. XLVII. 36.
cum ſcirrhoſa prominentia. XLVI. 23.
quaſi in duas prominentias diviſum. XLVII. 16. 18.
cum aliis excreſcentiis, & prominentiis. XLVII. 24. 30.
albo craſſiuſculo humore fœdum. XXVI. 13. LV. 10.
craſſa cinerea materia. LXVII. 14.
muco puriformi. XLVII. 18.
Uteri oſculum phlogoſi affectum. XLVII. 14.
ex violaceo aut ex rubro nigricans. XLVI. 27. XLVIII. 42.
alicubi nonnihil eroſum. LII. 6.
alicubi laceratum. XLVIII. 44.
coalitum. LXVII. 11.
membranula occluſum. XLVI. 17.
Uteri Vagina. Vid. Vagina.
Uteri Ligamenta laxa. XLV. 11.
nigricantia. XXXIV. 11.
Ligamenta Lata cum vaſis ſanguiferis varicoſis. XLV. 16.
Uteri Tubæ. Vid. Tubæ Fallopp.
Uvula mutila, & cicatricoſa, XLIV. 15.

I N-

I N D E X
Q U A R T U S
Nominum, & Rerum magis notabilium.

Romani numeri Epiſtolas; barbari autem articulos denotant.

A

Abdomen non tenſum eſſe poteſt, tametſi ventris cavum effuſo ſanguine ſit plenum. LIII. 40. LIV. 8.
Abdominis dumtaxat tumor; quamvis & viſcerum eſſe videbatur. L. 49.
Muſculorum in vi æſtimanda cujuſdam hallucinatio. LIV. 12.
Abdomine vehementiſſime percuſſo, quomodo mors ſubita, vel nulla Parte intus rupta, aliquando ſecuta ſit. LIV. 42.
Abdomine integro, viſcera per ictus, compreſſioneſve diſciſſa. LIV. 14. & ſeqq.
quando magis ſuſpicari id oporteat. LIV. 15.
Abortus fœtuum marium cur plures videantur, quam ſint. XLVIII. 9. 10.
Abortus. De ejus quibuſdam cauſis. XLVIII. 17. 25.
Abſtinentia ab omni cibo, potuque ad ſex dies. XVII. 25. Vid. & Jejunium.
Abſtinentibus omnino, aut fere omnino cur bilis in cyſti ſua multa ſit. XXIX. 13. XXX. 7.
Academia Regia Berolinenſis laudata. Præfat. ad libr. 5.
Bononienſis Inſtituti laudata. Præfat. n. 6. 15. & Epiſt. XVII. 26. LV. 26.
Regia Londinenſis laudata. Præf. ad libr. 2.
Cæſarea Nat. Curioſor. laudata. Præf. ad libr. 1.
Regia Sc. Pariſienſis laudata. Præfat. ad libr. 3. & Epiſt. LXI. 13.
Imperialis Petropolitana laudata. Præf. ad libr. 4. & Epiſt. XLII. 30.
Achores retropulſi. Vid. ubi de Scabie.
Adipoſa Membrana. De hujus ſtructura, & ſtructuræ Scriptoribus quædam. L. 25.
Ejus Excreſcentiæ. Vid. Excreſcentiæ.
Adolphus, Chriſt. Mich. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXXVIII. 25. XLII. 42. LV. 15.
Aer eſt in ſanguine ſecundum naturam, & cur. V. 18.
per quas vias ſubeat, & exeat. V. 27. 28.
Aeris bullæ in ſanguine multæ quot modis eſſe poſſint. V. 18. 25. 26. 28. 29. XXXI. 3.
quomodo plurimum noceant. V. 18. 20. 21. 23. 24. XXIII. 16.
quæ tamen animalia eas habeant ſecundum naturam. V. 22.
Aeris, in venas viventium quadrupedum injecti, effectus quinam, & cur in aliis alii. V. 21. 22. 23.
Qui primi id experimentum inſtituerint. V. 21.
Æthiopis diſſectio. V. 17.
Æthiopes. Ad eorum nigredinem ſpectantia quædam, LXVIII. 13.
Agricola, Jo. Guil. Medic. Ratiſbon. laudatus. XXIII. 18.
Alberti, Mich. P. Prof. Halens. laudatus. XIX. 48.
Albertinus, Hippol. Franc. Bonon. olim P. Prof. laudatus. IX. 3. XVI. 42. XVII. 5. 21. XVIII. 19. XXI. 31. XXIII. 22. XXXI. 28. XL. 28. XLII. 15.
Medicæ Obſervationes, ab ipſo communicatæ. V. 13. VI. 5. X. 21. XXVI. 6. XLI. 5. XLVIII. 14. L. 38.
& Anatomico-Medicæ. IX. 4. XV. 11. XVI. 42. XXV. 17. XXVIII. 3.
quæ facere, aut vitare in epilepticis curandis ſoleret. IX. 6.
quæ ad arthriticos dolores mulcendos. LVII. 8.
quibus ex ſignis conjiceret latentem inflammationem, & ſphacelum inteſtinorum. XXXV. 21.
in hepatis abſceſſibus ejus monitum, & curationes. XXXVI. 6.
ſcirrhi, ut videbatur, uteri felix curatio. XXXIX. 35.
phthiſim confirmatam ter ab ſe perſanatam ajebat. XXXVIII. 32.
Albinus, Bern. Siegr. Prof. P. Lugd. Bat. laudatus. XIV. 38. LXVI. 13.
Albrecht, Jo. Seb. Prof. P. Coburgenſ. laudatus. XIII. 4. XXIII. 18. XXXVII. 19. 45. XLVIII. 14. 25.
Alvus. In ejus fluxibus glandulæ inteſtinorum ſæpe grandeſcunt, aut eroduntur, & quomodo. XXXI. 15.
ſemper lubrica quomodo noxia. XXXI. 3.
adſtricta a quibus fiat, & a quibus innoxie ſolvatur. XXXII. 11.
occluſa vel ad menſem nonnunquam innoxia. XXXII. 1.
in quibuſnam fuerit toto vitæ tempore occluſa. XXXII. 2. & ſeqq.
variæ occluſionis cauſæ. Ibid. & 5. LXV. 6.
quædam harum minus in vulgus nota. XXXII. 6. & ſeqq.
Amauroſis poteſt etiam ſenſim ingruere. XIII. 5.
poteſt & propter obſtructionem, neque eam Optici nervi. Ibid.
Qui olim potius a convulſionibus, lædentibus Opticum nervum, illam deduxerint. Ibid.
De eadem, vulnera ſupercilii conſequente, Hippocratis locus explicatus. Ibid.
De eadem ab aliis cauſis. XIII. 6. 11. 12.
Eam ſimulantes quomodo ſint deprehendendi. XIII. 13.
Amputationis cruris cancroſi, & eorum quæ inſecuta ſunt, hiſtoria. V. 4.
Amyandus, Claud. Eq. & R. Chirurgus laudatus. XXX. 8.
Anaſarca quomodo ex gelatina quadam fieri videatur. XXXVIII. 26. 27.
cum magna eſt, non ſolum ſub cute ſedem habet. Ibid.
In ea proficua fuit epota juvencæ urina. XXXVIII. 10.
Anatomes ad latentes morborum cauſas dignoſcendas utilitas. XLVIII. 64.
& ad externos diſcernendos. L. 26.
ad recentem ozænarum quarundam curationem. XIV. 22.
Anatomes diligentioris ad prædicendum, & ad curandum utilitas. XXXVIII. 7.
neceſſitas ad Anatomen Practicam. Præf. ad libr. 1.
Anatome Practica quando, & ubi inceperit. Præf. ad libr. 2.
a quibus in Italia primum, & alibi exculta. Ibid.
quorum plurimæ ejus generis perierint Obſervationes. Ibid.

quo-

quomodo promovenda. Præf. ad libr. 5.
Anatomes Practicæ utilitas. Præf. ad libr. 1. 2. 3. 4. & 5.
majorne ſit, quam Anatomes ſanorum corporum. Præf. ad libr. 5.
contra minus probantes defenſa. Præf. ad libr. 1. & 3.
unde in ipſa interdum deceptiones, & quomodo cavendæ. Præf. ad libr. 1.
in ea rariorum, an vulgatiorum morborum obſervationes ſint utiliores. Præf. ad libr. 4.
in ea non facile pronunciandum, nullam morbi fuiſſe cauſam quæ caderet ſub ſenſus. XV. 14.
ejuſdem vel in dedocendo utilitas. XVI. 25.
Anatomicis in experimentis feles, præſertim recens nati, diutius vivunt. LII. 26.
Aneuryſmata interna cur vel priſcis temporibus fuiſſe credenda ſint. LXIV. 17.
num Antiquis ſatis nota, & cur non. XVII. 1. & ſeqq.
cur plerumque adjunctam habeant vehementem arteriarum pulſationem. XXIV. 35.
quomodo ſint interdum ſine pulſatione, & pulſatio ſine aneuryſm. Vid. Pulſatio.
Aneuryſmatum quædam diviſio. XVII. 5.
duorum in eodem homine, Aortæ, & Cordis, utrum præceſſerit, & cur. XVII. 22.
quæ intra thoracem ſunt, quotuplici ratione lædant reſpirationem. XVII. 1.
inter horum ſigna eſſe commodiorem antrorſum inclinati corporis ſitum, confirmatur. XVIII. 17. & ſeqq.
alia eorum indicia. XVIII. 19.
quomodo ob tuſſim, & ob animi affectus oriantur Ibid.
& ob tubæ inflationem. XVIII. 24.
quomodo intra aneuryſma videri potuerit incluſum os quod in ſterno deerat. XXVII. 24.
Aneuryſmata in ventre quomodo eſſe videri poſſint, nec ſint. XXXIX. 19. 20.
quomodo in cerebro ſint intelligenda. III. 8. & ſeqq.
num intra ipſa oſſa contingant. LII. 39.
cur adſita oſſa excavent interdum, non partes molliores. XXI. 48.
Aneuryſma, cujus parietum partem faciebat pulmo. XXI. 47.
cujus, & ampliſſimi quidem, parietum magnam partem vertebræ faciebant, & præſertim muſculi. XL. 26. 29.
uno in homine multiplex. L. 9.
duplex, ſingulis habentibus eandem prorſus ſedem in ſingulis manibus. III. 8.
Aneuryſmatum Spuriorum qualia prima initia inveniantur. XXIV. 37.
Hæc ſola initia maximas interdum noxas, & mortem afferunt. Ibid.
Unde noſcatur, aneuryſmata eſſe jam facta. Ibid. in fine.
Aneuryſmata etiam externa quomodo, etſi non rumpantur, poſſint occidere. L. 12.
in poplite curata. L. 9.
ad flexuram cubiti. L. 7. 8.
eorum curatio per ligatam arteriam quam ſit antiqua. L. 54.
eorum in arteria Intercoſtali diagnoſis. L. 49.
ad inguen. L. 11. & ſeq.
in Aorta. Vid. Aorta.
Aneuryſmatum, in diſſectionibus vel non antiquis haud agnitorum ſuſpiciones. XL. 27.
Angina. De ipſa quædam. XIV. 39.
Ejus ſedes, natura, effectus nimis ſero per diſſectiones videntur quæſita. Ibid. & LXIII. 16.
Hujuſmodi perquiſitionis exempla. XLIV. 3. LXIII. 16. & ſeqq.
Anginę ad paralytodeam accedentis exemplum. LXIII. 19.
Anguiſſolæ, Jo. Bapt. Legati Pontificii, morbi, & diſſectio. IV. 13.
Anhornius Sylv. Sam. ex Cæſar. Acad. N. C. laudatus. XXXVIII. 35. 59. 63.
Ani Prolapſus. Vid. Inteſtini Recti.
ſphincter in apoplexia an ſæpius non ſit reſolutus, & cur. II. 24.
totus diſciſſus, ſuas ſic ſatis recuperavit vires. XXXII. 8.
Ano clauſo nata hic centum annos ſic vixit. XXXII. 3.
Quando ejus non tentanda apertio, & quando tentanda. Ibid. & 4.
Cur in vacca, de qua Ariſtoteles, ſervari per ſectionem apertus non poſſet. Ibid.
Anus. Ex eo egredientia puris ſpecie, cum aliud ſint. XXXII. 13.
Ex eo membranæ; & excreſcentiæ falſæ, & veræ, aut ex utriſque miſtæ. Vid. Inteſtin. polypoſæ concretiones.
Ex eo calculi. Vid. Bilarii. Cyſtici. Inteſtin.
Aorta. Ex hujus arcu non tres, ſed quatuor natæ arteriæ. Vid. Vertebralis.
Ejus truncus inflexus. LXVII. 11.
Ejus valvulæ oſſeæ factæ, quando ſint, aut non ſint cauſa mortis repentinæ. XXVII. 19.
Aortæ inflammatio, poſt Aretæum vix memorata. XXVI. 36.
Aortæ tunicæ æquo tenuiores quid afferant detrimenti. XXVII. 14.
harum interior facies unde, & quomodo inæqualis fiat. XXIII. 5.
unde in longitudinem ſulcata. XXIV. 35.
innatum ipſis tuberculum majus quibus cum ſignis conjunctum fuerit. XXVI. 39. 40.
Aortæ dilatationes quomodo ſubitam mortem afferre poſſint. XXVI. 32.
eædem, & alia vitia cur in quoſdam potius illius ramos, quam in cæteros, propagentur. XXVI. 23.
in dilatationibus cur parietes interdum craſſiores ſint, & rigidiores. XXVI. 24.
in dilatationibus prope cor parietes cur ſæpius ad poſteriora rumpantur. Ibid.
Aortæ aneuryſmatum obſervationum initium, & progreſſus. XVII. 3. 4.
eorum diviſio in ſacciformia, & non ſacciformia. XVII. 27.
unde prima utrorumque origo. XXIV. 37.
ſacciformia non ſunt rara. XVIII. 35.
Quæ interiores ſæpe efformant aneuryſmatum parietes, non ſunt, ut multi crediderunt, arteriarum tunicæ. XVII. 29. XXVI. 9.
Qui primi id animadverterint. XVII. 29.
Quid ea ſint, & unde gignantur. Ibid.
Materia, lardi, aut ſebi ſimilis, unde olim ibidem inventa. XVIII. 23.
Aortæ aneuryſmatum ſigna valde nonnunquam obſcura. XL. 29.
Horum ſignorum pleraque interdum cum morbo omnino alio. XLII. 14.
Illorum effectus quidam non perpetuo præſentes quomodo decipiant Medicos, aneuryſmata propterea tunc eſſe, negantes. XVII. 26. 27. XVIII. 17. & ſeqq. XLV. 26.
Aortæ aneuryſmata quomodo interdum decreſcere videri potuerint. XXVI. 9.
quomodo artuum ſuperior, dolores, torporemve facere dicantur. XXVI. 23.
Ut in externis, ita in his internis deeſſe interdum poteſt pulſatio, & cur. XVIII. 20.
Qui in illis, & qui deinde in his id primi adnotaverint. Ibid.
Aortæ aneuryſmata cur ſæpius fiant in illius arcu, aut inter hunc, & cor, quam alibi, aut in arteria Pulmonari. XVIII. 24.
Quomodo attigua oſſa erodant, abſumantve. XVIII. 27.
Erodentes ichores non modo effectus, ſed & cauſa ſunt aneuryſmatum. XVIII. 26.
Caries oſſium num, ſubtracto arteriæ fulcro, ſit

ſit, cauſa aneuryſmatum, & effuſo ſucco oſſeo, ſit cauſa oſſearum in his lamellarum. XVIII. 29.
Aortæ aneuryſmata vertebras quidem excavant; ſed interjectis ligamentis nonnunquam illæſis. XL. 26. 29. & ſeqq.
poſſunt interdum vertebras adeo excavare, ut Spina diſrumpatur. XL. 27.
Aortæ aneuryſma maximum, ut ventris dimidium occuparet. XL. 26.
aliquo aneuryſmate introrſum rupto, quomodo ægri interdum poſſint ad horas eſſe ſuperſtites. XVII. 16. XXVI. 24.
extrorſum diſrupti caſus. XXVI. 9. XL. 26.
ejuſmodi caſu imminente, quid cavendum, quid præcogitandum. XXVI. 10.
Aortæ aneuryſmata. Ad horum incipientium curationem attinentia. XVII. 30.
Hujus peractæ, Obſervationes. Ibid.
Aortæ ſic perſanatæ anatomica Obſervatio. Ibid.
Ad eorum jam factorum retardandos progreſſus, utilitas miſſionum ſanguinis, & parſimoniæ in alimentis. XVII. 31.
Quando inedia, & venæ ſectiones nocere; imo hæ poſſe occidere videantur. Ibid. & XVIII. 17.
Duæ in hanc rem Obſervationes. XVII 31. 32.
Quæ remedia Malpighio in his morbis ſuſpecta eſſent. XVIII. 17.
Quantum noceant conatus. XXVI. 3. 4.
Aphonia Κατ' ἐξοχὴν dicta. De ea quædam. XIV. 34. & ſeqq.
De eadem ex ebrietate. Ibid. & LXIII. 13. & ſeqq.
Aphonia quædam unde probabiliter fuerit, & quomodo curata. IV. 15.
& alia quoque levior, frequens. XIV. 37.
Vid. etiam Vocis.
Aponenſes ad Thermas ægrorum concurſus cur minor, quam olim. LVIII. 18.
Apoplexia an morbus olim rarus fuerit. II. 1. 2. & ſeqq. & 8.
Quibus ſignis prænuncietur. II. 10
Num ſemper a reſpiratione varii ſint ejus gradus repetendi. II. 14.
Quomodo hæc, & cordis motus in ea ſerventur. II. 24.
Apoplexiæ diviſiones. II. 5. 6. V. 1.
Aliam eſſe Sanguineam, aliam Seroſam, confirmatur. II. 6. & ſeqq. IV. 1. V. 1.
Sanguineam qui Veterum noverint. II. 7. 8.
Talis in L. Vero Imp. fuit. II. 8.
Qui primi fieri ex effuſione ſanguinis in ventriculos cerebri, docuerint, & qui primi viderint. II. 7.
Et qui primi ex effuſione ſanguinis intra ipſam cerebri ſubſtantiam. III. 10.
Quomodo hoc, & qua ex cauſa fiat. III. 3.
Fit tamen a ſanguine etiam non effuſo, & quomodo. III. 25. & ſeqq.
Quomodo fieri nonnunquam poſſit ab aneuryſmate intra thoracem ſito. XVIII. 26.
Apoplexiæ Sanguineæ ſigna. II. 10. 14.
cum dubium eſt, a cauſa ſit externa, an interna. II. 12.
cur præpinguibus facilius accidat. XIV. 27.
cur iis qui breviori ſunt collo. III. 28.
cur ſæpe contingat cum melius homo videtur ſe habere. II. 23. III. 17.
etiam ſenioribus, & pallidis accidit. II. 14.
non ſemper eſt fortiſſima. II. 10. 14. 15.
nec ſemper lethalis. II. 16.
tamen citiſſime, etiam ſine vaſorum diſruptione poteſt necare. LX. 7.
quomodo interdum a concuſſionibus, & ab aliis vel levibus motibus contingat. III. 12.
quomodo interdum a decubitus ab uno in alterum latus mutatione. LI. 12.
quomodo a decubitu poſt pleniorem cœnam, præſertim ſupino. III. 28.
eoque magis cum ſomno poſt largas potationes. LX. 13.
Apoplexiæ Sanguineæ imminente periculo, quod, & quomodo cavendum. II. 23. III. 13. 17. LX. 3.
Ea præſente, Jugularis venæ ſectionis utilitas. II. 9. 13.
Quædam de eadem ſectione. II. 10.
Cibi vel modo ſumpti vomitum movere, periculoſum. III. 12.
Quæ remediorum genera ſint cavenda, & cur. III. 11. 12.
Apoplexiæ Seroſæ non omnes ſunt quæ eſſe videntur. IV. 1.
Poſſunt tamen a ſero vel pauco fieri. Ibid. & quomodo. IV. 5. 14. 17. 27. 29. 32. & ſeqq.
Apoplexia Seroſa num ſenſim invadat. IV. 31.
Quando ſanguinis miſſionem admittat, aut non. IV. 14. 15.
Quæ remedia requirat. IV. 15.
Apoplexiæ aliæ ſunt præter Sanguineam, & Seroſam. V. 1.
Purulentæ exempla cum diſſectione. V. 2. 4. 6. 11.
Hanc quis Veterum noverit. V. 7.
Atrabilariæ, ut ſic dicamus, exemplum cum diſſectione. V. 13.
Flatulentæ exempla cum diſſectione. V. 17. 19.
Qui Veterum hanc cognoverint. V. 18.
Qua ratione hæc fiat. Ibid. & 24. 29.
Apoplexiam quæ compreſſio cerebri poſſit facere, & quæ non poſſit. IV. 29. 33. XI. 17. LX. 14.
A cerebri eroſione fieri, qui olim docuerint. III. 3.
Quatenus id verum ſit. Ibid. & IV. 5.
Num ſemper, aut certe frequentiſſime faciant polypi, ſive polypoſæ concretiones. IV. 23.
Num ſemper, aut frequentiſſime intercepta colli vaſa. Ibid.
Apoplexiæ alias ſunt a cerebro, alias a cerebello, alias ab utroque. III. 27. IV. 17.
Apoplexia hæreditaria. IV. 2. 20.
Apoplexia correpti. In iis urinæ retentio, quæ ſæpe accidit, animadvertenda, & præcavenda. V. 8. LVI. 12.
Iis ſuperveniens febris. Vid. Febres.
Ea utilior, an nocentior ſit Seroſa, an Sanguinea apoplexia correptis. II. 10.
Ad harum utram quaſdam referre apoplecticorum diſſectiones non eſt facile. LX. 9.
In apopleticis oſſificationes ſæpe obſervantur. III. 22.
Aquæ fluviales, an puteales ſint ſalubriores. XLII. 17. LXVI. 4.
Aquarum in varia corporis cava effuſarum examen. IV. 2. XVI. 2. 6. 10. XX. 26. 32. 47. XXII. 10. 14. XXXVI. 2. 8. XXXVIII. 6. 8. 22. 34. XLI. 4. XLIII. 16.
ad quid utile eſſe poſſit. XXXVIII. 7. 8.
quæ fallaciæ in eo cavendæ. Ibid.
unde ſint concretiones, aut quaſi membranulæ in iis aquis ſæpe natantes. XX. 37.
aut novæ quædam quaſi tunicæ, ſub iis aquis viſcera conveſtientes. Ibid.
Qui vel olim talia obſervaverint. Ibid.
Aretæus de hydrope, a veſiculis facto, quomodo intelligendus. XXXVIII. 45.
Ariſtoteles non omnes in beſtiis negavit calculos. XLII. 17.
Communis ejus verſionis libri 2. de Generat. Animal. locus ex græco emendatus. XXVIII. 16.
Arnault N. Medicus Aurelianenſis laudatus. LXIII. 17.
Arrigonius, Antonius, Laud. Medicus laudatus. LXI. 13.
Arteriæ Vid. Aorta. Aſpera. Bronchialis. Carotides. Cordis Coronariæ. Cœliaca. Emulgens. Hepatica. Lumbares. Pulmonaris. Splenica. Vertebralis.
Arteriæ quædam, etiam non tenues, in vivo cane diſſectæ, interdum ſe adeo contrahunt, ut mox nil fere ſanguinis effundant. XIX. 34.
Arteriæ concreto ſanguine plenæ. LIV. 25.

Quæ demi. VII. 1. 18. VIII. 13. 36. IX. 3. 13. X. 1. XI. 23. XIII. 1. 20. XIV. 16. 17. 22. 30. XV. 2. XIX. 1. XXI. 40. XXII. 2. XXIII. 1. XXIV. 5. XXV. 14. XXVIII. 1. 8. 18. XXIX. 1. 2. 11. 16. 17. XXX. 18. XXXI. 1. XXXII. 1. XXXIV. 1. XXXVI. 7. XXXVII. 32. XXXVIII. 1. 38. 42. XL. 11. 14. 27. XLI. 1. XLII. 43. XLIII. 43. XLVI. 1. 21. XLVII. 1. XLVIII. 1. XLIX. 1. 32. L. 1. LI. 47. LIII. 1. LV. 1. LVII. 1. 16. LVIII. 14.

Quæ corrigi. I. 8. IX. 8. XII. 3. 4. 10. 13. XIII. 6. 11. 14. 19. 20. 26. XIV. 2. 12. 14. 16. 17. 22. 23. 26. 30. 32. 38. XVI. 15. XIX. 10. 39. XX. 10. 12. XXI. 28. 46. XXII. 2. XXIII. 1. 15. 23. XXIV. 21. 23. 24. 29. 36. XXV. 14. 19. 20. 22. XXVI. 26. XXVII. 1. 18. 19. XXVIII. 2. 3. 14. XXIX. 4. XXX. 18. XXXI. 21. XXXII. 1. XXXIV. 3. XXXVI. 12. 18. 28. XXXVII. 6. 7. 11. 40. XXXVIII. 42. XL. 11. 15. 27. XLI. 1. 11. 15. 17. XLII. 23. XLIII. 39. XLIV. 26. 27. XLV. 25. XLVI. 21. XLVII. 1. XLVIII. 1. 2. XLIX. 13. 21. L. 28. 30. 37. 56. LI. 22. 40. 47. 58. LIII. 1. LIV. 5. 11. 12. LV. 1. LVIII. 14. LXIII. 16.

Bonfiglius, Onuphr. ex Cæſ. Academ. N. C. laudatus. XXXVI. 21. XLII. 5.

Bonis, Alexand. Medicus olim Venetus, laudatus. III. 17. V. 11. XII. 6. LXII. 1.

Bonius, Joſ. Medicus Placentinus, laudatus. LXVIII. 11.
Ejus Obſervatio. Ibid. 12.

Bonetus, N. ex Regia Societ. Londin. laudatus. XXXIV. 37.

Bontii quædam circa pulmonum adhæſionem Obſervatio non eſt conſtans. XXII. 17.

Bonzius, Gotard. ex Bonon. Inſt. Sc. Acad. laudatus. XXXIX. 41.

Borelli, Petri, Obſervatio quædam quomodo legenda videatur. LII. 27.

Boſchi, Hippoliti, hallucinatio. XLIII. 8.

Bovina in peſte unde eſſe poſſit nimia cyſtis felleæ plenitudo. LXVIII. 3.

Brachiorum dolores a vitio Aortæ. XXIII. 5.

Brebiſius, Jo. Georg. ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XLIII. 6.

Brehmius, Georg. Chriſtoph. laudatus. LXV. 17.

Brehmius, Jo. Martin. Reg. Suec. Medic. laudatus. XXXVIII. 65.

Brendelius Adam. P. Prof. Witembergenſ. laudatus. XLII. 18. XLIII. 13.

Brinius, Jo. Thom. ex Cæſar. N. C. Academia, laudatus. XII. 5.

Brogiani, Dominicus P. Prof. Piſan. laudatus. VIII. 31. 32. LIX. 35. LXI. 11. 15.

Bromfeild, Guil. Chirurg. Londin. laudatus. Præfat. ad libr. 2.

Bronchiales glandulæ an nigricantem ſuccum ſemper contineant. XXII. 21.
an ab ipſis ſint ſputa nigricantia. Ibid.
an cum bronchiis communicent. Ibid.
an ex iis auctis, & vitiatis fiant pulmonum tubercula. Ibid.

Bronchialis arteria Eraſiſtrato, & Galeno cognita; non vena. XXI. 42.

Bronchia cum ſputis expectorata obſervavit Hippocrates. XXII. 25.

Bronchiorum cartilagines vel intra pulmones, & ante grandiorem ætatem nonnunquam oſſeæ fiunt. XV. 18.

Bronchocele ſæpius mulieribus accidit, quam viris. L. 37.
ejus ſedem in Thyroidæa glandula qui negaverint, aut poſuerint. L. 30.
in hac glandula inveniri ſolet. Ibid. & ſeqq.

a Brunn, Jo. Henr. laudatus. XIX. 23. XXXIV. 35.

Bubones venerei. Ad eorum productionem explicandam qui olim præluxerint. LVIII. 14.

Buchnerus, Andr. Elias, Præſes Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XVI. 11. XXII. 13.

Buckwaldius, Balth. Jo. laudatus. LXVII. 15.

Budæus, Gottl. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XXX. 17. XXXVI. 12.

Buddeus, Aug. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. LV. 7.

Buffonius, N. ex Reg. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. XIII. 20.

Burggravius, Jo. Phil. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXXIV. 34. XXXVII. 45. XXXIX. 20. XLIII. 14.

Burgmannus, Petrus Chriſtoph. Medic. Roſtoch. laudatus. XIX. 11. XLII. 45.

C

Cachecticorum cerebrum præalbum. XXXVI. 13.
Cadens quomodo ſimul frontem, & dorſi vertebras frangere potuerit. LII. 36.

Cæcitas. Vid. Amauroſis.
ex dolore capitis, ſublata. I. 11.

Cæci ab ortu num lucis nullam habeant ideam, dubitatio. XIII. 14.

Cæcum inteſtinum, id eſt Appendicula Vermiformis, perbreve, & minime cavum. LXVII. 11.

Cælii Aureliani quidam loci quomodo intelligendi, aut corrigendi. XX. 42. XXI. 31.

Cæſalpini quoddam pronunciatum non eſt ſemper verum. X. 15.
objectio quædam minus valida. XIX. 29.

Calculi. Vid. Bilarii. Cyſtici. Hepatici. Inteſtinorum. Proſtatæ. Pulmon. Renum. Scroti. Ventriculi. Veſicæ.

Calculi urinarii non raro ſunt ſimul cum calculis cyſtis ſelleæ. LVII. 12.
in brutis obſervati. XLII. 17.
num iis careant abſtemii. Ibid.
cur iis aliæ regiones minus ſint, aliæ vero magis obnoxiæ. Ibid.
cur credibile non videatur, uno omnes remedio æque poſſe diſſolvi. XL. 16.

Camerarius, Alexand. pridem P. Prof. Tubing. laudatus. XXXVIII. 44. LVI. 29.
Elias, olim Prof. P. ibidem, laudatus. L. 25.
Rud. Jac. P. olim ibidem Prof. laudatus. XXXVIII. 19. XLI. 1. XLII. 33. XLVIII. 39. LXIV. 9. LXV. 9.

Canani ad Vitam, & defenſionem attinentia quædam. XXIV. 24.

Cancrorum curatio per adurentem herbam infeliciter tentata. L. 47.

Canem rabioſum habere vermem ſub lingua, unde credi cœperit. VIII. 34.
particulam Vermiformem quam ibi habent canes ſecundum naturam, qui adnotaverint, & pinxerint. Ibid.
eadem particula accurate deſcribitur. Ibid.

Canes num rabioſi fiant ab obſtructis ductibus folliculorum quos ad anum habent. LXI. 15.

Cantharidum vis eroſiva etiam per ſola ſanguifera vaſa ad veſicam pervenit. XLI. 2.

Capillis albis nati cur cæcutiant. XIII. 29.

Capite ablato quis olim inſecta vivere, adnotaverit. LII. 26.

Capiti quomodo ineſſe mortis cauſa princeps videri poſſit, nec tamen inſit. XXVI. 33.

Capitis dolor ſolus mortem non affert. I. 1.
periodicus curatu difficilis, & cur. I. 11.
profundus quam varias ſedes habere poſſit. I. 7.
verticis quomodo profundam habere poſſit cauſam. Ibid.

Capitis doloris cauſæ multiplices. I. paſſim.
Ab eo diſceſſus futurarum in ſene. III. 8.

Capitis vulnera. In his illæſo cranio quomodo meninges, & cerebrum lædi poſſint. LI. 4.
Ex iis in quot, & quam varia viſcera fiat puris translatio. XXV. 20. LI. 21. & ſeqq.
Quinam hanc obſervarint. Ibid.
Quomodo fortaſſe contingat. LI. 23.
Quomodo plus puris traductum videatur, quam parvum interdum dare potuerit vulnus. Ibid.

Ab-

Abſceſſus, inde in jecore geniti, quamplura eſſe indicia poſſunt, & aliquando tamen fallacia. LI. 23.
Capitis vulnera ſi prope orbitam ſint, quæ deceptio ſit in eorum exploratione cavenda. LII. 6. 7.
Capitis vulnere laborantes num ſæpius convulſione, an paralyſi in latere oppoſito corripiantur, & cur. LI. 46. & ſeqq.
In iis alvi fluxus, aut vomitus quando inter mala ſigna non ſit ponendus. LII. 21.
Quæ a cohibito ſpiritu in eorum curatione eſſe poſſint utilitates, & quæ pericula. LII. 13.
Cur iis cranium terebrari in quibuſdam civitatibus deſierit. LII. 12. & ſeqq.
Ubi de hoc dubitatur, quæ ſecundum Veteres, Recentioreſque, & qua cautione adhibenda ſint. LII. 20.
Inter ea felix Ruyſchiani fomenti uſus comprobatur. Ibid. & 21.
Cæteri quo die, & poſt quæ ſigna mortui ſint. LII. 12.
Lethalis noxæ in quibuſdam diutiſſime latentis Obſervationes. LII. 17. 24.
Quomodo in mortuis ſæpe vix pauxillum lædentis materiæ intra cranium inveniatur. LII. 9.
Caper, Maur. Ant. ex Cæſar. Acad. N. C. laudatus. XVIII. 19. XXII. 13.
Carburius, Jo. Bapt. Primar. Taurimi Prof. Regius laudatus. L. 47.
Ejus Obſervatio. L. 48. 49.
Cardani in loco quodam Dantis hallucinatio. XXVIII. 7.
Caries. Vid. Exoſtoſis. Oſſa.
Carl, J. S. Archiater Witgenſtein. laudatus. XXXVII. 43. LV. 7.
Carotidis arteriæ ſiniſtræ multo citior, quam ſoleat, diviſio in duas. XXIX. 20.
poſterior ad baſim cerebri ramus cum Vertebralium ramis non communicans. III. 20.
aliæ ejuſdem rami varietates. Ibid.
Carotidibus in vivo cane diſſectis, ſanguis ab utraque ſectione effluit, & cur; ſed a ſuperiore minus. XIX. 33. 34.
Quorum illud videtur fuiſſe, Galeno notum. Ibid.
Ab inferiore ſectione ſe contrahente mox accidit, ut ferme nihil efflueret. Ibid.
Carotidum in vivis animalibus ligatarum experimentum num, ut multi putant, memoraverit Ariſtoteles. XIX. 21.
Diu tamen notum fuit ante Galenum. XIX. 23.
Error Veterum in eo experimento, Ruffi ſæculo detectus. Ibid.
Idem ſine illo errore a Galeno ſæpe repetitum, & quid obſervatum. XIX. 24.
Idem a diverſis poſtea iteratum, ſed alio aliis ſucceſſu. Ibid.
Repetitum pluries, & diutius a Valſalva, & quid, etiam poſt animalium mortem, obſervatum. XIX. 20. 25. & ſeqq. 32.
Ratio quarundam in eo varietatum. XIX. 28. 29. 32.
Quomodo animal pergat vivere. XIX. 28. 29.
Carotidum aneuryſmatis frequentior cauſa Priſcis videtur ignota. XXVI. 22.
Illius per conſtringentia curatio, qua utebantur, ſæpius non probanda. Ibid.
Carpi parvus tumor, per ſe repente tum evaneſcens, tum rediens. L. 19.
Cartilagines in valde provecta ætate adhuc molles. XXIII. 6.
Caruncula Seminalis. Vid. Seminalis.
Caſalius, Gregorius Comes Bononienſis, laudatus. LX. 14.
Caſtaneæ. Ex earum farina panis, cum cæpa comeſtus, quomodo intra horas tres occidere potuerit. XXIX. 9.
a Caſtro, Petri, hallucinatio. LVIII. 6.
Catalepſis a quonam Veterum fuſius tractata ſit. II. 2.
Cataracta. Vid. Suffuſio.
Catarrhi quomodo nunc explicandi. XIII. 1.
præſertim Suffocativi. XIII. 2.
quod & exemplo confirmatur. XIII. 3. 4.
Catulli verbum explicatur. XLVI. 1.
Cattus, Franc. Antonius, Anatomicus ſæculi XVI. immerito eſt iis qui de Scriptoribus Anatomicis, & Medicis egerunt, incognitus. III. 21.
Cava vena in his ventre a ſiniſtris Aortæ aſcendens, & deinde per anteriorem hujus faciem tranſiens ad dexteras. LVI. 31.
Cavæ parallelus venoſus trunculus in ventre. XLVII. 30.
Cavæ varices quando, & quomodo inquirendæ. XXVI. 27.
Cur varices, & ruptiones facilius in hac vena quam in Pulmonari fiant. XXVI. 27.
Ruptio ab Aretæo memorata. XXVI. 28.
a quibus revera obſervata. Ibid.
Cauſticorum uſus ubi, & quando periculoſus. LV. 21.
Celſus num contrafiſſuram proprie dictam poſuerit. LI. 41.
Quam herniam ramicis nomine deſignaverit. XLIII. 36.
Cancrum oſſis num memoraverit. LV. 17.
Pterygium ſemper, nulla variante lectione, latine Unguem in oculo dixit. XIII. 25.
Ejus loci interpretandi, & emendandi conatus. II. 2.
De altero quid Anatome poſteros docuerit. LII. 1.
Cephalica vena in cujuſdam brachio nulla. LIV. 44.
Cerebri Meningum glandulæ Pacchioni dictæ, olim non ignotæ. VIII. 3.
Meningum irritationem an convulſiones ſequantur, contrariæ utrinque obſervationes, & experimenta conciliantur. IX. 21.
In Dura Meninge inventa ſunt vera oſſa. XXV. 8. 9.
num ſigna habeant peculiaria. Ibid.
num remediis tolli poſſint, aut prohiberi. Ibid.
In ejus Falce os magnum deprehenſum. III. 20.
alia quoque. XXV. 6. 8.
Quis primus, & qui deinceps alia obſervarint. III. 21.
Quatenus, & quando ſint noxia. III. 21. & ſeqq. XXV. 8.
Num inde quidam ex Falcis, & Duræ Meningis uſibus poſſint in dubium vocari. Ibid.
Duram Meningem, cum opus eſſet, incidere quinam olim ex Italis præceperint. LII. 12.
Meninx Pia cur ab eo tantum latere, a quo & pulmo, inflammata reperta ſit. VII. 12.
Sub hac, aqua fluida cur gelatinæ inſtar ſæpe appareat. VI. 12. 13. VII. 11.
Quis olim hanc ſpeciem ſuſpectam fecerit. VI. 13.
Cerebri figura non naturalis. X. 9.
ſuperficiei anterioris peculiaris quædam conformatio. LII. 5.
Cerebrum, ad naturalem, itemque ad contrariam conſtitutionem ejus probe cognoſcendam. in ſua ſede, necdum amputato capite, ſecandum eſt. IV. 19.
Cerebri durities in ſtultis animadverſa. VIII. 2. & ſeqq. 14. 17. LXI. 8.
præſertim vero ejus medullaris ſubſtantiæ. VIII. 18.
ſed tamen aliquando etiam in non ſtultis. Ibid. & LXI. 8.
quomodo illa explicari a quibuſdam poſſet. Ibid.
Cerebrum tum ſtultorum, tum cachecticorum ad inquirendas nervorum origines, aliaque aptiſſimum eſt. VIII. 6. 17. XXXVI. 13.

Cerebri diſſecti puncta ſanguinea, ſi mox ſe in guttas dilatent, quid ſignificent. X. 17. 18.
Ad ſanguinis in cerebrum impetum moderandum quæ natura paraverit. III. 23. VI. 16.
Cerebrum. Intra ipſum ſpecies quaſi lymphæductuum conſpecta. VIII. 6.
Cerebrum quod videbatur lapideum factum, quis eſſe oſſeum primus indicaverit. V. 12.
Cerebri in adultis non inventi, quomodo fallaces, incredibileſque ſint obſervationes. XII. 14.
Quæ pro his dici poſſent, diluuntur. Ibid.
Cerebri in fœtibus non inventi novæ Obſervationes. XII. 6. XLVIII. 48. 50. 52.
& non inventæ, etiam ante hoc ſæculum, Spinalis medullæ. XII. 8. 10.
novæ hujuſmodi adduntur Obſervationes. XLVIII. 48. 50.
Cerebrum cum in fœtibus deeſt, ſæpius non a primordiis defuiſſe, ſed hydrocephalo ſenſim abſumptum eſſe confirmatur. XII. 5. & ſeqq.
Confirmatur idem etiam de Spinali medulla. XII. 8. XLVIII. 49. 50.
Quatenus ipſa, abſente cerebro, ſpiritus præbere fœtibus diu poſſit. XII. 14.
Cerebrum cum in fœtibus defuit, hi plerumque fœminei ſexus fuerunt, & ſæpe æquo minores. XII. 6. XLVIII. 49.
Cerebro quomodo nimium frigus externum, calorve nocere poſſit. LI. 4.
Cerebri concuſſio, graveſque hujus effectus quomodo, & in quibus facilius contingant. LI. 4. 10.
vulnera num certe lethalia ſint, quæ in medullarem ſubſtantiam perveniunt. LII. 27.
exempla in ventriculos pervenientium, aliorumque ingentium ſanatorum indicantur. Ibid.
quædam cerebri credita vulnera, ad Pituitarios Sinus, & naſi caveas attinuiſſe, conjicitur. LII. 41.
Cerebrum. In eo vitia peculiaris generis obſervata. V. 6. 7. IX. 16. 18. 19. LVII. 14. 15.
Cerebri intima quæ videntur ulcera quid ſint, & quomodo fiant. III. 3. 7. & ſeqq. XI. 8.
cur ſæpe hæc juxta, aut intra corpus Striatum, & Thalamum nervi Optici ſive a dextris. III. 18. V. 7. XI. 12.
ſive a ſiniſtris. LXII. 7. & ſeqq.
Cerebri magnas ab interna cauſa læſiones natura interdum ad cicatricem perduxit. II. 16. III. 6. 7.
pure inde, ut videri poteſt, per urinam ejecto, qua de re hiſtoria notabilis. V. 13.
aut imminuit, ac diu tulit. XI. 8. & ſeqq.
caute tamen cerebri apoſtemata arguenda ſunt ex pure per nares profluente. VI. 5. XIV. 22.
Cerebri corporis Calloſi tractus, & ſulci a natura ipſa ſint, an ex accidenti, & hoc quomodo. LXI. 6.
De eo corpore quædam alia. Ibid.
Cerebri ventriculi Laterales æquo breviores. X. 17.
In ipſis aquam eſſe ſecundum naturam, num, & quatenus Littrii probet in catulis Obſervatio. XII. 3.
Nuper effuſam, aut contra, fuiſſe, indicia. IV. 16. IX. 10. LXIX. 10.
Etiam limpida, & pauca non modo effectus, ſed & cauſa interdum eſſe poteſt morborum cerebri. I. 3. 7. IV. 1. 3. 5. 14. 17. 18. 19. 28. 29. 32. 33. 34. IX. 11.
aut eos augere; ut non inutile ſit eam quoque ineſſe, ſcire. IV. 1. 34.
Quomodo in ventriculis multa congeratur. IV. 36. 37. XII. 3.
Glandula Pituitaria num omnem a ventriculis redeuntem aquam excipiat. IV. 36.
quando ſui, & quando aquæ ipſius vitio non tranſmittat. XII. 3.
obnoxia ſæpe eſt congeſtionibus muci gelatinoſi. IV. 36.
Ventriculorum Septum Lucidum quomodo poſt mortem caſu aliquo poſſit diſrumpi. III. 9.
Plexuum Choroidum hydatides quatenus eſſe cauſa poſſint apoplexiæ. III. 12.
Pinealis glandula inſigni magnitudine in puero ingenioſiore. I. 2.
ſecundum naturam anteriore, & poſteriore facie depreſſior eſt. X. 17.
naturæ eſt adhuc dubiæ. LXI. 4.
ſæpe non ſine vitio eſt in ſtultis. VIII. 14. 16. LXI. 3. 4.
interdum etiam in recta ratione utentibus. XXI. 24. 25. LXI. 4. & alibi.
qualia ſint duriuſcula corpuſcula quæ non raro in ea, aut apud eam reperiuntur. V. 12. VI. 12. X. 17. 18. LXI. 4.
num ſint certa quædam eorum ſigna, & effecta. V. 12.
quis plura eorum exempla collegerit. Ibid.
quis primus videri poſſit olim indicaſſe. Ibid.
Striata corpora ſine ſtriis obſervata, nulla cum uſuum cerebri, aut nervorum læſione. L. 55.
Hippocampi obſervati in fine non dilatati. LVI. 21.
Cerebri ventriculus Quartus vix una cum fibra conſpectus quæ ad Acuſticos nervos ſpectaret. LVI. 21.
Cerebellum cur cerebro mollius. IV. 17.
plures proportione ſpiritus videtur ſeparare, quam cerebrum. II. 24.
& per ſemitas facile patentiores ad Intercoſtales nervos mittere. Ibid.
nimium illi tributum fuerat; ſed neque nimium eſt detrahendum. LXII. 18.
num defuerit in quadam Benivenii Obſervatione. LII. 26.
de ejus in membranam mutati Obſervatione dubitatio quædam. Ibid.
Cerebelli vitia non repentina ſtatim occidere non ſolent. Ibid.
duplicis eorum generis exempla. Ibid.
Cerebelli, an cerebri non levia vulnera citius, certiuſque hominem perimant. Ibid. & 27.
Cerebelli talium vulnerum non ſtatim lethalium quam pauciſſima occurrunt exempla, & quænam. Ibid.
quænam, ſed non gravium, ejus vulnerum ſanatorum exempla. Ibid.
Cerebelli, & cerebri diſciſſi in vivis avibus, & felibus experimenta. LII. 26.
a quibuſnam in canibus quoque inſtituta ſint. LII. 27.
Cerebellum ſine arbuſcula medullari inventum. LXII. 15.
Cerebelli plus quam ex dimidio ſcirrhoſi Obſervatio. Ibid.
quomodo ſic cerebri læſiones induxerit. LXII. 16.
nec tamen reſpirationis, & pulſuum. Ibid.
Cerebellum. In eo vitium eſſe, an ex nudi cadaveris inſpectione cognoſci poſſit, & quomodo. II. 25.
Vitium in altero illius lobo, oppoſiti, an ſubjecti lateris corporis hemiplexiam afferat. LII. 27. LXII. 14. 17.
Chariſius, Chriſt. Ludov. P. Prof. Regiomont. laudatus. XIX. 43.
la Chauſſe, B. Ignat. laudatus. XLIII. 14.
Cheſeldenus, Gul. ex R. Londin. Societ. laudatus. VI. 7. XIII. 6. 7. 10. 11. XIV. 12. XXI. 20. XLII. 28.
China Chin. uti in pernicioſis febribus, exacerbationes habentibus, quis apud nos primus inſtituerit. XXX. 5.
Ejus utilitas, etiamſi febres illæ ſint a materia introrſum repulſa. LXVIII. 2.
Chirurgi per Anatomen a calumnia vindicati. XIV. 4.
Chirurgicas ad obſervationes, & operationes quomodo obſcuri Partium receſſus illuminandi ſint. XIV. 13.

Cho-

Chomelius ex Reg. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. XXIII. 14. XXXVII. 24. XXXVIII. 48. 50.
Chylifera vaſa in homine obſervata. V. 17. XVII. 14. XIX. 7. 8. 19. XXV. 2. LIII. 37.
cum ciſternulis, chylo plenis, per inteſtinum. XVII. 14.
qui has poſtea obſervarint, & qua occaſione patefiant. XVII. 15.
Chyliferi vaſculi per ventriculum falſa ſpecies. LII. 30.
Cicogninus, Jacob. Prof. olim Primar. Patav. laudatus. LIII. 34.
Ejus Obſervatio. LIII. 35.
Cicognini, Jo. Franc. Chirurgi olim Forolivienſ. Obſervatio. LIX. 18.
Cilia. De horum vitiis Trichiaſi, & Diſtichiaſi quædam. XIII. 29.
Ciſiarii maxime ſunt aneuryſmatibus obnoxii, & cur. XVII. 18.
Claudicatio quaſi quædam ex vitio muſculorum, Ilium alterum os intus operientium. XXXIV. 16.
Claudicatio an ſæpius in fœminis, quam in maribus, & cur. LVI. 19.
Claudicationis cauſa ex tumoribus intra acetabulum a quibus indicata. LVI. 23.
eorum tumorum ſedes veriſimilis in acetabuli glandula mucilaginoſa. Ibid.
Claudicationis a partu cauſæ aliquæ. XLVIII. 33.
Claudicationis multiplices cauſæ. LVI. Epiſtola fere tota.
Claudicanti artui reſpondentium. Iliacorum, aut Cruralium vaſorum quæ vitia ſint ſæpe animadverſa. XLVI. 17. LVI. 10. 12. 18.
Clavus quam varia ſignificet vitia. L. 61.
De Clavo Silii Italici inſanabili quædam. Ibid.
Cleopatra quo mortis genere perierit. Vid. Aſpis.
Clerici, Danielis, hallucinatio. XIX. 23.
Clyſterum nutrientium felix uſus quo in caſu diuturnior fuerit. XXVIII. 14.
non per ſiphonem, ſed per compreſſam veſicam injectio vel olim nota. L. 54.
Cœliacæ arteriæ, & Meſentericæ Superioris initium nonnunquam commune. XXIX. 20.
Cœliacæ arteriæ duplicis, imo & triplicis Obſervationes. LIII. 37. LXX. 9.
Cœliaca arteria cur magis ſit aneuryſmatibus obnoxia. XXXIX. 19.
Cœliacum profluvium non eſt cum Cœliaco apud Celſum morbo confundendum. XXXI. 4.
quale ſit, & quomodo fiat. Ibid. & 13.
Cohauſen, Valent. Ern. Eugen. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXIII. 9. XXXIV. 19. XXXVIII. 19.
Coiteri quædam in phthiſicorum anatome obſervatio non perpetua eſt. XXII. 17.
Colli profunde vulnerati magnam hæmorrhagiam ſiſtere quantum, & cur difficile ſit. LIII. 22.
Columbi, Realdi, Obſervatio explicata. XIX. 20.
Altera aquæ glutinoſæ in cerebro apoplecticorum quomodo accipienda. V. 1.
Combuſtionis univerſæ cutis Obſervatio. LV. 13.
Commendoni, Jo. Franc. S. R. E. Cardinalis, morbus, & ſectio. IX. 3.
Contrafiſſura. Vid. Cranium.
Conus, Chriſtoph. Erneſtus, laudatus. LXV. 18.
Convulſio a cerebro ſæpe eſt vel cum aliunde eſſe videtur. XV. 9.
ſed non ſemper. XV. 10.
quomodo ſimul cum paralyſi in eod. membro eſſe poſſit. Vid. Paralyſis.
Convulſionum rarum, & difficilis explicationis exemplum. X. 16.
In recurrentibus convulſionibus fidendum non eſt bonis aliis quibuſdam ſignis. X. 13.
Convulſivi motus, in altero præſertim corporis latere, cauſa quæritur. II. 18. XI. 7.
Fiantne ex meningum irritatione. Vid. Cerebri meninges.
Cur in quibuſdam paulo ante mortem ceſſent. LI. 48.
Eorum, & convulſionum tonicarum eadem eſt cauſa, tametſi videtur diverſa. X. 15.
Utrorumque in moribundis, aut maxime debilibus a nimia ſive hæmorragia, ſive purgatione, alia videtur eſſe cauſa, & natura. X. 20. 21.
Convulſivi affectus. Pro his Medici haud raro accipiunt morbos organicos. XV. 10. 14.
Quando, & quatenus illos cum his conjungere liceat. XXVI. 32.
Convulſivorum affectuum diuturnorum curatio. X. 21.
Convulſivum Aſthma. Vid. Aſthma.
Convulſorum cerebro aqua, ſæpius ſaltem, ineſt. X. 6.
Convulſa interdum vel poſt mortem remanent membra. X. 15.
Convulſi a venenatis halitibus horribile exemplum, & curatio. X. 21.
Cor duplex obſervatum. XLVIII. 57.
inſolita forma. LX. 8.
revera piloſum num unquam fuerit, & eſſe poſſit. XXIV. 3. 4.
quomodo piloſum appareat, indicavit Riolanus. XXIV. 3.
parvitate puerili in virili, & robuſto corpore. LXX. 5.
cunctis ſuis partibus magnum. LXX. 10.
inſenſile eſſe, num quædam Harveii probet Obſervatio. XXV. 18.
ipſum, & auriculæ in recens natis felibus, vel capite amputato, moveri perrexerunt. LII. 26.
cor eximi teſtudinibus, & has tamen adhuc moveri, ſciebat Ariſtoteles. XII. 14.
Cordis lymphæductus obſervati. XLIII. 5.
arteriæ coronariæ tres, imo quatuor obſervatæ. XVIII 34. XLVIII. 34.
altera oſſea facta. XXIV. 16.
a quibus id antea obſervatum. XXIV. 17.
venæ coronariæ valvula ex parallelis ſejunctis filamentis. LXIV. 2.
Foramen Ovale ſine ulla prorſus valvula. XLVIII. 62.
in adultis apertum, & in quadam cur. XVII. 12. 13.
nec tamen ſic ipſum, & canalis arterioſus multum conferunt ad vitandam ſuffocationem. XIX. 43.
Cordis ad pericardium alligationes quæ, & quatenus pulſum variare poſſint. XXIV. 3. 4. 12.
prolapſus verus. XVII. 25. 28.
quomodo Medicum poſſit decipere. XVII. 28.
ſuperficiei adhærentes concretiones, & quaſi membranæ unde ſint. XX. 37.
Cordis os a Veteribus dictum, quid, & in quibus ſit. XXVII. 19.
ſquamæ oſſeæ exterius obſervatæ. XXVII. 16.
oſſiculum, & majus os in ipſa ſubſtantia. III. 22. XXVII. 2.
num vera oſſa non ſint. XXVII. 17. & ſeq.
quomodo fieri poſſint ex ipſa carnea ſubſtantia. Ibid. & XLV. 26.
num oſſa hæc ſoleant mortem repentinam afferre. XXVII. 15. & ſeqq.
carneæ ſubſtantiæ in tendineam degenerantis obſervatio. XLV. 23.
quod damnum hæc afferat degeneratio. XLV. 26.
Cordis palpitationem a vitio cerebri, aut nervorum qui olim deduxerint. XXIII. 3.
de eadem ab eadem cauſa quædam. Ibid.
Aorta oſſea facta non ſemper facit. XXIII. 9.
nec ſemper valvulæ ejuſdem, aliæve cordis oſſeæ, vel duræ. XXIII. 10. & ſeqq.
quando illam faciunt, quomodo facere videantur. XXIII. 9. 12.
num ſemper faciat pericardium cordi adnatum. XXIII. 17. & ſeqq.
& cur fortaſſe in aliis faciat, in aliis non faciat. XXIII. 23.

quomo-

quomodo illam faciant auriculæ cordis amplificatæ. XXIII. 9.
flatus quatenus poſſint facere. XXIII. 16.
Cordis convulſio olim nota; a Recentioribus confirmata. XXV. 13. XXVI. 12. 32.
paralyſis. XXV. 13.
Hanc, unde mors ſubita, qui olim indicaverint. XXVI. 38.
Quomodo inde hæc ſequi poſſit. Ibid.
Cordis ab aere diſtentio quando fiat. XXV. 13.
aucta magnitudo quando parvos, & debiles pulſus faciat. XXIV. 15.
Dilatationes qui primi viderint. XVII. 2.
qui primi has aneuryſmata cordis nominaverint. XVII. 5.
ab his ſpirandi difficultas affertur, & cur. XXVII. 13.
& mors repentina. Ibid. & XVIII. 3.
ſed hæc non ſemper. XXVII. 15.
Unde hæ dilatationes, & quomodo fiant. XVIII. 4. XXI. 34.
Cordis ventriculorum uter a quanam cauſa dilatetur. XVIII. 5. XXVII. 14.
uter ſæpius. XVIII. 5.
num rarius ſiniſter, quam ejus auricula. Ibid.
cur ſæpius hic, quam alter debilior, ſeu dexter. Ibid.
Dexteri, ejuſque auriculæ dilatationis an, & quatenus ſignum ſit Jugularium venarum Exteriorum pulſatio. Vid. Jugular.
alia ſigna. XVIII. 11.
quid de ſigno a pulſibus petito attendendum ſit. Ibid.
Cordis ventriculorum dilatationi quomodo interdum adjuncta ſit aucta parietum craſſitudo. XVIII. 35. Vid. & XVII. 13.
Eorum diſruptionem qui primi obſervaverint. XXVII. 1.
Hujus novem, aut decem exempla proferuntur. Ibid. & ſeqq.
Lanciſius quoque vidit plura. XXVII. 6. & alii. LXIV. 14. & ſeqq.
Quibus a cauſis fiat. XXVII. 1. 6. 10. LXIV. 16.
Cur ſæpius contingat in ſiniſtro ventriculo, quam in dextero. XXVII. 10.
Cur ab ictu facilius in dextero. LIII. 34.
Cordis ventriculi quaſi inter ſe permutati. XVII. 12.
Polypoſæ in iis, aut in auriculis concretiones. Vid. Polypi in viis ſanguinis.
ſæpius, aut majores a dextris fere quam a ſiniſtris. VII. 4. & paſſim alibi.
Vermes in ventriculis, aut in pericardio. Quid de ipſis ſentiendum. XXIII. 15. XXIV. 23.
Cordis valvulæ cum orificio, & interſtitio inter earum membranas. XXIII. 6. 7.
unde explicatio ſacculi, a Morando in altera Mitrali obſervati. XXIII. 12.
non modo oſſeæ aliquando, ſed & lapideæ revera fiunt. XXIII. 9.
induratæ, aut oſſeæ factæ, non ſemper pulſuum inæqualitatem, aut intermiſſionem inducunt. XXIII. 12.
Mitralis valvulæ excreſcentia obſervata. XI. 11. XXIII. 13.
Mitrales, & Tricuſpides unde fiant tuberoſæ, & quo id tendat. Ibid.
Cor gravia ferre poſſe mala, qui magis ex Priſcis, & cur negaverint. XXV. 19.
cur his magis obnoxii ſint homines, quam beſtiæ. Ibid.
Tumor cyſticus, cordi innatus, ſine ullis ſignis. XXI. 4.
Tubercula cordis, & ulcera num ſemper conjuncta habeant deliquia, & pulſus intermiſſiones. XXV. 19. & ſeqq. & 25.
Ulcera quando eſſe in corde poſſint ſine dolore. XXV. 18.
qui primi hæc obſervaverint. XXV. 19.
Eroſiones cordis, & vaſorum Magnorum habent ſigna in aliis alia. XXVII. 9.
Eroſa quomodo apparere poſſit cordis ſuperficies, nec tamen ſit. XXI. 2. XXV. 24.
Cicatricem quandam unde habuerit, aliaſque habere poſſit. XXXVIII. 43.
Cordis totius abſumpti incredibiles Obſervationes, ſi quid veri habent, quomodo explicandæ. XXV. 21.
plus quam media parte abſumpti, quomodo intelligendæ. XXV. 19. 22.
Cordis vulnera cur multo rariora ſiniſtri ventriculi ſint, quam dexteri. LIII. 27.
etſi intra ventriculos perveniant; tamen diutius interdum vivitur, quam Veteres putabant, & cur. Ibid. Vid. & 3. 4.
longe tamen minus, ſi intra ſiniſtrum. LIII. 27.
Cornelii, Georgii, S. R. E. Cardinalis, & Epiſcopi Patavini morbi, mors, & diſſectio. LVII. 10.
Cornu in ſenis ſincipite ex verruca natum. LXV. 2.
Corporis in anteriora inclinati commodior quibuſdam orthopnoicis ſitus quos morbos ſignificet, & cur. XVIII. 17. & ſeqq.
Corteſii error. III. 22. LI. 41.
Coſchwitzius, Georg. Dan. olim P. Prof. Halenſ. laudatus. XL. 13.
Coſtæ in quadam muliere viginti ſex, in alia viginti tres inventæ. V. 6. LVI. 17.
Coſtæ. De earum numero alia. V. 10.
Coſtarum quaſi concidentium ſenſus unde. XXVI. 25. XLV. 25.
non leves depreſſiones quomodo latere interdum poſſint. XLV. 23. 24.
Cranii varietates quædam, quamvis a natura, quam ſint periculoſæ. LXIII. 8.
capacitas reſpectu cerebri non eadem omnibus; aut omni tempore. IV. 32. LI. 10. 30. 31.
a quibuſnam id obſervatum, & unde deductum, aut deduci poſſit. Ibid.
figura, ideoque & cerebri, vitioſa. I. 14. & alibi.
unde ea fiat. LXII. 16.
Cranii ſuturarum diſceſſus in ſeptuagenario. III. 8.
quibus repente accidit, quæ mala afferat. LI. 29.
ſuturarum vulgari uſui adverſatur cranii percuſſi fiſſura prælonga. LII. 35. 36.
contrafiſſuræ proprie dictæ exempla, cauto adhibito examine, quam pauca ſint. LI. 40. & ſeq.
pars non modica per cariem abſumpta, ſine cerebri noxa. LVIII. 11. 12.
quid in alio pro cranii ablata parte natura ſubſtituerit. LI. 39. 40.
Cranium adhuc integrum ubinam a pure pervadi poſſit. LI. 4.
Cum ejus cavo communicantes Aqueos tumores quis olim deſcripſerit. XII. 10.
Num intra ipſum vermes. Vid. Vermes.
Sanguis intra ipſum effuſus, cur citius tardiuſve, & graviora, aut leviora det ſui ſigna. LI. 4.
Cranio percuſſo, ipſoque, & quæ intra ejus cavum ſunt, illæſis, quomodo progreſſu temporis mors ex ea percuſſione aliquando contingat. LII. 37.
In cranii percuſſi examine poſt mortem, quid cavendum. LII. 7.
Cranii terebratio cur in quibuſdam civitatibus deſerta fuerit. LII. 12. & ſeqq.
quæ in ea peragenda eſſe poſſint pericula, & difficultates. Ibid.
ejus tardiſſime, ſed feliciter, peractæ quædam exempla. LII. 16.
Crauſius, Rud. Wilh. P. Prof. Jenenſis, laudatus. XLIII. 40.
Crellius, Jo. Frid. Prof. olim Helmſtadienſis laudatus. XXIV. 17. XXV. 9. XXVII. 20. & ſeqq.
Crure fracto, quædam animadvertenda. LVI. 32.
Curtius, Carolus, Medicus Neapolit. laudatus. IX. 19. LVII. 15.
Cutis Affectiones. Vid. Scabies.

Cutis, & muſculi, ſub illæſis percuſſis veſtibus, vulnerata. LIV. 17.
Cutis in macie confectis cur durior ſit. XLIX. 17.
Cyſtici calculi a quibus etiam olim inventi. XXXVII. 15. 22.
cur ſint multo frequentiores, quam hepatici. Ibid. 14.
cauſæ eorum productionis a quibus vel olim indicatæ. Ibid.
earum quædam non probandæ. Ibid. 22.
quædam non improbandæ. Ibid. 19.
quibus ætatibus, & cui ſexui crebrius inſint, & cur. Ibid. 15. 22.
num pro varia ætate colore ſint vario. Ibid. 16. & ſeq.
num ordinario ſint atri, aut fuſci. Ibid. 17.
quibus coloribus ſint plerumque. Ibid. 18.
non ſemper concolores ſunt ei bili in qua reperiuntur, & cur. Ibid. 16.
pallidus cavus plures continebat nigros. XLIX.2.
Cyſtici calculi a quibus inventi ſint maximi, aut minimi, aut plurimi. XXXVII. 19.
quibus figuris ſint, & cur quibuſdam, & qua plerumque. Ibid. & 20.
num quo plures ſimul, eo pluribus ſint angulis. Ibid.
a quibuſnam olim ex tot ſtratis circularibus toti compingi ſint dicti. Ibid. 22.
quænam ſint tamen in ea doctrina excipienda. Ibid.
quinam in quibuſdam lineas obſervarint radiatim ab ambitu introrſum tendentes. Ibid. & ſeqq.
quinam pellucidos, & ſplendidos invenerint. Ibid. 18. 23.
concreſcunt aliquando in glandulis ipſius cyſtis. Ibid. 21.
ſicque obſervationes quædam eorum membranis obvolutorum poſſunt explicari. Ibid.
Cyſticos calculos quinam olim in aqua natare tradiderint. Ibid. 25.
quinam non omnes natare, animadverterint. Ibid.
hæ exceptiones difficile ad certa capita poſſunt reduci. Ibid.
de cauſis harum varietatum quædam attinguntur. Ibid.
quis olim inflammabiles eſſe, ſcripſerit. Ibid.26.
quinam haud omnes inflammari, admonuerint. Ibid.
eſſe morbum hæreditarium, num bene ex quadam obſervatione probatum ſit. Ibid. 19.
Cyſtici calculi. Cur horum aliqui pro inteſtinalibus accepti videri poſſint. Ibid. 24.
num, & quomodo ab inteſtinalibus diſtingui poſſint. Ibid. & ſeq. & 43.
cum urinariis quidem in rebus quibuſdam, ſed non in aliis, conveniunt. Ibid.
quæ detrimenta cyſti poſſint afferre. Ibid.20 21.
num, & quando inducere apoplexiam poſſint. IV. 5.
ipſis cyſtim implentibus, quomodo diarrhœa interdum fiat. XXXVII. 36.
Cyſtici calculi. Num icterus vel contumax, & recidivus, certum ſit eorum ſignum. Ibid. n. 13. 27. & ſeqq. uſque ad 36.
cur aliquando cum iis conjungatur. Ibid. 32. 35.
num perpetuum ſit eorum ſignum vomitus, dolor colicus, alvus adſtricta, vel fuſa. Ibid.36.
num ſenſus ponderis, punctionum, diſtentionis. Ibid. 37.
num ullum aliud hactenus animadverſum. Ibid. 38. 43.
num ullum perpetuum, ſaltem cum obſtruunt ductum Cyſticum. Ibid. 39.
num ſaltem Wepferi ſignum, id eſt dolor ad cartilaginem enſiformem. Ibid.
num idem ſignum tunc ſaltem cum pervenerint in ductum Communem, proprium erit, & perpetuum. Ibid. 40. & ſeqq.
ſigna habent ad ſuſpicandum, non ad aſſeverandum idonea. Ibid. 43. 44.
ſigna ejuſmodi quædam adduntur. Ibid. 43.
Ex omnibus ſignis quodnam præcipuum ſit, & a quibus primum indicatum. Ibid. 44.
qua cum cautione eo utendum. Ibid. 45. & ſeqq.
Cyſticorum calculorum curatio. Vid. Bilarii calculi.
De iiſdem Ciſticis plura. LXV.12. & ſeqq.
Cyſtis. Vid. Jecoris.

D

Dalechampii hallucinatio. LIII. 6.
non neceſſaria quædam in Plinio dubitatio. LV.12.
Decubitus in alterum latus difficilis non ſemper ob eandem cauſæ ſedem. XVI. 11. 13. XX. 19. 27. 42. 43. XXI. 25. XXXVIII. 5. 14. 17.
in dorſum facilioris, aut difficilioris in quibuſdam thoracis inflammationibus, & caſibus aliis cauſæ inquiruntur. XX.23. 25. 31. XXI.25.
Deglutitio potionum quomodo fiat, & quibus cauſis turbetur. XXVIII. 13.
ultimi boli quomodo nonnunquam impediatur. XXVIII. 14.
Deglutitionem impedientes cauſæ aliæ. Ibid. & ſeqq.
Deglutitionis in imo œſophago difficultas unde. XXIII. 5. XXVIII. 15. & ſeqq.
Deglutitione impedita, quid de pharyngotomia, a Stoffelio indicata, cenſendum ſit. Ibid.
quodnam aliud auxilium tentandum. XXVIII.14.
Degnerus, Jo. Hart. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXXVIII. 61. L. 38.
Dejecta piſa quincto ex quo comeſta fuerant, menſe qua in ventris parte ſubſiſtere potuerint. XXXI. 27.
Dejectiones nigræ. Vid. Bilis atra.
Delirantes qua cautela vinciendi. VIII. 5. LXI. 13.
Deliria ſudores univerſales ſequentia, & cur. VII.16.
Deliriorum cauſæ alias aliæ repertæ. VII. 8.
Delirium quomodo aut præcedere, aut ſequi poſſit peripneumoniam. XXI. 7.
quomodo ipſum ſoporoſa affectio ſequatur. X. 18. LI 48.
Delius, Henr. Frid. ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus, XIV. 38 XXIX. 3.
Dente evulſo, cur ſanguis nonnunquam difficilius ſiſtatur. XIV. 25.
Dentium dolor. De ejus remediis quædam. XIV. 31.
caninorum editio periculoſa. IX. 4.
Sine dentibus ſenis muſculi Temporales ſtrigoſi. VII. 9.
Dentitio difficilis convulſiones, & diarrhœam movet; cujus ſuppreſſio periculoſa. XXXI 6.
Dethardingius, Georg. pridem P. Prof. Hafn. laudatus. XIII. 24. XXII. 26. XLII. 23. LIX. 10.
ejus ſententia de cauſa mortis ſubmerſorum, & methodus his ſubveniendi perpenduntur. XIX. 44.
Derhleefius, Petrus, laudatus. LVI. 29.
Diabete extinctorum paucæ diſſectiones extant. XLI.15.
De eo quædam. Ibid. & 14.
Qui ad eum explicandum vel olim ad aerem confugerint. Ibid. 15.
Diagnoſis difficultas præſertim in ea corporis regione ubi plura ſunt viſcera. XX. 31.
Diaphragma pluribus foraminibus pro tranſmittendis venis dumtaxat, interdum pertuſum. V. 6. 9. LX. 6. LXIV. 2. LXVII. 14. LXX. 10.
foramine pro gula multo breviori, aut longiori, quam ſoleat. X. 19 XXVIII. 16.
appendicibus per tendinem tranſverſum junctis, ut Aorta non per ſemiforamen, ſed per foramen tranſiret. XVIII. 2.
centro ex parte oſſeo. LXX. 5.
Diaphragmatis inflammationi alias eſt, alias non eſt adjunctum delirium. VII. 14 LIII. 6.
& ſic quoque ejus vulneri riſus ſardonius. Ibid.
vulnerum quænam interdum non ſint lethalia. LIV. 11.
vulnerati ſigna: quibus unum additur. LIII.4.6
conformatio, & ſitus oſtendunt, ſimul cum ipſo ventris viſcera ſæpe vulnerari, & in quibus facilius. LIII. 41.
eademque oſtendunt, cur effuſi humores difficile exeant

exeant per vulnera thoracis anteriora, niſi adjuvet inſpiratio. LIV. 11.
Quomodo, & quibus viribus per diaphragmatis vulnera, aut per alias in eo vias nonnunquam aliqua ventris viſcera intra thoracem aſcenderint. Ibid. & ſeqq.
Diarrhœarum, earumque effectuum cauſæ. XXXI. 8.
aquoſarum præſertim unde copia, & peſſimi effectus ſint. XXXI. 8. & ſeqq.
harum unius hiſtoria. Ibid. 9. 10.
earundem, ſub dyſenteriæ nomine, Conſtitutio una eademque aliter a Sydenhamio, quam a Williſio, propoſita. Ibid. 11.
in una ejuſmodi diarrhœarum nulla omnino inteſtinorum conſpicua læſio. Ibid. 12.
Difficultates nonnullorum circa quædam in Adverſariis, aut in Epiſtolis Anatomicis citata, ſolvuntur. XXVIII. 16.
Dillenius, Phil. Eberh. ex Cæſar. Acad. N. C. laudatus. VIII. 31.
Dioniſii prædictio quædam num ſemper certa. XLVI. 8.
Diſtichiaſis. Vid. Cilia.
Diureticis non inſiſtendum videtur, cum urinæ a terebinthinatis odorem non trahunt. XXXVIII. 30.
Diureticorum abuſus, cum urinam non poſſet, movere ſanguinem cœperat. Ibid.
Dodonæi Obſervationes quo primum anno ſint editæ, perperam non uno in libro indicatur. XXXVIII. 47.
permira alioquin Obſervatio quomodo explicari poſſit. Ibid.
error quidam. XLVII. 1.
Dolores repente, & præter rationem evaneſcere, periculoſum. XXXV. 17.
Donati, Marcelli hallucinationes. XVI. 32. XLII. 17. LI. 46.
Obſervatio quædam quomodo intelligenda. XXXII. 5.
ut & locus quidam, a pluribus aliter acceptus. XXXVIII. 46.
Dorſi dolores, quos mors repentina eſt conſecuta. XL. 27. 28.
Dorſi dolorum cauſa quædam aut raro, aut nunquam memorata. XXI. 46.
Dranius, Henr. Franc. Chir. Pariſ. laudatus. XIV. 25.
Drelincurtius. De ejus Canicidiis quædam. XIX. 25. 31.
Duiſingius, Juſt. Gerh. Prof. P. Marburg., laudatus. XVIII. 24. XXII. 13.
Duodeni inteſtini cellula obſervata. XXXIV. 17.
Dureti hallucinatio. XXVI. 25.
Dyſenteria. In ea ſæpe exulcerantur inteſtina, non ſemper. XXXI. 13. & ſeqq.
ſæpe Craſſa, rarius Tenuia, & cur. Ibid. 16.
num cyſtis ſemper ſit bile diſtenta. Ibid. 15. 23.
mucoſa, & carnoſa quæ dejiciuntur, quid ſæpe ſint. Ibid. 17. 18.
& tunc a carunculis minus timendum. Ibid.
quid ſint inteſtinorum, ut videntur, membranæ. Ibid. & ſeqq.
quid aliquando eſſe poſſint. Ibid. 26.
ſanguis quomodo poſſit intra inteſtina exſudare. Ib. & 23. 24.
Dyſenteriæ lethalis in fine, cur febris interdum abiiſſe videatur. Ibid. 26. XXXV. 23.
Dyſenteriæ ſuccedens teneſmus unde eſſe plerumque ſoleat. XXXI. 27.
quid tamen ſit nonnunquam timendum, quadam indicatur hiſtoria. Ibid. 28.

E

EBrietas. Ab hac allata detrimenta. VI. 9.
Ab eadem inducta aphonia. Vid. Aphonia.
Edinburgenſium Obſervationum Auctores laudati. XXXVII. 13.
Elaſtica vis a Platone deſcripta. V. 18.
Ellebori nigri extractum quæ mala attulerit. Vid. Venena.
Ellerus, Jo. Theod. Archiat. Reg. Boruſſ. laudatus. XXXVII. 21. LIX. 9. LXV. 14.
Emett, Rob. ex Reg. Soc. Sc. Monſpelien. laudatus. XIX. 24.
Emphyſema non oritur a vulneribus dumtaxat quæ thoracem, aut Aſperam arteriam ſubeunt. LIV. 3. 37.
Emulgentes arteriæ quædam natæ e media anteriore Aorta paulo ſupra Iliacas. XXXVI. 23.
Ab Emulgentium altera ad veſicam urinariam imam arteria. LXX. 7.
Emus, Angelus, Venetus Senator laudatus. XXII. 31.
Ens, Abr. laudatus. XIX. 23.
Epiglottis non habet muſculos per quos deprimi valenter poſſit. Ibid. 44.
Epilepſiam præcedens ſenſus quidam fœtoris explicatus. XIV. 28.
Epilepſiæ Obſervatio ab ira. IX. 5.
a terrore, & quæ in ea profuerint. Ibid. 6.
ab hypochondriis, & quæ in ea utilia fuerint. Ibid. 7.
ab aliqua alia parte corporis. Ibid. 8.
qui hanc primo memoraverint. Ibid.
& qui primi ad eam præcavendam auxilium. Ibid.
frequentiorem eſſe, quam Williſius credat, probatur. Ibid.
Epilepſiæ duo nova ſecundum quoſdam remedia. IX. 6.
Unde tantus adverſus illam inutilium arcanorum numerus. Ibid.
Ejus variæ, ac multiplicis curationis neceſſitas. Ibid. 26.
Ejus pertinacia, plurimo etiam lotio fluente. Ibid. 6.
Ejus vis inde excitata, aut etiam aucta. Ibid. 7. 9.
& cur. Ibid. 11.
Epilepſia quando non fiat ab aqua intra cranium effuſa. IX. 5. & ſeqq.
poſſe tamen fieri vel a pauca, & limpida; oſtenditur. Ibid. 11.
& a vaſorum cerebri turgentia, & quomodo. Ibid. 13.
quæ qua ratione præcavenda. Ibid. 15.
Fit etiam a peculiari vitio ſubſtantiæ cerebri. Ibid. 16. 18.
an ad hoc ſpectet macula in cerebro ab H. Petræo memorata. Ibid. 19.
Fit etiam ab apoſtemate in cerebro. Ibid. 20. 24. 26.
& a duritie in eodem. Ibid. 24. & ſeqq.
Fierine poſſit a meningum irritatione. Ibid. 21.
Fieri poteſt a cauſa, omnino ſenſus fugiente. Ibid. 15.
Quæ tamen ſub ſenſus cadunt, etſi cauſa non eſſent, noſci debent, & cur. Ibid. & 26.
Eraſiſtrati de cauſa cruenti in pleuritide ſputi ſententia, explicata fuit non ſine errore. XXI. 42.
Erinacei brevem habent epiglottidem. XIX. 41.
pulicibus, non ſecus ac canes, referti ſunt. Ibid.
in uno unius bronchio, illæſo alioquin, vermis fuit. Ibid.
Erndelius, Chr. Henr. Archiater olim Poloniæ Regis laudatus. XIII. 29.
Ettmülleri, Michaelis, prudentia laudatur. VIII. 34.
In quibuſdam, ipſi attributis, hallucinationes. VIII. 26. XXIX. 4.
Evers, Eman. Jo. Alb. laudatus. XIX. 43.
Excreſcentiæ carneæ num ſemper ſint a Membrana Adipoſa. L. 21.
Membranæ Adipoſæ neque inter ſteatomata, neque inter alios tumores cyſticos ſunt ponendæ. Ibid. & ſeqq. LXVIII. 9.
quid ſint, & quomodo differant a pleriſque pinguibus aliis tumoribus. L. 21.

earum

earum Obſervationes. L. 23. 24. LXVIII. 6. 8.
earundem ſigna, & cauſæ, & curationes. L. 23. 25. LXVIII. 8.
Excreſcentiæ Recti inteſtini. Vid. Inteſtini Recti.
Exoſtoſis nomine qui ſatis bene, & qui perperam utantur. L. 56.
quam varia ſit. Ibid. 57. 58.
ingens obſervata in clavicula. L. 58.
Exoſtoſim quid aliquando mentiatur. L. 13. 59.
Exoſtoſes ſæpe fieri ex perioſtio, qui docuerint, & oſtenderint. Ibid.
quomodo alias fieri poſſint ex oſſis ipſius lamellis. Ibid. & LXVIII. 4.
Exoſtoſis quale oleum medullare contineret. L. 60.
carioſa in tribus femoris oſſibus. LII. 39.
Exoſtoſes, fungorum foliaceorum inſtar, in carioſo cranio. LII. 38.

F

FAbbri, Alberti, Medici olim inter Bononienſ. præcipui caſus. VIII. 32.
Fabbri, Laur. Cajet. Prof. Florent. laudatus. VIII. 31.
Fabricius, Phil. Conr. P. Prof. Helmſtadienſis, laudatus. V. 12. 24. VIII. 14. 18. XVIII. 24. XIX. 11. XXXIV. 17. XXXVII. 15. XLV. 13. XLVIII. 14. 39. XLIX. 19. L. 37. LXIII. 3. LXV. 4.
Faciei verrucæ, & tubercula non temere ferro, aut cauſticis attingenda. L. 26.
vulnus per ſe magnum, quomodo multo maximum videretur. LII. 41.
Fackhius, Andreas, olim ex Cæſ. Academ. N. C. laudatus. XVIII. 27.
Falloppio ſuæ quædam Obſervationes afferuntur. XVI. 30.
de prima harum, & Expoſitionis libri Galeni de Oſſibus editione. Ibid.
Fames. Vid. Jejunium.
nimia obſtructionem glandularum meſenterii ſecuta. XXVIII. 3.
Famelicis quæ obſint, aut proſint. Ibid. 4.
Fantonus, Jo. pridem Reg. Prof. Taurinenſ. laudatus. VIII. 18. IX. 24. XII. 9. 12. 13. XV. 12. XVI. 37. XIX. 55. XX. 52. XXIII. 13. XXIV. 3. 32. XXVIII. 4. 17. XXX. 8. 13. XXXI. 13. 16. 20. 21. XXXVI. 14. XXXVIII. 24. XXXIX. 28. XL. 5. 13. 14. XLII. 23. 32. 35. 36. XLVI. 12. XLIX. 19. LI. 58. LII. 26. 32. LIII. 27. LIV. 12. LXI. 6. 15. LXV. 10. 15. LXVI. 11. 13.
Fauces. Ad eas impedimenti cujuſdam ſenſus imminentium a vulneribus convulſionum prænuncius. XV. 9. LIV. 3. 23. 28. 29.
Fayus, N. Chirurgus Pariſienſis., laudatus. XXIII. 18.
Febris vehemens cum perpaucus, & iners eſſet ſanguis, quomodo excitari potuerit. XXXVI. 13.
in qua nihil ſubſidebat corporis habitus, ne intra centeſimum quidem diem ſolvi potuit. XLIX. 20.
Febrium ſolutionis fallax interdum ſignum ſunt ortæ in labris puſtulæ. Ibid. 21.
magnarum ſine ulla criſi ſolutio periculoſa. XXXIV. 23. 24.
catarrhalium Conſtitutio A. 1730. Patavii, deſcripta. XIII. 4.
earum curatio, & ab ejuſmodi febribus præſervatio. Ibid.
malignarum hyemalis quædam apud Forolivienſes Conſtitutio deſcripta. VII. 16.
malignitas neque in ſolutione, neque in coagulatione ſanguinis conſiſtit, etſi cum alterutra conjungatur. XLIX. 13. 22. 23.
in iis ſæpe gangrænæ viſcerum. Ibid. 35.
quæ tamen, & alia ejuſmodi effectus potius illarum, quam cauſæ, eſſe poſſunt. LXVIII. 3.
malignarum, per circuitus cum inſultu quaſi apoplectico ingruentium, curationes. IV. 10. XLIX. 30. 31.
in quibus, & quando, & poſt quæ ſigna magis, minuſve expectandus ſit ille inſultus, & timendus. XLIX. 31.
Febres non tam ipſæ, quam adjuncta aut malignitas, aut alius præcipuus morbus, attendendæ, & impugnandæ. LXVIII. 2. & ſeq.
qua ratione occidant, ſæpe Profectorum oculos fugit. Ibid. & XLIX. 1.
quos malignæ occiderint, cadavera num inci di tuto poſſint. Ibid. 32.
diuturnæ quas viſcerum læſiones relinquant. XX. 52. XXXVI. 18. XLIX. 36.
quæ, & quando, apoplecticis affectibus ſupervenientes, ſint utiles, aut ſecus. II. 10. XI. 24. LXIII. 14.
Febris Sextanæ exempla. XLIX. 36.
Femur non eſt ſolum os quod emittat partes, cum ipſo angulum intercipientes. LVI. 4.
Femoris cervicis obliquitas vetuſtiſſimis nota. Ibid.
fracturam poſſe luxationem videri, quis primus animadverterit. Ibid. 2.
quis primus per diſſectionem confirmaverit. Ibid. 3.
cur a cauſa externa ſit illa fractura frequentior, quam luxatio. Ibid. 2. 3.
luxationis quoque exempla. Ibid. 5. 7. 15.
cur femur ibi fractum conglutinetur difficillime, nec tamen claudicatio tollatur. Ibid. 4.
quid fracto, aut luxato, nec repoſito femore in illis qui ſic incedunt, de novo fiat ex poſterorum obſervatione, aut ex antiquiorum conjectura. LVI. 5. 6.
additæ nunc circa hæc omnia non animadverſiones tantum, ſed & Obſervationes. Ibid. 7. & ſeqq.
quarum una, antiquiorum conjecturam confirmans, mira quædam continet. Ibid. 14. 15.
Femoris fracturæ cur raro ſine ſequente claudicatione curentur. Ibid. 24.
Fernelii locus explicatus. XIV. 22.
Quid deſit in quadam ejus diviſione. XLV. 2.
Fickius, Jo. Juſtus, Medicus Jenenſis, laudatus. XLVIII. 25.
Fiſcherus, Daniel, ex Cæſar. N. C. Acad. laudatus. XVI. 47. XXI. 39.
Flatuum eruptio quomodo moleſtias minuat quæ ab organicis ſunt morbis. XVII. 16.
Ne, ut ægri, ſic Medici inde falſo arguant, tunc organicos abeſſe morbos, quid ſit attendendum. Ibid.
Flatus nomine deſignata ab imperitis ægris interna affectio quid ſæpe ſit. XXVI. 11.
Flemyngius, Milcol. laudatus. XLV. 17.
Fluor. Vid. Muliebris Fluor.
Foelix, Jacobus, laudatus. LIX. 5.
Fœtus. De eorum morbis. XLVIII. 17. & ſeqq.
Fœtus qui poſt horas quindecim ab emiſſo ſtercore, vivus editus eſt, obſervatus. Ibid. 40.
Hoc, & alia ſigna mortui fœtus quomodo poſſint eſſe fallacia. Ibid.
Fœtus e mortua matre exſectio ſi continuo fieri nequeat, quid interea agendum. Ibid. 42.
Fœtus in viva matre mortui extractio num, & quando differenda. Ibid. 41. 42.
Interea dum differtur, quid faciendum. Ibid. 41.
Fœtus pulmones graves eſſe, adnotavit Galenus. XIX. 45.
viventis, an mortui editi diagnoſis ex pulmonibus. Vid. Pulmon.
Fœtuum cum effuſis inteſtinis editorum alia ſæpe cauſa eſt, quam obſtetricum violentia. XLVIII. 54.
Fœtuum vaccæ jecinora a matris mactatione rumpi viſa, & cur. XLVIII. 19. & ſeqq.
Fœtus oſſiculorum per matris podicem exeuntium hiſtoriarum numerus augetur. Ibid. 42.

Fontenellius, Bern. pridem Secret. perpet. R. Sc. Acad. Pariſienſ. laudatus. Præf. ad lib. 3.
Fouchyus, N. ejuſd. Reg. Sc. Acad. Secret. perpet. laudatus. LVIII. 7.
Fracaſſinus, Antonius, Medicus Veronenſis laudatus. LXVII. 4.
Fracaſtorius, quamvis a Tomaſino omiſſus, fuit Profeſſor Patavinus. LVIII. 17.
Freindii Hiſtoria Medicinæ laudata. Præfat. ad libr. 2.
in illius verſione gallica error graviſſimus. XVII. 3.
hallucinatio excuſata. XVI. 20.
aliæ quædam. XVII. 3. XVIII. 23.
Friedius, Jo. Jac. ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XLV. 13. XLVIII. 25.
Frigoris acerrimi A. 1740. & A. 1758. effectus intra mortuorum crania. XIII. 15. LXVII. 14. & ſeq.
Fromondus, Andreas, Medicus Cremonenſ. laudatus. XLVI. 13.
Frontis os. Vid. Cranii. Pituitarii Sinus.
Fuchſius, Jo. Henr. ex Cæſar. N. C. Acad. laudatus. XLVIII. 46.
Fungus coccineus Melitenſis verus quam rarus. XIV. 25.
Furſtenau, Jo. Herm. P. Prof. Rintelienſ. laudatus. XXXVIII. 50.

G

Gahrlielipius, Guſt. Caſim. olim ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. L. 49.
Galeatius, Guſmanus, P. Prof. Bononienſis laudatus. XXXVII. 21. 24. LXIV. 14.
Galenus. An ejus ſit liber de Theriaca ad Piſonem. LIX. 42.
Gallicis puellis ſcapulam dexteram eſſe elatiorem, quis ante Riolanum ſcripſerit. XXVII. 32.
Gallinæ ſcirrhoſus meſenterii tumor qualis, & quibus cum ſignis. XXXIX. 6.
Gallus, Jo. Ant. Profeſſ. P. Bononienſis laudatus. XLII. 10.
Gangræna, aut ulcere trium ſenum perſanato, qui morbi in omnibus ſucceſſerint. LV. 26.
Gangrænæ celerrimi, ampliſſimique progreſſus Obſervatio. LV. 22.
ſeri ex ipſa quis ſapor fuerit. Ibid. 23.
Gangrænæ ſiccæ, & ſine fœtore, ac dolore Obſervationes. Ibid. 24. 25.
quænam ad ejus progreſſum retardandum profuerint. Ibid.
quædam alia, fortaſſe profutura. Ibid. 26.
quænam vitanda. Ibid.
qui primi eam memoraverint. Ibid. 24.
Garellius, Pius Nicol. Eques, & Cæſareus olim Archiater laudatus. L. 58. LII. 37.
Ejus Obſervationes quædam, & opinio. LII. 38. 39.
Garengeotus, Jac. Cr. Chir. Pariſienſis, laudatus. XXVII. 18. LIV. 38.
Gaſparettus, Stephanus, Medicus, & Chirurg. Feltrienſ. laudatus. LIII. 27.
Gavaſſetius, Mich. non fuit Profeſſor Patavinus. IX. 3.
Gaubius, Hieron. David, P. Prof. Leidenſ. laudatus. LVI. 6. LXIX. 13.
Genſelius, Jo. Ad. olim ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. VIII. 31.
Gentili, Joannes, Medicus Florentin. laudatus. LIX. 11. 23. 24.
Genu articulus. In ejus cavo morbus apud nos perrarus deſcriptus. LVII. 14. 15.
Alia de eodem morbo. LXIX. 13.
Rotula. Sine hujus ope duorum recte incedentium Obſervationes, harumque explicatio. LVI. 27.
Rotulæ ligamentum num indubium ſit. Ibid.
Geoffroyus, Steph. Franc. ſenior, aliique juniores, ex R. Sc. Academ. Pariſ. laudati. VIII. 13. 17. XXXVII. 18. LVIII. 7. LIX. 29.
Georgi, Georgius, Piſaurenſium Medicus, laudatus. XLI. 12.
Gerbezius, Marcus, olim ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. IX. 7.
Geſnerus, Conr. Apud ipſum res non facile credenda. XXIX. 16.
Geſnerus, Jo. ex Inſtit. Sc. Bonon. Academ. laudatus. XXI. 14. 39.
Ghedinus, Ferd. Ant. ex eadem Academia, laudatus. LIX. 27.
Gianella, Carolus, pridem P. Patavinus Profeſſor, laudatus. VIII. 10. XXI. 39. LXVII. 5. LXVIII. 3.
Gianella, Jo. Medicus Lemniacenſium, laudatus. LXVII. 5.
Hujus Obſervatio. Ibid. 6.
Gibber. Vid. Spinæ diſtorſio.
Gibberis anterioris non ſemper, ſed tamen multo ſæpiſſime cauſa eſt Spinæ diſtorſio. XXVII. 31. 32.
Gibboſorum viſcera, & vaſa, & nervi ſitum mutant. Ibid. 31.
Gibbus aut factus, aut magis factus vir ætatis conſiſtentis. X. 13.
Glandulæ Arytænoidææ. Vid. Arytænoidææ.
Glandulæ Cowperi dictæ, Meryi eſſent dicendæ, niſi hic ſuo jure ceſſiſſet. XLIV. 11.
Sebaceæ. De his, ſecretaque ab iis materia quædam. LV. 12.
Vid. etiam Palpebræ.
Glires noſtrates epiglottidem habent adeo brevem, ut vix appareat. XIX. 41.
Gmelinus, Phil. Fridericus, laudatus. XXXVIII. 8.
Goekelius, Chriſtoph. Lud. olim ex Cæſar. Acad. N. C. laudatus. XXVI. 21. & Præfat. ad libr. 1.
Goetzius, Jo. Chriſtoph. olim ex ead. Acad. laudatus. XXXVIII. 35. XLII. 19.
Gonorrhœa legitima dicta, num ſemper ſit veri ſeminis fluxus. XLIV. 16.
virulenta quando ſit veri ſeminis fluxus. XLIV. 17.
Gonorrhœæ virulentæ ſæpe læſiones in urethra tota reſpondent leviores, quam creduntur. XLIV. 1. 8.
ejus primo tempore quid effluat. Ibid. 2.
prima ejus ſedes in majoribus urethræ canaliculis a quibus ſit probata. Ibid.
quomodo confirmetur. Ibid. 9. 10.
alterius ſedis in Cowperi glandulis veſtigia. Ibid. 11. & ſeqq.
tertiæ ſedis in Littrii glandula. Ibid. 14. & ſeqq.
quarta ſedes in Proſtata, & Caruncula cur olim communiter crederetur. Ibid. 16.
quando id perperam, aut recte credatur. Ibid. 17. & ſeqq.
quincta ſedes in Veſiculis Seminalibus quando facilius fiat. Ibid. 25.
fallax quoddam ejus ſignum. Ibid.
ſexta ſedes in teſticulis muliebribus neutiquam; in virilibus autem quando, & quomodo poſſit admitti. Ibid. 26.
num ab urethra ad renes uſque gonorrhœæ ſedem poſſimus extendere. Ibid. 27.
Gonorrhœa virulenta. In ea quibus remediis dyſuria mitigata ſit. Ibid. 8.
Doloris cauſæ ad perinæum aliquæ. Ibid. 14.
qui poſt eam ſanatam, magis minuſve ardoris ſenſui a lotio, & eroſioni obnoxii ſint. Ibid. 9.
Gonorrhœæ quædam aliæ ſpecies memorantur. XLIV. 2.
Gorizius, Jo. Adam. ex Cæſ. Academ. N. C. laudatus. XXII. 20. XXXIX. 16.
Gornia, Victorius, olim ex Bonon. Inſt. Sc. Acad. laudatus. XXVIII. 15.
Gottwaldtus, Jo. Chriſtoph. olim ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XLVIII. 13.
Goulardus, ex Reg. Sc. Societ. Monſpelien. laudatus. XIV. 25. XLII. 38. 42. LV. 12.
Graafii hallucinatio. XLV. 6.
Graſhuis, Jo. ex Cæſar. Acad. N. C. laudatus. XXVIII. 18.

Graſ-

Graſſius, Sam. olim ex eadem Academia laudatus. XXXVIII. 19.
Grætzius, Jo. Henricus, laudatus. V. 20. XVI. 21. XXV. 13.
Gravida. Vid. Fœtus.
Graviditas. Ejus ſignorum præcipuorum examen. XLVIII. 3. 4.
Ejus a Medicis, & cur, non agnitæ plures Obſervationes. Ibid. 3. & ſeqq.
Ejus, cum magna uteri hæmorrhagia ad menſes perſtantis, Obſervatio. Ibid. 9.
Ejus non prægreſſæ fallax ſignum abdomen ſine rugis. XXIII. 4.
Greenwoodius, Iſaac. laudatus. XIX. 39.
Grimmius, Jo. Caſp. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XXIII. 14.
Guattanus, Carolus, Chirurgus Roman. laudatus. L. 6.
Gulielminus, Dominicus, Primarius olim Prof. Patavin. laudatus. Præf. ad libr. 1.
primus Bononiæ china chin. uſus eſt in perniciofis febribus, exacerbationes habentibus. XXX. 5.
ejuſdem explicatio problematis cujuſdam chirurgici. L. 54.
Gulielminus, Joſ. Ferdin. P. Prof. Bononienſis, laudatus. Præfat. ad libr. 1.
Guilermius, Ant. Medicus Feltrienſium laudatus. XLV. 19. LV. 11.
Ejus Obſervationes. Ibid.
Gullmannus, Bened. pridem ex Cæſar. Acad. N. C. laudatus. XXIV. 3. 28. XXXVIII. 24. 64.
Gummata non ſemper inter perioſtium, & os fiunt, nec ſemper tunica concluduntur. LVIII. 9.
Gunzius, Juſt. Godofr. pridem P. Lipſienſis Profeſſor, laudatus. XIII. 18. XIV. 22. XLIX. 33. LXI. 3. 4.
Guſtando Nonum, an potius Quinctum Par nervorum inſerviat. XIV. 32.
Gutermannus, Georg. Frid. ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XXXVIII. 64. XLVIII. 9. 12. 14. 25. LVI. 15.

H

HÆhne, Tob. Henr. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XVI. 16.
Hæmoptyſis cauſæ. XVII. 24. XXII. 5.
remedium quoddam. XLVII. 7.
Hæmoptyſis ſcorbuticæ origo quædam obſervata, difficilis explicationis. XXII. 5.
Hæmorrhagia. Vid. Naſi.
De ejus quibuſdam remediis. XIV. 25. XXXII. 12.
Hæmorrhoides albæ dictæ unde ſint. XXXII. 13.
Hæmorrhoidum cauſæ variæ. Ibid. 10.
iis cur bruta non ſint obnoxia. Ibid.
in iis quantum venæ diſtendantur. Ibid.
qua ratione condylomata interdum mentiantur. L. 13.
Hæmorrhoides cur non ſint optandæ. XXXII. 11.
ab iis, & a noxis ipſas ſequentibus quæ præſervent. Ibid.
quæ levent. Ibid. & 12. LIX. 8.
Hæmorrhoidum opinione qui morbi interdum ægros, Medicoſque deceperint. XXXII. 8.
Hæmorrhoides oris earumque ſigna qui olim propoſuerint, & qui illuſtraverit. XXII. 26.
Hæmorrhoidum vulvæ mentio olim facta, cauſa, ſigna, & cæt. XLVIII. 46.
Hænelius, Chriſt. Frid. Medic. Schnebergenſ. laudatus. LI. 10.
Hæreditarii morbi. Vid. Morbi.
Haguenotius, Henr. ex R. Sc. Monſp. Societ. laudatus. XXXIV. 28.
Hahnius, Jo. Goth. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XIV. 38. LXIX. 14.
Haller, Albertus Præſes Reg. Soc. Gotting. laudatus. II. 8. IV. 37. V. 9. 12. VIII. 18. XII. 6. XIII. 24. XIV. 17. 19. 38. XVI. 32. XVIII. 33. XIX. 38. 43. XXI. 22. 39. 40. XXII. 7. 20. XXIII. 9. 12. 13. 17. 18. XXIV. 3. 17. 30. XXVII. 20. 27. 31. 32. XXVIII. 6. XXIX. 3. 16. XXX. 11. XXXI. 23. XXXIV. 31. 32. 34. XXXVII. 8. 15. 17. 18. 23. 25. 26. 32. 41. XXXVIII. 24. XXXIX. 11. 41. XL. 3. XLII. 36. XLIII. 7. 14. 35. XLIV. 2. XLVI. 16. 25. XLVIII. 14. 16. 30. XLIX. 20. L. 8. 10. 37. 53. 59. LII. 26. 31. LIV. 13. 15. LVI. 27. 37. LVII. 6. 15. LXIII. 11. LXIV. 4. 9. LXV. 6. LXVIII. 2. LXIX. 13. & Præf. ad lib. 4.
Hamelius, Henr. Ludovic. ex R. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. XVIII. 29. L. 59. LVI. 28. 29.
Hammerus, Juſtin. David, Medicus Neoſtad. laudatus. LIX. 5.
Harveius multum in Medica Anatome laborem poſuerat. Præf. ad libr. 2.
quoddam Galeni, & Veſalii experimentum cautius perſtringere potuiſſet. XIX. 30.
quodam loco non facile ſequendus. XXV. 18.
Haſeneſt, Jo. Georg. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXXII. 5.
Hazonius, Jac. Alb. Medicus Pariſienſis, laudatus. XLII. 19.
Habenſtreit, Jo. Ern. Profeſſor P. Lipſienſis, laudatus. XXXIX. 3.
Heimreichius, Ern. Frid. ex Acad. Cæſar. N. C. laudatus. LIX. 5.
Heiſterus, Laurentius pridem Helmſtadienſ. P. Profeſſor, laudatus. II. 10. VII. 11. VIII. 14. X. 15. XIII. 6. XIV. 19. 25. XIX. 46. XXII. 20. XXIII. 18. 20. XXVIII. 14. 16. XXIX. 22. XXX. 8. 11. XXXIV. 15. 32. XXXVII. 18. XXXVIII. 24. 25. XXXIX. 41. XLI. 17. XLII. 19. 31. 38. XLIII. 3. 13. 32. 38. 42. XLVI. 3. 20. L. 10. 12. 17. 44. 50. 59. LIII. 41. LIV. 15. 17. 47. LVIII. 9.
Helwichius, Chriſtian. olim ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XVI. 11. XXII. 26. XXVII. 31. 32. XXVIII. 14. XLII. 16. 45. XLV. 20. LI. 58.
Hemiplecticis utro ex brachio mittendus ſanguis. III. 17.
Hemiplexiæ cauſa nonnunquam in oppoſita cerebri parte non eſt. LVII. 14. 15. LXII. 12.
Hemiplexiæ cauſam in oppoſita cerebri parte eſſe ut plurimum, confirmatur. II. 10. & ſeqq. III. 2. 3. 14. & ſeqq. V. 7. XI. 10. 12. LI. 43. LXII. 13.
Hinc utilitas in praxi. LXII. 13.
Quid aliter ſentientes decipere potuerit. LI. 43. 46.
Prægreſſæ hemiplexiæ diagnoſis confirmatur. III. 14.
Quædam alia ad Explicatores, & ad exceptiones, aut illuſtrationem illius dogmatis attinentia. III. 19.
Quædam attinentia ad Inventores. XI. 10.
Num hemiplexiæ cauſa credi poſſit in parte oppoſita cerebelli. LII. 27.
Viſa nonnunquam eſſe in parte oppoſita initii ipſius Spinalis medullæ. LIII. 23.
Hemiplexiæ quotidie recurrentis, & abeuntis rara Obſervatio. XI. 19.
Henckelius, Jo. Frid. olim ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. LIX. 5.
Henrici, Henricus, laudatus. LXV. 15.
Henſingius, Frid. Will. P. Profeſſ. Gieſſenſis, laudatus. XLIII. 3.
Hepar. Vid. Jecur.
Hepatica arteria bis in obſtructo hepate inventa maxime dilatata. XXXVI. 24.
Hepatici calculi. Vid. Bilarii.
num æque ac renales frequentes ſint. XXXVII. 11.
a quibus vel olim inventi. Ibid.
alia eorum Obſervatio. Ibid. 13.
qua in parte ſæpius, aut rarius concreſcant. Ibid. 11. & ſeqq.
Hermaphroditi crediti ſtructura non vulgaris obſervata. LXVII. 6.
Hernię. In earum diagnoſi quę poſſint fallere. XLIII. 9. 10.

an,

an, & quomodo ſteriles faciant. Ibid. 12.
num, aut ſaltem quando in herniis rumpi poſſit peritonæum. Ibid. 6. 7.
præter peritonæum, aliquando & tendines abdominis in herniæ ſacculum ſe extendunt. Ibid. 42.
quæ Partibus mutationes contingant. Ibid. 12. 13.
quantum interſit id non ignorare. Ibid. 13.
tunicæ non raro craſſiores fiunt. Ibid. 42.
Herniæ. Bubonocele quo minor, eo periculoſior, & cur. XXXIV. 16.
in Bubonocele, & Oſcheocele ſacculus eſt extra Vaginalem tunicam, & quomodo nonnunquam in hac videri poſſit. XLIII. 8.
Omphalocele. De hac quædam. Ibid. 6. 14.
Merocele. De ea quædam. Ibid. 14.
Cyſtocele. Vid. Veſicæ.
Ventrales cæteræ. De iis aliqua. XLIII. 14.
Herniæ. Enterocele. De prima hujus origine ex meſenterii laxitate. XLIII. 13.
qui primus id indicarit, & qui confirmaverint. Ibid.
Ejus herniæ ſacculus eſt extra vaginam Spermaticorum vaſorum. V. 19. XXI. 15. XXXIV. 5. 9. XLIII. 8.
num reſpectu ipſorum, eodem ſit ſemper ſitu. Ibid.
Ab ea quid proximus teſtis interdum patiatur. Ibid. 13. & XXIV. 16.
poſſunt vaſa Lactea meſenterii diſrumpi aliquando, & aſcites fieri. XXXVIII. 3.
Enteroceles ex Coli portione exempla. XXXIV. 15. & ſeq.
ex ſola Appendicula Vermiformi; & quomodo hoc poſſit accidere. XLIII. 3.
Enterocele incarcerata, quomodo recrementa, & materiæ aliæ tranſire, & dejici poſſint. XXXIV. 14. & ſeqq. 19.
Id fieri, quia non tubus ipſe inteſtini, aut non totus ſit interceptus, qui olim indicaverint. Ibid. 16.
Et verum quidem perſæpe eſt. Ibid. 15. & ſeqq.
Sed non ſemper, & cur. Ibid. 18. & ſeq.
In Enterocele num clyſteres damnandi ſint. XLIII. 11.
quæ laudaret, aut prohiberet Valſalva. Ibid.
Herniæ. Hydroceles humor intra Vaginalem tunicam unde oriatur non raro. XXI. 19. XLIII. 16. & ſeqq. & 32.
genus quoddam inter Albugineæ laminas nunc primum fortaſſe obſervatum. XLIII. 31. 32.
genus alterum, id eſt inter cellulas quæ ſupra Vaginalem ſunt, qui olim, & qui poſtea adnotarint. Ibid. 32.
genus aliud, quod ſcroti hydrops dicitur, in aſciticis quomodo fiat. Ibid. 33.
& quomodo tamen aliter aliquando. Ibid.
Hydrocele, ſi revera ſit crebrius a ſiniſtris; id quomodo melius poſſit explicari. Ibid. 34.
In ipſa, & pleriſque illegitimis herniis gignendis, fovendiſve quantum, & cur poſſint venæ Spermaticæ. Ibid. 33. 34.
Quæ vitanda ſint, ne illæ augeantur. Ibid. 34.
Herniæ. Cirſocele ſola ramicis nomine a Celſo intelligitur. XLIII. 36.
Sarcocele. De ejus natura, & ſede aliæ aliorum ſententiæ. Ibid. 38.
quid cenſeri poſſit. Ibid. 37. 38.
Steatocele quomodo in ſcroto gignatur. Ibid. 37.
Spermatocele a quibus ſic nominata, & bene, aut ſecus obſervata fuerit, & explicata. Ibid. 39.
Res declaratur Obſervationum exemplis. Ibid. 40.
Hertius, Joannes Caſimirus, laudatus. LVI. 34.
Highmori hallucinatio. XIV. 30.
Hildani Obſervationis cujuſdam explicatio non probata. XIII. 20.
Hilſcherus, Simon Paulus, P. Prof. Jenenſis, laudatus. XLVIII. 16.
Hippocratis Aphoriſmus de hepate aqua pleno, in omentum irrumpente explicatus. XXXVIII. 36.
de aphonia ex ebrietate conſideratus, exemploque confirmatus. XIV. 34. & ſeqq.
non ſine exceptionibus tamen. LXIII. 14.
de ſtrangulatorum ſpuma, cum exceptione, ut ſæpe alii Aphoriſmi, accipiendus. XIX. 36.
de cito lethali atrabilaria dejectione confirmatur. XXIX. 11.
de difficultate deglutitionis in colli perverſione quomodo ex parte explicandus. XXVIII. 17.
de ſignis puris, quod conficitur, aliquando non reſpondet, & in quibus præſertim. LV. 16.
de acuto morbo in gravidis lethali ita eſt, ut a Celſo, accipiendus. XX. 10.
de ſenum jejunio ſic pariter, ut a Celſo, accipiendus. XXVIII. 6.
num confirmari poſſit ex Hugolini Comitis, & filiorum morte apud Dantem. Ibid. 7.
Hippocratis ægra quædam in Epidem. quomodo manum ſimul paralyticam, & convulſam haberet. X. 15.
Obſervatio in iiſdem, lethalis ſingultus, a ſummis Medicis confirmata, exceptiones habet. XXIX. 3.
Locus in Coacis de obſcuratione viſus a vulnere ſupercilii explicatus. XIII. 5.
Locus ibid. de peripneumonia an aliter, & quomodo legendus. XXI. 39.
Ibidem, & alibi Hippocrati alii ſunt ſuppurati, alii phthiſici. XXII. 29.
Locus ibid. de tabidorum ſputis per marinam aquam, aheno contentam, explorandis conſideratur. Ibid. 28.
Locus in Prædict. confirmatur, ubi ex palpitatione circa ventrem prædicitur ſanguinis eruptio. XXIX. 11.
Libri cujuſdam Hippocratici inſcriptio *de Ptiſana* num fuerit a Plinio inducta. XXVI. 25.
Locus ejuſd. libri de viſceribus pendentibus omiſſo prandio, quomodo intelligendus, & explicandus. Ibid.
Locus ex libro altero, Hippocrati attributo, de Morbis, per conjecturam explicatur, in quo de polypo, ſtrepitum, ſi attingeres, velut lapidis edente. XIV. 17.
Cur ipſe in Jurejurando ſuis interdixerit lithotomiam. XLII. 9.
Hiſtoricis Græcis in Romana hiſtoria num plus quam Latinis, credendum. LIX. 39.
Hoſmanni, Caſp. hallucinatio. II. 7.
dubitatio ſublata. III. 19.
Hoffmannus, Daniel, ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XXII. 20. XXIII. 18. XXV. 20. XXXVIII. 25. LI. 48.
Hoffmannus, Frid. laudatus. XXXVII. 46. & Præfat. ad libr. 4.
ejus leves hallucinationes. XXVII. 8. XLVII. 25.
quædam ſententia minus probata. XLVIII. 11.
Hommelius, Jo. Lud. laudatus. XXXIV. 34. XLIII. 6.
Hottingerus, Jo. Henr. ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XXI. 22. XLII. 5.
Hoyerus, Jo. Georg. olim ex ead. Acad. laudatus. VIII. 14. XX. 52. XXII. 17. XXXII. 3. 4. XXXVI. 18. XXXVIII. 19. 50. XLVIII. 29. L. 25.
Huberus, Jo. Jac. ex Acad. eadem, laudatus. XII. 10. XXXII. 4.

Humores in cadaveribus inventi, quomodo a Valſalva examinati. IV. 2. 3.
Hunauldius Franc. Joſ. pridem ex R. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. IV. 32. V. 10. XII. 8. LIX. 29.
Hunterus, Jo. laudatus. LXIX. 12.
Hurterus, Leonhard. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XXXVIII. 25.
Hydatis magna, & profunda in ſuis pulmone. XVI. 33.
alix in aliorum liene, & præſertim in hepate. XXXVIII. 42.
magna in vituli hepate, & maxima in ovario columbæ. Ibid. 37.
Hydatidibus plenum jecur vidit Galenus. Ibid. 36.
qui deinceps illas in pleriſque viſceribus adnotarint. Ibid. 35.
qui ſtructuram illarum quæſiverint. Ibid. 37. 44.
nonnulla de eadem ſtructura adduntur. Ibid.
& ex his, quarundam non magis vulgata origo, ſed alia probatur. Ibid. 38.
& ſecundum hanc, origo indicatur earum quæ ex longo petiolo pendent. Ibid. & XLIII. 20. 21.
humanis viſceribus, & præſertim renibus, infixarum Obſervationes, XXXVIII. 39. & ſeqq.
& ad teſtes attinentium. XLIII. 16. & ſeqq.
qui alias omnino liberas & ſolutas invenerint. Ibid. 44.
hujus præſertim generis fuiſſe videntur quas memorat in hydrope Aretæus. Ibid. 45.
de harum originibus. Ibid. 43.
pro magis vulgata origine quid facere videatur. Ibid. 38.
Hydatides in Partium ſuperficie ruptæ, degenerant in quædam tubercula, & quomodo. XXXVIII. 35. & ſeq.
in cicatrices autem eæ quæ in illarum ſubſtantiam ex parte ſe infigunt. Ibid. 42. & ſeq.
Hydrocephalum internum quomodo fiat. IV. 36. 37. XII. 3. 6.
quas, & quomodo cranio, & cerebro noxas afferat. XII. 7. 8. 13. XLVIII. 49.
diagnoſis ſanabilis, & inſanabilis difficillima. XII. 13.
unde maximum periculum in ejus nonnunquam tentata inciſione. Ibid.
Hydrocephali quis Obſervationes collegerit. XII. 15.
Hydrophobia, ſi canes excipias, non ſæpius ab aliis animalibus, quam a felibus, infertur. LXI. 15.
an fiat interdum a veneno intus genito, quomodo revocari in dubium poſſit. VIII. 28. 31.
factæ in tribus a frigidiſſimo potu, cum æſtuarent, exempla, & quænam in eorum ſectione inventa. VIII. 31.
an facta interdum ſit a conjectu ſpumæ rabidi canis, & annos viginti, aut quadraginta latuerit, quomodo in dubium trahi queat. VIII. 28.
num ab imaginatione, & terrore ſit. LXI. 11. 15.
Hydrophobiæ ſedes præcipua quæ ſit. VIII. 32.
quantum in illa ſit convulſionibus tribuendum. Ibid. & LXI. 10. 16.
quinam per has olim difficilem potus deglutitionem explicaverint. VIII. 19. 20. 32.
poſt illam ſiccitas, neque in pluribus eſt cadaveribus, nec, ſi eſſet, pro morbi cauſa eſſet habenda & cur. Ibid. 32.
num cauſa ſint vermes. Ibid. 23. & ſeqq.
Hydrophobia neque ſemper eſt cum delirio. Ibid. 19.
neque ex delirio eſt abſtinentia a potu. Ibid.
neque ſemper eſt a potu vehementiſſima averſatio. VIII. 29.
num ſit angina quædam. Ibid. 19. & ſeqq.
num citius erumpat in impuris corporibus. Ibid. 22.
num ſemper citius a morſu labrorum, aut genarum. Ibid. & 29.
jam jam erupturæ ſignum. Ibid. 21.
Hydrophobiæ hiſtoriæ aliquot ineditæ. VIII. 22. 23. 25. 27. 29.
Quæ cavenda, ne contrahatur. LXI. 11.
De præſervatione, ne erumpat, aliqua attinguntur. VIII. 26. 29. LXI. 12. 13.
Balneum tunc eſt non prorſus contemnendum. LXI. 16.
Balnei uſus in curatione quibuſdam infeliciter ceſſit. VIII. 23. 25. 26.
nec tot feliciter quot ſcribuntur, & cur. Ibid. 26.
Num cantharides conveniant. Ibid. 31.
Hydrophobi plures aërem metuunt. VIII. 28. 29.
Unde ſint alia in aliis ſymptomata. Ibid. & 32.
Eorum diſſectiones cur differre debeant inter ſe. Ibid. 19. 32.
hactenus habitæ commemorantur. Ibid. 20. 21. & LXI. 9.
aliæ adjiciuntur. VIII. 23. 25. 27. 31.
univerſarum accurata collatio inter ſe. Ibid. 30. 31.
quid ex ea collatione deducendum. Ibid. 32. LXI. 10.
quales in poſterum optandæ ſint. VIII. 32.
Hydrophobia. Ad hanc accedens caſus. LXI. 14.
ſymptomata modo citius, modo ſerius ex clauſo vulnere redeuntia. Ibid. & 15.
hoc non niſi tardiſſime claudendum. Ibid.
Hydropis caſus citiſſime & increſcentis, & evaneſcentis. VIII. 10.
Hydropis ſignum ex oculorum inſpectione. XXXVIII. 29.
cauſæ. Ibidem 19.
Hydrops Aſcites. Ab ejus cauſis nec ſemper excludenda, nec ſemper his annumeranda hepatis, aut lienis vitia. XXXVIII. 19.
quomodo fiat vitiato hepate, aut liene. Ibid. & XXXVI. 26.
quomodo factus ab hydatidibus, etiam non præſentibus, dignoſcatur. XXXVIII. 35. & ſeq.
qualibus ab hydatibus factum viderit Aretæus. Ibid. 45.
a quibuſcunque hydatidibus factus, quando, & cur inſanabilis. Ibid.
Hydrops Aſcites. In eo viſcera non ſemper ab aqua in qua ſunt, ſed & ab ea quam continent interdum corrumpuntur. Ibid. 42.
cur omentum plerumque non integrum. Ibid. 36.
Ejus ſoluti per naturam exempla. Ibid. 32. XXXIX. 29.
cur ſolutu difficilis. XXXVIII. 31. & ſeqq.
ſoluti ab arte per punctionem ſcroti, aut aliter exempla quomodo poſſint eſſe incerta. Ibid. 32.
In eo a quibus olim data quadrupedum quorund. urina. Ibid. 30.
vaccinæ qui effectus fuerit. Ibid.
qui paracenteſis. Vid. Paracenteſis.
per venam umbilicalem aquas effundi, qui olim dixerint. Ibid. 33.
eorum qui hanc venam ſe inveniſſe recluſam, ajunt, quomodo obſervationes ſint explicandæ. Ibid.
Hydrops Aſcites. Hunc a pertuſis ureteribus poſſe fieri, qui primi experimentis indicarint. XXXVIII. 19.
Cum Aſcite alii hydropes plerumque junguntur. Ibid. 3.
Cum eo Tympanites. Ibid. 21. 25.
Hydropicorum aquæ examen. Vid. Aquarum.
num ſi limpida ſit, a lymphæ ductibus proveniat. XVI. 7. XXXVIII. 7. & ſeq.
Sanguinis conſtitutio in illorum aliis alia. XXXVIII. 14.
cur nihil fere ſanguinis in nonnullis reſtet. Ibid. 32.
Hydrops Thoracis. Vid. Thoracis.
Anaſarca. Vid. Anaſarca.

Tym-

Tympanites. Vid. Tympanites.
Pericardii. Vid. Pericardii.
Peritonæi. Vid. Peritonæi.
Ovariorum. Vid. Ovar.
Hydropes Saccati. XXXVIII. *63.* & ſeqq.
De eorum ſignis. Ibid. *67.* LXV. *16.* & ſeqq.
De eorum curatione. Ibid. & XXXVIII. *68.*
Unius, per ſe rupto ſacco in Aſcitem degenerare incipientis, & mox redeuntis Obſervatio. Ibid. *69.*
Hydrorachitis. Vid. Spina bifida.
Hymen in quadam quo urethræ propior, eo latior. LVI. 20.
Hymenis foramen bifariam diviſum, & columnæ, & carunculæ nunc dictæ a quibuſdam piſiformes. De his quiddam. XV. 12. XXI. 29.
Hyoidis oſſis ligamentum ſuſpenſorium num cum Weitbrechto negandum. LXIII. 14.
De eodem, & de oſſiculis, ipſi, aut brevi alii hyoidis ligamento innatis, quædam. Ibid.
Hypochondriaca affectio quodnam ſæpe maximum afferat detrimentum. LXIV. *16.*
Hypochondriorum querelæ non ſemper a Medico ſunt negligendæ. XLV. 27.
Hypochondriorum dolor aliquando eſſe poteſt aut a ſubjectis aut a ſuperpoſitis Partibus. XXXVI. 21.
Inde aſcendens aura, & alia ejuſmodi interdum in organicis thoracis morbis decipiunt. XVIII. 17. 18.
Hyſtericæ affectiones quid proprie ſint. XLV. 17. 20. 27.
quid potiſſimum commune habeant cum hypochondriacis. Ibid. 17.
num adeo evidens ſit, ut nonnulli contendunt, has ab illis eſſe omnino diſtinguendas. Ibid. 20.
utrarumque inſultus quidam periodici quomodo per opium fuerint præoccupati. Ibid. 17. & ſeqq.
Hyſterici inſultus per quæ interdum fuerint excitati. Ibid. 20.
Hyſtericæ mulieres. De quibus earum minus deceat Medicum eſſe ſecurum. Ibid. 27.
Quæ ex ejuſmodi affectione dicebatur mortua, an revera mortua eſſet, quot, quibuſve modis ſit exploratum. Ibid. 23.

I

Ictericorum ſanguis non ſemper eſt fluidus. XXXVII. *6.*
aliquando fellis inſtar flavus vel olim inventus. Ibid. 7.
Cerebrum, oculorum humores, & cornea cur ſine ulla flavedine ſæpius ſint. Ibid. & ſeqq.
Quid Veteres, & quoſdam alios moverit, ut objecta ictericis flava apparere, crederent. Ibid. 8.
ſunt aliqua, ſed rara ejuſmodi exempla, & unde. Ibid. & ſeq.
Icterus quomodo ab animi affectibus inducatur. XXXVII. 3.
num cachectici, & phlegmatici ab eo ſint immunes. Ibid. *9.*
unde olim ortum ſit quoddam de icteri cauſa Helmontii commentum. Ibid. 7.
quomodo augeatur in ſanguine materia bilis, icterum faciens. Ibid. *9.*
cauſæ, bilis viam ab hepate ad inteſtina impedientes. Ibid. 10. 33. & ſeqq.
quis monuerit, non ſatis eſſe ad icteri productionem Cyſticum meatum obſtrui, niſi & Communis obſtruatur. Ibidem.
quomodo hoc obſtructo, icterus tamen aliquando non fiat. Ibid. 34.
a morſu viperæ icterus quando ob eam obſtructionem fieri credendus ſit. Ibid. 10. Vid. etiam Vipera.
ab hepaticis calculis quando fiat aut non fiat? Ibid. 11. & ſeqq.
quomodo nonnunquam alterum dumtaxat inficere potuerit corporis latus. XI. 14.
Cauſarum a quibus fieri icterum recens natorum, conjiciunt, examen. XLVIII. *60.*
Jecur duplex obſervatum. XLVIII. 55.
ſingulari figura. XXXVIII. 42. LXV. 8.
ſulci in ejus convexa facie interdum occurrentes, unde fortaſſe originem habeant. LVI. 17.
Jecoris tum ſani, tum morboſi inſolitas in ſedes extenſio non ignoranda: & ſani quomodo conjicienda. XXXVI. 3.
arteria. Vid. Hepatica.
craſſa vena, ab eo pertinens in Emulgentem catellæ. XL. 14.
ab eo ad inteſtina via ſemper patens male in quibuſdam explicationibus omiſſa. XXXVI. 10.
ab eo vitiato quæ detrimenta. Ibid. *26.*
Jecur quaſi elixum in quibus ſit obſervatum. XLV. 22.
ejus lobuli glanduloſi vi morbi evidentiores a quonam olim obſervati. XXXVIII. 31.
quæ detrimenta inde, & cur. Ibid.
rete albidum quo ii lobuli intercipiuntur, vi morbi in ſue craſſius factum. Ibid. 42.
Jecur quomodo deglutitionem facere difficilem poſſit. XXVIII. 17.
Eo tumente, cur ſæpius, non ſemper, ſplen tumeat. XXXVI. *26.* & ſeqq.
imo cur nonnunquam exileſcat. Ibid. 27.
Ejus tumor quomodo eſſe in abdominis muſculis aliquando videatur. XXXVI. *6.*
Ejus abſceſſus. De veſiculis in hoc interdum incluſis quædam attinguntur. Ibid. *9.*
ex capitis vulneribus non viſus, ut credunt plures, a Ballonio. LI. 22.
quæ fallaciæ eſſe poſſint in eo tunc prædicendo. Ibid. & 23.
Ejus abſceſſus per diaphragma in thoracem apertus. XXXVI. 4.
in ventre diſrupti ſigna in pleriſque Obſervationibus Anatomicorum minus diligenter ſunt adnotata. Ibid. 5. *6.*
num diſruptio ſit per motum acceleranda. Ibid. *6.*
quomodo ſanatus ſit. Ibid.
Jecoris calculi. Vid. Hepatici.
Jecoris Cyſtis in tranſverſum, & tota extra jecur locata. XXIV. *16.*
quaſi in duas diviſa. XXIX. 18.
ſine ullis bilis vaſculorum quæ ad ejus fundum pertinerent, indiciis. XXIV. *16.*
In Obſervationibus, & Experimentis quibuſdam circa illam habitis quis ſubeſſe errror poſſit. XXXVII. 21.
Cyſtis meatus apud Veteres ductum cyſticum non ſignificat. Ibid. 33.
Cyſtis nimiæ plenitudinis quam variæ cauſæ eſſe poſſint. LVIII. 3.
Cyſtis a quibus olim, & poſtea inſigni magnitudine ſit deprehenſa. XXXVII. 13.
quid in hujus vitii diagnoſi poſſit imponere. Ibidem.
Cyſtis bilis tinctura, quæ ſæpius in cyſtis vicinia reperitur, num, & quando noxia eſſe queat. XXX. *19.* & ſeqq.
Cyſtis bilis ſine ullo colore, aut albicans a quibus olim, & deinceps obſervata ſit. XXXVIII. 42.
Cyſtis quæ detrimenta ab innaſcentibus calculis poſſit capere. XXX. 20.
Cyſtis calculi. Vid. Cyſtici.
Jejunium. Vid. Abſtinentia. Famelici.
Jejunium quæ ætates magis, aut minus ferant. XXVIII. *6.* 7.
exempla quædam ex Romana hiſtoria. Ibid. 7.
Fernelii Obſervatio, quæ obſtare videtur, explicata. Ibid.

Jeju-

Jejunio extincti. Quæ in eorum obſervationibus ſint attendenda. XXVIII. 4.
mulieris ſic extinctæ ſymptomata. XVII. 25.
catuli ſic extincti ſymptomata, & diſſectio. XXVIII. 5.
Ilei inteſtini diverticula alia a natura, alia a morbo. XXXIV. 16.
cur in Ileo potiſſimum hæc fiant, & propius ejus finem. Ibid. 17.
Inteſtinum hoc a duobus globis plumbeis quomodo tribus in locis potuerit vulnerati. LIV. 21.
Iliaca vena lateribus inter ſe ex parte coaleſcentibus contracta. LVI. 10. 11.
oſtio per quod in Cavam influit, pene obcæcato. Ibid.
Iliaca paſſio. Vid. Volvulus.
Ilium oſſis margo in fragmenta diſruptus non ſemper lethalis. LIV. 5.
certo loco tenuitas in abſceſſibus, & vulneribus attendenda. LV. 18.
Imperforatæ mulieres quæ, & quando non incidendæ. XLVI. 12. 13.
quando maxime, vel olim, inciſæ. Ibid. 12.
Indices librorum perpetui quomodo facilius, & commodius poſſint confici. Præfat. n. 18.
Infantium morbi. Quanta ſit eorum obſervandorum neceſſitas. XLVIII. 58.
Quinam ſint, & cur ſint recens natorum peculiares. Ibid. 59.
Horum exempla, novis etiam quibuſdam conjecturis ex parte illuſtrata. Ibid. 60. & ſeqq.
Quomodo inſtituendæ, perquirendæ, & in unum corpus compingendæ ſint eorum Obſervationes. Ibid. 64. 65.
Inflammationes pulmonis, & jecinoris facile interdum altera alteram mentiri poſſunt. XX. 31.
Inflammationum tempore productæ quædam quaſi telæ, Partibus interjectæ, quando ſanguiferis vaſculis præditæ eſſe queant. LXIX. 12.
Inſectorum hiſtoriæ ſtudium Medicos variis in caſibus reddidit cautiores. XLII. 6.
Inteſtina quæ cauſæ, præſertim in Aſcite, connectant inter ſe, aut cum peritonæo. XXXIX. 30.
eorundem per duram ſubſtantiam connexorum exempla. Ibid. & 32.
eadem in quodam fœtu ſurſum retracta. XXXIX. 28.
ex iiſdem coacervatis in magnum globum rari cujuſdam Tumoris Obſervatio. Ibid. 21. & 26. & 29.
unde in poſterum dignoſci queat, ſigna inquiruntur. Ibid 28.
& cauſæ. Ibid. 31.
Inteſtinorum externæ faciei quomodo adhærens lac videri potuerit. L. 38.
color hic illic ex rubro lividus interdum fieri poteſt poſt mortem. XIX. 18.
itaque videndum, & quomodo, ne decipiat ſpecie prægreſſæ inflammationis. Ibid.
inflammatio cur ſæpe uſum magnorum auxiliorum ſuſpectum faciat. XXXV. 3. & ſeqq.
an eſſe poſſit ſine febri, & dolore, & pleriſque aliis pervulgatis ſignis. Ibid. 20. & ſeqq.
abſentibus his ſignis, quibus ex indiciis ſit conjicienda. Ibid. 21. & ſeqq.
Inteſtinis nulla fortaſſe Pars facilius, ac citius fit gangrænoſa. XXXV. 5.
an accidere id poſſit nulla prævia inflammatione, aut hujus ſaltem præcipuis ſignis. Ibid. 19. & ſeqq.
quibus ex indiciis ſit tunc conjicienda. Ibid. 21. & ſeqq.
poteſt ſphacelus nonnunquam eſſe, nec tamen dolor ceſſare, & cur. Ibid. 23.
Inteſtinorum dolore remittente, aut abſente, quantum nonnunquam periculi ſubſit. XXXV. 13. & ſeqq. & 23.
cum dolor adeſt, quid inquirendum. XXXIV. 16.
in Tenuibus inteſtinis ſit, an in Craſſis cur facile dignoſci nequeat. Ibid. 2. & ſeq. XLIII. 22.
doloris plures cauſæ in hernia incarcerata. XXXIV. 5.
contorſio, & intuſſuſceptio. Vid. Volvulus.
Inteſtini fracidi perruptionem, & putridæ proluviei in ventris cavum effuſionem repentina mors ſtatim conſequitur; non tamen ſemper. XXXV. 15.
Inteſtinorum polypoſæ concretiones obſervatæ. XXI. 20.
etiam a Veteribus. XXXI. 18.
unde, & quomodo gignantur. Ibid. 17. 18.
quinam hoc pridem indicaverint. Ibid. 18.
membraniformes tamen poſſunt nonnunquam eſſe veræ membranæ, & quomodo. Ibid. 20.
unius, cum graviſſimis ſymptomatibus prodeuntis, hiſtoria. Ibid. 19. LXV. 6.
carnem referentes poſſunt interdum eſſe veræ, aut ex polypo, & carne miſtæ excreſcentiæ. XXXI. 21.
unius facile ex hoc genere, non ſine magnis incommodis exeuntis, hiſtoria. Ibid. 22.
Inteſtinorum calculi a quo tempore, & a quibus cœpti ſint adnotari. XXXVII. 41.
cur quidam cyſticorum pro inteſtinabilibus accepti videri poſſint. Ibid. 24.
quid tamen contra dici queat. Ibidem.
quæ attendenda, ne ille error admittatur. Ibid. 45. & ſeqq.
Inteſtinorum valvula Bauhini. Vid. Valvula.
motus periſtalticus Vetuſtiſſimis notus. XXXIV. 31.
motus periſtalticus, & alterne antiperiſtalticus in quo præſertim animalium genere ſe obtulerit. Ibidem.
Inteſtinorum Tenuium Vulnera. De horum diagnoſi, & prognoſi. LIV. 32.
Inteſtinorum Appendicula Vermiformis quomodo ſola facere poſſit oſcheocelem. XLIII. 3.
Appendices alias, ſeu Diverticula qui obſervaverint. XXXIV. 16. & ſeq.
Alia circa ipſas obſervata. Ibid. & 18.
etiam in anſeribus. Ibid. 17.
Quibus in inteſtinis rarius, aut frequentius, & quo loco occurrant. Ibid.
Unde originem habeant. Ibid. 16.
Inteſtinum Colon ſitu minus frequenti. Vid. in Tertio Indice Colon.
Quinam antea adnotaverint. XXXIV. 3.
Ejus rei cauſæ. Ibidem.
Coli pars intra thoracem inventa. LIV. 11.
Inteſtinum Rectum. Ejus Prolapſus nulla extat anatomica Obſervatio. XXXIII. 1. 15.
In illis qui huic morbo fuiſſent obnoxii, quænam eſſent ab Anatomicis quærenda. Ibid.
Conjunctarum ejus cauſarum inquiſitio, & examen. Ibid. 3. 4. 8. 15.
Inſtrumentorum, & remediorum aliorum examen in curatione palliativa. Ibid. 7. 13. 16.
& non palliativa. Ibid. 10. & ſeqq.
Inteſtini ejuſdem vitium graviſſimum, minus in vulgus notum. XXXII. 6. & ſeqq.
Ejus vitii eradicativa curatio cur non poſſit inſtitui. Ibid. 8.
palliativa quomodo inſtituenda. Ibid. 9.
Ejuſdem inteſtini ulcera qualia ſint ſæpe. Ibid. 13.
excreſcentia dum excideretur, quid acciderit. L. 50.
Joerdenſius, Chr. Frid. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XXIV. 28.
Iſchiades quæ perſanari non poſſint. LVII. 5. 9.
In quibus juvare poſſint mites uſtiones. Ibid. 5.

Quid poſſint aliquando clyſteres, & quales, & cur. Ibidem.
Quid eductio ſanguinis ex hæmorrhoidibus. Ibid. 6.
Iræ artheticæ vires in ſcirrho, ut videbatur, uteri diſcutiendo. XXXIX. 35.
quibus ea non conveniat. Ibid.
Jugularium venarum Externarum pulſatio a Galeno animadverſa eſt. XVIII. 11.
Quæ ſint attendenda, ne fallamur in ejus cognitione. Ibid.
Quot ex cauſis poſſit accidere. Ibid. 9. & ſeqq.
Quando ſit a cordis ventriculi dexteri, & quando ab hujus auriculæ contractione. Ibid. 12.
Signum ne ſit dilatatorum dexterorum cordis cavorum. Ibid. 9. & ſeqq.
Quæ attendenda ſint, ne in hoc decipiamur. Ibid. 11.
Signum eſt circulationis ſanguinis per dextera cordis cava minus expeditæ. Ibid. 10.
Jugularium earundem venarum in vivis canibus ligatarum experimentum. XIX. 29. 31. 32.
Earundem in iiſdem turgentia in exſpiratione, ſubſidentia in inſpiratione obſervata, aut contra. Ibid. 33. 34.
De earundem in apoplecticis ſectione. II. 10.
Earum altera in tres per collum diviſa, inſulas faciebat duas priuſquam in unam rediret. LXVIII. 6.
Jugularium venarum Internarum in vivis conſtrictarum experimentum memoravit Ariſtoteles. XIX. 21.
in vivis hominibus id quomodo ipſe, aut alii intellexerint, difficile eſt exponere. Ibid. 22.
num Hippocrates hoc experimentum indicaverit. Ibidem.
num in experimento hoc credere liceat, venas dumtaxat fuiſſe conſtrictas. Ibid. 37.
idem a Galeno repetitum eſt experimentum. Ibid. 24. 29. 31. 32.
idem a paucioribus, quam vulgo creditur, iteratum, & quid viſum fuerit. Ibid. 31. 32.
ab harum venarum conſtrictione num mors ſtrangulatorum. Ibid. 29. 35.
Jugularium venarum Externarum, & Internarum ſimul in vivis canibus ligatarum experimentum. XIX. 32.
unde varius Noveſio, & Lowero experimenti ſucceſſus. Vid. Loweri.
Junckerus, Jo. P. Prof. Halenſis, laudatus. XXXIII. 4.
de Juſſieu, Ant. ex R. Sc. Acad. Pariſienſi, laudatus. LIX. 33.

K

Kaavius Boerhaavius, Abr. pridem ex Imp. Petropolit. Academ. laudatus. IX. 19. XXIII. 17. 18.
Kaltſchmiedius, Car. Frid. Prof. P. Jenenſis, laudatus. XIII. 6. L. 57. LIV. 37. LXV. 7. 10. LXVII. 3.
Kannegieſſerus, Gottl. Henr. Prof. P. Kilon. laudatus. XLVI 12. XLVIII. 13.
Kellnerus, Wilh. Andr. pridem ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XVI. 45. XLII. 7.
Kerckringii Obſervatio quædam unde emendanda. XII. 11.
de viſione, poſt expreſſos omnes oculi humores, ab ſe reſtituta narrationes oblivioni mandatæ. LII. 40.
Keſſelringius, Jo. Henricus, laudatus. XLII. 35.
Kieslingius, Chriſtian. Gothilf. laudatus. LXV. 20. LXVII. 16.
Koch Daniel, laudatus. XLIII. 14.
Koehlerus, Jo. Petrus Franc. laudatus. VIII. 31. XXIX. 19.
Kramerus, Jo. Georg. Henr. Copiar. Cæſ. Medic. Primar. laudatus. XX. 52.
Krugerus, Jo. Gottl. pridem P. Prof. Helmſtadienſ. laudatus. XLII. 19.
Kulbelius, N. Medicus Pirnenſ. laudatus. XXXIV. 35.
Kulmus, Jo. Adam. pridem Prof. P. Gedanenſis, laudatus. XXVII. 19. L. 57. LII. 39.
Kundmannus, Jo. Chriſt. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XIX. 44. LIX. 5.

L

Labrum a diſrupto dente transfixum cur ſanari cito non poſſet. LII. 42.
Lac in Virginis integerrimæ diſſectione obſervatum. XVI. 24.
Lac muliebre quæ abigant remedia. L. 38.
in medicina cur ſæpe minus proſit. XXII. 27.
Lacrymalis Caruncula non eſt glandula ſebacea, niſi ſuperficie tenus. XIII. 27.
Lacrymationis naturalis explicatio. Ibid. 26.
præternaturalis a calculo Carunculæ Lacrymalis explicatio. Ibidem.
cauſæ aliæ. Ibid. 27.
quænam curabilis, aut non. Ibid. & 28.
Lactentium felium ventriculus lac habuit ſemiconcretum. XIX. 42.
Lacteæ venæ. Vid. Chylifera.
Laghius, Thomas, Profeſſor P. Bononienſ. laudatus. LX. 14.
Lalovette, Petrus, Medicus Pariſien. laudatus. L. 37.
Lamurius, N. ex R. Sc. Soc. Monſpel. laudatus. XIX. 24. 31.
Lamzwerdii liber de Molis Uteri infrugifer maxima ex parte. XLVIII. 10.
Lanarii ex pulmonibus ſunt morbis, aut morti obnoxii, & cur. X. 18.
Lanciſius, Archiater olim Pontif. laudatus. XII. 9. XVII. 5. XXVI. 2. XXXI. 18.
defenſus. XVII. 5.
ejus Opus de Mot. Cord. & Aneuryſm. Operæ vitiarunt. Ibid. 4.
in eo Opere, cui ultima non acceſſit manus, quædam non ita facile probanda. XVIII. 5.
cyſtim felleam inſigni longitudine vidit. XXXVII. 13.
carunculas urethræ non niſi in Seminali tumente, eſſe docuit. XLII. 38.
Langhanſius, Daniel, laudatus. XI. 12. XIX. 44.
Langguth, Georg. Aug. P. Prof. Vitembergenſ. laudatus. XIII. 14. XIX. 9. LXV. 15.
Langius, Gvolfg. Hannib. Medicus Weiſſenburgenſ. laudatus. XLVII. 27.
Lanzoni Obſervatio explicata. XXXVII. 50.
hallucinatio. XLII. 21.
Larber, Jo. Medicus nuper Celſiſſ. Principis, & Epiſc. Trident. laudatus. LXIV. 3. LXIX. 17.
Larynx. Vid. Epiglottis.
Laryngis diſſectio quibus in cadaveribus non ſit omittenda. XV. 14.
exulceratio, mentiens pulmonum exulcerationem quibus ſignis internoſcenda. Ibid.
ex Laryngis gravibus vitiis mors ſubita in pluribus obſervata. XXII. 25. XXVIII. 11.
Latina lingua tutius quam patria, doctiſſimi ſcribunt. XVII. 3.
Lavarinius, Jo. Dominic. J. C. Veronenſ. laudatus. XLVIII. 56.
Labbius, Hieron. Reg. Dan. Medic. laudatus. XXII. 19. XXIII. 18. XXVI. 26.
Lauſſerus, Jo. Jacobus, laudatus. XII. 6. XXX. 11.
Laurenti, M. Ant. Archiater pridem Pontificius laudatus. XVIII. 5.
Ejus Obſervationes. Ibid. 6. & XXXIV. 26. 27.

Le-

Leprottus, Antonius, Pontificius olim Archiater, laudatus. II. 16. XIX. 43. XXVI. 39. XLVIII. 61.
Ejus Obſervationes. II. 16. XLVIII. 62.
Lethargum faciens apoſtema feliciter per nares expurgatum. VI. 5.
Lien duplex inventus. XXXVII. 30. XXXVIII. 34. LXIV. 2. LXVII. 11.
propemodum duplex. XVI. 34.
Lienis prolapſi Obſervatio. XXXIX. 42.
qui id olim, & poſtea viderint. Ibid. 44. 45.
prolapſus cauſæ. Ibid. 43. 44.
ſignorum inquiſitio, & examen. Ibid.
eorum quæ Riolanus docuit, exceptiones quædam. Ibid. 44.
de curatione quis ſcripſerit. Ibid. 46.
Lien mole maximus a quibus olim, & poſtea viſus. XXXVI. 18.
mole auctus in pluribus poſt febres diuturnas. XX. 2. 31. 52. XXXI. 2. XXXVI. 17. 18. & cur. XXXVI. 18.
exiguus quas ob cauſas eſſe poſſit. XXX. 15. XXXVI. 27.
Liene tumente, cur ſæpius, non ſemper, tumeat jecur. Vid. Jecur tumens.
Lienis tumor cur a largo ſanguinis vomitu creverit. XXXVI. 13.
oſſeæ, aut lapideæ concretiones a quibus olim viſæ. Ibid. 14.
crebrius ſunt in ſenibus, quam in juvenibus, & extra, quam intus, & in gibba facie, quam in ſima. Ibid. & 16.
quædam deſcribitur. Ibid. 16.
Lien, totus oſſeus, an lapideus factus, deſcribitur. Ibid. 14. & ſeqq.
quæ incommoda homini afferet. Ibid. 15.
quomodo aliquando id fiat. Ibid. 16. LXV. 11.
Lienteria quomodo fiat. XXXI. 4. 13.
Lieutaudius, N. ex R. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. LII. 26. LXV. 11.
Ligamenta. De his doctrina adhuc perficienda. LVI. 37.
Linguæ craſſiores papillæ pro tuberculis præternaturalibus a Chirurgo acceptæ. L. 26.
pars inciſa, & pendula, nullo modo loquelæ offecit. LII. 43.
particula vermiformis, quæ ſecundum naturam in canibus eſt, diligenter deſcribitur. VIII. 34.
Lithontriptica alia ex acidis, alia ex alkalicis, alia ex utriſque. XLII. 19. Vid. etiam Calculi, & Veſicæ Calculi.
Littrii ſententia circa ſubmerſos perpenditur. XIX. 44.
circa tympanitis cauſam. XXXVIII. 23. & ſeq.
circa lipoma a ſteatomate ſeparandum. L. 22.
Livii hiſtorici quidam loci, ad apoplecticas, aut paralyticas affectiones ſpectantes, expoſiti. III. 17. XI. 21.
Livoris cadaverum, in dorſo præſertim, cauſa. XIX. 3. & ſeqq.
Louiſius, Chirurgus Gallus, laudatus. LVIII. 7.
Loweri experimentum quoddam cur aliter ipſi, aliter Noveſio ſucceſſerit. XIX. 32.
du Luc, Chirurgus Gallus, laudatus. XXX. 13.
Ludwig, Chriſt. Gottl. P. Lipſienſis Profeſſor, laudatus. LVI. 15. LXVIII. 4.
Lumbares arteriæ plures continenter pro geminis ſimplices. LXX. 10.
Lumbi ſiniſtri mollis, & modo magis, modo minus apparens, tumor a ſplene tumido, & laxiſſimo. XXXVI. 29.
ejuſdem tumor a maximo interno aneuryſmate. XL. 26.
Lumborum doloris quædam cauſæ indicantur. XVI. 41. XVII. 24. XL. 11. 28.
quomodo a veſica oriri poſſit. XL. 5.
quomodo ab ulcere abdominis interno ad iliacam regionem. Ibid. 10.
renibus vel peſſime affectis, abeſſe poteſt. XLII. 2. & ſeqq. 13. & ſeq. & 20.

Lumborum dolores quos mors repentina eſt conſecuta. XL. 27. 28.
Lymphæ ductuum inventio num in hydrope prognoſim, & curationem non mutaverit. XXXVIII. 7.
cur illi haud raro in hydropicis turgeant. XVI. 5.
illos in his quærere ad quid utile eſſe poſſit. XXXVIII. 7.

M

MAcies unde frequentius oriatur. XLIX. 19.
ſumma in quo conſiſtat. Ibidem.
eo confectis cur durior ſit cutis. Ibid. 17.
in horum aliquibus quæ ſint obſervata. Ibid. 18. & ſeq.
Magati, Cæſaris Curatio inedita. I. 9.
Magnetis uſus in extrahendis ferreis ſcoriis, infixis oculo, aut cuti. XIII. 21. 22.
quid in eo uſu animadvertendum ſit. Ibidem.
Maloetius, Petrus, ex R. Sc. Acad. Pariſien. laudatus. I. 9. XXI. 48. XXII. 21. XXVI. 23. XLIX. 60. LXVIII. 3.
Maloüinius, Paul. Jac. ex R. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. L. 38.
Malpighii loci defenſi. XVII. 4. XVIII. 12.
Conſilia Medica quot, & qualia. XVIII. 16.
inedita diagnoſis, & Obſervatio tophacei pulmonis. XV. 24. & ſeqq.
inedita diagnoſis morbi organici. XVIII. 17.
opinio de tuſſi quadam. Vid. Tuſſis.
Mamillarum quoque virilium tumores obſervati. L. 44. 45.
Mammarum dolores in earum glandularum tumoribus cur ſint acerbiſſimi, cauſa quædam non probata. XXXIX. 11.
tumores, lactis tempore nati, num omnes ſanari poſſint. L. 39.
num cæteri in cancrum degenerent. Ibid.
orientium morantibus menſtruis, & his prodeuntibus, evaneſcentium Obſervatio. Ibid.
continentium oſſeam materiam Obſervationes. L. 41. 43.
& calculoſam, ſive tartaream. Ibid. 44. 45.
unius ex his cauſæ, & curatio. Ibid. 46.
cancros retardans auxilium. XXXIX. 35.
Mamma tumida, & exulcerata, quomodo paulatim exciſa. L. 16.
Manfredius, Heraclitus pridem ex Bonon. Inſtit. Sc. Academia laudatus. IV. 25. XXVI. 28. XXX. 9. 15. 17. XXXIX. 18. 43.
Ejus Obſervationes. XXVI. 29. XXX. 10. 16. XXXIX. 39. 41. 42.
Mania facile interdum curata. VIII. 5. 7. 10.
Maniæ exemplum ſuccedentis febri autumnali non intermittenti, imo hydropi, & illius curatio. Ibid. 10.
Maniaci. In iis qui duriores, craſſioreſve meninges invenerint. Ibid. 13.
de Marchettis, Petrus, Petri Equ. nepos, pridem ex S. Medicor. Collegio Patav. laudatus. XXX. 7. XXXVI. 30.
Marcotius, N. ex R. Sc. Societ. Monſpel. laudatus. XII. 5.
Marianus, Laur. olim in Placentina Aula Medicus laudatus. XXVII. 8. XXX. 13. XLII. 22. 24. & ſeqq. XLVI. 6. LXIV. 14. LXVIII. 10.
Ejus Obſervationes. XXVII. 8. XLII. 25.
Martiani quædam minus probanda. XXI. 37. 39.
Martinettus, Caſp. Deſid. Medicus Ravennas, laudatus. V. 12. XV. 22.
Matanus, Ant. Medicus Piſtorienſis, laudatus. L. 10. LXIV. 14.
Matthias, N. laudatus. XXXIX. 3.
Matthioli hallucinatio. XXXVII. 11.

Mauchartus, Burcard. David, P. Prof. Tubingenſis, laudatus. XIII. 18. XXVIII. 15. 16. LVI. 37.
Mauchartus, Jo. David, olim ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XVI. 37. XXXIV. 22. XXXVIII. 64.
de Maupertuis, Petrus Ludovic. pridem R. Sc. Acad. Berolinenſ. Præſes, laudatus. LIX. 25. 28. 41.
Maurer, Jo. Georg. Medic. Princ. Furſtemb. laudatus. XXXVI. 35.
Mauroceni, Andr. Senatoris olim & Hiſt. Veneti morbus, & diſſectio. XXXVI. 35.
Mauroceni, Fortunati, Brix. Epiſcopi rariſſimus morbus, & diſſectio. XXXIX. 21. & ſeqq.
Maurocenus, Michael Eques, & Ampliſſimus, dum viveret, Senator Venetus, laudatus. XXXIX. 21.
Maxilla inferior in quibus facilius frangi poſſe videatur. LVI. 21.
ejus cartilaginem interarticularem ex duabus non conſtare, confirmatur. Ibidem.
May, Jo. Chriſtoph. laudatus. XIII. 18. XLII. 32.
Mayer, Jo. Ignat. P. Prof. Pragenſ. laudatus. XLV. 20.
Mazzucchellius, N. Prof. Ticinenſ. laudatus. LXI. 13.
Mead, Richard. ex R. Londin. Societ. laudatus. VIII. 19. 20. 24. XLII. 28. LI. 10. LIX. 4. 9. 22. 26. 29. & ſeqq. 33. 35.
Meckel, Jo. Frideric. ex Reg. Sc. Acad. Berolin. laudatus. XIII. 5. XIV. 28. XVIII. 4. LIII. 6. LXIV. 4. 14. LXVIII. 13. & Præfat. ad libr. 5.
Mediaſtini inflammationes qui olim viderint, aut per ſigna conjecerint. XXI. 46.
in ejus cellulas effuſi ſanguinis exempla. XXVI. 39. 40.
ab eo dolores cur potius ad ſternum, quam ad vertebras, cum ad utraque alligatum ſit. XX. 12. XXI. 46.
Mediavia, Nicolaus, ex S. Patavino Medicor. Collegio, & pridem in Gymnaſio Profector, laudatus. V. 14. VIII. 14. 22. XIII. 8. XIX. 34. XXX. 11. LII. 9. LIII. 28. LXIV. 6. 12.
Ejus Obſervationes. V. 15. VIII. 15. 23. 25. IX. 14. 23. XIV. 4. & ſeq. XV. 12. 15. XVI. 28. XXVII. 12. XXX. 11. XXXVI. 25. 29. XXXVIII. 51. & ſeq. XLIII. 25. XLVIII. 54. & ſeq. XLIX. 23. 24. 26. L. 19. 20. 55 LII. 10. 11. 15. 19. 23. 25. LIII. 29. LV. 20. LVII. 17. 19. LIX. 3. 12.
Medicinæ faciendæ ſumma difficultas unde ſit. IX. 26.
Medulla Spinalis. Vid. Spinalis.
Meekrenii hallucinatio. XXV. 23.
Meibomii, Henr. hallucinatio. XLI. 9.
Membranæ falſæ unde fiant. XX. 37.
Menghinus, Vincentius, pridem Bonon. Prof. P. laudatus. XXXIX. 41. LXVI. 4.
Menſtruorum cauſa num in felle. XX. 34.
ſcaturiginem in utero ipſo eſſe, confirmatur. XLV. 7. 23.
illis imminentibus quomodo uterus ſe haberet, XVI. 34. XLVII. 23.
ſerius incipientium quænam poſſit aliquando eſſe cauſa. XLVII. 3.
cur nihil tunc a Medico agendum. Ibidem.
imminutionis an cauſa eſt nimius ſubditi ſibi a mulieribus ignis abuſus. XXI. 29.
an creber potus frigidiſſimæ aquæ. XLVII. 5.
in eorum emanſione, aut ſuppreſſione qualis ſæpe ſit ſanguis. Ibidem.
cientibus menſtrua remediis quando, & quibus ſit, aut non ſit locus. Ibid.
quando nullis. XLVII. 6.
in eorum nimio, aut diuturno fluxu quæ bene ceſſerint quibuſdam. Ibid. 7.
eorum tempore quidam abſceſſus, ferme percurati, ſæpe exacerbantur. XXXVI. 17. 18.
Merclini in Annot. ad Pandulphin. hallucinatio. LV. 17.
Mercuriali hic viſa puella, clauſo ano edita, centum annos vixit. XXXII. 3.
Meryi oblivio quædam. XLI. 12.
etiam in re ſua. XLIV. 11.
Meſenterii ad centrum in quodam glandulæ valde oblongæ, & magnæ conſpectæ. V. 17.
glandulæ in decrepita quadam grandiuſculæ. XLVII. 24.
ſive tumentes, ſive evaneſcentes maciei cauſa eſſe poſſunt. XLIX. 19.
cur in tumorem ſanioſum mutatæ. XXXI. 3.
Meſenterii tumores an priſcis Medicis noti. XXXIX. 6.
a quibus primum memorati. Ibid. & 7.
num certæ quædam Anatomicorum hallucinationes in his tumoribus dignoſcendis credibiles ſint. Ibid. 11.
tumores valde mobiles num eſſe poſſent in Aſellii pancreate, ſi hoc in homine eſſet. Ibid. 22.
Meſenterii tumores quomodo interdum immediate ſubſint anterioribus ventris parietibus. XXXIX. 22. 23.
tumor ingens, & in ſcrotum productus. Ibid. 2. 3.
effectuum ejuſmodi tumorum explicatio. Ibid. 4. 6.
num inter illos dolores ſint, & ſiquando ſint, ad inteſtina, non ad meſenterium, attineant, Ibid. 6. & ſeqq. & 10.
Meſenterii vulnera quomodo, & quando ſint lethalia. LIV. 34. & ſeqq.
Michelottus in anaſarca utiliter uſus eſt data juvencæ urina. XXXVIII. 30.
Michinus, Franc. num ullas proprias ediderit Obſervationes. XVI. 32.
Militia, Dominicus. Medicus pridem Neapol. laudatus. XXX. 7. XXXVII. 13.
Moehringius, Paul. Gerh. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XLVIII. 17.
Molæ uterinæ in legitimas, & ſpurias dividuntur. XLVIII. 11.
Utrarumque materia, & ſubdiviſiones. Ibid. & 13.
quomodo internoſcantur. Ibid. 10. 13.
Quænam ſine viri congreſſu poſſint eſſe, & quando; aut non poſſint. Ibid. 11.
Quæ perpendenda antequam illud negetur, in viduis præſertim. Ibid. 13.
Quæ addenda ad Ruyſchianas molarum Obſervationes. Ibidem.
Veſicularium Obſervationes aliæ. Ibid. 14.
etiam in canis utero. Ibidem.
Quarundam ob certum prodeundi tempus, certamque conformationem ſpectabilis Obſervatio. Ibid. 12.
Molæ uterinæ. De earum ſignis. XLVIII. 9. 10.
Quomodo abortum afferant. Ibid. 11.
Molinarius, Jo. Bapt. laudatus. III. 30. XVI. 48. LV. 15.
Molinellius, Petrus, Medicus olim Bonon. laudatus. IX. 4.
Ejus Obſervatio. XXXV. 17.
Molinellus, Petrus Paulus, P. Prof. Bononienſ. laudatus. IX. 21. XIII. 28. XXIV. 29. XXV. 20. XXX. 13. XXXI. 22. XXXIX. 15. L. 8. LI. 22.
Molinetti opinio defenſa. XIV. 38.
Monnierius, Medicus ex R. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. LIX. 14.
Monſtrum vitulinum gemino capite, collo, corde &c. XIX. 48. XLVIII. 57.
Monſtra alia humana, obſervata, XII. 7. XLVIII. 48. & ſeqq.
num ex imaginationis maternæ vi. Ibid. 52. 54.
num ex duobus fœtibus temere connatis. Ibid. 56. 57.
Morandius, Morandus, Medicus pridem Finalenſ. laudatus. LXI. 9.
Morandus, Salvator, ex R. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. XIII. 16. XVIII. 9. 11. XXIII. 12. XXVII 1. 7.

XXXIV. 15. XXXVII. 18. 23. XXXVIII. 44. XLII. 10. 19. 24. 28. 42. LII. 31. LV. 12. LXVIII. 4.
Morbi Infantium. Vid. Infantium.
Morbi Thoracis. Vid. Thoracis.
Morborum numerus eſt incredibilis. Præfat. ad libr. 4.
mira ſucceſſio. VIII. 10.
aliæ quædam. III. 8. XXIX. 10. XLII. 11.
Qui de his egerint. VIII. 10. in fin.
Morborum ſignis multum plerumque, ſed non ſemper, credendum. LIII. 30.
primæ externæ cauſæ, & occaſiones vel contemptibiles ad illorum diagnoſim ſunt interdum neceſſario ſciendæ. XIII. 23
abditorum conjecturam quæ minus difficilem faciant, & quæ magis. XXXIX. 16. 17.
ad hos conjiciendos cur plura ſint conjungenda ſigna. Ibid. 40.
& prima tempora attendenda. Ibid. & 44. & XXXVIII. 60.
& quærendum quibus ægri Majores obnoxii fuerint morbis. XXX. 22.
hæreditariorum exempla. Vid. Apoplexia. Vomitus.
organicorum effecta quædam non continua ſæpe decipiunt, ut organici eſſe non credantur. XVII. 26. XVIII. 17. & ſeqq. XXIII. 22.
& quomodo accidat, ut continua non ſint. XVII. 27.
in morbis, præſertim obſcuris, ad quænam remedia non ſint cogendi ægrotantes. XVII. 32.
Morbi poſt perpetuam ab ortu ſanitatem ingruentes, magni. III. 5.
cur graviores a cauſa interna, & præſertim nativa, quam ab externa. XII. 12.
Morbi quem repentina mors conſecuta eſt a diſrupto an jecoris abſceſſu, an Aortæ aneuryſmate, accurata hiſtoria. XL. 28.
Morborum felicis inſtantis ſolutionis indicium. VIII. 10. XLIX. 21.
Morſum avium domeſticarum gravia interdum ſymptomata ſunt conſecuta. LIV. 45.
conſecutorum paſſerculi morſum Obſervatio. Ibidem.
Mortes repentinæ aliis etiam ante hoc ſæculis non infrequentes. II. 2. & ſeqq. XXVI. 1. LXIV. 17.
Mortium repentinarum, eodem etiam tempore contingentium, variæ obſervatæ cauſæ quid populo ſolatii attulerint. II. 4. XXVI. 35.
Sedes earum cauſarum. XXVII. 2.
Qua tempeſtatum conſtitutione Patavii pene quotidiana illarum mortium frequentia fuerit, & cur. III. 11 13. 29. IV. 21.
Quo menſe autem Bononiæ. IV. 12.
Cur & quibus ſæpe contingant in lecto cubantibus. III. 28.
earum quædam a Syncope fuerit, an potius ab apoplexia, quæritur. III. 27. & ſeqq. IV. 22.
a ſuffocatione, an potius ab apoplexia. IV. 25. 27.
Mortis in mutatione decubitus ingruentis cauſa. XX. 18.
Mors ſubita a graviſſimo capitis ictu ſine ulla inventa peculiari læſione. VIII. 15.
Mortua eſſet, an viva mulier, quibus modis ſit exploratum. Vid. Hyſtericæ mulieres.
Mortuorum repente ventriculum cordis ſiniſtrum ſanguine vacuum eſſe, univerſe verum non eſt. XVII. 13.
Muliebris Fluor quos plerumque fontes, & cauſas habeat. XLVII. 11. 19. & ſeqq.
a quibus vel olim pro uteri rheumate habitus ſit. Ibid. 11.
poteſt etiam teneris puellis accidere. Ibid. 15.
quidam quo remedio ſublatus. Ibid. 25.
Mulieris ſepties nuptæ anatome. XXXVII. 29.
Mullerus, God. Guil. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XXXVII 45.
Mullerus, Jo. Matth. ex eadem Academ. laudatus. XLII. 42. LIX. 5.
Muſculi Longiſſimi dorſi in dorſo non ſolent definere. LVII. 18.
Muſculorum caro augeri poteſt præter naturam. XVIII. 35.
Muſculus in vivo cane in tranſverſum diſſectus, ſe verſus extrema non contraxit. XIX. 34.
Muſſchenbroeckius, Petrus, P. Prof. Ultraject. laudatus. XXVII. 3.
Myopes, & Presbytæ. De his vitiis quædam. XIII. 19.

N

NAbothi, Mart. excuſatio. XLVI. 18.
Nævi, ut vocantur, materni. XLVIII. 54.
Nani omnes num rachitici fuerint. LVIII. 7.
Nannii, Petri, Profeſſoris olim Bononienſis P. Obſervationes. XIX. 38. XLI. 5.
aliæ illuſtratæ. XXI. 42.
Narcotica. De his quædam. VIII. 5. 7.
Naſi interni Septum in aliis aliter, etiam a primordiis, ſe habere nonnunquam, non eſt a Chirurgis ignorandum, & cur. XIV. 16.
ejus vitii, cum magnum eſt, quænam eſſe poſſint indicia. Ibidem.
quædam quaſi verrucæ, & tubercula glanduloſa obſervata. Ibid. 20.
Polyporum varia natura. Ibid. 17. 18. 20.
& quorum proprie polypoſa non ſit. Ibid. 17.
varia originis ſedes. Ibid. & 20.
cur ex Maxillaribus Sinibus facilius, quam ex aliis, oriantur. Ibid. 17.
de ratione exſcindendi polypos quædam. Ibid. 19.
Ulcera. Vid. Ozænæ.
Vulnera quædam mirifica, ad naſum referenda. LII. 41.
Naſi ſtillicidium diuturnitate perrarum. XIV. 21.
hæmorrhagia epidemica intra 24. horas lethalis. Ibid. 25.
hæmorrhagiæ quomodo cum viſcerum labe conjungantur. Ibid. 23.
num ab eroſo initio Sinus Falcis proveniant. Ibid.
fiunt aliquando e vaſis quæ immiſſo digito poſſunt comprimi. Ibid. 24.
Hinc felix Valſalvæ curatio. Ibid.
Inde colligitur magna interdum in nares tunc immiſſarum turundarum utilitas, exemploque confirmatur. Ibid. 25.
Ubi multo interior eſt apertorum vaſorum ſedes, quæ tentari poſſint. Ibid.
& quæ interdum, & cur non reſpondeant. Ibid.
hæmorrhagiis conſuetis non amplius redeuntibus, quid, & in quibus potiſſimum, agendum ſit. XXVII. 13.
Puris per naſum effluxus non facile e cranii cavea credendus. XIV. 22.
Nebelius, Dan. olim P. Prof. Marburgenſ. laudatus. XLVIII. 42.
Nephritis cur arthritidem ſequatur. XL. 3.
quomodo vel lethales convulſiones inducat. Ibid. & ſeqq.
Nervorum quorundam fibris interjecta pinguedo ſæpe obſervata. LXIX. 2.
& nonnunquam ſanguiferum vas, nec tenue, nec breve. LXX 10.
quid ex his poſſit argui. LXIX. 2.
Ganglia. De horum ſubſtantia aliquid obſervatum. XII. 14.
Conſtrictio quatenus paralyſim faciat. XI. 18. XXVI. 23.
Fibrarum quæ olfaciendo, audiendo, videndo inſerviunt, inter ſe comparatio. LXIII. 11.

Nervi Optici ubi inter ſe junguntur, num etiam permiſceantur. XIII. 7.
ſejuncti a quibus revera ſint obſervati. Ibid.
ea Obſervatio non obſtat, ſed favet Dan. Bernoullio. Ibid.
læſio intima neque ab oculorum, neque a cerebri ſenſibili vitio obſervata. LVI. 21. LXIII. 8.
alterius qui cæco oculo reſpondet, læſio non ſemper ſupra conjunctionis locum eſt manifeſta. XIII. 7. & ſeqq. LII. 30.
qualis tunc, & quouſque obſervata. Ibid. & LXIII. 6.
cum ea occurrit, non inde oculi marcor eſt repetendus. XIII. 11. LVI. 21.
poteſt cæcitas non ab ipſa eſſe; imo ipſa eſſe poteſt a cæcitate. Ibid.
Nervi Auditorii Portionem Mollem ex Calamo Scriptorio oriri, nec Zerbus, nec Varolius, nec Piccolhominus cognovere. XIV. 14.
ejuſdem utrinque tergemini in acuto auditu dubia eſt Obſervatio. Ibidem.
Nervorum Recurrentium inventio Galeno aſſeritur adverſus Clericum. XIX. 23.
ad Nervos alios, in viventium brutorum collo inciſos, aut ligatos quædam ſpectantia. Ibid.
Quomodo his, aut illis nervis inciſis, canes quidam vocem amiſſam recuperare potuerint. LII. 26.
Nervorum Par Nonum, an potius Quinctum linguæ afferat guſtandi facultatem. XIV. 32.
Brachialium compreſſio ab aneuryſmate cur torporem, doloremve non faceret. XXVI. 23.
Cruralium Poſteriorum uterque unus videtur; ſed eſt duplex. LXIX. 2.
Alterius eorum eroſio obſervata. L. 11. 55.
Nicholſius, Franc. ex Reg. Soc. Londin. laudatus. XXI. 20.
Niphi hallucinationes in anatomicis Ariſtotelis locis. XIX. 21. LVI. 4.
Nomina Partium Anatomicis uſitata num mutare expediat. LXVI. 14.
Noſocomia quo primum tempore fuerint inſtituta. Præfat. ad libr. 4.
In iis ob leviores morbos diutius cubare periculoſum. XX. 4. XLVII. 33.
Noveſius in iterando quodam Lôweri experimento quid cavendum ſibi exiſtimaverit. XIX. 32.
Nuckii hallucinationes. XXXVIII. 46. 50.
quaſi oblivio. Ibid. 59.
Nuptæ, ſi infœcundæ, magno ſæpe morbo obnoxiæ. XXXVI. 17. 18.
Nyctalopia utraque quomodo explicanda. XIII. 19.
quo ſigno a Myop. & Presbyt. vitio internoſcenda. Ibid.
Nympharum muliebrium uſus Dioniſianus confirmatur. XLVIII. 44.
In quadam, ſiniſtra nulla, dextera parva. LVI. 18.

O

Obſtetricum præpropera feſtinatio parturientibus multipliciter noxia eſt. XLVIII. 29. 30.
Occipitalis vena. De ejus ſectionum utilitatibus. II. 10.
Oculi membrana Semilunaris num a Vidio olim propoſita. XIII. 25.
in Unguem excreſcere eandem, Obſervatione confirmatur. Ibid.
membrana Pupillaris, ſi ante partum non evaneſcat, quæ mala afferat. LXIII. 11.
humorum Cryſtallini, & Vitrei ſedem cur olim Anatomici nimis introrſum contraherent. XIII. 15.
Oculo obverſantium culicum, aliorumve ejuſmodi ſpectrorum cauſa multiplex, ſive hujus variæ ſedes. XIII. 14.
De luce quæ preſſo oculo apparet, quædam. Ibid.
Oculorum interna inflammatio obſervata. XIII. 21.
externa. Vid. Ophthalmia.
Corneæ tunicæ ulcuſcula, albuginem, aut hypopyum mentientia, quomodo internoſcantur. XIII. 24.
Pupillæ dilatatio, aut conſtrictio quando morbus ſint, aut quando morbi effectus, diſtinguendum, & quomodo. Ibid. 19.
ab ortu occluſio unde eſſe poſſit. LXIII. 11.
Retina tota oſſea facta. LII. 30. 31.
Oſſificationes aliæ intra oculum inventæ. XIII. 9. 10. LII. 31.
Cryſtallini humoris peculiare corruptionis genus obſervatum. XIII. 15. 16.
vitia obſervata, quæ ad Suffuſionem ſunt referenda. Ibid. 15. 17. 18.
opacitas ab ejus aquæ defectu, aut imminutione. Ibid. 14.
De oculi Procidentia quædam. Ibid. 20.
Oculorum cur tot ſint morbi. XIII. 29.
& tam facile accidant. LXIII. 11.
quidam morbi quomodo levati ſint. XLVI. 9.
Vulnera quædam cur ſtatim lethalia. LII. 40.
per quæ nihil, niſi Aqueus humor effunditur, poſt ea perfectam viſionem eſſe poſſe, qui vere olim affirmaverint. LII. 40.
num etiam poſt ea, per quæ omnes humores effunduntur. Ibid.
num Cryſtallinus præſertim rurſus gignatur. Ibid.
quinam ante Burrhum, & poſt Burrhum id crediderint. Ibidem.
Oculorum orbitæ inflicta vulnera quam facile poſſint ad cerebrum pervenire. LI. 58.
perveniſſe, unde conjiciatur, & quam utiliter. Ibid.
exempla eorum complura. Ibid.
Odoramenta quæ quibus ægris conveniant, aut non. III. 12. IX. 6.
quænam eum quoque qui olfactu carebat, affecerint. IX. 7.
Oederus, Georg. Chriſtianus, laudatus. III. 17. XIX. 32.
Oeheme, Jo. Bened. Godfr. laudatus. XIII. 5.
Œſophagi cartilaginei facti quis primus facile Obſervator. XXVIII. 15.
hujus vitii num cauſa ſit potus aquæ fervidæ. Ibid.
etiam oſſei facti exemplum ſine impedimento deglutitionis. Ibid.
Oleum amygdalar. dulc. in peripneumonia interdum noxium. XXI. 26. 44.
Olfaciendi vis utraque in nare haud æque vigentis quædam a primordiis cauſæ animadverſæ. XIV. 16.
Omentum cur in aſciticis plerumque corruptum. XXXVIII. 36.
quibuſdam gravidis in tumorem contrahi, quis ante Ruyſchium indicaverit. Ibid. 46.
tumores omenti quomodo interdum, preſſi, dolorem excitent. XXXIX. 23.
Ophthalmiæ cauſæ interdum pro effectibus perperam accipiuntur. XIII. 21. 23.
graviſſimæ exemplum ab adhærente ad Corneam muſcæ ala vix tandem animadverſa. Ibid. 23.
de quibuſdam ad ophthalmiam curandam, arcendamque attinentibus. Ibid. 24.
podagra ſuperveniente, curata. LVII. 9.
Opii major doſis nonnunquam nihil, nonnunquam contrarium efficit ac minima. VIII. 5.

cau-

cautus uſus utilis adverſus quaſdam epilepſias. IX. *6.* 7.
adverſus quandam pulſuum raritatem, & inæqualitatem. Ibid.
adverſus periodicos paroxyſmos hyſtericos. XLV. 17. & ſeqq.
ɔium quomodo augere orthopnœam quandam potuerit. XV. 7.
s. Vid. Frontis. Hyoides, Sphenoides. Temporum.
ſſa mollia facta qui primi obſervaverint, & curaverint. LVIII. *6.*
qui primi, eorum ſtructuram tunc per anatomen examinaverint. Ibid.
ea ut varia deprehenſa ſit. Ibid. & 7.
de cauſis harum varietatum conjecturæ. Ibid. & LXVIII. 4.
num huc ſpectent rachiticorum puerorum oſſa. LVIII. 7.
ſſium excreſcentiæ & tumores. Vid. Exoſtoſ. ankyloſes. LXIX. 12.
caries interdum eſt ſine fuſco prodeuntis materiæ colore, & quomodo. LV. 18.
num poſſit eſſe aliquando ab internis oſſium ipſorum aneuryſmatibus. LII. *39.*
excavationes ab adſitis aneuryſmatibus quando primum ſint animadverſæ. XVII. *3.*
fracturæ interdum videri poſſunt quæ nihil ſint niſi epiphyſium ſejunctiones. LVI. *34.*
ſſium fractorum calli incipientis, aut perfecti tempus cur pro certo nequeat definiri. LVI. 28.
unde ſit, quod alii callum oſſe firmiorem eſſe, ajunt, alii negant. Ibid. *29.*
ſſium in articulis, dum moventur, crepitus ab humectatione, an potius ab exſiccatione ſit. Ibid. 34.
unde eſſe poſſit crepitus in articulorum inflexilium quibuſdam ſanationibus. LXIX. 12.
ſſium præter naturam generatio, ſive oſſificatio. Vid. Aortæ. Arteriarum vitia. Bronchia. Cerebri Dura Meninx, & Falx. Cor. Lien. Oculorum. Pleura. Spinalis Medullæ Arachnoides.
quæ ex his vera ſint oſſa, & quomodo a non veris poſſint, aut non poſſint diſcerni. XXV. *9.* XXVII. 20. & ſeqq.
quorum generatio, aut ſaltem incrementum videatur poſſe impediri. XXV. *9.* XXVII. 30.
ſſium, ſive Oſſei ſucci recentes quaſi effuſiones obſervatæ. XXVII. 4. LVI. 21.
apud quos difficilius poſſint harum aliquæ explicari. XXVII. 4.
Ovaria cur ſæpius adeo mulieribus, quam cæteris fœminis, tumoribus, & vitiis aliis affecta ſint. XXXIX. *38.*
eorum uſus ad generationem non tamen propterea negandus eſt. XLVI. *31.*
quomodo ſcirrhoſa illa, & tubæ imperviæ eſſe aliquando poſſint in puerperis, imo & in gravidis. Ibid. 28.
in illorum veſicularum humore corpuſculum candidum fuit non fœcundationis indicium, ſed morbi effectus. Ibid. 30.
Ovariorum prorſus deficientium rariſſima Obſervatio. Ibid. 20. 22.
alterius dumtaxat. LXIX. *16.*
tumoris librarum 24. Obſervatio. XXXIX. *39.*
de Ovariorum, & vicinarum Partium hydropis, aliorumve tumorum indiciis. XXXVIII. *59.* *64.* & ſeqq. XXXIX. 40.
Vid. etiam Hydropes Saccati.
qui eos olim, & poſtea obſervaverint. XXXIX. 40.
& in iis pilos. Ibid. 41.
horum Obſervatio. Ibid.
Quid ſint parvæ quaſi glandulæ carnoſæ, ab Ovariis nonnunquam per petiolum pendentes. XLIII. 21.
Ozænæ. De harum etiam in Maxillaribus, & Frontalibus Sinibus curatione. XIV. 22.

P

PAawii duæ quædam permiræ alioquin, Obſervationes quomodo poſſint explicari. XXXVIII. 47.
Pacchioni glandulæ dictæ, olim notæ. VIII. 2. *3.*
Pagliarinus, Thyrſus J. C. & Canonicus Ferrarienſ. laudatus. XXIV. 24.
Paitonus, Jo. Bapt. ex Bonon. Inſtit. Sc. Academia, laudatus. XLVI. *31.*
Palato fiſſo nati infantes quomodo ſervati. XLVIII. *60.*
Pallas, Aug. Frideric. laudatus. XLII. *35.*
Palſinius laudatus. XIV. 17. 22. LVI. 27.
Ejus quædam prædictio num certa. XLVI. 8.
Palpebræ. De harum glandulis ſebaceis quædam. LXIII. *6.*
Panaroli lapſus. XXXI. *16.*
Pancreatis vitia quomodo eſſe diuturni, aut aſſidui vomitus cauſa poſſint. XXX. 8. & ſeqq.
nec tamen ſunt ſemper. XXX. *9.*
tumores cur raro percipiantur manu, & unde eorum ſigna petenda. Ibid. 11.
Papen, Chriſtoph. Henr. Medicus Gottingenſis, laudatus. XLIII. 14.
Paracenteſis in aſcite quomodo a natura fuerit præmonſtrata. XXXVIII. *32.* & ſeq.
& quomodo præmonſtratum, partite eſſe inſtituendam. Ibid. *33.*
cur deinde Medici per umbilicum inſtituere omiſerint. Ibid.
raro felix. Ibid. *32.* *45.*
ab Eraſiſtrato, improbata a Celſo defenſa: & cur. Ibid. *31.*
quid cavendum cum Celſo ſentientibus. Ibid.
quid Recentiores addiderint. Ibid. *33.*
num poſt illam, & ob illam inteſtina, & peritonæum inflammatione, & gangræna corripiantur. Ibid. *31.*
Paræi hallucinationes. VIII. *26.* XXVII. 24.
in ejus celebri quadam Obſervatione quæ difficultates occurrant. XXIV. *36.*
Paralyſis artus ſuperioris cur facilius tollatur, quam inferioris. XI. 10.
ipſa, & convulſio quomodo ſimul in eodem membro eſſe poſſint. X. 15.
Paralyſis a convulſione explicationes plures. XI. 18. 20.
a cauſa in celluloſis nervorum telis poſita explicatio cui difficultati obnoxia ſit. Ibid. 20.
Paralyticis membris quando, & quæ externa remedia periculoſe adhibeantur, aut non. Ibid. 21. 23.
Paraphrenitis. De ea quædam. VII. 14. LIII. *6.*
Paraplegiæ, cum phænomeno haud vulgari conjunctæ hiſtoria. LIII. 23.
Parotides glandulæ induratæ, quam feliciter interdum ſanatæ. L. 27.
Parotides dicti tumores quales ſint, conjicitur. Ibid.
convaleſcentibus nonnunquam oriuntur. Ibidem.
Partus. Non brevi ante hunc tempore aquarum ex utero effuſio innoxia obſervata. XLVIII. *9.*
num ſemper verum ſit novum cogitatum de ſede tunc illarum aquarum. Ibid. 10.
quæ noxæ in mulieribus ab intempeſtivis in partu conatibus relinquantur. XXXIX. *38.*
& quæ cito accidant. XLVIII. *29.* *30.*
Partus antea ſemper felicis, poſt vexatum autem a Chirurgo uterum ſemper infelicis Obſervatio. Ibid. 41.
difficilis, cauſæ variæ. Ibid. *39.*
remedium fortuito cognitum. Ibid. 41.
dolorum convulſivorum, partui adverſantium, curatio. Ibidem.

mortis

mortis poſt partum inexpectatæ, cauſæ quædam. Ibid. 30.
rupti in partu uteri caſus eſt frequentior, quam multi credunt. Ibidem.
ejus caſus cauſæ, & ſigna. Ibid. & 31.
mortuarum in partu, aut mox, miræ abdominis inflationes. Ibid. 45.
in partu laxari juncturas in pube, & ad os Sacrum, num ſit impoſſibile, nedum inutile. Ibidem.
eæ quam laxatæ inventæ ſint poſt partum non ita laborioſum. Ibid. 44.
Paſſeri, Dominicus, Medicus olim Piſaurenſ. Prim. laudatus. XXII. 7.
Paſta, Andreas, Medicus Bergomenſis, laudatus. IV. 22. VIII. 10. XVII. 26. 29. XVIII. 9. XXI. 20. XXIII. 18. XXIV. 22. 26. & ſeqq. XXXI. 18. XLI. 2. XLVIII. 29. LXIV. 9.
Patavini, & his proximi quare urinariis calculis ſint minus obnoxii. XLII. 17.
- Profeſſores. Vid. Fracaſtorius. Gaveſſettus. Victorius.
Patavinum Gymnaſium. De eo quædam. XXIV. 4. & Præfat. ad libr. 3. & Epiſt. Dedic.
Patinus, Carolus, Opuſcula ſua emendata, & aucta in duobus Voluminibus reliquit necdum editis. LVIII. 19.
quorum Opuſculorum ea quæ omiſit Papadopolus, indicantur. Ibid.
Patuna, Nicol. pridem Venetus Chirurgus, laudatus. XLVIII. 42.
Paluccii, Aloyſii, Marchionis, & Supremi Pontific. Copiar. Præfecti morbus, & diſſectio. XVII. 26. 27.
Pechlini hallucinatio. XII. 8.
Pecqueti experimentum quoddam, ad Circulationem ſanguinis attinens, ſine cautione quadam, ab ipſo omiſſa, non reſpondit. XIX. 30.
Pedrattus, Ignatius, Medicus Cremonenſis, laudatus. XXI. 43. LIII. 31.
Ejus Obſervationes. XXI. 43. & ſeqq. LIII. 32.
Penis ſub præputio materia num ex granulis prodeat coronæ glandis. XLIV. 2.
illam ab urethra non provenire, ſingulari Obſervatione confirmatur. XLVI. 20.
diſtentio quomodo ſequatur, ſi in veſica ſit aut urinæ copia, aut major calculus. Ibid. 10.
illius in cadaveribus variæ cauſæ. XIX. 20.
illius cauſa in vivis canibus, conſtrictis Carotidibus. Ibidem.
Penis in paroxyſmo ſuffocativo ferme incredibilis retractio. XVII. 26.
glandis in quodam deorſum pendulæ cauſa. XLVI. 9.
glandis flacciditatem poſſe cum reliqui penis diſtentione conjungi, confirmatur. Ibid. & 10.
Penis exciſio. L. 50.
Pericardium, qui aliquando defuiſſe tradiderint. XXIII. 17.
Unde deceptos, qui ſic putaverint. Ibid.
Ejus Malpighiana ſtructura obſervata. XXII. 10.
Inter ipſum, & cor num in vivis nullum ſit interſtitium. LXVI. 10.
ejus ad cor adhæſionis cauſæ. XXIII. 17.
Qui hanc primum, & deinceps, & quibus cum ſymptomatibus obſervaverint. Ibid. 18.
Ejus humorem qui primus memoraverit. XVI. 42.
Is certe aliquando per ſe rubet. XLIV. 3.
Fallaces ejus naturæ inquirendæ modi. XVI. 44.
Pericardii hydropem num Avenzoar, an potius Galenus primus memoraverit. Ibid. 20.
rariſſimus eſt per ſe ſolus; frequens cum aliis junctus. Ibid. & XX. 34.
ſolius Obſervationes aliquot. XVI. 21. 22. 24. 43.
unde ſit difficultas ejus ſigna ſtatuendi. Ibid. 20.
horum perquiſitio, & examen. Ibid. 22. & ſeqq. 39. & ſeqq. XVII. 28. XXXVII. 11. 14. XLV. 10.
quatenus poſſit parvos, debileſque pulſus facere. XXIV. 14. 15.
& quatenus tuſſim. XVI. 45.
non ſemper ſit ſenſim. Ibid. 41. 42.
ejus cauſæ. Ibid. 44. XXV. 15. & ſeq.
ejus aquæ varietates. XVI. 44.
Pericardio innati tumores cur alias cum aliis ſigni[s] obſervati. XXIII. 23.
Pericardium. Intra hoc effuſum ſanguinem qui ante[a] memoraverint. XXVI. 26. 28. XXVII. 1.
quot ex Partibus illuc poſſit effundi. XXVI. 27.
& ex quibus faciliter: ex qua autem, quomodo inquirendum. Ibid. 26. 27.
ea ibi hæmorrhagia, reſpectu tot aliarum modica, cur tanto citius, quam hæ, occidat. Ibid. 18. LXIX. 5.
Perinæi ſectio ad urinam ſuppreſſam emittendam XLII. 36.
in calculoſis, ut urina minus moleſte defluat, an a Zecchio inventa. Ibid.
Peripneumonia num ut plurimum a dextris, rarius a ſiniſtris. XX. 65.
veræ minus obnoxii ſunt obeſi. Ibid. 10.
in gravidis cur periculoſior. Ibidem.
in ea ſanguis ſæpe quidem eſt concreſcens, aut cum polypoſis concretionibus; non tamen ſemper. Ibid. 14. XXI. 34. 35.
qualis appareat pulmo. Vid. Pulmones inflammati.
Peripneumoniæ ſæpe ſe addunt thoracis, & pericardii hypropes & quomodo. XX. 34. XLV. 16.
non raro ſoporoſæ affectiones. VI. 11. & ſeqq.
quomodo & delirium. XXI. 7.
nonnunquam nullus videtur dolor. XX. 4. 30. & cur. XXI. 7. 8 & ſeqq.
unde alias ſit dolor pungens, inquiritur. XX. 10. 38. 40. 42. 44. 46. 48. 50. 52. 54. 57.
nonnunquam febris minus acuta. Ibid. 4. 26. 27. XXII. 10. 11.
decubitus multo ſæpius in affectam, quam in ſanam partem, facilior. Ibid. 42.
diarrhœa ſuperveniente, quando metuendum, aut ſperandum ibid. 10.
a nimiis ſanguinis emiſſionibus quid timendum. Ibid. 23.
Peripneumoniæ lethalis, inter Monachas præſertim graſſantis, hiſtoria. XXI. 26. & ſeqq.
Peripneumoniæ crebræ quas pulmonum, & cordis læſiones, ut hujus aneuryſmata, poſſint inducere, & quomodo. XXI. 5. 34.
nothæ, ſub ſpecie levis catarrhalis affectionis latentes, at pernicioſiſſimæ, non per eadem in omnibus ſigna ſuam inſidioſam indolem oſtendunt. Ibid. 10. & ſeqq.
Earum exempla quædam, & de earum ſignis adhuc inquirendis. Ibid.
Peritonæum. Vid. Herniæ.
Peritonæi membranam externam qui negaſſe dicantur, nec negaverint. XLIII. 8.
num faciat perpetuum tubum, & tunicam Vaginalem. Ibid.
non perforari a vaſis Spermaticis, quis olim docuerit. Ibid.
Peritonæi hydrops a quibus olim conſpectus. XXXVIII. 46. & ſeqq.
a quibus deinceps & nomen, & illuſtrationem acceperit. Ibid. 49. & ſeq.
a quo primum agnitus in vivente. Ibid.
a quibus ſuperiore ſæculo non inter laminas peritonæi, ſed inter hoc, & muſculos abdominis ſit obſervatus. Ibid.

quæ

quæ cauſæ hujus morbi eſſe videantur. Ibid. 53. & ſeqq.
cauſæ ob quas creditur mulierum proprius. Ibid. & 54.
aliæ ad has neceſſario adjiciuntur. Ibid. & 55.
unum ejus in virili ſexu exemplum. Ibid. 59.
ejus aqua cum fœtens, aut erodens fit, nec ſemper a mora, nec ab hac ſola fit. Ibid. 56.
quomodo ingenti ſæpe copia fit, & nonnunquam gelatinæ inſtar, aut glutinis. Ibid. & 57.
num quotieſcunque abſumpti viſi ſunt abdominis muſculi, abſumpti revera fuerint. Ibid.
Peritonæi hydropis ſigna. XXXVIII. 58. 59.
ſatis quidem faciunt ad hunc hydropem, niſi forte nimis progreſſum, internoſcendum ab aſcite. Ibid.
ſed non ſatis ad internoſcendum a quarundam aliarum Partium hydrope. Ibid. 59. 60.
num in hoc hydrope nunquam protuberet umbilicus. Ibid. 59.
ad complures ſæpe annos perfertur hic morbus. Ibid. 56. 58.
adverſus ipſum qui primi paracenteſim, & cur propoſuerint. Ibid. 61.
quæ poſtea ſint exceptiones additæ. Ibid.
quæ addendæ. Ibid. 62.
Pes quomodo nihil, niſi certo loco, ſentiret. L. 12.
Peſte extinctorum cadavera vel poſtquam refrigerint, num incidi tuto poſſint. XLIX. 32.
Peticulæ tum ſoluto, tum coagulato ſanguine provenientes. Ibid. 22.
Petitus, Franciſcus, ex R. Sc. Academ. Pariſienſi. Ejus cuidam circa aquam Cryſtallini humoris diſſenſioni ſatis fit. XIII. 14.
Petitus, Jo. Ludovicus, ex R. eadem Academia laudatus. XVI. 13. XVII. 29. XXXIV. 26. XLVIII. 60.
Petſche, Jo. Zachar. laudatus. XXII. 26. XXX. 8. XXXIV. 15. XLIII. 37.
Petz, Guil. Chriſtoph. Medicus Marckſcheinfeld. laudatus. LI 48.
Peyeri, Jo. Conr. levis hallucinatio. XXIX. 4.
Peyerus, Jo. Jac. laudatus. XXVIII. 4.
Philotheus. De ejus quodam loco in quo Galenus citatur, ſuſpiciones. XXV. 14.
Phrenitis, & alia cum febre deliria in aliis ſunt ab aliis cauſis. VII. 8.
in multis tamen a copia ſanguinis in vaſis meningum, & ab aqua ad has effuſa. Ibidem.
in quodam ægro prænunciata fuit a falſa auditione organorum pneumaticorum. Ibid. 16.
Phthiſis ingenitæ quæ initia ſint in pulmone conſpecta. I. 2. XXII. 19. 20.
non ingenitæ origines variæ. XXII. 20.
etiam ex deſtillatione a capite, & quomodo. Ibid. 26.
quam deſtillationem quomodo Mercurialis, & Gavaſſettius alio averterint. Ibidem.
ſcrophuloſæ quæ ſint indicia. Ibid. 18. 19.
quomodo potio frigida in æſtuantibus phthiſim inducat. Ibid. 20.
phthiſi obnoxiis quibuſdam prodeſt vehemens, quæ alios lædit, pulmonum exercitatio. Ibid. 13.
Phthiſicorum ſputa ab Hippocrate cur per aquam marinam, aheno contentam, explorarentur. XXII. 28.
quomodo ea exploratio ſit inſtituenda. Ibid.
ea per aquam, aliaque per ignem exploratio ad prognoſim eſt, non ad diagnoſim, propoſita. Ibid.
qui Veterum ad diagnoſim improbaverint, & qui uſi ſint. Ibid. & 29.
Phthiſicis non omnibus equitationem convenire, qui docuerint. XXII. 13.
quibuſdam utilia quædam narrata. Ibid. 28.
qui, & quando, & quam difficile, raroque ſanentur. Ibid. 30.
Phthiſis interdum curata creditur quæ phthiſis non fuit. Ibid. 27. & ſeqq.
inchoatæ, aut certe conſimilis phthiſi affectionis felix abſolutaque curatio. Ibid. 31.
ſe lui Venereæ adjungentis exempla. Ibid. 11.
Phthiſicos auſtrina ſæviente conſtitutione, plerumque perire ſolitos Valſalva adnotavit. XXII. 15.
pulmones ſuperiore potiſſimum parte vitiatos in phthiſicis idem invenire conſueverat. Ibid. 13. & ſeqq.
unde id accidere potuerit. Ibid. 47.
Eorum quidam multum, quidam vix aliquid ſanguinis in pulmonibus, & vaſis habent. Ibid. 20.
alii cur exſuccis pulmonibus, alii pure oppletis, moriantur. Ibidem.
In eorum thorace quis vel olim aquam invenerit. Ibid. 17.
num ea a dextris tantum reperiatur. Ibidem.
Phyſica quædam phænomena quæ videntur ad Medicinam faciendam inutilia, aliquando utilia reperta ſunt. XIII. 22.
Phyſiologiæ neceſſitas ad abditiſſimos morbos internoſcendos. XVIII. 12.
Piccolhomini, Archang. dogma de profundis capitis doloribus non ſemper verum. I. 7.
altera de coſtarum numero hallucinatio. V. 10.
Piella, Paulus, Medicus olim, & Chirurgus Bononienſis, laudatus. XXII. 27. LIII. 14.
Pili in tumoribus obſervati. Vid. Tumores.
Pilorum fere omnium defectus ſine ullo genitalium vitio. XLVI. 2.
Pinealis glandula. Vid. Cerebrum.
Pinguedo nimia cur non corrigat in corporibus acriora, quæritur. XXVII. 3.
in ejus minimis particulis tumultuarius motus poſt mortem viſus. XXXI. 5.
aptiſſima eſt ad croceum a ſero ſanguinis colorem trahendum. XXXVII. 8.
Pinguiorum thorax multo minus cavi habet. XXVII 2.
unde id, & cur illi prorſus ſupini difficile cubent. Ibid.
unde faciles in ipſis vaſorum diſruptiones, & eroſiones, Ibid. 3.
cadavera putredinem citius conceperunt. Ibidem.
Piſces, in ſanguine aereas bullas habentes. V. 22.
Piſo, Homob. Prof. olim Patav. laudatus. XIX. 30. XXIV. 15.
Piſonis, Caroli, doctrina quædam in parte defenditur. VI. 15.
Pitſchel, Frid. Lebegott, laudatus. XII. 8.
Pituitarii Sinus Sphenoidæi diviſi inventi, non in dexterum, & ſiniſtrum, ſed in ſuperiorem, & inferiorem. LXIII. 13.
Eorum, & Maxillarium defectus, reliquis ſupplentibus, obſervatus. XXI. 29.
& Frontalium. LII. 12. 30. LXIII. 13.
in his vermes, & de hujus morbi curationibus. I. 8. 9.
Placentæ uterinæ varii morbi obſervati. XLVIII. 18. & ſeqq.
ab iis aut abortus, aut in abortu periculum. Ibid. 17.
in illa, ſimul cum fœtu excluſa, hydatis obſervata. Ibid. 13.
illius in hydatides mutatio ante fœtus excluſionem num ſæpius fiat. Ibidem.
de ejuſmodi in veſiculas mutationibus. Vid. Molæ.
Placentæ magnitudinem cum inviſibili embryone conjungi poſſe, confirmatur. XLVIII. 26.
quæ damna ob hujus rei ignorationem contigerint. Ibidem.

Placenta utero cur arctiſſime interdum adhæreat. Ibid. 29.
extrahenda ſit, an relinquenda, etiam ante hæc tempora, diu, acriterque diſputatum. Ibidem.
Placentinus, Jacobus, Primar. Prof. Patavin. laudatus. LXIV. 5. 6.
Plancus, Janus, ex Bonon. Inſt. Sc. Academia, laudatus. II. 16. VIII. 31. XIX. 44. XXIII. 9. 18. XXIV. 17. XXVI. 39. XXVII. 28. 30. XXIX. 16. XXXVI. 16. XLVIII. 61. L. 37. LII. 26.
Ejus Obſervationes. II. 16. XXVII. 28. 30. XLVIII. 62.
Plateri quædam minus probata. XIII. 19.
Platnerus, Jo. Zachar. pridem P. Lipſienſ. Prof. laudatus. XII. 11. XXXIV. 15.
Plempii aliqua minus probata. XIII. 20.
Pleuræ partes oſſeæ factæ. XV. 18. XXI. 19. 22.
Pleura inflammata viſa ſine dolore, aut ſine dolore pungente. XVI. 21. XX. 51. 52. & ſeqq. XLV. 16. LXIV. 3.
Ejus inflammatio, aut corruptio apud nos non ſæpe adeo ne cum pulmonum quidem inflammatione conjuncta reperitur. XX. 58. XXI. 39. 40.
Cum autem conjuncta cum ea reperitur; perraro ſine graviori pulmonum inflammatione reperitur. XX. 57. 58. XXI. 28. & ſeqq.
Quando vero ſine ea reperitur; aut eſſe videri poteſt, nec eſſe, & quomodo. XX. 58. 59. & ſeqq. XXI. 31.
aut ſi ſit; non inde ſolum videtur mors deducenda. XX. 57. 58. XXI. 28. & ſeqq. 41.
Pleuram ſæpe nigram in pleuriticis an, & quomodo perantiqui Medici invenerint. XXI. 31.
Pleuritidis ſigna quædam ſine pleuritide ſunt haud raro in peripneumonia. XX. 9. 33. 35. 39. 41. 43. 47. 49. 62. & ſeqq. XXI. 16. & ſeqq.
illorum cauſæ inquiruntur, & ratio tamen cur hæ non ſemper illa efficiant. XX. 10. 38. 40. 42. 44. 48. 50. 52.
Sedem qui Medici antiquiſſimi ſtatuerint in pulmone. XXI. 37.
qui per diſſectiones vel olim id confirmaverint, aut non. Ibid. & 38.
controverſia hæc num ſit in Praxi Medica nullius momenti. Ibid. 41.
Pleuritidis veræ nulla ſunt ſigna quæ nonnunquam in quibuſdam ſpuriis non fuerint. XXI. 46.
Sputa pleuriticorum cruenta quomodo explicata ſint, & quomodo plerumque explicanda. Ibid. 42.
Obſervatio pleuritidis, grumo ſanguinis fœtido per os ejecto, ſtatim ſolutæ. Ibid. 43.
& alterius ſic ſolutæ, rejecto lumbrico. Ibid.
qui primus, & qui poſtea huic ſecundæ ſimiles obſervationes ediderint. Ibid.
Quomodo veræ etiam pleuritides, atque adeo pleuripneumoniæ fieri a lumbricis poſſint. Ibid.
ejuſmodi verminoſæ pleuropneumonicæ Conſtitutionis deſcriptio. Ibid. 43. & ſeqq.
quando, & in quibus præſertim cavendum, ne ejuſmodi morbi, cum adhuc ſpurii ſunt, pro legitimis accipiantur. Ibid. 46.
Pleuritis num ut plurimum ſit a dextris, raro a ſiniſtris. XX. 65.
morbus erat olim apud Anglos rariſſimus, nunc frequentiſſimus. XXI. 21.
Plinii locus, ad Hippocratem ſpectans, quomodo legendus, inquiritur. XXVI. 25.
locus alter de ſcorpionibus num depravatus. LIX. 23.
alter de vermiculo in lingua canum per anatomen illuſtratur. VIII. 33. 34.
Plinii minoris locus de clavo inſanabili perpenſus. L. 61.
Plutarchus cur ſæpicule in Romanis rebus ſit hallucinatus. LIX. 39.
Podagra. Vid. Arthritis.
pediluvio accerſita, neque interdum ſine utilitate. LVII. 9.
de Podagra liber, tanquam incerti Auctoris Patavii editus, cujus ſit. Ibid. 6.
Pohlius, Jo. Chriſtoph. P. Profeſſor Lipſienſis, laudatus. XXXVIII. 8. XLII. 37. XLIII. 38.
Polenus, Jo. Marchio P. Profeſſor Patavinus, laudatus. Præfat. ad libr. 3.
Polypi naſi. Vid. Naſi.
cæteri. Vid. Aſpera Arteria. Inteſtina. Uterus.
Polypi in corde, & viis ſanguinis num plerumque ante mortem ſint. IV. 22. XVII. 29. XVIII. 9. XXIV. 27. & ſeqq. LII. 34. LXIV. 9.
Nimia in hoc affirmando facilitas quantum detrimenti Rei Medicæ, & Juridicæ attulerit. XXIV. 27.
Qui tamen ſint, aut non ſint excipiendi. XVII. 29. 30.
& cur omnes in cadaverum Obſervationibus ſint commemorandi. XXIV. 31.
A quibus Veterum ſint adnotati. IV. 23. XXIV. 22. & ſeqq.
a quo primum delineati. XXIV. 24.
a quo primum peculiaris eorum tractatio edita. Ibid.
a quibus recte pro falſis vermibus, & a quibus pro veris perperam habiti. Ibid. 25.
Num in apoplecticis ſemper ſint, aut ſaltem frequentiſſime. IV. 23.
num ſemper in dexteris cordis cavis majores. XVI. 17. XX. 26.
an plerumque. XXIV. 31.
quæ hujus diſcriminis ſint cauſæ. Ibid.
Quæ ipſis imputantur, aliter poſſunt explicari. Ibid. 7. 29.
Quæ non ſit, & quæ ſit eorum materia. Ibid. 26.
cavi, & tubiformes quomodo poſſint efformari. Ibid. 30.
Quædam circa propoſitam eorum diagnoſim animadvertenda. Ibid. 28. 29.
Polypoſæ materiæ, venas omnino fere obſtruentis, rara Obſervatio. LXIV. 9.
Pontedera, Julius, pridem Patavinus Prof. laudatus. VI. 14.
Ponticelli, Sylveſter, Comes, & in Aula Parmenſi Archiater, & Conſiliarius, laudatus. LXVII. 4.
Porcelli Indici linguam habent ferme totam affixam ad oris baſim. XIX. 44.
& epiglottidem perbrevem. Ibid.
Portarum in vena motus ſanguinis minus expediti indicia. XXXIX. 23.
Poterii duæ in cadaveribus Obſervationes, obſcuræ. XXVI. 28.
Preuſſius, Godofr. Beniam. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XLVIII. 55.
Preuſſius, Maximilianus ex ead. Academ. laudatus. I. 7. L. 53.
Procopii narratio de mirifico quodam vulnere per Anatomen explicatur. LII. 41.
Proſtatæ glandulæ aucta magnitudine urinam ſupprimi, qui obſervarint. XLI. 17.
& qui ejus dumtaxat excreſcentiis. Ibid. & ſeqq.
hæ qua ex ejus parte, & qua ætate incipere conſueverint. Ibid. & XLII. 11.
habendæne hæ ſint pro raris, & morboſis, an pro perpetua, & naturali particula. LXVI. 5. & ſeqq. & tota Epiſt. LXX.
non ſemper urinæ ſuppreſſionem, ſed ſtillicidium, aliaque inducunt. LXVI. 11. & ſeq.
num hæc cauſa hactenus ignotiſſima fuerit. Ibid. 12.
Proſtatæ calculorum Obſervationes, & in his quædam etiam minus recentes. XLII. 13. 37.
quæ illi damna afferre poſſint. Ibid. 37.

pro-

propria eorum ſigna adhuc quærenda. Ibidem.
de materia ex qua gignantur quædam. Ibidem.
Granula quaſi tabacci intra illam glandulam, aut ad illam, nec rariſſime conſpecta. XLIV. 20. & ſeqq.
Puerperarum morbi. XLVIII. 43. & ſeqq.
Pujatus, Joſeph Ant. pridem Patavinus Primarius Prof. laudatus. XXI. 43. XXXI. 20. XLI. 12. XLII. 12. LV. 16. LVI. 35. LVII. 8. LXV. 2.
Pulmonaris arteriæ orificium, loco trium, valvulis quatuor inſtructum. XXXIV. 15.
Ejuſdem, aut venæ dilatationum exempla quæ extant, conſiderantur. XXIV. 36.
Pulmonum quaſi deficientium exempla etiam antiqua, & cauſæ. XXII. 7.
Inter ipſos, & thoracis parietes ſitne ſpatium aliquod. XVI. 5.
Adhæſionem ad pleuram quis primus olim memoraverit. Ibid. 15.
qualis interdum, & quomodo occurrat. XXI. 24.
variæ a variis propoſitæ cauſæ quæ ipſam efficiant. XVI. 15. XXIII. 17.
alia cauſa additur. XVIII. 15.
tam frequens eſt, ut ſemper a morbo non ſit repetenda. XVI. 15. 16.
quæ tunc ejus cauſa probabilior eſſe videatur. Ibid. 16.
in tanta ejus frequentia cautelæ Chirurgis neceſſariæ. Ibid.
num ſoli pulmoni ſiniſtro nunquam accidat. XXII. 17.
Reſpirationi obſit, an non obſit, aliæ aliorum ſententiæ. XVI. 15. 16.
quarum non una conciliatio quæritur, ſed incaſſum. Ibid. 16.
quando obſuiſſe credita eſt, qua ratione id potuerit eſſe, conjicitur. Ibidem.
Pulmonum in facie poſteriore nigredo in pleriſque a quo olim animadverſa. IV. 13.
unde ſit. Ibid. XIX. 4. & ſeqq.
male a multis morbida creditur. IV. 13. 26.
Pulmonum ſiniſtri, interdum lobi duobus plures inventi, unus autem dexteri. XX. 41. 42.
lobus qui a dextris medius eſt, interdum ab ortu nullus inventus; ſemel jam diu emortuus. X. 19. LXII. 5.
Structura manifeſtior facta. XXII. 12.
Superficies quomodo alba apparere poſſit, cum non ſit. XIII. 3.
Senſus. XX. 62. & ſeqq.
An aer ſanguinem ſubeat per pulmones. V. 27.
Pulmones inflammati, quomodo ſoleant apparere. VI. 12. 13. XX. 21.
quis primus diſerte id dixerit. XXI. 28.
quomodo ſic fiant hepaticæ ſubſtantiæ ſimiles. Ibid. 20.
duri quot modis fiant. XV. 17. & ſeqq. & 24. XXI. 20.
Pulmonum nigræ maculæ in quibus obſervatæ. XXII. 9.
Tubercula quid in phthiſi indicet. Ibid. 18. 19.
quam varia contineant. Ibid. 19.
quomodo, & cur augeantur. Ibid.
ſintne ipſæ glandulæ Bronchiales præter naturam auctæ, & vitiatæ. Ibid. 21.
Ulcera interdum laryngis exulceratio mentitur: & quomodo internoſcenda. XV. 14.
Pulmonis quomodo ea pars rupta ſit quæ ſuberat coſtis integris; non quæ fractis. LIII. 34.
abſumpti qui vaſa intra thoracem hiantia invenerint. XXII. 7.
Hydrops proprie dictus. XVI. 33.
Pulmones. In iis oſſa interdum, nec parva, unde ſint. XV. 18.
In iis globus plumbeus duarum unciarum, ſine ullo ponderis ſenſu, hærens. XXI. 12.
In iis calculi, tophique unde, & ubi plerique fiant. XV. 19. 23.
Horum Calculorum qui Obſervationes collegerint. Ibid. 19.
qui primi eos obſervaverint. Ibid. 20.
quo numero interdum fuerint. Ibidem.
qua ſæpius, & qua interdum magnitudine. Ibid.
qua ſæpius, & qua nonnunquam conſiſtentia. Ibid. 21.
quibus ſymptomatibus, & num ſemper, etiamſi aſperi ſint, cum dolore non levi. Ibid. 21. & ſeqq. LXIV. 3.
quædam de eorum curatione. XV. 21.
cur ſæpe mortem afferant: & plura tamen contraria exempla. Ibid. 22.
Pulmones ipſi quomodo lapidei, aut tophacei fiant. Ibid. 23.
factorum indicia, & Obſervationes. Ibid. 25. 26.
Pulmonum in aqua ſubſidentium, aut natantium experimentum ad inveniendum, mortuus, an vivus infans editus ſit, antiquum non eſt. XIX. 45.
caute adhibitum, ex uſu eſſe poteſt. Ibid. & 48. LXIV. 4.
deceptionis in eo pericula, & vitandi hæc modus. XIX. 46. 47.
Pulſatio eſſe poteſt ſine aneuryſmate, & cur. XXXIX. 19. 20.
& aneuryſma ſine pulſatione, & quomodo. XVIII. 20. XLV. 26.
Pulſus. In horum differentiis nimis largi Veteres; nimis parci quidam Recentiores fuerunt. XXIV. 32.
Pulſuum raritas, & inæqualitas ab epilepticis inſultibus relicta. IX. 7.
cautoque opii uſu imminuta, & ſublata. Ibid.
raritatis inſignis exempla alia. Ibid. XXIV. 33. LXIV. 5.
etiam in altero dumtaxat carpo. XXIV. 33.
unde repetenda. Ibid.
raritas cum celeritate contra ac quidam negant, evidenter conjuncta in ægris aliquando occurrit. XXIV. 32.
frequentiæ, poſt pertinaces febres non attendendæ, veriſimilis cauſa. Ibid. 33.
inæqualitas aliquando unde. XXXV. 19.
inæqualitas, etiam inæqualis, & intermiſſiones num ſint polyporum ſignum. XXIV. 28. 29. 32.
intermiſſio num ſemper ſit, cum ſunt ulcera cordis. XXV. 19. & ſeqq.
intermiſſionis variæ attinguntur, & expenduntur cauſæ. XXIV. 19. & ſeqq.
quando illam juvet contemnere. Ibid. 20.
durities in ſenibus quando attendenda. Ibid. 33.
debilitatis, & parvitatis variæ attinguntur, & perpenduntur cauſæ. Ibid. 10. 12. 14. 15. 19. XXXI. 2.
vehementia, & vibratio tum in aneuryſmate, tum ſine aneuryſmate cauſæ inquiruntur. XXIV. 35.
peculiare vitium non ſemper vaſorum Magnorum dilatationem conſequitur. LXIV. 8.
privationis, variæ attinguntur, & expenduntur cauſæ. XXIV. 3. 4. 7. & ſeqq. & 12.
quid in quibuſdam aſphyxiis ſit mirabilius. Ibid. 9.
quid in quibuſdam agendum. Ibid. 8.
Puris in ſputis interdum agnoſcendi difficultas ex Auctorum diſcrepantia. XXII. 28. 29.
Pus in quibus interdum conficiatur ſine conſuetis ſignis. LV. 16.
ex effuſo ſanguine non fit. V. 3.
per nares effluens. Vid. Naſi.
colorans ſpecillum, non ſemper lethale. LV. 18.
Pus, aut puriformis materia, cujus origo non apparet, unde poſſit repeti. I. 13. V. 5. 13.
Pylorus. Vid. Ventricul.

Q

Queimaltzius, Sam. Theod. pridem P. Prof. Lipſienſis, laudatus. XIV. 16. LIV. 43. LXVII. 15.
Queſnyus, Fr. ex R. Sc. Acad. Pariſien. laudatus. LXVIII. 2.

R

Rachitis. De hujus cauſis. Vid. Spinæ diſtorſio. & LVIII. 7.
Ab hac num ſint pumiliones omnes, & nani. Ibid.
Ramazzinus, Bernardinus, Patav. olim P. Prof. Primarius, laudatur. III. 8.
Ejus morborum, & mortis cauſa conjicitur. Ibid.
Ejus Obſervationes quædam ineditæ. VIII. 29. IX. 8. XVIII. 16. & ſeqq. XXII. 11. XLI. 12.
Raucedo. De hac quædam. XIV. 33.
Raymannus, Jo. Adam. ex Cæſ. Academ. N. C. laudatus. XIV. 36.
Reaumurius, Renatus, pridem ex Reg. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. IV. 32. XIV. 7. XXXII. 4. XLII. 6. LIX. 26. 42.
Rectitudo Partium. Secundum hanc multa in corpore fieri, certum eſt; ſed perdifficile eſt recte explicare. VII. 12.
Rectum inteſtinum. Vid. inteſtina.
Reimannus. Jo. Adam. ex Cæſar. Acad. N. C. laudatus. XVI. 11. XXXIII. 12. XXXVII. 18. & Præfat. ad libr. I.
Reimarus. J. Alb. Henr. laudatus. LXVIII. 4. LXIX. 12. & ſeqq.
Renalis affectionis cum ſigna ſunt dubia, unde paulo minus dubia fieri poſſint. XL. 13.
Renum lethalis morbus, ob quorundam ſignorum defectum non agnitus, quibus ex indiciis conjici potuiſſet. XXX. 22.
Renum vitium, in veſicæ affectibus unde conjiciendum. XLII. 22.
quomodo explicandum. Ibid. 23.
quomodo per ureteres regredi ex veſica ad renes urina poſſit. Ibid.
Renum vitiatorum unicum ſignum nonnunquam obſervatum, acerbiſſimi dolores in ſcrobiculo cordis. XLII. 13. 14.
vel in graviſſimis vitiis non ſemel abfuit lumborum dolor. Ibid. 5. & ſeqq. 13. & ſeq. & 20.
cellulæ, quaſi urina plenæ, quo ſint referendæ. XXXVIII. 39. & ſeqq.
a quibus antea ſint obſervatæ. Ibid. 41.
earum examen. Ibid. 40. & ſeq.
quot modis eſſe poſſint cauſa aſcitis. Ibid. 41.
cicatrices quædam unde ſint. Ibid. 42.
Renum vermes. Horum Obſervationes, & de his indicium. XL. 6. & ſeqq.
Calculi quomodo facilius in obeſis, & heluonibus gignantur. Ibid. 5.
quomodo interdum nulla unquam dent ſui ſigna, aut hæc ceſſent. Ibid. 15. LVII. 12.
num ſint ſemper aut crocei, aut rubentes. XL. 16.
coralii forma obſervati, & explicati. LVII. 12.
in canibus reperti. XLII. 17.
quanto plus gravidis, & quomodo noceant. XL. 17.
de eorum remediis. Ibid. 16.
Renum uter exulcerationi, & calculis ſit magis obnoxius. XL. 13.
ſuperficiem in adultis adhuc loboſam qui viderint. Ibid. 19. & ſeqq.
qui ſimul graviſſimos lumborum dolores; aut alias pravas renum affectiones tunc adnotarint. Ibid.
hæc quadantenus explicandi conatus. XL. 25.
Renes inſolita longitudine, & ſtructura, & arteriarum origine. XXXVI. 23.
alter longiſſimus viſus, ſic erat ab innata magna hydatide. LX. 6.
alter cum pelvibus duabus. LXIV. 2.
ambo pelvis loco ſpongioſam habentes ſubſtantiam. XXVII. 28.
alterius morboſi quænam ſtructura apparuerit. XL. 18. 19.
alter altero major. IX. 18. XL. 12.
ejus rei cauſæ. XL. 14. 15.
altero, in ſuo officio ceſſante, num alter quoque ſemper ceſſet. XL. 15. XLI. 1.
Renum figura non ſatis bene aſari folio aſſimilatur. X. 19.
Renum duorum loco, unus inventus. XXV. 4. 5. XXXI. 25. XL. 14. XLVIII. 16.
unde tunc conjiciendum ſit, num alter a primordiis, an a morbo deſit. XL. 14.
quis a primordiis deeſſe, olim adnotaverit. Ibid.
poſterorum Obſervationes unici renis collectæ, in claſſes diviſæ, & perpenſæ. XLVIII. 16.
Reſpingerus, Jo. Henr. Medicus Baſileenſis, laudatus. XXXVIII. 50. 59.
Reſpirationem lædentium cauſarum diviſiones quædam ſecundum varias earum ſedes, & agendi modos. XV. 3. 17. & ſeqq.
cur eas cauſas Medici haud raro credant eſſe in thorace, cum ſint in ventre. Ibid. 11.
Reſpirationis difficilis quam interdum cauſam in quibuſdam mulieribus ſuſpicari poſſimus. XLV. 24.
cauſam eſſe paralyſim, ſigna aliquot. XV. 7.
glandulam pone Aſperam arteriam tumentem, cum diagnoſi. Ibid. 15. & 16.
cordis magnitudinem, & hanc multiplici ratione. XVII. 1. XVIII. 15. XXIV. 15.
Reſpiratio anhela, cum vix portio ſanguinis exigua per pulmones tranſire poſſet. XVII. 12. 13.
prohibita, quomodo etſi non omnem impediat per pulmones ſanguinis tranſitum, tamen cito occidat. XIX. 38.
Reverhorſtii hallucinationes. XXXVII. 16. & ſeq. 25. & ſeq.
Reuſnerus, Chriſt. Gottl. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XLII. 46. XLVIII. 42.
Rheumatiſmus num ab Arthritide diſtingui cœperit circa medium ſuperioris ſæculi. LVII. 16.
Illius raræ ſunt Obſervationes cum diſſectione conjunctæ. Ibid.
Sub ejuſdem larva quantum mali interdum lateat. Ibid. 20. 21.
Rhododaphnes venenum. Vid. Venena.
Richertzius, Georg. Frideric. laudatus. LXV. 9. LXVII. 2.
Rideux, N. ex R. Sc. Acad. Monſpel. laudatus. XLVIII. 13.
Rigorum quorundam periodicorum, quos calor non ſequebatur, curationes. XLIX. 29.
Rinaldius, Senenſis, Medicus olim Venetus, laudatus. XXII. 22.
Riolani hallucinationes. III. 22. VIII. 13, XXI. 31. XXIV. 23. XXVII. 34. XL. 25. XLII. 32. XLV. 24. L. 28.
diſſimulatio quædam, aut oblivio. XXVII. 32.
in iis quæ de prolapſu lienis ſcripſit, exceptiones quædam. XXXIX. 44.
Riſus ſardonii ex diaphragmatis vulnere quam vetuſta obſervatio. LIII. 6.
Ritterus, Albertus, ex Cæſ. Academ. N. C. laudatus. XXII. 7.
Riverius num in pleura corrupta credenda erraverit, & quomodo errare potuerit. XX. 56. 59. & ſeqq.

[R]oederus, Jo. Georg. ex R. Sc. Soc. Gotting. laudatus. XLVIII. 25. LXV. 20. LXIX. 15.
[R]olfinckii an hallucinatio, & hallucinatio. XXVII. 1. XXXVIII. 33.
[R]oloffius, N. ex R. Sc. Acad. Berolin. laudatus. LXIV. 14.
[R]oncallus Parolinus, Franciſcus, Comes, ex Bonon. Inſtit. Sc. Academia, laudatus. XXIV. 27. XXXVII. 38.
[R]oſa, Georg. Ludov. Medicus Iſenacenſ. laudatus. XXXV. 22.
[R]osén, Nicol. Archiat. & Prof. Upſalienſ. laudatus. I. 9. XIII. 5. LII. 37.
[R]oſtius, Jo. Carol. olim ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XXXVI. 24. XLIII. 13. 14.
[R]otula. Vid. Genu.
[R]ubei, Hieron. hallucinatio. XIX. 22.
[R]uctus a contrectatione cujuſcunque corporis partis. XLIII. 9.
[R]uminantium hominum Obſervationes primæ, & diſſectiones, quæ extant unicæ, ubi habitæ ſint. XXIX. 4.
circa utraſque variæ variorum hallucinationes. Ibid. & LXV. 2.
[R]utherfordius, Jo. Medic. Profeſſ. laudatus. LXI. 9.
[R]uyſchius. Ad ejus Obſervationes molarum addenda. XLVIII. 13.
Ejus locus explicatus. XXXIV. 17.
opinio, Obſervationibus non reſpondens. XLVIII. 39.
Ejuſdem interpretatio, & defenſio. XII. 11. LVI. 8.
hallucinationes quædam. XVII. 29. XXIII. 9. XLII. 6. XLVI. 25. XLVII. 32. XLVIII. 54. LI. 58.

S

SAchſii hallucinatio. LVIII. 6.
Salii levis hallucinatio. XIX. 31.
Samonici locus explicatus. XIV. 33.
Sanctorius. Ab eo Galeni experimenta quædam in arteriis repetita. XIX. 24. 30.
Ejus hallucinatio. Ibid. 30.
Sandenius, Henr. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXXII. 4. XLV. 13. XLVIII. 46.
Sandri, Jacobus. Bononienſ. olim P. Prof. laudatus. XXX. 9. LIV. 40.
Ejus Obſervationes. XXX. 9. XXXV. 8. XLIX. 33. LIV. 41.
Sanguifera vaſa in certis cadaverum partibus cur, & quando fortuito poſſint ſanguine magis eſſe diſtenta, aut inania. X. 18. XXVI. 34.
Sanguiferorum vaſorum diſruptiones cur facile in ſenibus contingant. II. 10.
& hyeme, & æſtate. Ibid. & III. 13.
& in repentinis temperiei aeris mutationibus. III. 13
quid tunc vitandum ab illis qui ſunt ei periculo obnoxii. Ibid. 12. 13.
cur illæ timendæ, cum melius homo ſe habere videtur. II. 23.
Sanguis. Ad ejus Circulationem pertinens experimentum. Vid. Pecqueti.
Multa circa emiſſi ſanguinis Obſervationes, harumque cauſas deſiderantur. XX. 21.
Polypoſam cruſtam in ſecunda, tertiave venæ ſectione imminutam apparere, bonum, an malum ſit, quam caute judicandum. XXI. 21. 31.
Magnæ mutationes & cruſtæ, & craſſamenti poſt primam venæ ſectionem, eæque tum in pejus, tum in melius animadverſæ, ægris tamen æque pereuntibus. XXI. 31.
Cruſtæ flavus color perículoſiorem inflammationem ſæpe indicavit. Ibid.
Serum albeſcens in quibuſdam febribus obſervatum. XLIX. 22.
Odor acidus ſæpe, & in quibus animadverſus. Ibid. 25.
Sanguis ex inciſa vena frigidus exiens obſervatus. Ibid. 26. & ſeqq.
Sanguine vel plurimum a naturali ſtatu mutato, nonnunquam ægri evaſerunt. XXXVII. 7.
Sanguis. In ipſo aer ſecundum naturam, & præter naturam. Vid. Aer. & Aereæ bullæ.
intra corpus effuſus, niger eſſe poteſt, & eſſe ab Aorta. XXVI. 26.
cur ſic effuſi, præſertim intra pericardium, longe minorem copiam, quam effuſi extra corpus, cita mors ſequatur. Ibid. 18. Vid. & Pericardium.
intra corpus effuſus, in pus non convertitur. V. 3.
a multo recens epoto humore fluidior. LIII. 26.
ejus in cellulosam ſubſtantiam effuſionem quis olim indicaverit. XXVI. 40.
Santorinus, Jo. Dominic. Protomedicus olim Venetus, laudatus. III. 2. IV. 16. 24. V. 17. 19. XVIII. 7. 25. XXVI. 36. XLV. 33. XLVI. 20.
Ejus ineditæ Obſervationes quædam. XII. 6. XVIII. 7. XIX. 50. XXVI. 11. 37. XL. 18. XLIII. 9.
Unus, aut alter locus minus forte accuratus. XIII. 7. XLV. 23. in fin.
Ejus defenſio. LXVI. 12. & ſeq.
Sanvitalis, Ant. Franc. S. R. E. Cardinalis, morbi, mors, & diſſectio. II. 9.
Sarpii inſtrumentum ad ani prolapſum. XXXIII. 7. 16.
de Sauvages, Franc. ex R. Sc. Societ. Monſpelienſi, laudatus. LIX. 14.
Saxoniæ, Herc. hallucinationes. IX. 8. 11.
Scabiem ſæpe excitantia animalcula quibus olim nota, & a quibus primum delineata. LV. 4.
num ab his tantum, illa fiat. Ibid. 5. 6.
vel ab his facta non ſemper eſt ſola externa curatione abigenda. Ibid. 7.
quando ſit, aut non ſit ſola illa curatione abigenda. Ibid. 4. & ſeqq.
a ſcabiei retropulſione graviſſima mala, & mors. XVI. 34. 35. XXXVIII. 22. XLI. 4. LV. 2. 3.
ea retropulſa quid in pluribus cadaveribus inventum ſit. LV. 2.
Scapula vulnerata, ſubjectus artus immotus ſervandus. LIII. 38.
Scardona, Jo. Franc. Medicus Rhodig. laudatus. XXXVII. 8.
Schacherus, Polyc. Gottl. P. Profeſſ. Lipſienſ. laudatus. XXXIII. 4. 15.
Scharſchmidius, Samuel, P. Prof. Berolin. laudatus. XL. 15.
Scheffelius, Chriſtian. Stephanus, laudatus. XXXVII. 49.
Schefflerus, Jac. Chriſtoph. laudatus. XXXVIII. 63.
Schelhammeri, hallucinationes. XIX. 55. L. 28. 30.
Scherbius, Jo. Georgius, laudatus. XXXVIII. 31.
Schlenckerus, Jo. Ehrenfr. laudatus. LXV. 15.
Schlichtingius, Jo. Dan. Medicus Amſtelodamenſ. laudatus. XIV. 25. XIX. 33. LIII. 22. LVI. 15.
Schlierbackius, Jo. Jac. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XLVIII. 13.
Schmidtius, Ern. Gottl. laudatus. IX. 19.
Schreckius, Frid. Theod. Medicus Lauffa Noric. laudatus. LIX. 14.
Schoberus, Gottl. Ruff. olim Archiat. laudatus. LIV. 13.
Schreiberus, Jo. Fredric. ex Acad. Sc. Imper. Petropolit. laudatus. XVI. 46. XVIII. 27. XXI. 48. XXV. 24. XLII. 32. XLIII. 3. & Præfat. ad libr. 4.
Schreyus, Volf Henr. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XVIII. 15.
Schulzius, Jo. Henr. pridem P. Prof. Halenſ. laudatus. Præf. ad libr. 4.
Ejus quædam hallucinatio. XXIV. 22.
Scirrhoſorum tuberculorum, per anguſtiorem pedunculum a viſceribus pendentium, quænam eſſe poſſit

poſſit origo. XXXIX. 36.
Scirrhus in ventriculo, aliiſque ejuſmodi partibus quomodo cauſa doloris ſit. XXIX. 7. XXXIX. 23.
de Scopulo, Jacobus, P. Prof. Patavin. laudatus. LII. 33.
Scorpiones neque tam crebri ſunt in Italia, ut Boerhaavio relatum eſt, neque tam rari quam Plinius videtur indicare. LIX. 23.
ſunt fere innocui in Italia. Ibid.
qui tamen nonnunquam in eadem, aut etiam Monſpelii mortem, aut graves noxas attulerint. Ibid. 24. & ſeqq.
num certa adhuc extent adverſus eorum ictus remedia. Ibid. 28.
Scorpionum noſtratium aculeum quis primus viderit perforatum. Ibid. 27.
quis veſiculam illi ſubjectam olim cognoverit. Ibidem.
Scrotum. In eo duo calculi. LXIV. 7.
Sculteti Ulmenſis hallucinatio. L. 28.
Segnerus, Jo. Andreas, P. Prof. Gottingenſis, laudatus. III. 17.
Sellularii artifices cur quibuſdam morbis obnoxii. XVIII. 4.
Semen maſculi num perveniat in Tubas Fallopp. XXVI. 14.
Seminalis carunculæ Sinus confirmatur. XXXIV. 8.
is an, & quando catheteri poſſit obſtare. Ibid.
Seminalia vaſa cur per Proſtatam traducantur. LXVI. 14.
Seminales veſiculæ num prorſus non deſint canibus. LXVI. 10.
Seminis receptacula uno in latere vitiata, quomodo ſemini, & receptaculis alterius lateris poſſint officere. XLVI. 6.
in eam rem Obſervatio. Ibidem.
Seminis in ſomniis effuſiones quomodo aliqui præcaveant. XLIV. 16.
Senac, Petrus, Archiater Reg. Gall. laudatus. XVI. 48. XVII. 27. 28. XVIII. 15. 36. XIX. 40. 44. XXI. 20. 21. 34. 40. XXII. 7. XXIII. 24. XXIV. 12. 17. 29. 30. XXV. 5. 20. 23. XXVI. 18. 26. XXVII. 18. 19. 25. XXXVIII. 8. 33. 43. XLIV. 2. XLV. 23. LIII. 27. LV. 7. LXI. 9. & Præf. ad lib. 3.
Senes cur plerumque macreſcant, cauſa quædam. XLIX. 19.
cur cerebri morbis ſint obnoxii, nova aliqua ex Anatome cauſa additur. III. 22.
decrepiti cur plura ingruentium chronicorum morborum ſigna negligant. XX. 34.
Sennerti explicatio loci cujuſdam Coacarum minus probanda. XXI. 39.
Sepulchretum. Vid. Boneti.
Sepulchrum in quoddam deſcendentes quibus cum ſymptomatibus extincti fuerint. XIX. 30.
Serausy, Franciſcus, Prof. Reg. Primar. Napolit. laudatus, X. 8. XLII. 45. XLVIII. 42. L. 26. LIX. 28.
Severini, M. Aurel. Obſervatio quædam intellectu difficillima. L. 12.
Silvatici, Jo. Bapt. libello de iis qui morbum ſimulant, deprehendendis quiddam addendum. XIII. 13.
Simſonus, Thom. laudatus. XXXV. 22.
Singultus Obſervationes duæ Bartholini illuſtratæ. XXIX. 3.
remedia duo, a Valſalva feliciter adhibita. Ibid.
Singultus in febribus cum peſſimis ſignis non lethalis Obſervationes. Ibid.
Sitis in quibuſdam hydropicis cur ante mortem remiſerit, aut ceſſaverit. XXXVIII. 9.
Slevogtii locus minus probandus. XLV. 13.
Solida humani corporis ad fluida quam parvam habeant rationem, non omnia ad id producta oſtendunt experimenta. XLIX. 19.
Somnus a cibo quomodo fiat. XXVI. 12.
Soporoſæ affectiones non raro cum peripneumonia conjunguntur. VI. 11. & ſeqq.
quomodo id fiat. Ibid. 16.
quomodo deliriis ſuperveniant. X. 18.
poſt illas affectiones aqua plerumque intra cranium invenitur. VI. 5. 15. & tota illa paſſim Epiſt.
ſed cum flava eſt, alias ſimul affectiones ſæpe facit. VI. 15.
cum aqua tamen non raro diſtenta ſanguine cerebri vaſa inveniuntur. VI. 15. 16.
Sphacelus an ſine prævia inflammatione, aut hujus ſignis ipſa viſcera poſſit nonnunquam invadere. XXXV. 19. & ſeqq.
Sphenoides os. Vid. Pituitarii Sinus.
Spigelii hallucinationes quædam. XXIV. 23.
Spina. Vid. Vertebræ.
Spinæ diſtorſio non ſemper, ſed multo ſæpiſſime cujuslibet gibberis cauſa eſt. XXVII. 31. 32.
quis primus eam diſtorſionem pinxerit. Ibid. 32.
& quis primus olim plures vertebras tunc in unum os ſæpius redigi, animadverterit. Ibid. & LVI. 36.
cauſarum ejus diſtorſionis duo genera illuſtrantur, & utrum ſit præferendum, oſtenditur. XXVII. 33.
quomodo ſæpius diſtorſio in ſerpentis modum fiat. Ibid. 34.
concauſa eſt aliquando Aortæ aneuryſmatum, aliorumque ejus vitiorum. XXXVIII. 40.
Spinæ inflexio ad angulum recto minorem conſpecta. LXII. 11.
tubi prorſus deficientis Obſervatio. XLVIII. 48.
in eo tubo qui primus aquam præter naturam obſervarit. XI. 16.
qui facili id obſervandi ratione uſus ſit. Ibid.
videndum tamen, & quomodo, nequando ſit ſecundum naturam. Ibid.
unde aqua illa proveniat. XII. 9.
qua ratione etſi utrinque ſit, magis tamen alteri lateri obeſſe queat. Ibid. & ſeqq.
Spina ferme tota bifida obſervata. XLVIII. 50.
ipſa bifida, ejuſque aquei tumores quomodo fiant. XII. 9.
horum unus obſervatus, & deſcriptus. Ibid. 16.
cur rarius fiant ubi alioquin per ſe hiat os ſacrum. Ibid. 9.
cur ibi ſerius lethales. Ibid. 12.
horum tractatio cur a tractatione interni hydrocephali non ſit disjungenda. Ibid. 10.
num aliquid a Chirurgo in his audendum. Ibid. 12.
an huc attineant tumores a C. Bauhino, & Muyſio deſcripti. Ibid. 10.
num quidam Hippocratis locus. Ibid.
quis primus hunc morbum videatur obſervaſſe. Ibid.
quam frequenter obſervatus in quibuſdam regionibus. Ibid. 15.
falſæ de ordinaria ejus origine opiniones. Ibid. 11.
num ſæpe in eo vertebræ, & Medulla bifariam dividantur. Ibid.
perraro dumtaxat, & quando ab aqua in cellulis pinguedinoſis Duræ meningis deduci queat. Ibid. 12.
quando nonnunquam ſanabilis ſit. Ibid.
quid nervi ſint intra hos tumores ſæpe viſi. Ibid. 11.
unde paralyſes, & convulſiones ab his, præſertim apertis, tumoribus. Ibid. 12.
Spinæ bifidæ quinam Obſervationes collegerint. XII. 15.
quis accuratius de ea egerit. Ibid.
num quibus ea eſt, omnes contortis ſint pedibus. Ibid. 16.
num ad ipſam attineat quædam Obſervatio Stalpartii. Ibidem.
Spina Ventoſa. De hac quædam. LV. 17.
Spinalis Medulla. Ejus læſionum effectus, collati inter

ter ſe, difficile explicantur. LIV. 27.
Ejus meditullii corticalis hydropem quis viderit. XII. 11.
Ejus corpus præter naturam ferme uſque ad os Sacrum productum. Ibid. 16.
In ejus Arachnoide inventum os inchoatum. XXV. 9.
Splenica arteria quædam cur ſine flexibus inventa. XXXVI. 24.
Spoeringius, N. ex Reg. Svec. Sc. Academ. laudatus. XXXVIII. 24.
Spoerlinus, N. laudatus. XII. 6.
Spoletus, Franciſc. Primar. olim Patavinus Profeſſor, laudatus. VIII. 5.
Ejus amauroſis, & apoplexia unde. XIII. 12.
Sproegelius, Dieter. apud Berolinenſ. Medicus laudatus. LV. 26.
Sproegelius, Jo. Adr. Theodorus, apud eoſd. Anat. laudatus. V. 21. LV. 12. LIX. 5. 22.
Spuma ex ore epilepticorum non ſemper eſt e pulmonibus. IX. 6.
Sputa. Vide Puris. Phthiſis.
materiæ, pro catarrhali perperam acceptæ, ægros, & quoſdam Medicos decipiunt. XX. 40.
nigra a quibus vel olim obſervata. XXII. 21.
num a Bronchialibus ſint glandulis. Ibid.
cruenta in pleuritide quomodo explicanda. Vid. Pleuritici.
polypoſa, & ramoſa obſervata. XXI. 20.
a quibus viſa, picta, illuſtrata. Ibid.
quomodo, & ubi gignantur. Ibid.
quibus pro expectoratis vaſis pulmonaribus impoſuerint. Ibid.
num id genus ſputa Hippocrates deſignaverit. Ibid.
cum ſputis expectorati oſſiculi Obſervatio. XXII. 24.
unde hoc provenire potuerit. Ibid. 25.
Stalpartii hallucinationes. XXXVIII. 46. L. 56. 59.
Stancarius, Jo. Ant. Bononienſis olim P. Profeſſor, laudatus. XVII. 30. LXIV. 9.
Ejus Obſervatio. XVII. 30.
Stancarius, Victor. Franc. P. Prof. olim Bononienſ. laudatus. XXII. 28. XXXVII. 25.
Stegmannus, Ambroſ. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXXVIII. 35. XLVIII. 39.
Stehelinus, Benedictus, laudatus. LIV. 11.
Stenonius, Nicol. num a Veteribus dedicerit ſuum motus muſcularis, ob ligatam arteriam ceſſantis, experimentum. XIX. 22.
Stentzelius, Chriſtian. Godofr. P. Prof. Vitemberg. laudatus. XXVI. 40.
Steriles certe quædam præter papillam, & areolam nihil de mammis habebant. XLVI. 21.
Steriles ex fœcundis quæ ſæpe cauſa mulieres faciat. LXVII. 12.
Sterilitas num ab omento, os uteri comprimente fieri poſſit. XLVI. 14.
quid pro omento ſubſtitui poſſit. Ibid.
Sterilitatis indicia quædam ex cute. XLVI. 3.
cauſa in veſiculis ovariorum. XX. 7. 8.
cauſa in extrema obſervata uteri parvitate. XLVI. 20.
Sternothyroid. muſculorum Paris in quodam omnino deficientis Obſervatio. VIII. 12.
Sternum a ſiniſtris brevius, ut clavicula minus alta eſſet, in quodam inventum. X. 19.
Sternutationis noxæ. XIV. 26. & ſeqq.
Sternutatoria quando conveniant, aut non. IX. 6.
Steubius, Jo. Sebaſt. laudatus. LXV. 16.
Storchius, Jo. ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XXXIV. 19. XXXVII. 19.
Strabiſmi variæ indicantur cauſæ. XIII. 20.
in his quorundam oculi muſculorum paralyſim quis diu ante Plempium poſuerit. Ibid.
Strangulati. Vid. Suſpenſi.
Strangulata mulier, ore quamvis ſpumoſiſſimo, ſervata eſt. XIX. 36.
Strumæ num erumpant nunquam, niſi meſenterium ſtrumoſum ſit. L. 28. 29.
in quadam puella quomodo perſanatæ. Ibid. 27.
Struvius, Ern. Gotth. olim ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXXI. 22.
Stuartus Petrus, laudatus. XLVIII. 25.
Stultorum cerebrum durum obſervatum. I. 10. VIII. 14. 17. LXI. 8.
non tamen in omnibus totum. VIII. 17. 18. LXI. 8.
cur id, & quomodo, quadantenus inquiritur. VIII. 18. LXI. 8.
& ſæpe in iis glandula Pinealis vitiata. VIII. 14. 16. LXI. 2. & ſeqq.
Styloides proceſſus, ad os hyoides perveniens propemodum, obſervatus. LXIII. 13.
Subclavia in vena, & in Axillari, longa inſula. LXIX. 2.
Submerſi. Vid. Epiſt. LXIV. 4.
aquamne in ventriculo, Aſperave arteria habeant, an in neutro, qui primi obſervarint. XIX. 41.
experimenta in pluribus, variique generis animalibus, etiam quibus adhuc anaſtomoſes ad cor patebant, capta, & quid obſervatum. Ibid. & ſeqq.
in nullo eorum epiglottis depreſſa, aut larynx occluſa. XIX. 41.
variarum in variis aquæ in ventriculo, & pulmonibus Obſervationum cauſæ examinantur. Ibid. 43. 44.
methodus Dethardingii ſubveniendi ſubmerſis perpenditur. Ibid. 44.
num ferme nulla ſpes ſit iiſdem auxilio aliquo opitulandi. Ibidem.
Submerſorum cadavera quæ ad anatomen aptiſſima, & quæ ſecus. XIX. 40.
num illa ob aquam per cutis poros ſubeuntem, an potius ob intus explicantem ſe aerem turgeant, enatentque. Ibidem.
Sudor. Poſt hujus copioſi a frigore ſuppreſſionem, rotunda in lævibus internis corporis ſuperficiebus obſervata corpuſcula. II. 20. 21.
Sudorifica male credita Arabum inventum. XLIX. 20.
nimia hujus remedii in Acutis apud quoſdam averſatio. Ibidem.
Suffocati. Vid. Suſpenſi.
infantis recens editi diagnoſis ex pulmonibus. Vid. Pulmon.
quinam habeant in corde grumoſum ſanguinem, & qui ſecus. XIX. 10.
Suffocatio ab Aortæ anguſtia. Ibid. 50. & ſeqq.
Suffocativi paroxyſmi. Ad hos, alioſque ejuſmodi intercipiendos, ſolvendos, aut levandos quid valde, & prompte ſæpe profuerit, & cur. XVII. 27.
Suffocativo, non cephalico, affectu oſtenditur perimi homines in quibuſdam ſepulchris, & in halitibus ferventis uvæ, & in antro, canum dicto. XIX. 39.
Suffuſio membranea unde aliquando viſa ſit. LXIII. 11.
Suffuſionem præcedentia ſpectra multiplex ratio explicandi. XIII. 14.
Ad eam referenda Cryſtallini vitia obſervata. Ibid. 15. 17. 18.
Quæ ſuffuſiones, & cur, tardius matureſcant. Ibid. 18.
Suffuſioni obnoxiæ in una Familia omnes ſorores; nulli fratres. Ibidem.
Sulphur. Ab eo epoto noxæ, & quare. LV. 9. & ſeqq. & 12.
Sulzerus, Henricus, laudatus. LXII. 13.
Supercilii vulnera periculoſa, & cur. LI. 16. 40.
Surdi, auditum poſt multos annos recuperantes, num iterum omnes debeant voces, & loquelam addiſcere. XIV. 11.
Surditas ab ortu omnibus in una familia ſororibus; nullis fratribus communis. XLVIII. 48.
num, & quando ſequatur neceſſario Oſſiculorum Tympani, hujuſque Membranæ ruptio-

ptionem. XIV. 10.
Obſervatio ſecutæ oſſificationem membranulæ quæ Stapedem cum Feneſtra ovali connectit. Ibid. 11.
De aliis ejus cauſis. XIV. 15. XXI. 25.
Suſpenſi qui ad ſe redierunt, quid a conſtrictione laquei ſenſiſſe, retulerint. XIX. 36.
quibus remediis ad ſe redierint. Ibidem.
Suſpenſorum penis cur ſæpe tenſus. XIX. 16. 18. & ſeqq.
pulmones quomodo aliquando ſine copia ſanguinis, & ſpuma inveniri poſſint. Ibid. 9.
cerebri vaſa quomodo aliquando turgida, & diſrupta, alias autem contra, etſi externa capitis ſint plena. Ibid. 10. 15. 38.
& quomodo in collo quidam muſculi, cartilagines, vertebræ valde, aut nihil læſa. Ibid. 12. 14. 16.
Eorum cita mors neque a nervis, neque ab arteriis, neque a venis in collo obſtrictis. Ibid. 35. 36.
neque a fractis, aut luxatis ſummis vertebris. Ibid.
ſed ab univerſis quæ antea dicta ſunt, ſimul in collo compreſſis, & a conſtricta eodem tempore arteria Aſpera. Ibid. 37. 38.
rationes cur ſic cenſendum, & modus quo cita mors per ſoporem ſic inducatur. Ibid.
Supplicium hoc Latini melius expreſſerint dicentes laqueo gulam, an cervices frangere. XIX. 14.
Sutores cur ſint quibuſdam morbis obnoxii. XVIII. 4.
Swietenius, Gerardus L. B. & Cæſar. Archiatr. Comes, laudatus. II. 2. III. 12. IV. 33. VIII. 13. 14. 32. IX. 8. X. 3. XVIII. 15. XIX. 24. 31. XXX. 17. XXXV. 22. XXXVI. 6. 12. XXXVII. 13. 15. 32. 42. 46. 50. XXXIX. 45. XL. 6. XLVIII. 54. L. 14. LIV. 37. LV. 23. LXV. 2.
Sydenhamii quædam magis, aut minus probanda. XXI. 21. 38.
Sylvii, Jac. rara quædam Obſervatio explicata. XXXVI. 27.
Syncope aliquando aliud non eſt, quam apoplexia a cerebello. III. 27.
fit ex cordis tam convulſione, quam reſolutione. XXV. 13.

T

TAbacci pulvis, aut fumus num ſubire cranium poſſit. I. 8. 9. 15.
Tabarranus, Petrus, ex Bonon. Inſt. Sc. Academ. laudatus. XIII. 29. XXVI. 26. XXXIX. 20. XLVIII. 45. LVI. 35.
Tacconus, Cajetanus Prof. P. Bononienſ. laudatus. XXXVII. 16. XLIII. 3.
Targionius, Jo. P. Prof. Florentin. laudatus. II. 8. XVIII. 29. XXIV. 28. XXVIII. 13. XXXVI. 16. XXXVIII. 33. 64. 71. XXXIX. 41. XLII. 35. 42. LVI. 35. LVIII. 7.
Teichmeyerus, Herm. olim Frid. P. Prof. Jenenſ. laudatus. XLIII. 31.
Temporalem muſculum, cum opus eſt, quinam olim ex Italis incidere præceperint. LII. 12.
totum in tranſverſum inciſum fuiſſe, nullis ſecutis convulſionibus, quædam exempla. Ibid.
pugione maxima ex parte ab anterioribus retrorſum trajecti, ne ulla quidem accedente febre, Obſervatio. Ibid.
Temporum os. Vid. Styloides.
Teneſmus. Vid. Dyſenteria.
Terranei hallucinatio. XLI. 19.
Terror. Poſt ipſum cur ſanguis mittendus. IX. 6.
Teſtem tertium quid mentiretur in quodam. XLIII. 2.
Teſtis Vaginalem tunicam ad peritonæum non extendi, qui obſervarint. Ibid. 8.
ex ipſa, & Albuginea expreſſæ guttæ. Ibid. 16.
ſub Albuginea, tenuiſſima altera obſervata, proxime complectens ſubſtantiam teſtis. Ibid. 27.
adnatæ Albugineæ, aut pendulæ ab hac hydatides ſæpe obſervatæ. Ibid. 16. & ſeqq.
& quædam exigua tubercula, & qua parte ut plurimum, & quid hæc ſint. Ibid. 18. & ſeqq. uſq. ad 31.
teſtem inter, & epididymidem pinguedo in ſanis interdum obſervata. Ibid. 37.
Teſtes cur interdum ab inteſtinorum flatibus tumeſcant. XLIII. 40.
Eorum tumores alii ex aliis materiis fiunt, nonnullique fortaſſe ex intus innata pinguedine. Ibid. 41.
Horum unus perraræ magnitudinis viſus. Ibid.
Eorum magnitudo non raro eſt potiſſimum ex tunicis craſſioribus factis. Ibid. 42.
Tetanus. De hoc quædam. X. 3.
Thebeſius, Adam. Chriſt. ex Cæſ. Academ. N. C. laudatus. XVI. 44. XVIII. 15. XXXVIII. 19. 42.
Thoracis morbos ſeparandi difficultas, & hujus cauſa. XV. 1.
Thoracis hydrops non facilem habet diagnoſim. XVI. 25.
De hujus ſignis. XVI. 9. 11. 25. 27. 29. 33. 34. 36. & ſeqq. XLIII. 17.
num pathognomonicum ſit ejus ſignum gravior dyſpnœa repente excitans a primo ſomno. XVI. 11.
quis primus hoc ſignum propoſuerit. Ibid.
quomodo poſſit explicari. Ibidem.
Ab non multa in thorace aqua, ſed irritante, fieri difficiliorem reſpirationem, confirmatur. Ibid. 15.
Quomodo ab illa excitetur tuſſis. Ibid. 45.
Qui primi in humanis cadaveribus hunc hydropem obſervarint. Ibid. 33.
Miſſo in hoc morbo ſanguine, quid conſecutum ſit. Ibid. 30. 34.
Quomodo ſe hic morbus adjungat peripneumoniæ. XX. 34.
Thoracis inflammationes. In his ſanguis ſæpius ad concretionem vergit, interdum & ad fluorem. XX. 14.
In iis cito lethalis ſputorum ſuppreſſionis quæ ſint cauſæ. Ibid. 6.
Vulnera. Quando, & cur per hæc inſpirationis ope facilius humores educantur, intra thoracem effuſi. LIV. 11.
Thoraces, ob balenarias virgas, duriores quæ mulieribus detrimenta afferant. XXVI. 23. XXXVIII. 55. LVI. 17.
Thyroidæa glandula. De ejus unitate, canaliculis, & ſtructura quædam. L. 37.
De ejus morbis. Vid. Bronchocele.
Tinnitus. Vid. Auris.
Tita, Antonius, Botanicus Patavinus. Ejus mors, & diſſectio. III. 11.
Tittmannus, Franc. Fridericus, laudatus. XXI. 40.
Tonſillas exſtirpandi conſilium num dandum. L. 26.
Torres, N. Medicus Ser. Ducis Aurelianenſ. laudatus. XXIV. 7.
Trachea. Vid. Aſpera arteria.
Trewius, Chriſtoph. Jac. ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. IV. 15. XII. 10. 11. XIII. 18. XIV. 25. XIX. 48. XXIV. 28. XXVII. 19. XXXVII. 16. 17. 22. XL. 20. XLII. 33. 42. L. 6. 40. LVI. 35. & Præfat. ad libr. 1.
Treylingius, Jo. Jac. Prof. Prim. Ingolſtad. laudatus. XXXI. 26. XLVIII. 14.
Triangulares pectoris muſculi in quodam toti propemodum defuere. XLIII. 29.
Trichiaſis. Vid. Cilia.
Trillerus, Daniel Wilhelm. P. Prof. Vitemberg. laudatus. XX. 10. XXI. 40. 41. XXVIII. 15. XXX. 13. L. 16. & Præfat. ad libr. 4.
Triviſanus, Hieronymus, ex S. Patavino Medicorum

rum Collegio, laudatus. LXIV. 13.
Trombellius, Jo. Chryſoſt. Abbas General. Canonicor. Regular. Congreg. Rhen. laudatus. XXVI. 39.
Trombellius, Sebaſt. Antonius, Prof. olim P. Bononienſis, laudatus. Ibid. & IX. 11. XLVIII. 54.
Ejus Obſervatio. IX. 12.
Ejus de morbo, morte, & diſſectione quædam. XXVI. 39. 40.
Tubarum Fallopp. altera a primordiis medio in curſu deficiens, & ſolida. LXIX. 16.
occluſio, & cum ovariis concretio unde ſæpe accidat. LXVII. 12.
Ligamenta. Plexus in his nerveus jam ab A. 1706. primum fuerat in Adverſariis indicatus. XLV. 23. in fin.
Tubercula quædam parva quibus peritonæum, pleura, aut viſcerum ſuperficies ſæpe exaſperantur, unde ſint. XXXVIII. 35. & ſeq.
Tulpii hallucinatio. XLII. 32.
Tumores, Vid. Carpi, Cranii, Spinæ, Teſtium.
Tumores flatulenti, ſub cute circumſcripti, an dentur, & quomodo fiant. XXXVIII. 22. 25.
magni ex materia neque fluida, neque fluida facienda. L. 53.
cyſtici. Origo horum varia. XXII. 20.
de veſiculis interdum incluſis aliqua attinguntur. XXXVI. 9.
nattæ dicti, quæ præter vulgarem opinionem aliquando contineant. L. 19. 20.
horum compreſſioni quantum Valſalva tribueret. L. 19.
qui pilos in tumoribus, priſcis temporibus, & poſtea obſervarint. XXXIX. 41.
Tumores, ſanguinem continentes. L. 53.
ſingularis ille de quo Xenophon, & Plutarchus. Ibid.
ingens femoris, per ſe evaneſcens. Ibid.
quidam in equis, ligata vena ad eos pertinente curati, & quomodo. L. 54.
Tumoribus apertis, ſi puris plurimum continuo educatur, cur deliquium accidere ſoleat. Ibid. 53.
Tumorum glanduliformium etiam ubi glandulæ eſſe non ſolent, Obſervatores. LXVIII. 14.
horum toto corpore aut exterius, aut interius, aut utrobique exempla. Ibid. 12. & ſeqq.
Tuſſis, & febris comparatio. XIX. 53.
Tuſſis diviſiones quædam ſecundum varias cauſarum ſedes. Ibid.
exemplis illuſtrantur. Ibid. & ſeqq. & 57. 58.
quomodo inducatur a cauſis quæ in ventris viſceribus ſedem habent, & in ventriculo præſertim. Ibid. 57.
cauſam interdum in ipſo eſſe capite, demonſtratur. Ibid. 54.
quomodo excitetur ab auriſcalpio. Ibid.
Tuſſis convulſiva. XXVI. 36.
cujuſdam, ab aliis creditæ convulſivæ, cauſam quam Malpighius, & Lanciſius eſſe, cenſerent. XIX. 55.
Tympanites hydrops num ſæpius, & quatenus cum aſcite jungatur. XXXVIII. 21.
extra ventriculum, & inteſtina rarus eſt; ſed eſt tamen, & quomodo. Ibid. 24. & ſeq.
ortus in morbo etiam acuto, & quomodo. Ibid. 23
poſt chronicos, an per conſtrictionem, an per relaxationem fibrarum eſt explicandus. Ibid. & ſeqq.
De ejus diagnoſi, & curatione quædam. Ibid. 25.
Tympanum. Vid. Auris.

V

VAgina Uteri. Vid. Uteri.
Valcarengus, Paulus, Prof. Ticin. Prim. laudatus. XVII. 16. 27. XVIII. 24. XL. 14. XLI. 12.
Valerii Maximi locum quomodo præſtet legere. XXVI. 14.
Valleſii, Franciſci, hallucinatio. LI. 4.
Vallisnerius, Antonius, Eques, Prim. olim Prof. Patavin. laudatus. XXXVII. 42. XL. 26. LIX. 26.
peculiarem de Bilariis Calculis Tractatum optabat. XXXVII. 52.
Ejus Obſervationes ineditæ. X. 21. L. 27. 38. LVIII. 17.
Obſervatio quædam explicata. XLIII. 21.
ad aliam additamenta. XLVI. 8. 9.
Ejus morbus ultimus, valde attendendus, accurate deſcribitur. XXI. 13. 14.
Vallisnerius, Antonius, Eques, Ant. Equ. filius, Prof. P. Patav. laudatus. XXX. 7. XXXVI. 15.
Valſalvæ ingenuitas. XX. 30.
incredibilis ſciendi, & experiendi cupiditas. LV. 23.
Obſervationes. De his Vid. Præfat. n. 12. & Præfat. ad libr. 2.
Eaſd. Vid. paſſim initio fere omnium Epiſtolar. libror. quatuor priorum, aliaſque præterea alibi, ut Epiſt. V. 20. X. 12. 16. XIV. 19. XV. 9. XVII. 30. XX. 42. XXII. 20. 25. 28. XXIV. 5. XXIX. 3. XXXII. 6. 8. XLII. 4. XLIII. 42. XLV. 8. L. 6. 13.
Experimenta in vivis canibus. XIX. 20. 25. & ſeqq. 33. XXXII. 8.
& in avibus. LII. 26.
Valſalva quæ tentanda experimenta cenſeret circa cauſam apoplexiæ. IV. 3.
quænam in hydropicorum diſſectione quærere conſueſſet. XXXVIII. 7.
quid ſentiret de annulo abdominis, & proceſſu peritonæi. XLIII. 8.
ab ipſo olim obſervata in canum venis Jugularibus turgentia in exſpiratione, & ſubſidentia in inſpiratione. XIX. 33.
dicta occaſione diſruptæ Membranæ Tympani, defenſa. XIV. 10.
& interdum uſus quoque novorum Tympani Foraminum. Ibid. 9.
ante Anellium, tenui ſpecillo immiſſo lacrymales vias reſeraverat. XIII. 28.
Valſalvæ miræ diagnoſes. II. 25. XXI. 11. XXXII. 7. XXXIX. 14.
& prædictiones. XXIV. 21. XXXV. 2.
conjecturæ de tumore in glandula mucilaginoſa acetabuli. LVI. 23.
felix faciliſque contumaciſſimæ narium hæmorrhagiæ curatio. XIV. 24.
felix internorum aneuryſmatum incipientium curatio. XVII. 30.
& externorum. L. 10.
aliæ horum in flexura cubiti, & in poplite curationes. L. 7. & ſeqq.
& gummatis venerei ad malleolum. LVIII. 8. & ſeqq. & alibi.
penis exciſio. L. 50.
felix ingentis exulceratæ mammæ paulatim perfecta exciſio. Ibid. 16.
Valſalva quam in narium polypis, & ulceribus curandis conſuetudinem teneret. XIV. 19. 22.
quam in hæmorrhoidibus, & ani ulceribus. XXXII. 13.
quam in hæmorrhagiis. XIV. 25. XXXII. 12. 13.
quodnam memoraverit inſtrumentum adverſus ani in dejiciendo prolapſum. XXXIII. 16.
quibus uteretur præſidiis ad palliativam gravium inteſtini Recti vitiorum curationem. XXXII. 9.
quo adverſus luem veneream. LVIII. 16.
quo ad cancros uteri, aut mammarum retardandos. XXXIX. 35.
quæ probaret, aut improbaret in veſicæ calculis. XLII. 16.
in iſchuria veſicali, ſi neque per catheterem, neque per punctionem perinæi liceret, quomodo lotium educendum cenſeret. Ibid. 36.
glutinoſum, & tenax pus, in urinis ſubſidens, rarius ab renibus, quam ab ſubjectis partibus repetebat. Ibid. 44.
Valvulæ Bauhini duo adjecta Fræna magnam perſæpe præſtant utilitatem. XXXIV. 30.
Vandellius, Hieron. P. Prof. Patavinus, laudatus. XIII. 25. LVI. 27. LXVIII. 8.
Vari, Ignat. P. Prof. Ferarienſis, laudatus. LXIV. 3.

Variolas etiam alibi, quam in cute, nec tamen ſolum in viſceribus tunc provenire, oſtenditur. XLIX. 33. 34.
Variolis a palpebris, oculiſque arcendis collyrium. Ibid. 33.
Varolii Obſervationes in apoplecticis, quomodo accipiendæ. IV. 1. V. 1.
Vaſa. Vid. ſanguifera.
Magna in thorace ſiniſteriora conſpecta, quam ſolent. LVI. 18.
A caſu ab alto, itemque ab ictu cur Aorta potius ſit rupta, quam vena Cava. LIII. 8. 36.
Vaſorum craſſiores trunci cur ibi fuerint poſiti, ubi ſunt. LIII. 27.
deligatio ad cohibendum ſanguinem quam antiqua. L. 54.
Vaterus, Abr. pridem P. Prof. Vitembergenſ. laudatus. XIII. 11. XLVIII. 11.
Ejus locus minus probandus. XXXVII. 45. 47.
Vaterus, Chriſtianus olim P. ibidem Profeſſor, laudatus. XVIII. 27. XXVI. 12. XXVII. 10. LXIV. 16.
Vellejus Paterculus cur a Quinctiliano inter Hiſtoricos non recenſeatur. LIX. 38.
Velſe, Corn. Henricus, laudatus. XXXVIII. 23.
Venæ. Vid. Axillaris. Azyga. Cava. Cephalica. Iliaca. Jugulares. Occipitalis. Subclavia. Umbilicalis.
Venæ ſectionem in thoracis hydrope quæ ſint conſecuta. XVI. 30. 34.
ineptam in manu perpetuus hujus tremor eſt ſecutus. L. 6.
ineptam in flexu cubiti mala alia ſecuta. Ibid. & ſeqq.
Venarum ſyſtole, & diaſtole. Vid. Jugulares.
Per venas ſanguis ad cor fluere conſpectus, quamvis a tergo alius non urgeret. XIX. 33. 34.
Venis ligatis, an colligatis ſimul lymphæ ductibus ſeri effuſio debeatur in Loweri experimentis. Ibid. 32.
Venenum per ſe in corporibus gigni poſſe, Obſervatione confirmatur. LIX. 18.
quam difficile ſit, ingenitum, an exhibitum venenum aliquod fuerit, judicare, Ibid. 19. & ſeqq.
quando id ſit minus difficile. Ibid. 21.
Venena quædam, in colloquiis præſtat, quam in libris, a Medicis deſcribi. Ibid. 22.
Venena eadem, eodemque pondere ſumpta, cur non eadem ſemper habeant ſigna, & effecta. Ibid. 4.
id collatis inter ſe pluribus ſumpti erodentis veneni, & arſenici præſertim, hiſtoriis confirmatur. Ibid. & ſeqq.
Ejuſdemmodi veneni quater obſervata ſigna, & curationes peractæ. LIX. 6. & ſeqq.
a ſucco rhododaphnes epoto quæ acciderint. Ibid. 12.
horum conſideratio. Ibid. 13. 14.
Ab elleboro nigro quæ contigerint. Ibid. 15.
horum cum iis quæ ab albo contingunt, comparatio. Ibid. 16.
Venena morſu, aut ictu a beſtiis immiſſa. Vid. Aſpis. Canis rabioſus. Hydrophobia. Scorpio. Vipera.
in Venere mortuæ diſſectio. XXVI. 13.
rariſſima ſunt in fœminis ejuſmodi mortis exempla. Ibid. 14.
ejus cauſæ. Ibid.
Venerea lues vetuſtiſſimus, an recens in Europa ſit morbus. LVIII. 15. 19.
Pro numero ingenti ex ea mortuorum, diſſectiones extant paucæ. Ibid. 14. 15.
Eorum cadavera quas intus læſiones oſtenderint. Ibid. 2. 3. 14.
quæ viſcera ſæpius læſa. Ibid. 14.
num & jecur. Ibidem.
Venereæ luis non raro in phthiſim deſinentis exempla. XXII. 11.
Gummata. Vid. Gummata.
In hydrargyri, aut decoctorum uſu adverſu hanc luem miræ in doctiſſimis Civitatibus viciſſitudines. LVIII. 15. 16.
Decoctorum, inſtar aquarum thermalium copioſe datorum, uſum qui invenerit, & qu adhibuerint. Ibid. 16. 17.
Felicis ejuſmodi curationis Obſervationes Ibid. 16.
Hydrargyri in hoc morbo multiplex uſus, ejuſq proprietates vel olim Patavinis Profeſſoribus no ignota. Ibid. 17. 18.
ut neque, Aponenſes thermas in eodem obeſſ potius ſolitas, quam prodeſſe. Ibid. 18.
Venter. Inter hujus viſcera nullum ſpatium, aut cavitatem relinqui, quis ante hanc ætatem docuerit. LI. 10.
Quali in ventre, & cur difficilius ſit veram tumorum ſedem dignoſcere. XXXIX. 23.
In macilenti ventris exploratione, quomodo Spina pro duro tumore poſſit imponere. X. 12.
Ventris tumor quidam rarus obſervatus. XXXIX. 21. 26. 2
Ejus ſignorum perquiſitio. Ibid. 28.
Alius, poſt partum nonnunquam reſtans, unde ſit. XLVIII. 46.
Qui ab inteſtinis factus videri poſſit, nec ſit. Ibid. 55.
Qui a viſceribus, nec ſit. L. 49.
Ventris dolorum, citiſſime, & præter opinionem occidentium exempla. XXXV. 2. 4. 8. 10.
Interioris cujuſdam ſupra umbilicum moleſti ſenſus explicationes. X. 12.
Magni cujuſdam corporis intra ventrem pulſantis Obſervatio, & conſideratio. XXXIX. 18. & ſeqq.
Pulſationes ibi unde ſæpe ſint, abſente aneuryſmate. Ibid. 19. 20.
Ventris viſcera aliquando, abdomine integro, ictibus diſciſſa. LIV. 14. & ſeqq.
ſæpe per thoracem vulnerata. Vid. Diaphragma.
quæ attendenda ſint, ne vulnerati viſceris ſedes fallat. LIV. 38.
Ventre tranſverberato, viſi aliqui brevi ſanati. Ibid. 7.
Ventriculus quaſi duplex obſervatus. XVI. 38. XXVI. 31. XXX. 7. 8. XXXVI. 3. XXXVII. 28.
num ſic vomitioni ſit obnoxius. XXX. 8.
In edacibus, & biboſis amplior. XI. 7. XXVI. 13. 37. LXIV. 19.
Magnitudine eximia conſpectus. XXXIX. 15.
Ejus lenticulares glandulæ. XXIX. 14. 17. 18. XXX. 12.
In illo poſſintne vivere pediculi, quæritur. XXVIII. 3.
Ventriculi prolapſus, hujuſque ſigna. XXXIX. 14.
Obſervationum huc pertinentium comparatio. Ibid. & ſeqq.
recta deſcendentis a diaphragmate ad ſiniſtrum os pubis, & inde ſurſum ſe reflectentis mira ſedes, & longitudo. LXX. 5.
per vulnus diaphragmatis in thoracem traducti Obſervatio. LIV. 10.
quomodo id contingat, & vel ſine vulnere. Ibid. 11. & ſeqq.
Ventriculi intermediæ tunicæ quomodo potuerint non nigricare, cum intima, & extima eſſent nigerrimæ. XXX. 16. 17.
verrucæ, ut Arabes appellabant, num ſemper excreſcentiæ illius fuerint. XXIX. 16. 17.
excreſcentiarum, etiam interiorum exempla plura. Ibid.
quænam earum origo. Ibid.
in peſſimo tumore, quid prodeſſe viſum ſit. XXIX. 12.
in læſionibus, pylorus ſæpius affectus eſt. Ibid. 16.
pylorus laxiſſimus, & magna ex parte annulo carens; nec tamen quidquam lienterici, nedum cœliaci. XXXI. 4.
Ventriculi inexpectata per tumorem proximum abdominis perforatio, & ſanatio. XXXVI. 31. & ſeq.
perforationem qua ratione ulceri deberi, non Profectoris cultro, cognitum ſit. XXXIX. 14.

per

per eam quomodo nihil effluere in ventre potuerit. Ibid. & 15.
per ipſam in ventre effluentia num ſemper citiſſimam mortem afferant. Ibid. 15.
Ventriculus eſſe poteſt vulnere pertuſus, ſine cruento vomitu, aut ſeceſſu. LIV. 8. 9.
Ventriculi calculi. Vid. Vomit.
Veratti, Jo. Joſeph, P. Prof. Bonon. laudatus. II. 14.
Vercelloni hallucinationes. XLIV. 26. LVIII. 15.
Verdries, Jo. Melch. olim ex Cæſ.N. C. Acad. laudatus. XXVIII. 16. XXX. 11. XXXI. 26. XXXIV. 22. LIV. 43.
Veredarii maxime ſunt aneuryſmatibus obnoxii, & cur. XVII. 18.
Veri, L. Imperatoris apoplexia, a Capitolino, Eutropio, Victore memorata, ſanguinea fuit. II. 8.
Vermium ſigna quædam fallacia. XXXI. 6.
ingens numerus, ſumma cum fame, & ſiti obſervatus. XXVIII. 3.
interdum vix ullo cum ſigno. XXXIV. 26.
qui Lati, ſeu Tæniæ dicuntur. De iis quædam. Ibid. 37.
qui inteſtina perforaſſe dicuntur. De iis quædam animadvertenda. Ibid. 36.
de Vermibus quædam ſcripta extant, aliter ac a primo ſignificare videntur, interpretanda. Ib. 37.
Vermes in renibus. Vid. Renes.
quoſdam in pericardii membranis eſſe poſſe, non repugnat; ſed certiores eorum Obſervationes deſiderantur. XXIII. 15.
quid de iis cenſendum qui in corde, vaſiſque ſanguiferis inventi dicuntur. XXIV. 23.
quid de iis qui cum urina ejecti dicuntur. XLII. 6. 29.
Vermes, aliaque animalcula num intra cranium vixerint. I. 8. 9.
intra naſum quomodo. Ibidem.
intra ſanum ſani erinacei bronchium unus inventus. XIX. 41.
quomodo veras, nedum ſpurias, faciant pleuritides. Vid. Pleuritis.
Verna, Jo. Bapt. Medic. Vigilienſ. Primar. laudatus. XXI. 43. 46.
Vernojus, Jo. Georg. pridem ex Imp. Petropol. Acad. laudatus. XVI. 16.
Ejus conjectura de cauſa frequentis adeo in adultis hominibus cohæſionis pulmonum & pleuræ. Ibidem.
Vertebræ legitimæ in quadam muliere viginti quinque inventæ. V. 6.
frangantur potius, an luxentur, & cum luxantur num etiam frangantur. XIX. 14. LVI. 35. 37.
inter ſe coalitæ a quibus jam olim ſint viſæ. LVI. 36.
lumbares inter ſe coalitæ nuper quoque inventæ. Ibidem.
Vertebralis arteria ſiniſtra, non a Subclavia, ſed ab Aortæ arcu profecta. III. 20. XV. 26. LVI. 10. 21.
Veſicæ veram figuram quis primus tradiderit. XLII. 30.
in muſculoſa ejus tunica qui primi interſtitia inter fibras perſpexerint. LVI. 13. & ſeq.
num propterea e tunicarum ejus numero ſit excludenda. Ibidem.
tunicæ intimæ abſcedentis Obſervatores defenſi. XLI. 16.
Veſicæ caruncularum Obſervatores. XLI. 12.
num ad ejus orificium tuberculum natura creaverit cum uvula comparandum. LXVI. 5. & ſeqq. & tota Epiſt. LXX.
Veſicæ tumorum qui pro uteri tumoribus impoſuerunt, exempla. XXXIX. 34.
ſatis diu valde diſtentæ ſine conſecuta inflammatione, aut reſolutione, exempla. XLI. 8. 9. 11.
capacitas quomodo, & in quibus valde minuatur, & quæ inde conſequantur. XLII. 33. & ſeqq.
ulcera cur difficilius ſanentur. XLII. 16.
in ſcrotum, aut alio prolapſæ Obſervationes. XLI. 12. XLIII. 14.
num id ſit a primordiis. XLIII. 14.
Veſicæ adnatorum ſacculorum, ſive ipſius herniarum non una cauſa, & quæ quando præferenda. XLII. 30.
illos non ignorare lithotomorum intereſt. Ibid. 10. 32.
imponere interdum poſſunt pro altera veſica. Ib. 32.
Quando revera veſica multiplex, & vel quinctuplex reperta ſit. Ibid.
Ad ejus duplicitatem male a plurimis referri hydatidem magnam, a Coitero obſervatam. Ibid.
Veſicæ fibras carneas, ipſaſque tunicas craſſas fieri ab urinæ difficultate, quis antea monuerit. XLII. 33.
fiunt & ab aliis cauſis, augentque, aut ſervant urinæ difficultatem. Ibid. & ſeqq.
Veſica. In ea crediti morbi, in renibus deprehenſi. XLII. 2. & ſeqq.
Unde hoc. Ibid. 5.
Ex ea quomodo poſſit interdum ad renes urina revehi. Ibid. 23.
Veſicæ calculos qui primi in renibus inchoari, & qui in veſica ipſa, docuerint. Ibid. 18.
calculi inter veſicæ tunicas quomodo eſſe poſſint. Ibid. 31.
a mulieribus per ſe excreti. XLII. 42.
maximi, & cur viris potius, quam mulieribus. Ibid.
Veſicæ calculi ſigna, redeunte podagra, obſcurata. XLII. 10.
quomodo poſſint illa abire, & redire. Ibid.
calculi quando mictui non obſtarent. Ibidem.
calculi annuliformis Obſervatio, & de ejus origine conjectura. Ibid.
calculus quomodo a lithotomo modo percipiatur, modo non. Ibid.
calculi in cane cum ſignis deſcripti. Ibid. 17.
in vacca inventi colore æneo. Ibidem.
Veſicæ calculi circum acus geniti, obſervati. XLII. 19. & ſeqq. uſq. ad 30.
acus deglutitas non poſſe per aliam viam, quam inteſtini alicujus veſicæ proximi, in hanc pervenire, quis olim docuerit. Ibid. 27.
quando hæc via poſſit, aut non poſſit approbari. Ibid. & 29.
acus crinalis longæ, & rectiſſimæ per virilem urethram in veſicam traductæ Obſervatio. Ibid. 28.
aliarum acuum, aut rerum per eandem, aut alias vias in marium veſicam trajectarum exempla. Ibid. 29.
quare iſtæ acus a mulieribus in urethram potiſſimum intrudantur, & qua cauſa in veſicam abripiantur. Ibid. 21.
quare nonnullæ per ſe veſica excidant. Ibid.
cur nonnullis nihil, plerarumque non omni parti calculus accreſcat. Ibidem.
quæ acum, & calculum diutiſſime geſſerit ex omnibus quæ ſervatæ ſunt. Ibid.
circa hunc Molinetti caſum aliæ aliorum hallucinationes. Ib.
acuum ante adnatum calculum feliciter eductarum exempla quædam. Ibid. 22. 26.
qua ratione educta una ſit. Ibid. 22.
poſt adnatum jam diu calculum quænam ſint ante extractionem conſideranda. Ibid.
quomodo acus ipſa non ſemel ſibi in vaginam aditum fecerit. Ibid. 25. 26.
quid tum pro acus, & adnati calculi extractione propoſitum. Ibid.
Veſicæ calculus. Eo præſente, diuretica cur noceant. XLII. 16.
qualis lithontripticis facilius cedat. Ibid. 19.
quando hæc non adhibenda. Ibid.
calculi exciſio cur potius ab autumno ad ver, quam ab hoc ad illum, differenda. Ibid. 18.
antequam id fiat, quando, & ex quibus de inſanabili renum vitio ſuſpicari oporteat. Ibid. 22. & ſeqq. & 30.
calculus ſine neceſſitate a lithotomo non frangendus, & cur. Ibid. 9.
Veslingius æqua interpretatione defenſus. XL. 20.
Victorius, Benedictus, quamvis omiſſus a Papadopolo, fuit Profeſſor Patavinus. LVIII. 17.
Vidius, Vidus, num ſemilunarem oculi membranam propoſuerit. XIII. 25.
Vieuſſenii quædam non probanda. XXIII. 9.

Vinum novum iis præſertim fugiendum quibus cordis, aut vaſorum ſint vitia. XXVII. 3.
Viperæ in ſanguine habent aereas bullas. V. 22.
ipſarum recentium utilitas adverſus atrophiam, ulcera, ſcabiem, Obſervationibus vindicata. LV. 14. & ſeq.
eæ nec ſitim faciunt, nec ſeniles ſpiritus diſſipant. Ibid. 15.
quis ex antiquis adverſus inſanabilia ulcera iis utiliter uſus ſit. Ibidem.
Viperarum venenum, De hujus ſapore mirus expertorum diſſenſus. LIX. 30.
per venas, an potius per nervos introducatur. Ibid. 33.
morſus cur, ſi ſint jejunæ, periculoſior. Ibid. 31.
cur non omnibus æque noxius. Ibid. & ſeq.
num flavum icterum ſemper, & citiſſime inducat. Ibid. 36.
cur alios, aut aliter in aliis effectus producat. Ibid. 34. & ſeqq.
præcipua hactenus oppoſita remedia pleraque conſiderantur. Ibid. 29. & ſeq.
exſuctio quam antiqua. Ibid. 29.
in ea quid cavendum. Ibid. 30.
Viſcerum quaſi concidentium ſenſus unde ſit. XXVI. 25. LIV. 38.
in ventre non repertorum Obſervationes quædam quomodo poſſint explicari. XXXVIII. 47.
morboſi coalitus inter ſe cauſæ variæ. XXXIX. 30.
ſuperficiei innata parva quaſi granula unde repetenda. XXXVIII. 35. & ſeq.
& cicatrices quædam, cum vulnera, aut ulcerum ſigna non præceſſerunt, unde ſint. Ibid. 42.
Viſionis vitia. Vid. Amauroſis. Cæcitas. Myopia. Nyctalopia. Oculorum Pupillæ Dilatatio.
rara quædam depravatio explicata. XIII. 20.
Ulcera externa diuturna non temere ſananda ſunt. XXVII. 9. LV. 13.
& ubi ſanata ſint, quid agendum. Ibid.
Umbilicalis vena quomodo potuerit in quibuſdam recluſa apparere. XXXVIII. 33.
funiculus. Ejus vitia quædam. XLVIII. 25.
Unguis oculi. Vid. Oculi. Vid. Celſus.
Vocem a glottide gigni, defenditur. XIV. 33.
Vocis quomodo amiſſio contingat. Ibid. 13.
per intervalla interceptæ, & reſtitutæ Obſervationes. XIV. 37. LXIII. 15.
diuturna privatio caſu curata. LXIII. 15.
an Medicis imitari id liceat. Ibidem.
Vogelius, Paul. Henr. Prof. P. Erfurtenſ. laudatus. XXXVI. 6.
Volvulus. Inter ejus cauſas quatenus contorſio inteſtinorum poſſit admitti. XXXIV. 32.
quatenus item, & quomodo, & qua ratione orta, inteſtinorum intus ſuſceptio. Ibid. & 34.
hæc ſæpe eſt a lumbricis; idque a Practicis eſt in junioribus attendendum. Ibid. 32.
Volvulus an, & quomodo eſſe poſſit ſine dolore. XXXIV. 12.
In eo num vera ſtercora evomi ſoleant. Ibid. 28.
num evomi clyſteres frequenter. Ibid. 29.
qui olim, & nuper, vel ſine Volvulo, hoc obſervarint. Ibid.
num hoc, & Volvulus ſine inverſo inteſtinorum motu, nova quadam ratione explicari poſſint. Ibid. 30. & ſeqq.
num ſatis ad id ſit Bauhini valvulam ſupponere paralyticam. Ibid.
quando in Volvulo plumbeos globulos, aut mercurium dare periculoſum ſit. Ibid. 13.
Vomitus. Ad hujus inſtrumenta, alia ab aliis poſita, dijudicanda, nonnulla attendenda. LIV. 11. 12.
maxime diuturni, & hæreditarii Obſervatio. XXX. 7.
contumaciſſimi variæ enumerantur cauſæ, etiam Obſervationibus confirmatæ. XXXIX. 23.
in quodam ejuſmodi inſanabili vomitu quid conſilii datum ſit. Ibid.
quomodo repeti poſſit a craſſitudine tunicarum cyſtis felleæ. XXX. 8.
quomodo a pancreatis vitiis. Ibid. & ſeqq.
quomodo a pylori anguſtia, aut duritie. Ibid. 13.
quomodo a vitiis Duodeni inteſtini. Ibidem.
Vomitus hiſtoria, eſſentialis crediti, cum eſſet a minime animadverſo renum vitio, XXX. 22.
Vomitu ejectorum varii colores unde ſint. Ibid. 5 15.
nigerrimus præſertim. Ibid. 17.
ejecti æruginoſi humoris examen. XVI. 8.
ejecti calculi antiquæ, & novæ Obſervationes. XXXVII. 41.
ejectæ creditæ ranæ, lacertæque quid eſſe poſſent. XXX. 21.
ejectæ herbulæ ab ea quæ herbis non veſceretur, hiſtoria. Ibid.
quid ea herbula eſſe poſſet. Ibidem.
Vomitus ſanguinis a lienis tumore num ex aperto plerumque vaſe Brevi ſatis fuerit ab Anatomicis demonſtratus. XXXVI. 12.
quomodo explicandus. Ibidem.
Ureteres duo ex uno rene. VII. 17. LIV. 33. LXIV. 2.
Ureterum valvulæ apparentes. IV. 19.
rarum vitium ex hydatidibus intus innatis. XLII. 12.
Urethra ſubter glandem pertuſa, num ſterilitas neceſſario ſequatur. XLVI. 8.
Urethræ, inferiore pariete carentis, in duobus viris Obſervationes. Ibid. & 9.
canaliculi majores tantum, in viventibus obſervati. Ibid. 9.
Urethræ per dorſum penis ductæ, & ſuperiore pariete, non canaliculis iis carentis, Obſervatio. LXVII. 6.
Urethræ quædam intus exſtantes quaſi fibræ unde ortæ eſſe poſſent, conjicitur. XLII. 41.
nonnunquam catheteri obſtant. X. 13.
alterius generis rarus obex. XXXIV. 7. & ſeq.
Urethræ carunculæ. In hac controverſia quid animadverſum ſit, obſervatumque. XLII. 38. & ſeqq.
Urethra Muliebris. Quomodo in ea nonnunquam naſci poſſint calculi. Ibid. 42.
oſculum, pro vaginæ orificio anguſtiore a Medico non ignobili acceptum. XLVI. 12.
procidentis ex eo oſculo membranæ cauſa conjicitur. XLII. 42.
Urinariarum Partium morbi diagnoſim habent fallacem. XLII. 3. 16.
Eæ habere ulcus interdum poſſunt, licet in urinis ſanguis non apparuerit. Ibid. 16.
Urinæ num aliæ ſint viæ præter ureteres. XLI. 2. LVIII. 16.
Urinæ. Vid. Diuretica.
Urinæ, tenuiſſimas quaſi arenulas in matularum lateribus deponentes, felicem morborum ſolutionem indicant. VIII. 10. XLIX. 21.
in calculoſo, ex aqueis mucilaginoſæ factæ cur lethalem convulſionem præcedere potuerint. XL. 3.
quædam an, ut videbantur, revera cruentæ eſſent, controverſia quomodo dirempta ſit. XLII. 45.
quædam lacteæ a chylo, an a pure eſſent, magna Patavii controverſia. Ibid. 44.
in quibuſdam innatantes quaſi membranulæ, aut hydatides ſemilaceræ, erant polypoſæ concretiones. XLI. 13.
cum quibuſdam quomodo uvæ acini, aliaque excerni potuerint. XLII. 45.
Urinæ per anum ejectæ a quo primum obſervatæ fuerint. Ibid. 46.
variæ variarum ejuſmodi Obſervationum, & interdum difficillimæ explicationes. Ibidem.
de vermibus qui cum urina ejecti dicuntur, quid ſentiendum. Ibid. 6. 7. 29.
Urinæ continuum ſtillicidium eſſe poteſt, ſimulque veſi-

veſica urinæ copia diſtenta. XXXIX. 34. XLII. 22.
fallere igitur poteſt, ſi quis non caveat. V. 8. XXXIX. 33. LVI. 12.
ſimul retentionem & incontinentiam urinæ quæ cauſæ fecerint. XXXIX. 34.
ſtillicidium, & ſuppreſſio quomodo interdum alterne fiant. XLII. 36.
Urinæ in veſica ſuppreſſionis cauſæ plures extra veſicam. XLI. 11. 12.
cauſa in Proſtata glandula. Ibid. 13. 14. 17.
ſuppreſſionis quaſi epidemice graſſantis Obſervatio. Ibid. 14.
cum ſuppreſſione ſæpe diabetici aliquid conjungitur. Ibid. & 15.
contumaciſſimæ exemplum per hirudines ano admotas, aut per clyſterem ſublatæ. Ibid. 11.
quando, & cur neque purgantia, neque alii ſtimuli conveniant. XLI. 11. 12.
de punctione in perinæo, aut in hypogaſtrio, cum aliter educi non poteſt urina. XLII. 36.
quibus necdum multa urina in veſica eſſe videatur, & tamen ſit educenda. XLII. 35.
Urinæ ſuppreſſæ excretionem quænam aliæ evacuationes ad tempus ſuppleant. XLI. 5.
ſuppreſſionis inter Renalem, & Veſicalem Mediæ ſigna quædam conſiderantur. LXVI. 15.
Uterum in mulieribus nonnullis revera bipartitum quis primus obſervaverit. III. 21.
deeſſe, in quibus pro certo negare non poſſimus. XLVI. 12. 13.
Uterus an ſaltem nonnunquam, ſalva, & quomodo, muliere, excifus ſit. XLV. 3. & ſeqq.
Uteri in adulta extreme parvi rariſſima Obſervatio. XLVI. 20. 21.
obliquitas, & hujus diagnoſis, & cauſæ ex parte, Veteribus notæ. XLVIII. 31. 33.
interdum eſt a primordiis. Ibid. 31.
non eſt rara. Ibid. & 39.
nec ſæpius dextrorſum. Ibid. 39.
a qua ſæpius cauſa obſervata ſit. Ibid. & ſeqq.
an, & quando claudicationem inducat. Ibid. 33.
num alia, præſertim mictionis, incommoda. Ibid. 39.
Uteri lymphæductus. XLVIII. 45.
oſculum in vivente quomodo conſpici poſſit. XLVI. 18.
hujus corona ſecundum naturam anterius magis aliquanto, quam poſterius, deſcendit. LXIX. 10.
cervicis valvula contra ac ſolet, converſa. XXXV. 12.
Uteri recens nuptæ examen. XVI. 2.
in venere mortuæ inſpectio. XXVI. 13.
Sinus, menſtruis imminentibus, infarcti ſanguine obſervati. XVI. 34.
Uteri prolapſus variæ acceptiones, & ſpecies. XLV. 2.
notæ vetuſtiſſimis Medicis. Ibid. 3.
earum cauſæ. Ibid. 2. 6. 7. 10. 12. & ſeq.
obſervationes etiam in brutis. Ibid. 8. & ſeq.
cur prolapſus uterus, difficilius quam anus, repoſitus, in ſua ſede ſervetur. Ibid. 15.
peſſorum utilitas, & noxæ. XXII. 22. XLV. 15. & ſeq.
cum utero intra inverſam vaginam ſimul veſicam prolabi, quis ante Ruyſchium viderit. XLV. 12.
quis primus mulierem ſic nihilominus peperiſſe, tradiderit. Ibid. 13.
quid uterum prolapſum mentiri poſſit, & quo ſigno internoſcendum. XXXIV. 11. XLV. 4.
Uteri cicatrices quædam externæ unde ſint. XXXVIII. 42.
excreſcentiæ quædam internæ circulares, humileſque non ſunt ab adhæſione placentæ. XLVII. 32. 33.
tuberculorum ipſi increſcentium varia natura. XXXIX. 36.
ſteatomatum in eo rara, ſed aliqua tamen, exempla. Ibid.
Uteri tumores num immobiles. XXXIX. 13.
eorum quædam alia ſigna recenſentur. Ibid.
ejus qui ſcirrhoſus credebatur, felix curatio. Ibid. 35.
ſcirrhoſorum varietates. Ibid. 35. 36.
horum primordia qualia. Ibid. 36.
cancroſorum incrementum quo retardetur præſidio. Ibid. 35.
cancer exulceratus vel inter initia eſt inſanabilis. XLVII. 25.
unde levaminis aliquid nonnunquam habeat. Ibid.
interdum fuit ſine fœtore, aut cum defluxu albæ inodoræ materiæ. XXXIX. 33. 35. XLVII. 25.
hujus morbi parva initia per Anatomen obſervata. XLVII. 27. & ſeqq.
Uteri parietes in ſebaceam ſubſtantiam intus converſi. XXXVIII. 34.
cervicis veſiculæ nonnunquam in fundo etiam uteri conſpectæ. XLVII. 20. & ſeqq.
cervicis in miram longitudinem diſtractæ Obſervatio. XLV. 11.
Uteri Molæ. Vid. Molæ.
ruptio in partu. Vid. Partus.
polypi, ſeu polypoſæ concretiones obſervatæ. XXI. 20.
calculi. XLVI. 15.
Uteri Vaginæ orificium firmiſſimo a primordiis obſtaculo in quadam occluſum. XLVI. 12. Vid. Imperforatæ.
Vaginæ ulcera qualia ſint ſæpe. XXXII. 13.
interior tunica an ſe poſſit invertere. XXXIII. 15. XLV. 14.
in quadam infra medium occluſio a primordiis. XLVI. 11.
condylomatum quæ a primordiis cauſa eſſe poſſit. L. 50. & ſeqq.
Uterinus Fluor. Vid. Muliebris Fluor.
Furor non eſt ab ovarii magnitudine. VIII. 35.
Vulnera. Vid. Capitis. Diaphragmatis. Inteſtinorum. Meſenterii. Scapulæ. Thoracis. Ventriculi.
Vulnerum hæmorrhagiæ moderandæ ſunt; non reprimendæ. LIII. 12. 13.
quomodo quæ levia ſint, mala interdum graviſſima, & mortem afferant. LIV. 50.
quomodo pus alio transferatur. Vid. Capitis Vulnera, & LIII. 17. 25.
Vulneribus omnibus Junio A. 1689. Bononiæ gangræna ſuperveniebat. LI. 12.
Sic olim alibi omnibus capitis. LI. 13.
Mox ſuperventuras convulſiones quid prænunciet. Vid. Fauces.
Vulneratorum ſymptomata quædam cavendum ne vulneri imputentur. LIII. 15. 17.
cadavera cur ſæpe citius putreſcant. LII. 5.
Vulpius, Jo. Bapt. Profeſſor P. olim Patavinus laudatus. VI. 14. VIII. 6. XVIII. 22. 37. XIX. 34. XXXVI. 24. XLII. 22. LIII. 26.
Vulva in quadam ſupra umbilicum aperta. LXVII. 7.
de ejuſdem conceptione, & partu narratio. Ibidem.

W

Wagnerus, Petrus Chriſt. ex Cæſ. N. C. Academia, laudatus. XXXII. 3.
Wagnerus, Reinh. in Regia Hafn. Medic. laudatus. XXXI. 23. XLII. 7.
Wahrendorffius, Jo. Petrus, olim ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XXXIV. 13. 34.

Wal-

Waltherus, Aug. Frid. pridem Archiat. Reg. Polon. laudatus. XII. 11. XIV. 12.
Walthierius, Balth. Medicus Curienſis, laudatus. IX. 3. 24.
Ejus Obſervationes. IX. 3. 25.
Weiſſius, Jo. Nicol. P. Prof. Altorf. laudatus. XIX. 14. 47. XXXIV. 16. 34. XXXVI. 16. 18. LVI. 34. 37.
Weitbrechtus, Joſias, pridem ex Imp. Petropol. Acad. laudatus. XXIV. 4.
De ejus Syndeſmologia quædam. LVI. 27. 37.
Wencker, Chriſtian. laudatus. XXXII. 5. XXXVI. 32.
Wepferi Obſervatio explicata. XI. 9. 10.
Werlhoſius, Paul. Gottl. ex R. Soc. Londin. laudatus. II. 10. XXXIV. 16. XXXVIII. 25. 33. LV. 5.
Weſtphal, Andreas, laudatus. XXXI. 26.
Weſzpremus, Stephanus, laudatus. LXIV. 4. LXV. 16. 17. LXVIII. 2.
Whytt, Rob. Medicus Edinburgenſis, laudatus. XLII. 19.
Widmannus, Jo. Guil. olim ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XXVIII. 15. XXXIX. 15.
Willi, Nicolaus, laudatus. LXV. 16. 17. 18.
Williſius defenſus. VIII. 13.
de quadam ejus in morbido cadavere Obſervatione animadverſio. XL. 19.
ejuſdem hallucinatio. XI. 14.
ſententia circa tympanitis cauſam perpenditur. XXXVIII. 23. & ſeq.
Winklerus, Adolph. Bernh. laudatus. XXIV. 16. 30. XXVII. 20.
Winslowius, Jac. Benign. pridem ex R. Sc. Acad. Pariſ. laudatus. XIV. 12. XXIV. 37. XXVI. 23. XXVIII. 17. XXXVIII. 55. XLV. 23. L. 8. LII. 6. LIV. 38. LXVI. 14. 15.
Wogau, Jo, David, ex Cæſ. Academ. N. C. laudatus. XLVIII. 14.
Wolffius, Jo. Mart. pridem ex ead. Cæſ. Acad. laudatus. XLIV. 2. L. 44.
Wolffius, Jo. Phil. ex Academia eadem, laudatus. XVI. 37. XXXIV. 19. LIX. 5.

Y

Yongii, Jac. ex R. Londin. Societ. Obſervatio quædam, explicatu difficilis, quomodo explicari poſſit, conjicitur, XLII. 45.

Z

Zacuti Luſitani hallucinatio. LIX. 36.
Zambeccarii, Joſeph, quædam hallucinationes, XXVIII. 7. LII. 40.
Zanichellius, Jo. Hieron. Chymicus olim Venetus, laudatus. XXII. 28. XLVII. 7. LXII. 1.
Ejus quædam circa phthiſim Obſervationes. XXII. 28.
circa balſamum de Copaibe. XLV. 20.
remedia quædam in uteri hæmorrhagiis. XLVII. 7.
Zanii, Valerii, Comitis Bononienſ. eruditiſſimi, morbi, & diſſectio. IV. 2.
Zanottus, Franc. M. Inſt. Sc. Bonon. Secretar. perpet. laudatus. XXI. 42. & Præfat. n. 15.
Zevianus, Jo. Verard. Medicus Veronenſis, laudatus. XXXII. 1. XXXVIII. 25. XLI. 5. XLIX. 36.
Zinius, Jo. Gottfr. Prof. nuper Berolinenſ. laudatus. XIII. 14. LII. 27. LXIII. 11. LXVIII. 13.
Zuingerus, Jo. Rud. P. Prof. Baſil. laudatus. XII. 6. 13. 15. XXXIV. 34.
Zwingerus, Theodorus, olim P. ibid. Profeſſor, laudatus, XXIII, 9.

Lecturi poterunt interea hæc ſaltem ſic emendare.

T O M. I.

Pag. XI. l. 30. plurimas-plurimæ p. XII. l. 39. Bononienſis-Bononienſi p. XXI. col. 2. l. 55. XXV-XXV. *6.* p. XXXIII. c. 1. l. 5. color-calor p. XXXVIII. c. 2. l. 14. levi-lævi l. 74. Inqui-Ingui p. XLIX. c. 1. l. 55. aeris-auris p. LII. c. 2. l. 71. cave-eave p. LVI. c. 2. l. 68. ſuperior,-ſuperiorum p. LVII. c. 2. l. 3. quod-quid p. LXI. c. 2. l. 11. in his ventre-in ventre p. LXIX. c. 2. l. 25. Habenſtreit-Hebenſtreit p. LXX. c. 2. l. 1. ro-pro p. LXXI. c. 2. l. 43. hydatibus-hydatidibus p. LXXII. c. 1. l. 24. Hypochondriorum-Hypochondriacorum p. LXXV. c. 1. l. 35. afferet-afferret c. 2. l. 17. eo-ea p. 9. c. 2. l. 63. ſanguis-ſanguinis p. 13. c. 2. l. 55. accidiſſe-accidit p. 15. c. 1. l. 62. ruberent-rubebant p. 22. c. 1. l. 11. *pti.-ptus* p. 24. c. 1. l. 76. tunc-tum p. 27. c. 2. l. 49. reſpirationem-inſpirationem p. 29. c. 1. l. 72. hæc-hæ p. 31. c. 2. l. 36. &-ea p. 34. c. 2. l. 10. litam-litum p. 36. c. 2. l. 31. ſtenſas-ſtentas p. 38. c. 1. l. 50. ter a-terna p. 41. c. 2. l. 3. connexa-convexa p. 42. c. 2. l. 25. &-ea p. 43. c. 1. l. 64. ſed-aerem, ſed c. 2. l. 32. eorum-earum p. 45. c. 2. l. 40. cenſeatis-cenſentis p. 47. c. 1. l. 31. manebant-manabant p. 58. infima (*a*) ....-(*a*) ſupra, n. 2. (*b*) Wepfer. Hiſt. cit. 15. & Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (*c*) Obſ. Anat. c. 3. §. 6. (*d*) Sepulchr. l. 1. S. 10. Obſ. 3. 9. 10. (*e*) Ibid. Obſ. 5. (*f*) Act. Lipſ. A. & M. cit. (*g*) ſupra, n. 6. & 9. p. 61. c. 1. l. 37. Suramuccius-Scaramuccius p. 64. c. 2. l. 74. lexiores-laxiores p. 67. c. 1. l. 48. allyſſa-al. *lyſſa* p. 69. c. 1. l. 61. nicotionæ-nicotianæ c. 2. l. 9. tumultuarius-tumultuarios p. 72. c. 2. l. 30. ſimulantibus-ſtimulantibus p. 74. c. 2. l. 11. pupillarem-pupillarum p. 80. c. 2. l. 55. ex-& p. 81. c. 1. l. 54. ut-& p. 85. c. 2. l. 61. ſuorum-ſuarum p. 86. c. 1. l. 16. *externi-externis* p. 91. c. 1. l. 14. hunc-ad hunc c. 2. l. 8. commemoratos-commemoravimus p. 92. c. 1. l. 68. Mancharti-Maucharti c. 2. l. 45. tot idem-totidem p. 96. c. 1. l. 39. decuſſum-decuſſim p. 98. c. 2. l. 8. indiciſſet-incidiſſet p. 102. c. 1. l. 16. tunica-tunica humoris p. 106. c. 2. l. 48. inſtuimus-inſtituimus p. 110. c. 2. l. 7. dormiret-dormire p. 114 c. 1. l. 12. nunt-nant l. 65. concervatione-coacervatione p. 118. c. 1. l. 70. Attinent-Attinet p. 130. c. 1. l. 13. Scholiis-Scholis p. 139. c. 1. l. 52. rare-raro p. 144. c. 1. l. 61. terant-terat p. 148. c. 2. l. 26. duobus-duabus p. 149. c. 1. l. 32. &-ex p. 152. c. 1. l. 73. Vaſelio-Veſalio p. 153. c. 1. l. 3. neat-neant p. 154. c. 2. l. 42. reliqua-reliquum. p. 156. c. 2. l. 52. motæ-notæ p. 161. c. 1. l. 32. Valſalva-Valſalvam p. 164. c. 2. l. 51. na-ne p. 169. c. 2. l. 56. iis-his l. 74. difficultate-facultate p. 170. c. 2. l. 47. anno-annos p. 171. c. 2. l. 7. Fackgius-Fackius p. 174. c. 2. l. 41. curato-curvato p. 175. c. 1. l. 1. QUÆ-QUI p. 192. c. 1. l. 19. ſunt-ſunt tum p. 196. c. 2. l. 59. ſecundo-ſecando l. 30. convulſus-concluſus p. 211. c. 2. l. 38. lurarum-lularum p. 212. c. 2. l. 20. quia-quin p. 214. c. 1. l. 37. ac-at c. 2. l. 32. exceptus-excepto p. 215. c. 1. l. 31. lividum-lividam p. 217. c. 2. l. 66. Herophilus-Herophilius p. 220. c. 1. l. 1. Titwanno-Titmanno l. 16. præclare-præclara l. 62. ſcripſit-ſcripſi c. 2. l. 31. arbitraris-arbitreris p. 223. c. 2. l. 70. noto-non p. 224. c. 1. l. 7. tam-tamen p. 227. c. 2. l. 12. inflammationibus-affectibus p. 231. c. 2. l. 40. perſum-peſſum p. 233. c. 1. l. 20. indicium-judicium p. 235. c. 1. l. 19. color-calor p. 236. c. 2. l. 57. pericardio-pericardio, corde p. 237. c. 1. l. 33. referens-referentis p. 238. c. 2. l. 63. Gratſii-Graffii p. 240. c. 2. l. 24. difficultate-difficultatem p. 242. c. 2. l. 42. faciles-facile p. 246. c. 2. l. 68. mucrone-mucroni p. 252. c. 1. l. 75. modorum-nodorum p. 254. c. 2. l. 22. fuiſius-fuſius p. 257. c. 1. l. 3. ſi-is p. 261. c. 1. l. 15. omnes-omnia p. 267. c. 1. l. 11. alterlibet-uterlibet p. 273. c. 1. l. 53. nihil-nihil autem p. 279. c. 2. l. 35. longius-longis l. 57. Malue-Maloe p. 280. c. 2. l. 64. quam-quem p. 282. c. 1. l. 21. dilatione-dilatatione p. 283. c. 1. l. 11. defluxerant-defluxerat l. 22. oculum-oſculum p. 286. c. 1. l. 56. *arteria-arterias* p. 293. c. 1. l. 54. quod-quot p. 297. c. 1. l. 44. quæ-non ignorare quæ

T O M. II.

Pag. 5. l. penultima Hiſtoriam-Inventorum Hiſtoriam p. 8. c. 1. l. 57. decideremus-deſideremus p. 10. c. 1. l. 72. larinyx-larynx p. 11. c. 1. l. 44. extrorſum-introrſum p. 12. c. 1. l. 38. ſentiunt-ſentiant p. 15. c. 2. l. 20. cæteris-cætera p. 16. c. 1. l. 67. dexteram-extremum c. 2. l. 59. effuxerat-effluxerat p. 20. c. 1. l. 21. plena-pleni p. 24. c. 1. l. 16. rejiciamus-rejiciamur p. 25. c. 2. l. 51. habebant-habebat l. 64. potuiſſet-potuiſſe p. 27. c. 2. l. 66. *tantum-tantam* p. 28. c. 2. l. 10. profluxia-profluvia p. 31. c. 1. l. 7. ageret-agere p. 34. c. 1. l. 4. Apitius-Apinus p. 35. c. 1. l. ultima ſaltem-ſaltem, ubi p. 43. c. 2. l. 49. habent-habeat p. 45. c. 1. l. 5. curvavit-curvaverit l. 64. ventriculis-ventriculus p. 46. c. 2. l. 41. qui-qua p. 48. c. 1. l. 65. ſanis-ſanis inteſtinis c. 2. l. 13. 1704-1740. p. 52. c. 2. l. 53. quidam-quadam l. 56. ſionem-ſione p. 53 c. 1. l. 30. videntur-videatur c. 2. l. 69. *exprobationem-exprobrationem* p. 55. c. 1. l. 50. Hortmannus-Hartmannus p. 59. c. 2. l. 38. nudiuſterius-nudiuſtertius p. 62. c. 1. l. 12. ex-& p. 64. c. 1. l. 51. abceſſus-abſceſſus c. 2. l. 60. ſime-ſimæ p. 65. c. 1. l. 23. interabimus-iterabimus c. 2. l. 26. venas-per venas p. 67. c. 1. l. 4. minus-viſcus p. 69. c. 2. l. 21. virili-virile p. 72. c. 2. l. 38. perducendam-perducendum p. 75. c. 2. l. 69. faciat-faciat, eos autem qui faciunt, p. 76. c. 1. l. 4. pauci-parvi l. 42. interabo-iterabo l. 54. gitudinem-gitudine l. 70. concluſa-concluſus p. 78. c. 1. l. 43. luteos-*luteos* p. 79. c. 1. l. 53. *reparalibus-ſeparabilibus* c. 2. l. 67. tubum-cubum p. 82. c. 2. l. 6. coercenda-judicia coercenda p. 86. c. 2. l. 6. nec qua-neque p. 90. c. 1. l. 59. præcipuis-præcipuas p. 91. c. 2. l. 16. hi-hos p. 96. c. 1. l. 51. ſenſio-tenſio p. 97. c. 1. l. 64. noluit-voluit c. 2. l. 67. contrario-contraria p. 98 c. 1. l. 59. lapidum-lapidem c. 2. l. 66. eram-erat p. 100. c. 1. l. 23. prodirent-prodiderint p. 104. c. 2. l. 15. perveniant-perveniat p. 105. c. 2. l. 25. datibus-datidibus p. 106. c. 1. l. 26. intus-iſtas l. 30. *numero facile ſuperaſſet-numerum facile* ſuperaſſent c. 2. l. 18. qua-quam p. 108. c. 1. l. 58. hydatibus-hydatidibus c. 2. l. 67. Mancharti-Maucharti l. 73. continebat-continebant p. 110. c. 1. l. 2. omnes-haud omnes p. 112. c. 2. l. 41. 1625-1725 l. penult. un-in p. 113. c. 1. l. 41. ſculis-ſculos p. 115. c. 1. l. 51. ægre-ægræ p. 119. c. 1. l. 67. feliciter-infeliciter p. 120. c. 2 l. 54. facit-fecit p. 124. c. 1. l. 18. riquirit-requirit p. 125. c. 1. l. 6. cerviſiæ-cereviſiæ l. 74. illum-illam c. 2. l. 72. regionem-regionum p. 126. c. 2. l. 26. *quoqueverſus-quoquoverſus* l. 53. *indicavit-judicavit* p. 129. c. 1. l. 5. licerem-liceret p. 130. c. 1. l. 8. fœtidas-fœditas p. 131. c. 2. l. 41. hernias-herniis p. 135. c. 2. l. 1. facile-facilis p. 138. c. 2. l. 37. quod-quando p. 139. c. 2 l. 20. ſcribentur-ſcribuntur p. 142. c. 2. l. 21. alia-alios l. 27. tum-tum in renibus, tum p. 144. c. 2. l. 6. qui-qua p. 145. c. 1. l. 37. tuſſis-tuſſi p. 147. c. 1. l. 51. exiiſſet-exiiſſe. p. 148. c. 2. l. 56. lanam-lunam p. 149. c. 2. l. 67. ipſis-ipſi p. 151. c. 1. l. 34. ſubſiſterat-ſubſtiterat p. 153. c. 1. l. 65. educebâtur-educebantur p. 154. c. 1. l. 10. conditione-conditiones p. 155. c. 1. l. 63. quam-quem c. 2. l. 68. Proſtrata-Proſtata p. 156. c. 1. l. 1. aggredior-aggredimur p. 162. c. 1. l. 71. rubello ſalubri-*rubello ſalubri* p. 164. c. 2. l. 26. Et-Eſt p. 165. c. 1. l. 4. tota-totam c. 2. l. 31. poſiluerit-proſiluerit p. 167. c. 2. l. 7. dos-das p. 172. c. 2. l. 41. *carnoſa-carnoſas* p. 173. c. 1. l. 57. finibus-finibus c. 2. l. 71. quam quem-quem p. 174. c. 1. l. 2. veſica-veſicæ c. 2. l. 68. Proſtrata-Proſtata p. 175. c. 1. l. 2. Proſtrata-Proſtata l. 22. Proſtratæ-Proſtatæ l. 61. a-ſcias a c. 2. l. 69. neque-eaque p. 177. c. 1. l. 5. ponderantem tres-*ponderantem tres* p. 178. c. 1. l. 2. eoque-eaque c. 2. l. 30. unctus-tinctus p. 181. c. 2. l. ultima utriſque-utriuſque p. 183. c. 2. l. 59. exiſtimare-exiſtimaret p. 186. c. 2. l. 53. diſſiliunt-diſſiliant p 190. c. 2. l. 35. habent-habeat l. 49. morbo-me p. 193. c. 1. l. 1. ibi-ſibi c. 2. l. 16. ab-ad l. 32. pleneque-planeque p. 194. c. 1. l. 67. cum-ut, cum c. 2 l. 64. habitu-halitu p. 196. c. 1. l. 75. nacio-naceo p. 198. c. 2. l. 44. *percipitur-percipit* p. 199. c. 1. l. 9. niſeſtiſſimus-niſeſtiſſimas l. 16. aliquod-aliquid p. 205. c. 1. l. 40. obductos-obducto c. 2. l. 34. ventriculus-ventriculis p. 208. c. 1. l. 1. flammula-flammulam l. 2. quam-quem p. 209. c. 1. l. 60. *ituro-intro* p. 211. c. 1. l. 55. alterum-altera p. 216. c. 2. l. 68. ſecundo-ſecando p. 217. c. 1. l. 21. rent-rem p. 219. c. 1. l. 63. &-ex p. 221. c. 1. l. 53. ea-& l. 54. longiore-longior p. 222. c. 2. l. 71. oculi-oſculi p. 226. c. 2. l. 52. quam-quem p. 228. c. 1. l. 69. altius-venter altius p. 229. c. 2. l. 44. illegitimæ-illegitime p. 231. c. 2. l. 5. occluſerit-excluſerit p. 232. c. 1. l. 7. ac alias-ac eas c. 2. l. 18. corporis-corporibus p. 233. c. 2. l. 41. *cavo-cono* p. 236. c. 1. l. 13. autem-auctam p. 244. c. 1. l. 1. hunc-huc p. 248. c. 2. l. 45. rium-rum p. 258. c. 1. l. ult. dilituiſſe-delituiſſe p. 260. c. 1. l. 1. ultimis-ultimi l. 42. auctis-acutis p. 261. c. 2. l. 38. ſolutivam, aut coagulativam-ſolutionem, aut coagulationem p. 265. c. 1. l. 25. aliam-alium p. 266. c. 2. l. 34. Viro-Viros extitiſſe p. 269. c. 1. l. 50. attinent-attinet p. 270. c. 1. l. 51. potuerit-valuerit p. 273. c. 1. l. 19. is-his c. 2. l. 24. *ſacculos-ſacculo* p. 275. c. 2. l. 54. de-de ea p. 277. c. 1. l. 27. qui-qui ea p. 281. c. 2. l. 21. chirurgia-chirurgica p. 282. c. 1. l. 40. indicans-judicans p. 284. c. 2. l. 19. cæteri-cæteros p. 285. c. 1. l. 48. febrique-febriſque ad-quæ ad p. 287. c. 1. l. 3. uſque-uſquam c. 2. l. 4. Hævelii-Hænelii l. 39. die-diem p. 288. c. 1. l. 15. Lucetiæ-Lutetiæ c. 2. l. 73. decimum-vigeſimum p. 290. c. 1. l. 28. ut-& p. 292. c. 1. l. 55. ſenſum-ſenſuum p. 293. c. 2. l. 32. ſcriptum eſt-expoſita ſunt. l. 52. JUVENI-JUVENIS p. 294. c. 2. l. 2. læſionis-læſioni p. 295. c. 2. l. 8. facies-fauces l. 50. vulnus-lumbos p. 297. c. 2. l. 27. inguerit-ingruerit p. 299. c. 1. l. 32. habitus-halitus. c. 2. l. 59. ejuſdem-eaſdem p. 300. c. 1. l. 67. tibi-ibi c. 2. l. 44. neque ille-neque, ut multi, p. 305. c. 1. l. 19. perſtabat-perſtabant p. 306. c. 2. l. 13. non viderit-non legerit p. 308. c. 2. l. 68. quam-quem p. 310. c. 1. l. 4. percuſſa-percurſa p. 312. c. 1. l. 65. oppoſitis-appoſitis p. 313. c. 1. l. 25. partes-paries l. 30. una-ex una l. 35. *bua-qua* c. 2. l. 54. adnotatione-adnotationem l. 68. omnes non-non omnes p. 314. c. 2. l. 20. Bella-Piella p. 315. c. 1. l. 49. exiſſe-exiiſſe l. 63. hoc-hac p. 316. c. 2. l. 40. vivus-viſus p. 323. c. 1. l. 56. Hultius-Holtius p. 324. c. 1. l. 56. nigricantes-nigricantis p. 326. c. 1. l. 19. convulſionis-convulſivis c. 2. l. 58. nectitur-ſubjicitur p. 327. c. 1. l. 36. ora-hora p. 328. c. 2. l. 7. die-tertio die p. 336. c. 1. l. 61. alter-aliter c. 2. l. 59. &-at p. 337. c. 2. l. 66. ad-ab p. 338. c. 1. l. 16. muſculis-ulcuſculis p. 339. c. 1. l. 30. rerum-ſerum l. 46. quam-quem c. 2. l. 12. tatis-ſtatis p. 340. c. 2. l. 45. ciſſima-ciſſime p. 341. c. 2. l. 57. empycis-empyicis p. 342. c. 2. l. 34. *pedem-pedum* p. 344. c. 1. l. 34. menſurandam-monſtrandam l. 38. priuſque-pejuſque c. 2. l. 31. nono-novo l. 56. Lexationibus-Luxationibus p. 347. c. 2. l. 48. caderet-cederet p. 348. c. 2. l. 32. Ilaica-Iliaca l. 55. arbitrabantur-arbitrarentur p. 349. c. 1. l. 7. ſecundam-ſecundum l. 23. oppoſitam-oppoſitum l. 46. cujuſmodi-ejuſmodi l. 53. etiamnum-etiamtum p. 350. c. 1. l. 50. tenuiſſimus-tenuiſſimis c. 2. l. 47. cartilagines-cartilagine p. 352. c. 1. l. 57. ſiniſtra-ſiniſtro p. 356. c. 1. l. 20. res-rer p. 358. c. 1. l. 16. cuti-cui p. 359. c. 2. l. 4. pravitatem-parvitatem l. 37. præter-præ p. 360. c. 2. l. 19. eluctuarium-electuarium p. 363. c. 1. l. 55. tabulis-tubulis l. 57. tant-tat p. 364. c. 1. l. 62 ve-ut p 367. c. 1. l. 50. erat-erant p. 374. c. 1. l. 7. apparuerunt-apparuerint p. 375. c. 2. l. 30. nullas-nulla p. 377. c. 2. l. 49. ſuperficies-ſuperficie p. 379. c. 1. l. 56. Adoynus-Ardoynus p. 380. c. 2. l. 43. bacchæ-baccæ p. 382. c. 2. l. 2. Dominus-Dominicus p. 385. c. 2. l. 17. ablatis-allatis p. 386. c. 1. l. 5. cum-tum p. 387. c. 2. l. 56. poſtulant-poſtulent p. 389. c. 2. l. 5. rit-ret p. 393. c. 1. l. 64. *nolunt-volunt* p. 394. c. 1. l. 21. ut Cleopatra-Cleopatram c. 2. l. 65. probatum-probatam p. 404. c. 2. l. 37. adhuc fovea-fovea adhuc p. 405. c. 1. l. 21. ſommo-ſomno p. 409 c. 1. l. 25. hunc-hanc c. 2. l. 22. excluſo-occluſo p. 410. c. 1. l. 49. &-at c. 2. l. 59. nonam-venam p. 411. c. 1. l. 9. laxæque-laxaque p. 415. c. 2. l. 48. pleniora-planiora p. 417. c. 1. l. 11. Scylo-Stylo c. 2. l. 41. *noto-voto* p. 420. c. 1. l. 25. Weſzaremo-Weſzpremo p. 422. c. 2. l. 29. quandam-quanquam p. 424. c. 1. l. 4. multa-multo l. 9. præfixæ-præfixa c. 2. l. 41. occurriſſe-occurriſſet p. 426. c. 1. l. 50. Kampfius-Kæmpfius c. 2. l. 48. multos-multo p 427. c. 2. l. 26. Colo-Dolo l. 58. videri-videre l. 65. ſi-ſic p. 430 c. 1. l. 34. & vaſa-ut vaſa l. 48. ibi-ſibi p. 438. c. 1. l. 20. idem-ibidem l. 67. que-que ullas veſiculas, neque c. 2. l. 36. Magna-magna p. 439. c. 1. l. 63. pleraſque-pleræque p. 440. c. 2. l. 23. diaphragmatis-diaphragmati pag 441. c. 1. l. 28. vipe-a vipe p. 443. c. 1. l. 55. altera-altero c. 2. l. 56. afficiente-efficiente l. 68 alias-aliis p. 445. c. 2. l. 35. demoſtratum-demonſtratum l. 70. lapſum-lapſus p. 446. c. 1. l. 25. &-ut l. 28. &-at l. 46. mor-mur p. 447. c. 1. l. 37. autem-aut c. 2. l. 69. craſſiores-craſſiore p. 448. c. 2. l. 27. articulum-articulum læſionis aliquid olim præceſſiſſe, unde p. 450. c. 2. l. 20. demoſtrari-demonſtrari p. 451. c. 2. l. 5. vivere-virere l. 36. autem-aut p. 452. c. 2. l. 7. inciperam-inceperam

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del P. *F. Girolamo Taſſelli* Inquiſitor Generale del Santo Officio di *Vicenza* nel Libro intitolato *Joannis Baptiſtæ Morgagni P. P. P. de ſedibus, & cauſis Morborum per anatomen indagatis &c. M. S.* non v' eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo Licenza a *Giambattiſta Remondini* Stampator *di Venezia*, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Publiche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 20. Novembre 1760.

(*Angelo Contarini Proc. Rif.*
(*Bernardo Nani Rif.*
(*Franceſco Moroſini 2°. Cav. Proc. Rif.*

Regiſtrato in Libro a Carte 69. al Num. 110.

Giacomo Zuccato ſegretario.

Adi 27. detto

Regiſtrato nel Magiſtr. Eccellentiſſ. degli Eſecutori contro la Beſtemia.

Gio. Pietro Dolfin Segretario.

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBER PRIMUS,

Quo agitur de Morbis Capitis.

Viro Illuſtri

CHRISTOPHORO JACOBO TREW

Medico, & Anatomico Celeberrimo

Joannes Baptiſta Morgagnus S. P. D.

AB anno uſque 1708. quo CÆSAREÆ iſti Inclytæ NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIÆ placuit me in ſuorum numerum cooptare, in animo quidem id ſemper habui, ut publico aliquo gratæ ſignificationis genere tantæ ejus in me adoleſcentem Liberalitati reſponderem. Sed novum mox vitæ genus, & aliæ ex aliis occupationes vix ſiverunt, ut levicula quædam mea erga ipſam extarent officia. Quæ ſicuti ejus Benignitati viſa ſunt non indigna, ut me anno 1732. *novo honoris titulo decoraret, & nomine ADJUNCTI Præſidis officio nuncuparet*, ita ego magis magiſque me eximiæ iſti Beneficentiæ obſtrictum & ſenſi, & ſentio, nihil æque optans atque hæc duo, primum ut facultas par eſſet voluntati, tum, quando hoc eſſe non poteſt, ut ſaltem mihi ne deſit per quem Doctiſſimis Academicis grati mei animi ſenſa una cum his libris deferantur teſtibus ſimul obſervantiæ qua eos colo, ſimul ſtudii bene de omnibus meritos eorum labores, quoad potui, imitandi in morborum hiſtoriis, adjunctiſque cadaverum diſſectionibus proponendis. Quem vero potius, quam Te, Vir Illuſtris, ſperem & velle, & poſſe hujus me voti compotem facere? cujus ſingularem in me Humanitatem non ſemel expertus ſum, omneſque ex laudatiſſimis Tuis Scriptis noverunt; Dignitatem autem, & gratiam cum apud cæteros, tum maxime apud ipſos Academicos, Tuis, quæ magna ſunt, Meritis non minorem eſſe, perſpectum habent: præſertim cum Benigniſſimis illis Viris non omnino ingrati eſſe poſſint libri, quos ſi pauliſper verſent, & vel obiter inſpiciant, perſæpe incurrant in ſua, aut Majorum celeberrima Nomina, quorum Obſervationes indicare, & commendare mei propoſiti pars magna fuit. Vix enim eorum *Ephemerides* edi cœperant, cum Thomas Bartholinus in ſuo *de Anatome Practica ex cadaveribus morboſis adornanda Conſilio* (artic. XIII.) *horreum* illas, & *penum* ad id *divitem* fore, ſenſit; & ſane Bonetus in *Sepulchreto* conficiendo, Mangetus autem in augendo quot inde ſumpſerint, neminem latet. Mihi igitur fontes oſtendenti unde ea petenda ſint quæ ad nova attinent Sepulchreti incrementa, monſtranda omnino fuerunt pleraque eorum, quæ erant procul dubio iidem additur, ſi ante alterutram ejus Operis editionem tot alia Cæſareæ Academiæ Volumina prodiiſſent. Quod dum facerem, alios quoque fontes commonſtrare non omiſi, inter hos merito collaudans egregios Libros (de quibus ipſe bene adeo meritus es) qui inſcribuntur *Commercium Litterarium*, in iiſque Tuas indicans, aliorumve Cl. Virorum, quæ ad inſtitutum facerent meum, utiliſſimas Obſervationes.

Quantum enim Medicos, & per ipſos genus hominum univerſum juvent Morborum hiſtoriis adjectæ, illorum qui inde perierint, Diſſectiones, judicia oſtendunt Summorum in Arte Virorum quæ ſuo Operi præfixit Bonetus, eorumque in primis qui tunc in iſta florebant Academia, Succeſſoribus idem non modo confirmantibus exemplo ſuo, ſed etiam enixe inculcantibus, puta; ut nunc tot alios omittam; Præſtantiſſimis Viris Chriſtophoro Ludovico Goekelio (*a*) & Jo Adamo Reimanno (*b*). Hi tamen omnes Dogmaticam Medicinam profitebantur. Quid? quod vel eos quos adverſus hanc extollere Empiricam nitentes, & acres ſubtilioris Anatomes adverſarios cognovi, ipſos, inquam, vidi hanc de qua nunc loquor, Anatomen, ut vocant, Practicam non improbare, imo *verum Medicinæ lumen* eſſe dicere, vi evidentiſſima veritatis ut hoc faterentur, cogente, quo conceſſo, Anatomen quoque ſubtiliorem probent, neceſſe eſt, ſine qua morborum ſedes, & naturam in quibuſdam præcipue Partibus, oculis videlicet, auribus, aliis hujuſmodi, internoſcere non liceret. Qua igitur ex Schola, aut quo tandem ex genere hominum paucos illos eſſe, dicemus, qui cadaverum ſectionibus, quas Empirici æque ac Dogmatici, ad morborum cauſas detegendas eſſe adeo

(*a*) Ephemer. N. C. Cent. 6. Obſ. 94. (*b*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 170.

utiles, cenſent, non magnopere fidendum eſſe, pronunciant? Quoſdam ſciolos audaculos eſſe, audio, aliquos otioſos, & delicatos eſſe, video, nonnullos deſperatos Scepticos, nonneminem fortaſſe verentem, ne ſic ejus in dignoſcendis morbis errores aliquando retegantur.

Ex his tamen qui modeſtius agunt, & aliquid concedunt, & verum amant, non difficile eſt convincere. Solent enim ſuis dubitationibus hæc prætendere: poſſe aliqua eſſe in cadaveribus quæ in moribundis, aut poſt mortem ſint facta: alia quæ non tam morbo, quam malæ curationi ſint imputanda: alia demum quæ morbi cauſæ non ſint, ſed effectus ſic, ut hi ſæpenumero, non morbus, interimant. Quarum ego rerum nullam inficior; imo fere omnes ultro in his meis libris agnoſco. Sed idem ajo, vix poſſe quempiam ab his rebus decipi, niſi ſi velit. Vult autem qui ſatis in ſanorum cadaverum diſſectionibus non ſit antea verſatus, & qui ex nimis paucis morboſorum ſtatuere quidquam audeat, & qui denique prægreſſarum in ægro rerum, & ſymptomatum ſeriem, atque ordinem minime attendat. Nam qui ſæpius ſanorum corpora, & alia alio tempore diſſecuerit, & animadverterit, exempli gratia, quæ concretiones polypoſæ in iis quoque haud raro inveniantur, & quas mutationes varia anni tempora, ſi diutius inciſio differatur, inducant; ab iis quæ in moribundis, aut poſt mortem fiunt, non decipietur; ſed ab his ſecernet quæ non niſi longo menſium, aut annorum ſpatio, ſenſimque fieri potuerunt. Neque in cæteris facile eidem accidet, ut fallatur, ſi cum plura morboſa cadavera ſcrutatus fuerit, quæ in ſingulis præter naturam deprehenderit, cum iis diligenter comparaverit quæ in viventibus præceſſerint, aut comitata ſint morbum. Præcedunt autem evidentes cauſæ, hæreditariæ quædam, aliæ adventitiæ, morbi alii, & in his attendendi præſertim qui gravius, & qui crebrius vexarint. Comitantur vero ſymptomata: quorum ſingulorum natura, ſeries, ordo, conſtantia ſi attente animadvertantur, conferanturque cum vitiis in cadavere conſpectis, & cum iis quæ morbum prægreſſa ſunt; haud ita difficile erit plerumque internoſcere quæ vitia morbum effecerint, ab iis quæ a morbo effecta ſint, ut dilucide oſtendit is qui hæc olim enumeravit, perpenditque in ſua ad Bononienſem Anatomen Prælectione *de recto morboſorum cadaverum judicio ferendo*, Cl. Joſ. Ferd. Gulielminus, Dominici filius, ejus qui, cum viveret, huic Gymnaſio, & iſti Academiæ ornamento fuit.

Aut ſi qua ſuperſit dubitatio; per id tolletur, vel plurimum infirmabitur, quod ante ſubindicabam, & Gliſſonius, in Præfatione a Boneto laudatus, præmonſtraverat, ſi plura cadavera, poſt eundem videlicet morbum denatorum, examinata, inter ſe comparentur, & quod præter naturam in omnibus ſimiliter fuerit, id pro cauſa morbi; quod autem in aliis aliter, id vero pro morbi effectu habeatur. Quem ipſum effectum cognoſcere, & ſæpius, an rarius eodem in morbo occurrat, non erit inutile, ni plurimum fallor, adnotare, nempe ut ſciamus, quis morbus a quo morbo effici crebrius ſoleat, & pro ſymptomatum natura quæ ad prima accedere inceperint, illum jam adeſſe, conjiciamus, eique ſimul, unde mors interdum aut infertur, aut acceleratur, quo ad ejus fieri poteſt, obſtare conemur. Sed illud quod dicebam, & in quo omnes convenimus, multorum uno eodemque morbo extinctorum diſſectio, præcipuum eſt, ut cunctæ dubitandi, errandique occaſiones tollantur. Neque enim omnes eodem moriendi modo confecti, aut eodem anni tempore, & a morte intervallo inciſi, neque omnium eadem, quæ accuſari queat, mala curatio, neque eædem fuerint ad morboſos effectus intus producendos diſpoſitiones.

Quæ cum æque ac ego, atque adeo vel melius ſcias; non modo non miraberis, quod unius morbi, imo unius ejus differentiæ quotquot potui exempla non ſemel propoſuerim per diſſectionem illuſtrata, ſed & graviſſimo probabis judicio Tuo, quod vel plura aliorum quibuſcum conferantur, Veſtrorum præſertim Academicorum, indicaverim. Quibus Celeberrimis Viris ſi, ut ſupra abs Te petii, mei erga Vos omnes grati, & obſequentis animi ſenſa pro Tua eximia Humanitate detuleris; magnus Tuis, Vir Illuſtris, in me meritis cumulus accedet. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃIↃCCLX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA I.

Spectat ad Dolorem Capitis.

QUod tibi pollicitus ſum, præſto, incipiens a Capitis Dolore. Noli autem expectare, ut quæcunque hujus cauſæ Valſalvæ, aut mihi in cadaveribus ſe obtulere, eas omnes hac Epiſtola comprehendam. Pleræque earum poſthac, aliæ alio loco, producentur. Plurimis nim cum reliqui corporis, tum capitis ipſius morbis t adjunctus is dolor. Quin ſolus ad interitum perduit fortaſſe neminem. Quo fit, ut de eo nullas, quas ic potiſſimum proferam, habeam hiſtorias, niſi peraucas, in quibus aut cætera incommoda anteceſſit, ut inter ipſa maxime ſæviit. Singulorum generum ngulas primum ex Valſalva noſtro ſic habeto.

2. PUER annos tredecim natus, perſpicaciori ingeio præditus, cujus ſoror, fraterque ex phthiſi inteierant, cum ipſe anno ſuperiore pulmonis ſiniſtri inammatione laboraſſet, corripitur dolore capitis ſupra culos, atque horum etiam dolore, circa quos viſcida ffluebat materia. Poſtridie delirat, oculos in adſtantes efigit, nonnihil viſcida evomit. Deinde ex improviſo onvulſionibus prehenditur: a quibus in affectionem qua- ſoporoſam incidit; ſæpius tamen convulſione, cum ifficili reſpiratione conjuncta, excitatur. Denique moitur. VENTRE aperto, ſana omnia inveniuntur; uanquam in ventriculo erat humor quidam æruginous, veſica autem lotio, & cyſtis fellea bile turgebant. n Thorace dexter pulmo a pleura quidem ſolutus rat; ſed in ſuperiore parte, claviculam verſus, contiebat tuberculum, nucem juglandem ferme æquans, in uo parva erant cava, materiæ plena, quæ colore, & molitie ſubſtantiam cerebri medullarem referebat: atque inc fortaſſe, ſi diutius puer vixiſſet, initium morbi ui ſororem, fratremque interemerat, extitiſſet. Pulo autem ſiniſter, qui inflammationem, ut dixi, ante nnum paſſus fuerat, cum pleura ad dorſum connectebaur. Pericardium ſeri uncias habuit duas, eoque amlius; dexter autem cordis ventriculus parvam concreionem polypoſam. Sanguis reliquus nullo modo conreverat, quamvis hora jam eſſet ab obitu decima ſetima. Cranio exſecto, dura meninx ad ſanguiferorum vaſorum latera inventa eſt cinereo colore infeta. Dum autem hæc, a criſta, ut vocant, galli avelendo, abrumperetur, paulum erupit ſeri ſanioſi: eri autem limpidi quaſi uncia inde exivit, qua ferebantur nervi Optici. Totum vero cerebrum repertum ſt ſanum: in eoque Pinealis glandulæ inſignis magniudo ſpectantium oculos alliciebat.

3. Hoc ultimum, quippe de ingenioſiore puero, eo empore ſcriptum intelligis, cum ea glandula a pleriſque credebatur ſedes animæ cogitantis. Cæterum morbum dolor capitis, & oculorum inchoavit; delirium, vomitus, convulſio, ſopor auxere; eadem convulſio, ut videtur, inferendo mortem, finivit. Fortaſſe etiam occulte inchoavit. Leviorum enim convulſionum effectus dolor, delirium, vomitus eſſe potuerunt, ut delirii effectus turgentia utriuſque veſicæ; nam delirantes neque lotii ſtimulum attendere, & cibum ſolent recuſare, qui cyſtim videlicet comprimendo, bilem extrudat. Aliqua tamen hujus pars videtur vomitus occaſione in ventriculum compulſa, unde æruginoſus color rejecti humoris. Soporem quoque eadem convulſio circumpreſſo cerebro poſt ſe relinquebat, quæ ſubinde rediens, vellicando interrumpebat. Sed convulſionis ipſius effectus, an cauſa fuit id ſerum quod ad anteriorem cerebri baſim inventum eſt? Utrumlibet credas, licet. Sive enim intra nervorum, & meningum ſtructuram latens convulſionis cauſa, vaſis conſtrictis, & ſanguine remorato, fecit ut ſerum effunderetur: ſive hoc antea effuſum, meninges irritando quæ ad imam frontem & circa nervos Opticos ſunt, leves primum convulſiones, doloreſque creavit; utralibet ratione commode poſſumus rem intelligere. Neque enim quod limpidum fuerit ſerum, idcirco innoxium cenſeamus neceſſe eſt: quando conſtat, ſales, qui maxime poſſint erodere, in aqua ſolutos, hujus pelluciditati nihil officere. Quamquam, nec omne id ſerum limpidum fuit, ſed in parte ſanioſum. Sanies autem illa, ſeu vera fuit, ſeu potius ſaniei ſpecies, unde repetenda ſit, in aliis haud abſimilibus hiſtoriis quæremus (*a*). Nunc alteram ex Valſalva accipe.

4. VIR annos habens circiter quadraginta, obnoxius erat ab annis jam multis dolori in hypochondrio dextero per circuitus recurrenti, & vomitioni illum ſæpius dolorem comitanti, & aliquando in Iliacam paſſionem cum deliriis degeneranti: crebris item doloribus capitis, qui atrocius plerumque vexabant conjuncti cum moleſto ad oculos affluxu materiæ seroſæ. Huic tandem a multo vino ebrio cum paulopoſt conſuetus in hypochondrio dolor, & vomitus rediiſſent, uterque autem imperata quadam ab Empirico ventris inunctione ſedatus eſſet, ingens illico intus, extraque calor capitis oboritur: quod eadem inunctione illitum, vehementiſſimo corripitur dolore. Huic delirium, & convulſivi motus accedunt. Quibus una ante obitum hora quieſcentibus, aut certe ſub ſenſum non cadentibus, apoplecticus cum difficili reſpiratione, ſpuma circa os, & impetuoſo ac turgido pulſu factus, excedit e vita. CADAVERIS facies erat pallida, membra autem contracta ab aere valde frigido, an a prægreſſa convulſione? Pericranium circa ſinciput inventum eſt craſſius factum a ſuccis, *gelatinæ* in modum concretis.

(*a*) Infra, num. 13. & Epiſt. 5. n. 5. & 13.

tis. Serum inter meningem Tenuem, & cerebrum fuit, in hujuſque ventriculis. Venter apertus, præter aliquam ſtagnantis ſeri copiam, & hepar durum, nihil adnotatione dignum oſtendit.

5. Illis quæ primo loco in hiſtoria narrata ſunt, hæc reſpondent quæ narrantur poſtremo. Hepatis durities ſignificat, doloris illius qui in hypochondrio dextero recurrere ſolitus fuerat, cauſam facile fuiſſe in hepate, vitioſam bilem ſecernente, cujus copia in cyſti collectæ quotieſcumque affatim effunderetur in Duodenum inteſtinum, huic & viciniæ eos dolores moveret, qui, inteſtinorum tunicæ contractionem plus minuſve invertendo, vomitum ſæpe, iliacam autem paſſionem afferrent aliquando. Cum autem noviſſime dolor, & vomitus tanto importunius ſuppreſſus eſt, quanto utilior fuiſſet vomitus mali cauſis, a nupera ebrietate auctis, e corpore ejiciendis; harum pars caput, quippe ſuis doloribus infirmatum, facile invaſit. Quæ cum fortaſſe per calorem difflari nonnihil poſſet, temere per unctionem coercita, extra cranium quidem *gelatinæ* forma in proxima membrana hærens, hanc vehementer diſtendit, intra cranium autem in eas quæ dictæ ſunt, ſedes irrumpendo, Tenuemque meningem qua cerebrum & ventriculos conveſtit, irritando, illos acerbiſſimos dolores primum, tum delirium, motus convulſivos, apoplexiam denique attulit. Quod ſi forte malis, illud ſerum non pro cauſa, ſed pro cauſæ effectu habere, ut in ſuperiore explicatione indicatum eſt; non adverſabor.

6. His duabus tertiam placet hiſtoriam addere, quæ licet non hominis, ſed ovis ſit, non indigna eſt quæ ſcribatur, præſertim cum aliæ ſatis ſimiles, ſi doloris indicia memorarentur, hiſtoriæ ovium, aliarumque pecudum in Boneti Sepulchreto (*b*) legantur. Ea ovis cæterarum ſui gregis conſortium fugiebat, ſe per intervalla quotidie ſæpe circumvolvebat, nec ſibi caput tangi ferebat, ſed ejuſmodi tactus impatiens, omni conatu ſe ſubducebat. Quæ cum forte animadvertiſſet Valſalva, unde is tantus oriretur capitis dolor, noſcendi cupidus, emptam diſſecuit: nec morbidi quidquam alibi quam in cerebro, deprehendit. Nam primum cum hoc e cranio eximeret, pauxillum aquæ acidulæ excidit ex ea parte qua proceſſus Mamillares ad os Ethmoides accedebant, major autem aquæ copia, cum a glandula Pituitaria avelleretur. Deinde cerebrum perſecando, cum ad ventriculos Laterales ventum eſt, folliculus in his apparuit, aquam plurimam continens, ex membrana factus, quæ Tenuis meningis productio eſſe videbatur, niſi quod in illa extabant minima quædam corpuſcula, quorum ſubſtantia ad medullaris cerebri ſimilitudinem accedebat. Folliculi radices e fundo exiſtebant ventriculi dexteri, infra quem ubicumque erant, ibi cerebri ſive medullaris, ſive corticalis circumjecta ſubſtantia late corrupta cernebatur. Denique totum cerebrum fuit valde flaccidum, neque minus prodeuntes ab illo nervi. His inſpectis, oſſis Ethmoidis ea pars quæ ſubjicitur proceſſibus Mamillaribus, ab jugi aquæ e cranio effluxu eroſa adeo inventa eſt, ut libera illac e cranio in nares pateret via.

7. Hujus non ita diſſimilem Obſervationem leges in Boneti Sepulchreto (*c*); vel potius in Petri Borelli Hiſtoriarum Medicophyſ. Cent. 1. Obſ. non 37. ſed 38. in hac, inquam, potius; nam quædam in exſcribendo omiſit Bonetus, nec repoſuit alter Editor, contra Peyeri (*d*) præceptiones; ut ob ejuſmodi quoque cauſas, neque uno in loco, a me animadverſas nova ſit optanda Sepulchreti editio ab diligenti Viro curata, qui ſingula antea cum iis libris conferat quibus ex libris deprompta ſunt. Maximo & diuturno verticis dolore puella vexata fuerat, in qua Borellus abſceſſum vidit plenum aquæ limpidiſſimæ, ad libras duas, qui cerebri natibus & infundibulo inhærebat. A tam profundo loco, tamque abdito, vix ut tandem is abſceſſus inventus fuerit, dolor tamen ad verticem potiſſimum perveniebat, ſic ea quadantenus confirmans quæ ex Malpighio alias (*e*) indicavimus, in dubium autem vocans quod docuit Archangelus Piccolhominus (*f*) dolorum ſedem qui *in alto profundoque cerebro perſentiuntur*, eſſe Tenuem meningem, Laterales cerebri ventriculos conveſtientem: quod ut verum eſſe poſſit aliquando; & illud tamen, quod modo innuimus, attendendum eſt, & profundiores iis duobus ventriculos reliquos, & cerebri baſim meninge eadem veſtiri, & ſub ea; ut cætera nunc omittam; meningis duræ Tranſverſum proceſſum hinc, & hinc ad latera uſque equinæ ſellæ produci, tendique adeo, ut vel hoc nomine acerrimis poſſit doloribus eſſe obnoxius ſive ab irritante effuſi humoris natura, ſive a prægravante, & præter modum diſtendente ejuſdem copia. Qua ut vehementer urgeantur cæteræ etiam meningum partes, Obſervationes quoque oſtendent, ad hanc addendæ Sepulchreti primam Sectionem, ut puta quæ a Behrenſio (*g*), & quæ a Preuſſio (*h*) habitæ ſunt. Uterque enim Vir Cl. vix cultro ad Laterales cerebri ventriculos pervenit, cum incluſus humor non ſine impetu ſurſum proſiluit; tanta fuerat ejus copia, & tanta vis qua parietes, & meningem hos veſtientem urgebat! Itaque mirum non eſt, ſi dolores capitis uſque adeo immanes fuerint, ut ægrorum alter miſeris cum ejulationibus quaſi deliraret, altera furore percita in puteum ſe præcipitem dederit. Oſtendit autem Preuſſius tum illa, tum aliis duabus Obſervationibus (*i*) quo latere aut omnino, aut præcipue caput doluit, ejus lateris ventriculum aut ſolum, aut longe magis aqua fuiſſe diſtentum, eaque interdum limpidiſſima, nec minus tamen noxia, quam ſubflava. Nam vel maxime limpida occulere poteſt quæ ſtimulent, ut ſupra (*k*) dixi, & Cohauſenii (*l*) hiſtoria comprobat in qua cerebri latus dexterum; ad hoc enim latus acerbiſſimi dolores magis declinaverant; quaſi natare videbatur *in* magna copia *ſeri acris*, *ſalſi*, *limpidiſſimi*. Quod in aliis Obſervationibus, exempli cauſa, Jo: Franci (*m*) ſive limpidum fuerit, ſive ſecus, ſtimulantibus corpuſculis videtur caruiſſe, ut premendo dumtaxat noceret; ſiquidem etſi aperto cranio, omnia aquæ plena inventa ſunt; dolor tamen capitis *obtuſus* fuerat. Verum ad Ovem ut redeam; veri eſt ſimile, meningem quæ fundum operiebat ventriculi dexteri, a congeſta ſenſim aqua, paulatim a cerebri ſubſtantia avulſam, hujuſque disjectæ particulas quaſdam quæ ipſi adhæſerint, retinentem, in folliculum eſſe conformatam. Quod autem ea aquæ pars quæ guſtu explorata eſt, acidula fuerit, id nimirum confirmat quod indicatum eſt antea, aquam intra cranium effuſam, interdum poſſe, etiam vellicando, cauſæ rationem habere in morbis capitis inducendis. De corruptione vero partis cerebri, & totius tanta laxitate cum animalis tamen vita, & motu conjuncta, erit alibi (*n*), ut opinor, ſcribendi locus. Poſtremo oſſis Ethmoidis eroſio non eſt a nobis ſine aliqua animadverſione prætermittenda.

8. Ut ſic a cranio aperta erat in nares via, & quod conſequitur, ab his in cranium, ita ſi forte animalcula quædam conſpecta eſſent in cerebro illius ovis, certe multo minor noſtra fuiſſet admiratio, quam cum tot legimus collectas in Sepulchreto (*o*) hiſtorias, lumbricos, alioſque vermes, cimices, &, ſi Superis placet, ſcorpiones intra humana, ſecundum naturam undique ſe habentia, crania proponentes, ab iiſque dolores capitis repetentes. Sed aliæ teſtibus, aliæ diligentiori, quo opus fuerat, carent examine, aliæ ſi cum libris unde ſumptæ ſunt, conferantur, alio ſpectare intelliguntur, velut illa quæ ex Fernelio (*p*) producitur. Nam ſi locum apud hunc perlegas, quo in loco deſcribendo, præſertim adeo brevi, nonnulla minime omittenda omiſſa miraberis, eorum autem quæ proxime antecedunt, ſententiam ſi medica lance perpendas, facile agnoſces, vermes illos duos extra cranium inventos eſſe in naſi receſſibus. In quibus vixiſſe & alios, alios vero e ventriculo in dormientis nares irrepſiſſe eorum vermium, qui in Scholiis ad il-

las

(*b*) lib. 1. Sect. 11. Obſ. 8. & ſeqq. (*c*) L. 2. S. 1. Obſ. 46. (*d*) Method. Hiſt. Anat. Med. c. 1. & ſeqq.
(*e*) Epiſt. Anat. 13. n. 7. (*f*) L. 5. Anat. Prælect. 3. (*g*) Act. Nat. Cur. T. 2. Obſ. 31.
(*h*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 14. n. 3. (*i*) Ibid. n. 1. & 2. (*k*) n 3. (*l*) Act. cit. T. 7. Obſ. 74.
(*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 72. (*n*) Vid. Epiſt. 9. n. 15. 16. 19. (*o*) Sect. hac. 1. Obſ. 116. & ſeqq.
(*p*) Pathol. L. 5. c. 7.

ſ Sepulchreti Hiſtorias ; ejecti per naſum memoran- r, credibile eſt . Et in iis quidem narium receſſibus i Frontales ſinus dicuntur, vermes creſcere haud ro, in ovibus præſertim conſtat, a quibus irritatæ ſe agitent ; ut vel in ea de qua diximus, credere iquis, qui ſe ita circumvolventem cerneret, ante diſ- ctionem potuiſſet. Quin & hominibus aliquando ac- dere, ut vermes, ejuſdemmodi in locis nidulantes, pitis dolores afferant, vel olim Arabes, de Indorum edicorum ſententia, tradiderunt, nominatim Avicen- (*q*), ſigna quoque, & curationem proponens. Quæ re in illis etiam Scholiis adnotantur, atque inſuper ginetæ liber indicatur 4. cap. 57. quaſi ibi „ ex ver- mibus dolores excitari quidem concederet, in cere- bro vero generari, negaret „ . Sed non idcirco in- edibiles hiſtoriæ rejiciuntur; imo inde harum con- matio petitur (*r*) propterea quia ut in illis Si- bus ex putri materia, ſic & intra cranium ex abſceſ- aliquo poſſe vermes gigni, non dubitatur, errore cile condonando iis temporibus quibus naſi ovium rmes a muſca eſſe, nondum Valliſnerii noſtri (*ſ*) exi- a in obſervando ſolertia oſtenderat, nec Cel. Reau- urius in ſua incomparabili Hiſtoria Inſectorum (*t*, nfirmaverat. Quando igitur certum eſt, vermes hoſce ium aliarumque ejuſmodi animantium extrinſecus in res importari, & cum tam crebro intra earum nares veniantur in cerebro non inveniri; quî contra exiſti- mus, cum tam raro in naribus hominum ſedem ha- ant, toties in humano cerebro eſſe deprehenſos? on ut a naribus in Frontales Sinus, ita eſt in viven- m cerebrum aperta, quin penitus & nerveis fibris, vaſis, & membranis obſtructa via, ut ne ipſe qui- n nicotianæ herbæ prolectus fumus, nedum ejus lvis quantumvis tenuis, nedum ejuſcemodi beſtiolæ ſtatim ac ſunt ortæ, tranſire queant. Et fuit qui- m olim cum illius herbæ pulvis; & multo magis mus cranium ſubiiſſe, ex diſſectionibus perhibere- r: quas in Sepulchreto (*u*) pariter deſcriptas leges. d ibidem tamen aliquam, ut falſam rejici, alias ali- explicari, omnes pluribus quæ contrarium indicant, ntinuo ſubjectis infirmari, videbis. Ad quas ultimas dere, ſi opus eſſet, alias poſſes, & in his quæ in enturia extat X. (*x*) Cæſareæ Nat. Cur. Academiæ.

9. Quid ergo eſt? inquies. Nullum animalculum in- n cranii cavum, nihil ibi fuliginis, aut pulveris ni- tianæ herbæ inventum unquam fuiſſe, credemus? go vero eorum qui reapſe talia vidiſſe ſe, ſcribunt, is quidem plani alicujus fraude, aliis caſu, aliis in- ria, plerumque impoſitum fuiſſe, ſuſpicor. Noſti im deceptrices præſtigiatorum manus, ut vix ac ne c quidem vel antea admonitus aliquis ſentiat, cum idpiam eo immittunt quo minime videntur immit- re: quid non admonitus, alioque intentus? Caſus tem ipſe non abſimiliter illudit; ut cum ſpongiæ qui- s ſæpe, aperto cranio, ſanguis abſtergitur, aut humor hauritur, adhærentes ſibi forte beſtiolas inter ab- rgendum, exhauriendumque, relinquunt. Incuria au- m ſæpius, ut cum albida, ac teres aliqua tenuis po- poſa concretio pro lumbrico accipitur; perrarum eſt im, perque difficile, ut verus vivenſque lumbricus r viam quam alias memorabo, in Sinum uſque Fal- s prorepat, ubi a Verneyo (*y*); ſi tamen ipſe vi- t; (*z*) fuiſſe dictus eſt: Aut cum disjecta humoris juſdam minima concrementa, qualia in urethra vi- li ad Proſtatæ glandulæ oſcula, immo intra Pro- tam ipſam non ſemel vidimus (*a*) pro tabacci hu- idulis granulis, quæ colore, & forma apprime refe- nt, incaute habentur: Aut cum ex Frontalibus Si- bus quo tenuiſſimum nicotianæ pulverem involare, l certe compelli exſpirationis vi, prono autem capi- etiam defluere interdum poteſt, cum, inquam, hunc lverem vel ſerra, vel ſcalpra illac in cranii cavum ab natomico referante demiſſa, traducunt ſecum: Aut nique cum aliquis anguſtus, & flexuoſus, eoque mi- s animadverſus cuniculus ab externo ulcere in illud em cavum pertinet, eoque in vivente, aut mortuo animalcula tranſmittit. Alia ſciens prætereo; neque enim plura congerere neceſſe eſt tibi præſertim, Inſe- ctorum Hiſtoriæ gnaro, ex eaque probe ſcienti, num cimices; exempli cauſa, & ſcorpii arctius concluſi, ut aere orbentur, num curculiones, num aliæ beſtiolæ ſine idoneo ipſis cibo, vivere & creſcere tamen queant. Certe ex quo illa Hiſtoria diligenter excoli, reſque ſingu- læ ſcrupuloſius examinari cœptæ ſunt, aut nullæ am- plius, aut oppido perpaucæ, & perpaucis creditæ, ejuſmodi obſervationes prodierunt. Neque unquam accidit Valſalvæ qui prope innumera, nec mihi qui non multo fortaſ- ſe pauciora capita perluſtravi, ut in talia incideremus, quæ tot olim ſe vidiſſe Medici ſcripſerunt. Ex qui- bus propterea ſi forte unum aliquem ſine fraude, aut errore ullo vidiſſe fatear; id reverentia potius, quam ratione adductum, fateri me, credito. Nec te illud moveat quod poſt acerbiſſimos capitis dolores nihil aliud apparuiſſe dicatur, quam lumbricus, aut animalcula in- tra cranium reperta, aut inde prodire viſa. Complu- res enim illorum dolorum ſunt cauſæ quæ aut extra cranium ſunt, aut ſi intra cranium, non facile, aut nullo modo ſub ſenſum cadunt. Quid ſi quæſitæ non ſunt? ut cum ex moribundæ naſo lumbricus exiens, creditus eſt e cerebro proveniſſe, quaſi vero ex inteſtinis illuc pro- repere non potuiſſet. Quid ſi quæſitæ cauſæ aliæ, & jam in cerebro ipſo repertæ? & minimi tamen ſimul accuſantur vermiculi poſtridie in aqua animadverſi, in qua particula, ex cerebro ſumpta, fuerat macerata. Vehementes quoque ii dolores erant, quos vermes ex centipedum genere creabant duo priuſquam e naribus ejicerentur. Nec tamen Viri Doctiſſimi Littrius (*b*), & Maloerius (*c*) qui eos viderunt, quidquam de cerebro ſuſpicati ſunt, ſed a Sinu Frontali in quem exiguum ovulum vi reſpirationis immiſſum eſſet, repetendos eſ- ſe, non dubitarunt, haud ſecus atque Cl. Hencke- lius (*d*) cum vermiculos parvos duos, curculionum inſtar, eadem via prodeuntes, & ſæviſſimos capi- tis cruciatus ſolventes, in narium receſſus attractos cenſuit ex floribus fortaſſe in quibus rudimenta eo- rum laterent, arctius ad nares appreſſis, altaque, ut incaute fit, inſpiratione, olfactatis. Et ante illum Gahrliepius (*e*) vermiculos, eodem cum levamine e naribus ejectos, quoniam perſimiles vidit illorum qui ex muſcis proveniunt, a muſca matre deduxit. Recte omnes, quod neque ex putreſcente materia, neque in cranii cavo genitos, ſed ex ovis minimis, aut rudimentis ani- malculorum, extrinſecus invectis, procreviſſe in na- rium receſſibus, exiſtimarunt. Illud inter duos Clariſſi- mos Viros quos primo loco laudavimus, non ſatis con- venit, cujus naturæ, & qua ex parte remedia adhi- benda ſint, ut e naribus educantur. Quam controver- ſiam plane dirimere eo difficilius fortaſſe eſt, quod alias, ut vides, alio ex genere vermes ſunt, ut iiſ- dem non ſemper rebus aut fugari, aut allici poſſe vi- deantur. Ut ut hæc ſunt; juvabit tamen per quæ & quomodo plerique educti fuerint, ex medicis hiſtoriis cognoſcere: ad quas addes quæ in Actis (*f*) extat laudatæ Cæſareæ Academiæ, & quæ in Commercio Litterario Norimbergenſi (*g*), præcipue autem quæ in Prælectionibus Viri Eximii Boerhaavii ad ſuas Rei Medicæ Inſtitutiones (*h*) ubi ſanatam ab ſe puellam memorat, cujus Pituitarii Sinus vermibus omnes erant pleni. Quoniam tamen Frontales ut plurimum inco- lunt Sinus, quod prima ac præcipua moleſtiſſimi do- loris ſedes, cum ſenſu præſertim rodentis, ſeque mo- ventis beſtiolæ ſæpe numero conjuncti, in alterutrius Sinus regione indicat; idcirco Littrius, ſi nihil alia omnia auxilia prodeſſent, ad chirurgiam denique nec difficilem, nec periculoſam in oſſe frontis devenien- dum eſſe, cenſuit. Non dubito autem, quin eandem intellexerit, qua olim uſum eſſe Cæſarem Magatum de Valliſnerio audivi, nempe terebrato uſque ad Si- num oſſe, & verme quem ineſſe prædixerat, magna cum adſtantium admiratione, educto, ſicque dolore adverſus quem irrita alia omnia fuerant, feliciter ab- acto. Quam ſi curationem, ut in Adverſariis (*i*) ſpe- rabam,

(*q*) Canon. l. 3. F. 1. tr. 2. c. 3. 7. 31. (*r*) ad Obſ. 117. (*ſ*) Vid. præſertim Oper. in fol. Tom. 2. P. 4. Epiſt. ad Gimmam.
(*t*) Tom. 4. Mem. 12. (*u*) Sect. ead. 1. Obſ. 82. & l. 4. S. ult. Obſ. 1. (*x*) Obſ. 89.
(*y*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. An. 1700. (*z*) Vid. Epiſt. 24. n. 23. (*a*) Epiſt. 41. n. 20.
(*b*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. An. 1708. (*c*) & An. 1733. (*d*) Act. Nat. Cur. D. 3. Obſ. 110.
(*e*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 8. Obſ. 141. (*f*) T. 4. Obſ. 30. (*g*) A. 1739. Hebd. 21. II. n. 3.
(*h*) ad §. 792. (*i*) VI. Animad. 90.

rabam; ex Auctoris inedito ſcripto Valliſnerius protuliſſet; illud fortaſſe inter cætera ſcitu non indignum noviſſem; an quæ felicitas in dolore tollendo fuit, eadem in reſerato Sinu claudendo eſſet conſecuta. Quam difficile enim id perficiatur, animadvertit Corn. Celſus (*k*), & poſt eum Chirurgi a Palfinio (*l*) laudati: difficultatis autem cauſas, & graves a Sinu haud occluſo noxas idem Palfinius, & quem has Litteras recenſens vidi, etiam Archiater Præſtantiſſimus Nicolaus Roſenius (*m*) adnotarunt: ex quibus habebis quæ ſeligas; cum Verheyenio (*n*) qui eundem ac Palfinius pharmacopolam deſignare videtur, conferenda, & ad ea quæ ſuper Celſi obſervatione illa protuli (*o*), adjicienda. Cæterum ſi alia forte exempla quæris vermium intra cranium, ut ajebant, repertorum, aut e narium receſſibus ejectorum, utrorumque invenies inter illa quæ Daniel Clericus (*p*), nec ſine interpoſito plerumque judicio, recenſuit, ſecundorum autem inter ea quæ ab Joanne Saltzmanno (*q*) commemorata ſunt, aut propoſita, qui neque eorum indicia, neque auxilia per quæ ſunt excuſſi, prætermiſit.

10. Jam vero tres quoque meas tibi deſcribam obſervationes in capite habitas dolore vexato aut ante cætera; aut maxima inter cætera incommoda. ANTE hæc, certe vexari ſolitum erat in viro mendico, qui ſemper fatuus, noviſſime autem adeo ſtultus, ut quem petierat, panem abjiceret, in Noſocomium exceptus fuerat. Conſtabat dolori capitis fuiſſe obnoxium, tunc autem & ventris obſtructionibus laborare. MORTUI ex febre neſcio qua accedente cadaver in hoc Anatomicum Theatrum A. 1728. illatum eſt, macilentum, nec in Ventre, & Thorace quidquam oſtendens; ſi obſtructum lienem excipias; quod præter naturam ſe haberet. Sed circumſectum Cranium cum attolleretur, animadverſum eſt, huic in latere frontis ſiniſtro firmiſſime affixam eſſe Duram meningem, quæ ibi ad modicum ſpatium, quaſi ellypſis ambitu circumſcriptum, non membraneam, ſed mediam inter os & ligamentum naturam habebat. Cum Cerebellum molle & flaccidum eſſet, Medulla autem Oblongata parum firma; durum cerebrum, ut ſæpe in ſtultis ſolet, inveni; tametſi Lateralibus ventriculis limpida aqua, ſed pauca, ineſſet, cum plexibus decoloribus, quorum poſteriori parti veſiculæ, nec tamen multæ, inſidebant, eædem aquæ plenæ. Denique anteriori faciei glandulæ Pinealis quidpiam adhærebat flavi, quod inter digitos compreſſum, quaſi arenas intermiſtas habere, ſenſi.

11. Horum alia alio attinent; ut noſtræ quædam poſtea declarabunt Epiſtolæ (*r*). Illud unum, ut opinor, ad capitis dolorem, quod in Craſſa meninge compertum eſt. Quæcumque enim cauſa fuerit ſive interna, ſive externa; quanquam nullum hujus veſtigium animadverti; cur ea pars meningis in oſſis pene modum induruiſſet; proclive eſt intelligere, quotieſcumque ſanguis aut copia, aut turgentia, aut accelerato per caput motu vim afferret vaſis, eam partem verſus tendentibus, reſtitare illo objecto impedimento ſanguinem debuiſſe, & circumjectas vaſis fibras meningis diſtendere. Neque aliam ad cauſam referri videbis in Sepulchreto (*s*) quod *cephalalgiæ miſerrimæ* illi *eſſent obnoxii*, in quibus utraque meninx *per aliquod ſpatium*, *ſæpe duos digitos latum* ita coaluerant inter ſe, ut *vaſorum oſcula penitus obſcrarentur*. Veri quoque ſimile eſt, ejuſmodi obſtacula, quatenus ſe aut ſanguini, aut aliis pariter opponunt ſuccis per meninges jugiter tranſeuntibus, occaſionem interdum præbere doloribus per circuitus recurrentibus, toties videlicet, quoties tanta portio hæſit ſuccorum, ut copia diſtendere, aut tandiu, ut vitioſa ob moram facta irritare meninges poſſit, quarum fibris ſe propterea contrahentibus poſtquam prima illa portio vi in anguſtiores laterales canaliculos contruſa eſt, nova ſuccedat quæ ad eundem modum hæreat & expellatur, & poſt hanc alia: neque finis antea fiat quam laterales illi canaliculi ſic denique ſæpius iteratis impulſibus pateant, ut nihil jam hæreat. Sed aut funeſtum denique prænunciant exitum (*t*), aut difficilem non raro curationem habent ejuſcemodi dolores, eoque magis; quo conſtantius eadem recurrunt hora; an quod ita ſignificetur, laterales canaliculos valentius reſiſtere impulſui dilatanti? Memini me adoleſcentem in Patria medicinam facere æquali meo Laurentio Bagattrinio externa quidem, ſed acerbiſſima, hemicrania haud ita pridem correpto, quæ mane quotidie eadem hora, ut Itali numeramus, duodecima revertebatur. Quidquid agerem, aut nihil, aut eo dumtaxat conducebat, ut brevior, leviorque cruciatus fieret; nam illa ipſa hora redibat tamen: quin ſi quid erroris forte accederet, vel priſtina vehementia. Fruſtra adhibitis omnibus complures jam dies auxiliis cæteris, non prius vici, quam tenui lignorum decocto modice agitatis, impulſiſque circumeuntibus ſuccis, ſudores moviſſem, id quod Ballonio (*u*) quoque feliciter ceſſiſſe legeram in hemicraniis intolerabilibus, & quotidie mane certa hora recurrentibus. Omnino erat in eo Juvene aliquid hæreditarii. Nam & parens, ſeptuaginta annis major, tanto idque paulo antea, capitis dolore prehenſa fuerat, ut videndi altero oculo facultate amiſſa, magnis nihilominus per eos dies redeuntibus ſubinde doloribus conflictaretur. Sed cum hi tamen neque ex eodem ſemper loco inciperent, ſed modo ex vertice, modo ex interiore naſo, ut calidum lac naribus attrahere prodeſſet, neque reverterent eadem hora, aliquanto facilius mihi fuit hujus, quam filii, dolorem tollere: quo facto, videndi etiam vis paulatim reſtituta eſt. Juverat inter cætera ſanguis e brachio, non tam qui, me imperante, miſſus eſt, quam is qui, laxata faſcia inter dormiendum, non paulo majori copia effluxit; ut feliciter vel in fœmina id ætatis idem propemodum acciderit, quod in ſexagenaria obſervavit poſtea Valliſnerius (*x*). Sed ad diſſectiones redeamus.

12. ADOLESCENTULA, Epilepticæ filia, pauperis uxor, cum Februario menſe ex itinere vehementer incaluiſſet, magno capitis dolore, & acuta febre correpta eſt. His, ſine delirio, ſæpius taciturna, intra triduum, aut quatriduum perempta eſt. Cum lactaret, atque in menſtruis tamen eſſet, tandiu diſtulerant venæ ſectionem; ut denique cum gravius ſe habenti, arteriarum tamen pulſu, viribuſque conſtantibus, ſanguinis, qui mox impenſe concrevit, ſelibram e pede miſiſſent, fortuito acciderit ut protinus moreretur. CAPUT in Theatrum, ut ejus anni 1738. Anatomen abſolverem; non cætera quoque, ut cupiebam; allatum eſt. Calvariæ interior facies ex ſubrubro fuſca; exterior autem facies meningis Tenuis qua ſupernam operiebat cerebri partem, materia quadam erat oblita, non multa quidem, ſed æqualiter ubique ducta ſubflava, craſſiuſcula, eaque omnino ſpecie, ut quamvis inodora eſſet, pus tamen & nobis, & iis qui aderant, Medicis, & Chirurgis eſſe videretur. Verum neque in meningibus, neque in cerebro, quod decolor fuit, ullum uſquam vitium, ullumve locum unde ea prodiiſſet materia potuimus invenire.

13. Si pus fuit; an ex alia aliqua corporis ſede per ſanguifera vaſa hauſtum, & in illam tranſlatum dicemus ſecundum ea quæ de quodam capitis dolore in Sepulchreto (*y*) indicantur? Sane hanc etiam ob cauſam ægrius ferrem, non fuiſſe reliqui corporis, in quo id quærerem, copiam factam; niſi rerum eſſet diſpar ratio, aliæque mihi notæ eſſent hiſtoriæ, in quibus velut in ea Valſalvæ, quæ ſuperius (*z*) prolata eſt, ſanies nuſquam fuit, quam ad cerebrum inventa, quod & ipſum alioqui eſſet ſanum. Num igitur ex meningum viſum effugientibus foraminulis, unde humor ſecundum naturam & paucus, & limpidus is quo ipſæ madent, exire ſolet, illa puriformis materia, ut ex Recti inteſtini, & veſicæ glandulis in teneſmo, & dyſuria ſæpe accidit, vi morbi expreſſa eſt? Certe enim morbi expertes fuiſſe meninges, neque ille tantus capitis dolor credere nos ſinit, neque is qui in calvariæ facie eas contingente erat color.

14. ALTERIUS mulieris, ob eum colorem, venit in

(*k*) De Medicina l. 8. c. 4. (*l*) Anat. du corps hum. l. 2. tr. 4. ch. 15. (*m*) Diſſert. de Oſſ. Calvar. P. 1. n. 28.
(*n*) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 4. c. 16. (*o*) Epiſt. in Celſ. 4. (*p*) Hiſt. Lator. Lumbric. c. 13.
(*q*) Diſſert. de Verme naribus excuſſo §. 4. 5. 6. 14. & ſeqq. (*r*) Vid. VIII. n. 13. (*s*) Sect. hac. 1. Obſ. 12.
(*t*) Vid. Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 14. n. 1. &. 3. & Dec. 3. A. 7. Append. pag. 74. Obſ. 75. (*u*) Epidem. lib. 1. Conſt. Hyem. A. 1575.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 7. (*y*) Sect. hac. 1. Obſ. 40. (*z*) n. 2.

mentem, cujus diſſecui caput ineunte anno 1717. ffecta primum Venerea lue, hinc febre cum atroci- is capitis doloribus, & delirio correpta, ex his in Joſocomio Patavino deceſſerat. HUJUS quoque ıfectum cranium alicubi apparuit ex rubro nigricans.)uræ autem meningis ea pars, quæ ſupernæ mediæ egioni Sinus Lateralis dexteri proxima erat, multo raſſior facta, cum altera meninge, atque adeo cum cere- ri ſubſtantia omnino coaluerat, erantque hæc tria eo in oco ſemiputrida, & lurido quodam colore, ex ſubflavo inereo, in corticali præſertim cerebri portione, detur- ata. Quin etiam extima ſubjecti cerebelli ſubſtantia, uanquam ad minorem tractum, ad duos videlicet tranſ- erſos digitos, cum meninge utraque adeo coaluerat, ut ım e Duræ cavo cerebellum extraherem, hujus ibi ſub- antia, Duræ meningi adhærens relicta ſit. Porro ce- ebri vaſa per Tenuem meningem repentia, æquo la- ora conſpiciebantur, nigroque ſanguine diſtenta, ualis & in Duræ Sinibus fuit. Per medullarem autem erebri ſubſtantiam aſſulatim diſſectam crebra paſſim, evidentiora quam ſoleant, ſanguifera vaſcula ſe oſten- ebaut. Laterales ventriculi aqua pleniſſimi ſubfuſca, ıo colore & eorum facies infecta erat. Denique Pi- ealis glandula firmior, & major, & albidior quoſ- ım quaſi loculos intus habere viſa eſt. Sed nec illud ticebimus, cum rara obſervatione quæ in Commen- riis extat Petropolitanæ Imper. Academiæ (*a*) con- ıngendum, quod ab ortu, aut certe a prima infantia ujus mulieris cranio peculiare fuit, ut latus poſterius exterum magis curvaret extrorſum, quam ſiniſtrum: uamobrem & ejus cavum, & comprehenſum cerebri emiſphærium erat ibi evidenter amplius, quam a ſi- iſtris: id quod in altera etiam muliere (*b*) occur- t mihi, viſumque eſt eo dignius adnotatione, quod to- ı obliquata cranii cavea tempus dexterum magis ex- vatum, ſiniſtro contractiori, & viciſſim occipitis tus dexterum contractius, ſiniſtro magis excavato re- ondebat. Sed etſi in ea quoque fœmina Laterales rebri ventriculi prorſus pleni fuerunt aquæ turbi- æ; hiſtoria tamen non huc pertinet, ideoque ali- i (*c*) perſcribetur.

15. Neque enim ſcio, an illa fœmina doloribus ca- itis eſſet obnoxia, ut neque an ea cujus modo tota iſtoria deſcripta eſt, antequam febre afficeretur; cum robe alioquin ſciam, *figuram capitis vitioſam magnum d diuturnos dolores inferendos conferre cenſeri momen- um*; quæ verba in Sepulchreto quoque (*d*) referun- ır, omiſſo, ob incuriam, Auctoris nomine, Rolfincii idelicet (*e*). Sed ad deſcriptam hiſtoriam ut redeam; ſi ıulier illa, atque illa item de qua ſupra (*f*) dixi- ıus, adoleſcentula viri fuiſſent in ſugendo herbæ ni- otianæ fumo pene aſſidue occupati, fuſcus ille, aut ni- ricans in utriuſque cranii interna facie animadverſus olor, quibuſdam facile viſus eſſet præſertim olim, b ejus fumi fuligine repetendus: neque enim qui re- eterent defuere, ut in ſuperioribus (*g*) eſt indica- ım. Nos cum rubedo aliqua ei colori admiſceretur, uin ab reſtitante ſanguine eſſet, non dubitavimus. Jam etſi mulier lue venerea laborabat, nuſquam tamen lla fuit in cranio caries, quam aliquem fortaſſe ob troces illos dolores potuiſſe ſuſpicari, licet nullum ive tumore, ſive colore extima capitis facies præbe- et indicium, ex aliis & præſertim ex illa in ſcorto ulcherrimo obſervatione planum eſt quam A. 1704. ononiæ mihi narrare memini Noveſium, qui & ſcri- tis mandavit (*h*) poſtea. Satis tum ad moram ſan- uinis per tenuiſſima paſſim vaſcula, ut alibi oſtende- ır, ex calvariæ intima lamina in Duræ meningis va- redire ſoliti, tum ad dolores illos probe intelligen- os, ſatis, inquam, cauſæ eſt in deſcripta meningis lius craſſitudine, & cum altera coalitu, vel ſecundum a quæ paulo ſuperius (*i*) propoſita ſunt.

16. Atque ut plenius intelligas, quam poſſint ejuſmo- di coalitus, obicem ſanguini ponendo, inducere capi- tis dolores; fac cogites, ex vaſis ſanguiferis cum alia ſint venæ, alia arteriæ, ſanguinem qui per has fertur, ubi ad obſtaculum ventum eſt quo ejus tranſitus tar- dior fit, non diſtendendo ſolum, ſed percutiendo quo- que, nocere. Scilicet quot ſunt arteriarum pulſatio- nes, tot ictibus, hiſque eo majoribus, quo difficilior eſt tranſitus, meninges percellit. Sic Brunnerus (*k*) immanes capitis cruciatus in viro cujus Dura meninx verrucis piſi magnitudine plurimis hic illic, ſed præ- ſertim circa arteriarum *ramificationes*, obſidebatur, a ſingulis arteriolarum vibrationibus deduxit; quanquam diſtentionis tantum vim, non etiam percuſſionis, ſpe- ctavit. Cæterum non modo coalitus, anguſtiora quæ per ipſos tranſeunt, vaſa efficiendo, ſed & quidquid, ſive pungendo, convellendoque, ſive comprimendo præ- ſtare idem poteſt, capitis dolores creabit. Pungendo creabat oſſea illa acuta particula, inter meninges ſita, de qua leges Obſervationem III. An. VII. Dec. III. Ephemer. Cæſareæ Nat. Cur. Academiæ. Compri- mendo autem, exoſtoſis cranii interior tum quæ Ob- ſervatione deſcribitur CCLIII. in Dec. eadem An. X. ſanguine propterea quoque in meningibus adeo remo- rato, ut fere eſſent digitum tranſverſum craſſæ, & luxuriantis carnis referrent ſpeciem, tum quæ Cent. VI. Obſervatione XXI. adjectoque ad hanc Scholio non una proponitur, præſertim vero quæ Obſervatione ex- tat XCIX. Volum. II. Actorum ejuſdem Academiæ: cujus ex minus antiquis libris plura tibi exempla de induſtria colligo, cum plurima videam ex iis libris, quos ante alteram Sepulchreti editionem vulgaverat, in hoc olim, & merito quidem, eſſe relata.

17. Nec deſunt tamen quæ aliunde accepta, eodem adjiciantur: cujuſmodi ſunt duo quæ proferam haud inelegantia, & ad propoſitæ mulieris diſſectionem at- tinentia. Oſtendunt enim æquo majorem ſanguinis co- piam vaſa quæ intra cranium ſunt, diſtendentem, ca- pitis dolores facere. Exemplum alterum Cowperi eſt in anglica Anatome humani corporis, aut ſi forte hac ca- res, in Actis Erudit. Lipſ. (*l*) Alterum in Commer- cio Litterario (*m*) leges. Primum in eo qui ab in- eunte ætate dolori, de quo loquimur, vehementi ob- noxius vixerat, Duræ meningis vaſa adeo lata fuiſſe monſtrat, ut *calami* æquarent craſſitudinem. Quod ne putes, inſtante demum noviſſimo morbo, id eſt apo- plexia, eſſe factum, ſed ut quam antiquum fuerit, ſcias; illorum veſtigia vaſorum in calvariæ interiore facie, tam profunda, atque ampla erant, ut ei vaſo- rum craſſitudini reſponderent: poteris autem obſerva- tioni huic ſatis ſimilem Bajeri obſervationem (*n*) ad- jungere. Exemplum ſecundum exhibet fœminam, a prima adoleſcentia immanibus pariter capitis doloribus excruciatam, iiſque eo gravioribus, quo magis auge- batur ſanguinis aut copia, aut exæſtuatio. Scilicet ren dexter non ſuo loco poſitus, ſic arteriam Magnam, & venam Cavam ad imas lumborum vertebras apprime- bat, ut qua hæc vena excipiebat ſanguinem Iliacæ ſi- niſtræ, varix ortus eſſet, cujus diameter duplo prope- modum Cavæ diametrum ſuperabat, indicio manifeſtiſ- ſimo, tanto plus ſanguinis ad ſuperiora, ipſumque ca- put ferri debuiſſe, quanto minus poterat ad inferio- ra. Exempla autem hæc duo probe intelligis eo ſpe- ctare, ut a copia quoque ſanguis qua Tenuis me- ningis vaſa, & cerebri vaſcula ſic diſtenta vidi, ut la- tiora eſſent, repeti poſſint acerbiſſimi dolores quibus mulier afficiebatur.

18. Cætera quæ in hiſtoria ſcripſi, partim ſupra (*o*) ut quæ ad aquam in ventriculis attinent, declarata ſunt; partim alibi declarabuntur. Eſt enim, ut ini- tio dixi, fere cum aliis complicatus malis capitis do- lor. De quo hæc in præſentia habui quæ ſcriberem, eadem ratione perrecturus ad alia, ſi hæc prima non diſplicuerint. Vale.

B EPI-

(*a*) Tom. 7. p. 222. & ſeq. (*b*) Vid. ut in aliis quoque, Epiſt. 62. n. 15. (*c*) Epiſt. XII. n. 2.
(*d*) Sect. hac. 1. ſub. Obſ. 46. (*e*) Ord. & Meth. cognoſc. dolorem Cap. l. 2. S. 2. art. 1. P. 1. c. 24. (*f*) n. 12. (*g*) n. 8.
(*h*) Lettreſ. L. 6. (*i*) n. 11. (*k*) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ 69. (*l*) A. 1699. M. Feb. ad Tab. 91.
(*m*) A. 1744. Hebd. 43. I. (*n*) Act. N. C. T. 3. Obſ. 121. (*o*) n. 3.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA II.

Sermo primum ſit de Apoplexia in univerſum, tum de ea quæ eſt a ſanguine.

QUas nuper de capitis dolore ad te miſimus, gratas fuiſſe Litteras, ſcribis; ſed tanto gratiores futuras quas de Apoplexia expectas, & de cæteris deinceps morbis, quanto horum quiſque gravior eſt, & periculi plenior. Simul quæris, an Apoplexia revera hoc ſæculo crebrior ſit, quando Medicos Eruditos duos in diverſa vides eſſe opinione, & quod mirum videatur, ad eundem ab utroque Auctorem provocari, Cornelium Celſum.

2. Ut hinc incipiam; negari non poteſt, apud Celſum (*a*) hæc legi: *Attonitos quoque raro videmus, quorum & corpus, & mens ſtupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo, hunc ἀποπληξίαν Græci appellant*. Sed neque inficias iri poteſt, vix perbrevi attonitorum curatione propoſita, hæc ſubjici (*b*): *At reſolutio nervorum frequens ubique morbus eſt. Sed interdum tota corpora, interdum partes infeſtat. Veteres authores illud ἀποπληξίαν; hoc παράλυσιν nominarunt: nunc utrunque παράλυσιν appellari video*. Ne autem credas, apoplexiam hanc quam frequentem ubique fuiſſe dicit, & paralyſim tum vocari ſolitam, paralyſim potius fuiſſe totius corporis, quam veram apoplexiam; attendas oportet, non modo corpus univerſum reſolviſſe, ut paraplexia (*c*) dici poſſet, verum etiam mentis uſum intercepiſſe; in ejus enim curatione mox a Celſo (*d*) pronunciatur, *poſt ſanguinis miſſionem, ſi non redit & motus, & mens, nihil ſpei ſupereſſe*; ne illud quoque addam, ſæpe paraplexiam (*e*) *ſuccedere apoplexiæ*, ut ſi illa frequens erat, hæc quoque non rara fuerit, neceſſe ſit. Quid ergo erat, inquies, illa primo loco propoſita a Celſo apoplexia? in qua & corpus, & mentem ſtupere, ait, ſed raro videri conſueviſſe. Niſi Mercurialis meus (*f*) Virique alii ante, & poſt ipſum Eruditiſſimi veram eſſe apoplexiam cenſuiſſent, quam ibi Celſus *morbum attonitum* nominarit, (quanquam attonitos, ut Rubeus (*g*) animadvertit, homines dixit, non morbum) auſus fortaſſe jam pridem eſſem de voce illa ἀποπληξίαν integra, an mendoſa ſit, dubitare. Interdum enim cum ultimas in Celſum Epiſtolas ſcriberem, ſuſpicatus ſum, morbum alium aliquem ibi indicatum ab eo eſſe, ut puta catalepſim, aut hujus ſimilem, nempe quem raro videamus, in quo & corpus, & mens ſtupeat, & qui fiat interdum ictu fulminis, unde etiam proprie attoniti dicti ſunt (*h*). Et ſperabam quidem, ſuſpicionem meam confirmari, & rationem aliquam emendationis ex Cælio Aureliano hauriri poſſe, qui fuſius quam Veterum, qui ſuperſint, quiſquam, de Catalepſi verba faciens (*i*), docuit, qui primi olim ab aliis morbis hunc ſeparaverint, & id nominis impoſuerint, & quo quiſque modo curaverint. Sed anguſtiis temporis excluſus, & inconſtantia quadam, librariis forſan imputanda, tardatus, cum Aſclepiadem *catalepſin appellaviſſe*, mox autem *novum non dediſſe nomen*, legamus, ſed ejus *ſectatores catalepſin vocaviſſe*; longioris operæ eſſe credidi rem diſcutere, nec Celſi curationem volui cum Themiſonis, qui nuper vixerat, curatione comparare. Quæ tu facias cenſeo, non tam mea ſuſpicione adductus, quam Summi Viri opinione permotus Gerardi Swietenii, Cæſareorum Archiatrorum Comitis meritiſſimi. Cujus Commentariorum (*k*) Volumen III. mihi, hanc Epiſtolam relegenti, benigne miſſum cum verſarem, gaviſus ſum, eandem utriuſque noſtrum conjecturam fuiſſe. Quam niſi ſequaris; aliquam nobis excogitabis rationem, qua unum eundemque morbum & raro videri, & frequentem ubique eſſe, intelligamus.

3. Sed & ante Celſum, & poſt Celſum frequentem fuiſſe apoplexiam, cum Hippocrates indicavit, tum alii confirmarunt morborum Obſervatores: ille quidem; nam ſi raro accidiſſet, non inter morbos numeraſſet qui *in pluviarum multitudine* (*l*) & qui item *hyeme* (*m*) magna ex parte fieri ſolent; hi vero; nam hæc ejus dogmata memorantes, non modo in dubium non vocarunt, ſed & ſuis obſervationibus comprobarunt. Sic Hollerius (*n*) complures recenſuit apoplecticos *in frigida & auſtrina aeris conſtitutione* a ſe viſos. Sic; ne longior ſim; Foreſtus (*o*) ſuas producens obſervationes, *tota*, inquit, *cœli conſtitutio tunc pluvioſa, & auſtrina erat, & ita ab initio* Decembris ad 18. diem, *plurimi apoplectici, & convulſi interierunt*: quin etiam in univerſum tradidit, ſuis quidem, Batavis *regionibus frigidis & humidis non raram, imo frequentiſſimam eſſe apoplexiam; frequentem quoque in locis frigidis ob ſitum terræ, ut Florentiæ, & Lucæ, & Bononiæ*, ubi erat ipſe ſtudiorum cauſa commoratus, *vel ob regionis naturam, ut Germanis, & Britannis*. Hi vero duo Medici centum quinquaginta annis circiter, ante hujus initium ſæculi hæc adnotaverant: aut ſi Foreſtus paulo tardius; non tardius certe Jacchinus (*p*) unde pleraque iſtorum verborum, diſſimulato auctoris nomine, deſcripſit Foreſtus.

4. Noli autem credere, hæc a me dici, ut inficier quod probe memini, circa hujus ſæculi initia frequentes adeo factas eſſe mortes repentinas, ut rei novitate perculſus populus terreretur. Sed hoc dico: quod noſtris accidit temporibus, idem aliis quoque accidiſſe modo poſt breviora, modo poſt longiora intervalla, ut tempeſtatum natura tulit, non earum tantum quæ exempli cauſa memoratæ ſunt, ſed & aliarum, ut ſuo declarabitur loco (*q*), idque magis, minuſve pro regionum ſitu, & conſtitutione, & victus conſuetudine magis, minuſve cum tempeſtatibus conſentiente. Quin fuit aliquando cum inter cæteros peſtilentes morbos, noxium fortaſſe circumjectorum locorum aerem, certe autem vitæ mutationem ex laborioſa in deſidem & voluptariam conſecutos, *apoplexiæ morbus acerrimus* ſæviret, quemadmodum ex Agathia (*r*) cognoſces. Qui alteram quoque ſæculo eodem ſexto peſtilentiam deſcribens (*s*), cum alia memorat mortis genera, tum *interiiſſe*, ait, *repentina morte quam multos tanquam apoplexiæ gravi morbo correptos*. Deinde hoc adde, non omnes circa noſtri initium ſæculi repentinas mortes ab apoplexia fuiſſe, ſed plures etiam a ſyncope, quaſdam a ſuffocatione. Noviſſime (id quod pariter per diſſectiones animadverſum, recreavit populi animos ab incognita quæ lateret in aere, communi quadam cauſa tantam ſubitarum mortium frequentiam facile repetentis) noviſſime, inquam, hoc ajo: qui apoplexia vel eodem menſe, atque adeo die plures interierunt, non omnes eandem in cerebro noxam, ſed alios longe aliam, & ab alia cauſa profectam, nec ſemper recenti, ſed antiqua interdum, oſtendiſſe: quod & prægreſſa incommoda ſignificaverant.

5. Etſi enim apoplexiæ cujuſque cauſa illa proxima & quæ morbum continet, una eſſe videtur, id eſt intimorum qui in cerebro fiunt motuum, cum videlicet movemus, ſentimus, cogitamus, ſubita imminutio, tanta interdum, ut proxime ad ceſſationem accedat, aut in ceſſationem continuo tranſeat; eam tamen imminutionem multæ ſunt & variæ quæ inducant, cauſæ, harumque ipſarum aliæ ſenſus omnino fugiunt, aliæ ſub hos cadunt. Quarum illas, ubi res nonnunquam coegerit, ibi conjicere, quoad ejus licebit, conabimur. De his autem, quæ manifeſtæ occurrere nobis intra cranium ſolent, dabimus operam ut dilucide ac partite ſcribamus.

6. Hæ plerumque aut in ſanguine, aut in ſero conſiſtunt,

(*a*) De Medicina l. 3. c. 26. (*b*) Initio ſeq. c. 27. (*c*) Vid. Galen. apud Gorræum Defin. Med. τὸ Π. (*d*) cit. cap. 27.
(*e*) Apud Gorræum loc. cit. (*f*) Prælect. Patav. l. I. c. 19. (*g*) Annot. in cit. Celſi c. 26. (*h*) Servius ad v. 172. l. 3. Æneid.
(*i*) Acut. Morb. l. 2. c. 10. 11. 12. & Chronic. l. 2. c. 5. (*k*) In Boerh. Aphor. §. 1007. (*l*) Sect. 3. Aph. 16.
(*m*) Ibid. Aph. 23. (*n*) De Morb. Int. l. 1. c. 7. in Schol. (*o*) Obſerv. Medic. l. 10. Obſ. 70.
(*p*) Vid. init. c. 9. Comm. in Raſ. (*q*) Epiſt. III. n. 13. 29. (*r*) De Bello Gotth. l. 2. (*s*) l. 5.

ſtunt, nonnunquam & in aliis. Sed nos rariores cau-
ıs in noviſſimum rejicientes locum, frequentiores il-
ıs duas primum perſequemur. Eæ, quippe ſæpius
nimadverſæ, celebrem illam apoplexiæ diviſionem
epererunt in Sanguineam, & Seroſam: quam qui di-
iſionem improbarunt; id eo feciſſe partim credo,
uod tunc continentem cauſam magis, quam efficien-
es, & ab his profectam in prædicendo, medendo-
ue utilitatem, ſpectarent; partim quod ſeri effuſio-
ıem pro effectu haberent, non pro cauſa, qua de re
libi (t) & vidi, & videbo; partim etiam quod ut
ætera Majorum dogmata, ita hoc quoque abjicere
tuderent, olim adeo inculcatum, ut vulgo vix aliun-
le quam a ſero craſſiore ventriculos cerebri impe-
liente, eſſe apoplexia videretur. Sed nimirum ſæpe
eteris doctrinæ faſtidio ultra æquum homines pro-
reſſi ſunt.

7. Nec vero etſi medentium plerique ſic crederent; ugiebat tamen doctiores, apoplexiam etiam a ſangui- ne Medicinæ parentes agnoviſſe. Hippocratis, Galeni- que locos non produco; habes enim in Sepulchreto (u), ut verba quoque Turriſani (x) qui ſæculo XIV. llorum aliquem locorum probabat. Italorum præci- ue alii ſæculo XV. & XVI. idem facere perrexe- unt, in quibus Jo. Matthæus de Gradi (y), Jaco- us Berengarius (z), Leonardus Jacchinus (a), ſed ræſertim Petrus Salius vicinus meus (b) toto illo pe- uliari capite, quod *de Apoplexia a ſanguine* inſcri- ſit. Quorum etſi alii aliter rem intelligebant; nemo amen præter Salium fortaſſe, qui id ipſum raro, ea redidit ratione fieri qua ut ſæpe nos videre ſoliti ſu- mus, ita Avicenna (c) olim docuerat, cum videlicet auſam ſecundi, & frequentioris quidem generis ejus poplexiæ quæ ſit a repletione, eſſe cenſuit *aut humo- em ſanguineum effuſum ad ventriculos cerebri ſubito, ut humorem phlegmaticum, & hunc eſſe ſecundum lurimum*. Sed paulo ante, quam Salius ſcriberet, Ita- us alter Leonardus Botallus, ex Gallis autem Ludo- icus Duretus, quamquam ſerius hujus liber vulgatus ſt, effuſum ſanguinem conſpexerant in eos apoplectico- rum ventriculos, quemadmodum verba utriuſque, in Sepulchretum (d) quoque relata, præclare oſtendunt; ut permirum ſit, erudititiſſimum alioquin Medicum Caſ- parum Hoffmannum (e) quæſiviſſe, *quis ventriculos ſan- guine oppletos in apoplexia vidit unquam?* Porro a ſan- guine, etiam in ventriculos, aut alio intra cranium, non effuſo, aut certe ab alia cauſa quam a frigido hu- more, tam crebro apoplexiam accidere cenſuit Proſper Martianus (f), ut affirmare non dubitaverit, *ex tri- bus apoplexiæ ſpeciebus unicam tantum, & de raro contingentem in frigidos ſuccos Hippocratis conſilio re- ferendam eſſe*. Huc ſi addideris, Varolium (g) Mer- curiali reſcribentem, provocaſſe ad *diſſectiones eorum, qui apoplectici moriuntur*, & iis fretum, ſic locutum fuiſſe: *in eorum ventriculis cerebri (hoc quæſo mihi credas) non reperitur major excrementorum copia, quam communiter in omnibus aliis reperiri ſoleat*; hoc in- quam, ſi addideris; plane intelliges, non modo ante recentiora tempora non defuiſſe qui apoplexiam a ſan- guine agnoſcerent, ſed & nonnullos fuiſſe qui apople- xiam ab effuſo in ventriculos ſeroſo excremento, per- raro, ne dicam nunquam, fieri docerent.

8. Attamen alias a ſanguine, alias a ſero eſſe hunc morbum repetendum, præter illas tot obſervationes quas in Sepulchreto collectas habes, confirmabunt aliæ bene multæ poſt ejus alteram editionem vulgatæ, quarum nos aliquas, ut res feret, poſtea memorabi- mus, hic illis tantum indicatis, quas litteris conſi- gnaverat eodem ac Duretus, & Botallus tempore, eademque in Gallia Italus, ut videtur, Medicus non vulgaris, & ſane dignus, cujus & reliqua in lucem proferat Doctiſſimus Targionius, a quo (h) hæc ex- ſcripta habemus. „ In Damicella de Mauvoyſin, quæ „ obiit a partu Epileptica una & Apoplectica, ſecta „ obſervavi totum ventriculum ſiniſtrum cerebri fuiſ- „ ſe plenum aquoſo ſanguine, ſeroſo, putri, ac pra- „ vi coloris, & venas Plexus retiformis una cum „ arteriis fuiſſe tumidas, quaſi inſufflatas, ſubni- „ gras: ut etiam in D. de Boyſſy magno Franciæ „ Scutifero, totus ventriculus dexter erat irriguus „ ſanguine. Ideo jure Lampridius de Severo Cæſa- „ re, obiit ictu ſanguinis, quem Apoplexiam vo- „ cant; pleriſque enim Apoplecticorum ſectis extra- „ vaſationem ſanguinis in ventriculo vidimus. „ Nec diſpliceat quod, cum ſibi ſcriberet, fortuito, ut fit, memoria lapſus, pro Lucio Vero Severum, Lampri- dium autem pro ſexto Aurelio Victore poſuerit, cujus de Vero hæc in Epitome verba ſunt, (i) obiiſſe videlicet *ictu ſanguinis, quem morbum Græci ἀποπληξιν vocant*: un- de ſanguineam apoplexiam intelliges etiam ſæculo quar- to fuiſſe notam: aut ſi forte cum iis facis qui Epito- men illam incerti Auctoris eſſe putant; Eutropii Hi- ſtoriam (k) inſpice quarto ſæculo & prius quam illa Epitome, ſcriptam; obiiſſe Verum leges *ſubito ſangui- ne ictum, caſu morbi quem Græci ἀποπληξιν vocant*. Et ſane haud aliam, quam ſanguineam fuiſſe Veri apople- xiam illa indicant quæ de ejus vita, morbo, curatio- ne, & obitu ſæculo jam tertio ediderat Julius Capi- tolinus (l), convivia, & calices ejus deſcribens, tra- denſque, *non longe ab Altino ſubito in vehiculo mor- bo quem apoplexin vocant, correptum, depoſitum e ve- hiculo, detracto ſanguine Altinum perductum, cum triduo mutus vixiſſet, apud Altinum periiſſe*. Quem ad locum Capitolini non omittendum eſt quod Egna- tius (m) paulo ſupra ubi idem Hiſtoricus eam Ve- ri apoplexiam memoraverat, ſic adnotavit, ut quam frequens ſæculo XVI. is morbus eſſet, magis ma- giſque intelligeremus: *apoplexi*, inquit, *frequentiſſimo jam ac pervulgato ob immoderatum vini, venerique uſum morbo per hoſce annos quibus iſta commentaba- mur*. Sed illuc revertor, ut ſeroſas quoque eſſe apoplexias ex ejuſdem Obſervatoris ſcriptis compro- bem, qui in *pleriſque* apoplecticis effuſum in cerebri ventriculum ſanguinem ſe vidiſſe, docuit. Inter illa quæ ſupra deſcripſimus verba, hæc interjecit: *in aliis vidi aqua plenum limpidiſſima, extinctis Apo- plexia cum tamen vacuus eſſe deberet omni omnino re.* Jam vero utrumque iis pariter Obſervationibus pla- niſſime confirmatum videbis quæ ex Valſalvæ ſchedis primum, tum ex noſtris quoque proferentur. Nec tamen quod in Sepulchreto promiſcue factum vides, hic illas producemus in quibus capitis vulnera ictuſ- ve apoplexia conſecuta eſt; ſed in ſuum differemus locum; editas autem antea ab utrolibet noſtrum, dumtaxat indicabimus. Quibus etiam omiſſis, hæ ta- men longiſſimæ eſſent Litteræ, niſi quæ diſſectiones ſpectant ad ſanguineam apoplexiam, eas tantummodo, neque omnes, in præſentia proponeremus, rejicientes in Epiſtolas proximas, tum earum reliquas, tum quæ attinent ad ſeroſam.

9. Ut a Viro Ampliſſimo incipiamus; cujus propter- ea hiſtoria eſt a Valſalva diligentius deſcripta; ANTONIUS FRANCISCUS SANVITALIS, Cardina- lis S. R. E. ſtatura mediocri, aut paulo hac majori, cor- pore carnoſo, colore rubicundo, ſtudiis, & gravibus occupationibus deditus, arthritidi obnoxius, aliquot an- te annis cœperat inani quodam faucium ad exſcreandum irritamento, & convulſivis etiam motibus in facie, & manibus per intervalla tentari. Denique cum annum age- ret quinquageſimum quintum, & regionem duos jam menſes incoleret montoſam, auſtroque ſæpius perflatam, cujus alias regionis cœlum valde ſibi adverſum expertus fuerat, acceſſiſſent autem animi ſolicitudines & curæ, & hyemale ſolſtitium A. 1714. appropinquaret; in af- fectum incidit vertiginoſum: a quo tametſi liberatus eſt; non mediocrem tamen mœſtitiam, & ad ſo- mnum proclivitatem oſtendebat. Intra viceſimum cir- citer diem rediit affectus vertiginoſus, vomitumque

(t) Epiſt. 1. n. 3. & Epiſt. 4. paſſim. (u) l. 1. S. 2. in Addit. in Schol. ad Obſ. 1. & 14. (x) Ibidem. (y) Prax. tr. 11.
(z) Iſag. ubi de Anat. part. colli. (a) c. 9. cit. (b) c. 2. de Affect. particularib. (c) Canon. l. 3. F. 1. tr. 5. c. 12.
(d) Sect. cit. Obſ. 11. n. 2. & Obſ. 16. (e) Vid. Schol. ad cit. Obſ. 11. (f) Adnot. in Hippocr. de Morbis l. 2. verſ. 64.
(g) De Nervis Opt. Epiſt. 2. (h) in fine della Deſcriz. d'un Tumore Follic. (i) Hiſt. Aug. Epitom. in M. Antonino.
(k) Hiſt. Rom. l. 8. (l) in Vero Imperat. (m) Annot. ad Capitolini M. Antonin. Philoſ.

ſecum adduxit. Brevi ſpatio uterque primum, deinde etiam vehemens, qui iis ſucceſſerat, dolor capitis ſedatus eſt. Verum poſtridie eadem qua vertigines ingruerant hora, omni propemodum amiſſa ſentiendi, & movendi facultate in ſiniſtra parte corporis, quaſi ſomno profundo ſopitus jacet. Naturalis tamen eſt reſpiratio; pulſus autem frequens, magnus, vehemens: & quamquam ſiniſtri artus incaſſum irritantur; iiſdem tamen irritamentis ad plantam pedis dexteri, & iis quæ ſolent, ad nares adhibitis, leviter excitatur, ut quædam nutibus, nonnulla etiam verbis opportune ſignificet. Habent autem hæc irritamenta feliciorem ſucceſſum præſertim poſt ſanguinis miſſiones: præcipue vero ſexto ab apoplexia die cum ſecta eſſet, imperante Valſalva, vena Jugularis dextera; horis circiter poſt quatuor, expergefacti interni ſenſus, & loquela ad horam unam, eoque amplius reſtituta eſt. Eademque excitatio, ſed manifeſtior, & longius protracta, eadem quaſi hora habita eſt nocte inſequenti. Verum excitatio hæc noviſſima fuit: inde enim æger ſenſim declinans, & convulſivis motibus per intervalla correptus dextera in parte, præſertim in pede ac manu, & in tota præterea facie, in primiſque ad oculos, in ipſoque etiam fortaſſe corde; nam pulſus ſæpe eodem tempore omnino deficiebat; his tandem circa initium diei decimi redeuntibus, vivere deſiit.

IN VENTRE, & Thorace inventa ſunt omnia ſecundum naturam conſtituta. Cerebrum vero flaccidius fuit: & in ſiniſtro quidem ventriculo non multum ſeri; at in dextero uncias duas habuit, & hoc amplius, ſanguinis coagulati. Laceratus autem hic erat plexus Choroides, & ventriculi parietes in ipſo latere externo poſteriora verſus, ad profundi ulceris ſimilitudinem erant corroſi.

10. Plura in Ampliſſimo hoc Viro convenerunt quæ ad apoplexiam diſponerent, ſtudia, graves occupationes, curæ, arthritis ipſa, quæ ſæpe calculoſam, alias apoplecticam quoque poſt ſe trahit affectionem. Lege ſis inter cæteras Viri Principis, itemque Comitis, utriuſque podagrici, utriuſque apoplectici hiſtorias (*n*), & præter cyſtis calculos in utroque, alterius Laterales cerebri ventriculos ſero, alterius, qui huc potiſſimum attinet, cruore effuſo ſcatentes animadverte. Cardinalis apoplexiam prænunciarant plura ex ſignis illis communibus quæ collegit Cælius Aurelianus (*o*) olim quidem convulſivi manuum, faciei, & faucium etiam, ut ego opinor, motus: proxime autem iteratæ vertigines, quas proclivitas ad ſomnum, mœſtitia, vehemenſque capitis dolor conſequebantur: quæ ita inſtantem indicarunt, ut noviſſimæ vertigines pro leviore quodam apoplectico paroxyſmo quadantenus haberi poſſint, quippe quem gravior poſtridie excepit eadem hora. A ſanguine hunc eſſe, poterat illius copia ſignificare, rubicundo colore oſtenſa, & rarefactio ventis auſtralibus inducta, vaſis ab ætate ipſa jam rigeſcentibus, mox a bruma arctatis, & ob utramque hanc cauſam diſruptioni facile obnoxiis. Nec tamen fortis initio, & progreſſu fuit apoplexia, ut reſpiratio commonſtravit, & ſentiendi movendique facultas ne in ſiniſtro quidem corporis latere omnino ſublata, & ſemel, iterum, ſæpius cum internis ſenſibus reſtituta loquela, donec laceratione in cerebro aucta, & ſanguine magis effuſo, lethalis apoplexia facta eſt. Nec profuit, quamvis ſtatim ab ipſo initio ſe prodens, pulſus febrilis, & fortaſſe febris, quam ſyptomatum eadem hora nonnunquam obſervata remiſſio, & deinde intenſio ſubindicabant; imo vehementer obfuit, ſanguine videlicet magis, & valentius agitato, impulſoque: ut inter multa ac varia quæ ab Hippocratis Interpretibus, aliiſque cum antiquis, tum recentioribus Medicis de febre tradita ſunt ſuperveniente apoplexiæ, quam per ipſam quidem rariſſime ſolvi, affirmat Experientiſſimus Werlhofius (*p*), hic illud in primis locum habere videatur, quamvis in ſeroſa proſit aliquando, in ſanguinea potius obeſſe. Sed contra, utilitatem, quam potuit, certe præſtitit ſanguinis miſſio, ab Jugulari præſertim vena, eaque dextera, ut ſcite is qui Bononia advolarat Valſalva ſecundum obſervationes in hemiplecticis inſtituit ſuas (*q*), quas & anatome tunc confirmavit. Noxa enim erat in cerebri parte dextera, cum ſiniſtra corporis eſſet reſoluta: id quod inſequentibus etiam diſſectionibus inventum leges. In ſectione autem Jugularis venæ illud quoque attendas velim, caviſſe Valſalvam, ne ſibi objici fortaſſe poſſent quæ multis interdum objiciuntur, iſto in apoplecticis auxilio utentibus. Scilicet reſpirationis difficultatem ejuſmodi ægris per ſe noxiam, quippe redituro e cerebro ſanguini obſtantem, non eſſe injecta circum collum faſcia augendam, aut ſi ea ratione quam laudat Cel. Heiſterus (*r*), laxior injecta faſcia ita deorſum trahatur ad pectus, ut arteriam Aſperam non premat, Jugulares venas premat; hanc ipſam preſſionem regreſſui ſanguinis officere: modum autem a quibuſdam hoc tempore probatum, quem olim Berengarius Carpenſis (*ſ*) deſcripſerat, neque in apoplectico locum habere, & ſi haberet, tum ob compreſſam animam deſcendenti e cerebro ſanguini obfuturum, tum ob zonam qua venter conſtrigitur, effecturum, ut multo plus ſanguinis ferretur ad cerebrum. Valſalva igitur Jugularem venam incidi juſſit apoplectico, non modo naturalem reſpirationem ſervanti, verum etiam imminutam prioribus venarum ſectionibus copiam ſanguinis habenti; ut minus periculi jam eſſet a Jugularis compreſſione (quamquam ea dumtaxat quæ digito fit, alias eſſe uſum ſcio) quam ſpei ab inciſione, & minus quoque metuendum, ne ad cohibendum poſtea ſanguinem arctiore faſcia opus eſſet. Nam quod alii præterea objiciunt, per Jugularis venæ ſectionem ſanguinem quidem *immediate* e cerebro deduci, ſed tanto plus ſanguinis ob id ipſum convehi ad cerebrum per arteriam Carotidem; Valſalva certe, ut minime ignorabat, Externam, quæ in collo inciditur, venam Jugularem non eam eſſe, quæ immediate e cerebro ſanguinem revehit, ſed Internam; ſciebat quoque, huic quidem venæ, non illi, Internam reſpondere Carotidem, quæ ad cerebrum ſanguinem adducit, illi vero Externam reſpondere, quæ partes alluit capitis extra cerebrum ſitas: ad quas ut, vena illa Externa ſecta, magis reſiſtentia minuitur, ideoque plus ſanguinis fertur per Externam Carotidem, ſic minus eſt quod ad cerebrum feratur per Internam. Neque hic vereor, ne forte dicas, quaſdam tamen inter Externam & Internam Jugularem venam eſſe communicationes; ſic enim vides, non effici ut immediate ſanguis e cerebro, multoque minus ut tanta ex eo ſanguinis copia detrahatur, quanta per inciſam, ſi liceret, Jugularem Internam detraheretur, quippe quæ ipſa quidem & continuatio eſt eorum ſinuum in quos venoſus cerebri ſanguis corrivatur, & majori prædita eſt diametro quam Externa, nedum quam parvi aliqui Externæ ſurculi, quos cum iis communicare Sinibus, ultro affirmamus, inter iſtos ſurculos ipſam aliquando, ſi ita vis, Occipitalem venam referentes. Qua ex vena propter eam immediatam communicationem ſanguinem detrahere in multis quidem cerebri affectionibus, & ſpeciatim in contumaci quodam ac perdifficili ſoporoſo morbo a me commendatam eſſe, ut laudatus inquit Heiſterus (*t*) invenies (*u*), non ſic tamen, ut ejuſmodi per cucurbitulas detractionem ſanguinis cum hujus miſſione ex venis brachii, aut ex Jugulari in ſanguinea apoplexia ſtrenue oppugnanda compararem, quemadmodum fortaſſe aliqui ex Hoffmanni (*x*) lectione exiſtimabunt. Cæterum Hoffmannus recte fecit, quod hoc quoque auxilii genus ſuis ibi commemorare lectoribus non omiſit, a Sorano, ut poſtea animadverti (*y*), *in querelis capitis*, & ab nobili Medico Ingraſſia *in cerebri affectibus calidis* valde probatum, in ipſa autem apoplexia aliquando neceſſarium, ſicuti ex indicata a me olim Zacuti Obſervatione cognoſces. Apoplecticum

(*n*) Eph. N. C. Cent. 4. Obſ. 169. (*o*) Acut. Morb. l. 3. c. 5. (*p*) Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 49. in fin.
(*q*) Tract. de Aure c. 5. n. 8. (*r*) Inſtit. Chirurg. P. 2. S. 1. c. 7. n. 1. (*ſ*) Iſagog. in Anat. ubi de Anat. aliquar. part. colli.
(*t*) Sect. cit. c. 5. n. 2. (*u*) Adv. Anat. VI. Animad. 83. (*x*) Medic. Rat. T. 4. P. 2, S. 2. c. 7. Theſ. Therap. §. 3.
(*y*) Epiſt. Anat. 4. n. 11.

cum enim Juvenem *reſoluto pulſu*, ut *in horas moriturus* videretur, *ad ferenda vehementiora auxilia incapacem*, reſtituit *cucurbitula bis in occipite* profunde *ſcarificata*. Meadius (*z*) quoque Illuſtris Anglorum Medicus *permagnum auxilium* hoc eſſe, confirmat, *in maxime periclitantibus* apoplecticis *magnopere juvaſſe*, *non ſemel expertus*. Nemo autem fuſius, diligentiuſque de præſidio hoc ſcripſit, quam Celeberrimus inter Germanos Profeſſor, nec minus quam Meadius, erga me humanus, Aug. Frid. Waltherus, qui Diſſertatione edita *de Scarificatione Occipitis, plurium capitis morborum auxilio*, id verum eſſe cum in aliis morbis, quos inter phrenitidem, paraphrenitidem, convulſivos, & ſoporoſos affectus, ipſamque epilepſiam, tum ophthalmiam pertinacem, anginam, vertiginem, & obſtinatam cephalalgiam, quamvis ab initio ſympathicam, nominat, modo a ſanguine ſint, nedum in ſanguinea apoplexia cum aliorum, tum ſuis præſertim obſervationibus comprobat. Quod vero ad hanc ultimam ſpectat, præter Auctores hos duos recentiſſimos, velim Aretæum (*a*) legas, magnum inter Veteres medendi magiſtrum, hæc in apoplexiæ curatione præcipientem: *quum morbus diu trahitur, & caput in cauſa eſt, cucurbitula occipitio affigenda, & ſanguis largiter hauriendus: plus enim quam venæ ſectio proficit, & vires nequaquam labefactat &c.* Sed ad Valſalvæ obſervationes redeamus.

11. VIR ſexaginta annos natus, temperamento ſanguineo, & laudabili corporis conſtitutione præditus, ex fortuito inter ambulandum lapſu, caput magno impetu ad ſolum allidit. Leviter ſtupidus, fronte contuſa, e naribus ſanguine erumpente, & hæc conſecuta ſiniſtri artus ſuperioris reſolutione, ut nihil omnino ſenſus & motus in eo ſupereſſet, in Bononienſe Sanctæ Mariæ *de Vita* Noſocomium infertur: ubi ſaturatus in facie rubor, laborioſa reſpiratio, durus pulſus, & mediocriter celer animadvertuntur, cæteris omnibus, ſi paralyſim de qua dictum eſt, excipias, ſecundum naturam ſe habentibus. Die quarto Aphonia, quinto autem ineunte, mors ingruit. CUM in Ventre, & Thorace recte omnia conſtituta invenirentur, neque os frontis, pauco dempto ſanguine, qui ob contuſionem inter ipſum, & tegumenta ſtagnabat, ullum quod ſub ſenſum caderet, læſionis indicium oſtenderet: neque reſerato cranio, Dura meninx quidquam, niſi levem aliquam contuſionis exhiberet notam, quæ ad meningem alteram non tranſierat; in dextero tandem cerebri ventriculo repertæ ſunt unciæ concreti ſanguinis circiter duæ; corpus autem Striatum ita cum plexus Choroidis parte eroſum, ut vix ullum ſui veſtigium relinqueret.

12. Noli putare, oblitum me inſtituti mei, apoplexiam huc retuliſſe, quæ inter illas quæ a capitis ictu ſunt, potius fuerit referenda. Etſi illæ quoque, ut in loco videbis (*b*), mirifice id confirmant quod ſupra (*c*) dicebam a Valſalva in hemiplecticorum diſſectionibus fuiſſe obſervatum; illarum tamen in præſentia non egeo. Sed hanc tranſtuli in hunc locum propterea quia alia mihi, atque ipſi fuit, de hac apoplexia ſententia eſt. Neque enim eam ex fortuito lapſu, ſed potius lapſum ex ea repeto, argumento fretus, quo ad ſimilem in fere ſimili caſu dubitationem tollendam uti non potuit Laubius (*d*). Scilicet mihi in propoſita obſervatione argumento eſt ejus vitii natura, quod in cerebro latebat, illius conſimile quod legiſti in ſuperiore. Ab utroque lethalis denique, ut ſupra (*e*) explicatum eſt, accidit apoplexia; ſed antea levior, quæ nimirum huic viro ut in artu ſuperiori vim movendi atque ſentiendi prorſus ademit, ſic movendi ſaltem, in inferiori tantiſper videtur, cum inciperet ademiſſe, ut repente caderet. Cæterum utcumque ſtatueris; ſemper eam obſervatione hac confirmari doctrinam, videbis pro qua ſtabat Valſalva; ſed illa vel magis quam protinus ex eodem ſubjiciam.

13. MULIER annorum ſeptuaginta, a multis jam menſibus valde oblivioſa erat, neque ſemper objecta, certo ſitu poſita, cernebat, incedens autem vix pedes attollebat. Hæc cum anno ante, neſcio qua capitis repentina affectione tentata, illico evaſiſſet; nunc inter comedendum, ex improviſo cadit, tota ſiniſtra parte corporis, & dextero etiam brachio reſoluto. Reſpiratio quidem naturalis omnino eſt, ut ferme etiam faciei color, qui ipſi pallidus: neque ullæ apparent convulſiones; ſed caput non ſecus ac ſi mortua eſſet, concidit: neque ullum dat intelligendi, aut ſentiendi ſignum; niſi quod dum Jugularis vena dextera ſecatur, nonnihil ſe contrahit. Vixit ad horas novem. CEREBRI ventriculi pleni inventi ſunt fluido ſanguine. Eratque eorum dexter valde eroſus circa marginem exteriorem tum corporis Striati, tum Thalami nervi Optici; ſiniſter autem ad hujus tantum, idque leviter. Choroides plexus vix potuit obſervari. Partes omnes reliquæ ſanæ erant.

14. Vides ut ei corporis lateri, quod erat magis reſolutum, pars cerebri immineret quæ minus eſſet vitiata, & illi quod minus, quæ magis, & viſionis vitio quæ noxa ad Opticorum nervorum Thalamos reſponderet. Porro ex hac Hiſtoria & quædam alia ſunt colligenda. Petrus quidem Salius (*f*) ut apoplexia quæ eſt a ſanguine, internoſci & diſtingui ab ea poſſet quæ fit a frigidis humoribus, multas diligenter notas propoſuit minime contemnendas, niſi quis forte obliviſcatur, ſigna ejuſcemodi non ſeorſum ſingula, aut pauca, ſed conjunctim pleraque eſſe ſpectanda. Qui enim hæc tantum attendiſſet, apoplexiam a frigido humore ægrotantem pati, *ſi ſit ſenex, ſi mulier*, ſi non rubor, ſed *ſi pallor in facie ſit*; multum ille in hac pallida muliere ſeptuagenaria deceptus eſſet. Id eo dico, quod memini, cum Sacram Virginem, conſanguineam meam, annos natam octoginta, levis apoplexia prehendiſſet, quæ graviorem minabatur, non dubitaſſe me adoleſcentem, quin ei potius Medico adſtipularer, qui mittendum ſanguinem, & temperatiora adhibenda eſſe remedia, cenſebat, quam aliis qui hæc improbantes, contrariam curandi viam inculcabant. Ætatem hi; nos ſigna cetera quæ ſanguineam apoplexiam indicarent, ſpectabamus. Conſilium noſtrum probavit exitus; noſtra enim medendi ratione ſemel, atque iterum ægram ſervavimus: quam rationem adverſus diſſentientes validius tueri licuiſſet, ſi tunc vulgata eſſet Lanciſii (*g*) Obſervatio in grandævo Mercatore, cui graviſſima inſtantis apoplexiæ indicia levavit ſanguis e naribus profluens ad libras undecim, omnino autem ſuſtulit poſt quindecim dies rurſus effluens ad libras quatuor. Eorum quoque duorum, de quibus ante ſcriptum eſt, & totidem, de quibus mox ſcribetur, ſi ætatem ſolum attendiſſes, ſanguineam eſſe apoplexiam, negaſſes. Quin hujus exempla, partim a Valſalva, partim a nobis adnotata, cum ante oculos nunc habeamus viginti tria, ſi duo videlicet adjicias producta in Epiſtolis Anatomicis (*h*); forte accidiſſe, ut vix tria quæ ad juvenes, quatuor quæ ad viros attineant, in iis omnibus inveniamus. Atque ut verum ſæpius ſit, ſenum apoplexias in diuturnas reſolutiones abire, juvenum cito eſſe lethales; contra tamen, neque ita raro, ſe habere utrumque, conſpeximus. Fortiſſimas autem eſſe, & multo citiſſime conficere, quæ a ſanguine ſunt intra calvariam effuſo, & ipſi vidimus, & ſæpe ab aliis adnotatum eſſe, ſcimus. Sed nec eas tantum, neque omnes, aut certe non omni morbi tempore. Ut enim mulier cujus hiſtoria noviſſime deſcripta eſt, vixerit ad horas non amplius novem; Vir tamen Ampliſſimus de quo primum ſcripſi, ad decimum ſervatus eſt diem; ut effuſio ſanguinis non primis morbi diebus, ſed ultimo denique magis accidiſſe videatur, quod & ſupra dixi (*i*), & ideo fortem non primum fuiſſe apoplexiam, idque ſymptomatum conditione, & naturali in primis reſpiratione confirmavi. Hujus enim majorem, aut minorem a naturali receſſum noſti præcipuam Medicis normam eſſe ad fortioris, aut debilioris apoplexiæ gradus conſtituendos: quanquam, ne quid ferme in Medicina perpetuum ſit, in propoſita muliere vides, reſpira-

(*z*) Monit. Medic. c. 2. S. 1. (*a*) De Morb. Acut. Cur. l. 1. c. 4. (*b*) Epiſt. 51. (*c*) n. 10.
(*d*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 63. (*e*) n. 10. (*f*) l. et. c. cit. ſupra ad n. 7.
(*g*) De Subit. Mort. l. 2. c. 5. n. 8. (*h*) XIII. n. 19. & 25. (*i*) n. 10.

pirationem non modo *ordinatam & æquabilem*, ut in altera, a Cl. Veratto (*k*) diſſecta, & cum hac conferenda, ſed omnino naturalem fuiſſe: in Sene autem de quo continuo ſcribetur, quam tarda poſt ſanguinis intra cerebri ventriculos profuſionem ſecuta mors ſit, facile poteris exiſtimare.

15. SENEX quidam multo ante obitum tempore affectione apoplectica correptus fuerat, ab eaque, tota corporis pars dextera paralytica remanſerat. CADAVERIS exſecto cranio, corroſa inventa eſt pars inferior ventriculi ſiniſtri, cum ſuo plexu Choroide, circa quem polypoſæ erant ſanguinis concretiones; ut apoplexia illa originem habuiſſe videretur ab utriuſque corroſione, & a ſanguine propterea in ventriculi cavum effuſo.

16. Si Valſalva in hac hiſtoria mirabilia ſcribere videtur; multo videbuntur mirabiliora quæ ex graviſſimo altero Scriptore Wepfero in Sepulchretum (*l*) ſunt relata: in Nobili quodam Polono *citra apoplexiam, aut aliam graviorum ſymptomatum colluviem*, non ſolum intra cranium, meningeſque, ſed etiam *in ipſam*, ut ait, *cerebri ſubſtantiam, innoxie effuſum fuiſſe ſanguinem. Aſt merito*, inquit is qui exſcripſit, *inter rariſſima, talia* cum Wepfero ipſo *referimus*. Brunnerus (*m*) tamen, acri Vir judicio, in ea quoque muliere cujus apoplexiam annis propemodum quinque ante ejuſdem mortem curaverat, ex iis quæ ſive in vivente animadverterat, ſive in mortuæ cerebro deprehendit, argumenta non dubitavit colligere, quamobrem in cerebri ejuſdem ſubſtantiam effuſus ſanguis jam tum fuiſſe videretur. Quemadmodum autem in altero hemiſphærio *tres* ipſe *cavernulas jam olim factas, nunc quaſi calloſas ac cicatrice obductas circumcirca corpus ſtriatum* deprehendit, quod propterea *flaccidum, obſcuri ſubflavi coloris, & emarcidum apparuit, ceu atrophia laboraſſet*; ſic mecum animadvertas haud ita abſimilia occurriſſe Viris Clariſſimis, noſtrumque Amicis Antonio Leprotto, & Jano Planco. Hæc enim quæ latine reddo, Arimino ad me Plancus ſcripſit Kalendis Aprilis A. 1721. „ Paucis ab hinc diebus cadaver incidimus viri illius qui Junio ſuperiore te Patavii conſuluit de hemiplexia, quæ a forti apoplectico inſultu, in ſiniſtra parte relicta erat. Non hinc mortuus eſt tamen, ſed a cordis, & præcordiorum dilatatione, quam tu præclare ex iis quæ propoſueras, remediis, jam tum videris dignoviſſe. Cæterum hemiſphærium cerebri dexterum, tempus verſus, quaſi abſceſſu aliquo videbatur fuiſſe eroſum; ibi enim ſubſtantia deerat ad quatuor tranſverſos digitos in latitudinem, ad ſeſquidigitum in profunditatem. Proximus autem nervi Optici Thalamus duabus tertiis partibus minor erat, quam ſiniſter, ſubflavus præterea, nec ſecus ſe habens, ac ſi cicatricem duxiſſet. „ Nec mihi ipſi antequam has, a te remiſſas, Epiſtolas relegerem, propria de hoc genere Obſervatio defuit, cum aliis nonnullis ad te mittenda (*n*). Quin etiam in Jo. Wilhelmi Albrechti (*o*) obſervationem incidi, qua ſub cranio, ante annos triginta depreſſo; ſed nunquam perforato, ſub illæſiſque meningibus foveam in cerebro invenit quæ digitum facile caperet, notabili ſubſtantiæ medullaris conſumpta portione: quod cum ſine dilaceratione vaſorum ſanguiferorum fieri non potuerit, non dubitat, ſanguinem effuſum, purulentamve materiam ſola ope naturæ in venas fuiſſe reſorptam. Sed rara, inquis, hæc ſunt, & a communi fere ſententia aliena: quotus enim quiſque eſt Medicorum, qui effuſo, concluſoque intra ipſam cerebri ſubſtantiam ſanguine, non pronunciet, eſſe moriendum? Rara vero, imo perrara ſint; quanquam non ita fortaſſe rara ſunt, ut antea putabas; ideo a nobis decet commemorari, non ut quæ plerumque in Medicina contingunt, nobis præcipue ſpectanda eſſe, obliviſcamur; ſed ne quæ aliquando tamen facta ſunt, poſſe fieri, negemus. Eodem ferme conſilio nonnullas alibi (*p*) apoplecticorum ſectiones indicavimus, imo duas fuſe propoſuimus, alteram noſtram, alteram Valſalvæ ipſius, quæ non ſecus ac alia lethargici pueri, quam ex Foreſto in Sepulchreto (*q*) habes, oſtendant, nonnunquam occurrere in cerebro vitium ab eodem latere, a quo in corpore eſt reſolutio, tametſi rem contra ſe habere ut plurimum; ne dicam propemodum ſemper; ex commemoratis Valſalvæ obſervationibus planum ſit. Qui etſi obſervationum ſuarum quam plurimas ad ſanguineam apoplexiam attinentes minime chartis concredidit; eæ tamen ſunt adhuc ſuperſtites quas ſupra deſcripſimus, ut eæ pariter quæ proxime deſcribentur.

17. SENEX annos ſeptuaginta natus in humum repente cadit, ſiniſtra parte corporis movendi, & ſentiendi facultate orbata, dextera autem ingentibus convulſivis motibus agitata. Facies rubet. Vix uno exacto die, interit. CALVARIA aperta, ſanguis inter dexterum poſteriorem cerebri lobum, & Duram meningem coagulatus invenitur; ſerum autem quaſi concretum inter ſanguifera vaſa alterius meningis: qua inciſa, paululum effluxit ſeri.

18. Si forte quæris, de quinque apoplecticis quorum hiſtoriæ deſcriptæ ſunt, cur huic uni, qui ad cerebrum potius quam in cerebro, vitium oſtendit, ingentes ſubjecti lateris convulſivi motus acciderint, cum illi qui primo deſcriptus loco eſt, ingentes accidiſſe non dicantur, in tribus reliquis non modo non narrentur, ſed in muliere diſerte negentur, quibus tamen omnibus tanto majores, & cerebri quidem ipſius, læſiones ineſſent; minime proclive eſt cauſam reddere, niſi forte credas, concretum ſanguinem, & ſerum non magis cerebrum compreſſiſſe, quam meninges irritaſſe, quas videlicet in hoc uno apoplectico contingebant: ſicut autem dextera, & ſiniſtra meningum partes non, ut fibræ cerebri decuſſantur, ſed recta cum Spinali medulla, & nervis in ſuum quæque latus deſcendunt, ita quod latus corporis irritatæ meningum parti ſubjiciebatur, convulſivis motibus agitatum eſſe: aut ſi qua irritationis propagatio fieret in oppoſitum quoque latus; hujus muſculos, quippe reſolutos, in motus cieri non potuiſſe. At ſi cogitare ſic placeat; vide, unde meningum irritationem repetas in apoplectico primo, in quo, ſi non tanti, at aliqui convulſivi motus fuerunt: ſimul aliquas ex his quæ ſequuntur, hiſtorias attende, in quibus etſi non deerat cauſa quæ meninges irritaret, nulli tamen convulſivi motus a Valſalva adnotati ſunt. Sed hæc alias fortaſſe, diligentius indagare conabimur.

19. VIR annorum duodeſexaginta, bonæ a natura conſtitutionis, ſed *tabacci* uſui multum deditus, dum calceamenta conſuit, repente cadit. Nihil loquitur: nullam movet partem. Facies pallet, deinde inſtar ictérici, nonnihil flaveſcit, mox ad illum pallorem redit: nonnullæ ſalivæ guttulæ ex ore defluunt. Intra horæ quadrantem moritur. VENTRE diſſecto, ſana omnia: in Thorace quoque; licet pulmonum inferior pars ad diaphragma, & dorſum alligaretur, ipſique ruberent, imo dexter ita ſanguine turgeret, ut ex lacerato magna hujus copia erumperet.

Sed in Cranio multum ſanguinis concreti ſub meninge Tenui inventum eſt ſuper anteriorem, præſertim a dextris, cerebri ambitum. In dextero quoque, & ſiniſtro ejuſdem ventriculo paululum ſanguinis cum levi grumo conſpectum eſt: plexus autem Choroides, quanquam ſanus erat, inflammationem concepiſſe videri poterat.

20. Jam vero etiam circa Medullæ truncum, & in cerebellum effuſi ſanguinis obſervationes ſubjiciamus.

FAMULUS annos natus circiter viginti duos, ſagaci ingenio, firmaque præditus valetudine, in laboribus imperterritus, dum hyeme ſumma, & nive cadente, domini quadrigas velociſſimo curſu ſequitur, multo ſudore totus madet: tamen induſio non mutato, veſpere ad ſua regreditur munera. Poſtridie autem mane cum e lecto exſiliret, a mente deſertus, ter præceps ruit. Sublatus, de profundo capitis, & præſertim occipitis dolore queritur: mox febre cum laſſitudinis, & doloris ſenſu toto corpore, afficitur. Inſequenti die alvus Galeni pilulis ſub-

(*k*) Comm. Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. in Medicis. (*l*) Schol. ad Obſ. 6. in Addit. ad Sect. 2. l. 1.
(*m*) Ibid. in Schol. ad Obſ. 12. n. 3. (*n*) Epiſt. 3. n. 6. (*o*) Obſ. Anat. circa duo cadav. §. 13.
(*p*) Epiſt. Anat. 13. n. 19. & 25. (*q*) l. 1. S. 3. Obſ. 34.

ſubducitur. Die tertio ſanguis mittitur; ſed incaſſum; nam ingraveſcens morbus ad lethargicam affectionem accedebat. Quinto die, ſcapularum cute inciſa, per cucurbitulas ſanguis educitur. Octavo aphonia repente æger corripitur, & apoplecticorum more immobilis horam jacet: poſt id, occipitis dolor exaſperatur: quin etiam ad humeros, totamque Spinam vehementiſſimus extenditur. Nono die ex altero brachio ſanguis mittitur: unde ſymptomata remitti videntur, donec recrudeſcente apoplectico inſultu, vita cum morte commutatur. VENTRE, & Thorace recluſis, in hoc nihil præter mediocrem in dextero cordis ſinu polypoſam concretionem, eſt animadverſum: ex illo vero omentum a ſiniſtris in ſcrotum delapſum, ut epiplocelen faceret, tota interna illius teſtis ſubſtantia in membranoſum corpus mutata. Itaque ad Caput, morbi ſedem ventum eſt: & qua Medulla e cranio egreditur, ſanguis grumoſus inventus eſt, qui ex lacerato arteriæ Carotidis Internæ trunco emanaverat. Cerebri ventriculi magnam ſubſalſæ aquæ copiam continebant, dexter autem, & ſiniſter portionem etiam denſati ſanguinis. Denique per medullæ Oblongatæ crura, multa paſſim extabant corpuſcula, quæ, niſi quod pellucida erant, milii granula repræſentabant.

21. Corpuſcula hæc ad memoriam revocant *papillulas* illas *capitellorum acicularum magnitudine prominulas*, quas Brunnerus (*r*) in parte poſtica vidit ventriculi dexteri in quem ſanguis ſeroſus in apoplectica redundaverat, *aliquoties jam in lævibus alias, ac perpolitis ventriculorum ſuperficiebus, ſi morbo laboraret cerebrum, ſibi obſervatas, quas quidem laticis in* eodem *cerebro ſcaturientis ductulos quis tantum non hariolaretur*. Huc facit forſitan ob prægreſſæ externæ cauſæ ſimilitudinem illa quoque, relata a Malpighio (*ſ*) obſervatio, a Bonſiliolo habita *in equo, qui poſt vehementem motum, & incaleſcentiam, aeri hyberno, & irruenti vento expoſitus, interiit: in hoc pleura tota copioſiſſimis veſiculis, ichore turgidis, exaſperabatur*. Cætera quæ in Valſalvæ hiſtoria deſcripſimus, ſi excipias quæ ſpectant ad epiplocelen, alibi (*t*) a nobis conſideranda; tum capitis graviſſimum morbum, tum hujus internas cauſas proponunt, velut magna illa ſubſalſæ aquæ copia non ſine ſanguinis denſati portione in ventriculis inventa, ſed præſertim ſanguis in eum locum effuſus, & concretus, ut ſimul initium Spinalis medullæ, ſimul cerebellum, & per hoc cerebrum premeret, ſimul meninges contingeret, ut lethargici affectus, & apoplectici, & profundi ad occiput, indeque ad totam Spinam extenſi doloris ratio intelligatur. Quin mirandum eſt, mortem non multo citius contigiſſe, velut aliis quibus ſanguis circa hæc loca effuſus, ut nautæ cujus legere hiſtoriam poteris in Actis Cæſareæ Academiæ (*u*); aut illi de quo continuo ſcribemus; niſi forte in famulo de quo dictum eſt, ex Carotide arteria minus inter initia lacerata non tantum a primo ſtillavit ſanguinis, quantum poſtremo profluxit.

22. VIR annorum circiter ſexaginta, quamvis a vertigine ſæpius cadere ſolitus, generoſi tamen vini potator ſtrenuus, die tandem quodam cum recte valere videretur, niſi quod genæ magis ruberent quam ſolerent; pranſuſque jam eſſet, inventus eſt humi jacens, & mortuus, artubus ſuperioribus valde contractis, alvique fæcibus emiſſis. CRANIO exſecto, dum Craſſa meninx anterius inciditur, limpida quæ inter hanc, & Tenuem erat, aqua erumpit. Tenuis ſubpallida, in vaſorum interſtitiis ſeri concretionem *gelatinoſam* habebat. In Lateralibus ventriculis nonnullæ plexus Choroidis glandulæ adeo turgebant, ut majoris lentis grana æquarent: in dextero autem duo grumi ſanguinis occurrebant. In cerebelli utraque parte, ſed in ſiniſtra magis; in hac enim erat ad unciam; ſanguis ita concretus, ut unum ſolidum corpus quaſi polypoſum referret: ea autem portio cerebelli quæ corpus ejuſmodi circumſtabat, fracida erat.

23. Repentinam hanc mortem a ſanguinea apoplexia fuiſſe, oſtendunt cum ea quæ anteceſſerant, tum ea quæ in mortui capite deprehenſa ſunt. Cum ea tamen apoplexia convulſionem quoque ex parte conjunctam, videtur illa artuum ſuperiorum magna contractio ſignificare. Quod vero ea apoplexia acciderit, cum recte homo valere videretur; id nimirum eſt, quamobrem ii quibus hic, aut alius a venarum, arteriarumve diſruptione morbus imminet, *ſuſpecta habere*; ut Celſi (*x*) verbis utar; *bona ſua debent*. Quanto enim languidius cor, & arteriæ ſe ſe conſtringunt, tanto minus impendet ejus diſruptionis periculum; contra quanto illa valentius, ut in bene ſe habentibus, ſanguinem trudunt, tanto majori debilitatæ vaſorum partes in periculo ſunt: quam quidem rationem haud raro novimus obſervatione eſſe confirmatam; ſed nunquam evidentius, quam in Sacro Oratore, cujus repentinam mortem ex ſanguinea apoplexia proximis Litteris (*y*) memorabimus.

24. Cæterum deſcriptam apoplexiam fuiſſe graviſſimam, & res ipſa oſtendit, & recrementorum alvi profuſio; ſi quorundam præſertim Medicorum (*z*) attendamus ſententiam; non obſcure indicavit. Niſi enim illa graviſſima ſit, negant, vel reſolutis cæteris omnibus corporis partibus, reſolvi ſphincterem ani. Quem etſi animadverto poſſe interdum non videri paralyticum, licet ſit, propterea quia magis ob inertiores in apoplecticis inteſtinorum, & abdominis muſculorum impulſus dura, & pauca excrementa non extrudantur, quam ſphincteris vi retineantur; haud tamen inficias iverim, hanc, ut retentio eorum quæ in alvum injiciuntur, ſæpe indicat, ſatis conſervari, idque communicantium eorundem nervorum ope, quibus plerorumque omnium viſcerum, imprimiſque pulmonis, & cordis, motus ſervantur. Quos nervos accipere ſpiritus, ſi non a cerebello potiſſimum, at ſaltem ab ipſo quoque, non videtur negandum. Cerebellum autem in apoplecticis tanto rarius, quam cerebrum, lædi contingit, quanto minus cerebro eſt: & præterea, ut nonnihil lædatur, iis tamen nervis ſuum præſtare officium diutius poſſe, credibile eſt primum quia tanto plus ſpirituum pro rata portione videtur ſecernere, quanto plus ipſi datum eſt corticalis ſubſtantiæ: tum quia conſentaneum eſt, vias per quas ſpiritus in illos nervos immittit, tanto eſſe patentiores, quanto citius quam cerebrum, quando tenerrima erant omnia, id facere incepit; neque enim deſunt qui multo ipſum antea, quam cerebrum perfici, animadverterint; quod autem tunc incepit, id ſemper deinde facere, ſine ulla in ſomno, nedum in vigilia, intermiſſione, perrexit. Sed quo magis ad eos motus, ad eamque vim ſervandam illi nervi ſunt neceſſarii, eo citius hæc omnia, &, quod conſequitur, ipſa quoque vita amittitur; cum viæ tam patentes, tantumque in illos ſpirituum inferentes præcluduntur, id eſt cum læditur cerebellum, & eo citius, quo hoc magis graviter læditur, & repente: quorum hic accidit utrumque, ſanguine videlicet, nec pauco, ad cerebellum; vel potius intra cerebellum repente effuſo. Neque enim illud te moveat quod fracida viſa ſit ejus ſubſtantia quæ illi erat ſanguini circumjecta, quo minus repentinam accidiſſe lacerationem, credas. Nam & ſenſim poſſe, & ferme latenter cerebelli particulam aliquam ad lacerationem diſponi, & cum hæc denique repente accidit, ſæpe in circumpoſitæ ſubſtantiæ partibus apparere etiam poſſe læſionem ejuſmodi quæ etſi recens ſit, antiquam tamen quaſi eroſionem mentiatur, ex aliis noſtris intelliges Litteris (*a*).

25. Utinam id quoque declarare, vel potius divinare aliquando poſſemus quod Valſalva nobis quidem olim dixit, ſed nuſquam, quod ſciamus, ſcriptum reliquit, cum quendam apoplexia interfeciſſet (erat is janitor Servorum Mariæ) ſe ex nudi corporis inſpectione, prædixiſſe, apoplexiæ cauſam in cerebello inventum iri: idque ſectionem comprobaſſe. Nam utra quidem in parte cerebri vitium ſit, animadvertentes dumtaxat quod in latus apoplecticus ceciderit, nos quoque conjeciſſe (*b*) meminimus; in cerebello autem ſit, an in

(*r*) Vid. Sepulchret. in Addit. ad Sect. cit. Obſ. 12. & in Schol. ad Obſ. 5. (*ſ*) Epiſt. de Struct. Glandul. (*t*) Epiſt. 43. n. 12.
(*u*) Tom. 2. Obſ. 109. (*x*) De Medic. l. 2. c. 2. (*y*) n. 17. (*z*) Vid. Sennert. Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 11.
(*a*) Epiſt. 3. n. 3. (*b*) Adverſ. Anat. VI. Animad. 84. & Epiſt. Anat. VII. n. 6. & XIII. n. 16.

in cerebro, quomodo ex cadaveris inſpectione conjici poſſit, non plane aſſequimur, etſi ex iis quæ de cito intercepta cerebelli vitio reſpiratione, profuſiſque alvi recrementis ſupra attigimus, ex aliiſque ejuſmodi id quæri poſſe, ſuſpicemur. Harderus ſane ex facie, & labiis *liveſcentibus*, *ſtriiſque ſanguineis ſecundum dorſi ſpinam, hujuſque latera multifariam diſperſis*, ſuffocationem acceſſiſſe, collegit in apoplectico repente mortuo, in quo & *ſanguis grumoſus circa cerebellum* quidem *hærens* compertus eſt: quam obſervationem habes etiam in Sepulchreto (c). Sed tu pro tua mihi ſpectata ſagacitate, minus ambigua perquires: meas autem apoplexiæ ſanguineæ Obſervationes in proxima Epiſtola, quando hæc jam ſatis longa eſt, expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA III.

Abſolvitur ſermo de Sanguinea Apoplexia.

APoplexiæ quæ a ſanguine eſt, Obſervationes, a Valſalva habitas, ſuperiore Epiſtola expoſuimus: hac noſtras, ut ſumus tibi polliciti, ſubjiciemus.

2. MULIER Veneta annos nata quinquaginta quinque, florido faciei colore, ſtatura potius majori, & pleniori potius corporis habitu prædita, olim præterea a partu quodam; nam plurium erat liberorum mater; ventrioſa facta adeo, ut abdomen obſtaret quo minus pleraque domeſtica munia prompte atque expedite obiret, gravibus Coli inteſtini doloribus erat obnoxia. Quorum cauſa cum diluto vino uti ſe poſſe negaret; meracius, nec parce, bibebat. Torpida, & ad ſomnum propenſa jam erat, cum illud quoque ſive ob hanc cauſam, ſive quod caput doleret, noviſſimis acceſſit diebus, ut ſtrepitus moleſte audire ſe, oſtenderet. Denique circa noctis horam tertiam cum male ſe habere, diceret, ac nominatim de dolore temporis, & oculi dexteri quereretur, auxiliumque poſceret, ſedens apoplexia correpta eſt ſic ut concideret in ſiniſtrum latus, manus autem dexteræ non niſi poſt horam motum amitteret. Vinum interea, quod tamen eo die haud amplius potaverat quam ſoleret, vomuit, debilibus utique, & ferme impotentibus conatibus. Non plus auxilii, quantum intelligere potui, allatum eſt, quam ut in lecto poneretur: in quo poſita ſtertere cœpit, cumque ad ſextam horam noctis certe vixiſſet, mane mortua, & frigida inventa eſt, ut conjicerent, obiiſſe circa horam nonam; erat autem frigida tempeſtas, quippe ante medium Februarium A. 1708. CADAVER ſecui cum Præcl. Anatomico Jo: Dominico Santorino, doctis aliis Amicis præſentibus. Abdomen turgidum, & pinguedine potius abundans, ut omentum quoque. Colon propemodum univerſum quaſi conſimile canini; adeo paucas, raraſque cellulas habebat! quin ad magnos tractus multo quam æquum ſit, anguſtius cernebatur. Antequam autem in Rectum abiret, amplioribus, quam ſolet, gyris, umbilicum verſus ſe contorquebat. Fœtor erat quidam, ut in gangrænis incipientibus inteſtinorum: & Tenuia quidem colore erant hic illic ſanguineo ſaturatiori: & cum tempeſtas eſſet quam dixi, ſecaremus autem trigeſima poſt mortem hora; calor etiamtum aliquis ſuperſtes erat in ventre. Porro & lien quibuſdam fuit veluti ſanguineis guttulis ſuperficie tenus diſtinctus, cætera ſanus: in hepatis autem veſicula, contractiore quam par eſſet, bilis quaſi cruenta. Sed hepar non ſecus ac ſi olim ex inflammatione laboraſſet, pluribus quam conſuevit, nexibus, iiſque abnormibus, ſepto Tranſverſo annectebatur, lividum hic illic ea in facie, in altera autem fere ubique, livore tamen parum profundo; cætera albidum. Splenica arteria ad latus habebat quaſi diverticulum hemiſphæricum, idque oſſeum, & concreto, ut videbatur, ſanguine plenum. In pericardio ſubcruenta aqua erat mediocri copia: in corde, & vaſis magnis nullæ concretiones polypoſæ, ſanguis tantum, iſque non æquo mollior, aut durior. Arteriæ Aortæ valvulæ ad imum ambitum præduræ, & oſſificationi proximæ. Pulmones ad tactum ſani, paulo tamen alicubi rubicundiores. Priuſquam Caput incideremus, amplam circa os maculam animadvertimus ejuſmodi, ut dubitaremus, an ab rejecto vino eſſet, an præter hoc ſanguis quoque exiiſſet. Os ipſum; id quod primis certe apoplexiæ horis non fuerat animadverſum; erat in dexteram partem diſtortum; neque id a convulſione; nam præterquam quod artus, & collum flexilia erant maxime; os manu in ſuam ſedem reduxi, partibus facile, & ſine ulla vi ſequentibus, & quo reduxeram, permanentibus; ut faciei quoque reſolutio a ſiniſtris videretur acceſſiſſe. Cranio, quod æquo craſſius judicavimus, exſecto, ſtatim translucere per Craſſiorem meningem vidimus ſanguinem, ſub hac effuſum. Is, ut ſecando mox perſpeximus, univerſum cerebri hemiſphærium dexterum contegebat; nam & ſub hujus baſi erat; ubique concretus in perpetuam laminam. Qua ſublata, non modo ſanguifera vaſa, ut ſiniſtri, ita & dexteri hemiſphærii turgidiora paſſim in meninge Tenui conſpecta ſunt, ſed etiam duo, aut tria in hac qua externum latus hemiſphærii dexteri conveſtiebat, non parvula foramina, per quæ ſanguis de quo dictum eſt, inter utramque meningem exierat. Ducebant enim ea foramina in amplum quoddam cavum in medullari ejuſdem hemiſphærii ſubſtantia ſecundum longitudinem efformatum, inter latus hujus externum, & Lateralem ventriculum ſic ut latitudine tranſverſos digitos duos, longitudine ſex, aut eo amplius æquaret. Id cavum inæqualibus, & quaſi eroſis parietibus comprehenſum, & ſanguine grumoſo plenum, cum eo ventriculo poſteriora verſus communicabat, in eumque mediocrem ſanguinis copiam effuderat, cujus parva portio, rupta poſteriore ſepti Lucidi parte, in ventriculum ſiniſtrum tranſierat: ſanguis autem in utroque ventriculo ſe in laminam conformaverat. Sed & alibi vas ruptum aliquod fuiſſe videbatur, cum ſub Tranſverſo quoque Duræ meningis proceſſu, ſub quem a cavo ejus meningis cerebrum complectente nullum ſecundum naturam eſſe aditum, non ignoras, ſanguinea eſſet lamella mediocri quidem craſſitudine, ſed totum contegens cerebellum: quin etiam in Spinæ tubo quouſque deſuper licebat introſpicere, ſanguis circum Spinalem medullam fuit. Cæterum quarundam partium cerebri erat color leviter ſubflavus: Choroides plexus flaccidi, & veluti exangues: Sinus Craſſioris meningis vacui.

3. Sanguis; ut hinc incipiamus; effunditur nonnunquam in Spinæ tubum, indeque ad cerebellum redundat: alias a cranii cavo in tubum illum deſcendit: aliquando etiam ex vaſis in utroque ruptis exire in utrumque poteſt. Præclarum primi caſus exemplum in caupone a Boerhaavio (a) eſt adnotatum, propterea paraplectico primum facto, mox autem apoplectico. Quod ſi non paucus in vertebrarum caveam effuſus ſanguis inde non effluat; lethalis quidem fit morbus ob compreſſos Spinalis medullæ *nervos plurimos, qui nervi Intercoſtalis ramis præbent originem*, & quod conſequitur ob *partium interiorum motum ceſſantem*, ut jam olim egregie conjecerat is qui alterum hujuſmodi generis caſum obſervarat, Verneyus (b), & quamvis paraplegia quoque conjungatur; *mens* tamen *conſtat*, nec vera accidit apoplexia. In caſu autem a me propoſito cum ea præceſſiſſent quæ cerebrum ad apoplexiam diſponi, ſignificarent, & ſatis in eo proprii vitii repertum ſit;

(c) Vid. in Addit. ad Sepulchr. l. 1. S. 2. Obſ. 5. cum Schol.
(b) Vide du Hamel R. Sc. Acad. Hiſt. l. 3. S. 5. c. 2. n. 1.
(a) Prælect. ad Inſtit. §. 401.

ſit; non eſt cur illam ob redundantem e Spina in cranium ſanguinem ortam eſſe, ſuſpicemur: ab hoc tamen in illam, an contra ſanguinis pars aliqua effuſi tranſierit, an utroque ſimul effuſus ſit, in medio relinquo. Si hoc igitur, ut incertum, ſeponamus, & ſi quæ alio attinent, & præſertim ad Colicos dolores, in ſuum locum (*c*) differamus; duo reſtant in hac hiſtoria, quæ præcipue conſideremus. Alterum ad dogma ſpectat a Valſalva confirmatum; in hac enim quoque muliere cum reſolutio animadverſa eſſet a ſiniſtris, cerebri vitium inventum eſt a dextris. Alterum, ad vitium hoc ipſum attinet, quod qua cauſa, & ratione fiat, inquirendum eſt. Et ab hoc quidem incipiemus: de illo autem, cum pluribus in hac Epiſtola obſervationibus confirmaverimus, tunc quædam juvabit attingere. Vetus utique, ſiqua alia, doctrina eſt, a Varolio (*d*) animadverſa, a Martiano autem qui (*e*) *acrem, & rodentem materiam* pro apoplexiæ cauſa agnoſcebat, ſuo modo explicata, quæ diſerte propoſita eſt ab Hippocrate, aut certe ab Auctore libri de Glandulis (*f*) docente, *ſi quidem rodatur* cerebrum, ... *affectionem* fieri quæ *græce apoplexia appellatur*. Nunquam autem magis eroſum cerebrum videtur, quam cum in ejus ſubſtantia, aut intra hanc magna præter naturam cava inveniuntur, cujuſmodi in hac muliere deſcripſi, plena ſanguine, & fœde adeo laceratis, cruentiſque parietibus, ut nihil magis referant, quam ulcera profunde erodentia: itaque & Valſalvam vides in quatuor primis, quæ ſuperiore Epiſtola (*g*) productæ ſunt, diſſectionibus eroſionis, & corroſionis vocabulis uſum eſſe, ipſaque profundi ulceris ſimilitudine. Noli tamen credere, iſta fuiſſe vera ulcera in plexu Choroide, aut huic proximis Lateralium ventriculorum faciebus ſenſim aucta, ut denique ad magnitudinem tantam pervenirent. Ne enim hic quæramus, num eæ partes, ſalva vita, & pleriſque vitæ muniis, ejuſmodi morbos perferre diutius poſſint; illud unum animadvertere ſatis eſt, cum tot capita, eorum etiam qui ſunt ad ſanguineam apoplexiam ex eadem cauſa diſpoſiti, tam ſæpe omnes diſſecemus; nunquam tamen in iſtiuſmodi ulcera in iis quæ modo dictæ ſunt, partibus inchoata, & minora adhuc, incidere; ſed facta, & ſatis ampla tantum conſpicere, in iis videlicet quos ingens vis occidit ejuſdem morbi. Nec tamen inficior, imo ultro agnoſco, ab erodente etiam materia initium eſſe tantarum lacerationum: ſed illud initium ajo, ſive ab eroſione, ſive a diſtractione ſit tunicarum unius, aut plurium vaſculorum, ſanguinem per ſubſtantiam cerebri convehentium, tam eſſe parvum, & obſcurum ſolere, ut quamvis tam crebro tot cujuſquemodi hominum cerebrum aſſulatim diſſecuerim; necdum acciderit, ut ſub meum aſpectum caderet. Quid ergo eſt, inquis, cur tam cito tantam afferat cladem, & magna adeo cava efficiat? Dicam, ſi prius tibi unam, aut alteram ejuſdemmodi obſervationem deſcripſero.

4. B A J U L U M annum agentem quadrageſimum, lacertoſum, qui nullum unquam dicebatur morbum paſſus, noctu hora quarta interfecerat apoplexia. C A D A V E R mihi publice datum ad Anatomen abſolvendam A. 1734. eo diligentius perluſtravi, quo & ipſum magis; ſi cerebrum cum perpaucis aliis excipias; erat ad obſervationes idoneum, & ego, jam ferme omnibus antea demonſtratis, plus temporis habebam. Quamobrem plane tibi confirmare poſſum, nihil in eo fuiſſe quod ſecundum naturam non foret, præter hæc quæ adnotabo, nec tamen omnia. Nam cutis quidem univerſa fuſca; ſed id ab natura, ſiquidem facies, niſi qua alicubi livebat, erat multo minus fuſca, quam reliquum corpus, imo, ſi cum hoc conferres, candida. Colon inteſtinum ubique contractum maxime, præterquam ad utrumque extremum, ubi a flatu turgebat. Cum ipſum dimoveri inciperet, tametſi poſtridie ſecabamus, idque menſe Februario; viſcera quæ ad lumbos erant, adhuc fumabant. Sed quæ manifeſte erant præter naturam, indicemus. Ilei extremum ipſum interiore facie, ſed non tota, ex rubro liveſcens, tumebat. Jecur durum, colore exterius rubellum marmor referens ex albido variegatum, interius autem elixo jecinori ſimile, utrobique minimos, ex quibus conſtat, lobulos paſſim oſtendebat. Habebat præterea foramen, ibi deficiente ab ortu uſque, ut videbatur, ſubſtantia, in convexa facie, digiti pollicis intervallo ſupra imum limbum, quod in ſinum patebat pro fellis veſicula excavatum, ut extrema hujus fundi particula ab illa facie inſpicientibus, per id foramen appareret. Nec erat tamen æquo brevior veſicula; ſed in medio ſuæ longitudinis contracta, & deinde rurſus dilatata, fundum contorquebat ſurſum, & ad anteriora; ita hic per illud foramen conſpici poterat. In ejuſmodi veſicula bilis inerat ex viridi nigricans ſic tamen ut chartam colore flavo obſoleto inficeret, in illaque ad fundum nigri calculi alii alia figura, ſed omnes adeo abnormi, ut poſſes cum fragmentis conferre in quæ durum corpus quodpiam, ſi frangeres, fortuito diſſiliret. Quorum unus cum flammæ ſtatim admoveretur, non hanc concepit, ſed crepitavit: cæteri, in aquam projecti, cum vix momento temporis ſuperficiem tenuiſſent, fundum omnes petierunt. Exigui erant cuncti: paulo major unus intra Cyſticum ductum latebat; ſed ipſe quoque parvus adeo, ut bilis tranſitum impedire non poſſet: quam ad inteſtina habuiſſe aditum, etſi in Duodeno nec monticulus extremi bilarii ductus indicium, nec quod ipſi apponi ſolet, frænulum conſpicua fuerint, alvi tamen recrementa indicabant ſubviridi colore tincta. Renes parvi viſi ſunt pro corporis mole. Valvulæ orificiis cordis quæ venoſum ſanguinem admittunt, præfectæ, ab ea facie qua ſpectant inter ſe, nonnullæ ad limbum protuberantes quaſi glandulas oſtenderunt, quæ ex denſa intus, firmaque ſubſtantia compingebantur.

Sed a Ventre, & Thorace eo demum quo expectas, ad Cerebrum venio. Hujus hemiſphærium dexterum inchoatam ſub Tenui meninge effuſionem ſanguinis oſtendebat ea parte qua ſiniſtrum ad anteriora contingit: vaſa quoque turgidiora, quam ſiniſtrum. In hoc tamen, cujus propterea vaſa erant minus turgida, magna intus quaſi in medio latebat caverna in medullari ſubſtantia ſecundum longitudinem excavata, nigerrimo ſemiconcreto ſanguine plena. Ejus parietes cavernæ non modo erant paſſim lacerati; ſed per foramen, digiti apicem admittens, pertuſo corpore Striato, in ventriculum ſiniſtrum patebant: hac via multum ſanguinolentum ſerum pervaſiſſe videbatur, quod eum ventriculum, & dexterum quoque, diſrupto ſepto Lucido, opplebat. Porro Fornix erat integer, plexuſque Choroides: cerebelli autem vaſa toto quoque ſiniſtro latere maxime turgida.

5. Si quod ajebant, ipſo viſcerum examine haud plurimum ſane repugnante, verum fuit, morbis hunc hominem nunquam fuiſſe tentatum; poſt tam longam tranquillitatem quanta, ut ſolet, & quam diuturna fortaſſe, tempeſtas impenderet, ex jecinoris conſtitutione facile intelligis. Sed illam nimirum prævertit acutiſſimus morbus, qui hominem repente ſuſtulit. Sed acutiſſimum hunc morbum num forte invectum exiſtimabimus ab illis calculis quos in veſicula fellis deprehendimus? Non defuerunt certe qui ejus veſiculæ calculos *apoplexiæ auctores* pronunciarent (*h*) ſuis, & aliorum productis obſervationibus, qui eos in apoplecticis invenere: earumque numerum aliis inſuper, & noſtris quoque (*i*) augere poſſemus. Contra, Weitbrechtus (*k*) cum in eodem morbo decem ibi lapillos anguloſos, in iiſque duos non parvos offen-

(*c*) Epiſt. 33. n. 3. (*d*) De nervis Optic. Epiſt. 1. (*e*) Annot. in Hippocr. de Gland. verſ. 103. (*f*) n. 9. in edit. Marinell. (*g*) n. 9. 11. 13. 15. (*h*) Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obſ. 169. (*i*) Epiſt. IV. n. 13. & V. n. 6. 19. (*k*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 9. n. 2.

offendiſſet, *an iſtiuſmodi calculi*, inquit, *apoplexiæ auctores dici poſſunt? Mihi quidem tantus in tali ratiocinio hiatus videtur, quem ſupplere non audeam*. Et ſane longa, nec ſine ambagibus explicatio per cauſarum, & effectuum multiplicem ſeriem eſſet in pleriſque caſibus deducenda. Illos enim excipiendos crediderim quos deſignavit Frid. Hoffmannus (*l*), cum æger videlicet obnoxius fuit *doloribus ex calculo veſicæ, item cyſtidis felleæ* ita ut inductis ſpaſmodicis in ventre contractionibus proxima vaſa conſtringendo, ſanguinis plus quam æquum foret, in ſuperioribus retinuerint. Quorum cum propoſitus bajulus nihil unquam paſſus eſſe dicatur; nos de ejus, & complurium cyſticis calculis, lento vitio, & plerumque inerti, ſermonem alio (*m*) rejicientes, nunc in celerrimo, ut inſtituimus, & pernicioſiſſimo conſiſtemus: cujus en tibi exemplum tertium.

6. MULIEREM quadragenariam bibacem apoplexia prehenderat. Ab hac in latere utroque reſoluta erat cum in Noſocomium Patavinum illata eſt: ubi & cito deceſſit. IN ejus cadavere ob intempeſtivum aeris calorem; necdum enim medius erat Martius A. 1740.; vix alia, quam Caput, ibidem inſpexi. Cranii cavum viſum eſt pro longitudine anguſtius. Polypoſus ſanguis in ſinu Falcis. Vaſa per Tenuem meningem diſtenta, ut majora nigricarent; minima, quaſi a rubræ ceræ injectione, pulcherrime in conſpectum venirent. Et cerebrum, & cerebellum molliora, indeque ea meninx detrahentis manum facillime ſequebatur. Dum cerebrum aſſulatim inciderem, non ſolum puncta, & filamenta ſanguinea vel plura quam ſoleant, paſſim occurrebant; ſed in medullari ſingulorum hemiſphæriorum ſubſtantia ſingula inventa ſunt cava, parvum unum ad latus externum Thalami dexteri nervi Optici ea forma, & magnitudine, ut ovale minimum prunum continere vix poſſet: connivebat, niſi quatenus fuſco quaſi glutine, ſeu muco ſemiſiccato referciebatur. Cavum autem alterum in omnes dimenſiones amplum, ſed præſertim in longitudinem, quippe quod ad totum latus externum ſiniſtri ventriculi producebatur, plenum erat ejuſmodi ſanguine qualem in bajulo (*n*) deſcripſi: cujus pars ſanguinis modica in eum ventriculum, indeque in tertium pervenerat duplici trajecto foramine, ex illo cavo in ſiniſtrum ventriculum pertinente, altero ad parietis hujus externi anteriora, altero ad poſteriora. Dexter ventriculus, cujus plexus Choroides erat ſubpallidus, aquam continebat non multam, eamque prorſus incruentam. Cum cerebrum invertiſſem; arteriæ illius truncus in quem confluunt Vertebrales, maculam exhibuit albam, ellypticam, modicam: quam perſcrutatus, inveni, non quale oſſificationis, ut putabam, initium eſſe frequentius ſolet, ſed quid mollius in ipſis quidem arteriæ parietibus, magis autem interioribus; quanquam neque introrſum, neque extrorſum ullo modo prominebat. Denique glandulam Pituitariam intra Sellam deſuper inſpectans, valde humilem animadverti. Quæ autem hic ſcripſi, omnia plurimis, qui aderant, Diſcipulis oſtendi.

7. Ægre tuli, id quod ſæpius tamen in plebejis, ruſticis, peregrinis ferendum eſt, neque de bajulo, neque de muliere hac pro certo ſciri potuiſſe, num utroque pariter, an altero latere, atque utro, primum reſoluti fuerint, poſtquam ingruit apoplexia: uterque enim dextero videntur debuiſſe. Sed de muliere gravius tuli, indicare neminem potuiſſe, an alias quoque correpta fuiſſet apoplexia. Mihi enim videtur; indeque facile in ſiniſtris artubus reſolutionem, aut debilitatem relictam, cum illud minus quod tibi deſcripſi, cavum attendo, & cum iis confero obſervationibus quæ ſuperiore Epiſtola (*o*) indicatæ ſunt, Brunneri præſertim, qui aliquid etiam tum humoris deprehendit in cellulis ejuſcemodi. Verum quod dicere potuiſſet nemo, qua videlicet ratione tam cito factæ ſint illæ magnæ, quæ in tribus propoſitis diſſectionibus ſunt deſcriptæ, cavernæ, ſanguine redundantes (*), id conjicere, quemadmodum ſupra polliciti ſumus, aggrediamur.

8. Proclivius nihil eſt, eas cavernas in cerebro, & ſemiconcretum in iis, aut ex iis in viciniam effuſum magna copia ſanguinem inſpicientibus, quam diruptorum in thorace, aut ventre aneuryſmatum recordari, & ſimilia intra cranii quoque cavum interdum fieri, exiſtimare, præſertim cum graviſſimas apoplexias ea aliquando antecedant, quæ vel ſola ad id cogitandum perducant. Sic eam quæ intra duodecim horas ſuſtulit Collegam noſtrum Clariſſimum Bernardinum Ramazzinum, duo præceſſerant aneuryſmata, faba non majora, quorum ſingula, raro exemplo, in eadem omnino ſede increverant dorſi utriuſque manus, ad anguli ejus verticem qui inter digitos eſt pollicem, & indicem. Ea ſæpe nobis optimum Senem oſtendere ſolitum meminimus coorta noviſſimis vitæ annis, & illas quas antea pertuliſſet, tum vehementem cordis palpitationem, tum quæ hanc excepit, non minus ſævam hemicraniam commemorare, in qua Philippum Maſierium, ajebat, Chirurgum, ſicut ejus oſtendunt libri, ſane exercitatum, rem in ſe grandævo admirabilem deprehendiſſe, calvariæ ſuturarum diſceſſum: cujus plurima quidem exempla a Boneto (*p*), ab Ettmüllero (*q*), a Stalpartio (*r*), ab Helwichio (*ſ*), a Platnero (*t*), ab Illuſtri Hallero (*u*) memorata eſſe, ſcio; ſed quot in ſeptuagenario, qualis Ramazzinus tunc erat, neſcio; in ſenibus autem quam difficile ſuturæ vel omni artis vi diſſuantur, confirmante inſuper Cl. Bergenio (*x*), non ignoro. Præceſſerat demum Ramazzini apoplexiam illa quæ abeuntibus palpitationi, & hemicraniæ ſucceſſit, & ad vitæ uſque exitum perſtitit, unius primum, mox & alterius oculi cæcitas. Quæ ſane omnia attendenti mihi, quocum ille pro benevola de me opinione valetudinis incommoda communicabat, veri ſimillimum videbatur, ab eadem cauſa quæ cordis olim palpitationem excitaſſet, interna hemicrania inducta, arterias aliquas, remorante ob dolorificas contractiones ſanguine, intra cranium, & fortaſſe in plexu Choroide, eodem quod in utraque manu conſpiciebatur, vitio fuiſſe correptas, eoque ſenſim increſcente preſſos Opticorum nervorum Thalamos cæcitatem intuliſſe: & perruptis denique arteriolarum earum tunicis, effuſoque in ventriculos ſanguine, lethalem apoplexiam ingruiſſe.

9. Quoniam ejus cadaver non eſt diſſectum; recte, an ſecus conjecerim, neſcio: illud ſcio, ſi cui forte placeat, cavernas quas intra ipſam cerebri ſubſtantiam deſcripſi, ad aneuryſmata, variceſve revocare, cavendum illi eſſe propter ea quæ ſupra (*y*) indicata ſunt, ne cavernas ipſas pro veri aneuryſmatis, variciſve cavo accipiat, in eam ſenſim amplitudinem expanſo. Multo ſatius eſt, & cum tanta illa quæ vaſis per cerebrum reptantibus peculiaris eſt, tunicarum tenuitate congruentius, exiſtimare, ubi ad modicam, & vix, aut ne vix quidem in oculos incurrentem ſenſim, aut cito dilatationem pervenerint, repente diſrumpi, & pro varia vaſculi diametro, & rupturæ amplitudine, & ſanguinis copia, & impetu a tergo uſque & uſque urgentis, & cerebri etiam laxitate, paulo citius, tardiuſve majores, minoreſve cavernas fieri, haſque pro minori, aut majori parietum laceratione, aut pro varia lacerationis ſede modo concluſas, modo in ventriculos, aut extrorſum, per cerebri videlicet ſuperficiem, aut etiam utroque patentes. Cedit enim molliſſima cere-

(*l*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 7. Theſ. Pathol. §. 10. (*m*) Epiſt. 37. n. 27. (*n*) ſupra, n. 4. (*o*) n. 16.
(*) Cavernas hujuſmodi Vid. etiam Epiſt. 60. n. 2. & 6. in cerebro, & cerebello. (*p*) Sepulchr. l. 1. S. 1. Obſ. 92. & Schol. & Append.
(*q*) Prax. l. 2. S. 2. c. 3. art. 7. (*r*) Cent. 1. Obſ. 1. & Schol. (*ſ*) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ 31.
(*t*) Diſput. de Oſſ. Epiphyſ. §. 37. (*u*) Ad Boerh. Prælect. in Inſtit. §. 304. not. h. (*x*) Method. Cran. oſſa diſſuendi.
(*y*) n. 3.

cerebri ſubſtantia, urgentemque ſanguinem admittit: ſic ſimul aploplexia, & caverna fit: quæ donec vis cordis, & arteriarum non elangueſcit, augetur porro, & cum ipſa augetur apoplexia, niſi Medicus, vel potius quam rariſſimus aliquis caſus Medicum adjuvans interveniat, ulteriuſque incrementum prohibeat (z). Quin moles ipſa, & pondus effuſi ſanguinis in cavernam, aut ex hac in ventriculum, vel poſt mortem nonnunquam poteſt particulam aliquam perrumpere, ut puta pertenue ſeptum Lucidum, præſertim cum cadaveris agitatur caput, aut in ſanum cerebri inclinatur latus. Cæterum quæ de cavernæ productione ex effuſo per diſruptum a diſtentione vaſculum ſcripſi, ea facile intelligis locum habere, ſi ex eroſo quoque vaſculo ſanguis profundatur. Habent enim, ut cætera, ita & cerebri vaſa non uniuſmodi vitia, idque in majuſculis nonnunquam evidens eſt, ut infra (a) oſtendam, & ſane peculiaris vitii inchoamentum in arteria illa mulieris deſcripſi, cujus paulo ante (b) diſſectionem propoſui.

10. Non me fugit, Brunnerum in ea quam ſæpe laudavi, Obſervatione (c) ejuſmodi, ut videtur, cavernam *ampli hiatus, ſeu fiſſuræ* nomine ſignificantem, ſubjicere, *alibi arteriolas ægritudine, ſeu aneuryſmate affectas* ſe *conſpexiſſe*, *quæ tantam ſanguinis vim fudiſſe videbantur*. Sed earum ſedem, & aneuryſmatis diametrum minime docet. Dilucidior eſt hac in re Wepferus, cujus quoque in Sepulchreto (d) Obſervationem habes, qui & *cavitatem ſeu antrum* deſcribit, & licet *aneuryſmatis* exemplo utatur; rem tamen, ut video, haud ſecus quam ego, intelligit, nec verum aneuryſma, ſed ſatis apposite *ſpurium* (e) appellat; ut ſi aliorum judicio potius quam ſuo, in iſtiuſmodi explicationibus ſtandum ſit, te malim tanti Viri ſequi judicium, quam meum. Sed ad alias hiſtorias pergamus.

11. ANTONIUS TITA, is qui A. 1713. *Catalogum* hic vulgaverat *Plantarum Horti Mauroceni*, inter primos obiit ex iis qui Patavii ſub Maji initium A. 1729. pene quotidie, magno omnium terrore, ex improviſo aut ſtatim, aut certe intra horas non multas commoriebantur, cum poſt diuturnas ſubfrigidas, humidaſque tempeſtates; pluvioſus enim autumnus, pluvioſa hyems, pluvioſum hactenus ver fuerat; tunc primum, idque repente, aeris calor rediiſſet. Erat Tita tres & ſeptuaginta annos natus, robuſtus tamen etiam tum, & lacertoſus, quadratoque corpore, & ſubpingui, ſub ſole degere, & meracioribus uti vinis, citra ebrietatem, ſolitus, oculorum inflammationibus ab annis aliquot obnoxius factus, & de capitis plenitudine nuper queſtus apud Cel. Collegam meum Antonium Valliſnerium. Cum IV. Nonas Maji totum diem exegiſſet ſub ſole, eo die præter ſolitum fervente, veſpere autem ſuo more cœnaſſet, ecce ibi ſubito ſe magno morbo corripi, exclamat, & cum dicto artuum ſiniſtrorum motum amittit, linguæ quoque uſum hactenus, ut verba pleraque intelligi vix poſſent. Statim rogatus, ſtatim ad eum, quippe vicinus, accurro, & hæc quæ dicta ſunt, invenio, atque hominem quidem mente conſtantem, & colore faciei, reſpiratione, calore corporis ſecundum naturam ſe habentem, ut pulſu quoque, nimirum vegeto, & reſiſtente, nullo inſuper de dolore, aut moleſtia capitis querentem, niſi quod ſibi ſomnolentus videretur. Hoc vero, & magis quæ ſupra narravi, alia cum attenderem, multo graviorem inſultum metuens, alterum qui Sacerdotem, alterum qui Chirurgum advocet, mitto: ſanguinem de brachio ſano ad juſtam copiam ſtatim educi, ſubacre clyſma apparari, deinde ſuccini oleum, quod, ad nares ſubinde admoveretur, afferri, jubeo; ſpiritum vero ſalis ammoniaci diſerte renuo, veritus, ne plus æquo ſanguinis motum concitaret, a quo exitium inſtare poſſe, prædico: cætera ejus Medicis, quos adventare ſciebam, permitto, domumque redeo. Eorum alicui placuit vomitum ciere: quod nec mihi antea diſpliciuſſet, ſi ea dumtaxat quæ ipſe, ſpectaſſem. Verum poſt vomitionum agitationem, mox hora noctis circiter quinta morbus eo quem deſcripſi, tanto gravior acceſſit, ut loquela prorſus amitteretur, ſtertor inciperet, cum magnis, iiſque, ut opinor, convulſivis corporis motibus atque conatibus. Itaque poſtridie mane mortuus eſt. CAPUT pridie Nonas, me præſente, diſſecari jubet Ampliſſimus Prætor. Meninx Craſſa tanto arctius, quam ſolet, calvariæ adhærebat, ut magna vi opus fuerit ad hanc avellendam. Erat autem illa ſubnigra a vaſorum plenitudine, ſed minorum; nam ſinus Falcis inanis fuit. In Tenui meninge vaſa erant ſanguine diſtenta: ſed dexter ventriculus multo magis. Tantum enim continebat nigri ſanguinis, & concreti, ut gallinaceum æquaret ovum, idque poſteriore ſui parte, & proxima illa qua cum hippocampo ad anteriora deſcendit. Sed in cæteris quoque tribus ventriculis, at multo minori copia, ſanguis fuit, iſque fluidus, ut crediderim potius ſerum valde ſanguinolentum, ex concreto illo ſanguine expreſſum, in eoſque ventriculos delapſum. Cerebrum ſanum, & ſubſtantia hemiſphæriorum cerebri integra, ut nuſquam appareret unde tantum ſanguinis prodiiſſet. Etſi poſteriorem verſus utriuſque Lateralis ventriculi partem, ſed præſertim dexteri, plexus Choroides veſiculas habebant, aquæ plenas, ea magnitudine, ut majores vidiſſe non meminerim; æquabant enim uvæ acinos bene magnos; ſedes tamen in qua maximam copiam ſanguinis deprehendimus, eamque concreti, fecit, ut veri ſimilius cenſeremus, hunc e diſruptis ſiniſtri plexus vaſis, ejuſve viciniæ profluxiſſe.

12. Ut ab iis veſiculis incipiamus; non parvas in Sepulchreto (f) leges, imo aliquam etiam ſolidam, Wepferum quoque in iiſdem plexibus vidiſſe; nec inde tamen apoplexiæ cauſam, ſaltem proxime, deduxiſſe (g); Warthonum (h) pariter cum in apoplecticis ut tumidas eorundem plexuum glandulas, ita & cerebri ventriculos oppletos ſanguine frequenter inveniſſet, non aliud illis tribuiſſe, niſi ut hujus effuſionis, ob impeditam per earum vaſcula circumitionem, cauſam præberent: idque confirmari, fortaſſe credes Obſervatione (i) Drelincurtii, qui in apoplectica plexus illos deprehendit & *veſiculis aqueis tumidiſſimis adunatis, & conglobatis* refertos, & in medio diſruptos, ut multum ſanguinis effudiſſent. At ſive hæc, ſive alia quoque, ut opinor, dilatationis, & diſruptionis vaſculorum in Tita noſtro cauſa fuit; intelligis ſane, ex quo diſruptio fieri, & aliquid ſanguinis effundi cœpit, quam cavendum fuerit, ne ſanguis importunis agitationibus, & concuſſionibus impelleretur. Nec credere poſſim, Brunnerum (k) cum apoplecticam a primo inſultu per venæ ſectionem, & *quæcumque revellere a capite* poterant, feliciter liberaſſet, gaviſum eſſe, quod in ſecundo aut *ſulphuratum accenſum naribus admoviſſet*, aut liquore per os infuſo *tuſſim bis terve excitaviſſet*, tunc certe cum poſt ægræ mortem, mox conſecutam, ſanguine refertos pleroſque invenit cerebri ventriculos, ipſumque cerebrum ab eruptione ſanguinis interius diffiſſum. Sic in Legato illo Danico, de quo extat Weitbrechti (l) obſervatio, quid ſternutationes, quid vomitiones, ſi ut tentatæ ſunt, ita moveri potuiſſent, effecturæ eſſent in ejuſmodi apoplexia, monſtrabit tibi diſſectio, in præcipuis ſane Titæ diſſectioni ſimillima, ut infra (m) cognoſces. Ego vero ex iis quæ anteceſſerant, tanto citius a concitato ſanguine exitium veritus, cum in ea de qua ſupra dictum eſt, Ramazzini apoplexia

(z) Vid. Epiſt. 2. n. 16. (a) n. 22. (b) n. 6. (c) 12. in Addit. ad S. 2. l. 1. Sepulchr. (d) 18. S. cit. (e) Ibid. in Schol. (f) Sect. 2. cit. Obſ. 40. (g) Ibid. in Schol. (h) Ibid. Obſ. 10. §. 2. cum Schol. (i) Ibid. Obſ. 12. (k) Obſ. ſæp. cit. 12. in Addit. ad eand. Sect. (l) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 9. n. 2. (m) n. 8.

plexia Medico obſtiti non ignobili, ſectæ Empiricorum addicto, ne vomitum excitans remedium, quod nec deglutiri potuiſſet, in os conjiceret, tum alteri, qui, me digreſſo, in Tita adhibuit, obſtitiſſem. At enim huic quæ nuper in cœna ſumpſerat, erant, inquies, e ventriculo per vomitum detrahenda, ne mox in vias ſanguinis tranſeuntia, hujus & copiam, & impetum augerent. Optandum id certe, ſi fieri ſine conatu potuiſſet. Aliter, tanto minus tentandum, quod illud quidem futurum ſanguinis incrementum, hujus præviis detractionibus irritum facere licebat; præſens autem a conatibus, & concuſſionibus augendæ vaſorum diſruptionis, & ſanguinis effuſionis periculum impediri nequaquam poterat. Novi ego Virum generoſiſſimum, nec illum unum (*n*), qui cum ſanguine plenus eſſet, in exonerandæ alvi conatu fortiſſima apoplexia abreptus eſt: vidit quoque, & diſſectione rem confirmavit, ut alibi (*o*) ſcripſi, Valſalva. Huc Adolphi (*p*) obſervatio pertinet lethalis apoplexiæ *ex nixu fortiori & intempeſtivo*, quo ſibi parturiens plexum Choroidem ruperat, effuſoque ſanguine cerebrum vehementer compreſſerat. Cujus in vaſa quanto plus ſanguinis in conatibus urgeatur, & ſimul quanto minus inde redire tunc poſſit, Vir Cel. oſtendit Swietenius (*q*). Quin minime deſunt exempla (*r*) eorum quibus vaſa cerebri diſtenta, *levem ob commotionem rupta ſunt, uti a caſu, colapho, inclinatione capitis, &c.* Quod ſi tempus fuit quo *multi, cum ſternutarent, repente ſpiritum emittebant* (*ſ*); non id aliunde potuiſſe accidere facilius, crediderim. Si igitur a concuſſionibus eæ quæ nondum erant, vaſorum diſruptiones factæ ſunt; quanto magis quæ inchoatæ jam ſint, poterunt augeri? ut nihil interea de abuſu dicam calidiſſimorum, aliorumve, ſanguinem maxime concitantium, liquorum qui a Medicis quibuſdam, nullo ſeroſæ, an ſanguineæ apoplexiæ habito diſcrimine, ſæpe apoplecticis ingeruntur; non modo naribus ſubjiciuntur: quod magnum, dum viveret, Medicum, & in cæteris quæ fugienda hic credo, alioquin idem quod reliqui ejus pares, merito docentem, adeo non caviſſe, miror, ut in hac de qua loquimur, cerebri hæmorrhagia ſpiritum ſalis ammoniaci, aut ejus ſal volatile pluma ad interiora narium admovendum, aut etiam per calamum ſcriptorium inſufflandum, præcipue commendaverit.

13. Et de ea tempeſtate aliquid ſubjiciendum eſt, qua Tita, aliique inter cæteros diſruptis ſanguiferis vaſis interierunt. Magnum his certe periculum imminet rigente bruma, aut fervente æſtate, nunc quidem ſe ſanguine expandente, tunc vero vaſis, externis præſertim contractis, ut tanto plus ſanguinis, aucti inſuper ob inſenſibilem impeditam tranſpirationem, ab internis continendum ſit. Sed tamen cum ſenſim, & per quoſdam quaſi gradus ad ſummum aut frigus, aut calorem pervenitur, ſenſim quoque ſe contrahentibus vaſis, aut ſenſim cum ſanguine expandentibus, aliquanto minus periculi eſt, quam cum repente alterutrum fit, velut eo tempore. Tunc enim ſubitus aeris calor inſolitam ſanguini expanſionem attulerat, cum ob maxime diuturnas ſubfrigidas tempeſtates nec dilatata adhuc vaſa, nec ſanguis per eam quæ oculos fugit, perſpirationem eſſet imminutus. Erant præterea ob æque diuturnas pluvias tam infirmæ vaſorum fibræ, quam quæ maxime, eaque de cauſa diſruptioni magis obnoxiæ. Ex his autem omnibus quæ dicta ſunt, vides, quæ ſint ejuſmodi tempeſtatibus iis vitanda quibus id periculi in univerſum impendet. Quibus vero ſpeciatim in cerebro, his alia cavenda ſunt inſuper, illudque etiam, ne animum intendant, præſertim cubantes, quo videlicet corporis ſitu quanto facilior eſt ſanguinis ad caput aſcenſus, tanto difficilior eſt deſcenſus. Sic Doctum Virum Bononiæ novi, qui ſiquando animum mane, antequam ſurgeret, in rerum abſtruſarum meditationibus, ut Litterati ſolent, defigeret, ei mox dum ſurgeret, guttæ aliquot ſanguinis e naribus effluebant. Cave enim argumentis eorum qui docent,,, vim gravitatis ratione re-,, liquarum potentiarum, motum ſanguinis generantium,,, eſſe nullam;, cave, inquam, tantum tribuas, ut obliviſcaris non utilitatis ſolum, quam ſolertes Medici ad avertendum in certis morbis, aut in certis ad morbos diſpoſitionibus nimium ſanguinis ad caput affluxum, experiuntur ab ejus erecto ſitu, verum etiam quod nemo non novit, quam celeriter in demiſſo capite facies rubeat, & incaleſcat. Sed de his in præſentia quidem ſatis.

14. SENEX qui a longo jam tempore propter magnum ulcus alterius cruris ſedebat mendicans ad januam Ædis S. Antonii, multum, ut ejuſmodi hominum pleroſque hic facere, audio, edere ſolitus, nihil autem ob eam cauſam quæ dicta eſt, aut parum moveri, apoplexia prehenſus eſt, quæ mentis, & linguæ, & ſiniſtri corporis lateris uſum abſtulit, ſicque intra triduum, aut quatriduum interfecit. CADAVER reliquum ob gravem odorem, & fœde colorata ex viridi fuſcoque inteſtina, ad anatomicas exercitationes, quas Martio menſe A. 1741. in Noſocomio habebam, minime idoneum, humari juſſi; Caput dumtaxat ſervari. Hoc ibi in frequentia doctorum virorum, & ſtudioſorum adoleſcentum ad apoplexiæ illius ſcrutandam cauſam cum eſſet aperiendum; forte animadverti, in anterioribus finibus muſculi Temporalis ſiniſtri levem contuſionem: de qua cum quærerem, & tunc factam eſſe, intelligerem, cum homo, apoplexia ingruente, ex ſella ceciderat ſua; non dubitavi quin continuo prædicerem, ſi iſtius apoplexiæ cauſa ſub oculos caderet, nec in ſero conſiſteret, facile futurum eſſe, ut ſecundum conjecturam quandam meam (in proxima ſuperiore Epiſtola (*t*) indicatam) in oppoſita, id eſt in dextera cranii parte deprehenderetur. Qua in conjectura multo ſum magis confirmatus, cum illud addiderunt quod forte eo tempore necdum audiveram, ſiniſtro, ut ſupra dixi, corporis latere fuiſſe hominem reſolutum. Cranio tunc denique perfecto, quod dum fieret, aqua non omnino pauca defluxit, ſub illo ſanguinolenta omnia magis quam ſoleant, ſtatim apparuerunt. Diducta autem Craſſa meninge, in cujus ſupremo Sinu concretio erat parva polypoſa, non ſolum in meninge altera vaſa conſpecta ſunt ſanguine a dextris, quam a ſiniſtris, tumidiora; ſed & ſuper hemiſphærio dumtaxat dextero ſanguis ſemiconcretus, qui ex aliquo eorum vaſorum prodiiſſe, & deorſum inde fluxiſſe videbatur; nam & ſub baſi anterioris partis lobi poſterioris cerebri dexteri aliquanto plus inventum eſt ejuſdemmodi ſanguinis pariter inter utramque meningem: nec quidquam alibi intra cranium effuſi ſanguinis repertum eſt præter id quod dixi, duobus circiter cochlearibus continendum. His ita omnibus qui aderant, demonſtratis, & reliqua oſtenſa ſunt, minoris, ut viſum, momenti, quæ huc redierunt. Per Tenuem meningem translucens humor quaſi *gelatinoſus*. Vaſa non in medullari ſolum ſubſtantia, ut plurima paſſim ſanguinem eructantia puncta oſtendebant, ſed & quæ per faciem repunt Lateralium ventriculorum, diſtenta. Aqua in his non multa: veſiculæ autem crebræ ad poſteriorem plexuum Choroidum partem; ſed non ex majoribus; minores tamen paulo in dextero ventriculo, quam in ſiniſtro, ut aqua etiam in illo, quam in hoc, paucior. Cæterum ii plexus non modo non decolores, ſed in medio vel magis ſanguine referti quam ſoleant. Denique ad anteriorem baſim glandulæ Pinealis ſubflavum aliquid, nec tamen durum.

15. Quid poſſit ad ſanguinem cumulandum, eumque impurum, multum edere, & nihil moveri, præſertim ubi ulcus aliquod magnum ſit, unde pravæ atque erodentes particulæ in venas irrepant; id, ut alia quorum explicationem ſæpe prætereo, manife-

ſtum

(*n*) Vid. etiam infra, n. 22. (*o*) Epiſt. Anat. 13. n. 19. (*p*) Act. N. C. T. 1. Obſ. 241.
(*q*) Comment. in Boerh. Aph. §. 1010. 3. Y. (*r*) Vid. Schol. ad Obſ. 1. Sect. cit. Sepulchr.
(*ſ*) Vid. apud Stradam Proluſ. Acad. l. 3. Prol. 4. n. 3. (*t*) n. 25.

ſtum eſt. Quid vero poſſit ad nocendum, & quomodo poſſit vel parum ſanguinis intra calvariam repente effuſi, oſtendetur alias (*u*): nam cætera quæ in hoc cerebro adnotata ſunt, ſæpe etiam ubi nulla apoplexia eſt, animadvertuntur. Quod autem is effuſus a dextris, reſolutionem attulerit a ſiniſtris; nempe hoc Valſalvæ, & meis fere omnibus obſervationibus reſpondet. Quarum alias ad alia quædam apoplexiæ genera attinentes, alio quidem tempore (*x*) habebis: nunc autem ex reliquis ad ſanguineam apoplexiam ſpectantibus eas ſaltem quas ille, & ego ſcriptis commiſimus, in ſuperioribus (*y*), & in his Litteris (*z*) deſcriptas habes, habiturus multo plures, ſi ubi de ejuſmodi obſervationibus agitur, ſuis cum circumſtantiis utique proponendis, poſt aliquod interjectum tempus, meæ ſoli memoriæ confidere ſatis conſueſſem. Earum igitur loco quas ob eam cauſam omitto, abſolvam hic tibi unam quandam, Valſalvæ, & mihi communem; nam morbum ego obſervavi, caput autem mecum ipſe diſſecuit, hiſtoriæque illius tantum edidit (*a*), quantum erat proprio inſtituto ſatis eo tempore. Sic autem ego memoriæ cauſa adnotaveram.

16. VIR quadraginta annos natus, ex meri abuſu vertigini obnoxius, apoplexia correptus eſt ſub initium Februarii A. 1703. Eadem ferme hora in Bononienſe S. Mariæ *de Vita* Noſocomium delatus, cum ipſe, ut quotidie mane tum ſolebam, adeſſem, jam per ſe nonnihil levatus apparebat. Imperant Medici, crura, & pedes vehementer perfricari, ſpiritum ſalis ammoniaci naribus ſupponi, quin & guttas ejus aliquot ex aqua idonea in os immitti, ſanguinem e brachio educi. Eductus eſt e ſiniſtro, qua ex parte major erat corporis reſolutio. Hæc dum fiebant, homo bis tremore correptus eſt, cœpitque buccas, & os movere, & magis, ut videbatur, magiſque ſolvi. Sed mox levibus in parte dextera convulſivis motibus ſe oſtendentibus, gravior apoplecticus inſultus rediit eadem die, qui hominem ſuſtulit circa horam ſecundam noctis. CAPUT dum amputaretur, multum ſanguinis effluebat, cujus pars ex ore quoque prodierat. Tum Valſalva mihi: hæc apoplexia, niſi me meæ fallunt obſervationes, facile a ſanguine facta eſt, dexteram cerebri partem lædente. Interea communia cranii involucra detrahentes, in membranis hoc proxime complectentibus ſanguifera vaſa vel minima perbelle manifeſta animadvertimus. Sed ea magis diſtenta mox vidimus quæ per meninges repebant, præſertim per Tenuis partem ſiniſtram, ubi præterea in ſummo hemiſphærio erat aliquid effuſi ſanguinis, nigræ inſtar fugillationis. Verum ubi ventum eſt ad Laterales ventriculos, veram admiratus ſum Valſalvæ prædictionem. Nam erat quidem in ſiniſtro aliqua ſanguinis effuſi portio; ſed quæ a dextero illuc defluxiſſe videretur. In hoc enim non modo fuit multo major copia atri ſanguinis, & concreti, ſed & magnus unde hæc extiterat, hiatus, quaſi aliquis rudiore cultro ad latus externum demiſſo corporis Striati, & Thalami nervi Optici, utrumque horum ſuper Fornicem, & tertium ventriculum revolviſſet. Cætera quæ ad viam attinent ſanguinis qui ex ore fluxerat, ſatis habes apud Valſalvam (*b*) indicata.

17. Cur e magis reſoluto brachio maluerint Medici ſanguinem mitti, an ob rationem ejus ſimilem, quam, ut in Sepulchreto (*c*) habes, ſequebatur Baglivus, an ob alias, haud facile dixerim. Necdum erant Valſalvæ obſervationes, quibus pondus additur Aretæi (*d*) præcepto, & doctrinæ: *reſolutæ* in apoplectico *partes conſiderandæ ſunt*, inquit, *in ſiniſtrone, an in dextro latere reſolutio ſit: a ſalubribus enim partibus (ut dicere mos eſt) ſanguinem haurire oportet; hac enim ſanguis facile delabitur: hac etiam a læſis partibus materia derivatur*, id eſt a læſo cerebri hemiſphærio; quippe quod ſano corporis lateri, non reſoluto, ipſe docuerat reſpondere, ut ejus locus, alibi (*e*) a me productus, oſtendit. De præcepto autem, & doctrina quæ modo Aretæi verbis propoſuimus, Cl. Oederus (*f*) ita ſentit, ut præceptum quidem probabile exiſtimet, rationemque illam primam, quod e ſani brachii venis facilius ſanguis effluat, quam e venis reſoluti, ultro illuſtret, atque confirmet: rationem autem alteram, quamvis Valſalvæ obſervationibus, quas veras agnoſcit, ſubnixam, ob id unum reſpuat, quod vulgata quoque nitatur de derivatione doctrina, quam docte utique, & nervoſe quoad poſſet impugnandam ipſe ſuſceperat. Quapropter ut ex aliis Præſtantium Virorum Obſervationibus, ita ex una etiam Pauli Salani conſequi, negavit, quod pro ea doctrina conſequi Valſalvæ, & mihi (*g*) viſum erat. Sed cum tanta humanitate ſuam a me diſſenſionem conjungit, ut inurbanus mihi viderer, niſi ejus judicio permitterem hæc pauca, quæ dicam. Veriti ſumus Valſalva, & ego id quod Salanus vidit, caſui tribuere, quando cum aliis tum quas Valſalva indicavit, tum quas omitti a me, dixi, obſervationibus congruere, animadvertimus, & cum ratione quoque, ſiquidem brachii dexteri venæ cum Jugulari Interna dextera magis, quam ſiniſtri, communicant, id eſt ſua depletione magis videntur favere depletioni illius Jugularis, & quod conſequitur, venarum quæ a dexteris cerebri partibus in dexteros influunt Sinus: e brachiis autem ſanguinem miſiſſe Salanum, intelligi ſatis poſſe, exiſtimavimus, cum in ſermone a Valſalva, & a me de hemiplexia inſtituto, de nullo alio loco ſecandæ venæ ſermo fiat. Interea illud mihi ab Humaniſſimo Viro non negatum iri crediderim, ut cum Graviſſimo Medic. & Matheſ. Profeſſore Segnero, ejus Præſide (*h*) *communi opinioni, quia in ea periculi omnino nihil eſt, inhæream* circa ea quæ *Auctores fideles de electione venarum in morbis ſecandarum attulerunt, ſi non plena certitudine, magna tamen probabilitate*. Sed ad propoſitam diſſectionem ut redeam; quæres fortaſſe, num præter nos alii in ejuſmodi res inciderint, & hemiplexiæ internam cauſam in oppoſito, non in eodem cerebri latere deprehenderint. Ego vero qui ante Valſalvam id viderint quidem, ſed quaſi fortuitum neglexerint, Wepferum alias (*i*) & Baglivum indicavi (*k*). Poſtea vero quam Valſalvæ obſervatio vulgata eſt, idem conſpexiſſe plures, non dubito: aliquos ſcio (*l*). Intra enim eundem annum quo in muliere illa Veneta de qua initio dictum eſt (*m*), Valſalvæ doctrinam confirmavi, cum Patavium forte veniſſem, certior ſum factus, idem quod in illa, hic quoque nuper in viro compertum eſſe, niſi quod cavum in oppoſito reſolutioni hemiſphærio ſibi a ſanguine paratum, hunc inter meninges quidem, Tenui perrupta, ſed non in ventriculum pariter, alioquin proximum, effuderat. Vix hoc acceperam, cum Venetiis litteræ, quas adhuc ſervo, allatæ ſunt, quibus mihi Alexander Bonis doctus Medicus, & ſpectatus Amicus quæ ipſe tum viderat, ſignificabat, Monachum inter concionandum apoplexia correptum ſic ut intra horas, quibus dehinc vixit, haud amplius quatuor manum dumtaxat ſiniſtram moveret, habuiſſe in ſiniſtro cerebri ventriculo tres, minimum, uncias concreti ſanguinis; parietes autem ejuſdem ventriculi dilaceratos, cum dexter eſſet integer, nihilque præter exiguam ſanguinis portionem contineret, quæ illuc e ſiniſtro per diſruptum Lucidum ſeptum tranſierat. Hic ille Sacer Orator eſt, ſuperiore Epiſtola (*n*) deſignatus, de quo ipſe, paulo poſt Venetias reverſus, illud inſuper cognovi, cum plures jam dies a concionando abſtinuiſſet propterea quia ſe minus bene habere querebatur, eo demum quo obiit die ſuis confirmaſſe, nunquam ſe melius, quam tum valuiſſe, itaque erectum atque alacrem aſcendiſſe in locum ſuperiorem ad eam concionem incipiendam quam minime erat abſoluturus. Venit tunc mihi in mentem Attali regis (*o*), *cum Bœotos ad ſocietatem* Romanorum Thebis *hortaretur, in ipſa concione intermortui* ſic

(*u*) Epiſt. 4. n. 32. & ſeq. (*x*) Epiſt. 11. (*y*) Epiſt. 2. n. 9. 11. 13. 15. 17. (*z*) n. 2. 11. 14.
(*a*) Tract. de Aure c. 2. n. 14. in fin. (*b*) Ibid. (*c*) in Addit. ad cit. 2. Sect. Obſ. 13. (*d*) De Morb. Acut. Cur. l. 1. c. 4.
(*e*) Epiſt. Anat. 13. n. 17. (*f*) Diſſert. de Deriv. & Revulſ. per V. S. §. 29. (*g*) Epiſt. modo indic. n. 24.
(*h*) in Epiſt. Diſſert. citatæ ſubnexa. (*i*) Epiſt. Anat. 13. n. 22. (*k*) Adde quæ infra Epiſt. 11. n. 10. (*l*) Vid. quæ mox n. 18.
(*m*) n. 2. (*n*) n. 23. (*o*) apud Livium Hiſt. l. 37.

ſic ut *haud multo poſt expiraverit*; non tamen horis, ſed diebus interjectis; nam (*p*) *æger Thebis Pergamum advectus, mortuus eſt, altero & ſeptuageſimo anno*: quæ ætas, cum infirmis viribus conjuncta, minus vehementi obnoxium reddidit apoplexiæ; ſi Livii eſt fragmentum illud quod initio libri XXXIII. legebatur in vetuſto codice Bambergenſi. Sic enim habet: *Attalus primus verba fecit. Orſus ...., ſegnior* (lege *ſenior*) *jam & infirmior, quam ut contentionem dicendi ſuſtineret, obmutuit, & concidit .... parte membrorum captus: ... nec vitæ præſens periculum vis morbi attuliſſe, ſed membrorum debilitatem viſa eſt.* Monachus autem ille neque major quinquaginta annis, & viribus eo præſertim die maxime confirmatis, cum ad ſanguinis plenitudinem, quam facies, totiuſque corporis habitus oſtendebant, dicendi contentio acceſſiſſet, vehementi apoplexia in media concione prehenſus eſt, citoque confectus, ſecundum ea quæ ſuperioribus Litteris (*q*), & paulo ante his ipſis quoque (*r*) expoſita ſunt.

18. Intelligis eorum memor quæ alias (*ſ*) ſcripſi, in apoplexiæ interna cauſa & exitu me non ætatem modo, ſed & alia attendere. Septuagenarius quidem erat, ſed *euſarcus* faber quidam ferrarius (*t*) quem apoplecticus inſultus, dextero toto latere reſoluto, occidit ſexta die. Cauſa tamen reperta eſt in atro ſanguine, qui ex turgente Laterali Carotidis arteriæ ſiniſtro ramo, eoque diſrupto, late effuſus, hemiſphærium cerebri ſiniſtrum totum undique ad ventriculorum uſque penetralia vitiaverat. Huc alia acceſſerant quæ longum eſſet deſcribere. Sed non omittendus eſt immanis tumor, reni ſiniſtro adhærens, magna ſanguinis copia plenus, nec ſine ſubſtantia quadam *lamellatim ſibi incumbente*, ut ſuſpicionem movere poſſit aneuryſmatis in ramo quodam Emulgentis arteriæ, cui minus alterum (velut ſupra (*u*), de Ramazzino verba facientes, conjecimus) in Laterali Carotidis ramo illo reſponderet. Verum qualiſcumque is eſſet tumor, illud certe negari non debet, preſſam ab ipſo incumbente arteriam Aortam minus ſanguinis admittere potuiſſe, pluſque ideo ad dilatandum aliquod, & denique perrumpendum cerebri vas, ſurſum contendiſſe. Hæc igitur ſi nobis in apoplectico quopiam nota ſit inferioris arteriæ compreſſio; non faciet magna quantumvis ætas, ne apoplexiam eſſe poſſe a ſanguine, inficiemur. Sua quoque in Legato illo Danico de quo ſupra (*x*) mentio injecta eſt, alia aliqua fuerit diſpoſitio, conjungenda cum jecinore *ad indurationem inclinante*. Natus enim annos quatuor & ſexaginta improviſa reſolutione ſiniſtri lateris, & mox apoplexia correptus, hora octava vivere deſiit, citius videlicet quam in Fabro, multi ſanguinis effuſione facta. Habuit autem præter hydatides in plexu Choroide plurimas, in ventriculo cerebri dextero *ultra quatuor uncias ſanguinis grumoſi, unde cavitas illa mire diſſoluta fuit*. Illud quoque interea velim animadvertas, obſervationem hanc utramque, ſi reſolutum hinc latus ſpectes, inde vero læſum oppoſitum in cerebro hemiſphærium, cum Valſalvæ obſervationibus omnino congruere. Quibuſcum alias pariter congruentes reperies, interque illas viri (*y*), qui etſi jam ſenium attigerat; temperamento erat tamen, & arte olim, & recentibus in victu erratis ad ſanguineam apoplexiam diſpoſitus. Verum alia ſcire fortaſſe aves, primum videlicet, unde ſit, ut in iis ferme omnibus exemplis quæ his, & ſuperioribus Litteris ſive ex Valſalvæ obſervatione, ſive ex noſtra, ſive ex aliena deſcripſimus, aut indicavimus, ne iis quidem omiſſis duobus, quorum alterum ex illius, alterum ex noſtra, in Epiſtola Anatomica XIII. (*z*) propoſuimus; ut in iis igitur ferme omnibus, præſertim vero in quibus illa quidem præter naturam cava memorantur, aut non obſcuro indicio conjicienda ſignificantur, quæ intra cava ſanguis collectus, aut e quibus effuſus fuerit, ea fere aut in corpore Striato, aut in Thalamo nervi Optici, aut in utroque, aut juxta alterutrum, aut etiam utrumque; & tunc quoque non raro cum utriuſque, aut alterutrius perforatione, & dilaceratione comperta fuerint: deinde cur ſemel quidem, ut apud Wepferum (*a*), per lobum anteriorem cerebri ad frontem uſque producta, nunquam per poſteriorem ad ipſum occiput: & denique cum illa exempla ſint ad quindecim; cur in decem illa cava fuerint a dextris; in duobus a dextris, & a ſiniſtris; in tribus dumtaxat, a ſiniſtris. Profecto aut his in rebus, etſi a primo ſecus videatur, magnam ſibi partem caſus vindicat, aut, ſi multo longior accurate deſcriptarum obſervationum ſeries hæc ita ut plurimum ſe habere, oſtenderit; cauſæ in cerebri ſtructura, aut in ejus intimorum vaſorum diſtributione erunt perquirendæ, ut puta ſi circa eas quæ dictæ ſunt, ſedes aut plura, aut amplioris diametri vaſcula ferrentur. Sic aliquando cum Striata corpora aſſulatim ſecundum horizontem perſecarem, animadvertiſſe memini in ſingulorum externo anteriore latere quandam quaſi foveolam, per quam ſanguiferum vas meabat manifeſtiſſimum: alias autem, oblique & lente ſecando, oſtendiſſe in eodem latere plura parallela inter ſe, & craſſiora quam alibi, fila rubicunda, id eſt vaſa ſanguifera. Accedere huc videtur minor ob ipſam proximam ventriculorum cavitatem, in horum parietum perforatione reſiſtentia. Cum vero ob hæc, aliave iſtiuſmodi eorum cauſam conjeceris quæ primo, & ſecundo loco quærebas; de tertio (*b*) minus eris fortaſſe ſolicitus, cum attenderis, dexteras pleraſque partes corporis eſſe ut plurimum in frequentiori motu conſueviſſe, quam ſiniſtras, & quod conſequitur, vaſa quoque non illarum modo, ſed & cæterarum quæ a dextris ſunt, ob communicationes, conſenſuſve laborare magis, & dilatari ſolita eſſe.

19. Super Valſalvæ autem jam toties commemoratis, & confirmatis obſervationibus, ſi reſolutæ ſint corporis ſiniſtræ partes; ad dexteras cerebri vitium eſſe: ſi dexteræ; ad ſiniſtras, non puto, eſſe plura quæ ex me quæras. Noſti enim quæ de hujus rei tum Explicatoribus antiquis, & novis, tum exceptionibus quibuſdam, tum additionibus, tum aliis cujuſquemodi ad eam ſpectantibus, habebam dicere, ea me ferme omnia in eam quam paulo ante memoravi, Epiſtolam Anatomicam (*c*) conjeciſſe, ut non attineat hic iterare. Unum tantummodo, aut alterum ad prima illa duo capita poſſum adjicere. Nam ſi forte legas, quod ad Explicatores illos antiquos ſpectat, Caſp. Hoffmannum (*d*) hæc ſcribentem: *Fuit hæc ante Galenum Aretæi ſententia, ... quam Caſſius Jatroſophiſta, problem.* 41. *ſequitur. Th. a Veiga .... nominat etiam Haly Abbatem, & Felicem, quos non vidi: Imo, quis ſit ille Felix, neſcio*: ſi hæc, inquam legas; nolim ſuſpiceris, omiſſum a me eſſe in eo Felice Explicatorem quendam perantiquum, & cum Aretæo, ac Caſſio nominandum. Iſte enim Felix, Hoffmanno ignotus, nimirum eſt hic idem Caſſius, quippe Caſſius Felix quibuſdam dictus, ut cognoſcere poteris vel ex Lindenio Renovato (*e*). Ad exceptiones autem illud ſpectat, aut certe ad illuſtrationem doctrinæ illius a Valſalva confirmatæ, quod etſi ubi alterum latus corporis eſt reſolutum, vitium, ſi organicum ſit, & ſub ſenſum cadat, in oppoſita cerebri parte eſt; non tamen viciſſim conſequitur, quotieſcumque ejuſmodi vitium in cerebri alterutra parte eſt, oppoſitum corporis latus eſſe reſolutum: eadem enim ratione fieri poteſt, ut hoc minime tunc ſequatur, qua interdum fit, ut vitiato utrinque cerebro, neutrum tamen latus corporis ſit paralyticum; ſive quod ea vitia ſine repentina cerebri laceratione, aut compreſſione ſint facta, ſive alia de cauſa, quam in ejuſmodi obſervationes incidentes, quærere, atque exponere conabimur. Nunc his ſuum in locum dilatis, cæteras quæ ad apoplexiam ſanguineam attinent, proponamus.

20. VIR ſenectuti jam propior, ex apoplexia, non continuo ille quidem, ſed plures poſt dies interierat: qui hemiplecticus eſſet, an non, pro certo ſcire non potui;

(*p*) l. 33. (*q*) n. 23. (*r*) n. 12. (*ſ*) Epiſt. 2. n. 14. (*t*) Act. Helvet. Vol. 1. (*u*) n. 8. (*x*) n. 12.
(*y*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 3. (*z*) n. 19. & 25. (*a*) Sepulchret. Sect. hac 2. Obſ. 18.
(*b*) Vid. tamen Epiſt. 11. n. 12. imo Epiſt. 62. n. 7. 9. 11. (*c*) 13. ab n. 14. ad 27.
(*d*) Comm. in Galen. de uſ. part. l. 10. c. 12. &c. (*e*) De Scriptis Medic. l. 1. Vid. *Caſſius Felix*

potui; nedum quæ ante apoplexiam pati conſueviſſet: hæc tantum accepi, cum apoplecticus decumberet, reſpirationem non difficilem, pulſus validos habuiſſe.

CADAVER Theatro datum eſt ſub finem Januarii A. 1731. Viſcera diligenter perluſtrata, nihil in Ventre; in Thorace autem quæ ad res præter naturam attineant, aut alicui videri poſſint attinere, habuerunt hæc. Pulmones erant undique pleuræ annexi. Cor pingue adeo, in homine alioquin non obeſo, ut ab anteriore facie inſpectans, nihil videres, niſi pinguedinem. Venæ Coronariæ valvula omni ex parte ſic affixa, eademque ſic foraminulis pertuſa, ut in XV. Epiſtola Anatomica (*f*) deſcripta eſt. Noviſſime arteria Vertebralis ſiniſtra ex ipſo Aortæ arcu inter ſiniſtras Carotidem, Subclaviamque profecta: quam cum inde, non ex Subclavia, ut ſolet, enatam, in Theatro oſtenderem, monui, hinc etiam fortaſſe hujus hominis apoplexiam aliqua ex parte repetendam videri poſſe. Aliquot poſt diebus, ut Exercitationum requirit ordo, cum ibidem Cranium reſeraretur, inveni, atque oſtendi ſanguinem effuſum ad ſelibram inter meningem Craſſam, & Tenuem, vel potius inter Craſſam, & membranulam quandam alteram, Arachnoidem puta: quæ membranula, ibi facta craſſiuſcula, cum effuſo ſanguine, anteriori oſſis temporis ſiniſtri regioni, eique viciniæ reſpondebat. Præterea in Falce propemodum media os erat, ejus proceſſus duplicatura interceptum, limbo inferiori propius, & ſecundum longitudinem poſitum, tres digitos tranſverſos, eoque amplius longum, ſeſquidigitum ferme altum, mediocriter craſſum, idque inæqualiter; cum enim in toto ipſo ambitu eſſet tenue, imo in utroque extremo in ſimplex videretur ſtratum ex parallelis oſſeis fibris deſinere; dextera, ſiniſtraque facie, & præſertim altera, in grandes quaſi bullas protuberabat, ut melius conſpici apud me poteſt; nam adhuc ſervo, obductum, ut erat, undique arctiſſime adhærente Falcis membrana. Denique Carotidum quæ ad baſim cerebri ſunt, poſterior ramus dexter æquo erat craſſior; ſiniſter pertenuis, neque cum iis ramis conjunctus qui ab arteria ſunt in quam conveniunt Vertebrales. Quorum illud etſi in aliis interdum vidi, atque adeo in altero quod tunc conſecabamus, hydropici cerebro, tenuitatem autem hanc tantam alterius, aut utriuſque multo ſæpius, nullam denique cum ramis de quibus dictum eſt, conjunctionem fortaſſe nonnunquam; tamen hæc quoque tibi volui ſignificare, ut intelligeres, ſi quid præterea adnotatione aliqua eſſet dignum, me non fuiſſe prætermiſſurum.

21. De cæteris, in iiſque de pulmonibus pleuræ undique adhærentibus ſine reſpirationis difficultate, erit alibi (*g*) ſcribendi locus. Illud tuli permoleſte, cum tantum os in Falce offendi, ex nemine ſciri potuiſſe, qua de re is homo conquereretur annis qui apoplexiam præceſſerunt. Ex quo enim Franciſcus Antonius Cattus Anatomicus Neapolitanus non ita contemnendus, ut ignotus eſſe debuerit iis, quantum video, omnibus qui de Medicis, aut Anatomicis Scriptoribus egerunt, ſicut primam in muliere quadam revera bipartiti uteri diſſectionem tradidit (*h*), ſic primus cœpit A. 1557. (*i*) Falcis *in durum os* ex parte aliqua *degenerantis* obſervationem proponere, alias etiam quas Botallus (*k*) deinceps, Hornius (*l*), Scheidius (*m*), Wepferus (*n*), Cheſeldenus (*o*), Vaterus (*p*), Gohlius (*q*), Mayerus (*r*), atque alii plures, quorum aliquos mox nominabo, ediderunt, eaſque inſuper quas Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis Hiſtoriæ, & Commentaria (*ſ*) exhibent, omnes perlegi: nec tamen meminiſſe videor oſſis quod ſupra deſcriptum æquaret; ſi paucas in tanto numero Falces excipias, in quarum una *os latum quatuor digitos* fuiſſe, indicavit Riolanus (*t*), & quam Volckamerus (*u*) invenit *ad dimidiam ſui longitudinem penitus oſſeam*, præſertim vero quam in Theatro hoc noſtro Anatomico *oſſeam omnino* vidit Offredus (*x*), cui parem vidiſſe crederes Henr. Albertum Nicolai (*y*), niſi *idem obſervaſſe*, adderet, Volckamerum, *ſimile* autem Offredum; ut dubites, de tota Falce, an de magna hujus parte intelligas, cum ſe *omnino oſſeam* ait deprehendiſſe: nec ſine aliqua ejuſmodi dubitatione ſis, cum quandam legas obſervationem, in qua vel ea vox *omnino* deſideratur. Cæterum quod ſcire avebam de iſto viro in quo illud a me os inventum eſt, neminem eſſe potuiſſe qui diceret, non ideo ægre tuli quia putarem, aut putem, inde magnum ipſi aliquod incommodum extitiſſe, niſi forte aut ponderis, aut diſtractionis ſenſum aliquem credere malimus; imo quia cupiebam id ipſum mea obſervatione confirmare quod ex plerorumque eorum quos nominavi, aut ſilentio, aut diſerta etiam narratione collegeram, niſi oſſa in Falce, aut ad Falcem, aut alibi in meningibus increſcentia intra eum quidem magnitudinis, & ponderis modum quo ad hoc tempus invenerunt, niſi, inquam, ita facta, & poſita ſint, ut meninges pungant, nullum fere ſolita eſſe per ſe gravius malum, ſed ne doloris quidem aſſiduum ſenſum inducere: ut videndum propter hæc cenſeam, an Volckameri, & Offredi, aliæque ejuſmodi obſervationes quibuſdam repugnent ex uſibus Falci adſcriptis.

22. Nec tamen negaverim, ejuſmodi, aut alia oſſa præter naturam aut genita, aut etiam aucta, poſſe interdum morbis capitis internis, & apoplexiæ nominatim, ſi aliæ accedant cauſæ, occaſionem præbere. Nam primum in ſene Tridentino (*z*), quem levi non ita pridem apoplectico inſultu affectum, graviſſimus alter, cum hora vix una a ſumpto cathartico medicamento alvum exoneraret, puncto temporis confecerat, non modo ligamentum inter os Sacrum, & Iſchium, ut in Adverſariis ſcriptum eſt III. (*a*) oſſeum factum deprehendi, ſed & oſſiculum intra ipſam cordis ſubſtantiam eo loco vidi quem altera Mitralis valvula obtegit, modica illud craſſitudine, ſed longum adeo, ut tranſverſum pollicem ſuperaret: arteriæ autem Magnæ internam faciem crebris hic illic oſſeis bracteolis opertam; ut ſi capitis rimari abdita licuiſſet, quam ſimillimum veri ſit, ibi quoque oſſa alia me fuiſſe reperturum. Deinde in pluribus apoplecticis ſenibus cerebri vaſorum tunicas reapſe offendi non uno in loco ab oſſeis innatis fruſtulis rigidas, præſertim Carotidum qua ad latera Sellæ Equinæ tantopere ſe inflectunt. In ejuſmodi ſane capitibus id præter naturam Corteſius (*b*) viderat, cum perinde ac ſi nihil niſi ſecundum naturam maxime ſe habens proponeret, in earum *cavitate* arteriarum, *qua attingunt glandulam* Pituitariam, *duo intus notatione digna*, *& a nemine hactenus obſervata contineri*, ſcripſit; *primumque eſſe, quia ſunt cellulæ quædam exiguæ; alterum, quod ſint oſſicula quædam parva* (qualia num poſtea Riolano (*c*) quoque impoſuere?) *eorum inſtar, quæ ad articulos digitorum reperiuntur ſigmoidea* (ſeſamoidea) *appellata: .... ſed non ſolum in hac parte arterias in ſe oſſicula continere, verum etiam in aliis, ut experientia ipſa hactenus probavit*: *quod quidem*, inquit, *factum fuiſſe puto non ſine maxima Naturæ providentia, quæ perpetuo curat eas apertas quodammodo, & elevatas eſſe, ut dilatationem ſuſtinere valeant*. Ego vero cum alibi, tum præſertim in cerebro ita moderatam eſſe naturam video quæ ad ſanguinis attinent circumitionem, ut ſiquid tamen morbi vi oriatur quod ſanguinis aut ingreſſum, aut egreſſum magis quam conſtitutum ſit, moretur, eoque motum tardiorem faciat, non ſine detrimento ſit: quorum illud arteriæ quoque efficiunt, ſe ob innata oſſa minus conſtringere, & urgere ſanguinem valentes, hoc autem quidquid aut venoſorum alveorum arctat diametrum, aut quædam quaſi diverticula his adimit, in quæ pro re nata redundantis ſanguinis pars quadantenus cedat. Sic quoniam in ſeniorum calvariis accreſcens oſſea ſubſtantia minora quædam occæcat foramina, ut puta, quemadmodum alibi

(*f*) n. 20. (*g*) Epiſt. 16. (*h*) Iſagog. Anat. c. 20. (*i*) Ibid. c. 3. (*k*) Obſ. Anat. 2. (*l*) Annot. ad eand.
(*m*) Diſſert. de duob. oſſiculis in Apoplect. (*n*) Exercit. de loco aff. in Apopl. (*o*) The Anat. of the hum. body Tab. XI.
(*p*) Abr. in Diſſ. qua Oſteogenia &c. in Proœm. & in Progr. quo Obſerv. Calculor. & c. (*q*) apud eund. in cit. Progr.
(*r*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 42. n. 2. (*ſ*) A. 1711. 1713. 1734. & 1706. (*t*) c. 32 Comment. in Galen. de Oſſib.
(*u*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obſ. 71. (*x*) Earund. Dec. 2. A. 1. Obſ. 127. (*y*) Dec. Obſ. illuſtr. Anat. Obſ. 5.
(*z*) de quo Epiſt. 43. n. 28. (*a*) Animad. 45. (*b*) Miſcell. Medic. Dec. 1. c. 7.
(*c*) Animad. in Bartholin. Anat. l. de Venis c. 2. in fin.

alibi (*d*) indicavi, quæ Occipitales venas cum Lateralibus ſinibus communicare antea ſinebant; hinc etiam fieri, exiſtimo, ut plures ætate illa cerebri ſint morbis obnoxii. Venoſos autem alveos arctare non unius generis cauſæ queunt: in his, ſi Scheidium (*e*) audimus, oſſicula in Falce innaſcentia, ipſam videlicet ſuo *pondere aliquatenus deorſum trahendo, atque tendendo, unde ſinus longitudinalis .... falci continuus, ea imprimis parte anguſtior redditus, regurgitanti ſanguini non ſufficientem tranſitum concedat*. Quod ſi credibile eſt, ab altero Scheidii oſſiculorum *pondere ſuo, licet exiguo*, eſſe præſtitum; tanto id credibilius erit ab noſtro, quanto ut magnitudine, ſic & pondere ſuperabat.

23. Ejuſmodi tamen coarctationem ut exciperet illa intra cranium ſanguinis effuſio quam ipſe in apoplectica ſua invenit, merito cenſet, *neceſſum fuiſſe, ut ſanguis* tunc aliqua de cauſa *copioſior influxerit*. Idem nos quoque in apoplectico noſtro cenſemus, eoque facilius quod majori impetu ſanguis in cerebri arterias ferebatur. Cum enim ad eum impetum moderandum & harum tunicæ, ut ſupra etiam (*f*) dixi, tenuiores ſint creatæ, eoque minus ad urgendum ſanguinem aptæ, & anaſtomoſes ad illum impetum retundendum inter Carotides, ac Vertebrales inſtitutæ, & harum utræque priuſquam ad cerebrum accedant, non ſemel inflexæ, illud inſuper quod mecum velim animadvertas, additum eſt, ne præter Carotides, Vertebrales quoque arteriæ ab ipſo Aortæ arcu exiſterent, ad quem videlicet tanto impetu ſanguis a proximo corde alliditur, ut is frequentiſſimus eſſe ſoleat aneuryſmatum locus, ſed ex Subclaviis demum proficiſcerentur. Atqui ſiniſtra Vertebralis, non ex Subclavia, ſed ex ipſo Magnæ arteriæ arcu in noſtro apoplectico naſcebatur, in eam autem cum ſocia confluebat arteriam, quæ amplam quidem, uti dixi, cum dextera Carotide, nullam cum ſiniſtra anaſtomoſim habebat, ut impetum ſanguinis quanto magis per illam, tanto per hanc minus, imo nullo modo infringeret. Majori igitur impetu per ſiniſtram partem cerebri ſanguis excurrebat; ut minime mirari oporteat, ſi tenuiſſimorum vaſorum tunicis ab eo latere ſenſim magis, magiſque infirmatis, auctaque cum oſſe de quo loquimur, Longitudinalis ſinus coarctatione, ſanguis denique non modo a ſiniſtris, ſed etiam ad anteriora effuſus ſit, quippe unde in eam Sinus partem debebat pergere, cui parti impedimentum objiciebatur. Non ſum neſcius, ab aliis quoque, imo & a me alias (*g*) eandem Vertebralem arteriam ex Magnæ arcu enatam in nonnullis repertam eſſe, qui obnoxii morbis capitis eſſent, an non, nec ſcire ipſe potui, nec ab illis memini adnotatum. Idemque de ampla anaſtomoſi Baſilaris arteriæ cum alterutra Carotide, nulla cum altera dictum puta. Oſſiculum autem in quodam viro, nunquam propterea de capitis dolore queſto, ſuperiori Longitudinalis ſinus parti innatum eſſe, ſcio (*h*), quem ſinum inde premi, arctarique debuiſſe, intelligo. Sed hæc ſimul omnia, ut in noſtro, reperta fuiſſe, non recordor. Et de hoc quidem Apoplectico hactenus.

24. BONONIENSIS puer, quatuordecim annos natus, capillis nigris, a lumbricis vexari ſolitus, & facile, ſive corpus exerceret, ſive ad ignem conſideret, profuſioni ſanguinis per nares obnoxius, idemque ſpiritum vini paulo ſæpius bibens, quam conveniret illa præſertim ætate, repente ex alacri, & vivido ſine ulla, quæ quidem appareret, cauſa tardiuſculus, & obtuſior factus, paucis poſt diebus, cum mane priſtina illa comitate, & alacritate inter ſuos verſatus, etiam in prandio, fuiſſet, inventus eſt poſtea in lecto ſuſus, quem vomitu ſordidaverat, manibus caput, ut ſi ipſo laboraret, ſubinde comprimens, ſine loquela, & paulo poſt ſine motu. Accerſitus Medicus venam ſecari jubet, unde meliuſcule habere viſus eſt. Spiritus quoque ſalis ammoniaci tum ad nares admotus eſt, tunc paucas ad guttas exhibitus. Mox in priorem reſolutionem torporemque relabitur ſic tamen ut quæ dicantur, aliquando intelligere certis ex nutibus videatur: pulſus eſt humilis, atque intermittens, prava reſpiratio, aliqua ad os ſpuma. Quas ob res cucurbitulæ imperantur: has cum in dorſo defixas non ſenſiſſet; feminibus adhibitas adeo ſenſit, ut non modo neſcio quid inclamaret, ſed & manu illas amovere tentaret. Verum iis quæ noviſſime dicta ſunt, malis perſtantibus, prioribus autem illis mox redeuntibus, hora noctis circiter nona vivere deſiit. CADAVER poſtridie, qui dies fuit X. Kal. Januarias A. 1703. inſpicientes, ſuras, & poſteriora femorum, aliaſque in quas jacuerat, partes a ſanguine qui eo decubuerat, multum livere animadvertimus. Capitis etiam, quod unum diſſecui, cum integumenta inciderem, atque diducerem, plus ſanguinis, quam ſoleat, ejuſque nigrioris, & fluidioris, effluxit. Ejuſmodi ſanguinis perpaucæ dumtaxat guttulæ in ſinu Falcis repertæ ſunt, cætera vacuo. In ventriculis Lateralibus, & tertio ſeri copia aliqua. At ſub cerebello, cujus æquo mollior eſt viſa ſubſtantia, in medio ferme, atrum concretum ſanguinem inveni ad duo circiter cochlearia.

25. Si hæc hiſtoria ut a me olim inter primas memoriæ cauſa ſcripta eſt, ita nunc tibi primo loco deſcripta eſſet; plura ad ipſam haberes adnotata tum quod ad ultimam hanc alacritatem, & ad curationem ſpectat, tum quod ad diſſectionem. Quæ quoniam antea partim in hac Epiſtola (*i*), partim in ſuperiore (*k*) poſita ſunt, nihil attinet hic iterare. Satis eſt admonere, ſi quid diſcriminis inter hanc hiſtoriam, aliaſque interſit hujus generis alibi propoſitas, velut eam quæ eſt in Epiſtolis Anatomicis (*l*); rationem quærendam eſſe in loco, tempore, modo, ac copia ſanguinis circa cerebellum effuſi, & hac quidem cum cranii, & cerebelli magnitudine quæ pro varia ætate varia eſt, comparata. Hæc autem hiſtoria extremo hoc loco poſita eſt, ut quemadmodum cæteræ, ſic ipſa quoque reſponderet ordine quo ad ejus fieri poſſet, hiſtoriis apoplexiæ ſanguineæ ex Valſalvæ deſumptis. Verum quia non tantum ab effuſo ſanguine, ſed etiam a remorato, & coacervato in cerebri vaſis ea eſſe poteſt apoplexia; idcirco prius quam finem faciamus, hujus quoque generis exemplum accipito.

26. PETRUS FASOLATUS Sculptor Patavinus, anno exacto ſexageſimo primo, habitior adhuc, nullique incommodo valetudinis obnoxius, illa eadem tempeſtate, atque adeo poſtridie quam Tita (*m*), mortuus eſt ad hunc modum. Nullum tulerat laborem, nullis, quibus alias cæteroquin pluries, agitatus fuerat curis, nulla de re queſtus erat. Imo cum plene cœnaſſet; abundare enim ſolebat in alimentis; & maturius ſolito lectum ſe petere velle, dixiſſet, ac petiiſſet; duabus poſtquam petierat, horis ab uxore, quæ una dormiebat, forte expergefacta, non ſolum jam mortuus, ſed frigidus, inventus eſt ita uti ſe primum in lecto compoſuerat. POSTRIDIE, dum Capitis integumenta inciduntur, dum cranium circumſectum attollitur, multum effluit ſanguinis. Hujus tamen nihil fuerat intra calvariam effuſum: nihil uſquam in cerebri, aut cerebelli ſubſtantia, quæ ad tactum quoque ita ſe habebat, ut ſecundum naturam ſolet, nihil, inquam, ruptum, nihil vitiatum. Aqua in Lateralibus ventriculis ferme limpida, nec ea multa: cujus pars aliqua etiam a lateribus cerebelli integri, ut dixi, an ex vertebrarum tubo? effluere viſa eſt. Verum fluidi ſanguinis tanta copia, quantam nunquam antea intra cranium vidiſſe memineram, vaſa omnia tum circum cerebrum, tum intra cerebrum diſtendebat, ut vel quædam vaſcula, quæ tenuiſſima eſſe conſueverunt, magnopere turgida (*) animadverterim. Juſſi nihilominus Thoracem quoque aperiri. Pulmones; etſi ad coſtas valide annexus erat ſiniſter; ſani erant tamen. Pinguedinis color in mediaſtino fuſcus; credidi a ſanguine in minimis vaſculis reſtitante. In pericardio cruenta aqua, neque ita multa. Cor magnum, vaſis ſuis propriis, & auriculis ſan-

(*d*) Epiſt. Anat. 4. n. 11. (*e*) Diſſ. ſupra ad n. 21. cit. quæſt. 4. & 5. (*f*) n. 9. (*g*) Epiſt. 15. n. 22. & Epiſt. 56. n. 10. & 31. (*h*) Commerc. Litter. A. 1737 Hebd. 34. (*i*) n. 12. (*k*) n. 21. & ſeqq. (*l*) XIII. n. 23. (*m*) Vid. ſupra n. 11. (*) Vid. etiam Epiſt. 60. n. 12.

ſanguine turgidis: qui grumoſus prodiit, dum cor, ut diligentius extra cadaver examinarem, a vaſis majoribus amputabatur: grumoſus quoque atque ater fuit in ventriculis cordis, nec tamen plurimus. Valvula Mitralis dextera alba: albæ quoque Semilunarium nonnullæ; ſed illa multo, hæ paulo duriores, quam ſoleant: in utriſque tamen natura membranea in naturam quaſi ligamenti degeneraverat. In media poſteriore cordis facie membranula quædam alba extabat, quaſi ruptæ hydatidis veſtigium. Exterius quoque per auriculam dexteram maculæ albæ. Cæterum arteria Magna, atque alia, quantum inſpicere potui, vaſa ſecundum naturam ſe habebant.

27. Me non præterit, videri poſſe tibi ad ſyncopen fortaſſe potius quam ad apoplexiam, fuiſſe hanc mortem referendam, ſpectanti videlicet, præter hujus celeritatem, tum citam, vel ea tempeſtate, & in lecto, refrigerationem, tum quæ in corde adnotata ſunt. Verum; ut ab his ultimis incipiamus, atque cum tanta illa ſanguinis copia quæ intra cranium inventa eſt, comparemus; his ſane cordis vitiis quæ expoſita ſunt, haud raro conſpicimus aliquanto majora in iis etiam in quibus ne levis quidem animæ defectio, nedum vehementiſſima ſyncope, acciderit. Illiuſmodi autem abundantia ſanguinis intra calvariam, quoniam in nullo præterea alio vidiſſe memini, effici apoplexiam, & Galenus docuit (n) *hoc pacto apoplexias provenire*, ſcribens, *multo nimirum ſanguine in principium animantis confertim irruente*, nec Petrus Salius (o) qui de apoplexia a ſanguine primus, ut ſuperioribus Litteris (p) memoravi, peculiare caput conſcripſit, fere aliter hanc fieri, intellexit, quam *ex cerebri venarum, arteriarum, ſinuumque nimia ſanguinis repletione, cujus ratione facta conſtipatio conſtrictior, unde ſpirituum non tantum tranſitus prohibeatur, ſed etiam & ipſi ſtrangulentur & ſuffocentur; ſit in cauſa, ut ſubito motus & ſenſus una cum detentione principum facultatum amittatur: ſicque vera & exacta ſuccedat apoplexia*. Et ſane tantum ſanguinis in omnibus quæ cranium complectitur, vaſis congeri non potuit, quin cum hinc oſſa circumſtarent, quæ nihil omnino cederent, inde vero mollis cerebri, & cerebelli ſubſtantia, non modo hanc intus, foriſque vehementiſſime compreſſerit, ſed etiam coarctatis vaſculis ſub ſenſum non cadentibus, motum ipſum ſanguinis, & quæ ſine hoc nulla eſt, ſpirituum ſecretionem interceperit. Hæc autem videntur accidere cerebello non poſſe, ut alias (q) ſcripſimus, ſine cita reſpirationis, & motus cordis ſufflaminatione, id eſt ſine celeri morte, & hac, ſi ita mavis, a ſyncope, ſed quæ a capite, non a corde, provenerit, aut ſi a corde quoque ob ea quæ dicta ſunt, vitia, tamen a capite multo potius, quam a corde. Ubi vero ſyncope eſt, undecunque hæc ſit, non eſt cur citam refrigerationem miremur; quanquam illam potius caloris imminutionem fuiſſe, crediderim, quæ frigus calenti mulieri viſa eſt. Hujuſmodi autem ſyncopes, quas potiſſimum indicaſſe videtur Herophilus (r), cum *repentinam mortem, nulla ex manifeſta cauſa venientem, fieri*, inquit, *paralyſi cordis*, ſi apoplexias vocabis a cerebello; me quidem judice, non valde errabis: quod enim in reliquo corpore apoplexia facit quæ a cerebro eſt, id in corde facit quæ eſt a cerebello, utrobique autem quæ utrinque eſt, qualem iſtam fuiſſe, cenſeo, quando cauſam utrumque illorum comprimentem ſpectavi, nec ulla incommoda præceſſiſſe inveni ex illis quæ ſyncopen quæ ab ipſo corde, aut proximis vaſis eſt, ſolent antecedere.

28. Quod ſi forte ajas, nulla quoque ex iis incommodis adnotata eſſe quæ ſæpe præcedunt apoplexiam; equidem fatebor: ſed ſimul contendam, id minus obſtare mihi, non ab organico cerebri, aut cerebelli vitio hanc apoplexiam repetenti, ſed ad congeſtum conſtipatumque in vaſis utriuſque ſanguinem referenti. Homo ſanguine abundabat, quod habitus corporis, & plenioris victus conſuetudo ſatis oſtendunt. Cœnatus plene, citius quam ſolebat, decumbit, id eſt tanto graviore ventriculo comprimit arteriam Magnam, ſanguinem ad inferiora ducentem, ut major ejus copia petat ſuperiora, eoque etiam major, quod ipſe, in decubitu, corporis ſitus quanto eſt opportunior aſcenſui ſanguinis ad ſuperiora, tanto eſt incommodior regreſſui ad inferiora, veluti etiam antea (ſ) comprobatum eſt. Quod ſi non ipſum Aortæ truncum diſtentus ventriculus premit; at ramos premit tum ſuos, tum alios ab ipſa ortos, & motui obſtat diaphragmatis, ut minus facilis reſpiratio, minus quoque facilem ſanguinis a capite reditionem efficiat. Ad memoriam nunc voca quæ natura inſtituerit, ut minore impetu, &, quod conſequitur, celeritate, & copia ſanguis in cerebrum ferretur: quorum ſunt pleraque a nobis ſupra (t) commemorata. Sic enim melius intelliges, tanto facilius, iis omnibus poſitis quæ modo dicebamus, congeſtionis ſanguinis ibi eſſe periculum, quanto magis hoc natura voluit declinare. Quod ſi una aliqua ex illis rebus quas natura vel ab ortu ipſo inſtituit, mutata, ut cum ſanguis ob brevius iter majori cum impetu ad cerebrum pervenit, quemadmodum in iis qui breviore ſunt collo (*parvicolles* Cælius (u) vocabat) propterea ſanguineæ obnoxiis apoplexiæ, facile accidunt in cerebri vaſis diſruptiones, non modo ſanguinis congeſtiones; quanto hæ facilius contingent, cum repente in homine qualem deſcripſimus, plures ſimul res mutabuntur! Ad eas enim quas diximus, hanc etiam adde, quæ ex illis colligitur & Ridleyi, & noſtris animadverſionibus olim indicatis (x), & ab Sinuum quibuſdam quaſi diverticulis, & duplicationibus, & ſitu præſertim in cranii baſi repetitis. Cum enim hæc omnia, atque alia, quibus & inſignis illa adjicienda eſt ad initium Internæ venæ Jugularis dilatatio, eo ſpectent, ut tardius e cerebro ſanguis redeat; tum vero multo magis augentur, ut tunc dictum eſt, certæ quædam cauſæ tarditatis ab ipſo cranii poſitu in ſupino corporis ſitu, eoque major congeſtionibus ſanguinis occaſio datur, unde etiam repetenda cauſa eſt, ut opinor, cur qui propter illius difficiliorem motum ſive a craſſitudine, & lentore, ſive a plenitudine ea reditus difficultas ſit; repente moriuntur, eorum plures in lecto mortui inveniantur.

29. At enim, inquies, cur in iſto homine cum eadem etiam antea eſſent, non idem tamen antea contigit, quamvis & plene cœnaſſet toties, & nonnunquam certe maturius pariter cubuiſſet? Nimirum quia antea erant quidem pleraque eadem, ſed non omnia. Nec vero vaſorum tantummodo robur dico, quod in dies magis, magiſque in ſenibus enervatur, ſed etiam, atque adeo potiſſimum tempeſtatem illam dico, cujus vi tot alii tam crebro per eos dies de improviſo rapiebantur. Nam poſt frigus non modo hyeme, ſed & eo qui præceſſerat, autumno, & eo quod ſucceſſerat, vere diuturna, & rara continuatione protractum, calor tunc primum, & is non gradatim, ſed totus ſimul ſe extulerat, ut repente propterea ſe expandente ſanguine, perinde eſſet ac ſi vaſa, hujus quaſi duplicata improviſo copia diſtenderentur. Quod cum ſuperius (y) jam ſatis explicaverimus, hic repetere non eſt opus.

30. Præſtat, ſiquæ præter eas quas ſubinde his duabus Epiſtolis indicavimus, Obſervationes prodierunt, ad ſanguineam apoplexiam pertinentes, eas quoque tibi ſignificare, non omnes quidem, ſed quæ in præſenti memoriæ occurrunt. In Principum perſonis tres ſuppetunt, duæ quæ ex Dioniſio in Lipſienſibus Eruditorum Actis (z) memorantur, a ſanguine in ventriculos cerebri effuſo, tertia quæ in Commercio Litterario (a), a ſanguinis in illius venis, & arteriis congeſtione, ob quam totum ſub Tenui meninge cerebrum lividum erat, & turgidum. Ad duas illas priores attinet quæ de opilionis uxore legitur in Actis (b) Cæſareæ Academiæ, & duæ fortaſſe, quas Dominicus Gagliardus (c) attigit, altera in ſene obeſo, & vix colli veſtigium habente, vini ſpiritui nimis dedito, altera in alio ob ſuppreſſum per adſtringentes pulveres ſanguinem e naribus profluentem: una autem certe, quippe ab eo qui refert, habita, in

(n) Vid. apud Salium de Affect. partic. c. 2. (o) Ibid. (p) n. 5. (q) Epiſt. 2. n. 24.
(r) apud Cæl. Aurelian. Chronic. l. 2. c. 1. (ſ) n. 13. (t) n. 23. (u) l. 2. cit. paulo ſupra, c. 12.
(x) Adverſ. 6. Anim. 6. (y) n. 13. (z) A. 1711. M. Septembr. (a) A. 1744. Hebd. 3. n. 2. (b) Tom. 3. Obſ. 121.
(c) Dell' Infermo Iſtruito. P. 2 Veglia 22. & 25.

Presbytero plethorico, qui dum capitis diuturno dolori opem a Medico peteret, inter loquendum repente corruit mortuus ita, ut fruſtra ille ſcalpellum ſtatim educeret ad ſanguinem mittendum; hoc cerebri Laterales ventriculos quam maxime refertos invenit. Is Medicus fuit Vir Doctiſſimus Jo. Bapt. Molinarius: cujus egregium de Apoplexia Specimen (*d*) ſi quo tempore has ad te ſcribebam Epiſtolas, extitiſſet; non hoc unum, quod hic addo, ex eodem laudaſſem. Et hæ quidem Obſervationes poſt Sepulchreti editionem alteram prodierunt. Ante illam autem una inter cæteras, in qua etſi apoplexia ab externa cauſa fuit; ob hanc tamen ipſam digna eſt quæ minime prætermittatur. Quis enim facile putaſſet, agreſtem puerum ab irato ludimagiſtro vertice prehenſum, & celeri tractu cum impetu, & ſuccuſſu quodam ad ſe raptum; ob id unum apoplecticum factum iri, & nocte proxima obiturum? Slevogtius (*e*) tamen vidit, cauſamque comperit. Scilicet in prehenſo vertice pericranium a perioſtio avulſum, ſanguinem per Craſſiorem meningem late expanſum, & ex vaſis quæ hanc ad ſubjecta alligant, diruptis copiam ſanguinis intra lobos cerebri in ventriculos uſque effuſum deprehendit. Habes igitur hanc quoque acceſſionem ad illa quæ de ſanguinea apoplexia pollicitus fueram. Ea ſi tibi neque inutilia, neque ingrata fuiſſe, intellexero; alacrius deinceps ad alia pergam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IV.

Agitur de Apoplexia Seroſa.

Cum celebrem illam Apoplexiæ diviſionem in Sanguineam, & Seroſam non improbandam eſſe, ſcripſimus in earum quas ad te miſimus Epiſtolarum II. (*a*), minime nos fugiebat quid Viros cum inter veteres, tum inter recentiores doctiſſimos ab agnoſcenda Seroſa Apoplexia contineret. Nec vero nos ii ſumus qui quotieſcunque intra apoplectici calvariam aqua invenitur, continuo ab hac ejus morbum repetendum eſſe, exiſtimemus. Quin ultro permittimus, ut ex illis quas hujus generis proferemus ſeu Valſalvæ, ſeu noſtris diſſectionibus quot malueris, tot alio cenſeas attinere; modo hæc viciſſim largiaris, primum quod ex Varolio tibi in ea Epiſtola (*b*) deſcripſimus, *in ventriculis cerebri apoplecticorum non reperiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis*, id ut ipſi in iis quos forte incidit, uſuvenerit; in non paucis multo ſecus ſe habere: deinde eam aquam, etſi morbum in quibuſdam non faciat, augere tamen, eoque a Medicis neque ignorandam eſſe, neque negligendam: noviſſime vel paucam interdum, non modo multam, poſſe, nec una ratione, ipſam apoplexiæ cauſam eſſe, quod ſuis quidem locis ſubinde oſtendere non omittam. Quæ omnia ſi attenderis; præclare intelliges, ut opinor, & cur diviſionem illam Apoplexiæ retinuerim, & qua mente ad te tot, & tam varias mittam hiſtorias, ab illis, ut ſoleo, initio ducto quas in Valſalvæ ſchedis inveni.

2. VALERIUS ZANIUS quis fuerit, cum aliunde, tum certe ex noſtra Valſalvæ Vita non ignoras. Nunc de illo alia quæ ad rem præſentem ſpectant, accipies eo diligentius adnotata, quod ſæpe, atque adeo pene quotidie apud ipſum Valſalva erat. Zanii patrem apoplexia; patruum, ſeptuagenario majorem, veſicæ lapis abſtulerat. Ipſe habitu corporis obeſo, carnibus mollibus, collo toroſo, & brevi, facie valde rubente, vitæ ſedentariæ, & aſſiduis litterarum ſtudiis, in lauta, ut Nobiles viri ſolent, victus ratione, deditus, quadrageſimo exacto anno, calculis tentari cœpit, quos excernebat, ſimulque ſalſæ ſalivæ copia, quæ poſtea dentes omnes e ſuis alveolis excuſſit. Cum annum ageret ſexageſimum primum, defecit ea ſalivæ excretio, dolores autem vexare interdum cœperunt, caput gravantes. Circa annum tandem, quem non complevit, ſexageſimum tertium, poſtquam ſolemne dierum quadraginta jejunium; id quod annis ſuperioribus dubiæ valetudinis cauſa non fecerat; religioſe ſervaverat, queri incepit de dolore in mingendo: qui poſtea factus eſt acerbior, atque ut plurimum periodicus. Nam ſingulis fere menſibus, aliquando etiam crebrius, poſt multam aqueæ urinæ excretionem, ſub hujus finem recurrebat, cum mingendi difficultate conjunctus, dieſque aliquot perſtabat. Quibus acceſſerunt, poſt animi affectiones, dolores, caput gravantes, & his noviſſime ſenſus hebetudo, motuſque debilitas in parte corporis dextera. Autumno adveniente, œdemate pedes intumuerunt: quorum dexter, cute eroſa, ingentem copiam emiſit ſeri limpidi, quod ignis calore concreſcens, ovi albumen referebat. Ab hac tanta ſeri excretione adeo non levatus eſt æger, ut contra etiam in pejus rueret. Nam primum factus eſt ſomniculoſus: deinde, hyemali accedente ſolſtitio, auſtroque flante, ſine loquela inventus eſt, parte autem dextera fere immobili; neque enim, niſi acrius vellicata, movebatur, idque etiam leviter. Et a ſumptis quidem guttis pluribus ſpiritus ſalis ammoniaci loqui iterum potuit, & dexteram partem quaſi expedite movere: ſed quadrante horæ interjecto, aphonia iterum captus eſt, ſic tamen, ut omnia quæ dicerentur, ſe intelligere, oſtenderet; imo interdum verbum etiam aliquod, ſed cum conatu, & ſubmiſſa voce, proferret. Quinto tandem ab affectione ejuſmodi apoplectica die, vivendi finem fecit. VENTRE aperto, aere turgens ventriculus, renes molliores, ſani tamen, & ſana item veſica invenitur; quanquam lapidem continebat, parvæ pullæ ovum æquantem, forma ad ovalem, ſed depreſſam, accedente, ſuperficie valde aſpera, colore autem, non albicante, ut in patruo, ſed ſubrufo. Thorace recluſo, pulmones, niſi quod rubebant, ſecundum naturam reperti ſunt; cor magnum, in ejuſque dextro ventriculo leve concretionis polypoſæ inchoamentum; ſanguis enim ita erat fluidus, ut paulo ante cum forte ramus iliacus ſecaretur, non ſecus atque ex vivente homine, erumperet. Cranio exſecto, Craſſa meninx apparuit corrugata, ſub Tenui autem intra cerebri ſulcos ſtagnans ſerum adeo limpidum, ut ante hujus meningis ſectionem, vitrum pellucidum repræſentaret. Ejus copia ſeri major in dextero, quam in ſiniſtro cerebri hemiſphærio eſſe videbatur. Ejuſmodi quoque ſerum in majoribus ventriculis compertum eſt ad uncias duas, & hoc quidem ſalſo erat ſapore. Etſi vero ex eo omni ſero quod intra cranium fuit, non multum, ſinceri præſertim, colligi potuit; in tres tamen partes diviſum eſt; quarum ea quæ igni eſt impoſita, in auras tota abiit; altera, admiſto ſpiritu ſalis ammoniaci & levi agitata commotione eſt, & nonnihil ſanguinis, quod ei forte inerat, brevi ad fundum præcipitavit; tertia vero a ſpiritu vitrioli nullam paſſa eſt turbationem. Cæterum in ventriculo dextero plexus Choroides veſiculam habuit avellanæ magnitudine, cum in ſiniſtro parvas haberet. Arteriæ denique tum Carotides, tum Vertebrales interiore in tunica ubique corpuſcula oſtendebant disjecta, alba, firma; ſed non eadem firmitudine omnia; pleraque enim ad cartilagineam, aliqua dumtaxat, ad oſſeam accedebant.

3. Duplici potiſſimum morbo afflictus eſt Zanius, utroque, ut videtur, hæreditario. Sed quod ad lapidem veſicæ attinet, videbimus alio loco (*c*). Nunc tantum quod ad eam attinet, quamvis imperfectam, qua confectus eſt, apoplexiam. Hujus cauſam Valſalva in effuſo ſero indagandam ſibi exiſtimavit. Et olim quidem, ſicut ex ſchedis ipſius didici, multa, & varia ſibi tentanda conſtituerat circa apoplexiæ cauſam; utrum ea induci arte poſſit, injiciendo in arterias beſtiarum Carotides has, aut illas res: utrum, iis ligatis arte-

(*d*) Part. 2. S. 1. n. 9. (*e*) Diſſ. de Dura Matre §. 14. (*a*) n. 6. & ſeqq. (*b*) n. 7. (*c*) Epiſt. 42.

arteriis, animal ſentire pergat: utrum apoplecticorum hominum ſanguis ab aliorum differat, & qua in re: denique ſerum quod ſæpe intra eorum calvariam effuſum eſt, qua in re peccet, & quid inter ipſum, atque illud diſcrimen ſit quod intra eam ſæpe etiam in dolore capitis effuſum invenitur. Vides quomodo hoc ſerum in Zanio examinare conatus ſit, nec *concreſcibile* ad ignem, quale nonnulli putant, & quale ex pede emanarat antea, invenerit. At ſimul intelligis, quam ſit diligenter curandum, ne quid habeat admiſtum; facile enim aliquid ſanguinis inter diſſecandum admiſcetur: præſertim vero quam longa requiratur tentaminum ſeries, & quam caute, ſolerterque collecta. Dum hæc deſideratur, ſi conjecturis uti licet, atque id quod eſt manifeſtius, attendere; non incredibile eſt, ab ejuſdemmodi ſero tum dolorem capitis fieri, tum apoplexiam; ſed pro varia copia, & acrimonia illum, aut hanc, & hanc denique poſt illum. Sic habes in Sepulchreto (*d*), Matronam hemicraniæ diu obnoxiam, apoplexia poſtremo ſublatam, in cujus cranio inventæ ſunt *aquæ flaveſcentis*, *mediocriter ſalitæ*, *libræ medicinales circiter quinque*. Hanc Matronam cum Zanio compara: utrumque autem cum Viro cujus pariter ut capitis dolores primum, deinde apoplexiam, ſic circum cerebrum, & in cerebro aquam deſcripſimus Epiſtola I. (*e*). Nec quia in ejus aqua ſalſedo, quæ in duobus prioribus adnotata eſt, omittatur, credibilius eſt, defuiſſe, quam perquiſitam non eſſe. Nec quod ea copia qua in Matrona fuit, in eorum neutro fuit, idcirco propoſita conjectura abjicienda eſt prius, quam proximam hiſtoriam perlegas, & quæ ad ipſam adnotabimus.

4. PUBLICUS Bononiæ Juris Profeſſor, cujus faciei color ruber ad plumbeum vergens, ætas autem anni circiter ſexaginta, queſtus ad menſem de ſtomachi ſive debilitate quadam, ſive dolore, quo ejus vires adeo infirmabantur, ut in ambulatione vel brevi ſæpius quieſcere cogeretur; quiete enim levabatur; cum forte die quarto poſt primam Lunæ Martii quadraturam, flante auſtro, in ampliſſima ſederet Baſilica Sancti Petronii, repente cum incondito ululatu, & peculiari quadam corporis contorſione cecidit. Facies multum livebat, ſpuma circa os erat, ex alvo fæces prodibant, nullus edebatur motus. Itaque intra horulam mortuus eſt. PAULO poſt mortem facies pallefcit; tamen poſt horas viginti quatuor livor aliquis tum pone aures, tum nonnullis aliis corporis locis adhuc apparebat. Dum e Cranio cerebrum eximebatur, mediocri ſerum copia exibat. Vaſa cerebri ſanguifera non valde turgida: ad nonnullorum autem latus erat concretio ſeri *gelatinoſa*. Meninx Tenuis facile ſeparabatur. Cerebrum univerſum valde flaccidum, & colore quaſi diluto, in Lateralibus ventriculis ſerum habebat copia vix notatu digna, ſapore autem ſalſo. Thorace aperto, pulmones conſpecti ſunt quaſi atramento tincti; a pleura tamen ſoluti. In pericardio cum juſta aquæ copia cor flaccidum, nihilque in hujus ventriculis adnotatione dignum. Prope ipſum arteria Magna nonnullas oſſeas exiguas habebat ſquamas.

5. Ventrem non inſpexit Valſalva, credo quia illam ſtomachi, ut æger vocabat, affectionem cenſuerit ad cordis flacciditatem pertinuiſſe, cum ſtomachi nomine in pluribus noſtrarum civitatum imam anteriorem thoracis regionem ægri ſoleant, ignari anatomes, deſignare. Ejuſmodi cor ſanguinem celerius præſertim, ut in ambulatione, affluentem videtur non multum ſane promovere potuiſſe: ad eandemque cordis infirmitatem attinuit fortaſſe ater ille pulmonum color. Ut ut eſt; apoplexia quæ hominem ſuſtulit tam brevi ſpatio, quippe flaccido & corde, & cerebro minus reſiſtere valentem, oriri potuit ab ſero illo, pauco quidem, ſed ſalſo, nimirum vellicante meningem Tenuem, qua etiam ventriculi conveſtiuntur, ut propterea inſultus initium fuerit epileptici inſtar, qui mox in apoplecticum degeneraverit. *Non eſt enim inconveniens, unum eundemque humorem modo apoplexiam, modo epilepſiam inducere, quando quotidie obſervatur, epilepticorum pleroſque a ſuperveniente apoplexia e medio tolli*, ut vere ſcribit Martianus (*f*), ubi non modo *convulſivos motus omnes a ſtimulata facultate dependere*, ſed & illud docet, Hippocratem *impoſſibile eſſe exiſtimaviſſe, cerebrum non convelli, dum ab illa materia acri irritatur*: & ſane in eo quem enarrat, vetuſtiſſimi Scriptoris loco diſerte ſcriptum eſt, *Apoplexiam fieri, ſi quidem cerebrum rodatur*; inde enim *& mens deſipit* (id eſt, ut recte Martianus explicat, non intelligit) *& cerebrum convellit, ac diſtrahit totum hominem*. Vides igitur, non eſſe a veri ſimilitudine alienum quod de ſententia tantorum Virorum exiſtimamus, a ſero vel pauco, modo irritans ſit, fieri apoplexiam poſſe, convulſione videlicet, &, quod conſequitur, conſtrictione meatuum cerebri, illam irritationem excipiente. Secundum hæc ſcies, qua ego ratione explicari poſſe, credam, quatuor, aut quinque perbreves fere Valſalvæ hiſtorias, quas ſine ulla adnotatione protinus ſubjiciam. Sive enim cum ſero non pauco, ut in duabus earum primis, neque perfectam apoplexiam, neque celerrimam mortem conjunctam legeris, ſive cum perpauco modo eadem, ut in tertia, modo omnino oppoſita, ut in reliquis duabus, inveneris; me in his quidem omnibus non tam ſeri copiam, aut paucitatem ſpectare, credes, quam aliam in aliis ejuſdem ſalſedinem, & acrimoniam conjicere.

6. VIR gracilis, annos quadraginta natus, febre acuta laborabat. Circa nonum diem de nocte amittit loquendi facultatem. Interrogatus nullum dat intelligendi ſignum. In artubus omnibus levis dumtaxat movendi, ſentiendique facultas remanebat. Facies rubra non erat. Tandem circa diem moritur decimumtertium. CEREBRUM inventum eſt ſecundum naturam ſe habens; niſi quod inter ipſum, & meninges ſtagnabat ſerum, & hoc ventriculi quoque erant pleni.

7. VIR alter annorum ſexaginta, coloris ſubflavi, ulcera in tibiis diu pertulerat. Iis ferme exſiccatis, aphonia corripitur cum omnium ſenſuum torpore atque hebetudine: & poſtridie moritur. SERUM inter meninges Spinalis medullæ, & cerebri, in hujuſque ventriculis compertum eſt.

8. MULIER, ſurda jam antea, pridie Kal. Januarii movendi facultatem amiſit, & pulſum eodem die. Toto corpore frigida erat; niſi quod pars ſiniſtra, in ſuperioribus præſertim, aliquem retinebat teporem. Modo citius, modo tardius reſpirabat: ſæpius autem facilem, & promptam habebat reſpirationem; tardam autem & querulam exſpirationem. Sic triduum vixit. IN CADAVERE ſanguis omnis fluidus fuit. In Cerebri ventriculis craſſioris ſeri paulum.

9. FŒMINA annum agens quinquageſimum ſeptimum, febrili frigore corripitur, cui calor cum ſiti, ſenſuque toto corpore doloris, & debilitatis ſuccedit. Febris bis quotidie iiſdem ſymptomatibus invadit: quin etiam, ſecundo die pulſus inæqualiter intermittit; ſed tertio intermiſſio ceſſat. His diebus multæ erant urinæ, & ſanorum ſimiles: quarum, progrediente morbo, copia imminuitur. Quinto, & ſexto die febris non bis, ſed ter recurrit, multumque affligit difficili reſpiratione, dolore capitis, ingenti ſiti, aridiſſima lingua, boni tamen coloris. Nocte quæ finis erat diei ſexti, mulier bene dormit: mane, ut lectus reconcinnetur, ſurgit, tuncque, ipſa fatente, vires perſtant. Febris, quæ matutino tempore aliis diebus ingruebat, non redit: dolor capitis omnino evanuerat: ægra jam ſibi ex morbo evaſiſſe videbatur: pulſus prementibus digitis bene reſiſtebat: facies tamen quiddam habebat cadaveroſi. Prandium recte ſumpſit; major tamen ſolito erat ſitis. Deinde cum muliere quadam alacriter loquitur. Vix hæc mulier diſceſſerat, cum rediens in cubiculum filia mortuam invenit. Lectus urina madebat. CADAVERIS cutis ferme tota purpureis, ad dorſum præſertim, & in cunctis artubus, maculis rubeſcebat.

(*d*) l. 1. Sect. 2. Obſ. 45. (*e*) n. 4. (*f*) Annot. in l. Hippocr. de Gland. verſ. 103.

Ventre aperto, ventriculus parvus, inteſtina, & renes florido ſanguine nonnihil turgentia, flaccidus lien, fellis veſicula cum pauca bile reperiuntur. In Thorace pulmones pleuræ nuſquam adhærentes, turgidi, nigris maculis diſtincti, a tergo ſanguine rubebant. Cordis ventriculus dexter exiguam polypoſam concretionem habebat. Cæterum hic, & ubique ſanguis erat valde fluidus. Cranio exſecto, dum cerebrum a Spinali medulla dividebatur, craſſius emanavit ſerum. Circa Tenuem meningem *gelatinoſa* erat concretio: in ventriculis ſeri paululum. Cerebrum ipſum nonnihil flaccidum.

10. Etſi conſtitueram inter has quinque Valſalvæ hiſtorias nihil interjicere; tamen facere non poſſum quin paulisper tecum mirer inexpectatam poſt tantam morbi remiſſionem, mulieris mortem. Namque, ut illum fatear non magni modo, atque acuti, ſed maligni etiam, ut vocant, non obſcuras notas habuiſſe; cum ea tamen malignitate non valde convenire videntur vires illæ quæ in fœmina jam morti proxima deſcribuntur. Attamen ſi omnia, ut par eſt, perpendamus, erant alia quæ ægræ Medicum, quicumque is fuerit, admonerent, ne remiſſioni iſti fideret, imo contra ut morbum tanto magis ſuſpectum haberet. Melior facta erat mulier. Sed quid erat illa ſolito major ſitis? quid in facie, ſemper nobis attendenda, aliquid cadaveroſi? quid denique, & quibus præcedentibus fauſtis indiciis, ex ægræ corpore nuper exierat, ut tanta iſta mutatio non præter rationem videretur? Nimirum prava illa materia quæ antea hic illic, irritando, turbas dederat, unam in ſedem corporis, eamque præſtantiſſimam, cogebatur, cerebrum. Non illa fuerat per corticem Peruvianum, qui necdum ea tempeſtate adverſus ejuſmodi febres in uſu erat, opportune correcta, aut ſufflaminata; cujus vi corticis quoſdam quaſi apoplecticos ex maligna febre inſultus, ea per circuitus redeunte, procul dubio, ut in aliis qui inde perierunt, redituros, nos feliciter ante occupaviſſe meminimus cum in Nobiliſſimo Comite M. Antonio Trento, tum in S. R. E. Cardinali Eminentiſſimo Jo. Franciſco Barbadico Epiſcopo Patavino. Sed hæc alias (*g*). Nunc, quoniam materia quæ irritando, & convellendo propoſitæ mulieris cerebrum, mortem attulit, dubitare potes, an pauca fuerit, quando non ſolum in ventriculis ſeri paululum, ſed præter *gelatinoſam* circa meningem Tenuem, concretionem, craſſius quoque ſerum conſpectum eſt, quod, dum a Spinali medulla amputabatur cerebrum, emanavit fortaſſe ex proximo ventriculo quarto, nec prorſus abſimili dubitatione caret hiſtoria altera Jureconſulti, quæ ſupra (*h*) tibi expoſita eſt; accipe tandem hiſtoriam quintam, Valſalvæ, & mihi communem, Civis illius Bononienſis, de quo ob auditus gravitatem, hujuſque cauſam mentio facta eſt in Epiſtola Anatomica VII. (*i*).

11. VIR erat annorum circiter ſeptuaginta, facie pallida, auditu gravi, vertigini interdum, & virium languori obnoxius, tremulus præterea, id quod inde accidiſſe putabant, quod multos jam annos tractare conſueverat argentum vivum, magnam denique habens enterocelem in dextera ſcroti parte, cætera ſanus adeo, & robuſtus, ut Veneri non ſecus atque adoleſcens, cum uxore melioris ætatis perſtrenue operam daret. Quam & pridie ejus diei dederat, quo die cum alacer, & mente æque ac corpore vegetus, cum Viro gravi ſpatiatus eſſet, vix ſeſquihora ex quo ab hoc diſceſſerat, elapſa, in via mortuus inventus eſt.
CADAVERIS artus ſuperiores valde rigidos, & contractos animadvertimus, & levem ad imas coſtas dexteras etiam tum calorem; exactæ autem erant horæ ab obitu viginti quatuor. Ventrem non attigimus.
Thoracis viſcera, & vaſa diligenter inſpeximus, & contrectavimus: ſana omnia. In Capite adnotavimus os diſtortum in dexteram partem, ab eademque parte magnam quaſi ſugillationem, an ab ictu, cum in humum cecidit, an a ſanguine illuc in mortuo ob capitis poſitum defluente, pro certo ſcire non potuimus: ſanguis utique fluidus paſſim inventus eſt; nihil autem in calvaria, aut intra hanc quod ei reſponderet ſugillationi. Cerebrum mollius, flaccidius, decolor, in eoque pauxillum ſeri magis inter amovendam Craſſam meningem, quam in ventriculis, animadverſi. In his plexus Choroides turgidis veſiculis, ut ſæpe ſolent. In arteria autem Vertebrali ſiniſtra, qua confluxui jam erat proxima, lamellæ parvulæ, aliæ tendineam, aliæ cartilagineam, aliæ oſſeam naturam quadantenus referentes.

12. Si hæc ultima, aliaque ſeponas, quæ ut adjuvare apoplexiæ cauſas poſſint, in pluribus tamen non apoplecticis reperiuntur; nempe illud reſtabit pauxillum ſeri, in cujus acrimoniam rejicere queas convulſionis cerebri cauſam, cujus indicium cum diſtorto ore ſuperiores artus præbuere adeo præter modum rigidi atque contracti. Intra eos quindecim dies qui inciderunt in menſem Majum A. 1704. cum multos alios Bononienſes de improviſo ſuſtulerit apoplexia; minus mirum fuit hunc quoque hominem ſuſtuliſſe vertigini interdum, & virium languori, tremori autem ſemper obnoxium, præterea qui id ætatis adeo intemperans eſſet in re venerea. Illud moleſte fero, me nunc ſatis non meminiſſe, quæ ejus, & prægreſſæ tempeſtatis natura fuerit: quanquam cum is menſis eſſet quo ſæpe in Italia ſe primum intendere levior hactenus æſtus ſolet; veri ſimile eſt, in eum Majum conveniſſe quædam illorum quæ de Majo diximus (*k*) A. 1729. præſertim cum alios aliud atque hunc hominem, apoplexiæ genus interemerit, videlicet a ſanguine intra calvariam effuſo, in quibus Nobiliſſimus Bononienſis Senator fuit. Sed quoniam de ea tempeſtate nihilo plus Valſalva, quam ego, adnotatum reliquit; hoc omittemus, & noſtras, ut facere inſtituimus, ejus Obſervationibus ſubjiciemus, a Viro Ampliſſimo initium ducentes.

13. JO. BAPTISTA ANGUISSOLA Præſul meritiſſimus, ſtatura magna, colore ad rubrum vergente, urinæ vitiis obnoxius, annum ſexageſimum ſuperaverat, cum A. 1707. antiquo cruris ulcere occluſo, primum animi defectione in ſua cymba correptus eſt; erat enim Venetiis, ibique datam a Pontifice Maximo legationem obibat; domi deinde in ſuo cubiculo cecidit ſine cauſa; noviſſime prehenſus eſt apoplexia, ita ut Medici jam proximam mortem præſagirent. Sed cum hæc omnia contigiſſent circa medium Quinctilem; non ante medium Sextilem defecit. Illi interea medicamenta quæ moverent alvum, ingeſſerunt; ſanguinem e talo, e cubito, e manu, e fronte miſerunt; cuti quæ exulcerandi vim habent, impoſuerunt: in vertice cucurbitulam defixerunt: ſpiritus quos vocant, aliaque id genus præbuerunt. Nunquam tamen obtinuerunt, ut æger loquendi, & dexteras, quæ reſolutæ erant, corporis partes movendi facultatem recuperaret. Inter hæc febris oborta eſt de genere putridarum: adverſus quam Peruviano cortice uſi ſunt. Suſpicio quoque facta eſt inflammationis thoracis. Poſtremo ſub altera parte menti aliquid abſceſſit: quam partem ſcalpello aperuerunt paucis ante mortem diebus; nec multum fuit quod exivit. Stertore demum, qui etiam antea ſæpe fuerat, ultimis illis diebus increſcente, vivere deſiit. Hæc ab ejus intimis omnia accepi, cum a me peterent, ut intereſſem diſſectioni, quæ ab Rinaldiis patre, & filio coram aliis Medicis peracta eſt. ABDOMINE inciſo, & diducto, hepar in convexa facie apparuit oblongis quaſi ſtriis diſtinctum ex rubro ſubfuſcis, a ſuperioribus ad inferiora pertinentibus, cætera ſanum; niſi quod in ſua veſicula tres, quatuorve habuit calculos, ut in prima quoque Epiſtola Anatomica (*l*) memoravi. Reliqua viſcera prorſus erant ſecundum naturam; ſi urinariam veſicam excipias, quæ tamen quod eſſet in ſe contracta, eo craſſioribus fortaſſe quam revera eſſet, tunicis viſa eſt. In Thoracis quoque viſceribus nihil morbidi inventum eſt. Nam quod pulmones neque duros, neque turgidos,

(*g*) Epiſt. 49. n. 30. 31. (*h*) n. 4. (*i*) n. 6. (*k*) Epiſt. 3. n. 11. & 13. (*l*) n. 48.

dos, neque ad pleuram alligatos, in eo culpare tamen aliqui non dubitarunt, quod ea facie nigricarent qua dorſum tangebant, nempe id immerito factum cenſui, mecumque ipſe cenſebis; ut qui id commune eſſe cadaveribus pene omnibus, ſicuti vel olim Chriſtophorus Guarinonius (*m*) indicaverat, minime ignoras, eo ſanguine videlicet mox ab interitu confluente, quo in ſupino corpore pondus trahit. Dum Cranii integumenta detrahebantur, rubor etiam tum eſt in pericranio animadverſus qua cucurbitula defixa fuerat. Inter diſſecandum cranium, ex ejus cavo aqua effluxit. Illo ſublato, Craſſaque meninge amota, ſub altera paſſim ad cerebri anfractus cinerea quaſi *gelatina* translucebat: vaſa autem, cerebri, & cerebelli ſuperficiem tenentia, aliquanto erant, quam ſoleant, ſanguine turgidiora. In cerebri ſubſtantia nihil erat quod reprehenderes; niſi forte laxitas. Cæterum in ventriculis omnibus aquam vidi, nec tamen multam.

14. Cerebri, & cerebelli vaſa, in hoc Præſule turgidiora, faciunt, ut duarum mihi rerum veniat in mentem. Quod ſupra (*n*) indicatum eſt, vel paucam aquam, modo irritans ſit, apoplexiam afferre poſſe, eo nitebatur quod poſſit convellere, & quod conſequitur, cerebri meatus conſtringere. Nunc velim, huc addas, tanto hanc conſtrictionem futuram eſſe perniciofiorem, quanto magis vel ab alia cauſa acciderit, ut ii meatus conſtricti ex parte jam ſint, aut conſtringantur eodem tempore, puta a ſanguine quo vaſa omnia quæ intra cranium ſunt, plus æquo diſtendantur. Hinc alterum colliges, quatenus accipiendum ſit quod famigerati Medici docuerunt, inutilem, imo noxiam in ſeroſa apoplexia eſſe venæ ſectionem, & tam quidem noxiam, quam utilis eſt in ſanguinea, ſecundum hæc Celſi (*o*) ſententiam explicantes: *ſi omnia membra vehementer reſoluta ſunt; ſanguinis detractio vel occidit, vel liberat.* Equidem negandum non eſt, ſi ab aqua dumtaxat apoplexia ſit; perinde eſſe hanc atque aſciten per venæ ſectionem velle curare. Verum ubi factam ab aqua non multa conſtrictionem vaſa diſtendens ſanguis augeat; nonne conſtrictionem tuto minuet qui hunc detrahat?

15. Non eſt hic ſermo de hydrope cerebri, in quo aqua plurima, ſanguis paucus, & effœtus; ut ſi hunc minuas, ſub aquæ pondere vaſa penitus conniveant, & languidam ſanguinis circumitionem prorſus intercipiant. Addendæ tunc ſanguini ſunt vires, & cerebri, ac meningum fibris non ſecus laxatis, ac quæ in aqua macerantur, robur quoad licet per illa ipſa externa, internaque remedia conciliandum eſt quæ in ſanguinea apoplexia jure diximus (*p*) eſſe fugienda. Itaque ſicui ex malo corporis habitu apoplexia ſuperveniat; non temere ad illud auxilii genus decurram, ex cujus abuſu ſæpe malus habitus, ex hoc autem ipſa interdum apoplexia ſuboritur; habes enim apud Zacutum (*q*), hanc a Galeno, atque Avicenna adnotatam poſt immodicam ſanguinis eductionem, quo denique & quædam Cl. Trewii (*r*) obſervatio referri poteſt. Neque eo decurram, ſiquis, ſenex præſertim, ac debilis, & proprio aliquo capitis affectu, non ex conſenſu, laborans, ab incautis Medicis, quibus, cum potui, obſtiti, ad aquas acidulas potandas miſſus, inde redux, apoplexia corripiatur: leges enim in Sepulchreto (*ſ*) obſervatione confirmatum quod conjectura ſignificat, tunc *aqua plurima dilui cerebrum*. Sed contra ubi cum aqua turgentiam vaſorum eſſe, conjeci; ſanguinem mittere non diſtuli. Sic in Sacerdote Cive meo (cujus minorem fratrem, cum hæc ſcriberem, apoplexia ſublatum fuiſſe, accepi) obnoxio quotannis convulſivis hypochondriorum affectibus, ab hiſque per dejectiones aquoſas liberari ſolito, cum anno 1711. hæc incepiſſent quidem, ſed mox ſubſtitiſſent, dolor autem caput gravans ſuperveniſſet, & huic acceſſiſſet repentinus mentis ſtupor, atque aphonia; ego ſtatim atque accerſitus ſum, in cubito venam incidi juſſi: ex qua ſanguis adhuc fluebat cum loquendi facultatem recuperavit, ut vigorem quoque mentis poſtquam, cæteris quæ conveniebant, non omiſſis, ſanguis iterum miſſus eſt eodem die. Me namque conjectura eo duxit, ut illius quidem ſeri, quod per inteſtina exire non pergebat, partem aliquam intra cranium effuſam eſſe, exiſtimarem; ſed tamen conſtrictis inſuper, ut ſæpe in ejuſmodi convulſivis hypochondriorum affectionibus uſuvenit, ſanguiferis in ventre vaſis, illa propterea quæ ad cerebrum attinent, magis ſanguine diſtendi, crederem. Sic in aliis quoque feci eodem exitu, ſic etiam in pleriſque eorum facturus quorum proximas ſubjiciam hiſtorias, ſi ad eos forte advocatus eſſem, aut potius ſi præceps morbus tempus dediſſet, ut quiſquam ad eorum curationem advocaretur.

16. JUVENIS erat Venetus annos natus undetriginta, gibbus, biboſus, qui eſculenta neſcio quæ per urbem circumferens, infimæ plebi vendebat. Hoc dum faceret die quodam Octobris A. 1707. in ipſa via primum vacillavit, mox ibi cecidit, illico mortuus, livida facie, vino, quod biberat, per os, nareſque ſimul cum ſanguinolento humore, defluente. CADAVER cum Præcl. Santorino poſtridie inſpicientes, brachia ſubrigida, & contracta, ſquallidum corporis habitum ac fœdum, & ſuper hæc recentem in altero inguine bubonis cicatricem deprehendimus. Ventrem deinde incidimus: jecurque, & lienem magna; ſed hunc flaccidiorem, illud paulo durius, & albidius invenimus. Pancreas quoque durius fuit. Ventriculus antrum, quod vocant, pylori deorſum verſus ſub ipſo umbilico protendebat: Coli autem inteſtini pars illa quæ ventriculo ſubtendi ſolet, infra umbilicum per medium ventris ſecundum hujus longitudinem, valde anguſta, deſcendebat. Multo quam hæc, magis ab naturali ſitu vertebræ omnes, quæ ab ima cervice ad os Sacrum pertinent, aberrabant. Nam totus, qui his duobus terminis interjicitur, Spinæ tractus ſiniſtrorſum adeo curvabatur, ut curvaturæ medium ab recta linea quæ inter duos eos terminos ducta eſſet, tranſverſos digitos plus ſeptem diſtaret. Præterea erat Spinæ anterior facies ipſa quoque ita ſiniſtrorſum converſa, ut poſteriores vertebrarum proceſſus dexterum propemodum Spinæ latus tenerent. Quo ex poſitu ſequebatur, ut ſiniſtræ quoque coſtæ initiis ſuis Spinam a tergo operirent: inde autem antrorſum ſe continuo inflectentes, Spinæque latus complexæ, inter hoc, & ſe ipſas in thoracis cavo peranguſtæ fiſſuræ inſtar per totum id latus relinquebant. Hanc Spinæ flexuram deſcendens Aorta imitabatur arteria: nec dubium erat quin deſcriptus ventriculi, & Coli ſitus inde quoque magna ex parte occaſionem habuiſſet. Thoracis autem cavum quanto propterea & brevius, & anguſtius fuerit, facile intelligis. Nam etſi pectus multo convexius erat ad anteriora, quam ſoleat; multum tamen latitudinis ſiniſtrarum coſtarum ſitus detrahebat: Spina autem, & ſternum, quod ſegmentum annuli repræſentabat, quanto magis curva erant, tanto magis ſummum diaphragmatis fornicem ſupremis thoracis finibus propiorem faciebant; ut cordis, quod potius magnum erat, baſis ſumma ſui parte vix a jugulo tantillum diſtaret. In cordis ventriculis ſanguis paucus, iſque concretus, in auricula autem dextera polypoſa concretio, ſed exigua. Pulmones anterius paſſim, poſterius autem altero ſuperiore lobo cum pleura connexi erant per tenues, molleſque membranas. Spuma erat in bronchiis, alicubi etiam rubeſcens, ſed perpauca. Cæterum pulmones, Aſpera arteria, & larynx ſana.

Calvaria, quæ craſſa erat, ſublata, & Duræ meningis Sinibus inciſis, in eo qui Falcis dicitur, leviſſimam polypoſam concretionem, in Laterali autem dextero coactum in grumos ſanguinem conſpeximus: quo & minora turgebant vaſa, magis autem quæ dextera, eaque inferiore, cerebri parte per meningem Tenuem diſcurrebant. Sub hac meninge ſerum paſſim in cerebri anfractibus, ut ipſa propterea detrahentis manum tota facile ſequeretur. Nihil autem ſeri ex Spinæ tubo defluxit, & paucum in Lateralibus ventriculis inventum eſt: quo tamen non tunc primum irrupiſſe,

(*m*) Vid. Sepulchr. l. 4. S. 1. in Addit. Obſ. 8. & 13. (*n*) n. 5. (*o*) De Medic l. 3. c. 27. (*p*) Epiſt. 3. n. 11. 12.
(*q*) De Medic. Princ. Hiſt. l. 1. hiſt. 5. in paraphr. (*r*) in Act. Nat. Cur. Tom. 4. Obſ. 136. (*ſ*) l. 1. S. 2. Obſ. 48.

piſſe, indicio erat pallor vaſculorum tum quæ per ventriculorum parietes feruntur, tum quæ Choroides plexus efficiunt. In iis plexibus erant præterea veſiculæ aqua plenæ. Quod reliquum eſt, cerebrum, & cerebellum optime ſe habebant: nec modo ſubſtantia non erant flaccida, ſed longe, cerebrum præſertim, firmiſſima.

17. In tanta cordis, & cerebri propinquitate, tantaque ob arteriæ Magnæ inflexiones deſcenſus ſanguinis difficultate, mirum non fuiſſet, in biboſo præſertim Juvene, ſi vas aliquod ſanguiferum intra cranium eſſet diſruptum. Minus igitur mirum eſt, quod ad aquam ſub Tenui meninge effuſam vaſorum diſtentio facile acceſſerit, per hanc repentium, & conſtrictionem adauxerit, ab aqua factam. Cur autem tanta cerebri firmitudo conſtrictioni non obſtiterit ſaltem ne hominem puncto temporis interimeret, cauſam puto, ſi forte quæris, hanc eſſe potuiſſe, quod cum cerebri corticalis ſubſtantia minus ſoleat firma eſſe, quam medullaris, ex qua præſertim; quia cum ſit in ſe conglobata, multo ampliores ſui portiones offert diſſecantibus; de cerebri firmitudine judicamus, quanto magis in hoc Juvene firma fuit medullaris, tanto major conſtrictio fuit corticalis, ut quæ hinc inter firmiorem medullarem ſubſtantiam, inde inter aquæ, & ſanguinis compreſſionem media interjacebat. Vel quoniam cerebellum ob id ipſum quod multo maxima ex parte conſtat ex ſubſtantia corticali, minus firmum ſolet eſſe, quam cerebrum, & in hoc Juvene certe fuit; tu, ſi prior illa cauſa non placet, fac ita cogites, quanto magis ſua firmitudine cerebrum obſtitit compreſſioni, tanto minus obſtare potuiſſe infirmius cerebellum. Cum enim ad cerebri molem effuſa aqua, & ſanguis diſtendens vaſa, acceſſiſſent, neque cranii parietes, quippe oſſei, quidquam cederent, ipſum autem cerebrum ob ſuam illam firmitudinem minus ſane, quam in alio homine, ceſſiſſet; relinquebatur videlicet, ut maxima in cerebellum vis fieret, unde mortem eſſe quam celerrimam poſſe, alio loco (*t*) oſtenſum eſt.

18. Neque eo turbari te, velim, quod ab aqua antea irritationem, & quod ab hac ſequitur, convulſionem; nunc vero compreſſionem deducam. Nam & convulſio, & compreſſio idem inferunt detrimentum conſtrictionis. Aqua autem cum ipſius naturam, & pondus ſpectamus, quin comprimat, dubitandum non eſt: cum vero acrimoniam; quin irritet, ac convellat. Itaque eadem aqua non raro poteſt & compreſſionem, & convulſionem inducere, comprimendo autem, aut convellendo, aut utrumque præſtando, in tenuiſſimis vaſculis ſanguinem remorari, unde turgeant majora, & compreſſionem adaugeant. Secundum hæc, nunc ſimul omnia convenientia, ut in hoc Juvene, cujus ſubrigida, & contracta brachia convulſionem quoque ſubindicarunt, alias non omnia, ut in Viro de quo ſtatim verba faciam, in quo nullæ ſunt animadverſæ convulſionis notæ, cauſas poteris gravioris, aut non ita gravis apoplexiæ, & celerioris, aut tardioris mortis conjicere.

19. STABULARIUS, prope annos ſexaginta natus, procerus, & obeſus, quippe multum & comedere, & potare ſolitus, ter antea in Patavinum illatus fuerat Noſocomium, ſemel ob febres nec graves tamen, & breves, iterum ob apoplexiam, qua depulſa, diſceſſerat, tertium, idque proxima æſtate, ob thoracis inflammationem, quo tempore incontinentiæ urinæ ſigna fuerant non obſcura. Quartum denique illatus eſt ob ſecundam apoplexiam, ſed eam mora, & incuria facile inſanabilem factam. Nam Decembri jam medio, tempeſtate frigidiſſima eo anno, 1725. cum pridie non eſſet animadverſus, poſtridie demum ſub noctem in ſtabuli angulo apoplecticus inventus eſt, nudus in ea jacens lodice qua nudius tertius ſe involverat. Dextero brachio magis erat reſoluto, caput attollebat, & conabatur ſi loqui poſſet. Servare tamen non potuerunt: nam ſive a mora aqua acrior facta, ſive mavis nova effuſione aucta graviorem alterum inſultum attulerit, ſive ſenſim magis atque magis urgendo confecerit, decima ex quo ſic inventus fuerat hora, intempeſta nocte, vivendi finem fecit.

MORTUI corpus diligentiſſime, Studioſorum quoque gratia Adoleſcentum, per aliquot dies a nobis perluſtratum, hæc habuit adnotanda. Ventre patefacto, veſica urinaria ſtatim, omentum vero non niſi quæſitum, ſe oſtendit; totum enim inter ventriculum, & huic ſubjectum Colon inteſtinum latebat. Ventriculus valde contractus; mirum in ejuſmodi homine vel poſt noviſſimam illam inediam; & ſanus, niſi quod exterius in medio faciei poſterioris tuberculum erat ſubrotundum, ventriculo tamen concolor, quod ſectum, ex eadem fieri ſubſtantia viſum eſt, ex qua pleræque fibræ ventriculi. Tunc ad veſicam, quæ, Tenuibus inteſtinis ſurſum compulſis, ferme ad umbilicum uſque ſe extendebat, oculos, manuſque convertentes, totam pinguedine opertam, lotio autem diſtentam, ut mox ureteres pariter, & renes, deprehendimus. Hi quoque pinguedine obducti erant, eaque plurima, dura, ipſiſque arctiſſime adhærente. Ambo exterius inæquali ſuperficie, nec ſine indiciis tum veteris, tum præſentis vitii ulceroſi, interius vero quanto majori, quam ſolent, cavea, tanto minus craſſa circumcirca ſubſtantia, an quod ſæpius remorata urina diſtendendo extenuaſſet? an potius ab eroſione? ut ſubobſcure videbatur. Hæc omnia in rene dextero magis apparebant, qui & cellulam habuit mediocrem ex parte prominentem extrorſum, ex parte in renis ſubſtantia excavatam, humore urinæ ſimili plenam. Ureteres quoque etſi ambo erant ita amplificati, ut continuo exponam; tamen paulo minus ſiniſter fuit, quam dexter. Hic enim qua ex rene prodibat, gallinaceum æquabat ovulum, in ſummo truncatum; reliqua autem parte propemodum tota Aortæ arteriæ truncum Iliacis proximum non paulo ſuperabat, niſi quod prope ſuam in veſicam inſertionem aliquantum ſe contrahebat, orificio autem extremo minimi apicem digiti vix admittebat. In tanta dilatatione erat inſuper longior factus, ut excederet tranſverſos digitos triginta, ſi extenderes; ſæpius enim huc illuc ad angulum ſe inflectebat: quibus in locis interius a primo valvulis inſtrui videbatur; ſed hæc ſpecies, cum in rectum extenderes, prorſus abibat. Cum latitudine, & longitudine creverat quoque craſſitudo tunicarum; ut proclive mihi fuerit nonnulla de harum ſtructura perſpicere quæ non hic eſt opportunus deſcribendi locus. Porro veſicæ etiam tunicæ erant craſſiores factæ: ejuſque fundus quibuſdam in locis incipiebat quaſi exulcerari. Hæc, & colis glans nuda; erat enim cutis qua contegi ſolet, retrorſum, quaſi ut in paraphimoſi, rejecta; & neſcio quid obſtaculi, non magno ab extrema glande intervallo, immiſſo ſpecillo occurrentis, urethra autem a penis corporibus mox ſejuncta, continuo ſublati, fecerunt, ut hanc, initio a veſica ducto, ad finem uſque aperirem, & diligentius examinarem: ſed nihil vitii repertum eſt, ſi quaſdam albidas, oblongaſque excipias lineas, oblique ante alterum latus carunculæ Seminalis nonnihil extantes, duaſque harum ſimiles, quas trium circiter digitorum tranſverſorum intervallo ab extremo urinario meatu deprehendi.

Sterno ſublato, pulmones conſpecti ſunt utrinque ad dorſum concidentes, ut pinguiſſimum mediaſtinum omnino detectum relinquerent. Eorum dexter tota ferme laterali, & poſteriore facie cum pleura arctiſſime cohærebat: Sic & cordis univerſa ſuperficies cum pericardio, & ſuperficies item auriculæ dexteræ; arctius tamen ventriculus dexter, quam ſiniſter. In utroque horum ſanguis ater, & picem ferme liquidam referens; ſed is liquidam magis qui ater quoque profluxerat plurimus, cum vena Cava ad ſeptum Tranſverſum inciſa eſt. Arteriæ Carotides, per collum ſcandentes, valde amplæ. Sed Aorta ipſa, & quidquid ſciens omiſi vaſorum, aut viſcerum, ut ſilentio indicare ſoleo, ſecundum naturam ſe habebant: quin & muſculi erant bene rubicundi, nec colore ſolum, ſed & mole elegantes. Cerebrum denique diſſecui ſeptimo ab interitu die. Totum tamen valde notabili præditum duritie inveni; cum cerebellum eſſet mediocri

(*t*) Epiſt. 2. n. 24.

cri firmitudine; aqua autem copia non modica intra cranium fuiſſet. Nam præterquam quod cerebelli lamellas potui nullo negotio diducere, reapſe aqua ex cranio effluxerat a cervicibus amputato, & dum ſerra circum ſecaretur, effluebat, & ſub Tenui meninge adhuc inerat, & non pauca denique in Lateralibus ventriculis, me cerebrum, ut ſæpius ſoleo, in ſua ſede ſecante, deprehenſa eſt. Sic autem facere ſolitus ſum tum ad naturalem partium ſedem, ac poſitum certius cognoſcendum, ut jam olim adnotavi in Adverſariis (*u*), quod & poſtea alii ſecuti ſunt, & Majores indicarant, ut opinor, cum ſæpe cerebrum nobis non modo e cranio eductum, ſed & cranio inſidens, diſſectum pinxere: tum etiam ne ſi forte effuſa aqua, aut fluidus ſanguis ventriculis inſit; contrectato, & multifariam dimoto cerebro, abruptoque Infundibulo, aut locum mutet, aut magna ex parte elabatur. Quin etiam ne ex ipſis Sinibus ſanguis non concretus, amputatis venis Jugularibus, aut Cava, Superiore præſertim, effluat, a capite diſſectionem incipere ejuſmodi adhuc integrorum corporum, quandocunque licet, inſtitui; non ſemper autem licet, aut ob alia commodum eſt, ut neque in hoc fuit. Minuſque propterea miratus ſum, quod Sinus omnes, & Receptacula quæ ſunt ad Equinam ſellam, inania fuerint. Vaſa tamen quæ per Tenuem meningem diſcurrunt, juſto turgidiora conſpexi, plus tamen ſero, & aere, ut videbatur, quam ſanguine. Sed ad ventriculos ut redeam; in Septi interjecti duplicatura inveni pauxillum aquæ, in Choroidibus autem plexibus, qui diluto colore non erant, veſiculas plures, eadem plenas. Inverſo tandem cerebro, poſteriores ambos Carotidum arteriarum ramos, qui ut plurimum quidem ſunt perexiles, adeo dilatatos animadverti, ut ſi ita forent a natura, vix eorum Williſiana delineatio (*x*) eſſet digna reprehenſione. Nec minus dilatati erant qui cum ipſis communicant, ramuli, ab ea arteria emiſſi in quam confluunt Vertebrales. Sed præterea ramulorum eorum ſiniſter quodam loco, & Vertebralis quoque ſiniſtra prope eum confluxum albicabant. Quorum vaſorum utrumque cum propterea aperuiſſem; corpuſculum ibi inveni album, craſſiuſculum, ſubdurum, & jam ferme cartilagineum, quod ex illorum facie interiore cum introrſum protuberaret, non poterat cavum ex parte non obturare; nam vaſis utriuſque exterior facies æqualis erat, neque ibi ullo modo prominebat; itaque hoc vitium non ad oſſificationes tantummodo, ſed ad interiores quoque vaſorum excreſcentias attinere quodammodo videbatur. Noviſſime dum Pituitariam glandulam educere vellem ex ſua ſede; a levi ejus compreſſione mucus prodiit pellucidus, ſubflavus, cum eo qui ad oſculum uteri eſt, niſi quod non ita erat tenax, comparandus, pro mole glandulæ non paucus: quem in mucum abiiſſe crederes non modicam ejus glandulæ partem; nam exigua hujus, & informis reſtabat portio, eaque tactus, & viſus judicio ſecundum naturam; glandulæ autem reliquum, ejuſque Appendix nuſquam apparebant. Cæterum Infundibulum, quod paulo ante amputaveram; quantum extrinſecus aſpiciendo viſum fuerat, non ſecus ſe habebat, quam ſoleat.

20. Quo prolixior hiſtoria fuit, eo breviores erunt adnotationes. Nam de vitiis quæ in renibus, ureteribus, veſica, urethra deſcripſimus, erit alias (*y*) loquendi locus. Hoc unum hic ſatis eſt ex ipſis colligere, quod facile ad mortem attinuit. Cum fortaſſe vel plus multo quam ſolebat, homo bibiſſet, humoris autem epoti vel minus quam conſueverat, per cutis inviſibilia foramina, tempeſtate frigidiſſima prohibente, emanaſſet, urinæ autem viæ, & receptacula, in ſopito, & mox apoplectico eo etiam minus ſe contrahentia, quo minus ob deſcripta vitia ſentire, & conſtringere ſe poterant, jam magna vi lotii diſtenta eſſent, neque ars hoc educeret tum quia abdominis pinguedo veſicæ tumorem animadvertere, tum quia nota urinæ incontinentia hunc ſuſpicari, non ſinebat; ob hæc omnia factum crediderim, ut cum ſeri potulenti quo ſanguis redundabat, nihil amplius recipere, quippe diſtentiſſima, urinaria inſtrumenta poſſent; quod reliquum erat, in cerebrum aut irruerit, aut deſtillaverit, ſicque hominem confecerit. Cur autem cerebrum potiſſimum inundaverit, ex apoplexia, quæ olim præceſſerat, intelligas licet, quemadmodum etiam ex arteriarum illuc ſpectantium, & fortaſſe ex glandulæ quoque Pituitariæ vitio, quorum ab altero quid detrimenti impendere poſſit, alibi (*z*) ſubindicatum eſt, ab altero autem infra (*a*) indicabitur. Porro auriculæ cordis dexteræ cohæſio cum pericardio facile potuit efficere, ne illa impellendo in cor ſanguini quantum ab natura inſtitutum eſt, ſubſerviret, eoque hic minus expedite tum a cæteris partibus, tum a cerebro remearet. Cæterum illius auriculæ, & cordis cum pericardio, & pulmonis dexteri cum pleura arctior cohæſio tunc ortum habuiſſe credenda eſt quando thoracis inflammatio ſuperiore æſtate hominem afflixit; quanquam de ejus pulſibus, & reſpiratione poſt illud tempus nihil certi ſcire potui; tunc autem fuerant quales in ejuſmodi inflammationibus ſolent.

Illud denique huic hiſtoriæ addendum eſt, poſt biennium eodem menſe Decembri hujus hominis fratrem, pariter obeſum, ipſum quoque ab apoplexia periiſſe. Ejus pulmones pleuræ annexos, Aortam vero arteriam in thorace paſſim oſſeam fuiſſe, retulerunt. Quod facile credidi; nam ejuſdem arteriæ truncum toto illo tractu quo in ventre erat, vitiatum hic illic, & oſſeum factum inveni, cum ſemini, & lotio inſervientia organa diſſecarem. In his veſicam animadverti ea amplitudine, & in parte ea figura, ut ſæpe nimia urinæ copia diſtendi ſolitam fuiſſe, intelligerem. Cætera, & præſertim quæ in calvaria ſunt, ante fuerant humata, quam ea quæ nominata ſunt, viſcera inciderentur. Aorta vitiata ad memoriam revocat apoplectici alterius hiſtoriam, in quo & arteria non ſine vitio, quamvis minori, deprehenſa eſt.

21. N. FERRARINIUS, Sacerdos Veronenſis, qui olim Venetiis phthiſicus fuerat judicatus, Patavii autem ante decem annos hemicrania laboraverat, nunc anno exacto quadrageſimo tertio, canutus, facie interdum nimis rubicunda, gracili corporis habitu, nec tamen macilento, etſi alacer ad actiones, lætuſque videbatur, gravibus, quas diſſimulabat, curis vir alioquin ad iram pronus, valde anxius erat: queri autem ſolebat de quibuſdam intra thoracem doloribus, quorum ſedem manu ſterno impoſita deſignabat. Quin pridie ſe non bene habere, Chirurgo dixerat, ideoque remediis uti quam primum velle opportuno illo anni tempore; erat autem menſis ille Majus quo Tita (*b*), atque alii (*c*) in hac urbe repente obierant; quamvis tempeſtate ſicca, & calida facta, nonus jam eſſet dies ex quo id acciderat nemini. Cœnatus eſt tamen cum hoſpitibus hilariter; ſed intra modum: nec ſane, ſeu copiam, ſeu qualitatem attendas, peccare in cibis, aut potionibus conſueverat. At ſummo inſequenti mane in lecto mortuus inventus eſt, ſupinus, habitu dormientis, ſine ulla ad os ſpuma, tantum brachiis adeo rigidis, ut ſine vi diduci non poſſe, viderim, cum antequam adveſperaſceret domum ejus veniſſem cum Collegis meis Profeſſoribus Medicinæ Primariis. CADAVERIS facies, & cervices, & dorſum, & latera ex ſubrubro livebant. Cranium primum omnium ſecari juſſi. Id dum fieret, non paucus effluxit ſanguis colore propemodum obſoleto. Craſſa meninx ad Sagittalem ſuturam atra a ſanguine, cujus ne polypoſi quidem, copia aliqua inventa eſt in Falcis ſinu. Tenuis meningis vaſa ſanguine diſtenta, ut & illa quæ per Lateralium ventriculorum parietes, & per ſupremam partem repunt plexuum Choroidum, cætera pallentium. Quin medullaris cerebri ſubſtantia fuſca erat; credidiſſem a copia ſanguinis, & ſane paſſim ſanguifera vaſcula per eam apparebant; niſi & hæc plura, & illam majorem in aliis vidiſſem, candida tamen ea medulla. In ventriculis aqua non pauca, multa etiam in cervicalium vertebrarum tubo a me

(*u*) VI. Anim. 10. (*x*) Cerebr. Anat. Fig. 1. (*y*) Epiſt. 42. n. 19. 20. (*z*) Epiſt. 3. n. 22. (*a*) n. 36.
(*b*) Epiſt. 3. n. 11. (*c*) Ibid. n. 26. & Epiſt. 26. n. 35. Vid. ibid. & n. 17.

me eſt animadverſa. In cerebello nihil apparuit vitii, ut neque in cerebro, aut circa cerebrum quidquam quod peculiariter ad hemicraniam attineret; quæ fortaſſe exterior fuerat; qua olim vexabatur. In Pulmonibus, excepta ſanguinis copia nihil fuit quod adnotaremus. In pericardio nil ferme humoris. In cordis ventriculo dextero polypoſa concretio, Tricuſpidum valvularum fibrillis ex parte implicita, tres aut quatuor digitos longa, ſeſquidigitum lata, ſtructura valde compacta; ut qui polypos facile ponunt, hanc pro polypo ante mortem genito habere potuiſſent. Cum ea ſanguis ater ſemiconcretus, qualis & in proxima auricula. In ventriculo ſiniſtro ſanguis minus coagulatus, pauciorque. Ejus columnæ quaſi inflammatæ. Semilunares valvulæ paulo quam æquum eſſet, duriores. Arteriæ Magnæ truncus a corde ad eum uſque locum unde incipit deſcendere, exterius quidem facie inæquali non ſecus ac ſi in tuberum modum quadantenus hic illic aſſurgeret: ſed interius toto eo ſpatio nihil, niſi ſuperficies rugoſa, vix duobus locis, iiſque exiguis indicia necdum maturæ oſſificationis: cætera per dorſum, & in cunctis aſcendentibus ramis naturali ſuperficie. Venter nihil habuit quod vitium oſtenderet notatu dignum. Hoc unum ex ejus inſpectione collegi, qua hora circiter eſſet mortuus. Nam cum cibi non eſſent amplius in ventriculo, neque ulla per meſenterium vaſa Lactea apparerent; hinc conjicere proclive erat, non multo antea quam mortuum invenerant, obiiſſe.

22. Apoplexia cenſui hunc Sacerdotem ſublatum eſſe, aqua intra cranium effuſa, quæ ſimul convellendo, quod brachia indicabant, ſimul, cum remorati ſanguinis copia comprimendo, cerebrum, ac cerebellum conſtrinxiſſet. Fuſcus ipſe medullaris ſubſtantiæ color ſententiam comprobabat meam; nam quidquid illud erat quod inter fibras cerebri paſſim depoſitum, eam ſubſtantiam infuſcabat, quantum ſpatii intra cranium demebat, tanto perniciosior ut conſtrictio eſſet, efficiebat. Arteriæ quoque Magnæ vitium, ut alibi (*d*) indicatum eſt, credo ad apoplexiam inferendam conſpiraſſe. Nam quod de ſyncope ſuſpicari poſſes, cum quæ intra cranium conſpecta ſunt, tum ſubrubber ipſe faciei livor; ne huc alia addam; ſatis infirmant. Neque a polypoſa illa concretione tibi facile imponi ſinas; poſſe enim, atque adeo revera poſt mortem pleraſque gigni vel iſta majores, & compactiores, ipſe quoque alias (*e*) cum Viro Clariſſimo, mihique jam inde ab eo tempore quo meus hic auditor fuit, magno ſuo merito longe chariſſimo Andrea Paſta confirmabo, nec ii qui plurima attente ſecant cujuſquemodi cadavera, diffitebuntur. At enim quoſdam hic Sacerdos intra thoracem dolores impoſita ſterno dextera ſolitus erat indicare. Audio: ſed vitia non deerant ejus portionis arteriæ Magnæ, quæ alte intra thoracem ſterno reſpondet: defuerant autem in alacritate illa, & promptitudine ad actiones indicia quæ cordis ventriculum dexterum ea concretione impeditum in vivente ſignificarent.

23. Verum cum polypis multum a quibuſdam tributum videam ad apoplexiam efficiendam; quid de hoc mihi videatur, & compertum ſit, non eſt hoc loco reticendum. Polypoſæ concretiones a veteribus quoque Proſectoribus adnotatæ ſunt, in his a Coitero (*f*), qui ſe, ſcripſit, *ex ſinubus duræ membranæ cerebri* phreneticæ mulieris, *ut alias ex ſuſpendio enecatorum cerebris, extraxiſſe fibras ſive filamenta craſſa, lumbricis non diſſimilia, ex alba pituita conflata: ſimiles ſumpſiſſe ex cordis ventriculis*: indeque ortum errorem exiſtimaſſe multorum qui vermes in cerebro, & corde ſibi viſos ajebant. At Nymmannus cum ejuſdemmodi concretiones circa Torcular deprehendiſſet; ab iis hanc ſedem obturari, cenſuit, unde ſanguis in totum cerebrum ferri credebatur; & ſic apoplexiam oriri. Habes Nymmanni dogma in Sepulchreto (*g*) ſecundum leges circumitionis ſanguinis ita inſtauratum, ut concretiones illæ non circa Torcular, ſed ad initium Internarum Jugularium venarum ſtatuantur, ſanguini obſtantes, non in cerebrum ituro, ſed a cerebro redituro: idque *frequentiſſime in apoplecticis contingere*, exiſtimetur. Illud quoque additum ibidem leges, ſi ejuſdemmodi concretiones e corde per arterias productæ, abrumpantur forte a ſanguine quamcunque ob cauſam vehementius commoto, ab ejuſdemque impetu ſurſum trudantur; ad anguſtiores partes, ſedeſque minime cedentes Carotidum, & Vertebralium arteriarum eſſe perventuras, ſicque omnem ad cerebrum aditum ſanguini obſtructuras. Imo nec illa omiſſa invenies (*h*) quæ Fracaſſatus comperta memoraverat in diſſectis, jubente Magno Etruriæ Duce, apoplecticorum cadaveribus, ſanguinis videlicet concretiones in ſanguiferis pulmonum vaſis, & cordis ventriculis. Sed ſi verum loqui volumus; ibi (*i*) Fracaſſatus ipſe faſſus eſt, *non Apoplexiam tamen, ſed ſyncopen hanc affectionem nuncupandam fuiſſe*. Quod vero ad duo illa attinet commemorata dogmata, quamvis polypoſas concretiones in viventium vaſis facile exiſtere, concederetur; non tamen facile eſſet omnes ſimul ad cerebrum aditus, aut a cerebro regreſſus, per eas ſanguini omnino obturari; niſi univerſa propemodum arterioſa, aut venoſa corporis vaſa, & cordis cava concreto ſanguine replerentur; unde tamen citius lenta ſyncope oriretur quam repentina apoplexia. Equidem in cadaveribus ſæpe inveni ejuſmodi concretiones vel in vaſis ad cerebrum pertinentibus; verum ſic forte contigit, ut eas perraro in apoplecticis deprehenderem, nonnunquam ferme exiguas invenirem, quod tibi & ſuperior, & hæc, & quæ ſequetur Epiſtola ſatis indicabit: ut meis quidem obſervationibus minime confirmare poſſim, id in apoplecticis eſſe *frequentiſſimum*: tantum abeſt ut mihi acciderit quod alicui, in Sepulchreto (*k*) leges accidiſſe, ut *quotquot apoplexia mortuos aperuit, in omnibus* illas *aut in corde, aut in cerebro, aut in ambobus reperiret*. Negas igitur, inquies, quod Martianus (*l*) expoſuit, *ſanguinis ſtationem fieri exiſtimaviſſe Hippocratem in venis, ſeu arteriis totius corporis, in apoplexia vero potiſſimum intercipi eas, quæ ſunt in collo, & in pectore*. Ego vero id tantum nego, ſeu potius de eo tantum dubito quod multis poſt Martianum certum videtur, & frequentiſſimum in rei quidem illa explicatione de qua paulo ante dictum eſt: quanquam ipſa vaſorum quæ in collo ſunt, interceptio quatenus huc faciat, ex Galeni vetuſtis quæ Salius (*m*) objicit, experimentis exiſtimandum eſt, de quibus cum iis quæ Valſalva habuit, comparatis longior nimirum ſermo faciendus eſſet, quam præſens inſtitutum patiatur; quamobrem alio (*n*) rejicietur. Nunc reliquas apoplecticorum hiſtorias propoſiti generis ſubjiciemus.

24. SALSAMENTARIUS, cujus erat taberna Venetiis contra portam Armamentarii publici, conſiſtente ætate, bono habitu, & ſubpingui; ex quo aliquot ante menſibus ægrotaverat, non amplius ita hilaris, ut olim, fuit, nec tamen de incommodo queſtus eſt ullo quod ad caput attineret, ad quod neque illæ attinuerant ægrotationes. Huic pridie Nonas Sextiles A. 1708. nulla prævia evidenti cauſa, niſi forte ex cibo, in quo vel extremis vitæ diebus deliquit, valde intumuit bucca ſiniſtra, tumore inde ſe extendente infra mentum, atque auriculam. Neque eo minus in taberna fuit ſua, aut ea quæ facere, & comedere ſolebat, omiſit. Sed poſtridie Nonas vix e lecto, in quo noctem bene dormierat, ſurrexit, ſeque induit, cum repente magno, & vehementi cum impetu per cubiculum bis terve ambulavit, ſtatimque conſedit, atque ut ſe haberet, interrogatus, heu heu, heu reſpondit, ibique illico mortuus eſt. DISSECTIO ante veſpertinum tempus a Cl. Santorino habita eſt, inſpectantibus Protomedico, cujus ille vices iis annis gerebat, aliiſque cum eo Medicis, & in his nobis.

Artus erant ſubrigidi, abdomen præpingue, qualia omentum, meſenterium, & mediaſtinum quoque. Tenuium inteſtinorum pars ad ſpithamam, eoque amplius, ex livido variegata. Lien æquo major, ac mollior, & convexa in facie quibuſdam latis quaſi maculis albicans.

(*d*) Epiſt. 3. n. 22. (*e*) Epiſt. 24. (*f*) Obſ. Anat. (*g*) l. 1. S. 2. Obſ. 1. cum Schol. (*h*) in Additam. ad Sect. cit. Obſ. 1.
(*i*) Diſſert de Cerebro. (*k*) Sect. cit. Obſ. 37. §. 1. (*l*) Annot. in Hippocr. l 2. de Morbis verſ. 64.
(*m*) De Affect. Particularib. c. 2. (*n*) Epiſt. 19.

bicans. Hepatis facies cava hic illic ex rubro liveſcens, limbus lividus, ſubſtantia omnis multo magis quam par ſit, ſcalpello reſiſtens. Thoracis cavum ferme totum pulmones implebant turgidi, & graves; multo minus tamen graves, quam turgidi; nam aerem quidem plurimum, ſerum non plurimum continebant: itaque mollitie erant, & colore naturali. In pericardio ſubcruenti ſeri mediocris copia. In cordis ſinibus, auriculis, vaſis nihil uſquam polypoſi; ſed ut in utroque ventriculo, & Pulmonari arteria, & Aorta ſanguinem animadvertimus omnino fluidum. Aortæ autem ſtatim ſupra cor diameter viſa eſt naturali major. Antequam Cranium ſecaretur, quæ natura eſſet, & quæ penitiores tumoris illius ſedes, cujus exteriores deſcripſi, quæſitum eſt. Parotis glandula ipſa erat integra; membranæ tantum quæ hanc, & proximas integebant partes, præſertim vero adipoſæ, ſtagnante in iis ſero turgebant: Sanguis vero & ipſe ſtagnans, imo, ut videbatur, quaſi effuſus, poſteriora pharyngis, aliaſque interiores colli partes maculaverat. Quæ cum vidiſſem; innui Santorino, ut pharyngem, arteriamque Aſperam cum larynge, annexiſque particulis e cadavere eximeret, ut hæc quoque contemplari poſſemus. Conſpectæ igitur ſunt membranæ, quæ linguæ radicem, tonſillas, & exteriorem undique laryngem conveſtiunt, lento ſubflavo ſero plurimum turgidæ ſic tamen, ut tonſillæ ipſæ, & canalium quos memoravimus, interiora ſecundum naturam ſe haberent. Ea dum eximeret, Jugulares Internæ venæ ſanguine plurimo diſtentæ apparuerant. Calvaria interea a Chirurgo adaperta, vaſa itidem cerebri, ac cerebelli ſuperficiem tenentia, nec ſecus quæ ſupra Calloſum corpus feruntur, turgidiora quam ſoleant, reperta ſunt a ſanguine hic quoque fluido; ut nihil omnino concreti ſanguinis in tota hac ſectione conſpectum ſit. Aqua autem obvia fuit ſub Tenui meninge, quæ facile propterea detrahebatur, nec pauca in ventriculis, & multa de vertebrarum tubo effluebat. In plexibus Choroidibus veſiculæ erant majores aliquanto quam ſæpius videre conſuevimus. Ipſi tamen minime albidi, nec cerebri, aut cerebelli ſubſtantia flaccida; ſed recte; nam & ipſe digitis tentare volui; conſtituta.

25. Hunc ego virum, niſi moriens locutus eſſet, neque ullos in ipſa morte reſpirandi conatus oſtendiſſet; ſuffocatione potius, quam apoplexia interfectum cenſuiſſem. In ejus diſſectione mihi, ut fit, venit in mentem diſſectionis alterius viri, quam aliqua ex parte non diſſimilem Bononiæ ante duos, treſve illos annos habueram, præſente Cl. Viro Jacobo Bartholomæo Beccario, nunc in Bononienſi tum Gymnaſio, tum Inſtituti Scientiarum Academia Profeſſore, imo hujus Præſide meritiſſimo, conſecante autem Medico pariter Experientiſſimo Heraclito Manfredio, qui in Noſocomio S. Mariæ de Morte ſumma diligentia, ac pari laude Aſſiſtentis Medici munus tunc gerebat. Simul eo tempore pro communi Medicinæ ſtudio, & mutuo inter nos amore ægrotantes viſebamus, ſimul quæ in mortuorum corporibus vitia laterent, quærebamus; ut in omnibus fere quas a me in eo Noſocomio adnotatas eſſe hiſtorias dico, velim duos illos Præſtantes Viros laborum meorum non teſtes modo, ſed & ſocios fuiſſe, intelligas.

26. AGRICOLA annos ad quadraginta natus, multis, acerbiſſimiſque, ob grave infortunium, animi perturbationibus affectus, denique ſub initium menſis Decembris A. 1705. ab ardente febre occupatus, in illud quod modo dixi, Noſocomium receptus fuerat. Poſt aliquot dies calor, & linguæ ſiccitas ſe ſe remittere viſa ſunt. Contra, arteriæ, quæ ab initio molles fuerant, & alia vi in aliis pulſationibus ſe attollebant, vel magis inæqualiter movebantur. Ante diem XVI. Kal. Januarias mane pulſus erant pejores, atque humiliores. Oculi, quod inter initia quoque adnotatum fuerat, fixi, atque intenti. Sitis pariter permanebat. Verum præter hanc, nulla alia de re querebatur. Quin cum ſingillatim interrogaretur, internuſne calor, an quid præterea in capite, in thorace, in ventre, an uſquam alibi moleſtum eſſet, negavit: vix caput nonnihil videri grave, tarda, ac ſubmiſſa, ut ſolebat, voce, ſed tamen explicata, nec rauca, ſubjecit. Nondum erat ſemihora ex quo hæc reſponderat, cum ſubito ecce inter bibendum aquam, a Medico præſcriptam, qua aqua & diebus ſuperioribus uti conſueverat, ſub miniſtrorum oculis ſurſum retracto ſuperiore labro moritur. Ad horum clamorem confeſtim accurritur. In calente adhuc corpore omnes ubique pulſuum ſedes, ſi quid forte vitæ ſupereſſet, diligenter tentantur; ſed incaſſum: homo jam penitus erat mortuus. VENTREM poſtridie cum diſſecarem, in eo aliquanto plus humoris animadverti, quam ſolet: omentum autem ſurſum ita contractum, ut ſub coſtarum ſiniſtrarum angulo prorſus lateret. Inteſtinum vero Colon qua parte ſe demum flectit, ut cum Recto committatur, ante Ileum, ſub quo alias conditur, ita proſtabat, ut in medio ferme oſſa ipſa pubis contingeret, veſicæque, quæ lotio erat plena, inſideret. Exteriores inteſtini Jejuni tunicæ maculis quibuſdam ex rubro liventibus, raris tamen, atque minutis, diſtinguebantur, ex quibus, leviter vulneratis, fluidi ſanguinis guttulæ exibant. Ileum vero ſubrubrum erat, ac ſubdurum duobus in locis, quorum quidem alteri (nam forte altero in loco inteſtinum diſcindere oblitus ſum) ulcus ſuberat duos digitos latum, tres longum, quod exeſa interiore tunica, ad carneam uſque pervenerat, puro tamen ſinu, & oris minime tumentibus. In jecinore extremo erat livor, ſed qui non ita alte deſcenderet. De ejus veſicula, quæ inſolita quadam figura erat, bilem effudi craſſam, & turbidam, nec valde abſimilem aquæ in qua caro recens lota eſt. Lien magnus erat, & flaccidus. In Thorace pauca utrinque fuit aqua cruenta, qualis etiam in pericardio. Pulmones, niſi quod bronchiis plus paulo quam ſoleat, ineſſe humoris viſum eſt, ſani erant; quamvis pleuræ ab altera parte adhærerent, & ab utraque poſterius nigricarent, eandem videlicet ob cauſam, ob quam exterius quoque & cervices, & omne tergum, & reliquæ in quas cadaver jacebat, partes ex rubro præter modum livebant. Quippe ſanguis non concretus, non in grumos coactus, ſed omnino fluidus in cadavere hoc toto fuit; fluidum enim de Magna arteria prope ſeptum Tranſverſum inciſa, de vaſis quæ in collo ſunt, dum ab hoc caput amputaremus; paucis undecunque effluere vidimus: fluidumque ſine ulla vel minima polypoſa concretione in corde ipſo conſpeximus, quod flacciddiſſimum fuit, valvulaſque ad ſiniſtrum ventriculum attinentes, omnes habuit hic illic ſubduras, ſicut antea quam oſſeſcant, ſolent. Cerebrum quoque valde laxum erat, ſub ejuſque Tenui meninge alicubi quædam bullulæ, ubique mador conſpiciebatur. In Lateralibus ventriculis aquæ ſubcruentæ non multum. Vaſa tamen quæ per eorum diſcurrunt parietes, plexuſque ipſi Choroides minime pallebant. Utrinque in poſteriore plexuum parte veſiculæ erant, pellucido humore turgidæ. Denique glandula Pituitaria humilis adeo, & contracta, quaſi ut nulla eſſe videretur. His ita conſpectis, placuit mihi, ut (quod in quibuſdam hujuſmodi caſibus, & cadaveribus ſoleo) laryngem quoque, & huic proximas partes inſpiceremus. Erant autem dentes dentibus arcte adeo, & valenter commiſſi, ut non ſine maxima vi, ſummiſque conatibus diducere potuerimus; cum cæteræ quidem partes minime rigidæ, intentæve eſſent, neque præter ſuperius labrum, quod in moriente, ut ſupra, ſurſum retractum animadverterant, ulla alia nota apparuiſſet, quæ diſtentionem nervorum ſignificaret. Ore autem denique aperto, primum in conſpectum venit tumor, nuci juglandi ferme par, qui dexteram palati partem, qua molaris dens erat plurimum vitiatus, & exeſus, cum continente gingiva occupabat, & pure, ex parte cocto, turgebat. Porro membrana qua uvula, & contiguæ partes, atque exterior larynx ad extremum uſque epiglottidis apicem conteguntur, cum in ſummo livida erat, tum conciſa innumeras quaſi cellulas ſub ſe oſtendit, quarum tenues, & ſubrubri parietes quadam, ut ſic dicam, *gelatina* cellulas complente, diſtendebantur. Quæ his cellulis ſuberant, ea quidem ſana apparebant; at interior tamen laryngis facies ſubrubro colore prope glottidem infecta erat, ipſaque glottidis latera, quæ

quæ cæteroquin albicabant, ut ſolent, multo magis quam ſoleant, connivebant.

27. In agricola hoc, non ſecus atque in Salſamentario, fluidum ubique ſanguinem fuiſſe, vides, ut in utroque pariter cum tumore ad oris latus oborto quam facile ſe conjunxerit lentioris ſeri collectio in cellulofis membranis quæ exterius laryngem, vicinaſque partes conveſtiunt. Ob eam collectionem circa laryngem ſuſpicio primum nata eſt, Agricolam ſuffocatum obiiſſe præſertim inter bibendum. Sed nulli in moriente conatus animadverſi ad reſpirationem, ſi qua poſſet, expediendam, continuo ſuſpicionem hanc ſuſtulere. Reliquum igitur fuit, ut crederem potius, repente ex convulſione apoplecticum factum periiſſe. Convulſio autem cum in labri ſuperioris, tum maxime in maxillæ inferioris muſculis manifeſta, latentis illius quæ intra cranium fuerit, indicium eſt. Nec mirum, tam cito occiſum hominem flaccidiſſimo corde, cerebri autem ſubſtantia tam laxa, quam antea ſtupor oſtendebat non ſentientis veſicam lotio plenam, neque Ileum exulceratum, neque gingivam, & palatum deſcripta parulide, neque uvulæ, atque adeo laryngis exteriores membranas lenti ſeri congeſtione occupatas, in mortuo autem cerebri ipſa contrectatio, atque inciſio demonſtrarunt. Porro ad convulſionem inferendam non multam ſane aquæ copiam valuiſſe, non miraberis, qui vel paucas, modo acris, humoris guttas in nervo aliquo reſtitantes magnas ſcias diſtentiones nervorum efficere: non acrem vero iſtam aquam non poſſis exiſtimare quæ ex ejuſcemodi febre in cerebrum, ejuſque membranas, quippe in partes, ut in eo homine, maxime infirmas, repente incubuerit. Quod ſi mihi, ut aliquando Valſalvæ, præſto fuiſſet qui certos, in cadaveribus deprehenſos, humores guſtu exploraret, aut ſi inter diſſecandum ſubiiſſet animum cogitatio ratione alia aliqua, & fortaſſe non prorſus incerta, idem inquirendi; quid mihi de hoc quoque compertum eſſet, tecum perlibenter communicarem. Nunc hilari animo quæ poſſum accipe: aut quando non modo in his duobus, ſed in pluribus etiam aliis ex iis apoplecticis quos Epiſtola hac deſcripſi (*o*), fluidus ſanguis inventus eſt; vide, an hinc tibi cum Lanciſio (*p*) placeat acrium, & irritantium ſalium, in quibuſdam ſaltem illorum, vim, & redundantiam agnoſcere.

28. MULIER ſexagenaria, multos jam annos lecto affixa ob muſculorum contractionem artus inferiores moventium, cætera ſic ſatis valens, ut certe ſuperioribus præſertim diebus, cum aliquanto plura quam ſoleret, ediſſet; de improviſo oculos torquet, ſtatimque moritur. VENTRE, Thorace, Cranio a me perluſtratis in Bononienſi Incurabilium Noſocomio, anno, ut opinor, 1704. nihil in ſingulis iis caveis quod morbidum videri poſſet, animadverti, niſi aquam, eamque non multam.

29. Quanquam in contorſione illa oculorum ſignum convulſionis haud defuit; attamen ſi hic compreſſionem malis, aut cum convulſione ſimul compreſſionem agnoſcere; per me quidem licet. Sed fortaſſe hic, & ſuperius quoque dubitaveris, num recte faciam qui compreſſioni ab aqua, præſertim pauca, tantum tribuam. Nam primum minime ignoras, eſſe qui in ventriculis cerebri ſemper, eoque ſecundum naturam, ſtatuant pauxillum aquæ: deinde hanc vides, copioſiorem certe, quam in hydrocephalo interno eſſe non poſſe, & tamen Veſalium (*q*) qui in puella bienni, eo morbo affecta, *novem fere aquæ libras* invenit, teſtari, illam *ad mortem uſque ſenſibus omnibus integre eſſe uſam, & laxis* quidem, *infirmiſque, ſed non reſolutis fuiſſe articulis*: ad hæc, tumores intra cranium inventos eſſe, quos nulla conſecuta erat apoplexia, ex bene multis, vel in Sepulchreto obviis, diſſectionibus, præclare noſti. Verum; ut ab hiſce ultimis incipiamus; ipſe quoque olim in Adverſariis (*r*) adnotavi conſpectum mihi in tribus cranii oſſibus novæ oſſeæ ſubſtantiæ acceſſionem, ex qua multum illa introrſum protuberabant, cerebrumque comprimebant, neque tamen ab hac compreſſione ullum morbum, nedum apoplexiam, effectum fuiſſe. At ſimul admonui, idcirco, a me credi, non eſſe effectum, quod illa compreſſio paulatim facta, & aucta fuerat: idque adhuc credo, & te quoque crediturum exiſtimo; innumera enim exempla ſunt, ex quibus intelligatur, ut in detractione, ſic in additione, ſi paulatim, & per partes fiat, animalium corpora nullo, aut levi detrimento vel magnam ferre: at ſi repente, ac ſimul, ne multo minorem quidem ullo pacto ferre. Quod vero de tumoribus ejuſdemmodi, idem de hydrocephalo quoque dictum puta: ſenſim enim fieri ſolitam, non ignoras, ſicque iſtam, de qua Veſalius narrat, aquæ copiam *in menſibus plus minus ſeptem* collectam eſſe; ne quid dicam de cedentibus, cum hæc hydrocephali ſpecies incipit, cranii oſſibus. Poſtremo ut humidos ſecundum naturam cerebri ventriculos eſſe fateor; ita in omnibus, ſemperque, tantum aquæ continere, quantum in iis apoplecticis reperi, in quibus non multam fuiſſe, dixi, id vero in aliis atque aliis cadaveribus non raro a me habitis obſervationibus repugnat. Quæ cum ita ſint; non eſt cur dubites pernicioſam eorum cerebri compreſſionem agnoſcere, in quibus cum ferme nihil aquæ antea ineſſet, jam repente, aut intra perbreve temporis ſpatium copia aliqua effundatur, aut colligatur, præſertim ſi alia accedant quæ cerebrum ſimul in arctum cogant: quorum partim ſupra indicavi, partim cum hiſtoriam proximam tibi deſcripſero, mox ſubjiciam.

30. RUSTICUS ex agro Bononienſi, annos ſupra ſexaginta natus, a longo jam tempore ulcera in cruribus habebat ſordida, quæ ſanari, vehementer cupiebat. Itaque etſi malo ferme erat corporis habitu, nec niſi ſexto quoque die, injectis quæ alvum ſubducerent, hanc exonerabat; tamen nimis officioſum Chirurgum nactus, eo rem poſt tertium menſem perduxerat, ut purgata ulcera jam ſaneſcerent. Nondum cicatrix inducta erat, cum repente queri cœpit de ſumma capitis imbecillitate; & ſane arteriarum quoque pulſus exigui erant, & languidiſſimi. Poſtridie mane priſtina arteriis vis redierat, neque illibenter cibum ſumpſerat. Sed die tertio delirare primum, mox tactus ſenſum toto corpore amittere: brachia tamen juſſus adhuc præbebat, ut arteriæ tangerentur: poſtmodum in utroque brachio ſigna animadverſa ſunt diſtentionis nervorum: demum omni ſentiendi, movendique vi orbatus, non ſine ſtertore ~~vivere~~ deſiit, humore flavo non multo ex utraque mortui nare exeunte. SECUI, inſpectante Valſalva, ineunte A. 1705. Abdominis muſculi optimo colore, ut & pinguedo ſatis copioſe ipſis impoſita, atque interjecta: ſed ad Spinæ latera in lumbis, pro pinguedine in cellullis membranæ Adipoſæ aqua erat. Colon inteſtinum ab dextero hypochondrio infra umbilicum ſe demittebat, Tenuibus inteſtinis antepoſitum; indeque ſe recurvans, hypochondrium ſiniſtrum petebat. Porro inteſtina, illudque inprimis, & Craſſa reliqua, duris hic illic recrementis diſtendebantur. Hepar minimis ravi coloris maculis, variegati inſtar marmoris, diſtinguebatur, & grave quiddam ſubolebat, veſiculamque, cum pauca bile, quaſi contractam habebat: ipſum tamen non erat durius quam ſoleat; ſed aliquanto majus. At lien prægrandis, viſuque fœdus, nec ſine magnis quibuſdam oblongis maculis, iiſque nigris, quaſi ab inflammatione: ſed hæc exterius; nam intus quidem non male habebat. Seminales quoque veſiculæ exterius nigricabant. Teſticulis vero ſingulis intra ipſam Vaginalem tunicam ſingulæ erant hydatides ſuperpoſitæ, magnæ; ſed major quæ ſiniſtro; medium tenentes, & ab omni ferme parte ſolutæ ac liberæ: quarum humor in cochleari ex orichalco igni impoſitus, non concrevit; ſed relicta quadam quaſi pellicula, evanuit. Cæterum in ventris, & thoracis cavo aqua pauca. Pulmonum dexter inferius, ſiniſter ſuperius, ille poſteriore, hic laterali facie, magnos ad tractus per telas membraneas pleuræ adhærebant, vel illic tamen omnino ſani, ut cætera quæ de more ſciens omitto. Dum cervicales vertebras a thoracicis dividebam, aqua ex harum tubo deſtillavit. Aqua etiam aperto Cranio, inter Craſſam, & Tenuem, itemque ſub Tenui cerebri meninge conſpecta eſt.

31. Alia ſunt in hac hiſtoria alio attinentia, quæ ſingula ſuo quodque loco explicabuntur: nunc ut ſo-

(*o*) n. 2. 8. 9. 11. (*p*) De Subit. Mort. Obſ. Phyſ. Anat. 4. in Schol. n. 4.
(*q*) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 5. Vid. & Sepulchr. l. 1. S. 16. Obſ. 6. (*r*) VI. Animad. 84.

ut ſoleo quandocunque poſſum, univerſa, ne mutilæ, ut ſæpe in Sepulchreto, hiſtoriæ ſint, ſimul cum iis quæ ad rem præſentem faciunt, propono. Si apoplexiæ quæ ab aqua ſunt, ſemper tam lente, quam hæc, & paulatim fierent, aut quam illa quæ ex Sene alio, ab ſe diſſecto, a Præcl. Trewio (*ſ*) deſcripta eſt, aliæque ejuſcemodi; verum prorſus eſſet quod ait Martinnus (*t*), *apoplexiam a frigidorum humorum affluxu non derepente invadere, quemadmodum cæteris evenit*. Sed ut earum nonnullas quæ ex ſanguinis effuſione fiunt, paulatim increviſſe, Epiſtola oſtendit ſuperior (*u*), ita hæc pleraſque exhibet ab aqua factas, quæ de improviſo ingruerunt (*x*): quibus & alias potes adjungere, in primiſque deſcriptam a Brunnero quandam, & in Sepulchretum (*y*) relatam: inter cæteras autem quæ poſt ipſum cum Additamentis editum obſervatæ ſunt, illam pariter ſeroſam (*z*) qua ſenex miles, de nullo queſtus incommodo, quod præſertim ad eam ſpectaret, cum ruri eo die fuiſſet, cœnatuſque cubitum iviſſet, repente adeo abreptus eſt, ut ab uxore in lecto mortuus inveniretur.

32. Cæterum quæ poſtremo a nobis apoplexia deſcripta eſt, ſi ut convulſionis habuit conjuncta indicia, neque hæc quidem præter rationem, quippe ab aqua, uti videtur, facta, eroſivis fœta corpuſculis, quæ antea per crurum ulcera, ut in conſimilibus hiſtoriis quæ ſupra ex Valſalvæ ſchedis, & ex noſtris productæ ſunt, emanabant; ita ab aqua facta eſſet quæ non aliter ac premendo nocere poſſet, eaque, ut iſta ſane fuit, non multa; haud deeſſent tamen per quæ intelligere liceret, quemadmodum non multa aqua multum comprimere potuiſſet. Nam quæ cæteris non multa eſſet, eadem quibuſdam multa eſſe poteſt, iis videlicet quibus intra calvariam ſpatium anguſtius aut a natura eſt, aut ab alia aliqua ſive præcedente, ſive accedente cauſa, tunc nimirum cum aqua effunditur, aut augetur. Noli putare, inter has alterius generis cauſas quæ forte adveniunt, a me illam pro certo connumerari, quæ a Piccolhomino (*a*) ſine ulla ponitur dubitatione, *in plenilunio præ humiditate ita cerebrum turgeſcere, ut totam calvam impleat*. De hac enim re, quamvis propter Falloppii (*b*) obſervationem, haud temere pernegandа, mihi quidem nihil liquet, ut contra de ſanguine liquet, ſicuti ſcriptum eſt ſupra (*c*), quacunque de cauſa cerebri vaſa omnia nimis diſtendente. Cui vaſorum diſtentioni ſi auctam forte eodem tempore vim addas qua arteriæ alternis dilatatæ cerebrum attollunt, quanto hanc magis augeri poſueris, tanto magis ſpatium quod intra cranium eſt, imminui, intelliges. Vaſa autem ſive tum ſanguine diſtendantur, cum aqua effunditur, ſive multo antea diſtenta ſint; res eodem redit. Sic in milite illo, quem, cum bene valens lectum petiiſſet, in hoc dicebamus (*d*) inventum ab uxore fuiſſe mortuum, conſpecta ſunt quidem etiam vaſa per cerebri ſuperficiem ſanguine turgida; ſed cum lectum petiit, neque ipſa turgida, neque aquam effuſam videtur habuiſſe. In gibboſo autem quodam Circumforaneo (*e*) vaſa quæ Choroidem plexum faciunt, cum mutata eſſent in corpus tumidum, ſubdurum, carnei coloris, quæ mutatio brevi tempore non poteſt fieri, ſatis oſtenderunt, mortem ſubitaneam qua ille homo ſublatus eſt, non propter ipſa tantummodo accidiſſe; multo enim antea accidiſſet; ſed etiam propter multæ limpidæ aquæ effuſionem, quæ cum ſpatium quod intra cranium erat, imminutum jam offendiſſet a tumido illo corpore, tanto celerius potuit, quod reliquum erat occupare, compreſſoque penitus cerebro, vitam repente adimere. Verum hæ omnes, aliæque ejuſcemodi cauſæ ad alterum de duobus generibus ſpectant quæ propoſuimus. Cauſas autem prioris generis, ſive quæ anguſtius id ſpatium in hominibus quibuſdam nullo non tempore efficiunt, quippe quæ ab ortu, aut a primis ætatibus uſque ſunt, repetere oportet aut a cerebri, & cerebelli mole æquo majori, ſi cum cranii capacitate comparetur, aut contra ab hac æquo minori, ſi cum illa conferatur: quæ quidem ἀσυμμετρία ſi haud ita raro inter alias occurrit partes; cur non aliquando inter has quoque? Equidem cum de alia in aliis cranii capacitate primum in Adverſariis (*f*) mentionem injeci, ad iſtam ipſam qua de hic agimus, rem illuſtrandam; eo, ſi quæris, me adduxerat alia in aliis craniis ſæpe animadverſa, & in nonnullis quidem altiſſima excavatio ad vaſa quæ per Duram meningem prominent, excipienda. Sed tacitam conjecturæ meæ cauſam plane confirmavit, atque amplificavit Vir Sagaciſſimus Hunauldius (*g*), quem Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſi, mihique ipſi ante diem ereptum, cum hæc ſcriberem cognovi ex litteris Celeberrimi, & erga me Liberaliſſimi Viri Reaumurii. Hunauldius enim animadvertit, nec raro, in puerilibus craniis præmature conſtringi, & ferruminari Sagittalem, & Coronariam ſuturas, proptereaque minime cedentibus oſſibus, augeſcens cerebrum arctari, premique adeo, ut in quo puero deletam jam prorſus utramque ſuturam conſpexit, in eo profundiores quam ſoleant, in ſincipitis, & frontis oſſibus excavationes deprehenderit ad cerebri anfractus excipiendos. Quæ cum ita ſint; probe vides quæ in quibuſdam aut ſemper eſſe, aut forte accedere poſſint cauſæ, quæ ſpatium detrahendo, efficiant, ut quæ aqua in aliis quibus eædem cauſæ non ſunt, uſque adeo non nocet, ea repente effuſa, aut ocyus addita, comprimendo afferat apoplexiam, eamque vel citius, quam par propemodum ſanguinis effuſi copia afferret in iis videlicet quibus amplius intra calvariam ſpatium foret. Non me fugit, Præſtantiſſimos eſſe Viros quibus non placet ullum in magnis corporis caveis agnoſcere ſpatium, ſed plenas adeo omnes ponunt, ut nihil quidquam addi queat. Locus hic non eſt ea de re fuſe, & diligenter ſcribendi, videndique, num cranium omnino plenum putare neceſſe ſit, cum ejus cavi continuata appendix, tubus videlicet vertebrarum, non ubique ſit plenus cerebri ipſius appendice, Spinali medulla, quippe, ut noſti, non parvum præſertim ad tractum, ſic attenuata, ut contingere ſuam nequeat Craſſiorem meningem; itemque num Calloſum corpus quod inferiore facie qua lacunar format Lateralium ventriculorum, convexum non eſt, ita ſe imponat Striatis corporibus, Thalamiſque Opticorum nervorum, protuberantiis nimirum non modo baſim, ſed & latera eorum ventriculorum facientibus (*h*), ut nihil prorſus intervalli relinquat; num pariter nihil omnino relinquatur ſpatii inter ventriculi quarti latera adeo prominentia; itemque inter cavas facies anterioris, & poſterioris partis ejuſdem ventriculi; nihil in canali qui Tranſitus dicitur ad eundem ventriculum; nihil demum qua meare poſſit humoris quidquam a ventriculis ad Infundibulum, & glandulam Pituitariam, quorum utrumque aliter poſſet fruſtra creatum videri. De his autem quærere hic omittimus, cum ſatis in præſentia eſſe poſſit quod diſerte iidem fatentur, cerebrum *cavitates habere, ut aliquando laxari inanitis cavis, aliquando comprimi poſſit, quando ea cava pleniora ſunt*, & alibi, *nullas arterias magis dilatabiles eſſe, quam quæ cranio continentur, verum eaſdem coarctari a cranio. Quando adeo ſanguis majori copia arterias piæ meningis replet, has majus ſpatium replere, & id ſpatium demi reliquis partibus encephali. Hinc a potu liquidorum ſpirituoſorum ſomnum fieri*. Quod igitur ſpatium ipſi quoque agnoſcunt, intraque naturæ modum imminui, & viciſſim reſtitui poſſe, dicunt, id, ut cætera, aliud in aliis eſſe corporibus, non dubitamus: & quibus igitur paulo amplius eſt, in iis ab eadem effuſæ aquæ copia non eandem cerebri compreſſionem, neque detrimentum idem futurum quod in iis quibus aliquanto anguſtius ſit.

33. Sed tu fortaſſe cum iis facis, qui aquæ effuſionem malunt nunquam apoplexiæ cauſam eſſe, ſed effectum ejuſdem cauſæ quæ apoplexiam facit, ut puta ſanguinis in vaſis quæ in cerebro, & circa cerebrum ſunt, reſtitantis. Quibus ego Doctiſſimis Viris hactenus in I. ad te Epiſtola (*i*), multoque etiam magis in Adverſariis (*k*), aſſenſus ſum, ut tamen non plus dederim quam quod aliis Sapientiſſimis Viris ſatis eſt, ple-

(*ſ*) Act. Nat. Cur. T. 4. Obſ. 135. cum Schol. (*t*) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morb. verſ. 64. (*u*) n. 11. 20. 24.
(*x*) n. 4. 6. 9. 11. 16. 21. 26. 28. (*y*) l. 1. S. 2 in Addit. Obſ. 11. (*z*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 44. n. 1.
(*a*) Anat. Prælect. l. 5. Lect. 1. (*b*) Tract. de Vulner. c. 12. (*c*) n. 14. (*d*) n. 31.
(*e*) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 46. (*f*) VI. Animad. 84. (*g*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734.
(*h*) Adverſ. indic. Animad. 10. (*i*) n. 5. (*k*) Adverſ. indic. Animad. 84.

plerunque rem ſe habere, ut illi conſtituunt. Feci igitur in his quas nunc mitto, Litteris idem fortaſſe quod in Foro, & Cauſis homines minus inconſiderati ſolent, qui ut id ab adverſariis impetrent quod æquum eſt, plus aliquanto interdum petunt. Satis enim mihi eſt, aquam vel convellendo, vel comprimendo, vel utrumque ſimul efficiendo poſſe interdum apoplexiæ cauſam eſſe. Si tibi eo arbitrio quod jam inde ab initio (*l*) permiſi, utenti non placet in hiſtoriis quas protuli, omnibus tantum ipſi aquæ tribuere, quantum ego viſus ſum; at in quibuſdam tribuere ne recuſa: rationeſque ſaltem attende, quibus ipſe rationibus oſtendere conatus ſum, aquam aut id revera feciſſe, aut certe facere potuiſſe. Quod ſi forte iis rationibus nihil egiſſe tibi videor, & aquæ effuſionem omnino effectum eſſe mavis, quam cauſam; vide, ne te invitum eo rationes adigant tuæ, ut ſanguinis quoque effuſionem non pro cauſa habeas apoplexiæ. Quod qui cenſuerunt, haud ſatis videntur attendiſſe, effuſiones ſanguinis non ſemper ab diſtentorum vaſorum ruptione, neque hanc ſemper a præſenti ſanguinis mora pendere; vaſorum enim tunicæ tum ab eroſione, ut alias (*m*) ſcripſi, pertundi queunt, tum poſtquam a prægreſſa olim, idque ſæpius, mora, aut impetu ſanguinis attenuatæ plurimum ſunt, repente a quovis, leviori etiam, qui accedat, impetu omnino perrumpi. Apoplexiæ autem quæ ſic effuſum ſanguinem conſequuntur, num a reſtitante in vaſis, an a comprimente extra vaſa cerebrum, efficiuntur? Certe quid compreſſio cerebri per ſe poſſit, arte, & caſu oſtenſum accepimus cum in brutis animantibus, tum in quibuſdam hominibus quibus fortuito pars cranii non parva adempta fuerat; manu enim ad cerebrum appreſſa, eadem quæ in apoplexia, ſymptomata accedebant; manu amota, paulatim abibant. Et ne ab ea quæ ab effuſo ſanguine fit, cerebri compreſſione recedamus; illud quod ſæpe viderunt Chirurgi, cogita, vel potius in Sepulchreto (*n*) lege. *Solam compreſſionem, a ſanguine intra ſpatium meningum ſtagnante, ad apoplexiam faciendam ſufficere, evincunt illi qui omnibus ſenſibus & motu privati, ſolo trepano a præſentiſſimo interitu vindicantur.* Ex quibus exemplis hoc quoque colligere ſimul poteris quod iis reponas, qui a compreſſione quidem apoplexiam agnoſcunt, ſed ab ea ſolum compreſſione quæ non ab una aliqua parte, ſed ferme undique cerebrum urgeat. Quibus & anatomica adverſantur exempla, velut duo illa quæ a Cel. Swietenio (*o*) ſunt commemorata. Eſt enim evidens, a ſanguine effuſo ad bina dumtaxat cochlearia, imo ad unum, comprimi undique cerebrum non poſſe. Ad ea ſi & noſtrum addas, Epiſtola ſcriptum ſuperiore (*p*); intelliges, duo cochlearia ſanguinis, partem cerebri tantummodo, idque exterius, prementis, inducere poſſe apoplexiam: qua autem ratione haud multus ſanguis, multum poſſit, ex iis cognoſces, quæ paulo ſupra (*q*) indicata ſunt.

34. Si igitur ſanguis effuſus, cerebrum premendo, apoplexiam facit; etiam aqua effuſa, pro rata portione facere poterit, aut certe ad quamcunque aliam cauſam, quæ ſola facere non poſſet, adjuncta, perficere: ut ſi forte ſanguini necdum in vaſis adeo reſtitanti, ut inferre valeat apoplexiam, effuſa interim aqua accedat; erit hæc effuſio, ſi ita vis, effectus illius retardationis; ſed compreſſio quæ ab effuſa aqua addetur, cauſa erit ultima apoplexiæ. Verum quamvis liberaliter in hac diſputatione tecum agam; ne tamen credas, me in alteram partem forte proclivιorem; cujus rei cauſas procul habeo; quo jure, quave injuria plus aquæ tribuiſſe, quam par ſit; omiſſis hic partim, partim alium in locum rejectis cæteris apoplecticorum hiſtoriis in quorum cranio illam reperi, noviſſime tibi unam ſubjiciam in qua multum ibidem aquæ inveni, etſi apoplexia nulla fuerat. Ea hiſtoria expoſita, perpauciſque ejus occaſione additis de uno ex multis modis atque rationibus quibus in cerebro aqua congeritur, his jam æquo prolixioribus Litteris finem imponam.

35. SENEX prope annos octoginta natus, olim, quod cicatrices oſtendebant, tibiarum ulceribus, nunc fœdis in cute ferme univerſa puſtulis affectus, in Bononienſe S. Mariæ de Morte Noſocomium ſub noctis initium recipitur. Arteriarum pulſus non frequentes illi quidem erant, ſed vi parum firma, eaque inæquali, neque in utroque brachio æque manifeſta. Lucebant oculi, intentique erant, & quaſi diverſa tuentes. Interrogatus, negat, caput dolere, aut grave eſſe, aut ſomnolentum. Vomuiſſe ſe, ait, idque lingua, ut videtur, titubante. Mens tamen, & ſenſus, & movendi facultas conſtant. Noctu ſenſim gravior fit: itaque moritur poſtridie mane. VENTRE aperto, ſana omnia inventa ſunt, niſi quod erant multo magis quam ſoleant, madida, hepar autem ſubalbidum, & duriuſculum, ejuſque veſicula referta ſubnigra bile, Colon denique inteſtinum; ſi id quoque huc cenſes attinere; ad craſſitudinem pollicis ſub ventriculo contractum. Hora erat a morte undecima, cadaver autem in aperto aere jacuerat, eoque frigido; medius enim erat menſis December A. 1705., inteſtina tamen adhuc calebant. Pulmones undique erant pleuræ affixi, a qua dum ſiniſtro in latere avellerentur, aqua prodiit, quæ ubi ſtagnaſſet, pro certo non potuit cognoſci. In corde, ut alibi quoque, ſanguis fluidus. Capite abſciſſo, aqua de maximo cranii foramine deſtillabat: & ſane ubique intra cranium fuit, præſertim vero ſub tota meninge Tenui, per quam, ſpumoſæ ſalivæ inſtar, bullulis videlicet paſſim admiſtis, translucebat. Plexus Choroides veſiculas aliquot aqua diſtenſas habuere; ipſi tamen ab ea aqua quæ in ventriculis inventa eſt, minime albicabant. Cerebrum laxum erat; Pituitaria glandula quaſi nulla.

36. Sive amplius in hoc cranio, pro mole cerebri, ſpatium fuit, ſive hujus vaſa; quæ neque turgida potui animadvertere, neque fore, arteriarum pulſus indicarant; minime turgebant, ſive lente omnino, atque paulatim aqua illa collecta fuerat; nulla, ut vides, hic fuit apoplexia; aqua tamen in cranio multa. Quo autem hæc modo collecta eſſet, facilius dicerem, ſi in ventriculis præſertim, ut non pauca fuit, ſic plurima fuiſſet, plexuſque in illis decolores. Nam Pituitariam glandulam uſque adeo extenuatam ſpectanti ſuſpicio non deeſſet, minus illam officio ſuo functam eſſe, non ſecus ac mammariam glandulam, & thymum, ac teſtes eo contractiores videmus, quo jam diutius in munere ceſſarunt ſuo. At ſi officium illius eſt deſtillantem e ventriculis humorem per Infundibulum excipere; cur non & multo plus aquæ in his fuiſſet; & in plexibus multo longioris, ut ſic dicam, macerationis indicia? Quæ ſane indicia, ut neque aqua plurima, nec in Agricola, nec in Stabulario fuerunt, de quibus ſupra (*r*) dictum eſt, cum in illo tamen ea glandula æque ac in Sene de quo loquimur, contracta eſſet, in Stabulario autem etiam vitiata. Quid ergo eſt? Num vulgo traditus hujus glandulæ uſus eſt in dubium vocandus? an potius, quoniam is ab ſtructura ipſa, & ſitu partium indicatur non obſcure, peculiari aliqua ratione eſt ita explicandus, ut quæ nos in tribus iis hominibus glandulæ vitia animadvertimus, defluxui humoris ventriculorum officerent quidem, ſed non quantum nobis debere officere viſum eſt? ut puta, ſi viæ præterea ſint aut quales multi eſſe arbitrantur, aut aliæ quæcunque, minus illæ quidem manifeſtæ, ſed plures, per quas pars humoris poſſit e ventriculis amandari. Sic enim, niſi hæ ſimul viæ obſtruantur; ventriculi aqua non complebuntur: ſi & hæ; magnus cerebri hydrops fiet. Itaque ut in illo hydrocephalo occluſas exiſtimo, in quo Hunauldius (*ſ*) neque in Pituitaria glandula, neque in Infundibulo vitium ullum ſenſibile invenit, ſic eaſdem quoque obſtructas crediderim in eo hydrocephalo in quo *glandulæ pituitariæ nullum veſtigium* fuit, ſicut habes in Sepulchreto (*t*), multoque etiam magis in altero in quo, ut ibidem (*u*) leges, illa *flaccida, & ſatis magna*, nec multo minus in tertio, & quarto ibi pariter (*x*) deſcripto, aut commemorato,

(*l*) n. 1. (*m*) Epiſt. 3. n. 3. (*n*) l. 1. S. 2. Obſ. 9. in Schol. (*o*) Comment. in Boerh. Aph. §. 1010. ε, & 4. (*p*) n. 14. (*q*) n. 32. (*r*) n. 26. & 19. (*ſ*) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (*t*) l. 1. S. 16. Obſ. 7. (*u*) Obſ. 8. Vid. tamen de utraque hac Obſervatione Epiſt. 12. n. 4. (*x*) cit. Sect. 16. in Addit. Obſ. 12. & in Schol. ad eandem in fin.

rato, in quorum altero *humor* fuit in ea glandula *unctuoſus, pellucidus tamen, ſtylo viſci inſtar adhærens*, in altero autem eadem, *qua infundibulum inſerebatur, gelatina quadam viſcida ad magnitudinem minoris fabæ penitus oppleta fuit*. In his igitur omnibus alias quoque vias impeditas fuiſſe, cenſeo: non ſic vero in illis tribus apoplecticis quos ſuperius propoſui, ut neque in illo quem deſcriptum habes in Sepulchreto (*y*), *in* cujus *glandula pituitaria, duplo majore ſolito, ſinus inventus eſt plenus muco, qui in gelatinam ſubflavam pellucidam concreverat*. In his enim non plus ei glandulæ tribuo, quam ut *ad aquæ cumulationem ſymbolum contulerit*, quæ ſententia auctoris quoque fuit hujus poſtremæ obſervationis Wepferi (*z*) in ea Scholiorum parte, quæ non ſecus ac ejus nomen, in Sepulchreto omiſſa eſt. Quam obſervationem, ut & duas illas quas de hydrocephalo, ultimo loco indicavi, ſi cum mea illa, in Stabulario habita (*a*), quod ad glandulæ Pituitariæ affectionem attinet, diligenter conjungas; facile intelliges, inter cæteros ejus morbos, viſcidi in ea muci congeſtionem haud ita raro contingere: quo fortaſſe tumor quoque referendus eſt de ſteatomatum genere, ab eodem, quem ſupra (*b*) laudavi, Manfredio A. 1707. in ea glandula deprehenſus. Et muco pariter illas quoque alias vias aliquando occludi poſſe, intelliges, ſi quam Pechlinus in Sepulchreto (*c*) deſcripſit, hydrocephali ſectionem relegens, animadverteris, ſub maxima limpidiſſimi ſeri copia *in ventriculorum fundo lentam fuiſſe & pituitoſam lympham, quæ ſe glutinis inſtar parietibus cerebri medullaris, & ventriculorum limbis applicaverat*.

37. Cæterum humoris in Pituitariam glandulam defluxum a ventriculis quidem cerebri omnibus Infundibuli occluſio impedit, velut ea quam Brunnerus (*d*), itemque eæ quas Littrius (*e*), aliique, & in his Præcl. Hallerus (*f*) ab ſe viſas tradunt: a Lateralibus vero quatenus impedire poſſit orarum Fornicis cum baſi horum ventriculorum coalitus, aut ad hanc arctiſſima appreſſio, videndum eſſet. Verum aliquando Epiſtola hic, ut promiſi, finem habeat. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA V.

De Apoplexia quæ neque a ſanguine, neque a ſero eſt, ſermo habetur.

PRæclare, ut ſolebat, Boerhaavius (*a*), Apoplexia, inquit, *bene dividitur in ſanguineam, & pituitoſam; ſed non perfecta diviſione, quum & ſeroſa, & atrabilaria, & polypoſa ſit, & alia*. Eademque nobis, quippe *anatomica inſpectione cadaverum* eo morbo *extinctorum* pariter edoctis, ſi pauca quædam excipias, ſententia eſt. Itaque cum apoplexiam in ſanguineam, & ſeroſam diviſimus (*b*), non morbum ipſum diviſimus, ſed frequentiores potius cum aliorum, tum nominatim Valſalvæ, & noſtras apoplecticorum diſſectiones, cæteroquin diſerte falſi, nonnunquam & alias, præter ſanguinem, & ſerum, apoplexiæ cauſas inveniri, quarum tibi aliquas, ut tunc promiſimus, hac Epiſtola proponemus. Seroſam autem potius diximus, quam pituitoſam, frequentiora pariter ſpectantes. Nam ut vera ſcripſiſſe, non dubitemus, Columbum noſtrum (*c*), cum ſe *diſſecuiſſe non ſemel*, ait, *qui ob fortem apoplexiam obierant, in eorumque cerebro magnam aquæ copiam reperiſſe: perſpicuam quidem, ſed glutinoſam*; ſic minus obvia vidiſſe, credimus, niſi forte cenſeas, aquæ illius quæ ſæpe ſub Tenui meninge (*d*) primo aſpectu *gelatinæ* inſtar apparet, ſpeciem potius, quam naturam, attendiſſe. Cæterum ſi ejuſmodi aquam reperit quæ reapſe pituitam illam referret, quam tunc vulgo cauſam eſſe exiſtimabant apoplexiæ; recte fecit quod ejuſmodi obſervationes in eum librum rejecit quem *de iis* inſcripſit, *quæ raro in Anatome reperiuntur*. Nec minus recte fecit Varolius (*e*) (cujus locum, alias quoque (*f*) productum, forſan æquius eſt ad hunc modum interpretari) ſi pituitam eandem ſpectans, negavit, *in ventriculis cerebri* apoplecticorum *reperiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis reperiri ſoleat*. Verum ad promiſſa efficienda, ab duabus Valſalvæ hiſtoriis initio ducto, pergamus.

2. VIR erat annos natus triginta tres, ſanguineo temperamento, gracilis, hernioſus, mero, & *tabacco* ſummopere deditus. Hic cœpit dolere parte capitis ſiniſtra, ad occipitium præſertim: quem dolorem ſecutus eſt dolor, & imbecillitas muſculorum colli in eodem latere. Primum febris vehemens fuit; ſed poſtea ſe remittere viſa eſt. Verum pulſus factus eſt non modo rarus, ſed & debilis, parumque renitens, ſimulque collabaſcere cœperunt vires, ut quivis corporis motus jam eſſent difficiles. Quin etiam poſt interruptum delirium, aphonia acceſſit, neque æger amplius movere ſe potuit, donec, lente moriens, poſt diem tandem quartum decimum vivere deſiit. E CRANIO dum cerebrum eximitur, in hujus baſi paululum purulentæ materiæ animadvertitur: qua abſterſa, dum cerebrum tractatur, ibidem nova conſpicitur. Nimirum per Infundibulum e ventriculis prodibat. Nam eadem ſiniſter, dexterque præſertim, redundabant. Quippe in hujus Striato corpore foramen erat, quocum ulcus ſinuoſum communicabat, tertiam partem occupans ſubſtantiæ, quæ a dextris baſim cerebri faciebat. A ſiniſtris nihil in cerebro erat vitiatum. His inſpectis, ob herniam diſſecto ſcroto, inteſtina reperta ſunt teſticulo, & circumjectis membranis tam valide annexa, ut neutiquam potuiſſent in ſuam ſedem reponi.

3. Si effuſus ſanguis in pus ſe converteret; tibi fortaſſe hanc diſſectionem cum aliis comparanti quæ Epiſtola III. deſcriptæ ſunt (*g*), hæc quoque apoplexia videretur ab effuſo ſanguine fuiſſe qui ſibi primum in ſubſtantia cerebri cavernam iſtam excavaſſet, mox in pus verſus, Striato corpore perrupto, in impoſitum ventriculum, ex eoque in alterum irruiſſet. Verum cum ſanguinem effuſum perſtare, non pus fieri, aliæ alias (*h*) a nobis productæ, producendæque hiſtoriæ comprobent; ſatius eſt conjicere, abſceſſum, paulatim in cerebro factum, vehementem febrem tunc excitaſſe, cum ex ejus materia pus conficiebatur, quo confecto, ſe febris, ut ſolet, remiſerit (*i*), mox autem cum, via ſibi facta per Corpus Striatum, pus in ventriculos redundavit, iſtam apoplectici generis affectionem acceſſiſſe. Extat Laubii (*k*) obſervatio, alibi quoque a nobis facile commemoranda, quæ conferri cum hac poſſet; tametſi multo ſerius poſt gravem febrim, apoplexia a pure ſucceſſit; ſi dilucidius indicata eſſet hujus ſedes. Apparet enim, effluxiſſe e cerebri hemiſphærio ſiniſtro ſupra os Petroſum; ſed non æque intelligitur ubi *verſus thalamos* (ambos ſcilicet, quemadmodum hæc ipſa verba ſignificant, ut prægreſſam omittamus utriuſque oculi affectionem) ubi, inquam, *verſus thalamos nervorum opticorum* pus fuerit *antea concluſum*. Longe ta-

(*y*) l. 1. S. 2. Obſ. 41. (*z*) Obſ. ex cadaver. Apopl. in Auct. Hiſt. 16. (*a*) ſupra, n. 19. (*b*) n. 25.
(*c*) in cit. Addit. ad S. 16. Obſ. 5. (*d*) Ibid. Obſ. 12. (*e*) Memoir. de l' Acad. R. des Sc. A. 1707.
(*f*) Icon. Anatom. Faſcicul. 7. in Explic. Tab. 1. ad *P*. not. C. (*a*) Aphor. de cognoſc. morb. §. 1012. (*b*) Epiſt. 2. n. 6.
(*c*) De Re Anat. l. 15. (*d*) Vid. Epiſt. 6. n. 12. 13. (*e*) De nervis Optic. Epiſt. 2. (*f*) Epiſt. 2. n. 7. & Epiſt. 4. n. 1.
(*g*) Vid. præſertim n. 4. (*h*) Epiſt. Anat. 13. n. 23. & Epiſt. Anat. Medic. 2. n. 15. (*i*) Hippocr. S. 2. Aph. 47.
(*k*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 39.

ge tamen obſcurior ſcaturigo eſt illius puris quod a Valſalva fuit in altera diſſectione conſpectum, ſi non poſt veram apoplexiam, at certe poſt affectionem de ejuſdemmodi genere. Nam res ad hunc modum ſe habuit.

4. MULIERI annos amplius quadraginta natæ ex valde imminutis menſtruis purgationibus obortus eſt in ſiniſtro crure cancroſus tumor: quo poſtmodum exulcerato, aliiſque in eodem crure ulceribus coortis, non levis dolor, & febris prope aſſidua acceſſit. Jamque annum, eoque amplius hæc pertulerat, cum diuturnarum moleſtiarum pertæſa, a Valſalva petiit, ut crus, jam nulla ratione ſanabile, amputaret. Quo annuente, & rem feliciter peragente, cum ad tertium ab amputatione diem ventum eſſet, lividus in mutilata parte apparuit color, qui cum biduum perſtitiſſet; adhibito emplaſtro ex emollientibus, & volatilibus parato, vividus color eſt reſtitutus. Interim febris in dies fit gravior, in acutamque degenerat. Parotis a dextris ſe attollit, adeoque intumeſcit, ut ad horas plus viginti quatuor ne liquidum quidem alimentum deglutire ſinat. Sed largis obortis ſudoribus, remittitur febris, parotis diſcutitur, & feliciter omnia videntur procedere. Quin etiam cum circa trigeſimum diem, ob erratum in cibo admiſſum, acuta febris rediiſſet, multoſque perſtitiſſet dies; per ſudores iterum ſublata eſt. Hæc quæ dicta ſunt, minime obſtiterunt, quin magis magiſque accreſcente cicatrice, curatio jam ad finem ſpectaret. Verum tertio circiter ab amputatione menſe, cum mulier e lecto exempta jam eſſet, affectione corripitur de genere apoplecticarum. Cum delirio enim, & convulſionibus, ſenſus, & motus imminutio in tota parte corporis dextera conjuncta erat. Quæ mala etſi ad aliquot interdum dies remitti videbantur; tamen vehementius redeuntia ægram de medio ſuſtulerunt. CRANIO exſecto, multum pus inventum eſt ſtagnans in ſiniſtro cerebri ventriculo: nec tamen læſio ulla in ipſo cerebro deprehenſa eſt. Verum ſuſpicio eſſe poterat, materiam, quæ antea in crus ferebatur, in caput illatam fuiſſe.

5. Suſpicio hæc tamen difficilem obſcuramque habet explicationem. Materia enim quæ olim in crus ferebatur, in cruris ulceribus pus fiebat; in cerebro autem nuſquam ulcus repertum eſt. Aut ſi ex diuturnis cruris ulceribus relatam in vias ſanguinis partem credimus purulentæ materiæ; cur non hæc potius ad vulnus defluebat necdum perſanatum? Omnino ſuſpicari mallem, acutarum febrium tempore in aliqua inter:a parte corporis coactam materiam, abſceſſumque factum; ni Valſalva ipſe qua erat diligentia in muliere inviſenda, & ſolertia in eorum omnium quæ incidebant, cauſis inquirendis, ſatis ſuperque ſigni dediſſet, nihil ejuſmodi ſubfuiſſe, quando nullam, præter caput, partem corporis ſibi diſſecandam putavit. Quid ergo eſt? Num puriforem potius humorem, quam verum pus, fuiſſe, credemus? Non ſinit ſumma in re Chirurgica Valſalvæ peritia, qui pus ſe inveniſſe, diſerte ſcripſit. Præſtat igitur, ut ex aliqua alia hiſtoria lumen expectemus, quam ut nunc temere aliquid, & præcipitanter effutiamus. Interea autem ad hiſtorias aliquot proprias tibi deſcribendas pergemus: quarum duæ primæ duabus, modo ex Valſalva propoſitis, quadantenus reſpondere videbuntur.

6. MULIER Patavina, Jacoba nomine, Angeli Zanardii uxor (fecit enim inventus in ſingulis ejus lateribus tredecim coſtarum numerus, ut quod in plebejis non ſoleo, nomen quærerem, atque adnotarem) cum annum ageret undeſexageſimum, apoplexia correpta eſt. Huic gravis ſupervenit febris. Ob hæc in Noſocomium illata, dies ibi aliquot ſuperſtes fuit. Etſi loqui non poterat; tamen primo quidem die intelligere videbatur; nam ſanum brachium Medicis tentandum ultro præbuit. Id erat ſiniſtrum. Dexteri autem artus ut ſenſu, ita etiam motu carebant: videbanturque inſuper quaſi a convulſione contracti. Sic & oculi dexteri connivebant palpebræ; ut fere clauſus appareret. Facies rubebat. Sorbitio difficilis non erat.

MORTUA muliere, cum hæc accepiſſem; eo libentius Studioſorum Juvenum gratia cadaver incidendum ſuſcepi, quod ſi noxa in cerebro organica eſſet, hanc a ſiniſtris ſecundum Valſalvæ obſervationes, tunc a me nuper edita Epiſtola (*l*) confirmatas, facile ſe viſuros ſperabant. Itaque cum Doctis pluribus Viris, ut cæteris, ita huic quoque diſſectioni, quæ diligenter habita eſt, & aliquot occupavit dies, frequentes interfuerunt. Sed hic non alia ferme, quam quæ aut præter naturam, aut præter ſolitum occurrerunt, perſcribam. Primum omnium, inæqualem corporis, quod alioquin juſta erat ſtatura, nutritionem animadverti. Cum enim truncus, & femora pinguia eſſent; crura, & pedes, & ſuperiores artus præſertim erant macilenti. Hora erat a morte decima tertia, cum Venter apertus eſt, tempeſtas autem frigida, quippe ultimis diebus anni 1740. Tamen fumantia viſcera acrem etiam tum calorem vel poſt aliam exactam horam retinebant. Omentum retractum erat ad ventriculum, qui parvus apparebat, cum inteſtina Tenuia, & pars Craſſorum aere eſſent ſubturgida. Illa autem ſurſum repulerat veſica, urina diſtenta, quæ nulla re, niſi propria operta pinguedine, ad ſex digitos ſupra os pubis ſe attollebat. Cum manu comprimeremus; lixivioſum lotium, non tamen fœtidum, vix guttatim prodibat. Erant enim vaſa ſanguifera in ſupremo urethræ orificio, & aliquo ſupra ipſum ſpatio valde ſanguine diſtenta, & nigricantia, ad eundemque modum, ſed paulo minus, per maximam partem internæ faciei urethræ pergebant, ut facile intelligeres, eſſe ea loca non modo inflammata, ſed gangrænæ jam proxima. Quin etiam interior veſicæ facies ſanguineis hic illic punctis diſtinguebatur. In uteri cavo aliquid ſubflavi humoris animadvertimus. Neque de ventris viſceribus ſupereſt quod adnotemus, ſi hepatis excipias veſiculam bile turgidiorem fuſca, ut videbatur, ſed quæ colore inficeret maxime flavo, quo & proximum veſiculæ inteſtinum Colon infectum erat. In ea bile concretiones erant quædam paucæ, parvæque, & molles, niſi quod una tamen in calculum denſata erat firmum, & durum, diametro æquantem apicem minimi digiti, ſuperficie undique granoſa, figura autem rotunda, ut unum ex iis bellariis referre poſſet, ex coriandri ſemine, inductoque ſaccharo ſic paratis, ut ſuperficies aſperula ſit; niſi colore fuiſſet cinereo, & quiddam quaſi pellucidi habuiſſet. In Thorace, pulmo dexter magna ex parte ad pleuram annexus, in ſummo autem poſterius adeo corruptus ex antiquo fortaſſe vitio, ut humorem graveolentem effunderet. Quo abſterſo, & viſceribus inde, & ex ventre detractis, duo animadverti, atque oſtendi, alterum in diaphragmate, alterum in coſtis, & vertebris, quæ tametſi ad morbum non attineant, tamen ob raritatem digna ſunt quæ minime tibi reticeantur. In diaphragmate erant duo proxima quidem, ſed inter ſe diſtincta, foramina ad venas e ventre in thoracem trajiciendas. Nam præter majus, quod in omnibus eſt, ad truncum ipſum venæ Cavæ tranſmittendum, alterum prope oram primi anteriorem patebat, unam traducens de hepaticis venis, paulo altius quam ſoleat, id eſt ſupra diaphragma, in Cavæ truncum inferendam. Coſtæ autem erant viginti ſex. In ſingulis enim lateribus ſingulæ erant coſtulæ infra duodecimam, mobili junctura nexæ cum primæ lumbaris vertebræ corpore, ita autem breves, ut ſingularum longitudo tranſverſos duos digitos pollices minime ſuperaret, cum longiores, quam ſolent, ambæ duodecimæ viderentur. Vertebræ autem lumborum ſex erant, aut ſi primam ob annexas dumtaxat coſtulas (nam cætera, lumbarium fuit ſimillima) malis thoracis vertebris annumerare; hæ tredecim erant, lumbares quinque. Sed quintæ corpus, magnitudine, & forma qua ſolet, præditum, iiſdemque adjunctis proceſſibus, niſi quod poſterior minor aliquanto erat, ornatum, ſic erat poſitum, ut antrorſum, dextrorſumque inclinaret. Minus alta cartilagine a Sacro oſſe dividebatur: quin etiam ſiniſtra ora cum eo connatum,

(*l*) Epiſt. Anat. 13.

tum, alio præterea modo cum eodem ſe conjungebat. Nam oſſea quaſi ala utrinque emiſſa, quæ, foramine pro nervis relicto, omne propemodum intervallum implebat, proceſſibus vertebræ Tranſverſis, & ſummis oſſis Sacri lateribus interpoſitum, his infimam ejus alæ partem per γίγγλυμον arcte committebat. Erat autem os Sacrum paulo brevius, facieque anteriore minus cava, & inter deſcendendum, nonnihil vergebat dextrorſum. Cæterum, ſi imam illam vertebram excipias, nihil in vertebris omnibus a capite ad eam uſque præter naturæ conſuetudinem inventum eſt.

Sed ad Caput, cujus potiſſimum cauſa hæc inſtituta diſſectio eſt, tranſeamus. Dum cranium ſecabatur, ſerum non paucum prodiit. Illius fornice ſublato, cerebrum ſua in ſede perſecantes, primum quidem Duram meningem craſſiorem animadvertimus. Per alteram autem meningem vaſa omnia ſanguine non ſecus ac ſi uſus eſſem injectione, multum diſtenta. Erat is ſanguis qualis in toto hoc cadavere ater, nec valde fluidus. Sub eadem meninge conſpiciebatur in cerebri anfractibus aqua pellucida, cujuſmodi aquam mox in ventriculis, Lateralibus dumtaxat, invenimus, cum plexibus tamen Choroidibus minime decoloribus, quamvis veſiculas habentibus aqua turgidas, & ex his unam, minimum uvæ acinum æquantem. Fuit hæc in plexu ſiniſtro: quo ſublato, animadverti Thalamum nervi Optici non eo quo dexter, naturali eſſe colore, ſed fuſco. Tunc aſſulatim cerebrum diſſecando, hujus quidem reliquam omnem ſubſtantiam reperi quam optime conſtitutam; ſed quæ a latere externo Thalami, quem memoravi, ſiniſtri erat ſubſtantia medullaris, ea permollis, & quaſi liquata, ac permiſta cum cruento quodam, ſed obſoleti coloris, humore deprehenſa eſt, ut nihil, niſi gravis odor deeſſet, ut plane ſracidam pronunciares. Occupabat id vitium paulo plus loci, quam a maxima nuce juglande occupari potuiſſet, eratque color ille cruenti humoris in ejus medio manifeſtior. Fuit autem res eo facilius animadvertenda, quod cum cerebrum, ut dixi, alibi ſuo colore eſſet, nec cerebello tantum durius, ſed mira quadam ubique, & præſertim in toto dextero hemiſphærio, duritie præditum; in illo uno, quem deſignavi, loco ſubcruentum colorem, & ſubſtantiam quaſi diffluentem habebat.

7. Apoſtema ſui generis (*m*) fuiſſe hoc, credo, agnoſcente etiam Avicenna (*n*) apoplexiam a *repletione apoſtemante*, cujus vim in propoſita muliere effuſa aqua, & diſtenta ſanguine vaſa augebant. Accidit autem apoſtema circa eam ſedem, in qua plerumque magnas, quæ in apoplecticis occurrunt, organicas noxas inveniri, alias (*o*) indicavimus: quam ad ſedem, & ex apoſtemate quidem, in Viro erat quoque in prima Valſalvæ hiſtoria deſcripto (*p*). Porro in eadem, itemque in altera (*q*), & in hac pariter hiſtoria noſtra ejus confirmatam doctrinam vides, noxa in eo cerebri hemiſphærio inventa quod reſoluto corporis lateri oppoſitum erat.

8. Inflammatio autem qua noſtræ apoplecticæ veſica laboraverat, quippe tanta urinæ copia diſtenta, facit ut in mentem veniat ingentis illius collectionis urinæ, quam in Stabulario (*r*) a me deſcriptam eſſe, memineris, nec minoris, quam tibi in veſica anus, ex apoplexia pariter mortuæ, alio loco (*ſ*) deſcribam. Ex his atque aliis ejuſmodi Obſervationibus facile intelligis, quam facile poſſit accidere, ut qui apoplectici paulo diutius vitam trahunt, iis nova inſuper malorum acceſſio fiat ab urinæ retentione, eo minus animadverſa, quod cum pauca qui poſſunt, ſed ea liquida, deglutiant, lotium autem ſæpe ob infirmatas ſphincteris vires guttatim deſtillans, cubile humectet, his indiciis acquieſcunt miniſtri, ut minime credant de retenta urina ſibi Medicos eſſe monendos. Horum igitur partium erit jubere, imam ventris partem ſubinde attrectari, ut ſi tumor indicet, lotium non reddi, hoc arte aliqua, & ſi res cogat, immiſſa, quod in fœminis facillimum eſt, argentea fiſtula, manu emoliantur.

9. Sed de iis quoque duobus, quæ ob raritatem interjeci, a me aliquid fortaſſe expectabis. Dicam igitur quæ ibi continuo, ut ſolitus ſum, iis qui aderant, indicavi. Quod ad duo attinet foramina, in ſepto Tranſverſo adnotata, per quorum alterum una ex hepaticis venis trajecta, in thorace demum venam Cavam adibat; rarum id quidem eſſe; ſed multo rarius, quod ter intra duos menſes A. 1728. id ipſum oſtendiſſem, videlicet bis in Theatro menſe Februario, ſemel in Noſocomio menſe proximo. Verum non bina tantum, ut in tribus illis cadaveribus, ſed & terna me ſemel, iterumque (*) in diaphragmate vidiſſe foramina ſic ut maximum venam Cavam, duo minora totidem hepaticas venas tranſmitterent, ſemel Bononiæ A. 1700. in eo ſepto Tranſverſo, quod in Publica Anatome, conſecante me cum Valſalva, demonſtratum eſt, cujus ego ſepti rudem, mea manu deſcriptam, imagunculam adhuc ſervo, iterum Patavii ante A. 1726. quam unam obſervationem, antiquioris illius, ut fit, oblitus, in Epiſtola I. Anatomica (*t*) commemoravi; quem locum deſignat Solers in primis Doctuſque Anatomicus Albertus Hallerus (*u*), cum *rarius* hoc *eſſe quod* ego *obſervavi*, confirmat.

10. De Coſtarum autem numero, ut ſemel undecim (*x*), ita ſemel tredecim mihi viſas eſſe, non ſæpius, ajo, & vera Galenum (*y*) ſcripſiſſe, agnoſco, cum *hæc ita rara eſſe*, docuit, *ut inter mille vix unum tali coſtarum numero invenias*: priorem tamen numerum rariorem altero eſſe, ante omnes indicavit. Sed de altero numero, id eſt, ut ſint tredecim, Archangelus quidem Piccolhominus (*z*) verum credidit id quod ipſe ait, *omnem antiquitatem obſervaviſſe*, *ſi coſtæ naturalem numerum excedant*, *unam tantum*, *altero in latere*, *non duas*, *ſupereſſe*. Et ſane etiam Columbus (*a*) *unam tantum coſtulam* præter viginti quatuor invenerat, ut ea quæ ſubjecit, ſignificant, & quæ ad oram ſunt adnotata, confirmant. Veruntamen; ut Bauhinum (*b*) omittam, quem Picolhominus legiſſe non poterat, ternas denas in ſingulis lateribus coſtas ab ſe repertas memorantem ſic, ut a ſiniſtris octo eſſent legitimæ, a dextris ſex ſpuriæ; at Columbum ipſum, ſcire poterat, vidiſſe poſtea (*c*) etiam *coſtas viginti ſex*: & Falloppium (*d*) *in duobus cadaveribus* inveniſſe utrinque ad tredecim *adauctum numerum a duabus coſtulis ita parvis*, *ut rudimenta coſtarum potius*, quam coſtæ viderentur. Cum his Falloppianis mea maxime convenit obſervatio, ut in eo pariter quod adjecit, *coarticulationem illam*, *quæ in reliquis hominibus*, in *duodecima* thoracis *vertebra eſſe ſolet*, *in iis cadaveribus nihil variaſſe*. Quod autem dixit, *treſdecim* in iis ſe *reperiſſe* thoracis *vertebras*; *verum in lumbis*; id quod Columbus, & Bauhinus reticuerunt; *quatuor tantum*, id vero quatenus a meis diſcrepet obſervationibus, præclare intelligis. Etſi enim quædam ſunt unde ſuſpicari poſſis, quinctam a me deſcriptam vertebram ad os Sacrum attinuiſſe; attamen ſi pleraque attendas, aut potius ſi hæc quæ ſervamus, oſſa vel aliud agens aſpicias; procul dubio primo ipſo aſpectu cognoſces, eſſe illam potius inter lumborum vertebras connumerandam. Nec vero in obſervatione hac deſcribenda paulo fuſior fui, quod ignorarem, quot Anatomici poſt illos quos nominavi, ſimilia viderint; ſed quod nolui, te in hac legenda, quæ plerique omiſerunt, deſiderare. Noſti enim, propter omiſſam mentionem ſedis in qua decimæ tertiæ coſtæ fuiſſent inventæ, Hunauldium (*e*) harum originem ſic explicandam ſuſcepiſſe, ut ejus explicatio tunc quidem habeat locum, cum ibi ſunt ubi ipſe vidit, nempe ſupra duas coſtas ſupremas; ubi autem ego deprehendi, nimirum infra duas infimas, non habeat. Nec te fugit quorundam ſuſpicio, cum hoc loco reperiuntur, nihil videlicet eſſe aliud, quam Tranſverſos primæ verte-

(*m*) Vid. Epiſt. 9. n. 16. & ſeqq. uſq. ad 20. (*n*) Canon. l. 3. F. 1. tr. 5. c. 12. (*o*) Epiſt. 3. n. 18. (*p*) ſupra, n. 2.
(*q*) n. 4. (*r*) Epiſt. 4. n. 19. (*ſ*) Epiſt. 56. n. 12. (*) Vid. & Epiſt. 60. n. 6. (*t*) n. 26.
(*u*) Diſſert. de Muſc. Diaphr. ad §. 7. litt. *c* (*x*) Vid. Adverſ. Anat. 2. Anim. 32. in fin. (*y*) De Anat. Admin. l. 8. c. 1.
(*z*) l. 8. Anat. Prælect. 8. (*a*) De Re Anat. l. 1. c. 19. (*b*) Anatom. l. 2. c. 8. (*c*) l. 15. (*d*) Obſ. Anat.
(*e*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741.

vertebræ lumbaris proceſſus aliquanto longiores; non, præter hos, veras coſtulas, mobili, ut ego oſtendi, junctura connexas. Verum ad ea quæ omnino præter naturam ſunt, redeamus.

11. SARTOR, qui ſe vino implere conſueverat, aphonia correptus, intra biduum mortuus eſt. Plura de eo ſcire Alexander Bonis, quem tibi alias laudavi, Doctique alii Medici Veneti, ac Juvenes Rei Anatomicæ ſtudioſi non potuerant, qui conceſſum ſibi cadaver ut ipſe diſſecarem, cerebrique ſtructuram diligenter oſtenderem, a me petierant ſub finem Martii A. 1708. VENTRIS viſcera ſe recte habuerunt.

In Thoracis cavea ſiniſtra aquæ ſanguinolentæ nonnihil fuit. Pulmones graviores, & ſpumam, ſi premeres, emittentes; ſana tamen eorum ſubſtantia. Cor flaccidum, in ejuſque ventriculo dextero, & proxima auricula, arteriaque Pulmonari concretiones polypoſæ; nullæ a ſiniſtris, ſed in eo ventriculo paucus tantummodo ſanguis ſemiconcretus. Aggeres, ut Valſalva (*f*) poſtea appellavit, Semilunarium valvularum extantiores, & duritie firmioris quaſi cartilaginis. In arteria Magna, & Carotidibus ſanguis fluidus non ita paucus; multus vero ejuſdemmodi in Pulmonari.

Caput cum a cervicibus amputaretur; aqua e vertebrarum tubo exivit: quæ mox ſub Tenui cerebri meninge conſpecta eſt multa, non ſine ſpecie *gelatinæ*. Sed præcipue in oculos incurrebat alba quædam quaſi ſanies per anteriorum cerebri loborum ſuperficiem extenſa: quæ materia diligenter examinata, revera ſanies, ſed inodora, viſa eſt, in ipſa Tenuis meningis ſubſtantia inhærens, ſuperficie cerebri, quantum ſenſus judicare poterant, omnino illæſa. Ea autem meninx tota trahentis manum facile ſequebatur: & cerebrum, cerebellum, ac nervi ſumma erant flacciditate. Vaſa omnia, etiam tenuiora, atque intima, ſanguine turgida: Sinibus autem, præſertim majoribus, inerant polypoſæ concretiones. In ventriculis Lateralibus aliquid aquæ adnotavimus, & dilutum plexuum Choroidum colorem: denique in Pineali glandula minimum duriuſculæ materiæ fruſtulum.

12. Ne in fruſtulo hoc hæreas, vel noſtra facient Adverſaria (*g*), in quibus ejuſdemmodi in Pineali glandula materiam ſæpe nobis aliiſque animadverſam memoravimus, facientque Epiſtolæ ad te noſtræ (*h*), quibus id confirmatum videbis. Nec tamen puta, pro morbo a nobis non haberi. Habetur enim; ſed pro morbo, cujus effectus perobſcuri, & incerti ſint, quod alias nullis, alias aliis præeuntibus ſymptomatibus, aliaſque aliis conjunctis cerebri vitiis, occurrat. Et Joannes quidem Salzmannus, Medicus, dum viveret, Doctiſſimus in Diſſertatione *de Glandula Pineali lapideſcente*, poſtquam diligentius, quam hactenus quiſquam, ferme omnia, quæ tunc extabant, calculoſæ ejus glandulæ collegit exempla, minime dubitavit (*i*), quin dolorum capitis intolerabilium, aut fatuitatis cauſa ipſa fuerit tota lapidea facta in viro a Pſeilio apud Schenckium, in virgine a Drelincurtio apud Mangetum, in ſene a Kingio, ut eſt in Actis Anglic. deprehenſa. Verum Pſeilii lapis an glandula iſta fuerit, non conſtat, & Kingius graviora in cerebro mala ſimul invenit, Drelincurtius autem non ſaxeam modo glandulam, ſed ad ovi gallinacei amplitudinem auctam, ut ſi vel hydatis, vel quidquid aliud fuiſſet, ſua ipſa mole debuiſſet maximum afferre detrimentum. Quod vero ad naturam attinet hujuſce morbi, viſum eſt doctis quibuſdam Viris, & nominatim Jo. Valentino Scheidio in ea Diſſertatione (*k*), in qua cæteroquin egregie ipſum præiviſſe video celeberrimis Obſervatoribus, qui cerebrum, in lapidem, ut credebatur, converſum, oſſeam concretionem eſſe, tradiderunt; viſum eſt, inquam, illam quoque in glandula Pineali duriuſculam inventam materiam ad oſſium potius, quam ad calculorum naturam fuiſſe referendam. Quod ut de iis negare non auſim corpuſculis, quæ ab neutro noſtrum conſpecta ſunt, ita confirmare poſſum quæ ipſe deprehendi, ea certe inter digitos compreſſa, in aſperulas quaſi arenulas ſæpius abiiſſe, eoque friabilia; quod ipſe diſcrimen ad calculos ab oſſibus internoſcendos primo loco affert; evidenter fuiſſe. Huc illud accedit quod alias (*l*) ſcribam, inveniſſe me nonnunquam intra hanc glandulam materiam mucoſam, & ſubflavam, ſæpe autem eandem, ejuſdemque coloris materiam extra glandulam in anteriore ejus facie, & præſertim ad baſis anteriora (*m*), quæ materia non dura aliquando, aut vix ſubdura, alias, inter digitos compreſſa, aſperas jam continere arenulas non obſcure oſtendebat: iiſdem autem locis in aliis cadaveribus aut erat evidenter in minuta granula conformata (*n*), aut ipſa quidem aberat; ſed ibi erant ſubdura corpuſcula (*o*). Hæc autem corpuſcula ſive extra, ſive intra glandulam cum fere eodem quo illa arenoſa denique materia colore, ſubflavo nimirum, aut flavo, ſe nobis obtulerit, imo Vieuſſenio quoque (*p*), Laubio (*q*), Salzmanno (*r*); nonne veri ſimilius eſt, calculos eſſe, qui paulatim ex terreis materiæ illius particulis, aqueis magis magiſque abſumptis, concreverint, quam oſſicula? præſertim quando, ſi perpaucos exceperis, cæteri qui viderunt, *arenas*, & *lapillos* nominarunt, nec modo qui ſunt a Salzmanno laudati, ſed & alii qui antea ſcripſerant, & in his duo, quos Cel. Hallerus (*ſ*) indicat, Pechlinus, & Brunnerus, & qui poſtea, ut puta legendi in Actis Cæſareæ N. C. Academiæ (*t*), & præterea Vir Cl. Phil. Conradus Fabricius (*u*), & quoniam ſingillatim deſignari cuncti non poſſunt, is ſaltem quem noviſſime legimus, Solertiſſimus Martinettus (*x*), a quo in Ravennatis Archiepiſcopi diſſectione tres fuerunt hujuſmodi *calculi* deprehenſi. At enim is qui, cum meas horum extra glandulam occurrentium peculiares obſervationes attendo, longe primus omnium videtur eorum mentionem feciſſe, ſi a te inſpiciatur; Veteres Medici, inquies, pro oſſeis, aut cartilagineis corpuſculis habuere. Scilicet Galenus in eo de Anatomicis Adminiſtrationibus libro (*y*) cujus argumentum nihil ejuſmodi pollicetur (quo factum puto, ut ejus verba ab nemine fuerint, quod ſciam, in hanc rem producta; niſi forte ita, uti Veſalius (*z*), ob id reprehenſus ab Riolano (*a*), plerique intellexerint) Galenus igitur ſuis temporibus quæſitum eſſe; ſcribit, *num cartilaginoſum quippiam penes cerebri glandem, quæ a turbinis ſeu pineæ nucis ſimilitudine Græcis* κωνάριον *appellatur, vel oſſeum inhæreat? pari modo etiam, in quolibetne corde, cartilagineam vel oſſeam quandam particulam ſit invenire, an in magnis duntaxat?* Nec te illud moveat quod utramque hanc quæſtionem ibi inter *frivolas* reponat Galenus. Ipſe enim ſecundam tum eodem Opere (*b*), tum eo quod inſcripſit de Uſu Partium (*c*), utilem eſſe, oſtendit, cum verbis non ita paucis tractavit, ex quibus *frivolam* qua mente dixerit, præclare intelliges. Primam autem cur redarguerit, ex Riolano (*d*) cognoſces. Nos autem utrumque os, non ut ſecundum naturam creatum, ſed ut præter naturam factum, hoc tempore ſpectamus: imo quod apud glandulam nos quidem hactenus offendimus, non ſecus ac quod in glandula, multo minus os, quam concretionem calculi ſimilem, viſum eſſe ut plurimum nobis, fatemur ob eas, quæ indicatæ ſunt, cauſas: quibus & hanc addes, ex materia viridi concretiones virides (hoc enim quoque colore hic lapillos reperit Veſtius (*e*)) exiſtere facilius poſſe, quam viridia uſquam oſſa pronaſci. Veruntamen ſiquando craſſiuſcula aliqua ſub manum redeant; non duritiem modo, aut combuſtorum, ut aliquando, nidorem attendere, ſed per alia inſuper experimenta inquirere eorum naturam conſtitui, intereaque rem, ut alias feci, in medio relinquere.

13. Quod mihi vel magis de vera ſaniei illius ſcaturi-

(*f*) Differt. Anat. I. n. 10. (*g*) VI. Anim. 9. (*h*) VI. n. 12. X. n. 17. XI. n. 11. (*i*) Theſ. 15.
(*k*) de duob. Offic. in cerebro apopl. quæſt. 2. & 3. (*l*) Epiſt. 21. n. 24.
(*m*) Epiſt. 1. n. 10. Epiſt. 3. n. 14. Epiſt. 8. n. 9. Epiſt. 14. n. 35. (*n*) Epiſt. 8. n. 6. (*o*) Epiſt. 7. n. 15. Epiſt. 8. n. 15.
(*p*) Neurogr. l. 1. c. 11. (*q*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 63. (*r*) Diſſ. cit Theſ. 13. (*ſ*) ad Prælect. Boerh. §. 296. not. p.
(*t*) T. 5. Obſ. 68. & T. 6. Obſ. 14. (*u*) Idea Anat. Pract. Sect. 4. (*x*) Lettera della Separaz. degli umori. (*y*) 4. c. 1.
(*z*) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 6. (*a*) in l. Galen. de Oſſib. poſt c. 32. (*b*) l. 7. c. 10. (*c*) l. 6. c. 19. (*d*) c. cit.
(*e*) apud Salzmann. Theſ. cit. 13.

turigine faciendum eſt, quam in propoſita Sartoris obſervatione deſcripſi. Ex pulmonibus intra calvariam fuiſſe translatam, ſuſpicarer, ſi illos, ut graviores inveni, ita uſquam læſos deprehendiſſem: quemadmodum ex calvaria ad urinæ vias tranſvectam eſſe aliquando, cum ex aliis, tum ex eo videtur quod Vir Cl. Hippol. Franc. Albertinus a ſe in Tonſore animadverſum narrabat. Quem ex longa ſub ſole mora cum dolor capitis, ſenſuſque ponderis in vertice, febris, delirium, nervorum diſtentiones, lethargus, reſolutio denique prehendiſſent, repentina urinarum copia liberavit, in quibus pus ſubſidebat: & annos quidem aliquot capite male habuit; ſed tamen, cum hæc mihi narrabantur, ſanus vivebat. Quid? quod ex ipſis pulmonibus in cerebrum (ut in Sartore me dixi fuiſſe conjecturum) aut ex pleura quoque pus traduci, nec Duretus dubitavit, & Paræus, ut videtur, invenit, ſicuti habes in Sepulchreto (*f*).

14. Sed præter pus in cerebro genitum, aut ad ipſum translatum, poſſe interdum alias cauſas, minus adhuc animadverſas, apoplexiam facere, aut ad ipſam faciendam convenire, non levis mihi ſuſpicio eſt ex iis quas tibi protinus ſubjiciam, diſſectionibus. Quarum primam, quamvis non præſente me habitam, non ſecus tamen proponam, ac ſi ipſe habuiſſem. Namque aderat Nicolaus Mediavia Profeſſor Publicus, & ex Sacro hoc Philoſophorum ac Medicorum Collegio Doctor meritiſſimus, cui non minus quam mihi, credo ob ſpectatam duodequadraginta jam annos ex quo ipſum in Re Anatomica exercere cœpi, fidem, ac diligentiam, pari cum aſſiduitate conjunctam; ut quotquot hoc omni, quod dixi, tempore Patavii habui diſſectiones, non modo cunctis ferme interfuerit, ſed etiam ſæpe adminiſtrando, plerumque conſecando, laudabilem operam, ac perutile auxilium præbuerit. Hic igitur quendam, cui in Patavino Noſocomio ægrotanti ipſe ex officio Medicus fuerat, cum mortuum incidi, ſe inſpectante, juſſiſſet, eodem die, qui dies fuit IX. Kal. Apriles A. 1740., rem mihi in hunc modum expoſuit.

15. SENEM, qui ex cruris ulcere laborabat, repente capitis dolor prehendit. Cum cerebro aliquid inſtare periculi videretur; eo ſtatim mane ſanguis eſt miſſus. Nihilominus hora vigeſima, ingruit apoplexia, cum dexterorum artuum reſolutione. Huic reſolutio acceſſit inferiorum omnium partium, & intra paucos dies mors. CALVARIA exſecta, arteria illa in quam confluunt Vertebrales, & quæ ſuper Calloſum corpus recta ducuntur, ſanguine erant turgidæ; reliqua vaſa non item. In ventriculo utroque Laterali non pauca aqua, & plexus Choroides pallidi. Septum Lucidum anterius diſruptum. Sed quod maxime in oculos incurrit, omnis medullaris ſubſtantia hemiſphærii dexteri valde fuſca erat; non ſiniſtri.

16. Hæc audienti mihi, confeſtim in mentem venit Sacerdotis Veronenſis, in quo apoplexia repente ſublato, totam, ut alias ad te ſcripſi (*g*), medullarem cerebri ſubſtantiam fuſcam factam adnotavi. Quidquid illud eſt; quod ſanguinem non videri, tunc monui; unde illa candida ſubſtantia inficitur, num inter apoplexiæ cauſas non eſt reponendum? Nam etſi in hoc Sene, cui prima reſolutio a dextris fuit, in eodem cerebri latere animadverſa eſt infuſcatio, non in oppoſito; ſcis tamen, Valſalvæ doctrinam fere in omnibus; non in omnibus; reſpondere (*h*). Sed age, ad minus obſcura veniamus.

17. ÆTHIOPS erat Venetiis annos ad triginta natus, toroſus, & bene valens, niſi quod iis ultimis menſibus factus erat obnoxius languori cuidam ventriculi, levi cum ſudore conjuncto, qui tamen languor cibo ſumpto illico tollebatur. Is cum circa medium Quinctilem A. 1708. hilariter cum Amicis verſaretur, jentaculo; nam matutinum erat tempus; jam uſus, in eoque eſſet, ut ſtans, tuba, ſicuti facere ſolebat, cum ipſis caneret, ſenſim, lenteque adeo retrorſum cecidit, ut Amici factum id ludendi gratia fuiſſent facile credituri, niſi inter cadendum, tremores quoſdam totius trunci corporis animadvertiſſent. Homo autem eodem quo cadebat, puncto temporis eſt mortuus. SECANTI ut adeſſem, a me, ut ſolitus erat, petiit Cl. Santorinus. Hora erat a morte circiter duodecima. Cadaveris ſuperiores artus ſubrigidos, collum, tanquam reſtitante ſanguine, nigrius reliquo corpore, oculos quaſi viventis animadvertimus. In Ventre, ſi omentum excipias nimis breve, hepatis crepidinem ipſam liveſcentem, & lienis membranam in connexa facie certo quodam loco quaſi tendineam factam, eoque albicantem; omnia ſecundum naturam apparuerunt. Itaque nihil magis oculos moratum eſt noſtros, quam vaſa Lactea quamplurima, chylo diſtenta, & nodoſa, hinc multis radicibus Tenuia inteſtina ferme uſque ad oppoſitam ipſi meſenterio partem complectentia, inde vero hujus centrum verſus contendentia, in quo prælongæ, magnæque glandulæ ſpectabantur. Thoracem recluſuri, cartilaginum quæ coſtas cum ſterno conjungunt, inſolitam, ea præſertim ætate, duritiem mirati ſumus. Pulmones omnino ſani, quamvis dexteri latus alicubi, ſiniſtri vero ſuprema pars tota ad pleuram per membranea vincula annecteretur, intuſque ambo paulo plus ſeri quam ſoleant, continerent. In pericardio quoque aquæ ſubturbidæ copia æquo major. Cor tamen naturali firmitudine: in ejuſque thalamis ſanguis fluidus, qualis in Magna etiam arteria, & in Pulmonari præcipue inventus eſt. Per illius externam faciem in thorace toto ſanguifera vaſcula maxime conſpicua. Cerebro denique retecto, ſub Tenui meninge aqua apparuit: quin etiam in Lateralibus ventriculis, & in ſiniſtro præſertim, aquæ fuit plus quam ſecundum naturam ſolet: Choroides tamen plexus ſuo colore, & ſine hydatidibus conſpiciebatur: cerebrumque ipſum juſta erat firmitudine. Vaſa autem ipſius, & Sinus, inania potius, quam plena, quidquid habebant ſanguinis, ſine ulla vel minima concretione habebant; ut in toto hoc cadavere nuſquam ſanguinem niſi fluidum offenderimus. Sed nuſquam, niſi intra cranium, id vidimus, cujus potiſſimum cauſa hanc tibi hiſtoriam deſcribendam ſuſcepi. Scilicet ſanguifera vaſa quæ & in ſuperiore diſſectione memorata ſunt, ſupra Calloſum corpus traducta, aere cum pauco ſero intermiſto diſtenta erant. Sic illa quoque arteria, quæ per baſim ducitur medullæ Oblongatæ ex confluentibus Vertebralibus orta, & alia præterea per ſuperiorem cerebri ſuperficiem vaſa ab incluſo aere diſtenta pellucebant.

18. Etſi hujus tam repentinæ mortis cauſæ aliæ minime intra cranium videantur defuiſſe, ſi ea placeant quæ proxima Epiſtola propoſita ſunt; tamen ſive illas non omnino credas hic ſatisfacere, ſive hanc præcipue poſtremam putes, quandocunque occurrit, eſſe attendendam; quid de ipſa cenſeam, vel potius conjiciam, iis ſpectatis quæ jam circa hujus initium ſæculi propoſita, & diſputata ab Italis fuerant, non reticebo. Idque eo libentius faciam, quod non hujus tantum, ſed & aliorum quorundam ſanguinem animadverti ſpumoſum, & aereis bullis diſtinctum. Igitur vel ſecundum naturam aerem in humoribus ineſſe, & nominatim in ſanguine, certum eſt; ſiquidem ambiguis cæteris probationibus omiſſis, ſi ſegmentum vaſis, puta venoſi, viventis beſtiæ arctiſſimis utrinque vinculis conſtrictum, abſciſſumque in Boyleana machina ponatur; ut circumjectus aer ſubducetur, ita is qui cum ſanguine incluſus eſt, vas illud diſtendet. Et ſane niſi ſe res ſic haberet; hujus in quo noſtra ſunt corpora, aeris circumundique prementis vis, urgendo vaſa, motum ſanguinis ſufflaminaret, quem nunc admiſtus aer tuetur non impari conatu; nam cum æque atque hic exterior, *præter naturam coactus ſit*, ut Platonis (*i*) verbis utar, æque *ſecundum naturam renititur, ſeque revocare in contrarium* conatur: itaque dum neuter prævalet, ſalva res eſt. Verum ut hanc, atque alias, quas nunc memorare neceſſe non eſt, ſanguini præbeat utilitates, noxam autem nullam; ſit in minimas partes diſpertitus oportet, quæ inter minimas ſanguinis lateant probe interjectæ, & quaſi diſſolutæ. Nam ſi ex harum complexu ſe extricent, aliæque aliis occurrant; non ſecus ac perminuti hydrargyri globuli, in grandiores prompte coaleſcunt, & ex viſcidulo ſanguinis ſero ſibi quaſi tunicam conficientes, bullas conſpicuas efformant, ſive ut Platonis (*k*) vocibus iterum loquar, *vento incluſo humiditate protinus circumfuſa fiunt ampullæ, quæ ſigillatim propter parvitatem videri non poſſunt; junctæ vero ſimul & in grandiorem tumefactæ molem, conſpiciuntur*. Eæ autem ampullæ, ſive, iis diſruptis, aer ipſe ſolutus, ac liber, ſi aliqua copia ſit inter ſanguinis portiones interjectus, harum motui ſe opponit; neque enim ſinit, quæ poſteriores ſunt, eas quæ præcedunt, contingere, cum iiſque impulſum, a corde,

(*f*) l. 1. S. 1. Obſ. 40. (*g*) Epiſt. 4. n. 21. (*h*) Epiſt 2. n. 16. (*i*) in Timæo. (*k*) Ibid.

corde, & majoribus arteriis acceptum, communicare: quin tandem ut minus ipſe idoneus eſt ad eum impetum concipiendum, in paulo tenuiores arterias ægre compulſus, multo ægrius poteſt ulteriores anguſtias ſuperare, quod Anatomici in liquorum injectionibus, ſi forte aer interclusus obſtet, experiuntur. Ille interea dum tenuiora diſtendit vaſa, cum attigua alia coarctat, tum eorum quæ nimis diſtendit, vim ſe contrahendi vehementer infirmat. Quæ cum ita ſint; apparet, ſi pleraque certæ cujuſdam partis tenuiora vaſa aer obſederit, in ea motum ſanguinis, & quæ ab hoc pendent, interrumpi. Fac igitur, eam partem cerebrum eſſe, & continuo intelliges, cur inde oriatur apoplexia: laudabiſque Hollerium (*l*) diſerte ſcribentem, *fieri* apoplexias *etiam ubi arteriæ carotides intercipiuntur in plexu retiformi, flatu, aut alia quapiam re*: magiſque Hippocratem ipſum (*m*), cujus hæc ſunt: *ſi quidem plurimi flatus per univerſum corpus diſcurrant, totus homo ſyderatur: ſi per partem; pars illa percutitur*: & paulo inferius, ubi a flatibus Sacrum etiam morbum deducit, ſcilicet *quum plurimus ſpiritus per omne corpus univerſo ſanguini fuerit permixtus*: tum *enim*, inquit, *multæ oppilationes fiunt multifariam per omnes venas: quumque in craſſiores, & pleniores ſanguine venas aer prodierit, progreſſuſque diutius maneat, prohibet ſanguinis curſum, atque alio quidem loco conſiſtit, alio lentius penetrat, alicubi autem citius*. Hic quæres fortaſſe, qua ratione aer ex ſanguinis particulis quibus eſt intermiſtus, ſe extricet, ut has turbas det. Hac etiam de re quid conjiciam, proferam, ſi prius ultimam hiſtoriam ſubjecero, atque explicavero, in qua aer non in vaſis dumtaxat quæ intra cranium ſunt, ſed in omnibus, & magna quidem copia, repertus eſt.

19. PISCATOR Venetus annum ſuperans quadrageſimum, procerus, hernioſus, ventris affectionibus flatulentis obnoxius, cum repente hiſce ſua in navicula correptus eſſet, illico ibi mortuus eſt. SECUIMUS poſtridie, qui dies fuit paulo ante Idus Octobres A. 1707. cum eodem, quem ſupra laudavimus, Amico Cl. Santorino. Venter tumebat a diſtentis aere ventriculo, & inteſtinis. Ille ſubrubens, venas quæ in Gaſtroepiploicam influunt, valde turgidas habebat. Ipſe vero Gaſtroepiploicæ, quæ una in cadavere hoc erat, truncus adeo tumidus fuit, ut ubique meum digitum indicem æquaret. Sed vix inciſus, detumuit; multum enim aerem cum perpauco ſanguine ſpumoſo, & nigro continebat. Inteſtinorum Tenuium extremus tractus ad ſpithamam, rubebat, niſi quod ad tres circiter tranſverſos digitos qua exigui arcus in modum ſe immittebat in herniæ ſacculum, gangrænoſo colore fœdabatur, ſubſtantia tamen adhuc, ut cætera inteſtina, ſatis firma. Eodem colore, ſed paulo minus, infectus erat ſacculus, qui laxe inteſtinum, cum ipſo minime cohærens, complectebatur, factus ex laxato peritonæo propius quidem, ſed tamen extra vaginam, qualis ea cunque eſt Spermaticorum vaſorum. Haud procul ſupra medium ferme oſſium pubis, alter erat ſacculus non major, quem pariter alias ſubire inteſtinum conſueverat, tunc inanis. Cava hepatis facies paſſim livebat, ſed ad exiguam altitudinem. In ejus veſicula, bilis ex nigro flava, & in hac calculus, qui nigredine, granoſa ſuperficie, & magnitudine morum referebat: is ardenti cereo ſtatim admotus, flammam non concepit. Magnus lien, nec tamen laxus. Pancreas duriuſculum. Serum cruentum jam antequam viſcera attingeremus, in ventris cavo conſpexeramus, ea copia, ut ſpongiis fuerit exhauriendum. In Thoracis autem cavo nihil ejuſmodi. Sed pericardium cordi undique ſic adhærebat, ut illud avellendo, hoc alicubi laceraretur. Cor flaccidum, & magnum. Niger in utroque ejus ventriculo, & ſpumoſus ſanguis, vix aliqua parte nonnihil concretus: qualis in auricula dextera, ſed non ſine aliqua magis compacta, exigua tamen, concretione: neque ulla fuit toto corpore vena, ubicunque inſpeximus, quæ nigro, ſpumoſoque ſanguine diſtenta non eſſet. Cujus & in Magna arteria, & in Carotidibus, per collum aſcendentibus, pauxillum fuit. Truncus autem Pulmonaris arteriæ non eo tantum, ſed aere quoque valde turgebat. Sani pulmones, quamvis Aſperæ arteriæ interiorem faciem fœdus humor inficiebat, ex cinereo colorem *tabacci* referens. Eadem arteria in collo, ſed larynx magis, erat intus ex nigro livida, & gangrænoſa: ſic & vicinia. Dum hæc inſpiciebamus, pus tenue, ceu ex rupto abſceſſu, e poſterioribus naſi foraminibus in pharyngem defluxit mediocri copia. In Calvariæ cavo cum Sinus, tum cætera præſertim vaſa quæ per Craſſam meningem feruntur, nigro, ſpumoſoque ſanguine turgida, eodemque vaſa omnia, quæcunque per Tenuem ſive in baſi, ſive in ambitu reliquo cerebri, & cerebelli, ſive per ventriculos ducuntur, etiam exiliora, longe turgidiſſima. Quin etiam ex diſſecta cerebri, & cerebelli ſubſtantia latiores, quam unquam viderim, ſanguinis guttæ ultro, omnique ex parte emanabant. Inter utramque meningem parum, ſub Tenui paulo plus ſeri fuit; quamobrem tracta, nullo negotio ſequebatur. Ejuſdem ſeri mediocris copia in Lateralibus ventriculis fuit. Plexus tamen Choroides, quamvis plurimas veſiculas aqua maxime diſtentas in poſteriore habebant ſede, rubicundi erant: cerebri autem ſubſtantia non modo non laxa, ſed firmiſſima. Cæterum in hoc eodem cadavere duo animadvertimus, quæ ſunt in Adverſariis (*n*) deſcripta, caveam intra initium Spinalis medullæ & magnitudine, ut cum parem, aut quæ ſaltem eo accederet, alteram nunquam antea, aut poſtea deprehendere potuerim, tunc quidem præter naturæ modum diſerte agnoverim, nunc vero ab aere ſe evolvente longe amplificatam fuiſſe, non dubitem: & interiorem ſcroti membranam, ex communicantibus undique inter ſe cellulis compactam, ab eodem aere vehementer inflatam. Quæ quidem inflatio eo magis fuit attendenda, quod ſcrotum cum prius quam cadaver attingeremus, vix eſſet tumidum, tantiſper dum ſectio habita eſt, ad eum modum ſe extenderat. Eo autem citius abſoluta hæc ſectio eſt, quod gangrænoſus ventris fœtor diutius ferri cum a nobis, tum ab iis qui ſecantes adjuvabant, non potuit.

20. Huic diſſectioni in parte ſimiles audivi, & legi. Sic Valſalvam memini dicere, in quodam cadavere ſibi & venas omnes, & cor aere diſtenta occurriſſe; verum neque id ſcriptum reliquit, nec qua morte homo ſublatus eſſet, memorabat. Sic Pechlinum, cujus nunc Obſervationes non ſunt ad manus, ex Cl. Verdrieſio (*o*) ſcio, *in cadavere hominis a multis ventris doloribus, pectoriſque anguſtiis tandem oppreſſi, non ſolum abdomen, & ventriculum ingenti flatuum copia repletum, utriſque inſtar diſtentum vidiſſe, verum & .... cordis cameram cum dextra auricula .... a copioſo flatu in immenſum adauctam: duabus nimirum partibus naturali majorem, cæterum omni cruore vacuam, & præterea toto corpore venas, etiam coronariam, paſſim flatibus diſtinctas, & mirificam ſucci purpurei, fluidique aerei alternationem, quemadmodum in quibuſdam Thermometrorum generibus obſervare licet, oculis oſtendentes*. Sic Cl. Jo. Henricus Grætzius (*p*) fœminam commemorat *miſere demortuam ex continuis lipothymiis, angore, & ſuffocationis anxietatibus, in cujus cordis cavitatibus ne guttula ſanguinis deprehendebatur, ſed illud totum flatu diſtentum conſpiciebatur*; *tympanitidem cordis dixiſſes*. Sic denique Ruyſchius (*q*) in altera *quæ ſubito ultimum diem obierat*, ſe inveniſſe, teſtatur, *cor ſtupendæ magnitudinis ab aere, quo plenum erat, abſque ullo fere ſanguine, id quod palam factum cuſpide cultelli; ea enim adacta, tam ſubito ſubſidebat cor, ac veſica aere repleta, & cuſpide cultelli attacta*. Sed hi omnes, id quod ipſe non vidi, cor aere diſtentum repererunt. Imo Ruyſchius inde mortuam eam mulierem cenſuit, quippe *nimia aeris copia, in corde copulata, ſanguinis aditum in cor præpediente*.

21. Videtur ad idem mortis genus mors illa quoque referenda, quæ immiſſo in quadrupedum venas aere, contingit, experimento, ut Brunnerus (*r*) vocabat, Wepferiano. Et ſane laudatus Verdrieſius (*ſ*) a Wepfero *inſtitutum* id *experimentum* memoravit, *qui, ore ſolum inflata jugulari vena, vaſtæ molis bovem aliquan-*

(*l*) Comment. in Hippocr. S. 3. Aph. 23. (*m*) De Flatib. n. 19. & 21. (*n*) VI. Anim. 14. & IV. Anim. 1.
(*o*) Differt. Epiſt. de infl. ureter. (*p*) Diſp. de hydr. pericard. in Prœm. (*q*) Reſp. ad Epiſt. Probl. 16.
(*r*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 73. (*ſ*) Differt. cit.

aliquando proſternebat atque enecabat : Rudolphus autem Jac. Camerarius (*t*) excitatum fatetur ſe ab eodem Wepfero ad ejuſmodi facienda pericula exemplo ſic ab illo occiſorum vervecis, & vaccæ. At ſi Wepferus ejus experimenti auctor fuit, multo antea inſtituerit, quam illi ſcripſerunt, oportet: nec memini tamen in ullo ex illius ſcriptis hujus rei mentionem reperiſſe, quæ ante annum 1667. evulgavit: quo quidem anno Redius (*u*) ad Stenonium ſcribens, commemorat, ſe utrumque ipſorum eodem experimento inſtituto, duos canes, & leporem ſtatim, ovem autem intra ſextam decimam horæ partem, vulpeſque item duas interfeciſſe: itaque ſe ex eo tempore affirmare conſueviſſe, cauſam intermiſſionis pulſus plerumque eſſe in aliquam majorem aeris bullam, per cor tranſeuntem, rejiciendam: quam ſententiam in Conſilio quodam (*x*) pro laborante pulſus intermiſſione declaravit. Sed quicunque primus vel ante Redium inſtituerit; Antonius Heydius in iis Obſervationibus quas edidit A. 1683. (*y*) cum aliquoties in canibus per Cruralem venam aerem injeciſſet, animadvertit, *ſtrependo per abdomen, momento fere temporis cor petere: canem convulſionibus corripi, reſpirationem, & cordis motum, quantum eſt percipere, ſubſiſtere adeo, ut canis pro mortuo diſſecetur*. Tunc *e vaſis intercoſtalibus nihil ſanguinis effluere. Aperto pectore, motum in cordis dextra auricula obſervari, diu perſeverantem. Cor una cum dextra auricula eſſe valde expanſum, e cujus ventriculis detruncato cono, prorumpere primo purum putum aerem, deinceps ſpumoſum ſanguinem, & tandem cruorem fluidum*. Heydium non ſatis aeris immiſiſſe, aut certe non tandiu ſectionem diſtuliſſe, quandiu ad prorſus occidendum canem requirebatur, ex Brunneri, & Camerarii experimentis facile intelligitur. Nam Brunnerus (*z*) experimento ad eundem modum inchoato, & ſtridore in præcordiis audito, cum paulo poſt canem ceu tetano correptum, concitatiſſime reſpirantem, proſtratumque inſtar certo morituri vidiſſet, & tamen poſt aliquod tempus ſurrexiſſe, tum poſt horæ ſpatium repetito experimento, mox convulſum ὀπισθότονον, ejectis fæcibus, reapſe mori coegit, vaſis pleriſque ſanguine turgentibus; & cum in arteriis nulli eſſent flatus, horum copia in vena Cava, & cordis auriculis collecta. Camerarius autem (*a*) in Jugulares venas injiciens aerem primum quidem pauciorem, & lenius, deinde, poſt intervallum aliquod, vehementius; etſi nunquam membrorum ullum rigorem, nullam unquam concuſſionem, ſed laxitatem potius, & quaſi reſolutionem ſemper animadvertit; primum quidem obmuteſcentem adnotavit, & quietum canem, & poſt octavam horæ partem ſibi ſenſim reſtitutum; at poſteaquam eſt vehementius aer immiſſus, ejulantem, & poſt frequentiſſimam hianti ore reſpirationem, morientem. Altero autem; nam ſic in duobus expertus fuerat; eorum canum diſſecto; cordis ventriculos, & vaſa aere adeo diſtenta invenit, ut a corde pericardium prorſus impleretur, & cordis vaſa Coronaria plus aeris, quam ſanguinis, continerent. Auricula autem præcipue dextera, quæ magis expandi nulla arte potuiſſet, nihil ſanguinis continebat: at e vulneratis ventriculis cum aere ſanguis omnino fluidus, & ſpumoſus profluebat. In univerſo denique corporis ambitu arteriæ pariter ac venæ bullas in minimis quoque ramulis manifeſtas exhibebant. Harderus (*b*) etiam in Jugularem canis venam, ſed validius, conjecit: qui poſtquam tantiſper ejulaſſet, reſpirare confeſtim deſiit, ſectuſque, cor prorſus diſtentum exhibuit, cujus tamen parietes, vulnere inflicto, illico conciderunt *flaccidi & enervati*, tantillum ſpumoſi ſanguinis continentes. Bullulæ quoque ſpumoſæ ubique conſpectæ ſunt. Denique Experiens Vir Sproegelius (*c*), ut hæc relegens cognovi, cum in eandem catuli venam immiſiſſet modicam aeris copiam, mors autem brevi, poſt leves quaſdam convulſiones, ſecuta eſſet; dexteram cordis auriculam, annexumque ventriculum aere diſtentiſſima deprehendit, ut ventris quoque omnes venas: cumque, iterato ſæpius in canibus experimento, hos inde continuo mortuos incidiſſet, videri confirmavit, ab aere cor ita diſtendi, ut ſe contrahere non poſſit, ſtatimque propterea ceſſare ſanguinis motum, tunc fluidi ſemper, imo fluidioris æquo ab ſe inventi, non, ut quidam affirmarunt, & aliquis in pulmone ſe vidiſſe, ait, coagulati: nam quod ad Bohnium (*d*) attinet; non quam aer injectus mutationem in ſanguine efficiat; ſed celeritatem qua occidit; de hac enim loquebatur; mihi quidem videtur ſignificare voluiſſe, cum *inſtar potentiſſimi coagulatoris, aut alterius veneni*, dixit, *animal enecare*. Neque illud tamen prætermittam, Valliſnerium noſtrum (*e*), cum Redii experimenta iteraſſet, animadvertiſſe, non modo canes citius, & a pauciore aere injecto mori, quam oves, verveces, & arietes; ſed etiam non mori oves, ſi paucus aer inditus eſſet.

22. Atque hæc memorare omnia volui, ut quid commune ſit, intelligi facilius poſſit: quæ item in effectibus diſcrimina pro varia vena in quam aer intruditur, aut varia hujus copia, & impulſu, & varia denique animantium natura, ſeu varia eorum ſanguinis, hujuſque viarum diſpoſitione. Imo quædam ſunt in quorum ſanguine multæ paſſim aeris bullæ ſecundum naturam conſpiciuntur, velut teſtudines, in quarum illis quæ marinæ ſunt, etiam tum viventibus cum primum Redius (*f*) vaſa ſanguifera deprehendit ſanguine reapſe frigido plena, hunc autem aereis bullis pleniſſimum, vehementer miratus, idem in terreſtribus quoque & fluviatilibus ſibi quærendum eſſe, conſtituit. Quod poſtea cum, ipſo hortante, ut opinor, Caldeſius (*g*) feciſſet, videtur in omnibus per pellucidas, ob tenuitatem, venarum cunctarum tunicas, bullas illas ingenti numero intra eorum ſanguinem fluctuantes vidiſſe, qui revera ſemper frigidus eſt, nec ſecus quam cæterorum animalium ſanguis, concreſcit. Nos certe ut in marina, ſic in terreſtri eas bullas conſpeximus: præterea & in viperis multas, & in variolo piſce, & in carpionibus ex Benaco, ut in erinaceo terreſtri Lanciſius (*h*), quæ animalium genera & ſanguinem habent frigidum, & motum cordis ferme omnia pertinaciorem. Eodemque fortaſſe ſpectat quod paulo ante (*i*) adnotatum eſt, ovinum genus, ut canino frigidius eſt, ita minus ab injecto in venas aere affici. Veruntamen ne æquo citius ad pronunciata univerſalia decurramus, a quibus perſæpe non ſatis cavent haud pauci naturæ indagatores; ſcire licet, in ſerpente, viperæ ſimili, fruſtra a nobis bullas in ſanguine quæſitas eſſe.

23. Jam vero ad calida, eoque etiam nobis ſimiliora, animalia revertentibus, manifeſtum eſt, quæcunque ex illis, poſt immiſſum aerem mortuis, diſſecta ſunt, hunc in corde, aut in cordis auriculis magna copia oſtendiſſe collectum, eorumque parietes diſtendentem adeo, ut qui viderunt, Brunnerus (*k*), Camerarius (*l*), Harderus (*m*): Sproegelius (*n*) in eandem ſententiam convenerint, immani, & pertinaci diſtentione ſua non ſecus eos parietes a contractione prohibuiſſe, quam lotium ultra modum in veſicam congeſtum ſolet: quin eorum parietum fibras inde pariter enervari, Harderus cenſuit: neque in alia ac ipſi, opinione; ſi probe attendimus; Heydius fuerat (*o*). Quæ ſi ad eas, ut par eſt, transferas quas ſupra (*p*) in medium attulimus, Valſalvæ, Pechlini, Grætzii, & Ruyſchii obſervationes, humani videlicet cordis aere pariter diſtenti; facere non poteris quin, ut illarum beſtiarum, ſic & eorum hominum mortem ad prohibitum cordis officium referas.

24. Quod ſi in Piſcatore, cujus tibi hiſtoriam deſcripſi (*q*), cor, aut ejus auriculas aere diſtentas offendiſſem; eodem plane mortis genere ſublatum cenſerem. Nunc vero, quamvis ob arteriam Pulmonarem, quam aere adeo turgentem conſpexi, circumitionem ſanguinis etiam in præcordiis impeditam agnoſcam; tamen quia nulla alia in parte æque vaſa omnia ſpumoſo ſanguine tumida inveni, atque in cerebro, & cerebello; non præter rationem me facturum exiſtimo, ſi ab ejuſdem ſanguinis motu ob aereas bullas impedito, quæ tenuiſſimarum in ea parte arteriola-

(*t*) Eph. cit. Dec. 2. A. 5. Obſ. 53. (*u*) Opere Tom. 5. (*x*) Conſulti Medici. (*y*) Cent. Obſ. Medic. Obſ. 90.
(*z*) Comment. in Pan&t. Secund. c. 9. (*a*) Obſ. cit. 53. (*b*) Apiar. Obſ. 25. in Schol. (*c*) Experim. circa venena §. 42.
(*d*) Circ. Anat. Prog. 4. (*e*) Suppl. al Giorn. de' Letter. T. 3. art. 2. (*f*) cit. Tom. 5. (*g*) Oſſerv. Anat. int. alle Tartarughe.
(*h*) De mot. Cord. Poſtul. 15 in Schol. & l. 1. S. 1. c. 2. Digr. 1. (*i*) n. 21. (*k*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obſ. 223.
(*l*) in Schol. ad Obſ. 53. cit. ſupra ad n. 21. (*m*) Schol. ibid. cit. (*n*) §. 42. cit. (*o*) Obſ. ibid. cit. 90. (*p*) n. 20.
(*q*) Supra, n. 19.

riolarum anguſtias obſidebant, earumque tunicas diſtendendo enervabant, ſimulque initia nervorum premebant, apoplexiam, ſubitamque illam mortem repetiero. Nec deſunt aliæ apoplecticorum diſſectiones, in quorum cerebri vaſis aer ſit animadverſus. Binas infra (*r*) ex Brunnero producam. Ipſi quoque Joanni Wilhelmo Albrechto, Anatomes Profeſſori Gottingenſi (*ſ*) cum quidam repente ingruens ſopor ſtatim ſenſum, & vocem, intra biduum autem vitam abſtuliſſet, ut Medici eſſent qui apoplexiæ nomine comprehendendum cenſerent, in cerebri vaſis evidentiſſime aer fuit. Attamen in his tribus aliæ erant in cerebro cauſæ unde vel ſine illo aere eſſe poſſet apoplexia, quarum vim cauſarum auctam quidem eo adjuncto, ſed non exortam putes. In propoſitis vero a me Æthiope (*t*), & Piſcatore non erant in cerebro, præter aerem, cauſæ cum illis comparandæ. Sed multo minus fuere in fœmina, quæ, ut Æthiops, ad ſenſum ſana, ſubitò mortua conciderat. Ejus enim cadaver accurate, ut ſolet, perſecans Anatomicus Clariſſimus Philippus Conradus Fabritius (*u*) cum iſtiuſmodi apoplexiæ cauſam quæreret, non modo firmam, ut nos in illis duobus, cerebri ſubſtantiam offendit; ſed ne guttam quidem ſeri, nedum ſanguinis, effuſam invenit; ut diſerte confirmaverit, non omnem apoplexiam veram, & celeri eventu funeſtam ab effuſo ſanguine, aut ſero, aut ab illius in vaſis cerebri congeſtione eſſe repetendam; quippe in ea fœmina arteriis, veniſque cerebri, & Craſſæ meningis Sinibus repertis ſanguine quidem carentibus, *ſed aere diſtentis*.

25. Nunc illud unum reliquum eſt, ut interrogationi tuæ (*x*) ſatisfacere conemur, ſi forte conjecturis aſſequi liceat, qua ratione aer e ſanguinis particulis, quibus exacte eſt intermiſtus, ſe extricet, atque in tot bullas repente coeat. Et Littrius quidem poſuit (*y*), aerem cum omnibus noſtri corporis humoribus intime commiſtum perſtare, quandiu ſuum hi naturalem motum, & fluiditatem conſervant: ſi hæc duo imminuantur, continuo aerem ſe ſe ab illis expedire. Itaque cum in eorum cadaveribus qui paulo poſt magnas ſanguinis effuſiones deceſſerant, quamplurimos venarum ramuſculos inveniſſet aere plenos (*z*), & duas hujus rei cauſas proferret; hanc primam attulit, ob lentiorem, fractis videlicet viribus, ſanguinis motum, & ejuſdem quam reapſe videbat, craſſitudinem, & denſitatem, aerem ſe in libertatem reſtituiſſe, adjuvantibus ſanguinis particulis, quæ ut inter ſe propius accederent, & denſarentur, interjectum aerem exprimere debuiſſent. Verum ad illa quæ ponebat Vir Experientiſſimus, niſi alia adderemus, quæ ejus ſententiam, ut puto, illuſtrarent; ſequeretur facile, ut multo ſæpius in cadaverum vaſis evolutum aerem conſpiceremus. Hic autem non addo, quia in Æthiope nullam, in Piſcatore autem vix portionem aliquam exiguam invenimus concreti ſanguinis; ut alia nobis quærenda ſit explicatio. Haud inutile tamen fuerit Littrii explicationem produxiſſe. Cum enim idem effectus alias in aliis corporibus ab aliis cauſis eſſe queat, hic autem *ſæpius*, ut Ruyſchius (*a*) docet, *in ſubito morientibus* occurrat; juvabit profecto plures cauſas noviſſe, ut alias aliam ſeligas, quæ videlicet, ſpectatis omnibus, magis in rem propoſitam convenire videatur.

26. Qua mente alteram quoque conſiderabimus cauſam (quæ tametſi ad aeris evolutionem non attineat; ad ejus tamen nimiam, quam demum Ruyſchius, & nos ſpectamus, in ſanguine copiam attinet) cauſam, inquam, alteram conſiderabimus de duabus quas Littrius excogitaverat, vel potius, ſi de hac altera dumtaxat loquamur, a Meryo quadantenus acceperat. Hic enim (*b*) cum venam Cavam viventis canis ſupra Emulgentes punxiſſet, eamque, ut ſanguinem emittebat, ita aereis bullis ingredientibus ſimul cum ſanguine ab venæ radicibus, impleri, animadvertiſſet, eo majoribus, quo minus ſanguinis ſupererat; non dubitavit quin hæ bullæ ab aere eſſent qui ope reſpirationis in Pulmonarem venam trajectus, illinc per ſiniſtrum cordis ventriculum, Magnamque arteriam tandem in venæ Cavæ radices una cum ſanguine conveheretur. Hæc autem Meryo tanto facilior, atque adeo commodior erat explicatio, quod aerem vel ſecundum naturam per venam Pulmonarem in ſanguinem admiſſum, intime cum hoc miſceri, pernegabat, quippe jam aeris ſatis pleno, ut cum potionibus, & cibis, ita cum ſanguine, qui ex iis conficitur, intime permiſti: itaque hunc quidem intime permiſtum aerem cenſebat, non ſecus ac ſal aqua diſſolutum, cum ſecretis a ſanguine humoribus exire per emunctoria quælibet: illum autem alterum aerem per Pulmonarem venam immiſſum, æque ac ſal quod addas aquæ antea ſale ſaturatæ, ſemper impermiſtum perſtare, proptereaque e ſanguinis alveis non niſi cum ad arteriam Pulmonarem una cum ſanguine pervenerit, egredi poſſe, eadem videlicet uſum qua advenerat, Aſperæ arteriæ via. Cæterum Meryus ipſe (*c*) in alia olim ſententia fuerat, cenſens, immiſſum per pulmones aerem in horum venis cum ſanguine *exquiſite* miſceri, & nequando nimis auctus contractionem cordis impediat, *per inſenſibilem perſpirationem difflari*: quæ quoniam *tardius fit in teſtudine*; ideo aerem in hujus vaſis abundare. Quæ cum ita eſſent; Littrius ſicuti antiquiorem hanc Meryi ſententiam in eo rerum ſtatu qui ſecundum naturam eſt, ſequebatur, ita imminuto per largas hæmorrhagias ſanguine, & denſiore facto, hactenus recentiorem illius ſententiam probabat, ut tunc miſceri intime aerem cum ejuſmodi ſanguine, ipſe quoque negaret, illiuſque bullas eodem quo Meryus itinere in radices venarum perduceret.

27. Neque eſt opus, nec licet omnia quæ ad aeris in ſanguinem, aut e ſanguine vias attinent, hic diligenter perpendere, *cum hæc*, quod alia de re Celſus (*d*) ait, *per multa volumina, perque magnæ contentionis diſputationes a Medicis ſæpe tractata ſint, atque tractentur*. Et olim fuerunt, & nunc ſunt, qui aerem vel per cutis poros ut admitti, ſic etiam emitti, contendant, idque ſpectaſſe Aſclepiadem, ajant, cum frictionibus tantum tribueret, ſcilicet ut diutius retento, eoque corrupto, aeri egreſſum, novo autem, & ſalubri aditum aperiret. Ex iiſdemque ſunt qui per Aſperæ arteriæ viam educant, atque inducant præſertim ea ratione quam præmonſtravit Jo. Alphonſus Borellus (*e*), humori videlicet aquoſo admiſtum, & quodammodo diſſolutum, qua ratione facile in venas, & lymphæductus ingredi poſſe, exiſtimant. Quorum aliquos mirari ſubit, qui cum ita & per pulmones, & per cutem admittant, non pariter cum chylo, in quo oſtendi poteſt eodem modo, ac in ſanguine dixi (*f*), miſtum intime, ſubire agnoſcant; ſed viam hanc aut ſileant, aut diſerte etiam negent. Nec me fugit, viciſſim eſſe qui ab his pene omnibus aperte diſſentiant. Et quod ad ipſos pulmones attinet, probe memini Celeberrimum Doctorem audire, cum de loco ſuperiore, negaret, ſi pulmones vel recentiſſimos, ſectis ad baſim cordis eorum vaſis, in aquam mediocriter calentem demiſſos, multo etiam magis, quam frequentior inſpiratio ſoleat, inflemus, vel minimam aeris bullam in aqua apparere, indicio manifeſtiſſimo, nulla ipſum aerem ratione in Pulmonarem venam tranſmitti. Veruntamen ex quo olim cum Amicis Venetis multa, & varia in beſtiarum, atque hominum partibus tentans experimenta, inflato pulmone, repetitis præſertim, & diutius in eum productis, nec tamen violentis, inſpirationibus, Pulmonaris venæ truncum vidi ſpumoſo humore compleri, & poſt alios, Bergerum (*g*) legi, qui injectam per bronchia aquam, nulla vi adhibita, in eandem venam cum ſpuma tranſire, injectam vero per arteriæ Pulmonaris ramum, per bronchia quoque redire, teſtatur; non ita amplius alienus ab eorum ſententia fui, qui illac aerem eo ſaltem modo quem Borellus docuit, non modo ſanguinem per innumera, & disjecta foraminula quo melius admiſceatur, ſubire; verum etiam ex eo prodire, exiſtimarunt; non ita alienus, inquam, fui; neque enim, ut ad ali-

(*r*) n. 30. (*ſ*) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 12. n. 1. (*t*) Supra, n. 17. (*u*) Propemptic. ad Diſſert. Jo. Barth. Hoffmanni.
(*x*) Supra, n. 18. in fin. (*y*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. (*z*) Memoir. de la même Année.
(*a*) Reſp. ad Epiſt. Probl. 16. (*b*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707.
(*c*) Vid. Du Hamel R. Sc. Acad. Hiſt. l. 4. S. 2. c. 3. n. 12. & 13. (*d*) De Medicina in Præf. (*e*) De Mot. Animal. P. 2. Propoſ. 113.
(*f*) Supra, n. 18. (*g*) Phyſiolog. Med. l. 1. c. 4.

ad aliqua reſpondere poſſim eorum quæ objiciuntur; ad reliqua pariter reſpondere poſſe videor. Quod ſi tu potes; non ſolum jam ſatis habes unde cum Littrio intelligas, qua ratione aere ſanguis abundet poſt magnas hæmorrhagias; ſed & fortaſſe unde conjicias, cur interdum, his etiam non præcedentibus, idem contingat.

28. Si enim tenues illi meatus per quos aeri e ſanguine exeundum eſt, quacunque de cauſa conſtringantur, aut occæcentur, perviis cæteris perſtantibus qui aerem in ſanguinem admittunt, quippe non ut illi, in arteriam, ſed in venam Pulmonarem pertinentibus; vides profecto, nimiam aeris in ſanguine copiam cumulatum iri, & quam prope ad hanc conjecturam acceſſerit Thomas Bartholinus (*h*), cum per illam arteriam, ſcripſit, *in ſanis fuligines excerni in exſpiratione, quæ nihil ſunt aliud quam aereæ particulæ in ſanguine cordis, & reliqui corporis excitatæ* (ſive, ut antea dixerat, quam *aer, flatuſque ſuperfluus in crudo ſanguine*) *unde flatus in venis quoque, ex Hippocrate, & Galeno, moleſti, qui niſi cum fuliginibus evacuentur per commune corporis ventilabrum, non varia tantum ſymptomata inducunt doloris plena, ſed vel venas rumpere, vel univerſum corpus in tumorem elevare poſſunt, ſi reſtagnent*. Sed & Plato (*i*) non ſolum totam hanc conjecturam, verum etiam quam poſtea ſubjiciemus, attigiſſe videri poteſt: cujus me non piget hic verba deſcribere. *Cum ſpiritus ipſius cuſtos*, inquit, *& quaſi penuarius pulmo, diſtillatione occluſus, libera & expedita ſpiracula nobis non exhibet, & hinc quidem nullus mittitur ſpiritus, illinc vero pluſquam oportet, accipitur, tunc quæ reſpiratione & refrigerio carent, marceſcunt. Quod vero accipitur nimium, per venas traductum, eas contorquet, liquefacitque corpus*. Et paulo poſt: *Sæpe etiam intra corpus diſcreta & rarefacta carne innaſcitur ſpiritus: qui cum foras egredi nequeat, iiſdem quibus & ingreſſi aliunde ſpiritus, doloribus afficit. Sed ingentibus tunc affligit doloribus, quando nervis proximiſque venulis circunfuſus, hæc inflat*.

29. Verum ut hæ omnes fortaſſe, cæteræque his ſimiles explicationes aliæ alias poſſunt locum habere, ſic vereor ut in propoſitis a me hiſtoriis habeant, in quibus nec denſior ſanguis, nec lente promotus, nec imminutus antea fuerat, neque ullum occluſorum, conſtrictorumve in pulmonibus aeris meatuum indicium præceſſerat. Præceſſerant autem ſigna vitiatæ coctionis, ſive mavis ſolutionis illius quæ fit in ventriculo, & inteſtinis; nam languori ventriculi Æthiops, Piſcator vero flatulentis ventris affectionibus obnoxius fuerat. Num igitur ex male ſubactis cibis æquo plures, ob indicatam a Brunnero (*k*), aliamve rationem, prodeuntes aereæ bullæ, chyloque immiſtæ, Lactearum venarum oſcula ſenſim antea dilataverant, ut tandem plurimæ, quaſi agmine facto, ſimul in ſanguinem cum chylo irruperint? An quoniam, ut in ſanguiferis vaſis diximus (*l*) ſic liberæ, & explicatæ, ſibi poterant venas illas obſtruere, atque aditum per glandularum meſenterii anguſtias intercludere, credemus potius intime quidem permiſtas chylo, ſed tanto plures, quanto diutius ob languorem ventriculi, & inteſtinorum, materia chyli in his ſubſiſtebat, in vias ſanguinis perveniſſe, in iiſque demum expedire ſe, atque extricare cœpiſſe, inſolita cauſa aliqua præter naturam adjuvante? Quod enim videmus extra corpus, eundem humorem, alio affuſo nullas; alio autem, multo plurimas bullas emittere, id quoque intra venas cur aliquando non contingat? Videmus pariter de aliis extra corpus ſuccis, dum corrumpuntur, & putreſcunt, non minus propemodum bullarum, quam fœtoris, exire. Quam gravis autem odor ex Piſcatoris corpore exiſteret, quot ſubitæ corruptionis, atque adeo putredinis manifeſta ſigna apparerent, ſatis ſuperque ipſa per ſe docet hiſtoria. Certe ſub manibus, & oculis noſtris ſe paſſim aliæ, atque aliæ particulæ aereæ evolvere pergebant, ſolutis quibuſdam quaſi vinculis, quæ donec ſuam ſanguis naturam retinet, illas videntur coercere: poſſunt autem fortaſſe ante mortem aliqua aliquando, aut alicubi, ſi non ſolvi penitus, at ſic ſatis ſolvi incipere.

30. Sed in Æthiope ut obſcuriora putredinis indicia erant, ſic & bullæ pauciores, nulliſque in vaſis, niſi quæ ad cerebrum attinerent, conſpicuæ. Cur autem in his dumtaxat vaſis? Num quod per ipſorum parietes, quippe ex tenuiſſimis inter ſanguifera omnia tunicis conſtructos, magis quam per cæterorum, tranſpici poſſent? an potius ex peculiari quadam in iiſdem cauſa, ut puta ex ſumma anguſtia quæ bullulas vel perexiguas retinendo, cogeret; ut cum aliis ſe conjungendo, majores, & conſpicuæ fierent, & proximas vaſorum partes diſtenderent? an denique caſu aliquo id acciderit, non facile affirmabo. Quod ſi ex me id olim quærere potuiſſes, cum vulgo doctrina de vaporibus in honore erat, caputque cum *alembico* ſolebat comparari; proclive mihi fuiſſet rem expedire, & cum iis quæ in Æthiope videram, conferendo, ſaniorem fortaſſe in modum Avicennæ (*m*) dogma interpretari, cenſeatis, dolorem capitis *plurimum fieri propterea quod arteriæ afferrent capiti vapores fraudulentos*. Nunc autem video, quod tu quoque poteris ex Sepulchreto (*n*) cognoſcere, Virum Doctiſſimum, qui ante me in rem eandem ex parte incidit, Brunnerum inexplicatam reliquiſſe. Cum enim in duorum, & apoplecticorum quidem, cadaveribus ad cerebri alterius latera *arterias peramplas, pene inanes, venas quoque inſignes, & in his flatus* inveniſſet, *in* alterius autem *venis ad ſinum longitudinalem ſpectantibus flatum* pariter deprehendiſſet, *& hinc inde pepuliſſet digiti apice*; in iis Scholiis quæ utrique diſſectioni ſubjecit, cum de aliis quæ in illis viderat, plura verba faceret, de eo flatu ne unum quidem fecit, ſive quod aliæ non deerant in cerebro evidentiores apoplexiæ cauſæ, ſive quod ex his ipſis facilius videbatur poſſe explicari, cur in proximis vaſis aer eſſet, ſive etiam quod in re ab aliis ad id tempus non agitata nihil temere audendum putabatur. Nolo igitur audaciorem me credas. Vale.

(*h*) Diatrib. de Pulm. ſubſt. S. 2. (*i*) in Timæo. (*k*) Gland. Duoden. c. 10. (*l*) ſupra, n. 18.
(*m*) Canon. l. 3. Fen. 1. tr. 2. c. 1. (*n*) l. 1. S. 2. in Additam. Obſ. 11. & 12.

EPI-

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VI.

Agitur de reliquis Affectibus Soporoſis.

QUod ſcribis, miſſas ad te noviſſime Litteras eo magis placuiſſe, quo longior in ea diſquiſitione fui, quæ ad copiam aeris attinebat in ſanguine deprehenſam; me quidem gaudeo obſecutum eſſe in ea re voluntati tuæ. Sed velim ſimul animadvertas, ſi porro ſic pergam conjecturis, & explicationibus immorari; non facile ſpatium habiturum tot, quæ reliquæ ſunt in cæteris morbis, Valſalvæ, & meas Obſervationes communicandi, quod præcipuum, & te, meque dignius, initio ſcribendi propoſitum fuit. Parcius igitur in poſterum conjecturis, quarum veritatem præſtare non poſſim, indulgeamus; in hiſtoriis autem, quarum utique poſſim, ſi tu non abnuis, potiſſimum inhæreamus: quanquam ad eam quæ in Sepulchreto proxima ſequitur *de reliquis Affectibus Soporoſis* Sectionem (*a*) paucas quæ attineant, obſervationes habemus; ad duas autem Sectiones inſequentes (*b*), videlicet *de Catalepſi*, & *de Inſomniis*, & *Incubo*, de quibus vel in Sepulchreto perpaucæ ſunt, nullas. Scilicet Incubus, & ea, quæ cum ipſo conjungi ſolent, horrenda inſomnia & perraro contingunt, & non ante necant, quam in alios degenerent morbos. Catalepſis autem multo rarior affectio eſt, & denique cæteri, præter apoplexiam, Soporoſi Affectus, ſæpe hi quidem, ſed non ſoli, contingunt, ut pote qui fere cum morbis aliis, & nominatim cum febribus copulantur. Itaque plura de Soporoſis Affectibus fortaſſe alibi: imo hic quoque eas proferemus hiſtorias, in quibus ut peculiari quodam modo ipſi fuerint adnotati; tamen cum aliis fere conjuncti ægros de medio ſuſtulerunt. Primo autem loco quinque habebis ex Valſalva; nam quatuor in ejus ſcriptis invenio, reliquam olim de ipſo accepi, a qua protinus initium capiam.

2. ALOYSIUS RATTA, Bononienſis Senatoris frater, provecta Vir ætate, a longo jam tempore hypochondriacæ affectioni, & vertigini obnoxius, æſtate A. 1705. ſitire nimium cœperat, cum menſe, ut meminiſſe videor, Novembri morbo quem paucis deſcribam, repente correptus eſt. Pulſui enim bono juncta erant deliria, & quod præcipuum ſymptoma fuit, maxima ſomnolentia. Hæc intra biduum circiter Virum Nobiliſſimum confecere. VENTRE, & Thorace recluſis, ſana omnia inventa ſunt: & quamvis odor quaſi ejuſmodi ac in verminoſis ſolet, exiſteret, qui aliis lacrymas, aliis ſternutationem movebat; nuſquam tamen apparuerunt vermes. Cranio exſecto, in cerebri anfractibus aqua *gelatinoſa*: in ventriculis quoque, & qua Oblongata medulla in Spinæ tubum deſcendit, aqua fuit; ſed pauca utrobique.

3. Videtur cum affectione *Comatoſa* febris peſſimi moris fuiſſe conjuncta: quanquam & cerebrum, diuturnis incommodis obnoxium, cum propterea minus reſiſtere valeret cauſæ morbi, in ſe decumbenti, fortaſſe interitum acceleravit. Si ut vermium odor, ſic uſquam vermes apparuiſſent; haberes in Sepulchreto hiſtoriam (*c*), quacum hanc conferres; nam vel citius ſoporoſa a vermibus affectio puellam ſuſtulit undecennem. Ab eadem autem cauſa vel viros gravibus interdum ſoporibus premi, Ballonium ibidem (*d*) indicantem reperies. Sed age: febri pariter maligni generis ſupervenientem affectionem, quæ ad Carum referri poterat, videamus.

4. MULIEREM annos natam ad viginti quinque maligna febris prehenderat, cum ſurditate in principio. Die decimo ſeptimo ſoporoſus acceſſit affectus: qui adeo gravis factus eſt, ut interrogata ægra neque oculos aperiret, neque ulli reſponderet. MORTUÆ cerebrum inventum eſt omnino ſanum: parvam dumtaxat ſeri copiam, dum eximeretur, per Infundibulum emiſerat. In Tympani autem cavea, & proximis Sinuoſitatibus ſanioſa inerat materia.

5. Surditates in acutis morbis ſupervenientes, ſæpe inveniſſe Valſalvam cum aqua in Tympano redundante conjunctas, a me alibi (*e*) indicatum eſt. Hæc autem & una cum febre inceperat, & a ſanie erat. Porro in lethargicorum capitibus aliquando pus ineſſe, & Veterum illorum (*f*) doctrina indicat, qui lethargum in cerebri inflammatione, atque apoſtemate ponebant, & propoſitæ in Sepulchreto (*g*) Obſervationes confirmant. Quarum cum eam relegerem quæ puerum deſcribit ex ſoporifero capitis dolore mortuum, in cujus cadavere pus e cranii cavo per nares exierat, in mentem alterius hiſtoriæ venit, quam mihi narraverat Medicus, quem merito laudare ſoleo, Hippol. Franc. Albertinus. Parochus a longa ſub ſole mora; rure enim degebat; vehementi febre duplici Tertiana continua, & ad hanc deinceps accedentibus delirio, convulſionibus, lethargo adeo vexatus, ut a Medicis pro deſperato relictus, quarto decimo die moriturus crederetur, eo ipſo die multo & lotio, & ſudore emiſſo, febre quidem pene omnino ſolutus eſt. Verum cum lethargus nihilominus perſtaret, videns Albertinus, totius corporis victum eſſe communem morbum, non partis peculiarem, in qua videlicet latere apoſtema, ſuſpicabatur, & quidem anterius, propterea quia morbum a dolore ad frontem ſciebat incepiſſe, auſus eſt; ut ipſis narrantis verbis utar; apoſtematis diſruptionem tentare, ſubjiciendo ægri naribus pulverem nicotianæ, inclamandoque, ut ſurſum attraheret. Quo facto commota ſternutatio eſt, puſque e naribus ſanguinolentum, nec paucum, erupit. Hac igitur via expurgatus æger, jam die vigeſimo primo bene ſe habebat; niſi quod vertigini, auris ſibilis, aliiſque ejuſdemmodi erat obnoxius, & aliquot annos fuit. Sed hæc eo narrante, ſanus vivebat. Optandum eſſet, ut in quibus ejuſmodi obſervationes habere contingit, eorum capita, quandocunque morerentur, ſub manus caderent diligentis Sectoris, & qui ea quæ olim præceſſiſſent, non ignoraret; quemadmodum in II. ad te Epiſtola (*h*) interdum factum eſſe, oſtendimus; ut oculorum quoque judicio plane conſtaret, pus ex cranii cavo, non ex Pituitariis ſinibus, prodiiſſe. Sed hoc voto, cujus raro compotes fieri accidit, nunc ſepoſito; paucæ omnino; ſi vulneratorum exempla, ut hic facimus, excipias; tot inter quæ in Sepulchreto collectæ ſunt, obſervationes occurrent puris, in calvaria poſt ſoporoſas affectiones inventi. Aqua plerumque reperta legitur: quod etiam in his Valſalvæ, meiſque Obſervationibus animadvertes, ſive pauca, ut in ſuperioribus vidiſti, ſive multa, ut in ea quæ ſequitur proxima, videbis.

6. ADOLESCENTULUS annorum quindecim, vertigini obnoxius, ex improviſo in terram cadit, ſuppreſſis omnium ſenſuum functionibus. Poſt horam ad ſe redit, linguæ motu nonnihil læſo. Paucis poſt diebus in febrem incidit acutam, cui ſoporoſa affectio ſupervenit cum levibus motibus convulſivis. Facies rubet. Tandem moritur. MULTUM ſeri in cerebro ſtagnantis invenitur.

7. Ad tot illas quas paulo ante in Sepulchreto eſſe, diximus, a pluribus Auctoribus habitas aquæ intra cranium poſt ſoporoſos affectus obſervationes, extant aliæ quæ addi poſſint. Nos duas ex duobus, haud amplius, altero vetere, altero recentiore Anatomico indicabimus. Jacobus Sylvius (*i*) *in aliquibus ſpectaviſſe* ſe, ſcripſit, *qui caro, aut catoche mortui erant, repletos omnino humore ſeroſo* cerebri *ventriculos*. Gulielmus autem Cheſeldenus (*k*) ſe in lethar-

gicis

(*a*) l. 1. 3. (*b*) 4. & 5. (*c*) Sect. hac 3. Obſ. 42. (*d*) in Schol. (*e*) Epiſt. Anat. 7. n. 6. (*f*) Vid. apud Sennert. Medic. Pract. l. 1. P. 2. c. 20. (*g*) Sect. 3. cit. Obſ. 31. 33. 34. (*h*) n. 16. (*i*) Calumn. Depulſ. 28. (*k*) the Anat. of the hum. body book 3. ch. 14.

gicis ſemper cerebrum aqua plenum reperiſſe, teſtatur.

8. VIR ebrioſus, qui ad annum accedebat ſexageſimum, febre acuta laborans, in Noſocomium ultimo dumtaxat morbi tempore illatus, hebes jacebat, ut interrogantibus vix reſponderet. Stragula ſæpius abjiciebat, quaſi ingenti ureretur calore, qui, ſi tangeres, vix tepidus, imo ad extrema corporis frigidus percipiebatur. Pulſus interdum omnino latebat: interdum prodibat; ſed durus, parvus, intermittens. Reſpiratio tamen erat naturalis. Per hæc noviſſimis tranſactis diebus, prope quartum decimum eſt mortuus. VENTRE, & Thorace apertis, ventriculus, & inteſtina levi rubore ſuffuſa inveniuntur, quaſi inciperent inflammari: in cordis autem ventriculis ſanguis craſſior; ſed tamen fluidus. Cranio recluſo, dum Craſſa meninx inciditur, & dum cerebrum eximitur, limpidum, ſed non multum, prodit ſerum. Sub Tenui quoque meninge, quæ leve inflammationis præbebat indicium, ſulci qui inter cerebri anfractus deſcendunt, eodem manebant ſero. Denique in Lateralibus ventriculis aliquantum ſeri, colore ſanguineo infecti, repertum eſt.

9. Febris hæc fuit λειπυρίας, ſicut in vivente adnotata, & in mortuo reperta ſignificant. Porro ſi eam quæ ad ipſam attinet, in ventriculo, inteſtinis, & Tenui meninge animadverſam inflammationem ſeponas, leviorem viſam propterea quod ἐρυσιπελατώδης erat, ut opinor; aqua videlicet reſtabit, ad quam hebetudinem iſtam referas tantam, ut ſemiſopiti inſtar, homo interrogantibus vix reſponderet. Frequens autem ebrietas tum inflammationis materiam ſuffecerat, tum cerebrum infirmando, ad aquæ illius ſecretionem diſpoſuerat: ad quam adoleſcentulum quoque de quo paulo ante dictum eſt, prægreſſæ vertigines crebræ, & denique apoplecticus inſultus paraverant.

10. VIR ſexagenarius dolore corripitur in ſiniſtra thoracis parte: in dorſum cubat. Circa diem decimum accedit ſoporoſa affectio, qua omnes interiores ſenſus omnino obſcurantur: vix ſe movet, & quando id facit, tarde & pigre facit. Acriter vellicantur pedes; nec tamen ullum oſtendit ſenſum. Moritur denique. IN THORACE ſiniſter pulmo induratus: in ventriculo cordis dextero polypoſa concretio. Intra Cranium, circa vaſa Craſſam meningem perreptantia *gelatinoſæ* concretionis initium: in cerebri ventriculis paululum ſeri invenitur.

11. Thoracis dolor, & induratus pulmo hujus inflammationem deſignant. Cætera veternum graviſſimum, in imperfectam apoplexiam deſinentem, & hanc in mortem. Quam facile autem veternus, & pulmonum inflammatio conjungantur, ex Hippocrate, Ballonio, aliiſque colliges, quos ad hujuſcemodi Obſervationes (*l*) laudatos videbis in Sepulchreto (*m*). Eodemque ſpectant, præter aliquam, alias (*n*) ad te ſcribendam, noſtræ obſervationes duæ, quas hiſce quinque, jam ex Valſalva deſcriptis, ſubjiciemus.

12. SENEX annos natus undeſeptuaginta, pallidus, ab aliquo jam tempore de levi dolore cervicis conqueſtus; hoc aucto, in Bononienſe S. Mariæ de Morte Noſocomium receptus eſt. Vires erant debiles, pulſus quoque exilis, & frequens: homo qui cæteroquin bene videret, atque audiret, tardus erat ad intelligendum, & agendum, inſtar ſemiſopiti. Quod unum toto morbi tempore perſtitit, imo auctum eſt, cum cætera, & in his cervicis dolor, ſic ſatis mox remiſiſſent. Poſt aliquot autem dies queſtus eſt de pectoris dolore, qui noctu acceſſerat: cujus ſedem, manu ſternum tangens, indicabat. Quocirca ſanguinis paucæ unciæ continuo e manu detractæ ſunt, eaque præterea quæ incipiente pectoris inflammatione ſolent, & data, & exterius adhibita. Dolor poſt hæc intra unum diem receſſit ſic ut nunquam poſtea de illo aut de ullo thoracis incommodo conqueſtus ſit. Quoniam tamen abeunti dolori ſtertor ſucceſſit, ſtrepente in Aſpera arteria humore, iſque biduum duravit, vibratique interea facti ſunt pulſus; ſæpe, & diligenter interrogatus, numquid, & ubi moleſtum eſſet, non alia tandem reſpondit, niſi unde colligeres, grave ipſi caput videri, pungi præterea interius ad tempus dexterum. Interea etſi ſtertor deſierat, liberumque erat in utrum vellet latus decumbere; decumbebat autem ſæpius in dexterum; & denique etiam pulſus vibratio remiſerat; nobis tamen is rerum ſtatus non placebat: neque id immerito. Nam quarto aut quincto ex quo dolor abierat, die, qui dies fuit circa medium Januarium A. 1706. mane vel magis hebes, & ſemiſopito ſimilior inventus eſt; pulſuque, & viribus infirmioribus: nocte autem proxima cum cœnulam, ut ſolebat, ſumpſiſſet, paulo poſt alto ſuſpirio edito, continuo agere animam cœpit, atque intra horam mortuus eſt. VENTRE aperto, jecur albidum, & duriuſculum animadvertimus, ejuſque veſiculam bile multum diſtentam: ventriculum autem inferius quam par eſſet, locatum; ſanum tamen. Thoracis cavea dextera ſerum habuit non paucum, turbidum, & in parte quaſi ſanioſum; ſiniſtra autem paucum, idque cruentum. Hujus caveæ pulmo erat a latere per membranas alicubi ad pleuram annexus, & ſuperius habebat in ſuperficie particulam duram, vitium, ut videbatur, antiquum, cætera aere mediocriter diſtentus, &, ſi ſecares, multum effundens ſpumoſi humoris, an illuc ex dextero per bronchia expreſſi? quippe cujus ſubſtantia ſic facta erat dura, & compacta, ut continuo intelliges. Namque hic pulmo ſuperius quidem; qua parte cum pleura nexus erat; corruptus videbatur; tota autem reliqua, quæ multo maxima erat, parte prædurus, & valde tumefactus, manum, ſi attolleres, prægravabat. Colore exterius erat carneo. Interius quoque, quacunque ſecares, ex conſtipatis carneis particulis, quaſi ex tot globulis, conſtare videbatur, vaſculis hic illic diſtinctus ab incluſo ſanguine nigricantibus: itaque ſuperioris lobi ſuprema pars ob confertiſſima vaſa, tota erat nigra. Multus autem humor putridus ex diſſecto pulmone hoc dextero prodibat. A quatuor cordis orificiis totidem incipiebant concretiones polypoſæ, inde in reſpondentium vaſorum truncos productæ, & in truncorum quoque ramos, ut certe in Pulmonaribus vena, arteriaque conſpeximus. Majores illæ erant duæ quæ in venas juxta ſingulas auriculas ferebantur: quin & in auriculas ſe expandebant, præſertim autem in dexteram. Erant omnes maximam partem ex alba tenaci, & quaſi fibroſa ſubſtantia. Cranio exſecto, concretio polypoſa exilis, ſed illius ejuſdem ſubſtantiæ, in Falcis ſinu conſpecta eſt. Inter utramque meningem aquæ copia non modica. Multa quoque ſub Tenui ad cerebri ſulcos; imo, ut attentius inſpiciens cognovi, intra membraneam ejuſdem meningis ſubſtantiam in quaſdam quaſi mucoſas cellulas diductam; quamobrem aquam his cellulis interceptam mentiri quidem *gelatinam*, ſed revera eſſe fluidam, animadverti. In Lateralibus ventriculis pauca aqua, eaque cruenta: nec pallebant vaſa, per eorum ſuperficiem ducta, nec quæ Choroides plexus efficiunt; quorum in plexuum poſteriore parte hydatides erant. Pinealis glandula, minime laxa, intra ſe corpuſculum habuit inæquale, magnitudine minoris grani piperis, ſubſtantia duriuſcula, ſed neque oſſea, neque cartilaginea, neque manifeſte lapidea. Cerebrum, & nervi non valde flaccidi, Cerebellum pallidiuſculum eſt viſum. E Spinæ tubo vix paucæ aquæ guttæ defluebant.

13. Si ex verbis Hippocratis, tanquam ex oraculis, quædam excerpere, & ad rem noſtram accommodare fas eſſet; profecto ex iis quæ de lethargicis ſcripſit (*o*), in propoſitam hiſtoriam convenirent hæc: *ſoporati, decolores, ... cum pulſu ſepulto, ... cervicis dolore angi queruntur .... Quicunque ſervantur, fere purulenti redduntur*; id eſt, ut Duretus interpretatur, *ex pulmonum vomica: niſi ante ad exitium præcipitentur a peripneumonia, nata ex prolapſu materiæ corruptæ, & fractis jam viribus a lethargo*. Verum utcunque de his, & præſertim de iſto materiæ prolapſu ſentiendum eſt;

(*l*) Sect. hac 3. Obſ. 39. 48. & in Addit. Obſ. 4. (*m*) in Schol. ad cit. Obſ. 39. (*n*) Epiſt. 21. n. 33.
(*o*) in Coac. Prænot. Dureto interpr. l. 1. n. 145.

eſt; certe is de quo retulimus, Senex ſimul peripneumonia, & fractis a ſoporoſa affectione viribus periit. Sic enim, ut copioſe alibi (*p*) oſtendam, tumidus, & denſatus, & durus, & gravis pulmo a peripneumonia eſt quæ ſolvi non poſſit; quapropter & in noviſſima Valſalvæ hiſtoria ex indurato poſt thoracis dolores invento pulmone, hujus inflammationem intellexi (*q*). Solvi autem in ſene infirmo, & ſemiſopito non potuit, quippe qui mobilem adhuc, ſtrepentemque in bronchiis materiam expectorare nec valebat, nec conabatur. Itaque dolorem primum, mox & ſtertorem deſiiſſe non placebat nobis conjicientibus, quantum mali ſub ea quietis ſpecie facile deliteſceret. Quod eo magis auctum eſt, quia multa erat in effœto ſanguine materia ad concreſcendum, ubi quieſceret, prona, ſicuti polypoſæ poſt mortem concretiones tot tantæque docuerunt. Nec tamen a concretione ſub Tenui meninge illud repetendum erat quaſi mucoſum; namque in ſpeciem erat *gelatina*, revera aqua fluida: & quidquid mucoſi apparebat, ad divulſas, diſtractaſve meningis particulas, fibraſque ſpectabat. Quam ſpeciem & mihi, & aliis impoſuiſſe interdum, non dubito: quanquam ſuſpicionem injicere debuiſſet Wepferus, qui cum *gelatinam* ibidem conſpexiſſet non ſemel (*r*), adnotavit, *hac cultello ſauciata, aquam exſtillaſſe*. Non adnotavit quidem, unde illa exiſteret ſpecies. Sed neque ego cum unde exiſteret, animadverti; de vera illius ſede ſolicitus fui: quod diſerte hic tibi ſignificandum eſſe, cenſui, ut quandocunque in his Epiſtolis aquam ſub Tenui meninge offendiſſe me, ſcribam, aut eandem meningem in iis quidem locis nominabo, in quibus natura ab ea non disjunxit Arachnoidem, uno eodemque nomine, Veterum more, utramque comprehenſam intelligas, & memor tot *nexuum fibroſorum* per quos Ruyſchius (*ſ*) docuit ambas inter ſe connaſci, poſſis cum recentibus Anatomicis in laxatorum eorum nexuum interſtitiis aquam congeſtam exiſtimare. Aqua autem ea copia fuit intra cranium propoſiti ſenis tum quia illiuſmodi ſanguis lente meabat, tum quia in ea ætate ſero abundat, & caput, ut vires oſtendunt languidæ, infirmius eſt. Quod igitur in eo legitur libro qui inter Hippocraticos circumfertur, inſcriptus *de hominis ſtructura* (*t*), *cum cerebrum frigidis humoribus repletum fuerit, hinc paſſionem quæ lethargus appellatur, hominem occupare*, id, ſi latius aliquanto accipias, hac, cæteriſque, ut diximus, in hac Epiſtola Diſſectionibus confirmatum vides, duabuſque præterea aliis ad ſoporoſas quoque affectiones pertinentibus, quæ Diſſectiones in I. (*u*), & II. (*x*) ad te Epiſtolas conjectæ ſunt, & fortaſſe aliis etiam videbis, ut certe ea ad quam tibi deſcribendam tranſeo, quando in ſuperioribus Litteris (*y*) quod habebam dicere de corpuſculis duris in Pineali glandula non ita raro occurrentibus, dictum eſt.

14. VIR exterus, iſque, ut videbatur, quinquagenarius in Noſocomio Patavino ex pulmonum inflammatione cum ſoporoſo per quatuor dies affectu, mortuus erat menſe Martio A. 1717. A CADAVERE amputatum caput, & detracta genitalia, ad me, tum forte quædam de utrorumque ſtructura recognoſcere cupientem, afferenda, ut ſolebant, curarunt Viri Clariſſimi, qui tum mihi in pleriſque ſectionibus adjutrices præbebant manus, in Publicorum Profeſſorum numerum poſtea meritiſſime adlecti, Julius Pontedera, & Jo. Baptiſta Vulpius. De Thoracis viſceribus, quoniam manifeſtiſſima pulmonum inflammatio fuerat, nec ego tunc eram ſolicitus, nec ipſi fuerunt. Ex genitalibus, quemadmodum ex iis quæ peculiaria habebant, alibi a me deſcripta, aliaſque proferenda, cognoſces, proclive erat intelligere, nullam ei viro notam Veneris voluptatem fuiſſe. In Cerebro autem; etſi aliud agebam; hæc quæ ad rem præſentem attinent, adnotavi, videlicet in ventriculis aquam, & ſub Tenui meninge paſſim & multam, & flavam: in vaſis autem, ſanguine diſtentis, polypoſas hic illic concretiones.

15. In hujus quoque cranio, ut ante indicavimus, fuiſſe aquam, vides. Sed erat hæc flava, ut in comatoſa etiam puella, in ſartore quem profundus ſomnus ſubinde prehendebat, & in puero lethargico, quorum ſectiones habes in Sepulchreto (*z*). Eo tamen noli ſtatim decurrere, ut illud improbes quod ex Carolo Piſone ibidem (*a*) profertur, ſerum ſanguinis *ſoporoſum* eſſe, *ſi excremento cerebri mucoſo, vel aliis humoribus (præter bilem) commiſceatur*. Nam in illa puella epilepticus inſultus, in eo puero ingens capitis dolor præceſſerant, ſartorem autem non hic modo, ſed ſubinde vigiliæ, ſubinde ſomnus male habebant: nec fortaſſe aliquid ejuſmodi, ſi quis diligentius quæſiviſſet, in viro deerat, cujus modo hiſtoriam propoſui. Nec me tamen fugit quod in idem quoque Volumen (*b*) relatum eſt, a Franciſco Sylvio in ipſa bile, quippe non ſecus ac opium, impenſe amara, *vehementiorem narcoſin* poſitam eſſe, & præter aquam, alia in veternoſorum capitibus, præſertim vero ſanguine diſtenta vaſa non raro inveniri: imo in quibuſdam (*c*) *cerebrum* ſatis exſuccum, *ac hydrope, aut colluvie ſeroſa, quibus lethargici plerumque afficiuntur, prorſus immune deprehendi*. Quorum ego nihil inficior: quin ultro addo, audiviſſe me, ſomnolentos a deglutito opio canes arterioſa omnia cerebri vaſa oſtendiſſe ſanguine vehementer turgida. Sed illud ajo, utile quidem eſſe ſcire, ſoporoſas affectiones in aliis aliter fieri ab alia cauſa; illud vero utilius, noſſe quid *plerumque* ex aliorum quoque confeſſione poſt affectiones illas ſoleat inveniri.

16. Nunc tamen quoniam de ſero, quod ut plurimum reperitur, ſatis dictum eſt; de vaſorum quoque diſtentione (quam & ipſe in eo ſoporoſo affectu eſſe, cenſui, in quo magna cum utilitate Occipitales venas incidi juſſi (*d*), & non raro, fateor, ſimul cum aqua inventam eſſe, velut Acta quoque Cæſareæ Academiæ (*e*), & noſtræ aliæ Obſervationes (*f*) confirmant) de illa, inquam, aliquid dicamus, præſertim cum in viro de quo loquimur, non defuerit. Huic quanto plus ſanguinis inerat, & quanto minus per inflammatos pulmones trajici poterat, tanto plus crediderim in venis quæ intra cranium ſunt, reſtitaſſe. Hæ enim venæ cum circumjectorum muſculorum carent adjumento, tum ſanguinem ab iis arteriis accipiunt, quæ ut tenuioribus tunicis ſunt, ita non magnopere illum compellere, nec a tergo valde urgere poſſunt. Quanto autem magis reſtitat ſanguis, tanto plus ſeri, ſi nihil prohibeat, ab eo ſecedit, tantoque magis ab utroque premitur cerebrum: porro quanto major hæc preſſio eſt, tanto gravior eſt ſopor; ut illa vel magis aucta, in apoplexiam hic degeneret. Itaque Sennertus (*g*) ſi adeo carus ingraveſcat, ut reſpiratio quoque lædatur, *tum apoplexiam in propinquo eſſe*, monet. Quin Boerhaavius (*h*) diſerte, *Carum eſſe apoplexiam levem*, ſcribit, *Lethargum autem leviorem apoplexiæ ſpeciem*. Quæ commemoro, ne mireris, ſi quas inter apoplexiæ cauſas poſui, eaſdem nunc eſſe agnoſcam ſoporoſorum affectuum cauſas. Cur autem eædem in quorundam capitibus, qui ex his affectibus periere, majores interdum eſſe videantur, quam in aliorum quos interemit apoplexia, ſatis ex iis quæ in IV. Epiſtola (*i*) indicata ſunt, per te conjicies; ego, ut initio dixi, nolo in hac quoque prolixius conjecturis indulgere. Id optimam in partem accipies: & valebis.

EPI-

(*p*) Epiſt. 20. & 21. (*q*) Supra, n. 21. (*r*) Sepulchr. l. 1. S. 2. Obſ. 47. & S. 15. Obſ. 3. (*ſ*) Reſponſ. ad Epiſt. Problem. 9.
(*t*) n. 3. (*u*) n. 2. (*x*) n. 20. (*y*) n. 12. (*z*) Sect. hac 3. Obſ. 12. & 43. & in Addit. Obſ. 1.
(*a*) Sect. ead. Obſ. 8. in Schol. (*b*) Ibid. in Schol. ad Obſ. 13. (*c*) Obſ. 30. (*d*) Adverſ. 6. Anim. 83.
(*e*) Volum. I. Obſ 152. & IV. Obſ. 39. (*f*) Epiſt. 10. n. 17. (*g*) Medic. Pract. l. 1. P. 2. c. 32.
(*h*) Aphor. de cognoſc. morbis §. 1045. & 1049. (*i*) n. 31.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VII.

Sermo eſt de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio.

CUr duæ quæ *Soporoſos Affectus* in Sepulchreto conſequuntur, Sectiones ſint a nobis prætereundæ, facile ex iis intelligis cauſis, quas ſub initium attigimus Epiſtolæ ſuperioris. Eædem autem ferme ſunt cauſæ, quare & Sectionem quæ duas illas proxime excipit, *de Vigiliis præter naturam* inſcriptam, prætereamus. Nam hæ quoque non ſolæ ſunt, cum interimunt, ſed cum gravioribus morbis conjunctæ. Itaque nullum invenies exemplum, in quo Vigiliæ dumtaxat proponantur, ex iis omnibus quæ ibi proferuntur: quæ tamen octo, haud amplius ſunt; imo ne octo quidem. Obſervatio enim VII. eadem ac IV. eſt: quod unum magis miror intra tam paucas lineas animadverſum non fuiſſe, quam plures in longiore inſequente Sectione VII. iterationes; ſiquidem Obſervatio XXXV. non alia eſt ac XXIII. nec XXXIV. alia ac XXIX. Atque utinam in ſuperioribus tribus Sectionibus eadem non obvia eſſet incuria. Certe in I. facile animadverti potuiſſet, Obſervationem XXXII. non differre a XVI. nec XXXIV. a XIX. nec LXIII. a XXXV. nec LXXXV. a XLIV. nec CIII. a XCV. Neque in II. Sectione Obſ. XXVIII. a XXIV. aut XXII. ab ea quæ in Additamentis eſt II. Neque in III. Sectione Obſ. XXIII. a XX. aut XXXVIII. a XLIV. Quod ſi hæc nobis occurrerunt aliud agentibus; credibile eſt, plura deprehenſuros eſſe qui diligenter quærant. Sed hæc, & cætera ejuſcemodi, viderint qui eos libros tertium vulgabunt. Nos; ut ad propoſitum revertamur; Vigiliarum exempla cum aliis morbis relaturi, jam ad iſtam VII. quam inſequi diximus, Sectionem tranſimus. Ea eſt *de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio*. Hiſtorias autem quæ huc attineant, præcipue has quatuor in Valſalvæ ſcriptis invenimus.

2. ADOLESCENS annos circiter viginti natus, in Bononienſi S. Mariæ de Morte Noſocomio decumbebat. Lenta erat febris cum ſiti quidem, ſed urina, & pulſibus quadantenus ſanorum ſimilibus; ut levis videretur morbus. At circa octavum diem delirium ingens acceſſit, quod ſeptem dies perduravit. Hoc ceſſante, æger tamen quaſi amens jacebat, niſi quod nonnunquam pauliſper ſapere videbatur. Tandem moritur. CADAVER exterius ad lividum aliquantum vergebat, præſertim ſub manuum unguibus: & muſculoſa etiam caro ad ſubfuſcum potius, quam ad nativum rubicundum colorem. Sanguis quoque nigricans erat, & craſſior; fluidus tamen. In Ventre, & Thorace ſana omnia; niſi quod aquæ in pericardio veſtigium nullum. Cranio ſublato, *gelatinoſa* quædam concretio animadverſa eſt, quæ vaſa ſanguifera, per Tenuem meningem reptantia, a lateribus comitabatur. Ea meninge ad baſim cerebri lacerata, copia aquæ exivit, colore, & craſſitie vaccinum ſerum referentis. Cæterum totum cerebrum erat ſanum.

3. Malignam, ut vocant, hanc febrem, delirium autem quod ad ipſam acceſſit, Phrenitidem fuiſſe, manifeſtum eſt. Sed cur in meningibus nulla inflammatio? nulla vaſorum diſtentio? Num hanc credes, cum phrenitis in amentiam mutata eſt, ſolutam fuiſſe; antea autem non defuiſſe, eoque tempore ob lentum in diſtentis vaſis ſanguinis motum, eam aquæ copiam ſecretam eſſe? At neque in duabus proximis obſervationibus quidquam leges de vaſorum in meningibus diſtentione.

4. VIR annorum circiter triginta quinque dolore corripitur in thorace, cum febre. Dolore abeunte, accedit ad febrem delirium: quod, febre magis ſemper augeſcente, ad mortem uſque perdurat, quæ circa diem undecimum accidit. THORACE recluſo, pulmonum poſteriora dura aliquantum, & rubra inveniuntur. In utroque cordis ventriculo polypoſa concretio, in ſiniſtro autem propemodum major, mirante Valſalva, ut qui ad id tempus majorem ſemper in dextero animadvertiſſet. Dum e Cranio cerebrum eximebatur, paululum ſeri ex meningibus emanavit. In Duræ ſingulis majoribus Sinibus ſingulæ erant concretiones polypoſæ. Molle fuit cerebrum totum: in ſiniſtro autem ejus ventriculo plexus Choroides multum, varicum inſtar, turgebat.

5. De polypoſarum concretionum cauſis, illarumque diſcriminibus non eſt hic locus verba faciendi. Sed quæ cauſa peripneumoniam facere inceperat, ea, videbatur in hoc viro ad caput translata, ibique perſtans ad mortem uſque, conſpicuam meningum inflammationem facere debuiſſe. Nec fecerat tamen: iſtæque in altero dumtaxat plexu Choroide quaſi varices antiquum facile vitium erant.

6. BAJULUS febre ardenti laborans, ingenti capitis dolore, cui delirium ſucceſſit, vexabatur. MORTUUS, inter utramque meningem paucum ſerum oſtendit, cujus pars inter ſanguifera vaſa in *gelatinæ* modum concreverat: in Sinu autem Falcis tenuem, longamque concretionem. Cæterum totum cerebrum ſecundum naturam ſe habebat.

7. VIR autem annos natus triginta quinque, in magnam incidit febrem: delirat: oculi lucent: pulſus eſt vehemens. Denique moritur. CEREBRUM eſt bene conſtitutum; niſi quod valde turgent ſanguine ejus vaſa, ventriculi autem ſeri habent aliquantum. Præter nonnullas in Corde polypoſas concretiones, omnis in hoc cadavere ſanguis eſt fluidus.

8. Ne mireris, uno hoc excepto, in reliquis de quibus dictum eſt, delirantibus Valſalvam diſtenta cerebri vaſa non vidiſſe; relege omnia delirantium exempla quæ ex ipſo retuli in Epiſtolis ſuperioribus (*a*); nam & delirium ex iis affectionibus eſt, quæ tametſi interdum, vel a gravioribus aliis ſejunctæ, poſſint occidere, ſæpius tamen cum aliis copulantur; nullum reperies, in quo diſtentionem vaſorum cerebri animadverterit, plura, in quibus aquam. Illud verum eſt, haud talia plerumque fuiſſe ea deliria, qualia creduntur conjunctam meningum inflammationem habere. Sed tamen etiam in Sepulchreto quædam extant Obſervationes (*b*) in quibus cum vel maxime credibilis eſſet, nulla fuit vera inflammatio, &, ſi vaſa diſtenta erant, *aquoſo & pituitoſo ſanguine turgebant*. Quin Williſii diſſectiones, & ſententia (*c*) proferuntur, cenſentis, a meningum inflammatione ſoporoſos potius affectus induci, quam phrenitidem, cerebro videlicet a reſtitante ſanguine compreſſo, aut ſi illa poſt phrenitidem inveniatur, tunc inveniri, cum phrenitis denique in carum, aut lethargum mutata eſt. Contra in pleriſque earum Obſervationum quæ de phreneticis, aut delirantibus in hanc Sepulchreti Sectionem relatæ ſunt, videbis meningum inflammationem, aut ſaltem earum vaſorum diſtentionem commemorari, quamvis ante mortem ſopore occupati non fuiſſent. Sunt vero Docti Viri qui hactenus Williſium ſequuntur, ut a meningum inflammatione phrenitidem non ſemper fieri, agnoſcant; ipſi autem negari non poſſe, credunt, cerebrum, aut ſaltem cerebri corticem ſemper in phrenitide eſſe inflammatum.

(*a*) I. n. 2. & 4. V. n. 2. & 4. VI. n. 2. (*b*) ex. gr. 13. 14. 16. hujus ſeptimæ Sect. (*c*) Ibid. Obſ. 1. cum Schol.

Quod tamen diſerte negabat Henricus Meibomius Anatomicus præſtantiſſimus, cum hanc theſim propoſuit (*d*): *In phrenitide ipſa cerebri ſubſtantia non inflammatur*. Ego vero non modo aliquando inflammari, non nego; ſed ad eas quæ in Sepulchreto ſunt, obſervationes addere alias poſſum, ut Lanzoni (*e*), qui in adoleſcente ex maligna febri delirante *cerebrum maculis nigris undequaque conſperſum, cum membranis lividis* invenit, prægreſſæ inflammationis haud ita obſcuris indiciis, & Möglingii (*f*), qui phrenetici cerebrum *ſecundum membranas undique inflammatum*, & parte aliqua *ſphacelatum*, vidit cum *ventriculis multo ſero repletis*. Sed cum has, aliaſque addidero; tot illas diſſimulare non potero, in quibus nulla uſquam in cerebro reperta eſt inflammatio, quæ, ne ab Sepulchreto diſcedam, eæ fere omnes ſunt, quas proferri video ad oſtendendum, ſine meningum inflammatione fuiſſe phrenitidem. Quas inter, eam potiſſimum attendas velim, in qua egregius Anatomicus Coiterus (*g*) *nullam*, inquit, *nec in membranis, nec in cerebri ſubſtantia deprehendere quivi inflammationem*: huc autem adjungas quæ ſolers alter Profector obſervavit, potius quam in Sepulchreto apud Rhodium ipſum (*h*) legenda. Rhodius enim cum repertam in uno phrenetico meningum, & cerebri inflammationem propoſuiſſet, *at Fabricius Bartoletus Vir diligens ac ingenuus mihi faſſus eſt*, inquit, *ſe in plurimis phreniticorum cadaveribus inveniſſe piam matrem ſine omni cerebri noxa inflammatam*. Quod ſi haud facile credis, tunc corticem ſaltem cerebri noxæ aliquid a contigua meninge non contraxiſſe; cave tamen putes, cum cerebri cortex eſt inflammatus, ſemper tunc eſſe phrenitidem. Nam Williſius idem qui ſæpius hanc abeſſe viditcum eſſent meninges inflammatæ, docuit ibidem (*i*), tunc etiam abfuiſſe *nonnunquam*, cum *cerebri exteriorem ambitum* offendit *tumore phlegmonode obſeſſum*. Nec aliæ deſunt quæ id confirment, obſervationes, in hiſque ea quæ extat Sepulchreti libro IV. (*k*) *Tenuis* enim *meninx erat & ipſa rubicunda, ac ſub ipſa pus craſſiuſculum & ſubrufum*: *nequaquam tamen æger deliravit*. Quid ergo eſt? Cum omnia quæ dicta ſunt, attenderis; huc redeas, neceſſe eſt, ut aliæ alias cauſæ eſſe horum deliriorum videantur, eæque pro varia ſanguinis, humorumque natura, aut cerebri affecta parte, aut hujus a primordiis, morbiſve prægreſſis conſtitutione, aut ejuſmodi aliis, aut diverſa modo plurium, modo horum omnium conjunctione, aliter in aliis agentes, ut alias hunc, alias alium efficiant morbum. Erit igitur in nonnullis cerebri, in pluribus meningum inflammatio, aut certe vaſorum illa diſtentio, ſed non tanta, ut magis comprimat, quam irritet: in aliis effuſa aqua, ſed irritans hæc quoque; probo enim Bonetum (*l*) aut quemcunque alium ſcribentem, *purum putum ſerum, acrimoniæ expers, delirium excitare non valere*: in multis denique; ut alias omittam cauſas; utraque ſimul earum quæ modo dictæ ſunt. Quo ſpectant & Obſervationes quædam in Sepulchreto (*m*) legendæ, & complures meæ, quarum alias in aliis Litteris ad te ſcripſi (*n*), aut ſcripturus ſum, quinque autem in his continuo ſubjiciam.

9. SENEX annum agens octogeſimum, ob varia, ſed levia, valetudinis incommoda admiſſus in Bononienſe S. Mariæ de Morte Noſocomium, cum ibi eſſet, pulſu factus eſt non modo crebriore, & celeriore, verum etiam turgidiore, quam ejus ætati videretur convenire. Ad hæc, delirare cœpit, ſæpe item, quaſi ex convulſione, maxilla inferiore, & artubus tremere. Tunc interrogatus quas in capite moleſtias perciperet, pondus diſerte dixit, cætera negavit. Porro cum delirare pergeret, ac tremere ita, uti dictum eſt, ad quindecim, aut ſexdecim dies; tandem pulſus, qui nonnunquam humilis animadverſus fuerat, humilior eſt factus: indeque intra biduum, ſtertore ſuperveniente, ſimul delirandi, & vivendi finem fecit. VENTRE, ac Thorace quarta decima ab obitu hora apertis, viſcera ſunt animadverſa etiam tum calentia, quamvis toto illo temporis ſpatio cadaver ſub dio aeri frigido, quippe ſub initium A. 1706. expoſitum fuiſſet. Inteſtina qua inter ſe contingebant, & inferiore quoque facie rubebant nonnihil; limbus autem hepatis livebat: lienis denique multum flaccidi membrana qua convexam faciem veſtiebat, valde craſſa facta erat, & quaſi cartilaginea. Hæc in ventre. In Thorace autem dexter pulmo inferiore latere cum pleura cohærebat, in ſummo parvam quandam portionem duram habebat, in qua diſſecta, vaſa omnia pulmonis obſtructa, & ſicca videbantur; ut vitii antiqui veſtigium crediderim. Pulmonis vero utriuſque inferiores, & præſertim poſteriores, partes non modo nigræ erant, ut ſolent, verum etiam ſubduræ. Pericardium vix aliquid aquæ: cor autem concretiones duas habuit polypoſas, alteram in ventriculo dextero ſubflavam, & viſcidam, quæ in auricula, & prope Pulmonaris arteriæ orificium, quod tamen non ſubibat, alba fiebat, duriorque; alteram albam, & duram in ſiniſtro ventriculo, & initio arteriæ Magnæ. Hujus valvulæ, & Mitrales hic illic duræ; necdum tamen oſſeæ. Ipſius autem arteriæ truncus, ſi exterius inſpiceres qua ſecundum vertebras deſcendit; ſanguifera quibus ornatur, vaſcula oſtendebat multum diſtenta: ſi vero interius; ſquamulas paſſim duriores, multiſque in locis jam oſſeas, haſque etiam qua is truncus in ventrem pertinebat, & in ſuperiore aliquo ejus ramo; ſed prope cor minus duras: præterea inter ſquamulas, quibuſdam in locis, interior tunica deſiderabatur, ibique exulcerata, & corroſa videbatur tunica proxima, & in rubræ, putridæque ſubſtantiæ fruſtula, quæ prodibant, converſa. Cranium exſecturi, dum Temporales muſculos amovemus, valde ſtrigoſos animadvertimus, credo, quia jam diu minus valide ſe contenderant, ut pote in ſene propemodum omnino edentulo. Dum vero caput a ſumma Spina amputabatur, ex hujus tubo non multum, ex majori autem oſſis occipitis foramine magna vis aquæ prodiit. Quamobrem Craſſa meninx mox valde corrugata deprehenſa eſt. Sub Tenui tamen in cerebri anfractibus aqua ſupererat ejus ſimilis in qua caro recens lota ſit: cujuſmodi aquæ portio aliqua & in Lateralibus ventriculis fuit, quorum tamen vaſa non pallebant. Quin plura videram per Tenuem meningem vaſa, nigro, concretoque ſanguine pleniora: in Sinu autem Falcis polypoſam concretionem exilem, & longam. Cæterum etſi cranium, & cerebrum hoc neſcio quid ingrati olebant; cerebri, & cerebelli ſubſtantiam invenimus ſanam; niſi quod in illo non adeo, in hoc vero multum laxa erat.

10. Vel in ſene id ætatis, ut paſſim Magna arteria oſſea fieret, in delirio autem perpetuo quidem, ſed minime feroci, vides tamen, cum aqua, vaſorum diſtentionem in meninge Tenui fuiſſe. Jam vero ab hoc, unde conſulto incepimus, ad ſenem alterum, ſed non ita grandem natu, & ad delirium minus quietum tranſeamus, quando cætera quæ in prioris corpore inventa ſunt, habebimus alias commodiorem attendendi locum.

11. FIGULUS, annos natus ſeptuaginta, natura hilaris, potor ſtrenuus, poſt animi curas, laboremque in arte ſua majorem, quam ſoleret, eaque ætate ferre poſſet, ſimul in febrem incidit, & dolorem ſiniſtri lateris vehementem. Quare circiter Nonas Apriles A. eodem 1706. tum in idem Noſocomium ſtatim exceptus eſt, tum ſanguis ſtatim de ſiniſtro cubito emiſſus. Quarto die febris ſe valde intendit. Sexto autem delirium acceſſit tantum, ut vincire neceſſe fuerit, ne lecto deſiliret. Pulſus erat frequens, ſed æqualis: reſpiratio difficilis: nulla expectoratio. Itaque etſi eo die miſſus eſt ſanguis e talo, omnibus tamen in pejus ruentibus; poſtri-

(*d*) Coroll. 4. in calce Exercit. de Obſerv. rariorib. (*e*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 113. (*f*) Earund. Cent. 6. Obſ. 22.
(*g*) Sect. hac 7. Sepulchr. Obſ. 16. (*h*) Cent. 1. Obſ. Med. 40. (*i*) Obſ. 1. cit. (*k*) Sect. 3. Obſ. 10. §. 7.
(*l*) Sect. hac 7. l. 1. in Schol. ad Obſ. 27. (*m*) Sect. ead. Obſ. 16. & in Addit. Obſ. 1. (*n*) I. n. 14.

poſtridie, ſtertens, ſupinus, totoque corpore ſudore madens, eſt mortuus. CADAVERIS facies, humeri, & brachia non ſecus atque in ictericis, flavebant: cætera quoque; ſed minus: ilia autem erant ſublivida. Ventre aperto, animadvertimus omentum breviſſimum, ſurſumque retractum: lienis tunicam, qua imum gibbæ faciei veſtiebat, præduram: hepar vero cum diaphragmate tota convexa facie connatum, ſi limbum, ejuſque viciniam excipias. Hic ad aliquem tractum, faciei autem cavæ magna pars livore inficiebatur cum ſubſtantia proxima ad lineas duas; reliqua pallida, & marmoris inſtar variegata, tota autem duriuſcula. Bilis in veſicula erat pauca, eaque corrupti ſanguinis ſimilis, aut aquæ turbidæ in qua caro lota ſit. Nihil obſtabat quo minus in Duodenum inteſtinum deſcenderet; deſcendiſſe autem color oſtendebat eorum quæ inteſtinis continebantur. Hæc aere turgebant, iiſque adhærens pinguedo flava erat; ut perpauca etiam aqua, quæ in ima ventris pelvi fuit. Quæ autem pars Tenuium inteſtinorum in pelvi erat, illa ex fuſco ſubrubebat, ut vicina quoque ureterum portio. At veſica, & lotium quo diſtentam invenimus, utrumque flavebat: ſanguifera autem vaſcula cervicem verſus in poſteriori interiorique illius parte turgebant. In hujus veſicæ parietibus illas cellulas, & quaſi hernias vidi, quæ quoniam in Adverſariis (*o*), nec ſine conjectura de earum cauſa deſcriptæ ſunt, hic iterum deſcribantur non oportet, præſertim poſtquam apud Amicum quoque optimum, Virumque Experientiſſimum Heiſterum (*p*) multo plures videre potes delineatas. Hic unum addam: cum ex hujus Figuli domeſticis, atque intimis familiaribus quærendum curaſſem, numquid ſcirent, de ullo unquam veſicæ incommodo queſtum eſſe, diſerte negaſſe, ſicut etiam de hernia varicoſa: quam ad hunc modum ſe habentem conſpexi. Multiplices venæ, dilatatæ, & craſſæ factæ, totum undique teſticulum amplectebantur, cujus ſubſtantia ita erat compacta, ut in canaliculos, quemadmodum alias proclive eſt facere, diſſolvi non poſſet. Erat præterea infra teſtem corpuſculum exiguum oſſeum. Hæc omnia Vaginalis tunica comprehendebat, undique adnata, niſi deſuper, ubi veſiculæ erant duæ aqua flava plenæ. Alteri quoque teſticulo Vaginalis tunica erat adnata, niſi qua epididymidis corpus intercedebat; ibi enim erat ſpatium, ejuſdemmodi aqua plenum. Tunc deflexis ad penem oculis, neque in glande, neque in præputio quidquam de frænulo animadverti: lævia ibi omnia; vix albidum quaſi veſtigium, ubi frænum eſſe debuerat, aut olim fuerat. Aperta ab initio ad finem urethra, nihil dignum vidi quod hic adnotetur, niſi minuta quædam quaſi *tabacci* granula, quæ utrinque erant ad latera carunculæ Seminalis, & carunculæ quoque ipſi agglutinata eſſe videbantur. Tunc Proſtata glandula diſſecta, intra hanc eadem granula cum in parte ſiniſtra, tum præſertim in dextera fere tota, quoquoverſus ſecarem, deprehendi. Thoracem jam aggredientibus occurrerunt primum cartilagines, per quas legitimæ coſtæ inferiores cum ſterno committuntur, extrorſum a dextro latere protuberantes, quaſi aliquid interius ſubeſſet quod impuliſſet ad exteriora. Nihil autem ejuſmodi ſuberat: itaque conjeci, acceptum id eſſe referendum nimiis in puerili ætate muſculi Pectoralis dexteri contentionibus, & conatibus quos rudimenta fortaſſe illius artis exigerent. In recluſi thoracis cavo dextero ſana omnia. At in ſiniſtro multa aqua ſubflava: qua exhauſta, apparuerunt per faciem pulmonis ſtrata quaſi fruſta craſſæ cujuſdam, ut videbatur, membranæ flavæ, & facillime lacerabilis; ut quamvis reticulare quoddam opus in ſe intextum repræſentaret, concretionem eſſe cenſuerim craſſiorum particularum in ea flava aqua natantium. Erant ejuſmodi ampla fruſta per faciem præſertim inferiorem lobi pulmonis inferioris, itemque inter lobum, & lobum. Lobus autem is inferior durus erat ferme totus, & gravis: diſſectuſque ex denſa inventus eſt ſubſtantia compactus, non pulmonaris, ſed hepaticæ ſimili; ut vel me tacente, ex iis quæ ſuperiore Epiſtola (*q*) tradidi, peripneumonia affectum intelligas. Videbatur autem inflammatio tranſire in ſuppurationem cœpiſſe. Albida enim erat ea ſubſtantia, non rubra: & craſſa alba materia paſſim ex quibuſdam orificiis, bronchiorum, opinor, ſectionibus, exprimebatur. Lobus autem ſuperior in ſuprema quidem parte ſero turgidus ſpumoſo, ibidemque niger, & durus erat; ſed ita durus, ut vetus potius vitium, quam recens, exiſtimares: parte autem reliqua ferme exſuccus, nec multum diſſimilis ſani. Cæterum ad pleuram a latere, atque anterius nectebatur per plures inter ſe diviſos quaſi lacertos rubros, & craſſos, ſed membraneos. Nuſquam autem arctius pleuræ adhærebat, quam ad ſupremam illam partem: eratque ibi pleura craſſior, & facile a coſtis avellenda: id quod proclive erat facere etiam qua lobo inferiori ſuberat, ubi erat craſſiuſcula, & rubicundior. Pericardii facies exterior, ſiniſtra tantum, a vaſculis minimis ſanguine turgidulis rubebat. Intus pauca erat aqua, eaque flava. In auricula dextera, craſſa concretio polypoſa: in Pulmonari arteria, ejuſque ramis teres altera: teres quoque in arteria Magna: nec talia in ſiniſtris auricula, & ventriculo prorſus deerant. Harum omnium concretionum ſubſtantia ſecundum longitudinem ſpectata, partim erat ſinuoſa, & flava, partim fibroſa, & ſubrubra. Supra Magnæ arteriæ valvulas, ſub ipſa tunica intima, lamellæ erant oſſeæ: quin etiam primorum bronchiorum, non modo trunci Aſperæ arteriæ, ſemiannulos animadverti anterius, id eſt in media cujuſque parte, oſſeos factos; ut parum eſſent flexiles, &, ſi diſrumperes, aliquid oſtenderent in media illa parte quod medullæ inchoamentum videri poſſet. Ad Cerebri denique ſectionem progreſſus, in ſinibus Laterali ſiniſtro, & Quarto, itemque in Primo, & in venis aliquot, cum hoc communicantibus polypoſam concretionem albidam, firmam, exilem conſpexi. Vaſa autem reliqua, per omnem tenuem meningem repentia, etiam qua cerebellum conveſtit, adeo ſanguine diſtenta, ut trunculi turgerent, minimi autem ramuli eſſent luculenter conſpicui. Hæc vero in ſiniſtra dumtaxat parte ad hunc modum ſe habebant. Sed nec vaſcula per medullarem cerebri ſubſtantiam traducta, nec ea quæ parietes Lateralium ventriculorum perreptant, turgere videbantur. Plexus tamen Choroides non decolores, quamvis in ipſis hydatides, & in ventriculis omnino ſerum non deeſſet. Multum autem exterius fuerat in cerebri anfractibus, unde per Tenuem meningem translucens, *gelatinam* mentiebatur: ſed hæc revera nuſquam; fluxile dumtaxat ſerum fuit.

12. Noli expectare, ut tam longæ hiſtoriæ longa quoque reſpondeat explicatio. Alia nimirum alio attinent, quæ ſuo quodque loco in aliis Litteris non negligemus; hic autem omitti non debuerant, ne mutila eſſet hiſtoria. Peripneumoniæ, atque adeo Pleuropneumoniæ acceſſiſſe delirium, vides: quod & in aliis ſæpe (*r*) contigit, quorum caſus in alias rejicio Epiſtolas. Hunc vero producere malui in præſenti, quoniam vehementius fuit delirium, & quod Phrenitidem continuo appelles, *malam*, ut Hippocrates (*ſ*) docuit, *a pulmonis inflammatione*. Quin certior factus ſum, hic in quibuſdam quaſi epidemicis pulmonum inflammationibus, & ſpeciatim hyeme A. 1754. quibuſcunque ad has delirium acceſſit; pluribus autem acceſſit; eorum neminem evaſiſſe. Quo dignior fuit quæ litteris mandaretur fœminæ, utroque morbo implicitæ, felix ſanatio (*t*), non quod alii non ſerventur aliquando, ſed quod cum vehemens uterque eſſet, peſſimiſque ſignis comitatus, ſolutus eſt tamen per multa quæ ultra quatriduum alvus effudit graviſſime olentia, & ex atro rubeſcentia. Porro; ut ad Figu-

(*o*) III. Anim. 36. (*p*) Inſtit. Chirurg. Tab. 32. Fig. 1. & 2. (*q*) n. 12. & 13.
(*r*) Vid. & Jacotii Comment. in Coac. Sect. 2. l. 1. Aph. 21. (*ſ*) Sect. 7. Aph. 12.
(*t*) Act. Nat. Cur. Tom. 8. Obſ. 63.

Figulum redeam; ſicut pulmo, & pleura, & pericardium inflammata erant a ſiniſtris, ita & meninx Tenuis inflammata erat ab eodem latere, exemplo haud ſcio an ab aliis adnotato, ſed tamen fortaſſe non diſſimili ratione explicando, ac major in ea mala rubor quæ vitiato ab eodem latere pulmoni reſpondet, aliaque ejuſmodi quæ κατ' ἴξιν fiunt, ut Hippocratis loquuntur Interpretes, & in his Duretus (*u*), ubi illius exponit locum: *quibus peripneumonicis tota lingua fit alba & aſpera; pulmonis ambæ partes inflammantur: quibus autem dimidia; tantum illa pars quæ ſpectatur*. Illa autem explicandi ratio, etſi tam difficilis, & retruſa, aut certe, ſi ad nervos etiam confugias, ambigua ſit, quam ex eorum Scriptis qui eam cum antea, tum ætate hac noſtra excogitare conati ſunt, proclive eſt exiſtimare; nonnunquam tamen aliquanto minus difficultatis habere poteſt, velut hic, ſi illam pulmonis ſiniſtri ſupremam partem non ſolum duritie ſua antiqua, ſed nova addita tum a ſpumoſo ſero turgentia, tum a pleura, ibi craſſiore facta, compreſſione, nonnihil urgere potuiſſe, opinemur, ſiniſtram Subclaviam venam, & quod conſequitur, reditum ſanguinis a parte capitis ſiniſtra, quæ præterea infirmior, quam dextera, creditur, remorari. Utcunque id eſt (nam quæ poſſint objici, non ignoro; ſed quantulumcunque concedas, in re hujuſmodi ſatis habeo) illud certe quod propoſueram de vaſorum meningis Tenuis diſtentione, cum ſero effuſo conjuncta, verum in hoc quoque Phrenitico fuiſſe, vides. Nunc in Paraphrenitico illam diſtentionem vel magis, nec ſine aqua, fuiſſe, oſtendam.

13. VIR procerus, & macilentus, ex cannabis carminatione, quæ ars ejus erat, thoracis inflammationibus obnoxius, a quibus ſexies antea, aut ſepties vexatum ſe fuiſſe, narrabat, cum bilioſæ & viridis materiæ vomitu in una, cum delirio in altera; non ita pridem a pulvere inter carminandum excepto cum vocis organa læſiſſet, ut clangere potius, quam loqui videretur; propterea minus pulverulentam cannabim ſeligens, eamque ſeorſum a ſociis depectens, priſtinam jam propemodum vocem recuperaverat, quando ab onere ferendo laſſus, febrili frigore, & pungente ad lævam mamillam dolore correptus eſt. Quamobrem, eodem quo duo priores anno, circa medium Februarium, in idem eſt Noſocomium illatus. Cum domi oleum ſumpſiſſet ex dulcium amygdalarum nucleis recens expreſſum, & ſanguis e ſiniſtro brachio detractus eſſet; iterum ex brachio altero emiſſus eſt. Difficile enim reſpirabat, nihil expectorabat. In latus affectum ſæpius decumbebat. Bilioſa & viridia vomuerat. Quincto die phrenitis ingruit læta, ſeria, interdum ferox, hactenus tamen ut accedentium ora conſputaret. Medicus ex crure juxta talum mitti ſanguinem, juſſit, & raſo capiti quoddam cataplaſma imponi, quod quale eſſet, commodius cum de Maniacis ſcribam (*x*), docebo. Interea convulſivi motus cœpti ſunt adnotari leves primum, ut in tendinum carpi ſubſultibus, deinde majores. Noviſſime nec difficilis reſpiratio erat, &, ſi quæreres, ullum ſe uſquam dolorem, aut moleſtiam percipere, negabat. Sed clamabat interim, atque inſcius culcitam permingebat. Tandem pulſu debiliore facto, ſed nunquam inæquali, obiit paulo poſt finem diei ſeptimi.

IN CADAVERE latus colli dexterum livebat. Sic, Ventre aperto, jecinoris etiam limbus ad aliquem tractum, ſed ad exiguam altitudinem. Veſicula contracta, pauca intus bile, quæ dilutum *tabaci* colorem referebat. Ventriculus ſanus. Pancreas craſſius, & ſubdurum. In Thorace nihil erat ſeri effuſi. Pulmo dexter pleuræ undique per interjectas membranas arctiſſime alligabatur tum ad coſtas, tum ad ſeptum Tranſverſum: ſiniſter contra paucis in locis, idque ad anteriora. Sed viciſſim dexter quidem ſecundum naturam ſe habuit: ſiniſtri autem pars multo major morbida erat. Nam primum ſuperior lobus, alioquin ſic ſatis ſanus, tum ſtrigoſus erat, tum in ſummo, quaſi intra tuberculum, pus album continebat: quæ tamen, ut & illæ tot tamque arctæ pulmonis dexteri alligationes; præteritis inflammationibus videbantur imputanda. Verum lobus inferior rubens, durus, gravis, ejuſque denſata ſubſtantia, & in ſuperiore parte pus, aut puri ſimilis materia per bronchiorum ſectiones effluens, præſentem, quæ ſuppurare inciperet, commonſtrabant inflammationem. Pleura quoque ab eodem ſiniſtro latere ferme tota inflammata videbatur, cum ſanguifera ſua vaſcula nimis conſpicua haberet, ac tota facillime a coſtis una tractione avelleretur. Diaphragma autem in ea dumtaxat ſui tendinei centri, ut vocitant, parte quæ ſiniſtro pulmoni ſubjiciebatur, vaſa habebat, etiam minima, adeo diſtenta, ut ibi inflammatum eſſe, non dubitares. In pericardio aliquantum ſeri ſubrubri, & turbidi. Per omnia cordis orificia concretiones polypoſæ trajiciebantur, in ventriculis ortæ, in vaſa productæ, ex ſolidiore ſubſtantia omnes, ſi initium excipias illius quæ Pulmonarem peragrabat arteriam, craſſiſſimum quidem in ventriculo dextero, ſed ex ſubflava, & quaſi mucoſa ſubſtantia. Dum Caput abſcindebatur, longæ portiones concreti ſanguinis eductæ ſunt e venis Jugularibus, velut enſes e vaginis. Meningum vaſa fuerunt ſanguine quam maxime diſtenta. Et concretio quidem polypoſa, albida, compactæque ſtructuræ, non modo Sinum Falcis tenebat, ſed & in pleraſque pergebat venas, cum eo Sinu communicantes. In tribus reliquis majoribus Sinibus Craſſæ meningis erat ſanguis concretus. Tenuis autem meninx omnia vel minima vaſcula adeo ſanguine habebat turgida, ut valde ruberet univerſa. Serum in cerebri anfractibus ſuberat. In Lateralibus quoque ventriculis ſerum fuit, ſubrubrum, ſed paucum. Plures, nec parvæ, hydatides in poſteriore ſede plexuum Choroidum. Cæterum ſanguine erant diſtenta, eoque multo quam ſoleant, manifeſtiora non tantum vaſa quæ per Lateralium ventriculorum ſuperficiem ducuntur; ſed ſi corpora Striata, ſi Thalamos Opticorum nervorum leviter abraderes, aut ſi profundius tum ipſa, tum quamcunque velles medullaris cerebri ſubſtantiæ partem ſecares; vaſa proportione ad eundem modum ubique plena, & manifeſta occurrebant. In cerebri autem, & cerebelli diſſecto cortice vix ulla internoſcere licebat.

14. Quam noxius ſit pulvis, qui ex cannabe inter carminandum elatus, in arteriam Aſperam, & pulmones attrahitur, Ramazzinus noſter (*y*) docuit, tuſſim inde aſſiduam ſæpe, & aſthmaticam paſſionem Operarum deducens. Sed & acutis indidem pulmonum morbis pro ſanguinis conditione occaſionem præberi, qui chronicos alios poſt ſe relinquant, aut tandem ipſi vitam adimant, ex propoſita hiſtoria manifeſtum eſt. Nam poſtquam homo ex prima evaſit pulmonis inflammatione, non ſivit ejus opificium id viſcus omnino convaleſcere: itaque in alias deinceps, atque alias incidit, donec aliqua non bene expurgata, quaſi initium phthiſis relinqueret, ut macies, clangor, & illa præſertim puris collectio, velut intra tuberculum, oſtenderunt. Cui noviſſima denique Pleuropneumonia acceſſit, & huic Phrenitis, atque adeo Paraphrenitis, quæ hominem enecarunt. Paraphrenitidem autem dico, non ita accipiens, ut fortaſſe eſt a graviſſima diaphragmatis inflammatione, ſymptomatibus, quæ Boerhaavius (*z*) deſcribit, illis atrocibus ſtipata; quamobrem neque iis controverſiis me implico, quæ erudite ſunt in Commercio Litterario (*a*) agitatæ. Satis mihi eſt, hoc vocabulo nunc a te accipi affectionem, quam poſſis ad Paraphrenitidem quadantenus referre. Sive enim Paraphrenitidis nomine (*b*) delirium intelligas, quod, capite non primario affecto, contingit; certe hic præceſſerat pleuræ, & pulmonis inflammatio: ſive delirium ex inflammatione ſepti Tranſverſi; hoc quoque inflammatum deprehendimus. Noli tamen credere me cum ſepti ejuſdem vitio, & inflammatione delirium neceſſario conjungere. Novi enim Fernelii (*c*) adverſantem Obſervationem, vetuſtiorem iſtis quæ in Sepulchreto (*d*) proponuntur, Williſii. Quin etiam cum eorum neuter inflammationem diſerte memoret ejus præſertim ſepti partis quam unam maxime attendunt qui delirium ab diaphragmatis inflam-

(*u*) in Coac. l. 2. c. 16. n. 31. (*x*) Epiſt. 8. n. 8. (*y*) Diatrib. de Morb. Artif. c. 26. (*z*) Aphor. de cognoſc. morb. §. 905. (*a*) A. 1736. Hebd. 22. n. 2. Hebd. 41. n. 1. Hebd. 52 n. 2. & A. 1737. Hebd. 16. n. 1. (*b*) Vid. Sennert. Med. Pract. l. 1. P. 2. c. 6. (*c*) Pathol. l. 5. c. 11. (*d*) Sect. hac 7. Obſ. 1.

flammatione repetunt, tendinei videlicet ejus centri, ſed uterque carnoſæ partis vitia proferat; conſpexi ego tendineam quoque ejus partem inflammatam, cum vix confuſa, & ſubdelira morbi extremo tempore mens fuiſſet, quemadmodum de Peripneumonia ſcribens (*e*) indicabo. Veruntamen in Sepulchreto obſervationes duæ ſunt (*f*), altera Blaſii, Lælii a Fonte altera, quorum hic diaphragma ſuppuratum vidit poſt delirium, ille vero graviter inflammatum poſt phrenitidem. Quorum utrumque cum motus etiam convulſivos, a me pariter adnotatos, commemorare viderem, meminiſſem autem, a Galeno (*g*) ſcribi, *quibus inflammatum eſt ſeptum transverſum, hos convulſionibus eſſe opportunos*, tum vero a Blaſio animadverterem, non modo inferioris partis hepatis inflammationem, ſed & concretionem polypoſam in eodem atque a me, Craſſioris meningis Sinu, & in eaſdem propagatam venas fuiſſe conſpectam; non prorſus inutile fore, credidi, ſi in ipſis utriuſque libris eas perlegerem obſervationes. Sed quærendi labor propter ambiguam notam qua Blaſii Pars 6. deſignatur, & fallacem Conſult. Lælii numerum, 132. pro 130. indicantem ſane major, quam utilitas fuit; quanquam in deſcripta alterius obſervatione aliquid emendandum, alterius addendum inveni. Certior tamen factus ſum, Blaſium, qui caput aperuit; nam Lælius non attigit; Tenuis meningis inflammationem revera non memoraſſe; ut Paraphrenitidis exemplum habeas in ejus obſervatione luculentius, quam in noſtra, in qua videlicet, ſi non primum, at certe poſtea adeo inflammata ea meninx fuit, ut nunquam magis vidiſſe meminerimus. Verum utcunque hæc ſunt; cum Craſſioris quoque meningis inflammatione, aut certe affectu ad inflammationem accedente conjunctum delirium oſtendamus.

15. MULIER ex ictu capitis jam pridem in Patavino Noſocomio decubuerat, & ſana facta, diſceſſerat. Poſtea in febrem incidit: deliravit: mortua eſt.

CAPITE tantummodo, ſub finem Publicæ Anatomes, quam anno habebam 1736. in Gymnaſium illato, cerebrum a me ſua in ſede diligenter confectum eſt. Nullum uſquam peculiare illius ictus indicium. Craſſa meninx ſublata interiorem faciem oſtendit crebris coccineis maculis, quaſi guttis ſanguinis diſtinctam. Tenuis autem vaſa ſanguine turgida: ſub eaque alicubi ſerum: quod in ventriculis non fuit. In Plexuum Choroidum poſteriore parte veſiculæ. Ante glandulam Pinealem ſubflavæ materiæ pauxillum. Cætera ſana; niſi quod cerebellum fuit laxiſſimum. Nullo in vaſe quidquam polypoſæ concretionis deprehendi.

16. In gravibus deliriis, Craſſæ quoque meningis non vaſa modo *admodum turgentia*, ut Slevogtius (*h*) ait, ſed & ejus ſubſtantiam inflammatam haud raro inveniri, conſtat: quo iſtas ejuſdem poteris coccineas maculas referre. Cæterum ne in hac quidem muliere præter vaſorum plenitudinem, ſub Tenui meninge aqua defuit. Ubi nec in viro defuit, de quo Valentinus (*i*) febrim & deliria gravia perpeſſo; ſiquidem cum venis in toto cerebro valde turgentibus, *ſtatim ſub pia matre multum pituitæ, & aquæ flaveſcentis, gelatinæ inſtar condenſatæ*, repertum fuit. Sed & ventriculos multo ſero plenos ſupra (*k*) ex Möglingio retuli; ut alia aquæ in delirantium cerebro exempla omittam. Ea nunc in memoriam redigunt conjecturam quandam meam, de qua ut judicare facilius poſſis, paulo altius ordiar, neceſſe eſt. A. 1711. Februario menſe ineunte, cœperunt moris peſſimi febres in mea Patria vagari. Pulſus in omnibus, etiam robuſtiſſimis adoleſcentibus, quam exiles, & quam imbecilli, obſcuri, & confuſi: in pleriſque ad carpos plurimi ſubſultus convulſivi, & ſoporoſa affectio: in quibuſdam ſingultus denique, & extrema dejectio virium cum faciei, & digitorum livore, aliiſque ejuſdemmodi. Primus omnium has febres animadverti, & vel poſt ea omnia quæ dixi, Superis bene juvantibus, ægros pro deploratis jam habitos feliciſſime ſervavi, ex quibus, annis ſuperioribus vivebant adhuc Cornelius Dentius Vir Patricius, qui multa, & diu emiſſa urina, & Ignatius Garavinius ingenioſus Opifex, qui alvo etiam ſoluta, convaluerunt. Circiter Februarii finem ſubſultus quidem convulſivi, & ſingultus, & livor ab iis febribus aberant; ſed accedere deliria inceperant, non tamen vehementia, & tunc ſolum cum febris augeſceret. Sic etiam affecti evaſerunt tamen, in his Patricii Ordinis Sacerdos Tullius Caſtellinus, quem memini cum ab iis evacuationum generibus, a quibus illi, & præterea a longo cutis madore nihil eſſet adjutus, minus male habere tandem cœpiſſe poſtquam ore lumbricum ejeciſſet rubicundum, teretem, longiorem ſpithama, & calamo quo ſcribimus, craſſiorem. Sed Martio demum menſe, etſi febres erant cum minus atrocibus in ſpeciem malis conjunctæ, quin pulſus, & lingua contra atque in illis prioribus, ſpem afferre videbantur; gravioribus tamen atque aliter ac antea deliriis poſt dolorem capitis ingruentibus, jam minus feliciter res cedebat. Atque ut Hippocraticam ſimplicitatem in utramque partem imitemur, a ſenioribus Medicis in media curatione advocati, ægros duos minime ſervare potuimus, Vincentium Mengazzinium honeſtum juvenem, & Hieronymum Gnocchium Patricium Virum, & Sacerdotem. Priori autem vehementem phrenitidem inſtare præſenſimus ex iis notis quas Majores docuere, inter quas illam præſertim adnotavimus quod ſibi æger pneumatica organa, quorum uſus eſt in Sacris Ædibus, jugiter audire videbatur, cujuſdam ſimilis, qui ultimis lethalis febris diebus *melodiam, ſeu concentum quendam ſuaviſſimum, cui tandem ſucceſſit delirium, perpetuo ſe audire*, Collectoribus dicebat Bibliothecæ Anatomicæ (*l*). In Gnocchio id viſum eſt adnotatione dignum, quod deliria tunc ſolum, & quidem illico adveniebant, cum toto corpore ſudaverat. Quæ res tametſi inde quoque poſſit repeti, quod per ſudorem multo ſero ſanguini adempto, quæ hujus reſtabant partes, ut minus dilutæ, ita acres magis, & ad irritandum idoneæ fierent; nihil tamen fortaſſe impedit quo minus ex eo deducamus unde videmur divertiſſe, ex aqua nimirum acri, in illis prioribus ut tunc præfrigida tempeſtas ferebat, copioſe adeo per renes; in hoc vero ſub meninge Tenui eodem tempore quo ſudor, eandemque ob cauſam a ſanguine ſecreta. Sed quoniam per diſſectionem haud licuit utra conjectura videri poſſet verior, inquirere; eo potius tranſibo, ut ſimul leve delirium ubi vix aquæ veſtigia inveni, ſive ratione, ſive caſu id factum eſt, fuiſſe, oſtendam, ſimul levioris delirii, id eſt Paraphoræ, ut hanc vocem Medici nonnunquam accipiunt, poſtquam Phrenitidis, Paraphrenitidis, & graviorum deliriorum protuli, exemplum afferam.

17. ANUS leviore febri correpta, quam Peruviano cortice Medicus pervincere ſe poſſe, ſperabat, hac non modo non cedente, ſed in acutam cum vaniloquio, degenerante, confecta eſt. VENTRIS, & Thoracis nonnulla viſcera, præter caput, in Theatrum illata, non multis antequam ſuperioris mulieris cerebrum, diebus conſecuimus. Quædam præter ſolitum quidem, ſed non omnino præter naturam in rene dextero, & in ipſo corde ſe obtulerunt, quæ ut tunc non indigna viſa ſunt quæ omnibus oſtenderentur, ita nunc non videntur quæ apud te ſileantur. Nam ex eo rene ureteres bini exiſtebant, ſuperior ex ſimpliciore pelvi, & tenuior; inferior autem aliquanto craſſior, quippe ex pelvi quam multiplices tubuli in eam confluentes, majorem efficiebant, & magis extantem. Singulorum ureterum ut ortus, ſic progreſſus, & finis diviſus, tranſverſi digiti intervallo inter utriuſque orificia interjecto, oblonga ambo, & in eadem obliqua linea qua debebant, in veſicam patentia ſic ut alterum altero ſuperius eſſet. In Corde autem, pro venæ Coronariæ valvula, reticulum deprehendi haud aliter factum ac inter ejus valvulæ varietates penultimo loco in Epiſtolis Anatomicis (*m*) a me deſcriptum videbis. Verum hæc, ut dixi, non omni-

(*e*) Epiſt. 21. n. 35. (*f*) Sect. cit. Obſ. 15. & 37. quæ fuſius l. 2. S. 4. Obſ. 19. (*g*) De Pulſ. ad Tyr. c. 11.
(*h*) Differt. de Dura Matre §. 29. (*i*) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 94. (*k*) n. 8.
(*l*) Tom. 2. in Adnot. ad Du Verney Tract. de Audit. Org. P. 3. (*m*) Epiſt. 15. n. 20.

omnino præter naturam, ut quæ in Magna arteria, præſertim vero in matrice conſpexi. In illa enim tum paulo ſupra valvulas Semilunares, tum ad lumborum vertebras alba intus vidi oſſium inchoamenta. Sed utero aperto, reperi in poſteriore, eademque ſuperiore fundi parte *excreſcentiam*, circuli ambitu, colore exterius cruento, a dextris ſiniſtrorſum porrectam, cujus oræ pars quaſi tertia, inferior, & ſiniſterior, ab utero ſejuncta erat, ut ſpecillo ſubjecto attolli poſſet, reliquum eum uteri ſubſtantia arctiſſime annexum, atque adeo ex eadem factum, niſi quod ſecando, magis alba, compacta, & dura in excreſcentia tota deprehendebatur. Nempe ſcirrhus, ſeu mavis cancri erat initium, occulti etiam tum, humillimi, plani, lævis, nec majoris, quam ut extenſi pollicis apice obtegeres. Si proximæ cervicis ſuperficiei ſtructuram, & hymenis annulum, exiguæ quidem altitudinis, ſed nuſquam dilaceratum, ſpectares; vix ullam, aut nullam viri notitiam mulierem hanc habuiſſe, intelligeres. Cranio tandem exſecto, & cerebro diligenter luſtrato, nihil uſpiam ſe mihi obtulit adnotatione dignum, niſi vaſa Tenuis meningis ſanguine diſtenta, & ipſa facillime, undecunque velles, trahentis digitos ſequens; ut tametſi aquam vix ullam viderim, non prorſus tamen defuiſſe, vel ex hoc indicio conjecerim.

18. Si forte expectas, ut priuſquam finem ſcribendi faciam, indicare aggrediar, qua in cerebri ipſius parte, & qua ratione, & qui motus fiant, cum deliria excitantur; me non ſatis adhuc videris noviſſe. Vix quædam generalia poſſem, eoque tibi, & cæteris perquam nota, atque illa ipſa timide, ac pedetentim, dicere. Cætera ei tempori condonanda cenſeo quo Medici laude dignum putabant omnia non modo abſtruſa, ſed vel ſupra captum noſtrum poſita ſic inquirere, ut cum invenire non poſſent, comminiſci non dubitarent. Quibus utinam in Sepulchreti Scholiis tantum loci datum non eſſet, quantum ipſæ hiſtoriæ morborum capitis, vel multæ ſimul, ſæpe non occupant, multoque minus in uno interdum eodemque Scholio (*n*) fuiſſent eadem iterata, talia præſertim, ut a veri ſimilitudine abhorrere, ex pene omnibus diſſectionibus intelligi poſſit, quas proximis Litteris perſcribam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VIII.

De Mania, Melancholia, & Hydrophobia verba fiunt.

SEquuntur in Sepulchreto Sectiones duæ, quarum altera *de Mania*, *& Rabie*, *ſeu Hydrophobia*, altera *de Melancholia*, *& Affectione Hypochondriaca* inſcripta eſt. De hac poſtrema ſeorſum agere non eſt animus cogitanti, hanc ad interitum non perducere, niſi aliis gravioribus adſcitis morbis, ut vel ea docent quæ in Sepulchreto producuntur, exempla: itaque ſimul cum iis morbis quod ad ipſam attinet, pertractabitur. Melancholiæ autem Mania; ut Williſii utar verbis in Volumine eodem (*a*) prolatis; *in tantum affinis eſt, ut hi affectus ſæpe vices commutent, & alteruter in alterum tranſeat*: quin ſæpius dubitantes Medicos videas, hinc taciturnitate, & metu, hinc loquacitate, & audacia in eodem ægro ſubinde alternatis, melancholicum, an maniacum pronuncient. Quo facilius tuli cum ſtultorum capita diſſecarem, atque utro laboraſſent delirio, quærerem, reſponſiones perſæpe ambiguas, nonnunquam inter ſe pugnantes, veras tamen fortaſſe in longo delirii curſu. Quamobrem etſi in diſſectionibus ad te ſcribendis cum utram in partem magis inclinaverit æger, ſciam; id indicabo: tamen quia plerumque id facere non potero; malui his unis Litteris quæ ad utrumque attinent delirium comprehendere, & poſtremo quæ ad Hydrophobiam ſpectant, adjicere, præſertim cum de his cunctis deliriorum generibus vix unam Valſalvæ hiſtoriam habeam, a qua, ut ſoleo, initium ducam.

2. VIRGINI annorum amplius viginti, inter Sacras Virgines ſe recipere maximopere cupienti, cum id negatum eſſet, illico ab audito repulſæ nuncio labare mens cœpit, ſtatimque incongrua ratiocinari, idque in dies etiam magis, ut cibum quoque ſæpius reſpueret. Sic aliquot exactis menſibus; quo tempore, præter febrem quæ erratico recurſu multoties invaſit, violentior ſine febre inſania acceſſit, ut aſſidentes impetere conaretur; labentibus ſenſim viribus, mortua eſt. CRANIO exſecto, ad latera Sinus Falcis exterius in Dura meninge exigua quædam corpora albida conſpecta ſunt, quorum nonnulla rotunda, alia oblonga, quædam abnormi figura erant, mollia tamen omnia: quæ ex concreto humore orta Valſalva exiſtimavit propterea quia in mortuis ex capitis vulneribus ſimiles ex ſtagnante circa eandem meningem pure concretiones viderat. In illo autem Sinu tenuis polypoſa concretio per totam longitudinem ſe extendebat. Cerebrum erat humidum: & in ventriculis ejus majoribus ſerum inerat, ſed paucum. In plexu autem Choroide glandulæ quatuor majores extuberabant, quæ in corpus induruerant ſolidum, luteum, & forma ad ſphæricam accedens.

3. Præter hanc Virginem, cujus delirium ex melancholico in maniacum degeneraverat, ſi ſtultos alios, ut ſæpe viventes curandi habuit, ſic & mortuos diſſecandi Valſalva occaſionem habuiſſet; non dubito, quin facile ipſe quoque in eorum cerebro eam quam ego hactenus in omnibus, duritiem fuiſſet adnotaturus. Quod vero ad corpora illa tumentia in plexu Choroide, & ad iſta attinet quæ in Dura meninge ad latera Sinus Falcis deſcripſit, corpuſcula; extuberantiam in eo plexu, opinor, majorem, neque tamen in ſtulto, alias (*b*) tibi commemoravi: hæc autem e Dura meninge ſe attollentia corpuſcula de eorum fortaſſe genere fuiſſe, ſuſpicor, quæ poſtea a Pacchiono glandulæ ſunt appellata, iis ipſis in locis interdum minus, nonnunquam maxime conſpicua. Sed quanquam hæc neque præter naturam ſunt, ut ſæpe inſculptæ in cranio foveæ ad eorum maſſulas excipiendas oſtendunt, nec vel ante duo ſæcula Anatomicis, poſt Veſalium (*c*) has *tubercula* vocitantem, fuerunt incognita, imo pro novis paulo ante quam Valſalva naſceretur, iterum propoſita ſunt; eo tamen quo iſtam Obſervationem ſcripſiſſe videtur, tempore rurſus quadantenus obſoleverant. Verum hæc alias omnia fuſius demonſtrabo, nec mea circa eorum corpuſculorum naturam tentamina reticebo. Nunc eam præſtat quam mihi in Maniacorum, & Melancholicorum cerebro ſemper obviam fuiſſe dixi ſingularem duritiem ſex ſeptemve prolatis diſſectionibus confirmare.

4. JUVENEM procerum, & robuſtum mania prehenderat A. 1729. Huic Medici ſub finem Junii ſanguinem ex Temporali arteria educi juſſerant ad libram unam. Horula vix erat ex quo id Chirurgus præſtiterat, cum Juvenis inventus eſt mortuus, exerta lingua. Ne in auxilii genus, Veteribus, & Recentioribus uſitatum, & M. Aurelii Severini (*d*) (pro quo Hildanum perperam a pluribus laudari video) aliorumque (*e*) felicibus, & nonnunquam, ut in robuſta Virgine, extemporaneis curationibus comprobatum, neve in immerentes Medicos, ut vulgus ſolet, aut in Chirurgum culpam conferas, tum ut de quibuſdam eorum quæ in cadavere adnotata ſunt, aptius ferre judicium queas; illud celandus non es, quod ſatis

(*n*) ad Obſ. 1. Sect. 6. l. 1. (*a*) in Schol. ad Obſ. 1. Sect. 8. ejuſd. l. (*b*) Epiſt. 4. n. 32.
(*c*) De hum. corp. fabr. l. 7. c. 2. & Explic. Fig. 1. ejuſd. libri 7. ad K. (*d*) De effic. Medic. l. 1. P. 2. ubi de Arteriot.
(*e*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 60.

ſatis occulere is qui admiſerat, non potuit, cum æger, impellente inſania, quæ modo vulneratæ arteriæ impoſita fuerant, dimoviſſet, eaque ſtatim, perpauco effuſo ſanguine, repoſita eſſent, indignatum neſcio quem, cujus erat cuſtodiæ commiſſus, cum in ventrem, & ad imam frontem pugnos miſero impegiſſe, tum inſano ipſo inſaniorem arctiſſimo cervicibus injecto vinculo, diſceſſiſſe. CADAVER poſtridie inſpiciens, minime ob ea quæ dixi, miratus ſum, faciem ex atro purpureo livere, & ad Naſalium oſſium ſedem, quæ digito tentans, fracta eſſe, cognovi, ferme nigricare, aut ventrem turgidum, alicubi ex viridi liveſcentem. Quin Thorace hactenus luſtrato, ut pulmones modice tumidos, in Aſpera arteria ſpumam, nec tamen multam, multum autem ſanguinem, eumque fluidum, in Pulmonari vena, & valvulas denique Pulmonaris arteriæ æquo duriores animadverterim, cum cætera ſecundum naturam conſtituta viderentur; confeſtim ad Cerebrum diligentius contemplandum tranſivi. Utriuſque meningis vaſa ater, & fluidus ſanguis diſtendebat, ut illa pariter quæ per ſepti Lucidi latera, cæteroſque ventriculi dexteri, & ſiniſtri parietes repebant. Quos ventriculos multa aqua turbida occupabat. Plexus tamen Choroides rubebant: eorumque poſteriore parte plures inſidebant veſiculæ, aqua plenæ, interque has aliqua mediocrem æquans uvæ acinum, per cujus veſiculæ tunicam vaſcula æque craſſa, & ad eundem modum ferebantur ac per vicinam plexus membranam. Cæterum nihil magis adnotatione dignum occurrit, quam cerebri durities. Sive enim medullarem hujus ſubſtantiam, ſive corticalem incideres, non modice duras percipiebas, quando cerebelli ſubſtantia ſaltem corticalis vel magis quam ſolet, mollis erat.

5. *In continendis* audacioribus inſanis *plagas quoque adhiberi*, Celſus (*f*) admonuit; non modo *eos qui violentius ſe gerunt, vinciri, ne vel ſibi, vel alteri noceant*. Sed hæc omnia intra modum, atque inſtar parentis qui coerceat liberos, non lictoris qui in damnatos deſæviat. Valſalvam memini, cum phreneticos, aut maniacos curaret, quorum brachiis vincula injicere conveniret, ſolicite inculcare domeſticis, & cuſtodibus ſolitum, viderent ne quid illi hinc detrimenti caperent: firma quidem vincula eſſe oportere, ſed neque arctiora, neque dura; ut loris ſubſui molliorem pannum, aut linteum vellet. (*g*) Quoniam maniacos a Valſalva curatos ſemel, atque iterum memoravi; quæres fortaſſe, ecquid in eorum curatione peculiare haberet? Ille vero quæ plerique ſolent auxilia in uſum trahebat; ſed, ut optimum Medicum decet, in aliis alia; in omnibus autem quanto pauciora poterat, & faciliora. Sic quoſdam memoria teneo ne ſanguine quidem miſſo, per ſolas ex melonum ſeminibus emulſiones reſtituiſſe, quibus nec papaveris ſemina addiderat, nec quem adverſus vigilias illis efficaciorem ipſe quoque expertus erat, ſyrupum de papavere: adeo interdum id levia præſtant quod vehementia non poſſunt! Spectatæ fidei Medicus mihi non ſemel affirmavit, cum forte in phrenitide inſuperabili quinque, aut ſex opii grana diſſolvi imperaſſet in iis aquis quæ, linteo exceptæ, fronti erant adhibendæ, hæ autem aquæ per aſſidentium errorem ægro eſſent potui datæ; nihil inde effectum vidiſſe. Quam in rem ſingularis erat opinio Franciſci Spoleti, Primarii olim in hoc Gymnaſio Rei Medicæ Profeſſoris: qui Byzantio redux, ubi feliciter vel in Regio illo Gynæceo medicinam aliquando fecerat, cum ea nobis confirmaret quæ de opio legimus multo illic quam apud nos, puriore atque efficaciore, quippe colore ad cinnamomi colorem vergente, odore autem maxime, ut noſtri loquuntur, narcotico, ibique tamen a pluribus, ei rei aſſuetis, non ut dormiant, ſed ut læti vigilent, ſumpto, eoque ad drachmam unam, aut ſaltem, quod Chymicus qui cum eo fuerat, Amicus noſter viderat, ad ſcrupulum unum ſubjecit, hujus tanti inter nos, atque illos diſcriminis cauſam ſe in eo poſitam ſuſpicari, quod medicamentorum quorundam pondus multo majus contrarios effectus præſtare debeat, ac minimum, non ſecus atque, ajebat, ſi fibræ circumjectum filum modice adſtringas; fibram premes: at ſi vi multo majore; fibram diſrumpes, non premes: quaſi vero antequam diſrumpas, non maxime premas! Sed hoc volebat potius quod inverſo oſtendam exemplo, ſi levior ventulus agitet; flammulam augeri: ſi vehemens; extingui: quanquam ne ſic quidem intelligitur, cur id ibi aſſueti poſſint; inaſſueti, ut hic, non poſſint, id eſt vegeti a ſumpto opii ſcrupulo vigilare. Neque enim quæro, cur ibi non dormiant, aut cur non vigilent hebetes, & ebriorum inſtar; ſed cur vegeti plerique vigilent? non ignarus, & alibi, & apud nos fuiſſe nonnullos quibus paulatim aſſueſcentibus opii ſcrupulus, aut plus eo non modo eſſet innoxium, ſed etiam utile adverſus dolores; & eſſe inter Turcas qui multo plus opii quam dicebat Spoletus, devorent quidem, ſed inde temulenti fiant, ut qui maxime. Verum hæc longius nos ab hiſtoriis noſtris abducunt, ad quas cenſeo redeamus.

6. LANIO quartum decimum jam menſem ſtultus a poculo, ut ajebant, amatorio, denique ineunte A. 1719. vi, ut credebatur, frigidiſſimæ tempeſtatis, a qua ſibi minime caverat, mortuus eſt. VENTREM, & Thoracem perluſtrans, nihil adnotatione dignum animadverti, ſi in hoc cor excipias undique pericardio annexum; ſub illo autem levia præputii ulcuſcula, urethræ cicatrices, canaliculos noſtros perpaucos. Quod ad Caput attinet; quamvis aquam ſub Tenui meninge effuſam invenerim; tamen ea firmitudine cerebrum fuit; ut durius ad id tempus a me diſſectum eſſe, non meminiſſem. Porro in ſuperiore eademque poſteriore Calloſi corporis facie non illos extantes duos, ut Lanciſius (*h*) vocabat, *nervulos longitudinales*, ſed eorum loco ſulcos duos reperi non parum profundos. Fornice autem, qui & ipſe durus erat, haud procul ab ejus, quam appellant, baſi inciſo, & cum plexibus Choroidibus retrorſum revoluto, per ſingulas ejuſdem baſis radices ſingulos repere pellucentes quaſi lymphæductus conſpexi, qui utrinque pergebant per tractus illos medullares, quibus ornantur ſummæ oræ ventriculi tertii (*proceſſus* Lanciſius (*i*) *ſeu nervulos* a Pinealis glandulæ *baſi prodeuntes* appellitabat) per eoſque tractus rependo, paulo manifeſtius & lympham continere, & nodulis diſtingui videbantur, & denique illam verſus glandulam ſe inflectere; cui ab anteriore parte annexa erat parva congeries materiæ flavæ, in minuta grana conformatæ. Vehementer autem mihi diſplicuit, & ei qui aderat, Cl. Vulpio illam quæ, ut tibi deſcripſi, ita nobis apparuit, ſpeciem vaſculorum pellucentium, variis, ut ibi ab imparatis potuit, tentatam modis, ante evanuiſſe, quam pro certo quid rei eſſet, conſtituere poſſemus: quanquam illam moleſtiam minuit inuſitata cerebri firmitudo, qua allectus, plura intra ejus, & medullæ Oblongatæ ſubſtantiam facilius quæſivi, & dilucidius cognovi; ut iſtiuſmodi inſanorum cerebrum aptiſſimum cenſeam ad perſequendum interius nervorum origines, & tractuum ductum, & alia ejuſdemmodi, quorum in molliori, ut ſæpius eſt, cerebro multo difficilior, & obſcurior eſt indagatio: modo tamen poſtea in minus molli aliquo ſani hominis cerebro ſic ſatis eadem confirmentur.

7. Maniam a philtro quoque induci, certum eſt (*k*). Sed an maniacus is homo fuerit, incertum, præſertim ſi frigoris vi periit, cujus ſolent ejuſmodi ægri eſſe impune patientiſſimi. Quo indicio adducor, ut ſuſpicer, nec mulieres duas, quarum mox hiſtorias ſubjiciam, mania detentas fuiſſe tunc ſaltem, cum, rigente hyeme altera anginam, altera thoracis inflammationem contraxit. Quoniam tamen illud plerumque, non ſemper, neque in omnibus verum eſt (*l*); rem in medio relinquemus. Sed quale id cunque delirium fuerit; illud videri potuiſſet confirmare Lanciſii ſententiam de ſede animæ cogitantis (*m*) quod a nobis in Calloſo corpore hujus ſtulti conſpectum eſt, ſi in

(*f*) De Medic. l. 3. c. 18. (*g*) Vid. Epiſt. 61. n. 13. (*h*) Diſſert. Var. VII. Fig. 1. litt. dd. (*i*) Ibid. Fig. 4. litt. gg. (*k*) Vid. P. Borell. Hiſt. Cent. 1. Obſ. 65. (*l*) Vid. Ettmüller. Prax. l. 2. S. 3. c. 4. art. 2. m. 3. (*m*) Diſſert. VII. paulo ante cit.

ſi in cæteris quoque aliquid ejuſmodi vidiſſemus (*n*). Verum quid raro, quid ſæpe, quid ſemper invenerimus, cum ad harum diſſectionum poſtremam (*o*) ventum erit, cognoſces. Interea quæ de pervulgatis quibuſdam internis maniæ, & phrenitidis remediis ad ſuperiorem hiſtoriam attigi, in memoriam mihi redegerunt quod tibi de externo quodam adverſus utrumque morbum auxilio ſuperioribus Litteris (*p*) me ſum pollicitus eſſe ſcripturum. Noli expectare ut hic memorem quod Vallalvæ amicus quidam Medicus, me audiente, confirmabat, ſe notum utrique eorum maniacum non antea perſanare potuiſſe, quam caput toties radendum curaſſet, quoties capilli ad digiti altitudinem creſcerent, quod dum primum fieret, multo plus ſordium cuti adhærentium, & male olentium animadverſum eſſe, quam quis putaſſet: neque ut proferam peregrinum aliquod remedium extrinſecus adhibitum ad ſomnum opportune conciliandum; quanquam Ramazzinus noſter mihi teſtabatur, opium quoque ipſum in vino diſſolutum, quo in pertinacibus vigiliis aut tempora madefieri, aut penicillos in nares immittendos intingi juſſerat, vix levem ſoporem feciſſe. Parabile erat auxilium, & Samonici verſibus dignum, quo adverſus phrenitidem, & maniam uti conſueverat Medicus, quem, ſi nihil aliud, longa certe ætas, atque exercitatio commendare videbantur. Is igitur caſeum ſecundarium recentem cum oleo violarum miſcebat, raſoque vertici imponebat, ter quotidie mutandum. Quæres, num utiliter? Dicam quod vidi. Robuſtus vir, ferrarius faber, a puero, ex terrore, tum incubo, tum vertigini obnoxius, hyberno tempore cecidit repente, & confuſis verbis de interno thoracis malo queſtus eſt. Continuo in Noſocomium illatus, nil ferme interrogantibus reſpondebat: clauſis oculis, lodice caput operiebat, amentis inſtar: calebat ſimul, tremebatque: neque ebrietas, neque ulla alia ejuſcemodi cauſa ſuberat, & febris aberat. Poſtridie de lecto proſilire, clamare, minari, ferire etiam; ut manifeſtus maniæ, vinculis coerceri debuerit. Continenter, & vehementius clamabat: ſimulque totum corpus convulſivis motibus agitabatur. Tum Medicus, vena juxta talum inciſa, ſanguinem ad libram detrahi, & id quod dixi, raſo vertici imponi, juſſit. Quid quæris? Sic intra horas duodecim omnino ſanus factus eſt, conſtantique jugiter mente, poſt aliquot dies domum rediit, caſune, an ob miſſum ſanguinem, an exterius quoque adhibito auxilio opis aliquid conferente? Qui inſanientium caput lacte fovent, non difficile poſtremum hoc credent. Tu ſive nihil in Re Medica negligendum cenſes, ſive in iis quæ ad te ſcripſi, nihil obſcurum relinqui cupis; a me tibi ſatis eſſe factum, intelliges. Sed nihilne, inquies, de tuo? Sine me, quæſo, duarum, de quibus paulo ante indicatum eſt, mulierum diſſectiones proferre. Tum, ut tibi obſequar, ineptire fortaſſe pergam; ſed ſive levia, ſive gravia, tamen non niſi certa, proponere.

8. MULIEREM ſtultam, annos natam ad quadraginta, angina ſuſtulerat. CADAVER in Gymnaſium illatum eſt ante medium Februarium A. 1719. cum publice Anatomen docerem. Cum ad ea quæ vellem, minime eſſet idoneum propterea quia non ita multis a morte horis abdominis muſculi jam virebant, neque inteſtina, quæ diſtenta erant, inflammatione omnino carebant; vix utero inſpecto, cujus parvitas indicio fuit, nunquam mulierem peperiſſe, idem confirmantibus mammis, quæ, etſi lactei ſeri aliquid habebant, tamen ipſæ quoque perparvæ erant; nihil in iis anguſtiis temporis, niſi Cerebrum, diſſecandum ſuſcepi. Quod non ſecus ac paulo ante in Lanio, prædurum inventum eſt.

9. FŒMINA altera, quam anno ſuperiore peperiſſe conſtabat, neque eo ſaniorem eſſe factam, per vias, ut antea, niſi quis prohiberet, diſcurrere pergebat, nemini, quod ſcire potuerim, nocens. Ante novem ferme annos inſanire cœperat ob occiſum pridie quam nuberet, quem amabat, virum. Tandem a thoracis inflammatione confecta eſt, ineunte Decembri A. 1725. CAPUT dumtaxat diſſecui. Sub Tenui meninge aqua erat non ſine aereis hic illic bullis: quas & alicubi in quibuſdam vaſculis confertiſſimas vidi, ut hæc replerent. Nulla vero aqua in ventriculis Lateralibus: in quibus vaſa, & Plexus rubebant. Baſi Pinealis glandulæ anterius adhærebat pauca materia ex albo ſubflava, quæ aggeries calculorum videbatur; ſed tactu explorata, neque calculoſa inventa eſt, & vix ſubdura. Cerebrum aſſulatim ſecando, medullarem ſubſtantiam non adeo candidam animadverti; ſubfuſca enim erat, idque hic fortaſſe ob ſanguifera vaſcula pleniora; nam quo longius a corticali ſubſtantia deſcendebam, eo minus fuſcam medullam conſpiciebam. Illud certiſſimum hanc eandem ſubſtantiam in toto cerebro, in ejuſque particulis, quæ intra ventriculos ſpectantur, inſolita fuiſſe duritie, nervoſque ipſos intra cranium firmiores, minuſque humidos inter ſecandum apparuiſſe. Cum autem in cerebro corticalis quoque ſubſtantia ſatis firma eſſet; in cerebello fuit molliſſima, quamvis *pedunculi*, & his vicina cerebelli interior medulla eſſent utique firmiores.

10. Nunc quid ego in ejuſmodi fœminis, viriſve ſine febre delirantibus non inutile ſim expertus, ſi dicam; actum agere videbor. Nam quod inter prima morbi initia, præſertim cum Melancholia eſſet hypochondriaca, aut locus, objectumve certum ineunti morbo occaſionem præberet, nil melius invenerim, quam ut continuo ingrederentur longum iter, comitantibus Amicis gratis, atque prudentibus: aut quod cum minime id liceret, ſaccharum, ut vocant, Saturni quibuſdam caute datum nonnihil opis afferre viderim, balneum aliis, non paucis autem longe plus quam auxilia omnia, ipſam temporis diuturnitatem; hæc, inquam, & ſimilia cum dixero, nihil quod non ſæpe legeris, dixero. Præſtat quam paucioribus verbis poſſim in re longa, & varia, perſpicue tamen, & diligenter, peculiarem deſcribere ſucceſſionem morborum, quorum poſtremus mania fuit, eaque brevi percurata. Cum A. 1711. Ludovico Albertino, Forolivienſis Eccleſiæ Archidiacono meritiſſimo, in difficillimo caſu, propitiis Superis, feliciſſime mederer, erat ei inter cæteros ſervus a pedibus viginti tres annos natus, gracilis, non bono colore, quem laboribus feſſum corripuerat febris, ineunte Septembri, aſſidua, & quæ, licet ad duplicem Tertianam accedere videretur; abnormis tamen erat, & varia, nec minus variantibus ſtipata incommodis. Nam modo lumborum, dorſi, capitis dolor, calorque, modo vigiliæ, alias hebetudo, vix ut interroganti reſponderet, interdum caloris interni ſenſus, & anxietas inexplicabilis, nonnunquam ſitis, vaniloquium, pedum frigus ingruebant; ſed alias alia, nulloque ordine. Illud plerumque perſtabat, parvitas, & imbecillitas pulſuum. Sanguis, intra octo primos dies bis de brachio emiſſus, ſero fuit croceo, parte reliqua dura cum primum, tum magis poſtea, tuncque inſuper cruſta inſidebat non tenuis, eaque lividula. Urinæ craſſæ primum, & rufæ, deinde tenues, & quamvis copia reſpondebant potui, ac ſæpe etiam ſuperabant, & denique innatantia quædam oſtendebant; nunquam tamen hæc ad imum demittebant. Alvus ſemel reddidit liquida multa, alias fere qualia ſani ſolent, ſed flava interdum, ſemel duobus cum vermibus. Sudor bis toto corpore prorupit, ſæpius non niſi ex fronte, hincque interdum frigidus. Sanguis e naribus ſemel fluxit, non multus. Quin etiam dolor circa aurem, & manuum digitos obortus, viſus aliquando eſt naturæ conatum indicare aliquid ad eas partes deponendi. Per hæc ventum erat ad quartum decimum diem, cum motus apparuerunt convulſivi tum eo, tum diebus aliquot proximis. Iiſdemque tamen diebus æger alacrior, & meliore aſpectu; nam facie, paulo ante fuerat ſubtumida, atque ſublivida. Iiſque deſinentibus motibus, cutis paulo poſt humerorum, & pectoris leviter rubra, ac ſubaſpera facta eſt: atque ut intelligeres, non inutilem quidem hunc eſſe naturæ conatum, ſed tamen non ſatis utilem; jam neque vigiliæ, neque ſitis, neque aliud ejuſcemodi incommodum amplius reſtabat: quin etiam pulſus ad naturæ normam valde accedebat. Verum neque ſtomachus vigebat, & facile e nari-

(*n*) Vid. Epiſt. 61. n. 6. (*o*) n. 13. (*p*) n. 13.

naribus vix emunctis ſanguis deſtillabat, & mox poſt ventris dolores fluida dejecta ſunt colore *tabacci*, & diebus poſt paucis non ſine frigore aucta eſt febris.

Itaque etſi totum propemodum Septembrem naturam adjuvare conatus ſum, ut res poſcere videbantur, nihil magis cavens quam ne aut ejus motus impedirem, aut ægri vires attererem; non modo hic non convaleſcebat; ſed morbus ex morbo oriebatur. Nam poſtridie quam febris, uti dictum eſt, nonnihil ſe intenderat, aſſiduæ de ſiti querelæ, & facies, ac pedes tumentes, & venter ſupra umbilicum æquali tumore ſe attollens, ſimul inſtare hydropem, ſimul adeſſe, oſtenderunt. Qui porro adeo confeſtim increvit, ut quanquam urinæ, me quoque leniter adjuvante, non paucæ erant, & mox vel magis profluebant; tamen non modo ſiti ſemper vehementiore facta, & aquoſo tumore ſub univerſam cutem ſe ſe extendente, ſed & ſicca tuſſi, eoque infeſtiore, quod decolor ſanguis vel per ſe de naribus ſæpe prodibat, & difficili reſpiratione cum ſtertore, viriumque, ac pulſus infirmitate ægrum urgente, eo res intra quinque, haud amplius, dies deducta eſſet, ut loquendi etiam facultate amiſſa, pro depoſito, & jam jam morituro ab omnibus haberetur. Mihi vero quantulumcunque in præcipiti caſu liceret neque antea, neque tunc omittenti, urinarum quæ fluere pergebant, copia aliquid ſpeculæ relinquebat: quam mox nonnihil auxere animadverſæ perminutæ quaſi arenulæ, quæ confertiſſimæ univerſa vitrearum matularum interna latera propemodum operiebant; hoc enim mihi in ægris pluribus adnotatum felicis morborum ſolutionis indicium, ut fuſius alias (*q*) ad te ſcribam, nunquam fallax ad id tempus deprehenderam. Et ſane æger paulo minus male habere, & jam loqui, moxque univerſi corporis tumor, & ſitis decreſcere, nec ſanguis amplius de naribus prodire. Stertor tum etiam perſtabat tamen. Sed triduo vix elapſo ex quo mors inſtare viſa fuerat, nulla jam ferme ſupererat ducendi ſpiritus difficultas, duobuſque additis diebus, nullum uſquam hydropis veſtigium; ut quot intra dies increverat, intra totidem evanuerit. Vix tuſſis recurrebat aliquando, quæ ſemel nonnihil ſanguinis, ſed bene colorati, e naribus excuſſit, & nonnunquam jam faciles ſomnos turbavit. Cui non difficile fuit occurrere, ut alvum quoque tunc nimis adſtrictam ſolvere, ſimulque detergere. Itaque poſt longum faſtidium cupiditas cibi oborta eſt, pulſuſque, jam antea haud amplius imbecilli, ſed frequentes, nunc minus crebri eſſe cœperunt, & alvus quotidie per ſe reſpondere, & vires paulatim reſtitui, ut jam in lecto ſedere diu ſine detrimento æger poſſet. Jam res in vado eſſe videbatur, niſi quod urinæ quarum copia, vel poſt hydropis ſolutionem, aliquot perſtiterat dies, cum ſenſim ad juſtum modum redirent; nunquam tamen ea quæ deſcendere ad imum ſolent inſpectanti mihi, qualia optabam oſtenderunt. Itaque cum huc aliquis, ut poſtea novi, in cibo, & potione error acceſſiſſet, urinæque non modo pauciores, ſed craſſæ, ruſæque apparerent, continuo bilioſa multa, nec ſine torminibus, dejici cœpta ſunt decimo ex quo hydrops omnino ſolutus fuerat die. Ego vero non inſcius, (*r*) *in morbis cum alter alteri ſuccedit, plerunque occidere*, etſi verebar, ne crebra, & copioſa, & cum doloribus conjuncta dejectio hominem, tot, & tam gravia quam deſcripſi, incommoda quinquaginta jam dies perpeſſum, affligeret adeo, ut rurſus erigere non poſſem; principio tamen pauliſper expectare conſtitui, & hactenus mederi, ne torminibus acrius diſcruciaretur. Non totum biduum expectaveram, cum ecce noctu hominem invadit quartus morbus, tertio adhuc perſtante, Mania videlicet, cujus gratia hanc ad te longiorem quam initio putaveram, deſcriptionem inſtitui. Et primum quidem exiſtimabam, eſſe phrenitidem; nam ſimul cum febre viſa eſt ſemel, atque iterum invaleſcere. Sed poſtea quam, vel febri abſente, animadverti furorem non abire, ut aſſidentibus non tutum eſſet ad ægrum, vinculis ſolutum, accedere; quin mania eſſet, non dubitavi: didicique, hoc inſaniæ genus poſt autumnalem diuturnam febrem poſſe excitari; tametſi hæc non fuerit de genere intermittentium, quas interdum excipi a peculiari quadam mania, Sydenhamius (*ſ*) admonuerat, & qui hunc in eo ſequitur, confirmavit Boerhaavius (*t*). Sed & aliis nonnunquam febribus hoc delirii genus ſuccedere, Obſervatio docet apud Borellum (*u*), itemque altera ab Ettmüllero (*x*) laudata. Hæc autem mea maniam exhibet, quæ febri quidem, ſed hydropi magis ſucceſſit, a quo alioquin maniam ſolvi, aut ſaltem imminui ſolitam eſſe, Hippocratis aphoriſmus (*y*), dubitante tamen Cl. Paſta (*z*), indicat: *a furore difficultas inteſtinorum, aut hydrops, aut ecſtaſis, bonum*. Qua cum ſententia Jacotius (*a*) alteram Hippocratis conferens: *in affectionibus hydropicorum comitiales morbi incidentes lethales*, hæc adſcripſit: *quamobrem ſi quæ juvare debent, non modo non juvant, ſed etiam in contrariam naturam tranſeunt, ut videlicet hydropi ſuperveniat gravis aliquis capitis affectus; ..... id peſſimum eſſe multis de cauſis conſtat*. Verum hæc de affectu ſuperveniente, non æque de ſuccedente accipienda ſunt. Itaque non ſine ſpe aliqua, mei inſani curationem aggreſſus ſum tametſi ob ea quæ ante pertulerat, neque illam imitari licebat, quæ eſt apud laudatum Borellum, ut balneo aquæ dulcis, aut venæ ſectionibus uterer, præſertim cum oculi, & facies hic non ruberent, nec arteriæ valde eſſent concitatæ; neque alteram a Syndehamio propoſitam, ut calidioribus auxiliis pugnarem, alvumque adſtrictam ſervarem; bilioſa enim, quamvis non ita crebro, neque amplius cum torminibus, dejiciebantur, quæ nec obeſſe videbam, & ſecundum illum ipſum quem ſupra memoravi, aphoriſmum profutura, ſperabam. Igitur pro venæ ſectione cucurbitulas, ſine ferro, in artubus inferioribus defigi, avellique juſſi, & deraſo capiti quæ ſedare, ſomnumque promovere dicuntur, imponi, & quæ idem faciunt, interdum ſub noctem dari, intra eum tamen modum, ut & virium, & dejectionum, quas ſervandas eſſe, ſtatueram, rationem haberem. Per hæc cum vigilias interrumpi, & nonnunquam miteſcere delirium viderem; illud unum inſequentibus diebus diſplicuit, alvum conquieviſſe. Aut enim hac via ſpes erat, poſſe tandem aliquando id prorſus ejici quod morbum adeo diuturnum, ac multiformem ſervaverat: aut quando viæ cæteræ incaſſum antea tentatæ fuerant, reliquum erat, ut novam aliquam, excitato ulcere, pararem, ſi forte per hanc demum expelli poſſet quod per cæteras non potuiſſet, ut puta *neſcio quæ vis maligna, & virus quoddam*; id enim, ſi Ballonio (*b*) credimus, *declarat ſubita mutatio, & tranſitus morbi in alium*. Itaque cum ducta alvus non ultra unum diem flueret, poſteaque non alia redderet quam quæ in ſanis ſolet, urina autem non pauca, & craſſa nihil proficeret; viam illam novam in altero brachio aperui medicamento adurente impoſito, qua via cito frequens humor ferri cœpit, proceſſitque aliquot dies, quibus æger quietior fuit, ut ſurgere, & per ædes ambulare ſine ſui, aut alterius noxa jam poſſet. Minus tamen reſipuerat quam ipſi opus eſſet; nam quod diutius ſervandum ulcus fuerat, nullo pacto a Chirurgo amplius attingi, voluit. Cum propterea ulcus ſaneſceret, neque mens adhuc ſatis conſtaret; auxilium quod antea optaveram, natura tulit. Bilioſis enim pluribus per alvum fluentibus, ſimul inſania reliqua, ſimul novi morbi periculo ſolutus eſt poſt primos Novembris dies. Nam quamvis paulo poſt ſui juris facto, eoque plus quam oporteret, edenti, atque ambulanti crura iterum intumuiſſent; facile evanuit tumor ſtatim ac ſibi in re utraque temperavit. Habes quantum junior animadvertere, agere, & autumare tunc potui in ſingulari exemplo ad morborum ſucceſſiones ſpectante, ad argumentum videlicet Medicis perutile, eoque a Baglivo (*c*) primis quaſi lineis adumbratum, nec minus tamen ab ipſo, ab Reuſnero (*d*), ab aliis deſideratum, putantibus ad ſuum uſque tempus fuiſſe neminem qui illud tractare aggreſſus eſſet. Aggreſſum tamen fuiſſe Proſperum noſtrum Alpinum, hæc Boerhaavii verba indicant (*e*): *Utinam poſſideremus ejuſdem Alpini librum* „ *de variis permutationibus morborum* „. Stephanum autem Rodericum Caſtrenſem de

(*q*) Epiſt.49. n.21. (*r*) Hippocr. l. de Affection. n.23. (*ſ*) Obſ. Med. circa Morb. Acut. S. 1. c. 5. (*t*) Aphor. de cogn. morb. §. 1125. (*u*) Cent. 4. Obſ. 42. (*x*) membr. 3. cit. ſupra ad n. 7. (*y*) 5. S. VII. (*z*) Not. ad eum Aphor. (*a*) Comment. l. 6. in Coac. S. 2. A. 30. (*b*) Epidem. l. 2. ad Ver A. 1578. (*c*) Specim. trium reliquor. libror. de Fibra Motr. c. I. (*d*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 8. (*e*) Prælect. in Inſtit. §. 942.

de hoc argumento Opuſculum edidiſſe inſcriptum *Quæ ex quibus*, admonuit Clariſſ. Gianella noſter (*f*) qui non propterea ſibi prætermittendum cenſuit, quin eandem materiam docte ac partite tractaret, præſertim cum illud Caſtrenſis opuſculum (ut in Lindenio Renovato videbis, in quatuor libros diviſum, & quater ſuperiore ſæculo typis deſcriptum) difficile ipſi adeo inventu fuerit, ut omni diligentia fruſtra quæſiverit. In illud ego his diebus forte incidi. Sed ne hic tibi quidquam de eo addam, prolixior narratio facit de Juvene, qui poſt tot morbos maniacus tandem redditus, brevi priſtinam ſanitatem recuperavit; ut jam tempus ſit ad eorum qui inſani obierunt, diſſectiones redeundi.

11. VIRI a longo tempore jam ſtulti, & febre non brevi in Noſocomio Patavino ſublati, collum dumtaxat & caput diligenter perſecui ſub finem anni 1723. Qua ex diſſectione ea tantummodo quæ huc attinent, in præſentia memorabo. IN COLLO arterias Carotides, & venas Jugulares Internas latiores offendi. Cranii fornice ablato, etſi aqua ſub meningibus fuit, nec in Lateralibus ventriculis, atque adeo inter duas Septi quo dirimuntur, lamellas defuit; cerebrum tamen durum inveni quincto jam, aut ſexto ab interitu die. Cerebellum contra molle erat, & flaccidum.

12. STULTI alterius Viri eaſdem partes habuimus in publico diſſecandas A. 1734. IN COLLO res animadverſa eſt, quæ tametſi ad præſens inſtitutum non ſpectat; tamen ob raritatem digna eſt quæ minime prætereatur. Muſculus uterque Sternothyroidæus omnino defuit; quamobrem Hyothyroidæi non interiore tantum latere, ſed etiam exteriore ad baſim uſque Scutiformis cartilaginis ſe extendebant, illud videlicet ſpatium occupantes quod ab ſuprema, contractaque Sternothyroidæorum parte in ejus quam dixi, cartilaginis facie, ut alias (*g*) expoſui, ac pinxi, obtineri ſolet. Quam ego faciem cum, ſublatis muſculis, attente ſpectarem, & cum aliis quæ ibi non deerant, laryngibus conferrem, multo minus quam has prominere vidi quo loco memorati quatuor muſculi deſinere conſueverunt. Præter hæc diſcrimina, aliud ullum in muſculis, & cartilaginibus reliquis ad laryngem, adjunctumque Aſperæ arteriæ truncum attinentibus, videre non potui. Nam etſi Cricothyroidæos, & Sternohyoidæos muſculos, quibus, hæc quæ dixi, in Theatro oſtendens, ſupplendi munus quadantenus attribui, validi, & magni erant; non tamen proportione validiores, majoreſve viſi ſunt. Num vero in laryngis motibus aliquid, dum is homo viveret, animadverſum fuerit peculiari adnotatione dignum, ſcire non potui, ut neque quo tandem morbo confectus eſſet. In Cerebro quod ad noviſſimum etiam morbum facile attineret, diſtenta vaſa conſpexi. Quod vero ad inſaniam, cerebri ipſius ſubſtantiam duram, cum interiores particulæ quædam, & in his Fornix, ac Pinealis glandula, eſſent laxiſſimæ. Erat præterea hæc glandula valde ſtrigoſa, & ex fuſco leviter ſubflava. Cæterum quod aquam ſub Tenui meninge non defuiſſe, indicabat, nullo ipſa negotio a cerebro, cerebello, & Oblongata medulla detrahi potuit.

13. Has ſex noſtras inſanorum diſſectiones ſi cum ea conjunxeris quam tibi deſcripſimus Epiſtola I. (*h*), omneſque cum illis quæ aut in Sepulchreto, aut aliis in libris habentur, comparaveris; continuo intelliges, ex iis quæ cæteri adnotarunt, nonnulla nunquam, aliqua raro, quædam ſæpe, alia ſemper a nobis quidem inventa eſſe. Nam quod Tenuem meningem, exempli cauſa, ne in eo quidem homine qui a philtro pariter factus eſſe credebatur inſanus, *intra cerebri anfractus*, ut ſolet, non *ſe inſinuantem* (*i*) deprehenderim, meum hac de re ſilentium oſtendit in Lanionis hiſtoria (*k*). Quod autem vermes non modo in cerebro non viderim, ſed nec me viſurum ſperaverim, ſatis I. oſtendit Epiſtola (*l*): quo gravius fero id quod Riolano (*m*) exciderat, relatum fuiſſe in Sepulchretum (*n*), videlicet *Vermis qui generatur in cerebro, & maniam inducit equo, an a putredine humoris? An ab apophyſi* cerebelli! *vermiformi in vermem degenerante?* Sed nec alia vidi, certe digniora quæ Sepulchreto addantur. Baglivus (*o*) ſe *Maniacos duos ſecuiſſe Neapoli*, affirmat, *duramque matrem adinſtar tabulæ duram, ac pene exſiccatam detexiſſe*. Etſi ibi non oportebat Williſium arguere his verbis: *debuerat inveſtigare, & examinare in* ſtultis *illis ſtatum meningum, nam differentiam inveniſſet*; in iis enim quos ego ſecui, certo ſcio, non fuiſſe; neque enim quod Epiſtola I. (*p*) deſcripſi in Dura meninge, huc, opinor, attinebat, & certo modicoque ſpatio continebatur; tamen utramque meningem poſteà Viri duo Experientiſſimi Littrius (*q*), & Geoffroyus (*r*) ſinguli in ſingulis maniacis alter duriorem, magiſque compactam, alter craſſiorem, & firmiorem invenere; ne de Falce dicam, quem proceſſum Geoffroyus ſimul conſpexit pene ubique oſſeis laminis obductum. Hanc firmitudinem, craſſitudinemve alterius, aut utriuſque maniacorum meningis, ab aliis præterea, ut apud Alexandrum Camerarium (*ſ*), & Cel. Swietenium (*t*) leges, inventam, poſt violentiora, aut longiora illorum deliria accedere, fortaſſe crederem, niſi a Wepfero (*u*) conſpectam eſſe, ſcirem, etiam poſt melancholica deliria, a Kingio (*x*) poſt fatuitatem, ab aliis autem (*y*), atque adeo a me ipſo (*z*) in iis repertam, quorum ſana utique mens fuerat. In mania tamen minus raram eſſe, video, quam grandiores illas glandulas in cerebri adytis ex Valſalvæ obſervatione deſcriptas (*a*): quanquam in melancholicis duabus (*b*) ſimilia quadantenus iiſdem in locis reperta ſcio. Neque illa mihi ſe obtulerunt quæ Santorino (*c*) in ſenibus duobus, ſed altero fatuo, altero leviter ſtulto, nimirum foveolæ lympha refertæ, aut ſubluteum corpuſculum in cerebri meditullio, multoque minus quod in fatuis aliis Williſius (*d*), Kerckringius (*e*), & Kingius (*f*) conſpexere, æquo minor cerebri moles.

14. Raro autem, atque adeo ſemel in ſtultis vidi profundos illos ſulcos in corpore Calloſo, aereas bullulas in ſanguiferis cerebri vaſis, & fuſcam hujus medullarem ſubſtantiam (*g*): quæ fortuito in ejuſmodi morbis fuiſſe pleraque, exiſtimo, & certe in aliis tibi deſcripſi, præter inſanos, neque in his a cæteris adnotata fuiſſe, video: quin Lanciſius (*h*) in fatuo, ut quædam aliter in Calloſo corpore obſervavit, ſic *albidiorem* fuiſſe cerebri ſubſtantiam, animadvertit. Contra, ſæpe vaſa cerebri diſtenta ſanguine, ſæpius aquam ſub meningibus, aut in ventriculis conſpexi, nec raro fortaſſe in lienem magnum, aut ſcirrhoſum incidiſſem, ſi quorum inſanorum cerebrum, eorum quoque reliqua viſcera ſemper tempus habuiſſem ſpectandi. Quæ ſimul omnia in maniaco vidit Cl. Hoyerus (*i*): diſtenta autem vaſa, & *piceo* quidem *nigerrimo ſanguine*, Præcl. Swietenius (*k*) in melancholica; ut plexum Choroidem *turgidum & inflatum ſæpe* reperit in maniacis Solertiſſimus Anatomicus Phil. Conr. Fabricius (*l*): aquæ effuſæ copiam, non modo in fatuo Kingius (*m*), aliique, ſed & in melancholica Wepferus (*n*), in maniacis autem etiam ii qui apud Swietenium (*o*) laudantur, hinc Aphoriſmum quem ſupra (*p*) memoravimus, exponentem, ſi maniæ hydrops ſuperveniat, bonum, reſorpta videlicet ex cerebro aqua, alioque tranſvecta: & lienes denique ſcirrhoſos cum laudatus Hoyerus (*q*) in quibuſdam poſt febres intermittentes ab ſe inventos ſcribit, *talia ſubjecta*, inquit, *plerumque antea gravia deliria melancholica .... experta erant*. Non ſum tamen neſcius, in tribus, adeo ex melancholia delirantibus, ut ſe occiderint, neque durum, neque magnum, imo in uno multo mino-

(*f*) De Succeſſione Morbor. l. 1. c. 1. (*g*) Adverſ. I. n. 6. & Tab. 1. ad litt. *q* dexteram. (*h*) n. 10.
(*i*) Sepulchr. l. 1. S. 9. in Addit. Obſ. 1. (*k*) ſupra, n. 6. (*l*) n. 8. & 9. (*m*) Anthropogr. l. 4. c. 2. (*n*) l. 1. S. 8. Obſ. 5. §. 3.
(*o*) Specim. l. 1. de Fibra Motr. c. 5. coroll. 10. (*p*) n. cit. 10. (*q*) (*r*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. & 1706.
(*ſ*) Diſp. de Apoſpaſm. Piæ Matr. (*t*) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1121. (*u*) Auct. Hiſt. Apopl. Hiſt. 15.
(*x*) Act. Lipſ. A. 1688. M. Maj. (*y*) Vid. Sepulchr. l. 1. S. 1. Obſ. 1. (*z*) Epiſt. V. n. 6. & Epiſt. XLIX. n. 16. (*a*) .....
(*b*) ..... (*c*) ſupra, n. 2. (*d*) Wepfer. Hiſt. cit. 15. & Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (*e*) Obſ. Anat. c. 3. §. 6.
(*f*) Sepulchr. l. 1. S. 10 Obſ. 3. 9. 10. (*g*) Ibid. Obſ. 5. (*h*) Diſſ. Var. VII. (*i*) Act. N. C. Vol. 4. Obſ. 39.
(*k*) Comm. cit. ad §. 1010. 2. verſ fin. (*l*) Idea Anat. Pract. Sect. 4. (*m*) (*n*) locis cit. (*o*) Comm. cit. ad §. 1124.
(*p*) n. 10. (*q*) Act. N. C. Vol. 5. Obſ. 68.

minorem quam æquum eſſet, lienem fuiſſe (*r*), & Præſtantiſſimum Heiſterum (*ſ*), qui duo ex illis ſecuit, pancreatis potius, & bilis vitia animadvertiſſe. Quæ obſervationes etſi dignæ ſunt omnes quæ in Sepulchretum referantur; velim tamen animadvertas, quot fere contineant aliis quoque morbis communia. Quo magis mirari ſubit, in iis maniacorum, & melancholicorum hiſtoriis quæ in Sepulchreto (*t*) proponuntur, cum ſæpe vitia ex his pleraque, atque alia vel communiora recenſeantur, vix ſemel commemorari illa duo, quorum alterum perſæpe, alterum ſemper nobis quidem in ſtultorum cerebro obvium fuit. Nam quater hactenus (*u*) Pinealis glandulæ vitia; ſepties autem, id eſt ſemper, duritiem cerebri deprehendimus. Quod ne caſu quodam accidiſſe, ſuſpiceris; protinus aliam adjiciemus hiſtoriam, nobiſcum a Mediavia noſtro A. 1729. poſtridie Kal. Januarii communicatam. Quo die aliis occupationibus diſtenti cum ipſi adeſſe non poſſemus, ſectionem totam ſpectatæ ejus diligentiæ commendavimus.

15. VIR ſine febre delirans, noctu, imprudentibus iis qui plurimos jam dies attente cuſtodierant, ita e cubili deſilivit, ut capite ad pavimentum, an ad parietem vehementer alliſo, continuo ibi mortuus ſit.

CRANIUM, & cerebrum nullum peculiare oſtenderunt ictus indicium. Aqua inter meninges pauca; in ventriculis dextero, ſiniſtroque non pauca ſic, ut ſemipleni eſſent. Quæ in his erat, ea ex flavo rubeſcebat. Plexus Choroides rubicundi: quin & vaſa cætera pleniora ſanguine, arterioſa autem firmioribus tunicis fuerunt. Dura meninx revera craſſior, quam ſoleat. Ad anteriorem Pinealis glandulæ baſim corpuſcula illa ſubdura. Sed quod maxime viſum eſt dignum adnotatione, cum cerebelli corticalis ſubſtantia mirum in modum laxa eſſet, cerebri autem ipſius paulo quam ſoleat, mollior, & dura quidem, ſed non adeo, medullaris portio quæ in cerebello conditur, ut etiam Protuberantia Annularis; durius fuit Spinalis medullæ initium, tota autem cerebri medullaris ſubſtantia, ipſa vero duriſſima inventa eſt.

16. Auctam Duræ meningis craſſitudinem ad aliorum paulo ante (*x*) memoratas obſervationes adjicito; Pinealis autem glandulæ vitium, & cerebri duritiem ad noſtras, imo & ad quorundam Doctorum Virorum. Et de Pineali quidem glandula in præſentia perpauci occurrunt. Quin Diemerbroeckius (*y*) cum plurimas indicet arenularum, & calculorum in ea glandula ab aliis habitas obſervationes, ab his tamen pariter obſervatum legiſſe ſe, negat, in quibus illa reperta ſunt, iis *quidquam incommodi circa animales actiones contigiſſe*: nec vero eos in quibus ipſe conſpexi, fuiſſe omnes ſtultos contra ac ſuperiores docent Epiſtolæ (*z*), contendo. Sed hæc ajo, primum etſi *hujuſmodi concretiones nuſquam non inveniri*, ut Santorinus (*a*) dicebat, *apud Anatomicos jam eſt manifeſtum*; in nulla tamen alia cerebri particula; id quod ipſi fuerat animadvertendum; ſæpe adeo inveniri: deinde, cum ſæpe in hac inveniantur, ſæpius nobis quidem accidiſſe, ut in ſtultis, quam in conflictatis uno alio aliquo morbi genere, conſpiceremus; & fatuus certe erat is in quo Edmundus Kingius (*b*), & ex mira oblivione ſtupidus in quo Berlingerius Gipſeus (*c*) lapideam factam invenere: noviſſime, præter id, alia eſſe vitia hujus glandulæ, & ea quoque in quibuſdam ſtultis deprehenſa, alterum, quod in eodem fatuo, de quo ſupra (*d*) indicatum eſt, animadvertit Lanciſius, tantam videlicet exilitatem, ut in viro trigeſimum ſextum annum agente, *cannabinum ſemen vix æquaret*, cujus diſſimilis non erat illa, quam tibi antea (*e*) in ſtulto viro valde ſtrigoſam, at ſimul laxiſſimam deſcripſi: alterum autem vitium, quod ab hoc diverſum, atque adeo, ſi illam ſummam laxitatem ſpectes, plane oppoſitum, in maniaco a Theodoro Zwingero adnotatum, ut *prorſus ruberet* ea glandula, *& ſolidior eſſet ſolito*, habes etiam in Sepulchreto (*f*).

17. In quo tametſi, ut pariter ſupra indicavi, una, haud amplius, ejus quoque rei quæ mihi ſemper in ſtultis deprehenſa eſt, Obſervatio extat (*g*), Henrici ab Heer, a quo videlicet in eo qui maniacus fuerat, cerebrum inventum eſt *durum*; non aliæ tamen deſunt quæ merito adjiciantur. Nam primum laudati ex Regia Scientiarum Pariſienſi Academia Viri (*h*) Littrius, & Geoffroyus in duobus iiſdem maniacis de quibus ſupra dictum eſt, cerebri quoque ſubſtantiam multo firmiorem quam ſoleat, cum cerebellum ſua ferme naturali mollitie eſſet, compererunt. Tum in illo ipſo fatuo, quem ſemel, atque iterum memoravimus (*i*), Lanciſius *univerſam cerebri ſubſtantiam ſolito compactiorem*, ipſumque Calloſum corpus *ſimiliter duriuſculum* animadvertit. Addendus his Santorinus (*k*), qui in ſene fatuo tum alia, tum cerebrum *multo firmius* invenit, *atque pars hæc eſſe conſuevit*; ut in eo quod & nos propterea antea (*l*) feceramus, & alias fecimus, *nonnulla perſpicue magis, ac commode & diſquirere, & dignoſcere præ majore ejuſdem firmitate potuerit*. Et Boerhaavius (*m*) fortaſſe alias ſibi notas attendebat hiſtorias, cum *anatomica ſectione conſtitiſſe*, ſcripſit, maniacorum *cerebrum ſiccum, durum, friabile, in ſuo cortice flavum* fuiſſe. Sed quanquam etiam Geoffroyus (*n*) magnam cerebri ſiccitatem deſcribit; tamen iſta univerſa illa dumtaxat ex mihi cognitis obſervatio complectitur, quam ut unam de cerebri duritie in Sepulchreto eſſe, dixi; ita unam ex omnibus quas legiſſe meminerim, animadverto, non inutiliter docere, illud tamen ipſum cerebrum *circa ventriculos, & baſim mollius, & humidius* fuiſſe. Neque enim in omnibus ſtultis omnes cerebri partes æquali duritie inveniri, imo nonnullas interdum magis quam deberent, eſſe molles, inter ſe collatæ, quas tibi deſcripſimus, ſectiones oſtendunt.

18. Cæterum etſi minus veri ſimile eſt, caſu factum eſſe, ut in iis ſtultis quos laudati Viri ſecuerunt, in iiſque omnibus qui inciſi a me ſunt, iſta eſſet cerebri durities aut univerſi, aut certe, ut a me ſemper compertum eſt, medullaris ſaltem ejus hemiſphæriorum ſubſtantiæ; tamen ut rem minime negligendam, ſic non tanti demum faciendam arbitror, ut ex ea dumtaxat, ſtultitiæ cauſam ſpecioſis, quæ minime deeſſent, explicationibus repetamus, primum videlicet inquirentes, an eam duritiem efficiat ſiccitas, id eſt minor copia humoris, intime ſubſtantiam illam irrigantis, an auſterus aliquis, & adſtringens ſuccus, deinde vero utrum quacunque ex cauſa inducta, iſta durities ſapientiæ obſit, vias quaſdam tenuiſſimas arctando, an fibras ita contendendo, ut ad leviorem quemque motum multo magis quam æquum ſit, contremiſcant, an minus flexiles efficiendo, ut non niſi ad certos quoſdam motus, & tum ſemper ad eundem modum, agitentur: in quos, alioſque ejuſdemmodi inextricabiles diſputationum quaſi laqueos ne me induerem; ideo quæcunque alia potius quam conjecturas, ad propoſitas hiſtorias adnotavi. Atque ut intelligas, cur eam duritiem tanti non faciam; ſcias velim, in quibuſdam pariter qui minime ſtulti erant, cerebrum me non minus durum inveniſſe. Sic in mortuo ex thoracis inflammatione. Sic in altero qui ex femoris fractura obierat. Sic in quodam grandi natu, quem ipſa ætas magis ferme quam morbus, ad mortem ſenſim perduxerat. Sed quoniam Anatomicus Eximius Hallerus (*o*) *cerebra ſenum vel cultro judice, duriora eſſe*, indeque *mentis, & memoriæ debilitatem* repetendam eſſe, tradidit; grandævo iſto ſepoſito, ipſe recordari potes, cum ad te apoplecticorum ſectiones ſcriberem, in ea fœmina quæ tredecim utrinque coſtas habebat, mira cerebrum duritie eſſe memoratum (*p*), itemque duritie valde notabili in Stabulario (*q*), in quo tanta profecto fuit, ut cum ejus cerebrum diebus non ita multis inciderem poſtquam cerebrum diſſecueram illius alterius inſanæ fœminæ, quæ ſupra (*r*) deſcripta eſt; facile animadverterim id quod diſerte in adverſariis tunc adnotavi, duritie eadem ac hujus fuerat, ſtabularii quoque cerebrum fuiſſe. Eorum tamen apoplecticorum

(*r*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 60. (*ſ*) Earund. Cent. 6. Obſ. 28. (*t*) cit. Sect. 8. & 9. (*u*) Vid. etiam Epiſt. I. n. 10.
(*x*) n. 13. (*y*) Anatom. l. 3. c. 6. (*z*) V. n. 11. & VI. n. 12. (*a*) Obſ. Anat. c. 3. n. 8. (*b*) loc. cit. ſupra, ad n. 13.
(*c*) apud Contulum de Lapid. Podagr. &c. c. 5. (*d*) n. 14 (*e*) n. 12. (*f*) Obſ. 1. Sect. cit. 9. in Addit.
(*g*) 1. in Sect. 8. quæ 5. eſt in Sect. 4. (*h*) loc. cit. ſupra ad n. 13. (*i*) n. 14. & 16. (*k*) c. cit. n. 6. (*l*) ſupra, n. 6.
(*m*) Aphor. de cognoſc. morb. §. 1121. (*n*) loc. cit. (*o*) Ad Prælect. Boerh. §. 475. not. *g*. (*p*) Epiſt. 5. n. 6.
(*q*) Epiſt. 4. n. 19. (*r*) n. 9.

neuter decrepitus erat. Sed & aliis interdum in multo minori ætate non diſſimilia ſe obtulerunt. Satis ſit duos, treſve nominaſſe, Phil. Conr. Fabricium, Littrium, & Fantonum patrem. Fabricius (ſ) in fœmina mediæ ætatis, cum bene valere videretur, repente mortua, *ſubſtantiam cerebri tam firmam & ſiccam* reperit, ut id adnotatione dignum cenſuerit. Littrius (t) cerebri, cerebelli, & medullæ Oblongatæ ſubſtantiam viſus & tactus judicio denſiorem & compactiorem quam ſoleat, in damnato Juvene invenit, qui ut ſe ſupplicio ſubtraheret, capite ad parietem, in quem valentiſſime incurrit alliſo, continuo ſe haud ſecus occiderat ac is inſanus, de quo in noviſſima hiſtoria retulimus (u): cujus mortis internam cauſam non multo magis quam in damnato illo aſpectui occurrentem, ex ea poſſes, quam Littrius proponit, conjicere, ſi eadem utrobique animadverſa eſſent, nec ille ex denſitate iſta, tanquam ab ictu producta, repeteret. Fantonus autem vel in tenero infante (x) quem convulſiones interemerant, cerebri *ſubſtantiam medullarem, & Oblongatam medullam duriſſimam* deprehendit: de cujus rei cauſis quas conjecturas, & quam caute, modeſteque protulerit Clariſſ. Filius, non erit omnino ab re præſenti, ſi ex Scholio addiſcas, quod cum primum, tum ſecundis etiam curis expolitum paternæ Obſervationi ſubjecit. Satis igitur intelligis, cerebrum durum eſſe poſſe ſine ſtultitia. Adde nunc, & ſtultitiam eſſe poſſe ſine cerebri duritie. Neque enim in fatuis ſolum, a Tulpio (y), Kerckringio (z), Kingio (a), Scheidio (b) diſſectis, flaccidum laxumque cerebrum fuit; ſed hic poſtremus id *mente captis ut plurimum*, inquit, *familiare eſſe ſolet, ſicut haud raro in maniacis deprehendimus*. Quod etſi ab noſtris diſcrepat obſervationibus, ſecundum quas duritiem cerebri in hoc morbi genere negligendam non putamus; facit tamen ut nos minime pœniteat, non ipſam unice, aut præcipue ſpectandam eſſe, cenſuiſſe (c).

19. Jam vero quæ ad Hydrophobiam attinent, ut initio polliciti ſumus, adjiciamus. Etſi poſtquam Salius (d), Cæſalpinus (e), Codronchius (f), Aromatarius (g) confirmarunt, multos ſine delirio eſſe hydrophobos, plures paſſim hiſtoriæ, præter eas quas ipſe proferam (h) extiterunt quæ obſervationes comprobarunt Medicorum illorum longe præſtantium, atque adeo Theodorus Zwingerus (i) Hydrophobiam a Rabie ſic diſtinxit, ut non modo illam ſine hac eſſe poſſe, quod verum eſt, ſed hanc ſine illa, quod haud pariter eſt verum, eſſe non poſſe, docuerit; tamen quia Bonetus, qui cæteroquin aliquam hydrophobiæ *ſalvo judicio* exhibet Obſervationem (k), ſequi eos maluit, qui morbum hunc olim inter Maniæ ſpecies repoſuerant, & maniacorum diſſectionibus diſſectiones addidit hydrophoborum; nolo ab ejus ordine hic recedere, præſertim cum hydrophobiæ fatear delirium ſæpenumero adjungi aut melancholicum, aut ex hoc, & maniaco miſtum, aut maniacum adeo, ut quod Medicus Illuſtris Meadius (l) confirmat, *muſculorum vires ad prodigium uſque magnæ ſint*, videritque ipſe, *virum in lecto fortibus funibus deligatum rumpere uno omnes niſu*. Sed & alii (m) retulerunt, adoleſcentulum ab hoc morbo per vices ita furentem *ut a quatuor viris coerceri vix poſſet*: alii (n) quinquennem puerum, cujus *furori coercendo* ne *fortior* quidem *vir par erat*. Hæc autem attigi, ut intelligeres, poſſe, imo debere inter hydrophoborum diſſectiones magna diſcrimina intercedere pro eorum quibus vexati fuerint morborum varietate; ſiquidem ne febris quidem ulla, ut ex laudatorum Virorum fere omnium, aliorumque obſervationibus conſtat, eſt in hydrophobis non paucis, nedum ullum delirium. Noli enim exiſtimare, hoc ipſum quod aquam ſitientes horreant, delirium eſſe; neque enim horrent omnes: imo aliqui ad ſe afferri jubent, & bibere conantur. Non bibunt tamen plerique omnes, idque non ſine magna ratione. Nam conati quidam vel exiguam humoris portionem, & ſenſim deglutire, non levi cum incommodo, & dolore fecerunt, ut puer de quo ad Regiam Londinenſem Societatem retulit Meadius (o), alii vero aut cum jam pejus haberent, aut cum plus bibiſſent, hinc aut obortis vehementiſſimis convulſionibus, aut ſuffocatione ingruente, mortui ſunt. Quorum illud accidit Virgini Mutinenſi de qua infra (p) commemorabimus; hoc iis de quibus Avicenna indicavit, hæc de hydrophobo, & aqua ſcribens (q) *& quandoque ſorbet ex ea, quare ſtrangulatur per eam, & moritur*. Cæteri autem, qui cum rationis eſſent compotes, ſunt, cur non biberent, interrogati, reſponderunt ob faucium gulæve *magnam anguſtiam & conſtrictionem*, ut Salius (r) teſtatur, & Aromatarius (ſ) confirmat. Et ſane iis in partibus reapſe habere videntur aliquid a quo potionis deglutitio prohibeatur, ut Cæſalpinus (t) comparaverit cum *quibuſdam anginoſis, quibus potus per nares effluit*, putaveritque, *iis convelli gulam*. Quæ cum legiſſet Aromatarius (u) per ipſi mirum viſum eſt, neque Salium, neque Cæſalpinum inde id quod ſibi ſtatuendum omnino cenſuit, minime deduxiſſe, hunc morbum *nihil aliud, quam anginam quandam eſſe*.

20. Ab illo ad hoc tempus multo plures morbi, quam cadaverum, obſervationes editæ ſunt. In his quædam videntur favere Aromatarii ſententiæ, ut quam habuit Th. Zwingerus (x) qui *interſtitia membranoſa cartilagineorum Aſperæ arteriæ circulorum* vidit *intenſiſſime rubentia*, & magis illa quam Chirurgus Meadio (y) retulit, faucium valde inflammatarum, & quam Tauvryus in Regia Scient. Pariſienſi Academia (z) narravit, gulæ inflammatæ, & nonhil etiam Aſperæ arteriæ: quanquam duo priores pulmonem quoque memorarunt, in parte, aut omnino effuſi in veſiculas ſanguinis plenum: quem Zwingerus ſanguinem in corde quoque, vaſiſque magnis huic proximis concretum fuiſſe, & præterea inteſtina, & magis ventriculum rubicundis maculis diſtincta ſcripſit: Tauvryus autem ut nihil horum, ſic cætera illa fere omnia adnotavit, quæ cum horum parte apud Boerhaavium (a) recenſita videre poteris. Contra, adverſus Aromatarium diſſectio eſt quam in puero de quo ſupra (b) dixi, habuit Meadius; nam gula, cerebro, thorace, & ventriculo examinatis, nihil uſquam præter ſolitum invenit, niſi magnam in hoc bilis copiam viſcidæ ac virentis. Eæ quoque adverſari videri poſſunt, quas invenies in Sepulchreto (c) indicatas, & diſerte *magni nominis Medico* (Aromatario videlicet, ut puto) oppoſitas, qui hunc morbum *referebat ad inflammationem faucium, & conjunctam Anginæ ſpeciem. Sed aperta cadavera*; quod Rolfinckius, iis fretus Obſervationibus, continuo ſubjicit; *nulla inflammationis veſtigia oſtendere*. Attamen Aromatarius (d) ut erat in veterum Medicorum lectione non mediocriter verſatus, complura ex iis quæ ſibi objici poſſent, eorum auctoritate declinare ſtuduerat, anginam contendens eam quoque eſſe quæ ſit in quacunque parte aut gulæ, aut trunci Aſperæ arteriæ, & quæ interdum acuta non eſt, imo ſine febre, quippe cum in viarum illarum aliqua anguſtia, vel obſtructione conſiſtat, ut quæ fit a convulſione dumtaxat, atque, ut alia ſciens omittam, a phlegmate, vias tantum occupante, nulla exiſtente inflammatione: & quanquam, ſicut in eodem Sepulchreto (e) vides, aut hanc ultimam anginæ ſpeciem, aut eam quæ laryngem occupat, videtur in hydrophobis conſtituere; tamen vel re ita accepta, ſatis Rolfinckii Obſervationes declinat. Quod ſi rem ita non contrahas; favere quoque credes quam in Sepulchreto (f) mox habes, Obſervationem Brechtfeldii, qui *to-*

tum

(ſ) Propemptic. ad Diſſ. J. B. Hoffman. (t) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. (u) Supra, n. 15.
(x) Obſerv. Anat. Med. 20. (y) Sepulchret. l. 1. S. 10. Obſ. 16. (z) Ibid. Obſ. 5. (a) ubi ſupra ad n. 13.
(b) De duob. Officul. & c. qu. 4. (c) Vid. etiam Epiſt. 61. n. 8. (d) De Affect. Particularib. c. 19. (e) Art. Med. l. 3. c. 34.
(f) De Rabie l. 1. c. 1. (g) Diſp. de Rab. P. 2. partic. 1. (h) infra, n. 22. 23.
(i) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obſ. 104. in Schol. addita poſtea extra ord. Sepulchr. l. 1. S. 13. in fin. (k) 8. in S. 8. l. ejuſd. 1.
(l) Tract. de Venen. Tent. 2. (m) apud Swieten. Comm. in Boerh. Aph. §. 1137. (n) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 54.
(o) Saggio delle Tranſaz. Filoſ. P. 2. c. 8. n. 3. (p) n. 29. (q) Canon. l. 4. F. 6. tr. 4. c 7.
(r) c. 19. cit. (ſ) P. cit. partic. 7. (t) c. cit. (u) partic. ead. 7. (x) Obſ. cit. 104. (y) n. 3. cit.
(z) Hiſt. A. 1699. (a) Aphor. de cogn. morb. §. 1140. (b) n. 19. (c) l. 1. S. 8. Obſ. 10.
(d) Diſp. cit. P. 3. partic. 1. & 4. (e) Addit. ad S. cit. 8. Obſ. 1. (f) Ibid. Obſ. 2.

tum œſophagum anguſtum valde , & quaſi conſtrictum invenit.

21. Sed quanquam illud in Aromatario (*g*) a primo videri poteſt non eſſe improbandum quod ex uno inter hydrophobiæ ſigna maxime obvio naturam ipſius, & ſedem ſibi indagandam propoſuit ; noli tamen credere, me facile in ejus ſententiam ire . Neque id eo dico, quod hac poſita, non intelligatur , cur cibum plerique hydrophobi levi cum difficultate , non pauci quoque, ut Cæſalpinus (*h*) , aliique viderunt , *bene ſumant* , ſive , ut laudatus Brechtfeldius loquitur , *ſolida quæcunque prompte per gulam demittant* : namque huic dubitationi , quæ & extra hunc morbum , in quibuſdam deglutiendi difficultatibus locum habet, plures occurrerunt, præter Salium ipſum (*i*) & Aromatarium (*k*). Ob alia igitur potius dico, quæ hic quoque vidit , ſed non ſatis diſſolvit , in primiſque ob admirabilem illam vim quæ cum hydrophobia conjuncta eſt, ſe per contagionem, longo etiam intermiſſo tempore, propagandi. Conſtat enim id quod Salius (*l*), cum eoque alii non credebant , vel ſine morſu ſæviſſimam eſſe ortam hydrophobiam a ſaliva tantummodo in nudam cutem decidente (*m*). Conſtat quoque , hoc certæ corporis parti virus inditum , ſæpe diu, nonnunquam ipſos fortaſſe viginti annos (*n*) , ne dicam quadraginta (*o*), latere ſine ulla noxa donec ab aliqua , quæcunque ea ſit , cauſa excitetur , erumpenſque ex illa ipſa fortaſſe parte in alias, atque alias ad perniciem feratur : in ea enim ipſa parte latere , ſignum illud indicare videtur mox ſe prodituri morbi, quod *omnibus ignotum* Salius (*p*) olim *præcipuum & infallibile* animadvertit, *dolor* videlicet *quidam in loco jam commorſo*, & ſanato obortus , qui inde incipiens *per partem poſt partem* brevi ad cerebrum, ut ipſe adnotavit , aut certe ſurſum , puta a manu axillam, & thoracem verſus, ut Zwingerus (*q*) & Suramuccius (*r*), ſe extendit. Quis vero unquam ab *Anginoſi* ſaliva in cutem aſſidentium decidua anginam ullam vidit communicatam , nedum ejus fomitem, ſi forte communicatus eſſet , diu certa in parte latentem, atque ex hac demum ſe exerentem ? Impotentia enim deglutiendæ potionis nequaquam proprium hydrophobiæ indicium eſt, niſi cum aliis, & præſertim cum vi conjuncta ſe propagandi. At enim hydrophobia peculiaris quædam angina eſt ; & a certo quodam, & peculiari veneno orta . Hujus igitur veneni naturam is inveniat oportet qui hydrophobiæ naturam ſe comperiſſe , profiteatur . Sed neque hujus morbi ſedem comprobatam eſſe, video. Nam etſi Aromatarius (*ſ*) ait , quam ipſe propoſuit , *per Sectionem facillime patere poſſe* ; nullum tamen prorſus ejus rei anatomicum exemplum producit ſuum ; aliorum vero non poterat , quando ad ejus uſque ætatem nulla extabat, quod ſciam, hydrophobi diſſectio præter eam quam ex Capivaccio noſtro in Sepulchretum (*t*) relatam vides . Poſtea autem quæ habitæ fuerunt , eæ nempe ſunt quas ſupra indicavimus , quænam, & quatenus ipſi faveant , vides, ſi anginæ acceptionem contrahas : ſin autem quam latiſſime patere ſinas ; vereor ne tam generalis doctrinæ minor utilitas ſit, quam ut propoſito ſatis faciat.

22. Quid ergo eſt ? Ego quidem pro tam retruſa atrociſſimi alioquin morbi natura , fortaſſe pauciores adhuc habitas eſſe diſſectiones, addubito (*u*), atque ægre fero, nondum licuiſſe mihi hydrophobum , nedum plures, ut opus fuiſſet, hydrophobos perſecare , vel quod ejus rei copia non fieret , vel quod , ſi fieret, tum vero quaſi fato quodam graviſſimis occupationibus , aut valetudine minus commoda diſtinerer . Nam primum Bononiæ puerum vidi duodecim circiter annos natum, qui poſt dies amplius quadraginta, ex quo ejus partem illam , unde aliis longe celerius pernicies orta eſt, faciem videlicet , eamque in bucca momorderat canis, miſerrimo hoc morbo occupatus, anxius, clamans , facie rubens , ſtare loco neſciens , furentique prorſus ſimilis , ſed mente conſtans, eoque neminem lædens , patrem fruſtra manu retinentem ſecum per urbem circumducebat : quod ſi quis aquam offerret ; omni conatu renuebat , ſe inde ſuffocatum iri, ut ajebat , pro certo habens . Is poſtquam morbus ſe prodidit, ultra viginti quatuor horas non vixit : cadaveris autem incidendi facultas non eſt data : ut neque hic alterius pueri , quem ne horas quidem viginti ſuperſtitem fuiſſe , accepi ex quo potum cœperat averſari. Huic ante quinque menſes crus a cane morſum fuerat, incertum an rabioſo , quo minor in curatione vulneris , egregii alioquin coloris , cautio fuit : itaque ad cicatricem perductum eſt . Cumque , non brevi interjecto tempore , in illa ipſa cruris parte ulcus iterum apparuiſſet ; ratio iterum non defuit cur aliam ad cauſam referretur , quippe cum puer ſcabie, & tinea fœdus , pravis humoribus abundaret, atque etiam propterea multo citius, ſi Palmario (*x*), imo Aetio (*y*) fides habenda erat, prehendi hydrophobia debuiſſet . Interim ex improviſo inquietudo , & mox aquæ metus ad veſperam . Mane labra nigra , pulſuſque jam fere nulli . Ad meridiem mors.

Viciſſim totidem hydrophobos ſecandi copia facta eſt. Quod cum mihi, ut dictum eſt , non liceret ; petii a Mediavia noſtro, ut ipſe incideret , & quæ animadvertiſſet , referret. Utramque hiſtoriam ſubjiciam : tertiamque addam , Roma ex Noſocomio S. Joannis in Laterano ab eo qui ægrum pro officio ſæpe inviſerat, & mortuum diſſecuerat , ad me miſſam , Jacobo de Machy Pariſienſi , attento , & cordato Viro , qui poſtquam hic meus annos aliquot auditor fuerat , eo digreſſus, nec ſecus abſentem amans , quam præſentem obſervaverat, ibi ante diem tabe conſumptus , triſte mihi ſui deſiderium reliquit.

23. VIRO , quem ante aliquot menſes rabioſus canis momorderat, manifeſta denique hydrophobia correpto, datis antidotis , aqua in caput conjecta eſt . Hinc cum melius aliquanto ſe habere videretur , in balneum ire juſſus, homo qui non deliraret, & quæcunque fierent, auxiliandi cauſa fieri , agnoſceret, continuo illuc ire cœpit, hoc unum petens , ne ſponte ingreſſurum, vi mergerent. Sed ubi eo ventum eſt, cunctari, & ſe minime id poſſe , dicere . Itaque in aquam miſerunt deprimentes ſic , ut biberet . Flagitantem deinde ut ſe extraherent, extraxerunt , in lectoque collocarunt quietiorem . Non multo poſt tamen frigidus fieri cœpit, proximaque nocte eſt mortuus. CADAVER etſi decima ſexta a morte hora, non tardius, inciſum eſt , & tempeſtas magis ad frigus vergeret, quam eo tempore hic ſoleat ; erat enim medius September A. 1723. ; jam tamen adeo male olebat, ut feſtinare ſecantem cogeret, & animadverſa in ſua veſicula bile nigerrima , amputatum caput , & detracta thoracis viſcera in apertum locum aſportare, ubi diligentius inſpicerentur . Pulmones & ipſi grave olebant : nigrique erant. Cordis auricula dextera valde erat , quamvis non ab iis quæ contineret, dilatata ; ſiniſtra arctiſſima : in ventriculis polypoſæ tenues concretiones. Cerebri Dura meninx ſuis in Sinibus concretiones habuit ejuſdem generis, ſed facile diſſolvendas, & quaſi adipoſas. Sub ea meninge bullæ aereæ . Vaſa omnia cerebri ſanguine plena , ut Choroides plexus nigricarent . Nihil feri effuſum. Cerebri, & cerebelli ſubſtantia ſicca potius, quam humida. Aliæ præter has, partes ob eam cauſam quæ dicta eſt , inſpectæ non fuerunt.

Illud univerſe adnotatum eſt , ſanguinem fuiſſe ejuſmodi, ut ad concretionem potius , quam ad ſolutionem, inclinaret.

24. Quod Medici caput hydrophobi multa aqua perfundi juſſerunt , quaſdam fortaſſe curationes non infelices ſpectarunt , quæ ferme ad eundem modum in Regia Scientiarum Academia Pariſienſi (*z*) fuerant

---

(*g*) Diſp. cit. P. 2. partic. 6. (*h*) c. cit. (*i*) c. cit. (*k*) Diſp. cit. P. 4. partic. 2. (*l*) c. cit.
(*m*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obſ. 142. Vid. & Epiſt. 61. n. 13. (*n*) Dec. ead. A. 9. & 10. Obſ. 43.
(*o*) Vid. Gaſp. a Reies Elyſ. jucund. Quæſt. Camp. qu. 61. n. 11. (*p*) c. cit. (*q*) Schol. cit.
(*r*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. n. 6. (*ſ*) Diſp. cit. P. 4. partic. 2. (*t*) S. cit. 8. Obſ. 7.
(*u*) Vid. tamen alias infra, n. 31. & Epiſt. 61. n. 9. (*x*) l. de morſ. canis rab. c. 2. (*y*) Tetrabibl. 2. Serm. 2. c. 24.
(*z*) Hiſt. A. 1699.

rant commemoratæ. Quod hydrophobus ad balneum acceſſerit ſciens volenſque, minus mirum eſt, quam illum Meadii (*a*) puerum, in aquam demerſum, negaſſe, aquam ſe timere, in eaque pauliſper acquieviſſe. Quod denique cordis auricula dextera valde inventa ſit dilatata, nec ab iis tamen quæ contineret; facile ſic accipio, ut ab aere, qui nimirum conſpici non poteſt, diſtenta, ſicuti in aliis (*b*) interdum accidit, ſervaretur, cum aer in tanta humorum corruptione, quantam graviſſimus ille odor, & pulmonum nigredo oſtendebant, ſe ab illis evolvere non difficile poſſet (*c*), quod bullæ aereæ, ſub Craſſa cerebri meninge animadverſæ, confirmant. Ad eundemque fortaſſe modum illa intelligenda ſunt, quæ in ſectione hydrophobi a Brechtfeldio (*d*) ſcripta legeris: cordis *dextra auricula inſigniter tumebat, dexter ventriculus ſanguine grumoſo plenus, in ſiniſtro ſanguis plane fluidus*; cur enim quæ ventriculi non tumidi continebant, diceret; quæ adeo diſtenta auricula, non diceret? De cæteris quæ in eo cadavere conſpecta deſcripſi, poſt (*e*) videbo.

25. VIRUM ante menſem a rabido cane demorſum evidens hydrophobia jam tenebat. Hic vero delirabat, jugiter clamabat, febricitabat. Semel in aquam, ſerius fortaſſe, & jam debilior, immerſus, vix inde exemptus fuerat, cum miſerrimam alioquin amiſit vitam. CADAVER hominis, gravius adeo morbo vexati, vel poſt horas amplius viginti quatuor, & tempore anni ferventiſſimo, id eſt ante Quinctilis finem A. 1739. non valde fœtebat. Et facies quidem videbatur hominis quaſi tabe conſumpti; at corpus reliquum erat omne ſatis carnoſum, & nutritum. Collum eo livore infectum, ut vel poſtquam inter diſſecandum multum ſanguinis effluxerat, liveret tamen. Tumidus Venter, nempe ab inteſtinis, & ventriculo aere turgidis: quæ viſcera etſi cæteroquin ſecundum naturam ſe habere videbantur; vaſa tamen quæ per ventriculum repunt, non ſecus atque ab injecto liquore aliquo videmus, ſanguine diſtenta erant. In ipſo ventriculo præter aerem, aqua ex flavo virens. Magna jecinoris pars livida: ejus autem veſicula pleniſſima bilis, non nigricantis quidem, ſed fuſcæ. Septum Tranſverſum non prorſus carebat inflammatione. Pulmones tota poſteriore parte non modo nigricabant, ſed tumebant etiam, a reſtitante, ut videbatur, ſanguine; duri certe non erant. Sanguis ater in hoc cadavere, non polypoſus quidem, ſed nec ſolutus. Gula in thorace, infimoque collo erat ſana. At ſuprema pars gulæ quæ jam pharyngi vicina eſt, & pharynx univerſa, & larynx, & Aſpera arteria interiore facie ex rubro nigricabant, ut non inflammatæ modo, ſed gangrænæ eſſe proximæ viderentur. Nec tumidæ erant tamen; quin uvula perpuſilla ſpectabatur, etſi lingua erat craſſior. Pharynx autem uſque ad naſi poſteriora foramina, ſuumque ipſum fornicem plena erat ſpumæ ex flavo virentis. Denique in meningibus vaſa ſanguine valde diſtenta, & ſubſtantia interior cerebri punctis ubique, & quaſi filamentis ſanguineis diſtincta. In Lateralibus ventriculis ſerum non multum, idque rubellum.

26. Quod adverſus hunc atrociſſimum morbum *unicum* eſſe *remedium* a Celſo (*f*) olim ſcriptum eſt, ægrum *in piſcinam projicere*, non tam crebro Medicis reſpondit, quam forſan crederes, tot eorum videns in hanc rem laudari apud Ettmüllerum (*g*). Nam Foreſti, & Tulpii, ad quorum *experientiam* provocatur, ſi productas Obſervationes legeris; non ad curationem attinere, ad quam iſta ſpectat, a Celſo propoſita, in piſcinam projectio, ſed tantummodo ad præſervationem, deprehendes. Eodemque redire agnoſcas; ſi unum de utcunque rabido mulo excipias; *plura illa exempla* ſic *curatarum Rabierum*, quæ apud Schenckium extare dicuntur: quin ab hoc illud (*h*) Andreæ Baccii proferri, unde non curatum; ne dicam auctum; ea ratione morbum intelligas. In eo demum quod indicatur, Paræi capite (*i*) tantum abeſt ut felix ſucceſſus comprobetur; remedii inutilitas confirmatur: & quanquam capite ſuperiore (*k*) narrare Aetius dicitur de Philoſopho, qui cum *ſe in balneum demerſiſſet, & de aqua intrepide hauſiſſet*, ſanus evaſerit; tamen ſi Aetium (*l*) inſpexeris, bibiſſe quidem invenies; ſe autem in balneum merſiſſe, non invenies. Unus igitur de tot qui laudantur, Auctoribus reſtat Helmontius (*m*), qui ſenem *jam hydrophobum*, per ternam in mare demerſionem *rabie* viderit *liberatum*, cui exemplo & puellæ illius curationem addes, quam in Hiſtoria legeris Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis (*n*). Pluribus tamen contra ceſſerit, neceſſe eſt, quando præter Baccium, & eum quem Paræus (*o*) indicavit, Cardinalem Ponzettum, non tantum Salius (*p*) ſe quoque *aliquando expertum, nullam in eo* auxilio *utilitatem inveniſſe*, ſcripſit; ſed & Cælius Aurelianus (*q*) diſerte, ut noxium, improbaverat. Julius autem Palmarius (*r*) admonuit, *iſtam curationem infeliciter ceſſiſſe, multorum experientia compertum eſſe*. Et ne forte credas, id propterea accidiſſe, quod non *piſcina*, ſed mari, ut Palmarius indicat, uſi eſſent; certe Aromatarius (*ſ*) de mari non loquebatur, cum hoc Celſi *periculoſiſſimum*, ait, *eſſe remedium; veluti quod facillime ſtrangulare ſolet*. Quid ergo eſt? Num minus feliciter res ſucceſſit, quod *ne infirmum corpus, in aqua frigida vexatum, nervorum diſtentio abſumeret*, cavere ita, uti Celſus docuit, neglexerunt, videlicet *a piſcina protinus in oleum calidum demittendo*, quod, hyeme præſertim, neceſſarium cenſent nonnulli? quanquam illum Meadii (*t*) puerum video in ipſa aqua calida cito convulſionibus fuiſſe prehenſum. An quod alterum Celſi præceptum non ſervarunt, *nec opinantem in piſcinam non ante ei proviſam projicientes*? quod Ettmüllerus (*u*) inculcat, tum Ridleyi Obſervatio (*x*) videtur ſignificare. An quod ſerius, id eſt *ſiti & aquæ metu* jam *oppreſſos* demerſerunt? quanquam his ipſis id remedium Celſus propoſuit. An quod illa neglexerunt quæ Boerhaavius (*y*) ante facienda eſſe, cenſuit? quæ ſi non omnibus, & omnino, at pluribus certe, & quadantenus, valde convenire poſſe, credo. An, quando in ſene illo, in illaque puella nihil horum magnopere obſervatum videtur; quin certe ille in mare, hæc in ſalſam aquam, nec inſcii, & oppreſſi jam morbo demerſi ſunt, neque poſtmodum in oleum calidum demiſſi; an veri, inquam, forte ſimilius eſt, ut alii hydrophobi aliter affecti & viventes, & mortui conſpiciuntur, ita non idem omnibus æque poſſe auxilium prodeſſe? Quo magis præſervationi opera danda eſt: quanquam non dubito, quin alia quoque ejus ratio in aliis ſervanda ſit. Atque utinam in omnibus ſignum illud quod primum a Salio adnotatum fuiſſe, dixi (*z*) ſe offerret, neque in eo quod inde videtur conſequi, dubitationis quidquam ſupereſſet; non adeo difficilis, ni partis conditio interdum obſtaret, eſſet præſervatio vel ab imminente jam morbo, ſi cum primulum dolores, aut pruritus, ut aliquando etiam contigit, aliæve mutationes in ſanata carne oborirentur, confeſtim paulo plus de hac abſcinderetur, quam olim fuerat demorſum, aut alte eadem inureretur, aut ſaltem id fieret quod ex Gilberto Anglico, huc ſpectante, Foreſtus (*a*) retulit: *Primum conſilium eſt, ut non claudatur vulnus, & ſi clauſum fuerit, ſtatim aperiatur, ut putredo & ſanies effluat: quia ſolet latere venenum per multa tempora, &c.* Sed de præſervatione aliquid rurſus infra (*b*) attingetur. Nunc vero, ut id quod paulo ante dixi, magis pateat, hydrophobos alios aliter conſtitutos tum in morbo, tum in diſſectione inveniri; tertiam, quam pollicitus ſum, hiſtoriam ſic habe.

27. SENEX annorum ſexaginta, robuſtus ac nervoſus, temperamento cholerico-ſanguineo, a rabioſo cane mor-

(*a*) ſupra, n. 19. & 20. (*b*) Epiſt. 5. n. 20. (*c*) Ibid. n. 29. (*d*) ſupra, n. 20. (*e*) n. 30.
(*f*) De Medic. l. 5. c. 27. n. 2. (*g*) Prax. l. 2. S. 3. c. 4. art. 4. m. 1. (*h*) Vid. Schenck. l. 7. Obſerv. Med. 22.
(*i*) 14. l. 20. (*k*) 13. (*l*) c. 24. cit. ſupra, ad n. 22. (*m*) Demens Idea n. 47. (*n*) A. cit. 1699. (*o*) cit. c. 14.
(*p*) De Affect. particularib. c. 19. (*q*) Acutar. Paſſ. l. 3. c. 16. (*r*) c. 3. l. cit. ſupra, ad n. 22.
(*ſ*) Diſp. de Rabie Part. 5. partic. 3. (*t*) ſupra, n. 24. (*u*) art. & m. cit. (*x*) Act. Erud. Lipſ. A. 1705. M. Mart.
(*y*) Aphor. de cogn. morb. §. 1144. (*z*) ſupra, n. 21. (*a*) l. 10. Obſ. Medic. 27. (*b*) n. 29.

ne morſus fuerat in ſiniſtro metacarpo ante menſes tres. Cum vulnus eſſet ad cicatricem perductum, ne hoc quidem perſanato, ullum ſenex hydrophobiæ indicium præbebat, niſi vigeſimo ante mortem die atrocibus minis, gravibuſque verberibus a quodam exceptus, ex eo tempore cœpiſſet miro atque inſolenti præter rationem timore agitari, ut non modo, quidquid increparet, ſemper contremiſceret, ſed & quicunque ignotus occurreret, proditorem continuo putaret, &, ſi quo poſſet, aufugeret, ac latebras quæreret. Ad hæc, luminis, & aquæ horror acceſſerat, cum in Noſocomium importatus eſt, in quo biduum vixit. Ibi aquam juſſus bibere, tarde, & coacti inſtar ſe contorquens, bibere tamen conabatur, & ſane cum difficultate, & moleſtia deglutire incipiebat; ſed prima potionis parte hauſta, reliquam haud difficile deglutiebat. Nunquam ſpuma ad os animadverſa eſt: ſpuebat quidem; ſed liquida erat ſaliva. Ad mortem uſque tum incredibilis ille pavor, tum ea aquæ averſatio, & ejus deglutiendi initio moleſtia, ac difficultas perſtiterunt. VENTRE aperto, inteſtina omnia conſpecta ſunt aere maxime diſtenta, præter quem nihil ferme aliud continebant. In ventriculo humor craſſiuſculus, non multus, nec viſcidus, colore cinereo. Pauca in ſua veſicula bilis, omnino crocea, croceoque colore Duodenum inteſtinum inficiens, & proximam veſiculæ, jecinoris partem. Iliacæ venæ ſanguine erant adeo turgidæ, ut naturalem gracilis inteſtini diametrum æquarent; at ſociæ arteriæ prorſus inanes. In Thorace, pulmones; ut Boerhaavii (*c*) verbis utamur; *coacervato omni fere cruore incredibiliter pleni*: poſteriore autem parte vel gangræna affecti dici poterant. In pericardio ſubflava aqua ad uncias fortaſſe tres: in corde ſanguis non multus, iſque nigræ picis ſimilis ſemiliquatæ. Vena ſine pari exiguam continebat ſanguinis copiam: omnino autem inanes erant per collum tam Carotides arteriæ, quam venæ Internæ Jugulares. Deglutiendi organa ſine ullo inflammationis indicio, niſi quod ad pharyngis ſummum levis quidam cernebatur rubor: membrana autem Epiglottidem cartilaginem veſtiens, criſpata. Meningum vaſa tum venoſa, tum arterioſa præter modum ſanguine plena, eoque, ut ubique, pernigro. Nervi Optici ſolito craſſiores, ſed laxiores, & flaccidiores. Nec vero cerebrum, cerebellum, Spinalis medulla ſicciora fuerunt, quam ſoleant, ut neque ventris, thoraciſque viſcera, & muſculi. In cerebri ventriculis ſubflava aqua ad uncias tres. Habita hæc ſectio eſt XII. Kal. Junii A. 1727.

28. Etſi mortis metus, minis, & verberibus incuſſus, ſimul videtur latens hydrophobiæ virus excitaſſe, ſimul ejus temperaſſe effectus; negari tamen haud poteſt, affectionem hanc ad hydrophobiam attinuiſſe, quippe cum & rabioſi canis morſus præceſſerit, & aquæ horror ſit conſecutus: niſi forte, cum Andreæ Sectatoribus, fuiſſe malles Pantaphobiam. Illi enim, ut eſt apud Cælium Aurelianum (*d*), memorabant, *eſſe pantaphobos, quos nos omnipanos dicere poterimus, ſiquidem omnia timere dicantur*: quem morbum, *ſi vere tamen eſſe poſſet*, hinc diſcerni Cælius voluiſſet, *quod non ſolius potus, ſed omnium rerum timorem faceret*. Verum ſi illam qualemcunque deglutiendi potus, quæ in propoſito ſene erat, difficultatem, multoque magis ſi præcedentem rabioſi canis morſum ſpectabimus; nihil eſſe cauſæ, intelligemus, cur propter alios fortuito adjunctos timores, ejus morbum alium ab hydrophobia ſtatuamus. Nam ſi forte non omnia, ſed aliqua dumtaxat, ut lucem, exempli gratia, præter aquam timuiſſet; num propterea alium morbum eſſe, diceremus? eos imitantes, de quibus pariter Cælius (*e*) meminit, qui *Aerophobiam* vocaviſſent, aeris videlicet timorem, niſi hic *generaliter phreniticis aſcriberetur*, nam horum *quidam* aerem lucidum extimeſcunt, quidam *obſcurum*. Verum communia, & per varios morbos vagantia a propriis ſunt ſecernenda: quanquam ſæpe accidit hydrophobis, ut aerem timeant. Neque id eo dico, quod, imminente morbo, ſoleat in ipſis animadverti, ut Cælius quidem (*f*) tradidit, *inſueta querela aeris, tanquam auſtrini; quamvis ſerena fuerit quies*. Sed eo dico, quod, præſente jam hydrophobia, plures agitatum aerem metuant. Sic ille de quo Zwingerus (*g*), *non ſecus liberum aerem, atque liquida horrebat*, & ſane *ſi feneſtræ, ſi fores aperiebantur, ſymptomata ſtatim vehementiora reddebantur*. Quæ alius, ut in Sepulchreto (*h*) leges, *diligentiſſime claudi curabat*, ſono, quem ſibi videbatur audire, *fulminei venti* perterrefactus. Is vero, de quo Prymius (*i*) retulit ad Regiam Anglicam Societatem, vel ab leviſſimo vento ſibi videbatur ſuffocari. In ſuffocationis autem periculum ab eadem cauſa incidebat mulier, cujus hiſtoriam ſcripſit Platerus (*k*): quanquam hæc non ab rabido animali hydrophobiam contraxerat, ut alii præterea quorum non pauca proſtant exempla; niſi forte cum quibuſdam ſuſpiceris, quoniam aliquando (*l*) & facillime ex contagione id virus contrahitur, & contractum latet longiſſimo tempore; a contagione aut minime animadverſa, aut e memoria prorſus elapſa, hos omnes aquam metuiſſe: tametſi viciſſim ſuſpicari quis poteſt, in ſpumam ejectam, aut in vulnus olim inflictum a non rabida fortaſſe beſtia immerito, ſi non ſemper, at nonnunquam conferri quod veneno ejuſdemmodi intus genito acceptum potius ſit referendum. Sed ne harum ſuſpicionum diſcuſſio nunc longius nos ab inſtituto ſermone abducat; de hoc poſtea (*m*) videbimus.

29. Hic vero ad quatuor exempla hydrophobiæ, cum aeris timore conjunctæ, quinctum addemus, promiſſam (*n*) Mutinenſis Virginis hiſtoriam ſubjicientes, ne forte pereat cum illa italica, in qua olim Bononiæ legimus, manu exarata (*) Reſponſione, quam Ramazzinus noſter ante hos propemodum octoginta annos ſcripſerat, ſed vulgare prohibitus eſt, adverſus Quartam Jo. Andr. Monigliæ Cenſuram. Quinquageſimus erat dies ex quo ei Virgini labrum catulus momorderat ſuus, cum illa egregie valens, & nihil minus ſuſpicans, quam ſe mox hydrophobam fore, dum amniculum quendam forte tranſiret, hydrophobam manifeſto ſe oſtendit. Inter cætera quibus vexabatur, incommoda ſenſus erat venti tenuiſſimi, caput ferientis, quamobrem etiam atque etiam orabat, ut feneſtræ, atque oſtia accurate clauderentur: & ad quemvis motum vel minimum qui in cubiculo accideret, clamabat: ſi quis autem ſtragula excuteret, aut flabellum offerret: tum vero horreſcebat, & atrociſſimis convulſionibus prehendebatur. Fuit qui cogeret aquam tantopere inviſam potare, eamque multam. Quo facto, amiſſa loquendi facultate, & ſæviſſimis convulſionibus cruciata, poſt paulo vivere deſiit. Dum animam jam jam ageret, cum forte cruſtulum quiſpiam altera parte vino madefactum illi ad os admoviſſet; abnuit: tunc idem qua parte erat ſiccum, oblatum eſt; ipſa vero accepit, nec mandere recuſavit. Hæc ferme ſunt quæ memini legere in ea Ramazzini obſervatione: ex qua, aliiſque ipſe quoque colligebat, neque acutam febrem, neque delirium ſemper hydrophobiam comitari: cogere autem eo morbo affectos ut bibant, aut in aquam demergere, exitium ipſis accelerare: neque enim præter rationem aquam horrere, quippe qua non mentis, ſed deglutitionis vitio correpti, facile ſuffocationis periculum vereantur. Ego vero hanc Obſervationem retuli non ad id modo quod propoſueram, metum videlicet agitati aeris crebro cum hydrophobia copulari, ſed ad alia quoque confirmanda. Scilicet faciet hæc Obſervatio cum ea conjuncta quæ ex Foreſto mox producetur, & vel magis cum ea quæ de Baldo J. C. legitur apud Matthiolum (*o*), faciet, inquam, ut id comprobatum habeas quod ſupra (*p*) in puero a me viſum eſſe, dixi, quamvis a rabio-

(*c*) Aphor. cit. §. 1140. (*d*) Acut. Paſſ. l. 3. c. 12. (*e*) Ibid. (*f*) l. cit. c. 11. (*g*) Vid. Obſ. cit. ſupra, ad n. 19. (*h*) l. 1. Sect. 8. Append. §. 2. (*i*) Saggio delle Tranſaz. P. 2. c. 8. n. 4. (*k*) Obſ. l. 1. (*l*) Vid. ſupra, n. 21. (*m*) n. 31. (*n*) ſupra, n. 19. (*) nuper interea, cum tota illa Controverſia, typis Mutinenſibus, ut audio, edita. (*o*) Comm. in Dioſcor. l. 6. c. 36. (*p*) n. 22.

rabioſo cane ibi admorſa fuerit facies ubi venenum facile poteſt cum ſaliva communicari ; non celerrime tamen, ut in aliis ab earundem partium morſu , ſed poſt quadraginta dies ortam eſſe hydrophobiam . Faciet præterea , ne illorum prorſus obliviſcamur quæ Palmarius (*q*) addidit poſtquam admonuit , etſi balneum præcautionis gratia pleriſque profuit demorſis ; non huic tamen remedio omnino fidendum eſſe, multorum mortes oſtendiſſe . *In pleriſque enim* , inquit, *aquæ conſpectus hydrophobiam, veneno in corpore commoto, celerius exſuſcitat , quod alioqui ſine ullo ægri incommodo diutius deliteſcere, & alexipharmaco extingui domarique potuiſſet*. Sic Monacho accidiſſe video, cui duobus prope menſibus ex quo catulus quem in ſinu habebat , genas, & labra momorderat , Foreſtus (*r*) narrat , aquæ metum obortum antea non eſſe , quam *per foſſam , baculo ligneo innixus per tabulam ligneam tranſiret ; aquam* enim *videntem , metu percuſſum, tranſire non potuiſſe , niſi cum ingenti horrore ac metu; hinc ei hydrophobiæ primam originem* fuiſſe. Sic Virgini de qua dictum eſt, accidit , cujus mali cum exterior cauſa , tum prima quoque manifeſtatio ad eumdem prorſus modum ſe habuit ; tametſi reliqua incommoda longe alia fuerunt. Noli tamen credere, me externum aquæ uſum, ſive balneo, ſive improviſa demerſione uti velis , pro noxio , aut inutili ad præſervandum habere, dummodo ſatis , & mature inſtituatur, quanquam Meadius (*ſ*) balneum, ſuo tamen cum remedio conjunctum , affirmat vel ſero admodum in uſum tractum æque interdum profuiſſe , de immerſionis autem , quæ apud Batavos in primis eſt uſitata , felici ſucceſſu valde inter ſe diſcrepant duo non ignobiles eorum Medici Tulpius (*t*) & Stalpartius (*u*). Certe enim cum Tulpius, & Meadius negent, poſt tot experimenta noviſſe quenquam, cui ſuæ iſtiuſmodi præſervandi rationes, cito, ſatiſque adhibitæ, non fuerint ſalutares; æquum eſt pro certo habere, ſic pleroſque ſaltem fuiſſe ſervatos. At ſi pleroſque; non erit profecto æquum credere, hos omnes ideo evaſiſſe quod veneno aut nihil, aut leviter infecti fuerint. Nec me fugit quid intereſſe poſſit inter morſum, & morſum , vel quod incruentus ſit , vel quod nimis cruentus (tametſi ad funeſta utriuslibet morſus exempla alia ſint in promptu quæ addi poſſint (*x*)) vel quod mordens canis necdum plane rabidus ſit, aut ſi etiam ſit, omnem modo ſalivam defixis in alios , aut in multiplices veſtes dentibus abſterſerit, aut ſiqua ſunt alia iſtiuſmodi . Illud tamen in tanto ſervatorum numero difficile in animum induxerim , ita illos omnes fuiſſe morſos , ut nihil , aut vix quidquam veneni contraherent , aut eorum qui revera contraxerint, neminem inter innumeros illos fuiſſe de quibus Tulpius , aut Meadius loquuntur . Quin multo veri ſimilius eſt ſpectantibus quid plerumque iis accidat qui poſt morſum nulla præſervante curatione utuntur, multo, inquam , veri ſimilius eſt, ex innumeris qui curatione alterutra uſi hydrophobiam effugerunt , pleroſque hac corripiendos fuiſſe , ni per curationem avertiſſent . Cæterum illis etiam quæ commemoratæ ſunt , in morſu varietatibus , non modo variis dumtaxat in mordente cane , morſoque homine fluidarum , firmarumque partium diſpoſitionibus ego quidem libenter tot illa tribuerim quibus hydrophobi differunt inter ſe , ut citius alii, alii ſerius erumpente morbo opprimantur , & ex utriſque alii aliter . Sunt enim qui vehementer delirent , & ſunt qui ad extremum uſque mentis ſint compotes. Sunt qui lucida, & candida , aut qui vel leviſſimum aeris motum ferre non poſſint, & ſunt qui poſſint. Ac ne omnia quæ ſupra narravi, aut retuli, hic repetam, nedum alia addam ; ſunt qui potiones cujuſquemodi uſque adeo horrent, ut non modo ſi viderint, ſed ſi nominari dumtaxat audiant, exclament, tremant, convellantur, animoque deficiant . Quæ tametſi in pluribus fiant ; tamen tantum abeſt ut fiant in omnibus, quemadmodum illi videntur credere, qui id eſſe contendunt hydrophobiæ ſignum *pathognomonicum*, ut minime deſint hydrophobi qui vinum bibant , nec qui ad aquæ mentionem non ſolum non cohorreant, ſed in balneum ire juſſi , continuo illuc ire incipiant vel morbo jam multum provecto (*y*) , nec demum qui aquam, prima deglutionis difficultate ſuperata, haud difficulter potent (*z*).

30. Sed ut multa ſint in quibus hydrophobi, dum vivunt, differunt inter ſe; non minus multa ſunt, atque adeo plura ſunt in quibus cadavera eorum differunt. Quod ſtatim intelliges , ſi octo antea vulgatas horum obſervationes partim in Sepulchreto , partim apud ſuum quamque Auctorem, quem ſupra (*a*) indicavimus , plenius legendas , treſque inſuper quas nunc primum addidimus, inter ſe conferas . Namque ut ab exterioribus ad interiora procedas; in tribus livorem, huncque ipſum aut in digitis, aut in humero, & dorſo, aut in collo adnotatum comperies: ſemel corpus omne , quaſi ut in hectico , vehementer extenuatum; ſemel faciem ſolam : ſemel omnes muſculos ſicciores multo quam par ſit ; id quod alias non memoratum, imo ſemel diſerte negatum : ventre autem, & thorace recluſis , ſemel quod de muſculis modo dicebam, tum memoratum, tum negatum: ſemel omentum penitus abſumptum, & meſenterii glandulas, & pancreas prorſus extenuata: ſemel ventriculum aere turgidum , & ſanguine diſtenta ejus vaſa : ſemel internam ejus tunicam corruptam , cæteraſque rubris maculis diſtinctas: quinquies humorem quidem in eo animadverſum: at ſemel multum, ter paucum, ſemel ſubflavum, ſemel viridem , ſemel ex flavo virentem, ſemel valde fuſcum, ſemel cinereum , bis viſcidum, ſemel non viſcidum: inteſtina ter aere diſtenta, ſemel nequaquam , ſed rubris disjectis maculis infecta: hepar ſemel flavum, & durum, ſemel magna ex parte inflammatum, & gangrænæ proximum, ſemel jam lividum: ejus autem veſiculam ſemel plenam , bis pleniſſimam bile , quæ ter aut nigerrima fuit , aut ad nigrum acceſſit, ſemel viridiuſcula , ſemel crocea , & tunc pauca. Hæc in Ventre . In Thorace vero hujus tota reliqua interna facies ex rubro livida , at diaphragmatis dumtaxat ad ambitum uno in cadavere; in altero diaphragma quoque non omnino expers fuit inflammationis: pulmones in uno , atque altero aridi & exſucci , in uno cum veſicis hic illic in ſuperficie; in quinque nigri ex toto, aut magna ex parte; in quatuor magna item ex parte ſanguine pleni : pericardium in uno parte aliqua ferme friabile ; in duobus ſine ullo humore; in uno pauciſſimum habens; in uno autem ſubflavam aquam ad uncias tres: cordis auricula dextera in duobus aere dilatata : ipſum autem cor in totidem ſiccum; in uno flaccidum, & extenuatum; ventriculis in uno prorſus ſanguine carentibus; in uno polypoſas tenues concretiones habentibus ; in tribus autem ſanguinem ; ſed in uno haud multum, & picis ſimilem nigræ, ac ſemiliquatæ ; in altero concretum ſine ullo propemodum ſero ; in tertio autem ſic, ut dexter quidem ſanguine plenus eſſet grumoſo, cum ſiniſter plane fluidum contineret.

Quod ad collum , & fauces attinet , unius gula , ut in thorace, ita ibi quoque anguſta , & quaſi conſtricta erat; unius intus inflammata : pharynx autem in tribus , & Aſpera arteria in totidem aut levi , aut magna, aut in gangrænam jam vergente inflammatione correptæ; unius vero ſana gula ; quorundam fauces ſine ullo inflammationis veſtigio fuerunt , unius membrana epiglottidis criſpata ; unius larynx ex rubro livida, in quo & lingua craſſior inventa eſt , & pharynx ſpuma ex flavo viridi omnino repleta.

Porro cerebrum unius , & cerebellum ad ſiccitatem inclinabant; unius cum initio Spinalis medullæ multo ſicciora ; unius vero nihil horum magis ſiccum quam ſoleat; quin Optici nervi laxiores; unius denique aut alterius cerebrum nihil habuit adnotandum ;

Et

(*q*) l. de morſ. can. rab. c. 3. (*r*) l. 10. Obſ. Med. 27. in Schol. (*ſ*) Tract. de Venen. Tentam. 2. (*t*) Obſ. Med. l. 1. c. 20. (*u*) Obſ. rar. Cent. 1 in Schol. ad Obſ. 100. (*x*) ut Eph. Nat. Cur. Cent. 9. Obſ. 37. & Act. eorund. Vol. 5. Obſ. 5. (*y*) ſupra, n. 23. (*z*) n. 27. (*a*) n. 20.

Et rurſus in duorum ventriculis aqua effuſa; ſed in eorum altero ſubflava, nec pauca; in altero pauca, & rubella; in alio autem de ea nihil uſquam. In uno aereæ bullæ ſub Dura meninge; in ejuſdemque Sinibus laxæ concretiones polypoſæ. In tribus vaſa omnia cerebri valde ſanguine diſtenta. Et quod ad ſanguinem univerſe attinet, unius arteriæ ſanguine pleniſſimæ, venæ propemodum inanes; alterius autem vena quidem ſine pari ferme vacua, ſed Iliacæ maxime diſtentæ, arteriæ autem ſociæ inanes, æque autem inanes per collum & Jugulares Internæ venæ, & Carotides arteriæ, ut æque plenæ intra cranium cum arteriæ, tum venæ, quod & in aliis duobus, ut modo indicavi, adnotatum eſt. In uno pariter nihil uſquam ſanguinis concreti, ſed omnis ſanguis maxime liquidus, & minime ad frigidum aerem concreſcens. Verum in altero concretus potius quam ſolutus; in altero non polypoſus, ſed nec ſolutus. Quin vaſa ad cor magna in uno prorſus concretum habuerunt, in ipſo autem corde qualis inventus ſit, ſupra dictum eſt. Denique in duobus, aut tribus ater fuit adnotatus.

Et ne omittamus quidquam ex iis quæ univerſe ſpectantur; duo male oluiſſe cadavera, adnotatum eſt; ſed id minus quod pejus debuiſſe videri poterat.

31. Nec minorem ſane varietatem in aliis hydrophoborum diſſectionibus inveni, quas antequam hæc relegerem, a Viris Doctis eſſe editas, aut memoratas novi, Richardo Meadio (*b*) de quo jam ſupra, Jano Planco (*c*), Laurentio Cajetano Fabbri (*d*), Dominico Brogiani (*e*), aliiſque præterea nonnullis (*f*), quorum ad me libri non ſunt allati. Quas obſervationes ut cum iis conferam quæ modo productæ ſunt, eodem ordine conſervato; ab alia quadam incipiam oportet Cl. Phil. Eberh. Dillenii (*g*) qui, cadaver incidere prohibitus, externos livores, & quaſi ſugillationes hic, illic, & potiſſimum circa pectus adnotavit. Ex cæteris eſt qui ſemel abdominis muſculos inflammatos memoret, ſemel autem muſculos univerſe tumidos ac robuſtos. Eſt qui, tredecim inſpectis cadaveribus, ſcribat, pinguedinem ut plurimum ferme nullam, quin & omentum quaſi conſumptum fuiſſe: inter frequentiora autem plurimam in primis viis inflammationem, lacerationem, gangrænam. Alius in aliquo leviter, in aliquo multum inflammata omnia ventris viſcera. Singillatim vero in quibuſdam ventriculi cavum fœtida, nigraque bile ſordidum, aliquando ſanguineis veluti punctis hic illic diſtinctum. Inteſtina in quopiam cuncta cum meſenterio levi inflammatione; in alio tumida aliquantum, & inflammata; in quibuſdam autem Ileum præſertim. Jecur non raro tenſum, turgidum, ſubfuſcum: ejuſque veſiculam alias ferme inanem, alias atræ bilis glutine diſtentam. Urinariam veſicam in tribus, ſimulque penem inflammatione correpta: cujuſmodi obſervationibus ſuſpectum reddi cantharidum uſum, intelligis, remedii alioquin adverſus hunc morbum non modo ab Arabibus olim commendati, aut in arcanis quibuſdam contra eundem pulveribus ab Scaramuccio (*h*), ab aliiſque latere crediti, ſed diſerte, quantum video, ætate hac noſtra non unam apud gentem laudati, imo apud Ungaricam (*i*) pro *ſpecifico infallibili* habiti in ſumma etiam hydrophobia curanda: quanquam ne ad præcavendam quidem facile inter noſtrates exhibebit is cui minus ignota ſint tot alia ad hanc rem dilaudata remedia ex eorum numero, quæ non adeo acria ſunt, & urinam cient. Ut ad Thoracem tranſeamus; inflammatum in nonnullis ſeptum Tranſverſum inventum eſt: inflammatorum autem pulmonum frequentiſſima indicia: faciles hic illic, ut in ventre quoque, viſcerum adhæſiones: ſine humore in aliquibus pericardium: cordis ventriculus ſiniſter in uno prorſus vacuus, cum dexter nigerrimum ſanguinem contineret; ſed in altero coccinei, & fluidi ſanguinis uterque plenus, non ſecus ac arteria Pulmonaris, & vena Cava. Ex iis vero partibus quæ thoracem inter, & cerebrum ſunt, larynx quidem rarius, minuſque inflammata; in aliquo tamen inflammati ejus omnes muſculi, & oſſis hyoidis, & linguæ, cujus papillæ aliquando tumentes, & in uno exigua quædam ad illius radicem tubercula, quorum aliqua ſuppurata apparebant. Sed pharyngis inflammatio ut ſæpe nulla, ita ut plurimum conſpecta eſt magna, præcipue linguam verſus. Quod, & ea quæ de pulmonibus, inteſtinis, & ventriculo dicta ſunt, ſi conferas cum iis quæ in iiſdem partibus deprehendit Cl. Kochlerus (*k*) cum generoſi Viri cadaver incideret, quem, nullo prævio rabidi animalis morſu, hydrophobia ſuſtulerat; quam inter ſe conveniant, miraberis. Ejusdemmodi hydrophobiam in milite quoque, & ab eadem externa cauſa obſervaverat (*l*) nempe a frigidiſſimo potu, cum uterque æſtuaret; ſed militem, aliis diſtentus occupationibus, diſſecare non potuerat. Ab eadem tamen cauſa hydrophobiam ortam viderat Cl. Genſelius (*m*), qui rubentes quidem pharyngis muſculos, & glandulas, ſed ventriculum totum quaſi exſiccatum, reliqua autem viſcera, & in his pulmones, offendit recte ſe habentia. Hic autem hydrophobus etſi ad lucis, alborumque linteorum conſpectum tremebat, & humores quoslibet ne aſpicere quidem poterat; non tamen, ut priores illi duo, a potionibus vel procul oblatis, aut ab harum mentione vehementiſſime angebatur, aut animo deficiebat. Quæ idcirco memoro, ut qui in his *pathognomonicum* hydrophobiæ ſignum ponunt, nec eadem facile videntur credere ſine rabioſi animalis morſu poſſe exiſtere, his duabus hiſtoriis ad tot alias quæ alibi, & præſertim apud Schenckium (*n*) proſtant, adjunctis, veram illam ſuam hydrophobiam etiam ſine contagione fieri poſſe, agnoſcant: quanquam ut agnoſcerent, ſatis eſſe debebant ex antiquis illis eæ dumtaxat quas memoriæ prodidit Marcellus Donatus (*o*): quis enim credat, de quinque ægris quos unus idemque Medicus intra paucos annos vidit iſtiuſmodi hydrophobia correptos, neminem fuiſſe qui ſe ab rabido animali infectum aut animadvertiſſet, aut meminiſſet; ſed omnes pariter, cunctoſque eorum domeſticos ſic fuiſſe aut ſtupidos, aut obliviosos, ut ne minima quidem contractæ labis ſuſpicio in eorum animis remaneret? Verum ad reliqua ſuſceptæ comparationis capita redeamus. Fuerunt in quibus Craſſa, & in quibus utraque meninx magis, minuſve inflammata, & turgidis nigro ſanguine vaſis reperta eſt, nec ſine parva quadam in uno ad verticem ſuppuratione; imo in cane rabido non ſine ulceribus. Cerebrum ipſum aliquando inflammatum, aut ejus cortex, ſed hic leviter, & magis fuſcus, aut ejus medulla ſanguineis punctis conſperſa: ventriculi autem in uno, aut altero minime humidi apparuere. Spinalis medulla ſolito ſiccior. Sed & corpus omne in uno aridum, & inflammatum; in altero ſuperficie tenus ab inflammatione violaceum. Quin fuit ab alio inter frequentiores obſervationes adnotata ſingularis ſolidarum partium, membranearum præcipue ferme omnium, ariditas, & tenſio.

De ſanguine autem, quo pleniſſimas fuiſſe arterias, alii ſcribunt, eoque fluidiſſimo, & vix in aperto aere coituro, non deſunt qui in uno doceant, arterias quidem eo plenas, ſed & venam Cavam fuiſſe; in altero autem ſanguinem omnem fuiſſe in venis, eumque ſero caruiſſe. Imo eſt qui confirmet, in tredecim cadaveribus ſanguine, non raro alioquin fluidiore, venas ſemper ab ſe viſas eſſe refertas; arterias autem inanes. Quocum in hoc quidem faciat, ſed in aliis, ut puta in ſolidarum partium ariditate, diſcrepet neceſſe eſt, qui in cadaveribus quatuor ſe quidquam eorum vidiſſe, negat, quæ, ex aliorum diſſectionibus plerumque eſſe, poſuit Boerhaavius (*p*).

Denique hydrophobæ corpus legi intra quindecim a morte horas totum vel media hyeme computruiſſe.

32. Cum igitur huc ferme redeat eorum ſumma quæ ex comparatis omnibus, mihi quidem notis hydrophoborum diſſectionibus colligi poſſunt; præclare intelligis, multo magis differre inter ſe mortuos, quam viventes. Dum enim vivunt, certe in eo conveniunt

(*b*) Tract. de Venen. Tentam. 2. (*c*) apud Simon. Coſmopolit. Epiſt. Apolog. pro Planco, & alibi. (*d*) Differt. 3. intorno ad alcune malattie n. 62. (*e*) Tract. de Venen. Animal. P. 2. (*f*) apud Swieten. in Comm. in Boerh. Aphor. §. 1140. (*g*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 54. (*h*) in Append. cit. ſupra, ad n. 21. (*i*) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 11. n. 3. (*k*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 5. n. 2. (*l*) in eod. Commerc. A. 1740. Hebd. 36. n. 1. (*m*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 50. (*n*) Obſ. Med. l. 7. ubi de Venen. ex Quadrup. Obſ. 17. (*o*) De Med. Hiſt. Mirabili l. 6. c. 1. (*p*) Aphor. de cognoſc. morb. §. 1140.

omnes, ut aquam ſine difficultate, & plerique ſine magno etiam horrore, & detrimento potare nequeant. Qua autem peculiari in re omnia cadavera eorum conveniant, non video. Nam quod olim, & nunc quoque a pluribus evidens ſiccitas in iis reperiri dicebatur; profecto neque reperitur in omnibus, nec in quibus reperitur, fortaſſe adeo attendenda eſt, cum remediis potius ſit, aliiſve cauſis haud raro accepta referenda, quæ magnas evacuationes aut ſub ſenſum cadentes, aut hunc, ut ſæpius, effugientes, fecerunt: quo multa ſpectant alexipharmaca, & acutæ haud raro febres, & aſſidui ſæpe clamores, & violentæ corporis agitationes, præſertim cum aut nihil, aut minimum bibatur; quamobrem videre potuiſti in Sene illo (q) qui & bibebat, nec maniaco agitabatur furore, ſed melancholico potius pavore detinebatur, non modo ſiccitatem nullam fuiſſe, ſed & pericardium, & cerebri ventriculos non parum aquæ continuiſſe. Nec vero magis quam ariditas illa, commune eſt hydrophobis cunctis quidquam eorum, quæ ſecando diximus eſſe deprehenſa. Ita enim in aliis alia ſunt, ut ſi ſpectes ſingulos; veras eſſe credas non modo ſingulas quas de hujus morbi ſede, & natura Cælius (r) recenſuit, Antiquorum ſententias, ſed & pleraſque alias quæ poſtea prodiere: at ſi ſpectes univerſos; nullam certam, unam eſſe veriſimiliorem, intelligas. *Vexari quidem eam partem, quæ morſu fuerit vexata*, ex eaque in alias morbum progredi, nemo negat, ut Cælius ait: & ex quo Salius (ſ) illud evidens aliquando ejus progreſſionis diutius dilatæ ſignum indicavit, ne tum quidem inde progredi, ſaltem ex parte, negandum eſt. Ex doloris autem ſurſum verſus progreſſione, ex iiſque in quas Salius hanc deſinere animadvertit, confuſione quaſi quadam mentis, & vertigine, & titubatione, non per venas, ſed per nervos id virus progredi videtur ad horum origines. Quibus in partibus, aut in motibus qui in iis fiunt, certa quadam, ſed inexplicabili, mutatione inducta, quæ pro alia in aliis diſpoſitione, major, aut minor, magiſque, aut minus diffuſa ſit, nihil jam hydrophobis accidet quod inde potiſſimum non liceat deducere. Quoſdam; ut in congenitis antipathiis alios alia, ſed hos magis, illos minus averſari videmus; aquæ capiet averſatio tanta, ut ejus vel nomen, non modo aſpectum, de improviſo horrere incipiant; alii non niſi periculo facto, & ejus deglutiendæ difficultate percepta, illam bibere ſe poſſe, negabunt. Delirabunt alii; quidam ſapient. Hos inflammationes corripient magnæ; iſtos nullæ. Sed ut his in rebus, in aliiſque varient inter ſe; tamen convulſio interior, exteriorve facile erit in omnibus, & pro hujus potiſſimum, & diſpoſitionis varietate, tanta illa varietas in viventibus, mortuiſque animadvertetur. Intelligis, nobis eorum conjecturam veri ſimiliorem videri, qui cum Democrito, & Gajo, Herophili ſectatore (t), *nervos*, & *cerebrum* principem hujus morbi ſedem eſſe, rebantur, a quorum opinione haud abſuiſſe præcipuos hujus ævi Medicos, noſti. Et huc quoque illud ſpectare, Vir gravis cenſebat, quod narrabat mihi adoleſcenti, cum Bononiæ ſtudiis Medicinæ operam darem, de Alberto Fabbri, Medicorum in ea doctiſſima Civitate paulo ante meam memoriam facile principe. Hic enim cum hydrophobi arteriam tangeret, ab eo manu altera arreptus, & valide retentus, mox in triſtitiam inciderat tantam, ut ſui jam pene impotem mentem interdum ſe ipſum interficiendi ſubiret cogitatio. Cum propterea ſeptem jam dies frequentiam fugeret; accidit ut in ſua perpetua mœſtitia defixus, maximo antea imbre perfunderetur, quam imminere, ſentiret. Locus erat ſolus, & a tectis longe remotus, ut ad hæc non niſi totus aqua madidus pervenire potuerit. Sed omni prorſus triſtitia abſterſa, pervenit. Quid ipſe crediderit, neſcio. Plures quidem initium fuiſſe illud hydrophobiæ, quo cerebrum primum tentaretur, arbitrabantur. Veri autem ſimilius eſt, doctum Medicum, memorem fortaſſe eorum quæ in Dioſcoride (u) legiſſet, ne idem ſibi quod Themiſoni, amicum hydrophobum curanti, accideret, non mediocriter pertimuiſſe, præſertim ſi eorum veniret in mentem quæ de morbo hoc, vel ſine morſibus contracto, non pauci tradiderunt Scriptores, atque, ut ſolent multi in ſuo periculo, omnia pro veris haberet (nam & Stalpartium (x) qui nihil eorum crederet, videmus tamen, poſtquam illorum qui ſe hydrophobos fore, ſuſpicabantur, arterias tetigerat, laviſſe manus) ob vehementiorem autem metum in melancholicum quaſi delirium incidiſſe, quod repentina aquæ perfuſio, quippe recentiſſimum, tanto facilius ſuſtulerit, ſi ejus generis auxilii adverſus hydrophobiam recordatio imaginationem, quæ morbum fecerat, ad tollendum adjuvit. Sed hæc ut volueris, ita accipies. Quod vero de convulſione dixi facile in hydrophobis omnibus conjicienda, vel una aquæ deglutiendæ difficultas videtur ſatis probabiliter indicare. Sive enim eſt nulla faucium, gulæve inflammatio; jam ſupra (y) vidiſti, ut ad illam explicandam difficultatem Cæſalpinus olim, & Aromatarius earum partium convulſionem poſuerint, Ridleyo (z) atque aliis inter recentiores ſequentibus. Sive eæ partes ſunt inflammatæ; videre potes, ut Cel. Swietenius (a) hanc inflammationem a crebra convulſione, ut effectum a cauſa, deducat, indeque etiam veri ſimilem rationem eliciat, cur citius ab hydrophobia confectus puer ſine illa fuerit inflammatione; ſerius autem mortuus juvenis ſine illa non fuerit. Sic aliæ etiam partes, & viſcera cur in aliis hydrophobis valde inflammata, in aliis minime reperiantur, a magis quoque, minuſve crebra, aut violenta eorum nervorum qui ad illa pertinent, convulſione deduces. Quin etiam *nimiam* illam *tenſionem & ſiccitatem nervoſarum membranarum*, ex qua Meadius (b) ſcite illud repetebat, ut *acutius quam natura ſua*, in hydrophobis *ſentiant*, ſicque *ſolitæ objectorum impreſſiones non gratum amplius ſenſum, ſed dolorem & moleſtiam faciant*, illam, inquam, tenſionem; ſi a ſiccitate tota non eſt, ut primis diebus morbi eſſe non videtur; a convulſionibus deducas, quarum hic effectus, ſi non in omnibus, in pluribus certe cadaveribus ſuperſtes reipſa eſt ab Solertiſſimo Brogiano (c) deprehenſus. Mitto cætera quæ a pluribus ſunt in medium adducta, ut hydrophobiam convulſivum eſſe affectum, probarent. Si igitur hoc in morbo tantum eſt convulſionibus tribuendum, neque earum cauſa, quippe inviſibilis in cerebro, nerviſque mutatio, ſed earum dumtaxat effectus, iique pro varia ipſorum vehementia, varioque tempore diſcrepantes, in demortuis ſub ſenſum cadunt; præclare intelligis, ad hæc ipſa quæ diximus, & nunc dicimus, aut comprobanda, aut infirmanda, pauciores adhuc eſſe habitas diſſectiones. Paucæ enim in tanto numero ſunt quas hiſtoria præcedat ſatis accurata non ætatis ſolum, & conſtitutionis illius hominis, ſed & modi, & temporis tum quo virus, & unde, contractum fuerit, tum quo perſtiterit, & qua ſymptomatum omnium, & quo die ingruentium, majori, minorive aſſiduitate, & ſævitia, tum deinde omnium, quo ad fieri poteſt, quæ in univerſis, & ſingulis cadaveris ejuſdem hominis partibus præter naturam reperta ſint: ne ſiqua forte prætermittatur; certa quædam alia non tam abſuiſſe, quam non ſatis quæſita fuiſſe exiſtimentur.

33. In his tamen ne facile putes, vermes fuiſſe quibus cerebrum ſcateret; tametſi in Sepulchreto (d) leges, conſpectos eſſe in rabioſi canis cerebro, & Aromatarius (e) ſcripſerit, *obſervatum fuiſſe generari quandoque vermem in anteriore parte capitis, tam in cane rabido, quam in homine*. Hoc enim accipiendum credo, non de cranii cavea, ſed de naſi, aut Sinus alicujus, cum hoc communicantis, receſſibus, ut alias (f) tibi ſignificavi. Neque alia ratione intelligo quæ paulo ſuperius in Sepulchreto (g) ex Epiſtolis; non ex *Obſerv.*; Bartholini producuntur de vermibus quos in *equis*, *bobus*, *& ovibus capiti ineſſe*, ruſtici dicuntur obſervaſſe, in *phrenitide* tamen, *& vertigine*; non in ea, qua de agitur *Rabie*: quo uno vocabulo quam variæ affectiones deſignentur, laudatus docet Aromatarius (h). Per hæc illis quoque occur-

(q) ſupra, n. 27. (r) Acut. Morb. l. 3. c. 14. (ſ) ſupra, n. 31. (t) apud Cælium ibidem. (ſ) De Med. Mat. l. 6. c. 36.
(x) Schol. cit. ſupra, ad n. 29. (y) n. 19. & 20. (z) Vid. Act. Lipſ. cit. ſupra, ad n. 26. (a) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1140.
(b) Tentam. cit. ſupra ad n. 31. (c) P. 2. ibid. cit. (d) l. 1. S. 8. in Addit. Obſ. 3. (e) Diſp. de Rabie P. 4. partic. 7.
(f) Epiſt. 1. n. 8. & 9. (g) S. cit. 8. Obſ. 11. (h) Diſp. cit. P. 1. partic. 2.

occurres quæ in Scholio adduntur ad Obſervationem, primo loco a me in Sepulchreto nunc indicatam (i). Ea vermiculos quidem proponit in rabidi, ut dicitur, canis cerebro, vel potius *in majoribus bullis, e viſcoſo putrique cerebri liquore elevatis, vel ex motu interiori* animadverſos. Sed num cranium ſatis examinatum fuerit, ne qua via forte ex morbo alio pateret per quam vermiculi ſubiiſſent; num ſatis quæſitum, verine illi eſſent vermiculi, numve in eo gramine antea non eſſent, in quod prolapſum cerebrum longe diffluxerat, ipſa per ſe Obſervatio indicabit. Equidem vereor, ne ſi *Reyſius*, ut Auctor optabat, adſtitiſſet, non ita facile expuncturus fuiſſet quod ſcripſerat (k) *famam*, a Jacobo de Partibus commemoratam, quaſi *canina rabies a verme in canis cerebro nato prodiret, eſſe merum figmentum, a nemine, quod ſciret, confirmatum*. Noli tamen credere, ſi illa eadem Obſervatio accuratius habita fuiſſet; me nihilominus aſſenſum fuiſſe cohibiturum, quaſi nullo modo fieri unquam poſſe, exiſtimarem, ut vermiculi rabiem de qua loquimur, in cane cierent; quando Zwingerus (l) de cane refert adeo rabido, ut puer quem momorderat, ante diem quadrageſimum, hydrophobia atrociſſima correptus, perierit; qui tamen canis a rabie prorſus curatus eſt poſtquam herus levem ei in pede tumorem, quem jugiter ſibi mordebat, inde, quaſi in iram & rabiem actus, circumcurrens, aperuit, vermemque vivum, album, craſſiuſculum eduxit. Canem quidem rabidum fuiſſe, Zwingerus ſciebat, qui puero illi hydrophobo medicus fuerat. Canem quoque ea ratione curatum eſſe, quippe vicinus, haud ignorabat. Maluiſſem tamen, illum ipſe vermem examinaſſet, ut certius ſciremus, verum ex eo tumore vermem, non vermiforme aliquid exiiſſe.

34. Sæpe enim vermes facile creduntur qui non ſunt. *De cane rabido, vulgo affirmatur*, inquit Ettmüllerus (m), *ſub lingua ejus latere vermem quendam oblongum, quem alii a ſe ipſis viſum teſtantur, quo mature dempto, nullus canis rabidus fiat; eodem vero increſcente, Rabiem neceſſario ſupervenire; unde quidam ad præcautionem ſolent extrahere hunc vermiculum: quidam exiſtimant, non eſſe vermiculum, ſed pro ſanguinis congrumati particula in venis raninis ſub lingua collecti & ſtagnantis habent. Rem hanc ceu nondum ſufficienter exploratam in medio relinquo*. Viri hujus prudentiam laudo: quam ſi alii imitarentur; pauciores fabulas haberemus. Hanc inde ortam eſſe, non dubito, quod Plinius (n) ſcripſerat: *Eſt vermiculus in lingua canum, qui vocatur a Græcis lytta* (allyſſa), *quo exempto infantibus catulis, nec rabidi fiunt, nec faſtidium ſentiunt*. Plinio autem; ut cæteros nunc omittam; quadantenus adſtipulatum eſſe Sextum Philoſophum, Aromatarius (o) cenſet, quem *in ſuo de Medicina Animalium cap. 9.* teſtatum ait, *ſub lingua canis rabidi reperiri vermes*. Quod ego de Conſtantinopolitano Demetrio (p) non auſim dicere, ſi in ejus linguæ inferiore parte non vermiculum; ſed *vermiculi effigiem*, & *nervi albi ſimilitudinem* eſſe, ſcripſit: nec de Fracaſtorio (q), quanquam aliam ob cauſam; *vulnificum* enim *vermem* revera ponit, ſed, quantum intelligo, non ſub lingua: ibique ut Poeta, opinor, loquitur; namque ubi (r) ut Medicus, rabientium canum ſigna proponit, de verme in lingua, aut ad linguam ne verbum quidem. Haud equidem inficias iverim, veros ibi aliquando vermes reperiri; ſed eum quem Plinius in cunctis, ut videtur, canibus quaſi ſecundum naturam poſuit, & quem eximebant, vermem eſſe, diſerte nego. Quod & Codronchius (ſ) præ cæteris olim negaverat. *Sciendum eſt*, inquit, *illam partem, quam eximunt, non eſſe vermiculum, ſed nervum, vermis teretis figura*. Eodem autem anno quo id Codronchius ſcribebat 1609. editum eſt Caſſerii noſtri Pentæſtheſeion, in quo (t) inferiorem caninæ linguæ faciem pingens, vermiforme in ea corpuſculum oſtendit, quod & ſeorſum delineat, poſteriore extremo in longiſſimam caudam recta productum, quæ ſenſim in tenuitatem incredibilem ſe ſe contrahit. Aitque, *muſculum* eſſe, *quo canes lingunt*, ſive ad *lingendum factum*, eumque *in medio apicis linguæ occultari*, qui ſe *inventorem* habeat, quippe *aliis* ad id uſque tempus *ignotum*.

35. Fugit autem Caſſerium locus ille Plinii, ut me ejus, & Codronchii fugerant, cum idem corpuſculum in canum lingua olim animadverti, & ſæpius deinde ad examen revocavi, quod an alii Anatomici intra hos centum & quinquaginta annos deſcripſerint, aut delineaverint, neſcio. Ego vero non ob hanc potiſſimum cauſam plura de eo corpuſculo verba faciam; ſed potius ne cui docto homini; quod hac ipſa ætate accidiſſe, ſuſpicor; pro verme amplius imponat. Credo autem hic a vulgo nonnullis canibus adhuc eximi; cum enim in quindecim cujuſcunque promiſcue & generis, & magnitudinis, & ætatis quæſiverim; in quatuordecim inveni; unus modo ex iis quibus laniones utuntur, maximus omnium, ut multo majus habere debuiſſet, omnino non habuit: quod ſi tunc Plinii verba memoriæ occurriſſent; diligenter cicatricis veſtigium quæſiviſſem, quæ tamen luculenta non fuerit, neceſſe eſt; nam per ſe in oculos incurriſſet. Et in altero quidem cane, qui magnus erat, parvum id corpus pro canis magnitudine fuiſſe, memini; non ſic tamen in aliis vel æque grandibus. Imo in magno quodam inveni tres digitos tranſverſos longum, cum in mediocribus raro ſuperaverit duos, ſæpius æquaverit. Itemque in alio potius magno, quam parvo, cum lingua eſſet longitudine digitorum octo; trium ipſum, aut eo amplius fuit vel ſine tenuiſſima caudæ parte. Cum enim hoc teres corpus nihil magis, ſi figuram tantummodo ſpectes, quam fuſum referat, ſic utrinque extenuatur, ut anterius extremum quod ad ipſam ultimam apicis linguæ oram ſæpius, nonnunquam proxime ipſam extenditur, ſit minus & acutum, & longum; poſterius non modo ſenſim magis, magiſque ſe contrahit, ſed ubi non ita breve ſpatium emenſum eſt, repente in filum abit quaſi tendineum, pertenue, & albicans, quod corporis unde prodiit, longitudinem ſæpe æquans, raro ea minus, non raro majus, & ſemel, ſi non triplum, at certe plus quam duplum a me deprehenſum, per medium illud muſculorum qui hinc & hinc ſub lingua prominent, interſtitium pergit ad poſteriora, alte inter illos ſe condens. In eodem autem interſtitio ad anteriora producto & poſterius extremum, & corpus reliquum locatum eſt, ſed hoc tanto exterius, ut linguæ membranam ipſam contingat protuberans, per eamque tranſpiciatur. Quæ ubi leviter inciſa, & ſimul cum iis duobus muſculis ſic ſatis diducta eſt, tum vero illud cujuſdam lumbrici inſtar apparet; nam ad figuram albedo, & levitas accedunt. At ſi cultri, aut digitorum ope ab lingua dividas; id quod nullo negotio fit; læve quidem ea quoque facie conſpicis quæ latebat, ſed rubellum. Itaque hujus pars corporis quæ craſſior eſt, ex duabus conſtat ſubſtantiis inter ſe arctiſſime nexis, altera candida, ſubrubra altera, & quam facile carneam credas, ut illam alteram, quæ ad extrema etiam pertinet, tendineam. Verum nec rubella ex manifeſtis efficitur fibris; & candida durior eſt quam tendinea; ut media inter ligamentum, & tendinem eſſe videatur: quin digitis tractata, hic illic non ſemel mihi viſa eſt quaſi ad cartilagineam naturam propius accedere, nec raro, non perpetua, ſed quaſi diviſa in fruſtula, eaque inæqualiter diſtributa. Quotieſcunque autem medium hoc corpus, in tranſverſum diſſecui, ipſa quidem ſectio circuli ferme aream ſemper retulit; ſed alba ſubſtantia fere ſemper, rariſſime ſubrubra majus illius areæ ſegmentum occupavit. Nec totius areæ diameter uſquam magna eſt; imo vel ubi ab extremis maxime diſtat, perparva. Nec anterius extremum fiſſuram habet, aut aliud quod os referat; nec corpus quidquam intus mollis, aut cavi. Etſi vero proximorum muſculorum fibræ huic corpori adhærent; non tamen in ipſum abeunt, neque continuantur: quin ab iis muſculis eſt per tenuem interjectam membranam diviſum; ut facile propterea, uti dixi, & lævi undique ſervata ſuperficie, evolvatur: quod ſi in mortuis ſuccedit; quanto facilius ſuccedere credemus in vivis? Quæ cum ita ſint; ut proclive eſt intelligere, hoc illud eſſe quod, licet vermis non ſit, pro verme tamen e canum lingua demebatur;

(i) Obſ. 3. cit. (k) Elyſ. jucund. Quæſt. Camp. qu. 61. n. 1. (l) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obſ. 105. (m) art. & m. cit. ſupra ad n. 19. (n) Natur. hiſt. l. 29. c. 5. (o) Diſp. de Rabie P. 2. partic. 5. (p) l. de Cura, & Medic. Canum, Gillio interpr. (q) in Alcon. extremo. (r) De Contag. &c. l. 2. c. 10. (ſ) De Rabie l. 2. c. 10. (t) l. 2. Tab. 5. Fig. 4. & 5.

ſic pariter intelligitur, neque eſſe nervum, ut Codronchio, & aliis viſum, neque ullius vicini muſculi partem. Num vero ipſum muſculus ſit, quod Caſſerius credebat, & ad lingendum datus, an potius miſtum ex multiplici ſubſtantiæ genere peculiare corpus, quo pro longitudine tenuior canum lingua firmetur, ſuiſque in motibus adjuvetur, nunc quidem in medio relinquo, præſertim cum ignorem hactenus, num aliis pariter certis animantibus tributum ſit, & quid diſcriminis in linguæ motibus inter eos canes quibus eſt exemptum, & cæteros intercedat.

36. Etſi vero in calce Sectionis hujus (*u*) quæ *de Mania*, & Rabie eſt, adduntur in Sepulchreto Obſervationes duæ *de Furore Uterino*, & poſt Sectionem de qua ſimul egimus, proximam *de Melancholia* inſcriptam, Sectio altera *de Imaginatione*, *Ratiocinatione*, *&* *Memoria depravatis*, *&* *abolitis*; tu noli tamen expectare, ut huic ego longiſſimæ Epiſtolæ alia adjiciam. Nam neque Valſalvæ, neque mihi accidit, ut Furore Uterino abſumptas incideremus, & alia fortaſſe præter miram ovarii magnitudinem, quam in pluribus vidi eo morbo non laborantibus, intus vitioſa deprehenderemus; quando in Cæſareæ Academiæ Obſervationibus præter illam quæ fere ſemper (*x*), & clitoridis (*y*) quæ nonnunquam inventa eſt, magnitudinem, alia interdum, & in his uteri inflammationem, reperta legimus (*z*). Quas Obſervationes verſantibus, ut exempla occurrerunt (*a*) aliquot juvencularum quæ ſibi ipſæ mortem conſciſcentes, funeſtam memoriam Mileſiarum virginum, & Lugdunenſium mulierum (*b*) renovarunt, ita ſe obtulerunt alia, unde communis illius fœminei furoris cauſa cum peſtilentiæ quaſi cujuſdam cauſa comparari poſſe videatur. In non magno enim Comitatus unius tractu (*c*) æſtate A. 1698. tot ſimul fœminæ uterino furore laborarunt, ut Medicus ægras quas inviſeret unus haberet duodeviginti, quæ res morbum eſſe epidemicum; oſtendebat: in iiſdem autem ædibus ſæpe duæ, tres, pluresque mulieres eodem correptæ morbo comperiebantur, quæ res, aliæque contagioſum eſſe, indicabant. De illarum autem mentis Facultatum quæ paulo ante nominatæ ſunt, vitiis quæ poteramus, in has ipſas Litteras, aliaſque (*d*) contulimus: quæ repetere non placet, quemadmodum in Sepulchreto factum videbis: ubi de viginti Obſervationibus, ad memoratas Facultates ſpectantibus, quas Sectio decima proponit, primum tredecim videbis diſerte indicari in aliis Sectionibus fuſius deſcriptas fuiſſe; deinde ſi paulo diligentius conſideres, facile deprehendes, in illa ipſa Sectione decima quaſdam ſemel atque iterum poni. Sic X. Obſervatio eadem videtur ac III. XIII. vero eandem eſſe prorſus ac VII. XV. ac I. XVII. ac VIII. demonſtrabit Obſervatio XLIV. Sect. I. Libri Quarti; & XVI. Sect. XVI. Libri I. & V. Sect. IV. Libri ejuſdem; ne in alias modo inquiram, nec dicam, IX. quod & in Scholio ſic ſatis agnoſcitur, nihil ad rem attinere. Sed hæc hactenus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IX.

De Epilepſia ſermo habetur.

VErtigo, de qua in Sepulchreto, proxima Sectione XI. agitur, haud raro in apoplexiam, & ſoporoſas affectiones degenerat, ex quibus plures denique intereunt vertiginoſi. Quod cum productæ in ea Sectione Obſervationes, diſerteque I. & XI. oſtendunt, tum propoſitæ in Epiſtolis ſuperioribus (*a*) aliæ confirmant. Quæ cum ita ſint; præſtare arbitramur, ut iis hic minime repetitis, tranſeamus protinus ad Sectionem XII. quæ de morbo eſt, in quem etiam ſæpe vertigo abit, Epilepſia. Vertigines enim, ut recte Galenus (*b*) docuit, *proximæ ſunt morbis comitialibus*, *&* *iis quos apoplexias nominant*, ſic ut *præcedant epilepſiam*, *&* *apoplexiam*. Epilepſiæ autem per ſe, ut viſa eſt, mortiferæ unam, haud amplius, Valſalva reliquit obſervationem, eamque perbrevem, quæ ad hunc modum ſe habet.

2. VIR ſexagenarius, epilepſiæ obnoxius, febre corripitur. Huic ex improviſo ſupervenit epilepſia, ex qua moritur. INTER Craſſam, Tenuemque meningem, præter ſeri ubique copiam, portio etiam effuſi ſanguinis ad latus invenitur: item ventriculi ſero oppleti, in iiſque turgidæ glandulæ plexus Choroidis.

3. Si iſtam ſanguinis effuſi portionem, noviſſimis, ut veri ſimilius eſt, epilepticis convulſionibus tribuis, quæ a febre turgentia vaſa conſtringendo, horum, ubi laxiora erant, diſruptionem aliquam effecerint, quam ſtatim ſint, ut credibile eſt, & apoplexia, & mors conſecutæ; ſerum videlicet reſtabit, cui comitiales inſultus, aut ſaltem poſtremum hunc poſſis fortaſſe tribuere. Habes ſane vel in iſta ipſa circa quam verſamur, Sectione, in ejuſque Additamentis non abſimiles intra epilepticorum calvarias redundantis ſeri hiſtorias: quarum antiquiſſima eſt XVI. illa, Hippocratis, ab ovibus, ac *præſertim a capris*, *quæ frequentiſſime hoc morbo prehenduntur*, ad homines ipſos traducta, quæ hiſtoriæ etſi multæ ſunt (quanquam eandem eſſe V. cognoſces ac illam quæ verſa pagina profertur ſub num. X.) tamen fore tibi haud ingratum exiſtimo, ſi alias addam, unam ad ſæculum XVI. reliquas ad hoc noſtrum attinentes. Illa eſt Michaelis Gavaſſetii Novellarienſis, Medici quidem, ſed non *Profeſſoris*, ut quidam Scriptores vocant, *Patavini*. *Memini*, inquit, (*c*), *me vidiſſe Illuſt. Card. Commendonum ſexaginta motus Epilepticos ſpatio vigintiquatuor horarum ſuſtinuiſſe*, *atque tandem natura debilitata ſuccubuiſſe*: *quo mortuo ſtatim detracta calvaria*; *hydrocephalica paſſione laboraſſe comperi*. De tribus autem quas Vir Cl. Balthaſ. Walthierius ad me poſtremo die Martii A. 1727. Venetiis miſit, duas potiſſimum commemorabo, quæ ad propoſitam ex Valſalva magis accedunt. Eadem enim, vel eo majori ætate Vetulæ duæ, altera epilepſiæ jam diu obnoxia, altera cum anaſarca laboraret, tribus eodem quo obiit die horrendis epilepticis paroxyſmis correpta, ambæ quidem inter meningem Tenuem, & cerebrum, itemque in ventriculis aquam habuerunt, ambæ quoque plurimas in plexibus Choroidibus veſiculas aqua tumentes; ſed prima, hæc omnia multo magis quam ſecunda; ut cum hujus Laterales ventriculi eo ſero eſſent ferme pleni; in illa eodem omnes *ad crepaturam uſque* diſtenderentur, itaque vix attacti ingentem ejus copiam profuderunt. Longe minori tamen copia ſæpe in epilepticorum cranio aqua deprehenditur vel ipſorum quoque infantum, in quibus plurimam alias inveniri, hæc eadem Sepulchreti Sectio (*d*) docet. Obſervatione enim, exempli cauſa, VII. in anniculà puella fuiſſe vides ad libras quinque; cum in puero, aliquanto majori, vix fuerit ad uncias duas, ut mihi Bononiæ etiam tum ſtudiorum cauſa degenti in hunc modum narravit diligens Obſervator, idemque Celeberrimus Medicus Hippolytus Franciſcus Albertinus.

4. PUER menſes natus XVII. primogenitus nobiliſſimorum Parentum, inter animi perturbationes conceptus, patre etiam a nervis minus valente, capite erat æquo grandiore, eoque graviore, oculis triſtibus, altera thoracis parte depreſſa, cruribus non ſatis firmis, carnibus flaccidis. Hic jam antea cum vix annum compleviſſet, iis correptus incommodis, ut unciæ

(*u*) 8. l. 1. (*x*) Cent. 4. Obſ. 142. & Cent. 8. Obſ. 3. & Act. Tom. 7. Obſ. 30. (*y*) Ibid. (*z*) Ibid. & Dec. 3. A. 5. Obſ. 124.
(*a*) cit. 3. Obſ. Cent. 8. (*b*) apud Schenckium Obſ. Med. l. 1. ubi de Mania, & ex ea mortuis Obſ. 1.
(*c*) Decur. 3. Nat. Cur. A. 7. in Append. ad n. 8. (*d*) Epiſt. I. n. 10. & II. n. 13. (*a*) II. n. 9. 22. III. n. 16. IV. n. 11. VI. n. 2. 6.
(*b*) in Aphor. Comment. 3. 17. (*c*) De Indic. Curat. c. 39. (*d*) Obſ. 5. §. 2. Obſ. 7. & in Addit. Obſ. 7.

ciæ duæ ſanguinis mittendæ fuerint, mox, ab his liber, epileptici aliquid ob dentitionem paſſus, noviſſime dum alter e caninis dentibus ſuperioribus prodire inciperet, verum eſſe oſtendit Hippocratis aphoriſmum (*e*), *febres* pueris, & *convulſiones* minantis *maxime cum caninos edunt dentes*. Nam febre primum, tum repentina graviſſima epilepſia prehenſus, jam ſtertens, & ſine ullo propemodum pulſus indicio ab accerſitis Medicis inventus eſt. Qui cum in ejuſmodi anguſtiis ſuccini oleo *nucham*, tempora, nares inunxiſſent, his ſalis ammoniaci non ſpiritum quidem, ſed levem ſpiritus odorem ſubjeciſſent, ad pedes columbas diſſectas applicuiſſent, paulum remittente ſe morbo, arteriiſque micantibus, ſanguinem detrahere ad tres uncias non dubitarunt. Unde reſpiratio quidem minus difficilis facta eſt, puerque, quaſi ad ſe rediens, ſublato brachiolo frontem perfricuit. Sed nihilominus, cum vi morbi oppreſſum caput minime relevaretur; quin Medicorum digitis, experiendi cauſa, propius oculos admotis, hi, quippe jam nihil cernentes, perſtarent aperti; intellectum eſt, ſervari puerum non poſſe: qui ſexta ab inſultûs initio hora vivere deſiit. CRANIO a Medico doctiſſimo Petro Molinellio recluſo, non plus aquæ inventum eſt quam ante dixi, ejuſque, a ſectione fortaſſe, ſubcruentæ tum in cerebro, quod erat mollius, tum circa ipſum undique, ſed præſertim ad baſim. Thorax ea in parte qua anguſtior fuerat, aliquid habuit effuſi ſanguinis: ſedeſque unde hic e pulmone exierat, quaſi eroſa, & corrupta videbatur.

5. Quæres, an tantillum aquæ credam poſſe tantas turbas ciere, quando vel ex Sepulchreto ipſo (*f*) intelligis, Fernelium, & Eraſtum admonuiſſe, ne a multa quidem ſæpe fieri epilepſiam, ſed ſoporoſos potius affectus, quod & noſtræ ſuperiores confirmant Epiſtolæ: quin Williſium (*g*), & multo ante Williſium Henricum Petræum (*h*) a ſubita epilepſiæ tum invaſione, tum ſolutione argumenta repetiiſſe, ex quibus apparere cenſebant, ne poſſe quidem ab aqua fieri: quod in iis caſibus non videtur negandum, in quibus nihil omnino invaſionem præcedit, & ſolutionem ſubſequitur quod cerebrum minus valere oſtendat. Non hic tamen ſequitur; haud poſſe comitiales inſultus in aliis caſibus ab aqua fieri, eaque etiam modica, ut infra declarabimus, ſi prius exempla aliquot illorum attulerimus, neque uno modo inter ſe diſcrepantium, in quibus nihil facile fuiſſe aquæ, nos quoque ultro, libenterque agnoſcamus. Nam primum de Patavino Viro Patricio annos nato ſexaginta quatuor olim audivimus, ſe cum annum ageret alterum & quadrageſimum, vehementi ira, & ſimul propemodum, prima epilepſia correptum ex improviſo, cecidiſſe, poſt multumque interjectum tempus cum eundem illum cui iratus erat, forte vidiſſet, iterum cecidiſſe, deinde autem vel eo non viſo, idem ſibi, & ſæpe quidem accidiſſe donec duobus illis, an tribus poſtremis annis non niſi quibuſdam mentis quaſi obſcurationibus nonnunquam tentaretur, ſive morbi vim longum tempus jam magna ex parte fregiſſet, ſive morbi cauſas nicotionæ herbæ pulvis, quem naribus, ut fit, attrahere cœperat, minuiſſet, ſic enim multum ſane humoris per eam viam effluebat. Quem ut credas ad primam epilepſiæ cauſam acceſſiſſe, non putes certe tunc feciſſe cum ſemel atque iterum inviſi hominis conſpectus repente proſtravit ſaniſſimum Virum.

6. Cum autem eum quem ſupra laudavi, clarum in medendo Magiſtrum ſectarer Hippol. Franc. Albertinum, memini generoſiſſimum inter Bononienſes Adoleſcentulum, nunc Senatorem Ampliſſimum, ex terrore epilepſia prehenſum, quæ ſæpiſſime revertebatur, ob eamque aqua utentem in qua herbæ betonica, primulaveris, meliſſa, & carduus benedictus coctæ fuerant, adjectis guttulis ſpiritus ſanguinis humani admodum paucis, urinam non ſolum ſupra potionum modum, ſed ad uncias nonaginta quotidie reddere cœpiſſe. Cum vero neque tanta urinæ vis, neque alvus ſæpius per ſe fuſior, inſultuum numerum, aut vehementiam minuerent; converſus ad me Albertinus, huic, inquit, ſi vel omne ſerum ars exhauriret, fruſtra foret, quando ſic nihil proficit ipſa natura.

Igitur hic intelligis, ſerum neque a primo, neque poſtea hunc morbum feciſſe. Quod & curatio confirmavit. Neque enim aquam educendo, quod ne initio quidem ſpectatum fuerat, ſed tumultuarius motus ſedando, intra diem quadrageſimum abſoluta eſt. Bis quidem ſingulis diebus per alvum oleum infundebatur, ſed ſimplex, ut nihil niſi diſtentos nervos remittere, laxoſque ſervare poſſet. Nam per eas acceſſiones multo magis quam cerebrum, interni vexabantur nervi, atque externi, compertumque fuerat, juvari ægrum, dum morbo concutiebatur, ſi Spina univerſa fricaretur molli palma, oleoque uncta ex dulcibus amygdalis recens expreſſo, in quo terreſtres lumbrici incocti, adjectumque eſſet ſuccini oleum. Ad ea autem quæ æger ſumebat, remedia opium utiliter additum eſt. Erant illa ex iis quæ propria adverſus nervorum morbos cenſentur, in vulgus notis: neque enim arcanis multum tribuebat Albertinus: quorum utinam pauciora, ſed certiora, circumferrentur. In quibus vel nuper extolli audivi lapillum qui in eo innaſcitur animalculo, cui nomen eſt apud Italos *lumacone ignudo*, ſic quidem ut non omnes epilepticos liberet: quin eos inſultus qui a terrore, velut ii de quibus nunc ſermo eſt, originem habuerant, multo rariores factos accepi ex quo calida ſorberi cœpta eſt, verbaſci floribus; Gallo homine monſtrante, theæ inſtar, medicata; perſæpe tamen quæ ſympathicam aliquam epilepſiam ſuſtulerunt, ad idiopathicam quoque tollendam non minus fruſtra, quam temere & inſcite prædicantur, hincque inutiliter arcanorum excreſcit numerus.

Sed Albertini remedia in propoſito caſu, illo quod lotium nimis ciebat, intermiſſo, ad humanum cranium non vetuſtum redibant, cujus radi particulas, in mortario teri, aqua ceraſorum nigrorum humectari, denique ſiccari in umbra jubebat, idque toties donec in pollinem abirent; magiſteria enim quæ vocant, merito improbabat: ex eo autem polline tabellæ conficiebantur, opio ea cura addito, ac diſtributo, ut vix amplius grano uno ineſſet univerſis quæ per intervalla unum intra diem capiendæ forent. Quæres fortaſſe, an ſanguinem miſerit? Ille vero jam miſerat ſtatim ac primus inſultus finitus eſt, miſſurus vel ſi gravem illum terrorem nulla eſſet epilepſia conſecuta. Sic enim ſolebat, credo quia poſt Malpighium ſuum (*i*) idem quod nos quoque aliquando, animadverterat, ab ejuſmodi animi affectu ſanguinem pronum fieri ad concreſcendum, qua ex re varii, & multiplices pronaſcuntur morbi, tum etiam quia ſiqua forte, ut ſæpe fit, conceptæ inde in cerebro pravæ diſpoſitionis reſtent veſtigia, quæ timoribus præter rationem, terrificiſque inſomniis produntur, ut illi ſanguinis concretioni, ita his quaſi convulſivis cerebri incommodis venæ ſectio adverſatur.

Mirabatur autem ſiquando audiebat, eſſe qui contra Cælii (*k*) monita, epilepticis ſternutationem moverent ambigua ſpe aut ſpirituum motus in meliorem mutandi, aut reſtitantis in cerebri vaſis ſanguinis promovendi. Illum enim motum, quem ſedari præſtaret, quis ſpondeat, ſic pejorem non fieri? Sanguinem vero, quem in ejuſcemodi morbo a convulſis fibris retardari, veriſimile eſt, num his magis irritatis, expediri credemus? Itaque ad apoplexias potius illas, in quibus ob reſolutas fibras ſanguis ſubſiſtit, aptius id auxilium exiſtimabat; quanquam hoc ejuſmodi eſſe in univerſum cenſebat, ut raro ad ipſum a peritis quidem Medicis ſit decurrendum. Nec facile ipſe, præter oleum ſuccini, quidquam epilepticorum naribus ſubjiciebat: ſpiritus autem qui appellantur, ad illius generis cujus modo dicebam, apoplexias, aliaſque ejuſcemodi affectiones rejiciebat, ob inde animadverſas noxas in calidis quæ Veteres dicebant, corporibus, & ex cauſa calida laborantibus, hyſtericarum præſertim,

(*e*) 25. S. 3. (*f*) Sect. hac 12. Obſ. 2. in Schol. & Obſ. 14. §. 2. (*g*) Obſ. 1. in Schol. (*h*) Obſ. 14. in Schol.
(*i*) Diſſert. de Polypo cord. (*k*) Morbor. Chron. l. 1. c. 4.

tiam, quibus epilepſia prehenſis ejuſmodi odoramenta, ſi non aliud, capitis plenitudinem relinquere, expertus erat. Ægri autem caput, ingruente hoc morbo, ſublimius quoad ejus fieri poſſet, locari, ac ſervari malebat; ſic enim in illo minus acervari humores, & ſpiritum facilius duci, reponebat iis qui forte objicerent, ita ex ore difficilius ſpumam excidere; quippe quæ, minus gravato capite, & pulmone, parcius proveniret, nec ſemper, ut, Pechlino (*l*) refragante, plerique putant, e pulmonibus exiſteret, ſed ex agitata potius in ore ſaliva fieret; nam hujus minime ſpumoſæ quoſdam quaſi rivulos animadverterat ex ore epilepticorum nonnunquam defluere, capite in alterum latus forte inclinato. Sed nimirum dum meo erga Præceptorem grato animo, & tuo, mihi perſpecto, deſiderio obſequor, ejus in medendo conſuetudines, rationeſque perſequendo, longius a propoſito abductus ſum.

7. Ad quod ut redeam; perſtringam paucis, quantum potero, quæ multa ac diu in cive meo Anaſtaſio Poggio, gravi, proboque Sacerdote animadverti. Agebat is annum duodeſeptuageſimum, ſubpingui habitu, & florido colore præditus, cum primum comitiali morbo correptus eſt, qui ſummam pulſuum raritatem, itemque corporis perfrigerationem poſt ſe reliquit. Sed hæc intra horas ſeptem victa eſt, nec, ſæpius redeunte morbo, amplius rediit: illa uſque perſtitit. Prima epilepſia dolori ſucceſſerat hypochondrii dexteri, per bilioſas dejectiones ſoluto: cæteræ, quæ leviores erant, fere ſuccedebant ſenſui cujuſdam quaſi fumi ad caput aſcendentis ex hypochondriis, quorum turgentia aſſidue ægro moleſta erat, & facile ab aſſumptis, liquidis præſertim, augebatur. Cum hæc ita eſſent, dolor autem capitis, omneſque hujus per ſe affecti notæ abeſſent; Seniores Medici, qui me ſibi ſocium in refractarii morbi curatione haud minus quam æger, optaverant, quin ex hypochondriorum eſſet iritatione, minime dubitabant. Et ſane ut in hac quoque habes Sepulchreti Sectione (*m*), extat apud Galenum hiſtoria illa Grammatici, *qui cum diutius a cibo abſtineret, epilepticus fiebat, non aliam ob cauſam quam bilem*: & pervulgata exempla ſunt adultorum (*n*), non puerorum modo (*o*), epilepſia vexatorum a lumbricis inteſtina obſidentibus: eodemque obſervatio Spigelii attinet (*p*) in catello a lumbricis ſic interempto, cujus noſtra haud ita diſſimilis eſt, ad Valliſnerium olim ſcripta, ab eodemque (*q*) vulgata. Sed & ab aliis male affectis ventris viſceribus hunc morbum oriri, noſti, quod & laudata Sectio (*r*) confirmat. Verum etſi Poggio noſtro ea curatio, me aſtipulante, adhibebatur quæ reſerandis, emundandis, leniendis hypochondriis conveniret; tamen acceſſiones nihilominus frequentes redibant; ut jam vereri inciperemus, ne caput quoque ipſum noxam contraheret, præſertim cum ad hujus celeriorem converſionem illæ nunc reverterentur, & ſenſum in capite ponderis cum hebetudine relinquerent, nec raro cum mucis aliquid ſanguinis emungeretur. Itaque cum jam inde ab initio ad minuendam plenitudinem ſanguinem a brachio ſemel atque iterum eduxiſſent, nec ea quæ capiti auxiliari ſolent, dare omiſiſſent; auctor fui, ut ſanguis ex iis quoque venis quæ ſunt ad anum, detraheretur, & alia atque alia quæ adverſus id morbi ut maxime propria ab nobiliſſimis laudantur Medicis, exhiberentur: quorum hæc nulli uſui fuerunt; illa autem ſanguinis detractio ſeu caput, ſive ea potius viſcera levarit quibus vena portarum inſervit, hactenus profuit, ut breve ad tempus inſultus quieverint. Cum iterum frequentius recurrerent, ſæpe ex uſu fuit ægrum ad ſedendum erigere; artuſque inferiores modo fricare, modo alterne vinculis injectis adſtringere, modo cucurbitulis ſine ferro affixis, & mox detractis vexare; ſic enim illi diutius intermittere videbantur. Certior quoque factus ſum, cum aliquando vel multo ſæpius ingruerent, arcuiſſe ipſos, imo jam quaſi inchoatos ſuppreſſiſſe ſpiritum ſalis ammoniaci ad nares admotum, etſi æger carebat olfaciendi facultate. Erant ii plerumque perbreves; ſed minime leves. Oculorum enim diſtorſiones, & artuum agitationes ſemper, & interceptio ſenſuum omnium, ſæpe ſtrangulatio, eaque interdum cum ſtertore, nonnunquam urinæ effluxio comitabatur. Peſſime autem habuit eo die in quem ſolſtitium incidit, eoque pariter in quem defectus ſolis. Sed ut caſu id factum credas; non tamen credes, fortuito accidiſſe, ut acceſſiones non modo non leviores, ſed graviores ſæpius ingruerent, quando urina ſive naturæ, ſive artis ope aucta erat (*ſ*). Nam & hoc curare aliquando debuimus, cum ægrum dormire incipientem ſubita difficultas ſpirandi excitaret, ac ſedere cogeret: quæ res nimirum hydropis thoracis ſuſpicionem eo magis ingerebat quod æger narrabat, jamdiu crus dexterum ſibi plerumque humore ſubtumidum eſſe conſueviſſe, nunc vero, id quod admoniti conſpiciebamus, tumorem jam per femur aſcendere. Facile autem fuit obviis, innoxiiſque remediis urinas augere, eoque hunc tumorem, illamque ſuſpicionem, quæ & poſtea omnino ſublata eſt, minuere; non ſic inſultuum vim, quæ urinis fluentibus, hiſque per ſe opacis nonnunquam & nigricantibus, adeo non minuebatur, ut contra etiam, quemadmodum dicebam, invaleſceret. Cum hæc atque alia, quæ promiſſæ brevitatis gratia prætereo, adverſus comitialis morbi incurſus nihil valerent, neque ea quæ ad hos retardandos, ſupprimendoſque profuiſſe aliquando, dixi, præſtare id pergerent; unum fuit quod conſtanter prodeſſet, opium, datum ſub noctis initium pondere dimidiati grani. Inſultuum enim frequentia, & vis, & ad has adjectæ vigiliæ ita ægrum alioquin debilitabant, ut induciæ nobis quovis pacto quærendæ fuerint. Sic autem nocturna quies, & ſomnus conciliabantur, tantumque aberat, ut inde caput grave, aut hebes fieret; gravitas, atque hebetudo, quas diurni inſultus reliquerant, tollebantur: quæ cæteroquin, cum opii uſus intermittebatur, perſtabant, & priſtinæ inquietæ vigiliæ urgebant. Quin poſt noctem quandam ejuſmodi, longe præ cæteris moleſtiorem, cum ad eam de qua initio dictum eſt, ſummam pulſuum raritatem inæqualitas repente acceſſiſſet ſic ut perſæpe vel multo rariores, deinde non magis quam ſolerent, mox rariores multo perciperentur, eaque res nos magis ſolicitos haberet propterea quod tunc morbus ſolebat pulſus primum omnino obſcurare, & deinde continuo invadere, cumque fruſtra quæ ad ſolvendum ſanguinem promovendumque laudantur, experti eſſemus; opio iterum dato, iterum quieta nox rediit, eamque pulſuum inæqualitatem minuit: quam continuatus quotidie ſub noctem opii uſus omnino ſuſtulit, & priorem raritatem etiam imminuit. Pulſuum autem raritas an ab epilepſia in hypochondriacis non rariſſime relinquatur, ſuſpiceris fortaſſe cum hanc noſtram, & Cl. Gerbezii (*t*) obſervationem contuleris, pulſum deſcribentis in robuſto viro hypochondriaco *ſubinde leviter inſultibus epilepticis obnoxio*, cum ſanus eſſet, *adeo tardum, ut priuſquam ſubſequens pulſus conſequeretur antecedentem, facile apud alium ſanum tres pulſationes præterirent*. Sed ad noſtrum ut redeam; poſtquam, nulla jam acceſſione per dies tredecim redeunte, opii intermiſſus eſt uſus, nocte quidem prima non mala, ſed inſequentibus, ob vigilias, eamque tandem, de qua ſupra dictum eſt, ſpirandi difficultatem, valde moleſtis, nihil niſi opium quietas noctes reſtituebat. Atque ut multa in pauca contraham; quod morbi aggreſſiones de frequentiſſimis, ut erant quotidie menſe Junio, eo redierint, ut una Quinctili, una, aut altera Sextili, nec plures Septembri fuerint, nullæ deinde proximis ſaltem duobus menſibus, & quod excurrit, donec ad Medicinam publice profitendam diſceſſi, opio tribuendum cenſuimus, opportune dato modo ſingulis noctibus, interdum alternis, denique pluribus intermiſſis. Eo enim tumultuarios motus qui ab hypochondriis, manifeſto haud raro ſenſu, ad tho-

(*l*) De aeris, & alim. def. c. 7. (*m*) Sect. 12. in Schol. ad Obſ. 19. (*n*) Ibid. Schol. ad Obſ. 41.
(*o*) Obſ. ead. §. 2 & Schol. ad Obſ. 15. in Additam. (*p*) Ibid. Obſ. 41. §. 1. (*q*) Conſideraz. int. alla gener. de' Vermi.
(*r*) Obſ. 39. cum Schol. (*ſ*) Vid. infra, n. 11. (*t*) Eph. N. C. Cent. 7. in Append.

thoracem, caputque pergebant, compeſcere, & inducias naturæ, atque arti conciliare potuimus ad hypochondriorum viſcera, ut initio ſtatutum fuerat, ſed incaſſum inter primas illas aſſiduas turbas tentatum, ſatis emundanda, & confirmanda, a quibus dumtaxat, non a cerebro aqua redundante, ipſas fuiſſe repetendas hiſtoria hæc, aut ego quidem fallor, præclare oſtendit.

8. Quod ſi alia præterea exempla cupis epilepſiæ aut ab animi affectibus in homine ſano repente exortæ, aut aliunde quam a cerebro, initium capientis; complura inter ea invenies quæ a Schenckio (*u*) collecta ſunt: quanquam antiqua adeo eſt obſervatio incipientis *aut a latere, aut a manu, aut pede*, ut ipſius, tanquam facilius tunc curandæ, mentio diſerte fiat libro II. Prædictionum (*x*), qui ſi Hippocratis non eſt, at tam veteris, tantoque in pretio habiti Scriptoris certe eſt, ut ille hujus locus a Celſo (*y*) fuerit in ſua ſcripta ad hunc modum translatus: *in quo ab una parte corporis venientis acceſſionis* (morbi comitialis) *ſenſus incipit, optimum eſt a manibus pedibuſque initium fieri: deinde a lateribus: peſſimum inter hæc a capite*. Cujus vetuſtiſſimæ prædictionis vim non ſatis fortaſſe attendit Williſius, qui illas ipſas quæ aliunde quam a capite, videntur incipere, epilepſias *non raro* a cerebro oriri, contendit, ut habes in Sepulchreto (*z*). Quod ut aliquando fiat, multo tamen rarius quam ipſe exiſtimat, fieri, cum memorata, & a Medicis confirmata prædictio docet, tum frequentiſſimæ comprobant, ſi recte attendantur, obſervationes. Quas ne aliunde quam a Sepulchreto, accipiamus; vide, quæſo, Tulpianam illam (*a*) comitialis morbi qui excitabatur *preſſa vel ſolo digito regione lienis*, tum alteram (*b*), & tertiam quoque (*c*) ejuſdem morbi ſic incipientis a pedis aut planta, aut pollice, ut ſi tempeſtive arctum cruri vinculum injiceretur; morbus non pergeret: ſin minus; ſuum inde ad ſuperiora, & per univerſum corpus abſolveret curſum. Sed & vetuſta, quæ apud Galenum eſt, in Sepulchreto pariter (*d*) memoratur hiſtoria; quanquam non ille *a pollice pedis*, ut ibi, & apud Saxoniam (*e*) leges, ſed *ex tibia* initium morbi fuiſſe, tradidit, ſubjecitque id quod huc facit, in Sepulchreto autem omittitur, acceſſionem quæ invadere quotidie conſueverat, reverti prohibitam, poſt alia a Medicis imperata, *ligato in medio membro, ſupra eam videlicet partem, quæ primaria diſpoſitione erat affecta*. Alias prætereo: quas ne forte paucas eſſe, credas; ſic habeto, vel unum Medicum Ramazzinum quondam noſtrum, ut de ſuperiore loco, cum forte ipſe quoque adeſſem, docebat, epilepticos plures vidiſſe, quorum inſultus a pede aſcendens, faſcia tibiæ injecta, cohibebatur. In his omnibus, in aliiſque ejuſmodi exemplis num Williſii explicationi locum *non raro* fuiſſe, credes, cum videas inter certam illam partem, & cerebrum commercio tempeſtive intercepto, prohibitum eſſe exorientem morbum; illo autem non intercepto, neque hunc fuiſſe prohibitum? Si enim a cerebro exoriebatur; cur ſemper illam partem primum adibat? aut ſi hanc ob injectum vinculum adire non poterat; cur aliam aliquam non adiiſſet? Ne vero dubitationis ſupereſſe quidquam poſſit; cur, ex illa parte ſi quis morbi cauſam demat; morbus amplius non revertitur? Proſtant ejuſmodi curationum exempla in veterum, & recentium Medicorum libris. Satis eſto ex illis indicare Marcum Gatinariam (*f*), id non præcipientem modo, ſed & ſua producta obſervatione confirmantem: ex his autem Medicum, de quo meminit Celeberr. Swietenius (*g*), caſus internoſcere diſerte docens (*h*), in quibus Williſium ſequi liceat, ab iis in quibus non liceat, cum ſint certe in quibus epilepſiæ initium neutiquam in cerebro credi poteſt, nempe tot illi in hoc quidem genere multo frequentiores quos produximus, in quibus, ut ejus utamur verbis, *ſemper ſigna incipientis paroxyſmi in eadem corporis parte obſervantur; non in variis*, ſive in aliis alias. Si igitur non in cerebro initium; nec ab aqua deduci poterit in cerebro ſtagnante. Verum ut non modo candide agnovi, ſed & multo fuſius quam opus eſſet, niſi ad te ſcriberem, qui a me hæc ſpeciatim requiris, confirmavi, multos eſſe caſus in quibus comitialis morbus ab aqua intra cranium effuſa non fieri, nec fieri videatur poſſe; ita viciſſim mihi dandum eſſe, arbitror, eſſe caſus in quibus contra vel a pauca aqua fieri queat: id quod poſt proximam Obſervationem oſtendam.

9. ADOLESCENS annos natus duodeviginti, cum viveret in paluſtribus locis, unde ulvam cædebat qua doliarii utuntur ad rimas explendas, facile in hydropem incidit, huncque univerſalem. Cum Patavium in Noſocomium veniſſet; ſumptis quæ urinam movent, nonnihil detumuerat, cum epilepſia, qua nunquam tentatus fuerat antea, prehendi cœpit, ſæpius reccurrente noviſſimis ſeptem diebus, cui deſipientia, & proclivitas ad ſomnum, his autem acuta febris ſe adjunxit. Tot morbis ſimul urgentibus par eſſe non potuit. CAPUT dumtaxat, cujus facies ab aqua intercute erat prætumida, ſectioni ſubjectum eſt ibidem XV. Kal. Apriles A. 1741. Calvaria avulſa, & luci objecta, futurarum omnium legitimarum ſedem univerſam oſtendit pellucidam ad ſemidigiti latitudinem. Quæcunque intra cranium ſunt, vaſa parum ſanguinis habuerunt; ſi Laterales Sinus excipias, atrum ſanguinem continentes. Sub Tenui meninge aliquid inſtar *gelatinæ* cum aereis bullulis eſſe videbatur. Cerebrum; non ita cerebellum; æquo durius inventum eſt. Laxus tamen Fornix, & Plexus Choroides, qui pallidi erant, multo laxiores; ut membrana, inter dexterum ſiniſtrumque interjecta, ſolo attactu laceraretur. Corporis Striati ſiniſtri pars anterior qua reſpicit dexterum, cum ea quæ in hoc ipſi reſpondebat, comparata, magis protuberans vel primo oculorum obtutu deprehendebatur, neque ullum in re hac erroris periculum ſuberat, cum cerebrum, ut ſolemus ſæpius, in ſua ſede diſſecaretur. Sana tamen exterius pars illa, &, quantum judicare potui, etiam interius; quanquam reticere non debeo, Mediaviæ meo viſam eſſe cineream ſubſtantiam, quæ albis ſtriis interponitur, quaſi nonnihil poroſam. Nec ſeptum Lucidum, nec Pinealis glandula, neque ulla uſquam alia pars cerebri, quod diligenter perſectum eſt, quidquam præterea vitii oſtendit, niſi quod pauca aqua, eaque ſubflava, in Lateralium ventriculorum cavo deprehenſa eſt.

10. Habes hiſtoriam, qualem protinus; ſic enim ſoleo; cum domum redii, chartis commiſi. Memoriæ enim meæ ejuſmodi in rebus diffido: itaque cave credas me facile ab hac deceptum, ſiquando aliquam forte mearum Obſervationum a me paulo aliter propoſitam legas ac ab nonnemine eorum qui interfuerint, relata ſit: quod huic cur acciderit, mirari magis poſſum, quam ſcire. Cæterum a me cauſas omnes tot morborum, atque adeo mortis hujus adoleſcentis te expectare, minime puto, qui animadverteris, nihil mihi, niſi caput, quod ſecaretur, oblatum eſſe, & ſi totum corpus perſectum fuiſſet; inter eos tamen morbos non minus ſaltem quam cæteri, exitialis, acutæ videlicet febris, cauſam Anatomicorum oculos perſæpe effugere conſueviſſe. Reſtat igitur, ut ex iis quæ in capite deprehendi, quæramus, an quidquam ſit, quod cauſa epilepſiæ, cui ſe deſipientia, & proclivitas ad ſomnum adjunxit, non ab re fortaſſe poſſit exiſtimari. Exiſtimari, inquam, fortaſſe poſſit; nam reapſe cauſam fuiſſe, aut non fuiſſe, neque meum, neque tuum, neque ullius hominis eſt in iſtiuſmodi caſibus pronunciare. Itaque ſepoſita cranii pelluciditate ad ſedem futurarum; longe enim aliæ fuerunt harum conſtitutionum, quæ ab nonnullis (*i*) epilepſiæ cauſa creditæ ſunt; animadverſa autem a nobis minus fortaſſe in adoleſcente attendenda eſt; in cæ-

(*u*) Obſ. Medic. l. 1. ubi de Epilepſia. (*x*) n. 16. (*y*) De Medic. l. 2. c. 8. (*z*) Sect. hac 12. in Schol. ad Obſ. 44.
(*a*) Ibidem in Schol. ad Obſ. 39. (*b*) Obſ. 44. in Append. (*c*) in Addit. Obſ. 5. in fin. (*d*) in Schol. cit. ad Obſ. 39.
(*e*) Prælect. Pract. P. 1. c. 16. (*f*) De Cura Ægritud. ubi de Epilepſia. (*g*) Comm. in Boerh. Aph. §. 1084.
(*h*) Ibid. ad §. 1078. (*i*) Sect. hac Sepulchr. 12. in Append. ad Obſ. 32. & in Additam. Obſ. 4.

cæteris fere omnibus quæ adnotata ſunt, ſi non cauſam, at vim ſaltem quæ ad juvandam cauſam valeret ejus de qua loquimur, epilepſiæ, inquiri, & conjici poſſe, ſuſpicor; cauſam autem præcipuam poſſe in aqua poni quæ in ventriculis inventa eſt, ſive ea multa in vivo, ſeu pauca fuerit. Fuiſſe autem multam in hydropico, veriſimile eſt: quod videtur confirmare, Williſii quoque (*k*) judicio, plexuum Choroidum pallor, eorumque, & Fornicis laxitas, & illa quaſi *gelatinæ* ſpecies ſub Tenui meninge. Nec vero illud obſtat, quod pauca aqua intra cranium mortui reperta ſit. Facile enim potuit cum a cervicibus caput abſcinderent, multo maxima aquæ pars per tubum vertebrarum effluere. Quod ſi multa igitur fuit; tanto magis premebat laxum Fornicem, quanto magis reliqua cerebri ſubſtantia, quippe æquo durior, reſiſtebat, quantoque minus in ventriculorum cavo, quod cæteroquin ſecundum naturam, ſi non, quod aliqui contendunt, nullum; at certe exiguum revera eſt, quanto, inquam, minus in eo cavo erat ſpatii ob majorem alterius Striati corporis protuberantiam, ſive hæc a primordiis fuerat, ſive poſtea propter illos poros, intus additos, ſic excreverat: ventriculorum autem cerebri in epileptico *nimis anguſtorum* aliquam potes in Sepulchreto Obſervationem (*l*) inſpicere.

Sed ſi mavis, aquæ nihil e cranio defluxiſſe, & vel in vivente paucam fuiſſe; hac quoque ratione cauſa eſſe præcipua potuit iſtius epilepſiæ, quæ nempe eſſet cum proclivitate ad ſomnum, & cum ea quæ hanc fere conſequitur, deſipientia, aut ſpecie ſaltem deſipientiæ conjuncta ſic ferme, ut in ſomnolentis videmus. Nam ut pauca aqua Fornicem minus premeret; jam laxum tamen magis laxabat, eoque hominem ſomniculoſum facere poterat. Qui? inquies. Nimirum quia cum uſus Fornicis lateat, nihil ſuſpicari vetat eſſe ejuſmodi, ut ſi laxior ſit, dormitare oporteat. Hic jocari me forte credes. Atqui ita jocor, ut contendam, neminem tamen eſſe qui poſſit meam reipſa falſam eſſe ſuſpicionem, demonſtrare. Sed auferamus hæc; quando & dormitatio repeti fortaſſe poteſt ab illa quam fuiſſe vidimus in vaſis cerebri, ſanguinis paucitate, & ſatis hic eſt, explicata jam alibi a nobis dormitatione, illud oſtendere quod unum in Noſocomio quoque tunc oſtendendum ſuſcepimus, ab iſta ſive multa, ſeu pauca aqua epilepſiam potuiſſe excitari.

11. Cum enim ea quæ ſupra memorata ſunt, multæ quæ præfuiſſet, aquæ indicia enumeraſſem, & cauſa exempli, quomodo ſecundum Bellini (*m*) dogmata, ab nimia humoris copia modo hos, modo illos nervos aut contrahente, aut laxante repeti poſſit epilepſia vel nulla poſita vi ſtimuli, indicaſſem; illud alterum, prohibentibus temporis anguſtiis vix attigi, nimirum vi tamen etiam ſtimuli excitari poſſe, & in propoſito adoleſcente potuiſſe, præſertim cum indicium ſtimuli non deeſſet, quod & ibi dixi, ſubflavus videlicet aquæ color. Et ſane inter illos etiam Medicos qui ante recentiores floruerunt, in eadem hac fuit ſententia præ cæteris Saxonia noſter (*n*). Qui cum epilepticam convulſionem ex irritamento deduceret membranæ tenuis, cerebri ventriculos ſuccingentis, illuc proceſſit, ut ſcriberet, *aquam, dummodo non ſit permiſta cum ſucco bilioſo, & propterea non ſit coloris flavi, aut viridis, non facere epilepſiam.* Verum eſt quidem, non raro in epilepticorum capitibus reperiri *ſtagnantes aquas citrinas, ſerum flavum & acre, lympham ſubfulvam, ſalis more ferientem linguam, ſerum citrinum*, ut potes vel ex noſtra hac Sepulchreti Sectione (*o*) intelligere. Sed tamen Saxonia ſcire debuiſſet, Coiterum Anatomicum ſane præſtantiſſimum *in Epilepticis multoties vidiſſe* aquam *ſimilem* ejus quam in aliis ex capite laborantibus invenerat, hoc eſt *limpidam, tenuem, & puram*, hancque *pluries quam flavam, vel bili colore ſimilem*, quod & in eadem Sectione (*p*) habes, ut illis opponas quæ paulo poſt ex Saxonia ſequuntur Obſ. XIX. & præſertim ejus pronunciato quod paulo ante produximus, & in ſubjectis illi Obſervationi Scholiis pariter leges. Ex colore igitur flaveſcente, cum aquæ ineſt, ſtimulum quidem huic ineſſe, conjicimus; ſed non omnes quibus ſtimulare poſſit, rationes ad illum unum colorem contrahimus. Nam id *acre*, id *ſalis more feriens linguam*, quod modo memorabamus, vel in aqua limpida latere poſſe, quis dubitet? Vides certe in hujus Sectionis Obſervatione XV. *morbum comitialem ab humore limpido, calido, & ſalſo, aquæ fortis aurificum æmulo nonnunquam ortum*: neque in XIII. Obſervatione Mangoltius, aut in XVI. Hippocrates colore infectam aquam memorant quæ fecerit epilepſiam; ſed hic quidem pituitam in male olente cerebro *erodentem & colliquantem*, ille vero ſeri *ſaporem acrem, ſubacidum, & ſalſum, & parum exedentem* repertum ſcribit. Itaque cum Slevogtium (*q*) leges in cane epileptico aquam *citrinam atque turbidam* ad cerebri ventriculos reperiſſe, aut in Cæſareæ Academiæ Ephemeridibus (*r*) in epilepticis puero, & viro *multum ſeri flaveſcentis* intra, aut circa cerebrum occurriſſe; non magis in his eſſe potuiſſe ſtimulum credito, quam ubi ex iiſdem Ephemeridibus (*ſ*) ſcies, intra cerebrum juvenis, itemque puellæ, & infantis plurimum *lymphæ* fuiſſe inventum, quippe quæ, ſi non *procul dubio*, ut Gerbezius ibidem cenſuit; at non ſine magna veri ſimilitudine *acris* fuit. Quid, ſi aqua vel ſola copia irritare poteſt? Sed ſive multa ſit, ſive pauca, modo aut mora, aut ſimulantibus cujuſquemodi particulis additis ſubinde pluribus, aut paucioribus proportione ad aquæ copiam quæ tunc eſt, & ad membranarum magis minuſve tenſarum ſenſum, irritans fiat; ſatis, aut ego quidem plurimum fallor, intelligi licebit, qua ratione tunc poſſit comitialem morbum excitare, illudque etiam fortaſſis, qui factum ſit, ut propoſito adoleſcenti cum urina mota eſt, tunc primum acciderit epilepſia non ſecus ac Poggio (*t*) ſimul lotium, ſimul inſultuum vis augebatur; ſubducto videlicet humore quo ſtimulantia corpuſcula, quæcunque, aut ubicunque ea eſſent, diluebantur, quanto ille magis decreſcebat, tanto horum vires magis videbantur increſcere. Certe autem cauſa tanti morbi non ex mole, ſed ex vi æſtimanda eſt. Sic Fernelius (*u*) *alias circa meninges, alias in cerebri ſubſtantia putridam quandam & glutinoſam ſaniem fabæ quantitate* deprehendit, *quæ crudelis hujus & immanis affectus fomes fuerit.* Ad hæc tamen, duo poſſe dici, non ignoro, alterum, eſſe qui obſervationibus, & experimentis freti, pernegent, a membranarum cerebri irritatione convulſiones oriri; alterum, aquam iſtam, quam nos harum eſſe cauſam, conjicimus, effectum fortaſſe eſſe poſſe. Quorum illud erit infra (*x*) expendendi locus; hoc vero minime neceſſe eſt ut ad diſcutiendum aggrediar, ſive quia non ut convulſiones ſemper, ita ſemper aqua, quod vel iſta Sepulchreti Sectio (*y*) docet, eſt in epilepticis, ſive aliis etiam rationibus; cum ſatis hic quidem ſit illud unum regerere, me aquam interdum epilepſiæ eſſe cauſam, non pro certo affirmare, ſed ſuſpicari dumtaxat, ac conjicere: minime autem æquum eſſe, ſuſpicionem altera objecta ſuſpicione funditus convelli poſſe, exiſtimare. Sed ad reliquas in quibus aqua interdum fuit, interdum non fuit, noſtras, aut Amicorum Obſervationes pergamus.

12. VIR qui coquinariam exercebat, morbis urinariarum partium antea obnoxius, ob aſſiduam, nec levem, qua prehenſus fuerat, febrem in Bononienſis S. Mariæ *de Vita* Noſocomio decumbebat. Vidi ſanguinem quem miſerant, ita in vitreo vaſe concreviſſe, ut hujus undique parietibus adhærens, ſerum omne ſupra ſe extruſiſſet, quod paucum erat, & cruentum. Pejus habere pergebat, præſertim veſpere. Die ab initio febris circiter duodecima epilepticus mortuus eſt. Hujus ut morbum non multum ſane obſervaveram, ita diſſectioni non interfui: quam peregit idem qui

(*k*) Sect. proxima 13. Obſ. 7. (*l*) Sect. hac 12. Obſ. 28. & 29. (*m*) De morb. Capit. (*n*) c. 16. cit. ſupra ad n. 8.
(*o*) Obſ. 10. §. 2. & in Addit. Obſ. 7. 8. 16. (*p*) Sect. hac 12. Obſ. 6. (*q*) Diſſert. de Proceſſib. Mammillar. §. 33.
(*r*) Dec. 3. A. 6. Obſ. 181. & Cent. 10. Obſ. 94. (*ſ*) Cent. 3. Obſ. 14. n. 2. & Cent. 7. in Append. (*t*) ſupra, n. 7.
(*u*) in Addit. ad hanc Sect. Obſ. 1. (*x*) n. 21. (*y*) Obſ. 34. 36. 38. &c.

qui mihi poſtmodum narravit, Sebaſt. Ant. Trombellius, ſtudioſus tunc juvenis, nobilis poſtea Bononiæ Medicus, & Chirurgus. VENTER nihil aliud ſpectabile habuit, quam renes, quorum alter rotundus, & carcinoma quadantenus referens, calculos continebat; alter vero; credo, quod illius quoque ſuppleret officium; erat pene duplo major quam par eſſet. Thorax præter pleuram inflammatam, cor, & vaſa majora turgida exhibuit nigerrimo, & valde fluido ſanguine, & decima a morte hora calente. Caput denique vaſcula omnia, quæcunque per cerebri ſuperficiem repunt, rubicunda valde, & turgida oſtendit; in ventriculis autem cerebri aquam paucam, eamque lymphæ inſtar limpidam.

13. Si aquam hic accuſare non placet; referas licet epilepſiam ad cerebri vaſcula univerſa, quæ ſanguine ejuſmodi, a febre quoque agitato, & comminuto, adeo tumida, cum Tenuem, cui intexta ſunt, meningem diſtraherent, non irritare non poterant. Quod ſi non omnibus quibus ea turgent vaſcula, morbus comitialis oboritur; fortaſſe in ea minus tenſa meninge diſcriminis cauſa quærenda eſt. Non paucos profecto diſtentis iis vaſis in eum morbum incidiſſe, Sepulchreti eadem circa quam verſamur, Sectio indicat. Namque; ut XX. Obſervationem mittamus, quæ & ſub num. XXXIII. iterum propoſita eſt; in Additamentis Obſervatio II. quæ ipſa quoque rurſus pari inconſiderantia ſub num. XI. affertur, *inflammatam* exhibet cerebri partem, VI. autem ea vaſa *tenſa & turgida*, & XV. *turgidiſſima*. At enim, inquis, his omnibus non vaſorum turgentia ſolum, ſed & effuſus intra calvariam ſanguis fuit. Fateor; ſed in his omnibus non epilepſia tantum, verum inſuper apoplexia, ſi diligenter attendas, graviſſima fuit, quæ epilepſiam excepit; ut proclive ſit conjicere, donec vaſa turgida dumtaxat, & ruptioni proxima Tenuem meningem diſtrahebant, epilepſiam; cum vero jam rupta ſanguinem effuderunt, apoplexiam attuliſſe. Quod ne forte a me temere dictum putes; hanc etiam quam mecum Nicolaus Mediavia communicavit, perbrevem legito Obſervationem.

14. BAJULUS annorum circiter quadraginta, cum per eos dies, videlicet circa medium Sextilem A. 1729. multis ſe vel ſupra quam ſolebat, tum laboribus exercuiſſet, tum cibis, in primiſque fructibus impleviſſet; in comitialem incidit morbum, quo nunquam antea vexatus fuerat, eoque paucos intra dies in Noſocomio confectus eſt. CAPUT, quod ſolum diſſectum fuit, nihil quidquam habuit attendendum, ſi vaſorum cerebri turgentiam excipias.

15. Caſum Apellæi Lariſſæi, quem in extremo Scholio ad XIX. Sectionis hujus Obſervationem memorari vides, ſi in ipſo V. Epidemiorum libro (z) perlegeris; propoſiti ſimilem in eo cognoſces, quod ille hujuſmodi morbo interemptus eſt, cum eſſet *valde vorax multi cibi*, & *multum luctatus*. Simul fateberis, ad præcavendas hujus præſertim generis epilepſias, ſanguinem neque nimis per magnos labores æſtate præcipue exagitandum, neque multis cibis, fermenteſcentibus præſertim, augendum, & ſi forte auctus ſit, opportunis detractionibus eſſe minuendum ſecundum ea Medicorum felicia exempla, quæ in Scholiis ad Obſervationem XXXV. tertio loco invenies commemorata. Unde intelligas licet, tametſi turgentia intra cranium ſanguifera vaſa non eſſent ipſa, ut in certa meningum, aut cerebri diſpoſitione conjicimus, cauſa epilepſiæ; non fore tamen inutile rem noviſſe, quæ cauſæ vires fovere ſaltem, & augere poſſit. Quod & de aliis quibuſdam rebus dictum puta, quas in cerebro non epilepticorum dumtaxat conſpectas eſſe a nobis, ſuperiores cum his collatæ oſtendunt Epiſtolæ. Quidquid enim in quocunque cadavere præter naturam deprehendimus, non reticemus, & an morbi prægreſſi cauſa aut per ſe, aut cum aliis conjunctum, potuerit eſſe, perquirimus, conjicientes quidem ſæpius, raro ſtatuentes. Neque enim præterit, fieri poſſe, vera

ut cauſa noſtros ſenſus omnino fugiat cum in aliis morbis pluribus, tum in his præſertim qui ad cerebrum attinent: itaque nihil uſquam vitii a perſpicaciſſimis Viris aliquando poſt epilepſiam, vel idiopathicam, fuiſſe repertum, ut Obſervationes docent quædam in Sepulchretum (a) relatæ; quanquam dubitare licet, an omnes habitæ fuerint poſt epilepſiam idiopathicam, & prudenter fecit Saltzmannus, cum in earum prima conjecit, fœminam quæ epileptica dicebatur, & [illegible]tioſi nihil in cerebro oſtendit, *aut epilepſia non laboraſſe, aut epilepſiam fuiſſe per conſenſum*. Et ſane Thomas quoque Bartholinus (b), *Epilepſia per inferiorum partium conſenſum raro*, inquit, *ſui in cerebro relinquit veſtigium*. Sed nos ad vitia cerebri ipſius peculiaria, & manifeſta veniamus.

16. MULIER annos nata ad ſexaginta, jam ferme a biennio epilepſiæ obnoxia, ante menſem denique, cum ab ea concidens, caput alliſiſſet, in hoc Noſocomium excepta eſt. Non apparebant a primo externa ſigna læſi cranii; ſed neque interna læſi cerebri. Illud poſtea intellectum eſt alliſum fuiſſe ad medium oſſis verticis ſiniſtri; quanquam ibi, cum os retexiſſent, nihil apparuit mali. Ad cerebrum autem nihil omnino attinebat, niſi epilepſia, ſed hæc conſueta, cujus acceſſiones ſæpe ad hunc modum recurrebant. Leviter primum tremebat, dein, quaſi rigida, immobilis, & taciturna jacebat, donec ad ſe rediret. Tunc ſemel quidem videri potuit deliraſſe; niſi quod credita eſt potius, quippe quæ ab acceſſione modo emerſerat, ob relictam ab hac quandam quaſi ſtupiditatem, minus apta reſpondiſſe. Noviſſime autem delirium evidens fuit, & cum acuta febre conjunctum, leve tamen, neque ullo præterea alio affecti cerebri indicio ſtipatum. Quin tres, an quatuor poſtremos dies, debilitato jam pulſu, mente iterum conſtitit, donec vivendi finem fecit circa medium Decembrem A. 1741.

CADAVERIS urinarias, & genitales dumtaxat partes, præter caput, diſſecuimus. In illis nihil non ſecundum naturam eſſe viſum eſt, ſi fundum excipias uteri, cujus interiorem faciem totam invenimus ex colore cruento ſubnigram, ſic tamen ut hic color parum alte in uteri ſubſtantiam deſcenderet. Id ad menſtruum ſanguinem non attinuiſſe, cum mulieris indicabat ætas, tum fruſtra tentata ſubjectis digitis uteri preſſio confirmavit; nihil enim ſanguinis prodiit. Cranium diligenter inſpectum a facie quidem interiore, non obtulit quidquam adnotatione dignum; quamvis exterius ea ruberet oſſis ſedes quæ ſupra indicata eſt. Quin etiam cum poſterior oſſis utriuſque ſincipitis externa facies quaſi depreſſa appareret; nihil in ea quæ intus reſpondebat, quod eſſet præter conſuetudinem inventum eſt. Meninges ubique integræ, ut ne vaſa quidem turgida haberent. Sed vix Dura detracta fuerat, cum animadverſum eſt, in cerebri hemiſphærio ſiniſtro tertiam anteriorem partem multo humiliorem eſſe ſua compari, multoque molliorem, neque in ſummo tantum, ſed ubique penitus ne baſi quidem excepta. Scilicet ob eam mollitiem ita ſubſederat: quæ mollities cum in corticali ſubſtantia erat, tum multo magis in medullari. Hæc enim potiſſimum in quandam quaſi *gelatinam* magna ex parte mutata erat, ex cinereo ſubfuſcam, & tamen ferme pellucidam: quod vitium priorem quoque Lateralis ventriculi portionem comprehenderat, quæ intra propoſitam hemiſphærii illius partem continebatur. Nuſquam gravis odor, nuſquam pus, aut ſanguinolenti aliquid in ea *gelatina*; ut peculiaris generis eſſet id vitium. Sana omnia in reliquo cerebro, & cerebello, vix ut aquæ, fortaſſe a ſectione rubeſcentis, tantum eſſet in ſingulis pariter Lateralibus ventriculis quantum cochleari uno capi poſſet. Aquæ etiam aliquid, dum cranium circumſecaretur, effluxerat.

17. Permirum omnibus qui aderant, videbatur, cum tantæ partis cerebri vitio tanto tandiu mulierem ita vixiſſe, uti ſupra expoſitum eſt, ſive id vitium ante capitis alliſionem inceperat, ſive poſt eam denique inchoatum erat. Quorum hoc indicare videtur vitii ſedes in eodem latere, in quo caput alliſum fuerat. Illud

(z) n. 11. (a) Sect. hac 12. Obſ. 36. 38. §. præſertim 2. (b) Cent. 2. Hiſt. Anat. 92.

Illud tamen; ſi quidem epilepſiæ cauſa erat; morbus qui tanto antea infeſtaverat, plane requirit: nec alia mihi deſunt exempla ejuſdemmodi ferme corruptionis cerebri nullo ictu prævio, quorum unum, ſi Epiſtolam relegas V. (*c*) in altera muliere facile agnoſcas; quanquam medullaris illa quaſi colliquata, & inodora cerebri ſubſtantia habebat aliquid cruenti admiſtum, & apoplexiam fecerat cum reſolutione in oppoſito corporis latere, non epilepſiam, tametſi multo minus ſpatii occuparet: quod diſcrimen ſedi illi quam tenebat, maxime attendendæ, ad Thalami nervi Optici latus, eſt fortaſſe tribuendum, quantum tamen ſinit exemplum alterum, quod ita ſe habet.

18. VIR brevi ſtatura, gracili habitu, comitiali, quo prehendi ſolitus erat, morbo gravius recurrente, intra pauciſſimos dies ſublatus fuerat. CADAVERIS pleraſque partes cum diligenter ſcrutarer Aprili menſe A. 1722.; in Ventre animadverti renem dexterum majorem ſiniſtro. In Thorace exigua hic illic oſſis inchoamenta in arcu Magnæ arteriæ. In Capite præter alterius Vertebralis arteriæ, ejuſque in quam influit; arteriam Baſilarem vocitat Cel. Winslowius (*d*); inæquales nonnullis in locis dilatationes, nihil quidem in vaſis cæteris adnotandum fuit, quæ neque inania erant, neque ſanguine præter naturæ modum diſtenta. Nec aqua fuit uſquam effuſa. Verum ad extremam partem utriuſque Thalami nervorum Opticorum color ex fulvo nigricans indicium fecit vitii ſubjectæ medullæ: & ſane quantum hujus ſubſtantiæ alte eo deſcendente colore inficiebatur, tantum & æquo mollius fuit, & veluti ſemicorruptum aſpicientibus apparuit.

19. An huc attinet ea *macula*, de qua in Sepulchreto (*e*) affertur locus Henrici Petræi? *In ſectione Epilepſia defunctorum nullum obſtructionis veſtigium apparet, ſed modo macula, modo humor ater, & ſpumoſus, modo nihil prorſus.* Macula certe in utroque producto exemplo (*f*) mihi indicio fuit latentis proxime vitii, quod, altius ſecando, ſe prodidit. Cæterum ad hoc peculiare corruptionis cerebri genus referendum videtur quod in eximio Viro Alexandro Marchetti, poſt duos epilepticos inſultus non multis interjectis diebus forti apoplexia ſublato, animadverſum eſt (*g*). *Subſtantia* enim *corticalis cerebri admodum tenera erat, ut etiam leni attactu in fluidam ſubſtantiam converteretur, quaſi nunquam cohæſiſſet.* Eodemque referenda eſt, niſi quod longe profundior fuit, ea corruptio quam Erneſtus Gottl. Schmidtius (*h*), & Carolus Curtius (*i*), hic in juvene muliere poſt apoplexiam, ille in milite poſt graviſſimos dolores, & mala alia capitis, hujus ictum conſecuta, viderunt. Primus enim non modo totius hemiſphærii dexteri tranſmutationem deprehendit ita ut ejus ſubſtantia *gelatinæ cuidam liquidiori, ſive colliquamento potius ſimilis eſſet, leviſſimoque contactu difflueret*, ſed & eandem tranſmutationem ad hemiſphærium quoque ſiniſtrum *variis locis itidem progreſſam*. Alter vero dexterum totum hemiſphærium, & ejus meninges quoque offendit in mucoſam ſubſtantiam mutatas, ut cultri mucronem attollentem ſequens, in fili modum duceretur. Sed in apoſtema evidentius, aut non hujus generis tranſierat anterius hemiſphærii utriuſque extremum in ignoto viro, quem mortuum in via publica inventum, ſecuit Cl. Kaavius (*k*). Erat enim *in mucum flavum fœtidum verſus* cerebri *cortex, ut vaſcula piæ matris libera in illo fluctuarent.* Fœtor autem in nulla alia eſt ex propoſitis obſervationibus memoratus, imo in aliqua diſerte negatus, & defuit certe in quatuor noſtris, quarum ultimam in quadam anu, poſt apoplexiam mortua, habuimus, & alias (*l*) ad te mittemus. Verum; ut ad fœminam redeamus, quæ caput alliſerat (*m*); an quod ejus in cerebro vitium invenimus, ita ortum ſit, ut in tribus aliis per nos diſſectis, itemque in Marchetto, & Curtii muliere, an illam potius alliſionem, ut in milite Cl. Schmidtii, ſit conſecuta, judicium tuum facimus, & vel multo magis in uno, atque altero, de quibus jam ſcribemus.

20. VIRUM craſſo ligno in caput incidente percuſſum, epilepticæ affectiones, quibus etiam antea obnoxius fuiſſe dicebatur, multo ſæpius per eos quibus poſtea vixit, menſes, & certe ultimis hebdomadis corripiebant. Præterea tremore aſſiduo quatiebatur tanto, ut per vincula cavere debuerint, ne e lectulo excideret. Amauroſis quoque ſupervenerat; nihil enim jam cernebat, quamvis nullum in oculis appareret vitium, præter dilatationem pupillarem. Cæterum, quod ad reliquas attinebat actiones, quæ dicuntur animales, neque ipſe querebatur, neque aliis læſus videbatur, niſi quod minus promptus erat ad reſpondendum. Sic affectus, ſenſim denique mortuus eſt. CAPUT nobis diſſecandum ceſſit cum in Gymnaſio Anatomen doceremus menſe Februario A. 1728. Cranii fornix, ſi loca quædam exciperes, in quibus ſecundum naturam craſſus, introrſum protuberabat, ubique erat uſque adeo tenuis, ut credi vix poſſet. Quin certo in loco qui ad os attinebat ſincipitis dexterum, foramen habuit ellipſis propemodum forma, paulo minus quam ut apicem admitteret digiti minimi, membrana occluſum, nullo prorſus aut ad ejus oras, aut uſquam in cranio toto vel minimo cariei indicio. Ei tamen ita ut dixi, occluſo foramini, in ſubjecta Dura meninge foraminulum reſpondebat, ex quo ſerum colore fuſco prodibat. Foraminulum communicabat cum cavea, magni ovi capace, plenaque ſero ejuſmodi fuſco, in quo ſanguis concretus, non multus, ſubſidebat. Erat ea cavea abnormi forma, & inæquali intus ſuperficie, cui quæ partes cerebri circum proximæ erant, eæ pravo colore, qui ſemicorruptam ſubſtantiam indicaret, fuſco obſoleto inficiebantur, præſertim vero baſis cerebri ea pars quæ regioni poſteriori impoſita eſt orbitæ dexteræ, & corporis Striati item dexteri pars anterior, quæ inſuper ſubſidebat. Sed & nervi Optici ejuſdem lateris Thalamus, quamvis a cavea remotior, ſtrigoſus videbatur. Nervus tamen uterque Opticus, intra cranium, extraque inſpectus, uti etiam utriuſque oculi particulæ, diligenter a me diſſectæ, nihil uſquam vitii quod quidem ſub ſenſus caderet, oſtenderunt, ſive colorem, ſive magnitudinem, firmitudinemque, ſive ſtructuram ſpectarem. Cæterum etſi hemiſphærium ſiniſtrum cerebri nihil habuit eorum quæ in dextero adnotata ſunt; in Laterali tamen ſiniſtro ventriculo multa erat aqua pellucida, Choroides autem plexus decolor, cum paucis, parviſque veſiculis: tum cerebrum univerſum ſubflavo obſoleto colore, & vaſis nigro ſanguine valde turgentibus. Pituitaria denique glandula plurimum depreſſa, & parva; non tamen dura.

21. De amauroſi in utroque oculo oborta, quamvis eſſet cerebrum ab altera dumtaxat parte vitiatum, non eſt hic ſcribendi locus (*n*), ut neque de tremore illo aſſiduo, ſeu mavis motibus convulſivis. De abſceſſu autem epilepſiam in eodem viro ſaltem multo ſæpius ciente, conferas velim indicatam ſupra (*o*) Alexandri Marchetti diſſectionem; in ejus enim cerebro præter id quod ibi dictum eſt, abſceſſus quoque non ita diſſimilis fuit. Habes præterea in Sepulchreto (*p*) obſervationes Fernelii, & Smetii: quarum illas, etſi etiam alio loco repetitas videbis; malo tamen in primo legas, ubi ſe, ait, comitialis, qui in cerebro fit morbi *cauſam interdum deprehendiſſe cerebri abſceſſum eſſe: interdum corruptam meningis portionem calvæ adhærentem.* In propoſita enim a me hiſtoria utramque habes cauſam & cerebri abſceſſum, & meningis, parvam quantumvis, utriuſque tamen, corruptionem a perforante peſſimo humore inductam. At enim Williſius; inquies, hanc cauſam alteram non accipit, quippe qui, ut in Sepulchreto quoque (*q*) legeris, neque ex abſceſſu in Craſſa meninge excitato, neque ex pure inde fœtidiſſimo alteram quoque meningem exedente, neque ex magna illius, per terebellum imperiti Chirurgi, dilaceratione quidquam viderit

(*c*) n. 6. (*d*) Expoſ. Anat. tr. des Arter. n. 99. & ſeqq. (*e*) Sect. hac 12. Obſ. 14. (*f*) n. 17. & 18.
(*g*) Eph. N. C. Cent. 7. in Append. (*h*) Obſ. Chir. Tetr. Obſ. 3. (*i*) Diſcuſſioni di un raro morbo cutan. &c. in una Nota.
(*k*) Nov. Comm. Acad. Sc. Petropol. T. 1. Obſ. Anat. 3. (*l*) Epiſt. 57. n. 14. Vid. & Epiſt. 60. n. 4. (*m*) ſupra, n. 16.
(*n*) Vid. Epiſt. 13. n. 6. (*o*) n. 19. (*p*) Sect. hac 12. Obſ. 2. & 21. n. 1. & 2. (*q*) Ibid. in Schol. ad Obſ. 1.

viderit epileptici accidiſſe. Ego vero, præter hæc, Ridleyanum illud (*r*) minime ignoro experimentum, in cane habitum qui ex perforatione Duræ meningis, *convulſionis cujuſvis expers fuit*. Nihil horum negare auſim. Diſcriminis potius cauſam quæram inter hæc, & contrarias aliorum obſervationes, contrariaque experimenta. Atque ut de multis ad pauca ſermonem contraham; legiſti certe in Hiſtoria Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis (*ſ*) deprehenſam in adoleſcente cauſam diuturnæ, & progreſſu temporis, vi, & acceſſionum numero creſcentis epilepſiæ, minima videlicet oſſicula, quæ baſim in Craſſa habebant, acutiſſimos autem apices ſic contra Tenuem meningem converſos, ut hanc non compungere, eoque magis, quo magis creſcebant, non poſſent. Vidiſti quoque; ut nunc alia Italorum experimenta prætercam; vidiſti, inquam, in Bononienſis Scient. Academiæ Commentariis (*t*), cum Vir Cl. Petrus Paulus Molinellus retectam in parte vivo cani *Duram Matrem iterum & ſæpius pungeret, obſervaſſe, canem convulſionibus torqueri variis, præſertim cum ea pars Duræ Matris pungeretur, quæ maxime ad os adhærebat*. An igitur cauſam ejus, quod apparet, diſcriminis ab hac ultima experimenti parte repetemus, conjicientes id quod ratio quoque ipſa confirmat, niſi æque tenſæ meninges ſint, æquales ab earum irritatione effectus non eſſe expectandos. Quod vero magis ſint tenſæ, non ſolum adhæſio ad os, ſed & alia, ut vaſorum diſtentio in utraque, & juſto major durities cerebri in Tenui, quæ proxime ipſum conveſtit, poſſunt efficere. Quæ duo fac memineris fuiſſe a nobis in quibuſdam, de quibus ſupra (*u*) dictum eſt, cadaveribus, & in hoc præſertim, quo de loquimur, ſi non conjunctim, at certe ſeorſum adnotata. Sic enim facilius conjecturas accipies quas in ægris illis propoſuimus de membranarum cerebri irritatione. Ad eundemque modum intelligere etiam poteris quod alibi in laudatæ Regiæ Academiæ Hiſtoria (*x*) relatum eſt de parvorum oſſiculorum aculeis ex altero latere Sinus Falcis Superioris extantibus, epilepticas acceſſiones cientibus, nullo levamine, niſi ex magnis ſanguinis detractionibus. Contra in illo Ridleyi cane Duræ meningis perforationem *hæmorrhagia* præceſſerat, quæ, ſi levior fuiſſet, non eſſet ab experimenti Auctore memorata. Unde laxitas tanto facilius eſſe potuit quod ea pars meningis quæ perforata eſt, oſſi amplius non adhærebat. Nihil autem prohibet in una, aut altera a Williſio, inter plurimas fortaſſe de induſtria, ſelecta, exeſionis, & perforationis meningum Obſervatione, laxitatis cauſas, ſi non ejuſdemmodi, at aliquas ſuſpicari: quæ laxitas ſi in Juvene, itemque in Duce illo fuiſſet, de quorum altero habes in hac Sepulchreti Sectione Obſervatione IV. de altero autem Obſervatione XXVII. & fuſius in Sectione Prima, Obſervatione LXIX. perperam a typographo inſcripta XLIX. non illi credo puſtulis *eroſa* Dura meninx epilepſiam attuliſſet, neque huic *ſat magnum os ad inſtar lapidis ſtellati acutum, ſuo acumine membranæ* Duræ *inflammationi atque corruptioni* æque facile *dediſſet occaſionem*, cum *Herculeo morbo* conjunctæ.

22. Illud autem acutum os *in medio cerebro* deprehenſum, cum meningem Craſſam acumine læſerit ſuo, facit, ut inter utrumque hemiſphærium ipſum poſitum fuiſſe, conjiciam, ſic ut ad Falcem, proximaſque meningum partes, non ad cerebri ſubſtantiam, attineret, præſertim cum Obſervationis Auctor, ut omnem amoveret ſuſpicionem oſſis a proximo forte diffracto olim cranio illuc delapſi, nequaquam dixerit id quod inculcare non omiſiſſet, nunquam præfuiſſe vulneratæ illius ſubſtantiæ gravia conſtantiaque ſymptomata; ſed tantum addiderit, *nullum animadverſum* eſſe *ſignum quondam diſrupti cranii, aut cicatricis relictæ*. Quæ verba me admonent, ut occurram dubitationi tuæ. Quærere enim potes, num in eo de quo agimus, viro animadverſum calvariæ foramen ablato inde a Chirurgo poſt ictum, an exeſo olim oſſi credam eſſe tribuendum? Neutram ego cauſam hic poſſe agnoſcere mihi videor, quando nullam, poſt ictum adhibitæ, chirurgiæ factam fuiſſe mentionem, ſcio, nullumque cicatricis aut ſupra, aut infra foramen veſtigium conſpexi, neque ullum cariei, quæ cranium affeciſſet, indicium; ut non ſecus ac Lanciſius (*y*) de non diſſimili eodem in oſſe viri apoplectici reperto foramine, interdum potius cogitaverim, in tenuiſſimo alioquin cranio imperfectam illam, neque oſſe expletam particulam a primordiis relictam eſſe. Veruntamen cum viciſſim recordor, deſcripti in cerebro abſceſſus caveam ei foramini ſubjectam, ibique utramque meningem foraminulo, cum cavea communicante, pertuſam fuiſſe, non parum ſane hærere me, fateor. Itaque Obſervationem huc potius adjungam Nicolai Mediaviæ, quam conferre cum hac poſſis; ſimul enim cum certis cranii exeſionibus abſceſſus cerebri, & comitialis morbus conjuncti fuerant.

23. MULIERI in ſuperiore frontis parte tumores duo venerei extabant ex iis qui *gummata* vocitantur. Ob eos dato hydrargyro ſaliva evocata eſt. Itaque ſiniſter excidit; dexter manſit. Unde ille exciderat, prominentia apparuit pulſans. Conſtabat, mulierem antequam hydrargyro uteretur, epilepſiæ obnoxiam fuiſſe: & ſane in media quoque curatione ſemel, hac autem abſoluta, iterum agitata eſt convulſionibus, ſpumis ore profluentibus. Denique, nulla parte corporis reſoluta, ſopore quaſi quodam, ut raro loqueretur, jam dies aliquot affecta, interiit circa medium Octobrem A. 1739. CRANIO, & cerebro diligenter perluſtratis, inventum eſt, illam quam memoravi, prominentiam membrana quadam obtegi non tenuiore quam craſſior charta, ab noſtratibus dicta *cartone*; ſed flaccida, ut inter digitos contrita, facile diſrumperetur. Ea membrana utriuſque ibi meningis tenebat locum; ſuberat enim corticalis cerebri ſubſtantia, inde uſque ad medullarem æquo durior, non minus videlicet, quam hepatica eſt. Sed hemiſphærium reliquum ſiniſtrum, ſi poſteriorem partem excipias, contra erat multo mollius quam par ſit. In eodemque cavea erat, parvæ nucis juglandis magnitudine, lividis molliſſimiſque ex medullari ſubſtantia parietibus comprehenſa, ex qua in ſummo aperta humor primum nigricans, tum ſeri habitu, & colore, quo filamenta quaſi quædam innatabant, effluxit ſine ulla graveolentia. Imminebat hæc cavea anteriori parti Lateralis ventriculi, quocum minime communicabat, ut neque cum illa quæ deſcripta eſt, prominentia; quin ab hac diſtabat digitos tranſverſos circiter duos. Ceterum ei prominentiæ reſpondebat in cranio foramen ellipſis forma, oris undique æqualibus non ſecus ac ſi lima eſſent lævigatæ. Hæc a ſiniſtris. A dextris autem nihil in cerebro adnotatione dignum fuit. Quod ad cranium attinet; tumor ille qui non exciderat, dexter necdum ad interiorem cranii faciem exedendo pervenerat. Alio tamen loco, quo loco os prorſus deerat, craſſa quædam membrana ſuberat; an quod tumor inde alter, dato hydrargyro, alias excidiſſet?

24. Diſſectionem hanc ſi cum iis paucis compares, quæ ad veneream cranii cariem, & gummata ſpectant in ea circa quam verſamur, Sepulchreti Sectione de Epilepſia (*z*); pluris fortaſſe facies, quia gummata quid in cranio, & proximo cerebro conſecutum ſit, docet. Cæterum apoſtema ad gummata pertinuiſſe, non protinus, ut opinor, exiſtimabis (*a*), ſicuti ex adverſo attinuiſſe cenſebis duritiem illam, quæ in ſubjecta ipſi gummati corticali cerebri portione relicta eſt. Et illud tamen, & hanc in epilepticis aliquando inveniri, certum eſt. Quod de apoſtemate cum vel ex pluribus Sectionis ejuſdem Obſervationibus (*b*) pateat; nonnullas de ipſa duritie indicabo. Omiſſis igitur quæ ad cerebri univerſi firmitudinem attinent æquo majorem, qualis una eſt in Sectione eadem (*c*), altera in hiſtoria Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis (*d*), tertia a me ſupra (*e*) deſcripta eſt; certæ partis duritiem animadvertiſſe memineris Antonium Pacchionum (*f*), qui

(*r*) Act. Erudit. Lipſ. M. Maj. (*ſ*) A. 1711. Obſ. Anat. 6. (*t*) Tom. I. ubi Anatomica. (*u*) n. 9. 12. 14. (*x*) A. 1734. Obſ. Anat. 2. (*y*) De Subit. Mortib. Obſ. 1. mortuor. (*z*) Obſ. 3. & in Additam. Obſ. 3. (*a*) Vid. tamen Epiſt. 58. n. 9. (*b*) Obſ. 2. 20. 21. §. 2. & in Addit. Obſ. 5. (*c*) in Addit. Obſ. 8. (*d*) A. 1705. Obſ. Anat. I. (*e*) n. 9. (*f*) Epiſt. ad Scrok.

qui in epileptico Cardinali cerebri corticem qua inſigni hydatidi reſpondebat, *ad eam reſiſtentem conſiſtentiam deveniſſe*, invenit, *quæ plane ſcirrhoſa videretur*; Cel. autem Virum Joannem Fantonum (*g*) in pueri capite quem epilepſia ſuſtulerat, *præduram portionem Calloſi corporis cerebri*, *& nihil præterea morboſum* reperiſſe. Huc adde Cl. Viros Abr. Kaavium (*h*), & Balthaſarem Walthierium. Ille enim in claſſiario milite, epilepticis inſultibus diu obnoxio, & in horum poſtremo, qui longe violentiſſimus fuit, repente mortuo, cum alia, tum cerebri corticem non modo ubique *multum induratum*, ſed *multis in locis ſcirrhoſum*, *in aliis quaſi cartilagineum* præſertim *quo propior erat vertici*, deprehendit. Walthierius autem ad me cum aliis de quibus antea (*i*) commemoravi, Obſervationibus hanc quoque miſit, cujus ſummam continuo adſcribam.

25. VIR annorum triginta quinque, habitus gracilis, dolore capitis, frontem verſus cum ſenſu ponderis correptus, bene multis quæ intra biennium celeberrimi imperaverant Medici, fruſtra peractis, incidit in curſum ſanguinis ex naribus, qui poſtquam magna copia erupit, per ſe dein fluere deſiit. Poſt id, orbatus olfaciendi facultate, deinde epilepticis prehenſus inſultibus, his ſæpius ad annos duos conflictatus, noviſſime obierat. CALVARIA recluſa, nihil ab natura alienum inventum eſt, niſi ad cerebri anteriora, ubi in ſiniſtro quidem latere aliqua ſanguinis copia effuſa, a dextris autem verſus eum proceſſum quem Criſtam Galli Anatomici vocant, cerebrum ipſum durum atque calloſum, arctiſſimeque connexum cum Dura meninge deprehenſum fuit.

26. Veri ſimile eſt, ſpiritus animales in tumultuarios motus reflecti quotieſcunque aliqua de cauſa velocius acti, ad certa quædam loca pervenerint cerebri ob calloſam duritiem, aut ob interpoſitum apoſtema prorſus impervia: quanquam & apoſtema videtur poſſe aliquid ex ſe in viciniam emittendo, turbas ciere. Ut ut eſt, ſi a cerebri duritie, ſi ab apoſtemate, ſi ab ſui generis abſceſſu, ſi a vaſorum diſtentione, ſi ab aqua aut multa, aut pauca, aut flava, aut limpida, ſi ab aliis præterea cauſis epilepſiam fieri, aut; ſi harum aliquas pro effectibus habere mavis; at foveri ſaltem, ſervari, augeri poſſe, non negas; vides profecto, quam difficilis ſit aliquando ipſius curatio, atque adeo ut vires Artis excedat. Vides ſimul, cum has non excedit, quam varia curatio eſſe debeat, tunc quoque cum epilepſiæ cauſa intra cranium eſt, non modo cum extra ipſum, cujus etiam epilepſiæ, variæque ejus curationis aliquot ſupra exempla protulimus. Quamobrem nonnunquam immerito, ſæpe merito accuſantur Medici, iique præſertim qui una omnes epilepſias ratione ac modo aggrediuntur. Verum hæc per alios quoque morbos late patens neceſſitas variæ, ac multiplicis curationis ſummam facit in recte medendo difficultatem: quam ut Anatomici, varias unius morbi cauſas retegendo, magis ſemper magiſque demonſtrant; ſic utinam Medici varia variarum cauſarum ſigna adnotando, poſſent pariter magis, magiſque extenuare. Quod quidem deſperandum uſquequaque non eſt, modo utrique, illi quidem accurate ſecando, hi vero diligenter obſervando, unanimes, ut par eſt, in re tanti momenti ſuas quique partes agant. Quarum utraſque, aut certe alterutras ſuſcipe, quæſo, vel potius tuere, ut facis, ſi me deſerere non vides meas. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA X.

Agitur de Convulſione, & Motibus Convulſivis.

AFfectiones hæ quæ Sectione XIII. in Sepulchreto proponuntur, ſæpe adeo ſe aliis adjungunt, ut in pleriſque Obſervationibus diſerte admoneat Bonetus, ipſas ad Sectiones alias ſui Operis attinere. Noſtræ autem conſuetudinis cum minime ſit non modo in una; id quod ſubinde illi, atque adeo in Sectione hac quoque (*a*) excidit; ſed ne in variis quidem ſuſcepti Operis partibus eaſdem Obſervationes repetere; noli hic plurimas non infrequentis alioquin mali a nobis expectare: ſed ſi plures cupis; in iis quæres Epiſtolis, quas alias, ad Vulnera præſertim ſpectantes, mittemus, aut in pleriſque etiam earum quas antea miſimus, & præter cæteras, in poſtrema. Neque enim ſine convulſivis agitationibus vera eſſe poteſt epilepſia: quamvis illæ poſſint, ut ſæpius videmus, ſine hac. Cujus diſcriminis cauſam, cum illæ a cerebro ſunt, certam quidem, & exploratam ab eo requires qui ſcire ſe, credat, qua in cerebri parte qui motus fiant, cum ſentimus, aut cum ullo modo cogitamus. Ego qui nihil niſi conjecturas dare poſſim, hiſtorias malo, quam conjecturas proferre, quæ ſi rem debeant quoquo modo definire; hic quidem prorſus commentitiæ ſint, oportet: ſi veri ſimilitudinem ſequi; nimis generatim, univerſeque excogitatæ. His tamen potius quam illis utor, quandocunque uti neceſſe eſt, quippe quæ longe minus eſſe videntur erroribus obnoxiæ, multoque paucioribus tum verbis egent, tum poſtulatis, imo his adeo facilibus, atque perſpicuis, ut ponantur ſæpius, quam exprimantur: velut ſi dicam, irritationem quæ convulſiones facit, ſi ejuſmodi ſit, ut aut vi, aut modo, aut loco, aut ratione alia aliqua intercipere, aut omnino pervertere ſimul poſſit ad tempus aliquod eos motus, qui ad ſentiendum, cogitandumve in cerebro fiunt, tunc non convulſiones modo, ſed epilepſiam ipſam eſſe facturam. Sed ad hiſtorias Valſalvæ primum, tum deinde & noſtras veniamus.

2. JUVENI viginti ſex circiter annorum primum fauces nonnihil intumuerant; appetitus autem dejectus erat. His poſt aliquot dies acceſſit convulſio brachii ſiniſtri, ut totum immobile eſſet, atque inflexibile, deinde autem univerſo corpori idem accidit repente quod brachio acciderat; ut nullo modo jam æger poſſet in ullam partem ſe movere; ſed recto, ut jacebat, corpore immobilis, rigiduſque perſtaret, niſi quod poſtea manus dumtaxat, & pedes movere nonnihil potuit. Illatus autem fuerat in Bononienſe S. Mariæ *de Vita* Noſocomium, ubi & febris, & convulſio qua tenebatur, agnita eſt, quam videlicet τέτανον appellant Græci. A primo quo hac toto corpore prehenſus eſt, die ad mortem uſque multum ſudavit. Mors autem, die quinto ineunte, novam contractionem quæ corpus in latus curvavit, ſecuta eſt.

IN CADAVERIS cute multæ rubræ maculæ; in Cerebro autem nihil adnotatione dignum occurrit præter perpaucum ſerum, idque ſalſum, in ſiniſtro ventriculo. Thorace aperto, in ſiniſtro ejus cavo aquæ unciæ aliquot repertæ ſunt: pulmo autem uterque multum rubens; ad dorſum præſertim: pericardium ſero omnino plenum. Sanguis parum ab naturali fluore receſſerat.

3. Affectioni huic non adeo frequenti illud inſuper acceſſit quod Mercuriali meo (*b*) viſum fuiſſet longe rariſſimum, ut corpus in alterutrum latus per convulſionem flecteretur. *Nunquam*, inquit, *videbitis convulſos in alias partes contrahi*, *& in*

(*g*) in Pacchion. Animadv. 22. (*h*) in Comment. cit. ſupra ad n. 19. Obſ. Anat. 2. (*i*) n. 3.
(*a*) Confer Obſ. 7. cum 22. §. 1. Obſ. 13. cum 33. Obſ. 19. §. 2. cum §. 4. (*b*) Prælect. Patav. l. 1. c. 25.

& in alias figuras, quam in tres enumeratas, videlicet ut aut recti ſint, aut antrorſum curvati, aut retrorſum flexi; nunquam autem dextrorſum, aut ſiniſtrorſum. Quod autem hunc tetanum per aliquot dies faucium præceſſit incommodum, num ſub eo latuit ipſius tetani initium? Sic enim hunc *aliquoties* animadvertit Wepferus, ut in Sectione hac (*c*) Sepulchreti leges, *in principio gulæ* incipientem cum *quadam deglutiendi difficultate*, quam *tertio die* manifeſtus excipiebat tetanus. Porro multus ſudor qui perpetuo profluxit in eo Juvene, num id levaminis attulit, ut manus, pedeſque nonnihil moveri cœperint? Sane Bontius; quod in eadem Sectione (*d*) videas; experientia edoctus apud Indos, quos inter, hujus generis malum æque familiare eſt, ac alibi rarum, inter cætera commendat quæ ſudorem moveant. Sed hic fortaſſe utilior eſt cum affectio frigori ſucceſſit, cui temere calefactum corpus expoſitum fuerit, ut in milite quem memorat (*e*) *per integram noctem ebrium in ſolo decubuiſſe*, in tribuſque aliis, quos Patavii ſcio, cum mero calentes frigidæ ſe auræ commiſiſſent, pariter rigidos eſſe factos, pariterque *intra quatuor dies*, ægre uno evadente, periiſſe, quemadmodum per ſupervenientem malignam febrem is puer evaſit, quem ibidem (*f*) videbis *ex ſuppreſſo ſudore in paroxyſmo febrili* in tetanum pleraruṁque partium incidiſſe. Scilicet Hippocratis prædictionem (*g*) hi duo non ſecus ac illi, & ferme etiam Juvenis quo de loquimur, quanquam alii aliter, comprobarunt, quam Cornelius Celſus (*h*) ad hunc modum reddidit: *Ea mala ſæpe intra quartum diem tollunt: ſi hunc evaſerunt, ſine periculo ſunt*. Alibi tamen hujus morbi finem longius Hippocratem diſtuliſſe, animadvertit Doctiſſimus Swietenius (*i*), qui dilationem hanc nonnunquam accidere, accurate ſcripta, & in nonnullis cum hac Valſalvæ conferenda, tetani Obſervatione confirmavit.

4. Rubras autem maculas, quæ multæ cadaveris cutem fœdabant, an ſecundum Boerhaavii (*k*) placita ex eo deduces quod *muſculi nimis rigidi ſanguinem excludebant*, iſque propterea ſub cutem qua minus reſiſtit cellulosa tunica, ſe ſe effundebat? nam pulmonum rubor, iſque ad dorſum magis, præſertim cum ſanguis etiam poſt mortem ſuum conſervat fluorem, minus habet admirationis. Ob ejus autem, a muſculis excluſi, moram hic illic majorem, minoremve, faciliorem aqueæ partis ſecretionem factam intelliges, unde plurimus ille ſudor, & in cava hæc, aut illa ſeri effuſio: niſi hoc mavis ibi collectum credere viis per quas recedere debuiſſet, convulſione contractis. Quod ſi haud alias fuiſſe cauſas, ſuſpicaris, ob quas ſerum ſit in cerebro quoque animadverſum, ideoque pro tetani effectu, non pro cauſa, habendum videri, præſertim cum perpaucum fuerit, & in altero dumtaxat ventriculo deprehenſum; fac ſimul in mentem veniat, hoc tamen fuiſſe ſalſum; quæ res de pericardii, & thoracis ſero minime a Valſalva adnotata eſt; & majorem, aut certe extremam hujus convulſionis vim in altero potiſſimum corporis latere apparuiſſe.

5. VIRGO eadem ferme ætate ac Juvenis de quo dictum eſt, febre acuta laborans, convulſione circa diem ſeptimum corripitur, ut interrogata rideat ſardonio riſu: motus autem convulſivi ſunt adeo vehementes, ut vinculis in lecto debeat retineri. Hos motus comitatur delirium. Omnia hæc tamen una ante mortem hora quieverunt: quæ, aucto ſemper laborioſo reſpirandi conatu, die nona contigit.

E CADAVERIS aure dextera paulum ſeri emanaſſe, animadverſum eſt. Cerebrum autem omnino ſanum fuit: neque aliud adnotatum eſt, niſi dum Craſſa meninx quibuſdam locis, a calvaria avellendo, lacerabatur, nonnullas ſeri erupiſſe guttas, & e quibuſdam minimis, quæ forte diſrumpebantur, vaſis ſanguinem, multo dilutum ſero, effluxiſſe. In Thoracis cavo dextero, cujus pulmo ſterno, & coſtis a latere adhærebat, octo, aut novem ſeri unciæ ſtagnabant: quin eidem pulmoni qua claviculam ſpectabat, exterius quædam materia accreverat, mediæ inter pinguedinem, & *gelatinoſam* concretionem naturæ, qualis interdum in hydropicorum aqua natat, ut ſuſpicio eſſet, aliqua fortaſſe, ante hunc morbum, thoracis affectione Virginem laboraſſe. Polypoſæ concretiones, quaſi muci inſtar, ſingulæ ſingulis cordis ventriculis inerant; major tamen dextero, quam ſiniſtro.

6. Etſi non diffiteor, tam vehementium convulſionum cauſam prorſus latere potuiſſe; nec illud tamen negaverim, potuiſſe nonnullas illas ſeri guttas ea natura eſſe, ut Duram meningem vehementer irritarent. Neque enim ex mole, ſed ex vi irritamenta æſtimanda eſſe, Litteris ſuperioribus (*l*) oſtenſum eſt. Nec ſane commentitium eſt, ſerum in hujus generis ægrotantium cerebro deprehenſum, ejuſmodi eſſe, ut queat irritare; quando ſalſum inventum eſſe, cum exploratum guſtando eſt, & præcedens docet hiſtoria, & illæ confirmant quas habes in Sepulchreto (*m*) *ſeri ſalſi* indicia proferentes, imo repertum (*n*) *ſerum acre & ſalſugineum*, (*o*) *ſerum ſalſum*, (*p*) *humorem ſeroſum*, qui *acriter linguam mordebat*. Huc adde quam Joannes Saltzmannus (*q*) edidit, Juvenis, qui *convulſionibus graviſſimis* confectus, *notabilem ſeroſi humoris copiam ſub dura matre, ſolito tenuiore*, habuit ea *acredine*, ut illam meningem, ſubjectamque ipſi interiorem additamenti oſſis occipitis laminam exedere, imo inferiorem quoque perforare potuerit, ſicque exitum ſibi e cranii cavea parare. Acris igitur, irritantiſve naturæ eam quoque *lympham* fuiſſe, cujus *inſignem in ventriculis cerebri quantitatem* Michael Bern. Valentinus (*r*) deprehendit in puello *horrendis convulſionibus tandem denato*, ejuſdemque generis illud pariter ſerum fuiſſe quod a me tibi in propoſita, & ſubſequentibus Obſervationibus memoratur, ſatis, ut opinor, veriſimile eſt.

7. PUELLA quinquemeſtris febre, & alvi fluxu corripitur. Poſtridie febris dumtaxat permanet. Tertio die magna ingruit ſuperiorum artuum *clonica* convulſio: quæ ad thoracis quoque poſteriores muſculos extendebatur, ſed leviter; leviſſime autem ad Glutæos. Ad quincti diei finem remiſſa convulſio eſt; per intervalla tantum, nullo autem modo, cum puella dormiebat, ſe prodens, ſuccedente interim per univerſum corpus morbo regio. MORTUÆ cutis ubique, ſed præſertim in dorſo, maculis erat diſtincta ex ſubatro rubentibus. In Ventre nihil adnotatione dignum præter Rectum inteſtinum, atra nigredine infectum. In Thorace, pericardium plenum erat aqua, eaque flava: cordis autem ventriculus dexter concretionem habebat polypoſam, in Pulmonarem arteriam pertinentem, concreti muci inſtar. Sanguis reliquus erat omnino fluidus: tamen aeri expoſitus, poſt aliquod tempus concreſcebat. Intra Cranium denique omnia conſpecta ſunt ſecundum naturam ſe habentia, niſi quod inter Craſſam, Tenuemque meningem ſeroſus inventus eſt humor, qui circa ſanguifera vaſa *gelatinæ* in modum concreverat.

8. An convulſio, dormiente puella, ideo quieſcebat, quod hæc dormiret? an potius ideo hæc dormiebat quod illa quieſceret, dormientem alioquin excitatura? Hoc certe & veri ſimilius eſt, & in memoriam redigit quem mecum annis ſuperioribus ſermonem habuit Medicus Doctiſſimus, idemque Humaniſſimus Franciſcus Seraus, cum de *veſicantis*, ut hic vocitant, medicamenti vel in convulſionibus interdum utilitate loqueremur. Narrabat is, quinquennem puerum fuiſſe Neapoli, qui ante unum aut alterum annum in epilepticas convulſiones inciderat, toties recurrentes, quoties puer dormire incipiebat, unde hebes factus, & cruribus reſolutis, ut his inſiſtere amplius non poſſet, cum fruſtra innumeris uſus eſſet remediis, illo uno eſt perſanatus, impoſito, ut ipſe imperaverat, circa poſterius extremum Sagittalis ſuturæ.

(*c*) in Addit. Obſ. 2. & in Schol. (*d*) Obſ. 15. in Schol. (*e*) Obſ. ead. (*f*) Obſ. 32. in Schol. (*g*) Sect. 5. Aph. 6. (*h*) De Medic. l. 4. c. 3. (*i*) Comm. in Boerh. Aph. §. 712. (*k*) Prælect. Acad. in Med. Inſtit. §. 732. (*l*) n. 11. (*m*) Sect. hac 13. Obſ. 1. (*n*) Obſ. 3. (*o*) Obſ. 4. (*p*) in Additam. Obſ. 3. (*q*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 98. (*r*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 1.

turæ. Cito enim inſultus, antea innumerabiles, pauciores fieri cœpiſſe, intra quindecim autem dies prorſus deſiiſſe, redeunte ſimul inſiſtendi cruribus, ambulandique facultate. Confirmabatque Vir Cl. non eo dumtaxat in caſu, ſed & alias in aliis *veſicantia* ſibi adverſus convulſiones reſpondiſſe; ut merito fecerit Hippocrates (*f*) eum docuit, *convulſionem fieri vel ex repletione, vel ex inanitione*: quas duas cauſas Galenus quoque præcipuas poſuit, etſi illam nonnunquam addidit (*t*), quæ pleriſque poſtea ita placuit, ut priores duas abjecerint, nimirum quæ *ex mordente & tenui humore* petitur, *qui nervoſa corpora rodat*, videlicet irritatio, noſtris tamen etiam temporibus ab doctis quibuſdam Viris ad *repletionem* relata. Utcunque id eſt, certe cum a repletione, ut in eo puero, convulſiones fiunt, non niſi ablata illa materia tolli, quæ aut gravando, aut diſtrahendo, eas facit. Hæc ferme ille. Quod vero ad reliqua attinet quæ in hiſtoria propoſuimus; morbus regius an ob eam cauſam ſe prodidit; quia convulſio bilarios etiam ductus conſtrinxerat, per quos bilis, ſalubrem fortaſſe fluxum factura, prodire jam cœperat? An bilis in ſanguine retenta, inter cauſas fuit quæ hunc fluidum ſervarunt? nam & alias fuiſſe cauſas, indicio eſt ipſius, aeri expoſiti, ſecuta concretio, ſive quod aqueæ particulæ, ſive quod aliæ, inteſtinum motum cientes, in auras abierint. An convulſioni atra quoque illa nigredo Recti inteſtini debebatur, ſive canales venarum adſtricti, ſanguinem dumtaxat morando, ſive ad gangrænam uſque retinendo, eam nigredinem effecerint? Nam de rubris in cute maculis, & de aquæ copia in pericardio ſatis indicatum eſt antea (*u*). Poſtremo quod non ſerum, ſed *gelatinæ* inſtar ad meninges inventum eſt; noli ſic accipere quaſi ibi ſerum defuiſſet, eorum memor quæ alibi (*x*) ſcripſimus de celluloſis tenuiſſimis pelluciдiſque lamellis ita ſerum intercipientibus, ut ob earum interjectum, *gelatinæ* ſpeciem mentiatur.

9. PUELLUS, matre genitus valetudinaria, & quæ, præſertim cum ipſum utero gereret, variis, & complicatis obnoxia morbis, crebrius, ut hos ſedaret, muliebri conſilio, generoſi vini potionibus uſa fuerat; achoribus primum, dein ſcabie affectus, cum puſtulæ non maderent amplius, febribus correptus eſt. His, cum iterum puſtulæ ichore ſcaterent, abeuntibus, gravius ſævire ſcabies cœpit, infanſque maceſcere. Denique multis interjectis diebus, ſiccatis rurſus puſtulis, alvi fluxu, & convulſivis motibus crebro intra octiduum vexatus, circa menſis octavi finem, cum Inciſores dentes ſuperiores jam eſſent erupturi, vivere deſiit. VENTRIS ſana omnia erant viſcera, ipſiuſque hepatis magnitudo cæteris proportione reſpondebat. In Thorace, pulmo dexter undique pleuræ tenaciter adhærebat: & dexter tamen, & ſiniſter nullis diſtincti erant maculis, & omnino illæſi. Cor nullam polypoſam concretionem habebat. Inter Cerebri meninges mediocris ſeri ſtagnabat copia. Cerebri autem ipſius poſterior pars, non rotundata, ad cubicam potius formam videbatur accedere.

10. Apparet ex hac hiſtoria, quanti referat primum, matres, cum uterum ferunt, valere, nec meraciore vino abuti, deinde infantium achores, & ſcabiem intempeſtive non ſiccari. Nam dentitio quidem, ut alias ſcripſi (*y*), tum nervorum diſtentiones, tum ſimul opem laturos, ſi intra modum ſint, alvi fluxus inducit: ſed hi minus, illæ plus valent, ſiquando ſanguis irritantium particularum, quæ alia via ejici conſueſſent, tunc redundet copia, velut hic. Figuram autem externam cerebri, quæ cranii formam ſequi ſolet, poſſe, cum naturalis non eſt, indicare aliquid in ſtructura quoque interna quod ab naturæ inſtituto pariter abhorreat, & pronius illud ad morbos faciat, non videtur omnino negandum.

Hactenus Valſalvæ Obſervationes propoſui; nunc ad meas tranſeo, initio a duabus capto, quas olim cum ipſo habui, chartæque; id quod ipſe facile non potuit, quippe occupationibus tunc maxime diſtentus; commiſi.

11. BARTHOLOMÆUS MANZOLIUS Marchio, & Senator Bononienſis graviſſimus, is quem Valſalva (*z*), & ego (*a*) ob colores quoſdam, miraſque alias ſpecies, ejus oculis obverſantes, memoravimus, cæteris quæ tum preſſe, & leviter attigimus, incommodis ad hunc modum eſt conflictatus. Jam olim, cum ætas vigeret, ea expectoraverat, iiſque ſimul affectibus correptus fuerat, ut Medici duo nobiliſſimi Fabrius, & Malpighius phthiſicum crederent. Evaſit tamen. Calculis deinde obnoxius erat. Ita ſenior factus vertiginoſis, aliiſque id genus capitis affectionibus ſexto ante mortem anno tentatus eſt. Intra noviſſimum autem, quem vixit, annum leviter quidem, ſed frequenter tum convulſivis, tum paralyticis inſultibus prehendebatur, torpore præſertim lateris totius modo dexteri, modo ſiniſtri, plerumque autem ſiniſtri: quem torporem, cum majoris aliquando mali incuteret metum, ſanguis ex brachio oppoſito miſſus, illico levavit. Difficultate quoque ſpirandi interdum vexabatur. Poſtea intumeſcere cœperunt crura, & denique exulcerari, & aquam emittere. Verum uno ferme ante obitum menſe detumuerant: quo tempore urina quoque imminuta eſt. Aſſidua jam erat ſpiritus difficultas, in eaque difficultate moleſtus quidam ſenſus, cujus ſedem ad tres ſupra umbilicum digitos, ſed interius, æger deſignabat, unde quoque, ajebat, affectionem incipere, & ſurſum quaſi efferri quotieſcunque gravioris reſpirationis acceſſio jam jam immineret. Nulla tamen ſitis, nullus in thorace ponderis, aut rei alterius ſenſus, unde æger crederet, aquam ſibi in illius cavo collectam eſſe; ut Medicis, id ſuſpicantibus, ſe aſſentiri poſſe, negaret; ſed convulſivos mallet incuſare ventriculi affectus, quibus etiam interdum obnoxius fuerat. Interea abdomen intumeſcebat: & convulſiones cum balbutie exercebant, ultimis præſertim diebus. Quin biduum extremum balbutientem, & aliena fere loquentem, & caput ſubinde, quaſi amplius ſuſtinere non poſſet, demittentem, acriores, quæ cum diſtortione oris demum ingruerant, convulſiones Virum Nobiliſſimum ſuſtulerunt. VENTER etſi in mortuo quoque tumebat, ſubjectique coli involucra aquoſus tumor diſtendebat, neque inter inguinum integumenta aqua deerat; nihil tamen ille, aut certe perparum effuſi habuit humoris. Scilicet aere tumida inteſtina extuberans abdomen effecerant. Hepar & colore, & firmitudine erat extra naturæ modum; ſed leviter. Renis autem utriuſque pelvis calculos granoſos, & ſubflavos continebat. Nec plura in ventre adnotavimus. Thorax vero maxima aquæ vi utrinque plenus fuit, & in hac pulmones ex purpureo nigreſcentes, nuſquam tamen duri, aut cicatricoſi, & vix parte aliqua, eaque modica, pleuræ annexi. In pericardio ſerum multum, in eoque cor laxius, ac latius, & ad hujus ventriculum dexterum concretio exigua polypoſa. Calvaria denique recluſa, multa inter meninges aqua, non pauca in cerebri anfractibus, ubi paulo glutinoſior videbatur, nonnulla etiam copia ad baſim, nonnulla in ventriculis. Choroides plexus pallidulі, in iiſque veſiculæ aliquot tumentes. Cerebrum ipſum laxius.

12. Iis quæ in hoc cadavere adnotata ſunt, conſpectis, & cum morbi hiſtoria collatis, adeo Valſalva non dubitabat, multo antea in capite, quam in thorace, effuſam aquam fuiſſe, ut crederet, tunc demum in hoc effundi cœpiſſe, cum illud jam plus admittere non poſſet, videlicet haud multo ſecus quam capitis vulneribus puris copia redundantibus, hujus pars alio, & interdum ad thoracem ipſum transfertur. Mihi illud ſaltem minime negandum videtur, tunc potiſſimum in thorace aquam congeſtam eſſe, cum detumeſcentibus cruribus, & urina imminuta, aſſidua facta eſt ſpirandi difficultas: quanquam ad hanc ſubinde graviorem efficiendam convulſiones quoque videri poſſunt conveniſſe; indicante illo ſenſu incipien-

(*f*) S. 6. Aph. 39. (*t*) Meth. Med. l. 12. in fin. (*u*) n. 4. (*x*) Epiſt. 6. n. 12. 13. & Epiſt. 7. n. 11.
(*y*) Epiſt. 9. n. 4. & Epiſt. in Samonic. I. (*z*) Diſſert. Anat. 2. n. 9. (*a*) Epiſt. Anat. 18. n. 5.

cipientis ad tres ſupra umbilicum digitos, ſed interius, affectionis, indeque ad thoracem aſcendentis, fortaſſe magno meſenterii nervorum plexui earum quidem convulſionum cauſam inſediſſe. Verum ea res aliter a Valſalva explicabatur, nimirum prægravato, atque irritato ab aqua ſepto Tranſverſo, hujus appendices affici debuiſſe; ſibi enim alias quoque in Sacerdote ſimilem eodem in loco moleſtiæ ſenſum eſſe adnotatum, nec tamen quidquam poſt mortem uſquam inventum quod præter naturam eſſet, niſi aquam in thorace. Ut ut eſt, certe utraque explicatio partes reſpicit, anteriori lumbarium vertebrarum faciei aut proximas, aut inſidentes. Quam ſedem ne forte credas nimis poſteriorem eſſe, ut ab ægro Spina potius debuerit, quam abdomen deſignari; fac memineris, quantum illa vertebrarum facies ab extremis diſtet ſuorum proceſſuum poſteriorum, quantumque in anteriora recurvetur atque extuberet intra ventris cavum; ut non ægris modo, ſed & Medicis, minus Anatomes gnaris, viderim, nec ſemel, impoſuiſſe, duritiem, in macilentis præſertim, inſignem mihi in meſenterio, ſi Superis placet, inculcantibus, quam, manu admota, nihil eſſe, niſi eam, de qua loquimur, Spinæ faciem deprehendi: qua de re cum celebrem olim Medicum, ſeorſum abductum (ſic enim ſoleo) admonuiſſem, memini, ipſum, Anatomes contemptoribus valere juſſis, magnas mihi gratias egiſſe.

13. VIRO annos ſupra quadraginta nato, qui cannabem carminabat, pallido, ſed tamen, ut videbatur, bene valenti, ante biennium attolli cœperat pars ima pectoris prope cartilaginem Enſiformem: quæ res etſi nihil ipſi afferebat incommodi; diſplicebat tamen. Quapropter multa, alia ab aliis indicata, imponebat remedia; ſed incaſſum; nam magis magiſque, quantumvis ſenſim, tumor creſcebat; ut nonnihil jam in ducendo ſpiritu incommodaret. Acceſſerat ante quinquaginta dies in thoracis vertebris inferioribus dolor quaſi a re gravante ſimul, & pungente, qui dolor interdum hinc ad lumbos, inde ad ſcapulas extendebatur: cum his erat laſſitudo, & totius corporis infirmitas. Ante undecim autem dies totus artus inferior dexter ſtupore prehenditur, & mox priuſquam aliquid afferri poſſit auxilii, nervorum reſolutione, ſic tamen ut movendi magis, quam ſentiendi, facultas intercipiatur. Triduo poſt urina reddi non poterat, ut manu emoliri neceſſe fuerit: quod primis quidem ſucceſſit diebus; ſed poſtea aut nihil omnino educebatur, aut ſiquando lotium per argenteam fiſtulam profluere cum impetu inceperat; protinus quaſi re aliqua oppoſita, ſubſiſtebat: & ſane extremum fiſtulæ cavum animadvertebatur mucoſo quodam, & ferme purulento humore impeditum. Animadverſa quoque fuerant duo, cum primum fiſtula immiſſa eſt, alterum, eſſe aliquid prope veſicam quod fiſtulæ nonnihil obſtaret; alterum, abdomen univerſum tumere, incertumque erat quanto antea. Sitiebat æger: & cum jam præ dorſi dolore jacere non poſſet; ſi jacere conaretur, multo majori cum difficultate ſpirabat: crura tamen, & pedes nihil tumebant. Inter hæc torquere cœperunt ſuperiorum artuum, & trunci ipſius *tonicæ* convulſiones: quæ per intervalla recurrebant, ad quadrantem horæ perſtantes, eodemque tempore tum vomitum flavi humoris ciebant, tum menti, quæ alias vigebat, quaſi quaſdam offundebant tenebras. Jam vero ſiniſter quoque artus inferior non ſecus ac dexter, reſolutione captus fuerat. Denique cum pridie quam obiret, male adeo ſe haberet, ut pulſus amplius non perciperentur; hi rurſus paucis ante mortem horis redierunt, ægerque meliuſculus eſſe videbatur, diutiuſque tracturus. Sed (quod cautos facere debet Medicos, præſertim ubi convulſiones ſubinde redeunt) his de improviſo mox revertentibus ereptus eſt. IN VENTRE multam aquam vidimus, eamque turbidam: inteſtina autem nonnullis in locis per quaſdam flaccidas quaſi membranas inter ſe conjuncta. Lien, ſanus alioquin, exterius albicabat. Eodem colore erat jecur, niſi quod in medio faciei convexæ nigra macula apparebat circuli forma, nec major quam ut obolo operiri poſſet: ſub ea erat cavea non ita profunda, quam ſemiconcretus ſanguis implebat. Ren ſiniſter intus, haud procul a pelvis initiis, nonnihil albi puris oſtendit. Lotium, non maxima tamen copia, veſica continebat, cujus erant membranæ craſſiores factæ, interiorque facies diſtincta vaſis, quæ reſtitans ſanguis valde conſpicua reddebat. In urethra quæſitum, inventumque eſt quid prope veſicam argenteæ fiſtulæ nonnihil reſiſteret, quædam videlicet quaſi carneæ fibrillæ, quas alias quoque vidiſſe memini, hinc & hinc ab lateribus Seminalis carunculæ obliquo decurſu, & inter ſe parallelo deſcendentes, ibique per internam urethræ faciem extantes. Teſtes, iiſque circumjectæ tunicæ, ipſumque adeo ſcrotum ab inflammatione in gangrænam vergebant. Pectoris tumor priuſquam ſcalpello attingeretur, a me diligenter tractatus, omnino viſus eſt fieri ab imo ſterni oſſe, & ab annexis dexterarum coſtarum cartilaginibus, extrorſum, quæcunque impuliſſet cauſa plus quam deceret, curvatis. Nec me falſum diſſectio oſtendit, quæ & ejus curvaturæ cauſam docuit non illi fuiſſe oſſi, iiſque cartilaginibus continuo ſubjectam, ſed procul ſitam in ipſa thoracis Spina, quippe cujus non eſſe naturalem figuram, conſpeximus. Sed prius in thorace hæc dumtaxat adnotatione digna deprehendimus, in pericardio turbidam aquam non paucam: ad ſingula cordis oſtia polypoſas concretiones, albas, majoreſque in auriculis, exiles in arteriis: per Aortæ interiorem faciem disjecta hic illic parva, albida, ſubrotunda, nondum tamen dura, oſſis inchoamenta, eo crebriora, quo cordi propior erat arteria: ſepti Tranſverſi vaſa vel minima non ſecus atque ab anatomica injectione, a ſanguine in iis remorante conſpicua. Cranii fornice, & ſubjecta Craſſa meninge ademptis, paucæ effuſi ſanguinis guttæ ſupra Tenuem meningem ſub vertice conſpectæ ſunt prope latus ſiniſtrum Longitudinalis ſinus: vaſa autem quæ per eandem hanc meningem, hemiſphærium cerebri dexterum conveſtientem, reptabant, valde erant ſanguine diſtenta, & nigricantia. In anfractibus cerebri totius ſtagnabat aqua ferme limpida. In ventriculis aquæ vix aliquid. At multa ad magnum occipitis foramen ſic ut pronum eſſet intelligere, illac in Spinæ tubum non defluere non potuiſſe, ex quo reapſe mox effluxit, cum Spina ad imam thoracis partem diſſecta eſt. Ibi alba & ſana, quantum judicari poterat oculis, Medulla erat. Habita hæc ſectio eſt circa medium Quinctilem A. 1705. in Bononienſi Incurabilium Noſocomio, conſecante (ut fere in pleriſque aliis quas ibidem a nobis habitas memorabimus) Amico noſtro, & in diſſectionibus Alumno, Viro Cl. Laurentio Bonazolio, qui tunc adoleſcens munere ibi Aſſiſtentis Medici fungebatur, poſtea autem, quo ad vixit, eo functus eſt, & merito quidem, in Celeberrimo illo Gymnaſio, quod Valſalva ſecando, atque oſtendendo ſuſtinuerat.

14. Pertinet hiſtoria hæc ad morbos plures. Primum ad gibber, non ita ſæpe ea ſe ætate oſtendere incipiens: quæ cauſa, opinor, fuit, cur illa pectoris intumeſcentia multis impoſuerit, unde orta eſſet, non agnoſcentibus, atque adeo ne ſuſpicantibus quidem. Spinæ autem in latus flexionem, ſi non tunc ortam, at certe fuiſſe tunc auctam, ea pectoris curvatura, quæ antea non erat, ſatis probat. Num vero ab ictu, a caſu, a conatu aliquo potius quam a cauſa interna repetendum fuerit ejus flexionis initium, aut incrementum, incertum eſt. Pertinet deinde hiſtoria ad dorſi dolorem, in flexionem illam jam nimis auctam rejiciendum, fortaſſe & in aquam illam, ſicuti in ſimili dolore Wepferus (*b*) cenſuit, quæ in Spinæ tubo creſcebat. Cui aquæ facile artuum inferiorum paralyſis; ut paralyſi nervos quoque afficienti tum qui carneæ veſicæ membranæ, tum deinde & eos fortaſſe qui renibus ex parte inſerviunt, gemina iſchuria accepta referenda eſt, veſicæ videlicet primum, poſtea & renum; hi namque ſi ſuum plane munus exequi diebus ultimis perrexiſſent; longe major urinæ vis in veſica reperta eſſet. Ad eas igitur iſchu-

(*b*) Vid. Sepulchr. T. 1. S. 15. in Schol. ad Obſ. 3.

iſchurias quoque, & ad paralyſim hic attinet caſus. Sed prætcrea attinet ad aſcitem, cui materiam facile ſufficiebat hominis ſanguis, non tam fortaſſe a natura, quam ab ſua arte pallentis, quæ quantum obeſſe poſſit reſpirationi, & quod conſequitur, ſanguini perficiendo, haud difficile eſt intelligere; & alibi (c) in parte indicatum eſt. Attinet denique ad convulſiones, quæ cum hominem confecerint; idcirco malui ad has potiſſimum hiſtoriam referre.

15. Erant hæ non externæ modo, ſed etiam, id quod conjuncti vomitus oſtendebant, internæ. Humor autem qui per hos ejiciebatur, non erat ejuſmodi, ut convulſiones inducere poſſe videretur, velut is *fuſcus*, aut *porri ſucco ſimilis*, quem convulſionum fuiſſe cauſam, inde Galenus (d) intellexit, quod, ipſo rejecto, illæ protinus conquievere: cujuſmodi ſane *æruginoſo*, *& atro* humore *plenum totum ventriculi fundum* hic repertum fuiſſe, ſcribit Mercurialis (e), in Bergomenſi Studioſo, quem immaniſſimæ convulſiones intra viginti quatuor horas ſuſtulerant. In propoſito autem Viro credibile eſt, excitatas eſſe ab aqua tum Spinalis medullæ, tum cerebri meninges irritante tunc demum cum retineri cœpit in ſanguine urinæ portio, unde aqua ſalſa fieret. Quod ſi nervi omnes qui muſculos artuum inferiorum adeunt, jam penitus reſoluti non fuiſſent; credibile eſt, ſi non æque ac artus ſuperiores, ipſeque adeo truncus, at convulſione certe aliqua prehendi inferiores quoque potuiſſe. Habes in Sepulchreto (f) indicatam hiſtoriam celebrem ex libro primo Epidemiorum, in qua mulieri quæ *ſtatim inceperat* & ipſa *dolere lumbis* extenſo ad collum, & caput dolore, *dextra manus languit, cum convulſione, apoplectico modo*. Agnoſcunt Enarratores & paralyſim, & convulſionem ejuſdem manus. Sed Valleſius, ut ibidem vides, non eodem tempore; Duretus (g) eodem quidem tempore, ſed paralyſim in nervo, convulſionem in muſculo; Martianus (h), ab utroque diſcrepans, & eodem tempore, & eodem in nervo. Si poſt tantos Viros licet aliquid ſubjicere; eodem quidem tempore, & in eadem parte utrumque affectum eſſe poſſe, non videtur negandum, præſertim cum Martianus luculentam ſuam proferat in hanc rem obſervationem; ſed tamen aliis potius nervis, quam iiſdem diſſimiles adeo affectus eſſe imputandos. Propterea dixi, ſi in viro de quo loquimur, non omnes illi nervi fuiſſent penitus reſoluti, id eſt ſi aliqui eorum qui inferiores muſculos quoſpiam movent, vel exiliores potius aliquas muſculi unius partes, quæ ſint movendo membro per ſe impares, ſi illi igitur ſaltem fuiſſent integri, potuiſſe, magna ingruente vi convulſionis, aliquo modo aliquam artuum inferiorum partem contrahere. Certe ipſa Coacarum verba, quæ exemplo Duretus explicat illius mulieris, Martiano videntur, non modo, ut Dureto quoque, non abſolutam paralyſim, ſed neque aliam convulſionem ſignificare, quam *motus convulſificos leves*. In artubus autem ſuperioribus hujus viri cum paralytici nihil eſſet, id eſt cum paterent nervi omnes vi convellenti; non mirum eſt, ſi graviſſimæ, & ad quadrantem horæ perſtantes convulſiones *tonicæ* ſæpe ingruebant. Quarum, & *chlonicarum*, videlicet convulſivorum motuum, cum eadem cauſa ſit; hoc uno maxime videtur differre, quod in his poſt breviſſima intervalla, & quaſi alterne; in illis continenter agat: quanquam in utriſque continenter agere fortaſſe, crediderim; ſed in *chlonicis*, quippe levius agentem, alterne ab naturali partium ſeu vi, ſeu pondere ſuperari: in *tonicis* autem vehementiſſime agere, ut ejus effectus, niſi quid aliud interpellet, perſiſtat porro, nec morte ipſa aliquando tolli omnino poſſe videatur. Neque enim perpetuum eſt quod ponit Cæſalpinus (i), *cadavera eorum qui ex convulſione perierunt, nequaquam tenſa conſpici, ſed relaxata*. Interdum enim id accidit quod *aliquando meminerat ſe vidiſſe*, Veſalius (k), *alterum latus etiam poſt mortem remanſiſſe convulſum in quodam qui in capite fuerat vulneratus*: atque ut alia omittamus exempla; Cel. Heiſterus (l) dum hominis in Noſocomio Norimbergenſi ex convulſionibus mortui cadaver in Altorfino Theatro poſt demonſtratas Operationes Chirurgicas, jam intus eſſet perſcrutaturus, abdominis muſculos ita *introrſum tractos* etiam tum reperit, ut linea alba proxime incumberet vertebris lumborum.

16. Quid autem illud ſit quod præſentis cauſæ actionem, ut dicebamus, interpellet, ut non niſi poſt longa intervalla, membra iterum contrahantur, plerumque adeo obſcurum eſt, ut nullis fere niſi ejuſmodi conjecturis locum relinquat a quibus nos diximus alienos eſſe. Verum ſiquid in convulſione perdifficiles habet explicatus; nonnulla certe habent longe difficillimos in hiſtoria, quam niſi Valſalva ſuis in ſchedis adnotaſſet, nec facile crederem, neque hic tibi deſcriptam darem. Puer duodecennis, diu, ſed per intervalla, doloribus ventris obnoxius, his noviſſime redeuntibus cum mercurium, ut vocant, dulcem ab Empirico quidem, ſed congrua tamen doſi, præſcriptum ſumpſiſſet; paulo poſt utroque oculo cæcus fit, artuſque ſuperior, atque inferior, & caput a dextris convelluntur, flexaque permanent. Poſt aliquot dies videndi facultas reſtituitur, tempore autem interjecto etiam capitis motus. Poſtremo dum conatur incedere, artus inferior is qui convulſus erat, vehementer dolet; ſed tamen naturalem motum recuperat. Tunc autem continuo artus ſuperior dexter, quem pariter convulſum fuiſſe, diximus, multo magis, præſertim ad cubiti flexuram, convellitur: ſed hæc quoque convulſio illico remittitur, & ſola manus extrema convulſa reſtat. Quod ſi nunc aliquis univerſos hujus manus digitos conetur extendere; tunc continuo ſana manus convulſione corripitur, valideque conſtringitur: at ſi unum quemlibet digitum; illico in ſana manu reſpondens convellitur digitus, convulſione tandiu durante, quandiu violenta alterius illius durat extenſio. Cæterum ex quo puer convulſionibus eſt captus, ventris dolores nunquam redicre.

17. JUVENEM ætate unius & viginti annorum, arte lanarium febris corripuerat, cui delirium acceſſit, ut vincire neceſſe fuerit. Remiſſo delirio, in Noſocomium hoc tulerunt, ubi ſtatim ſunt artuum ſuperiorum convulſivi motus, tendinumque in carpis ſubſultus animadverſi: in ſanguine autem miſſo nulla quidem cruſta, ſed ipſius denſa, compactaque ſubſtantia. Soporoſa gravis ſe adjunxit affectio; ut, tres noviſſimos dies nihil locutus, deceſſerit. CADAVERE hoc cum uſurus eſſem ad quædam non intra cranium dumtaxat, ſed & intra ſuperiorem Spinæ partem Diſcipulis oſtendenda, Thorace primum aperto, nullaque in eo re adnotatione digna, præter unum prædurum pulmonum lobum, animadverſa, hiſque, aliiſque viſceribus ex partibus, quæ amovenda erant, amotis, dum quincta thoracis vertebra a ſexta disjungeretur, multa aqua ex Spinæ tubo defluxit. Nonnulla quoque de Cranio exiit, cum mox circumſecaretur. Cujus fornice, ſubjectaque huic Craſſa meninge demptis, vaſa per Tenuem reptantia, ad poſteriorem partem ſiniſtri cerebri hemiſphærii nigro ſanguine diſtenta conſpeximus (qualis multum, cum vaſa colli ſecarentur, defluxerat) ibique ſub eadem Tenui meninge quibuſdam in locis quaſi *gelatinæ* ſpeciem, non ſine aereis bullulis; quanquam nulla erat uſquam graveolentia, neque id anni tempus, nimirum circiter medium Martium A. 1745. ut vix triduo a morte putreſcere cadaver deberet. Diſſectum cerebrum, quod erat prædurum, puncta paſſim per medullarem ſubſtantiam oſtendit ſanguinea, quæ mox in ſanguineas guttas ſe dilatabant, multi, fluidique ſanguinis indicia. Sed & in Lateralibus ventriculis, qui aquæ aliquid vix retinebant, Choroides plexus ex rubro propemodum nigricabant. Cæterum ii ventriculi æquo erant breviores. Verum id a natura: hoc autem quod dicam, a morbo partim acuto, & noviſſimo, partim len-

(c) Epiſt. 7. n. 14. (d) De loc. aff. l. 5. c. 6. (e) Prælect. ad Hippocr. Aphor. 1. libri 5.
(f) Sect. hac 13 in Schol. ad Obſ. 8. (g) In Coac. l. 2. c. 12. n. 9. (h) In Epidem. l. 1. Sect. 3. & in Coac. Sect. 2. verſ. 104.
(i) Quæſt. Med. l. 2. c. 16. (k) Chirurg. Magn. l. 3. c. 5. (l) Eph. N. C. Cent. 2. Obſ. 98. n. 2.

lento, & diuturno. Nam acuti morbi fuit quod Pinealis glandula colore erat roſeo; diuturni, quod faciebus non eſſet anteriore, & poſteriore, ut videre conſuevi, depreſſis, ſed turgentibus, aut ſi hoc etiam ab acuto, at certe ab lento quod duritie erat ejuſmodi, ut ea percepta & ſuſpicatus ſim, & reapſe intra glandulam inciſam plures exiguos quaſi calculos deprehenderim: in quibus unum milii grani mole, formaque; oſſea autem duritie, fortaſſe & natura, quantum nidor admoti flammulæ ſubindicavit. Denique Spinali medulla a cranio ad quinctam uſque thoracis vertebram diligenter inſpecta, vaſa ſanguifera vidi quæcunque per ejus Tenuem meningem diſcurrunt, ſanguinis adeo plena, in facie præcipue poſteriore, quaſi ab injecta rubicunda materia fuiſſent præter modum diſtenta. Sed & ſanguifera vaſcula ex iis quæ Spinales nervos, præſertim quoſdam, ſtipabant, turgidiora ſanguine animadverti. Ventrem non attigi.

18. Quod pulmonum lobus prædurus fuerit, nihil ad noviſſimum attinet morbum, in quo nulla vitiati ejus viſceris indicia ſunt animadverſa. Scilicet alterius morbi, & quidem gravis, aut reliquiæ illæ erant, aut fundamenta, minime in lanario miranda. Hoc enim Opificum genus ex pulmonibus plerumque laborare, atque adeo inde mori ſæpenumero, videmus; quippe qui oleo ſordidi, gravemque hujus halitum inter reſpirandum excipientes, in hypocauſtis vitam fere nudi degunt, ex iiſque ſubinde calentes exeunt, & ſeminudi in publicum prodeunt. Nec vero magis ad ultimam ægrotationem attinuerunt corpuſcula intra glandulam Pinealem reperta, ſive illa calculi, ſeu potius, in hac quidem, oſſicula fuerunt ſecundum alias (*m*) memoratam Scheidii ſententiam. Roſeus autem ejuſdem glandulæ color ab eadem videtur fuiſſe cauſa, a qua in Tenui meninge, imo in proximo annexoque plexu Choroide noviſſime ſanguis reſtitit. Quæ cauſa an convulſio fuit quæ Tenui criſpata meninge ſanguifera vaſa hic illic arctaverit, ut ibi ſanguinis curſu tardato, proximi vaſorum rami diſtenderentur? vides enim, idem accidiſſe circa medullam Spinalem qua parte nervis, qui convellebantur, Brachialibus certe proſpicit: imo vides, in ſuperiore quoque viro (*n*) eandem vaſorum diſtentionem circum alterum cerebri hemiſphærium fuiſſe: quod memoro, ne in hoc Juvene ad id quod præceſſerat, delirium dumtaxat referas. Attamen cum minime conſtet, ante delirium fuiſſe convulſionem, poſſintque vaſa a morientis, & mortui decubitu ac poſitu in certis quibuſdam partibus potius quam in aliis, a fluido ſanguine diſtendi; hic, opinor, præſtabit ponere id quod multus ſanguis indicat, qui ex colli vaſis defluxerat, & rubra illa puncta quæ ubicunque cerebri albam ſubſtantiam ſecares, apparebant, ut mox in ſanguineas guttas ſe dilatabant, videlicet omnia cerebri vaſa, quæcunque id cauſa feciſſet, fuiſſe ſanguine diſtenta. Qui dum ſibi per tenuiſſima illa vaſcula amplificare hic illic vias incepit, turbato in proximis medullaribus fibris ſpirituum motu delirium videtur excitaſſe; poſtea vero quam ea copia aggeſtus eſt, ut fibras illas premendo gravandove magis magiſque conſtringeret, ſoporem, & denique mortem attuliſſe. Fuiſſe autem ſimul aquam multam præſertim circa medullam Spinalem, conſtat, fortaſſe ob ſanguinem ſua ſibi copia moram injicientem, vel ab initio congeſtionis, effuſam in qua ſecundum memorata antea (*o*) exempla vim meninges vellicandi, leviorem tamen quam in viro de quo ante dictum eſt, ſuſpicari, nihil vetat, & ea quæ ſupra (*p*) indicata eſt, ratione qui convulſivi fierent motus, conjicere.

19. BAJULUS ſenex, certe canus, in idem Noſocomium illatus fuerat Kalendis Februariis anno eodem 1745. jam ſine loquela, & propemodum ſine pulſibus; at non ſine motibus convulſivis. Itaque eodem die mortuus eſt. Nec plura de ejus morbo ſcire licuit propterea quod nullus eum domi inviſerat Chirurgus, aut Medicus præter unum qui paulo ante ad ipſum adductus, ſic invenerat, ut modo dictum eſt.

CADAVER in Gymnaſium importarunt, quippe, niſi quod palmas habebat œdemate ſubtumidas, ſummum autem pectus minus altum a ſiniſtris quam a dextris, cætera idoneum viſum eſt ad Anatomen, quam tum docebam, magnum præſertim, & lacertoſum. Hæc tamen quæ dicam, ab naturæ modo plus minuſve recedebant. In Ventre jecur duriuſculum, intus extraque ex ſubalbo, & obſolete flavo variegatum, veſicula plena bilis ex viridi flaveſcentis. Lien magnus, turgiduſque: cujus membrana in facie convexa ſquamas habuit oſſeas duas, quarum altera non ita parva; at ſubſtantia, quamvis ſolito colore, nimis tamen laxa, & pultis inſtar. Renum alter meliori jure quam alias a non paucis fieri ſolet, figura poterat cum folio aſari comparari; multo enim erat altero brevior, magiſque in ſe contractus, atque curvatus. Habebat præterea non modo parvam in ſummo hydatidem, ſed etiam ſub propria ſua membrana ad extremum alterum duas caveas non parvas, humoris plenas, quales ego in Adverſariis (*q*) deſcripſi, & Williſius quoque, ut in iſta ipſa Sepulchreti Sectione (*r*) vides. Veſica cum inflata eſſet, figuram quidem oſtendit a me (*ſ*) animadverſam; at parvitatem ſimul, in tanto corpore admirandam, niſi incidendo, valde craſſis parietibus, eoque non ita facile extendendis reperiſſem; ut, quamvis cætera ſana eſſet, vitio aliquo, ad urinam attinente, laboraſſe hominem, ex his quæ dicta ſunt, intelligerem. Pectore integumentis, & muſculis exuto, manifeſtum fuit, ſummum ſternum a ſiniſtris minus alte produci quam a dextris, ſiniſtramque claviculam inferius propterea, quam dexteram, cum ſterno committi; ut ſic potius ab utero fuiſſe, credere, quam ex eo quod puer ſiniſtrum humerum gravioribus ſubjeciſſet oneribus. Pulmones a tergo, non rubentes modo, quod ſolent, ſed & duriores fuerunt, hactenus tamen, ut præteriti olim morbi indicium, certe non ultimi hujus, facerent. Eos dum a fronte contuebar, rem animadverti quam nunquam antea. Inter dexteros enim lobos ſuperiorem, atque inferiorem, corpus erat interjectum, latum ſeſquidigitum, longum tres digitos, quatuorve, album, quaſi ex pinguedine conſtaret, membranis quibuſdam intercepta. Sed diligentius perſcrutando cum ramos intus perſpicerem ex ſolitis cartilagineis fruſtis compactos, & dextero bronchio demum annexos, atque adeo continuatos; plane intellexi, fuiſſe olim tertium illum parvum, ſive medium dexteri pulmonis lobum, qui poſtea, quæcunque fuiſſet cauſa, quaſi effœtus, atque emortuus, ita ſubſtantiam, vaſaque ſua contraxiſſet, ut neque colore, neque mollitie, neque ſtructura pulmonem amplius referret. Intra pericardium durius quam ſoleat, cor erat pinguedine opertum: cujus valvulæ Tricuſpides, & Mitrales oras imas habebant, ut ſæpe alias vidi, craſſiores, duriores, & leviter hic illic quaſi glandulis tuberoſas; Semilunares autem non ſolum hic illic erant duræ, ſed & quibuſdam locis oſſeæ; ut minus poſtea mirum fuerit, in facie interna arteriæ Magnæ tum proxima, tum longe remota, videlicet in Iliacis uſque, albidas maculas huc illuc disjectas occurriſſe, futuræ olim oſſificationis indicia. Septum Tranſverſum, utra liberet facie inſpiceres ſive in ſua ſede, ſive ex hac detractum, omnino habebat foramen per quod gula trajicitur, multo quam ſoleat, brevius, ut nunquam ſic vidiſſe meminerim. Cranium denique cum circum ſecarent, aqua, ſed non adeo multa, ex ejus cavo defluxerat. Cerebrum inſpiciens, *gelatinæ* ſpeciem vidi ſub Tenui meninge, vaſa autem quæ per Lateralium ventriculorum parietes reptant, ſanguine tumidiora: ſed nihil præterea, perſecando, adnotatione dignum.

20. Omiſſis cæteris quæ ad hiſtoriam abſolvendam ſcripſi, quamvis alia alio pertineant; poſtrema hæc pauca reſtant quæ ad convulſivorum motuum cauſam videri poſſint attinere. Quod ſi

(*m*) Epiſt 5. n. 12. (*n*) n. 13. (*o*) n. 6. (*p*) n. 15. (*q*) III. Animad. 33. (*r*) 13. Obſ. 1.
(*ſ*) Epiſt. Anat. 1. n. 61.

in hoc homine aliter rem conjicere forte malueris; non repugnabo. Erat enim maxime debilis, & morti jam proximus, cum in eo ſunt illi motus animadverſi. *In maxima autem debilitate ſpaſmi*, inquit Boerhaavius (*t*), *& in animale moribundo ſolent præcedere convulſiones*; non quod aucta ſit vis muſculorum ſe contrahentium, ſed quod imminuta ſit vis eorum antagoniſtarum, ut in paralyſi. Quo ſunt qui referunt illa Hippocratis: *Convulſio ex hæmorrhagia lethalis* in *aphor. V. n.* 2. *Convulſio ex helleboriſmo lethalis*, ibid. *n.* 1. Qui etſi memoria ex parte labuntur; tu a vero tamen non adeo fortaſſe aberrabis, ſi convulſionem quam mox (*u*) Hippocrates *malam* pronunciat, nimiæ ſive hæmorrhagiæ, ſive purgationi ſupervenientem, interdum ſaltem inopiæ adſcripſeris ſanguinis, & ſpirituum tantæ, ut cum in omnes æque muſculos influere non poſſint, horum illi cedant in quos minus, illi autem ſuperent in quos plus infertur, quod, ſi perſiſtat, convulſionem *tonicam* repræſentat: ſed ſi illæ vices, ſicut in ea ſumma rerum perturbatione facile eſt, mox aliter, atque aliter commutentur; ſubſultus nimirum, & *chlonicæ* convulſionis imago exiſtit. Neque enim revera, & proprie ibi eſt convulſio, ubi muſculi ob reſolutionem antagoniſtarum ſe contrahunt, contractique poſſunt facile, & ſine dolore, admotis manibus, extendi. In hoc igitur homine ſi imaginem potius quandam convulſivorum motuum, quam hos ipſos fuiſſe, volueris; ob ejus ſummam debilitatem, non pertinaciter refragabor.

21. Veras autem, & proprie dictas convulſiones, nulla interveniente paralyſi, ut ex nervorum puncturis, & vellicationibus cum in vulneratis hominibus, tum in beſtiis præſertim experiendi cauſa, excitari, notiſſimum eſt, atque inter omnes pervulgatum. Quod & dolor confirmat, cum *tonica* convulſione tunc præcipue conjunctus, cum muſculos contractos, ut paulo ante indicabam, manu quis extendere conatur, membrumque in oppoſitam figuram reducere. Sed & curatio comprobat ejuſmodi certe quæ in paralyſi noceret. Memini, de Albertino me audire, fuiſſe nefarium Chymicum, qui plus laboris, atque artis quam alii ad remedia, inſumeret ipſe ad venenum parandum præſentiſſimum, & quod ſi perficere potuiſſet, ſperabat halitu necaturum. Cum ergo multa, & varia quæ reticere ſatius eſt (plura enim de hoc genere imprudenter Medici præſertim quidam chartis mandarunt; quæ utinam poſſent aboleri) ſceleſtus ille in vitreum vas conjeciſſet, longoque tempore, ac magno, multiplicique artificio de malis jam multo pejora reddidiſſet; meritum ſceleris fructum cepit. Cum enim vas, inter transferendum prolapſus, perfregiſſet, impenſarum, temporis, laborum perditorum dolore propemodum inſanus, quidquid potuit effuſi liquoris, ſpongia continuo excipere, inque aliud vas exprimere auſus eſt. Ecce autem convulſionibus prehenditur tam vehementibus, ut raptim in cubile delatus, mox earum vi in humum dejectus ſit, ubi, cito interea accerſitus, Albertinus interveniens hominem invenit ſerpentis inſtar ſe contorquentem, atque oculis extantibus, exertaque lingua horrendum in modum mugientem. Cum in graviſſimo caſu pluribus auxiliis uſus eſſet; nihil æque profuit ac demittere totum hominem in tepidum oleum; ſic enim convulſiones quievere. Antonius autem Valliſnerius narrabat, cum Vir Patricius convulſivis affectionibus jam annum laboraret, nec cætera juviſſent; ſucceſſiſſe ſibi curationem nihil aliud imperanti, niſi ut loco cœnæ uncias duas ſumere aſſueſceret olei ex dulcibus amygdalis recens expreſſi.

Verum in re obvia ſatis ſit duo hæc exempla, a Clariſſimis duobus Viris accepta, alterum acuti, alterum diuturni morbi, commemoraſſe. Hactenus de Convulſione. De Paralyſi autem proximis Litteris ſcribemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XI.

Agitur de Paralyſi.

UT ad Epilepſiam Convulſio ſe habet, de qua ſuperioribus Litteris ſcriptum eſt; ita ad Apoplexiam Paralyſis, de qua protinus ſcribemus. Nam quod proxime in Sepulchreto ſuccedit Sectio de Stupore, Torpore, Tremore, Horrore, Rigore, Anxietate; nimirum intelligis, harum Affectionum alias ad Paralyſim, alias ad Convulſionem, alias alio attinere: quod & Obſervationes indicant in eam Sectionem collatæ, quippe quæ, ſi de multis præcipuas excipias, aliæ ex aliis, ut videbis, Sectionibus depromptæ ſunt. Quin Sectio ipſa XV. quæ inſcribitur de Paralyſi, non paucas habet aliunde pariter repetitas. Nos vero conſuetudinem tuebimur noſtram, nullaſque huc ex ſuperioribus quæ de Apoplexia ſunt, Epiſtolis, aut ex aliis, quas olim accipies, ad Ictus, & Vulnera pertinentibus, Paralyſis obſervationes referemus. Itaque tres, haud amplius, dabimus ex Valſalvæ ſchedis, quatuor ex noſtris.

2. SEXAGENARIUS Senex alvi fluxu cum torminibus, & aſſiduis præterea vigiliis vexatus, cydoniorum oleo abdomen inungit. Et quanquam fluxus ad mortem uſque perduravit; inſequenti tamen nocte, nullo alio capitis prævio ſymptomate, ex improviſo corripitur hemiplexia, ut totam corporis partem dexteram immobilem habeat. At primo quidem die a venæ ſectionis ſenſu, & ab irritamentis plantarum pedum nonnihil & manum, & pedem movere potuit; poſtridie tamen nihil omnino potuit. Quod ad reliqua attinet; dexter oculus erat ſemioccluſus, malæ rubebant, vix loquebatur, & loquens balbutiebat; nutibus tamen ſic interrogantibus reſpondebat, ut ſenſus internos vigere, intelligeres. Facilis initio erat reſpiratio: ſed difficilis reddita eſt uno aut altero ante mortem die, quæ contigit ineunte die quarto.

DUM E CRANIO cerebrum eximitur, & præſertim dum Infundibulum a glandula Pituitaria dividitur, limpidum ſerum, & fluidus ſanguis erumpit. A ſiniſtris ad latera ſanguiferorum meningum vaſorum, paululum materiæ animadverſum eſt *gelatinam* referentis. A ſiniſtris pariter ſub Tenui meninge, ipſa cerebri ſubſtantia duobus in locis erat nonnihil eroſa: id quod in ejuſdem lateris ventriculo manifeſtius fuit. Nam Striatum corpus ob eroſionem, ab ſero quod in ventriculis ſtagnabat, fortaſſe factam, ab reliquo cerebro omnino ſeparatum inventum eſt.

3. Quæcunque demum cauſa fuerit iſtius ſeparationis corporis Striati; quam ſæpe ſoleat ab eorum alterutrius, aut ejus viciniæ læſione fieri hemiplexia, a nobis eſt III. ad te Epiſtola (*a*) ſatis oſtenſum. Huc adde quod Sepulchretum (*b*) docet, Williſium quoque inſpectis aliquoties cadaveribus *a longa paralyſi & graviſſima nervorum reſolutione defunctorum, deprehendiſſe ſemper hæc corpora præ aliis in cerebro minus firma, inſtar amurcæ diſcolorata, & ſtriis multum obliteratis*.

4. SENEX alter eadem ætate repente cadit, ſimulque dextera parte corporis ſentiendi, movendique facultatem amittit: interrogatus, vix reſpondet, idque balbutiens. Toto quo ſuperſtes fuit, tempore parum minxit, alvum autem nunquam, niſi ope enematum, exoneravit. Denique initio diei vigeſimæ primæ, difficili accedente ſuperexſpiratione moritur.

THORACE aperto, pulmones, & præſertim dexter, in poſteriore parte phlegmone correpti inveniuntur. Singuli ventriculi cordis ſingulas mediocres poly-

(*t*) Prælect. in Inſtit. §. 401. (*u*) Sect. 5. Aph. 3. & 4. (*a*) n. 18. (*b*) Sect. hac 15. Obſ. 1.

polypoſas concretiones habebant, in proxima vaſa productas. In Cranii ſectione Craſſiore meninge læſa, aqua limpida erumpit. Eadem in dextero cerebri ventriculo reperitur: in ſiniſtro autem æruginis colore infecta, quæ in ejus baſi ulceroſam cavitatem effecerat.

5. Baſim Lateralis ventriculi facit, ut noſti, corpus Striatum non parva ex parte. Ejus, aut viciniæ læſio minor, minuſve acuta, quam in priore, ſinere potuit, hominem diutius vitam trahere. Cæterum aqua æruginoſa an ulcus ipſa induxit? an ab ulcere producta eſt? Cum limpida eſſet in ventriculo dextero; in ſiniſtro videtur ab ulcere infecta eſſe eo colore, quem ſibi favere, fortaſſe exiſtimaſſet Williſius, quippe paralyſis ejuſmodi *ſemper* eſſe cauſam credens, *materiem extraneam, & quaſi vitriolicam*, id quod in Sepulchreto quoque (*c*) commemoratur. Quid autem ulcus iſtud fuiſſe putemus, poſterius (*d*) indicabimus.

6. SENEX annos ſeptuaginta natus, qui valde edax fuerat, apoplexia multo antea prehenſus, & poſt hanc paralyſi tota corporis parte dextera, parte altera ſæpius convulſivis motibus agitabatur: mente non conſtabat: calculos interdum cum lotio reddebat.

MORTUI Ventre aperto, conſpectum eſt omentum eo retractum, ut totam ventriculi anteriorem partem obtegeret. Hepatis autem ſiniſter lobus, qui ventriculi partem ſolet obducere, vix hunc tangebat, quippe abductus a diaphragmate, cui firmiter annexus erat. Porro ventriculus, etſi erat corrugatus; tamen, poſtquam extenſus fuit, inventus eſt amplior quam plerumque ſolet. Lien autem manifeſte erat duplo major quam par eſſet, colore autem perobſcuro. In rene ſiniſtro calculi deprehenſi ſunt quatuor, unus caſtaneæ magnitudine; reliqui minores. Thorax recluſus non eſt. Dum Cerebrum e cranio eximitur, ſerum quod inter Craſſam, & Tenuem meningem continebatur, emanat. In ventriculo ſiniſtro plexus Choroides habebat corpus phaſeoli magnitudine, ex variis conſtans hydatidibus: ſub eodemque ventriculo ſinus erat, cujus parietes ſubſtantia cerebri faciebat flava ac flaccida, quæ corrupta videbatur.

7. Senex hic tertius, quippe cæteris ætate provectior, ac præterea, quod ventriculi ipſa amplitudo confirmabat, edacior, non hemiplexia tantum, ut illi, correptus fuerat, ſed & *renum paſſionibus*, atque *apoplexia*, quas cæteroquin Hippocrates (*e*) inter ſenum morbos connumeravit, ad hæc deſipientia, denique & motibus convulſivis in ſiniſtra corporis parte, a ſero, ut opinor, ſalſo, quod ut inter meninges erat, ſic utrinque irritando, dexteram quoque convulſiſſet, niſi hæc antea reſoluta eſſet. Reſolutionis autem cauſam hic etiam vides ſub Laterali ventriculo, hoc eſt ſub corpore Striato ejuſve vicinia. Quod vero viciniam quoque comprehendimus, tum obſervationes alias propoſitæ, tum illa etiam facit qua Chriſtianus Vaterus (*f*) poſt alterius brachii paralyſim, oſſiculum, vel *concretum* gypſeum duriſſimum in oppoſito nervorum thalamo deprehendit.

8. Eandem autem illam quam hoc in ſene, ultimo loco deſcripſi cerebri læſionem ut diuturnæ hemiplexiæ, ſic antiquæ etiam apoplexiæ cauſam fuiſſe, non dubito, eorum memor quæ ſecundum Brunneri obſervationem, & judicium ad te alias (*g*) ſcripſi. Nimirum quem Valſalva ſinum appellavit, cujus parietes corrupta faceret ſubſtantia cerebri, mediocrem olim cavernam, repente productam, fuiſſe cenſeo ea ratione qua alia ad te Epiſtola (*h*) declaravi, quæ arte deinde, & præſertim natura adjuvante, ſe contraxerit in ſinus modum. Sic eodem ſpectaſſe minorem illam cavernam credidi, ſemiſiccato muco plenam, quam cum longe ampliore, ſanguine referta, in apoplectica muliere deſcripſi (*i*). Nec multum fortaſſe a recto aberrarem, ſi ejuſdem pene fuiſſe generis illas quoque duas cavernas, dicerem, quas de Epilepſia ſcribens (*k*) in viro, itemque in muliere memoravi, minorem in hac, & ſero plenam, quod ex parte nigricabat, & fila quaſi quædam habebat, majorem in illo, & cum ſero, ſanguinis portionem intra inæquales parietes continentem: quanquam ibi malui apoſtematis, abſceſſuſve nomine complecti, cum videri poſſent illa quidem ab ictu, hæc vero ab lue venerea ſenſim producta: quæ res; ne de utriuſque ſede quidquam dicamus; fortaſſe fecit, ne ad cætera incommoda apoplexia acceſſerit, aut artuum reſolutio: quæ neque ad vertiginem vituli acceſſiſſe legimus, cujus in cerebri ipſa ſubſtantia tres hydatides, ovi columbini magnitudine, humore limpido plenas deprehendit Brunnerus (*l*). Tamen quod ſenſim, & ab ſero magis quam ab ſanguine, cavernæ quædam producantur, non ideo ex eroſis, aut ex diſruptis vaſculorum cerebri tunicis fieri non poſſent. Imo poſſunt, modo levis adeo ſit eroſio illa, aut diſruptio, ut lente exſudet potius quam erumpat ſanguinis portio, eaque ſeroſa magis quam craſſa: quo facit ſanguinis ipſius in quibuſdam corporibus natura magis aquoſa, copia minor, motus ſegnior. Quod ſi hæ cavernæ diſrumpantur; non multo ſecus ac illæ quæ ſanguinis plenæ ſunt (*m*), nil aliud quam ulcera fuiſſe, in cadaveribus videri poſſunt: idque in eo qui ſupra (*n*) deſcriptus eſt, ſecundo ſene accidit, ut opinor, unde aqua infecta ſit æruginis colore. Nam in primo (*o*) fluidus, qui cum ſero limpido eruperat, ſanguis cavernam indicat, quæ Striatum corpus ab reliquo cerebro ſeparaverat, ad eas magis acceſſiſſe quæ minus lente fiunt, & III. Epiſtola (*p*) expoſitæ ſunt.

9. Quæ omnia cum bene perpenderis; tum legas velim in Sepulchreto (*q*) illam Wepferi obſervationem, in qua anatomen deſcribens hemiplecticæ Virginis, duas in dextero cerebri ventriculo proponit cavernas, alteram ovi gallinacei magnitudine nondum apertam, alteram, quam etſi in recludendo ventriculo forte diſruperat, tamen ex copia effuſæ aquæ turbidæ qualem in prima quoque invenit, *non multo hac minorem fuiſſe*, in ſubjectis Scholiis exiſtimat, præterea autem ait, *in fundo, & ad latera ventriculi, corpora Striata, & portionem corporis Calloſi exulcerata, inæqualia, & quaſi lacera apparuiſſe*. Verum ſi diligentius omnia attendas; proclive erit intelligere, *ſuperficiem* hanc quæ *inæqualis, & quaſi exeſa & exulcerata apparuit*, non extra diſruptam cavernam, ſed intra ipſam fuiſſe. Si enim caverna hæc fuiſſet, ut illa integra, *peculiari tunica, craſſitie pennæ columbinæ, veſtita*, aut certe, ſi, ut illa, *folliculo incluſa*, ut videtur indicare, cum ambas *folliculos* vocat; profecto & hujus tunicam, & ſedem, ut illius, deſcripſiſſet, neque magnitudinem ex ſola aquæ copia *divinare* coactus eſſet. Igitur nullo folliculo hanc quidem proprie comprehenſam crediderim; ſed ejus parietes illam ipſam fuiſſe ſubſtantiam, quæ, poſtquam caverna diſrupta eſt, quaſi exeſa, & exulcerata apparuit.

10. Cæterum laudatam alias (*r*) Valſalvæ doctrinam haud ſecus ac triplex propoſitorum ſenum diſſectio, hæc quoque Wepferi comprobat obſervatio. Fuerat enim hemiplexia in latere corporis ſiniſtro, cum læſio, ut vidimus, in ventriculo eſſet cerebri dextero: id quod antequam hanc Sepulchreti Sectionem diligentius verſarem, nunquam attenderam, ut neque in Obſervatione, quæ ibidem eſt, altera (*ſ*) Joannis Bauhini, in illo eodem ſiniſtro latere paralyſim, apoſtema autem fuiſſe in cerebri parte dextera. Sed nimirum non tam mirandum eſt, hæc me fugiſſe, quam Wepferum, qui rem ſemel iterumque jam viderat (*t*), parvi adeo feciſſe. *Non equidem nego*, inquit (*u*), *tumores iſtos ventriculi dextri ad Hemiplegiam ſiniſtri lateris ſymbolum ſuum contuliſſe, nam ipſemet cum plurimis aliis obſervavi uno latere affecto, oppoſitum paralyſi correptum fuiſſe: verum ſociam, & forſan primariam cauſam Hemiplegiæ, ſerum extitiſſe arbitror*, illud videlicet, quo poſtea cerebri porulos obſtructos fuiſſe, exiſtimabat. Niſi dixiſſet, id ſe *cum plurimis aliis* obſervaviſſe; ſuſpicari aliquis poſſet, idem quod Valſalva poſtea, id eſt ab interna cauſa factum in longa diſſe-

(*c*) Schol. ad hujus Sect. Obſ. 2. (*d*) n. 8. (*e*) Sect. 3. Aph. 31. (*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 165.
(*g*) Epiſt. 2. n. 16. (*h*) Epiſt. 3. n. 3. 8. 9. (*i*) Ibid. n. 6. (*k*) Epiſt. 9. n. 20. & 23.
(*l*) Sepulchr. l. 1. S. 16. in Addit. Schol. ad Obſ. 12. (*m*) Epiſt. 3. n. 3. (*n*) n. 4. (*o*) n. 2. (*p*) n. 3. 8. 9.
(*q*) Sect. hac 15. Obſ. 4. (*r*) Epiſt. 3. n. 16. 17. (*ſ*) 18. (*t*) Vid. Epiſt. cit. 3. n. 17. (*u*) in Schol. ad cit. Obſ.

diſſectionum ſerie animadvertiſſe. Nunc idem intelligimus quod *plurimi alii* antea, id eſt ab ictibus, & vulneribus, Wepferum vidiſſe. Porro non his tumoribus ſolum, parum tribuit, partem cerebri dexteram in ejuſmodi loco tandiu comprimentibus, & quod conſequitur, ſpirituum influxum in Spinalis medullæ ſiniſtram partem longo tempore minuentibus: ne huic quidem medullæ parti, quæ propterea fortaſſe *dextra minor videbatur*, plus cenſuit tribuendum. *Neque multum*, inquit, *ad hujus rei demonſtrationem confert medulla ſpinalis ſiniſtra minor dextra; ſi enim præternaturale quidpiam fuiſſet, æque pes ac brachium ad motum impotens permanſiſſet*; quaſi vero hoc diſcrimen plerumque in hemiplecticis non occurreret, nec ipſe paulo ante diſcriminis cauſam indicaſſet in labe adverſus remedia pertinaciori *nervorum axillarium, qui graciliores & teneriores ſunt nervis ex oſſe ſacro ad femora & pedes deſcendentibus*. Nam quod profuiſſe, ait, *curationem, quæ peragebatur ſerum diſcutientibus, abſorbentibus, & evacuantibus*; ſcilicet profuit, ſerum deducendo atque avertendo, quo tumores antea magis, opinor, diſtendebantur, natura primum adjuvante per *creberrimam copioſamque mictionem*, tum aliis etiam morbis, aſcite videlicet, ac late fuſo œdemate, & flavæ aquæ copia intra meninges redundante, in quam illa rejici poſſunt quæ alioqui tumores illos augeri, videbantur indicare. Quæ omnia tamen ſic velim accipias, ut dicta intelligas, non ut Wepfero ipſe adverſer, cujus memoriam, & egregia merita quanti faciam, non ignoras; ſed ne te quidquam celem de conjecturis, quales eæ cunque ſint, circa has res meis, quibus non plus tribues quam volueris.

Sed hiſtoriis Valſalvæ expoſitis, ad meas veniamus.

11. AGRICOLA annos natus, ut videbatur, ad quadraginta in Bononienſi S. Mariæ de Morte Noſocomio decumbebat. Is primum in thorace correptus fuerat dolore vago, cum punctionis ſenſu: tum linguæ deinde, & dexterorum artuum reſolutione, ut tamen movere nonnihil poſſet. Inter hæc notos agnoſcere, & intelligere videbatur: mox nihil. Vehemens erat pulſus, & frequens; ſed æqualis. Reſpiratio; ſi ultimum vitæ tempus excipias; non mala. MORTUI Venter maximum eorum quos ad id tempus videram, lienem oſtendit, cætera, ſenſuum judicio, ſanum: jecinoris autem limbum inferiorem liveſcentem. Thorax utraque in parte mediocrem ſanguinolentæ aquæ copiam habuit, tum pulmones pleuræ adhærentes poſteriore facie, cæterum, etſi intus extraque ibi rubebant, non duros. In pericardio aqua craſſa, ſed pauca, eique ſimilis in qua caro recens lota eſt. Cor flaccidum non ſecus ac cæteri muſculi, in ejuſque dextera auricula & ventriculo magna polypoſa concretio, muci inſtar ſubflavi. Hac firmior erat altera quæ Pulmonarem venam tenebat, aſcendens quaſi a quadam baſi, ab *excreſcentia*, cui annectebatur, coloris cinerei, valvulis Mitralibus innata. Dum e Cranio cerebrum educebatur, aqua erupit quæ inter Craſſam fuerat, Tenuemque meningem, imo inter hanc quoque, & cerebrum, a quo hæc propterea nullo negotio ſeparabatur. Vaſorum trunculi qui per ejuſdem meningis ſuperiora feruntur, ſanguine erant diſtenti. Subſtantia cerebri laxa. Lateralibus apertis ventriculis, natibuſque, & teſtibus cum Pineali glandula retectis, hanc pene totam ex flava, & duriuſcula, friabili tamen, materia conſtare, inveni; quatuor autem illarum protuberantiarum colorem ad flavum vergere. Dextero, & ſiniſtro ventriculo aliquid aquæ inerat, ejus ſimilis, niſi quod craſſa non erat, quæ in pericardio deſcripta eſt. Et ſuperficies quidem utriuſque ventriculi minus erat lævis, quam ſolet: ſed in ſiniſtro fuit præterea vitium quod magis in oculos incurreret. Nam præterquam quod flavus, & quaſi diffluens erat ille medullaris tractus qui interjicitur inter Optici nervi Thalamum, & corpus Striatum, hoc ipſum corpus, ſi cum dextero comparares, multo ſtrigoſius quaſi a tabe quadam factum, ſubſidebat, & ex ejus medio tuberculum prominebat maximæ fabæ magnitudine, & figura, colore autem rubro, qualis in cute conſpicitur cum recens ſugillata eſt. Quod ſectum, nihil peculiare oſtendit præter eandem rubedinem, cum reliquum Striatum corpus totum flaveſceret, eaque eſſet laxitate, ut quaſi diffflueret.

12. Hiſtoriæ hujus alias partes conſiderabimus alio tempore. Nunc illud propter quod hic potiſſimum ſcripta eſt, vides, ut non minus quam quæ ſupra aut propoſitæ, aut commemoratæ ſunt, Williſii, & Valſalvæ doctrinas confirmet; hujus, quia vitium in latere fuit cerebri oppoſito ei corporis lateri quod erat reſolutum; illius (*x*), quia in reſolutione etiam nec diuturna, nec gravi, vitium fuit non modo in vicinia Striati corporis, ſed in hoc ipſo, & ſane ejuſmodi, ut decolor eſſet, ac minus firmum. Hæc poteris ad illa addere quæ ſcripſimus Epiſtola III. (*y*) de graviſſimis ut plurimum inter omnes partes cerebri corporis Striati, aut ejus viciniæ læſionibus: & ſi licet non ejuſdem generis vitia conferre inter ſe; vereri magis poteris, ne caſui imputandum ſit quod ex illis Obſervationibus pene omnes vitium exhibeant a dextris, quando hactenus in his Litteris deſcriptæ tres ex Valſalvæ ſchedis, una ex noſtris, omnes proponunt a ſiniſtris. Noſtræ hujus eſt; niſi quod viciſſim vitium proponit a dextris; in eo perſimilis Obſervatio Peyronii (*z*) quod in medio ferme Striati corporis durum tuberculum, fabæ multum depreſſæ craſſitudine, profert ex adoleſcente, cui latus oppoſitum cœperat paralyſi laborare. Nunc poſtquam tot a nobis hac, aliiſque Epiſtolis tum propoſita, tum memorata legiſti exempla noxarum gravium, quæ Striatorum corporum læſiones ſunt conſecutæ; jam tanto libentius probabis quod Cl. Langhanſius (*a*), ſpectatis obſervationibus noſtrarum ſimilibus, ſcripſit, has Striatas protuberantias eſſe partes cerebri nobiliſſimas, nec mirandum, cum maximam ejus crurum portionem faciant, & quod conſequitur, Medullæ trunco originem præbeant, ſi læſis ipſis, & cerebrum, & reliquum corpus magnis, ut oſtenſum eſt, morbis, ſæpiuſque funeſtis afficiatur.

13. SENEX, qui ex apoplexia hemiplecticus tota corporis parte dextera; ſi caput, quod valebat, excipias; neque ſentiendi, neque movendi ullam facultatem retinuerat, in Bononienſe Incurabilium Noſocomium admiſſus eſt. Ibi febre correptus, & ſpirandi difficultate; quam tamen neque ponderis, neque doloris ullius ſenſus in thorace, comitabatur; imbecillo ultimis diebus pulſu, & penis grangræna accedente mortuus eſt A. 1704. VENTER nihil, præter inteſtina aere turgida, præbuit adnotandum. Thoracis ſiniſtra cavea aquam habuit, ſed paucam; dextera ſuperiorem pulmonis lobum ex nigro purpureum, durum, compactaque ſubſtantia. Nihil aquæ in pericardio: cor autem adeo flaccidum, ut nunquam antea ſic vidiſſem; in ſe enim ita conciderat, vix ut digiti craſſitudinem æquaret. Sed & muſculi alii laxiſſimi. E Cranio, inter ſecandum, aqua defluxit non pauca: quæ mox & ad cerebri baſim, & in vertebrarum tubo conſpecta eſt. In Lateralibus etiam ventriculis aliqua ejus portio fuit: major autem fuerat, ut opinor, ſub Tenui meninge; hæc certe qua ſulcis inter anfractus cerebri interjectis reſpondebat, propemodum albicabat. Præter hæc, nihil in cerebro, aut cerebello adnotatione dignum, niſi quod in plexu Choroide, ſaltem a ſiniſtris, veſiculæ erant aqua turgidæ.

14. Senis hujus, quem pulmonis ſuſtulit inflammatio, hemiplexiæ cauſam noli credere a me facile in iis ſtatui veſiculis, quæ in parte reſolutæ oppoſita turgebant; ſic enim ſæpius vel ſine ulla paralyſi invenire conſuevimus. Multo autem minus in aqua ſtatuo intra cranium reperta, quippe quæ non ſiniſtram magis cerebri partem premebat, quam dexteram. Quod miror quoſdam, & in his Williſium, ut in Sectione iſta Sepul-

(*x*) Vid. ſupra, n. 3. (*y*) n. 18. (*z*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. Quatrieme Obſerv.
(*a*) Diſſ. de conſenſu part. corp. hum. §. 88.

Sepulchreti XV. (*b*) vides (niſi quid forte Lugdunenſis, nedum Genevenſis typographi incuria deeſt) non attendiſſe; neque enim ab illuvie ſeroſa & ſanguinea anteriorem cerebri cavitatem implente, unius potius, quam alterius corporis Striati compreſſionem, laterîſque reſolutionem deduxiſſet. Quid ergo eſt? Mox poſtquam aliam ſubjecero Obſervationem, conjiciam (*c*). Neque enim tam difficile id puto, quam ſi ex me quæreres, cum Generoſiſſimus Senex (*d*) ſimul hemiplexia, ſimul ictero correptus eſſet, qui fieri potuerit, ut intra idem latus dexterum, quod erat reſolutum, ſe *accurate* adeo contineret aurigo, *ut etiam naſi dextrum latus ictcritium eſſet*, *ſiniſtrum vero colorem naturalem retineret*, quando idem flavum ſanguinis ſerum non minus circumibat per ſiniſtrum latus, quam per dexterum; niſi forte credas, per laxiores hujus fibras lentius promotum, magis inficere potuiſſe.

15. ANICULA ex apoplexia jam tres annos hemiplectica ſic tamen, ut ſentiendi facultatem retineret, accedente ob decubitum, an aliam ob cauſam clunis gangræna, octo ante diebus in idem fuerat in quod Senem diximus, Noſocomium excepta. Ubi intra paucos dies vehementi dolore correpta eſt, primum reſoluti humeri, mox etiam linguæ: quæ inſpectæ partes nihil; quod ſub ſenſum caderet, vitii oſtendebant. Dolorem aphonia excepit, hanc mors, quæ ſenſim tamen, & ſine ullo reſolutionis incremento acceſſit. CAPUT, & collum dumtaxat hujus mulieris diſſecta ſunt. In collo id glandulæ Thyroidææ vitium deprehendi, quod alibi (*e*) deſcriptum, hic iterare minus attinet: præterea in quodam arteriæ vicinæ trunculo concretionem inter tunicas ex flava materia media inter mollem, atque friabilem, parvam illam quidem, ſed ita introrſum extuberantem, ut trunculi cavum anguſtius faceret: denique in altera Parotide parva fruſta ex materia quaſi tartarea, quæ mora poſtea in oſſeam duritiem tranſivit.

Verum antequam collum, & caput attingerem, dum illud a thorace dividerent, tantam vim aquæ ex vertebrarum canali tum ſuperiore, tum inferiore erupiſſe, teſtati ſunt, quantum vinarium vas, quod *boccale* vocitant, impleri poſſe, exiſtimarent. Itaque pauca circa cerebrum, pauca in ejus ventriculis ſuperfuit: præter quam, nihil aliud quod adnotatione dignum eſſet, invenimus.

16. Ex gangræna quidem, peſſimi generis particulas in alveum ſanguinis relatas, cum linguæ nervos, tum alios aliquos invaſiſſe eorum potiſſimum qui ob triennem humeri quietem minus fortaſſe reſiſtebant, doloreſque illos intuliſſe, non difficile eſt explicatu. Sed non propterea intelligitur, quomodo tanta aquæ copia intra cranium, & vertebrarum tubum congeſta ſit, & cum ſit, aphoniam quidem, & mortem, ſed non ſimul reliqua apoplexiæ legitimæ ſymptomata invexerit. Num quod paulatim ad tantam illam copiam pervenerit? (*f*) Et credere quidem poſſumus, jam tum ab hemiplexiæ initio multum aquæ in eo tubo, ſive, ut vocant, in Sacra fiſtula fuiſſe. Sic enim ſæpe in paralyticis invenitur, ut Coiterus præmonſtravit, cujus habes in Sepulchreto Obſervationes (*g*), tum deinde Wepferus, qui ad id facile inquirendum, omnibus jam e cranio detractis, tum ſtatuere hoc humilius ſolebat, ut per Sacræ fiſtulæ oſtium declivem ab ea egreſſum haberet humor: quod a pleriſque aliis in certorum quorundam cadaverum ſectionibus neglectum, nos certe aut eadem, aut alia ratione ſæpe inquirere non omiſimus, ut ex ſuperiore etiam Epiſtola (*h*) intelligere potuiſti. Wepferi autem obſervationes non in hac modo Sectione (*i*), ſed in II. quoque (*k*) videas, præſertim in quibus *multum*, aut *plurimum* ſeri ex oſtio illo exire, conſpexit. Nam in qua *ad unciam* vidit effluere, ea minoris facienda eſt, ſi quod ipſi, & Coitero videtur fuiſſe incognitum, ſecundum naturam quidem humoris aliqua copia in ima Sacra fiſtula eſt agnoſcenda; qua de re quid nobis exploratum ſit, erit alibi dicendi locus; neque enim difficile eſt, ut in cadaveris geſtatione, aut multiplici, ut ſæpius fit, volutatione ejus naturalis humoris portio ab imo ad ſummum fiſtulæ tranſeat. Verum cum aut copia multo majori, aut alia ac debeat, natura eſt, intelligere quidem licet, quemadmodum aut hac alia natura lædat, aut ea multo majori copia non jam nervos illos infimos Caudæ Equinæ, ſed ipſum longe teneriorem, quem circumfundat, Spinalis medullæ truncum aut magis premendo, aut laxando, inferat artuum reſolutionem: ſed qui fiat, ut cum illum undique circumfundit; tamen a dextero magis latere, quam a ſiniſtro, aut a ſiniſtro magis, quam a dextero, premat laxetve, ut lateris illius, non hujus, aut hujus, non illius paralyſim faciat, intelligere non licet. Igitur quæ nos difficultas circa aquam in cranio tenebat (*l*), eadem in Sacra quoque fiſtula detinet, niſi aliquid præterea huc adjiciamus.

17. Id autem repetendum videtur a præcedente alterius partis aut cerebri, aut Spinalis medullæ diſpoſitione, ſive hæc a natura ſit, ſive a morbo: ut ſi minus firmam quam altera, intimam habeat ſtructuram, aut ſi, velut in ea apoplexia quam alias (*m*) a meningum convulſione fieri, propoſuimus, alterum cerebri hemiſphærium a vehementiori ſuæ meningis convulſione magis quam alterum, conſtrictum fuerit. Jam vero ſi ad nativam, aut ſi ad relictam a morbo in altero latere imbecillitatem ejuſmodi, quæ per ſe quidem obeſſe vix poſſet, ſi ad eam, inquam, undique circumjectæ vis aquæ accedat; nimirum intelligis, cui vi firmius latus cerebri reſiſtat, aut Medullæ, eidem infirmius non poſſe reſiſtere.

18. Quod autem de cerebro, ejuſque appendice medulla Spinali per ſuarum meningum convulſiones læſis dicebam, idem quoque de nervis ab illo, aut ab hac proficiſcentibus & alias (*n*) dixi, & nunc etiam tanto libentius dico, quanto facilius eſt intelligere, non Tenuem modo, ſed & Craſſam meningem circum eos quos conveſtiunt, nervos undique poſſe contrahi, quam circa alterum cerebri, aut Spinalis medullæ latus. Sic in adoleſcente (*o*) qui ex vermibus inteſtina irritantibus, linguæ paralyſi corripiebatur, intra aliquot dies ſolvenda, ſed cum ventris torminibus recurrente ſingulis menſibus, rem ego ex convulſione explicabo per conſenſum quendam ad meninges quæ linguæ nervos cingunt, producta, levi quidem, ut facile paralyſis ſolvebatur, ſed cum inteſtinorum convulſiones redibant, ipſa quoque redeunte. Igitur ſi nervos quoslibet, non ex durioribus tamen, convulſæ aut meninges ſuæ, aut contiguæ muſculoſæ fibræ conſtringant, aut ſi non valde conſtrictos, & mox ſic ſatis reſtitutos circumfuſa aqua premat, aut laxet; reſolventur partes quibus ii nervi proſpiciunt: atque hinc quoque habebis unde intelligas quibuſdam in caſibus, quare cum eadem aqua omnes interdum circumfundat qui aut ex cerebro, aut ex Spinali medulla proveniunt, nervos; non omnes tamen laxentur.

19. Facile autem ad Spinales alterius lateris nervos, ſuorum meningum convulſione certo tempore, nec tamen arctius, circumpreſſos, attinebat caſus non vulgaris, qui Bononiæ A. 1705. in eodem quod ſemel atque iterum ſupra memoravi, Noſocomio diebus circiter octo ſpectatus eſt. Virgo erat annorum, ut mihi viſa eſt, quadraginta, quæ poſt diuturnum dolorem capitis, altero ſenſim reſoluta erat corporis latere ſic ut tandem neque ad motum, neque ad ſenſum hoc uti poſſet. Ita affectæ ſanum quoque alterum latus ſimilis paralyſis quotidie veſpertino tempore corripiebat, matutino autem adventante, integram omnino relinquebat. Quod poſtquam ſepties, aut octies contigit eadem ſemper, aut ſiquando non eadem, una, ut ſummum, hora citius, aut ſerius; tum vero thoracis inflammatio continuo acceſſit, eaque Virginem ſuſtulit, cujus diſſectio cadaveris, invitis nobis, omiſ-

(*b*) Obſ. 9. cum Schol. (*c*) n. 17. (*d*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 64. (*e*) Epiſt. Anat. 9. n. 38. (*f*) Vid. Epiſt. 4. n. 29. (*g*) Sect. hac 15. Obſ. 6. & 7. (*h*) n. 13. (*i*) Obſ. 3. (*k*) Obſ. 40. & 47. (*l*) n. 14. (*m*) Adverſ. 6. Anim. 84. & Epiſt. Anat. 13. n. 27. (*n*) Ibid. (*o*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 160.

omiſſa eſt. Sed reſolutionum ab ejuſdemmodi cauſa alia quoque exempla a me alibi indicata ſunt.

20. Indicata ſunt etiam exempla earum quæ a convulſis circa nervos muſculoſis fibris videntur accidere. Nec vero negaverim, poſſe interdum ea quoque ratione explicari, quæ ſic a Boerhaavio (*p*) propoſita eſt: convulſi muſculi *duritas, ſi nimia fuerit, deſtruit muſculum, & relinquit paralyticum, uti ſæpe poſt convulſiones contingit fieri*: quanquam ubi ſimul cum motu ſenſus tollitur, non tam muſcularis fabricæ deſtructionem, quam compreſſi tunc nervi, modo ex durioribus non ſit, conſtrictionem præſtat incuſare, a qua una repeti utrumque poteſt. Quod autem eidem placuit (*q*), *paralyſes membrorum, ubi nullum ſubeſt cerebri vitium*, ideoque *auſcultantes medicamentis externi*, eas, inquam, *ſedem* habere in *tela celluloſa* qua omnia nervorum vaſa cinguntur; hæc quoque explicatio ſua laude digna eſt, ſi quis apte, nec ſine aliquo additamento utatur. Nam cæteroquin haud ſecus ac aliæ, ſuis ipſa quoque difficultatibus videtur premi. Vide enim in Sepulchreto (*r*), vel potius in eo ipſo libro (*ſ*) qui ibi negligentius deſcriptus eſt, quæ Wepferus in hydropicis, motu, & ſenſu viſcerum, atque artuum inferiorum pollentibus, animadvertit, ſcilicet *in abdomine nervos & plexus nervoſos non ſolum ſero copioſo inundatos, ſed etiam illos ipſos, aqua tenui membrana coercita, veluti gelatina, incruſtatos, in pedibus vero a planta ad coxam, ipſoſque lumbos œdematoſis, cutim, pinguedinem, membranas, imo ipſos muſculos inſtar ſpongiæ aqua turgidiſſimæ maduiſſe*; ut dubitandum non videatur, quin celluloſæ illæ telæ quibus nervorum vaſa cinguntur, ipſæ etiam aqua diſtentæ fuerint, & in aliis ſint, quos pene quotidie, & ſine ulla quidem reſolutione, videmus, hydropicis.

21. Sed etſi quod de nervorum affectionibus in libro habemus *de Locis in homine* (*t*); ſi tamen de iis nervis ibi ſermo eſt de quibus hic loquimur, *morbum* videlicet qui *in ipſos pervenerit, quieſcere in eodem loco, & difficile eſſe ipſum educere*; etſi, inquam, id ut plurimum verum eſt; minus tamen eſt, cum morbi cauſa in celluloſis conſiſtit eorum telis, ubi externis parere medicamentis, ut paulo ante indicabamus, expertus eſt Boerhaavius. Quin aliquando vel citius paret, quam ægro opus eſſet, ut cum recens reſoluta membra, corpore necdum ſatis præparato, thermarum balneis, aut lutis præpropere committuntur; ſerum namque morbidum ex ignobilibus ſedibus alio abductum, in nobiliores facile irruit, ut in cranii cavum, aut Sacram fiſtulam, cerebrum, aut medullam Spinalem, præſertim ubi ad apoplexiam, aut ad paraplegiam diſpoſitio eſt, male mulctaturum. Quo Williſiii (*u*) obſervationes ex parte refero, cum ex uſu, aliis paralyticis utiliſſimo, thermarum Bathonienſium, quorundam *membra plura atque prius affecta, gravius reſoluta* animadvertit. Eodemque facile ſpectat locus T. Livii (*x*): *Cn. Cornelius conſul ex monte Albano rediens, concidit, & parte membrorum captus, ad aquas Cumanas profectus, ingraveſcente morbo Cumis deceſſit*. Quem locum etſi ab iis qui de thermis Cumanis, proximiſve Bajanis, earumque uſu ſcripſerunt, animadverſum eſſe, non memini; tamen quaſi de caſu in eo ſermo fiat, idem Livii ſignificat loquendi modus, alias (*y*) productus, & explicatus de Attalo inter concionandum obmuteſcente, & cadente: *concidit .... parte membrorum captus*.

Verum ad hiſtorias noſtras redeamus, atque adeo ad ultimam ipſarum veniamus.

22. MULIEREM, quam ſemel prehenderat apoplexia, rurſus corripuit, ſtupidamque, & ſemiparalyticam reliquit. Uno, aut altero interjecto menſe, febris invadit non mediocris, ut pulſus, ſitiſque commonſtrant, eaque in Bononienſi S. Mariæ de Vita mulierem conficit. CEREBRI vaſa nigro ſanguine turgidula: ipſum vero laxum adeo, ut Craſſam, quam detrahebamus, meningem quibuſdam in locis cum Tenui, corticalis quoque ſubſtantia ſequeretur. Cæterum aqua pauca in tertio ventriculo. Reliqua autem viſcera ſana. Quæ dum rimamur, & ex ſiniſtro cordis thalamo concretionem polypoſam extrahimus, interveniens forte Valſalva, alteram, inquit, reperietis a dextris. Quam, dextera inciſa auricula, mox vidimus inde in venam Cavam ſuis ramis pertinentem. Siniſtra tamen, non minus ramoſa, firmiorem habuit truncum, ſubſtantiam intus compactæ carnis referentem, quam corpus quoddam quaſi nerveum cingebat.

23. De polypoſis concretionibus erit aptior alibi (*z*) ſcribendi locus. Hic ſatis a laxo adeo cerebro ſtuporem mulieris, & ſemiparalyſim deducere. Neque enim ſatis ſpirituum ſecernere poterat, & ad membra mittere. Qua de re, ut maxime obvia, non attinet multa verba facere; tametſi ad id comprobandum vides in Sepulchreto (*a*) unam eandemque ſemel, atque iterum Obſervationem proferri tam paucis interjectis, ut minus mirum ſit, duas ferme ex Williſio (*b*) paginas in Scholiis ad Obſervationem III. deſcriptas, iterum pro Scholio ad Obſervationem XXX. eaſdem deſcribi. Cæterum hujuſmodi in primis ſunt paralyſes, in quibus fruſtra, ad tollendam cauſam, reſolutis partibus adhibentur remedia. Ad tollendam cauſam, inquam. Nam Valſalva ad fibrarum tonum aliqua ratione adverſus majorem laxitatem ſervandum ſe, dicebat, adhibere: eandemque ob cauſam cum ad avertendas apoplexiæ minas, ſanguinem e ſemireſolutis jam diu manibus aliquando mitti imperaret, imperabat ſimul, ut aquæ loco vinum calefieret, in eoque manus, ut tum fieri ſolet, mergeretur. Quæ, cum Valſalvæ conſuetudines ſcire cupias; nolui reticere. Porro aliæ, extra cranium quoque, paralyſis cauſæ ſunt, ad quas inutilis uſus eſt externorum remediorum. Harum ſelecta quædam exempla ſatis erit ex Cowpero (*c*), & Saltzmanno (*d*) commemorare. Uterque partium inferiorum reſolutionem accidiſſe, deprehendit, Cowperus ab interno tumore, qui duarum dorſi vertebrarum corpora ita exederat, ut per eorum cariem foramen aditum præberet digito ad medullam ipſam Spinalem immittendo; Saltzmannus autem ab eadem medulla, non pravo ejuſmodi humore læſa, imo plane exſucca in ſuperioribus lumborum vertebris: quod vitii cum in altero, ajat, *in omnibus lumborum vertebris* habuiſſe; perſpicuum eſt, non Medullam modo, intra ſupremas earum deſinentem, ſed & Equinæ, ut vocitant, caudæ partem non parvam (quæ utinam Saltzmannus diligentius, aut certe dilucidius propoſuiſſet) idem vitium occupaſſe. Signa autem quæ latentes has paralyſis ſedes quadantenus in vivis indicarent, his perlectis utriuſque Auctoris obſervationibus poteris exiſtimare.

24. Denique ne mireris, quod febris, quæ ſecundum alias Hippocraticas prædictiones apoplexiam excipiens ſolvit, fœminam quam propoſui, perdiderit; Martianum (*e*) vide, febrium conditiones diſtinguentem, illiſque prædictionibus hanc ex Coacis opponentem: *Apoplecticæ affectiones de repente exolutorio modo fientes, febre temporis progreſſu accedente, pernicioſæ*. Hæc vero febris; ut alia mittam; ſane uno, aut altero poſt menſe acceſſit. Satis de Paralyſi. Vale.

EPI-

(*p*) Prælect. in Inſtit. ad §. 401. (*q*) Ibid. ad §. 282. (*r*) Sect. hac 15. Append. ad Obſ. 5.
(*ſ*) Auct. Hiſt. Apopl. Hiſt. 13. in Schol. n. 2. (*t*) n. 9. (*u*) De Anima Brut. P. 2. c. 9. (*x*) Hiſt. l. 41.
(*y*) Epiſt. 3. n. 17. (*z*) Epiſt. 24. n. 26. & ſeqq. (*a*) Sect. cit. Obſ. 8. & 13. (*b*) c. cit.
(*c*) Act. Lipſ. A. 1699. M. Feb. ad Tab. 93. (*d*) Act. N. C. T. 2. Obſ. 102. (*e*) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morb. S. 2. v. 67.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XII.

Sermo eſt de Hydrocephalo, & de Aqueis Spinæ Tumoribus.

HYdrocephali nomen etſi unum eſt; plures tamen, ut noſti, & ſede, & effectibus inter ſe diſcrepantes affectiones ſignificat, primum quidem; ut rem in pauciſſima contraham; aquæ congeſtionem inter cranium, ejuſque integumenta; deinde intra cranii cavum, idque aut oſſibus, quod fere in fœtibus fit, & pueris, diductis amplificatum, aut minime diductis ad eum modum perſtans ad quem conſiſtente ætate videmus: quanquam hoc ultimum genus ne ii quidem qui hydropem cerebri appellant, hydrocephalum omnes vocant. Primum illud atque exterius hydrocephalum etſi in viventibus conſpeximus, & præſertim in nobili infante, quem cum aliis Medicis conſulti, ſine Chirurgi ferro, ſanavimus; in mortuis tamen examinandi occaſionem nec Valſalva, nec ipſi habuimus. Interni autem primum genus, ſaltem poſtquam aqua exierat, iis in fœtibus vidiſſe me, credo, quos cerebro carentes diſſecui, velut poſtea declarabo. Alterius vero generis crebras tum Valſalvæ, tum mihi eſſe obſervationes, ex ſuperioribus Epiſtolis non una oſtendit. Quarum nullas in animo eſt hic iterare; ſed unam potius proferre, cui locum in iis Epiſtolis aptum non fuiſſe, cognoſces. Eam cum protulero, tum commemorabo quæ vidi, ad primum, ut puto, interni hydrocephali genus attinentia: nec alia de Spina, ut vocant, bifida, ſive de Aqueis hujus Tumoribus reticebo.

2. ANUS, poſtquam antiqua artuum ulcera, minus jam in dies, minuſque manantia, noviſſime arida apparuerant, ſenſim quaſi a ſenectute confecta, mortua eſt. CADAVER Gymnaſio huic ceſſit, cum altera quæ A. 1725. habebatur Anatome, jam ad finem ſpectaret. Igitur viſcera pleraque omnia ipſe perſcrutatus, jecur, & ſplenem animadverti magnitudine excedere aliquantum naturalem modum, nec ſubſtantia ipſa omnino eſſe ſecundum naturam. Multo autem erant æquo ampliores tum ureteres, tum renum pelves, indicio non obſcuro, fuiſſe olim mulierem calculis, aut aliis renum vitiis obnoxiam: quo & parvitatem cenſui attinere renis dexteri, dimidio minoris quam ſiniſter. Tuba ſiniſtra Falloppiana, fimbriis, interjectoque his orificio omnino deletis, in unum corpus extremo illo coaluerat cum ovario. Fundo uteri aperto, conſpecta eſt in ipſo hujus latere ſiniſtro excreſcentia, quæ magnitudine, & forma dimidiatum referebat lupinum, baſi dumtaxat utero annexa, facie autem utraque ſoluta, & lævi, nec ſecus ac fundi univerſa interior facies, rubicunda. Cranii, & quod conſequitur, cerebri figura erat abnormis, ut Epiſtola I. (*a*) deſcripſi; hæc enim illa fœmina eſt, de qua ibi in extrema quadam, ex parte huic ſimili, hiſtoria mentionem injeci, reliqua alibi pollicitus, quod hic videlicet præſto. Laterales ventriculi pleniſſimi erant aqua turbida. Choroides plexus albeſcebant. Corpora Striata, quocunque cultrum, aſſulatim ſecando, dirigeres, ex cinerea ubique ſubſtantia, mirantibus qui aderant, nuſquam medullares ſtrias, ſed disjecta ſolummodo medullaria puncta apparere. Cerebellum, ut medulla quoque Oblongata, flaccidum fuit. Denique Pituitariam glandulam cum valde humilem, ac ſubſidentem animadvertiſſem, diligenter extraxi, & primum ſine Appendice eſſe vidi, in Adverſariis VI. (*b*) deſcripta, & delineata, tum ejus corpus ex fuſco flavere, & in ſe contractum atque ſtrigoſum, præſertim quod ad altitudinem attinebat, multo minus quam ſoleat, ſurſum protuberaſſe.

3. Si antiqua, & noviſſima hujus fœminæ incommoda, accurate aliquis adnotaſſet, ex quo inquirendo cognoſcere potuiſſem; cum plura quæ, diſſecando, perſpexi, hic perpendere non omitterem, tum certe alio potius quam huc, obſervationem hanc retuliſſem. Quod fieri poterat de quibuſdam in hanc Sepulchreti XVI. Sectionem collatis, præſertim vero de ea quæ ſub num. VI. & de prima, atque altera quæ ſub num. VII. in Additamentis proponuntur; neque enim, quod etiam ſupra indicavi, pleriſque placet, ubi caput non tumet, ibi hydrocephalum agnoſcere. Non eſt tamen dubitandum, quin cum multa intra cranium aqua ſenſim magis, magiſque congeritur, ſi huic cedere, ut in tenellis, oſſa poſſent, tumor capitis eſſet oriturus: & quin aliquæ ex iis cauſis propter quas in illorum cranio aqua congeritur, eædem ſint, ob quas congeritur etiam in adultorum, ut puta, præter hydatides, de quibus infra (*c*) dicemus, in plexu Choroide, aut alibi intra cranium diſruptas; ut puta, inquam, aut ea glandulæ Pituitariæ conſtitutio quæ nullam aquam tranſmittat, ut in Anglo illo (*d*) cujus cerebri ventriculis ſero plenis hæc ſuberat glandula parte altera prædura, altera abſumpta, aut ea aquæ natura, quæ ad hanc, aut per hanc glandulam tranſmitti non poſſit, quorum illud veriſimile eſt, cum aqua dumtaxat limpida; hoc vero, cum turbida ventriculos cerebri diſtendit, qualis in Viro Principe a Brunnero (*e*) animadverſa eſt, a nobis autem in ea quæ propoſita eſt, fœmina. In hac enim cum is ichor qui per artuum ulcera amandari conſueverat, in eos ventriculos divertiſſet, impedire ipſa ſibi, irritando, & corrrugando Infundibuli extremos tubulos, viam potuit in glandulam Pituitariam, quæ propterea, ut eæ partes ſolent quæ ab officio ceſſant humores excipiendi, ſubſederit, ac ſtrigoſa facta ſit. Quod ſi craſſum, nec irritans ſerum in eam glandulam ſe intrudat, exire autem nequeat; illud quod e ventriculis eodem illabi perget, glandulam quidem vehementer, ut Peyronius (*f*) vidit, tumidam reddet, ſed reliquo demum ſero illuc aditum præcludet. Cæterum in aliis aliunde eſſe poſſunt cauſæ propter quas vel tenui aquæ iter non pateat per eam glandulam. Eſſe autem ex naturæ inſtituto tenuem in ventriculis aquam, & limpidam, ſed vix plus quam ut ea ventriculi madeant, negandum non credo. Quod ſi plus forte in catulis illis invenit Littrius (*g*), quibus uno ictu abſciderat caput; at illi etiam tum lactentes erant; eſt autem in cavis omnibus fœtuum, & recens natorum animalium aquæ plus quam in adultis; itaque optandum fuerat, ut quod periculum in lactentibus fecit, idem feciſſet in adultis. In his enim aquam tum demum abundare, credibile eſt, cum aut plus æquo ſecernitur, aut cum aliqua cauſa eſt quæ illi iter ad Pituitariam glandulam intercludat, aut minuat. Quæ autem de glandula hac dico, eadem ſimul de cæteris quoque latentibus viis dicta volo, per quas aquæ exitum a natura paratum credo ſecundum ea quæ fuſius alias (*h*) ad te ſcripta, hic minime neceſſe eſt iterare.

4. Illud potius quod tunc me fugit, addendum eſt, in Sectione hac Sepulchreti XVI. tres unius hydrocephali proponi hiſtorias, ſingulas a ſingulis deſcriptas, ſub num. VII. a Cummio, ſub VIII. a Paiſenio, denique ſub V. in Additamentis a Pechlino. Hi enim omnes aderant, cum ab Hornio infantis illius cadaver Lugduni Batavorum A. *1666.* diſſectum eſt. Cum igitur primi duo in Ephemer. Nat. Cur. Dec. I. alter A. I. (*i*) alter A. IV. & V. (*k*) ſuam quiſ-

(*a*) n. 14. in fin. (*b*) Anim. 25. & Tab. I. Fig. 4. (*c*) n. *6.* (*d*) Act. Liſp. A. 1688. M. Maj.
(*e*) Eph. N. C. Cent. *6.* Obſ. 1. in fin. (*f*) Memoir. de l' Acad. R. de Sc. A. 1741.
(*g*) Hiſt. de la m.me Acad. A. 1711. Obſ. Anat. 7. (*h*) Epiſt. 4. n. 36. (*i*) Obſ. 47. (*k*) Obſ. 156.

quiſque deſcriptionem edidiſſent; Pechlinus tandem in Obſervat. Phyſ. Med. (*l*) ſuam addidit, non obſcure ſignificans, hiſtoriam illam non ſatis accurate ab aliis traditam eſſe. Eam ego, inquit, *quod rara ſit, minuſque pro ſui pretio deſcripta, curioſius exponam*. Et magna ſane vel in aquæ pondere ſunt diſcrimina, cum Pechlinus a quo in hoc quidem vix diſcrepat Paiſenius, uncias ponat *CLXIII.* quas Cummius dixerat *triginta ſex*. Cætera ipſe conferens intelliges, illudque in primis quod ad rem præſentem facit, cum Paiſenius ajat, *glandulam pituitariam flaccidam*, *& ſatis magnam* fuiſſe, Cummius autem contra neget, *de glandula pituitaria ullum apparuiſſe veſtigium*; de hac glandula Pechlinum ſilere; ut ſuſpicari quis poſſet, ab ſingulis ſingulas hydrocephalorum trium ab Hornio anno eodem ſectorum obſervationes deſcribi, niſi ejuſmodi obſervationem *raram* eſſe, ut ſane eſt, admoneret Pechlinus, & tot alia unam eandemque fuiſſe, ſatis oſtenderent. Cui potius igitur de tribus credemus? Brunnerus (*m*) qui ſingulos legiſſe poterat, Cummio certe in eo credidit, quod *glandula pituitaria plane defuerit;* neque enim aliam, quam Cummii deſignare poteſt deſcriptionem; tametſi in anno error eſt vel in exemplari (*n*) quod in Sepulchreto deſcribitur; neque enim ſemper hujus typographis, qui alioquin ſæpius erravere, imputandus eſt, ut neque obſcuritas illa tanta primæ in Sectione hac Obſervationis; ſiquidem ad eundem modum legitur in Opuſculo Bartholini (*o*), cujus tamen nomen Scholiis quoque in eam Obſervationem fuerat ſubjiciendum. Sed ut illuc redeam; ego ſingulis in eo credam in quo inter ſe conveniunt: ubi diſcrepant, aut hærebo, aut ſi peritiæ, diligentiæ, temporis quo ſcripſit, habenda eſt ratio: credam Pechlino. Verum utinam in Sepulchreto de tribus illis Obſervationibus hæc injecta eſſet debitatio. Habes quid modo cenſeam de duabus illis Obſervationibus, quas primo loco cum alias de Pituitariæ glandulæ officio ad te ſcriberem (*p*) in Sepulchreto indicavi.

5. Nunc iis in fœtibus quos ab interno hydrocephalo enectos puto, quid a me ſit obſervatum, commemorabo. Commemorabo, inquam; neque enim hic repetere oportet quæ alias edidi: ſatis eſt indicare, & ſiquid forte illuſtrationis grátia addendum eſt, addere. Igitur primum omnium relegas velim quæ de fœtu ſine cerebro nato, & a me Forolivii diſſecto, in Epiſtolis Anatomicis (*q*) propoſita ſunt, illudque in primis, cerebrum facile a primordiis non defuiſſe; ſed hydrocephalo extenuatum, & in aquam reſolutum, per foramen quod in ſumma erat Spina, abſceſſiſſe. Quod tunc facere, ſicut ibi ſum faſſus, *non vacabat*, ut *pleraſque aliorum hujus generis obſervationes expenderem, & cum hoc noſtro*; ſic enim putabam; *cogitato conferrem*, cum poſt libri editionem, otii aliquid nactus, mox facere cœpiſſem, gaviſus ſum incidens primum in Cl. Marcotii Commentarium (*r*), ex quo intellexi, non aliter ipſi fuiſſe viſum, ac mihi. Qui cum poſtea obſervationes cæteras, quas Wepferus (*ſ*), & Stalpartius (*t*) olim collegerant, & iis recentiores, quas Cl. Brinius (*u*) memoravit, aliaſque adnotaſſem, ut ſingulas huc magis attinentes ſeligerem, & quandocunque poſſem, conferrem; tot alias, interea novis prodeuntibus libris, vidi a Doctiſſimis Viris indicari, ut ſatis otii futurum mihi diffiderem ad cunctas, non dico perpendendas, ſed ne apud Auctores quidem reperiendas; tanta ſæpe Operarum incuria plerorumque ſunt aut nomina propoſita, aut loca deſignata!

6. Igitur collatione hac aliis relicta, nunc ſatis mihi eſt, in non paucis ſaltem eorum caſuum, quos perpendere licuit, intellexiſſe, cum cerebrum revera defuit, ob eam cauſam potuiſſe, ad eundemque modum deeſſe, de quibus paulo ante indicatum eſt. Quod ſi meum aliud aliquod plenius propoſitum, aut ſi Amicorum ineditum adhuc exemplum optas; videſis quod ſuum, meumque Valliſnerius (*x*) memoravit, in Adverſariis (*y*) a me deſcriptum, ut unum dumtaxat hic oporteat addere quod certius memini, videlicet cranii nihil præter hujus baſim fuiſſe, neque hanc totam; nam quidquid de ipſa eſſe ſolet poſt magnum occipitis foramen, deſiderabatur. Paucis autem antequam eam puellam ſecarem, menſibus, hoc eſt ſub finem A. 1711. cum forte Venetias petiiſſem, ab Amicis acceperam, & nominatim ab eo, quem alias (*a*) tibi laudavi, Alexandro Bonis, docto Medico, & diligenti, affuiſſe ſe non ita pridem cum Santorinus ipſe quoque deſcriptæ a me ſimilem puellam incideret (ſæpius enim; etſi in maribus hæc etiam accidunt; in ſequioris ſexus fœtibus videor noviſſe: certe ille quoque, de quo paulo ante dictum eſt, Forolivienſis fœmineus fuit (*b*)) vidiſſe igitur corpus optime nutritum, eaque magnitudine quæ conveniret juſto, ut hæc quæ ſtatim a partu mortua erat, partus tempore in lucem editæ: ſummum dumtaxat caput valde fuiſſe depreſſum: a quo cum ſublata eſſet membrana craſſa, capillatæ cuti penitus connata; non cranii fornicem, non cerebrum, quæ nuſquam erant, ſed quandam quaſi veſicam conſpexiſſe, in qua nihil niſi aqua flava: ab hac autem veſica quæ anteriora tenebat, prorſus ſejunctam, in cranii baſi, atque adeo in ipſa Oblongatæ medullæ ſede particulam, nucleo amygdalæ non majorem, quæ cerebelli loco eſſe poſſet. Intelligis, hic ab hydrocephalo, cujus aqua necdum univerſa effluxerat, deſtructum cerebrum, medullam Oblongatam, & cerebelli maximam partem: quod omnino una cum cæteris deſtructum, ſimul cum aqua effluxiſſe videtur in iis fœtibus duobus, quos a me diſſectos commemoravi. Nec ſane aliter ejuſmodi caſus eſſe explicandos, cenſuit ipſe quoque Illuſtris Hallerus cum alibi, tum in Opuſculis Anatomicis (*c*), quibus pro eximia ſua erga me humanitate meum, quale id cunque eſt, honeſtare voluit nomen, cum & ſuam hujus generis in fœmineo pariter fœtu accuratiſſimam, ut ſolet, obſervationem propoſuit, & alienas plurimas qua ſumma pollet eruditione, in hiſque expoſitarum ſimillimas memoravit. Cerebrum igitur a primordiis in ſuo fœtu non defuiſſe confirmat (*d*) iis rationibus, quæ non ſecus ac pleræque a Cl. Lauffero (*e*) productæ, transferri poſſunt ad alios fœtus hujuſce generis. Acceſſiſſe poſtea cauſam quæ aperiret vias per quas cerebrum e ſua theca effunderetur. Et ſane manifeſtas in pluribus fuiſſe, vides, ut foramen in Monſpelienſi (*f*), & Forolivienſi noſtro, & in noſtro altero Patavino (*g*), in quo necdum effluxerat totum. Hiatus autem in nonnullis fuerunt per quos totum prodierat. Sic in eo de quo Gullmannus (*h*), *occiput apertum* lego *cum pericranii extenſione magna, in qua tota cerebri moles erat incluſa*. Cujuſmodi ſive pericranii, ſive Craſſæ meningis ſive potius utriuſque herniarum, ut ſic loquar, cerebrum includentium exempla alia dabit Hallerus (*i*). Intelligis autem, quam facile poſſint diſtentæ, diſtractæque eo pondere membranæ diſrumpi tandem, incluſumque pondus emittere. Quod ſi cerebrum ſit hydrocephali aqua diſſolutum; hæc & pondus augebit, & per foramina interdum etiam exigua ut ſenſim elabatur, efficiet. Qua autem ratione aqua tum accedat, tum cerebrum diſſolvat, illud primum ſupra (*k*) quomodo propter impeditas Pituitariæ glandulæ, aliaſque vias contingat, ſatis dictum eſt: ob diſruptas autem hydatides poſſe etiam fieri, eſt indicatum. Has, nec mediocri magnitudine, haud ita raro intra cranium, imo intra cerebrum beſtiarum increviſſe, Obſervationes, alias (*l*) a me ex Sepulchreto indicatæ, ſatis oſtendunt: quas ſi perlegas; idem hominibus quoque nonnunquam accidiſſe, cognoſces. Humanis autem fœtibus aut hydrocephalo laborantibus, aut ſine

(*l*) l. 1. Obſ. 61. (*m*) Sect. hac 16. in Schol. ad Obſ. 12. in Addit. ad fin. (*n*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 1. Obſ. 152. in Schol. ad fin.
(*o*) Conſil. Med. de Comet. (*p*) Epiſt. 4. n. 36. (*q*) XX. n. 56. 57. (*r*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1716.
(*ſ*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obſ. 129 (*t*) Cent. 1. Rar. Obſ. 2. (*u*) Inquiſ. de Spirit. Animal. n. 35. & ſeqq.
(*x*) Iſt. della Generaz. P. 2. c. 17. n. 6. ad litt. *b* (*y*) II. Animad. 35. (*a*) Epiſt. 3. n. 17. & Epiſt. 5. n. 11.
(*b*) Vid. & Epiſt. 48. n. 49. (*c*) Opuſc. IX. (*d*) n. 9. (*e*) Diſſ. qua infans ſine cerebro &c. §. 3. & ſeqq.
(*f*) Marcot. cit. ſupra ad n. 5. (*g*) Epiſt. ibid. indic. n. 58. (*h*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 92.
(*i*) Opuſc. cit. not. 3. & 13. (*k*) n. 3. (*l*) Epiſt. 1. n. 6.

ſine cerebro editis, ut ſæpe hydatides in meningibus fuerint, is qui a Cl. Jo. Rud. Zwingero (m) deſcriptus eſt, & memorati Monſpelienſis, Forolivienſis, aliique commonſtrant. Quo etiam pertinere, facile credes totam illam notiſſimam ex innumeris compactam veſiculis, limpidiſſima aqua plenis, Wepferi (n) molem; niſi cum iis facere malis qui ad cerebri ipſius ſubſtantiam ſpectaſſe, exiſtimarunt. Certe autem Hallerus (o) cum obſervationem indicat Cl. Spoerlini hydatidum loco cerebri inventarum, tum, alibi *pluſcula exempla hujus fabricæ haberi*, admonet. Illæ igitur, aut hæ veſiculæ ſi vel a ſua ipſæ diſtentione forte diſſiliant, aquam intra cranium pro ſua magnitudine, & numero effundent: hæ autem quæ intra ſubſtantiam increverint cerebri, ut in eam alterna arteriarum pulſatione adiguntur, ſic prius etiam quam diſſiliant, quantum poſſint ad comminuendam, diſſolvendamque molliſſimam circumjectam medullam, excogitavit Laufferus (p). Verum quacunque ratione, & quocunque ex fonte intra cerebri thecam aqua præter naturam congeratur; ſane poterit, ſi necdum illud concreverit, ejus concretionem ſuo interjectu prohibere: aut ſi jam concreverit; inter ejus particulas ſe inſinuando, has ſenſim magis magiſque disjungere, donec ad minimas ventum ſit, facile cum aqua permiſcendas, neque ab ea amplius internoſcendas. Cujus ſenſim progredientis, ſed necdum perfectæ, disjunctionis luculentum habes exemplum in hydrocephalo recens nato, quem diſſecans Chriſtianus Vaterus (q) hemiſphæria cerebri conſpexit *ab aqua expanſa, & in modum braſſicæ capitatæ excavata, ubi nulli ventriculi, nullique anfractus, fibræ vero albicantes, & a copia ſeri valde turgidæ e baſi, & trunco medullæ ſpinalis, per totam cerebri compagem, velut vaſa lactea per meſenterium, denſiſſime ad corticem diſtributæ, & in via multis vicibus invicem quo ad ramos unitæ, ac complicatæ apparebant*. In altero autem hydrocephalo; ut perfectæ disjunctionis, atque adeo diſſolutionis exempla hic omittam ex infra (r) memorandis Kerckringii, Tombini, Laufferi obſervationibus; in altero, inquam, hydrocephalo, quem pariter recens editum incidit Rombergius (ſ), non ſolum disjunctionem propemodum perfectam, ſed disjunctarum particularum cum aqua permiſtionem ipſa indicabit aqua *loturæ carnium ſimilis*, præter quam, & Craſſam meningem *nihil diſtincti in diffluente cerebro videre* licuit. Nec mirum; aqua enim quæ jam ad menſuras quatuor hic creverat, quanta vi egiſſet, oſtendit, tum ad primam cultri impreſſionem *cum impetu prorumpens*, tum oſſibus cunctis quæ calvariæ fornicem faciunt, ita diductis, ut *magno* inter ſe *hiatu diſtarent*, & *hinc inde facili modo flecti poſſent*, cum in priore infante eſſent tantummodo, ut fere in hoc morbo ſolent, divulſa.

7. Scilicet aquæ in hydrocephalo ſenſim congeſtæ, ſi tener præſertim ſit fœtus, vis urgens manifeſta eſt, eoque magis, quo citius agere incipit in minus reſiſtentes cranii partes. Hinc hujus oſſium impeditus non acceſſus modo, ſed & ipſum alias pauciorum, alias plerorumque incrementum, ut prorſus deeſſe videantur. Verum inſuper nonnunquam accidit, ut univerſa tumoris moles non cranium tantummodo, ſed & corporis oſſa reliqua ſic premat, ut fœtus facies, & corpus in tranſverſum magis, quam ſecundum longitudinem, augeantur. Cujus rei exemplum eo libentius ſubjiciam, quod perlectis plurimis hydrocephalorum obſervationibus, nuſquam memini legiſſe. Sceleton eſt apud me ante annos quadraginta, aut eo plures confectum, ut vix id meminerim, ab eo qui dono dedit, audiviſſe fœminei fœtus eſſe, a magno interno hydrocephalo in matris utero enecti. Et ſane cranii cavum vel nunc habet triplo facile capacius quam fœtus novimeſtris, etſi ubi pleraque toto corpore oſſa ſpectes, minorem ſeptimeſtri facile agnoſcas; ubi vero dempto capite, altitudinem, vix quinquemeſtri majorem invenias. Nempe oblonga artuum oſſa omnia quanto craſſiora æquo ſunt, tanto ſunt etiam breviora; ut quæ cauſa obſtitit ne in longitudinem creſcerent, ea ut in tranverſum magis augerentur, effeciſſe videatur. Sed & coſtæ latiores omnes, craſſioreſque ſunt: faciei autem præcipue quantum de longitudine demptum eſt, tantum de latitudine eſt additum. Namque hydrocephalum cum maximam ademerit longitudinis partem geminum frontis os non modo creſcere prohibendo, ſed ita in orbitas, interque eas deprimendo, ut de Naſalibus oſſibus nihil appareat; faciem in tranſverſum valde amplificavit, idque ſingulari prorſus modo. Sphenoidis enim oſſis proceſſum quem Præcl. Winslowius vocat Temporalem, huicque annexam Squamoſam Temporalis oſſis portionem utroque in latere extrorſum antrorſumque impulit, hanc vero ſimul ita deorſum ut ejus proceſſus Zygomaticus, qui ſecundum horizontem eſſe deberet, a poſterioribus antrorſum aſcendat. Addidit huc inſignem protuberantiam quæ faciem utrinque in tranſverſum augeret, completa per Craſſam meningem, oſſa quæ diximus modo, cum totidem quæ mox dicemus ita jungentem, ut cavum non modicum, cranii cavo ſic adjiciatur jam ſatis magno tum per ſe, tum per oſſis ethmoidis, tum multo magis per ſphenoidis inſolitam depreſſionem; ut nihil dicamus de oſſeo externo orbitarum pariete in ipſas compulſo. Jam vero ut reliqua intelligas, ſic habeto, cranium de quo loquimur ex duobus dimidiatis craniis coaluiſſe, quorum poſterius eo de quo hactenus diximus, eſt multo majus. Poſtea enim quam anterioris hujus os occipitis ab ſuo magno foramine ad tranſverſum pollicem retrorſum aſcendit, alterum amplius foramen videre eſt pariter in media baſi, non in vertebrarum tubum, ut prius illud, ducens, ſed in parem ſibi, ſibique continuatum canalem oſſeum, minimi tranſverſi digiti apice non longiorem, & priuſquam deſinat membrana occluſum. Ab hoc foramine ſuum aſcendit os occipitis longius quam in novimeſtri fœtu, ſed anguſtius. Sincipitis enim oſſa partem utrinque occupant debitæ illi ſedis, ut quæ ſicut ab anterioribus citius incipiunt quam ſolent, ita a tergo ſerius finiuntur. Huic tamen latitudini altitudo non reſpondet; ſed mediocris eſt adeo, ut non modo ad verticem nuſquam perveniant, ſed ab eo ſingula diſtent tranſverſos digitos minimum tres; intervallum namque, utrique interjectum, cum teneat Craſſa meninx, calvariæ fornicem ab occipitis oſſe pene ad orbitam uſque conficiens; hæc, quamvis reſiccata eſt, latitudinem ibi æquat digitorum circiter ſeptem, ut longitudine ſuperat novem. Oſſibus autem ſincipitis, quippe utrique cranio communibus, ut a fronte, quemadmodum propoſui, ſphenoidis oſſis proceſſus Temporalis, & ſquamoſa Temporalis oſſis portio anterioris cranii utrinque ſubjiciuntur, ſic quoque a tergo eadem oſſa quæ ad poſterius attinent cranium, ad eum modum ſubjecta ſunt, ut extrorſum, retrorſumque compulſa, & per haud parvulam Craſſæ meningis partem utraque inter ſe juncta, inſignem illam exterius convexam, interius cavam protuberantiam utroque in latere efficiant, qua faciei latitudinem, & cranii capacitatem non parum augeri, diximus. Denique Squamoſis ſingulis Temporalis oſſis portionibus Petroſæ quoque portiones reſpondent ſuæ: ſed quanquam oſſa temporum cranio poſteriori majora contigerint; tamen in duobus dumtaxat anterioribus membrana Tympani cum ſuo annulo apparet.

Habes deſcriptionem haud vulgaris monſtri; ſed monſtri hydrocephali: ut poſtquam monſtroſæ conſtitutioni tot aſſignaveris quot volueris; plura tamen ſuperſint in cranii oſſium aliorum incremento prohibito, aliorum depreſſione, aliorum in latus impulſione, & diductione, quæ urgenti vi aquæ tribuere debeas.

8. Quod ſi aqua ſenſim in hydrocephalo congeſta vel in ipſa fœtus oſſa tantum poteſt; quanto plus poterit in molliſſimum, & pene diffluens ejuſdem cerebrum! Nam ſi in puero ſeptem, aut octo annorum quem Hunauldius (t) ſecuit, non modo in trienni, quem, ut habes in Sepulchreto (u), Hildanus, ita cerebrum extenderat, ut *circumvolutiones & gyri non conſpicerentur*, qui in ejus alioquin ſuperficie profundi ſunt, unde hæc tunc poſſit, quantum cranii anguſtiæ permittunt, amplificari; quid non aget in fœtus cerebrum, in quo nondum gyri illiuſmodi, & circumvolutiones ſunt, quæ

(m) Act. Helvetic. T. 1. c. 1. (n) Obſ. 129. cit. ſupra ad n. 5. (o) not. cit. 3. (p) Diſſ. cit. §. 34.
(q) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 166. (r) n. 13. (ſ) Eph. N. C. A. modo cit. Obſ. 111. (t) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740.
(u) Sect. hac 16. Obſ. 16.

explicari queant, ſecus ac Paiſenius (*x*), atque Pechlinus (*y*) in eo cujus caput *jam inde a nativitate ex hydrocephalo tumuerat*, videntur exiſtimaſſe. Et ſi parietum Lateralium ventriculorum craſſitudo vi aquæ fuerat in quinquenni illo Tulpii (*z*), non modo in trienni Hildani (*a*), aut bienni Veſalii (*b*), ſuperne, & ad latera uſque adeo extenuata, ut prima inſpectione nulla eſſe videretur, cum *inſtar alicujus craſſioris membranæ adhæreſceret undique arcuatæ diſſolutorum oſſium circumferentiæ*; nihil dubii eſt, quin tanto tenuiores, molliorefque in fœtu parietes ſic poſſit aqua diſtendere, ut denique aut prorſus, aut propemodum deleat, ſæpiuſque per eos, & in unum cum ipſis tum conjuncta & cerebri, & cranii extenſa laxaque integumenta via ſibi qua minus reſiſtunt, aperta aut in utero, aut dum per hujus anguſtias in partu expellitur fœtus, cum diſſoluto, aut ſemiſoluto cerebro erumpat. Quod autem diximus de ſuperioribus, & lateralibus dexteri ſiniſtrique ventriculi parietibus, idem inferioribus quoque, totique adeo medullæ Oblongatæ, & cerebello, & medullæ Spinali accidere poterit; quanquam aliquanto difficilius. Et ſane Cl. Pitſchelius (*c*) cum in hydrocephalo qui duodeviginti menſes vixerat, quantum cerebri colliquatum eſſet, Oblongatæque etiam medullæ, perſcribit, nullam hujus trunci, nullam cerebelli diſſolutionem memorat. Quin certe Veſalius (*d*) in ſua illa bienni hydrocephala *cerebellum* vidit, *cerebrique* univerſam baſim ſecundum naturam habere, & Hildanus (*e*) in ſuo trienni *cerebellum* in tanta cerebri attenuatione excepit, & *reliqua in cerebri baſi*. Pechlinus quoque (*f*) in ſeptimeſtri Hornii *cerebellum* conſpexit *plane integrum*. Sed in eodem videbis tamen, *radicem cerebri* jam *in fibras diffluxiſſe*; ut intelligas, in tenerioribus, & multo magis in fœtibus ea quoque in cerebro vi aquæ diſſolvi denique, & abſumi quæ magis reſiſtunt, quia *in* illius *formatione*, ut Steno (*g*) de obſervatis in ſuo vitulo hydrocephalo verba faciens, animadvertit, *ſtructura* & nexu *jam ſunt perfecta*, *quando* cætera, ut *laterales* partes, *ſua adhuc capiunt incrementa*. Nos vero poſt tot alios, nihil in duobus de quibus ſupra (*h*) indicatum eſt, fœtibus, Patavino primo, & Foroliviensi, aut cerebri, aut cerebelli, aut medullæ Oblongatæ fuiſſe ſcimus: quin & Spinalis in altero (*i*) *potius rudimentum quaſi quoddam* pertenue, atque membraneum, quam medullam ipſam, deprehendimus. Hanc autem omnino ſimul cum cerebro defuiſſe, non modo ætate noſtra, ſed & antea obſervatum eſt. Wepferus (*k*) namque Fontanum memorat infantem vidiſſe, *loco cerebri*, & *ſpinalis medullæ aquam limpidiſſimam habentem*: tum refert, *abortum*, de quo Mauritius Hoffmannus, ut eſt apud Velſchium, ad Veslingium ſcripſit, *Norimbergæ* 1641. *editum eſſe ſine cerebro & ſpinali medulla .... in cervice perforatum*, *ita ut digitus in cavitatem vertebrarum thoracis immitti poſſet*: item Hornium A. 1665. fœtum ſeptimeſtrem diſſecuiſſe in quo *nulla interna cavitas cranii*, ut quod *totum* erat *oſſeum* ſolidumque, *uti nec ullum cerebri*, *vel cerebelli veſtigium*, Spinalis autem medullæ *ne γρυ quidem apparuit*, quippe cujus in ſolida ſpina tubus omnino deſiderabatur: denique Kerckringianam (*l*) Obſervationem indicat XXIII. monſtroſi fœtus, cujus *cranium nec cerebrum*, *nec cavitatem ullam habebat*, Spina autem ſuperius bifida *nullam continebat medullam ſpinalem*. Quibus obſervationibus ſuas hoc ſæculo addiderunt Littrius (*m*), Fauvelius (*n*), Meryus (*o*), Suëus (*p*), aliique fortaſſe (*q*), primus in fœtu octimeſtri, ultimus in ſemeſtri, reliqui in novimeſtribus duobus, quorum alter, nec ſine aliquo ſentiendi indicio, duas vixit horas, alter unam & viginti, nec ſine aliqua alimenti ſumptione. Ex his octo Obſervationibus nullam video; ſi tertiam excipias, & in parte quartam; quæ per capitis, Spinæque hydropem nequeat explicari, præſertim cum in prima etiam tum aqua eſſet in cavo utroque, in ſecunda autem perforatio, ſicut a me Forolivii (*r*) conſpecta ſit, ſpinalis tubi in cervice, in quarta porro, & octava hic idem tubus ad tractum multo longiorem, in quinta denique ab imo ad ſummum eſſet apertus.

9. In hunc autem Spinæ tubum congeri aqua poteſt tum quæ a cranii cavo deſcendat, tum quæ intra illum ſecernatur; ut modo ſit utriuſque ſimul hydrops, modo alterius, nec ſecus in fœtibus, & pueris, quam in adultis; ſed in illis multo magis ut in quibus haud aliter quam cranii, vertebrarum oſſa & facile poſſe, & revera cedere, compertum eſt: itaque dehiſcentibus alias aliquot, alias omnibus vertebris, & aqua urgente involucra Spinalis medullæ, alias minor, alias major in Spinæ poſteriore facie tumor exiſtit, qui hydrocephalo eſt analogus. Dehiſcunt autem vertebrarum oſſa ibi potiſſimum ubi ſedes futura eſt proceſſuum quos ſpinas vocant, non tantum, ut credunt, quia ibi tunc oſſa disjuncta ſunt; nam ſunt etiam a lateribus ſejuncta qua ad vertebrarum corpora annectuntur; ſed inſuper, ut ego arbitror, quia longe minor ad ſpinarum ſedem, quam a lateribus, reſiſtentia eſt impoſitorum muſculorum, & tendinum. Cur vero is tumor *rariſſime* occurrat *in inferiore*, & *exteriore parte oſſis ſacri*, ut experientiſſimus animadvertit Ruyſchius (*ſ*) miratus (*t*), *non eſſe frequentiorem in dicta parte*, ut quæ *ſemper in naturali ſtatu hiat*, cauſam eſſe, opinor, quod Craſſioris meningis tubus, Equinam, ut vocant, Medullæ Caudam cum aquæ, de qua alibi (*u*) dictum eſt, copia aliqua vel ſecundum naturam, continens, ad illam uſque infimam hiantemque partem non deſcendit. Aliquando tamen morbidæ aquæ vi deorſum urgente, illuc pervenire, & diſtentus extrorſum, ejuſdemmodi facere tumorem poteſt: itaque ibi etiam, ſemel Ruyſchius (*x*) vidit, & nos annis ſuperioribus non hinc longe in quodam infante viſum eſſe, ſcimus, ſed Genga præſertim vidit, & rariſſima, nec facile ſperanda in his tumoribus felicitate aperuit in eo caſu quem Summus dum viveret, Vir Lanciſius Cl. Fantono deſcripſit, apud quem (*y*) non una de cauſa relegas velim, ſed ob hanc potiſſimum, ut communem cranii, & Spinæ cavo hydropem fuiſſe, & ex illo in hoc aquam deſcendiſſe, intelligas. Cum enim contuſioni capitis hydrocephalum, huic vero is poſt menſem tumor ad coccygem ſuperveniſſet, credo quia in puero quadrimulo minus facile vertebrarum oſſa laxari, quam integumenta ad hiantem, de qua dictum eſt Sacri oſſis partem potuiſſent, non modo ex aperto hoc imo tumore multa diu aqua egrediente, caput paulatim detumuerat; ſed cum Genga, ex parte ſuperſtes in occipite, hydrocephalum manu comprimeret, *ſtatim*, quod vidit Lanciſius, *ex aperto in coccyge foramine ichor ſubpallidus proſiliebat*. Porro a cranio in vertebrarum tubum videtur aqua in aliis etiam Obſervationibus deſcendiſſe. In illo enim infante hydrocephalo quem deſcribit Mayerus (*z*), ex tumore hujus naturæ qui ad medium os Sacrum extabat, paulo ante mortem diſrupto, lympha turbida ſubſalſa effluxit: ſtylo autem poſt obitum per tumorem, & Spinam ad cerebrum uſque demiſſo, ex hoc pariter liquor turbidus promanabat. Quoniam tamen quæ intra cerebri meninges plurima inventa eſt aqua, ſubſalſa quidem ipſa quoque erat, ſed limpida; malo eam Obſervationem attendas quæ a Brunnero cum XII. conjuncta eſt earum quæ ſunt in Additamentis ad hanc Sepulchreti Sectionem. Nam tumore hujus generis in dorſo ſupra os Sacrum infeliciter, ut ſolet, exciſo, unde plus libra aquæ limpidiſſimæ effluxit, *caput infantis conſidere ſtatim & mole minui obſervatum fuit*. In ipſa autem Obſervatione XII. idem a contrario videtur probari. Cum enim tumor ejuſdemmodi in dorſo compunctus fuiſſet, unde aqua proſiluit limpidiſſima, quæ *ſexies* diebus inſequentibus effluxit *qualibet vice ad uncias tres*, *quamprimum*, inducta cicatrice, *nihil ſeri amplius extillavit*, puellæ caput attolli cœpit, & brevi *hydrocephalus vaſtæ molis emerſit*. Sic etiam in IV. ibidem Obſervatione Lechelius cum infantem deſcribat natum cum tumore ejuſdem naturæ ab ultima thoracis vertebra ad coccygem uſque pertinente, diebus

(*x*) (*y*) Obſ. cit. ſupra ad n. 4. (*z*) Sect. cit. Obſ. 14. (*a*) Obſ. cit. 16. (*b*) Ibid. Obſ. 6.
(*c*) Epiſt. ad Kulmum de Hydroceph. Interno. (*d*) (*e*) Obſ. modo citatis. (*f*) Obſ. cit. (*g*) Act. Hafn. Vol. I. Obſ. 131.
(*h*) n. 5. & 6. (*i*) Vid. Epiſt. Anat. 20. n. 56. (*k*) ad Obſ. 129. cit. ſupra ad n. 5. (*l*) Spicileg. Anat.
(*m*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. (*n*) Hiſt. de la même A. 1711. Obſ. Anat. 3. (*o*) & A. 1712. Obſ. Anat. 6.
(*p*) & A. 1746 Obſ. Anat. 6. (*q*) Quin vid. etiam Epiſt. 48. n. 49. & ſeq. (*r*) Vid. Epiſt. Anat. cit. 20. n. 56.
(*ſ*) Obſ. Anat. Chir. 34. (*t*) Ibid. Obſ. 35. (*u*) Epiſt. II. n. 16. (*x*) Obſ. cit. 35. (*y*) In Pacchion. Animad. 6.
(*z*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 127.

diebus inſequentibus, narrat, *interea caput ſenſim ſenſimque in molem præternaturalem extenſum* fuiſſe; ut videatur aqua, cui locus in Spinæ cavo non amplius ſupereſſet, in cranii cavo ſubſiſtendo, hoc ad eum modum amplificaſſe. Quæ hactenus ſcripſi cum perpenderis, & fortaſſe non improbaveris, ſi forte in Hippocratis locum incideris, qui ſic habet (*a*): *Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in Spinalem medullam. Inde autem in ſacrum os impetum facit: quo medulla ipſa fluxionem perducit;* tanto facilius idem tibi forſitan quod Docto Viro, veniet in mentem, his verbis morbum de quo loquimur, deſcriptum videri, quanto magis eorum omnium quæ modo dicta ſunt, recordaberis. Verum neque hunc, neque ad infantium morbos eum locum attinere, cognoſces, ſi ea perlegeris quæ continuo ſequuntur, *& in coxendicum acetabula, ſive juncturas deponit, & ſi tabem fecerit, homo marceſcit, atque hoc modo contabeſcit, & vivere non expetit; ſtatim enim ſcapulæ dolent, amboque pedes, ac crura conſequuntur, & ſemper tandem pereunt multo tempore curati*. Quomodo enim infantes vivere expetunt, aut non expetunt? atque ut alia prætercam; quomodo hic morbus eſſe multi temporis curationem ſinit? Quin etiam, ſi quis forte in duabus noviſſime commemoratis Obſervationibus putet, non aquam e cranio in Spinæ tubum defluxiſſe, imo contra in Spinæ tubo a principio congeſtam, poſtquam ad eam pervenit copiam, ut intra hunc, vel dilatatum, contineri amplius non poſſet, tum demum in cranium redundaſſe; ejuſmodi cogitato etſi non ita favent quæ in diſſectione utriuſque infantis obſervata proponuntur; tamen nonnullis aliis in caſibus ſane haud video quid magnopere adverſetur.

10. Neque enim omnes qui Spinæ, iidem, ut quibuſdam placet, capitis quoque hydrope tenentur; certe in ſuis quos ſupra deſignavi, Ruyſchius non meminit (*b*), neque; ut alios ſciens omittam; Tulpius: cujus tres hujus generis obſervationes, non in Sectionem hanc Sepulchreti, ſed in II. libri quarti (*c*) relatas leges; quanquam, ut in anatomica ſanarum partium deſcriptione Spinalem medullam a cerebro, cui natura continuavit, non disjungimus, ſic in morbidarum, atque adeo in morborum ipſorum tractatione illius hydrops ab hujus hydrope non videtur ſejungendus, nec tumores qui utrumque hydropem ſequuntur, inter externos cæteros collocandi haud magis quam qui interna aneuryſmata, diſruptis, extrorſumque compulſis coſtis, & pectoris integumentis, conſequuntur. Quod ſi; ad inceptum ſermonem ut redeam; ad eos quos hic tractamus, tumores duo illi attinent, qui in eadem Sectione II. alter ſub Obſervatione XIII. (*d*) ex Caſparo Bauhino, alter in Additamentis Obſervatione V. cujus Auctoris non adſcribitur nomen, proponuntur; neque in his ullam hydrocephali mentionem videbis. Attinere autem huc utrumque illum tumorem, credes, mollem, & veſicæ inſtar, humore plenum, in lumbari Spinæ tractu, ex quo factam ſeri effuſionem mors, nec multo poſt, ex convulſionibus ſecuta eſt. Nam quod ſerum purulentum, ac fœtidum, aut ſanguinis colore nonnihil tinctum prodierit; neque hoc mirandum eſt, ubi *inter vertebram lumborum antepenultimam & ultimam* ex eroſione foramen fuit in ventrem pertinens, neque illud, cum *duæ vertebræ lumborum deſiderarentur, integris reliquis*; namque & in iis de quibus agimus, aquoſis tumoribus multum de vertebris interdum abſumi, docet Jo. Ludovicus Apinus (*e*), & corruptione ipſos, ac gangræna facile corripi, exemplo quoque ejus quem dat pictum, confirmat Bidlous (*f*): nec quia ex ejuſcemodi, quos deſcripſerunt, tumoribus ichor exierit purulentus, aut materia aquoſa, fœtida, ac purulenta; idcirco Jo. David Mauchartus (*g*), & Jo. Henricus Linckius (*h*) dubitarunt, quin ad hoc genus attinerent. Si mecum igitur idem cenſeas de tumoribus illis duobus de quibus dicere cœperamus; duo conſequentur, alterum, Obſervationem illam Bauhini fortaſſe primam fuiſſe tumorum hujus generis; nam quæ apud Foreſtum (*i*) legitur, fortaſſe & ipſa, ſuo in genere prima, poteſt ad tumores ſpectaſſe, non diſſimilis quidem naturæ, & periculi, ſed tamen cum cranio magis, quam cum Spina, communicantes, quales in viventibus infantibus a nobis, & antea ab Ruyſchio, viſos, alibi (*k*) commemoratos: alterum, id quod propoſuimus, non ſemper in quo hydrorachitis eſt, in eodem hydrocephalum eſſe debere, qua de re, cum hæc relegeremus, libenter vidimus, non aliter ac nos, ſenſiſſe Virum Præcl. Trewium (*l*). Huc adde aquam de qua etiam ſupra (*m*) indicatum eſt, intra imum Duræ ſpinalis meningis cavum ſecretam, quæ ſi naturalem modum ſuperet, ipſa per ſe hydrorachitim facere poteſt. Hanc autem aquam nonnihil viſcidulam, cave confundas, ut nonnulli, cum viſcoſo illo humore, ſicut Veteres, a me in Adverſariis (*n*) indicati, vocitabant, quo vertebræ intus obliniuntur: is enim neque aqua eſt, neque interiore uſquam, neque inferiore dumtaxat parte inhæret Craſſæ meningis, velut hæc, quam video a Cl. quoque Hubero (*o*) ſecundum naturam agnoſci, imo, quantum quidem ipſe tradit, etiam a *bono Malpighio in Poſth. p. 39. & cum eo a Bellino in Lemmatibus Opuſculis ſuis præmiſſis*, qui tamen *pro liquido nerveo habuerint, errore certe, quem recenſere fere pudet*. Verum num de iſta de qua nos, aqua locuti ſint, ipſe videris, itemque (*p*) num revera *nullam invenire poſſis obſervationem, medullæ ſpinalis defectum indicantem, præſente cerebro vel cerebello*. Mihi enim ex binis Caroli Raygeri (*q*) Obſervationibus bene penſitatis videtur in duobus maturis fœtibus cerebrum quidem maxime deformatum, ſed non deſtructum fuiſſe, cum in utroque *ſpinalis medulla eſſet nulla*, aut certe *nil niſi ſanguis concretus*, aut *ſanguini concreto ſimile*.

11. Verum ſive aqua illa qua ſpinales hi tumores diſtenduntur, inde ſit, unde modo indicabamus, ſive e cranio defluat, ſive utrinque proveniat; adeo ſimiles veri hæ illius origines ſunt, ut non fuerit aliunde *ordinario* quidem repetenda. Namque errorem, olim utcunque ferendum, exiſtimantium, in tumorem, qualem deſcripſit Bauhinus (*r*) *urinæ portionem ex veſica deferri*; quis poſtquam magis magiſque innotuit mali natura, jam ferat? Et tamen vel pejus erravit Chirurgus ille, quem merito exploſit Eruditiſſimus Platnerus (*ſ*), cogitantem, eo veſicam urinariam pertinuiſſe, quæ *infanti vel duplex contigiſſet, vel juſto capacior*: quod ego erratum hic non attingerem, niſi ſcirem, eandem opinionem haud multis ante annis alterius non ignobilis in Italia Chirurgi fuiſſe; ut jam tertio (*t*) qui humor ex his tumoribus effluxit, urina ſit exiſtimatus. Sapientius, ſed minus neceſſario, ex *hydrope interioris corticis medullæ ſpinalis* aquam hanc Vir magni nominis deduxit, qui cortex *dum eo turget, medullam ſpinalem ejuſque thecam dividat*. Credibile eſt, eorum traditionem ſecutum, qui (*u*) *in hoc affectu vertebras ita eſſe bifurcatas voluere, quaſi totaliter in duas partes eſſent diviſæ, ut laniones facere aſſolent*, atque adeo ipſam quoque Medullam; præſertim cum Tulpium citet, qui (*x*) *diſpeſcebatur*, inquit, *vitiata hæc ſpina in duas æquales partes ab ultima thoracis vertebra uſque in latera oſſis innominati, tegente hiulcum hunc hiatum peritonæo*. Quæ verba idcirco protuli, quia in Sepulchreto, quo dixi (*y*) has Tulpii Obſervationes relatas, incaſſum quæreres, multoque minus eas quibus illas vertebras delineavit, Figuras (*z*). Figuræ enim ab ipſis Auctoribus ſimul cum obſervatis ſuis editæ, licet ad hæc penitus intelligenda perſæpe utiles, interdum neceſſariæ ſint; nuſquam tamen ubi poterant, imo debebant, in Sepulchreto proponuntur. Sane Tulpius inprimis, hunc affectum illuſtravit; ſed cum diligentius quæſivit, in rem videtur inci-

(*a*) l. de Glandulis n. 10. apud Marinell. (*b*) Obſ. cit. 34. 35. ut neque 36. (*c*) ſub Obſ. 13. etiam in Schol. (*d*) §. 1.
(*e*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 180. (*f*) Dec. 2. Exerc. Anat. Chir. 7. (*g*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 38.
(*h*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 74. (*i*) l. 3. Obſ. Chir. 7. (*k*) Epiſt. Anat. 20. n. 57. (*l*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 21. n. 1.
(*m*) n. 9. (*n*) II. Anim. 23. & 29. (*o*) De Med. Spinal. n. 6. (*p*) Ibid. n. 4. (*q*) 280. in Eph. N. C. Dec. I. A. 3. & 64. A. 8.
(*r*) Obſ. 13. num. ſuperiore cit. (*ſ*) Progr. M. Nov. A. 1754. (*t*) Huc adde & quarto ex n. 16. infra.
(*u*) apud Ruyſch. Obſ. Anat. Chir. 34. (*x*) Obſ. Med. l. 3. c. 30. (*y*) num. ſuperiore. (*z*) Tab. XI.

incidiſſe rariorem, ſi cum cæteris, & præſertim cum Ruyſchio (*a*) qui multo ſæpius vidit, conferatur; hic enim diſerte ait, *nunquam* ſic vidiſſe, atque aliam propterea Iconem (*b*) ſubjicit, qua diductas ſolum a tergo vertebras, ut invenerat, non etiam a fronte oſtendit: quarum corpora per ſulcum profundum diviſa conſpexit quidem Theodorus Zwingerus (*c*), ſed, ut in monſtroſo fœtu, poſteriorem ſedem obtinentia, nec ſine integra medulla Spinali. Quod vero ad medullæ ipſius diviſionem attinet; Brunneri quidem Obſervationem (*d*) legi quæ hydropi corticalis illius meditullii favere videntur. Inventa enim eſt *Spinalis medulla in meditullio perforata, & aqua referta*, cuniculo illuc verſus tendente, ubi vertebræ hiabant, & aquoſus, ante hydrocephalum, in dorſo tumor fuerat. Non tamen memini bipartitam hydropis vi Medullam legiſſe. Nam quod ad alium ejuſdemmodi tumorem nervos plurimos idem Auctor (*e*) tendentes vidit e Spina, indidemque vaſa ſanguifera emergentia eodem appellere, ut *ſubtus membrana ſpinalem medullam alias involvens appareret inanis, adeo ut vel omnis medulla ſpinalis hac exorbitans, in dictum tumorem terminari viſa fuerit*; cave putes, in tot nerviformes partes Medullam aquæ vi fuiſſe diviſam. Erat enim hic tumor *in dorſo ſupra os ſacrum*, hoc eſt in lumbari Spinæ tractu in quo Medullam ipſa natura in Equinam Caudam, id eſt in tot nervos diviſit, quos cum ſanguiferis vaſis illuc ubi minor reſiſtentia erat, ab aqua in tumorem fuiſſe compulſos, non eſt mirandum. Eodem in tractu erant tumores a Tulpio (*f*), a Lechelio (*g*), ab Apino (*h*) deſcripti. Itaque primus vidit in tribus illis infantibus *nervos ſpinalis medullæ per tumorem paſſim diſperſos...., extraque orbitam ſuam delatos*: alter, aperto tumore, *nihil ſpinalis medullæ reperit, filamenta quædam alba & tenuiſſima ſi excipias*, quæ *rudera potius membranæ, inveſtientis ſpinalem medullam, quam nervorum*, ipſe quidem exiſtimavit: tertius denique *ipſam medullam ſpinalem*, ex *cavitate ſecundæ adhuc integræ vertebræ lumbaris prodeuntem, inſertam conſpexit*, *ſaltem quoad alteram medietatem ſuam, medio tumoris vertici*. Quæ quidem Medulla cum ſecundum naturam ex ea vertebra prodire ipſa nequeat, ut pote quæ tota jam ſit in nervos diviſa; hæſitaſſe in hac Apini Obſervatione me, fateor, non ſecus atque in altera quadam Schraderi (*i*) (ut de illa Brunneri ſileam, quæ ſupra (*k*) indicata eſt) quanquam contraria prorſus de cauſa. Schraderus enim in ejuſdemmodi tumore, eademque in ſede animadvertendum credidit, Medullam hactenus integram, cum ad hiatum vertebrarum perveniebat, ibi *evaneſcere*, & *nil niſi membranoſa involucra relinquere* ſic tamen ut *in lateribus ſparſim, ſed ordine, ſe ſe offerrent nervorum* ex ipſa *emergentium initia*. Atqui res videtur ſecundum naturam ſic habuiſſe. Medullæ enim truncus, uti dicebam, ultra ſecundam lumborum vertebram non deſcendit; ſed orti jam ex ipſa nervi in latera ordine ſe demittunt. Attamen cum tumorem fuiſſe, ajat, *circa principium vertebrarum lumbarium*; fieri poteſt, ut pars Medullæ infima aut liquata eſſet, aut ſurſum retracta. In Apini autem infante res contra ſe habebat, Medulla infra illam ſecundam vertebram non ſolum deſcendente, ſed extrorſum ſe vertente, & in mediam internam faciem tumoris, qui *in regione* erat *ultimarum vertebrarum lumbarium* ſe inſerente, quemadmodum ex Iconibus plane intelliges, longe clarius exhibitis in ea Caroli Frid. Hoechſtetteri Diſſertatione (*l*), qua hæc ipſa præceptoris Apini hiſtoria expoſita eſt. Cum rem mirarer; incidi in Mancharti (*m*) Obſervationem, quæ in lumborum inferiori parte, quippe ex dehiſcentibus duabus infimis eorum vertebris, tumorem proponit, & in *hujus medio prominentem medullam ſpinalem in membranam* tumoris intimam, quæ ſub Craſſa meninge occurrebat, *ſe per fibrillas tenuiſſimas circumcirca extendentem & plane deſinentem*. Denique cum reperta ab Solertiſſimo Trewio (*n*) in tumore qui hiatui reſpondebat trium inferiorum vertebrarum lumbarium, & omnium Sacri oſſis, noviſſime perlegerem, adjectaſque Icones (*o*) prius inſpicerem, & inter ſe compararem; credideram quidem ex forma primum terete, deinde quaſi in acumen ſenſim deſinente, corpuſculum albicans *c*, *d*, *e* Medullam eſſe extremam infra omnes lumborum vertebras intra os Sacrum ſe demittentem. Et ſane Auctor quoque illud manifeſto vidit *plurimis fibris ſparſis cohærere cum partibus ſubjacentibus, ipſumque nil aliud eſſe, quam medullæ ſpinalis extremum, quod caudam ſic dictam equinam conſtituit, hic extra canalem ſuum foras*, id eſt intra tumorem, ſub cujus ſuperficie tranſpiciebatur, *productum*. Veruntamen cum poſtea ſcribat, fuiſſe illud *particulam conformationis peculiaris*, & *ſigillatim cohæſiſſe cum extremitate medullæ ſpinalis ejuſque propaginibus: extremum* vero *medullæ* hic *ad tertiam uſque lumborum vertebram exporrectum fuiſſe, mox autem in particulam illam c, d, e deſiiſſe, & nervoſas propagines ſparſiſſe*, cumque etiam affirmet, *in cavo ſimilis tumoris reperiri tantum medullæ ſpinalis filamenta, vaſis ſanguiferis intertexta, teſtante hæc* ſua quoque *obſervatione*; dubius hæſi, num ſatis ejus mentem aſſequerer, & an nervi ſolum equinæ Caudæ in unum quaſi corpus ſuperiori parte ab aqua compulſi, hic proponantur; ab iis autem quos paulo ante nominavi, ſic pro ipſo Medullæ trunco forte ſint habiti, quando ejus quod viderunt, corporis quæ interior fuerit natura, ſilent, an vero, quod malim credere (*p*), ſine ulla deceptione Medullam ipſam conſpexerint. Eſt Ruyſchii locus, interpretatione ſane dignus, ubi de hoc genere tumorum loquens (*q*), *infra eum tumorem*, inquit, *ſpinalem medullam ſæpe bene conſtitutam invenio*: Si de lumbari tumore accipias, & idem vidiſſe, credas, quod alios malim vidiſſe; conjicias neceſſe eſt, non *infra*, ſed *intra eum tumorem* ab Auctore ſcriptum eſſe. Attamen quia paulo ante dixerat ejuſmodi tumores *ſæpe in dorſo, aut lumbis* occurrere; verius fortaſſe erit de tumore dorſi intelligere; infra quem Medullam videre potuit, eamque bene ſe habentem. Sic certe vidit (*r*) *in inferioribus vertebris thoracis exiguam & ſanam portionem ſpinalis medullæ, in cavitate* autem *vertebrarum lumborum nervos quoque bene conſtitutos*, cum vertebræ non modo omnes colli, ſed & ex proximis thoracis totidem; ut Figuræ, quas deſignat, Kerckringii (*ſ*) oſtendunt; *poſtica parte bifidæ, nullaque ſpinali medulla præditæ*, hoc morbi genere tum in cervicibus, tum in dorſo laboraſſe fœtum, ſignificarent. Ex his habes, quomodo Ruyſchii, a quo (ut de Apino (*t*) ſileam) ejuſdemmodi tumores dorſi in aliis quoque viſos eſſe, non dubito, propoſitum locum, in quo ſunt qui hæreant, interpreteris, & ſimul quomodo ipſius, & Kerckringii deſcriptiones ejuſdem fœtus conjungendo, alteramque ex altera ubi opus ſit, emendando, illuſtrandove, unam perfectam atque abſolutam efficias.

12. Sed ſi medulla Spinalis, ut paulo ante poſui, aut certe ejus nervi, & vaſa (non ſecus ac cerebrum in hydrocephalo Cl. Waltheri (*u*), aliorumque, & pars cerebelli in hydrocephalo Lechelii (*x*)) extrorſum intra tumorem compelluntur; quæres ex me, qua ratione igitur intelligas quod a Viris Doctiſſimis indicatum eſt, hunc Spinæ affectum poſſe etiam tribui aquæ in cellulis ſtagnanti, quæ Craſſam meningem plurimæ exterius ambiunt, pingue illud ſecundum naturam continentes, quod *viſcoſum* a Veteribus *humorem* vocitatum eſſe, dixi (*y*); ut hic morbus perſimilis ſit hydropi peritonæi. Hydrops enim, inquies, peritonæi ea quæ circumdat, viſcera introrſum urget; non extrorſum trudit; nec eæ cellulæ ſunt ab anteriori, ſed a poſteriori maxime canalis vertebrarum parte, ut ſi turgeant, Caudam Equinam extrorſum nequeant compellere. At tu noli tamen credere, huic etiam aquarum, tumorumque origini aliquando locum aliquem eſſe

(*a*) Obſ. cit. 34. (*b*) Fig. 37. (*c*) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 29. (*d*) 12. in Addit. ad Sect. hanc Sepulchr. 16.
(*e*) Ibid. (*f*) (*g*) (*h*) Obſ. citatis hoc n. & 9. & 10. (*i*) Dec. 2. Obſ. Anat. Med. 2. (*k*) n. 9. primo loco.
(*l*) De Spina Bifida. (*m*) cit. ſupra ad n. 10. (*n*) Commerc. ibid. cit. hebd. 20. & 21. (*o*) Tab. 1. Fig. 11. & 12.
(*p*) Vid. n. 16. infra. (*q*) Obſ. 34. cit. ſupra ad n. 9. (*r*) Theſ. Anat. 8. n. 1. (*ſ*) Spicileg. Anat. Tab. 9.
(*t*) apud Hoechſtetterum n. 9. Diſſ. cit. ad n. ſuper. (*u*) Partus Monſtr. Deſcript. (*x*) Obſ cit. ſupra n. 9. (*y*) n. 10.

eſſe non poſſe. Nam perraro quidem, ſed nonnunquam tamen, compunctis ejuſdemmodi tumoribus, & aqua educta, ſanitas reſtituta eſt, ut in illo infante quem deſcribit, & pingit Jo. Mauritius Hoffmannus (z). Cujus aquam tumoris ſi a cellulis deducas, Craſſæ meningis exteriorem faciem oblinientibus, in partu diſtractis, qui ei infanti, complicato corpore exeunti, difficillimus, nec ſine ſummo ruſticæ matris niſu, contigerat; veri ſimilia dixiſſe videberis: nihil enim æque ac poſterior illa pars Spinæ quæ in lumbis eſt, diſtrahi potuit in eo infantis ſitu; quare, ſalva reliqua parte, ex illa dumtaxat tumor, qui primum non erat, poſt aliquot dierum intervallum oriri cœperit. Fuerunt etiam qui tumorem, de quo ſuperius (a) dictum eſt, a Genga ad coccygem ſanatum, ab humore factum crediderint, qui ex cranii cavo illuc uſque inter oſſa, & Duram meningem viam ſibi per cuniculos paraviſſet: Sed qui cum Præcl. Fantono (b) rei difficultatem, anatome conſulta perſpexerint, atque inſuper promptum illum ſeri ex tumore exitum animadverterint ſtatim ac manu occiput comprimeretur, non aliud malent ei humori iter aſſignare, quam quod ab natura ipſa inter meninges paratum eſt, ſanationem magna ex parte quadrienni illius pueri ætati, & externæ hic quoque, non internæ, mali cauſæ tribuentes. Interna enim, & præſertim nativa cauſa & diu, & penitius tum fluidas partes, tum ſolidas lædit, haſque eo gravius, quo molliores ſunt; non, uti aucta jam ætate, firmiores. Huc illud accedit, quod Equina Medullæ Cauda ad coccygem non pervenit: quæ fortaſſe cauſa fuit, cur Ruyſchius (c) *inter omnes*, aut certe, ſi ejus proximam legas Obſervationem (d), ferme inter omnes, hujuſmodi correptos tumoribus, *nullum viderit infantem tam diu ſuperſtitem*, quam eum qui ad coccygem habebat. Sic enim tot nervos extrorſum inflecti, extrudi, lædi, abrumpi non contingit: ex quorum læſione oritur artuum inferiorum imbecillitas, & reſolutio, quam in pleriſque ſupra indicatis lumbarium tumorum exemplis diſerte memoratam invenies, atque in aliis præterea quæ omittimus, ex quibus duo videbis Joannis Burgii in Ephem. Nat. Cur. (e): quin etiam interdum ſphincteris ani, veſicæque paralyſim (f), ſæpius agnoſcendam, adnotandamque, ſi pueri ſæpius cum hoc affectu diu vitam trahere poſſent. Non poſſunt autem cum ob alias cauſas, tum ſæpenumero ob convulſiones, quæ læſiones illas nervorum ſequuntur, eoque citius, ſi hos, tumorem aperiendo, aut compungas, aut aeris injuriis exponas. Quæ convulſiones cur in duobus qui ſanati ſunt, pueris minime fuerint, ut neque artuum inferiorum reſolutiones, ex iis quæ de utroque dicta ſunt, intelligitur. Cum hæc autem omnia abfuerint, & malum ab externa cauſa ortum eſſe, conſtiterit; tunc præſertim obſervatis iis omnibus quæ caute Præcl. Trewius (g) admonuit, aliquid audere poſſe Chirurgus videtur; ſiquando tamen inter innumera funeſta exempla in fallaciſſimis hujus generis morbis audere licet.

13. Namque; ut ad hydrocephalum redeam; interni quidem Veteres Medici (h) duas agnoſcebant ſpecies, alteram, cum aquæ inter calvariam, & Craſſam meningem, alteram, cum inter hanc meningem, & Tenuem congeruntur, ſecundam ſpeciem lethalem, primam non inſanabilem eſſe, docentes, in qua ubi inter ſuturas diſtractas tumor apparet, eminentiorem locum ſecandum eſſe, præceperunt. Paræus (i) tamen diſerte negat, ſe quenquam vidiſſe qui convaluerit: & Jo. Francus (k) teſtatur, vel loco tumidiore aperto, & emiſſa aqua limpida, & pura, infantem *poſt aliquot horas in epilepſiam incidiſſe, & paulo poſt e vita diſceſſiſſe*: nec Grubelio (l) jubente, profuit per foramen *potentiali*, ut vocitant, cauterio paratum, incluſo penitus ſero exitum aperuiſſe, eo quoque infante *paucis diebus poſt* mortuo, quando ex iis quibus aqua educta non fuit, aliquos ſeptem, novem, duodeviginti, & triginta menſes vixiſſe, memoriæ proditum eſt (m); ne de eo quidquam dicamus quem novit, & ſecuit Riedlinus (n), annos ſolidos viginti quatuor hydrocephalo laborantem. Eſt quidem apud Cl. Fantonum (o) Wepfero adſcripta obſervatio ruſtici, qui impatiens diuturni, ſæviſſimique doloris capitis a ſero inter cranium, & meningem Duram concluſo, Veterinarium coegit ſibi ſinciput perterebrare, unde ſeri copia exſiliente, prorſus convaluerit. Sed fac, audaciam hanc feliciſſimam fuiſſe, fac eſſe Chirurgum qui in hydrocephalo infantis alicujus ipſam velit imitari, nec imitari ſolum, verum etiam, ſi Duram meningem incidere opus ſit, ut in graviſſimis capitis ictibus uſu venit, ſuperare. Quibus tuto indiciis, notiſque confidet, ut pro certo ponat, nunc inter oſſa & Craſſam meningem, nunc inter hanc, & Tenuem, nunc Tenuem inter, & cerebrum aquam eſſe? Neque enim deſunt triplicis hujus ſedis exempla, ut puta primæ in Velſii (p) hydrochephalo, in quo & ſecundæ: hujuſque pariter in diſſectis a Laubio (q), & a Cl. Jo. Rudolpho Zwingero (r): tertiæ autem in Falloppii noſtri Obſervatione, quam habes in Sepulchreto (ſ), in aliiſque Mayeri (t), & Kaltſchmiedii (u). Fac tamen, ſi fieri poteſt, hæc quoque internoſcere, eandemque ſibi felicitatem quam aliquando in adultorum, eorumque, cum bene valerent, percuſſorum ictibus, in hydrocephalo infantum polliceri poſſe, in meningibus, ſi opus eſt, incidendis, & deinde, quamvis laxæ, aut laceræ, aut craſſæ factæ ſint, ad cicatricem perducendis; quid? ſi cerebrum humori quidem ſubſit, ſed tam flaccidum, vix ut in eo internoſcere quidquam liceat præter corticalem, & medullarem ſubſtantiam, velut in modo laudatis Mayeri, & Zwingeri obſervationibus: quid? ſi ſub corticali medullaris *tota corrupta, & in aquam converſa ſit*, ut in puero illo Tombini (x), de quo etiam in Sepulchreto (y) relatum eſt: quid? ſi totum cerebrum ſit in *aquam mucoſam*, aut in *limpidam*, & *ſanguine pauco tinctam* ſolutum, ut in illis Kerckringii (z), & Laufferi (a): aut quoniam hoc rarius eſt: quid? ſi ab incluſa ventriculis aquæ copia, ut in duabus, quas Bohnius (b) commemorat Dodartii obſervationibus, ea vis cerebro allata ſit, ut Laterales cum tertio ventriculo unam & continuam cavitatem efficiant, quod ipſum tanto minus conjici liceat, quod ex hydrocephalis quidam, ut duo illi infantes, *aliis morbis, qui nullo modo capitis affectus dici poſſunt, laborent*: aut quid? ſi ab incumbentium aquarum pondere, aut circumpreſſione ſit intima cerebri ſtructura inſanabiliter labefactata; nam vel exterior forma, & moles ipſa aliquando minime reſiſtunt. Sic hemiſphæria cerebri non amplius convexa, ſed depreſſa adeo, ut eſſet *altitudo eorundem in eodem plano horizonti parallelo, in quo Calloſum Corpus* erat, conſpexit Velſius (c). Sic cerebrum eo redactum, ut *pilam palmariam vix mole æquaret*, invenit Paræus, non ſatis accurate in Sepulchreto (d) citatus. Sic, *exiguum inſtar oculi bovini ad ſeſcunciam accedens* vidit Stegmannus (e), adde *& ſimul totum putrefactum & corruptum*: quæ res ad memoriam reducit cerebelli quoque graves ab hydrocephalo læſiones, ut in modo laudata Velſii, & vel magis in obſervationibus Littrii (f), & Jo. David. Maucharti (g), & in eadem Laubii quæ paulo ante indicata eſt.
Sed plerumque; tametſi hanc ſpeciem Antiquiores non poſuerunt; hydrocephali aqua eſt in ventriculis, ut Veſalius (h) in primis, tum deinde tot alii invenere, ut puta Schulzius (i), & ex modo, aut paulo ante nominatis Laubius, Mauchartus, Riedlinus; Littrius

(z) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obſ. 208. (a) n. 9. (b) Animad. ibid. cit. (c) Obſ. 35. ſæpius cit. (d) Obſ. 36.
(e) Dec. 2. A. 6. Obſ. 58. (f) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 127. & Sect. hac 16. Sepulchr. in Addit. Obſ. 12. verſ. fin.
(g) Commerc. A. & hebd. ſupra cit. ad n. 10. (h) apud Fabric. ab Aquap. de Chirurg. Operat. ubi de Hydroceph.
(i) Oper. l. 7. c. 1. (k) apud Schenck. Obſ. Med. l. 1. ubi de Hydroceph. mort. (l) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obſ. 42.
(m) Vid. Act. Helvetic. Tom. 1. c. 1. n. 6. (n) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 29. (o) Animad. cit. ſupra ad n. 9.
(p) Diſp. de mutuo inteſt. ingreſſ. P. 2. Obſ. 2. (q) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 83. (r) c. cit. n. ſuper.
(ſ) 2. in Sect. hac 16. (t) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 127. (u) Progr. de nervis Optic. &c.
(x) Act. Lipſ. M. Nov, A. 1686. (y) Sect. cit. in Addit. Obſ. 8. (z) Sect. ead. Obſ. 11. (a) Diſſ. cit. ſupra ad n. 6.
(b) De Renunc. Vulner. S. 2. c. 1. (c) Obſ. ſupra cit. 2. (d) Sect. hac Obſ. 12. ſed Operum l. 7. non 8.
(e) Sect. ead. in Addit. Obſ. 11. (f) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1705. (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 59. n. 9.
(h) Sepulchr. Sect. cit. Obſ. 6. (i) apud Lauffer. in Diſſ. cit. §. 23.

trius præſertim, qui in tanta aquæ copia quæ ventriculos diſtendebat, nihil ejus inter calvariam, & Craſſam meningem, nihil inter hanc, & cerebrum deprehendit. Mitto alios plures, præter Brunnerum tamen (*k*), & qui, ut ipſe, extenuationem ſubſtantiæ cerebri, in hujuſcemodi hydrocephalis haud ita raro conſpectam, memorarunt. Neque enim hæc eo tantum attigi, ut oſtenderem, quamvis Chirurgus ſit audax adeo, ut meninges hic perforet, ſæpe tamen aut nihil aquæ, aut non eam cujus major copia ſit, niſi cerebrum quoque perforet, eſſe educturum; ſed eo potiſſimum attigi, ut intelligeres, facile etiam poſſe accidere, ut dum nihil niſi Craſſam meningem perforare ſe, credit, cerebrum perforet. Velim igitur ad Veſalii Obſervationem illas quoque Hildani, & Tulpii obſervationes adjungas quæ a me ibi ſunt commemoratæ, ubi oſtendi (*l*), vi aquarum ventriculos diſtendentium, horum parietes ſuperiores præſertim, & laterales uſque adeo interdum extenuari, & cum meningibus ad cranii oſſa, aut pericranium affigi, ut mirum eſſe non debeat, ſi qui, nihil præter cranium incidere exiſtimantes, & Craſſam, & Tenuem meningem, & his, atque illis in membranæ modum adhærentem cerebri ſubſtantiam ſimul pertuderint. Lege ſis litteras Jo. Jacobi Schenckzeri, ad Valliſnerium noſtrum (*m*) miſſas. Hydrocephalum infantis videbis in Noſocomio, *communi conſilio* Chirurgi ferro inciſum fuiſſe, cum *judicatum eſſet*, *aquas hærere inter Cranium*; *& Duram Matrem*. Videbis ſimul, *quam judicium talis modi in caſibus ſit difficile*. Cum enim convulſivi vomitus, qui mox primæ illi eductioni aquæ ad uncias circiter tres, ſucceſſere, ad vitæ uſque finem, qui poſtridie fuit, perſtantes, indicare crederentur, Duram meningem inciſam eſſe; anatome oſtendit, *non pertuſam* hanc *duntaxat*, *ſed & Piam cum ipſo cerebro*. *Fuit enim cerebrum ipſum ad membranæ tenuitatem fere extenſum capacitati internæ cranii par*, cum *aquæ moles*, *quæ 8. ad minimum fuit librarum medicarum*, *delituerit in ipſis ventriculis*.

14. Ex tanta cerebri extenuatione, & ad cranii fornicem adhæſione factum eſt videlicet, ut in memorato (*n*) Tulpii hydrocephalo, effuſis aquis, *plerique Medicorum præſentium*, *ſed præpropere*, *judicaverint*, eſſe illud *caput ſine cerebro*, itemque ut Steno in ſuo illo vitulo (*o*) *non parum temporis conſumeret quærendo cerebrum in ipſo cerebro*, *jamque hiſtoriis*, *antea ſibi non creditis*, *adhibere inciperet fidem*, *homines nempe ſine cerebro fuiſſe repertos*. Et ſane ad hunc fere modum & ipſe credo, quidquid veri ineſſe poteſt ejuſcemodi obſervationibus, eſſe explicandum, eorum in primis qui Tulpium, & Stenonem haud legerant, puta Garneri, Zacuti, & ſiqui alii in Scholiis ad horum obſervationes, quas in Sepulchreto (*p*) habes, cerebrum non reperiſſe ſcribuntur. Cum enim alius *cerebri vicem ſuppleviſſe*, ajat, *membranam craſſiorem*; alius, pro ipſo *duram meningem apparuiſſe duplicatam*, aquam limpidiſſimam in ſe habentem; facile intelligis, quid membrana illa craſſior, aut altera illa duplicatæ Duræ meningis lamina eſſe potuerit, & quid latere ſub ſpecie illa *cujuſdam mucoſitatis & phlegmatis valde indigeſti*, quæ *feſtinanter* inſpicienti Garnero intra meninges ſe obtulit. Certe, ut ibidem videbis Kerckringii Obſervationem (*q*) qui *cerebri loco aquam ſe reperiſſe mucoſam*, tradit, videbis quoque in ſubjecto Scholio haud aliter de mucoſa hac aqua, aut de cerebri extenuatione ſuſpicari Diemerbroeckium; & tamen Kerckringius non modo Tulpii hiſtoriam legerat, ſed etiam in ea ſua memorabat, & de hydrocephalo necdum ſemeſtri verba faciebat, cui intra uterum inchoata cerebri diſſolutio ſenſim increviſſe potuerat, donec cerebro prorſus ſoluto vivendi finem fecerit. Illud præterea objicit Diemerbroeckius; quod a pleriſque pariter ejuſcemodi hiſtorias edentibus omiſſum requiras, cerebellum, & Oblongata medulla deeſſent, an non, ſiluiſſe. Sed in Billotii (*r*) hiſtoria, quæ inter has ſolet referri, non modo hoc deſideres; verum etiam non penitus abſumptum pueri cerebrum fuiſſe, cognoſcas, quando *ejus ſubſtantiæ portio* quamvis *exiguum ovum mole vix æquans*, *reperta eſt*. Sic etiam in cane fatuo, ut videtur, aut vertiginoſo Elias Rud. Camerarius (*ſ*) (de ovibus enim quæ Kerckringius (*t*) aliive ſcripſerunt, lanionum fere obſervatione, & fide nituntur) Camerarius, inquam, *nullam penitus cerebri*, *aut cerebelli ſubſtantiam* vidit, *præter poſterioris portiunculam vix avellanæ medietatem æquantem*. Quæ etſi omnia non ſine admiratione, & quædam etiam non ſine aliqua diffidentia legiſſe me, fateor; tamen hoc quoque adjiciam. Memini, cum adoleſcens quotidie in Bononienſi Noſocomio verſarer S. Mariæ de Morte audire non ſemel Jo. Marcum Bigattum probum Virum, eundemque ibi Medicum Chirurgum, ſua laude dignum, cum ſuum Deceſſorem Jo. Galeatium Manzium Medicum, & Chirurgum, cum paucis, dum viveret, comparandum, id vidiſſe, aſſeveraret, quod ut accepi ſic tibi narrabo, nihil adjiciens, nihil detrahens. Cujuſdam vulnus curabat Manzius, quod ad Coronariam ſuturam inflictum, in cranii cavum perveniebat, cum æger circiter vigeſimo die duo pati cœpit, alterum, ut quoties vulnus retegeretur, toties convulſivis afficeretur maxillæ inferioris motibus; alterum autem, ut quotieſcunque interrogaretur, oculis quidem oſtenderet, ſe intellexiſſe, & reſpondere jam velle, ſed tamen per aliquod temporis intervallum primum incipere non poſſet verbum; quo demum incepto, cætera facile ſequebantur. Sic fere uſque ad vitæ extremum mentis compos viſus, denique inſultu quaſi apoplectico prehenſus, occubuit. Cranio reſerato, nihil intra hoc, niſi humor, inventum eſt, ſi fibras aliquot excipias rubras, & quaſi carneas, quæ vulneri ſubjiciebantur. Aſſenſum, ut ego audiens ſuſtinebam, ſic tu legens ſuſtineas, per me licet. Et ſane hæc ſunt ejuſcemodi, ut niſi ipſe videas, niſi diligenter etiam atque etiam perſcruteris, velut in hoc caſu quid fibræ eſſent illæ rubræ, & quaſi carneæ, & qua cum membrana fortaſſe, aut quibus cum nervis junctæ, & poſtquam etiam ſcrutatus fueris, vix credere tamen poſſis. Agitur hic quidem de cerebri abſumptione, ut in Zacuti, ut Billotii pueris vulnus capitis conſecuta. Sed in primo triennii ſpatium inter vulnus, & obſervationem fuerat interjectum; in altero totum abſumptum non erat cerebrum; in utroque cerebellum fortaſſe, & pars medullæ Oblongatæ potuit ſuperſtes eſſe: nec cerebri colliquatio in ſecundo fuit; ſed ejus ſubſtantiæ, ad nucis myriſticæ magnitudinem in quacunque medicatione erumpentis, amiſſio. At enim, inquis, nullum in quinquemeſtri Kerckringii puero præceſſerat vulnus, nullum in bienni Tombini (*u*), nullum in Neuholdii (*x*) puella novenni; & tamen in hac *medullaris* cerebri ſubſtantia *tota velut in gelatinam tenaciſſimam*, in ſecundo autem, ut diximus, *in aquam converſa*, in primo totum cerebrum in aquam mutatum. Mihi vero hæc ipſa mutationum ſeries videtur oſtendere, tanto difficilius contingere cerebri diſſolutionem, quanto longius ab ortu receditur, ut cerebri ſubſtantia firmior ſit. Quod ſi in viro tamen illo Garneri peracta eſt; at quanta, & quam diuturna pertulerit, videre potes. In eoque ipſo ut ſingulare id fuerit, inde licet intelligi, quod non facile ſit alterum in adulto ejuſdemmodi exemplum apud probatos Scriptores invenire. Quin mulier, de qua Kaltſchmiedius (*y*), etſi atrociſſimis capitis doloribus, iiſque poſt gravem capitis ictum, miſere adeo vexata, ut niſi aquæ copia per nares prodiiſſet, tandiu non fuiſſet victura, cum decimo tandem anno mortua eſſet, vi quidem ſeri diſtendentis cerebri ventriculos, corpus Calloſum ſic extenuatum oſtendit, ut *vix ſepti pellucidi craſſitiem referret*; cerebri tamen in mucum diſſoluti nihil ha-

(*k*) Sect. cit. in Addit. Obſ. 12. (*l*) ſupra ad n. 8. (*m*) Opere Tom. 1. S. 5. in fin. (*n*) ſupra ad n. 8. (*o*) Ibid.
(*p*) l. 1. Sect. 1. Obſ. 86. & Sect. hac 16. Obſ. 13. (*q*) Sect. ead. Obſ. 11. (*r*) Zodiac. Med. Gall. A. 1. M. Dec. Obſ. 3.
(*ſ*) Eph. N. C Dec. 1. A. 3. Obſ. 129 in Schol. (*t*) Spicileg. Anat. Obſ. 46. (*u*) ſupra ad n. 13.
(*x*) Commerc. Litter. Vol. 1. Specim. 22. (*y*) Progr. cit. ſupra ad n. 13.

habuit. Cum igitur totius adultorum cerebri in mucum, nedum in aquam diſſolutio ſic rara ſit, præſertim ſi quidquid cranio continetur, ſimul diſſolutum intelligatur; vides profecto cur propoſitum caſum audiens, aſſenſum ego ſuſtinuerim, qui vel de puero eadem, imo leviora aliquanto audiens, hærere ſolitus ſim, niſi amentem ſimul fuiſſe, & plantæ magis quam hominis vitam denique egiſſe, adjiciatur. At Redius (z) tamen, cerebro teſtudinibus exempto, has vidit, inquis, diu, & nonnunquam ſex ipſos menſes ambulare potuiſſe. Ego vero de perfectis, ut vocant, animalibus, atque adeo de homine hic verba facio; & tu mihi teſtudines narras, quas *facere motum* vel *corde ablato*, non ignoravit Ariſtoteles (a). Præterea ipſe indicare videtur Redius, teſtudinibus una cum cerebro facultatem cernendi, &, quod veri ſimile eſt, audiendi quoque, olfaciendi, guſtandi fuiſſe ſublatam, & Caldeſius (b) certe tandiu ſuperſtitis motus ſatis probabilem cauſam oſtendit, magnam videlicet, ſi cum exiguo earum cerebro comparetur, Spinalis medullæ craſſitudinem. Qua ex medulla ſpiritus repetere ii quoque ſolent qui vitam fœtuum cerebro carentium in utero volunt explicare, quos hactenus ſequi poteris, ne cum quibuſdam tamen ponas, aut in illis omnibus Medullam eſſe craſſiorem, aut quia multo plures quam cerebrum, emittit nervos, multo plus quoque ſpirituum tunc etiam præbere quando a cerebro unde ipſa accipere magna ex parte alioquin ſolet, jam nullos certe poteſt accipere, aut in illis cunctis ineſſe fœtibus, cum plures ſupra (c) memoraverim, qui nihil omnino, niſi forte aquam, intra cranium, & vertebras habebant. Sed cerebrum, & Medullam habuerunt, inquis, antea videlicet quam utrumque aut aqua diſſolveret, aut vis alia aliqua ſive opprimeret, ſive extruderet. Rectius hic quidem ſentis quam Explicatores plures, qui id minime attenderunt. Quod ſi ad primordia uſque rediens, nihil utrobique, niſi humorem, unquam fuiſſe, contendas, ſpiritus vero ab nervorum gangliis repetas, aliquid forſan tribuens ſuſpicioni quam olim (d) vix uno aut altero verbo attigi, in gangliis *fortaſſe aliquam ſpirituum fieri ſecretionem*; ego, tametſi nuper præſertim in gangliis adulti duobus altero mediocri, altero maxima craſſitudine præditis inter eos qui ad nervos Cervicales ſpectant, mox Brachiales effecturos, tametſi, inquam, iis in gangliis ſecundum longitudinem diſſectis, ſubſtantiam ex cinereo fuſcam præclare viderim, & oſtenderim, quæ cum alba nuſquam permiſta (cujus erat multo major copia, & exterior in gangliis ſedes) horum axem ſequebatur; non auſim tamen illi ſuſpicioni pondus addere: & ſi auderem; locum illi fortaſſe aliquem eſſe poſſe, crederem, in iis ad tempus aliquod ſervandis fœtibus quibus cerebrum, & Medulla abſceſſiſſent; non vero in iis quibus hæc nunquam fuiſſent. At ſi forte in ea ſententia nihilominus perſtandum tibi, quod credere non poſſum, exiſtimaveris; hoc unum dicam, ſi illa prima, & reliqua deinceps in utero vita cum ea tibi videtur conferenda, quam adulti homines, de quibus ſermo ſuſceptus eſt, agunt ſentiendo, cogitando, judicando, reſpondendo, atque, ut opus fuerit movendo; viceris: ſin contra; nobiſcum facies.

15. Habes de Hydrocephalo, & de Aqueis præſertim Spinæ Tumoribus eo plura, quo minus apud nos in vulgus ſunt noti. Perrari enim ſunt in his regionibus; non ſicuti in quibuſdam aliis, adeo frequentes, ut intra menſes quatuordecim Burgius (e) Vratislaviæ tres viderit. Quod ſi forte de utroque morbo plura cupis; de Hydrocephalo quidem tibi poterit ſatisfacere Vir Cl. Jo. Rud. Zwingerus (f), a quo, cum hæc relegerem, illius exempla non modo collecta vidi; ſed & diligenter ac diſtribute inter ſe comparata: de Aqueis autem Spinæ Tumoribus, præter Georgium Frid. Orthium in lectu digna, utilique Diſſertatione (g), quam, Præſide Jo. Salzmanno, ediderat, Viri Eruditiſſimi Platnerus (h), & Trewius (i): quorum ille cum de iiſdem Tumoribus aliquid attingeret, ipſe quoque plerorumque indicavit nomina qui eorum hiſtorias conſcripſerunt, hic vero cum Auctores alios addidit, tum ſuas propoſuit obſervationes, omnibuſque perpenſis argumentum hoc partite, fuſe, accurateque, ſi quis alius, pertractavit, nec quomodo conjiciat, curationem tentari, & abſolvi poſſe, prætermiſit. Quorum ſi omnium Scripta antequam has primum ad te Litteras mitterem in meas perveniſſent manus; dediſſem utique operam, ut nonnullos, quibus adhuc careo, libros nanciſcerer. Pleraque tamen quæ morbi utriuſque proſtant exempla, ut videre nunc poteris, commemoravi, & quædam alia aut iis quos laudo, prætervifa, aut necdum, cum illi ſcripſerunt, edita adjunxi, id quod omnibus qui ultimi ſcribunt, facile eſt. His interea quæ dare potui, uteris. Vale.

16. VIX Epiſtolam obſignaveram, cum illud non modo non ſperanti, ſed nec opinanti quidem mirifice accidit quod nunquam antea, ut PUER ad me conſilii cauſa afferretur ob tumorem ad lumbares vertebras extantem. Dum exuunt, ut inſpiciam; quæro, valeatne artubus inferioribus? & cum id negarent, pellucidusne ſit tumor ac ſi aquam contineret? quod continuo affirmant, interrogationes quæ ad rem adeo facerent, mirantes. Quod ex reſponſionibus argueram, mox verum eſſe, deprehendi. Tumor erat mollis ſic ſatis, perque ejus parietes pleriſque in locis aqua concluſa manifeſtiſſime translucebat. Is ab ortu exiguus, intra decem menſes ad magnitudinem pugni excreverat, ut ea, non minus quam ſede, illum omnino referret quem pictum dedit Ruyſchius (k). Erat puer magnus, fortis, egregieque nutritus artubus etiam, quibus dumtaxat erat debilis, inferioribus: recte etiam conformatus, niſi quod æquo grandius caput, cæteroquin ſanum, in omnium oculos incurrebat; recte, inquam, iis quoque artubus quos modo dicebam, conformatus; ut ex novo hoc exemplo, ad plura alia addito, falli intelligerem, ſiqui intortis pedibus naſci omnes qui tumore hujuſmodi laborant, propterea exiſtimant, quod horum aliquot ſic natos eſſe, animadverterunt: quos inter an bene puellam referant a Stalpartio (l) propoſitam, ipſe judicabis: ego ut peſſime diſtortis pedibus fuiſſe, præclare video; ſic tumorem quo in lumbis deformabatur, ad eos attinuiſſe de quibus hic agimus, non ſatis video.

Sed ad puerum noſtrum ut redeam; non ignarus alienæ ſæpius nimiæ credulitatis, ex matre tamen quæſivi, ætate florente, nec minus ſana quam maritus, num primogenitum hunc ſuum utero gerens, in dorſum cecidiſſet, aut percuſſa eſſet, aut quidquam horruiſſet, timuiſſetve, aut denique cupidius optaſſet: quæ omnia tunc quidem diſerte negavit; quanquam poſtea, ut mulierculis ſolet, in mentem venit ficum concupiiſſe. Cæterum quod ad conſilium attinebat, cum præciſe negaſſem, eum quidem puerum ſanari poſſe; illud etiam atque etiam inculcavi, caverent, ne quis tumorem incideret; tanto enim citius puerum interiturum. Erant homines agricolæ, quemadmodum & parentes illius infantis quem ſupra (m) commemoravi, cui tumor ejuſdem naturæ cum cranii magis quam cum Spinæ cavo communicabat. Sed illi ſapientiores, qui periculum a me prædictum verentes, Chirurgis valere juſſis, infantem domum retulerunt quoad Deus ſineret, victurum. Hi vero vix a me digreſſi, cum in Chirurgum forte incidiſſent qui ſe quidem, ut cæteri & Medici & Chirurgi qui ante me, puerum plerique inſpexerant, nunquam ejuſcemodi tumorem vidiſſe, & qualis eſſet, ignorare, fateretur, ſed tamen quod cæteri ob id ipſum auſi non fuerant, ſe perſanaturum promitteret; hominis ætate ac confidentia permoti, facile quod cupiebant, crediderunt.

Is igi-

(z) Degli Anim. viv. (a) l. de Juvent. c. 1. (b) Oſſervaz. int. alle Tartarughe. (c) n. 8.
(d) Adverſ. Anat. II. Animad. 34. (e) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obſ. 58. (f) Act. Helvetic. Vol. 1. c. 1.
(g) De quibuſd. Tumorib. Tunic. Externis. (h) Progr. cit. ſupra ad n. 11. (i) Commerc. cit. ſupra ad n. 10. Hebd. 20. & 21.
(k) Obſ. Anat. Chir. Fig. 36. (l) Part. 1. Cent. 2. Obſ. Rar. 34. (m) n. 10.

Is igitur, tametſi poſtmodum certior fortuito factus fuerat eorum quæ ego reſpondiſſem, in propoſito conſtans ſuo, ferrum medio tumori impreſſit, exſiliente aqua pellucida, colore nonnihil urinæ ſimili, non pauca, at poſtremo inſtar ejus qua caro recens lota eſt. Aqua emiſſa, turundam Chirurgus craſſam indidit: qua educta novam quotidie emittebat aquam quoad puer vixit. Non vixit autem ad totum tertium ab inciſo tumore diem. Ex quo enim hic inciſus eſt, nunquam flere, & clamare deſtitit qui antea hilaris eſſet ac ridibundus, & mammam fere averſari cujus ſemper appetens fuiſſet. Interea toto corpore ſæpius tremere, facies autem prius nitida, & bene colorata jam collabi, atque palleſcere; omnia; ne multis; malum portendere. Unus tamen ille Chirurgus bene ſperabat vel paucis antequam mors ingrueret, horulis: quæ cum levi ſpirandi difficultate ſenſim advenit. Horum omnium denique admonitus, ægre tuli, temere hominem occiſum eſſe, & quod reliquum erat, tumoris interiora luſtrandi cupidus, continuo domum petii in quam parentes paulo ante mortem puerum tulerant, vicini, & Amici mei. Ibi cum Chirurgum forte offendiſſem, idem quod ego, cupientem, etſi hominis nuperam confidentiam tantam, audaciamque pernicioſam paululo acrius quam mea ferat natura, & conſuetudo, hic omnibus ſatis ſuperque ſpectata, reprehendere pro eo ac debebam, non omiſi; tamen, ut conſideratior, ac cautior eſſet in poſterum, jam docili, atque id petenti, continuo annui, ac pollicitus ſum, me tumorem diſſecanti affuturum, & quæ contineret, declaraturum. TUMORIS parietes etſi erant collapſi, & rugoſi, & ob hanc cauſam craſſiores; iis tamen preſſis e vulnere aqua exibat non pauca, quæ nonnihil graveolebat, urinæ pallidæ ſimilis: quæ ſimilitudo ſuperioribus etiam diebus, ut dixi, animadverſa, & inter Chirurgos vulgata, quoſdam hic quoque (*n*) permoverat, ut urinariam veſicam cum tumore communicare, ſuſpicarentur. Parietes duabus lineis in decuſſium ductis inciſi, dum caute, ut indicabam, diducerentur, manifeſto apparuit Spinalis Medulla, Tenui meninge conveſtita per quam diſtentis vaſculis totam rubentem, Medullæ corpus cum prodeuntibus nervis ad medium ferme illorum parietum ſecundum longitudinem arctius adhærebat (*o*), ut ab his ipſe debuerim leviter & ſuſpenſa manu ſejungere, evidenſque eſſet, cæteras Medullæ tunicas in unum cum iiſdem parietibus coaluiſſe. Nec diffluens erat Medulla, ſed etiam tum ſatis firma, quod ego inter digitos premendo percepi, & mox in tranſverſe inciſa, ſubſtantia circumcirca candida, intima cinerea, ſic ſatis ſolida utraque, confirmavit. Amplus autem erat quoquoverſus tumoris ſinus, oſſeis lumbarium omnium vertebrarum partibus quæ a tergo eſſe ſolent, in latera depreſſis, abſumptiſve ad earum uſque corpora, quæ tumoris parietem anteriorem faciebant. Nulla uſquam putredo, nigrities nulla. Etſi quæ tibi narravi, omnia tam certe perſpexi quam quæ certiſſime; Medullæ tamen ipſum corpus non ad primas lumborum ſubſiſtens vertebras, ſed ad os uſque Sacrum propemodum, ut oculis, manibuſque percepi, productum erat, an ob peculiarem hic ſtructuram? an quia arcte inter initia poſteriori tumoris parieti annexum, ut hic ſenſim increverat, extrorſumque ſe curvaverat, ſenſim ipſum quoque ſequi, augerive potuerit? Id igitur cupidum me fecerat ſuperiores porro vertebras, & caput denique, magnum adeo, aperiendi, præſertim cum hoc compreſſo, quanquam minime cedere viſum fuerat, aquæ aliquid ex evacuato tumore, antequam a nobis recluderetur, caſu, ut opinor, excidiſſet; nam eo diſſecto, & tum iterum compreſſo, capite, nulla excidit. Verum neque tempus, neque locus, neque potiſſimum reclamatio parentum, agreſtium, ut dictum eſt, hominum, & qui mihi vix, nec ſine lacrymis, conceſſerant, ut tumor perſecaretur, plura obſervare permiſerunt. Hæc, tibi pergrata procul dubio futura, adſcribere huc volui eo ipſo quo inſpexi die, qui fuit Pridie Nonas Septembris A. 1745. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIII.

Verba fiunt pauca de Catarrho, plura de Oculorum Affectibus.

EX cranii cavo in tubum quidem vertebrarum aquam defluere, a me quoque proxima ad te data Epiſtola confirmatum eſt. Sed Veteres non in eum tantummodo tubum, ſed & in oculos, aures, nares, os, thoracem, ventrem, artus humores e calvaria demitti, non dubitabant. Quam temporum potius, quam hominum, a vero aberrantem, doctrinam convellere, præcipuum Boneti in XVII. Sectione, quæ inſcribitur de Catarrho, ſtudium fuiſſe videretur, niſi in propoſito non ſatis conſtans, quædam ſubinde interjeciſſet quæ doctrinæ illi patrocinentur. Ea cum alibi, tum in quodam prolixo Scholio invenies, quod ex Williſio acceptum, ſubjecit §. 8. Appendicis ad Obſervationem XVI. quaſi ejuſdem Scholii partem in Sectione etiam ſuperiore non exhibuiſſet ſub Obſervatione VI. & aliis fortaſſe locis, imo ex ejus Scholii parte in hac ipſa Sectione XVII. non feciſſet Obſervationem VII. Mihi vero, cui actum agere non placet, ſatis eſt admonere, in quamcunque corporis ſedem Veteres catarrhum defluere, exiſtimabant, ea in ſede ſuas non deeſſe glandulas, e quibus plus æquo humores profluant, nec ſua vaſa e quibus inter fibras, membranaſque redundent; ut minime opus ſit e cerebro uſque arceſſere, & per impervia deducere. Manifeſtum id fiet aliis locis: hic autem in parte intelligi poterit primum quidem ex paucis quæ de Catarrho, ut vocant, Suffocativo attingemus, tum deinde ex aliquanto pluribus quæ de Oculorum Affectibus, de quibus videlicet eſt proxima Sectio XVIII. continuo adjicientur.

2. Catarrhi Suffocativi, aut Præfocativi nomen *in monumentis Græcorum haud inveniri*, ſed apud Meſuis Interpretem denique, Valeſcum de Taranta, Savonarolam, alioſque juniores, de Schneidero (*a*) cognoſces, qui & quam varia apud varios ſignificet, docebit: vel ſi tam longam refugis, tortuoſamque lectionem; ex parte indicabunt Obſervationes XI. XIV. & quæ duæ huic proximæ ſubjiciuntur in propoſita Sepulchreti Sectione XVII. Corruptorum aliæ pulmonum, aliæ cerebri flaccidi, aliæ polyporum cordis, aut cerebri, effectum deſignant. Quarum ego, aliarumque cauſarum, quæcunque reapſe valent ſuffocationem, aut hujus periculum repente afferre, effectum non credo catarrhi nomine æque dignum videri poſſe, ac effectum ejus conſtitutionis glandularum univerſæ Aſperæ arteriæ, ut plurimum exiguo tempore humorem effundant, præſertim ſi jam bronchia ſint aut ejuſdemmodi humore ſemiplena, aut ob aliam quampiam cauſam magna ex parte conniventia, atque impedita. Multa enim ac repentina ejus humoris defluxio ſive a laxitate, ſive a plenitudine ſit earum glandularum magna ſanguinis copia, quacunque de cauſa turgentium, & influentis quaſi a capite catarrhi ſenſum poterit afferre, & revera ſuffocare. Inſpice nunc Scholium ad Obſervatio-

(*n*) Vid. ſupra, n. 11. (*o*) Vid. ibid. (*a*) De Catarrh. l. 5. S. 2. c. 4.

tionem XIV. itemque extremum Scholium ad XVI: intelliges, me Williſium, & Fernelium ſequi, hunc in eo quod ad præfocantem catarrhum ſimul & pulmonum infarctum & defluxionem requiro; Williſium autem in eo quod defluxionem a capite non deduco, nec tamen a vaſis laryngis, & reliquæ arteriæ Aſperæ *immediate*, ſed per glandulas, in utraque alias deſcriptas. Suffocativo autem catarrho ſic explicato mortem imputandam crediderim Viri pietate, nobilitate, ac dignitate Eminentiſſimi.

3. JOANNES FRANCISCUS BARBADICUS S. R. E. Cardinalis, & Antiſtes Patavinus, natus annos duos ferme & ſeptuaginta, cum eſſet catarrhis obnoxius, facilius quam cæteri, in eam catarrhalem febrem incidit quæ omnes propemodum arripiebat Januario menſe A. 1730. ſed cum ſibi minus caveret quam cæteri; inter paucos illos fuit qui ea correpti, interiere. Nam ea nocte quæ diei ſucceſſit XI. Kal. Februarii illo ſe morbo prehenſum perceperat. Surrexit tamen poſtridie, ut erat magno animo, ſeque aeris injuriis expoſuit tum publici officii cauſa permotus, tum viribus confiſus, quæ, ut corporis color, & habitus, poſtquam ante duos menſes a brevi, ſed graviſſima febre (*b*) convaluerat, vel meliores quam priſtinæ, factæ eſſe videbantur. Quin & die proximo ſurrexit, & ſacrum fecit; ſed morbo interea ingraveſcente, decumbere eodem die, & Medicos tunc primum arceſſere coactus eſt. Verum de tribus qui in priore illa febre affueramus, Valliſnerius ſeptem ante diebus obierat, ego, & Medicus ejus ordinarius ex communi morbo adhuc languebamus: quod eo dictum puta, ne mireris, ſi quædam ad ægri incommoda, & mortem, omnia autem ad mortui ſectionem attinentia ex aliis, dignis ſane quibus crederem, diligenter interrogatis accepiſſe me, dixero. Vix enim cum ſemel, iterum, tertio etiam atque etiam advocarer, videre bis potui, non ſine aliquo meo periculo ad Virum Ampliſſimum, & de omnibus egregie meritum vectus primum VIII. Kal. deinde VII. & prima quidem ex quo decumbere cœperat, nocte dormiiſſe, accepi, & multa ac facile expectoraſſe, quod & tunc faciebat, craſſa, ut vidi, & tinctura quadam infecta, ut ex rubro flaverent. Naturalis erat aſpectus, & color, facilis tuſſis, facilis in utrum liberet latus decubitus, nullus in thorace ponderis, doloris, caloris ſenſus, levis ſitis, humida lingua, atque alba. Alvi recrementa, ut in ſanis ſolent. Urinæ ob tempeſtatem frigidam jam turbatæ, ſed, quod unum judicare poteram, decolores. Mens prompta; ſed verbum tamen quoddam cum quæreret, non provenit. Pulſus nec debiles, nec parvi; imo validi, & magni: non duri; ſed tenſi tamen nonnihil, iidemque frequentiſſimi. Reſpiratio quæ his pulſibus conveniret, & cum hac ſonus quaſi bullientis in pulmonibus catarrhi. Manifeſtum erat omnibus, non Medicis modo, ſpretum primis diebus morbum ab ſua natura degeneraſſe, gravemque, ac periculoſum, non levem eſſe, ut uni ægro, quod mihi minime placebat, videbatur. Multo autem magis poſtridie diſplicuit idem ægri de ſuo morbo judicium, cum audirem, inſomnem egiſſe noctem, & ſputa, meridianis horis facta jam pauca, & albida, tunc eſſe nulla; viderem autem reſpirationem crebriorem, altioremque, tametſi pulvinis cervicibus, dorſoque ſubjectis, nonnihil erigere ſtuduerant, ſitim auctam, ut frigidam cuperet, ſtomachum languidum, ut vini pauxillum poſceret. Quamvis autem cætera eſſent, ut pridie; quin pulſus eſſent molles, minuſque frequentes, iidemque ſatis & magni, & validi; nos tamen valde ſolicitos habebant cætera, illudque in primis quod, eadem tuſſi perſtante, nihil expectoraretur. Itaque cum ſuſpenſo animo, atque adeo triſti, & niſi expectoratio rediret, peſſima quæque ominante, diſcederem, Medicis cum alia, tum illud in primis commendavi, ut ſæpe ipſi, qui bene valerent, interviſerent, & pro re nata, ut ſolebant, & modo inſuper conſtitutum fuerat, adjuvarent. Rediit ex illis unus paulo poſt, neque in pejus deprehendit quidquam. Redierunt alii duo inter primam, atque alteram noctis horam, & pulſus vel meliores, ſputa autem aliqua ejici, invenere. Una ex quo ipſi abierant, hora non erat, non multa autem temporis puncta, ex quo viri alii, non Medici quidem illi, ſed apud ægros tamen diu attenteque verſari ſoliti, cum animadverterent nihil novi, in proximum cubiculum ſeceſſerant, cum æger ſe inclinans, ut neſcio quid quod e lecto exciderat, ex humo tolleret, neque id aſſecutus, famulum a cubiculo vocavit. Qui accurrens, cum herum in priſtinum ſitum repoſuiſſet, hic autem in eo perſiſtere ſe poſſe, negaret, ſed erigi vellet, ut reſpirare melius poſſet, ſenſit uterque imminere mortem. Quamobrem famulo, qui poterat, alta voce auxilium implorante, Sacerdos illico affuit, qui morientem invenit mentis adhuc compotem, ſibi, ut poterat, deficiente manu in crucis formam ducta pectus tangentem, & pio murmure ſacras ſubinde voces interjicientem. Ad hunc modum confeſtim, ut ſummopere optaverat, inter ejus manus vivere deſiit Pontifex multo longiſſima vita dignus, exacto vix quarto, ex quo morbus inceperat, die. CADAVERE ad conditúram diſſecto, nec ſine pinguedine invento, ſanum Cerebrum, ſana omnia Ventris viſcera conſpecta ſunt, niſi quod jecur prægrande, ſubfuſcum, & duriuſculum viſum eſt; ſed facile a natura, cum peculiare vitiati ejus viſceris indicium neque antea, neque in hoc morbo fuiſſet ullum. Certe autem Thoracis Spina ad modum litteræ S jam inde a puero contorta, alterum illius cavum multo arctius faciebat, multoque minorem continebat pulmonem. In neutrum tamen cavum humoris quidquam erat effuſum. Nihil polypoſi in corde. Pulmones neque ad coſtas, neque ad diaphragma, quod ſanum erat, neque ullam ad partem ſuperficiem alligabant ſuam. Hæc autem erat albida, ut ſpeciem præberet quaſi oblitæ *verniee*, ut vocamus, quadam quæ ad lacteum colorem vergeret. Graves erant ipſi pulmones, ſed a catarrhali, quam continebant, materia, multa paſſim e bronchiis, quacunque incideres, erumpente. Certe eorum omnis ſubſtantia flaccida, non modo non denſa, aut compacta, reperta eſt.

4. Hiſtoriam hanc ſi cum iis contuleris quæ de Catarrho Præfocante ſuperius (*c*) attigimus; facile ex ſententia explicabis mea. Multa jam, uti ſectio confirmavit, in omnibus pulmonum bronchiis erat catarrhalis materia, ut per tenuem ſuperficiei membranam tranſlúcens, hanc propterea, ut opinor, quaſi albida *vernice* oblitam repræſentaret. Nihil jam ejus ejici poterat extremo die e pulmonibus quidem magis magiſque flacceſcentibus. Huc ob repentinos & incongruos motus alia de improviſo acceſſit, ſive ab larynge, & ſuperioribus Aſperæ arteriæ partibus decidua, ſive etiam ob inclinationem illam corporis ab altero pleniore jam fortaſſe, ideoque inutili pulmone in alterum ſemiplenum per quem reſpiratio adhuc ſervaretur, devoluta, qui ſi forte fuit ille multo minor; probe intelligis, quam facile, & quam cito a materia vel pauca quæ partim hoc modo incidiſſet repente, partim ſuperne defluere pergeret, ipſe quoque inutilis potuerit fieri. Sic repentinum explicabis interitum: quem repetere ab apoplexia, ut malebant aliqui in Principe quodam Sereniſſimo (*d*), tanto minus hic licet, quia præter *ſalvos ad extremum uſque halitum, ſenſus & motus voluntarios, una cum loquela, quibus, tanquam certiſſimis catarrhum ſuffocativum ab apoplexia diſtinguentibus ſignis, Medici adſenſum præbent omnes*; in cerebro nihil fuit quod culpares. Erat in eo quoque Principe *ſpina dorſi litteræ S ſimilis*, & ex inciſis pulmonibus prodibat *humor pituitoſus & ſubalbidus*: quo ſpectato, alii qui rectius ſentiebant, Medici ſententiam Heucheri referebant: *ſigillatim hi catarrho ſuffocati cenſendi ſunt, quibus ſerum, ſeu lympha ſanguinis, quacunque de cauſa, vitiata, copioſius reſpirationis organa occupat, & in bronchiis veſiculiſque pulmonum pertinaciſſime reſtagnat.* Cordis autem polypus, quem cum aliis olim accuſaſſes, in noſtro nuſquam fuit: quanquam de polypis cordis quid ſentiam, alias (*e*) ſcribam, & ſatis in præſentia eſſet Docti Viri (*f*) qui eos agnoſcit, diſſenſum proferre ab illis qui inde catarrhos ſuffocativos deducunt. *Evidenter ſatis in catarrhis ſuffocativis*, inquit, *cauſa exterius auditu percipitur, dum viſcedo in bronchia pulmonum copioſe delata reſpirationem reddit ſonoram ita ut quaſi in illis coqui materia videatur. Deinde facta poſt mortem ſectione; cauſa catarrhi ſuffocativi in manus & oculos incurrit, dum bronchia fere in totum viſcedine repleta reperiuntur.* Fuit igitur in Præſule Eminentiſſimo catarrhus ſuffocativus, pene dixi qualis ille fuit de quo Cl. Jo. Seb. Albrechtus (*g*) in alia Epidemia Catarrhali de ſexagenaria fœmina verba faciens, hæc ſcripſit, *catarrho ſuffocativo, febri peripneumonicæ ſuperveniente*-

(*b*) Vid. Epiſt. 49. n. 30. (*c*) n. 2. (*d*) Hiſt. vide in Append. Vol. 7. Act. N. C. n. X. (*e*) Epiſt. 24.
(*f*) Act. modo citator. Vol. 4. in Append. n. IV. §. 7. (*g*) Commerc. Litter. A. 1743. hebd. 14. n. 1. in fin.

veniente, *repente periit*. In noſtro enim caſu defuere peripneumonicæ febris tum ſigna quædam præcipua, dum æger viveret, tum peculiaris illa in demortui pulmonibus labes, de qua alias (*h*) ſcribemus. Cæterum epidemica hæc noſtra catarrhalium febrium Conſtitutio tempeſtate ingruerat frigida, & ſicca, cælo diu noctuque ſereno, quam paulo ante conſtans præceſſerat tepida, auſtrina, pluvioſa. Noſti autem, Hippocratem (*i*), quamvis aliis anni temporibus, hanc tempeſtatum ſucceſſionem excipi docuiſſe variis morbis, in quibus diſerte *ſenioribus* minatus eſt *deſtillationes quæ cito interimunt*. Et ſane alii quidam ſenes tunc apud nos interiere, ſed pauci. Cæteros cujuſcunque promiſcue ætatis homines, occaſione, ut apparebat, frigidi aeris pene viritim corripiebant febris, tuſſis, ſputa catarrhalia; ſed omnia, ſi non negligeres, levia plerumque, brevia, ſalubria. Ac me quidem illa eadem quam mox dicam, facili ratione percuravi qua tunc ſolebam ſiquando hyeme catarrhalis febricula prehenderet; a qua me poſtea, meoſque tunc etiam cum quaſi epidemice recurrit, plures jam annos ſervavi ex quo in quotidiana hyemali cœna haud aliis herbis ad acetariam utimur, quam cocta braſſica. Scilicet ad prima ſuppreſſæ inſenſibilis perſpirationis, & ineuntis febris indicia, bene opertus decumbebam, tutiſſimoque omnium remedio utebar, perpauco alimento, eoque fluido, mane autem diluti juris unum aut alterum vaſculum calidi, ut omnia, bibebam, quietuſque expectabam dum per cutem, aut per veſicam, aut per hanc utramque prodiret viam; tunc porro tertium, & quartum addebam. Sic febris cito ſe remittebat, neque ita multo poſt abibat, niſi forte intempeſtive ſurgere auderem, & corpus necdum ſatis confirmatum novis aeris injuriis objicere. Porro eandem Conſtitutionem eodem pene tempore late per Galliam, Germaniamque eſſe vagatam, audivimus; ut de aliis ejuſcemodi alias in Medicorum libris relatum legimus. Quorum aliquas commemoravit Jo. Godfr. Bergerus in ea Diſſertatione (*k*) quam olim ſub avunculo Faſchio propoſuit, videlicet *epidemios catarrhos, quales anno* 1675. *per totam fere Germaniam ſævire, & a Foreſto l. 6. obſerv. 3.* (idest A. 1580. per Belgium, Germaniam, & Galliam) *nec non Valeſco de Taranta Montiſpeſſuli anno* 1387. *annotati ſunt*: quo quidem anno in Æmilia quoque mea, longe adeo a Gallia diſſita, Januario menſe, epidemicæ tuſſes cum catarrhis, & lentis febribus vagatæ ſunt ita, ut nemini parcerent, quamvis paucos interemerint, ſicut hiſtorica meæ Patriæ monumenta (*l*) teſtantur.

5. Hactenus ſine humorum ex cerebro defluxu explicatum vidiſti Catarrhum, de quo Sectio eſt Sepulchreti XVII. Nunc attendes, num eo forte defluxu utamur in explicandis Oculorum Affectibus, de quibus eſt XVIII. in eoque præſertim ad quem primæ attinent Obſervationes, Amauroſim dico: quam olim barbari appellitabant *Guttam Serenam*; *Serenam* quidem ex eo quod claros oculos tunc videmus, ac ſine ullo quod ſub ſenſum cadat, vitio, ſi pupillam excipias plerumque ſolito majorem, & fere immobilem; *Guttam* vero quod ex cerebro in nervos Opticos obſtruentem irruere humorem, Medici non dubitabant, unde etiam quod repente hic Affectus ingrueret, deducebant. Quorum neutrum eſt neceſſarium; nam ſenſim quoque accidere, Brunneri (*m*), Laubii (*n*), Kaltſchmiedii (*o*) Obſervationes docent, præter alias, quarum duas habes in Sepulchreto (*p*), in quibus ſi præterea naturam perpenderis illarum cauſarum quæ amauroſim fecerunt, vel ea confirmari id quod dico, facile intelliges: & qui inter hujus affectus cauſas velint aliquando obſtructionem agnoſcere, in iis poſſunt cerebri ſedibus, unde ſpiritus in nervos Opticos feruntur. Nec ſane horum nervorum obſtructionem, niſi forte rariſſime, Platero ipſi, & Spigelio noſtro in hoc vitio accuſari placuiſſe, ex Scholiis cognoſces ad duas illas quas in Sepulchreto modo indicabam, Obſervationes. Quin etiam Platerum videbis amauroſis cauſam, convulſiones graves & crebras haud raro conſequentis, *non ab humoris affluxu deduxiſſe*, *ut* alii *voluerant*, ſed ab ipſis oculorum convulſionibus repetendam eſſe, docuiſſe; ſimul enim cum aliis partibus tunc oculos quoque *contorqueri ſæpe & convelli*, *admodumque exeri*, *& inflecti*, *attracto ſic nimium & tenſo nervo optico illis adnato*, *illoque ſimul contorto*, *& læſo*. Quæ doctrina confirmari poſſe videtur per aliam quam paulo poſt leges, Obſervationem (*q*), in qua nervi *ambo optici*, *non obſtructi vel anguſtati* inventi ſunt, ſed *intorti*, cum amauroſis *a pueritia* indiciſſet, qua nimirum ætate *convulſiones* juxta ipſius Hippocratis Aphoriſmum (*r*) maxime contingunt. Verum ejuſcemodi explicationibus quid, & quando, & quatenus tribuendum eſſe, arbitremur, alias (*ſ*) a nobis eſt declaratum: ubi plura quoque exempla producta ſunt amauroſis ex convulſionibus ortæ, & poſt has abeuntis. Quorum hic nolumus augere numerum, cum per te poſſis vel in ſolis Cæſareæ Academiæ Voluminibus (*t*), & præſertim in Lentilii *Paralleliſmo* (*u*), alia bene multa invenire. Illud ad ea quæ tunc ſcripſimus, addere ſatis eſt. Cum ibi (*x*) occaſione oblata a gemina hujus generis amauroſi ex Valſalvæ ſchedis propoſita, alia a nobis in Matrona quadam memorata ſit, leve in ſpeciem vulnus conſecuta *ſupra ſupercilium*, eademque per læſionem rami Ophthalmici e Quinto nervorum Pari, de orbita prodeuntis, & illac per frontem aſcendentis fuerit ſecundum ea quæ de convulſiva nervi Optici conſtrictione ante dicta erant, explicata; iſtiuſmodi explicationem poſſe magna ex parte ad illum quoque in Coacis (*y*) Hippocratis locum accommodari: τὴν δὲ ὄψιν ἀμαυροῦνται &c. id eſt *at vero obſcuratur viſus in vulneribus*, *quæ vel ſupercilio*, *vel paulo altius infliguntur*: cujus amauroſis cauſam in ejus loci interpretatione undenam repetere conati ſint Jacobus Hollerius (*z*), Deſid. Jacotius (*a*), & Ludovicus Duretus (*b*), videre poteris. An vero illi noſtræ explicationi locus eſſe queat in ea quoque amauroſi quæ ab Elia Camerario (*c*) propoſita eſt, velim cogites. Etſi enim hiſtoria illa plura habet, quorum pro certo cauſam tanto difficilius intelligas, quanto minus conſtat quo vulnuſculum tandem pervenerit; tamen cum inflictum fuerit punctim *in cantho ſiniſtri oculi interno in confinio palpebræ ſuperioris*; vides certe, ab eodem illo Ophthalmico Paris Quincti ramo nerveos ſurculos in eum locum pervenire, ſicuti præclare oſtendit nervorum omnium Faciei Tabula, quam incomparabili diligentia confectam Præſtantiſſimi Anatomes Profeſſoris Meckelii, Inclyta edidit Scientiarum Academia Regia Berolinenſis (*d*). Hæc autem omnia tanto magis gaudeo hic tibi addidiſſe, quod Epiſtolam hanc recenſens, ex libris ſerius quam voluiſſem, ad me allatis cognovi a Celeberrimis Viris, qui Valſalvæ, imo etiam meam hujus generis amauroſis obſervationem benigne memorarunt, & explicarunt, Hippocratis mentionem haud eſſe prætermiſſam. Neque enim unus id fecit Illuſtris Archiater Nicolaus Roſén (*e*), ſed & Eruditiſſimus, dum viveret, Auctor Platnerus (*f*) vel fuſius jam fecerat A. 1741. ut neque de Obſervatione Eliæ Camerarii, neque de tribus a me paulo ante nominatis, loci illius Coacarum Interpretibus ſileret, addito inſuper Martiano, cujus ego ibi interpretationem ubi eſſe deberet, necdum reperi. Ex iis etiam quas nuper legi, Diſſertationibus illa fuit Jo. Bened. Godofr. Oehme (*g*), quam ſi tu perleges; ex amauroſis cauſis, quarum ego complures quidem, ſed non omnes, hic enumerandas ſuſcepi, alias poteris colligere, tum præterea diſſectionem (*h*) quam Sepulchreto adjicias, Juvenis poſt hunc morbum extincti ab Hafnienſi Medico cum Docto, qui tum vivebat, Profeſſore Gunzio communicatam, necnon Obſervationis Valſalvæ, illiuſque ſimilium explicationem (*i*). Animadvertas autem velim, cum Ciliares nervi in conſenſum tracti ad explicandas amauroſes aut a Valſalva, aut a me obſervatas deſcriptaſve ponuntur, non eſſe illos ut jam oculum ingreſſos ſpectandos, quippe in quo nihil tunc vitii ad Iridem attinentis conſpiciebatur, ſed ut nervi Optici involucra arcte comitantes, eaque, ſi diſtenti ſint, aut diſtendendo, aut conſtringendo ſimul cum incluſa nervi medulla comprimere valentes.

6. Porro ſunt aliæ etiam cauſæ quæ nervos com-

primant

(*h*) Epiſt. 20. & 21. (*i*) Sect. 3. Aph. 12. (*k*) De Circul. Lymphæ c. 2. §. 7. (*l*) Marcheſi Supplem. Iſtor. di Forlì l. 6. all' A. 1387. (*m*) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 69. (*n*) Earund. Cent. 7. Obſ. 39. (*o*) Progr. de Nervis Optic. &c. (*p*) Obſ. 1. & 5. (*q*) Obſ. 8. (*r*) 25. Sect. 3. (*ſ*) Epiſt. Anat. 18. n. 3. & ſeqq. (*t*) ut Cent. 1. Obſ. 78. & 130. Act. Vol. 3. Obſ. 44. & Dec. 3 A 9. Obſ. 36. (*u*) Dec. ead. A. 7. in Append. n. 10. ad Obſ. 50. (*x*) n. 7. (*y*) Sect. 3. (*z*) Comment. in Coac. l. 1. S. 3. 19. (*a*) Ibid. (*b*) in Coac. l. 3. tr. 2. c. 2. 12. (*c*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 55. (*d*) Hiſtoire A. 1752. Claſſ. de Philoſ. Experim. (*e*) Diſſert. de Oſſib. Calvar. P. 1. §. 16. & not. *p*. (*f*) Vid. Act. Erudit. Lipſ. A. 1751. M. Sept. P. 2. ad pag. Probuſ. 167. & ſeqq. (*g*) De Amauroſi. (*h*) §. 8. (*i*) Ibid.

primant Opticos, eoque amauroſim inducant, in Sepulchreto commemoratæ, & Medicis quoque Obſervationibus comprobatæ (k) nimia copia, & turgentia ſanguinis, arterias ac venas tumefacientis quæ intus extrave comitantur molliſſimam eorum nervorum ſubſtantiam. Qua explicatione recte utitur Boerhaavius (l) ad Aetii amauroſim exponendam, quæ *in morbis capitis ferviſſimis & poſt phrenitidem ſequitur*, nec male uteretur, ut opinor, qui ſic explicaret illa quæ Rolfincius (m) memorat exempla *fœminarum, quæ quoties gravidæ, obcæcatæ ſemper fuerunt uſque ad partus tempus*, aliave cum Cel. Heiſtero (n) ad idem genus referenda. Huc addit Wepferus (o) *humorem* ex iis quæ modo commemoravimus, vaſis *exſtillantem, guttæ ſerenæ cauſam aliquando*. Sed compreſſionis Opticorum nervorum ex qua amauroſis oriatur, luculentiſſima intra cranium ipſum proferri exempla quædam videbis in Sepulchreto, ut cum (p) magna & gravis quaſi ſtruma in parte cerebri anteriore, nervorum eorum *exortui*, (illi videlicet manifeſtiori, & ultro in oculos *incurrenti*) *incumbebat*, aut cum (q) inſignis veſica, aqueæ materiæ limpidiſſimæ plena, eoſdem nervos *occuparat circa crucifixionem*, id eſt ubi inter ſe junguntur. Non eſt æque facilis declaratu obſervatio illa (r) in qua, cæcitatis cauſa repertus dicitur *lapis phaſeoli magnitudine in origine atque in ipſa nervorum opticorum ſubſtantia*; niſi forte intelligas, utroque in latere ſimilem fuiſſe lapillum; neque enim unus ea parvitate in amborum poterat nervorum eſſe ſubſtantia, amborumque originem premere, ſive manifeſtam illam accipias de qua dictum eſt, ſive alteram retruſiorem. Quam præclare intelligo in ea cæcitate fuiſſe compreſſam, in qua (ſ) tumor *pugni magnitudine cerebrum & cerebellum inter* jacebat, ab eodemque tumore quidem, non ab eo lapillo mortem quoque fuiſſe allatam. Ne vero mihi objicias forte Obſervationem aliam (t), in qua etſi uterque oculus patiebatur viſus diminutionem; tamen in dextera ſolum cerebri parte magnum inventum eſt vitium, aut eam ipſam quam tibi alias (u) deſcripſi, in qua eadem cerebri pars dumtaxat non levem habebat noxam, cum utrumque pariter oculum amauroſis teneret; utramque relegas velim Obſervationem. In illa enim; ut fuſius data eſt Sectione II. (x); cum videris, *in utroque oculo manifeſta ſuffuſionis exordia conſpici potuiſſe*; miraberis fortaſſe, cur mox potius inter eas quæ ad Suffuſionem ſpectant, non fuerit indicata. Mea autem oſtendit certe, in ſiniſtra quoque parte cerebri ſuam labem non defuiſſe, cum in ejus lateris ventriculo multa eſſet aqua. Vides ſane in Sepulchreto (y), ut compreſſio cerebri ab aqua ſæpe in iis fuerit animadverſa quos Amauroſis, Amblyopia, Cæcitas affecerat. Aut ſi forte ſic non ſatis tibi eſſe factum, putas, expectanti fortaſſe, ut ſemper ab aqua deſuper urgente, ſive ea ventriculos, ſive etiam, quod rarum eſt, oblongos quoſdam ſacculos repleat, ſubjecti ii nervi adeo appareant depreſſi, ut in amauroſi ab ejuſmodi cauſis invenere Cl. Viri Cheſeldenus (z), & Kaltſchmiedius (a); at crebras illas epilepticas convulſiones attende, quæ utriuſque pariter nervi Optici intimam illam, quæ ſenſum fugit, ſtructuram facile pervertere potuerunt.

7. Sed fortaſſe inutilem operam ſumpſiſſe me, putas, iis quæ in te cadere non poſſunt, dubitationibus occurrentem. Quid enim ſi cum illis facias qui nervos Opticos non modo inter ſe jungi, ſed ita dexterum ſiniſtrumque permiſceri, arbitrantur, ut ſi alteruter ſupra conjunctionem prematur, noxa pariter ad oculum utrumque pertineat? Verum ſi hoc ponis; qui factum dices in paulo ante commemorata Obſervatione (b), ut gravis illa ſtruma, quæ cum in ſiniſtra cerebri ſede orta eſſet, utrique pariter oculo obeſſe debuerat, ſiniſtro obfuerit primum, deinde ut creſcendo dextrorſum quoque ſe dilatabat, & dextero? *In oculo ſiniſtro viſio obſcurari cœpit, & poſt menſem etiam in dextero.* Porro quæ tandem neceſſitas ejus permiſtionis; ſi quod ex Bartholino in Sepulchreto (c) etiam habes, *Veſalius, Aquapendens, Valverda aliquando obſervarunt, toto ductu diviſos* Opticos nervos *manſiſſe*, & eum tamen in quo ſic conſpexit Veſalius, ut alibi (d) adnotavi, *de viſu nunquam conqueſtum fuiſſe, viſuque præſtanti ſemper valuiſſe*? Nam Valverdus quidem de ſuis certum videtur ignoraſſe; Fabricius autem noſter, cum ſcripſit (e), quod ii nervi non decuſſentur, *Anatome interdum luculentiſſimam fidem præſtitit, cum aliquando ſeparati, non vincti reperti ſint*; his verbis fortaſſe Bartholino ſuas; mihi non alias quam illorum videtur obſervationes deſignare. Sed illa Veſalii obſervatio ejuſmodi eſt, ut vel ſola oſtendat, *de tot propoſitis qualiſcunque etiam conjunctionis utilitatibus, vix aliquam inveniri, quæ ſatis veriſimilis videri queat*, ut ibidem ſcripſi. Nec me adhuc pœnitet; tametſi Cl. Viri Danielis Bernoulli (f) rationem valde probem, cur ii nervi poſtquam inter ſe acceſſere, tum diverſi inflectantur; neque enim ea ut conjungantur, nedum ut permiſceantur, neceſſario requirit, neque adverſantem, ſed faventem habet eandem Veſalii obſervationem, cum, quamvis ſejunctos, ita pingat, ac deſcribat (g) curvatos, *quaſi non coalitus occaſione nervi congrederentur, verum ut commode per ſuum foramen e calvaria prociderent: potiſſimum quum etiam hoc ductu progredientes, in oculi poſterioris ſedis medium non inſerantur*. Tandem; ut alia libens omittam; minime cum permiſtione illa conveniunt quatuor ibidem a me laudatæ Veſalii, Cæſalpini, Rolfincii, Cheſeldeni obſervationes, quarum oblitus videri poteſt Santorinus (h), cum ſuam, earum ſimilem, ita proponit quaſi tunc primum hæc controverſia dirimeretur ex eo quod ad cæcum oculum pertinens Opticus nervus qualis in orbita erat, talis ad ſuum uſque principium gracilior, & diſcolor ab eodem ſemper latere permaneret. Cæterum in hac controverſia quanti ſint ponderis ejuſcemodi obſervationes, oſtendunt ii quibus adverſantur, cum reſpondere conati, ſatis procul dubio non faciunt, ut Cæſalpinus (i), qui; ne aliud dicam; id ponit in eo cerebri hemiſphærio quod neque ſe affirmat vidiſſe, nec cæteri quos nominavi, viderunt, neque, ut diverſæ fuerunt cauſæ, videre potuerunt; nam quibuſdam ex Recentioribus ſatis mihi videor in Epiſtola Anatomica XVIII. (k) reſpondiſſe. Ibi tamen ingenue, ut par eſt, ſum faſſus, me ejuſmodi obſervationem iterandi percupidum, cum in homine, propter cerebrum antea ſepultum, non potuiſſem, in cane tandem expertum, nervi ad cæcum oculum attinentis diſcrimen ad conjunctionem uſque perſpexiſſe, inde vero ſuperiora verſus nullum agnoſcere potuiſſe, hujuſque rei cauſam in cæcitatem necdum fortaſſe ſatis diuturnam rejeciſſe. Verum cum ab eo tempore nullam rei perveſtigandæ occaſionem prætermiſerim, duaſque ſim nactus; eadem me infelicitas perſecuta eſt, ut ex iis intelliges quas protinus ſubjiciam, obſervationibus.

8. VIR quidam ex Etruria ingenti, fœtidiſſimoque cruris ulcere pene confectus, proptereaque in hoc Noſocomium receptus, mortuus eſt circa medium Januarium A. 1740. CAPITIS diſſecandi cauſa propter alias obſervationes acceſſeram, cum hominem altero captum fuiſſe oculo, animadverti: ſed unde, & quandiu; quod eſſet, ut dixi, alienigena; ſcire non potui: tu ex oculi deſcriptione conjicies. Cum ſiniſter oculus eſſet ſanus; dexteri qui peſſime ſe habebat, palpebræ nullum uſquam, ut neque ulla pars faciei, & reliqui capitis, prægreſſi olim vulneris, aut ulceris veſtigium oſtendebant: plurima autem in orbita, ut ſolet, erat pinguedo, cum muſculis, pallidis illis quidem, ſed minime ſtrigoſis, aut extenuatis. Oculus vero, in ſe contractus, minor erat vel plus dimidio quam ſiniſter. Facies illius anterior alba, ſine ullo Corneæ veſtigio, ſic in tres parvas prominentias erat diviſa, quaſi olim trifariam ſecta fuiſſet. Eas & reliquum oculi ambitum, imo multo maximam ſubſtantiæ oculi par-

(k) Append. ad Obſ. 2. hujus Sect. (l) Prælect. Inſtit. §. 516. (m) Diſp. de Gutta Serena c. 5. (n) Diſſ. de Amaur. n. 12. (o) in Additam. ad hanc 16. Sect. Obſ. 3. (p) Ejuſd. Sect. Obſ. 1. (q) Obſ. 2. (r) in Addit. Obſ. 2. (ſ) Ejuſd. Sect. Obſ. 10. (t) Ibib. Obſ. 14. (u) Epiſt. 9. n. 20. (x) Obſ. 18. (y) Sect. hac 16. Obſ. 7. 9. 12. 15. (z) Saggio delle Tranſaz. &c. T. 2. P. 2. (a) Progr. cit. ſupra ad n. 5. (b) in hac Sect. (c) Ibid. Obſ. 26. (d) Epiſt. Anat. 16. n. 14. (e) De Oculo P. 3. c. 11. (f) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. T. 1. (g) De corp. hum. fabr. l. 4. c. 4. (h) Obſ. Anat. c. 3. n. 14. (i) l. 2. Quæſt. Med. 10. (k) n. 40.

partem faciebat tunica Sclerotica, durior, & craſſior quam ſolet, quippe in ſe contracta. Hæc contractam pariter Choroidem concludebat, quæ etiam tum erat humida, nihil autem præterea; ut reliquæ omnes tunicæ cum humoribus cunctis, olim penitus abſumptæ, expreſſæve viderentur. Nervis interea tum in utraque orbita, tum intra calvariam retectis, cum inter oculorum Motores nullum appareret diſcrimen; maximum inter Opticos ſtatim ſe prodidit. Cum enim ſiniſter non ſecus ac ſuus oculus, eſſet ſaniſſimus; dexter magnum ad tractum cinereus erat, & extenuatus. Et primum quidem ab oculo ad tranſverſi digiti latitudinem, aut paulo amplius, nihil ſubſtantiæ nerveæ continebat, ſed humorem dumtaxat cinereum, turbidum, lentum, craſſiuſculum: quo levi preſſione expreſſo, inanis ſedes relinquebatur; ut tunicæ non jam nervi, ſed canalis alicujus eſſe viderentur; erant autem, ut in eo quoque de quo paulo ante memini, homine (*l*), factæ craſſiores. Inde vero continere incipiebant ſubſtantiam ſic ſatis firmam, ſed cinerei coloris: quem colorem intus, extraque, & cum eo manifeſtam gracilitatem nervus ſervabat illuc uſque ut proxime abeſſet ab ea ſede ubi cum ſiniſtro conjungebatur. Repente autem omne inter utrumque nervum evaneſcebat diſcrimen, ut dexter ſiniſtri perſimilis jam eſſet intus extraque antequam eam ſedem attingeret. In ea vero; non modo ſupra ad originem uſque; ſive exteriora diligenter inſpiceres, ſive accurate diſſecando nerveam ſubſtantiam tum quæ nervum utrumque jungebat, tum quæ ſingulos efficiebat, attentiſſime contuereris; nihil erat prorſus quod non ſecundum naturam utrinque pariter agnoſceres. Quod mei non modo qui ſecabam, ſed & eorum omnium qui aderant, in his Mediaviæ, judicium fuit, velut etiam in fœmina de qua continuo dicam, ibidem inſequenti anno Aprili menſe diſſecta.

9. MULIERIS, cujus noviſſimum morbum, & cætera quæ in mortua reperta ſunt præter naturam, opportuniore loco (*m*) ad te ſcribam, CAPUT cum inciderem; ſiniſtrum oculum vidi non eo majorem quem a dextris in Viro deſcripſi, ſed paulo minus labefactatum. Habebat enim Corneam, eamque non prorſus opacam; quanquam in medio ferme ubi olim fortaſſe ulcus, aut vulnus fuerat; nam certum ſcire non potui; maculoſa, & fuſca apparebat; quippe intus ad eam ipſam Corneæ partem arcte adhærebat Uveæ portio, quæ tranſlucens, majus in Cornea vitium quam quod reapſe erat, mentiebatur. Reliquum oculi ambitum complebat tunica Sclerotica, in ſe contracta, eoque craſſior, Choroidem continens, ſibi plus æquo adhærentem. Choroidi autem membrana ſubjecta erat alba, craſſa, firma, quæ Retina olim, an Vitrea tunica, an utraque fuerit prius quam ſic craſſeſceret, hinc exiſtimabis, quod antrorſum pergebat, eam quoque totam obducens oculi partem ubi eſſe Ciliare corpus, & humor Cryſtallinus ſolent. Solent, inquam; neque enim uſquam in oculo hoc quidquam fuit illius humoris, quod pro certo agnoſci poſſet, aut Vitrei; ſed paucæ dumtaxat guttæ aquæ turbidæ, & fuſcæ. Haud procul tamen a Cryſtallini humoris ſede corpuſculum quoddam inveni durum, magnitudine, & ambitus forma a Cryſtallino haud multum diſcrepans, ſed paulo majus, & anteriore facie convexa, poſteriore cava, ut exiguam quandam quaſi ſcutellam repræſentaret. Factum erat magna ex parte ex lamina non tenui, oſſea, ſed non perpetua, quam adhuc aſſervo. Ejus corporis faciei anteriori reliquiarum Uveæ pars arctiſſime adhærebat; nam pars alia, ut antea dixi, annexa erat Corneæ. Cavam autem illius corporis faciem eadem illa alba convеſtiebat membrana, quæ Retina, an Vitrea, an utraque eſſet, tibi paulo ante exiſtimandum reliqui. Ab ejuſmodi oculo nervum Opticum ad initium uſque ſuum perſecutus, hæc animadverti. Gracilior dextero, & cum inciderem, ex ſubſtantia magis compacta, & ſubfuſca fuit tum in orbita, tum intra cranium; cum dexter nervus craſſitudine, albedine, ſubſtantiæ modo ſecundum naturam omnino ſe haberet. Verum id diſcrimen uſque ad conjunctionem durabat. In hac autem, & ſupra ipſam, quacunque ratione inquireres, nihil niſi ſanum utraque pariter ex parte conſpici poterat.

10. Quid aliud hic dicam, niſi minus felices mihi quam cæteris, obveniſſe occaſiones iterandi obſervationes Veſalii? Ter, ſi canem adjicias, quæſivi; nunquam in conjunctione Opticorum nervorum, nedum ultra hanc, ullum invenire diſcrimen licuit: quod ut infra ipſam præclare vidimus, cur & ſupra, ſi fuiſſet, agnoſcere non potuiſſemus? Tres certe oculos in quorum nervo perquiſivi, cæcos fuiſſe quam qui maxime, eorum deſcriptio ſatis oſtendit. At Cæſalpinus (*n*), ut in Sepulchreto etiam (*o*) habes, vel in eo vidit, cujus *viſus erat* tantummodo *imbecillis*; Santorinus autem (*p*) in eo, qui etſi cæcus jam diu fuerat, *nullam* tamen habebat *conſpicuam vitii notam*, ut neque is in quo Cheſeldenus (*q*) de cujus cæcitate ſcire nihil contigit. Num cæcitas illis omnibus diuturnior quam noſtris? At Veſalius (*r*) animadvertit ſatis vel in ejus adoleſcentis nervo, cui *ante annum* oculus a carnifice erutus fuerat. Num denique id forte eſt dexteri dumtaxat oculi peculiare, quando bis Veſalio, ſemel Cæſalpino, Santorino, Cheſeldeno a dextris ſemper videre id contigit? At præterquam quod non videtur illud veriſimile, nonne & is de quo dixi (*ſ*), Etruſcus dextero oculo captus erat? Quin etiam ex quo primum hæc ad te ſcripſi, cum aliæ ſe mihi obtulerint ejuſmodi inquiſitionum opportunitates, bis (*t*) pariter contigit, ut cum dexter jam diu cæcus fuiſſet oculus, inter Opticum dexterum, ſiniſtrumque nervum diſcriminis quidquam ultra conjunctionis locum internoſcere non licuerit. Quod tamen, præter eos quos nominavi, aliis quoque video licuiſſe. Nuper enim incidi, cum aliud quærerem, in locum Heilandi (*u*), ubi de infanticida hæc ſcripſit: erat *alter oculorum videndi potentia orbatus, nervo optico & flaccidiore, & juſto minore exiſtente, obſervata hac differentia etiam ultra combinationem in Sella Turcica ſolennem*. Igitur dum feliciorem & nos aliquando occaſionem expectamus, interea aliorum obſervationibus contenti ſimus. Noſtrarum tamen nos omnino non pœnitet primum quia docuerunt, non ſemper, imo nec ſæpe adeo in alterius oculi cæcitate id accidere quod occurrit Veſalio: deinde quia os intra oculum deprehendimus, quam rem non ita ſæpe occurrere, alias videbimus, ubi de multo rariore, id eſt de Retina oſſea, a nobis conſpecta, ſcribemus (*x*); id autem de quo modo dicebamus, oſſiculum, quamvis ita excavatum, & majuſculum, an facies, & portio anterior fuerit olim humoris Cryſtallini, qui denique magna ex parte ex fibris, membranulíſve conſtat (*y*), & maceratus amplificatur (*z*), an potius illius membrana, ipſo conſumpto, antrorſum compulſa, & craſſior facta (*a*), in medio relinquimus: noviſſime quia ſic varias cæci oculi a variis diſpoſitionibus, cauſiſve conſtitutiones aſpeximus, quas cum aliis conferre poteris ſive quas alias aut propoſuimus (*b*), aut proponemus (*c*), ſive quas alibi, & potiſſimum in Sepulchreto leges, ut puta cum in puero (*d*) *omnes humores in ſebaceam materiam converſi* reperti ſunt, aut cum in beſtiis (*e*) *modo nulli humores, ſed carne quadam calloſa interſtitium inter corneam & cryſtallinum oppletum, modo cryſtallinus plane cum cornea connexus, modo albugineus induratus apparuit*, præſertim vero ubi cæcitas eſſet cum Optici nervi extenuatione conjuncta.

11. Cujus ultimi generis illæ Obſervationes ſunt, quibus hæc præfixa ſunt argumenta (*f*) *Cæcitas ab extenuatione nervorum opticorum*, (*g*) *Amauroſis a ſubſidentia ventriculorum cerebri*,

(*l*) Vid. Epiſt. Anat. 18. n. 40. (*m*) Epiſt. 15. n. 8. (*n*) Qu. cit. ſupra ad n. 7. (*o*) Sect. hac Obſ. 17.
(*p*) c. cit. ſupra ad n. 7. (*q*) loc. cit. ſupra ad n. 6. (*r*) c. cit. ſupra ad n. 7. (*ſ*) n. 8.
(*t*) Vid. Epiſt. 52. n. 30. & Epiſt. 63. n. 6. (*u*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 157. (*x*) Epiſt. 52. n. 30. 31.
(*y*) Vid. Epiſt. Anat. 17. n. 30. & ſeqq. (*z*) Ibid. n. 32. (*a*) Vid. Epiſt. Anat. 18. n. 19. & ſeq. & n. 38.
(*b*) Ibid. n. 28. 29. 38. 40. &c. (*c*) Epiſt. 52. n. 30. & Epiſt. 63. n. 2. & ſeqq. (*d*) Sect. hac 18. Obſ. 25. (*e*) Obſ. 19.
(*f*) Obſ. 3. (*g*) Obſ. 5.

rebri, & marcore nervorum opticorum, (*h*) *Viſus debilitas in uno oculo ab extenuatione nervi illius viſorii*, (*i*) *Oculi dextri marcor & extenuatio ab ætate ineunte, ob nervum dextrum tenuiorem ſiniſtro ultra conjunctionem*; quaſi in iis quæ primo, & tertio loco memoratæ ſunt, ultra conjunctionem non fuiſſet extenuatio, ut certe fuit; ſunt enim illæ eædem quas ſupra (*k*) ex Rolfincio, & Cæſalpino laudavimus, ad quorum propoſitum, aliter ſi fuiſſet (*l*), neutiquam profecto attinuiſſent. Sed & illum oculi marcorem quis pro certo affirmat ab nervi extenuatione fuiſſe repetendum? Bartholinus. At Veſalius, cujus verba; quaſi alteram quandam Veſalii Obſervationem is retuliſſet; mox ſeorſum (*m*), nec omnia tamen quæ ad illam attinent, ſubjiciuntur, nihil ejuſmodi. Quin Cæſalpinus, & Rolfincius marcorem oculi ne memorant quidem. Huc adde non diſſimile Rolfincii (*n*) ſilentium in alia fœmina, cui *dexter nervus opticus tabe fuerat conſumptus*, ut ejus tunicæ coaleſcerent, *& in illo oculo etiam erat viſus abolitio*, quam obſervationem Patavii habuerat. Imo adde quam tertio loco paulo ante ex Sepulchreto indicavimus, Patavii quoque habitam ab Sculteto, & in muliere. Diſerte enim mihi videtur negare oculorum extenuationem. *Nervis opticis*, inquit, *ſenſim marceſcentibus (apparebant enim hic duplo minores quam in aliis reperiuntur) Amauroſis, ſeu Gutta Serena, illæſis undique oculis inducta fuit: bene enim adhuc nutriebantur, venis, & arteriis rite conſtitutis*. Et nos pariter (*o*) in cane in quo alter nervus erat gracilior, cæcum, qui reſpondebat, oculum vidimus *naturali magnitudine, & plenitudine præditum*, qualem in hominibus quoque Amauroſi, ut videtur, affectis Cheſeldeno, & Santorino occurriſſe, paulo ante (*p*) indicatum eſt. Quid? quod Rolfincius (*q*) ut oſtendat, ab Opticis nervis minime oculos nutriri; his, inquit, *obſtructis, unde oculi nutritio? Videmus autem in gutta ſerena auctum potius oculum, quam imminutum*. Quæ omnia cum perpenderis; minus Abr. Vatero (*r*) adverſaberis contendenti, quamvis ex una dumtaxat Cheſeldeni obſervatione, *manifeſtum eſſe, atrophiam oculi in altero Veſalii exemplo, non a nervi optici .... contabeſcentia, ſed ex alia cauſa, originem traxiſſe*. Quin ſiquis dicat, ne cæcitatem quidem, cum extenuatione ejus nervi conjunctam, ab hac ſemper eſſe repetendam; ſed interdum potius hanc illi ſuccedere vel quia a ſuo diu ceſſans officio is nervus, ut pleræque aliæ partes, contabeſcat, vel quia ex corrupto oculo pravis humoribus, per vaſcula, nervum ipſum intus extraque comitantia redeuntibus, oblædatur; is ſane refutari non poterit. Nam, quomodo aut ſimul cum oculi corruptione quæ ab externis cauſis inceperit, ſe nervi extenuatio aliter conjungat, aut hæc in adoleſcente illo ſic ſatis fuerit a Veſalio (*ſ*) animadverſa, cui oculum ante annum eruerat carnifex? Illud prætereo quod alias (*t*) Obſervatione duplici oſtendam, nonnunquam extenuari nervum Opticum, nec reſpondentem oculum; quod mireris; cæcum fieri. Sæpe tamen ipſa nervi extenuatio, aut illud potius vitium nervi quod extenuatio conſequitur, cæcitatis cauſa eſt, ut in Amauroſi, de qua pauca reſtant huc ſubjicienda.

12. Atque ut illud omittamus, ſequi amauroſim cum Optici nervi corrumpuntur; nam & per ſe manifeſtum eſt, & cum aliis in Sepulchreto Obſervationibus (*u*), tum præſertim XXIII. confirmatur: aut cum illi, eorumve Thalami puris acrimonia percelluntur, quod Brunneri (*x*), & Laubii (*y*) Obſervationes commonſtrant; amauroſis etiam ſequitur, cum aut nervi ipſi diſtrahuntur, aut cerebri quædam partes quæ ipſis ſubſerviunt, vehementer concutiuntur. Quod factum non dubitamus in duobus quos ipſi vidimus, & conſilio, quo ad ejus fieri potuit, juvimus. Utrique gravis ictus capitis cauſa fuerat malorum omnium: utrique poſtea, nec poſt breve temporis intervallum, repente amauroſis utriuſque oculi, cum Byzantii eſſent, acciderat: utrique demum, cum tempore interjecto, in Patriam alter Bergomum, alter Licinianum ſeceſſiſſent, vitæ finem attulit, id quod dicta confirmat, apoplexia. Alter is Eques fuit, cujus ab una eademque paralyſi in diverſis dexteri ſiniſtrique oculi muſculis effectus oppoſitos explicavi (*z*), Æneas Suardus Comes, Alter Medicus Doctiſſimus, quem tibi alias (*a*) laudavi, Franciſcus Spoletus (*b*).

13. Præter eas quas hactenus conſideravimus, Amauroſis cauſas, noli expectare, ut eam quoque hic perpendamus quæ XVI. Obſervatione Sectionis hujus in Sepulchreto propoſita eſt ex Rolfincio. Alibi (*c*) quid ipſe poſtea de ſua illa Obſervatione, quid alii, quid nos cenſuerimus, indicatum eſt, cum videlicet noſtras veteres; nam & novam aliquam habemus (*d*); diſſoluti in aquam inventi Cryſtallini, & Vitrei humoris non reticuimus. Cæterum quæcunque tandem veræ amauroſis cauſa ſit, cum in hac debeat inſpectantibus recte conſtitutus oculus apparere, quapropter ab aliis, ut dicebamus, Gutta Serena, ab aliis, ut a Rolfincio in ea Obſervatione, Cataracta Nigra vocitatur; maxime opportunum eſt iis qui certis de cauſis interdum audent morbum ſimulare, hoc potiſſimum correptos ſe fingere, & Medicis etiam, ut nonnunquam vidi, magni in vulgus nominis, imponere. Attamen ubi fraudis ſuſpicio eſt, nemo poteſt decipi, niſi qui forte nunquam cum Plinio (*e*) animadverterit, quam rari ſint qui *contra comminationem aliquam non conniveant, quantæque hoc difficultatis ſit homini*. Quin mihi in illiuſmodi ſimulatore cum ſuſpicionem augerent pupillæ nec dilatatæ, nec immotæ, memini ſatis fuiſſe digitos, quaſi per cauſam diligentius oculum obſervandi, tacite ad palpebras admovere; has enim, antequam tangerem, planus ille continuo occluſit, ſuamque ita fraudem invitus aperuit. Quam facilem adeo obviamque rationem miror Jo. Bapt. Silvaticum in alioquin utili libello omiſiſſe, qui *de iis qui morbum ſimulant, deprehendendis* inſcribitur, ubi (*f*) *ſimulata ſenſuum privatio qua ratione poſſit detegi*, oſtendit. Nam oculos quidem objicere, quod ipſe videtur indicare, *maximis ſplendoribus*, ob id ipſum periculoſum eſt experimentum, quod his, ait, viſum *non infeſtari modo, ſed etiam corrumpi*. Ego vero eadem illa ratione deprehendiſſe præterea memini, quendam neſcio quas acceſſiones fingentem, in quibus omni cum movendi, tum ſentiendi facultate ſe privatum neceſſariis poſtea, Mediciſque narrabat, & aſpera nonnulla ad ipſum excitandum auxilia pertinaciſſimo tunc ſilentio ferentem. Cum enim in una ex ſuis illis acceſſionibus apertos oculos forte ſervaret, ego autem his digitos intentarem; illico, priuſquam attingerem, nictando, & videre ſe, & movere poſſe palpebras, omnibus qui aderant, patefecit.

14. Longum de Amauroſi ſermonem habui, ſive de Cataracta Nigra. Nunc paulo breviorem de Suffuſione, ſive de ea Cataracta, quæ ob pupillæ in ipſa colorem longe alium ac niger ille qui eſt ſecundum naturam, ſimpliciter Cataracta dicitur, paulo, inquam, breviorem habebo. Nam quod hujus morbi, quamvis Cataracta appellati, cauſa non ſit præceps craſſi humoris in oculum, a cerebro præſertim, defluxus, quemadmodum Plempii verbis in Sepulchreto (*g*) contenditur, & quid veri de Cataractæ ſede, & natura ſit, aut non ſit cum in Plempii dictis, tum in iis quæ ex pluribus in Sectione iſta proferuntur, Obſervationibus, ſatis ex aliorum Scriptis, & meis quoque (*h*) intelligi poteſt. Sed & antea (*i*) quædam fuerant a me indicata, ex quibus pateret quan-

(*h*) Obſ. 17. (*i*) Obſ. 26. (*k*) n. 7. (*l*) Vid. Epiſt. Anat. 16. n. 14. (*m*) Obſ. 26. §. 2.
(*n*) Diſp. de Gutta Serena c. 4. (*o*) Epiſt. Anat. 18. n. 40. (*p*) n. 10. (*q*) Diſp. cit. c. 3.
(*r*) Diſſ. qua Viſus vitia duo &c. theſ. 9. (*ſ*) ſupra, n. 10. (*t*) Epiſt. 56. n. 21. & Epiſt. 63. n. 8. (*u*) Sect. hac, 13. 24.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 69. (*y*) Earund. Cent. 7. Obſ. 39. (*z*) Epiſt. Anat. 18. n. 6. (*a*) Epiſt. ſuper. 8. n. 5.
(*b*) Vid. Giornale de' Letter. d' Italia T. 12. Art. 13. (*c*) Epiſt. Anat. 18. n. 38. 39. (*d*) Epiſt. 63. n. 6.
(*e*) Natur. Hiſt. l. 11. c. 37. (*f*) c. 11. (*g*) Sect. hac 18. Schol. ad Obſ. 20. (*h*) Epiſt. Anat. 18. & 19.
(*i*) Adverſ. Anat. 6. Animad. 75.

quando, & quatenus vel poſt Chaleſii, Pitcarnii, vel aliorum, ſi mavis, demonſtrationes, habere locum poſſint ea quæ inter Suffuſionis initia ſolebant dictitari, ut in Sepulchreto etiam (*k*) vides: *quamdiu obverſantur culices & atomi*, *id contingere* a corpuſculis in humore Aqueo natantibus: quanquam alias in poſtremis humoris Vitrei cellulis eſſe poſſe ea corpuſcula, alias in Optico nervo, & Retina tunica eas læſiones quæ pro culicibus, punctiſve imponant, & qua ratione harum, illorumve ſit varia ſedes internoſcenda, non reticui: quas inter læſiones ſi vitia poſueris vaſculorum quæ Retinæ intertexta ſunt, hic illic plus æquo tumentium; recte feceris, dummodo præter hanc, illas quoque alias interdum eſſe poſſe cauſas, agnoſcas.

Verba etiam illa quæ meis aquei ſub Cryſtallina tunica obſervationibus quaſi obiter, nec plura, interjeci (*l*), velim attente etiam atque etiam perpendas: *credidi*, *hujus humoris ſecretione prohibita*, *cryſtallinum ſiccum*, *& opacum fieri fere ut in extractio*, *exſiccatoque cryſtallino contingit*. Videorne tibi id quod ſit a vero alienum, ſcripſiſſe? & quod poſſis credere, ſicuti quidam referunt de Cataracta agentes, de qua mihi eo loco ne mentio quidem injecta eſt, fuiſſe præſertim a Petito Medico *refutatum*, quippe quem ſcias duodecim poſt me annis iſtud idem quod ego, docuiſſe (*m*). „ Cryſtallinus, inquit, ſiceſcere non „ poteſt donec liquore iſto (aqueo) humectatur; „ ſed ſtatim atque is illi deeſt, fit ſiccus, durus, & „ opacus. „ Profecto nec ipſe aſſequi poteram, quomodo, ſi non ſe ſimul refutaſſet, in eo me refutare potuiſſet. Quo libentius legi Epiſtolam (*n*), quæ ad meas denique pervenit manus, adverſus Hecquetum editam, in qua id feciſſe dicebatur. Quid quæris? Meam opinionem protulit; de ſua quæ prorſus fuerat eadem, ſiluit! Sed quid tandem objecit? Nempe ea, quæ ſi objecta eſſent ipſi; non adverſari opinioni ſuæ, reſpondiſſet, quippe ibi propoſitæ ubi de Cataracta ſermo non eſſet, quaſi vero fuiſſet ubi propoſui meam. Qui ſi fuit, cum hanc ejus conſenſu addito confirmavi (*o*); at novem annis ab illa ejus edita Epiſtola fuit, neque ut ille mox in eadem Epiſtola, de Amauroſis cauſa, ita de ea Cataractæ cauſa univerſe pronunciavi; ſed cum inter plures hanc quoque commemoraſſem, paulo poſt (*p*) de omnibus diſerte profeſſus ſum, me *nihil affirmare*, *ſed aliquid dumtaxat conjicere*. Non erat tunc igitur, cum eam Epiſtolam emiſit, cur objiceret, ſe nunquam in cadaveribus humorem Cryſtallinum cataracta affectum vidiſſe in quo ille aqueus deeſſet liquor; nam vere & ego de cataracta locutum me eſſe, negare potuiſſem, Hecquetus autem quem acriter urgebat, ſi diutius vixiſſet, reſpondere, nec vaſcula ſanguifera in ullo Cryſtallino humore ab illo conſpecta eſſe (*q*), quæ non modo eximius Anatomicus Winslowius (*r*) ſic ſatis ab ſe viſa indicavit, ſed tot alii Illuſtres Viri, ab Solertiſſimo Zinnio (*ſ*), qui & ipſe vidit, laudati, perſpexerunt: contra autem quos ſurculos Petitus (*t*) ſine ulla dubitatione docuerat, ab Sexto nervorum Pari Ciliaribus nervis addi, & oculi interiora ſubire, *nulla recentiorum induſtria*, ut idem Eruditiſſimus Zinnius (*u*) loquitur, *confirmari* potuiſſe. Verum ut, Hecqueto ſepoſito, ad me unum redeam; ne tum quidem cum poſtea ex opinione illa mea quandam inter tot alias cataractæ cauſam elici poſſe, conjeci, de *totali* humoris illius aquei defectu, ſed de ejus tantum diminutione conjecturam propoſui: quam diminutionem eſſe in eo morbo ab ſe viſam, nec Petitus negavit certe, nec, ſi negaſſet, jure negare potuiſſet, quia vel in oculis ſanis haud ſemper de eo humore tantundem reperitur, imo non raro paucus eſt adeo, ut deeſſe videatur: quamobrem ſicuti in quibuſdam perperam crederes, præter naturam eſſe imminutum, ita e contrario in aliis imminutum non eſſe, male poſſes exiſtimare. Quid? quod Petitus ipſe mox addidit id quod etiam alibi (*x*) faſſus fuerat, non deeſſe tamen cataractas, in quibus Cryſtallinus humor ob *totalem* aquei illius laticis defectum adeo ſiccus factus ſit, ut in pulverem conteri queat, ſicuti in pluribus cadaveribus deprehendit: ut ſi idem aliquando fieri, in Adverſariis ſcripſiſſem; non me potuiſſet refutare. Vides igitur, quo illius tandem redeat opinionis meæ refutatio: ut propemodum credam, id magis videri ipſum feciſſe, quam facere voluiſſe. Veruntamen cum in pervulgatis non unius Viri Docti Scriptis id feciſſe dicatur, & illud negaſſe, quod ab ipſo vides negari non potuiſſe, reſpondendum hic propterea cenſui, ne forte crederes, auctoritatem a me negligi Hominis, dum viveret, bene adeo de Re Anatomica meriti, ut vel mortui memoriam colere libenter pergam. Sed ad mea Adverſaria ut redeam; illud denique ad Suffuſionem attinens non omiſeram (*y*) ut ex ea luce, quam, preſſo oculo, videmus, indicium deducere conarer bene ſe habentis Retinæ tunicæ, quæ notitia in maxima, quam ſuffuſio, aut occluſio pupillæ faciat, cæcitate, ut ante curationem neceſſaria eſt, ſic fortaſſe abſque illo experimento ſatis haberi non poteſt: qua de re ſummopere optaſſem judicium legere Viri Præſtantiſſimi Georgii Auguſti Langguth, cum in ea Diſſertatione (*z*) quam de eadem luce conſcripſit, mea cætera non modo humaniſſimis verbis, ſed & ſuis ipſe experimentis comprobaverit. Hæc enim quæ utrique noſtrum ad eundem modum reſponderunt, illudque in primis quod cum Amico iterare voluit, ſi non generatim, ſed peculiariter explicanda ſuſceperis; utrius ſententiæ magis congruant, non difficile intelliges. Quo tamen pariter hic atque in Adverſariis ſepoſito, ſi experimentum ſolum attenderis, facile ab omnibus in ſe capiendum; non dubito, quin ſiquis tibi curandus ab ortu cæcus occurrat aut ob congenitas ſuffuſiones, aut ob pupillarum privationem; velis antea ecqua ſpes ſit curationis, experimento prompto adeo, innoxioque explorare: niſi forte credas, in ejuſmodi oculis, quamvis ſana ſint Opticus nervus, & Retina, nullum a preſſione ſenſum lucis excitari, quia curatos forte audiveris negaſſe, ſibi antea ideam lucis ullam fuiſſe, cum tamen vix fieri poſſit, ut oculi vel invitis preſſi, ictive fuiſſent nunquam. At tentare, ut dixi, nihil prohibet vel ob id ut ſcias an vere illud, aut quatenus negare potuerint: in cæteris autem qui diu quidem, ſed non ab ortu ſint cæci, ne iſtam quidem dubitationem fore, video; ſed in utriſque illam, fortaſſe unicam, & cui tamen, ob rari morbi conjunctionem, non ita facile ſit locus, quam poſtea in Epiſtolis Anatomicis ipſe indicavi (*a*). Sed ut illuc denique unde hic noſter incepit de Cataracta ſermo, revertamur; cum alibi poſſis non modo pleraque eorum quæ hic preſſius commemoravimus, ſed & Valſalvæ (*b*), & meas (*c*) ſuffuſionis Obſervationes perlegere; hic ea dumtaxat habebis quæ poſtea vidi ad eundem morbum referenda, in viro primum, deinde in fœmina.

15. STRUCTOR, ſeu faber, ut vocant, murarius, annos natus ad ſexaginta, jam diu vix aliquid cernebat, idque a latere, & in præclara ſolis luce. Mortui neſcio ex quo morbo, ſed eo tempore cum Anatomen publice docerem Februario menſe A. 1740. caput in Gymnaſium allatum eſt. Cum omnia frigore illo rigerent longe acerrimo, cujus adhuc facile memineris, vix ut neceſſariæ diſſectiones perfici poſſent; ejus ſectio capitis dilata eſt bene multos dies ad illud tempus quo ſub menſis finem frigus plurimum remiſerat. Hæc quare commemoraverim, mox intelliges. CAPUT plures in ſincipitis, & occipitis cute cicatrices primum oſtendit; homo enim ab alto olim ceciderat. Sed quanquam, detractis omnibus calvariæ involucris, hujus exterior facies ſub cicatricibus nonnihil albebat; interior tamen, & quidquid

(*k*) Sect. cit. Schol. ad Obſ. 22. (*l*) Adverſar. indic. Animad. 71.
(*m*) Memoir. de l' Acad. R. des Sc. A. 1730. Mem. de la Capſule du Criſtallin. (*n*) Lettre II. ſur les maladies des yeux.
(*o*) Epiſt. Anat. 18. n. 16. (*p*) n. 17. (*q*) Memoir. cit. (*r*) Expoſ. Anat. tr. de la Teſte n. 301.
(*ſ*) Deſcript. Anat. Ocul. hum c. 5. §. 4. (*t*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1727. (*u*) Deſcr. cit. c. 9. §. 8.
(*x*) Mem. cit. A. 1730. (*y*) Adverſ. 6. Animad. 73. & 74. (*z*) De Luce ex preſſione oculi. (*a*) Epiſt. 19. n. 9.
(*b*) Diſſert. Anat. 2. n. 15. & ſeqq. (*c*) Epiſt. Anat. 18. & 19.

quid ea continetur, illæſa erant ; niſi quod cerebrum rigidum penitus ac durum, aquam autem, quæ ejus ventriculos Laterales impleverat, offendi gelu adeo concretam, ut apprehenſa manum tota ſimul ſequeretur, ventriculorum formam retinens non ſecus ac cera, quæ liquata in cavum quoddam injecta, poſtquam refrixit, eximitur. Et tamen frigus complures jam dies magis magiſque remiſerat, caput autem ipſum haud procul a foco ſemper fuerat ; quin antea non ſemel cum videlicet exiſtimarent, mox eſſe diſſecandum, ſed eo præſertim quo demum diſſectum eſt, die multo propius ad ignem admoverant. Quod nunquam, niſi tunc mihi contigit videre, hic volui Italus ad Italum ſcribere: quanquam in ipſa Germania, & hyeme quidem multo quam ibi ſoleat, ſæviore, & in via, & in pueri infantis capite idem cerebro, & pauco humori qui in ipſo erat, accidiſſe, Schneiderus memorare non omiſit, ut in proxima Sepulchreti XVII. Sectione (*d*) jam videris. Scripſi etiam, ut ſcires, non modo poſt plurimos a morte dies, verum & poſt plures a frigore congelationes, & a calore regelationes, oculos nos demum incidere non potuiſſe, niſi jam flaccidos, atque adeo in ſe concidentes. Unde illud quidem incommodi accidit, quod olim Anatomicos, quippe ſolitos ultimam omnium cadaveris partium oculum, neceſſario flaccidum, conſecare, eo adduxit, ut Vitreo humori ſedem multo quam par ſit, minorem tribuerint, Cryſtallinum in centro fere oculi ipſius collocantes; ſic enim & nobis, alterum a fronte oculum incidentibus res ſe obtulere : quapropter alterum a tergo incidimus. Sed nihil præterea, ut opinor, multum obfuit noſtræ obſervationi. Nam primum Opticos nervos tum intra calvariam, tum extra præclare vidimus omnino inter ſe ſimiles, & ſimiles ſanis, niſi quod intra orbitas cum tranſverſos diſſecaremus, craſſioribus uterque pariter tunicis amicti apparuerunt. Sanam quoque, & ſine ullo cicatricis veſtigio utramque Corneam, & Scleroticam invenimus. Ne multis ; vitium omne eſt in Cryſtallinis humoribus animadverſum; ſi in Vitreis excipias lentorem quendam quo digitis adhærebant, in longa fila pituitæ inſtar, ſe formantes, diductoſque digitos ſequentes: quod ne moræ, cæteriſque cauſis quas antea commemoravi, omnino tribuerem, diſcrimen fecit majoris in uno quam in altero, obſervati lentoris. Lentior enim is fuit, cui Cryſtallinus inſidebat colore flavo obſoleto; ſed minus in ſuperficie flavo : quæ & mollior erat ; quanquam nec durus nucleus fuit. Alter vero Cryſtallinus ex albida in ambitu fiebat ſubſtantia; in meditullio autem ex fuſca : hæc a meditullio ad medium faciei utriuſque perveniebat, mollior quam albida, quæ tamen nec ipſa erat dura. Præterea hic totus Cryſtallinus non ſolum multo minus erat craſſus, quam æquum ſit ; ſed etiam ad unum latus quadam ſui parte carens, eaque non parvula, ut circulari ambitu non eſſet. Nec alia in utrovis oculo quæ præter naturam ſe haberent, animadvertimus.

16. Si pro certo ſcire licuiſſet, exiguum id quod homo a latere, ut dictum eſt, videbat, utroque oculo, an altero, & a quo latere videret; proclivius eſſet dicere, an ideo videret quod alterius Cryſtallini humoris ambitus eſſet dilutius flavus, an quod alterius pars illa opaca a latere deeſſet. Nunc re hac in medio relicta, illud quod conſtat, dicemus, multo morbidiorem eum Cryſtallinum fuiſſe quem ſecundo loco deſcripſimus, quippe totum magis opacum, & ibi molliorem ubi ſolet præſertim in ſeneſcentibus eſſe durior : æquo præterea tenuiorem, atque inſuper mutilatum. Hoc autem num quia eam quæ deerat, partem idem invaſiſſet morbus, ſed acrior, qui partem mediam tum molliorem fecerat, quam par ſit, tum fuſcam, id eſt quaſi ſemicorruptam? Nihil horum in Cryſtallino altero : flavus autem quo inficiebatur, color ſæpe in ſeneſcentibus, & ibi præſertim ubi in hoc Cryſtallino, animadvertitur (*e*) ; quanquam hic fuiſſe longe minus dilutum, viſio in hoc quoque oculo ita ut diximus, impedita ſatis indicat. Cæterum duo quæ in priore adnotavimus, mutilatio, & fuſcus interius color, ejuſmodi ſunt, ut primæ exemplum in obſervatione habeas Cl. Morandi (*f*), qui Cryſtallinum, quamvis duriſſimo lapide non minus durum, ſuperiore tamen ambitu quaſi attritum, imo, ut icon (*g*) oſtendit, quodam præſertim loco deficientem invenit, idque non a Chirurgi acu, quam ſemper homo averſatus non ſecus ac noſter, fuerat : coloris autem intus non ſolum fuſci, ſed & nigreſcentis ipſe tibi alias (*h*) exemplum dabo.

17. ANICULÆ, cujus de morbo ultimo, & diſſectione aliis Litteris (*i*) ſcribam, cum cæcam fuiſſe, dicerent, oculos eximi juſſi. Quos cum inciderem, in altero nihil vitii, niſi opacitatem in parte Corneæ, inveni. Sed alter, etſi pleraque bene habuit conſtituta, humorem tamen Cryſtallinum ſecundum omnes dimenſiones adeo imminutum oſtendit, vix ut aliquid de eo ſupereſſet, idque album, & opacum, quamvis interius etiam tum humidum. Adhærebat autem cum Iride ad Corneam : ubi hæc magis opaca erat, & nonnihil excavata in foveolam ellypſis ambitu, colore autem infectam flavo obſoleto : hoc vitium ad exteriorem Corneæ faciem non perveniebat.

18. Veriſimile eſt, mala hæc, olim fortaſſe prægreſſæ, internæ oculi inflammationi fuiſſe imputanda. Illud certum, præter opacitatem Cryſtallini humoris, in qua fere Suffuſionis natura conſiſtit, conſumptionem quoque magnæ illius partis, & alienam ſedem, ac immobilem ipſi, atque Iridi contigiſſe. Cæterum neque hic, neque in Fabro de quo ſupra (*k*) dictum eſt, durities, & ſiccitas cum opacitate Cryſtallini conjungebantur; ut has omnes libenter Valſalva (*l*) fuiſſet Cataractas appellaturus. Cataractas autem ejuſmodi ad veram maturitatem tardius pervenire, non dubito : cujus generis de duabus quæ ſe intra annos aliquot manifeſtarunt in illius Fœminæ Primariæ (*m*) oculis, in quibus olim certas quaſdam ſtrias conſpexeram, alteram quidem fuiſſe video, alteram autem & antea cenſui, & adhuc cenſeo. Nam altera ex quo in certa Cryſtallini parte per albedinem quandam ſe prodidit, ita prorſus ſine ullo incremento permanet jam annos plures. Alteram autem quæ univerſum quidem Cryſtallinum dealbaverat, neque tamen longo jam temporis ſpatio opacum quantum oportebat, reddiderat, cum cæteri deturbandam ſuſcipere non auderent, neſcio quis magnus promiſſor advena, *qui properaret*, ut ait Cicero (*n*), *cui fora multa reſtarent*, inſciis omnibus, deturbavit illico, non ſic tamen quin aliquo interjecto tempore, albida iterum pone pupillam opacitas appareret, non tanta quidem illa, quanta a me alias (*o*) in Nobiliſſima Virgine memorata eſt; ſed ea tamen quæ non ſatis felicem curationem & teſtetur, & faciat. Non ſic alteri, Matronæ illius ſorori, quippe cui matura ſuffuſio depreſſa eſt. Nam Sorori tertiæ, in qua idem advena depreſſerat, multo citius fuerunt malæ curationis indicia. Tres intelligis cum eſſent Sorores, omnes eidem morbo, cui nemo trium Inclytorum Fratrum, obnoxias fuiſſe. Sic alias (*p*) ſcribam, una ex matre ſurdas natas fœminas omnes, mares nullos.

Nunc Virginis illius Nobiliſſimæ facta mentio ad memoriam redigit quod de mea in ejus oculis obſervatione judicium fuerit Cl. Viri Gunzii in libello, multa utique laude digno, qui, ipſo Præſide, Lipſiæ prodiit A. 1750. (*q*) Raram enim uſque adeo cenſuit, ut tot inter quæ eo opuſculo memorantur, una illa fretus, tertium Suffuſionis genus conſtituerit. Equidem ego quoque cum rem mente in omnes partes verſarem, fieri poſſe, indicavi (*r*), ut *hinc etiam Suffuſionis aliqua ſpecies extra* humorem *Cryſtallinum, ejuſque tunicam* eſſet *agnoſcenda*. Sed neque *raram adeo* credi-

(*d*) Obſ. 1. §. ultim. (*e*) Vid. Epiſt. Anat. 18. n. 26. (*f*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1730. (*g*) Plag. 28. Litt. D
(*h*) Epiſt. 63. n. 6. (*i*) Epiſt. 35. n. 12. (*k*) n. 15. (*l*) Vid. Epiſt. Anat. 18. n. 27. (*m*) Ibid. n. 19.
(*n*) Orat. pro Cluent. (*o*) Epiſt. modo indic. n. 22. 23. (*p*) Epiſt. 48. n. 48.
(*q*) Animadverſ. de Suffuſion. natura, & curat. c. 1. §. 15. (*r*) Epiſt. Anat. 18. n. 24. 25.

credidi, neque unde eſſet, ut ſemel iterumque diſerte dixi, quidquam volui ſine aliis, quibus hactenus carui, paribus diſſectionum opportunitatibus decernere, cum quidquid conjicerem, quibus obnoxium eſſet dubitationibus, nec ipſe neſcirem, nec lectoribus reticerem. Et ſperabam quidem, fore interea qui meas mihi dubitationes eximerent. Verum ut ſenex ille apud Terentium (f), nunc *incertior ſum multo, quam dudum*. Neque enim *poſui*, ſed quærendum propoſui, an glutinoſam illam materiam Cryſtallina tunica forte ſecernere perrexiſſet, idque egomet cum per alia, tum per ea ipſa, quæ mihi miror nunc objici (t), impugnavi. Quærendum etiam dixi, num illa forte materia, per humorem Aqueum diſperſa, poſtea ſe illi tunicæ agglutinaſſet. De quo pariter cum dubitandum eſſe, admonuiſſem, præſertim quia ſic fieri non potuiſſet, quin Iridi quoque, aliiſque partibus ſe agglutinaret; nunquam expectaſſem, inter cætera hoc reſponſum iri: tunicam illam Cryſtallini, *ubi homo ſomnum capit, quo tempore viſcoſæ particulæ quam maxime ſubſidere poſſunt, inferiorem utique oculi partem eſſe;* quaſi vero tunc etiam Iris non inferior eſſet maxima parte humoris Aquei, ut id quoque latus Corneæ in quod forte inter dormiendum caput vergat. Neque ſolum dubitationes ſic non tolluntur; verum his inſuper verbis augentur: *ex Aqueo humore illam materiam fuiſſe, tanto minus dubito, quanto certius eſt, humida corporis noſtri, præſertim quæ non continuo per vaſa moventur, perſæpe viſcoſam indolem acquirere*. Ego vero dubito primum, num is humor per jugiter invehentia vaſa, & per creberrimas Iridis, oculique agitationes non moveatur quantum ſatis ſit, ne viſcoſam indolem acquirat, deinde num hanc perſæpe acquirat, quando certe viſcoſæ in eo ſuffuſiones perſæpe non inveniuntur. Quin ex paucis hujus generis, quas ego indicaveram, illa quæ Wepferi eſt, ab Aqueo exiſtimatur ad humorem Cryſtallinum transferenda: quanquam Auctor mucoſam materiam non intra hujus tunicam fuiſſe, ſcripſit, ſed Cryſtallinum operuiſſe, nec tamen, ut fortuito, opinor, refertur, *circumcirca*. Alia omitto. Satis enim mihi eſſe debet, quæ contra ſine obtrectatione dicta fuerunt, eane jure ac ratione dicta ſint, pro veri ſtudio, ſine obtrectatione perpendiſſe. Quin etiam perlibenter confirmo, opuſculum hoc inter pauca eſſe quæ docte, diſtribute, perſpicue de Suffuſione ſcripta ſunt: cujus exempla morbi quæ apud probatos Auctores extant, cum propemodum omnia hic memorentur; nullum eſt quod ad certum non modo genus, ſed ad certam ſpeciem non referatur, ſignis per quæ internoſcantur, non omiſſis, rationis autem curandi ſive malæ noxis, ſive bonæ utilitatibus diligenter indicatis.

Quod vero omnia propemodum exempla proferri, dixi; ſi forte quæras ex me, quænam igitur deſiderentur; aliqua ex iis quæ ſcribenti occurrunt, non reticebo. Vir Præſtantiſs. Burc. Dau. Mauchartus (u) membranaceam, ſolidam, fibroſam, albidam cataractam in utroque canis oculo ab ſe repertam, aſſerit, cum Aqueus, per cujus ambas cameras extendebatur, cæterique humores pellucidi eſſent. Idem cum altero laudatiſſimo Profeſſore Joanne Zellero vidit utrique mulieris pupillæ antepoſitam ſic ut Corneæ prope hujus internum ambitum firme adhæreret, pelliculam tenuem, & ſubnigram, nec ſine iis humoris Vitrei, & Cryſtallini vitiis quæ a Cl. Keckio (x) ſunt memorata. Solers Anatomicus Jo. Chiſtoph. May (y) in fœmina cui ſuffuſiones olim depreſſæ fuerant, altera feliciter, infeliciter altera, qualem, & ubi inveniſſet illam, propoſuit; pro hac vero Cryſtallinæ, ut cenſuit, tunicæ faciem anteriorem non, ut in oculo primo, pellucidam, recteque ſe habentem, ſed admodum craſſam, & opacam deprehendit. Cel. Trewius (z) quod diſcrimen fuerit inter Cryſtallinos humores grandævi hominis, ſcripſit, in quorum altero incipiens erat ſuffuſio, in altero perfecta. Nec dubito quin Epiſtolæ meæ Anatomicæ aliud aliquod tibi ſint exemplum daturæ. Nam certe præter tot illas quæ ex ipſis acceptæ ſunt, Obſervationes, eam quoque habent (a) paulo fuſius deſcriptam membraneæ muliebris cataractæ, Cl. Balth. Walthierii, quæ, ut ibi indicavi, ab Inclyta quoque Londinenſi Regia Societate propoſita eſt. Noli autem mirari quod promiſcue, ut nunc venerunt in mentem, ſive ex cane, ſive ex hominibus exempla memoraverim; nam promiſcue iis quoque omnes utimur quæ ex quadrupedum genere ſumuntur, præſertim ſi peculiare aliquid habent, ut in Obſervatione Maucharti, quæ cataractam in prima etiam (quod rarum eſt) Aquei humoris camera exhibet: cui propterea adjungas Obſervationem Sprogelii (b), ut quæ uno quodam in cane, raro exemplo, ſimul exſuccos opacoſque humores Cryſtallinos, ſimul corrugatos, exſiccatoſque Vitreos, ſimul Opticos nervos ad fili mediocris tenuitatem redactos, aliaque præterea peculiaria commonſtrat. Sed ne plura de Suffuſione, quam de Amauroſi, verba fiant; ad alios Oculorum Affectus veniamus.

19. De Myopia tamen, & contrario huic Affectu ſatis eſt admonere, melius futurum fuiſſe, nihil in Sepulchreto quam id quod leges (c) proponi, jam olim rejectum a Plempio (d). Platerus quidem ingenioſus, doctuſque, ut eo tempore, Vir fuit, & qui, ſi non verum, ut quidam judicant, tum Retiformis tunicæ, tum præſertim Cryſtallini humoris officium primus oſtendit; ad verum utique propius acceſſit. Attamen, quaſi caſu acceſſiſſet, in iis quæ poſtea ſcripſit, non ſibi ſatis conſtitit, & certe de ſede Cryſtallini in iis qui vera Myopia laborant, illa poſuit, quæ contrario affectui conveniunt, & viciſſim: itaque vera horum affectuum cauſa, quæ quidem a majori in primo, a minori in altero Cryſtallini, & Retinæ diſtantia repetitur, Platero ſecus ac alii exiſtimant, ignota fuit. Quæ vero cauſæ aliunde petuntur, ut a Cryſtallino magis, minuſve aut convexo, aut denſo; hæ in Sepulchreto ne nominantur quidem: quanquam & his non minus quam primæ, *uſu* concavorum, aut convexorum *ſpecillorum* medeamur; ut mirer, Summo cuidam Viro excidiſſe, *hæc vitia*, denſioris videlicet, aut laxioris Cryſtallini, *medelam dioptricam non admittere*. Denique in Sepulchreto, *Nyctalopiæ* nomine deſignatur oppoſitus, ut in multis ſenibus videmus, Myopiæ, affectus, quem propterea Scheidius recte cenſuerat vocari poſſe Antimyopiam in illa docta, eruditaque Diſputatione, quæ *Viſus Vitiatus* inſcribitur (e). Sed quanquam ab ea Nyctalopia, quam juniores Græci intellexerunt (f), paulo minus diſtare videri poteſt is affectus qui opponitur Myopiæ, ut ab ea quam intellexit Hippocrates (g), ipſa Myopia; longe tamen alii ac hi affectus, ſunt tum illa, tum hæc Nyctalopia, & a cauſis longe aliis proveniunt: itaque neutra dioptricam illam admittit medelam: quid enim conſpicilla faciant aut ad primam, id eſt ad veſpertinam cæcitatem, quæ ab Retinæ quadam quaſi reſolutione, aut ad ſecundam, id eſt ad diurnam cæcitatem, quæ ab ejuſdem Retinæ nimia tenſione repetenda videri poteſt? Igitur ut hoc ſigno quod ab inutilitate conſpicillorum deduces, Nyctalopias ab duobus illis affectibus diſtingues; ſic & nomine diſtinguas oportet. Ad utram autem Nyctalopiæ cauſam cauſa quarundam ex vitio Retinæ occurrentium viſus hebetudinum magis accedat, ex eo quoque conjicies, quod his præclarum lumen incommodum eſt; illis autem opitulatur non ſecus ac ſurdis, aut graviter audientibus ob laxitatem, majores ſonos fuiſſe utiles, tradunt Holderus (h), & Williſius (i). Et quoniam cum aliis ex omnibus quæ memoratæ ſunt, Affectionibus pupillæ dilatatio, cum aliis autem conſtrictio haud raro, tanquam effectus cum ſua cauſa, conjungitur; cave, ne tunc morbi cauſam in circumjecta Iride eſſe, pronuncies; ut neque

(f) Phorm. Act. 2. Sc. 4. (t) c. 1. cit. §. 6. (u) Synechiæ §. 8. (x) in Præfat. ad Diſſert. ſuam de Ectropio.
(y) Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 4. n. 3. (z) Ejuſd. Commerc. A. 1745. Hebd. 36. n. 3. (a) Epiſt. 18. n. 20.
(b) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 71. (c) Sect. hac 18. Append. 2. poſt Obſ. 33. (d) Ophthalmogr. l. 4. probl. 39.
(e) Sect. 1. n. 32. (f) (g) Vid. apud Plenp. Ophthalm. l. 5. c. 26. (h) Act. Philoſ. Soc. R. in Angl: A. 1668. M. Maj. n. 1.
(i) De Anima Brutor. c. 14.

neque cum inchoatæ aut Cryſtallini, aut alterius humoris opacitatis indicia ſe produnt: ſed cum omnia quæ anteceſſerunt, aut comitantur, accurate perpenderis; tunc de cauſa eorum pupillæ affectuum judicato.

De morboſa autem ſive ejuſdem dilatatione, ſive Iridis ad Corneam adhæſione ſi legeris quæ Mauchartus (*k*) edidit; non unum invenies quod tibi utile eſſe poſſit tum meditanti, tum etiam medenti.

20. De iis pariter quæ de Oculi aut Dolore, aut Procidentia, aut Strabiſmo in Sepulchreto proferuntur, hæc tantum monebo. Quod ad primum attinet, aut XXIX. Obſervationem prætermitti debuiſſe, aut XXXV. Utramque enim eandem eſſe, facile cognoſces, non ſecus atque initium Scholiorum ad Obſervationis I. §. 1. idem eſſe ac pleraque verba, quæ mox in ejuſdem §. 2. repetuntur. De Procidentia autem quod ex Spigelio noſtro, diſſimulato ejus nomine, totidem propemodum verbis deſcripſerat Plempius (*l*), tu vero ſubjectum leges Obſervationi XXV. id quidem in leviore oculi prolapſu, ſeu potius non adeo immodica extra orbitam prominentia minime neceſſarium eſt; nam Opticus nervus non tenſus in orbita ſecundum naturam, ſed ita laxus eſt, ut oculum ſine diſruptione quatenus diximus, ſequi poſſit. Quod vero ad Obſervationem XXVII. additur ex Hildano, procidentiam quandam oculi explicante, quæ vulnus ſupercilio inflictum, & male curatum noviſſime ſecuta erat, niſi multo aliter ac ipſe fecit, res exponatur, non facile probari poteſt. Nam quod vulnus in Sinum Frontalem dexterum pervenerit, credibile eſt: quod autem ſanguine in eo Sinu putrefacto totus oculus infectus ſit ob naturalia *foramina ex cavitatibus iſtis ad oculos penetrantia*, quis concedat, niſi qui illa quæ de ejuſmodi foraminibus ex quorumdam opinatione paulo ante (*m*) attigerat; nequaquam dubitet cum Anatome conſentire? Si quem exitum id mali habuiſſet, aut ibi, aut alio, qui me fugit, loco ſcripſiſſet Hildanus; apparere poſſet, an non potius caries per oſſeum parietem inter illum Sinum, & oculum interiectum ſibi praviſque ichoribus viam in orbitam aperuiſſet.

Strabiſmi denique una haud amplius, Obſervatio (*n*) proponitur, eaque unius oculi, cum reperatur cauſa *ab alluente cerebrum humore multo* quo *nervi oculorum motores imbuti* convellerentur. Qua cauſa ſine ullo additamento poſita, minime intelligis, cur non ad utrumque pariter oculum ſtrabiſmus fuerit. In addito Scholio aliæ quidem memorantur ex noſtro Saxonia Strabiſmi cauſæ, *mala* videlicet *ſituatio vel pupillæ, vel cryſtallini*. Sed plures aliæ interea prætermittuntur. Nec vero internas dumtaxat dico, ut ſi pupillæ, & Cryſtallino utrinque recte poſitis, non ea in altero oculo Retinæ pars reſpondeat quæ debet, ſed altera, multo propior quam par ſit, cæcæ illi ſecundum naturam particulæ, cujus ſedes ad ipſam inſertionem eſt nervi Optici, ut niſi muſculi aliquanto aliorſum traherent, in eam particulam incideret pars imaginis, quæ in Retina pingitur. Externas quoque, id eſt quæ extra oculum ſint, alias dico. Neque enim a ſola quorundam muſculorum oculi convulſione, ſed a paralyſi etiam eſſe Strabiſmus poteſt: quam cauſam diu ante Plempium Auctor docuerat *Finitionum Medicarum*, quæ Galeno adſcribuntur. *Strabiſmus*, inquit, *oculi muſculorum non omnium, ſed aliquorum reſolutio eſt, ob quam cauſam vel ſurſum, vel deorſum, vel in latera nutant oculi*. Sed & aliquo ex his muſculis imbuto humoribus, minus expedite per ipſum circumeuntibus, Strabiſmus interdum fit, ut in Uxore amici Juriſconſulti fieri vidi, quæ defluxionibus, ut vulgus appellitat, ad radicis naſi alterum latus eamque viciniam correpta, in illum oculi affectum incidit, a me intra non longum tempus, cum in Patria medicinam facerem, percuratum. Defluxionibus quoque modo una in gena, modo in altera non ita pridem vexatus fuerat Nobilis Sacerdos cum repente affectus eſt ea viſus depravatione, ut ſi oculos, ut fit, ad legendum demitteret, litteræ omnes aliæ aliis quaſi decuſſatim impoſitæ, & inter ſe confuſæ apparerent: quæ confuſio omnino tollebatur ſtatim atque alterutrum claudebat oculum, aut librum contra ambos oculos apertos quidem, ſed non demiſſos, imo, ſi vellet, etiam ſurſum converſos ſtatuebat. Aliqua tamen reſtabat confuſio, ſi librum ita ſtatutum, ad latus dexterum aliquanto transferretur; nulla, ſi ad ſiniſtrum. Mihi qui per litteras conſulebar, cum ex hoc quod noviſſime dixi, vitii eſſe aliquid in muſculo Abductore dextero videretur, cujus vires Adductori ſiniſtro non omnino ex æquo reſponderent, viſum quoque eſt idem vitium in Depreſſore proximo dextero vel magis eſſe conjiciendum, ſcilicet ut deprimere non poſſet oculum æque ac Depreſſor ſiniſter, cum alioquin reliqui oculorum muſculi naturalibus pollentes viribus, utrumque æqualiter & converterent ſiniſtrorſum, & ſurſum moverent, ſicque litterarum ſingularum imagines in iis pingerentur in quibus ſolebant, hujus, & illius Retinæ partibus; in alia autem alterius Retinæ, ſi dextrorſum, deorſumve, quippe inæqualiter, oculi agerentur; unde litteræ quaſi geminatæ, aliæ aliis viderentur impoſitæ. Levem igitur paralyſim, ſcilicet non graviorem, quam quæ ad leviter inæqualem motum intelligendum ſatis eſſet, in duobus muſculis conjiciebam; in neutra enim Retina poteram, cum ſinguli oculi in quancunque plagam verterentur, egregie videntes, egregie ſe habere omnes utriuſque illarum partes, præclare oſtenderent. Paralyſim autem, vel Convulſionem cum ex repentino affectus hujus adventu culpare deberem; paralyſim potius eſſe, credidi ob nullum adjunctum moleſtum ſenſum, nullamque motui cuiquam oculi reſiſtentiam: quibus, aliiſque ejuſmodi indiciis, uti conſuevi ad illas in his, aut aliis partibus internoſcendas, quemadmodum eo quoque, cui in recenti hoc affectu locus eſſe non poterat, nimirum diuturnitate, & difficultate curationis, quæ plerumque in paralyſi quam in convulſione, ſunt majores. Accidit etiam id quod aliquando inveni, ut oculi muſculus aliquis ita cum proxima immobili parte coaleſcat, ut ipſe quoque immobilis fiat. Verum hæ plures, variæque, de quibus eſt dictum, externæ cauſæ omnes adventitiæ ſunt. Quid? ſi ab utero aliquis alterutrius oculi muſculus ſit brevior, aut longior; validior, aut infirmior; expeditior, aut impeditior quam ipſi conveniat. Nonne pro majori, aut minori ejuſmodi vitio ſtrabones, aut pæti naſcentur? Hæc, ut noſti, cum antea ad te ſcripſiſſem; prodiit Cl. Buffonii Commentarium (*o*), iis ſubnixum experimentis ad Strabiſmi cauſam, & facilem ſæpe curationem ſpectantibus, quæ doctrinæ, ſecundum quam ſcripſeram, magis communi adverſentur. Si tibi quæ deeſt mihi, ea forte copia ſtrabonum eſt, ut ejus poſſis experimenta iterare; quod experienti reſpondebit, id ſequere. Fac tamen animadvertas, de Strabiſmo innato, & ab interna cauſa orto ipſum magis quæſiviſſe, quam de adventitio, cujus externæ quæ ſint cauſæ, hic a me præcipue quæſitum eſt, ne ipſo quidem, ſi recte memini, repugnante.

21. Antequam de Lacrymalium viarum morbis nonnulla attingam, æquum eſt de inflammatione ſaltem Corneæ tunicæ, aliiſque ejus vitiis quædam ſubjicere, quando internarum oculi inflammationum nullas in Sepulchreto anatomicas obſervationes hic video, nec ipſe habeo; niſi quod memini in cane cæco Retinam ipſam vidiſſe ſanguineam, & ferme nigricantem, ut tanto facilius intelligam quid poſſit accidere Choroidi, quæ ob incredibilem vaſorum multitudinem mihi interdum (*p*) vel in ſanis oculis apparuit ſanguinolenta, illique ejus parti quæ Uvea dicitur, de cujus inflammationis & ſignis, & periculo, & curatione multa, ut ſolebat, paucis docuit Boerhaavius (*q*). Sed nos in Corneæ inflammationibus ſubſiſtamus. Quarum cauſæ quamvis ſæpe inſpicientium oculis obviæ ſint; tamen accidit nonnunquam ut pro effectibus accipiantur. Cujus rei duo, a me viſa, proponam exempla, alterum in Nobili Viro, alterum in Molitore. Hoc ad me adducto, ut quid vitii in Cornea ex gravi ophthalmia oriri inciperet, edocerem; in illius medio exiguam maculam animadverti circuli forma, albidam ad ambitum, in centro ſubnigram. Cum ſciſcitarer, quid cauſæ dediſſet inflammationi, ipſe autem inchoatam diceret ex quo

(*k*) Diſſert. de Mydriaſi, & Diſſ. de Synechia &c.
(*l*) Ophth. l. 5. c. 32.
(*m*) Vid. Cent. 5. Obſ. 1.
(*n*) Obſ. 37.
(*o*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1745.
(*p*) Vid. Epiſt. Anat. 17. n. 2.
(*q*) Prælect. in Inſtit. §. 841.

quo ſibi molam malleo exaſperanti quædam in oculum reſiliverant, quæ tamen continuo eluiſſet; ſuſpicatus quod erat, infixam aliquam lapidis, vel potius ferri particulam in Cornea, ubi erat macula, reſtitiſſe, indeque ortam quæ male haberet, inflammationem, magnetem modicarum virium ſemel atque iterum propius admovi, & ſubnigrum illud de quo antea dictum eſt, e macula jam nonnihil extare, continuo intellexi propterea quod in claudendo oculo ſuperior palpebra aſperi aliquid eo in loco percipere incipiebat. Sed ſive illa ferreæ ſcoriæ figura eſſet, ut profundiorem partem haberet paulo latiorem, ſive potius imbutæ humoribus turgenteſque Corneæ fibræ quam inter initia remiſſuræ fuiſſent, poſtea arctius complexæ infixam particulam retinerent; non licuit eo quidem die extrahere, imo ceſſandum potius cenſui ex quo homo ait, quoties magnes admoveretur, toties oculum quaſi rapi magnetem verſus, non ſine doloris incremento, ſentire. Igitur imperatis quæ hactenus omiſſæ fuerant, alvi ſubductione, & ſanguinis detractione, tum quæ dolorem mulcendo, fibras leniter laxarent, oculo adhibitis, non ita multo poſt ſimul cum lacrymis excidit ſcoria, qua elapſa, faciliime omnia evanuere. Niſi autem per ſe excidiſſet; magnetem rurſus experiri in animo erat, firmato per aptum aliquod inſtrumentum oculo, ne moleſte adeo ſimul cum ſcoria attraheretur.

22. Vides, ut ex magneticæ attractionis, ſicuti vocant, phænomeno in ſpeciem inutili apud eos quidem Medicos qui ſi naturæ opera paulo attentius ſpectare te, videant, odioſa percontatione continuo quærunt, quid inde ad medicinam faciendam? vides, inquam, quæ inde exiſtere utilitas interdum poſſit & ad dignoſcendam morbi cauſam, & ad tollendam. Nihil enim dubii eſt quin ejuſmodi ſcoriæ aut inter initia cum fibræ nondum conſtrictæ ſunt, aut poſtea cum laxantur, facile poſſint eximi magnetis ope, aut ſaltem ita dimoveri, & protrahi, ut niſi per ſe excidant, volſellis queant apprehendi. Neque hæc in oculo tantum dico, ſed & in quacunque cui forte infixæ fuerint, parte, præſertim cum aliquando vix appareant, aut eo cum dolore, ut neque arripere poſſis, ſi velis, aut ægri, imprimiſque pueri, nolint. Cum autem ſcirem, Majores ſæpe emplaſtris quæ ad extrahendum imponerent, magnetem, in pulverem comminutum, admiſcuiſſe, qui ſic comminutus, alieniſque interceptus particulis, ſuam vim exerere non valeret; quærere cœpi poſt id tempus num antea, nemini, id quod credibile non videbatur, eadem quæ mihi utendi ratio adeo obvia, in mentem veniſſet. Cum a noviſſimis inciperem; in magno complurium ſilentio, inveni denique apud Kerckringium (r) acum gutturi inhærentem annos jam novem, per magnetis fruſtum extractam. Etſi ex ſuperioribus qui ſimilia præſtiterit, commemoret neminem; quærere tamen perrexi donec ab Hildani Indice admonitus, Obſervationem ejus legi (ſ) qua docet, ſcoria ferri, adnatæ infixa, quibus remediis tandem amota fuerit. Caſum equidem inveni, quem perlegas velim, in pleriſque tam meo ſimilem quam ovum ovo; ſed de magnete prorſus nihil. Tandem quod Index ille *copioſiſſimus* non oſtenderat, ſors obtulit. Aliud enim perquirens incidi in ejus alteram Obſervationem (t) *de ſcoria chalybis Corneæ infixa, ejuſdemque ingenioſiſſima curatione*. Hæc vero, aliis omnibus irritis, magnetis ope feliciſſime perfecta eſt. Porro ut Kerckringium fateri non puduit, quod tot Chirurgis in mentem non venerat, id ſe a Circumforaneo didiciſſe, ita neque Hildanum ab Uxore; eſt enim res, non auctor, ſpectanda. Illud de ſuo hic addidit, videndum antea diligenter, ne forte qua facie magnes ferrum repellit, ab ea facie oculo obvertatur. Quam vim etſi ſcio ab aliis in magnetis altera facie adverſus alterum magnetem, non adverſus ferrum, agnoſci; Hildanum vero hoc a magnete ſuo præſtari, & Matthiolum (u) idem ab ſuo quoque teſtatos, in ferrum incidiſſe credo magnetis vi imbutum; tamen non repugno quin ante experiaris; nihil enim prohibet, & perfacile eſt: illud autem hortor, ut modicarum virium magnetem, eumque caute ac ſenſim magis, ut licere intelliges, magiſque admoveas, ne forte ferrum arctius hærens, necdum tempeſtiva tractione, ejus, cui infixum eſt, partis dolores augeat.

23. Multo levior cauſa diuturniorem, & pericculoſiorem ophthalmiam attulit Affini meo, de quo alterum exemplum eſt, quod promiſi, Thomæ Mangellio. Nemo enim fuit Medicorum, aut Chirurgorum quibus oculum inſpectandum homo ſane remediorum non ita amans tandem oſtendere coactus eſt, quin procul dubio cenſeret, inflammationis vi obortum jam ulcus in Cornea tunica, ejuſque curandi cauſa alius aliis cum internis, tum externis auxiliis metu obtemperantem jam ægrum diu, ſed incaſſum, fatigaret. Denique caſu factum eſt, ut Chirurgus animadverteret, incipere ex ulcuſculi fundo neſcio quid nonnihil extare ſquamulæ inſtar. Quod, cum tentantis ſpecillo facile obſequeretur, integrum exemit. Exemptum dum curioſius contemplatur, alam eſſe agnoſcit minoris muſcæ: & ſane eſſe, omnes qui tunc, & poſtea viderunt, ſine ulla dubitatione, ut in re evidentiſſima, confirmarunt. Tum enimvero in memoriam rediit Mangellius, ſibi inflammationem haud ante incepiſſe, quam muſca in oculum forte involaſſet, quam ibi inter palpebras celerius, ut fit, injecta manu occidiſſet, atque abjeciſſet. Totam vero non abjecerat; ala enim reſtitans, ſic ad Corneam ſe applicuerat, ut illinc ſine Chirurgi ope prorſus dimoveri, & reglutinari non potuerit. Sua igitur adhæſione irritando, ejuſmodi moverat inflammationem, ut circum turgentibus fibrillis, & minimis vaſculis, hæc ulceris labella, ala autem illa craſſiuſculo humore obſita, per ipſumque tranſpecta, ſordidum ulceris fundum mentiretur. Certe ipſa detracta, continuo omnibus in melius verſis, cito, ac facile, nulla relicta cicatrice, convaluit oculus. Non ſum neſcius, Falloppium noſtrum (x) ſe *bis eſſe paſſum ulcera oculorum*, ſcribere, *ex illapſu quarundam muſcarum minimarum*, quæ *duræ* ſunt, inquit, & *ſi cadant, vel illabantur in oculum, ſtatim ipſum exulcerant, & noctu maxime mordent*. Illa tamen nec minima, nec dura, nec noctu, nec mordendo, ſed tantum relicta ala, nocuerat, quæ ulcus ita ut dixi, omnino referebat; nam me quoque tunc peradoleſcentem ſpectaſſe, & ulcus credidiſſe, præclare memini. Sed fac etiam ulcus fuiſſe; ala illa tamen amota, ſtatim, ut ablata cauſa, omnia remiſerunt. Tanti ergo intereſt primas morborum cauſas, & occaſiones, nihil negligendo, ſolicite, & diligenter inquirere.

24. Nunc quando de Corneæ morbis ita verba facere inſtituimus, ut quæ inſpectione quidem, ſed nulla adjecta diſſectione, animadvertere interdum licuit, propoſuerimus; miſſa faciemus quæ de albis quibuſdam, quæ in ipſius ambitu eſſe videntur, opacitatibus non ſine ſcalpelli ope deprehendimus; ſi enim volueris, ea poteris alibi (y) legere: quod vellem a Maucharto eſſe factum, ubi (z) quemadmodum oſtendit, *non exigui hanc eſſe obſervationem momenti* in punctionibus aut inciſionibus prope ea loca inſtituendis, ita miratur, ejuſmodi opacitates, earumque naturam fuiſſe *prætervisas*. Hic igitur iis omiſſis, potius adnotabo, non raro, vigente ophthalmia, accidiſſe, ut Medici, Chirurgique mihi oſtenderint modo in Cornea albugines, modo trans Corneam quaſi pus, aut puriformem materiam, ut ipſis, mihique a primo ſane videbatur. Verum non ſemel animadverti, eam rerum ſpeciem in quibuſdam nihil aliud fuiſſe, niſi exteriora Corneæ ulcuſcula, quæ ſi e regione inſpiceres, ea quæ dixi, omnino mentirentur; ſed ubi ad latus recederes, & ex obliquo inſpectares, ſtatim ſua excavatione ſe proderent. Facile enim in acribus Adnatæ membranæ inflammationibus Cornea exulceratur; ut nihil æque metuerim in contumaciſſima quæ me adoleſcentulum ſub hujus initium ſæculi Bononiæ prehenderat, ophthalmia, cum acri ſubinde dolore conjuncta, ut ſæpius capere ſomnum non poſſem, niſi palpebris impoſita pulpa tepida pomorum dulcium. Multa commendata ſunt, multa adhibui, fruſtra omnia. Unum inconſulto reſpui, quod pluribus poſtea vidi plurimum profuiſſe, viroque præſertim Bononienſi qui ſic abacta dexteri oculi inflammatione, cum mox ſiniſter eodem morbo caperetur, incaſſum adhibitis cæteris, nullo potuit niſi eodem auxilio reſtitui,

cute

(r) Spicileg. Anat. Obſ. 44. (ſ) Cent. 4. Obſ. Chir. 17. (t) Cent. 5. Obſ. 21. (u) Comment. in l. 5. Dioſcor. c. 105.
(x) Tract. de Ulcerib. c. 58. (y) Epiſt. Anat. 16. n. 28. (z) Differt. de Maculis Corneæ §. 9.

cute videlicet quæ pone auriculam eſt, impoſitis iis quæ erodendi vim habent, exulcerata. Cum igitur omnia naturæ, & tempori commiſiſſem, & nonnihil jam levatus eſſem non ſic tamen, ut legere, & ſcribere tunc ſine moleſtia adhuc poſſem, cum rerum memoria magis quam præſenti ſtudio fretus, ſolemne examen ſubii, & in album Doctorum ſum relatus; in Patriam pauliſper ſeceſſi, ibique convalui. Quæ omnia eo dixi, ut intelligas, poſt quantum morbum quanta mihi oculorum ſanitas Dei præpotentis beneficentia conceſſa ſit, ut annos jam natus circiter duodeoctoginta, ſine conſpicillis æque propemodum videam ac videbam ante illam inflammationem. Quam ſi forte quæris qua ratione diutiſſime arcuerim in tanta, & tam aſſidua oculorum interdiu, & noctu contentione; non alia dicam, quam faciei, & palpebrarum lotione matutina, ab eo tempore ſic inſtituta, ut non temere quavis aqua uterer, ſed ea dumtaxat quæ modo e puteo hauſta eſſet. Hæc enim hactenus frigida eſt, ut ſine iis periculis quæ a frigidiſſima timet Hildanus (*a*), fibrarum vim quam prægreſſa ophthalmia infirmaverat, & reſtituere, & ſervare potuerit. Cujuſmodi aquam an velit Cl. Dethardingius in eo opuſculo, quod *de ſpecifico prophylactico oculorum* inſcriptum edidit Hafniæ A. 1745. pro certo ſcire non poſſum; quanquam Eruditiſſimus Hallerus (*b*), ex quo uno ejus opuſculi notitiam habeo, id ſpecificum eſſe, ait, *lotionem quæ aqua frigida fit*. Sed hoc certe ſcio, cum forte ejus quam dixi, aquæ tandem omiſiſſem uſum, inflammationem, quæ annos plus quadraginta abfuerat, cito rediiſſe primum quidem levem, & palpebras tantum afficientem, ſed diuturnam, deinde vero cum hic pleroſque æſtate arriperet, in membranam ipſam Adnatam graviter adeo incumbentem, ut in chemoſim degenerare jam inciperet. Quæ tamen ſine venæ ſectione ita uti alias (*c*) ſcribam, pervicta eſt. Itaque annos inde jam novem oculis ferme ut olim valeo, nec ullo adhuc egeo conſpicilli adjumento. Faxit Deus, ne magis magiſque ingraveſcens ætas illorum mihi utilitatem imminuat. Verum ab iis quos ipſe pertuli, ad eos quos in aliorum oculis exteriores morbos vidi, redeamus.

25. Unguis oculi; ſic enim quod πτερύγιον cum Græcis diceremus, latine Celſus (*d*) vocavit, idque novies, & nuſquam; nam propter dubitationes quorundam in manu, aut ære deſcriptis ejus libris quæſivi; lectione variante; igitur Unguis oculi frequentiorem originem me in Adverſariis (*e*) conjeciſſe, non ignoras, ex membrana illa ſemilunari quam ad oculi angulum internum, ut videntur quidam indicare, propoſuerat Vidus Vidius de Anat. Corp. hum. libro VII. cap. IV. ibi, opinor, ubi deſcripta Caruncula, & Lacrymalibus Punctis, glandulam quoque interni anguli in homine! & cartilaginem, ſi Superis placet, atque hanc involventem membranam, commemorat. Ego vero non a belvinæ cartilaginis membrana, ſed ab ea quam ante carunculam humanam deſcripſeram, Unguis originem eſſe, conjeceram. Id attentius conſiderandi annis ſuperioribus occaſionem habui in viro quadragenario, cui in ſingulis oculis ſinguli ungues jam inde ab adoleſcentia oborti, tandem uſque ad Corneæ medium ſe extenderant, cum Patavium ad Experientiſſimum Chirurgiæ Publicum Profeſſorem Hieronymum Vandellium a quo curaretur, profectus, ad conſulendum me venit. Eſſe autem vidi illam ipſam membranam, quæ a lata baſi proceſcens, in trianguli modum ſe amplificaverat, Adnatæ non multum adhærens, imo ad longitudinis medium ita disjuncta, ut ſpecillum mediocri craſſitudine nullo negotio inter utramque Vandellius trajiceret, Corneæ autem, ad quam trianguli extremus vertex pertinebat, arctiſſime connata, ut cum æger oculum ad ea quæ a latere externo erant, aſpicienda converteret, totus neceſſario extenderetur Unguis: hincque etiam acciderat, ut Lacrymalis Caruncula præfixam ſibi membranam ſequens, & multo longior eſſet facta, & extra ſuam ſedem protracta. Quo baſi propior, eo minus membrana ab ſua natura recedebat, a vaſculis quibus inſternebatur, rubens, ut ibi libentius Pannum appellares; cætera albida, ut Unguem melius vocare poſſes; opaca tamen; quamobrem non pauca radiorum parte intercepta, æger Nyctalopia Hippocratica (*f*) quadantenus jam affici videri poterat; ſero enim melius cernebat quam meridie, & ſubobſcuro, quam lucido in loco, nimirum quia ob eam radiorum interceptionem ſe Iris, credo, dilatationi aſſueſcerat. Cæterum nullus oculorum dolor, nullum magnopere eorum motui impedimentum.

26. Jam vero de morboſa lacrymatione ſcribendum eſt. Quæ de hac in Sepulchreto legeris, aut omiſſa, aut non ita explicata eſſent, ſi quæ de naturali lacrymatione in eodem (*g*) proponuntur ex parte vera, conſtanter retineri, neque cum falſis quæ admiſta ſunt, confundi potuiſſent. Nunc de quatuor Obſervationibus, ad lacrymarum auctam effuſionem attinentibus, tres (*h*) ſunt quæ ejus rei cauſam exuberantem intra calvariam humoris copiam obtrudant, quaſi inde viæ paterent lacrymarum ad oculos: quod tanto minus erat faciendum quia lacrymarum illa ubertas, in fœminis præſertim, aut a triſtitia, aut a dolore manifeſtiſſime proveniebat. Tunc autem Orbiculari palpebrarum muſculo, ut in flentibus videmus fieri, ſæpius, arctius, diutius contracto, tum glandula Innominata magis urgetur, ut plus humoris ſecernat, & inter palpebras effundat, tum ſimul tenues molleſque ejus humoris ad majorem Lacrymalem ductum viæ comprimuntur, ut minus humoris ejuſdem naſum verſus efferre queant. In reliqua autem Obſervatione XXXIII. *calculus in glandula*, ut ſcribitur, *lacrymali, ad oculi angulum internum ſita, occurrens*, cauſa quidem eſſe potuit morboſæ lacrymationis; ſed non quia *totam glandulam receptioni humiditatis ad nares transferendæ ineptam redderet*; neque enim hæc, glandula eſt, in quo adhuc aliquot errare, miror, ſed in ſuperficie tantum, Sebaceis minimis glandulis Caruncula obſita, neque illum in ſe humorem recipit: verum quia calculus non modo *inæqualis valde*, ſed pro ea ſede etiam valde magnus, ut apud Auctorem inſpicienda delineatio (*i*) præclare oſtendit, Lacrymalia Puncta ab oculi contactu, & quod conſequitur, ab ejus humoris receptione arcebat, & tenues canaliculos, ab iis Punctis profectos, præterea comprimebat.

27. Et ſane crebriores diuturnæ lacrymationis cauſæ in diuturna viarum lacrymalium a palpebris ad naſi interiora compreſſione, obſtructione, coalituve conſiſtunt. Hunc, dum naſi interiora demonſtrarem, non perraro accidit ut invenirem, ſemel videlicet in viro hydropico, cujus imum Lacrymalis ductus orificium cum a dextris tantum deeſſet, ipſum ductum coaluiſſe, deprehendi: iterum in muliere quam febris ſuſtulerat. In hac vero cum infimum utriuſque ductus oſculum exiguum eſſet, nec ſpecillum altius admitteret; mirari deſii, cum a palpebris immiſſurus, omnia quatuor Lacrymalia Puncta penitus occluſa ſpectavi. In altera autem fœmina cui ſiniſtri oculi cilia, omnia propemodum, neſcio cujus morbi vi exciderant, memini olim Lacrymale alterum Punctum, & qui ab ipſo incipere debebat, canaliculum, & reliquum totum uſque ad naſi intima ductum non occluſa modo, ſed coaleſcentibus parietibus in ſolidum ligamentum degeneraſſe; alterum autem Punctum cum ſuo canaliculo non ſolum patens inveni, ſed & cavum utriuſque duplo quam ſoleat, latius, quippe quod ſubiens quidem humor, ſed ibi ſubſiſtere donec digito exprimeretur, coactus, in eum modum dilataverat. In alio autem non memini ullam fuiſſe dilatationem, cui ductus uterque infra Saccum, ut vocant, impervius omnino fuit. Optandum fuiſſet, a quanto in ſingulis tempore, & num ob oculorum, an naſi interni inflammatione, ſuppuratione, exulceratione hæc accidiſſent, & quibus cum incommodis conjuncta, pernoſcere, id quod in plebe-

(*a*) Cent. 1. Obſ. 27. (*b*) ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 14. (*c*) Epiſt. 57. n. 9. (*d*) De Medic. l. 7. c. 7. n. 4. & 5. (*e*) VI. Animad. 44. (*f*) Vid. ſupra, n. 19. (*g*) Sect. hac 18. poſt Obſ. 33. Append. 1. & Schol. ad Obſ. 1. in Additam. (*h*) 1. modo cit. & 31. 32. (*i*) Blaſii Obſ. Med. Tab. 9. Fig. 10.

plebejis, perſæpe ignotis, nec de alio, niſi quo tunc urgentur, morbo in Noſocomiis queri ſolitis, fruſtra poſt obitum inquiritur. Sed duo tamen certa ſunt, his omnibus lacrymationem neceſſario fuiſſe, ab altero quidem oculo ſecundæ fœminæ, illique viro; mulieri autem primæ, & viro huic ultimo ab utroque: neque ulli horum lacrymales vias, adeo coalitas, reſerari potuiſſe.

28. In illis autem lacrymationibus, quarum cauſæ ſint aut harum viarum obſtructiones, aut ſi coalitus, is tamen qui in ſummis, imiſve orificiis dumtaxat contigerit, compreſſiones quoque, ſed quæ necdum majorem coalitum intulerint, arte autem poſſint amoveri, ut puta ſi polypus, aut ſi caro, ut in obſervatione Præcl. Molinellii (*k*), e proximo ulcere excreſcens imam ductus partem comprimeret; minime dubium eſt poſt felicia ingenioſorum Virorum experimenta, quin Chirurgia poſſit opitulari. Mitiſſima omnium eſt, quæ levioribus ſufficit obſtructionibus, Anelliana: de qua alibi (*) a nobis ſcriptum fuit. Hujus tamen illam partem quæ in tenuis ſpecilli per alterum Lacrymale Punctum in nares uſque immiſſione conſiſtit, ſe ante Anellium adminiſtraſſe, & ſic reſeraſſe naſalem ductum, Valſalva in Conſiliis a me perlectis affirmabat.

29. De Tumoribus autem Cyſticis in quos palpebrarum glandulæ dilatentur, deque horum curatione cum ipſe (*l*), tum ego (*m*) alio loco ſcripſimus. Reliquum eſt igitur, ut de vitiis Ciliorum unam aut alteram animadverſionem ſubjiciam. Leve illud videtur vitium quod in albo eorum colore eſt. Viſioni tamen noxium ſit in præclara luce, neceſſe eſt. Neque enim ſuperfluos ſatis arcere poteſt radios. Itaque apud Caſp. Hofmannum (*n*) extat cujuſdam exemplum, qui cum cilia haberet albida, quoties hæc pingebantur atramento, melius videbat. Incidi non ſemel in homines quorum pili ab ortu albi erant, iidemque omnes cæcutiebant. Num ob colorem dumtaxat ciliorum? Facile fuiſſet, ſi tempus, & locus denigrare cilia permiſiſſent, experimentum. Sed quid eſt quod de iiſdem audivi, ſi capillos tondeant, tum multo magis cæcutire? Longe graviora oculis & mala ſunt, & pericula imminent ex iis ciliorum vitiis quæ Trichiaſis, & Diſtichiaſis appellantur. Ciliis enim aut ad ipſos oculos converſis, aut pilorum alio ordine ſub ipſis *ſuccreſcente*, & *protinus*, ut Celſus (*o*) loquitur, *intus ad oculos tendente*, hi moleſte adeo irritantur, ut irritationem inſanabilis, niſi ea tollantur vitia, inflammatio excipiat, hanc autem facile cæcitas. Tolli autem illa ſic ut cito non redeant, nequaquam poſſunt, niſi per eas curationes quæ aut cum dolore, vel potius cum tormento, aut etiam cum palpebrarum limbi mutilatione conjunctæ ſint, quam, præter deformitatem, vereor, ne, forte clauſis poſtea per inductam cicatricem extremis ſebacearum quæ in tarſis ſunt, glandularum ductibus, non unum conſequatur aliorum morborum genus. Hæc cum ita ſint; peroptandum utique fuiſſet, ut auxilium ſaltem ad eam arcendam irritationem a Cl. Erndelio (*p*) propoſitum, parem ingenio quo excogitatum eſt, exitum haberet. Scilicet palpebras inter, & oculum nitidum ac perpolitum vitrum interjiciendum proponebat, haud aliter factum quam *artificialem*, ut vocant, oculum videmus, niſi quod ſine ulla pictura eſſet: ſic enim fore, ut pili quidem, ſed non lucis radii excluderentur. Verum ſive tenue adeo vitrum, ut radios non refringeret, periculoſæ oculis, fracturæ metum incuſſit, ſive ne inſenſibilis perſpirationis effluvia vitrum jugiter infuſcarent, aut oculos, æſtate præſertim, nimio calore afficerent, aut per moram acriora facta irritarent, aut moleſtam, & periculoſam tenuis vitri identidem eximendi, abſtergendi, reponendi neceſſitatem afferrent, ſive aliæ quæpiam cauſæ, quarum nullæ fere cadunt in *artificialis* oculi uſum, dehortatæ ſint; neminem legere, aut audire contigit, qui ab anno hujus ſæculi vigeſimo ſecundo quo id auxilii vulgatum eſt, ad hoc tempus in uſum traxerit, aut qui ejus notitia excitatus, melius aliquod excogitare conatus ſit. Doctus idem Vir modi conjecturam propoſuit quo pili in diſtichiaſi non ſuo loco prorumpant: quem locum altiorem videtur indicare quam in ea eſſet diſtichiaſi, cujus ad me deſcriptionem miſit Cl. Tabarranus (*q*). Hic enim ex oſculis Sebacearum glandularum quæ paulo ante memoratæ ſunt, erumpentes vidiſſe ſe, credit. Ego pilos qui præter naturam ſint, ut in aliis aliam, ita hanc quoque parare ſibi viam poſſe, non dubito, per quam intra palpebras exeant. Nondum vero accidit, ut in vivis, nedum in mortuis, ut mallem, occaſio mihi daretur hæc diligentius examinandi. Nec mirum. Nam ſi membra quælibet humani corporis ex eo particularum numero conſtant, ut perdifficile ſit omnes ſingularum morbos in cadaveribus recognoſcendi occaſionem habere; quanto id difficilius erit in oculo? qui cum ſit ex tot, tam variis, tamque tenuibus tum in ſe, tum in iis quæ illi extrinſecus adjecta ſunt, particulis compactus, præterea eſt aeris, aliiſque injuriis expoſitus, & aſſiduo, niſi cum dormimus, uſui addictus; ut cum propterea ſit internis, externiſque innumeris morbis obnoxius, Ocularii Medici qui in iis tantummodo verſarentur, nec antiquis temporibus multi defuerint, neque hoc deſint. Satis igitur tibi ſit de iis quos videre ipſe potui, oculorum morbis has a me Litteras accepiſſe. Proximas de Aurium Affectibus habebis. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIV.

Agitur de Aurium, & Narium Affectibus. Aliquid additur de Balbutie.

CUm minime ignores, vel plura de Auribus, quam de Oculis, a Valſalva, & a nobis edita eſſe; minime quoque miraberis, ſi vel pauciora de Aurium, quam de Oculorum Affectibus reſtent quæ hic tibi ex utriuſque noſtrum Obſervationibus perſcribantur. Itaque ad morbos Aurium Narium morbos adjungemus, præſertim quando Sepulchreti Auctor hos, illoſque duabus quidem, ſed brevibus, Sectionibus XX. & XIX. complexus eſt.

2. Sectionis XIX. Obſervationi primæ facile cognoſces præfixum eſſe argumentum a vero alienum: *aures purulentæ ab abſceſſu cerebri*. Nam contra, cerebri abſceſſus, cujus nulla prægreſſi indicia narrantur, conſecutus eſt ſuppreſſionem, ichoris per aurem effluentis. Sed neque altera Obſervatio, quæ in ſubjecto Scholio proponitur, facile fuerat alia quam hac ratione, explicanda, etiamſi poſt mortem, recluſa calvaria, ſanies quæ ſolebat olim ex aure egredi, intra illam reperta eſſet. Quod cum alias (*a*) declaraverim, hic confirmare ſatis erit indicatis Verneyi Obſervationibus in III. Parte Tractatus de Organo Auditus: quo ex Tractatu cum in Additamentis ad Sectionem hanc XIX. & eæ, & aliæ produci debuiſſent; ne indicatæ quidem ſunt. Tu, illis inſpectis, quam ſæpe Medici in ejuſmodi judicio fallantur, intelliges, tunc quoque cum ſuppreſſo, velut hic, effluente per

(*k*) Comment. Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. in Medicis. (*) Adv. VI. Animad. 62. & ſeqq. (*l*) Tract. de Aure hum. c. 4. n. 4. (*m*) Epiſt. Anat. 13. n. 2. (*n*) Comm. in Gal. de Uſ. Part. l. 10. c. 7. (*o*) De Medic. l. 7. c. 7. n. 8. (*p*) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 75. (*q*) in Epiſt. præfixa alteri Editioni ſuar. Obſ. Anat. (*a*) Epiſt. Anat. 7. n. 8.

per aurem pure, homines *quaſi repente moriuntur*. At enim, inquies, ſerum quod intra cranium deprehendit Verneyus, non erat ejus ſimile quæ per aurem prodibat, materiæ; hic autem quæ poſt mortem ex auribus, & naribus plurima effluxit, eadem videtur ſanies fuiſſe quæ ex aure olim effluebat. Quaſi vero non niſi e cranii cavo in aures nareſque erumpere poſt mortem potuiſſet! cum Sinus Pituitarii in naſi interiora pateant, in quæ & Euſtachiana Tuba; in illis autem Sinibus, & aurium cavis, *retenta* a Medicis, ſanies ſecerni, & coacervari potuerit. Sed vide, quam diſpar tibi, & mihi inſideat opinio. Ego certe etſi eandem quæ per aurem exire ſolebat, ſaniem non modo, ut dixi, vidiſſem in cranii cavo, ſed viam inſuper a carie factam quæ ab hoc in aurem pateret; non tamen continuo pronunciaſſem, a cerebro ad aurem perveniſſe, ſed potius contra, ab aure ad cerebrum. Quid ita? Dicam, cum duas quas ſubjicio, perlegeris Obſervationes.

3. PUERUM variolarum reliquiæ olim male habuerant ad aurem dexteram. Tumor denique obortus eſt, cum annum ageret duodecimum, pone eandem aurem, quæ ſurda erat, & pure manabat. Tumoris integumentis a Chirurgo ſecundum capitis longitudinem inciſis, pus non paucum effluxit quale ex aure prodibat. Aliquot poſt eam inciſionem horis convulſiones puerum prehenderunt, ut toto corpore ſubſiliret, vocemque invitus quandam, inter clamorem, & gemitum mediam, emittere cogeretur. Hæc, tum crebro recurrentia, facta deinde rariora, ad mortem uſque perſtiterunt. Eodem autem illo die quo primum convulſiones ingruerunt, acceſſit dolor qua integumenta, ut diximus, inciſa fuerant: eratque ſectionis illius certa pars ſenſu adeo exquiſito, ut ne leviſſimum quidem tactum ferret. Diebus inſequentibus, etſi pus fluere pergebat, cœpit æger delirare, viribuſque, ac pulſibus omnino deſtitui. Conquievit poſtea delirium, viſuſque puer nonnihil vires, pulſuſque recuperare, vegetis oculis aſpiciens, & loquens. Sed quanquam poſtremis ipſis vitæ diebus locutus eſt, ſpiritumque ſemper facile duxit; tamen iterum pejor factus, deceſſit ſub initium Februarii A. 1740. Quam cum mihi hiſtoriam narraſſent qui puerum curaverant in noviſſimo hoc morbo; viſum eſt, non a tumoris inciſione graviſſimas, quæ ipſum afflixerant, & ſuſtulerant, noxas; ſed a carie fuiſſe oſſis temporum quæ ſimul tumorem excitaſſet, ſimul in cranii cavum perveniſſet, & ſic denique in hoc etiam, aditum purulentæ materiæ aperuiſſet. Cum hæc reſpondiſſem in Gymnaſio quo allatum fuerat pueri caput; experiri continuo placuit, num me conjectura fefelliſſet.

FACIES colore etiam tum roſeo (quartus erat poſt mortem dies) pulchra, nec ullo modo cicatricoſa; ut proclive eſſet intelligere, variolarum vim minus olim in cutem ſe effudiſſe. Cranio aperto, inſpectiſque Lateralibus Sinibus Craſſæ meningis ſanguine plenis, eodemque turgidis vaſis per Tenuem diſcurrentibus, primum ventriculi dexter, ſiniſterque recluſi ſunt, & aqua in illo pauca, in hoc non pauca reperta eſt, credo, quia doloris cauſa in ſiniſtrum latus cubare malebat quam in dexterum; & ſane, attollendo ſenſim Calloſum corpus, viſum erat ruptum certo in loco ſeptum Lucidum; quanquam eæ partes cerebri erant laxiſſimæ. At certe is decubitus faciliorem introrſum fecerat effuſionem puris: quod, cerebrum mox attollentes, vidimus in cavo Sellæ Equinæ, & paulo poſt cum cerebellum removeremus, ad dexterum quoque hujus latus ſic ut puris aliquid deſcendiſſe videretur ad initium Spinalis medullæ. Aditus puris in cranii cavum, ut omnibus qui aderant, præclare oſtendimus, in ea facie erat Petroſi proceſſus oſſis temporum dexteri, quam faciem cum alii *poſteriorem*, alii *internam & inferiorem* vocitent; tu citius intelliges, ut opinor, ſi eam faciem dixero qua Petroſi proceſſus dexter, & ſiniſter reſpiciunt inter ſe. In ea enim facie ad illum ipſum angulum, ſi recte memini, qui inter Sinus duos Lateralem, & Superiorem ex adjacentibus Equinæ Sellæ, intercipitur, foramen fecerat caries forma propemodum circuli, lentis autem amplitudine. Inde pus inter eam faciem, Craſſamque meningem effuſum, hanc, & Tenuem eroſerat, qua dexterum cerebelli conveſtiunt latus, hocque inſuper ita vitiaverat, ut ſuperficiei pars viridis eſſet, ac purulenta, proxima autem quæ ei parti reſpondebat, interna cerebelli portio ad digiti pollicis craſſitudinem colore fuſco inficeretur. Erat pus omne quod intra cranium conſpectum eſt, viride, nec graveolens tamen: ut neque graviter olebat inciſi pone aurem tumoris cavum; ſed hujus parietes erant mundi; ipſum autem cum oſſeo Auditorio Meatu communicabat. Cariei terminis externo, internoque perſpectis, interjectos inter utrumque cuniculos perſequendi tempus defuit in Publica Anatome occupatis.

Quod tamen ad cauſam attinet exquiſiti illius ſenſus qui certa in parte labrorum vigebat aperti tumoris; tenuem nervulum animadverti, qui profectus, ut opinor, a Cervicalibus, ſupra illam ſectionem ſub communibus tegumentis aſcendebat ſecundum capitis longitudinem; ut pronum fuerit conjicere, ad aliquam illius partem inter ſecandum compunctam, aut nonnihil inciſam id fuiſſe referendum.

4. Vides, quam obnoxii apud vulgus falſis ſuſpicionibus ſint Chirurgi. Quorum ferrum cunctos quidem nervulos ſubcutaneos vitare non poteſt; ſed neque ſolis inciſis tegumentis occidere tamen poteſt, velut in hoc tumore aperiendo, qui utinam citius apertus eſſet, vel potius citius apparuiſſet, nimirum priuſquam caries ad cranii cavum perveniſſet. Cujus rei conjectura noſtra ex totius conſideratione hiſtoriæ tanto facilius ducta eſt, quod ſuam nobiſcum obſervationem, hujus magna ex parte ſimilem, vix quatuor ante menſibus communicaverat Nicolaus Mediavia, cariei videlicet a fiſtula ſupra apophyſim maſtoidem non modo in Tympani, ſed etiam in cranii ipſius cavum progreſſæ. Cum autem cariei ab iſtiuſmodi fiſtula vel in ſolum Tympanum propagationem Vir Experientiſſimus Verneyus (*b*) *raram ſatis* eſſe, faſſus ſit, & ſe *unam dumtaxat, aut alteram ejuſmodi obſervationem habere*; non minus tibi fore gratum exiſtimo quam mihi fuit, quod Mediavia eodem quo viderat, die mihi in hunc modum narravit.

5. JUVENIS antiquam, ut videbatur, fiſtulam ſupra dexterum maſtoidem proceſſum habebat: in quam injecta, redibant ex parte per aurem vicinam, qua tamen audiebat. Is in Noſocomium exceptus non propter fiſtulam, ſed propter febrem quæ acceſſerat; hac intra paucos dies augeſcente, ſic delirans, ut ad ſoporem inclinaret, mortuus eſt. CRANIO recluſo, vaſa cerebri omnia ſanguine turgida reperta ſunt, multa autem aqua virideſcens in ventriculis Lateralibus, in qua pus ejuſdem coloris ſubſidebat in ventriculo quidem dextero. Sed multo major ejus puris copia effuſa erat inter meningem Duram, & eam faciem Petroſi proceſſus oſſis temporum, quæ facies in ſuperiore Obſervatione (*c*) indicata eſt, ſicque inter utramque ſibi viam inde fecerat in tubum uſque vertebrarum. Plena erat quoque ejuſdemmodi pure Tympani cavea. Progreſſa autem caries pone Aquæductum Falloppii, & Canales Semicirculares, eam de qua dictum eſt, faciem Petroſi proceſſus eroſerat ad modum rimæ non anguſtæ a poſteriore latere ejus foraminis quod ambas Portiones excipit nervi Auditorii. Quam rimam obtegens Dura meninx ibi quidem exeſa conſpiciebatur, ſed ad longitudinem minorem quam rima erat. Quanquam autem cerebrum juſtam habebat firmitudinem, & poſtridie mortis ſecabatur; ea erat id caput graveolentia, ut viam puris a rima ad ventriculum dexterum, & num præter Membranam Tympani, alia, & quæ læſa in aure eſſent, perquirere non licuerit.

6. Hoc tantum graveolentiæ diſcrimen quod inter utramque intercedit hiſtoriam, in anni tempus, ætatem, & humorum conſtitutionem rejicies in alio aliam; diſcrimina autem cætera in alias cauſas, ut ſoporis in majorem aquæ copiam in Juvenis ventriculo utro-

(*b*) Parte ead. Tract. cit. ſupra, n. 2. (*c*) n. 3.

utroque , pure etiam a dextris admiſto , ut viciſſim ſurditatis in cariem quæ auditus interna organa in puero vitiaſſet magis, ut convulſionum etiam, in læſum ejuſdem nervum , ut pulſuum, viriumque lapſum in labefactatum quoque ejuſdem cerebellum : Communia autem utrique incommoda in communes utrique læſiones , ut inexpectatam acceſſionem malorum adeo gravium in repentinam meningum ab affuſo pure irritationem , ut delirium in hanc ipſam , quæ ſanguinem in vaſis moraretur , propterea turgentibus , ut mortem denique in earundem meningum, & cerebelli, aut cerebri exeſionem. Sed illud maxime utrique commune fuit propter quod has tibi geminas deſcripſi hiſtorias , ut per cariem via inter aures pure manantes, & cranii cavum pateret, nec quiſquam tamen cum intra hoc pus conſpiceret ejuſdem naturæ , ſuſpicari poſſet, illam viam puri fuiſſe a cranii cavo ad aurem ; ſed omnes contra , eorum quæ præceſſerant , ordinem attendentes , fuiſſe ab aure ad cranii cavum, faterentur. Cum autem manifeſtum ſit, multo aurem diutius quam cerebrum, & gignere pus, & ſine vitæ detrimento ferre poſſe ; manifeſtum quoque eſt , quid potius in ejuſdemmodi quos initio (*d*) memoravimus , caſibus ſit judicandum . Sunt igitur aurium ulcera non temere claudenda non tam ob id quod rarius eſt , ne ſaniei exitus e cranii cavea per aures intercludatur, quam ob id quod longe frequentius eſt, ne ſaniei ex ipſis auribus intercluſo exitu , caries vel fiat, vel augeatur, ſicque multo facilius , & citius in cranii caveam perveniat . Cum binis autem quas tibi deſcripſi , Obſervationibus totidem conjungas licet, alteram Möglingii (*e*) , Laubii (*f*) alteram . In utraque poſt fluentem ex aure ſaniem , purulentum circa aurem tumorem, tympanum abſumptum, cariem per os Petroſum ad cranii cavum productam , ichorem , aut pus intra hoc cum funeſtis denique cerebri malis fuiſſe, leges . Et quanquam in ſecunda aliquid credere jam inde ab initio *concluſum* intra cerebrum potes , unde viſus obſcuraretur ; tamen non antea adauctum , & ad ſuppurationem perductum eſſe, intelliges , quam puris ex aure fluxu , qui viſus obſcurationem minuebat, deſinente , amauroſis primum, denique apoplectica ſymptomata, quorum nullum ante apparuerat, advenerunt, non adventura , ſi tanta illa puris copia , quæ ter quaterve e tumore externo, cum Meatu Auditorio communicante, profluxerat , & quæ certe intra cerebrum tunc fuiſſe non poterat, par eſſe omni illi putridæ materiæ quæ in aure, & circa aurem gignebatur, exhauriendæ, a cerebroque avertendæ potuiſſet.

7. In aurium diuturnis ulceribus vermiculos naſci, cum haud infrequens apud Medicinæ Scriptores, tum pervetuſta obſervatio eſt, ut ex Dioſcoride, Galeno , Aetio oſtendit Dodonæus (*g*) : quibus antiquiores alios adde , ex quibus Plinius (*h*) remedia accepit *auribus verminoſis* inſtillanda , ad *vermiculos in his* necandos. Non diſplicebit tamen, ſi quanto graviora mala quam Lanzonus (*i*) , & Behrius (*k*) adnotarunt, ii vermiculi cierent in juniore Matrona, ſubjecero. Forte eram cum Valſalva in ejus Patria, cum illa hunc adiit, narravitque , ſe , quæ & olim virgo ſiniſtra aure edidiſſet vermem , alterum ante ſex illos menſes minoris bombycis forma edidiſſe poſt auris illius dolorem, & proximæ frontis, ac temporis, qui, verme cum pure ejecto , deſierat : Ab eo autem die non ſemel per varia intervalla dolore eodem correptam, ſed acriore , ut repente caderet , ſenſibus orbata ad horas duas, donec ſoluto dolore ad ſe rediens, paulo poſt vermiculum excerneret pari forma , ſed minorem, remanente ejus auris ſurditate, cutis autem proximarum partium ſtupore , cum pruritu quodam conjuncto . Non dubitavit Valſalva , quin Tympanum eſſet exulceratum : ad vermes autem , ſiqui ſupereſſent, profligandos aquam propoſuit, ex hyperico deſtillatam, in qua hydrargyrum agitaſſent . Tu alia apud alios, & præſertim apud Verneyum (*l*) videbis auxilia. Mihi certe, ne innaſcantur, neve alii poſt primos abactos, vermiculi generis hujuſce renaſcantur, nullum tutius videtur eſſe remedium , quam interdiu nunquam æſtate, & autumno aure in qua ulcus eſt , non obturata dormiret. Tunc enim ſanie, & ulceroſa carne allectæ muſcæ illam ſubeunt , & inſcio homine , aut ova unde poſtea vermiculi exiſtunt , aut quæ viviparæ ſunt, vermiculos ipſos deponunt . Neque enim aliunde ſunt quam a muſcis : a quibus vel Homerus (*m*) olim , non a putredine , repetebat, Achillem inducens timentem , ne muſcæ in vulneribus interfecti Patrocli *vermes gignerent* . Qui ſi in exulcerato Meatu Auditorio ut rodendo ſatis habent unde creſcant , ita locum habere poſſent aptum ubi plures illas mutationes ſubirent , ab Solertiſſimo Reaumurio (*n*) deſcriptas , quarum eſt ultima , ut muſcæ fiant ; minus eſſet difficile explicatu quod a Klaunigio (*o*) ſcriptum eſt, bimeſtres graviſſimas auris, & capitis moleſtias continuo deſiiſſe, cum ex illa aure muſca evolavit, quam quod videtur crediſſe, eam muſcam toto illo tempore inhæſiſſe in Auditorio Meatu. Cæterum ad vermiculos ex auris penetralibus abigendos plurimum fortaſſe poſſet idonearum rerum fumus ſic ore prolectus , & per Euſtachianam Tubam in caveam Tympani compulſus, ut alias (*p*) memoravi ; tametſi tunc de vermibus ex illa cavea eliminandis per Membranam Tympani, jam ab ipſis eroſam, nihil dixi , quippe cum inſtitutus ibi ſermo hanc ita illæſam requireret , ut poſſet reſilire, aeremque, etiam medicatum , qui illuc ex ore, labris, naribuſque compreſſis , per viam Tubæ compelleretur , mox per eandem viam retropellere, ad noxiam, congeſtam in Tympano , materiam expurgandam . Quæ cum relegeris ; velim exiſtimes , quid tandem habeat novi eadem , ut mihi quidem videtur, medendi ratio, quæ in perbrevi quodam Medico-Chirurgico Scripto octo poſt annis propoſita eſt. Sed ad alia veniamus.

8. Obſervatio quæ hic in Sepulchreto eſt II. perlegenda autem Sect. II. ſub num. LIII. illa nempe eſt quæ a Verneyo (*q*) laudatur . Et ſane ipſa oſtendit, increſcente inter cerebrum, & cerebellum ſteatomate, compreſſiſque primum Opticis nervis ad originem, tum ſubjectis Acuſticis, denique aliis, amauroſim primum , dein ſurditatem , noviſſime mortem ſequi debuiſſe. Docet autem Verneyus id quod Scholii loco huic Obſervationi in nova Sepulchreti Editione addendum fuerat, qua ratione, etſi non quemadmodum oculus, ſic intimæ aurium partes ſub ſenſum cadant, ut illæſum eſſe utrobique organum æque cognoſcere intuendo poſſimus ; tamen , ut dicebam , docet, quibus indiciis in aure quoque conjiciamus , vitium omne in nervo conſiſtere . A quo ſane veriſimile eſt eas fuiſſe, quæ alibi (*r*) a nobis in muliere, viroque commemoratæ ſunt tibi , ſurditatem, & auditus gravitatem ante utriuſque apoplexiam.

9. Ad Obſervationem III. non pauca in Scholiis de Tinnitus, aliorumque ejuſmodi ſonorum cauſis adjiciuntur, quorum loco alia, ex Verneyo (*ſ*) pariter ſumpta , ſubſtitui poterant longe meliora . In iis tamen Scholiis nonnulla ſunt minime contemnenda , velut illud de gravi in febribus quibuſdam auditu, ſigno non ſemper pravo , atque adeo interdum bono , præſertim ſi cum iis conjungatur quæ indicent, peccantem materiam ex auris interioribus ejici per Tubam Euſtachianam. Et ſane Valſalva in ſurditatibus quæ acutis morbis ſuperveniunt, aquam ſæpe inveniſſe in Tympano redundantem , alias (*t*) a me tibi indicatum eſt. Quatenus autem eam aquam , alioſve humores liceat , aut non per nova illius Foramina e cranii cavea in Tympanum, ut ipſe faciebat , deducere , fuſius mihi videor alibi (*u*) diſquiſiviſſe , quam

(*d*) n. 2. (*e*) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 21. (*f*) Earund. Cent. 7. Obſ. 40.
(*g*) Medic. Obſ. Exempl. rar. in Annot. ad Valeſc. Tharant. (*h*) Nat. Hiſt. l. 20. c. 14. & 23.
(*i*) Eph. N. C. Cent. 5 Obſ. 72. (*k*) Eorund. Act. T. 4. Obſ. 29. (*l*) Parte ead. Tract. cit. ſupra, n. 2. (*m*) Iliad. 19.
(*n*) Memoir. pour l' Hiſt. des Inſect. T. 4 Mem. 7. & 8. (*o*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 17. (*p*) Epiſt. Anat. 7. n. 14.
(*q*) Tract. & Parte cit. ſupra n. 2. (*r*) Epiſt. 4 n. 8. & 11. (*ſ*) Parte modo indicata. (*t*) Epiſt. 6. n. 5.
(*u*) Epiſt. Anat. 7. n. 5. 6. 7. 8.

quam ut hic oporteat aliud addere, quando ii qui poſt me de iiſdem Foraminibus ſcripſere, meam illam diſquiſitionem perlegiſſe non videntur. Nam vaſcula quidem ſanguifera ego quoque tranſire per illa vidi; ſed *in omnibus non occurrere*, admonui, ſic ut *ipſa penitus obſtruantur*: & profecto arteriolæ quomodo illa tunc etiam implere poſſunt, cum *ſane exigua* non ſunt? qualia certe, nec ſemel, & Valſalva, & ego deprehendimus. Sed actum, ut dixi, non agam. Ad tinnitum potius redibo. De quo in Diſſertatione quadam Cl. Viri hæc legi: *Rariſſima eſt obſervatio, quam Hieron. Mercurialis Conſult. Med. Tom. II. Obſ.* 100. *de viro, & Felix Platerus Obſ. Lib. II. p.* 372. *de fœmina commemorat, in quibus tinnitus adeo vehemens fuit, ut etiam ab adſtantibus audiretur*. Sed primus id *minime certum* fuiſſe, ſcribit. In alterius autem laudato libro nihil ejuſmodi invenire poſſum: tantum pag. 371. purulentæ auris fœtorem *etiam aſtantibus* fuiſſe *moleſtum*, lego. Quod ſi tu forte id quod ego non potui, invenias; vide, ne de ſono potius arteriæ, intra aurem pulſantis, ſit accipiendum, ſicut in Matrona quadam Verneyus (*x*) memorat: aut ſi revera ſibilus fuit; ab aere fuiſſe, credito, qui in Tympani cavea coacervatus, & mox concluſus, magna illinc vi repente erumperet per foramen quod in ipſa fortaſſe Membrana Tympani, aut ad ſupremam ejus oram ſibi poſſet aperire (*y*).

10. Surditatis a nativitate cauſam in deficiente Incude, aut in omnibus oſſiculis tertia parte minoribus Quarta proponit Obſervatio. Sed in altero Scholio, ſubjectaque Appendice dubitari video propterea quod perforata Membrana Tympani, fractiſque oſſiculis, auditum eſt. Quod Valſalvæ (*z*) obſervatio confirmat in fœmina quæ cum Membranam illam utrinque eroſam aut prorſus, aut maxima ex parte haberet, inde vero nihil oſſiculorum præter Stapedis baſim, hinc autem Incudem a Stapede omnino disjunctum, non ſurda tamen, ſed gravi dumtaxat auditu jam diu fuerat. Eodemque facile attinent Obſervationes Vieuſſenii (*a*), qui in pluribus, non ſurdis illis quidem, ſed tantum difficile, & imperfecte audientibus, idem in eadem Membrana deprehendit, prætereaque male corruptos muſculos oſſiculorum, hæc autem extra ſuum ordinem disjecta; perinde enim habendum eſt ac ſi deeſſent, quod ita locata ſint, ut ſuis muneribus fungi non poſſint. Hæc tamen velim tum de oſſiculis, tum de Membrana Tympani animadvertas. Si in hujus perruptione Stapes excidat: non jam Tympanum dumtaxat, ſed & molliſſimas Labyrinthi membranulas per apertam ſic Feneſtram Ovalem injuriis patere: itaque ab nemine cui Stapes totus excidiſſet, auditum diu conſervatum legiſſe memini. Tympani autem Membranam etſi Valſalva quoque (*b*) diſerte admonuit non eſſe omnino ad audiendum neceſſariam; tu noli tamen obliviſci, neceſſariam eſſe ad ea protegenda, quibus læſis, audire non poſſumus, Labyrinthum dico, a cujus Feneſtris injurias arcet exteriores, ut ſi vel major, vel crebrior harum violentia urgeat membranulas præſertim, quæ minus ab ortu firmæ ſint, vix fieri poſſit, quin ſaltem longioris temporis curſu prævaleat. Quod ſi nec fœminæ illi de qua paulo ante indicatum eſt, nec canibus accidit, in quibus Valſalva experimentum habuit quod Holderus (*c*), & Williſius (*d*) memoraverant; nempe citius quam accideret, natura in illa ex parte eroſam, in canibus perruptam Membranam Tympani ita reſarſerat, ut ab eodem Valſalva (*e*) compertum eſt. Nec mihi objicias, exteriores tamen injurias auditui eorum non officere, quibus in ea Membrana foramen eſt, per quod ore prolectum nicotianæ herbæ fumum extrudunt; niſi prius examen a me (*f*) inſtitutum perlegeris plerorumque Auctorum qui id vidiſſe dicebantur. Reperies enim primum, quam pauci ſint a quibus id viſum eſſe, conſtet; deinde neminem fortaſſe, qui id quod vidit, quot annis fieri potuerit, nobis teſtetur, ſalva audiendi facultate; denique animadvertes, eam eſſe poſſe illius foraminis ſtructuram, ut exire aer queat, non ingredi, eas autem anguſtias, ut parum aeris, nihil vero pulveris, aliorumque ejuſmodi ſubire per ſe poſſit qua non ſine conatu impulſus fumus prodierit.

Hæc igitur, cum incident caſus aut diſruptorum oſſiculorum, aut eroſæ, pertuſæve Membranæ Tympani, animo perpendes. Nunc ad reliquas, in Sepulchreto productas, Obſervationes redeamus.

11. In V. proponitur auditus læſio a cauſa, Veteribus incognita, videlicet a ſordibus aurium lapideſcentibus. Galenus quidem ſcripſerat (*g*), *e numero eorum quæ* auditorium *meatum obſtruunt, & ſordes eſſe quæ in auribus colligi ſolent*, nec Apollonii remedium *ad aurium ſordem* (*h*), nec ſua *ad ſordes aurium educendas* (*i*) reticuerat, ab Apollonio, ut videtur, accepta, unde & ſua Celſum (*k*) antea accepiſſe, credidero: quæ cum iis conferre poteris, quibus nunc alios, & ſe quoque uſos feliciter, docent Boerhaavius (*l*), & Dethardingius (*m*). Sed etſi Celſus (*n*) *ſordium coitum*, eaſque *duras* interdum, *emolliendas*, & *oriculario ſpecillo eximendas* propoſuit; ipſe tamen, & cæteri Antiqui concretos ex cerumine in auribus calculos haud ſecus atque ex bile in veſicula fellis, diſerte, quemadmodum in hac Obſervatione Caſſerius noſter, memoraſſe non videntur. Nec ſane frequentes ſunt, cum a Caſſerii temporibus, qui *rariſſimos* eſſe, dixit, unam eorum videam Caroli Joſephi Mülleri (*o*) Obſervationem vere laudari, quam & ipſe *longe* arbitrabatur *rariſſimam*. Quin, Patavii ſaltem, vel hoc quod dicam, rarum eſt cerumen hactenus concretum invenire, ut e Meatu quem oppleat, univerſum, quaſi gladius e vagina, aut turunda e fiſtula, trahentem ſequatur; niſi forte aures ab altiore cauſa ſurdæ ſint, eoque neglectæ, ut in viro, de quo alibi (*p*) mentionem feci, iterumque in anu vidi, cui facta erat oſſea illa membranula quæ cum Ovali Feneſtra baſim Stapedis connectit. Alias autem eſſe regiones in quibus vel paulo magis induratum cerumen frequens ſit adeo ut inde ortæ ſurditatis curatio a Chirurgis circulatoribus ſuſcipiatur, facile credo: Nam & in Gallia cerumen *inſtar gypſi inſpiſſatum, totumque meatum exacte opplens ſæpiſſime reperiri*, ex Verneyo (*q*), a Valſalva (*r*) antea laudato, ſciebam; ſed eam tamen curationem a *peritioribus* ibi *Chirurgis* adminiſtrari, in ipſo autem Belgio, audiveram, id quod poſtea lecta Cl. Godofr. du Bois Diſſertatio (*ſ*) confirmavit, hanc ſurditatis ſpeciem *raro curari, quia a paucis bene cognita*; ut non ab re duxerim (*t*) curationis, quam a ſe quoque, primo fortaſſis apud noſtrates, inſtitutam Valſalva (*u*) ſcripſerat, exitum referre, exemplumque addere ſurditatis alterius, ab acuto morbo decimum jam menſem perſtantis, ex cerumine, an ex alia materia? ab eodem manu curatæ, eaque occaſione quæ in ejuſmodi curationibus agere ſoleret, quanquam *cum aliis*, ut ibi diſerte monui, *communia*, ſtrictim attingere. Num vero eadem omnino Verneyus habeat, ipſe videris. Mihi certe illud omiſiſſe videor quod Verneyus ipſe narraverat *ex obſerv.* 45. *volum. primi Actorum Cl. Bartholini*, hujus videlicet conjugem *lapillos per meatum auris cum cerumine excreviſſe*, quam nimirum *cum cerumine* ſcirem *extraxiſſe arenulas*; non lapillos. Quod reliquum eſt, & ad propoſitam in Sepulchreto Obſervationem attinet, ſiquando cerumen ad calculi naturam acceſſit; certe acceſſerat in ea curatione quam Valſalva a ſe peractam memoravit: quæ res, & penitior in qua annos jam duodecim induruerat, Meatus ſedes ſummam ejus & peritiam, & diligentiam in illo per partes ſubinde, ut neceſſe fuit,

exi-

(*x*) Tract. Parte ſæpe indicata. (*y*) Vid. Epiſt. Anat. 5. n. 16. & ſeqq. (*z*) Tract. de Aure hum. c. 5. n. 5.
(*a*) Tr. de l'Oreille P. 2. ch. 4. (*b*) n. 5. cit. (*c*) Act. Philoſ. Soc. R. in Anglia A. 1668. n. 1.
(*d*) De Anima Brutor. c. 14. (*e*) n. 5. cit. (*f*) Epiſt. Anat. 5. n. 14. (*g*) De Sympt. Cauſ. l. 1. c. 3.
(*h*) De Compoſ. Medic. ſec. loc. l. 3. c. 1. (*i*) De Remed. parat. facil. c. 10. (*k*) De Medic. l. 6. c. 7. n. 7.
(*l*) Prælect. in Inſtit. §. 551. 698. 850. (*m*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 81. (*n*) n. 7. cit.
(*o*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obſ. 162. (*p*) Epiſt. Anat. 5. n. 26. (*q*) Parte ſæpius cit.
(*r*) Tract. de Aure hum. c. 1. n. 12. (*ſ*) De Auditu §. 15. (*t*) Epiſt. Anat. 13. n. 3. (*u*) n. 12. cit.

eximendo, apud omnes commendavit. Neque tamen æger *coactus eſt denuo addiſcere voces & loquelam*, etſi *poſt multos annos auditum recuperaverat*; quippe qui, ut ſurdi paſſim facere ſolent, in ſua ſurditate loqui, ſicut antea, perrexerat; ut minime intelligam, quomodo a Præſtantiſſimo Viro potuerit; niſi forte de obliviofo aliquo, necdum, cum ſurdus eſt factus, ſatis loqui docto; illud dici, quod certe de noſtris ſurdis accidit nemini. Quod vero bruta animalia, ut pote manibus carentia quibus aures purgent, *contra obvia ligna lapideſque auriculas confricent*, atque *id ni fecerint, ſurdeſcant*, recte quidem is docuit. Juvat tamen addere auricularum ob id quoque ipſis conceſſam tantam illam mobilitatem, *ut vario motu, undique facto, excrementa acria, & quæcunque negotium facere poterant, ex auribus facilius expellerent*, ut præclare cenſuit Caſſerius in eo ipſo capite, unde V. hæc Obſervatio deſcripta (*x*) eſt. Quid? ſi adjiciam auriculæ primam illam Meatus partem, ſive illum tubulum cartilagineum, *in quo ſordes aurium continentur* (*y*). Hunc certe ſi vel in Iconibus, ab eodem propoſitis brutorum ſpectaveris, ipſiuſque tubuli ſedem, ſtructuram, muſculos attenderis; ſane intelliges, hoc quoque tubulo multifariam tum ſimul cum auriculis agitato, tum ſeorſum producto, contractoque, ſordium exitum promoveri facilius poſſe.

12. Obſervatione VI. quippe quæ nullam peculiarem aut nervi Auditorii, aut ipſius auris conſpectam læſionem proponit, in medio relicta, Obſervationes ſequuntur adjectæ. Quarum prima quatenus ſurditatis inſanabilis cauſam ſtatuit Membranam Tympani *a prima conformatione craſſiorem*; ſi quidem craſſitudo hæc maxima ſit; probanda utique eſt: verum an Laurentius ita viderit, incertum eſt; certum autem, id ſcripſiſſe, non *lib.* 4. *cap.* 18. ſed lib. 11. cap. 13. Hiſtoriæ Anatomicæ, idemque in *ſurdo* alio *a nativitate* ab Lanzono (*z*) fuiſſe conſpectum. Quæ vero in eadem Obſervatione ex Bauhino ſubjiciuntur de multo & craſſo muco in cavea Tympani, eidem Membranæ ſæpius, in pueris præſertim, oppoſito, ut Fabricius noſter animadverterat, cujus teſtimonium in II. quoque Obſervatione inculcatur, ejuſmodi certe ſunt, ut, ea perſiſtente cauſa, nullum dubium ſit de ſurditate, aut magna auditus læſione. Veruntamen quouſque aliqui progreſſi ſint, Fabricii verbis abutentes, ſatis a nobis in Epiſtola quadam Anatomica (*a*) oſtenſum eſt, nunquam propterea negantibus id quod alias (*b*) ad te ſcribentes confirmavimus, ſanioſam materiam vi morbi in Tympano deprehendi: quo Schulzii (*c*) poteris Obſervationem referre.
Porro in V. Anatomica Epiſtola (*d*) ea fuſe, neque indiligenter, ſunt agitata quæ ad III. attinent Obſervationem, a Fabricio eodem acceptam. Membranam hic quidem alteram, Membranæ Tympani exterius adjectam, *bis* in puerulis invenerat *craſſiſſimam, & robuſtiſſimam*, eoque ſurditatis cauſam futuram. Quam tamen alii eandem fuiſſe, non dubitarunt, quæ poſt Kerckringium communis omnibus infantibus tum a Verneyo, Valſalva, Cheſeldeno, Walthero, Winslowio, tum ab Ruyſchio, Drakio, doctiſque aliis Viris comperta eſt. Sed cum hi cuticulæ expanſionem eſſe, traderent; quinque autem illi mucilaginoſam, ſubalbidam, mucoſam, quaſi diffluentem, craſſamque deſcriberent; verum utroſque, ſed aliud alios attendiſſe, deprehendi; nam & tenuis cuticulæ expanſio in fœtibus pariter atque adultis extimam Membranæ Tympani lamellam facit, & huic peculiariter in fœtibus, & infantibus recens natis ſimulatum ex molli materia imponitur integumentum. Quam materiam cum eandem illam ſebaceam eſſe, oſtenderim qua fœtus cutis oblinitur; vides quam proclive ſit intelligere, ſiccari illud potius, atque excidere, quam in craſſiſſimam, & robuſtiſſimam membranam in nonnullis degenerare, cui ſane rei longe minus inepta cuticula eſt. Quæ preſſe hic mihi attingenda exiſtimavi ſimul ut quæ mea de poſtrema iſta Obſervatione ſententia eſſet, intelligeres, ſimul ut ſi me uſquam inter eos connumeratum legeres, qui nihil aliud eſſe quam cuticulam, docuerunt, illam quaſi membranam quæ in recens natis Membranæ Tympani invenitur impoſita; indicata poſſes loca Epiſtolarum relegere. Quod & facias velim ubicunque aliqua, ut ſupra ad Obſervationem V. feci (*e*), non tam ne Valſalvæ, aut mihi, quam ne vero ipſi deeſſem, rurſus attingere coactum me ſenſeris.

13. De IV. in Additamentis Obſervatione duplicatæ Membranæ Tympani, cruſtæve ex denſato cerumine ipſi adhærentis, poſt ea quæ dicta ſunt, nihil attinet hic adjicere: ut neque de V. Manifeſtum enim eſt, ſi caro excreſcens obturet Meatum, auditum intercipi, ni illam demas. Qua autem hoc ſit ratione præſtandum, multi docent, in quibus, præter Equitem Marchettum noſtrum (*f*) qui adoleſcenti ſic nato, audiendi facultatem, præbuit; eſt in primis Verneyus (*g*); qui & alia auditum, auremque lædentia, videlicet altius in Meatum illapſa quemadmodum eximenda ſint, tradidit, non omiſſa, ubi neceſſitas cogat, auris inciſione. Paulus quidem, ut eſt apud noſtrum Fabricium (*h*), & Albucaſis, ut apud Marcellum Donatum (*i*), eandem olim, ſed alio, ut videtur, loco propoſuerunt, aptiore hi fortaſſe ad inſpiciendum, & ad agendum; Verneyus vero tutiore. Quod autem Donatus de ſiliquarum ſemine ſubjicit in Meatum indito; non infrequens hic eſſet in pueris caſus, niſi inter initia occurreretur. Sed cum inſtrumentis ad extrahendum immiſſis haud raro acciderit, ut ejuſmodi ſemina magis ſint introrſum compulſa; non ignotus mihi Chirurgus longe aliam rationem ſecutus in pluribus, feliciter exemit. Scilicet oleum dulcium amygdalarum, aut lac per ſiphonem auricularium vi immiſit; ſic enim ſimul cum iis humoribus regurgitantibus vidit ea ſemina referri, & prodire. Cujus ego rationem cum a Celſo (*k*) quidem præmonſtratam eſſe, dicerem, qui tunc *oriculario clyſtere aquam vehementer intus compellebat*, ſed & monitum Sculteti (*l*) objicerem, in aurium affectibus injectionum violentiam vetantis, *ne membrana tympani rumpatur*; reſpondit ille, ſe vero in nemine ex iis pueris, quibus ea qua dictum eſt, ratione eduxerat illapſa, quidquam in auditu detrimenti, vel tempore interjecto, adhuc animadvertiſſe. Veruntamen ad hujuſmodi ſuſpectas injectiones, aut ad inciſionem, a Fabricio (*m*) minime probatam, ne quis, niſi quam rariſſimis in caſibus cogatur deſcendere; cum alia, atque alia a Chirurgis propoſita, erunt antea in uſum trahenda, tum præſertim, ne illapſa inſtrumentis immiſſis ulterius urgeantur, ſed facilius apprehenſa eximantur, plurimum proderit ea facili ratione qua laudatus Fabricius ſolebat, Meatum quoad ejus fieri poteſt, dirigere ac dilatare, ſic autem directum, ac dilatatum, ſolis luce admiſſa, maxime colluſtrare, huc ſimul translata a naribus, Julii Cæſaris Arantii (*n*) conſuetudine: qui *cum ſolis æſtus, cælo præſertim calidiore, ægrotanti, medico, miniſtris moleſtiam adferat; idcirco in lignea feneſtra clauſa artefactum foramen, ei muneri obeundo aptiſſimum excogitavit; ut per id ſe ſe inſinuans ſolis radius ad patientis internas nares recta perveniat*. Sed quoniam ſol non ſemper apparet; ex uſu quoque, ſi meliora deſint, eſſe poterit candelæ lumen noctu, vel, ſi interdiu, obſcuro in loco per ampullam cryſtallinam aquæ plenam, ſic trajectum, ut plurimi ejus radii in Meatum incidant Auditorium. Igitur alterutra harum rationum, quæ & ad alios illuſtrandos receſſus, ut oris, & faucium, ſunt interdum, noctu præſertim, commodiſſimæ, illuminato, a Chirurgi latere, altero ſaltem pariete ejus Meatus; ſic enim & oppo-

(*x*) Pentæſth. l. 4. S. 1. c. 19. (*y*) Declar. Fig. 2. Tab. 1. l. ejuſd. ad CC. (*z*) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 62.
(*a*) VII. n. 15. & 16. (*b*) Epiſt. 6. n. 4 (*c*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 223. (*d*) n. 1. & ſeqq. uſq. ad n. 13.
(*e*) n. 11. (*f*) Obſ. Med. Chir. 28. (*g*) Parte ſæpius cit. (*h*) De Chirurg. Operat.
(*i*) De Medic. Hiſt. Mirab. l. 2. c. 12. (*k*) De Medic. l. 6. c. 7. in fin. (*l*) Armam. Chir. Tab. 36. ad Fig. 5.
(*m*) loco indicato. (*n*) l. de Tumor. præter nat. c. 21.

oppoſitus reflexo lumine colluſtrabitur; illapſa melius percipi, certius apprehendi, & felicius extrorſum duci, non temere introrſum compelli, poterunt.

14. De duabus reliquis Obſervationibus pauca admonere ſatis eſt. In VI. proponitur cauſa, cur a nativitate plures ſenſu auditus priventur, quam ullo alio, ex nervorum origine, ut dicitur, detecta. Sed etſi Bauhino, ex quo iſta deſcribuntur, daremus; id quod minime dandum eſt; Mollem Auditorii nervi Portionem per Varolii Pontem, ſive per Annularem Protuberantiam ex cerebello pronaſci; non inde tamen ſequeretur, illam, etiamſi non longum iter conficiat, *facile mucoſis excrementis oppleri*. Quod autem continuo addit Bauhinus, *hinc etiam fieri quod ſemper a nativitate ambæ aures afficiantur, ut Caſſius docuit, cum ex morbo plerumque unam ſolum affici contingat*; nec Caſſius id; quod meminerim; uſquam docuit, & certe Problemate, quod in Bauhini Opere citatur, 17. longe alia ponit; neque neceſſarium eſſet, *ſemper* ambas aures affici a nativitate, tametſi ambæ Portiones Molles ex Protuberantia Annulari orirentur, niſi conſtaret, non modo in ipſa origine contingere ambas inter ſe, verum & ſemper in eadem ipſa origine vitium eſſe. Quod pariter reſponderem, ſi quis nunc idem explicaturus, utriuſque illius Portionis veriorem originem illi ſubſtituens, quæ Bauhini tempore proponebatur, in nova hac quæ Recentioribus demum innotuit, videri, diceret, utramque Portionem inter ſe contingere, in medio nimirum Calami Scriptorii. Hic forſan miraberis, a me Recentioribus id ipſum adſcribi quod olim (*o*) tribueram Piccolhomino, alii autem non huic ſolum, ſed & Varolio, imo Gabrieli Zerbo nunc tribuunt. Verum ſi utriuſque perlegas loca, ab iis deſignata, & primi Figuram I. (*p*) inſpicias; Varolium (*q*) deducere videbis nervos auditus ex ſuo Ponte: ſi Zerbum (*r*); invenies quidem ſcribentem *in origine* hos nervos *concurrere & uniri*: ſed & *conſimilem unionem habere nervos opticos in eorum origine*, præter aliam illam *circa medium deſcenſus*; ut continuo intelligas, non viſas, ſed cogitatas uniones in origine proponi: & ſane cum ſupra (*ſ*) de nervis Opticis ſcriberet, univerſe tradidit, *omnia nervorum* horum *paria apud originem* ſuam *uniri*, & cum de Acuſticis (*t*), de quibus loquimur, *oriri a ventriculo anteriori*. Quod ſi ego ea Piccolhomini verba in quibus *videri* ipſum *adumbraſſe*, dixi, quod poſtea indicavit Williſius, cum iis comparaſſem quæ de aliorum quoque nervorum origine ſcripſerat (*u*), Figuraque adjecta delineaverat; feciſſe illud quidem videri, dixiſſem; re autem vera non feciſſe. Tandem quod in VII. Obſervatione legitur de auditus acutie profecta a tergemino utrinque nervo auditorio; facilius crederem, ſi aut peritiſſimus aliquis Anatomicus nominaretur, qui id conſpexiſſet, aut ſi ipſe (*x*) minime animadvertiſſem, ſingulas ejuſdem nervi Portiones ſæpe in fibras attactu ipſo motuve diſſolvi, Mollem autem *facillime* interdum *in duas treſve craſſiores*, dum cerebrum attollitur, eæque Portiones ſecantur.

15. Etſi plures læſionum auditus cauſas hactenus memoravimus; cave credas majorem attigiſſe cauſarum partem. Eſt enim *Organum auditus*, ut præclare ait Boerhaavius (*y*) *inter omnia ſenſuum organa maxime compoſitum*; quamobrem *plurimæ* in eo *partes*, *& diverſiſſimis modis lædi queunt*; ut, quod alibi (*z*) vere affirmat, ſurditas *morbus unus ſit*, *& millecuplus*, id comprobante magno illo quem ipſe (*a*), aliique proferunt, cauſarum numero auditum lædentium. Quem tamen numerum in dies augeri poſſe, non eſt dubitandum, ut puta cum innumeræ membranæ quoquoverſum ductæ, & ſe mutuo interſecantes, totam caveam Tympani occupant; quod in ea aure inveni (*b*), qua hominem aut nihil, aut parum audiviſſe, indicia non deerant, itemque cum muſculus aliquis ex iis qui oſſiculorum in Tympano motui inſerviunt, immobilis, & ſtrigoſus eſt, ut in altero deprehendi (*c*), quem viventem, ſiquis divinare poſſet, de certis ejus auris incommodis non fruſtra, opinor, interrogaſſet. Sed & alios communes omnium muſculorum morbos a paucis quos alibi laudavi, memoratos, non mirum ſi in tanto numero Boerhaavius omiſit, qui poſt mala ab ſe enumerata, *plurima* præterea eſſe, ſcripſit. Ab aliis quoque ſurditatis plures variaſque cauſas videbis productis exemplis confirmari, quorum pleraque aut eadem, aut ejuſdem generis ſunt ac ſupra a nobis commemorata. Quæ utinam omnia ſpatium habuiſſent eo quo pollent, acri judicio examinandi, quærendique, an ab Auctoribus, quos laudant, ſingulis eæ res viſæ fuerint, & ſi fuerint, an eæ ipſæ fuerint cauſæ ſurditatis. Id quærentes animadvertiſſent inſuper, nonnulla aut non haberi, aut non ita haberi in quibuſdam ex libris indicatis. Valſalva enim; ut exempli cauſa de ipſo tantum dicam; non a muſculorum Tubæ ſed a Salpingoſtaphylinorum læſione deduxit, non ſurditatem, ſed *gravitatem auditus*: quanquam ego (id quod ad iſtius cauſæ examen attinet) ne gravitatem hanc quidem in eo fuiſſe, deprehendi (*d*), cui non ii tantum *læſi* erant muſculi, ſed *molle palatum abſumptum*. Cæterum ad Boerhaavium ut redeam; egregie ipſe (*e*) ſurditatis a lue Venerea ſæpe cauſam eſſe, cenſet, Tubæ Euſtachianæ concretionem, quæ videlicet ulcerum fauces exedentium cicatricem ſequatur. Ad *Paralytica* autem, quæ indicat, *vitia* (*f*) membranularum, aut nervorum *veſtibuli*, *labyrinthi*, *cochleæ* (pro qua Typographi perperam alibi (*g*) *ſpirales caveas tympani* ſcripſerunt) ad illa, inquam, aut ejuſcemodi vitia referri videtur poſſe ea ſurditas, qua vetulus, & debilis canis jam triennium tenebatur, demum per ſanguinis transfuſionem non ſecus ac debilitas illa, ſublata (*h*). Hactenus de Aurium Affectibus.

16. De Affectibus autem Narium primus eſt in proxima Sepulchreti XX. Sectione *Odoratus amiſſio*, aut *privatio*: qua de re ſex proferuntur Obſervationes: quanquam in III. & VI. quæ una eademque videntur, nulla fit hujus affectus mentio, ut neque in milite de quo in V. Quod ſi forte velis conferre III. cum autographo; non plura invenies: quærenda autem eſt in Rolfincii Diſſert. Anat. l. 2. cap. non XX. ſed XIX. quemadmodum & II. in Schneideri libro de Oſſe Cribiform. pag. non 118. ſed 518. Veruntamen ſi abſque ulla hæſitatione accipienda iſta eſſent quæ de Olfactoriorum nervorum defectu in Tabaccifugis proponuntur, qua de re pag. 503. dubitat Schneiderus; proclive eſſet intelligere, defuiſſe quoque olfactus ſenſum. Quem in Aſthmatico, a nobis diſſecto, minime dubitamus non æque in utraque nare viguiſſe. Erat enim ipſi is proceſſus oſſis ethmoidis qui Criſta Galli appellitatur, oblique adeo poſitus, ſimulque ita factus, ut ſedem foraminulorum per quæ olfactoriæ nerveæ fibræ in naſum trajiciuntur, tanto anguſtiorem altero in latere efficeret, quanto in oppoſito latiorem, itaque multo minor foraminulorum ejuſdemmodi numerus inde erat, quam hinc. Sed hæc rarior inæqualis vis olfaciendi cauſa eſt; illa frequentior quod, ut olim (*i*) quoque adnotavimus, Septum naſi in alterutrum latus, nec modice, in quibuſdam curvatur, ut illinc quidem odoriferis corpuſculis altiora atque ulteriora ſubituris magna ex parte ſe objiciat. Quæ res cum haud raro in naſi anatome occurrat; videant Chirurgi, ne in reconditis ejus vitiis explorandis, curandiſve id quoque a præſenti morbo eſſe ſemper credant quod ſæpe aliunde, & ſæpius ab ipſa natura eſt, aut tantundem ſpatii in altero naſi cavo ſe habituros, quantum in oppoſito invenerint, ab iis decepti qui, ejuſmodi varietatem non attendentes, abſolute ſcribunt „ naſum eſſe diviſum in duas magnas caveas æquales per „ ſeptum interpoſitum „. Huic oppoſitus eſt error alter,

(*o*) Adverſ. Anat. 6. Anim. 27. (*p*) ad litt. *h*. & *i*. (*q*) De nervis Optic. Epiſt. 1. (*r*) Anat. tot. corp. hum. in Anat. Aur. (*ſ*) in Anat. nerv. Optic. (*t*) in Anat. nervor. quinti Par. (*u*) Anat. Prælect. l. 5. Lect. 5. (*x*) Epiſt. Anat. 12. n. 28. (*y*) Prælect. in Inſtit. §. 563. (*z*) ad §. 698. 850. & ſeqq. (*a*) Epiſt. Anat. 5. n. 26. (*b*) Ep. Anat. 6. n. 22. (*c*) Ep. An. 7. n. 15. (*d*) Epiſt. Anat. 9. n. 9. 10. (*e*) Prælect. cit. ad §. 852. (*f*) ad §. 850. (*g*) ad §. 563. (*h*) Act. Philoſ. Soc. R. in Angl. A. 1668. M. Decembr. n. 2. (*i*) Adverſ. Anat. 6. in calce Explic. Tab. 2.

alter, eorum videlicet, qui Septum *eſſe*, ajunt, *ſemper, ſi pueros excipias, verſus alterutrum latus inclinatum*. Mihi quidem, in hac Anatomes parte frequentiſſime verſato, ut Septa multa videre contigit plus minus curvata; ſic etiam multa ſe obtulerunt ſine curvitate, aut inclinatione in ipſis adultorum corporibus: ut quanquam inter cauſas malæ hujus conformationis eſſe poſſe, non negem, celerius præ cæteris ſuperioris maxillæ oſſibus, Septi ipſius incrementum, unde ſe curvare cogatur; id tamen in omnibus accidere, nec ratio, nec obſervationes credere me ſinunt. Quod neque Cl. Lipſienſem Profeſſorem Quelmalzium (*k*) crediđiſſe, intelligo, quando tot alias recenſens, quas aut conjecit, aut obſervavit, incurvationum illarum cauſas, hanc ne verbo quidem attigit. Eas te perlegiſſe non pœnitebit, ut neque detrimenta, moleſtias, impedimenta, quæ inde repetit. Illarum plures & ego agnoſco; hæc vero, imo & morbos alios ſive capitis, ſive oculi, ſive etiam viarum lacrymalium, quos ab aliis produci, video, non ſolum fieri poſſe, credo, dummodo Septi incurvatio magna ſit; verum inſuper ex his ſine ulla nota cauſa diutiſſime & pertinaciſſime vexantibus poſſe, ajo, Chirurgos adduci ad Septi curvitatem in ægro quem curandum ſuſceperint, conjiciendam, & indagandam. Ipſorum gratia nec illud prorſus omittendum crediderim, eſſe aliquando & hanc varietatem poſſe, quam nuper animadverti, dum naſi interiora cujuſdam anus meis Auditoribus demonſtrarem. Septum erat ipſum in neutram partem curvatum, aut inclinatum. Sed infra altitudinis medium, aliquanto propius poſteriora, quam anteriora, pars ejus modica erat cava in facie altera, in altera autem convexa, idque eo magis quod ibi oſſea quædam quaſi inſtita, oblique ducta, ſuperficiem Septi extollebat, ut propemodum ſuperficiem contingeret reſpondentis oſſis Turbinati. Modica pars illa erat, ut dixi; ſed quæ non medicum allatura eſſet Chirurgis impedimentum. His certe errandi periculum creat qui in iis partibus quæ minus oculis expoſitæ ſunt, omnia quaſi perpetua deſcribit: utilior autem eſt is qui, aut ſæpe, aut interdum quæ variare poſſint, oſtendit.

17. Jam vero omiſſis quæſtionibus, huc non ſatis attinentibus, quæ Obſervatione VII. adjectoque Scholio in Sepulchreto proponuntur, an Sinuum Frontalium membrana olfactui inſerviat, iiſque odores interdum diutius inhæreant, velut in eo exemplo quod in laudato Schneideri libro pag. leges, non 112. ſed 122. & ſequentibus, ut certius ſcias, fœtorem quidem morbidi corporis, non *morbi* tamen, ut alibi legeris, *lethalis* in Mercatoris naribus viginti ipſos dies inhæſiſſe: his igitur omiſſis; quod ad Polypos narium attinet, in proximis Obſervationibus memoratos; optandum fuiſſet, ne iis in Scholiis quæ IX. Obſervationi ſubjecta ſunt, illorum natura, & origo ad eas referretur concretiones polypoſas quæ in Duræ meningis Sinibus haud raro conſpiciuntur: quanquam illud tandem additur, an hæ, illique *ejuſdem ſint indolis, ulterius eſſe diſquirendum*. Cæterum ipſi narium polypi variam tum naturam, tum originis ſedem inter ſe habent. Naturam quidem, ut apud Cl. Palfinium (*l*) is qui ex humorum concervatione factus, naſi internam membranam ad magnitudinem ovi columbini diſtendente, ab ſummo ad imum apertus, atque ita curatus eſt: & apud Ruyſchium (*m*) illi qui *membrana involuti, ſubſtantiam pituitoſam & limoſam nacti* memorantur: ille autem in primis quem in Sepulchreto animadverti, non in hac quidem Sectione, ſed in ea quæ inſcribitur *de Catarrho* (*n*), deſcriptum inſtar *veſiculæ oblongæ, ... ſero plenæ, ..., membranoſæ, ... ſæpe extra nares pro*pendentis*, ... quæ *evacuabatur ſubinde exſtillante ſero*. Longe enim alia natura his eſt: ſi inter veros quidem polypos ſunt recenſendi; ac illis qui ex media inter glanduloſam, & carnoſam ſubſtantia fiunt. Dixi autem, ſi inter veros polypos ſunt recenſendi, propterea quia Maucharti (*o*) cenſura illa, *membrana narium pituitaria ſubjectis phlegmaticis aliquoties jam excidiſſe* (ideſt prolapſum paſſa) *obſervata eſt, ut ignaris impoſuerit pro polypo*, in aliquos cadit, ſi non ex modo propoſitis, at certe ex horum non diſſimillimis. Nec eandem prorſus ac veris polypis naturam fuiſſe, manifeſtum eſt, iis quos Slevogtius (*p*) commemoravit *cartilagineum* videlicet, *vel ſucceſſu temporis oſſeum, aut ad naturam lapidis accedentem, &, ſi fidem meretur, ligneum, viſum a Jobo van Meekren*. Profecto enim ſi hujus (*q*) caput a Slevogtio indicatum perlegeris; non ligneum fuiſſe, intelliges, ſed polypoſam excreſcentiam *fruſtum ligni in medio* continentem, ab ægro, quippe trienni puello, clam intra nares adactum, quod ſuppurationis, & excreſcentiæ cauſa fuerat. Sic etiam quem polypum antiquus Auctor libri II. *de Morbis* (*r*) inter alios ita deſcripſit, *videtur quidem caro eſſe: ſi vero ipſum attigeris, ſtrepitum edit velut lapis*; quanquam Salius (*ſ*) polypum cancroſum fuiſſe, putat; num polypum cancroſum fuiſſe, credes, ut Slenogtius indicaſſe videtur, qui ad naturam lapidis tantummodo accederet? an polypoſam excreſcentiam potius quæ calculum, aut calculos laxius complecteretur duriores? nam calculos e naribus fuiſſe excuſſos *forma & magnitudine dactylorum*, tradidit Th. Bartholinus (*t*); ut minores plures omittam, ab aliis adnotatos, ut a Khernio (*u*), & ab Riedlino (*x*), quorum ultimos Chirurgus, qui in nares immiſſo *inſtrumento ad corpus durum quoddam alliſerat*, apprehenſos forcipe, tam diu trahere perrexit donec extraxit. Denique ſi polypus, non quodammodo cartilagineus, vel ſucceſſu temporis oſſeus fuiſſe dicatur; apud noſtrum enim Equitem Marchettum (*y*),alioſque legi, aliquando polypos *in oſſeam fere duritiem occalleſcere*, Meekrenio (*z*) autem ſcio cartilagineæ duritiei polypum evellere conanti *fracturam paſſum eſſe forcipem magni alias roboris*; ſi igitur non quod duritie ad os accedat, ſed quod revera os ſit, polypus oſſeus dicatur, ut qui apud ipſum Slevogtium (*a*) erat, malim cum eodem (*b*) pro excreſcentia oſſium naſi, quam pro polypo, habere. Originis autem ſedem aliam aliis obtingere polypis, manifeſtum eſt. Nam Ruyſchius (*c*) non ſemel vidit intra Maxillarem Sinum hærentes: ex quo aliquando per ejus excretorium foramen in naſi cavum produci, Chirurgus deprehendit apud laudatum Palfinium (*d*), qui jure cenſet, ex aliis quoque Sinibus produci poſſe: quanquam mihi multo facilius videtur, ut ex eo, in quo inventos dixi, Maxillari proveniant, propterea quod cum muci ex hoc exitus difficilior ſit ob ipſius, & foraminis excretorii ſitum, mora addere, in quibuſdam præſertim corporibus, eam muco acrimoniam poteſt, ut membranulam qua intus veſtitur Sinus, erodat, ex eaque excreſcentis polypi initia præbeat. Alia autem ratione Boerhaavius (*e*) credidit ex Sinibus Pituitariis exiſtere polypos, quaſi, inſpiſſato muco ut prodire non poſſit, *totus denique Sinus* aliquis *repleatur, & membrana Sinus in pediculum educta per oſtium, in cavitatem narium propendeat*. Quam ego rationem facilius eſſem intellecturus, ſi mucus inter oſſeos Sinus parietes, eamque membranam, alicubi eroſione pertuſam, aut alia ratione aliqua intruſus atque congeſtus diceretur, ut ſic illam tandem a tergo urgens poſſet extrudere. Multo autem ut crebriores, ita etiam majores polyporum origines ſunt extra Sinus, ubi craſ-

ſior,

(*k*) Progr. de Narium, earumq. Septi incurvatione. (*l*) Anat, du corps hum. P. 2. tr. 4. ch. 14. (*m*) Obſ. Anat. Chir. 6. (*n*) l. 1. S. 17. Append. 1. ad Obſ. 10. (*o*) Diſſert. de Hernia incarcer. c. 2. (*p*) Diſp. de Polypis capitis §. 29 (*q*) Obſ. Med. Chir. c. 14. (*r*) n. 34. apud Marinell. (*ſ*) Comment. in hunc locum qui ipſi eſt text. 68. (*t*) Cent. 1. Hiſt. Anat. 33. (*u*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 46. (*x*) Dec. ead. A. 9. & 10. Obſ. 145. (*y*) Obſ. Med. Chir. 27. (*z*) Obſ. cit. c. 12. (*a*) Diſp. cit. §. 9. (*b*) Ibid. §. 13. (*c*) Obſ. cit. 77. (*d*) tr. cit. ch. 15. (*e*) Prælect. cit. ad §. 498.

ſior, & manifeſtius glandulosa membrana eſt pituitaria. Ex hac enim oriri, vel hinc ſatis intelliges, quod inde etiam quo ipſa extra nares extenditur, pronaſcuntur. Sic in Actis Helveticis (*f*) longum, craſſumque polypum non ex naribus, ſed ex faucibus enatum leges. Sic in Commercio Litterario (*g*) polypum, qui hominem ſuffocaverat, inventum fuiſſe oſſi non modo vomeris, ſed & proximo oſſis occipitis additamento, ideſt pharyngis lacunari, adhærentem. Ex eadem vero membrana, quæ modo dictas partes conveſtit, inde multo ſæpius exiſtere polypos ubi narium internos parietes, aut protuberantias obducit, cum, uti dicebam, notius ſit; non ut id confirmem, ſed potius ut ſcias quid Valſalva, & ego viderimus, nonnullas ſubjiciam Obſervationes.

18. VIRO cuidam in utraque nare polypi excreverant. MORTUI aperta penitus cavea narium dextera, duo polypi conſpecti ſunt, ſinguli a ſingulis Spongioſis, ſive Turbinatis oſſibus pendentes. Erat illorum origo ex glandulosa horum oſſium membrana, manifeſte adeo, ut quo huic erant propiores, eo magis glanduloſam naturam oſtenderent; quo autem magis recedebant, eo magis a glandulosa natura degenerarent. Neque abſimilia in ſiniſtro narium cavo reperta ſunt.

19. Ut Obſervationem hanc ex Valſalvæ ſchedis, ita illud ex ipſius ore accepi, ſe cum aliter certus eſſe non poſſet, totum penitus polypum ſuo ferro exſcindi, tunc ne is iterum pullularet, non dubitaſſe aliquam ſimul ejus cui adhæreret, ſedis lamellam auferre; naturam enim facile id percuraſſe, & rem ex ſententia ſucceſſiſſe. Non ignoro, cum polypus, Ruyſchio præſente (*h*) excideretur, & *portio cartilaginea ſimul cum polypo ſequeretur*, non viſum hoc ipſi *laudabile*; ſed *ſatius eſſe polypum extrahere cum portione integumenti interioris*. Attamen quid contra Valſalvæ & viſum ſit, & ſucceſſerit, non reticendum exiſtimavi. Sed optandum eſt, licere potius rationem ſequi a Celeberrimo Viro Heiſtero (*i*) feliciter in Nobili Fœmina præmonſtratam, aut, cum id non licet, cavere ſaltem funeſta exempla dilacerati trunci naſalis arteriæ, cujus ſedem præcipuam idem (*k*) propterea indicavit, Præſtantiſſimus autem Hallerus (*l*) ſumma, ut arterias cæteras, diligentia eum quoque truncum propoſuit.

20. Ego vero; ut ad promiſſas obſervationes redeam; ſemel initia polyporum deprehendi, eaque in naribus intimis cujuſdam ſtulti, de cujus cerebro ad te alias (*m*) ſcripſi. Jam noſti ad imam Turbinatorum oſſium oram peculiares quaſdam & rubicundas narium membranæ haud infrequentes craſſitudines a me alibi (*n*) adnotatas, & pro glanduloſis eſſe habitas. In eo autem ſtulto vidi eas craſſitudines qua ad poſtremam Inferiorum eorum oſſium partem attinebant, in laxiores excreviſſe carunculas, ſingulas a ſingulis iis oſſibus pendentes. Quas cum in quamcunque partem inciderem; ita conſtructas animadverti, ut intra album reticulum, ſive mavis intra albos cancellos rubicundas areas complecti viderentur: quæ res ſimul glanduloſam earum craſſitudinum naturam confirmabat, ſimul glanduloſam polypoſarum carunculaum originem oſtendebat. Ad hanc fortaſſe referenda ſunt, quæ in duobus aliis viris, ſed aliis in ſedibus, & aliter ſe habentia, animadverti. In altero enim ad ſuperiorem naſi partem tres aut quatuor inter ſe vicinæ quaſi ſeſſiles verrucæ occurrebant, quarum ſubſtantia, quantum in earum exigua altitudine judicare potui, fungoſa videbatur. Erant hæ in altera naſi cavea prope foraminulentam laminam oſſis ethmoidis in Septo ipſo, ſi recte memini. Alterius autem viri, qui hydropicus ille fuit, in quo dexterum Lacrymalem ductum coaluiſſe, adnotavi (*o*), cum hujus orificium ductus fruſtra quærerem; animadverti, eam faciem oſſis Turbinati Inferioris, cui faciei orificium illud objici conſuevit, totam ferme, præſertim inferiora verſus, conſitam tuberculis confertiſſimis, forma & magnitudine granorum milii, niſi quod partim erant paulo majores, glandulas cinereo colore, & humore, quem preſſæ non pauciſſimum emittebant, referentibus. Erat is humor tenuis, & inodorus aquæ inſtar: tubercula autem diſſecta, etſi mole decreſcebant, non tamen oblitterabantur; ſed ſuam magna ex parte conſervabant ſubſtantiam, quæ concolor, & perſimilis ejus erat ex qua conſtabat membrana pituitaria. Itaque tametſi conſpicua oſcula nuſquam apparebant; ea tubercula nihil eſſe aliud, niſi auctas glandulas exiſtimavi, quarum aliquæ, ut præ cæteris jam grandeſcebant, ſic, creſcente illo quo diſtendebantur, humore, facile in carunculas poſſent excreſcere. In neutro horum hominum cum reliquos omnes interioris naſi parietes diligenter inſpicerem, uſquam, niſi ubi dixi, verrucæ, aut tubercula reperta ſunt.

21. Antequam ab extremo IX. Obſervationis Scholio recedamus, in quo vas ab Stenone inventum commemoratur, ex eoque etiam ſtillicidia narium repetuntur; quam vellemus, ut quantum ille (*p*) in ovibus, *ſtyli* videlicet *capax*, propoſuit, tantum in hominibus quoque reperire alii potuiſſent. Nec vero id dico ob illud tantummodo, ut ſic explicari facilius poſſet obſervatio Salmuthi, qui nares vidit *quemadmodum aliis ſanguine ſtillant*, ſic *pituita tenui cuidam ſtillare integrum triduum*, *per intervalla tamen*, ſicut in Sepulchreto ipſo (*q*) legeris. Sed potiſſimum dico ob multo rarius ſtillicidium in lectiſſima Veneta Muliere, pro qua A. 1745. ſub Junii finem conſultus ſum. Ex quo enim proxima hyeme coryza laboraverat cum frequenti acri ſtillicidio e nare dumtaxat ſiniſtra, poſt cætera, brevi ſublata, incommoda, ab eodem jam plures menſes, indidem ſemper, ſtillicidio male haberi perrexerat, tumque etiam pergebat, niſi quod ſimul cum coryza omnibus acredinis indiciis abeuntibus, poſtea guttæ, inſtar aquæ puriſſimi fontis, excidebant ea frequentia, ut unciæ dimidium ſingulis æquarent horis, muliere quidem non decumbente; nam decumbente, per naſi poſteriora foramina in fauces multo minori, quantum conjicere licebat, copia divertebant: jamque mulieris habitus, natura plenior, extenuari incipiebat, nihil omnino proficientibus auxiliis, quæ ad minuendum ſtillicidium a Medicis Præſtantiſſimis tum exhibita, tum adhibita fuerant. Veruntamen quod per unum ampliorem canalem, cujus orificium laxatum eſſet, facilius intelligi potuiſſet, per quamplurima tenuiora oſcula præter modum patentia explicatum eſt, quæ videlicet humorem antea emitterent, quam opportuna mora plurimæ aqueæ particulæ aliæ avolarent, aliæ in ſanguinem redirent: commendatiſque primum quæ ad alias vias humorem avocando, narium membranam allevarent, tum deinde quæ huic retinendi vim ſenſim reſtituerent interius, exteriuſque præſertim per idonea, & caute adhibenda ſuffumigia, præſcripta ſunt, analogiſmo in rariſſimi affectus curatione ab iis deducto quæ adverſus frequentiſſimum, puta fluorem uterinum, opitulantur. Stillicidium poſtea audivi, lente adeo imminutum, ut plures poſt menſes duraret, intra anni circiter ſpatium denique finem habuiſſe. Multo uberius quam hoc, ſtillicidium, ut *ſpatio viginti quinque horarum*, *circiter viginti puriſſimi lacticis unciæ de narium dextra deſtillaverint*, leges quidem apud Bidloum (*r*). Verum id ex graviſſima, ab exteriore cauſa, ejuſdem naris læſione, unde ulcus, quamvis leviſſimum, totam intus occupaverat, & mox humor turbidus factus, & turundæ inditæ, pure conſperſæ eductæ ſunt. Per quas, immiſſa, injectaque medicamenta cito cohibitum ſtillicidium: æger autem poſt vehementia tum initio, tum poſtea conjuncta mala, intra ſeptem, aut octo menſes eſt mortuus.

22. Proximæ ſunt graveolentis ſanioſæve materiæ prodeun-

(*f*) Vol. 1. (*g*) A. 1731. Specim. 45. n. 4. (*h*) Theſ. Anat. 3. n. 80. (*i*) Inſtit. Chir. P. 2. S. 2. c. 71. n. 7.
(*k*) Differt. de Anat. maj. in Chir. neceſſ. c. 1. n. 2. (*l*) ad Prælect. Boerh. in Inſtit. §. 494. not. *e* (*m*) Epiſt. 8. n. 11.
(*n*) Adverſ. Anat. 6. Anim. 88. in fin. (*o*) Epiſt. 13. n. 27. (*p*) De Glandul. n. 8. (*q*) Sect. 17. Append. 2. ad Obſ. 10.
(*r*) Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 7.

deuntis e naribus Obſervationes quatuor, vel potius tres. X. enim, & XIII. una eademque ſunt evidenter adeo, ut permirum ſit, in tanta vicinitate id minime eſſe animadverſum. Quod autem ejuſmodi excretionum fomes intra cranium eſſet, credi olim poterat; nunc vero non poteſt. Cæterum ut Obſervatione XI. præclare oſtenditur, quod pus e moribundi naribus exierat, illuc e pulmonibus redundaſſe; ſic per XII. non conſtat, quod e lethargici pueri naſo egreſſum eſt, in hunc ex cerebri abſceſſu deſcendiſſe: quod Epiſtola quoque ad te VI. (*ſ*) ubi cum alia alterius pueri, hujus etiam hiſtoriam, ſuperius in Sepulchreto (*t*) propoſitam, ante oculos habebam, ſatis indicatum eſt. Quod ſi alia forte requiris; potes in Epiſtola V. (*u*) relegere, nihil puris intra ejus cadaveris cranium fuiſſe, e cujus naribus illud defluere, conſpexeram. Idem admonere Palfinium (*x*) videbis, recteque e Sinibus Pituitariis ejuſdemmodi excretiones deducere. Indidemque, aut potius ex aliis narium receſſibus intelliges deduxiſſe Fernelium eo loco qui in Obſervatione V. hujus Sectionis profertur: *circum eas ſedes abſceſſus interdum fiunt, nulla febre, minimo dolore, e quibus ruptis animadverti pus ſyncerum per nares affatim profluere, perinde atque e purulentis auribus, idque nullo incommodo valetudinis*. Quis enim hæc credat ejuſmodi Virum de abſceſſibus dixiſſe ad eas partes ſpectantibus, quas proxime nominaverat, *priores* videlicet *cerebri ventriculos, & eas propagines in quibus eſt odorandi ſenſus*? Certe non iis in ſedibus dixit, ſed *circum eas ſedes*. Quod ſi Palfinius (*y*), confirmante obſervatione Henr. Alb. Nicolai (*z*), præſertim cum abſceſſum in Frontalibus Sinibus bis ſe reperiſſe, dicat; ſi Palfinius inquam, ſuppuratione quæ in Pituitariis Sinibus contingat, motum iri, ait, *dolorem intolerabilem*; quanto hinc magis debere in meningibus moveri, tunc cenſuiſſet Fernelius, quarum altera propagines illæ intra calvariam veſtiuntur, alteri incumbunt; nam illarum nomine eaſdem ipſe quoque (*a*) propagines intelligebat, quas nunc primum nervorum conjugationem vocamus: atque, ut dolorem prætermittam; quomodo nulla tunc febris? nullum incommodum valetudinis? Sane vix hæc de abſceſſibus credi poſſunt, qui in naſi aliqua hebetioris ſenſus parte fiant. Cæterum ozænarum ſaniem non de aliis modo narium ſedibus, verum de ipſis quoque Sinibus interdum prodire, & præſertim de Maxillaribus, Drakius (*b*) oſtendit, ſed ex Cowperi, ſi recte memini, obſervationibus, quæ rem ipſam, dignoſcendi ejus modum, & quam facili ratione in illos ipſos Sinus immitti queant medicamenta, patefecerunt, non ſine Anatomes, cui illa omnia debentur, eximia laude. Nam ſi veteres Chirurgi, ut eſt apud Celſum (*c*), narem incidere, mox tranſuendam, docebant, ut ad longe minus abditam ozænæ ſedem ſua pervenire præſidia poſſent; nunc Anatome multo expeditiorem & optabiliorem rationem docuit, qua perveniant in abditiſſimam. An vero (id quod Epiſtolam hanc recenſens, in Programmate quodam (*d*) nunc primum legi Eruditiſſimi Gunzii) eandem curandi rationem Jo. Henr. Meibonius invenerit, & Henricus quoque ejus filius in uſum duxerit, alii videant. Ipſe enim, præter exitum per evulſorum dentium alveolos e Maxillari Sinu materiæ datum, cæterorum quæ a Cowpero ſunt, nihil, tanquam Meibomiis pariter notum, hic proferri, animadverto: quin idem ex parte fatetur Gunzius, a quo denique addita etiam alia, ad perficiendam eam curationem attinentia, non illibenter cognoſces. Quem autem ad modum transferri priora illa poſſint ad Sinus Frontales, per te ipſe intelliges, ſi horum ſedem attenderis, & propoſitam in ſuppuratione quæ in ipſis accidat, a Palfinio (*e*) terebrationem: quæ res non eſſet quidem optanda adeo, & ſua, ut idem paulo ante oſtendit, conjuncta habere poſſet incommoda: ſed tamen longe majora, & mortem denique ipſam non curata ozæna, & caries ſæpenumero attulere. Ubi vero naſi ulcus extra Sinus eſſet, nec conſtaret, ad quas omnino partes, & quatenus ſe extenderet, Valſalvam memini quidquid innoxiorum remediorum injiceret, per fiſtulam injeciſſe, cujus caput, & ſumma latera undique foraminulis pertuſa eſſent, nulla ut pars aſperſione careret. Idem quoque cum per ulcus exedi, & ſubſidere inciperet Septum naſi, ſimul internis externiſque pugnabat auxiliis, ne ulcus creſceret, ſimul leves tubulos naribus indebat ea forma, & magnitudine, ut concidentes naſi alæ minus, quo ad ejus fieri poſſet, ab naturali figura recederent.

23. Sequuntur quæ ad hæmorrhagiam narium attinent Obſervationes. Earum aliæ ad curationem pertinent, neque in mortuorum corporibus habitæ ſunt: aliæ vero in his quidem ſunt habitæ, ſed non ubi maxime debebant, in naſo videlicet. Itaque perpauca dumtaxat ſubjiciemus quæ ad utrumque genus attineant, a ſecundo incipientes. Cum frequentibus, aut magnis per nares hæmorrhagiis viſcerum labem conjungi, jecoris præſertim, & lienis, Obſervationes confirmant XIV. & XVI. præter alias quas addere potes, in primis unam Mauricii Hoffmanni (*f*). Nec mirum; nam ſive ea vitia effuſionem ſanguinis præcedunt; ita hujus diſtributionem naturamque pervertunt, ut cum difficilius per ventrem, facilius, ideoque copioſius per ſuperiora feratur, ſimul ob aqueam, aut acrem indolem exitum hinc ſibi aut inveniat, aut paret; ſive ſanguinis profuſionibus ea vitia ſuccedunt; in illius alveum ob imminutam reſiſtentiam multa affatim confluent, quæ ob id ipſum non reparent quod deeſt ſanguinis, ſed quod reſtat, obruant, eumque inertiorem, craſſioremve, & ad moram pronum tanto facilius efficiant, quod non niſi e bono ſanguine boni ſucci ſecerni poſſunt ad bonum chylum conficiendum. Igitur eorum viſcerum labes interdum eſt cauſa, interdum effectus hujus hæmorrhagiæ: & quamvis mox quæ erat effectus, cauſa fiat; nunquam tamen proxima cauſa eſt, ſed remota. Proxima quidem cauſa corroſio illa eſſet vaſorum, quam in XV. Obſervatione ait Boſcus, ſe *obſervaviſſe in Anatome* eorum *qui ſanguinis fluxu e naribus moriuntur*; ſi de vaſis quæ in caveis narium ſunt, locutum eſſe, conſtaret: nam quod de initio venoſi ejus Sinus qui Falcis Superior dicitur, videtur loqui; id certe initium intra nares non extenditur; ut quamvis eadem cauſa quæ vaſa intra has eroderet, illud quoque interdum eroſiſſet, ab illo tamen effuſus ſanguis, e cranio ſecundum naturam conſtituto, deſcendere non potuiſſet in nares, quemadmodum ex Schneidero cum in Scholio, illi Obſervationi ſubjecto, tum maxime in ea quæ proxime præpoſita eſt, II. Appendice adverſus plures egregios alioquin Viros, qui narium hæmorrhagiam ex illo Sinu deduxere, plane demonſtratum eſt. Hi qui fuerint, atque alia perperam, inter Schneideri verba, ne ſuſpicante quidem lectore prætermiſſa, aut oſcitanter deſcripta, Auctore ipſo inſpecto, cognoſces.

24. Quamvis autem Valſalvæ Obſervatio, Bononiæ etiam nunc cum laude commemorata, habita non ſit in corporibus mortuorum; non eſt tamen hic omittenda, quando etiam in Sepulchreto, ut ante dixi, Obſervationes producuntur, velut ea quæ in Appendice eſt I. ad curationem attinentes. Vir Nobiliſſimus poſtquam ad confirmandos articulos, lutis Euganeis abuſus fuerat, cœpit eſſe obnoxius narium hæmorrhagiæ, ſæpe adeo redeunti, ut ſingulis fere hebdomadis nunc minor, nunc major, nunc tanta ſanguinis copia effunderetur, ut ſummam virium, & capitis imbecillitatem relinqueret. Quadriennium, eoque amplius res ita ſe habuerunt: nam etſi eos annos, ut ipſius poſtulabat munus (erat enim inter primarios Magnæ cujuſdam Aulæ Miniſtros) in variis exegit, præcipuiſque Europæ Civitatibus, ubi plura tum coram, tum per litteras conſilia Medicorum accepit; omnia tamen fuerunt irrita. Tandem in Patriam redux, Valſalvam advocat eo tempore quo major

(*ſ*) n. 5. (*t*) Sect. 3. Obſ. 34. (*u*) n. 19. (*x*) tr. cit. ſupra ad n 17. ch. 15. (*y*) Ibid. (*z*) Dec. Obſ. III. Anat. Obſ. 10.
(*a*) Vid. Phyſiolog. l. 1. c 9. (*b*) Anthropol. book 2. ch. 10. (*c*) De Medic. l. 7. c. 11.
(*d*) edito A. 1753. in quo Obſ. ad Ozænam Maxillat. pert. (*e*) ch. 15. cit. (*f*) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. in Append. I. Obſ. 5.

major ſanguinis fluebat copia. Nota jam antea Valſalvæ erant quæ Nobiliſſimo Viro contigerant, ut qui inter eos fuerat Medicos qui rogati ſua per litteras conſilia miſerant. Sed raro fit, ut Medici miſſa ab ægrotantibus ſcripta legentes, idem intelligant quod videntes intelligerent, ut tum accidit. Cum enim Valſalva animadvertiſſet, quotieſcunque æger forte contrectabat naſum, ſanguinis fluxum qui antea remiſiſſet, tunc iterum augeri, & cum meminiſſet plerumque vidiſſe in diſſectionibus ſanguifera vaſa intra nares valde turgida circa eam ſedem ubi alæ naſi digito plus minus tranſverſo ab imis naribus cum oſſe committuntur; ſuſpicari cœpit, ex iis vaſis tum ſanguinem effluere. Itaque eam ſedem immiſſo digito preſſit, & continuo ſanguis fluere deſiit ſic, ut neque ad fauces quidquam ſanguinis deflueret. Atque hoc facili remedii genere, ſemper poſtea reſpondente, æger qui ipſum didicerat, in uſum vocato, intra aliquot tandem menſes ſe ab hæmorrhagiæ recurſu tunc quidem liberum præſtitit (*g*).

25. Felix hæc Valſalvæ curatio indicat, turundas, ad ſanguinis fluxum coercendum in nares immiſſas, non tam adſtringentium, quibus tinctæ ſunt, medicamentorum vi, quam compreſſione ipſa aliquando prodeſſe poſſe, nempe cum ſanguis e vaſis exit aut iiſdem, aut iis certe quæ turundis premantur. Memini; ut de aliis ſileam; Viduæ cuidam pauperculæ ſanguinem e naribus poſt ſternutationem fluere cum impetu incipientem, horas ipſas novem profluxiſſe donec cum illac forte tranſirem adoleſcentulus, a flentibus mulieribus rogatus, cæteris quæ fruſtra alii ante me Medici, vena jam ſecta, nonnulla dederant, plura adhibuerant, laudatis, unum mutavi, nempe ut pro turundis mollibus, factæ ex contorto linteolo immitterentur: quo facto, ſanguis continuo ſubſtitit. Erant hæ quidem madefactæ urticæ ſucco (quo uno in nares attracto ipſe quoque compeſci interdum videram hæmorrhagiam) eoque commiſto cum ovi albumine, & fuligine ab aheni fundo deraſa, & in pulverem tenuiſſimum contrita. Sed & priores illæ turundæ medicamentis illitæ fuerant glutinandi, adſtringendique vi præditis; verum ob mollitiem ad comprimendum non aptæ. Ut ut eſt; tantum ſanguinis ex ejus Viduæ naſo prodierat, ut ſexdecim poſt dies ad me venerit, adverſus novum morbum conſilium petens, malum videlicet corporis habitum cum palpitatione cordis, & ſpirandi difficultate, ut ſæpius ſolet, conjunctum. Narrabat ſimul, cum ſanguis ſubſtitit, anxietatem quandam ſenſiſſe, quæ poſtmodum evanuerat: poſt aliquot autem dies menſtruum ſanguinem effluxiſſe, pauciorem ſane quam ſoleret, ac nigrum: &, quod minime diſplicuit, ſe plurimam urinam excernere. Itaque cum ſpe, non falſa, priſtinæ ſanitatis dimiſi, modo eam quam ſuadebam, vivendi normam ſervaret, ac nonnullis, quæ indicavi, remediis uteretur, facile parabilibus. Sed illuc ut redeam; cum vaſcula ſanguinem fundentia non ſemper ſint in iis naſi ſedibus quæ turundis inditis comprimi poſſint, aut, quod certius eſſet, ſiquando in ea parte Septi eſſent quæ in conſpectum veniret, inſtrumento non valde illius diſſimili quod Præcl. Trewius (*h*) alium in finem excogitavit; videndum eſt in graviſſimis caſibus, num ea premere forte liceat ratione illa, quam ad ſanguinem poſt exciſionem polypi cohibendum Cel. Heiſterus (*i*) a Cl. Dranio acceptam commemoravit, nunc præſertim quando ut faciliorem, minuſque incommodam eandem redderet, allaboravit Chirurgus Ingenioſiſſimus Goulardus (*k*). Quanto autem minus hujuſmodi fuerit auxiliis locus; tanto major cæterorum cura habenda erit: inter quæ ſiquando proxima deſperatio Medicum cogat animi defectionem tentare; videtur is minus probandus qui repentino incuſſo metu, quam qui injectis circum artus vinculis, ægroque ad ſedendum erecto id tentet; ſic enim vinculis illico ſolutis, ægroque iterum jacente, auxiliiſque ad id antea paratis refocillato facilius poterit animi defectionem tollere, quam ſi hæc terrorem ſecuta eſſet. Cæterum quæ ad ſervandas vires in continuacibus hæmorrhagiis dare oportet, videndum, ne ea ſint quæ aut motum ſanguinis incitent, aut copiam repente augeant. Sic Valſalva juſcula, cum oryza, aut hordeo confecta, dabat, & hæc ipſa parce, & per vices: quanquam temeritas aliquando felix fuit, ut ſauciato illi ſitibundo Juveni apud Schneiderum (*l*), & Adoleſcenti alteri, de quo ſcribit Lowerus (*m*): quorum uterque in immodico ſanguinis profluvio tantum ille cereviſiæ, hic juſculorum avide biberunt, ut illi ſanguinis guttæ prodirent *maxima ex parte aquoſæ*, huic autem *ipſis juſculis, quæ toties hauſerat, quam ſanguini ſimiliores*. Utrumque tamen ſervatum leges, imo Adoleſcentem poſtea *in virum robuſtum, & quadratum excreviſſe*; ut intelligas, ubi neceſſitas adigat, multo ſatius eſſe juſculis aliquanto largius datis, circulationem reliqui ſanguinis, quo ad ejus fieri poſſit, conſervare, quam eam ſinere nimia ſimul & hæmorrhagia, & abſtinentia finiri. Quod ſi forte quæras, ubi compreſſioni locus non eſſet, quibus Valſalva uteretur externis auxiliis; libenter dicam. Primum frigidam per ſiphonem in nares injici, jubebat, quam ſæpe viderat, ſic quidem immiſſam, plus quam ſperabatur, præſtitiſſe. Ubi vero non ſatis feciſſet; ad vini ſpiritum confugiebat. Nec tamen legiſſe poterat Experientiſſimum Schlichtingium (*n*) ſcribentem, vini *alchool, ſpecifici inſtar ab ſe, & ab alio Medico* Amſtelodamenſi *feliciter ſemper adhibitum fuiſſe*, ſenſim ſenſimque naribus attractum, quippe remedium non minus efficax ad hanc, quam ad vulnerum hæmorrhagias ſiſtendas. A quibus ad hanc narium Valſalva tranſtulerat, ut opinor, expertus videlicet, quantum valeret cum ſanguinem cogendo, tum præſertim inciſarum minorum arteriarum ora contrahendo; hinc enim eſſe videtur, quod, dente evulſo, cohibendo ſanguini nonnunquam par non ſit, tunc nimirum cum arteriolæ diſruptæ oſculum intra alveoli cavum non prominet, ſed ipſa tota intra hujus ſubſtantiam latet, non ſecus atque intra os tibiæ arteria illa ex qua moleſtam hæmorrhagiam animadvertit Petitus (*o*). Vides igitur, aliquando incidere poſſe caſus in quibus ne hoc quidem auxilio, ſanguinis per nares fluxum coerceas. Quod tanto magis de cæteris credes tum externis, tum internis, ubi ex utriſque tot legeris fruſtra a Medicis non raro adhibita, & nominatim ab Lentilio (*p*), qui prudenter indicat, aliam in aliis hæmorrhagiæ cauſam eſſe ſpectandam. Cum vetera aliquando monumenta verſarem Patriæ, & Provinciæ meæ; reperi A. 1200. *interitum hominum ingentem fuiſſe ex fluxu ſanguinis e naribus ſpatio 24. horarum in Etruria, & Romandiola*: & ſane ad eundem annum, quamvis unde flueret ſanguis, reticeat, hæc pariter habet Ariminenſis Hiſtoricus Clementinius (*q*): „ obierunt Arimini multi ex ſanguinis „ fluxu intra horas 24. innumeri autem Ravennæ, in „ aliiſque Urbibus Provinciæ „ noſtræ. Num cenſes, Medicos omnia quæ tunc in uſu erant, adſtringentia in primis, non adhibuiſſe? incaſſum tamen, ut vides; quippe epidemica cauſa incognita. De adſtringentibus autem ipſis quæ admoneat Lentilius (*r*), attende, illudque præterea, num ſit veriſimile, cum aſſumuntur, tam cito poſſe, tantiſque viribus ad ea potiſſimum ad quæ opus eſſet, vaſa, neque adſtrictis cæteris, pervenire. Et tamen nunc plures videas, urgente periculo, ad fungum coccineum Melitenſem decurrere, quem ne verum quidem fortaſſe habent. Ego enim ex quo me Eques Melitenſis, civis meus, docuit, quam exiguo numero, quippe in anguſtiſſimo ſcopulo, ii fungi in ſingulos annos proveniant, & qua cura, ut Viris Principibus dono mittantur, ſervari ſoleant; plurimum vereor, ne ii qui venales proſtant, ex alio qui prope Drepanum

(*g*) Vid. Epiſt. 25. n. 6. (*h*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 16. n. 2. & Tab. 1. Fig. 8. 9.
(*i*) Inſtit. Chir. P. 2. S. 2. c. 71. n. 10. (*k*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1740. (*l*) De Catarrh. l. 3. c. 3.
(*m*) Tract. de Corde c. 2. (*n*) Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 20. (*o*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1732.
(*p*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 8. Append. n. 10. ad Obſ. 90. (*q*) Racconto Iſtor. della Fond. di Rimino l. 3.
(*r*) ad cit. Obſ. 90.

num eſt, ſcopulo, aut ex Africa afferantur, ſimiles quidem forma, & quadantenus etiam colore, ſed longe, ut idem dicebat, impares viribus.

26. Duæ quæ omnium poſtremæ in Sectione hac producuntur, Obſervationes, ambæ, ut dicitur, Romæ habitæ, ejuſmodi ſunt, ut altera quæ de hirudine eſt e naribus ad cerebri tunicas penetrante, ſimul proponatur, ſimul jure, ac merito rejiciatur; altera autem de Piſtore Suburrano tanquam certa exhibeatur, cui, *cum vicesies quater ſternutaſſet continue, ſuccedens proxime ſternutamentum 25. exitio fuit diſruptis arteriis & membranis cerebrum circumcingentibus.* De magnis a ſternutatione detrimentis equidem ipſe non dubito, quæ Medicæ teſtantur hiſtoriæ: quin etiam ſi ab ea velis in Piſtore illo vaſcula cerebri diſrupta eſſe, non ſecus atque in Vidua de qua paulo ante (ſ) dictum eſt, in narium tunica aperta fuerant; non valde repugnabo. Illud dubium eſt, an cerebri vaſa, & membranæ revera in eo Piſtore diſruptæ ſint. Famianus enim Strada qui Obſervationis quaſi teſtis producitur, in ea Proluſione quæ inſcribitur *Piſtor Suburranus* (t), nihil, quantum ego reperire potui, de eo habet, niſi relatum ſibi, *poſteaquam ter ac vicies continenti ſpiritu ſternuiſſet, vigeſimo quarto ſternutamento animam efflaſſe;* de cauſa autem mortis intima, nedum de cerebri inſpectione, ne verbum quidem. Sine hac vero in ejuſmodi conjecturis quam proclive ſit decipi, ſubjecta Obſervatio oſtendet, ab duobus non ignobilibus Medicis Salano, & Bigatto Bononiæ, cum ibi eſſem, habita ſub finem A. 1705.

27. VIR Patricius, annos natus circiter quadraginta, præpinguis, Baccho, ut ajebant, indulgens, ab aliquo jam tempore ſpirandi difficultati a cibo, & a ſcalarum aſcenſu obnoxius erat. Is crebro, & vehementer ſternutare ſolitus, poſt aliquot tandem ſternutationes, magna repente thoracis anguſtia, & reſpirandi difficultate ſe corripi, dicit: idque dicens, ſternutat ſimul, & moritur, ore, ut aliqui retulerunt, diſtorto. VENTER apertus ſana omnia habuit, ſi magnam pinguedinis copiam, in omento præſertim, excipias. Thoracis cavum, propterea (u) fortaſſe, paulo minus æquo viſum eſt. Pulmones lividuli. Nullæ in corde polypoſæ concretiones. Denique in Cerebri ventriculis aqua; ſed pauca: vaſa autem ejus diſtenta, & turgida; ſed integra.

28. Sternutationem, quæ convulſio quædam eſt ex inſtituto naturæ, ſiquando modum excedat, poſſe in veram convulſionem degenerare, facile intelligis: ab hac autem afferri poſſe apoplexiam, alias (x) a nobis accepiſti: id vero in iis præſertim corporibus accidit, in quibus cum ſanguis ob vivendi genus redundet, non poteſt tamen, obſtante alibi pinguedine, alia magis vaſa diſtendere, quam quæ cranio continentur. Quonam autem modo narium membrana irritata, in conſenſum trahere diaphragma poſſit, & in violentum ſternutationis motum concitare, mirari adeo Viros quoſdam Præſtantiſſimos video, ut ex notiſſima hac inter diaphragma, & nares ſympathia argumentum petant adverſus illos qui Partium inter ſe conſenſum per nervos exponunt. Nihil enim commercii eſt, inquiunt, nervis Olfactoriis qui ad primum Par cerebri attinent, cum diaphragmatis nervis qui ex Cervicalibus proveniunt; obliti videlicet nervorum qui a Pari cerebri quincto in narium membranam immittuntur, aut nihil potius opinantes idem Par quinctum ad Intercoſtales qui & cum Cervicalibus tot habent communicationes, & per diaphragma tranſeunt, attinere. Attinent autem, ſi non per duo illa filamenta, quæ a pleriſque antea ponebantur, & diuturnæ controverſiæ occaſionem dederant, at per ramulum quem Diligentiſſimus nervorum Perſcrutator Meckelius (y) aliquanto inferius a quincto in eoſdem Intercoſtales utrinque perduxit; ut non modo inter nares, ſeptumque Tranſverſum, ſed inter illas, & ventris viſcera conſenſum jam liceat explicare, velut eum quem in Procere Generoſiſſimo, pro quo conſulebar, annis ſuperioribus animadverti. Inſultus enim quibus erat obnoxius, de epilepticorum genere, eoſque ex hypochondriis incipientes, ſenſus præcedebat, ipſi moleſtiſſimus, fœtoris cujuſdam, quem nemo adſtantium percipere unquam potuit, ne oris quidem, & narium halitum eo tempore de induſtria excipientium quo ille maxime de fœtore querebatur; ut propterea mihi videretur, ab irritato in hypochondriis ramo aliquo nervorum Intercoſtalium eum motum in narium membranam propagari qui non abſimilis ejus eſſet quem res graveolens excitaret, donec creſcente Intercoſtalium nervorum irritatione, multo perturbatior motus cerebrum, & nervos omnes corriperet.

Sed de Narium Affectibus ſatis.

29. Sectiones tres ſequuntur de Oris, de Vocis, de Faucium Affectionibus. Ad quas ſi dixero, non eſſe, cur Valſalvæ, aut meas Obſervationes magnopere expectes; fortaſſe mireris. Mirari tamen deſines, ubi animadverteris, non eſſe meæ conſuetudinis iterare hiſtorias, aut quæ aptiorem alibi ſint locum habituræ, in minus apto proponere. Igitur quæ huc ex parte aliqua attinerent, melius in aliis Epiſtolis leges. Interea nonnullas ad Sectiones haſce animadverſiones habebis, quæ hoc tibi conſilium commendent meum, aut aliquid a me adnotatum oſtendant. Quæ omnia cum poſſint haud ita multis comprehendi; non viſa ſunt ſeorſum ſcribenda; ſed huic potius Epiſtolæ conjungenda.

30. Sectio quidem XXI. plus triginta quinque exhibet Obſervationes. Sed præterquam quod Obſervatio II. eſt pars IX; XI. autem pars V; VI. vero, quod permirum eſt minime eſſe animadverſum, nihil eſt niſi compendium ejus quæ continuo ſequitur, VII; ſi totam Sectionem perlegas, nullam propemodum invenies Hiſtoriam quæ non ad graviorem alterum morbum attineat, interque alias ad eum ſpectantes non iteretur. Idemque animadvertes in Sectione etiam XXII. Huc adde; ut inſtitutum de XXI. ſermonem abſolvam; Obſervationem XXXI. aliaſque, ut quæ gemina Appendice proponuntur, non morbi in denatis obſervationes, ſed conjecturas potius eſſe, in parte etiam minus laudabiles. Quid vero de nonnullis aliis Obſervationibus dicemus? In XIII. æger dicitur *cerebrum ipſum excreatu per os expuiſſe*: quod etſi aliquis perlecta apud Fernelium ea quæ in Scholio ſtrictim narratur, hiſtoria, quadantenus fieri potuiſſe, non neget; non credat tamen facile, niſi baſis cranii ita perforata a carie in Obſervatione proponatur, ut ipſius cerebri ſubſtantiæ corruptam partem illac revera in fauces tranſiiſſe, conſtet. XXIX. & XXX. Obſervationibus argumenta præfiguntur, id quod veriſimile non eſt, confirmantia: Quis enim credat, prægreſſum olim dentium dolorem, in altera memoratum, fuiſſe *a ſero flavo circa* lethargici *corpus falciforme*, imo *intra ventriculum* cerebri *ſiniſtrum contento*? aut quis dentium dolorem, & cariem de quibus in prima ſermo eſt, fuiſſe *ab humore, e capite per meatum peculiarem in* Highmori *Antrum ſtillante*? Scilicet ea Highmori hallucinatio fuit, ut Antri foramen quod conſpexit, & Figura adjecta (z) delineavit, non pro emiſſario, ut eſt, ſed pro immiſſario haberet ejuſdem Antri. Denique; ne longus ſim; a veri quidem ſimilitudine non abeſt quod in Obſervationis XXXII. argumento proponitur, *a reſecto dente prominulo convulſiones & mors*; ſed dubium eſt tamen, num quod Caſp. Bartholinus in ea Obſervatione (a) ſcripſit, *ſtatim convulſa & epileptica decidit*, mortem ſignificet, an epilepticum dumtaxat inſultum.

31. Satis animadverſionum, inquis, expectans videlicet quæ ipſe adnotaverim, in iis præſertim, quibus ſæpe adeo torqueris, dentium doloribus. Verum ad ea quæ alias (b) attigi, vix habeo quod addam. Omnino aliis, quantum adnotare licuit, aliud prodeſt, imo

(ſ) n. 25. (t) l. 3. Proluſ. 4. (u) Vid. Epiſt. 27. n. 2. (x) Epiſt. 11. n. 17.
(y) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1751. Claſſ. de Philoſ. Experim.
(z) Corp. hum. Diſqu. Anat. Tab. 16. Fig. 3. ad litt. d. (a) Inſtit. Anat. libell. 4. c. 12. (b) Epiſt. Anat. 13. n. 6. 7.

imo eidem aliud alias, pro varia nimirum cauſa, rerumque diſpoſitione. In me ipſo enim alias lac tepidum utile expertus ſum, alias inutile, utiliorem autem vini ſpiritum, camphora ſaturatum, alias neutrum. Quanquam autem acetum vereor; ſtatueram id quoque experiri, inter cætera, cujus *ſæpe* ſe *feciſſe periculum*, teſtatur Jo. Stephanus (*c*) confirmans, *dentium dolorem veluti miraculo conſopiri, ſi os colluatur aceto decoctionis tartari*. Sed multo melius fuit non opus fuiſſe hujuſmodi experimentis, quando a longo jam tempore me Deus his cruciatibus carere voluit. Nam & alii, ut noſti, eadem quæ Stephanus, polliciti fuerant, oſſiculo adhibito ex bufonis pede. Ego tamen novi Doctiſſimum Medicum qui fruſtra periculum fecerit, omnibus bufonis tum mortui, tum vivi extractis oſſibus, ne forte ob Auctorum diſcrepantiam in certo oſſiculo definiendo, aliud pro alio ſumeret, ſinguliſque deinceps ſibi ad dentem, an ad gingivam admotis. Dicet aliquis fortaſſe, aut idoneo anni tempore illa oſſicula detracta non eſſe, aut iis gingivam non ita valide, ut oportebat, confricatam. Hoc potius crediderim, qui ipſe interdum levamen aliquod retuli ex gingivarum frictione: ſed cum digitos ad id meos, non ejuſmodi oſſiculum, adhibuerim; proclive eſt credere, non peculiari bufonis vi, ſed frictioni, quando huic locus eſt, iſtiuſmodi miracula accepta eſſe referenda. Talia quoque jactaſſe memini Virum cæteroqui non indoctum, ſi in eam narem quæ denti reſponderet, humor attraheretur ſtillatitius ex vini ſpiritu in quo nota ſibi herba eſſet macerata calefaciens, amara, cujus dato pulvere febres abegerat, in locis proveniens tum planis, tum montoſis, cujus humoris attractionem non maxima narium irritatio ſequeretur. Ego vero aſſenſum ſuſtinui, non tam quia herbæ nomen ſibi incognitum eſſe, ajebat, quam quia ſuum hoc remedium, quæcunque eſſet doloris cauſa, æque efficax, & præſentaneum eſſe, ſine ulla hæſitatione aſſeverabat.

32. De Guſtus autem privatione ob vitioſum nervorum ſitum, nunquam apud Columbum id legi quod in Sectione iſta XXI. Obſervatio exhibet XXXV. quin ſtatim animadverterem, ſi nihil erroris in obſervando admiſſum ſit, ſupervacuam eſſe diſquiſitionem aliam omnem ad controverſiam dirimendam, quinctum, an nonum nervorum Par, cum utrumque linguæ ſubſerviat, illud ſit quod huic afferat guſtandi facultatem, quando in homine, facultate hac privato, quinctum erat quod linguam non adibat. Ægre autem fero quod cum huic ſimilem, quod ad nervos attinet, obſervationem, ut iſtic pariter vides, alio in homine Rolfincius habuerit, pauca adeo, in re non levis momenti, verba fecerit, ut ſuus ille Sartor guſtu careret, an non careret, prorſus reticuerit. Hoc enim magis ſcire avebam, quam utrum viva quoque animalia, vitra, ſaxa, & cætera quæ Lazarus ille Columbi, voraret. Nam cum alii, quantumvis guſtu pollentes, non abſimilia, aut iis nocentiora devorarunt, ut puta cultrivorus ille Baſileenſis, cujus ventris non leviter læſi deſcriptionem, quam Columbus in Lazaro omiſit, apud Felicem Platerum minorem (*d*) habemus; tum vero alii, quod noſti, nervorum rami deglutiendo, conficiendoque ingeſta ſubſerviunt; ut ſatis non faciat Columbus mirantibus tantam hominis voracitatem, hac una propoſita cauſa, quod guſtu careret. Cæterum non te illud moretur quod ipſe quinctam nervorum Conjugationem fuiſſe, dixerim, quam Columbus, & Rolfincius quartam, ut diu conſueverant Anatomici, dixerunt. Si enim utrumque inſpicias ubi quartam deſcribunt (*e*), & cum Williſio (*f*) conferas; præclare cognoſces, & me verum dicere, & in breviſſimam illam Adnotationem, quæ huic in Sepulchreto Obſervationi ſubjicitur, errores non leves irrepſiſſe, quaſi eam quæ *Willis ſexta eſt*, indicaſſent, & ſextam hic *ferri in palatum*, doceret.

33. Jam vero ad Sectionem quoque XXII. de Vitiis Vocis aliquid adnotandum eſt. Obſervatio I. Aphoniam poſt diuturnam raucedinem proponit in fœmina, in qua Spigelius noſter *Aſperam arteriam totam inflammatam parte interiore* deprehendit *cum notabili nigredine*. Etſi inflammatio, in gangrænam jam degenerans, interius illam arteriam totam occupabat; ſatis eſt tamen ad aphoniam, prægreſſamque raucedinem intelligendam, laryngem ſpectare, quæ ſumma pars eſt, & quod ad vocem attinet, præcipua totius arteriæ, imo glottidem dumtaxat, quæ præcipua laryngis particula eſt. Nam ſi hæc una exaſperetur, ut rimula in tibia; continuo raucedo fit, uti Schelhamerus (*g*) adnotavit: qui & Gordonii prognoſticon explicat, *vocis raucedinem per annum quæ duravit, curationem non recipere*: ut illud etiam, *ſi longius procedat, vocem parvam efficere, tandemque adimere plane*, quod fœminæ Spigelianæ accidit. Sed minime nobis neceſſe eſt omnes de his rebus ſequi Schelhameri ſententias, & explicationes. Quaſdam tamen illarum præterea excipimus, in primis quam Dodartius (*h*) maxime comprobavit, vocem ipſam tunc gigni, cum aer ad glottidem alliditur; augeri autem, & modificari a reſonantibus cæteris, ad quas idem aer mox antequam a vociferante exeat, alliditur, partibus. Nam quod aliqui Doctiſſimi Viri contra Dodartium contendunt, *omnino vitia narium non loquelam ſolum, ſed vocem deſtruere, ... eroſoque palato vocem non vitiatam ſolum, ſed deletam paſſim legi Foreſt. L. 32.* obſ. 22. *eundemque vocem recepiſſe repoſita pro oſſe lamina, & eundem eventum ab Hildano obſervatum eſſe* Cent. *II.* obſ. 22. ego equidem (hæcque magis pro veri ſtudio, quam pro Dodartio, aut pro me, dici credito) ego, inquam, inconditam quidem vocem, ejuſque imminutam vim ejuſmodi in caſibus obſervavi, ſed nunquam deletam, niſi forte quæ cauſa palatum nareſque, eadem glottidem quoque, aut quæ ad glottidis utilitates neceſſario requiruntur, vitiaſſet. Neque ibi Hildanus adverſatur, qui lamina argentea a foramine, quod in palato erat *maximum*, detracta, *vix verbum unum aut alterum diſtincte ac articulate proferri potuiſſe*, ſcribit; id enim ad loquelam attinet, non ad vocem, velut etiam Foreſti obſervatio, qui ſine conſimili inſtrumento ægrum, inquit, cum *loqueretur, vix intelligi potuiſſe*; illo autem repoſito, *commode locutum*. Quod ſi caſus quem ex Amati Cent. 5. Curat. 14. Foreſtus ſubjicit, curſim perlectus, non modo ad loquelam, ſed ad vocem ipſam videtur ſpectare, quæ tunc *in totum deficeret*, nunc autem *recuperaretur*; tamen ſi cum Foreſti, & Hildani præſertim, obſervationibus diligenter conferatur; de vocis vi, & de loquela intelligetur; cum veri ſimile non ſit, foramen quod inſtrumento, clavi inſtar facto, claudebatur, majus illo fuiſſe quod Hildanus *maximum* dixit, nec ſi minus erat, plus detrimenti quam maximum, attuliſſe. Cæterum ſive humoris exuberantia fibras glottidis, quam inæqualiter diſtendendo, primum dumtaxat exaſperaverat, nimis diuturno affluxu ita laxet, ut omnem denique elaſticam vim amittant, ſive contra intima ſiccitas tum criſpando exaſperet, tum ſubſidentes, minuſque muſculorum motibus obſequentes faciat; eo res demum pervenire poterit aliquando, ut raucedo in vocis amiſſionem degeneret: quod nobili Oratori Q. Hortenſio videtur accidiſſe, ſi Samonico (*i*) credimus hæc ſcribenti:

Vel rabidus clamor fracto cum forte ſonore
Planum radit iter, ſic eſt Hortenſius olim
Abſumptus: cauſis etenim confectus agendis
Obticuit, cum vox domino vivente periret,
Et nondum extincti moreretur lingua diſerti.

Atque ut intelligas, Samonicum prægreſſam raucedinem indicaſſe; fac tibi eorum veniat in mentem quæ de hac Lucretius (*k*), ſæpius, ut alibi (*l*) oſtendi, a Samonico ſpectatus, conſcripſerat:

Præ-

(*c*) Comment. in Hippocr. de hom. ſtruct. (*d*) Mantiſſ. Obſ. 50. (*e*) De Re Anat. l. 8. c. 3. Diſſert. Anat. l. 4. c. 35.
(*f*) Cerebr. Anat. c. 22. (*g*) Diſſert. de Voce P. 2. c. 3. (*h*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1700.
(*i*) De Medic. c. Uvæ, faucib. & c. medend. (*k*) De Rer. Nat. l. 4. v. 531. & ſeqq. (*l*) Epiſt. in Samonic. I.

Præterradit enim vox fauces ſæpe, facitque
Aſperiora foras gradiens arteria clamor.
Quippe per anguſtum turba majore coorta
Ire foras ubi cœperunt primordia vocum,
Scilicet expletis quoque janua raditur oris
Rauca viis; & iter lædit, qua vox it in auras.

Sed de Hortenſii caſu alias (*m*) fortaſſe plura. Nunc de raucedine, & de ea quæ hanc interdum excipit, aphonia hæc attigiſſe ſatis eſto.

34. De Aphonia autem κατ' ἐξοχὴν dicta, quæ cerebri conſequitur vitium, nonnulla adjiciamus ad Appendicem I. quam poſt Obſervationem XVIII. (*n*) videbis. Medium illam eſſe affectum inter apoplexiam, & epilepſiam in ea Appendice leges quod ſine ſenſu quidem, & ſine voce æger ſit, non tamen ſine motu, nec cum agitationibus convulſivis: poſſe interdum pro cauſæ vehementia in apoplexiam degenerare: & huc eam quoque Aphoniam attinere, de qua Hippocratis eſt aphoriſmus (*o*): *ſi ebrius quiſpiam repente* ἄφωνος *fiat, convulſus moritur, niſi febre corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit qua crapulæ ſolvuntur, vocem recuperet*: denique oriri Aphoniam hanc *fere a conſenſu partium infernarum, & vapore narcotico ſpiritus animales in cerebro ſopiente ſeu perturbante*. Non minus autem recte interjectum hic fuiſſe iſtud *fere*, quam a Celſo fuerit in propoſiti Aphoriſmi verſione, noſtra, quæ continuo ſubjicietur, oſtendet Obſervatio. Celſi autem verſio ſic habet (*p*): *qui ebrius obmutuit, is fere nervorum diſtentione conſumitur, niſi aut febris acceſſit, aut eo tempore, quo ebrietas ſolvi debet, loqui cœpit*.

35. AGRICOLAM virili ætate, ſtrigoſo habitu, fuſca ubique cute, ebrium aphonia prehenderat. In Noſocomium hoc intulerunt, vix caput moventem. Ibi intra quartum ab ebrietate diem exiliſſimis, & deficientibus pulſibus, non convulſus, fato ceſſit.

CADAVER a nobis in Gymnaſio diligenter perſectum eſt, non modo ut Anatomen abſolveremus ante Februarii finem A. 1737. verum etiam, ut in partibus pleriſque omnibus nonnulla recognoſceremus, quæ alio attinent. Id dum fieret, quæ præter naturam eſſent, hæc adnotavimus. In ventriculi facie interiore ad fundum nigra quædam puncta occurrebant, quaſi grana tabacci craſſiora: quæ paulo attentius intuitus, cognovi, parva quidem, ſed certa eſſe necroſis indicia; tum paulo ſuperius maculas duas animadverti nigras, & quandam prope has rubicundam, quæ aliquanto amplior erat, & vera erat, quamvis leviſſima, exulceratio. Mirabar autem quid eſſet, quod talia nuper, imo etiam majora vitia in ventriculo, & œſophago, & Duodeno inteſtino offendiſſem paupérculæ mulieris, a cujus diſſectione Anatomen illam inchoaveram, cum longe alia ei domus, & ægrotatio fuiſſet, ut ſuo loco (*q*) ad te ſcribam. Cæterum viri quem tum ſecabam, illæſa prorſus & gulam, & inteſtina deprehendi, niſi quod in Ilei prima parte apparebat intus una aut altera prominentia, modica inſtar apicis minimi digiti, ex ſubſtantia, ut diſſecando perſpexi, rubicunda, nec glandulosa: Cæci autem exigua quædam portio, Recti vero aliquanto major rubebat. Lien paulo craſſior, jecur paulo durius, & ſubpallidum viſum eſt, in cujus veſicula bilis ſubviſcida, colore viridi obſoleto. Urinaria veſica ſemiplena, & tunicis craſſioribus. Cruentæ, an ex diſſectione? aquæ in imo ventris pelvi quantum cyathus mediocris caperet. Thoracis utroque in cavo ejuſdemmodi aquæ tantundem. Cor exterius pinguedinis parum, in ventriculis polypoſas habuit concretiones. Valvulæ, utrique cordis venoſo orificio præfectæ, hic illic paſſim craſſiores, ibique duræ, & albicantes inventæ ſunt. Magna item arteria a corde ad eam uſque partem qua vertebris adhærere incipit, disjectas albas maculas intus oſtendebat, prima olim futuræ oſſificationis indicia. Cranii fornice, qui craſſior fuit, Duraque meninge, cujus in Sinibus aliquid polypoſæ concretionis animadverſum eſt, a ſubjecta Tenui remotis, in hac vaſa, nec multum tamen, ſanguine diſtenta apparuerunt, ſub eademque ad ſulcos cerebri limpida aqua, & in hac bullæ aereæ plures; tametſi id erat quod dixi, anni tempus, & vix ſextus a morte dies. In ventriculis quoque Lateralibus multa aqua limpida, & Choroides plexus pallentes. Quos dum retrorſum lente attollerem, animadverti eam Pinealis glandulæ qua ipſis annectebatur, partem flava ſubſtantia opertam, quæ mollis quidem per ſe videretur; ſed ſi inter digitos attererem, manifeſto erat quaſi arenoſa. Cerebrum ſub ſcalpello firmum; ſed quidquid, incipiendo a Fornice, medullare ſuberat, nervique ipſi valde laxi.

36. Vides igitur; ut cætera quæ alio in loco perpendentur, hic omittamus; neque per conſenſum dumtaxat, aut a vapore ſpiritus hic, & cerebrum affecta fuiſſe, neque convulſum hunc quidem hominem interiiſſe, cum ebrium aphonia cepiſſet, neque eo tempore quo ebrietas ſolvi debet, vox rediiſſet. Quodnam autem iſtud eſſe tempus, dicemus? Scio, in Hippocraticis libris aliud alibi indicari: tamen ſatis diſerte in II. *de Morbis*, qui inter eos circumfertur, ſcribi (*r*): *ſiquis ex ebrietate voce privetur, ... ſi* febris ſtatim *non corripuerit, die tertio moritur*; ut conſequi videatur, ſaltem intra diem tertium ebrietatem ſolvi debere. Sed facile Heurnio (*ſ*) credendum eſt monenti, *Galenum* quidem *dicere, ſecundo vel tertio die* ebrietatem *ſolvi, nam craſſo utebantur vino Græci· aliis in locis ſex vel ſeptem horarum eſſe ebrietatem; ſed efficientis, & ſuſcipientis rationem eſſe habendam*, videlicet, ut modo dixerat, *pro vini conditione, ægri peculiari natura, loco & tempore* illam *ſolvi*. Cum Heurnio ſatis conſentientem invenies Cl. Raymannum (*t*), qui ex ebrietate aphonum, & jam convulſionibus ſubinde agitatum, qua ratione ſervaverit, narrat. Mulierem contra ex ebrietate intra horas duodecim mortuam non ſine febricula, & levibus convulſionibus diſſecuit Littrius (*u*), qui ut plerarumque cæterarum partium jam pravam a non brevi tempore conſtitutionem memoravit, ſic optandum fuerat, ut quæ cerebri tunc eſſet, indicare aut voluiſſet, aut potuiſſet. (*x*)

37. Jam vero aliquid juvat indicare de longe minus gravi, breviſſimaque aphonia, quam adoleſcens in Patria curavi cum ſenioribus Medicis duobus, quibus me ſocium eſſe voluit Nobilis Vir Comes Alexander Monſignanus. Hic annos ſupra ſexaginta natus, gracilis, bilioſus, alta, ut ajunt, voce loqui ſolitus, obnoxius antea ſtranguriæ, arthritidi, hæmorrhoidum fluxui, tunc hiſce omnibus carens, quin etiam nullo rheumate, quod hyberno tempore ſæpe fauces afficere multa cum exſcreatione conſueverat, noviſſima hyeme correptus; ſub initium Maii cœperat, nulla prævia manifeſta cauſa, vocis, & ex parte etiam reſpirationis interceptione prehendi ſic ut conſtrictionis ſenſus circa laryngem, non alibi, eſſet. Repente illa & ingruebat, & ſolvebatur, idque ſine ulla excretione. Varium ingruendi, & durandi tempus. Hoc enim duas, ſummum, ſexageſimas horæ partes æquabat; ſæpius multo brevius erat. Sed quamvis ſingulis fere noctibus hora circiter ſeptima id mali invaderet; tamen interdiu ab oſcitatione, ſternutatione, tuſſi, non quidem ſemper, at ſemper a potandi actione movebatur, nec tamen ſi aqua, amygdalarum oleum, ſerum, emulſiones, aut quivis alius laudatus a nobis humor, ſed tantummodo ſi vinum biberetur: ſolebat autem antea quoque, cum vino, ut fit, vir ſobrius in menſa uteretur, tale aliquid pati, quamvis multo & levius, & brevius incommodum. Nunc autem ita hoc quidem erat, ut dixi: neque eo correptus æger quidquam ore poterat ſumere, nec ſtare loco; ſed ambulare cogebatur. Cæterum caput, thorax, & venter quoque, ac collum, ſi manu tentares, ut pulſus etiam, bene ſe habebant. Tonſillæ dumtaxat, eaque vici-

(*m*) Epiſt. in eund. II. (*n*) Sect. 22. (*o*) 5. Sect. 5. (*p*) De Medic l. 2. c. 6. (*q*) Epiſt. 29. n. 20. (*r*) n. 22.
(*ſ*) In cit. Aphor. n 5. (*t*) Act N. C. Tom. 6. Obſ. 1. (*u*) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1706. Obſ. Anat. 5.
(*x*) De hoc Aphoniæ genere Vid. Epiſt. 63. n. 13. 14.

vicinia quaſi ſubinflammatæ apparebant : eratque ſputorum copia , quorum ſapor manifeſte acidus ab ægro percipiebatur : eorumque eductio, per ſaccharum, ut vocant, hordei facilior reddita, affectus invaſionem arcere nonnunquam videbatur. Erat veri maxime ſimile, membranam qua laryngis pars ſumma, & proximæ ipſi conteguntur, eo exquiſitiore ſenſu præditam quod phlogoſi quadam afficiebatur, ubi acrius paulo irritaretur ab acidis particulis aut vini, aut humoris ob oſcitationem, ſternutationem, tuſſim, & copiam aliquando ipſam, uberius e glandulis circumjectis, in quibus mora magis vitiaſſet , expreſſi , contractam , criſpatamque in conſenſum trahere nervos, & muſculos, ut laryngem æquo arctius conſtringerent tanto facilius quod a natura ipſa erant, ut indicatum eſt, nonnihil jam ad id proni, & ab affectione hypochondriaca, quam ſanguinis fluxus per hæmorrhoides ſignificaverat, fortaſſe proniores. Quod cogitatum confirmavit eventus. Nam blande expiatis primis viis , & ſanguine parce e cubito primum , deinde e ſede quoque, unde a natura olim, ut dixi , conſueverat , educto, ſimul autem quæ mulcerent, laxarent, diluerent, acidumque ſaporem corrigerent , datis , cum aliquot jam noctes ſine aphoniæ inſultu ductæ eſſent, interdiu autem multo hæc rarius ingrueret , brevi itinere commendato, ſputa minus copioſa, minuſque acida facta ſunt , vinumque aqua dilutum ferri potuit , & , ne multis , intra diem quadrageſimum, an quinquageſimum ex quo inceperat, nec metus gravioris, longioriſve mali, aut redituri ſaltem expers, affectio prorſus victa , & ſublata eſt .

Huc placet addere, & ſimul tamen in medio relinquere quod æger idem, vir certe gravis, aſſeverabat, Romæ olim a ſe viſum in Viro Principe, qui ſimili affectu corripiebatur : hunc videlicet tolli conſueviſſe, ſi quis in aurem inſpiraret. Verum ſatis diſſimilis fuerit affectio, oportet; neque enim noſter ad ſui curationem nos advocaſſet , ſi a tam facili remedio eandem ſibi opem ferri, ſenſiſſet.

38. De Balbutie quoque eſt aliquid adjiciendum . Namque Obſervatione XXI. (*y*) inducitur Sanctorius noſter, hæc docens : *eſſe in media palati regione, ideſt in quarto oſſe ſuperioris maxillæ , in illis omnibus quos* ad id tempus *vidiſſet qui literam R exprimere non poſſent , duo foramina quæ nullo modo aperta & obvia inveniuntur in iis qui illo affectu tenentur : Ergo cauſam immediatam , quæ poſita ponit , fore illos duos meatus apertos* . Imo non apertos dicet aliquis non oſcitanter hæc legens, & prefixum Obſervationi argumentum attendens : *Balbutiem pendere aliquando a defectu foraminum quarti oſſis ſuperioris maxillæ*. Verum ſi Sanctorium ipſum inſpiciat ; his contraria ſcripſiſſe, inveniet. Se enim in traulis viſiſſe, ait, duo illa foramina, *quæ nullo modo adeo aperta & obvia inveniuntur , in iis, qui illo affectu carent ; ergo cauſa immediata , quæ poſita ponit, erunt* , inquit , *duo illi meatus plus juſto aperti*. Vide , quæſo, qua interdum incuria Auctorum verba deſcribantur! Hic tamen is Sepulchreti locus eſt, quem ſpectantes Viri Præſtantiſſimi ſcripſerunt , *SANCTORIUM balbutiem defectui ductus inciſivi tribuiſſe apud BONETUM Sepulchr. I. p. 473.* Qui ſi forte Sanctorii caput, quod ibidem citatur (*z*), inſpicere maluiſſent ; procul dubio neque id credidiſſent, neque ductum inciſivum intellexiſſent . Sanctorius enim paulo inferius hæc addit : *ſicuti diximus in media regione palati obſervari duos meatus qui faciunt traulos , ſimiliter obſervamus juxta dentes foramina (omnibus iis tamen ab ortu naturæ congenita) majora, per quæ pituita ſtillans, vel irrigans linguam e parte illa anteriori, blæſam locutionem facit , unde balbi, & ſemilingues ſunt* ; ut manifeſtum ſit , a magis patente illo pone dentes Inciſores meatu , non traulorum, de quibus in hac Obſervatione ſermo eſt, ad blæſorum vitium deduxiſſe : quæ duo balbutiei genera quantum differant inter ſe , erudita oſtendent Scholia ad proximam Obſervationem XXIV.

Hic quæres, cur hæc altera Sanctorii obſervatio in Sepulchreto omiſſa ſit, cum prior , quamvis perperam, proponatur? item quæ ſint igitur in eodem oſſe quarto, in mediaque palati regione alia illa duo foramina, quæ magis in traulis pateant , quam in cæteris? tandem quantum ſit his Sanctorii obſervationibus tribuendum? Ego vero ob eandem incuriam quæ primam adeo pervertit , obſervationem alteram eſſe prætermiſſam, non dubito. Foramina autem in media illa palati regione in tot quæ inſpexi, purgatis, aridiſque capitibus vidiſſe non memini , nec in ullo eorum video , quæ multa nunc etiam hæc ſcribens , præ oculis habeo ; nec tamen facile crediderim, in tanto numero me nunquam in trauli caput incidiſſe, in quo videlicet, quippe magis obvia, atque aperta , ea foramina conſpicerem quæ in cæteris eſſent perobſcura . Quanquam autem ſuſpicari proclive ſit, quæ forte in aliquot animadverterat, ea Sanctorium ad traulos omnes tranſtuliſſe, nec deſint, vel ipſo perlecto, imo ex iis ipſis quæ ſcribit, oriri videantur difficultates, aſſenſum morantes; fatetur enim, vel quibus os a natura ſemper pituita redundet, non propterea traulos , aut blæſos eſſe ; tamen ob ſpectatam in aliis Viri præſtantiam, æquius erit, ut opinor, non ante aliquid pronunciare quam in traulis pluribus, & blæſis res diligenter fuerit a peritis Anatomicis ad examen revocata. Sic Cl. Delius (*a*) cum in traulo quodam duplicem uvulam animadvertiſſet; prudenter monuit , inquirendum eſſe, an trauli alii uvulæ, vel tonſillarum vitium habeant. Quod ſi fiat; non improbabili ratione adductus , conjicio , repertum iri , ne in illo quidem quod traulus eſſet, id duplici uvulæ adſcribi poſſe. Cum enim plura hujus duplicitatis proſtent exempla, alibi (*b*), ut noſti, a me indicata ; nec Zerbus, nec ii quos laudat Slevogtius, nec ipſe in eo ſaltem quem Bononiæ diſſecui , quidquam audivimus de iſtiuſmodi loquelæ vitio, cum fere omnes quænam eſſent incommoda cum uvulæ duplicitate conjuncta, diligenter quæreremus: nec certe illa Zerbi Lucretia, ſi vitioſe locuta eſſet, aut cantandi arti ſe dediſſet, aut cantando, *plurimum*, quod ipſe teſtatur, *delectaviſſet* . A gravibus autem hyoidis oſſis vitiis balbutiem aliquando eſſe , credibile eſt : & ſane a prava ejus figura *blæſos , balbos , & mutos fieri*, docuiſſe intelligo Eruditiſſimum Hahnium (*c*). Nec videntur poſſe muſculorum , qui linguam movent , directiones mutari, quin hujus motus ab naturæ norma declinent . Quod ſi Kerckringius (*d*) verum ſcripſiſſet de oſſe hyoide, cum *in fœtibus*, ait , *nequidem cartilaginem ejus apparere*; hinc quoque eſſe, non dubitarem, quod parvuli ſerius poſt ortum loqui incipiant, & cum inceperunt , *adhuc dimidiata verba tentent*, ſeu *balba dicant verba* , ut Minucius Felix (*e*), & Albius Tibullus (*f*) eorum loquelam expreſſere. Sed tamen illud os , quod fulcrum linguæ eſt, & aliquot ejus muſculorum , quam ſero undique perficiatur , & ex toto os fiat , ſatis indicat Illuſtris Albinus (*g*). Molinetto autem noſtro (*h*) viſum eſt, ideo *ſtatim ab ortu non loqui infantem*, quod ſtyliformis proceſſus , a quo muſculi Styloglosſus , & Stylohyoidæus oriuntur , *in fœtu non apparet*. Quod ſi ita accipias , quaſi eſſe, negaverit ; hallucinatus eſt , teſtante Caſſebohmio (*i*), ſe in quadrimeſtri fœtu vidiſſe , Kerckringio autem (*k*), vel in trimeſtri. Sin ita intelligas , ut præ exilitate, & flexilitate cartilaginis, ex qua tunc conſtat, non pluris fecerit, quam ſi nullus eſſet ad illorum præſertim muſculorum originem, actionemque firmandam; tueri ſic ſatis ab eo poteris quod, cum hæc relegerem, ejus objici ſententiæ vidi, petitum ex ſingulari Obſervatione Eximii Auctoris, Halleri (*l*). Hic enim in viro, annos nato circiter quinquaginta , cui

(*y*) Sect. 22. (*z*) Meth. vitand. error. l. 3. c. 9. (*a*) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 106. (*b*) Epiſt. Anat. 10. n. 21.
(*c*) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 31. n. 1. ad §. 25. (*d*) Oſteogen. c. 11. (*e*) in Octavio. (*f*) l. 2. Eleg. 5. v. 94.
(*g*) Icon. Oſſ. Fœt. ad Fig. 152. (*h*) Diſſert. Anat. Pathol. l. 2. c. 1. (*i*) De Aure Hum. tr. 1. §. 43.
(*k*) Oſteogen. c. 5. (*l*) in Diſſert. Willigii inſcript. Obſerv. Botan. &c. §. 2.

nullum unquam loquelæ vitium fuerat, ſtyliformem offendit proceſſum ſeſcunciali longitudine, dimidia quidem inferiore parte oſſeum, dimidia autem ſuperiore cartilagineum. Tu vero; ut illud omittas, in eo homine fortaſſe potuiſſe muſculos de quibus loquimur, ex parte naſci e proximo oſſe temporum, ut eorum ſocium Stylopharyngæum nonnunquam hinc natum & Valſalva (*m*), & ego (*n*) deprehendimus; intelligis certe, cum ea quam Molinettus pro nulla in recens natis habebat, cartilagine exili adeo, & molli, non eſſe iſtam quæ pro ætatis incremento, tanto & craſſior, & firmior fuerit, comparandam: tum etiam noſti, quibus, & quot muſculis originem præbeant quædam laryngis cartilagines. Sed de hac Molinetti defenſione ipſe videris. Ego quidem undecunque ſint balbutiei puellorum cauſæ repetendæ; a pluribus enim cauſis præter eas quarum eſt facta mentio, repeti poſſunt; indidem adultorum balbutiem oriri, credo, quotieſcunque accidat, ut creſcens ætas ſive unam, ſive plures ſuperare nequeat illarum cauſarum: quas in tenellis pueris facilius, quippe qui omnes balbutiunt, animadvertendas, inquiſiviſſe juvabit, ut in adultis & ſagacius dignoſcere, & quo ad ejus fieri poſſit, tollere aliquando, & minuere conemur.

39. Poſtremo quod ad XXIII. Sectionem attinet, quæ eſt de Angina, permirum eſt, graviſſimi, & frequentiſſimi laryngis, & proximarum faucium morbi nullam in Sectione hac tota Obſervationem proferri, ex qua conſtet, quid in mortuis ex legitima angina repertum ſit. Aliæ enim earum quæ producuntur, Obſervationum ad pulmones, aut ad hos, & thymum attinent ſanguine infarctos, quorum illi pondere Aſperam arteriam deorſum traherent, hic vero aucta mole comprimeret; aliæ ad cerebri, aut aliarum partium vitia; ut ſuſpicari aliquis inexpertus poſſet, num ad laryngem unquam, & fauces hic morbus ſpectet. Certe autem in angina externus ſæpe circa has tumor, aut internus, ut non ſemel vidimus, & caute incidi imperavimus jam pus continentem, in larynge autem ea quæ prima laryngotomiæ, ut vocant, inſtituendæ cauſa fuit, anginam teſtantur ab inflammatione quæ modo dictas corripiat partes, exiſtere: & ſane; ut muſculos quibus arytænoides cartilagines adducuntur prætereamus; niſi quod aliis ſæpenumero glandulis accidit eiuſdem generis, ab eo prorſus immunes fingas quæ laryngem humectant; apparebit, fieri non poſſe, quin aliquando inflammationes, eæque perniciosiſſimæ, noſtras puta Arytænoidæas glandulas prehendant, quibus intumeſcentibus, anguſta illac aeris via intercludatur, neceſſe eſt. Verum hæc non eo dico, quod credam, te aliter exiſtimare; ſed ob id dumtaxat ut intelligas, eſſe hunc unum ex iis morbis, quorum peculiares, & nunc magis, nunc minus periculoſæ ſedes, natura, & effectus cum maxime quæri debuiſſent, non æque ac aliorum, per diſſectiones quæſita eſſe videantur (*o*). Quod a me ideo factum non eſt, quia denatos ex legitima angina perſecandi cum ſemel tempus, tum ſemper poſtea occaſio defuit (*p*): cum ſpuria autem fortaſſe, certe non ex ea mortuos unum, aut alterum diſſecui. Quorum in faucibus, & larynge quid adnotaverim, in IV. ad te data Epiſtola (*q*) releges: ad veram autem anginam referre ex parte nonnulla poteris, quæ cum de hydrophobia ſcriberem (*r*), commemoravi. Vale.

(*m*) Vid. Epiſt. Anat. II. n. 4. (*n*) Ibid. n. 8. (*o*) Vid. tamen Epiſt. 63. n. 16. & ſeq. (*p*) Sed vid. Epiſt. 44. n. 3.
(*q*) n. 24. & ſeqq. (*r*) Epiſt. 8. n. 19. & ſeqq.

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI
DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBER SECUNDUS.

Quo agitur de Morbis Thoracis.

Clariſſimo Viro

GUILIELMO BROMFEILD

Londinenſi Chirurgo Experientiſſimo

Joannes Baptiſta Morgagnus S. P. D.

ANNUS eſt, & quod excurrit, Vir Clariſſime, ex quo litteras ad me dediſti quæ Tuæ magis Humanitati, quam meis promeritis, convenirent. Quod enim Guilielmum, Filium Tuum, Patre dignum, & comiter excepiſſem, & perlibenter Doctoris Philoſophiæ, & Medicinæ Inſignibus meis ipſe manibus ornaſſem, gratias mihi agebas illas quas magis ego Vobis deberem, quorum altero mittente, alter ad me audiendum, Anatomen docentem, uſque huc venit, & aſſiduus quotidie, attentuſque audivit, nullamque officii erga me, & benevolentiæ ſignificationem omiſit, &, quod præ cæteris gratum fuit, quædam mecum, quibus pro Tua ſingulari Solertia Rem Chirurgicam augere cogitabas, amice communicavit. Quod vero præter gratias, addebas iiſdem litteris, ſi quid iſtic pro me forte curandum eſſet, Te libenti animo eſſe facturum; nihil optatius mihi potuiſſe obtingere, ex hac epiſtola jam cognoſces. REGIÆ enim iſti Celeberrimæ SOCIETATI, quæ me inter ſuos ante annum 1724. benigne accepit, hos offerri libros cupio, leve quidem, ſi quod ex me habent, ſpectetur, grati, & obſequioſi animi ſignum: at ſi quod ex aliis continent; tributum ſpero viſum iri non indignum quod ipſi offeratur. Eodem enim illa pertinent quo Societatis inſtitutum, ut per Obſervationes promoveatur, illuſtreturque Naturæ hiſtoria, cujus utinam multo minorem partem facerent morbi, in corporibus tum ægris, tum mortuis examinati.

Quod examen quam utile ſit, etſi ratio, & experientia non ſatis oſtenderent; ſatis autem, ſuperque oſtendunt; tamen vel ſola Medicorum graviſſimorum auctoritas, eorumque exemplum luculentiſſime comprobarent. Vetuſtiſſimis enim temporibus cum hominum cadavera ſecare non liceret, in beſtiarum extis ſedes, & cauſas morborum ab Hippocrate, aut ab iis qui proxime illi ſucceſſerunt, fuiſſe quæſitas, ex antiquiſſimis libris patet qui aut ejus ſunt, aut pro Hippocraticis inter ejus Scripta leguntur. Quem morem tum Galenus, tum alii ante ipſum, & poſt ipſum Medici ſecuti ſunt, nec raro vel noviſſimis temporibus; hiſque etiam noſtris, data occaſione, non illibenter ſequuntur, quemadmodum apparet ex pluribus inter cæteras Obſervationibus a Boneto, & Mangeto in Sepulchretum Anatomicum, ex *Conſilio* quoque Thomæ Bartholini, relatis. Quo ſtudioſius vel ante, vel poſt Galenum donec tandem hominum cadavera incidere fas fuit, oblata hæc incidendi, rariſſima alioquin aut loco, aut tempore, facultas accepta eſt. Namque aliquot ante Galenum ſæculis in Ægypto quidem ab Re-

gibus

gibus quoque, ut eſt apud Plinium (*a*), *corpora mortuorum ad ſcrutandos morbos inſecabantur*, & rurſus aliquot ſæculis poſt Galenum in Byzantina quadam Peſtilentia, ut præclare monſtrat Freindius Veſter in ſua eruditiſſima Hiſtoria Medicinæ ad annum 560. idem a Medicis factum eſt, ſic *morborum cauſas*, *& varia ſymptomata inveſtigantibus*. Ex quo autem eadem facultas denique in Italia dari cœpta eſt, & paulatim magis magiſque crebreſcere, illa eadem perveſtigandi ſtudium in Majorum animis non defuiſſe, ex libris conſtat qui ante finem ſæculi XV. aut poſt ſequentis initium prodierunt, ut puta Alexandri Benedicti, præſertim vero Antonii Benivenii: itaque non multis poſt eos annis Jacobus Carpenſis diſerte docuit, non modo ſanorum cadavera, ſed & ægrotantium ſeligi, hæc videlicet, cum indagandum eſt, *qualiter* alicui *membro ſit ægritudo*. Indagaſſe autem & qui deinceps ex Italis floruerunt, lectio oſtendit Maſſæ, Columbi, Falloppii, Euſtachii, aliorum, quos inter duo peculiariter nominandi ſunt Lælius a Fonte, & Dominicus Panarolus, quorum ille *Conſultationibus* ſuis, ab Stahlio ipſo laudatis, ſubinde adſcripſit quæ in ægrorum quorundam, de quibus loquitur, cadaveribus ſint deprehenſa, Panarolus autem ſuas inter Obſervationes plura, ut Benivenius, extiſpicia propoſuit.

Ubi vero poſt eos quos primos ex Italis memoravi, apud cultas Nationes cæteras hominum corpora ſæpius incidi cœpta ſunt, earum Medicis quantum cordi fuerit morborum ſedes, cauſaſque ſcrutari, innumera illorum Scripta demonſtrant, ut Veſalii, Coiteri, Caſp. Bauhini, Salmuthi, Spigelii, Th. Bartholini, Rolfinckii, Veslingii, Rhodii, Hornii, Sculteti Ulmenſis, Wepferi, aliorum quampluriniorum. Cum enim eos dumtaxat nominaverim qui in Italia quoque, & Patavii præſertim, aut docuerint, aut didicerint, aut utrumque fecerint; vides profecto, quot ex eadem Germania, latiſſime accepta, prætermiſerim, etiamſi, quod & in Italis feci, ad recentiſſimos non deſcenderim, ex quibus duo præ cæteris Illuſtres Medici non fuiſſent reticendi Boerhaavius, & Hoffmannus, quorum uterque cum de morbis, & eorum curatione agerent, quid poſt ſingulos fere ipſorum per anatomen reperiri ſoleat, commemorarunt. Huc addamus, ſi fieri poteſt, quot ſuorum intra illud ſpatium temporis Gallia habuit eidem ſtudio addictos, aut, quoniam id fieri nequit, aliquot ſaltem ex tanto numero nominemus, Jacobum Sylvium, Joannem Fernelium, Guilielmum Rondeletium, Ambroſium Paræum, Jacobum Hollerium, Bartholomæum Cabrolium, Andream Laurentium, Joannem Riolanum. Sed quæ Regio; ut brevitatis cauſa quaſdam alias prætereamus; in hoc quoque ſtudii genere Magnæ eſt Veſtræ Britanniæ anteponenda? in qua quidquid excoli incipit, mirum eſt, quam cito, & quantopere promoveatur. Vir incomparabilis Harvejus ſuam *Anatomiam*, ut vocabat, *medicam* quam multis diſſectionibus morbidorum corporum deberet, & quam Medicinæ profuturam cenſeret, nemini ignotum eſſe poteſt, qui vel initium tantummodo inſpexerit ſecundæ ejus *de Circulatione Sanguinis* Exercitationis. Quam utinam Anatomiam, ſicut habebat

(*a*) Nat. Hiſt. l. 19. c. 5.

bat in animo, edidiſſet; certe ipſo dignam futuram fuiſſe, quæ ejus vulgatis Scriptis interjectæ ſunt Obſervationes, ad id genus attinentes, præclare oſtendunt. Oſtenduntque pariter quas ſuis quiſque libris interjecerunt Præſtantes Viri Highmorus, Warthonus, Gliſſonius, inprimiſque Williſius, quam libenter hac quoque in parte imitati ſint Harveii laborem. Omitto alios, & præſertim qui poſt illos ſcripſerunt: quos inter laudare poſſem quamplures, in hiſque Lowerum, Cowperum, & qui me & honeſtare, & donare ſuis Scriptis voluerunt, Meadium, Cochburnium, Ruttyum. Ab eo enim tempore ex quo Regia iſta Societas, aliæque, ejus maxime exemplo permotæ, ſua in publicum emittere Acta, Excerptaque inſtituerunt, neminem propemodum latere poteſt, quanta cura Medici quique præcipui, & Chirurgi cum Itali, Germani, Galli, tum egregie meriti Veſtrates Anatomen illam excoluerint, de qua ideo tam longum hic ſermonem ſuſcepi, non quod hæc Tibi minus quam mihi, cognita credam atque perſpecta; ſed ut de hiſce omnibus nunc recogitans, haud mireris, ſi propoſitum meum id perſequendi, quod niſi utiliſſimum foret, Medicæ Facultatis Magiſtri non omni & tempore, & loco ſumma contentione quæſiviſſent; haud mireris, inquam, ſi propoſitum hoc meum minime indignum putaverim quod Regiæ Societati offeratur.

Qua in opinione confirmor, cum eæ quas deſcriptas exhibeo, hujus generis Obſervationes non a me uno, ſed haud parva ex parte ab aliis ſint, & nominatim a Medico, Chirurgo, Anatomico Clariſſimo, & Societatis ejuſdem, cum viveret, Sodali, Antonio Maria Valſalva. Cujus egregiis laboribus ne idem forte accideret, quod tot aliorum accidiſſe dolemus; meæ non modo in Præceptorem pietatis, ſed & Studioſos adjuvandi cupiditatis eſſe duxi id facere quod ſi Andreæ Veſalii, Petri Caſtelli, Guilielmi Harveii diſcipuli olim facere potuiſſent; neque apud Joannem Schenckium, neque apud Theophilum Bonetum, neque apud Thomam Bartholinum querelas juſtiſſimas legeremus de irreparabili jactura a Medicis facta in poſthumis hujuſce generis trium illorum Scriptis. Schenckius enim perhibet in Præf. ad Obſerv. Veſalium Opus alterum Anatomicum conſcripſiſſe, quo *vel ex occultis diuturniſque morbis demortuorum corporum diſſectionum Hiſtorias fuſiſſime complexus fuerat*; Bonetus autem in Præf. ad Sepulchr. indicat qui Romanum Profeſſorem Caſtellum ducentas ſuas ejuſdemmodi Obſervationes editurum fuiſſe, ſcribunt. Et ſane Caſtellus ipſe in Epiſtola quæ Panaroli Jatrologiſmis præfixa eſt, *in meo Sepulchreto*, inquit, *bis centenas obſervationes, in cadaveribus a me factas, repoſui, quod Deo dante .... typis dabo*. Denique Thomas Bartholinus in Conſil. de Anat. Pract. ex cadaverib. morboſ. adornanda, ad quod *Acta* Regiæ iſtius Societatis jam tum *utramque paginam implere*, dixit, de Harveio hæc habet: *Incomparabilis Naturæ Myſta Guilielmus Harvejus, Angliæ immortale decus, haud ulli Veterum virtute ſecundus, cogitationes ſuas inter alia faventia ſtudia ad hanc Anatomen partitus fertur* (imo, ut paulo ante dixi, partitus fuerat) *ſed, neſcio quo fato, ſpem publicam implere non potuit. Mihi ſimilia tentanti illuſit Vulcanus, Opus*, ut mox ait, *pene confectum XX. annorum lucubrationibus, ſubripiendo*; ut quæ pericula tam gravibus, diuturniſque laboribus, viventibus, nedum mortuis, qui pertulerunt, immineant, omnes intelligamus. Quo magis me juvat officium hoc præ-

præſtitiſſe Valſalvæ mortuo , atque adeo viventibus Medicis , & victuris , quod ejus Obſervationes aliquanto plures , quam Caſtelli erant , in tuto collocaverim , præſertim ſi mei hi libri , qui eas complectuntur , & vel propter hoc officium ſe bonis omnibus ipſi commendant , Regiæ Societati , Te meo nomine demiſſe offerente , accepti fuerint . Quorum alterum ab ſumma ejus Benignitate , alterum ab ſingulari Tua , Vir Clariſſime , Humanitate impetraturum me ſpero . Vale .

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃIↃCCLX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XV.

Scribitur de Reſpiratione Læſa a cauſis potiſſimum extra thoracem poſitis; ſed & a poſitis intra pulmones, calculis præſertim.

ETSI multo pauciores in Thorace, quam in Capite, ſunt Partes, neque in iis ulla, cujus fabrica, & fabricæ munera cæcis ſint tenebris involuta, ſicut eſt cerebrum; tamen inter paucas haſce Partes tanta eſt ſive ob vicinitatem, ſive ob nexum, ſive ob officia conjunctio, ut una læſa, plerumque cæteræ lædantur. Quæ res mihi a morbis Capitis ad Thoracis morbos, horumque ſedes tranſeunti magnam afferret, eamque haud raro inſuperabilem difficultatem cum in morbo principe a conjunctis reliquis ſeparando, tum in ejus prima ſede, ac præcipua definienda, niſi ad te ſcriberem, qui ut ſæpe in aliis, ita in hac re quoque nihil a me niſi probabilem conjecturam requires. Uſu id veniet maxime in Reſpiratione Læſa, de qua prima II. libri Sepulchreti Anatomici Sectio eſt. Nam præterquam quod morbus illam faciens ſimul in pulmonibus, ſimul in alia thoracis parte eſſe poteſt, interdum accidit, ut ſimul in pulmonibus ſit, ſimul in alia extra thoracem parte, ut in capite, in collo, in ventre. Quin Boerhaavius (*a*) eo proceſſit, ut ſcriberet, *vix ullam in corpore toto particulam ſupereſſe, cujus non aliquæ in negotio* reſpirationis *partes ſint*, & illud veriſſime ſubjecit, *ſummam in morbis difficultatem facere magnum numerum organorum, quæ ad actionem concurrunt, & quorum aliquod læſum totam functionem turbat, cum interim difficillimum ſit ſcitu, quæ ex toto numero proprie læſa ſit.*

2. Neque alia, opinor, cauſa impellere Bonetum potuit, ut huic Sectioni non modo quæ ad Sectiones quoque alias attinent, paſſim, diſerteque tot Obſervationes insereret; ſed & eaſdem ſemel, atque iterum poneret, niſi earum ſingulæ non unius Partis vitium complecterentur: quanquam tot iteravit, ut ſi inter ſe conferas, multo ſæpius appareat, incuria potius feciſſe, quam de induſtria. Quæ ſi forte quæ ſint requiras; non omnes facile dixero; ſed eas dumtaxat quas aliud agens animadverti. Compara enim XVI. & CIV; Appendicem ad LXXVIII. & §. 2. LXXVII. (quæ ne forte dubites, an una revera Obſervatio ſint; inſpice Sect. VII. libri hujus II. Obſ. XCI.) LXXVII. §. ultim. & CXV; LXXXIX. §. 12. & CXII; CXL. §. 13. & CLV. §. 3. Sed hæ diſſitæ, ut memoria multo facilius, præſertim in tanto numero, labi potuerit. Videſis proximas. Confer igitur XLVII. & XLIX; LXIV. §. *6.* & LXV; LXXXVII. §. 8. & LXXXVIII; CXXXIX. & CXL. §. *6.*; CXLIII. & CXLVI. quas ad eandem mulierem ambas attinere, Sectio docebit XXI. libri III. Obſ. XLVIII. Eademque Sectio Obſ. IV. §. *9.* perſpicue oſtendet, non aliam eſſe mulierem, cujus caſus hic indicatur Obſ. CLV. §. 4. ac §. 10. Quid? quod una quater repetitur non modo inter diſſitas, ſed & inter proximas Obſervationes. Vide enim §. 4. in Obſ. XLVI. (priorem dico; nam mox per incuriam altera Obſervatio eodem numero deſignatur) & continuo lege Obſ. CXXVIII. & poſt hanc in Obſ. CXL. §. 2. in eademque §. 12. & an verum dixerim, facile intelliges. Quis non crederet, in Additamentis ſaltem, quæ huic I. ſubjiciuntur Sectioni, repetitiones vitatas eſſe? At tu Obſervationem III. confer cum VI. utramque unam eandemque eſſe, cognoſces. Idemque perſpicies ſi XVIII. §. 1. 2. 3. adjectumque Scholium cum legeris; redeas ad Obſervationes, quas Bonetus ipſe propoſuerat ſub num. XCIII. & XCII. niſi quod hanc, cum Williſii ſit, Ballonio videtur adſcripſiſſe. Sed & XIX. eadem eſt quæ apud Bonetum proxima ſequitur, XCIV; quaſi non de aliis addendis, ſed de ſupra jam poſitis rurſus ex ordine deſcribendis ageretur: tantum abeſt, ut ad XIII. & ad XXVI. admoniti ſint lectores, videri illam hominis ejuſdem hiſtoriam hic ex Dominico de Marchettis; apud Bonetum autem ſub numero CV. ex Petro, Dominici Parente, acceptam, neque XXVI. Stephanum Blancardum, profeſſum alioquin (*b*) quæ ipſe non obſervaſſet, *ex aliorum relatu immiſcuiſſe*, non, inquam, ſumpſiſſe aliunde quam ex Obſervationibus tot annis ante ab Riverio editis, atque adeo eandem eſſe quam Bonetus ante Blancardum produxerat ſub numero CXXIII. niſi quod Bonetus Riverium quidem nominavit, nec ejus verba interpolavit, ſed plura in morbi hiſtoria, nonnulla uterque in cadaveris ſectione omiſit.

3. Quod ſi omnes Sectionis hujus Obſervationes accuratius fuiſſent in certa capita diſtributæ; cum utilius cæteri eas perlegiſſent; tum minus facile Collectoribus accidiſſet, ut memoria laberentur. Mihi igitur cum illud conſtans propoſitum ſit, nihil ut repetam; certo ordine opus eſt quo Valſalvæ & meas Obſervationes, huc præ cæteris attinentes, deſcribam. Nam etſi plures præterea habebam, in quibus inter cætera incommoda, læſa quoque reſpiratio

(*a*) Prælect. ad Inſtitut. §. *601.* (*b*) in Præfat. ad Anat. Pract. Rational.

commemoratur; tamen quæ magis viſæ ſunt ad Sectiones alias pertinere, eas omnes ad illas diſtuli; huc reliquas ſepoſui. Has autem; ne ab iis longe abeam quæ ſupra indicata ſunt; non incommode ſic diviſurum me credo, ut primum eas proferam in quibus præcipua læſæ reſpirationis cauſa extra thoracem eſt, tum eas in quibus eſt intra thoracem; ex his autem rurſus illas primum in quibus eſt in pulmone, tum illas denique in quibus in thorace quidem eſt, ſed extra pulmonem. Cum vero, quando extra thoracem eſt, ſedem maxime habeat aut in capite, aut in ventre, aut in collo; me juvat a capite initium ducere.

4. Williſius quidem in Scholiis Medicorum de Aſthmate Convulſivo doctrinam maxime illuſtravit, ſuiſque confirmavit obſervationibus, eorum præſertim, qui niſi erectum ſemper, aut pronum caput ſervarent, *ſtatim anheli* fiebant, *ac velut moribundi reſpirabant* cum retrorſum caput moverent, aut ſupini decumberent, idque non aliam ob cauſam, niſi quod ſeri acris colluvies ingens, quæ intra eorum cerebrum diſſecando inveniebatur, dum caput, ut diximus, reclinarent, verſus nervorum originem qui pulmoni inſerviunt, relapſa, illam vehementius urgebat, quemadmodum ex Sectionis hujus I. Obſervatione CLXIV. cognoſces.

Sed idem tamen ea melius omiſiſſet quæ in Scholio leges, eidem ſubjecto Obſervationi, videlicet *Medicos veteres primam ſolummodo Aſthmatis ſpeciem agnoviſſe*, quæ *omnino a ductibus aeriferis obſtructis, aut non ſatis patentibus procedit*; alteram autem, ſive Convulſivam ignoraſſe, quippe ſolitos hujuſmodi aſthmata *vaporibus a liene, utero, meſenterio, aut alio quodam viſcere ſatis immerito adſcribere*. Ut enim prætercam Galeni, atque adeo Hippocratis locos, & quæ hujus Interpretes ſuper Aphoriſmo ſcripſere 68. Sect. 4. (nam Avicennæ verba, quæ pariter produci vidi (c), de aſthmate quidem ſunt *ex nervis, & nucha, & cerebro*, ſed per *catarrhum*, non per convulſionem illato) non ad alios hic provocabo, niſi quos in Sepulchreto poſſis inſpicere. Vide igitur Scholia ad proximas Obſervationes CLX. & CLXV. In illo cum de orthopnœa ab renis calculo ageretur, *cauſam ejus rei*, inquit Ballonius, *eſſe volunt, quod nervulus eſt a ſexta conjugatione pervadens diaphragma, & ad renes uſque perreptans, qui oppreſſus, ut in oppoſito femore ſtuporis ſenſum infert, ita in partibus ſuperis difficultatem nonnullam reſpirationis afferre poteſt*. In hoc autem altero Scholio Platerus, *majores præſertim nervi Septi, a dorſali medulla progreſſi, defluxionibus, aut aliis morbis*, inquit, *ſeparatim & ſolitarii infeſtati, dyſpnœam quandam pariunt; qualem in aſthmaticis, nullis aliis pulmonum affectorum indiciis apparentibus, continuo ægrotos infeſtare obſervavimus*. Num igitur hi veteres Medici de vaporibus hic verba faciunt, an de nervorum affectionibus? num aliam, niſi primam illam aſthmatis ſpeciem, quæ fit bronchiis obſtructis, aut compreſſis, omnino ignorant? Vide, quæſo, in eodem Scholio quæ paulo infra Plateri verba, Williſii ipſius verba ſubjiciuntur. *Juxta quod nervi* diaphragmatis *a muniis rite defungendis aut inhibentur, aut pervertuntur, reſpiratio difficilis varii generis producitur*. Num aliter Platerus? Et inferius: *Quod lienis perturbationi reſpiratio difficilis paſſim in hypochondriacis .... ſuccedat, ratio eſt, quia nervi ſplenici cum pneumonicis communicant*. Num ab renis perturbatione reſpiratio difficilis alio explicationis genere deducitur apud Ballonium? Equidem ignoro, qua ratione Veſalius id explicaturus fuiſſet quod in hydrocephala puella obſervavit, libro ſuperiore Sepulchreti (d) commemorata, *quoties caput ab adſtantibus movebatur, & nonnihil, quantumvis etiam leviter, erigebatur, gravem illico tuſſim puellæ moleſtam fuiſſe, cum difficili reſpiratione*. Sed tamen neque a vaporibus, neque a catarrho illico per nervos in pulmones decurrente, ejus rei cauſam repetiturum fuiſſe, credo, præſertim cum cerebri quidem, & nonnullorum aliorum viſcerum, pulmonum autem nullum omnino vitium adnotaverit.

5. Verum hæc ita accipias velim, ut cuique ſuum reddatur; non ut Williſio quidquam detrahatur. Ante quem potius mirandum eſt, non ſæpius Medicos id intellexiſſe quod omnes poſt ipſum intelligimus. Cum enim ex quo homines ſunt, proclive fuerit animadvertere, a terrore, ab ira, a gaudio, a mœſtitia, a fletu quam cito, & quam manifeſto mutetur reſpiratio, cumque Auctor vetuſtiſſimus libri *de Morbo Sacro* (e) diſerte, ac vere monuerit, *ex nulla alia nobis parte voluptates contingere, & lætitias, & riſus, & luſus, quam ex cerebro, itemque mœrores, & anxietates, triſtitiaſque, ac ejulatus, & querelas*; videtur ſane, ex his obvium Medicis eſſe debuiſſe, quam poteſtatem habet in reſpirationem cerebrum, naturalibus dumtaxat cogitationibus, ſeu quotidianis animi affectionibus nonnihil commotum, eandem, multoque majorem habere poſſe, cum vi morbi vehementiore irritatur, aut premitur. Cujus vis effectum & præclare vidit, & dilucide explicavit Williſius, modo in cerebro, modo in hujus appendicibus Medulla, & nervis attendens, modo convulſiones inde repetens, modo paralyſes, & horum alterutras modo in ipſorum pulmonum intimis fibris, modo in diaphragmate ſtatuens, aliiſque muſculis reſpirationi inſervientibus. Quod ad genus difficilis reſpirationis duæ attinent Obſervationes, Valſalvæ prima, noſtra altera, quas tibi continuo deſcribemus.

6. VIR annorum quadraginta evaſerat ex acuta febre, delirio, & ſoporoſo affectu ſtipata, cum paulo poſt, admiſſis in cibo, potuque, & aſſidua cannabis tractatione erratis, rurſus petere lectum cogitur valde læſa reſpiratione, ut erecta ſpiret cervice, idque cum ſibilo, & magna elevatione abdominis. Difficulter loquitur, & per intervalla, ideſt cum aerem exſpirat. Tuſſit: in faucibus ardorem ſentit: dolet, non internis, ſed externis thoracis, & ventris partibus: vigiliis torquetur. Demum quatuor, an quinque horis ab aſſumpto bolo, opium habente, cum in lecto amplius durare non poſſit, ambulat: lectumque repetens, improviſo obit.

VENTRE, & Thorace apertis, cætera viſcera ſana inventa ſunt omnia; imo vel in ipſis pulmonibus nihil eſt aliud animadverſum, niſi quod aere valde turgebant, nigriſque hic illic maculis diſtinguebantur. Parvula concretione polypoſa, quæ fuit in dextero ventriculo cordis, excepta, reliquus ſanguis naturalem quodammodo ſervabat fluorem. Cranio autem aperto, primum *gelatinoſa* ſeri concretio circa vaſa ſanguifera conſpecta eſt, per Tenuem meningem repentia: tum ſerum limpidum, Laterales implens ventriculos cerebri, quale & intra primas vertebras circa medullam Spinalem repertum eſt: denique ipſa cerebri compages æquo laxior eſt animadverſa.

7. Etſi facile poterant aliqui ſecundum ea quæ nos quoque, alias (f) ad te ſcribentes, commemoravimus, in hoc viro ſuſpicari, cannabis, quam tractabat, pulverem, ut fauces irritando, tuſſim, & ardoris ſenſum excitaverat, ſic etiam in pulmones irruendo, eoſque male multando, maxima ex parte orthopnœam intuliſſe; diſſectio tamen aliter docuit. Neque enim hic, ut in illo aſthmatico qui plumas quibus culcitæ farciuntur, ſolebat a detritis particulis expurgare, *pulmonis veſiculæ* inventæ ſunt *a tenui plumarum pulvere penitus infarctæ*, ſicut habes in Additamentis ad hanc Sectionem (g); ſed nihil niſi maculæ illæ nigræ, quas Valſalva cum ſpectaſſet, minime ad morbi cauſam attinere, cenſuit, quippe quam ſatis intra cranium agnovit. Sed hanc, convellendo, an reſolvendo tantam illam reſpirationis difficultatem attuliſſe, dicemus? Signa non deſunt aliquot, cur reſolvendo videri queat. Si enim reſolutas credas pulmonum fibras; facile intelliges, hos aerem expellere non potuiſſe, eoque præturgidos eſſe deprehenſos, itemque cur opio dato, gravior facta ſit affectio, & mors conſecuta, fibris videlicet iiſdem magis magiſque laxatis: quæ ſi convulſione fuiſſent diſtentæ; inde capturæ fuiſſe videntur utilitatem potius, quam noxam. Neque externus ille thoracis, & ventris dolor

(c) Canon. l. 3. Fen; non 9. ſed 10. tr. 1. c. 38. (d) Sect. 16. Obſ. 6. (e) n. 16. (f) Epiſt. 7. n. 14.
(g) Obſ. 4. §. 2.

dolor convulſionis magis quam laxitudinis, indicium erat, ſcilicet ob aſſiduos ingenteſque muſculorum conatus in ejuſmodi reſpiratione ipſis proximiſque laxatis, diſtractiſque partibus. Cæterum hæc quæſtio ſive hoc, ſive alio potius modo tibi videatur dirimenda; agitari non poterit ob ſignorum defectum in Obſervatione mea: quam ſic accipe.

8. MULIER quadraginta circiter annos nata, liberorum mater, cujus ſiniſtri oculi vitia aliis ad te Litteris (*h*) deſcripſi, certis de cauſis, quas requirens ſcire non potui, ab iis quos habuerat, Medicis pulmonum infarctu laborare credita, cum in Noſocomio demum mortua eſſet, pulſibus per extremos illos dies humilibus, facie rubicunda, nullo delirio, nulla ſoporoſa affectione tentata, ſub initium Aprilis A. 1741. a nobis, plures tunc forte variaſque anatomicas perquiſitiones, ut ſæpius ſolemus, repetentibus, diligenter confecta eſt. IN VENTRE nihil quod præter naturam eſſet, deprehendimus, ſi teſtem ſiniſtrum, & uteri fundum excipias. Ille enim hydatide interiore diſtentus, caſtaneam æquabat: hic quodam in loco faciei internæ anterioris, itemque in altero poſterioris excreſcebat in ſubſtantiam ex fuſco rubentem, inæqualem, ambitu ſubrotundo, altitudine modica. Thorax pulmones habuit ſanos omnino atque integros, ut cor quoque. Sed Cerebrum, ſiquod unquam aliud, vaſa omnia oſtendit, quæ per Tenuem meningem diſcurrunt, ſanguine turgida: & ſanguinis multum in iis etiam fuit quæ per medullarem trajiciuntur ſubſtantiam. Cæterum cum cerebellum eſſet laxiſſimum, cerebrum ipſum laxum non fuit.

9. Mirum, hanc mulierem neque deliraſſe, neque ſopitam fuiſſe, ut dixi, illis ultimis diebus; an quod ante noviſſimum morbum, vaſa illa cerebri jam habere conſueſſet magis aliquanto diſtenta, quam æquum foret? Sic enim liceret utrumque intelligere, & cur minus quam cæteri, ſit paſſa ab adaucta poſtremo vaſorum diſtentione, & cur ab hac antea, majori fortaſſe ad eorum nervorum origines qui ſpirandi organis famulantur, magis illæ compreſſæ non ſecus pulmonum officia turbarent, ac ſi hi revera infarcti eſſent. Nec dicas, ſi res ſe ad hunc modum habuiſſet; mulierem fuiſſe antea de capite magis quam de thorace, aut ſaltem æque conqueſturam. Nam & queſta eſſe potuit; nos enim quibus antea obnoxia eſſet incommodis, ignorare coacti ſumus; & potuit etiam non eſſe queſta. Accipe enim quæ a Valſalva in Conſilio quodam ſcripta ſunt pro Nobiliſſimo Viro, qui cum recte valeret capite, convulſionibus tentabatur ad teſtes primum, inde ad univerſum quaſi ventrem, hinc denique ad caput. Scilicet in ejuſmodi caſibus ſe haud ſemel inveniſſe per diſſectiones, affirmabat, convulſionum originem in ipſo cerebro, quamvis nullum fuiſſet hujus laborantis indicium vel ipſo convulſionum tempore; cæteras autem convulſas, & dolore affectas partes vel ſumma cura examinatas ſine ulla omnino læſionis nota deprehendiſſe. Huc addebat, ſæpe in vulneribus quoque, imminentes convulſiones non illorum, ſed pharyngis antecedente dolore præmonſtrari (*i*); cum tamen conſtet, non in pharynge, ſed in vulneribus convulſionum cauſam eſſe, & doloris: qua de re tu Wepferi etiam poteris vel in Sepulchreto (*k*) obſervationes videre. Igitur cum reſpiratio difficilis eſt vitio nervorum, etſi tunc quidem facilius dignoſcitur, ſi cauſarum aliarum abſentibus ſignis, laborat caput; interdum tamen accidit, ut ab hoc ſit, cum omnino videtur illæſum.

10. Cæterum & ſæpe nervorum culpa, inſonte cerebro, turbari reſpirationem poſſe, in acutiſſimis doloribus manifeſtum eſt. Quamcunque enim hi corripiant partem, continuo mutari reſpirationem, videmus. Itaque ſive nervi qui ad reſpirandum inſerviunt, ſive illi qui cum his demum ſunt colligati, aut acrius irritentur, aut premantur, obſtruantur, intimeve pervertantur; ab alterutris nervis reſpirationem lædi poſſe, perſpicuum eſt. Et primis quidem; ut vetera Galeni (*l*) in nervis Coſtalibus mittamus experimenta, & vel ſola recentia, quæ hic in Sepulchreto (*m*) habes, a Lowero in Phrænicis inſtituta attendamus; primis, inquam, id eſt his Phrænicis inciſis, eadem continuo reſpiratio fit, quam in aſthmaticis equis conſpicimus; ut inde egregie Lowerus deduxerit hunc equorum morbum, quod nimis depreſſo diaphragmate nervi illi diſtracti, *relaxationem*, ſive *extra proprium tonum extenſionem* ſint paſſi. De nervis autem qui cum inſervientibus reſpirationi colligantur, quid attinet ſcribere? quando pene quotidie ut irritati reſpirationi officiant, in hypochondriacis, præſertim vero in hyſtericis videmus. Quin etiam ſupra (*n*) vel apud Ballonium oſtendimus, orthopnœam ab renis calculo ad eundem modum fuiſſe explicatam. Poſtea vero quam Williſius perſecutus eſt fuſius convulſorum nervorum effectus in diſſitis quibuſque partibus; Medicorum plerique, non modo cum oportuit, hanc illius ſequi doctrinam cœperunt; ſed haud raro etiam hujus facilitate & commoditate illecti, interdum quoque fallaci rerum ſpecie decepti, abuſi ſunt uſque adeo, ut cum organorum vitia non deeſſent, nihil niſi convulſiones in multis morbis, præſertim vero ad reſpirationem attinentibus, accuſaverint non ſecus ac Veterum plerique accuſabant vapores. Qui abuſus, niſi caveamus, quam facilis ſit, non una in proximis Epiſtolis (*o*) docebit hiſtoria.

11. Nunc vero cum in hac quidem, poſtquam difficilis reſpirationis cauſa in Capite ſpectata eſt, illud ſequatur ut pariter conſideretur in Ventre; paucis, ut in re a vetuſtis uſque temporibus pervulgata, me expediam. Vides enim Galenum hic in Sepulchreto (*p*) laudari, aperte id docentem in certis affectionibus ventriculi, hepatis, lienis, aut partis omnino ventris quæ reſpirationis organis ſit annexa. Seponimus hinc convulſiones, de quibus ſatis jam ſupra ex occaſione dictum eſt, in ventris viſcere quoque ortis. Nulla in hypochondriaco ſit convulſio: ventriculus tantum, aut proxima inteſtina flatibus turgeant; obſtabunt certe deſcendenti ad inſpirandum diaphragmati. Sic in aſthmatica illa Matrona, de qua eſt CXLVII. hujus Sectionis Obſervatio, *bene conſtitutos* pulmones, *inteſtina vero omnia*, inprimis jejunum, mire *inflata* ac *diſtenta* invenerunt. Hepar autem præter naturam adauctum, non tantum mole ſua deſcendenti, ſed & pondere officiet aſcendenti diaphragmati; itaque & inſpirationi, & exſpirationi adverſabitur. Hinc dyſpnœæ exempla ab aucto jecinore habes in eadem Sectione (*q*): nec deſunt ab nimia mole aliorum ventris viſcerum aut annexorum ſepto Tranſverſo, aut tantummodo ſubjectorum. Inter quæ illius præſertim memini; quod mihi adoleſcenti narrabat Albertinus. Genuæ quidam aſthmate vexabatur, cujus cauſam Medicus thorace contineri, non dubitabat. Conſultus cum eſſet Albertinus, latere illam potius in ventre, nec procul a diaphragmate, ſuſpicatus eſt ob certum quoddam in ventriculo ſymptoma in cibo capiendo, an poſt captum; neque enim hoc pro certo recordor. Illud recordor, ægri demum mortui obſervationem, a Viro docto, atque ingenuo, ejus Medico ad Albertinum miſſam, hujus ſuſpicionem comprobaſſe; nempe in pancreate morbus fuerat, quod in plures tumores excreverat totidem poma referentes; & ad cancri naturam vergentes. Sed Valſalvæ, & meas Obſervationes, huc ſpectantes, quoniam ob alia, præter reſpirationis, vitia ad alium ſervare locum præſtat, alibi habebis, in iiſque aliqua in quibus ob levem ad ſpeciem læſionem ventriculi, maxima erat conjuncta difficultas ſpirandi.

Hic unum ſatis fuerit admonere: propter imæ thoracis, & ſummæ ventris partis communes fines; non ſatis a pluribus Medicis animadverſos aliis non reminiſcentibus, nonnullis ignorantibus, quam alte intra diaphragmatis fornicem, circumcirca thoracis cavo infimo comprehenſum, ſubeat cum altioribus ſuis viſceribus ſupremum ventris cavum; ob id, inquam, haud raro acci-

(*h*) Epiſt. 13. n. 9. (*i*) Vid. Epiſt. 54. n. 2. & ſeq. (*k*) l. 1. S. 13. in Addit. Obſ. 2. & in Schol.
(*l*) De Anatomic. Adminiſtr. l. 8. c. 4. (*m*) Append. ad Obſ. 110. (*n*) n. 4. (*o*) Epiſt. 17. n. 26. & Epiſt. 18. n. 17. & ſeq.
(*p*) in Schol. ad Obſ. 158. (*q*) ut in Additam. Obſ. 12. & 17.

dere cum in aliis, tum præſertim in reſpirandi vitiis, ut cauſa quæ ad ventrem pertinet, thoraci; perperam adſcribatur.

12. In Collo autem etſi cauſa difficilis ſpiritus in ſemiobſtructione, aut compreſſione trunci Aſperæ arteriæ conſiſtens, obvia plerumque ſolet eſſe, ut cum devorata quædam non pharyngem ſubeunt, ſed in laryngem forte illabuntur, aut cum prope eandem arteriam durus aliquis tumor increſcit, cujuſmodi in Sepulchreto non deſunt hiſtoriæ; tamen nonnunquam accidit, ut obſtructio, itemque compreſſio latere poſſint, minus ex ægri narratione, aut ex Medici inſpectione, quam ex conjectura dignoſcendæ. Quo pertinent deprehenſæ olim a Cl. Fantono (r) *in virili cadavere ulceroſæ arytænoides, earumque craſſities ita adaucta, ut anguſtiſſimus* in larynge *meatus ægro difficillime, qui dudum ſic vixerat, reſpiranti ſupereſſet*. Eodemque ſpectant non vulgares Obſervationes duæ, altera Valſalvæ, & mihi communis, altera Mediaviæ noſtri propria. Quarum illa habita eſt in ea Virgine, in qua primum vidi hymenis foramen bifariam diviſum per quandam ejuſdem ſubſtantiæ quaſi inſtitam, qualem ex aliis quoque poſtea adjectis obſervationibus in Adverſariis (ſ) deſcripſiſſe, iterumque cum ſejunctis ab hymene & columnis, & carunculis illis quas nunc aliqui *piſiformes* vocant, memoraſſe me, ſcio; ut naturalem autem, ſive Chirurgi opera non egentem, me, ut iidem ſcribunt, propoſuiſſe, ita neſcio, ut & certa quædam alia, de quibus agendi non eſt hic locus.

13. VIRGO igitur de qua modo dicebam, annos nata ad quadraginta, jam diu aſthmatica, imminuta inſuper voce, a Medicis procul dubio ex pulmonibus laborare credebatur, cum acrius aſthmate ingruente, de improviſo mortua eſt, & ab Studioſis adoleſcentibus in Bononienſe Anatomicum Theatrum illata A. 1704.

VENTRIS viſcera nihil quod præter naturam eſſet, habuerunt, ſi paulo majores teſtes excipias, duros, albos, prorſus ſcirrhoſos, quibus hydatides aliquot incumbebant. In Thorace autem ipſiſque pulmonibus nihil omnino vitii; ut jam omnes intra cranium morbi cauſam repertum iri, putarent. Sed & ibi recte conſtituta inventa ſunt omnia. Mirabantur cuncti qui diſſecta ex ordine viſcera diligenter inſpexerant; ſed multo nos magis qui diſſecueramus; cum ego, quin laryngem quoque aperimus, Valſalva? ſi forte & imminutæ vocis, & aſthmatis, & mortis cauſa ibi deliteſceret: neque enim eo tempore ad *horizontalem* glottidem, ad laryngis ventriculos, ad Arytænoidæas glandulas, ad articulos Arytænoidum, quæ necdum retexeram, aut reſtitueram, oſtendenda larynx in Publica Anatome aperiebatur. Cum ille annuiſſet; quæri continuo inter nondum ſepultas partes, & ad me referri laryngem, juſſi. Quam ubi a tergo ſecundum longitudinem inciſam, diduxi, continuo manifeſtum fuit quod quærebamus. Pus enim ex albo cinereum, & quaſi pultaceum, formatum in obturamenti modum, occludebat penitus cavum laryngis quod infra glottidem eſt: eoque loco tunica laryngem conveſtiens erat exulcerata, quemadmodum & qua proximos annulos aliquot Tracheæ arteriæ operiebat; quanquam hic levius. Quibus poſtremo Anatomes die in Theatro demonſtratis, ſatis omnibus factum eſt.

14. Cogitans poſtea, unde illiuſmodi puris tantum cogi in eum locum potuiſſet, ut viam prorſus obturaret, cœpi larynges diligentius incidere, conſpectiſque non modo glandulis ſub ea tunica conſitis, ſed & ventriculorum caveis in quas ea tunica ſe producit, tum ejuſdemmodi glandulas, tum inferius crus operiens glandularum Arytænoidæarum; non difficulter conjeci, exulcerationem in Virgine de qua dictum eſt, ut infra erat manifeſta, ſic in ventriculis quoque latere potuiſſe, in hiſque lentum pus moram trahere, præſertim corpore ad dormiendum compoſito, & aliquanto denſius fieri, & poſtea inter loquendum excidere, & ad illud addi quod e laryngis & proximis arteriæ Aſperæ parietibus depluebat. Sic aeri magis minuſve obſtando, magis minuſve difficilem reſpirationem feciſſe, donec ea tandem utrinque copia, eaque e ventriculis denſitate prorupit, ut exſpirando inde averti, foraſque ejici non potuerit, non ſecus ac de improviſo accidiſſe, vidit Mentzelius (t) a parva craſſiſſimæ pituitæ portione, inter duos primos arteriæ Aſperæ annulos fortuito ſubſiſtente, & hanc prorſus, firmiſſimeque occludente in ſana alioquin, vegetaque puella. Jam vero in propoſita Virgine, quæ nec vegeta erat, nec ſana, purulenta ſputa, & tuſſis, & ſenſus in larynge eroſionis, quæ, opinor, non defuerant, & difficultas reſpirationis, ac vocis imminutio, quæ certe fuerant, pulmonum exulcerationem mentiebantur: nec niſi accurata ſymptomatum cæterorum, quæ pulmones affectos confirmant, perquiſitio, ut puta num materia quæ ejiciebatur, de profundiore loco aſcendere perciperetur, num ſenſus in thorace eſſet ponderis, aut compreſſionis; num decubitus ſupinus, aut in latus difficilis, num aſcenſus per acclivia incommodus, & quæ ſunt alia hujus generis quo plura, eo magis attendenda; nec, inquam, niſi horum abſentia, perpetuus autem ab initio uſque dolor in larynge perſiſtens movere Medicum ad id conjiciendum poterant, quod revera fuit: quanquam tunc difficilius erat conjicere cujus exemplum non extabat.

Hanc igitur primam ex propoſita hiſtoria utilitatem elicies, ut quod ſemel obſervatum eſt, poſſe iterum nec forſan quam rariſſime fieri, in ægrotantibus ſuſpiceris: alteram deinde, ne in mortuorum diſſectionibus facile pronuncies, nullam morbi fuiſſe cauſam, quæ caderet ſub ſenſus, itaque in convulſiones internas, aut alia ejuſmodi affectiones rejiciendam eſſe quæ inviſibilibus corpuſculis deberi poſſint. Quod factum procul dubio fuiſſet in hoc caſu, niſi forte in mentem veniſſet, ut aliis perluſtratis partibus, hæc quoque particula noviſſime introſpiceretur, larynx: quam ubi de reſpirationis vitiis, & de repentina præſertim morte quaſi a ſuffocatione agetur, cave inexploratam omittas. Sed jam ad alteram Obſervationem veniamus.

15. MULIER octogenaria major, de ſpirandi, glutiendique difficultate, cum faucium ardore conjuncta, multos jam dies querebatur, cum in Noſocomium Patavinum excepta eſt. Ibi tam gravi paroxyſmo difficilis reſpirationis corripitur, ut eo propemodum exanimetur. Servatur tamen, conſequente ſputo graveolentis puris, cui ſanguis admiſtus erat. Cum mulier laryngem tanquam morbi ſedem non modo indicaret, ſed digitis prehendendo antrorſum traheret; & ſic paulo facilius ſpiritum duceret; introſpectæ ſunt fauces, & uvula quidem, atque aſcendentes ad ipſam muſculoſi arcus apparuerunt retrorſum acti; ut id pharyngis orificium quod ad os eſt, dilatatum videretur, eaque loca paulo magis ruberent quam ſoleant; ſed nihil præterea conſpicere licuit. Sic dies quindecim, aut eo amplius cum iis ſputis, & difficultate reſpirandi mulier perſtitit, donec magis hac urgente, irritis omnibus auxiliis, conficeretur circiter Kalendas Septembres A. 1725. COLLUM, in quo evidens erat, morbi cauſam latere, diſſectum eſt, eaque ad hunc modum inventa. In Aſperæ arteriæ tergo, intervallo tranſverſi pollicis infra cartilaginem cricoidem, tumor excreverat ad magnitudinem dimidiatæ nucis juglandis, gulam quidem retropoſitam premens; ſed arteriam illam multo magis; ut hujus viam ibi anguſtiſſimam redderet, in qua per oblongam patebat ſciſſuram. Hac dilatata, tumoris cavum inſpectum eſt putrida refertum materia, pariete autem comprehenſum interius duro, exterius vero ex quibuſdam quaſi milii granulis facto ſubflavi coloris. Ex quibus duæ quoque conſtabant glandulæ, tumori extrinſecus proximæ, ſingulæ modicum piſum æquantes; ut ex una, harum ſimili, ſed magis adaucta, effectum eſſe tumorem, appareret. Ex gula ſectione perducta ad pharyngem, hæc intus maxime rugoſa comperta eſt ſic tamen, ut digitis rugas

(r) Anat. corp. hum. Diſſ. 13. (ſ) I. n. 29. & IV. Animad. 23. (t) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obſ. 62.

rugas diſſolvere liceret, pharyngemque ad amplitudinem juſtam reducere.

16. Quæ in mortua conſpecta ſunt, præclaram per ſe præbent explicationem eorum quæ in vivente fuerant animadverſa, ut cum pene ad mortem deducta eſt inſtante tumoris, a pure maxime diſtenti, ruptura, aut cum Aſperam arteriam antrorſum digitis trahendo, ſicque tumorem a gula, atque adeo a reprimentibus vertebris, ut minus urgeret aeris meatum efficiebat. Duo tamen fortaſſe quæres, alterum, cur hic rurſus, quamvis tumore per exitum puris imminuto, mortis cauſam attulerit? alterum, quænam illæ fuerint glandulæ, quarum tres, & una præſertim, adeo intumuerint? Quorum hoc facile intelliges, ſi quas a tergo Aſperæ arteriæ olim pinxi (*u*), & quæ de iiſdem, interdum, ſed minus quam iſta, tumentibus obſervavi (*x*), Adverſariis in manus ſumptis, inſpexeris. Illud vero materiæ adſcribes partim etiam tum in tumore congeſtæ, partim inde in bronchia delapſæ, quarum illa viam, ut inventum eſt, aeri anguſtiſſimam relinquebat, hæc illuc ab exſpirato aere forte relata, magis anguſtam tantiſper fecerit, dum fœmina ætate, morbo, alimenti, ob deglutitionis diuturnam difficultatem, exigua copia, infirmiſſima extingueretur. Cæterum propter hanc ipſam deglutiendi difficultatem pharynx tandiu ferme otiata, in eas rugas interius ſe contraxiſſe videri poteſt. Cum hac autem hiſtoria illam conjunges quam retulit Vitus Riedlinus (*y*) *particulæ ſanguinis grumoſi, lapidis fere duritiem nacti, juxta Aſperam arteriam inventæ*, & hanc *comprimentis* in ſene, cui ante pluſculos annos graviter lapſo, inde primum ejus partis dolor, ſemper autem poſtea difficilis fuerat reſpiratio. Et facilius ſecundum hiſtoriam utramque annues Gabrielio (*z*), qui orthopnœam, cum ſenſu ad fauces ſtrangulantis materiæ, & vocis interceptione conjunctam, abactis autem triginta vermibus ſolutam, ab his factam cenſuit, gulam diſtendentibus, arteriamque illam urgentibus, præſertim cum in alio ex orthopnœa pariter improviſa mortuo vermes quamplurimos vidiſſet gulam occupantes, quin arteriam quoque adſitam, in quam ſibi viam erodendo paraverant. Sed etſi preſſio quæ a tergo fit, arctat magis, & facilius arteriam, quippe ab ea facie cartilaginibus non munitam; poteſt tamen ſiqua preſſio a fronte validior increſcat, adeo conſtringere, ut difficilem reſpirationem, & denique mortem afferat, quemadmodum ſarcoma a Vorwaltnero (*a*), & *glandula thymi ingens, tophis cretaceis referta*, a Chriſtiano Vatero (*b*) inventa, ut cordis polypos opus non fuerit advocare ad pueri mortem explicandam, quando ſummum ſternum non ſinebat, thymi partem, ut neque ſarcoma illud, quod *ſub ſterno ad jugulum* erat, antrorſum creſcere, ſicque ibi utriuſque incrementum urgebat arteriam ad vertebras, aerique tandem aditum intercludebat.

17. Hactenus de cauſa, gravem ſpiritum efficiente, ſeu Capiti, ſeu Ventri, ſeu Collo inſideat, ſcriptum eſt. Nunc de illa cum Thoraci inſidet nonnulla adjiciamus: quanquam ex parte ad thoracem quoque attinent quæ noviſſime commemoravimus, ut omnino attinent Obſervationes Laubii duæ, altera vomicæ cum incluſo acuto & aſpero calculo adhærentis poſteriori parti Aſperæ arteriæ circa hujus diviſionem primam; altera ingentis ſteatomatis, quo eadem arteria comprehendebatur: quas, ut pote alia habentes digna quæ perpendantur, in Centuriis (*c*) leges Cæſareæ N. C. Academiæ. Nos enim hic de cauſis acturi pulmoni ipſi inhærentibus, ad earum perquiſitionem feſtinamus. Illud quidem nemini dubium eſſe poteſt, quin omnia quæ aut nimis comprimant, aut infarciant, aut inflexiles reddant ac rigidas pulmonum cellulas, tenueſque aeris canaliculos, ad has pertinentes, ea ſimul lædant reſpirationem. Nimis comprimit, exempli gratia, ſanguis annexa iis vaſcula diſtendens aut copia, aut turgentia, aut quacunque remorante cauſa difficilius tranſiens per pulmones: quorum primum fit in plethoricis, tunc præſertim cum feſtinantes accelerant gradum; alterum in febribus fervidioribus; tertium videtur factum in Fœmina Principe (*d*) quæ difficillima reſpiratione correpta, habuit pulmonum vaſa *uſque ad livorem tumida*.

Infarcit præter humores quos bronchiorum glandulæ ſecernunt aut viſcidiores, aut uberiores, tenuiſſimus pulvis, cum aere jugiter attractus, ut in eo de quo ſupra (*e*) mentio injecta eſt, plumarum expurgatore, & in lapicidis præſertim, quorum pulmones duri admodum cum ſecarentur, culter *quaſi per acervum arenæ*, duci videbatur, ut in Sepulchreto (*f*) pariter leges. Quæ res ut duros, ſic etiam inflexiles pulmones facit, & inexplicabiles, quorum alterum exſpirando, alterum inſpirando plane adverſatur.

18. Sed idem quod ab involantibus, fieri poteſt ab innaſcentibus cauſis, iiſque aut ſimul bronchia infarcientibus, aut non infarcientibus. Animadverti enim in diſſectionibus bronchia perſequens, oſſeas nonnunquam fieri eorum cartilagines vel prius quam ætas grandior ſit. Nam in decrepitis pulmonem *obdureſcere*, novit Ariſtoteles (*g*), & *fieri terreſtrem*, Littrius (*h*) autem, & Vieuſſenius (*i*), ille in viro octoginta annos nato, hic in Matrona aliquot annis majore aut quoſdam, aut omnes bronchiorum annulos eſſe oſſeos factos, ſcripſerunt: quanquam neuter diſerte docuit, an penitus etiam intra pulmones, imo cum *annulos* dixere, id credi poſſunt noluiſſe. Ego vero id vidi, & oſtendere adhuc poſſum in penitiſſimis pulmonibus, ubi loco cujuſque annuli plura inter ſe cartilaginea ſecundum naturam fruſta nectuntur: etſi nonnulli ex iis qui erudite collegerunt exempla omnium corporis humani particularum quæ oſſeæ aliquando factæ repertæ ſunt, non hæc modo, & pleuram, & internum oculum, quorum partem oſſeam conſpexi (*k*), ſed & facilius obvias trunci Aſperæ arteriæ cartilagines prætermiſerint. Cæterum ad meam obſervationem attinere quæ ex Columbo noſtro hic in Sepulchreto (*l*) memoratur, minus crediderim, quam ad tunicas vaſorum, propterea quod *in pulmonibus oſſa non parva* vidiſſe ſe, ſcribit.

19. Ab innaſcentibus autem cauſis ſimul bronchia poſſe & inflexilia fieri, & infarciri, non difficile intelliges, ſi calculos intra ipſa gigni, animadverteris. Equidem non ſum neſcius, Bronchiales glandulas, ut extra, ſic etiam intra pulmones calcis inſtar aliquando indureſcere. Idem tamen accidere multo ſæpius credo lento humori, aut puri in illorum cellulis diutius retento; in bronchiorum autem ramis, certe ſcio. Tu quoque fac legas, ut ego olim, pleraſque hiſtorias quibus centum propemodum Auctores calculos, tophoſve propoſuerunt tuſſi excluſos, aut in pulmonibus repertos; procul dubio mihi aſſentieris. Plures apud Rhodium (*m*) indicatas videbis, alias apud Henricum Meibomium (*n*), alias apud Sachſium (*o*), quarum penultimam; ne te moretur error typographi; Paavii eſſe, ſcito; ſed plurimas; ut omittam cæteros; apud Scenckium (*p*), qui ante illos quas tunc potuit, non modo indicavit, ſed etiam deſcripſit. In Sepulchreti autem Sectionem hanc I. etſi vel quædam Crucii, Blaſii, Saxoniæ, Gendrotii relatæ ſunt, quas ab aliis indicari, non memini; tamen præter eas quæ, ut diſſectione carentes, ad inſtitutum non attinebant, aliquot in eadem, proximiſque Sectionibus omiſſas animadverti, quæ ex paulo ante laudatis Scriptoribus accipi potuiſſent, aut ex quibuſdam tunc editis Cæſareæ Academiæ Voluminibus (*q*), itemque ex aliis, ut Contulo (*r*), & multo magis

(*u*) Adverſ. 1. Tab. 2. Fig. 1. (*x*) Adverſ. 5. Animad. 39. (*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 120. (*z*) Ibid. Obſ. 188.
(*a*) Ibid. Obſ. 144. (*b*) Dec. ead. 3. A. 9. Obſ. 161. in fin. (*c*) IX. Obſ. 15. & VII. Obſ. 40.
(*d*) Eph. earund. Cent. 8. Obſ. 79. (*e*) n. 7. (*f*) Addit. ad hanc Sect. Obſ. 4. (*g*) De Juvent. c. 14.
(*h*) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1706. Obſ. Anat. 7. (*i*) Traité de la ſtruct. du coeur ch. 16.
(*k*) Vid. Epiſt. 21. n. 19. & 22. & Epiſt. 13. n. 9. 10. & Epiſt. 52. n. 30. 31. (*l*) Obſ. 46. primæ §. 6.
(*m*) Cent. 2. Obſ. Med. 3. (*n*) Exercit. Med. de Obſerv. rar. &c. n. 20. 21. (*o*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obſ. 181. in Schol.
(*p*) Obſ. Med. rar. l. 2. ubi de Pulm. Calcul. cum Strauſſii. Addit. (*q*) Dec. 3. A. 3. Obſ. 71. 72. 248. & A. 4. Obſ. 109.
(*r*) De Lapidib. Podagr. &c. c. 8.

magis Mortono (*ſ*), nedum ex iis libris qui necdum prodierant eo tempore, ut Centuriis (*t*), & Actis (*u*) ejuſdem Academiæ, Commercio Litterario (*x*), aliiſque.

20. Sed quoniam pleriſque eorum nunc forte careſ, nec indigna tamen res tota eſt de qua paulo accuratius agamus; ſumma quidem perlectarum a me hiſtoriarum capita huc redeunt. Ex quo Ariſtoteles (*y*) in hoſtiarum pulmone calculos ſæpenumero animadverſos indicare viſus eſt, Aretæus autem (*z*), & Galenus (*a*) extuſſitas ab hominibus grandines adnotarunt, primi, quod ſciam, induratas in veros calculos ejici viderunt Trallianus (*b*), & Paulus (*c*). In ipſo autem hominis pulmone primus, quantum in præſentia memini, noſter invenit Curtius (*d*), ſed num ter, ut quidam ajunt, non memini, qui hæc tantum legiſſe me ſciam, *diſſecto corpore vidiſſe* ipſum *lapillos plurimos in pulmone genitos, inter quos aliquis erat, qui ad magnitudinem faſeli accedebat.* Porro quod ad numerum eorum attinet, ipſis Fernelius quoque (*e*) *interdum pulmones confertos* deprehendit, *plurimoſque* in juvene quodam inventos memoravit Geſnerus (*f*), *quam plurimos* in muliere Hildanus (*g*), *aliquot centum* in Studioſo Huldenreichius (*h*), in alio *innumeros* Raygerus (*i*); ut ſileam cæteros, eoſque etiam qui rejectos commemorarunt, de quibus duos nominare ſatis eſt, Hildanum (*k*), qui *infinitos* a phthiſico redditos ſcripſit, & Boerhaavium (*l*), qui a Vaillantio ejectos tradidit *quadringentos*, eoſque; ut de magnitudine etiam dicamus; omnes exiguos. Sed a granorum milii magnitudine ſæpe ad lentis, ad piſi, ad ciceris, ad fabæ magnitudinem creſcunt: quin Benivenius (*m*), & Prævotius noſter (*n*) extuſſitum viderunt, ille qui ad avellanam æquandam accederet, hic qui eam nucem ſuperaret. Grandes quoque fuerint, oportet, quos mirabatur Koehlerus (*o*) ſine inſtante ſuffocatione per glottidis rimam egredi potuiſſe, & ſane in tranſitu Aſperam lædebant arteriam: nec minus ipſe miratus ſum nuper, cum me Ciſiarius conſulens pro ſicca tuſſi, calculum obtulit mediocri oſſe mali perſicæ vix minorem, quem conatu immani expectoraverat, duoſque alios viciæ magnitudine, poſtea redditos, omnes ex dextero, nam inde aſcendere perceperat, pulmone. Major tamen fuerit qui ab Oethæo (*p*) deſcribitur, nucem æquans juglandem, a puella, id quod auget admirationem, annorum quatuordecim, & abſque ulla ſubſecuta evidenti læſione, extuſſitus, ſi Medici quidem ſatis ſibi a fœminea fraude caverunt. Sed eadem magnitudine intra pulmonem inventum ab Hildano (*q*) facile credo, ut columbini ovi a Contulo (*r*), quamvis inepte abuſo Malpighiana ranini pulmonis imagine, in qua nobis humanum calculum delinearet.

21. Habet tamen quædam non omittenda de ejus duritie, ſignis, & incipientis curatione. Cum enim plerumque hi calculi ſoleant eſſe ſimiles materiæ, in juncturis arthriticorum concreſcentis, friabiles, inſtar pumicis leves, cretacei, tophaceive, qualem ex Ciſiario (*ſ*) vidi; non crebro autem prædurі, duri ſupra modum, duriſſimi, & vix ſemel ſilicea duritie, & pondere granorum viginti: is de quo loquimur fuiſſe dicitur *marmoreus ſtriatus*, & *ponderoſiſſimus*. Et cum haud raro aſthma, & orthopnœa comitari hunc morbum conſueverint, ſæpius autem diuturna tuſſis, eaque, niſi hæmoptoe, aut phthiſis adjungantur, ſicca (perrarum enim eſt, nunquam fuiſſe tuſſim, ut in Jo. Franci (*t*) Obſervatione, cum pulmones referti eſſent lapillis; multo autem rarius eſt, non modo tuſſim haud nominari; ſed diſerte negari, unquam; mitto de ullo dolore; de ulla difficultate pulmonum eſſe conqueſtum alterum (*u*), in quo erant hi calculis pariter referti, nec tamen, ſicuti in priore, exſiccati, ut minus irritabiles credi poſſent) cum ſymptomata, inquam, prædicta non raro, aut ſæpius eſſe conſueverint; adoleſcenti huic ſuo Contulus, valida oborta tuſſi copiam aquæ limpidiſſimæ e faucibus, narrat, profluxiſſe, creſcente in dies & macie, & dolore in medio thoracis vehementi, & quaſi ab infixo clavo, pertinaci & immoto. Non ſum neſcius, illum quem paulo ante dicebam nulla unquam tuſſi fuiſſe vexatum, aſſiduo pulmonum dolore in latere dextero laboraſſe, & quam diuturnos, & quantos laterum dolores is tulerit quem ſupra (*x*) ex Benivenio indicavi: quin Mortonus (*y*) docuit id quod prolatis etiam confirmavit hiſtoriis, ubi cum hæmoptoe horrendus thoracis dolor, pleuritici, vel peripneumonici æmulus, circa initium phthiſis contingat, rite ſuſpicari licere, hanc eſſe generis calculoſi. Sed tamen eſſe tunc calculos, ait, angulis, & aculeis præditos, & certe etiam Paulus (*z*) in hæmoptoico, qui aſperos tribulorum modo rejecit, dolorem commemoravit: ubi vero calculi læves ſint, nec ad lacerandum idonei, quamvis ſatis magni ſint aliquando, Mortonus tradidit, nihil incommodi afferre præter inanem tuſſim, & aliquam in pectore gravitatem. Verum nec Francus, nec Benivenius, nec Contulus ſuos angulis, & aculeis inſtructos fuiſſe, ajunt; itaque nullum ſanguinis ſputum attulerunt; ut conjicere proclive ſit, non pungendo ſemper, & lacerando, ſed pondere pulmonem a pleura, aut mediaſtino, cui forte affixus ſit, diſtrahendo, interdum dolorem facere, interdum ne ſic quidem, ſed aliter facere. Imo fuiſſe non raro ad lacerandum idoneos, & revera non ſemel laceraſſe, nec dolorem tamen ullum attuliſſe, ex iis intelliges quæ mox ſubjiciam, ubi quod de ſanatione adnotavit Contulus aliique, indicavero. Cum Medicorum plerique ad dolorem pacandum, maciemque arcendam, illi adoleſcenti lac eſſe dandum, ſtatuiſſent; Albertus Fabrius is quem tibi alias (*a*) merito laudavi, acerrime diſſenſit, ut qui unus morbi cauſam divinans, calculoſas in pulmonibus concretiones uſu lactis augeri poſſe, cenſebat: qua in ſententia fuiſſe poſtea Mortonum (*b*), videmus, ob eandem iſtam rationem, lacteam diætam non, niſi urgente neceſſitate, in phthiſi a calculis pulmonaribus permittentem: & ſane is cujus pulmones lapillis plenos a Franco inventos eſſe, dicebam, cupide adeo lac appetere ſolitus fuerat, ut hoc, etiam loco aquæ, & cereviſiæ biberet. Fabrii autem judicium comprobavit exitus. Lactis enim uſus calculum, aut certe dolorem auxit; mortemque acceleravit: cum alteri adoleſcenti, cujus morbum ex iiſdem omnibus ſignis ab eadem cauſa repetebat Fabrius, non lacte, ſed oleo amygdalino, aliiſque ejuſmodi, etiam ad lambendum, datis, illud conſecutus eſt, ut extuſſito lapillo, dolor paulatim abiret, perfectaque rediret ſanitas. Sic etiam Benivenius leniendo pectus, molliendo guttur, & Aſperam arteriam, calculum de quo diximus, extrudi viderat, omnemque dolorem cum inani tuſſicula amoveri.

22. Quanquam igitur vel calculis expectoratis, multo ſæpius ejuſmodi ægri pereunt, ſive quod cunctos haud ejecerint, ſive quod alios iterum gignant, ſive quod in pulmonibus peſſimas ab illis ſervent noxas, unde ex phthiſi, aut fere ex ſanguinis ſputo intereunt, mollibus videlicet pulmonibus facile etiam ab eo ipſo nixu læſis quem ad excludendum calculum edunt, ut recte docuit Boerhaavius (*c*); attamen exempla non deſunt, neque ea perrara, illorum qui redditis calculis, non modo longum tempus vixerunt, ut Petrus Borellus (*d*), Richardus Mortonus (*e*), Se-

(*ſ*) Phthiſiolog. l. 3. c. 6. (*t*) III. Obſ. 62. (*u*) Tom. 4. Obſ. 49. & Tom. 5. Obſ. 68. (*x*) A. 1743. Hebd. 13. n. 2.
(*y*) De Partib. Animal. l. 3. c. 4. (*z*) Morb. Diut. l. 1. c. 4. (*a*) (*b*) (*c*) apud Schenck. cit. ſupra ad n. 19.
(*d*) Comment. in Mundin. Anat. c. 34. in fin. (*e*) (*f*) apud Schenck. loc. cit. (*g*) Cent. 2. Obſ. 29.
(*h*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obſ. 221. (*i*) Earund. Dec. 3. A. 3. Obſ. 248. (*k*) Cent. 6. Obſ. 22.
(*l*) Prælect. in Inſtit. §. 835. (*m*) apud Schenck. l. cit. (*n*) Vid. Rhodii Obſ. cit. ſupra ad n. 19.
(*o*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 8. in fin. (*p*) apud Schenck. l. cit. (*q*) Obſ. cit. ſupra 29.
(*r*) c. 8 cit. ſupra ad n. 19. (*ſ*) n. 20. (*t*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 72. (*u*) Earund. Dec. 1. Obſ. 181.
(*x*) n. 20. (*y*) c. cit. ſupra ad n. 19. (*z*) apud Schenck. l. cit. ſupra ad n. 19. (*a*) Epiſt. 8. n. 32. & Epiſt. 10. n. 11.
(*b*) c. indicato. (*c*) ad §. cit. ſupra ad n. 20. (*d*) Cent. 1. Ob. 67. (*e*) cit. c. ſupra ad n. 21.

Sebaſtianus Roth (*f*), Jo. Francus Hildeſius (*g*) teſtantur; ſed etiam convaluerunt, ut nonnulli ex his ipſis videntur, & certe alii de quibus dictum eſt paulo ante, & quos Trallianus (*h*), Wierus (*i*), Heſſus (*k*) memorant, iſque in primis, qui de ſe ipſo idem narrat, ſine ullo medicamentorum uſu poſt peregrinationem ſanatus, Oſwaldus Gabelchoverus (*l*). Omitto alios, & in his Pechlinum (*m*), & quem alias (*n*) tibi nominavi, Caſp. Deſid. Martinettum (*o*), quorum ille tres calculos ſine ulteriore incommodo extuſſitos vidit, hic duos, aſthmaticis, quæ antea vexaverant, affectionibus omnino abactis. Omittere tamen nequeo Zacutum (*p*), & Georg. Wolfg. Wedelium (*q*). Uterque enim priſtinæ ſanitati reſtitutos eos quoque proponunt, qui aſperos e pulmone ejecerant calculos, nempe unum gravem, durum, oblongum oſſis dactyli inſtar, eumque aſperum, itemque plures, alios piſi, unum fabæ magnitudine, illoſque omnes acutis angulis, tricuſpideſque: & orthopnœam quidem, & inanem tuſſim a primo, ab aliis autem levem hæmoptoem, & tuſſim inductam antea, memorant; dolorem ullum non memorant. Cujus mentionem ne ab illis quidem factam invenies qui ab aſperis calculis mortem, non modo cætera quæ mortem præceſſerant, incommoda, allatam tradiderunt. Collega enim Wieri (*r*) lapillum *inæqualem, aſperum*, Hildanus magnum illum de quo diximus (*ſ*), *undique aſperum*, Raygerus (*t*) unum *hinc inde acutum*, Jo. Seb. Albrechtus (*u*) viginti *valde aſperos*, Jo. Phil. Wolfius (*x*) multo plures *formæ omnes aſperioris* aut in pulmonibus deprehenderunt, aut extuſſitos conſpexerunt. Cum autem phthiſim, tuſſim, hæmoptoem, aſthma, dyſpnœam, febrem hecticam in illis ægris, aliique alia memoraverint; nemo ullam doloris mentionem injecit; ut hic levis fuerit oporteat, non horrendus (qualem propoſuit Mortonus (*y*)) quamvis calculi non ſolum idonei eſſent ad lacerandum; ſed etiam, ut in quibuſdam oſtendit ſputum ſanguinis, laceraſſent.

23. Quin ſanguis ea nonnunquam copia prodiit, ut occideret, velut generoſum illum Virum, quem Dodonæus (*z*), vehementem quidem tuſſim, at dolorem nullum memorans, calculum ſæpe excreviſſe, narrat, *qui in extremis aſperæ arteriæ ramulis ac propaginibus natus, loci figuram referebat, forma oblongus, teres, tenuiſque ſubinde adnatis brevibus ramulis*. Contra, nihil rejecit ſanguinis vir alter (*a*), qui levi dyſpnœa, nullo autem dolore vexatus, plurimas in utroque pulmone habuit tophaceas concretiones, *magnitudine avellanas ſat grandes æquantes; multis acutas uncis, qui ſe ſe bronchiorum pluribus ramis infigebant*. Scilicet *ab initio molles, aſſumſerant ſenſim continentium canalium figuram internam, ſicque uncos paſſim formaverant, ubi ex uno canali via in alterum patebat*. Conveniunt hæc cum Plateri (*b*) Obſervatione, qui pulmonares calculos *nunc planos, nunc inæquales, & pro ratione vaſorum tophi inſtar formatos aliquando ſectione ſe deprehendiſſe*, retulerat. Jam vero poſt longum, ſed fortaſſe non inutilem, de his calculis ſermonem, illud conſtare, tandem vides, quod hujus initio propoſui, calculos inventos eſſe qui certe concreverint in bronchiis. In iiſdem autem bronchiis, itemque in cellulis in quas ultimi ipſorum deſinunt ramuli, pleroſque pariter concreviſſe eorum quos memoravi, minimorum præſertim, credibile facit eorundem haud raro ſine pure, & ſanguine ſecuta rejectio. Quod ſi crebri paſſim bronchiorum ramuſculi materia quæ ſic indureſcere poſſit, obſideantur; intelligis, qua ratione ab innata cauſa pulmones fiant *lapideſcentes*, & *tophos lapideos ementientes*, aut *materiam duram gypſeam* referentes, quales videlicet in Sepulchreto (*c*) commemorantur.

24. Denique non hoc tantum modo, ſed & aliis indureſcere pulmones poſſunt, ut cum ſcirrhoſi fiunt, aut, quod rarius eſt, cum tendinem carnemve referunt: quarum mutationum hujus quidem exempla habes, præter id quod alias (*d*) ex Valſalva accipies, apud Franciſcum Sylvium (*e*), & Jo. Bapt. Fantonum (*f*); illius autem alio in loco (*g*) ex me habebis, aut cum ipſam cocti hepatis ſubſtantiam repræſentant, quod cum eſt, bronchia non ſolum infarciri, & minus flexilia fieri; ſed ſimul maxime premi contingit. Verum cum hæc conſtitutio ad Sectionem pertineat de Pectoris, & Laterum Dolore; ad eam Obſervationes ejuſcemodi noſtras differemus (*h*). Et cum ad cætera, quæ memoravimus, mutationum genera attinentes hic quidem proferre nimis longum ſit; ſatis erit unam tophacei pulmonis adſcribere. Quam eo libentius accipies, quod non a me, ſed ab ſummo Anatomico, & Medico Malpighio eſt. Hic enim, cum Albertinus, a quo illam habui, in Bononienſi S. Mariæ de Morte Noſocomio Medici Aſſiſtentis munere diligentiſſime fungeretur, ſolebat, ſiquis obſcurior incideret morbus, rogatus inviſere, & quid ſibi videretur, illi indicare, velut in eo, quem continuo ſubjiciam, caſu factum eſt.

25. FŒMINA leviſſima ſcabie, ſed non levi macie affecta, ſubinde tuſſicula, quam nullum unquam craſſius ſequebatur ſputum, ſemper autem difficultate ſpirandi vexabatur, quam ſive ſupina, ſive in alterutrum latus jaceret, non propterea augebat, aut minuebat. Erecta quidem cervice paulo facilius ſpirabat; ſed tum gravis erat ponderis ſenſus quaſi a faucibus in thoracis cavum pendentis, eaſque anguſtas reddentis. Hanc fœminam, inquit Malpighius, probabile eſt, pulmones habere, ut ejus verbo utar, *tartarizatos*. THORACE ſic mortuæ aperto, ſtatim ac culter pulmonibus impreſſus eſt, horum ſtridor, non ſecus ac ſi arenaceas concretiones diſcinderet, Malpighii diagnoſim veram oſtendit, quam & continuata diſſectio planiſſime confirmavit.

26. Dici non poteſt, quanta admiratione excepta fuerit diſſectio hæc ab iis qui antea audiverant ex Albertino conjecturam Malpighii. Ad quam ipſe perduci probabili ratione potuit cum ſigna attente conſideraret, tum etiam propriis, aut certe aliorum ex parte aliqua obſervationibus adjutus. Nam cum tophaceis, gypſeiſve pulmonibus præter ſpirandi difficultatem, *tuſſim ſiccam* fuiſſe conjunctam, memoriæ fuerat litterarum mandatum (*i*), ut etiam virum qui crebro calculos extuſſiebat, *in medio thorace gravitatis cujuſdam pondus percepiſſe* (*k*): imo in plurimis *inanem tuſſim*, & *aliqualem gravitatem in pectore prementem*, ut ſupra (*l*) indicatum eſt, pati ſolitis Mortonus *lapides* in pulmonibus *cretaceos læves frequentes, atque aliquos etiam ſatis magnos* invenit.

Ægre tuli cum ipſe in ejuſdemmodi pulmones incidi, quæ, & qualia in viventibus fuiſſent incommoda, pro certo ſciri non potuiſſe, in viro præſertim jam ſeneſcente, cujus pleraque ſanguifera vaſa ſub finem Anatomes quam publice habui A. 1729. diligenter ſcrutatus, Vertebralem ſiniſtram arteriam inter Carotidem, & Subclaviam ejus lateris ex ipſo arcu Magnæ arteriæ naſcentem vidi. In illo pulmonum alter tophaceus fuit, cordis autem ventriculus dexter, & annexa auricula firmis, & in ſpeciem carneis, polypoſis concretionibus omnino repleta, cum ſiniſtra auricula, magiſque ventriculus nil fere niſi atrum ſanguinem ſemiconcretum haberent, itemque erant ſanguine venæ omnes maxime diſtentæ, cum arteriæ pro ſtaturæ modo contractiores viderentur, Magna autem ad partitionem in Iliacas, & inferius hic illic oſſeas lamellas oſtenderet; ſupra vero nihil uſquam hujuſmodi. Sed, ut dixi, quæ vivens pateretur, & quo ex morbo interiiſſet, ignoravi. Interea ne graviter feras quod pauciores fortaſſe quam expectares, his in Litteris Obſervationes Valſalvæ, & noſtras produximus; plurimas in proximis habebis. Vale.

EPI-

(*f*) (*g*) (*h*) (*i*) (*k*) (*l*) apud Schenck. loc. cit. ſupra ad n. 19. (*m*) Act. Erud. Lipſ. A. 1691. M. Maj.
(*n*) Epiſt. 5. n. 12. (*o*) Litter. ibid. cit. (*p*) De Praxi Med. Admir. l. 1. Obſ. 103. (*q*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obſ. 16.
(*r*) apud Schenck. loco indicato. (*ſ*) n. 20. (*t*) Obſ. cit. ſupra ad eund. n. 20. (*u*) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 49.
(*x*) Eorund. Tom. 5. Obſ. 28. (*y*) c. cit. ſupra ad n. 21. (*z*) apud Schenck. loc. cit. ſupra ad n. 19.
(*a*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 13. n. 2. (*b*) Sect. hac Sepulchr. 1. in Schol. ad Obſ. 41.
(*c*) Sect. ead. Obſ. 47. §. 1. & 2. & in Addit. Obſ. 1. (*d*) Epiſt. 17. n. 10. (*e*) Sect. hac Sepulchr. Obſ. 50.
(*f*) Obſ. Med. 15. (*g*) Epiſt. 18. n. 30. & Epiſt. 45. n. 23. (*h*) Vid. Epiſt. 20. & 21.
(*i*) Vid. Sepulchret. Sect. hac 1. Obſ. 47. & 1. in Addit. (*k*) Sect. ead. Obſ. 46. primæ §. 11. (*l*) n. 21.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVI.

Agitur de Reſpiratione Læſa a cauſis intra thoracem, & primum ab hujus, aut Pericardii Hydrope.

SEquitur, ut quæ cauſæ intra thoracem quidem, ſed extra pulmones ſitæ, officiant Reſpirationi, videamus. Earum præcipuæ, & ſæpius quam aliqui putant, occurrentes aut ad aquam ſpectant effuſam, aut ad cordis, magnorumque vaſorum dilatationes. De utroque autem genere in Sectione quidem hac I. libri II. Sepulchreti Anatomici plures hic illic invenies Obſervationes; ſed de neutro Sectionem peculiarem. Mihi vero & commodius fore videtur, & utilius, ſi noſtras dividentes, his quidem Litteris complectamur quæ ad Thoracis Hydropem attinent, & Pericardii: quæ autem ad Cordis Aneuryſmata ſpectant, & Magnæ arteriæ, eas ad Epiſtolam proximam ſervemus. Igitur quæ ad illum pertinent, ex Valſalva quidem ſunt hæ novem.

2. MULIER annos nata circiter viginti duos, cachectica, ſitibunda, leviter tuſſiens, & aliquid catarrhalis materiæ exſpuens, nubit. Aliquot poſt nuptias diebus decumbere cogitur. Pulſus eſt celer, frequens, humilis: tuſſis moleſta, paucis cum ſputis: ſitis ingens. Pedes œdemate tumebant, eoque magis, quo magis ingraveſcebat morbus: quin jam facies quoque, brachia, & manus eodem tumoris genere occupabantur. Immoderati caloris ſenſus in ſiniſtra thoracis parte: interdum præcordiorum anguſtiæ: reſpiratio difficilis; ut augeſcente morbo, erecta cervice ſpirare cogeretur. Itaque intra paucos dies moritur.
VENTER paululum habuit ſeri, omnia autem viſcera ſana, niſi quod lien æquo erat major. Uterus quoque diſſectus eſt, ſi forte ut in recens nupta, aliquod appareret conceptionis inchoamentum. Inerant quidem veſiculæ duæ, & maſſa quædam informis. Sed hæc ex mucoſa fiebat ſubſtantia, cui alia adjungebatur ejus coloris, ut non multum eſſet concreto ſanguini abſimilis: eratque tota ab uteri parietibus omnino ſoluta. Contra veſiculæ, quarum altera parvæ lentis, altera parvi ciceris magnitudinem æquabat, cum iis parietibus ſic implicabantur, ut difficulter avelli poſſent. Verum nullis inſtruebantur ſanguiferis vaſculis, neque humor incluſus igne concreſcebat; cum ova, ideſt ovariorum veſiculæ, ex duplici conſtantes membrana, tum manifeſta habeant ſanguifera vaſcula, tum concreſcentem igne humorem, & albuminis ſaporem referentem, quemadmodum vel in hac muliere obſervatum eſt. Denique Tubæ utriuſque Falloppianæ in uterum ingreſſus prorſus erat clauſus.
Thorace aperto, pulmones inventi ſunt a pleura quidem omnino ſoluti; ſed duri; ut ſi propria peripneumoniæ ſigna præceſſiſſent, inflammatione laboraſſe videri poſſent. Erat aqua in utroque thoracis cavo ea copia, ut ejus portio in ſterni ſectione eruperit. Erat & in pericardio ad uncias circiter quinque. Cum utrinque ſumpta, igni fuiſſet impoſita; illa quidem; non hæc concrevit. Polypoſa concretio fuit in utroque cordis ventriculo; ſed major in dextero, quæ & per vaſorum oſtia ſe producebat, & in auricula præſertim ſe amplificabat.

3. Num veſiculæ muliebrium ovariorum ſint ovula, non eſt hic diſputandi locus; multo autem minus, an maſſa illa informis inchoamentum eſſet conceptus, quando utraque erat prorſus occluſa Tuba. Aquam in hac, & ſequentibus Obſervationibus pulmones circum prementem, eoque obſtantem ipſorum facili explicationi, præcipue attendimus, alia quæ eodem attineant, mox in loco non neglecturi.

4. FŒMINA viginti ſex circiter annorum, quæ uterum non ſemel tulerat, poſt animi perturbationes, toto corpore leviter, abdomine magis intumeſcit, difficulter, & erecta cervice reſpirat, neutrum in latus laborioſe decumbit, ingens in thorace pondus percipit, maxime ſitit, donec difficultate ſpirandi ingraveſcente, mortem obit. IN VENTRE pauca erat aqua; ſed ventriculus præturgidus, & hepar magnum, adeo diaphragma ſurſum pellebant, ut thoracis cavea minor fieret. Cæterum lymphæ ductus turgebant in ventre, cunctaque hujus viſcera bene ſe habebant, ſi indurata excipias ovaria. Thorax omnino aquæ plenus; pulmones nonnihil & duri, & rubri, variiſque maculis nigris diſtincti, cætera ſani. Dexter cordis ventriculus continebat polypoſam concretionem, & circa hanc grumoſum ſanguinem: qui in ſiniſtro, vaſiſque omnibus erat fluidus.

5. Quod Valſalva ita, ut reddidi, ſcriptum reliquit, neutrum in latus laborioſe decubuiſſe quæ difficulter, & erecta cervice ſpiraret; aut illic negantem particulam, ut fit, per incuriam omiſit, aut ad hunc modum eſt accipiendus, ut dicere voluerit, niſi una difficultas ſpirandi vetaret, utrumlibet in latus, ut fortaſſe experiendi cauſa imperaverant aliquando Medici, ſine labore paulisper decumbere potuiſſe, quippe nulla hinc, aut illinc, ut in thorace æque pleno utrinque, moleſtia, aut dolore prohibitam. Quod autem in hac, & nonnullis aliis ejuſcemodi Obſervationibus turgentes lymphæ ductus commemorat; id accidiſſe, putabimus, aut ob ſerum in ſanguine redundans, aut ob eorum ductuum compreſſiones, obſtructioneſve in partibus ulterioribus, tantas aliquando, ut tenues quorundam ex ipſis tunicæ diſſiliant, corporiſque caveas inundet aqua. Caſum habes in Sepulchreto (*a*) deſcriptum adoleſcentis qui ſe Williſio, ac Lowero curandum tradidit. Is poſt immodicas equitationes, aliaſque corporis diuturnas exercitationes cum aliquandiu in ſiniſtra thoracis parte eum ſenſum habuiſſet qui eſſe ſine interna compreſſione non poterat, ibi tandem ſenſit diſrumpi ſibi quaſi vas quoddam; *indeque per ſemihoræ ſpatium in regione iſta humoris velut ab alto in pectoris fundum cadentis ſtillicidium non tantum ab eo percipi, ſed etiam ab adſtantibus audiri potuit*, res non ita facilis explicatu iis qui inter pulmones, & thoracis parietes negant ſpatii quidquam intercedere; vera tamen, ut poſtmodum comprobavit humoris, in eo latere congeſti, cum fluctuatio in agitatione corporis ab ipſo, ab aliiſque *evidentiſſime* percepta, tum eductio per immiſſam a Chirurgo fiſtulam primum, ſemper autem poſtea per foramen ab natura reſeratum, & ab arte ſervatum.

6. VIR ad quadrageſimum accedens annum, multas jam hebdomadas febre lenta laboraverat. Ad eam levis ſe adjunxit pedum tumor, tuſſis irrita, faucium ſiccitas. Anhelans, erectaque cervice reſpirabat: vix pulſus percipiebantur. Ex improviſo moritur.
Dum ABDOMINIS integumenta a ſubjectis muſculis ſcalpello ſeparantur, humor exit aquoſus in ſiniſtra umbilicalis regionis parte. Sana tamen in ventre omnia, ſi lienem excipias, triplo quam par eſſet, majorem. In Thoracis utroque cavo ſerum limpidum ſtagnabat: quod in vaſe vitreo ſervatum, poſt aliquot horas, nonnulla quidem, ſed disjuncta, & ad fundum vaſis, demiſit; nihil vero, ut ſerum in thorace repertum ſolet, in unum conjuncti, atque innatantis oſtendit. Pulmones ſani, & omnino liberi, niſi quod ſiniſtri inferior lobus per brevem, & tenuem nexum ad pleuram alligabatur. Dilatatum erat pericardium, & ſeri limpidi plus ſelibra continebat. Cor magnum, in ejuſque ventriculo præſertim dextero laxa concretio polypoſa: cujuſmodi res ſane rara eſt in eorum corde, quorum in caveis aqua ſtagnat. Ductus Thoracicus, & lymphæ quoque ductus in ventre adeo erant exinaniti, nullum ut eorum uſquam veſtigium apparuerit.

7. Hic

(*a*) l. 2. S. 1. Schol. ad Obſ. 75.

7. Hic quoque cum de polypoſa in corde concretione Valſalva loqueretur, negantem particulam fortuito omiſiſſe videri poteſt, eamque rem haud raram dicere voluiſſe, quando de his novem hydropis thoracis Obſervationibus vix duæ ſunt, in quibus illam defuiſſe, adnotaverit. Quod vero lymphæ ductus vacuos animadvertit in hoc cadavere, fortaſſe alia hinc cauſa ſignificatur quæ hydropem fecerit, ac quæ in fœmina proxima ſuperiore. Num vero ea cauſa fuerit diſruptio illorum ductuum, forſitan ex me quæres. Ut enim ſuſpiceris, inducet tum eorum vacuitas, tum effuſus limpidus humor, & pauca deponens, tum junioris Verneyi (*b*) obſervatio in aſciticis, quibus ſi non abſimilem humorem Chirurgus educat; venter brevi iterum extumeſcere, & nulla fere ſpes vitæ eſſe ſolet. Sed num hæc neceſſario, an veriſimiliter dumtaxat indicent eorum ductuum diſruptionem, haud ſatis tuto in quovis caſu determinari poſſe, cenſeo: in hoc autem ſi illorum inanitas diſruptionem ſignificaret; venter, ubi inanes ſunt animadverſi, ipſe quoque fuiſſet hydropicus. Cæterum cum hydrope hoc thoracis, præter cordis magnitudinem, pericardii hydrops, ut in muliere illa recens nupta (*c*), conjunctus, in eademque pulmonum durities, qua nec altera (*d*) omnino caruit, cujus præterea ſeptum Tranſverſum tantopere a ſubjectis viſceribus in thoracem urgebatur, hæc, inquam, omnia facient, ut opinor, eam gratiorem Obſervationem in qua nihil unde lædi reſpiratio potuerit, niſi thoracis hydrops, de quo præcipue agimus, proponatur, velut hæc erit quam ſubjicio.

8. ANUS ſeptuaginta annorum difficulter ſpirat, non niſi in dorſum cubat, levi tuſſi catarrhalem materiam exſpuit, multum ſitit: pulſus aliquando vix percipitur: dexter pes œdemate nonnihil tumet. Antequam moriatur, per horæ quadrantem humorem multum, æruginoſi coloris, vomitu ejicit. VENTRE aperto, inteſtinum Colon repertum eſt qua jam ventriculo ſuberat, deorſum ad pubem uſque ſe inflectens, hinc vero ſurſum donec ad conſuetam ſedem rediret. Ventriculus ejuſdemmodi continebat humorem, qualis per vomitum ejectus fuerat, in eoque natantem concretam ejuſdem coloris materiam. Ejus portio humoris ſepoſita, materiam quandam poſtridie ad fundum præcipitatam exhibuit. Portiones autem duæ reliquæ, cum alteri ſpiritus, quem vocant, vitrioli, alteri autem ſpiritus affunderetur ſalis ammoniaci, nullam tunc quidem mutationem oſtenderunt; mox tamen prima ſedimentum quoddam in fundo habuit, ſecunda nullum. In Thoracis cavea utraque ſtagnabat ſerum ad libras tres. Uterque pulmo ad anteriora alligabatur. In cordis ventriculo dextero mediocris erat concretio polypoſa, quæ per vaſorum oſtia ſe producebat.

9. Si quæ ad vomitu redditam materiam attinent, hinc removeas, quippe alio pertinentem, & Coli inteſtini minus quidem frequentem ſitum, ſed haud ita rarum tamen, & minime, quod animadvertendum, hic nocuum, & pulmonum alligationem, & concretionem illam polypoſam, quæ duo, certum eſt, in iis quoque paſſim deprehenſa eſſe, qui facile ſpiritum ducebant; nempe una reſtabit aqua in thoracem effuſa, quæ illum difficilem redderet. Hoc ſignum, & pedum tumorem, & ſitim, aut faucium ſiccitatem cum in tribus quoque ſuperioribus hydropicis animadvertas; in duobus autem pulſus humilitatem, & tuſſim aut irritam, aut fere irritam; & cum hac quæ nihil denique, niſi catarrhalem materiam educebat, comparandam; jam potes, opinor, in illis quoque tribus quid ad thoracis ſpectaret hydropem, quid ad alia, cum hoc conjuncta, ſuſpicari. Quæ tamen augere præſertim poterant ſpiritus difficultatem, ut cervice erecta ducendus eſſet. Itaque non miraberis quod anus in dorſum cubare poſſet; quod autem in neutrum latus, nimirum id aqua in utroque pariter cavo aggeſta, ſed neutrum adeo implens, efficiebat. Hoc, & aliqua eorum quæ hic attigimus, ut planius intelligas, hiſtorias attendito quæ ſequuntur, & cum hac, & ſuperioribus comparato.

10. JUVENEM mulierem tuſſis, ſitis, reſpirandi difficultas cum diu vexaſſent, tum præcipue ultimis vitæ diebus noctu premebant. Tuſſiens catarrhalem interdum expuebat materiam: in ſiniſtrum latus ob præcordiorum anguſtiam decumbere non poterat; itaque jacebat in dexterum. Pedes œdemate erant turgidi: facies quoque, & venter, ſed hic leviter, intumuerant. Tres circiter ante mortem dies erat quaſi ſomniculoſa, tardeque reſpondebat: biduum ultimum pulſus penitus deliteſcebant. IN VENTRE effuſum erat ſerum ad tres quatuorve libras. Hepar ſubpallidum, lien exiguus; cæterum utrumque ſanum. Vix ullum in ventre apparuit vaſorum lymphaticorum veſtigium.

In Thoracis ambabus caveis pulmones ſani; ſed in ſiniſtra liberi, in dextera pleuræ tenaciter adhærentes: rurſus in illa paucum ſerum; in hac vero quidquid loci inter pleuram, & pulmones relinquebatur, flavo erat ſero oppletum. In cordis ventriculis ſanguis fluidus, ſine ullo polypoſæ concretionis indicio. In Capite denique ſanum cerebrum, niſi quod Laterales ventriculi ſerum continebant, idque levi ſanguinis tinctura infectum. Hoc igni impoſitum, craſſa materia ad vaſis fundum demiſſa, ipſum totum in auras abiit. Quod autem ſerum in ventre, & in cavo item thoracis dextero fuiſſe, diximus, turbidum primum ab igne eſt factum, deinde ſenſim hoc quidem totum, illud autem fere totum, relicta in fundo nonnihil glutinoſa pellicula, avolavit.

11. Omiſſo quod ad ſoporoſam affectionem attinet, alibi a nobis tractatam, cujus hic cauſam ſerum; nec mirum in tali corpore; in cerebro quoque noviſſime effuſum fuiſſe, vides: atque adeo omiſſis quæ ad cætera pertinent ſigna, a te facile cum ſuperioribus conferenda, & eadem invenienda; duo quæ ſpectant ad difficilem reſpirationem non omittemus. Alterum, quod mulier in ſiniſtrum latus cubare non poterat, quippe quo, dextero penitus aquæ pleno, potiſſimum reſpirabat; itaque ſi dexteri aqua mediaſtino incumbens, hoc in ſiniſtrum thoracis cavum urgeret; jam per ſe non omnino ſero vacuum, & dextero alioquin ſemper minus; anguſtiæ præcordiorum ob magis impeditam reſpirationem vexabant. Alterum, quod hæc noctu præſertim erat difficilior. Id vero ſi eſſet ſignum hydropis thoracis, ut noſtri loquuntur, pathognomonicum; mirari deberes magis, in tot aliis ſeu Valſalvæ, ſeu noſtris Obſervationibus deeſſe, quam in hac una memorari. Qui tamen illud docuerint, plures acervatim nominari videbis a Cl. Reimanno (*e*), & egregios quidem Medicos. Primus autem ex iis fuit Carolus Piſo, ut Sepulchretum ipſum (*f*) monſtrabit, qui, & poſt eum alii id Obſervationibus comprobarunt ſuis, ibidem relatis (*g*). Nec vero negari poteſt, ſi ad cætera indicia hoc quoque acceſſerit, ut hominem a primo ſomno repente excitet gravior ſpirandi difficultas, veram ſæpe eſſe conjecturam, thoracis hydrope laborare, ſive quod a lecti calore ſanguis turgens ſatis ſpatii ad tranſeundum per pulmones aqua compreſſos, ut Williſius (*h*) indicat, non inveniat, ſive ob aliam potius cauſam; neque enim ſola aqua eſt quæ pulmones poſſit comprimere, aut ſanguifera per ipſos vaſa contrahere: quanquam veri ſimile eſt, rem, ſi generatim accipias, bene Williſium explicaſſe, cum in morbis quoque aliis idem fere accidere, adnotaverit laudatus Reimannus (*i*), quibus in morbis animadverto pulmones premi, & ſanguinis per eos vias conſtringi, aut impediri potuiſſe, ut hic a lecti calore non ſecus atque a corporis exercitatione turgens, pulmones, in eo præſertim corporis ſitu, permeare non valuerit. Quod ſi cauſa premens, aut conſtringens, vel ſi arctandæ in pulmonibus viæ, vel denique ſi tranſiturus ſanguis, ſi hæc, inquam, omnia, aut pleraque non ita ſe habeant, ut id ſequi debeat; non modo in iis morbis, ſed neque in thoracis hydrope cubans æger primis ſomni horis ab ingruente ſuffocationis periculo excitabitur. Itaque intelligis, recte Cl. Helwichium (*k*) monuiſſe, ex eo quod æger non ſic excitetur, minime conſequi hydrope thoracis non laborare: & ſane ad Obſervationes quas ipſe indicat aliæ addi poſſunt, inprimiſque Nobilis Adoleſcentulæ (*l*) cui *ſomnus prolixus erat, & in multam lucem productus*, & Senatoris Poloni (*m*) cui *nulla erat ſomni cum periculo ſuffocationis interruptio*,

(*b*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (*c*) n. 2. (*d*) n. 4. (*e*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 170.
(*f*) l. 2. S. 1. Schol. ad. Obſ. 137. (*g*) ead. S. Obſ. 81. 82. (*h*) Ibid. Schol. ad Obſ. 76. (*i*) Obſ. 170. cit.
(*k*) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 32. (*l*) Sepulchr. l. 2. S. 2. Obſ. 3. in Schol. (*m*) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 11. n. 2.

ptio, & plurimum tamen aquæ in utriuſque thorace repertum eſt. Intelligis quoque, cum idem Helwichius (*n*) viciſſim non dubitavit, quibus illiuſmodi interruptio ſit, hos vero thoracis hydrope laborare, intelligis, inquam, plus videri quam æquum ſit, tribuiſſe permultis quidem, ut ſupra indicatum eſt, Obſervationibus, quas & ſua ipſe confirmat habita in quadam Matrona, & aliorum in altera, & tu aliis confirmare potes, iiſque nominatim quas in Tinctore habuit Valliſnerii noſtri Patruus (*o*), & in viro quodam Illuſtris Buchnerus (*p*); ſed quæ tamen, ut veræ ſunt, ita non faciunt, quin illæ pariter veræ ſint quas oppoſuit Reimannus, eaque præſertim quæ Medicum exercitatiſſimum Jo. Jacobum Vicarium (*q*) eo adduxerat, ut ob iſtud in primis ſignum, *jurare ſe poſſe*, crederet, *infallibiliter ægrum hydrope pectoris laborare*, cujus mortui aperto thorace cum in dextero, ſiniſtroque hujus cavo *nec drachmam unam aquæ, aut ſeri inveniret*; nunquam ſatis laudanda ingenuitate mirabundus exclamavit, *quam fallacia ſunt ſubinde diagnoſtica!* Non me fugit, quam exceptionem poſtea excogitaverit, ſignum videlicet illud non valere, niſi pedes poſt ipſum, non ante ipſum intumuerint, nec quam ingenioſe ſtuduerint alii huic, cæteriſque objectis a Reimanno Obſervationibus occurrere. Sed neque exceptionem illam eſſe video qui ſequatur, nec mihi animus, nec opus eſt meas facere alienas lites, eam exceptionem, aut alias, atque alias examinando, cum vel ipſe, etiamſi non examinatæ accipiantur, exceptionum iſtarum numerus ſatis oſtendat, quam ſæpe, & quam facile illud de quo loquimur, ſignum, aut, ſi mavis, ejus ſimilitudo poſſit etiam bonos Medicos decipere, ut in morbis pulmonum, cordis, arteriæ Magnæ, pericardii, & in ſpaſmodicis ſuffocationibus quas non ſemel vidi eadem exacte hora, non modo intra non breve ſpatium unius, aut duarum, aut trium a primo ſomno horarum, recurrere, non jam hos morbos, ſed aquam in alterutro, aut utroque thoracis cavo eſſe, putent. Quamobrem neque hoc ſignum erit per ſe, & ſine crebra hæſitatione, morbi hujus maxime proprium, cum in aliis quoque interdum appareat, cumque haud raro, ut vel noſtræ, & Valſalvæ confirmant Obſervationes, in iis defuerit, in quibus poſt mortem hunc morbum fuiſſe, perſpectum eſt. Non erit tamen contemnendum, ſi ad alia, ut dixi, ſe adjunxerit, quibus potiſſimum aqua in thorace aggeſta plerumque ſolet ſignificari.

12. MULIER annorum ſeptuaginta, temperamenti ſanguinei, pinguis, dum filio pleuritico aſſidue inſerviret, pleuritide & ipſa correpta, multos poſt dies ab hac libera evaſit ſine ulla materiæ expectoratione. Sed pleuritidi continuo ſucceſſit in ſiniſtra thoracis parte ſenſus ingentis oppreſſionis; ut in lecto ſpirare non poſſet, niſi in dexterum cubaret latus. Catarrhalem exſpuebat materiam, valde ſitiebat, tumidos artus inferiores habebat. Ad hæc, quatuor poſt menſibus, immanis acceſſit diarrhœa, quæ crebrius in dies urgens, tres menſes perſtitit. Toto hoc temporis ſpatio febris certa periodo, cum frigore, calore, & dolore capitis recurrebat; pulſus autem erat durus, & celer. His omnibus perſtantibus, ſeptimo ab ineunte morbo exacto menſe, interiit. VENTRE aperto, jecur ſubcinereo colore, cætera ſanum: ſana quoque reliqua inventa ſunt viſcera, niſi quod in pancreate erat quædam arteria ad oſſeam duritiem perducta, cujus initio ſanguis ipſe concretus, deinde ſola ſanguinis fibroſa ſubſtantia denſata continebatur. In Thoracis cavo dextero nullum prorſus vitium. Siniſtrum vero aquæ plenum in qua filamenta quaſi quædam natabant. Pulmo autem in ea aqua illæſus, nonnihil dumtaxat flaccidus. In cordis ventriculo dextero magna concretio polypoſa, quæ inde ſe in venam Cavam extendebat.

13. Ne pleuritidi ſucceſſiſſe empyema, credas, cum cætera oſtendunt, tum aqua plurima cum ejuſdemmodi filamentis a gravibus thoracis inflammationibus in hoc reperiri ſolita confirmabit, ubi de iis inflammationibus agemus. Sanguinis autem fibroſam ſubſtantiam in arteria aliqua coercitam, ut in iſta oſſea fuerat, denſari adeo, ut viam denique ſanguini intercludat qui a tergo ſequitur, nempe illud eſt quod annis ſuperioribus docuit Cl. Chirurgus Petitus (*r*). Quod vero contra atque in fœmina de qua paulo ante dictum eſt (*ſ*), & plerumque fieri ſolet, non in illud mulier cubaret latus quod aqua erat plenum, forſitan cauſa quærenda eſt; ſi non in mediaſtino quod incumbenti aquæ hic fortaſſe magis reſiſteret; in latere ipſo oppoſito, quod cum prorſus eſſet vacuum ſero, ferre illam poſſet, ab incumbente aqua factam, ſui cavi diminutionem, quam non poterat in priore fœmina, quippe & ipſum aqua ſua impeditum aliqua ex parte.

14. MULIER quinquagenaria, corpore mediocri, colore pallido, cum annum ipſum dyſpnea laboraſſet, aucto tandem morbo in Bononienſe Noſocomium excepta eſt S. Mariæ de Vita. Reſpiratio erat maxime laborioſa, ſitis ingens, pulſus mediocriter celer, & parvus: quo in dies magis deficiente, ægra interiit.

VENTRIS viſcera omnia egregie ſe habebant. In Thoracis quoque ſiniſtro cavo ſanus erat pulmo, & undique a coſtis ſolutus; ſed in ſeſquilibra ſubſalſæ aquæ natabat. Pulmo autem dexter arcte adeo pleuræ adhærebat, ut unum continuatum corpus cum hac efficeret: itaque nihil aquæ ab hac parte conſpectum eſt; niſi quod ex infimo pulmone, dum cultro a pleura divideretur, lacerato, nonnihil emanavit ſeri. In corde tres polypoſæ concretiones, denſatum mucum colore, & habitu referentes; in venis autem craſſus, & viſcidus ſanguis inventus eſt.

15. Quid fuiſſe dicemus cauſæ, cur paucum adeo ſerum; ſi cum ſuperioribus hiſtoriis conferas; idque in altera dumtaxat thoracis cavea, maxime laborioſam reſpirationem efficeret? An quod ſalinis imbutum particulis, pulmonum non tam copia premeret, quam aculeis quaſi quibuſdam ſubinde irritando, conſtringeret? Hoc noſti Albertinum (*t*) ſuis fretum obſervationibus docuiſſe, & per ejuſmodi ſalium irritamenta difficilem explicaſſe reſpirationem ab effuſo ſero *non adeo multo*, ſed eo *turbido, ac intenſe flavo*. Tale quidem in propoſita diſſectione non deſcribitur; ſed tamen id quod in aliis non adnotatur, *ſubſalſum* dicitur.

Expectas fortaſſe, ut huc addam tam arctam illam alterius pulmonis, & pleuræ cohæſionem. Sed quantæ ſint lites de noxia, an innoxia cohæſione hac, vel uno inſpecto Sepulchreto ſcire potes. Inde enim Hippocrates, ſeu mavis antiquus Auctor II. libri *de Morbis* (*u*) eam, Salio interprete, *pulmonis ad latus prolapſum* vocavit, indeque laborioſam reſpirationem deduxit; nec ſolum ex vulnere, etiam a Chirurgis ad pus educendum, inflicto, ſed ab interna quoque cauſa oriri dicitur & ibi, & in libro *de Locis*, ubi diſerte pulmonem reſiccatum lateri *adhæreſcere* humido, ſcriptum eſt, & ſiccam pleuritidem facere, quod etſi quadantenus invertit, idem tamen Boerhaavius (*x*) docuit, cum qua *ſedes fuit pleuritidis*, ibi, ait, *pleuram, imperſpirabilem redditam, pulmoni ejus lateris adhærere*. Porro Hippocratem ſecuti ſunt alii, hanc quidem adhæſionem aliter explicantes, id eſt *viſcido* ægrorum pulmonum ſero *tranſudante*, & *glutinis vicem præbente* in *pectoris*, *ob interceptum ſpiritum, quiete & compreſſione* (*y*), aut *quando pulmones in magnam excreſcunt molem, ob catarrhoſam materiam imbibitam, & ita vix moventur* (*z*); ſed tamen ab ea cohæſione, in mortuis deprehenſa, difficilem qua vivi urgebantur, ſpirationem repetentes. Contra alii hanc inde repeti poſſe, negant, non ſuas tantum, ſed adverſantium quoque obſervationes proferentes; quando idem qui modo cauſam aſthmatis multorum annorum in ſumma pulmonum cum coſtis cohæſione inveniſſe ſe, dixerat (*a*), continuo fatetur, *ſimili modo annexos fuiſſe pulmones* in eo qui *egregius tamen curſor fuerat*, itaque *ejuſmodi adhæſionem ex neceſſitate aſthma non invehere*. Huic vero tot conſimiles ſunt obſervationes & aliorum, & noſtræ, ut brevitati in re pervulgata conſulendum putemus. Quin pulmones undique non

coſtis

(*n*) cit. Obſ. 32. (*o*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 74. (*p*) Eorund. Act. Tom. 6. Obſ. 50. (*q*) Eorund. Cent. 1. Obſ. 3. in Schol.
(*r*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731. (*ſ*) n. 10. (*t*) Comment. de Bonon. Sc. Inſt. Tom. 1. in Opuſc.
(*u*) Vid. Sepulchr. l. 2. S. 1. in Schol. ad Obſ. 67. (*x*) Prælect. ad Inſtit. §. 606. (*y*) Sepulchr. S. cit. Schol. ad Obſ. 63.
(*z*) Sect. ead. Obſ. 64. §. 9. (*a*) Ibid. §. 8.

coſtis ſolum, ſed & diaphragmati, & mediaſtino arctiſſime annexi, nulla aliquando prævia difficultate ſpirandi, inveniuntur, ut in Additamentis ad Sepulchretum (*b*) Obſervatio, quæ Diemerbroeckii (*c*) eſt, monſtrabit XXIV. Minus autem amplæ cohæſiones, quales in eadem proferuntur, tot, & tam ſæpe ſuperioribus etiam Anatomicis ſe obtulerunt, ut aliquot eorum ex inſtituto naturæ, hominique utiles eſſe, cenſuerint (*d*).

16. In hac tanta diſſenſione ſummorum Virorum, non eſt facilis conciliatio. Nam quod ab nonnullis propoſitum vides (*e*), ſi laxa, & rara ſit adhæſio, reſpirationi non obſtare; obſtare autem, ſi arctior, & ubique ſit, aut ad amplos tractus; id vero minime reſpondet obſervationibus quæ paulo ante ſunt indicatæ. Nec quod rationi eorum qui obſtare, negant propterea quia pulmones utique debent *in inſpiratione, pectoris dilatati motum* ſequi, *cumque eo in exſpiratione coarctari* (*f*), altera a Magno Viro quaſi objecta ratio eſt in *lata accretione pulmonum cum pleura* hos *dilatato pectore non poſſe* tamen *deſcendere, neque diaphragma ſequi*; hinc poteſt aliquis conciliationem comminiſci, affirmando reſpirationem lædi ab adhæſione pulmonum tantummodo ad coſtas, non vero ad coſtas ſimul, & ad diaphragma; non, inquam, comminiſci id poteſt. Namque; ut alia omittam; in aliqua memoratarum Obſervationum vidiſti, cohæſionem fuiſſe cum coſtis dumtaxat, illæſa reſpiratione: cui ſimiles invenies multas, duaſque præſertim Cl. Hahnii (*g*), & quæ olim, ſimiliter a Piccolhomino (*h*) in familiari ſuo habita eſt, *pulmonis totius tenaciſſime adhæreſcentis undique coſtis omnibus, cum tamen in eo nulla fuiſſet reſpirandi difficultas*. Quid ergo eſt? Illud certe a me negari non poteſt quod promiſcue in cadaveribus virorum, & mulierum, cujuſquemodi morbo abſumptorum, diſſecandis plerumque invenio, & quod omnes vident fere quotannis, cum in Theatro viſcera thoracis ſuis in ſedibus oſtendimus, pulmones plus minus ad hujus parietes annexos eſſe; ut cum Diemerbroeckius (*i*) ſcripſerit, id *fere tertiæ hominum parti* commune eſſe, Tulpius (*k*) autem, *pulmonem paucis corporibus eſſe omnino liberum*; ad hujus aliquanto propius, quam ad illius, obſervationes meas fatear, univerſe ſumptas accedere. Num ergo paucis dumtaxat hominibus facilem eſſe reſpirationem, dicemus? ego ne id quidem fortaſſe dixero, quod dicunt aliqui, *faciliorem*, cum in adultioribus fere perpetuo hanc agnoverint adhæſionem reperiri. Nec tamen propterea cum illis facio qui a natura id eſſe, cenſuerunt, probe memor, vix in aliquo de tot fœtibus, a me diſſectis, connexionem ejuſmodi aliquam animadvertiſſe (quanquam *cum ea quempiam naſci*, non videtur credidiſſe Diemerbroeckius (*l*)) nec minus conſcius, tam rare in cæteris quæ ſtructura propius ad nos accedunt, animalibus eam inveniri, ut ſiquando paulo amplior occurrat, illa *de morbo ſuſpecta ſint*. Verum ut a natura non eſt; ſic neque, ut idem Diemerbroeckius putabat, vix unquam niſi a morbo eſt, puta *pleuritide, peripneumonia, aliove ſimili, cum exulceratione morbo*; neque enim credibile eſt, & ſæpe verum non eſſe, ſcimus, ſi paucos excipias, homines omnes reliquos ejuſmodi mala eſſe perpeſſos: ſed multo probabilior conjectura eſt quam ad me olim ſcripſiſſe memini Cel. Vernojum, quod ſolis, & prope omnibus hominibus, nec eorum tamen fœtibus commune ſit, id ab ridendi actione fortaſſe oriri, quæ illis ſolis, poſtquam ſunt nati, communis eſt. Cæterum unde unde ſit quod (ſepoſitis iis in quibus id a morbo effici potuiſſe, non eſt negandum) unde unde, inquam, in aliis ſit quod plerumque eſſe, certum eſt, qua autem potiſſimum parte, & quatenus, incertum; ut recte hinc Columbus noſter (*m*) admonuit, *poſſe quempiam vulnere thoracem perforante laborare, neque tamen ſpirare vulnus cerni*, ita prudenter hac etiam de cauſa Chirurgi faciunt, qui pleuræ perforationem digito potius perficiunt, quam ferro.
Sed ad illud tandem ut redeam quod expectas; cum ab inventa adhæſione pulmonum reſpirationis prægreſſa læſio repetita eſt, vehementer ſuſpicor, aut cauſam aliam aliquam de tot quæ eam lædere profecto poſſunt, minus animadverſam fuiſſe, aut ſi nulla revera alia uſquam fuit, in ipſa illa pulmonis facie quæ pleuræ annexa erat, deliteſcere potuiſſe, ut puta criſpaturam aliquam, expedito humorum curſui hactenus obſtantem, ut irritari propterea nervi poſſent, & intima pulmonum officia turbare: quod; ſi aliam in aliis & humorum naturam, & nervorum diſpoſitionem conſideres; fortaſſe aut non prorſus diſplicebit, aut ad alia quæ tibi magis, atque adeo mihi ſatisfaciant, excogitanda in re difficillima excitabit.

17. VIRGO annorum quindecim, acuta febre, & diro præſertim dolore capitis; nam mitia cætera erant ſymptomata; torquebatur. Febris circa diem decimum videtur remittere. Verum paucis poſt diebus ad hanc accedunt magna ſitis, laborioſa reſpiratio, in ſiniſtra thoracis parte dolor. His duobus ultimis ingraveſcentibus, intra dies non multos, lingua, & mente libera, præter aſſidentium expectationem decedit. THORACE aperto, pulmones quidem ſani; at ſiniſtrum illius cavum ſero plenum invenitur non valde abſimili urinæ jumentorum, in quo concretiones quædam natabant albumen referentes. In dextero quoque cavo ſerum, at perpaucum fuit. Sed in pericardio ea copia, ut totum oppleret, craſſius autem eo quod in thorace conſpectum fuerat: & cum exterior cordis facies leviter eſſet eroſa; fortaſſe ab eodem ſero id factum fuiſſe, conjici poterat. Polypoſæ in cordis ventriculis concretiones denſatum mucum quodammodo referebant: major autem erat quæ in ventriculo ſiniſtro.

18. Quod febris ejuſcemodi ſe remittere viſa fuerit ſine ulla ejus materiæ, quæ ipſam faciebat, excretione, vehementer ſuſpectum erat: & ſane hæc in thoracis, & pericardii cava ſe effuderat, ea acrimonia prædita, quam dirus capitis primum, mox partis ſiniſtræ thoracis dolor indicabat, confirmavit autem eroſio cordis. Cum vero a capite ad thoracem & cor divertiſſet; non mirum, ſi lingua, & mens liberæ ad extremum fuerunt, & ſi mors citius advenit, quam in hydrope ſoleat, & aſſidentes expectarent: quanquam hydropes *ex acutis morbis oborti*, ut in *Prænotionibus* (*n*) habemus, *omnes mali ſunt. Neque enim a febre liberant, & valde doloroſi ſunt, ac lethales*. Quod vero concretiones illas in ſero effuſo Valſalva albumini aſſimilavit, de ovi albumine accipiendum eſt in calida denſato, quemadmodum in alia declarat Obſervatione (*o*). Noviſſime quod ad pericardii hydropem attinet, in nonnullis quoque hiſtoriis ſupra commemoratum, ſeorſum mox videbimus, ubi alterius Virginis morbum, & diſſectionem propoſuerimus.

19. VIRGO annos nata circiter viginti duos non niſi erecta cervice ſpirare poteſt, multum ſitit, & tuſſit, ſputumque ejicit quaſi purulentum, interdum & ſanguine tinctum, febricitat, facie intumeſcit, tandem moritur. IN VENTRE aquæ libræ aliquot ſtagnabant; ejus tamen viſcera omnia illæſa. Thoracis cavum dexterum plenum erat ſero: cujus minor copia in ſiniſtro fuit. Pulmonum ſubſtantia nullam oſtendit læſionem: quibuſdam ſolum in locis nonnihil rubebat; in aliis albebat. Pericardium totum aqua oppletum. In cordis ventriculis nihil, niſi ſanguis fluidus.

20. Satis de Thoracis Hydrope, & de pleriſque ejus indiciis, quantum ad Valſalvæ Obſervationes attinet, ſupra dictum eſt, ut minus in hac, ſicut in ſuperiore quoque hiſtoria fecimus, de illo nobis dicendum eſſe, cenſeamus, præſertim cum alia, præter ipſum, incommoda adjuncta fuerint: quanquam in hac Virgine ſputum non videtur fuiſſe revera purulentum, & quod nonnunquam ſanguine inficeretur, id facile eſt effectus fortuitus gravioris tuſſis exiſtimandum. Potius de Pericardii Hydrope, ut ſemel, atque iterum polliciti ſumus, hic aliqua ſunt adjicienda. Freindius (*p*) inter ea quæ Avenzoaris propria ſunt, & peculiaria, illud ponit quod de hoc hydrope loquatur, addatque, ſe tamen eum nunquam vidiſſe „ & Galenum „ ipſum ne verbum quidem habere de eodem. „ Æquum autem eſt ſic dictum accipere, quaſi nec Galenus in

(*b*) Sect. cit. (*c*) Anat. l. 2. c. non 12. ſed 13. (*d*) Vid. Schol. ad illam Obſ. 24. & ad ſuper. Obſ. 64. §. ult. & ad 65.
(*e*) in iiſd. Schol. (*f*) Vid. Schol. 3. ad Obſ. 32. in Addit. (*g*) Act. N. C. Tom. 7. Obſ. 13. (*h*) l. 4. Anat. Præl. Lect. 8.
(*i*) Ob. 24. cit. in fin. n. 15. (*k*) Vid. Schol. ad Obſ. 65. cit. ad eund. n. (*l*) Vid. Schol. ad cit. Obſ. 24.
(*m*) Vid. Schol. ad §. 9. Obſ. 64. cit. ad n. 15. (*n*) n. 8. (*o*) Epiſt. 20. n. 36. (*p*) Hiſt. de la Medec. P. 2.

in homine unquam vidiſſet; quando alioquin nihil magis inter hujus aſſeclas eſt vulgatum, quam quod libro V. ſcripſit *de Locis Affectis* (*q*): *palpitationem videlicet cordis aut per ſe evenire, aut cum ſignificatione quadam, quod in humore cor ipſum moveatur: neque enim mirum videri debere, tantam humoris multitudinem cumulari aliquando in ambiente cor tunica, ut ipſum, ne attollatur impedire poſſit*; cum, ſicuti pergit dicere, & plurimum ibi humorem viderit in diſſectis animalibus, & hydatidem in ſimia, & in gallo ſcirrhoſum tumorem; *unde*, concludit, *veriſimilem conjecturam elici, homines etiam ſimilibus poſſe affectibus infeſtari*. Galenum igitur non modo de hoc morbo non prorſus ſiluiſſe, verum & ſagaciter hunc conjeciſſe, manifeſtum eſt, quin etiam notam aliquam ad ipſum dignoſcendum, & quandam rationem qua oriri poſſit, nempe ex ruptis intra pericardium hydatidibus, mihi quidem, ut poſtea oſtendam (*r*), videtur indicaviſſe. Pari autem æquitate ſi cum recenti Medico, alioquin docto, uti non potes, cui neſcio quomodo exciderit, hydropem pericardii *in artificum magis inventis, quam naturæ operibus quærendum eſſe*, at certe cum altero egregio, & ſupra a nobis laudato Viro agendum eſt, qui *Hydropem Pericardii affectum rariſſimum* eſſe, dumtaxat pronunciavit. Sic enim intelligemus, quaſi dixiſſet, rariſſimum eſſe per ſe ſolum; non cum aliis thoracis morbis conjunctum. Cum his enim, ut plures alii, ita nos quoque ſæpiſſime vidimus; ſolum autem, quod nunc meminerimus, nunquam. Quare & difficillimum eſt peculiaria ejus ſigna decernere, & diligentius ſunt ejus obſervationes, ſiquando ſolus inventus eſt, attendendæ velut hæc ex Valſalva noſtro.

21. VIR quidam, cui ab aliquo jam tempore pedes œdemate tumebant, levi corripitur febricula: reſpiratio difficilis fit, in dieſque difficilior, ut erecta cervice ſpirare cogatur: tuſſit, catarrhalem exſpuit materiam, plurimum ſitit. Denique moritur. CADAVERE diſſecto, pericardium aqua plenum invenitur.

22. Nunc vero te plurimum mirari, ſcio, nullum in ſolo pericardii hydrope ſignum legentem quod ſupra non legeris in eodem cum hydrope thoracis conjuncto, imo & in hydrope thoracis a pericardii hydrope ſejuncto. Quo magis credes, verum ſcripſiſſe Cl. Grætzium in Diſputatione (*ſ*) quam, Præſide Hoffmanno, edidit, cum diſerte negavit, ſe *pene ulla deprehendere ſigna quibus hos* duos hydropes *diſtinguere rite poſſit etiam exercitatiſſimus Medicus*. Hæc tamen continuo ſubjicit; *niſi forſan lipothymias frequentiores, ſpirandi vero difficultatem mitiorem in hydrope pericardii, quam thoracis eſſe, quis dixerit, prætereaque ægrum pericardii hydrope affectum fluctuationes aquarum, de latere in latus ſe ſe convertendo, adeo diſtincte, ac quidem alias in hydrope thoracis fieri aſſolet, non ſentire obſervet. Solent tamen*, inquit, inter initia hydropis pericardii *plerumque cachexia laborare pituitoſa, vel ſcorbutica, ſtipata faciei plumbeo colore, pallida viſcidaque urina, obſtructionibus viſcerum variis, functionum corporis inertia, virium languore*: creſcente autem morbo, *pulſus valde diminuitur, urina pallida, tenuis, pauca, frequentes interdum lipothymiæ, pondus cor aggravans, & conſtringens ſentitur, reſpiratio paulo exiſtit difficilior, febris lenta cum ſiti haud raro ſupervenit*, atque alia quæ omittit, *truculenta*; ut morbus ab initio *clanculum* aggrediens, & *ſucceſſive ſenſimque irruens* in eam demum quæ dicta eſt, *ſymptomatum acerbitatem* erumpat. Quæ omnia recenſui, ut conferas cum hiſtoriis non modo allatis a nobis, aut afferendis, ſed ab aliis quoque propoſitis, atque adeo cum ea (*t*) quæ ipſi Grætzio occaſionem præbuit illam Diſputationem ſcribendi. Etſi pericardium adeo extenſum, ut *totum*; ſic enim ait; *thoracis cavum repleret*, ab aqua fuerat ejuſcemodi, quæ univerſam cordis extimam faciem exederat, thoracis autem cavum erat propterea omni ſero vacuum; de ſignis tamen hæc tantum legimus; ægrum *pondus gravativum in imo pectoris ſentientem, cæteriſque ſymptomatibus hydropem thoracis innuentibus diu vexatum*, tandem obiiſſe quaſi *hydrope thoracis, ut judicabatur*, confectum. Quod ſi ab ea diſcedis Obſervatione, & Sepulchretum adis, in quo plures ſunt aliæ deſcriptæ, ſive eas inſpicias in quibus alia quoque mala, & nominatim ſimilis cordis exeſio cum magno pericardii hydrope proponitur, ut LXXXVI. primæ in hoc II. libro Sectionis; urinam quidem fuiſſe, leges, *paucam*, ſed *turbidam*, & *ſanguinem ſcorbuticum*; at miſſis aliis quæ alio evidenter attinebant, ut dolore ſiniſtri hypochondrii, unum reſtabit *aſthma*, quod & ex parte alio pertinebat, *violentiſſimum*; ſive eas quæras in quibus nihil niſi pericardium memoratur *plenum aquis*, aut *immanem in tumorem elatum, pluribus libris aquæ diſtentum*; pro ſignis omnibus hæc invenies, *cor vehementer palpitaſſe*, aut ægrum *jampridem palpitatione laboraſſe, & ſpirandi difficultate*, ut in §. 10. & 4. Obſervationis XXI. Sectionis VIII. in quam Sectionem, quippe ad Cordis Palpitationem ſpectantem, vel plures quam in eam I. relatæ ſunt hydropis hujus hiſtoriæ.

23. Quoniam ad ſignum ventum eſt, Galeni, ut ſupra (*u*) diximus conjectura indicatum; de eo, & de altero, ſimul tradito, *quadam* videlicet *ſignificatione, quod* in *humore cor ipſum moveatur*; an res ſæpius illi reſpondeat conjecturæ, videndum eſt. Noſter quidem Saxonia, ut in Sepulchreto (*x*) videbis, cordis ex hoc morbo palpitantis cum ſigna diceret pulſus molliores, ſpirationem frequentem, nullam ſitim, oculos concavos, tum *ſentire* ægros inprimis, tradidit, *cor in aqua quaſi natare*, idque referre ſolitum ſibi Patricium Venetum, qui *in pericardio aquæ magna copia, id quod ſectio oſtendit, laborabat*. Reimannus autem (*y*) etſi ex alio pariter noſtrorum Profeſſorum ſciebat, ſenſum in quodam Sene eundem fuiſſe; paucos eſſe, ait, homines ſenſus tam exquiſiti: & ſane in tot aliis, non dico ratiocinationibus (*z*), ſed Obſervationibus memorari, non videmus: Palpitationem autem in hoc affectu interdum deeſſe, productis oſtendit hiſtoriis. Quibus (ne forte perraras putes) noli oblliviſci tum ſupra a nobis deſcriptas accenſere, tum infra deſcribendas, aliaſque, præſertim in Sepulchretum quoque (*a*) relatas ex Diemerbroeckio, negante in ullo omnium, quos ſecuit hydrope hoc etiam non mediocriter affectos, *ullam omnino cordis palpitationem* fuiſſe, ſed contra aſſeverante, *pulſum languidum, ac rariorem inveniſſe*; palpitationem autem *excitari potius a quovis liquore, etſi pauco, dummodo* .... aliqua *vellicante qualitate cor infeſtare poſſit*. Et aſſeclas quidem habet Diemerbroeckius ex recentioribus plures, ex quibus ut hoc probant omnes, ita illud aliqui confirmant propterea quia magna diuturnaque copia undique alluentis aquæ fibrarum cordis tonum & robur infringi potius, minuique, non dubitant. Verum & Obſervationes ſunt cordis in hoc hydrope non vellicati modo, ſed & exeſi, in quibus nulla palpitationis fit mentio, qualem produximus ſupra (*b*), qualeſque, imo ſpectabiliores in Cæſareæ Academiæ Centuria III. & IV. (*c*) & in Sepulchreto ipſo (*d*) reperies, præter eam quæ ſupra (*e*) indicata eſt: in quibus ſi forte eroſionem ſpecie magis, quam re, fuiſſe, ſuſpiceris; at vellicationem ſaltem, moleſtiamve a circum hærente materia cordi haud defuiſſe, fatearis. Innumeræ autem Obſervationes ſunt; quod ignorat nemo; in quibus cum pericardium aqua careret, longe alios, varioſque morbos comitata erat cordis palpitatio. Cujus rei meminiſſe oportet quandocunque hoc ſymptoma cum pericardii hydrope conjunctum legitur. Legitur autem perſæpe. Nam; ut aliis non utamur exemplis, niſi quæ in voluminibus proſtant laudatæ Cæſareæ Academiæ, neque in Sepulchretum referri potuerunt; quinquies (*f*) id invenies adnotatum. Sed quinquies pariter invenies, ſimul aut Aortam arteriam

(*q*) c. 2. (*r*) n. 33. (*ſ*) de Hydr. Pericard. §. 4. (*t*) in Procœmio, & §. 3. ejus Diſput. (*u*) n. 20.
(*x*) l. 2. S. 8. Obſ. 29. (*y*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 170. (*z*) ut Sepulchr. cit. S. 8. in Schol. ad Obſ. 21. §. 4.
(*a*) Sect. ead. 8. Obſ. 22. (*b*) n. 17. (*c*) Obſ. 141. (*d*) l. 2. S. 2. Obſ. 3. cum Schol. (*e*) n. 22.
(*f*) Dec. 3. A. 5. Obſ. 154. Cent. 6. Obſ. 51. Act. Tom. 1. Obſ. 170. Tom. 2. Obſ. 7. Tom. 6. Obſ. 143.

teriam prope cor, aut venæ Cavæ ad hoc valvulas oſſeas factas, aut cor etiam ipſum æquo majori, imo nonnunquam ſtupenda magnitudine, aut pinguedine præter eam qua vix unquam caret, onuſtum adeo, ut auriculæ, ipſumque totum nil niſi magnum pinguedinis acervum primo aſpectu referrent, aut ſcirrhoſos, peſſimeque affectos pulmones, aut denique, nec id raro, hydropem thoracis cum pericardii hydrope conjunctum: thoracis autem hydropem, non modo illa alia quæ dicta ſunt, vitia, interdum adjunctam poſſe habere palpitationem, ex Obſervationibus aliis conſtat, quibus & eam addas licet quæ in iiſdem eſt voluminibus (*g*). At enim ſunt, inquies, exempla quoque, unde liqueat, palpitationes a pericardii hydrope proveniſſe; neque enim vel in Sepulchreto deſunt in quibus illæ cum hoc uno morbo conjunctæ memorantur, quemadmodum ſupra (*h*) agnitum eſt, & certe qui poſt has controverſias ſcripſit Medicus graviſſimus Boerhaavius (*i*) diſerte confirmavit, *ab hydrope pericardii, cordis miras palpitationes fieri*. Quid ergo eſt? Vera omnes obſervaſſe credendi ſunt; ſed alii in aliter diſpoſitis hominibus, alioque morbi tempore: itaque ſicuti ne hoc quidem ſignum pro inſeparabili, & omnino proprio eſt habendum, ita non contemnendum eſt, eoque minus, quo magis cum aliis conjunctum fuerit in hoc hydrope ſæpe adnotatis.

24. Qua autem ratione; ut illuc revertar; ab hydrope thoracis hunc diſtinguemus? Quam Grætzius indicarit, vidiſti (*k*); nunc accipe quam Reimannus (*l*). *Adeſt hic etiam*, inquit, *reſpirationis* difficultas, *præſertim a motu fortiori, vel aſcenſu acclivium, ea tamen cum differentia, ut oppreſſio reſpirationis magis ſit anxia, quam ſonora, adſunt lipothymiæ frequentes, tuſſicula ſicca, & magis fere quam in pectoris aſcite, lentaque corporis, ſine cauſa manifeſta, contabeſcentia*: quam etiam poſuit Carolus Piſo, & alia nonnulla quæ rationibus allatis explicat, ut videbis in Sepulchreto (*m*). Verum ſi obſervationes potius, quam auctoritatem, rationeſque requiras; neque apud Reimannum invenies, quæ ad hunc attineant de quo agimus, morbum, a morbis aliis, ut optandum erat, ſejunctum. Erant tamen quædam ante aliquot annos tunc editæ, quæ proferri poſſent, ex Vieuſſenio, & una multo antea propoſita a Stalpartio (*n*). Hic enim perſanatam ab ſe narrat prætumida ac pallente facie puellam, nunquam menſtruas purgationes expertam, in qua *diſtincte admodum, pulſante corde* (cujus *palpitatione laborabat*) *ipſius aquæ agitationem in pericardio audire licebat*. Et Galenus quidem, ut ſupra (*o*) vidimus, ſcripſerat, palpitationem cordis, quæ a pericardii hydrope fit, fieri *cum ſignificatione quadam, quod in humore cor ipſum moveatur*, liberum nobis relinquens interpretari, an ea ſignificatio ab ægris percipienda ſit, ut paulo ante (*p*) dictum eſt accidiſſe nonnunquam, an a Medicis, qui ad pericardii regionem manum, auremve admovendo, aliquid ibi fluctuationis animadvertant, egregium utique præ cæteris ſignum futurum, & pro pathognomonico habendum, ſi quidem ſemper, & in iis quoque eſſe poſſet, quibus aut pericardium non multum aquæ adhuc habet, aut cor in aqua non vehementer agitatur, ſed languido & obſcuro motu vix contremiſcit, ſique nulla ſe interponere aliquando poſſet fallacia aut ab aquis in thorace ſtagnantibus, aut ab ipſo palpitationis motu, aut a cauſa alia aliqua Medicum facile decipiente. Quam fortaſſe ſuſpicati ſunt qui Stalpartii Obſervationem prætermiſere, cum præſertim non ſolum non eſſet per diſſectionem confirmata, verum etiam ob integram ejuſmodi morbi ſanationem nonnihil forſitan dubia reddita. Sed Vieuſſenius (*q*) etſi quatuor de pericardii hydrope obſervationes pollicitus, in tertia quæ ad pulmonum hydropem attinet, pericardium ne memorat quidem, in ſecunda autem cum aliis conjunctum morbis hydropem pericardii deſcribit; in prima tamen ſejunctum ab hydrope thoracis, aliiſque morbis proponit, ut pariter in quarta; niſi forte polypoſas concretiones mortem diu præcedere, tu quoque credas, pulmonum autem compreſſionem pro effectu; id quod eſt evidentiſſimum; pericardii maxime diſtenti non habeas. Prima igitur, quæ in puero fuit, hæc ſigna præbet. Principio ex hilari, prompto, optimeque colorato, triſtis, ſegnis, minus vividis oculis, pallidus, palbebriſque, & labris ad plumbeum colorem vergentibus eſt factus. Si paulo celerius incederet, aut ſcalam aſcenderet; perdifficilis fiebat reſpiratio, palpitatio autem cordis qua aſſidue vexabatur, violentior. Morbo deinde jam valde progreſſo, ciborum appetitum amiſit, & corporis vires, cujus extrema jugiter habuit ſubfrigida, pedes vero etiam tumidos, pulſum autem ſemper mollem valde, debilem, parvum, frequentem, & nonnihil inæqualem. Lenta denique correptus febre, confectuſque eſt. Obſervatio autem quarta, in qua pericardii multo maximus hydrops fuit, virum proponit melancholici temperamenti, qui egregie ſemper valuerat, donec anno ante laborare cœpit difficultate ſpirandi, quæ ſenſim creverat adeo, ut tandem a tribus, aut quatuor menſibus hominem cogeret dies noctesque in lecto, ne ſuffocaretur, ſedere. Erat tunc macilentus, nullo ne pedum quidem, manuumve tumore, utriſque autem plerumque ſubfrigidis, parum vividis oculis, facie autem, ſed labris præſertim; ne forte hic verba Auctoris latine reddens, obſcura, aut ambigua faciam; *d' un gris de fer obſcur*. Juſſus in dexterum, & mox in ſiniſtrum latus jacere, pari in utrumlibet cum moleſtia jacuit; in dorſum autem cum multo majori, tuncque faciei color obſcurabatur, pulſus magis fiebat & parvus, & frequens, & inæqualis, extremæ autem partes corporis paulo frigidiores videbantur. Hic quanquam tum etiam e lecto ad ignem accedere per ſe poterat; poſtridie tamen inter prandendum mortuus repente eſt, morbum, & mortem prægnoſcente, & prædicente Vieuſſenio. Qui ad morbum internoſcendum quæ potuerit ex prima illa pueri Obſervatione indicia ſequi, conferendo intelliges. Certe ad eundem morbum, quamvis cum aliis, & nominatim cum thoracis hydrope conjunctum, in alio mox puero dignoſcendum hinc ductum ſe eſſe, fatetur in ſecunda de illis quatuor Obſervatione, quod in toto morbi progreſſu, & ſub finem palpitatio cordis fuerat, color palpebræ utriuſque inferioris, & unguium plumbeus, mœſtitia multa, & alia aliqua eorum ſimilia quæ in puero primo: & ſane inter initia adnotaverat in puero hoc ſecundo faciem ſubpallidam, extrema corporis ſine calore, non prorſus liberam reſpirationem præſertim cum ſcalas aſcenderet, pulſum autem valde mollem, & nimis frequentem. Quæ omnia, a me infra conſideranda, tu interim ſi cum Grætzii (*r*), & Reimanni (*ſ*) ſignis contendas; quæ diſcrepent, quæ ſic ſatis ſimilia ſint, quæ denique eadem, continuo intelliges.

25. Forſitan hic quæres, in ſecundo puero quæ notæ adduxerint Vieuſſenium ad thoracis hydropem, præter pericardii hydropem præcognoſcendum. Quoniam puer crura habebat tumida, humili autem capite cubare non poterat, & quoties ſe in latus converteret dexterum, multo difficilius ſpirabat; ob hæc, inquit, credidi, in ſiniſtro thoracis cavo eſſe aquam effuſam: & ſane illud totum implere comperta eſt. Noli autem mirari, quod in viro quem pariter humili capite jacere non potuiſſe, dixit (*t*), nullus, niſi pericardii, hydrops fuerit; fuit enim hic præter omnem modum tantus, ut omnes propemodum pulmones diſtentum obtegeret pericardium: præterea illa duo alia deerant ſigna: denique hydropis quoque thoracis indicia nulla ſunt adeo peculiaria, ut non aliquando Medici vel peritiſſimi in eo dignoſcendo decipiantur: quod in juvene quodam ſibi, & ſummo alteri Viro accidiſſe, illuſtri ingenuitatis exemplo ipſe fatetur Vieuſſenius (*u*), quem Cl. quoque Schreyus (*x*) eſt imitatus. Quo magis tibi attendenda ſunt tum ea quæ ſupra

(*g*) Tomo eod. 6. Obſ. 50. (*h*) n. 22. (*i*) Prælect. ad Inſtit. §. 711. (*k*) n. 22. (*l*) Obſ. cit. ſupra ad n. 23. (*m*) in cit. ibid. Schol. ad Obſ. 21. §. 4. (*n*) Cent. 1. Obſ. 36. (*o*) n. 20. (*p*) n. 23. (*q*) Traité du Cœur ch. 1. (*r*) n. 22. (*ſ*) n. 24. (*t*) Ibid. (*u*) ch. cit. (*x*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 34.

ſupra (*y*) admonuimus de ſignis ejuſdem hydropis, tum Obſervationes ipſius noſtræ, quæ jam, ut ordo poſtulat, huc ſunt afferendæ. Erunt enim pleræque earum, uti etiam quæ de pericardii hydrope adjicientur, profecto ejus generis, ut non tam doceant, quam dedoceant; nam & hoc facere non inutile eſt, ut perſpicue; quod Vieuſſenius (*z*) ait; appareat „ non „ tam facile eſſe thoracis hydropem cognoſcere, quam „ aliqui credunt Medici, nimium ſibi tribuentes, ana„ tomen ignorantes, & qui nunquam ſibi putarunt „ cadavera eſſe incidenda, aut cum ab aliis inciderentur, inſpicienda. „ Nam qui plura inciderunt, aut inſpexerunt, hi ſaltem, cum illi minime dubitant, ipſi dubitare didicerunt.

26. VIR Bononienſis cum difficultate reſpirabat, nec jacere poterat in latus ſiniſtrum: in dexterum non ſolum poterat; ſed aſſidue jacebat. Etſi neque elatiore cubabat capite, nec tumidos habebat pedes; quæſivi tamen, num primis forte ſomni horis repentino quodam ſuffocationis ſenſu excitaretur? Negavit. Querebatur autem de duritie quadam ad ſuperiorem partem ventris: quæ & manu admota percipiebatur, eo in loco, ut cuipiam poſſet induratum pancreas videri. MORTUI apertus Venter patefecit, id eſſe jecur, ſanum quidem, ſed depreſſo a dextris diaphragmate, cujus ibi natura haud amplius carnea videbatur, illuc quo diximus, compulſum. Thorax autem recluſus oſtendit, tantam illi diaphragmatis parti aquæ copiam incumbere, ut etiam mediaſtinum, quamvis craſſius factum, ſiniſtrorſum impelleret.

27. Diaphragma aliquando ab amplificato certa de cauſa pulmone dextero fuiſſe depreſſum adeo, ut jecur, alioquin ſanum, deorſum actum pro tumore a Medicis haberetur, audivi: ab aquæ autem copia, in ſiniſtro thoracis cavo cumulata, diaphragma *ea qua œſophagus progreditur parte inſtar ſacci verſus ſiniſtrum renem protruſum fuiſſe, ut ventriculus hepati ſuperjaceret*, in Sepulchreto (*a*) legi. Cæterum quæ hic mihi hydropis thoracis ſigna défuerint, ſatis intelligis. Homo tamen difficile reſpirabat, & in alterum dumtaxat latus jacebat. Quid, cum etiam hæc deſunt? Credes fortaſſe, me hic producturum Ruffii in Virgine, & Wepferi in Adoleſcente Obſervationes: quas nimirum qui indicat, illam Virginem, ait, *thoracem totum aqua viroſa repletum habentem, ſine difficultate ſpirandi ad mortem uſque permanſiſſe*; hunc autem Adoleſcentem, *licet in ejus dextri pectoris cavitate lib. tres, in pericardio autem lib. una ſeri inventa fuerit, tamen .... ad ultimum vitæ articulum ſemper humili ſitu decumbere valuiſſe*, quin *acclivia ſine impedimento, ſcandebat*, inquit, *atque currendo magis, quam lento gradu alta petiit*. Sed tu in Sepulchreto; nam & in hoc, ubi de Tabidis agitur (*b*), Obſervatio utraque relata eſt; hæc recognoſcens, invenies, Adoleſcentem quidem ea quæ noviſſime dicta ſunt, tunc feciſſe, cum effuſæ aquæ nihildum eſſe videretur; poſtea autem *difficilius reſpiraſſe*, & quamvis *incederet lento gradu, frequenter aerem diſtento pectore captaſſe*: Virginem autem *narium pinnas inter expirandum expandiſſe, nec tamen inſignem dyſpnœam adfuiſſe*. Satis eſt igitur, utrumque decubuiſſe, & Adoleſcentem certe, ſemper *humili ſitu*. Ego vero Obſervationem huc afferam a Mediavia noſtro eodem quo habuerat, die XIV. Kal. April. A. 1745. mecum, ut ſolet, communicatam: ex qua cognoſces, accidere nonnunquam, ut thorace quantumvis aqua pleno, non duo tantum quæ in propoſito viro ſigna non deerant, ſed & cætera, quæ præcipua habentur, deſint omnia.

28. LANARIUS, conſiſtente vir ætate, & gracili corporis habitu, ante aliquot dies inflictum cultro vulnus acceperat altera ſcapula, ut per ipſum hujus latum os immitti digitus poſſet. Manifeſtum erat, inter id os, & coſtas pus eſſe, quod etiam aperta illuc a decliviore ſede ex arte via, multum prodibat. Sed an intra thoracem quoque eſſet, & an vulnus in hujus cavum perveniſſet, ambiguum. Nam etſi cruenti aliquid in ſputis fuerat animadverſum; non ſatis conſtabat, quippe in macilento lanario, vulneri, an labi, fortaſſe antiquæ, pulmonis id eſſet imputandum; præſertim cum alia omnia penetrantis vulneris, effuſique in thoracem humoris deeſſent indicia. Certe humili capite, & in utrum latus ſive Ars juberet, ſive ipſe mallet, aſſidue jacebat, neque ulla unquam ab inflicto vulnere ad vitæ uſque finem tentatus eſt ſpirandi difficultate. Sub eum finem pulſus erant duri, parvique. CADAVERIS Thorax intus, extraque diligenter inſpectus eſt. Et extra quidem amplus ſub toto lato illo oſſe erat ſinus unde pus fluere ſolebat, & in quo etiam tum fœdiſſima continebatur materia parietibus graveolentibus, & nigricantibus. Nulla tamen cum thoracis cavo fuit uſquam communicatio. Exteriorem inſpectionem confirmavit interior. In neutra enim thoracis cavea pus erat; ſed utramque implebat aqua, eaque flava: qua noviſſime educta, nullum uſquam indicium apparuit viæ, aut cuniculi per quem ſinus de quo dictum eſt, cum thorace communicaret. Pulmones ad aliquem tractum pleuræ fuerant annexi, & qua diaphragma tangebant, *gelatina* quaſi quadam obducti. Qua abſterſa, cum inſpicerentur, & ſecarentur, etſi inventi non ſunt egregie conſtituti; nihil tamen oſtenderunt vitii, quod magnopere attendendum eſſet, aut quod recens videri poſſet.

29. Quod ad vulnus attinet, omnino crediderim, non recta, ſed oblique inflictum fuiſſe, latoque ſcapulæ oſſe tunc forte ab ea coſtarum ſede quam verſus culter, per ipſum jam tranſmiſſus, pergebat, ſic ſatis abducto; itaque in cavum thoracis non perveniſſe. Quod vero ad aquam; facile hujus congeſtionem poſt acceptum vulnus jacente, ideoque otiante homine, antea in aſſidua exercitatione, & calore verſato, increviſſe potius, quam incepiſſe. Verum ut ut fuerit; illud certe vides, tanti hydropis præcipua ſigna defuiſſe omnia; ut mirari minus debeas, ſi eorum quædam in tribus defuerint Obſervationibus, quas, ut prima illa, Bononiæ a me olim habitas, continuo producam.

30. ADOLESCENTULUS nulla manifeſta, quam accuſare poſſet, cauſa in difficultatem ſpirandi inciderat ante finem A. 1704. Ob hanc in Noſocomium S. Mariæ de Morte exceptus poſtea, & pluribus, variiſque remediis, ſed fruſtra, curatus eſt. Ex iis ſcio, venæ ſectionem ſemel, atque iterum imperatam, ſemel eſſe atque iterum viſam ſtatim quidem eam difficultatem nonnihil minuere; ſed id levamen non permanſiſſe: quæ autem alvum moverent, ne id quidem præſtitiſſe; quanquam nec manifeſto nocuerunt. Sed hæc mihi narrata ſunt, cum primum inſpexi, idque non toto ante mortem triduo, pallidum, erectaque ſemper cervice reſpirantem. Cum inſpiraret, animadverti, imum pectus valde attolli. Nec ſitis, nec calor, nec alia ejuſmodi erant febris indicia. Pulſus tamen arteriarum frequens; ſed cordis, quod, manu admota, palpitare videbatur, multo frequentior: quæ comparatio ſæpe, & diligenter inſtituta, ſemper ad eundem modum reſpondit, ut in eo pariter quod & arteriarum, & cordis pulſus mire eſſent inæquales. Aucta ſpirandi difficultate, obiit centeſimo circiter ex quo hæc inceperat, die. MORTUI erat tumidior facies, ut moribundi quoque fuerat; ſed pedes non tumidi. Circum oculos, & in Abdomine livor. Quo diducto, omentum apparuit nigricans, & globulis, ab utraque facie, quaſi glanduloſis opertum. Sanus lien. At jecur exterius album, intus ad *tabacci* colorem accedebat: veſicula ejus ex albo flava, & valde contracta. Ipſum vero per tenues membranaceas telas ad proximas partes, & præſertim ad ſeptum Tranſverſum, etiam qua alioquin non ſolet, alligabatur. Erat autem peritonæum qua ſeptum illud conveſtit, aſperum parvis quibuſdam quaſi globulis, magnitudine, & forma variis. Porro aqua ex flavo virens in ventre non deerat. Thoracis vero utrumque cavum ejuſdemmodi aqua implebat: quæ dum ſpongiis exhauriebatur, videre erat his adhærentia cum *gelatina* qua-

(*y*) n. 9. 11. 15. (*z*) ch. cit. (*a*) l. 2. S. 7. in Schol. ad Obſ. 25. in Additam. (*b*) Sect. ead. Obſ. 91. & in Additam. Obſ. 48.

quadam varia fruſta quaſi membranularum. Dexter pulmo ad latus annexus erat per telas plures, quales cum jecinore deſcripſi: eoque manu ſiniſtrorſum reducto, pleura apparuit quæ ejus poſteriori parti reſponderat, hic illic tanquam minutis ictibus percuſſa, ut reſtitantem coccineum ſanguinem oſtenderet. Pulmo autem ſiniſter & ſuprema, & laterali tota facie valentiſſime cum pleura cohærebat, quæ iis in ſedibus, & præterea in ſubjecti diaphragmatis magna parte, & in mediaſtini anteriore, & qua hoc pericardio appoſitum eſt, non modo erat globulis exaſperata, ut peritonæi partem fuiſſe, dixi, verum inſuper ea erat & duritie, & craſſitudine, ut arteriæ Magnæ a corde exorientis parietes, nec paulo, ſuperaret, ex alba intus ſubſtantia conſtans, minutis particulis compacta: Pulmones ichore ſpumoſo, albidoque, ſi manu comprimeres, ſcatere conſpiciebas. Cæterum nihil habebant vitii, ut neque ipſum cor; niſi forte duas, treſve concretiones polypoſas magni facias exiguas, & pene mucoſas, quarum una in auriculam dexteram, duæ reliquæ pertinebant in Magnam, & Pulmonarem arterias, ſingulæ in ſingulas. Intra pericardium autem fuerat aqua ejus perſimilis quæ in ventre, & thorace deſcripta eſt, ſed copia vix majori quam modica. Quod reliquum eſt, Thyroidææ glandulæ ſiniſter lobus quid vitii haberet, hic eſſet adjiciendum, niſi id ſatis jam eſſet factum in Epiſtola Anatomica IX. (*c*), in qua Adoleſcentulum quem thoracis hydrope interemptum ajo, hunc ipſum fuiſſe, ſcito.

31. Cum multa, & varia ſuper hac hiſtoria adnotari poſſint; nos brevitatis ſtudio pauca ſeligemus. Et primum, quod ad pleuram attinet, difficile eſt veram cauſam aſſequi, cur in dextera poſteriore thoracis parte inflammatæ inſtar, reſtitante ſanguine, apparuerit. Nam ſi forte aquam accuſes ex flavo virentem, quaſi aculeis ſalinis irritando id facere potuiſſet, eandemque conjicias, in pericardio vellicando cor, pulſus adeo pervertiſſe; tunc vero diſpiciendum eſt, cur aqua eadem cum eſſet in ventre, & in ſiniſtro quoque thoracis cavo, neutrubi irritationis effectus ediderit, imo ne in reliqua quidem dextera thoracis maxima parte. Difficile etiam, mihi quidem, eſt dicere, cur pleura, cum certa ea in ſede appareret inflammata; nullum tamen afferret dolorem pleuriticum. Denique cur adeo & craſſa, & dura facta eſſet ad tot, & tam magnos tractus a ſiniſtris; ad nullum a dextris. Nam ſi ad aggeſtam aquam ſpectare id, credas; eadem hæc erat etiam a dextris; ut multo ſit in hac noſtra difficilior explicatio, quam in Obſervatione LXXV. quæ in II. libri Sepulchreti Sectione I. immerito, ut mox oſtendam, uni adſcribitur Franciſco Michino. In ea enim Obſervatione in eadem *ſiniſtra tantum thoracis cavitate* maxima proponitur aquæ copia, qua in cavitate etiam tantum erat *pleura admodum craſſa & calloſa, & ſimiliter pulmones, mediaſtinum, ſeptum tranſverſum .... erant calloſa fere*.

32. Utinam vero priora illa omnia tam poſſem dilucide ac facile explicare, quam animadverſionem meam de præcipuo illius Obſervationis Auctore. Vide enim Falloppii noſtri ſeptem illas quæ inſcribuntur *Obſervationes de Venis*: & in extrema Septima totidem verbis; niſi quod pauca alia, quæ mox proferam, interjiciuntur, & ſubjiciuntur; illam ipſam quæ Michino tribuitur, leges. Eas autem Obſervationes ad Falloppium attinere, cum hujus Inſtitutiones, Obſervationeſve Anatomicæ oſtendunt quandocunque de iiſdem rebus ſermo incidit quæ in pleriſque harum ſeptem Obſervationum memorantur; tum vero procul omni dubitatione confirmant verba illa quibus concluditur Quarta: *& hunc conſenſum venarum obſervavi ego Falloppius eo anno in pluribus cadaveribus*. Verum ne forte putes, ab Editoribus Operum Falloppii Omnium huic temere adjudicatas fuiſſe Obſervationes Michini, aut Michinum ſibi tribuiſſe quæ eſſent Falloppii; ſic habeto. Cum hujus *Expoſitionem in Librum Galeni de Oſſibus* Michinus edidit Venetiis A. 1570. eique addidit ſeptem illas quæ pariter *tunc primum in lucem* proferebantur, Obſervationes, ingenue ipſum in libri fronte fuiſſe teſtatum, *omnia eſſe ejuſdem Authoris*, Falloppii videlicet, ab ſe autem *ejus diſcipulo ex fideliſſimo codice, dum ille ea publice profiteretur, deſcripta fuiſſe*: itemque iiſdem illis Obſervationibus hunc titulum, ſuo loco præfixiſſe, *Obſervationes Anatomicæ Gabrielis Falloppii a Franciſco Michino, de S. Archangelo, illo dictante, deſcriptæ*. Illud a Michino adjectum eſt quod inter Quintam, & Sextam Obſervationem in ejus quidem editione ad hunc modum legitur: *Hæc omnia cum & ego vidiſſem, & obſervaſſem in uno ac altero cadavere eo anno* 1554. *& in privata, & in publica anatome, quam ſecuit, narravit, ac oſtendit eruditiſſimus Falloppius, ideo ad faciliorem hujus veritatis cognitionem volui apponere harum venarum figuram delineatam ab ingenioſiſſimo mihi tunc condiſcipulo Moybano germano*. Hunc, Joannem illum Moibanum, eruditum Medicum, fuiſſe exiſtimo, qui tunc, ſicut ex Mercklino (*d*) facile colliges, annum agebat duodetrigeſimum, ut cum Michino iis Falloppii diſſectionibus intereſſe potuerit, & Magiſtro petente Iconem illam delineare, quam inter has Obſervationes in Falloppii Operibus habemus, eandem, niſi quod multo minor eſt, quam appoſita a Michino. Et ipſe tamen Michinus, inquies, hæc vidit & obſervavit. Quidni? ſed, ut cæteri qui aderant, Falloppii diſcipuli. *Hoc obſervavi*, inquit in Obſervatione Quarta Falloppius, *non ſolum in unico cadavere, ſed & in pluribus, & aſtantibus patefeci*. Nempe qui patefacit, is auctor eſt obſervationum; qui aſtant dumtaxat, & vident, hi vero teſtes ſunt. Nec plus ſibi arrogat ipſe Michinus, ubi in calce Obſervationis Septimæ hæc leguntur: *Et quoniam eodem anno duos affectus præter naturam vidimus, qui forte raro contingunt, & rarius videntur: ideo volui eos hic apponere in ſtudioſorum gratiam*. Et continuo ſubjicit quid *viderint in cadaverculo puellæ*, & mox *In cadavere autem adulti vidimus*, inquit, *hydropem pulmonis*, eamque adjicit, de qua nunc loquimur, Obſervationem. Non dicit *reperi*, ſed *vidimus*, ut facile hic quoque intelligas *ſecante, enarrante, ac oſtendente* Falloppio, vidiſſe, præſertim cum hæc Obſervationi interjiciat; *& hunc morbum eruditiſſimus præceptor meus Falloppius empyema, vel thoracis hydropem dici poſſe aſſeruit*. Michini igitur ingenuitatem laudo, nec tamen, ut Marcellus Donatus (*e*) aliena ipſi tribuo. *Franciſcus Michinus*, inquit, *qui quaſdam anatomicas ſuas obſervationes typis edidit, in quincta ſcribit, ſe &c.* Quî enim Michini eſſe poteſt *quincta* Obſervatio, quam Michinus, ut cæteras, falſus eſt, *dictante Falloppio, ſe deſcripſiſſe*? Crediderim potius; niſi quæ profert Donatus, Obſervationes haſce ipſas evidentiſſime deſignarent; alias quaſdam indicatas ab eo eſſe *Obſervationes Anatomicas*, quæ ab iis qui Medicorum, aut Anatomicorum Scripta recenſent, dum fere alii alios deſcribunt, Michino tribuuntur, *Venetiis* editæ A. 1554. eo nempe anno quo inter Falloppii diſcipulos, ut ſupra vidimus, hîc, non conſecandi, ſed diſcendi cauſa verſabatur! At enim diſſecuiſſe potuit antea. Fortaſſe potuit; ſed ne unum quidem verbum animadvertere mihi licuit inter ea quæ Falloppii edidit, aut in præfixa Epiſtola, data *ex Florentiola in Comitatu Placentino XII. Cal. Novembris* 1569. ubi Medicum fortaſſe agebat, quo ex verbo Anatomicum fuiſſe, intelligerem. Quæ etſi ita ſunt, neque unquam mihi, imo ne Eruditiſſimo quidem Hallero (*f*), ut hæc relegens, cognovi, alias quam has Falloppii, a Michino editas Obſervationes videre contigit, aut in unum aliquem incidere qui vidiſſet; non tamen propterea non editas eſſe, contendam. Satis mihi eſt, dum ipſo aſtipulante Michino, ſua aſſererem Falloppio noſtro, quædam attinentia ad primas hujus operum editiones, & ad Anatomes Hiſtoriam attigiſſe, quæ te, utriuſque ſtudioſum, a propoſito pauliſper abductum, opportuue recrearent.

33. Morbum igitur qui in illa Sepulchreti Obſervatio-

(*c*) n. 39. (*d*) in Linden. Renov. (*e*) De Med. Hiſt. Mirab. l. 3. c. 9. (*f*) in Boerh. Meth. Stud. Med. P. 7. S. 6.

vatione LXXV. proponitur ; *empyema , vel thoracis hydropem dici poſſe* , aſſerebat Falloppius : qui paulo infra de eodem morbo hæc etiam addebat : *De quo quidem thoracis hydrope loquitur Hippocrates in 2. de morbis cap. proprio , & in libro de internis affectionibus circa medium , ubi tractat de reliquis ſpeciebus aquæ intercutis , & hanc appellat pulmonis hydropem* . Itaque jam vides, cur ea ſic incipiat Obſervatio : *In cadavere adulti vidimus hydropem pulmonis* . Sic enim vocatus fuerat in proprio illo capite , quocum ſcite conjunxit Falloppius libri illius alterius locum , ut collato inter ſe utroque, eundem eſſe morbum, ex ſignis, & curatione intelligamus, qui utrobique proponitur, ideſt hydropem thoracis, educta , cum licet , per ſectionem aqua curandum . Quo autem modo aqua in thoracem effundatur , non aliter ſecundus indicat locus , ac mihi Galenus , quippe Hippocratem ſequi ſolitus, ſupra (*g*) viſus eſt , in pericardium effundi aquam, indicaſſe, id eſt ex ruptis hydatidibus , quæ ab Hippocrate *tubercula* ibi appellantur : *ſi tubercula in pulmone fuerint enata*, & *aqua repleta*, & *in pectore rupta* . Sic autem fieri & *in bove*, & *in cane*, & *in ſue* . Porro *videri talia multo magis in homine fieri quam in pecoribus, quanto etiam morboſiore diæta utimur* . Vides, ut vetuſtiſſimi illi Medici , quos nihil de his hydropis ſpeciebus attigiſſe, nonnulli putant, cum morbos , & morborum origines in hominum cadaveribus ſcrutandi copiam non haberent , in beſtiis inquirerent, ex iis autem quæ in his viderent, ſagaciter conjecturas ad humanum genus ducerent . Similia hodieque in bobus, & ovibus conſpici, pervulgatum eſt, & Willius præſertim, ac Williſius ſuis in Sepulchretum (*h*) relatis Obſervationibus confirmant : in ſue autem, cæteroquin ſano ; ut cætera ejuſcemodi hic omittam, a me in beſtiis, hominibuſque conſpecta ; hydatidem vidiſſe memini, quæ minorem ſui partem in pulmonis ſuperficie oſtendens , interius adeo ſe amplificabat, ut aquæ limpidæ uncias aliquot contineret. Sed in hominibus ut Falloppius in primis effuſam aquam vidit, ſic ejus diſcipulus Coiterus (*i*) etiam hydatides poſtea deprehendit . Poſtquam enim ſe *multoties*, dixit , *vel utramque pectoris cavitatem, vel alteram aqua plenam inveniſſe* , *unde cum Hippocrate aſſerere liceat , in pectore hydropem fieri* ; duo ſubjicit exempla , alterum Profeſſoris Bononienſis , quem precibus adductus Hieronymi Cardani , ſui ſtudioſiſſimi, diſſecuit, alterum Virginis: in quorum illo hydatides invenit omnibus ventris viſceribus adhærentes , in hac vero unam quidem ad latus cervicis uteri , ſed tantam ut quaſi duplo major eſſet quam veſica urinaria , *aqua tenui lucidaque* , ſicut infra dicit, pleniſſimam ; ut proclive ſit, conjicere, ex ſimilibus diſruptis veſicis aquam extitiſſe , quæ dexterum in utroque thoracis cavum implebat, præſertim cum in I. quoque libri II. Sepulchreti Sectione (*k*) ab aliis poſtea repertum hominum pulmonem legamus *veſicis plenum , quibus apertis* , aut *aqua exibat* , aut humor pellucidus, qui etſi tunc lentus erat *inſtar albuminis ovi*, tamen fluxilior antea in iiſdem, vel potius in aliis, quæ diſruptæ eſſent, veſicis fuiſſe poterant, & hydropem, qui erat in altero thoracis latere, feciſſe. Verum hic duo forſitan ex me quæres, alterum , quomodo hydrops pulmonis dici poſſit, cum, ruptis jam hujus hydatidibus, aqua in thoracem eſt effuſa ? alterum , an hydrops thoracis iſta plerumque ratione fiat ? Quod ad primum attinet , proprie quidem pulmonis hydrops tunc dici videtur, cum ſerum in ipſo hæret pulmone , quemadmodum Tozzius (*l*), & Albertinus (*m*) in cadaveribus ab ſe repertum deſcribunt , alia quæ ad eum pertinent morbum, non reticentes, cujus ſignis addi poſſe, indicavit Jo. Maur. Hoffmannus (*n*) querelas *de ponderis anguſtia preſſoria & gravitatis ſenſu , a jugulo per medium thoracem deorſum exporrecto* . Et quanquam extant Obſervationes (*o*) hujus hydropis cum thoracis hydrope conjuncti ; ſæpe tamen accidit , ut hydatidibus, cum in his aqua pulmonum eſt , diſruptis, primùs abeat, alter fiat , quem plures pulmonis hydropem vocare pergunt, ſive originem ſpectando, cauſam pro effectu malunt deſignare , ſive etiam Hildani (*p*) imitari exemplum ; qui multa *aqua ſeroſa* circum cor in pericardio deprehenſa , non pericardii hydropem morbum illum , ſed *hydrocardiam* appellavit . Num vero thoracis hydrops , quod erat alterum a te quæſitum , iſta plerumque ratione fiat, in multiplici cauſarum varietate nemo, opinor, facile dixerit. Ad has enim inter cætera illud etiam attinet, quod aliorum poſtea, & Valſalvæ , & meis Obſervationibus (*q*) confirmatum videbis , laudatus autem Coiterus jam tum ſuis quas in Sepulchreto quoque (*r*) habes, adnotavit, *diverſos eſſe morbos , quos pectoris hydrops comitari poſſit*, & in his *peripneumonias, pleuritides , tabes , & hydropes : quare hujus aquæ collectionis in pectore non unam ſemper eſſe cauſam, ſed multas variaſque eſſe videri* . Atque ita egregius ille Anatomicus humana cadavera poſt præceptorem diſſecando, non modo illuſtrabat, verum inſuper amplificabat antiquiſſimorum Medicorum doctrinam . Ad quam reſpexiſſe Falloppium in eo quoque, exiſtimaverim , quod propoſitum morbum *empyema , vel thoracis hydropem dici poſſe*, aſſerebat (*ſ*), id eſt ſi vetuſtiſſima ſigna attendas ; empyematis perſimilem . Æger enim , ut in loco illo eſt libri II. *de Morbis* quem Falloppius indicabat , *patitur talia , qualia is qui ſuppuratus ſit* ; ſed, ut internoſcere poſſimus, *debilius , ac diuturnius* . Attamen & vehementia, & cito necantia vel hos interdum pati, qui aquam , non pus, habent in thorace effuſam , nonnullæ ex productis Obſervationibus (*t*) ſatis oſtendunt : & contra, ſignis illis carere nonnunquam omnibus , haud ita raro pleriſque ; ut certe ei adoleſcentulo (*u*) unde hæc ſcribendi occaſionem cepimus, neque *febris* erat , neque *tuſſis*, neque *pedum tumor* , neque *unguium contractio*, & hydrops tamen erat thoracis. Cave autem credas, a me hæc ideo dici quod cenſeam , *veterem doctrinam oportere rejici*, *quod non habeat circa omnia certitudinem exactam* . Imo ideo dico , quia hoc ipſum , in libro *de Veteri Medicina* (*x*) ingenue agnitum, ii Medici quos ſupra (*y*) cum Vieuſſenio deſignabam, tunc maxime ignorare ſe , oſtendunt, cum apud populum nihil tam verentes , quam ne dubitare de abditi alicujus morbi natura videantur, id ſæpe faciunt quod merito Hippocrates (*z*) vituperavit , ut *morbum alium exiſtentem , alium eſſe* , pronuncient .

Sed ad promiſſas reliquas Obſervationes pergamus .

34. VIRGO Bononienſis annos nata duodeviginti , cum ſcabiem ungendo repuliſſet , graviſſima orthopnœa, ſine febre, ſine cæteris, quæ modo memorabamus, correpta eſt. Sanguine e brachio ad ſex ſeptemve uncias detracto, pejus habuit : e pede autem poſt dies aliquot ad uncias totidem miſſo, ita corruit, ut vehementiore facta ſpirandi difficultate , poſtridie interiret anno, ſi recte memini, 1703. CADAVER nuſquam tumidum, ſed juſta ubique pinguedinis copia teres , & ſine ullo ſcabiei veſtigio conſpectum eſt . Venter jecur habuit lividius, & durius quam ſoleat, ſana cætera, & in his lienem, etſi ſuperius hujus extremum erat propemodum ab reliquo lienis corpore omnino disjunctum , ut niſi per lateris alterius particulam continuaretur, duo futuri fuiſſent, lienes, non unus. Quæ in muliebribus diligenter obſervavi, minus ſunt hujus loci . Unum tamen , aut alterum propter illa tum quæ mox dicentur de mammis, tum quæ in Aphoriſmis (*a*) leguntur, non eſt reticendum . Hymenis , atque uteri ſumma erat integritas : hujus autem cavitas lento quodam humore ſcatebat, aquæ ſimili in qua caro recens lota eſt . Quo deterſo, ex media potiſſimum fundi uterini facie digitis ſubtus appreſſis, ſanguinea quaſi puncta prodibant,

quæ,

(*g*) n. 20. (*h*) l. 2. S. 1. Obſ. 135. & Schol. ad Obſ. 75. (*i*) Obſ. Anat. (*k*) Obſ. 33. & 36.
(*l*) Medic. Part. Pract. ubi de Morbis Pect. (*m*) Comment. de Bonon. Sc. Inſt. Tom. 1. in Opuſc.
(*n*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 213. (*o*) ut cit. Sepulchr. Sect. 1. Obſ. 73. & 77. (*p*) Cent. 1. Obſ. 43. (*q*) Epiſt. 20. & 21.
(*r*) l. 2. S. 7. Obſ. 40. (*ſ*) n. 32. (*t*) Vid. n. 2. 17. (*u*) n. 30. (*x*) n. 21. (*y*) n. 25.
(*z*) De Morbis l. 1. n. 5. (*a*) Sect. 5. Aph. 39.

quæ, preſſione nonnihil aucta, guttulæ ſanguinis fiebant: ſanguine autem infarcti paſſim per ſubſtantiam uteri certi quaſi ſinus videbantur; ut minime dubitarem, quin ſigna hæc eſſent menſtrui ſanguinis, mox huic Virgini, ſi paulo diutius vixiſſet, erupturi.

Pectoris ſectionem aggredienti placuit ſororiantes mammas incidere, quod dum facerem, miratus ſum, non uno ex loco, nec ſine ejaculatione quaſi quadam, lac prorumpere. Mox ad primam cultri in coſtarum cartilagines altiorem impreſſionem ſubcærulea, qua thorax omnis implebatur, aqua erupit. Qua exhauſta, pulmonem quidem ſiniſtrum inveni aliqua dumtaxat poſterioris faciei parte, dexterum autem tota & poſteriore, & laterali facie cum pleura arctiſſime cohærentem. Pericardium quoque congeſta aqua adeo diſtendebatur, ut priuſquam inciderem, prædurum tactu, multo maximum cor mentiretur. Hoc vero juſta inventum eſt magnitudine, nihil ferme ſanguinis, ſed concretiones polypoſas continens ventriculo utroque, pinguedinis ſimiles ex albo flaventis. Caput, quoniam Virgo, a me ſæpe in Noſocomio interrogata, neque dolere, neque alio incommodo tentari, conſtanter reſponderat, non attigimus.

35. Inter morbos cæteros, qui ſcabiei repulſionem conſequuntur, jure hydropem, thoracis quoque, recenſeri, hæc noſtra vel clarius, quam Storchii (b) Viri Experientiſſimi, confirmat hiſtoria. Cæterum noli credere, Medicum non ignobilem, qui ſemel atque iterum ſanguinem miſit, id eſſe ſuſpicatum, & ſanguinem tamen eduxiſſe, aſtipulantem Valleſio potius (c) probanti quadantenus, quam Galeno haud laudanti præceptum quod extat in extremo ferme libro *de ratione victus in morbis acutis*, ut apud Valleſium latine redditum eſt: *ſi hydropicus difficulter ſpiret, fueritque anni tempus æſtivum, & ætas vigeat, & robur adſit; ſanguinem a brachio auferre oportet*. Nihil ejuſmodi in mentem venerat ſuſpicari, ut neque alteri illi Medico, a quo non ſecus detractum ſanguinem eſſe diximus (d) adoleſcentulo. Tu quid ægro utrique inde acciderit, adnotabis: utrique tamen ignoſces Medico, eoque facilius, quod neuter ex illorum erat numero qui ſe falli non poſſe, credunt, ſibi omnia, nihil cæteris tribuentes. Imo uterque, & præſertim alter, quot adhuc Arti, ſibique deeſſent, ingenue fatebantur, etiam in abditis morbis dignoſcendis, velut hoc, & pericardii hydrope, qui inſuper, ut in hac Virgine, ſic & in aliis tribus, quæ protinus afferam, exemplis ad thoracis hydropem adjungebatur.

36. MULIER quinquageſimum agens annum, a multis jam diebus difficulter, nec ſine ſono, ſpirabat. Et tamen difficultas neque decubitum prohibebat, neque ſomnum abrumpebat. Verum præterquam quod brachium alterum, quod dolebat, œdemate habebat tumidum (qualem tumorem in thoracis hydrope Fantonus pater (e), & Buchnerus (f), aliique, & in his Valſalva noſter (g) interdum adnotarunt) cum ad thoracis motum diceret fluctuationem in eo ſentire, pondus autem vel ſine motu; quin aqua in thorace eſſet, non videbatur dubitandum. Huc denique & pedum œdema, minime aucta difficultate ſpirandi, acceſſit tribus, an quatuor ante mortem diebus: quæ mulierem abſtulit, dum forte cibum capere inciperet. Hæc neque animi defectionibus obnoxia fuerat, nec unquam de ulla ad cor anguſtia, aut conſtrictione querebatur, neque de lumborum dolore, neque demum ullo de incommodo quod ad ventriculum attineret: quæ memorare hic volui partim ob alia quæ ante harum Litterarum finem, partim ob ea quæ continuo ſcribentur. ABDOMINE diſciſſo, contractus ventriculus inventus eſt, in eoque prope ipſum pylori annulum, ut in III. quoque Adverſariis (h) indicavimus, caruncula non parva, oblongo

petiolo affixa ad tunicam illam interiorem, eodem atque hæc colore, ſi exterius aſpiceres; interius enim ex molli fiebat ſubſtantia e rubro albicante, ut nihil magis referret quam aliquam meſaraï glandulam, chylo imbutam. Pancreas qua Duodeno inteſtino adhæret, craſſius erat, & durius; ut minus miratus ſim, quod ejus ductus latior ſupra eſſet, quam ſoleat. Thoracis utrumque cavum plurimam aquam habuit, eamque vireſcentem. Pericardium quoque erat diſtentum aqua, eodem fortaſſe colore infecta: quod ideo dico, quia cum dies aliquot illud incidere diſtuliſſem, ut ratio poſtulabat Anatomes quæ in Bononienſi Gymnaſio habebatur, colore tunc fuit aquæ in qua caro lota eſt: quin eam ob moram videbatur imminuta; duas tamen circiter æquavit libras. Cor, ferme totum pinguedine obductum, nec ea tenui, concretiones in ventriculis habuit polypoſas. Capite demum aperto, nec inter meninges, neque in ventriculis Lateralibus aqua defuit.

37. Etſi vel in vivente facile erat intelligere, aquam eſſe in thorace; quæ tamen ſigna defuerint, & quæ vix tandem acceſſerint, vides. Quibus facile omnibus carere poſſemus, ſi unum illud ſenſus humoris, nulla prævia ſuppurationis cauſa, in thorace fluctuantis perpetuum foret. Nam interdum quidem non ab ægris modo percipi, verum etiam ab aliis eam fluctuationem audiri, olim Hippocrates iis in locis, in quibus de hoc hydrope agi, ſupra (i) diximus, ſatis docuit, cum ægrum, inquit, *humeris apprehenſum concutito, & deinde in utro latere magis fluctuet, audito*, & rurſus *qua parte ſtrepitum perceperis, ea ſecato*: idque non una recentium quoque Medicorum Obſervatio confirmat, qualem ſuperius (k) commemoravimus, & qualem Parentis ſui (l) edidit Cel. Fantonus; nam ad ægrorum ſenſum dumtaxat, pertinet hæc noſtra, & Cl. Virorum Jo. Davidis Maucharti (m), ac Jo. Philippi Wolffii (n). Sed tamen hoc ſignum neque eſt, neque eſſe perpetuum poteſt. Nam præterquam quod in noſtris cæteris, & in omnibus Valſalvæ fruſtra perquires, idem quoque accidet in pleriſque aliorum perlegendis, qui tam luculentam hujus morbi notam, ſi extitiſſet, prætermittere potuiſſe non videntur. Quin diſerte a quibuſdam adnotatum videbis, illam defuiſſe. Sic in ea Virgine, ſic in Polono illo Senatore, quos ſupra (o) memoravi; ut alios nunc omittam; cum ea aquæ copia in thorace eſſet, nullam, dum viverent, fuiſſe fluctuationem, in eorum hiſtoriis leges. Nec vero crediderim, ſuſpicari te poſſe, in his, illiſque omnibus tunc demum in thoracem effuſam; aut plurimum auctam fuiſſe aquam, cum morerentur. In illorum enim pleriſque indicia aliqua non defuerant aquæ antea effuſæ: & ſi de duobus præcipue quos modo indicavimus, ſermo ſit; in Virgine de qua potiſſimum ſuſpicionem iſtam apud aliquos videor legiſſe, quod tandem aquæ, præſertim *viroſæ*, augmentum a morte repetes, cum *placide, & ſine agone expiraverit*? aut in Senatore, qui cum *omnino bene ſe tunc habere ſibi videretur, ludens, ſtimulo naturæ alvum depoſiturus, & ſellam adiens, ſubita morte extinctus eſt*? Non eſt igitur hujus morbi ſignum perpetuum fluctuatio ab ægris percepta, nedum ab aliis audita. Sed neque, ut dicebam, eſſe perpetuum poteſt; ut ſi aqua ſit, quod etiam, præter laudatum Fantonum (p), alii monuerunt, aut omnino perpauca, aut tanta copia, ut thoracem prorſus impleat. Nam & *quibus ſuppuratis, dum concutiuntur, ... ſtrepitus quidem nullus fit, verum difficultas ſpirandi fortis, & ungues lividi, hi*, ſicut ipſe alibi (q) docet Hippocrates, *pleni ſunt pure*. At ſaltem, inquies, eo temporis ſpatio quo ab exigua copia aqua creſcit, nec ad ſummam tamen adhuc pervenit, ejus fluctuatio videtur percipi debere. Videtur utique. Sed quidam certe non percipiunt, ut Senator, de quo dixi, qui nullam fluctuationem humoris

(b) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 147. (c) Vid. hujus Comment. in Hippocr. locum indicatum: (d) n. 30.
(e) Obſ. Anat. Medic. 30. & 38. (f) Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 50. (g) ſupra, n. 2. (h) Anim. 4. (i) n. 32. & 33.
(k) n. 5. (l) Obſ. Anat. Med. 29. (m) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 100. (n) Eorund. Act. Tom. 5. Obſ. 34.
(o) n. 27. & 11. (p) Schol. ad cit. Obſ. 29. (q) Coac. Prænot.

in thorace ſe ſentire, aut *ſenſiſſe*, affirmabat: alii non attendunt: alii denique non indicant Medicis; ſigna autem reliqua tunc adeo pauca, levia, & morbis aliis communia eſſe poſſunt, ut ſiquis de illo interroget, præter rationem id facere videatur: humeris vero apprehendere, & concutere, aut aliter agitare non omnes ægros ſane licet. Quæ plane videbis in eo qui ſequitur, caſu conveniſſe.

38. MULIER ruſticana, non multo major annis viginti quinque, alba, pallidaque facie, cum ante quatuor nupſiſſet menſes, ad tres uterum jam ferebat, cum ob febriculam quandam erraticam in Noſocomium Patavinum excepta eſt, in quo menſem, aut eo amplius decubuit. Pulſus neque parvus, neque intermittens. Sitis nulla; etſi fere fructibus veſcebatur; quod in gravida non mirabantur. Nullus pedum tumor. Nullæ animi defectiones. Neque de anguſtia ad cor, aut anxietate, neque de ponderis ſenſu, neque omnino de ullo thoracis incommodo unquam eſt queſta; niſi quod tuſſicula quadam ſicca ſubinde, idque a multo jam tempore, ſed leviter, tentari conſueverat: tum etiam, ſi oblata ſumeret cum adhuc calerent, difficili reſpiratione corripiebatur; quam ob cauſam refrigerata petere ſolita erat. Extra quem caſum non incommode ſpirabat; tantum aberat, ut noctu ullo ſuffocationis ſenſu excitaretur, aut ſedere cogeretur. Itaque, ut dixi, cubabat, ſed in latus dexterum: in quod etiam cubans mortua eſt, cum ad febriculam nihil præterea mali acceſſiſſet, ſi dolorem ad lumbos excipias, de quo noviſſimo dumtaxat tempore conqueſta eſt. VENTREM intra horæ dimidium a matris obitu hactenus aperuerunt, ut proles, ſi viveret, ſacra ablui aqua poſſet: quod & feliciter peractum eſt. Infans enim, utero, membraniſque ſuis caute inciſis, continuo ſe quaſi exeruit, manuſque movit, nec niſi una poſt matrem hora mortuus eſt. Eo exempto, uterum cum adhærente placenta, & membranis, & corpus reliquum maternum, uno excepto capite, diligenter poſtea nos perſecuimus eodem, & inſequentibus diebus ante Kalendas Decembris A. 1724. Sed alia alio differentes, hic ferme nihil, niſi quod præter naturam fuit, ſcribemus. Cætera igitur omnia egregie conſtituta fuiſſe, credito, ut totus certe erat corporis habitus, juſta optimæ pinguedinis copia rubentibus muſculis impoſita, & interjecta, vix ut aquæ pauxillum inter eam apparuerit, ubi neque in vivente, ut diximus, neque in mortua, ante diſſectionem, eſſe videbatur, hoc eſt in extremis pedibus: quod ipſum tamen me non fugit poſſe ab aliquo ipſi uteri geſtationi acceptum referri. Major æquo lien aliquanto, hepar autem magis, ut quod & inferius quam ſoleat, & ad lienem uſque ſe extenderet. Exterius pallidum; intus ex ſuo, & ex tabacci colore leviter variegatum: nec tamen durum. Ventriculus in medio ferme ſuæ longitudinis contrahebatur, utrinque extuberans, ſed a dextris minus, quæ pars oblique deſcendebat; altera in tranſverſum poſita, fundo aliquantum antrorſum converſo, aeris, & humoris ſemiplena. Vermes plurimi teretes in Tenuibus inteſtinis, quæ ubi illi erant, & quodam præſertim in loco, ſubrubebant, ibidemque quaſi per vim dilatata protuberabant. Antequam Pectus incideremus, tumere collum animadvertimus a turgente glandula Thyroidæa: ex mammis autem lac facile exprimi. Thorace patefacto, ecce id quod cauſam præbuit & tum quæ prægreſſa eſſent, omnia diligentius inquirendi, & hic, ut fecimus, ſcribendi. In ejus cavo dextero plurima erat aqua ſubflava, in eaque craſſæ quædam, ſed mucoſæ, quaſi telæ. Cujuſmodi aquæ aliquid in ſiniſtro cavo etiam fuit, in pericardio autem tantum, ut eſſet propemodum plenum, nec ſine telis quales modo diximus, innatantibus. Denique in utroque cordis ventriculo erant polypoſæ concretiones quaſi ex muco quodam; in ſiniſtro tamen paulo denſiores.

39. Faciei pallor, febricula, ſicca tuſſis; & decubitus in alterum latus fuerant quidem in hac muliere; ſed reliqua ſigna, eaque præſertim quæ omnino propria eſſe dicuntur hydropis thoracis, non fuerant. Hydropis autem pericardii quænam fuerunt, inquis, peculiares notæ in hac, & duabus, de quibus proxime dictum eſt, fœminis? Priuſquam aliquid reſpondeam, ſine quartam proponam diſſectionem, quam Bononiæ habui cum Valſalva ſub finem A. 1704.

40. VIR erat annorum amplius quadraginta, qui Foro Cornelii Bononiam identidem ventitabat pedes, res traditas huc illinc, & viciſſim hinc illuc ferens. Is cum ſæpe vel ab itinere calens, biberet, poſtremo præſertim tempore quo aſſidue ſitiebat, rheumate ad fauces gravi, & febre correptus, in Noſocomium admiſſus eſt. Mox ibi de faucibus non amplius conqueſtus, ſuum in ventre morbum omnem eſſe, dicebat; nulla tamen de re querebatur magis, quam de Spinæ ad lumbos dolore, quo ea ſibi media diſſecari videbatur. Erant propterea qui inteſtinorum inflammatione laborare hominem, crederent: Valſalva autem in thorace eam eſſe, ſuſpicabatur. Erat autem pulſus debilis, humiliſque; ſed qui tamen ligatus, ut ajunt, videretur. Surgere, quaſi abiturus, ſæpe voluit. Per hæc intra tertium, an quartum ex quo in Noſocomium venerat, diem confectus eſt. VENTER nihil habuit quod ſecundum naturam non eſſet. In Thorace autem ab altera potiſſimum parte humor ſtagnabat, in quo fruſta natabant quaſi membranularum albiſſimarum; ut nihil magis referret, quam ſerum vaccinum, particulas retinens caſei ſecundarii. Pleuræ vaſa magis quam ſolent, rubebant, nec multo id tamen. Pericardium vero fuit adeo diſtentum, ut vix compunctum, aquæ ejus qua erat pleniſſimum, tenue quaſi filum ad non modicam altitudinem ejaculaverit. Cordis mucro plus æquo rubens, leviter inflammatus fuiſſe videbatur. Caput denique cum ſecarem, primum animadverti, pleroſque deeſſe dentes, qui autem reſtarent, hos omnes nigros, & alios magna, alios maxima ex parte carioſos, an quod calens, ſolebat bibere? an ex aeris cui ſe quacunque tempeſtate objiciebat, injuriis? Tum cranio recluſo, multum aquæ inter Craſſam, Tenuemque meningem inventum eſt. Illa, ſiqua alia unquam, extantibus ad Proceſſus lacertis prædita erat. Per Tenuem autem reptantia vaſa quacunque cerebrum circumveſtiebat, omnia ſanguine præturgida; non ſic quæ in ventriculis Lateralibus. Cerebri demum baſis, & huic proxima ſubſtantia flaccida.

41. Quod ſæpe homo ſurgere, quaſi mox abiturus, volebat, in eo deliri aliquid manifeſto erat, ejuſque cauſa in diſtentis adeo cerebri vaſis, aut in aquæ ei circumfuſæ acrimonia quærenda eſt. Nam in thorace quoque & pleuram, & cordis mucronem eadem quaſi inflammaſſe videri poteſt. Quid, ſi pars illius ex cranii cavo in Spinæ tubum delapſa, tam acerbum illum ad lumbos dolorem faciebat? nihil enim proclivius eſt, quam ubi aquam in plures effuſam corporis caveas videmus, & in alias aliquas effuſam conjicere. Id vero dico, ne forte credas, eum dolorem ita eſſe repetendum ab hydrope pericardii, ut cum aliam præter hunc habere cauſam non poſſet, inter peculiaria ſit ejus morbi ſigna fortaſſe numerandus, præſertim cum in illa quoque fœmina de qua noviſſime dictum eſt (*r*), lumborum dolor acceſſerit, & *graviſſimus* fuerit in Juvene, cujus hiſtoria, a Blaſio deſcripta, in Sepulchretum (*ſ*) relata eſt. Utrique certe, & huic potiſſimum Juveni is hydrops fuit; neutri tamen alia deerant, in quæ ille dolor rejici poſſet. Ipſe autem Valſalva in eo de quo loquimur, viro, non pericardium definite, ſed generatim aliquam thoracis affici partem ex dolore illo conjecturam ducebat. Quin facile meminiſſe potes quod alias (*t*) ad te ſcripſi, ut ſoleret moleſtum ſenſum

(*r*) n. 38. (*ſ*) l. 2. S. 1. Obſ. 60. (*t*) Epiſt. 10. n. 12.

ſenſum circa eam Spinæ ſedem ab affectis appendicibus preſſi, aut irritati ſepti Tranſverſi deducere ſic tamen, ut aquam in thorace, non in pericardio, congeſtam argueret. Et quanquam in cadavere de quo ibi loquebamur, ut in hoc quoque, utrobique reperta eſt; in alio tamen viro (*u*) qui *illa parte dorſi, in qua diaphragma mediam & infimam corporis regionem dividit, immanem patiebatur dolorem*, humor ſeroſus in thorace, non in pericardio, inventus memoratur. At enim pericardium, inquies, quo magis diſtenditur, eo magis tendineam, cui arctius alligatum eſt, diaphragmatis partem diſtrahit: quamobrem cum hanc non ſolum gravando, ſed & diſtrahendo afficiat; ab oppleto potius pericardio, quam thorace, videtur is dolor repetendus. Verum ſi res, ut conjicis, ita ſe habet; quid ergo eſt cur in nulla ferme cæterarum Obſervationum quas aut Valſalvæ aut noſtras his Litteris complexi ſumus, de eo dolore ægri conqueſti ſint? Num forte quia non adeo pericardium diſtentum fuit? Atqui non magis eſſe potuit, quam a Grætzio (*x*), & Vieuſſenio (*y*) repertum eſt; nec propterea ab ipſis eſt inter cæteras hujus mali notas is dolor memoratus. Relinquitur, ut dicas, in eorum ægris ſenſim pericardium fuiſſe diſtentum, in noſtro autem hoc viro celerrime, ut paulatim laxari ejus, & diaphragmatis fibræ non potuerint. Noli ergo uti aliis exemplis, a nobis, aut ex Sepulchreto petitis, in quibus contendere non potes, fuiſſe brevi tempore dilatatum. Ex adverſo autem Obſervationem relege Virginis (*z*), in qua intra dies non multos, aut eam lege, quam mox ſubjiciam, alterius Virginis, in qua repente multa in pericardio aqua congeſta eſt; cum tamen neutram ille affecerit lumborum dolor. Quod ego ſignum eo diligentius excuſſi, quod ab nemine, quod ſciam, pro hujus morbi indicio propoſitum, mihi in mentem venit, dum noviſſimam Obſervationem deſcriberem, quærere, an cæteris poſſet, quæ non ſunt perpetua, annumerari. Fortaſſe enim aliquando poterit, cum aliis conjunctum uſui eſſe, cum pericardium & celeriter, & maxime diſtenditur, quorum alterum ut in duabus illis Virginibus fuerit, alterum fateor non fuiſſe.

42. Interea ne illud quidem eſſe perpetuum, intelligis, quod tradunt (*a*), & ſæpius verum eſt, pericardii hydropem ſenſim fieri; nam breviſſimo tempore non ſecus ac hydrops thoracis, interdum fit, quod ſane cum Obſervationem perlegeris Cl. Löw (*b*), aut cum ipſe thoracis inflammationum hiſtorias proferam (*c*), multo etiam magis cognoſces: quibus eam quoque addes quæ ſeorſum alibi (*d*) ſcribetur.

Nunc illam adjiciam quam modo pollicitus ſum, eo pluris a te faciendam primum quod ex perraris illis eſt in quibus nihil niſi pericardii hydrops, inventum fuit, cui quidquid ægra paſſa fuerat, adſcribi poſſet, tum quia a Medico in quærendis, adnotandiſque ſignis omnibus diligentiſſimo mihi non ſemel narrata, ac confirmata eſt Hippolyto Franciſco Albertino. Eam conſulto ad extremum hunc locum ſervavi, ut ea propoſita, quid de cæteris hujus morbi indiciis habendum ſit, certius, ac facilius exponam.

43. MONACHA erat Bononiæ, cujus illuſtre tum Genus, tum Cœnobium hic memorare poſſem, ſi vellem, quam defluxionibus in gingivas, malaſque obnoxiam Medicus dato ex ſudoriferis lignis decocto ſanaverat: poſtmodum autem acuta febre correptam, pari felicitate ſanam fecerat. Cum poſſet una, atque altera curatione eſſe contentus; ut ſunt aliqui male ſeduli; Aprili menſe redeunte, urgere Virginem cœpit, ne tam opportunum remediis tempus, quibus ſe a defluxionibus immunem ſervaret, abire ſineret. Negare illa primum, quippe optime valens, & quæ ſatis ſibi ſuperque & decocto, & febre purgata videretur. Homine tamen eadem ſæpius inculcante, tandem annuit, invita, quaſi animus id quod accidit, præſagiret. Cum enim ejuſdem ſyrupi, ut vocant, aurei tantundem ſumpſiſſet quantum eo die in Cœnobio aliæ, hiſque omnibus id bene ceſſiſſet; ipſi quidem, quæcunque caſus adeo inſoliti cauſa fuerit, quinquagies propemodum alvum movit. Hinc magnæ ſeri dejecti copiæ cum ſitis, ut fere ſolet, intolerabilis ſucceſſiſſet, neque hæc ab juſculis largiſſime epotis remitteret, vim maximam dilutæ emulſionis ingeſſit: neque huic tantæ potionis copiæ urinæ copia reſpondit. Poſtridie cum in lectulo, ſurrectura, reſediſſet, ſeque induere cœpiſſet, ecce quadam cordis oppreſſione, & hanc excipiente animi deliquio corripitur. Exinde ea oppreſſio nunquam deſiit exacerbari quotieſcunque nimis aut loqueretur, aut moveretur. Plures accerſuntur Medici. Quorum ſententiæ cum valde, ut in ejuſmodi morbis fit, inter ſe diſcreparent; additur eorum concilio Quinctili jam menſe Albertinus. Ibi alius aneuryſma, alius polypum, alius tuberculum pulmonum conjicere: nec deerant qui de horum, aut de thoracis hydrope ſuſpicarentur. Ubi ad Albertinum ventum eſt (cujus me cautam cunctationem imitari in loco nunquam pœnituit potius quam nonnullorum audacem celeritatem) negavit, eſſe modeſtiæ ſuæ quod tot Viri, ætate, auctoritate, doctrina, ingenio, uſu præſtantes, tertio propemodum jam menſe ſatis definire non potuiſſent, id ſe, vix ægra tunc primum viſa, continuo decernendum ſuſcipere: ſinerent igitur, ſe iterum, tertiove ægram viſitando, morbi obſcuriſſimi naturam ex iis quæ inſpecta melius quam audita, fortaſſe intelligeret, perſcrutari. Quod cum diligenter feciſſet, atque ea non modo quæ adeſſent, ſed & quæ abeſſent, perattente conſideraſſet; convocato rurſus Medicorum concilio, primum quidem ſingillatim rationes attulit, quare minus ſibi veriſimile fieret, eſſe illum morbum ullum ex iis qui ſunt memorati, quam hydropem, & hunc pericardii: hydropem quidem; nam protinus ab ingeſta aquei humoris tanta copia ortus erat, cum hæc neque e corpore prodiiſſet, neque tam brevi tempore ſatis cum ſanguine miſceri potuiſſet, ut propterea pars ejus aliqua credenda eſſet in locum quempiam ſeceſſiſſe, facile a primordiis, ut fit, ad id magis quam alia, diſpoſitum: pericardii vero, quod nonnullos aquam in eo congeſtam habuiſſe per ſectionem deprehendiſſet, in quibus eadem, aut ſimilia, dum viverent, incommoda adnotaſſet. Accipe nunc quæ ab hac Virgine abeſſent, mala. Bonus erat faciei color: ſomni imperturbati. Recte alvus, recte menſtrua reſpondebant. Reſpiratio, ſive ſtaret, ſive ſupina jaceret, ſive in utrumlibet cubaret latus, æque erat facilis. Pulſus neque tenſi, neque duri, neque vibrati; neque ullo prorſus modo inæquales. Nulla in thorace palpitatio, aut magna pulſatio. Nullus in pulmonum regione dolor. Tuſſis nulla. Omnino erat nihil, ſi quæ ſupra dicta ſunt, & quæ mox dicentur, excipias; nihil, inquam, erat quod improbares, aut de quo illa conquereretur. Quibus permotus Albertinus in aliorum non ivit ſententiam. Pro ſua autem hæc eſſe, exiſtimabat, quod Virgo ſibi cor gravari, tanquam ſaxo impoſito, ſentiebat, & quod cum ſilens, & quieſcens oppreſſione illa cordis, de qua initio diximus, non angeretur; ſi aliquid agere, aut paulo diutius loqui vellet, continuo eadem angebatur, cujus ita ſenſum exprimere ſolebat, quaſi cum in magna conſtipati populi frequentia, undique conſtringimur, & coarctamur: eam autem cordis oppreſſionem levis quædam animi quaſi defectio comitabatur: pulſus vero ſemper, etiam cum quieſceret, debiles erant. Quæ res ſane perdifficilem reddebant curationem; nam præterquam quod ſi medicamentis elicere conarentur aggeſtum ſerum; metus erat, ne illo potius quod ſanguini neceſſarium eſt, imminuto, hic multo minus facile per cor mearet, aqua preſſum, & hujus tam diuturna mora jam flaccidum; illud certe erat evidentiſſimum, quæcunque remedia paulo eſſent majorum virium, idem factura quod faceret corporis motus; quæ autem leviora, ea vero aut nihil, aut non ſatis opis eſſe latura. Quod & accidit; nam ſicuti hæc proſpiciens, tunc prædixerat Albertinus, eo Virgo confecta denique mor-

(*u*) Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 50. (*x*) Vid. ſupra n. 21. (*y*) Vid. n. 24. & 25. (*z*) n. 17. (*a*) Vid. n. 21.
(*b*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 154. (*c*) Epiſt. 20. & 21. (*d*) Epiſt. 45. n. 16.

bo eſt. Nam cum annum ab ineunte morbo vitam traxiſſet; ad cætera addi cœpit momentarius punctionum ſenſus, ſubinde recurrens, in affecto loco, cum levibus ibidem convulſionibus, pulſus autem ſenſim magis magiſque infirmari, & quaſi obſcurari: quæ non fallacia proximæ jam mortis fuerunt indicia.

THORACEM, ad abſtruſi morbi ſedem, naturamque patefaciendam, recludere, Albertino permiſſum eſt, uno, haud amplius, ſocio addito Roberto Muratorio, ſeniore Medico, Viroque ſpectato. Sana igitur omnia inventa ſunt, niſi quod pericardium tumebat aqua ad uncias novem, cordis autem membrana manifeſto erodi cœperat, facile ab eadem aqua, longa demum mora acriore facta, unde ille eſſet punctionum ſenſus, eæque leves convulſiones.

44. Hiſtoriam habes qualem recens ab Albertini ſermonibus jam eo tempore conſcripſeram cum alia habentem quæ doceant, quid invitis non inculcandum a Medico, & quid in loco imitandum, tum illa certe quæ ad propoſitum morbum internoſcendum prodeſſe poſſint. Et quoniam in ea dictum eſt, in aliis quoque Albertinum ipſius ſigna adnotaſſe; poteris quæ de his in Commentariis de Bononienſi Scientiarum Academia (*e*) univerſe docuit, legere, & cum hujus Virginis Obſervatione conferre, quam, opinor, indicat ubi ſuperficiem cordis *leviter corroſam in muliebri cadavere conſpexiſſe ſe*, dicit. Nec te moveat quod ubi aqua erodens eſt, quædam fieri aliter ſcribat, quam in hac Virgine fiebant; neque enim huic aqua inter initia erodens erat, ut ad extremum fuit, cum maxime infirma vis fibrarum cordis vibrato pulſui efficiendo par amplius non erat, & leves tamen illæ ad cor adnotatæ convulſiones nonnulla tunc ſecus fieri, quam antea, etiamſi Virgo quieſceret, indicabant. Quam autem a motu accidere memorat ſpirandi difficultatem, *ſive potius*, ut dicit, *apnœam* mox evaneſcentem, vix differre, credes, ab iis brevibus animi quaſi defectionibus, quas cum in Virgine certe obſervaſſet, in Commentariis diſerte non exprimit. Cætera quæ in his habet, fere non diſcrepant, aut pro varia dumtaxat aquæ ſive copia, ſeu qualitate diſcrepant. Ipſa autem qualitas, etſi mora, ut diximus, mutari poteſt ea ratione quæ a Grætzio (*f*) expoſita eſt; vel initio tamen eſſe valde ab aquea diverſa poteſt, cum videlicet ſerum ſanguinis valde ipſum quoque diverſum eſt. Haud raro enim hoc vidimus e morbidis corporibus aut flavum emitti, aut ad viride, ad cæruleum, ad albidum vergens, non ſecus ac humor perſæpe eſt, quem effuſum in hujus, aut illius hydropici, ventrem, aut thoracem, aut ipſum denique pericardium conſpicimus; unde capere argumentum poſſent qui pericardii aquam, non per glandulas, ſed per ipſas tenuiſſimas arterias afferri, non dubitant; quanquam ubi certæ quædam particulæ in ſanguinis ſero nimis prævalent, eædem pariter in ſecretis per glandulas humoribus ita dominantur, ut ſaliva eorum, in quibus renes paulo diutius ab officio ceſſarant ſuo, viſa ſit colore, ſapore, odore nihil ab lotio diſcrepare (*g*).

Qualis vero ſecundum naturam ſit aqua pericardii, non recte arguitur ex illis Vieuſſenii (*h*) experimentis, in quibus ex iis qui pericardii hydrope diu laboraverant, acceptam, aut ad ignem, aut per ſe etiam, vidit coagulari, cum tinctura autem florum malvæ commiſtam, vireſcere, & ſal denique ab ipſa eductum, ſpiritibus, quos vocant, acidis in fermentationem cieri. Sic neque ego ex Valſalvæ experimento (*), in quo, aqua in ejuſdem cadaveris thorace, & pericardio ſtagnante, illius quidem portionem conſpexit, igni impoſitam, concreviſſe, hujus autem non concreviſſe, recte arguerem, humorem quo ſecundum naturam tum illud, tum hoc cavum plus minuſve madere invenimus, alium in hoc, atque in illo eſſe. Scilicet pro varia tum mora, tum morbida ſanguinis, & viſcerum conſtitutione hæc variari, non ratio ſolum indicat, ſed & plurima, ut in parte Valſalvæ quoque noſtri experimenta (*i*) confirmant.

Quod vero ad copiam attinet humoris pericardii, quem in ſanis quidem corporibus *modicum* inveniri, primus, ut opinor, docuit vetuſtiſſimus Auctor libri *de Corde* (*k*); in morboſis, & præſertim in hujus partis hydrope correptis non modo multum eſſe, aut plurimum, verum etiam interdum incredibili propemodum copia, vel ex ſuperius ſcriptis, aut commemoratis Obſervationibus manifeſtum eſt, videlicet ut minor, majorve ejus cauſa eſt, aut brevius, diutiuſve hæc perſiſtit, ſive ea in impedito humoris refluxu, ſive in aucto affluxu conſiſtat, hic vero aut a ſeri copia ſit in ſanguine redundantis, aut ab hujus circa præcordia retardato diutius motu ſive ob vitium aliquod organicum, ſive ob aliam quamcunque cauſam, aut denique; ut alia, & in his ruptos cordis lymphæ ductus omittam; ab diſſilientibus hydatidum folliculis. Has enim poſt Galenum, qui in ſimia, ut ſupra (*l*) indicatum eſt, animadverterat, alii intra belvinum, plerique intra humanum pericardium conſpexerunt. Wepferus enim (*m*) multas per exteriorem ſuilli cordis faciem paſſim disjectas deprehendit. Ballonius autem (*n*), & Cordæus (*o*) in mulieribus duobus cor hydatidibus obſitum fuiſſe, retulerunt. Rolfinkius (*p*) *nos*, inquit, *in cordis membrana in palpitationi ſubjectis ægris obſervavimus hydatidas*. Fantonus pater (*q*) in quodam homine *copioſiſſimæ, & croceæ lymphæ cor innatans* vidit, *cujus apex* erat *a corrupta hydatide ulceroſus*, in alio autem (*r*) *plurimas in ſuperficie cordis hydatides*. Præcl. Thebeſius (*ſ*) in Mercatore, cujus *thoracis dextrum latus una cum pericardio valde expanſo aqua plenum erat*, invenit *externam cordis membranam hydatidibus ſcabram*. Et ipſe quoque, ut alias (*t*) ad te ſcripſi, quaſi ruptæ hydatidis veſtigium in eadem conſpexi, & de magna quæ indidem pendebat hydatide ſum ſcripturus (*u*). Quæ omnia attingere hic volui, quo facilius intelligeres, ut hydrops hic pericardii & origine, & qualitate, & copia aquæ plurimum variare poteſt, ſic poſſe ejus etiam ſigna variari, ſicut in pulſibus præſertim ab Albertino (*x*) ſcriptum eſt, qui parvos & potius frequentes ſemper quidem, ſed tunc magis deprehendit, cum aquæ multo maxima copia erat; molles autem, cum illa pura, aut lenta; vibratos denique, ac tenſos, cum ſalſa, & vellicans fuit. Tu qualis, & qua copia fuerit, apud Vieuſſenium leges in illis duobus, quorum alteri, ut ſupra (*y*) narravimus, pulſum fuiſſe, indicavit parvum, frequentem, inæqualem, alteri autem præter hæc ſemper valde mollem, & debilem. Sero autem, ut cætera commonſtrant, viſcido intra craſſum pericardium, libræ pondus ſuperante, *exiguos* fuiſſe pulſus, *ac languidos*, in Vidua quadam generoſa adnotavit Hoffmannus (*z*). Qui cum ſubiicit, quid in Vidua altera obſervatum ſit a Ballonio (*a*), ſi hujus verba amanuenſes illius, aut typographi diligentius deſcripſiſſent, facile cognoſceres, *pulſum* mulieris *magnum, elatum, tardum, interciſum, & intercalarem habentem in pulſatione una atque altera intermiſſionem*, & quæ de ea referuntur cætera, ſi forte ad pericardii hydropem; at certe ad ipſum, non, ut hic ſpectamus, ſolum, ſed cum aliis conjunctum morbis, attinuiſſe. Ejuſmodi igitur Obſervationibus, quarum magnus ſuppeteret numerus, hic prætermiſſis, tanto minus attendendæ ſunt quæ ex Zacuto ab Doctis alioquin Viris in hunc modum proferuntur: *Zacutus Luſitanus ter vidit hunc affectum* (pericardii hydropem) *ubi ægri animi deliquio, cordis palpitatione, pulſu duro, parvo, nulla præcedente cauſa ſyncope oppreſſi vitam ducebant, & accedente febricula conſumpti ſunt: ob quam corporis conſumptionem nonnullis affectum hunc Tabis pericardii nomi-*

(*e*) Tom. 1. in Opuſc. (*f*) Diſp. cit. ſupra ad n. 22., §. 19. (*g*) Vid. Epiſt. 41. n. 5. (*h*) ch. 1. cit. ſupra ad n. 24.
(*) Vid. ſupra n. 2. (*i*) Vid. ſupra n. 6. & 10. (*k*) n. 1. (*l*) n. 20. (*m*) Sepulchret. l. 4. S. 3. in Schol. ad Obſ. 26. n. IV.
(*n*) Ibid. l. 3. S. 37. Obſ. 3. §. 12. (*o*) Ibid. S. 21. Obſ. 21. §. 14. (*p*) Ibid. l. 2. S. 8. Obſ. 6.
(*q*) Obſ. Anat. Med. 15. ult. edition. (*r*) Ibid. Obſ. 12. (*ſ*) Eph. N. C. Cent. 4. Obſ. 115. (*t*) Epiſt. 3. n. 26.
(*u*) Epiſt. 25. n. 15. (*x*) in Opuſc. cit. (*y*) n. 24. (*z*) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 9. Obſ. 4.
(*a*) Ephem. l. 1. A. 1570. Conſtit. Hyem.

nomine inſignire placuit. Verum ſi locum in quo hæc ſcripſit, indicaſſent, quem eſſe invenies Obſerv. CXXXVII. libri I. *de Praxi Medica Admiranda*, aut ſi ipſi eam perlegiſſent Obſervationem; proclive fuiſſet intelligere, non de pericardii hydrope illa dici, ſive de humore in ejus cavum effuſo, ſed de parvo duriuſculo tumore in tunica, id cavum complectente, innato. His igitur merito ſepoſitis, ſi quæ in paucis huc attinentibus Obſervationibus de pulſibus ſunt ſcripta, ſpectemus; varios in variis eſſe, conſtabit, & ſi quid forte ſæpius ſit adnotatum, id ad parvitatem, debilitatem, frequentiamque referendum videri: quæ res ipſæ non modo quam variare poſſint pro vario morbi tempore, ſed etiam quot aliis ſint morbis communes, ſatis omnibus notum eſt.

45. Quod ſi nunc tandem pleraque alia ex iis quæ ſuperius (*b*) ex Cl. Virorum obſervatione, aut ſententia hujus morbi ſigna memoravimus, cum hiſtoriis comparemus quæ deſcriptæ ſunt a nobis, aut indicatæ; manifeſtum quoque erit, illorum alia perpetua non eſſe, alia ne frequentia quidem, velut animi defectiones, quæ crebrius in hoc, quam in thoracis hydrope, accidere dicebantur, tu vero in nulla ſeu Valſalvæ, ſeu Vieuſſenii, ſeu noſtra ſive alterutrius, ſive utriuſque hydropis Obſervatione leges memoratas, imo in quibuſdam ex noſtris (*c*) invenies diſerte negatas, vix in poſtrema, quæ Albertini eſt (*d*) quadantenus indicatas. Non equidem inficior, in iis fuiſſe quorum hiſtoriæ a Fiſchero (*e*), a Reimanno (*f*), a Löwio (*g*), ab Hoffmanno (*h*) traditæ ſunt. Sed ſi pericardii hydrops cum ſummo & diuturna hectica febre languore, ſi cum valvularum cordis vitio, ſi cum thoracis hydrope in tribus ægris prioribus conjunctus erat; nempe una ferme reſtat Hoffmanni Vidua in qua morbum ipſum de quo loquimur, deliquia animi, & crebriora quidem comitata eſſe, ſciam. Quo igitur modo ea poſſim; etiamſi tot aliis non convenirent morbis; in hoc ſæpius obſervari ſolita eſſe, dicere? Porro tuſſiculam illam ſiccam quæ fere major in pericardii, quam in thoracis, hydrope proponebatur, num majorem legiſti in iis quos utroque affectos deſcripſimus? In illis certe quos ego vidi, ne nominatur quidem, ſi mulierem unam excipias: in viro autem qui utroque & ipſe laborabat, tuſſim non fuiſſe, diſerte adnotavit Cl. Kellnerus (*i*). At erat, inquies, in aliis quos pariter affectos viderunt Löwius (*k*), Bonetus (*l*), Wepferus (*m*). Tantum abeſt, ut diffitear; miror magis, in tot aliis, quos dicebam modo, defuiſſe. Aqua enim in thoracis hydrope nervos phrænicos, pulmones, omnemque pleuram contingit, ut, ſi irritans ſit, non poſſit non vellicare, & ſic tuſſim ciere, cum in pericardii hydrope nihil eorum tangat, & quod conſequitur, non videatur æque, nedum magis, tuſſim motura: quanquam ſi valde irritans ſit; pericardium vellicando poſſit fortaſſe per hoc demum in conſenſum trahere annexum diaphragma; id quod tamen per tenuiorem, & multo ampliori ſpatio annexam pleuram vel magis poterit aqua thoracis. Sed tuſſiebant, inquis, ex Harderi (*n*), ex Schröckii (*o*), ex Erndlii (*p*), ex Reimanni (*q*) obſervatione illi etiam quibus, non thoracis, ſed pericardii hydrops erat. Tuſſiebant utique; ſed vomicæ non deerant aut pulmonem occupantes, aut inter hujus tunicam, pleuramque interjectæ: vel ſi hæ deerant, alia non deerant, unde ſeptum Tranſverſum ab inferiore ſaltem facie laceſſi poſſet. Quod ſi denique ſpectemus illos in quibus unus morbus fuit, hydrops pericardii; vir ſane quem Valſalva (*r*) ſecuit, tuſſiebat; ſed nec Vieuſſenius, nec Hoffmannus tuſſim memorant in ſuis, neque in Monacha animadvertit Albertinus. Qui cum in Commentariis laudatis (*ſ*) univerſe ſcripſit, *tuſſim* hunc Affectum *vel nullam, vel modicam adjunctam habere*; non majorem certe voluit, quam in hydrope thoracis. Ex adverſo autem quod plerique ajunt, leviorem in pericardii, quam in thoracis, hydrope, eſſe difficultatem reſpirandi, non raro ſaltem, idque oculorum, auriumve judicio, verum eſſe, libentius agnovero. Ea enim difficultas quanta eſſe plerumque ſoleat in hydrope thoracis, præclare oſtendit junior Verneyus (*t*), cum inter ejus ſigna illam primo loco ponit, eamque maximam, aut cum ex aſcitici ventre aquis eductis, illam aut nihil, aut parum levatam videns, aquas in thorace quoque ſtagnare, docet, idque aut aquarum e thorace eductione, aut cadaveris diſſectione luculenter confirmat, non ſecus ac olim Jacobus Oæthæus (*u*) ſuſpicionem confirmavit ſuam humoris in thoracem effuſi, cum etſi ventrem ſubtumidum, purgationum ope, *humorum mole ſublevaret*, tamen *ſpirationem difficilem* animadvertiſſet *non* eſſe *diminutam*. Quin relege quas tibi his Litteris deſcripſimus Obſervationes; & quam laborioſe reſpirare ſoleant eo morbo affecti, & quam ſæpe erecta cervice, recognoſce. Nec quod in eorum pluribus utrumque hydropem fuiſſe, leges; idcirco credito, a pericardii potius, quam a thoracis, hydrope, repetendam eſſe tantam illam reſpirationis difficultatem. Qui enim primum ſine ſecundo, & ſine aliis dyſpnœæ cauſis obſervarunt (intelligis, cur a me ſeponendæ hinc ſint Obſervationes Kellneri, Schröckii, Erndlii, Reimanni, Vicarii, & ejuſmodi aliæ quas ſciens prætereo), qui, inquam, ſine alio reſpirationi officiente morbo, unum pericardii hydropem obſervarunt; Hoffmannus in Vidua, Vieuſſenius in puero, Albertinus in Monacha orthopnœam certe non memorant. Imo Vieuſſenius, ut antea (*x*) diximus, in altero puero ad pericardii hydropem additum hydropem thoracis inde etiam conjecit, quod æger humili capite jacere amplius non poterat: & Albertinus non modo in illa Virgine, ſive ſtaret, ſive in dorſum, ſive in utrum liberet latus decumberet, æque facilem fuiſſe reſpirationem, affirmabat; ſed & univerſe ſcripſit, ſuis fretus obſervationibus (*y*), *difficilem in* hoc morbo *decubitum*, *& frequentem reſidendi neceſſitatem vix unquam incidere*. Valſalva autem (*z*) etſi in quodam viro, plurimum jam, ut videtur, hoc hydrope progreſſo, orthopnœam, quemadmodum ſemel Vieuſſenius quoque, ut ex quarta ejus Obſervatione ſupra (*a*) diximus, & mox iterum dicemus, in morbi ſummo progreſſu, animadverterat; tamen in Obſervationibus quas tibi alias (*b*) deſcriptas mittemus, duorum Juvenum quos abſtulit peripneumonia, cum primum ſcripſiſſet *decubuiſſe*, *demiſſoque capite minus incommode egiſſe*, alterum autem ſic *cubuiſſe*, ut *caput ſubmiſſum teneret*; hæc continuo ſubjecit, *ut plerique eorum ſolent, quibus pericardium ingenti aquæ copia turget*; & ſane erat in utroque ab aqua adeo dilatatum, ut in primo *pericardii hydrops merito vocari poſſet*, in altero autem *ingens occuparet thoracis ſpatium*. Lanciſius vero (*c*) cum ipſe quoque hujus hydropis ſigna afferret, hoc idem quod modo diximus, ſed multo aliter propoſuit. Nam eo laborantes *difficili* eſſe *anhelitu*, cum ſcripſiſſet; & uſque *ab initio non niſi extra lectum reſpirare poſſe*; denique *prope mortem*, inquit, *coguntur ad decubitum*, *videlicet quia pericardium una*, *aut etiam ſeſqui-altera liquoris libra turgidum diaphragmatis centro vim infert*, *neque alium ſtandi ſitum*, *qui ſit minoris incommodi*, *ægris permittit*, *quam horizontalem*, *in quo pericardium verſus jugulum aſcendens*, *diaphragma non amplius premit*. Non dubito, quin Vir Cel. in quibuſdam ſic obſervarit: neque id quod rationi conſonum eſt, nego, quod & Williſii (*d*) in eo Juvene obſervatio confirmat, qui cum thoracis hydrope laborare cœpiſſet, & ſupinus in lecto jacens, caput

(*b*) Vid. n. 21. 23. 24. (*c*) n. 36. & 38. (*d*) n. 43. (*e*) Act. N. C. T. 8. Obſ. 31. (*f*) Eorund. Tom. 1. Obſ. 170.
(*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 154. (*h*) Obſ. 4. ſupra cit. ad n. 44. (*i*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 1. not. 1.
(*k*) cit. in Eph. Obſ. 154. (*l*) Sepulchr. l. 2. S. 2. Obſ. 3. (*m*) Ibid. l. 4. S. 3. Obſ. 26. in Additam.
(*n*) Ibid. l. 2. S. 7. Obſ. 24. in Additam. (*o*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 118. (*p*) Earund. Cent. 3. & 4. Obſ. 141.
(*q*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. cit. 170. (*r*) ſupra, n. 21. (*ſ*) ſupra, n. 44. (*t*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1703.
(*u*) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obſ. 76. (*x*) n. 25. (*y*) Comment. cit. (*z*) ſupra, n. 21. (*a*) n. 24.
(*b*) Epiſt. 20. n. 35. 36. (*c*) De Mot. Cord. l. 1. S. 1. c. 5. Prop. 23. in Schol. (*d*) Pharmac. Rat. P. 2. S. 1. c. 13. in fin.

caput a margine ejus , ut experiendi cauſa Williſius jubebat, *uſque ad pavimentum reclinari ſineret* , *illico perſenſit aquæ verſus claviculas decurſum*, *ſimulque illuc doloris metaſtaſim*. Neque tamen ſcio , an ſatis intelligam , cur ii pariter , non tam dico qui thoracis hydrope vexabantur , quam qui pericardii vel multo eo majori qui ab Lanciſio deſignatus eſt , non idem levamen decumbendo ſint conſecuti . Quin contra is qui multo maximo , ut paulo ante memorata Vieuſſenii Obſervatio oſtendit, urgebatur , poſtremis aucti jam morbi menſibus in lecto jugiter cogebatur ſedere; nam ſi decumbere, quod ſuperioribus potuerat menſibus, conaretur, illico evidens inſtabat ſuffocationis , mortiſque periculum. Num forte ; ne de aucta ſanguiferorum vaſorum preſſione cum Vieuſſenio quidquam dicamus; ea cauſa erat, quod pericardium tanta aquarum copia diſtentum, jacente homine diaphragma quidem non gravabat; ſed prægravabat pulmones , quibus ſic incumbebat , tum mole etiam ſua horum expanſioni tanto magis officiebat, quanto ſurſum magis tunc aſcendente diaphragmate, ipſum quoque ſurſum contrudebatur . Quod ſi ita ſe res habet ; hoc quoque ſignum intelligis, ſive ut ab aliis, ſive ut ab Lanciſio propoſitum eſt, a varia congeſti humoris copia variari : quæ tamen in pluribus (*e*) videtur , cum eadem eſſet quam Lanciſius deſignat , aut etiam aliquanto major, neque ab initio ægros coegiſſe , ut reſpirandi cauſa extra lectum eſſent , neque extremo tempore ut jacendo ſpiritum ducerent : quin utro liberet modo minime propterea augebatur difficultas ſpirandi; etiamſi cum pericardii hydrope thoracis hydrops erat conjunctus. Quæ res quoque facit , ne ſignum hoc facilis decubitus pro illius peculiari habeamus, eoque id magis cum in iis pariter qui uno thoracis hydrope laborabant, idem ſit aliquando animadverſum (*f*).

46. Non me pœnitet Lanciſii Obſervationem, quamvis adeo a Vieuſſenii Obſervatione diſcrepantem, paulo ante protuliſſe. Ecce enim hæc relegenti a Petropolitana Imper. Academia Novi ejus Commentarii (*g*) mittuntur, in quibus, ut rara alia , ſic Cl. Schreiberi Obſervationem (*h*) invenio , pericardii quod *libræ circiter quatuor aquæ cruentæ* adeo extendebant, ut pulmonibus verſus poſteriora , & latera compulſis , ipſum *partes pectoris mediam*, *& anteriores laterales repleret*. Ægro tamen cum *tandem adceſſiſſet ſummum moleſtiæ reſpirandi incrementum*, ... *in alterutro pectoris latere cubare impoſſibile* , *ſed in dorſo jacere tolerabile fuerat* . Erant & huic pulmones pleuræ *valde adcreti*, quin etiam *ſcreatu* denique *rejecta alba* , *viſcoſa materia*, *multo ſanguine admixto*: præterea cordis ſuperficies omnis villis hirta, a ſero quidem formatis . ſed per quos ſiniſter ventriculus pericardio quam firmiſſime adhærebat . Nec palpitationes tamen , nec deliquia hic memorantur ; ſed *preſſio in pectore* , & *tuſſis ſicca perpetua* : quæ tu ſingula ad ea adjunges quæ de ſignis ſupra diximus , aut infra dicemus hydropis pericardii , tuſſi una excepta propterea quia hæc initio jam fuerat , cum interna thoracis inflammatio, ut videtur , morbum præceſſit , & quomodo pulmones deinde ſe haberent, ex dictis intelligis , & *ſupra diaphragma aliqua portio ſeri flaveſcentis fluctuabat*. Sed hic præcipue attendas , velim , cum tantus pericardii hydrops eſſet, orthopnœam tamen defuiſſe, qui in reſpirando corporis ſitus Vieuſſenii ægro, quæcunque tandem cauſa eſſet , adeo fuerat neceſſarius .

Et de animi deliquiis igitur , & de tuſſi , & de reſpirationis difficultate ſatis viſum eſt . Nunc ad reliqua pergamus. Et ſitis quidem tam raro accidit pericardii hydropi, ut nollem, inter hujus ſigna fuiſſe commemoratam , præſertim cum Saxonia noſter (*i*) inter illa diſerte poſuerit , *nullam* eſſe *ſitim* . Attamen etſi e contrario in thoracis hydrope aut ſiccitatem faucium , aut ſitim in illis omnibus , quas ex Valſalva deſcripſimus , Obſervationibus invenies; ſit aliquando, ut in ipſo quoque nulla ſit, idque præter alias, & nominatim Rufi (*k*) Obſervationem, non una ex noſtris confirmat hiſtoriis (*l*). Quamobrem ſitis abſentia , aut præſentia pro certo hos duos non diſtinguet hydropes. Sed multo minus pedum tumor, ut quem inter ſigna quidem recenſitum leges hydropis thoracis , eundemque tamen aliquanto ſæpius quam ſitim , in pericardii hydrope videmus fuiſſe, defuiſſe autem , nec rariſſime, in illo altero (*m*), & nonnunquam in conjunctis ambobus (*n*), vel noſtræ probant Obſervationes. Una ferme eſt fluctuatio , quæ interdum quidem in illo altero hydrope, ut ſupra (*o*) diximus, percepta eſt , cum in pericardii hydrope non recordemur legiſſe perceptam ad corporis quidem concuſſionem : quanquam illa hydropem eſſe thoracis, ſignificare poteſt , pericardii vero tunc abeſſe, non poteſt . Quod vero ad fluctuationem aquæ attinet in pericardio ipſo ab ægro , aut a Medico hac , vel alia qualibet ratione percipiendam, cum Grætzius (*p*) non ita *diſtincte* ſenſibilem, ut in hydrope thoracis, fore , cenſuit , tum ego, quando vel minus, vel nullo modo ſenſibilis eſſe poſſit, vel fallacia aliqua fortuita ſimulari , ibi non reticui, ubi, ſi hæc omnia auferre liceret , optimum præ cæteris ſignum futurum agnovi (*q*). Lenta vero febris, & *contabeſcentia* , triſtitia , faciei pallor , oculi minus vividi facti , extrema corporis ſubfrigida, & id genus alia non dubito quin ſæpenumero poſſint utrique hydropi eſſe communia : imo pleraque horum communia eſſe , vel ex Vieuſſenii ipſius alia Obſervatione (*r*) certo ſcio. Nec ſi vel plura ex iis quæ antea examinata ſunt , ſignis in aliquo ſimul extitiſſe, videam, in quo pericardii hydrops deprehendatur, propterea ſtatim de ſententia decedam; ſed prius cætera conſiderabo . Brunneri (*ſ*) Obſervatio eſt, quam, cum plures alias poſſem , hic potiſſimum exempli loco afferam , quia cum Sepulchreto addi poſſet ; edita enim fuerat A. 1687. fruſtra a me in eodem quæſita eſt. Pericardium ille aqua turgens reperit in juniore Milite, qui de dyſpnœa, & præcordiorum anguſtia querebatur, noctu vix , niſi , erecto corpore, dormire poterat, ſitiebat, pedes œdemate tumentes habebat, & plerumque *ſicce* tuſſiebat . At vero idem nonnunquam ſputum turbidum excutiebat, abdomen extumeſcens habebat , ſcrotum prætumidum, ſubtumidum autem totum corporis habitum, latere præſertim dextero, quo plerumque in lecto inclinabat. Præter hæc, atque alia quæ vel ante mortem animadverti potuerant, inter quæ nec cordis palpitationes, nec deliquia, nec vitia pulſus, imo hujus æqualitatem videas commemorari; per diſſectionem in ventre hepar vaſtum inventum eſt, aquæ autem libræ octo, eademque; ut cætera omittam; latus dexterum thoracis oppletum; ut ſi vel cuncta quæ præceſſerant, ſymptomata ex iis fuiſſent quæ ab nonnullis aut pericardii, aut thoracis hydropis propria eſſe dicuntur: læſionum tamen multiplicitas utrum potiſſimum ſignificaſſent, ſcire prohiberet.

47. Cum igitur hydropes hi duo per ea quæ hactenus conſiderata ſunt omnia , ſatis internoſci non queant ; relinquitur ut videamus ſitne ſignum aliud aliquod ita proprium hydropis pericardii , ut neque hic ſine eo ſigno eſſe poſſit, neque hoc ſine illo. Te autem credere, non puto quod a Vieuſſenio (*t*) propoſitum eſt, palpebrarum , labrorumque colorem qui ad plumbeum vergat , illud eſſe quod requirimus, cum in aliis quoque eſſe morbis queat , nec in Monacha (*u*) certe fuerit . An igitur potius ſenſus illi, quos Albertinus (*x*) confirmavit , id eſt ponderis cordi impoſiti , & oppreſſionis in quamlibet levi motu, & quaſi conſtrictionis ipſius cordis: confirmavit, inquam; nam & Grætzius (*y*) *pondus cor aggravans*, *& conſtringens*, creſcente hoc morbo , *ſentiri* dixit , quem ſane poſtea etiam Lanciſius (*z*) *cum cordis pondere* , ... *gravitate* , ... *præcordiorum anxie-*

(*e*) Vid. n. 27. & 36. ſupra, & Sepulchr. l. 1. S. 2. Obſ. 3. (*f*) Vid. n. 26. 28. (*g*) Tom. 3. (*h*) 5. inter Phyſic.
(*i*) Vid. ſupra , n. 23. (*k*) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obſ. 91. (*l*) n. 30. 38. & Epiſt. 10. n. 11. (*m*) ſupra, n. 26. 28. 30.
(*n*) n. 34. 38. (*o*) n. 37. (*p*) n. 22. (*q*) n. 24. (*r*) Traité du Coeur ch. 16. Obſ. 1.
(*ſ*) Exercit. de Gland. in Duodeno §. 5. (*t*) Traite cit. ch. 1. (*u*) ſupra , n. 43. (*x*) Ibid. (*y*) Vid. ſupra , n. 21.
(*z*) in Schol. cit. ſupra , ad n. 45.

anxietate, ſcripſit, eſſe conjunctum : & Hoffmannus Viduam, quam eodem afflictam morbo memoravimus (*a*), *de magno pondere cor aggravante*, *& reſpirationem impediente ægrius conqueſtam fuiſſe*, tradidit. Huc virum referes, qui Fantono patri (*b*) *graviſſimo pondere pectoris ſe ſe opprimi*, dicebat, niſi forte *copioſiſſimo* pericardii ſero id minus imputandum ſuſpicaris, quam duro denſoque pulmoni, ut quemadmodum Franciſcus Sylvius (*c*) non raro offenderat, *minime membranaceus*, *ſed plane carnoſus videretur*. At facilius ſpectare huc, credes *preſſionem* illam *in pectore*, & *tantas* illas *cordis oppreſſiones*, quas in pericardii hydrope adnotarunt Cl. Viri Schreiberus (*d*), & Fiſcherus (*e*). Verum hæc etſi rationi quoque conſona ſunt; vereor tamen, ut ſint qualia quærimus, cum in accuratis Vieuſſenii Obſervationibus (*f*) videam prætermiſſa, in Obſervatione autem Olai Borrichii (*g*) diſerte negata, atque; ut Valſalvæ plures omittam; cum Senator Bononienſis (*h*), & mulieres duæ (*i*), in quibus omnibus pericardii hydropem conſpexi, nullam unquam de ejuſmodi ad cor aut ponderis, aut moleſtiæ ſenſu querelam habuerint: & quamvis earum altera in thorace pondus ſentiret; in ipſius tamen thoracis dextero, ſiniſtroque cavo magna vis aquæ erat effuſa. Unde factum eſt, ut alteram Fantoni patris (*k*) Obſervationem, & Gerbezii (*l*), Boneti (*m*), Kellneri (*n*), Reimanni (*o*), aliaſque paulo ante non produxerim. Nempe in hiſce de *onere magno pectori impoſito*, de *pectoris gravitate*, de *gravativo dolore ad ſternum imum*, de *pectoris ſtricturis*, *& anxietatibus præcordialibus*, de *anguſtia præcordiorum*, & de ſenſu *cordis ſibi compreſſi* querelas conjunctas quidem lego cum hydrope pericardii: ſed hunc ſimul lego in primis quatuor Obſervationibus cum hydrope thoracis conjunctum, in quincta autem cum amplitudine cordis, aliiſque ejus, & Magnæ arteriæ vitiis, quæ cordis magnitudo, *nec ea vulgaris*, erat etiam in quarta, neque in ſecunda defuerant alia, & nominatim *glanduloſum corpus ſcirrhoſum*, quod, *remoto ſterno*, *ſe exhibuit*, *extremo uno pulmonis dextri inferiori lobo affixum*, *altero autem mediaſtino*, *& diaphragmati*. Itaque etſi earum querelarum cauſam ex parte velim aquis tribuere in pericardio redundantibus; tamen quod in priore Fantoni Obſervatione feci, id in his quoque ſingulis facere coactus eſſem, ut pluſne iis aquis, an aliis cauſis imputandum eſſe, dubitarem, quæ aut ſuo, eoque majori, pondere diaphragma prægravarent, aut pulmones, & cor ipſum, aut vaſa, utroque pertinentia, coarctando, aliave aliqua ratione expedito ſanguinis per cor tranſitui officiendo, eos alios ſenſus inducerent de quibus dictum eſt. Poſt quæ minus neceſſarium eſſe, puto, Epiſtola præſertim longius, quam initio credidi, producta, an illi ipſi ſenſus vel ſine ullo pericardii hydrope, aliunde eſſe interdum poſſint, diſquirere, multoque minus de palpitatione, de pulſibus, de lumborum dolore, de quibus ſupra (*p*) ſatis dictum eſt, verba facere.

48. Quæ omnia cum ita ſint; diutius adhuc eſſe expectandum, facile credes, antequam ad hunc curandum morbum in uſum ducantur terebratio ſterni, & pericardii perforatio, ab Riolano in Anthropographia (*q*), & alibi (*r*) indicatæ, ſi juxta Schröckii (*ſ*), & Grætzii (*t*) monita, *certiſſime antea conſtare debet de ipſius ſeri abundantia in pericardio*. Necdum enim Ars, quantum video, adeo profecit, ut id certiſſime, & evidenter cognoſci queat. Utinam liceret, ſæpius repetitis obſervationibus, ſi non alia ſigna animadvertere, at ex iis quæ propoſita ſunt, quæ ſæpius, quæ rarius tum inter initia, tum ſaltem prope morbi finem, ipſum comitentur, ſtatuere. Non raro enim video, hoc detentos *ex improviſo*, *præter aſſidentium expectationem*, *inopinata morte*, *repentina morte* deceſſiſſe (*u*). Interea ubi aliorum abfuerint morborum indicia, illius vero quem huic valde affinem eſſe, conſtat, hydropis thoracis alia quidem abfuerint, ut fluctuationis ſenſus in thoracis præſertim partibus a corde remotioribus, ut ſpirandi erecta cervice neceſſitas poſt primas potiſſimum ſomni horas, ut decubitus in alterutrum latus multo difficilior; neque enim ſæpius accidit, ut par aquæ copia in utrumque thoracis cavum intra idem tempus congeratur; alia autem ejuſdem hydropis indicia vel nulla ſint, vel multo leviora, ut artuum tumor, ut tuſſis, ut ſitis; æger vero ad ipſam cordis ſedem pondus quaſi quoddam ſentiat, ad motum autem corporis opprimi cor, & quaſi conſtringi, ſpiritu quadantenus deficiente, hæc vero ipſa tollantur mox, aut leventur, cum quieti ſe reſtituet, commodiuſque hanc capiat decumbens humili capite: ubi, inquam, hæc omnia ſimul fuerint, aut ſaltem complura; ego quidem ob pleraſque earum, quæ ſupra aut deſcriptæ, aut commemoratæ ſunt, Obſervationum; etſi pro certo non pronunciabo; veri tamen ſimillimum, & maxime probabile eſſe, dixero, hydropem eſſe pericardii. Dixero autem tanto facilius, ſi præterea ex iis forte æger ſit qui tunc ſibi cor quaſi in aqua natare, ſentiunt, aut in quibus ſignificatio alia aliqua eſt aquæ in diſtento pericardio, non alibi, fluctuantis. Nec vero ubi complura eorum fuerint quæ memoravi, alia quædam contemnam ſigna, ut cordis in primis palpitationem; quanquam vix in una fuit a me tibi deſcriptarum tot Obſervationum animadverſa; ut extrema quoque ſubfrigida, ut pallorem faciei, labrorumque præſertim, & palpebrarum, ad plumbeum vergentem, & quæ ſunt hujus generis alia, quæ cum interdum aut quærere, atque attendere negligant Medici, aut ægri dicere, quippe rudes perſæpe homines, & gravioribus afflicti; non mirum eſſet, ſi, cum fuiſſent, in quibuſdam tamen prætermiſſa eſſent hiſtoriis. Hæc de Thoracis Hydrope, & hujus occaſione, etiam Pericardii in præſentia habui quæ ſcriberem. Vale.

49. HANC, ut ad te remitterem, Epiſtolam vix recenſueram, cum eximium de Cordis Structura, Actione, & Morbis Tractatum Summi Viri & Regis Potentiſſimi Gallorum Archiatri Petri Senacii Joannes Baptiſta Molinarius Doctiſſimus Medicus, Humaniſſimuſque, qui me illo ſciret jam quinctum ex quo editus fuerat, annum invitum carere, perliberaliter Vindobona uſque, huc ad me perferendum curavit. Nihil jam diu ægrius tuli, quam ſero adeo in meas perveniſſe manus ejuſmodi Opus, ex quo cum plura alia didici; tum illud non ſine ingenuo pudore, & magna admiratione intellexi, tantum mediocritati huic meæ a Præſtantiſſimo Viro tribui, quantum neque ego agnoſcere, neque tribuere quiſquam poſſit, niſi forte Amicus benevolentiſſimus, mecumque uſu, officiiſque omnibus conjunctiſſimus. Verum quod facere tandiu non potui, ut tantæ erga me humanitati gratiſſimo ſaltem animo reſponderem, non deſinam facere dum vivam. Nunc quod propoſitum flagitat harum Litterarum, neſcire te nolo, inter alios morbos Illuſtrem Auctorem ſcripſiſſe de Hydrope Pericardii (*x*) ea copia, ac diligentia, quas *frequens*, eoque ingenio, ac judicio, quæ *difficilis cognitu*, *& difficilior ſanatu*, ut vere ait, morbus requirebat. Partite, ac dilucide ejus cauſas, naturam, ſigna, curationem examinat. Et quod ad hanc attinet, auxilii ab Riolano propoſiti (*y*) locum ſic mutat, ut neque Mammaria arteria, neque cor poſſint vulnerari, ſed utiliter aqua e thorace educi, ſi forte hujus hydrops pro pericardii hydrope imponeret. Cujus tamen ſigna ea cura antea perpendit, & auget innixus & aliorum, quorum nonnulla Scripta mihi non erant in manibus, & ſuis Obſervationibus, ut ab hydrope thoracis, aliiſ-

(*a*) n. 44. (*b*) Obſ. Anat. Med. 15. (*c*) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obſ. 50. (*d*) Vid. ſupra, n. 46.
(*e*) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 31. (*f*) Vid. ſupra, n. 24. & 25. (*g*) Sepulchr. Sect. cit. Obſ. 86. (*h*) Epiſt. 10. n. 11.
(*i*) ſupra, n. 36. 38. (*k*) Obſ. cit. 37. (*l*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 186. (*m*) Sepulchr. l. 2. S. 2. Obſ. 3.
(*n*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 1. (*o*) Eorund. Tom. 1. Obſ. 170. (*p*) n. 23. 41. 44. (*q*) l. 3. c. 7. in fin.
(*r*) Encheirid. Anat. l. 3. c. 4. (*ſ*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 118. (*t*) Diſp. ſupra ad n. 22. cit. §. 25.
(*u*) Vid. ſupra, n. 6. 17. 24. 36. 38. & Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 121. & Tom. 6. Obſ. 143. (*x*) l. 4. ch. 5.
(*y*) ſupra, n. 48.

aliiſque doceat morbis quo ad licet internoſcere : quo ad licet, inquam ; neque enim difficultates omnes amoviſſe ſe putat, quod ſi putarem, ſapienter inquit, non eas ſatis me intelligere, oſtenderem. Sed quid plura? cum tibi copiam egregii Operis facturus ſim ſtatim ac in recenſendis quibuſdam aliis Epiſtolis ejus doctrina, & auctoritate uſus fuero : quod utinam in hac facere potuiſſem. Verum tu cum leges, plura ejus invenies loca per quæ tradita his Litteris confirmes. Quod ſi in quædam incides, ubi forte inter nos diſcrepemus; per mihi gratum fore, credito, ſi minus mecum, quam cum tanto Viro facere malueris. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVII.

Sermo eſt de Reſpiratione Læſa a Cordis, aut Magnæ Arteriæ intra thoracem Aneuryſmatibus.

NUnc thoracis interna Aneuryſmata ſunt proferenda, quæ & mole pulmones comprimunt, & ſanguinis per ipſos motum pervertunt, & ſæpe etiam pondere diaphragma prægravant; ut multifariam lædant reſpirationem. Præcipua, & frequentiora, alia Cordis ſunt, alia arteriæ Magnæ. Quorum antequam Obſervationes producimus, occurrendum eſt tacitæ cuidam interrogationi tuæ, unde videlicet factum ſit, ut cum morbi hi ſint, ut dicimus, adeo frequentes, nulla tamen certa extet eorum mentio apud Medicos vetuſtiores. Nam quod huc aliquis attinere fortaſſe velit quæ legimus I. libro *de Morbis* (*a*) ubi aliquando in pulmone fieri vena dicitur *velut varix*, nomine autem venæ arteriam quoque, ut priſcis ſolebant temporibus, eſſe ajat intelligendam; is, ſi omnia perlegat, ibi agnoſcet quæ indicantur dilatationes, & in venis deſignari, & ejuſcemodi, ut denique diſruptæ, non jam nimiam copiam ſanguinis effundendo, citam mortem, ſed ulcus relinquendo, & purulentum pulmonem faciendo, lentam afferant. Neque aliter Martianus (*b*), & ante hunc Salius (*c*) intellexerunt. Quin etiam, cum mox ibidem legimus, *varicoſas* quoque *fieri*, *& intus elevari* venas lateris; Salius admonet (*d*), idcirco has ſignificari ab Hippocrate ad hunc modum *quæ intus in ſuperficie ſitæ ſunt*, ne quis forte illas intelligat, *quæ per intermedia coſtarum*, *& alia ſpatia interna perreptant*, ubi videlicet arteriarum Intercoſtalium dilatationes nonnunquam fieri, a poſteris animadverſum eſt: & ſane a varicoſarum earum venarum diſruptione, *ſuppurati* fieri ægri dicuntur a vetuſtiſſimo illo Medico. Sed & in libro *de Internis Affectionibus* (*e*), ubi *in pulmone varix*, hujuſque ſigna, & curatio proponuntur; non remittente ſe morbo poſt quatuordecim primos dies, *eadem* exhibenda indicantur, quæ *ei qui pulmone ſuppuratum habet*. Quanquam etſi hæc omnia quis velit ad aneuryſmata trahere nihilominus; erit hoc tamen, aliis diffidentibus, non ſatis certum, aut, ſi certum credatur, incertum porro, ex conjectura potius, an ex diſſectionibus petitum, præſertim cum beſtiæ, quæ tunc pro humanis corporibus ſolebant incidi, raro morbis ejuſcemodi corripiantur: & tandem quos morbos frequentiores diximus, & de quibus tu quæris, illi ad cordis, & Magnæ arteriæ, non ad alias, attinent dilatationes. Hæ autem a priſcis illis Medicis cur non fuerint memoratæ, præcipuam cauſam, illam ipſam quam modo attigi, fuiſſe, cenſeo.

2. Poſtquam enim ad Anatomen inſtaurandam aliquanto ſæpius humana cadavera ſecari denique cœpta ſunt; mentio quoque fieri cœpta eſt illorum morborum. Certe video, ab Nicolao Maſſa (*f*) quendam indicari diſſectum A. 1534. *qui habebat cor magnum, & tantæ magnitudinis, quantam nunquam in alio homine viderat*; a Vaſelio autem (*g*) *doctiſſimi viri cor, in cujus ſiniſtro ventriculo glanduloſæ, ſed ſubnigricantis interim, carnis libras propemodum duas reperit, cordc inſtar uteri*, ... *ad ejus carnis molem extenſo*; tum etiam a Carolo Stephano (*h*) conſpectam *in cadavere, cujus propter aliquod vitium, dextra pulmonis pars omnino conſumpta ac corroſa eſſet, cordis auriculam ejuſdem lateris*, quæ *in amplam magnitudinem uſque adeo excreverat, ut triplo major altera videretur*. Poſt hos, alioſque, & nominatim Ballonium, qui cor memoravit (*i*) *majuſculi capitis magnitudinem adæquans*, & aliud, ut habes in Sepulchreto (*k*), adeo cum ſuis valvulis, & *Magna arteria diſtentum*, ut *triplo, aut ſaltem duplo* quam ſoleat, *amplius videretur*; Andreas Laurentius (*l*) Equitis Guicciardini cor invenit *prodigii inſtar in eam molem excreviſſe, ut thoracem fere totum contineret*, ſanguine *ad libras pene tres quatuorve* cordis *utrumque ſinum* diſtendente. Sed hunc caſum, alioſque deinceps eo frequentiores, quo crebrius cadavera inciſa ſunt, & alii paſſim memorarunt, eoque diligentius quæ in viventibus præceſſerant, adjecerunt, quo horum eſt utilior conjuncta notitia, & magis tamen, ſi Veſalium, & Ballonium excipias, a prioribus illis neglecta.

3. Neque aliter dilatationum arteriæ Magnæ certa ad Medicos pervenit cognitio. Sic Veſalius quidem, exempli cauſa, cum in dorſo circa vertebras tumorem quendam pulſantem animadvertiſſet, ea ſecutus quæ in exterioribus aneuryſmatibus antea deprehenderat, ibi eſſe, dixit, aneuryſma *ex dilatione aortæ arteriæ*. Sed tamen non ante Medici verum dixiſſe Veſalium, pro certo ſciverunt, quam cum ægro mortuo, eam arteriam dilatatam adeo invenerunt, ut *ovi ſtruthiocameli magnitudinem fere æquaret*, quemadmodum ex Sepulchreto ipſo (*m*) cognoſces, unde præterea intelliges, quid aneuryſma illud contineret, ac quatenus proximas vertebras, coſtaſque vitiaſſet. Conſpectum id anno eſt 1557. ſicque additum pondus iis quæ Fernelius ſcripſerat tum ubi docuit (*n*), cordis palpitationem *ſæpe arteriam foras dilataſſe in aneuryſma contracti pugni magnitudine, in quo & tactu, & viſu conſpicua erat pulſatio*, tum ubi externis aneuryſmatibus propoſitis, hæc ſubjecit (*o*): *Fit & nonnunquam* aneuryſma *in interioribus arteriis, maxime ſub pectore, circa lienem, & meſenterium, ubi vehemens ſæpe pulſatio animadvertitur*. Poterat enim hæc tradidiſſe ex conjectura; nec certe omnis pulſatio, quantumvis vehemens, ab aneuryſmate eſt; ut ex noſtris quoque Obſervationibus alibi (*p*) oſtendetur. Alioquin eximius Medicus Ballonius qui *nunquam memoria ſua tam alte palpitans pulſanſque hypochondrium contigerat*, quam in Joanne Formageo non ſe ita decipi paſſus eſſet, ut ſubeſſe aneuryſma non niſi ex repentina morte, & cadaveris ſectione, agnoſceret, quemadmodum candide fatetur in Conſilio (*q*) ſcripto A. 1575. Tot, puto, illos Hippocratis locos magis attenderat, qui tum in eo Conſilio, tum in Annotationibus (*r*) proferuntur, aut indicantur, in quibus de hypochondrii, aut ventris reliqui pulſatione verba fiunt, tanta nonnunquam quanta *neque a curſu, neque a timore circa cor generari poſſit* (*ſ*). Quos omnes ſi at-

---

(*a*) n. 10. apud Marinell. (*b*) Annot. ad cit. l. verſ. 219. (*c*) Comment. in ejuſd. l. S. 3. t. 19. & ſeqq.
(*d*) Ibid. ad t. 22. (*e*) n. 5. (*f*) lib. Introd. Anat. c. 28. (*g*) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 5.
(*h*) De diſſect. part. corp. hum. l. 2. c. 33. (*i*) Epid. l. 2. in Conſtit. Autumn. A. 1575. (*k*) l. 2. S. 8. Obſ. 26. §. 2.
(*l*) Hiſt. Anat. hum. corp. l. 9. qu. 18. (*m*) l. 4. S. 2. Obſ. 21. §. 7. (*n*) Patholog. l. 5. c. 12. (*o*) Ibid. l. 7. c. 3.
(*p*) Epiſt. 24. n. 34. & ſeqq. (*q*) 107. l. 1. (*r*) 5. & 6. (*ſ*) Epidem. Hippocr. l. 7. in Eratolai filio.

ſi attente perlegas; aut ad acutorum morborum ſymptomata pertinere, aut ſi ad morbos alios (t) pertineat, non ad aneuryſmata ſpectare, intelliges.

Sed poſt diſſectionem illam qua præcognitum a Veſalio aneuryſma conſpectum eſt, aliæ quædam illo ipſo ſæculo habitæ ſunt eodem attinentes. Quas inter cave referas, quaſi nihil dubitans (u) ut videtur facere Freindius (x), illam Paræi (y). Dilatationem enim, hic ait, ſe deprehendiſſe venæ pulmonaris, quam ſi non varicem, ſed *aneuryſma* dixit, nempe ob eandem rationem facere id potuit, ob quam, ut eo tempore ſolebant, illam venam deſignavit nomine *arteriæ venoſæ*. Sed præter illam Ballonii, de qua ſupra (z) indicatum eſt, & alias tum Ballonii ejuſdem in Mercatore (a), & in Coquo (b), tum aliorum, ejus ſæculo viventium, bene referes cum Freindio (c), Lanciſium (d) ſecuto, illam ipſam, quam ſupra pariter (e) commemoravimus Laurentii Obſervationem in Equite Guicciardino, qui, ut adeo dilatatum habebat cor, ſic etiam *arteriæ magnæ os ita patens* habebat, *ut brachii æquaret amplitudinem*. Hæc illa Obſervatio eſt, quæ in gallica Hiſtoriæ Freindii verſione „ caſus dicitur inveniendus apud Laurentium, edi„ tum per Guicciardinum „ novo documento, quanto ſibi tutius paulo ante noſtram memoriam Doctiſſimus ferme quiſque Auctor conſuleret, ſua ipſe noto Doctis cæteris idiomate ſcribens, latino.

4. Ceterum & ſæculo illo XVI. & proximi magna parte XVII. lentos adeo progreſſus habuit Aortæ dilatationum doctrina, ut A. 1595. cum Joannes Bapt. Silvaticus ſuam ederet *de Aneuryſmate Tractationem*, nullam earum mentionem in eo, late, & generatim pertractato, argumento injecerit, plurimis autem poſt annis docuerit Jo. Riolanus (f), *raro* aneuryſma *in Aortæ trunco, propter craſſitiem tunicarum accidere*: quin etiam A. 1670. Medicus cæteroquin eruditus Joach. Georg. Elſnerus, cum arteriæ Aortæ aneuryſma a Guilelmo Riva deprehenſum proponeret, Obſervationi præfixerit titulum de *Paradoxico Aneuryſmate Aortico*, & affirmare non dubitaverit, aneuryſma *raro vel nunquam in majoribus arteriis* accidere; *excitari* autem *potuiſſe in ipſa quoque aorta, ... mirum videri*. Quid? ſi nullum ipſi exemplum ſimile notum fuiſſet, contra atque ſub ipſum Obſervationis finem oſtendit. Obſervatio autem hæc eſt quam deſignare Lanciſius (g) voluit, cum ait, Aneuryſmatis Rivæ *iconem anno primo expreſſam cura Germani obſerv. 18. inſertam fuiſſe*. Ephemeridum namque Germanicarum Naturæ Curioſorum nomen, Operarum culpa ibi aut omiſſum, aut ita, ut deſcripſi, vitiatum eſt, non ſecus ac tot alia in poſthumis illis Summis Viri Scriptis paſſim videmus. Sed ab eo anno 1670. ad noſtra uſque tempora magis magiſque allaborantibus Anatomicis, tot Obſervationes ad priores illas additæ ſunt, ut non amplius miræ, aut raræ Aortæ dilatationes habeantur. Quin ſimul eo ventum eſt, ut præcedentibus harum cauſis, & occaſionibus, & ſignis ex ordine omnibus ſæpius animadverſis, & adnotatis, eum morbum, cujus olim, quantum vides, Medici notitiam habuerant nullam, & quem ſæculo XVI. tum demum cognoſcere inceperant, cum thoracis parietes jam attollens, tumore, & pulſatione ſe proderet; nunc minorem adhuc, & penitus abditum, atque retruſum internoſcere ſe poſſe, credant, & ſæpe internoſcant. Quamobrem minime fuerat reprehendendus Malpighius (h) quod inter *cognitiones* ſui *ſæculi*, quod & meum ex parte fuit, *dilatationem* retulit *arteriæ aortæ*, multoque minus ipſi objiciendum, *in ſchola Græca, Arabica, & Latina priſca, aneuryſmata innotuiſſe*, & *univerſos libros antiquorum de aneuryſmatibus loqui*. Neque enim de externis aneuryſmatibus quæſtio erat, ſed de internis, & nominatim arteriæ ipſius Aortæ. De quibus ſi quis ex ulla de tribus illis Scholis ſcriptum aliquid reliquiſſet; Silvaticum certe non fugiſſet; qui in Tractatione illa ſua ſe adeo oſtendit in ſingulorum lectione verſatum. Nam quod Aetius (i) ſcripſit, aneuryſma *in qualibet corporis parte fieri*, nempe ibi *externa* ſubintelligendum eſſe, manifeſtum eſt cum ex eo quod de externis tumoribus Sermone illo agit, tum ex perpetuo ejus ſilentio de internis, tanto periculoſioribus, aneuryſmatibus, cum externorum quidem ſigna, & curationem proponat.

5. Jure igitur Lanciſius (k) ſcripſit, cum Hippocrates *nullius aneuryſmatis meminiſſet arteriarum*, cumque *apud Galenum, Paulum, Oribaſium, Aetium, Actuarium, & Avicennam iſtius in arteriis mali plurima legantur exempla; apud eoſdem* tamen, *quantum videre potuit, altum eſſe ſilentium de Aneuryſmatibus cordis, ejuſdemque maximorum vaſorum, quæ deinde minoribus natu Chirurgis, & Medicis frequenti cadaverum ſectione innotuerunt*. Quorum aliquot Obſervationes ipſe memoravit, ut de Laurentii, & Rivæ Obſervationibus feciſſe, dixi (l); de Harvei autem, & Marchetti, & aliorum pariter feciſſe, inſpectis ejus libris (m) per te videbis. Non minus enim cordis, quam arteriæ Magnæ, dilatationes ante ſe notas fuiſſe, ipſe quidem nunquam diſſimulavit. Queſtus eſt tantummodo (n), quas apud Obſervatores Medicos legiſſet dilatationum cordis hiſtorias minus plene, atque accurate fuiſſe deſcriptas, quam cæteris, & ſibi præſertim opus eſſet, illorum doctrinam abſolutam, quo ad ejus poſſet, propoſituro. Eaſdem autem vocavit Cordis Aneuryſmata: quo nos quoque nomine promiſcue, & dilatationum cordis utemur, cum quia minime implicari hic volumus ea quæſtione, quid Græci Medici aneuryſmatis vocabulo proprie ſignificarent, tum quia aliquid tribuere æquum eſt Viro, de aneuryſmatum doctrina, ſi quis alius, optime merito; præſertim cum hunc ejus morem ſecutos videamus Medicos nobiliſſimos; niſi forte olim indicaſſe, credas, Ballonium Conſiliorum l. 1. non, ut eſt in Sepulchreto (o), *cap.* 15; ſed Conſilio 109. ſcribentem, *ſi in corde ipſo aneuryſma ſit*, lethalem eſſe affectum.

Proponemus autem, ut ſoliti ſumus, Valſalvæ primum, tum deinde noſtras Aneuryſmatum Obſervationes, hoc ordine diſtribuentes, ut primo loco Aneuryſmata Cordis, ſecundo Arteriæ Magnæ, tertio utriuſque proferamus, neque omnia tamen quæ habemus; nam plura opportunius ad alias Epiſtolas differentur, ad eaſque in primis, in quibus de Morte Repentina (p) ſcribetur. Hic autem illa deſcribemus quæ ad læſam attinent Reſpirationem, novam hanc doctrinam pro viribus illuſtrantes. *Apud nos*, inquit Albertinus (q), egregie de eadem meritus, *olim in læſa reſpiratione vel nunquam, vel perraro audiebantur nomina vitiatæ ſtructuræ cordis, & præcordiorum. Modo poſt obſervationes ſæpenumero inſtitutas in mortuis, eadem nomina plus nimio audiuntur, ac timentur in vivis*. Ne igitur in iis in quibus non ſunt, hæ dilatationes temere ponantur, & contra, ut in iis in quibus ſunt, facilius agnoſcantur, proderit Obſervationes, quas duabus proximis ſuperioribus Epiſtolis complexi ſumus, cum iis conferre, quas hac, & inſequente Epiſtola proferemus.

6. SENEX annorum circiter quinquaginta quinque, corpore athletico, colore ſubpallido, queri cœpit de dolore, thoracem gravante, in ſiniſtra præſertim parte, in quam cubare non poterat. Crebro, ſed non vehementer, tuſſiebat, & ſeroſa exſpuebat. Identidem pectoris oppreſſionibus vexabatur cum difficultate ſpirandi, & anxietatibus cordis. Pulſus primum quidem rarus, durus, vehemens, vibratus, factus eſt poſtea, perſtante duritie, celerior, & inæqualis. Abdomen non tumidum, ſed tamen tenſum. Mortuus eſt.

VENTER aquam habuit. Sed quanquam lien arcte adeo hepati nectebatur, ut ſine laceratione ſeparari vix poſſet; hæc tamen duo, & proxima quoque viſcera ſana erant. Lymphæ ductus

(t) Vid. etiam Valleſii Comment. in cit. locum n. 4. & in l. 5. Epid. n. 11. (u) Vid. Epiſt. 24. n. 35.
(x) Hiſt. de la Medec. P. I. (y) Oper. l. 6. c. 32. (z) n. 2. (a) Paradigm. 13. (b) Ibid. 26. (c) P. cit.
(d) De Subit. Mort. Schol. ad Obſ. ult. n. 8. (e) n. 2. (f) Encheir. Anat. l. 5. c. 46. (g) De Aneur. l. 2. c. 2. Prop. 22.
(h) Reſp. ad Epiſt. de Rec. Med. Stud. (i) Medic. Tetrab. 4. Serm. 3. c. 10. (k) De Aneur. l. 1. Prop. 2. (l) n. 3. & 4.
(m) Schol. ad Obſ. 2. Repent. Mort. n. 11. & de Aneur. l. 2. c. 6. Prop. 48. (n) Ibid. (o) l. 2. S. 8. in Schol. ad Obſ. 27.
(p) Epiſt. 26. & 27. (q) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc.

per inteſtina, & meſenterium nulli; per Emulgentia vaſa nonnulli; per magnos autem vaſorum truncos ad regionem lumborum multi, & turgidi apparuerunt. In Thorace ſeroſus humor, in ſiniſtro præſertim cavo, quod totum implebat. Pulmones, atro infecti colore, & nigricantibus ubique maculis diſtincti, naturalem tamen ſervabant mollitiem. Cor magnum præter modum; dextera autem auricula dimidiatum cor æquabat. Qua vulnerata, fluidus non ſecus atque ex vivente, ſanguis erupit. Magnam tamen auriculæ partem mollis polypoſa occupabat concretio, quæ ex proximo ventriculo producebatur, in quo etiam erat concreti ſanguinis portio. Ejuſmodi concretum, ſed levius, ſanguinem continebat ſiniſter ventriculus. Arteria Magna qua ſecundum vertebras dorſi deſcendebat, ad duorum circiter tranſverſorum digitorum ſecundum ejus longitudinem tractum, a ſua ſede disjuncta erat.

7. Hæc disjunctio an eſſet ab ortu, an, cum tantummodo minus ibi arcta eſſet connexio, accedente ad nativam hanc diſpoſitionem pulſus vehementia, & vibratione Arteria disjuncta ſit, non facile dictu eſt. Sed dilatatio cordis, & auriculæ dexteræ hydropem thoracis, an hic illam præceſſerit, quanquam dubium eſſe poteſt; mihi tamen veri ſimilius ſit, cordis vitia fuiſſe priora, ſive qui primi fuerint pulſus, attendo, ſeu quanto facilius fieri ob illa hydrops poſſit, quam ob hanc illa. Videſis Lanciſium (r), & quæ de cordi proximis aneuryſmatibus ipſe tradit, transfer ad cordis ipſius aneuryſmata in iis præſertim, in quibus, ut in hoc ſubpallido Sene, diſpoſitio eſt ad hydropem. Nec tantum tribuas dolori thoracem gravanti in ſiniſtra præſertim parte, in quam jacere non poterat, ut oblitus cordis præter modum aucti, ejuſque auriculæ potiſſimum dexteræ, repetenda illa omnino cenſeas ab humore qui thoracem, & a ſiniſtra quidem magis parte, occupabat; nam id impedimento potius fuiſſet, ut fere ſolet, ne in dexterum, quam ne in ſiniſtrum cubaret latus.

8. VIR ſexaginta annos natus, orthopnœa corripitur. Vix de pectoris oppreſſione poteſt queri. Pulſus a naturali ſuorum motuum lege non declinat. Tandem ingraveſcente in dies reſpirandi difficultate, ſic inſpirans, exſpiranſque obit die ſexto. THORACE aperto, pulmones ad poſteriora duri aliquantum, atroque infecti colore inveniuntur. Cor prægrande, magnam polypoſam concretionem ventriculo dextero continebat: quæ in proximam auriculam expanſa, hanc adeo dilataverat, ut ingens æquaret marſupium: longaſque in vicina vaſa productiones mittebat, ut juſta ſanguinis copia prompte excipi non poſſet. In Ventre ſupra renem ſiniſtrum tumor rotundus apparuit, proximis quidem cæteris Partibus per membranas firmiter alligatus, reni autem Succenturiato arcte adeo adhærens, ut ex una parte continuatum cum ipſo efficeret corpus. Ex glanduloſa conſtabat ſubſtantia, quæ ad centrum ſinus habebat duos inter ſe diverſos, & ſeroſum quendam humorem continentes. Cujus portio humoris, igni impoſita, concrevit: altera, affuſo ſpiritu, quem vocant, ſulphuris, ſenſim colore atro infecta præcipitans, multarum horarum ſpatio concrevit tota: tertia, admiſto ſpiritu ſalis ammoniaci, fluida perſtitit jugiter.

9. Parſne eſſet hic tumor renis tantummodo Succenturiati, minus hic præſtat quærere, ubi quæ præceſſerint, ignoramus, ad eum renem attinentia, quam conjicere, quæ fuerit mens Valſalvæ in nonnullis hujus hiſtoriæ locis. Nam ut in ea deſcribenda, ſedulo, ut ſolitus ſum, cavi, ne quid ejus ſententiæ adderem, aut demerem, ita poſtquam id fideliter præſtiti, nunc mihi liberum eſſe, puto, rem ita intelligere, ut quod mortuum ait die ſexto, accipiam ex quo homo aut erecta cervice ſpirare cœpit, aut in Noſocomium aliquod exceptus eſt: quod autem ait, vix de pectoris oppreſſione queri potuiſſe, ſic intelligam, non quod hæc ferme abfuerit, imo potius quod tanta fuerit, ut ob reſpirandi difficultatem vix ei liceret loqui, ut de ipſa quereretur. Cæterum de pulſu quod vehemens, ut in priore, vibratuſque non fuerit, aut de hydrope quod non ſit pariter conſecutus; noli magnopere mirari. Namque aut diſpoſitio, aut tempus deeſſe potuit, ut hic fieret: cor vero aut ob magis enervatam auriculam dexteram, quippe in marſupii ingentis modum expanſam, minus ſanguinis accipiebat, aut adaucta ejuſdem cordis magnitudo magis amplificatis ventriculis, quam ſimul craſſioribus factis parietibus debebatur; ne quid dicam de amplioribus hic, & certe minus mucoſis concretionibus quæ cor non modo, ſed & vaſa obſidebant: & quanquam non ante eos poſtremos dies fieri cœpiſſent; pulſus tamen Valſalva non niſi his ipſis diebus potuerat explorare.

10. PUELLA annorum tredecim, ab ortu uſque fere ſemper valetudinaria, poſtremis menſibus queri cœpit de laborioſa reſpiratione, tuſſique cum multo, craſſoque ſputo, & ventris intumeſcentia. Ad hæc, ultimis vitæ diebus facta eſt magis ſiticuloſa, & valde famelica; ſed a cibo ingens abdominis tenſio accedebat. Pulſus erat celer, durus, & parvus. Pectoris autem anguſtia aliquando uſque adeo invaleſcebat, ut non ſemel e lecto gemebunda improviſo ſurgeret. Tandem uno ex hujuſmodi paroxyſmis correpta, magno cum clamore, & impetu repente obiit. IN VENTRE copia ſeri flavi effuſi. Ventriculus, & inteſtina aere plurimum diſtenta. Lien prædurus, colore atro. Ren ſiniſter interius quadantenus inflammatus. Thorax ſeri tantum continuit, ut dum cartilagines ad ſternum ſecarentur, proſiliret. Thymus magnus. Pulmones ſani, niſi quod ſiniſtri ſubſtantia prope bronchia majora adeo induruerat, ut ſolidiorem carnem mentiretur. Pericardium quatuor, aut quinque uncias ſeri ſubflavi; dextera autem cordis auricula eam intus habebat ſanguinis copiam, ut diſtenta, magnitudinem cordis ferme æquaret. Uterque hujus ventriculus polypoſam concretionem, muci denſati quam ſimillimam, continebat; ſed dexter grandiorem. Quod reliqua eſt; tum pericardii, tum ventris ſerum, igni impoſitum, in auras abiit, cruſta dumtaxat relicta, quæ lateribus, & fundo vaſis adhærebat. Sed alterum tenuiorem reliquit cruſtam, quam primum, eamque nonnullis hic illic ſtriis diſtinctam in modum nitri *cryſtallizati* diſpoſitam.

11. Veri ſimile eſt, jam inde a primordiis non humores modo minus ſalubres, ſed & laxam firmarum partium, inprimiſque auriculæ dexteræ vim, & ſtructuram huic Puellæ obtigiſſe, unde fere ſemper valetudinaria fuerit, donec illa auricula in aneuryſma laxata, facile acceſſit in ejuſmodi corpore, ventris, thoracis, pericardii hydrops; ut non uno morbo, ſed pluribus, in thorace præſertim, ſimul urgentibus, violentiſſimo mortis genere extincta ſit.

12. VIRGO quæ ab nativitate uſque ſemper ægrotans jacuerat, ob ſummum præſertim virium languorem, anhelans reſpirabat, & tota cute colore quaſi livido infecta erat. Tandem cum ad annum circiter decimum ſextum peveniſſet, mortua eſt. COR habuit exiguum, & mucronem verſus, quaſi ſubrotundum. Ventriculus ſiniſter forma erat qua ſolet dexter, & dexter viciſſim qua ſiniſter: & quanquam hoc latior, parietibus tamen craſſioribus. Dextera pariter auricula tota duplo erat grandior, quam tota ſiniſtra, duploque carnoſior. Inter utramque etiam tum patebat foramen Ovale, ut minimum digitum poſſet admittere. De tribus valvulis Triangularibus juſtam una magnitudinem; duæ reliquæ minorem habebant. Sigmoides autem quæ Pulmonaris arteriæ oſtio præficiuntur, ad baſim quidem erant ſecundum naturam; ſed parte ſuperiore cartilagineæ videbantur; quin exiguum oſſis fruſtulum jam habebant: erantque ea parte ſic inter ſe colligatæ, ut vix foramen relinquerent, lente non majus, per quod ſanguis exiret. Erant autem ad illud foramen quædam exiguæ productiones carneo-membranoſæ, ea ratione collocatæ, ut valvula-

(r) De Aneur. l. 2. in fin.

vularum vices ſupplere poſſent, egredienti ſanguini cedendo, regreſſuro autem obſtando.

13. Huic etiam Virgini jam inde ab initio fuiſſe inchoamenta crediderim, ejus vitii ad oſtium arteriæ Pulmonaris, cui vitio, ſenſim magis magiſque adaucto, omnia quæ vivens patiebatur, & quæ in mortua deprehenſa ſunt, accepta facile ſint referenda. Scilicet minus expeditus ſanguinis in eam arteriam ingreſſus hinc efficiebat, ut æquo minor illius copia per eandem arteriam, ſociamque venam ad auriculam ſiniſtram, ſiniſtrumque ventriculum, ex hoc autem in omne corpus mitteretur, inde vero, ut æquo major ſanguinis copia in dextero ventriculo, dexteraque auricula, & venis omnibus reſtitaret. Unde totius cutis color quaſi lividus, & dexteri ventriculi, dexteræque auriculæ dilatatio, & foraminis Ovalis perſtans hiatus, quippe cujus valvulam multus ſanguis a dextris ſiniſtrorſum urgeret, paucus autem a ſiniſtris repelleret, ad oramque foraminis applicaret. Contrariis vero de cauſis auricula ſiniſtra, & ſiniſter ventriculus nec ſatis erant explicata, nec ſatis valida, & deficiente juſto ſanguinis ad cerebrum, omneſque partes influxu, & appulſu, virium ſummus languor, & anhela reſpiratio conſequebantur, hæcque eam etiam ob cauſam quod ab exili ſubeuntis ſanguinis portione amplum, & firmum vas, quale eſt Pulmonaris arteria, ut urgeri ſatis, & dilatari non poterat, ſic neque ſe poterat valenter reſtituere, illamque, ut par eſt, per pulmonem promovere. Quod autem in hac Virgine ſenſim, & a primordiis, cum laxiora adhuc erant omnia, fieri cœptum erat, idem, atque adeo plus multo ab non diſſimili, ſed alibi poſito, impedimento factum videbis intra perpaucos menſes in Viro, triginta circiter annos nato, cujus hiſtoriam deſcribit Vieuſſenius (*f*). Nam Mitralibus valvulis, oſſeis factis, orificium valde imminuentibus, per quod ſanguis ſiniſtrum adit ventriculum, hujus tum capacitas, tum craſſitudo parietum; quod Figura 2. Tab. 13. comparata cum Figura 2. Tab. 11. ſatis oſtendit; fuerant imminutæ, contra autem ambæ auriculæ cum adjunctis truncis; ſic enim vocat; Pulmonaris venæ, & Cavarum (quos Valſalva uno auricularum nomine comprehendit) & Pulmonaris arteriæ truncus, & ventriculus dexter multum erant dilatata, ejuſdemque ventriculi columnæ, & lacerti craſſiſſima facta, num ob aliam, quæ alibi (*t*) indicabitur, cauſam? an quia crebriores, & validiores motus, ut in artubus videmus, major muſculorum craſſitudo ſequitur? certe autem hæ cordis particulæ jugiter, vehementiuſque contrahi, & exerceri debuerant, ut conarentur tantam reſtitantis ſanguinis copiam in Pulmonaria vaſa contrudere, quæ ob difficilem in ſiniſtrum ventriculum ingreſſum non facile admittebant; hic autem ventriculus nullo ferme conatu opus habebat, ut exiguam ſanguinis portionem in Magnam arteriam conjiceret, quamobrem exiles, debileſque pulſus hic quoque nervorum, & totius corporis languorem teſtabantur. Cum hac hiſtoria, & explicatione velim conferas Obſervationem quandam ſatis conſimilem, in quam, poſtquam hæc ſcripſeram, forte incidi verſans Sepulchreti librum II. (*u*). Hactenus quædam cordis ventriculorum, & auricularum aneuryſmata protuli, a Valſalva deprehenſa. Nunc alia ſubjiciam, quæ reperit in arteria Magna.

14. SENEX annos natus ſeptuaginta quinque, promptiſſimo ingenio, ſanguineo temperamento, procera ſtatura, laudabili totius corporis conſtitutione præditus, aliquot ante mortem annis, & magis his ultimis macilentus eſt factus, ſimulque dolores quoſdam gravantes, quos jam diu patiebatur in ſiniſtra thoracis parte, a flatuum dumtaxat eruptione miteſcentes, graviores redditos ſenſit hac præſertim hyeme ineunte. Moleſta etiam tuſſi conflictabatur, per quam creberrime nunc ſeroſam, nunc globoſam, & compactiorem exſpuebat mate-

riam. In concitatiore motu, gravi corripiebatur reſpiratione, eoque, de quo diximus, thoracis dolore, aliquando etiam cordis palpitatione, ob quæ ſubſiſtere cogebatur. Tandem III. Nonas Januarii paulo ante diei finem quodam animi quaſi deliquio capitur, copioſo ſanguinis ſputo, graviſſimaque reſpiratione cum ſtertore. A venæ ſectione circa primam noctis horam hæc miteſcunt, ſuperſtite ſolum dolore quaſi pungente ſiniſtri lateris, in quod, niſi cum moleſtia cubare non poterat: pulſus erat debilis, rarus, durus, vibratus, non ſæpe inæqualis. Hora quinta priora illa recrudeſcunt ſymptomata, reſonante ſtertore, & materia alba ſputo ſanguineo permiſta. Poſt mitiora aliquanto fiunt, donec hora decima, ſtertore, & ſputo deſinentibus, ore hiante, quaſi aerem identidem captaret, eſt mortuus. DUM THORAX aperiebatur, ex ſiniſtro hujus cavo proſiluit ſerum, quo, & concreto ſanguine totum id cavum repletum erat, altero illæſo. Pulmones parum ab naturali recedebant conſtitutione: ſolum circa bronchia, nigra animadvertebantur corpora, quaſi glandulæ. In pericardio tres ſeri unciæ: in cordis ventriculis ſanguis dumtaxat grumoſus, nec multus. Arteria autem Magna toto illo tractu quo a corde pertinet ad diaphragma uſque, in enorme dilatata erat aneuryſma, non æque tamen ubique latum, ſed aliis in locis minus, in aliis viciſſim magis. Adhærebat tenaciſſime quartæ, & quintæ thoracis vertebris, quæ dextrorſum nonnihil incurvari videbantur: & juxta has diſruptum erat, amploque hiatu ſanguinem in thoracis ſiniſtram caveam effuderat. Circa hoc foramen concretio erat polypoſa, in tubuli formam excavata: ipſum autem foramen ulcere circumdabatur; ut ſucco quodam erodente prius exulceratus arteriæ paries, deinde ulcere magis, magiſque profundo facto, ad eam tenuitatem redactus fuiſſe videretur, quæ ſanguinis impetum ferre amplius non potuerit. In Ventre adnotatione dignus fuit ren dexter, cujus dimidium inferius ſecundum naturam ſe habebat; alterum autem totum erat in amplam veſicam mutatum, ex tenui tantum membrana factam, per quam elegans, quamvis inæqualium arearum, vaſculorum rete ducebatur, quod, atramento per Emulgentem arteriam injecto, in conſpectum venit. Turgebat ea veſica ſero ad uncias circiter tres, quod igni impoſitum, urinoſum exhalabat odorem, & ebulliendo, & ſpumando, in auras abiit. Illud quoque Valſalvæ occurrit vel magis dignum quod adnotetur. Cum vaſa chylifera e Tenuibus inteſtinis ab octavo infra pylorum digito ad ulnas circiter duas crebra naſcerentur, centrumque peterent meſenterii, ille quem modo deſignavimus, inteſtinorum tractus certis quibuſdam diſtinctus erat albeſcentibus maculis, imo quaſi, ut ait, *cavernulis, irregulari*, atque alia aliis figura, & magnitudine præditis, ut aliæ lentem æquarent, aliæ duplo eſſent majores, nonnullæ autem minores: ex quibus etſi vaſa illa videre non potuit egredientia; ea tamen credidit iiſdem cum *ciſternulis* communicare, ut quæ certiſſime chylo eſſent turgidæ, cujus ſaporem cum exploraret, ſimilem, niſi quod magis ad ſalſum vergebat, lactis invenit.

15. Ut quærere omittamus, an nigra illa ad bronchia corpora glandulæ revera eſſent Bronchiales, præter æquum fortaſſe adauctæ; noli mirari, quod inter cetera quæ procul dubio morboſa ſunt, quædam noviſſime deſcripſerimus, quæ ad naturalem ſtatum magis attinere videantur. Iſtæ enim *ciſternulæ* multo huc magis ſpectare poſſunt quam illa magnæ partis alterius renis in veſicam mutatio, de qua alibi tum ſcripſimus, tum ſcribemus (*x*). Suſpicari enim licet, ideo illas *ciſternulas* apparuiſſe quod a tanto Aortæ intra thoracem aneuryſmate compreſſus Thoracicus ductus anguſtiorem viam chylo relinqueret, ut ſubſiſtere in ſuo per parietes inteſtinorum trajectu cogeretur, in eoſque ibi quaſi varices ſua vaſcula dilatare, aut, ſi mavis, lacuſculos quoſdam, ſecundum

 natu-

(*f*) Traité du Coeur ch. 16. (*t*) Epiſt. 18. n. 35. (*u*) in Additam. ad Sect. 8. Obſ. 3. (*x*) Vid. Epiſt. 38. n. 39. & ſeqq.

naturam minus conſpicuos, ad eum modum pateface-re. Sane qui ejuſmodi ibidem *ciſternulas*, niſi quod panici erant magnitudine, conſpexit poſtea Santorinus (*y*), ipſe quoque, ut Valſalva, ſemel, & in eo vidit quem interfecerat aneuryſma. Cujus etſi non indicat ſedem; ibi tamen eſſe potuit, ubi chyli motum retardaret: certeque ipſe qui vix ſemel aliquid ejuſmodi animadverti, in prægnante cane memini animadvertiſſe; ut compreſſio aliqua viarum chyli non deeſſet. Utcumque eſt; Valſalvæ opinionem Santorinus, & ego plane comprobavimus, cum ille ex *ciſternulis* ipſis vaſcula emergere chyliſera conſpexerit, ego vero non id tantum, ſed & alia minora quæ eas adirent. Sed ad certiores, gravioreſque propoſiti aneuryſmatis effectus veniamus.

16. A multo jam tempore hoc aneuryſma incepiſſe, diuturni illi dolores oſtendunt qui ſiniſtram thoracis partem gravabant. Quod autem a flatuum eruptione miteſcerent, poterat id huic ægro imponere, quemadmodum tot aliis vidi, nulla ſe propterea, niſi flatulenta, affectione vexari, credentibus. Scilicet thoracis parte ab aneuryſmate occupata, ſæpe œſophagus ita premitur, ut minime facilis ſit flatibus erumpendi via. Diſtendunt ideo ventriculum, & huic proximam œſophagi partem, moleſtiaſque augent, thoracis ſpatium vel magis minuendo, & aneuryſma comprimendo. Hæ igitur, flatibus denique eluctantibus, miteſcant neceſſe eſt. Non tamen tolluntur: quæ res, & ponderis, aut alterius incommodi ſenſus, qui rejici in flatus non poſſit, admonere Medicum debet, ne ſe, ut ægrum, falli patiatur. Sed hæc, atque alia alibi etiam explicanda, ſunt in hiſtoria hac faciliora. Nonnulla autem ſunt minus facilia, in quibus hæc duo: alterum, quomodo poſt diſrupti aneuryſmatis ſigna, decem horas vivere, aut eo amplius hic ſenex potuerit; alterum, qua via copioſum illud ſanguinis ſputum extiterit. Quod ad primum attinet, Vir Clariſs. Paulus Valcarengus (*z*) in caſu quem cum propoſito quadantenus conferre poſſis, rem explicat ponendo, ſanguinem *non omnimode ſtatim* ab aneuryſmatis ruptione, *ſed paulatim effluxiſſe*. Quoniam autem illius æger ad quatuor circiter horas vixit, is autem de quo ſermo eſt, ad decem; ſuſpicari licet, concretionem polypoſam, quæ circa amplum aneuryſmatis hiatum in tubuli formam excavata reperta eſt, ſemel, atque iterum, ut bis rediens graviſſimorum ſymptomatum mitigatio indicat, quaſi obturatam fuiſſe portione aliqua non abſimilis concretionis, aut grumis etiam concreti ſanguinis, quos reliquus fluidus ſecum ex cavo ampli aneuryſmatis illuc abriperet, donec ſemel, atque iterum pars eorum e tubulo extruſa repetitæ per vices effuſioni aditum ſemiapertum, noviſſime autem omnino apertum relinqueret. Quod vero ad ſputum ſanguinis attinet, poſſis fortaſſe ab ejuſmodi aneuryſmate cuniculos aliquos in utrumlibet proximum aut œſophagi, aut arteriæ Aſperæ canalem excavatos concipere, qui propter obliquum ductum intra polypoſam illam concretionem, minus fuerint ab eo præſertim qui perquiſiviſſe non videtur, animadverſi. Cæterum, quacunque id ſit ratione explicandum, illud certum eſt, aliis quoque, dum aneuryſma intra cavum pectoris rumperetur, ſanguinem ſimul per os exiiſſe. Sic is quem laudatus Valcarengus deſcribit, *eodem tempore modicam ſanguinis copiam per exſcreatum eduxit*.

17. VIR quinquaginta quinque annorum, parvæ ſtaturæ, ſed robuſtus, & valde ſalax, qui ſe ciſiarii modo, modo rhedarii laborioſa arte tuebatur, ante decennium circiter multis, ac variis obnoxius eſſe morbis cœpit, febribus primum, deinde lienis vitiis, poſtea cachexiæ, hydropi denique. A quo, anno ante quam e vita excederet, liberatus, citrinum tamen cutis colorem, & difficultatem ſpirandi retinuit. Hæc a motu ingraveſcebat, non ſine quodam cordis quaſi angore. In jugulo, & temporibus arteriæ evidenter ſaliebant: pulſus erat durus, rarus potius, & vibratus, nunquam intermittens, nunquam inæqualis. In utrum liberet, cubabat latus. Sæpe tuſſiebat, & exſpuebat, ſed pauca, & ſeroſa. Miſſus ſanguis, poſtquam concreverat, perpauco ſecedente ſero, & hoc luteo, albam, ut in iis qui peripneumonia laborant, cruſtam oſtendit, tres digitos altam, cum rubra ſubjecta pars duos, haud amplius, eſſet. Cœpit deinde interdum animi deliquiis corripi, & ſenſim in pejus ruere, facie ultimis diebus intumeſcente. Tandem cum de lecto in lectum tranſferretur, ſubito eſt mortuus. VENTRE aperto, inteſtina conſpecta ſunt anteriore facie cum omento, laterali autem inter ſe nexa: ſed & cætera viſcera præter ſolitum, valide ad proximas Partes alligata. Sic etiam Thorace recluſo, pulmones pleuræ cohærentes, dexter quidem pleriſque in locis ubi ea coſtas ſuccingit, ſiniſter vero pene ubique, ut neque a mediaſtino, neque a diaphragmate, neque ab ulla ferme parte ſolutus eſſet. Circa bronchia quamplurimæ erant nigræ, duræque glandulæ, aliæ fabæ, aliæ hordei magnitudine. Arteria autem Magna indurata, intuſque oſſeis ſquamis prædita, dilatata erat, ut aneuryſma efficeret tres digitos latum, palmum longum: quin etiam circa quartam thoracis vertebram magis dilatabatur, ut ejus vertebræ excavato corpore, ipſa hujus occuparet locum: ubi erat nexa arcte adeo, ut ſine laceratione avelli non poſſet. Polypoſa concretio ex ſiniſtro cordis ventriculo orta, hoc aneuryſmate continebatur. In ſiniſtro thoracis cavo ſeri aliquid ſtagnabat, magnuſque præterea grumus ſanguinis, qui ex rupto fortaſſis aneuryſmate effluxerat; quanquam rupturæ veſtigium nuſquam apparuit manifeſtum.

18. Nullo fortaſſe in hominum genere ſæpius arteriæ Magnæ aneuryſmata ego, & Amici conſpeximus, quam in ciſiariis, qui ab noſtratibus *Vetturini* dicuntur, veredariis, aliiſque equo pene aſſidue inſidentibus. Nec mirum; nam vel cæteris quibus ſe exponunt, caſus, niſus, aeris injuriis omiſſis, nimia ipſa concuſſio, & ſucculſatio hinc motum ſanguinis concitando, & parietes arteriæ urgendo, inde vero hos, quippe concuſſos, in occurſum concitati ſanguinis ictuum ſubinde compellendo, ipſorum denique ſtructuram parietum laxet, ac vim infringat, neceſſe eſt. Quod eo quoque facilius contingit ubi ſalacitas, & morbi accedant, ut in hac hiſtoria. Iis morbis, & nominatim prægreſſo hydropi (*a*) eas viſcerum alligationes facile tribuerim, quæ in cadavere compertæ ſunt. Bronchiales autem glandulæ non omnibus quidem ita motæ erant eo tempore; non tamen ob id præſertim, ut in ſuperiore etiam ſene (*b*), adnotatas crediderim, ſed quod majori aut mole, aut numero, aut duritie quam in cæteris, ſoleant, ſe ſe obtulerint. De oſſeis intra dilatatam arteriam lamellis alias (*c*) ſcribemus, ut de proximis adſitiſque oſſibus excavatis. Hic ſatis eſt admonere, vel a primo, quod per anatomen recognitum ſciam, interno aneuryſmate vertebras quæ ipſi connexæ erant, fuiſſe excavatas, ut ſupra (*d*) indicavi. Cum eam in Sepulchreto hiſtoriam leges, id quoque animadvertes quod ad propoſitum facit, primum illud aneuryſma *ex ſaltu & concuſſione equi ferocientis originem habuiſſe*.

19. VIR annorum quinquaginta, laudabili corporis conſtitutione præditus, tribus, aut quatuor ante annis de gravi reſpiratione, a violentiore præſertim motu, queri cœperat. Huic tribus circiter ante menſibus in ſiniſtra juguli parte apparere incepit tumor durus, doloris expers, &, quantum indicari extrinſecus poterat, ad ſarcomatum genus referendus: qui paulatim auctus, craſſioris pugni magnitudinem æquabat; imo jam duos, alterum alteri impoſitos, repræſentare videbatur. Exceptus eſt homo in Bononienſe S. Mariæ de Morte Noſocomium, cum, ſenſim labantibus viribus, febricula ingruiſſet. Pulſus erat

(*y*) Obſ. Anat. c. 9. §. 10. (*z*) De Aortæ Aneur. Obſ. 2. (*c*) Epiſt. 27. n. 29. & ſeqq. (*d*) n. 3.

(*a*) Vid. Epiſt. 39. n. 30. (*b*) n. 14.

erat aliquando celer, & durus, aliquando tum ordine, tum vi inæqualis. Caput vehementi dolore, quin etiam ſubdelirio vexabatur. Reſpiratio magis vitiata, & cum ſtertore: vox autem ſic imminuta, ut ad fœmineam accederet. Thorax aliquantum dolebat. Hiſce addita mox eſt difficilis, imo prorſus impedita deglutitio: & tandem, facie, atque adeo toto capite valde rubente, mors ipſa XVI. Kal. Januar. A. 1688. TUMOR, qui, vivente homine, durus fuerat; mortuo, factus erat jam mollis. Cum incidi cœpiſſet; ſtatim ingens ſanguinis copia emanavit: cumque ad radicem uſque diſſecaretur, inventus eſt plenus ſanguine, partim in grumos concreto, partim fluido. Glandulæ quæ ad illam partem locari ſolent, valde induratæ, aliæ (premebant) œſophagum „ aliæ ipſam venam Jugularem, quæ „ multum in ſuis membranis craſſefacta erant. Hæc „ autem in trunco majori, uti etiam Aorta, oſten- „ debat ſui lacerationem. Tumore perluſtrato, „ Thorax inciſus eſt. „ Pulmones exterius nigris maculis hic illic diſtincti; intus vero globulis tartareæ materiæ pluribus in locis, ubique autem multo ſero referti. Dexter pulmo per multas fibras ad pleuram alligabatur: ſiniſter omnino liber; ſed valde erat inflammatus. Cordis ventriculus dexter continebat polypoſam concretionem, quæ venæ etiam Cavæ, & Pulmonaris arteriæ orificia occupabat. Ventre denique aperto, ſana omnia inventa ſunt; ſi Ilei inteſtini finem excipias, qui inflammatione affectus erat.

20. Anceps hæſi, an hanc Valſalvæ Obſervationem deſcriberem, &, ſi deſcriberem, quo referrem, num ad tumores quoſdam ſanguine turgidos; quales in Thyroidæa glandula non ſemel deprehendi (*e*), an ad alios, cum rupto venæ alicujus trunco communicantes, quos Valſalva (*f*), & ego (*g*) alibi memoravimus, an potius ad eas, de quibus nunc ſcribo, dilatationes arteriæ Magnæ. Huc denique magis animus inclinavit, cum gravem attenderem, quæ tanto antea inceperat, a violentiore præſertim motu, reſpirationem. Nam quod nulla tumoris adnotetur pulſatio; tot ſunt cauſæ quæ hanc poſſunt tempore progrediente obſcurare, ut mirari non oporteret, ſi ultimis illis diebus, quibus in Noſocomium admiſſo homine, obſervatus eſt tumor, ipſam animadvertere non licuiſſet. Eas cauſas attigi alias (*h*), & proximis Litteris (*i*) earum aliquam commemorabo. Sic igitur rem concipio, ut arteria Aorta ibi ubi, diſſecto tumore, lacerationem oſtendiſſe dicitur, ſe paulatim in eum ſaccum qui tumorem faciebat, ſurſum dilataverit; hic vero circumjecta omnia premendo, pleraque eorum effecerit, quæ in vivente ſunt animadverſa. Preſſæ enim arteria Aſpera, & larynx, eoque anguſtiores factæ, vocem minus gravem edebant: preſſæ gula, & pharynx difficilem primum, mox nullum alimentis tranſitum præbebant: preſſus denique truncus major Jugularis venæ, ideſt Internæ reditum ſanguinis ex ſuperioribus, & præſertim ex cerebro, impediebat, unde dolor, rubor, ſubdelirium. Quoniam tamen & Jugularis ejuſdem venæ laceratio indicatur, & nonnulla in ea diſſectionis parte ita a Valſalva ſcripta ſunt, ut fortaſſe aliter ac mihi, videri tibi poſſint accipienda; ipſa eo in loco Auctoris verba proferre malui qualia inveni, & hoc unum admonere, cum eam habuit Obſervationem, necdum annos natum fuiſſe tres & viginti: quanquam circa idem tempus & aliam habuit, in qua nihil hæſitemus. Ea erit prima de tribus proximis, in quibus ſimul Cordis, & Magnæ arteriæ aneuryſma conſpexit.

21. PAUPER annum agens ſexageſimum quinctum, cum ſanguineo eſſet temperamento, & corporis ſatis bona conſtitutione, ante aliquot annos tentari per intervalla cœperat oppreſſione quadam pectoris cum pulſu raro, tenſo, ac vibrato, conſequente animi, viriumque defectu. Menſe autem Decembri A. 1687. cum Tertianæ febris cauſa in idem Noſocomium receptus eſſet, cumque jam febris remediorum ope remittere videretur; pectoris anguſtiæ cum palpitatione cordis adeo invaluere, ut circa undecimum febris diem & ſibi, & cæteris morti jam proximus videretur. Eadem tamen uſque ad vigeſimum tanta vehementia perſtiterunt, ut aphonum, & pene deſperatum relinquerent. At circa vigeſimum ſeptimum de gravi pectoris repletione quo poterat modo conquerebatur: circa trigeſimum autem remittentibus his paroxyſmis, pulſuque jam ad naturalem accedente, magnam cujuſdam quaſi *gelatinæ* copiam exſcreabat, cui multa erat ſubrubra pallida ſubſtantia admiſta. Æger interea cum ederet nihil, vinum, clam omnes allatum, large ingurgitabat; unde oculi primum dexteri; mox & ſiniſtri nata eſt inflammatio, ex hac autem cæcitas. Tandem ab aſſiduo decubitu, & excrementorum injuria, gangræna ad os Sacrum correptus, circa diem quadrageſimum obiit. THORAX, adjuvante Hippolyto Franciſco Albertino, qui in eo Noſocomio tunc Medici Aſſiſtentis munere diligentiſſime fungebatur, diſſectus eſt. Pulmones pleuræ arcte adhærebant; quæ tamen res in multis cadaveribus ſolet occurrere. Inciſi materiam ejus quæ exſcreabatur, ſimillimam oſtenderunt, niſi quod erat tenuior: pulmonum autem ipſorum ſubſtantia atro erat colore infecta. In pericardio ſerum ex atro ſubflavum, inſipidum, ad ſeſquilibram ferme: cor autem ea magnitudine, ut bubulum æquaret. Ventriculus ejus dexter caveam quidem ſecundum naturam, ſed craſſiſſimos parietes habebat. Siniſtri vero tanta erat cavea, ut poſſet cor alterum, naturali non majus, continere; ſed viciſſim parietes adeo tenues, ut vix motum cordis ſuſtinere potuiſſe videretur. Tanta hujus ventriculi capacitate non multo erat minor capacitas arteriæ Magnæ; ut hæc quoque non humana, ſed bubula videretur. Intus autem ejus membranea ſubſtantia in cartilagineam degeneraverat.

22. Vini intemperantia vel eo tempore, quid antea fieri ſoleret, indicio eſt. Facile prima inde morbi cauſa: & ſane Medicus Exercitatiſſimus Lanciſius (*k*) teſtatur, de centum, ſponte ortis, aneuryſmatibus plus quinquaginta *in guloſis & biboſis ſe vidiſſe*. Quis autem inter eos morbos præceſſerit, quis ſubſecutus ſit, difficile eſt pro certo dicere. Veri tamen ſimile eſt, factam prius fuiſſe arteriæ Magnæ, quam ventriculi unde oritur, dilatationem. Dilatatus enim cum tanta parietum extenuatione ventriculus non videtur poſſe ea vi ſanguinem extrudere in arteriam, ut hanc dilatet: hæc dilatata, ſimulque cartilaginea videtur utique ita ſanguini in venas uſque propellendo minus apta eſſe, ut compulſum a ventriculo cum propterea ex aliqua dumtaxat parte admittat, partem reliquam in eo reſtitare cogat, ipſumque dilatare, & quod conſequitur, morari etiam in pulmonibus, unde illæ pectoris oppreſſiones, & anguſtiæ, & hinc auctæ ſeparationes, expreſſioneſque e glandulis in bronchia influentibus, quemadmodum etiam ob moram ſanguinis in circumjecta cordi membrana, & crebros cordis diutius palpitantis ictus, hydrops ortus eſt ejuſdem membranæ, ſive pericardii.

23. VIR annos natus ad quinquaginta, lanam quotidie agitans ad culcitas conficiendas, queri cœpit de difficili reſpiratione, quæ cum ſibilo fiebat. Præcordiorum aliquando, & reſpirationis anguſtiis corripiebatur, quas vehemens ad lumbos dolor interdum excipiebat. Arteriæ in collo valde pulſabant. Ad hæc, nonnullis ante mortem diebus accedente ſanguinis ſputo, cum gravi, atque turbato reſpirationis motu vivendi finem fecit. IN THORACIS utroque cavo ſerum, diluti ſanguinis colore, ſtagnabat. Pars inferior ſiniſtri pulmonis, dexteri autem lobus unus ab effuſo intra eorum ſubſtantiam ſanguine nigreſcebant. Cor mole auctum, nullum in ſuis thalamis polypoſæ concretionis indicium oſtendit. Magna arteria prope cor dilatata erat in aneuryſma, cujus interni parietes oſſeis hic illic ſquamis obtegebantur. E Cranio dum flaccidum cerebrum eximeretur, ex hoc

(*e*) Epiſt. Anat. 9. n. 39. (*f*) Tract. de Aure Hum. c. 4. n. 8. (*g*) Epiſt. Anat. 13. n. 4. (*h*) Ibid. (*i*) Epiſt. 18. n. 20. (*k*) De Aneuryſm. Propoſ. 41.

hoc mediocris ſeri copia emittebatur : ſed major fuit circa Spinalis medullæ initium ; in ventriculis autem pauca. Ventrem diſſecare, ut doloris cauſa ad lumbos inquireretur, vehemens graveolentia prohibuit: quanquam fruſtra ibi quærendam Valſalva tunc exiſtimabat, quippe quam ex nervis, alibi fortaſſe irritatis, repetendam potius cenſebat.

24. Niſi is dolor, reſpirationis, & præcordiorum anguſtias excipere alias conſueviſſet; fortaſſe ejus cauſam in illa etiam aqua ſuſpicari liceret quæ ut ſummam tubi vertebrarum partem ea copia tenebat, ſic, imo vel magis impleviſſe inferiorem, credi poſſet: nunc potius ſepti Tranſverſi vehementioribus in reſpirando conatibus adſcribendus videtur, quod extremo altero vertebris lumborum affigitur. Cæteram hic arteriæ Aortæ dilatationem libentius tribuerim vi nimiæ qua cor, mole auctum, ſanguinem in illam contrudebat; nam eidem quoque cauſæ oſſearum ſquamarum productio videtur aſſignari poſſe; quando oſſeum factum ejuſdem arteriæ initium eos dumtaxat cervos habere qui diutius, & crebrius currendo ſe exercuerint, non eos qui in Magnatum vivariis quieti aluntur, auctor eſt Boerhaavius (*l*). Sed ut hæc vi nimiæ ſiniſtri cordis ventriculi, ſic nimiæ vi dexteri illud imputandum eſt quod ſanguis ſuis demum diſruptis vaſculis, in pulmonum ſubſtantiam, hoc eſt intra veſiculas, unde per ſputum prodiit, effuſus ſit, eo facilius quod non ita ſanum, firmumque id eſſe poterat viſcus ob aſſidue illapſum cum aere lanarum pulverem. Poſita autem ad aliquod tempus iſta Aortæ dilatatione, veriſimile eſt, ventriculos quoque cordis ab reſtitante ſanguine fuiſſe nonnihil dilatatos; ut molis augmentum non craſſitudini ſolum parietum, ſed & amplificationi ventriculorum deberetur. Idemque dictum putabis de ea quæ proxima ſequitur, Obſervatione.

25. MULIER annorum circiter ſexaginta, jam diu tuſſi interdum, & difficili reſpiratione, præſertim poſt violentiorem motum, laboraverat. Tandem pulſans tumor apparere cœpit ſub clavicula dextera ad ſternum: qui duorum aut trium menſium ſpatio uſque adeo crevit, ut alterum quaſi caput e medio ſterno enatum videretur; inde enim, globi propemodum ſimile, ad jugulum extendebatur. Senſus in eo caloris, & doloris urentis. Interea priſtina illa incommoda majora erant facta, atque alia inſuper acceſſerant. Namque a mediis humeris ad totas manus, & a ſummis pene cruribus ad totos pedes œdema pertinebat, eo ſpectabilius, quod cum a ſuprema parte ad mediam uſque multum eſſent humeri extenuati, inde repente illa non modica craſſitudo incipiebat: quæ res, quamvis non ita evidenter, in cruribus quoque poterat animadverti, ubi ſupremæ horum partes cum proximis conferrentur. Facies etiam intumuerat aliquantum. Sputa erant crebra, eaque ultimis diebus ferme purulenta. Pulſus debiles, & parvi. Nulla quies, niſi ſedenti. Nam vel levis quilibet motus, non modo ſupinus decubitus, continuo in ſuffocationis periculum conjiciebat. Idem & cibi, potuſve faciebat ſumptio; ut denique ab his prorſus abſtinere cogeretur. Itaque cum ſex dies abſtinuiſſet; inedia potius cum levibus convulſivis motibus, quam morbo ipſo, confecta eſt. IN VENTRE limpidum ſtagnabat ſerum. Hepar, & ventriculus inventa ſunt inferius quam ſoleant, locata. Colon inteſtinum a parte dextera non pergebat in ſiniſtram; ſed ubi ventriculi fundum attigerat, inde continuo per ventris medium ad Rectum inteſtinum deſcendebat. Alvi recrementa quæ multo ante obitum tempore dejecta non fuerant, prope omnia intra Coli initium continebantur. Reni ſiniſtro exterius adſtabat glandula, caſtaneæ magnitudine, colore intus ſubluteo. In Thorace ſtagnabat ſerum, quod ſpongiis fuit exhauriendum. Pulmo ſiniſter valde contractus, & quaſi inflammatus, in medio ſanioſum ichorem, hic illic autem parva tubercula continebat, quorum nonnulla erant ſuppurata. Sero pericardium abundabat. Cor aliquanto inferius, quam ſoleat, & totum ferme ſiniſtra in parte collocatum, duplo erat majus, neque ullas polypoſas concretiones habebat. Arteria autem Magna oblongum, ingentemque aneuryſmatis ſaccum ex ſe producebat. Hujus orificium ſacci cum arteria communicabat ad ſuperiorem & nonnihil anteriorem arcus ipſius partem ſic, ut communi quoque trunco Subclaviæ, & Carotidis dexteræ in ſaccum illum dilatato, hæ duæ arteriæ ex facie poſteriore incipientis ſacci prodirent. Cum autem ſaccus quo magis ab orificio diſtabat, eo latior fieret; primum quidem interiores thoracis Partes, & in his arteriam Aſperam, & œſophagum valde comprimebat: deinde vero cum anteriora thoracis oſſa, præſertim vero claviculam dexteram, tum proximas huic coſtarum, & ſterni partes aſſidua ſua pulſatione, & erodente ex ſe emiſſo humore penitus abſumpſiſſet; viam ſibi ad exteriora paraverat, muſculoſque, & integumenta attollens, illam quaſi alterius, ut dixi, capitis imaginem effecerat. Hæ autem quas extulerat, partes circumjectu ſuo prohibuerant, ne ſanguis facile diſrupto aneuryſmatis ſacco profunderetur. Exterior namque arteriæ tunica, quo magis a trunco recedebatur, eo magis extenuata, vix amplius agnoſci, & percipi poterat ubi extra thoracem ventum erat. Tunica autem interior ipſa quoque apud truncum quidem naturalem ſervabat conſtitutionem, & mox etiam ex tribus videbatur conſtare membranis, quæ ſingulæ in alias videbantur ſubdividi, ſed craſſiores, & quaſi carneas, & quæ, ſi firmiores fuiſſent, muſculoſum ferme corpus repræſentaſſent, cujus tendo in tunica hac interiore, ubi ex trunco erumpebat, eſſet ponendus. Attamen hæ quaſi carneæ membranæ, interiorem ſacci tunicam efficientes, quæ nonnullis in locis tranſverſi digiti craſſitudinem æquabat, aliis quibuſdam in locis erant laceræ, atque eroſæ; ut niſi aut exterior tunica, aut partium circumjectarum parietes prohibuiſſent, inde ſanguis erupturus fuiſſet. Cæterum intra ſacci caveam grumoſus ſanguis continebatur. Artus quoque œdemate tumentes diſſecti ſunt: nihilque ſeri inter muſculorum fibras inventum eſt; ſed omne inter muſculos, & cutem in dilatatis Adipoſæ membranæ cellulis concludi videbatur. Credibile autem erat, in iis quas diximus, artuum partibus ſubſtitiſſe ob debilitatum ſanguinis per arterias impulſum, eoque ſurſum compellere non valentem; nam certe propiores cordi artuum partes, nequaquam, ut ſupra expoſitum eſt, tumebant. Id ſerum ex brachio, multis in locis inciſa cute, expreſſum, colore aquam referens, cum igni fuiſſet impoſitum, neque turbidum factum eſt, & totum in auras abiit. Sed quod ex thoracis caveis acceptum fuerat, colore ad flavum ſaturatum accedens, & turbatum eſt, & paulo poſt in ſummo pelliculam duxit, hancque, procedente ſemper evaporatione, denique in imo vaſe reliquit. Serum autem ex ventre hauſtum, ut colore ad primum illud accedebat, ſic quamvis non ſecus ac alterum, avolaverit; nullo tamen modo turbatum eſt. Quin etiam cum ſingulorum portio, non igni commiſſa, ſed in vaſis vitreis ſeorſum eſſet aſſervata, alterumque brevi tempore multa in ſui medio natantia concrementa oſtendiſſet membraniformia, eorum ſimilia, quæ ſæpe apparent in vino; primum, & tertium multo pauciora exhibuerunt.

26. Plura in hac hiſtoria ſunt adnotatione digna, ſeu viventem mulierem, ſive etiam mortuam ſpectemus. In vivente illud inprimis, quod non modo a violentiore; ut plerique alii aneuryſmate laborantes; ſed & a levi quolibet motu, atque adeo a cibi, potuſve ſumptione in ſuffocationis periculum incideret. Similiora his, & aliis quæ in hac muliere deſcripta ſunt, non memini unquam conſpexiſſe, quam cum Octobri menſe A. 1705. medicus aſſiderem Marchioni Excellentiſſimo Aloyſio Pauluccio, Supremo Pontificiarum Copiarum Præfecto, & trium Ampliſſimorum S. R. E. Cardinalium ejuſdem cognominis Fratris filio, Fratri, & Avunculo, multo longiore, & feliciore vita digniſſimo. Hic enim ob ejuſcemodi mor-

(*l*) Prælect. in Inſtit. § 478.

morbum neque decumbere, neque inteſtinorum, aut veſicæ onus deponere, neque adeo alimenta deglutire poterat, quin fere paroxyſmus illico excitaretur, præſentem ſuffocationem, ipſamque propemodum mortem aliquando intentans. Nam repente exſilire e ſella, cui perpetuo, motum omnem cavens, inſidebat, ad feneſtram ſpe melius reſpirandi accurrere, cum ſtertore nihilominus ſpiritum ducere, tota facie livere, lotium, & cætera recrementa præter voluntatem ejicere, hæc, atque alia ejuſmodi crebrius accidebant. Nonnunquam autem anguſtia uſque adeo invaleſcebat, ut ſpiritu intercluſo ne ſtertere quidem amplius poſſet; ſed moribundi prorſus ſimilis antrorſum concideret ſuper brachia ſuſtentantium utrinque ſervorum, & cum denique ex tanto periculo evadere inciperet, ac forte interdum matulam poſceret, fruſtra propter penem, incredibilem prope in modum introrſum retractum, mingere tunc quidem conniteretur. Ægre tuli priuſquam is inevitabili fato ſuccumberet, fuiſſe mihi neceſſario e Patria Bononiam redeundum, ut publico, qui primus omnium habitus eſt, Conventui Illuſtris Academiæ, nunc Inſtituti Scientiarum dictæ, ex officio præeſſem. Sic enim haud licuit quem morbum cum paucis cogitando internoveram, diſſecando penitus examinare; non quin dubium fuerit, aneuryſma hœdini capitis magnitudine ad arteriæ Aortæ curvaturam per anatomen eſſe deprehenſum, quo gulæ, & magis arteriæ Aſperæ canales premerentur; hoc enim vel ille diſerte falſus eſt Nobiliſſimi Viri Medicus, cæteroquin doctus, qui antea cum pleriſque referebat ad convulſiones quidquid ægrum male habebat, ob eam potiſſimum rationem, quæ, ut Cl. Paſta (*m*) demonſtratum eſt, ſæpenumero aliis etiam impoſuit, aut imponere potuiſſet, non videri a perpetua cauſa, qualis aneuryſma eſt, effectus eſſe non perpetuos poſſe: Sed quod ſedem ejus aneuryſmatis magis perſpicue deſignare, & ad ſimplicem Aortæ dilatationem, an ad ſaccum pertineret, & id genus alia pro certo ſcire potuiſſem.

27. Neque enim dubito, quin memineris, fuiſſe olim (*n*) Aneuryſmata a me diviſa in ea quæ vas, æque in omnem partem expanſum, format, & in ea quæ ſacci inſtar e vaſis latere excreſcunt, meamque eſſe diviſionem ab Doctiſſimis Viris Schreibero (*o*), & Valcarengho (*p*) probatam: poſito autem ſacco ad hunc, vel illum modum, facile ab Littrio (*q*), & a Boerhaavio (*r*) rationem fuiſſe redditam nunc animi defectionum, nunc ſuffocationum, a mutato corporis ſitu ingruentium, ſanguine videlicet modo in ſacci fundum, decliviorem factum, ea copia relabente, ut jam non reſtet in arteris quod ſervandæ circulationi ſatis ſit, modo in oppoſitam ſacci partem ita recidente, ut bronchia, ſi forte proxima ſint, arctiſſime comprimantur, quod in propoſita accidebat muliere. Cæterum in Pauluccio ſive erat, ſive non erat Aortæ ſaccus; ea certe erat dilatatio, ut arteriæ Aſperæ impoſita, id quod reſupinato corpore fiebat, hanc arctius premeret, idque eo magis, quo plus ſanguinis illic ſubſiſteret, expanſionem ſimul, & pondus augentis. Facile autem ad quamvis vel levem mutationem ſubſiſtere & in ipſo, & in ea muliere conſueviſſe, alimenti deglutitio indicabat, qua gulæ proximum aneuryſma vix premi nonnihil poterat, aut agitari. Sic perpetui quidem, ſed non ſemper æque dilatati, aut gravis, aneuryſmatis effecta quædam poſſunt non eſſe perpetua. Sic etiam intelligis, ſi levis quæpiam accedat interna cauſa, aut alia, minus animadverſa, ut flatus per gulam eluctari nitentes, ut fortuitæ compreſſiones artuum, & quod conſequitur, vaſorum aliquæ, obſtantes ſanguini, ipſiuſque propterea motum in trunco Aortæ, & aneuryſmate pauliſper tardantes; poſſe in iſtiuſmodi quidem ægris vehementiſſimo paroxyſmo occaſionem præbere: & viciſſim, ſi artuum vaſa tempeſtive laxentur, cum ſubſiſtere in aneuryſmate ſanguis incipit; poſſe aliquando ita ejus motum expediri, ut paroxyſmus in ipſo initio feliciter intercipiatur. Utrumque horum in Pauluccio accidebat. Interdum enim cauſa apparebat nulla, cur paroxyſmo correptus eſſet. Alias autem imminentes jam, atque adeo inchoati paroxyſmi arte hac ſupprimebantur. Jam inde ab initio cum obſcurus adhuc morbus ſub larva falleret redeuntium quorundam dolorum per humerum ſiniſtrum, vicinaſque partes vagantium, levamen æger expertus erat a ſubjectæ manus, brachiique immerſione in aquam ſic ſatis calentem. Ex quo autem morbus aliis minus ambiguis indiciis, & iis præſertim de quibus dictum eſt, paroxyſmis ſuffocativis ſe prodere inceperat, ſubinde in horum progreſſu, aut declinatione eandem poſcebat aquam, ut manus dumtaxat lavaret, ac frontem, hincque ſe nonnihil ſemper magis levari, quam ullo alio remedii genere, aſſeverabat. Tunc ego, qui ægrum iis primum diebus viderem, & hæc audirem; quin potius, inquam, venienti paroxyſmo iſta ipſa ratione occurrimus? manus tamen non tantum lavando, ſed & ipſas, & brachia ad cubitum uſque merſa in eadem aqua, ſi res votis noſtris reſpondeat, tandiu detinendo dum indicia omnia imminentis paroxyſmi prorſus abeant, atque evaneſcant. Non diſſentientibus cæteris, ægro autem inprimis annuente, res tentata eſt eo exitu, ut cum paroxyſmi alii graves, alii leviores tribus proximis ſuperioribus diebus creberrimi fuiſſent, die quo ſic illis primum occurſum eſt, qui dies fuit Octobris ſeptimus, & quatuor inſequentibus nullus ſe exerere inſultus potuerit, cum plures ſeptimo præſertim die incepiſſent, cuncti autem ea quæ dicta eſt, ratione continuo reprimerentur. Et quanquam diebus proximis duo fuerint qui prohiberi non potuerunt, alii tamen nonnulli, & in his gravior quidam ingruens die quartodecimo, repreſſi ſunt remedio eodem; crede enim mihi, qui donec adfui, quidquid contigit, & quo die contigit, perattente, accurateque adnotavi. Atque utinam ea ratio arcendis omnibus par fuiſſet, ut eos, quos dixi, certe arcuit, non minori ægri gaudio, quam ſi toties præſentem mortem repuliſſet. Eodem poſtea auxilii genere, additis brachiorum ſub eadem calente aqua frictionibus, haud inutiliter uſus ſum in duabus Virginibus, quas vehemens ad præcordia anxietas, alteram cum ſuffocationis ſenſu, alteram cum ſenſuum omnium interceptione, per vices corripiebat. Hanc enim Virginem ſic excitavi, & inſultum, alioqui non brevem, ut ſolebat, futurum, mox ſolvi; illi autem aliquod ſaltem levamen attuli. Et ne ab iis longius abeam, quibus eſſe organicum ad præcordia vitium, & ob id crebras cum difficultate ſpirandi anxietates, conſtabat, cum illud tollere nemo poſſet, has ſaltem prompte adeo, ut mirarentur qui aderant, præſertim in Nobiliſſimo Patritio Veneto, eodem facili auxilio leviores feci. Sed etiam in Principe Sereniſſimo, ad quem, non diſſimiliter affectum, conſilii cauſa accitus fueram, eadem ſpe idem proponere non dubitavi: quanquam Medici, qui, me continuo Patavium ad docendi munus regreſſo, mox inſtare mortem, pronunciarunt, in uſum trahere neglexerint, adeo in eo judicio decepti, ut plures menſes; id quod ego fieri poſſe, dixeram; aliis curantibus, Princeps optimus ſuperſtes fuerit. Quoniam autem internæ convulſiones, ut in illis Virginibus, ſæpe ejuſmodi anxietates inducunt, & ſæpe quoque, ut in cæteris qui memorati ſunt, addere ſe poſſunt ad organicum vitium, & ſic inſultuum accelerare adventum, & vim augere; idcirco ſi frictionum in calida aqua utilitatem revocare etiam volueris ad quandam motuum revulſionem, immerſionem autem in ſic ſatis calida ad relaxationem quæ ab artubus ad viſcera propagetur, non ſecus ac frigoris contraria actio a pedibus ſe introrſum adeo extendit, ut non raro colicos dolores inferat; me non ſolum non refragante, ſed valde probante, huc transferes quæ ad hunc modum Archiater docuit Illuſtris, Senacius (*ſ*) de cauſa cur ſæpe frictiones, & ſæpe itidem pediluvia pal-

(*m*) Epiſt. de Cord. Polyp. n. V. (*n*) Adverſ. 2. Animadv. 39. (*o*) Act. Erud. Lipſ. A. 1731. M. Aug.
(*p*) De Aortæ Aneur. Obſ. 1. (*q*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (*r*) Prælect. in Inſtit. §. 826.
(*ſ*) Traité du Coeur l. 4. ch. 11. n. 19.

palpitationes cordis pacaverint. Sed ad fœminam, a Valſalva diſſectam (*t*) redeamus.

28. De quorundam viſcerum ſede, quam in ea mutatam animadvertit, non eſt cur multa hic dicamus. Nam Colon inteſtinum eam quam ex parte deſcripſit, habere, neque ita raro, a primordiis uſque, cum olim (*u*) admonuimus, tum ex pluribus harum ad te Epiſtolarum & potuiſti colligere, & poteris. Hepar autem, & ventriculum inferius detruſerat cor, ipſum quoque detruſum non ſuo tantum pondere, ac mole, ſed & ejus, a quo ſiniſtrorſum etiam compulſum fuerat, aneuryſmatis arteriæ Magnæ: nec vero detrudere illa duo viſcera cor potuerat, quin diaphragma interjectum deorſum compelleret. Hunc autem jure meritoque appellari poſſe Cordis Prolapſum, in Epiſtolis Anatomicis (*x*) poſui: quo nomine eum quoque libenter vocem qui a Pacchiono in *Prima*, atque *Altera Hiſtoria* (*y*) deſcriptus eſt; nam alios quoſdam, ab aliis frequentius propoſitos ob id tantum quod cor natura incumbere diaphragmati non videntur animadvertiſſe, non injuria rejeci: nec ſane in ejuſmodi errorem uſquam video Valſalvam incidiſſe. In vero autem cordis prolapſu diaphragma uſque adeo nonnunquam deprimitur, ut quaſi in cucullum quendam ſe deorſum extendat, quo cor amplectatur, ſicut in Marchione *du Valais* vidit laudatus Potentiſſimi Gallorum Regis Archiater (*z*). Sed ut magis, minuſve diaphragma, & cor deſcendunt, ſic magis, minuſve compreſſi ventriculi incommoda, & pulſationes cordis in ſiniſtro hypochondrio animadvertuntur, ut Pacchioni confirmant hiſtoriæ: itaque non ægri modo, ſed & Medici, non accurate omnia perpendentes, pro ventriculi morbo, & pro Cœliacæ arteriæ pulſatione poſſunt morbum cordis, hujuſque pulſationes accipere. Neque ab diſſimili ſepti Tranſverſi compreſſione haud raro accidit, ut pericardii hydrope affecti de dolore, & pondere conqueſti ſint, regionem ventriculi gravante. Te autem mirari non oportet, quod Valſalva in ea muliere nec de ventriculo querelas, nec pulſationes circa hujus regionem memoraverit. Cor enim haud multum, ſed aliquanto inferius deſcenderat: prætereaque ultimis quibus eam inviſiſſe videtur diebus, tanto graviora non deerant de quibus ægra quereretur, leviora, ut fit, prætermittens; ne de cordis pulſibus quidquam dicamus, qui tunc facile, ut in longo, permoleſto, & ad inediam denique cogente morbo, ipſi quoque parvi fuerint, & debiles.

29. Cæterum id quod aliis pluribus, Valſalvæ pariter eſt condonandum, ſcilicet quod eo tempore quo Obſervationem hanc habuit, videri quadantenus ipſi potuerint eſſe Aortæ membranæ, quæ polypoſæ erant concretiones, illi intus adhærentes, carnemque mentientes: quanquam ejuſmodi carnem non attinere ad arteriæ tunicas, monuerat Harvejus (*a*), quem omnium primum fuerunt qui crederent illam ſcriptis memoraſſe. Tu vero in illa ipſa, quæ ſupra (*b*) non ſemel a nobis laudata eſt, tanquam prima quæ aneuryſmatis in trunco Aortæ per diſſectionem habita ſit, Obſervatione invenies, ſanguinem *contentum fuiſſe concreto quodam cruore, ſeu carniformi materia fibris deſtituta, quam rurſus circumdebit ſubalbida & dura quædam ſubſtantia tranſverſi digiti ſpiſſitudine, colore & ſpecie lardo ſuillo elixato non abſimilis*. Quæ cum leges, velim attendas non ſolum id quod evidens eſt, concretionem iſtam fuiſſe duplicem, verum etiam an circum undique ducta fuiſſe videatur. Eademque fac attendas in facile prima diſſecti Aortæ aneuryſmatis tum delineatione, quæ ex Riva eſt (*c*), tum pleniore, quam Ruyſchius (*d*) dedit tunicarum (ſeu potius concretionum) innumerabilium *carnoſarum* deſcriptione, quæ *quaſi lamellatim* diſpoſitæ, aneuryſma conflabant. Mitto alias, quæ ſunt poſtea editæ, in quarum aliquot, velut in iſta Valſalvæ, utrumque eorum quæ dixi, non difficile a te poteſt agnoſci. Quod ſi eſt; ut certe ex meis quoque obſervationibus haud raro eſt, in iis præſertim aneuryſmatibus, quæ ſacci inſtar ab arteria propendent; minime grave futurum ſpero Doctiſſimo, meique amiciſſimo Viro, ſi has ſaltem concretiones, a me quoque olim (*e*) deſcriptas, habere pergam pro polypo ante mortem efformato. Neque enim pro vario cadaverum poſitu invenire ſolitus ſum ad unam aliquam, modo hanc, modo illam plagam, ſed in immoto etiam cadavere circum undique locatas, & adhærentes, eaſque colore quodam lurido, nedum obſoleto, ſubſtantia autem præter modum exſucca, ut quanto magis ab iis diſcrepant omnibus quas in cordis ventriculis unquam viderim, tanto magis ſignificent, non ſe, ut has eſſe noviſſime productas, quippe non ut hæ, ſanguinis ſimiles, qui unquam mihi ſe obtulerit, poſtquam pridie in vitreo vaſe concreviſſet, examinandum, ſed longe aliter ad tactum, aſpectumque ipſum ſe habentes. At enim in cunctis non occurrunt aneuryſmatibus, etiamſi craſſus, viſciduſque ſit ſanguis, arteriæ autem ſuperficies inæqualis, latitudo multo amplior, parietes infirmi, denique omnia ita diſpoſita, ut depoſitiones, adhæſioneſque contingere, ſanguinis videlicet motu valde imminuto, facile debere videantur; quin hoc ipſo in viventibus canibus obligata arctiſſime arteria omnino ſublato, polypoſa tamen concretio ſupra vinculum, ut Lanciſio (*f*) appaeuerat, nequaquam apparuit. Ego vero non hoc ſolum Viro qui propter ingenium, diligentiam, doctrinam, & amorem erga me ſuum mihi eſt chariſſimus, libenter credo; ſed inſuper quod de aneuryſmatibus quibuſdam contendit, meis nonnullis, Valſalvæ autem pleriſque Obſervationibus ultro confirmo. Cæterum ut innumeros alios polypos quos nimia plerique facilitate in viventibus ponebant, recte ab ipſo in dubium vocatos eſſe, fateor, neque alium novi qui nervoſius de tota ea re diſputaverit, meliuſque hac in parte de Medica Facultate ſit meritus; ſic perpaucos quoſdam polypos ex tanto numero crediderim poſſe excipi, inprimiſque eos qui ubi diu aut ſublatus, aut plurimum impeditus fuerit ſanguinis motus, inveniuntur. Nam quod ab Lanciſio in canibus, idem ab aliis in hominibus compertum eſt, velut ab Experientiſſimo Chirurgo Petito (*g*), qui in mutilatorum arteria polypum deſcribit, ac pingit, ſupra ligaturam efformatum, huncque perfectum fere inveniri, dicit, non modo poſt vigeſimam, aut trigeſimam, ſed & poſt ſecundam ab amputatione diem. At ſi motus ſanguinis ſit non, ut ibi, omnino prohibitus, ſed valde tantummodo retardatus, ut in magno aneuryſmate; per mihi difficile in multis videtur, nihil tandem longo ſaltem ſpatio temporis ſecedere, nihil concreſcere, & adhærere e ſanguine aut lentius illac progrediente, aut etiam, ut in ſacciformibus aneuryſmatibus, propemodum ſubſiſtente. Per idem enim ſacci orificium, per quod facile illapſus, impulſuſque eſt, non poteſt facile totus redire: quæ res ab Littrio (*h*) inter cauſas ponitur, motum ſanguinis retardantes, ipſe vero haud ſcio, an non omnium præcipua ſit. Quid, ſi cum hac, præter cæteras illas univerſas cauſas, ægri aut ſyncopem, aut ſuffocationem timentis, perpetua fere, ut demum ſolet, quies conjungitur? Quod ſi vel ſic nulli fortaſſe nonnunquam ante mortem polypi gignerentur; peculiarem latere in eo homine cauſam, putarem, ob quam ne poſt mortem quidem gigni poſſent, aut vix poſſent. Verum hæc aliorum, inprimiſque ejus quem merito amo, ac laudo, Clariſſimi Viri judicio, arbitrioque permittam.

30. Antequam ſcribendi finem facio de aneuryſmatibus, a Valſalva multo ſæpius quam crediderit, per anatomen in arteria Aorta deprehenſis, committendum mihi non eſſe, intelligo, ut ſilentio id prorſus diſſimulem, quod tanta exitialis morbi frequentia permotus, cogitare cœpit, nimirum ut ipſi inter initia occur-

(*t*) ſupra, n. 25. (*u*) Adverſ. 2. Animad. 2. (*x*) XV. n. 53. (*y*) Oper. Edit. 4. verſ. fin (*z*) l. cit. ch. 8. n. 4.
(*a*) De Circ. Sangu. Exerc. 3. ſive ad Riolan. 2 (*b*) n. 3. & 18. (*c*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obſ. 18.
(*d*) Obſ. Anat. Chir. 38. (*e*) Adverſ. 2. Anim 41. (*f*) De Aneur. Propoſ. 38. (*g*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1531.
(*h*) Mem. A. 1707.

occurrendo incrementum, progreſſumque interciperet. Occurrendi ratio illa eſt ab ejus ſtudiorum ſocio Hippolyto Franciſco Albertino (*i*) vulgata : quam ſi perlegeris ; continuo mecum exiſtimabis, neminem alium facile extitiſſe qui tam ſevera diligentia executus ſit quod Hippocrates (*k*) olim in venarum internarum varicibus, de quibus ſupra (*l*) dictum eſt, in hunc modum præceperat : *conducit autem talibus, ſi ab initio curandos ſuſcipies, ut & venæ de manibus ſanguinem emittant, & diæta e qua quam ſicciſſimus, & exanguiſſimus fiat*. Sed tantæ ſeveritati par utilitas reſpondit. Nam quod Hippocrates ſubjecit : *ſi curentur incipiente morbo, rurſus in loco venæ conſidunt ad latus, humileſque fiunt*, idem prorſus ab eadem curatione, in tempore adhibita, ipſis quoque accidit arteriis. Neque hoc Valſalva ex pulſationis dumtaxat, cæterorumque ſignorum diſceſſione intellexit, quæ aneuryſma incipiens comitantur ; ſed & ipſis oculis uſurpavit. Cum enim Vir Nobilis, quem ſic perſanaverat, ex alio poſtea morbo forte interiiſſet ; arteriam, in qua olim aneuryſmatis initium fuerat, contractam rurſus ad naturalem modum, ſed quaſi calloſam eo loco, deprehendit. Hoc quidem, ut multa alia annis illis poſterioribus Valſalva ſcribere prætermiſit : cum aliis tamen communicavit, ac nominatim cum Præſtanti Medico, ſpectatæque, ſiquis alius, fidei Viro Joanne Antonio Stancario, a quo ipſe, cum A. 1728. Bononia tranſirem, id, & quæ ſubjiciam, accepi. Scilicet miſſo, quantum oportebat, ſanguine, factiſque cæteris quæ poſtea ſcripſit Albertinus, cibum, potumque Valſalva magis, magiſque in dies ſingulos imminuere conſueviſſe uſque dum eo perveniret, ut pultis ſelibram mane daret, veſpere autem dimidio minus, neque aliud præterea, ſi aquam excipias, & hanc quoque intra certum pondus, quam aut gelu, ut vocant, cydoniorum, aut lapide oſteocolla, medicabat in tenuiſſimum pulverem comminuto. Ubi ſatis ægrum hac ratione maceraſſet, ut præ imbecillitate vix e lectulo in quo, ipſo præcipiente, jam inde a principio decumbebat, manum attollendi facultatem haberet, paulatim in dies ſingulos alimentum auxiſſe, donec rediiſſent neceſſariæ ad ſurgendum vires. Hoc autem addebat Stancarius, ut qui ipſe quoque juniorem Monacham, eadem ratione uſus, feliciter percuraſſet, primis illis quibus ſic curati ſurgere incipiunt, diebus pulſationem redire ; ſed terreri non oportere ; neque enim illam perſtare, imo demum omnino evaneſcere, neque amplius reverti, niſi forte homines nolint ſe intra moderatas vivendi leges continere. Juveni enim Doctori, qui id noluit, fruſtra ea curandi norma Valſalvam antea pulſationem abſtuliſſe ; hanc enim reverſam iterum, & cum ea morbum hominem denique confeciſſe. Hæc, ſi velis, adjicere iis poteris quæ tradidit Albertinus, & mecum interea animadvertere, quam longe a Valſalvæ ratione, qui vel aquam non niſi intra certum pondus præbebat, eorum abſit conſilium, qui *thermopotationem* eodem affectis morbo commendarunt : & contra, quam prope ad illam curatio accedat quam Bernardinus Genga (*m*) feliciter expertus fuerat, Joannes autem Maria Lanciſius (*n*) merito confirmavit, ad exteriora aneuryſmata ab initio ipſo coercenda ; ut niſi Hippocrates, quemadmodum ſupra indicatum eſt, quadantenus præmonſtraſſet, translata ipſa per Valſalvam ab exterioribus ad interiora aneuryſmata videri poſſet.

31. Non ſum neſcius, fore plures, quibus multo gravior Valſalvæ curatio, quam aneuryſma ſuum, videatur eo præſertim tempore quo illa eſſe utilis poſſet ; levia enim tunc incommoda, neque inſtans adhuc periculum ſibi ægros in morbo, quem non vident, blandiri ſinunt, longe aliter ſenſuros cum eo res deducta fuerit, ut neque graviſſimæ, aſſiduæque moleſtiæ, neque mors ipſa in ſingulas horas impendens, ullo amplius præſidio vitari queant. Qui illam in cibo parſimoniam, cum ſanare poterat, ferre noluerant, inediam aliquando extremam, ut propoſita mulier (*o*), pati coguntur, quæ non ſalutem afferat, ſed mortem potius, quippe infirmiſſimo, exhauſtoque jam corpore, acceleret. Ob eandemque infirmitatem, & ſanguinis paucitatem, venarum ſectiones, quæ in tempore auxilium tuliſſent, exitio ſunt. Contra, quantum hæ, & parſimonia illa initio poſſint, nihil magis, quam utrarumque oſtendit utilitas Medicis nota, ſi vel moderate ad aneuryſmatis jam facti, necdum tamen nimis provecti, retardandos progreſſus, in uſum trahantur. Sed Anum ego Bononiæ vidi, quæ ob gravem oculorum inflammationem in Noſocomium excepta fuerat. Cum pulſus plenos, vibratos, & renitentes perciperem, in collo autem micantes Carotides arterias ſpectarem, ſiniſtram præſertim, quæ haud procul ab larynge in aneuryſma extuberabat, æquans nucem juglandem ; quæſivi, recens, an vetus id eſſet, & hæc quæ referam, audivi. Ante novem annos cum ſe biduum aſſiduis laboribus, non ſine totius corporis contentione, fatigaſſet, ea quæ in collo animadverterem, oborta eſſe. Quæ cum Medicis duobus non ignobilibus oſtendiſſet ; utrumque id quod evidens erat, aneuryſma eſſe, pronunciaſſe : ſed alium aliud conſilium dediſſe. Alterum enim, ut ſanguinem mitteret alternis menſibus, imperaviſſe : alterum, ne ſanguis mitteretur, ſed potius ut cibis parce uteretur, aliaque id genus præcepiſſe, ratione hac addita, notum ſibi fuiſſe hominem, cui dum ſanguis ex inciſa vena efflueret, aneuryſma eo ipſo tempore diſruptum eſſet : Quod ſive caſu factum eſt, nimis videlicet jam extenuatis, & ſemilaceris parietibus aneuryſmatis ruptura per ſe imminente, ſive hæc paululum accelerata fortaſſe eſt, nonnihil aucto, dum ſanguis e vena efflueret, reliqui in ejuſmodi parietes ſanguinis impetu ; addi quidem hoc poteſt ad cæteras cauſas, cur extremo tempore, aut cum rupturæ jam jam inſtantis indicia ſunt, nihil a Medico movendum ſit, præſertim cum, præter Ballonianum (*p*), alterum haud ita abſimile exemplum non ignorem, quod mox ſubjicietur ; non tamen prohibere debet utiliſſimum, incipiente, & progrediente aneuryſmate, venæ ſectionis præſidium. Quod & ei de qua narrare cœperam fœminæ etſi nimis placuit, ſatis tamen profuit. Prioris enim Medici conſilium omnino ſecuta, alterius autem vel ea in parte, quam & prior ille certe probaſſet, uſque adeo exoſa, ut quos, & quotcunque ſive occaſio ferret, ſive appetentia ſuggereret, in recta vivendi norma errores admitteret ; novem tamen ipſos annos ; etſi cordis quoque palpitationes interdum acceſſerant ; ſine ullo prorſus incremento ea pertulit quæ in collo deſcripſi. Verum hanc imitari fœminam periculoſum ; niſi quis forte tantundem gignat ſanguinis, quantum ipſa gignebat. Nam præter eum qui altero quoque menſe mittebatur, anno ante quam ipſe viderem, poſt tuſſiculam expectoraverat eam copiam ſanguinis, ut ad extrema pervenerit, neque in cachexiam tamen inciderit, imo denique gravi, ut dixi, oculorum inflammatione laboraret.

32. Nunc alterum illud quod paulo ante ſpopondi, exemplum accipe, haud ita, niſi fallor, ejus diſſimile quod Anui narraverat Medicus. Vir Nobilis annos natus amplius quinquaginta ſub initium Maji A. 1730. Patavium venit, ut me, ſimulque alterum conſuleret ſeniorem Medicum. Narrabat, ex quo ſibi recidivam ſcabiem ſulphureo unguento repuliſſet, ex eo tempore ; decimus tunc annus erat ; obnoxium paulatim eſſe factum moleſto cuidam ponderis ſenſui, & conſtrictionis, quaſi cum in medio œſophago bolus hæret : ejus ſenſus ſedem videri ſibi in thorace intimo contra mediam ſterni regionem ; niſi quod nonnunquam, ſed raro, eo uſque extendebatur, ut in-

(*i*) Opuſc. cit. ſupra, ad n. 5. (*k*) De Morbis l. 1. n. 10. (*l*) n. 1. (*m*) Anat. Chirurg. l. 2. c. 24. (*n*) De Mot. Cord. & Aneur. l. 2. c. 1. Propoſ. 11. in fin. (*o*) ſupra, n. 25. (*p*) Vid. n. ſeq. in fin.

ut infimo ſterno reſponderet: Tunc vero & reſpirationem nonnihil lædi, & graviſſimum ſtuporem quendam diffundi per utrumque artum ſuperiorem. Et initio quidem eum ſenſum ortum ſibi eſſe dumtaxat inter ambulandum, præſertim per acclivia; poſtea vero etiam cum ſe inclinaret, eoque in ſitu permaneret. Perraro æſtate, aut ante prandium oriri: ſæpius hyeme, & a prandio, & cum lectum peteret. Plerumque cito evaneſcere, ſi ſtet: at nupera hyeme cum dormientem, quod antea acciderat nunquam, excitaſſet, duas, treſve horas, etiamſi ſurrexerat, perſtitiſſe. Cæterum neque pulſationem percipiebat ullam, neque intermittentes pulſus habebat; habebat tamen valde frequentes, & vibratos, cum ipſos, moleſto illo ſenſu haud prorſus abſente, exploraremus: quo etiam tempore arcte appreſſa circa mamillam ſiniſtram manu, cor aliquanto validius quam æquum eſſet, pulſare viſum eſt. Cum præter ea quæ dicta ſunt, nihil uſquam mali interrogando deprehenderemus, præſertim vero neque cephalicæ, neque hypocondriacæ affectionis veſtigium ſubeſſe; ambo ſuſpicari cœpimus, retropulſas olim irritantes, erodenteſque ſcabiei particulas non tam ganglio, aut plexui cuidam nervorum, præcordiis inſervientium, quam Magnæ fortaſſe arteriæ tunicis inſediſſe, ac dilatationi opportunam feciſſe. Ut in re tamen minus perſpicua id conſilium dantes, quod ſi non prodeſſet, nocere non poſſe, crederemus, omittendam non putavimus venæ ſectionem, quippe in homine firmis viribus, & laudabili habitu corporis, & rubra a puero uſque facie prædito, non nocituram, imo facile ſive a nervorum contractionibus, ſive ab arteriæ dilatatione morbus eſſet, eo præſertim verno tempore profuturam. Hoc etiam diſcedenti inculcaſſe me memini, ſi profuiſſe ſentiret, iterandam poſtea ante veris finem curaret; at ſi a prima turbari, aut debilitari ſe, animadverteret, prætermitteret, idemque in cæteris remediis faceret, uno excepto apto videlicet, quem accurate commendaveramus, rerum uſu, quas Medici vocitant non naturales. Igitur cum feliciter domum, quæ non ita longe diſtabat, perveniſſet, primiſque innocentiſſimis remediis uti cœpiſſet, e brachio autem dextero ſanguis miſſus eſſet ad uncias octo, viſum eſt ejus Medico mitti rurſus oportere propterea quia eſſet, ut dicebat, incenſus, & certe niger, ac valde viſcidus. Ubi autem quartus dies advenit, quo die conſtituerat eſſe mittendum, repugnare æger, monitorum meorum fortaſſe memor, ac debilitatem, quam percipere ſe, ajebat, opponere; & ſane duabus quæ proxime præceſſerant, noctibus vexatus aliquantum fuerat morbo ſuo. Sed cum ea debilitas neque ſolitam hilaritatem, neque ambulandi facultatem, neque pulſus, ut Chirurgus affirmabat, vigorem tolleret, hujus tandem vocibus victus, pedem, ut Medicus juſſerat, præbuit, ex quo ſex, haud amplius, unciæ ſanguinis emiſſæ ſunt. Quo facto, ſe a Chirurgo occiſum fuiſſe, dicens, animi defectione correptus eſt, moxque, cum ab hac relevatus eſſet, altera, denique cum alvi exonerandæ cauſa, per ſe e lecto ſurrexiſſet, tertia, ſimulque ſuo captus morbo, levari amplius non potuit, itaque vivendi finem placide fecit eodem, ideſt vigeſimo circiter ex quo Patavio diſceſſerat, die. Cum plerique ex ejus Civitate Medicum, ut fit, & Chirurgum incuſarent, quaſi temere, & præter rationem eo die ſanguinem mittentes, Virum Nobilem continuo inſecuta morte ſuſtuliſſent, noſque ea de re per litteras conſuleremur; quid ex ejuſmodi, qualem ſuſpicati eramus, morbo, vel nullo ſanguine emiſſo, perſæpe accidat, docuimus, motumque in illos animorum ſedavimus. Quod illi, ſi diſſecandi cadaveris facultatem habuiſſent, multo citius, ut opinor, per ſe feciſſent, mortis cauſam non ex eo qui per venam eductus fuerat, ſanguine, ſed ex eo qui, interno vaſe aliquo perrupto facile profluxerat, oſtendentes: quanquam Ballonius, cui non abſimiliter contigit, ut Formageus, cujus aneuryſma ſupra (q) eſt a nobis commemoratum, *tribus a venæ ſectione horis, derepente* eo *rupto interiret*, non negavit, *magna artis noſtræ, quæ multis eſt auxilio, calumnia* id ſibi accidiſſe, & *turpem fuiſſe calamitatem*, agnovit. Sed ipſe qui morbum pro alio accepiſſet, prævertere calumniam non potuit: illi noſtra ſuſpicione, & iis quæ ægro inculcaveram, auditis, ſibi melius antea conſulere potuiſſent. Cæterum magno hic quoque deſcriptus a nobis caſus documento eſt, ne repugnantes ægri, in obſcuris præſertim morbis, ad aliquod remedium, quod magnum ſit, aut magni ſpeciem habeat, admittendum cogantur. Tu vero interea valebis, & meas aneuryſmatum Obſervationes per anatomen confirmatas, proximis Litteris expectabis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVIII.

Abſolvitur ſermo de Reſpiratione Læſa a Cordis, aut Magnæ Arteriæ intra thoracem Aneuryſmatibus.

MEas quoque accipe Aneuryſmatum intimi thoracis Obſervationes eodem ordine digeſtas, quem ſuperiore Epiſtola in Valſalvæ Obſervationibus ſecutus ſum, ut ſive illa in Corde, ſive in Magna arteria, ſive demum utrobique ſedem haberent, inde pariter intelligas, læſionem qua de agimus, Reſpirationis extitiſſe.

2. SUTOR annos natus triginta tres, obnoxius a a paucis annis ſpirandi difficultati, quæ vel ſedentem, ut ſutores ſolent, vexabat, & levibus quibuſdam animi defectionibus, pulſu tunc quidem, ſed non poſtea, inæquali, aliquando etiam vertiginibus, ſed iis quæ dixi, potiſſimum, ut ab eo accepi qui ante annum ipſi fuerat Medicus; denique circa medium Januarium A. 1739. mane cum in Noſocomium ſcalarum gradibus, qui plurimi ſunt, per ſe aſcendiſſet, lectuloque ſtatim exceptus eſſet, dolorem ad diaphragmatis regionem manu, & verbis indicabat, tuſſiebat, pulſus languidos, & nonnihil frequentes habebat, ſed qui neque intermitterent, neque ullo modo eſſent inæquales. Cum mors vicina adeo non videretur; viridia evomuit, & intra horæ dimidium ex quo venerat, vivere deſiit. CADAVER, ut Anatomen inchoarem, in Gymnaſium delatum, inſpiciens, habitu vidi ſic ſatis laudabili, quamvis minuta ſcabie, & colore quaſi cachectici fœdatum eſſet, pedibus tamen minime tumidis.

Ventre aperto, in quo paucum ſerum ſubcruentum effuſum erat, magna pars inteſtinorum Tenuium ex fuſco ſubrubens conſpecta eſt; Colon autem ad tractum non parvum, & præſertim qua a dextero ad ſiniſtrum hypochondrium fertur, adeo contractum, ut non valde ſuperaret craſſitudinem digiti pollicis. Contractus quoque ventriculus, intus vero ſtriis inflammatoriis hic illic, & potiſſimum in rugis, diſtinctus, ſuperiore autem orificio jam livido, & ſubnigreſcente; bilis flavæ aliquid continebat: quæ in ſua veſicula etſi nigricans appareret, colore tamen ſaturate croceo veſiculam, & viciniam infecerat. Lien æquo craſſior, ſanus tamen, ſepto Tranſverſo tota facie gibba validiſſime annecteba-

(q) n. 3.

ctebatur. Præ cæteris incurrebat in oculos tenuitas arteriæ Magnæ quæ ab eo Septo ad diviſionem uſque, mulierculæ magis conveniſſet quam viro magnæ potius, ut hic, ſtaturæ: quam ego tenuitatem eram ex eo fortaſſe repetiturus, quod hic Aorta non ut ſolet, ſub arcu Appendicum diaphragmatis in unum convenientium, ſive non per dimidiatum foramen, ſed per foramen tranſibat in ventrem; niſi id foramen conſueta latitudine, longitudine autem fuiſſet duorum digitorum. Ne vero in re quam apud alios nunc quidem non memini legiſſe, obſcurus videar; ſic habeto, eo intervallo quod modo indicavi, a ſumma illius arcus parte retrorſum, deorſumque relicto, tendinem, linearum novem Bononienſium (*a*) longitudine, unius craſſitudine, ab interno latere Appendicis dexteræ in tranſverſum fuiſſe ductum in latus internum ſiniſtræ: ſicque inter hunc tendinem, & illum arcum Aortam in ventrem ſe trajeciſſe. His, atque aliis, quæ hic memorare minus attinet, perſpectis, cum vena Cava qua ex hepate diaphragma adit, incideretur, multum ſanguinis prodivit adeo craſſi atque atri, ut ſpongiæ adhæreret magis quam ſugeretur, ipſamque tingeret atramenti inſtar. Nec minorem copiam ejuſmodi ſanguinis per eandem venam exiiſſe poſtea invenimus, cum decimo poſt die, qui a morte erat decimus tertius, ſingulis interea ventris viſceribus ex ordine demonſtratis, ad cadaver rediimus, nihil tempeſtate ea frigida grave olens. Thorace reſerato, in utroque ejus cavo aquam limpidam, non tamen multam, deprehendimus, pulmonem autem dexterum ferme undique, ſiniſtrum vero ex parte dumtaxat aliqua pleuræ adhærentem. Uterque turgidus, ſed neuter gravis, aut in bronchiis, vaſiſque cæteris, aut ſubſtantia ipſa uſquam morboſus. Illud tantummodo animadverſum eſt, multo difficilius quam ſoleat, eam ſubſtantiam a bronchiis, cæteriſque vaſis diſtrahi, abrumpique potuiſſe. Sic etiam mox in Aortæ extima tunica avellenda, reſiſtentia major quam conſuevit, inventa eſt. Cæterum ad arteriæ Aſperæ in prima bronchia diviſionem glandulæ Bronchiales non modo plures, ſed craſſæ adeo fuerunt, ut mediocres uvarum acinos æquarent. In pericardio aqua rubens non multa: cor autem vel majus quam ſi duo corda in unum conjungeres. Et ambæ quidem auriculæ, & Sinus, ut vocitant, Pulmonaris venæ erant ampliores; ſed ventriculi, ſiniſterque in primis multo magis. Hic autem in latitudinem ubique creverat uſque adeo, ut omnium ejus parietum imminuta craſſitudo vix craſſitudinem æquaret parietis illius qui ventriculi dexteri eſt proprius. Lacertuli tamen illi qui intra ſiniſtrum ventriculum implicantur in retis modum, non propterea diſrupti, nedum abſumpti, conſpiciebantur. Nullum autem evidens ullis in valvulis erat vitium præterquam in iis quæ Aortæ orificio præficiuntur; valde enim ſtrigoſas vidimus, & in ſe contractas, tum ſubrigidas, atque duriuſculas, idque in ſummo præſertim ſingularum limbo. Ejus autem quem ſupra deſcripſimus, ſanguinis cum mediocris eſſet copia intra Aortæ initium, major erat in ſiniſtro ventriculo, idemque Coronariorum vaſorum ramos qui per cordis ſuperficiem ducuntur, ita repleverat, ut plures quam ſoleant, inter eos laterales anaſtomoſes ultro oculis ſe objicerent. Etſi autem nuſquam, non ſecus ac vena Cava, dilatata præter modum apparuit arteria Magna; non levia tamen vitia toto oſtendit trunco, & eo majora, quo magis hic ad cor accedebat. Cum enim ab Iliacis uſque intus eſſet magnis albidis maculis, inchoamentis videlicet futuræ oſſificationis, ita variegata, ut paucis parviſque locis ſecundum naturam ſe haberet; quo magis per thoracem aſcendebat, eo magis id vitium creſcebat, ut priuſquam ad ſiniſtram ventum eſſet ſubclaviam, manifeſtius eæ maculæ hic illic ad naturam accederent oſſearum ſquamularum. Verum tamen os nuſquam fuit, ne inter cor quidem, & illud orificium quod dexteris Subclaviæ & Carotidi commune eſt: quo toto tractu lurida intus erat arteria, & inæquali pluribus in locis ſuperficie: quæ vitia pone ipſas etiam valvulas Semilunares oſtendebat. Sed & eo toto quem modo dicebam, tractu ea parietum duritie fuit, ut vi etiam magna adacto cultro vix poſſet diſcindi, apparente in ſectionibus ſubſtantia inter cartilaginis, & ligamenti naturam media. Cranium denique recluſum eſt. Sed præter meningum venas turgentes ſanguine atro, quali & plerique Sinus in quos eæ corrivantur, diſtenti erant, nihil quidquam dignum fuit adnotatione, cum in ventriculis ipſis cerebri nihil ſeri effuſi, nedum alibi morboſi quidpiam conſpiceretur.

3. Fuſe narravi quæ vidi, narraturus pariter cætera, ſi vidiſſem, aut pro certo ſciviſſem, ea videlicet quæ noviſſimis menſibus, aut ſaltem diebus præceſſerant. Præceſſerunt autem fortaſſis quæ ventriculum, & Tenuia inteſtina irritarent, ut conſpecta in utriſque, & viridium vomitus indicare poſſunt, ſive ea quæ irritarent, homo ingeſſit, ſive paulatim congeſſit, bilem puta, quam deſcripſimus, acidoſque humores. Aut etiam quacunque de cauſa jam phlogoſi correptum fuiſſe ponito ventriculum, ut ſtriæ illæ rubeſcentes oſtendebant, & ſuperius ejus orificium vel magis, quod hujus nigricans livor ſignificabat. Ex his ſatis intelliges, unde vomitiones, & pulſus languidi, & dolor ad regionem diaphragmatis, mortem proxime anteceſſerint, præſertim cum diaphragma tunc magis, magiſque laboraret ab impoſito cordis pondere, aucto a craſſo illiuſmodi ſanguine, qui tanto magis ſubſiſtebat, quanto minores expellentis cordis vires, quod ſignificabat pulſus, fiebant. Quo ſi addas compreſſionem quoque cerebri a ſanguine, ob languidum impulſum, in meningum vaſis reſtitante, &, quod conſequitur, exiguum ſpirituum ad cor affluxum eo tempore, quo magno fuiſſet opus; proclive erit aſſequi conſpirantes cauſas tam celeris mortis; non mirandæ tamen, ſi plura, ut Lanciſius (*b*) animadvertit, eorum exempla attendamus, quorum cor cum eſſet dilatatione affectum, eo facilius moveri deſiit, prægravatum nimirum, & mox, ſi quid accederet, oppreſſum onere ſanguinis remorantis: qualia exempla, ne apud Auctores, aut in ſuperiore Epiſtola (*c*) quæras, in quibuſdam proximis invenies Obſervationibus (*d*).

4. Unde autem factum dicemus, ut cor in hoc homine ſit dilatatum? Erat ei, ut diximus, magna pars trunci Aortæ præter modum anguſta: quæ res quantum ad dilatandum cor poſſit, & mox apparebit, & collata cum hac noſtra, Solertiſſimi Anatomici Meckelii (*e*) Obſervatio, in Virgine habita, confirmabit. Ad hoc vitium, a primordiis innatum, acceſſit poſtea in noſtro homine id vitæ genus quod progreſſum ſanguinis per eam arteriam vel magis difficilem redderet. Sutores enim non modo, ut cæteri ſellularii opifices, magnos illos inferiores arteriæ ramos non uno in loco ad angulos flectunt, flexoſque retinent; ſed inſuper quo magis antrorſum ſe curvant, eo magis ventris, ſæpe in eorum pleriſque cibo, & potione pleni, viſcera, & per hæc diaphragma quoque comprimunt, ut minus expeditus ſit per ventrem, ac per thoracem ſanguinis motus, arteriarum ramis, truncoque ipſo conſtrictis, & magis in anguſtum redactis. Ob has igitur cauſas obice poſito ut progreſſui ſanguinis per arteriam Magnam, ſic egreſſui e corde; majori hoc conatu impellere illum debuit per eam arteriam, & hæc majori quoque reniti, & ſe reſtituere, donec ob hæc ipſa, ejus ita ſtructura vitiata eſt, ut præſertim prope cor eam quam deſcripſimus, duritiem, in valvulis autem ſtrigoſam inſuper reſtrictionem contraheret.

(*a*) Vid. Valſalvæ de Aure Hum. Tab. 9. ad * (*b*) De Subit. Mort. Schol. 11. ad Obſ. Phyſ. Anat. 2. (*c*) n. 10. (*d*) n. 8. & 14. (*e*) Memoir. de l'Acad. R. de Berlin A. 1750.

Tunc vero neque apte cedere hæc arteria ad ſanguinem excipiendum, neque ſe conſtringere ad promovendum jam potuit. Reſtitare igitur in corde aliqua ſanguinis portio debuit, & eo major quod valvulæ neque ob rigiditatem poterant ſatis ſe ad arteriæ parietes reclinare, ut egreſſum liberum permitterent, neque ob eandem rigiditatem, huicque additam ſtrigoſam contractionem ſatis ſe explicare, ut mox reditum intercluderent. Itaque ut in aliis, puta Verdrieſii (*f*), & Zwingeri (*g*), Obſervationibus, quorum ille Aortam prope cor intus oſſeam, hic Aortæ valvulas duras, & *cartilaginoſas* invenit, ſic in noſtra quoque haud obſcure vides, quæ cauſæ reſiſtendo cordi, & in eo, quanto plus ſanguinis, tanto magis irritaturi, & renixuri ejus adauctis conatibus, retinendo, potuerint ſenſim magis, magiſque cor diſtrahere, & dilatare, eoque hic facilius, quod & vitii utrumque genus erat in Aorta conjunctum, & ſanguis tum ſua craſſitie magis renitebatur, tum ſalibus fœtus erodentibus, quales vel ſcabies illa indicabat, abrumpere poterat minima (quæcunque ea ſint) vincula quæ cordis fibras connectebant. Quod ſi hoc forte, aut pars ejus aliqua laxior a primordiis, & infirmior fuit; tanto ipſum, aut hæc dilatari facilius potuit.

5. Neceſſarium autem videtur, ſi non hoc in caſu, at in nonnullis certe hanc ultimam cauſam agnoſcere, velut cum obex eſt ad Aortam, nec tamen ſiniſter, ſed dexter cordis ventriculus dilatatur, ut in eo Canonico cujus diſſectionem profert Lanciſius (*h*). Nam alioqui cujus ventriculi emiſſario opponitur obex, is fere ventriculus magis ſolet dilatari, ut puta ſiniſter, cum impedimentum eſt ad arteriam Magnam. Quamobrem dubito, num Lanciſius, ſi ſuis ipſe Scriptis ſupremam manum imponere potuiſſet, ea ſubjecturus fuiſſet: cum ad Aortam eſt obſtaculum, dilatationem *in dextris* cordis cavis *plerumque ſolere accidere: cum vero in ſiniſtris accidit, fere ſemper in auricula, non in ventriculo obſervari*, idque *patere in caſu relato* ab ipſo Boneto in hoc Sepulchreti *lib.* 2. *ſect.* 7. *obſerv.* 49. *ex Daniel. Horſtii animadverſione*. Nam ſi eum relegiſſet caſum; *ſiniſtram* quidem *auriculam majorem apparuiſſe dextra*, vidiſſet, ſed de ventriculorum magnitudine nihil ſigillatim; illud dumtaxat generatim dictum, *cor nimia quantitate exceſſiſſe, ut tam magnum adſtantes ſumme admirarentur*. Si vero non modo aliorum, ſed & ſui ipſius reſpexiſſet Obſervationes; continuo ſibi aliter ſentiendum, animadvertiſſet; niſi forte ne alterum quidem Celeberrimum Virum hoc per ſe editurum fuiſſe, arbitremur, *cor dextrum rarius, frequentius vero ſiniſtrum, ex Lanciſii experimentis aneuryſma pati*. Sed ego certe ſeu meas, ſive alienas ſpectem Obſervationes; plura ventriculi ſiniſtri, quam dexteri, inveniſſe, & legiſſe aneuryſmata, videor meminiſſe; ſiniſtræ autem auriculæ non multa: itemque ſiniſtri ventriculi aneuryſmata cum vitio aut proximæ Aortæ, aut hujus valvularum fuiſſe conjuncta, dexteri autem cum impedimento fere aliquo aut ad valvulas quæ ejus emiſſario præficiuntur, aut ad ſanguinis ipſas per pulmonem vias, aut denique ad immiſſarium ventriculi ſiniſtri; ſi quædam excipias in quorum obſervatione aut hæc quæ modo dicta ſunt, non perquiſita eſſe videntur, aut hæreditaria laxitas dexterarum fibrarum, Lanciſio ipſo præeunte (*i*), eſt facile agnoſcenda. Non eſt ergo tenuior, inquies, & quod conſequitur, infirmior paries proprius ventriculi dexteri, eoque dilatationibus opportunior? Eſt vero; ſi pares cauſæ, & ad eundem modum applicatæ, vi pari ad ventriculorum dilatationem nitantur. Sed de re in hunc modum propoſita minime hic inſtituta eſt diſputatio. Itaque cum ad emiſſarium ſiniſtri ventriculi obſtaculum eſt, neque hic tamen, ſed dexter, aut ſi uterque, dexter magis eſt dilatatus; videtur majus quidem robur quam ſoleat, obtigiſſe ventriculo ſiniſtro, minus autem dextero, ſive hoc a primordiis, ſive poſtea quacunque de cauſa acciderit, velut in eo homine, cujus morbi, & diſſectionis brevem hiſtoriam olim mecum communicavit Vir non minus humanitate, quam doctrina, & virtute, vel eo tempore, in primis ſpectatus, nuper autem magno merito ſuo Archiatrorum Pontific. Comes Marcus Antonius Laurenti. Sic autem ajebat.

6. QUIDAM affectione, Incubo ſimili, ſæpe vexatus, itemque difficili reſpiratione, ad quam ſe levis febris adjunxerat, detracto ſanguine convaleſcere ferme ex toto viſus eſt. Sed recrudeſcente morbo, interiit, facie, colloque liventibus. THORACE recluſo, & aqua in eo animadverſa, magnitudo cordis occurrit tanta, quanta nunquam antea, ob ſummam præſertim ventriculi dexteri, annexæque auriculæ dilatationem. Arteria autem Magna erat prope cor ad miram anguſtiam contracta.

7. Eſt etiam aliquando cum ſiniſtri ventriculi, ſed ſimul auriculæ dexteræ dilatatio invenitur, ut in ea Obſervatione, quam medio jam autumno A. 1708. Venetiis ab ſe recens habitam, & cum quadam Valſalvæ (*k*) a te comparandam, in hunc modum narravit Præſtantiſſimus Santorinus.

8. VIR qui antea laboraverat per intervalla brevi reſpirandi difficultate, noviſſime ſe mori clamans, vehementer ambulare per cubiculum cœpit, & demum in lectum concidens, illico mortuus eſt. THORAX plures libras habuit ſeri cruenti, non pari tamen utrinque copia. Arteria Magna ſquamis oſſeis, & inter has tuberculis quibuſdam, intus aſpera deprehenſa eſt. Cordis ventriculus ſiniſter, & auricula dextera dilatata. Caput poſt hæc recludere, ſupervacuum viſum eſt.

9. Quæ duabus proximis Obſervationibus propoſita ſunt, non dubito quin pleraque vel per ea quæ ſupra poſui, tibi ipſe explices. Unum potius, quod in neutra eſt, fortaſſe ex me quæres, an defuerit, & ſi præſertim in prima defuit, quid ergo ſentiendum ſit de Lanciſii (*l*) dogmate, quo ex dilatatione auriculæ, ac ventriculi cordis dexteri ſequi, tradidit, ut orificium quoque illud utrique interjectum, quod Triangularibus valvulis inſtructum eſt, dilatetur adeo, ut cum amplius haud poſſit his omnino præcludi, ſanguinis portio per rimas, inter has neceſſario hiantes, a ventriculo ſe conſtringente in venam Cavam repellatur, unde earum Jugularium venarum, quæ externæ cum ſint, omnium oculis in collo patent, conſpicua dilatatio, & mox, ſe dilatante ventriculo, par conſtrictio alterna contingant, quæ minus cautis Medicis pro arteriarum Carotidum pulſatione, & contractione aliquando imponant. Quæres igitur, an pulſatio hæc, ſeu fluctuatio Jugularium venarum in iis fuerit, de quibus modo dictum eſt: aut ſi non fuit; qui poſſit igitur illa *pathognomonicum ſignum merito dici* dilatationis dextrorum cordis cavorum?

Ego vero in illis fuerit, an defuerit ea pulſatio, pro certo dicere non poſſum, qui preſſe, ut fit in colloquiis, ſumma dumtaxat capita eorum quæ ad illas hiſtorias attinerent, a Clariſſimis, ſpectatæque fidei Viris acceperim. Illud tamen non me latet quod nec Lanciſium, in Nobili Matrona, aſthmaticis paroxyſmis obnoxia, in qua earum, & Brachialium præterea venarum pulſatio frequens erat, cenſuiſſe Hombergium (*m*), vehementiſſimam, ſine qua hæc nunquam accidebat, cordis palpitationem, illas quidem valvulas, ſi recte intelligo, non diduxiſſe, ſed eo dumtaxat impetu extrorſum verſus alterne coegiſſe, ut in venarum ſanguinem eos ſingulos concuſſus transferrent, tanto majores, quanto difficilius ſanguis, qui ventriculos valde dilataverat in arterias immitti poterat, jam polypis impeditas: quanquam cum id cor flaccidum, inſtar ſacculi ex corio molli, fuiſſe dicatur; in proclivi eſt ſuſpicari, orificium, ad venas pertinens, amplificatum fuiſſe, ut exacte a valvulis claudi non poſſet. Utra-

(*f*) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 51. (*g*) Eorund. Act. Tom. 1. Obſ. 18. (*h*) De Aneur. Obſ. 53. (*i*) Ibid. Propoſ. 47.
(*k*) Epiſt. 17. n. 10. (*l*) De Aneur. Propoſ. 57. & 60. (*m*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704.

Utralibet autem utaris licet explicatione, ſi forte ob aliquas venarum ipſarum valvulas minus tibi facilis videatur ſanguinis per illas recurſus; nam aut dilatatæ venæ ſunt, ſicque a valvulis occludi non poſſunt; aut non ſunt, ſicque per valvulas concuſſiones quoque, magnæ præſertim, traducuntur. Sed alia præterea non me fugiunt, quæ Lanciſius, quippe edita poſt ejus mortem, ſcire non potuit. Namque Cl. Vir Morandus (*n*) cum alia in fœmina, præter palpitationem, & animi deliquia, aſſiduam animadvertiſſet pulſationem venarum Jugularium, quarum craſſitudo digitum pollicem æquabat, in ejuſdemque cadavere, ut prædixerat, auriculam cordis dexteram inveniſſet polypoſa concretione propemodum plenam, cujus rami per proximas venas in Jugulares uſque pertinebant; arbitratus eſt, ſanguinis portionem a polypoſa concretione prohibitam in ventriculum deſcendere, eam, inquam, portionem, quotieſcunque ſe contrahebat auricula, hujus conſtrictione in venas illas ſecundum ramorum polypoſorum directionem fuiſſe repulſam, itaque illas alterne dilataſſe. Poſtea autem Vir Experientiſſimus Andreas Paſta (*o*) in ea Epiſtola in qua fretus pluribus tum rationibus, tum obſervationibus polypos in corde, aliiſque ſanguinis receptaculis, vivente homine, in dubium ita revocavit, ut minime facilis videatur dilucida quidem, & firma, & plena reſponſio, diſerte propoſuit quid in tribus invenerit, qui *nonnullis ante obitum menſibus hac venarum colli pulſatione laboraverant, accedente per intervalla palpitatione cordis, ſpirandi difficultate, animi defectionibus, non ſine inæquali, intermittenteque continenter pulſu*. Se igitur, ait, nullum uſquam polypum, nullam auriculæ dexteræ expanſionem; ſed huic adjunctum ventriculum in altero duplo majorem, in altero vel multo ampliorem deprehendiſſe; in tertio autem ne hoc quidem, prohibente, opinor, in parte, ingenti quodam oſſeo annulo pericardii quod cordi arctiſſime adhærebat, quo certe annulo conſtringente ſiniſter ventriculus factus erat triplo minor, auriculæ autem dexteræ vix apparebant veſtigia, cum ſiniſtra, quam non comprimebat os, admirandum in modum eſſet dilatata. Quæ omnia cum ita ſint; videndum eſt nobis, quatenus ſigno uti liceat quod Celeberrimus propoſuit Medicus, Lanciſius.

10. Animadvertenti igitur mihi, de quinque modo indicatis Obſervationibus tres ſaltem eſſe, quibus, ſi non dexteræ etiam auriculæ, at dexteri certe ventriculi dilatatio reperta eſt, haſque cum Lanciſii Obſervationibus conjungenti, verum ab eo ſignum, ut in pluribus quidem, videtur propoſitum, hoc autem nunc ea quam ipſe excogitavit, ratione, nunc altera quam Hombergius docuit, eſſe explicandum; quanquam eſt facile, ut ſupra (*p*) innui, quemadmodum ventriculus ille, ita illud quoque ejus orificium dilatari, aut ſi parietes ventriculi nimis expanduntur, magis jam diſtare ab illo orificio eas ſedes quibus valvularum tendineæ chordulæ ſunt alligatæ, quam ut valvulis poſſint chordulæ ſatis obſequi, ut prompte, atque omnino valeant ſuum orificium occludere: niſi forte ſemper (id quod ejuſmodi in cordibus obſervandum erit) valvulæ quoque amplificentur, & chordulæ producantur. In Obſervatione autem Morandi, & in ea Paſtæ, quæ tertio loco prolata eſt, nulla, fateor, occurrit dexterorum cordis cavorum dilatatio. In utraque tamen impedimentum ſanguini, ventriculum dexterum ſubituro, agnoſcendum eſt: in illa enim indicat vel tanta venarum Jugularium dilatatio, cum palpitatione cordis, & animi defectionibus conjuncta; in hac vero decrementum ſiniſtri ventriculi, & mirifica auriculæ ejus expanſio; quantum enim hæc retardabant a ſiniſtris ſanguinis tranſitum, tanto plus ſanguinis videtur in dextero ventriculo cumulari, & advenienti reſiſtere debuiſſe, qui cum auriculam non haberet, in quam alterne diverteret, tanto majori copia videtur proximas venas diſtendendo earum parietes, hiſque affixas valvulas longius ab axe removiſſe, & ſic facilius traduci potuiſſe concuſſus, quos a palpitante corde ſurſum vehementius actæ Tricuſpides valvulæ ſanguini communicabant: quemadmodum eos in Morandi Obſervatione, cum venæ eſſent ad eundem modum evidenter diſpoſitæ, portio illa ſanguinis communicabat, quæ dexterum ventriculum (quæcunque eſſet vera certi impedimenti cauſa) ſubire non potens, ſurſum a contrahente ſe auricula repellebatur. Præter hos alii incidere poſſunt caſus, in quibus neque dextero ventriculo, neque ejus auricula dilatatis, ſanguis tamen, illo ſe contrahente, redeat ex parte per orificium utrique interjectum in venas, eaſque propterea alterne attollat: ut ſi valvula aliqua Triangularis ſtrigoſa, aut inflexilis facta ſit, eoque inepta ad ſuum officium præſtandum, aut ſi chordulæ aliquæ de quibus antea dictum eſt, eroſæ, aut diſruptæ, aut laxatæ non poſſint amplius ibi retinere valvulam, ut orificium occludat, ſed a ſanguine ſinant extrorſum inverti, ſicque regreſſui viam relinquere.

Hæc igitur omnia perpendenti ſic videbitur, ut opinor, ſignum ab Lanciſio propoſitum, ſæpius quidem indicare ventriculi dexteri dilatationem; interdum vero non hanc indicare, ſed vitium tamen ſemper aliquod, cujus aut ſedes in cavis dexteris cordis ſit, aut effectus ad hæc attineat ſic, ut circumitio ſanguinis per dexteram cordis partem ſecundum naturam non perficiatur.

11. Ut vero bene utamur ſigno hoc; primum omnium videndum eſt; ne forte aliquando non pulſatio, ſed turgentia quædam alterna ſit Jugularium venarum, violentæ inſpirationi, expirationive reſpondens, velut in eo Experimento, quod in alia ad te Epiſtola (*q*) deſcribemus: facile autem erit internoſcere, cum inſpirationum, an cum pulſuum numero magis congruat. Deinde ſi pulſatio revera ſit; attendendum eſt, ne forte quæ arteriarum Carotidum ſit pulſatio, eam venarum Jugularium eſſe, credamus. Quo ſpectantem invenio Galeni (*r*) locum. *Videntur*, inquit, *in* vehementibus capitis doloribus, *& præſertim ubi cum multa caliditate fiunt, pulſantes, & quaſi vibrari temporum venæ. Sæpius autem & colli jugularias, quæ videlicet in ſuperficie collocantur, motione pulſui cuidam non diſſimili agitari vidimus. Videtur quoque & in temporibus ex ſubjacentibus arteriis motio accidere, quo tempore illæ maxime pulſant*. Dixi autem, huc ſpectare Galeni locum, ſi ex ultimis verbis conjecturam capiamus, qua ratione illa quæ ſuperioribus ſcripſerat, explicaret. Sin autem malumus, ut fortaſſe debemus, aliud illis, aliud his verbis omnino ſignificaſſe; animadverſam igitur olim quoque fuiſſe fatebimur ipſam & Temporalium, & Jugularium venarum pulſationem. Nam Hippocratica illa *venarum jugularium pulſatio vehemens* ab Jacotio (*ſ*), & Dureto (*t*) de arteriis accepta eſt: quod facere in Galenica hac non licet, ubi ab arteriis diſerte venæ diſtinguuntur, & Jugulares venæ Externæ apertiſſime deſignantur. Sed quando has venas alterne attollat ſubjectarum arteriarum ingens pulſatio; haud difficile erit animadvertere, non ipſas tantum venas, ſed & partes colli proximas ſimul attolli, imo eas magis quæ Carotidibus e regione magis reſpondent.

Quod ſi ipſa vaſa pulſantia dilatata in collo extent, atque promineant: tum vero a Carotidibus venas, de quibus loquimur, diſtinguere licebit, ſi extimam harum ſedem, & parietum mollitudinem, illudque in primis cum Morando (*u*) attendamus, appreſſo digito quæ pars vaſis infra hunc erit, eam, ut circumitionis ſanguinis requirunt leges, detumeſcere: quæ ſupra, tumorem augere, aut certe ſervare. Nolo autem mireris, quod ad venarum pulſationes ab arteriarum pulſationibus internoſcendas, non adnotaverim, attendendum eſſe, alio, an eodem quo cor pulſat, tempore contingant; hinc enim interdum poſſe nos falli, intelliges poſtea (*x*). Præterea animad-

(*n*) Mem. de la même. A. 1732. (*o*) Epiſt. de Cord. Polyp. n. 9. & 13. (*p*) n. 9. (*q*) Epiſt. 19. n. 33. 34.
(*r*) in I. Prorrhet. Hipp. Comm. 3. n. 9. (*ſ*) l. 2. Comm. in Coac. S. 2. n. 42. (*t*) In Coac. l. 2. c. 10. n. 1.
(*u*) loc. cit. ſupra, ad n. 9. (*x*) n. 12.

madvertendum eſt, poſſitne alia aliqua eſſe propoſiti ſigni cauſa, quæ in organico vitio cordis necdum conſiſtat, ut puta in Virginibus chloroſi affectis. Lanciſius (y) namque etſi ad eundem modum in his Jugularium venarum pulſationem accidere, non dubitat, tunc præſertim cum per acclivia aſcendendo, recurſum craſſioris ſanguinis verſus dextram partem cordis accelerant, ex qua per obſtructa, aut compreſſa, aut convulſa pulmonum vaſa, æque celerem exitum habere non poteſt, etſi etiam addit, ſi diu ea pulſatio remediis non cedens perſeveret, vel his in virginibus, ut ipſe interdum obſervavit, illius partis cordis tandem fieri dilatationem; non eſt tamen cur antea hanc eſſe, exiſtimemus; quando nihil ſæpius accidit, quam ut ſimul cum chloroſi omnia abeant quæ eam comitantur incommoda. Cum autem neque hic morbus, neque alius ejuſmodi fuerit cum ea pulſatione conjunctus; ſignificari hac, ait (z), tanto magis dexterorum cavorum cordis dilatationem, ſi notæ aliæ adjunctæ ſint quæ ipſam commonſtrent, in quibus ponit cordis angorem, & palpitationem, pulſuſque plerumque magnos, & æquales, hos, & cordis oppreſſiones confirmante Albertino (a), & huc animi defectiones addente. Et cæteras quidem notas ſæpe reſpondere, intelliges vel eas relegens hiſtorias, quæ aut paulo ante (b) commemoratæ ſunt, aut hactenus in præſenti, aut primo loco in Epiſtola proxima ſuperiore (c) deſcriptæ. Sed in pulſibus fortaſſe hæreas, cum de tribus a Cl. Paſta (d) diſſectis ne unum quidem fuiſſe, memineris, qui inæquali, & intermittente continenter pulſu non eſſet, quanquam duo certe dilatatum ventriculum dexterum habuerunt. Velim igitur animadvertas, id ſignum a pulſibus petitum, non eſſe neceſſario verum, cum alia ad dexterorum cavorum dilatationem vitia adjiciuntur, qualia, Paſtam ipſum legendo, in duobus illis fuiſſe, invenies, non ſecus atque in Canonico, quem ſupra (e) ex Lanciſii Obſervatione memoravimus, cui pulſus inæqualitas, & intermiſſio non defuerant. Contra autem vide, in quibus Valſalva (f) ſimul eorum cavorum dilatationem, ſimul pulſus adnotavit, num hi, niſi forte poſtremo tempore, fuerint inæquales. Sed nec Sutor cujus tibi hiſtoriam deſcripſi (g), inæquales habuit, cum animi defectiones abiiſſent, ne proxima quidem jam morte. Atque, ut aliis quoque ſcias idem quod Lanciſio, Albertino, Valſalvæ, & nobis, accidiſſe; aſpice illam præſertim ingentem auriculæ dexteræ dilatationem, cujus imago, & deſcriptio a Petro Dioniſio editæ ſunt in calce Anatomes ſuæ (h). Auriculam quidem capite recens nati infantis majorem videbis; ſed nullam in pulſuum commemoratione, inæqualitatis mentionem invenies. At enim eſt alius qui poſt difficultatem reſpirationis, & intermiſſionem pulſus, repertam in alio ſcribat *dextri ventriculi cordis iſtiuſque auriculæ dextræ magnitudinem ita auctam, ut una cavitas inſignis adeſſet*. Utique; ſed neque in ſiniſtris, neque in Aorta, neque in pulmonibus quid vitii eſſet, aut non eſſet, adjicitur, ut neque ea pulſus intermiſſio diuturna fuerit, an ultimorum dumtaxat dierum: quanquam & pulſuum æqualitatem in dexteræ partis cordis dilatationibus ſæpe eſſe, propoſito huic noſtro ſatis eſt.

12. Cæterum hanc, & illam quæ ab Dioniſio edita eſt, Obſervationem duabus in rebus ſatis convenire, animadverto. Nam primum ſi in hac ex dextera auricula, & ventriculo una facta inſignis cavitas deprehenſa eſt; in illa orificium, utrique interpoſitum, mirandum in modum erat amplificatum. Deinde ſi in hac *auriculæ parietes erant craſſi, duri, & calloſi, & interius cartilaginoſi*; in illa auriculæ membrana interna, oſſea, ſquamoſaque ſubſtantia, ſimili duriſſimæ ovi teſtæ, obducta erat. Quæ cum ita eſſent; facile in utroque ægro Jugularium venarum pulſatio fuerit propter illam tantam ſæpius memorati orificii amplificationem; ſed in neutro certe fuit ab alternis contractionibus auriculæ dexteræ, ut quæ prohibente cruſta interna ſive cartilaginea, ſive oſſea, ipſaque hujus, aut parietum reliquorum duritie, contrahere ſe non poterat; ſed rigida, & inflexilis in perpetua dilatatione permanebat. Igitur cum in his, pluribuſque aliis caſibus, & in illo præſertim, in quo (i) vix ſupererant veſtigia auriculæ dexteræ, ea pulſatio a ventriculo repetenda ſit, quæ in aliis nonnullis ab auricula eſſe poteſt; ſi forte quæris, qua liceat ratione internoſcere, ab utro ſit eorum cavorum; licere tunc, dicam, ubi paulo minus frequentibus ictibus jam micent tum arteriæ, tum Jugulares venæ. Si enim obtutu ſimul in his fixo, ſimul digitis arteriæ aut temporum, aut carpi admotis, evidenter cernes, eodem temporis puncto venas illas ſe attollere quo pulſare ſenties arteriam; a contractione illas micare, intelliges, ventriculi dexteri: ſin contra; non ab hujus, ſed a contractione auriculæ annexæ. Noſti enim, arterias tunc pulſare, non cum auriculæ contrahuntur, ſed cum ventriculi, & viciſſim tunc ſubſidere, non cum ventriculi, ſed cum auriculæ contrahuntur. Itaque ſubſidentibus arteriis ſi venæ attolluntur Jugulares; harum pulſatio a dextero, qui tunc otiatur, ventriculo eſſe non poteſt: contra autem ſi arteriæ, & venæ illæ ſimul pulſant; neceſſe eſt, venarum pulſatio non ab otiante auricula, ſed a ventriculo ſit tunc agente, & ſurſum impulſis vehementer valvulis, ſi hæ quidem orificium claudant, venarum ſanguinem ſuccutiente, aut ſui portionem ſanguinis in venas repellente, ſi valvulis orificium non exacte, ut natura inſtituit, occludatur, cujus rei indicium veriſimile ab iis notis petendum eſt, quæ ſupra (k) indicatæ ſunt, dilatatorum cavorum in dextera cordis parte. Hæc de pulſatione Jugularium venarum in præſentia habui quæ dicerem. Cujus ſigni, meique hujus examinis ſi quam vides utilitatem eſſe poſſe ad cordis morbos abditiſſimos internoſcendos; vides ſimul, jure, an injuria adverſus Recentiores Medicos ſcriptum ſit: *exacta cognitio uſus valvularum cordis quid prodeſt Medico curanti in morbis cordis pro cognitione morbi*?

13. Sed ne forte credas, oblitum interea me eſſe promiſſarum (l) Obſervationum, ex quibus videlicet intelligas, non raro accidiſſe, ut quibus cor dilatatum eſſet, eos mors opinione celerior tolleret; tametſi plures habeo cum meas, quas alias ad Litteras rejicio, tum Amicorum; malo ad eam quam protuli ex narratione Cel. Santorini, alteram hic addere, qua memoriam recolam auditoris mei Angeli Nicolai Villii, probitate, & diligentia ornatiſſimi, cujus progreſſus in ipſo medicinæ faciendæ tirocinio mors intercepit. Sic autem ſub finem anni 1727. ad me ſcribebat.

14. VENATOR, qui erat quaſi aſſidue breviſpirus; hac enim voce uti juvat; cum dies jam octo ſe minus valere, diceret, ſed de ſtomacho dumtaxat quereretur; tandem, cum Sacris interfuiſſet, paucumque cibum ſub meridiem ſumpſiſſet, coactus ſe in lectulum reclinare, uxore vix advocata, vivere deſiit.

CADAVERIS cute, quæ erat cachecticis colore ſimilis, tenuiſſimaque Adipoſa membrana inciſis, mox Venter, & Thorax aperti ſunt. In illo ſana omnia. In hoc vero pulmones aere erant maxime turgidi, & undique cum vicinis partibus, ſi modo ſupremas excipias, connexi, & propemodum connati, magna ut vi opus fuerit qua a coſtis, a diaphragmate, a mediaſtino avellerentur. Intra pericardium humoris ferme nihil, cor vero flaccidum, ſed perquam magnum.

15. Videbatur Villio incommodorum omnium, atque adeo mortis cauſa in tantam illam pulmonum cum proximis partibus cohæſionem eſſe rejicienda. Ego vero Obſervationem ipſi commemoravi Diemerbroeckii (m), qui non ad illas modo partes omnes, ſed ad ſupremas quoque, annexos pulmones tam firmiter,

(y) Propoſ. 57. ibid. cit. (z) Propoſ. ead. & 60. (a) Comm. de Bonon. Acad. Tom. I. in Opuſc. (b) n. 9. (c) n. 6. 8. 10. (d) ſupra, ad n. 9. (e) n. 5. (f) n. cit. 6. 8. 10. (g) ſupra, n. 2. (h) L'Anatom. de l'homme. (i) ſupra, n. 9. (k) ſupra, n. 11. (l) ſupra, n. 3. (m) Anat. l. 2. c. 13.

miter, ut non ſine magna dilaceratione avelli poſſent, in eo deprehendit, qui bene ſanus abſque ulla ſpirandi difficultate vixerat donec ſuſpendio necatus eſt. Sed ut aliquid illi etiam adhæſioni tribueremus ſecundum ea quæ aliis ad te Litteris (*n*) hac de re conjecimus poſtquam eandem illam Diemerbroeckii Obſervationem, aliaſque indicavimus; multo plus tamen, non dubitaremus, ingenti cordis, præſertim flaccidi, magnitudini eſſe imputandum ob præcipuas earum cauſarum, quæ ſupra (*o*) ſunt in Sutoris morte commemoratæ. Quin diſtenti cordis, eoque mediaſtinum ad pulmones, hos vero ad coſtas urgentis, & compellentis, effectus eſſe ex parte aliqua interdum poteſt ipſa pulmonum adhæſio quæ in Sutore quoque adnotata eſt, ut effectus certe vel ob eam conſtringentem compulſionem eſt difficultas reſpirationis. Quo magis miror aliquando cum in aſthmaticorum hiſtoriis explicandis vel maxime aucta cordis moles non attenditur, velut in ea quam Sectione I. libri II. in Sepulchreto (*p*) legere eſt. Etſi enim in pulmonum, pleuræ, & pericardio adhærentium, bronchiis ſanies non deerat, neque alia, valde ab naturali conſtitutione remota, in quibus ſiniſtri pulmonis ſubſtantia *compacta & denſa, ſubrubro pallidum hepatis parenchyma repræſentans*, hoc eſt lethali, ſed minime ibi agnita, inflammatione correpta; non erat tamen ullo modo inter cauſas illius aſthmatis cor omittendum, cujus tanta amplificatione circumitio ſanguinis, & quod conſequitur, per vaſa pulmonum tranſitus multum procul dubio retardari debebat. Erat enim *cor vaſtum, amplitudini pericardii reſpondens*, hæc autem adeo ingens erat, ut *pericardium* dicatur *totam thoracis cavitatem inveſtiiſſe*. Quanto aliter, ut in eadem Sectione (*q*) leges, magnus Medicus, Ballonius. *Quidam*, inquit, *difficulter ſpirabat, anhelus erat, macruerat. Omnes accuſabant pulmones. Aperto cadavere nil commemorabile in pulmone repertum. Cor; quod admirabile; majuſculi capitis magnitudinem æquabat: adeo increverat, ut omnis ſanguinis & ſpiritus eo facta ſit* συῤῥοὴ & συνδρομή. Et ſic ille quidem, ut eo tempore. Marcus autem Gerbezius (*r*) in Monacho, *cui tanta cordis moles erat, ut id ad bilancem poſitum triginta uncias civiles ponderarit*, pulmones vero parvi, extenuati, flaccidi, & corrupti, aperte indicavit, ſe conjicere, diuturnæ & intra ultimum annum auctæ anhelitus difficultatis, & deinde corruptionis pulmonum *unicam cauſam* cor fuiſſe, *quatenus* hos *mole ſua comprimebat, ſanguiniſque circulum per eoſdem remorabatur*. Hanc igitur cauſam tu quoque addes cæteris, ob quas motui ſanguinis per pulmones officit cor amplificatum, eoque difficilem ſpiritum reddit: quod ſymptoma paſſim leges cum eo morbo conjunctum non modo in noſtris, verum etiam in aliorum hiſtoriis, ut Hottingeri (*ſ*) in eo cujus cor bovino corde erat majus, auriculis ei magnitudini reſpondentibus; ut Zwingeri (*t*) in alio cui moles ingens cordis fuit cum inſigni hujus auriculæ dexteræ magnitudine; ut Fraundorfferi (*u*) in novimeſtri infante, cui tanta erat auricula eadem, ut totum cordis latus dexterum non modo obduceret, ſed & ultra mucronem extenderetur. Huc attinent; ut alias omittam; Obſervationes etiam Riedlini (*x*) qui cor vidit ſolito longe majus, tum Budæi (*y*), & Laubii (*z*), quorum alter cor extraordinariæ magnitudinis, alter autem triplo majoris invenit, & Graſſii filii (*a*), qui auriculam cordis dexteram offendit conſuetam molem vel duplo ſuperantem.

Sed in omnibus hiſce caſibus ſi forte quæras, præter ſpirandi difficultatem, quæ fuerint in vivis animadverſa ad morbum de quo agimus, attinentia; in ultimo cum palpitatione cordis, quæ ab Hottingero quoque memoratur, crebras fuiſſe lipothymias, & mortem denique inexpectatam, reperies. In cæteris autem caſibus vix quidpiam huc referendum adſcriptum eſt, ſi Zwingeri hiſtoriam excipias, in qua pulſus parvus, languidus, & inæqualis, & Riedlini, in qua pulſus inæqualiter intermittens adnotatur; erant tamen in utroque ægro pulmonum quoque vitia, & humor effuſus in thorace, ut in eo pariter de quo Hottingerus. Symptomata autem illius quidem generis alia commemorata haud eſſe, non miror, ægri ætate nonnunquam, aut temporis quo interrogari potuit, brevitate, aut eorum qui retulerant, negligentia, aut rerum quæ ſcribendæ erant, numero, & varietate prohibentibus, aut cauſis denique aliis obſtantibus. Difficile enim credas, in famigeratiſſimo Viro Alexandro Marchetto (*b*) cum eſſet moles cordis admodum magna, & inſignis dexteræ hujus auriculæ dilatatio, ne reſpirationis quidem fuiſſe vitium aliquod, nedum alia eo peculiariter ſpectantia. Neque aliter de fœmina (*c*) credas, in cujus pariter hiſtoria nihil ejuſmodi reperies, cum tamen auricula eadem *tantum dilatata eſſet, ut* annexum *ventriculum non modo æquaret, ſed magnitudine ſuperaret*. At in Mercatore (*d*) cujus magnum & tumidum cor auriculam pariter dexteram multum habebat expanſam, idem Clariſſimus Obſervationis Auctor, Thebeſius anhelitus ſaltem difficultatem a multis annis adnotaverat, & *ſæpe alia*, quæ fortaſſe huc attinebant, *ſymptomata*. Atque ut de ſiniſtra quoque auricula, cujus dilatationis exempla pauciora extant, quam dexteræ, aliquid attingamus; præter ea quæ ex Cl. Paſta ſupra (*e*) indicavimus, & in hac, aliiſque ex noſtris Epiſtolis invenies, Schreyus (*f*) Vir ingenuus in ſeptenni puero cordis palpitationem, & celerem, debilemque pulſum animadvertit, cum ejuſdem cor *ſtupendæ magnitudinis adulti ſuperaret formam, auricula ſiniſtra ovi magnitudinem æquante*: multa autem in hujus, & Mercatoris thorace aqua fuit. Quod ſi alia conſiderare libeat dilatati cordis exempla; plura habes paſſim in his Epiſtolis memorata: tum præter ea quæ indicabit Cel. Swietenius (*g*), non pauca invenies aliorum, & ſua apud Eximium Virum Senacium (*h*) in eo capite, quo argumentum hoc peculiariter tractat ea copia, atque ſolertia; ut eo perlecto, plura non facile deſideres ſive de cauſis quæ cor dilatant, ſive de noxis a dilatato corde provenientibus, ſive de auxiliis ad has minuendas, ſive de ſignis non cordis modo, ſed partium ejus ſingularum dilatationem indicantibus, præſertim ſi, quod ad hæc attinet, ea ſimul attenderis quæ alibi (*i*) de iiſdem aut prænotavit, aut excepit.

16. Hactenus de Cordis Aneuryſmatibus. Nunc illud proximum eſt, ut Aneuryſmata proponam arteriæ Magnæ. Incipiam autem ab illo cujus hiſtoriam minime dignam puto quæ intercidat, ſive ob Virum quem ſuſtulit, ſive ob eos præſertim qui de ejus morbo ſcripſerunt. Fuit ille Mutinenſis Protomedicus Antonius Ferrarinius; hi vero Bernardinus Ramazzinus, & Marcellus Malpighius. Cum enim omnia Malpighii ipſius manu ſcripta Conſilia Medica (quorum neque numerus, neque aliquorum præſertim, ratio facile æſtimanda ſunt ex illis quæ nonnulli ediderunt, ejuſdem Conſiliis) Medicaſque ad ipſum undique miſſas Epiſtolas, Albertini ſui beneficio perlegerem; in illas forte incidi, quas a morbi quem dixi, initio ad finem uſque Ramazzinus conſulendi cauſa identidem ad Malpighium mittebat. Ex quibus omnibus, aliiſque interjectis chartis diligenter a me excerptam, digeſtamque hiſtoriam, hactenus ineditam, ſic habeto.

17. ANTONIUS FERRARINIUS melancholico, ut vocabant, temperamento, habitu autem ad cachecticum inclinante, jugiter exſpuere ſolitus ſalivam multam, hancque erodentibus ſalibus fœtam, cum annum jam ipſum ferina tuſſi vexatus eſſet propemodum aſſidua, ad quam denique acceſſerat aliqua ſpirandi difficultas, in motu præſertim per acclivia loca;

(*n*) Epiſt. 16. n. 15. & 16. (*o*) n. 3. (*p*) in Additam. Vid. Schol. ad Obſ. 34. (*q*) Obſ. 91.
(*r*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 223. (*ſ*) Ibid. Obſ. 89. (*t*) Dec. ead. A. 5. Obſ. 8. (*u*) Ibid. Obſ. 124.
(*x*) Earund. Cent. 3. Obſ. 45. (*y*) Cent. 2. Obſ. 106. (*z*) Cent. 10. Obſ. 84. (*a*) Cent. 5. Obſ. 24.
(*b*) Cent. 7. Append. n. 4. (*c*) Cent. 4. Obſ. 120. (*d*) Ibid. Obſ. 115. (*e*) n. 9.
(*f*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 34. (*g*) Comment. in Boerh. Aphor. §. 176. (*h*) Traité du Coeur l. 4. ch. 8.
(*i*) l. 4. ch. 4. n. 4. ch. 9. n. 7. & ch. 11. n. 9.

ca; repente ante finem Sextilis A. 1689. tanto pectoris angore intempeſta nocte correptus eſt, ut metuerit, ne protinus ſuffocaretur. Non pauca tamen catarrhali expectorata materia is angor ſublatus eſt. Sed biduo intermiſſo, cum alvum indito enemate exoneraret, eodem, quamvis minus gravi, angore prehenſus, & poſtea erecta cervice ſpiritum ducere coactus, miſſo ſanguine levamen ſenſit non modicum, ſed minime diuturnum. Nam vigiliæ ſæpius, moleſtiſſima interdum tuſſis, & ferme irrita, præcipue vero ſenſus quaſi laquei ſummam Aſperam arteriam conſtringentis male habebant; tametſi rurſus cubare aliquando poterat. Macies interea acceſſerat, & paroxyſmorum major gravitas, & frequentia. Pulſus tamen nihil unquam habuit febrile. Viſum aliis qui aderant, Medicis, repugnante Ramazzino, e pede ſanguinem eſſe mittendum: unde vires quæ ſic ſatis ad id tempus perſtiterant, multo ſunt infirmiores factæ; morbus autem vehementior. Jam enim angor cum Aſperæ arteriæ, & faucium conſtrictione quotidie invadebat, nonnunquam ter, aut quater, & ad horas duas, tanta violentia, ut nemo eſſet, quin jam jam ſuffocatum iri, exiſtimaret. Evadebat tamen, nihil ore ejiciens, ſudore autem totus diffluens. Sed ſive cibum, ſive aliud quidpiam deglutire conaretur, ſive ex lacte enema inderetur, non modo ex quovis humore alio; continuo is angor, eaque præſertim conſtrictio redibant. Cum hæc aberant; nullum uſquam dolorem, moleſtiamve percipiebat, ſi conſuetam ſpirandi difficultatem, quæ mediocris erat, excipias, & ſenſum auræ, ut ajebat, cujuſdam ex hypochondriis ad fauces aſcendentis. Quæ res, & repentina inſultus invaſio, ac diſceſſio, & aliquod interdum ex flatuum eruptione levamen, & temperamentum, ut dictum eſt, melancholicum ægrotantem, Medicum, & pleroſque alios movebant, ut paroxyſmos ferme ut in hyſtericis, ex irritatis dumtaxat, convulſiſque nervis repetendos putarent. Nam etſi inter initia alii craſſam materiam in pulmonibus congeſtam, alii tenuem in eos ex faucium glandulis defluentem conjiciebant; poſtea tamen plerique, ut dixi, eſſe convulſiones, cenſebant ex nervis per hypochondriacos ſuccos, quos nonnulli ex liene nominatim deducebant, ſubinde irritatis: quanquam aliqui a cerebro uſque irritamenta repetebant, epileptici quidpiam in paroxyſmis commiſcentes. Nec deerant tandem qui cum minime intelligerent, qua ratione tot, tamque violentis paroxyſmis eſſe ſuperſtes poſſet, nec ſuperſtes ſolum, verum etiam viribus in tanta abſtinentia non omnino dejectis, faſcinationem ſubeſſe aliquam, ſuſpicarentur. Unus Malpighius, id quod ejus ad Ramazzinum pene omnes litteræ præclare oſtendunt, verebatur, ne præter nervorum irritationes, *magnum aliquod in ſtructura* lateret *obſtaculum*, *læſio aliqua organica*, *quam humores pleni erodentibus ſalibus intuliſſent*, cauteque propterea neque uſum narcoticorum, quæ ægro data interdum fuerant, neque balnea, quæ proponebantur, ſed alia minus ſuſpecta probabat, aut ipſe, ut ſolebat, commendabat. Denique intra ſeptuageſimum a primo inſultu diem ceſſit æger vehementiæ morbi ſui, cum toto eo tam longo ſpatio ſedere fere ſemper in lecto, aut in ſella coactus eſſet, ut facilius ſpiritum duceret, præſertim ſi inclinato ſederet capite, vel potius corpore in arcus modum antrorſum curvato; quem propterea poſitum fere aſſidue ſervabat.

ABDOMINE diducto, neque lien, neque ulla alia viſcera morbidi quidquam oſtenderunt. In Thorace quoque illæſi pulmones inventi ſunt. Sed in Aorta, ſupra cor ſe attollente, magnum aneuryſma conſpectum eſt, ex quo concreti ſanguinis libram, eoque amplius exemerunt, in cujus medio polypoſa erat concretio longitudine, & craſſitudine digiti indicis.

18. Cum alia in Ferrarinio fuerant, quæ poſtea in Marchione Pauluccio ex eadem cauſa obſervavimus, tum illa præſertim, quæ ad dicta alias (*k*) de Pauluccio nunc addes, quod auram quaſi quandam ex hypochondriis aſcendentem ſentiebat, & quod nullo ſitu commodius ſedebat, quam capite, & corpore in anteriora inclinato. Quarum quidem rerum ut altera poterat in errorem inducere, ſic altera avertere ab errore debebat. Nam ſi primam accipere velles pro hypochondriacæ convulſionis indicio, per quam unam horribiles illos paroxyſmos explicares; obſtabat altera, quæ longe aliud ſignificabat, videlicet eſſe intra thoracem quod Aſperam arteriam premeret magis, niſi ea corporis inclinatione ab ea nonnihil abduceretur. Ita rem exponebat Ramazzinus, cum diſſectionem modo propoſitam Malpighio nunciaret, ſimiliter ſane ac Reiſelium videbis in Obſervatione, illo ipſo anno edita, ac poſtea in Sepulchretum (*l*) relata, explicaviſſe, cur puer *aſthma ſuum a ſumma anguſtia levari ſentiret*, *quando ſtans caput & pectus inclinabat ſcamno*, nimirum *quod cor oppido magnum*, *ſterno incumbens melius quieſceret*, *quam ſi ſupinos pulmones premeret*. Sic poſtea Vieuſſenius (*m*) rationem attulit, quamobrem miles minus difficilem ſibi faceret reſpirationem eodem poſitu in cubili ſedendo quem in Ferrarinio deſcripſimus, ſcilicet ne corculum quaſi quoddam concretione polypoſa maxime dilatatum Aſperam arteriam adeo comprimeret in ſupino, ut in ſuffocationis periculum adduceret. Neque alia fortaſſe cauſa fuerit, cur is quoque, cujus tantam dexteræ cordis auriculæ dilatationem ex Dioniſio memoravimus (*n*), eundem ferme ſervaret poſitum, niſi ut ab illius mole, & pondere minus pulmones paterentur. Cæterum eundem ſitum commodiorem fuiſſe alteri, Aortæ aneuryſmate in thorace laboranti, vidit Freindius (*o*), Albertinus autem (*p*) id ipſum refert inter ſigna quæ non leviter nobis indicent alveorum ſanguinis intra thoracem dilatationes. Neque aliud ſignificabat quod in ægro quodam obſervavit Pacchionus (*q*), *quotieſcunque magnum ſuffocationis periculum urgeret*, *toties ſubſidio & levamini fuiſſe caput inclinare*, *cluneſque ſublime erigere*; ſic enim *diaphragma pro aliqua ſaltem parte cordis onere*; id erat duplo majus; *relevabatur*; diaphragma, inquam; nam eadem inclinatio levamini erat, *ſive homo ſupinus*, *ſive pronus eſſet*. Alter vero æger, cui quoque fuit cor *mole majus*, a Beggio (*r*) deſcriptus, a ſuffocationis periculo evadebat, ſi *pectus genua verſus inclinaret*, aut *aliquantulum pronus ſederet*. Sed alia hujuſmodi exempla infra quoque memorabimus.

19. At enim, inquies, in I. Sectione libri II. Sepulchreti (*ſ*) itemque in XIII. libri ſuperioris (*t*) ex Obſervationibus Williſii conſtat, fuiſſe qui niſi caput erectum ſemper, aut antrorſum inclinatum ſervarent, alii continuo in cordis tremores, & ſpirituum deliquia inciderent, alii vero, quod ad rem præſentem magis attinet, ſtatim anheli fierent, ac velut moribundi difficillime reſpirarent, cum tamen neutri aneuryſmata in thorace, ſed utrique in cerebri ventriculis magnam ſalſi, aut acris ſeri colluviem haberent, quæ capite non erecto, aut non inclinato recidens verſus origines eorum nervorum qui præcordiis inſerviunt, horum immanes convulſiones excitaret. Ego vero non hic de capite erecto, ſed de thorace potiſſimum antrorſum inclinato verba facio: illudque inſuper dico, quorum in cerebro tanta ejuſmodi ſeri copia eſſet, eos ſignis aliis capitis male ſe habentis carere non potuiſſe, quibus fere carebant plerique eorum de quibus a me dictum eſt, cum interea ſine indiciis non eſſent quæ præcipuam morbi ſedem in thorace ſignificarent, ſi ea quæ præceſſerant, cum iis quæ aderant, diligenter conjungeres. Alii enim graviſſimis animi affectibus perculſi, ut Pauluccius, & is, quem, Dioniſio auctore commemoravimus; alii diuturna, immanique tuſſi, ut Ferrarinius, agitati in morbum inciderant. Ut vero in ejuſmodi tuſſi quam crebro, quam violenter naturalis motus reſpirationis, &, quod conſequitur, etiam ſanguinis mute-

(*k*) Epiſt. 17. n. 26. (*l*) in Additam. ad Sect. 1. l. 2. Obſ. 29. (*m*) Traité du Coeur ch. 1. (*n*) ſupra, n. 11. & 12.
(*o*) Hiſt. de la Medec. I. (*p*) Opuſc. cit. ſupra, ad n. 11. (*q*) Oper. Edit. 4. verſ. fin. Hiſt. 2. (*r*) Ibid. Hiſt. ſeq.
(*ſ*) Obſ. 164. (*t*) Obſ. 4.

mutetur, hujuſque in parietes ſuorum receptaculorum, vaſorumque, quæ in thorace ſunt, repentinæ fiant repercuſſiones, manifeſtum eſt; ita in affectibus animi quam varie, quam diu, quam vehementer per eaſdem illas vias modo concitetur, modo retardetur ſanguinis curſus, facile tunc poſſunt facies, reſpiratio, pulſus commonſtrare, ut mirandum non ſit quod ex magno in ſupprimenda, aut diſſimulanda indignatione conatu ingens illud dexteræ auriculæ aneuryſma non ſecus acciderit apud Dioniſium, quam tanta cordis, & Aortæ dilatatio ex eadem cauſa acciderat apud Harvejum (*u*), ut Amici ex inaudita morbi violentia hominem *veneficio a malefica affectum, aut cacodæmone obſeſſum* ante cadaveris diſſectionem, haud aliter ac de Ferrarinio eſt dictum, exiſtimarent. Atque ea eſt humanorum affectuum vis in ſanguinis alveis, ac receptaculis in thorace dilatandis, ut hinc etiam merito cauſam deduxerit Albertinus (*x*), quamobrem dilatationes illæ perraro in beſtiis; ſæpe adeo in hominibus reperiantur. Ubi igitur hæc, aut alia præceſſerint, unde aneuryſmata oriri poſſint; tunc orta jam eſſe, conjiciemus non modo cum affuerint pleræque notæ quibus illa oſtendi ſolita eſſe, idem tradidit accuratius, quam ut a nobis aliquid addendum ſit, verum etiam cum morbum alium in thorace abditum nullum eſſe, cæterorum ejus morborum cauſis, ſignis, & remediorum effectibus inter ſe comparatis, intelligemus. Male autem aneuryſma conjiceret qui hæc non attenderet. Sic alter de duobus viris quos deſcripſit Cl. Capperus (*y*), difficile quidem ſpirabat, & *adeo inflexo corpore .... ſedere cogebatur, ut caput intra genua quaſi recondere videretur;* nullum tamen aneuryſma, imo *cor* habuit *admodum parvum*. Sed alia aneuryſmatis indicia deerant, & manifeſto erat phthiſicus. Sic puer in Sepulchreto (*z*) propoſitus, cui non aneuryſma, ſed moles quædam carnea, pleuræ & coſtis proxime adhærens, mortem attulit, de pectoris dolore obtuſo, & difficultate reſpirandi querebatur, ut in obſcuro morbo, qui ab lateris alterius ictu ex graviori caſu initium duxerat, potuiſſet aliquis aneuryſma ſuſpicari, præſertim cum ſignum denique illud quadantenus acceſſiſſet, quod in Pauluccio, & Ferrarinio fuiſſe, diximus; neque enim puer capeſſere jam ſomnum poterat, *niſi menſæ decliviori inclinato capite*. Attamen alia, quæ in illis erant, aneuryſmatis indicia, & quidem potiora, in puero deerant. Nos autem non quædam, ſed pleraque attendi oportere, idcirco admonuimus, quia, ut omnia non ſemper occurrunt; nec certe in duobus illis occurrebant omnia; ita quædam tantummodo ſi ſpectes, ſæpenumero decipiaris.

20. Quæres fortaſſe, qua ratione fieri poſſet, ut cum in utroque illorum dilatatio eſſet arteriæ Magnæ; in neutro tamen ulla eſſet pulſatio? Hujus ſane abſentia utriuſque Medicorum pleroſque in errorem adduxit: quanquam ut pulſatio eſſe poteſt ſine arteriæ aneuryſmate (*a*), ſic arteriæ aneuryſma eſſe poteſt ſine pulſatione, ſive quod hæc in nonnullis, ipſis potius, quam Medicis, animadvertenda, leviter, & prius dumtaxat quam morbus ſævire incipiat, ſe prodat, ut fortaſſe in Ferrarinio, ſive quod in aliis inter initia retegentis ſe morbi Medicis occurrat, ut certe in Pauluccio priuſquam in Patriam rediret, deinde vero in utriſque adeo obſcuretur, ut nulla eſſe videatur. Cauſas autem obſcurationis cum tres olim (*b*) memoraverim, non hic repetam. De earum prima dumtaxat, quippe ad hos duos ægros maxime attinente, hic ſatis eſt illud addere, vel in externis aneuryſmatibus non raro illam, ut nos quoque vidimus, locum habere, & recte olim Paræum (*c*), cum inter eorum ſigna pulſationem propoſuiſſet, mox admonuiſſe, *ne fallamur ſignis ſupra commemoratis: nam nonnunquam in inſignibus Aneuryſmatis nec pulſum ullum percipere licet, ... quia* ſanguis *in thrombos coit & concreſcit*. Quod ſi veriſſimi hujus moniti Chirurgi poſtea aliqui non eſſent obliti, aut in parvis aneuryſmatibus id accidere non poſſe, credidiſſent; profecto neque ille Ruyſchii (*d*) Amicus tumorem circa talum nucis juglandis magnitudine, etſi *omnis pulſatio deerat* propter *ſanguinem coagulatum*, aperire auſus eſſet, neque Ruyſchius (*e*) iterum admonuiſſet, *non in omni aneuryſmate præciſe ſentiri pulſationem, quantumvis Authores eam tanquam pathognomonicum habeant ſignum. Si ſanguis in aneuryſmate coaguletur, nullam percipi pulſationem*. Addidit autem id etiam in maximis aneuryſmatibus expertum ſe eſſe, exemplumque attulit ingentis illius, quod ex trunco Magnæ arteriæ tribus circiter digitis ſupra cor incipiens, exteriora pectoris inſtar pulvinaris occupabat, cujus aneuryſmatis magna ex parte ſimile alterum poſtea deſcripſit Littrius (*f*): uterque autem adnotavit, aliquo ante mortem ſpatio temporis omnino obſcuratam pulſationem fuiſſe, idque repetendum eſſe a copia lamellarum de quibus alibi (*g*) dictum eſt, ſive polypoſarum concretionum, quas intus ſubſiſtens ſanguis magis magiſque adauxiſſet. Sic igitur obſervatio obſcuratæ pulſationis ab externis aneuryſmatibus ad illa quoque traducta eſt, quæ ut extrorſum ſibi viam feciſſent, ad intimum tamen attinebant Aortæ truncum: Deinde vero & ad illa quæ penitus ſunt abdita; univerſe enim Lanciſius loquitur Propoſitione LVIII. (*h*) & Albertinus quoque (*i*), ubi de aneuryſmatum pulſatione, ſi non prorſus deficiente, at certe longe minori facta, ac languida mentionem injicit. Etſi vero uterque horum de inveterato jam morbo ſermonem tunc habent, aliaſque inſuper præter eam quam diximus, cauſas attingunt; nihil tamen ſatis fortaſſe obſtat quominus in nonnullis citius eadem cauſa pulſationem intercipiat, id eſt qui demum in Pauluccii, & Ferrarinii aneuryſmatibus concretus ſanguis circum undique inventus eſt, is concreſcere ocyus cœperit, & multo craſſiorem pro portione obicem inter Medicorum tangentium manus, & pulſationem, facile etiam ab his magis diſſitam eo tempore, interponere. Satis igitur intelligis, qui fieri potuerit, ut cum in utroque illorum eſſet aneuryſma, in neutro occurreret pulſatio. Qui fieri autem poſſet, ut cum ſemper eſſet is morbus, non ſemper eſſent paroxyſmi, ſuperiore Epiſtola (*k*) indicatum eſt. Itaque non quia pulſatio deſit, nec quia per longiora, aut breviora temporis ſpatia graviores morbi effectus non appareant, tu continuo exiſtima, ægrum aneuryſmate carere: ſed noli vel longioribus induciis fidere, niſi cum paroxyſmis ſimul omnia prorſus abeant aneuryſmatis indicia, nec illi jam redeant, ſi cauſæ redeant quarum occaſione excitabantur, ut corporis motus, deglutitio, aliave ejuſmodi, quæ in duobus propoſitis ægris ſolebant, in aliiſve eorum ſimilibus ſolent inſultus renovare.

21. Si forte hactenus miratus es, me qui in iis Litteris Obſervationes promiſerim meas, animadverſiones potius, quam obſervationes, protuliſſe, cum de quinque harum quas propoſui, una a me ſit, cæteræ ab aliis; mirari jam deſines, ubi animadverteris, maluiſſe me poſtea (*l*), mearum pluribus in alias Epiſtolas rejectis, alienas quidem, ſed ineditas, ne forte interciderent, communicare. Ne tamen id ægrius feras, quod libentius deberes accipere; quas ſubjiciam, ad unam omnes ex me habebis. Erit autem prima quæ cum poſtremo expoſita conveniat, ſive cauſæ genus velis attendere, ſive gravem in deglutitione moleſtiam, ſive ipſam denique aneuryſmatis ſedem ſpectare.

22. TUBICINEM Patavii vidi anno, opinor, 1723. quem ars ſua jam pridem conjecerat in aneuryſma inſanabile, obſidens pectoris intima, & ſuperiora. Id quo magis increſcebat, eo augebat magis deglutiendi moleſtiam, ſpirandique difficultatem, donec illius primum, mox hujus omni difficultate intercepta, hominem interemit. EX CA-

(*u*) De Circ. Sangu. Exerc. Anat. 3. (*x*) Opuſc. cit. ſupra ad n. 11. (*y*) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 47. (*z*) l. 2. S. 2. Obſ. 4. in Additam. (*a*) Vid. Epiſt. 39. n. 19. 20. (*b*) Epiſt. Anat. 13. n. 4. (*c*) Oper. l. 6. c. 32. (*d*) Vid. Anat. Chir. Obſ. 38. (*e*) Ibid. (*f*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (*g*) Epiſt. 17. n. 29. (*h*) De Aneur. (*i*) Opuſc. cit. ſupra, ad n. 11. (*k*) n. 27. (*l*) ſupra, n. 13.

DAVERE quidquid ſedes morbi fuerat in Theatri Anatomici Atrium cum illatum eſſet; arcum vidimus arteriæ Magnæ cum ramo illo inſigni qui dexteræ Subclaviæ, & Carotidi originem præbet, ita dilatatum, ut Aſperam arteriam, gulamque comprimeret. Quod aneuryſma cum ibi ſecaret Cl. Vulpius, intimam illius faciem occupatam conſpexi polypoſa concretione craſſiſſima, cujus ſtructura quidem in eo erat ſimilis cæterarum quas antea videram, ut cæpæ inſtar reſolvi poſſet in laminas curvas, quarum aliæ alias comprehenderent; ſubſtantiæ vero pars magna erat dura, ex alboque ſubflava, ut nihil magis referret, quam duratum ſebum.

23. Materiam, *ſevum referentem*, intra aneuryſmata a Veſalio interdum repertam ſcribit Freindius (*m*) ex teſtimonio, ut videtur, Adolphi Occonis. Quod ego in hujus narratione minime invenio, ſive ut in Sepulchretum (*n*) relata eſt, ſive ut paulo fuſius legitur apud Schenckium (*o*): quanquam nihil frequentius eſt quam concretiones polypoſas ſebi, lardi, adipis ſimiles invenire, ut ſæpe harum rerum aut nomine, aut ſimilitudine eas concretiones olim, & poſtea indicaverint Obſervatores: neque in corde ſolum, verum etiam interdum in ipſis aneuryſmatibus. Sic in illo quod omnium primum diſſectum fuiſſe, creditur, exteriorem concretionis partem *colore & ſpecie lardo ſuillo non abſimilem* repertam eſſe, memoravimus (*p*). Sic Lanciſius (*q*) *polypeam ſubſtantiam inſtar lardi* in fornicem diſpoſitam in eo aneuryſmate deſcripſit, cujus *longitudo non excedebat longitudinis* Aortæ, *qua curva eſt, dimidium*; ut non videam, cur Freindius (*r*) ſic referat, quaſi *in tota Aortæ curvatura quiddam lardo ſimile, Cyſti incluſum*, Lanciſio apparuiſſet: ſicut nec video, cur ingens illud aneuryſma ab Ruyſchio (*ſ*) deſcriptum, & cum altero quod Littrius propoſuit, magna ex parte comparandum (*t*), ajat, *ſine externo quovis tumore totum* thoracis *cavum inferſiſſe*. Levia hæc eſſe, fateor, ſi propoſitum Freindii attendas, neque huic omnia fortaſſe imputanda; ſed tamen eadem, atque alia (*u*) inſuper, paucis in paginis, cum aliud agerem animadverſa, ut ſuſpicionem faciunt memoriæ, ſibi in ſcribendo præfidentis, ſic te reddent in legendo cautiorem.

24. Cæterum ut aneuryſmatis cauſam in Ferrarinio ex tuſſi ferina, diuturnaque deduximus (*x*), ita in Tubicine petendam credimus ex frequenti, & valida tubæ inflatione. Quidquid enim violenter, ac diu mutat naturalem reſpirationis motum, motum quoque ſanguinis mutat, ut modo cohibitus, modo incitatus, ſi qua forte vaſis alicujus minus robuſta pars ſit, hanc tandem ſive diſtrahendo, ſive urgendo dilatet. Quamobrem in aliis pariter qui tuba, aut ſiſtula contentiore ſpiritu canunt, aneuryſmata non raro fieri, adnotavit Lanciſius (*y*), Albertinus autem (*z*) ex ejuſmodi artis genere indicium petiit, ex quo, cum aliis juncto, latentia adhuc aneuryſmata conjiciamus. Quod vero non omnes tubicines, neque omnes ferina tuſſi vexati hos in morbos incidant, aut firmior vaſorum quæ circa præcordia ſunt, ſtructura efficit, aut levior, minuſque aſſidua contentio, atque agitatio, aut denique minor copia ſanguinis, meliorque conditio, ut ſic ad eam quam diximus, cauſam aliæ diſtendentes, aut erodentes non accedant. Sic neque omnibus aut ferina tuſſi affectis, aut tuba, tibiave canentibus pulmonum ulcus eſt, aut arcta horum ad pleuram adhæſio, quamvis in duobus qui conſueverant ejuſmodi inſtrumentis uti, utrumque deprehenderint Cl. Viri Duiſingius (*a*), & Fabricius (*b*), qui attinere cenſuit ad numerum augendum eorum morborum, quibus hujus generis Artifices obnoxios eſſe, noſter docuit Ramazzinus (*c*), recte ille quidem; ſed ſic, ut alios pro varia diſpoſitione aliis ex iis morbis magis eſſe expoſitos, agnoſcamus. De moleſta autem, & denique impedita in noſtro Tubicine deglutitione repetenda a mole, & poſitu, & ſede aneuryſmatis, ſic gulam nimium comprimentis, cum res per ſe manifeſta eſt; tum aliis quæ ſupra (*d*) poſita ſunt, exemplis confirmatur. Poſtremo quod ad ſedem attinet aneuryſmatis in arcu ipſo arteriæ Magnæ, ſæpe adeo accidit, ut aut ibi, aut prope eum locum aneuryſmata reperiantur, ut ſi ab illo incipias quod ab Riva diximus (*e*) facile primum omnium fuiſſe delineatum, imo etiam ab iis quos ex Lazaro Riverio, & Ottone Heurnio adnotata habes in Sepulchreto (*f*), & per deſcripta ab Ruyſchio (*g*), ab Littrio (*h*), ab aliiſque deinceps, quos brevitatis gratia ſciens omitto, ad noſtra deſcendas, & in eo, aut ad eum quem diximus, locum reperta cum iis aliis omnibus conferas, quæcunque alibi ab interna cauſa leges exorta; miraturus ſis procul dubio, univerſas Aortæ partes tam raro in aneuryſma excreviſſe, in quæ iſta una ſæpe adeo excreverit. Cujus diſcriminis cauſam, quam olim in Adverſariis (*i*) attigi, non hic repetam, præſertim cum a Viris Doctis probatam poſtea fuiſſe, videam, & in his a Cl. Valcarengo (*k*), qui a Freindio; & a Michelotto oſtendit eſſe confirmatam. Duo addam potius. Alterum: quanto majori vi in obiectum Aortæ arcum a ſiniſtro cordis ventriculo ſanguis impellitur, tanto majori a mox contrahente ſe arcu in utramque proximam Aortæ partem repelli. Sed cum facilius recipiatur in partem illam quæ deſcendit, quam in eam quæ a corde aſcendit, quippe quæ & longe brevior eſt, neque in amplos ramos aperta, imo valvulis Semilunaribus occluſa; hinc ſequi, ut ſi in alterutram arteriæ partem vis facienda ſit, in hanc potius fiat, &, quod conſequitur, inter ſummum arcum & cor multo plura, quam in parte altera proxima, inveniri ſoleant aneuryſmata. Alterum: etſi non magis diſtet finis trunci Pulmonaris arteriæ a ventriculo cordis dextero, quam Aortæ arcus a ſiniſtro, neque magis reſiſtere truncus ille poſſe pro portione videatur viribus ventriculi dexteri, quam truncus Aortæ, ſiniſtri; tamen multo pauciora in illo, quam in arcu, aut prope arcum hujus, reperiri aneuryſmata, facile propter alium trunci Pulmonaris arteriæ poſitum, non ita objicientem ſe curſui adacti ſanguinis, neque hunc omnem, neque tam ſubito, violenterque inflectentem. Sed ad reliquas Obſervationes pergamus.

25. BELLUNENSI anno nato circiter quinquaginta, qui laneas telas forficibus magnis quidem, ſed non illis tamen maximis, ac graviſſimis, tondebat, ante annum attolli cœperat dextera pectoris pars ſuperior, cauſam præbente an meri potu quo uſus fuerat aliquanto liberalius? an Venereo morbo? an potius utroque ad eam artem addito, in qua, ut diximus, ſe exercebat? Quæ enim præceſſiſſent incommoda, aut quæ poſtea ſucceſſiſſent; ſcire non licuit, niſi quod ſaltem ex quo Venetias redierat circa Octobris initium A. 1707. ſive ambularet, ſive loqueretur, ſpirandi difficultate vexabatur: quæ tamen neque per paroxyſmos ingruebat, neque ſuffocationem intentabat, neque ſomnum abrumpebat: & ad artem hominis ipſa quoque facile relata eſſet ab iis præſertim quibus notum, probatumque fuiſſet in ejuſmodi artificum officina a Kerckringio (*l*) habitum experimentum. Sed præterea edere jam, aut bibere multum non poterat. Facies erat tumida, & ex rubro fuſca: vox obſcura, & rauca: ſputa craſſa: tumoris pulſatio aliquando, & certe ante viginti ultimos dies, vel eminus conſpecta fuerat. Hic ſub initium inſecuti Decembris inter domeſticos prima nocte verſatus, ut ſolebat, cum iiſque locutus, cum lectum petiiſſet, & mox ſe dormire velle, dixiſſet; poſt paulo moribundus inventus eſt cum ſtertore, & ſpuma ad os, atque nares, ſicque intra quatuor circiter horas eſt mortuus. CADAVERIS facies turgida, & livida: manus & pedes non tumi-

(*m*) Hiſt. Medic. ad A. 1640. ubi de Aneuryſm. (*n*) l. 4. S. 2. Obſ. 21. §. 7. partic. 2. (*o*) l. 5. Obſ. Medic. 5.
(*p*) Epiſt. 17. n. 29. Vid. Sepulchr. §. cit. partic. 1. (*q*) De Subit. Mort. Obſ. ultim. (*r*) loco indicato.
(*ſ*) Obſ. 38. cit. ſupra, ad n. 20. (*t*) Ibid. (*u*) Vid. Epiſt. 17. n. 3. (*x*) ſupra, n. 19. (*y*) De Aneur. Propoſ. 39. & 55.
(*z*) Opuſc. cit. ſupra, ad n. 11. (*a*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 44. n. 1. (*b*) in Propempt. edito Helmſt. A. 1751.
(*c*) Diatrib. de Morb. Artif. c. 37. verſ. fin. (*d*) n. 17. & Epiſt. 17. n. 25. & 26. (*e*) Ibid. n. 29.
(*f*) l. 4. S. 3. Obſ. 21. §. 10. & l. 2. S. 5. Obſ. 8. (*g*) Anat. Chir. Obſ. 37. & 38. (*h*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. & 1712.
(*i*) II. Animad. 41. (*k*) de Aort. Aneur. Obſ. (*l*) Vid. in Act. N. C. Tom. 5. Schol. ad Obſ. 85.

tumida: præputium vero, & glans tumebant, livebant, & grave olebant, quaſi in gangrænam vergerent; ſed urethram ſcrutari cum ipſe, & Cl. Santorinus vellemus, nec tempus, nec locus, nec qui forte aderant, ſinebant. Quamobrem Ventre aperto, in eoque durioribus animadverſis jecinore, & ſplene, & hoc inſuper æquo majori; omnis diligentia noſtra converſa eſt ad Thoracem. Et exterius quidem in ea pectoris ſede quæ inter axillam dexteram, & ſternum eſt, tumor prominebat in modum hemiſphærii, ſed depreſſi, a coſta quarta ad claviculam pertinens, ſterno propior, quam axillæ, cedens, ſi premeres, adeo ut intelligeres continuo, nulla ferme jam ſupereſſe oſſa, aut cartilagines, quæ ibi inter muſculos, & thoracis cavum interjicerentur. Et revera claviculam ruptam, & carie interius exeſam, ſupremarum autem coſtarum quatuor eam præcipue partem quæ diu ſolet eſſe cartilaginea, corruptam invenimus, aut abſumptam ab aneuryſmate, cujus magnitudo hœdinum caput ſuperabat, figura ad ovalem accedebat, ſedes autem a cordis baſi ad ſummum thoracem extendebatur. Erat autem aneuryſma ſacci inſtar, cujus ſiniſtrum latus per foramen, duos admittens digitos, cum latere dextero communicabat arteriæ Magnæ priuſquam hæc commune dexteris Subclaviæ, & Carotidi initium præberet. Fieri videbatur is ſaccus ex producta ejuſdem Magnæ arteriæ ſubſtantia, ſed magis alba, tenaci, denſa, nec minus craſſa. Hanc intus conveſtiebant curvæ laminæ multiplices, aliæ aliis impoſitæ, quaſi fibroſæ, reapſe polypoſæ, ſed exſuccæ: quæ ambitu ſuo tantum ſanguinis complectebantur ferme concreti, ut hic cum polypoſis iis laminis eductus, & lanci impoſitus uncias pependerit quadraginta. Aneuryſma pulmonem dexterum retrorſum, magiſque deorſum compulerat mole ſua; ut a compreſſione minor factus videretur. Inciſus album pus oſtendit, hinc illinc prodiens e diſſectis bronchiis. Pulmo ſiniſter ſanus erat. In utroque tamen thoracis cavo, ſed magis in dextero, ſeri copia fuit flaveſcentis, qui mucoſas quaſi pelliculas admiſtas habebat. Per mucoſam quoque & ſubflavam ejuſmodi materiam pericardium undique adhærebat cordi. In hujus auricula dextera, annexoque ventriculo polypoſa erat concretio: in Pulmonari arteria ſanguis: in ventriculo ſiniſtro neutrum. Denique arteria Magna deſcendens intus erat quibuſdam in locis inæqualis, nec ſine indiciis oſſificationis, per duritiem quaſi tendineam incipientis.

26. Etſi plura in hujus hominis thorace inventa ſunt, quæ uti, ſive incederet, ſive dumtaxat loqueretur, difficilem ſpiritum faciebant, ſic re aliqua addita, hunc intercludere, id eſt ſuffocare potuerunt; tamen, ſi forte mavis mora etiam injecta ſanguini, e cerebro redeunti, aliquid inſuper apoplectici acceſſiſſe; ſpectata deſcripti aneuryſmatis ſede, non valde repugnabo. Ibi enim erat, ut venæ Cavæ Superioris comprimere truncum poſſet in decumbente præſertim, & fortaſſe in dexterum latus: quo in ſitu videlicet non mole tantum eum truncum urgeret, ſed & pondere prægravaret, utrumque autem horum tanto magis efficeret, quanto plus ſanguinis tunc admitteret, quippe per Aortæ truncum ab anterioribus in poſteriora devexum, non aſcendentis in cubante, ſed potius deſcendentis, ut orificium ipſius ſacci ſubiret, hunc que diſtenderet forte quantum nunquam antea diſtendiſſet, ſive quod ſacci parietes eo denique redacti eſſent, ut magis cederent, ſive potius quod ſanguinis major eſſet ea nocte aut turgentia, aut copia propter ingeſtum paulo plus meri, aut ob ſuppreſſam, ut frigida tempeſtate, inſenſibilem perſpirationem. Hæc igitur ita pones, uti volueris, quando & ſtertor, & ſpuma ad os, & turgida ac livida facies utrique generi mortis conveniunt.

27. Proximorum autem aneuryſmati oſſium, & cartilaginum corruptionem, abſumptionemve, qualem in propoſito viro, in aliiſque deprehendimus, non raro Anatome obtulit ſive gravi contuſioni aneuryſma ſucceſſiſſet, ut in Subcenturione, de quo Cl. Chriſtianus Vaterus (*m*), aut ut alia, vetuſtiora quoque, exempla omittamus, & noſtro magis ſimile proferamus, in viro, quem Cl. Schreiberus (*n*) deſcribit, coſtis, & cartilaginibus carie exeſis, muſculis autem aneuryſma, ſub ipſis diſruptum, obtegentibus; ſive nullo ictu prævio, ut in juvene, de quo Cl. Fackgius (*o*), arteriæ dilatatio ortum a ſanguine acriori, incrementum autem ab nimio, in luſu pilæ, brachiorum, & corporis motu cepiſſet, claviculæ proximæ labem afferens. Tu vero quam in coſtis, & clavicula cariem, abſumptionemque conſpeximus, repetes, ut malueris, a contigui aneuryſmatis aut pulſatione, aut erodente ichore; quanquam & pulſatio ubi non ſine carie excavat, non agit ſine ejuſmodi ichore. Vaſcula enim perioſtii, & perichondrii, & quæcunque alia, ut puta attenſæ his pleuræ, inter reſiſtentia illa corpora, & aſſidue, ac vehementer pulſans aneuryſma interpoſita, ideoque contuſa, atque extenuata, facile tandem hic illic rumpuntur, & quædam quaſi ulcuſcula faciunt, perminuta quidem, ſenſumque fugientia, humorem tamen inter lamellas membranarum illarum fundentia, qui mora acredinem contrahit, & erodendi vim, in quibuſdam præſertim corporibus, non mediocrem. Quæ de vaſculis etiam credito, per eam parietum aneuryſmatis partem reptantium, quæ pars ad reſiſtentia illa corpora urgetur. Sed erodens ichor non ſemper aneuryſmatis effectus eſt, quemadmodum nunc expoſui, verum etiam cauſa, ut alias (*p*) indicavi, rem poſtea multifariam explicante ingenioſiſſimo Lanciſio, nempe aut acribus humoribus in arteriæ alicujus percuſſa parte inter ejus tunicas remoratis, ut in iis aneuryſmatibus quæ, ut paulo ante memoravi, ictibus, contuſionibuſque ſuccedunt (*q*), aut ibidem ſine prævia externa cauſa ſubſiſtente ichore quodam eroſivo, ut in iis quæ in hypochondriacis, ſcorbuticis, aut hyſtericis corporibus exoriuntur (*r*), vel etiam e vicinis eroſis partibus in arteriæ parietes deſtillante, ut in iis quæ prope oſſa, carie Venerea jam affecta, contingunt (*ſ*). Nullus tamen dubito, quin erodentia corpuſcula, eorum humores qui lue Venerea infecti ſunt, inquinantia, ut in aliis etiam quæ minime oſſeæ ſunt, partibus ſubſiſtendo, ſe produnt, ſic in arteriarum quoque tunicis, non ſecus atque in ſcorbuticis, & hyſtericis dixit, haud raro ſubſiſtant, quas hic illic corrodendo infirment, eoque dilatationibus obnoxias reddant. Et ſane eroſionis manifeſta indicia, ut alibi (*t*) a me ſcriptum eſt, in ipſis tunicis arteriæ Magnæ, præſertim cum hæc eſſet; nam interdum etiam cum non eſſet; oſſeis ſquamulis hic illic intus obducta, ſæpenumero deprehendi. Quas Obſervationes ad alias Epiſtolas (*u*) differo, in quibus commodiorem locum ſunt habituræ. Quæ autem jam proferentur, etſi non ſine iis erunt ſquamulis; illuc tamen ſpectabunt quo ordo poſtulat, ad Aneuryſmata videlicet Cordis ſimul, & Magnæ arteriæ.

28. ANUM propemodum octogenariam, cum Bononiæ degerem A. 1702. ſæpius audiveram de ſtomacho querentem; ſic autem ibi vulgus ſolet partem inferiorem pectoris deſignare. Pulſus erant maxime vibrati: difficultas autem ſpirandi tanta, ut ſedere in lectulo cogeretur; quæ tamen remittebat interdum, dato oleo, ex dulcibus amygdalis recens expreſſo. Denique ita aucta eſt, ut mulierem ſuffocaverit.

THORACE reſerato, non pauca in hoc aqua a nobis conſpecta eſt; ſed in pericardio plurima, ut ipſum non mediocriter diſtenderet. Cor ea mole, parietum craſſitudine, thalamorum capacitate, ut juvenci videretur. In utroque horum polypoſæ concretiones non parvæ, in vaſa pertinentes. Aorta a corde ad primum uſque orificium ſuperiorum ramorum maxime dilatata, & toto ferme eo tractu operta intus ſquamulis oſſeis, nihil magis quam creberrimas albæ ceræ guttas referentibus poſtquam in pavimento refrixerunt. Siniſter pulmo, inferiore præſertim parte, laxior, & ſemicorruptus non ſecus, ac ſi diu fuiſ-

(*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 162. (*n*) Nov. Comm. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Phyſ. n. 4.
(*o*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 74. (*p*) Adverſ. 2. Anim. 41. (*q*) De Aneur. Propoſ. 20. & ſeqq. (*r*) Ibid. Propoſ. 30. & ſeq.
(*ſ*) Ibid. Prop. 32. & ſeq. (*t*) Animad. indicata 41. (*u*) Epiſt. 26. n. 17. & Epiſt. 27. n. 2. 22. & ſeqq.

fuiſſet, ut ab Anatomicis interdum ſolet, in aqua maceratus.

29. Hiſtoriam, in multis huic ſimilem, apud Malpighium (*x*) leges, ſive pulſus vibrationem attendas, ſive copiam aquæ in pericardio, ſive thalami cordis præcipui, Magnæque arteriæ dilatationem, & huic intus adnatas oſſeas ſquamas. Quæ tria poſtrema in duabus quoque inſequentibus Obſervationibus animadverſa a nobis reperies. Quas antequam proferimus, & ipſæ, & duæ pariter quæ proxime ſcriptæ ſunt occaſionem præbent interjiciendi aliquid de opinione Cel. Viri ſuper aneuryſmatum cauſa, & oſſearum in his bractearum. Hanc eſſe poſſe exiſtimat in oſſium carie; ſed longe alia ratione ac paulo ante explicatum eſt (*y*). Scilicet cum plures arteriæ ſint oſſibus, tanquam fulcris, contiguæ; ſi forte caries os excavet, ibi deficiente fulcri reſiſtentia, pronam arteriam fieri ad dilatationem, ad conglutinationem cum oſſe carioſo, & ob deſtillantem ab hoc ſuccum oſſeum, etiam ad oſſearum bracteolarum productionem. Credibile eſt, ſi huic Scriptori id forte accidiſſet quod Præcl. Targionio (*z*), ut magnam foveam in thoracis vertebris excavatam videret, eique appoſitam venam ſine Pari admodum varicoſam; credibile, inquam, eſt, foveam potius pro varicis cauſa fuiſſe habiturum contra, atque habuit Targionius, cui facilius aſtipuleris ſi varix tunc cœperat, cum vertebræ necdum ob ætatem cedere deſierant. Cæterum opinionem propoſitam, quod ad peculiares quaſdam arteriarum dilatationes attinet, libens fateor, poſſe aliquando ex parte aliqua locum habere, velut in Ciſiario de quo Epiſtola ſuperiore (*a*), magiſque eo in caſu, cujus occaſione opinio iſta exorta eſt; erant enim in poſteriore Aortæ facie hemiſphærica quædam tubera, foveis reſpondentia, quæ in contiguis vertebrarum thoracis corporibus excavatæ, ſingulæ ſingulas illas hemiſphæricas dilatationes excipiebant. Attamen Aorta anteriore quoque facie erat dilatata, neque ea facies ſimilibus hemiſphæricis dilatationibus carebat: quorum neutrum a foveis illis eſſe poterat vertebrarum. Sic etiam apud me eſt ſiccata ex quodam homine arteria Magna cum oblongo aneuryſmatis ſacco, qui oriri incipit antequam ex illa rami ſuperiores exiſtant; ex ipſo autem ſacci initio peculiaris extuberat hemiſphærica dilatatio, capax extremæ partis cujuſque craſſiſſimi digiti pollicis: quod certe tuber, ut indicata ſedes oſtendit, nulli oſſi vicinum fuerat. Sed & eum quem in Viro Bellunenſi (*b*) deſcripſimus ſaccum, corruptas claviculam, coſtaſque attingentem, num hujus corruptelæ cauſa natum dicemus, cum ejus prima origo ex illa pariter eſſet arteriæ parte quæ & ab illis, & ab oſſibus aliis omnibus adeo diſtat? Legiſti præterea in ſuperiore Anus hiſtoria, in aliiſque pariter legiſti, & leges, in eadem Aortæ ſede fuiſſe aneuryſmata: fuiſſe etiam; ut de his quoque dicam; lamellas oſſeas. Num ab oſſibus, quæ remota, & integra erant, hæc repetemus? ne quid dicam de oſſeo ſucco, nuperis Cl. Hamelii (*c*) experimentis vel ibi in dubium vocato, ubi e fractis oſſibus effluere credebatur; ut ſi cum eo facias, tanto minus e carioſis jam videatur repetendus. Sed de oſſearum lamellarum in arteriis origine mox alia perpendemus, cum aliam protulerimus Obſervationem, quam Bononiæ pariter, biennio poſt ſuperiorem, habuimus.

30. VIR; cujus patruum abditus in thorace morbus ſuſtulerat, magna cum pulſatione conjunctus; veneri, præſertim cum junior eſſet, & conviviis nimium deditus; maturus vero animi affectionibus, curiſque gravibus vexatus, primum quidem ſimilem pulſationem ſentire, tempore autem interjecto, ſpiritum inſuper cum difficultate ducere cœpit cum per plana ingrederetur, multo autem magis. cum per acclivia. Hæc difficultas ſingulis fere menſibus in peculiaris paroxyſmi modum uſque adeo invaleſcebat, ut homo jam jam ſuffocandus videretur, niſi propere ſanguinem mitterent; ſic enim levabatur. Denique levi febricula correptus eſt, qua maxime occaſione animadvertit Medicus, pulſus non modice peccare; neque enim ei febriculæ conveniebant, quippe vehementes, multumque vibrati, præſertim ſiniſter. Quæſivit continuo, numqua pulſatione pectus laboraret? hanc enim ſiluerat æger, quamvis diuturnam, ut diximus, & tantam, ut manum, ſub ſiniſtra mamilla admotam, ſæpe violentius urgeret, quaſique repelleret. Jamque ſpiritus non niſi erecta cervice trahi poterat: ſputa etiam quædam ſanguinea, perpauca tamen, reddebantur. Miſſus ſanguis, ſed ad uncias, haud amplius, duas, ſane optimus viſus eſt. Æger interea ſenſim macilentior, hectici inſtar, fiebat; nec tamen plurimum; pedes œdemate tumentes, vires debiliores, pulſus humilior, vibratione tamen non amiſſa, illaque perſtante ſub mamilla pulſatione. Quin die ex quo febricula invaſerat, circiter quadrageſimo, hora una prius quam obiret, maxima, ſi unquam alias, ea pulſatio facta eſt. VENTER nihil ferme præter naturam habuit, niſi lienem, juſta quidem magnitudine, ſed durum, & pernigrum. In Thorace nihil aquæ, ut neque in ventre, neque in pericardio, congeſtum erat. Cor vero maximum, venis, per ejus faciem reptantibus, dilatatis, & quaſi varicoſis. Secto ventriculo dextero, in quo levis concretio polypoſa, & ſiniſtro, in quo nihil tale, ſimul omnes cordis parietes craſſiores inventi ſunt, ſimul ambo ventriculi dilatati, multo autem magis ſiniſter, in quo Mitrales valvulas ferme triplo majores quam ſoleant, columnaſque ad quas alligantur, ampliores animadverti. Magna quoque arteria a corde ad viciniam uſque Emulgentium multo latior, totoque eo tractu rigida ob crebras, quas intus oſtendit, lamellas oſſeas. Dum ea quæ dixi, inſpecta ſunt, & cor a vaſis eſt amputatum, ex his magna vis nigri, & ſemiconcreti ſanguinis excidit, cujus etiam oblongus quaſi cylindrus non ſecus ac gladius e vagina, ex uno eorum, puta Superiore vena Cava, eductus eſt. Pulmones, diſſecando, variegati, & ſpumoſo humore ſcatentes, & quaſi tendinea, ſi tangeres, duritie reperti ſunt.

31. Cum ſanguis a validioribus parietibus cordis violentius in arteriam Magnam contruderetur, hancque eo facilius fortaſſe dilataret, quod minus robuſta eſſet; aliquid enim avitæ hæreditatis ſubindicat ille patrui morbus; ſanguis autem a dilatata, & poſtea rigida facta arteria non ita ut par eſt, promoveri poſſet; nempe in proximo ventriculo, ſicut alibi quoque diximus, ſubſiſtere in parte cogebatur, huncque potiſſimum diſtendere; quanquam & in pulmonum vaſis, & ventriculo etiam dextero ob eandem cauſam, ſed paulo minus violenter, quippe *mediate*, & *ſucceſſive*, retardatus, hunc itidem dilatavit, ſed minus. Ex his igitur, & ex aucto cordis pondere, diaphragma prægravante, difficultatem ſpirandi intelligis, & ſputa illa ſanguinea: ex conatu autem utriuſque ventriculi eo majori, quo plus ſanguinis, & in vias alio ſanguine impeditas erat expellendum, num harum duritiem repetes, & rigiditatem? quarum illa in pulmonum, hæc in Aortæ diſſectione ſe prodidit. Si inde repetes; feceris ſecundum Boerhaavii, a pluribus receptam, doctrinam (*d*), non duriores modo, ſed & oſſeas per ſenectutem, & vitam laborioſam redditas partes a perpetuo, & juſto validiore motu deducentis. Sive enim longiori vitæ ſpatio valide, ſive breviori tempore, ſed multo validius, minima partium vaſcula urgeantur, & comprimantur adeo, ut immeabilia fiant, & tandem nulla; earum duritiem, & oſſeam demum rigiditatem intelliges. Verum cum ſciam, ab doctrina hac diſſenſiſſe tamen Cl. Viros, eorumque unum, cujus Diſputatio eſt in manibus, cum rationes, tum obſervationes præſertim, quibuſcum meæ, ut alias (*e*) oſtendam, in parte conveniunt, protuliſſe, ob quas diſſentiat; pedetentim, nec ſine diſtinctione quadam hic tibi cenſeo procedendum.

32. Itaque primum duriores ſenum eſſe partes, negari non poteſt, quando & Anatomici (*f*) vel ipſum illorum cerebrum firmius, & durius eſſe, confirmant, nec quiſquam annoſorum animalium carnes, ignorat, quan-

(*x*) Epiſt. de Struct. Glandul. (*y*) n. 27. (*z*) Prima Raccolta di Oſſerv. Med. pag. 22. (*a*) 17. n. 17. (*b*) ſupra, n. 25.
(*c*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. (*d*) Prælect. ad Inſtit. §. 415. (*e*) Epiſt. 27. n. 21. 22.
(*f*) Vid. apud Haller in extrema ad cit. Boerh. §. Adnot.

quanto difficilius dentibus, & ſtomacho conficiantur, aut igne ipſo coquantur. Hanc autem duritiem inde repetere, unde Boerhaavius cenſuit, licere credo. Rigida quoque, & oſſea facta ſeniorum quædam ligamenta, & membranas, & tendines, atque adeo partem muſculoſæ cordis ſubſtantiæ; ut alii (g), & nos quoque interdum (h) vidimus; cur ab eadem præſertim cauſa non dicamus, nihil eſt, opinor, quod magnopere obſtet. Atqui ex membranis, & muſculoſis fibris arterias conſtare, manifeſtum eſt. Videtur igitur, in his quoque eandem rationem poſſe locum habere, ſiquando ad eundem modum oſſeæ fiant: ſecus vero; ſi aliter. Sæpius autem aliter fieri, inficiari nequeo, cum disjectarum ſquamularum, de quibus hic ſermo eſt, & eorum quæ cum iis ſimul animadverti, venit in mentem. Sed ut libens hoc fateor; ſic & illo priore modo interdum fieri poſſe, credam; nihil enim video, cur quod aliis in tunicis agnoſcimus, id in tunicis arteriarum omnino negemus. Neque enim obſtat quod media ſit muſculoſa, ac jugiter in alterna contractione, & relaxatione verſetur, quando, ut modo dicebam, cordis ipſius carnem oſſeam factam eſſe, ſcimus. Nec officit cellulosum contextum, tunicis illis interpoſitum; ſiquidem ſecundum naturam inter ipſas coarctatum, celluloſi forma non apparet, niſi diſtractionis, aut aeris injecti ope, quare ſatis tuta a compreſſione tranſeuntia in tunicas vaſa non præſtat, & ſane membranas alibi, quibus ejuſmodi contextum ſubeſt, oſſeas nihilominus factas videmus: quanquam hic non tam vaſa ſpectamus tunicas petentia, quam ultimos eorum ramuſculos, per earum intimam ſubſtantiam diſperſos. Sed & vaſa quæ arteriarum tunicas adeunt, in ipſo celluloſo contexto elidi per ætatem, & coaleſcere, ſpectatis poſt injectionem inde fœtuum, hinc ſeniorum arteriis, & vaſis utrarumque collatis Boerhaavius (i) ex Ruyſchio indicavit, & diſerte Illuſtris confirmavit Hallerus (k). Nec vero propter celluloſam pulmonum ſubſtantiam, horum arteriæ ab hoc vitio immunes ſunt, cum exemplum (l) proſtet, in quo *arteriæ in pulmonibus, earumque rami penitus fuere oſſea*. Nam quod venæ quoque oſſeæ fiant, in quarum parietes non incurrit ſanguinis impetus, ut in parietes arteriarum, aut quod hæ non ſemper prope cor incipiant fieri oſſeæ, ubi a ſanguine compulſo magis urgentur; nempe illud multo rarius contingit, nec mirum eſt, ſi ob alias cauſas id interdum venis accidat, quod & cæteris membranis, aut ſi certi arteriarum tractus ſive a primordiis, ſive ex peculiari vitæ genere, & crebriore quodam corporis, aut artuum ſitu magis diſpoſita aliquando habeant intima vaſcula ad compreſſionem excipiendam a ſanguine arterias omnes diſtendente. Quæ diſpoſitio cum ab ortu ipſo eſſe queat in parvis etiam hic illic arteriarum particulis, aut in externis magis, quam in internis tunicæ intimæ lamellis; hinc quoque eſſe poteſt, ut non perpetuum os pergat, aut intimæ tunicæ facies intima, quamvis incurſui ſanguinis magis expoſita, oſſea ipſa non fiat, cum ea fiat, quam obducit.

33. Quod ſi forte quædam horum, quæ a me repoſita ſunt magis, ut te ad meliora reponenda excitarem, quam quod ſatis mihi placeant omnia; & ſane alibi (m) perſpicies, non multum pleriſque horum a me tribui; non continuo tamen illuc nobis decurrendum cenſeo, ut arterias fateamur nunquam ad eum modum in oſſeam naturam mutari, ad quem tendines, aliæve quædam partes mutantur. Quid enim ſi aliquando vel tota intima ipſa tunica, ſi arteria tota in eam naturam mutaretur? Falloppius (n); nam & veteres illi Anatomici hoc non ignorarunt obſervationum genus; cum illud diu ante Stenonium animadvertit, *aves ſeniores habere muſculorum chordas oſſeas propter nimium uſum & laborem, at juniorum avium chordas molles eſſe*; tum diſerte teſtatus eſt (o), *ſe vidiſſe in quadam vetula omnes arterias ſiniſtras oſſeas eſſe factas*. Coiterus autem (p) hoc inſuper de Falloppio ſcripſit, *Viros fide dignos ſibi Bononiæ retuliſſe, ſe ſe Patavii in corpore, a Falloppio diſſecto, vidiſſe arteriam aortam, ſive magnam, totam oſſeam*. Certe autem illa ejuſdem arteriæ deſcendentis portio tota oſſea fuerit, oportet, quam e nobiliſſimi Viri cadavere, cum duobus *cruralibus ramis ſpithamæ longitudine* exemit Harvejus (q); nam ejus *tunicas in calamum & tubulum oſſeum totaliter converſas* dixit, nec certe, ſi tunica aliqua ſuperfuiſſet, erat ejus argumento locus, *per ſoliditatem oſſis, facultatem pulſificam deduci non potuiſſe*. Omitto alias obſervationes, cum in hac Harvejus tantum dixerit, quantum ſatis eſt, ne propter ejus ſilentium aliter conjicere, nedum oſtendere, aut evincere facile poſſimus. Sed hactenus hæc, non ut diſſentiamus, ſed ut tantiſper aſſenſionem cohibeamus, dum verum nobis inquirentibus ſe magis prodat. Nunc ad reliquam dilatati cordis, & Magnæ arteriæ Obſervationem veniamus.

34. MULIER annorum, ut videbatur, circiter quadraginta, pinguiuſcula, quæ purgando lintea victum quærere conſueverat, cum intra ſexennium hoc ultimum propter ſpirandi difficultatem, quæ aſthmatis convulſivi ſpeciem habebat, ſæpe in Noſocomium veniſſet, neque pulſus unquam percipi in ejus carpis potuiſſent; eodem redierat ob eandem illam difficultatem, cum intra dies quindecim mortua eſt, craſſa, & purulenta, ut referebant, ſputa reddens extremo tempore. CADAVER, Publicæ Anatomes cauſa in Theatrum illatum, inſpexi. Nuſquam, ne ad pedes quidem, tumidum, neque omnino improbandum videbatur. Sed poſtridie a morte cum integumenta abdominis ſublata eſſent, muſculi virere cœperunt, tertio autem die multo magis, nec ſine teterrimo odore; quanquam Ventris viſcera mox retecta, neque livida, neque morbida conſpecta ſunt. Verum paulo poſt quam ventriculus, omentum, meſenterium, & alia quædam viſcera exempta fuerant, hæc omnia livere, & fœtere cœperunt, ut poſtridie pancreas viridi obſoleto colore infectum, nihil minus quam pancreas eſſe videretur. Interea autem non Theatrum modo, ſed totum propemodum Gymnaſium vehemens, & intolerandus fœtor impleverat, cum tamen gelida eſſet, ac nivoſa tempeſtas per eos dies, qui proxime anteceſſerunt maximam illam vim frigoris quæ ſe IV. Idus Februarii A. 1740. exerere incepit. Etſi igitur propere auferendum, humandumque cadaver fuit; tamen antea integumenta ad utrumque carpum incidi, volui, ſi forte arteria eo quo ſolent Medici loco quærere, aut nulla eſſet, aut exigua, aut aliqua ratione impedita, thoracem autem ad inquirendam morbi ſedem referari. Et arteria quidem utrumque ad carpum fuit ſicuti, & qualis ſolet. Thorax quoque nihil habuit effuſi humoris, neque annexos pleuræ pulmones: qui turgidi, quidem erant, & referti humore ſpumoſo; at nihil præterea intus, extrave quod morbidum eſſet, oſtenderunt. Sed intra pericardium durius, & craſſius, & quaſi tendineum, invenimus cor magnum. Quod cum diſſecarem, animadverti, eam magnitudinem, & ventriculorum capacitatem cum extenuatione parietum, qui craſſiores erant potius, non eſſe conjunctam. Polypoſæ concretiones albidæ quidem, & craſſæ, ſed non duriores quam cruſta, in ſummo concreſcens ſanguinis emiſſi, imo facile diſcerpendæ, in utroque erant ventriculo, ſed præſertim in dextero, unde una longiſſima per arteriam Pulmonarem ſe ſe extendebat. Quibus amotis, cum ventriculorum intimam faciem, valvulas, auriculas, & magna vaſa diligentius perluſtrarem; omnia intra ſanitatis modum inveni, ſi hæc excipias. Adjectus ſiniſtræ auriculæ Sinus amplior erat, & interna ſuperficie magis quam ſoleat, inæquali. Aggeres, ut Valſalva (r) appellat, valvularum arteriæ Magnæ, hic illic craſſiores, duarum præſertim; ſic & unius earum quæ arteriæ Pulmonari præfectæ ſunt. Cum illos ſpectarem, facile fuit ani-

(g) Ibid. (h) Epiſt. indicata n. 18. (i) Prælect. cit. ad §. 471. (k) ad earund. §. 467. not. 2.
(l) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obſ. 38. (m) Epiſt. 27. n. 21. 22. (n) De Partib. Similar. c. 10. (o) Ibid. c. 14.
(p) Obſ. Anat. (q) Exercit. Anat. 3. de Circ. Sangu. (r) Diſſ. Anat. 1. n. 10.

animadvertere, præter duo orificia unde Coronariæ incipiunt arteriæ, tertium hic inſuper fuiſſe, nec vero ad latus dexteri, ſed ſiniſtri, eaque magnitudine, ut tanta nunquam illud conſpexiſſe meminerim quod alias (*ſ*) ad dexteri latus deſcripſi. Sed multo facilius fuit agnoſcere, ab iis valvulis ferme ad eam usque ſedem, unde primæ oriuntur Intercoſtales Inferiores, Magnam arteriam eſſe dilatatam. Quod non minus manifeſtum erat, quam toto eo tractu durioribus, & craſſioribus eſſe tunicis, facie autem interna pleriſque in locis flava, & indicia oſtendente proximæ in os mutationis, qualia etiam initium exhibuit alterius Subclaviæ. Quin ſtatim atque Aorta vocari deſcendens poterat, nonnullas parvas, ſed revera oſſeas laminas intus habebat, ibidemque non ſecus ac ſi diſtracta fuiſſet, fibras, nec anguſtum ad ſpatium oſtendebat ſuas. Poſtremo qua ad diaphragma accedebat, quibuſdam quaſi ſulcis ſecundum longitudinem ductis exarata videbatur.

35. De his quidem ſulcis alias (*t*) ad te ſcribam; nam & in aliis animadverti. De tanta autem illa a viſceribus, ventris præſertim, concepta ad inſolitam putredinem diſpoſitione, aut de pulſibus qui percipi non poterant, nihil habeo quod dicam, niſi hos forte convulſioni (*u*), illam vero peſſimæ, quæ ſe nuper adjunxiſſet, febri velimus imputare. Sed purulenta quoque, an potius puriformia ſputa noviſſime extiterint, in medio relinquam. Unum, quod necdum expoſui, tametſi in duabus quoque ſuperioribus hiſtoriis (*x*) memoratum eſt, explicare conabor: quomodo cum dilatatione ventriculorum cordis poſſit horum parietum non imminuta, ſed aucta potius craſſitudo conjungi; quod Vir Celeberrimus, præternaturale carnis muſculoſæ vel in cordis aneuryſmatibus augmentum negans, videtur aut non vidiſſe, aut non ſatis attendiſſe. Cordis ventriculi cum aneuryſma patiuntur, non omnem ſanguinem in arterias expellunt, &, quod conſequitur, ad eum quem ex venis excipiunt, portio addenda eſt quæ antea reſtitavit. Major igitur ſanguinis copia magis reſiſtet ſanguini ex ipſa cordis ſubſtantia per plures, ſed anguſtos, meatus in ventriculos redituro: quamobrem pars hujus ſanguinis intra parietes cordis ſubſiſtens, ipſos efficiet craſſiores. Quod ſi aneuryſma ventriculorum cum aneuryſmate conjungatur, ut in his tribus de quibus proxime diximus, arteriæ Magnæ; illud inſuper accedet, quod cum hæc promovere tunc nequeat pro eo ac par eſt, ſanguinem a corde immiſſum, multo plus ejuſdem ſanguinis, mox contrahente ſe arteria, in orificia repelletur utriuſque arteriæ Coronariæ: ideoque parietes cordis ſimul plus ſanguinis excipient, ſimul minus ex ſe ejicient, itaque eorum craſſitudo duplici de cauſa increſcet: eoque magis, ſi vel meatus per quos ejiciunt, natura anguſtiores ſint, aut pauciores, vel orificia per quæ excipiunt, majora, aut, ſicuti in hac muliere, nonnunquam plura. Neque tamen omnibus quorum ventriculi ſint dilatati, craſſeſcent horum parietes, imo in quibuſdam extenuabuntur, ſive quod non eædem, imo contrariæ ſint a primordiis emiſſariorum, & immiſſariorum iſtorum diametri, ſive etiam quod laxior ſit, eoque ad cedendum pronior ſtructura fibrarum interdum a natura, alias ab erodentibus ſuccis, qui plures de tenuiſſimis ex quibus illæ coaleſcunt, aut per quas inter ſe connectuntur, fibrillas diſſolverint.

36. Diu eſt, ut probe noſti, cum hanc ad te explicationem miſi. In qua nunc quædam eſſe, video, cum Illuſtris Viri Senacii Obſervationibus non conſentientia, præſertim ubi (*y*) diſquirit, num in facie interiore ventriculorum cordis revera pateant oſcula, ſanguinem in ipſos emittentia, quemadmodum videri poterant demonſtraſſe tot clari Auctores quos fere omnes ſequebantur. Velim igitur rem perpendas, & quas explicationis meæ particulas mutandas cenſueris, mutes, aut abjicias. Sed cum libros illius verſabis, ſæpe in alia incides huc attinentia. Confirmabunt enim quod propoſita noviſſime hiſtoria docuit, non omnia cordis, nedum Aortæ, aneuryſmata cum vehementioribus pulſibus, ut nonnulli videntur credere, eſſe conjuncta, & cur non ſint, cauſam haud unam indicabunt (*z*), & quod conſequitur, cur non omnia cordis aneuryſmata dilatent Aortam (*a*), & cum utrobique aneuryſma eſt, utrum alterius cauſa fuiſſe videatur (*b*), & quæ tunc indicia utrumque ſignificent, etiamſi obſcuræ ſint pulſationes (*c*): quæſtioneſque alias hujus generis; tametſi non minus difficultatis habeant, quam utilitatis; præclare tamen, nec minus perite quam ingenioſe, quoad rei natura patitur, ſolutas invenies. Nec deerunt monita, & animadverſiones quæ ex uſu eſſe poſſint, ut puta cum leges (*d*), cor aliquando eſſe dilatatum, nec videri, niſi impleas: idemque (*e*), niſi diligenter attendas, accidere interdum in Magna arteria, quæ non ab latere in ſacci formam, ſed æque ab omni parte ſit dilatata: & (*f*) ſanguini e cordis ventriculis exeunti officere auricularum dilatationes, arteriam illam, aut Pulmonarem comprimendo. Quibus addas licet, alterutrius arteriæ aneuryſma, attiguum premens alterius truncum, vel magis ſanguinis exitui obeſſe; premens autem alterutram auriculam, aut venas eo pertinentes, regreſſui obſtare.

Sed ad Senacium ut redeam; præter ea quæ de multis pauca attigi, proprias etiam habet aneuryſmatum cordis ſimul & Aortæ Obſervationes, haſque non, ut Lentilius (*g*) ſine peculiaribus ſymptomatibus, imo cum pleriſque omnibus, præſertim in Marchione *du Palais* (*h*), inter quæ & illud, quod cum aliis aneuryſmatum indiciis conjunctum ſupra (*i*) perpendimus, ut jacere non poſſet, curato autem ad anteriora corpore ſedere cogeretur. Quem corporis ſitum aliquod levamen afferentem, cum ſignis aliis diuturni cordis vitii in Sene etiam legeris (*k*) in quo cor fuit *fere ſtupendæ magnitudinis*, arteria autem Magna ſtatim ac infra diaphragma pervenerat, *in craſſitiem pugni extenſa* erat: quam aneuryſma fuiſſe crediderim, cui polypoſa intus adhæreret materia; nam ſi membraneus fuiſſet folliculus, ſive apoſtema quod ſe in Aortam aperuiſſet; potius quam ipſum in hanc, ut creditur, pus ſuum derivaſſet, hæc ſuum, quippe tanto validius impulſum, in illud ſanguinem contruſiſſet.

37. Etſi Aneuryſmatum arteriæ Magnæ plura tibi exempla noſtra protulimus; & alia tamen alias in loco proferemus, neque eorum modo quæ in arteriæ ferme æquali in omnem partem dilatatione conſiſtunt; ſed & eorum quæ ſacci inſtar ad ejus latus excreſcunt; ne forte hæc credas perraro inveniri, quando caſu factum eſt, ut unum, haud amplius, ipſorum tum ex Valſalvæ obſervatione produxerim, tum ex mea. Viciſſim certe, cum aneuryſmata quatuor habeam, olim a Cl. Vulpio infarcta, & ſiccata, eaque omnia ſint in arteriæ Magnæ aut arcu, aut eo tractu qui inter arcum, & cor intereſt; eorum unum eſt primi generis, tria ſecundi. Quæ, ſiquando Patavium, ut cupio, veneris, apud me videbis. Interea vale, & me, ut amas, ama.

EPI-

(*ſ*) Epiſt. Anat. 15. n. 8. (*t*) Epiſt. 24. n. 34. 37. (*u*) Ibid. n. 7. in fin. (*x*) n. 28. & 30.
(*y*) Traité du Coeur l. 2. c. 5 n. 11. (*z*) l. 4. ch. 4. n. 4. & ch. 8. n. 9. & 10. (*a*) ch. 8. n. 6. (*b*) Ibid.
(*c*) ch 4. n. 4. (*d*) ch. 8. n. 2. (*e*) Supplem. ch. 3. (*f*) l. 4. ch. 11. n. 2.
(*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. in Append. n. 3. ad Obſ. 31. (*h*) l. 4. ch. 8. n. 4. 6. 7. (*i*) n. 18. 19.
(*k*) Act. N. C. Tom. 3. Ob. 31.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIX.

De Suffocatione verba fiunt multa, de Tuſſi pauca.

QUÆ de Læſa Reſpiratione quatuor ad te, & pleraſque bene longas, Epiſtolas miſimus; de Suffocatione, & Tuſſi hanc unam mittemus. Scilicet cum ſpirandi difficultas ſæpe tuſſim adjunctam habeat, ſæpius autem ſuffocatione finiatur; de illa ſcribere non potuimus, quin ſimul utriuſque harum, alterius diſerte, alterius vel ſubobſcure ſæpenumero mentio fieret. Idemque accidat neceſſe eſt in quibuſdam aliis deinceps tractandis thoracis morbis. Alibi igitur quæres ea quæ hic videbimur omittere.
Sed neque plurimæ Obſervationes ſunt; ſi cum iis quas ſuperior complectitur Sectio (*a*), conferantur; quæ in hac II. de Suffocatione, aut in proxima de Tuſſi exhibet Sepulchretum, in quo tamen videas diſerte repeti plures, nonnullas quoque per incuriam iterari. Sic enim quæ hic ſub num. XXI. data fuerat, mox reponitur ſub XXIX. & quam Bonetus ipſe propoſuerat ſub XV. (*b*), eadem in Additamentis rurſus legitur ſub III. In proxima autem Sectione, eadem ſunt III. & 4. in XVIII; XII. & XV; 1. & 7. in XVII; 3. in XVIII. & 2. in XIX; XXX. & 6. in XXXVII; XXXI. & 8. in XVIII; & quod nemo facile crederet, duæ inter ſe proximæ 4. & 5. in XX.

2. Quoniam vero Suffocatio non ab internis ſolum cauſis accidit; ſed etiam ab extrinſecus advenientibus, quas quidem hactenus non attigimus; ab hoc genere incipiemus: & primo loco, quemadmodum ſoliti ſumus, aliquas tibi Valſalvæ noſtri Obſervationes deſcribemus: quibus poſt quaſdam noſtras, quæcunque eæ ſint, nonnulla quoque ab eodem, & a nobis habita experimenta ſubjiciemus. Tum vero ab eo genere ad alterum tranſeuntes internarum cauſarum, ſiquæ nobis erunt Obſervationes primum quæ ad Suffocationem, deinde etiam quæ ad Tuſſim peculiariter attineant, non reticebimus.

3. MULIER unius & viginti annorum ſuſpendio publice necata eſt. CADAVER ad dorſum, lumbos, nateſque, cute erat alibi ſubrubra, alibi ſublivida. Os diſtortum, oculi ſemiaperti, facies autem tota livida, quæ mox ab Jugularium venarum Externarum ſectione in pallidam mutata eſt. Sanguis enim fluorem ferme naturalem ſervaverat. Thorace recluſo, pulmones a pleura ſolvendi fuerunt, cui multis in locis ad utrumque latus adhærebant, dexteri autem imus limbus etiam ad diaphragma. Qua dorſum ſpectabant, levi phlogoſi correpti eſſe videbantur.

4. Faciei livorem a ſubſiſtente in ejus venis ſanguine fuiſſe, Jugularium venarum ſectio confirmavit, quæ & ſervatum ſanguinis fluorem oſtendit. Hoc autem poſito, quidquid in poſterioribus tum corporis, tum pulmonum partibus a Valſalva adnotatum eſt, facile intelligitur accidiſſe ex quo cadaver e patibulo detractum, ſupinum locatum eſt.

5. GRASSATOR, major quam ea mulier, annis haud amplius duobus, eodem ſupplicio affectus eſt. IN CADAVERE ad Publicam Anatomen tradito, exterius quidem facies, in qua oculi ſemiaperti erant, brachia, dorſum, nates alibi ſubrubra, alibi livida animadverſa ſunt. Interius autem nihil adnotatu dignum, niſi quod pulmones quaſi a phlogoſi rubentes apparuerunt.

6. Hic vero etſi reliqua ad eundem modum ſunt explicanda; id tamen quod ad pulmones attinet, cum a tergo ſolum non ſit conſpectum, a ſuffocatione videretur repetendum, ſi prior, & duæ quæ ſequuntur, conſentirent Obſervationes. Oculi autem in duobus de quibus dictum eſt, ſemiaperti, imo in eo de quo proxime dicetur, aperti, non multum profecto adjuvant illam Garmanni (*c*) adnotationem: *omnes fere violenta morte extinctos oculos obtinere palpebris tectos*.

7. SUSPENDIO necati, oculi aperti erant, & turgidi, facies aliquantum livens. IN VENTRE chylifera vaſa nonnulla circa lumbares glandulas, ad quas deſinere videbantur, conſpecta ſunt. In Thorace pulmones, qui ad pleuram ambo, & præſertim dexter, ſic adhærebant, ut ſeparari vix poſſent, a tergo ſubrubri. Polypoſæ concretiones in corde nullæ. In Capite ſanguifera Craſſioris meningis vaſa nonnihil turgida.

8. VIR gracilis, conſiſtentis ætatis, ob plura, & magna furta ſuſpenditur. Hic per intervalla, & præſertim inter ambulandum, obnoxius fuerat ſpirandi difficultati, tuſſique moleſtæ. VENTRE in Publica Anatome recluſo, nonnulla in meſenterio vaſa Lactea conſpiciuntur. Thorace autem, pulmones variis diſtincti maculis quaſi nigricantibus, a pleura tamen ſoluti, ſi dexteri ſuperiorem partem excipias; quæ ad pomi magnitudinem erat indurata, & peculiari infecta rubedine non ſecus ac ſi inflammata eſſet; hæc enim valide ad pleuram circa coſtas & qua claviculæ reſpondet, annectebatur. In pericardio ſerum vix ad unciæ dimidium; in corde nullus grumus ſanguinis inventus eſt. In Collo, muſculos qui os hyoides cum larynge, proximiſque partibus connectunt, carnificis laqueus diſruperat; ut illud os ab larynge eſſet ſeparatum. Ad Caput tandem ventum eſt. Cutis, cranium tegens, interiore facie ſanguiferis turgebat vaſculis. Cerebrum nihil, quantum judicare ſenſus poterant, ab naturali conſtitutione diſcrepabat. Muſculi, & cætera oculis circumjecta a ſtagnante ſanguine quaſi inflammata videbantur: tunica utraque Retina ſanguineo erat colore ſuffuſa. Alterius auris Membrana Tympani cum annexis oſſiculis ſanguine tincta; alterius tympanum ipſum levius quidem, ſed tamen ſolito majorem oſtendit rubedinem.

9. Quod in pulmone gravius erat vitium, id, procul dubio non ab recenti ſupplicio, ſed ab antiquiore cauſa aliqua repetendum, videtur hominem feciſſe obnoxium reſpirationis difficultati, & tuſſi moleſtæ, præſertim cum ſanguis, inter ambulandum concitatus, ad impeditam viarum ſuarum partem in eo viſcere perveniebat, per quod majori tum copia, & velocitate erat tranſeundum, ſimulque in proximas vias aeris ex vitiata illa in quam incurſabat, ſede aliquid facile exprimebat, quod irritando tuſſim movere. Varias autem illas quibus pulmones diſtinguebantur, maculas quaſi nigricantes etſi ad ſuffocationem referri poſſe, non negaverim; tamen neque hoc pro certo affirmem, & in hac, & præcedentibus Obſervationibus non ea plane invenio, quæ in duobus, eodem ſupplicio necatis, deprehendit Bartholinus, ut in II. hac Sepulchreti Sectione (*d*) leges. Vidit enim in altero pulmones *grandes*, nec ſolum *variegatos*, *cæruleos*, *rubore inſperſo*, *marmoris inſtar*, quo illas poſſemus referre maculas; ſed & *ſanguine ſpumoſo tam plenos*, *ut non tantum externæ venæ tumidæ ubique in membrana apparerent*, *ſed in diſſectione cordis demonſtrantem ſe fere impedirent*: in altero autem *fiſtulam pulmonum ſpuma copioſa impletam*. Littrius quoque (*e*) in fœmina, quam duo viri, manibus conſtricto collo, ſuffocaverant, pulmones invenit valde tenſos ab incluſo aere, externam autem eorum membranam dilatatis vaſculis ſanguiferis to-

(*a*) l. I. I. (*b*) §. I. (*c*) De mirac. mortuor. l. I. tit. 5. §. 7. (*d*) Obſ. 23. & 24.
(*e*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obſ. Anat. 2.

ris totam diſtinctam. Sed & Pacchionus (*f*) *in iis qui laqueo ſuffocati pereunt*, pulmones memorat *nigro ſuffuſos ſanguine, ac muco*. De ſpuma autem ſatis eſt Hippocratis aphoriſmum (*g*) inſpicere, præſertim ut latine redditus a Celſo (*h*) eſt in extremo VIII. capite libri II. *Neque is ad vitam redit, qui ex ſuſpendio, ſpumante ore detractus eſt*: quanquam de hoc aphoriſmo inferius (*i*) aliquid adnotabimus, & tu adnotata alia pariter videbis a Præcl. Langgutho (*k*): apud quem etiam inter cætera quæ reperit in ſuſpenſorum diſſectione (*l*), multo ſanguine turgidos pulmones invenies. Cur talia igitur Valſalva minime adnotavit? An quia ſerius ut Publicæ Anatomes ratio poſtulat, ad pulmones examinandos veniebat? Harveii (*m*) Obſervatio, quam non ſecus ac alias huic proximas, & ad ſuperiorem Sectionem attinentes, miror in Sepulchreto prætermiſſam, rem poterit, quadantenus illuſtrare. *Ego*, inquit, *aliquando in cadavere humano noviter ſtrangulato, intra duas horas a ſuſpenſione, aperto pectore & pericardio, antequam faciei rubor evanuerat, auriculam dextram cordis, & pulmones plurimum diſtentos & infarctos ſanguine, multis atteſtantibus oſtendi, præcipue vero auriculam, ad maximi hominis pugni magnitudinem, turgentem adeo ut diſruptam iri putares. Quæ moles die ſequente, refrigerato penitus corpore, & per alias vias cruore dilapſo, detumeſcens evanuerat*. Scilicet fluidus ſanguis, qualem in ejuſmodi cadaveribus obſervatum eſſe, diximus, facile ad inferiores, pro eorum ſitu, vaſorum partes delabitur, ad eaſque a refrigeratis, ideoque contractis fibris undique compellitur, ut ſic pulmonum haud æque tumere anteriora vaſa, ac poſteriora in ſupinis cadaveribus poſſint. Spuma autem, elapſo e bullis aere, in paucum ſubſidet humorem, facileque, dimoto corpore, effluxurum.

10. Quid vero cauſæ eſſe dicemus, cur Valſalva fluidum, ut retulimus, ſanguinem adnotaverit, illudque præterea diſerte, polypoſas concretiones in corde nullas, in corde nullum grumum ſanguinis inventum eſſe, quando in iſta ipſa Sepulchreti Sectione (*n*) ex Beslero poſitum eſt, in virgine quæ *ſuffocatione exſpiravit*, fuiſſe *cordis corpus grumoſo repletum ſanguine*, idque *in ſuffocatis* eſſe *familiare*? Dicemus nimirum, in ea Besleri epiſtolæ parte, quæ in citato ibidem Zacuti libro Obſervationem facit 645 non 635 ſicuti de virgine ſermo eſt, cujus ſexenni ægrotationi noviſſimus tandem acceſſit morbus, ſuffocatio; ita veri ſimile eſſe, hujuſmodi potius ſuffocatos Beslerum intellexiſſe, quam eos qui cum ſani eſſent, repente externa vi ſtrangulati ſunt, quales fere a Valſalva proponuntur. Aliam enim his, atque illis, ut viſcerum, ſic etiam ſanguinis eſſe conſtitutionem, manifeſtum eſt non minus, quam craſſum, & grumoſum ſanguinem, quanto ineptior eſt ad pulmonum vaſcula trajicienda, tanto aptiorem eſſe, ut in iis ſubſiſtat, & ſuffocationem inducat. Quin ipſos etiam qui laqueo ſtrangulantur, ſi forte ſanguinem habeant ad concreſcendum proniorem, non grumos tantum, ſed polypoſas quoque concretiones in alveis ſanguinis habituros eſſe, non dubito, quales, ut alios omittam, a Coitero (*o*) fuiſſe intelligo ex Sinibus Duræ meningis *ſuſpendio enecatorum* extractas.

11. Porro idem ſanguinis fluor, qui in iis erat quos, cum ſani eſſent, violentia externa ſtrangulavit, admirationem minuit quod in iiſdem Valſalva cerebrum invenerit ab naturali ſtatu nihil diſcrepans, aut Craſſioris meningis vaſa nonnihil dumtaxat ſanguine turgida, cum interea cutis cranium tegentis interiora vaſcula, & quæ oculis circumjecta ſunt, aut per Retiformem horum tunicam, aut per aurium tympanum feruntur, adeo turgerent; ut aliæ harum partium inflammatæ viderentur, nonnullæ, ut Membrana tympani, & annexa oſſicula, tinctæ etiam ſanguine apparerent. Soluto enim laqueo, ampliſſimiſque viis Internarum Jugularium venarum redituro ſanguini reclusis, multo maxima hujus, quippe fluidi, pars e cerebri Sinibus, veniſque majoribus in hos deſinentibus, facile defluxit, cum is qui per anfractus, anguſtiaſque magis diſſitarum venularum minus expeditum reditum haberet, in iis ſubſiſteret, nonnullis earum exceptis, quas aut magis plenas, aut minus reſiſtentes laqueus ante diſrupiſſet, aut alia exterior violentia; nam Littrius in ea de qua ſupra (*p*) dictum eſt, fœmina tympani alterius Membranam, non cruentam modo, uti Valſalva, ſed laceratam deprehendit, ut unciam circiter ſanguinis emiſiſſet: quanquam pro vario ſtrangulationis modo major eſſe, aut minor vis cauſæ poteſt vaſa diſrumpentis, ut inferius (*q*) indicabitur; ut aliam in aliis cum venularum, tum membranarum ejuſmodi partium laxitatem, diſpoſitionemque omittamus, unde cæteroquin fuiſſe videtur, ut Cl. Anatomicus Phil. Conr. Fabricius (*r*) Corneæ oculi tunicæ *lamellam anticam in laqueo ſtrangulatis*, non ſemper, ſed *aliquoties*, *ab interna, ſeu poſtica ſecedentem* invenerit, & Egregius Vir Petrus Chriſtoph. Burgmannus (*ſ*) oculorum tunicas ſpectaverit in duo cornicula, digitorum ferme ſimilia, ſe conformantes, & paulatim deſcendentes ad buccas uſque unius de tribus in patibulo ſuſpenſis, rariſſimo quidem exemplo; neque enim *ſine exemplo* dices, ut Garmannus (*t*) olim dicere fortaſſe potuit, cum haud abſimile produceret ex Kornmanno, hujus ipſius verba proferens: *Chymiſtæ furcis ſuſpenſo duo cornua ex oculis longitudine inſtar digiti naſcebantur*: quæ verba deſcripſi, ne cum Burgmanno forte quæras, ſed non alia eſſe, ſcias, ac quibus Bertramus antea uſus fuerat apud Bartholinum (*u*).

12. Denique a vario pariter ſtrangulationis modo, variaque ſtrangulatorum conſtitutione illud in collo diſcrimen repetendum eſt, quod in aliis muſculi quidam diſrupti, in aliis nonnullæ etiam laryngis cartilagines, in aliis ſupremæ vertebræ luxatæ, vel potius fractæ, in aliis vero nihil fere horum reperiatur. Ruptos muſculos Valſalva in noviſſima hiſtoria (*x*) memoravit. Cum iiſdem vero etiam aliquam laryngis cartilaginem diſruptam ſcripſit in ea quæ continuo ſubjicietur.

13. SUSPENSUS laceros habuit muſculos Sternothyroidæos, & Hyothyroidæos, ut membranacea tantum ſubſtantia, illorum loco, remaneret circa Annularem cartilaginem. Quin hæc ipſa cartilago diſrupta erat. In Thoracis cavo ſiniſtro pleura hic illic inæqualis tuberculis multis, duriſque: horum alia lentis, alia ciceris, alia fabæ magnitudinem æquabant.

14. Tubercula hæc ad morbum attinebant, & hunc facile in ſquallore carceris contractum. Hunc enim ipſum virum, cujus ego cadaver ſimul cum Valſalva diſſecui in Gymnaſio Bononienſi A. 1703. adnotatum habeo, annum ferme fuiſſe in carcere, & præter ea tubercula duritie quaſi cartilaginea, & totam propemodum pleuram ejus lateris obſidentia, ſiniſtrum quoque pulmonem quibuſdam locis duriuſculum habuiſſe, in eodemque thoracis cavo copiam modicam humoris rubentis. Quæ autem cauſæ faciant, ut reorum, qui diutius in carcere detinentur, vix ullus inde egrediatur ſanus, Sepulchretum ipſum (*y*) commemorat, videlicet pravus ſemper aer, & ſæpe etiam victus, mœror aſſiduus, & deſes vita: quæ etſi quoſdam ex illis pingues reddat; non ego tamen hujuſmodi pinguedinis uſum probabo, ſed ejus quæ ex homine, dum bene valeret, forte interfecto apparata ſit. Sed ut redeam ad illa, quæ ad violentam attinent læſionem partium quæ in collo ſunt; maxima quidem ea fuit, quod ad cartilagines ſpectat, quam in ſuſpenſo milite invenit Cl. Profeſſor Weiſſius

---

(*f*) Oper. Edit. 4. in Prolapſ. Cord. hiſt. 1. (*g*) 43. Sect. 2. (*h*) De Medic. (*i*) n. 36.
(*k*) Diſp. de redd. rec. præfocatis ademta anima §. 11. (*l*) Ibid. §. 10. (*m*) De Circul. Sang. Exerc. 3. (*n*) Obſ. 32.
(*o*) Obſ. Anat. (*p*) n. 9. (*q*) n. 38. (*r*) Ideæ Anatom. Pract. Sect. 4.
(*ſ*) Diſſert. Epiſtol. de ſingulari tunicar. utriuſq. oculi Expanſ. (*t*) l. 1. cit. ſupra, ad n. 6. tit. 10. §. 10. & 11.
(*u*) Cent. 2. Epiſt. Med. 11. (*x*) n. 8. (*y*) l. hoc 2. S. 7. in adnot. ad Obſ. 12.

ſius (z). Annularis enim cartilago *in multa erat fruſtula diffracta*, *inferiorque tracheæ pars prorſus ab larynge abrupta*, ut ſanguis, nec paucus, tum per os, & nares effluxerit, tum in bronchia deſcenderit. Verum non cartilagines modo rumpi, ſed & vertebras interdum quaſdam, Columbus (a) videri poteſt indicaviſſe, negans, in ſuſpenſis caput luxari, ſecundum obſervationes ſuas, *ſæpius Patavii*, *Piſis*, *Romæque* habitas, imo tantum eſſe, confirmans, ligamenti id prohibentis robur, ut animadverterit, *frangi facilius*, *quam luxari ſecundam vertebram poſſe*, *neque ſecundam ſolum*, *ſed primam quoque*. Id ſi ita fieri poſſe, agnoſcimus; tum Latinos proprie locutos eſſe fatebimur, cum hoc de quo loquimur, ſupplicii genus *cervices frangere*, ut eſt apud M. Tullium (b), dicebant. Sin minus; tum verius locutos putabimus, cum dixerunt *laqueo gulam frangere*, ut eſt apud Salluſtium (c), modo guttur intellexiſſe, ponamus, cum gulam dicerent. Laryngem autem inde aliquando rumpi, cum Valſalva vidimus; vertebras non vidimus: ſed neque tamen luxatas. Quod cum dico, non ita dico, quaſi aliquid in diſſenſione pronunciem quam animadverto inter Experientiſſimos Viros. Alii enim, ut legeris etiam apud Palfinium (d), deprehendiſſe ſe, ajunt, in iis ferme omnibus de quibus hoc ſupplicium ſumptum fuerat, vertebram colli primam omnino a ſecunda ſeparatam. Contra alii quod Columbus de his vertebris negaverat, non de his modo, ſed de omnibus negant. Nec vero neſcio, ſcriptum eſſe a Panarolo, exempli gratia; utar enim Obſervatione quam in Sepulchreto (e) habeas; ſe cervicis vertebram ſecundam luxatam per anatomen inveniſſe. Sed idem ſcio, id in eo reperiſſe qui ex arbore deciderat, ut vertebra ſimul frangi, luxarique potuerit (f). Igitur donec redeat occaſio hæc diligentius inquirendi, ægre feram, cum ea olim Bononiæ fuerit, non veniſſe in mentem id ut facerem, tum quia minus eo tempore his de rebus diſputabatur, tum quia ejuſmodi cadavera, quippe hominum, ob brevem ibi plerumque moram in carcere, plane ſanorum, me in iis quæ ſecundum naturam ſunt, perquirendis adeo detinebant, vix ut tempus ſupereſſet ad peculiares ſtrangulationis effectus vel obiter animadvertendos. Itaque ex iis quæ tunc in ſchedis adnotavi, nihil huc attinet, ſi perpauca quædam excipias, quæ continuo ſubjicientur.

15. JUVENIS annos nati viginti quatuor, ſuſpendio puniti, cadaver ad Anatomen Publicam A. 1705. Theatro Bononienſi conceſſum eſt. SCROTUM quaſi ſugillatum rubebat. Larynx omnino integra; ſed nec circumjecti muſculi rupti erant, imo nihil, aut parum læſi: neque aliud quidquam in Colli diſſectione obvium fuit, quod præter naturam videretur. Minima ſanguinis vaſcula, quaſi ex injectione, plurima præſertim in Capite eleganter apparebant. Sed tamen nullum intra cranium vitium inveni: neque miratus ſum, Craſſioris meningis Sinus inanes fuiſſe, qui ex antea amputatis cum capite Jugularibus venis multum profluxiſſe ſanguinis, animadverteram.

16. Molliſne juniorum larynx, laqueo cedendo, minus diſruptioni obnoxia eſt? Certe in junioribus ruptam Valſalva, ut vidiſti, non memoravit, neque ego memini vidiſſe (g). Cutis vero quæ ſcrotum efficit ut ſugillata appareret, ſanguinis copia fecit, e ſuſpenſo corpore in ea quæ minus compreſſa ſunt, vaſa defluentis. Sic e duobus de quibus proxime dicam, alterius videbis non modo ſcrotum pariter affectum, ſed penem inſuper tenſum fuiſſe.

17. FURES erant duo, vir, & juvenis, de quibus ſimul A. 1706. idem ſupplicium ſumptum eſt. UTRIUSQUE corpus citius quam ſolet, intra horam videlicet a morte quartam, de patibulo detractum, & eo delatum, ubi cum Amicis protinus diſſecare poſſemus, exterius adhuc tempeſtate frigidiſſima tepebat. Primum cum ſecaretur, & Magnæ arteriæ truncus ſub Emulgentibus ſecundum longitudinem incideretur; animadverſum eſt, fluidum ſanguinem tum a ſuperiore, tum ab inferiore trunci parte effluere, nec modica id copia: ſocius autem venæ Cavæ truncus valde erat ſanguine diſtentus. Priuſquam hæc conſpiceremus, adnotatum fuerat, Ileum inteſtinum ad aliquem tractum ex livido rubere, eoque loco teretes continere lumbricos.

18. Nolui hoc ultimum prætermittere, quoniam ſæpe etiam in ſuffocatis canibus, ibi phlogoſi quaſi quadam affecta inteſtina animadverti, ubi lumbrici nidularentur, ut is color, cum aliqua inteſtini extuberantia conjunctus, eorum mihi indicaret ſedes. Hic autem homo certe de nullo inteſtinorum incommodo queſtus fuerat; ut vermium agitatio aliqua, ejus mortem conſecuta, illuc verſus ſanguinem, quippe fluidum, ut dixi, concitaſſe videatur. Unde ſequitur, cum in cadaverum inteſtinis partem aliquam colore ejuſmodi infectam videmus, non continuo eo decurrendum eſſe, ut inflammatione, aut gangræna jam in viventibus tentatam pronunciemus; niſi ea quæ aut obitum anteceſſerunt, aut eum colorem in mortuis comitantur, id nobis commonſtrent; cum vel poſt mortem aliquando poſſit is color induci, præſertim cum diſſolutus ſanguis, & fluidus eſt.

19. JUVENIS autem cadaver præter ſcrotum ecchymoſi quaſi quadam affectum, tenſum adhuc penem oſtendit. Sexta circiter a morte hora diſſectum, intus calebat: ſeptima autem vel exterius teporem ſervabat. Sanguis erat fluidus. Cætera quæ de hoc, & ſuperiore cadavere ſcripta habemus, huc minime attinent, & nonnulla alibi ſcripta ſunt, velut infra umbilicum fuiſſe eam Coli inteſtini partem quæ ſubtenditur ventriculo, qui in hoc Juvene & ipſe inferius quam ſoleat, locatus erat; in primis autem quæ ad Lactea attinent vaſa, chyli plena, ferme ſemiconcreti, eoque magis reſtitantis, & frequentiſſimis valvulis quaſi nodulis diſtincta; nam reliqua in L. Animadverſione Adverſar. II. ex hoc ipſo juvene deſcripta habes.

20. Penis erectionem in cadaveribus, æſtivo tempore ad putredinem vergentibus, quomodo explicaret Ruyſchius (h), noſti. Sed propoſiti juvenis cadaver tunc a putredine maxime aberat, nec alias habebat inflatas partes, & frigidiſſima, ut diximus, tempeſtas erat. Paulus Zacchias (i) idem quod in hoc, in aliis etiam ſuſpenſis adnotatum eſſe *aliquando*, ſcribens, cauſam affert ei quo ſcribebat, tempori convenientem. Lanciſius autem (k) ejuſdem rei cauſam in eo prolaturus quem, prævio ſuffocativo anhelitu, univerſi corporis convulſio occiderat, ſimul affirmat (l), *perſeverantem poſt mortem penis tenſionem raro in ſtrangulatis non inveniri*, docetque, eſſe a convulſis fibris, reditum ſanguinis per colis venas intercipientibus. Quam ſi velis ſententiam ſequi; quippe convulſiones in ſtrangulatis vel ex ea oris diſtortione facile agnoſcens, quam ſupra (m) cum Valſalva adnotavimus; adde copiam ſanguinis in ſuſpenſi corpore deorſum labentis, eoque majorem, quod ultimis cordis pulſationibus tanto plus ſanguinis in arterias inferiores immittitur, quanto minus ob conſtrictum laqueo collum contrudi poteſt in ſuperiores. Unde facile illud quoque petendum fuerat, quod Columbus (n) in ſuſpenſa muliere ab inſtantibus menſtruis repetebat, videlicet venas vaginam adeuntes, *inſignes* fuiſſe, *& nigerrimas*: indeque illud etiam quod in viro vidimus, qui ſe in carcere ipſe ſuſpenderat. Cum enim totum corpus eſſet livido rubore ſuffuſum; tum multo magis, longeque præter ſolitum ſuffuſa erat urethræ facies interior: vix autem aliud in fœtido eo cadavere examinavimus, occupati Publica Anatome A. 1718. & minus commoda valetudine impliciti. Sed indidem certe meminimus, Valſalvam pariter deducere quod, vincta in vivis

(z) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. I. ſub n. 7. (a) De Re Anat. l. 3. c. 2. (b) in Verrem l. 5. & in Vatin.
(c) De Conjur. Catil. (d) Anat. du corp. hum. tr. 5. ch. 8. (e) l. 4. S. 6. Obſ. 1. (f) Vid. etiam Epiſt. 56. n. 35. & 37.
(g) Sed Vid. Epiſt. 56. n. 37. (h) Theſ. Anat. 10. n. 95. (i) Quæſt. Med. Legal. l. 5. tit. 2. qu. 11. n. 5.
(k) De Subit. Mort. Obſ. har. 4. (l) Ibid. in Schol. n. 8. (m) n. 3. (n) De Re Anat. l. 6.

vivis canibus arteria utraque Carotide, a ſe obſervatum narrabat, tenſo illos fuiſſe pene. Cujus narrationis non eſſe oblitum me juvat, cum id caſu prætermiſſum animadverto in iis ſchedis in quibus cætera adnotavit, quæ conſtrictis in collo arteriis, acciderunt. Ejuſmodi autem Valſalvæ communicandis Experimentis, quæ in Epiſtolis Anatomicis (*o*) pollicitus ſum, me partite alias, & diligenter eſſe propoſiturum, nec eodem pertinens Galeni experimentum prætermiſſurum, adeo opportunus hic eſt locus, ut niſi eo utar, parem occaſionem haud facile ſperem meam liberandi fidem. Eo enim ſpectant, ut de cauſis quæ proferri ſolent, eorum mortis qui ſuſpendio puniuntur, judicium ferre poſſimus. Sed quoniam ab antiquiſſimis uſque temporibus aliis aliter ea reſponderunt experimenta; altius a nobis capiendum initium eſt, & pro veri ſtudio vetera, & recentia accuratius perpendenda ſunt, & inter ſe comparanda.

21. Primus omnium qui ligatæ in vivis utriuſque arteriæ Carotidis experimentum memoraverit, videtur plurimis fuiſſe Ariſtoteles, Columbo videlicet (*p*), Salio (*q*), Sanctorio (*r*), aliis. Mihi vero; ſi fas eſt modeſte ab Doctis Viris diſſentire; non illud videtur Ariſtoteles, ſed longe aliud, id eſt conſtrictæ utriuſque Internæ venæ Jugularis experimentum memoraſſe. Nec jam me movet is locus (*ſ*), quem unum ab illis video, & a Cæſalpino (*t*) indicari, quo preſſius rem attingens Ariſtoteles, *quibus in collo venæ apprehenduntur*, ii, inquit, *inſenſibiles fiunt*: neque enim me fugit, ſæpius priſcos venarum nomine arterias quoque deſignaſſe. Sed alio illo permoveor loco (*u*), ubi poſtquam ab Aorta venam Majorem, ſeu Cavam, diſtinxit, & Superioris Cavæ deſcriptionem ſuſcepit, & ad Jugulares pervenit, hæ, inquit, *qua ſciſſæ cervicem ſubeunt, juxta pulmonum arteriam tendunt, quibus interdum foris apprehenſis corruunt homines ſenſibus ereptis, & palpebris compreſſis, ita porrectæ, amplexæque arteriam, ad intervallum aurium feruntur, qua maxillæ faucibus coeunt*. Non ego hic cum Riolano (*x*), qui alioquin mecum venas Jugulares intelligit, meam hinc ſententiam confirmo quod dicantur in medio ſui accipere, ſeu complecti arteriam; neque enim Carotidem arteriam, & multo minus, ut Niphus (*y*) exponit, Aortam, ſed *pulmonum*, ut Ariſtoteles modo appellavit, *arteriam*, id eſt Aſperam, juxta quam in imo collo aſcendere dictæ ſunt, hinc & hinc pergentes porro inter ſe excipere dicuntur. Jugulares enim venas, non Carotides arterias, hic deſcribi, manifeſtum eſt tum ex ſuſcepta, ut antea poſui, Cavæ Superioris deſcriptione, tum etiam ex eo quod, hac abſoluta, continuo de reſpondente ipſi Aortæ parte ſic traditur (*z*): *Vena etiam minor, quam aortam diximus nominari, eodem ſpargitur modo in ramos, qui partes venæ majoris conſequantur*. De Internis autem, non de Externis, venis Jugularibus ſermonem fuiſſe Ariſtotelis, aſcenſus earum juxta *Aſperam* arteriam ſatis comprobat; ne forte quod dixit *foris apprehenſis*, de Externis dixiſſe, putes.

22. Quod ſi ex me quæris, qua ratione id potuerit fieri; vix aliud dicam, quam quod olim Caſp. Hoffmannus (*a*): *An vidit Ariſtoteles tale quid quale Coſtæus l. 6. Diſq. Phyſiol. c. 6. de circulatoribus, aſſert*, qui in capra videlicet vinculo injecto nervis & vaſis jugularibus, quod pro arbitrio contrahere clam poſſint, aut laxare, modo illam concidere cogant omni ſenſu, & motu deſtitutam, modo ſinant reſilire. Et quoniam de *hominibus* diſerte locutus eſt Ariſtoteles; addit alibi (*b*) idem Hoffmannus, Benedictum I. *Tract.* 34. ſcribere, *in Aſſyria moris eſſe, ut adoleſcentibus, quibus præputia adimere volunt, ligent venas circa guttur. His enim perire ſenſum & motum*. Huc nos locum Valverdi (*c*) adjiciemus: Carotidibus *obſtructis, ſive quavis tandem ratione occluſis, ſtatim*, inquit, *obdormiſcimus. Cujus quidem periculum feciſſe Realdum Columbum Piſis anno* 1544. *ipſe vidi in adoleſcente quodam in frequenti nobilium virorum corona, non minori eorum terrore, quam noſtrum riſu, qui id incantamenti vi effici, ipſis perſuadebamus*. Apparet, facilem eſſe debuiſſe occludendi rationem, quam joci cauſa adoleſcens ille admitteret, adſtantes autem incantamentum eſſe, putarent. Quo magis optandum erat, ut Valverdus hanc, aut Columbus exponeret. Quod neque ille fecit, ut animadvertit Riolanus (*d*), & Columbus multo minus, ut qui in maxime opportunis ad id locis (*e*) non ſolum id factum ſiluit, ſed omnino nervis in cane ſimul cum iis arteriis, quod ſæpe uſu venit, deligatis; non arteriis ipſis, vocis tribuit amiſſionem. Quem ſi perlegiſſet Hieronymus Rubeus (*f*); non dubito, quin ſcripturus fuiſſet, ſibi aquam hærere in Valverdi narratione, ad quam reſpiciens, *veriſimile eſſe*, negavit, *doctiſſimum anatomicum* Columbum *conjunctos nervos imprudenter una cum arteriis adſtrinxiſſe*: quanquam neque Ariſtotelis librum de Somno, & Vigilia attente ab Rubeo (*g*) lectum putabis, quem fugiſſe videntur illius verba, a nobis primo loco (*h*) propoſita: Quæ *inſignem, ac memorandam*, ut certe eſt, *Philoſophi authoritatem* vocabat quidam, cum forte apud Cæſalpinum legiſſet; iiſdem tamen abutebatur, contendens, quod Stenonius docuiſſet, *fibram muſcularem a ſanguine actuari pro motu*, id didiciſſe *ab Hippocrate, & aliis veteribus, necnon ab ipſo Cæſalpino in quæſt. Peripat. quæſt.* 3. *in fine, ubi argumentum ex ligaturis expreſſe proponitur, & refertur* locus ille Ariſtotelis, de quo dictum eſt. Quid? ſi locum illum alterum legiſſet in quo *corruere* homines dicuntur, aut quæ paulo ante de circulatorum capris, aliiſque hominibus prolata ſunt. Sed hæc omnia, ut vera evidenter eſſent, & quæ Cæſalpinus in extrema ea quæſtione attigit libri, quod addendum fuerat, V. non eo tamen ſpectabant, ut conſtrictis arteriis muſculos adeuntibus, horum continuo intercipi motum, intelligeremus, Galeno (*i*) præſertim dicente: *qualibet arteria vinculo excepta, nullam id in præſens noxam particulæ* quam adit, *afferre*; ſed eo tantum ſpectabant, ut conſtrictis vaſis quæ in collo ſunt, non amplius ex corde in cerebrum, nervoſque id quod neceſſarium eſſet, influere, perſpiceremus. Neque alio attineret Hippocratis (*k*) locus: *ut aliquis de repente voce privatus fiat, venarum interceptiones faciunt*, ſi ut laudatus Hoffmannus (*l*), hanc Hippocratis interceptionem venarum, *eandem* eſſe, putarent cæteri, *cum interceptione venarum in collo*, Ariſtotelis. Sed quoniam Galenus (*m*) *venarum interceptiones*, inquit, *appellat* Hippocrates *oppletiones quæ a copia exoriuntur*, & Hippocrates ipſe cum has interceptiones exponit quæ *ſano contingunt abſque manifeſta cauſa*, cor quidem, aut hepar memorat, cerebrum autem nequaquam; idcirco non auſi ſumus, experimentum de quo loquimur, Hippocrati notum dicere, quaſi ad hoc alluſiſſet, maluimuſque ab Ariſtotele initium capere. Nec te pigeat, quod experimentum, ab eo memoratum, non ad colli arterias, ſed ad venas ſpectare, oſtenderimus. Namque etiam de hoc altero videbis poſtea, quanti retulerit hic verba feciſſe.

23. Illud tamen quod ad colli arterias attinet, experimentum, ipſum quoque priſcis fuiſſe cognitum, præclare liquet ex Ruffo Epheſio (*n*), qui arterias *per collum ſubeuntes, Carotidas, id eſt Somniferas, antiquos*, ait, *nominaſſe*, *quoniam compreſſæ hominem ſopore gravabant, vocemque adimebant*. Tum illud ſubjicit, quod in errorem traxit Danielem Clericum, pereruditum alioquin Virum: *Cæterum noſtro ſæculo non arteriarum, ſed nervorum ſenſoriorum prope jacentium id vitium eſſe, compertum eſt*. Hinc diſce, inquit Clericus (*o*) „ nervos qui poſtea Recurrentes ſunt „ appellati, tunc recens inventos fuiſſe „ & quod conſequitur, alibi (*p*) ait „ eſſe animadvertendum, Ga„ lenum ſibi tribuere inventum horum nervorum; quan-

(*o*) XIII. n.30. (*p*) De Re Anat. l.14. (*q*) De Affect. Partic. c.2. (*r*) Comment. in Art. Med Gal. qu.35. & in I. Fen I. Avic. qu.108.
(*ſ*) De Somno, & Vigil. c. 2. (*t*) l. 2. Med. Quæſt. 15. (*u*) Hiſt. Animal. l. 3. c. 3. (*x*) Anthropogr. l. 3. c. 9.
(*y*) Expoſ. in hunc loc. (*z*) initio c. 4. (*a*) Comment. in c. 10. l. 8. Gal. de Uſ. Part. (*b*) De Thorace l. 2. c. 29.
(*c*) Anat. corp. hum. l. 6. c. 11. (*d*) c. 9. cit. ad n. 21. (*e*) l. ibid. cit. & l. 7. (*f*) Annot. in Celſ. l. 4. c. 1. (*g*) Ibid.
(*h*) n. 21. (*i*) De Pulſ. Uſu c. 2. (*k*) De Vict. rat. in Acut. n. 37. (*l*) Comment. in c. 12. l. 16. de Uſ. Part.
(*m*) Comment 4. in cit. Hippocr. l. n. 23. (*n*) De corp. hum. part. appell. l. 1. c. 34. (*o*) Hiſt. de la Medec. 3. Part. l. 2. ch. 3.
(*p*) l. 3. ch. 7.

„ quanquam Ruffus Epheſius, qui ante ipſum vixit, de „ iiſdem jam fecerat mentionem. „ Scilicet Clericus non attendit, cum propiores quam Recurrentes, illis arteriis trunci ſint, unde hi ramuli inferius oriuntur, nervorum Vagorum; eos truncos Ruffum deſignare voluiſſe, quos certe haud dicit ſuo ſæculo eſſe repertos; ſed eorum (ſimul cum arteriis facile vinctorum) compreſſione id accidere quod ad arterias antea referebatur, id vero ſuo ſæculo compertum dicit. Huc autem ſpectant cum alii, tum hi præcipue Galeni loci, quos miror Clericum præterfugiſſe. *Vocare*, inquit (*q*), *vocales nervos conſuevi eos, quos ipſe inveni: nam præceptores mei eos dumtaxat qui apud arterias ſunt, cognoſcebant ..... Atque idem eſt modus, quo gutturis muſculi læduntur, ſive recurrentes nervi, ſive hi qui juxta arterias ſunt, vitientur*, nimirum, ut paulo ante dixit, *vel inciſi, vel laqueo intercepti*. Itemque alibi (*r*) cum memoraſſet *nervos, qui carotidibus arteriis annexi, atque aſſociati ſunt*, ex eorumque nervorum; non ex arteriarum; conſtrictione *mutum ſtatim effici animal*, experimentis fretus, admonuiſſet, denique hæc ſcripſit: *Plerique vero & Medici & Philoſophi una cum arteriis nervos etiam vinculis conſtringebant, atque inde cum vocem illico concidere animali viderent, arteriis aſcribendam noxam illam cenſuerunt: ſoporemque appellarunt, non recte, niſi velint fortaſſe obmuteſcentiam ſoporem nominare*; nam præter vocis editionem *nulla alia functio neque tunc illico, neque poſt aliquanto noxam aliquam contrahit*, ut ſupra dixerat, *ſi nervi qui arteriis annexi ſunt*, etiam *præſecentur*. Sed tu interea qua in re diſcrepet ab Ruffo, & ab iis qui hujus ſæculo vivebant Medicis ac Philoſophis, præclare vides. Vides pariter, quatenus conveniat, aut non conveniat cum iis qui poſtea hoc idem experimentum iterarunt, quorum quidem, & Valſalvæ præſertim, obſervationes cum fuſe alias (*ſ*) propoſuerimus ſive quod ad nervos attinet Carotidibus proxime adſitos ſine his ligatos, aut ſectos, ſive quod ad eoſdem ſimul cum his arteriis conſtrictos (*t*); non eſt ſane cur hic repetamus. Nec quia poſt illas editas obſervationes, Cl. Abrahamo Enſio (*u*) accidit, ut in juniore catulo, iis ligatis nervis, *perire momento ſenſum*, videret; idcirco plurimum mirari oportet, quando & aliis interdum contigit; quæcunque ejus rei cauſa fuerit; ut idem, imo quemadmodum ibi (*x*) retulimus, illico mortem inde ſecutam conſpicerent: ſed quod longe ſæpius, atque adeo fere ſemper obſervatum ſit, id vero decet meminiſſe. Quin etiam cum Jo. Henr. Brunnerus (*y*) Illuſtri Avo dignus, hæc non ita pridem experimenta in cane, & cuniculis repeteret; nihil nnquam illiuſmodi, ſed alia potius animadvertit: quæ cum plerorumque, & nominatim Valſalvæ obſervationibus conferas velim, & cum iis quæ ad has adnotavi, ſive cum vincula quibus nervi conſtringuntur, non omnia idem efficere, admonui, ſive cum diutius vixiſſe animal cui nervi diſciſſi, quam cui vincti fuerant, animadverti. Illud quoque demonſtraveram, falli paſſim qui, ut in homine, ſic in brutis quoque animantibus putant Vagos nervos ab Intercoſtalibus ſejunctos per collum deſcendere, ut illi ſine his vinciri poſſint, aut ſcindi: cujus moniti non valde, ſi verum dicendum eſt, videntur fuiſſe memores plerique eorum qui poſtea hujus generis experimenta, diſquiſitioneſque aut expoſuerunt, aut commemorarunt. Verum hæc mittamus. Satis enim in præſentia eſt, ſi propoſiti non immemores, quæ ad ſanguifera pertinent vaſa in collo, ſine ullis nervis, adſtricta, Galeni, aliorumque experimenta ſpectemus. Galeni autem dixi, ut ſolitus ſum, quia ſiqui forte, animadverſo jam errore, vaſa ante ipſum ſine ullis nervis obſtrinxerunt, eorum ad nos minime pervenerunt obſervationes.

24. Igitur Galenus ubi de nervis id ſcripſit quod paulo ante retulimus, ibi (*z*) pariter docuit quid obſervaverit ſeorſum vinctis arteriis, aut venis inter cor, & cerebrum ductis, id eſt Carotidibus, & Internis Jugularibus. Et arteriis quidem conſtrictis, *animal neque mutum, neque ſopitum evadere: id quod plerique, qui poſt Hippocratem diſſectione male uſi ſunt, memoriæ prodiderunt*: Venis autem conſtrictis, *functionem evidenter interire nullam*: concluditque ita, ut dicat, *animal nec nervis quidem ſectis, nedum arteriis*, (omni tamen prohibito ſanguinis profluvio) *ſopitum effici: ſed ſi nervi lædantur, obmuteſcere: ſi arteriæ, nequaquam id fieri: ſi venæ, multo etiam minus*. Porro obligatarum Carotidum *ſæpe experimentum ſe feciſſe*, alibi (*a*) confirmat, *nihilque paſſum animal neque ſtatim, neque poſtea*, quin ſe *aliquando* hoc obſervaſſe *totum diem, & ad profundam jam noctem mactaviſſe, ut qui putaret, tam diutinam experientiam non amplius fidelem ac tutam eſſe: poſſe enim in tanto temporis ſpatio, quo laquei* arteriis *circumnexi fuerant, aliquod ex principalibus membris per conſenſum læſum eſſe*. Denique alio loco (*b*) poſtquam aſſeveravit, ſic *per integrum diei ſpatium, ut ſæpe expertus fuerat, animal ſine noxa perdurare*, hoc unum addidit, cum idem currere coegiſſet, *diu probe currere vidiſſe, dein languidius, poſtea currere non potuiſſe*: porro cum rurſus coegiſſet, *nec rurſus diutinum curſum continuaſſe, ſed eum ſtatim remiſiſſe*. Atque hæc ſumma eſt eorum quæ Galenus, ligatis Carotidibus, obſervaſſe ſe, dicit, tribus a me quæ in calce paginarum indicavi, ejus inſpectis locis; nam quod præterea a Viris Doctis librum in hanc rem citari video *octavum de adminiſtr.*, nihil adhuc quod eo pertineat, in hoc potui invenire. Habuit Galenus aſtipulatores plures, & in hiſce ex iis qui experimenta iterarunt, Columbum, id quod ex ſupra (*c*) dictis licet intelligi, & Sanctorium (*d*), qui *vidimus*, inquit, *canem, cui fuerunt ligatæ carotides, qui ſpatio unius horæ poterat ſe movere, & ſentire: etenim poſt multas horas non eſt dubium, quin ob mirabilem conſenſum qui eſt inter cor & cerebrum, tandem moriatur*: & ne facile putes, poſt horæ ſpatium defeciſſe cani motum, & ſenſum; cauſam cur ita ſcripſerit, fortaſſe intelliges ex alio ejuſdem Sanctorii loco (*e*) ubi ait: *vidimus canem, cui ligatæ fuerunt carotides, deinde ex toto inciſæ, qui per aliquod ſpatium adhuc poterat moveri, deinde ob ſanguinis arterioſi defluxum vitam amiſit*: quem ſi eundem canem fuiſſe, credis; cur diutius ſenſum motumque non retinuerit, vides: ſin alium, bis pro Galeno reſpondiſſe intelligis experimentum. Inter eos autem qui ætate noſtra ſcripſerunt, Eximius Archiater Swietenius (*f*) cani, inquit, *ligavi* utramque *carotidem, nec potui obſervare, illum aliquid mali inde pati: inveni enim hoc animal poſt octo dies elapſos vegetum & alacre*. Eum quoque fuiſſe *per aliquot ſeptimanas optima ſanitate, & vivacitate*, Cl. Emettus (*g*) ſcribit, in quo idem ipſe peregerat, imo & Jugulares venas ſimul conſtrinxerat, quod in ſuo non niſi poſt octo illos dies Swietenius fecerat. Addit tamen (*h*), ſæpe repetito experimento, etſi nullus apoplexia captus, nullus mortuus canis ſit, *aliquando accidiſſe, ut per bihorii ſpatium ſomnolenti canes apparuerint*. Quod ſpatium longius adnotatum videris in eo cane, cui ligatæ fuerant ambæ Carotides apud Dioniſium (*i*), quippe inde nonnihil ſopito ad aliquot dies; tametſi poſt hos priſtinum vigorem, & promptitudinem ad actiones recuperavit. Et horum quidem; ſi poſtremos duos ex parte aliqua excipias, obſervationes cum Galenicis potes conjungere. Sed contra plerique alii minime Galenum ſecuti ſunt, ut Avicenna, qui, ut eſt apud Salium (*k*), *venis apoplecticis*; ſic enim Carotides vocabant Arabes; *ligatis, deperditur*, inquit, *ſtatim motus & ſenſus*: quocum feciſſe videtur Carolus Stephanus (*l*), & ex recentioribus Baglivus eo loco quem alias (*m*) protulimus. Ex iis autem qui periculum fecerunt, laudari video Drelincurtium (*n*), cujus experimentum etſi unum, brevique tempore protractum eſt; tamen ſatis Galeno adverſatur. Sic enim habet: *Arteriis caroticis conſtrictis, necdum recluſis, penduloque*

(*q*) De loc. aff. l. 1. c. 6. (*r*) De Hippocr. & Plat. Decr. l. 2. c. 6. (*ſ*) Epiſt. Anat. 13. n. 27. & ſeqq. uſq. ad 40.
(*t*) Ibid. n. 30. & 31. (*u*) Diſſ. de Cauſſa vices cord. altera produc. n. 4. (*x*) n. 30. (*y*) Experim. circa ligatur. nervor. § 25. & ſeqq.
(*z*) c. 6. l. 2. ſupra, ad n. 23. cit. (*a*) De utilit. Reſp. c. 5. (*b*) De Pulſ. Uſu c. 2. (*c*) n. 22.
(*d*) quæſt. 35. cit. ſupra, ad n. 21. (*e*) qu. 108. ibid. cit. (*f*) Comm. in Boerh. Aphor. §. 170. n. 3.
(*g*) Tentam. de Morb. Cap. n. 30. (*h*) not. *a* ad n. 33. (*i*) L'Anat. de l'Homme Ed. 5. Demonſtr. 7. (*k*) De Affect. Partic. c. 2
(*l*) De diſſect. part. corp. hum. l. 1. c. 88. (*m*) Epiſt. Anat. 13. n. 30. (*n*) Experim. Anat. Canicid. 1. n. 10.

moloſſi capite extra menſam, veternus illum oppreſſit; at erecto capite, ſiniſtraque aperta carotide, moloſſus ſe ſe concuſſit & exagitavit. Neque prorſus ſilendum eſt, Experientiſſimum Virum Lamurium (*o*); quanquam non ex propoſito id quærebat, & perbrevi tempore ſpectabat; cum earundem arteriarum truncos robuſto cani obligaſſet, hunc in ſoporem incidiſſe.

25. Inter experimenta adeo diſcrepantia, accipe quæ Valſalva, id unum, & ex propoſito quærens, non ſemel, ſed ter inſtituit, nec brevi, ſed longiori quam quivis alius, quod ſciam, temporis ſpatio protraxit, adnotando tum in viventibus canibus, tum deinde etiam in mortuis, quod ab nemine qui id unum experimentum ſuſceperit, factum legi; nam Drelincurtius (*p*) in eodem moloſſo tot ſimul tentaverat, ut pauca quæ ex mortuo deſcripſit, alio potius quam huc, referenda eſſe videantur. Igitur cum Valſalva Carotidem utramque arteriam in collo infimo cani obligaſſet; artuum motus nihil detrimenti paſſus eſt: demiſſum tamen manebat caput, & quaſi obtuſum apparebat. Inſequente autem nocte, multa ex ore ſaliva emiſſa, mane jam hebetudine illa diſcuſſa, hilari aſpectu canis oblata avide comedebat, cum aliqua tamen in deglutiendo difficultate. Sic commode quinque dies vixit, omnes pro re nata partes corporis expedite movendo; & per ædes ambulando. Interea vero labia, & caput, & colli anteriora tumere cœperant: & quamvis ſeri magnam copiam ex ore emitteret; tamen magis ſemper creſcente tumore, ac viribus paulatim deficientibus, ſexto obiit die.
In diſſecto collo repertum eſt, laceras quaſdam partes gangræna tentari cœptas eſſe: nihil autem per conſtrictas arterias meare ad caput potuiſſe. Jugulares Internæ nonnihil ſanguinis grumoſi habebant; cum venæ cæteræ, quæcunque per caput, extra cranium, feruntur, plurimo ſanguine tumerent. Sed paucus erat in vaſis cerebri, egregie alioquin ſe habentis.
In dextero cordis ventriculo initium concretionis polypoſæ. Denique tumor qui partes omnes occupabat colli, & capitis exteriores, ſtagnante fiebat ſero, quod colore & concretione *gelatinam* referebat.

Hæc quæ noviſſime Valſalva obſervaverat, cum per litteras Malpighio ſignificaſſet; gratias hic egit epiſtola, paulo poſtquam Romam venerat, data pridie Idus Decembres A. 1691. ſimulque ad experimentum rurſus, nec ſemel, iterandum hortatus eſt, videndi cauſa, num ſemper illa quaſi *gelatina* occurreret, cæteraque ad eundem modum reſponderent.

26. Itaque alteri cani eaſdem vinculis conſtrinxit arterias: eandemque primis diebus vidit capitis demiſſionem, quod, ut collum quoque, nonnihil intumuerat, eandemque in cibo capiendo aviditatem, in deglutiendo autem difficultatem animadvertit: præterea manifeſtam muſculorum debilitatem. Sed accidebat ſæpe, ut ſanguis e vulnere manaret: quod cum fiebat, canis eo die reſpuebat omnino cibum, quem poſtridie, conquieſcente ſanguine, vegetior factus, avidiſſime appetebat. Per hæc exactis diebus pluribus, cum ſanguis omnino effluere deſtitiſſet, & canis æque propemodum jam valeret, ac antequam arteriæ obligarentur; vigeſimo ſecundo ex quo id factum fuerat, ſuperato die, necatus a Valſalva, ſectuſque eſt.
Carotidum altera infra injectum vinculum levem paſſa lacerationem, ſanguinem illac ſæpe fuderat, donec paucis ante mortem diebus ſic ſatis glutinata eſt. Sed qua vinculo conſtrictæ fuerant, ambæ connexis inter ſe parietibus in ligamentum induruerant inſtar umbilicalium vaſorum, ut nihil humoris, nihil aeris injecti tranſmiſerint (tu quales Swietenius (*q*), & quales Emettus (*r*) deprehenderint, apud ipſos videbis). Neque ullæ tamen arteriæ aliæ, & nominatim Vertebrales, factæ ne pauxillo quidem erant latiores. In cerebro nihil fuit adnotatione dignum, niſi quod circa Spinalis medullæ initium repertus eſt humor, cujus pondus tertiam circiter unciæ partem æquaret, natura autem perſimilis videretur humoris illius qui in cavo articulorum occurrit.

27. In parva quoque catella, vinctis arteriis Carotidibus, hæc obſervavit. Prioribus canibus vegetior fuit. Sed triduum, haud amplius, vixit, cibum ſemper omnino averſata, & quadam quaſi rabie percita, ut omnes allatraret. Diſſecta nihil adnotatu dignum obtulit; quanquam Carotides in hac pariter arcte conſtrictæ repertæ ſunt.

28. Non parvi momenti eſt pro Galeno, de tribus canibus in quibus Valſalva ejus iteravit experimentum, ne unum quidem fuiſſe qui aut ſopore, aut obmuteſcentia corriperetur. Nam quod latratum in primis duobus non memoravit, noli ideo credere, defuiſſe; cum videas in catella ipſa, niſi ut quadam rabie percitam ſignificaret, non fuiſſe memoraturum, in duobus autem prioribus vel quandam in deglutiendo difficultatem, ab aliis, quod ſciam, non animadverſam, adnotaſſe, indicio manifeſtiſſimo, tanto minus prætermiſſurum, ſiqua fuiſſet, omnibus in cane obſervatu facilem vocis imminutionem, non modo abolitionem. Cæterum ex iis quæ adnotavit, videntur quædam ad peculiarem ſingulorum canum diſpoſitionem potiſſimum attinere, ut quod catella cibum reſpueret, ac rabida quodammodo eſſet, aut quod primus ille canis præter magnam vim humoris ex ore emiſſam, ſero ſtagnante tumidum adeo collum, caputque haberet; niſi forte dicas, catellam citius quam hæc fieri poſſent, interiiſſe; in altero autem cane cum fluente ſæpius ſanguine, ſeri etiam partem per plagam exiiſſe, ut tumor qui in ipſo quoque attolli cœperat, non creſcere, ſed decreſcere potius debuerit. Sane aut aliquid ejuſmodi, aut alia in aliis quorundam vaſorum diſpoſitio videtur effeciſſe, ne eodem omnes tumore afficerentur, ſi vera hujus cauſa eſt a Valſalva in priore cane excogitata (*ſ*). Putabat videlicet, ſublato ſanguinis per arterias impulſu, eum quem reſpondentes venæ ferrent, in his ſubſtitiſſe, unde tanta illa ipſarum turgentia, & quod conſequitur, ſeri ſeceſſio, & ſtagnatio, præſertim cum, infirmato ob deficientem influxum ſanguinis, fibrarum robore, ſatis propelli non poſſet. Quod ſi cogitato huic objicias, in cerebro tamen ſerum effuſum non fuiſſe, neque ejus venas, Sinuſque, nec eas in quas hi deſinunt, Jugulares venas Internas reſtitante ſanguine tumuiſſe, quæ vaſa omnia Internis Carotidibus reſpondebant; fac tibi Vertebralium arteriarum veniat in mentem, quas etſi Valſalva minime latiores factas animadvertit (*t*); negari tamen non poteſt, tanto plus ſanguinis, quanto minus Carotides poterant, excepiſſe, & ad cerebrum tranſvexiſſe, & in Carotidum ramos, non illos tantum duos poſteriores, qui craſſiores beſtiis, quam hominibus, obtigere, ſed & plures alios minores, ſuis proximos ſurculis, cum hiſque communicantes, immiſiſſe, eaque ratione ſanguinis per cerebrum circumitionem quadantenus ſervaſſe, & quod conſequitur, ejuſdem inde per venas reditum adjuviſſe.

29. Atque hæc ipſa, quamvis aliter ab aliis explicata, ratio eſt, quamobrem olim Andreas Veſalius (*u*), & Chriſtophorus a Vega (*x*), non modo Recentiores, non experimentum quidem Galeni, ſed quod Galenus inde arguebat, negandum eſſe, exiſtimaverint. Quod ſi ab Recentioribus iiſdem quæras, cur idem experimentum repetens Drelincurtius (*y*) apoplexiam, ut ipſi ajunt, certe veternum ſequi viderit? non aliud fortaſſe diſcrimen proferre poterunt, niſi aliam aliis in canibus arteriarum diſpoſitionem.

Sin autem quæras, unde ergo ſtrangulationem cita mors conſequatur? ajunt, a conſtrictione ſequi Jugularium venarum, quippe illatum interea e Vertebralibus arteriis, quæ laqueo non poſſunt conſtringi, in cerebrum ſanguinem non referentium. Et ne forte dicas, nec Vertebrales tamen venas laqueo conſtringi poſſe, itaque per has ſanguinem reductum iri; animadvertunt alibi, tunc per Carotides quoque aliquid ſanguinis ad cerebrum importari; eminentia enim

Aſpe-

(*o*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1749 Exp. 2. (*p*) loco modo cit. (*q*) (*r*) locis indicatis ſupra ad n. 24.
(*ſ*) Vid. enim infra, n. 32. (*t*) n. 26 (*u*) De corp. hum. fabr. l. 7. c. 19.
(*x*) Vid. apud Caſp. Hofman. Comment. in c. 10. cit. ſupra, ad n. 22. (*y*) Vid. ſupra, n. 24.

Aſperæ arteriæ has a laqueo ſic ſatis defendi, cum venæ Jugulares *pene nudæ cuti ſubjaceant*. Equidem fateor, Carotides interiores eſſe quam ſint Jugulares Internæ: addo etiam, compreſſioni magis reſiſtere ob tunicarum craſſitudinem, & ſanguinis impetum quo diſtenduntur. Sed tamen ipſæ quoque Jugulares Internæ prominentia Aſperæ arteriæ nonnihil defenduntur; nec certe illæ, ſed Externæ ſunt quæ cuti ſubjacent pene nudæ. Internas autem hic potiſſimum ſpectare convenit, ubi de ſanguinis e cerebro reductione ſermo eſt; non Externas. Nec ſane Externas, ſed Internas, quippe ductum ſequentes arteriæ Aſperæ, apprehenſas eſſe in Ariſtotelis experimento, ſupra (*z*) a nobis oſtenſum eſt: idque ex eo quoque confirmare licet quod Harderus (*a*) cum Externas in moloſſo vinxiſſet, ſoporemque inde cum ictu epileptico expectaret, nihil ejuſmodi conſpexit. At ſunt hoc tempore qui huc addant alterum illud Galeni experimentum, quod ſimul cum primo eſt a me antea (*b*) commemoratum. Verum cum Galeni propoſitum in eo quoque experimento fuerit, ut ligaret vaſa *quæ cerebrum cordi conjungunt*; nequeo animum inducere, ut credam, Externas ab illo, non Internas Jugulares venas fuiſſe conſtrictas. At enim, hic facile dices, ſi conſtrinxiſſet Internas; quî fieri potuiſſet, ut inde *functionem evidenter interire nullam* deprehenderet? præſertim cum Ariſtoteles ſenſus ſic eripi, confirmaverit. Utri, an neutri habebimus fidem? Rolfincius (*c*) enim habebat neutri. Harvejus autem (*d*) quoddam aliud Galenicum in vaſis pariter ſanguiferis experimentum nunquam habitum fuiſſe, pronunciavit. Pedetentim, quæſo, præſertim cum de ſummis agitur Viris, ne plus, minuſve quam dixerint, per incuriam affingamus. Rolfincius quidem non Galenico ſolum, ſed etiam omnibus reliquis experimentis fidem derogare ſe, dixit. Nulla tamen horum negavit; ſed vim tantum infirmavit quorundam, idem cauſatus quod diximus paulo ante, ſive arteriæ, ſeu venæ ligentur; ſemper reſtare Vertebrales, quæ ligari non poſſint. Quod ſi animadvertiſſet Cæſalpinus; non facile pro Ariſtotele priori illi Galenico experimento objeciſſet (*e*), *antiquos Carotidas vocaſſe non ſolas arterias, ſed omnes venas, ad cerebrum delatas*; quaſi vero ſic omnes apprehendere potuiſſet Ariſtoteles. De Harvejo autem ſeorſum videamus.

30. Utinam hic illius experimenti in quo immiſſa in arteriam fiſtula, nulloque prius circum hanc vinculo adhibito, infra fiſtulam pulſare arteriam; adhibito, non pulſare, Galenus (*f*) tradidit: utinam, inquam, vim infregiſſet dumtaxat, oſtendendo non animadverſæ a Galeno fallaciæ cauſam, nec ſcripſiſſet, Galenum, ac Veſalium *non cogitantes aut intelligentes difficultatem* ejus experimenti, quod non ajunt a ſe probatum, cæteris inſtituendum propoſuiſſe, in eaque re *Veſalii errorem, & aliorum inexperientiam* oſtendendam non ſuſcepiſſet. Nam ſi Veſalium (*g*), & multo magis ſi Galenum attente legas; ea aſſeveratione utrumque locutum eſſe, intelliges, qua nemo ſanus ſolet, niſi qui rei periculum fecerit, ad eamque paratus ſit omnibus qui voluerint, commonſtrandam. Neque aliorum oportebat *inexperientiam* ita accuſare, quaſi propoſita adminiſtratio eſſet propemodum impoſſibilis, & præterea ſi vinculum adſtringeres; arteria ſuperius dilataretur, inhibitoque propterea ſanguinis fluxu, inferius pulſaret obſcure admodum: ſin autem vinculum ſolveres; ſanguinis e vulnere proſilientis effuſione omnia perturbarentur. Namque; ut prætercam, antequam Harvejus ſcriberet, teſtatum eſſe Sanctorium (*h*), ſe quoque hoc Galeni experimentum in brutis *probaviſſe*; certe Vieuſſenius (*i*) poſtea feliciſſime peregit, neque cum vincula adſtrinxiſſet, inhiberi vidit ſanguinis fluxum, imo æque valide fere infra, ac ſupra tubulum, arteriam pulſare, aut cum mox nulla vincula adhibuiſſet, effuſione ſanguinis perturbatum eſt alterum experimentum, quod Sanctorius (*k*) ait a Galeno quoque fuiſſe propoſitum eodem, quo primum, capite, in quo ego quidem non invenio. At enim, inquies, utrumque ceſſit contra Galeni ſententiam. Fateor: neque unquam in animo habui ut hanc tuerer. Illud unum habui, ut oſtenderem, non oportuiſſe in dubium vocare Galeni fidem, quaſi experimentum quod alii capere potuerunt, ipſe capere non potuiſſet. Nam quod in capiendo falli ipſe, & Sanctorius potuerint propterea quod adſtricto vinculo, ob cauſam ab Harvejo animadverſam, aut aliam aliquam ejuſcemodi, obſcure adeo arteria pulſaret, ut pulſare non videretur, tanto facilius conceſſerim, quanto magis video, ipſum quoque Harvejum, non ſervatis omnibus quas Vieuſſenius poſtea inculcavit, cautionibus, multo minus quam hunc, pulſare conſpexiſſe. Una interdum cautio omiſſa in cauſa eſt, ut minus reſpondeant experimenta, velut experti olim ſumus in illo Pecqueti (*l*); ne a vaſis ſanguiferis, & ſanguinis per ipſa motu longius abeamus; quo ſcripſit, ligata arteria Crurali, ſanguinem qui ex turgente vena comite inciſa ſcaturiebat, *extincto prorſus impetu, guttatim primum exſtillaſſe, demum penitus fluxum compeſcuiſſe*; at relaxata arteria, *iterum ex vena, pari vigore erupiſſe*. Sed quoniam pleraque eorum quæ in canibus duobus tunc obſervavimus una cum Homob. Piſone, Medico & Profeſſore Clariſſimo, & erga nos humaniſſimo, ab hoc ſunt edita, dilucideque propoſita (*m*); ſatis hic erit commemorare, neutram experimenti partem iis in canibus reſpondiſſe. Nam ſanguis e vena relaxata arteria, majori quidem vigore proſiluit, quam modo cum erat ligata; non tamen pari atque ante quam ligaretur: ligata autem arteria (id quod Piſo magis attendit) fractus quidem eſt impetus effluentis ſanguinis; ſed tamen in primo cane, qui vegetior erat, non deſtitit cum ſaltu aliquo, copioſeque effluere, & in neutro guttatim, multoque minus nullo modo exſtillavit: neque ante potuit fluxus omnino compeſci quam vinculum ſub elevatis nonnihil arteria, venaque, ut in Walæi Figura (*n*) vides, traductum, arcte circum femur adſtringi juberem in cane altero. Cum enim in hoc quoque eundem experimenti eſſe exitum, animadverterem; non dubitavi, Pecquetum forte in eum canem incidiſſe, in quo cum tenuiores, pauciores que eſſent, quam in noſtris, rami alii qui ab arteria ſupra ligaturam orti, cum Crurali vena communicarent, aliud propterea ipſi, ac nobis, videre contigiſſet: aut etiam altius fortaſſe quam nos qui aliquanto infra inguen ſpatio injecimus, arteriæ vinculum injeciſſe. Itaque intelligis, non fuiſſe Pecqueto omittendum, quo loco vincienda arteria, aut femur eſſet, ſi modo idem volebat ab aliis conſpici, quod ipſe conſpexiſſet: quanquam interdum experimenti alicujus auctor, ut puta Valſalva, in eo proponendo nihil omiſit; fruſtra tamen; nam qui repetunt, aliquid manifeſto mutant, & quaſi nihil mutaſſent, experimentum ſibi non reſpondiſſe, mirantur! Sed hæc aut alias, aut potius nunquam.

31. Credas fortaſſe, me longius quam oportuiſſet, a propoſito eſſe digreſſum. Neque digreſſus ſum tamen. Erat enim propoſitum, ut poſtquam de arteriarum Carotidum ligatura Galeni experimentum perpenderam, de altero ejuſdem viderem quod in conſtrictione Internarum venarum Jugularium conſiſtit, nulla inde evidenter pereunte functione. Quod etſi creditu difficile videretur; dedi tamen operam, ut oſtenderem, non eſſe illius experimentorum fidem in dubium præpropere vocandam; ſed videndum potius, num, cautione quapiam omiſſa, aliquid humani paſſus ſit, ut puta ſi forte iis vix ligatis venis, mox vincula detraxiſſet, aut animal occidiſſet, ſecurus eorum quæ paulo diutius protracto experimento ſequi poſ-

(*z*) n. 21. (*a*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obſ. 115. in Schol. fine. (*b*) n. 24. (*c*) Diſſert. Anat. l. 6. c. 44.
(*d*) De Circ. ſangu. Exerc. 3. (*e*) quæſt. 15. cit. ſupra, ad n. 21. (*f*) An ſanguis in arter. &c. c. 8.
(*g*) c. 9. cit. ſupra, ad n. 29. (*h*) Comment. in I. Fen I. Can. Avic. Doctr. 1. c. 2. & quæſt. 121.
(*i*) Neurogr. l. 1. c. 4. (*k*) locis modo cit. (*l*) Diſſert. de Circul. ſangu. c. 1. (*m*) Nov. in ſangu. Circul. Inquiſ. c. 7.
(*n*) I. in Epiſt. I. de mot. chyl.

poſſent, quippe qui adverſus vim pugnaret, quæ, ſi a corde in cerebrum per venas mitteretur, eſſet utique, ſicut alibi (*o*) in re ſimili contendebat, *momento temporis tranſmittenda*. Hoc autem dico eo fidentius quod cum de vinctis in animalis collo ſive nervis (*p*), ſive arteriis (*q*) verba faceret, experimenta ſe protraxiſſe, diſerte ſcripſit; de venis autem nihil, quod ſciam, ejuſmodi ſcripſit. Quod ſi hoc in venis habitum experimentum, ſæpius, ut illa, memoraſſet; facilius eſſet hac de re judicare. Verum ſemel, quantum in præſentia memini, de eo dixit (*r*), nec certe iterum *lib. de pulſuum uſu*, *cap.* 2; licet id Salius (*ſ*) indicet; commemoravit. Sed neque dixit, quo in genere animalium, nec qua in colli ſede venas conſtrinxerit. Quorum utrumque eos cogitaſſe, æquum fuerat, qui ejus vellent experimentum in dubium vocare. Nam quod ad primum attinet, Recentiores hæc fere ſolent in canibus, quos ille vel mortuos quam raro diſſecuerit, neminem fugere poteſt in ejus lectione verſatum: quibus autem vivis animalibus ad experimenta uteretur, quod ad nervos quidem attinet, ſcimus (*t*); quod vero ad ſanguifera vaſa, ſi recte memini, neſcimus: & tamen aliam in aliis animalium generibus eſſe poſſe vaſorum diſpoſitionem, aut communicationem, quis neget? quando haud raro in eodem genere, imo vel in uno eodemque animali, ſi quæ ſunt in dextero, & ſiniſtro latere inter ſe comparemus, varias illas eſſe, deprehendimus. Quamobrem & illud alterum ſpectare decet, id eſt qua in colli ſede ligatæ fuerint venæ Jugulares. Nam inter altiorem, & inferiorem ſedem, ſive ob eam quæ modo indicata eſt, ſive ob conſtantem cauſam vel in canibus diſcrimen eſſe, conjicias licet ex Cl. Lamurii (*u*) experimentis. Hic enim cum aliud inquirens, multorum viventium canum Jugulares Internas venas ſpectaret, haſque ad breve temporis ſpatium in duobus obligandas curaſſet; in primo quidem (*x*) poſtquam vinculum injectum fuerat infra earum bifurcationes, ſoporem adnotavit nullum; in altero autem (*y*) cum injectum eſſet, quo ad fieri potuit, propius thoracem, canis, inquit „ incidit in profundum ſoporem. „ Utinam plures, & diutius protractas, hujuſmodi haberemus Obſervationes, ut quod in ſuperioribus fecimus, conferendo inter ſe antiquas Galeni, & novas, ex his ducere firmiorem aliquam de illis conjecturam poſſemus. Sed nullæ ſuccurrunt in præſentia præter unam, aut alteram, quas infra (*z*) proferam, Galeno faventes potius, quam adverſantes. Favent quidem & illæ quas ex Emetto, & præſertim ex Cel. Swietenio ſupra (*a*) indicavi. Hic enim ſe *ligaviſſe*, teſtatur, *venas jugulares ſine ullo obſervabili malo*, quin etiam *poſt quatuor dies inveniſſe canem ſanum omnino*. Veruntamen cum in illis ipſis canibus aut ſimul, aut antea Carotides quoque arteriæ fuiſſent vinctæ; præclare vides non eadem prorſus ac Galenicum, hæc eſſe experimenta. Cætera quæ ſuppetunt, ad Externas aperte attinent Jugulares venas: quas etſi cum Internis communicare, ſcio, eaque ratione, & per ſe quoque non parum facere ad expeditiorem ex interiore cranio ſanguinis reditum; non tamen cenſeo, in hoc uſu eſſe cum Internis comparandas: & ſane Harderus cum in cane Externas vinxiſſet; non modo læſi cerebri, ut ſupra (*b*) etiam dictum eſt, ſymptomata non conſpexit, verum etiam in diſſecti cerebro *ſanguinis extravaſati parum omnino* deprehendit, *nec in finibus grumoſi veſtigia*, *firmiſſimo*, ut ait, *argumento, via hac præcluſa*, *aliam per venas maxime jugulares internas naturam ſibi paraſſe*. Prælectiones quidem Boerhaavii (*c*) Canicidia memorant Drelincurtii, unde pateat, Externis ligatis, ſtertere, tumere, ſuffocari canem. Verum ſi Canicidium indicant IV. (*d*) in eo quatuor alias ſimul venas, Crurales videlicet, atque Axillares, colligatas legimus, & in cane jam triduum non una ratione vexato. Sed fortaſſe alia Canicidia ſunt intelligenda quæ me fugiunt, an illa etiam quæ Drelincurtius ſcripta habebat, ut in calce eorum indicatur quæ typis vulgata ſunt? Nam & ibidem, & alibi (*e*) eædem Prælectiones ponunt alia Drelincurtii experimenta præter Carotides, Vertebrales quoque arterias ligantis, quæ in editis non memini legiſſe; ut neque *Stenonis* experimentum, alio loco (*f*) memoratum, *quo viſum eſt a vinculo venarum Jugularium animal apoplecticum factum*; niſi forte Prælectionum Auctorem, Summum quidem Virum, ſed ex tempore eas habentem, memoriam, ut fit, in rebus ejuſmodi fefelliſſe, exiſtimemus.

32. Sunt tamen qui Loweri (*g*) experimentum ad Jugulares Internas venas referre videantur; cum id Lowerus minime dicat, & quæ in vivo cane animadvertit, & in mortuo quæſivit, nullam cerebri læſionem oſtendant. Nam *poſt aliquot* demum *horas partes omnes ſupra ligaturam mire intumeſcebant*, *& intra duos dies canis quaſi angina ſuffocatus interiit*, *toto eo tempore non ſolum lacrymis copioſius fluentibus*, *ſed & plurima ſaliva ex ore*: poſt obitum autem partes ſub cute tumefactæ, nimirum *muſculi omnes & glandulæ ſero limpido maxime diſtentæ* repertæ ſunt; ut non levis in pleriſque ſimilitudo inter hunc canem, & primum illorum appareat, quibus a Valſalva obligatas fuiſſe retulimus (*) Carotides arterias, nec ſecus fortaſſe ac mox indicabitur, hujus ſit obſervatio explicanda cum ob alia, tum præſertim ob quoddam Jo. Bohnii (*h*) experimentum. Optandum fuiſſet, ut Peyerus (*i*) (nam & ipſe, Lowerum imitatus, *multum aquæ paſſim ſub cute capitis in membrana adipoſa atque muſculorum intercapedinibus congeſtum* vidit) ſcripſiſſet diſerte, utras cani venas ligaſſet; *Jugulares* enim ligaſſe, dumtaxat ſcripſit. Neque clarius locutus eſt Peyeri amiciſſimus Harderus (*k*), ubi iiſdem fere verbis idem *notaſſe alios ſecum*, retulit: quanquam credibilius eſt, haud alias venas, quam Externas, ut aliquot ante annis loco a nobis ſupra (*l*) indicato diſerte fecerat, ſignificare voluiſſe. Contra autem, Lowerum videtur intellexiſſe Pechlinus. Namque, ut in Sepulchreto ipſo (*m*) habes, *vulgato experimento jam olim cognovi*, inquit, *ligatis venis jugularibus internis in vitulo ſemimortuo cerebrum copioſe a reſtagnante ſero inundatum fuiſſe*. Denique Cl. Oederus (*n*) cum in cane vinxiſſet Externas, hæc obſervata a ſe, ſcripſit: *Neque intumuere multum venæ ſupra filum*, *neque multum aperti damni paſſus eſt canis*, *neque ſtupidus factus eſt*, *ſed pene per totum diem vegetus*, *continenter latrans*, *ſufſecit deinceps alii experimento*. *Portio infra filum ſingula reſpiratione evanida denuo replebatur*. An *inſpiratione* forte ipſe ſcripſerit, ex iis conjicies quæ paulo inferius (*o*) proferentur. Cæterum & ipſe perſpicuitatem in Loweri narratione deſiderat: *cum ait* „ *venas ſe jugulares* „ *ligaſſe*, *obſcurum eſt*, inquit, *ſolaſne externas*. Et ſane utraſque olim videtur intellexiſſe Noveſius (*p*), qui Externis ſimul, Interniſque vincula injecit. Quod cum in uno, itemque in altero feciſſet cane, animadvertit quidem (id quod apud Lowerum non invenio) ſigna capitis facti ponderoſioris, & lacrymas aliquot; ſed canibus aliquo poſt tempore mortuis, nihil quidquam ſeri extra, aut intra cranium effuſi deprehendit: cenſuitque, vel cunctis ligatis venis Jugularibus, harumque ramis, perſiſtere, quamvis lentiorem factam, ſanguinis circumitionem, quippe redeuntis ut ipſe ait, per Sinus medullæ Spinalis. Præclare autem memini, cum Valſalvæ, & mihi Bononiæ hæc, quæ non multo poſt edidit, narraret Noveſius, ſubjeciſſe, ſe venas illas vincientem caviſſe diligentiſſime, ne quidquam præter nudas venas ligaret: ſuſpicari igitur, Lowerum ſimul cum iis venis adhærentes lymphæ ductus colligaſſe,

(*o*) An ſangu. in arter. &c. c. 8. (*p*) De Hippocr. & Plat. Decret. l. 2. c. 6. (*q*) Vid. ſupra, n. 24.
(*r*) cit. c. 6. (*ſ*) De Aff. Particul. c. 2. (*t*) Vid. de Anat. Admin. l. 8. c. 8. & l. de Præcogn. ad Poſth. c. 5.
(*u*) loc. cit. ſupra, ad n. 24. (*x*) Exp. 3. (*y*) Exp. 4. (*z*) n. 32. (*a*) n. 24. (*b*) n. 29.
(*c*) in Inſtit. §. 860. (*d*) n. 2. (*e*) §. 695. (*f*) §. 286. (*g*) Tract. de Corde c. 2. (*) ſupra n. 25.
(*h*) Circ. Anat. Prog. 6. in cane quarto. (*i*) Meth. Hiſt. Anat. Med. c. 6. (*k*) Apiar. in Schol. ad Obſ. 72.
(*l*) n. 29. (*m*) l. 1. S. 16. Obſ. 5. in Additam. (*n*) Diſſert. de Derivat. &c. §. 33. (*o*) n. 33. & ſeq.
(*p*) Lettr. de G. Deſnoves IV.

gaſſe, hiſque ob nimiam plenitudinem ruptis, ſerum illud limpidum extitiſſe. Quam ſuſpicionem Valſalva non improbabat, & confirmare liceret obſervatione quadam Drelincurtii (*q*). Utcunque id eſt; certe Noveſii obſervationes oſtendunt, potuiſſe Galenum læſionem adnotatu dignam nullam videre paulo poſtquam Internas adſtrinxiſſet Jugulares venas, quando, Internis ſimul, Externiſque conſtrictis, non plura Noveſius animadvertit.

33. Quæres fortaſſe, quid Vir experiens Valſalva iiſdem conſtrictis venis obſervarit. Ego vero cum propter hanc quoque cauſam diligenter olim ejus omnes ſchedas excuſſiſſem; nihil ad illarum vinctionem attinens; ſed alia tamen inveni, quæ quoniam ad eaſdem, & ad Carotides arterias pertinent, in vivis canibus ſpectatas, aut inciſas; hic tibi, ut ſuperiore promiſi Epiſtola (*r*), deſcribere, & quid ipſe, iiſdem iteratis obſervationibus, conſpexerim, paucis ſubjicere non gravabor. Valſalva igitur ſecta in collo cute, veniſque Jugularibus detectis, animadvertit, has venas ſanguine turgidas, aerem inſpirante cane, detumeſcere; exſpirante autem, viciſſim turgere, præſertim cum reſpiratio ad naturalem accedebat: eademque poſtea in aliis etiam canibus perſpexit, & quandam earum venarum ſyſtolem, ac diaſtolem. Præterea ipſas comprimendo, ſanguinem vidit, qui infra locum compreſſum erat, cor verſus fluere, quamvis a ſuperiore non urgeretur. In alio cane arteriam diſſecuit Carotidem, viditque id quod propter ramorum utriuſque Carotidis altiores inter ſe communicationes expectabat, a ſuperiore quoque diſſectæ arteriæ parte ſanguinem effluere, nec mediocri quidem copia, ſed minore impetu, quam ab inferiore. Sed hæc tamen quæ de Carotide, & ea quæ ſecundo loco de Jugularibus adnotavit, generatim quidem erant omnibus, iſta autem ipſa qua adnotavit, ratione haud omnibus, puto, æque nota erant eo tempore. Illa vero quæ primo loco de Jugularibus obſervavit, nemini fortaſſe ne hoc quidem tempore nota eſſent, niſi Præcl. Schlichtingii (*ſ*) obſervationes, anno editæ 1750. impuliſſent ad quærendam cauſam, cur in quavis exſpiratione cerebrum attollatur, in quavis autem inſpiratione ſubſidat. Illam enim cauſam cum Gottingæ, & Monſpelii inquirerent Sagaciſſimi Viri, in eandem ac Valſalva olim, obſervationem inciderunt, eoſdemque motus venarum, nemini, quod ſciam, præter illum, ad id tempus viſos, ad alias majores venas diligentia propria extenderunt. Quod unum, hanc Epiſtolam recenſens, addere hic volui inter ea quæ tanto antea ad te ſcripſeram: nec tamen propterea quidquam eorum quæ ſequentur protinus, omittere. A primo quidem tot, & tam conſtantibus tum Valſalvæ, tum Præſtantiſſimorum, quos modo indicabam, Virorum experimentis, quæ pro veriſſimis habeo, minime reſpondere videbuntur. Sed non ideo prætermittenda: imo non ſilenda eſſe, arbitror primum ut tot inter anatomica hujus generis experimenta unum extet, quod iis quæ ratio, imo oculi oſtendunt in corporibus viventium hominum haud repugnet, eſſe videlicet aliquando cum venæ inſpirationis tempore intumeſcunt, eædemque detumeſcunt tempore exſpirationis: deinde ut illorum experimentorum Scriptores Ingenioſiſſimi poſſint, ſi velint, congruenter ſuis quiſque explicationibus conſtituere, quæ cauſa tanti diſcriminis ſit inter illa, & meum experimentum, an eadem quam ad id explicandum, quod in vivis conſpici hominibus, dicebam, video eſſe commemoratam (*t*)? an alia, quæ ſi attentius legas quæ ego vidi ab initio ſtatim cujuſque inſpirationis, cum his magis congruat?

34. Cum enim ipſe ea quæ paulo ante deſcripſi, Valſalvæ repeterem experimenta ſub finem A. 1723; ſic obſervavi. Integumentis a dextera colli parte ita in cane ſeparatis, atque reductis, ut tota quæ ipſis obtecta fuerat, Jugularis Externa vena omnino pateret, tremulus quidam in ipſa motus, ſed & in proxima, quanta quanta retecta erat, colli parte conſpiciebatur. Mox attentius oculis in vena defixis, manu autem abdomini admota, evidentiſſime perſpexi, quotieſcunque hoc ab inſpiratione attollebatur, eodem tempore venam illam ſtatim tumere, neque prius detumeſcere, quam abdomen in exſpiratione ſubſideret; tunc enim ſimul venæ quoque turgentia manifeſto decreſcebat. Quæ cum Valſalvæ obſervationi adverſarentur, tanto diligentius & ipſe iterum, iterumque obſervavi, & ab iis qui aderant, Oculatiſſimis Profeſſoribus Vulpio, & Mediavia, ab aliiſque attentiſſimis Viris, & Adoleſcentibus obſervari volui: ſemper autem ita ut expoſui, res ſe habuit: eoque minus videbatur errandi periculum, quo magis utraque reſpirationis pars, & certe inſpiratio, magna erat, & diuturna, & alterno ordine ſui ſemper ſimilis, ut non alia in tota illa fuerit obſervatione. Et optabam quidem eo tempore, ut tandem reſpiratio ad naturalem modum rediret, quo certius cum Valſalvæ obſervatione compararem meam. Nunc vero illæ ob quas hæc non reticui, cauſæ faciunt, ut minus ægre feram, non rediiſſe. Nec vero aliam præterea Jugularis venæ ſyſtolem, & diaſtolem videre potui, & illam ipſam fortaſſe Valſalva ſub his nominibus intellexit ſubſidentiam, turgentiamque Jugularis venæ, alternis reſpirationis partibus reſpondentem. In reliquis autem obſervationibus nihil fuit quod Valſalvæ adverſaretur. Nam ſummæ proximam venæ partem cum ita conſtrinxiſſem appreſſo digito, ut a ſuperiore ſanguine inferiorem penitus dividerem; ſanguis tamen qui infra digitum erat, intra breve temporis ſpatium defluxit, venamque inanem, aut ferme inanem reliquit. Denique his quæ dicta ſunt, iterum ac ſæpius perſpectis, Carotica ejuſdem lateris arteria detecta eſt, a proximiſque partibus ſejuncta, tum nonnihil elevata, & ad medium circiter longitudinis colli tranſverſa diſſecta eſt. Cum dubitaremus, num ſtatim a diſſectione, ut certe ab inferiore, ita etiam ab ſuperiore parte ſanguis effluxiſſet; ne dubii aliquid eſſet in reliqua obſervatione, placuit, ut Cl. Vulpius, qui adminiſtrans adſtabat, inter digitos utramque diſſectæ arteriæ partem, ſed alteram altera manu retineret hactenus ne conciderent, ſimulque modice alteram in alterum latus inclinaret, ne ſanguis occurreret ſanguini, remque confunderet, ſed proclive eſſet diſcrimina inter ſuperiorem, & inferiorem præclare animadvertere. Quod cum ille dicto citius feciſſet, evidentiſſimum fuit, ſanguinem ex utraque parte ad magnam diſtantiam proſilire, quamvis tenuiore filo, & minore impetu ex ſuperiore, idque diu, & donec voluimus. Non erat tamen ſuperius filum ea tenuitate, ut non ſatis appareret cauſa, cur vel olim admonuiſſet Galenus (*u*), ut in iis experimentis quibus ſanguifera in collo vaſa diſſecantur, *ne pereat ſtatim animal immodica ſanguinis profuſione enectum*, admonuiſſet, inquam, ut *prius* ejus *collum tum ſuperiore, tum inferiore parte laqueis duobus*, ſcilicet pone Aſperam arteriam traductis, *arcte conſtringamus, deinde inter laqueos partem* vaſorum *in medio acceptam præcidamus*. Re ſatis jam obſervata, animadverſum eſt, arteriæ partem inferiorem qua ſecta erat, ſe adeo contraxiſſe, nihil ut propemodum efflueret. Sed pauxillo ex eadem extrema parte forficibus adempto, ſanguis continuo ad priſtinum illum effluxum rediit: cum interea muſculus Maſtoidæus, quem antea in medio collo tranſverſum ſecueramus, diſſectas partes ſua extrema verſus non contraxiſſet, ut nulla prorſus vi adhibita, eaſdem manibus prehenſas liceret alteram ad alteram adducere, ut inter ſe contingerent non ſecus ac paulo ante; vigente adeo etiam tum cane, ut his omnibus ſatis ſuperque inſpectis, & mox abdomine diſciſſo, multiſque partibus in ventre ſpectatis, & nonnullis circum vaſa laqueis adſtrictis cum thoracem denique recluderemus, cor tunc etiam valenter, conſtantique ordine micaret. Verum hæc alio attinent.

35. Nunc ad primum illud propoſitum (*x*) redeamus: a quo te gaudeo prolixa experimentorum recen-

(*q*) Experim. Anat. Canicid. 6. n. 4. 5. (*r*) n. 11. (*ſ*) Memoir. préſent. à l'Acad. R. des Sc. Tom. 1.
(*t*) Vid. Walſtorff Diſſert. ſiſt. Experim. circa mot. cerebri &c. §. 28. (*u*) cap. illo 6. cit. ſupra, ad n. 31. (*x*) ſupra, n. 10.

cenſione, atque examine abduxiſſe; longe enim minus triſte, atque horrificum eſt in vexatorum per experimenta canum, quam in ſtrangulatorum hominum cogitatione detineri. Ad hanc jam revertamur, oportet, de cauſis, quæ afferri ſolent, eorundem mortis exiſtimaturi, quando illa quæ ad id neceſſaria erat, experimentorum tum veterum, tum recentium conſideratione perfuncti ſumus. Ad nervos igitur qui per collum vaſa ſanguifera comitantur, laqueo conſtrictos, non video hoc tempore qui referant celerem illorum mortem: & ſi viderem; ad ea rejicerem antiqua, & nova experimenta, quæ ſupra (*y*) ſunt indicata. Nec ſane plures eſſe, exiſtimo qui ad compreſſionem referant arteriarum Carotidum: quos tamen iis perpenſis, quæ fuſe antea (*z*) propoſita ſunt, atque explicata, valde jam puto de ſua ſententia dubitaturos. Sed contra, pleroſque ſcio Viro Doctiſſimo aſſentiri, qui poſt Wepferum (*a*) non uno in loco docuit, adſtrictione Jugularium venarum prohiberi ſanguinis reditum, qui per Carotides arterias non omnino compreſſas, & multo magis per Vertebrales interea in cerebrum importatur; itaque confeſtim apoplexiam lethalem fieri, *neque aliam eſſe rationem mortis ſuſpenſorum*; ſic enim congeſtum in cerebro ſanguinem hoc, ajunt, vehementius comprimere, vel diſruptis etiam tenerrimis vaſis, in ventriculos, & anfractus effundi. Verum poteſtne plus ſanguinis in cerebrum ferri, quam nulla Carotidibus arteriis compreſſione adhibita, aut magis illius reditus impediri, quam vinculis tunc ſimul adſtrictis ſingulis circum ſingulas Jugulares venas, nec modo aut Internas, aut Externas, ut in Galeni, aut Harderi, Oederi, & fortaſſe etiam Loweri experimentis factum eſt, ſed Internas ſimul, & Externas, ſicut Noveſium feciſſe, diximus? Num ullam tamen, non apoplexiam dico, ſed ſoporoſam affectionem vidit horum quiſquam, quæ continuo ſit, aut mox conſecuta? Relege, quæſo, eorum experimenta, quæ ſupra (*b*) a nobis ſunt recenſita. Nihil certe ejuſmodi viſum invenies: aut ſi quibuſdam aliis nonnunquam accidit, ut a venarum, aut arteriarum, aut nervorum in collo vinctione aliter viderent; fac memineris, nos hic de ſuſpenſorum morte loquentes, cauſas quærere, non quæ interdum, ſed quæ ſemper, aut fere ſemper, & cito interimant. Quid ergo eſt? an aliæ, præter modo examinatas, ſunt cauſæ, quas potius accuſemus? ut ſupremarum vertebrarum luxatio, quam nunc ponunt aliqui (*c*), Wepferus autem (*d*) tunc ſuſpicari videbatur, cum ſuſpenſorum humeris inſultat carnifex, ac pede caput in tranſverſum agit. Sed neque in uſu id ubique eſt, & ubi eſt, ibi Columbus (*e*) negabat adeo, ſe luxationem inveniſſe, ut faciliorem vertebrarum fracturam eſſe, diceret, quam luxationem, & tandem ſive hanc, ſive fracturam eſſe, malles, unde ipſum medullæ Spinalis vitiaretur initium; hinc tamen potius mors illico, quam apoplexia, ſequeretur. Et ne forte oportere apoplexiam tunc ſequi, dicas, cum vertebrarum ſeu luxatione, ſeu fractura ſic Vertebralia quoque vaſa comprimuntur, aut læduntur, ut ne per hos quidem rivos in cerebrum ſanguis inferri, & ab ipſo referri poſſit; mittamus denique ejuſmodi caſus, quos communes ſuſpenſis omnibus non eſſe, diximus, nec certe iis fuerunt qui poſt ſuſpendium ab apoplexia, vel potius ab ſopore illo quo correpti fuerant, liberati ſunt, & videamus ſaltem qua ratione ſoporem illum, omnibus communem, effici, dicamus; nihil enim dubii eſt, quin eadem cauſa quæ ipſum efficit, ſi cito etiam atque etiam augeatur, cito ſit hominem jugulatura.

36. Cæſalpinus (*f*), *referunt*, inquit, *qui laqueo ſuſpenſi non interjerunt, in conſtrictione laquei ſtupore correptos eſſe, ut tandem nihil ſentirent*. Wepferus quoque (*g*) mulierem, & virum commemorans ſuſpendio ſuperſtites, illam omnium oblitam, inſtar *apoplecticæ* jacuiſſe, oſtendit; hunc *conſtricto laqueo ne minimum dolorem perpeſſum eſſe, ... & ſine omni ſenſu, aliquot horas profundo quaſi ſopore ſepultum* exegiſſe. Audivi ego de gravi, & verace Viro, furciferum qui ob eandem, ut credebatur, cauſam ob quam illi de quibus in Sepulchreto (*h*) narrat Cardanus, prorſus interfici carnificis teſte non potuerat, interrogantibus retuliſſe, primum ſibi quaſi ſcintillas ante oculos eſſe obverſatas, mox nihil, nihilque præterea, quaſi dormiret, omnino ſenſiſſe. Qui caſus ejus ſimilis ſatis eſt, quem narrat Baconus (*i*), niſi quod is qui ſe ſuſpenderat poſt *ſpeciem ignis*, cum *tenebras* jam id eſt nihil videret, breviſſimo illi ſuſpendio per Amicum præſentem continuo ereptus, colorem quendam pallidiorem videre cœpit: nullum tamen dolorem ſenſit. Denique ipſe fœminam vidi, cui nocturni fures, ut ſecuro animo expilarent domum, collum ſudariolo contorto ſic obſtrinxerant, ut interemptam eſſe, non dubitarent. Ea inventa eſt facie tumida, & livida, ore ſpumoſiſſimo, quod ideo adnoto, ut intelligas, aphoriſmum de quo ſupra (*k*) mentio injecta eſt, eſſe cum exceptione, ut ſæpe alios, admittendum; ſervata enim eſt Medicorum induſtria ſanguine de brachio, & pede miſſo, datiſque, cum primum potuit, cardiacis, ut vocant, medicamentis; quo ferme curationis genere ſtrangulatos alios evaſiſſe, additis fomentis, balneiſve calidis, apud Riolanum (*l*), & Baconum (*m*) videbis; ea igitur mulier poſtquam, ſudariolo detracto, adjuvari cœpta eſt, permultas horas etiam tum jacuit priuſquam ad ſe rediret. Vides, me plura exempla commemorare, ne quid ſtrangulatis commune ſit, dubites, ſimulque poſſis recogitando propoſita in canibus experimenta, num quid ejuſmodi conſtrictis in collo aut nervis, aut arteriis, aut venis, eorum pleriſque contigerit, animadvertere. Quod ſi non contigit; aliunde rei cauſam quæras, neceſſe eſt.

37. Et mihi quidem hæc omnia reputanti reſtare videtur quidpiam, de quo per experimenta quæri potuiſſet, id eſt an canibus aliter accideret, ſi non ſingula illa in eorum collo, ſed univerſa, injectis utrinque vinculis adſtringerentur. Aliud enim conſtrictis ſingulis, aliud univerſis, accidere poſſe, cum indicat ratio, tum confirmat experientia. Nam quid nervis, quid item arteriis ſolis obligatis fiat, cum poſſis ex hac, & ex Epiſtola noſtra Anatomica XIII. cognoſcere; ibidem (*n*) videbis, quam diſſimilia, & quanto etiam graviora acciderint, utriſque colligatis. Fac item, ut eorum tibi veniat in mentem quæ ſupra (*o*) de circulatorum capra, & de adoleſcentibus tum Aſſyriis, tum Piſano commemoravimus, ut illi atque hi intercepto ſenſu, & motu conciderent, & obdormiſcerent. Atqui illa certe ſic concidebat, cum vincula iis quæ per collum ſimul feruntur, vaſis, & nervis injecta contrahebantur; non eſt autem circulatorum arterias, venaſque diſcernere; ut veri ſimilius ſit, omnia ſimul fuiſſe compreſſa. Neque ipſis licet Anatomicis in tanta nervorum, & vaſorum utriuſque generis vicinitate, imo cohæſione hoc potius, quam illud, comprimere ſub illæſa cute: nec aliter feciſſe videtur Columbus (*p*). Idemque erit denique ſentiendum de experimentis Ariſtotelis (*), qui etſi verbis Jugulares venas, eaſque Internas deſignat; *foris* tamen *apprehenſas* dicit, *corruentibus hominibus, ſenſibus ereptis, & palpebris compreſſis*. Sane etiam Salius (*q*) de his ipſis loquens, non dubitat, ſimul venas, arterias, nervos fuiſſe conſtrictos. Et Riolanus (*r*) illo Ariſtotelis producto loco, *non conſtare*, ait, *inter antiquos authores de vaſis, quæ laqueis intercepta ſoporem inducunt, quoniam hæc vaſa venæ, arteriæ, & nervi, ſunt ita contigua, ut unum pro altero acceptum fuerit*.

38. Præterea in ſtrangulatis, de quibus hic potiſſimum quæritur, cum obvium ſit, non modo univerſa illa, ſed & Aſperam arteriam eodem tempore conſtringi; cur non hanc præcipue cauſam ad illas addendam eſſe, putabimus? Nec ſane opus eſt experimenta inſtituere ad proprium occluſionis hujus canalis effectum cito lethiferum comprobandum. Caſus ipſe non raro obtulit: ut cum Druſus, Claudii Cæſaris

impu-

(*y*) n. 23. (*z*) n. 24. & quinque ſeqq. (*a*) Exercit. de loco aff. in apopl. (*b*) n. 29. 31. 32. (*c*) Vid. ſupra, n. 14.
(*d*) Exercit. cit. (*e*) n. 14. cit. (*f*) l. 2. Quæſt. Med. 15. (*g*) Exercit. paulo ante cit. (*h*) l. 4. S. 12. Obſ. 11.
(*i*) Hiſt. Vit. & Mort. (*k*) n. 9. (*l*) Anthropogr. l. 1. c. 18. (*m*) Hiſt. modo cit. (*n*) n. 31. (*o*) n. 22.
(*p*) ibid. (*) Vid. ſupra n. 21. (*q*) De Aff. Partic. c. 2. (*r*) Anthropogr. l. 3. c. 9.

impuber filius, ſuffocatus eſt *pyro per luſum in ſublime jactato, & hiatu oris excepto*, ut tradit Suetonius (ſ), aut cum juvenis robuſtus, de quo habes in Sepulchreto (t), fruſtulo carnis in laryngem illapſo, & hanc totam obturante, *ſubito pereunte reſpiratione*, antequam advocaretur chirurgus, eſt *ſuffocatus*. Utinam rariſſime, imo nunquam talia acciderent, nec celeres adeo mortes ab ejuſmodi cauſa narrandas Petitus Chirurgus (u), & nuper quoque; ut alios præteream; Illuſtris Hallerus (x) habuiſſent. Itaque mirandum non eſt, pluribus, inter Recentiores etiam, ut Dioniſio (y), Langgutho (z), aliis placuiſſe ob hoc unum interire ſuſpenſos, quod reſpiratio intercipiatur, in eandemque ſententiam demum Viros Celeberrimos tranſiiſſe, quibus antea viſum eſſet, a conſtrictis venis Jugularibus id potius eſſe, quam ab impedito aeris uſu, repetendum. Et ne mihi objicias cum Wepfero (a), ſine reſpiratione urinatores, & hyſtericas vivere; quanquam has non omnino negat reſpirare, ſed ad ſenſum dumtaxat; ſcito, nunc in hiſce immorari me nolle, neque de præcipua inſpirati aeris utilitate diſputare; ſed hoc tantum dicere, ſi vaſorum, nervorumque ſimul facta compreſſio non eum ſatis credatur effectum, cujus cauſam quærimus, per ſe productura; at producturam eſſe, ubi conſtrictio eodem tempore accedat arteriæ Aſperæ. Illa enim ſanguinis per cerebrum circulatio, quæ Carotidibus arteriis, & Jugularibus venis omnibus compreſſis, vix per Vertebrales arterias, venaſque ſervari quadantenus poteſt; ſi reſpiratio prohibeatur, ipſa quoque facile prohibetur. Dilatante enim ſe aere a pulmonibus noviſſime hauſto, & quoniam a calido eo loco jam redire, ut ſolebat, non poteſt, validius minima vaſcula comprimente, quæ per eos ſanguinem traducunt, ſubſiſtat hic magna ex parte in pulmonibus, & ventriculo cordis dextero, & vena Cava, neceſſe eſt, ut reapſe in animantibus, intercluſo ſpiritu mortuis, Thomas Cornelius (b) deprehendit. Quo facto, ſimul arteriis Vertebralibus ſubtrahitur ſanguis, quem ad cerebrum convehant, ſimul venis, earum ſociis, difficilior fit ejus qui in cerebrum influxerat, ſanguinis in Subclavias reportatio, quippe Cava in quam hæ confluunt, a ſubſiſtente, ut diximus, ſanguine adeo diſtenta, ut interdum in ſtrangulatis animalibus, ex Cornelii ejuſdem (c) obſervatione, diſrumpatur. Nec jam dico, per pulmones non reſpirantes ſtatim nihil ſanguinis omnino tranſire; ſed minus, & deinceps minus, minuſque, ut quod tranſit, ſervandæ circulationi non ſufficiat; neque enim tunc, ut in hæmorrhagiis, tempus eſt quo ſe arteriæ ſenſim magis, magiſque contrahant, & ad modicam illam ſanguinis copiam ſe accommodent; ſed interea dexter cordis ventriculus adeo ſanguine dilatatur, ut mox conſtringere ſe non poſſit, nec vel exiguam copiam ſanguinis per pulmones ad ſiniſtrum, arteriaſque compellere. Quod ſi igitur impedita reſpiratio circumitionem ſanguinis per ſe impedit intra breve tempus; intra breviſſimum impediet per cerebrum eorum in quibus ob Carotides, & Jugulares, eodem tempore laqueo conſtrictas, vix tantum ſanguinis illud habebat, ut per Vertebrales arterias, venaſque ſervaret quadantenus circumitionem. Siquando autem priuſquam tranſitus ſanguinis per pulmones omnino impediatur, forte contingat, ut ob eas cauſas quæ ſupra (d) commemoratæ ſunt, aliquid ſanguinis influere tunc pergat per Carotides minus adſtrictas, quam ſint Jugulares; non modo ſanguinis circumitio per cerebrum ſubſiſtet; ſed ipſe ea copia cumulabitur, unde mox vaſa diſrumpantur, velut in ea muliere quam viri duo, ut antea (e) relatum eſt, manibus conſtricto collo, ſtrangulaverant. In illa enim ſanguinem effuſum ſupra baſim cranii, & in ventriculis invenit Littrius: cujus explicatio non ita diſcrepat ab hac noſtra. Secundum quam illud pariter intelligi licet, cur in ſuſpenſo fure, quem Petrus Nannius, cum Bononiæ eſſemus, diſſecuit, Sinus ruptus eſſet *Longitudinalis* meningis Craſſioris: multoque etiam magis, cur Lanciſius (f) in ſtrangulatis viderit *puncta ſanguinea ſpiſſo agmine candidam medullæ* cerebri *ſubſtantiam variegare*: noſque ipſi illa omnia quæ ad te alias (g) ſcripſimus, in cerebro, & pulmonibus cujuſdam maniaci, quem eodem mortis genere extinctum eſſe, pleraque indicabant.

39. Locus hic eſſet de iis etiam verba faciendi, quorum ſubitas mortes a denſiore, aut rariore inſpirato aere plerique repetunt, illo videlicet, non ſecus denique ac paulo ante dicebamus, minima pulmonum vaſcula conſtringente, hoc vero eadem non explicante, ut concidentia, ac corrugata minime ſanguinem tranſmittant: quanquam Cl. Greenwoodii experimentis (h) neque denſitate, aut gravitate, neque humiditate, neque elaſticitate a communi aere diſcrepare putei aer inventus eſt, in quem deſcendentes homines, aut demiſſæ faculæ citiſſime extinguebantur. Sed quoniam etſi ejuſmodi mortes non raro accidant, & ipſe A. 1731. pro Sacro Patavinorum Medicorum Collegio quid agendum, reſponderim, ne in ſepulchrum quoddam Ateſtinum deſcendentibus id amplius contingeret quod tribus nuper acciderat, ut continuo ſuffocarentur; tamen quia nullum ejuſmodi letho ſublati cadaver mihi, aut Valſalvæ oblatum eſt, in quo viſcerum, & ſanguinis conſtitutionem perſcrutaremur; diſquiſitionem hanc in præſentia tranſilio. Quod ſi forte quæris, cur ſuffocatos illos tres dixerim; nempe dixi tum quia ante quinque, aut ſex menſes veſpillo, qui in idem ſepulchrum deſcenderat, illico reſpirationis anguſtia correptus fuerat, tum etiam quia illorum trium aliquis, ululatu quodam emiſſo, reliqui non aliis motibus editis quam qui ſuffocantur, mortui ſunt, quidam etiam livido nigroque corpore. Neque aliter ferme cum decem illis actum eſt qui A. 1724. Veronæ cellam vinariam, ferventis uvæ halitibus plenam, unus poſt alium ingreſſi, idem fatum ſubiere, cum alii ululantis, mugientiſve ſonum edidiſſent, plerique autem mox humi ſe ſe jactarent, atque agitarent eorum inſtar qui ſuffocantur. Sed & in antro quod a canibus nomen apud Neapolitanos accepit, illico beſtias concidere non ſecus ac ſi eſſent mortuæ, niſi quod membra pleræque jactando, miſere ſe contorquent, experimentis ſuis edoctus Leonardus Capuanus (i) teſtatur. Et ne forte putes, has membrorum agitationes convulſivos potius ob affectum primario cerebrum, quam conſuetos eſſe motus in iis qui ſe ſuffocari ſentiunt; animadverte quæ apud Leonardum ſequuntur: retracta inde ſemiviva animalia in aerem innoxium, ita reſtitui, ut ſi nihil mali paſſa eſſent: quæ natura non reſpirant, ea in antro ſerius, & vix mori: canem, & ranas in eo mortuas, illum quidem contractos aliquantum pulmones, has vero eoſdem concidentes, aeriſque inanes habuiſſe. Quæ omnia attingere hic volui, ne facile credas quæ leges in Sepulchreto (k): qui vel muſti vaporibus, vel fumo carbonum extinguuntur, eos *placidiſſime mori: quod canibus etiam in antro illo dicto* ,, la grotta de' cani ,, *uſu venit*: qui omnes ſi ex pulmonum, non cerebri potius affectione morerentur, *næ illi brachiorum jactatione, tibiarum attractione, & totius corporis denique agitatione atque labore moleſtarentur*. Hæc ibi. Cæterum neque in antro illo vapores lethiferi altitudinem mercurii mutant in barometro (l): ſed non hoc tantum; barometrum quoque nullam oſtendit mutationem in caverna Pyrmontana (m), cujus, & antri Neapolitani phænomena ſunt inter ſe perſimilia. Quæ autem ſine diſſectione, aut per hanc obſervata ſint in eorum corporibus, quos aut carbonum, aut putei cujuſdam halitus extinxerant, *Commercium* docebit *Litterarium* (n), magiſque Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis Hiſtoria (o).

40. Sed etſi neque hominum ſubmerſorum cadavera incidere Valſalvæ, aut mihi datum eſt; tamen cum olim variorum generum animalia, quæ ſubmergenda curaveram, non ſemel diſſecuerim, quæ adnota-

(ſ) De duodec. Cæſarib. l. 5. c. 27. (t) Sect. hac 2. Obſ. 6. (u) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1742.
(x) Opuſc. Pathol. Obſ. 7. (y) (z) locis ſupra indic. ad n. 24. & ad n. 9. Vid. §. 5. (a) Exercit. cit. ſupra ad n. 35.
(b) Progymn. 7. (c) Ibid. (d) n. 29. (e) n. 9. (f) De Subit. Mort. Obſ. 4. in fin. ad n. 8. (g) Epiſt. 8. n. 4.
(h) Saggio delle Tranſaz. Tom. 5. n. 2. (i) Delle Moſete Lez. 1. (k) Sect. hac 2. in Schol. ad Obſ. 15.
(l) Vid. Mead de Venen. Tent. 6. (m) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 8. (n) Ibid. A. 1736. Hebd. 14. n. 2.
(o) A. 1710. Obſ. de Phyſ. n. 5. & A. 1701. n. 4.

ta habeam, non reticebo. Nam Galeni (*p*) exemplum ſecutus, qui *accipere* ad diſſectionem ſimiam *in aqua ſuffocatam conſueverat*, non verebar, ne propterea nimis turgerent, citiuſve putreſcerent: hæc enim qui verentur, ea, opinor, cadavera intelligunt, quæ diutius in aqua fuerint, ut ceſſantibus nonnullis cauſis quæ internum aerem ſervabant compreſſum, hic jam ſe ſe explicet atque expandat, ut credere cum Cel. Senacio (*q*) malumus, quam ab aqua per cutis poros ſubeunte illam voluminis amplificationem repetere, ob quam ſubmerſorum corpora e fundo enatent, in ſummoque conſiſtant. Neque cadavera, niſi recentia, optabat, ut puto, Jacobus Sylvius (*r*), qui hominum aquis merſorum corpora cæteris anteferebat, quod in his omnia ſunt integra, *ſi aquæ magnam vim ex ventriculo manibus compreſſo per œſophagum effuderis*: quanquam hæc ipſa exceptio Sylvii, adverſantibus multorum obſervationibus, ſæpe tibi minus videbitur neceſſaria. Nam Platerus, ſicuti in Sepulchreto (*ſ*) habes, aliquoties expertus, paululum dumtaxat aquæ in eorum ventriculo deprehendit: ut ab aqua, aeris loco in arteriam Aſperam illapſa, mortuos potius exiſtimaret. Sed Wepferus (*t*) in ſubmerſo caſtore ne in pulmonibus quidem invenit, & Waldſchmidius (*u*) tandem *in ſubmerſis ne guttulam quidem aquæ in ventriculo, aut in thorace reperire unquam licuiſſe*, confirmavit, aſtipulantibus deinceps cum Beckero (*x*) ſive in homine, ſive in beſtiis; pluribus aliis Obſervatoribus, donec Littrius (*y*) paucam quidem in hominum pulmonibus, ſed multam in ventriculo aquam reperiſſe ſe, ſcripſit.

41. Mihi vero in iis quas dicam, beſtiolis hæc contigit obſervare. Porcelli duo Indici, mas, & fœmina; quorum ille qui & craſſior erat, multo diutius in aqua vixit; nihil hujus in ventriculo, nihil in gula, nihil in trunco arteriæ Aſperæ habuerunt: ſpumoſus dumtaxat humor manu e pulmonibus exprimebatur. Cum dubitaret aliquis eorum qui aderant, ne forte dum porcelli ex aqua auferrentur, ea quam gula, aut larynge præſertim hauſiſſent, defluxiſſet inobſervata; tertium pariter ſuffocari juſſi, capite autem arreptum ſic afferri, nihil ut poſſet effluere; res tamen ut in duobus primis ſe habuit, nec quidquam e compreſſis pulmonibus prodiit, niſi alba aquea ſpuma, nec ſane multa. Epiglottidem quæ his eſt animantibus perbrevis, non inveni depreſſam; itaque aditus in laryngem patebat. Erinacei quoque illam brevem, & hanc patentem habuere. In quorum tribus eadem quæ in porcellis quæſivi. Primus, eadem cautione ex aqua eductus, ſpumoſi aquei humoris portionem exiguam in ventriculo, nihil autem ferme in pulmonibus, qui erant flaccidi, oſtendit. Cum hic, mortuus antea viſus, ſub cultro vivum ſe prodidiſſet; duos reliquos, marem, & fœminam, volui ſub aqua detineri diutius; magna enim vi, non ſecus ac prior, fœmina præſertim, quamvis minor, emergere conabantur. Dum autem ſub aqua eſſent, omnes, ſed maxime fœmina, aereas ex ore bullas animadverti ſubinde emittere, quæ ad ſummum aquæ contendebant. In mortuorum ventriculis aquæ nihil: ex albicantibus pulmonibus ſpuma elici exprimendo potuit. Erant hi erinacei, ut prior quoque, ex eorum genere, qui naſo canibus ſunt ſimiliores: quo minus miratus ſum, pilos, qui collum, mentum, pectus, & huic ſubjectam abdominis partem, axillaſque, & inguina obtinebant, pulicibus, non ſecus atque in cane quopiam, refertos; incidebam autem hos duos ſub Maji finem. Sed in primo, quem extremo Octobri diſſecueram, nonnihil miratus eram, quod intra unum bronchiorum vermem deprehendiſſem vivum, oblongum, tenuem, album, cum ibi, aut in reliquis pulmonibus, Aſpera arteria, thorace, œſophago, ventriculo, inteſtinis, quæ omnia aperui, & diligenter ſum perſcrutatus, nec morbidi quidquam, nec vermem alium ullum potuiſſem reperire, ipſeque eſſet erinaceus valens ac vividus ut qui maxime. Quæ etſi ad hoc propoſitum minus attinent; tamen quando in hæc ſimul tunc incidi, hic nolui præterire; ut conferre hunc cum vermibus poſſis quos e pulmonibus extuſſitos Majores (*z*) tradiderunt, ſive ibi genitos, ſive aliunde potius cenſeas adveniſſe. In Talpa, quam ut in aqua ſuffocarent, laboraverant diu, & quam tamen ſemivivam diſſecui, ventriculus paucam aquam habuit; e pulmonibus autem, alioquin turgidis, non aqua, ſed ſpumoſus humor expreſſus eſt. Muris domeſtici nec ventriculus, nec pulmones quidquam habuerunt aquæ, in qua perierat. Neque in Glire noſtrate, eadem morte perempto, aliter inveni; nam etſi ventriculus ſubflaccidus humorem continebat; is certe non erat aqua. Hujus quoque laryngem non occluſam inveni, epiglottidem autem humilem adeo ut vix appareret. Quanquam autem non in ſubmerſis ſingulis, quæ diſſecui, animalibus minime depreſſam epiglottidem, minimeque occluſam laryngem memorem; nullum tamen omnium fuiſſe, ſcito, in quo hæc quæſiverim, quod ad eundem modum non habuerit.

42. Cum vero alias aliis de cauſis unum catulum, & feles duas, nocte proxima editas, inciſurus, meminiſſem, illum diutius in aqua vixiſſe, has vero, poſtquam diu conati eſſent ſub aqua ſuffocare, & ſuffocaſſe demum crederent, allatas, per menſam anatomicam reptare cœpiſſe; pluribus in felibus recens natis periclitari volui, viſurus quamdiu in aqua viverent, ſed præſertim, cum denique mortuæ eſſent, quid aquæ in ventriculo, & pulmonibus haberent. Igitur duas, ante duodecim horas editas, cum vivere in aqua natantes octavam jam circiter horæ partem, viderem; pertæſum eſt moræ, juſſique mergi, & ſic merſas retineri. Quod cum aliquandiu factum eſſet, mox vidi ſine ullo motu in ſumma aqua manentes, ut omnino crederentur extinctæ. Sed cum altera ibi relicta, alteram diſſecarem, totius corporis, & cordis præſertim, motus animadverti. Cæterum neque in hujus, neque in alterius, paulo poſt mortuæ, ventriculo quidquam, niſi lac ſemiconcretum inveni, ut caſeum ſecundarium referret. Sed utriuſque pulmones cum aſpicerem totos confertiſſimis bullulis plenos, per membranam extimam tranſlucentibus, ratus, per laryngem, quam epiglottide non occluſam invenéram, aquam ſubjiſſe, diſſectione rem confirmavi; plurimus enim, exprimendo, per ſectiones humor exivit ſpumoſus, quo pulmones diſtenti erant. Totidem feles, ante horas ferme quadraginta natas, nec manu ſubmerſas, ſed tandiu in aqua relictas donec, quod non adeo longo tempore factum eſt, prorſus mortuæ viderentur, ſecare aggreſſus, etſi alteram dumtaxat, quæ aliquanto diutius in aqua fuerat, reapſe mortuam inveni; in utraque tamen illas per totos pulmones bullulas vidi; ſed aere hos magis, quam humore plenos deprehendi. Ventriculus autem illius quæ ſemiviva diſſecta fuerat, cum aquam contineret paucam; alterius erat aqua maxime diſtentus, quam priuſquam necari juſſiſſem, certe non potaverat: utraque autem arrepto capite ad me diſſecanda allata eſt; ne forte ex primæ ventriculo refluxiſſe aliquid, tu quoque, ut plurimi ſolent, ſuſpiceris. Eadem quoque cautione arreptas feles alias duas perpaucorum dierum, quæ ad eundem occiſæ fuerant modum, cum diſſecarem, aqueum in ventriculo utriuſque humorem vidi non ita paucum, multam autem albam aqueam ſpumam de pulmonibus expreſſi. Denique feles quatuor, editas nocte proxima, etſi ut capienda quædam poſtulabant experimenta, laſſari potius in aqua vehementer, quam ſuffocari, juſſiſſem; velim tamen, ſcias, omnium ventriculum ad ingentem proportione magnitudinem tumidum fuiſſe pauco quidem lacte ſemiconcreto, plurima autem aqua.

43. Ex cunctis propoſitis obſervationibus, inter ſe comparatis, id primum liquet, non multum denique opis ab aperto non modo Foramine Ovali, ſed & Tubulo Arterioſo expectandum eſſe ad ſuffocationem effu-

(*p*) De Anat. Admin. l. 1. c. 3. (*q*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1725. (*r*) Iſag. Anat. l. 3. c. 13.
(*ſ*) Sect. hac 2. Obſ. 44. (*t*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obſ. 251. (*u*) Earund. Dec. 2. A. 6. Obſ. 153.
(*x*) Tract. de Submerſ. morte ſine pota aqua. (*y*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1719.
(*z*) Vid. apud Schenck. Obſ. Med. l. 2. ubi de Pulmonib.

effugiendam : tum deinde felibus recens quidem natis non paucam in pulmones aquam , ſæpe etiam multam in ventriculum deſcendiſſe ; cum adultis pluribus animalibus neutrum fere acciderit. Et vero Littrius (*a*) cum plures tum canes, tum feles mergendo necaret , in eorum ventriculo nonnunquam nihil omnino , ſemper autem multo minus aquæ deprehendit , quam in ventriculo hominum ſubmerſorum ; aquam enim in his multam , quod ſupra (*b*) etiam diximus , ſolitus erat invenire ; ut non videatur fuiſſe a viro Doctiſſimo inter eos referendus , qui contrarium docuere ; imo Beckeri Obſervationes qui nihil aquæ in ventriculo , nihil in pulmonibus offenderat , inter rariores ponebat caſus : qua in re tamen vereor ut poſſimus Littrio aſſentiri. Namque ſi ad Beckerum eos adjungamus , quos laudavit Chariſius (*c*) , & quos ſupra (*d*) ipſi laudavimus, Platerum, & Wepferum, & quos Chariſius addere potuiſſet , Kulmum (*e*), & Leprottum (*f*) ; ex his nimirum , atque aliis tot habemus obſervationes, ut raræ adeo dici non poſſint, præſertim poſtquam Regia ipſa Scientiarum Academia Pariſienſis in Monito illo commendatiſſimo, quod ad opem ferendam iis qui ſub aqua mortui creduntur , vulgandum curavit A. 1740. diſerte agnovit, per ſubmerſorum diſſectiones a peritis Anatomicis inſtitutas compertum fuiſſe , aquam plerumque non niſi paucam illorum ventriculo contineri. Huc porro aliorum ; ne de meis iterum quidquam dicam ; obſervationes accenſebis . Quas inter minime omittendæ ſunt habitæ a Medicis Clariſſimis (*g*), ut a Beckero tradita examinarent. Quemadmodum autem ille propoſuerat , *rem ſic ſe habere deprehenderunt* , *nullamque in ſtomacho catulorum ſubmerſorum invenerunt aquam* , & quamvis hanc *aliquando* , *ſub certis quibuſdam circumſtantiis* poſſe , non negant , *intra pulmonum canales & veſiculas ingredi* ; tamen *communiter ſine pota aqua mori ſolere ſubmerſos* , affirmant. Nec Viri Experientiſſimi Halleri (*h*) ſunt hæc verba prætermittenda : *Non inutile erit monuiſſe, in vivis catellis* (quos ipſe demerſerat) *& pulmonem* , *& ventriculum ab omni aqua puros fuiſſe* , *etiam quando ſub aqua hiaverant* , *& linguam exſeruerant* . *Adeo vere Beckerus* . Sed quemadmodum hæc protuli , ut intelligeres , non videri hujuſmodi obſervata inter rariores caſus poſſe referri ; ſic viciſſim non modo nolim obliviſcaris earum obſervationum quæ his adverſantur , verum alias inſuper præter illas quas memoravimus , exſtare , ſcias, tum a Chariſio (*i*) diligenter indicatas , tum quas addere iis poteris, a Genſelio (*k*) , qui tamen excipit pulmones, & ab Olao Borrichio (*l*) propoſitas . Quod enim hic olim ſcripſerat , puellum inter natandum a marinis undis abreptum, merſumque profundo, ut ægre inventus ſit , mox inter frequentes rotantium manus ſubitæ morti fuiſſe ereptum, huc ideo ſpectare , animadvertes , quod inter rotationes illas oborto vomitu *ſalſam aquam copioſe rejecit* . Quin idem quem paulo ante laudabam , Hallerus in fœmina A. 1747. (*m*), & in altera A. 1748. (*n*) , cum utraque diutius ſub aquis fuiſſent , diſſectis, compreſſo ventriculo , & pulmone, in illum deſcendiſſe aquam in utraque , deprehendit , in altera ex hoc regurgitare aquam vidit. Et quamvis ubi ex propoſito hoc argumentum tractat (*o*), priorem illam non memoret , ut errore typographi in anno deſignando ex una duæ videri poſſint eſſe factæ ; tamen nova in ſubmerſis quatuor canibus, & una fele ſua addit experimenta , per quæ , ſi felem excipias, in omnium ventriculo aquam reperit , in pulmonibus autem omnium , ne fele quidem excepta , multam aqueam ſpumam. Tum alia adjicit, quæ infra attingemus , confirmata ſæpius non ſecus ac priora, a Cl. ejus auditore Evers (*p*). Quorum ego de his rebus Scripta pervellem multo antea exſtare potuiſſe quam hanc recenſerem Epiſtolam. Experimenta enim lego ea induſtria, & ſolertia capta , ut percipi liceret , an ſub aquis inſpirarent , & deglutirent animalia , nec dubitari , an eas revera, quippe certo colore infectas, in ventriculum, pulmoneſque demiſiſſent. Utroque autem demiſiſſe , per diſſectionem compertum eſt. Num omnia ? inquies . Ad unum omnia . Quod in tanto præſertim experimentorum numero miraturum te , ſcio , tot aliorum tam varias , & diſcrepantes obſervationes non minus quam recentiſſimas iſtas, pro veris habentem, nec facile, ut opinor, exiſtimantem, poſſe vim diſcrepantium illarum ſatis declinari ponendo, ſic contigiſſe, quia frigidiſſima tunc aqua deglutitionem , inſpirationemque prohibuiſſet . Neque enim ferebant experimenta , quorum occaſione Hallerus in demerſis catellis nihil uſquam invenit aquæ , ut hæc eſſet frigidiſſima : nec ipſe unquam ad id , niſi egelida uſus ſum : nec Leprotti adoleſcentulus ; ut alios omittam in Italia, Galliaque eodem genere mortis ereptos ; eo anni tempore ſubmerſus eſt quo perfrigidæ apud nos ſint aquæ ; in ventriculo tamen vix quidquam humoris habuit , in pulmonibus autem *ne guttam quidem* , in quos certe , ſi non per os , at per nares potuiſſet deſcendere.

44. Sed tamen unde hæc diſcrimina repetenda ſunt quæ inter alias aliorum , imo inter noſtras ipſas intercedunt obſervationes? Num quibus nihil aquæ in pulmonibus , & ventriculo eſt , ii laryngis , & gulæ aditum occluſerunt ? quibus autem aliquid , aut multum eſt , hi vero aditum non occluſerunt ? Fuiſſe enim video qui ex vario hominum , dum ſubmergerentur, conſilio rem ad hunc modum explicarunt , ut qui ob copiam deglutitæ aquæ ſubmerſos mori, audiverint, arctiſſime illi ingreſſum claudant ; at qui ob prohibitam reſpirationem , aperiant . Sed in beſtiis cum varia hæc conſilia eſſe non poſſint ; rem tamen in aliis earum quoque aliter invenimus. Deinde fac , alios homines aliud velle ; qui volunt , quomodo laryngem occludent ? Num glottidem conſtringendo ? Sed quomodo conſtrictam ſervabunt , cum , ceſſante reſpiratione , ſpirituum influxus ceſſet in muſculos conſtringentes ? Idemque ajo , ſi epiglottidem deprimere eos homines, dicas , ut laryngem prorſus operiat ; quanquam muſculos qui valenter præſtare id poſſint, ego quidem necdum ſatis agnoſco. Reliquum eſt , ut convulſionem comminiſcaris , cujus vi illi , & qui gulæ aditum præcludunt , muſculi vel poſt mortem contracti maneant , non ſecus ac qui inferiorem maxillam ad ſuperiorem adducunt , reapſe erant in ſubmerſo illo adoleſcentulo , quem cum Leprotto (*q*) diſſecuit Plancus : os enim, ut Vir hic Clariſſ. quadrageſimo circiter poſt die, ideſt Nonis Maji A. 1722. ad me ſcripſit, os, inquam , mortuus ſervabat arctiſſime clauſum. Verum ego nec laryngem clauſam, nec epiglottidem depreſſam inveni (*r*) in iis animantibus, in quorum pulmones aqua ne poſt mortem quidem illapſa erat : neque aliter ullo in ſubmerſo invenit Littrius (*ſ*) is qui alioquin epiglottidem vel in illis qui poſt mortem in aquam projicerentur , non modo in ſubmerſis de quibus loquimur, depreſſam exiſtimaret, neque credibilem , neque cohærentem cum iis quas poſuerat, rem comminiſcens ; quî enim ad epiglottidem deprimendam retrorſum attollere ſe lingua poſſet in mortuis, aut in eo poſitu ſervari, quam in viventibus tandem laxari , & antrorſum relabi , poſuerat? Huc illud accedit, linguam in porcellis Indicis , quorum in pulmonibus aquam non inveniſſe me, dixi (*t*), oblongam quidem eſſe ; verum, ſi primam excipias partem, affigi adeo baſi oris , ut attollere ſe nequeat , & epiglottidem , cæteroquin ita brevem , vix ut totum protegere poſſit laryngis hiatum, deprimere. Quid? quod inter *communiter viſa & annotata* in cadaveribus ſubmerſorum a Chariſio (*u*) ponitur *lingua exſerta* : linguam autem exſertam epiglottis ob connectentia ligamenta *ſequitur neceſſario* , ut in re no-

(*a*) Hiſt. cit. ſupra, ad n. 40. A. 1719. (*b*) eod. n. (*c*) Specim. de Morte Submerſ. §. 10. ad *e* prim. & *c* ſecund.
(*d*) n. 40. (*e*) Obſ. adject. Deſcript. Fœt. monſtr. §. 2. 3. (*f*) in Epiſt. poſt Comment. De Bonon. Acad. Tom. I.
(*g*) Vid. Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 37. n. 1. ad 2. (*h*) De Reſpir. Experim. P. 2. ad n. 39. not. *i*.
(*i*) cit. §. 10. ad *f* prim. (*k*) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 85. (*l*) In Bartholin. Act. Med. Haſn. A. 1671. & 1672. Obſ. 95.
(*m*) not. *i* cit. (*n*) Opuſc. Pathol. Obſ. 62. (*o*) Ibid. (*p*) Diſſ. ſiſt. Experim. circa Submerſos.
(*q*) Epiſt. cit. ſupra ad n. 43. (*r*) n. 41. (*ſ*) Hiſt. cit. ad n. 43. (*t*) n. 41. (*u*) §. 8. Specim. cit. ſupra, ad n. 43.

re nota æque apertis utar Palfinii (*x*) verbis. Atque horum pleraque a me dicta putes, non tam ob Littrii, quam ob Dethardingii (*y*), & Aſſeclarum ſententiam. Hi enim ab adſtricta ad orificium laryngis epiglottide & reſpirationem intercipi, & aquam excludi; quaſi vero hæc in omnibus excluderetur; non dubitant: neque tamen eorum quiſpiam eſt qui in ſubmerſorum diſſectione epiglottidem depreſſam a ſe, aut ab aliis repertam dicat; contra autem non ſecus atque ego, apertam glottidem, elatam epiglottidem Evers quoque (*z*) in tot ſuis experimentis ſemper conſpexit, ut etiam in puero (*a*) cujus pulmones aqua ſubierat, uti & ventriculum. Illa tamen quam dixi, re poſita, Dethardingius præcipua ſtatuit ſubmerſorum auxilia eſſe illa per quæ epiglottis attollatur, aut, ſi id non poſſit, viam aliam aeri pro ea quam cartilago hæc intercludit, aperiamus. Itaque hanc immiſſo tum ſtatim in fauces digito, aut penna potius, peniculove ex ſetis irritandam, tum excitandam etiam poſteaquam ſub larynge arteria Aſpera pertuſa fuerit, ſubinde ad hujus vulnus digito appoſito, aut tuſſi imperata, ut alterutro modo impulſa ab aere, epiglottis attollatur. Quorum; ſi id quod poſuit, revera eſſet; pleraque certe & ego probarem; niſi ex iis quæ paulo ante dicta ſunt, multo promptius, idemque validius ad eam relevandam cartilaginem auxilium pateret, nempe linguam protinus digitis apprehenſam antrorſum protrahere. Verum etſi epiglottis depreſſa non eſt; eſſe tamen poteſt, irritis præſidiis cæteris, quæ plura laudato (*b*) Monito commemorantur, propoſitæ a Dethardingio bronchotomiæ locus vel ob eam quæ eodem Monito indicata eſt, cauſam, calidi aeris per fiſtulam aliquam propius in pulmones immittendi, aut ſi cum Recentiſſimis ſentire mavis, ut aqua, in pulmones illapſa, alteram quoque habeat viam per quam citius egrediatur: quanquam & hoc, & cæteris, non uſitatis modo, ſed exquiſitioribus etiam quæ a quovis adhuc propoſita ſunt, auxiliis ſe fruſtra uſos adeo fatentur ad canes plures, ſub aqua octo haud amplius *minuta* demerſos, in vitam revocandos, ut ſpem nobis fere omnem adimant ſubmerſis hominibus ſuccurrendi. Si quemadmodum partite, nervoſe, docte, ingenioſe argumentum tractarunt ſuum, ita ſpatium habuiſſent, quod certe non breve eſſe oportebat, perpendendi ſingula eorum ſubmerſorum, qui in vitam, ut loquuntur, revocati fuerunt, exempla; plura fortaſſe quam videntur credere, inveniſſent quæ opitulandi ſpem faciant etiam per remedia interdum non exquiſita, etiam ubi ſubmerſio non contingat in aqua gelida, aut glacie permiſta, unde impedita poſſit dici aquarum tum deglutitio, tum inſpiratio. Leges, exempli cauſa, in Cl. Langhanſii Epiſtola (*c*) Gottingæ edita A. 1748; hominem *per dimidium circiter diem* ſubmerſum, ut nullum prorſus eſſet vitæ ſuperſtes ſignum, *brevi priſtinam recuperaſſe vitam, ſolo ſpiritu ſalis armoniaci naribus ejus admoto*. Leges quoque in Actorum Cæſareæ N. C. Academiæ Volumine VII. (*d*) ex cauti Medici Vratislavienſis Kundmanni obſervatione, duos, quorum caput, alterius ferme quadrantem, alterius ferme dimidium horæ ſub aqua fluminis demerſum fuerat, per auxilia non ita exquiſita brevi tempore fuiſſe excitatos. Et, ne plura congeram, fac relegas quam facili ope ſit morti ereptus puellus ille, quem ſupra (*e*) ex Borrichio memoravimus. Num omnes, dicemus, in aqua gelida fuiſſe, ideoque illam non ingeſſiſſe? Puellum hunc certe non dicemus, qui, tametſi in regione frigida viveret, niſi anni tempus fuiſſet ejuſmodi, ut aqua jam egelida eſſet, cum ſociis *natatui* non *indulſiſſet*, nec eam, demerſus, *copioſe* in ventriculum; id quod de gelida negant; demittere potuiſſet. Reliqui tres quo anni tempore in aqua fuerint, adnotatum non video, niſi quod de uno Kundmannus ſcribit, fuiſſe *vigilia paſchali*: de altero autem mox aſſidua tuſſi oborta, *ſæpe ſanguinem grumoſum ex pulmonibus ejeciſſe*; quod pro indicio aquæ habere poſſes quæ inſpirata vim attuliſſet tenuiſſimis eorum vaſculis. Vides, me neque illa minus credibilia, neque multa, minuſque nota; ſed pauca, obviaque omnibus, memorare exempla, nulla autem ex calidioribus, aut magis temperatis regionibus petita, in quibus ut multo frequentior eſt, præſertim æſtate, natandi conſuetudo, ſic plurima, ſi quæſiveris, te non dubito eſſe inventurum. Hinc enim videtur Romanus Medicus Zacchia (*f*) eo facilius adductus, ut de ſubmerſi, & poſt horam e flumine exempti juvenis reſtitutione fidenter ſcriberet, *certum eſſe debere, non modo hoc miraculoſum non eſſe, ſed neque inter ea eventa connumerandum quæ multam admirationem audientibus excitare conſueverunt*. Sed ab his quæ in re graviſſima veri dumtaxat inquirendi, non contradicendi, ſtudium expreſſit, ad ſuperiora redeundo, cur ergo tandem, inquies, ſi in ſubmerſis omnibus per apertam, & minime protectam glottidem patet aditus in pulmones, hos non pariter in omnibus egelida ſaltem aqua ſubit? Docebit id Cel. Senacius (*g*), ad quem te, ad alia properans, libenter rejicio. Docebit ſimul, id quod conſequitur, notam, ab Littrio quoque (*h*) laudatam, ad eos qui vivi ab iis qui mortui in aquam projecti ſint, ex illapſa intro, aut non illapſa aqua internoſcendos, facilem alioquin, & in quæſtionibus medico-legalibus haud inutilem, non omni ex parte pro perpetua eſſe accipiendam.

45. Verum hic ſcio, me abs te interpellatum iri, vel properantem, de ſigno illo altero, ſimul ad eaſdem quæſtiones, ſimul ad ſuffocationem, qua de agimus, attinente, quod ex pulmonibus infantis petitur in aquam conjectis, ut ex illis vel ad fundum labentibus, vel in ſummo natantibus hic mortuus, an vivens editus fuerit, dignoſcatur. Quid quæris? Cum iis facio qui ſigno hoc, ſed caute, & prudenter, utuntur. Novi enim, quot exceptiones ſint adnotatæ intra non longiſſimam annorum ſeriem. Nam etſi Galenus (*i*) pulmonum ſubſtantiam non modo rubram ac denſam, ſed & *gravem* in fœtibus contra atque in reſpirantibus, eſſe indicavit, idemque alii poſtea; & in his Spigelius noſter (*k*) iteraverint; haud ſcio tamen, an cuipiam propterea in mentem venerit, ut ex hac re experimentum illud non niſi paucis ante meam ætatem luſtris excogitaret. Certe ne apud Zacchiam quidem, nedum apud Fidelem, & Paræum, ullam ejus mentionem invenire datum eſt iis in locis in quibus magis conveniſſet. Objectum igitur video, infantis qui vivens prodierit, pulmones tamen in aqua poſſe ſubſidere, ſi vel diſtenti ſatis ob virium debilitatem non fuerint, vel graviores aut a morbo ſint, aut ab ipſa etiam ſuffocatione: & poſſe contra, ejus qui mortuus exierit, pulmones innatare, ſi diſtenti ſint ab aere, quem aut evolverit putredo, aut ipſe, antequam exiret, inſpiraverit, aut aliquis poſtea, ut reſpirationem excitaret, per os immiſerit. Hæc autem, & ſiqua alia præterea ſubſint deceptionum pericula tum prænoviſſe, tum ad eum fere modum cavere oportet, qui protinus indicabitur.

46. Et primum de eo minime dubitandum eſt, quod ſe vidiſſe, Graviſſimus Vir teſtatur Laurentius Heiſterus (*l*) (nam quaſdam alias, cæteroquin non abſimiles, obſervationes, quod ad ejulatum ſpectat, deſperantium muliercularum teſtimonio non ſpontaneo niti, video) poſt vitam horarum novem, debilem quidem, & debili cum vagitu actam, pulmones, alioquin ſanos, non aliter ſe habuiſſe quam in iis qui nunquam reſpirarunt, & ſicuti in iiſdem ſolent, in aqua ſubſediſſe: quod non ita mirum videri debet, ſi cum laudato Auctore (*m*) animadverteris, aerem in cujuſque fœtus pulmones, pauciſſimum, & leni ac debili omnino conatu a nobis immiſſum, imparem eſſe, ut experimento ſæpe comperit, tot veſiculis expandendis, quot omnino debeat, ut pulmones in aqua natent. Quæ cum ita ſint; priuſquam ex horum ſubſidentia arguamus, mortuum infantem editum eſſe, indicia magnæ ejus imbecillitatis quæ-

(*x*) Anat. du corps hum. tr. 3. ch. 8. (*y*) Sched. de ſubven. ſubmerſis per laryngotom. (*z*) Diſſert. cit. ſupra, ad n. 43.
(*a*) §. 7. (*b*) n. 43. (*c*) De Cauſa a paſtu ſomnolentiæ. (*d*) Obſ. 124. (*e*) n. 43.
(*f*) Quæſt. Med. Legal. Tom. 3. Conſil. 79. n. 11. (*g*) Hiſt. cit. ſupra, ad n. 40. (*h*) Hiſt. hoc n. cit.
(*i*) De Uſu Part. l. 15. c. 6. (*k*) De form. Fœtu c. 18. (*l*) Diſſert. de fall. pulm. infant. exper. n. 10. & ſeqq.
(*m*) Ibid. n. 16.

quæremus ex matris prægreſſis, aut præſentibus etiamtum morbis, ex partus difficultate, ex cadaveris ipſius infantis conſtitutione, aliiſque ejuſdemmodi: quorum ſi nulla ſint, neque aliud obſtet; quin mortuus emiſſus fuerit, non dubitabimus. Sed contra evidens erit, non poſſe nos fidere ſigno propoſito, ſiquando pulmones non illa naturali, & fœtus propria, ſed morboſa gravitate præditos animadvertemus; vel quod ſcirrhoſi, vel quod inflammati, vel quod infarctu quocunque alio uſque adeo affecti ſint, ut vel ſi adulti hominis eſſent, non poſſent tamen in ſumma aqua conſiſtere, quod plerique, & nos quoque interdum experti ſumus. Nam & in fœtibus infarctus ejuſmodi aliquos eſſe poſſe, cum ratio indicat, tum obſervatio confirmat, ut apud Zellerum (n) illa in vitulo habita, qui vixerat ad dimidium horæ. Quod ſi ipſa denique ſuffocatio poſſit nonnunquam infantis pulmones tanta ſanguinis copia obruere, quanta obrutos in ſtrangulatis adultis memoravimus (o) ex aliorum, & Harveii in primis obſervatione; non ſe tamen ipſa ſub propoſito ſigno occultare poterit ſuffocatio. Namque ut hujus externa omnia deeſſent indicia; at certe alia ac ſoleat eſſe in fœtu, pulmonum conſtitutio, & amplificatum præſertim volumen admonerent, ne tametſi forte in ſumma aqua non innatarent, huic ſigno temere crederemus. Præterea in iis qui aerem duxerint, difficile eſt, ne aliquæ pulmonum particulæ tantum ex illo retineant, ut deſcendentibus cæteris, ipſæ non innatent: quæ particulæ tum aliter, tum diſciſſo in partes pulmone, & ſingulis in aquam conjectis, diligenter ſunt a nobis in hoc, & in ſuperioribus duobus caſibus inquirendæ, ne facile a ſubſidente pulmone in errorem trahamur.

47. Ne vero ejuſdem viſceris natatus viciſſim imponat; illud primum cavendum eſt, ne tametſi Docti Viri non defuerint qui fœtuum pulmones conſpexerint etiam poſt ſummam putredinem ad fundum ruentes; vera tamen eos ſcripſiſſe, negemus, qui contrarium vidiſſe ſe, affirmant: quos inter Clariſſimus eſt Profeſſor Weiſſius. Cujus ſi legas Obſervationem (p); ultro fatearis, qui numquam haurire aerem potuerit fœtus, ejus puteſcentis pulmones non aliam ob cauſam ad tactum fuiſſe *ſpongioſos*, & in aquam injectos *ſupernataſſe*, niſi quod *putredine*, aerem evolvente, *jam infecti* erant. Eodemque ſpectaſſe crediderim, Frid. Ruyſchium (q), cum ſcripſit, *nunquam liquori ſupernataturum pulmonem bene conſtitutum, ſi fœtus in utero materno moriatur*, ubi de illis queſtus eſt, qui ſibi olim ea in re adverſabantur, quæ controverſia haud ſcio an ea fuerit, cujus alicubi (r) mentionem injicit Boerhaavius. Cum ergo pulmonem haud *bene conſtitutum*; ſed putredine infectum deprehenderimus; etiamſi in aqua natet; non propterea fœtum eſſe vivum editum, pronunciabimus. Multoque etiam minus, quandocunque probabilis ſuſpicio erit, inter ipſos difficilioris partus conatus, ruptis jam membranis potuiſſe aerem ducere priuſquam in ea mora poſtea mortuus, ederetur, quemadmodum Palfinius quoque (ſ) inter cæteros admonuit: quanquam fieri vix poteſt, ut in hoc, & proximo ſuperiore caſu muliercułæ aſtutia fallamur, cum adjutrices manus uterque requirat, neque ſatis occuli, aut fingi quæ aut præcedunt, aut comitantur, aut ſubſequuntur, facile poſſint. Sed contra nullius negotii eſſet, illud ultimum mulierem comminiſci, ſe mortuo edito infanti, cum ſemivivum exiſtimaret, aerem, in os valentius ſufflando, quo ad reſpirandum excitaretur, immiſiſſe: eo igitur aere pulmones, in aqua natantes, diſtentos eſſe. Quin etiam ut in omne ſcelus prona quorundam hominum ſunt ingenia, poſſet inimico in mulierem animo quiſpiam, aut quæpiam, in cujus manus infans, mortuus editus, perveniſſet, clam omnibus id feciſſe, ut immerentem calumniaretur, quaſi ſpirantem occidiſſet. Verum ſi nulla ſint interna, aut externa vis, adhuc viventi illatæ, indicia; alia enim ſunt ac mortuo, & præſertim non ſtatim a morte, illatæ; hinc calumniam licet convincere; matri autem quæ aerem immiſiſſe ſe, dicat, eo magis tunc credere, cum adverſatur nulla ex rebus cæteris circumſtantibus, neque pulmonum diſtentio major eſt quam quæ ea quidem ratione effici in recens, aut minus recens mortuo fœtu, experimentis ſedulo in eam rem habitis, poſſit: quanquam hæc magis ne Medicis, ac Judicibus ſint prorſus incognita, attingenda a nobis cenſeo, quam ut in vulgus emanent, non aliter ferme ac quæ de venenis neceſſario ſcribuntur.

48. Habes qua ratione caute, & prudenter utaris propoſito experimento. Quod ſi nos preſſius hæc videmur expoſuiſſe; conferre potes cum iis quæ fuſius ſcripſit Vir Cl. Michael Alberti (t), qui, ut Heiſterus quoque (u), circumſpecte adhibendum experimentum, non abjiciendum, exiſtimavit. Nec aliud intelliges fuiſſe judicium Prudentium Medicorum Beherenſii (x), & Trewii (y), aliorumque, & ne Juris Conſultos prorſus omiſiſſe videamur, etiam Schoepfferi (z), quorum verſans Opuſcula, cum alios qui argumentum hoc tractarunt, cognoſces, tum præſertim quæ ad res attinent circumſtantes, ſive ad ſigna cætera Infanticidii, perſpicies, & qua arte hæc quoque ſint, ne decipiamur, examinanda. Sive enim abſint, ſive adſint, vim addunt, aut detrahunt experimento: quod alioquin reſpondet plerumque, ut vel mihi nuper in vitula, geminis, ut capite, & collo, & corde, ſic etiam pulmonibus prædita. Ex his enim contractis, denſis, ex rubro atris, & cum in juſtam aquæ copiam; exigua enim poteſt interdum fallere; vel fruſtillatim injecti eſſent, illico fundum petentibus, intellexi, mortuam eſſe editam, quam natam ſtetiſſe, & horas aliquot vixiſſe, ſcripſerant. Re igitur ab eo qui partui affuerat, diligentius, ut petii, exquiſita, alteris litteris certior factus ſum, revera mortuam prodiiſſe. Verum de cæteris quæ in ipſius diſſectione conſpexi, erit alias (a) ſcribendi locus. Nunc tandem ad alterum genus Suffocationum (b), quod videlicet ab internis cauſis eſt, tranſeuntes, eo breviores in hoc erimus, quo in primo fuimus prolixiores.

49. ANUS, cui cancer, ſiniſtro labrorum angulo abſumpto, inde ulterius in os ſub lingua ſerpebat, cum thoracis affectionibus quas *catarrhales* ipſa dicebat, obnoxia eſſet, ſuffocata mortua eſt. CADAVER cum inciderem, laryngem, & viciniam integras, & purulentum tamen ichorem ſub glottide, & in proxima Aſpera arteria deprehendi: eundemque intra ſummam partem ſiniſtri ſuperioris pulmonum lobi, & alibi in ipſis. Lobi autem inferiores vehementer inflati erant. Ubicumque pulmones ſecarem, cinereo colore inveniebam, quem nigræ lineæ, & ramuſculi, vaſculorum videlicet in quibus ſtagnabat ſanguis, paſſim diſtinguebant. Cor quoque nigro ſanguine plenum, non omnino illo quidem concreto, nec tamen ſine polypoſis concretionibus, quarum una, forma, atque albedine lumbrico ſimilis, in pulmonare vas pertinebat. Valde etiam erant ſanguine diſtentæ Coronariæ venæ, & Jugulares omnes, harumque per collum rami. Magnæ autem arteriæ valvulam unam oſſeſcentem inveni: idemque crebris in locis vitium conſpexi in facie ejuſdem arteriæ interiore ad Iliacas uſque.

50. Mulier hæc redigit in memoriam virum, cujus cadaver circa idem tempus ibidem, hoc eſt in Bononienſi Incurabilium Noſocomio diſſecuimus. Nam & ipſi ulcus, ſed in penitioribus erat oris partibus, ſimiliterque larynge, & proxima arteria illæſis, eadem quæ in muliere, peſſime affecta erat pulmonis ſedes: & ipſe quoque ſuffocati inſtar deceſſerat. Sed ex ejus hiſtoria quidquid reſtat, ad Deglutitionis læſæ tractationem ſervamus; nam cætera quæ modo attigimus, & qua ratione ejus pulmones non ſecus atque hujus mulie-

(n) Diſput. quod pulm. infant. in aq. &c. Vid. Hiſt. (o) n. 9. (p) in Medit. Behling. ſup. caſ. rupti in partu uteri. (q) Theſ. Anat. V. n. 40. (r) Prælect. ad Inſtit. §. 691. (ſ) tr. 3. ſupra ad n. 44. cit. c. 9. (t) Differt. de pulm. ſubſid. experim. prud. applic. (u) Differt. ſupra, ad n. 46. cit. n. 22. (x) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 28. (y) Eorund. Tom. 8. in Schol. ad Append. n. 3. (z) Differt. Jurid. de pulm. infant. natant. &c. (a) Vid. Epiſt. 48. n. 57. (b) ſupra, n. 2.

mulieris, oblædi potuerint, alibi (*) indicavimus. Hi igitur pulmonum vitio ſuffocati ſunt, ut vitio laryngis, & Aſperæ arteriæ alii, de quibus præter ea quæ ex Platero (*c*), & Kerckringio (*d*) legeris, alio loco opportunius ad te ſcribemus (*e*), aut ſcripſimus (*f*). Hic vero nullam prætera Obſervationem adjiciemus, niſi quam ab Exercitatiſſimo Santorino accepimus eodem quo habuerat die. Pertinet autem ad ſuffocationem ex vitio arteriæ Magnæ.

51. VIRGO, cui jam aliquanto prius ſanguis aut minus, aut nihil per uterum reſpondebat, difficilis autem, cum ſe moveret, facta erat reſpiratio, tandem velut ex convulſionibus, ſuffocata eſt. ABDOMINE diducto, animadverſum exterius in ipſa uteri ſubſtantia eſt tuberculum, eorum ſimile quæ *natte* vocitantur. Thorace autem recluſo, Magnæ arteriæ initium repertum eſt ea parietum craſſitudine, ut vaſis capacitatem non parum minueret. In ea erat arteria ſanguis; ſed multo copioſius in pulmonibus, quos prægravabat.

52. Quæcunque demum cauſa fuerit in arterioſis parietibus ejuſmodi craſſitudinis quæ vaſis minueret capacitatem, cujus rei in aliis arteriis exemplum habes apud Littrium (*g*); manifeſtum eſt, ob anguſtius factum arteriæ initium, ſanguinem non niſi minori copia, & minori vi per hanc emitti, & promoveri potuiſſe. Itaque in hac inventus eſt; ſed longe majori copia in pulmonibus, quorum in vaſis tanto plus ejus congeri, neceſſe erat, quanto minus poterat in Aortam immitti. Ex hujus igitur anguſtia & difficilis, præſertim moto corpore, oriebatur reſpiratio, & ſuffocatio denique nata eſt. Sed de hac ſatis ſuperque. Reliquum eſt, ne ob perpauca quæ de tuſſi ſcribenda habeo, peculiarem conficiam Epiſtolam, ut huic illa addam potius, quemadmodum initio pollicitus ſum.

53. Tuſſis cauſæ, non ſecus ac læſæ Reſpirationis (*h*), aliæ quidem in pulmonibus ſunt, aliæ extra pulmones. Harum autem aliæ in thorace, aliæ extra. Et rurſus quæ extra thoracem ſunt, aliæ in Capite, aliæ in Collo, aliæ in Ventre. Cum autem a cauſis, tot, & tam varias ſedes habentibus, tuſſis oriatur; eſt alias cum febribus, ut appellant, corruptivis ſemper comparanda, tunc autem ſolum cum ſalubribus, & depurativis, quando a materia oritur quæ vi ipſius tuſſis extrudi queat. Etſi enim febris, & tuſſis, utraque per ſe malum eſt; tunc utraque tamen eſt boni cauſa: quapropter ex ipſa corporis natura, & conſtitutione, quam naturam vocamus, utraque exiſtit, & peſſimo tunc conſilio ſupprimitur, quæ, ſi non adeſſet, optanda foret. Eſt enim aliquando in pulmonibus materia peccans, nec pauca, & quæ expelli poſſit; ſed nulla eſt tuſſis propter hebetem, ac deficientem ſenſum in tunica intima bronchiorum: quo fortaſſe attinent duæ in Sepulchreto Obſervationes XXV. & XXVII. Sect. I. ſecundi hujus libri. Contra autem, pulmones alias materia obſidet quæ nulla tuſſi poſſit everri, ut, exempli cauſa, Obſervatione XII. hujus III. Sectionis, aut ea quam aliis Litteris (*i*) deſcripſi, pulmonum tophaceorum. Nec ſecus tibi cogitandum eſt de tuſſis cauſis, quas ex ſuperiore via aeris, aut aliunde valeat, aut nequeat ipſa tuſſis excutere: quanquam nullas fere, ſitas extra vias aeris, poteſt, ſive in thorace ſint, ut cum in hujus hydrope (*k*) tuſſim interdum, ſed irritam, aut nihil certe ejus aquæ educentem memoravimus, ſive ſedem habeant extra thoracem. Habent enim in Capite, ut diximus, in Collo, in Ventre: quæ ſingula exemplis declarabimus.

54. Et primum tuſſis cauſam in Capite eſſe poſſe, vel ex eo omnibus manifeſtum eſt quod levem Auditorii Meatus ab auriſcalpio irritationem ſæpius tuſſis conſequitur; ſive irritatio per interiores membranas auris, Tubæque Euſtachianæ, & pharyngis demum ad laryngem uſque propagatur, ſive efficit, ut aliquid ex ea Tuba in pharyngem protinus deturbetur, hanc, & laryngem ſtimulaturum, ſive tandem certos quoſdam nervos in conſenſum trahit, ut puta membranis inſervientes quæ proxime cum intima laryngis tunica continuantur. Atque, ut dixi, ejuſmodi tuſſis excitatio nemini non cognita eſt. Anatomicis autem ea quoque nota eſt, quæ irritatis fit initiis nervorum, velut interdum in hydrocephalis. Perlegeſis in Sepulchreti ſuperiore libro (*l*) Veſalii Obſervationem ad id mali pertinentem; & ad levem capitis motum, gravem illico tuſſim excitatam reperies, cum in pulmonibus nihil vitii memoretur. Sic etiam in Obſervatione Lechelii (*m*) tuſſim leges, cum tamen præter cerebrum, nulla alia viſcera male haberent, & nominatim pulmones, ſed laudabiliter, optimeque conſtituta, & abſque omni culpa fuiſſe dicantur.

55. In Collo autem, non eſt qui neſciat, tuſſis cauſas ſæpenumero inſidere, nimirum in arteria Aſpera, præſertim vero in larynge, illaſque interdum per ipſam tuſſim, nonnunquam nullis Medicinæ præſidiis tolli poſſe, ut cum ita larynx vitiata eſt, quemadmodum poſt annuam tuſſiculam, & varii humoris exſcreatum deſcripſit Vir Cl. Fantonus (*n*). Lanciſius autem in quadam ad nos epiſtola ſcripſit, Malpighio, & ſibi de quibuſdam violentiſſimis tuſſibus olim colloquentibus, quas alii perperam inter convulſivas referebant, viſum eſſe inter eas potius collocandas, quas commovet paucus, ſed ſalſus & acer, humor, qualem illi exſcreabant ægri, ab laryngis glandulis præter naturam ſecretus: quibus quidem glandulis ipſe accenſuiſſet poſtea Arytænoidæas noſtras eo libentius quod has in quodam cadavere *aliquantum monſtroſas* inveniſſet. Noſtras autem diximus tum quia primus ipſe, Vir Eruditiſſimus, nobis tribuit (*o*), tum etiam quia non idem nobis, ac nuper Viro alteri, ceteroquin Doctiſſimo, unquam viſum eſt, ſcilicet has glandulas a Carpo, & Schelhammero fuiſſe præmonſtratas. Ne grave, obſecro, ſit tibi, ſi paulo prolixius rem examinavero; tanto enim diligentius faciendum hoc eſt, quanto plus auctoritati uterque tribuimus Illuſtris Viri. *Carpus* dixerat, inquit is, *ſuper glottidem carnem glanduloſam ſedere p. CCCXCIII. Addiderat Schelhammerus, ſubſtantiam glanduloſam arytænoidi inſidere l. c. p.* 11. Tu vero utrumque inſpice: locos ipſe ultro indicabo, ne retrorſum ibi quærendo per multas paginas, labores, neve ſic in aliud forte incidas huc minus attinens Schelhammeri opuſculum. *Diſſertatio* hujus eſt intelligenda *de Voce*, in cujus I. Parte, cap. 3. de Arytænoidibus verba faciens, *fulcimentum hæ ſunt*, inquit, *ſubſtantiæ alicujus peculiaris, quæ nullibi alias in corpore reperitur, quam commode expreſſit Galenus, dum adipoſam, cartilaginoſam, & membranoſam dixit*: nonnulliſque de hac ſubſtantia interjectis, ut ſimilarem eſſe, oſtendat, medioque ſe habere modo inter illa tria quæ memoravit Galenus, ſic protinus indicata pagina 11. concludit: *Hæc itaque ſubſtantia duplici arytænoidi cartilagini, ceu duplex criſta inhæret, mollis, laxa, levis, magis a ſe diſtans dum ſpiramus, ad ſe invicem accedens, ubi vocem edimus, plane occluſa, dum ſpiritum premimus. Hanc partem medio ſe habentem modo rimulam vocalem appellant, & glottidem. Lingulam Galeni interpretes verterunt.* Num ergo dicit, *ſubſtantiam glanduloſam arytænoidi inſidere?* ne poteſt quidem, cum illam dixerit eſſe ejuſmodi, ut *nullibi alias in corpore reperiatur*, idque etiam quinto capite extremo (*p*) confirmet. Iſtas igitur *criſtas*, vel *eminentias arytænoidum*; ſic enim alibi (*q*) vocat; nec uſquam ſatis explicatam glottidem Schelhammero relinquamus, undecunque illas confecerit, & quocunque hanc modo intellexerit; nam & muſculum *quem arytænoidæum proprium nominant*, ille (*r*) *ipſius gutturnii ſubſtantiam putabat*. Satis enim eſt, aperte, ut mihi quidem videtur,

(*) Epiſt. Anat. 9. n. 9. & 10. (*c*) Sect. hac 2. Sepulchr. Obſ. 4. (*d*) Ibid. Obſ. 0. (*e*) Epiſt. 28. n. 9. & 10.
(*f*) Epiſt. 15. n. 13. & ſeqq. (*g*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712. (*h*) Vid. Epiſt. 15. n 3. (*i*) Epiſt. 15. n. 21.
(*k*) Epiſt. 16. (*l*) l. Sect. 16. Obſ. 6. (*m*) Ibid. in Additam. Obſ. 4. (*n*) De Obſervat. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 8.
(*o*) De Subit. Mort. edit. Venet. l. 1. c. 18. ad n. 3. (*p*) Part. I. (*q*) Ibid. c. 4. (*r*) Ibid. c. 3.

tur, conſtare, *glandulosam* ab eo non *additam* eſſe *ſubſtantiam*.

56. Nec vero minus perſpicue, ut opinor, intelliges, cum a Carpo dictum eſt, *ſuper glottidem carnem glanduloſam ſedere*, non aliud omnino voluiſſe, quam ſuam epiglottidi inſidere glandulam, quod olim in Primis ipſis Adverſariis (*ſ*) admonui. Verba enim Carpi quæ in *Commentariis* habentur *ſuper Anatomia Mundini* (*t*) in poſteriore facie ejus quæ indicata eſt, paginæ 393. hæc quidem ſunt: *ut infra videbitur, natura ordinavit certam carnem adenoſam ſupra ſeu infra linguam fiſtulæ illi* (aeris) *adhærentem ad mollificandam epiglotim, ſeu laringam*. Sed *lingua* iſta *fiſtulæ* non eſt Carpo quod Interpretibus Galeni *lingula*, ſeu glottidis rima, ut paulo ante Schelhammeri verbis commemoravimus. Verum ea lingula omnino eſt, quam Celſus (*u*), ſuperiore pagina a Carpo laudatus, ita deſcripſerat: *exigua in* Aſpera *arteria ſub ipſis faucibus lingula eſt: quæ, cum ſpiramus, attollitur; cum cibum potionemque aſſumimus, arteriam claudit*. Scilicet ipſa eſt cartilago epiglottis, ut ante paucos verſus in iſta eadem pagina 393. Carpus oſtendit, hæc ſcribens: *proprius tamen epiglotis vi vocabuli indicat epiglotidam quæ eſt lingua fiſtulæ ſupra poſita cimbalari cartilagini*: quod cum paſſim toto reliquo eo commentario 29. confirmat, tum ibi maxime declarat, ubi (*x*) epiglottidem proprie dictam deſcribit *figura linguæ humanæ, ſive linguæ fiſtulæ* arte *factæ*, eo autem ſitu, ut *ſua parte acutiore tendat verſus meri* (id eſt gulam) *claudendo partem ſuperiorem cartilaginis cimbalaris*, hoc eſt arytænoidis, in cujus mox deſcriptione cum hanc duplicem eſſe, oſtendiſſet, ita (*y*) ſingulas laryngis cartilagines indicavit: *poſt* (ideſt præter) *iſtas duas* (cymbalares) *cartilagines, ſunt aliæ tres, ſcilicet clipealis cartilago: & cartilago nomen non habens: & cartilago dicta lingua fiſtulæ*: qua ipſe addita, loco trium quas antea ponebant cæteri, quinque eſſe laryngis cartilagines, concludit. Etſi vero hæc ita perſpicua ſunt, nihil ut poſſit eſſe evidentius; tamen hoc inſuper adde. Dixerat Carpus, ut paulo ante retulimus, *infra viſum iri* de ea carne glanduloſa appoſita ad linguam fiſtulæ, & de ejus utilitate. Ubinam igitur id præſtitum eſt? Non alibi omnino, quam ubi epiglottidem proprie appellatam deſcribens (*z*), *in ea carnem pinguem* agnovit, cujus etiam utilitates retulit in *humefacienda epigloti*, hoc eſt larynge, ipſaque epiglottide proprie dicta. Quem locum ut recte de epiglottidis glandula paulo inferius accepit is quoque Doctiſſimus Vir, qui priorem cenſuit ad Arytænoidæas pertinere; ita ubi animadverterit, ad eundem illum primum locum hunc alterum eſſe referendum; non dubito quin, pro ſpectata ejus ingenuitate, apud alios potius priſcos Auctores, quam apud Carpum, jam dicat, Arytænoidæas glandulas, ſi forte earum aliquod indicium extaret, eſſe quærendas: neque tamen apud Galenum, aut apud Fabricium, etſi *glottidem ipſam viſcoſam olim dixerint* ille *de util. part. L. VII. c.* 13. hic vero *l. c.* 9. ideſt de Larynge Parte I. cap. 9; nimis enim hæc quidem ſunt *obſcura veſtigia*. Quod ſi tu forte huc attinere potius crederes quæ Galenus ibidem ſcripſit capite 11. Fabricius autem 2; ſic ſaltem, primi verba produceres diſerte affirmantis, glottidis corpus *membranoſum eſſe, adipoſumque, & glanduloſum*, Fabricii autem, in porcis utique idem quadantenus confirmantis. Id enim, ait, dixiſſe Galenum *propterea quod ad unguem deſcripſit glottida porcorum, quæ adipoſa eſt, adipe tamen duriore ac denſiore, ut glandulæ etiam ſubſtantiam præ ſe ferat*. Sed quatenus, & ubi ſint Arytænoidææ glandulæ in porcis, non eſt hic videndi locus, neque an eas Galenus indicare voluerit: Fabricius certe *alias pleraſque* glottides *adipoſo & glanduloſo* illo corpore quod in ſuilla agnoſcit, *fere deſtitui*, affirmat, neque in ulla demum id ibi eſſe, indicat ubi ſitæ ſunt Arytænoidææ humanæ glandulæ, ſed omnino anterius, & inferius, ut perlecta citati capitis ea parte qua glottidem ipſe deſcribit, non difficile intelliges. Quæ num pro me, an potius pro vero dicta ſint, quod ſtudemus ambo in hiſtoria Anatomes illuſtrare, ille ipſe quem ſuo magno merito plurimi facio, Vir Eruditiſſimus judex eſto.

57. Nunc ad Tuſſis cauſarum ſedes revertamur. Harum erant reliquæ, illæ quæ in Ventre ſunt. Quarum eas maxime obvias video quæ diaphragmati ſunt propiores, in hepate præſertim, & ventriculo, nam in pancreate quoque, & in liene ex parte, quin etiam in renibus hic in Sepulchreto (*a*) adnotatas invenies. Sive contactu ipſo irritatur ſeptum Tranſverſum, ſive diſtracto, oblæſove peritonæo quod iis viſceribus, & faciei ſepti inferiori commune eſſe, noſti, ſive denique pulmones ipſi in conſenſum trahuntur affectis nervis qui tum illis, tum iis viſceribus proſpiciunt, tuſſes illæ, per ſe aridæ atque inanes, eorundem affectus viſcerum conſequuntur. Hujuſmodi cauſarum ultima ventriculo præſertim videtur convenire, inſpectis ipſis quos modo indicavimus nervis, hoc primum ex ventris viſceribus maxima copia adeuntibus: quanquam eſſe etiam poteſt qui credat, e ventriculo per œſophagum irritationem aut in adhærentem truncum Aſperæ arteriæ; aut in ipſam quoque laryngem, in quam intima gulæ membrana ſe ſe tandem immittit, aliquando propagari. Ut ut eſt; inanis tuſſis exemplum, ortæ, ut videtur, ob tumorem ventriculo annexum proferam: & continuo prolixiori huic Epiſtolæ finem imponam.

58. ANICULA ſeptuagenaria, nutrix olim ebrioſa, ſemper autem meri avida, a menſibus ſaltem duodeviginti famulatui inepta reddita erat ob hæc valetudinis incommoda, tuſſim in primis, eamque ſiccam, ſpirandi difficultatem, & capitis dolorem aſſiduum, quamvis modo auctum, modo remiſſum, & quæ hæc conſequebantur, vigilias, & cibi faſtidium, ut propterea pauca ederet. Hæc a fœminis contubernalibus accepimus, cum propter ea quæ in hujus cadavere inventa ſunt, alias exquirendas res curaremus, præſertim vero an de ulla in ventre duritie, tumore, ponderis ſenſu quereretur: quod ab illis negatum eſt. Noviſſime autem, cum paucis diebus quaſi peripneumonia laboraſſet, deceſſerat. CADAVER macilentum erat; eoque notabilior fuit pinguedinis globus, pugni magnitudine, qui ſub cute inventus eſt ad cartilaginem enſiformem (*b*). Ventre adaperto, nihil obſervatione dignius occurrit, quam tuber ſubrotundum, pondo, minimum, libræ, quod poſteriori ventriculi faciei annexum erat ad hujus quaſi medium. Erat illud exterius minoribus aſſurgentibus hemiſphæricis albis tuberibus inæquale, intus autem albo, & ſubfuſco, & ſanguineo quoque ob vaſa, colore variegatum: & durum cum eſſet ubique adeo, ut pro ſcirrho habere non dubitares; intus alicubi duritie oſſea præditum erat. Diſſecti bifariam ſectiones, digitos tranſverſos tres ſecundum unam diametrum, quatuor ſecundum alteram æquabant. Nullam cum ventriculi cavo habuit communicationem: iſque apertus, inventus eſt rugoſus, & omnino qualis in ſanis ſolet, ea etiam parte qua tuberi reſpondebat, ad ſpatium videlicet duorum circiter digitorum. Quin etiam tunicæ quæ intimam ad illud ſpatium operiebant, ſanæ erant, nec tuberi annexæ: quod per extimam dumtaxat ventriculo alligabatur. Hæc per tuberis faciem videbatur produci, & ſanguifera vaſa perferre, quorum unum, venoſum viſum, a tubere profectum per inferiorem ventriculi ſuperficiem repebat, craſſitudine ferme calami ſcriptorii. Omnino facile erat conjicere, minimam quampiam ex Conglobatis glandulam, extimæ tunicæ, ſubjectæve celluloſæ inhærentem, aut hujus aliquot, ſi mavis, cellulas congeſta ſenſim materia eas tunicas ſuo pondere ab reliquis diſtraxiſſe, in eamque molem excreviſſe. Cæterum lien aliquanto major quam æquum eſſet, intuſque palleſcens, ea fuit laxitate, ut videretur pultem quandam potius, quam id quod ſolet, continere. Jecur in tranſverſum longiſſimum, interiore ſubſtantia

(*ſ*) n. 3. (*t*) Comm. 29. (*u*) De Medic. l. 4. c. 1. (*x*) pag. 396. (*y*) pag. 397. (*z*) pag. 396.
(*a*) Sect. hac 3. l. 2. Obſ. 27. §. 7. Obſ. 22. §. 2. Obſ. 30. (*b*) Vid. Epiſt. 50. n. 24.

tia pallidula, & propemodum variegata, nec tamen dura. Arteria Magna quaſi flexuoſa, magiſque Iliacæ, ut quæ alicubi pene in diverticula turgere videbantur. Alba hic illic harum, & illius interior facies, nec ſine ſquamis oſſeis, parvis tamen, paucisque in locis. Et hæc quidem in Ventre. In Thorace autem, & Capite pari uti diligentia non potui, quippe Anatome Publica diſtentus A. 1745. ad quam alia quædam minus inepta ſuppetebant cadavera; hujus enim muſculi erant laxiſſimi. Illud tamen ſcio, cor vitio, quod obvium eſſet, affectum non fuiſſe: pulmones autem annexos quidem pleuræ, & ſubduros, nihil tamen habuiſſe quod veram inflammationem, & multo minus quod inveteratum morbum oſtenderet. Qualis autem vera in pulmonibus inflammatio occurrat, proximæ Epiſtolæ demonſtrabunt. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XX.

Agitur de Pectoris, Laterum, & Dorſi Dolore.

TOt ſunt Valſalvæ, tum noſtræ Obſervationes ad Dolorem Pectoris, Laterum, & Dorſi, ſed præcipue Pectoris, & Laterum pertinentes, ut quamvis earum aliquot in aliis ad Te Litteris (*) ad quas etiam ſpectabant, ſcripſerimus, & ſcripturi ſimus; cogamur tamen reliquas dividere in Epiſtolas duas, quarum prima quæ Valſalvæ ſunt, altera quæ noſtræ, complectatur.

2. RHEDARIUM igitur ille vidit annorum circiter quinquaginta, qui etſi annum totum febribus vexaretur, atque adeo noviſſime etiam Peripneumonia, inani tuſſi, difficili reſpiratione, & quodam ſubdelirio ſtipata; nunquam tamen decumbere voluit, ſed ſua qualitercunque obiit munia. Itaque non niſi quincto, aut ſexto die a peripneumoniæ initio, in Noſocomium ſuis ſe pedibus contulit: ubi iiſdem ſymptomatibus valde agitatus, intra horas XXIV. vivere deſiit. IN VENTRE paululum ſeri limpidi: ſplen triplo major inventus eſt. In Thoracis cavo dextero unciæ aliquot ſeri turbidi: lobuſque pulmonis ſuperior, præſertim dorſum verſus, totus inflammatus, qui cum ſecaretur, minimi hic illic abſceſſus intus ſunt ubique deprehenſi materiam ſanioſam continentes. Pleura erat illæſa. Pericardii cavea ſuo humore ad dimidium uſque repleta. In corde polypoſæ concretiones, majores in auriculis, minores in ventriculis ad oſtia arteriarum, & ex his majores quæ in ventriculo dextero.

3. VIRUM quadragenarium, qui ut leve ſibi in crure vulnus curaretur, jam diu in Bononienſi S. Mariæ de Vita Noſocomio decumbebat juxta alterum virum quem magnus femoris abſceſſus demum ſuſtulerat, febris acuta prehendit cum tuſſi, ſputo ſanguine tincto, poſtmodum ad colorem viridem inclinante, difficili reſpiratione, dolore in latere dextero: quibus ſævientibus, in dexterum idem latus jacens, in quod facilem habuerat decubitum, circa quartum ab acuti morbi initio diem, obiit. PULMO ſiniſter ſanus, & liber. Dexteri ſuperior lobus, & proximi lobi pars ſuperior, qua uterque dorſum ſpectabant, tumore turgebant inflammato, & præduro, arcteque per membraneos nexus pleuræ adhærebant. Hæc tamen nullam inflammationis habebat notam. Singuli cordis ventriculi ſingulas concretiones polypoſas continebant non exiguas; dexter tamen majorem: & cum earum ſingulæ tum in auriculas, & venas, tum in arterias producerentur, in has minus quam in illas, producebantur.

4. Utraque hiſtoria aliquid per ſe docet notum quidem omnibus, ſed nunquam ſatis inculcatum, prima quidem, niſi magnis morbis tempeſtive occurratur, prævalidos etiam homines, eoque ſibi præfidentes, in quibus ille certe rhedarius fuit, opinione citius abſumi: altera, peſſime ſibi conſulere qui leves ob morbos in Noſocomiis diutius cubant, præſertim ſi prope ægros jaceant, aerem pravis halitibus inficientes; ad multo enim graviores morbos diſponuntur, quam is fuerat cujus abigendi gratia illuc conceſſerunt, velut iſti accidit viro, acutiſſima propterea correpto inflammatione, eaque maligna, ſi Fontanum audias, qui (a) ejuſmodi inflammationum cauſam in humore ſtatuebat tenui vireſcente, qui color in propoſiti ægri ſputis eſt animadverſus. Ceterum quod ad dolorem attinet, ejuſque cauſam, & ſedem, erit opportunior infra ſcribendi locus. Interea noli mirari, quod nullum Valſalva in prima hiſtoria memoraverit. Cum enim peripneumoniam dixit, non ſecus gravativum dolorem, quam febrem, etſi neutrum diſerte poſuit, ſignificavit. Non ſum neſcius, in hoc morbo nonnunquam dolorem videri nullum, ut alias (b) oſtendam, febrem autem leviorem (c). Verum id ipſum tunc non eſt omittendum; imo diligenter, quod utique Valſalva feciſſet, adnotandum. Nunc autem febrem, tanquam facile ſubaudiendam memorare prætermittit non una in hiſtoria (d), velut in duabus præſertim quas continuo ſubjiciam.

5. SENEX annos natus ſexaginta quinque, cum ante biennium brachii dexteri paralyſi correptus, ab eademque liberatus, ſæpius poſtea dolore capitis affici conſueviſſet; noviſſime ob pulmonis inflammationem in illud quod paulo ante memoravi, Noſocomium exceptus, multum de dolore, & ſenſu ponderis in ſiniſtra thoracis parte querebatur, materiamque purulentam expectorabat: cujus excretio cum per multas horas defeciſſet, ex improviſo prope vigeſimum tertium diem eſt mortuus. THORACIS cavum ſiniſtrum tumidus, ac durus pulmo totum replebat, ulcus continens, quod multa ſanie ſcatebat, per majorem etiam pulmonis illius partem diffuſa. Pleura autem erat omnino ſana. Cordis thalamus dexter concretionem polypoſam habebat, quæ ſe per venam Cavam quaſi ad cubiti longitudinem extendens, varias ejus partitiones imitabatur. Erat altera in ſiniſtro thalamo: ſed hæc in arteriam Magnam vix perveniebat. In Cerebri autem ventriculis aqua inventa eſt ad ſelibram: nec præterea quidquam in toto cerebro præter naturam deprehenſum eſt; ſi plexus Choroidis excipias glandulas, quæ valde turgebant.

6. Nihil magis in morbis ejuſcemodi accelerat mortem, quam materiæ expectorandæ ſuppreſſio. Hæc autem eo facilius accidit, quo vires ob ægrotationis diuturnitatem, ætatem, & nervoſi generis labem infirmiores ſunt: quæ omnia in propoſito ſene conjuncta vides. Quod autem in ejus cerebro conſpectum eſt, qualis fuerit prægreſſæ paralyſis cauſa, & ſæpius afficientis caput doloris, tibi poterit indicare, ad ea reſpicienti, quæ alias (e) de utroque affectu ad te ſcripſimus.

7. MULIER annorum circiter viginti ſeptem, quæ nupta ante quadriennium, nunquam conceperat, dolore in thoracis ſiniſtra parte afficitur cum ſpirandi difficultate, & tuſſi vehementi, qua aliquid expectorabat. Moritur. THORACE recluſo, in hujus ſiniſtro cavo invenitur cum ſerum, albo infectum colore, tum pulmo a poſteriore parte inflammatus: ex cujus ſectione; etſi nullus apparebat abſceſſus; ſanies

(*) VI. n. 10. 12. 14. VII. 4. XXII. 10. 16. 22. XXXVI. 23. XXXVII. 29. XLV. 16. XLVIII. 32. LII. 15.
(a) in hac l. 2. Sepulchr. Sect. 4. Obſ. 28. (b) Epiſt. 21. n. 5. & ſeqq. (c) Vid. infra, n. 26. (d) Vid. infra, n. 20.
(e) Epiſt. XI. & I.

nies cum ſanguine effluebat, nigræ autem hic illic per ejus ſubſtantiam maculæ conſpiciebantur. Ventre aperto, in teſtibus, veſicularum humor totus concretus deprehenditur non ſecus ac ſi ad ignem fuiſſent coctæ: unde veri ſimile eſt, ejus infœcunditatis cauſam extitiſſe.

8. Hanc quoque adjunges ad cæteras infœcunditatis cauſas. De quibus cum hic non ſit agendi locus; ad hiſtoriam alterius tranſibimus fœminæ, quæ ſæpe conceperat, & ad partus tempus accedebat, cum pulmonis inflammatione confecta eſt.

9. MATRONA nobilis, annos nata quadraginta quinque, præpinguis, ſero abundans, cui vel ſanæ gravis, præſertim a motu, reſpiratio erat ſemper, levis autem tuſſis non raro, crebrumque ſputum, ac pene quotidie poſt laborioſum nocturnum ſomnum vomitus mane craſſæ, viſcidæque materiæ, unde levari videbatur, jam plures enixa filios, pluresque etiam paſſa abortiones, cum denique A. 1689. nonum menſem ab nova uteri geſtatione inchoaſſet, aerique frigidiori importune ſe expoſuiſſet, magno toto corpore rigore correpta eſt, quem par conſecutus eſt calor cum ingenti ſiti, ſpirandi difficultate, moleſtiore tuſſi, gravativo dolore in dextera thoracis parte, ad ſcapulam vergente, pulſu frequenti, celeri, duro, vomitu bilioſo (ex quo aliquod in ſpeciem levamen) & ea quæ inſequentibus etiam diebus permoleſta fuit, inquietudine, ac totius corporis jactatione. Secta in brachio dextero vena eſt, nec cætera ex arte omiſſa. Tamen ſæviore facto morbi impetu, altero die ad prima illa pulſus vitia intermiſſio quoque acceſſit, & erecta cervice reſpirandi neceſſitas, cum aquoſæ, & lividæ per ſputum, bilioſæ autem per ſeceſſum materiæ ejectione. Tertio die aucta ſpirandi difficultas, ſtertor, ſputa & pauciora, & valde craſſa, denſa, albeſcentia, interdum & flava: iteratæ dejectiones: pulſus vel magis inæqualis. Miſſus iterum eſt ſanguis, aliaque in uſum tracta remedia; ſed incaſſum. Nam die quarto pejora facta erant omnia: thoracis autem ille dolor, qui gravans, ut diximus, fuerat, pungens jam erat, præſertim cum ægra tuſſiret, aut corpus moveret: cui poſtmodum non abſimilis infimi ventris ſe dolor adjunxit, ut inſtantis partus faceret ſuſpicionem. Verum inſecuta nocte inter crebras inæqualitates, & intermiſſiones deficere pulſus cœpit, & conſopitis doloribus, remiſſa aſſidua illa totius corporis jactatione, ſuppreſſis ſputis, fatiſcentibus viribus, quincto ineunte die, vivendi finis eſt factus. VENTRE illico aperto, nonnihil inflammatus uterus, in hoc autem puella jam mortua inventa eſt, cujus alioquin viſcera, ut & cætera quæ in materno erant ventre, ſecundum naturam ſe habebant.

Sed Thorace matris diſſecto, pulmo dexter immanem inflammationem ac duritiem, & ſub his inchoatum jam abſceſſum oſtendit.

10. Etſi a primo fortaſſe deſiderabis, ut qua diligentia morbum, eadem Valſalva anatomen thoracis hujus Matronæ deſcripſiſſet; tamen neque durities pulſus, neque dolor ex gravante pungens factus, neceſſario indicant, præter pulmonis, quam memoravit, inflammationem, pleuræ quoque cujus nullam mentionem fecit, inflammationem fuiſſe. Quo de utroque ſigno cum infra iterum (*f*) in eandem ſententiam ſcribendi occaſionem ſim habiturus; hic de ſingulis vix pauca attingam. Pulſum enim durum fuiſſe in peripneumonicis; quorum pleura ſine ulla inflammatione reperta ſit, alias (*g*) videbis: nec Galenus, cujus auctoritate maxime nituntur qui in peripneumonia pulſum durum eſſe, negant, hoc ipſe negavit (*h*); imo diſerte, ut admonuit Schneiderus (*i*), *raro* ſaltem id accidere, falſus eſt, & cum bilioſa, velut in propoſito caſu, abundat materia. In tanta vero quæ in eadem erat pulmonis inflammatione haud mirandum eſt, ſi ejus quoque extima inflammata denique membrana fuerit, quod cum accidit, pungentem fieri dolorem poſſe ob nervulos in ipſam immiſſos, non dubitabat laudatus Schneiderus (*k*), idem poſtea confirmante Vieuſſenio (*l*), & *nerveas quamplurimas fibras* in eam *deſinere*, tradente. Nec dubitaverat antea Sennertus (*m*), nec dubitavit poſtea Auctor Scholii quod in Sepulchreti hac IV. Sectione adjicitur Obſervationi (*n*) (cujus locus apud Tulpium perperam indicatur) præſertim ſi *vel tenſio ſit valida, vel inflammatio magna*, quemadmodum in hac Matrona.

Ad cujus exitium vide quot, & qualia conſpiraverint. Primum erat præpinguis: quæ res ſignificat graviſſimam morbi cauſam; obeſa enim corpora minus pleuritidi, & peripneumoniæ ſunt obnoxia, ut animadvertit æque Diligens, ac Eruditus Medicus Trillerus (*o*): quod, cum memoria repeto peripneumonicos omnes a me aut viſos, aut curatos, verum eſſe, intelligo, & ipſe poteris perlectis eorum qui a Valſalva, itemque a me diſſecti fuerunt, hiſtoriis cunctis, hac, & altera (*p*) illius excepta, facile cognoſcere. Præterea nimia pinguedinis copia quantum pulmonibus, in decumbentibus præſertim, loci demat, quantoque reſpirationem, & expectorationem reddat difficiliores, ſatis eſt manifeſtum. Huc accedebat quæ iſta augeret, uteri diſtentio, quanta jam nono menſe eſt. Nec omnino defuit ejuſdem uteri inflammatio, tunc, opinor, inchoata, cum pungens ille infimus dolor falſam imminentis partus attulit ſuſpicionem. Sed & ipſa uteri geſtatio, ubi accedat peripneumonia, quanto hanc, & hæc illam periculoſiorem faciat, ſive morbi ſymptomata, ſive præcipua remedia ſpectes, non difficile cognoſces: crebras dico hinc tuſſis concuſſiones, dolorem, vigiliam; inde vero cum tenui victu, ſanguinis miſſiones, quando nec fœtui ſubtrahendum eſt unde nutriatur, nec ipſius, & matris vires ita extenuandæ ſunt, ut partui non poſſint ſufficere, vicino præſertim, velut hic. Quamvis autem Hippocratis (*q*) ſententia, *mulierem utero gerentem capi ab aliquo morbo acuto, lethale eſſe*, non ſecus accipienda ſit, quam latine a Celſo (*r*) reddita eſt, *acuto morbo facile conſumi*; neque ſemper *facile* pro certe poſuit; aut ſi ibi poſuit, veteres illas, prægnantibus intolerabiles, curationes ſpectavit; nam poſtea & tot aliis, nec raro adeo, ut aliqui putant, & nobis medicinam facientibus, tenuique mediocriter victu, & ipſa, ubi res cogeret, ſanguinis miſſione, ſed caute, utentibus, Deo bene juvante hactenus contigit, ut matrem ſimul cum fœtu ſervaremus vel affectu interdum anginæ ſimili, ut in Jacoba Severia, cum interna thoracis manifeſtiſſima inflammatione conjuncto; non erant tamen noſtræ obeſæ, neque laxis, infirmiſque pulmonibus, ut Matrona de qua ſermonem habemus. Quæ cum eſſet jam diu tuſſi, & crebris ſputis obnoxia; procul dubio ita erat ad peripneumoniam diſpoſita, ut hujus prægravanti vi par eſſe non potuerit; neque enim ex levibus fuit, ut vetuſtiſſimus Auctor, aut, ſi mavis, Hippocrates (*ſ*) loquitur, ex *non pernicioſarum* genere, & *mollium*, quandoquidem non habuit *pauca*, ut hæ, ſed pleraque *eorum ſignorum* quæ idem recenſet. Erat enim *febris acuta, ſpiritus frequens ac calidus, & anxietas, & jactatio, & dolor ſub ſcapulas, & gravitas in pectore*, & *tuſſis vehemens*, & præter hæc alia inſuper, ut erecta cervice reſpirandi neceſſitas, & ſitis ingens, & gravia pulſuum vitia, & livida ſputa, & fuſa alvus crebrius, opinor, & copioſius quam oporteret, ut ſic *infra humore ſecedente*, ut idem Hippocrates (*t*) ait, *ſputi purgatio ſurſum non prodiret*, & ſane exinde facta ſunt ſputa pauciora, & valde craſſa. Quamobrem alibi (*u*) pronunciavit, *a morbo la-*

(*f*) n. 38. (*g*) Epiſt. 21. n. 16. & ſeq. (*h*) De Cauſis Pulſ. l. 4. c. 12. (*i*) Diſſert. de Peripneumonia c. 2. §. 26.
(*k*) Ibid. c. 1. §. 10. (*l*) Neurogr. l. 3. c. 4. (*m*) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 3. (*n*) 20. §. 3.
(*o*) Vid. Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 2. n. 2. ad Aph. 14. (*p*) infra, n. 61. (*q*) Sect. 5. Aph. 30.
(*r*) De Medic. l. 2. c. 6. (*ſ*) De Morbis l. 3. n. 16. (*t*) Ibid. n. 17. (*u*) Sect. 6. Aph. 16.

bo laterali, vel pulmonia habito, alvi profluvium adveniens, malum. Non me fugit, quæ Medici contra, nec rariſſime, viderint, quidve excipiant propterea, Hippocratis quoque ipſius obſervationes quaſdam, ac ſententias laudantes. Attamen plerumque diarrhœa; niſi forte ex contingenti primis diebus opportuna ſit, aut in progreſſu critice ſuccedat; in hujuſmodi morbis noxia eſt. Sic; ut tot aliis omiſſis, duos illuſtris generis memorem Viros, Cives meos Thomam Auguſtinium Marchionem, Stephani S. R. E. Cardinalis fratris filium, & Joannem Gaddium Comitem, alterum annos tunc natum ſexaginta quinque, alterum octo annis majorem; in primo quidem peripneumonia correpto, perutilem in morbi fine diarrhœam obſervavi, quæ curationi ſummam manum impoſuit: ſed alterum, eodem morbo prehenſum, cui tertio die fluxus idem acceſſerat, ſputaque primum pauca, lenta, & quaſi arida effecerat, deinde cum viribus interceperat, fruſtra illum moderari, & has ſervare conatus, obtinere vix potui, ut ad nonum uſque diem vita produceretur. Quod & Virgini accidiſſe, duodeviginti annis ipſo minori, ex proxima cognoſces Valſalvæ hiſtoria.

11. VIRGO annum agens circiter quinquageſimum quintum, thoracis dolore, præſertim circa ſternum, corripitur, febricitat, capite dolet, difficile ſpirat, ingentem materiæ copiam exſpuit. Cum acceſſiſſet diarrhœa, cumque omnia facta eſſent graviora, reſpirandi autem difficultas tanta, ut non niſi erecta cervice ſpirare poſſet, circa nonum diem eſt mortua. IN VENTRE animadverſa eſt fellis veſicula bile turgida, multumque induratus uterque teſtis. Thorace aperto, ſiniſter pulmo inventus eſt cohærens adeo pleuræ, ubicunque hæc coſtas inveſtiebat, ut ſine laceratione ſeparari non potuerit. At dexter arcte adhærens toti mediaſtino, itemque pleuræ, ſuperiores coſtas veſtienti, dum manu tentatur ejus ab hac ſeparatio, ob fraciditatem difrumpitur, ſimulque ex abſceſſu quem continebat, ingentem ejicit copiam materiæ ſanioſæ, ex rubro palleſcentis. Pericardium erat plenum ſeri. In cordis ventriculo dextero non parva polypoſa concretio, quæ proximam præſertim auriculam occupabat, & per communicantium venarum orificia ſe ſe producebat. Nulla in ventriculo ſiniſtro; leve dumtaxat in Aortæ, & venæ Pulmonaris initiis erat inchoamentum. Sanguis autem in hoc cadavere fluorem amiſerat.

12. Cætera quæ in hac legiſti Obſervatione, loco opportuniore commemorabuntur. Hic illud juvat attendere: cum dolor eſſet præſertim circa ſternum, vitiatum pulmonem toti mediaſtino arcte adhæſiſſe; quod videlicet ad ſternum alligatur. At alligatur, inquis, etiam ad thoracis vertebras, circa quas non memoratur dolor. Verum hoc eſt: ſed verum id quoque, in violenta reſpiratione, qua uti ea Virgo cogebatur, ſternum moveri; non vertebras; itaque illas magis affici mediaſtini partes quæ ad ſternum ſunt alligatæ. Ut ut eſt; ſi legeris in hac Sepulchreti IV. Sectione (*x*) Obſervationem II. & Scholium non modo ei ſubjectum, ſed & illud quod perperam ſubjicitur proximæ III. cum ſubjiciendum ipſum quoque fuiſſet huic II. itemque Obſervationem XXIX; animadvertes profecto, cum in mediaſtino ipſo, aut in pericardio, ad idem, ut noſti, attinente, annexoque inflammatio fuit, moleſtum ſenſum, non ad vertebras, ſed ad ſternum perceptum fuiſſe. Ad ea quæ diximus, proxima quoque hiſtoria ex parte referri poteſt.

13. LANIO quinquaginta circiter annorum, dolore prehenditur in dextera thoracis parte, atque etiam in medio ſterni. Supinus cubat, multum tuſſit, parum exſpuit. Erecta cervice ſpirare cogitur. Tandem die ſeptimo obit. PULMO dexter ſuperiore parte tota induruerat, & nonnihil ſterno, arctius autem mediaſtino adhærebat. Siniſter a tergo infectus erat colore atro. A ſiniſtris quoque thoracis cavea paululum habebat ſeri: quo pericardium plenum erat. In cordis ventriculo dextero polypoſa concretio adnotata eſt. Sanguis autem in hoc cadavere ad fluorem potius, quam ad concretionem, vergebat.

14. In ejuſmodi quidem morbis ſanguis ſolet ad concretionem vergere; unde & polypos, hoc eſt polypoſas concretiones repetunt, quas in Valſalvæ etiam, meiſque peripneumonicorum diſſectionibus plerumque adnotatas videbis. Quin eo res interdum procedit, ut ſanguis fluorem amittat, quod in ſuperiore Virginis cadavere (*y*) animadverſum eſt: ſed & in viventibus nonnunquam, cum maxime pernicioſa inflammatio eſt, ad concretionem adeo accedit, ut venis pertuſis, vix lentiſſime delabendo e foramine non parvo exeat: quod cum in aliis, tum potiſſimum in Maria Varania, quam inſuperabilis peripneumonia ſuſtulit, omni fruſtra artificio adhibito ut effflueret, accidiſſe memini. Verum contra, interdum fit, ut ſanguis in peripneumonicis ad fluorem vergat, ſive concretio quædam polypoſa adſit, ut in propoſito Lanione, ſive nulla, ut in tribus quæ ſequuntur, Obſervationibus. Harum prima tanto rarior eſt, quanto minus pueri, nedum recens nati, huic morborum generi obnoxii dicuntur ab Aretæo (*z*), confirmante Cl. Trillero (*a*).

15. PUELLA dierum quatuordecim, ſtertore afficiebatur, cum faciei rubore: lactis ſuctionem reſpuebat, ut arte in os immittere oporteret. His octo dies perſtantibus, vivere deſiit. PULMONES, præſertim qua dorſum ſpectabant, inflammati erant: & nigris quibuſdam maculis diſtinguebatur eorum ſubſtantia. In Ventriculo bilis plurima. In vaſis autem ſanguis naturalem fluorem ſervans.

16. VIRGO annorum viginti, dolore corripitur in ſiniſtra primum, hinc in dextera thoracis parte. In hanc cubare non poteſt: tuſſit: noctu delirat: convulſione afficitur adeo, ut retracta membra quædam remaneant. Tandem moritur. PULMO dexter nonnihil inflammatus, a tergo præſertim. Siniſter autem, qui undique pleuræ, coſtas, & diaphragma conveſtienti, adhærebat arctius, ut eximi ſine laceratione non poſſet, multum rubebat. In corde nulla polypoſa concretio: ſanguis dumtaxat in utroque ventriculo ater, & coagulatus. Ater quoque in vaſis, & craſſior; ſed tamen fluidus. Caput etiam, ac Venter diſſecta ſunt. In illo ſaniſſimum cerebrum: paululum dumtaxat ſeri circa ejus baſim. In Ventre autem, qui ante Sectionem animadverſus fuerat nonnihil tumidus, cauſa hujus rei inventum eſt Colon inteſtinum, multum aere diſtentum. Ceterum ſana erant viſcera omnia, ipſumque Colon; quanquam hoc, ubi ad ventriculum pervenerat, inde ſe deorſum infra ventris medium demittebat; hinc rurſus ad ſuperiora reflectebatur, ſuamque pergebat viam. Appendicula autem Vermiformis craſſitie calamum anſerinum, longitudine octo circiter digitos tranſverſos æquabat, oblique renem verſus dexterum porrecta.

17. JUVENIS prope annos triginta natus, poſt plures labores, levi, obtuſoque in ſiniſtra thoracis parte dolore corripitur, febricitat, difficulter reſpirat, nihil exſpuit. Durant hæc ad quartum decimum uſque diem, quo nonnihil remitti videtur morbus. Sed ex improviſo ingens accedit ſpirandi difficultas cum ſtertore, & ſputo materiæ ſpumoſæ roſei coloris, quam multam ſine tuſſi, ullave difficultate ejicit. Cum toto hujus morbi tempore in dexterum cubuiſſet latus, & nonnunquam etiam in dorſum; dum ex hoc in latus dexterum ſe converteret, mortuus eſt die decimo ſeptimo. THORACE aperto, illæſa pleura inventa eſt, pulmoneſque ab hac omnino ſoluti. Sed erat ſiniſter ubique inflammatus, ſi partem ſuperiorem excipias: ex qua tamen, quamvis ſana, duobus in locis ſtillatim ſanguis erumpebat; ut hujus libræ amplius quatuor, in eadem ſiniſtra thoracis cavea ſtagnantis, repertæ ſint. In corde nullæ polypoſæ concretiones.

18. In

(*x*) l. 1. (*y*) n. 11. (*z*) De cauſis Acut. morb. l. 1. c. 10. in fin. (*a*) loco ſupra ad n. 10. indic. Aph. 16.

18. In nulla harum trium Obſervationum polypoſas concretiones fuiſſe, vides. Quod ſi in tenera infante (*b*) qua in ætatula perraro (*c*) inveniri dicuntur, id minus mirandum eſt, in illa autem Virgine (*d*) quamvis fluidus, ſanguis tamen erat craſſior, & in cordis ventriculis coagulatus; nihil horum certe occurrit in ultima hiſtoria. Quin ſanguis in ſiniſtrum thoracis cavum ea copia effuſus, & vel in mortuo erumpens, ſuum indicat fluorem. Videtur autem tanto plus ipſius in ſuperiorem, quæ ſana erat, illius pulmonis influxiſſe partem, quanto jam minus admitti poterat in ſubjectam, quippe inflammatione omnino impeditam: itaque alio uſque & uſque a tergo influente, rupta denique ibi eſſe vaſa, nonnulla quidem, & exiliora, in viis aeris, unde roſeus ille ſputorum color, alia autem aliquanto minus tenuia in membrana extima pulmonis, unde tantum ſanguinis in cavea illa thoracis: & cum a ruptione, & effuſione ſanguinis in utrumque locum, omnia graviora facta eſſent, tum demum ingruiſſe mortem poſtquam inutili prorſus facta ab effuſo intus, extraque jam magis magiſque ſanguine illa etiam quæ ſana erat, parte ſiniſtri pulmonis, convertit ſe homo in latus dexterum, ſicque alterum, quo uno ſpirabat, pulmonem tum obruit demiſſo ex ſiniſtris in dextera bronchia cruento humore, tum compreſſit, cedente mediaſtino, pondere ſanguinis, circum ſiniſtrum pulmonem effuſi, addito ad pondus ipſius ab inflammatione gravis pulmonis ſiniſtri. Tot enim ſimul ferre non potuit pulmo dexter, qui antea unum hoc pulmonis ſiniſtri pondus ferebat.

19. Sed erunt fortaſſe nonnulla, quæ ſuper hac ultima Juvenis, & ſuper illa altera Virginis (*e*) Obſervatione ex me quæras. Illud primum, cur poſſet Juvenis in ſanum latus cubare, Virgo autem in ægrum magis cubare cogeretur, quemadmodum & Vir, quem diximus cum levem ob morbum in Noſocomium veniſſet, ex graviſſimo periiſſe (*f*), facilem in affectum latus habebat decubitum. Credibile eſt, hinc cauſam diſcriminis petendam, quod in Juvene ſolutus erat gravis pulmo; in Viro autem, & Virgine ad pleuram alligatus, ut ſi in latus ſanum jacere conarentur, illico pulmonis pondus pleuram diſtraheret, moleſtiamque crearet. Cætera quæ ad Virginem attinent, partim extra fines haud prorſus ſunt naturalis conſtitutionis, ut quæ in ventre deſcribuntur, partim ad alias tractata pertinent, ut quod in capite, partim facillima ſunt explicatu, ut puta doloris in ſiniſtram primum, inde vero in dexteram partem invaſio. Cum enim inflammationem efficiens materia in eo primum pulmone ſubſtitiſſet, qui, ut arctius ad coſtas, & Tranſverſum ſeptum adhærens, eam dimovere materiam minus poterat, magis hunc gravare perrexit; pars autem materiæ reliqua in altero qui ſolutus erat, nonnihil ſubſtitit, levioremque inflammationem effecit. Cæterum qui pulmo primum occupatur, aut quia magis quam alter infirmus eſt, aut quia ab inchoato morbo efficitur, minime mirum eſt, ſi majorem habeat inflammationem: quod & in proximo caſu fuiſſe, videbis.

20. SACERDOS annorum propemodum triginta, difficili corripitur reſpiratione, multum exſpuit: principio de dolore queritur in dextera thoracis parte, deinde in ſiniſtra. Die decimo obit. IN THORACIS utroque cavo erat ſerum, ſed non multum: cujus portio undique ſuper pulmones concreverat, tunicæ inſtar palleſcentis. Pulmo autem dexter ea parte qua ſpectabat dorſum, valde rubebat: induruerat quoque; minus tamen, quam in aliis ſolet peripneumoniis: circa medium vero gigni intus cœperat materia purulenta. Siniſter pulmo a tergo pariter leve inflammationis initium oſtendit. Pericardium æquo erat craſſius, & flaveſcente ſero turgebat: ex hujuſque ſeri concreta portione quaſi reticulare quoddam corpus effe-

ctum erat tum per extimam cordis, tum per intimam pericardii faciem: qua preſſa, ſeri guttulæ erumpebant. Cordis ventriculus dexter continebat polypoſam concretionem.

21. Hiſtoria hæc ubi dexterum pulmonem deſcribit, occaſionem mihi præbet alteram ſubjiciendi: ubi vero ſerum in thorace, & pericardio, alias plures. Ut a primo incipiam; verba illa attendenda ſunt, pulmonem induruiſſe quidem; minus tamen, quam in aliis ſolet peripneumoniis. Plerique autem credere videntur, pulmonis inflammationem in rubore ferme conſiſtere: quod aliquando fieri poſſe, non eſt negandum, ut ſiquando de genere eſt legitimi eryſipelatis. Verum in pleriſque inflammationibus denſus durusque fit pulmo. Quod inter cæteros poſt Coiterum, cujus verba alias (*g*) proferam, Guarinonius olim, ut habes in Sepulchreto (*h*), animadvertit. *Raro*, inquit, *in cadaveribus pleuriſi extinctorum non pulmones plenos & duros* invenias. Wepferus autem, quod ibidem (*i*) leges, poſtquam de cujuſdam pulmonibus hæc ſcripſerat: *rubor tamen iſte non erat index notabilis inflammationis; nam ibi molles permanſerunt*; eo proceſſit, ut diſerte hoc adderet: *inflammati enim pulmones ſemper ſimul indurati deprehenduntur*. Durities autem, & denſitas ut plurimum ejuſmodi eſt, ut tunc ſecti aliud omnino quam pulmones videantur (*k*). Sic Valſalvæ in magna inflammatione ſolidiori carni viſi ſunt ſimiles, & in multis quidem cadaveribus. Quod in certo ſuo quodam Scripto repeti probabiliter poſſe, exiſtimabat, ab acido vitriolico, ſanguinem in pulmonaribus veſiculis coagulante, cum muſculorum quoque caro nihil aliud ſit, niſi filamenta membranea alba, quæ quoniam in ſuis finibus ſanguinem retinent, carnis acquirunt nomen. Utcunque autem id eſſet; ſic certe inveniſſe ſe, confirmabat; in pulmonibus hominum quos intra quatuor, aut quinque dies peripneumonia interemerat; ut non dubitandum ſit nobis, qua ratione affectos in iis deprehenderit quos intra ejuſmodi breve tempus hoc morbo confectos propoſuimus (*l*). Sed cum eo in Scripto id ageret, ut oſtenderet, intra paucos dies id accidere pulmoni poſſe; non inde conſequitur, in iis vero qui diutius vixerunt, non idem repperiſſe: quod cum aliæ paſſim ſubindicant, tum diſerte proxima confirmat hiſtoria.

22. SENEX, annos circiter ſexaginta natus, dolore prehenditur in dextera thoracis parte, febricitat, tuſſit, exſpuit, facilius decumbit in dorſum. Sputi copia major fit; ſed ob ſectam die decimo venam ſupprimitur. Itaque undecimo obit. PULMO ſiniſter ſanus, quamvis undique pleuræ adhærens. Dexter contra, quamvis a pleura ſolutus, dorſum verſus ſummopere inflammatus deprehenditur, ut ſolidiorem carnis ſubſtantiam referat. Duæ exiguæ, quaſi inter ſe æquales, concretiones polypoſæ ſingulæ in ſingulis inveniuntur cordis ventriculis.

23. Obſervatio hæc dat tanquam anſam ad plures annectendas priuſquam illas quas, ob ſerum in thorace, & pericardio inventum, promiſimus, tibi deſcribamus. Omittamus, quippe ſuperius (*m*) jam dictum, nulla re magis in peripneumonia accelerari mortem, quam ſputi ſuppreſſione. Hanc autem ſæpe accidere propter intempeſtivas, præſertim in ſenibus, miſſiones ſanguinis, etiam omittimus: quanquam plures ſunt Medici qui ægros ob id interimunt, quia neſciunt ipſi quieſcere. Quos inter ſeniorem quendam olim novimus, qui iteratis uſque, & uſque venarum ſectionibus, vehementiam quidem frangebat peripneumoniæ; ſed ægris adeo vires demebat, ut plerique cum expectorare non poſſent, in ipſa morbi declinatione ſuffocarentur; quando ibidem, in eademque Conſtitutione alter Medicus, qui ſanguinem quidem mittebat, ſed non extra modum, pene omnes ſervabat. Eſt certe vel ſenibus, quibus addere animos poterit

(*b*) n. 15. (*c*) Vide tamen Commerc. Litter. A. 1744. Hebd. 42. n. 1. ad art. 15. (*d*) n. 16. (*e*) n. 16. (*f*) n. 3.
(*g*) Epiſt. 21. n. 38. (*h*) Sect. hac 4. in Additam. Obſ. 2. (*i*) l. 4. S. 3. in Addit. Vid. Schol. ad Obſ. 26. n. 8.
(*k*) Vid. Epiſt. 21. n. 20. 28. (*l*) ſupra, n. 3. 9. & fortaſſe etiam 2. (*m*) n. 6.

felix caſus *Mareſchalli de Botzheim* nonagenario majoris (*n*); eſt, inquam, certe vel ſenibus in hoc morbo ſanguis detrahendus, & detraxi ipſe, cum res tulit, & licuit, etiam duobus continentibus diebus, ut in grandæva muliere, ad quam non niſi quinćto peripneumoniæ die vocatus fueram, Anna Mazzonia, cujus ſanguis ſimul cum tota aqua in quam mittebatur, quippe a manu eductus, in *gelatinam* concreſcebat: ſed plus non detraxi in dies illos ſingulos quam uncias quinas, quantum videlicet ſinebant vires, non eæ modo quæ tum erant, ſed & quæ expectorationis cauſa ſervandæ fuerant, per quam ultra diem fracti jam morbi vigeſimum tertium feliciter productam, anicula evaſit. Verum ne contra ac promiſi, facere videar, hæc quoque omittamus: illudque unum in propoſito ſene ſpectemus, facilius in dorſum cubuiſſe. Cujus rei cauſa non ſemper ita in propatulo eſt, ut in eo caſu videtur. Cum enim pulmo dexter eſſet dorſum verſus adeo inflammatus, & gravis, a pleura autem ſolutus; neque aliquid diſtrahere, neque ſanam ſui partem, aut pulmonem alterum gravare poterat, ſupino corpore. Lanio autem de quo ſupra (*o*) dictum eſt, quomodo ſupinus cubare poterat, qui durum pulmonem ad ſternum habebat alligatum? An forte quod initio, ut rationi conſonum videtur, minus gravis eſſet pulmo, quippe necdum tanta congeſta materiæ copia? Quæ poſteaquam aucta eſt, tum denique amplius decubitum in dorſum ferre non potuit; ſed erecta, ut ſcripſimus, cervice ſpiritum ducere coactus eſt. At ejus qui ſequitur, caſus quam explicationem afferemus?

24. VIR annum agens circiter quadrageſimum, duplici autem laborans hernia, cum thoracis dolore, & difficili reſpiratione correptus eſſet, initio quidem facilius in latus cubabat dexterum, deinde in ſiniſtrum; in dorſum nullo modo poterat. Multum exſpuebat. Erecta cervice ſpirare cogebatur. Die decimo eſt mortuus. PULMONES ambo & adhærebant pleuræ ſic tamen, ut ſine laceratione ſeparari poſſent, & dorſum verſus inflammati erant, ac multum duri. Nihil aquæ in pericardio. In corde tres polypoſæ concretiones, una in ventriculo ſiniſtro; duæ autem craſſiores, firmioreſque, altera dexterum ventriculum, altera totam hujus auriculam occupabant. Quod ad hernias attinet, Cirſocelen, & Hydrocelen; hæc a ſero fiebat, cavum implente tunicæ Vaginalis, quæ compreſſa guttas aqueas emittebat; illa autem a varicoſa venarum ſcroti productione, quæ catenæ figuram haud ineleganter repræſentabat.

25. Cur hic initio in latus dexterum facilius jaceret, deinde in ſiniſtrum, in dorſum autem nullo modo, difficile utique explicatu eſt, ſi nihil niſi quod denique in cadavere eſt inventum, ſpectemus. Sed cum illa initio acciderent, & priuſquam erecta cervice cogeretur reſpirare; ratio poſtulat, ut quo ſe modo tunc in thorace res ſe habere poſſent, reputemus. Nihil autem prohibet quo minus morbificæ materiæ congeſtio major primum fuerit in pulmone dextero, deinde autem in ſiniſtro, donec par in utroque facta hominem coegit ſedere. Sed ante id tempus ut minus difficile in dexterum, mox vero in ſiniſtrum poterat latus decumbere, in dorſum tamen ideo non poterat, ut opinor, quia tametſi pulmones erant; ut Senis de quo proxime dictum eſt (*p*), pulmo dexter; inflammati, & graves; non erant tamen, ut ille pulmo, a pleura ſoluti. Itaque hic vir ſupinus jacere non poterat, quin pleura ad quam erant annexi, diſtracta ab anteriore parte moleſtiam faceret, eumque ſitum non permitteret. Cæterum quæ ad hernias ſpectant, ad alium attinent locum. Alterius dumtaxat hernioſi Obſervationem mihi revocant ad memoriam, in cujus peripneumonia aliquid eſt quod ad decubitum ſpectet, ut continuo perſpicies.

26. VIR annorum quinquaginta, fuſcum a primordiis colorem, & atrabilarium temperamentum nactus, Veneris aſſecla, XII. Kal. Januarii difficili reſpiratione, ut ſi a catarrho eſſet, prehenditur. Res paulatim gravior fit adeo ut XI. Kal. Februarii A. 1690. cogatur decumbere. Vox clangoſa, exſputio aquoſæ materiæ uberrima, difficillima eſt reſpiratio, cum ſenſu ad fauces quaſi ſtrangulationis: difficilis in utrumlibet latus decubitus, ſed in ſiniſtrum difficilior, graviorem facit reſpirationem. Hæc denique fit ſuſpirioſa: nec niſi erecta cervice ſpirare licet. Progrediente autem morbo, multa illa aquoſa ſputa in pauca, viſcida, lenta, & nonnihil graveolentia mutantur, faciliorque fit reſpiratio, illo tamen ſuperſtite ſuffocationis ſenſu. Levis ſemper eſt febris. Attamen pridie Idus Februarii vita cum morte commutatur. THORACE aperto, dexter pulmo ab naturali conſtitutione parum alienus invenitur. At ſiniſter pleuræ, nullo interjecto ſpatio cohærebat totus, ſubſtantiaque erat duriore, & inflammata. In ſingulis cordis ventriculis ſingulæ polypoſæ concretiones, &, quod necdum Valſalva viderat, in ſiniſtro major. Fauces, ubi majus fortaſſe vitium erat, examinare non licuit. Ventre diſſecto, lien undique per interjectas membranas ad vicinas partes alligatus reperitur, in eoque arterioſa vaſa cartilaginea. In dextera ſcroti parte cum hydrocele animadverteretur; ſecundo aqueus humor inter Albugineam tunicam, & teſtem convulſus, inventus eſt: cujus humoris limpidæ guttæ ex ea membrana, præſertim ad latus majuſculorum vaſorum compreſſa, diſtillabant. Is humor validiore ignis vi in albiſſimam concreſcebat ſubſtantiam; debiliore autem paulatim in auras diſſipabatur, lymphæque notas relinquebat.

27. Quod ad herniam attinet; quamvis ſub Albuginea tunica membranulam alteram tenuiſſimam viderim, quæ teſticuli ſubſtantiam proxime complectitur, & ſic aqua inter utramque membranam concludi potuerit; tamen iis quæ continuo ſubjiciuntur ſpectatis, malim credere, non ita ut fideliter deſcripſi, Valſalvam ſcribere voluiſſe; ſed inter Vaginalem tunicam, & Albugineam. Cæterum non unum eſt in hiſtoria hac quod animum ſuſpenſum teneat. Unde ſenſus ille quaſi ſtrangulationis? neque enim hic, ut in quibuſdam peripneumonicis, quos Gagliardus (*q*) memorat, pro *anginoſis* perperam habitos, a puris copia repeti poterat quæ eſſet in pulmonibus. Cur minor reſpirationis difficultas ex quo ſputa ex uberrimis pauca ſunt facta? Qua ratione levis febris conjuncta fuerit cum peripneumonia? hunc enim morbum fuiſſe in eo viro, Valſalva qui & viventem vidit, & mortuum ſecuit, non dubitabat; titulum enim huic Obſervationi adſcripſit *De Pulmonia*. Tandem; ut alia mittamus; cur difficilis decubitus fuerit in utrumlibet latus, cum alter dumtaxat pulmo affectus eſſet? imo cum hic eſſet ſiniſter, difficilior decubitus fuerit in ſiniſtrum latus? Quod ſiquid præceſſiſſet ejuſmodi, ut in latentis alicujus partis læſionem haud ſatis intellecti impedimenti cauſam conferre poſſemus, velut in eo quem protinus ſubjungam caſu; magis audere in proferendis conjecturis liceret.

28. ADOLESCENTULUS annos natus quindecim, inter rixam cadit, dorſumque allidit circa ultimam thoracis, & primam lumborum vertebram. In jacentem adverſarius inſilit adoleſcentulus, pectuſque genibus premit. Qui ceciderat, valde queritur de dolore circa alliſam partem: ubi tamen nulla, quæ notatu digna ſit, conſpicitur læſio. Capite multum dolet: & dum conſueta domi conatur obire munia, ſyncope corripitur. Mox primo ipſo die dejectus animadvertitur appetitus ciborum: & poſt unum aut alterum diem febris accedit. Erat antea perpetuus in thorace dolor. Huic additur reſpirationis difficultas, & tuſſis, quæ duo poſtea graviora ſunt facta: ſimulque

(*n*) Vid. Commerc. Litter. A. 1744. Hebd. 3. n. 1. (*o*) n. 13. (*p*) n. 22. 23. (*q*) Relaz. de' Mali di Petto.

que ſanguinea exſcreabantur, & ſubrubra dejiciebantur. Acceſſit delirium, & convulſio, ut omne corpus quaſi immobile remaneret: mors tandem circa decimum a caſu diem: quo toto temporis ſpatio nunquam æger flectere dorſum potuit, ſed extenſum ſervare coactus fuit. CADAVERE diſſecto, non major a facie interna circa alliſam partem læſio inventa eſt, quam ab externa conſpiceretur. Num forte læſio erat ad Medullam, nervoſve in vertebrarum interioribus, quæ rimari permiſſum non fuit? Cæterum Pulmonum ſuperior pars a dextris quidem inflammata: a ſiniſtris vero nonnihil dura comperta eſt, pulmone dextero valide ad pleuram adhærente, ſiniſtro autem ſoluto.

29. Tot interjeci Obſervationes, ad decubitum, ſitumque corporis ſpectantes, ut ferme te oblitum earum putem, quas promiſeram (*r*) ad ſerum pertinentes, in peripneumonicorum thorace, & pericardio collectum. Prima harum ſimul ad illud, ſimul ad decubitum attinebit, & præterea oſtendet, quatenus pulmonis inflammatio aliquando jecinoris inflammationem mentiatur.

30. CLERICUS, qui modo vigeſimum tertium inierat annum, jam ante triennium acuta febre cum parotidum eruptione laboraverat: a qua liber factus, in duplicem Tertianam inciderat, quæ poſtquam diu vexaverat, receſſit quidem, ſed pallidum faciei colorem, maciemque etiam quadantenus reliquit, præterea gravem aliquando reſpirationem, & nocturnum ſomnum interdum turbatum, urinas autem fere ſemper rubras. Ad hæc tandem acuta febris acceſſit, cui poſtridie ſe comitem addidit dolor, qui tangendo augebatur, infra ipſas coſtas nothas a dextris, infraque Enſiformem cartilaginem. Primis diebus vomitus fuit, & diarrhœa, tuſſis quoque nonnihil humida, ſed per paucos poſt dies ſicca atque irrita. Difficilis erat utrum liberet in latus decubitus, ut non niſi ſupinus jacere poſſet: vehementis autem ægro quidem caloris ſenſus ad dorſum, renem verſus dexterum: pulſus celer, frequens, debilis, inæqualis, intermittens. Multum erat Valſalva incertus animi, quam eſſe morbi ſedem cenſeret. Attamen cum æger nullum in thorace doloris ſignum patefaceret, ſed propriis manibus ibi ſemper ubi dictum eſt, videlicet in regione hepatis, dolorem ſuum indicaret; tandem eſſe credidit hepatis inflammationem. Interea morbo in dies ingraveſcente, magiſque ſemper aucta ſpirandi difficultate, pulſuſque debilitate, ſeptimo exacto die mors acceſſit. CADAVERIS ſectio, *mei judicii*, inquit Valſalva, digna ipſo ingenuitate, *detexit errorem*. Nam in Ventre ſana omnia erant viſcera, ſi lienem excipias quadruplo majorem, quam par fuiſſet.

In Thoracis autem ſiniſtro cavo ſerum limpidum ſtagnabat ad duas, eoque amplius, libras: dexterum ſero plenum erat craſſiori, cujus partes aliquæ concreverant, ut corpora quaſi membranacea, in eo innatantia, mentirentur. Erant pulmones a pleura quidem ſoluti; ſed dexter, quamvis mole non adeo aucta, totus tamen ab inflammatione valde induruerat. Pericardium magis quam ſoleat, amplum, ſero quo repletum erat, ſic dilatante. Dexter cordis ventriculus præter mediocrem polypoſam concretionem, ſanguine coagulato plenus, a quo proxima auricula valde turgebat. Ejuſmodi ſanguis, ſed minori copia, in ſiniſtro quoque fuit ventriculo.

31. Quod Valſalvæ ipſi accidit, tanto facilius pleriſque aliis potuiſſet accidere, ut hepatis inflammationem eſſe, crederent, quæ erat pulmonis, ſicuti viciſſim pluribus accidiſſe, novimus, ut quæ erat hepatis, pulmonis, aut pleuræ eſſe, exiſtimarent, cujuſmodi exempla habes hic in Sepulchreto Obſervatione XXXVI. quam potiſſimum indico, ut videas, quæ ſigna in ea, tanquam hepatis peculiaria, enumerantur, magna tamen ex parte in propoſito quoque Clerico non defuiſſe. Adeo in Medicina facile eſt per ea ipſa interdum decipi, quæ facere videntur ad vitandas deceptiones! Accedebant in Clerico quæ a prægreſſis morbis relicta erant: ut ſiquis conjuncta ſpectaret cum iis quæ noviſſime ingruerant, multo facilius poſſet falli. Quin etiam alia quæ ad deſignandam jecinoris inflammationem fortaſſe requiras, aut ne ipſa quidem defuerunt; quanquam a Valſalva forte in eo rerum numero ſunt omiſſa: aut ſi defuerunt, fuiſſe tamen poterant iis dumtaxat poſitis vitiis quæ in cadavere deprehenſa ſunt: aut denique ſi hoc non facile concedis; concedas certe neceſſe eſt, pleraque hic ſigna fuiſſe hepatis inflammati; rarum autem eſſe, ut in medicina facienda unius cujuslibet morbi ſigna univerſa concurrere videamus. Quo magis cautos eſſe decet Medicos in ea parte quæ merito ab Hippocrate (*ſ*) *difficilis* pronunciata eſt, judicio videlicet, præſertim vero ubi in eadem regione corporis quæ affecta eſt, plura ſubſunt, velut hic. Nam pone jecur dexter pulmo ſuberat inflammatus, unde etiam caloris ſenſus ad dorſum, renem verſus lateris ejuſdem: & quanquam is pulmo non erat adeo aucta mole, erat auctus tamen, & ſerum præterea craſſius, quo thoracis cavea dextera opplebatur, ſeptum Tranſverſum deorſum, & antrorſum urgendo, hepar urgebat, & hoc viciſſim a coſtis ſpuriis, earumve cartilaginibus, & abdominis muſculis, præſertim inter reſpirandum, multoque etiam magis, ſi admoveres manum, repreſſum, inflammatum pulmonem comprimebat, moleſtumque efficiebat ſenſum. Huc adde quadruplo majorem lienis molem, quæ facile jecur a latere magis in arctum compellebat. Unde etiam repetes difficilem in dexterum latus decubitum; in ſiniſtrum enim eſſe debuiſſe, intelligis, a pulmone oppoſiti lateris gravi, & a tanta indidem ſeri copia, mediaſtinum in ſiniſtram thoracis caveam urgentibus, ſicque alteri, quo uno æger ſpirabat, pulmoni tanto magis officientibus, quanto is pulmo magis impeditus jam ex parte erat ſive ob ſerum in ſuam quoque caveam effuſum, ſive ob adjacentem proximo ſibi diaphragmati lienis molem. Hæc autem a tempore uſque prægreſſarum febrium diuturnarum non ſecus in hoc Clerico videtur fuiſſe, quam in illo Rhedario fuit de quo dictum initio eſt (*ſ*). Num vero & priuſquam febris hæc inflammatoria accederet, ſerum in Clerici thorace collectum fuerit, ſuſpicionem haud levem ea faciunt ſigna, quæ præceſſiſſe, narravimus. Quæ ſuſpicio cum in duabus quoque hiſtoriis, quas continuo ſubjiciemus, oriatur; poſt eas malumus quid in ſingulis de hoc ſentiamus, adjicere.

32. VIRGO annorum ſexdecim, cui menſtruæ purgationes ab octo jam menſibus ſuppreſſæ erant, cachectica, catarrhalem materiam exſpuens, nonnullam patiens in motu difficultatem reſpirationis, queri ſolita de quodam ardore, atque irritatione in ſiniſtra thoracis parte, repente orthopnœa laborioſa corripitur, ut nullo modo poſſit decumbere, ſputo ſanguineo-catarrhali, ſenſu ponderis opprimentis in eadem illa ſiniſtra thoracis parte, pulſu duro, extremorum frigore, & denique morte quarto ab initio orthopnœæ die. IN THORACIS utroque cavo aqua invenitur limpida, quæ ſepoſita, non aliter ac ſanguis mora concretam rubram partem a ſeroſa ſeparatam oſtendit, concretam in ſui medio ſubſtantiam, *gelatinæ* inſtar, ſecretam ab reliquo ſero exhibuit. Hoc quoque igni impoſitum, eodem modo quo ſanguinis ſerum, concrevit. Cæterum totus ſiniſter pulmo valde erat durus. In dextero cordis ventriculo prægrandis polypoſa concretio; in ſiniſtro altera, ſed minor. In Ventre autem animadverſa eſt fellis veſicula craſſioribus factis tunicis, exigua, & nullum vel leve bilis veſtigium ſervans.

33. SENEM annos natum quatuor & ſeptuaginta dextri lateris dolor prehendit, gravando potius, quam alia ratione, permoleſtus, moleſtior autem, ſi in oppoſitum latus cubet; itaque in dexterum dumtaxat jacet. Dolorem comitantur importuna tuſſis, cruentum ſputum, dolor capitis, vigilia, in primis autem vehemens febris cum pulſu duro, & frequenti, ſed non valde turgido. Die tertio moritur. THORAX dum aperitur, e dextero ejus cavo erumpit ſerum, quo illud totum opplebatur; num vi brevis adeo

(*r*) n. 21. (*ſ*) S. 1. Aph. 1. (*t*) n. 2.

adeo morbi ſecreto? an prius coacervato? Qui in eo cavo erat pulmo, ater, & phlogoſi affectus, durus præterea, & valde compactus, membrana autem extima facillime ſeparabili; per membranulas, ſcapulas verſus, pleuræ adhærebat. Pulmo ſiniſter vix labem conceperat. In cordis ventriculo dextero mediocris polypoſa concretio, majori ex parte ad auriculam pertinens; gracilior altera in ſiniſtro: illa in venam Cavam, & Pulmonarem arteriam; hæc in Pulmonarem venam ad brevem, in arteriam Magnam ad longum tractum producta: ambæ concreto ſanguine ſtipabantur.

34. Quod in hoc Sene Valſalva dubitabat, an ſerum ante pulmonis inflammationem effuſum jam eſſet in thorace, facilius id eſſet creditu, ſi ejus effuſionis indicium aliquod præceſſiſſet, velut in Virgine, & Clerico non unum prægreſſum animadvertimus. Cachectici prius erant uterque, & illa quidem uſque adeo, ut cyſtis nullum bilis veſtigium ſervaret; unde aliquis poſſet cui forte illa Drakii (*u*) improbabilis alioquin ſententia placeret de felle menſtruorum cauſa, argumentum ducere, hac diuturna ſuppreſſione eorum ſpectata, ad eandem ſententiam quadantenus confirmandam. Clericus vero urinas rubras, nocturnum autem ſomnum habebat turbatum. Denique; ut cætera omittam; neutrius fuerat prorſus integra reſpiratio. Quod etſi in cachexia eſſe ſolet; tamen & ſanguis in ea ſolet plurimo ſero abundare, & hoc facile hic illic deponere. Itaque ſi in his duobus exiſtimes, ſeri partem in thorace antea ſtagnaſſe, quam morbus noviſſimus reliquam adderet; facile aſſentiar. Nec in Sene tamen idem pertinaciter negabo, cum prægreſſa potuerint ob id quoque Valſalvæ eſſe incognita, quod decrepiti ſua pleraque incommoda ætati potius quam morbo, adſcribere ſoleant, eoque negligere: mirum autem videatur, tantam aquæ copiam tridui ſpatio in thorace acervari omnem potuiſſe.

Cæterum cave credas quod in tribus hiſce non diffiteor, in reliquis peripneumonicis quibus in thorace ſerum ſit effuſum, locum habere. Nam & Coiterus, ut alias (*x*) ad te ſcripſi, inter morbos *quos pectoris hydrops comitatur*, eſſe, animadvertit, *peripneumonias*, & in noſtris quoque, & Valſalvæ Obſervationibus tot reperies, in quibus uterque morbus conjunctus eſt, ut veri ſimile non ſit, eos omnes antea thoracis, & pericardii hydrope (nam hic quoque ſæpe adjungitur) laboraſſe. Quin pleroſque eorum, cum pulmonis inflammatione correpti ſunt, ſaniſſimos fuiſſe, conſtat: ut cum egregio aliquis habitu a labore calens, aeri ſe præfrigido expoſuit. Quod ſi huic inde & ſanguinis per pulmonum vaſcula circumitio retardetur, & humoris ex intima Aſperæ arteriæ, extimaque totius corporis ſuperficie inviſibiles quidem, ſed innumeræ jugiter prodeuntes particulæ cohibeantur; hæ per alia aliarum membranarum foraminula exitum molientur, earumque præſertim, quæ magis tunc calentes, magis quoque patulos habebunt poros, hoc eſt thoracem intus, ejuſque viſcera conveſtientium: iſque erit exitus tanto facilior, quanto difficilior ſanguinis per pulmones tranſitus, & moræ propior, quantoque crebriores, & validiores ad hunc expediendum thoracis conatus ſive reſpirando, ſive tuſſiendo. Sic enim ſimul ex membranarum poris uberius humor exprimetur: qui cum ſemel laxati fuerint, & dilatati, vel per ſe pergent exitum ſero faciliorem præbere. Hæc autem omnia in iis magis fient, quorum tum eæ membranæ magis erunt ad id paratæ atque diſpoſitæ, tum ſanguis magis fœtus aqueis corpuſculis. Quod ſi utrumque horum, & eorum quæ modo dicta ſunt aliqua contra ſe habebunt; tunc aut levior, aut nulla ſeri in thoracem, & pericardium erit effuſio. Nam vel in hactenus propoſitis Obſervationibus, ut partim ſunt in quibus aqua in thorace, & pericardio inventa deſcribitur, ſic partim ſunt in in quibus non memoratur, aliqua etiam in qua (*y*) diſerte adnotatur, nihil aquæ in pericardio fuiſſe.

Verum hic duos in quibus plurima fuit, Juvenes proponemus, quorum hiſtorias nos tibi alias (*z*) pollicitos eſſe, meminimus.

35. JUVENIS annorum propemodum viginti quatuor pungente corripitur dolore in læva thoracis parte, difficile reſpirat, multum ſitit, tuſſit; ſed nihil exſpuit. In affectam dumtaxat partem decumbit, demiſſoque capite minus incommode agit. Tandem in dies graviore facta reſpirationis difficultate, decimo ſexto die moritur. PULMO ſiniſter undique nectebatur valide cum proximis partibus, eratque inflammatus; quin circa claviculam jam ſuppuratus. Pericardium ingenti erat humoris copia dilatatum; ut hic merito ejus hydrops vocari poſſet. Parietibus erat valde craſſis, hiſque interius, ut cordi exterius, concretiones quædam albidæ ſubſtantiæ nonnullis in locis adhærebant. Cor quoque mole auctum erat: quod dum ſecaretur, fluidus ex ejus ventriculis ſanguis emanavit. In iiſdem tamen inerant & polypoſæ concretiones, major in dextero, minor in ſiniſtro.

36. ALTER, qui duobus circiter annis minor erat illo de quo modo dictum eſt, primum de dolore in ventre conqueſtus, hoc deſinente, dolore corripitur in thorace cum difficili reſpiratione, tuſſi, & ſiti moleſta. Pronus aſſidue cubat ſic tamen ut in dexterum vergat latus: caput autem ſubmiſſum tenet, ut plerique eorum ſolent quibus pericardium ingenti aquæ copia turget. Denique ingraveſcentibus ſymptomatibus, circa diem obiit eundem quo prior, decimum ſextum. IN THORACIS ſiniſtra cavea limpida ſtagnabat aqua, in qua ſanus, & ſolutus undique erat pulmo. Induratus vero, proximiſque partibus, & præſertim verſus ſcapulam valide annexus, qui in dextera: ubi humor erat vaccini ſeri ſimilis, in eoque concretiones quædam, referentes albumen in calida denſatum. In pericardio omnino ſimilis humor, ſimilibuſque cum concretionibus, interiori ejus faciei, cordis autem exteriori annexis ea copia inerat, ut pericardium hinc diſtentum, ingens occuparet thoracis ſpatium. Cordis ventriculi concretiones polypoſas dexter majorem, ſiniſter minorem continebant.

37. Quæ ad pericardii hydropem attinent, alibi (*a*) ex duabus hiſce Obſervationibus excerpſi, ac perpendi. De concretionibus autem interius illi, & cordi exterius adhærentibus, aut in effuſo in thoracem ſero innatantibus, duratumque albumen referentibus, non ſecus habendum eſt, ac de cæteris quæ aut in *gelatinæ*, aut in membranarum modum alias innatant, aut inſtar reticularis corporis, aut tunicæ alicujus, memoratarum partium ſuperficiei, ſæpe etiam pulmonum, & pleuræ impoſitæ reperiuntur, quemadmodum in hac Epiſtola (*b*), in aliiſque (*c*) deſcripſimus, & deſcribemus. Scilicet quod ego alibi, Valſalva autem etiam ſupra (*d*) diſerte dixit, ex concreta fiunt portione effuſi ſeri. Namque ut membranarum pori magis, aut minus ob eas cauſas quæ paulo ante (*e*) indicatæ ſunt, dilatantur, ita cum ſero plures, paucioreſve, craſſiores, aut tenuiores, quæ concreſcere poſſint, particulæ effunduntur, eoque varias iſtas concretiones tunc præſertim, ut opinor, efficiunt, cum languidior factus cordis, & pulmonum, & caloris ipſius motus, & denique poſt mortem omnino ceſſans, ſerum jam minus, aut nihil agitat, eaſque inter ſe implicari, aut etiam deponi particulas ſinit. Atque hæc ſcripſeram; cum forte incidi in Opuſculum Viri Docti, qui circa ejuſmodi concretiones plura experiens, ejuſdem ac Valſalva, & ego, naturæ exiſtimat; ſed in explicatione ut quædam habet in quibus convenimus, ſic & alia viciſſim in quibus diſcrepamus: cujuſmodi tamen de rebus ego quidem libenter non ſoleo diſputare. Illud potius dicam, nihil crebrius contra atque ipſe videtur credere, quam iſtiuſmodi concretiones occurrere, cum ſerum in thorace, aut pericardio multum depre-

(*u*) Anthropol. book 1. ch. 23. (*x*) Epiſt. 16. n. 33. (*y*) ſupra, n. 24. (*z*) Epiſt. 16. n. 45.
(*a*) Ibid. (*b*) n. 32. 30. 20. (*c*) Epiſt. 16. n. 17. 30. 38. & Epiſt. ſeq. & aliis. (*d*) n. 30.
(*e*) n. 34.

deprehendimus, quemadmodum hæc, aliæque noſtræ oſtendunt Epiſtolæ, præſertim cum pulmo *valde durus eſt .... æquabiliter*, & *ſolito major*, & *plus ponderans*, hoc eſt, ut nos intelligimus, inflammatus. Sed & præter noſtras obſervationes, aliæ, nec paucæ, aliorum ſunt vel in IV. hac; ne longius abeamus; Sepulchreti Sectione, ut Panaroli (*f*), qui cor totum albidum, & *tomentoſum* ob materiam, *tunicæ* ipſius adhærentem, propoſuit, ut Harderi (*g*), qui pericardium *intus hiſpidum*, & *velut holoſerico obductum* deſcripſit, cor autem *lympha craſſa circumdatum*, quæ *corticis in modum illud ambientis detrahi* potuit, atque ut una plures obſervationes complectar, ut Guarinonii (*h*), qui *vidiſſe* ſe, affirmat, *pleroſque lateris dolore & peripneumonia oppreſſos & extinctos*, in *quibus* vitioſa materia *cordi loricam albam efficeret*, ſive *cor quaſi lanugine, aut calce cooperiret* (*i*), ut ſupra (*k*) dixerat, ubi etiam teſtatur, in illiuſmodi cadaveribus non modo ſe *cavitatem thoracis ſæpiſſime aquoſi, albi tamen, humoris plenam conſpexiſſe*, ſed & *pulmones plenos, & duros*, quemadmodum antea (*l*) indicatum eſt, & *ſua membrana craſſiſſima facta deterſos, ac ſi eryſipelate fuiſſent affecti*. Videor autem hic mihi, ſecundum multiplices obſervationes meas quæ ſæpius, & quæ rarius occurrant, ſpectando, poſſe facilius credere, craſſiorem concretionem membraniformem, pulmonibus impoſitam, a Guarinonio fuiſſe conſpectam: nec ſine omni ſuſpicione ſum, concretionem fortaſſe ejuſdemmodi, ſed tenuiorem, fuiſſe, quæ ſupra (*m*) a Valſalva dicta eſt membrana extima a duro Senis pulmone facillime ſeparabilis.

38. Sed tu magis fortaſſe aves ſcire, cur in quibuſdam ex poſtremo allatis peripneumoniæ hiſtoriis nonnulla pleuritidis indicia fuerint, ut in priore Juvene pungens dolor, in Sene autem de quo ante ipſum proxime ſcriptum eſt, pulſus durus? Primum igitur, quod ad pungentem dolorem attinet, ſic habeto, qui inter Recentiores docte atque ingenioſe pro vetere pleuritidis ſede ſteterunt, vel ipſos non unum modum ultro agnoſcere, & proferre, quo, ſolis pulmonibus inflammatis, moleſtus dolor, atque etiam acutus percipi queat: eoſdemque minime diffiteri, pleuritidem, abſolute loquendo, abſque hoc dolore acuto punctorio, vel ſaltem levi tantum comitatam eſſe poſſe: quorum omnium fac memineris; vera enim ſunt, & cum Valſalvæ, noſtriſque Obſervationibus (*n*) videbis eſſe congruentia. Quæ ſicuti inter relegendum has Epiſtolas libenter cognovimus, ita etiam libenter vidimus, qua ratione alii Præſtantiſſimi Viri non dubitent, quin pulſus in peripneumonia modo eſſe poſſint duri, modo autem molles. Quamvis enim pulmonum arteriæ, ſi Bronchiales excipias, non ſint, ut cæteræ omnes, & in his Intercoſtales, cum Aorta continuatæ, ut cum hac tota ſuas poſſint communicare irritationes; tamen irritata pulmonum vaſa ea vehementia ſanguinem urgere in ſiniſtrum cordis ventriculum, ut hic irritatus ſanguinem vehementer in Aortam compellat, ſicque ipſam irritet, donec ob auctam inflammationem pulmonum compreſſa, & impedita horum vaſa minus vehementer, minorique copia ſanguinem in eum ventriculum, & hic in Aortam impellat, ſicque hac minus, minuſque irritata, minus duri pulſus atque adeo molles fiant. Quæ omnia tum de pungente dolore, tum de pulſus duritie in peripneumonia hic tibi volui commemorare, ut quæ ex his licet, addere poſſis ad illa per quæ utrumque in Matrona, cujus caſum multo ſuperius (*o*) deſcripſi, tibi explicare conatus ſum, itemque ad ea per quæ in propoſitis Sene, & Juvene ſingula etiam aliter nunc explicabo. Durities enim pulſus in Sene annos jam nato ſeptuaginta quatuor magis fortaſſe ætati qua rigent omnia, quam morbo, videri poteſt adſcribenda. In Juvene autem pungentem illum dolorem ſi ad validam inflammati pulmonis cum pleura connexionem retulero; nonne ita rem potero declarare, ut pleuram, quamvis haud inflammatam, diſtrahi intelligas, quoties diſtentus jam, ſed non omnino, ab inflammatione pulmo, inſpirato aere magis diſtenditur, & hoc ipſo omnia ſuperficiei ſuæ puncta aliud ab alio dimovere, & quod conſequitur, annexam pleuram quaſi divellere conatur. Sic ferme expoſitum videbis in Sepulchreto (*p*) caſum hujus noſtri ſimilem. Num ergo, inquis, pungens dolor eos omnes afficit quorum inflammatus pulmo ad pleuram adhæret? Non utique omnes, quod plures vel in hac Epiſtola Obſervationes oſtendunt; nam ut in earum aliqua pungentem ſcribere dolorem Valſalva forte oblitus ſit; in tot reliquis oblitum eſſe, non eſt credibile. Quid ergo eſt? Aliis fortaſſe minus arcta pleuræ, & pulmonis connexio; aliis pulmo ſuperficiem verſus adeo inflammatione impeditus, ac durus, ut ibi ab inſpirato aere diſtendi non poſſit; aliis denique eſſe alia cauſa potuit, cur, vel ea poſita connexione, dolor tamen pungens non fuerit. Nam quare hic ſit, aut non ſit, aliquando cauſa in propatulo eſt; aliquando, ut verum fatear, non ita facile occurrit. Utrumque ex proximis intelligere poteris Obſervationibus.

39. VIR annorum circiter ſex & ſexaginta, cum diu catarrhalem exſpuiſſet materiam, denique ex frigidi aeris injuriis corripitur dolore pungente ſiniſtri lateris, plurimum tuſſit, febricitat. Cum a doloris uſque principio ingentem ſemper expectoraſſet materiæ copiam craſſæ, flavæ, lineiſque ſanguineis paucis diſtinctæ, tandem ſputo ſuppreſſo interit ſeptimo die. IN THORACIS ſiniſtro cavo aqua erat ſimilis ſeri vaccini; pulmo autem prædurus, ad mediaſtinum, & pleuram, coſtas ſuccingentem, valide adhærebat. Eodemque pacto pulmo dexter mediaſtino, & pleuræ qua diaphragma, & præſertim qua anterius ſummas coſtas conveſtit, alligabatur. Ad hunc ultimum locum latebat in pulmone ulcus cancroſum, ſedes fortaſſe morbi inveterati. Minor in ſiniſtro cordis ventriculo fuit polypoſa concretio; in dextero autem multo major, cui concreti ſanguinis copia adhærebat. In Ventre animadverſus, eſt lienis color ad rubrum inclinans.

40. Si de ſede antiqui morbi, Valſalvæ conjecturam merito probas; intelligis ſane, quid catarrhalis materiæ nomine ægris interdum, utinam ne & Medicis quibuſdam, imponat. Sed hoc in tranſitu. Hic illud potiſſimum attendas velim, quo in latere pungens erat dolor, in eo quoque inflammatum pulmonem valide ad pleuram adhæſiſſe; inflammatum, inquam; tametſi Valſalva eam quæ in ejuſmodi morbo non prorſus defuiſſe, intelligitur, ſpirandi difficultatem, non ſecus ac in ſequenti, in aliiſque Obſervationibus febrem omiſit, cum titulum iis, ut huic quoque, adſcripſiſſet illam *De Pulmonia*.

41. MULIEREM annos natam ſexaginta prehendit pungens dolor in dextera thoracis parte, ut in hanc cubare nullo pacto poſſit. Tuſſi vexatur; pauca exſpuit: difficile quidem, ſed non difficillime, reſpirat: viribus eſt omnino proſtratis. Remittit poſtea dolor, ut ſine ullo labore decumbere jam poſſit in latus dexterum. Sed interea magis in dies deficiente pulſu, ægra quoque deficit. THORACE aperto, uterque pulmo adhærens pleuræ invenitur; ſed dexter arctius. Hic totus, & ſuperiore præſertim parte induruerat: in qua abſceſſus erat, quo inciſo, multum ſeri effluxit fuſci coloris. Hoc ipſo colore proxima quoque pulmonis ſubſtantia infecta erat, & ſphacelo quodammodo correpta. Siniſter pulmo, non ut dexter ex uno, ſed pluribus ex lobis conſtans, qua dorſum ſpectabat, leviter inflammatus, totaque extima ſuperficie reliqua nigris hic illic maculis erat diſtinctus. In pericardio multa aqua.

(*f*) Obſ. 10. §. 7. (*g*) In Additam. Obſ. 11. (*h*) Ibid. Obſ. 2. §. 2. (*i*) Vid. Epiſt. 45. n. 16.
(*k*) Obſ. modo cit. §. 1. (*l*) n. 21. (*m*) n. 33. (*n*) Vid. hiſtor. ſeqq. & Epiſt. 21. n. 17. & hiſtor. ſeqq.
(*o*) n. 9. & 10. (*p*) Sect. hac 4. in Schol. ad §. 10. Obſ. 20.

aqua. In cordis utroque ventriculo magnæ polypoſæ concretiones; ſed longe major in dextero. Ventre quoque diſſecto, intra extimam lienis partem corpus quoddam inventum eſt oſſeum, figura omnino ſphærica. Cæterum in hujus mulieris vaſis ſanguis pene totus concretus fuit.

42. Oſſe in liene, & majori in ſiniſtro contra atque inveniri ſolet, quam in dextero pulmone, loborum numero hic omiſſis, tanquam alio pertinentibus; niſi forte ob inflammationem tres dexteri pulmonis lobi in unum coaluiſſe videbantur; præclare intelligis, cum illa in ſphacelum cœpit degenerare, eam doloris remiſſionem ſecutam, quæ interdum Medicis quibuſdam, cætera non attendentibus, turpiter impoſuit, ut in Sectione hac Sepulchreti (*q*) etiam vides. Sed priuſquam ad ſphacelum fibræ quadantenus laxarentur, inflammatus is qui pleuræ arctius adhæſerat, pulmo, ipſam adeo divellebat, ut propter doloris vim non poſſet mulier id latus cubando premere, quod cæteri, cum doloris vehementia non tanta eſt, premere plerumque ſolent peripneumonici, iique præſertim quibus pariter ad pleuram annexus eſt pulmo. Quin etiam illi qui vetuſtis, recentibuſque temporibus pleuræ inflammationem ſine pulmonis inflammatione ſæpiſſime accidere, non dubitabant, pleuriticis *decubitum in latus inflammatum facilem eſſe*, docuerunt; *in ſua enim ipſius ſede* (pleuram) *collocari: in oppoſitam vero partem decubitum dolorem concitare*; *a pondere enim, & phlegmone, & ſuſpenſione in omnes membranæ* (pleuræ) *continuas partes .... dolorem protendi*. Quæ verba, & explicatio ſunt Aretæi (*r*). Ad quam hæc etiam alia addita fuit explicatio, quod ſicuti certum eſt, compreſſum in cubando latus, multo minus inter reſpirandum agitari, quam oppoſitum, quippe liberum; ſic minus agitari, extendive pleuram, apparet, quæ compreſſo, quam quæ libero adhæret lateri. Quas explicationes quatenus ad pleuram transferre liceat, ad quam inflammatus pulmo annexus ſit, vides. Sed interdum tamen illi iidem aliter accidere circa decubitum, animadverterunt; ut patet apud Cælium Aurelianum (*ſ*), ubi alia inſuper proponitur explicatio. Quam tamen ſi conſideres; iis convenire, intelliges qui facilius in latus affectum cubant, non *quibuſdam* illis, qui *ſupra patiens latus jacere prohibentur*; ut vel hinc appareat, hos rarius, primos autem creberrime occurrere. Neque enim obſtare debent quæ antea (*t*) apud Cælium leguntur: *ſequitur etiam ægros ſupra id latus jacendi difficultas, atque cum ſe ſupra contrarium latus verterint, dolor*. Nam etſi *id latus* nequeo cum aliis intelligere quod ſanum eſt, tum quia Cælius ſanum latus non memoraverat, ſed ægrum, tum etiam quia ſic *contrarium*, quod continuo memorat, *latus*, ægrum deberem contra frequentiſſimam obſervationem intelligere; tamen aut in mendoſiſſimis alioquin codicibus ibi vitium ſuſpicor, ut puta ſi ultima *jacendi* ſyllaba, ab oſcitantibus librariis repetita, pro *facilitas*, aut *facultas* orta eſſet vox *difficultas*: aut ſi *difficultas* legendum eſt; ſic accipio, ut moleſtiam quidem a decubitu vel in ægrum latus intelligam, nullo tamen modo cum eo dolore comparandam, quem facit decubitus in contrarium latus. Sic etiam in propoſita muliere Valſalvam quidem indicaſſe impotentiam video cubandi in latus affectum; ſed non propterea crediderim, non multo majorem fuiſſe cruciatum, ſi mulier in ſanum latus jacere conaretur; neque enim id negat: aut ſi non fuit; redire ad id cogor quod ſupra (*u*) falſus ſum ultro, difficilis decubitus cauſas non ſemper in propatulo eſſe; ut ſi, exempli cauſa, non modo pleura, ſed & perioſteum, coſtas undique ſuccingens, ob arctiſſimum in hac muliere pulmonis nexum, & pulmonis, tum inflammatione, tum abſceſſu diſtenti, ita fuiſſet diſtractum, ut premi incumbentis corporis pondere ſine eximio dolore non potuiſſet. Utcumque id eſt, etſi Albertinum memini dicere, in peripneumonia decubitum modo in affectum, modo in oppoſitum latus eſſe faciliorem; tamen & Valſalvam memini, cum id fateretur, ſic diſtinxiſſe, ut illud in plurimis, hoc vero in nonnullis dumtaxat, ſibi animadverſum aſſeveraret, id quod Obſervationes quas ſcriptas reliquit, inter ſe collatæ, ſatis confirmant.

43. VIRGO annos nata viginti duos fixo dextri lateris pungente dolore cum tuſſi, ſputo, difficili reſpiratione, & febre corripitur. In nullam partem cubare, niſi in dexterum latus poteſt. Progrediente morbo, ſputum ſanguine tingitur, qui uno die non paucus prodit. Aliquot ante mortem dies doloribus ad ilia vexatur. Nono autem, convulſivis accedentibus motibus, in ſiniſtrum decumbens latus, e vivis excedit. IN VENTRIS cavo ſerum animadverſum eſt, lien prægrandis, & Tenuium inteſtinorum pars major inflammata. Thorace diſſecto, pulmo dexter pleuræ arcte adhærens inventus eſt, totaque ejus ſubſtantia inflammatione magna affecta, & ulcere inſuper qua pleuram ſpectabat certo in loco, inter quod ulcus, & pleuram ſeroſa erat materia. Pulmo autem ſiniſter, præterquam ad atrum vergebat colorem, nigris quoque hic illic maculis diſtinguebatur. In ſiniſtro pariter thoracis cavo aliquot erant ſeri unciæ. In corde concretiones duæ polypoſæ: quarum minor in ſiniſtro latebat ventriculo; major totam auriculæ dexteræ, multum dilatatæ, caveam implebat.

44. In quibus ſanguis eſt ad faciendas inflammationes idoneus, haud raro accidit, ut plures Partes aut ſimul, aut una poſt aliam inflammentur, thoracis præſertim, & ventris. Cujus rei præter Virginis hujus exemplum vel in his Litteris alia videntur ſubindicari; nam in Viro de quo paulo ante (*x*) dictum eſt, lienis color ad rubrum inclinabat ſub inflammato pulmone: in Juvene autem (*y*) priuſquam pulmo inflammaretur, dolor in ventre quid alicui hujus viſceri mali immineret, ſignificaverat. Cæterum huic Virgini pungens dolor mitior videtur fuiſſe, quam Mulieri cujus noviſſime (*z*) expoſui hiſtoriam. Virgo enim, quod Mulier non poterat, in affectum cubabat latus; quanquam & in alterum tandem jacuit poſtquam ſeroſa ulceris materia laxavit pleuræ fibras, ut diſtractionem facilius ferret ab appenſo pulmone. Ab hujus igitur, & pleuræ nexu cauſam pungentis doloris ea ratione quæ ſupra (*a*) indicata eſt, repetere licuit in his quidem tribus Obſervationibus. In totidem vero quæ ſequuntur, indidem repetere, niſi forte per conjecturam non licebit.

45. VIRUM quinquagenarium poſtridie Kal. Martii prehendunt acuta febris, loborioſa reſpiratio, dolor a ſterno uſque ad medios ferme abdominis muſculos, tuſſis permoleſta, quippe magnum dolorem faciens ad mamillam ſiniſtram, & coſtas nothas. In neutrum poteſt latus decumbere: non exſpuit: quincto morbi die moritur. IN STERNI exſectione paucum ſerum fuſcum e ſiniſtro thoracis cavo emanavit. Qui in eodem cavo erat pulmo valde induruerat, ad ſubviridem colorem vergens, nigriſque diſtinctus maculis: cum ſecaretur, ſeroſa, ac putrida colluvies cum miſto ſanguine erumpebat. In cordis ventriculis polypoſæ concretiones.

46. Hoc in caſu liquet utique, in quem exitioſum morbum pulmonis inflammatio degeneraſſet. Verum non liquet, cur decubitus neutrum in latus ferri poſſet, neque cur dolor a ſterno ad medios ferme abdominis muſculos pertineret; niſi forte permoleſtam, irritamque tuſſim accuſes, a qua magnus certe ille dolor ad mamillam ſiniſtram, & coſtas ſpurias fieri credebatur. Qui, ſi ut videtur,

(*q*) Obſ. 22. (*r*) Morb. Acut. l. 1. c. 10. (*ſ*) Acut. Morb. l. 2 c. 16. n. 98. edit. Almelov. (*t*) l. eod. c. 14. n. 91.
(*u*) n. 23. (*x*) n. 39. (*y*) n. 36. (*z*) n. 41. 42. (*a*) n. 38.

tur, ac ſolet, pungens erat; ſatis ejus cauſa non intelligitur, niſi conjicias omiſſam forte a Valſalva inflammati pulmonis ad hæc loca adhæſionem: qua poſita, facilius appareat, quomodo in exſectione ſterni, cum thoracis neutra cavea ſero eſſet plena, prodire illud paucum, fuſcumque ſerum potuerit e ſiniſtra quidem thoracis parte, ſcilicet ob laceratam ſuperficiem annexi, & putrida, ſeroſaque colluvie redundantis pulmonis. Sed hæc ex conjectura dumtaxat. Quod ſi cum iſta peripneumonia conjunctam pleuræ inflammationem legeremus; pleraque intelligere facilius liceret, quæ ſane in pleuriticis quibuſdam contingunt, & a Cælio quoque Aureliano (*b*) adnotantur, ut dolor ad *pectus, atque ilium, & jacendi negata, atque diſplicens omnis poſitio*.

47. JUVENIS annorum circiter viginti ſex pungente corripitur dolore in dextera thoracis parte, cum febre, & tuſſi. Parum exſpuit. Circa octavum diem accedit delirium, noctu præſertim. Dolor abit; ſed reſpirationis difficultas ſemper gravior fit. Facilis eſt decubitus in utrumlibet latus. Die tandem decimo obit. PULMONES ambo induruerant toti: ambo dorſum verſus ad pleuram erant alligati; ſiniſter etiam a latere. Præterea cum ſubſtantia quædam alba, quaſi membranacea, univerſæ pleuræ, & pulmonibus impoſita eſſet, quaſi reticularis inſtar cujuſdam corporis laxi, & mollis; per hanc tamen nonnullis in locis pleura, & pulmones inter ſe erant firmiter colligata. In utroque thoracis cavo, ſed magis in dextero, multus erat humor colore ſimilis ſeri vaccini: qui tametſi, ſepoſitus nullam, ut alias quoque animadverſum fuerat, ſeparationem oſtendit; igni tamen impoſitus, ſanguinei inſtar ſeri concrevit. Pericardium ſero turgebat. Concretiones polypoſæ, in dextero cordis ventriculo major, in ſiniſtro minor.

48. Cum inſpectum non fuerit cerebrum; ſcire haud licet, an ibi quoque ſecundum ea quæ paulo ſuperius (*c*) dicta ſunt, aliquid fuerit inflammatorii, cui delirium imputandum. Huic autem imputo quod ſine ratione dolor abierit, eoque facilis decubitus factus fuerit in utrum liberet latus. Nam *quibus cauſa doloris, neque ſenſus ejus eſt, his mentem laborare*, poſt Hippocratem (*d*), ut noſti, admonuit Celſus (*e*). Sed pungens dolor cur in dextra fuerat thoracis parte, cum pulmo quidem, non dexter, ſed ſiniſter, ad pleuram eſſet a latere alligatus? Neque enim alligatio ad dorſum ſpectanda eſt, quia nec ibi dolor, & alligatio pulmoni ibi erat utrique communis. An igitur quæ alligationes ſub molli illa, de cujus origine, & natura ſatis antea (*f*) dictum, quaſi membrana quadam latebant, eæque ſatis firmæ, hic magis a nobis attendendæ ſunt? Verum hæ nonnullis in locis, atque ut videtur, utrobique indicantur. Reliqua igitur conjectura eſt, majores illas, firmiores, & delirio priores fuiſſe quæ in cavo erant dextero, in quo etiam plus effuſi humoris inventum eſt.

49. MULIER annos nata ad ſexaginta, habitu gracili, & temperamento ſanguineo, febre prehenditur vehementi, ſicca tuſſi, & pungente ſiniſtri lateris dolore ſic tamen, ut ſi in hoc cubet, non multum doleat. A ſanguinis miſſione adeo remittitur dolor, ut jam poſſit in quamcunque partem decumbere. Febris dumtaxat, & ſitis urgent. Craſſa aliquando exſpuit. Gravior fit reſpiratio. Tandem die decimo tertio moritur. PULMO ſiniſter omnino ſolutus a pleura; quæ prorſus illæſa erat; ſubalbidus, nigris diſtinctus punctis, carne durior, nonnulla oſtendit tubercula, ſanie ſcatentia. Pulmo ſiniſter (*ſic*) ſuperius quidem pleuræ per ſe adhærebat; ſed longe minus erat vitiatus, quippe nigris tantummodo conſperſus maculis, & jugulum verſus durior, parvum abſceſſum continebat. In pericardio ſeri uncia. In cordis ventriculo dextero polypoſa concretio magna, majori tamen ſui parte auriculam implens, indeque ſe in vaſa producens. In ſiniſtro ventriculo erat altera; ſed minor.

50. Hic vero qua conjectura utemur? Ea videlicet quam manifeſtus, ſed facile condonandus, Valſalvæ, vel potius ejus calami error ſuppeditat. Cum enim ſingulos pulmones deſcribens, neutrubi dexterum, ſed utrobique ſiniſtrum nominet; liberum nobis eſt ſuſpicari, quem primo loco deſcripſit, fuiſſe dexterum; quem ſecundo, fuiſſe ſiniſtrum. Ita res facile explicabitur. Hactenus per conjecturam cauſam deducere coacti ſumus pungentis doloris a pleuræ, & pulmonis connexione. Sed hiſtoriæ quædam ſunt, in quibus præter eam connexionem, etiam inflammatio aliqua pleuræ fuit, pungens vero dolor non fuit, quem tamen plures ab hujus membranæ inflammatione repetebant. De eo genere præter aliam, quam alibi (*g*) proferam, hæ duæ ſunt quæ ſequuntur.

51. JUVENIS annos plus viginti natus, qui chronica antea febre laboraverat, acuta corripitur cum dolore pectoris, difficultate reſpirandi, tuſſi, & paucæ materiæ exſpuitione, ſanguineo colore tinctæ. Hic primis acuti morbi diebus plerumque, ultimis aſſidue in ſiniſtrum jacebat latus. Circa decimum ſextum eſt mortuus. IN VENTRE ſplen triplo major. Thoracis univerſum ſiniſtrum cavum ſuus pulmo omnino replebat; adeo hic intumuerat! durus totus, & inflammatus, pleuræ autem undique annexus: quæ levi dumtaxat ſuffuſa rubore, inflammationis inchoamentum exhibebat. Pericardium humore, ſero vaccino ſimili, non opplebatur modo; ſed valde etiam diſtendebatur, ejuſque humoris nonnulla concrementa per cordis faciem ſternebantur. In hujus ſingulis ventriculis ſingulæ inerant polypoſæ concretiones exiguæ, & flaccidæ; paulo tamen major quæ in dextero: majoreſque ab ſingulis in auriculas, & venas ferebantur productiones, quam in arterias.

52. En jam tertium in hac una Epiſtola (*h*) qui poſt diuturnam febrem lienem habuit ingentem. Alios autem alibi quoque (*i*) adjiciemus. Sic etiam lienis infarctum *poſt omnem febrem chronicam, præcipue quartanam, in Hungaria conſtanter obſervari*, leges apud Cl. Kramerum (*k*); non modo in cadaveribus quorundam, *febribus intermittentibus defunctorum ſcirrhoſos lienes* animadverſos videbis a Cl. Hoyero (*l*). Porro qui ejuſmodi lienis morbis tenentur, quanto facilius in peripneumoniam incidant, ab Doctiſſimo Fantono (*m*) indicatum eſt. Quod ut Rhedario illi (*n*), & Clerico (*o*), ita huic etiam accidit Juveni. In hoc quidem inflammati pulmonis connexionem cum pleura fuiſſe, vides, & præterea membranam hanc, inflammatione haud prorſus carentem; dolorem tamen qui pungeret, memoratum non vides. Quod ſi pleuræ inflammationem, quippe hic leviſſimam, forte contemnis; at pulmonis cum ea connexionem longe ampliſſimam attendes. Quid ergo eſt? Tanta illa ejuſdem pulmonis magnitudo, ſuum ut cavum prorſus oppleret, cum duritie quoque ſuperficiei (*p*) conjuncta, fortaſſe efficiebat, ut pulmonis neque pondus, quippe undique ſuffulti, neque diſtentio ab inſpirato aere, quippe non cedente ſuperficie, afferre moleſtiam poſſet, eoque minus, quo magis & magnitudo, & durities progrediente morbo augebantur. Itaque primis diebus plerumque, ultimis aſſidue æger in affectum cubabat latus.

53. FAMULUS Equitis cujuſdam, annos natus ad quinquaginta quinque, de dolore queritur in medio thoracis: in dorſum cubare dumtaxat poteſt, & nonnihil in latus ſiniſtrum. Erecta cervice ſpirare cogitur. Die ſexto interit. PULMO ſiniſter dorſum verſus, totus, multumque induruerat, & pleuræ, quæ aliquantum rubebat, adhærebat valide, etiam qua hæc diaphragma conveſtit. Pulmo dexter ſanus erat; quanquam in eo thoracis cavo paululum ſeroſæ materiæ animadvertebatur ſimilis puri. Aqua in pericardio turbida. In cordis ventriculo dextero cum polypoſa concretione ſanguis erat in grumos coactus: qui alibi aliquem fluorem ſervabat.

54. Hi-

(*b*) Acut. Paſſ. l. 2. c. 14. (*c*) n. 44. (*d*) S. 2. Aph. 6. (*e*) De Medic. l. 2. c. 7. (*f*) n. 37.
(*g*) Epiſt. 45. n. 16. (*h*) Vid. ſupra, n. 2. & 30. (*i*) Epiſt. 31. n. 2. & Epiſt. 36. n. 17. 18.
(*k*) Vid. Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 15. n. 2. (*l*) Act. N. C. Tom. 5 Obſ. 68. (*m*) Schol. ad Patris Obſ. Anat. Med. 27.
(*n*) (*o*) n. ſupra indic. 2. & 30. (*p*) Vid. ſupra, n. 3[illegible].

54. Hiſtoria hæc ſatis, quod ad propoſitum ſpectat, ſimilis prioris, ſi ad ſimilem modum tum quod ad obſervationem, tum quod ad explicationem pertinet, a te intelligitur; non eſt cur plura addam. Verum ſcire fortaſſe cupis, an pungens dolor tunc ſaltem vexet cum pleuræ inflammatio perfecta eſt. Duos hujuſmodi ſubjiciam caſus, ex quorum primo vexaſſe, intelliges; ex altero autem non vexaſſe.

55. VIRO illi, cujus diuturna, & varia mala, ad ventrem fere attinentia, vitiatumque inventum jecur ſatis deſcripſi Epiſtola Anatomica III. (*q*), acceſſit denique dolor pungens in læva thoracis parte, & difficultas in hanc cubandi, cum facile poſſet in alteram, tuſſis quoque, & ſputi, in principio, aliquantum. Sputo ſuppreſſo, circa decimum ab illius doloris initio diem exceſſit e vita. PULMONIS ſiniſtri pars ſuperior tota in tumorem obduruerat, proximas undique partes comprimentem, nonnulliſque in locis per tenuia filamenta ſe pleuræ annectentem: quæ & ipſa inflammata erat. Dexter autem pulmo, valide alioquin cum pleura nexus, ut vix poſſet ſine laceratione ſeparari, inventus eſt ſanus. In pericardio mediocris aquæ copia. In cordis thalamis polypoſæ concretiones, in ſiniſtro exigua, ad arteriam Magnam porrecta, in dextero major, pertinens ad venam Cavam, & ad arteriam Pulmonarem.

56. VIR annorum circiter quinquaginta, qui multos jam annos lepra dextro in femore laboraverat, angina prehenditur. Hæc cum ad biduum perduraſſet, deſiit in dolorem quendam dorſi: cui poſtmodum acceſſit ſicca tuſſis, ingens ſitis, decubitus in ſiniſtrum latus, cum in dexterum ferri non poſſet, item dolor quidam gravans, qui zonæ inſtar in imo thoracis percipiebatur. Etſi febris ultimis diebus videbatur mitis, neque præter ea quæ diximus, ſigna ulla fuiſſent quæ thoracis inflammationem indicarent; tamen æger mortuus eſt nono ex quo decumbere cœperat, die. THORACIS ſiniſtrum cavum plenum ſeri purulenti repertum eſt: quo ex ſero quædam concreverat quaſi membrana, quæ pleuræ adhærens, hujus corruptionem mentiebatur. Pleura tamen, illi ſubjecta, inflammata erat; nec diſſimile quidpiam pulmones, quamvis leviſſime, paſſi fuerant. Exiguæ autem polypoſæ concretiones in magnis ad cor vaſis latebant.

57. Pungentem in hac, ut in ſuperiore hiſtoria memorari dolorem, non vides; tametſi pleuram in hac quoque inflammatam legis: imo, ſi cum pulmonibus conferas, ejuſmodi inflammatione affectam, ut ob hanc potiſſimum homo interiiſſe videri poſſit. Rara autem propter hoc ipſum uſque adeo Obſervatio hæc eſt, ut inter omnes ſive meas, ſive quas Valſalva ſcriptas reliquit, ei ſimilem non meminerim offendiſſe. Sed & Nannius (*r*) cum plurimos thoracis inflammatione ſublatos incidiſſet, præcipuamque læſionem in cæterorum pulmonibus deprehendiſſet; vix unum, aut alterum invenire potuit, quorum pleura dumtaxat inflammatione affecta eſſet; eos autem morbus intra biduum ſine ſputo ſanguinis interemerat. Quam ob rei raritatem, & mortis ab ea tantum cauſa intelligendæ difficultatem, & tunc dubitavi, & adhuc dubito, an potius febris peſſimi generis cum ea inflammatione conjuncta, homines conſeciſſet, præſertim cum quandam ſolum pleuræ partem in iis ſe diceret Nannius inflammatam reperiſſe. Nam ſi pleuram totam ab axillis uſque ad ſeptum Tranverſum inflammatam conſpexiſſet, qualem unum, aut alterum caſum, haud plures, ex Diemerbroeckio in Sepulchretum (*ſ*) referri vides; aliquanto minus dubitaſſem; quanquam in priore hujus caſu erat inſuper pleuræ ſuppuratio, ex ejuſque abſceſſu effuſio puris in thoracem; in altero autem ea cauſa præceſſerat, quæ vel ſola poteſt citam mortem afferre, magnus videlicet frigidæ cereviſiæ hauſtus in exæſtuante. Quod ſi pariter deſcriptæ; non verbo, ut ibidem (*t*), indicatæ uſquam legerentur cunctæ Obſervationes Williſii, & Riverii; quot tandem eſſent, & quales, cognoſcere, & exiſtimare poſſemus. In noſtris certe regionibus quam rariſſimum eſſet, ſi quis in iis quos interna ſuſtulit inflammatio thoracis morbi *ſedem in pleura conſiſtere*, aut hanc *ſolam corruptam & putrefactam* inveniret.

58. Sed & perraræ apud nos ſint pleuritides, neceſſe eſt, quales tam crebræ occurrebant Diemerbroeckio, ut ſe in *multa pleuriticorum ſectione*, ſcriberet (*u*), *nunquam pleuritidem illæſa pleura factam inveniſſe; ſed in quibus pulmo pleuræ affixus adhærebat, in iis pulmonem, qua parte pleuræ adnectebatur, ſimul etiam affectum vidiſſe: in aliis vero, quibus pulmo liber a pleura erat, eum nihil affectum fuiſſe: .... tertiæ* autem, *vel quartæ* dumtaxat (non pleuriticorum, ut quidam intellexerunt) ſed *hominum parti contingere*, ut pulmo pleuræ affixus adhæreat. Lege enim omnes quas hactenus propoſuimus, undetriginta Valſalvæ Obſervationes: lege etiam noſtras, quas brevi ad te mittemus, duodeviginti. Ut nobis cadavera offerebantur eorum quos internæ thoracis inflammationes ſuſtulerant, promiſcue incidimus. Quid ego deprehenderim, videbis (*x*). Valſalva certe in quinque & viginti, tum in duabus præterea quæ mox ſubjicientur (*y*), nunquam pleuræ læſionem ullam memoravit; imo in nonnullis, in quibus potuiſſes aliter ſuſpicari, diſerte illæſam pleuram fuiſſe, admonuit. Vix in quatuor, de quibus a nobis poſtremo ſcriptum eſt, pleuræ inflammationem deprehendit. Sed in duobus (*z*) levem adeo, ſi cum annexi pulmonis inflammatione conferretur, ut ab hoc in illam; non ab illa in hunc progreſſam eſſe, exiſtimares. In tertio (*a*) erat quidem, ut etiam in quarto (*b*), non ita levis. Sed in illo tamen graviſſima erat in pulmone, quamvis nonnullis in locis tantum, & per tenuia filamenta ad pleuram alligato: in hoc vero, quo de agimus, nulla memoratur pleuræ, pulmonumque connexio; qui tamen haud prorſus inflammationis expertes erant. Quod ſi quæras, unde igitur mortuum cenſeam? neque pleuram, neque pulmones accuſabo; ſed purulentum ſerum quo altera thoracis cavea implebatur, eamque etiam partem, quæcumque illa fuerit, unde pus ipſum extiterat. Cum enim Hippocrates (*c*) doceat: *quicunque ab angina liberantur* (videlicet *ſubito*, ut Celſus (*d*) reddidit, id quod huic ægro videtur accidiſſe) *his ad pulmonem verti, & in ſeptem diebus perire: ſi vero hos effugerint, ſuppurari*, idque *aliqua parte*, ut Celſus loquitur; ego qui in ægro, poſt diem ſeptimum ſuperſtite, pus inventum fuiſſe, video, partem autem unde effluxit, non video; quanquam pulmonem, ſi hiſtoria ſineret, libenter culparem; liberum tibi facio Hippocratem ſic interpretari, ut cum pulmonem dixit, proximas etiam pulmoni partes, ut erat ſtudioſiſſimus brevitatis, indicaſſe cenſeas. Dolor autem ille dorſi qui anginæ protinus ſucceſſit, item ille alter gravans, qui zonæ inſtar in imo thorace percipiebatur; niſi hunc forte referre malis ad purulentum ſerum quo ſeptum Tranſverſum gravaretur; ſuſpicionem tibi fortaſſe aliquam, ſi non conjecturam, ſuppeditabunt. Qua ego interim in medio relicta, illud admonebo, ut in deſcriptione propoſita (*e*) illam attendas falſam membranam, quæ pleuræ adhærens, hujus corruptionem mentiebatur. Huc enim altera ſpectat Valſalvæ Obſervatio, ad hunc modum ſe habens.

59. MULIER quartum annum agens & ſexageſimum dolore corripitur in dextera thoracis parte, ut difficulter cubare in hanc poſſit, nec ſine dolore ipſam tangere. Frequens eſt reſpiratio, inanis tuſſis, celer, frequens, parvus, debilis pulſus. Die ſeptimo ſudor circa caput oboritur. Deficientibus viribus, nono circiter decedit. THORACE aperto, pulmo in cavo dextero occurrebat valde turgidus, ut hoc totum impleret, leviter adhærens ad pleuram ope cujuſdam quaſi membranæ, inter illum, & pleu-

(*q*) n. 9. (*r*) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. inter Medica. (*ſ*) Sect. hac 4. Obſ. 14. §. 8. & 9. (*t*) Ibid. §. 1. & 4. (*u*) Ibid. §. 10. (*x*) Epiſt. 21. (*y*) n. 59. & 61. (*z*) n. 51. & 53. (*a*) n. 55. (*b*) n. 56. (*c*) S. 5. Aph. 10. (*d*) De Medic. l. 2. c. 7. (*e*) n. 56.

pleuram interjectæ. Quæ revera nihil aliud erat quam ſerum, quod poſtquam ex utriuſque poris exſerat, ita concreverat, & ſe extenderat, ut membranam ſanie turgidam, atque adeo corruptam pleuram primo aſpectu mentiretur. Cujuſmodi ſpecies, inquit, impoſuiſſe videtur Riverio (*f*) affirmanti, ſe in pleuritide corruptam pleuram comperiſſe. Sed hic, diligentius quærendo, ipſa quidem pleura ſana inventa eſt; pulmo autem qua dorſum ſpectabat, magna cum duritie inflammatus. Cæterum alter pulmo multis quidem locis ad pleuram alligabatur; ſed erat illæſus. In pericardio multa aqua. In cordis caveis polypoſæ concretiones plures latebant, major in auricula dextera, minor in adjuncto ventriculo, quarum illa in venas Cavas, hæc in Pulmonarem arteriam producebatur: hac vero minores in ventriculo ſiniſtro duæ, impari inter ſe magnitudine; harum major in arteriam Magnam, minor in ſiniſtram auriculam ſe extendebat.

60. Riverius hallucinatus ſit, an non, & ſi forte ſit, an ea dumtaxat ratione, definire non auſim. Nam & aliam interdum eſſe erroris cauſam poſſe, ſcio. Quam, cum proximam hiſtoriam legeris, declarabo.

61. FŒMINA annos nata plus ſexaginta, plethorici habitus, & obeſi, prehenſa eſt Kalendis Decembris thoracis dolore in dextera potiſſimum parte, cum vehementi febre, magna ſiti, ulceroſa corporis laſſitudine: nec reſpirare poterat ſine dolore. Mittitur ſanguis, atque alia ex arte præſtantur; ſed fruſtra. Imo illa augetur laſſitudo, mens torpida fit, atque adeo ſubdelira. Tandem ſputum, quod antea modicum erat, nec glutinoſum, rotundum ejicitur, & purulentum: reſpiratio fit laborioſior: delirium accedit: & mors duodevigeſimo morbi die. THORACE recluſo, cum dexter pulmo a pleura, cui adhærebat, ſepararetur, multum purulentæ materiæ erupit, ſcilicet ex abſceſſu in pulmonari ſubſtantia, circa quam magna erat inflammatio; pleura tamen illæſa. Siniſter pulmo erat ſanus. Ventriculus dexter cordis mediocrem polypoſam concretionem; alter inchoamentum dumtaxat continebat ejuſcemodi concretionis.

62. Nunc ſi relegas quod etiam in diſſectione cujuſdam Virginis ſupra (*g*) a nobis ſcriptum eſt, dum manu tentaretur pulmonis a pleura, cui arcte adhærebat, ſeparatio, illum ob fraciditatem diſruptum eſſe, ſimulque ex abſceſſu, quem continebat, magnam ejeciſſe copiam ſanioſæ materiæ; facile intelliges, quam proclive ſit, ut illud accidat, de quo ante hos quinquaginta annos monui in Bononienſi Scientiarum Academia, quod monitum non indignum cenſuit cujus benigniſſimam mentionem faceret in ſuis immortalibus Libris (*h*) Princeps, & Dominus meus, beneficentiſſimus litterarum, quas ipſe eximie ornabat, Patronus, BENEDICTUS XIV. Pontifex Maximus. Fac enim, aliquos, ut haud ſemel ego vidi, vel celebres in vulgus Medicos, in ægris viſendis multum, in cadaveribus autem introſpiciendis leviter, aut nihil exercitatos, hominis qui non ſine pleuritidis ſignis obierit, diſſectioni intereſſe, per inexpertum, ut ſæpe accidit, Chirurgum inſtitutæ, huic autem pulmonem a pleura removere conanti id contingere quod in hac Muliere (*k*), aut in illa Virgine (*l*), ut diſrupto repente abſceſſu in ea parte pulmonis quæ arctius pleuræ affixa fuerit, pus erumpat, puris vero, & dilaceratæ annexi pulmonis reliquiæ ad pleuram, ut ſolent, etiamtum reſtent adhærentes, cum pulmo reliquus, emiſſo pure ſtatim concidens, abſceſſus cavum contraxerit, & fere occultaverit, aut ſiquid hujus oſtendat, effectum potius, & partem cujuſdam proximi in pleura ſuppurati tumoris oſtendere videatur. Noli dubitare, quin continuo pronuncietur, ſatis eſſe quæſitum, pleuram ab ſe evidenter conſpectam putrefactam, corruptam, & collecto pure manantem, præjudicata opinione nullam erroris ſuſpicionem relinquente: qui perquam facile vitari potuiſſet, ubi reliquiis illis, cauti, & diligentis Proſectoris manu abraſis, ſub iis pleura aut leviſſime affecta, aut etiam, quemadmodum Valſalvæ contigit (*m*), ſana prorſus, & omnino illæſa retecta eſſet. Non propterea tamen nego, ſolertibus, & exercitatis Anatomicis magnam interdum pleuræ ipſius læſionem poſt thoracis internas inflammationes occurriſſe. Tantum quid de jactatis inter minus expertos Obſervationibus ſuſpicer, non reticeo.

Nunc quoniam a pleriſque eorum qui de ſede harum inflammationum, pleuræ aſſerenda, pulmoni autem abjudicanda laborant, omnem pene ſenſum viſceri huic adimi, animadverti; unam, haud amplius, eamque perbrevem, Valſalvæ Obſervationem, unde contrarium poſſit confirmari, ſubjiciam.

63. ANUS ſeptuaginta annorum, duos circiter menſes de interno thoracis dolore conqueritur: non tuſſit: non exſpuit: in neutrum cubare poteſt latus. Denique moritur. PULMO uterque nigris erat diſtinctus maculis: dexter præterea qua vertebras ſpectabat, durus, & exulceratus; quanquam nihil apparuit ſanioſæ materiæ. Ingentis magnitudinis polypus in ventriculo cordis dextero, hinc per ejus utrumque orificium in vaſa, & vaſorum ramos ſe producebat, & mole ſua multum auriculam dexteram dilataverat.

64. Si polypum, ſeu potius; quando ne illa quidem fuerunt polypi ſigna quæ vulgo proferuntur, ut neque auriculæ dilatatæ; ſeu potius, inquam, polypoſam concretionem, tunc polypi nomine etiam a Valſalva indicari ſolitam, vitæ ultimo tempore, non ſecus ac nigras illas pulmonum maculas, productam intelligis, (*n*) & auriculam per ſe laxam, eoque tempore ob infirmiſſimas ſuas vires minus reſiſtentem dilataſſe; reliquum eſt nempe, ut internus ille thoracis dolor haud alibi ſedem per duos menſes habuerit, quam in pulmone exulcerato.

65. Nunc quando bene longam ſeriem habes Valſalvæ Obſervationum; unam enim & triginta ante hanc ultimam propoſuimus; ſi forte quæres, utra in thoracis parte ſæpius fuerit inflammatio; longe aliter ipſi accidiſſe, invenies ac Doctiſſimis illis Viris, qui dextram ut plurimum ab ea affici, ſiniſtram autem rarius, ſcripſerunt. Namque ubi cadavera ſepoſueris in quibus Valſalva utramque partem inflammatam deprehendit; reliquorum ferme totidem reperies a ſiniſtris, quot a dextris inflammationem habuiſſe: idemque propemodum ex noſtris quoque duodeviginti, protinus mittendis, Obſervationibus cognoſces. At enim illud, inquies, non de pulmonum dumtaxat, ſed de pulmonum, & pleuræ conjuncta inflammatione ſcripſerunt. Tu vero ne ſic quidem cum illis congruere invenies Valſalvæ Obſervationes. Quarum cum quatuor, haud amplius, utramque conjunctam inflammationem proponant (*o*); eæ ipſæ omnes proponunt a ſiniſtris. Noſtrarum autem ſi una (*p*) congruit; altera (*q*) non ſatis congruit. Multo igitur & plures, & ampliores videntur requiri Obſervationum ſeries, ut de re hac aliquid pro certo ſtatuatur, ſuſcipiaturque ex Anatome explicandum, cur pleuritis a dextris frequentior, ſed mitior ſit. Cujus problematis enodatio quam Præſtantes Viri non minus modeſte, quam ingenioſe, dederunt, an magis per Anatomen illuſtrari, & perfici poſſit, cum minus præcox videbitur; tunc ipſe exiſtimabis. Interea autem valebis.

(*f*) Vid. ſupra, n. 57. (*g*) n. 11. (*h*) Vid. ejus Comment. loco cit. ſupra, ad n. 57.
(*i*) De Servor. Dei Beatific. l. 4. P. 1. c. 18. (*k*) n. 61. (*l*) n. 11. (*m*) n. 61. (*n*) Vid. Epiſt. 24.
(*o*) n. 51. 53. 55. 56. (*p*) Epiſt. 21. n. 33. (*q*) Ibid. n. 34.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXI.

Abſolvitur ſermo de Pectoris, Laterum, & Dorſi Dolore.

EOdem ferme ordine quo Valſalvæ Obſervationes, meas quoque ad te ſcripturus, ab iis initium capiam, in quibus intima Thoracis Inflammatio, illæſa prorſus pleura, ſedem habuit in pulmonibus.

2. MULIER ex peripneumonia, nec ſine pulſuum inæqualitatibus, mortua erat in Bononienſi Noſocomio S. Mariæ de Morte A. 1706. Martio menſe, cum ego pro Valſalva, Parmam accerſito, cadavera in Theatro Anatomico diſſecarem. PULMONES compactam, ut in hepate eſt, ſubſtantiam habebant: pericardium autem multam aquam. Cordis exterior facies primo aſpectu corroſa maximam partem videbatur: nec erat tamen; ſed inæquales concretiones, ipſi adhærentes, id mentiebantur: quibus nullo negotio amotis, extima cordis membrana lævis, & integra ſe oſtendit (*a*). Interiori quoque faciei pericardii adhærebant concretiones aliæ, a prioribus prorſus ſejunctæ, ſed ejuſdem generis; ut facile conjiceres, utraſque pariter ex craſſioribus, quæ ab illa aqua ſeceſſiſſent, particulis coaluiſſe. In cordis ventriculis, & auricula dextera magnæ albæ, nec firmioris tamen ſtructuræ, concretiones polypoſæ. In fellis veſicula calculi duo nigri, ſic ſatis duri, ad cubi formam accedentes, impari magnitudine; ſed neuter parva.

3. JUVENEM toroſum, annos natum duodeviginti, quem Venetiis intra octo circiter dies peripneumonia ſuſtulerat, Amici mei Viri docti a me petierunt, ut perſecarem menſe Decembri A. 1708. multo magis ut quæ ſecundum naturam eſſent, pleraque diligentius cognoſcerent, quam ut quæ ad morbum attinerent. Ad hunc tamen quæ ſpectarent, hæc demonſtravi. PULMO dexter arctius undique adhærebat viciniæ per tenuem quandam membranam. Ejuſdem ſuperior lobus duriſſimus, graviſſimuſque, quippe ex ſubſtantia hepar referente, quam & pars reliqua ejus pulmonis, & ſiniſtri pars maxima quadantenus oſtendebant. In ſiniſtro thoracis cavo aqua multa, eaque cruenta, & quaſi nigricans: cujuſmodi aqua, nec pauca, in pericardio quoque erat. Cordis auriculam dexteram, facile videlicet cedentem, ſanguis plurimus extremo, ut cenſui, tempore in ea reſtitans, multum dilataverat. Niger is erat, & grumoſus, nec ſine polypoſa concretione tenaci, & magna, cujus pars in ſubjectum ventriculum pertinebat: altera autem, huic ſubſtantia non diſſimili, ſed teres, in arteria erat Pulmonari. Nulla autem in ſiniſtro ventriculo, adjectaque auricula, in quibus ne ſanguinis quidem, niſi forte inter diſſecandum effluxerat, quidquam inveni. In Ventre aliqua aquæ copia fuit; jecur ad crepidinem lividum: inteſtina, alicubi ſubrubra, grave olebant.

4. SENEX annorum ſeptuaginta quatuor, ſtaturæ humilis, cauponas frequentare ſolitus, his ultimis annis obnoxius pulmonum inflammationi, hac noviſſime in Patavino Noſocomio intra octiduum confectus fuerat. Peculiaria ſymptomata, eo tempore animadverſa, non fuit qui accurate ſatis narraret: quamobrem ipſa, ut in duabus pariter ſuperioribus hiſtoriis feci ob eandem cauſam, non refero. Hoc unum quod pro certo ſcire potui, non reticebo. Nullo prorſus ſymptomate quod ſpeciatim ad deſcribendum cordis vitium attineret, hic laboraverat, non deliquiis, non palpitationibus, non pulſuum, qui parvi cæteroquin erant, inæqualitatibus, neque aliis ejuſdemmodi. Quæſivi enim hæc diligentius poſtquam ad abſolvendam Anatomen Publicam A. 1730. ejus cadavere uſus fueram. PULMONES undique erant pleuræ annexi. Dexteri pars ſumma dura, & nigricans: ejuſdemque pulmonis ſanguifera vaſa connexa arctiſſime cum bronchiis: interque ea vaſa unum animadverſum eſt quod ad tractum aliquot digitorum erat dilatatum; eo autem emenſo tractu, ad juſtam diametrum redibat. Sed & Bronchialis arteriæ truncum exiſtere vidi ex arteria Magna inſolita amplitudine, ut diametro eſſet triplo propemodum majori quam ſolet. A poſteriore autem ſuperficie ſiniſtri ventriculi cordis, intervallo gemini digiti tranſverſi ſupra mucronem, extrorſum prominebat tuberculum, mediocris ceraſi magnitudine, & figura, cujus dimidium exſtabat, dimidium intra ſubſtantiam cordis ſe immittebat. Erat inſtar alicujus hydatidis ex iis quæ intra alia viſcera, pulmones, puta, aut renes, ita innaſcuntur, ut parte ſui aliqua promineant tamen. Sed compunctum paucam emiſit aquam; turbidiorem autem humorem retinuit. Qui ex prorſus aperto eductus eſt una cum membranula, in qua alba quædam erant, & mucoſa, tum particula quaſi tendineæ duritiei. Viſa eſt ea membranula locum intimæ tunicæ in tuberculo obtinere; nam exterior erat altera denſa, & albida, intus aſpera, & inæqualis, quæ univerſum cingebat tuberculum; ut ſuo quodam modo ad eos tumores videretur referendum, qui, ut Celſus (*b*) loquitur, *ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque increſcunt, & tunica ſua includuntur*. Quam ego tunicam dum a circumjecta carne ſepararem, hanc ſanam reperi tum circumcirca, tum qua tuberculum inter, & ventriculi caveam intercedebat; neque enim illud ultra dimidium craſſitudinis ejus in quo creverat, parietis ſe multum extendebat. Denique ſiniſtra cordis auricula multo quam ſoleat, longior, & in facie interna. Aortæ frequentes oſſeæ ſquamulæ conſpiciebantur, ad curvaturam præſertim, & prope cor ſic tamen ut earum apparerent dumtaxat inchoamenta pone valvulas Semilunares. Cæterum illarum aliquæ etiam alibi, & nominatim ad Cœliacæ orificium, non deerant.

5. De cordis tuberculo hic primum dicam quod, dixi cum id Auditoribus oſtenderem, ex hac quoque obſervatione intelligi, non ſatis cum vero congruere Pliniana (*c*) illa verba: *ſolum hoc viſcerum* (cor) *vitiis non maceratur, nec ſupplicia vitæ trahit: læſumque mortem illico affert*. Nunc addo: nec ſatis cum vero convenire plerorumque opinionem, nimirum cor læſum ſine aliquo, aut pluribus eorum ſymptomatum eſſe non poſſe, quorum nullum in hoc Sene fuiſſe, retuli. Quænam autem fuerint in Veslingii noſtri Obſervatione, rariore ob ſedem, ad idem tamen ac mea, genus attinente, Rhodius (*d*) qui illam propoſuit, peculiariter docere prætermiſit. Quantum enim certum eſt, exemptum e dextera illa cordis auricula, non polypoſum quidpiam fuiſſe, ut in aliis quibuſdam Obſervationibus dubitamus, ſed verum *in quo nihil puris, folliculum*, quippe *venulis ei ad nutritionem annexis*, tantum quoque evidens eſt, hydropem, & pus initio morbi excretum pro peculiaribus illius ſignis haberi non poſſe. Cæterum quod ad præſens attinet inſtitutum; pulmonum inflammationibus, quibus noſter Senex obnoxius fuerat, num illius tuberculi initium, augmentumque imputandum eſt? Vidiſti enim

(*a*) Vid. Epiſt. 25. n. 24. (*b*) De Medic. l. 7. c. 3. (*c*) Nat. Hiſt. l. 11. c. 37.
(*d*) Cent. 3. Obſ. Med. 4.

enim ex ſuperiore Epiſtola, atque adeo ex diſſectionibus, hac quoque productis, quam crebro in peripneumonia ſerum in pericardio cumuletur, idque craſſius, & alienis fœtum particulis, quæ aut ſecedentes cordi adhærere, aut quapiam alia ratione nocere poſſint vel poſtquam inflammatio finita eſt. Quin etiam videbis quæ de corde ex pulmonum inflammatione in non paucis dilatato infra (e) attingemus: & conjicere inde poteris, ut hic auriculæ ſiniſtræ evidenter, ita ſubjecti quoque ventriculi ſubſtantiæ, quamvis non ita manifeſto, vim fieri potuiſſe. Sed illa facile videntur, ſæpius prægreſſæ peripneumoniæ eſſe adſcribenda, quod Bronchialis arteria multo eſſet craſſior, quod vaſorum, bronchia ſtipantium, aliquod eſſet varicoſum, quod ea vaſa cum bronchiis multo arctius quam ſoleant, cohærerent, fortaſſe etiam quod pulmones undique cum pleura coaluiſſent. Curſu enim ſanguinis per hos a crebris inflammationibus retardato, & ex parte impedito, vaſa, & pulmones ipſi diſtendantur, neceſſe eſt, eoque illa arctius bronchiis, hi pleuræ ſe applicent; quæ autem a ſanguine tunc ſæpius per ſe viſcido, mora autem viſcidiore facto exprimuntur particulæ, glutinis inſtar partes cum partibus connectant. Cur autem plus humoris, magiſque craſſi, tunc exprimatur, utque præter pulmones aliæ ſimul partes, in ventre etiam, ſæpe inflammatione corripiantur, aliaque ejuſcemodi cum ſatis fuerint proximis Litteris (f) explicata; noli expectare, ut his iterem: quæ cauſa nimirum fuit, ut duabus hiſtoriis, ante hanc propoſitis, nullam adnotationem ſubjicerem. Quod vero in tribus hiſce Obſervationibus ſigna non retulerim ſigillatim quæ peripneumoniam comitata fuerant, non mea in perquirendo, aut deſcribendo incuria factum eſt, ſed eorum, ut dixi, qui ægros viderant: quanquam ſunt interdum cauſæ propter quas ne illis quidem ipſis qui ægros vident, pleraque, aut certe quædam ſigna perſpicere ſatis liceat. Juvat hic ſecundum ſingulas, quas proferam, ejuſmodi cauſas, ſingulas hiſtorias producere, initio capto ab diſſectione quam per illos eoſdem dies quibus primam (g), in eademque occupatione Bononiæ inſtitui.

6. STRUCTOR, ſive, ut vulgo appellitant, Faber Murarius annorum circiter triginta ex labore in febrem incidit. Huic ſe addiderunt periodici quotidiani rigores, quorum demum tempore cœpit delirare. Sed cum delirium, quod mox finiri quotidie conſueverat, aſſiduum denique factum eſſet, exinde æger in pejus ire. Erat delirium triſte, & querulum: pulſus æquales: ſanguis e naribus nonnunquam prodiit. Etſi venam ſemel, iterum, tertium ſecuerant, atque alia quæ e re ægri fore credebantur, non omiſerant; is tamen ſenſim quidem, ſed ſemper in pejus labens, mortuus eſt. CADAVERIS, nona a morte hora diſſecti, viſcera etiamtum fumantia calebant: & ſanguis ex eorum inciſis venis fluidus, calenſque exibat; tametſi polypoſæ concretiones eductæ ſint poſtea non modo e Cruralibus venis, ſed etiam e corde, unde in Pulmonaria vaſa alterius ſaltem lateris producebantur. Pulmones, ſi anteriorem partem excipias, quæ albida, & ſana erat, fere ubique naturalibus duriores fuerunt; a dextris autem, & ſuperiore præſertim lobo, duriſſimi, graviſſimique, diſtenti, rubri, ex denſaque ſubſtantia compacti. In Ventre ſplen magnus.

7. Delirio ſupervenientis peripneumoniæ quæ ſigna, ad doloris præſertim naturam, ſedemque attinentia, ſatis queas ab ægro accipere? Facile autem poteſt, id quod indicata, & producta in VII. & in ſuperiore Epiſtola tot monſtrant exempla, utrumque hoc malum conjungi tum ob polypoſas particulas ſanguinis pronas ad reſtitandum, tum etiam quia delirus ſæpe, diutiuſque obliviſcitur ſpiritum ducere, eoque ſanguinem per pulmones promovere: peripneumonicus autem, ut minus liberum habet ſanguinis curſum per pulmones, ſic hujus expedito a partibus regreſſui obicem habet jam paratum; addo, a ſuperioribus præcipue cum Superior vena Cava a diſtento pulmone premitur, velut in propoſito Structore. Itaque ſæpius rubere, ac turgere partes ſuperiores in hoc morbo exterius, videmus, ut proclive ſit quid interioribus quoque accidat, aut certe immineat, intelligere. Quo minus miratus ſum cum alias, tum maxime A. 1730. cum in publico cerebri anatomen docerem, de pluribus quæ aperta habebam, capitibus ne unum quidem fuiſſe, in quo cerebri vaſa diſtenta ſanguine non eſſent; quippe caſu factum erat, ut omnia ſumpta eſſent ex hominibus quos tunc vagans interemerat peripneumonia: nec defuit ibi in ſingulis effuſa aqua, ſicuti in thorace quoque peripneumonicorum ſæpenumero effuſam videmus. Sed de his Epiſtolam releges VII; nolo enim hic repetere quæ in illa ſub num. præſertim 11. & 12. huc attinentia propoſita ſunt.

8. Cauſa etiam eſt altera, cur ægri ab inflammato pulmone nullam aliquando moleſtiam percipiant, ſenſus hebetudo ſive ob cerebri, ſive ob nervorum, ſive ob pulmonis, aut pleuræ annexæ laxitatem. Et ob cerebrum quidem, nervoſque exemplum habes in duobus Senibus, quorum alterum in VI. (h) alterum in XI. (i) Epiſtola deſcripſi. Utrique erat pulmonis inflammatio. Sed alter ſemiſopitus ac tardus ad intelligendum, vel tum negabat, ſe moleſtum quidpiam in thorace ſentire, cum etiam tum percipere maxima ex parte debuiſſet. Alter vero ex apoplexia hemiplecticus qui tota corporis parte dextera nihil ſentiret, non mirum, ſi pulmonis, ab illa eadem parte inflammati, nullum prorſus haberet ſenſum. Reliquum eſt, ut idem a pulmonis, pleuræve annexæ laxitate poſſe fieri, exemplo indicem.

9. AGRICOLA annos natus ad triginta quinque cum ex alto cadens, dexterum latus contudiſſet, in Bononienſe S. Mariæ de Morte Noſocomium exceptus fuerat. Poſtquam curatione quæ conveniebat, adhibita, & reſpiratio & cætera ſatis recte ſe habebant; jamque homo dimittendus videbatur, cœpit is pane, aliiſque craſſis alimentis clam ſe adeo ingurgitare, ut in ardentem febrem inciderit, mox etiam in ſpirandi difficultatem, quam nullus tamen comitabatur thoracis dolor. Adminiſtrata ſunt quæ morbus requirere videbatur, inter quæ una, atque altera ſanguinis miſſio. Sed fruſtra omnia. Nam jacens, ut ſolebat, in dorſum, & ſtertens, & pulſibus, qui magni antea fuerant, vibratis, & frequentiſſimis cum per hæc ultimos traxiſſet dies, intra octiduum ex quo ardens febris invaſerat, mortuus eſt circa medium Aprilem A. 1706. CADAVER poſtridie ſecuimus, in quo prius laudabilem habitum, ſed faciem, & collum, ut in ſtrangulatis, livida, & livens quoque abdomen non ad ilia modo, ſed late etiam circa medium ſpectavimus. Pulmones undique ad pleuram adhærebant tum per membranas, tum per ſe, ut a primo videbatur. Verum ſi diligentius attenderes, inter pulmonum membranam, quæ ſana erat, & pleuram flava tenuiſque intercedebat concretio ita diſpoſita, ut alteram mentiretur membranam. Cum hac, ubi pulmonem avelleres, pleura ipſa ultro ſequebatur. Siniſtri pulmonis lobus inferior prægrandis, & gravis, totuſque durior, & hepaticam ſubſtantiam referens. Reliquæ pulmonum partes non illaudabiles. In pericardio multa aqua ſubflava, & turbida. In ſingulis cordis orificiis, & auriculis polypoſæ concretiones: quas inter maxima quæ in auricula dextera, inde ramos promittens in ipſas uſque Jugulares venas.
In Ventre ſe præ cæteris offerebant Craſſa inteſtina, quippe aere turgida. Sed magis attendendæ imæ Ilei partes, quæ ad magnos tractus undique ex atro rubebant, ſanguiferis vaſis non ſecus ac poſt injectam coloratam ceram, manifeſtiſſimis: gravis autem erat odor, qualis ſolet inteſtinis inflammatis. Hepar ſubalbum, niſi quod ad limbum liveſcebat, intus variegatum marmoris inſtar. Ejus veſicula pauca cum bile, nec prorſus naturali. Lien magnus, albicans, laxior.

10. Pleuram quæ adhærentes pulmones facillime ſequeretur, ſi laxam fuiſſe, agnoſcas; poſſis inde, ut opinor, aſſequi, cur pondus inflammati lobi non ſenti-

(e) n. 34. (f) n. 34. 37. 44. (g) n. 2. (h) n. 12. (i) n. 13.

ſentiret. Verum etſi hanc, aliaſve præterea cauſas proferri interdum poſſe, nec ſine veri ſimilitudine, cenſeam, cur peripneumonici quidam auctum adeo pulmonis pondus non percipiant; me tamen fateor in eorum nonnullis hujus rei cauſam, quæ mihi quidem ſatis placeat, non videre, multoque etiam minus, cur cætera hujus morbi ſigna ipſa quoque partim deſint, partim levia adeo, & obſcura ſint, ut vix cum inevitabilis mors jam imminet, a Medicis, imo ne tum quidem nonnunquam, ſed tantum poſt diſſectionem cognoſcatur. Intelligis, me de re loqui maximi momenti, & cujus notæ, atque indicia diligentiſſime ſint quærenda, ac pervelliganda, ut ſiquando incidat, liceat noſcere, & ſatis tempore occurrere. Atque utinam Valſalva, a quo primam hujus rei mentionem audivi, in ſuis quoque ſchedis commemoraſſet, ſignifque nonnullis deſignaſſet. Verum ſive hæc ob caſuum raritatem animadvertere, niſi ægris jam deſperatis, non potuit, ſive animadvertit quidem, ſed poſtremis annis, cum videlicet aſſiduis prohibitus occupationibus, vix amplius quidquam ejuſmodi, chartis mandabat; nihil certe in ejus ſcriptis reperire potui quod huc attineret. Igitur quod ab ipſo audivi, & ego vidi, communicabo, a brevi incipiens hiſtoria, cujus eam partem quæ ad morbum ſpectat, Valſalva narravit; quæ autem ad diſſectionem, illam vero ipſe vidi, ut qui cum Valſalva cadaver ſecui.

11. FRANCISCUS CORALLIUS Bononienſis, jam ſenex, catarrhali affectione, ut homines id ætatis ſolent, ſed levi adeo in ſpeciem detinebatur, ut ne dignam quidem crederet ob quam Medicum accerſendum curaret. Itaque caſu factum eſt, ut cum poſtridie domo exire cogitaret, domeſticis autem id æquo maturius videretur, ab his Valſalva rogatus ſit, ut hominem ſibi notum, & familiarem obiter viſeret, ab eoque conſilio abduceret. Venit igitur poſtridie mane, & ea animadvertit indicia, quæ ſibi in quibuſdam aliis ejuſmodi caſibus adnotata vicinam mortem, præter adſtantium opinionem, ſignificaverant. Quamobrem ſevocatis domeſticis, nihil tale ſuſpicantibus, quid immineat, continuo demonſtrat, & quamvis æger nullum in thorace ſive gravantem, ſive pungentem dolorem percipiat, imo ſibi ipſe ſatis bene habere videatur; tamen pulmonis inflammatione, eaque jam deſperata, teneri, confirmat. Prædictionem comprobavit eventus; nam intra duodecim horas, aut eo citius mors ingruit. Morbi autem cognitionem ſectio cadaveris confirmavit. THORACE enim aperto, lobum ſuperiorem pulmonis dexteri tumidum, durum, ſanguine infarctum deprehendimus.

12. Hic minime dubito, quin duo quæras, alterum, qua ratione Valſalva rem explicaret? alterum, quibus ſignis fuerit ad dignoſcendum, prædicendumque permotus? Quod ad primum attinet; miranti mihi, qui fieri poſſet, ut infarcti pulmonis pondus minime ſentiretur, nihil aliud memini reſpondiſſe, niſi id quod ſimiliter mirarer, nempe ſcire ſe, plumbeum globum duas pendentem uncias, bellico inſtrumento quod *moſchetto* vocitamus, ejaculatum, in pulmone hæſiſſe, neque ponderis ſenſum feciſſe. De ſignis autem illis, ut in hiſtoria quæ aberant, memoravi, ita quæ aderant, non omiſſurus eram, ſi Valſalva pariter narraviſſet. Verum cum ſileret ipſe, ego autem per ſe editurum ſperarem; nolui tunc iteratis interrogationibus importunus videri. Caſus tamen fecit, ut quæ illa fuerint, conjicere me poſſe, credam ex iis quæ hic A. 1730. in Celeberrimo profeſſore Antonio Vallisnerio, quem eodem morbi genere nobis ereptum fuiſſe, cenſeo, non ſine magno animi dolore adnotavi.

13. In illa epidemica catarrhalium febrium Conſtitutione quam Epiſtola tibi deſcripſi XIII. (*k*) communi morbo prehenſus eſt pridie Idus Januarias, fere omnibus levi, & ſalubri; ipſi vero levi pariter in ſpeciem, ſed lethali, ſive quod laxioribus eſſet pulmonibus, ſive quod viſcida materia tunc plurimum abundaret, ſive etiam (quod tametſi annos natus ad LXIX. tamen ut cruda erat, & robuſta ſenectute, morbum in primo ipſo initio, nec ſemel quoque in progreſſu nonnihil contempſerit. Et is ſane erat qui videretur poſſe contemni. Namque; ut omittam quod a duobus accepi Medicis qui ſecundo die forte inviſerant alter ſub meridiem, alter ad veſperam, in pulſibus nihil ferme fuiſſe febrile, imo eos ad veſperam fuiſſe rariores, neque alia tibi narrem, niſi quæ vidi ipſe, & inveni; cum die quarto gratulatum quaſi ad convaleſcentem veniſſem, & cibo jam ſumpto ſedentem in lecto offendiſſem; faciem, reſpirationem, vocis vim, & cætera ejuſmodi, quorum ſpectando, audiendove ferri judicium poteſt, omnia qualia in ſano ſolebant eſſe, deprehendi. Tum ille, ut erat officioſus, vides, inquit, cujuſmodi meus fuerit morbus, neque me tibi purgare oportere, ſi te propterea non advocavi. Cum aſſediſſem, & ille tuſſiret aliquando; materiam, quam facile eduxerat, inſpexi, vidique ſic ſatis concoctam. Linguam oſtendit; viſcidula erat, & alba. Brachia porrexit; carnes erant, ut ſani hominis, pulſus autem æquales, & moderata magnitudine, ac robore, juſto inter ictus ſingulos intervallo, niſi potius paululo longiore, ut ad raritatem vergerent. Hæc ut dixi, die morbi quarto. Poſtridie miſi qui ſalutaret meo nomine. Vel magis alacrem eſſe, retulit, ut in lecto ſedens quandam epiſtolam dictaret. Sexto die, etſi ob publicum Gymnaſii negotium eram occupatiſſimus, mane tamen ſic in tranſitu inviſere Amicum volui. Ecce autem longe alium ac nudius tertius, invenio. Facies decolor, demiſſa, concidens; reſpiratio difficilis; vox humilis, & languida, & tanquam ex profundo educta; expectorata materia omnino perpauca, crudiuſcula, & permiſto hic illic ſanguine obſoleti coloris, infecta. Percuſſit illico animum tanta mutatio, eoque magis, cum mihi ut ſe haberet, quærenti, & cur iis horis; erant enim duæ ante meridiem, tempeſtas autem præfrigida; ſic in lecto ſederet? eodem ſe modo, vel etiam meliore, quam biduo ante videram, habere, reſpondit. Tum ego: num ſenſum aliquem ponderis, num dolorem quempiam, num calorem forte percipis in thorace? Diſerte negavit. Hoc tantum addidit, ſe in læva pectoris extima parte eam a tuſſi moleſtiam ſentire, quam omnes ſolent, eoque contemnere: quod vero ſiti, ut ſæpe etiam diebus ſuperioribus, vexaretur, ne propterea calorem ullum internum ab ſe percipi, ſuſpicarer; ſuæ enim ſitis ſedem adeo in viſceribus non eſſe, ut quidquid aquei coactus biberet, a ventriculo reſpui, ſentiret: eſſe illam ſedem non infra fauces; has enim viſcida obſideri materia, qua etiam eorum quæ ſumeret, ſibi guſtus obtunderetur, vini quoque, cujus pauxillulum, ut in morbo a lenta materia facto, ſe pridie, ajebat, hauſiſſe. Etſi mens, ut ex ſermonibus hiſce intelligis, quos non continenter tamen habuit, probe vigebat, etſi lingua, carnes, pulſus, niſi quod hi minus erant validi, non ſecus ſe habebant, ac die quarto, urinas autem, quas non vidi, confirmavit ipſe omnino bonas & ſemper fuiſſe, & adhuc eſſe; mihi tamen, præter expectoratæ materiæ qualitatem, ſummamque imminutionem, reſpiratio, vox, facies magis magiſque pene in ſingula momenta uſque adeo diſplicebant, meum ut dolorem, quantumvis occulere ſtuderem, vultu ipſo nonnihil proderem. Tum ille: quid dubitas? ad ſummam, huic pulſui; digitis autem carpum tangebat; credendum eſt. Sed me interea proditricis quorundam morborum naturæ non ignarum, & Corallii (*l*) probe memorem, iſta ipſa certiorem in metum agebant, quod tantum ſuum non ſentiret morbum, & quod cum pravis cæteris ſignis alia, & in his urinæ, ac pulſus præſertim non conſentirent: cur enim hic non frequentes; ſed rari potius? Quæſivi igitur, num ſanus rarioribus forte pulſibus eſſe conſueſſet? Quod cum negaſſet; ſubjecit, a ſexageſimo anno intermittentes, ut ſeniores non pauci ſolent, habere cœpiſſe; eas intermiſſiones his diebus deſiiſſe, indicio videlicet alicujus impetus paulo majoris. Hoc unum,

(*k*) n. 4. (*l*) ſupra, n. 11.

unum, & ſitim, febris alicujus indicium reperi in morbo uſque adeo jam progreſſo, ut intra viginti quatuor exinde horas Virum ſuſtulerit multo longiore vita digniſſimum.

14. Noli mirari, ſi forte aliquid hic a me habes paulo aliter atque in ejus Vita proditum eſt. Familiares enim quibus utebatur, Medicos, & amantiſſimam præterea Uxorem, & lectiſſimos Filios interea alium poſt alium epidemica febris prehenderat, ut cum extremis illis diebus omnes in lecto eſſent; ſatis abſolutam notitiam eorum quæ ipſe tum vidi, atque animadverti, ad Generoſiſſimum & Eruditiſſimum Vitæ Scriptorem mittere non potuerint. In eo rerum ſtatu, continuo dedi operam, ut Medici, & quidem experientiſſimi, advocarentur, ſi forte iis aliter ac mihi videretur, & meritiſſimus æger auxilio adhuc aliquo ſervari poſſet. Atque utinam ipſe deceptus eſſem. Sed actum jam erat, omniaque ſemper vel manifeſtius in præceps ruere pergebant, facie jam prorſus facta, qualis in cadavere eſſe ſolet, reſpiratione difficiliore, ſputis denique omnino ſuppreſſis. Ipſe tamen; ea erat deceptoris morbi indoles; Medicorum alteri ad veſperum redeunti, & quid ageret, roganti, melius ſe habere, reſpondit. Et quamvis totam noctem ſtertore, & magna ſpirandi difficultate vexatus, vix tandem mane perpaucis ante mortem horis, cum pulſus jam facti eſſent frequentes, & humiles, ſuum ſibi morbum impoſuiſſe, agnovit, ingenueque, uti ſolebat, iis qui aderant, faſſus eſt. Ex quibus hæc ipſe cognovi: etenim ex quo inevitabilem, atque adeo jam proximam Collegæ amiciſſimi jacturam perſpexi, præ dolore intereſſe non potui. Multoque minus cadaveris ſectioni, ſi habita eſſet, interfuiſſem: quanquam neque apud me, neque apud eos qui poſt me inviſerunt, Medicos Doctiſſimos dubium fuit, quin illum pulmonis inflammatio ſuſtulerit tanto perniciosior, quanto magis latenter, & occulte irrepſit, ut cum denique cognoſcere licuit, curare amplius non licuerit. Quo magis ſigna inſidioſiſſimi morbi a Medicis, quotieſcunque inciderit, adnotanda ſunt diligenter, ſi forte aliquod inveniatur quod aut perpetuo, aut crebrius ſaltem adjungat ſe morbo jam tum quando occultiſſime incipit. Nam etſi illa etiam quæ poſtquam prorſus confirmatus eſt, comitantur, haud omni careant utilitate non modo ne ab ægri fiducia, & aliquot non malis indiciis fallamur, verum etiam ut inſtans exitium prædicamus; tamen longe utilius eſt latens periculum, ni continuo occurratur, dignoſcere, morbumque inter initia oppugnare. Sed tibi fortaſſe in mentem nunc venerit ſuſpicari, quæ ego ſigna deſidero, illa jam a Sydenhamio (*m*), & Boerhaavio (*n*) animadverſa fuiſſe, & propoſita ubi Peripneumoniam, quam *notham* uterque vocitant, deſcripſere. Verum ſi eorum quæ viderunt ipſi, & eorum quæ ego in Valliſnerio adnotavi, deſcriptiones paulo attentius conferas inter ſe; an ejuſdem ſint morbi, vehementer dubitabis: quanquam nec ſatis illi conveniunt inter ſe. Nam potulentorum omnium vomitum, urinam turbidam, intenſeque rubentem, a tuſſi capitis dolorem tantum, ut hoc videatur in partes diſſilire, dolorem item omnis thoracis, & quædam alia quæ Sydenhamius proponit, Boerhaavius ne memorat quidem: imo in urina vix aliquid unde timendum ſit, ſpectari, indicat. Contra, docet ipſe, proſtratum eſſe jam inde ab initio omnem fere animi motum, videlicet, ut mentis Boerhaavii conſcius Vir Celeberrimus interpretatur, hebetudinem eſſe inſolitam, dum nullis fere animi motibus amplius afficiuntur tales ægri, ſenſuſque externos, & internos torpere: quod in Sydenhamio fruſtra quæras. Inter utrumque autem convenit, ſi paulo habitiores, & craſſi, aut ſi pituitoſi, frigidi, catarrhoſi liquoribus ſpirituoſis, vini maxime ſpiritui, plus æquo ſint addicti, aut ebrietati in primis a valide calefacientibus, eos præ cæteris hoc morbo corripi: nunc incaleſcere, nunc frigere, ſeu vagis horripilationibus affici: anhelos eſſe, ſive ſpiritum crebro ac celeriter ducere: opppreſſionem pectoris, ſive pulmonum coarctationem non deeſſe: nec unum, aut alterum quæ mox perpendemus. Nunc ſi ea in quibus duo iſti Medici peritiſſimi tum diſcrepant, tum conveniunt inter ſe, cum iis conferas quæ nos deſcripſimus, ſciaſque præterea, Valliſnerii colorem optimum, adſtrictum habitum, laudabilem in ciborum, potionumque uſu conſuetudinem; facile intelliges, quantum ejus morbus ab eo diſtaret quem illi deſcripſere. At enim, inquies, conveniebat in eo quod vix caloris, febriſve indicia de periculo monerent, cujus in urina, & pulſu vix ullum aderat præſagium. Conveniebat utique: etſi de inexpectato mortis periculo nihil habeat Sydenhamus, qui præterea fatetur quidem, nulla fere, præſertim in habitioribus eo morbo affectis, eſſe febris indicia; ibi tamen ubi docet, quomodo peripneumoniam hanc notham ab ſicco aſthmate internoſcamus, in illa, ait, manifeſta febris, atque inflammationis ſigna ſe prodere, quamvis minora ſint longe, ac obſcuriora, quam in vera peripneumonia. Sed fac in his quoque utrumque Scriptorem inter ſe omnino convenire; nos tamen ſigna quærenda eſſe, dicebamus, per quæ, ſi idem qui inſidioſe adeo Valliſnerium ſuſtulit, rediret morbus, mature, aut ſaltem in medio curſu pernicioſum ejus exitum prænoſcere poſſemus: quod num per ea quæ tradiderunt illi, nobis liceat, jam ſatis vides. Multi enim ſunt ab initio fallaces morbi; ſed alius aliis dignoſcitur notis. Sic, ne a pulmonum inflammatione recedamus; quam fallaci ſpecie inciperet, quam exitioſum in finem deſineret illa quæ a Præcl. Jo. Geſnero (*o*) deſcripta eſt, videre poteris. In ea quoque pulſus, & urina, ſignaque alia nonnulla ad ſpeciem erant non mala. Sed horum fallaciam quæ ſatis oſtenderent, peculiaria indicia non deerant. Quod ſi morbi qui Wilh. Huld. Waldſchmidium poſt leves moleſtias aliquas catarrhales Medicæ Reipublicæ improviſo ſurripuit (*p*) eodem fere tempore quo Valliſnerium, ſed anno inſequenti, non ignota nobis eſſet deſcriptio; ſigna alia quam in hoc vidimus, facile quædam legeremus. Erat enim morbus, ægri quoque judicio, & ſenſu, levis adeo, ut inviſere ægrotantes ſuos ad extremum uſque diem perrexerit: quo ipſo die cum ſatis alacer ſurrexiſſet, mox ob magnum virium, ad id uſque temporis nec ab eo perceptum, nec ab domeſticis animadverſum, languorem decumbere coactus, non multis poſt horis, Medicis periculi magnitudinem fruſtra agnoſcentibus, vivere deſiit. Mihi vero de ſignis, per quæ Valliſnerii morbus, aut ejus ſimilior alius poſſet fortaſſe inter initia dignoſci, potiſſimum cogitanti; ex iis quæ die quarto in ipſo adnotavi, imo vel die ſecundo adnotatum fuiſſe, dixi, illud, exempli cauſa, inquiri poſſe videtur, an ſiquis cum cæteris catarrhalis febris indiciis pulſus non habeat plus, minuſve frequentes, ſed rariores potius quam ſanus habere conſueſſet, an, inquam, in eo ſe mox prodat ejuſmodi inflammatio pulmonis. Eſt certe animadverſione dignum, vel poſtquam hæc ſe prodiderat, pulſus tum etiam fuiſſe rariores. Huc adde, in eo quoque Suffocativo Catarrho, quem Schneiderus (*q*), ac Ettmüllerus (*r*) deſcribunt, rarum pulſum inter ſigna proponi: qui catarrhus etſi, ut vel cæteræ ejus notæ monſtrant, non eſt cum eo morbo quem nos deſcripſimus, confundendus; tamen ab utroque Auctore fieri dicitur, cum ſanguis, præſertim pituitoſus, ſeu viſcidior, aut quacunque ratione ſpiſſior redditus, in pulmonibus ſubſiſtit. Verum tu hæc melius; ipſe enim nihil adhuc definio. Hoc tantum dico, pro varia ſanguinis, & corporum, pulmonumque in primis diſpoſitione, varioque modo quo in his illius congeſtio accidit, veri ſimile eſſe, variari ſigna; ut modo præcipua omnia, aut pleraque inflammationis indicia occurrant, idque ut plurimum, modo nulla ferme illorum, aut etiam contraria, ut cum pulſus rarus eſt, denique nulla interdum, ſed pulſu tamen

(*m*) Obſ. circa Morb. Acut. Hiſt. S. 6. c. 4. (*n*) Aphor. de cogn. & cur. Morb. §. 867. & ſeqq.
(*o*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 8. n. 1. (*p*) Eod. Commerc. A. 1731. Specim. 25. n. 2. (*q*) De Catarrh. &c. l. 5. S. 2. c. 4.
(*r*) Prax. l. 1. S. 14. c. 3. art. 4.

men plus minuſve frequenti, velut in hac, quam protinus ſubjiciam, hiſtoria.

15. SENEX nonagenarius, qui ob contuſum femur ab aliquo jam tempore in hoc cubabat Noſocomio, febricula, cujus nulla exterior cauſa, nullaque apparebant notabilia ſymptomata, noviſſime correptus, ſic ſatis frequentibus, & debilibus pulſibus, nunquam tamen intermittentibus, ſenſim intra paucos dies defecit ſub Novembris finem A. 1741.
IN THORACIS utroque cavo rubens aqua, non tamen multa. Ad pleuram, omnino, & ubique illæſam, ſiniſter pulmo adhærebat alicubi; dexter vero ferme nuſquam. Hic tamen in lobo inferiore tumidus ab inflammatione erat, ac durus. Cor tota propemodum anteriore facie, in ſene alioquin macilentiſſimo, pinguedine opertum. Cum diſſecando, valvulas quæ ad ventriculi dexteri orificia ſunt, omnes inveniſſem non modo non rigidas, aut craſſiores factas, imo quæ ad Pulmonarem ſpectant arteriam, viſæ eſſent ex tenuiore potius membrana, quam ſoleant; ubi ad alterum thalamum ventum eſt, æquo craſſiores occurrerunt Mitrales, Semilunares autem præterea oſſeæ omnes ad eundem modum, atque inflexiles, introrſumque protuberantes, ut a parietibus arteriæ diſtarent ſua facie interiore, & in medio limbo in craſſum corpuſculum excreſcerent, quaſi illud quod ibi maximum omnium delineavi in Adverſariis I. (ſ) non ſolum factum eſſet oſſeum, ſed mole etiam auctius. Magna tamen arteria a corde ad eam uſque partem qua vertebris adhæret, tum Carotides, atque Subclaviæ oſſeas ſquamulas non habuere: quæ in reliquo per thoracem Aortæ tractu conſpectæ ſunt.
In Ventre quoque eadem arteria, & Iliacæ iis ſquamulis non carebant. Pylori orificium ab una tantum parte, ſua quam vocant, valvula inſtructum erat; ab reliqua tota, eaque majori, nihil ejuſmodi extabat, nec unquam extitiſſe, apparebat: inſuper ipſum per ſe orificium multo amplius eſt viſum, quam ſoleat. Renis ſiniſtri ſubſtantia duobus in locis erat excavata, in altero magis, in altero minus: eæ caveæ humorem quaſi aqueum continebant, deſuper propria renis tunica concluſum. Veſica urinaria, ſana cæteroquin, excreſcebat in herniam, cujuſmodi alias (t) propoſui, hemiſphæricam, mediocrem, in quam, laxatis ipſius tunicis, patebat per orificium parvum, ſupra finem ureteris ſiniſtri apertum. Sed vera hernia altera, quæ olim inteſtini alicujus partem, aut majorem quam nunc, omenti continuiſſe videbatur, ad ſcrotum occurrebat. Erat ſacculus non ita parvus, ab dextero annulo, ut vocant, abdominis ferme ad teſticulum uſque pertinens inter eam tunicam quæ cum muſculo Cremaſtere adimitur, & membranam, ut videbatur, illæſam, obducentem Spermatica vaſa, quorum interno lateri ſacculus adjacebat. Ad idem enim latus inde unde dixi, per orificium digiti capax ſe peritonæum demittebat, dilatatum deinde in ſacculum, & craſſius factum. Omenti autem exigua, tenuiſque lacinia per id orificium in ſacculum delapſa, hujus parieti arctiſſime adnata erat.

16. Ex hac ſectione, cujus aliæ partes alio attinentes a nobis in loco memorabuntur, ſatis eſt, ſi id nunc attendas quod ſpectat ad pulmones. Quorum inflammationis, ſuis non ſtipatæ ſignis, cum exempla protulerim; ad ea jam tranſeo, in quibus illam videas indiciis ſaltem pleuritidis, quæ nuſquam erat, comitatam.

17. SENEM annos natum plus ſexaginta, ſimul febris, & pungens dolor corripuerat ad anteriorem partem lateris dexteri. Cubabat in dorſum. Lingua erat arida: pulſus magni, & frequentes. Poſt dies aliquod conſuetæ curationis, in Bononienſi Noſocomio S. Mariæ de Morte inſtitutæ, ita a febre, & dolore liber jam factus videbatur, ut ſenior ille Medicus pleniorem victum conceſſerit, poſt triduum autem ad abſtergendas morbi reliquias; ſic enim ſolebat; purgans pharmacum propinaverit. Cum ab hujus uſu multum homo comediſſet; nocte quadam proxima febris, & dolor illius ejuſdem partis redierunt. Pulſus erant duri, frequentes, magni, vibrati ad diem uſque ultimum, atque adeo ad paucas ante obitum horas; nam cum reſpiratio frequens eſſet quidem, nec tamen peſſima, & ſponte ſe in lecto erexiſſet ad ſedendum, ut victurus dies aliquot videretur, mox acccedente ſtertore, mortuus eſt, circa medium Aprilem A. 1706. CADAVERIS, eodem die ſecti, habitus illaudabilis, & macilentus, ſcabioſa femora, ſubſidens abdomen. Thorace recluſo, pulmonis dexteri ſuperior lobus magnus, duruſque ſe obtulit. Quem cum ſecarem, ſubſtantia factum vidimus hepaticæ ſimilem, pus autem, certe puris non abſimilem materiam ſimul cum ſpumoſo humore effluere. In ſiniſtro thoracis cavo aqua ex flavo viridis, mediocri copia. Pulmo qua diaphragma ſpectabat, itemque ad ſuperius latus, ibique arctius, pleuræ adhærebat, flava quadam, tenuique intercedente quaſi membranula. Pleura tamen nuſquam in toto hoc thorace apparuit læſa. Sed ad pulmonem ſiniſtrum ut redeam; lobus ejus inferior, ater poſterius, & durus, ex eadem ibi fuit ſubſtantia, quæ a dextris conſpecta eſt, nec pure caruit, quod album ex eo defluere vidimus, cum pulmones e thorace detraheremus. In pericardio aqua multa qualis paulo ante deſcripta eſt. Ad ſingula cordis orificia polypoſæ concretiones: quarum illa minima quæ ad auriculam ſiniſtram, maxima quæ per Aortam pergebat. Quam arteriam valde latam animadverti, æqualiter tamen, nec ſine indiciis ſupra valvulas incepturæ oſſificationis. Ventre aperto, gravis ille odor perceptus eſt, qui ex inteſtinis ſolet inflammatis. Et ſane Tenuia ad longos tractus circumcirca rubebant. Hepar; cujus veſicula ſubjectum pylorum, & Duodenum inteſtinum tinxerat plurimum, tinctura tamen ad intimas tunicas non pervadente; limbum, & proximum in cava facie exiguum tractum lividum habebat. Lienis autem ſima facies valde nigricabat. Pancreas duriuſculum fuit.

18. Vides igitur, pleuritidis ſigna in peripneumonia fuiſſe. Et certe cum hanc deſcripſit Hippocrates libro de Internis Affectionibus (u), *aliquando etiam in latere* dolorem eſſe, dixit. Quem locum Ballonius, ut in Sepulchreto ipſo (x) videris, non modo animadvertit, ſed inſuper Obſervationibus confirmavit ſuis *maxime* in iis quibus *aut thorax hydropc laborat, aut pulmo duriuſculus ſanie multa ſcatet*. Sapienter autem ab eo ſcriptum fuiſſe, non in iis tantum, ſed in iis *maxime*, vel proximæ noſtræ duæ Obſervationes indicabunt, paucis ante ſuperiorem hebdomadis habitæ, in eodemque Noſocomio.

19. LANIUS, annos natus duodeoctoginta, procerus, colore ex fuſco pallido, qui alias ſputo ſanguineo laboraverat, jam ante dies quatuor paulo infra ſiniſtram mamillam internum, eumque pungentem, dolorem ſentire cœperat, cum in Noſocomium admiſſus eſt. Pulſus erant non modo inæquales, ſed & crebro intermittentes, frequentes autem, & qui parum digitis explorantium reſiſterent: tuſſis crebra, eoque ſono qui latratui eſſet propemodum ſimilis: ſputa craſſa, in iiſque albæ particulæ quaſi polypoſæ: difficilis reſpiratio: decubitus dumtaxat in dorſum. Sanguis ea die quæ morbi videlicet erat quinta, emiſſus ad uncias octo, ſeri non plus habuit quam uno cochleari excipi poſſet: id erat turbidum: cruſta autem flava, in ſummaque ſuperficie quæ concava erat, lividis punctis diſtincta, duos digitos alta, ſciſſioni reſiſtens; at ſubjectum craſſamentum diſfluens in tot quaſi grumulos. In ſputis poſtea apparuit ſanguis. Cum morbus nihil remitteret; vena iterum ſecta eſt die ſeptima. Tunc cruſta apparuit tenuis; ſerum autem, quod aurei erat coloris, juſta fuit copia, & craſſamentum naturali firmitudine. Sputo imminuto, & cæteris omnibus perſiſtentibus, cum homo amplius loqui non poſſet, in dexterum autem latus ſe convertiſſet, in hoc cubans, placide, & ſine

(ſ) Tab. 4. Fig. 3. (t) Adverſ. 3. Animad. 36. (u) n. 4. (x) Schol. ad §. 4. Obſ. 20. Sect. hujus.

& ſine ſtertore mortuus eſt octava die. THORACEM poſtridie ſecantes, pulmonem dexterum invenimus adhærentem ferme undique ad pleuram, ſic tamen, ut facile, illæſaque ſua membrana, ſeparari poſſet; ſi lobi ſuperioris ſupremam partem excipias. Hæc enim cum pleura connata erat, intraque ſubſtantiam ex livido atram plures continebat cellulas rotundas, parvas, proprio ſingulas folliculo undique comprehenſas, ut nullus, quantum obſervare licuit, pateret exitus, læves intus, & prorſus inanes: quas antiqui morbi, de quo indicatum eſt, veſtigia eſſe, cenſui. Odor ex inciſa hac pulmonis parte exiſtebat qualis ex acido ſero, ſive ex ore puerorum exiſtit quos lumbrici male habent. Siniſtri vero pulmonis ſuperior lobus nihil habuit vitii: nimio dumtaxat feroſo humore ſcatebat. At inferior gravis, rubens, durus ſubſtantiam omnem ſuam in hepaticæ ſimilitudinem mutatam oſtendit. Hic alicubi adhærebat pleuræ: latis autem, albiſque mucoſæ quaſi membranæ portionibus paſſim tegebatur: quali, ſed rubra, ſub perpauco turbido ſero ea quoque obducebatur diaphragmatis facies, quæ ei lobo reſpondebat. Facile autem erat ejuſmodi membranas ab illæſa ejus lobi, aut diaphragmatis facie amovere., & ab hac præſertim, cum pleura, thoracis parietes, ipſumque adeo diaphragma conveſtiens, raro ſpectaculo non ſolum cartilaginea duritie eſſet, aut oſſea, ſed ex magnis paſſim, nec tenuibus laminis revera oſſeis compingeretur, exſtarentque ex illa ejus ſuperficie qua thoracis cavum ſpectabat, præſertim ubi oſſeæ erant laminæ, creberrima tubercula oſſea, hemiſphærica, granorum viciæ magnitudine. Quæ omnia etſi in dextera magis, quam in læva thoracis cavea ſpectabantur; tamen in hac quoque multis in locis pleura ad deſcriptam conſtitutionem accedebat, in quibuſdam vero jam erat aſſecuta; in nullis autem erat ſubrubens, nedum inflammata. Pericardium mediocrem aquæ ſubrubræ copiam habebat: dexter autem cordis thalamus polypoſam concretionem carneo colore, planam, ſed amplam, & in auriculam proximam ſe extendentem, præterea aliam teretem, & denſiorem, quæ pertinebat in arteriam Pulmonarem. Ei ſimilis a ſiniſtro ventriculo ſubibat Aortam: minima omnium, cruſtæque non abſimilis ad ſiniſtram erat auriculam. Sanguis autem ater, & ſemiconcretus inerat præterea in thalamo utroque, Magnaque arteria.

Ad Ventrem denique convertimus oculos, ejuſque præſertim infimam partem. Ad ile enim dexterum in flaccidum, ſublividumque tumorem abdomen ſe attollebat. Quem, hoc diducto, ad Colon inteſtinum, aere ea in parte diſtentum, cum pertinere conſpiceremus; continuo ad tumores alios examinandos perreximus. Parvum, qui in ſiniſtro erat inguine, fieri vidimus ab inguinali glandula, unum tranſverſum digitum craſſa, duos longa, unum cum dimidio lata: quam incidens, maxima quidem ex parte colore, & ſubſtantiæ modo eſſe comperi ſecundum naturam, ex reliqua autem albam, & quæ ex parvis quaſi globoſis particulis conſtare videretur. Tunc ſcrotum, utrinque, ſed a læva præſertim, tumidum, a dextra autem in fundo rubens, diſſecando, tres hernias deprehendi. A ſiniſtris primam, ſaccum videlicet a ventris cavo pertinentem ad ſuperiorem uſque teſticuli partem, tunc quidem rugoſum, & nihil, niſi omenti bene longam laciniam, & quæ facile poſſet extrahi, continentem; ſed quem alias admiſſo inteſtino fuiſſe diſtentum, cum illæ ejus rugæ, tum præſertim Ilei, & nonnulla ex parte, etiam Coli inſoliti in ventre gyri, & complicationes indicabant. Herniæ autem aliæ duæ, alterius generis, ſingulæ intra ſingulas Vaginales tunicas, denſiores factas, ab aqua fiebant ſubflava: quam facile illuc ex diſrupta hydatide effuſam fuiſſe, cenſui, cum hujus mihi viderer reliquias agnoſcere in parvula quadam quaſi veſicula, craſſis, ut ſi contracti in ſe fuiſſent, parietibus effecta, propterea que jam propemodum ſolida, carneique coloris: ea per pedunculum ab Albuginea tunica pendebat, qua hæc prope majorem epididymidis globum ventrem teſticuli conveſtit; quam omnino ſedem tum quæ dextero, tum quæ ſiniſtro adnata erat teſti, veſicula obtinebat (*y*). Canaliculi qui ſemini elaborando, ſed multo magis vaſa quæ ſanguini evehendo inſerviunt, præter morem ampla erant; ut Varicoſæ etiam herniæ quaſi initium quoddam utrinque eſſe videretur, a cæteris potius herniis, quam ab hominis ſalacitate repetendum, quippe cui ſine ullo prægreſſi unquam morbi veſtigio præputium non ſecus ultra glandem adſtrictum eſſet, ac in probis adoleſcentulis invenitur, qui necdum ullam veneris notitiam habuerint.

20. Quæ in prolixa hiſtoria legiſti, non omnia, ut vides, ad hunc attinent locum; tamen omnia, ut fere ſoleo, ſimul conſcripſi, ne quæ obſervatione conjuncta fuere, obſcurarem, ſi narratione dividerem. Ex iis quæ huc ſpectant, fuerunt in vivente albæ illæ quaſi polypoſæ particulæ quæ cum ſputis rejiciebantur. Facile fuerint re ipſa polypoſæ. Ut enim aliquando in utero, & inteſtinis ex viſcidis corpuſculis in unum compactis fiunt polypoſæ concretiones; cur non etiam in Aſpera arteria? Quin ut illas vidimus uteri, & inteſtinorum formam referentes, ita has pariter conſpeximus in adoleſcente præſertim qui A. 1704. in Bononienſi Noſocomio S. Mariæ de Vita ex peripneumonia decumbebat, qua etiam paucis diebus extinctum; ſed non diſſectum, quæcunque fuerit cauſa, fuiſſe, memini. Cum enim ſputa, eaque plurima expectoraret qualia nec ii qui diu ægris inſervierant, nec Medicus ipſe Exercitatiſſimus alias vidiſſe recordarentur; ex albis fruſtulis, ſanguine & ſpuma aſperſis, conſtantia; alicui noſtrum viſum eſt, ut ſputa illa examinis gratia in aquam conjecta agitarentur, quod dum fieret, fruſtulum vidimus ſe ſe dividere in ramos tres, hos autem ſingulos in ramuſculos plures, qui demum in capilli tenuitatem deſinebant. Poſtea autem apud Cl. Cheſeldenum (*z*) pictam conſpeximus ejuſmodi concretionem rejectam ex Aſpera arteria, ut hujus diviſionis modum oſtendat. Et tunc rediimus in memoriam, apud quos antea alias hujuſmodi concretionum imagines vidiſſemus: primum videlicet apud Ruyſchium (*a*), qui vel capillares expreſſit ramuſculos; ſed cum admonuit, vaſiformes ejuſmodi polypos *nulla in re ab arteriis, veniſque in* ſpeciem *differre, quam ſola cavitatis abſentia, cum ubique ſolidi, durique exiſtant;* in errore quem tollere volebat, invitus nonnullos, quorum parcendum eſt nomini, confirmavit, qui nimirum in iſtiuſmodi polypos, qui cavi eſſent, forte inciderunt. Buſſierius enim cujus quoque delineationem in Eruditorum Actis videram, quæ Lipſiæ eduntur (*b*), quomodo cavi formari poſſint, non ſolum docuit, ſed unum, qui erat cavus, ex univerſa Aſpera arteria puelli exemit, a quo dum viveret, extuſſitum venoſum pulmonum vas perperam credebatur. Sed & Cl. Nichollſius (*c*), qui poſtea etiam pictam dedit, expectoratam ab aſthmatico unam, & alteram concretionem, vidit utramque ramoſam, & cavam. Eodemque pertinuiſſe, non dubito, quamvis ramoſa non eſſet, *maſſam carnoſam rubentem inſtar carnis recens mactatæ, ſine ullo fœtore, ad articuli longitudinem, & minimi digiti craſſitiem, interius autem adinſtar vaſis cujuſdam venoſi*, qua per tuſſim ejecta, duodecennis puer (*d*) diu quavis hyeme vehementer tuſſiens, & viſcida exſpuens, continuo liberabatur. Ceterum extuſſitas concretiones ramoſas viderunt plures, & in his Illuſtris Senacius (*e*). Paſta autem noſter Experientiſſimus (*f*) cum tria protulit hujus generis exempla, ſibi conſpecta, tum etiam, nec ſine ſumma ratione, cum iis fecit qui eodem retulerant duo, quæ ſic a Tul-

(*y*) Vid. Epiſt. 43. n. 16. & ſeqq. (*z*) Anat. of the hum. body Tab. 19. (*a*) Reſp. ad Epiſt. Probl. 6. Fig. 4.
(*b*) A. 1701. Tab. 4. Fig. 5. (*c*) Vid. Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 37. & Tab. 2. Fig. 1. (*d*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 196.
(*e*) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 2. (*f*) Epiſt. de Cord. Polyp. n. 11.

Tulpio (*g*) propoſita fuerant quaſi exempla eſſent veri pulmonaris vaſis per tuſſim rejecti . Quo pariter referenda facile credes non modo recenſitum a Bartholino (*h*) qui non ſecus ac Tulpius , imaginem addidit, ſed & cætera , quæ apud Moellenbroccium (*i*), & Mackium (*k*) , & alios fortaſſe leges , tanto autem magis illud *venæ fruſtum parvum per tuſſim excreatum e pulmone* , quod ex Nicolo Florentino memorat Marcellus Donatus (*l*) , quanto ea tempeſtate minus cognita erant quæ hac noſtra ſunt : quanquam mirari ſubit , Donatum, qui id, ait, *tanquam raro admodum contingens* , *omittere noluiſſe* , de Galeno , in cujus valde erat lectione verſatus , non ibi feciſſe mentionem, ſcribente (*m*), ſe *fruſtum quoddam vaſis , haud ita parvum , tuſſiendo rejici vidiſſe , quod ex pulmone fuiſſe eductum , plane intelligebant diſſectoriæ artis haud imperiti profeſſores : quotquot enim ad aſperam arteriam in collo perveniunt vaſa , omnia capillorum fere ſpeciem referre* . Num vero Hippocrates in ea Epidemiorum (*n*) hiſtoria quæ ſic incipit : *Pherecidæ poſt ſolſtitium hybernum nocte lateris dextri dolor* ; definit autem , ut recte agnovit Valleſius (*o*) , in his verbis, *ante mortem tuſſiendo rejecit velut ex muco fungos compactos : excrearat autem & antea parva alba lactea* , num , inquam , his ipſis verbis concretiones de hoc genere indicaverit , eo libentius in medio relinquam , quod hiſtoriam illam idem conſultiſſimus Interpres *vitiatam eſſe mille modis* , non dubitat , idque *ob vetuſtatem* , & *codicum corruptionem* . Illud ſatis eſt , ex iis quæ dixi , intelligi poſſe , ex polypoſo ſive ſanguine , ut in utero , ſive etiam ſero , ut in inteſtinis , in bronchia ejecto , mora fieri in eorum cavis ejuſmodi concretiones. Quo poſito , aliud quoque intelligi poſſe, cenſeo , hoc eſt unde fiat , ut penitus inflammati pulmonis ſubſtantia hepaticam repræſentet . Scilicet ubi non ſolum vaſa ſanguifera , ſed & bronchiorum rami , ramulique omnes ad quandam pulmonis ſedem pertinentes , & cum his communicantes veſiculæ polypoſis concretionibus infarctæ , oppletæque ſunt , ibi pulmoni id accidat, neceſſe eſt quod in libro *de Veteri Medicina* (*p*) ſic legitur : *quum pulmo ſuſcepit ipſe in ſeipſum humorem*; *& vacua* , *& rara* , *ac parva penitus explentur* , *& pro raro ac molli durus , ac denſus evadit , & neque concoquit , neque dimittit* . Unde igitur ſit pro mollitie , & raritate , nova iſta durities , & oppletis quæ natura inanes erant, tenuiſſimis cunctis fiſtulis , & veſiculis , quaſi hepatica denſitas, præclare intelligis, & , quod conſequitur , pro levitate etiam pondus quod hepati conveniret . Color autem alias rubicundior , aut ater eſt , alias pallidior , ut rubra pars ſanguinis alias minus, magiſque conſtipata , alias parcius aut neutiquam prorſus cum polypoſa in utroque genere vaſorum ſubſiſtit; neque enim ſemper eſt ſanguis qui , vi facta ſuis vaſculis , in arteriam Aſperam diſtillet ; ſed vel ſæpe ex hujus dumtaxat glandulis ſerum , fœtum uberrime particulis polypoſis , quippe quæ in morbis ejuſcemodi ea copia cum ſanguine circumeunt , quam oſtendit polypoſa cruſta in hujus emiſſi , & jam concreti ſumma parte , nec tenuis , plerumque ſpectanda : qualis in hoc quoque , de quo loquimur, Sene conſpecta eſt, cum primum quidem miſſus eſt ſanguis.

21. Cur vero tenuis in eo ſanguine fuerit quem poſt biduum emiſere , num cauſam fuiſſe , cenſebimus , quod polypoſæ materiæ pars magna interea in pulmone hæſiſſet, ejus adaugens infarctum ? Quam ſi cauſam forte non improbas; intelligis certe , quam intempeſtive lætentur nonnulli Medici, qui, cætera non attendentes, id unum ſpectant, tenuiorem , aut nullam in ſanguine jam eſſe cruſtam , quæ antea fuerat craſſa. Cave tamen , ne viciſſim iis in univerſum aſſentiaris, quos ego aliquando pronunciantes audivi , ſi in hujuſmodi morbis ſanguis, ſecundo miſſus , cruſta careat, id adeo malum eſſe, ut ſi tertio mittatur, intereant ægrotantes. Scilicet plura ſunt quæ caſu poſſunt efficere, ne cruſta exiſtat, extitura alioquin , ſi illa non accidiſſent, quæ ſæpenumero non attenduntur . Sydenhamius (*q*), qui longe alio tempore in Anglia floruit, ac quo ille vivebat quem tradidiſſe , ajunt Marcellus Donatus (*r*) , & Vincentius Baronius (*ſ*), *apud Anglos pleuritidem morbum .... rarum admodum conſpici , ut novum propemodum ſit illis malum*; cum certe ipſe *non alium* hoc *frequentiorem* offendiſſet, plura , ut noſti , de eodem adnotavit, quorum aliqua etſi noſtrates Medici non imitantur, exempli cauſa, ut *durante morbo , ... lecto quotidie eximatur* æger , *idque ad horas aliquot* ; bona tamen ſunt quædam alia, interque hæc, quæ de cruſta ſanguinis animadvertit, ſi non ſemper, ut alii (*t*) adnotaverunt, at ſæpe adeo reſpondentia , ut pro veris acceperit Boerhaavius (*u*). Quæ cum attenderis; facile intelliges, quam pronum ſit falli, cum ea cruſta aut tenuis, aut nulla apparet, niſi Medicus, concretum inſpiciens ſanguinem, ſciat, tunc cum mitteretur , primum per cutemne reperet , tum an minus pleno exiret filo, denique an calens adhuc fuerit agitatus . Hæc vero quotus quiſque in quibuſdam præſertim locis, inter inſpiciendum ſanguinem, exquirit? aut concreveritne in aere præter omnem modum frigido, an calido? poſtquam ab utrolibet ſeri præpediri ſeparationem, Doctiſſimus memoravit Senacius (*x*). Ob illa igitur, de ſanguine a me deſcripto propoſiti Senis, etiamſi forte tunc exquiſiverim, in meis ſchedis non adnotata, nihil de cauſa ejus mutationis definire paulo ante nolui, præſertim cum haud una illa in re mutatus ſit, nec ignorem, quæ ad miſſi ſanguinis obſervationes, & cauſarum inquiſitiones attinent omnium quæ tot, ac tam varia in ipſo ſpectantur, multa apud Medicos adhuc deeſſe, & diu facile eſſe defutura.

22. Quod vero ad pleuram attinet, in mortuo oſſeam inventam ; res ſane multo rarior eſt , quam ut a ſola ætate ſit repetenda . Seniores hoc plures diſſecuimus , in his illum de quo ſuperius (*y*) dictum eſt, annis circiter duodecim majorem natu, quam hic eſſet ; nec unquam alias in par ſpectaculum incidimus . Vix A. 1741. in ſene mediocris habitus , ex diarrhœa mortuo, cujus cadavere uſi ſumus ad plura ſecundum naturam ſe habentia Diſcipulis noſtris demonſtranda, cum pulmonem alterum a dorſo avellere ſine laceratione non liceret , animadvertimus inter coſtas, & pulmonem laminam oſſeam intercedere, cujus adhuc partem aſſervamus. Adhærebat ea lamina ſic ut detrahi tamen poſſet, coſtis aliquot, & ſpatiis illis quæ inter eas erant interjecta, proxime vertebras: quam vicinitatem in ſequenti etiam animadvertes hiſtoria. Sed præterquam quod dubitavi , eam laminam non tam ex pleura eſſe, quam ex pulmonum membrana ; nec latitudine pollicem , nec longitudine decem tranſverſos digitos multo ſuperabat , neque alibi quam eo in loco , quidquam ſimile occurrebat .

Cæterum Præſtantiſſimus Hallerus (*a*) aliquoties vidit pleuræ *calloſitatem* , præſertim vero in ſuſpenſo fure , ut *magnam , manuique parem ſedem occuparet* . Erat in hoc pariter *qua coſtas* pleura *poſterius* tegit : neque tamen *os erat* , *ſed callus* . Cl. autem Hottingerus (*b*) *pulmones ſiniſtro lateri accretos , pleuramque materia quadam cartilagini haud abſimili veſtitam* invenit , eaque a pleuritide qua ante aliquot annos mulier laboraverat, eſſe cenſuit. Fortaſſe & fur ille , & ſenes de quibus dictum eſt , ex prægreſſa olim inflammatione calloſam , oſſeamque factam eam membranam habuere .

Verum, ut his miſſis , ad primum illud propoſitum (*c*) revertamur; pleura non erat inflammata in ea de qua hactenus locuti ſumus , hiſtoria, neque pulmo ſanie multa ſcatebat , neque thorax hydro-

(*g*) Obſ. Med. l. 2. c. 12. 13. (*h*) Cent. 3. Hiſt. Anat. 98. (*i*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obſ. 91.
(*k*) Earund. Dec. 2. A. 10. Obſ. 102. (*l*) De Medic. Hiſt. Mirab. l. 3. c. 10. (*m*) De loc. aff. l. 1. c. 7. (*n*) l. 7.
(*o*) Comment. in eund. l. n. 82. (*p*) n. 40. (*q*) Sect. 6. cit. ſupra , ad n. 14. c. 3.
(*r*) De Hiſt. cit. ſupra, ad n. 20. l. 6. c. 4. (*ſ*) De Pleuripneum. l. 1. c. 2. (*t*) Vid. apud Swieten Comm. in Boerh. Aph. §. 890.
(*u*) Aph. § 314. & 901. (*x*) Tr. cit ſupra, ad n. 20. l. 3. ch. 4. n. 8. (*y*) n. 15.
(*a*) Progr. de indur. corp hum. partibus §. 2. (*b*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 10. Obſ. 231. (*c*) n. 18.

hydrope laborabat; & tamen pungens dolor infra mamillam perceptus fuerat. Nunc ad alteram, in his omnibus ſatis conſimilem, tranſeamus.

23. VIRUM annorum circiter quadraginta pungens corripuit dolor lateris dexteri cum febre, & calore magno. Cum domo, ubi ſanguinem miſerant, in Noſocomium illatus eſt, quarta videlicet inchoata morbi die, pulſu erat parvo, frequenti, & nonnihil inæquali; frequenti quoque, & debili reſpiratione. Supinus jacebat. Vultus erat ſoporoſi. Mens parum conſtabat. Noctem egit inquietam cum difficili reſpiratione. Hæc mane jam erat difficillima. Sic, addito ſtertore, obiit circa finem ejuſdem diei quartæ. THORACEM inſecuta nocte diſſecantes, nihil in pleura quod præter naturam eſſet, ſpectavimus, niſi quod propter Spinæ ſiniſtrum latus tribus, quatuorve exaſperabatur tuberculis, quorum color albus, durities inſtar oſſis. Ab ea parte pulmo ferme ſanus, fulvo cæteroquin humore imbutus quacunque ſecaremus. Qui vel uberius ex pulmone prodibat dextero. Hic vero & major, & gravior, & durior, ubique hepatis ſubſtantiam referebat, exceptis quibuſdam non exiguis tractibus in quibus ſubſtantia erat albida, & quaſi ad corruptionem vergente. In omnibus cordis orificiis aliquid polypoſæ concretionis, minimum ad ſiniſtram auriculam, multo plus ad dexteram, utrobique cum grumoſo ſanguine, inter utriuſque modum id quod polypoſi in Pulmonarem, & Magnam pertinebat arterias. Cranio recluſo, vaſa turgidula inveni quæ per Tenuem feruntur meningem: ſub hac autem aquam: cujus in ventriculis Lateralibus portio fuit aliqua, ſed ſubrubentis. Choroides plexus minime pallidi; nec ſine hydatidibus tamen. Ventre tandem aperto, Tenuia inteſtina conſpecta ſunt nonnullis in locis, iiſque perpaucis, leviter inflammari incipientia. Hepar duriuſculum viſum eſt: eratque lividum tum in limbo, tum per magnum cavæ proximæ faciei tractum; ſed hic ſuperficie tenus, non illic. Denique lien adeo laxus, ut digitis admotis nullo negotio diſcerperetur.

24. MULIER ætate conſiſtente eodem A. 1706. eodemque in Noſocomio haud ita multo ante tres illos de quibus noviſſime diximus, mortua eſt: cujus morbus ad hunc modum ſe habuit. Cum uterum ferret menſem jam tertium; abortum fecerat. Poſt hunc etſi ex utero tantum ſanguinis defluxerat, quantum ſatis ipſi eſſe videretur, etſi inſuper vena ſecta fuerat; tamen octavo, an decimo poſt abortum die, cauſa nulla prævia, quam ſciret, interna thoracis inflammatione correpta eſt: ob quam domi primum, deinde in Noſocomio cubuit ad diem uſque ultimum, qui trigeſimus circiter fuit poſt abortum. Ibi jacens ſemper in latus dexterum; nam in ſiniſtrum, dorſumve non poterat; præter febrem, ſpirandique difficultatem, de thoracis dolore querebatur, interiore illo quidem, non qui tangendo exaſperaretur; ſed cujus ſedem deſignare ſatis non poterat. Tuſſiebat; ſed aut nihil exſpuebat, aut ſi quidpiam, nihil certe quod attineret ad morbum. Surditas acceſſerat, & in auribus dolor: quamobrem quoque, ut opinor, ſanguinem cum e brachio antea miſiſſent, e pede quoque miſerunt. Verum incaſſum omnia.

THORACEM, Caput, Ventrem non niſi poſt triduum, ſecare potuimus. In primo paucam utrinque, pauciorem tamen a dextris, aquam deprehendimus turbidam, atque ſubluteam. Pulmones, fermè ubique ad pleuram annexos, cum abſtrahere conarentur, pellicula ſequebatur quædam albida, & facile diſrumpenda, quæ pulmonum certe non erat membrana, quippe quæ omnino integra ſuberat, & illæſa: num vero ex pleura eſſet, ut videbatur, neque tunc ſatis conſtitui, neque nunc pro certo crediderim, cum membraniformium illarum, de quibus ſæpe dixi, concretionum venit in mentem: quas neque ad pleuram neque ad pulmones attinere, non ſæpius modo, cum recentes adhuc eſſent, & molles, ſed vel poſteaquam longa mora, & tempore ſiccatæ erant, mihi evidens fuit in nonnullis eorum qui ab hujuſmodi morbis olim evaſerant, cadaveribus, velut in eo quod, cum hæc ſcriberem, diſſecabam. Pulmonem enim dexterum, toti pene lateri, dorſoque proximo arctius, nulloque relicto intervallo cohærentem, avellens cum perpetuam, æqualem, ſiccam, denſam toto eo ſpatio reſtare membranam viderem, quæ ad pulmonem, quippe ſua integra membrana veſtitum, non attinebat, ad pleuram quoque minime ſpectare, animadverti propterea quod hanc omnino illæſam ei ſubeſſe membranæ, vidi, quam uno tractu non difficile ſequentem adimebam. Sed ad mulierem ut revertar; erant ejus pulmones inflammati, præſertim ad poſteriora; ſubſtantiam enim oſtendebant magis denſam, atque duriuſculam, & alicubi etiam nigricantem. In pericardio ſubrubræ aquæ, & turbidæ copia aliqua. In utroque cordis ventriculo polypoſæ concretiones quaſi ex muco quodam, colore inter album, & flavum medió. Cranii exſecto fornice, alia ejuſdemmodi, exiliſque concretio in Superiore Falcis Sinu, aqua autem modica ſub meninge Tenui conſpecta eſt; in ventriculis ferme nulla. Neque erat cerebrum omnino laxum: Choroides autem plexus bene ſe habebant. Glandula tamen Pinealis ea magnitudine, ut mediocrem uvæ acinum propemodum æquaret, vix leviter cultro tacta eſt, cum aquam turbidam, & paucam materiam ſubflavam, ac mucoſam emiſit, emiſſaque detumuit. Tunc auribus introſpectis, utriuſque Tympani Membrana nigricans, & flaccidiſſima viſa eſt, tum utrique proxime adjectæ cellulæ Maſtoidææ nimis humidæ: quin altero in Tympano materia quaſi purulenta: exterius autem in proximo occipitio, ad ſiniſtram præſertim partem, quidquid cellularum in communibus tegumentis eſt, quaſi mucoſa aqua diſtentum. Utrinque tamen Parotis glandula, & Meatus Auditorius ſana fuerunt. Ventrem denique vel ob id recludere viſum eſt, quod ab epigaſtrio deorſum tumeret, ſique eum premeres tumorem, flatus continuo per os prodirent. Igitur jecor, omnium quæ ad id tempus videram, maximum, ventriculum in regionem umbilicalem compulerat. Hic erat aere tumidus. Illud vero durum ubique; colore tamen, quamvis ad album vergeret, non ita denique ab eo quo eſſe ſolet, alieno. In ejus veſicula, bilis quaſi nigreſcebat. Lien magnus; nihil tamen ad hepar. Uteri parietes viſi ſunt paulo craſſiores, exſangues tamen, ſive ipſos tranſverſos inciderem, ſive digitis ſubtus appreſſis ſanguinem ex intima quæ livida erat, fundi ſuperficie exprimere conarer. Tubarum altera in fimbriis appenſas hydatides ſic habebat, ut poſſet majus illius orificium clauſum videri. Verum utraque ſuo illo albo puriformi humore multo adeo ſcatebat, ut ſi Tubarum craſſiorem partem orificium verſus comprimeres; exiſteret ille, & hoc monſtraret. In Tubæ autem alterius medio corpuſculum intus erat, nigrum, forma uvæ acinum, nec ſine quodam quaſi petiolo, repræſentans, quod ſanguinis grumulus videbatur, & fortaſſe erat. Teſtes ſuperficie inæquali, & una atque altera nigra macula diſtincta. His maculis peculiaris ſuberat parva cyſtis, nigro globulo occupata. In unius autem globuli medio erat minor alia quaſi cavea colore ex nigro, flavoque miſto. Cæterum uteri, annexarumque partium odor gravis quaſi ſphaceli: in pelvi autem ventris pauca aqua ſubrubra, & turbida.

25. Hæc ultima, ob prægreſſum abortum quærendo, animadvertimus. Quæ in Pineali glandula adnotata ſunt, falſos eſſe quoſdam ejuſdem uſus, confirmant. Quæ in auribus, ea vero ad illa referenda ſunt quæ alibi (d) attigimus de cauſa ſurditatis in morbis acutis. Ad propoſitum attinent quæ in pulmonibus ſunt animadverſa. Unde tamen decubitus impotentiam in ſiniſtrum latus non repetes; ſed

(d) Epiſt. 6. n. 5.

ſed potius ab ingenti illla jecinoris mole, minus ventriculum gravante cum mulier cubabat in dexterum. Quantum autem a prægrandi hepate deorſum trudi aliquando ventriculus poſſit, Sepulchretum alibi (*e*) oſtendet.

26. Nunc a Bononienſi illa quaſi epidemica tunc inter pauperes pulmonum inflammatione ad Patavinam quandam tranſibo, quæ hyeme A. 1738. nuſquam magis quam in quibuſdam Monacharum Cœnobiis graſſata eſt, in uno autem maxime, ut quæcunque ea prehenderentur, omnes, nonnullæ etiam intra dies quatuor, interirent. Quæ cauſa videlicet fuit, ut cum jam novem deceſſiſſent; publice mihi mandatum fuerit, ut morbi naturam, etiam per diſſectionem, inquirerem. Non erat difficile intelligere, nihil in eo eſſe contagioſi, cum ex iis quæ ægris aſſederant, nulla morbum contraxiſſet, imo quæ ab ægris ſibi maxime caverant, illæ morbo correptæ eſſent, nec ſine peculiari cauſa, & diſpoſitione fere ſingulæ, nimirum alia veteris ulceris in crure occluſione, alia prævio in pectus caſu, quæ multum in hac ultima ægrotatione exſpuerat ſanguinem, alia ad phthiſim jam ante diſpoſita, aliæ denique alia cauſa quæ thoracis vires, pulmonumque infirmaſſet, ut quæ decrepita erant ætate. Sed tamen, cum earum quæ tunc ægrotaverant; etſi tres, neque ignobiles Medici alius aliis adhibiti eſſent; ne una quidem, ut diximus, ſervari potuiſſet; id vero non tam morbi vi, quam non bene cognitæ ejus naturæ, a multis, & a Monialibus in primis, adſcribebatur. Quam ego opinationem qua arte convulſerim, ex ſubjecta cognoſces hiſtoria. Cum enim decima jam mortua eſſet, Medicique illi, & ego ad ejus ſectionem conveniſſemus; priuſquam hæc inchoaretur, petii, ut quæ in ejus morbo adnotata eſſent, actaque, narrarent. Quod ſenior, qui eam curaverat, diligenter fecit ad eum modum quo mox referam; confirmantibus reliquis duobus, ſe quoque in cæteris non diſſimilia vidiſſe, & egiſſe, niſi quod unus qui oleum dederat ex dulcibus amygdalis recens expreſſum, ingenue addidit, inde ægram pejus habuiſſe. Verum ad eam quæ tunc diſſecanda erat, veniamus.

27. VIRGO annos nata ad quadraginta duos, quotannis hyeme non mediocri tuſſi obnoxia, optimo habitu, ſanguine abundans, in magnis, aſſiduiſque laboribus, ut ſuo inſerviret Cœnobio, verſata, noctu febri correpta eſt, qua primum toto corpore perfriguit, mox incaluit. Ad febrim, interjectis horis viginti quatuor, dolor pectoris acceſſit altera ex parte cum ſpirandi difficultate, tuſſi prorſus irrita, pulſibus ſubduris, & ferme ad mortem uſque digitorum preſſioni reſiſtentibus. Progrediente morbo, dolor ab illa ad oppoſitam pectoris tranſivit partem. Erat ſenſus ponderis intra thoracem. Neutrum in latus cubare licebat. Miſſi ſanguinis vireſcens ſerum, polypoſa cruſta, huic autem ſubjecta pars reliqua nigredine fuit ſumma, & duritie. Sanguis autem ſtatim ac dolor invaſit, & deinde alias, atque alias miſſus eſt juſta copia ejuſmodi in corpore, tum e brachiis, tum ſicut hic ſemper in fœminis ſolent, intra eundem diem etiam e pedibus. Neque præterea omiſſum eſt quidquam eorum quæ ejuſmodi in morbis hic præſtari ut plurimum conſueverunt. Attamen die ineunte ſeptima, mortua eſt. Quæ cum ego audiviſſem; fretus iis quæ poſt ejuſcemodi ſignorum præcipua ſemper inveneram, agite, inquam, ſecetur cadaver; morbi natura hæc facile reperietur, ut in pulmonibus ſubſtantia appareat jecinoris. IN THORACE igitur, per Chirurgum aperto, nihil fuit effuſi humoris, & nulla pulmonum cum pleura connexio, præterquam ad latus ſiniſtrum, & hæc quidem neque arctiſſime, neque multum ad ſpatium. Dum eam disjungeret, pulmonemque propterea premeret, inde ſerum turbidum effluxit, nec omnino paucum, an ex pulmone, ut viſum eſt, an ex interſtitio inter hunc, & pleuram intra oras connexionis relicto, eo magis incertum fuit, quod ibi nec pulmo, nec pleura peculiarem ullam oſtendebant læſionem; ſed ille ſubalba, craſſiuſcula quaſi membranula operiebatur, qualem ſæpe in ſuperioribus hiſtoriis, etiam qua pulmo ſolutus erat, deſcripſimus; pleuræ autem reſpondenti, ſuperficie tenus adhærebat rubicundum quoddam quaſi ſedimentum, quale in aqua ſubſideret in qua recens caro lota eſſet. Alio in loco ubi nulla fuerat adhæſio, pulmonis ſuperficies quaſi in tuberculum prominebat, quo inciſo, ſubalbum inſtar puris ſerum effluxit. Tum pulmones extrahi, juſſimus. Non modo graves erant; ſed etiam non uno in loco duri. Diſſecti denſam compactamque, ut prædixeram, hepaticæ inſtar, ſubſtantiam a ſuperficie introrſum ad magna ſpatia oſtenderunt, alibi rubriores fere, & ſubalbo illo ſero ſcatentes quod in tuberculo deprehenſum fuerat; ut evidens eſſet, utriuſque pulmonis inflammationem, quæ jam in ſuppurationem degenerabat, mortem attuliſſe. Cæterum in pericardio vix quidquam ſeri; in corde autem nihil polypoſi inventum eſt: quia ſiniſter ventriculus vix aliquid; dexter autem paulo plus habuit nigri ſanguinis, & minime fluidi.

28. His ita perſpectis, reverſus cum cæteris, ubi Antiſtita nos expectabat, non ignotus, dixi, ut timebatis, raruſque morbus tot Virgines ſuſtulit; ſed notiſſimi, & frequentiſſimi vehementia. Cujus rei id vobis argumento ſit, quod ante cadaveris diſſectionem tales pulmones inventum iri, prædixerim, quales revera inventi ſunt; neque enim hoc facere potuiſſem, niſi creberrime ex hoc ipſo morbo denatos incidiſſem: feci autem conſulto, ut vos ipſæ verum eſſe id quod modo pronunciavi, plane intelligere poſſetis. Sic metus, & opinatio illa ſublata ſunt: converſuſque ſermo eſt ad eam, quæ feliciſſime ceſſit, rationem proponendam, qua cæteræ poſſent, & præſertim quæ laxioribus, & imbecillis eſſent pulmonibus, morbum cavere; neque enim dubium nobis videbatur, quin ob hanc potiſſimum cauſam in iis quæ deceſſerant, vinci non potuiſſet peripneumonia. Quæres hic fortaſſis duo: alterum, qui primi olim in iis quos hæc inflammatio abſumpſit, pulmones animadverterint ſubſtantiam hepaticam referentes? alterum num poſt lethales thoracis inflammationes, ſicuti pulmones ad hunc modum affectos vidi, ita nunquam magnas pleuræ quoque læſiones offenderim? Quod ad primum attinet, haud facile nunc meminerim, an quiſpiam ante Lælium a Fonte diſerte adeo rem expreſſerit. Sed ejus oportet librum inſpicias. Nam etſi ejus Obſervatio ter ſaltem in I. Sepulchreti Volumine poſita eſt, ſemel ubi de Læſa Reſpiratione (*f*) verba fiunt, iterum ac tertium in Sectione hac de Pectoris Dolore (*g*); ſemper tamen id quod dico, omiſſum eſt. Vix tandem Voluminis III. libro IV. ſub tit. de Febribus, ad quem Lectores rejiciuntur, invenies, ſi diligenter excuſſa prolixa illa Sectione I. incideris in §. 6. Obſ. 45. Verum ibi hoc quidem leges: pulmonis *caro inventa denſa, dura, & rubra, quemadmodnm eſſe ſolet hepatis caro*; ſed non leges tamen, morbum poſt quem ſic inventa eſt, ab Lælio ſine ulla dubitatione Peripneumoniam, ut reapſe oſtendebant ſigna, fuiſſe judicatum. Hujus igitur Conſultationem inſpicias oportet, quæ in Sepulchreto aut non deſignatur, aut ſic deſignatur, ut C. credas, cum ſit XCVIII. Poſt ipſum autem etſi alios, & quoſdam etiam hac noſtra ætate, in iiſque Jo. Bapt. Fantonum (*h*), Dominicum Gagliardum (*i*), Frid. Hoffmannum (*k*), ut infra (*l*) oſtendetur fuſius, ſic inveniſſe, non ignoremus; cui tamen acciderit; ſicuti Valſalvæ, quantum videtur, & nobis, ſi unam diſſectionem excipias, certe accidit; ut ſemper ad hunc inveniret modum, non facile recordamur. De altero autem, hoc eſt de pleuræ læſione inſigni, & quæ cum ea quam in pulmone deſcripſimus, conferri poſſet, ſi Valſalvæ, & meas, quæcunque ad lethales thoracis inflammationes attinent, ad unam omnes Obſervationes perlegeris; plane cogno-

(*e*) Vid. l. 2. S. 7. Obſ. 61. (*f*) l. 2. S. 1. Obſ. 24. (*g*) Obſ. 9. §. 10. & Obſ. 16. (*h*) Obſ. Anat. Med. 27.
(*i*) Relaz. de' Mali di petto. (*k*) Medic. Rat. Syſt. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 6. theſ path. §. 12. (*l*) n. 40.

cognoſces, nunquam accidiſſe nobis, ut illam ſine hac, ſed ne cum hac quidem conſpiceremus. Sunt autem meæ non modo hactenus propoſitæ, ſed & quæ aliis in Epiſtolis (*m*) prolatæ ſunt, & quæ præterea in hac continuo proferentur. Læſionem quidem in illarum quibuſdam, & in his quæ ſequuntur, omnibus pleuræ invenies cum pulmonum læſione conjunctam; ſed num tantam, ut per ſe mortem afferre, aut certe magis quam illa pulmonum læſio, potuiſſet, ipſe exiſtimabis.

29. ANCILLA annorum undeviginti, paulo habitior Virgo, & plethorica, dum in menſtruis eſſet, quæ a tribus jam menſibus parcius quam antea, provenire conſueverant, ex auræ frigidæ occurſu correpta eſt pungente pectoris dolore, & difficili reſpiratione. Fixus hærebat is dolor infra mammam ſiniſtram, & tangendo augebatur, ut cubare in id latus non liceret. Illata eſt in Bononienſe Noſocomium S. Mariæ de Morte poſtquam domi vena ſecta fuerat brachii lateris ejuſdem. Perſtabant ea quæ dicta ſunt. Jacebat in dorſum. Frequentes erant pulſus, parvi, & parum, ſi premeres, digitis reſiſtentes; nec tamen inæquales: ſonus quaſi bullientis humoris in Aſpera arteria: profunda tuſſis, & prorſus irrita: lingua ſicca: alvus laxa, ſed intra modum. Huc per intervalla ſubdelirium acceſſit. Sanguis miſſus e brachio dextero, cum inſpiceretur poſt horas ſex, paucum ſerum, idque aurei coloris, & nonnihil turbidum, oſtendit, cruſtam autem craſſitudine duorum digitorum, colore flavo, ut lardum rancidum referret, corona in quam aſſurgebat, vaſis latera circumcirca attingente. Quæ cruſta, cum vas inclinaretur, in plures laminas ſe ipſa disjunxit, ſubjecta autem pars ſanguinis in plures grumos; non ſecus ac quodpiam pulmentum. Ab hac venæ ſectione eodem die nonnihil ſanguinis, vel potius ſeri leviſſime cruenti ex utero defluxit. Omnibus in pejus ruentibus, pulſuque profundiore facto, quaſi arteria introrſum retracta eſſet, cum ex ore humor efflueret aquæ inſtar ſpumoſæ, in qua caro recens lota ſit, ſub initium diei ſeptimæ vita defecit. CADAVER ſecui poſtridie, qui dies fuit XIV. Kal. Apriles A. 1706. Thoracis parietibus iis etiam quos facit ſeptum Tranſverſum, ubique adhærebant pulmones, paucis in locis per membranas, in multo autem pluribus, & præſertim ad latera, & dorſum, per ſe ipſos, ubi eorum membrana illæſa pleuræ ſe annectebat paulo quam ſoleat, dumtaxat craſſiori, & facile in duas laminas dividuæ. Siniſtri pulmonis ſuperior lobus ex dura totus, compactaque, hepaticæ inſtar, ſubſtantia, colore ad ſubalbum vergente. Reliqui omnes pulmonum lobi, quamvis ſpumoſo humore prorſus diſtenti, naturalem ſubſtantiæ modum ſervabant: ex qua diſſecta is humor prodibat, ſimul autem ex bronchiorum non paucis ramulis materia effluebat alba, omnino ſimilis puri; ex uno tamen; niſi forte fuit ſanguiferum vaſculum; alba quidem, ſed non fluida, comprimendo, exibat materia, pro polypoſa concretione a me habita. In ipſo Aſperæ arteriæ trunco, majorumque, in quæ ſe primum illa dividit, bronchiorum, aggeſtam hic illic, & concreſcentem materiam vidi ex albo cineream, qua lingua quoque obducebatur: ſubalbam autem, & craſſiuſculam ex oſculis exprimebam glandularum quæ a tergo iis truncis inhærent. Quæ autem majores ad primam illam diviſionem occurrunt, Bronchiales dictæ, non omnes ſanæ viſæ ſunt. Porro inter lobum, & lobum pulmonum quibuſdam in locis intercedebant albæ illæ quæ ſæpius ſupra deſcriptæ ſunt, hic duriuſculæ craſſiuſculæque, ſed tamen falſæ, membranæ. In pericardio copia aliqua ſubrubræ aquæ. In cordis ventriculis nihil ſanguinis, ſed polypoſæ concretiones ſolidæ maxima ex parte, & quaſi ex carnoſis membranis conſtantes; ex aliqua tamen etiam mucoſæ. Earum quæ erant in ventriculo dextero, altera ſe intra auriculam proximam dilatabat, & in Cavas pergebat venas; altera, quæ erat teres, ſe in Pulmonarem arteriam, ejuſque ramos extendebat. Per ventriculum autem ſiniſtrum una, teres pariter, dumtaxat tranſibat, inflexa hinc in Aortam, inde vero in ſiniſtram auriculam, & venam Pulmonarem, Celluloſæ membranæ, quæ memoratos magnorum vaſorum truncos cingunt, e pericardio egreſſorum, ob congeſtam aquam mucoſæ videbantur.

Abdomine diducto, gravis odor, qualis ex viſceribus inflammatis, & jam in gangrænam vergentibus. Sed hepar albidius erat: ſplen autem gangrænoſa quidem nigredine infectus, ſed non ita profunda, & ad mediocre ſpatium, idque inferius, ut diaphragma, quod ſanum erat, ea parte non attingeret. Graveolentia autem ex utero, adnexiſque utrinque, & a tergo partibus maxime exiſtebat. Circa ipſas erat aqua modica, eaque ſubrubra: omnes autem exterius livebant a prægreſſa inflammatione, quæ in ima parte Recti inteſtini, & pudendi quoque ſe ſuo rubore adhuc prodebat, vaſculis vel minimis quaſi ab injecta rubicunda cera conſpicuis. Quas dum omnes partes ſimul exſecarem, ut ſingulas inſpicerem diligentius, in oculos incurrerunt femina, ab igne quem multum, ac ſæpius ſibi ſubdere hyberno tempore ea Virgo conſueverat, fœdiſſime variegata: quod ſic in tranſitu adnoto, quia de quorundam ſententia videri poterat ob hanc cauſam debuiſſe proximis hyemalibus menſibus ſanguis ex utero magis, non minus, reſpondere. Teſtes, virilibus mediocribus non minores, ac molles, inter quamplurimas veſiculas majores, minoreſque humoris, ut ſolent, plenas, & ſanguiferorum vaſculorum, quæ innumera in his teſtibus obvia erant, ramuſculis inſtructiſſimas, ſinguli binas cellulas habuerunt, quarum altera corpuſculum nigrum perfecte ſphæricum, grumi ſanguinis exſiccati ſimillimum, continebat, altera autem nihil, conſtans ipſa ex membranula corrugata, quæ ex albo, & flavo vireſcebat, eratque in altero ſaltem teſte proxima ſuperficiei, ſi non hianti eo in loco, at certe non ſine indiciis prægreſſæ læſionis. Utero, & vagina apertis, in hac circa illius oſculum duo erant adhuc ſanguinis grumuli: quem nullo negotio exprimere licebat ex interiore illius cervice, præſertim autem ex fundo: cujus ſuperficies, quippe hic non tenſa, quendam quaſi mucum quo ipſa obducta eſſet, primo aſpectu repræſentaverat. Sed hoc minime eſt hujus loci, ut neque Tubarum ſitus, & rugarum vaginæ natura, & ſedes, & globoſæ carunculæ pone hymenem, hic integerrimum, locatæ, & alia ejuſcemodi, quæ mihi in hac, in aliiſque Virginibus adnotata, quidam Viri Docti partim non videntur vidiſſe, partim videntur a me olim eſſe propoſita, non meminiſſe. Neque etiam ſatis huc pertinent deprehenſus in hac Virgine Pituitariorum ſinuum Maxillarium, & Sphenoidæorum defectus, ut quorum uſus aucta magnitudine, & numero cæterorum ſupplebantur. At reliqua pertinent, quæ ſubjiciam. In Capite enim fauces, & vicinia quaſi ex inflammatione fœtere incipiebant. Ex aperto autem cranio odor ille prodibat, ut ſic dicam, acidus, qui ex ore verminantis pueri ſolet. In ſuperiore Falcis Sinu concretiones polypoſæ ſubalbæ. Vaſa per Tenuem meningem repentia paulo turgidiora. Inter illam, & cerebrum aqua, copia tamen modica, ut in ventriculis quoque Lateralibus, in quibus ſubrubebat. Plexus Choroides palliduli, hydatides paucas quidem, ſed majuſculas, habuerunt. Denique cerebrum paulo, cerebellum autem multo mollius fuit, quam ſoleat.

30. VIR annos natus ſex & quinquaginta, mediocri habitu, ſtatura procera, vita multis in rebus extra normam acta, cum in nolis ſacrarum turrium agitandis, qua ſe arte tuebatur, nimium haud ita pridem laborem ſuſtinuiſſet, aliquot jam dies dolorem tulerat leviter pungentem ad interiorem inferioremque ſterni partem, cum tandem is dolor valde auctus eſt, accedente, nec multo poſt, febre eodem die cum difficili reſpiratione. Interea alvus ſponte mota ſpumantem humorem bilioſum, & calidum bis terve ejecit. Denique in idem Noſocomium, in quo ante duas hebdomadas Virgo obierat de qua noviſſime dictum eſt, ſero adeo eſt illatus, ut vix ante finem diei ex quo

(*m*) VI. n. 12. & VII. n. 11. & 13.

quo febris inceperat, quartæ ſanguis mitti e brachio potuerit. Is paucum habuit ſerum, cruſtam autem duos digitos craſſam, ex albo flavam. Quinta die pulſus plenus, & durus: nox ferme inſomnis: homo ſpirare non poterat. Ante ejus diei finem urina inſpecta ſaturo erat colore, nec valde pellucida: pulſus frequens, æqualis, non durus: difficilis reſpiratio, & cum gemitu: dolor ibidem: decubitus in utrum liberet latus: ſputum craſſum, ſpumoſum, variegatum ex flavo. Nocte proxima dolor, & tuſſis vexarunt. Mane dolor remiſſus: pulſus, & ſputa eadem, urina quoque, niſi quod rubella erat, pauca, & nonnihil turbata. Prope finem ejus diei, quæ ſexta erat, ſanguis miſſus eſt e manu dextera: ſed quoniam omnis in aquam effuſus eſt; ſic inſpectari, ut par erat, non potuit. Septima ineunte die æger aliquanto melior videbatur. Tamen circa illius diei finem dolor major, pulſus minor, & frequentior, ut reſpiratio quoque; lingua arida. Initio diei octavæ multus ſudor: quem Medicus, a quo hactenus interius, exteriuſque adhibita fuerant quæ a pleriſque ſolent, blande promovere inſtituit; ſed ſine levamine. Imo nox implacida, & ad ejus diei finem reſpiratio frequentiſſima, pulſus parvus, & parum preſſioni reſiſtens, ſputum crudæ, flavæque materiæ, quæ fluida erat, & ſine ſpuma, urina eadem. Die nona inchoata, cum brachia, ut vellet, e ſtragulis poſſet exerere, & tum etiam, quamvis cum difficultate, loqueretur, miniſtris propterea tunc moriturum non credentibus, mortuus eſt. THORAX utrinque aquam habuit, eamque a dextris ſaltem flavam & turbidam. Pulmo uterque ſuperius ad pleuram nectebatur, quæ ibi, & aliis quoque in locis thoracis dexteri craſſior fuit. In quo fruſta illius quaſi membranæ impoſita erant illæſæ alioquin ſuperficiei pulmonis. Hic valde gravis, totuſque ex ſubſtantia illa hepaticæ ſimili, ſed albida, & dura quidem, ac minus quam ſolet, cum ita denſa eſt; ut ſemicorrupta hic videretur, præſertim cum ex ſectorum bronchiorum orificiis, multis in locis, ſubalbus & turbidus prodiret humor. Per faciem tum pulmonis, mediaſtino qua pericardium continet, attiguam, tum mediaſtini ad eam ſedem, extenſum erat craſſiuſculum quoddam quaſi rete, ſubflavum, neque inelegans, facile detrahendum, quemadmodum & alterum quod ibidem præterea per mediaſtinum vidiſſes ſanguinei coloris. Nihil horum a ſiniſtris: quin ibi pulmo aut ſanus, aut ferme ſanus. In pericardio aqua inerat non pauca ejuſdemmodi ac in thorace dextero memoravi. Cor vel pro hominis ſtatura magnum; ſed valde laxum, concretiones habuit polypoſas, alteram quæ in auricula incipiens dextera, inde per ventriculum annexum in Pulmonarem producebatur arteriam; alteram paulo denſiorem, multo autem majorem, quippe quæ totum pene ſiniſtrum ventriculum occupabat, inde vero Aortam ſubibat. Ex hac cum extraherem, cylindrus ſecutus eſt ex ſanguine valde concreto ad ſpithamæ longitudinem. Nec minus concretus ſanguis erat qui vaſis ſaltem ſuperioribus, ut collum diſſecans perſpexi, continebatur. Laryngis, & pharyngis vaſa turgebant. Facies ex rubro livebat. Ibi in ſiniſtra auricula ſanguis erat ſemiconcretus. Caput tamen non incidi, aliis occupatus, ut vix altero poſt mortem die thoracem, ac ventrem diſſecare potuerim. Venter exterius livebat ad ilia. Interius tamen nihil niſi Colon inteſtinum reſpondebat ſanum, ſed aere diſtentum. Hepar in tranſverſum adeo porrectum, ut ſummam lienis partem, ſibi arcte nexam, totam obduceret, lividam crepidinem ad magnum tractum habebat. Livor, alioquin haud alte penetrans, proximam quoque cavam partem ad trium circiter digitorum ſpatium inficiebat. Cæterum non durius erat jecur; ſed paulo tantum albidius. Ejus veſicula intra paucam bilem, quæ tamen ſubjectam tinxerat externam faciem Antri pylori, calculos ad viginti continebat, alia alios magnitudine ſed pleroſque parvos, unum maximum, qui, ut cæteri, intus, extraque nigricabat non ſecus ac ſi carbo eſſet, quem etiam rara, & friabili ſubſtantia referebat. Nullus horum, lucernæ admotus, flammam concepit, aut ſcintillas emiſit; leves tantum quoſdam crepitus interdum edidere. Lien magnus, etiamſi cum hominis ſtatura conferres; laxus, & exterius albicans. Ventriculus denique tota ſiniſtra parte exterius habuit utramque faciem magnis quibuſdam, & quaſi ramoſis maculis diſtinctam ex atro lividis. Hæ interius quoque apparebant, & ad œſophagum uſque producebantur, guttulaſque ſanguinis circum inter tunicas hærentes habebant; ut his omnibus inſpectis, de adjecta demum ventriculi inflammatione non dubitares.

31. Si ad has longas duas hiſtorias longas quoque animadverſiones adderem ſive ad morbum ejuſve curationem, ſive ad deprehenſa per ſectionem attinentes; quis foret Epiſtolæ modus? præſertim cum plura adhuc reſtent, minime omittenda. Satis eſt, ſi in illarum utraque duo attendas, alterum ad morbum, alterum ad ſectionem ſpectans. Ad morbum attinet color, in cruſta illa ſanguinis, flavus: quem mihi memini Albertinum dixiſſe, pejorem, & periculoſiorem inflammationem ſecundum obſervationes ſuas ſignificare. Quod & in meis, quantum recordari poſſum, reſpondit. Neque enim ſolum in his duabus, ſed etiam in ea quæ ſupra (*n*) in Lanione deſcripta eſt, in aliiſque præterea animadverti vel cum diſſectionem adjungere haud licuit, ut præſertim in viro ebrioſo, qui in eadem illa Bononienſi Conſtitutione, ſimul pungente dolore pectoris, & acuta febre correptus, vino quidem, ſed non venæ ſectione uſus eſt donec quarta morbi die in idem Noſocomium exceptus, illa primum die, mox & quinta iterum ſanguis e brachio mitteretur. Qui miſſus eſt quarta, is valde ſectioni reſiſtebat, tenuique opertus erat cruſta ex livido variegata, difficile ſecanda. Qui autem quinta, is vero cruſta obductus æque tenaci, ſed digitum alta, & flava, in grumos, dum inverteretur, ſe ipſe diſſolvit; adeo res mutatæ apparebant intra unum diem! Hanc eandem facilem craſſamenti ſanguinis in grumos diſſolutionem in Ancilla quoque (*o*), & in Lanio illo memoravimus, in quo intra biduum mutationem animadvertes, ſed contrario ordine. Hi omnes mortui ſunt, ut is etiam de quo dicere cœperam, ebrioſus, qui ad veſperum deceſſit diei ejuſdem qua iterum ſanguis mane miſſus fuerat. Semper cubuit in dorſum, jam inde a quarta die vertiginoſus, & delirans, lingua nigra, frequenti pulſu, & intermittente, quanquam ſic ſatis digitis reſiſtebat: ad quæ perpaucis ante mortem horis ſtertor, & ſublimis reſpiratio acceſſere. Jam vero quod ad ſectionem attinet; vides ſane, his quoque noviſſimis perlectis hiſtoriis, pleuræ læſiones, quas mihi quidem in hujuſmodi morbis accidit ut offenderem, ab eo multum abfuiſſe, ut mortis cauſa cenſeri poſſint. Craſſiorem videlicet pleuram inveni; ſed non adeo ut apud Riolanum ſcribitur, hic in Sepulchreto (*p*) memoratum, ut *decuplo ſolito eſſet craſſior*, nec lividam, & ſideratam, imo neque ab inflammatione rubentem. At ille, inquis, aliique invenerunt: quin & hoc addidit, *propterea ſcripſiſſe Hippocratem, cadavera pleuriticorum diſſecta apparere fulgurita, quod de partibus thoracis internis eſt intelligendum*. Ego vero aliorum obſervationes non nego: atque adeo meis, quas mox ſubjiciam, libens illas quoad potero, confirmabo. Quas hactenus tibi perſcripſi, eas hic dumtaxat recenſeo. Tamen ſi Riolanus, memoriæ minus confiſus ſuæ, Hippocratis locum relegiſſet, qui extat, opinor, in libro *de Victus ratione in morbis acutis* (*q*); nullum in eo eſſe diſſectionis indicium, ſenſiſſet, cum Veteres dicantur quoſdam pleuriticos *ſydere ictos* ob hoc etiam putaviſſe, *quod mortuis ipſis latus lividum reperitur, ut ſimile quid plagæ appareat*: imo cum Galeno (*r*) in ejus loci expoſitione agnoviſſet *in cute* apparere iſtum *nigrorem* non ſecus atque in *illis qui ita ex plaga affecti ſunt*. Quod autem Riolanum facere, præſtitiſſet; afferemus nos locum Cælii Aureliani (*ſ*), apertiſſime pro ipſo facien-

(*n*) n. 19. (*o*) n. 29. (*p*) l. 2. S. 4. Obſ. 14. §. 2. & 3. (*q*) n. 8. (*r*) Comm. 1. ad t. 35. l. cit.
(*ſ*) Acut. Paſſ. l. 2. c. 16.

cientem. Loquens enim de pleuriticis, & de pleura, hæc, inquit, *expirantibus ſæpe ægrotis nigra invenitur*. Nec vero exiſtimes, id dixiſſe conjectura fortaſſe fretum capta ex partium lateris externarum livore conſequente ægrotorum decubitum, præſertim ſi forte accidiſſet, ut quemadmodum in morbo ſolent, in morte quoque in idem illi jacerent latus. Neque in iſtam ſententiam addas, ſane id non dixiſſe de omnibus: & continuo ea verba quæ externum livorem indicent, ſubjeciſſe: *hos denique venenatos quidam putaverunt*. Quin ſi forte opinionem tuam inde potiſſimum confirmare te poſſe, crederes, quod Cælii ætate humana cadavera non ſecabantur; primum vide, num ætate Hippocratis, quem modo cum Riolano objiciebas, revera ſecari cœpta eſſent? deinde Cælium inſpice; intelliges, quo in capite id dixit, argumenta pro pleura ex Eraſiſtrato quoque attuliſſe, quem corpora humana incidiſſe, conſtat: denique ipſa relege quæ prima protulimus, Cælii verba; videbis, non conjecturæ, ſed obſervationi convenire. Cui ſi forte unum illud opponi igitur poſſe, exiſtimas, decubitum videlicet, de quo dicebamus, morientium, quaſi ſanguinis in decliviora delapſus non externa modo, ſed etiam interna lateris vaſa, eorumque ramuſculos diſtendendo, pleuræ quoque livorem, qui antea non eſſet, tunc effeciſſet; ſi forte, inquam, ſic exiſtimas; primum vide, num in latus quo dolent, cubare ſoleant pleuritici, deinde & illud vide, ne caſus objiciantur tibi pleuriticorum, qui, ut Dux Rupefoucaultius (*t*) erecta cervice ad obitum uſque ſpirare coacti, lividum tamen altero in latere & cutem, & pleuram habuerunt. Sed hæc tu videris. Neque enim mihi ſic rem explicare neceſſe eſt. Qui etſi livorem iſtum, & cætera quæ dixit Riolanus, in eorum pleura, de quibus hic loquor, conſpexiſſem; tamen non inde potius mortis cauſam, quam a tanto illo pulmonum vitio repeterem: nec ſane in his quæ ſequuntur, hiſtoriis, in quibus pleuram rubicundam, & liventem quoque interdum, ac ſemicorruptam nonnunquam, & valde craſſam inveni, te ipſum aliter puto eſſe exiſtimaturum.

32. MULIER annos nata ad quadraginta quinque, ex ulcere alterius cruris antiquo, ſicca autem ſcabie toto corpore, additaque ad ſcabiem lenta febricula male habebat. Scabie evaneſcente, ulcere autem acrius vexante, conſilium capit, ut in Bononienſe Incurabilium Noſocomium admittatur. Antequam in hoc veniat, proſpiciens fortaſſe, qua re ibi eſſet caritura, generoſo vino ſe ingurgitat, ut nihil ferme, niſi id, ſumat tridui ſpatio. Itaque nocte prima qua in Noſocomio jacuit, inquies fuit, & valde incaluit. Mane habuit melius. Pulſus tamen erat frequens, celer, durus, vibratus, non ita digitis reſiſtens, nec magnus. Hora eadem redit calor: accedit dolor pungens ad infimam legitimam coſtam ſiniſtri lateris, qui etſi, tangendo, non creſceret, neque in id latus cubando; decubitus tamen erat commodior in latus dexterum propterea quia decubitus in ſiniſtrum tuſſim movebat, quod ſemper in brevi hoc morbo animadverſum eſt. Abiit poſtea, neque amplius reverſus eſt dolor; ut meliuſcula ægra videretur, præſertim cum pulſus; etſi vitia cætera retineret; tamen minus frequens eſſet factus. Sed quarta die poſt horrorem incaleſcit, pejus habet, per tuſſim autem, quæ ſicca hactenus fuerat, pus reddit cinereum, lividum, fœtidum, incruentum. Non niſi erecta cervice ſpirare poteſt. Pulſus fit minor, & debilior, pus autem expectoratum nigricans. Leve delirium accedit. Febris per hos ultimos dies ſerius increſcit. In medio ſextæ diei quaſi ex repentina ſuffocatione mortua eſt, autumno A. 1705. THORAX utrinque habuit fœtidi cinerei ſeri non multum: pulmones autem leviter laxeque ad pleuram adhærentes. Hæc a ſiniſtris qua pulmo adhæſerat, aſpera hic illic, rubriſque exiguis quaſi tuberculis erat inæqualis. Pulmoni ejuſdem lateris; nam dexter ſanus nihil habuit eorum quæ ſiniſter; qua diaphragma contingebat, duæ flavæ ſuberant falſæ membranulæ, quarum altera ipſi, altera diaphragmati adhærebat. Erat is pulmo non ruber, ſed lividus, & hepate durior. Sectus pus intus oſtendit ejuſdemmodi atque expectoratum fuerat, præſertim in quibuſdam quaſi ſinibus, qui & puris flavi aliquid continebant. Eos ſinus tunica cingebat nulla durior, aut peculiaris: neque in arteria Aſpera quidquam erat. In vena Cava, & Pulmonari arteria concretiones erant polypoſæ minores: major in ſiniſtra fuit auricula. In ventre ſana omnia. Caput non diſſecui.

33. MILES ætate conſiſtente, habitu mediocri, vel potius ad macilentum inclinante, cum mortuus eſſet in Noſocomio Patavino ſub initium Martii A. 1743; mihi, qui tunc ibidem nonnulla de Re Anatomica ſtudioſæ Juventuti explicabam, ejus cadaver oblatum eſt. Antequam diſſectionis initium fieret, quæſivi, ut ſoleo, quibuſde æger quereretur? Cum reſponſum eſſet, primis diebus de pungente alterius lateris dolore conqueſtum fuiſſe, cum febre, tuſſi, & difficultate reſpirationis conjuncto, donec ferme ſoporoſus factus, & leviter delirans, trementibus digitis, & jam ſine pulſibus diebus illis ultimis, deceſſerat; non dubitavi, quin frequentiſſimæ illi diſcipulorum, Doctorumque coronæ hepaticæ ſubſtantiæ ſimilitudinem in pulmone, concretiones polypoſas in corde, circa cerebrum turgentia vaſa, & humorem aqueum facile inventum iri, prædicerem. THORACE igitur ibi protinus, & Capite mox aperto, viderunt omnes, pulmones, qui ferme undique, excepta anteriore facie, quæ & naturali propemodum erat colore, ad pleuram arctiſſime adhærebant, cum extracti eſſent, alterum ab altero magnopere diſcrepare. Dexter enim valde amplificatus, gravis erat, & durus totus; ſi parvam in ſummo portionem, & eam quam dixi, faciem exciperes; æquali præterea, & lævi, ut jecur, ſuperficie, ut ne vaſculorum quidem rete in hac appareret, intus autem compacta illa ſubſtantia quæ coctum jecur, & diſſectum repræſentaret. At ſiniſter pulmo vix a naturali in eo differebat, quod ſectus paulo durior, & rubrior, quam ſoleat, ex atro videbatur. Sed & pleura cum a ſiniſtris decolor eſſet, vel potius albida; in toto fere latere dextero rubicunda ex manifeſta inflammatione ſpectabatur. Nihil in thorace effuſi humoris: at pulmonibus ab Aſpera arteria abſciſſis; quæ valde lata huic viro obtigerat, glanduliſque Bronchialibus pluribus, & majoribus quam conſuevit, circa partitionem inſtructa; mox aquæ ſanguinolentæ, & ſpumoſæ non modica copia ſenſim defluxit a dextris, modica a ſiniſtris. In pericardio non pauciſſima aqua fuit ex flavo leviſſime rubeſcens. In utroque cordis ventriculo albæ polypoſæ concretiones inde per Magna vaſa longe productæ cum adhærente ubique nigro ſanguine, & grumoſo: quin aliquas, tæniarum inſtar, in Iliacis ipſis vaſis poſtea inveni, alias autem, aſcaridum ſimiles, in ſinus Longitudinalis initio. Sed partite, ut ſoleo, cætera quæ in capite, & ventre animadverti præter naturam, adjiciam. Cranium dum ſecaretur, non pauca aquæ copia defluxit. Mox per Tenuem meningem vaſa pleraque conſpeximus ſanguine turgida, ex medullari autem cerebri ſubſtantia paſſim inter ſecandum ſanguinis guttulas creberrimas minores, majoreſque exiſtentes, in ventriculis autem Lateralibus aquam multam, eamque turbidulam, Choroidibus plexibus non pallidis quidem, ſed nec ſine veſiculis plurimis, & in his quibuſdam majuſculis, aquæ plenis. Laxus Fornix: laxa medulla Oblongata. Ventre aperto, & omento, quod cum initio concreverat inteſtini Coli, inde ſoluto, & ad ſuperiora retracto, inſolitus apparuit ejus inteſtini poſitus, eoque hic non omittendus. Nam vix jecur attigerat, cum inde ſe infra umbilicalem regionem demittebat, unde oblique ſurſum in ſiniſtrum hypochondrium ferebatur. Hæc tota ejus pars dumtaxat, erat aere, nec parum, dilatata. Hepar denique, lien, pancreas non ſecundum naturam ſe habebant. Hoc enim ſubdurum erat: lien autem æquo non paulo major, & propterea humilior: hepar

(*t*) Sepulchret. S. 4. cit. Obſ. ult.

hepar quoque magnum, & majori ex parte albidum, neque, a dextris præſertim, ſi incideres, omnino ſanum: ejus autem biliarius ductus qua parte Communis dicitur, juſto latior.

34. VIRI quoque alterius cadaver ibidem mihi oblatum eſt ante finem Martii A. 1744. Cribrare triticum ars ejus fuerat, pulmonibus ſane inimica. Itaque pleuritidem antea paſſus, ex recidiva mortuus erat undecimo die. In qua de dolore querebatur, thoracem gravante præſertim a dextris, ſedere in lectulo coactus, ut ſpiritum duceret; multum tuſſiens, nec multa expectorans, eaque viſcida, & ſanguinolenta; facie rubens; pulſibus duris, maxime confuſis, inæqualibus, intermittentibus; nec ſine quibuſdam interdum tremoribus convulſivis. Sanguis bis, terve miſſus fuerat, cui craſſa polypoſa cruſta inſidebat. Quæ cum ab iis acciperem qui ſæpius in noviſſimo hoc morbo inviſerant, & cadaveris ſubtumidum ventrem, pedeſque, & extrema crura œdemate affecta ſpectarem; continuo illis, & reliquæ Auditorum coronæ dixi, facile hic effuſam aquam non in ventre modo, ſed in thorace etiam, ac pericardio nos eſſe viſuros: fortaſſe & concretiones ad cor polypoſas, & ruborem, aut vitium aliud pleuræ, aut pulmonis cum hac connexionem: facilius autem in eodem viſcere turgentiam, & ſubſtantiæ duritiem, ac denſitatem. PECTUS illico incidi cœptum. Quod dum fieret, per inciſuras cartilaginum, coſtas cum ſterno committentium, aqua exundabat: quæ turbida, & flaveſcens utrinque, ſed a dextris præſertim, multa inventa eſt, nec ſine quibuſdam concretionibus, quales in imo dolio per vinum natare ſolent. Ea exhauſta, neuter pulmo ad pleuram adhærens conſpectus eſt; ſed hæc in lateribus, ſiniſtro præſertim, in quo fortaſſe illa antea pleuritis fuerat, apparuit rubicundior. Pulmones, alibi fere molles, inferiorem partem dexteram habuerunt duram, & turgidam, & quæ ſecta, denſiorem oſtendit ſubſtantiam ex fuſco purpuream. Ex utroque bronchio in truncum arteriæ Aſperæ ſanguinolentus humor exprimebatur. Pericardium antequam incideretur, juſto amplius conſpectum eſt. Sed eo inciſo, manifeſtum fuit, eam amplitudinem non tam aquæ; etſi non pauca erat, eaque ejuſdemmodi atque in thorace dictum eſt; quam magnitudini cordis deberi, cujus non craſſiores quidem erant parietes, ſed ventriculi, dexter præcipue, dilatati, magnamque copiam atri ſanguinis continebant. Erat hic certe non fluidior, nec ullam tamen aut ibi, aut uſquam polypoſam concretionem oſtendit, excepta una, eaque tenui, cruſta in ventriculo dextero; ut me non pœnituerit, quod concretiones, & pulmonis ad pleuram adhæſionem non aſſeveranter prædixiſſem; tametſi illas ſemper in emiſſo hujus viri ſanguine, & quidem craſſas, conſpectas eſſe, hanc autem ubi pleuritis fuerit, a plurimis poni, non ignorarem, & ſæpius ipſe deprehendiſſem. Quod ſiquis narrare potuiſſet quæ facile ante ultimum hunc morbum, & ſaltem poſt primam pleuritidem fuerant indicia dilatati cordis, & hydropis in thorace incipientis; procul dubio eorum quæ in noviſſima inflammatione vehementer adeo hominem vexaverant, partem alio rejeciſſem quam in pulmonum morbum, qui denique inventus quidem eſt qualis a me prædictus fuerat, ſed non tantus, quantum ea ſymptomata requirebant. Dixi autem, poſt primam pleuritidem ſigna eſſe potuiſſe dilatati cordis. Huic enim, neque ita raro, id ex pleuritide accidere, hoc eſt ex pulmonum inflammatione, non una diſſectio indicat ſuperius propoſita. Sic Vir de quo proxime ante hunc ſcripſimus (*u*), ſic etiam Senex, de quo ſub initium dictum eſt (*x*), ille cor majus quam ejus vel procera ſtatura ferret, hic ſiniſtram cordis auriculam multo quam ſoleat, longiorem habuere. Sic Juvenis ille, ſecundus ex iis quos inter Valſalvæ Obſervationes deſcripſimus (*y*), cor mole auctum oſtendit. Nec vero mirum eſt, ſi viis ſanguinis per inflammatos pulmones compreſſis, & coarctatis, ille aut nimis diſtendendo, aut nimis irritando cor, & propria hujus vaſa, vim afferat ipſius parietibus, intimæve horum ſubſtantiæ. Et quanquam diſtentio major eſſe debeat in cavis dexteris, quippe quorum exonerationi obſtaculum tunc oppoſitum eſt in pulmonibus; tamen in ſubſtantia intima ſiniſtrorum quoque cavorum venæ diſtendantur, neceſſe eſt, ſanguine quo cava dextera nimis opplentur, obſtante ſanguini per Coronariæ venæ oſtium e ſiniſtris quoque redituro. Irritatio autem quæ a ſanguine fit vehementius compulſo, major ſit a ſiniſtris oportet, donec inflammatione nondum perfecta, viæ per irritatos pulmones ſunt magis patentes. Præterea aliis alia pars cordis eſſe poteſt aut ab ortu, aut poſt ortum proportione minus firma; ut pari cauſæ quæ aut diſtendendo, aut irritando vitiare cor poſſit, minus quam cæteræ hujus partes, reſiſtat. Itaque in aliis cor univerſum, in aliis partem ejus aliquam, præſertim vero a dextris, amplificatam interdum oſtendere poſt graves, aut repetitas pulmonum inflammationes, minime eſt mirum. Quæ cum poſſemus aliorum Obſervationibus confirmare; indicare malumus quas, hæc recenſentes, forte legebamus, Illuſtris Senacii (*z*), qui, ut apud ipſum videbis, neque rem aliter explicat, & ſæpe poſt ejuſmodi inflammationes cor ſe vidiſſe amplificatum, affirmat, præcipue a dextris, quemadmodum & nobis in propoſito Viro accidit. In quo ne alia quæ præter naturam occurrerunt, omittamus; Venter aquam habuit, nec paucam, ejus ſimilem quæ in thorace, & pericardio deſcripta eſt. Hepar durum, ex livido pallens exterius, interius autem crebris particulis albis variegatum. Caput ſecare, aliis diſtenti occupationibus, non potuimus.

35. VIRI alterius conſiſtente ætate, ſano habitu, ſed ad macilentum potius, quam ad pinguem, vergente, cadaver incidimus eodem in loco, eodemque menſe, inſequente autem anno, cum plura ipſi in aliis ſecundum naturam animadverſa, recognoſcere, ut ſoliti ſumus, & frequentiſſimis Auditoribus demonſtrare inſtituiſſemus. Aderat cum cæteris Aſſiſtens Noſocomio Medicus. Hic ſciſcitantibus narrabat, cadaver tunc diſſecandum lapicidæ eſſe: cujuſmodi artificum pulmones ob involantem pulverem quantum opportuni morbis ſint, cum ratio indicat, tum obſervatio (*a*) confirmat. Huic primum febrim, mox pungentem ſiniſtri lateris dolorem, mox alvi fluxum, ut octies intra horas vigintiquatuor fluida egereret, non flava, neque cum moleſto ſenſu, mox gravantem in thorace dolorem adveniſſe. Serius, ut a plebeiis ſæpe fit, nec ullo domi præſidio adhibito, hominem ſub quinctam morbi diem in eum locum fuiſſe illatum, jam omnibus quæ dicta ſunt, laborantem, eaque ad extremum uſque perſtitiſſe. Miſſum ob morbi præcipui naturam, & violentiam ſanguinem denſiorem quidem fuiſſe, nec tamen cum cruſta polypoſa. Sputa, non ſine aliqua ſanguinis tinctura, apparuiſſe; verum non proceſſiſſe. Confuſa demum, & ſubdelira mente, mox etiam pulſibus, qui tenſi, nec intermittentes fuerant, ſenſim deficientibus, initio diei undecimæ interiiſſe. Quæ cum omnes audiviſſemus; tum ego, jam noſtis, inquam, in pulmone quid mecum videre ejuſmodi in morbis conſueveritis. Vidiſtis inſuper aliquando etiam in pleura læſionis aliquid: in diaphragmate quoque ego quidem nonnunquam vidi (*b*), cum peripneumonici mens labaſſet: at ſæpe aquam in thorace: multo autem ſæpius polypoſas in corde, vaſiſque annexis concretiones. Hæ tamen, & illa facile deeſſe poſſunt in hoc caſu; illa, cum tanta ſeri copia ſit per alvi fluxum ejecta; hæ, cum in miſſo ſanguine cruſta fuerit nulla. THORAX, cum hæc dixiſſem, ſub oculis omnium continuo recluſus, nihil aquæ habuit. Pulmo uterque erat anteriore facie turgidus, & ibi quidem mollitie, & colore naturali: facie poſteriore, & inferiore, a ſiniſtris autem inſuper laterali pene tota, arcte ad thoracis parietes adhærens. Ubicunque adhæſerat, ibi inæqualis pleura, ad dorſum autem ſubnigra, in late-

(*u*) n. 30. (*x*) n. 4. (*y*) Epiſt. 20. n. 35. (*z*) Traité du Coeur l. 4. ch. 8. n. 3. (*a*) Vid. Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 85.
(*b*) Epiſt. 7. n. 13.

latere ſiniſtro craſſior, & colore non naturali. Sed & diaphragma, quibus ejus partibus tum carneis, tum etiam tendineis annexi pulmones fuerant, iis in partibus ex fuſco erat rubicundius, & ſanguifera habebat vaſcula magis quam ſoleant, evidentia. Extracti pulmones prægraves erant, totaque poſteriore, & ima facie nigri, nigredine alte ſubeunte per ſubduram, compactamque ſubſtantiam, quæ durior, magiſque compacta, & denſa inventa eſt a parte ſiniſtra ad magnum tractum; cum ab anteriore parte, a dextris præſertim, mollis, & rara ſubſtantia, eaque roſeo colore ſecanti occurreret. In pericardio aquæ paulo plus quam ſolet. Cordis vaſa propria in plana præſertim facie, ſanguine turgida. Sic & vena utraque Cava, & auricula dextera ſanguine diſtendebantur. Hic autem erat nigerrimus; at ſine ullis polypoſis concretionibus: quæ neque in cordis ventriculis, neque ullis in vaſis uſquam apparuerunt: vix ſemigrumoſi aliquid in eo ſanguine, idque ipſum paucum. Venter diarrhœæ etiam cauſa diſſectus, Tenuium inteſtinorum partes aliquas oſtendit quaſi inflammatas. Sed Colon, quod ſtatim in conſpectum venerat, quippe aere, quamvis non plurimum, tumens, recte ſe habebat, niſi quod a medio illius tractus per quem in tranſverſum ferri ſolet, ad umbilicum ſe inflectebat, unde ſurſum quidem, ſed non alte adeo redibat. Jecur vero pallidum intus, extraque, & veſicula inani aut certe bilis guttas vix paucas continente, quæ chartæ illita, colore quodam hanc infecit flavo, fuſco, atque obſoleto. Lien æquo & major, & laxior. Cranii ſectio, propter alias interjectas obſervationes, in diem quinctum dilata eſt; ut eam quoque fortaſſe ob cauſam laxiora omnia deprehenderim. In altera Falcati proceſſus facie oſſiculum fuit abnormi figura, ſed planum potius, quam aſperum, non tenuiſſimum, magnitudine haud æquans unguem digiti minimi. Sub meninge Tenui in anfractibus quiddam *gelatinæ* inſtar. Per eam meningem ſanguiferorum vaſorum & plerique trunci turgidiores, & minimi ramuſculi paſſim manifeſti. Sanguine quoque abundabant ii qui ſunt in Plexibus Choroidibus, & qui per Oblongatam medullam repunt: nec crebra deerant ſanguinea puncta ubicunque cerebri medullam ſecares.

36. JUVENIS annos natus ad viginti quinque, pallidula facie, & qui ſtrumis antea, ac Venerea quoque, ut ajebant, lue laboraverat, cum a nimio, ut erat famulus, motu incaluiſſet, horrore, & febre correptus eſt cum dolore pungente, quem toto ferme pectore, proprie dicto, ſentire ſe, dicebat, magis tamen ad inferiora. Dorſo etiam dolebat, imo univerſo corporis ambitu, ut ubicunque tangeres, ibi dolorem ipſo attactu augeri, diceret. Cubare, niſi in dorſum, non poterat. Pulſus erat frequens, & parvus: ſitis nulla: calor internus: reſpiratio difficilis: ſputa fluida, & rufa. Quarta morbi die bilioſa dejecit. Octava autem cum multum minxiſſet, lethalique ſudore maderet, obiit circa finem ejuſdem diei in Bononienſi, quod ſæpius memoravimus, Noſocomio ad medium Januarium A. 1706. IN THORACIS cavo dextero ſerum turbidum, & ſanioſum. In utroque pulmones ferme undique ad parietes, eos etiam quos diaphragma facit, adhærentes, ſiniſter quidem anteriore facie per filamenta dumtaxat; idem autem pulmo, & dexter quoque, reliquo propemodum toto ambitu per interjectam craſſam quandam quaſi membranam non modo arctiſſime connexi, ſed quodammodo etiam connati. Hæc membrana alba, tenax, & alicubi vix dimidio minus craſſa, quam digitus auricularis a dextris quidem; nam a ſiniſtris multo minus tum alba, tum craſſa erat; pulmones quos vi neceſſe erat avellere, ſequebatur. Eandem tamen ſi a pulmonibus, quod facile erat, ſeparares, eorum membranam ſubeſſe illæſam, & integram, perſpiciebas. Itaque pleuram eſſe, dixiſſes, niſi a ſiniſtris ſanam & integram pleuram ſua in ſede reſtitiſſe, animadverteres, per quam proximi tranſpiciebantur Intercoſtales muſculi, iique potius rubentes. A dextris tamen, pleuræ loco, membrana altera apparebat illius ſimilis, niſi quod paulo minus erat craſſa, quæ inde ſimul cum pulmone avulſa jam fuerat; quam alteram membranam ſi detraheres; albidos ſubeſſe Intercoſtales muſculos, conſpiciebas; ut hic quidem pleura morbi vi craſſior facta videri poſſet. At pleura certe qua pectoris muſculum Triangularem dexterum operiebat, ſemicorrupta erat, & levi digitorum affrictu lacerabatur. Is inflammatus erat muſculus: ſed & carnea pars diaphragmatis, quæ utrinque hujus centro propior erat, qua pulmones adhæſerant, inflammatæ ſimilis alicubi videbatur. Pulmones autem ad hunc modum ſe habebant. Siniſter uno in loco albam, & velut ex granis quaſi *tartarizatis* ſubſtantiam oſtendit, cæteris in locis ferme omnibus duram tantum, & denſam, & gravem; minus tamen anterius. Dexter vero vel magis fuit, quam ſiniſter, & durus, & denſus, & gravis. In pericardio aqua erat paulo majori copia, eaque turbida. Polypoſa concretio ex albo flava, ſed laxior, ex cordis ventriculo dextero per utrumque hujus orificium ſe producebat. Nec diſſimiles concretiones erant quæ per ambo ſiniſtri orificia pergebant. Quæ hinc, in venam; ab dextero autem ventriculo in arteriam Pulmonarem pergebant: eæ diviſæ in ramos, partitiones imitabantur horum vaſorum. Ventre aperto ventriculus, & inteſtina, Colon præſertim, aere multum diſtenta occurrerunt. Lienis inferior pars nigredine peculiari infecta erat non ſecus ac ſi inflammationem gangrænа excepiſſet; ea nigredo ad ſeſquidigitum introrſum pergebat. Contra hepar albidum, idemque maximum: in cujus veſicula cum pauca bile ex albo flaveſcenti calculos inveni plus ſeptuaginta, quorum maximi, qui perpauci erant, fabam non ſuperabant, minimi grano piperis minores haud erant: illi ad figuram ovalem, ſed non una ex parte depreſſam; reliqui ad cuboidem quadantenus accedebant. Intus madebant bile, & ex quibuſdam quaſi granulis conſtructi videbantur. Hæc cruſta, duplex ſaltem, undique concludebat, ſubviridis in pleriſque, in nonnullis ex parte alba. Omnes flammam ſemel conceptam alebant, & tunc ſubinde levi cum crepitu ſcintillabant. Ren dexter valde laxus. Arteriæ Aortæ truncus tum in ventre, tum inde per thoracem ad curvaturam uſque anguſtior viſus pro corporis, alioqui non parvi, & plerorumque viſcerum magnitudine. Caput non attigimus.

37. Pleuræ majorem læſionem quam in hac hiſtoria, conſulto in poſtremum locum ſervata, mihi quidem in thoracis inflammationibus videre non contigit. Veruntamen credisne, hunc ipſum Juvenem ob illam, an ob conjunctum pulmonum morbum interiiſſe? Nunc ſi noſtras omnes, & Valſalvæ Obſervationes relegeris, & cum aliis aliorum, quos infra nominabimus, tum veterum, tum recentium Medicorum contuleris; facile intelliges, longe proclivius nobis eſſe (ſi alterutrum omnino ſequi neceſſe foret) eorum ſententiæ adſtipulari, qui lethalem pleuritidem docent in ſola pulmonis, id quod ſæpe vidimus, quam eorum qui ajunt in ſola pleuræ, id quod nunquam deprehendimus, inflammatione conſiſtere. Et diſerte quidem Hippocrates; ut Praxagoram, Herophilum, & antiquiorem forſan Hippocrate Euriphontem Gnidium, atque alios prætercam, quos Cælius Aurelianus (*c*), eorum quoque rationes proferens, teſtatur, *in pleuriticis locum patientem* eſſe docuiſſe *pulmonem*; diſerte, inquam, Hippocrates in libro *de locis in homine* (*d*) non peripneumoniæ tantum, ſed & pleuritidis ſedem in pulmone collocaverat, hujus, cum altera; illius, cum ambæ ejus viſceris partes ſunt a copia influentis calidi humoris tumefactæ: quod ego diſcrimen revocandum eſſe in uſum, non contendo; hoc tantum ajo, præſtitiſſe (id quod Demetrius Herophilus (*e*) fecerat)

(*c*) Acut. Paſſ. l. 2. c. 16. (*d*) n. 24. (*e*) apud eund. Cælium l. cit. c. 25.

cerat) eodem uti, quam ob alios Hippocratis locos, quod veri hoc in loco fuerat, obſcurare. Quod an Martianus fecerit, hic non quæram. Sed videre poteris vel in ipſo Sepulchreto (*f*) cum de hoc eodem Hippocratis loco diſputaret, rectène contra ac Joubertus (*g*) *infinitorum cadaverum apertione* ſubnixus, illud affirmaverit, *raro evenire, unam pulmonis partem inflammari, altera permanente illæſa* : aut *dolorem oriri non ratione inflammationis pulmonis*, ſed lateris; & cum objecerit eorum Obſervationibus qui ſe ſcripſerant, *pulmones læſos in pleuritide ſemper reperiſſe*, cum objecerit, inquam, non mirum eſſe, ſi id *Romæ* obſervaverint, ubi *pleuritides, & peripneumoniæ ſint fere omnes de numero earum de quibus hoc in* Hippocratis *loco fit mentio*, continuo ſubjiciat, *quotidie* Romæ *obſervari cadavera pleuriticorum* in Noſocomio S. Spiritus, ſcilicet ex *Romano agro* illatorum *in quibus latus læſum & corruptum reperitur*, nulla pulmonum mentione habita. Tu vero fac tibi illarum Obſervationum veniat in mentem, quas Hoffmannus (*h*) memorat ſub ea tempora in eodem illo S. Spiritus Noſocomio a Petro Servio *vel in trecentis* pleuriticis *inſtitutas*; in quibus hic *ſemper lobum pulmonis infectum*, *materiaque repletum conſpexit*; *pleura aut nihil omnino ad ſenſum vitiata, aut leviter tantum quodammodo inquinata*. Tum vide, quanto cum his magis, quam cum illis noſtræ fere omnes Obſervationes conſentiant: quæ certe, ne quem tibi ſcrupulum injiciat Martianus, aliæ aliis in locis, aliiſque temporibus habitæ ſunt. Eædem ſingillatim, non ut Joubertus, generatim oſtendent, num rarius ſit, alterum dumtaxat, an ambos inflammari pulmones, itemque num pungens dolor ſemper lateris inflammationi debeatur. Quod non modo ſæpe non inflammatum, ſed ne ullam quidem interdum cum inflammato pulmone connexionem habens tunc reperitur: id quod cæteroquin ab Diemerbroeckii (*i*) Obſervationibus diſcrepare, & cum Recentiorum quorundam placitis minus convenire, non ignoras. Quid? quod ſi noſtras quaſdam inſpicias, XVI. Epiſtola (*k*) tibi deſcriptas, Obſervationes, pleuram aliquando non ſine omni inflammatione fuiſſe, intelliges, at ſine lateris ullo dolore; ut quærere omittamus, an huc plane attineant pleuritides *ſine punctorio lateris dolore* non uni Auctori adnotatæ apud Ettmüllerum (*l*).

38. Jam vero ſi noſtras omnes, ſimulque Servii Obſervationes attendas; continuo intelliges, quam iis facile aſſentiri poſſis qui in lethali pleuritide *ſolam pleuram*, pulmone ipſo illæſo, *ſæpiſſime inflammari*, autumant, licet cum iis facere videatur Sydenhamius (*m*), qui *materiam peccantem in pleuram deponi*, cenſet, *nonnunquam & in pulmones*. Quanto aliter ii Medici, qui per anatomen quid ſæpius contingat, vel olim indagarunt, ut Coiterus (*n*), cujus verba omnia hic deſcribemus non modo quia cum Obſervationibus conſentiunt noſtris, verum etiam quia in hac Sepulchreti Sectione fruſtra perquiſivimus. *Anno ſalutis* 1563. *autumno cum per totam fere Italiam tuſſes, peripneumoniæ, & malignæ pleuritides epidemialium morborum inſtar graſſabantur, atque multos occidebant, inveni*, inquit, *in omnibus, quos ſecui, quaſi totos pulmones ſanguine media ex parte putrido repletos, turgidos, atque mirum in modum induratos : id ſpatii, quod pulmones non replerant, aqua loturæ ſanguinis non diſſimili plenum fuit : capita etiam magna aquæ limpidæ copia referta erant*. Vides, cum alia memoret, pleuram non memorare. Sed tu viciſſim objicere mihi Veſalium (*o*) potes, pariter in Sepulchreto prætermiſſum, qui cum de fœminis duabus mentionem injiciat, quarum alteram *ex laterali dolore extinctam fuiſſe*, conjiciebat, altera *ex inflammatione tertia die interierat*; pleuram quidem, ſed non pulmones, commemorat. In illa enim *inflammationem*, ſcribit, *totam fere ſiniſtram ſedem membranæ coſtas ſuccingentis, præcipue tamen ad coſtarum radices, occupaſſe*. In hac vero *ſecundum venæ pari carentis ingreſſum, & ipſius propagines totam poſteriorem thoracis ſedem occupaviſſe, & ſibi ad morbi lateralis eſſentiam dignoſcendam egregium ſpecimen præbuiſſe*. Ego vero non hic dicam, Veſalium tunc aliud agentem; & ea obiter memorantem, pulmonum læſionem omittere potuiſſe eo facilius, quod illo tempore minus hæc controverſia agitabatur: ſed pulmones, ſi vis, illæſos in duabus illis mulieribus fuiſſe, dabo, dum tamen tu quoque des, in illis omnibus, quos certe multo plures Coiterus deſignat, pleuram ſine læſione fuiſſe, aut cum ea quæ negligi poſſet. Hic autem quid ſæpius fiat, profecto quærimus; non quid nonnunquam. Neque enim vel in Epiſtola ſuperiore (*p*) quaſdam aliquando accidere Obſervationes, negavimus, quæ ſint iſtarum Veſalii ſimiles. Quin etiam ut iſtas Veſalii, ſic aliam aliquam, in hac Sepulchreti Sectione pariter omiſſam, Harderi videlicet (*q*) adderemus, niſi præter alteram mortis cauſam in cerebri cortice purulento propoſitam, minus dilucide ſedem indicaſſet multi puris, quod in thoracis caveam effuſum invenit; accurate enim ejuſmodi ſedes ſunt definiendæ, neque, ut aliquando factum videas, marſupium idem in quo pus fuerit, aut adhuc ſit, modo ad pulmonem, modo ad pleuram eſt quaſi pro arbitrio referendum. Obſervationes igitur, in quas dubitatio non cadat, ampliorum, graviorumque, illæſo pulmone, pleuræ læſionum in pleuritide non negamus; ſed oppido perraras eſſe, dicimus, ſi nimirum cum immani earum numero comparentur, quas & Coiterus, & Servius habuere, & qui idem quod Servius, in viginti pleuriticis obſervavit, Barthol. Vicarius (*r*), & Gagliardus (*ſ*), qui triginta circiter diſſecandos curavit, & Nannius (*t*), &; ne de me, aut de aliis, quos infra laudabo, quidquam hic dicam; Valſalva demum, qui plurimos inciderunt. Neque enim horum quiſquam in tanto numero diſſectionum unquam in pleuræ læſionem incidit tam gravem, tamque amplam, illæſis pulmonibus.

39. Quin etiam pleuræ inflammatio cum pulmonum inflammatione conjuncta non tam crebro in cadaveribus deprehenditur, quam Viri alioquin Doctiſſimi videntur exiſtimare. Quod verumne ſit, an ſecus, tunc optime intelligitur, cum magna ſeries Obſervationum ſpectatur. Si quæ Coiterus, Servius, Vicarius indicarunt, bene perpendas; plurimas habes quas ad Valſalvæ, noſtraſque adjungas. Quibus has quoque addes, præter alias, quæ in Sepulchreto leguntur. Zwingerus (*u*), & Dillenius (*x*) pulmones duriores, & gangræna jam affectos viderunt, & cum cæteras partes iis in cadaveribus male ſe habentes deſcribant, neque pleuram nominant, & primus diſerte addit, *nullibi tamen adnatum* fuiſſe pulmonem in ægro qui cum lateris intolerabili pungente dolore ſanguinem extuſſiverat; alterum autem pleuritis exquiſita ſuſtulerat, in peripneumoniam degenerans. Lanzonus quoque (*y*) in mortuo ex forti pleuritide pulmonis abſceſſum invenit *mortis ac morbi cauſam*; de pleura ne verbum quidem. Imo in epidemica ejuſdem anni Conſtitutione cum ex pleuritidis ſignis plerique Medici inflammatam pleuram eſſe, cenſerent, aliis contra diſputantibus, aperto cadavere, ut *lis tanta dirimeretur* (*z*), alterum deprehendit pulmonem, *abſque ulla pleuræ læſione*, eryſipelate infectum, & tumefactum, & ex flavo maculoſum. Sed & Cl. Fiſcherus (*a*) in altera Conſtitutione, ut videret, in *controverſia de loco inflammationis tam acriter a quibuſdam agitata, quid ſen-*

tien-

(*f*) Schol. ad §. 5. Obſ. 14. hujus Sect. (*g*) Sect. ead. Obſ. 24. (*h*) Medic. Rat. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 6. §. 2. (*i*) Vid. Epiſt. 20. n. 58. (*k*) n. 30. 31. 40. (*l*) Prax. l. 1. S. 18. art. 9. (*m*) Obſ. Med. circa Morb. acut. S. 6. c. 3. (*n*) Obſ. Anat. (*o*) Epiſt. de Rad. Chyn. (*p*) n. 57. 58. (*q*) Apiar. Obſ. 53. (*r*) Vid. in Obſ. 87. Cent. 1. N. C. (*ſ*) cit. ſupra, ad n. 28. (*t*) Vid. Epiſt. 20. n. 57. (*u*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 8. (*x*) Ead. Dec. A. 10. Obſ. 241. (*y*) Ibid. A. 5. Obſ. 122. (*z*) Ibid. Obſ. 120. (*a*) Cent. 9. N. C. Obſ. 80.

tiendum eſſet, inciſo cadavere nihil aliud ſibi repertum narrat, quam pulmonis dexteri inflammationem, & concretiones polypoſas in vaſis majoribus pulmonaribus. Neque Præſtantiſſimus Geſnerus in ea quam ſupra (*b*) memoravi, fallaci quidem, ſed non ſine punctorio in lateribus, aut ſub ſcapula dolore, Urienſium pagi Conſtitutione, uno, altero, aliis diſſectis corporibus, pleuræ ullam refert inventam læſionem, cum pulmones utique inflammatos, aliterve intus, aut extra male affectos proponat. Denique ut alios omittam, prætermittere nequeo Illuſtrem Hallerum (*c*), qui cum ſuas pleuritidis, & peripneumoniæ quatuor Obſervationes ediderit, vix in una earum tradidit, *in pleura ſigna fuiſſe inflammationis*, in omnibus autem pulmones, ſcripſit, aut magno fuiſſe abſceſſu vitiatos, aut a ſanguine qui intra eorum veſiculas, cellulaſve deſtillaverat, aut ab albo humore intra eorum ſubſtantiam coacto graves, & in parte duros & ſolidos, quemadmodum in eorum inflammationibus, ſæpius accidere, ſupra (*d*) a nobis expoſitum eſt. Hæc cum ita ſe habeant; præclare intelligis, pleuræ inflammationem cum pulmonis inflammatione conjunctam minus crebro deprehendi, quam Medicus noſtra ætate nobiliſſimus credere videbatur cum *peripneumoniam*, ſcripſit, *ex ſe ipſa raro oriri*, *verum ſupervenire pleuritidi*, *& paraphrenitidi*. Quæ verba ad memoriam revocant Hippocratis locum, ſic a Dureto (*e*) latine redditum: *Peripneumonia pleuritidis ſuccedanea*, *tutior eſt primigenia*: qui locus Interpretum, & Medicorum ingenia torſit cum ob alias cauſas apud Cælium Aurelianum (*f*), & Ballonium (*g*) commemoratas, tum præſertim quia in Aphoriſmis (*h*) ſcriptum eſt: *A pleuritide peripneumonia malum*. Et Martianus quidem (*i*), atque Sennertus (*k*), quibus fortaſſe nimis auſi fuiſſe alii in textu emendando viderentur, rationem excogitarunt, qua, nulla verborum mutatione facta, rem non incommode intelligi poſſe, crederent, ſi nimirum, quod Sennertus ait, reputemus, materiæ parte in thoracis parietibus antea depoſita, pauciorem, minorique cum impetu in pulmones reliquam ferri, aut ſi, quod cenſet Martianus, vox ἀσφαλεστέραι non ita accipiatur, quod vulgo faciunt, ut tutiores tunc ſecurioreſve peripneumonias ſignificet, ſed *ſtabiliores*, ſive minus jam tranſmutabiles. Quarum interpretationum ne primam ſequar, facit aphoriſmus modo memoratus, quocum illam ut ſatis conciliem, non video: ne vero alteram, vel ipſe conſtans, quantum perſpicere potui, in Coacis uſus illius vocis, cive affinium, ut majorem non ſtabilitatem, ſed ſecuritatem, hoc eſt minus periculi omnino ſignificent (*l*). Quæ cum ita ſint; in mentem mihi olim venerat quærere, num forte liceret primam illam litterulam, quaſi librariorum incuria additam, a propoſita voce abjicere, ut mutatione omnium minima id quod ratio poſtulare videbatur, non jam tutiores, ſed periculoſiores eas eſſe legeremus peripneumonias quæ pleuritidi ſuccedunt: aut ſi id non liceret; num ſequi fas eſſet conciliationem a Petito (*m*) traditam, aut certe probatam, ut aphoriſmum accipiamus de peripneumonia, quæ perſtanti pleuritidi addatur, Coacarum autem locum de peripneumonia, in quam pleuritis mutetur. Tu autem videbis, num eo loco duæ iſtæ peripneumoniæ inter ſe comparentur, an potius hæc altera in quam pleuritis mutatur, cum ea comparetur quæ ſit *primigenia*. Quod ſi eſt, ut plane eſt; nempe illuc redimus, ut rationem quæramus, cur peripneumonias, quæ accidunt ægris, jam pleuritide, & ipſa pleuritidis curatione debilitatis, eas tutiores pronunciet Hippocra-

tes, quam quæ, nulla prævia pleuritide, valentes robuſtoſque homines aggrediuntur? Illas ſane ipſas apud Ballonium (*n*) videbis cenſeri *lethales*, nec ratione ſolum, aut Galeni auctoritate, ſed & exemplis productis citioris inde mortis *Reginæ Navarræ*, & *Dominæ Dupuy*: ad quæ alia, atque alia ſæpe addiderunt deinceps Medici funeſta exempla, & non ita pridem Vir Clariſſ. Gianella noſter (*o*): tantum abeſt, ut eas peripneumonias; ſi quod ſæpius contingit, ſpectemus; credere in univerſum poſſimus *primigeniis tutiores*.

40. Verum ut ab his quæ ſuccedunt, ad illas quæ ſimul cum pleuritide ſunt, peripneumonias redeamus; non tam crebro eas quidem; id quod jam ſatis vidiſti; ſed tamen haud rariſſime occurrere, non noſtræ modo, ſed & aliorum Obſervationes demonſtrant. At certe multo minus crebro occurrunt illæ quibuſcum gravior pleuræ ſit inflammatio conjuncta. Teſtis eſt præ cæteris vel is Civis meus, qui de utroque ſimul juncto morbo peculiare volumen edidit, primuſque ambobus *Pleuripneumoniæ* nomen, ſi non impoſuit, at certe ſic confirmavit, ut nunc pervulgatum ab recentiſſimis etiam laudetur, Vincentius Baronius: cujus Obſervationes jam inde ab A. *1636.* typis commiſſæ haud ſcio cur non fuerint in Sectione hac Sepulchreti propoſitæ, in qua cæteroquin præter eam quam ſupra (*p*) indicavi, aliæ quædam non ſemel tantum, ſed bis ponuntur, ut quæ tum §. 7. Obſ. 9. tum §. 2. Obſ. 40. & quæ tum in extremo Scholio ad Obſ. 33. tum nono articulo Appendicis ad Obſ. 25. & quæ tum in hujus Appendicis articulo quarto, tum in ſecundo Scholii ad Obſ. 38. eædem leguntur. Baronius igitur (*q*), cum in noſtris illis regionibus Pleuripneumonia epidemice vagaretur, treſque eo morbo interemptos ipſe in Noſocomio patrio diſſecaret, *in nullo eorum latere abſceſſum*, *nec ullum alium in membrana coſtas ſuccingente inflammationis*, *aut tumoris veſtigium deprehendere* potuit, *præterquam in una tantum muliercula*, in qua ipſa tamen non inflammatam eam membranam, ſed *tabidam* invenit, ut arcte adhærentem pulmonem cum avellerent, ſequeretur. Ex ſingulorum autem morbi deſcriptione, quam ſectionibus præmittit, apparet, omnes acuto ac pungente lateris dolore fuiſſe cruciatos. Quin etiam, ut ſuarum ſimiles, his ſubjicit Plateri, & Zecchii Obſervationes: quorum ille in pleuriticis duobus *maculam tantum lividam* in pleura, cui quidem affixos pulmones ipſos potius male affectos deprehendit; Zecchius autem in pluribus, non illam, ſed pulmones vitiatos invenit, ut in Sepulchreto quoque (*r*) adnotatum leges: quanquam in extremo Tractatu *de Lateris Dolore*, qui ut *Methodo de Urinis* ſubjectus, ſic *Conſultationi* illi quæ editarum Venetiis eſt ultima, præpoſitus eſt; idem Zecchius ſcribit, in pleuriticis cum magno pulmonum vitio, pleuram *interdum prorſus illæſam*, *nonnunquam vero parum immutatam* repertam eſſe. Huc Jacotium (*ſ*) addito, cujus hæc ſunt verba: *experimento in diſſectione pleuriticorum raro tumere pleuram obſervamus*: & ne Valſalvæ, & noſtras diſſectiones ſæpius inculcemus; trecentas illas Servii (*t*) adjicito, in quibus pleuram aut nihil omnino vitiatam, aut *leviter tantum quodammodo inquinatam* offendit. Quemadmodum autem cum ſupra (*u*) oſtenderem ampliorum, graviorumque pleuræ læſionum, ubi ſalvi pulmones ſint, aut illius inflammationis cum horum inflammatione conjunctæ raritatem, non me certe ex iis eſſe, credideris, qui *nullam pleuritidem a membranæ coſtas ſuccingentis inflammatione excitari*, contenderunt, nominati plerique a Cl.

 Tit-

(*b*) n. 14. (*c*) Opuſc. Pathol. Obſ. 13. & ſeqq. (*d*) n. 20. (*e*) Coacar. Prænot. l. 2. c. 16. n. 28.
(*f*) Acut. Morb. l. 2. c. 25. (*g*) Annot. 6. ad Conſil. 27. l. 1. (*h*) Sect. 7. Aph. 11. (*i*) Ad Coac. Sect. 2. n. 277.
(*k*) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 16. (*l*) Vid. apud Duret. cit. cap. n. 17. cui adde n. 16. & cap. 17. n. 1. Adde cap. 15. n. 4. & l. 1. n. 149.
(*m*) Comment. in Aret. de Morb. Acut. l. 1. c. 10. (*n*) Annot. 6. cit. (*o*) De Succeſſ. Morb. l. 2. c. 6. (*p*) n. 28.
(*q*) De Pleuripneum. l. 1. c. 1. (*r*) Sect. hac, Obſ. 20. §. 29. & 1. (*ſ*) Comment. in Hipp. Coac. Sect. 2. l. 1. aphor. 1.
(*t*) ſupra n. 37. (*u*) n. 38. 39.

Tittwanno (*x*), ita hic pariter recte credes, non ideo me graves pleuræ inflammationes cum pulmonis inflammatione junctas negare, quod in diſſectionum maximo numero deprehenſas perraro fuiſſe, oſtendam. Neque enim earum oblitus ſum quæ in Sepulchreto recenſentur: ad eaſque addere alias poſſum, ut puta quas Gagliardus (*y*) indicat, & in pluribus quidem, a pulmone in pleuram extenſas, aut cum Hoffmannus (*z*) vidiſſe ſe, ait, *inflammatam & ſphacelatam pleuram*, vitiato parvis abſceſſibus pulmoni adhærentem. Hoffmannus tamen id *etiam*, quaſi nonnunquam, vidiſſe ſe, addidit, poſtquam id quod frequentiſſimum eſt, ſic in univerſum tradiderat: *In ſectione pulmones inveniuntur inflati, duri, inſtar hepatis, & aquæ fundum petentes*: quæ præclare quoque Obſervatione (*a*) confirmavit, eorum immane deſcribens pondus, & diſtentionem, & duritiem, quia *veſiculas quaſi carnea craſſa rubicunda ſubſtantia* habebant *infarctas*; & cum thoracis nullas omitteret internas partes: pleuram ne memoravit quidem. Gagliardus autem, ad triginta, ut dictum eſt ſupra (*b*) diſſectis, in aliis pulmonum ſubſtantiam ſic in hepaticæ ſimilitudinem invenit mutatam, ut in quodam Chirurgiæ ſtudioſo ſectus pulmo a ſecto ejuſdem hepate internoſci non poſſet, in aliis nigram, in aliis utroque illo vitio, quorum primum *phlegmonoſum*, alterum *gangrænoſum* vocat, promiſcue affectam. Ampliſſimus quoque Senacius (*c*) cum univerſe ſcribat, ſubſtantiam pulmonis „ indurari in pleuritidibus, & maſſam formare ſi„ milem hepati „ alibi (*d*) tamen cujuſdam Conſtitutionis pleuritides excipit, in quibus *gangrænoſum principium* accuſat, & in ægris, mortuiſque animadverſa non reticet. Tu quid inter Pariſienſem, & Romanam Conſtitutionem diſcriminis fuerit, conferendo utrumque Scriptorem, intelliges. Gagliardus enim tribus illis ſingulis vitiis ſua peculiaria adſcribit ſigna, & remedia. Sed ut phlegmonoſi in ſuppurationem abeuntis progreſſum in paulo ſerius extinctis ſatis dilucide oſtendit; ſic in gangrænoſi, & in miſti ex utroque deſcriptione perſpicuitatem deſiderabis; neque enim licet intelligere, phlegmone, an eryſipelate, an neutro inflammationis genere eæ partes eſſent affectæ pulmonis, quas gangræna corripiebat. Et progreſſum quidem ſubſtantiæ illius quaſi hepaticæ in ſuppurationem a me quoque tum in hac (*e*), tum in aliis (*f*) Epiſtolis adnotatum videbis: ſic etiam in dura, ac denſa illa eadem parte nigredinem (*g*): in eademque conſpexiſſe Valſalvam, cum *atrum, & phlogoſi affectum, durum, & valde compactum* pulmonem Senis (*h*) deſcripſit, tertio die mortui, & cum Mulieris (*i*) proſtratis omnibus viribus decumbentis, cujus poſtea remiſit dolor, *indurati* pulmonis partem *fuſcam, & ſphacelo quodammodo correptam*, & cum Viri (*k*) quinto die extincti pulmonem *valde induratum, ad ſubviridem colorem vergentem, nigriſque maculis diſtinctum*. Sed nec Valſalva, quod ſciam, in peripneumonicis pulmones, qui non eſſent indurati, nigros deprehendit, nec ipſe, niſi uno in Viro, de quo Epiſtola Anatomica ſcripſit XIII. (*l*): quanquam illos, quippe ad caput præcipue intentus, *curſim* inſpexi, & graviter quidem læſos fuiſſe, memini; ſed ea tamen nigredo a gangræna eſſet, an a ſanguine, qui non ita prorſus in eorum vaſis ſubſtitiſſet, ut ad gangrænam faciendam requiritur, adnotatum non habeo: ut neque intelligo, durine eſſent, an a ſphacelo laxati, & molles, cum Lanciſius in Romana illa epidemica peripneumonia (*m*) *præcordia rubentia uſque ad diaphragma* fuiſſe, ſcripſit, *& nigricantia ſanguine coacto*, id eſt, ut inferius (*n*) loquitur, *rubra, & ſphacelo tentata*. Verum utcunque id fuerit; hæ omnes pulmonum labes, in quibus commemorandis me a propoſito divertiſſe, fortaſſe credideris, videnturne tibi ejuſmodi eſſe, ut ſi cum pleuræ noxis, quantumvis gravibus, nonnunquam jungantur, his potius, quam illis, debeas ægrorum interitum imputare? Lanciſio id certe non eſt viſum, qui vel eos in quibus rami venæ Azygæ lateris primum inflammati *in varices abierant*, ad me ſcripſit, (*o*) *ex ſæva* quidem *pleuritide, ſed in peripneumoniam, & ſepti inflammationem faceſſente, diem ſuum obiiſſe*. Quin Riverio ipſi, dum contrariam tueretur ſententiam, veritas expreſſit verba hæc, quæ in Sepulchreto quoque (*p*) a te reperientur, nobiſque ſatis eſſe debent: *pleuritides vehementiores, quæ mortem inducere conſueverunt, in peripneumoniam ut plurimum degenerare*. Sed univerſe aſſeverat Medicus Præſtantiſſimus Trillerus (*q*), in vera pleuritide, *non pleuram ſolum affici, quod hactenus quidem temere creditum; ſed ipſam quoque pulmonum ſubſtantiam ſimul infeſtari, quod unicus medicinæ ocellus, anatome, docuit luculentiſſime, & nullam veram pleuritidem acutam ſine peripneumonia* agnoſcit. Denique; ut alios hic omittam; ſatis fuerit, Anatomicum Exercitatiſſimum Hallerum (*r*) negare, ſibi *unquam viſum, ſolam pleuram inflammatione ſua hominem necaſſe*.

41. Nec vereor interim dum in controverſia hac de veræ pleuritidis ſede diutius hæreo, ne tu forte Empiricos imitatus, quibuſcum mollius, quod ad illam attinet, egit Galenus (*ſ*), de re inutili tot verba a me fieri, arbitraris. Nam ſi Dogmatici ea tempeſtate, *contra illos parum idonea ſe reſponſione tuebantur*; at noſtris temporibus ſi Celeberrimos inter Dogmaticos Medicos duos conſulueris, Boerhaavium (*t*), & Hoffmannum (*u*); non facile credes, eadem curationis diſcrimina Empiricos illos per ſolam experientiam accurate, partite, dilucide adeo noviſſe, atque hi, anatome, & ratione duce, propoſuerunt, præſertim autem Boerhaavius. Ægre etiam feres, fuiſſe ætate noſtra ſeniorem Medicum, qui eadem omnes uti curatione, ſcripſerit, ſive pleuram morbus teneat, ſive pulmones, oblitus videlicet vel ejus diſcriminis quod ne ii quidem negant, qui cætera extenuare conantur, ſi res ad ſuppurationem vergat, tunc ſaltem requiri aliam curandi rationem, ſi pus in pleura ſit, adſitiſque muſculis, aliam, ſi in pulmonibus, & longe alia via ex illa, atque ex his, eſſe educendum. Non me fugit, alios quoque, & longe quidem eo peritiores, memoria noſtra fuiſſe Medicos, qui eandem fere, imo parem omnino medendi rationem docuerint utrique morbo convenire. Sed hi aut ſedem utriuſque in pulmone, aut ſimul utrumque eſſe, arbitrabantur, & quæ remedia utrique morbo communia, & recte quidem, ſtatuerent, ſatis intelligitur. Ille vero, ut omnem Anatomicorum operam in diſquiſitione hac inanem eſſe, dictitaret, idem affirmabat de univerſa curatione; quaſi illud ſaltem verum non eſſet, magis ſolicitum de morbo, & de celeri magnorum auxiliorum adminiſtratione Medicum fore, qui multo creberrimam ejus ſedem ſciat eſſe in pulmonibus, rariorem in pleura. Tu autem, ſi bene tuum novi animum ſciendi cupidum, & veri cognitionem rebus cæteris anteferentem, non iis modo quæ de morbo hoc mihi hactenus conſpecta eſſe, dixi, contentus non eris; ſed illud inſuper fortaſſe optabis, ut quemadmodum pulmonum membranam toties integram ſanamque fuiſſe, animadverti, ita & nonnunquam ipſam dumtaxat quaſi eryſipelate affectam, profundiore ſubſtantia illæſa, & minime infarcta, deprehendiſſem, ut ſedes omnes harum thoracis inflammationum per anatomen ex me cogni-

(*x*) in Procem. Mechaniſmi venæ Azyg. Pleurit. cauſæ. (*y*) cit. ſupra, ad n. 28. (*z*) cit. ibid.
(*a*) 1. in Enarr. Morb. cap. ibid. cit. (*b*) n. 38. (*c*) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 2. (*d*) l. 3. ch. 8. n. 9.
(*e*) n. 17. (*f*) Epiſt. 6. n. 11. (*g*) ſupra, n. 4. & 24. (*h*) Epiſt. 20. n. 33. (*i*) Ibid. n. 41.
(*k*) Ibid. n. 45. (*l*) n. 23. (*m*) Epidem. Rheum. A. 1709. c. 2. n. 6. (*n*) c. 4. S. 1. n. 7.
(*o*) Differt. de Vena ſine pari. (*p*) Sect. hac Obſ. 14. §. 4. (*q*) Vid. Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 2. n. 2.
(*r*) Opuſc. Pathol. Obſ. 13. (*ſ*) De Loc. aff. l. 3. c. 2. (*t*) Aphor. de cogn. & cur. Morb. tum §. 849. & ſeqq. tum §. 886. ſeqq.
(*u*) c. 6. cit. ſupra, ad n. 28. §. 2. & ſeqq.

cognitas haberes. At aliis quoque me diligentioribus, aut felicioribus aliquid relinqui, ne gravius feras: intereaque ex ea ſede, quam omnium frequentiſſimam eſſe, confirmavi, tibi ſatis ſit cum alia, tum hæc præſertim multo facilius intelligere. Primum, cur empyema ſæpe adeo non ſequatur, ut ſequi oporteret, ſi pus in pleura unde extrorſum nullus patet exitus ſecundum naturam, acervaretur. Alterum, quomodo tanta puris copia a pleuriticis quibuſdam expectoretur, aut in eorum thoracem effundatur, quæ ſi a pleura proveniret, exili ſane, tenuique membrana, *magnum profecto* eſſe *miraculum*, ut Aretæo (*x*), ſic & aliis videri poſſet. Nam quod ab inflammatione tam craſſa fiat, ut tantam poſſit materiæ vim continere, nec mihi unquam, nec Valſalvæ, nec ulli ex iis Anatomicis videre pro certo contigit, quorum longe maximum fuiſſe numerum Obſervationum, ſupra (*y*) dictum eſt. Ad pleuram autem pinguedinem addere, ut materiæ copiam non defuturam intelligamus, vide num liceat. Exterior enim pinguedo ad ſpuriam pleuritidem, non ad veram ſpectat, & latentem, de qua hic loquimur. Interior autem quantula demum ſit in non obeſis, minime ignoras; obeſos enim minus eſſe pleuritidi obnoxios, agnovimus alibi (*z*) cum Medico Diligentiſſimo Trillero. Tertium denique, ea poſita quam frequentiſſimam eſſe hujus morbi ſedem probavimus, a te facilius intelligendum, illud eſt, quomodo cruentum ſputum ſæpe adeo vel inter hujus initia ſe oſtendat.

42. Non ſum neſcius, quot rationes Viri ingenioſiſſimi excogitarint hujus explicandæ rei, quando etiam in ſola pleura ſtatueretur inflammatio. Quarum antiquiſſima Eraſiſtrati eſt, cujus verba, nobis a Galeno (*a*) contra diſputante ſervata ſunt. Quam rationem quamvis Sennertus (*b*), diſſimulato auctore, ſecutus eſſet, nunc tamen plerique ignorarent, niſi inter Italos Vir Doctus, idemque de Pleuritidis tractatione bene meritus in bono lumine collocaſſet, imo probabilem reddidiſſet, Eraſiſtrati verbis non modo ad nunc cognitam ſanguinis circumitionem accommodatis, ſed etiam per Bronchialem arteriam, quam Eraſiſtrato notam, ac Galeno, ſecus ac reſpondentem illi venam, ſermo utriuſque (*c*) ſatis oſtendit, ſingillatim expoſitis: qua in expoſitione tamen cum alia fortaſſe, tum illud certe optare poſſis, ut per *concavam arteriam* non Bronchialis intelligeretur, ſed Magna; nam & vena quod *maxima* ſit, *ob id ipſum cava nominatur*, ut a Galeno alibi (*d*) traditum eſt. Inter recentes autem ſputi illius cruenti explicandi rationes, ut vetuſtas alias, quas Schneiderus (*e*) jam ſatis refutavit, prætercam, nihilque de ramis venoſis dicam, a pleura in ramos venoſos pulmonis pertinentibus, ab nonnemine in rem hanc indicatis; ut nihil, inquam, de iis ramis dicam niſi quod ſi vel eſſent perpetui, quidquid inferrent, minime illud in pulmonibus ſubſiſteret, quippe ab anguſtis in latiores ſemper venas cum reliquo eorum ſanguine perrecturum, alio traducendum; at eam profecto rationem ſine laude omittere non poſſum, quibuſdam in caſibus fortaſſe locum habituram, quam per tubulos inter Venam ſine pari, & arteriam Aſperam injectionibus detectos mihi quondam ſignificavit Lanciſius (*f*). Verum ut ſummi Viri ingenium, & diligentiam probem; certe quotieſcunque pulmonem ipſum eſſe inflammatione affectum ſciam; non facile ego in pleura expectorati ſanguinis cauſam quæram, nec via recta, ampliſſimaque relicta, obliquos, anguſtoſque tramites ſequar præſertim donec meminero earum Obſervationum, quas olim in diſputatione mecum, ut ſolebat, amice habita in Bononienſi Scientiarum Academia propoſuit Nannius, preſſe nimium in vetere illa ſcheda indicatas, ex qua una potuit Vir cæteroquin non minus diligens, quam doctus, qui nunc magno ſuo merito illi Academiæ a ſecretis eſt, in ejuſdem Commentariis (*g*) deſcribere. Nannius enim ſic narrabat, ut ego illo eodem die memoriæ cauſa mihi adnotavi: in ea pleuritidum epidemia in qua vix unum aut alterum pleura dumtaxat læſa deprehendit, hoſque mortuos ſine ſputo ſanguineo, ut in Commentariis ſcriptum eſt, cæteros (id quod ibi minime leges) in quibus pulmones potiſſimum læſos offenderat, qui ſane quamplurimi fuerunt, omnes præviis cruentis ſputis deceſſiſſe. Nunc itaque intelligis tum quare ſibi non omittendum putaverit, in duobus illis, ejuſmodi ſputa defuiſſe, tum quid mihi ab ejus obſervationibus in rem præſentem indicari videatur.

43. Eodem die memini quæ in Noſocomio S. Mariæ de Vita ipſe videram in duobus adoleſcentibus, ſed in alio alio tempore, cum Academia communicaſſe. Alter ex frigore externo correptus fuerat perforante dolore circa medium lateris dexteri, qui in eo, quem exiguum tenebat, loco ſe movere, & circumferre videbatur, linteis calidis admotis non remittebat, tangendo autem creſcebat, ut in id latus æger decumbere non poſſet. Noctu febris acceſſit cum frigore incipiens, cum ſudore autem deſinens. Quæ etſi erat intermittens; tamen cum rediret ſingulis noctibus, dolor autem idem perſtaret; in Noſocomium venit adoleſcens: ubi ſanguine emiſſo e brachio, latere autem inuncto ex oleo calido de lini ſeminibus expreſſo, ſedem quidem mutavit dolor, & naturam hactenus, ut potius gravando, quam perforando moleſtiam afferret; cæterum mucronata cartilago; ad eum enim locum tranſiverat; manum tangentis ferre non poterat. Cum hæc nono jam die ab initio doloris ita ſe haberent; ex improviſo tuſſi oborta, ſanguinis grumum fœtentem, majoris caſtaneæ magnitudine æger rejecit. Quo ejecto, omnia quæ dicta ſunt, abiere, ut nec febris nocte proxima, ſed ſudores potius redierint, deinde vero ne hi quidem. Igitur quærebam, unde is grumus? nam ex arteria Aſpera non videbatur ea magnitudine proveniſſe: e naribus autem intimis, etſi per extimas haud ita pridem ſanguis prodiiſſet, æger veniſſe conſtanter negabat; tum quæ præceſſerant, eorumque ſubita ſolutio, aliaque præterea ut ipſi crederem, faciebant. Relinquebatur, ut e ventriculo: quamvis nulla ad hujus regionem moleſtia primis diebus præſertim ſe prodidiſſet, neque ulla nauſea, ulla ad vomitum propenſio ipſam grumi rejectionem anteceſſiſſet. Certe autem ad ventriculum attinebat quod in altero acciderat Juvene. Is enim dolore lateris, tuſſi, cæteriſque pleuritidis indiciis affectus, & de his dumtaxat conqueſtus, niſi quod tamen ſimul nauſea tentabatur, cum ab iis quæ cæteros juvare pleuriticos ſolent, vel pejus ſe haberet; denique rejecto inter vomitum ſanguineum terete lumbrico, ſtatim ab iis, quæ dicta ſunt, omnibus liber eſt factus. Nec vero hanc Obſervationem eo die commemorabam, quod raram eſſe, cenſerem: neque enim me fugiebat, ex quo Gabucinus (*h*) unam ejuſdemmodi propoſuerat, quæ Donato (*i*) adeo mirabilis viſa erat, quot proditæ eſſent aliæ tum ab iis quos laudat Ettmüllerus (*k*), tum ab aliis, qui in Sepulchreto (*l*) memorantur: ad quas eſſe quæ addi poſſint, non ignoras præſertim ex Hardero (*m*), Raygero (*n*), ex Viriſque aliis Clariſſimis, nominatim Joanne Baptiſta Verna (*o*), & Joſepho Antonio Pujati (*p*) Auditore olim noſtro, nunc Collega meritiſſimo, a quo uno plurimæ docte, ut ſolet, accurateque propoſitæ ſunt. Verum ideo commemorabam, quod ſermo de Pleuritide erat eo die in Academia inſtitutus ob litteras a Cremonenſi Medico, dum viveret, Experientiſſimo, qui condiſcipulus meus fuerat, Ignatio Pedratto ad me datas, in qui-

(*x*) De Cauſ. diuturn. Affect. l. 1. c. 9. (*y*) n. 38. & ſeqq. (*z*) Epiſt. 20. n. 10. (*a*) De Loc. aff. l. 5. c. 3.
(*b*) cap. 16. cit. ſupra, ad n. 39. qu. 3. in fin. (*c*) cap. 3. modo cit. infra medium. (*d*) De Venar. &c. diſſect. c. 2.
(*e*) Diſſert. de Pleuripneum. c. 1. §. 33. 34. (*f*) Diſſert. de Vena ſine pari. (*g*) Tom. 1. inter Medica.
(*h*) Comment. de Lumbric. c. 13. (*i*) De Medic. Hiſt. Mirab. l. 4. c. 6. (*k*) Prax. l. 1. S. 18. art. 9.
(*l*) Schol. ad Obſ. 38. hujus Sect. (*m*) Apiar. Obſ. 96. (*n*) Vid. Act. Lipſ. A. 1691. M. Janu. in fin. ad Obſ. 26.
(*o*) Princ. morb. acut. Pleurit. P. 3. c. 11. n. 19. & ſeqq. (*p*) Dec. rar. Medic. Obſ. 7.

in quibus verminoſas pleuritides ſumma cura deſcribebat, quæ hyeme A. 1705. Farneſii, ubi tunc ille medicinam faciebat, in eaque vicinia epidemice graſſabantur. Ut igitur appareret, primum quidem, a vermibus inferri aliquando pleuritidis ſimilitudinem, quæ, ejectis vermibus, continuo evaneſceret; deinde autem, veram ipſam pleuropneumoniam interdum fieri, ſi porro illi irritare pergerent, & ſic ad thoracem non vapores neſcio qui, ſed conſtantes ſpaſmodicæ membranarum criſpaturæ traducerentur, quæ ſanguinem denique, præſertim lentum, in vaſculorum anguſtiis retinerent, viſum eſt, ut hoc licebat ex recentibus Pedratti Obſervationibus intelligere, ſic illud quoque recenti mea Obſervatione confirmare.

44. Quoniam vero in Sepulchreto nullam invenio diſſectionem, quæ in pleuritide verminoſa oſtendat, revera poſſe thoracis interiora inflammari, cum eæ quæ ex Quercetano proferuntur (*q*), lumbricorum cumulos duntaxat exhibeant, in ventriculo, & inteſtinis repertos; quæ tunc Pedrattus in thorace mortuorum viderit, adſcribam; ſi prius tamen quæ in viventibus adnotavit, ex iis quæ tum ſcripſerat, tum coram addidit poſtea, cum plura poſt ſcriptam epiſtolam obſervaſſet, ſummatim ſignificavero. Juvat enim decipientium morborum Conſtitutiones plures, & alibi obſervatas, legiſſe, & inter ſe contuliſſe. Ille igitur ſic obſervavit. Lateris dolor obtuſus potius quam pungens, primum omnium exiſtebat, qui præterquam quod nonnullas habebat intermiſſiones, initio erat tolerabilis. Interea autem apparebant indicia vermium in ventre nidulantium: quin horum aliqui ut plurimum ex ore ejecti, aut cum alvi recrementis conſpiciebantur. Simul autem non ſine tuſſi, & hac vehementi, ſputa erant alba, non concocta, eademque ſanguineis quaſi filamentis jam tincta. Febris, quæ cum horrore inceperat, uno fere tenore, & curſu perſtabat: Pulſus; non, ut in pleuritide ſolent, duri, tenſive; humiles erant; parvi, inæquales. Ad quintam uſque, aut, ſummum, ad ſeptimam diem morbus non modo non creſcere, ſed potius decreſcere, atque adeo jam propemodum victus eſſe videbatur, dolore, ac tuſſi abeuntibus, febre autem ipſa non mediocriter imminuta. Poſtea vero hæc omnia uſque adeo majora quam antea, fiebant, tantaque & ſpirandi difficultas, & virium dejectio adjungebatur, ut intra horas quadraginta ægri miſere inquieti, intus æſtuantes, toto autem corporis ambitu perfrigerati, & quod certiſſimum erat mortis ſignum, cadaveris inſtar liventes, nullis tunc proficientibus auxiliis, interirent. Sed in morbi initio, ut denique animadverſum eſt, profuit iis qui firmis eſſent viribus dare quæ vomitum moverent, & nominatim quam benedictam vocant, Rulandi aquam, de qua confer quid in ejuſmodi pleuritidibus cenſeret Quercetanus; habes enim vel in Sepulchreto (*r*). Alvum autem in hoc morbo ciere oleo etiam ipſo ex amygdalis recens expreſſo, aut mercurio, ut vocant, dulci; ad abigendos certius vermes cum pauca myrrha, & corallina conjuncto, non ita proderat. Nam etſi hoc lumbrici mirifice expellerentur; mox tamen a dejectionibus exacerbabatur dolor, & creſcebat inflammatio. Oleum autem illud, cum a primo expectorationem reddere faciliorem videretur; paulo poſt tamen, quaſi pulmones laxaſſet, aucta ſpirandi difficultate mortem accelerabat; ut omnino fuerit omittendum. At ſanguinis miſſione, quippe vires dejiciente, abſtinere oportebat, vix ut nonnunquam, maxime urgente inflammatione, partite tamen, ac parce, fuerit inſtituta. Sive igitur hic morbus ita erat explicandus, ut paulo ante (*ſ*) indicatum eſt, explicationem confirmante utilitate ex Rulandi aqua inter initia ſtatim id quod lentiorem ſanguinem facturum eſſet, ejiciente, ſive etiam aqua eadem quaſi antidoti inſtar cum Quercetano, aliiſque ſpectata, morbum hunc mavis peſtiferi aliquid habuiſſe, quod vermes comitarentur potius, quam facerent; nam & peſtilentes pleuritides interdum obſervatæ ſunt, quo illæ apud Ballonium (*t*) in Adnotatione I. referuntur quæ ab eo ſunt deſcriptæ initio Conſtitutionis Vernæ A. 1571. preſſius in Sepulchreto (*u*) commemoratæ; illud certum eſt cum multorum, quos deſcriptus morbus abſtulerat, cadavera tum Farneſii, tum in proximis oppidulis ſecarentur, viſcera quidem ventris in aliis aliter, ut propriæ ſingulorum affectiones ferebant, conſtituta apparuiſſe, ſcirrhoſa videlicet, obſtructa, aut alia ratione male habentia, præ cæteris autem valde affectum ventriculum, & tympaniticum in modum, inflatum, putridaque, & graveolenti humorum ſaburra onuſtum; ſed præcipuam læſionem in omnibus intra penetralia thoracis, fere eandem ac quæ propterea ex uno tantum ſubjicitur, deprehenſam eſſe.

45. VIRI quem modo propoſiti morbi vis atrocius, ac celerius abſumpſerat, PULMONES tumebant adeo, ut totum thoracis cavum implerent. Siniſter autem, quo in latere dolor fuerat, penitus inflammatus ac nigricans conſpectus eſt, præterea inferiora verſus albido ichore infarctus, abſceſſus inſtar. Pleura ubique inflammata, liveſcens, & nonnullis quaſi punctis ſanguineis diſtincta. Intercoſtales muſculi, Interni præſertim, & ſiniſtri, hactenus inflammationem contraxerant, ut ſugillati viderentur. Denique in cordis ventriculis, annexiſque Magnis utriuſque generis vaſis grumi fuerunt atri ſanguinis, nec diſſimiles polypoſæ concretioni.

46. Ex his quæ a nobis de Verminoſa Pleuritide relata ſunt, conjunctis tamen cum iis quæ de eadem ſupra (*x*) laudati Auctores ſcripſerunt, jam tibi facile apparebit, nulla eſſe veræ pleuritidis ſigna, quæ non aliquando in illa quoque ſint obſervata non modo cum jam in veram degeneraſſet, ſed tum etiam cum hujus tantummodo ſimilitudinem referret. Quo magis, in pueris præſertim, itemque in aliis qui ſoleant vermibus eſſe obnoxii, nec non in iis Conſtitutionibus quæ horum feraces ſint, cavere Medicos, oportet, ne forte pro vera habeant pleuritide aliquam in qua necdum aliud ſit, niſi pleuritidis ſimilitudo, ſolis anthelminticis curanda. Sed de pulmonis, & pleuræ, & utriuſque inflammationibus legitimis, aut nothis hactenus. De inflammatione autem diaphragmatis, aut mediaſtini, & pericardii quidquid vidi cum leve fuerit, & cum pulmonum inflammatione conjunctum; ſimul cum hac jam in his Litteris (*y*), aut in aliis etiam (*z*) indicatum eſt. Videre igitur poteris qui peculiares illarum membranarum inflammationes non conſpexerunt modo, ſed & earum ſigna adnotarunt. Neutrum enim ſolum ſatis eſt. Sic olim Avenzoar, cujus non brevem locum Zacutus (*a*) protulit, & fuſius ante Freindium (*b*) conſideravit, ſigna propoſuerat inflammationis Mediaſtini, quam ſe pertuliſſe, non dubitabat. Sic etiam Jacotius (*c*) non reticuit notas quas eidem morbo de Avicennæ quoque ſententia credidit convenire. Sic denique Heurnius pater (*d*) quibus ex indiciis conjiceret, Juvenem quendam eſſe indidem mortuum, legeris. Contra, Nicolaus Maſſa (*e*) qui apoſtemata etiam in mediaſtino vidiſſe ſe, ſcripſit, de eorum ſignis nihil adjecit, cum illa quæ in Nobili Florentino pleuriticum apoſtema comitata erant, diligenter retuliſſet, cujus morbi; & diſſectionis in Sepulchreto nullam video mentionem fieri: & quamvis ſe *vidiſſe*, ajat, *& multos alios, a pleuritico apoſtemate mortuos, quorum*

(*q*) Obſ. 38. paulo ante cit. & Schol. ad eand. in fin. (*r*) in eod. Schol. (*ſ*) n. 43. in fin. (*t*) Epidem. l. 1.
(*u*) Schol. ad Obſ. 28. hujus 4. Sect. (*x*) n. 43. & ſeq. (*y*) n. 35. 36. (*z*) Epiſt. 7. n. 11.
(*a*) De Medic. Princ. Hiſt. l. 2. hiſt. 23. (*b*) Hiſt. Medic. ad A. 980. (*c*) Comment. in Coac. Sect. 2. l. 5. aph. 65.
(*d*) Enarrat Hippocr. l. 5. aphor. 24. (*e*) l. Introduct. Anat. c. 27.

rum apoſtemata magna erant; tamen hæc ſuperius non memoravi, incertus, an ejuſmodi magna apoſtemata ad ea ſpectarent, de quibus agebam, an potius, ut in Florentino illo de quo dicebat, ad muſculos etiam proximos occupantia, frigida, antiqua, & multos annos perpetua tuſſicula, & gravante dolore permoleſta. Opus igitur eſt ſignis, per diſſectiones comprobatis, ut morbum dignoſcere, & accelerata auxiliorum adminiſtratione curare poſſis, aut ſi hoc non liceat, ſaltem de gravi periculo monere, & ne deceptus videare, quid in cadavere ſit inveniendum, prædicere. Utrumque autem quod ſimul requiri, dicebam, oſtendet Medicus præſtantiſſimus, Salius, vicinus meus (*f*). Qui cum junior in mediaſtino inflammatorium tumorem, nec parvum, primus omnium vidiſſet, quæ autem ſymptomata in ægro fuiſſent, diligenter adnotaſſet; poſtea non ceſſavit unquam ea cum illis quæ in ægris aliis ſimilia occurrerent, ſolerter conferre: itaque & morbi ſigna conſtituit, de eoque docte periteque ſcriptam primam quam Medici habuerint, integram tractationem vulgavit. Obſervationem, quæ tractationis cauſa fuit, in hac habes Quarta Sepulchreti Sectione (*g*): in Sectione autem Prima hujus libri II. alteram (*h*) leges, quam inſequenti ſæculo litteris mandavit Panarolus, præterviſam iis quos de hoc morbo ſcripſiſſe vidi: in qua utinam alia, quæ defuiſſe non puto, ſymptomata adſcripta eſſent, & inflammationis ſedes, quæ fortaſſe pericardium attingebat, dilucide eſſet indicata. Quorum alterum non deſiderabis quidem in Heurnii filii Obſervatione, pariter in Sepulchretum (*i*) relata; at ſignorum quæ fuiſſent inflammationis hujus peculiaria priuſquam in vomicas abiret, imo vel poſtquam abierat, nullum adnotatum invenies. Ut inflammationis, & abſceſſus Mediaſtini, ſic & Pericardii quotquot memorari exempla vidimus, ea tibi, ut perlegere citius poſſis, in Sepulchreto indicabimus. Primum igitur eandem illam quam Salii eſſe, diximus, Obſervationem inſpicies, ut quæ inflammatorium tumorem exhibet, in parte etiam ad pericardium attinentem; quapropter de utriuſque membranæ inflammatione Salius egit, certe antequam Rondeletii Obſervationem (*k*) inſpicere potuiſſet, quippe Lugduni editam eodem A. 1583. quo Salius Præfationem Idibus Martiis ſcribebat Faventiæ, libro ſuo præfigendam. Hiſtorias autem quas proximo ſæculo conſcriptas, ex Hildano, itemque ex Zacuto citari videris; binas; ne forte fallaris; ex eorum ſingulis citari, ſcito. Hildani enim primam reperies in Sepulchreto (*l*) haud procul ab ea Rondeletii, quæ modo commemorata eſt; alteram autem Sectione hac IV. (*m*). Ubi etiam eſt Zacuti propria (*n*), nec tamen eo quem ibi a typographo indicatum videbis, libro illius 2. ſed ſi conferre forte volueris; & ſane paulo aliter Auctor ſcripſerat; libro 1. perquirenda. Zacuti autem altera ad pericardium certe non attinet; imo illa eſt Avenzoaris morbi ſui deſcriptio. A quo ut mediaſtini, ſic etiam pericardii inflammationem, & abſceſſum eſſe memorata, cum Freindius (*o*) admoneat; quomodo Salium, & Rondeletium excuſabimus, nullam ejus mentionem facientes? præſertim cum hic ſcripſerit, eum *affectum neminem, quod ſciret, adnotaſſe*, & Salius, *mirandum eſſe, qua ratione praxim docentes*, utrumque affectum *ita neglexerint, ut ne horum quidem minimum fecerint verbum*: quanquam hic quos intelligeret, *noviſſimos* videlicet *Medicos*, ſua ſatis Præfatione declaravit, in ſuaque Præfatione oſtendit, cur Avicennæ, ut Jacotius non dum morborum omnium curationem, ſicut *Ordinarii Practici*, doceret, ſed dum Coacas interpretaretur, cenſuerat, inflammati mediaſtini cognitionem ipſe quidem tribuere non potuerit, tanto libentius tributurus Avenzoari, quod vetuſti alicujus Medici, ut tum ſolebant, auctoritate ſua ſigna pleraque ſic confirmaſſet. Verum, quod pro Rondeletio quoque dictum velim, tanta præ cæteris Arabicæ Scholæ Medicis Avicennæ fama invaluerat, ut quod in magno ejus Opere non extaret, fruſtra apud reliquos perquiri poſſe videretur. Longe difficilius eſt Ludovicum Mercatum excuſare, a quo ſcripta de hiſce affectibus (*p*), ſi cum Salii, quem ne nominat quidem, tractatione contuleris, ab Salio omnia ſumpſiſſe, ſtatim cognoſces. At quanto minus erga Salium grati, ut ſæpe fit, aliqui fuerunt qui eodem vivebant tempore, tanto gratior, æquiorve fuit hoc noſtro ſæculo nobilis Scriptor Freindius (*q*), gratique pariter fuerunt Archiatri duo Ampliſſimi, quos, hæc recenſens, qua parte de his Morbis ſcripſerunt, nuperrime legebam: imo alter Obſervatione ſua Salii Obſervationem diſerte confirmavit; alter quomodo, & quando a præfrigido aere inſpirato, aut a gelida potione mediaſtinum, quippe a pulmonibus interceptum, gulam autem intercipiens, non difficile inflammari poſſit oſtendit. Nec tamen Salio ingratum fuiſſe, crediderim Virum alioquin Doctum, qui cum anno poſtquam Freindii Hiſtoria Medicinæ prodierat, decimo Scriptum vulgaret ſuum, queſtus eſt, Mediaſtini inflammationem fuiſſe ab omnibus ad id uſque tempus prætermiſſam, cujus interim ſigna quædam produxit, inter ea quæ Salius propoſuerat, occurrentia; neque enim hic vel ſyncopen, ubi inflammatio pericardium attingeret, prætermiſit. Eam igitur querelam inde potius ortam putaverim, quod nec omnes omnia legere, nec quæ legerimus, omnium poſſumus meminiſſe. Cæterum animadverſa ab Salio ſigna relegens, illud fortaſſe miraberis, cum moleſtiam ad ſternum animadverterit, ad dorſi vertebras non adnotaſſe, aut cum illius rationem hanc redderet, quod mediaſtinum ad ſternum alligatur, non attendiſſe, ad vertebras quoque alligari: aut ſaltem non admonuiſſe (id quod fortaſſe erat) propius ſternum, quam vertebras, fuiſſe illas inflammationes: quod diſcrimen in locis quibuſdam Hippocraticis de *pleuritide ad dorſum*, aliter in Sepulchreto (*r*) explicatis, attingit Cl. Verna (*ſ*): quanquam Epiſtola ſuperiore (*t*) alia quoque a me ratio indicata eſt, cur mediaſtino affecto, accidere interdum poſſit, ut ſternum, potius, quam vertebræ, compatiatur. Sed vertebrarum facta mentione, id etiam mirari ſubit, cum ſæpe adeo capitis dolores per ſanguinis impetum aut moram in cerebri meningibus, aut per aliam aliquam harum læſionem, irritationemve explicentur, cur ad dorſi dolores, de quibus nominatim in hac Sepulchreti Sectione agitur, explicandos perraro ſoleat commemoratio fieri meningum Spinalem medullam conveſtientium, quæ nihil demum niſi illæ ſuperiores meninges ſunt in vertebrarum cavum productæ. In hac ipſa Sectione exempla etiam afferuntur dolorum thoracis ab aneuryſmate provenientium. Quorum; etſi in alia Epiſtola de Aneuryſmatibus plura ſcripſerim, aliaque in alia ſim additurus; unum, atque alterum exemplum ſeorſum hic proferam, primum quidem propterea quia vix aliud ejus aneuryſmatis indicium reſcire potuimus, quam dolorem intra thoracem; alterum autem, quia non ſolum ab aneuryſmate, ſed etiam ab jecinoris pondere is thoracis dolor videtur repetendus.

47. MULIER conſiſtente ætate, quæ alias in Noſocomio Patavino fuerat ob dolorem in ſiniſtra intima thoracis parte, in idem rediit ante medium Januarium A. 1717. de eodem illo dolore querens, nunc magna cum febre conjuncto. Pulſus erant vibrati: morbuſque omnino videbatur gravis, ſed noto adeo, ut mors jam proxima eſſe crederetur. Fuit tamen; nam poſtridie quam in Noſocomium venerat, mulier improviſo mortua eſt. THORACE aperto, hujus quaſi hydrops a primo apparuit. Sed cum

infra

(*f*) De Affect. Particular. c. 6. (*g*) Obſ. 2. (*h*) Obſ. 125. (*i*) Sect. 4. Obſ. 27. (*k*) Sect. 8. l. hujus 2. Obſ. 4. §. 12. (*l*) Obſ. ead. §. 5. (*m*) Obſ. 4. (*n*) Obſ. 29. (*o*) Hiſt. & A. cit. (*p*) De Intern. Morb. Curat. l. 2. c. 6. (*q*) loco modo indicato. (*r*) Sect. hac 4. Append. ad Obſ. 39. (*ſ*) P. 3. c. 8. n. 9. & 12. libri cit. ſupra, ad n. 43. (*t*) n. 12.

infra aquam magna concreti ſanguinis copia occurreret; intellectum eſt, hujus ſerum hydropis ſpeciem repræſentaſſe. Quærentibus, unde ſanguis prodiiſſet, magnum ſe obtulit Aortæ aneuryſma, idque perruptum. Quam arteriam cum diligenter ſpectarem; ſic obſervavi. Jam inde ab initio, æquo erat latior, intuſque inæqualis. Nec tam in manifeſtius aneuryſma ſe dilatabat priuſquam Subclaviam ſiniſtram emiſiſſet. Inde non in ſaccum quendam lateralem, ſed in omnem partem truncus ipſe ſe expandebat, ut cavum efficeret magnum, forma ad ſphæroidem accedens: ad cujus infimam partem, iterum ſe in arteriæ modum contrahebat, ſecundum inferiores thoracis vertebras, ut ſolet, deſcendens. At ſuperius, ubi dilatatam fuiſſe, dixi, hinc altiorem ſiniſtri pulmonis partem premebat, inde vertebrarum aliquot corpora, & laterales proceſſus, & proximam coſtarum partem, a ſiniſtris pariter, urgebat. Et hæc quidem oſſa omnia erant ibi valde excavata; illa autem pulmonis pars atra erat, tum dura adeo, atque compacta, ut mirabile hic officium, quod verbo attigi in II. Adverſariis (*u*) præſtaret. Scilicet aneuryſmatis interior facies, nullis in hac muliere corticibus polypoſis obducta, intimam arteriæ ſubſtantiam, ſicuti nonnullis in locis, perraris tamen, & anguſtis, laxam adeo oſtendebat, ut ex ea quaſi ſquamulæ nullo negotio avelli poſſent, ita & eandem, & extimam ubi cum pulmone aneuryſma arctiſſime conglutinabatur, exeſam, & prorſus deficientem ſpatio duorum digitorum commonſtrabat: eam autem parietis arterioſi partem ſupplebat mirifice, ſed evidenter, pulmo, ut neque per oras ſpatii illius ob firmiſſimam, amplamque conglutinationem, neque per pulmonis ſubſtantiam, quippe adeo ibi, & in ea vicinia compactam, quidquam ſanguinis exire poſſet: itaque nec cruenta ſputa mulieri fuerant, & ipſe incruentam prorſus arteriæ Aſperæ, & bronchiorum intimam faciem inveni. Cæterum nullum in corde vitium, nulla polypoſa concretio, ſi unam excipias, longulam quidem, ſed exilem, quæ ex ſiniſtro ventriculo per Aortam ad hujus uſque curvaturam pertinebat: quin ſanguis in corde, & alibi fluidus non minus, quam ater, conſpectus eſt. Abdomine, quod rugis non carebat, diducto, præter eum ſingularem, quem ex hac muliere ſatis in Adverſariis III. (*x*) deſcripſi, flexum, & ſitum incipientis Craſſi inteſtini, & jecur decolor; generationi attributæ partes nonnulla exhibuerunt digna adnotatione. Uterque enim teſtis erat niger, ſiniſter autem durus præterea, & ex parte plenus ſanguinis ſemiconcreti. Ambo ad Tubas, & proximas partes ſic annexi, ut pro certo ſcire non poſſes, ad quas potiſſimum attinerent hydatides circumjectæ, a dextris quidem multo minores; a ſiniſtris autem magna una, aliæque hujus parietibus adhærentes eo numero, ac magnitudine, ut univerſæ creditæ ſint aquam continere ad uncias quatuor. Hæc erat ſubflava: hydatidum autem ſingularum tunica duplex, quarum intima tenuior, vaſculis erat inſtructa albeſcentibus, ut tunc apparebant. Tubarum utraque inter hydatides illas, & deinceps impervia, prope uterum autem craſſior facta, & non modo pervia, ſed dilatata: ibique ſiniſtra plena erat muci ferme limpidi. Sed in uteri interna cervice, quæ hic erat prælonga, mucus fuit ex atro flavus, tenaciſſimus. Oſculi autem uterini corona quæ in vagina prominet, ac vagina ipſa oblita erat tota quadam albida materia, quaſi mulier; id quod pro certo ſciri non potuit; fluore quodam laboraret, eoque originem haud altiorem habente: quod muci color indicat longe alius in cervice, Tubaque deſcriptus. Scire etiam fruſtra cupiebam, numquid mulier queſta eſſet de mammis. Has enim cum extra, intuſque ſcrutarer, & hic illic duriores quam æquum videretur, in rugoſis præſertim, ac procidentibus, animadverterem; comprimendo ſerum expreſſi quod ex nonnullis papillarum foraminulis turbidum, & colore diluto quidem, ſed ad eum quem *tabacci* dicimus, proxime accedente; ex aliis autem prodibat colore omnino ex viridi nigricante. Quin ex inciſa glanduloſa mammarum ſubſtantia ſerum alicunde erumpebat viride, aliunde autem atrum: tamen eo ſero abſterſo ſubſtantia illa apparebat alba, ſatiſque ſana. Denique; cum aquam in Spinæ tubo eſſe, intellexiſſem; perluſtratis intus, extraque iis thoracis vertebris quas ad aneuryſma excavatas fuiſſe, dixi, harum vitium minime ad tubi cavum perveniſſe, manifeſtum fuit.

48. De viridi illo, atroque mammarum ſero aliquid ſcribam alio loco (*y*); ne a propoſito nunc divertam. Hic autem ſi forte miraris, aneuryſma, cujus vis oſſa illa excavaſſet, tanto molliorem pulmonis ſubſtantiam pariter vitiare non potuiſſe, aut eam ſaltem quæ erat circum hiatus oras, conglutinationem divellere; hortabor, ut Obſervationem legas Cl. Maloetii (*z*), in qua cum aneuryſma adhæreret trunco arteriæ Aſperæ, hujus autem cartilagines aliquot partem facerent parietis aneuryſmatis, ut pulmo faciebat in noſtro; ea tamen vis ſanguinis quæ illas cartilagines attriverat, & ex parte eroſerat, neque adhæſionem illam quæ circum erat, diſſolverat, neque tanto molliores, & tenuiores parietes reliquos aneuryſmatis corroſerat, aut perforaverat. Nimirum quæ ictibus magis cedunt, minus læduntur; quæ autem valentius reſiſtunt, ea vero detrimentum multo gravius accipiunt. Sic etiam; ut inter multa, recentiore exemplo utar; ex Cl. Schreiberi Obſervatione (*a*) cognoſces, cum ingens Aortæ aneuryſma ſub Pectoralibus muſculis Minori, & Majori ita eſſet diruptum, ut foramen poſſet pugnum admittere, treſque ibi coſtas abſumpſiſſet; tamen neque intus pulmonem, quem repreſſerat, aut diaphragma, quocum concreverat, neque extra violaſſe muſculos, quibus occludebatur, Pectorales. Sed jam ad ultimam Obſervationem veniamus.

49. JUVENIS meraci vini potationibus deditus, eoque largioribus, quod ſitim ars ſua movebat, quæ erat coquinaria, poſt nimios in hac labores, cœperat ante menſem thorace, & ſtomacho male habere, & difficile reſpirare: mox etiam durities quædam ad umbilicum acceſſerat. Erant hæc omnia ſine febre. Sanguine bis, ſed intra modum, e brachiis miſſo, & datis quæ ad demulcendum, & expectorandum facerent, ita melius habuit, ut ſibi perſanatus videretur. Sed poſt dies octo, cum in eo ſolum peccaſſe ſe, diceret, quod debilioribus etiam tum cruribus nimis ambulaſſet; redierunt illa omnia, multoque graviora. Vidi ego cum demum in Bononienſe Noſocomium S. Mariæ de Vita eſſet illatus pridie Kal. Maji A. 1703. die a recidiva octavo, an nono. Facie erat albida, atque ſubtumida, frigidis pedibus, & a diebus jam tribus non ſecus ac crura tumentibus. Pauca mingebat, multum ſitiebat. Pari in quovis ſitu difficultate jacebat: ſed ſi caput attollere tentaret; ſudor in fronte prorumpebat. Cum de his, & de iis quæ ſupra dicta ſunt, quereretur; tum maxime de pectoris anguſtia, & ingenti præſertim pondere querebatur propemodum ac ſi, ut ajebat, molam ad pectus haberet frumentariam. Pulſus explorare cum vellem; fruſtra carpum utrumque tetigi; in neutro percipi poterat, homine, quod ad caput attinet, egregie valente, & quantum reſpirationis difficultas ſinebat, ſatis prompte omnia quæ dixi, narrante, & hoc inſuper addente, ſe nunc quavis nocte febre corripi, a qua tamen corpus incaleſceret dumtaxat a medio ſurſum. Cum ſcire averem, an tunc ſaltem pulſus ſe proderent, qui interdiu latebant; omnibus in pejus ruentibus ſic, ut poſtridie interiret, neque id, neque alia inquirendi facultas fuit, niſi per cadaveris diſſectionem: cujus ex ore plurimum ſanguinis prodierat.

IN THORACE, & Ventre aqua erat; non magna tamen copia. Sed in illo cor ex majoribus quæ unquam viderim, idque, ut auricula quoque dextera, quæ valde erat dilatata, & vaſa Coronaria, quæ ampla exſtabant, ſanguinis plenum atri, & ferme fluidi, ſine ulla polypoſa concretione. Magni autem hujus

(*u*) Animad. 39. ad fin. (*x*) Animad. 14. (*y*) Epiſt. 50. n. 47. (*z*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733.
(*a*) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. in Phyſic. Obſ. 4.

hujus cordis fibræ laxiſſimæ erant; ut vel ipſæ, quæ in ventriculis prominent, columnæ facillime ſequerentur trahentis digitos. In Ventre ea pars inteſtinorum Tenuium, quæ umbilico reſpondebat, quaſi inflammata videbatur ad palmi tractum. Sed lien, diaphragmati arctiſſime annexus, revera colore fuit præter naturam. Sic hepar quoque. Dura præterea hæc duo viſcera; ſed hepar magis, eoque gravius; ut minime dubitaverim, quin hujus pondere addito ad pondus cordis ingentis, & ſanguine oppleti, magis diaphragma gravaretur, deorſumque compelleretur, eodemque a diaphragmate urgerentur hepar, & viſcera alia proxima. Unde vero, & qua via ſanguis in cadaveris os pervenerit, cum diligentius quærendi tempus non eſſet; minime deprehenſum eſt.

50. Ex cæteris autem quæ in mortuo reperta eſſe dixi, proclive eſt quæ viventem afflixerant, explicare. Nec tamen faciam, ne, ſi plura addam, voluiſſe videar non jam epiſtolam, ſed librum mittere. Tu cum iis quæ de vero cordis prolapſu, ejuſque aneuryſmate ad te alias (*b*) ſcriptæ ſunt, Obſervationibus ſi hanc contuleris, ſuperiorem autem cum illis quæ de aneuryſmatibus arteriæ Magnæ (*c*); nec aliquid ab re alienum facies, & utriſque adjecta invenies pleraque eorum quæ hic conſulto prætermittuntur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXII.

Verba fiunt de Sputo Sanguinis, & de Sputis Purulentis, Sordidis, Empyemate, & Phthiſi.

ÆQuum eſt tot Epiſtolarum longitudinem unius tandem brevitate penſare. Itaque minime prolixa hæc erit, etſi morbos de quibus tres in Sepulchreto extant Sectiones, & in his una longiſſima, comprehendet. Quod tamen ne incuria quadam, & præpropera feſtinatione factum credas; primum omnium cauſas accipe tum aliorum prolixitudinis, tum noſtræ brevitatis.

2. Multa quidem, & digna quæ multum laudentur in tribus illis invenies Sepulchreti Sectionibus V. VI. VII. ſive Obſervationes legas, ſive Scholia. Sed ſimul invenies tamen quæ facile nolles. Exemplo ſint in V. (*a*) *cordis ſubſtantia per ſputum rejecta*: (*b*) *hæmoptyſis ex ruptione alicujus vaſis in latere dextro, ſuſpenſorii hepatis*: (*c*) *in pulmonibus vena cava diſrupta*: in VII. autem (*d*) *tabes ob renes, præſertim dextrum, jecori per membranas peculiares, quibus veſtiebantur, quaſi adnatos*. Quid? quod aliquæ, & in his prima illa in Sectione altera (*e*) iterantur, ut Scholia quoque (*f*). Atque ut in una Sectione VII. ſubſiſtamus; confer, quæſo, Obſervationem LXIX. cum §. 2. XXIV; tum CXXXI. Obſervationis §. 1. cum 2; denique Obſervationem CXLIV. cum CLIV; intelliges, ſexies ea proferri quæ ter ſatis fuerat protuliſſe: iterari autem cum lectorum perturbatione, qui in tertia duos credent libros Thomæ Bartholini citari, cum unus idemque citetur; in ſecunda ambigent, Francofurti *ad Viadrum*, an potius Francofurti *ad Oderam*, ubi revera Obſervatio eſt habita, id contigerit; in prima denique cum in diſſecto Chriſtophori Richteri cadavere de *utero*; ſi Superis placet; verba, neſcio quo caſu, fieri animadvertent, quanta credis admiratione perculſum iri. Sileo Obſervationem (*g*) *Tabis a Glandula pyloro adnata* non eſſe obſervationem, ſed conjecturam, eamque, ſi quæ ego ibidem ſimilia vidi, & ſine tabe, attendamus, non ſatis firmam. Scholium quoque ſileo Obſervationi ſubjectum XXXVII. ad hanc nullo modo attinere poſſe, in qua neque de *matrona*, neque de *cerebro* ſermo ſit (qui & alibi (*h*) error admiſſus eſt): nec tanti eſſe quæ de actione hepatis, lienis, & pancreatis olim Diemerbroeckius comminiſcebatur, ut plures paginas in Scholio adjecto CLV. Obſervationi implere debuiſſent. Quid vero dicemus de Additamentis ad VII. eandem Sectionem? Mitto complures paginas *Conſultationibus* (*i*) occupatas. Mitto Obſervationes, in quibus ne nomen quidem eſt ejus quo de agitur affectus, Tabis, velut in IX. At certe Obſervatio III. cum parte ejus Scholii, jam antea in Sectione ipſa vel paulo fuſius Obſerv. LXII. producta fuerat, quemadmodum Obſerv. XCVIII. & LI. jam data eadem quæ in Additamentis Obſerv. X. & XXI. repetuntur, ſi pauca in prima harum addita excipias verba, & plura in altera, quæ Blancardus, ut ſolebat, aut omiſit, aut mutavit, quaſi non Thomæ Bartholini, ſed ſui ipſius illa eſſet Obſervatio, in quo cautior, quamvis non omnino vel in hac ipſa, fuit Bonetus. Ad hæc omnia, & iſtiuſmodi alia, quæ ipſe, diligentius inquirendo, fortaſſe animadvertes, ſi tot illæ Obſervationes addantur, quas Bonetus etſi ad alios titulos fatetur pertinere, non prorſus tamen hic prætermittit, tum aliæ de quibus ne id quidem fatetur, cum alio ipſæ quoque pertineant tamen, tum denique illarum ingens numerus, quas, ubicunque maciei eſſet cauſa, in VII. Sectionem conjectas videmus, in qua, ut libri hujus ſecundi inſcriptio *de Affectibus Pectoris* indicabat, non alia Tabes locum habere debuiſſet, quam quæ cauſas obtinet intra thoracem; neque enim de Tabe, ut de Reſpirationis læſione, cenſendum eſt, quæ, ubicunque ſit ejus cauſa, ipſa quidem ſemper thoracis evidens affectio eſt: ſi ergo hæc quæ dicta ſunt, attenderis univerſa; facile intelliges, unde factum ſit, ut quæ occaſione propoſitorum morborum in Sepulchreto prolata ſunt, tantum paginarum numerum occupaverint.

3. Nos autem contra, tantum abeſt, ut in hac Epiſtola velimus tibi aliquas Obſervationes ſemel, atque iterum narrare, aut quæ ad thoracem præcipue non attineant, huc diſſectiones conjicere; ne verbo quidem hic illas commemorabimus, quæ etſi huc quoque attineant; tamen alibi aut habuimus, aut habituri ſumus occaſionem ipſas proferendi. Quin etiam erant fortaſſe aliquæ ad phthiſim magis, quam ad peripneumoniam, ſpectantes, quas duabus proximis Epiſtolis cum de hac ageremus, referre ad ipſam maluimus. Nam etſi aliquando aut ſputa, aut febris ejuſmodi eſſent, magis ut phthiſi quam peripneumoniæ, convenirent, aut repertum in pulmone vitium non ita recens videretur; tamen cum Valſalva, qui ægros, & cadavera inſpexerat, diſerte adſcripſerit, ex peripneumonia eſſe mortuos, aut ego thoracis incommoda quæ præceſſerant, omnino ignorarem: quæ noviſſime fuiſſent, ſcirem; hæc potius, & ſententiam illius ſecutus, eo retuli quo aliqua certe ex parte ſpectabant, & unde tamen huc, ſi malles, revocare tibi liberum foret. Præter hæc, præcipuam cauſam accipe brevitatis noſtræ. Valſalva poſteaquam juvenis in phthiſis periculum venit, ut in ejus ſcriptum eſt Vita, cadavera iſtiuſmodi morbis abſumptorum minus, opinor, quæſivit. Ego vero, ut me tibi aperiam, illa fugi de induſtria adoleſcens, & fugio vel ſenex, tunc ut mihi, nunc ut Studioſæ, quæ me circumſtat, juventuti proſpiciam, cautius fortaſſe quam opus ſit; at tutius (*k*). Itaque non multa ille, ego vix aliquod diſſecui. Quorum nunc ordine hiſtorias deſcribam, & eorum primum quæ incidit Valſalva.

4. VIR quinquaginta annos natus, multos in itineribus labores paſſus, domum tandem redux, valde querebatur de pectoris dolore, & tuſſi, per quam paucam omnino exſpuebat materiam: commodius, capite demiſſo, jacebat: ventrem, & pedes habebat tumidos: multum ſitiebat: cum anhelatione reſpirabat: a cibo valde gravabatur. Ad hæc acceſſit ſanguinis ſputum. Sed hoc quievit; perſtiterunt cætera,

(*b*) Epiſt. 17. n. 28. (*c*) Epiſt. ead. & 18. (*a*) Obſ. 21. (*b*) in Schol. ad Obſ. 24. (*c*) in Additam. Obſ. 1. (*d*) Obſ. 126. (*e*) Sect. 6. Obſ. 14. (*f*) Ibid. ſecundum ad Obſ. 9. & ad 31. in Sect. 7. (*g*) CXXVIII. (*h*) ut Sect. 5. Obſ. 10. Schol. quod attinebat ad 9. (*i*) Obſ. 17. (*k*) Vid. Epiſt. 49. n. 32.

ra, niſi quod uno fere ante obitum menſe a dolore pectoris vacavit. Tres tamen, quatuorve ultimos dies in latus dexterum cubare non poterat. Tandem ingenti ſanguinis copia e pulmonibus erumpente, ſuffocatus eſt. VENTREM totum aqua replebat flaveſcens, non abſimilis ſeri quod miſſo, concretoque jam ſanguini circumjectum videmus. Nuſquam lymphæ ductus conſpiciebantur. Lien naturalem hepatis æquabat molem, arcteque adeo cum proximis partibus nectebatur, ut ſeparari difficile poſſet. Hepar aliquantum videbatur contractum, & intus, extraque pallebat: ejus veſiculæ craſſiores factæ erant tunicæ. Veſicæ autem urinariæ tunicis multæ hic illic cartilagineæ concretiones inhærebant. In Thoracis cavo dextero pulmo ſanus, niſi quod inferiore parte multum rubebat. In ſiniſtro autem pulmo totus erat pallidus, contractus, & durus, ſanioſamque continebat materiam: præterea circumjectis partibus ita erat annexus, ut quaſi unum cum ipſis corpus facere videretur, nec poſſet, niſi violentia adhibita ſeparari. Pericardium quoque undique cordi annectebatur. Hujus ventriculi prorſus inanes fuerunt.

5. Quæres fortaſſe, quomodo ſiniſter pulmo contractus dicatur, idemque circumjectis partibus adeo annexus? Scilicet aut non undique omnibus annexus erat, ſed quibuſdam: aut ſi erat omnibus; non ambitu contractus, ſed intima ſubſtantia fuit, quamobrem contractus, & durus dicitur, ſanioſa materia quidquid ſpatii intra contractam ſubſtantiam relinquebatur, eo magis opplente, quod minus de ipſa tuſſis poterat ex duro, & alligato undique pulmone ejicere. Cujus hæc vitia cum pectoris dolor, tuſſiſque ſignificent, non poſt primum ſanguinis ſputum cœpiſſe, cumque doloris ejuſdem abſentia ultimo ante obitum menſe, indicet ſummopere auctam pulmonis duritiem priuſquam alterum multo exuberantius ſanguinis ſputum contingeret; veri ſimile eſt, ad utramque ſanguinis eruptionem multum contuliſſe duritiem illam, quæ primum vaſorum partem, noviſſime autem omnia arctando, ſanguinem coegerit primum quidem in eodem ſiniſtro pulmone vas aliquod nimis diſtendere, ac rumpere, poſtremo autem id facere in dextero. In hunc enim, ſanguinem, propemodum excluſum a ſiniſtro, contracto, duroque jam toto, ob idque pallente, vim feciſſe, tum impotentia illa extremis diebus in latus dexterum cubandi, tum ejuſdem pulmonis dexteri, cætera ſani, ingens ad inferiora rubor videntur commonſtrare. Et certe non modo in phthiſicis, qualis & vir iſte fuit, qui ore ſanguinem ejecerant, pulmonum durities & a Wirſungo (*l*), & ab Ingraſſia (*m*) reperta eſt, verum etiam in aliis, quibus nunquam purulenta, ſed cruenta ſemper fuerant ſputa, ut a Williſio (*n*), cujus hic fere ſum explicationem ſecutus, alibi ſecuturus aliam, ubi magis credam convenire. Cæterum quamcunque ſequi placeat in eo ſanguinis ſputo, de quo me conſuluit juvenis Sacerdos ex S. Dominici Familia; non erit facile cauſam reddere, cur iis potiſſimum contingat, de quibus ille referebat. Cum enim ex eo quærerem, pater, an mater, an alterius parentes, aut avi eo ſputo laboraſſent; diſerte negavit: illud vero continuo adjecit, ſe Armenio patre, matre autem Itala procreatum; animadverſum autem eſſe Venetiis in domibus aliis tribus, liberos quos Armenius pater, Itala mater genuiſſent, ejuſmodi malo fuiſſe obnoxios, cui parentes, avique non fuiſſent: jamque ſibi tres, aut quatuor germanos fratres eo ſputo correptos periiſſe. Scorbuticum autem id mihi, & ipſi ſanguinis ſputum videbatur. Sed ad Empyicorum Obſervationes tranſeamus.

6. ADOLESCENTULUS annorum circiter duodeviginti, cum ab dexteri pulmonis inflammatione congruo remediorum præſidio liber jam eſſe videretur; nova iterum corripitur febre cum tuſſi, purulento ſputo, & ſiti. Facies interim tumeſcit. Aſſidue in dexterum cubat latus, neque alium vel ad breve tempus ferre decubitum poteſt. Venter tumet. Denique poſtquam duos menſes, eoque amplius his fuerat vexatus, moritur. VENTRE, qui in cadavere detumuiſſe videbatur, diſſecto, non parva ſeri limpidi copia prodiit: nulla tamen in ejus viſceribus apparuit læſionis nota. Thorace aperto, dexterum hujus cavum pure omnino plenum invenitur, in eoque pulmo adeo contractus, ut principio deeſſe videretur. Quoniam autem dum cadaver antea moveretur, per arteriam Aſperam pus erumpebat; quæſitum eſt, num forte ex thoracis cavo per poros tunicæ pulmonis, an per ulcus quo hæc eſſet eroſa, in bronchia perveniſſet. Sed nullum in ea deprehendi ulcus potuit, quantum per intolerandum fœtorem inquirere licitum fuit. Neque cum pulmonis contracta ſubſtantia diſſecaretur magnum intus ulcus repertum eſt; ſed nonnullis tantum in locis exigua tubercula parvam puris copiam emittentia. Cæterum ſana erat pleura: pericardium autem aqua plenum.

7. Optandum fuiſſet, ut longiori, & accuratiori examine conſtitutio membranæ pulmonis explorari poſſet, ut de via puris non tam e thoracis cavo in pulmonem, quam e pulmone in thoracis cavum ſtatui aliquid liceret. Cum enim pleura ſana eſſet; relinquebatur, ut in illud ea puris copia excidiſſet e pulmone. In quo etſi ulcus minime repertum eſt magnum, ſed parva dumtaxat tubercula, unde pus quod e cadaveris ore effluxerat, exiiſſe, & paulatim in bronchiis collectum eſſe, exiſtimemus; pulmonis tamen contracta ſubſtantia, abſceſſus, qui in eo antea fuiſſet, caveam non modo plurimum minuere potuit, ſed etiam occulere. Neque enim ſicuti in viro de quo paulo ante (*o*) dictum eſt, in hoc quoque adoleſcentulo ita contracta pulmonis ſubſtantia erat, ut ambitus minime eſſet imminutus; quin hic adeo decreverat, ut a primo deeſſe pulmo videretur. Cujus tanti decrementi duplex potuit eſſe cauſa, altera ſubſtantiæ intimæ pulmonis magna per ſuppurationem conſumptio: altera ambitus pulmonis compreſſio a puris in thoracem effuſi copia tanta, ut illam hujus caveam omnino compleret. Utriuſque autem cauſæ quanta vis ſit, ex hiſce ipſis Sepulchreti Sectionibus intelligi poteſt. Non paucas enim, nec paucorum in iis leges Obſervationes (*p*), ex quibus conſtat, pulmonis præſertim alterius non multam modo, ſed univerſam prorſus ſubſtantiam ſuppuratione abſumptas fuiſſe. Quibus non deſunt quas addas. Ampliſſimus enim Senacius (*q*) nonnunquam pulmonis lobum totum vidit conſumptum, & in pus redactum, Laubius autem (*r*) pulmonem dexterum intra incredibilem ferme copiam puris craſſi, ultra medietatem abſumptum: quo referenda videtur Obſervatio quoque humaniſſimi Senis Dominici Paſſeri Medici Piſaurenſium Primarii, ad me ſcripta anno quo edita eſt, 1734. & quæ mirabilior eſt Marci Gerbezii (*ſ*) qui eundem pulmonem dexterum totum una cum Aſpera arteria præ putredine in pultem collapſum deprehendit. Et quanquam Jo. Tackius (*t*) ita vidit plane corruptum, ut latus dexterum pulmone deſtitutum fuiſſe, ſcripſerit; majori tamen admiratione afficeret Cl. Ritterus junior (*u*) qui in ſiniſtro latere alba purulenta materia ad medium uſque repleto, tradit, pulmonis illius, qui totus fere erat conſumptus, oſcula vaſorum fuiſſe aperta; niſi Celeberr. Anatomicus Hallerus (*x*) confirmaret, ſe loco pulmonis ejuſdem ſiniſtri, qui totus evanuerat, multum aquæ ſubfœtidæ, albuminis inſtar viſcidæ, offendiſſe, in eaque arteriam Aſperam, & vaſa majora arterioſa, & venoſa quaſi reſecta, patulo ſine hiantia, ut ſanguinis effluxum quid moraretur, ægerrime invenires. Nam Platerus qui non ſemel in phthiſicis nihil penitus de pulmonibus alterius lateris ſuperfuiſſe, deprehenderat, *callo* ſaltem *aliquo vaſa cordis quæ illuc pertinebant, & arteriæ ramos obturata* conſpexit, quemadmodum in hac VII. Sepulchreti Sectione (*y*) leges. Quæ omnia ad priorem de duabus quas dixi, cauſis decrementi pulmonis ſpectantia, cum ipſe perpenderis; tum quod ad alteram attinet, velim inſpicias extremam partem primam illius Scholii quod ſubjectum eſt Obſervationi IV. Sectionis VI. ut ani-

(*l*) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obſ. 6. (*m*) Ibid. Obſ. 102. (*n*) l. 1. Sepulchr. S. 21. Obſ. 7. (*o*) n. 4.
(*p*) S. 6. Obſ. 4. 11. & in Additam. Obſ. 1. §. 2. & Obſ. 4. & S. 7. Obſ. 20. & 55. 103. & cæt. (*q*) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 2.
(*r*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 107. (*ſ*) Eorund. Eph. Dec. 3. A. 3. Obſ. 6. (*t*) Dec. ead. A. 8. Obſ. 155.
(*u*) Eorund. Act. Tom. 6. Obſ. 14. (*x*) Opuſc. Pathol. Obſ. 17. (*y*) Obſ. 55.

animadvertas, e ſuppurato pulmone non illud tantum pus in thoracem effundi, in quod pulmonaris abiit ſubſtantia, ſed & longe majorem puris copiam, in quod illa abeunt magna ex parte quæ per vaſa in eum pulmonem conferuntur. Neceſſe ergo eſt, ut illo repleto thoracis cavo, tanto magis decreſcat pulmo, quanto magis pus adhuc creſcit, magiſque urget reliquam pulmonis ſubſtantiam, facile in arctum compingendam tum quia membraneæ, ex quibus conſtat, veſiculæ natura mollem, tum quia caveæ, a ſuppuratione intus relictæ magis inſuper cedentem efficiunt. Quin etiam ob has, aut aliam aliquam ejuſmodi cauſam factum puto, ut aliquando pulmo aqua multa circumfuſus, compreſſus adeo fuerit, ut pene deeſſe videretur. Sic Columbus (z) *inveni*, inquit, *partem thoracis pulmone deſtitui, hoc eſt, minimam pulmonis portionem adeſſe: quod vero reliquum erat cavitatis, ab aqueo humore occupabatur*. Sic alias quoque Valſalva, cujus alibi (a) proferetur Obſervatio, nullum primo aſpectu eſſe credidit pulmonem; adeo ſub multo humore contractus erat! Sic; ne longior ſim; laudatus Hallerus (b) *in hydrope pectoris* pulmones vidit *adeo compreſſos & innatos pleuræ, ut nullos adeſſe incauto videretur, certe tribus lineis vix craſſiores*. Ob eandem vero cauſam deceptionem ejuſcemodi accidiſſe in Obſervatione (c) quam Diſputatio exhibet LVI. inter Practicas ab ipſo collectas, probabilius eidem (d) videtur. Laudat tamen hiſtorias, huic Diſſertationi paſſim inſertas, quæ ad pulmonum, & proximarum glandularum vomicas ſpectant. Eas tu perlegas velim. Reperias enim quas Sepulchreto adjungas, quantum videre potui, non ita paucas. Quarum nullam in his Litteris commemorare mihi licuit, ſero adeo Diſputationem illam accipienti, vix ut, Epiſtolis jam prope omnibus non recenſitis ſolum, ſed etiam deſcriptis, hic potuerim hæc interjicere. Sed ad alias Valſalvæ Obſervationes, in quibus pulmonis imminuta erat moles, tranſeamus.

8. VIR annos natus prope quadraginta quinque, qui in paludoſis regionibus vixerat, queri cœpit de thoracis incommodis, in his de gravi, & a motu, difficiliori reſpiratione. Aliquot poſt menſibus corripitur febre vehementi cum ſiniſtri lateris gravante, & pungente dolore, ut difficile in ipſum cubet, ſiti magna, tuſſi moleſta, ſputo aliquando ſubrubro, pulſuque duro, & frequenti. Cum hæc remiſiſſent, poſtquam in Noſocomio unum menſem decubuerat, domum repetit, ſuperſtite ſiti, leviori dolore, & copia ſeroſi ſputi. Poſt dies circiter duodecim ardentior febris reſurgit cum ſiti majori, ſenſu ponderis in thorace toto, copioſo ſputo, moleſtaque tuſſi. Hypochondria, quaſi a circumjecta faſcia, dolent. Tandem moritur. IN VENTRE nihil aliud animadverſum eſt, niſi ſplenem nimium mollem fuiſſe.

In ſiniſtra autem Thoracis cavea pulmonis anterior facies pleuræ adhærebat; ſed reliqua ad dorſum accedens, a pleura ſejuncta, inter hanc, & ſuam craſſam valde factam membranam, ſinuoſam quaſi cavitatem comprehendebat, multa ſeroſa materia plenam, in qua membranea innatabant fruſtula, *gelatinam* referentia, qualia nonnullis in locis firmiter membranæ pulmonis annexa erant. Erat hic pulmo nigris intus conſperſus maculis, parvaque adeo mole, ut vix quartam naturalis pulmonis partem æquaret. Contra, pulmo dexter ſua aucta magnitudine illius parvitatem ſatis penſabat. Sanguis; ſi ejus nonnullos excipias grumos, in dextero cordis ventriculo repertos; eundem ferme quem in vivis ſolet, fluorem ſervabat.

9. Etſi Valſalva in hac diſſectione non aliud ſerum in thoracis ſiniſtro cavo, quam quod ſæpe poſt pleuripneumoniam ſolet, videtur deſcribere; ſanioſum tamen id fuerit, neceſſe eſt propterea quia huic morbo Empyematis nomen adſcripſit. Et ſane inflammationi ſucceſſit pulmonis minus feliciter judicatæ: qui & tanta iſta ſuæ molis imminutione quid præterea paſſus eſſet, ſubindicat. Quod vero ad nigras attinet maculas, quibus intus diſtinguebatur; ſi hic credis Olao Borrichio in ObſervationeCXVI. Sect. VII. (e) *vera vel præſentis, vel brevi ſequuturæ corruptionis* illæ erant *argumenta*; ſic enim *ſæpe* adnotaſſe ſe, ſcribit, *in pulmonibus mortuorum quos catarrhi infeſtaverant*: quanquam cum toties eas maculas Valſalva in hiſtoriis, Epiſtola XX. & alibi deſcriptis, memoraverit; exiſtimare poteris, num veri ſimile ſit, eos omnes, aut pleroſque fuiſſe catarrhis infeſtatos, ſicut in ea, ſi perlegas, Obſervatione conjicere videtur Borrichius.

10. VIR triginta circiter annorum, paluſtrium locorum incola, ex venerea lue thoracis inflammationibus obnoxius factus, diu in Ferrarienſi cubuerat Noſocomio, in quo ab ardenti quidem febre, ſed non a pectoris anguſtia omnino liber evaſerat. Hæc ſenſim moleſtior facta eſt. Quin etiam crura, venter, ac ipſum denique caput tumere cœperant, cum levi febre, ſiti, majori ſpirandi difficultate, lateris ſiniſtri, in quod libentius jacebat, dolore, crebra tuſſi, aſſiduaque ſeroſæ materiæ exſpuitione. Interea a decubitu adeo increverat capitis œdema, ut non paucus ichor ſiniſtra ex aure efflueret: donec langueſcente tandem pulſu ſic ut extremo biduo percipi vix poſſet, mors acceſſit.

EX CADAVERIS integumentis, & carnibus, dum ſcalpello via fieret ad interiora, ſerum deſtillabat.

In Ventre quoque ſerum inventum eſt pellucidum, ſed lutei coloris, quod igni impoſitum, pene totum in auras abiit, pellicula videlicet, ac ſtriis quibuſdam exceptis. Inteſtina pallida omnino, & aere turgida. Hepar vero atrum. Thorace recluſo, cum forte incideretur vena Mediaſtina, pari propemodum impetu ſanguis exſiliebat, ac in viventibus, cum vena ſecatur: fuit autem in toto hoc cadavere ſanguis valde fluidus, & quaſi fuſus, nulla, ne in ipſo quidem corde, apparente polypoſa concretione. Pulmo dexter per membranas exiles ſuperne ad coſtas alligabatur: a tergo inflammatus erat. Siniſtri autem pars ſuperior dura, & præ inflammatione quaſi carnea videbatur: inferior vero in fruſtula erat diviſa, in ſanie innatantia, quæ ſubſtantiam referebat quaſi *gelatinoſam*, & multa in eo cavo ſiniſtro erat. Pericardium undique adhærebat cordi arcte adeo, ut unum cum ipſo efficere corpus videretur. Alicubi erat cartilagineum, alicubi tam craſſum redditum, ut ſemipollicem æquaret: hæc autem craſſitudo debebatur ejus filamentis craſſioribus factis, & quaſi carneis, ac ovalia quædam corpora intercipientibus, quæ inciſa, ſerum luteum emittebant, eoque expreſſo foveas parvarum inſtar veſicarum repræſentabant.

11. Illud utrique huic viro commune fuit, ut cum paluſtrem incoluiſſent regionem, fluidum adeo ſanguinem haberent, hic autem ſecundus etiam magis, ut non modo empyemate, ſed etiam hydrope laboraret: qui morbus in priore quoque viro, ex parte aliqua fortaſſe cum empyemate conjunctus, cauſam præbuerit, ut deprehenſus in thorace humor, ſeroſus magis appareret, quam purulentus. Sed in hoc altero cum hydropis vis tanto major fuerit in reliquo corpore; num inde factum dicemus, ut quamvis ad cæteros morbos nova pulmonum inflammatio acceſſiſſet, levis tamen appareret febris? an hanc levem ideo apparuiſſe, quod pericardium, Malpighiana patefacta ſtructura craſſius, & cordi undique arctiſſime adhærens, majori hujus obſtaret agitationi? Cæterum lues venerea quæ primum fecerat hunc virum thoracis affectibus obnoxium, pulmonem procliviorem videtur ad corruptionem hanc tantam reddidiſſe. Certe ad luem illam non raro phthiſim tandem ſe adjungere, tum Medicinam, tum Anatomen exercentes non ignorant. Id poteſt ſcripta ad te alias (f) viri ſectio indicare, in quo ſimul genitalia peſſime affecta, & pulmonem purulentum deprehendimus. Sed & mulieris ob ſtultitiam vagantis, eoque minus ſibi ab inquinatiſſima plebe caventis, cum cerebrum diſſecaremus (g); corpus vidimus jam macie confectum; pulmonem autem magna ex parte refertum pure fuiſſe, audivimus. Sic eundem in meretrice valde læſum fuiſſe, acce-

(z) De Re Anat. l. 15. (a) Epiſt. 50. n. 4. (b) Ad Boerh. Prælect. §. 102. not. 17. (c) §. 65. (d) in Tabula Diſputation. Volum. 2. (e) l. 2. Sepulchr. (f) Epiſt. 17. n. 25. (g) Epiſt. 8. n. 9.

accepimus, cujus nonnullas, alias inſpeximus Partes ſub finem A. 1716. Hæc pus cum ſputis expectoraverat, & diu venerea febricula macerata fuerat, ut in cadavere *mammarum neque veſtigia extarent, ſolæ autem papillæ cernerentur,* quemadmodum in phthiſici corporis deſcriptione loquitur Aretæus (*h*). Sic in meretrice altera poſt ſimiles phthiſis notas, quales pulmones Valſalva invenerit, mox (*i*) videbis. Nunc enim priuſquam ad phthiſicorum tranſeamus hiſtorias, alia reſtat empyici, quam continuo deſcribemus.

12. VIR quidam a prægreſſis quibuſdam febribus liber exiſtimabatur. Sed poſtmodum conqueri de ſiti cœpit, difficilique reſpiratione, ut erecta cervice ſpiritum ducere cogeretur, de ſenſu item cujuſdam ponderis in medio thoracis. Decubitum in ſiniſtrum latus ferre nullo pacto poterat. Quod ſi præterea œdemate pedes intumuiſſent; nullo autem modo tumebant; haud alienum fuiſſet de hydrope thoracis dubitare. POST MORTEM autem empyema, ſive pus replens ſiniſtrum thoracis cavum, repertum eſt. Siniſtri pulmonis lobus ſuperior aliquantum induruerat: & qua claviculam ſpectabat, veſiculas, ex quibus conſtat, mirum in modum auctas habebat; ut nonnullæ avellanæ magnitudinem æquarent; cæteræ multo minores erant. Quædam globi figura, reliquæ oblonga, & ovali, omnes plenæ erant aeris, exterius autem ſanguiferis vaſculis circumcirca inſtructæ, quorum inoſculationes in una, aut altera apparebant. Una inſuper, minima quædam foraminula per interiorem faciem hiantia oſtendit.

13. Hic æger quare in affectum latus, in quod ſuperiores plerique poterant, cubare non poſſet, haud liquet, præſertim cum dolor nullus, ut in primo (*k*) de duobus viris proxime deſcriptis, eo in latere commemoretur. Sed neque eo in viro, a quo Epiſtola hac (*l*) incepimus Valſalvæ Obſervationes proferre, cum præter illas, quæ in ventre erant, cauſas, aliæ in thorace non deeſſent difficilem reſpirationem facientes, proclive eſt intelligere, cur non erecto, ſed demiſſo capite jaceret commodius. Multo autem difficilior videri poteſt explicatio Obſervationis Cl. Capperi (*m*) in quodam putridos corruptoſque pulmones habente, qui ultimis vitæ quinque horis ſupinus denique cubare potuit, cum antea adeo inflexo corpore in lecto ſedere coactus eſſet, ut caput inter genua quaſi recondere videretur. Hic vero phthiſicus alter eſt de duobus, quibus laudata adeo ab Sydenhamio (*n*) equitatio mortem acceleravit: quæ res occaſionem præbuit Ampliſſimo Præſidi Buchnero Scholium adjiciendi unde intelligas, quando in phthiſi illud exercitationis genus vetandum ſit, & quando non ſine ſpe commendandum. Nimirum ut in cæteris morbis, ita in hoc quoque non omnia omnibus proſunt auxilia. Itaque iis qui phthiſi obnoxii ſunt, ſiquis Medicus imperaret concionari, aut alio modo vehementer, & acute ſermocinari, aut canere, quia Sanctorius noſter (*o*) hæc non commendavit modo, ſed & eximii Sacri Oratoris exemplo comprobavit, qui in juventute huic morbo obnoxius, poſtea quotidie ingenti voce concionem habendo proſperam ſibi valetudinem comparaverat, neque ille tamen Medicus qua hic eſſet Orator, & qua item cæteri quibus id laudabat Sanctorius, pulmonum conſtitutione, attenderet; quot tandem credis in illud ipſum a quo retrahere vellet, malum temere eſſe præcipitaturum? Sane cum eſſet in juvene M. Tullio; ut ipſe de ſe tradidit in eo libro qui inſcribitur *Brutus*; cum eſſet, inquam, *ſumma gracilitas, & infirmitas corporis, procerum & tenue collum: qui habitus, & quæ figura non procul abeſſe putatur a vitæ periculo, ſi accedit labor, & laterum magna contentio,* ipſe autem *vi ſumma vocis, & totius corporis contentione diceret;* optimi *& Amici, & Medici hortabantur, ut cauſas agere deſiſteret:* itaque receſſit a foro, nec niſi biennio poſt rediit *prope mutatus. Nam & contentio nimia vocis reſederat, & quaſi deferbuerat oratio, lateribuſque vires, & corporis mediocris habitus acceſſerat.* Contra vero qui ſibi non temperant, Oratoribus, Lectoribus, Cantoribus quid in pulmone ſæpe accidat, noſter oſtendet Ramazzinus (*p*), atque idem viſcus ut exulceratum, purulentum, prorſus putridum fuerit juveni qui tibiis canebat, & cuidam Muſico, laudatus alias Duiſſingius (*q*) docebit, & Stegmannus (*r*). Quin ipſe memini, in Forolivienſi Juvene, qui acuta voce in Cæſarea Aula magno cum plauſu cecinerat, ſpirandi organa fuiſſe adeo exulcerata, ut vitio ad laryngem, fauceſque producto jam deglutire nihil poſſet, & dum vitellum ovi ſorbilis ingerere ſenſim vellet, ſuffocatus interierit. Quid autem Valſalva in pulmonibus alterius viderit, qui in eadem arte, ejuſque inſtrumentorum uſu verſatus fuerat, mox (*ſ*) leges. Prius enim de ejus hiſtoria quem noviſſime (*t*) propoſui, hæc pauca adjicienda ſunt, non liquere videlicet, unde pus extiterit quo cavum replebatur ſiniſtri lateris, an aliunde eo translatum, an effuſum ex ſuperiore illa pulmonis parte aliquantum dura, in amplaſque veſiculas dilatata. Nam ſi quibus ſymptomatibus ſtipatæ fuiſſent prægreſſæ illæ febres, conſtaret, aut quæ pars alia corporis ſervaret aliquod læſionis veſtigium; poſſet eſſe primæ conjecturæ locus. Nunc etſi caveæ illæ pulmonis ad eum modum apparuerint, ut pro amplificatis ejus veſiculis poſſe accipi viſæ ſint; tamen ſumma illa ſedes in qua erant, & adjuncta durities ſuſpicionem fortaſſe aliquam movere poſſunt, conjecturæ alteri faventem, apud eos præſertim qui non caſu factum credant, ut in phthiſicorum diſſectionibus Valſalvæ acciderit eandem potiſſimum læſam invenire pulmonis partem, quemadmodum proxima oſtendet Obſervatio, & duæ confirmabunt, quæ poſt illam proferentur.

14. QUIDAM muſicæ artis, uſuſque hujus inſtrumentorum peritus, ætate jam conſiſtente, tribus ante annis in ſputum incidit ſanguineum, cui tuſſis cum exſpuitione materiæ, ut vulgo dicitur, *catarrhalis* ſucceſſit. Multis elapſis menſibus ſputum ſanguineum rediit, deinde alias quoque, donec poſt ſe expectorationem reliquit materiæ & multæ, & craſſæ, & pejoris notæ. Facilis quidem erat decubitus in utrum liberet latus, nulluſque in thorace dolor. Sed tuſſis noctu, & præcipue poſt cœnam moleſta erat. Gravis quoque erat reſpiratio, poſt motum præſertim, quantumvis levem. Ad hæc, multa ſitis: a cibo autem aſſumpto ſtomachi gravitas. Aliquot ante mortem hebdomadis crebri erant ſudores nocturni: & cum pedes aliquando intumeſcere, & poſtmodum omnino detumeſcere conſueviſſent; noviſſimis diebus haud amplius detumeſcebant. Accedente autem diarrhœa, qua multa ſeroſa materia profluebat, cum ſe, ut ſurgeret, veſtire cœpiſſet; defecit. PULMONES huic homini multis repleti erant tuberculis. Inſuper ſiniſtri pulmonis lobus ſuperior, & ſuperiore quidem parte, ſternum verſus, exterius prædurus, ulcus intus, nec parvum, habebat, in quo ſanies, quaſi pultis inſtar. Hic autem Valſalva animadvertit, phthiſicis quos ad id tempus ſecuerat, ulcus, & læſionem in ſuperiore fuiſſe pulmonum parte. Quod reliquum eſt; huic in dextero thoracis cavo ſeri quaſi ſelibra; in pericardio tantundem repertum eſt. Hoc pericardii ſerum, impoſitum igni, totum evanuit, niſi quod pelliculam reliquit in vaſis fundo.

15. MERETRIX viginti circiter annorum, plures jam menſes lenta febre, tuſſi, ſputo pejoris notæ, totius corporis macie laboraverat. Querebatur de dolore in ſiniſtra thoracis parte, in quam ſi decumberet, ferre vix poterat. Spirandi difficultate urgebatur. Huc acceſſit copioſum ſanguinis ſputum: quo repreſſo, diebus poſt duobus, auſtrali ſæviente conſtitutione, in qua ſimili morbo laborantes plerumque pereunt, vivendi finem fecit. PULMO dexter vix coſtis adhærebat. Uterque duris, & ad album colorem vergen-

(*h*) De Cauſ. & Not. diuturn. Affect. l. 1. c. 8. (*i*) n. 15. (*k*) n. 8. (*l*) n. 4. (*m*) Act. N. C. Tom 4. Obſ. 47.
(*n*) in Diſſert. Epiſt. ad G. Cole. (*o*) Comment. in Art Med. Gal. c. 67. partic. 2. (*p*) De Morb. Artific. c. 37.
(*q*) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 44. n. 1. (*r*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 109. (*ſ*) n. 14. (*t*) n. 13.

vergentibus ſcatebat tuberculis, glanduloſa corpora mentientibus. Præterea utriuſque pulmonis ſuperiores lobi ſuperiore ipſa parte vitia alia habebant. Nam dexter quidem ſternum verſus, ingens excavatum ulcus, & in hoc purulentam materiam continebat; ſiniſter vero, latus verſus, duram ſubſtantiam ad pyri majoris magnitudinem, quæ ſubſtantiam indurati pancreatis quodammodo referebat, in ejuſque medio parvum ulcus, puris plenum. Serum in pericardio paucum: in cordis ventriculo ſiniſtro exigua polypoſa concretio; in dextero mediocris, cujus major productio in proximam auriculam inſerebatur.

16. VIRGO annos nata quatuor & viginti, poſt ſputum ſanguineum tuſſi vexatur, catarrhalem materiam expectorat, quæ noviſſime ſaniem refert, febricitat, thorace dolet, a ſiniſtra præſertim parte, in quam non poteſt decumbere, toto corpore maceſcit, pedibus exceptis qui ambo nonnihil tument, dexter etiam eryſipelate nonnullis ante mortem diebus tentatur. THORACIS ſiniſtrum cavum repletum ſero invenitur, portiunculis concreti ſanguinis quibuſdam in locis, tum pleuræ, tum infimo pulmonis limbo adhærentibus. Illa multum rubebat non ſecus ac ſi inflammata eſſet. Hic quoque, ut inflammatus pulmo ſolet, valde indurueat. Cavum autem alterum ſeri quidem parum, & pleuram ſanam habebat. Sed ejus pulmo, qua claviculam ſpectabat, aliquantum durus, in duritiei hujus centro ulcus recondebat. Pericardium vix aliquod ſui humoris veſtigium oſtendit. Cordis ventriculi erant concreto ſanguine omnino pleni.

17. Omiſſa Pleuripneumonia, quæ noviſſime in hac Virgine ad phthiſim videtur acceſſiſſe, eidem, ac Viro (*u*) commune fuit tum pedes tumidos habuiſſe, tum aquam in thorace; cum Meretrici (*x*) ut hæc abfuit, ſic ille quoque defuerit tumor. Eſt autem antiqua Coiteri obſervatio, hic etiam in Sepulchreto (*y*) laudata, aquæ in phthiſicorum thoracem effuſæ: quanquam id quod ait, ſe effuſam inveniſſe a dextris, quod latus *majori ex parte his malis obnoxium ſit*, etſi ſecundum ejus inſpectiones haud minus vere dictum eſt, quam in eadem Sepulchreti pagina (*z*) a Bontio, *nunquam ſiniſtrum* pulmonis *lobum ſolum adnatum* coſtis *ſe vidiſſe, ſed vel utrumque, vel dextrum;* tamen ejuſmodi res etiam contra ac ipſis accidit, neque ita raro, ab aliis ſpectantur. Sic etiam caſu factum credes, ut Valſalvæ contigerit in phthiſicis ad illud uſque tempus (*a*) diſſectis læſionem pulmonum præcipuam in ſuperiore parte (ubi certe in tribus deſcriptis modo cadaveribus fuit non ſecus ac in alio de quo Cl. Hoyerus (*b*)) deprehendere; niſi forte major a ſepto Tranſverſo, & inferioribus coſtis, & quod conſequitur, a majori agitatione diſtantia facit, ut in ſumma pulmonum parte facilius aliquanto hæreant quæ hos demum exulcerant. Nam tubercula quidem, unde non infrequens phthiſis ortus ſecundum Franciſci Sylvii (*c*) & aliorum obſervationes, tubercula, inquam, ut in Viro, & Meretrice animadverteris, ſic in aliis ſæpe in quavis promiſcue pulmonum parte reperiuntur. Et quamvis in puero, cujus ſororem, fratremque phthiſis ſuſtulerat, Valſalva (*d*) invenerit in ſuperiore pulmonum parte; in Virgine tamen quadam, cujus hiſtoriam continuo ſubjiciam, ne ipſe quidem certam in pulmone ſedem tuberculis fuiſſe, prodidit, ut neque in Adoleſcentulo de quo ſupra (*e*) dictum eſt; Mulieris autem, cujus eſt alibi (*f*) ſcripta diſſectio, pulmonem ſiniſtrum *hic illic* parva tubercula continentem vidit, quorum nonnulla erant ſuppurata.

18. VIRGO ex pavore incidit in febrem lentam, cum dolore ad pectus. Parotides, & colli ferme omnes glandulæ tumebant. Moritur. VENTER aquæ limpidæ aliquantum continebat. Omentum per quædam parva quaſi ligamenta cum meſenterio, & peritonæo nectebatur. Erant hæ tres Partes, & præterea inteſtinorum, uteri, & felleæ, atque urinariæ veſicæ ſuperficies protuberantibus, disjectiſque paſſim corporibus inæquales, variæ figuræ, & magnitudinis, ſic tamen ut per omenti quidem ſuperiorem partem eſſent minora, per inferiorem autem multo majora, & præterea conferta atque inter ſe contingentia. In ſiniſtro pulmone tum ulcus erat, & ichor in hoc ſanioſus, tum præterea corpora ejuſmodi qualia in meſenterio, & aliis ventris partibus. Eorum nonnulla pus, quædam materiam quaſi pultis inſtar continebant, alia autem adhuc ſolidiora, quaſi glandularum Conglobatarum naturam referebant.

19. Recte Mortonus (*g*) animadvertit, *mirum non eſſe, ſi ſcrophuloſi, qui tumoribus glanduloſis in aliis partibus frequenter obnoxii ſunt, non raro etiam ejuſmodi tuberculis vel in ipſis pulmonibus afficiantur:* quin etiam phthiſis ſcrophuloſæ *certiſſimum diagnoſticum ſumendum eſſe a tumoribus glanduloſis in externo habitu corporis eam comitantibus.* Quam ego rationem, & dogma, aliorum quoque, & in his Cl. Laubii (*h*) obſervatione confirmante, ſecutus, in juvene Monacha, cujus videbam collum ita glandulis inæquale, ut in Virgine Valſalvæ erat, cum gravia, ut in phthiſi, thoracis incommoda pulmonibus adſcriberem quos non abſimiles tumores facile occuparent, præſertim cum alios in ventre quoque perſentirem; ejus Generoſus Parens poſtquam meam audivit opinionem, nimis vera, inquit, opinari te, credo, qui puellam, hujus ſororem, paribus incommodis abſumptam, cum amiſiſſem, ejuſque pulmones inſpici, juſſiſſem, tuberculis hic illic obſitos fuiſſe, acceperim. Ille idem Scriptor, ut ſæpe, & paſſim in cunctis phthiſicorum pulmonum partibus tubercula offenderit, ejus oſtendent Obſervationes, quæ in Sepulchreto etiam (*i*) extant. Earum una (*k*) triplicem materiæ, iis tuberculis comprehenſæ, varietatem commonſtrat, cum alia pure, alia ſubſtantia mellea, pleraque autem, & hæc quidem minora, materia ſteatomatoſa referta exhibet, cujuſmodi fortaſſe erat quam Valſalva in tuberculo grandiore vidit illius pueri, cujus paulo ante (*l*) injecta eſt mentio, referentem colore, & mollitie ſubſtantiam cerebri medullarem. Sed & alia continent aliquando, ut puta; ne longius a propoſita Valſalvæ Virgine abeamus; materiam quaſi pultis inſtar. Verum hæc, aut alia pro cauſarum, & corporum varietate, in progreſſu; antea autem, ut vel ex ejus Virginis inſpectione intelligis, ſolida tubercula Conglobatas glandulas repræſentant. Quin etiam poſſunt annis primis magna ex parte ſenſum fugere, creſcente autem ætate ſe prodere, tantoque citius augeri, & matura fieri, quanto citius cauſæ acceſſerint, exempli gratia, in eadem Virgine is pavor, qui humorum alioqui craſſorum, & viſcidorum motum in pulmonibus retardaverit.

20. Sic autem potiſſimum ingenitam phthiſim ſe ſe producere, cum Sylvio (*m*) exiſtimo, qualis futura erat in puero commemorato: alias vero, in aliiſque aliter pro varia in pulmonibus aut firmarum partium, aut fluidarum diſpoſitione. Namque pro hac varietate adventitiam quoque phthiſim, iiſdem poſitis contingentibus cauſis, quæ pleroſque aut non lædunt, aut parum, tardeve lædunt, in quibuſdam contra oriri facile videmus, & multum, citoque invaleſcere. Neque dubium eſt, quin cauſis quoque phthiſim in cujuſvis pulmone producturis hic magis reſiſtat, ſi ſaniſſimus ſit. Ejuſmodi autem cauſæ ſunt pulmonis inflammationes, & vulnera, ſi utraque male curentur, aliæque, & in his quæ extrinſecus illabuntur, ut puta globulus qui arteriam Aſperam ſubiit ſexennis pueri (*n*), cujus hiſtoriam cum legeris, facile ſuſpicaberis, operarum incuria aliquid eſſe peccatum; nam globulus *nuce juglande paulo minor* nec illuc introiſſet, & celerrimam ſuffocationem, non lentum morbum unde *pulmones pure repleri* poſſent,

---

(*u*) n. 14. (*x*) n. 15. (*y*) Sect. 7. Obſ. 40. (*z*) in Schol. ad Obſ. 38. (*a*) n. 14.
(*b*) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 118. (*c*) Sepulchret. Sect. 7. cit. in Schol. ad Obſ. 30. (*d*) Epiſt. 1. n. 2. (*e*) n. 6.
(*f*) Epiſt. 17. n. 5. (*g*) Phthiſiolog. l. 3. c. 1. (*h*) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 106.
(*i*) Additam. ad Sect. 7. l. 2. Obſ. 34. 36. 37. 38. 40. & 43. (*k*) 38. (*l*) n. 17. (*m*) cit. ſupra, ad n. 17.
(*n*) Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obſ. 121. in Schol.

ſent, attuliſſet. Eſt etiam cauſa alia, nempe præfrigida multa potio, dum ab nimia exercitatione corpus æſtuat, ingurgitata, res fere pernicioſiſſima, quamvis non ex pulmonis tantum læſione. Namque; ut de ſanguinis alveis, gulæ proximis, nihil dicam; ventriculum quoque, in quem potio excipitur, inde primum fuiſſe vitiatum in phthiſico puero, non ſine ratione aliqua contendebat Lentilius (o). Cui ut in illo caſu non refragemur, nec in aliis fortaſſe in quibus multo prius ab exteriore illa cauſa læſiones ventriculi quam pulmonum, animadvertantur, unde mala ciborum confectio viſcidos, acreſve ſuccos paret, qui & ſtomachum vellicando, tuſſim excitent, & in pulmonibus tandem ſubſiſtendo, irritandoque, cauſam præbeant phthiſi, qua ratione ille, ſi non Vateri (p), at Cel. Heiſteri (q) Obſervationem explicare forſitan maluiſſet; ut in nonnullis, inquam, minus refragemur; tamen vel in his caſibus negari non poteſt, adhærentes œſophago a fronte quidem tenuiores arteriæ Aſperæ, & primorum bronchiorum parietes, proximos autem ab utroque latere pulmones a præfrigida multa allabente, aut interlabente potione, ſi corpus æſtuet, aut protinus lædi, aut ad læſiones accipiendas, quod ipſum ſine læſione aliqua fieri non poteſt, vehementer diſponi. Hæ igitur, aliæque cauſæ, ſive ingenitæ, ſive adventitiæ phthiſicos faciunt, occiduntque pro earum, & corporum, & roboris varietate, vario modo: quod Obſervationes inſpiciens aut in Sepulchretum relatas, aut alias, ſubinde a me indicatas, ſtatimve indicandas, cognoſces. Pus in pleriſque, nec raro, ea copia fuiſſe invenies, ut pulmonem repleret, atque infarciret (r): contra in quibuſdam vix puris veſtigium (ſ); imo in quamplurimis a quodam Chirurgo diſſectis, ut in Sepulchreto (t) legeris, nihil. Quod factum ſi cum Sylvio (u) credas ob eandem cauſam ob quam ulcera etiam externa in moribundis exſiccantur; non adverſabor, adverſaturus, ſi cum eodem (x) univerſe dicas, *ſiquis phthiſicorum cadavera ſecuerit, non ita multum puris reperturum in ipſorum pulmonibus ...., a quo credi poſſit ſuffocatus æger*. Obſtant enim aliorum diſſectiones, in iiſque; ut alias ex modo indicatis præteream; Roderici a Fonſeca (y), & Cl. Jo. Adami Gorizii (z). Cujus Obſervatio purulentam materiam, pulmones & bronchia infarcientem, aliam *albam*, aliam *ſubviridem*, aliam denique *inſtar fæcum cereviſiæ* proponit: *fuſcam* autem vidit Præcl. Daniel Hoffmannus (a): *tabum* denique *atramento ſimile* Illuſtris Hallerus (b). In quibus autem, ſecto pulmone, ſanguis cum pure, & ſanie permiſtus effluxerit, ſupervacuum eſt memorare. Attamen cum Tozzius (c) non ſemel a ſe obſervatum ſcripſerit, *phthiſi peremptos in tam extremam ſanguinis conſumptionem perveniſſe, ut is ſolum in arteriis & venis ſuperfuerit, qui vix circulationi ejuſdem ſatis foret, reliquo penitus exhauſto*; ne forte id credas eſſe perpetuum; non eſt reticendum, in phthiſica (d), cui præ ſumma totius corporis macie, & conſumptione vix cutis pertenuis hærere oſſibus videbatur, inciſos pulmones *quantitatem ingentem ſanguinis*, cum pure & ſanie permiſti, effudiſſe: quin etiam addendum eſt, in duobus (e) quorum alter pus expectoraverat, uterque in pulmone exulcerato, & putrido multum habebat, etſi ex ore & naribus, alter vero inſuper ex omnibus partibus per quas contingunt hæmorrhagiæ, immanem ſanguinis copiam, nec ſemel excreverant, tamen ſecundi cadaver in rene ſiniſtro *magnam ſanguinis ſtagnationem*, & *in regione lumbari vaſa ſanguifera valde tumida & inflata* oſtendiſſe, primi vero eadem vaſa *ſanguine valde turgida* in *omento, ventriculo, & meſenterio*. Cæterum, ut illuc redeam, pus, & ſanies aliam in aliis naturam habent, aliumque odorem, & modo ſeorſum, modo una ſunt cum induratis pulmonum partibus. Quæ tum ex pleriſque indicatarum Obſervationum, tum ex his quoque intelliges quas pergam indicare. Sic in Juvene (f) pulmonum pars concava pure erat fœta, convexa autem ferme tota tophacea: & in Viro (g) pulmo dexter pus fluidum; ſiniſter materiam quandam induratam habebat. Et cum in quibuſdam (h) pulmones pleni ſcirrhis cartilagineis, aut ſteatomatibus duris obſiti, in aliis referti exiguis purulentis grandinoſis abſceſſibus, aut vomica, vomiciſve (i) deturpati reperti ſint; fuerunt alias inventi ſimul calloſi, & compacti, ſimul vomicis paſſim obſeſſi, itemque (k) penitus obſtructi, & exulcerati, aut (l) ſteatomatibus innumeris, & hic illic vomicis infarcti, aut denique (m) fœdati apoſtematibus multis, & tuberculis, quorum aliqua inflammata videbantur, alia adhuc erant immatura: qualia in propoſita Valſalvæ Virgine (n) fuiſſe, retulimus.

21. Etſi autem in tot quæ indicavimus, & in aliis, quæ, ut morbus eſt frequentiſſimus, prope innumera ſunt, exemplis tanta & cauſarum, & effectuum apparet varietas; ſi tamen hanc in aliis pro peculiaribus ſingulorum hominum conditionibus alio referas, unamque communem omnium, quos vides, effectuum originem quæras; hanc in humore aliquo facile agnoſces, qui ob quamcunque ſive ingenitam, ſive adventitiam cauſam in pulmonibus ſubſiſtens, modo, ſi craſſior ſit, & tenuiores particulæ abeant, ibi indureſcat, efficiatque propterea, ut aliquis aliquando qui ipſo pejor ſit, eroſurus humor ſubſiſtat, modo, ſi ipſe jam ſit per ſe acer, vel mora, aliorumve admiſtione acer fiat, citius, aut ſerius membraneas incipiat pulmonum cellulas erodere. Una autem eroſa, vitium ad proximas propagatur, fitque, pluribus abſumptis, manifeſtum ulceris cavum, quod circumjectarum a pure compreſſæ, eoque craſſiores factæ membranulæ duro circumcirca pariete poſſunt concludere, ut in externis ulceribus, fiſtuloſis præſertim, videmus. Nec tamen negandum eſt, effuſos humores, eoſque in primis qui fibroſis, ut vocant, abundent particulis, ipſos ſibi, his depoſitis, & ad cavi parietes agglutinatis, cyſtim conſtruere ex falſa ejuſmodi membranæ ſpecie, ut Cl. Maloetius (o) oſtendit. Valſalva autem in Scripto quodam italico ex iis quæ vulnerato pulmone animadverterat, non dubitabat, quin natura quædam interdum produceret filamenta membranea, a ſe bis, terve conſpecta, quæ progrediente tempore aucta, in firmum abirent folliculum, qui effuſum pus comprehenderet, ut in aliis qui diutius vixerant, ſe agnoviſſe, exiſtimabat. Utcunque id eſt; aliis etiam ex cauſis, ut ſatis ſuperque intellexiſti, quam ex ſuppuratis tuberculis, phthiſis pulmonaris fieri poteſt, nec ſi pus, aut ulcus peculiari tunica concluſum deprehenditur; continuo cenſendum eſt, a tuberculo eſſe, cujus adhuc tunica ſuperſtes ſit. Sed ea tubercula num veras, & quæ omnibus natura inſint, glandulas eſſe, credemus, atque adeo illas ipſas quas paſſim ad bronchiorum diviſiones vel intra pulmonem deſcribunt, & Bronchiales appellitant? quæ cum intra ipſum exiguæ ſint, ab accedentibus cauſis in diſpoſitis hæreditario præſertim vitio, augeantur. Num vero ut id credamus, juvat ſignum illud futuræ phthiſis, quod Mortonus (p) his verbis recenſuit: *matutina & diuturna phlegmatis nigri & viſcoſi excretio: quippe quod procedit a glandulis in pulmonibus juxta tracheam poſitis, humore nigricante repletis. Quod ſymptoma ſicuti ſcorbuticis & ſcrophuloſis familiare eſt, ita Phthiſim Aſthmaticam progreſſu temporis inſecuturam monſtrat.*

Et

(o) Earund. Dec. 3. A. 7. in Append. n. 10. ad Obſ. 6. (p) Dec. ead. A. 10. Obſ. 161. (q) Eorund. Act. Tom. 1. Obſ. 174.
(r) Eorund. Cent. 4 Obſ 116. & 118. & Act. Tom. 1. Obſ. 59. & Tom. 2. Obſ. 19. & Haller Opuſc. Pathol. Obſ. 15.
(ſ) Act N. C. Tom. 4. Obſ. 47. (t) Sect. hac 7. Obſ. 77. (u) Ibid. in Additam. Schol. ad Obſ. 2. (x) Obſ. ead.
(y) Comment. in Hipp. l. 7. Aph. 16. (z) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 19. (a) Eorund. Act. Tom. 2. Obſ. 2.
(b) Obſ. cit. 15. (c) Comment. in Hippocr. l. 7. Aph. 16. (d) Eph N. C. Cent. 7. Obſ. 83.
(e) Eorund. Act. Tom. 1. Obſ. 173. & Cent. 10. Obſ. 36. (f) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 46. n. 5.
(g) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 2. (h) Vid. Halleri cit. Obſ. 15.
(i) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 30. n. 11. & A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad V. (k) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 8.
(l) Eorund. Dec. 3. A. 9. Obſ. 243. (m) Dec. ejuſd. A. 7. Obſ. 9. (n) n. 18. (o) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.
(p) Phthiſiolog. l. 2. c. 2. ad n. 10.

Et nuper quidem Viro Docto viſæ ſunt etiam ſecundum naturam liquorem ſuum in bronchia immittere *ob ſputa nigricantia concolora ſucco* ipſarum *glandularum*. Sed neque ſecundum naturam ſputa nigricant, & ſatius fore, crediderim, ſi eundem ſequaris ubi eas glandulas *certiſſime eſſe de conglobatarum genere*, affirmaverat, itemque ubi ob hanc cauſam negaverat, ſuum *aſperæ arteriæ ſuccum infundere*, itemque ubi, & recte, animadverterat, cum aliquæ ipſarum per faciem utramque pericardii ad diaphragma uſque ſpargantur, *ab omni cum aſpera arteria commercio remotas eſſe*. Ego vero cum de quatuor continenter inſpectis cadaveribus earum aliquas, ex prima illius arteriæ diviſione ſumptas, diſſecuiſſem, affrictamque ſectionibus chartam fuliginoſa quadam tinctura non ſecus ac ſi contritum carbonem multa aqua dilueres, infectam ſemel, iterum, tertium vidiſſem, ex quarto autem cadavere, quod hominis erat conſiſtente, ut cætera, ætate, glandulaſque eas habebat nec minus ſanas, nec minus intus, extraque nigricantes, nullum inde niſi ſubflavum, maxime dilutum, obſoletumque colorem retuliſſem; haud aliter in tribus illis prioribus atque in hoc quarto inveni tinctum quem aperueram, proximum Aſperæ arteriæ truncum, & prima bronchia, id eſt nihil quidquam vel leviter nigricantis coloris habentia. Quamobrem quocunque eæ glandulæ ſint intus colore infectæ; necdum a mea perpetua ſententia mihi diſcedendum cenſeo; ſed in eo adhuc permaneo, ut non facile ipſas credam cum arteriæ illius cavo communicare, præſertim cum aliæ non deſint glandulæ quæ, cum earum ſuccus in illud, & prima bronchia manifeſto influat (*q*), præbere in hæc aditum poſſint illiuſmodi ſanguinis fæci, ut Williſius (*r*) loquitur, cui quoque noti erant qui ſputa redderent atramenti inſtar nigricantia, non ſecus ac Salio in Commentariis ad verba illa Hippocratis (*ſ*): *ſaliva craſſa, ac fuliginoſa tuſſi rejicitur*.

Cæterum ut Bronchiales glandulas, eroſione aliqua facta, communicare interdum cum bronchiis præter naturam, non negavero; ita an eædem ſint quæ in phthiſicorum pulmonibus tubercula faciant, in medio ob eam cauſam relinquo de qua ſupra (*t*) dictum eſt, cum videlicet vix unquam ejuſmodi pulmones diſſecare voluerim, multoque minus hæc tubercula, & illas glandulas, præſertim quod ad ſedem attinet, diligenter accurateque inter ſe comparare. Unam propterea, haud amplius, paulo attentius habitam, hic a me Obſervationem accipies.

22. MULIERI agreſti, annos natæ ad quadraginta, tumor ad calcanei dexteri latus internum adeo increverat, ut modicum æquaret hominis caput. Ob eam magnitudinem, & quod ab ſteatomatis natura degenerans, factus jam erat cancroſus, in Venetum Incurabilium Noſocomium excepta fuerat mulier, & is tumor exſtirpatus. Sed cum repullulaſſet, annum jam alterum ibi permanenti mulieri, neque ullo de affectu conqueſtæ unquam qui ad thoracem attineret, accidit ut ad hujus ſiniſtram partem pungente dolore corriperetur, quem febris, & ſpirandi difficultas comitabantur. Semel, atque iterum miſſus eſt ſanguis, cui alba inſidebat cruſta, datum oleum ex dulcibus amygdalis recens expreſſum, neque alia omiſſa quæ in pleuripneumonia ex uſu eſſe conſueverunt. Per hæc, etſi nihil quidquam expectoratum eſt, illa ſublata viſa ſunt omnia. Verum dies necdum advenerat quadrageſimus ex quo inceperat pleuripneumonia, cum reſpirationis difficultas ingruere cœpit cum ſenſu anguſtiæ, & ſuffocationis, ut jam altiore capite, & dorſo cubare ægra cogeretur: & pulſus qui, cum fuerat inflammatio, intermiſerat, rurſus vel magis intermittebat. Nullus tamen dolor, nulla tuſſis, nullum ſputum, febris nulla; niſi quod ultimis tandem diebus febricula acceſſit. Qua, & ſpirandi difficultate illa identidem magis, noctu autem præſertim urgente, ad maciem, & ad extremam virium infirmitatem mulier redacta, vix ut exili voce de faucium eroſione, in quibus nil tale conſpici poterat, quereretur, mortua eſt die poſt novam reſpirationis difficultatem decimo quincto. Hæc cum ego, Amicique ab Noſocomii Medico, diligente, ac probo Viro, Senenſe Rinaldio accepiſſemus, rogatus ab omnibus, ipſoque Rinaldio adjuvante, cadaver diſſecui ſub Aprilis initium A. 1708. PECTUS cum incidere cœpiſſem, & cartilagines per quas coſtæ cum ſterno committuntur, ſecarem; cruenta aqua prodiit e ſiniſtro thoracis cavo: quod mox eadem plenum conſpexi. Cum ea; etſi nullus gravis odor ex ipſa, aut ex pulmone exiſteret; pus tamen permiſtum fuiſſe, non dubitavi, cum pulmonem ad imam anteriorem partem corruptum viderem, abſumptumque, magna ibi cavea ultro ſe oculis objiciente. Sed & diſſectus, hic illic oſtendit ad tractus non modicos ſubſtantiam, primo quidem aſpectu, & inquiſitione, ſteatoma, albedine videlicet, ac firmitudine aliqua referentem; ſed ubi cultro dimoveres, ſimiliorem purulentæ materiæ. Reliquus pulmo minime durus, rubicundo erat, quaſi a ſtagnante ſanguine, colore infectus. Multo quam ſiniſter, minus vitiatus erat pulmo dexter, ut qui intra non ſaniſſimam quidem, ſed tamen leviter peccantem, ſubſtantiam ſuam pauciora, & minora condebat illa quaſi ſteatomata, quæ peculiari tunica concludi videbantur. Cæterum uterque pulmo, ſed dexter arctius, ad thoracis parietes ferme undique adhærebat. In pericardio multa fuit aqua turbida, ſubflava. In omnibus cordis caveis polypoſæ concretiones, inde per Magna vaſa productæ, mediocri omnes firmitudine; ſed ea minima quæ ad ſiniſtram pertinebat auriculam. Venter quoque, cum exterius magna ex parte liveret, apertus eſt. Sed is livor inteſtinis deberi viſus, aere valde turgentibus. Omenti vix aliquæ erant reliquiæ. Hepar duriuſculum, albidum, variegatum, ejuſque veſicula bile pleniſſima. Lien prægrandis, & æquo durior. Durius quoque pancreas. Duri teſtes, albique, & grandiores, & in iis nigræ quædam cellulæ. Quamvis autem intra ſummam vaginæ partem annulum invenerim quem perſum vocant, ut mulierem uteri, vaginæve prolapſui obnoxiam fuiſſe, appareret; tamen eo annulo detracto, neque ita laxam vaginam comperi, ut facile ſe invertere deorſum poſſe videretur, & uterum ſua in ſede conſpexeram; itaque ejus annuli, & decubitus ope multum profeciſſe mulierem, exiſtimavi. Quod reliquum eſt, turbida aqua, nec tamen multa, ſtagnabat in ventre.

23. Empyematis ſimul, & phthiſicæ in pulmonibus diſpoſitionis exemplum habes. Dabo alterum phthiſis, in qua oſſiculum quoddam rejectum eſt, non quod ego cadaver ſecuerim; nam qui clam hominis conſanguineo ſecare aggreſſi ſunt, ne ipſi quidem perſecare potuerunt; ſed quod horum mihi ſpectata erat fides, æger autem, cum Bononiæ degerem, non ſecus atque ejus incommoda, maxime notus.

24. MEDICUS conſiſtente ætate, qui jam diu cachectica facie fuerat, poſtea autem etiam anhelus, & raucus, ſputa denique reddere cœpit varie colorata, inter quæ non exiguum fruſtum extuſſivit curvi oſſiculi, quod & mihi oſtendit, læve a cava parte, aſperum a convexa. Interea ſuffocationis ſenſu, neque ita raro, corripiebatur. Nocte demum quadam cum ſe melius habere, dixiſſet, horis poſt paucis inventus eſt mortuus, nihil omnino ſentiente qui inſerviendi cauſa in eodem cubiculo, atque adeo propter ipſum dormiebat. PULMONES cum extra, tum intus veſiculis obſiti erant, albo pure plenis, inæqualibus ſic ut majores uvæ acinum non excederent. In pericardio multum aquæ turbidæ. In corde vix una parvula concretio polypoſa. Altiorem Aſperæ arteriæ truncum, & laryngem incidere, ob eam quæ dicta eſt, cauſam non licuit.

25. Et tamen eas potiſſimum Partes introſpicere oportebat, ut unde oſſiculum extitiſſet, cognoſceretur. De hoc enim alia aliorum ſententia fuerat, non-

nullis

(*q*) Vid. Adverſ. 1. Tab. 1. ad F. & Tab. 2. Fig. 1. ad O. O. O. (*r*) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Schol. ad Obſ. 9. & ad §. 2. Obſ. 109. hujus 7. Sect.
(*ſ*) De Morbis l. 2. t. 117. (*t*) n. 3.

nullis inepte pro oſſis hyoidis particula , aliis vero pro annuli Aſperæ arteriæ, oſſei facti , portione habentibus : qui propius ad verum fortaſſe accedebant , quando vel ramulum ejus arteriæ in os converſum , & in phthiſici quidem pulmone , deprehendit Blaſius (*u*); nos vero non illius modo arteriæ annulos, ſed & fruſtula quæ intra pulmones annulorum loco plura conveniunt, ex cartilagineis facta oſſea, ut ſcripſimus ad te alias (*x*), obſervata habemus : bronchiorum autem fragmenta, qualia a corrupto pulmone avulſa , in ſanie intra phthiſici thoracem reperta ſunt , talia hominem *in magna quantitate excreare conſueviſſe* , teſtatur Bontius (*y*). Neque id ignoravit Hippocrates (*z*), cum *ſpuit pus* , ſcripſit , *& velut ulceris vicinos bronchia in pulmone cartilaginoſa*: quæ ad verba videſis quæ in rem noſtram Salius (*a*) adſcripſit. Quin Aretæus (*b*) ſermonem de iis habens qui pulmonis abſceſſibus laborant , ad propoſitum a nobis caſum vel propius acceſſit. *Rauceſcere* enim, & *breve ſpirare*, dixit , & *aliquando eorum quempiam ſubitanea ac multi humidi attractione ſtrangulari, quod arteria puris multitudine obſtructa , aerem non recipiat* : ab iiſdem autem *bronchia , id eſt aſperæ arteriæ circulos nonnunquam expui ob ulceris varietatem, ſi alte abſceſſus penetrat : quando & fragmenta viſceris expelluntur*. Cæterum hic quoque , ut verba ultima oſtendunt , latentia intra pulmonem bronchiorum fruſtula ſignificavit. Sed fruſtum iſtud oſſeum , a Medico rejectum , neque figura cum fruſtulis illis bronchiorum conferri poterat, neque magnitudine ; ut ad majores arteriæ annulos eſſet referendum . Quin Valſalva ex larynge ipſa , cujus grandiores cartilagines haud raro oſſeas fieri, ſcimus , abſceſſiſſe, ſuſpicabatur , ex gravi etiam laryngis vitio improviſam Medici, ſubitamque mortem deducens propterea , quod duos in Noſocomio Incurabilium, laryngis ulcere alterum , alterum carcinomate laborantem , utrumque ſubito, & cum minus id expectaret , mortuum eſſe, animadverterat: quo Virginis quoque caſum, tibi alias (*c*) a me deſcriptum, referre poteris.

26. Laryngis facta mentio ad memoriam illud revocat adeo uſitatum ac tritum inter Veteres Medicos dogma de acri a capite in laryngem , pulmoneſque deſtillante materia , & phthiſim demum afferente . Quod dogma, ſi capitis nomine pharyngis fornicem, internaſque nares accipere dumtaxat velimus ; cum vero interdum conſentire, non negabimus. Glanduloſam enim tunicam qua illæ inſtructæ ſunt , partes humorem aliquando ſecernere qui erodendi vim habeat, eroſiones quæ in ipſis accidunt partibus , ſatis videntur comprobare, unde & alii, & nos (*d*) ſputum ſanguinis interdum provenire obſervavimus, quod & ab iis quas oris vocant hæmorrhoides, proveniens, imponere pro pulmonari Medicis poſſet qui ſigna non attenderent ab Hippocrate (*e*) olim , ab Ariſtotele (*f*), & a Cælio Aureliano (*g*) propoſita, ab Helwichio autem (*h*) erudite, nec ſine obſervationibus, illuſtrata , ad quas poteris aliam addere Cl. Dethardingii (*i*). Itaque ſi ex altioribus quæ dixi , locis delabentem humorem, præditum erodendi vi , ſubjectum palatum mobile , & adjecta huic uvula ab larynge non avertant; nihil prohibet quin hanc ſubeat, ipſamque , & pulmones tandem erodat , aut vitiet . Quamobrem quibus ea palati pars cum uvula ab lue venerea, ab aliave cauſa abſumpta eſt , eos tuſſi , & phthiſi tandem obnoxios fieri , non unius Medici , atque Anatomici Obſervationes oſtendunt , ut ex Cl. Jo. Zachariæ Petſche (*k*), noſtriſque etiam Scriptis (*l*) cognoſces. Neque enim quod aliter in parte nobis videre contigerit, aut id quod vidimus, poſſe etiam aliter explicari, indicaverimus; idcirco eam quam modo memoravimus, & tunc etiam attigimus, explicationem prorſus diſplicere nobis, exiſtimaveris. Quin eadem poſita , planius intelligi rationem , fatemur , quæ Mercurialem (*m*) & Gavaſſetium (*n*) permovit, ut decubitum ſupinum , & demiſſo capite imperarent ad graviſſimas , diuturnaſque ab hoc in thoracem defluxiones, in œſophagum potius, & ventriculum avertendas. Sic enim primus eo uno auxilio Germanam mulierem liberavit ; alter autem Virginem , jam ſanguinem ea de cauſa exſpuentem, a Medicis nobiliſſimis deſtitutam, & ab omnibus deploratam, eadem ratione juvit adeo, ut poſtea etiam perſanare potuerit.

27. Aetius vero (*o*) Aſperæ arteriæ ulcera curare docuit, ægro *ſupino reclinato, atque iis quæ capiti ſubjiciuntur, ſublimius inſtratis* , credo cum in laryngem nihil deflueret . Ea autem ulcera , maxime prope arteriæ extremum, aut in ipſo extremo , *ſanabilia omnino exiſtere*, ſuis etiam fretus experimentis, aſſeveravit. Quapropter videndum eſt, ne curatæ phthiſis exempla quædam, non ad pulmonis ipſius, ſed ad arteriæ potius ulcera attinuerint . Quod non tam de aliorum, quam de mea quadam curatione dictum velim , unde multum laudis adoleſcens retuli , cum in Patria medicinam exercerem . Res autem ad hunc modum ſe habuit. Vir erat Lucenſis, qui Stephanus Cheli vocabatur, longa ſtatura, habitu corporis exſucco, ſolers, atque induſtrius , in curis aſſiduis, gravibuſque negotiis verſatus, haſque etiam ob cauſas hypochondriacus. Hunc tuſſicula, quam tincta ſanguine ſputa comitabantur, jam diu male habebat . Seniores Medici cum alias herbarum permulcentium , & quæ pulmones juvare creduntur , ſuccis , alias lacte aſinino , alias *gelatinis* quas vocant , & jure teſtudinis , interdum lignorum dilutis decoctionibus, nonnunquam iis quæ adſtringendi vim habent, a chalybe ſumptis, & lapide hæmatite, ad hæc Villenſium aquarum potatione, & balneo ex aqua fluviatili, aliiſque ejuſcemodi ſi curare poſſent conati, adeo non profecerant , ut macilentiorem ægrum, morbum autem facerent deteriorem ; adſtringentia enim minuere urinas , balnea in ſputis augere ſanguinem videbantur , Villenſes autem aquæ intra primos dies, quod minime tranſirent , omnino fuerunt omittendæ , & pleraque tandem ſtomachus averſabatur. Cum haud minus ægrum Medicorum, quam Medicos morbi pertæſum eſſet; ventum ad me eſt , qui tum reverentia erga ſeniores , tum communi apud omnes deſperati jam morbi opinione ductus, excuſationes attuli plures donec victus auctoritate, & gratia eorum quibus ægri ſalus cordi erat, ita manus dedi, ut ſcirent cuncti , me invitum , & nihil promittentem, alienæ obſequi voluntati non tam ut ægrum curarem , quam ne desererem . Erat hic extenuatus, infirmiſque jam viribus , & ſomno brevi atque interrupto . Tamen cum febrem , ſaltem aſſiduam, abeſſe viderem , *rejici* autem *per ſputum* , ut Aetius loquitur (*p*), *purulenta pauca, ac cruenta* , neque alibi *ſenſum doloris manifeſte percipi* , niſi *juxta exulceratum* Aſperæ arteriæ *locum* , id eſt paulo infra laryngem : cumque ex omnibus quæ adhibita fuerant, auxiliis duo aliquid contuliſſe , invenirem , quæ ad ea ulcera ab Aetio (*q*) laudantur , arteriaca videlicet *ſub lingua detenta , ut paulatim liquefacta , in aſperam arteriam delabantur*, & *exhibitum lac quotidie recens mulctum ab adſtante adhuc animali*; ſpem aliquam, ſed tacitam, fovere cœpi, & rationem quærere efficiendi, ut quæ nonnihil profuerant , ea denique perſanarent . Uſi erant trochiſcis , qui in ore liquarentur , ex ſpeciebus diatragacanthi frigidi, & lacte, ut dictum eſt, aſinino, unde punctionum in Aſpera arteria ſenſus tunc cum illa adhiberentur, propemodum ſublatus fuerat, & vires cum ſomno nonnihil auctæ. Cum quærerem , cur igitur in eorum quæ juverant , uſu non perſtitiſſet; a trochiſcis quidem lædi ſibi ſtomachum, reſpondit; a lacte vero cum primum ea præſtari utilitas videretur ; mox tamen priora omnia rediiſſe. Sed tu, inquam , *vitaſti* interea *ventum* , *& ſolem*? id enim ab Hippocrate (*r*) iis diſerte imperatum

(*u*) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obſ. 164. (*x*) Epiſt. 15. n. 18. (*y*) Sepulchr. S. 7. modo cit. Obſ 12. (*z*) De Morbis l. 2.
(*a*) Comment. in ejuſd. l. t. 119. (*b*) De Cauſ. & Not. diuturn. Affect. l. 1. c. 10. (*c*) Epiſt. 15. n. 13.
(*d*) Epiſt. Anat 9. n. 14. (*e*) Prædict. l. 2. n. 27. (*f*) De Partib. Animal. l. 3. c. 5. (*g*) Morb. Chron. l. 2. c. 11.
(*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 118. (*i*) Earund. Cent. 7. Obſ. 73. (*k*) Sylloge Anat. Obſ. §. 87.
(*l*) Epiſt. Anat. 9. n. 9 & 10. (*m*) (*n*) De indicat. Curat. c. 52. (*o*) Medic. Tetrabibl. 3. Serm. 1. c. 64. (*p*) c 64. cit.
(*q*) Ibid. (*r*) De Morb. l. 2. t. apud Salium 112. & 114.

ratum memineram, quibus *ex fervido ulcere, aphtha appellato, pulmonis fiſtula laboraret*. Non vitaſſe autem, ſciebam: trochiſcos autem illos ex natura, & dulcedine ſua ſtomacho, quippe hypochondriaci, obfuiſſe, intelligebam. Cum igitur quæ mihi facienda, quæ vitanda eſſent, conſtituiſſem; forte accidit, ut meum communicare conſilium poſſem cum Paulo Piella, Medico inter Bononienſes præſtante, qui tunc nobiſcum in morbo graviſſimo curabat Joannem Baptiſtam Urſium Comitem, eum qui poſtea Cæſenatum Pontifex fuit. Paulus autem, etſi quæ a me propoſita erant, non improbabat; tamen cum ſputa attente inſpexiſſet, accepiſſetque, ſæpius ſic eſſe tenuia, & pauca, nec ſemper quidem, ſed tamen ſubinde fieri nonnihil ſanguinolenta; vereor, inquit, plurimum, ut ſanare poſſis hæc ulcera, quæ præterquam quod profundiorem ſedem fortaſſe habent, certe, ſi quid video, ad genus accedunt ejuſmodi herpetis, ut ſi vel in cute ipſa extaret, ſumma cum difficultate ad cicatricem perduceretur. Quod indicium, ut magiſtri, in re præſertim chirurgica, ſi quis alius, experientiſſimi fecit quidem, ut me nihil promiſiſſe, gauderem; ne tamen ea quæ conſtitueram, experirer, non fecit. Erat anni tempus quo & aeris injurias diligentiſſime vitare oporteret, nec propter ineptum pabulum a brutarum animantium lacte ſperari multum poſſet. Itaque primum omnium in tepidum, nec tamen humile, aut anguſtum cubiculum hominem includere ſe, jubeo, ibique, miſſis curis omnibus, amicos, ac familiares audire magis, quam ipſum loqui, idque ſubmiſſa, & minime concitata voce. Tum iis præſcriptis quæ lenire arteriam, nec ſtomachum lædere tamen poſſent, & hoc ad lactis uſum parato, muliebre lac impero primum quidem non ita multum, tentandi cauſa, tum deinceps, cum optime cederet, quantum ſagaci, & attento ægro ſelibram circiter æquare videretur, matutino tempore, tantundem veſpertino e mammis ſugendum horis quatuor, aut quinque ante prandium, cœnamque. Quorum utrumque erat mediocre, ſed hæc magis, ſine vino utrumque, & ſiquæ alia nocere poſſent; ſed non ſine pulte ex hordei farina, quæ radicis chinæ pulvere ad unciam in libras ſingulas, nullo autem ſaccharo, adjecto, lento igne fuerat quaſi in calcem redacta, & ex lacte, recens e vacca emulcto, quæ hordeo, & paleis; non faba, & fœno; paſcebatur. Nutricem quoque, ſanam in primis, ut idoneis uteretur alimentis, & horum, quo ad ejus fieri poſſet, varietatem fugeret, admonueram; quæ res neglecta, una maxime videtur facere, ut ſæpe in medendo mulieris lac non præſtet lacti cæterarum animantium, quamvis illud *ut familiare, ejuſdemque nobiſcum naturæ, cæteris præferebant ad tabificos affectus* vel antiqui illi Medici, in primiſque Euryphon, & Herodotus, a Galeno (*ſ*) laudati. Per hæc ab extremo Novembri ad medium Majum diligentiſſime ſervata, ita homo reſtitutus eſt, ut ſexdecim ipſos annos egregie valuerit. Quibus elapſis, ejus ſanguis iterum corpuſculis erodentibus fœtus, hæc per biennium in cute ſub impetiginum forma depoſuit. Sed his de improviſo evaneſcentibus, imi pedes acerrimis doloribus cum aliquo tumore, ſed majori rubedine, capti ſunt. Quæ poſt dies viginti cum repente abiiſſent, ecce tibi per biduum urinæ ſuppreſſio: & poſt hanc crurum tumor ſæpe evaneſcens, ſæpe rediens, tum febres, tandem inter umbilicum, & pubem dura quædam interna protuberantia, atque alia præterea ventris incommoda, quibus conflictatus, vivendi denique finem fecit. Sed hæc omnia, abſentibus nobis, contigere: quæ ob id tantummodo commemoravimus, ut curationem illam noſtram perfectam, abſolutamque fuiſſe, intelligeres, cum homo non ſolum tandiu valuerit, ſed & poſtquam iterum ægrotare cœpit, tot inter morbos nunquam primo illo tentatus ſit. Quem cum phthiſim fuiſſe, vulgo exiſtimarent; non fuit phthiſicus in civitate, qui eundem ſibi curationis modum non præſcriberet; nemo tamen eorum evaſit.

28. Sunt & aliæ multo etiam profundiores arteriæ Aſperæ affectiones, quas vulgus ſæpius, interdum & Medici, cum phthiſi confundant, in quibus tamen affectionibus ipſi pulmones ſani ſunt. Sic; ne alias (*t*) ad te ſcriptas Obſervationes hic repetam; ſic, inquam, Valſalvam memini dicere, in nemine ſe pulchriores, quam in Forocornelienſium Epiſcopo Zanio pulmones vidiſſe, cui vitiati credebantur ob multos, quos expectorabat, humores, a propriis videlicet bronchiorum glandulis ſecretos. Qui etſi revera non ſint purulenti; interdum tamen ejuſmodi ſunt, ut ſiquis purulentos eſſe, contendat, facile inter tot illas *puris formas ac ſpecies* quas Aretæus (*u*) ſic enumeravit, ut *prope infinitas eſſe*, diceret, aliquam reperiat, ad quam referre illos poſſe quadantenus videatur. Atque utinam cum dubitatio interdum aliqua injicitur, tunc certæ ſemper, & de quibus inter omnes conveniret, veri puris notæ ſignaque extarent. Nam quod Jacotius (*x*), exempli gratia, ita pus a pituita diſtinguit, ut illud cinericium ſit, hæc alba, illud fœtidum ſaltem modice, hæc nequaquam, illud ſecedens in partes maxime ſi in aquam conjiciatur, hæc glutinoſa; haud ſatis ſcio, qua ratione hæc omnia cum Aretæi doctrina conciliet, qui inter puris genera *glutinoſum* quoque, & *odore carens* diſerte collocaverat, præſertim cum ibi id fecerit Aretæus, ubi ab Jacotio laudatur quod *ſolo aſpectu pus a ſputo diſtinguendum* cenſuerit, *nec multam ſuppurationis notitiam haberi ab iis qui humiditates igne vel aqua explorant*, notans videlicet qui Hippocratis aphoriſmo (*y*), in Coacis (*z*) repetito, alteroque in his adjecto (*a*), ad pus dignoſcendum abutuntur, quando neuter, ſicut recte Jacotius admonet ad puris diagnoſim, ſed uterque manifeſto ad mortis prognoſim ſcriptus eſt, ſive phthiſici ſputum, igni impoſitum, gravius oleat, ſive ſubſidat injectum in aquam marinam, quæ vaſe quidem æneo contineatur. Quale vas cur requirat Hippocrates, etſi Duretus (*b*), & ipſe Jacotius cauſam reddere conati ſunt; vereor tamen, ut ſatis, non dicam tibi, ſed ſibi ipſis fecerint: & certe hic alter eo redit denique, ut Hollerium (*c*) ſecutus, referre parum credat, quo vaſe aqua illa excipiatur: quod num Hippocrati in tanta brevitate conveniat, ipſe videris. Joannes autem Hieronymus Zanichellius, Vir qui multa in re cum medica, tum chymica expertus erat, cum mecum Venetiis loqueretur de Amico utriuſque noſtrum Doctiſſimo Victorio Franciſco Stancario, quem Bononiæ phthiſis, tuſſim, & ſanguinis ſputum conſecuta, vexare jam cœperat, & tabidos mihi nominaret duos per eclegmata reſtitutos, alterum quidem per illud quod *rob* nucum vocatur, alterum autem per *rob* maturarum ebuli baccarum, certa quadam ratione confectum, nec quod ipſe pro arcano habebat, ſileret, balſamum ſulphuris cum balſamo copaibæ paratum, cumque inde, ut fit in ſermonem forte incidiſſet de iſto Hippocratis loco; credere ſe, oſtendit, per æneum vas aliquid detrahi marinæ aquæ, ut ſic reſiſtat paulo minus deſcendentibus ſputis, quam ſi alio ac æneo, vaſe contineatur; ad illud enim experimentum facilius certiuſque ineundum neque idoneam eſſe, ut multi arbitrantur, aquam puram, quippe minus quam oportet, neque item marinam, quippe paulo magis quam opus eſt, reſiſtentem. Confirmabat autem, ſibi hac ratione quam proponit Hippocrates, periculum ſæpe facienti, nunquam non Hippocraticam prædictionem reſpondiſſe: nec quorum ſputa nataſſent, eos ita brevi, ut quorum ſubſederant, periiſſe; ut non dubitaret, ſi poſtea, cum deterior videlicet factus eſſet eorum morbus, tum rurſus captum eſſet experimentum, non dubitaret, inquam, quin ſputa fuiſſent ad fundum lapſura. Nec vero collecta ſputa, quod multi faciunt, de pelvi in aquam dejici, ſed ab ægri ipſius ore, ut Hippocrates jubet, in aquam rejici, volebat, imo ab ipſo ægri pulmone, & id ſæpius, probe conſcius, nec ſputa ſemper a maxime vitiata pulmonis parte educi, & contra quid ipſis poſtquam educta ſunt, per

(*ſ*) De ſuccor. bonit. & vit. c. 4. (*t*) Epiſt. 4. n. 21. & Epiſt. 10. n. 11. (*u*) De Cauſ. & not. diuturn. affect. l. 1. c. 9. (*x*) Comm. 1. in l. 6. S. 2. Aph. 9. Coacar. (*y*) Sect. 5. 11. (*z*) Aph. modo cit. (*a*) Aph. 10. (*b*) in Coac. l. 2. c. 17. n. 3. (*c*) Comm. in cit. Aph. 10.

moram detrahi poſſit, ut alia eſſe quam ſtatim per ſe fuiſſent, in experimento videantur.

29. Sed Cælius Aurelianus (*d*) ubi plurimos commemorat Medicos qui non ad mortem prædicendam, ſed ad *diſcernendum purulentum liquorem*, ægrorum ſputa in aquam (marinam non dicit) mittebant, aut carbonibus imponebant, itemque Cornelius Celſus (*e*) ubi eorum mentionem facit, qui hoc altero utebantur ſigno, cum *de* phthiſi *dubitabant*; non obſcure videntur probare iſtiuſmodi conſuetudines: primus autem in phthiſicis ex ſanguinis rejectione ſputa ex lividis vel praſinis fieri *alba atque purulenta*, diſerte ſcribit, quod primo illi repugnat ab Jacotio (*f*) poſito inter pus, ac pituitam diſcrimini. Præterea ambo illi veteres Medici, quos plerique, & nos fere hac in Epiſtola ita ſequimur, ut eos tamen qui aliter ſentiunt, non improbemus, eam tabem in qua ſanioſa ac purulenta ſputa non ſint, phthiſim non vocarunt ne tum quidem cum pus in thorace, atque adeo in pulmone collectum eſſet. Itaque primus *phthiſicæ paſſionis*, & *empyicæ* vel tum diſcrimen eſſe, docuit, cum in hac pus rejicitur non paulatim per ſputa, ſed acervatim. Celſus autem non tradidiſſet (*g*), a phthiſicis *pus excreari*, ſi empyicos pro phthiſicis accipi, voluiſſet. Empyicos enim cum deſcriberet (*h*), ad eaque ſigna quæ Hippocrates prodiderat, aliquid, ut Ronſſeus (*i*) animadvertit, de ſuo adderet, ad venas attinens quæ ſub lingua ſunt, nihil tamen in iis quæ excreantur, mutavit. Hippocratem enim videbat non in eo tantum, quem potiſſimum tunc Celſus ſpectabat, Prænotionum (*k*) loco, ſed & in Coacis (*l*), inter ſuppuratorum ſigna conſtanter hoc ponere, quod *nihil memoratu dignum ſpuant*. Quod ſi alio in libro; is vero eſt qui inſcribitur de Locis in homine (*m*), antequam ſuppuratum ex eo conjectare doceret, quod *ſpiritum multum habet, ſubraucoſiuſque loquitur &c.*, eundem *pus excreare*, dixit; hoc aliter, aut poſt alia quam phthiſicos, ejicere, intelligebat, ſicuti ex laudati Cælii lectione colliges: & certe eo ipſo in loco alios eſſe Hippocrati phthiſicos, alios ſuppuratos, illud manifeſto monſtrat, quod paulo ante (*n*) dixit, *ſuppuratos ex his tabidis ſive phthiſicis græce appellatis, fieri, ubi corpus humectius factum fuerit: & contra ubi ſiccius fuerit factum, ex ſuppuratis tabidos*.

30. Verum ut ad eum a quo tibi fortaſſe digreſſus videor, ſermonem redeam; intelligis profecto, quam facile poſſint homines decipi in tanta aliquando puris agnoſcendi, judicandique difficultate, ut etiamſi phthiſis non in ſola pulmonum abdita exulceratione, ſed & in puris evidenti per ſputa expectoratione ſtatuatur; tamen ſibi interdum videantur jure credere, eam phthiſim fuiſſe, quæ non fuerit. Quod ita dico, ut non tamen veros phthiſicos nonnunquam ſanatos fuiſſe negem, inter initia præſertim, & pure non multo ibi collecto, unde apertum, facilemque in bronchia aditum haberet. Sed rarius id factum cenſeo, quam illi exiſtimant qui minime experti ſint, quanta Medici diligentia, & quanta ſimul ægri obedientia requiratur vel ad eas tollendas affectiones quæ fortaſſe vera phthiſis non ſunt, etſi ejus, quod ad pleraque attinet, conſimillimæ videantur. Quandam ejuſcemodi tibi deſcribere hic placet, ut ſi minus poſſim in his Litteris, mortuorum, ut ſoleo, diſſectionibus ſatisfacere, at ægrorum obſervationibus, fuſius, quemadmodum optari a te ſcio, & minutius deſcriptis, ſatisfaciam. Tu cum illam, felicemque ejus curationem perlegeris; tunc quo ſit nomine appellanda, exiſtimabis.

31. Comes Feltrienſis, non gingivarum modo, & dentium moleſtiis haud ſecus ac Nobiles Viri, ejus Fratres, ſed præterea narium exulcerationibus, & prurigino ſis per cutem herpetici generis affectionibus quotannis obnoxius, cum voluptatem quam ex venatione capiebat, ſecutus, ſummo mane per autumnum ſæpe ſe frigori objeciſſet, in rheuma inciderat grave, cui ſe tuſſis, & menſe demum Novembri ſanguinis ſputum adjunxit. Quapropter ſecta vena eſt, & cum ſputum ſanguinis rediiſſet, iterum ſecta: datumque caprinum lac, item *gelatina* eboris, & vitulini pedis, quæ in aqua conficiebatur in qua fervens chalybs ſæpe extinctus, & quæ præterea vim adſtringendi, & glutinandi habent, fuerant incocta. His Decembrem jam totum adhibitis, ſedari morbus viſus eſt; ſubinde tamen redibat tuſſis. Martio autem menſe omnia recruduerunt. Quamobrem decoctiones mane exhibitæ ſunt lignorum, & radicum, quæ adverſus defluxiones ſolent a multis Medicis laudari, herbis additis antiſcorbuticis, & vulnerariis; ſero autem antihecticum, quod vocant, Poterii, primum cum emulſione frigidorum ſeminum, deinde autem cum aqua bardanæ. Quibus, aliiſque ejuſdemmodi cum a medio Martio ad Aprilem totum uſus fuiſſet; lac caprinum iterum ſumpſit, ſimulque balſami Peruviani guttas ad duodecim, hæc autem diebus circiter quadraginta. Interea alter ſuperiorum artuum candente ferro exulceratus eſt, ulcuſque ſervatum. Ex his curationibus etſi aliquod interdum levamen perceperat; tuſſis tamen, & raucedo pertinaciſſime affligebant: quin illa ſævior facta erat, & ex imo uſque thorace oriri videbatur: ſputa autem ex albidis, & catarrhalibus colore jam alia alio eſſe cœperant, & alio pondere, aliaque tenacitate: ad hæc quidam anguſtiæ pectoris, & conſtrictionis ſenſus acceſſerat, internique ad ſternum caloris, quorum de hoc ſæpe, de illo autem aſſidue æger querebatur. Quæ omnia eo majorem incutiebant metum, quod fauces, antea rheumate vexatæ, melius ſe habebant ex quo illa acceſſerant, ſimulque cutaneæ maculæ factæ erant pallidæ, nec ullum pruritum afferebant; ut vis omnis morbi ad thoracem ſe convertiſſe videretur. Jamque ipſam etiam vocem, non modo reliqui robur corporis in homine annos necdum nato triginta duos, infirmari, maciem augeri, faciei, oculorum, & animi vigorem minui, omnes animadvertebant. Atque ita res ſe habebant, cum ſub Junii finem a me conſilium per litteras petitum eſt, ægrum enixe commendante eo, qui imperare poterat, Senatore Veneto Præſtantiſſimo, & Patavii tunc Præfecto, ac Proprætore Angelo Emo. Erant multa, ut vides, quæ metum facerent: nec deerant tamen alia, ob quæ nondum ſpem abjiciendam cenſerem, facilis noctu ſomnus, facilis decubitus in utrum liberet latus, appetitus ciborum non dejectus, minime poſt hos aucta pulſuum frequentia, nullus in ſputis fœtor, nullus in thorace ponderis ſenſus, nulla anhelatio. Et quanquam hæc ad me omnia vix ſcripta fuerant, cum æger, profunda urgente tuſſi, ſputa expectoravit, qualia nunquam antea, quinque vel ſex cruenta, & corrupta; non ideo ſententiam mutavi, præſertim cum certior fierem, ex quo illa ejecta fuerant, nullam eſſe amplius de ſenſu illo caloris, & conſtrictionis querelam. Itaque ut æſtivum illud tempus, & variæ morbi cauſæ, variique effectus ſuadebant, varia commendare inſtitui ſic ut alterum poſſet altero contemperari. Non eſt opus hic omnia, & quæ alia aliis, ſiqua forte non ferrentur, ſubſtitueram, tibi recenſere: ſatis eſt quæ ex illis potiſſimum in uſu fuerint, indicare. Quotidie mane pauxillum ſumebatur reſinæ terebinthinæ, qua fauces, pectuſque non leviter juvari, affirmabat æger. Poſt id, diebus viginti primis potabatur aqua, ut nunc vocitant, lactis, in quo erant fuerantque antea anagallis aquatica, hedera terreſtris, hyperici flores, & pauxillulum corticis ſaſſafras macerata, cujus aquæ potio ſemper quincta a prandio hora, etiam, iterata eſt. Sed matutinæ poſt dies illos viginti, ſubſtituta potio eſt juris viperini, cum ranis, & caudis fluviatilium cancrorum parati. Quo poſtquam uti cœpit, evidentius proficere viſus eſt; cutaneæ enim maculæ, uti ſperaveram, rurſus coloratæ, & pruriginoſæ factæ ſunt, & color ſimul faciei melior, & vires nonnihil auctæ, & corporis habitus paulo minus macilentus, rarior tuſſis, levior raucedo, ſputa pauciora. Cibus nunquam alius quam ex fœmineis gallinaceis pullis, ſive ut noſtrates vocant, & Varro (*o*) fortaſſe ſcripſit, *pullaſtris* quæ, ventre herbis farcto, quas ſupra memoravimus, elixabantur, & ex pulte quæ ex ori-

(*d*) Morb. Chron. l. 2. c. 14. (*e*) De Medic. l. 3. c. 22. (*f*) Vid. n. 28. (*g*) c. cit. (*h*) l. 2. c. 7.
(*i*) Enarrat. ejuſd. c. 7. (*k*) n. 16. apud Marinell. (*l*) n. 3. ante med. (*m*) n. 28. (*n*) n. 27.
(*o*) De Re Ruſt. l. 3. c. 9.

ex orizâ, aut avena cum amygdalis conficiebatur. Potio in menſa aquæ ſemper, radice chinæ, & cortice ſaſſafras quam leviſſime medicatæ; extra menſam, aquæ Brandulæ, quæ æſtivo calore, & ſiti urgente, paulo etiam largius propinabatur. Hac curatione factum eſt, ut æger poſt medium Sextilem poſſet e Patria ſe Venetias conferre, & me Patavii ſub initium Septembris convenire, ſpei plenus, ut qui, per litteras ſignificatum, morbum levaſſem, viſum, & per me exploratum depellerem. Perplacuit, gravi in quo fuerat, metui fiduciam hanc ſucceſſiſſe. Homine autem per biduum quo hic fuit, diligentius obſervato, hæc etiam placuere, primum quod illa omnia quæ mihi ſpem fecerant, adhuc perſtabant; deinde quod conformatio thoracis nihil oſtendebat, unde poſſem diſpoſitum ad phthiſim conjicere; talis enim erat, ut lata ſcapularum oſſa proxime attingeret, non ut ab iis recedens, faceret, ut illa in alarum modum prominerent; tum quod nullus erat hecticus color, nulla pulſuum frequentia, nulla ſitis, nulla ſpirandi difficultas ne per acclivia quidem gradienti; tandem quod diuturna illa, & pertinaciſſima raucedo omnino eſſet a plurimis jam diebus ſublata. Adhuc tamen tuſſis, ſputa, macies me ſolicitum habebant. Magis enim macilentum videbam, quam ex litteris credidiſſem. Sputa autem, etſi ex quo cruenta illa, & corrupta expectoraverat, nunquam ejuſdemmodi apparuerant; tamen nondum, matutina præſertim, colorem ex ſubflavo cinereum, ſaporem autem ſubſalſum amiſerant. Tuſſis denique, quamvis multo rarior facta per horas cæteras, moleſta adhuc erat veſpertinis, & matutinis, eaque oriri ex irritamento intra thoracem, quantumvis ſummum, videbatur. Augebat ſolicitudinem vicinum jam tempus quo morbus cœperat, quod non ſecus atque hyemem, non una res ægrum cogebat traducere in Patria. Ibi autem quam matura, diuturna, acria ſint frigora, cum illius ſedes, ac ſitus docebant, tum antiquum carmen, quod Cæſaris creditur, confirmabat,

Feltria perpetuo nivium damnata rigori (*p*);

quando contra, in ejuſcemodi morbis, Celſi (*q*) ætate, *Alexandriam ex Italia ibatur*. Quo magis etiam atque etiam inculcavi, quanta ſe ibi deberet cura, & diligentia tueri, & quanta remediis uti quæ tunc commendarem. Quæ inter cum lac præcipuum eſſet primum aſininum, deinde vaccinum; ipſe domum redux, illo ad menſem uſus, ſputa vidit adeo in melius mutata, ut copia, colore, cæteriſque omnibus conditionibus jam naturalem prope ſervarent modum; tum ad vaccinum lac tranſiens, & in eo diutius; ut imperaveram, ſi ſatis prodeſſe videretur; perſiſtens ſic ut ad extremum uſque Decembrem illud ſumpſerit, ſputis qualia ſecundum naturam eſſe debent, omnino jam redditis, omni irritamento, malaque affectione ſive thoracis, ſive faucium ſublatis, priſtinum & faciei colorem, & reliqui corporis tum robur, tum habitum recuperavit, integraque deinde valetudine fuit, eratque adhuc cum hæc recenſerem, anno ex quo convaluit, duodevigeſimo: tantum in adverſo & loco, & anni tempore, ſingulari Dei benignitate, unum remedii genus, lac, potuit, adjuvante ſumma ægri in ſe cuſtodiendo diligentia, & pari in utraque curationis parte ex animi mei ſententia adminiſtranda ſtudio, ac vigilantia Ludovici Alberti, Medici apud Feltrienſes ſolertiſſimi, & multo longiore vita digni, cujus litteræ VIII. Idus Januarii A. 1740. ad me ſcriptæ raram, minus a pleriſque ſperati, eventus felicitatem nunciarunt. Quam vere proximo ipſius qui ægrotaverat, vix a me amplius, niſi ſe indicaſſet, agnoſcendi, conſpectus gratiſſimus confirmavit. Habes quod promiſeram. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIII.

Agitur de Palpitatione, & Dolore Cordis.

QUI proximis Litteris cum Valſalvæ aliquot diſſectionibus vix unam meam accepiſti, nunc contra, meas quidem aliquot, illius autem nullam habebis; non quod plures in ejus ſchedis non extent quæ ad Cordis Palpitationem, & Dolorem attineant, ſed quod locus ſingulis aptior in aliis quas aut miſi, aut miſſurus ſum, Epiſtolis eſſe viſus eſt. Nam ſive ea cordis incommoda cauſas habent procul a corde, ſive in ipſo, aut prope ipſum; tunc quidem fere accidit, ut alibi ſimul alia, & ſæpe graviora, mala ſe prodant; nunc autem raro fit, ut ſine aliis majoribus noxis cor palpitatione agitetur. Quamobrem noſtræ quæ mox proferentur, Obſervationes ipſæ quoque ex parte aliqua alio ſpectare videbuntur non ſecus ac plures in ea quæ huc reſpondet Sectione VIII. Sepulchreti, neque illæ tantum de quibus fatetur Bonetus, cum diſerte adſcribit, quibus præterea in Sectionibus fuſius ſint ab ſe antea propoſitæ, aut poſtea proponendæ; ſed & aliæ, eæque in primis, quarum Auctores aut nullum prorſus quo ægri vexarentur, affectum, aut alium quam cordis, indicarunt. Ad hoc genus referes Obſervationem VIII. in qua (*a*) ſcabies dumtaxat, & hydrops memorantur; palpitatio autem ſic in Scholio nominatur, ut, ſi animum attendas, fuerit, an non fuerit in ægrotante, pro certo neſcias. Illius vero generis Obſervationes eſſe X. & XVI. ne ipſe quidem negat Bonetus; quin ultro agnoſcit in Scholiis utrique adjectis, alia ac de quibus ibi agit, mala eſſe potuiſſe. Utrobique tamen, quamvis non conjecturæ dandæ fuerant, ſed Obſervationes, levius fortaſſe id feras, quam ubi quæ in Sectione hac non longiſſima jam ſemel attulerat, in eadem iterum ab ſe proferri, non ſenſit. Idem enim eſt quod legimus Obſ. VIII. §. 3. ac quod verſu ipſo primo Obſ. I. in qua cæteri qua diligentia deſcripti ſint, noſces, ubi cum Hollerii ipſius Scholio ad citatum caput, quod in ejus libro I. eſt, conferre volueris. Porro idem eſt quod Obſervationi XV. primum ſubjicitur, ac quod primum eſt in V. Idem quod in XVIII. ac quod in extrema I. Idem quod circa initium Scholii ad §. 6. Obſ. XXI. ac quod in fine eſt Scholii ad X. Denique puella propoſita §. 2. Obſ. XIV. haud alia eſt ac quæ §. 11. Obſ. XXI. &, quod facile non credas, niſi per te ipſe recognoſcas, in hujus ultimæ Obſervationis §. 8. unus idemque puellus eſt qui continuo ibidem reponitur §. 9. Nec vero in Additamentis ad hanc Sectionem minus oblivioſe res acta eſt. Ex illis enim Obſervationibus quæ in unam III. congeruntur, ſi duas illas quarum altera Civem quendam quinquagenarium, altera Virum nobilem proponit, cum illis compares quas ſupra Bonetus ſub num. XXI. §. 5. & ſub num. XIV. initioque adjecti huic Scholii, ſuis indicatis Auctoribus, protulerat, eaſdem ſtatim eſſe cognoſces, hanc Riverii, illam Hildani. Neque enim Blanchardus, qui in *Anatomia* ſua *Practica* tanquam ſuas, aut *ex aliorum relatu* (*b*) ambas (*c*) dederat novum in modum perſonatas, omiſſis quibuſdam; imo etiam additis nonnullis quæ in cadavere Hildanus non memoraverat, fucum tibi poterit facere, tanto minus credituro, quia vel in ea Obſervatione quæ illas in Sepulchreto proxime præcedit, Ruyſchium, tanquam, ſe diſſecante, *præſentem*, nominat, qui ſe illud ipſum cadaver diſſe-

(*p*) apud. Bembum in Rer. Venetar. Hiſt. l. 9. (*q*) De Medic. l. 3. c. 22. (*a*) §. 1. (*b*) Vid. ejus Præfat. (*c*) Obſ. 35. & 75.

diſſecuiſſe, poſtea, quod minime ignoras, oſtendit (*d*). Sed ut Blancardum cum ſuis iſtis artibus miſſum faciamus; quid attinebat denique Obſervationibus ex ejus libro deſcriptis, quæ ſaltem, quales eæ cunque ſint, ad palpitationem ſpectant, Obſervationem illam ſubjicere, quæ cum Aſphyxiæ tantum ſit, non ad iſtam, ſed ad proximam Sectionem omnino pertinebat? Nihil ejuſmodi mihi placet imitari. Hiſtorias nullas iterabo, & quæ ad alias magis ſpectare Epiſtolas videbuntur, eo differam: præſertim vero niſi quæ ipſe, aut Amici quos nominare poſſim, diſſecuerint, cadavera non deſcribam. Incipiam ab eo quod Mutinæ incidit Jo. Franciſcus Bernardonius, is qui poſtea illa in Aula Archiater fuit, tunc mecum Bononiæ, cum recentem diſſectionem narraret, ſtudiorum cauſa verſabatur.

2. MULIEREM quæ nobiles pueros educabat, cordis pulpitatio corripuit. Miſſus e brachio ſanguis magno auxilio fuit ad dies circiter duos. Quibus elapſis, palpitatio rediit ea vehementia, ut pectus attolli ad ſingulos ictus cerneretur. Simul erant is thoracis dolor, ea ſpirandi difficultas, ea febris, ut magnam facerent peripneumoniæ ſuſpicionem. Miſſus iterum e brachio ſanguis nihil profuit. Miſſum autem e pede mors intra horam circiter eſt conſecuta, quam pulſus indicavit ſenſim inde minor, minorque factus, minuſque reſiſtens comprimentibus Medici digitis, magis autem frequens. CADAVERIS ex ore multum ſanguinis effluxit. Tamen in Thorace, & Ventre ſana omnia. Caput, ut in quo nullum apparuerat morbi ſignum, non attigere.

3. Etſi propoſiti morbus, & obitus, cum iſta cadaveris obſervatione conjuncti, quacunque uti malimus via, & ratione, difficiles habent explicatus; crediderim tamen, internas convulſiones ex parte ſaltem aliqua ad illum faciendum conveniſſe. Namque; ut cerebrum abſolvamus; nervei plexus, nervique reſtant de quibus ſuſpicemur. Horum autem læſiones quis ſatis poſſit, ubicunque oporteret, inquirere? aut inquirendo, plerumque dignoſcere? quæ nimirum cauſa eſt, ut in ejuſmodi cadaverum inſpectionibus quam rariſſime quærantur. Attamen ſi certis quibuſdam in cerebro motibus cordis palpitatio continuo ſuccedit, ut vel ſanis accidit in nonnullis animi affectibus; quis neget, ſi in nervis fiant motus, qui proportione illis cerebri motibus reſpondeant, quis, inquam, neget, fore ut tunc eadem palpitatio contingat? Nam quidquid cerebrum in corde poteſt, per nervos poteſt inter ipſum, & cor, aut proxima vaſa traductos, per quos videlicet ii motus ad cordis, aut vaſorum carneas fibras perveniant, aut horum, ſi mavis, tunicas exterius conſtringant; ut jam perſpicue appareat, eundem ſecuturum eſſe effectum, ſi iidem motus qui a cerebro alias incipiunt, aliquando ab interpoſitis incipiant nervis, haud ſecus ac iis qui poſt amputatum pedem, de hujus pergunt dolore queri, idem effectus eſt a motu qui interpoſitis in nervis oritur, atque erat a motu conſimili, qui a vitiato uſque pede oriebatur. Recte igitur vel olim Saxonia noſter docebat, non modo *ex cerebro ortum ducere palpitationem cordis*, ſed & eandem *aliquando fieri ex ſolo nervorum vitio, nulla apparente læſione in cerebro*: quæ verba in Sectione hac quoque Sepulchreti, ſubjecta leges Obſervationi XLII. ex qua cæteroquin illud confirmatur quod paulo ante ponebamus, a certa in cerebro mutatione ac motu, illico motum naturalem cordis mutari. Quod ſi in tenella infante, quæ in *Commercio Litterario* (*e*) memorata eſt, nihil revera præter illas polypoſas concretiones inveniri poterat quod culparetur, palpitationes cordis ipſam inquietantes, eo facilius per convulſiones undelibet ortas explicabis, quod *ex convulſionibus mortua* eſt. Cæterum quæ dicta ſunt, ad nervos quoque transferre poteris cum Magnorum vaſorum, aut cordis nervis communicantes, ut quæ in hypochondriacis præſertim, & hyſtericis palpitationes haud raro accidunt, inde etiam aut omnino, aut in parte originem ducere, intelligas. Nervi enim ſunt in ejuſmodi corporibus multo procliviores ad abnormes repentinos motus ſuſcipiendos; quamobrem ſiqua alia, illa certe vel ab levioribus animi affectibus ſtatim corripi palpitationibus cordis, videmus. Et quanquam in mulieribus tribus, quarum protinus ſubjiciam hiſtorias, alias aliquas palpitationis fuiſſe cauſas, agnoſces; tamen quin illa quoque cum cæteris interdum convenerit, minime dubitabis.

4. UXOR Patavini cujuſdam Pictoris, annos nata quadraginta, liberorum quatuor mater, neque in cibo, neque in potu peccare ſolita, ſed natura delicata, eoque iracundior, nec ſane iræ cauſis, & mœſtitiæ carens, a longo jam tempore appetitu ciborum dejecto, menſtruis tamen purgationibus non deficiebatur, cum ſex ante menſibus de cordis palpitatione queri cœpit, qua ad mortem uſque aſſidue quidem, ſed interdum magis, alias minus vexata eſt. Huc aliæ accedebant querelæ de ſenſu eroſionis intra thoracem, & ad hujus ſpinam, & palpitationis ad Spinæ latus productæ, tum de perdifficili alimentorum in ventriculum tranſitu poſtquam per gulam jam prope ipſum deſcendiſſent, tandem de nervorum, ut dicebat, dolore in brachiis præſertim: quo ad cætera illa adjuncto, cum ſe œdema quoque addere cœpiſſet, præcipue in dextero artu inferiore conſpicuum; de Aortæ aneuryſmate opinio apud quoſdam non ignobiles Medicos confirmata eſt. Contra alii, cum facilem in utrum liberet latus decubitum animadverterent, pulſus autem non vibratos, non intermittentes, & in utroque brachio conſimiles, ad hyſtericam affectionem illa omnia referebant eo magis quod interea paroxyſmo quodam correptam ſcirent, in quo illam dentibus arcte inter ſe conſtrictis mulieres invenerant, quæ etiam interdum multis in locis frigidam a ſe perceptam dicebant. Inter has controverſias mulier denique, contractis jam pulſibus, inter loquendum mortua eſt. Quæ cum mihi omnia Collega meus Præſtantiſſimus, qui ſæpius mulierem inviſerat, Antonius Valliſnerius diligenter narraſſet, duoque a me peteret, alterum, ut quæ mihi de eo morbo ſententia eſſet, dicerem, alterum, ut ſecum cadaveris diſſectioni præeſſem; hoc continuo pollicitus ſum; ad illud nihil aliud tunc reſpondi, niſi poſt multa, etiam graviora, mihi non ſemel accidiſſe, ut in Magna arteria non aneuryſma, ſed interioris faciei vitia quædam tantummodo deprehenderem.

CADAVER non paucis interjectis a morte horis, tempeſtate frigidiore quam anni tempori conveniret; erat enim A. D. XII. Kal. Apriles 1726; adhuc calebat, laudabili habitu, ſed collo craſſiuſculo, ventre autem turgidulo ſic tamen ut nulla in cute appareret nota quatuor uteri geſtationum. Thoracis utrumque cavum, ſed præſertim dexterum, aquam habuit non paucam, minime graveolentem: pulmones ſanos, quamvis ſiniſtri facies ima, itemque poſterior ex parte aliqua, arcte illa ad ſeptum Tranſverſum, hæc ad dorſum adhæreret: denique in Aſpera arteria, in œſophago, ad ventriculum uſque aperto, in mediaſtino, pericardio, auriculis, vaſis omnibus majoribus diligenter intus, extraque perluſtratis, nihil quod culpare poſſes, ſi ea excipias quæ in corde tamen, & Magna arteria cenſui eſſe animadvertenda. Arteria enim hæc, & cor exterius aſpicienti mihi, & inter ſe, ac cum toto corpore comparanti viſa ſunt cor quidem majus, arteria autem contractior quam oporteret; neutrum tamen multo. Corde mox diſſecto, & exiguis duabus polypoſis concretionibus, quarum altera ad Tricuſpides valvulas, altera ad Aortæ initium erat, cum ſanguine ademptis, qui in ventriculis vix paulo, & modica in parte, minus erat quam reliquo in corpore fluidus, corpuſcula ad medium valvularum quæ arteriis præficiuntur, limbum animadverti duriora, & ſimul ampliora, unum præſertim, quam ſoleant. Sed hæc levia. Quæ in Aorta autem conſpecta ſunt, quamvis ipſa quoque primo aſpectu levia videri poſſent, tamen univerſo ejus trunco non per thoracem modo, ſed mox etiam per ventrem ſecundum longitudinem aperto, cognita ſunt multo graviora. Tota enim ejus interior facies a corde ad eam uſque ſedem quæ orificiis ſubeſt arteriarum Emulgentium, ſi cum

(*d*) Obſ. Anat. Chir. 69. (*e*) A. 1744. Hebd. 42. n. 1. ad art. 15.

cum reliqua uſque ad diviſionem in Iliacas conferretur; manifeſto ab naturali quæ in hac erat, albedine, & lævitate ad flavedinem inclinabat, & inæqualitatem, quæ oculis paulo attentius defixis ex eo eſſe videbatur quod alibi in leves protuberantias ſe attolleret, alibi in exiguos ſinus ſubſideret. Verum hæc omnia ſuperficie tenus; niſi quod paulo ſupra valvulas arctum erat ſpatiolum, ubi, quaſi ab eroſione, nonnihil excavata, diviſas, quæ ſuberant, fibras oſtendebat: in vicinia autem arteriarum Emulgentium lamella intima, leviter admoto ungue, nullo negotio abradebatur. Cæterum nulla uſquam in Aorta induratio. Sed vitium quod in tanto ejus tractu deſcriptum eſt, in aliquos ſaltem ex ſuperioribus ipſius ramis producebatur, quemadmodum horum in curvatura orificia introſpiciens, animadverti. In Ventre aqua fuit, neque ita pauca. Omentum contractum, & vix modica hic illic pinguedine reliqua, multo laxiſſimum. Peramplus ventriculus, & humore plenus. Jecur pallens, cujus veſicula paucam, & decolorem continebat bilem. Splen durus, nec magnus tamen. Uteri quoque, cætera ſani, duriores parietes, ſed & craſſiores. Dura etiam ovaria, & alba exterius, nec parva: intus cellulæ fuerunt, aliæ inanes, quarum unius erant parietes ſubflavi, aliæ humore ſanguinolento refertæ. Bene ſe habuerunt reliqua. Caput non ſecuimus. Collum craſſiuſculum fuiſſe, oſtendi, propter glandulæ Thyroidææ craſſitudinem, multo quam æquum eſſet, majorem. Diſſecta, parvis quaſi lobulis compacta videbatur, quos inter globulus inventus eſt humoris plenus, nihil magis quam expreſſum ex amygdalis oleum, referens. Sanguis in hoc cadavere multus fuit, & ubique, ut dixi, fluidus, ſi exiguas illas concretiones in corde excipias.

5. In fœmina iracunda, accedentibus iræ, mœſtitiæque cauſis, & appetitu ciborum dejecto, intelligis ſane, qualis ex alimentis chylus, & quales ex hoc humores conficerentur. Itaque ſi cum liquore illo oleaceo, quo Lanciſius (*f*) lævem, ac lubricam ſervari intimam arteriarum faciem, cenſuit, aſperæ, alienæque particulæ in Aortæ interiorem ſubſtantiam ſe inſinuarunt, & circa intimam tunicam ſubſtiterunt; non erit obſcurum, quomodo genitæ, nec quomodo eam quam ibi conſpeximus, afferre mutationem potuerint. Quod ſi etiam quæris, cur in illo potiſſimum Aortæ tractu, & ſuperiorum ejus ramorum ſubſtiterint; niſi hunc forte a primordiis fuiſſe infirmiorem ſuſpiceris; ex iis ipſis quos memoravimus, animi affectibus rationem duces. Nervi enim ob hos commoti, in majora potiſſimum (ut ea indicant quæ tunc & ſentiuntur, & apparent) in majora, inquam, potiſſimum agunt vaſa, & cordi propiora, ut mirari non oporteat, ſi quo tractu Magna arteria major eſt, ipſaque & ejus rami a corde minus diſſita ſunt, eo in tractu arterioſæ annulares fibræ in vehementiores, aut diuturniores ſine certa norma & lege contractiones tunc adigantur, ſicque ex vaſculis, inter ſe, & intimam tunicam interjectis, eo urgeant quo per ſe non irent, vel craſſiores, ſiquæ ſint, aſperioreſque particulas, hærendique ibi occaſionem præbeant. Quæ quoniam particulæ huc illuc adactæ, præter illam intimæ ſuperficiei mutationem, eroſionis quoque ſenſum, quippe aſperæ, poſſunt inducere; proclive erit intelligere unde eſſet ejuſmodi ſenſus qui mulieri moleſtus erat ad Spinam, itemque ille alter qui per brachia præſertim ſe extendens, aneuryſmatis ſuſpicionem augebat, cum ab arteria quidem facile eſſet, non tamen dilatata, ſed quadantenus eroſa, quæ tametſi ramos dat per omne corpus pertinentes, magis tamen brachia afficiebat, ad quæ ramos, ipſos quoque eodem correptos vitio, prope truncum ſaltem, mittebat. Jam vero ſi Aortæ non quaſi ab illito oleoſo quodam humore lævem, ſed aſperam, & inæqualem factam, ut diximus, intimam faciem attendas, minuſque propterea lubricam, & mollem, & , quod conſequitur, non modo tranſeunti, ſed & diſtendenti ſanguini minus cedentem, multoque etiam minus cedentem muſculoſam tunicam; ob fibras videlicet magis, minuſve, ſed ſæpe adeo convulſas, ut vel in cadavere truncum arteriæ aliquanto contractiorem invenerim; perſpicuum erit, quantum ob has omnes, & præſertim ob ultimam cauſam Aorta ſanguini reſiſteret; ut eſſet propterea cordi vehementius connitendum ad obſtacula ſuperanda, & ſanguinem, ſæpe ex parte aliqua in ſe reſtitantem, omnino extrudendum: quorum ex altero palpitationis cauſam, ex altero etiam auctæ cordis magnitudinis intelligimus. De hac autem cum alias (*g*) ad te ſcripſerimus; neque de ejus cauſis, aut effectibus; neque de ejus Obſervationibus nunc opus eſt plura dicere: ſatis eſt ex his illas in quibus cordis palpitatio adnotata fuit, indicare, velut quæ a Valſalva (*h*), a Meckelio (*i*), ab Schreyo (*k*) habitæ ſunt: cujuſmodi alias infra quoque commemorabimus. Habes præcipuarum hiſtoriæ propoſitæ partium explicationem, unde liberum tibi erit ſiquid forte placeat, accipere, negligere cætera, & nervorum convulſionibus paulo etiam magis uti, quam ego fecerim. Nam ſunt omnino in hac hiſtoria quæ ſine his minime videantur poſſe explicari, ut paroxyſmus ille in quo ſe adeo contraxerant muſculi, inferiorem maxillam attollentes, & obſtaculum illud alimentis oppoſitum, ne poſtquam proxime ventriculum venerant, in hunc deſcenderent, convulſis, ut puto, iis lacertis diaphragmatis, inter quos extrema traducitur gula. Sed jam vide, an proxima quoque Obſervatio poſtulet, ut nervos aliqua ſaltem ex parte accuſemus.

6. MULIEREM annos natam ſexaginta quatuor ingens cordis palpitatio vexabat. Simul utrinque in collo vaſorum pulſatio conſpiciebatur: in carpis autem pulſus erant inæquales, & ſubobſcuri. Reſpiratio difficilis; noviſſimis autem diebus difficillima, ut jam non poſſet, niſi erecta cervice, ſpiritus duci. Nuper quoque œdema acceſſerat utriuſque manus, ſed multo majus inferiorum artuum, cum ventris univerſi tumore conjunctum. Credebatur mulier aut polypo, aut aneuryſmate, aut magno alio aliquo ejuſmodi morbo laborare, cum mortua eſt in hoc Noſocomio circa medium Februarium A. 1741. Quando autem, & quas ob cauſas morbus cœpiſſet, poſt ejus mortem ſcire non licuit; Venetiis enim huc venerat paucis ante hebdomadis. CADAVER, e cujus ore ſanguis effluxerat, inſpexi poſtridie mortis, aut certe non ſerius biduo. Manus detumuerant; ſed ventris, & artuum inferiorum tumor perſtabat. Nihil facilius quam claviculas ab ſterno diſjungere, & cartilagines coſtarum incidere; ut niſi mulier ætatem quæ ſupra ſcripta eſt, faſſa ipſa eſſet, multo junior credi potuiſſet. Sterno ſublato, pulmones turgidi apparuerunt, iidemque albidi, niſi quod a tergo ſaturo colore, ut ſolent, rubebant. Molles erant, neque ulla ex parte ad thoracis parietes annexi. Non pauca aqua flava, & inodora tum in utraque thoracis cavea, tum in pericardio fuit; nec tamen plurima. Cordis ventriculi, & auriculæ ſanguine diſtenta, qui in grumos quidem concreverat, ſed polypoſi nihil habebat, vel poſtquam vacua facta fuerant, æquo majora conſpiciebantur, id quod in ſiniſtra præſertim auricula animadverti. Arteriæ quoque Pulmonaris, & Magna æquo capaciores; cunctæ autem valvulæ majores. Sed hæc tamen quæ dicta ſunt ferme omnia juſta inter ſe proportione: & cordis quidem, ejuſque partium, & memoratarum arteriarum, ſi conferres cum reliquo corpore, auctam magnitudinem cognoſceres; non plurimum tamen auctam. Cum hæc igitur ita ſe haberent, nec plurima, ut dixi, in pericardio, aut thorace fuiſſet aqua, & pulmones ſani conſpicerentur; cœpi diligentius tum cor, tum illas arterias, tum alia vaſa & extra, & intra pulmones inſpicere. Sed in corde nihil præterea adnotare potui, niſi in valvula majori Mitrali qua facie alteram ſpectabat, mediocre ſemilunare orificium, per quod ſpecillum inter valvulæ membranas ad lineam circiter ſecundum longi-

(*f*) De Aneuryſm. l. 2. c. 1. Propoſ. 6. (*g*) Epiſt. 17. & 18. (*h*) Epiſt. 17. n. 21. (*i*) Epiſt. 18. n. 4.
(*k*) Ibid. n. 15.

longitudinem aſcendebat: craſſitudinem vero, & duritiem in limbis potiſſimum unius, atque alterius ex valvulis arteriæ Magnæ. Hac autem arteria a corde ad diaphragma uſque ſecundum longitudinem aperta, toto eo tractu primum lineas quaſdam ſubobſcuras in longitudinem ductas ubique apparere, vidi, a corde præſertim ad curvaturam, circa quam uno in loco quædam etiam albida macula cernebatur: deinde tunicam intimam animadverti undecunque velles unguibus arreptam, aut impulſam, ad fruſta non parva nullo negotio detrahi poſſe. Tum Pulmonaris arteriæ trunco, ramiſque ejus aliquot diſſectis, in horum quibuſdam inveni ſanguinem quaſi in tubulos alicubi conformatum. Adhærebat ei ſanguini pauca polypoſa ſubſtantia: eratque ipſe colore quodam obſoleto; cum ſubſtantiæ illius nihil in corde, ut dixi, nihil alibi cerneretur; ſanguis autem eſſet ubique nigerrimus. In Pulmonaris venæ ramis pariter inciſis, venaque ipſa Cava antea aperta cum quidquam non occurriſſet adnotatione dignum; bronchia diſſecta ſunt: in quibus erat ſpumoſus humor, qui etſi alibi purulentus, alibi ſanguinolentus videri poterat; reapſe tamen purulentus non erat. Tum ſectione a bronchiis per Aſperæ arteriæ truncum ad laryngem totam perducta, pariterque œſophago aperto, hiſque omnibus partibus, & pharynge perluſtratis, ne tinctura quidem ſanguinea uſquam apparuit; ut qua via ſanguis in cadaveris os veniſſet, obſcurum eſſet. Ventrem, in quo aquam eſſe, non dubitabam, aperiendi & tempus, & cauſa defuit; neque enim is, niſi ultimis tandem diebus, intumuerat, neque ullæ unquam de ipſo querelæ mulieris auditæ fuerant: ut neque de capite. Et Cerebrum ſane cum poſtridie, Publicæ Anatomes cauſa, diſſecaretur, nihil obtulit quod adnotarem, niſi majorem, quam ſoleat, copiam ſanguinis, ex ejus vaſis defluentem.

7. Si ex iis quæ in hoc cadavere animadverti, ſeponas omnia, quæ ut morbi violentiam augerent, morbum tamen ipſa non fecerant, ſed illum potius, tanquam cauſam effectus ſolent, ſunt conſecuta; ad pauca redeas, neceſſe eſt quæ pro morbi cauſa proxima accipias, niſi quidem ſuſpiceris, ex his ipſis alia pariter effectus fuiſſe, alia autem eſſe fortaſſe leviora, quam ut talem morbum ſola facere potuiſſe videantur. Utrumque enim crediderim ego de illo ſanguine, in quibuſdam ramis deſcripto Pulmonaris arteriæ: quem ſi forte ipſe malis, non extremo tempore, ſed diu antea ibi ſubſtitiſſe, & ſubituro a tergo reliquo ſanguini eum obicem poſuiſſe, unde arteriæ illius, & dexteri ventriculi cordis, adſitæque auriculæ dilatatio ſit repetenda; equidem cum objicere alia poſſem, unum illud quæram, unde igitur Aortæ, & ſiniſtri ventriculi, atque auriculæ dilatationem, & ſanguinis qui ſic diſtenderet, moram deducas? Quæ autem in valvulis adnotata ſunt, eorum aliquod ne ad ullum quidem morbum fortaſſe attinet, velut iſtud in altera Mitrali orificium quod in modicum interſtitium ducebat membranarum illam facientium. Ejuſmodi enim membranæ a membrana parvas disjunctiones ſine ulla ibi alia vitii nota, nec ſemel in valvulis cordis vidi, & ab ortu eſſe, exiſtimavi. Sic præſertim in una ex Aortæ valvulis ita ſejunctas membraneas laminas animadverti, ut ſpecillum inter ſe admitterent. Sed quoniam, ſicut alibi (*l*) dicam, cor erat hominis qui aneuryſmate ad Aortæ curvaturam laboraverat, ſi forte velis utramque hanc disjunctionem violento tranſeuntis ſanguinis incurſui deberi; morbi hic quoque erit effectus, non cauſa, quemadmodum & ea quæ in facie interiore Magnæ arteriæ conſpecta ſunt. Craſſitudo autem, ac durities limborum, quas in duabus ejuſdem arteriæ valvulis animadvertimus, ſi ipſæ quoque morbi effectus non ſunt; at certe a me ſæpe adeo in iis quoque repertæ ſunt, qui nullum circa cor affectum paulo graviorem paſſi fuerant, ut minime videantur pro cauſa eorum habendæ quibus hanc mulierem vehementer conflictatam fuiſſe, dixi. Quorum quidem indicium aliquod eæ præbuerunt in caveis cordis, annexiſque arteriis dilatationes; modicæ alioquin, omnes & proportione ferme inter ſe reſpondentes: ſic tamen ut quærendum relinquant, unde originem ipſæ habuerint. Quæ ſi forte repetatur a convulſionibus; nec a veri ſimilitudine alienum id fuerit, & ad violentiam morbi melius intelligendam erit accommodatum. Jam vero ad tres propoſitas Mulieres quartam adjungamus, in qua non tam palpitatio; etſi hæc quoque non deerat; quam moleſtus ad cor ſenſus erit nobis explicandus.

8. FŒMINA paulo minoris ætatis, ac quæ noviſſime deſcripta eſt, in eodem Noſocomio de cordis palpitatione interdum; ſed de ſpiritus difficultate, quem non niſi erecta cervice, ducere poterat, ſemper querebatur, multo autem magis de tanta ad cor anguſtia, atque anxietate, ut ſæpius quamprimum moritura videretur. Erant qui pericardio hydropicam crederent. Huic pulſus nunquam intermittentes: venæ autem amplæ erant. Mortua eſt cum ad Anatomen in publico abſolvendam Muliebria quærerentur paulo ante medium Martium A. 1731. THORACE, & Ventre apertis, aliqua utrobique inventa eſt aquæ copia; nec tamen hydrops pericardii. Arteriæ Magnæ valvulæ erant induratæ; imo una oſſea. Ipſe autem arteriæ truncus interiore facie paſſim oſtendebat aliquid aut oſſei, aut ad oſſeam naturam vergentis, ut ne ea quidem pars, quæ ad ventrem pertinebat, a me poſt Muliebrium oſtenſionem diſſecta, aliter ſe haberet. Neque enim ſolum ad latus orificii Meſentericæ Inferioris, & alibi, ſed vel ad ipſam in Iliacas diviſionem, inveni oſſeam: paſſim autem inæqualem, & colore hic illic ita albido, ut ſolet, ubi oſſea fieri incipit.

9. Negandum profecto non eſt, Aortam, cujuſmodi deſcripſimus, ſanguini a corde impulſo reſiſtere, eoque & palpitationem, & difficultatem ſpirandi, & anguſtiæ ſenſum illum efficere poſſe, quibus mulier angebatur. Sed illud ſimul declarandum eſt, quare de iis tot hominibus, in quibus ejuſmodi fuiſſe Aortam ad te alias ſcripſi, & ſcripturus ſum, plures certe iis affectibus, aut tam vehementer, non laboraverint. Quod ut fiat, alia procul dubio addenda ſunt ad vitium Aortæ, quæ in muliere hac fuerint, in illis non fuerint, ut puta vitium præſertim in organis aliud, aut alia ſanguinis conſtitutio, alia copia, & ſiqua præterea ſunt hujus generis; ne ſemper exquiſitiorem nervorum ſenſum, & convulſiones in medium proferre videamur. Sic in Verdrieſii alias (*m*) indicata Obſervatione poſt immanem cordis palpitationem, & aſthma violentum, Aorta quidem conſpecta eſt intus oſſea prope cor, ſed hoc quoque ſtupendæ magnitudinis, durumque, ac tumens. Sic in alio, qui diu variis conflictatus morbis, in horum initio plurimum obnoxius fuerat cordis palpitationi, invenit Cl. Plancus (*n*) non modo illam arteriam multis in locis oſſeam factam, ſed & Coronariam utramque cordis; hoc autem maximum, & præcipue auriculam ejus dexteram, quæ ampliſſima erat, & robuſtiſſima; ut intelligas vel ex uno hoc vitio, potuiſſe cor a validius contruſo in ſubjectum ventriculum ſanguine vehementius irritari, minuſque mireris, ſi forte in alias (*o*) memorata Gratſii filii Obſervatione nihil videbitur præter auriculam dexteram duplo majorem cauſa eſſe potuiſſe palpitationis. Denique; ne longior ſim; in Illuſtri Fœmina, cujus palpitatio cordis & aſſidua, & tanta fuerat, ut ab adſtantibus audiri, a remotioribus cerni poſſet, Magnam quidem arteriam totam calloſam vidit Cl. Cohauſenius (*p*); ſed etiam in corde ipſo, nedum in pulmonibus, ſcirrhos, ſanguinem vero viſcidum, & mucoſum. Itaque & in propoſita a nobis muliere præter oſſeam paſſim, aut ad oſſeam vergentem Aortam, hujus quoque valvulæ attendendæ ſunt. Quarum ut una erat oſſea, reliquæ induratæ, ita minus ſanguini obſequentes, augere obſtacula huic exituro potuerunt, & contra, non ſatis reditum intercludere eidem, mox repulſo a contrahente

(*l*) Epiſt. 58. n. 13. (*m*) Epiſt. 18. n. 4. (*n*) Epiſt. de Monſtr. (*o*) Epiſt. 18. n. 4.
(*p*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 21. n. 4.

hente ſe Magna arteria, ut cum portio illius aliqua in ſiniſtrum cordis ventriculum tunc rediret quando hic alium, venientem a pulmonibus, ſanguinem debebat excipere; neceſſario fieret, ut tam portio redux, quam portio, propter obſtaculum paulo ante non extruſa, partem occuparent aliquam ejus loci, qui totus ex inſtituto naturæ adventuro e pulmonibus ſanguini debebatur. Quæ res denique & pulmones, & cor non prægravare non poterat, & hoc cogere, ut ſubinde majori conatu ſanguinem in ſe reſtitantem ejiceret. Hæc quæ ratio præmonſtrare videtur, non una Anatomicorum Obſervatio confirmat. Sic Vieuſſenius (q) in Viro, & Matrona, quorum utrumque cordis palpitatio, & cubandi humili capite impotentia diu vexaverant, cum pulſuum inæqualitate conjunctæ, inventas refert in Matrona quidem Aortam, ejuſque valvulas oſſeas, in Viro autem illam præduram, & tanquam cartilagineam, valvulaſque non modo oſſeas, ſed & limbis diſciſſis, iiſdemque lapideis revera factis, re, inquam, vera; ne forte credas, ut alibi aliquando, ita in corde quoque id quod eſſet oſſeum, pro lapideo impoſuiſſe. Nam præter eas quæ infra memorabuntur, conſimiles in Sepulchreto hic leges aliquanto vetuſtiores Obſervationes, ut Gregorii Horſtii majoris (r), qui *calculum ex tartaro concretum* deprehendit *membranoſæ valvularum* dexteri ventriculi cordis *ſubſtantiæ adnatum*, & Jo. Georgii Greiſelii (ſ), qui unam ex iis quibuſde loquimur, Aortæ valvulis *mediam* vidit *plane conſumptam, & deperditam, & illam partem ubi arteriæ adhærebat, etiam friabilem in ſimilem arenam*, ac fuerat *particula quædam alba inſtar unguis minimi digiti*, quæ in ſanguine erat paulo ſupra initium arteriæ Magnæ, pars videlicet valvulæ quam noviſſime ſanguis avulſerat; corde in ambobus, poſt palpitationem mortuis, non ſecus ac in Viro illo Vieuſſenii fuerat ventriculus ſiniſter, permagno. Igitur quod limbos valvularum Semilunarium lapideos ab ſe inventos ſcripſerit Vieuſſenius, non miraberis. Illud miraberis, quod ſemel, iterumque negaverit, ſe legiſſe unquam, aut audiviſſe, ullam in iis valvulis naturalis ſtructuræ mutationem eſſe ab Anatomicis deprehenſam, cum vel iſta Greiſelii, a Boneto edita, Obſervatione prætermiſſa, non deeſſent in pervulgatis libris aliæ oſſearum Aortæ valvularum, ut quam Raygerus in Miſcellaneis Nat. Curioſ. (t), & quam Ruyſchius in Obſervationibus Anatomico-Chirurgicis (u), quamvis addita Figura (x) minime ipſo digna, propoſuerant. Has conſecutæ ſunt poſtea; ut alias præteream; Cowperi, & aliorum Anglorum Obſervationes ſex (y), quæ valvulas eaſdem exhibent, aut in parte qua excreſcebant, aut omnino oſſeas, aut lapideas factas, aut gypſeas, aut denique ita denſas, contractas, & albidas, ut mox oſſeæ, aut lapideæ futuræ eſſe viderentur. Quibus Obſervationibus tres ſaltem, quatuorve alias addes Virorum Præclariſſimorum Theodori Zwingeri (z), Joſephi Exup. Bertini (a), & Alberti Halleri (b), qui eaſdem valvulas offenderunt primus in Sene qua parte cohærebant Aortæ, duras admodum, & cartilaginoſas, alter in duabus Virginibus oſſeas, & ſic diſpoſitas, vix ut calamus ſcriptorius inter eas tranſiret, tertius in Juvene ſabuloſam materiam inter ſuas membranas, oſſeas autem ſquamulas ſuis in tendinibus habentes ſic ut rigidæ eſſent, & inexplicabiles.

10. Noli tamen credere, in hiſce omnibus Obſervationibus cordis palpitationem memorari. Nam de quatuor ultimis in poſtrema tantum, eam leges, & cui potiſſimum vitio de tot aliis gravioribus quæ infra (c) dicentur, tribuenda eſſet, dubitabis: ut dubitares in prima quoque, ſi palpitatio præceſſiſſet; erat enim Pulmonaris arteria nonnihil cartilaginoſa, & cor juſto grandius, ut alibi (d) indicavimus; præceſſerant autem diuturnum aſthma, & thoracis hydrops: ut in duabus Bertini anxietates, animi deliquia, & omnimodæ pulſuum inæqualitates. Pariter de ſex illis Anglorum hiſtoriis ultima (e) dumtaxat palpitationem proponit ſic tamen, ut ab arcta pericardii ad univerſum cor adhæſione repetatur; qua de re poſt (f) videbimus; certe hæc, aliaque præter naturam, ut magna in primis ſiniſtrarum cordis cavearum dilatatio, non deerant. Quarta autem, & quincta nil aliud quam hydropem, & aſthma commemorant: cæteræ pulſus intermittentes, & ſecunda breviſſimam præterea reſpirationem, minus commodum decubitum, ſenſum quendam ad cor moleſtum, & animi refert defectiones; ut palpitationem, ſi fuiſſet, non videretur omiſſura. Hanc neque Ruyſchius (g) nominavit, cum aſphyxiam non modo, & lipothymias, quæ extremis diebus, ſed etiam aſthma, quod diu ante fuerat, non prætermitteret: conſulto, an ex oblivione, viderit qui Blancardo magis, quam ipſi, credat; hæc enim illa diſſectio eſt, cui Ruyſchium interfuiſſe dumtaxat, ſi Superis placet, ut initio eſt dictum (h), ſignificavit. At ſi illi credimus, palpitationem interdum non defuiſſe; credamus quoque neceſſe eſt, cor fuiſſe duplo majus, quam ſoleat: cujus ſiniſtri ventriculi dilatatio cum aliis quæ erant præter naturam, in pleriſque ſane earum Obſervationum proponitur, quas modo ex Anglis laudabamus. Illa quidem quam antea ediderat Raygerus (i), omnium minime videtur patere iſtiuſmodi exceptionibus, cum *in toto corpore nihil morboſum, nihil præternaturale repertum* ſcribatur, *niſi quod tres valvulæ ſemilunares, ad arteriæ magnæ ex ſiniſtro cordis ventriculo egreſſum ſitæ oſſeæ fuerint*. Si tamen omnia quæ de eo homine indicantur, diligentius perpendas; nulli incommodo obnoxium fuiſſe, fortaſſe arbitraberis donec repentina morte, quæcunque hujus cauſa fuerit, ſublatus eſt. Verum cum illæ quæ ex aliis Partium conjunctis læſionibus exceptiones repetuntur, ibi magis locum habere poſſint, ubi quæritur, quæ palpitationis cauſa fuerit, quam ubi quæritur, cur non fuerit; nos exceptiones, quas ſubinde indicavimus, eo ſervantes ubi de pulſuum vitiis, quæ ſimul aderant, verba faciemus (k): illis hic utemur Obſervationibus in quibus cum Aortæ valvulæ rigidæ eſſent, atque inflexiles, palpitatio tamen nulla commemoratur: quod incuria tantum, aut oblivione in illis omnibus acccidiſſe, veri ſimile non videtur, præſertim cum id certe mihi non acciderit, ſicuti relectis quibuſdam earum quas alias miſimus, hiſtoriarum facile cognoſces. Vide enim, ut in Sutore (l) eſſent eæ valvulæ in ſe contractæ, ſubrigidæ, atque duriuſculæ; nunquam tamen, cum de tot aliis quereretur, de palpitatione conqueſtum fuiſſe, accepi. Atque; ut Anum quandam (m) omittam, quæ cum Aortam, & unam ejus valvularum ſic ferme conſtitutas haberet, ut ea fœmina (n), a qua in hunc ſermonem ingrediendi occaſio data eſt, ſimilibus tamen Affectionibus minime vexabatur; Senes tibi deſcripſi duos (o), quorum incommoda omnia cum diligentius ſciſcitarer, de cordis palpitationibus nihil audivi, pulſus autem, ut in Sutore quoque; nam de Anu pro certo non memini; tunc potiſſimum cum ſunt attendendi, id eſt extra lipothymias, & graviorem febrem, non intermiſiſſe, compertum habui: & tamen utriuſque Senis Magna arteria oſſeis intus laminis prædita, valvulas oſtendit in altero hic illic duras, in altero jam prorſus oſſeas, inflexiles, & ſuo ipſas corpore quod ab orificii parietibus diſtabat, introrſum protuberantes, corpuſculis etiam quæ in medio limbo ſunt, oſſeis, & mole auctis: erantque præterea Mitrales valvulæ in hoc craſſiores, in illo non ſecus ac Semilunares, hic illic duræ. Sed & aliæ præter illas, mihi ſunt Obſervationes, earum non abſimiles, velut hæc.

11. ANUM decrepitam gangrænæ, quæ poſt ſuperatum

(q) Traité du Coeur ch. 16. (r) Obſ. 35. (ſ) Obſ. 13. (t) Dec. 1. A. 3. Obſ. 282. (u) Obſ. 69. (x) Fig. 57.
(y) Saggio delle Tranſaz. tradotte dal Derham Tom. 2. P. 2. c. 3. §. 7. 8. 9. 13. & Fig. Tab. 5. (z) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 78.
(a) Quæſt. Med. an cauſa mot. altern. cord. multipl. n. 3. (b) Opuſc. Patholog. Obſ. 52. (c) n. 12 (d) Epiſt. 18. n. 4.
(e) c. 3. cit. §. 13. (f) n. 17. & ſeqq. (g) cit. ſupra; ad n. 9. (h) n. 1. (i) ſupra n. 9.
(k) Epiſt. 24. n. 21. (l) Epiſt. 18. n. 2. (m) Epiſt. 19. n. 49. (n) ſupra n. 8.
(o) Epiſt. 7. n. 9. & Epiſt. 21. n. 15.

ratum acutum morbum remanſerant, tandem ad ſummam maciem, & interitum deduxerunt. Ei ſemper ex quo primum illum morbum evaſerat, parvi, debileſque pulſus fuerant, primis diebus non frequentes, poſtea autem cum ſitiret, frequentes; ſed nunquam intermittentes, aut inæquales. Nulla cordis palpitatio, nulla ſpirandi difficultas; hæc enim omnia ſingillatim, re adhuc recente, quæſivi a Medico qui illam quotidie inviſerat: quæſivi autem poſtquam ſub Januarii finem A. 1739. in Gymnaſio cor ejus Anus perluſtraveram. Cum ea reſpondiſſet quæ modo ſcripſi, addidit, de ſtomacho tantum conqueſtam eſſe: quo nomine præcordia, ut plerique de populo ſolent, intellexiſſe conjecimus, cum alimenta appeteret, oblataque aſſumeret, nec diſſectio aliter indicaſſet. VENTRE enim recluſo, ſi excipias uterum, ſana fuerant omnia, ut ventriculus quoque, in ſe contractus. Uterus autem fundum habebat ferme totum intus ex ſubrubro atrum, ut gangræna affectæ Partes ſolent, eundemque inæqualem, præſertim quodam in loco, ubi ſuperficies in parvam humilemque excreſcentiam ſe attollebat. Ejus Tubæ circa longitudinis medium prorſus imperviæ. In Thorace, præter albidas interioris Aortæ maculas, & oſſeas nonnullas ſquamulas, illud maxime adnotandum fuit, quod ejuſdem arteriæ valvulas contractas, duras, oſſeas, & ad limbum in non parva quaſi tubercula craſſeſcentes invenerim.

12. Apparet igitur ex aliorum, noſtriſque Obſervationibus, cordis palpitationem contra atque cæteroquin non raro ſolet, haud ſemper conſequi ubi rigidæ, oſſeæque ſunt valvulæ Magnæ arteriæ: idemque apparet de pulſuum inæqualitate, & intermiſſione. Quorum vitia etſi ad proximam Epiſtolam attinent; hic tamen, ut cum valvularum illarum morbis erant, aut non erant conjuncta, ſubinde una eademque opera attingo, ne in ea Epiſtola opus ſit eaſdem Obſervationes repetere, ſed ſatis ſit indicare. Idque ipſum conſilium ſequi placet in plerarumque earum quas proponi video, cauſarum palpitationis examine.

Quarum illa primum conſiderandam ſe offert quæ in vicinarum valvularum Mitralium vitio aliquo conſiſtit. Sic Vieuſſenius (*p*) vehementiſſimam cordis palpitationem cum pulſu humillimo, debili, & omnino inæquali ex deprehenſa harum valvularum contractione, & in os mutatione deducit, quæ plurimum ſic imminuto illo, cui ſubjectæ ſunt, orificio, non multum ſanguinis admittentes, & (quod tu addes) ei quem admiſerant, reditum omnino intercludere non valentes, maximam ſanguinis partem cogebant in pulmonum vaſis, & dexteris cordis caveis, quas dilataverat, reſtitare. Sic Cl. Reimannus (*q*) cum eadem quæ modo dicebam, ſymptomata in ægrotante animadvertiſſet, *valvulas venæ cavæ Mitrales dictas* (quod nomen, & alia indicant, ſcribere voluiſſe *venæ pulmonaris*), & *unam* præcipue *harum*, deprehendit *cum lacertulis ſuis & columnis carneis ad latera ventriculi extantibus, aſperas, & penitus oſſificatas*. Sic Experientiſſimus Vir Morandus (*r*) in eo qui cordis palpitationibus obnoxius fuerat, alteram earum valvularum invenit in ſacculum dilatatam, pollicis capacem; credo, quod ſanguinis copia, aut impetus ſenſim amplificaſſet interſtitium, cujuſmodi me ſupra (*ſ*) dixi parvum aliquando inter valvulæ membranas animadvertiſſe orificio patente; cujus ſacculi parietes & craſſiores erant, & pluribus hic illic oſſiculis inſtruebantur. Erant tamen Aortæ etiam valvulæ tum craſſiores, tum oſſiculis duriſſimis inſtructæ: & Reimannus præter columnas, ut dictum eſt, oſſeas, arteriam illam lapideis intus adhærentibus concretionibus anguſtiorem, & pericardii hydropem ſimul conſpexerat: Vieuſſenius autem & thoracem, & pulmones ſero plenos, & vaſa Magna omnia, ſi arteriam excipias, dilatata deprehenderat. Sic etiam Præſtantiſſimus Vir Hallerus (*t*) poſt hæreditariam cordis palpitationem, Mitrales quidem valvulas totas duriſſimas & ſolidiſſimas offendit, & calculorum materia adeo plenas, ut paſſim diſſectis fibris creparent, ſed & carnem proximi Pulmonaris Sinus lapidoſam, & cordis ipſius partem ſemilapideam, & pericardium paſſim tum ſcirrhis obſeſſum, tum cordi adnatum; ut alia, & in his quæ de rigidis, & inexplicabilibus in eodem cadavere Aortæ valvulis retulimus antea, prætermittamus, multoque magis quæ in Anu quadam (*u*) conſpexit non modo in aliqua earundem valvularum, ſed & in proxima Aorta, arteriaque Pulmonari, corde ipſo, & ejus arteriis Coronariis, quippe graviora quam quod in altera Mitrali valvula erat, præſertim vero quia de morbis qui mulierem vexaſſent, nihil conſtat.

13. Sed huc adde eorum Obſervationes, qui cum oſſeas, aut rigidas, ſuiſque officiis impares Mitrales valvulas invenerint, minime in iis quæ viventes afflixerant, palpitationem memorarunt. Nam Peyerus de ea Virgine, a Glaſero, ſuo Præceptore, diſſecta, in qua illas mutatas vidit *in oſſeam plane ſubſtantiam, oſtium præcludentem*, cum haud uno in Scripto verba faciat (*x*), nihil uſquam commemorat, niſi ſubitaneum in bene valente hydropem, reſpirandi difficultate, & inopinatam ſuffocationem: quin pauciora habet qui de eadem Virgine ad Bonetum ſcripſit, Mangoltius (*y*). Nec Bellinus (*z*) lapidem ait, in altera valvularum Mitralium genitum, aliud niſi *maxime variam intermiſſionem pulſus produxiſſe, miriſque ægrum doloribus afflixiſſe*. Nec Cowperum, cujus ſunt quatuor de ſex illis Anglicis, ſupra (*a*) laudatis, Obſervationibus, cum in tribus proponat, aut pingat eaſdem quoque valvulas ex parte lapideas, vidiſti tamen palpitationem commemorare. Quam ſi fortuito, aut alio properantibus iis, diligentiſſimis cæteroquin, Scriptoribus, omiſſam contendas; non pertinaciter repugnabo. Neque aliter ſentiam, ſi volueris, de Hunauldio (*b*), qui nihil niſi phthiſim recenſet in ea fœmina, cujus valvulas Mitrales reperit hic illic oſſeas fieri incipientes, atque ita inter ſe glutinatas, ut arctata, ſanguinis in ventriculum via, ſiniſtra eſſet auricula amplificata. Rogabo tamen, ut Cl. Fantoni (*c*) Obſervationem legas, qui Mitrales valvulas *inſolita duritie & craſſitudine* invenit, in earumque *altera folliculos duos, in altera unum, ſingulos fere ciceris magnitudine, quibus apertis, putrida effluxit, ſubflava, & vireſcens materia*; hæc autem ſe in Sene quodam conſpexiſſe, teſtatur, in quo, *cum ex lenta febri, & ſtomachi, ut ajebat, languore diu ægrotaſſet, nulla unquam affecti cordis ſigna apparuerant*. Quod ſi miſſas ad te antea Epiſtolas relegas; Agricolam (*) reperies in quo *excreſcentiam* vidi cinerei coloris, iiſdem valvulis innatam, raram ſane vel in cæteris cordis valvulis affectionem, uti Lanciſius (*d*) animadvertit: nec tamen inter alia quæ ægrotantem male habebant, palpitatio fuit, aut pulſuum inæqualitas; quanquam hæc, ſi minus illi vehementes, frequenteſque fuiſſent, non defuiſſet fortaſſe. Sculptorem quoque (*e*) invenies, & Bajulum (*f*), nulli, donec improviſa apoplexia utrumque ſtatim confecit, morbo vel leviſſimo obnoxios, quorum illi altera Mitralis valvula, colore, naturaque mutata, facta erat multo quam æquum ſit, durior; huic autem & Mitralium, & Tricuſpidum nonnullæ ad limbum protuberabant in quaſdam quaſi glandulas, ex denſa, firmaque ſubſtantia compactas. Sed; ut brevis ſim; nec duos illos Senes, de quibus ſupra (*g*) cum de Semilunaribus valvulis ſermo eſſet, indicatum eſt, hic iterum commemorabo, quorum alteri Mitrales craſſiores erant; alteri hic illic duræ: & omittam complures alios, in quibus earum limbos duros, & tuberoſos inveni, quæ res aliquanto minus idoneas reddit officio ſuo, ſive a peculiari vitio illa ſit, ſive ab eo quod invehit ipſa ætas; nam & in vetulo cane ſic vidi; eſtque tum in his valvulis, tum in Tricuſpidibus, in quibus pariter

(*p*) Traité du Coeur ch. 16. (*q*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 170. (*r*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1729. Obſ. Anat. 7. (*ſ*) n. 6. (*t*) Obſ. cit ſupra, n. 9. & 10. (*u*) Obſ. 51. (*x*) Meth. Hiſt. Anat. c. 6. in Schol. & Pæon. & Pythag. Exerc. 24. (*y*) Sepulchr. l. 3. S. 19. Obſ. 3. §. 6. (*z*) De Morb. Pect. 1. (*a*) n. 9. & 10. (*b*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obſ. Anat. 6. (*c*) De Obſ. Med. Epiſt. 8. n. 20. (*) Epiſt. 11. n. 11. (*d*) De Subit. Mort. l. 2. §. 7. & 8. Schol. ad Obſ. Phyſ. Med. 4. (*e*) Epiſt. 3. n. 26. (*f*) Ibid. n. 4. (*g*) n. 10. in fin.

ter haud raro conſpexi, quaſi gradus, ut Cel. quoque Hallerus (*h*) cenſet, ad naturam oſſeam induendam. Quas vero oſſeas jam factas deprehendi, eas vero ob graviores quibuſcum junctæ erant, morbos, alio differam oportet.

14. Interea autem, ut vides, poſito aliquando, nec levi, valvularum Mitralium vitio, non continuo palpitationem cordis ſequi, aut pulſuum intermiſſionem; ſic etiam credito, ubi quicunque alius obex vel propior dexteris cordis cavis, quam illæ ſint valvulæ, illa ſanguinem remorando, dilataverit, non ſtatim fore ut palpitatio conſequatur; nam pulſuum quidem inæqualitatem minus tunc accidere conſueviſſe, Epiſtola XVIII. (*i*) indicatum eſt. At enim, inquies, illo ipſo loco a te agnitum, confirmatumque eſſe, memini, tunc palpitationem angere ægrotantes ſolere. Recte meminiſti; ſiquidem *ſæpe* tum eſſe palpitationem, agnovi. Sed num forte id nego? Quin libenter aliis inſuper adjectis Obſervationibus confirmabo. Satis nunc ſit illam indicaſſe Cl. Chomelii (*k*), qui Virum, cujus arteria Pulmonaris lapideis intus, extraque tuberculis obſeſſa erat, cor autem permagnum, crebris vexatum fuiſſe palpitationibus, adnotavit. Scilicet nullam ego ex propoſitis palpitationis cauſis negaverim cum hac interdum fuiſſe conjunctam; quaſdam vero etiam ſæpius, fatebor. Id tantum admoneo, ubi cauſa aliqua ejuſcemodi poſita ſit, non continuo eo decurrendum eſſe, ut palpitationem ſimul fuiſſe, omnino, & ſemper credamus. Vide enim, exempli cauſa, ejus diſſectionem Virginis (*l*), in qua præfectas Pulmonari arteriæ valvulas hic inter ſe colligatas Valſalva invenit, ut viam ſanguini vix relinquerent lentis diametro æqualem, qui propterea in dextris caveis cordis reſtitans, ipſas dilataverat. In iis tamen quæ viventem afflixerant, palpitationem minime adnotatam reperies. Quod ſi forte incidas in hiſtorias, ex quibus ſanguinis curſus per compreſſum extra, intuſve pulmonem retardatus, cordis palpitationibus cauſam videatur præbuiſſe, qualis inter alias Obſervationes illa eſt Cl. Grimmii, (*m*) qua Virum proponit incommodo hoc ferme perpetuo annum, eoque amplius vexatum, ejuſque pulmonem alterum effuſa aqua circumdatum, utrumque autem vix numerabilibus vomicis intus obſitum; hinc quidem ortam palpitationem fuiſſe, credito, ſic tamen, ut ſimul memineris, hanc vix unquam in tot fuiſſe, quos ſuperioribus Epiſtolis aut thoracis hydrope, aut pulmonum, ut in peripneumonia, duritie, & tuberculis, ut in phthiſi, confectos deſcripſimus.

15. Longum eſſet per omnes cauſas ire, quæ proponuntur, palpitationis, nolenti præſertim quæ alibi aut dicta, aut dicenda ſunt, iterare. Nam de cordis ipſius oſſibus, ulceribus, polypis erit in proximis Epiſtolis opportunior ſcribendi locus. De pericardii autem hydrope, a quo tot ſunt qui palpitationem repetunt, nihil attinet ad ea addere quæ de morbo illo, & de hac ipſi modo adjuncta, alias abſente, Epiſtola XVI. (*n*) ſunt ſcripta. Præſtabit igitur quaſdam alias hic pericardii affectiones quæ inter palpitationis cauſas proferuntur, unamque potiſſimum quam non ſemel vidimus in mortuorum corporibus, conſiderare. Nam concluſi intra ipſum flatus, & multo minus vermes nondum ſe nobis obtulerunt. Quin etiamſi plures in Sectione hac Sepulchreti Obſervationes (*o*) leguntur palpitationis, tremoriſve cordis a vermibus pericardii; tamen alibi certius, alibi gravius viſorum in eo vermium teſtimonium deſidero. Viſorum, inquam; neque enim vel in Sepulchreto ipſo deſunt magnorum Virorum nomina Franciſci Sylvii (*p*), Hartmanni (*q*), Ballonii (*r*), Hollerii (*ſ*), Riolani (*t*), aliorum, qui Veterum quorundam doctrinæ aſtipulati, vermes in pericardio, & corde ipſo aliquando ſine ulla dubitatione poſuerunt. At ſi quis viderit, quæratur; Riolanus quidem ait, *de hoc morbo tractaviſſe Salium*; ſed hoc ipſum, ubi tractaverit, minime dicit. Redeamus igitur ad Obſervatores oportet. Prima ex indicatis Obſervationibus (*u*) eximium ſane Auctorem habet Lowerum. Sed ſi attente legas, conjectura eſt, non obſervatio. Neque enim eos vermes vel ſemel conſpexiſſe ſe, dicit: qui ſi, ut credebat, *ſæpenumero* cor arroderent; non ipſe modo, ſed & alii intra pericardium deprehendiſſent. Secundæ autem Obſervationis (*x*) vermem ſi forte qui viderint, aut quo in Principe & quando viderint, quæris; ne ipſe quidem Obſervationis Scriptor hæc videtur ſciviſſe. Tertia (*y*) *ex M. S. Stockeri* eſt, qui tamen eos vermiculos a ſe conſpectos non dicit. Ultimam denique (*z*) ut totam legere poſſimus, ad Sectionem X. rejicimur. Verum poſtquam ejus paginas verſantes, hanc in ipſa eſſe VII. Obſervationis §. 1. agnovimus; neque eam prorſus intelligere ob typographi oſcitantiam, neque ob ejuſdem incuriam in eo poſſumus invenire ex quo deſcripta eſſe dicitur, Zacuti *lib. ÿ. prax. admir. cap. CX*: eſt enim libro I. cap. CXXXIX. In hoc autem ait Zacutus, vermem fuiſſe *mortuum*, *nigrum*, *cimicis magni forma*: quemadmodum in proximo capite deſcribit *anguiculum* in corde altero. Quorum hunc ſicuti ex deſcriptione ipſa polypoſam concretionem fuiſſe, intelliges, anguiformem; ita aliquid ejuſmodi quod nigrum magnumque cimicem referret intimo ventriculi cordis parieti adhærentem, mecum facile ſuſpicaberis præſertim poſtquam alias alibi (*a*) examinaveris hujus generis obſervationes. Nec vero hæc dico, quod nullum unquam inter pericardii membranas eſſe poſſe vermiculum pertinaciter contendam, cum inter Magnæ arteriæ tunicas ſæpe adeo in canibus deprehenderim (*b*). Sed eo dico, quod certiores legere Obſervationes velim, priuſquam illud agnoſcam. Interea autem vermes qui cordi officiunt, eos eſſe, ajam cum Tralliano, ſub iſta Zacuti Obſervatione laudato, qui ſiniſtrum lædunt orificium ventriculi adeo in conſenſum cor trahens, ut καρδία appelletur, quæ ſententia pariter Sennerti fuit, ſub eadem Obſervatione ubi illa quarta nobis erat, producta. Sic autem faciliime intelliguntur quæ ſub ſecunda, & tertia ex Hartmanno, & Hollerio adnotantur de lumbricis in palpitatione cordis quæ a vermibus eſt, excretis, nec curatio ipſa Loweri, quæ prima Obſervatione producitur, ſi vermes revera abegit, multo aliter videtur eſſe explicanda.

16. Etſi vero pariter, ut dictum eſt, nondum mihi accidiſſe memini, ut pericardium aere diſtentum invenirem; tamen eo facilius Hollerio (*c*) credam graviſſimo Viro, qui id ſe *in diſſectis corporibus*, cordis palpitatione *peremptis*, *exploratum habuiſſe*, teſtatur, quod & ego aere turgidas cum alias caveas, tum vaſa quoque ſanguifera deprehendi (*d*), & alii, quos tibi alibi (*e*) laudavi, cor ipſum; ut, ſi cætera ſinant, per me tibi liberum ſit iis aſſentiri, qui palpitationem ab aere deducunt, non modo pericardium, ut hic in Sepulchreto Obſervatione XVIII. ſed & cor ipſum diſtendente, hoc tamen intra eum modum qui Obſervatione XXI. (*f*) a Franciſco Sylvio indicatus eſt. Dixi autem, ſi cætera ſinant, nonnullis de cauſis, quas inter locum habet evolutio aeris ex viventium ſanguine, haud ita facile in pleriſque eorum ponenda, in quibus alioquin commodum eſſet palpitationem ſic explicare. Quod tibi intelligere proclive erit ex iis quæ in V. Epiſtola (*g*) diſputavimus. Quin id ipſum quod in ea (*h*) dictum eſt, Redio placuiſſe in pulſus intermiſſione ut plurimum repetenda a majori aliqua aeris bulla, per cor tranſeunte, id, inquam, ipſum quam difficile viſum ſit diſcipulo ejus Bellino, hujus edita ſcripta (*i*) demonſtrant. Itaque, ſicuti de vermibus modo dixi, ita de flatibus nunc dico, plerumque hos cordi moleſtos eſſe, non cum ejus, aut pericardii cavum, ſed cum ſubjecta inteſtina occupant, & ventriculum. Quæ ſæpe flatus diſtendunt adeo, ut ſepto Tranſverſo, & huic

(*h*) Ad Boerh. Prælect. §. 149. (*i*) n. 11. (*k*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (*l*) Epiſt. 13. n. 12.
(*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 111. (*n*) præſertim n. 23. (*o*) 19. & 25. §. 1. 2. 3. (*p*) in Schol. ad §. 6. Obſ. 21.
(*q*) ad §. 1. Obſ. 25. (*r*) ad §. 1. Obſ. 27. (*ſ*) ad §. 1. Obſ. 7. Sect. 10. (*t*) Ibid. §. 3. (*u*) 19. Sect. hac 8.
(*x*) Ibid. Obſ. 25. §. 1. (*y*) Ibid. §. 2. (*z*) Ibid. §. 3. (*a*) Epiſt. 24. n. 23. (*b*) Epiſt. Anat. 9. n. 4.
(*c*) De Morb. Int. l. 1. c. 29 in Schol. (*d*) Vid. ex. gr. Epiſt. 5. n. 19. (*e*) Ibid. n. 20. (*f*) §. 6. (*g*) n. 25. & ſeqq.
(*h*) n. 21. (*i*) De Morb. Pect. 1.

& huic incubanti cordi incommodent. Sic autem manifeſto patet quod in Scholiis, ad Obſervationem illam additis XVIII. ſemel, iterum, ac tertio inculcatur, flatibus erumpentibus levari, aut ſolvi palpitationem; qui ſi caveas cordis, aut pericardii, ut in ea Obſervatione ponitur, occuparent; viam certe per quam repente, atque affatim inde uſque erumperent, non haberent.

17. Denique ad eam venio palpitationis cauſam quæ evidenter occurrit, nec ita raro, & in qua tantum abeſt, ut aqua, aer, aut quidquam aliud ſe inter pericardium, & cor interjiciat; pericardium adeo cordi adhæret, ut tunc deeſſe, niſi accurata perquiſitione diſcernas, ſæpenumero videatur, hincque deceptos dubitet Cel. Hallerus (k) poſt Peyerum (l), Stalpartium (m), Freindium (n), Lanciſium (o), hinc, inquam deceptos fuiſſe illos qui humanum cor pericardio carens ſe vidiſſe, ſcripſerunt, quos inter, præter eos qui a modo laudatis Scriptoribus nominantur, connumerandus eſt Antonius M. Cananus apud Hippolytum Boſcum (p), & ex recentioribus Alex. Littrius (q), & Jo. Georgius Hoyerus (r). Peyerus tamen cum dubitationem illam ſuam ad hunc modum expoſuit: *opinari fas ſit, pericardium aut pulmonibus, aut ipſi cordi potius ita tunc adnatum præter naturam hæſiſſe, ut diſtinctum videri non potuerit;* alteram ſagacioribus reliquit rationem qua rem explicarent: quam rationem ſolertia, & induſtria Cl. Viri Abrahami Kaav Boerhaavii (ſ) bono in lumine collocatam videbis. Verum pericardii non ad pulmones, ſed ad cor adhæſionem, quam & ipſe ex morbo ignoto bis vidit, & de qua ſunt a nobis hic verba facienda, hanc, inquam, adhæſionem ſive repetas ab illius aquæ defectu, ſive a glutinoſis, viſcidiſque particulis aut cum hac ſecretis, aut deſtillantibus ex ulcuſculis, quæ in pericardii, aut cordis, aut utriuſque ſuperficie innaſcantur; rem ſemper facilius intelliges, ſi cauſa adjungatur quæ pericardium ad cor apprimat, & cordis ipſius diu languidus, & exiguus motus. Cave enim, aliter accipias quæ Hermannus Boerhaavius (t), eodem ac Peyerus (u), exemplo uſus, docebat: *Quando palpebræ excoriatæ fuerunt, unius aliquando noctis quiete concreſcunt. Ita pulmo cum pleura, cor cum pericardio connaſci viſum eſt.* Neque enim pulmo, aut cor prorſus quieſcere tandiu poſſunt; ſatis eſt tamen, ſi quieſcere propemodum videantur. Sic vero ibi etiam ubi ab eodem ſcriptum eſt (x): humido, qui disjuncta ſervet, *vapore deficiente, viſum eſt cor cum pericardio connatum poſt miſeras anguſtias & palpitationes homines occidiſſe, qualem hiſtoriam Peyerus habet*, ibi, inquam, pariter cavendum eſt, ne plus quam fortaſſe voluerit, Summum Virum dixiſſe, credamus. Nam Peyerus (y) cum reſpiratione difficillima *maximam* quidem *pectoris anxietatem*, nec tamen diſerte palpitationes adnotavit, etſi pulſum *debilem* ſemper, & *parvum*, *tremulum aliquando*, *ultimiſque duobus menſibus intermittentem atque ad extremum plane myurum & formicantem* fuiſſe ſcripſit. Nec vero in cunctis quæ ſub eo Boerhaavii loco indicantur, Obſervationibus, neque in aliis pluribus, quæ ſcribenti hæc mihi ſuccurrunt, anguſtiarum ſemper, nedum, palpitationum, ſit mentio: quod ex iis intelliges quæ preſſe de ſingulis continuo attingentur.

18. Quatuor ex vetuſtioribus ſunt in Sepulchreto; ſed alia alibi, Gul. Ballonii (z), Oth. Heurnii (a), & hoc ſenioris, Philib. Sarazeni (b), qui *nemini antea, quod ſciret, obſervatam* hanc pericardii ad cor adhæſionem Hildano ſignificavit (c) eo quo Ballonius mortuus eſt, anno 1616. (d), cujus ſane libri non niſi undevigeſimo poſt anno prodierunt. Sed A. 1578. Ballonius id noverat. Hæc enim leges inter illa quæ per ejus anni ver adnotaverat (e): *Accerſitus D. Duretus .... omnis palpitationis cardiacæ cauſam aut in oppreſſione, aut in excuſſione ponit. Illa eſt cum malum in corde ipſo eſt, aut circum cor. Ut cum nimia aqua inter pericardium crevit, aut cordi pericardium adhæreſcit.* Videri poteſt Dureto ipſi hoc cognitum. Sane ubi inter palpitationis cauſas id enumeravit Ballonius, nec a quo, nec quomodo obſervatum eſſet, indicavit. Sic enim ſcripſit (f): *Adhæſio pericardii corpori ipſius cordis, quod in duobus hydropicis obſervatum eſt.* Utcunque id eſt; hæ duæ quæ ſub Ballonii nomine proferuntur, Obſervationes, palpitationem ipſæ quidem cordis proponunt. Sed fruſtra hæc in Sarazeni, & Heurnii, quantum ex Sepulchreto apparet, Obſervationibus perquiretur. Difficilem uterque adnotant reſpirationem; Sarazenus, ut in re ipſi nova, alia inſuper, quæ ab uno Meckrenio (g) caſu fortaſſe confirmata eſſe, video; ſed de anguſtiis, pulſibus, palpitatione nihil. Sic etiam; ut ad Recentiores qui pericardium viderunt cordi adhærens, tranſeamus, & Meckrenii (h) Obſervationem, in qua nullum tamen de palpitatione, aut pulſus intermiſſione verbum, ob adjunctum cordis vulnus prætermittamus; Lowerus (i) etſi quæ mala præceſſerant, diligenter conſcripſit, & in iis *ad motum quemvis anhelationem*, pulſum *parvum & intermittentem*, dolorem *cum inſigni gravamine præcordia infeſtantem*, & *crebras lipothymias;* de palpitatione tamen ne verbum quidem interjecit. Peyerus autem (k) de iis quæ anteceſſerant duas, ſecum a Wepfero communicatas, diſſectiones, aliud non indicat, niſi *præcordiorum anxietatem* in altero dumtaxat ægro, qui *nunquam niſi pronus in genua provolutus, & cubitis ſuffultus, dormire, imo reſpirare valuit.* Stalpartius vero (l) ne illam quidem; tantum *continuam lentamque febrem*, ac *tuſſim* qua ejiciebatur *plurimum ſanguinis*. Sed Malpighius (m) nihil omnino memorat eorum quæ Landinum afflixerunt. Ad Sepulchretum autem ut redeam, eaque hic colligam quæ faciles poſſunt quærentes fugere, cum ſint extra hanc Sectionem per alias atque alias diſperſa; nec Garnerus (n), nec Helvigius (o) prægreſſorum malorum quidquam nominant, præter mammam exulceratam, & hydropem, cum adnatum pericardium cor aut exiguum admodum, & in ſe contractum, aut conſueto duplo majus complecteretur. Hiarnius (p) præter ſpirandi difficultatem, & alia nonnulla, ad immanem ventris tumorem ferme ſpectantia, vix *aliqualis cordis inquietudinis* facit mentionem. Plura quidem de malis diuturnis, & huc attinentibus, ſed nec pauciora de viſcerum noxis habet Stegmannus (q), qui palpitationem cordis, pulſus inæqualitatem, & dyſpnœam a pueritia uſque perpetuam narrans, ad cartilagineam quandam excreſcentiam juxta auriculam cordis ſiniſtram, ad copiam pinguedinis cor obducentem, ut non parum ejus augeret molem, ad aliaque, non modo ad pericardii adhæſionem, refert, idque ſapienter, præſertim cum hæc per fibroſos dumtaxat nexus fieret, eoſque ad pinguedinem quæ mediam operiebat cordis regionem, pertinentes. Sed ubique, & undique, ut cæteræ fere omnes, de quibus nihil excipiam, adhæſio fuit a Genevenſibus Medicis (r) in Juvene adnotata, cui *familiaris* erat cordis palpitatio. Contra, ab Hottingero (ſ) non hæc, ſed anhelatio in muliere animadverſa eſt, in qua pericardium corii inſtar craſſum factum, & durum, cordi affixum deprehendit. Littrius (t) in duobus nihil habuit quod memoraret; nam uterque ex vulnere mor-

(k) ad Prælect. Boerh. §. 132. not. *a*. (l) Meth. Hiſt. Anat. c. 6. in Schol. (m) Cent. 1. Obſ. Med. Anat. 37. in Adnot.
(n) Hiſt. Medic. ubi de Avenzoare. (o) De Mot. Cord. l. 1. Propoſ. 23. & in Schol. ad Hiſt. (p) De Facult. Anat. Lect. 4.
(q) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712. Obſ. Anat. 1. (r) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 68.
(ſ) Nov. Comment. Imp. Sc. Acad. Petropol. Tom. 1. Obſ. Anat. 4. (t) Prælect. in Inſtit. §. 709. (u) Schol. cit.
(x) Prælect. §. 182. (y) c. 6. cit. (z) Sect. hac 8. Obſ. 20. (a) Sect. 1. Obſ. 74. (b) Ibid. Obſ. 94.
(c) Vid. Hildan. Cent. 4. Obſ. 32. (d) Vid. Ballon. Vitam. (e) Epidem. l. 2. (f) l. 1. Conſil. Med. 109.
(g) Obſ. Med. Chir. c. 35. (h) Ibid. (i) Tract. de Corde c. 2. (k) Schol. cit. ſupra, ad n. 17.
(l) Cent. 1. Obſ. rar. 37. (m) De Struct. Glandul. (n) l. 4. S. 2. Obſ. 7. §. 1. (o) l. 3. S. 21. Obſ. 21. in Addit.
(p) S. ead. Obſ. 36. (q) l. 2. S. 1. Obſ. 32. in Addit. (r) l. 3. S. 10. Obſ. 3. in Addit. (ſ) Eph. N. C. Dec. 3. A. 10. Obſ. 231.
(t) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & 1706.

mortuus, alter femoris, cum alioquin bene, inquit, valeret; alter neſcio cujus partis, ſed intra horæ quadrantem, & hic quoque, tametſi id in utroque mirabile eſt, non male habuiſſe antea videtur. Quin etiam Ruyſchius (u) ubi cor oſtendit *connatum pericardio, idque a prægreſſa inflammatione harum partium; unde æger intolerabili dolore fuit correptus circa pectoris anteriora, non ſine febre continua*, neque alia addit, & quæ dicit, ea an ad tempus inflammationis referat, an ad illud quod conſecutum eſt, cum pericardium annexum jam erat, haud ſatis liquet. Contra autem apud Dioniſium (x) præter alia, & in his ſpirandi difficultatem, & pulſus vehementiam, atque frequentiam, violenta ac aſſidua cordis palpitatio adnotata eſt. Violentiſſima pariter hæc memoratur in ultima de ſex illis Anglicis Obſervationibus, de quibus ſuperius (y) mentio fuit. Sed quartæ adjecta, quæ Cl. Cheſeldeni eſt, nihil niſi hydropem, ac maciem commemorat. Sic etiam Lanciſius in duorum quos deſcribit (z), neutro, cum cætera, & in hiſce præcordiorum contractiones & oppreſſiones, ac lipothymias diligenter deſcriberet, palpitationem nominavit, imo in primo (a) vel pulſus *ut plurimum* fuiſſe *æquales*, admonuit. Verum a Vieuſſenio (b) aſſidua, cum levi pectoris oppreſſione, cordis palpitatio animadverſa eſt: quæ *violenta* ſaltem *juxta finem morbi* a Freindio (c) fuit adnotata, cum *pulſu* tunc *perpetuo incitato, ſæpius etiam inæquali & intermittente*. Sed Cantius (d) qui inter horum utrumque ſcripſit, hiſtoriam morbi quo extinctus erat homo, ab ipſo diſſectus, ignorabat. Abrahamus autem Vaterus cum in Programmate quodam (e) ſuam in cadavere aniculæ Obſervationem proponens, morbos qui prægreſſi fuerant, omiſiſſet; in Oſteogenia (f) denique de eadem, ut videtur, fœmina verba faciens, non palpitationem, ſed aſthma vehemens, cachexiam, œdema pedum, & lumborum inflammationem memoravit; ut neque in viro (g), in quo præter anxietates, & oppreſſiones cordis, quod hujus cum pericardio concretioni reſponderet, nihil fuit. Nec in nauta, de quo Cl. Laubius (h), quamvis pericardium cum parvulo corde, & diaphragmate firmiſſime concretum, duritie cartilagineum, craſſitudine pollicem æquaret, quidquam fuerat præter aſthma graviſſimum, quod huc referres, niſi & ſeri ingens copia quo venter, & thorax opplebantur, & vomicæ non paucæ, pulmonum vaſis majoribus accumbentes, aliaque illud facere potuiſſent. Pariter Cl. Daniel Hoffmannus (i) cum tot mala accurate deſcribat, quibus puella, cujus anatomen profert, fuerat conflictata, neque inter ea recenſet palpitationem, & diſerte adnotat, *nunquam* pulſum deprehenſum *vel inæqualem, vel intermittentem* fuiſſe. Celeberrimi autem Viri Heiſteri (k) Obſervationem cum Littrianis illis de quibus paulo ante dictum eſt, procul dubio comparabis, quippe in juvene habitam non modo non valetudinario, ſed cum æqualibus *in caupona largiter* compotante donec repente quaſi ebrius e ſcamno caderet, moxque ibi moreretur. Etſi vero Doctus Vir Jo. Guil. Agricola (l) pericardium cum corde pene toto concretum poſt thoracis inflammationem (poſt quam non ſolum Ruyſchius (m), ſed Hottingerus (n), aliique etiam viderant) accurate deſcribens, palpitationem cordis celerrimam ad finem uſque vitæ commemorat; non omittit tamen cordis mire auctam magnitudinem, ejuſque thalamorum, & auricularum, & venæ Cavæ capacitatem, plenoſque tuberculis pulmones. Quin etiam cum ter alias eandem viderit concretionem (o), & ſemel quidem ubi pulmones labe carebant; nullum de palpitatione verbum habet; ſed tantum ſuſpicatur, in malignis quibuſdam febribus ſummam inde eſſe debilitatem, lipothymias, & ſyncopes repetendas. Porro neque Præcl. Plancus (p), qui ex graviore ſterni ictu pericardii ad cor adhæſionem ſæpenumero animadvertit, hanc propter eandem cauſam in hydropico proponens, palpitationem memoravit. Quæ etſi fuiſſet; dubium tamen eſſet, ab adhæſione illa, an ab oſſeo annulo deduceres quo ima ſiniſtri cordis ventriculi pars cingebatur, non ſecus atque in Obſervatione quam pridem legeris, Cl. Jo. Sebaſt. Albrechti (q) dubitaveris, utrum cordis non ſine dolore palpitationem, & periodicum aſthma corruptis pulmonibus, adnato poſterius ad primam diviſionem arteriæ Aſperæ non exiguo tumori, cordis magnitudini duplo majori, cui vaſa quidem omnia ex eo prodeuntia, aut ipſum adeuntia, & dexter ventriculus, ſed neque ſiniſter, neque auriculæ reſpondebant, utrum his, inquam, omnibus, an potius uni pericardii connexioni per validiores breveſque fibras cum plana cordis facie ex majori hujus parte, & ad apicem uſque ipſum, tribueres. Cel. quoque Hallerus (r) cohæſionem *non integram* vidit, *quæ freni inſtar coercebat extremum* cordis *mucronem*; ſed de quibus homo quereretur, non addidit. In alio autem quem hæreditaria palpitatio vexaverat, paſſim quidem pericardium conſpexit adnatum cordi, ſed per ſcirrhos, & tot præterea, tamque gravia in illo eodem corde animadvertit, quemadmodum ſupra (ſ) dictum eſt, ut cui potiſſimum palpitationem adſcribas, minime liceat conjicere. In duobus pariter Præſtantiſſimus Kaavius cor, & pericardium connexa invenit, in altero per filamenta quorum longiſſima extenſum æquabant digitum, in altero arctius, præſertim qua cor diaphragmati incumbebat; ſed neutrius qui morbus fuiſſet, ſcire potuit, ſicut initio eſt indicatum (t). De tribus tamen viris quorum primum Egregius Chirurgus Fayus (u), alterum Medicus Doctiſſimus Paſta (x), tertium Hieronymus Queye tunc Medicinæ ſtudioſus (y) priuſquam decem de quibus noviſſime dixi, inciderentur cadavera, diſſecuere, primus diuturna, & vehementi cordis palpitatione, cui pulſus quoque reſpondebant; alter ſæpe illa, ſpirandique difficultate, præſertim a corporis, aut animi motu, laborabat, cum pulſu inæquali ſemper, & intermittente; poſtremus palpitationi inſolitæ, & ſubitaneis, ſed momentariis pulſus intermiſſionibus, crebriſque, ſed levibus, lipothymiis obnoxius vixerat. Hi omnes præter pericardium, ferme craſſius, cordi adhærens, quæ alia hujus, aut viciniæ habuerint, aut non habuerint vitia, mox indicabitur.

19. Jam enim ſi ex hiſce omnibus, quæ mihi, dum has Litteras ſcriberem, occurrere, & relegi potuerunt, Obſervationibus quinque, & quadraginta (z), primum ſex illas ſeponas, quæ nobis quid malorum præceſſiſſet, non indicant, deinde quatuor & viginti detrahas, in quibus nulla fit de palpitatione mentio; quindecim, haud amplius reſtabunt, in quibus fit, Ballonii nimirum duæ, Hiarnii, Stegmanni, Genevenſium, Dioniſii, Anglorum, Vieuſſenii, Freindii, Agricolæ, Albrechti, Halleri, Fayi, Paſtæ, & Queye, ſingulorum ſingulæ. Verum has ipſas ſi, poſtrema excepta, attente perlegas, & quot præter naturam, & qualia ſimul cum pericardii adhæſione in ſingulis propemodum reperta ſint, videas; multum dubitabis, num hæc adhæſio, an vitium quodpiam aliud, palpitationis cauſa fuerit. Nam; ut polypos qui in quarta, octava, nona, decima leguntur, prætereas, quos in eadem octava non præteribat Michelottus (a), recte alioquin admonens, cavendum eſſe, ubi plura ſimul vitia deprehenduntur, ne ſine certa ratione unum aliquod potiſſimum pro morbi cauſa proponatur: utque aquam pariter minime attendas, quæ in Obſervatione decima tertia, & decima quarta certe, fortaſſe & in duabus illis quæ ex Ballonio ſunt, thoracem opplebat, ſed potius pro ipſius diu-

(u) Theſ. Anat. *6*. n. 36. not. 1. (x) Deſcript. d'une oreill. du coeur. (y) n. 9. & 10.
(z) De Subit. Mort. l. 2. Obſ. Phyſ. Med. 4. & de Mot. Cord. Prop. 23. (a) in Schol. ad cit. Obſ. §. 10. (b) Traité du Coeur ch. 1.
(c) ubi cit. ſupra, ad n. 17. (d) Impet. Anat. Tab. 4. (e) poſt Obſerv. rariſſ. calculor. (f) Theſi 20.
(g) Diſſert. de calcul. in veſica fell. generat. Theſ. 9. (h) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 20. (i) Ibid. Obſ. 2.
(k) Obſ. Med. Miſcell. 4. (l) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 8. poſt n. 4. (m) (n) ſupra cit.
(o) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 41. in fine. (p) Epiſt. de Monſtr. (q) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 21.
(r) Ad Prælect. Boerh. §. 182. not. *m*. (ſ) n. 12. (t) n. 17. (u) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1735. Obſ. Anat. 8.
(x) Epiſt de Cord. Polyp. n. 13. (y) Diſſert. de Syncopa c. 3. Prop. 1. n. 1. (z) Vid. alias Epiſt. 24. n. 3. in fine.
(a) Comment. Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc.

diuturnæ palpitationis, ejuſve cauſarum effectu habeas; in pleriſque earum quindecim de quibus loquimur, Obſervationum alia invenies quæ multo magis te morentur. Namque; ut de iis nihil dicamus, quas cum proferremus, iſta indicavimus; in octava pulmones erant imbuti adeo feroſis ſuccis, ut thoracis cavum omnino implerent: in nona pericardii, cordi adhærentis, pars ſcatebat minutis abſceſſibus qui inflammationi ſucceſſerant: in ſexta, ſeptima, decima tertia, decima quarta, auricula alias dextera, alias ſiniſtra, aut ſiniſter ipſe ventriculus incredibilem prope in modum erant dilatata. Mitto cætera; ut in pleriſque harum quatuor, oſſa aut in arteriæ Magnæ initio, aut in pericardio, aut in tota auricula dextera, aut cum ſiniſtræ immani illa dilatatione conjunctam anguſtiam & parvitatem adjecti ventriculi; ut in decimaquarta, aut denique innatum pericardio ipſi qua coſtas reſpiciebat, tumorem, ovum modicum æquantem, & concreto ſanguine plenum, ut in decima tertia. Quo de uno tumore ut aliquid dicam; nam de cæteris ferme omnibus alibi dixi, & in parte, ut de ejuſmodi quoque tumoribus (*b*), dicturus ſum; vide, quæſo, pauca illa quæ in extremo libro I. de Aneuryſmatibus (*c*) ſibi inter ſcribendum, ut fit, memoriæ cauſa adnotaverat Lanciſius: *Adverte hic de ſignis agere, quibus diſtinguitur Aneuryſma cordis a pericardii tumore. Vidimus enim quemdam inauratorem, qui cum viveret, cordis palpitatione, & ſpiritus anguſtiis laborabat, quique palam Aneuryſmate certe tentatus credebatur; is poſt varias ſanguinis miſſiones a quibus alleviari videbatur, repente obiit. In cujus poſtea cadavere prægrandis abſceſſus, qui diſruptus liquorem meliceroidem effudit: occupabat autem pericardii baſim, unam inter, alteramque tunicam.* Hinc certe intelligis, poſſe aliquando vel unum per ſe tumorem pericardii, palpitationis cauſam eſſe.

20. Quæ cum ita ſint; vides profecto, in propoſita quæſtione, an pericardii ad cor adhæſio hujus palpitationem excitet, multo pluris eſſe faciendas Obſervationes illas per quas in cadaveribus nihil aliud vitii, præter eam adhæſionem, deprehenſum eſt. Cujus generis inter omnes quæ ſupra (*d*) indicatæ ſunt, quinque potiſſimum occurrunt, ideſt Sarazeni, Loweri, Genevenſium, Heiſteri, Queye. Et palpitationis quidem mentio fit in tertia, itemque in ultima. Sed in hac, ut in prima quoque, minime apparet, quomodo reliqua ſe habuerint viſcera, & vaſa: quorum vitia quædam poſſe interdum palpitationis eſſe cauſas, & ratio, & quæ ſubinde his Litteris ſcripſi, ſatis indicant. Lowerus autem, & Heiſterus cum in cæterarum cadaverum ſuorum partium examine, ut ex utriuſque deſcriptione patet, diligentes fuerunt, tum ſiquid illæ haberent vitii, facile præ cæteris, quippe in Re Anatomica præſtantes, uterque poterant internoſcere. Num vero eorum, aut Sarazeni Obſervationes palpitatio præceſſerit, ex iis quæ, ſingulas memorans, cum fide retuli, cognoſces. Sed ne forte credas, pericardium ipſis aut non undique, aut laxius cordi adhærens occurriſſe; Heiſterus certe fuiſſe ait, *arctiſſime cum corde undique concretum, ita ut ſine laceratione nullo modo inde ſeparari potuerit*, Lowerus autem, *cordi toti ubique adeo arcte accreviſſe, ut digitis non niſi ægre ab illo ſeparari potuerit*, inſuper fuiſſe *craſſum, opacum, & velut calloſum*: quod addo, ne forte ſi in pleriſque earum Obſervationum, in quibus palpitationem fuiſſe, dixi, pericardium craſſum, durumque legeris; hinc illam potius, quam ab adhæſione, repetendam eſſe, ſuſpiceris; quanquam Heurnius, Peyerus, Hottingerus, Laubius, Hoffmannus, qui craſſum, durum, cartilagineum, carnoſum viderunt, palpitationem, ut ſupra (*e*) dixi, non adnotarunt.

21. Quæres hic facile (quando ad paucas adeo Obſervationes redimus) in quibus Valſalva, & & ego pericardium vidimus cordi adhærens; in iis fuerit, an non fuerit palpitatio? Quod ad illum attinet; cum ter viderit, ſemel in puero quo de alibi (*f*) ſcribetur, iterum autem, ac tertio in viris duobus, de quibus proxima ſuperiore Epiſtola (*g*) ſcriptum eſt; de puero quidem nihil adnotavit aliud, niſi maciе confectum interiiſſe: in viris autem cum plura, & varia animadverterit; fruſtra ea releges, ut de palpitatione, & de peculiaribus pulſuum vitiis quidquam reperias: & tamen pericardium non modo undique cordi in his omnibus adhærebat, ſed in eorum altero, cui pectoris anguſtia fuerat (quam ſiquis malit, referre alio, poteſt) erat præterea alibi craſſiſſimum, alibi etiam cartilagineum. Ego vero ſepties inveni cordi adhærens, & quidem undique. Cujuſmodi hiſtoriarum quatuor ad te alias deſcriptas miſi, Stabularii (*h*), Piſcatoris (*i*), Lanionis (*k*); & telarum lanearum Tonſoris (*l*): in quorum nullo an cor palpitaſſet, neque an fuiſſent præcordiorum anguſtiæ, & pulſuum vitia, ſcire potuimus; nec mirum, cum Lanio eſſet ſtultus, reliqui autem alius alia cauſa repentino morbo ſublati: quanquam in Tonſore magnum, & vicinum cordi aneuryſma rem dubiam reddidiſſet, præſertim cum pericardium non per ſe cordi eſſet annexum, ſed per mucoſam materiam. At in Piſcatore tamen, & Stabulario, quorum utrique non ſecus ac Lanioni, per ſe adhærebat, & in primo quidem arcte adeo, ut ſine cordis laceratione avelli non poſſet, haud facile credo, magna fuiſſe thoracis incommoda, cum primus paulo ante mortem ferendo piſcatus labori par eſſet. Stabularius autem ante ultimam apoplexiam ter in Noſocomium exceptus, nunquam de palpitatione queſtus eſſet, imo in ea ob quam perpaucis omnino ante menſibus ibi cubuerat, thoracis inflammatione, præter ſolitam in eo morbo duritiem, ac frequentiam pulſuum, nullum in his vitium habuiſſet, quemadmodum ab iis qui curaverant, Medicis recente etiam tum rei memoria certior ſum factus. Nec tamen negaverim, poſtea, ob eamque ipſam, ut Henningerum, Ruyſchium, Agricolam adnotaſſe, dixi (*m*) inflammationem, pericardii adhæſionem incipere, & ſic fortaſſe quæ antea cordis, & pulſuum mala non erant, exiſtere potuiſſe. Reliquas autem tres meas Obſervationes, uno in viro, & duabus in fœminis habitas, in aliis ad quas magis attinent, Epiſtolis (*n*) leges: videbiſque, in una duntaxat intermittentem pulſum, & palpitationem, hanc autem facile ab arctiſſima pericardii adhæſione non modo ad cor univerſum, ejuſque auriculam dexteram, ſed ultra baſim cordis ad Magna etiam vaſa, cum hoc communicantia.

23. Quid ergo eſt, inquis, quod Lowerus (*o*), Vieuſſenius (*p*), Michelottus (*q*) non modo ſpirandi difficultatem, ſed & pulſus intermiſſionem primus, cordis vero etiam oppreſſionem tertius, & palpitationem ſequi debere, docuerunt, poſita pericardii, duri præſertim, ad cor adhæſione? Nonne ob hanc pericardium contractius factum, annexum ſibi a natura diaphragma ſurſum retractum ſervat, ejuſque cum ſpiritus ducitur depreſſionem minus facilem reddit, idque eo magis quo pericardium ipſum durius eſt? Nonne deſcendens tamen tunc diaphragma, pericardium ſecum rapiendo efficit, ut tunc magis a pericardio cor conſtringatur, & ſic multo difficilius hujus cavearum expanſio fiat, unde oppreſſio, pulſus intermiſſio, & palpitatio conſequantur? Ego vero etſi de his tribus effectibus facilius fortaſſe rationem video, cur priores duo, quam cur tertius quoque contingat; tamen quid pro tertio pariter dici poſſit, non ignoro. Sed ubi frequentior, ut vidimus, experientia refragatur, ſupervacuum eſſe

(*b*) infra n. 23. (*c*) Propoſ. 5. in ipſo fine. (*d*) n. 18. (*e*) Ibid. (*f*) Epiſt. 49. n. 4. (*g*) n. 4. & 10.
(*h*) Epiſt. IV. n. 19. (*i*) V. n. 19. (*k*) VIII. n. 6. (*l*) XVIII n. 25. (*m*) ſupra, n. 19.
(*n*) XXIV. n. 11. XXX. n. 7. XXXV. n. 12. (*o*) (*p*) (*q*) locis indicatis ſupra, ad n. 18. & 19.

eſſe duco, ut rationibus examinandis immoremur: An potius antea conſiderandum eſt, num revera in iis omnibus Obſervationibus palpitatio defuerit, in quibus non eſt nominata? Alii enim per incuriam omittere, alii non animadvertere potuerunt, neque hi ob negligentiam tantum, verum etiam propter eam cauſam quæ ad Obſervationem quandam (*r*) in Sectione VIII. hac Sepulchreti in hunc modum adnotata eſt: *Contingit aliquando præſentibus cauſis, palpitationem cordis non accidere, quia longo tempore ægri decubuerunt, atque ob quietem tranquille ſanguis curſum ſuum peragit. Experientia enim cognitum eſt, cachecticis cor, ſi quieti degant, raro palpitare: a qualicunque vero motu, maxime in acclivium aſcenſu, vehementer concuti*. Sic inferius ad alteram Obſervationem (*ſ*) adſcriptum eſt: *Arduum eſt palpitationem cordis per conſenſum partium inferiorum inductam, ab idiopathica diſcernere: ſæpe enim contingit, ut quanquam cor intra ſe cauſam contineat, per periodos tamen redeat affectus, ut cum ſerum, pericardio incluſum, orgaſmo cietur, aut flatus accedunt*. Quæ etſi magna ex parte accipienda ſunt, & alio quoque non inutiliter transferenda, nequando organicum eſſe morbum, ob hanc unam cauſam negemus, quod ſua perpetuo non edat indicia; tamen num propter hæc quæ dicta ſunt modo, aliave ejuſcemodi ſatis infirmari credes vim omnium Obſervationum, in quibus ſine ulla palpitationis mentione adhæſionem pericardii ad cor propoſitam fuiſſe, oſtendimus? præſertim cum aliæ accedant Obſervationes diligentis, & cauti Viri Albertini (*t*), qui in illius adhæſionis ſignis, ſiqua forte eſſent, perquirendis tantum abeſt ut palpitationem memoraverit, contrarium potius, ſi attente omnia penſitemus quæ in eam rem ſcribit, animadvertit, motus videlicet cordis a pericardio tunc cohiberi per ſe quidem, ac reprimi, ut a nobis minime percipiantur, &, ſi nonnunquam percipiantur, ab alio eſſe vitio, ut puta auctæ ſimul magnitudinis cordis, & quanquam hujus, & pulſuum perturbati motus, ut in Loweri hiſtoria (*u*), quaſi polypus ſubeſſet, accedant, tamen *manu ad cordis locum appoſita, motum magis ſentiri a Medico*, cum polypus ſubeſt, quam in illa adhæſione.

23. Dum hos relego Albertini locos, ex quibus intelligi licet, ſæpe ipſum vidiſſe hanc qua de loquimur, pericardii adhæſionem, duo inſuper animadverto, alterum, ſæpius eandem Bartolettum quoque obſervaviſſe, cujus libris me in præſentia carere, minus tibi mirandum eſt, quam ſemper caruiſſe Bonetum, ut Auctorum Index oſtendit quibus in Sepulchreto uſus eſt; alterum, in Principe Viro, in cujus pericardio tumorem invenit Albertinus *ſanguineum*, qui *a dextris cordis ſecundum totam ejus longitudinem extendebatur*, ſigna anteceſſiſſe quæ *de organico varicoſi generis vitio fidem facere videbantur*: hæc autem ſupra eſſe, dixerat, cum pulſatio nulla eſt, aut *fere inſenſibilis*. Lanciſius autem, ut ex ejus Obſervatione conſtat, quam ſuperius (*x*) retuli, a pericardii tumore palpitationem cordis animadvertit, & a multo etiam minori Zacutus, qui ter morbum hunc ſe vidiſſe, affirmavit, in proxima ſuperiore Sepulchreti Sectione VII. (*y*); a te legendus, non libro qui ibi citatur, II. ſed I. ut intelligas in Scholio, quod ipſum quoque ex Zacuto eſt, locum in quo hic curationem qualemcunque propoſuit. Quid ergo eſt? An humor varius, qui tumore continebatur, ut citrinus apud Zacutum, & meliceroides apud Lanciſium, aliter ac ſanguineus apud Albertinum, irritando, palpitationem ciebat? An alia in aliis tumoris ſedes ejus varietatis cauſa fuit? Erat enim illa apud Lanciſium pericardii baſis, apud Albertinum autem pericardii latus, idque dexterum; nam Zacutus quænam eſſet, reticuit. Magni autem illud diſcrimen momenti eſſe poteſt, ſi forte a tumore qui ſit in baſi, major alterutra prematur, & coarctetur arteria, atque ita exituro e corde ſanguini obex ponatur, unde palpitatio; quod a tumore qui pericardii latus occupet, minus videtur timendum. Nec vero ajas, de quindecim illis Obſervationibus (*z*) in quibus palpitatio memoratur, decimam tertiam tumorem proponere, natura, & ſede ejus perſimilem qui ab Albertino conſpectus eſt. Tumor enim in illa decima tertia Obſervatione addebatur ad dilatationem magnam ſiniſtri ventriculi, & ad oſſeum Aortæ initium: & nos præterea conjecturas, quæ multis præſertim Obſervationibus non ſint innixæ, non ut ſequaris indicamus, ſed ut alias, atque alias, quandocunque liceat, Obſervationes nactus, cum his compares, & tunc denique probes, aut abjicias. Quod ſi forte accideret, ut conjecturam iſtam ultimam confirmares; tunc quæri etiam poſſet, an ex pericardii adhæſione cor palpitet, quando pericardium non cordis ſolum, ſed & arteriis, ab hoc prodeuntibus, ita affigatur, ut eas conſtringendo, viam coarctet ſanguini e corde erupturo, quemadmodum coarctabat fortaſſe in Obſervatione illa noſtra (*a*) quam cordis præceſſerat palpitatio.

Cujus hoc noſtrum cauſarum examen non eo ſpectare, credito, ut ullam earum omnino rejicias, ſed ut aliam aliter, alibique agentem, cum aliaque conjunctam, aut ſejunctam, alias palpitationem efficere, alias non efficere, mecum agnoſcas, & de ſingulis ferme non plus dicas quam quod in ipſo initio Sectionis hujus, Scholiographi, vel potius Hollerii verbis in Sepulchreto ſcriptum leges: *Excitari poteſt cordis palpitatio a tuberculo, abſceſſu*, aliiſque ejuſcemodi. Longe enim aliud eſt *excitari poſſe*, ac neceſſario excitari. Quorum hoc, non illud, nobis minus cum vero conſentire in re propoſita viſum eſt.

24. Te ſæpius miratum eſſe, non dubito, hanc Epiſtolam relegentem, quod nuſquam me niti animadverteris obſervationibus, doctrina, auctoritate Eximii Archiatri Senacii, quaſi de Palpitatione Cordis nihil ſcripſiſſet, aut longe alia ipſi, ac mihi ſententia eſſet. Ille vero de ea tot ſcripſit, & ego quæ his Litteris comprehenſa ad te miſeram, cum illis fere inveni adeo conſentientia, ut præſtare cenſuerim hic ſemel, ſed paulo fuſius, de ipſo dicere, quam centies obiter nominare. Si totum igitur, quod de hac cordis affectione conſcripſit caput (*b*), & quæ alibi quoque attigit, non curſim, ſed attento, ut par eſt, animo perlegeris; primum quæ de cauſis palpitationis doceat tum generatim, tum ſpeciatim, animadvertes. Et generatim quidem ab irritatione cordis ejus palpitationem deducit; ſpeciatim vero ab rebus irritationem facientibus, aut irritationis cauſam præbentibus. Quarum rerum alias extra cor, alias in corde ipſo eſſe, oſtendit. In his vitia cordis ponit, atque explicat unde irritatio naſcatur, ſive ſanguinis egreſſui obex, ſive ingreſſui opponatur, tum ſive cordis caveæ ſint dilatatæ, ſive conſtrictæ: qua occaſione egreſſum ſanguinis minus liberum ab auricularum dilatatione deducit, ut quarum, ſanguine diſtentarum, moles adſitos arteriarum comprimat truncos, quod eo facilius credes, ſi carneam modicam *excreſcentiam* inter illos in cordis baſi a Garnerio (*c*) repertam, memineris, ipſos comprimendo, perpetuam feciſſe palpitationem. Ad ingreſſus autem ſimul, & egreſſus ſanguinis impedimentum quomodo faciant valvulæ, auriculis ſubjectæ, ſi induratæ, & agglutinatæ parietibus cordis ſint, ut ipſe in quodam viro deprehendit, alibi (*d*) explicavit. Alibi quoque (*e*) egregie docuit, illiuſmodi impedimentum immerito ſæpius tribui polypoſis in corde concretionibus, præſertim cum certæ, evidenteſque in valvulis, & auriculis, vaſiſve majoribus cauſæ occurrant palpitationis, in quo Vieuſſenius, & Langelottus peccarunt. Tum ad cauſas quæ extra cor ſunt; ut nervos referat, videbis, ſive in cerebro, ſive alibi irritatos, & vel abſque nervis, ad compreſſa pulmonum vaſa: quæ dum præclare, ut ſolet, pertractat, admonere non omittit, quam caute incuſare hanc cauſam oporteat,

(*r*) 16. in Schol. (*ſ*) 31. in Schol. (*t*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc. (*u*) Vid. ſupra, n. 18.
(*x*) n. 19 in fin. (*y*) Obſ. 110. (*z*) ſupra, n. 19. (*a*) ſupra, n. 21. in fin. (*b*) Traité du Coeur l. 4. ch. 11.
(*c*) Sect. hac 8. Sepulchr. Obſ. 23. (*d*) ch. 9. n. 5. (*e*) ch. 10. n. 10.

teat, ut quam ſolam palpitatio ſæpe non ſequatur. Porro; ut alia bene multa, eaque perutilia invitus prætercam, de quibus ipſi ex inſtituto agendum fuit, & in iis, ut incepi, ſubſiſtam, de quibus ſcribendi occaſionem habui, præſertim vero ad pericardium ſpectantibus; quomodo ex hujus hydrope accidat palpitatio, oſtendit: de ambiguis autem ſive illius tumorum indiciis, ſive non ita certis ejus vermium obſervationibus, alio loco (*f*) prudenter diſſerit: ubi (*g*) etiam exempla deficientis pericardii infirmat, cordi autem adhærentis ſua quoque multiplici obſervatione confirmat: qualis autem adhæſio, & ad quas cordis ſedes, palpitationis cauſa, aut impedimentum ſit, docet (*h*): nec reticet, quam cautos eſſe oporteat, ubi ſimul cauſæ aliæ ſunt, & præſertim graviores, ne adhæſioni temere palpitationem adſcribamus, & generatim admonet, ubi ſimul cauſæ ſunt plures, peculiares ſingularum effectus internoſcere non licere; imo tunc univerſas efficere quædam poſſe, quæ ſingulæ nequaquam poſſent. Præclara illa quoque ſunt (*i*): quarum cauſarum, morborumve ambigua, & obſcura ſunt ſigna, aſſiduis perquiſitionibus eſſe a Medicis operam dandam, ut aliquando illuſtrentur: quod etſi conſequi non potuerint, eum interea fructum capturos, ut in pronunciando, curandoque cautiores ſint, Phyſicamque adjuvent, in qua, hiſtoria morborum omnium, quibus homines obnoxii ſunt, quamvis non niſi poſt obitum pateant aliqui, ipſa per ſe digna eſt quæ minime ignoretur. At ſi, velut in pluribus palpitationis cauſis feliciter contigit, accidat denique, ut ſatis internoſcantur; quanta inde utilitas ad prædicendum exiſtat, quanta ad curandum, nihil, mihi crede, oſtendere clarius poteſt, quam quidquid poſt cauſarum examen hic Summus Archiater, ratione, & experientia fretus, partite, & copioſe in multo majori parte ſubjicit indicati capitis de Cordis Palpitatione. Quo perlecto, haud amplius miraberis, in tanta auxiliorum copia quæ Veteres nobis adverſus illam reliquerunt, tot paſſim occurrere, quorum alia aliis repugnent evidentiſſime. Cum enim palpitationis cauſæ tam variæ ſint, & quædam adeo inter ſe adverſæ; variis quoque ſingulæ, adverſiſque remediis nonnullæ oppugnentur, neceſſe eſt. Cauſis igitur in ſuum quaque ordinem digeſtis, ex confuſo illo quaſi chao, ſingula, ut vere ait, remedia in ſuum quodque locum per ſe, ut ita dicamus, ſe ipſa diſtribuunt. Verum hæc ſatis non ad juſtam recte ſcriptis laudem reddendam; ſed ad tuum perlegendi deſiderium incitandum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIV.

Sermo fit de Pulſibus præter naturam.

SI de omni pulſuum vitio ſermonem inſtituere his Litteris vellem; infinitum laborem, inutilemque ſuſciperem. Quotus enim quiſque morbus ingruit paulo gravior, in quo non aliquid pulſus peccent? aut in quo per anatomen liceat veram hujus rei cauſam oſtendere? Satis erit igitur majora quædam pulſuum vitia, eoque Medici cogitationem, & Anatomici perquiſitionem ad ſe peculiariter trahentia, diligentius attendere, facto initio a maximo omnium: quod mihi quidem videtur in ea pulſuum exilitate ac debilitate conſiſtere, ut cum amplius non percipiantur, æger aſphyxia teneri dicatur, ſive jam eſſe ſine pulſu. Quo Valſalvæ noſtri Obſervatio ſpectat, ad hunc modum ſe habens.

2. VIR annos natus quinquaginta, cum multis antea diebus a peripneumonia liber evaſiſſet; rurſus in thoracis incidit morbum. Nam præterquam quod de ſiti, & inani tuſſi querebatur, in ſiniſtrum latus cubare non poterat. Quotieſcunque enim hoc tentabat, paulatim ſe id latus verſus convertendo; quo magis convertere ſe pergebat, eo magis ſentiebat, imminere animi defectionem: quam ut vitaret, ad ſupinum, aut ad oppoſitum redibat ſitum. An febricitaret, ex pulſu conjicere non licebat, quippe qui minime percipiebatur. MORTUI pericardium inventum eſt valde dilatatum, materiaque purulenta, multo diluta ſero, oppletum. Cor veſtiens membrana valde erat craſſefacta. Ex hac ad pericardium duæ ſolidæ, & firmæ productiones ferebantur, ſingulæ cylindri forma, craſſi, & brevis ligamenti inſtar, cor valide ad pericardium annectentis. Altera prope auriculam dexteram enata, ſecundum horizontem in pericardii anterius latus pergebat; altera autem ab ipſo cordis mucrone in mucronem pericardii, tenſa adeo, ut non poſſet ille ſyſtoles tempore baſim verſus accedere, niſi pericardium ſecum traheret, & quod conſequitur, diaphragma.

3. Secundum hanc quidem Valſalvæ animadverſionem proclive tibi videbitur hujus aſphyxiæ cauſam intelligere, corde videlicet ſic alligato, ut in extrudendo ſanguinem, vix leviſſime ſuo fungi officio poſſet. Cauſam quoque aſſequi te, credes, imminentis animi defectionis ex tentata converſione thoracis in latus ſiniſtrum, nimirum quia plurima quæ pericardium diſtendebat, materia, tunc hujus mucronem gravabat maxime, eoque reſiſtentias augebat cordi ſe contracturo, ut nullo jam modo ſuum exequi valeret munus. Veruntamen eſſe aliqua fortaſſe poſſint, quæ tibi obſtent rem ad illum modum intellecturo. Mitto ea quæ a Valſalva ipſo accepiſſe, memini, de vinculo inter pericardium ducto, & cordis latus in eo, cui varius decubitus varium pulſum efficiebat: & quæ de tremore cordis apud Albertinum (*a*) legeris, ſi ii concitatius ſe moverent, in quibus *tenui membraneo vinculo laxe cordi alligatum pericardium* invenit: & quæ in Sepulchreto (*b*) de pulſus inæqualitate in viro, cui *pericardium mediæ cordis regioni, & quidem adipoſæ ejus ſubſtantiæ*, ut ſuperioribus etiam Litteris dixi, *per fibroſos nexus adhæreſcebat*. Has enim alligationes omnes fuiſſe, diceres, laxiores, quam ut cordis motum impedire adeo poſſent, ut fieret aſphyxia, præſertim cum ad ejus mucronem non attinerent. Sed quid ad Præcl. Halleri (*c*) Obſervationem dices, qui *cor cum pericardio carneis fibris ex mucrone adſcendentibus connatum* vidit *ſine ullo, quantum novit, hominis incommodo*? Certe ſi aſphyxia laboraſſet, ignorari non potuiſſet. Num hanc quoque dices alligationem laxam fuiſſe, quam alibi (*d*); de eadem enim videtur loqui; *freni inſtar coercuiſſe* dixit *extremum mucronem*? Fac tamen fuiſſe laxam. Num laxa erat in tot illis Obſervationibus quæ ſuperiore ſunt Epiſtola (*e*) commemoratæ? In illis certe arcte pericardium ipſum non mucrone modo, ſed cordi univerſo adnatum erat: nec tamen ulla eſt in qua aſphyxia fuerit vel extremo tempore animadverſa. Quin etiam cum tres aliæ extent Clariſſimorum Virorum Joannis Fantoni (*f*), Benedicti Gullmanni (*g*), & ejuſdem quem merito laudabam modo, Alberti Halleri (*h*), quæ neſcio quomodo me fugerint illam Epiſtolam recenſentem; in prima nihil niſi *cor convulſive motum*, in tertia ne hoc quidem, in ſe-

(*f*) ch. 5. n. 2. & 3. (*g*) n. 4. (*h*) Vid. etiam ch. 9. in fin. (*i*) ch. 5. n. 1.
(*a*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opuſc. (*b*) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obſ. 32.
(*c*) Differt. de Vaſis cord. propr. not. ultima. (*d*) ad Boerh. Prælect. §. 182. not. *m* (*e*) n. 17, 18, & ſeqq.
(*f*) Anat. corp. hum. Diſſ. 11. (*g*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 4. (*h*) Opuſc. Pathol. Obſ. 49.

in ſecunda palpitatio cordis, inæqualitas pulſus, aſthma, aliaque diligenter, ſed non aſphyxia, memorantur; quamvis ſiniſter cordis ventriculus intus, extraque eſſet cartilagineæ firmitudinis; & pericardium tamen, in hac carnoſum, in prima cartilagineum, *undique cordi valide, arctiſſime, adcurate & pertinaciter*, ut in tertia quoque, annexum erat. Quid ergo reſpondendum eſt? Vide, an hoc forte: Valſalvam præter illam alligationem, inveniſſe membranam cordis extimam multo craſſiorem factam, pericardium autem oppletum ſeroſa materia, & purulenta. Craſſitudo enim illius membranæ faciebat fortaſſe, ne cor ſatis expandere ſe poſſet, & cum paucum propterea admitteret ſanguinem, neque modica hujus copia mox in arterias extruſa, nec vi qua extruderet, ipſas dilatare ſatis valeret, cohibitum ſcilicet ab alligatione, & præterea a materia illa, ut ſeroſa erat, laxatum, ut purulenta autem, peſſime affectum, ſive hæc ex pulmonibus in peripneumoniæ declinatione translata huc fuerat, ſive peripneumonia habuerat etiam pericardii, & membranæ cordis inflammationem conjunctam: quorum utrum credibilius ſit, propter eorum quæ tunc ægrum afflixerant, & quæ in mortui pulmonibus apparuerint, ignorationem, haud liquet. Verum eſt quidem, utriuſque, aut alterius illarum membranarum inflammationem exceptam fuiſſe non ſemel ab utriuſque inter ſe coalitu ſecundum Ruyſchii, & Freindii Obſervationes, ſuperioribus Litteris (*i*) commemoratas. Sed verum eſt quoque, ſerum craſſis, & quæ facile concreſcere poſſint, particulis fœtum, ſæpe intra pericardium exprimi, eorum præſertim qui laborant peripneumonia, ſicuti ad te ſcripſimus alias (*k*). Ex ejuſmodi autem concretionibus, ſi tenues, disjectæque cordi adhæreant, poſſe effici inſtar pilorum; ſi conſtipatæ autem in unum aut plures quaſi faſces inter cor, & pericardium ducantur, fieri poſſe craſſa vincula illud ad hoc alligantia, alterum quidem ab Riolano (*l*) indicatum, utrumque autem per obſervationes a Weitbrechto (*m*) confirmatum eſt. Nam Riolanus hoc tantum ſcripſerat: *ſi aqua pericardii craſſa & viſcida fuerit; ejus craſſamentum in pilos convertitur. Unde cor piloſum in quibuſdam obſervatum fuit*. Eo tamen magis inclinat animus, cum præter pus, & craſſam factam membranam cordis, firmitudinem attendo vinculi a Valſalva deprehenſi, ut prima hoc potius ratione ſuſpicer, quam altera productum fuiſſe, nempe coalitu, neque illo arctiſſimo, qui ad mucronem tantum contigerit.

4. Cæterum ſi piloſi cordis injecta mentio te forte cupidum ſciendi facit, an quidquid de ejus inventis pilis ab Hiſtoricis, itemque a Medicis proditum eſt, cenſeam ad eundem modum eſſe explicandum, ad quem paulo ante indicabam; ſic habeas velim, dubia mihi, neque unam ob cauſam, videri pleraque ejus obſervationis antiquiſſima exempla. Nam quod in Ariſtomene Meſſenio Valerius (*n*) ſcripſerat ab Athenienſibus repertum eſſe, id factum Plinius (*o*) poſtea tradidit ab Lacedæmoniis, Pauſanias autem (*p*) Ariſtomenem, non captivum inter crudeles hoſtium manus, ſed liberum, & ab utriſque longe diſſitum, cum ad Generum apud Rhodios tranſiiſſet, *ex morbo obiiſſe*. Quod vero in exciſo Leonidæ corde a Xerxe conſpectum narrat Plutarchus (*q*), Ariſtidem qui de rebus Perſicis ſcripſit, ſecutus; a barbaro quidem, & inimico Rege id fieri potuit; ſed in viro ad extremum uſque fortiſſime pugnante non ſatis veri ſimile eſt, cor morbidi quidquam habuiſſe. Idemque a me dici, credito, de Lyſandro, qui exercitum ducens, ſub Haliarti mœnibus *in pugna cecidit* (*r*). Potuerat ſane ab interfectoribus Thebanis, & Athenienſibus, qui ipſum vehementer oderant, mortui corpus diſcerpi. Sed hoc factum neque Pauſanias, neque in Lyſandri Vita Plutarchus, qui redditum Lacedæmoniis corpus ſcripſit, ullo modo indicant. Unus, quod ſciam, memorat in Lyſandro, & in cane Alexandri Euſtathius apud Cælium Rhodiginum (*ſ*), ex Græcis addentem in Hermogene quoque Rhetoricæ artis Scriptore. Sed ut canem illum diſſecari potuiſſe, fateor; ſic rhetorem hunc non facile crediderim, quippe mortuum iis temporibus quibus hominum corpora diſſecare fas non erat, & ob eam in quam ex acerrimo juvenili ingenio diuturnam inciderat mentis hebetudinem (*t*) omnium potius miseratione, quam ullius hoſtili odio, & rabie dignum, a qua, ut ſuperiores illi potuerant, credi poſſit ipſe pariter poſt mortem tractatus. Intelligis, cur in pleriſque antiquis exemplis dubitem, verearque, ne homines tanto ea facilius crediderint, quia cum Homerus ut prudentiam ſignificaret, quemadmodum putat Euſtathius (*u*), *denſum pilis cor* dicere viſus ſit, & præterea Nonnus (*x*) ut Sabinorum audaciam exprimeret, iis *cor denſis veſtitum pilis* tribuerit; eximiam quandam ſive prudentiam, ſive calliditatem, ſive audaciam exiſtimaverint, ſine piloſo corde facile eſſe non potuiſſe, præſertim quando; ut ad minus vetuſta exempla tranſeam; ejuſmodi cor in tribus latronibus, ſcelere, & audacia nobilibus inventum eſſe, legerunt apud Muretum (*y*), Benivenium (*z*), & Amatum Luſitanum (*a*). Qui in eo quem confectum a ſe dicit, cujuſmodi fuerint pili, non indicat: ut neque Scultetus Noribergenſis (*b*), qui in audaciſſimo pariter Juvene, in Theatro hoc noſtro Anatomico A. 1650. diſſecto cor *undequaque piloſum* fuiſſe, ſcribit: nec denique Lanzonus (*c*), qui in plebejo, ab ſe inciſo, cor *undique pilis refertum* invenit. Quem tamen cum peripneumonicum fuiſſe, appareat, proclive eſt conjicere, non pilos, ſed viſcidas concretiones habuiſſe, quæ pericardium, cum a corde removeretur, ſequentes, ſua tenuitate, & albedine incanos pilos repræſentarent. An vero eidem conjecturæ ſit locus in cæteris qui modo ſunt memorati, non facile dixerim: quamvis in latronibus, quippe diu in teterrimo carcere macerari ſolitis, ut ſocios indicent, & facinora omnia confiteantur, cachexiam liceat, hincque non paucum, eumque craſſum fortaſſe, & viſcidum pericardii humorem ſuſpicari. Nec quia Juvenis in hoc Theatro diſſectus, ex accepto vulnere continuo obierat, ideo, quod ad cor, & pericardium attinet, optime, cum viveret, ſe habuiſſe, exiſtimabis, poſtquam legeris (*d*) *per plures annos de ardore cordis* eſſe *conqueſtum*. Quod ſi præterea animadverteris, neque Antonium Molinettum, neque Petrum de Marchettis, neque Dominicum filium, qui Parenti manus adjutrices præbebat, neque horum omnium Amicum Joannem Rhodium, qui tot hic habitas paulo rariores Obſervationes collegit, nullam, quod meminerim, hujus de qua dico, & cujus alii eorum ob injunctum munus, alii ob aſſiduam in Theatro frequentiam non conſcii eſſe non potuiſſent, nullam, inquam, hujus feciſſe mentionem, ne ibi quidem ubi Antonius, aut Dominicus de pilis poſtea, & de corde ſcripſerunt; ſi hæc igitur animadverteris; facile opinaberis, qui primo aſpectu viſi eſſent pili, eos accuratius dein examinatos, longe aliud fuiſſe compertos. Quin ubi ordo, & genus Juvenis illius venit in mentem, quorum utrumque in Theatrum inferri, & publice diſſecari prohibebat; confictum ab aliquo hunc caſum, & Sculteto alibi narratum crederem, niſi ex libris meæ hujus Inclytæ Nationis Germanicæ appareret, totum illud biennium, in quod is annus cadit 1650. hic ipſum fuiſſe, ſtudiorum videlicet cauſa, quod ſemper Germani fecerant, nec poſtea facere quoad cunctis integrum fuit, intermiſerunt. Qui aliter putant, ſi eos inſpicere potuiſſent libros; vidiſſent utique ſervatam eam conſuetudinem; ut innumeros, qui minus ſunt noti, prætercam; a Philippo Jacobo Sachſio, Jacobo Pancratio Brunone, Chriſtiano Mentzelio, Paulo de Sorbait, Jo. Sigiſmundo Elſholtio, Eraſmo Bartholino, Michaele Lyſero, Henrico a Moini-

(*i*) n. 18. & 19. (*k*) Epiſt. 20. n. 37. (*l*) Anthropogr. l. 3. c. 7. (*m*) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 6.
(*n*) Fact. ac Dict. Memorabil. l. 1. c. ult. (*o*) Natur. Hiſt. l. 11. c. 37. (*p*) De tota Græcia l. 4. (*q*) in Parallel.
(*r*) Vid. Pauſan. Oper. cit. l. 3. & l. 9. (*ſ*) Lect. Antiq. l. 4. c. 16. (*t*) Ibid. l. 21. c. 6. (*u*) Ibid. l. 4. cit. c. 16.
(*x*) apud Muret. Var. Lect. l. 12. c. 10. (*y*) Ibid. (*z*) De abdit. Morb. &c. Cauſ. c. 83. (*a*) Cent. 6. Curat. Med. 65.
(*b*) Trichiaſ. admir. (*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 122. (*d*) Trichiaſ. cit.

Moinichen, Jo. Daniele Majori, Marco Mappo, Gabriele Claudero, Henrico Meibomio, Michaele Ettmüllero, Jo. Nicolao Pechlino, Georgio Abr. Mercklino, Paulo Hermanno, Luca Schrockio filio, Carolo Raygero, Davide von der Becke, Gothofredo Schulzio, Jo. Fabricio, Jacobo Barnero, Jo. Mauricio Hoffmanno, Jo. Caſparo Sparr, Ferdinando Carolo Weinhart, Vito Riedlino, Franciſco Stockamero, Jo. Adamo Limprechto, Jo. Guilelmo Pauli, Jo. Georgio Wolckamero, Michaele Friderico Lochnero, Jo. Sigiſmundo Henningero, Georgio Dethardingio, & Jo. Adamo Genſelio, qui etiam, ut ſuperiorum non pauci, Doctor eſt hic creatus A. 1702. Satis autem mihi eſt; ne forte juniorum quenquam invitus prætercam; te ab anno illo 1650. per inſequentium annorum ſeriem ad initia uſque ſæculi hujus perduxiſſe, ut facile intelligas, num circa medium ſæculi ſuperioris tanta in Italia facta ſit rerum mutatio, ut Exteri ad Italos venire medicorum ſtudiorum gratia magis, magiſque intermiſerint, hac inter cæteras ratione permoti, quod in Italia toto eo ſæculo adhuc ſequerentur Galeni theorias; quaſi vero Thomas Cornelius, Leonardus de Capua, Marcellus Malpighius, Jo. Alphonſus Borellus, Franciſcus Redius, Laurentius Bellinus, Lucas Tozzius, Bernardinus Ramazzinus, & alii apud noſtrates, exteroſque celeberrimi, aut Galeni aſſeclæ fuiſſent, aut non poſt medium ſuperioris ſæculi ſua doctrina, ſuiſque ſcriptis Italiam ornaviſſent. Quo etiam tempore neque Carolum Fracaſſatum, neque Franciſcum Spoletum, nec Jo. Baptiſtam Scaramuccium, nec ipſum denique Pompejum Saccum in Galeni verba juraſſe, eorum lucubrationes oſtendunt, ut Dominici quoque Guglielmini, & Georgii Baglivi; nam utriuſque horum jam ante finem illius ſæculi quædam prodierant. Et quando me nihil, niſi veri amor, in hunc ſermonem deduxit; ſine, hoc quoque admoneam, quod pariter ad hiſtoriam ſpectat litterariam ejuſdem ſæculi, ut ſicubi legas, catalogum Profeſſorum Patavinorum ab anno 1611. ad 1694. haberi in Act. Eruditor. quæ Lipſiæ eduntur, Tomo I. (*e*) animadvertas, non alios in catalogo illo nominari, niſi qui Artes docebant eo A. 1682. ideoque nomina deeſſe Galilæi, Sanctorii, Caſſerii, Spigelii, Veſlingii, Petri de Marchettis, Antonii Molinetti, Proſperi Alpini, Jo. Prævotii, Sertorii Urſati; ut alios, nec paucos, omittam illuſtres Viros, qui intra illud plus octoginta annorum ſpatium Gymnaſii hujus noſtri famam auxerunt. Sed ad Scultetum ut redeam; etſi neque ex ejus, neque ex illorum quos ante ipſum indicavi, ſcriptis ſat liquet, verine unquam pili, an pilorum ſimilitudo intra pericardium reperta ſit; non tamen facile negaverim, fieri poſſe, ut quemadmodum ipſe intra Duram cerebri meningem faſciculum reperi capillorum (*f*), alii autem alios alibi pilos, atque adeo intra dexterum canini cordis (*g*) ventriculum (an illuc cum ſanguine ex purulentis, in quibus erant, partibus invectos?) ſic, inquam, fieri poſſe, non negaverim, ut aliquis nonnunquam cor revera piloſum aut invenerit, aut inveniat: quod ſi accidat, ſumma in examinando, comparandoque cum veris pilis diligentia Obſervatori commendanda eſt. Sic autem aſſenſum hac in re ſuſtinuiſſe, tanto magis gaudebam, cum hæc relegerem; quod Illuſtris Archiater Senacius (*h*), ubi agit de piloſi cordis obſervationibus, ipſe quoque haud aliter ſentiendum exiſtimat. Sed ab longiori quam initio putaveram, & non una tamen de cauſa haud inutili, ne dicam mihi neceſſaria, digreſſione ad inſtitutum revertamur.

5. In Valſalvæ ſchedis nullam aliam, præter eam quæ propoſita eſt (*i*), Obſervationem invenio quæ ad pulſus attineat peculiariter; cum multæ ſint alioquin ſimul ad hos quidem, ſed magis ad alia pertinentes, ut tibi propterea alibi aut deſcripſerim, aut ſim deſcripturus. Quapropter huc meas addam, quæ ipſæ erunt non ita multæ: nec mirari debes; nam in IX. quæ huc ſpectat, Sepulchreti Sectione cum Obſervationes proferantur quadraginta quinque; primum ſeptem delendæ ſunt, quippe repetitæ, ut facile intelliges, VIII. cum XXVII; XII. cum XLIII; XIII. cum XXXIX; XIV. cum XLIV; XVI. cum XXI; XX. cum XXXI; & XXXVIII. cum XLI. conferendo: ex reliquis autem diſerte admonet ipſe Bonetus, eſſe viginti quatuor ad alios titulos tanto magis pertinentes, ut ſub ipſis fuſius exhibitæ ſint: itaque de quadraginta quinque redimus ad quatuordecim. Verum, utcunque id eſt, accipito libenti animo quas dare poſſum, & primum hanc, quæ & ipſa attinet ad aſphyxiam.

6. SENEX jam tres menſes ex quo crus fregerat, in hoc cubabat Noſocomio, levi quadam, ſed pertinaci, febre detentus, cum præter expectationem repente animadverſum eſt, ſine pulſibus eſſe hominem, cui ne intermittere quidem conſueſſent, & qui nihil pejus quam ſoleret, eo ipſo tempore ſe habere, aſſeverabat. Quod ut confirmaret, protinus ſe erexit, & in lectulo conſedit. Tamen, neque ita multo poſt, reapſe eſt mortuus. CAPUT cum cervicibus, & pleriſque viſceribus a me diligenter perſectum eſt, ut ſtudioſæ Juventuti opportuno eo tempore; erat enim ſub initium Decembris A. 1730; multa demonſtrarem quæ non ſunt hujus loci. Quæ vero præter naturam aut erant, aut videri poterant, huc redeunt. Cum ex vertebrarum tubo, dum ab infimis cervicum vertebris reliquæ disjungerentur, nihil aquæ prodiiſſet; non pauca ex cranii cavo, dum circum ſecaretur, defluxit. Non pauca etiam fuit in Lateralibus ventriculis. Subſtantia tamen cerebri non modo non laxa, ſed omnium quæ mihi ſe obtulerint, fortaſſe duriſſima: nec pallida erant ſanguifera vaſa; imo atro ſanguine referta pleraque, Sinus præſertim. In duabus illis arteriis quæ prope ſuperiorem faciem Calloſi corporis inter utrumque hemiſphærium ducuntur, aereæ inerant bullæ: & tamen frigida erat tempeſtas, vix tertius a morte dies, & ne minimum quidem indicium putredinis. Carotidis arteriæ dexteræ, qua e Receptaculo exiſtebat, non parva parietum portio erat craſſior facta, & naturæ inter ligamentum, & cartilaginem mediæ, facie tamen intima etiamtum membranea: cujuſmodi vitium in aliis quoque majoribus cerebri arteriis jam inchoatum viſum eſt. Extra cranium autem multo gravius erat. Namque in altero colli latere, ad ipſam Carotidis diviſionem oſſea non modica lamella inter ejus tunicas inerat: ejuſdemque truncus totus erat plurimum dilatatus, cum juſtus eſſet in Carotide altera latitudinis modus. Thoracis tamen viſcera, & Magna vaſa cum perluſtrarem, nuſquam dilatationes animadverti: quamvis Aorta prope valvulas indicia oſtenderet futuri oſſis, eaque alibi etiam; quin mediocrem laminam haberet oſſeam ſub intima tunica, qua, Subclavia ſiniſtra emiſſa, deſcendere jam incipiebat. Polypoſæ autem concretiones obtinebant paſſim cordis ventriculos, præſertim dexterum, & Magna vaſa, in quorum uno fuit quædam earum albida, atque ita compacta, ut diſtrahenti valde reſiſteret. Ventris viſcera nihil habuerunt vitii, ſi renem alterum excipias, qui ſub ipſa propria tunica cellulam continebat, fabæ mediocris capacem, ſeri plenam. Ne hoc quidem omittam, ad latera Seminalis carunculæ granula quaſi *tabacci* occurriſſe: in pendula autem urethra vix unum fuiſſe, eumque tenuem ex omnibus a me inventis Canaliculis. Atque ut magis intelligas, me nihil eorum quæ in hoc corpore ab naturæ conſuetudine vel leviter recedere viderentur, neglexiſſe; hoc etiam accipe, ex gyro propemodum toto helicis auricularum, pilos huic homini pependiſſe longos adeo, ac confertos, ut μύσταξ raro occurrat qui poſſet cum iis cirris comparari.

7. Videndum eſt tibi, veliſne brevem hanc aſphyxiam ab aqua deducere, intra cranium repente effuſa, quæ cum minus cerebro, quippe hic duriſſimo, nocere poſſet, cerebellum ita compreſſerit, ut immi-
nuto

(*e*) pag. 375. (*f*) Epiſt. Anat. 20. n. 58. (*g*) Act. Erud. Lipſ. M. Maj. A. 1684 pag. 215.
(*h*) Traité du Coeur l. 4. ch. 9. n. 1. & ſeq. (*i*) n. 2.

nuto ſpirituum in cor influxu, non poſſet hoc ſanguinem niſi debili primum, & inſenſibili impulſu, mox vero, cum mors videlicet ingruit, nullo prorſus in arterias immittere. Sic etiam relegens Epiſtolam ad te noſtram XIV. (*k*), videbis, puerum cujus cerebelli partem pus vitiaverat, pulſibus complures dies omnino caruiſſe. Quod ſi forte minus tibi placeat hac, quæ nec mihi perplacet, aut ejuſcemodi ratione alia rem explicare, quam ad concretiones iſtas polypoſas referre; plures quidem habebis, quibus auctoribus id facias; ſed recte, an ſecus facias, erit tibi diligenter etiam atque etiam conſiderandum. Scilicet me quidem non fugit, potuiſſe te in Sepulchreto legere Obſervationes duas aſphyxiæ, alteram (*l*) in Viro per diem integrum, alteram (*m*) in Virgine per viginti quatuor horas, utramque iſtiuſmodi concretiones in corde repertas deſcribentem; & poſſe ad eas addi ex aliis antea editis, quamvis in eo Opere prætermiſſis, Sebaſtiani Piſſinii (*n*) unam in nobili Matrona Clara Spada habitam, quæ cum ſine pulſibus fuiſſet *ad quadrageſimum diem, & ultra*, corpora iſtius generis in utroque exhibuit cordis ventriculo: quin etiam; ne a Sepulchreto diſcedamus; cordis Magna vaſa concreto ſanguine fuiſſe repleta in Viro *diutius* aſphyxia laborante (*o*), in altero autem qui ad eundem modum *quatuor ante mortem menſibus* affectus fuerat, *nullam aliam* deprehenſam eſſe aſphyxiæ tam diuturnæ *cauſam* præter decem, aut duodecim grumos ſanguinis craſſi, nigri, concreti in Aorta prope cor (*p*). Verum ne diſquiram, num in his omnibus Obſervationibus nulla præterea fuerit cauſa, & præſertim in hac ultima, quæ ut non uno in loco Sepulchreti (*q*) fuſius proponitur, a te poterit melius inſpici, aut in illa quam pertinere ad Virginem dixi, cui fuiſſe cor multo ampliſſimum, animadvertes; infra (*r*) erit opportunus admonendi locus, quid faciendum antea ſit, quam concretionum polypoſarum obſervationibus ſine facili erroris periculo nitamur. Interea vero illius tibi Juvenis veniat in mentem, quem in extrema Epiſtola XXI. (*ſ*) ſine pulſibus deſcripſi, corde autem non minus quam in ea Virgine, amplificato; ſed tamen ſine ulla ſanguinis concretione. Cujus fibræ cordis cum eſſent ſumma laxitate, dubium eſſe poteſt, an hæc magis, quam cordis amplitudo, aſphyxiam fecerit: quanquam ab utraque conjuncta factam fuiſſe, non videtur dubitandum. Sic etiam memineris, Epiſtola XVIII. (*t*) propoſitam fuiſſe mulierem corde illam quidem amplificato, ſed cujus frequentis aſphyxiæ cauſam ſatis poſſe intelligi, non credidimus, niſi addita convulſione. Nam etſi quotieſcunque aſthmate, ut videbatur, convulſivo prehenſa, in Noſocomium ventitabat, pulſus percipi non poterant; credibilius eſt tamen, in paroxyſmis dumtaxat non ſecus ac haud raro ſolent hyſtericæ, quam ſexennium illud totum continenter pulſibus caruiſſe. Qui enim continenter carent, tandiu poſſe vivere non videntur (etſi Riolanus (*u*) vel multo diutius vidiſſe ſe, dicat; ſed *cum ſumma*, quæ hic non erat; *virium imbecillitate*) niſi forte id ſit ab arteriis, quas Medici tangere conſueverunt, aut exilibus, aut non ſuo loco poſitis, aut certa aliqua ratione impeditis: quorum nihil in ea muliere deprehenſum eſt. Exiles autem ſunt, quibus in plures diviſæ, aut quibus Ulnares craſſiſſimæ obtigerunt: non ſuo loco poſitæ, cum profundius locantur, ubi per anatomen a Cl. Torrès (*x*) in fœmina repertæ ſunt, quæ, dum viveret, illis carere videbatur, aut cum per radii dorſum feruntur; hac enim iviſſe crediderim in Starkmannio (*y*), cui non ſolita in ſede, verum inter pollicem, indicemque ſaliebant. Impediri autem non una ratione poſſe, mox indicabitur.

8. Exempla alia illiuſmodi naturalis aſphyxiæ ſive utroque in carpo, ſive in alterutro, in Sepulchreto (*z*) adnotata habes; ut minime opus ſit quæ mihi in exercenda medicina occurrerunt, narrare. Simul habes, qua ratione cavendum ſit, ne utrumlibet iſtius aſphyxiæ genus nobis imponat: quanquam ſecundum non niſi eos fallere Medicos poteſt, qui alterutro dumtaxat contrectato carpo, pronunciant, quod Minadoum (*a*) feciſſe, miror; quanto enim magis terrere videtur pulſus alter, tanto minus alterius omittenda exploratio eſt: & ſi uterque abſit, tentandæ aliæ arteriæ ſunt, Temporales videlicet, ac Carotides, & denique etiam, cum licet, quæ ad inguina ſaliunt, Crurales; neque enim uſque adeo verum eſt, *non minorem* quam harum, *evidentiam, & magnitudinem* eſſe Carotidum, quas tamen ob minus a corde intervallum, non me fugit, peculiari eſſe in re hac attentione dignas. Eſt etiam utrumque aſphyxiæ genus aliquando ab impedimento adventitio ambarum, aut ſingularum arteriarum quas in carpis tangere conſuevimus: nec talia in Sepulchreto (*b*) deſunt exempla. Ad eaque illud pertinet quod Lanciſius (*c*) indicat, & nos vidimus, *in Marchione Paulutio*. Scilicet deſignat eundem Generoſiſſimum Virum, cujus de morbo, & diſſectione pleraque alias (*d*) ad te ſcripſimus: quibus hoc quoque addere pro certo potes, in carpo ſiniſtro pulſum percipi non potuiſſe. Num vero id ex eo fuerit, quod polypoſum corpus ferme implebat ſiniſtram arteriam Subclaviam, qua ratione conſimilis etiam Obſervatio, in nobili alio Viro poſtea habita, explicata eſt, an aliunde repeti potuerit; cum abſens, aneuryſma quod ad curvaturam Aortæ erat, ipſe non examinaverim, in medio relinquo. Memini certe cujuſdam Harveii (*e*) Obſervationis, quam in Sepulchreto non invenio, nempe in quo *aneuryſma* deprehenſum eſt *in dextra parte juguli, prope deſcenſum arteriæ ſubclaviæ in axillas, ab ipſius arteriæ exeſione prognatum, ... in illo pulſum ejuſdem brachii exilem admodum* fuiſſe, *eo quod*, inquit, *major ſanguinis portio & influxus in tumorem divertebatur*. Unde vero in multo breviore morbo, peripneumonia factum dicemus, ut ille de quo eſt Sectionis hujus Obſervatio XXX. *haberet pulſus in dextra manu fere abolitos*? an unde Obſervationis auctor ait, Saxonia, *quod durior majorque in dextro pulmone eſſet inflammatio*? Si inde fuit; num propterea fuit quod ab ejuſmodi pulmone proxima dextera comprimeretur arteria Subclavia? At ſi hoc ponimus; continuo nobis videndum eſt, cur in paribus, quæ certe non raræ ſunt, ſummi pulmonis alterutrius inflammationibus non parem pulſus ejuſdem lateris abolitionem deprehendamus. Omnino autem multo facilius pulmonum vomicam aſphyxiæ infantis cauſam a Spindlero (*f*) per anatomen detectam fuiſſe, credam, quam a pulmonis ſiniſtri vitio, quod ut ab ſe prædictum ex pulſu, ita quoque inventum Celebris Profeſſor olim ajebat, pulſum in ſiniſtro pariter carpo humillimum infirmiſſimumque eſſe factum agnoſcam.

9. Sed ut has ſingulorum, aut brachii etiam utriuſque ſive a natura, ſive a morbo provenientes aſphyxias omittamus, itemque illas quæ in arteriis omnibus, quaſcunque tangere poſſunt Medici, circa lethalium morborum finem haud raro etiam ad biduum, aut plures dies occurrunt nihil habentes admirationis, quippe cum ſumma conjunctæ deficientium virium omnium dejectione, & ſenſuum hebetudine; magna certe difficultas eſt in cæteris illis, de quibus ſupra dictum eſt, aſphyxiis. Ægri enim externis, interniſque ſenſibus ſatis vigent, loquuntur commode, ſe de latere in latus convertunt (*g*), quin prompte ſe erigunt aliqui (*h*), & quod noſter vidit Ramazzinus (*i*), juvenis quidam Hebræus, cui ad quatuor dies *nullibi arteriæ micabant, adeo robuſtus erat, & ad motum expeditus, ut etiam ipſa die, qua e vivorum ſtatione deceſſit, e lectulo ſurrexerit, &* ſuas

(*k*) n. 3. (*l*) Sect. hac 9. Obſ. 4. (*m*) in ipſo fine Sect. 8. (*n*) Epiſt. de Polypo Cordis. (*o*) Sect. hac 9. Obſ. 45.
(*p*) Ibid. Obſ. 7. (*q*) ex. gr. l. 2. S. 3. Obſ. 22. §. 2. (*r*) n. 30. (*ſ*) n. 49. (*t*) n. 34. & 35.
(*u*) Encheir. Anat. l. 5. c. 46. (*x*) Diff. de Corde inverſo. (*y*) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 42.
(*z*) in Schol. ad Obſ. 1. Sect. hujus, & ad Obſ. 10. (*a*) Ibid. (*b*) in Schol. ad cit. Obſ. 1. (*c*) De Aneur. l. 2. Propoſ. 38.
(*d*) Epiſt. 17. n. 26. & 27. (*e*) De mot. cord. Exerc. 1. c. 3. (*f*) Vid. Act. Lipſ. A. 1691. M. Janu. (*g*) ſupra, n. 2.
(*h*) n. 6. (*i*) Conſtit. Epid. A. 1692. & ſeqq. n. 23.

ſuas veſtes induerit. Fuerat is quidem eo quatriduo totus gelidus, nec urinæ quidquam reddiderat. Sed perfrigerationes, & iſchuriæ renales erant alioquin illis in ægrotis *ſatis frequentes* (*k*): neutraſque, niſi forte circa aſphyxiæ finem, in pleriſque hiſtoriis adnotatas memini; certe in Cive illo meo, quem in Adverſariis (*l*) commemoravi, perfrigerationes ultima tandem nocte acceſſerunt, tuncque urinas jam nigreſcentes quidem; non ſuppreſſas; vidi. Jam pone quam malueris aſphyxiæ cauſam ex iis quæ ſolent, & quæ ſupra (*m*) memoratæ ſunt: quæro, cur ceſſante arteriarum motu, non continuo, ut in ſyncope, ceſſent motus, & functiones partium cæterarum? Dices, quod & ipſe agnoſco, in aſphyxia non modo cor non quieſcere; nam & Piſſinius (*n*) in Clara Spada fatetur, *manu ſiniſtræ thoracis parti admota*, *ſubobſcurum quendam cordis motum apparuiſſe*; verum ne arterias quidem, majores præſertim, & interiores, ſed tantummodo leviter micare. Non tamen perſpicue oſtendes, qui fiat, ut in tanta motus ſanguinis imminutione, ea poſſint ægri quæ paulo ante propoſita ſunt, nec pallor, frigus, hebetudo, loquendi, edendi, & ſe movendi impotentia in eo quem vidi ipſe, continuo acceſſerint: imo potentia in nonnullis reſtet, ut poſtquam *vixerint ad plures dies omnino gelidi*, rurſus, ut Ramazzinus (*o*) obſervavit, *excaleſiant*; quin etiam ut poſtquam ſex dierum ſpatio pulſu caruerint, optime convaleſcant, quemadmodum ex Bartholino in Adverſariis (*p*) memoravi. Sed hæc tu, & poſteri fortaſſe videritis; mihi necdum hac in re plus liquere, quam ibi (*q*) ſcripſerim, ingenue fateor. Hic fortaſſe dices, multo difficilius intelligi poſſe, quomodo in iis vita ſervetur, qui ſub aquis diutius merſi, mortuis ſimillimi educuntur. In aſphyxia enim reſpirationem, & quod conſequitur, interiorem ſaltem quandam circulationem ſanguinis perſtare, quæ in illis ſimul cum reſpiratione omnino intercipiatur, neceſſe eſt propterea, quia ſine aere alterne pulmonum vaſa explicante, ex his nihil ſanguinis tranſire in ſiniſtrum cordis ventriculum poteſt, quo nihil in arterias extrudente, circulatio prorſus nulla eſt. Quis vero neget, hæc quoque eſſe intellectu difficilia? Sed tamen ii mortuorum ſimiles jacent: aſphyxia autem correpti ea præſtare pergunt quæ diximus, ut valentes homines ſolent, non modo ut viventes: idque ipſum eſt quod potiſſimum admirabamur. Olim fortaſſe obſcura hac in re luminis aliquid exiſtet, ſi mulieris quæ Lutetiæ Pariſiorum adhuc forſan vivit (*r*), cadaver, qua par eſt, & qua ibi ſolet, diligentia perluſtrabitur: quanquam illius aſphyxia ab ortu uſque eſt, & ſi cujuſmodi ſit corporis calore, & colore, & menſtruis purgationibus, & valetudine, itemque ſi prolis unicæ maciem, parvitatemque ſpectemus, paulo minus videbitur eſſe mirandum, quod nulla uſquam arteriæ ullius, ipſiuſque cordis pulſatio ne poſt vehementiſſimas quidem exercitationes, aut in febrium, quibus ſæpe obnoxia eſt, maximo calore percepta ſit.

10. Proxima eſt Aſphyxiæ ſumma pulſuum exilitas cum debilitate conjuncta, a natura interdum, ſæpius a morbo. A natura eſſe, cenſui in muliere exercitata, & robuſta, quam angina vehemens urgebat: itaque ab iis pulſibus minime abſterritus ſum adoleſcens quo minus tantum ſanguinis detrahi juberem, quantum morbus flagitabat. Me vero non eſſe deceptum, ſervata mulier comprobavit, in qua poſtea, cum optime valeret, eoſdem illos pulſus deprehendi, & ab arteriarum quæ proxime cuti ſubſunt, naturali exilitate deduxi. A morbo autem cum hi fuerunt, in aliis aliud accidit, ut invenirem, velut eæ quæ ſequuntur, ex parte monſtrabunt hiſtoriæ: ex parte, inquam; nam quæ, exempli cauſa, ſummam exhibent fibrarum cordis laxitatem, eæ ad te alias aut miſſæ ſunt (*ſ*), aut mittentur (*t*).

11. VIRO annos nato ad quadraginta ſub cute quæ latus alterum occipitis veſtit, tumor increverat, quem talpam, & teſtudinem vocant. Hic cum in abſceſſum degeneraſſet, hominem tandem ſuſtulit. Nullæ unquam fuerant de thorace querelæ, nulla difficultas reſpirationis. Pulſus nec ita frequentes, nec rari, neque intermittentes, neque ulla unquam ratione inæquales, in eo dumtaxat peccaverant, quod eſſent debiles, & perexiles. Quæ omnia mihi diligenter ſciſcitanti aſſeveravit qui eum ſæpiſſime inviſerat, Medicus, cum forte in Gymnaſio adeſſet, dum hominis thorax incideretur, & hujus viſcera me perluſtrante, ipſe quoque ſpectaret. PULMONES undique cum pleura cohærebant, laxi, & fœtidiſſimi. Cor quoque, & ejus auriculæ, quamvis hæ aliquanto minus, pericardium undique habebant adnatum. Aorta qua ſecundum thoracis vertebras deſcendebat, intus magna hic illic cujuſdam quaſi incipientis eroſionis oſtendit indicia, minora autem, ſed plura futuræ oſſificationis. Nihil præterea vitii in thorace animadverſum eſt. Cætera autem fere omnia, & in his Caput, non tam ob fœtorem ſecare neglexímus, quam ob melioris, interea allati, cadaveris incidendi neceſſitatem, ut Publicam, jam provectam, Anatomen eo anno, qui fuit 1727; abſolvere poſſemus.

12. Nunc cranium quoque ejus vellem hominis introſpexiſſe, ſi forte proximum tumori, & abſceſſui cerebellum aliquid haberet labis, ut cum iis conferrem quæ ſupra (*u*) de ejus in aſphyxia non tam compreſſione indicavi, quam vitio ex pure quod ab exteriore abſceſſu per cranii cariem ad ipſum pervenerat, commemoravi, aut cum iis quæ in alia Epiſtola (*x*) de muliere ſcripſi pulſus humiles, cerebellum autem laxiſſimum habente: quanquam tibi fortaſſe cauſarum ſatis in thorace ejus de quo loquimur, Viri inventum videbitur. Sed pulmonis undique cum pleura cohæſionem ad rem nihil facere, tot alia cadavera demonſtrant, de quibus vel in noſtris Epiſtolis legeris. Ejuſdem autem viſceris graveolentiam ſatius fortaſſe eſt a ſanie deducere illuc extremis diebus ex abſceſſu per ſanguinem convecta, ne quod etiam antea peccabant pulſus, id a pulmone repetere conemur. Denique Aortæ vitium illic fuit, unde arteriæ non proveniunt carpos adeuntes. Reſtat igitur illa cordis univerſi ad pericardium adhæſio, qua factum putes, ut illud intra hoc conſtrictum minus expandere ſe poſſet, quam ad juſtam ſanguinis copiam excipiendam, &, quod conſequitur, in arterias extrudendam requiritur, præſertim cum alteram alias (*y*) tibi ſim hiſtoriam ſcripturus in qua poſt exiles pulſus & debiles pericardium inveni undique, tametſi non arctiſſime, cordi annexum, in ſuperiore autem Epiſtola (*z*) Peyerum, & Lowerum commemoraverim, qui in iis quorum cordi pericardium fuit adnatum, pulſum hic *parvum*, ille *debilem* & *parvum* adnotavere. Sed viciſſim obliviſci non decet, Dioniſium, Freindium, Fayum, quos ibi (*a*) pariter laudavi, in ejuſmodi caſu pulſum vehementem, incitatum, & palpitationi, quæ magna erat, reſpondentem memoraſſe. Videtur igitur quidpiam aliud adjiciendum, aut non adjiciendum, ut cauſa in ſpeciem eadem modo hunc, modo huic oppoſitum efficiat pulſum: An vero, & quid adjectum fuerit in trium quos noviſſime diximus, Doctorum Virorum Obſervationibus, ex iis poteris conjicere, quæ in ipſarum examine ſunt indicata. Non unus quoque apud Illuſtrem Auctorem Senacium locus eſt, quem attente perlegens, melius poſſis de cauſis oppoſitorum inter ſe pulſuum exiſtimare, ut ubi (*b*) in palpitatione indicat, qui fieri poſſit, ut cum vehementibus magniſque cordis pulſationibus ſæpius quidem pulſationes arteriarum jungantur exiles, nec validæ; nonnunquam tamen & validæ, & magnæ: aut ubi (*c*), abſen-

(*k*) Ibid. n. 53. (*l*) II. Animad. 44. (*m*) n. 3. 4. 7. (*n*) Vid. ſupra, n. 7. (*o*) Conſtit. cit. n. 33.
(*p*) Animad. indicata. (*q*) Vid. & Animad. 42. 43. (*r*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748.
(*ſ*) Epiſt. 11. n. 13. & Epiſt. 21. n. 49. (*t*) Epiſt. 30 n. 15. (*u*) n. 7. (*x*) XV. n. 8. (*y*) Epiſt. 35. n. 12.
(*z*) n. 17. & 18. (*a*) n. 18. (*b*) Traité du Coeur l. 2. ch. 11. n. 9. (*c*) l. 3. ch. 8. n. 9.

abſente etiam palpitatione, docet, cur ſint aliquando tum hi, tum illi arteriarum pulſus a pulmonibus repetendi: aut denique ubi (d) omnem de pulſibus doctrinam præclare explicans, quam in ſingulis pulſuum diſcriminibus conſuluiſſe non pœnitebit, hoc de quo loquimur diſcrimen debilitatis, & parvitatis (e) non modo ab languidis cordis viribus, aut ab ſanguinis inopia, ſed etiam ab aucta reſiſtentia arteriarum deducit, propter quam dilatanti cordis vi tanto minus cedant, quanto ſimul ob eandem reſiſtentiam minus ſanguinis poſſunt admittere (f). Augeri autem reſiſtentiam, docet, alias ob nimiam plenitudinem, nullum ferme ulteriori dilatationi locum, ut neque conſtrictioni, relinquentem; unde eſt, ut eo in caſu a miſſione ſanguinis & major pulſus fiat, & validior; alias autem ob arteriarum tunicas, ab nervis contractas, ut in hyſtericis præſertim contingit, cum arterias ad tenuis filamenti modum redactas percipimus, imo & pulſus certis in partibus ſupprimuntur, unde (g) tunc illæ, reliquis calentibus, frigent. Hinc illud quoque intelligere te poſſe, credo, quomodo aſphyxiæ quædam, breves interdum, nonnunquam longæ, & lethales fiant, neque in hyſtericis modo, ſed & in aliis nonnullis, in quibus niſi forte ab nervis, unde illas repetas, non facile apparet, velut in ea Obſervatione quæ ab Starckio (h) propoſita eſt. Verum ad noſtras jam redeamus.

13. VIR conſiſtentis ætatis, cujus ars erat cannabem carminare, venit ipſe in Bononienſe Noſocomium S. Mariæ de Morte Vere A. 1705. de dolore querens in hypochondrio dextero: & ſane ibi tumor, tangentis manui renitens, in jecinore eſſe videbatur: pulſus autem minimus erat, infirmiſſimus, frequentiſſimus, ſiquis alius, quem ad eam uſque diem offendiſſem. Hora poſtquam eo venerat, circiter quarta ſtomachi, ut ipſe vocabat, dolore tam acerbo prehenſus eſt, ut ex faciei pallore, ac ſudore, pulſibus quaſi omnino abolitis, reſpiratione autem, qualis eſſe in moribundis ſolet, jam jam moriturus videretur. Evaſit tamen narravitque, alias quoque conſimilibus paroxyſmis ſe fuiſſe correptum. Pulſus interea ad priorem, quam paulo ante deſcripſimus, conditionem redierant. Poſtridie Medicus ſanguinem e brachio mitti juſſit, & ea dari, & ad hepar apponi quæ plerumque in hujus tumoribus conſueverunt. Paucis poſt diebus cum is tumor paulatim evanuiſſet, ecce dolor in ipſa cordis regione ægrum corripit, cum ſpirandi difficultate conjunctus. Sanguis iterum, ſed parce mittitur: qui lente, nec multum, concrevit. Inde reſpiratio minus aliquanto difficilis facta eſt, pulſus autem vix pauxillulo minus malus. Hic proportione in temporibus quoque, eadem erat qua in carpis, parvitate & debilitate, vix ut ibi inveniri poſſet. Manum ad cor admovi: pulſabat frequentia pari, vi tamen mediocri. Eam autem pulſationem etiam multo infra cordis regionem produci, ut Seniorum alicui viſum erat, etſi ipſe percipere ſatis non potui; tamen hactenus ſenſi, ut præter concretiones polypoſas, & copiam aquæ in pericardio, quæ eramus antea ſuſpicati, auctæ cordis magnitudinis ſuſpicionem addiderim. Omnino cor laborare videbatur: & Cardiaca quæ vocant, remedia ipſe flagitabat æger. Tandem octava, an nona ex quo venerat, die, iis quæ dicta ſunt, manentibus, cum excoctum pomum, quippe dejecto jam appetitu, forte comederet, ac tranſeuntes ſalutaſſet, mox repente, pomum adhuc in manu habens, mortuus eſt: quod ſane, ut noſti, iis accidere, ſcripſit Hippocrates (*), qui *ſæpe, & vehementer ſine manifeſta cauſa animo linquuntur*. CADAVERE exterius hic illic, ſed facie præſertim, livido, Adipoſa autem membrana flaveſcente obſervatis, Thoracem aperuimus, & ad pericardium properavimus. Plurima in hoc fuit aqua, eaque ſubflava: cor autem ex magnis quæ viderim, ejuſque pinguedo fœda viſu. Polypoſæ inerant concretiones tres ex flaveſcente quaſi muco, ſed non ita molli, compactæ, maxima quidem in auricula dextera, in ventriculis reliquæ, ex iiſque altera in Pulmonarem, altera in Magnam arteriam productæ, ut nulla omnino fuerit noſtrarum ſuſpicionum, cujus pœniteret. Cæterum ſanguinis portio etiam aliqua atra, & in grumos concreta fuit; ſed pars major inſtar aquæ diffluens: quæ dum vaſa præſertim diſſecaremus Pulmonaria, & magna reliqua, animadvertimus. Antea autem vaſcula quæ per pulmonum ſuperficiem ducuntur, atra, neque adeo exilia, quippe ſanguine diſtenta, intuiti eramus, viſceris ſubſtantia inter illorum areas albicante, ſi partem ſuperiorem utriuſque pulmonis excipias: quæ nigra intus, extraque fuit, prædura inſuper, & ex qua diſſecta ichor undique defluebat craſſiuſculus, colore quem *tabacci* noſtrates vocitant. Ventre denique reſerato, ut quid in hypochondrio dextero dolorem, tumoremque feciſſet, cognoſceremus; hepar ſubdurum, & minimis tum albis, tum ejus quem modo dicebamus, coloris particulis inſtar marmoris variegatum ubique deprehendimus: quod attollentes, etſi pylori, & Duodeni inteſtini partem quæ bilis veſiculæ attigua fuerat, flaventem conſpeximus; bilis tamen, qua erat veſicula diſtenta, & dilatata, ipſa atramentum referebat; certe illius tunicas exterius nigreſcentes, intus autem jam prorſus nigras factas ſpectavimus.

14. Fieri poteſt, ut is tunicarum color minus a bile eſſet, quam a veſiculæ inflammatione, quæ jam in gangrænam degeneraſſet: quod ſi fuit; habes, unde magis intelligas doloris illius cauſam, qui initio hypochondrium dexterum urgebat: quanquam ab ipſa dilatatæ veſiculæ diſtractione dolorem potes repetere, ab eademque dilatatione, quæ fortaſſe major tunc fuerat, aut cum flatibus in ſubjecto inteſtino conjuncta, tumorem pariter qui tunc ſe oſtenderat.

Quidquid autem vitii fuit in ſuperiore pulmonum parte, antiquum fuiſſe, credes, præſertim ſi quæ ars hominis fuerit, & quid ex ea in alio (i) viderimus, & adnotaverimus, veniat in mentem.

Itaque ſi polypoſas concretiones illas, ut nunc conſuevimus, nec injuria, facere, ſeponas; duo hæc reſtabunt, plurima in pericardio aqua, & aucta cordis magnitudo, unde pulſus, quales deſcripti ſunt, repetas, & ea quæ cor per intervalla affligebant, &, quod conſequitur, reſpirationem turbabant.

Quod ad aquam illam attinet; non tantum in Sepulchreto Obſervationem XVI. habes Sectionis huc pertinentis, in qua Obſervatione, etſi alia, & magni quidem momenti, ubi fuſius proponitur (k), leges in thorace deprehenſa, tamen a pericardio aqua pleno, pulſus formicans deducitur; ſed & in Epiſtola ad te noſtra XVI. plura invenies quæ convenire videantur, ut in Viro (l), cui pulſus debilis, humiliſque, fuiſſe pericardium aqua diſtentum, ut in Puero, & Viro (m) quos Vieuſſenius ſecuit, hoc morbo laborantibus pulſum fuiſſe debilem, parvum, frequentem, denique, ut in diſſectis (n) ab Diemerbroeckio, languidum, probantibus qui ab ea circumjectæ aquæ copia fibras cordis laxari, non dubitant: neque illud obſtare arbitraberis, quod idem Auctor pulſum tunc ſimul rariorem invenerit, cum ab aqua acri, qualem in Viro de quo agimus, flavedo indicabat, irritari cor fateretur Diemerbroeckius, unde eſſe poteſt pulſus frequentia. Ad illas adde Albertini (o) quas alibi quoque indicavimus, Obſervationes, pulſus frequentes ac parvos, quin etiam exiles, celeriores, deficienteſque pro minori, majorique in pericardio aquæ copia memorantis. Ponit quidem parvos, & frequentiores, ſed eoſdem vibratos, & tenſos ubi aqua velli-

(d) ch. 7. (e) n. 7. (f) n. 5. (g) ch. 9. n. 6. (h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 10. Obſ. 171. (*) S. 2. Aph. 41.
(i) Epiſt. 7. n. 13. & 14. (k) l. 2. S. 1. Obſ. 88. (l) n. 40. (m) n. 24. (n) n. 23.
(o) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc.

vellicans eſt. Verum ibi de pericardii hydrope loquitur, qui ex ſe ipſo, & ſolus infeſtet. Nos autem eundem habebamus cum ea quam mox conſiderabimus, cordis amplificatione conjunctum .... Nec vero te illud perturbet, quod aut in aliis Epiſtolis, in iiſque præſertim in quibus de Peripneumonia agebamus, longe alios pulſus aliquando cum ea aquæ copia propoſuerimus, aut in illa XVI. exiles, infirmoſque pulſus inter ſigna peculiaria hydropis pericardii non receperimus. In illa enim Epiſtola ſigna quærebamus, hunc a morbis cæteris perpetuo diſtinguentia, qualia ejuſmodi non eſſe pulſus, vel ex iis apparet quæ modo ex Albertino proferebantur .... In aliis autem Epiſtolis non diuturnus, ſed brevis hydrops, qui cordis fibras ſatis laxare, & infirmare non poteſt, fere nobis proponebatur; cum hic in Viro iis quos deſcripſimus, paroxyſmis jam antea obnoxio, & eos quos diximus, pulſus in Noſocomium afferente, non minus quam cordis aucta moles fuiſſe videatur longioris temporis.

15. Nec me fugit, cum aucta cordis magnitudine vehementes ſæpe, cum videlicet nihil obſtaret, vibratoſque fuiſſe pulſus, ut in Sene (*p*), cujus ex Valſalvæ ſchedis, & in Viro item (*q*), atque in Anu (*r*) quorum hiſtorias ex meis tibi alias deſcriptas miſi. Verum in neutro priorum pericardium aquam habebat, qua laxarentur cordis fibræ; imo cor Viri craſſioribus erat ventriculorum parietibus. Quæ res cum in Anus etiam corde fuerit; non ita mirum eſt, ſi hujus interiores fibræ a circumjecta plurima aqua infirmari non potuerint. Contra, in alio Viro (*ſ*), a Valſalva obſervato, ut in multa aqua pericardii cor magnum quidem fuit, ſed parietibus, quod adnotaverit, non craſſioribus; ita vix pulſus percipiebantur: iſque non ſecus atque ille de quo inſtitutus hic ſermo eſt, ex improviſo obiit. Quid enim poteſt cor majus, ubi ejus fibræ infirmæ ſint, niſi plus ſanguinis admittere, quam valeat extrudere? Impleatur itaque neceſſe eſt, eoque magis laxetur. Magis autem, magiſque laxatum, minus ſanguinis, minorique cum vi in arterias ejiciet, unde pulſus parvitas, ac debilitas. Laxitas autem fibrarum cordis, etiam in pericardii aqua non macerati, tanta aliquando eſſe poteſt, ut & cor ſenſim ampliſſimum fiat, & nulli denique pulſus percipiantur. Quod in eo accidit Juvene, quem ſupra (*t*) quoque commemoravimus, in extrema Epiſtola deſcripto XXI. Cujus ego Juvenis, & Viri pariter de quo hactenus locutus ſum, Obſervationes ſpectabam, cum dixi Cl. hujus Gymnaſii Profeſſori Homobono Piſoni (*u*), *me vidiſſe cordis augmentum cum pulſu exili*.

16. SENI quoque macilento quem anno ſecuimus 1743. menſe Decembri, pulſus fuerant debiles, & parvi quidem, ſed minime intermittentes, cum propter *incarceratam*, ut vocant, enterocelen illatus eſt in Noſocomium Patavinum. Qui ante hunc morbum ſic eſſent, an potius ob hunc ipſum, cum ea inteſtinorum inflammatione conjunctum, ut cita mors omnem curationem anteverterit, etſi pro certo ſcire non potui; tamen quæ in pluribus ejus corporis partibus, & in ipſo præſertim corde ſpectavi, frequentiſſimæque ſtudioſorum coronæ oſtendi, ejuſmodi ſunt, ut non indigna cenſeam quæ tecum communicentur.

CORDIS exteriorem faciem examinanti arteria ſe obtulit Coronaria ſiniſtra in canalem oſſeum ab ipſa origine ad tractum plurium digitorum mutata, qua baſis magnam partem amplectitur. Sed & rami illius prælongi, quem per anteriorem cordis faciem demittit, pars erat oſſea jam facta ad tantum ſpatium, quantum digiti tranſverſi tres operirent. Itaque via ſanguini utrobique patebat non per canalem membraneum, aut quem disjectæ lamellæ oſſeæ hic illic duriorem facerent, ſed per tubulum oſſeum perpetuum, vix nonnullis in locis minus durum, iiſque perexiguis, & cum tranſverſa lineola modorum exilis arundinis comparandis. Tum corde aperto, & polypoſis quibuſdam concretionibus detractis, etſi aggeres valvularum Magnæ arteriæ duriores multo quam ſoleant, & pene oſſeos vidi; nihil tamen oſſei aut in ipſis, aut in aliis valvulis, aut in illa arteria prope cor quidem, deprehendi. Sed aliquo a corde intervallo, & ad ſuperiorum arteriarum origines, & deinceps ad diviſionem uſque in Iliacas erat Aortæ interior facies ſæpe inæqualis ob oſſeas duriſſimas laminas, quarum plures amplitudine unguem æquarunt digiti pollicis; intimam tamen, quæ eas omnes operiebat, arteriæ tunicam uno tantum in loco læſam oſtendi, craſſiuſculo ibi humore ſe oſtendente, de quo, & de ipſa laminarum ſede quid in hoc homine, aliiſque obſervaverim, erit alibi opportunior ſcribendi locus (*x*). Squamæ autem oſſeæ neque ad diviſionem in Subclaviam, & Carotidem arteriam dexteras, neque in Iliacis defuerunt, neque in Splenica præſertim, in qua crebræ erant ad lienem uſque. Intra cranium tamen, itemque in artubus tum ſuperioribus, tum inferioribus nihil oſſei in arteriis animadverti, etſi in artubus hæ firmiores erant, durioreſque, & fortaſſe etiam latiores paulo quam ſoleant: quas dum ſecaremus, vidi in Cruralibus quod ſupererat ſanguinis, non fluidum quidem, ſed nec polypoſum. In Lateralibus vero Craſſioris meningis Sinibus polypoſæ erant concretiones ſic ſatis craſſæ. In Cerebri autem ventriculis dextero, ſiniſtroque non deerat aqua, neque in Choroide utriuſque plexu hydatides, & in iis quædam majores.

Sed ad Thoracem, & Ventrem ut redeam; in illo cum Aſperam arteriam, & primos ejus ramos inciderem, cartilagines paſſim oſſeas factas animadverti, eaſdemque in illius arteriæ trunco ad eam formam redactas, ut ſingulæ magis quam curvam unam, ut ſolent, lineam, bina trianguli referrent latera, anterius ad angulum convenientia: quam ob cauſam hic adnoto; neque enim oſſeas fieri in ſenibus eas, & laryngis cartilagines, rarum eſt, quod ex obſervationibus apparet, quas ex pluribus collegit Auctoribus Cl. Winklerus (*y*); ut rarum potius ſit, exercitatiſſimum, dum viveret, Anatomicum Caſſebohmium nunquam, ſicut ille narrat, oſſeas factas vidiſſe; nos certe utraſque non ſemel vidimus (*z*).

Venter autem etſi præter inflammata, ut initio dixi, inteſtina, viſcera omnia ſana habuit, & in his jecur, & lienem, quorum utrumque mediocri erat magnitudine; in jecinore tamen hæc fuerunt excipienda. Erat ejus veſicula in tranſverſum locata: & quanquam juſta & ipſa erat magnitudine, ſinum in jecinore habebat omnino nullum, in quem, ut ſolet, exciperetur; ut poſtquam ab eo viſcere, id quod nulla vi, nulloque negotio præſtiti, fundum illius omnem disjunxeram, vix ſedes, ad quam adhæſerat, agnoſci poſſet: quæ erat lævis adeo, & uniuſmodi, ut ſiquod forte fuerat vaſculum cujuſquemodi ab jecinore ad eum pertinens fundum, aut ab hoc ad illud, neceſſe eſſet exilitate fuiſſe incredibili, & quæ omnem fugeret ſenſum. Et veſicula quidem ita a primordiis uſque ſe habebat. Bilis vero in ea inerat nigricans, & ſubviſcida, mediocri copia, in eaque calculi ad viginti. Quos ut nigros vidi, continuo iis qui aderant, prædixi, id quod fuit, neque flammam concepturos, nec liquatum iri, ſed flammæ admotos, vix crepitus leviſſimos eſſe edituros. Mediocri erant, nec adeo varia magnitudine: omnes autem ex pluribus quaſi globulis conſtabant, quorum alii aliis impoſiti, modica ſui parte inter ſe contingebant.

Denique & ſcrotum inſpexi, unde paulo poſt hominis mortem, me abſente, inteſtinum detractum fuerat, & cum cæteris, ut cadaver diutius duraret, amotum. Teſtem, qui fuerat herniæ proximus, minorem altero, nec paulo, inveni. Sectus, interiorem ſubſtantiam habuit ex fuſco rubentem; cum alter colore haberet naturali. Inter hunc tamen, & Vaginalem tunicam modicum aquæ fuit; nec ad alterum ipſius teſticuli extremum defuit corpuſculum illud

exſtans,

(*p*) Epiſt. 17. n. 6. (*q*) Epiſt. 18. n. 30. (*r*) Ibid. n. 28. (*ſ*) Epiſt. 16. n. 6. (*t*) n. 7.
(*u*) Vid. ejus Spicileg. Curation. S. 4. Obſ. 1. in fin. (*x*) Epiſt. 27. n. 22. (*y*) in calce Diſſert. de vaſor. corp. hum. Lithiaſi.
(*z*) Epiſt. 7. n. 11. & Adverſ. Anat. I. n. 24.

exſtans, ſubrotundum, quod & alias (*a*) animadvertimus, & pro diſruptæ hydatidis reliquiis habuimus.

17. Multis ex diſſectione hac ad alium ad quem attinent, locum ſervatis, hic pauca de oſſea illa Coronaria arteria adjiciemus. Laurentius Bellinus (*b*) *vidimus*, inquit, *lapidem adnatum ramis coronariis majoribus, qua dextrum a ſiniſtro ventriculo dirimunt*. Sive cum Pechlino (*c*) oſſis, & *tofi*, ſive *lapidis* naturam in vaſorum, & membranarum rigidis indurationibus diſtinxit, ſive lapidis vocabulo omnes accepit; ut paulo inferius de aliarum arteriarum, & Mitralis valvulæ indurationibus a ſe viſis mentionem faciens, & eadem lapidis voce utens; difficile enim eſt, nunquam in oſſeas bracteas, ſed in lapideas ſemper concretiones incidiſſe; eodem res, quantum ad præſens attinet propoſitum, redit; alibi (*d*) enim quatenus ea diſtinctio locum habeat, diligentius videbitur. Ut Bellinus, locuti ſunt qui, in Sepulchreti libro I. (*e*) propoſitam, Obſervationem ſcripſerunt præceptoris ſui Drelincurtii, qui in eodem cadavere, in quo, ut nos, *lienalem arteriam hinc inde protuberantem atque tophaceam* deprehendit, *arteriam quoque coronariam cordis lapidoſam* invenit. Sed Thebeſius (*f*) vidiſſe ſe, ait, *ramos majores arteriarum .... per convexam* cordis *ſuperficiem ad cuſpidem decurrentes, hic illic ex parte oſſeos*. Denique Cl. Crellius *Obſervationem* edidit, ſtipatam Scholiis digniſſimis quæ perlegantur, *de Arteria Coronaria Cordis inſtar oſſis indurata*, eadem videlicet quæ poſtea a nobis ſic inventa eſt, ſiniſtra, pariter ab origine, & in ſuo præterea inſigni ramo. Utinam ſicut habemus in Sepulchreti libro II. (*g*) quæ mala, & quod mortis genus in eo præceſſerunt, in quo cordis venæ coronariæ repertæ ſunt oſſeæ, quamvis non ſine aliis internarum partium vitiis, ita quæ peculiaria incommoda in iis fuerint quibus ſociæ arteriæ erant oſſeæ, ſcire potuiſſemus; quando Lanciſius (*h*) naturam adipoſis faſciolis texiſſe has, cenſuit, ut caveret, ne quemadmodum aliæ arteriæ non raro, ita hæ in oſſeam ſubſtantiam duratæ, *a libera diſtentione atque elongatione, cum opus eſſet, prohiberentur*. Sed neque Bellinus, neque Drelincurtii Diſcipuli quidquam de prægreſſis morbis adſcripſerunt: Thebeſius eam rem *maxime funeſtam* eſſe poſſe, credidit; fuiſſe, non dixit: Crellius ne cadaver quidem reliquum videre potuit ſenis in cujus marcido fracidoque jam corde illam obſervavit: mihi denique, ut in pauperrimo, qui vix habuit qui paulo ante mortem in Noſocomium inferendum curaret, plura iis quæ ſcripſi, cum maxime cuperem, ſcire non licuit. Tandem, cum hæc relegerem, & quæ interea prodierant, hujus ipſius morbi cordis Obſervationes inſpicerem, in Clariſſimorum Virorum Scriptis extantes, Senacii primum (*i*), deinde Planci (*k*), noviſſime Halleri (*l*); primam, & ſecundam fuiſſe in viris palpitationi obnoxiis, animadverti. Sed cum in ſecunda, ut alias (*m*) retuli, aliæ non deeſſent evidentes cauſæ palpitationis; prima potiſſimum unde hæc fuiſſet in eo ſaltem caſu oſtendebat, quippe aliud nullum indicans vitium, niſi arterias coronarias oſſeas factas, ramoſque ſimiles coralii ramorum efformantes; ut proclive eſſet intelligere, ſive oſſei horum aliqui ramuli inter fibras cordis ſe immitterent, ſive exterius ſubſiſterent ipſas complectentes, utrolibet modo eaſdem aut in ſyſtole, aut in diaſtole cordis irritaſſe, & ſic juxta ea quæ alibi (*n*) Auctor docet, palpitationem induxiſſe. Hallerus autem unam quidem, aut alteram habitam in vetulis mulieribus, quibus alia quoque in os degeneraverant, Obſervationem profert; ſed quæ, dum eæ viverent, fuiſſent incommoda, non ſignificat propter eandem, opinor, cauſam, quæ me quoque de meo Sene plura ſcire prohibuit. Quod ut antea, nec diſſimilem ob cauſam, mihi accidiſſe, ægre tuli quod ad pulſus attinebat cujuſdam viri, cum ſub anni finem 1725. pleraque ejus viſcera ad me domum allata, Amicis inſpectantibus, diſſecarem. Tamen quæ a me tunc audita, & quæ conſpecta ſint, accipe.

18. VIR annos natus circiter ſex & triginta, ſtatura magna, qui molitoris famulus fuerat, in morbum incidit, qui thoracis hydrops videbatur. Itaque cruribus tumentibus, pulſibus humillimis, gonorrhœa inſuper laborans virulenta, mortuus eſt. IN THORACE non ſolum, verum etiam in Ventre fuiſſe aquam, retulerunt ii qui detraxerant viſcera: quin etiam Craſſa inteſtina quibuſdam locis fuiſſe inflammata, & graveolentia, ideoque cum cæteris viſceribus non eſſe miſſa. Vera dici, gravis odor confirmabat eorum quæ allata fuerant, ventris quidem maxime, ſed non leviter etiam thoracis. Itaque pulmonibus, qui gravi erant pondere, prætermiſſis, cor, & vaſa in quibus tunc forte quædam avebam recognoſcere, diligentius ſum rimatus. Polypoſis albidis concretionibus, quales in vena quoque Portarum, & Cava Inferiore fuerunt, ab auricula dextera ablatis, cum in reliquis cordis caveis nihil eſſet ejuſmodi, nihil autem uſquam appareret vitii, niſi in valvulis arteriæ Magnæ, idque maximum; hoc attentius intuens, atque examinans, ſic reperiebam. Eæ omnes valvulæ ſummo limbo, & huic proxima parte illius faciei qua reſpiciunt inter ſe, in breves, & inæquales extuberabant *excreſcentias*: quarum pondere prægravatæ, eo adducebantur univerſæ, ut anguſtiorem inter ſe relinquerent viam, per quam egredi ſanguis poſſet. Cum autem ſingulas inſpectarem valvulas, dexteram vidi breviore eſſe limbo, ſive minorem in tranſverſum eſſe factam; ſiniſtram autem per medium a limbo ad aggerem uſque imum diſruptam, ab ipſiſque rupturæ labris alias protuberare excreſcentias. Harum omnium ſubſtantia erat laxa ex parte, & flaccida, ut digitis, atque unguibus nullo negotio avelli poſſent; ex parte durior, ut cum inter digitos comminueres, perciperes, admiſtas eſſe particulas quaſi ad cartilaginis naturam accedentes. Excreſcentiis detractis, reſtabat valvularum ſubſtantia, ſed contracta, & deficiens, & id confirmans quod primo aſpectu viſum fuerat, id vitium ex eroſione quadam extitiſſe, præſertim cum interna ventriculi facies qua valvulis erat proxima, ipſa quoque oſtenderet aliqua eroſionis veſtigia. His viſis, & fruſtra in Aorta, cæteriſque vaſis, & corde iterum univerſo aliis perquiſitis quæ præter naturam eſſe viderentur; & Mitralium valvularum limbis tantummodo hic illic paulo craſſioribus, & durioribus animadverſis, ad reliqua examinanda tranſivi. Ventris Partes aliquæ dumtaxat hæc pauca habuerunt quæ adnotarem. Hepar magnum, nec præter modum tamen, pallidulum fuit, totaque exteriore facie ſubfuſcum quoddam oſtendit reticulum quo albæ exiguæ maculæ intercipiebantur. Lien interius mollis, exterius quoſdam craſſos habebat ramos, ſi oculis crederes, quaſi adipoſos; ſed eorum ſubſtantia firmitudine erat tendinea, imo inter ligamenti, & cartilaginis naturam media. Glandulæ ad meſenterii centrum, & ad truncum venæ Portarum amplificatæ. Gonorrhœæ memor, ægre tuli, cum viſceribus non licuiſſe afferri penem. Igitur, quod potui, urethræ initium, & Proſtatam glandulam, & Seminales Veſiculas perluſtravi. Illud ſine ulla vitii nota, Seminalem caruncculam habebat humilem. Proſtata erat parva. In Veſiculis aquoſum ſemen: ſed, ut in hydropico, minus id fortaſſe attendendum.

19. Hæc noſtra excreſcentiarum in Semilunaribus valvulis Obſervatio medium quodammodo obtinet locum inter raram illam Lanciſii (*o*), qui excreſcentias in iis carneas, & minus raras cæteras, Cowperi præſertim, & Vieuſſenii, qui, ut ſuperioribus quoque Litteris (*p*) commemoravimus, oſſeas, aut lapideas conſpexere. Quo magis optandum mihi fuerat ſi licuiſſet, cognoſcere, an ei de quo loquimur, viro pulſus unquam eſſe conſueviſſent intermittentes, ut hi

(*a*) Epiſt. 21. n. 19. (*b*) De Morb. Pect. (*c*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. & 10. Obſ. 31.
(*d*) Epiſt. 25. n. 9. & Epiſt. 27. n. 20. & ſeqq. (*e*) Sect. 12. in Addit. Obſ. 8. in fin. (*f*) Diſp. de Circul. ſangu. in Corde §. 4.
(*g*) Sect. 1. in Addit. Obſ. 31. (*h*) De Mot. Cord. Propoſ. 39. (*i*) Traité du Coeur l. 4. ch. 9. n. 5. (*k*) Epiſt. de Monſtr.
(*l*) Opuſc. Pathol. Obſ. 50. & 51. (*m*) Epiſt. 23. n. 9. (*n*) ch. 11. n. 2. (*o*) De Subit. Mort. l. 2. Obſ. Phyſ. Med. 4. §. 3.
(*p*) n. 9.

ut hi in ſuis obſervarunt, & inæquales; an, ut Lanciſius in ſuo, ut plurimum æquales (*q*). Verum, ut dixi, nihil aliud ſcire potui, niſi humillimos fuiſſe: quod alioquin ſatis convenit modicæ illi ſanguinis copiæ, quæ per viam, a valvulis anguſtiorem factam, Magnam ſubibat arteriam: neque diſcrepat ab noſtris in Anu, & Sene Obſervationibus, quarum illam in eadem Epiſtola (*r*), hanc in XXI. (*ſ*) propoſuimus. Cum enim Semilunares valvulæ utriuſque oſſeæ, in illa quidem limbis eſſent in non parva tubercula craſſeſcentibus, in hoc vero magis etiam introrſum protuberantibus; utriuſque pulſus fuerunt debiles, Anus parvi inſuper; neutrius intermittentes.

20. Nunc quando mentio facta eſt de pulſuum intermiſſione, quæ vel magis quam eorum exilitas, aut debilitas, ad Aſphyxiam accedit (quid enim intermiſſio eſt aliud niſi aſphyxia breviſſima, aut quid aſphyxia, niſi intermiſſio diutiſſime durans?) non ſunt hic ſine examine, hujus vitii cauſæ prætermittendæ, quo tantopere plurimi terrentur Medici, ſæpe merito, nec raro tamen præter rationem, veluti cum in ventriculo, aut inteſtinis ſubeſt cauſa, quæ aut per ſe evaneſcere, aut facile a Medico tolli poſſit. Quo enim modo a flatibus, illa diſtendentibus, cordis palpitationem fieri interdum, & ſolvi, diximus (*t*), eodem quoque, aut non ita diſſimili pulſuum intermiſſionem effici aliquando, & per ſe abire in pluribus qui noti ſunt nobis, manifeſtum eſt. Alias iiſdem illis in viſceribus materia eſt quæ idem faciat, irritando eorum nervos, quibuſcum noſti ut conſentiant facile nervi cordis. Ea autem materia interdum ejuſmodi eſt, ut nullo negotio inde poſſit averri. Sic memini, cum febricitanti Virgini mederer, & ad cætera intermiſſio pulſuum acceſſiſſet præter rationem; minime abſterritum eſſe me ab eo exhibendo, quod conſtitueram, medicamento, quo abſtergerentur ventriculus, & inteſtina; imo eo fidentius dediſſe: eodemque die & abſterſa hæc, & pulſus priori normæ reſtitutos fuiſſe. Et tu vel in Sepulchreto (*u*) legeris, vidiſſe Ballonium non id modo, ſed & alia ſimul languidi, & parvi pulſus vitia ad eundem modum ſublata. *Pro gradibus purgationis*, inquit, *pulſus reſtituebatur*. Quin etiam longe diuturna aliquando intermiſſio eſt, ut qua ſe *per ſexennium* laboraſſe, ſcribit Lanciſius (*x*); eademque tamen, ſi, ut in ipſo, *ex hypochondriorum conſenſu* eſt; his percuratis, omnino tolli; & *perfecte* poteſt. Quod autem de nervis dixi, qui in hypochondriis irritentur, idem profecto de iiſdem vel alibi, aliave de cauſa ad eundem modum diſpoſitis negandum non eſt. Fuit id mihi maxime evidens in quodam conſultiſſimo Rei Medicæ apud Bononienſes Profeſſore, qui cum forte animadvertiſſet, ſibi pulſum intermittere, ipſe autem inde anxius, atque ſolicitus, quaſi id fortuita ex cauſa eſſe non poſſet, identidem, ut fit, digitos ad carpum admoveret, crebriorem ſemper ſuo maximo cum mœrore fieri intermiſſionem, ſentiebat: idem vero poſtquam meum, quamvis juvenile, non aſpernatus conſilium, multo rarius ſibi pulſus tentare cœpit, eoque minus ſuum de his angorem animi augere; multo rarior intermiſſio facta eſt, donec ipſo tandem neglectu prorſus evanuit. Sed non eos tantum nervos qui cor adeunt, verum alios etiam qui arteriis, aut muſculis qui his apponuntur, inſerviunt, earum variare motus poſſe, ex ægro didici, qui cum graviſſimi morbi periculum vix evaſiſſet, magna ob adverſum nuntium importune delatum mœſtitia affectus, eoque majori, quo magis hanc occultare conabatur, mihi nihil tale expectanti pulſus exhibuit primum utroque in carpo, diebus autem inſequentibus in ſiniſtro tantum, omni peccantes inæqualitatum genere; ut cum in dextero eſſent eodem tempore maxime æquales, perſpicuum eſſet, cauſam ad ſiniſtram dumtaxat Brachialem arteriam attinere, quæ ipſa quoque mox levato mœrore, nerviſque ad priſtinam diſpoſitionem redeuntibus; ad naturales motus rediit.

21. Cæterum cum pulſuum intermiſſio eſt non ab impedimento, aut irritamento aliunde profecto, ſed a cauſa, quæ in corde ipſo, aut proximo Magnæ arteriæ trunco, aut ad alterutrum innaſcatur, magni eam facere oportere, fatendum eſt. Poteſt autem multiplex, ac varia eſſe, & in primis illa ipſa conſtitutio valvularum Semilunarium, de qua paulo ante (*y*) dictum eſt. Neque enim quod mihi aliter contigerit, idcirco negligo quod aliis contigit. Imo quod in aliis etiam valvulis Gregorius Horſtius, majorem dico, & Laurentius Bellinus obſervarunt, attendo. Ille enim, ut in hac IX. Sepulchreti Sectione habes, & fuſius, non in ſequente *de Syncope*, ſed in præcedente de Palpitatione (*z*) leges, calculum inſtar minoris caſtaneæ nucis adnatum conſpexit membranoſæ ſubſtantiæ valvularum dexteri cordis ventriculi; Bellinus autem lapidem genitum in altera valvularum Mitralium: uterque poſt pulſus intermittentes: quas Obſervationes in ſuperiore etiam Epiſtola (*a*) commemoravi. Horſtius tamen; nam Bellinus alias rem fuſius ſe executurum promiſit; in pericardio ſimul humorem putridum, & cor duplo majus invenit. Sed & Cowperus, & Vieuſſenius, ſicut in eadem Epiſtola (*b*) indicatum eſt, præter valvularum oſſeam, lapideamve duritiem, dilatationem ſiniſtri cordis ventriculi in iis qui pulſibus fuerant intermittentibus, aut inæqualibus, fere deprehenderunt. Forte autem accidit, ut cum valvulas nos vidimus ita mutatas, non ſimul invenerimus cavearum cordis amplificationem: itemque ut cum hanc ſeorſum invenimus, pulſus non fuerint intermittentes, quod Epiſtola præſertim oſtendet XVIII. (*c*), aut ſi in uno (*d*) fuerant, alia ſimul eſſent, quæ accuſari fortaſſe poſſent: nec Valſalvæ (*e*) aliter videbis accidiſſe. Quid ergo eſt? An quæ ſejuncta id ſemper non poſſunt; eadem conjuncta poterunt ſemper, aut fere ſemper intermiſſionem pulſus efficere? Cum ad hæc diſpicienda multo plures requirantur Obſervationes; ſatis in præſentia fuerit quæ ſemper non reſpondent, indicaviſſe.

22. Illam quoque intermittentium pulſuum cauſam hic (*f*) in Sepulchreto proferri video, de qua ſatis ſuperque ſuperiore Epiſtola (*g*) ſcriptum eſt, videlicet pericardii ad cor adhæſionem. Quam certe non ſemper id facere, his quoque Litteris (*h*) confirmavimus. Proferuntur hic (*i*) cordis etiam exulcerationes. Num vero cum his ſemper ſint pulſus intermittentes, proximis Litteris (*k*) quæremus, non minus, quam ſemperne cum iis exulcerationibus animi defectiones jungantur. Nunc vero, his, & cæteris, quæ non ita ſæpe accuſantur, cauſis prætermiſſis, unam potiſſimum attendemus, qua nulla ſæpius, cum de pulſuum intermiſſione, & inæqualitate agitur, a Medicis nominari ſolet, polypum. Nec deſunt qui credi velint, hunc notum fuiſſe Galeno, quippe ejus *conformationem ex multiplicibus pelliculis* deſcribenti in gallo, quaſi vero ibi (*l*) diſerte non loqueretur de *cordis tunica*, *ſcirrhoſo tumore affecta*, *perinde ac ſi plures craſſæ membranæ involutæ altera alteri fuiſſent*. Certe minus improbabilia dicerent, ſi cum Antipatri morbum eſſe cenſuit (*m*) ab obſtructione lævium pulmonis arteriarum ex *craſſis & viſcoſis humoribus*, aliquid polypi ſimile animo concepiſſe, affirmarent. Saltem quæ a cordis polypo fieri dicuntur, ab ea quam conjecerat, cauſa repetebat Galenus *omnigenam* primum *in pulſu inæqualitatem*, deinde vero in progreſſu *cordis palpitationem*, & *ſpirandi difficultatem*, denique repentinum *obitum*, aut certe hæc inde repetebat Salius (*n*) eandem conjecturam ſecutus, iiſque addebat *aliquam hydropis ſpeciem*, & *leipothymiam*. Cæterum qui in venis polypos non conjectura, ſed oculis, manibuſque deprehenderit, primus, quantum ad hoc tempus legiſſe memini, fuiſſe vi-

(*q*) Vid. §. 10. Schol. ad cit. Obſ. (*r*) 24. n. 11. (*ſ*) n. 15. (*t*) Epiſt. 23. n. 16 (*u*) Sect. hac 9. in Schol. ad Obſ. 8.
(*x*) De Subit. Mort. l. 1. c. 19. §. 3. (*y*) n. 19. (*z*) Obſ. 25. §. 1. (*a*) n. 9. & 13. (*b*) n. 9. & 10. (*c*) n. 2, 28. 30.
(*d*) Epiſt. 2. n. 34. (*e*) Vid. Epiſt. 17. n. 21. (*f*) Obſ. 15. (*g*) n. 17. & ſeqq. (*h*) n. 11.
(*i*) Obſ. 11. & 42. (*k*) n. 19. & ſeqq. (*l*) De loc. aff. l. 5. c. 2. (*m*) De iiſd. l. 4. c. 8. in fin.
(*n*) De Affect. Partic. c. 21.

ſe videtur celeberrimus ſua ætate Medicus, civis meus, Helidæus de Paduanis; ut ſi Schulzius viveret; atque utinam viveret; non ſibi amplius pœnitendum credere fortaſſe poſſet, quod *ex Italia non ſatis juſte rei hujus initia deduxiſſet*. (*o*) Helidæum enim, Spigelius (*p*) ſcripſit, in cadavere mortui a diuturna quartana reperiſſe *in corde, venis, omnibuſque membris fruſta magna, longa, alba, pituitoſa*. Nec vero Helidæus vivebat eodem quo Spigelius floruit, ſæculo XVII; hic enim unus eſt de multis erroribus quos typographus Piſſinii (*q*) admiſit, ſed *præterito*, ut Spigelius recte dixerat, id eſt XVI; imo Petrus Foreſtus, qui ante finem obiit ejuſdem ſæculi XVI. in extrema ſenectute (*r*), quanto ille antea tempore florere cœpiſſet, non obſcure ſignificavit, cum de ipſo ad hunc modum locutus eſt (*ſ*), *Helidæus, medicus inſignis, Præceptor meus*. Quem dixiſſem primum in corde quoque polypum animadvertiſſe, niſi *fruſtulum* illud *nigrioris carnis*, a Benivenio (*t*) antea inventum, meſpili forma in ſiniſtro cordis ventriculo ſupra arteriam, poſt dolorem cordis, & defectiones, a pleriſque pro polypo acciperetur pariter ac *glanduloſæ, ſed nigricantis interim carnis libræ duæ*, repertæ poſtea a Veſalio (*u*) in eodem ventriculo, inſtar uteri dilatato, poſt pulſum miris modis inæqualem, & varium: quanquam Donatus (*x*) utramque hanc carnem ſine ulla dubitatione inter *carneas excreſcentias* retulit, quas deſcribebat, partium cæterarum, non ſecus ac Schenckius (*y*) inter *carnoſas excreſcentias ventric. cordis*, & Riolanus (*z*) a polypoſis concretionibus *inſignem glandulam* diſtinxit, quam Poloni cujuſdam cor *in medio ſepto habebat*, & noſter miratur Paſta (*a*); cum alias nullas reperiat in toto Sepulchreto nigricantis polypi in ſiniſtro quidem ventriculo Obſervationes, quomodo polypi illi duo Benivenii, & Veſalii in eo ventriculo nigricaverint.

23. Sed illæ duæ ſive non fuerint, ſive potius fuerint polypoſæ concretiones, fuerunt certe, ut alias (*b*) a nobis oſtenſum eſt, tum quæ intra Magnæ arteriæ aneuryſma a Medicis deprehenſæ ſunt A. 1557. inſtar *carniformis materiæ*, & circum hanc inſtar *lardi ſuilli elixati*, tum quæ A. 1567. extractæ ſunt a Coitero (*c*) e Sinibus Duræ meningis, & e ventriculis cordis phreneticæ mulieris, alias vero e cerebro eorum qui ſuſpendio necati fuerant, eæque omnes *lumbricis non diſſimiles*, ſed *ex alba pituita conflatæ*. Qui cum Medicos monere jam tum cœpiſſet, ut caverent; videri enim impoſuiſſe ejuſdemmodi concretiones iis qui ſe intra aut cranium, aut cor vermes deprehendiſſe, affirmarent; ſatis mirari non poſſumus, egregii Viri monita uſque adeo fuiſſe neglecta, aut oblivione obruta, ut ab doctis cæteroquin Scriptoribus ea poſteris traderentur, quæ in Sepulchreto; ne vagemur latius; occurrunt. Leges enim, exempli gratia, Vidium juniorem (*d*) ſcribentem, ſe audiviſſe ab hominibus fide dignis, qui peſtiferis febribus interemptos diſſecuere, *vermes aliquando in ventriculis cordis fuiſſe genitos*. Sed non leges, quæſiviſſe ab illis, quo examine uſi, vermes a concretionibus vermiformibus diſtinxiſſent. Leges, Spigelium (*e*) in fœmina macie confecta *quatuor lumbricos teretes ſpithamæ unius longitudine* reperiſſe, *qui in ipſum truncum venæ portæ ſe inſinuaverant, ac toti corpori alimenti aditum obſtruxerant*. Sed quamvis apud Spigelium ipſum (*f*) hanc Obſervationem recognoſcas; videbis quidem eam habuiſſe, non A. 1562. quo necdum erat natus, ſed 1601. quo vix tertium & vigeſimum fortaſſe attigerat; qua autem ratione explorans dignoverit, veros eſſe vermes, non videbis. Miraberis potius, crediſſe, illuc ex inteſtinis *per anguſta venarum meſaraicarum orificia* commeaſſe, & tandiu ibi *perſtitiſſe*, ut viam obſtruerent alimento. Namque ut vermes alii inteſtina aliquando; ſicuti nos quoque (*g*) in gallina vidimus, ſed mortua, perforaverint; quo tamen iſti ingenio illa quæ ipſe dicit, orificia ſelegerint, ac pervaſerint, & extra ſuam naturalem ſedem in omnino aliena tandiu vixerint, & *toti corpori alimenti aditum, & viam obſtruxerint*, non apparet. Apparet contra, difficultatem hujuſcemodi nullam reſtare, ſi quatuor ponas fuiſſe polypos qui lumbricos referrent, præſertim cum polypi in phthiſicorum cadaveribus perſæpe occurrant. Quid vero de anguiculo illo dicemus, quem in ſiniſtro cordis ventriculo apud Anglos inventum Zacutus (*h*), & Severinus (*i*) propoſuere? Non aliud ſane quam quod Epiſtola ſuperiore (*k*), in eundem obiter incurrentes, ſignificavimus, ſatis eſſe deſcriptionem legiſſe, ut polypoſam fuiſſe concretionem, intelligamus. Itaque etiam Severinus (*l*), etſi de eo anguiculo alia primum agitavit, & in his quidpiam quod alicui ad explicandam polyporum generationem vel noſtra hac ætate venit in mentem, vegetabilium potius generis, quam animalium, fuiſſe; tamen recte eo tandem rediit, ut cenſeret, ad concretiones, quas & ipſe viderat, ſpectare, quas nunc polypoſas vocitamus. Quem ſi Riolanus non legiſſet, aut ſi ipſe quoque eas concretiones non conſpexiſſet; minus aliquanto mirarer, in Encheiridio (*m*) hæc ſcripſiſse: *Vermes etiam in corde generantur. .... Memorabilis eſt hiſtoria Angli cujuſdam, cui cor eroſum fuit a verme: hiſtoriam leges apud Aurelium Severinum*. Denique, cum de verme alio, cimicis forma, de quo idem Zacutus ſcripſerat, proximis Litteris (*n*) jam dixerimus; videbis, ſub eadem Obſervatione, a Boneto alibi (*o*) repetita, adſcriptam alteram (*p*) vermium duorum, quos in atro, & grumoſo ſanguine, cordis ventriculos occupante, oſtendit iis qui aderant, Vir alioquin doctus, albo colore ambos, dimidium digiti longos, non modo proboſcide, ſed & auribus, oculiſque inſtructos, credo quibus in eo tenebricoſiſſimo loco, niſi tunc forte vitali credebatur flammula colluſtratus, uterentur. Ambo tamen erant mortui. Verum nunquam vixerant, ut opinor; ſed filamenta erant polypoſa altero extremo quaſi in proboſcidem gracileſcentia, & particulis atri ſanguinis, ut fit, inhærentibus, aures, oculoſque mentientia. At enim adhuc erat, inquis, *vivus* is vermis, quem in pericardio hominis Florentini, ſubita morte extincti, Medici repererunt. Quis hoc ait? Petrus Sphererius (*q*). Sed aderatne ipſe? Non videtur. An is qui narravit? Ne id quidem. Bononiæ degebam, cum rumor forte ſparſus eſt, nonnullis equis Nobilis Viri, qui repente mortui conciderant, diſſectis, lacertas multipedes in eorum cordibus fuiſſe deprehenſas. Ridebant docti. Semidocti tamen non deerant, quorum partim id fieri poſſe, contenderent, partim adderent, & rumori affingerent, lacertas illas non ſine motu, & vita fuiſſe inventas. Ibi Valſalva, quid diſputatione opus eſt? inquit. Lacertas iſtas inſpiciamus. Mortuo igitur mox equo alio in eodem ſtabulo ad eundem modum, inſpeximus: nec longo examine opus fuit, ut nihil aliud eſſe, quam polypoſas concretiones, perſpiceremus, quæ exteriorem lacertarum formam quadantenus imitabantur. Utrum exiſtimas tandem, lumbricos in ſanguiferis vaſis, & corde inveniri fato quodam his temporibus deſitos eſſe? an ſi Coiteri monita ex Majorum animo non excidiſſent; non ſæpius illos, quam poſteros, lumbricos in ejuſmodi locis fuiſſe inventuros? Sed ne forte ſuſpiceris, a me de induſtria eſſe factum, ut ab iis quæ in Sepulchreto ſunt, Obſervationibus non recederem ſive hic, ſive, ubi de vermibus pericardii agebam (*r*); præcipuas hic attingam ex iis quæ aut non relatæ in illud ſunt, aut referri non potuerunt: ſic autem attingam, ut plane intelligas, me non modo non oblitum eſſe eorum

rum

(*o*) Epiſt. add. ad Goetzii Diſſert. de polypos. concret. &c. (*p*) De Febre Semit. l. 1. c. 15. (*q*) Epiſt. de Polypo Cord. (*r*) Vid. Freher. Theatr. Viror. erud. cl. P. 3. (*ſ*) l. 1. Obſ. Med. 12. in Schol. (*t*) Sepulchr. l. 2. S. 10. Obſ. 6. (*u*) Ibid. Sect. hac 9. Obſ. 2. (*x*) De Med. Hiſt. Mirab. l. 5 c. 3. (*y*) Obſ. Med. l. 2. ubi de Corde. (*z*) Anthropogr. l. 3. c. 12. (*a*) Epiſt. de Cord. Polypo n. 14. (*b*) Epiſt. 17. n. 2. & 29. & Epiſt. 4. n. 23. (*c*) Obſerv. Anat. (*d*) l. 4. S. 1. Obſ. 62. §. 11. (*e*) l. 2. S. 7. Obſ. 163. (*f*) De Lumbr. lato c. 5. (*g*) Epiſt. Anat. 14. n. 44. (*h*) (*i*) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obſ. 6. §. 1. & 2. (*k*) n. 15. (*l*) in Schol. ad cit. Obſ. (*m*) l. 3. c. 8. (*n*) n. 15. (*o*) l. 2. S. 11. Obſ. 3. §. 2. (*p*) in Schol. (*q*) Obſ. cit. §. 1. (*r*) Epiſt. 23. n. 15.

rum quæ ibi ingenue faſſus ſum, non contendi a me quod in canibus ſæpius vidi, id eſſe in hominibus nunquam poſſe, verum inſuper non repugnaturum tibi, ſi forte nonnunquam fuiſſe, credas. Fuiſſe enim potuit, neque uno modo. Primum enim ſi ea legeris quæ a me, & ab aliis conſpecta ſcripſi (*s*), in canibus, & quibuſdam aliis animantibus non unum eſſe locum, in quo rubelli, & acicularum tenuitate innaſcantur vermiculi, undeque exitum tentent, præcipue autem in vaſa ſanguifera; non valde miraberis, Thomam Cornelium (*t*) in ſturno convulſionibus vexato *cordis baſim teretium quorundam vermiculorum amplexu circumplicatam* inveniſſe, multoque minus, nobilem Chirurgum Lapeyronie (*u*) non uno in cane inter cordis baſim, & pericardium, nec ſemel in ventriculis ipſis, vermium glomeres vidiſſe. Quorum ſi neutrum ſimilitudine aliqua deceptum credis; minus deceptum exiſtimabis Lochnerum (*x*), qui *mire ſe moventes reptanteſque vermiculos* ab ſe deprehenſos affirmat, & *rubicundulos* quidem, atque ut ſatis exemplo indicat (*y*), *craſſitie, & longitudine aciculam æquantes*, eoſque in thalamo ſiniſtro cordis Virgunculæ, cujus bimeſtres cruciatus, roſioniſque ſenſum circa præcordia deſcribit, cum tremore, & palpitatione cordis, pulſus intermiſſione, defectionibus animi, ſudore frigido, & convulſivis motibus conjunctos. Optandum quidem fuerat, ut priuſquam eorum vermiculorum *nidum* in corde fuiſſe, pronunciaret, viſcere ob ſuas alternas conſtrictiones, eaſque, cum irritantur, vehementiores, minus idoneo ad vermiculorum nidificationem, moramque bimeſtrem; optandum, inquam, fuerat, ut ſubſtantiæ cordis eroſiones, & indurationes illas quæſiviſſet, a nobis in ejuſmodi nidis animadverſas, ne forte in tunicis vaſis alicujus fuiſſent non plurimum diſſiti, ut facile cor poſſet in conſenſum trahi, & a vermiculis tunc demum adiri, cum in morte, aut mox poſt mortem quoquoverſus e nidis aufugiunt vermes, quemadmodum a Valliſnerio (*z*) adnotatum eſt. Quod in canibus quoque, aliiſque animalibus tunc arbitror accidiſſe, multoque magis ubi non de vermiculis, ſed de teretibus agitur inteſtinorum, ventriculique lumbricis, revera aliquando intra pericardium repertis. Neque enim per ſanguifera vaſa, in quorum hi quidem tunicis haud nidulantur, ſed per brevem expeditamque œſophagi viam, quem non aliter ac inteſtina, nec rariſſime, perforent, ſe in proximum poſſunt pericardium conjicere. Qua ratione, & eo quo dixi, tempore huc perveniſſe, crediderim, illum Baglivi lumbricum, quem commemorat Clericus (*a*), itemque alterum, quem Cl. Hæhnius (*b*), cum a corde, cui affixus erat, abſtraheret, *ſtatim*, ait, *digitis ſuis ſe circumcinxiſſe, anguis ad inſtar*. Hic enim lumbricus in viro fuit, cujus, dum viveret, nulla quæ ad cor attineant, proponuntur incommoda; primus autem in eo qui cum doloribus ventriculi alia pertulerat mala, ad cor quidem, ſed facile in conſenſum a ventriculo tractum, ſpectantia. Dubitationes igitur, & conjecturas intelligis meas, quas non ante abjiciam, quam plures, nec ſine accuratiſſimo, quod ſæpius deſidero, examine, habitæ Obſervationes proferantur, quæ me illuc adducant tandem, ut quod fieri poſſe, & potuiſſe, non inficior, factum eſſe libens agnoſcam. Vides ſimul, ubi dignus Auctor eſt, cui credatur, & ab ſe viſos aut vermiculos, aut lumbricos, viventes ſcribit, a me fidem, ut par eſt, adhiberi. Veruntamen quot denique ejuſmodi extant Obſervationes? nam quarum memineram in præſentia, earum nullam hic a me prætermiſſam, aliquam etiam non viventis lumbrici admiſſam puto. At enim Verneyus, inquies, *obſervaſſe*, ſcribitur (*c*) lumbricum, terreſtrium ſimilem, & hunc viventem, intra Sinum Longitudinalem pueri quem aſſiduus vehemenſque dolor vexaverat ad naſi radicem, & poſt trimeſtrem lentam febrem, magnæ demum convulſiones ſuſtulerant. Mihi vero hunc ipſum caſum legenti in Hiſtoria Regiæ Scientiarum Academiæ (*d*), & verba ſingula perpendenti Verneyus viſus eſt potius rem ſibi narratam, quam *obſervatam* retuliſſe; ut nonnulla mihi ſuſpicio ſit, qui narraverit, ne ipſum quidem rem vidiſſe, ſed cum ab iis qui viderant, audiviſſet, fortaſſe a Sinu, ut fit, ad Sinum, a Frontali videlicet (*e*) ad Longitudinalem tranſtuliſſe. Itaque non agitur hic, ut vides, an Verneyo credamus: ut neque an Thomæ Cornelio (*f*), quando puellam memorans, in qua poſt moleſtos circum præcordia dolores, & frequentem epilepſiam, nulla alia interitus apparuit cauſa, niſi quod *vermes lumbricis ſimiles cordis vaſa exediſſent*, puellam quidem *noviſſe* ſe, ſcribit; vermes hos vidiſſe, non ſcribit, ubi vermiculos in illo ſturno, in glandulis, canis œſophago adnatis, in aliiſque aliorum quæ ibidem nominat, animalium partibus, ſemper diſerte ab ſe conſpectos fuiſſe, ait, & ab ſe pariter viſos *in cerebro etiam, & corde vermes multiformes, & interdum non minus copia, quam magnitudine mirandos*. Quæ verba tamen hos indicant vermiformes potius fuiſſe polypos, ut in puella quoque illa fuiſſe, conjiciebat Valliſnerius (*g*), fibras vermiformes ex albida, viſcidaque materia, cordis ulceri adhærentes. Sed quæ nobis venia danda non eſſet, ſi res ejuſcemodi hoc tempore pro vermibus facile acciperemus, ei & Viro, & tempori danda eſt, quo Coiteri monita aut neutiquam, aut negligenter adeo a pleriſque Doctis etiam Medicis legerentur, ut illas ipſas concretiones, quas lumbricis ſimiles, ſed reapſe ex pituita, ut ipſe vocabat, factas fuiſſe, docuerat, inter exempla numerarent verorum lumbricorum qui in corde, & cerebro deprehenſi eſſent. Fortaſſe non crederes, niſi ipſa verba producerem, quæ inter ſuorum vermium, quos pro veriſſimis habebat, enumerationem ſic interpoſuit Cornelius: *Ejuſdem pariter generis vermes a ſe quandoque obſervatos ſcribit Volcherus Coiter non in corde tantum, ſed in cerebro quoque eorum, qui ſuſpendio multati pariere*. Nihil verius poterat dici, ſi quod de ſuis Volcherus, idem de ſuorum quibuſdam Cornelius cenſuiſſet.

24. Sed jam tandem a prolixo, nec fruſtra tamen prolixo, de vermibus falſis, veriſque ſermone ad illam quæ in hunc adduxit, nempe ad ſuſceptam polypoſarum concretionum hiſtoriam revertamur. Quam; ne quis amplius ſuſpicetur, cordis polypum eſſe morbum novum, & ab novo ætate hac noſtra vivendi genere fortaſſe repetendum; ab Helidæi tempore inchoatam (*h*) ad Coiterum perduxeramus. Hujus Anatomici obſervationes, aliæ annis proximis excepere eorum qui in corde polypos, vaſiſve ſpectarunt, ut Jo. Baptiſtæ Canani, Gulielmi Ballonii, Thomæ Eraſti. Primus enim A. 1574. *pinguedinem ad magnæ candelæ ſebaceæ formam* in ſiniſtro cordis ventriculo invenit Oſtiarii Sereniſſimæ Ducis Ferrarienſis, ſubita morte extincti, ut ex Boſchio, illius diſcipulo, in Sepulchretum Anatomicum (*i*) relatum eſt. Quam Obſervationem ſi cum ea quæ proxime præcedit (*k*), conferas, utramque eandem eſſe, conjicies, ab iis ex quibus deſcribitur per incuriam *Oſtiarii* vocabulo omiſſo, ut quod in eo fuit, in Duce fuiſſe videatur. Id melius cognoſces, eam quæ indicatur, quartam Boſchii Lectionem inſpiciens pag. non 438; neque enim paginas 76. univerſæ excedunt; ſed 38: nec mireberis, quod Cananum & ibi, & quotieſcunque ipſum nominat; ſæpe autem nominat; titulo ornet *Multum Rev.* Ex quo enim Julii III. Pontificis Maximi Archiater fuerat, videtur Clerici veſtem, & fortaſſe etiam plus quam veſtem retinuiſſe, quando Fioravantius (*l*) anno ſcribens ab ejus Pontificis obitu decimo quincto, cum hunc Cananum, etiam tum viventem, laudaret præ cæteris in oculorum anatome, ſic appellabat *il Rev. Monſig. Canan Ferrareſe*. Fuiſse autem Julii Archiatrum, didici ex Viro Doctiſſimo, Humaniſ-

(*s*) Epiſt. Anat. 9. n. 44. & ſeqq. (*t*) Progymn. Phyſ. 6. (*u*) apud Senac Traité du Coeur l. 4. ch. 9. n. 6.
(*x*) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 1. (*y*) Vid. earund. Dec. 2. A. 6. Append. n. 1. Obſ. 13. (*z*) Riſp. alla Lettera di Monſign. d'Adria. (*a*) Hiſt. Lat. Lumbr. c. 13. ubi de Vermib. Cord. (*b*) Act. N. C. Tom. 7. Obſ. 14. (*c*) Vid. apud Palfin Anat. du corps hum. P. 2. ch 3. (*d*) A. 1700. Obſ. Anat. 10. (*e*) Vid. Epiſt 1. n. 8. & 9. (*f*) Progymn. 6. cit. (*g*) Riſp. cit. (*h*) n. 22.
(*i*) l. 2. S. 11. Obſ. 5. §. 5. (*k*) Ibid. §. 4. (*l*) Cirugia l. 2. c. 16.

maniſſimoque Thyrſo Pagliarino J. C. & Canonico Ferrarienſi, qui & Canani longe rariſſimum donavit Opuſculum (*m*), confirmante quod ſi ad me ſcripſit, Proſpero Mandoſio (*n*), qui præterea nobile Canani Genus, & *germanum* ejus *fratrem* Julium S. R. E. Cardinalem commemorat. Quæ, atque alia ad Canani vitam, & Opuſculum attinentia, opportuniorem fortaſſe habebo explicandi locum. Nunc ſatis ſit hæc tibi ſic in tranſitu indicaſſe, ut me ſcias quod de hoc Anatomico, excluſus anguſtiis temporis, invenire non potui, cum illud poſt ſcriptum adderem Epiſtolæ Anatom. XV. (*o*), mox ita inveniſſe, ut ad ipſius tunc a me ſuſceptam defenſionem pondus maximum acceſſerit: quanquam nullam fore in poſterum cauſam ſpero eandem perſequendi. Gulielmus autem Ballonius; ut pergam dicere de Obſervationibus polyporum; in Conſtitutione Autumnali A. 1575. (*p*) quendam memorat in quo *veluti carunculæ* repertæ ſunt, *eæque oblongæ*, in orificiis vaſorum a corde ad pulmones pertinentium.

Denique Thomas Eraſtus, quemadmodum habes in Sepulchreto (*q*), in libro edito A. 1580. concretionem deſcripſit *flaveſcentem inſtar medullæ, quæ in oſſibus boum coctis invenitur*, deprehenſam in duorum cordibus, quorum alteri cum febre, & pleuritide, alteri ſine febre pulſus maxime fuerat inæqualis. Non eſt opus ut ſingulos memorem qui deinceps has concretiones in corde, & annexis vaſis reperientes, alii cum medulla pariter, alii cum pinguedine, alii cum ipſa carne compararunt. Neque enim vel ex ſuperioribus omnes quos poteram, nominavi: quamvis Smetius (*r*) A. 1576. in Principe Viro, cujus pulſus fuerant inæquales, inordinati, intermittentes, præter concretiones in ventriculis cordis earum ſimiles quas deſcripſit Eraſtus, ipſas inſuper *appendicibus aliquot præditas* adnotaverit: quas certe longiſſimas conſpexit Neretius (*ſ*) in peripneumonica, quippe quæ ex dextero cordis ventriculo carnoſæ, albidæ, flaccidæ Cavam venam ſubeuntes, *propagabantur uſque ad caput, & os ſacrum*. Per alterum autem ejuſdem ventriculi orificium Guarinonius (*t*) ſæpe vidit pituitam craſſam; ſic enim illas vocabat; in Pulmonarem arteriam ita ſe producere, ut initio tracto ſimul educeret ex cunctis arteriæ ramis omnem eam pituitam *ab illis in formam eorum redactam, ut arbor videretur*. Sed ejuſmodi quaſi arboris delineationem primus omnium, quantum recordari nunc poſſum, edidit poſtea Caſparus Bauhinus (*u*), ſimulque polypi tum dexteri, tum ſiniſtri cordis ventriculi (*x*) cum polypoſis, quæ in ventriculi utriuſque ſubſtantiam inſertæ fuerant, radicibus, & ſiniſtri polypi in arteriam Magnam, Subclavias, Carotides, & Vertebrales propagatione. Quæ omnia etſi materiæ *adipoſæ* nomine, qualem in hydropicis, & phthiſicis ſæpius obſervaverat, comprehendit; tamen in puella quadam (*y*) præter materiam *pinguedini ſimilem* in ventriculo dextero, in annexa auricula prætumida materiam quandam albam, *membranoſam*, craſſam, oblongam a ſe viſam commemoravit. Nec vero circa ea tempora, & deinceps donec Tulpius (*z*) A. 1641. ſuam cordis polypi Figuram, & deſcriptionem propoſuit, defuerunt alii, qui ab ſe quoque viſum memorarent: ex quibus unum ſatis eſt nominare, cujus libri in manibus erant omnium, Riolanum. Hic enim quæ in Sepulchreto (*a*) extant de *fruſtulis carneis, pugni magnitudine, invicem conglobatis* ab eo deprehenſis *intra ventriculum dextrum ad orificium venæ Cavæ in quibuſdam repentina ac inopinata morte ſuffocatis*, & nominatim in Epiſcopo Malleacenſi, eadem ipſe jam ediderat anno ſaltem 1626. in Antropographiæ capite ibidem indicato: ad quæ alia addidit poſtea, ut in poſtrema ejuſdem Operis editione legimus, quæ ad A. attinet 1649. Quin etiam ipſum *polypi* nomen quo deprehenſam a Tulpio concretionem qui aderant Medici *uno ore* appellaverunt, indicatum videtur, ut animadverterunt Viri Docti, a Fabricii Bartoleti libris, editis A. 1633. in quibus cum de viſis a ſe ipſo concretionibus verba faceret; *polypodis* vocabulo uſus fuerat.

25. Etſi vero a tot Medicis, & ab aliis; neque enim ſingulos nominare inſtitui, ſed ſumma dumtaxat capita, & tempora attingendo, Obſervationes pleraſque notiſſimas in ſeriem digerere, ſicque aliquam tibi Polypi hiſtoriam adumbrare; etſi, inquam, a tot Medicis viſus ille fuerat, & pro graviorum morborum, atque adeo ipſius mortis cauſa habitus; nemo tamen ante A. 1654. peculiarem de eo tractationem vulgavit, quo tandem anno ſuam *de Polypo Cordis* Epiſtolam emiſit Sebaſtianus Piſſinius Lucenſis Medicus, qua propriis, & quorundam tum Veterum, tum Recentiorum Obſervationibus propoſitis, aut indicatis, polypi quidem *nomen novum*, ſed *rem novam non eſſe*, faſſus, ſigna ejus afferre, & nonnulla de eo theoretica, & practica problemata ſolvere conatus eſt.

Hunc erat excepturus Michael Kirſtenius, is cujus Obſervationem, & Figuras polypi cordis edidit Thomas Bartholinus (*b*). Namque ut A. 1657. ad hunc ſcribebat Segerus (*c*), illi erat in animo *adornare Diſſertationem de affectibus Cordis*, qua mente *plures* hujus *polypos obſervaverat, & delineatos* Segero *oſtenderat: a quibus catarrhos ſuffocativos ideo oriri inprimis credebat, quia omnes illi, in quibus polypos hos obſervaverat, catarrho hocce extincti fuerant*, curſum videlicet ſanguinis *ejuſmodi concreſcentiis inhibentibus ac plane ſiſtentibus*. Quæ Diſſertatio num prodierit, ignoro: certe qui eam viderit, legiſſe non memini. Suam interim *de Polypo Cordis* inſcriptam A. 1666. emiſit Malpighius, illius materiam, ſtructuramque rimatus. Quæ Diſſertatio, non ſecus ac pleraque præcipua, quæ poſt illam, de cordis, & vaſorum polypis a tot aliis edita ſunt, cum ſit tibi longe notiſſima, hanc noſtram hiſtoriæ Polypi adumbrationem ulterius non producemus: ſed ad ea continuo tranſibimus, quorum cauſa illam præmittere non inutile exiſtimavimus.

26. Quod ergo ad polypi materiam attinet, qui hanc cum adipe, aut carne, aut membrana, aut pituita compararunt, minime illi arguendi ſunt, cum ſimilitudinem dumtaxat ſpectaverint, quæ aliquando oculorum judicio tanta eſt, ut aqua aquæ ſimilior non videatur. Qui vero non ſimilem modo, ſed eandem prorſus eſſe, putarunt, hi nullo, aut levi examine contenti, rei ſpecie decepti ſunt. Sic qui adipoſi eſſe generis, adeo crediderunt (*d*), ut mirarentur, quomodo vel in eo loco ita concreſcere potuiſſet, cujus calorem loci, docente Galeno, *vix digitus, vivo exiſtente animali, ſufferre poſſet*, perfacile ignis experimentum videntur neglexiſſe. Mirum autem eſt, cum pinguedinem eſſe crederent, aut de iſta Galeni doctrina, aut de illa concretione non dubitaſſe, vivo ne homine, an frigido jam facto cadavere potius accidiſſet: quanquam magis mirum eſt, multo recentiori tempore non defuiſſe qui polypi materiam ab ipſa cordis pinguedine, haud ſcio quomodo a ſuperficie ad interiora traducentes, derivaverint.

Sed qui polypos carnem, membranamve eſſe, cenſuerunt, ſi revera ſemper decepti non ſunt, ſed eorum nonnunquam fibras cum fibris cordis continuari, & vera per ipſos ſanguifera vaſcula produci, conſpexerunt, quorum mihi neutrum in polypis prope innumeris ſpectare adhuc contigit; non illi tunc polypos, de quibus hic agi-

(*m*) Muſcul. hum. corp. pict. diſſect. (*n*) Θεκτρ. Pontif. Archiatr. (*o*) n. 66. (*p*) Epid. l. 2. (*q*) Sect. hac 9. Obſ. 3. (*r*) Sepulchr. l. 3. S. 21. Obſ. 3. §. 24. (*ſ*) apud Schenck. Obſ. Med. l. 2. ubi de Cord. Excreſc. (*t*) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obſ. 14. & l. 4. S. 1. Obſ. 14. (*u*) Tab. 9. Fig. 2. in Append. ad Tab. Theatri Anat. (*x*) Ibid. Fig. 1. (*y*) Sepulchr. l. 2. S. 8. Obſ. 14. §. 2. (*z*) Obſ. Med. l. 1. c. 27. (*a*) l. 2. S. 11. Obſ. 5. §. 2. (*b*) Cent. 3. Hiſt. Anat. 17. (*c*) Th. Bartholin. Cent. 2. Epiſt. Medic. 86. (*d*) Vid. Boſchii Lect. 4. & Bartholin. Cent. 1. Epiſt. Med. 2.

agimus, ſed cordis *excreſcentias* viderunt. Verum aliud eſt polyporum quaſi radiculas in cordis minimas foveolas, & foraminula ſe inſerere, vaſorum autem per ſe, aut intra ſe repentium quandam interdum ſimilitudinem oſtendere; aliud continuari fibras ipſas, & certis ac peculiaribus tunicis inſtructa vaſa ſub oculos, & ſcalpellum cadere hos polypos incidentium. Certe Valſalva ut olim inclinabat in hanc ſententiam, ita ſibi pluſcula per quendam polypum videre vaſcula viſus eſt, quæ & diligenter delineaverat; ſed ex ſimilium polyporum examine fallaciam ſenſit, & quæ antea dilineaverat, poſtea delevit. Tandem qui polypos pituitam eſſe, dixerunt, ſi aliud hoc nomine quam materiam ex qua cruſta fit, concreto ſanguini inſidens, ſignificarunt, non ita certe probandi ſunt, ut qui illam ipſam materiam intellexerunt. Quam enim aliam hoc tempore niſi illam materiam polypi præcipuam & peculiarem eſſe cenſemus? aut quod diſcrimen inter eam cruſtam, & polypoſam concretionem a Malpighio, & Williſio adnotatum fuiſſe, aut revera eſſe, tum hos legendo, tum illas diligenter, earumque ſtructuram examinando, comparandoque, invenire potuit Vir Cl. Andreas Paſta (e)? Illam autem materiam fuiſſe Veterum pituitam, inter cæteros præclare oſtendit Eximius Medicus, eorumque doctrinæ peritiſſimus, Salius (f). *Videmus*, inquit, *non ſolum utramque bilem cum ſanguine e vena ejectam concreſcere, ſed etiam pituitam ipſam, quæ adeo in ſanguinis ſuperficie nonnunquam concreſcit, ut vix gladio incidi queat, niſique hæc & limoſa pars ſanguinis ei admiſceatur, licet concreſcat ſanguis, quomodocunque e vena ejectus, non tamen ita cito concreſcit, nec ita dure coaleſcit, ſicuti ei contigit, quando copioſe ei admiſti ſunt & humores melancholici, & pituitoſi*. Quæ tibi volui omnia verba deſcribere, ut cum iis conferre poſſis quæ Vir Experientiſſimus ſcripſit Jo. Ludovicus Petitus in Commentario altero (g) de modo hæmorrhagias ſiſtendi, ubi ſanguinis partem rubram eo laxius concreſcere, animadvertit, quo minus de alba admiſtum habet, & contra; ut cruſta propterea duriſſima ſit, quod ex alba tantum parte coaleſcat. Sed illud præterea vel in cadaveribus ab eodem animadverſum videbis, ſanguinem qui in corde, & vaſis omnibus tum venoſis, tum arterioſis ita concrevit, ut pars alba ſit a rubra diſtincta, inferiorem quidem partem rubram habere, ſuperiorem autem albam „ modo cadaver frigi„ dum factum ſit in ſitu horizontali, ſicuti plerum„ que contingit. „

27. Verum etſi hæc de polyporum materia, & ſtructura adeo illius ſimili quæ in cruſta ſanguinis obſervatur, & de cruſtæ in ſuperiore parte quieſcentis, & frigefacti ſanguinis quotidie propemodum viſa efformatione, etſi hæc, inquam, ut erant notiſſima, ita injicere Medicis dubitationem debebant, num polypi diu ante mortem, an potius poſt mortem coaleſcerent, præſertim ex quo, modo memoratam, legerant, a Petito in cadaveribus habitam, Obſervationem; tamen niſi exiſtebat, creſcente in dies nimia iſta de præexiſtente polypo perſuaſione, niſi, inquam, exiſtebat is quem paulo ante laudavimus, Andreas Paſta, qui *tollere contra*

Eſt oculos auſus, primuſque obſiſtere contra (h); equidem qui, aut quando finis apud pleroſque futurus fuiſſet, haud ſatis ſcio. *Primus* autem dixi, quia Kerckringius (i) magis univerſarum ſanguinis partium, quam albarum potiſſimum concretionem, id eſt polypum, impugnavit, aut ſi hunc impugnavit, tam molli brachio id fecit, ut cum multo firmior Malpighii (*) defenſio videretur, &, ſi nihil aliud quam Kerchringii objectationem attendas, etiam eſſet; magis magiſque ex quo prodierat utraque, proferre homines plerique pergerent obſervationes polyporum, unde prægreſſi & morbi, & obitus explicarentur. Fuerat aliquis infirma, & ſæpe etiam ægra valetudine quindecim, aut viginti ipſos annos. Si in mortui demum corde repertus polypus fuiſſet; hic jam inde ab initio extitiſſe, & perpetuus malorum omnium auctor fuiſſe dicebatur. Idem pariter accuſabatur, poſt morbum deprehenſus celeriter conficientem. At cor æquo majus, at cor, aut ejus auriculæ magnitudinis mirandæ, at pulmones peſſime affecti, & compreſſa arteria Aſpera ſimul conſpiciebantur. Polypi culpabantur tamen. Quenquam a me nominari non eſt opus, cum jam diu in omnium manibus ſcripta ſint quæ hoc teſtentur. Sed nocere tamen minus poſſunt, cum ſimul cauſas nobis proferant, quas verius incuſemus. Quæ vero eas non proferunt, ut haud improbabili indicio ſunt, eas ſæpe non fuiſſe quæſitas, ſic quantum detrimenti a polypis Res Medica retulerit, non obſcure ſignificant, cum in tot cadaverum inſpectionibus polypo reperto, ſatis quæſitum eſſe, pronunciaretur, & quid præterea in thorace, in ventre, in capite lateret, unde veriores morbi, & obitus diſcerentur cauſæ, perquirere negligeretur. Nec minus damni indidem, nec raro, cepiſſe Rem Juridicam exiſtimabis, cum apud Judices legeris polypum a Medicis reum factum alienæ culpæ, eorum videlicet qui aut enſe, aut fuſtibus, aut pernicioſo pharmaco ſanos, valenteſque homines occiderant, ſive noxa his rebus illata intus appareret, ſive poſtquam deprehenſus erat polypus, non eſſet diligenter quæſita. Nimirum ſe auferri ſinebant Medici hac ratione, non potuiſſe polypum tam cito poſt mortem formari: neque has duas alias attendebant, cruſtam non minus celeriter efformari in extracto ſanguine, & ſi polypus diu ante mortem cor occupaſſet, hominem illum ſic, ut fatebantur, valentem, & omnino ſanum futurum non fuiſſe. Quin ea ipſa res qua admoneri debuiſſent, polypos illos non eſſe morbos, horum videlicet frequentia (quotus enim quiſque hoc igitur morbo non laboraſſet?) eadem illuc ſe adduci patiebantur, ut docerent, polypum longe frequentiorem eſſe morbum, quam homines opinarentur; quando jam olim Guarinonius (k) de polypo, quem pituitæ nomine, ut ſupra (l) indicatum eſt, deſignare conſueverat, hæc in Obſervatione quadam, unde verum diſcendum fuerat, ſcripſit: *Cor ſine pituita illa ſolita in mortuis*: nec de ulla in cadaveribus alia re magis fortaſſe quam de ſanguine, vera illa ſunt apud Celſum (m) verba: *tale eſſe, quale mortui ſit; non quale vivi fuit*. Quam parum igitur apud pleroſque profeciſſet ſuſcepta obiter a Kerckringio polyporum impugnatio, ſatis ſuperque intelligis. Sed Paſta longe alia via ac ratione ipſos polypos ex propoſito aggreſſus, in dubium adeo revocavit tum Epiſtola in eam ſententiam edita, tum breviore altera, quæ a Viro Cl. Franciſco Roncallo Parolino Comite (n) vulgata eſt, ut perpauci mihi jam poſſe produci polypi videantur de quibus num diu ante mortem fuerint, non dubitemus. Et diu quidem eſt ex quo ipſe dubitare nonnunquam cœperam, non de concretionibus iſtis levioribus, quas cum in pleriſque cadaveribus viderem, ſæpe ſtomachabar, interdum ſubridebam, ſi quem forte eorum qui aderant, audirem inde repetentem morbi cauſam, quæ ſe alio loco ſatis prodebat; ſed de magnis, ac durioribus concretionibus, ut quas A. 1703. offendi utrumque cordis ventriculum, & Magna, his adjecta, vaſa omnia occupantes adoleſcentis, quem intra dies tres acutiſſimus ſuſtulerat morbus, qui cujus generis eſſet, non adnotavi; adnotavi autem ſuſpicionem hanc meam, videlicet cum perpauci dumtaxat, exigui, & molles una eſſent atri ſanguinis grumi, quo vita ſervari ne ad nonnulla quidem momenta potuiſſe videretur, poſt obitum

tum

(e) Epiſt. de Cord. Polypo n. 17. & ſeqq. (f) De Affect. Partic. c. 4. (g) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.
(h) Lucret. de rer. nat. l. 1. v. 67. (i) Spicileg. Anat. Obſ. 73. (*) Op. Poſth. (k) Sepulchr. l. 4. S. 1. Obſ. 13. in Addit.
(l) n. 24. (m) De Medic. in Præf. (n) in Epiſtolis poſt Hiſtorias Morbor.

tum denique maximam ſanguinis partem in eas concretiones fuiſſe coactam. Neque aliter accidiſſe in iis, ſuſpicabar, quos Lowerus (*o*) ſcripſit a ſe diſſectos, *miratus*, corde, & vaſis adeo infarctis, *cor ullo modo conſtringi, aut reliquum ſanguinem adhuc fluidum, ad vitam & calorem in partibus conſervandum in vaſis iſtis præterlabi potuiſſe*; ne quid de eo dicam, in quo ab iis concretionibus alterius ventriculi cordis oſtium ita erat obturatum, ut *pennæ anſerinæ aditus in ventriculum, pro influxu ſanguinis vix reſtaret*, alterius autem oſtium *ægre digitis recludi potuerit*. Adjuvabant ſuſpiciones has tum hiſtoriæ ſimiles, tum alia, quorum partim paulo ante attigi, partim infra memorabo, tum ea quæ apud quoſdam Auctores legebam, ut puta apud Coiterum, atque Riverium. Quorum ille cum polypos vermiformes, ut ſupra (*p*) relatum eſt, non ſecus in iis qui ſuſpendio, quam in ea quæ phrenitide necata fuerat, inveniſſet, nec ratio appareret, cur in primis illis eſſe ante obitum debuiſſent; in altera quoque poſt mortem demum formari potuiſſe videbantur. Riverius autem, ut in Sepulchreto (*q*) leges, Obſervationem litteris tradidit carunculарum, quarum *major ad avellanæ magnitudinem accedens, cum arteriæ aortæ oſtium præcluderet* viri, qui pulſus inæqualitatem primum, deinde aſphyxiam paſſus obierat, credita ab Riverio eſt hæc effeciſſe, cum alia non deeſſent quæ accuſari poſſent, nec caruncula ejus dumtaxat magnitudinis præcludere in viro potuiſſe magnum illud oſtium videatur, præſertim cum in Scholio, ab eodem Auctore memoretur *caruncula ſimilis & multo major* in corde militis occiſi, qui *tamen ante bona fruebatur valetudine*. Vides certe, quid hinc pariter conſequatur: quanquam Riverius occurrere dubitationi non omiſit, diſcrimine illo prolato, quo plures quoque alios uſos eſſe deinceps, vidi, carunculæ in milite parietibus ventriculi in parte alligatæ, in altero ſolutæ, ut in hoc poſſet compelli in vaſorum oſtia, in illo non poſſet. Meas tamen omnes ſuſpiciones, dum res mihi magis diluceſceret, tacitus compreſſi, & facile adhuc comprimerem, rationibus quæ pro polypo proponi, aut reponi ſolebant, me, ut verum fatear, morantibus, niſi has Paſtæ ingenio, & diligentia plurimum denique infirmatas vidiſſem.

28. Et primum obſtare mihi videbantur polypi ſigna, quæ non ſine accurato, & cauto plerarumque omnium, quæ illius extarent, Obſervationum examine fuiſſe a Summis Viris propoſita, exiſtimabam. Et quanquam unum aliquod pathognomonicum ſignum raro in morbis haberi poſſe, non ignorabam, mirabarque, non defuiſſe memoria noſtra qui ejuſmodi in polypo ſignum eſſe, doceret, Carotidum, & Subclaviarum arteriarum pulſationem vehementiorem, ut quam ſine polypo ſæpenumero obſervatam ſciebam, quod & aliquæ ad te ſcriptæ confirmant hiſtoriæ (*r*); neminem tamen ferme legebam eorum a quibus polypi indicia ſunt commemorata, qui inter hæc intermittentem, aut ſaltem inæqualem pulſum non poneret, quem ſæpe etiam in adumbrata a nobis polypi hiſtoria (*ſ*) relatum animadvertere potuiſti, & indicatum ſcis ab nonnemine tanquam ſignum polypi pathognomonicum. Quem ego hominem vel ab ſenioribus ſuæ Sectæ Doctoribus refutatum non mirabar, cum mihi earum Obſervationum veniebat in mentem, in quibus aut ſine hoc ſigno inveneram polypos, aut cum hoc ſigno non inveneram: cujuſmodi eæ ſunt, quod ad primum attinet genus, quas in Epiſtola habes VII. n. 11. & 13. & in hac ipſa XXIV. n. 6; quod vero ad alterum, quas in Epiſtolis aliis habebis: quibus tunc addes quæ in Epiſtola ſunt XXI. n. 34. & in XXIII. n. 6. Sed & Epiſtolam relegens IX. cum in illam hiſtoriam (*t*) incides, qua conſtat, pulſuum inæqualitatem parco, ſed continuato, opii uſu fuiſſe ſolutam; illam, ſi bene te novi, a polypo ortam non credes. Verum etſi hæc tunc cognita ex parte ac perſpecta habebam; putabam tamen, ea paucas eſſe exceptiones, quales in Medicina perſæpe occurrunt, nec ſatis dignas quas diagnoſi opponerem a Viris Experientiſſimis conſtitutæ, præſertim cum me non fugeret, ſignorum vim non uno, aut altero ſeorſum accepto, ſed pluribus conjunctis eſſe ſpectandam. Sed ecce tibi Epiſtola Doctiſſimi Paſtæ, in qua (*u*) tot collectæ ſunt polyporum Obſervationes, etiam numero, aut mole valde ſpectabilium, poſt nulla polypi indicia a Clariſſimis Auctoribus deprehenſorum, ut propoſita illorum diagnoſis jam ſæpius inutilis videatur, aut ſi ratione duce excogitata eſt, dubitare cogat, non fuiſſe igitur ante mortem polypos, quorum in viventibus nullum prorſus ſignum extabat. Quas dum relego Obſervationes, invenio duas, alteram Wincleri, Borrichii alteram, quas diſcrimini illi objiciam Riverii (*x*), ab alligata, aut ſoluta caruncula ſumpto. Erant enim polypi in utraque illa Obſervatione *nulla parte adnati, nuſquam annexi, ſed liberi*, atque ſoluti; nihil tamen de pulſuum intermiſſione, aut inæqualitate adnotatur. Juvat huc addere obſervata a Cl. Joerdenſio (*y*), qui ingenue faſſus, *omnia illa ſigna ab auctoribus adducta ad cognoſcendum polypum jam factum, etiam collective ſumta, non ſibi ſufficere, ut inde certi quid de ejus præſentia ſtatui queat*, mox in ſingulorum examine, ubi ad pulſum venit intermittentem, hunc ſe *nunquam* in Polypoſis, *niſi moribundis*, obſervaſſe, teſtatur: & tamen in tot, quorum morbos, & diſſectionem aut peculiariter deſcribit, aut ſummatim indicat, ipſi accidit, ut *omnes polypos præter unicum, eumque omnium maximum, trabibus & columnulis cordis ventriculorum non alligatos, ſed liberos deprehenderet*. Jam vero quando illud primum, videlicet ſine pulſus intermiſſione, aut alia inæqualitate polypum ſæpe inventum fuiſſe, ſatis oſtenſum eſt; omiſſis aliis quæ in promptu eſſent, & nominatim Cl. Trewii (*z*) Obſervationibus, alterum pariter, nimirum pulſus intermiſſionem, aliaſque, etiam mire variantes, inæqualitates ſine ullo polypo animadverſas fuiſſe, non una, ſed pluribus, ut par eſt, Præſtantiſſimorum Virorum Obſervationibus confirmemus, nec tamen omnibus, quibus liceret. Itaque primum ex Sepulchreto ſatis ſit de multis ſeptem, haud amplius, indicaſſe, Gregorii Horſtii (*a*), Nicolai Tulpii (*b*), Lazari Riverii (*c*), Lælii a Fonte (*d*), Joannis Prævotii (*e*) ſingulorum ſingulas, Hieronymi autem Cardani (*f*) binas. Quas ſi legeris; pulſum fuiſſe *intermittentem* reperies, *intermittentem* quoque *inæqualiter*, fuiſſe *inæqualem*, etiam *mire inæqualem*, *maxime inæqualem*, *omni inæqualitatis genere perturbatum*, *plurimumque in ſingulis differentiis variantem*, *ordine omnino nullo*: ſed cum in unoquoque ex his ſeptem ægris aut pericardii, aut cordis, quod in aliquot magnum fuit, aut pulmonis, ut in pleriſque, aliarumve partium vitia deſcripta invenies, in nullo polypum, aut concretionem polypoſam commemoratam videbis. Sed neque in aliis videbis, quas huc adjicies, hiſtoriis, Brunneri (*g*), Gullmanni (*h*), Lancifii (*i*) pulſum proponentium *inæqualiter intermittentem*, *inæqualiter inæqualem*, *irregularem & inæqualem*, *inæqualem atque intermittentem*, cum quidquid morboſi poſt eos pulſus deprehenderunt in corde præſertim, arteria Magna, & vena Cava, non reticuerint. Quid? quod in puella quatuor, aut quinque annos nata, cujus morbum, & diſſectionem egregius Vir ſcripſit Verneyus junior (*k*), cum pulſus modo celeres, modo tardi, & præterea intermittentes, imo ad tempus per intervalla ſuſpenſi timorem incuterent de cordis poly-

(*o*) Tract. de Corde c. 2. (*p*) n. 23. (*q*) l. 2. S. 8. Obſ. 14. (*r*) Epiſt. 17. n. 23. & Epiſt. 23. n. 6. (*ſ*) n. 22. & 24.
(*t*) n. 7. (*u*) n. 4. (*x*) Vid. ſupra, n. 27. circa fin. (*y*) Act. N. C. Tom. 4. Append. n. 5. §. 5. & 6.
(*z*) Eorund. Act. Tom. 2. Obſ. 53. (*a*) l. 2. S. 8. Obſ. 35. §. 1. (*b*) Ibid. Obſ. 23. §. 1. (*c*) Sect. 5. Obſ. 21.
(*d*) l. 4. S. 1. Obſ. 45. §. 6. (*e*) Ibid. Obſ. 3. §. 10. (*f*) l. 2. S. 9 Obſ 33. & 22. (*g*) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 1.
(*h*) Eorund. Act. Tom. 1. Obſ. 4. (*i*) De Aneur. Propoſ. 53. (*k*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704.

polypo; nihil in corde adnotatione dignum inventum eſt; ſed ad ejus baſim ſcirrhoſus tumor nucis magnitudine, arteriæ Pulmonari incumbens, & per radices quaſdam cum Spina connexus. Clariſſimus autem Vir Joannes Targionius (*l*) ubi in Patricio Florentino cordis Magnorum vaſorum, & proximarum partium vitia deſcripſit, ne quis forte ob pulſum qui diutiſſime ſemper fuerat „ irregulariter irregularis, & intermittens „ polypum ab ſe omiſſum eſſe, ſuſpicaretur, diſerte addidit „ ne minimam quidem concretionem polypoſam fuiſſe repertam „. Quod ne de aliis, quos paulo ante laudavimus, ſuſpiceris; fac veniat in mentem cum diligentiæ plerorumque, tum omnium conſuetudinis, qua, cum polypi vocabulo necdum Medici ad eum quidem de quo loquimur, deſignandum utebantur, eum tamen aliis quæ ſupra (*m*) ſunt dicta, nominibus ſignificare non omittebant, tum quantum certa quædam pulmonis, aut cordis, aut vaſorum, huic annexorum vitia ad pervertendos pulſus valeant, tum denique ex illis dumtaxat pulmonis, & cordis vitiis (nuſquam enim *polypoſi quidquam* erat) Paſtam quoque (*n*) in duobus, quorum propterea cadavera perluſtravit, præter alia polypi ſigna, *inæqualem, intermittentemque continenter pulſum* ortum eſſe jam nonnullis ante obitum menſibus, deprehendiſſe.

29. Quoniam autem ad confirmandum, diu ante mortem fuiſſe polypos, dilatationes proferri ſolent cavorum in quibus inveniuntur, quaſi illæ tanquam effectus polypo, ut cauſæ, ſucceſſiſſent; non id Paſta facit quod ipſe in Adverſariis II. (*o*) feceram, ubi contrario etiam ordine rem ſe habere poſſe, oſtendi: imo illis ipſis hiſtoriis ex quibus elucere, credunt alii, dilatationes polypos eſſe conſecutas, non ſatis polypos in viventibus probari, patefacit (*p*), quia polypi non modo antea, ſed ne poſtea quidem in iis corporibus fuerint, neceſſe eſt, ſed poſt mortem denique gigni potuerunt; nam & dilatationes ſine polypis ſæpenumero inveniri, & polyporum ſigna, quæ in iis fuerant in quibus reperiuntur dilatationes, harum dumtaxat ſigna eſſe potuiſſe, planum facit. Qua una ex re mihi quidem videntur plura, ſed duo potiſſimum conſequi. Illud primum: qui polypi diagnoſim ex iis nobis conſtituerunt, quæ in ægris obſervaverant in quibus ſimul dilatationes, & polypi reperti ſunt, non ſatis caute ſe geſſiſſe. Sic; ne a Sepulchreti propoſita IX. Sectione recedam; ſi quis præfixos Obſervationibus, exempli cauſa, II. & X. titulos ſpectet, in illa *pulſus inæqualitatem* ortam procul dubio credet *ob cordis ſiniſtrum ventriculum ſubnigricante carne infarctum*, cum tamen ratio quoque habenda ſit ipſius cordis *inſtar uteri ad ejus carnis molem*, cujus pondus *libras duas* æquabat, *extenſi*: in X. vero Obſervatione *pulſus interceptio* eidem eſſe videbitur *a duobus polypis in corde*, præſertim cum ea Obſervatio, quæ ibi ex parte dumtaxat profertur, nihil præterea exhibeat, quod fuerit præter naturam. Magnum autem errandi periculum ab iſta mutilatas hiſtorias producendi conſuetudine properantibus lectoribus offertur. Quis enim credat, ubi de pulſibus agitur, ingens cordis ipſius vitium reticeri? Et tamem ſi eadem Obſervatio alio loco (*q*) ubi tota producitur, inſpiciatur; cum iis polypis fuiſſe invenitur *cor bovino majus, totam thoracis capacitatem replens*. Alterum, quod conſequi, paulo ante indicabam, polypi diagnoſim vel magis labefactat. Qui enim illam propoſuerunt, cum probe viderent, ſigna quæ afferebant, aliis morbis eſſe poſſe communia, illud addiderunt, ſigna iſta utilia futura, *deficientibus aliis indiciis, quibus affines morbi dignoſci ſolent*. Ita Piſſinius (*r*). Ante illum autem Riolanus (*ſ*), ubi de polypis mentionem injecit, hæc ſubjecerat: *qui premuntur ſpirandi difficultate cum pulſus interceptione, ſine tuſſi, ſine ulla ſuſpicione hydropis pulmonum, aut vomicæ, ſuſpectam habere debent repentinam ſuffocationem cordis*, a polypo videlicet. Alii denique aliter ejuſdemmodi exceptiones addiderunt. Sed quomodo indicia deerunt affinium morborum, ſi quæ polypi ſigna creduntur, ea dilatationibus etiam conveniunt, & *aneuryſmata ſeu aortæ trunci, ſeu lævi cordis ventriculi*, ut confirmat Cl. Paſta (*t*) *ſpecie polypi præ aliis fallunt morbis*? At enim, inquies, cum polypus ſine ullo aneuryſmate, ſine ulla alia cordis, vaſorumque læſione invenietur, cui prægreſſa ægri incommoda imputare liceat; hæc tunc ſaltem polypi ſigna fuerint, &, quod conſequitur, polypus ante mortem extiterit. Ne tunc quidem pro certo hæc conſequi, agnoſcit Paſta (*u*), ut qui ſigna omnia polypi in iis quoque interdum animadvertit quibus neque ulla erat earum læſionum, nec polypus: quamobrem ſicuti a cauſa alia aliqua, etiam oculos effugiente, ut puta, quod alibi (*x*) indicat, a cardiacorum nervorum vitio, tunc illa ſigna provenerint, neceſſe eſt; ita nihil prohibet quominus ab eadem in iis quoque proveniant, in quibus polypi deprehenduntur, præſertim cum tota Epiſtola ſatis oſtendat, quanto probabilius ſit, polypos non niſi poſt mortem compingi. Cum has Litteras ad te meas recognoſcerem, eximium de Corde Tractatum Illuſtris Senacii in manum ſumpſi, & caput (*y*) quod de Cordis Polypis eſt inſcriptum, perlegi, gaviſuſque ſum, ejus quoque judicio improbari (*z*) qui ſigna polypi, & in his pulſuum inæqualitatem polypo tribuere maluerunt, quam vitiis ſimul cum polypo deprehenſis, in hiſque dilatatæ cordis auriculæ: nonne huic dilatationi tribuenda erant, inquit, ſymptomata omnia, & ipſe polypus? Sed cum plurima alia habet ſingulari laude perdigna, tum illud in primis, quod difficilem ſe præbet in veris polypis & agnoſcendis, & dignoſcendis. *Raros* enim in tanto numero eſſe, ait (*a*) quos pro veris agnoſcat: & cum horum effectus eoſdem eſſe, affirmet, ac tot aliorum obicum, curſui ſanguinis per cor ſe opponentium; vix tandem ſoli pulſuum inæqualitati, eique variantì, hoc tribuit, non jam quod fecerant alii, ut inde polypos dignoſcamus, ſed tantummodo ut *ſuſpicemur*. Suſpicemur, inquam; neque enim fugere ipſum poterat, præter polypum, alios eſſe obices etiam inconſtantes, ut puta a varia nervorum irritatione, quæ ſi in nervos, exempli gratia, pulmonum cadat, variam ſanguini objiciat difficultatem e corde in pulmones exituro, aut ab his in cor redituro: quo exemplo utor, quoniam paulo poſt (*b*) video, ipſum quadantenus indicari; nam & alia colligi exempla poſſunt e capite inſequenti (*c*), & vel ſine his ſatis eſt dogma quod ab eo alibi (*d*) poſitum eſt, pulſus inæqualitatem a turbata eſſe nervorum & cordis actione. Quæ turbatio quamdiu ſimul durare, ſimul varia eſſe poſſit, nihil fortaſſe melius tibi oſtendet quam id quod nuper legebam in Volumine III. Commentariorum de Bononienſi Scientiarum Inſtituto (*e*). Cum enim Vir Cel. Molinellius quatuor canibus alterum nervorum Vagorum in collo obligaſſet, neque, ut Valſalva quidem ſolebat, ſtatim ſolviſſet; mox in omnibus motum cordis *nullo in genere æqualem*, *inordinatum*, *intermittentem nullo ordine*, in uno præterea cui nervum eundem etiam ſecuerat; motum illum *confuſum præter modum* animadvertit, nec ante diem XVII. XXIX. XXIII. XXVII. in ordinem iis canibus rediiſſe. Itaque ſi eidem nervo, aut alii ad cor ſpectanti, aut eorum origini læſio aliqua accidat gravis, quid hæc poſſit facere, intelligis, & quam ſapienter is quem laudabamus, Archiater ab ejuſmodi pulſu non diagnoſim polypi, ſed ſuſpicionem dumtaxat repeti poſſe, cenſuerit. At enim, fortaſſe hic dices, quid, ſi inæqualis pulſuum inæqualitas ultra diem undetrigeſimum, ut in pluribus accidiſſe novimus, producatur, & diutiſſime perſeveret? Huic etiam quæ-

(*l*) Prima Raccolta d'Oſſerv. Med. pag. 116. & 119. (*m*) n. 22. & ſeqq. (*n*) Epiſt. de Cord. Polypo n. 9.
(*o*) Animad. 40. & 41. (*p*) n. 5. 7. & ſeqq. & 13. (*q*) l. 3. S. 7. Obſ. 45. (*r*) Epiſt. de Polypo Cord.
(*ſ*) Anthropogr. ult. edit. l. 3. c. 12. (*t*) n. 27. (*u*) n. 6. (*x*) n. 11. (*y*) l. 4. ch. 10. (*z*) n. 10. (*a*) n. 9.
(*b*) n. 11. (*c*) ch. 11. n. 9. (*d*) l. 3. ch. 7. n. 9. (*e*) in Opuſc.

quæſtioni occurrit Paſta (*f*), atque utinam ne inciderent ſæpius eæ cerebri, aut nervorum læſiones, quæ neque ſanari poſſunt, neque mutari, eoque annos quam plures perſtant, & ad mortem uſque. Ejuſcemodi autem læſiones cum ſenſum plerumque fugiant; mirum non eſt, ſi aut cum vitiis cordis, aut ſine his in eorum cadaveribus qui varie inæquali pulſu fuerint, nihil quidquam, cui imputare hunc liceat, deprehendatur. Etſi enim illa cordis vitia ejuſmodi ſint, ut nunc quidem ad unum modum, mox ad alium ſe habere non potuerint; at ſe potuit ad illa addere nervorum læſio unde ea varietas exiſteret, quæ etiam ſine illis vitiis inde eſſe poteſt, ut non improbabili dubitatione a Paſta indicatum eſt.

30. Non eſt mihi in animo omnes ejus Epiſtolæ capita percenſere, quam legere per te poſſis, & fortaſſe jam legeris: Satis eſt, ſi dicam, nihil ferme eorum eſſe omiſſum, quæ hinc permovere homines debent, ut dubitent, num ſint in viventibus polypi, hinc vero, ut minus confidant iis rationibus quæ afferri ſolent, ut eos eſſe in viventibus, oſtendatur.

Quid ergo, inquis, a nobis interea faciendum eſt? Vir alter experiens, & doctus eſt expectandus qui ad illam Epiſtolam ſic reſpondeat, ut quod mihi quidem, ſicut alias (*g*) ſcripſi, non ita facile videtur, perſpicue, & firme illas omnes eximat dubitationes. Quod niſi fiat; caute equidem de polypis loqui pergam, nec committam, ut quæ mihi dubia ſunt, ea temere pro certis ponam. Neque enim amplius ea licet excuſatione uti, qua antea licebat. Scripſerat, exempli gratia, A. 1685. Zollicofferus in Diſſertatione de *Polypo Cordis* (*h*): *eo ritu, quo ſanguis pleuriticorum, cachecticorum, &c. venæ ſectione emiſſus, dum motum, partes ejus omnes antea miſcentem, & invicem obvolventem, paulatim perdit, craſſam albam & denſam, polypo noſtro ſubſtantia omnino ſimilem, in ſuperficiem protrudit*, talem *in ejuſmodi ſubjectis concretionem in corde & vaſis ejus poſt mortem æque ac in ſanguine emiſſo fieri poſſe, nihil eſt, quod me impediat credere, præſertim cum in illis ſubjectis a concretione illa polypoſa ſubſidentis & coagulati ſanguinis portiones aliquæ plerumque reperiantur, ſimiles ſanguini pleuriticorum craſſo & nigro*. Jam vero ſi ab eo tunc quæreres, cur poſt hæc, continuo illuc tranſiiſſet, ut non ſolum profiteretur, ſe tamen *nullo modo concedere, polypum omnem poſt mortem demum formari*; verum etiam de polypis eadem fere quæ cæteri, aſſeveraret; nempe eas quas ſubjicit (*i*), rationes ſui facti produceret: eæque ipſi ad juſtam excuſationem valerent, ut quæ ab nemine fuerant in dubitationem vocatæ. Nobis vero iiſdem utentibus quæ daretur venia? poſtquam illæ ipſæ, ut ſupra (*k*) oſtendimus, adeo ſunt a Paſta infirmatæ. Quod ſi aliis niti velimus rationibus, ut puta iis quas apud aliquos legeris, ad polypos ſaltem illos excipiendos qui ventriculorum parietibus adhærent, & tendineis valvularum ſive Mitralium, ſive Tricuſpidum fibrillis implicantur, aut qui duritie, & firmitudine ea ſunt, ut digitis nequeant diſſolvi, eoque oſtendant, ſe opus eſſe non breviſſimi temporis; has quoque Paſta (*l*) occupavit exceptiones. Nam quod ad duritiem, & firmitudinem attinet, commemorat, quantæ interdum eæ ſint in cruſta ſanguinis e vena emiſſi, & quam brevi tempore hæc gignatur. De adhæſione autem ad ventriculorum parietes, affirmat, ſanguinem, ſi cordis bubuli ventriculis loco vaſis vitrei excipiatur, modo materia æque ſcateat ex qua fit cruſta, non ſecus adhærere eorum parietibus quam polypi ſoleant: quod & de implicatione, opinor, dicere poterat cum fibrillis valvularum, quando animadverto, attuliſſe (*m*) ex Moinichenio exemplum polyporum qui *tendinibus mitralium valvularum implicabantur*, inter eas quidem Obſervationes quæ, cum in viventibus nullum fuerit polypi indicium, ad polypos attinent qui poſt obitum producti ſunt.

Num vero illos ſaltem non niſi longo varioque tempore compactos polypos fuiſſe, credemus, qui ſint fibroſi, qui membranæ, tendinis, nervi, ſive aſpicias, ſive manibus hinc, & hinc trahas, naturam quadantenus æmulentur, qui ſtrata oſtendant alia aliis impoſita, aut qui denique tubulorum inſtar ſint cavi? Crederemus fortaſſe, niſi Paſta (*n*) obſervationes protuliſſet, unde illa omnia in cruſta quoque emiſſi ſanguinis luculenter conſpecta eſſe, conſtaret: quod vero ad cavos attinet polypos, quædam animadvertiſſet (*o*), ex quibus conjicere proclive ſit, cruſtam circumcirca ex quieſcente ſanguine, poſt mortem videlicet, intra vas aliquod, emerſiſſe, circumcirca, inquam, id quod facilius intelliges, ſi cadaver necdum calore intus deſtitutum, in oppoſitam faciem, aut latus, ſive lavandi, ſive alia de cauſa converſum fuiſſe, mecum poſueris, deinde vero inter diſſectionem, aut viſcerum extractionem grumoſum ſanguinem e cruſta circumjecta elapſum, hanc inanis tubuli inſtar reliquiſſe. At ſunt quidam morbi, inquis, ita cum polypo conjuncti, ut ab hoc proveniſſe omnino videantur. Nam primum Schulzius (*p*) œdemata producit duo, alterum in pedibus, & natibus adoleſcentis, alterum in dextero mulieris pede. Erat illi craſſus polypus in vena Cava ad Iliacarum confluxum; mulieri autem in Iliaca dextera. Polypum igitur in utroque, dum viverent, fuiſſe, apparet, qui expedito ſanguinis regreſſui ſe opponens, œdematis cauſa fuerit. Annuerem forſan, niſi alii in adoleſcente fuiſſent polypi, & *ſtupendi* quidem in corde, tum in communicantibus cum ipſo vaſis, nullique prorſus illorum effectus alibi ſe oſtendiſſent; & niſi morbus quo extincta fuerat fœmina, & cauſæ externæ, quæ fortaſſe præceſſerant pedis œdema, & aliine in aliis quoque diſſitis vaſis fuiſſent polypi, ſileretur. Proferes deinde quaſdam cordis, aut auricularum dilatationes, quas, cum alia tibi earum cauſa occurrerit nulla, contendas forſitan, ab eo quem intra illas conſpexeris, polypo inductas fuiſſe. Noli id contendere; tot enim vel inter antecedentes ſunt cauſæ dilatationum, & nonnullæ earum ita abditæ, aut antiquæ, ut ne ægri quidem ipſius Medicis, & aſſidentibus, ex quibus ſciſciteris, aliquando ſint notæ, videlicet graves, ſed diſſimulati, animi affectus, pulmonum alia ætate, aliiſque in regionibus prægreſſæ inflammationes vehementes, & quæ præterea ſunt ejuſmodi apud Ampliſſimum Senacium (*q*) legenda. Namque hæc, præſertim ſi in eos inciderunt, quorum cor ad dilatationem eſſet diſpoſitum, haud raro ipſum dilatarunt citius, aut tardius prout major minorve erat illa diſpoſitio; ut propterea unde, & quando factum eſſet dilatationis initium non ſemper ægri animadvertere potuerint. Denique trahere argumentum poſſes in ſpeciem multo validius ex Illuſtris Halleri (*r*) Obſervatione, quæ in vena mulieris Cava inter Renales venas, & Iliacas *nihil cavitatis loco ſuperfuiſſe*, proponit, niſi *fibroſam quandam, quaſi carneam, polypoſam & duram carnem*. Cum enim vena Spermatica dextera, ut ſanguinem ab inferiore Aorta illatum reduceret, immitteretque in venam Uretericam, ad Iliacam ejuſdem lateris ſpectantem, *enormiter* facta eſſet *latior*, atque adeo foret *unciali diametro*, & *perinde dilatata* eſſet ea quoque Uretericа; videtur polypoſa illa concretio quæ ſanguinis aſcenſum impediret, jam diu fuiſſe ante mulieris mortem. Veruntamen cum Hallerus ſcribat, venam ibi Cavam fuiſſe *concretam*, & exemplum ejus concretionis ex Mantiſſa Anatomica (*ſ*) Rhodii indicet, qui Cavam *arctiſſime coaluiſſe*, dicit, *ut ne ſpecillum quidem admitteret*; haud dubie ab exulceratione, & Solertiſſimus ipſe Hallerus *concretæ Cavæ venæ* in ſua fœmina *rationem ſe non intelligere*, fateatur, *cum in eo cadavere nulla cauſa, venam tantam comprimere apta*, reperta ſit, & Clariſſ. in Theatro Anatomico Gottingenſi Profeſſor Winklerus (*t*) de eadem illa fœmina, ut videtur, loquens (quamvis neque ætas, neque indicatus Obſervationis annus magno-

(*f*) n. 11. (*g*) Epiſt. 18. n. 9. (*h*) §. 13. (*i*) §. 14. (*k*) n. 29. (*l*) n. 20. (*m*) n. 4. (*n*) n. 20. (*o*) n. 24. (*p*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 220. & Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 10. (*q*) Traité du Coeur l. 4. ch. 8. n. 3. & 4 (*r*) Opuſc. Pathol. Obſ. 20. (*ſ*) Obſ. 21. (*t*) Diſſert. de Vaſor. Lithiaſi S. 1. §. 6. Adnot. a.

magnopere conſentiat) in qua Spermatica vena Cavæ craſſitudinem æquabat , hanc totam *a coalitu* obſtructam vidiſſe ſe , ajat ; conjicere proclive eſt , coalitum, ejus facile ſimilem, quem a me viſum alia tibi Epiſtola (*u*) deſcribam, ipſum quidem ante mortem jam fuiſſe, concretionem vero polypoſam ſub ipſo coalitus loco intra venam ibi contractam, vitæ extremo tempore, ut tot alias, productam eſſe. Quæ cum ita ſint , nec quidquam proferri videam , unde quod deducas, extra non injuſtas dubitationes poſitum ſit; vix perpaucas de tanto numero poſſe excipi concretiones, crediderim, quarum in viventibus alias inchoatas, alias perfectas fuiſſe , non inficiemur. Inchoatas in moribundis, aut in longiſſima ſyncope, & ob frigeſcentem jam ſanguinem inſanabili, adeo oppreſſis, ut mortuorum magis quam viventium omnino ſimiles videantur, ſi ſanguis quidem ejuſmodi ſit, qualis ſolet is qui ad cruſtam gignendam eſt maxime idoneus. Perfectas autem in aneuryſmatibus iis præſertim, quæ ſacci formam appenſi referunt. Ibi enim vidi ipſe , non *illius carnis concavæ ſpecie* quam polypi præbent aliquando in ventriculis , aut auriculis cordis, multoque minus , ut ullo modo pro *tunicarum aneuryſmatis excreſcentiis* poſſent haberi ; ſed quales tibi deſcripſi Litteris aliis (*x*) , ubi exceptionis hujus meæ cauſas ſic indicavi , ut hic iterandas non exiſtimem. Neque illud a vero alienum putabo, ut ſi ramorum cum aneuryſmate communicantium orificium aliquod a polypoſis illis quæ intra aneuryſma ſint, concretionibus ex parte operiatur , ut minus in ipſum influat ſanguinis, poſſint illæ incipere , vivente homine, in eum ramum ſe extendere, utque accedente ad debilem ex aneuryſmate ſanguinis motum , extremo in moribundis cordis languore ſanguinem jam minus, minuſque propellentis, concretio in ramo augeatur, & denique ex ſubſiſtente poſt mortem, refrigeratoque ibidem viſcido , ac polypoſo ſanguine undique compleatur ſic , ut cavi remaneat nihil : qua ratione alteram Halleri (*y*) Obſervationem facilius intelliges. Noli tamen credere , etſi in dilatatis arteriis polypos vel diu ante mortem agnoſcam, hinc ſequi , ut in dilatato etiam corde a me non minus agnoſci debeant. Fibræ enim dilatati cordis fere agere ſolent validius, ſicuti ex palpitationum violentia oſtendit Senacius (*z*) , aut ſiquando tandem agunt debilius ; nunquam tamen cum earum viribus in ſanguine comminuendo , expellendoque infirmiſſimæ in dilatata arteria fibrarum vires ſunt comparandæ.

31. Hic illud a te interrogari me poſſe , ſcio , ſi pauci adeo in viventibus ſunt polypi, quid igitur attineat non tam in Valſalvæ Obſervationibus, ex quibus mihi detrahere nihil licet , quam in meis , fere ſemper mentionem facere earum concretionum , quæ mortis cauſæ non fuerint , ſed effectus ? Ego vero primum ob hoc ipſum commemoro , nimirum ut reapſe videas , verum eſſe in Italia quoque id quod Zollicofferi (*a*) præceptor Schachtius ajebat , *adeo non rarum in Belgio eſſe polypum, ut rarius quid ipſi videretur, ſi in morbo defunctis nullum reperiret*, idque cum videris , facilius credas , eum poſt mortem coaluiſſe, cujus ulla in tot viventibus indicia non eſſent. Deinde etſi in mortuis coaluerit , qualis tamen eſſet in viventibus natura ſanguinis , polypi abſentia, aut præſentia , & varia conditio ſignificant. Denique ſunt diſcrimina quædam inter eos polypos qui a dextris, & eos qui a ſiniſtris in corde inſunt , a Malpighio (*b*) adnotata , a Paſta autem (*c*) ex parte in dubium vocata. Scilicet plerumque illos ſubalbo, hos autem atro colore, illoſque majores, hos minores eſſe , Malpighius ſcripſerat . Paſta vero de colore dubitat; de magnitudine non diſſentit . Si rationem ſpectes a Malpighio indicatam additorum modo chyli, & lymphæ ad ſanguinem , dexterum cordis ſinum petentem, & amplitudinis hujus ſinus ; eo inclinabit animus, ut Malpighio utrumque concedas, ſed magis, ut majorem a dextris polypi molem, cum ſimul attenderis, infirmiorem ſiniſtro eſſe ventriculum dexterum, ut non niſi minori vi premere , & expellere ſanguinem poſſit, & facilius mox laxari, ac diſtendi , cum propter deficientem magis, magiſque extremo tempore reſpirationem minus ejicit ſanguinis , quam accipiat. Sed tamen verum ut certe ſcias; Obſervationes ſunt colligendæ . Fecit id Paſta , ut ſupra (*d*) indicavimus , quod ad colorem attinet , proptereaque aſſentiri Malpighio non potuit. Fecimus nos, quod ſpectat ad magnitudinem , & omnes quæ in tota illius Epiſtola ſane plurimæ Obſervationes aliæ aliam ob cauſam proferuntur, inſpicientes , revera ſæpius in dextero , rariſſime in ſiniſtro majorem polypum fuiſſe, vidimus ; imo creberrime in dextero tantum, perraro in ſolo ſiniſtro memorari , animadvertimus . Nec vero aliter Valſalvam obſervare ſolitum invenies ejus perlectis hiſtoriis omnibus , præſertim quas Epiſtola XX. complexi ſumus . Qua fretus longa obſervationum ſerie, non dubitavit , ut ex noſtra XI. cognoſces Epiſtola (*e*), cum a ſiniſtris polypum a nobis extrahi forte conſpiceret , alterum a dextris inventum iri, nec falſo , prænunciare. Ad diſcrimina igitur iſtiuſmodi , atque alia inſuper , ut quod Malpighius (*f*) de ſubſtantia polypi a ſiniſtris denſiore adjecit , pro certo dignoſcenda , ut deinde eorum cauſæ quæ in graviſſima quam ſupra expoſuimus, de Polypis controverſia eſſe aliquando utiles poſſunt , inquirantur , profecto intelligis , non fruſtra quæ de ipſis in ſingulis diſſectionibus conſpecta ſunt, adnotari : quod utinam vel diligentius plerumque facere potuiſſemus.

32. Verum ; ut tandem ad pulſus inæqualitatem , & intermiſſionem revertamur ; ſive polypi ante mortem ſint , ſive non ſint in corde agnoſcendi , ex iis quæ ſubinde interjecimus, veriſſimum eſſe , apparet , hoc Cl. Fantoni (*g*) monitum : *iterum dico : ex vitiis pulſus ne temere de polypis judicium feramus ; cavendum . Multos ſane decepit . Sectio cadaverum cautiores efficiat . Polypos enim reperias ; & æqualis , & conſtans fuit pulſus : Polypi deſunt ; & omne vitium fuit in pulſu deprehenſum .* Cæterum pulſuum vitia omnia, aut plures, ut noſti , aut ſingulas pulſationes attendendo , deprehenduntur . Plures attendendo, & omnes inter ſe, quod ad omnia attinet, comparando, inæqualitas, & quod ad numerum intra certum tempus , intermiſſio , & ſi hæc multo longiſſimum tempus duret aſphyxia cognoſcuntur, de quibus hactenus dictum eſt, præterea autem frequentia, aut raritas. Singulas autem pulſationes attendendo , celeritas, aut tarditas, durities, aut mollities, magnitudo, aut parvitas, vehementia, aut debilitas, & ſiqua ſunt alia huc addenda; fateor enim, hac in parte nimis largos fuiſſe Majores. Nec tamen ſi viciſſim Recentiores quoſdam parciores fortaſſe dixero , quam æquum ſit, id immerito a me dictum putabis . Neque enim profecto neceſſe eſt , ut frequentes omnes pulſus ſint celeres , neque ut omnes duri , aut omnes magni ſint vehementes , quod minus attendiſſe videri poſſunt qui celeritatem, duritiem, & nimiam magnitudinem, & his contraria vitia omiſerunt . At enim celeritas, aut tarditas puncto temporis quod una pulſatio vix durat, *tactu diſtingui non poſſunt* . Facile cum Bellino (*h*) hoc fateor *in ſtatu a naturali parum recedente* . Sed cum multum ab hoc recedit ; nunquamne diſtingui poterunt ? Si autem poterunt ; quo tandem nomine tunc volent id vitii genus appellari? quandoquidem , id quod neceſſitas cogebat nulla, celeritatis, & frequentiæ , tarditatis , & raritatis vocabula , apud Veteres ſapienter diſcreta , jam uſu promiſcuo , non probante Sthalio (*i*) confuderunt . Certe apud eos videbimur pugnantia loqui , ſi celeritatem conjunctam cum raritate in ægrorum pulſibus nos inveniſſe, dicemus. Incidit id alias quoque ; ſed nunquam magis quam in adoleſcente in quo non magnam pulſuum raritatem , maximam autem celeritatem

(*u*) 56. n. 10. (*x*) Epiſt. 17. n. 29. (*y*) Opuſc. cit. Obſ. 19. (*z*) ch. 8. cit. n. 5. (*a*) Diſſert. cit. §. 3. (*b*) Diſſert. de Polypo Cordis . (*c*) Epiſt. ſæp cit. n. 14. & 23. (*d*) n. 22. in fin. (*e*) n. 22. (*f*) Diſſert. cit. (*g*) in Schol. ad Patris Obſ. Med. Anat. 27. (*h*) De Pulſibus. (*i*) Excuſ. reſp. Exam. Pulſ. celer. & frequ. c. 4.

tem deprehendimus. Erat ex illis qui cannabem carminant, hypochondriaco quovis timidior; ſed robuſtus: cubabat autem ob thoracis inflammationem in Bononienſi Noſocomio S. Mariæ de Morte A. 1705. Majo ineunte. Ter miſſus fuerat ſanguis, quem non modo ſine cruſta, ſed difficile, & tarde concreſcentem, eum ſaltem qui ſecundo mittebatur, fuiſſe memini. Sputa ſecundo, & tertio die ſanguinea, deinde nulla, aut fere nulla; ſed nocturni ſudores crebri, inutiles primum, at circa diem decimum, & undecimum utiles adeo, ut pulſus qui vibrati, & frequentes valde fuerant, ut acuta febris requirebat, undecimo die hac finita, nec vibrati amplius, nec frequentes, imo rari eſſent, nec rari tamen valde extra modum. Sed cum ea raritate mox ſe conjunxit vibratio, celeritas autem tanta, ut cum arteriæ motus ambo, extrorſum videlicet, & introrſum, ſimul ſumpti non multo plus occuparent temporis quam ſoleant ſecundum naturam, primus triplo eſſet brevior, quam ſecundus. Quæ res biduum circiter perſtitit, donec vigiliis, & ſiti quæ etiam tum ſupererant paulatim abeuntibus, ſenſim pulſus quoque, vibratione, & celeritate imminuta, ad naturalem pene modum, ſicuti quarto decimo percepimus die, redierunt.

33. At ſine celeritate, aut tarditate, raritatem multo majorem deprehendimus in duobus præſertim Senibus ex quo primum epilepticis inſultibus, a ventre incipientibus, tentati fuerant: quorum alterius hiſtoriam alias (*k*) ad te perſcripſimus; alterius fortaſſe aliquando (*l*) ſcribemus, quem nudiuſtertius conſultationis cauſa inviſentes, cum ea pulſuum raritate invenimus, ut intra ſexageſimam horæ partem pulſationes ſint tantum viginti duæ, numero videlicet duabus circiter tertiis partibus minori quam oporteret, idque a pluribus jam menſibus. Videbis quidem in Sepulchreto (*m*) Rumlerum multo pauciores in Juvene adnotaſſe, ut *ſignum ſummæ imbecillitatis virium*, cum lenta febri conjunctæ. Sed neutri eorum de quibus loquimur, febris fuit ulla, aut ea virium infirmitas, ut e lecto ſurgere, & ſi non ſemper, ut Nobilis ille Veſalii Vir (*n*), aliquando certe, *veluti ſani, obambulare* non poſſent. Iiſdem tamen nec inæqualis ut plurimum pulſus fuit, nec varius ſive in altero, ſive in utroque carpo explorares, ut in ruſtico erat Adoleſcente quem Bononiæ vidi in Noſocomio S. Mariæ de Vita. Is olim cum eſſet duodecennis, ex arbore cadens, dorſum alliſerat, unde urina tunc fluxit ſanguinea, cordis autem aſſidua palpitatio ingruit, quæ etiam tum, nono poſt anno, vexabat, & quotannis ſolebat ter quaterve exacerbari, & ſpirandi difficultatem afferre, ut tum acciderat. In eo igitur cum carpos ſimul ambos tentarem, pulſus utrobique inæquales, & inordinatos reperiebam ſic tamen, ut pulſationes pleraſque attendenti manifeſtum eſſet, in ſiniſtro neque raras poſſe dici, neque frequentes, in dextero autem triplo fere quam in ſiniſtro, eſſe rariores. Qui ſi tunc forte obiiſſet Adoleſcens; aliquid forſan ad hujus diſcrepantiæ cauſam intelligendam non inutile deprehendiſſem, modo illa in minima non fuiſſet ex caſu vitiata nervorum ſtructura ad arteriam dexteram pertinentium. Ab nervis enim plura ſæpenumero eſſe, credo, pulſuum vitia, præſertim autem explicatu difficiliora. Nam *languidum* illum pulſum, & *rariorem*, quem in Sepulchreto (*o*) a plurima aqua turbida in pericardio deduci, vides, nec rarum adeo præter modum fuiſſe, apparet ex iſta ipſa loquendi ratione, nec in altero dumtaxat brachio, & ſic ſatis fortaſſe ex cauſa ibidem propoſita explicari poteſt: quanquam de tot, quas ſæpe produxi, aut commemoravi, non diſſimilibus aquæ in pericardio Obſervationibus haud ſcio, quot tandem rari potius, quam frequentis, qui præceſſerit, pulſus mentionem habeant. Frequentis autem pulſus facilis videtur explicatio, ſive irritans cauſa aliqua nervos cordis vellicet, ſive cor ipſum, idque interius, aut exterius: exterius quidem, ut cum acris aqua eſt in pericardio, quo refertur in iſta ipſa IX. Sepulchreti Sectione Obſervatio XIII; interius vero, cum ſanguis per cava, ſubſtantiamve cordis traductus, is eſt qui poſſit vellicare: ſive etiam illæ per quas ſpiritus in cor influunt, nervorum viæ poſt diuturnum cordis irritamentum adeo pateant, ut hoc ablato, pergant ii nihilominus, nec ad breve tempus, æquo crebrius in cor influere: quæ fortaſſe cauſa eſt, cur haud raro, pervictis jam febribus, ægri tamen, ſi nihil aliud quam frequentiam pulſuum, attendas, febricitare videantur, eoque a minus peritis, magiſque timidis Medicis in lectulo uſque, & uſque retineantur, cum inde paulatim, ut vires ſinunt, ſi convaleſcere quidem velimus, ſint extrahendi. Pulſuum autem durities cauſas plerumque ita habet manifeſtas, ut per ſe pateant, pateatque, cur minus in ſenibus ſit attendenda, niſi forte aut nimium magna illa ſit, aut hi carnibus contra ac ſenes plerique ſolent, etiamnunc mollioribus, & quaſi teneris. Magnitudinis autem pulſuum ſi multo evidentiſſima cauſa non eſſet; ex illis conjici poſſet quæ ſupra (*p*) hic illic attigimus, cum de contrario vitio ageremus: nec vero morari hic vacat, ubi ſingulorum diſcriminum curſim, ut vides, quaſdam cauſas, quæ faciliores nobis videntur, quaſi exempli cauſa, indicamus; fontes enim monſtravimus ſupra (*q*), unde longe & plura, & exactiora haurire, cum libuerit, queas. Unum illud nunc reſtat, ut de pulſuum vehementia quæramus. Etſi enim cum verba fecimus de aſphyxia, & de pulſus debilitate, nonnullas indicavimus cauſas, quarum oppoſitæ vehementiam faciant, neceſſe eſt; accidit tamen aliquando, ut vehementia tanta ſit, & cum iis conjuncta, ut peculiaris ejus cauſa in cadaveribus; ſi forte ſub ſenſum caderet; quærenda eſſe videatur: quod in eo fecimus viro, cujus protinus ſubjicietur hiſtoria; ut qui ab aſphyxia orſi ſumus, vitiis intermediis jam percurſis, in contrario illi maxime vitio ſcribendi finem faciamus.

34. SUTOR conſiſtente ætate, nulla in re, ut ajebat, delinquere ſolitus, niſi in nimio vini potu, ante menſes circiter quatuor tentari cœperat univerſi corporis laſſitudine, & pulſatione ad regionem cordis, cum ſpirandi difficultate conjunctis. Quæ cum in dies creſcerent; Paulus Salanus Medicus Bononiæ exercitatiſſimus, aneuryſmate laborare hominem, cenſuit, nec ſemel detrahi ſanguinem juſſit. Noviſſime ad ea quæ diximus, acceſſerant animi defectiones, cum in Noſocomium S. Mariæ de Morte exceptus eſt. Erant eæ defectiones, & ſpirandi difficultas noctu graviores, tunc potiſſimum cum homo capere ſomnum volebat, illiſque ingruentibus, brachium dexterum acerbo dolore corripiebatur non ſecus ac ſi dilaniaretur. Aſſidua autem erat ad cordis regionem, indeque ad umbilicum uſque pulſatio tanta, ut majorem ſenſiſſe, aut vidiſſe vix meminerim. Nam viſu etiam tota percipiebatur: & quanquam major erat in pectore, ſic tamen ea quoque pars quam dixi, abdominis impoſitam manum percutiebat, ut cunctis non modo in thorace, ſed in ventre etiam aneuryſma eſſe videretur. Ajebat æger, eam ſe pulſationem ubique percipere, ut vel ad extremos pedum digitos perveniret. Et ſane Carotides quoque, & Temporales arteriæ, & quas ſæpius tangebamus, Radiales iiſdem magnis, vibratiſque pulſibus agitabantur. Pedes erant ſubtumidi. Vix quidquam cibi ſumebatur. Et quanquam febris erat nulla, & poterat æger cum minus difficilis fiebat reſpiratio, in utrum liberet latus cubare, capite autem egregie valebat; tamen graviter adeo morbum ferebat ſuum, ut mortem ſibi præoptandam exiſtimaret. Cujus voti compos factus eſt quarto ex quo in Noſocomium venerat, die. Cum enim forte ad alvum exonerandam ſurrexiſſet; vix in lectulum regreſſus, ſpiritum ducere, niſi erecta cervice, non potuit, in eaque ſpirandi difficultate mortuus eſt. CADAVER ſecuimus Kalendis Quinctilibus A. 1705. labra valde livida inter ſecandum adnotantes, atrum autem, & fluidum ſanguinem,

(*k*) Epiſt. 9. n. 7. (*l*) Vid. Epiſt. 64. n. 5. (*m*) Sect. hac 9. in Schol. ad Obſ. 2. (*n*) in cit. 2. Obſ.
(*o*) Sect. cit. Obſ. 19. (*p*) ut n. 15. 19. (*q*) n. 12.

nem, qui, diſſectis circa jugulum integumentis, de-
fluxit. Thorace aperto, flavum ſerum in cavo
ejus dextero animadverſum eſt. In ſiniſtro tota pul-
monis convexa facies ad pleuram adhærebat per in-
terjectam craſſam, & mollem quaſi membranam, quæ
hinc a membrana pulmonis, inde autem a pleura po-
terat ſine laceratione ſeparari, reliquiæ, & indicium,
ut opinor, prægreſſæ olim peripneumoniæ. Pulmones
ſani. In pericardio ſeri turbidi aliquantum. Cor po-
tius magnum; ſed intra modum. In hujus caveis,
vaſiſque, cum iiſdem communicantibus, nihil uſquam
polypoſi; ſanguis ater dumtaxat, & leviter in gru-
mos coactus. Cum omnia attente perſcrutarer, vix
potui animadvertere in una de tribus valvulis quæ
Pulmonari præficiuntur arteriæ, ſubduri aliquid, &
ad cartilagineum accedentis in medio valvulæ; ad e-
juſque limbum præſertim. Cæterum nulla cordis,
nulla auricularum, nulla vaſorum ſive in thorace,
ſive in ventre dilatatio. Quin etiam cum arteriam
Magnam a corde ad diviſionem uſque in Iliacas ape-
ruiſſem; nihil in tota ejus interna facie adnotare li-
cuit, niſi leves quoſdam, & inæquales quaſi ſulcos,
in longitudinem ductos, eoſque primum ab ipſo ar-
teriæ initio ad eam uſque partem quæ adhærere inci-
pit thoracis vertebris, & rurſus, ſed levius, qua ſub
diaphragmate Cœliacam edit. Ventre priuſquam
id quærerem, adaperto, & flavæ aquæ copia non ita
modica in eo conſpecta, inteſtinum Colon ab jecino-
re ad finem uſque in peranguſtas cellulas coarctatum,
& contractum quoque ventriculum animadvertimus,
neutrum mirantes, quippe in homine, vix quidquam,
ut diximus, plures jam dies comedente. Itaque nihil
in ventris viſceribus præter naturam inventum eſt,
niſi quod hepar erat duriuſculum, & maculis exte-
rius diſtinctum, quædam quaſi granula mentientibus.
Cerebrum, quod reliquum erat, egregie con-
ſtitutum deprehendi; quanquam Tenuem meningem
non ita difficile fuit ab illæſo cortice detrahere.
Denique e vertebrarum tubo nihil aquæ prodire,
vidi.

35. Unde igitur tanta, & tam vehemens cordis,
omniumque arteriarum pulſatio? Nempe indidem un-
de eſt in pleriſque Aortæ aneuryſmate tentari inci-
pientibus. In his vero non ab aneuryſmate ipſo eſt,
quod necdum eſt factum, & ſi factum eſſet, tunc
potius, ut in dilatatis fluminum alveis videmus, im-
petum minueret fluentis humoris; ſed ab ea cauſa eſt,
quæ aut ſola, aut cum aliis ipſum facit aneuryſma,
vaſorum parietes violenter urgendo, infirmando, &
extrorſum denique compellendo. Ea autem cauſa in
aucta præter modum vi conſiſtit, qua cor in Aortæ
initium, & hoc in proximam arteriæ partem, & pars
hæc in aliam deinceps ſanguinem trudit, qui præſer-
tim eo copiæ modo, & qualitate ea ſit, ut violen-
tiorem illum motum & facilius poſſit accipere, &
vehementius ad parietes arteriarum transferre. Quid
igitur magis augeat cordis, & arteriarum vim, quam
ea victus ratio, quæ vividiorum ſpirituum, &, ſi vis,
magis etiam irritantium copiam præter modum adau-
geat? Ei certe victus rationi non in hoc modo ho-
mine, ſed in aliis quoque aliquando vidi ejuſmodi
univerſarum arteriarum pulſationem ſucceſſiſſe, in pri-
mis in viro Meldulenſi a quo ante hos circiter qua-
draginta annos conſultus ſum. Vidi præterea in aliis,
in quibus Senex honeſtus fuit, civis meus, & Mer-
catores duo, alter Patavinus, alter Venetus: quorum
hic florente ætate adhuc vivit, alter affecta mortuus
eſt, cujus cadaver ut incideremus, nullis precibus ab
uxore impetrare potuimus. Hos omnes fuiſſe bibaces,
non credo, imo aliquem non fuiſſe, ſcio. Ab nervis
tamen in his quoque omnibus eam pulſationem fuiſ-
ſe, crediderim, cum ſigna peculiaria aliorum morbo-
rum non eſſent, aut ſi eſſent, vel ad irritatos nervos
haud obſcure ſpectarent, ut alibi (r) in Mercatore
illo Veneto oſtendam, vel ad morbos attinerent, qui
non niſi nervos irritando, poſſent illam pulſationem
efficere, ut ex diſſectione Senis, quem modo dice-
bam, alias (s) intelliges, a calculis, renes veſicam-
que torquentibus, mortui. Sed & aliæ Obſervationes
in mea me opinione confirmant. Nam præter quam
quod una extat (t) in qua poſt pulſationem in ce-
rebro, ſupervenit palpitatio cordis, & arteriarum, in
extremis quoque digitis percepta, & ab utero eſſe
hoc malum in Matrona Patavina, ſuſpicabatur Rho-
dius (u), & licet indidem arceſſere in famula,
quam idem commemorat (x), a Platero (y) cura-
tam; quæro ex te, quonam modo cor flaccidum pul-
ſus facere per ſe poſſit non debiles? In Agricola ta-
men, cujus tibi in XI. Epiſtola (z) hiſtoriam ſcri-
pſi, cor flaccidum fuit, pulſus vehemens. Scilicet aut
quanto pauciores poterat deſcriptum ibi ejus cerebrum
ſpiritus ſecernere, tanto plures ſecernebat cerebellum,
vel, ſi mavis, Spinalis Medulla, & ad cor mittebat,
aut cum reſolutione aliorum nervorum, irritatio, ut
ſæpe accidit, aliquorum, & in illo cardiacorum,
conjuncta erat, aut certe aliquid ejuſcemodi fuit. At-
que ut Obſervationibus utamur, quæ ingentem arte-
riarum omnium pulſationem commemorant; vide,
quæſo, duas quæ ex duobus celeberrimis Pariſienſibus
Auctoribus in Sepulchretum relatæ ſunt. Altera (a)
Ballonii eſt in Juvene, cordis palpitatione jam diu
affecto, cui *omnes arteriæ evidenter in ſingulis fere
partibus palpitare videbantur*. Paræi eſt altera (b)
in quodam Veſtiario, qui *micantium impetu arteria-
rum omnium pulſum ſe percipere dicebat*. In primo
*adeo omnes cordis valvulæ, & magna arteria diſtenta
viſa eſt, ut cor triplo, aut ſaltem duplo amplius vi-
deretur*. In Veſtiario autem *arteria Venoſa* reperta eſt
in eam amplitudinem dilatata, ut *manum in pugnum
complicatam capere poſſet, & interna ipſius tunica oſ-
ſea*. Nunc quæro ex te, num vaſorum diſtentiones,
dilatationeſque augeant impellentem fibrarum vim, &
fluentis humoris impetum? an illam potius, & hunc
minuant, quemadmodum paulo ante indicatum eſt?
Quod ſi agnoſcis; veri igitur ſimilius videbitur, quæ
cauſa in utroque antea fecerat aneuryſmata, eandem,
vel his factis, perſtitiſſe, imo adeo validam ſecus ac
frequentius accidit, fuiſſe, ut tantam illam arteria-
rum omnium pulſationem ſervarit.

36. Dixi autem *aneuryſmata*, Paræi quoque Ob-
ſervationem complectens, primum quia hic eadem vo-
ce uſus eſt, *aneuryſmate arteriæ Venoſæ*, tum etiam
quia dubium mihi eſt, ne forte per incuriam ita ſcri-
pſerit, cum vellet ſcribere *venæ Arterioſæ*, id eſt ar-
teriæ Pulmonaris. Dubitandi autem cauſa eſt multi-
plex. Nam primum in hiſtoriis, quas legiſſe memi-
ni, omnino duabus maximæ dilatationis arteriæ Ve-
noſæ, id eſt Pulmonaris venæ, tantum abeſt ut in-
gens illa memoretur univerſalis pulſatio; aut pulſus
non memorantur, aut minimi, debileſque fuiſſe di-
cuntur. Illarum altera eſt Hildani Cent. 2. Obſ. 89;
non ut perperam ab Lanciſii (c) typographis indi-
catur, 99: altera autem Vieuſſenii in Tract. de Cor-
de gallice ſcripto cap. 16. Quin etiam ſic mihi acci-
dit, ut cum ejus venæ truncum, nempe ſinum in
quem rami omnes ipſius influunt, æquo ampliorem
offendi, pulſus præceſſiſſe, audirem, aut languidos,
aut nullos, quemadmodum Epiſtolam relegens XVIII.
(d) cognoſces (e). Deinde in utraque illa hiſto-
ria, cordis palpitationem, & ſpirandi difficultatem
fuiſſe, lego: quas in Paræi Obſervatione non ſolum
non video nominari, ſed credere debeo, abfuiſſe;
cum *pila palmaria ludentem* extremis horis virum de
quo loquitur, animadverto, quod exercitationis ge-
nus utrumque incommodum exacerbando, non volu-
ptatem, ſed moleſtiam attuliſſet. Contra in eadem
Obſervatione invenio quod neque in duabus illis oc-
currit, neque a venæ illius dilatatione videtur expe-
ctandum, ut *dolens* videlicet, *& tumens locus* exte-
rius appareat. Solet id fieri ab dilatati aut cordis,
aut arterioſi vaſis pulſatione; eſtque in hoc multo
quam in venis, frequentius, ut *interna tunica oſſea*
inve-

(r) Epiſt. 64. n. 10. (s) Epiſt. 42. n. 13. (t) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 32. n. 3. (u) Cent. 2. Obſ. Med. 40.
(x) Ibid. (y) Obſ. l. 2. (z) n. 11. (a) l. 2. S. 8. Obſ. 26. §. 2. (b) Sect. hac 9. Obſ. 9.
(c) De Aneur. Propoſ. 53. (d) n. 2. & 34. (e) Vid. etiam Epiſt. 64. n. 7.

inveniatur: quanquam hoc ipſum quomodo Paræus de vena dicere potuiſſet, haud ſatis intelligo, qui venam *unica conſtare tunica*; non, ut arteria, *duas obtinere tunicas*, ſcripſerat (*f*). Vides igitur, quæ in ejus Obſervatione hæſitare me cogant. Neque enim faciunt, ut omnino *venam Arterioſam* ſcripſiſſe, credam; nam ſic quoque difficultates, non tot quidem, ſed tamen aliquot ex his quas attigi, ſupereſſent. Me quidem non fugit, hujus etiam venæ, id eſt arteriæ Pulmonaris, dilatatæ exempla haberi, quamvis multo quam arteriæ Magnæ, pauciora: ut in Rivæ illa Icone (*g*) qua primum majorum omnium vaſorum dilatationes pictæ ſunt, & in illa ipſa quæ paulo ante indicata eſt, Vieuſſenii hiſtoria, & apud Kerckringium (*h*), atque ut in iis Obſervationibus, quæ & prægreſſa habeant ſigna, & in Sepulchreto extant, ſubſiſtamus; Alardus Mauritius Egerdes (*i*) *magnitudinem præternaturalem* deſcribit Pulmonaris arteriæ, *quaſi aneuryſmate affectæ*, & *hinc inde ſacculos cruore coagulato turgidos habentis appenſos*: & niſi huc referenda eſt Scholiographi Hollerii (*k*) Obſervatio *abſceſſus* in eadem arteria, quem & Poterius (*l*) ait *in pluribus* ſibi obſervare licuiſſe, Cæſalpinus (*m*) certe proponit *arteriam quæ ducit in pulmonem, duplo latiorem naturali*. Cave enim credas cum Boneto (*n*), ſic cum *arteriam venoſam vulgo, Neotericis venam pulmonariam*, deſignaſſe, qui hos docuit in Quæſtionibus Peripateticis (*o*) ita loqui, ut nunc loquuntur, & ſibi coſtans in illo ipſo quem Bonetus laudat, Artis Medicæ libro VI. antequam iſtam ſcriberet Obſervationem, bis confirmavit (*p*), quam vocaſſent Priſci *venam arterialem*, omnino *veram arteriam eſſe*, arteriam, inquam, *in pulmonem ducentem*, cum *vena* ſit quam illi *arteriam venalem* dicebant, in cor *introducens ex pulmone*. Nunc igitur vide, cum dilatatione Pulmonaris arteriæ fuiſſe in Sancto illo Sene, de quo loquitur Cæſalpinus, & palpitationem cordis, & propter duas abruptas a cartilaginibus coſtas manifeſtum exterius locum quo ſe pectus, alterne tumens attollebat. Nec, ſi huc attinet Scholiographi illius Obſervatio, in hac deerat palpitatio cordis: cujus oblitus videri poteſt Bonetus, cum ejuſdem, opinor, Obſervationis partem alteram, ad ſyncopem facile attinentem, quæ Antipatro accidit, ipſe ad pulſus inæqualitatem referens (*q*), Obſervationi oppoſuit (*r*) conjecturam Saxoniæ, quippe de homine etiam tum vivo ſermonem habentis: quo in judicio num fallar, tu conſtitues, cum apud ipſum Saxoniam, illumque Scholiographum, non *ad cap.* 3; ſed *ad cap.* 30. ea quæ nunc attigi, recognoveris. Quod vero ad reſpirationem attinet; minus hanc fore difficilem, ubi impedimentum, hoc eſt dilatatio, ad arteriæ Pulmonaris initium ſit, quam ad venæ finem, & ratio oſtendit, & ex iis quæ Bellinus (*ſ*) docuit, & Albertinus (*t*) obſervavit, colligi licet (*u*). At enim in pluribus, quæ indicatæ ſunt, dilatati hujus, aut illius vaſis Obſervationibus alia erant, in corde præſertim, vitia, a quibus potiſſimum tum quod deeſſent, tum quod eſſent quædam ſigna, repetendum eſt; in Alardi autem Obſervatione, nullum horum quæ quidem ſupra memorata ſunt, extat. Fateor, eoque hæſitare me, dixi. Sed tamen quo magis omnia expendo, & Paræi hiſtoriam relego, eo magis ſuſpicari cogor, in ea ſaltem deeſſe aliqua, ex quibus nonnulla, & vehementem illam in primis arteriarum omnium pulſationem intelligamus.

37. Cujus ad cauſam ut redeam, & ad ejus a me deſcriptam hiſtoriam; ſi per illam hanc credis non perperam explicatam; intelligis primum, tanto diligentius obſtandum initiis aneuryſmatum, ut Lanciſius (*x*) vocat, ſpuriorum, quanto manifeſtius eſt, vel priuſquam verum aneuryſma fiat, interdum ab illius cauſa defectiones animi, & non ferendam vim mali, & mortem quoque ipſam afferri: quæ vitari poſſent omnia per curationem idoneam, matureque inſtitutam, qualis in iis fuit, de quibus ſupra (*y*) ex Platero, & ex Commercio Litterario indicatum eſt, & illa præſertim blanda, & Lanciſianis ſimilis, quam Bonhomo adhibuit Prævotius noſter (*z*): quin ſola diæta quantum valeat, his perpaucis verbis indicavit Ballonius (*a*): *Cuidam omnes arteriæ micabant manifeſto. Mirum id fuit. Inſtituta diæta curatus eſt.* Deinde vides, cujuſmodi ſint in arteria initia illorum aneuryſmatum, quæ videlicet neque ab nativa illius imbecillitate, neque ab eroſione fiunt, nedum a vulnere, aut contuſione. Nempe vehemens impetus quo ſanguis ab nimium adaucta vi cordis, & arteriarum in has diutius urgetur, tam crebris denique, & æquo gravioribus ictibus, majoribuſque diſtentionibus earum latera, quantumvis per ſe ſatis firma, lædere incipit, tunicæ earum intimæ villos tenuiſſimos quidem, ſed arctiſſime compactos, ita diſtrahendo, ut prima læſio ſulcorum forma, quos deſcripſimus, ſe prodat. Hanc deinceps cæteræ in proxima tunica conſequuntur læſiones interdum citius, alias ſerius, ut major impetus ſanguinis, minorque arteriæ firmitas eſt, aut res contrario modo ſe habent: ſitque tandem verum aneuryſma, ſive in omnem partem expanſum, ſive inſtar ſacci a latere appenſi, ut villorum diſtractio vel circum undique, vel uno in latere facta eſt. Sic Epiſtola XVIII. (*b*) relegens quæ in Magna cujuſdam fœminæ arteria deſcripſi, ſulcos hujuſcemodi in longitudinem ductos reperies in illa arteriæ parte quæ nondum erat dilatata: ſuperius autem certo loco non ſecus ac ſi magis diſtracta fuiſſet, arteriæ fibras ipſas apparuiſſe; quo loco nimirum credibile eſt, futurum fuiſſe, ut in ſacci formam excreſceret, ſi diutius vixiſſet mulier: denique ab eo ferme loco ad cor uſque arteriæ tunicas jam in omnem partem fuiſſe expanſas. Nec vero illud morari te debet, quod pulſus in ea fœmina percipi non poterant. Neque enim an ſemper ita res fuiſſet, aut eſſet, conſtabat: & ſi forte convulſionum vi id in artubus accidebat; tanto ob id etiam major ſanguinis impetus in Aortæ ipſius tunicas eſſe poterat, quod miſtus eſſet ex *adaucto impetu recto* & *reflexo*, ſicuti ab Lanciſio (*c*) indicatum eſt. Eademque a me de muliere illa altera dici, credito, cui ſimul in Aorta lineas, iſtorum ſulcorum non diſſimiles, ſimul ſubobſcuros in carpis pulſus. Epiſtola propoſui XXIII. (*d*): tanto autem magis eadem dici, quod ingens in illa erat cordis palpitatio, vaſorum autem in collo pulſatio oculis ipſis occurrebat. Quales autem fuerint pulſus in aliis, quorum Magnam arteriam intus ſulcatam inveni, etſi ignotum eſt; nihil tamen prohibet credere, fuiſſe, interius præſertim, vehementiores, quam iis corporibus ſecundum naturam conveniret: imo in nonnullis eorum profecto veriſimile eſt, ut in Sacerdote de quo ſcriptum fuit Epiſtola IV. (*e*), & in Veneta muliere, de qua Epiſtola XXVI. (*f*) ſcribetur, cujus Aorta ſulcos, ſiqua alia, ſpectabiles oſtendit, cum dilatatione, & certo loco etiam cum eroſione conjunctos. Accedit enim haud raro ad impetum ſanguinis, progrediente morbo, & tempore, cauſa alia quæ vim habeat erodendi, unde initium accelerari poteſt legitimi aneuryſmatis, quemadmodum recte animadvertit Lanciſius (*g*), & generatim indicavit Fernelius (*h*). Spurii autem aneuryſmatis cauſa priuſquam legitimum fiat, id eſt antequam arteria ab impetu ſanguinis ſit dilatata (cujus rei ſignum pulſatio præbet ex anguſtiore jam facta latior) quo læſionis genere vitiare arteriam incipiat, ſub oculos jam a nobis poſitum exiſtimamus, ſimulque oſtenſum, vel eo tempore nonnunquam hominem poſſe ab illa eadem cauſa graviſſime torqueri, & vita privari. Hæc ad ea quæ Lanciſius docuit, adjunges, ſi tamen placuerint: & valebis.

(*f*) Oper. l. 2. c. 10. (*g*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obſ. 17. litt. R. (*h*) Spicil. Anat. Obſ. 16.
(*i*) Sepulchr. l. 2. S. 5. Obſ. 4. in Addit. (*k*) Ibid. S. 8. Obſ. 27. §. 1. (*l*) Inſign. Curat. & Obſ. Cent. 3. c. 22. in fin.
(*m*) Sepulchr. Obſ. 27. modo cit. §. 2. (*n*) in Schol. (*o*) l. 5. qu. 4. (*p*) c. 9. ~~& c. 19.~~ (*q*) l. 2. S. hac 9. Obſ. 6.
(*r*) in Schol. (*ſ*) De Morb. Pector.. (*t*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc.
(*u*) Vid. tamen Epiſt. 64. n. 7. & 8. (*x*) De Aneur. Propoſ. 5. (*y*) n. 35. (*z*) apud Rhodium Cent. 2. Obſ. Med. 40.
(*a*) Paradigm. 15. (*b*) n. 34. (*c*) Oper. modo cit. Propoſ. 35. (*d*) n. 6. (*e*) n. 21. (*f*) n. 21.
(*g*) Oper. cit. Propoſ. 39. (*h*) Patholog. l. 5. c. 12.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXV.

Agitur de Lipothymia, & Syncope.

Aſphyxia quidem, ut ſuperioribus Litteris (*a*) oſtenſum eſt, ſine Syncope eſſe poteſt: ſed non Syncope ſine Aſphyxia. Illud difficillimum intellectu eſt: hoc facillimum. Minime enim mirabile eſt, qui mortuorum ſimiles jaceant, in his ut cætera fere omnia vitæ indicia, ſic pulſus etiam deeſſe. Contra, non ſatis mirari poſſis, in quibus nullum arteriarum motum reperias, in iis pleraque eorum vigere quæ in hominibus non vivis modo, ſed ſanis etiam ſpectamus. Facilior igitur Syncopes, quam Aſphyxiæ, tractatio eſt: nec difficilior Lipothymiæ, quippe a Syncope non niſi gradu diſcrepantis. Harum utriuſque cauſas, quæ Valſalvæ quidem, & mihi in cadaverum diſſectione ſe obtulerunt, ex Epiſtola hac cognoſces. Ille igitur ſic invenit.

2. JUVENIS duodetriginta annorum, procerus, & pinguis, rubraque a natura facie, crebro ſtomachi dolori obnoxius, qui ſibi dum inclinato corpore caput demittebat, a ſtomacho aliquid ad fauces means ſentire videbatur, interdum ob virium debilitatem, laborioſe ſe movens, & anxie reſpirans; bis etiam animo uſque adeo deficiens, ut mortuus videretur; ſæpe quoque de dolore capitis, & vertiginibus conqueſtus; cum aliquot ante menſibus priſtinam pinguedinem amiſiſſet, rubrum tamen faciei colorem ſervaſſet, die tandem quadam, veſpertino tempore domum redit laſſus, & ſolito ſtomachi dolore vexatus: ventriculi regionem petroleo inungit, cœnat, noctemque placida quiete tranſigit; ut mane expergefactus, quærenti uxori quomodo ſe haberet, recte, reſponderit. Surgit, ut alvum exoneret. Dum lectum repetit, vix pedes attollere jam poſſe, vacillare, & quaſi cadere ab uxore conſpicitur. Tandem ad lectum pervenit, in eumque confeſtim ſe rejicit, hoc unum, & ſemel clamans: o morbum ingentem! Facie multum rubet, palleſcit poſtea, leve ad vomitum irritamentum oſtendit, lotium, & fæces reddit: brevi moritur.

MORTUI facies, & collum ad laryngis latera, cum livore tumebant. Ventre aperto, chylifera per meſenterium vaſa conſpiciuntur; a cœna autem ad mortem ſex circiter horæ interceſſerant. Lien duplo major erat. Ventriculus autem qua lienem ſpectabat, adeo tenuis, ut ne dimidium quidem ejus æquaret craſſitudinis quam in reliquis habebat partibus; illoque in loco ad ſuperiora multis intus erat ſanguineis punctis diſtinctus. In ventriculi autem cavo ſubflava inerat materia. Thorace recluſo, nil, niſi in corde, adnotatione dignum fuit, cujus auricula dextera adeo erat dilatata, ut tertiam cordis æquaret partem: dexter autem ventriculus copiam fluidi ſanguinis ingentem continebat, cum eaque minorem polypum, naturæ multum ab iis concretionibus diſcrepantis, quæ in eorum corporibus ſæpius occurrunt quos febris, aliive ejuſmodi morbi interemerint. Subſtantia enim erat multo craſſiore, atque aliter ac in illis compacta, colore autem carni ſimili. Cranii fornice exſecto, dum Craſſa meninx incideretur, ſerum prodiit ad uncias duas: cujus paulum in ventriculis quoque cerebri repertum eſt, cætera ſani.

3. Cum ad ventriculi, capitis, & cordis morbos hæc attineat hiſtoria; inter hos ultimos referre malui propterea quia duæ illæ prægreſſæ animi defectiones, graves adeo ut hic Juvenis mortuus eſſe crederetur, cujus generis noviſſima fuerit, ex qua revera mortuus eſt, ſatis videntur ſignificare. Nam quicunque modus fuerit quo hujus ultimæ initium ingruit, & quæcunque capitis, nervorumque in ea conſpiratio, nihil magnopere obſtat quo minus in ſyncopen deſiiſſe arbitremur; quod confirmat ſubſecutus faciei pallor, nec recrementorum infirmat exitus, quippe cum ſphincterum laxatio interdum ſyncopi quoque communis ſit. Magnus certe inventus eſt in corde morbus. Nec vero id ob parvum illum polypum dico, cujus qualiſcunque ſubſtantia, ſtructura, & color apparuerint; non propterea decet eorum obliviſci, quæ ſuperiore Epiſtola (*b*) expoſita ſunt. Sed ob tantam illam dextera dilatationem. Niſi enim fuiſſet ventriculus ille multum dilatatus; ingentem continere ſanguinis copiam non potuiſſet: neque cum hic tanta ſanguinis copia tumeret; non magna eſſe potuit proximæ auriculæ dilatatio, quæ tertiam adeo ampli cordis partem æquaret. Amplificatis autem cordis caveis, non inſolitum eſſe, animi defectiones accidere, præter Albertini (*c*) Obſervationes, illas ab dilatationibus repetentis *ſpeciatim caudicis venæ Cavæ, ſive auriculæ cordis dexteræ* ſic ut *non nunquam in ſyncopem cardiacam deſinant*, præter Obſervationem XI. quæ in Sectione X. eſt Sepulchreti, huc attinente, & alias fortaſſe ejuſcemodi, denique præter illam, quam alibi quoque commemorandi occaſionem habuimus, Graſſii Filii (*d*) de muliere lipothymiis crebro redeuntibus obnoxia, quæ demum, vix advertente quopiam, mortua, & pro apoplectica habita, nullum uſquam, niſi in dextera cordis auricula, vitium perſcrutantibus exhibuit, conſuetam molem vel duplo ſuperante, præter has, inquam, Obſervationes, oſtendunt aliquæ etiam ex noſtris, ut quæ de cannabis Carminatore ſuperiore Epiſtola (*e*), & quæ de Sutore XVIII. (*f*) deſcripta eſt, quorum utrique, illis defectionibus obnoxio, ſi vitam ſyncope ereptam dixeris, facile annuam. Sed inſuper leges in eadem Epiſtola XVIII. Obſervationes alias duas (*g*), quas cum propoſita Valſalvæ compares, explicatumque etiam invenies (*h*), quomodo dilatatum cor facile ſuccumbat denique oneri ſanguinis prægravanti, & celerem afferat mortem, præſertim ſi quid accedat unde illius expellentes vires imminuantur. Cujus rei cauſam in eo de quo loquimur, Juvene facile repetere ab nervis potes ſive ob acrem qui repente, læſum ventriculum corripuerit, dolorem convulſis, ſive ab aqua illa ſub Duram meningem improviſo effuſa, aut ſaltem aucta, & quidquid intra cranium erat, premente, adeo aut compreſſis, aut ſpirituum influxu ex parte privatis, ut ejuſmodi cordis motui ſervando pares amplius eſſe non poſſent. Itaque ſanguis in cavis ejus dexteris, &, quod conſequitur, in venæ Cavæ, & proximis hujus ramis Jugularibus cumulatus, ſubſtitit, eumque in collo ad laryngis latera, & in facie livorem, tumoremque effecit.

4. SACERDOS annos natus ſexaginta, per triginta circiter capitis, & ventriculi debilitate vexatus, ſiti quoque, & repentinis, præcipue dum ſtabat, animi defectionibus, cum pectoris anguſtia, & pulſus intermiſſione, in febrem tandem incidit Tertianam duplicem continuam, quæ acutior in dies facta, in ardentem, atque adeo lethalem degeneravit.

ABDOMINE diducto, omentum prægrande inventum eſt, quod ſe in funis modum intorſerat. Dexter ren deerat, neque ullum erat vaſorum ejus Emulgentium veſtigium: ſiniſter naturali erat magnitudine, & veſiculam aqua plenam, quam hydatidem vocant, fovebat. Thorace diſſecto, ventriculus cordis dexter ſatis magnam concretionem polypoſam oſtendit, quæ ad mediocrem tractum ſe per venam Cavam producebat; ſiniſter minorem, quæ venam Pul-

(*a*) n. 9. (*b*) n. 30. & aliis. (*c*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opuſcul. (*d*) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 24.
(*e*) n. 13. (*f*) n. 2. (*g*) n. 8. & 14. (*h*) n. 3.

Pulmonarem adibat. Denique Cranio circumſecto, quod antiqui morbi ſedem continere exiſtimabatur, intra cerebri ventriculos aquæ multum, glandulæ autem plexus Choroidis plurimum tumidæ conſpectæ ſunt.

5. Hic Sacerdos ſi idem non fuit ac Monachus de quo mihi (*i*) Valſalva dixerat; bis alterius defectum renis ipſe viderit, neceſſe eſt. At ſi idem fuit, ut opinor, aut in Tractatu de Aure Humana (*k*) non ſiniſter ren fuerat ſcribendus, ſed dexter; aut hic non dexter, ſed ſiniſter. Verum alterlibet ren defuerit; cum eſſet is quo uno homo iſte præditus erat, naturali magnitudine, &, quod conſequitur, non tantum lotii ſecerneret, quantum duo ſecreviſſent; num inde pleraque deducenda ſunt ex iis incommodis quibus tandiu conflictabatur? num præſertim ex quo ad minorem ea qua opus fuiſſet, ſecretorii urinæ organi magnitudinem labes acceſſerat aliqua ab interna hydatide, quæ, ſi non aliud, at certe aliquid de ea magnitudine detrahebat, num, inquam, tunc ſaltem plus aquæ in cerebri ventriculis cumulari cœptum eſt? Nam antea quoque aliquam illius copiam in iis fuiſſe, capitis debilitas, & quæ ad thoracem attinebant incommoda videntur ſignificare, cum in illo nihil prætcrea, in hoc vero nihil per ſectionem deprehenſum ſit, quod merito accuſes. Verum undenam fiebat, ut præcipue dum ſtaret, illis corriperetur deliquiis? An quod nullus magis quam ſtantis, hominem laſſet corporis ſitus? An quod ventriculum, jam per ſe debilem, pondus tunc magis diſtraheret prægrandis omenti? Hoc autem unde ſic intortum? Si ex hiſtoria appareret, quid præter ea quæ adnotata ſunt, homini aut extrinſecus, aut interius accidiſſet, unde omentum diu in unum locum adigi, comprimique poſſet, rem exponere conarer ad eum fere modum ad quem Ruyſchius (*l*) ejuſdem coarctationem, mutationemque in farciminis formam explicavit. Ut ad illud redeam quod præcipue hic nobis propoſitum eſt, videlicet ad animi defectiones; noli mirari, ſi in hoc quoque homine non ſine interjecta nervorum mentione poſſim earum cauſam indicare, quando nihil niſi in cerebro, & ad ventriculum repertum eſt, ubi hanc fuiſſe, conjiciamus; nervi autem ſive ad originem compreſſi, ſive alibi irritati, quam ſæpiſſime, & evidentiſſime faciunt, ut animo deficiamus. Conſtat id ex tot deliquiis quæ homines prehendunt aut certis animi affectibus de improviſo perturbatos, aut teterrimis odoribus perculſos, aut acerbiſſimis nervoſarum partium, & ventriculi præſertim, doloribus correptos. Nec obſtare, credas quæ de cordis motu hoc tempore diſputantur, quaſi a nervis minime penderet. Aliud enim eſt abſque nervis poſſe ad tempus cor moveri: aliud iis læſis, & præſertim irritatis, non poſſe cordis motum vitiari, plurimum minui, atque adeo interrumpi. Illud primum ſicui alii, certe Ampliſſimo Senacio (*m*) erat notum, atque perſpectum. Sed num propterea negavit alterum? Imo vero ſi præclarum ejus de Syncope caput (*n*) leges; videbis ſane, haud aliter ac modo a me factum eſt, id mali ſubinde ab nervis ubi ubi irritatis, præſertim vero ſive in cerebro compreſſis, ſive ibi, aut in ventriculo ſtimulatis, deducere. Verum ne ab iis recedamus quæ in morbidorum cadaverum ſectione inveniuntur; hanc quæ ſequitur, Valſalvæ Obſervationem perlege, & nervos, ſi potes, minime incuſa.

6. VIR Nobiliſſimus, patre natus articulorum doloribus, & catarrhis obnoxio, a prima adoleſcentia varis, & ſcabie, mox virulentis gonorrhœis ſæpe, & penis ulceribus, denique in extrema juventute paternis illis doloribus vexatus, cum ab his omnibus liberari cuperet, diſparem curationis exitum habuit. Nam quod ad venereas illas noxas attinebat, eæ quidem facile remediis obſequebantur, nulloque relicto poſt ſe luis veſtigio, faceſſebant. Articulorum autem dolores, quamvis nec ſemel, & multifariam impugnati ab iis præſertim Medicis, qui, cum venerei ſubeſſe aliquid exiſtimarent, modo hydrargyrum, alias lignorum decocta exhibuerant, ſudorem concitantes, nunquam tamen ita abigi potuerunt, ut non ſubinde plus minus incommodi afferrent, articuloſque debilitates relinquerent. Quos ut confirmaret, temere per ſe conſilio capto, Euganeis balneis, & lutis cum vel præter modum uſus eſſet; nec fui voti compos eſt factus, & mox capitis doloribus non ſine plenitudinis ſenſu vexari cœpit, tum oculorum inflammationibus, & narium hæmorrhagiis. Quarum illæ eo magis ſiniſtro oculo nocuerunt, quod hic multis ante annis conſimili diu affectus morbo, ex eroſione Corneæ tunicæ albuginem contraxerat, quæ ſecundo hoc, pariter diuturno, incommodo aucta fuerat, ut nonnihil promineret, pupillæque e regione reſpondens, objecta duplicare videretur. Hæmorrhagiæ autem, irritis complurium Medicorum auxiliis, tandiu perrexerunt, donec Valſalva facile remedii genus indicavit, velut alias (*o*) de hoc ipſo Generoſiſſimo Viro ad te ſcribentes, ſatis expoſuimus. Sed cum poſtea caput aſſiduis curis, & graviſſimis cogitationibus magis, magiſque infirmaſſet; rediit creber ſanguinis fluxus, ſed e narium vaſculis, ut opinor, ſuperioribus, rediitque interdum oculorum inflammatio non levis, tum frequens, & repentinus faciei rubor, ſenſuſque caloris in capite, debilitatis autem cujuſdam ad infimum occiput, hæc autem omnia tunc magis, cum alvi, aut veſicæ excretiones minuebantur. Tandem ſeptimo circiter ante obitum menſe quotieſcunque aut ſcalarum gradibus aſcenderet, aut per æquum, & planum locum paulo celerius ambularet, aut brachia ita præſertim ut in veſtibus induendis facimus, moveret, tunc primum cœpit animadvertere, moleſtum quendam frigoris ſenſum ſibi ad inferiorem ſterni partem excitari. Qui ſenſus paulatim adeo mutatus eſt temporis progreſſu, ut poſt unum, aut alterum menſem frigus illud in dolorem acerbiſſimum deſineret, qui continuo ad caput aſcendere ægro videbatur: & tunc illico viſus, pulſus, & animus deficiebant. Et quanquam initio non niſi iis quos diximus, corporis motibus hæc ſuccederent; poſtea tamen vel ſine ullo motu ſibi deficere videbatur. Sed, quod mirum eſt, ad violentiores quoſdam motus, ut puta ſternutationis, aut tuſſis, nihil ejuſmodi, atque adeo nullam omnino patiebatur moleſtiam. Nunquam ſpirandi ullam difficultatem percipiebat; ſed capitis ſæpe debilitatem, ut interdum ſibi caſurus videretur, ni fulcrum aliquod apprehenderet. Sæpe etiam tum interdiu, tum noctu convulſivi motus aliquando univerſum corpus, alias partem aliquam corripiebant, palpebras præſertim, & brachium ſiniſtrum: nunc convulſio digitum quendam prehendebat manus dexteræ cum dolore: modo ſtupor eandem manum, & crus totum, huic reſpondens: nonnumquam utroque in brachio ſentiendi facultas omnino deficiebat: aliquando utrumque dolore afficiebatur: nec raro ad ſinciput dolor erat, aut conſtrictionis ſenſus ad occiput. Atque hæc omnia promiſcue ad diem uſque mortis ægrum torquebant. Cæterum fere ad eum uſque diem ciborum appetitus, ſomnus, naturalis corporis color, & hilaritas intrepidi animi conſtiterunt. Hæc cum ita ſe haberent; dici non poteſt, in quot, & quam varias ſententias & præſentes, & conſulti per litteras Medici non infimi nominis diſcederent, cum alii nihil eſſe, dicerent, niſi hypochondriacam affectionem, alii humorum ſiccitatem neſcio quam, alii nerveorum quorundam ramorum exſiccationem cum nimia humorum mobilitate conjunctam, alii ſpaſmodicum rheumatiſmum, aut convulſionem a ſalinis acribus particulis in thoracis, & artuum muſculos ſe inferentibus, ibique nervos ſtimulantibus, alii denique irritationem a virulentis ex lue venerea particulis, quæ in mediaſtino ſubſtitiſſent. Unus Valſalva pleraque eorum quibus æger torqueretur, a cauſa quæ intra cranium eſſet, repetebat, tum dolores capitis prope aſſiduos ſpectans, & convulſiones, quæ ad tot, & tam diverſas partes pertinebant, tum quæ poſt affectiones ex parte ſimiles aliquando in cadaveribus deprehenderat. Itaque ut cæteri auxilia proponebant, quæ peculiari cujuſque eorum ſententiæ convenirent; ſic ipſe quantum ea quæ ſanguinis copiam, aut turgentiam,

(*i*) Adverſ. Anat. III. Animad. 32. (*k*) c. 2. n. 14. (*l*) Obſ. Anat. Chir. 63. (*m*) Traité du Coeur l. 2. ch. 7. (*n*) l. 4. ch. 12. n. 2. 5. 7. 9. (*o*) Epiſt. 14. n. 24.

tiam, aut concitationem ad caput augerent, improbabat, tantum ea quæ his contraria præſtare poſſent, commendabat, præſertim cum videret, ſi turgentia fieret ad aliam aliquam partem corporis, tunc caput levari, eductoque ſanguine ex iis vaſis quæ circa imum inteſtinum ſunt, ægrum meliuſcule dies aliquot habuiſſe. Verum ut cauſæ morbum efficientis ſedem generatim ipſe cognoſceret, & quæ vitæ paulo diutius, & levioribus cum incommodis trahendæ convenirent; tamen peculiarem ſedem cauſæ, hujuſque naturam, remediis inſuperabilem, divinare non potuit.

CADAVERE enim diſſecto, cum reliqua omnia non modo in Ventre, & Thorace, ſed in ipſo etiam Capite ſana eſſent; in Falciformi Craſſæ meningis Proceſſu oſſa quinque inventa ſunt, alia alia forma, & magnitudine, ſed pene omnia acutis quaſi ſpinis horrentia. Maximum lineas Bononienſes quindecim longum, ſeptem in medio latum, unam cum dimidia craſſum, valenter annexum erat initio, & proximæ parti illius proceſſus, cujus etiam formam referebat. Hoc os aliquem ad tractum intercipiebant oſſa duo, quæ reliqua parte inter ſe arcte jungebantur. Sic conjuncta, latitudine æquabant lineas decem; ſed latius quinque erat longum; anguſtius novem, quod duas lineas erat craſſum, inferiori tamen latere, ſive quo Calloſum corpus ſpectabat, pertenue. Hujus extremo ſe reliqua duo oſſa annectebant, proceſſum arcte intercipientia; nam etſi longius, quod lineas nimirum æquabat quatuordecim, erat, ut priora, a latere poſitum dextero; brevius tamen, quod novem æquabat, latus ſiniſtrum tenebat. Itaque univerſa hæc quinque oſſa partes duas tertias, & fere amplius occupabant longitudinis totius proceſſus ab anterioribus incipiendo, & retrorſum pergendo. Præter illa, oſſiculum erat, noviſſime fortaſſe efformatum, lentis magnitudine.

7. Exiſtimabat Valſalva, ab eo tempore quo æger Euganeis lutis abuſus, materiam quæ arthritidem facere conſueſſet, arcere ab articulis ſtuduiſſet, illius materiæ partem aliquam inter Falcati proceſſus fibras intercipi, & dolores capitis, quibus nunquam antea obnoxius fuerat, afferre cœpiſſe: eandemque ſenſim poſtea in ea quæ deſcripta ſunt, oſſa concreſcentem, poſtquam horum aculeis proximam utrinque meningem Tenuem incepiſſet compungere, in quibuſdam præſertim corporis motibus, eas convulſiones excitaſſe, a quibus cum cætera, tum illæ animi defectiones orirentur: quarum potiſſimum cauſa iſtius ægri morbum, & diſſectionem in hanc Epiſtolam retulimus. Ultro tamen fatebatur, ſatis illud explicari non poſſe, cur ad tuſſis, aut ſternutationis motus, quibus vehementius concuti meninges videntur, nihil eorum accideret. Equidem memini, cum tibi alias (*p*) pleraque oſſium, in Falcato proceſſu inventorum, exempla commemorarem, graves quidem ab illis noxas, cum meninges pungerent, allatas eſſe, dixiſſe. Verum non memini, in majoribus motibus non eſſe allatas, cum a minoribus afferrentur. Sic, exempli gratia, in ea Obſervatione quæ in Hiſtoriam Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis ad A. 1711. relata eſt, Juvenis ille qui ob iſtam cauſam epilepticis paroxyſmis, iiſque fere ſemper noctu prehendebatur; tamen interdiu quoque, ſi ambularet, a motu in eoſdem incidebat. Quod ſi non concuſſionem tantum, ſed majorem quoque in meningum vaſis aut copiam, aut impetum ſanguinis debemus attendere, unde meninges ipſæ magis ad oſſicula urgeantur, quemadmodum & ratio indicat, & Obſervationes confirmant Scheidii (*q*), & Hunauldii (*r*), quorum alter aliquod, alter unicum ab ſanguinis miſſione levamen cephalææ, aut epilepſiæ, ab ejuſdemmodi cauſa inductæ, adnotarunt; quis eſt cui ſanguinis in meningum vaſis aut copia, aut impetus magis augeri videatur ex levi brachiorum, quam ex violento tuſſis, aut ſternutationis motu? Sed etſi quod Valſalva intelligere non potuit, nos quoque intelligere non poſſimus; tamen, quod propoſito ſatis eſt, apparet, cum aliud præter illa oſſa toto corpore non eſſet, unde gravia, quæ præceſſerant, mala repeterentur, ejuſmodi autem oſſa acerbos dolores capitis, aut diras convulſivas affectiones in tot aliis excitaverint; apparet, inquam, hic etiam quid accuſare debeamus. Neque enim, ut in Præſule, quem Lanciſius (*ſ*) deſcribit animi deliquiis, cum ſe moveret, obnoxium, & convulſionibus tentatum, erat hic in corde, & cerebro quidquam, unde potius hæc repeteres, quam ab oſſibus, quæ in Præſulis quoque Craſſa meninge reperta ſunt.

8. At enim, inquis, exempla etiam extant oſſium in eadem meninge deprehenſorum, a quibus tamen ulla orta incommoda non adnotantur. Ego vero adeo hæc non nego, ut meis non dubitem Obſervationibus confirmare. Nam præter illud os magnum quod alias (*t*) deſcripſi, inveni alterum in viro, de quo alibi (*u*) ſermo erit, mediocris uvæ acini magnitudine, ſuperficie leviter granoſa, interjectum Craſſæ, Tenuique meningi, quod ſibi reſpondentem foveam excavaverat in diducto cerebri ſulco qua hemiſphærii ſiniſtri pars ſuperior ab anteriore ſuo extremo digitos tranſverſos quatuor diſtabat, ſeſquidigitum autem ab hemiſphærio dextero, foveæ parietibus, & circumjecta ſubſtantia ſecundum naturam ſe habentibus. Et ne longius a Falcato proceſſu abeam; A. 1726. & A. 1744. cum in Gymnaſio, ut ſolitus ſum, non unum cerebrum diſſecarem, in viro, itemque in muliere oſſa ibi ad hunc modum conſpexi. In illo ſub ipſo vertice, ad ſingula Longitudinalis Sinus latera, in ipſa Duræ meningis ſubſtantia, ſingula erant non parva oſſicula, quorum unum in plures oblongos, acutoſque quaſi denticulos deſinebat. In muliere autem, parva oſſicula erant tria, fere ſub vertice locata, quorum craſſiſſimum ab duobus lateribus, ſed ab uno præſertim, ſimiles emittebat denticulos; reliqua erant ſquamarum duarum inſtar, majoris, & minoris. Inerat illud in ipſo externo ſiniſtro latere Sinus paulo antea memorati; hæc inter ſe vicina, nec multum diſſita ab infimo Falcis limbo, dexteræ faciei ejuſdem Falcis ſic adhærebant, ut nullo negotio avelli poſſent. Quod ſi nunc quæras, cui aut dolori, aut incommodo ante noviſſimum morbum hi ſinguli fuerint obnoxii; me quoque perquiſiviſſe, dicam, & præſertim de muliere hac, quæ conſiſtente, ut videbatur, ætate poſt ſanguinis ſputum deceſſerat; ſed, ut in mendicis ſæpius accidit, nihil reſcire potuiſſe quod pro certo adnotarem. Num vero propterea ponendum pro certo eſt, nulla omnino ab iis oſſiculis incommoda fuiſſe allata? Non magis profecto, quam ubi Caſp. Hoffmannus (*x*) ſilet quæ detrimenta attuliſſet *os cartilaginoſum exacte rotundum*, quod *magnitudine thaleri imperialis*, Dura meninge utrinque tectum, invenerat, aut potius ut omiſſis minoribus, majora commemorem; quam ubi Dioniſius (*y*) ſcribit, ſe in noto artifice repeririſſe eandem meningem oſſeam factam propemodum totam, neque indicat, quibus is obnoxius fuerit malis. Scilicet aut quæ hæc fuerint, ſatis cognitum habere non potuit, aut ſi habuit, quod de noto, nec mendico, homine potius credo, in locum, & tempus opportunius id diſtulit: quod ſicubi fecit; ea perutilis fore videtur hiſtoria ad quoſdam illius meningis uſus, de quibus multum diſputatum eſt hac ætate, aut ex parte aliqua tuendos, aut omnino abjiciendos.

Illud præterea animadvertendum eſt, quod etſi oſſa meninges pungentia valde noceant, quemadmodum illud de quo meminit Petrus Borellus (*z*), *multis cuſpidibus horridum, in dura matre deprehenſum, unde dolores æger capitis diu paſſus fuerat*, & tot alia oſſa ejuſcemodi (*a*); tamen niſi ea forma, & poſitu ſint, ut poſſint meninges compungere, aut pondere, & mole aucta adeo, ut deorſum trahendo, aut premendo, Sinum

(*p*) Epiſt. 3. n. 21. (*q*) Diſſert. de duob. oſſicul. in Apopl. qu. 6. (*r*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734. Obſ. Anat. 2.
(*ſ*) De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 3. 4. (*t*) Epiſt. 3. n. 20. (*u*) Epiſt. 52. n. 32. (*x*) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 287.
(*y*) Deſcript. d'une oreille du Coeur extr. dilat. (*z*) Hiſt. & Obſ. Med. Phyſ. Cent. 4. Obſ. 99.
(*a*) ut Sepulchr. l. 1. S. 1. Obſ. 113.

num præſertim aliquem, & quem diximus, Falcis, arctare valeant, fere nullum, ut alias (*b*) ſcripſimus, ſui indicium ſunt præbitura. A quibus ut vides quantum; mitto numero, & magnitudine; at forma ſimul, & ſede illa diſcreparent quæ a Valſalva inventa ſunt; ita noli ejus Obſervationi alias objicere quæ cum ea non ſint comparandæ.

9. Atque utinam illa ſaltem quæ adeo nocent, oſſa non minus certas & peculiares, quam magnas, ſui ſignificationes præberent. Verum hæ ſunt tot aliis cauſis ſæpe communes, ut merito cenſuerit Scheidius (*c*), locum vix eſſe alicui ſuſpicioni eorum oſſium tunc etiam cum diuturna quædam capitis mala nullis remediis cedunt, neque ſatis unquam remittunt. Quod vero, etiamſi plane dignoſceretur; oſſicula hæc tolli non poſſent, neque ulterior eorum productio impediri, ſicut ab eodem (*d*) oſtenſum eſt. Quo loco vere, atque eleganter id dicit, quod & mihi olim venit in mentem, cum ſenior Medicus qui, ſtudio ab aliis diſſidendi, non raro in tricas ſe induebat, os quod ad Aortæ initium coaluiſſe in nobili Ægro, comminiſcebatur, diſſolvendum eſſe, proponeret Artis auxiliis; fieri enim poſſe, ut quod durum ex fluido factum eſſet, rurſus ex duro fluidum fieret: nos videlicet, inquit Scheidius, ejuſmodi auxiliis *non tam naturæ parſimonia, quam benignitate deſtitui*; nam quibus oſſa, vi morbi nata, ſolveremus, iiſdem ſimul cætera quæ natura ipſa oſſa conſtruxit, deſtruerentur.

An tamen remedia ſint quibus non jam facta oſſa diſſolvi poſſint, ſed facienda, aut certe augenda, in arteriis quidem, impediri, ex iis intelliges quæ aliis Litteris (*e*) perpendentur de oſſium in arteriis productione, a ſuppuratione quadam proveniente, & cum exulcerationibus earum conjuncta; nam quæ poſſent huic cauſæ obſtare, illi quoque poſſent effectui. Verum ut ut res ſe habeat in quibuſdam arteriarum oſſificationibus, num idem judicium de iis quoque ferendum ſit de quibus hic loquimur, mecum interea dubitabis. Neque enim cum oſſa in meningibus inveni, ſuppurationis indicia, aut exulcerationis, vidi adhuc, fuiſſe conjuncta: nec qualeſcunque oſſeas, aut, ſi mavis, oſſiformes tantummodo, bracteas vidi; ſed vera plane oſſa conſpexi. Nam; ut cætera prætercam veri oſſis indicia; ſi deſcriptionem releges (*f*) magni illius oſſis quod in Falce deprehendi; videbis certe, ut in ſimplex utrinque ſtratum ex parallelis oſſeis fibris deſineret: quo etiam oblongi illi, & acuti quaſi denticuli videntur attinere, in quos aliqua ex minoribus quæ ſupra (*g*) deſcripſi, extenuabantur. Hoc autem indicium quod in *ordine* conſiſtit *velut fibrillarum, ut in oſſibus obſervamus, recta excurrentium*, non ſolum ab laudato Scheidio (*h*), ſed ab aliis etiam Viris Peritiſſimis proponi, & confirmari, video; ad vera oſſa a duris alterius generis concretionibus internoſcenda. Sic Abrahamus Vaterus (*i*) ex *ſtriis albicantibus*, & ex *ſtriata textura* verum os a calculo conſtanter diſtinguit. Sic ab Joanne Saltzmanno *ordinata fibrarum juxta certam directionem diſpoſitio, merito*, judice etiam Cl. Crellio (*k*), *pro charactere veri oſſis ſuppeditatur*. Quantum igitur ad hoc tempus obſervare potui, non licet mihi cum Viris Doctiſſimis facere qui vera oſſa in arteriis potius, quam in meningibus, agnoſcunt. In his autem non ſolum intra cranium, ſed intra vertebrarum quoque tubum, ibique in ipſa Arachnoide, quod neſcio an aliis antea acciderit, ſi non os, at oſſis, ut puto, inchoamentum conſpexi. Scilicet in eo Sene, cujus pleuræ, an membranæ adnati pulmonis, quandam partem inveni oſſeam, ut alia Epiſtola (*l*) ad te ſcripſi, cum medullæ Spinalis, in ſua ſede a tergo retectæ integumenta Studioſis Anatomes demonſtrarem, diductaque Craſſa meninge, Tenuem inter & Arachnoidem aerem immiſiſſem; in hac, ſe totam attollente, particulam animadverti modici cucurbitæ ſeminis forma, & magnitudine, in tranſverſum locatam, albidam, jam ferme opacam, & facie interiore ſubaſperam, ac evidenter inæqualem. Hæc lateri ſiniſtro propior, undecimæ reſpondebat thoracis vertebræ: nec quidquam ejuſmodi in cæteris meningibus apparebat. Verum his miſſis, tribus Valſalvæ defectionum animi Obſervationibus, nonnullas ex noſtris ſubjiciamus.

10. MULIER paupercula, annos nata, ut videbatur, ad quinquaginta, aut plus eo, parva, & potius macilenta, cum ante annum ſyncope fuiſſet correpta ejuſmodi, ut pro mortua haberetur, ab eoque tempore etiam alias: noviſſime in lectulo mortua inventa eſt. CADAVER Theatro noſtro conceſſum fuit, unde Anatomen tradere inciperemus A. 1726.

In Ventre nihil adnotatione dignum, ſi lienem excipias nimis parvum, &, ubi incideres, diffluentem, tubamque uteri alteram, extrema parte cum ovario ſic connatam, ut orificium quod ibi eſt, omnino occluſum haberet. In Thorace ſiniſter pulmo annexus paſſim ad latus. In vena Cava, auricula dextera, & ex parte aliqua in ventriculo proximo craſſæ polypoſæ concretiones colore ex albido carneo, diſtractioni valde reſiſtentes, quibuſcum atri ſanguinis grumi cohærebant. In ſiniſtris cordis caveis vix aliquid ſanguinis. Mitrales valvulæ ambæ prope limbos, craſſiores, duræque factæ, ibi in ſeriem majuſculorum quaſi globulorum extuberabant, qui inciſi ſubſtantiam oſtendebant conſimilem tendinis. Vicinæ etiam Semilunares æquo, ſed minus, craſſiores: harumque una Arantii corpuſculum auctum habebat, & parva tantummodo ſui parte adhærens. Magna arteria ſtatim atque egreſſa erat, dilatabatur: prope autem orificia ramorum, ſuperiora petentium, interiore facie inæqualis, & ſubflava, & laxa adeo, ut ſubflavæ laminæ membraneæ, ſi digito tentares, nullo negotio avellerentur. Arteria quoque Pulmonaris æquo amplior viſa eſt. Sed ad cor ut redeam; hujus parietes quacunque incideres, ſectiones oſtendebant ex cinereo colore fuſcas, ac liventes; ſecabam autem cor die a morte decimo tertio, quod ideo dico, ut, ſi malis, id, & quidpiam in Aorta adnotatum poſſis ex parte aliqua huic moræ, quamvis hyemali illo tempore, tribuere. Idemque de nonnullis eorum quæ in cerebri diſſectione vidimus, dictum puta, eoque magis quod in aliis cadaveribus occupati, illam totum inſuper diſtulimus biduum. Caput cum a cervicibus amputaretur, aqua effluxerat non ita pauca. Tamen ſub Tenui meninge, & in ventriculis cerebri Lateralibus, & Tertio multa reſtiterat, minime turbida. Choroides plexus palliduli, niſi quod in medio a reſtitante ſanguine nigricabant. Iidem qua ſuperiorem ventriculorum partem ſubituri, ſe inflectunt, in grandes extuberabant veſiculas, a ſiniſtris præſertim, quæ plenæ erant aqua. Septum Lucidum; quanquam cerebrum; ut plerumque facere ſolitus ſum, in ſua ſede conſecabam; aut ruptum erat antea, aut inter ſecandum facile ruptum eſt; adeo enim erat tenue, & laxum, ut vix appareret. Sed & radices Fornicis, & Fornicis ipſius ſubſtantia erant quam molliſſimæ, ut cerebelli etiam cortex: qui non ſecus ac cortex cerebri, colore erat fœde pallido, & ad ſubflavum inclinante. Sed pars utriuſque medullaris, & cerebri præſertim, naturali erat firmitudine: in hac autem ſanguifera vaſcula paſſim conſpicua: quæ & in Tenui meninge hic illic ſanguine turgentia adnotaveram. Arteriæ Carotides ad cerebri baſim duriores, nec minus Baſilaris. Quin hæc circa ſuæ longitudinis medium cum ex albo flaveſceret, aperta inæqualem oſtendit ſuperficiem; ut appareret, vitium quod in Aorta ad initia ſuperiorum ramorum videramus, per horum aliquos eſſe intra cranium uſque propagatum. Denique Pituitaria glandula non ſolum ſubſederat præter modum; ſed nihil ferme ſubſtantiæ ſuæ amplius continebat.

11. Cum propter Aortæ, & Pulmonaris arteriæ dilatationem majoribus viribus cor egeret, ut ſanguinem eo, quo, illis adjuvantibus, ſolet, protruderet,

cæ au-

(*b*) Epiſt. 3. n. 20. & 21. (*c*) qu. 6. cit. ſupra, ad n. 7. (*d*) qu. 7. (*e*) Epiſt. 27. n. 30. (*f*) Epiſt. 3. n. 20.
(*g*) n. 8. (*h*) qu. 2. (*i*) Progr. ad Obſ. rariſſ. calcul. & Oſteogen. theſ. 27. (*k*) Obſ. de art. Coron. Cord. inſtar oſſ. indur. n. 9.
(*l*) XXI. n. 22.

eæ autem vires canalibus qui illum ad cerebrum convcherent, vitiatis, vel ſolito eſſent minores; hinc, opinor, cor ſæpius quieſcere coactum fuit, donec ob adauctam intra cranium, vitio glandulæ Pituitariæ, aquæ copiam, viribus omnibus orbatum, ad perpetuam quietem redactum eſt, affectu ex ſyncope, & apoplexia miſto. Cæterum exempla defectionum animi ex Magnæ arteriæ dilatationibus alia fortaſſe aliis Litteris proferemus præter ea quæ dedimus alias (*m*) ex Valſalva deſcripta. Nunc ad alia tranſeamus.

12. VIR conſiſtentis ætatis ob grave ulcus alterius cruris, ſextum jam menſem in hoc cubabat Noſocomio, cum inexpectata ſyncope ſublatus eſt, ineunte Majo A. 1723. THORACE, & pericardio recluſis, in illo aqua non deerat cum quibuſdam concretionibus, *gelatinam* referentibus: in hoc autem cordis ſiniſtrum ventriculum animadverti æquo craſſiorem, & duriorem: quod cum a majoribus, & firmioribus eſſe crederem polypoſis concretionibus; inciſo corde, non niſi tenues quaſdam, & mucoſas in utroque pariter ventriculo inveni: neque craſſitudinem illam, & duritiem aliunde eſſe, quam a craſſioribus factis columnis carneis, intra ventriculum ſiniſtrum extantibus, cæterum ſecundum naturam intus, extraque ſe habentibus.

13. Num ſatis ſyncopes iſtius cauſam perſpexerim, non parum dubito. Quacunque enim ratione aggredior rem explicare; illud obſtat, non præceſſiſſe alias ſyncopes, aut ſaltem animi defectiones. Certe craſſitudinis in iis columnis incrementum puncto temporis fieri non potuit: cur igitur, ſi illo jam perfecto, ſyncope, ex propemodum perfecto nulla facta eſt lipothymia? Num igitur huc quoque aliquid addendum eſt, ut puta convulſio a pravis ichoribus ex cruris ulcere, ut pridem, quod *gelatinoſæ* illæ concretiones oſtendunt, in thoracem, ſic tunc repente in nervorum principium invectis? Per eam ſane haud multo ſecus quam in viro illo Piſtorienſe apud Lanciſium (*n*) cordis mucrone ad baſim violenter, ac pertinaciter contracto, ſimul improviſa Syncope induci, ſimul corde in ſe conglobato, hujus augeri durities, ac craſſitudo potuiſſet. Cor autem *convelli*, & ab Hippocrate olim, nec uno loco (*o*), dictum eſt, & ab Recentioribus quemadmodum muſculum eſſe, confirmatum fuit, ſic negari non potuit, iis eſſe malis facile obnoxium, quibus & cæteri muſculi, & quod conſequitur, etiam convulſioni; ut irritatis per ichores peſſimos nervis, fibræ cordis in pertinaci convulſione permaneant. Eſt viciſſim ubi cordis reſolutio, & laxitas in morbis ejuſcemodi culpanda videatur. Sic in hiſtoria, alias quoque memorata, Cl. Gretzii (*p*) cum in mortua *ex continuis lipothymiis*, nihil ſanguinis in cordis caveis deprehenſum eſt, ſed cor *totum flatu diſtenſum* adeo, ut *tympanitidem cordis dixiſſes*; ſive aer dum ea viveret, ſive potius a morte maxima ex parte a ſanguine ſe evolverit, eumque extruſerit; non facile intelliges, quomodo ad illum uſque modum diſtendere parietes, præſertim ſiniſtri ventriculi, potuiſſet, niſi laxiſſimi fuiſſent, & denique omnino reſoluti. Sed de paralyſi cordis erit etiam alibi (*q*) ſcribendi locus.

14. Quoniam cæteras, quas habeo, Obſervationes, ad morbos etiam de quibus hic agimus, attinentes, aliis ad te datis Epiſtolis (*r*) partim propoſui, partim ſum propoſiturus; duas perbreves ſubjiciam hiſtorias, quas, cum Bononiæ degerem, accepi ab Doctis, ſpectatæque fidei Viris. Earum mihi venit in mentem hanc Sepulchreti X. Sectionem verſanti, pluresque legenti, & inter ſe conferenti Obſervationes, quæ ad vitia attinent cum membranarum cordi circumjectarum, tum ipſius præſertim cordis. Sunt eæ membranæ, ut noſti, Mediaſtinum, Pericardium, & cordis membrana propria. De Mediaſtini inflammatione ſi ea legas quæ ibi ſub num. XVIII. producuntur, tres credas eſſe Obſervationes, cum duæ ſint; eadem enim omnino eſt quæ §. 2. & quæ §. 3. continuo proponitur: quod plane cognoſces ubi non tam verba attenderis, quæ neſcio qua licentia, aut quo caſu in alia alia ſint; quam earum primam cum ea conferens quæ legenda indicatur *tit. de Dyſpnœa*, id eſt hujus II. libri Sect. I. Obſ. CXXV. §. 1. animadverteris, ex eodem, ejuſdemque Auctoris loco illam primam accipi, unde accepta dicitur quæ eandem ſequitur. Nec vero quæ protinus ſubjicitur §. 4. & ad pus attinet poſt pericardii inflammationem in hoc concluſum, dubium eſt, quin eadem ſit quæ aliquanto fuſius paulo ante data fuerat §. 2. Obſ. XIII. Quam ſi ubi tota deſcripta fuerat, videlicet *Sect.* non 3. ſed 4. *Obſerv.* 4. perlegeris; intelliges ad membranam quoque tertiam, hoc eſt cordis propriam, imo etiam ad cor ipſum exeſum in parte, & marcidum pertinere. Quod ſi demum quæras, ad hanc membranam, an ad pericardium, an potius ad aliam aliquam præter naturam, alterutri innatam, ſpectet illa *tunica quædam ſuperjacens ipſi cordi, plena humiditate quadam fœdi odoris*, quam tunicam, *cum quæreretur* ſyncopis *cauſa, in diſſectione corporis inventam eſſe*, teſtari Galenus dicitur Obſ. XII; vereor, ut ex hujus libris addiſcere id poſſis: & ſuſpicor, ſi quidem Commentaria illa, unde hæc ſunt deſcripta, Philothei ſint, aut Theophili, aut Stephani; alium enim aliis in codicibus auctorem præferunt; ſuſpicor, inquam, Galeni librum in quo ea res legeretur, intercidiſſe: ſin autem; quæ Galenus (*ſ*) ſcripſerat de emaciata magis in dies ſimia, & de tumore in ambiente ejus cor tunica, humorem, qualem hydatides, continente, ea fortaſſe ad ſyncopem, & ad graveolentem humorem incuria quadam eſſe traducta. Sed hæc, utcunque ſe habeant, Obſervationem quæ ſequitur, mihi ad memoriam reduxerunt.

15. MONACHUS cum aliis valetudinis incommodis, tum animi præſertim defectionibus conflictatus, vivendi finem fecerat. PERICARDIUM inventum eſt aqua plenum, & cordi ex parte annexum: a cordis autem mucrone magna hydatis pendebat.

16. Ex ruptis hydatidibus humore effuſo, pericardii hydropem fieri, alibi (*t*) a nobis memoratum eſt, inter cæteras hujus morbi cauſas hanc quoque recipientibus. Quam ſane in eo Monacho locum habuiſſe, veri ſimile eſt, aliis antea hydatidibus diſruptis, ejus ſimilibus quæ integra etiam tum reſtabat. Cum hydrope autem pericardii conjuncta aliquando eſſe deliquia, miſſæ ad te alias (*u*) Obſervationes oſtendunt. Sed cum hac eam potiſſimum conferes, quæ ſuperioribus Litteris (*x*) ex Valſalva deſcripta, pericardii ſimul hydropem exhibet, ſimul quaſdam ad cor alligationes cum hujus mucronis impedimento. Alterius generis non leve obſtaculum cordis motui deprehendit intra pericardium Lanzonus (*y*), cum fœminæ cadaver incideret a frequenti ſyncope mortuæ, tres videlicet ſubvirides calculos, quorum unus ea fuit magnitudine ut æquaret pondus unciarum duarum. Sed altera, quam ſum pollicitus, Obſervatio ad multo gravius, quippe cordis ipſius, vitium attinet, ulcus ſcilicet. Eam non pluribus, quam ſuperiorem, verbis comprehendam, quot nimirum ex ipſo Albertini ore accepi, qui ſub præceptore Malpighio noctes, dieſque ægro aſſederat.

17. PRÆFECTUS arcis Urbani crebro ad regionem cordis dolore, & hunc conſequente ſyncope corripiebatur. Caute a Malpighio, diligenterque curatus, videri poterat convaluiſſe, cum denique febre acuta prehenſus, confectuſque eſt. IN CORDE & polypi, & ulcus reperta ſunt.

18. Cave, hunc eſſe credas eundem arcis ejuſdem Præfectum, cujus morbum, & diſſectionem Malpighius ipſe (*z*) commemoravit, acutiſſimo dolori ad ſternum,

(*m*) Epiſt. 17. n. 17. & 21. (*n*) De Subit. Mort. Obſ. Phyſ. Anat. 4.
(*o*) De Morbo Sacro n. 18. De Nat. Mul. n. 46. De Morb. Mul. l. 1. n. 72. (*p*) Diſp. de Hydr. Pericard. in Procem.
(*q*) Epiſt. 26. n. 38. (*r*) XVIII. n. 2. & XXIV. n. 13. & 34. (*ſ*) De Loc. aff. l. 5. c. 2 (*t*) Epiſt. XVI. n. 44.
(*u*) Epiſt. ead. n. 43. & XXIV. n. 34. (*x*) Ibid. n. 2. (*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 75.
(*z*) Op. Poſth. ubi de Polypo cordis.

num, & brachium alterum obnoxii, & cor habentis quod geminum cor ſuperabat, cum ingenti polypo in auricula ejus dextera. Ille enim ex Baldeſchia, hic ex Paſſionæa, ſi recte memini, nobiliſſima Gente fuit: neque illi aſſediſſe Albertinus poterat, quippe mortuo A. 1667: neque demum morbus cum morbo convenit, aut diſſectio cum diſſectione. Cæterum te non puto ex iis fore qui Harvejo nimis addicti, ex ulcere dolorem cordis fuiſſe, mirentur, quod ipſe (*a*) *inſenſile* eſſe, docebat propterea quia adoleſcens cui raro caſu mucro cordis tangi poterat, cum tangeretur, non ſentiret; quaſi vero eum mucronem *caro fungoſa excreſcens*, uti narrat, non *obtexiſſet*. Equidem ubi ejuſdemmodi caro excrevit, aut ubi cor laxum ac flaccidum eſt, & ubi membranam propriam cum ſubjectis huic nervis, aut minus tenſam habet, aut ob diuturnam in multa pericardii aqua macerationem amiſit, tunc eſſe cordis ulcera ſine ullo ferme doloris ſenſu, inficias facile non ibo. Verum antequam hæc, aliave ejuſcemodi accidant, mirer, ſi cor erodatur, & exulceretur ſine dolore. Itaque cum Olaus Borrichius (*b*) Centurionis cor deſcribens, exteriorem hujus carnem profunde exeſam, in lacinias, & villos putreſcentes abiiſſe, narrat, minus id mihi mirum eſt quod tunc Centurio non doleret, *membrana* videlicet *cordis propria* ab acri humore quo pericardium diſtentum erat, jam *abſumpta*. Quod autem *de dolore cordis æger nunquam conqueſtus eſſet*; id vero mirum non eſſe non poteſt, niſi forte ponamus, membranam illam maceratione laxatam receſſiſſe, aut certe maxime hebetem factam eſſe priuſquam acrior fieret pericardii humor, & ad erodendum idoneus.

19. Tam gravia cor mala, & diuturna ferre poſſe, incredibile priſcis Auctoribus videbatur, quanquam Plinius (*c*) rem multo magis quam Ariſtoteles (*d*), exaggeravit ſcribendo, ſicut alibi (*e*) memoratum eſt, *læſum cor mortem illico afferre*. Nam Ariſtoteles, etſi *in nulla hoſtia cor ita affectum viſum adhuc eſſe*, dixerat, *ut in cæteris viſceribus cernitur*; tamen vitiatis nonnunquam iis Partibus quæ ſunt maxime cordi annexæ, non negavit, *quæ morbo, vitiiſque ejuſmodi pereunt animalia, iis diſſectis, affectus morboſos in corde conſpici*: quos, puto, non credidit, ſic conſpicuos fieri puncto temporis. Nec vero Aretæus (*f*), neque Galenus (*g*) ab omni cordis læſione illico vitam eripi, docuerunt; cum diſerte hic ſcripſerit, quibus cordis vulnus ad ventriculum uſque non pervenit, ex iis *aliquos non ſolum ea die qua vulnerati fuerunt, ſed ſequenti quoque nocte vivere potuiſſe*; alter autem, ſi aphthæ e faucibus intra adyta thoracis deſcendant, non continuo, ſed *illo tantum eodem die ſtrangulare*. Idem tamen cor, dixit, *neque ulcera, neque ſanioſos humores ſuſtinere*, & Galenus ab inflammatione, aut eryſipelate, *dum fieri incipit, illico antequam augeantur hujuſmodi affectus, animal corrumpi*: itaque, ſicut antea ſcripſerat (*h*), *impoſſibile eſſe, ut abſceſſum cor ſuſtineat*. In eandemque ſententiam ire his minores Medici perrexerunt, priorum, atque adeo vetuſtiſſimi Scriptoris librorum de Morbis (*i*), qui *nullum morbum in corde oboriri*, tradiderat, auctoritatem ſecuti, nemo ſui culpa, ſed omnes temporis, donec longe aliud docere cœpit diſſectio cadaverum, non beſtiarum, ſed hominum, ut quos multiplex intemperantiæ genus, præſertim vero curæ, animique affectiones graviſſimæ, & longæ non raro cordis, & annexorum vaſorum morbis obnoxios faciunt. Aut prima, quantum meminiſſe nunc poſſum, aut inter primas Benivenii (*k*) Obſervatio fuit circa initium ſæculi XVI. qui in fure, ſuſpendio necato, *abſceſſum* offendit *in ſiniſtro cordis ventre pituita redundantem*. Obſervationem hanc non ita multis poſt annis excepit altera Medicorum Viennenſium, a quibus auditam Matthias Cornax vulgavit multo poſtea in Explicatione addita Hiſtoriæ ſuæ (*l*): quæ Obſervatio in Sepulchreto prima eſt Sectionis hujus, exhibetque *pluſquam mediam partem cordis ſanioſam & putredine abſumptam*, ex parietum videlicet, ut ego intelligo, craſſitudine. Paucioribus interiectis annis, tertiam addidit Nicolaus Maſſa (*m*), cujus ſummam habes in Scholio ad Viennenſem Obſervationem, quantum memoria tulit Cornacis; nam Maſſa; ut alia prætercam; vidit in ventriculo dextero *apoſtema notabile* interius, auriculam autem ſiniſtram, *quæ parviſſima erat, ulceratam totam exterius cum ſanie manifeſta*; ſed ulcus multo majus, *quam ſit dimidia pars corticis unius ovi gallinacei*, non in corde vidit, ſed *in ſubſtantia pulmonis in parte ſiniſtra*. Quam Cornacis hallucinationem, quamvis in Sepulchreto auctam, ubi ſcriptum eſt *magnitudine ovi gallinacei*, hic libenter præteriiſſem, niſi, uti mox videbis, neceſſario mihi fuiſſet commemoranda hic ſervaturo quod promiſi Litteris ſuperioribus (*n*), nimirum ut quærerem, num ſemper cum ulceribus cordis ſint & animi defectiones, & pulſuum intermiſſiones conjunctæ.

20. Cum enim Benivenii Obſervatio, nec paucæ ex iis multis quæ illam ſunt poſtea conſecutæ, aut prorſus, aut magis quam vellem, jejunæ ſint quod ad ea attinet quæ præceſſerant, memoranda, ut tanto pluris faciendæ ſint duæ illæ proximæ, Viennenſium, & Maſſæ, quorum illi ante lethalem ſyncopem multa & crebra eo anno prægreſſa docent animi deliquia, hic vero in mortuo alioquin ex vulnerati capitis in cerebro, & cerebello apoſtematibus, nihil ſignorum præfuiſſe quæ ad cor attinerent, indicare videtur; facile intelligis, mihi eſſe conſiderandum, an Cornacem ſequi debeam credentem ideo in hoc Maſſæ ægro non fuiſſe deliquia, quod cordis affectio recentior eſſet. Sequor autem eo libentius, cum pus animadverto, non modo in corde, ſed in pulmone etiam fuiſſe, ſcilicet utroque facile tranſlatum ex capite, ſub extremo illo tempore cum homo, hemiplecticus, & mente alienata, moribundo ſimilis jacere potuit. Neque enim in jecur ſemper ex vulnerato capite ſaniem tranſvehi, ſed in viſcera etiam alia, Medicus, & Chirurgus Experientiſſimus deprehendit Molinellius (*o*): & quanquam huic contigit ſic obſervare, ut ea viſcera *nunquam non ex iis eſſent, quæ abdomine continentur*; nihil tamen repugnare, video, quo minus aliquando ea quoque ſint quæ thorace abduntur (*): neque aliter explicari facile poſſe, quæ Maſſa in pulmone, & corde hujus hominis invenit, quem ante vulnus *cognoverat ſanum, & nunquam conqueſtum de aliquo dolore, neque tuſſientem poſtquam vulneratus in lectulo manebat, &c.* Huc addere fortaſſe poſſem illam ſaniem, quam colore eodem quo ex graviſſimo capitis, & cerebri vulnere, ex ulceribus pariter ſtillantem, in brachio, & femore interea reſeratis, Vir Cl. vidit Daniel Hoffmannus (*p*), ut minime dubitaret, quin illa a capite in omne corpus ferretur. Sed mihi ſatis eſt, Magnum quoque Archiatrum Senacium (*q*), quem hæc præſertim recognoſcens, ſæpius lego, haud aliter ac a me factum eſt, Maſſæ Obſervationem explicare maluiſſe. Hac ergo ſepoſita, cæteras attendamus. Igitur in Sectione hac Sepulchreti X. quinque omnino ſunt in quibus cordis legitur exulceratio, videlicet I. ut diximus, II. VIII. X. & quæ in Additamentis eſt II. In Sectione autem IX. duæ, haud amplius, nimirum XI. & XLII. Omnes perlege. In his duabus pulſuum quidem intermiſſionem reperies; ſed non deliquia. In illis contra, hæc fere invenies; ſed non pulſuum intermiſſionem. Nulla igitur eſt ex his omnibus, quæ utraque habeat. Nam etſi VIII. illa Sectionis X. hunc præfert titulum: *Leipothymia exulcerationem cordis ſequuta*; re tamen vera, ſi non ibi modo, aut Sectione IX. ſub num. XLII; eſt enim eadem; ſed V. præſertim Sectione, ubi ſub num. XXI. fuſius ex Riverio auctore deſcribitur, perattente inſpiciatur; tantum abeſt, ut ulla inveniatur defectio animi

(*a*) De Generat. Animal. Exercit. 52. (*b*) in Bartholini Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obſ. 89. (*c*) Nat. Hiſt. l. 11. c. 37.
(*d*) De Part. Animal. l. 3. c. 4. (*e*) Epiſt. 21. n. 5. (*f*) De Cauſ. Acut. Morb. l. 1. c. 9. (*g*) De Loc. aff. l. 5. c. 2.
(*h*) Ibid. l. 1. c. 5. (*i*) l. 4. n. 13. (*k*) De abdit. morb. cauſ. c. 89. (*l*) Geſt. in utero fœt. mort c. 3.
(*m*) lib. Introduct. Anat. c. 28. (*n*) n. 22. (*o*) De Bonon. Sc. Acad. Comment. Tom. 2. P. 1. ubi Medica.
(*) Quin de his rebus Vid. quæ fuſius ſcribuntur Epiſt. 51. n. 21. & ſeqq. (*p*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 54.
(*q*) Traité du Coeur l. 4. ch. 7. n. 2.

animi quæ mortem præceſſerit; ipſam pulſuum intermiſſionem multis ante mortem diebus jam *deſiiſſe*, intelligemus. Sic etiam, ſi forte dubitas, in XI. Obſervatione IX. Sectionis aliquid deeſſe quod attineat ad deliquia; eandem quære ubi plenius propoſita eſt, ſub num. XXVII. Sectionis I; ſpondeo, fore, non modo ut nihil de iis reperias; ſed cum Riverio, a quo diligenter, ut prior illa, tradita eſt, fortaſſe putes, ſimul cum exulceratione cordis, dexteræ etiam ejus auriculæ dilatationem *cauſam fuiſſe tantæ pulſus inæqualitatis, & intermiſſionis*. Et quoniam ſupra (*r*) animadvertimus, quandam Sectionis X. Obſervationem, quæ ſub num. XIII. §. 2. iterumque ſub num. XVIII. §. 4. proponitur, ſi alibi (*ſ*) ubi tota perlegi poteſt, inſpiciatur, cor in parte *exeſum* & *marcidum* exhibere; ne forte putes, ibi ſaltem præter animi defectiones, intermittentes pulſus commemorari; pro certo habe, ne ibi quidem de his quidquam eſſe te reperturum.

21. Sed num aliæ, inquis, præter iſtas in Sepulchreto non producuntur, aut indicantur exulcerati cordis Obſervationes? In Sectionibus quidem his duabus IX. & X. aliæ præterea non producuntur; niſi forte ex IX. attinere huc velis XXIII. in qua cordis membrana *eroſa excoriataque* memoratur: quæ a me Obſervatio conſulto prætermiſſa eſt cum quia cor ipſum erat illæſum, tum præſertim quia nulla diſerte quæ conjuncta eſſent mala commemorantur, aut ſiquod deſignari videtur, id ad pulſuum frequentiam ſpectat, non intermiſſionem. Sed in Scholiis quibuſdam Sectionis X. Obſervationes quidem indicantur nonnullæ, ut ſub num. II. tum in ea Sectione, tum in ejus Additamentis videbis. Verum primæ, quæ Tulpii ſunt, ut cum ipſius conferas libro, deliquia habent; non pulſus intermiſſiones: alteræ, quæ ad Cabrolium auctorem ſpectant, ne ea quidem, ſed hoc tantum: *ne quis hinc iis mortem allatam arbitretur; ambo laqueo vitam finiere*. Quod ſi illius etiam mirificæ Obſervationis ratio habenda eſt, quæ ante has indicatur, Bernardini Teleſii, quanquam in ea non de eroſione, ſed de hectica ariditate conſumpti cordis, & ſalva *ejus tantum tunica*, prorſus deleti mentio fit, id eſt, ut ego intelligo, non ſecus atque in quodam phthiſico invenit Peyerus (*t*), *adeo extenuati, ut ſiniſter ejus thalamus vix mediocre corium, dexter vero ſimplicem tunicam parietum craſſitie æquaret*; certe nihil aliud leges apud Teleſium, niſi eum virum *diuturno morbo* fuiſſe *abſumptum*: quæres autem in citato ejus *rer. nat. l.* 5; *c.* autem 24; non 28. apud Meekrenium ipſum indicato, hiſtoriam hanc, niſi ea qua dixi, ratione explices, incredibilem: & ſi in ea pro *cordis tunica* tibi quoque ut Meekrenio, pericardium intelligendum videatur; cor ipſum, ut in hecticis non rariſſime accidit, cum pericardio connatum intelliges: quanquam autem vel minus credibilis videtur, quippe in ſano, repente mortuo, Obſervatio altera (*u*) *pericardii, continentis membranam cordis, parenchymatis penitus conſumti loco, ſanguine nigricante repletam*; quidquid tamen veri habeat; haud alia, opinor, quam prima illa ratione explicabitur. Sed præter Sectiones iſtas duas IX. & X. in quibus hactenus perquiſivimus, alias eſſe quæ Obſervationes alias proferant ulcerati cordis, minime dubito, & ex parte ſcio. In quibus tamen cave numeres quæ libro I. Sect. II. producitur ſub num. IX. Fucum enim Blancardus fecit Boneto, ipſum pro Obſervationis Auctore in Scholio habenti. Eadem eſt enim re, non verbis, ac altera de duabus quæ ſupra (*x*) a nobis, & a Boneto jure meritoque tributa Riverio eſt, ex quo primam quoque tacite ſumptam Blancardus (*y*) propoſuit. Sed cum illa inſuper quam poſt Riverianas conſideravimus, haud aliter egit: ut valde ſuſpicer, non uno loco & Boneto, & plerifque aliis, & mihi fortaſſe impoſuiſſe. Itaque homine, ut veteris Poetæ (*z*) verbo utar, verſutiloquo dimiſſo, certiores Auctores quæramus.

22. Eſt igitur in Sepulchreti libro II. Sectione I. Obſervatio LXXXVI. quæ ſupra (*a*) commemorata eſt, Olai Borrichii in eo cui cordis exterior caro *profunde exeſa, in lacinias & villos carneos putreſcentes abierat*. Haud ita abſimilia obſervaſſe poſtea Peyerum (*b*), video, & Grætzium (*c*), qui ab ſe conſpecta non ineleganti Icone repræſentavit. Sed hic ſtrictim ſignificans quæ præceſſerant, *ſymptomata*, inquit, *hydropem thoracis innuentia, diu vexaverant*. Peyerus non plura indicavit, quam *adoleſcentem phthiſicum* fuiſſe, & *hydropicum*. Borrichius autem cum multo plura ſingillatim, & diſtincte proferat, nihil de animi deliquiis, nihil de intermittente pulſu attingit. Quod nec Bonetus ipſe facit, cum cætera enumeret Obſervatione CXXXIV. quæ videtur huc attinere propter cordis auriculam dexteram *pure refertam*, *quod e ventriculis manabat*. Minus id miror Sectione VI. Obſervatione XV. & Sectione VII. Obſervatione CIX. §. 1. & 2. Nam Rota, Fernelius, Trincavellius etſi antiqua hi cordis ulcera, ille *majorem* ipſius *partem*; quod ſic accipies, ut in Viennenſi illa hiſtoria ſupra (*d*) declaratum eſt; *exeſam* propoſuere; tamen ut caſus memorabant, non deſcribebant, alius empyema ægri diuturnum, alius conſumptionem paulatim factam, alius morbum longum, nec plura, indicarunt: quanquam ſi pulſus intermiſiſſent, aut animus deficere conſueſſet, credibile eſt, eorum aliquem id verbo ſaltem fuiſſe ſignificaturum. Quod vel magis de Marchetto noſtro credo, non *Dominico*, ſed Petro Equite, ejus Parente; nam Dominicus, etſi ejus *Opera Chirurgica* a magno Scriptore laudari, video, & fuit ſane Medicus, & Chirurgus nobiliſſimus, nihil tamen niſi *Anatomiam* edidit ſuam. Itaque Petri ſunt *Obſervationes Medico-Chirurgicæ*, quarum illa eſt XLVI. quæ ulcus proponit ad ſiniſtram uſque cordis caveam perveniens, & modo indicatis Fernelii, & Trincavellii Obſervationibus continuo ſubjicitur §. 3; ſed aliter atque ab Auctore ſcripta eſt. Qui cum præter maciem, *febrim* quoque, & *virium imbecillitatem* enumeraſſet, ut rationem redderet, cur fiſtuloſi illius ulceris, ſterni vulnus ſecuti, *nulla ſpe ſalutis* tentaretur curatio; non videtur deliquia, & pulſus intermiſſionem, ſi fuiſſent, prætermiſſurus. Nec dubito, quin Hollerius quoque, ſi illa Archidiaconum vexaſſent, qui *abſceſſum in cordis ſubſtantia* habebat, & mulierem, quæ *multos*, ſic utrumque fuiſſet in Scholiis ad ſuum caput *de Syncope* commemoraturus, ut ad proximum memoraverat caput (*e*) *de cordis palpitatione*, quæ illos afflixerat: & Bonetus pariter quod ad Archidiaconum illum ſpectat, ad VIII. quæ de eadem Palpitatione eſt, Sectionem retulit §. 2. Obſervationis VIII. etſi neſcio, cur Foreſtum potius, quaſi Auctorem, laudaverit, quam Hollerium, ex quo nominatim id Foreſtus, & plura alia quæ ſequuntur, deſcripſit. Cæterum quod in ejuſdem Obſervationis §. 1. de cordis ulcere in fœmina ita ſcriptum eſt, ut de hac illud tantum ſciamus, quod ob ſcabiem ad thermas miſſa, inde hydropica redierit, non hic magis utile eſt nobis, quam quod de corde eroſo in quodam ob diuturnum uſum acidularum vitriolatarum, Obſervatione pariter VIII. legimus Sect. XII. libri IV. Sed contra, perutiles ſunt quæ Sectione eadem leguntur inter poſthumas Obſervationes Jo. Bapt. Fantoni, XVI. & XXVIII. Neque enim ſunt ita jejunæ; ſed quæ ægros male habuerant, diſerte utraque, & præſertim prima, nos docent. Cum igitur cor alteri eſſet *exterius purulentum*, id eſt, ut Cl. Fantoni Filius poſtea edidit, *corruptum*, alteri *abſceſſu* in eo *jam diſrupto alteratum*; in neutro tamen defeciſſe animus dicitur, aut pulſus intermiſiſſe.

23. Atque hæ ſunt Obſervationes ulcerum, aut abſceſſus in corde aperti, in quas mihi hactenus contigit, ut, Sepulchretum verſans, inciderem, vel

(*r*) n. 14. (*ſ*) Sect. 4. Obſ. 4. l. 2. (*t*) Method. Hiſt. Anat. c. 6. in Schol.
(*u*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obſ. 25. & in Sepulchr. l. 2. S. 11. Obſ. 21. (*x*) n. 20. (*y*) Anat. Pract. Obſ. 40.
(*z*) apud Cicer. de Orat. l. 3. (*a*) n. 18. (*b*) in Schol. ſupra cit. ad n. 21. (*c*) Diſput. de Hydr. Pericard. §. 3. (*d*) n 19.
(*e*) 29. libri 2. de Morb. Intern.

vel potius quas in eo, aliiſve libris memini legiſſe; neque enim omnes vidiſſe me, puto, aut quas viderim, meminiſſe. Et ſane hæc relegenti ſuccurrit Lancіſii locus (f), ſcribentis, cordis ſuperficiem exeſam atque exulceratam ſe *bis aut ter* deprehendiſſe: *ſigna vero hujus affectionis communia fere eſſe cum indiciis, quæ præcordiorum aneuryſmata comitantur*. Sed neque id mirum, quia ipſe quidem invenit *plerunque* cum his complicatam: neque inter ſigna eorum aneuryſmatum neceſſario illa duo eſſe, de quibus hic quærimus, ex tot, alias ad te miſſis, aneuryſmatum præcordiorum hiſtoriis facile intelligis.

Videri etiam poſſent Meekrenii caput XXXV. (g) perlegentibus plures aliæ extare ulcerum cordis Obſervationes: & fortaſſe extant. Attamen ex iis quas profert, aut indicat, alias, ſi diligenter contuleris, ex illis eſſe, comperies, quæ jam a nobis ſunt perpenſæ, aliarum autem pleraſque in iis non invenies quos ipſe quidem deſignat, ſcriptorum locis; nonnullas etiam longe aliter habere, cognoſces, ac ipſe videtur indicare. Namque inter narrandum Obſervationem ſuam, cujus poſtremam partem haud facile eſt intelligere, *huic*, inquit, *exemplum ſimile*, id eſt cordis ulceris cum crebra animi defectione, *in diſcipulo ſuo Romæ a ſe diſſecto obſervaſſe ſe ſcribit Reald. Columb. de re anat. lib.* 15. Columbus autem eum diſcipulum refert quidem, *ſubinde in Syncopen incidiſſe*; verum non ulcus in eo fuiſſe, ſed *pericardium defuiſſe*. Quorum autem *in corde ulcera, abſceſſumve* conſpexit, quibus affectionibus, dum viverent, obnoxii eſſent, non dicit. Unus ſupereſt, quo, cum hæc antea ad te ſcripſimus, carebamus, Eximius Auctor, Senacius. Is eo capite (h), quod de Inflammationibus, Abſceſſibus, & Ulceribus Cordis inſcripſit, tot vitiati cordis Obſervationes commemoravit, ut ſi illas ſingulas, quod faciendi nobis in præſentia tempus deeſt, cum his contuleris, quas ſupra indicavimus, fieri non poſſit, quin præter has, reperias alias a Viro Eruditiſſimo animadverſas, certe autem quaſdam Lutetiæ Pariſiorum habitas, illamque præſertim in fœmina, quam ſicuti ipſe ægrotantem viderat, utinam cum mortua diſſecaretur, videre quoque potuiſſet. Tu igitur quotcunque invenies a nobis minime perpenſas, in iis ſaltem attendas, velim, an ſint ambo illa ſigna de quibus quærimus, adnotata. Etſi enim Senacius ipſe (i) diſerte negat, ex cordis ulceribus neceſſario ſequi pulſus inæqualitatem; cum tamen (k) hanc, & crebra deliquia inter ea commemoret ſigna quæ *ordinario* illa ulcera comitantur; videndum eſt tibi, de utroque ſimul, an potius, ut credimus, de ſigno ſaltem alterutro ſit intelligendus: nihil eſt unde melius cognoſcere id poſſis, quam Obſervationes illæ quæ apud ipſum peculiariter tibi reſtant conſiderandæ.

24. Quod ſi forte interim quæris, ex cordis eroſione quid Valſalvæ, Albertino, aut mihi adnotare contigerit, Epiſtolas potes ad te meas XVI. num. 17. & 43. & XXIV. num. 18. relegere. Nihil de pulſuum intermiſſione reperies, nihil de animi defectionibus, ſi leves quaſdam excipias, ab Albertino animadverſas. At leves, inquis, illæ erant eroſiones, & ſuperficie tenus. Fateor; ſed erant veræ, & ibi erant, ubi majorem cordi moleſtiam creari, ſupra (l) indicatum eſt. Veras autem fuiſſe, dixi, ne forte inter eas referres, in quibus videtur extima cordis facies eroſa, nec tamen eſt: cujus videlicet falſæ eroſionis exemplum Epiſtola propoſitum XXI. (m), & unde ea fiat, & qua ratione internoſcatur, tametſi preſſius, oſtenſum eſt. Scilicet ex pericardii humore, præter naturam ſe habente aliquando concretiones quædam cordi adhærent, quæ ſua inæqualitate, & colore eroſionem mentiuntur. Earum non ignaris proclive eſt fallaciam vitare, iis detractis, & ſubjectæ cordis membranæ integritate detecta. Itaque in iis Borrichii, Peyeri, & Grætzii quas ſupra (n) indicavimus, Obſervationibus noli id facile ſuſpicari, cum membranam illam quærentes, *abſumptam*, *alicubi* revera *corroſam*, & cor ea *privum* invenerint. Valſalvæ autem, & Albertino haud erant ejuſmodi concretiones ignotæ. Eæ alias alia mentiuntur, in his pinguedinem, & villos, piloſque, uti ſuperioribus Litteris (o) ſcripſimus. Itaque aſſenſionem ſuſtinuimus, cum aliquando audiremus, in quodam cui permoleſti fuerant cordis angores, præter pericardium flaviſſima aqua plenum, omnem cordis pinguedinem hic illic repertam eſſe quaſi a muribus exeſam. Nobis enim antea ſe ſe obtulerat ejuſdemmodi ſpecies in vetulo milite, de quo alias (p) ad te ſcribemus, nec paſſi eramus ut imponeret: quod neque Cl. Schreiberus eſt paſſus, cum poſtquam in Obſervatione, quam alias (q) retulimus, diſerte admonuerat, exterius cordi undique adhærentes *villos magnos*, *longos*, *latoſque*, *quaſi carnis fungoſæ teneræ .... e ſero ſanguinis formari intra pericardium ſtagnante*, imagines addidit villoſorum cordium accuratiſſime expreſſas, quas ſi quis inſpiciat rerum ignarus, continuo deceptus minime dubitet, quin corda repræſentent, quorum pinguedo, & reliqua ſuperficies paſſim fuerint corroſionibus profundius exeſæ. Num vero Sepulchreti libro II. Sect. II. Obſ. III. extima cordis facies, quæ deſcribitur *lanuginoſo panno omnino ſimilis, aut intimæ ruminantium animalium ventriculi tunicæ*, appareret *quaſi corroſa* ob concretiones, villos mentientes, a ſero depoſitas quo pericardium valde tumebat, an *procul dubio ab* ejuſdem *ſeri acrimonia* revera eſſet cum *extima cordis ſubſtantia*, ut in Scholio dicitur, omnino corroſa, in medio relinquo, ſicut in Obſervatione quoque Laubii (r), an revera cordis facies exeſa fuerit; etſi enim pericardium *ultra libram ſanguinis atri congrumati* continebat; hic tamen aliunde quam a cordis facie deſtillaſſe poterat, & Laubius ipſe, hæſitanti ſimilis, rem ita proponit: ſanguine illo *ope ſpongiæ abſterſo, cordis ſubſtantia lamellis quaſi obſita & exeſa oculis ſe ſiſtebat*. Verum ſi reapſe cordis ſubſtantia in utraque Obſervatione corroſa, & exeſa fuit; dubitans enim utramque ſuperius præterii; animadvertas velim, inter ea quæ ægrotantes patiebantur, nullum de pulſuum intermiſſione, nullum de animi defectione verbum legi. Quarum cum tot hiſtoriis ſæpe neutra, nunquam utraque, haud raro alterutra dumtaxat fuerit; quid in propoſita quæſtione (ſ) exiſtimandum ſit, per te vides.

25. Quod ſi in apertis cordis abſceſſibus, & ulceribus res ita ſe habet; num forte aliter in concluſis ſe habebit? Quid præceſſiſſet, cum *tumores duros in ſiniſtro cordis ventriculo* vel *ad ovi magnitudinem*, ut in Cardinali Gambara invenit, reticet, ut ſæpius ſolet, Columbus (t): nec quod ad thoracis incommoda attineat, quidquam indicat Hildanus (u) in adoleſcente, qui *in cordis acumine tuberculum habuit album ad nucis avellanæ magnitudinem*: neque; ut ad Sepulchretum redeam; aliud, quam hydropem, Rhodius (x) in viro cui *folliculus* inerat in *dextra cordis auricula*, aut quam maciem Bartholinus (y) in bove, cui *abſceſſus pomi magnitudine* intra duos folliculos ſerum continens, dextero ventriculo adhærebat, aut quam *ſpirandi difficultatem cum febre* Gantius (z) in quodam, cui in baſi cordis *excreſcentiæ* erant *plurimæ*, in his una *ovo columbino par*, omnes materia molli infarctæ. Me vero; ut alios ſciens omittam; cum tuberculum offendi in corde Senis innatum, certiorem factum eſſe, noſti (a), neque intermiſſiones pulſuum, neque defectiones animi, neque cordis pal-

(f) De Mot. Cord. Propoſ. 23. in Schol. (g) Obſ. Med. Chirurg. (h) Traité du Coeur l. 4. ch. 7.
(i) Ibid. n. 1. in fin. (k) n. 3. (l) n. 18. (m) n. 2. (n) n. 22. (o) n. 4. (p) Epiſt. 43. n. 17.
(q) Epiſt. 16. n. 46. (r) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 15. (ſ) n. 19. in fin. (t) De Re Anat. l. 15. (u) Cent. 1. Obſ. 51.
(x) l. 3. S. 21. Obſ. 3. §. 18. (y) l. 2. S. 7. Obſ. 112. (z) Ibid. S. 1. in Additam. Obſ. 2. (a) Epiſt. 21. n. 4.

palpitationes, neque omnino quidquam præceſſiſſe unde id tuberculum indicaretur. Quo minus mirari oportet, ſiquando repentinæ mortes illos occupant, qui nullo de incommodo querebantur, cum pars ad vivendum adeo neceſſaria, cor poſſit interdum, nullis peculiaribus comitantibus incommodis, ejuſmodi vitio laborare, cujus incremento parietibus illius perforatis, ſimul cum ſanguine vita amittatur. Quibus de mortibus proximas Litteras expecta, & Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVI.

Verba fiunt de Morte Repentina ex vitio vaſorum ſanguiferorum quæ ſunt potiſſimum in thorace.

SUbitas Mortes, quamvis frequentiores factæ hoc ſæculo videantur, tamen etiam antea in Italia, aliiſque regionibus, variis ſubinde temporibus non infrequentes fuiſſe, aliis ad te Litteris (*a*) demonſtravimus. Confirmabit id; ut Plinium (*b*) omittamus, qui eſſe *frequentes*, ſcripſit, & cum plures ipſe memoraret, vel *plurimas prodidiſſe Verrium*, docuit; id, inquam, recentioribus exemplis confirmabit Sectio XI. Sepulchreti, inſcripta *de Morte Repentina*, ibi præſertim ubi aut Bartholinum (*c*) leges ſcribentem, *A.* 1652. *initio Februarii menſis, ob incoſtantem aeris intemperiem, multos in urbe* Hafnia, *inopinata morte ſubito extinctos*, aut Panarolum (*d*) docentem, *præcipiti & repentina morte* A. 1651. *brevi temporis ſpatio unum poſt alium* Romæ *occubuiſſe*. Huc Lanciſium (*e*) adde, qui idem ſub Alexandro VII. id eſt annis poſt paucis, ibidem accidiſſe, oſtendit, & in Hetruria, ut arbitror, circa idem tempus, antea autem, nempe circa initium præteriti ſæculi & Romæ, & Venetiis, & in aliis quoque Civitatibus.

2. Sed quandocunque, & ubicunque ejuſmodi contigerint mortes, cauſam aut in cerebro, & nervis, aut in pulmonibus, & arteria Aſpera, aut denique in corde, & ſanguiferis vaſis ab Anatomicis eſſe quærendam, neque ego dubito, & idem Lanciſius in egregiis libris, quos *de Subitaneis* edidit *Mortibus* (*f*), ſatis præmonſtravit. Cum igitur ea ſit a me cauſa in duobus primis ipſius ſedis generibus antea quæſita, cum Epiſtolas ad te ſcriberem de Apoplexia, & de Suffocatione; reliquum nunc erit, ut in tertio quæram, id eſt in corde, vaſiſque ſanguiferis, quæ thorace potiſſimum continentur. Nolo enim iterum, quod ſæpe fieri video in Sectione hac Sepulchreti, de Apoplecticis, aut de Suffocatis verba facere, nec de iis qui ob læſum aliquod ventris viſcus repentinam mortem obiere, antea ſcribere, quam incipiam de Ventre: quanquam ejuſmodi mortis proxima cauſa non in viſcere illo vitiato, ſed fere per nervos, aut ſanguifera vaſa in cerebro, & corde eſt. Scilicet in viſcere illo ventris, aut nervi ſic irritantur, ut cordis muſculum, meningeſve cerebri vehementius convellant, aut vaſa ita erodantur, ut ſanguine effuſo, repente juſta hujus copia cor, & cerebrum deficiat. Sed nos in loco de his videbimus. Nunc quæ Valſalvæ, & nobis in corde, & proximis dumtaxat vaſis ſe cauſæ obtulerint ſubitæ mortis, ſcribemus. Nomine autem ſubitæ mortis eam hic accipimus, quæ, ſive ejus præſenſio fuerit, ſive non fuerit, celerrime hominem rapit præter ipſius, aliorumve eo quidem tempore expectationem. Cujuſmodi mortis ex vitio aut cordis, aut proximorum vaſorum exempla occaſionem habuimus proponendi Epiſtola XVII. (*g*), XVIII. (*h*), XXI. (*i*), XXIV. (*k*), & XXV. (*l*). Jam vero eorum quæ reſtant, pleraque accipe: & primum ex Valſalva hæc tria, quæ ad vaſa attinent; nam quæ ad cor ſpectant, in proximas Litteras rejiciemus.

3. VIR annos quinquaginta natus, qui alias ſanguinem, ſed paucum, exſpuerat, anhelare quoque interdum ſolitus, dum malleo ambabus manibus arrepto, diutius, magnaque cum vi neſcio quid percutit, repente cadit, & uno, aut altero verbo auxilium implorat. Mox loquela amiſſa, anhelans, intra horæ dimidium pallente facie moritur. THORACIS ſiniſtrum cavum invenitur ſanguine omnino plenum, cujus magna pars concreverat. Eruperat hic ex eroſa arteria Magna, ubi deſcenſura ad vertebras ſe inflectit. Ibi enim in aneuryſma dilatata, reſpondentes vertebras excavaverat, & qua hæ excavatæ erant, ibi abſumpta arteria videbatur.

4. Quam cavere debeant conatum quemlibet ii quibus dilatata arteria eſt, hic etiam caſus oſtendit. Conatum enim auctus conſequitur ſanguinis impetus, quo extenuatæ, aut ex parte eroſæ arteriarum tunicæ perrumpuntur. Quod etſi multis illorum per ſe accidit, velut ei de quo protinus ſcribemus, Juveni; tamen & multis non accidit: cavendum autem eſt omnibus, ne ſibi ipſi mortem accelerent, quæ per ſe tardius eſſet ventura.

5. JUVENIS annorum circiter viginti ſeptem multum jam tempus tumore quodam pulſante in pectoris parte dextera inter coſtam tertiam, & quartam affligebatur, quo in tumore, dum ab uno ſe in alterum convertebat latus, fluctuantem materiam, eique motui obſecundantem ſentiebat. Anhelatione interdum correptus fuerat: quæ tamen brevi poſt ſectam venam remittebat. Dum Sacris intereſt, ex improviſo cadit, facie pallet, vix loquitur, cito moritur. IN THORACE aneuryſma conſpectum eſt magnum. Nam qua Carotides arteriæ erumpunt, incipiens, & ad ſternum ſe extendens, cui tam valide adhærebat, ut ſeparari ſine laceratione non poſſet, ſub clavicula etiam dextera ad tertiam, & quartam coſtam ſe producebat, quarum interiorem faciem excavaverat, aſperamque & inæqualem reddiderat. Denique intra pericardium perveniebat, ubi perruptum, ſanguine omne hujus cavum impleverat. Nulla in corde polypoſa concretio fuit.

6. Sed etiam ſine aneuryſmate interdum eroditur, effunditque ſanguinem arteria Magna, quod proxima perbrevis docet hiſtoria.

7. QUIDAM extremo Junio A. 1689. improviſa morte ſublatus eſt. CADAVERIS ſecandi venia a conſanguineis vix impetrata, Magna arteria inventa eſt rupta qua proxima eſt cordi, pericardium autem inde plenum omnino ſanguinis coagulati.

8. Noli

(*a*) Epiſt. 2. n. 2. & ſeqq. (*b*) Nat. Hiſt. l. 7. c. 53. (*c*) Obſ. 24. (*d*) Obſ. 9. (*e*) De Subit. Mort. l. 2. c. 3. n. 7. (*f*) l. 1. c. 5. n. 4. & c. 9. & ſeqq. (*g*) n. 10. 17. (*h*) n. 2. 8. 14. 25. (*i*) n. 47. (*k*) n. 13. (*l*) n. 2. 10. 12.

8. Noli mirari quod ad haſce Obſervationes vix quidquam, aut nihil adnotem. Namque ubi de Aneuryſmatibus ſcripſi, ſatis multa interjeci quæ huc conveniant, & hæ Obſervationes pleraque habent per ſe clara, & præter has, bene multæ mihi, nec ita breves, ſunt, quas his ſubjiciam. Quæ ut reſpondeant quo ad ejus fieri poteſt, propoſitis Valſalvæ Obſervationibus, ab Aortæ aneuryſmatibus initium capiam.

9. VIR ludo pilæ ligneæ, & meri abuſui nimis deditus, ex utroque in dolorem incidit brachii dexteri, mox & ſiniſtri, cum febre conjunctum. Apparuit deinde ad ſterni ſupremam partem tumor, furunculi inſtar majoris: qua ſpecie decepti vulgares quidam Chirurgi, pulſatione aut minime animadverſa, aut neglecta, ea quæ ad ſuppurationem perducere vehementius ſolent, impoſuerunt. Cum tumor increſceret, alii mollientia adhibuerunt, unde is imminui viſus eſt, delinitis videlicet, laxatisque fibris, quas medicamenta illa priora irritaverant. Verùm cum ea res ad integumenta communia potius, quam ad propria tumoris attineret; cito hic non modo priſtinam illam magnitudinem rurſus, ſed vel majorem in dies oſtendit. Itaque cum in Bononienſe Incurabilium Noſocomium anno, opinor, 1704. exceptus eſt æger, cydonium mediocre æquabat malum, & quod multo peius erat, exſudare ſanguinem quodam loco incipiebat, ut propius nihil factum ſit, quam ut cutem, ibi ad ſummam tenuitatem redactam, ipſe, inſtantis jam periculi ignarus, diſrumperet, dum oſtendendi ſui morbi cauſa ſplenia detrahere cœpiſſet. Quod, re ſtatim animadverſa, perficere prohibitus eſt, & quieſcere juſſus, & de proximo inevitabili e mortali hac vita diſceſſu pie ſerioque cogitare. Qui poſtridie contigit ex prænunciata, ſed non tam cito ab ægro expectata, immani ſanguinis profuſione. Ea tamen animi præſentia fuit, ut ſtatim ac prodire ſanguinem ſenſit, ſimul Deo ſe commendaverit, ſimul pelvim quæ ad lectulum erat, ſuis ipſe manibus ceperit, & quaſi alterius excipiens ſanguinem, tumori hianti ſubjecerit, dum continuo ex proximo miniſtri accurrerent, quorum mox inter manus defecit. C A D A V E R, antequam diſſecarem, inſpiciens, nullum amplius tumorem conſpexi, quippe qui, effuſo ſanguine, quo extrorſum attollebatur, ſubſederat. Pertuſa ibi erat cutis, & quæ cuti ſubſunt, amplo foramine, duos ſimul digitos admittente. Adipoſa thoracis membrana inter diſſecandum aquam emittebat, qua & veſiculæ quædam turgebant, hic illic ex ſumma cute in pedibus & cruribus prominentes. In thoracis etiam utroque cavo aqua erat plurima, eaque ſubflava. Magnum autem erat aneuryſma, in quod anterior paries arcus ipſius Aortæ ſe expandens, ſummum os ſterni, huicque inſidentia clavicularum extrema, & coſtas proximas partim abſumpſerat, partim inducta carie vitiaverat. Qua autem oſſa abſumpta fuerant, aut carie infecta, ibi nihil omnino ſupererat de arteriæ tunicis: quibus alibi ſubſtantia undique intus adhærebat craſſa, exſuccam, & luridam carnem referens, punctis quibuſdam albicantibus diſtinctam, quam facile divideres in plures quaſi membranas, alias aliis impoſitas, natura ab iis quibus adhærebant, tunicis prorſus diverſas, quippe evidenter polypoſas. Quibus accurate perſpectis, nihil præterea occurrit adnotatione dignum.

10. Miſerabilis hujus viri exitus illud primum docet, quantopere inter initia curandum ſit omni artis auxilio, ne interna aneuryſmata incrementum capiant: deinde, ſi aut medentium inſcitia, aut ægri inobedientia, aut ipſius morbi vi tantum capiant, ut communibus ſolum protegantur totius corporis integumentis, tum cavendum eſſe, ne ſplenia, jam ſiccata præſertim, cutique adhærentia, temere avellantur: denique, ſi res eo pervenerit, ut jam ruptio cutis immineat, venæ autem ſectio, aut ob ægri conſtitutionem, infirmitatemque, aut ob alia quæ alias (*m*) attigimus, ſuſpecta ſit; præcogitanda eſſe omnia, per quæ dies, ſaltem aliquot vita protrahatur. Scilicet præter ſummam quo ad ejus fieri poſſit, corporis, & animi quietem, ſummamque abſtinentiam, ut ne plus quam vitæ ſervandæ ſatis ſit, idque partite, & ex minime actuoſis, exhibeatur, præter eum corporis ſitum quo ſanguinis pondus attenuatam cutem non urgeat, & alia ejuſdemmodi, excogitandum eſt aliquod a Chirurgis præſidii genus, ut puta ſi quadruplicatum ex veſica bubula, aut ex molli aluta ſplenium imponeretur, cujus ſplenii oræ omnes per medicamentum quod valentiſſime id poſſet, ad proximam cutem, quæ circum tumorem adhuc integra & firma eſſet, agglutinarentur. Sed tu hæc melius; ipſe enim ſervandi vel ad unam horulam hominis ſtudio abreptus, fortaſſe ineptio. Faſcias autem arctas, & laminas elatere firmatas haud memoro, non tam propter illa quæ de noxis graviſſimis, progrediente tempore inde illatis animadvertit Lanciſius (*n*); neque enim hic agitur, ut quam diutiſſime vivat æger, ſed ne continuo moriatur; quam propter extenuatam cutem, cui preſſio eſt omnis periculoſa. Attamen de tribus ægris, cum hoc quem deſcripſimus, conferendis, a Wagnero (*o*), a Laſagio (*p*), a Lentilio (*q*) diſſectis, videre poteris, quid in ultimo ad profluvium ſanguinis retardandum, adhibitum ſit; quanquam in ſecundo dumtaxat, nihil jam niſi attenuata cutis reſtabat, quæ a ſanguine perrumperetur, quamobrem idem qui in noſtro, eventus fuit, ut ſtatim ac rumpi tumor cœpit, ſimul immanis hæmorrhagia, & mors ingruerint. Quod reliquum eſt; exemplum hoc meum celerrimi obitus ex aneuryſmatis ruptione externa, etſi huc minus ſpectare, fateor, quia repentinum dici non poteſt quod jam jam inſtare, & evidens erat, & prædictum fuerat; tamen protuli, ut oculis imaginem quandam ſubjicerem internæ aneuryſmatum ruptionis. Extenuatis enim haud ſecus ac cutem vidimus, dilatatæ arteriæ tunicis, hiatus fiat, & ſanguis profundatur, neceſſe eſt; quemadmodum alias (*r*) in muliere ex noſtra Obſervatione tibi deſcripſimus, in viro autem nunc deſcribemus ex Obſervatione quam extremo Novembri A. 1708. ab ſe habitam, nobiſcum Venetias tunc redeuntibus, poſtridie communicavit Diligentiſſimus Sanctorinus.

11. J U V E N I S robuſtus, in triremibus vivere aſſuetus, affectioni obnoxius, quam homines Rei Medicæ rudes Venetiis *flatum* vocitant, & a flatibus eſſe, credunt, quamvis ſæpe ſit cum organico quopiam interno vitio conjuncta, a motu paulo violentiore ſpirandi difficultate corripiebatur. Duo præterea ab illius ſociis fuerant animadverſa, alterum, a cibo ſomniculoſum præter modum fieri ſolitum, alterum, ſæpe ad lumbos utramque admovere manum conſueviſſe, & valenter deorſum verſus fricare, quaſi ibi moleſtiam aliquam perſentiret, quæ iis frictionibus levaretur. Hic cum in domo meretricia ad ignem ſederet, inter loquendum repente obiit. C A D A V E R E inſpecto, cujus neque crura, nec venter tumebant, & hoc aperto, depreſſum apparuit diaphragma. Thoracis cavea dextera ingentem effuſi ſanguinis copiam habebat. Prodierat hic ex arteria Magna, quæ diaphragmati jam proxima, ibi ſuum ipſum truncum in aneuryſma, pugni magnitudine, dilataverat. Quod polypoſis, quaſi membranaceis, concretionibus refertum, a dextris quidem erat perruptum; a ſiniſtris autem corpora proximarum vertebrarum læſerat adeo, ut magna oſſea ſquama ab ipſis nullo negotio detraheretur. Cæterum nulla in Aorta oſſicula. Cor durum valde, & in ſe contractum.

12. Cor poſſe convelli, ſuperiore Epiſtola (*ſ*) ſcriptum eſt. Cujus rei exemplum habes, ni fallor, in hoc Juvene, ſed alii cauſæ tribuendum. Cæte-

(*m*) Epiſt. 17. n. 31. & ſeq. (*n*) De Aneuryſm. Propoſ. 38. (*o*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 179. (*p*) Act. Erud. Lipſ. Suppl. T. 3. S. 9. (*q*) Eph. N. Cent. 1. Obſ. 96. (*r*) Epiſt. 21. n. 47. (*ſ*) n. 13.

Cæterum quod a cibo hic fieret magis quam alii, ſomniculoſus, & aneuryſmati, & diſtento ventriculo adſcribendum videtur; qui etiamſi tunc fundum antrorſum vertat; tamen quanto plus ipſe ſpatii occupat, tanto minus; utcunque abdomen cedat; cæteris ventris viſceribus relinquit, ut compreſſis ibi ſanguiferis vaſis, ſanguis quo expeditius iter eſt, feratur ad cerebrum. Igitur ſi hinc alii proniores tunc fiunt in ſomnum, multo magis fiebat hic Juvenis, cui propter aneuryſma eo loco ſitum, jam minus facilis erat curſus ſanguinis deorſum. Reliqua proclive eſt explicare, in his aneuryſmatis ruptionem, in ea potiſſimum domo factam, ubi fortaſſe ad ignem non ſedebatur, cum ea contigit. Nimirum a mulierculis, & ab amicis honeſtandæ rei cauſa multa ſæpenumero confinguntur. Vide in alterius Juvenis non diſſimili in loco improviſa morte quid ſuſpicatus ſit Lanciſius (t). Ille quoque *calefaciendi cauſa ad ignem* acceſſiſſe dicebatur. Quid ſi ignis ille erat, de quo Parmeno, ſi probe memini, apud Terentium (u),

Accede ad ignem hunc; jam caleſces plus ſatis.

Sed tamen peccatorum ultor Deus non patitur ſemper occultari, quomodo in delicto per delictum ipſum pœnas ſumat. Quod ſatis intelligi potuit in eo milite, cujus *mors ſubitanea in æſtu venereo accidens cum horribili clamore, ac jactatione corporis*, narrata eſt a Cl. Viro Chriſtiano Vatero (x), eaque a ſanguinis eruptione in pericardium, facile ex vena aliqua majuſcula (y), ſi revera nulla fuit *ruptura cordis, vel auriculæ*. Sed multo magis intellectum eſt in horrifico illo caſu quem proxima docebit hiſtoria.

13. MERETRICULA duodetriginta annos nata, macilenta, aliquot jam menſes, & dies præſertim ultimos quindecim de laſſitudine quadam, & faſtidio cibi, & rerum ferme omnium conqueſta, quo minus alimentis cæteris eo magis vino meraco, cui ſemper nimis dedita fuerat, utebatur. Ad hanc cum quidam ingreſſus eſſet ſcortator, & poſt modicum tempus egreſſus confuſo vultu, & turbato, ipſa vero, duabus, aut tribus interjectis horis, non appareret; vicini, qui hæc animadverterant, introgreſſi, non mortuam modo, ſed & frigidam invenerunt, jacentem in lecto ea corporis figura, ut dubitari non poſſet, quo in opere interiiſſet, præſertim cum virile ſemen conſpiceretur quod e locis muliebribus defluebat. Quæſitum eſt ex me, de ejus cadavere numquid vellem genitalia? an cætera etiam viſcera? Utraque reſpondi; non quod in illis, delapſo jam ſemine, peculiare aliquid me viſurum ſperarem, ſed ut quædam, ſæpius obſervata, recognoſcerem; nam in reliquis partibus, & facile, ut tum dixi, in magno quopiam perrupto vaſe conjicere me cauſam repentinæ mortis inventum iri. Tempeſtas erat fervidiſſima, quippe Nonis quinctilibus A. 1725. nec poſtridie mortis licuit, niſi tandem ſub veſperum, cadaver incidere. Itaque mutato conſilio, Mediaviam noſtrum miſi, qui inſpiceret omnia, præcipua vero dumtaxat ad me domum perferenda curaret. COLLUM ſub ipſo mento livebat, ſine ullo tamen indicio vis extrinſecus illatæ. Livebat quoque nonnihil dorſum. Tenſum erat abdomen, nec ullam oſtendebat notam unde conjiceres, mulierem uterum tuliſſe. Illo diducto, Tenuia inteſtina apparuerunt valde rubentia. Craſſa, præſertim inferiora, recrementis plena, ventriculus permagnus, quamvis inanis propemodum. Serum in ventre erat effuſum ad libram circiter, aquæ non diſſimile turbidæ in qua recens caro lota eſſet, acre autem adeo, ut extremos digitos ſenſu cujuſdam quaſi ardoris afficeret. In Thorace pulmones naturali undique colore, ut ne a tergo quidem nigricarent. Pericardium vero diſtentum adeo, ut per inflictum vulnuſculum ſerum exſiluerit, ejus ſimile quod in ventre deſcriptum eſt. Multum autem inerat, ſub eoque niger, & firmiſſime concretus ſanguis cordis faciem operiebat. Quod cum vaſis Magnis, & genitalibus poſtridie matutino tempore ad me allatum antequam inciderem, animadverti, neque ipſum, neque Magnæ arteriæ truncum eſſe dilatatum, imo utrumque ſua parvitate mulieris ſtaturæ, quam parvam potius fuiſſe dixerant, reſpondere. Tum eam arteriam ab inferiori extremo, quod ad ſeptum Tranſverſum fuerat, diſſecturus, cum vidiſſem, non multo ſuperius, latus ejus alterum ad tractum quinque aut ſex digitorum tranſverſorum nigricare; id eſſe cognovi a ſanguine in cellulas effuſo extimæ dumtaxat tunicæ; nam cæteræ bene ſe habebant. Vitium autem interius a ſiniſtro arcus Aortæ extremo incipiebat, & inde ad cor uſque pertinens, eo fiebat majus, quo arteria propius ad cor accedebat. Scilicet alibi indicia occurrebant ſubalba futuri oſſis, alibi quædam inchoata quaſi foraminula, ſulci alibi paralleli in longitudinem ducti: ſic paſſim arteriæ illa facies erat inæqualis. Verum ubi ventum erat prope valvulas Semilunares, quæ ſtrigoſæ videbantur, ſemidigiti intervallo ſupra eam quæ tenet poſteriora, erat orificium quod apicem digiti pollicis admiſiſſet, per quod Aorta cum ſubrotundo aneuryſmate communicabat, ſacculi forma ad ipſam appenſi. Superabat is ſacculus nucem juglandem ſuo viridi indutam cortice: atque ita erat a tergo Aortæ collocatus, ut cum ſiniſtrorſum nonnihil vergeret, officiis videretur ſiniſtræ auriculæ, adjective Sinus non obeſſe non potuiſſe. Ruptus autem in ſummo fuerat a ſanguine illinc in pericardium exundante per mediocre foramen, cujus oræ erant nigræ, & dilaceratæ. Sacculi interiorem faciem rubræ pelliculæ conveſtiebant polypoſæ, quas, ut fit in cæpis, facile poſſes in quot liberet dividere. In auriculis autem, & ventriculis cordis neque erat ulla polypoſa concretio, nec ſupererat ſanguinis quidquam. His ita perſpectis, ad uterum, ovaria, & tubas oculos, & cultrum converti. Tubarum altera cum altero ovarii extremo habebat ſuam ultimam partem connatam. Hæc autem erat in utraque prorſus occluſa, ut neque orificium, neque fimbriæ uſquam apparerent. Cum vero ad eam partem eſſet tuba utraque aliquanto latior, quam ſoleat; inciſa exhibuit aliquanto etiam plus, quam ſoleat, humoris illius ſui, qui pro virili ſemine ab nonnullis acceptus eſt; ſed hoc ſpiſſior, & in fine etiam ſubcruentus prodibat. Ovariorum illud cui tubam connatam fuiſſe, dixi, veſiculas continebat plures, & majores. Et cum utrumque ſubrotundius, læve, ſucculum, & turgidum eſſet; majus aliquanto erat alterum, quod præter veſiculas ejuſdemmodi, habebat ab una parte ſub ipſa membrana nigrum ſanguinem, & ferme concretum, nec pro ovarii mole paucum. In utero denique nihil fuit adnotatione dignum, niſi quod ejus interior dumtaxat facies ex fuſco rubebat tota ad internos uſque oſculi fines. Hoc anguſtum erat; ſed albo quodam ac craſſiuſculo humore fœdum, qui cum diſſimilis eſſet tum virilis ſeminis, tum ejus muci qui ibi ſecundum naturam deprehendi ſolet, ſuſpicionem injecit fluoris alicujus, quo hæc fœmina laboraſſet.

14. Qui maris ſemen ipſum contendunt in mulieris tubas pervenire, ſimilitudine abrepti, quæ non *bonis* tantum *Medicis*, ut ait Hippocrates (z), ſed & Anatomicis interdum imponit, non illud totum exiſtimaſſent e genitali hujus mulierculæ defluxiſſe. Mihi vero, cui minime propoſitum eſt quod ſummi Anatomici aliquando ſe vidiſſe, teſtantur, ſed quod ſæpius quidam alii ac facilius ſtatuunt, in dubium vocare, ſatis eſt quæ ipſe animadverterim, retuliſſe. Cæterum eorum qui in venere improviſo ſunt mortui cum Donatus (a) multa exempla collegerit, non omnia tamen quæ poterat, commemoravit; quando unus Plinius eo ipſo, quem laudat, loco (b), non duo, ſed

(t) De Subit. Mort. Obſ. Phyſ. Anat. 2. (u) Eunuch. Act. 1. Sc. 2. (x) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 163.
(y) Vid. infra, n. 16. & 27. (z) Epidem. l. 6. verſ. fin. (a) De Med. Hiſt. Mirab. l. 4. c. 17.
(b) Nat. Hiſt. l. 7. c. 53.

ſed quatuor produxit. Inter illa vero, mulieris nullum protulit, ſi eas excipias quas intolerabilis conſtuprantium multitudo interfecit. Neque Schurigius (*c*) cum omnia undique hujuſmodi mortium exempla colligeret, ullum reperit quod ad fœminas attineret, duobus exceptis quæ non Medicorum hiſtoriæ, ſed Inſcriptiones quædam ſuppeditarunt; quæ veræ, an confictæ eſſent, neque ipſe, neque ii ex quibus deſcripſit, quæſivere. Quamvis autem Valerius Maximus (*d*) ſic mortuos *non libidinis ſuæ, ſed fragilitatis humanæ ratione* dicat; *fine namque vitæ noſtræ variis, & occultis cauſis expoſito, interdum immerentia ſupremi fati titulum occupare, cum magis in tempus mortis incidant, quam ipſam* (malim *ipſa*) *mortem accerſant*; tamen diſſectio, & ratio quoque ſatis oſtendunt, quantum libido, ad occultas illas cauſas accedens, mortem acceleret, ſanguinem concitando, & occulta aneuryſmata, aut infirma etiam intra cranium vaſcula diſrumpendo: quæ abſque ea, aut alia ſimili cauſa eſſet, multo diutius durarent, & uſque ad ſenium fortaſſe, velut in eo contigerat, quem anno ante quam illud ſcortum, in Gymnaſio incidentes, hæc quæ continuo ſcribentur, obſervavimus.

15. SENEX pinguis annorum circiter ſexaginta repente obierat ex apoplexia, ut credebant qui ipſum noverant tremore laborantem. PERICARDIUM retulerunt; neque enim hoc ego, ſed cætera incidi; tanta propemodum ſanguinis copia fuiſſe diſtentum, quantum vitrea duo vaſa, quibus ſanguis hic excipi ſolet e vena exiens, continerent. Cor erat magnum, Aorta autem arteria dilatata ſupra cor, & in curvatura etiam tota, oſſeis bracteis, quales paſſim in arteriis quoque artuum fuerant, interiore facie diſtinguebatur. Ab eadem facie, non magno ſupra cor intervallo, foramen digitum admittens, initium ſumebat, & obliquo trium ferme digitorum tranſverſorum itinere per tunicas ab imo ſurſum pergens, in facie demum arteriæ exteriore intra pericardium hiabat. Ea via ſanguis in hoc irruperat.

16. Etſi non conſtat, quo tempore aneuryſma inceperit in hoc Sene; credibilius tamen eſt, ea qua pleraque alia, ætate initium cœpiſſe. Certe autem ea quæ deſcripſimus, arteriæ vitia intra breve tempus potuiſſe fieri non videntur. Similia his ſui indicium annis duobus, aut tribus ante obitum præbuerunt in ea muliere, cujus eundem exitum ſtatim proponam.

17. MULIER pingui habitu, annos nata ad quinquaginta, ſobria, natura triſtis potius, & taciturna, annos jam quatuordecim vidua, nulli obnoxia morbo, niſi quod duobus ultimis, aut tribus annis poſtquam menſtrua deſierant ſcilicet, flatu quodam, ut vocabat ipſa, vexari ſolebat ad cor, eamque viciniam; cum matutino tempore, bene valens ad opus ſurrexiſſet ſuum; textrix enim erat; eaque diſponeret quæ ad novam telam exordiendam ſunt neceſſaria, *oh* dixit, nihilque præterea; ibi enim ſtatim, ſicut brachia jugo habebat ſubnixa, mortua eſt. Erat idem menſis A. 1729. quo menſe, ut ad te olim (*e*) ſcripſi, tot alios ex hac Civitate repentina mors abſtulerat: itaque etſi in Agro ad eum locum qui Medoaci Pons vocatur, hæc fœmina extincta erat, illuc Medicus, & Chirurgus, quorum id erat officium, ſunt miſſi qui cadaver diſſecarent. CERVICES, & brachia erant rigida, ut non ſine vi flecti poſſent. Secto cranio, magna illico profluxit ſanguinis copia, viſumque eſt ipſis, vas aliquod inter cerebrum, & cerebellum eſſe diſruptum. Illud certius eſt, cum Thoracem introſpicerent, pericardium ſe obtuliſſe adeo diſtentum, ut cum vulnus inflixiſſent, cruentum ſerum exſiliret. Sanguinis autem pars reliqua concreta circum cor hærebat corticum inſtar craſſiorum. Nec ſolum hæc retulerunt: ſed cor ipſum cum annexis vaſis intactum ſecum attulerunt, ut ipſe diligenter examinarem. Quod poſtridie faciens, iiſdem, aliiſque adſtantibus, ſic inveni. Cor erat parvum, cæterum & pinguedine inſtructum optimæ notæ, & ſanis firmiſque, & quod ad ventriculum ſiniſtrum attinet, bene craſſis parietibus. Nihil in eo, aliiſve cavis, nihil in Magnis vaſis fuit ſanguinis, non dico fluidi, ſed ne concreti quidem, nedum polypoſi. Sana præterea omnia, ſi limbos excipias valvularum quæ Tricuſpides, & Mitrales dicuntur, quippe totos parvulis, ſubrotundis, quaſi carneis tuberculis diſtinctos, glandulas mentientibus. Sed hæc nimirum haud rara ſunt; quin multis jam in corporibus tibi deſcripta. Cum igitur cor ad hunc modum ſe haberet, neque in aliis quæ ipſi annexa ſunt, vaſis quidquam extaret præter naturam; una ſupererat, quam perluſtrarem, arteria Magna. Cujus cum eum tractum aperuiſſem, qui ad thoracis vertebras affixus fuerat, albidamque maculam primum, deinde longo ſupra hanc intervallo, alteram ea majorem, & flaveſcentem adnotaſſem, futuri olim oſſis indicia; oblongam, ſed modicam prominentiam pariter interius vidi qua arteria deorſum ſpectare incipiebat, ex naturali quidem ſubſtantia, ſed ipſam minime ſecundum naturam. Deinde antequam aperire ulterius pergerem, animadverti, ab ea ſede unde ſiniſtram emittit Carotidem ferme ad cor uſque Magnam arteriam eſſe multo quam oporteret, latiorem. Mox, ea diſſecta, conſpexi toto hoc amplo tractu quo dilatatam fuiſſe, dixi, intus aſperam, & inæqualem ob rigidas ac duras lamellas oſſeas ita crebras, atque confertas, vix ut exigua quædam intervalla relinquerent inter ſe. In quibus intervallis cum arteriæ tunicæ interiores exeſæ, & exulceratione quadam attenuatæ perſpicerentur; mirum erat; uno tantum loco haud procul a corde ad poſteriorem, eandemque ſiniſteriorem partem, id demum accidiſſe quod tot aliis antea poterat. Scilicet per unum ex ejuſcemodi intervallis ſibi viam ſanguis paulatim fecerat, & ſub tunicam venerat arteriæ extimam, quam ab intimis primum diducendo, attollendoque, ſicut ampla quaſi ecchymoſis docebat, quam ipſe ibi concreſcens effecerat, tum deinde magis, magiſque diſtendendo, uno in loco perruperat, intraque pericardium ſe effuderat. Cæterum qui rami ex tam vitiata arteria ad caput, humeroſque tendebant, ii erant omnes, quantum ex eorum annexa parte conjicere licuit, omnino ſani.

18. De lamellis oſſeis, & de conjuncta Aortæ exulceratione proximis Litteris quæremus, in quas propterea ſingularem Obſervationem differo, huc alioquin ſpectantem (*), mecum a Viro Cl. communicatam, improviſæ mortis ex ſanguine per foramen Magnæ arteriæ, plurimum vitiatæ, in pericardium illapſo. Sed tu interea miraris fortaſſe tam celeres mortes (*f*) ex non majori effuſi ſanguinis copia quam quæ poſſit pericardio contineri: cujus capacitatem ſic definiat Boerhaavius (*g*), ut cor fere duplo majus, Fantonus autem (*h*), ut præter cor, aquæ *libras fere duas* excipiat. Quod ſi non modo repletum, ut hi, ſed diſtentum etiam ponamus, quod ſeri exitus cum ſaltu in Mulieribus deſcriptis (*i*) oſtendit, laxatum præterea, velut in Sene (*k*) uſque adeo, ut eam quam retulerunt, poſſet capere ſanguinis copiam; attamen oblivisci, ajas, non decere, quanto præter comparationem plus in hæmorrhagiis prodeat interdum ſine hominis morte intra horas duodecim, aut quindecim, ut Littrius (*l*) teſtatur; ne vetera exempla, quæ apud Schenckium (*m*) extant, commemorentur, librarum ſanguinis viginti intra quinque dies, imo intra unum diem, & duas noctes, aut librarum quadraginta intra dies ſex e naribus, aut viginti quinque intra dies tres ex utero profluentis, ſalva ægrorum vita: fœminas autem præſertim, & plus ſanguinis generatim habere, & majores hujus profuſiones facilius ferre, non videri dubitandum: quæ cum ita ſint, Mulierem de qua noviſſime diximus, fortaſſe ex apoplexia potius, quam ex rupto illo aneuryſmate extinctam eſſe. Hæc ſi dicas; a te petam, ut primum

(*c*) Spermatolog. c. 5. (*d*) Fact. ac Dict. memorab. l. 9. c. 12. (*e*) Epiſt. 3. n. 11. (*) n. 28.
(*f*) Vid. & Epiſt. 64. n. 13. (*g*) Prælect. in Inſtit. §. 182. (*h*) Anat. corp. hum. Diſſ. 11. (*i*) n. 13. & 17. (*k*) n. 15.
(*l*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1714. (*m*) Obſ. Medic. l. 1. ubi de Narib. Promiſc. Obſ. 4. & l. 4. ubi de Menſtr. hypercath. Obſ. 7.

mum attendas, quid diſcriminis ſit inter ſanguinem multum illico, & ſanguinem longe plurimum, ſed paulatim intra multas horas, dieſque effluentem; deinde inter effluentem ex ipſo prope originem, Aortæ trunco, & effluentem ex diſſitis ramis; denique inter effluentem intra pericardium, & effluentem extra corpus. Primum diſcrimen indicabit, non eſſe hic ſatis temporis, ut ſe contrahant vaſa circum reliquum ſanguinem, neque ut hic ſupplementi aliquid accipiat, unde ejus partes inter ſe, & vaſorum tunicæ ipſas contingant, ſine quo in gyrum agi ſanguis non poteſt. Ex diſcrimine altero ſimul intelliges, repente ſubtrahi juſtam copiam ſanguinis univerſo corpori. Ex tertio autem cor facile offendi inſolito exterius contactu ſanguinis, copiaque circumjecta impediri, quæ ſi pericardium diſtendit, cor etiam premat, neceſſe eſt. Nec te illud moretur quod in pericardii hydrope moveri cor pergat; aliud enim eſt paulatim augeri aquam; aliud ſanguinem repente effundi, & aliud aqua, aliud ſanguine urgeri, qui præterquam quod ſtatim atque effuſus eſt, ad concreſcendum ſit pronus, certe quanto aqua craſſior eſt, tanto accedit magis ad ſolidorum naturam, quæ, ſi cordi admoveas, illico ejus motum ſiſtendo, ſyncopem inducunt, ut admoti aut ſpecilli, aut digiti exemplis in duobus vulneratis hominibus accidiſſe, oſtendit Celeberr. Vir. Senacius (*n*). Aut ſi hæc non ſatis ſunt; huc duo ſuperiora diſcrimina adde. Adde etiam truncum Aortæ dilatatum, & fibris carneis magna ex parte exeſis, rigida autem officula intus habentem: quæ res quantum difficultatem afferant ſanguinis provectioni, ſatis manifeſtum eſt, & quod conſequitur, quanto majores exigant cordis vires, quæ ex iis quæ diximus, ut labefactatæ ſint, conſtat. Quod ſi hæc forte ſatis non facerent univerſa, malleſque adhuc propter eam ſanguinis copiam quæ intra cranium apparuit, fœminam hanc apoplexia potius, quam diſruptione aneuryſmatis, fuiſſe ſublatam; hiſtorias lege quæ ſequuntur, duarum mulierum, propoſitæ haud ita abſimiles, niſi quod nulla tamen, nedum ingens illa quaſi effuſi intra cranium ſanguinis vis fuit a nobis deprehenſa.

19. FŒMINAM annos natam plus triginta inopinata mors hic repente extinxerat circa medium Majum A. 1738. VENTRE, & Thorace recluſis, in illo nonnihil, in hoc nihil effuſæ aquæ a Media via noſtro inventum eſt; ſed oppletum ſanguine pericardium ex rupto intra ipſum Magnæ arteriæ aneuryſmate, in quod non modo hujus arcus totus, ſed & pars initio arcus ejuſdem proxima ſe dilataverat. Caput, & pleraque viſcera ego diſſecui. Intra cranium autem non plus ſanguinis deprehendi, quam ſatis eſſet ad vaſa quæ per Tenuem meningem repunt, mediocriter turgida ſicut erant, efficienda, & ad rubras guttulas quæ ex ſecta medullari cerebri ſubſtantia paſſim apparebant, ſufficiendas. In Lateralibus ventriculis aquæ turbidæ non multum, nec pallor in Choroidibus plexibus. Cætera huc non attinent, quæ in cerebro, nervis, auribus, aliiſque in partibus, & nominatim in Succenturiatis renibus animadverti; hæc enim ea mulier eſt, ex qua horum dexterum ſingulari forma præditum Epiſtola deſcripſi Anatomica XX. (*o*).

20. Nunc eam omnem Obſervationem ſubjiciam, cujus una dumtaxat particula in VI. fuit Adverſariis (*p*) propoſita. Quæ etſi prima earum fuit in qua aneuryſma Aortæ ruptum vidi intra pericardium; tamen conſulto a me tibi eſt in hunc locum ſervata, quia plura, & varia continet, pluresque, & varias adnotationes requirit.

21. VENETA Mulier, eadem ac noviſſime deſcripta, ætate; ſtatura, colore, habitu corporis laudabili, vel potius ſubpingui; plurium liberorum parens, ante annos decem correpta artuum inferiorum paralyſi, roris marini uſu ſana facta eſſe dicebatur, certe nulli poſt id tempus incommodo fuerat obnoxia, quod quidem eſſet adnotatione dignum. Verum ante plures menſes laborare cœperat, nec tamen aſſidue, ſpirandi difficultate, & tumore præterea ſecundum longitudinem colli pulſante in regione arteriæ Carotidis dexteræ; nunquam tamen (id quod ob ea quæ in mortua invenimus, adnotabis) de dolore, torpore, aut tumore brachii dexteri conqueſta eſt. Quatuor autem, an quinque ultimis diebus de moleſto quodam ſenſu querebatur non ſecus ac ſi coſtæ, ut ipſa dicebat, abdomen verſus conciderent; cum de improviſo circa medium Decembrem A. 1708. quodam quaſi animi deliquio prehenſa, & ſe mori, affirmans, ægre ab accurrentibus mulieribus ſuſtentata, & in lecto collocata eſt, ubi facie, labriſque præſertim, lividis, frigida, ſine ſenſibus, pulſu perexili, reſpiratione autem difficili, & lenta, citius quam horæ quadrans ab initio ingruentis mali præteriret, exceſſit e vita. CADAVERE inſpecto, quod nullum uſquam œdema, aut aliud adnotandum exhibuit, & Ventre aperto, inteſtinorum partes aliquæ ſe obtulere, ſi colorem attenderes, quaſi inflammatæ: qui color mox etiam in pancreate obvius fuit. Attentius autem inſpectando Tenuia inteſtina, in horum parte, ad palmi tractum, minima quædam, eaque innumera, ſubobſcure apparebant tubercula, quæ nihil aliud erant, niſi cellularum indicia, quæ inter carneam, eique ſubjectam tunicam aere diſtentæ, illam extrorſum attollebant; itaque per vulnerata proxima ſanguifera vaſa aere elapſo, eæ cellulæ conciderunt. In bilis veſicula quatuor, aut quinque lapilli, inæquali inter ſe magnitudine, condebantur, qui ad flammulam admoti, hanc concepere. Ex inciſa vena Cava ſanguis non paucus, ex Magna autem arteria non multus defluxit. Satis jam inſpectis, ventris viſceribus detractis, ſeptum Tranſverſum utrinque non in fornicis modum aſcendere, ſed deorſum potius concidere, manifeſtum fuit. Thorace recluſo, in utraque ejus cavea ſerum conſpeximus valde cruentum, ad paucas uncias effuſum: pulmones autem ſanos, quamvis nonnihil turgidulos; ſero enim, ut poſtea vidi, ejus ſimili quod modo dicebam, referta erant bronchia, præſertim ſiniſtrum. Interea pericardium tumens, ac livens ſanguinis in ſe effuſi indicium dederat: quo tamen non erat plenum; ſed paulo minus quam libram, continebat, cujus unciæ circiter duæ ſerum erant cruentum, ſanguis reliquus in laminam craſſam, & ſic ſatis firmam concreverat; cum quidquid ſanguinis in cadavere hoc conſpexi, nigrum quidem eſſet, ut hic, ſed omnino fluidum. Sanguine e pericardio detracto, cum videremus, Aortam ſtatim atque e corde egreſſa erat, manifeſto dilatari; ejus truncum, & ramos præcipuos perſecutus, deprehendi illum quidem fere uſque ad Emulgentes arterias, horum autem eum qui dexteris Carotidi, & Subclaviæ communis eſt, itemque harum utramque eſſe dilatatam ſic, ut Carotidis latitudo ab initio uſque ad diviſionem duplo, eoque amplius eſſet major, quam oporteret; Subclavia autem ad trium digitorum tractum non ſe quidem undique expandebat, ſed poſteriorem dumtaxat, & ſuperiorem parietem in prominens aneuryſma curvabat, quo, nulla prorſus re interjecta, duo, treſve nervi premebantur ex iis qui a cervicibus in artum contendunt ſuperiorem. Ex eo aneuryſmate, quod meum digitum pollicem excepiſſet, arteriæ prodibant duæ, quæ latiori quam æquum eſſet, initio, coni inſtar quo magis pergebant, eo magis contrahebantur donec ſeſquidigiti ſpatio emenſo, ad naturalem redigerentur modum. Harum una ad Thyroidæam glandulam pertinebat, magnam in hac fœmina, & nonnullis in locis duram. Quæ poſtquam exterius ſpectaveram; vaſa hæc omnia, imo eam quoque Aortæ partem quæ in ventre fuerat, ſecundum longitudinem aperire cœpi, ab Iliacis initium faciens. Ab his ad Emulgentes uſque nihil non ſanum animadverti, ſi maculas ſubalbas excipias, quæ aliquot in locis erant, & exiguos ſulculos, qui in paucioribus. At ſupra Emulgentes ut dilatatio trunci incipiebat, ſic inde ad cor uſque arteriæ parietes craſſiores erant multo quam ſoleant, non tamen ubique pariter, itemque duriores, & rigidiores; quanquam nihil

(*n*) Traité du Coeur l. 4. ch. 5. n. 5. (*o*) n. 53. (*p*) Animad. 24. in princip.

nihil oſſei uſquam inveni ; paſſim vero ſubalbas maculas, paſſim non leves ſulcos parallelos, in longitudinem ductos, eo magis ſpectabiles, quod brevi decurſo ſpatio, ſulcis aliis tranſverſis, longe minus rectis, æqualibuſque, interrumpebantur, deinde alii prioribus ſimiles, & tranſverſis mox interrupti, ſequebantur, deincepſque alii ad eundem modum; ut in morbida conſtitutione ordo haud inelegans ſervaretur ad totum uſque Aortæ arcum; quin ab hoc in Subclaviam ſiniſtram ad unum pollicem, in proximam Carotidem ad duos, in alteram vero, quanta quanta erat, ſimul cum maculis, & tunicarum craſſitudine, ac duritie pergebat. Aneuryſma autem illud Subclaviæ ſtructuram cujuſdam quaſi auriculæ cordis referebat, ex inæquali, dura, craſſaque tunica conformatum, nec polypoſis intus corticibus ſuccinctum, ſed perexilem dumtaxat, ſubalbam, oblongamque laciniam ſibi habens adhærentem, præter quam unam, nihil aliud in univerſo hoc cadavere polypoſi deprehendimus. Truncus denique Aortæ ipſius ab eo loco unde primum ad ſuperiora emittit ramum, ad cor uſque, & maculis diſtinctus, & ſulcis erat exaratus, ſed his ita confuſis, & abnormibus, ut nihil niſi perpetua, & ſumma ejus faciei inæqualitas appareret. Sed præter hanc, quædam quaſi exulceratio occurrebat duobus circiter ſupra Semilunares valvulas digitis qua arteria dexteriora ſpectat, & poſteriora, in eaque exulceratione tria, quatuorve erant profundiora foramina, inter ſe proxima, ſingula lentis magnitudine, ſed forma angulоſa potius, quam rotunda: ab iis oblique cuniculi extrorſum acti, ad extimam Aortæ laminam pervenerant, ibi propterea ex fuſco rubentem quaſi ab inflammatione, multoque humore craſſiorem factam: in ejuſque rubedinis medio lacerata demum lamina, ſanguis ſibi viam in pericardium fecerat per foramen internis ſimile, & ejuſdem fere magnitudinis. Siniſter cordis ventriculus maxime erat dilatatus; ſed ipſi appoſita auricula valde contracta, & ſtrigoſa. In eo ventriculo, & in dextero ſanguis non deerat: in arteria autem Pulmonari multus fuit: neque eo Carotides, nec Jugulares carebant venæ. Cerebrum denique, & cerebellum laxiſſima deprehendimus; quamvis in ventriculis nihil eſſet aquæ, cujus pauxillulum alicubi dumtaxat fuit ſub Tenui meninge. Hujus vaſa erant ſanguine turgidula. Vertebrales arteriæ qua cranium ſubibant, paulo viſæ ſunt, quam æquum eſſet, latiores. Reliqua, in hoc cadavere a me & ab Amicis conſecantibus adnotata, alio pertinent.

22. Quatuor, minimum, aneuryſmata in hac muliere fuerunt, ventriculi cordis ſiniſtri, maximæ partis Aortæ, Subclaviæ dexteræ, & huic vicinæ Carotidis; ut non modo cauſæ appareant eorum quibus vexabatur mulier; ſed mirum ſit, non pluribus fuiſſe vexatam. Quod ad Carotidis aneuryſma attinet, quod ſua ſe prominentia, & pulſatione prodebat, etſi ultro fateor, a peculiaribus cauſis, eas potiſſimum arterias afficientibus, interdum ipſas dilatari; ſæpius tamen earum dilatationem cum Magnæ arteriæ dilatatione conjungi, atque adeo hujus eſſe propagationem, & effectum, nemo ex eo tempore negaverit, ex quo morborum cauſæ cœptæ ſunt creberrimis diſſectionibus inquiri. Priſci autem Medici, ſubſidio hoc carentes, nihil ejuſmodi ſuſpicari videbantur, & nihilo plus negotii ſibi dari in Carotidum aneuryſmate, exiſtimabant, quam ut revulſis, imminutis, correctis ſanguine, acribuſque humoribus, illa apponerent quæ ad contrahendas conſtringendaſque arteriarum tunicas valerent, quemadmodum ex perlecto Arantii capite (q), quo de iſto potiſſimum aneuryſmate agit, præclare intelliges. Quod ſi conſtringere quis tentet, cum productio eſt aneuryſmatis arteriæ Magnæ; hoc augebit, illud non tollet; ſed ne tunc quidem cum eſt ab erodente dumtaxat cauſa, velut exemplo Nobilis Matronæ producto, oſtendit Lanciſius (r).

23. De aneuryſmate autem quo Subclavia arteria dextera, nulla re interpoſita nervos premebat, artum proximum adeuntes, quærebam in Adverſariis VI. (ſ) ubi incuria neſcio qua *Subclavia ſiniſtra* pro dextera ſcripta eſt; quærebam, inquam, cur ejus compreſſionis nullum unquam in eo artu vivente muliere, extitiſſet indicium? At quæro adhuc. Cum enim dolores, ut ſæpe fit, & in Viro, cujus ſupra (t) ſcripta eſt hiſtoria, fiebat, aut torpores in brachiis accidunt eorum quibus in ipſo Aortæ ſupra cor trunco aneuryſma oritur; video, ab Doctis Medicis rem explicari per contractiones quæ ab eo trunco in Subclavias propagatæ, eoſdem quibus de loquimur, comprimant Brachiales nervos: cur igitur hos tanto magis non comprimat aneuryſma in Subclavia ipſa natum, eoſque contingens? Nam etſi alii non deſunt Viri Experientiſſimi, qui vel diu arctiſſime ligato, non modo compreſſo, nervo confirment, ſenſum denique, & motum in illa ad quam nervus contendit, parte omnino incolumem animadverti; hi non negant tamen, primo ſaltem poſt alligaturam tempore ſenſus, & motus jacturam fieri. An igitur compreſſionem quæ ſenſim fiat, ſenſimque augeatur, nervi, quaſi aſſueſcentes, impune ferunt? De hoc tu videris, ut de illis quoque tot experimentis, nuper, nec ab uno tantum, habitis in quibus aliter ac in modo indicatis, non negligendæ res occurrerunt, tum de illis etiam, quas hic conſulto prætereo, obſervationibus, ex quibus deducere fortaſſe liceat, nervorum aliorum ramulos cum inferioribus eorum qui ligati ſint, ramis communicantes, paulatim, aliquo interjecto tempore, ſic dilatare aliquando poſſe meatus ſuos, ut non ſecus atque in ſanguiferis vaſis accidit, iis e tranſverſo ſuppetias ferant. De his, inquam, de aliiſque tu videris. Neque enim quod tunc nolui, id ipſe nunc volo, obſcuris videlicet, ac longius circa nervos quæſtionibus implicari. Præſtat, ut quæ quiſque circa eos obſervamus, illa adnotemus, donec juſtus obſervationum oſtendat numerus quid ſequamur, aliorum interea certis quibuſdam conjecturis, & illationibus caute parcendo, quæ etſi facile defendi poſſunt, non omnes tamen hoc ipſum aſſequimur; quanto minus igitur nunc verum, alte adhuc abditum, aſſecuturi!

Sed tu illud potius fortaſſe hic quæres, cur quod vitium ab Aorta in dexteras, non pariter in ſiniſtras Carotidem, & Subclaviam ſit propagatum? Non una id cauſa factum crediderim. Nam primum cordi illæ propiores, quam hæ ſunt, ſi primam ſpectemus originem. Itaque cum æquo majores erant cordis vires; illæ citius quam hæ, cœperunt labefactari: quamobrem vitium quod in ſiniſtris poſtmodum inchoatum eſt, longius in Carotide, quippe cordi propiore, quam in Subclavia, productum vidimus. Deinde quæcunque ars, & conſuetudo fœminæ illius fuerint, de quibus nihil certi habeo; veri quidem ſimile eſt, multo ſæpius, multoque diutius, ac validius artu uſam eſſe dextero, quam ſiniſtro, locumque hic quadantenus eſſe explicationi Cl. Malvetii (u), qui Subclaviæ arteriæ dilatationem a crebrioribus, conſtantioribus, & valentioribus muſculorum artus dexteri in Artifice contractionibus repetebat, quippe ſanguine in ſic compreſſis ejus brachii arteriis retardato, &, quod conſequitur, magis cumulato in origine harum Subclavia, iis compreſſionibus minime obnoxia. Quid? ſi accedebat in muliere hujus dilatationis cauſa altera, thorax, *balenatiis*, ut Petronius (x) loquitur, *virgis* inſtructus, qui ſua ſub axillis nimia, ut ſæpe, duritie, atque adſtrictione arteriam tanto magis premeret, quanto hæc magis in iis de quibus modo diximus, motibus contra eam duritiem urgeretur, eoque ſanguinis, in Subclaviam a corde valentius compulſi, impetum in hanc reflecteret. Quod, ſi non improbas, ad cætera illa detrimenta addes quæ Solertiſſimus Winslowius (y) ejuſmodi thoracibus, nimis axillaria vaſa conſtringentibus, imputavit. Denique ſi conjuncta hæc omnia non ſatis faciant; quod veriſſime Celſus (z) ſcripſit, veniat in mentem, *raro quenquam non aliquam*

(q) De Tumor. præt. nat. c. 38. (r) De Aneur. Propoſ. 31. (ſ) Animadv. 24. (t) n. 9.
(u) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733. (x) Satyric. (y) Mem. de la même Acad. A. 1741. (z) De Medic. l. 1. c. 3.

quam partem corporis imbecillam habere . Quod ubi poſueris ; non modo cur Subclavia illa arteria aneuryſma habuerit ; ſed etiam ad eam quam diximus , partem habuerit , ſatis intelliges .

24. Super aneuryſmate autem , cæteriſque ipſius Aortæ vitiis cum alia alibi adnotaverimus ; hic pauca ſatis erit adjicere , quæ ad hæc potiſſimum vitia attineant . Et primum quod Aorta craſſior , & rigidior eſſet , cum propter dilatationem videretur eſſe debuiſſe tenuior , & mollior , faciebant præcipue , ut opinor , creberrimæ illæ ſubalbæ maculæ , quæ ut futuri ſunt oſſis initia , ſic ex adaucta ibi ſubſtantia fiunt ad eam quæ in Ligamentis eſt , ut ſæpe obſervavi , accedente . Quod autem illæ , & cætera vitia eo crebriora , & graviora eſſent , quo aneuryſma a corde minus diſtabat , ab incurrentis ſanguinis impulſu fuiſſe , vides , tanto majori quanto propius erat impellens . Quapropter nec plura verba facienda ſunt , ut intelligas , qui factum ſit , ut cum aneuryſmatis pars intra pericardium eſſet , intra hoc , ſicuti in pluribus quoque aliis quos ſupra (*a*) deſcripſi , caſibus , ruptum ſit aneuryſma . Illud potius declarandum eſt , cur ad poſteriora arteriæ (*b*) ſit ruptum . Cum enim ibi pariter etiam in Textrice (*c*) apertum viderim , & ibi quoque fuerit orificium aneuryſmatis quod in ſcorto (*d*) deſcriptum eſt ; minus veriſimile ſit , mulieres iſtas omnes eandem potiſſimum Aortæ partem imbecilliorem habuiſſe . Credibilius fortaſſe eſt , id ſimul ponderi , & incurſui ſanguinis e corde exeuntis deberi , ſicut arteriæ poſitus videtur indicare , quæ ut ab ortu ſe inclinare ad poſteriora continuo incipit , ſic partem illam ſuam & ponderi ſanguinis ſubjicit , & incurſui objicit . Scire quoque fortaſſe aves , cur , rupta arteria , non illico mulier hæc quoque ſit mortua . Credo , quia foramen a primo vel minus fuerit quam inveni , docente id ſanguine , minori quam in aliis , copia effuſo : quanquam minori copia effuſus , lenteque fuit ob vires etiam ſiniſtri cordis ventriculi , æquo olim quidem cum Aortam diſtenderunt , majores , tempore autem noviſſimo a vitiis omnibus Aortæ ipſius diu , valdeque reſiſtentibus , ita infractis , ut magna ejuſdem ventriculi dilatatio oſtendit . Qui lentus ſanguinis delapſus leviſſimo , quemadmodum pulſus ſignificabat , cordis motui omnino congruens , num id effecerit , ut idem ſanguis , quod nuſquam in toto reliquo apparuit corpore , in pericardio concreverit , an potius aqua in hoc fortaſſe ob cordis vitium antea morbida , an aliqua etiam cauſa alia , quæ me nunc fugiat , id præſtare potuerit , in medio relinquo .

25. De cordis autem aneuryſmate , & quod ipſum denique , nec raro , ſubiti interitus cauſa ſit , aliis Epiſtolis tum ſcripſimus , tum ſcribemus . Reliquum eſt , ut de ſenſu illo , ultimis diebus moleſto , quaſi concidentium coſtarum , aliquid ſubjiciamus . Priſcus Auctor libri *de veteri Medicina* (*e*) , prandio omiſſo ab iis quibus eſſe uſui conſueverit , *viſcera pendere ipſis videri* , ſcripſit . Quod totidem verbis traditum fuerat libro *de Victus Ratione in Morbis Acutis* (*f*) ea quidem in parte quæ , Galeni (*g*) teſtimonio , *germaniſſima* Hippocratis *habetur* ; neque aliter Plinii tempore cenſebatur , non ſcripturi alioquin (*h*) *unum laudibus ptiſanæ volumen dicaviſſe Hippocratem* ; his enim verbis eandem quam Galenus partem deſignaſſe , extra dubitationem eſt , ſive plura attendit verba quæ de ptiſana hic fiunt , ſive hunc librum in codice legit in quo inſcriptus eſſet *De Ptiſana* , quomodo inſcriptum Galenus (*i*) vidit , & Cælius Aurelianus (*k*) citavit : quorum oblitus videri poteſt Duretus (*l*) Vir cæteroquin doctiſſimus , cum hanc inſcriptionem *a Plinio inductam* fuiſſe , credidit , cujus auctoritatem potius , quam græcorum , qui in manibus erant , codicum , neutrum illorum hac in re ſecutum arbitror , qui in nulla , quod ſciam , Plinium memoraverint . Hunc autem ipſum illa quæ protulimus , Hippocratis verba ſpectaſſe cenſet Dalechampius (*m*) , cum alio videlicet loco (*n*) ſcripſit , *Hippocratem tradere , non prandentium exta celerius ſeneſcere* ; hoc enim verbum ſic interpretatur , *dolore præcordia torqueri , veluti ſuſpenſis viſceribus* . Neque alia Thevartii ſententia eſt in Adnotationibus ad quoddam Ballonii Conſilium (*o*) ; niſi quod pro *ſeneſcere* cenſet *pendere & ſuccreſcere* eſſe legendum . Quid ſi huc ibi non reſpexiſſet Plinius ? ſed ad locum ex libro II. *de Diæta* (*p*) , ubi ſcriptum eſt : *ſemel in die cibum capere attenuare , & ſiccare , ... prandium* autem *contraria facere* , ſicque in Plinio reſcribendum eſſet *ſicceſcere* ? Quid , ſi fere nulla mutatione *ſaneſcere* ? ſpectante videlicet Plinio alium aliquem Hippocratis locum , quem omitto quærere , cum ſententia Plinii , ob hujus verborum in eo capite depravationem , minus mihi quidem perſpicua , & certa videatur . Sententia autem Hippocratis in illo priore loco minime videtur obſcura ; tametſi aliud alii Interpretes voluiſſe , exiſtimaverint . Franciſcus enim Valleſius (*q*) , *videntur* , inquit , *eis ſuſpendi viſcera , videntur ſcilicet ſurſum contracta , quia vaſis inanitis , velut convelluntur* . Alii contra intelligunt , videri viſcera ita ſuſpendi , non ut ſurſum , imo ut deorſum trahi ſentiantur , quo pondus videlicet , ſi ſuſpenſa eſſent , ipſa raperet , non ſecus ac fulcro quodam ſubtracto ; id autem fulcrum antea fuiſſe ventriculum , cum cibo tumeret . Atque huc Dureti (*r*) pertinet interpretatio , quam legiſſe Ballonium (*ſ*) , non dubito , iiſdem verbis idem tradentem . Hunc Thevartius in Adnotationibus non modo ſequitur , ſed & eam interpretationem alio Hippocratis (*t*) confirmat loco , in coſtarum fractura docentis , *moderatam ventris repletionem , coſtarum fieri directionem* ; *verum vacuationem pendentes coſtas facere , & hanc dependentiam dolorem inducere* . Quem locum explicans Galenus (*u*) adeo non dubitat , *quin ventris tumor firmamentum* , ſive , ut mox loquitur , *ſedes ac ſuſtentaculum coſtis efficiatur* , ut affirmet , *qui majores ventres habent , iis ſi coſta frangatur , minori dolore vexari conſueviſſe ; quibus vero graciles & contracti ventres ſunt , gravius dolere ; cum infirmatas , ac ſuſpenſas coſtas ſentiant* . Sed facilius eſt , inquis , hoc intelligere , quo videlicet modo tumens venter coſtas , quam illud , quomodo tumens ventriculus viſcera ſuffulciat ſibi impoſita . Nam ut tumens fundum non deorſum , ſed antrorſum obvertat , ſuffulcire lienem , & ſiniſteriorem jecinoris partem poterit ; dexteriorem tamen , quæ multo eſt gravior , non poterit . Tu vero huc adde , ajunt aliqui , ſubjecta huic parti , ipſique ventriculo inteſtina , & præſertim Colon ; ſic intelliges , ut repleta hæc , eorumque vaſa tum jecur , tum ventriculum quoque ſuſtineant . Quibus ſi reſpondeas , non hoc te quærere eo tempore cum inteſtina , & eorum vaſa repleta ſunt , ſed cum ventriculus tantum ; neque enim illum ſenſum quaſi pendentium viſcerum tunc demum tolli poſtquam ingeſta ad inteſtina , & Colon potiſſimum , atque eorum vaſa pervenerunt , & hæc impleverunt ; ſed multo antea ; iidem vero totam rem proponere diſtinctius ſcient , & ventriculo , primaque inteſtinorum parte impleta , quid huc faciant muſculi abdominis , perſpicue oſtendere , & fortaſſe etiam quid is vigor , quam , vix aſſumptis refocillantibus alimentis , in totum corpus diduci , percipimus , quid , inquam , is faciat in fulcris de quibus diximus , contendendis , & quadantenus attollendis . Satis ſuperque jam dictum puto , ut unde concidentium coſtarum ſenſus in ea muliere eſſet , intelligas , cujus vires , & ciborum appetitus ita languerent , ut Magnæ arteriæ , & cordis vitia illuc denique progreſſa quo oſtendimus , requirebant . Huc inſuper illud accedebat , quod in diſſectione animadverſum eſt ; ut laxiſſimum cerebrum ſileam ; diaphrag-

ma

(*a*) n. 5. 15. 17. 19. (*b*) n 21. (*c*) n. 17. (*d*) n. 13. (*e*) n. 19. (*f*) n. 16. (*g*) in l. 3. Epid. Comm. 2. in princip. (*h*) Nat. Hiſt. l. 18. c. 7. (*i*) in l. de Rat. Vict. in Acut. Comm. 1. t. 18. (*k*) Acut. Paſſ. l. 1. c. 12. (*l*) Comm. in modo cit. Hipp. l. Shol. ad titul. (*m*) in Annot. ad cap. mox citand. (*n*) l. 28. c. 5. (*o*) l. 2. 16. (*p*) n. 25. (*q*) Comm. in Hipp. l. de rat. Vict. in Acut. (*r*) in Schol. ad ea verba. (*ſ*) Conſil. cit. 16. (*t*) De Artic. n. 51. (*u*) in eum Hipp. l. Comm. 3 ad t. 56.

ma priuſquam thorax attingeretur, utrinque, non aſcendere, ſed concidere: quod ſi extremis illis diebus aliquatenus jam fieri inceperat, ob vim ſe reſtituendi in illius muſculis infirmatam; facile vides, eas diaphragmatis partes unde jecur per dexterum, ſiniſtrumque vinculum, & lien quoque per ſuum ſuſpenduntur, horum viſcerum pondere trahi deorſum, ſimulque coſtas, quippe diaphragmati annexas, hoc ſequi debuiſſe.

26. Cæterum in caſus iis ſimiles qui a nobis ſupra deſcripti ſunt, antea quoque alios incidiſſe, ex parte ſcimus, ex parte autem ſuſpicamur. Boſchium ſcimus *bis* vidiſſe; ſic enim lege in Sectione VIII. libri II. Sepulchreti (*x*), id obſervatum ab illo *bis in cordis palpitatione laborantibus*, qui *aortæ arteriæ tunicis dilatatis, veluti a ſubitanea morte correpti ſunt, quia ſanguis ſpirituoſus velut præceps, in tunicam hanc, pericardium dictam*, irruerat, unde cor dilatari non poterat. Suſpicamur autem, cum in Sectione hac XI. (*y*) legimus, ab *ira repente mortuum*, *pericardium ſanguine repletum* oſtendiſſe: *inventos* autem *eſſe duos abſceſſus in trunco arteriæ aortæ prope cor, unde ſanguis exierat*. Certe credibilius eſt, aneuryſmata duo modica fuiſſe, polypoſis concretionibus farcta, quæ, non inſpecta intus Aorta, accepta ſint pro *crudis, & ſanguineis, ſive inflammatoriis abſceſſibus nondum ſuppuratis*: quales rumpi ab ira, & rupti tantum ſanguinis ſubito effundere non potuiſſent: quanquam vel ſpectata intus, extraque his noſtris temporibus arteria Magna, & exeſa ita, ut ſæpe vidimus, prope cor utrinque inventa, unde ſanguis in pericardium repente irruperat, tum hæc irruptio pro inſolito caſu, tum illa exeſio pro Aortæ abſceſſu, melius tamen intellecto, explicatoque, propoſita ſunt. Verum ut ad ſuſpiciones redeamus; hiſtoriam forte legeris hominis *maxime obeſi*, qui *conquerebatur de palpitatione, & dolore cordis, cum pulſu inæquali, & quandoque deficiente*: cujus poſt obitum, qui, *dum alvum exoneraret, repente* contigit; *pericardium inventum eſt plenum ſanguinis concreti, coloris nigerrimi, & fœdi odoris*; *in parte* autem *ſuperiori ita conformatum apparuit, ut renes ſuccenturiatos in ſubſtantia repræſentaret*. Equidem haud inficias iverim, tumores pericardio innaſci, qui intra hoc diſrumpi queant, fateorque, cum hujuſmodi re congruere odoris fœditatem; ſed hoc tamen ajo, ſi in eum caſum vir aliquis magis Rei Anatomicæ ſtudioſus incidiſſet, quæſiturum fuiſſe, unde tantum concreti, & nigerrimi ſanguinis, ſine ullo videlicet, quantum judicare oculi poterant, ichoris, aut puris indicio, in pericardium repente extitiſſet, integrave eſſent Magna vaſa; an quando circa hæc; ſic enim ille pericardii ſuperiorem partem intelligebat; ea apparuerat ſubſtantia, num ipſorum aliquod eroſum, aut pertuſum eſſet. Id enim accidere poteſt non Aortæ ſolum de qua hactenus verba fecimus; ſed & Pulmonari venæ, & Cavæ, ut mox dicemus, & arteriæ quoque Pulmonari, a cujus eroſione memorat Cl. Tabarranus (*z*) ſanguinem in pericardium irrumpentem, ſubitam mortem Romæ attuliſſe S. R. E. Cardinali Boncompagno, quem ego Bononiæ olim de pleriſque eorum quæ in modo deſcripta obſervatione legiſti, queri ſolitum, ex meis Præceptoribus, illius Medicis, audiveram. Igitur ab arteria Pulmonari, an a venis illis, an ab ipſa Aorta (nam & eum qui ab hac prodierat, ſanguinem haud coccineum, ſed nigrum offendimus (*a*)) ſanguis exierit, non minus in deſcripta obſervatione in medio relinquimus, quam in alia quæ apud Ramazzinum legitur (*b*), de *viro ſexagenario, præpinguis habitus*, ex cujus, *ſubita morte extincti, pericardio fere duæ libræ concreti ſanguinis extractæ ſunt*, aut in illa demum quæ in hac Sepulchreti Sectione (*c*) extat de milite, *ſubito poſt longum mærorem mortuo*, qui, *viſceribus reliquis ſalvis, habuit in pericardio non aquam modo, ſed & copioſum ſanguinem concretum*. Ubi etſi in Scholio quoque inculcatum videbis, obrutum, oppreſſumque cor fuiſſe *tum ab aquæ copia, tum a ſanguine*; minime tamen neceſſe eſt, aliam aquam fuiſſe, credas, quam ſerum a concreta ſanguinis parte reliqua, uberiore, ut non raro fit, copia ſeparatum. In his igitur hiſtoriis illud certum eſt, ſanguinem ex majori, vel ſaltem mediocri vaſe aliquo, nec perexili, ſi præſertim id vena fuit, foramine pertuſo, in pericardium erupiſſe; e vaſe enim exiguo, aut per tenuius foramen, & lente defluens, ut tardius ad eam copiam exiiſſet, ſic mortem adeo ſubitam non attuliſſet. Quo autem ex vaſe eruperit, incertum eſt propter eorum qui profectoris vice fungebantur, aut imperitiam, aut negligentiam. Sanguine enim exempto, elutoque, illiuſmodi foramen latere non poterat, ſive id in ventriculis, auriculiſve cordis eſſet, quæ hic vaſorum nomine comprehendemus, ſive in vaſis illis cæteris proprie dictis, non maximis modo, ſed & mediocribus, qualia, præſertim ad baſim cordis, ſunt Coronaria; ſanguinem enim quo pericardium diſtentum erat in Matrona (*d*), itemque in Milite (*e*), repentina morte ſublatis, e rupta Coronaria arteria profluxiſſe, perſpectum eſt. Quod ſi foramen nihilominus oculos vel periti, attentique hominis fugiſſet; aer illud, aut aqua per venas cor verſus, & in cor, & ex corde in arterias, extra pericardium vinculo conſtrictas, juſta copia injecta, facillime retexiſſet.

Poſt mortem autem non ſubitam, de qua hic minime ſermo eſt, ſi intra pericardium ſanguis reperiatur, hunc ex tenuiſſimis vaſculis, meatibuſve ſenſim deſtillaſſe, credito, ut puta in duabus Cl. Laubii Obſervationibus (*f*), præſertim cum in earum prima apparuerit quaſi exeſa cordis ſuperficies. Idemque credito de aliis quas cum iis convenire invenies, ex pluribus quas præterea indicat Vir Doctiſſimus Senacius (*g*). Quas autem inter eas commemorat poſt repentinam mortem habitas, eas vero non facile putato ſine prægreſſa exeſione, aut ruptione magni alicujus, aut mediocris alvei ſanguinis haberi potuiſſe; exempli cauſa, ut in duabus diſerte refert, Aortæ, aut unius ex venis Pulmonaribus. Cæterum ſæpius contingit ruptio, ſi in arteriis, in Magna; ſi in venis, in Cava: in illa ob eas fere cauſas, propter quas alibi (*h*) in ipſa potius, quam in Pulmonari arteria, fieri aneuryſmata, ſcripſimus; in Cava autem vena ob eas cauſas, quas continuo attingemus. In Corde enim cur interdum id accidat, videbimus Epiſtola proxima.

27. Etſi omnis ſanguis ut per venam Cavam, ſic etiam per Pulmonarem tranſeat, neceſſe eſt; plura tamen ſunt quæ difficiliorem ejus tranſitum per illam facere, quam per hanc, poſſint. Primum oppoſiti, adverſique ferme inter ſe alvei Superioris Cavæ, & Inferioris, ut ad aſcenſus hinc difficultatem, illinc deſuper ruentis ſanguinis pondus, & incurſus accedant. Deinde crudi adhuc, craſſioreſque ſucci, & necdum permiſti, effœtum Cavæ ſanguinem onerantes. Denique obices qui aut morborum, aut affectuum animi vi, aut quamcunque aliam ob cauſam expedito per venam Cavam ſanguinis motui plurimi ſe poſſunt objicere, quippe non in dexteris tantum cordis caveis, ſed & in Pulmonari arteria, & pulmonibus, & vena ipſa Pulmonari, & ſiniſtris cordis caveis, & arteria Magna. Contra Pulmonaris venæ caudex, ſeu mavis Saccus ſimplex eſt, compulſumque agitatione pulmonum ſanguinem excipit, & hunc vividum, comminutum, ac miſtum, neque hujus per ſe motui alia oppoſita habere poteſt obſtacula præter ea quæ poſt pulmones communia eſſe poſſe, diximus, etiam ſanguini per venam Cavam fluxuro. Quæ cum ita ſint, cumque nihilominus dilatationis Pulmonaris venæ, imo ejus etiam ruptionis minime deſint exempla (*i*); nam ut illud quod ex Paræo eſt, ſeponas (*k*); a Bellino (*l*) aliquando in repente mortuis *inventa eſt vena Pulmonaris ab auricula ſiniſtra divulſa*, quod

(*x*) Obſ. 26. §. 1. (*y*) Obſ. 8. (*z*) Obſ. Anat. n. 8. (*a*) ſupra, n. 21. (*b*) Conſt. Epid. Urb. A. 1691.
(*c*) Obſ. 14. (*d*) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 41. n. 4. (*e*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 37.
(*f*) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 15. & Act. eorund. Tom. 2. Obſ. 107. (*g*) Traité du Coeur l. 4. ch. 5. n. 3.
(*h*) Epiſt. 18. n. 24. (*i*) Epiſt. 24. n. 36. (*k*) Ibid. (*l*) De Morb. Pect.

quod Monſpelii vidit etiam Franciſcus Queye (*m*); tanto facilius tum dilatatio, tum ruptio accidet in vena Cava, quanto plures cauſas eſſe, oſtendimus, ob quas ſanguis in hac retardetur, &, quod conſequitur, cumuletur, cumulatus autem fibras tunicarum ejus infirmet, ac diſtrahat, unde urgente ſanguinis copia, primum vena in varicem dilatetur, deinde vero ob tunicarum extenuationem, quæ dilatationem ſequitur, aut etiam ob eroſionem, quæ diſtractioni fere ſuccedit, rumpatur. Sed varices Cavæ, niſi immanes ſint, minus incurrunt in oculos diſſecantis, quam aneuryſmata Aortæ; venæ enim propter tunicarum tenuitatem concidunt ſubtracto ſanguine, quod Cava in ventre inciſa, accidit. Quamobrem cum vitiorum Cavæ ſuſpicio eſt; diſſectionem a thorace incipies: aut ſi forte ſanguis, cadavere ab aliis antea perſpecto, & viſceribus ventris extractis defluxerit; aqua, aut aere quoad ejus ſatis eſt injecto, curabis, ut quæ Cavæ fuerit latitudo, cognoſcas: idque præſertim cum dexteras cordis caveas nimia aut dilatione, aut contractione affectas animadverteris, aut etiam ſiniſtras; hinc enim quoque, uti paulo ante dictum eſt, accidit ut retardato ſanguinis motu, Cava dilatetur: quod prima oſtendet ex Vieuſſenii hiſtoriis, capite XVI. propoſitis Tractatus de Cordis Structura.

28. Num vero hunc, an alium potius hujus venæ morbum indicaverit Aretæus (*n*), cum ſcripſit, *in hac vena* κίδματα *oriri, quando ſanguis copioſus erumpens, citiſſime vitam delet*, quærere prætermitto, cum propter variantes ibi lectiones, ut Petrus Petitus (*o*) malit, *Si rupta vena ſanguinem effuderit*, tum præſertim ob latius patentem vocis illius κίδματα ſignificationem, ex Galeno in Exegeſi ita expoſitæ *veteres ex fluxu affectus*. Illud certius eſt, Aretæum de hujus venæ ruptione loqui, & primum quidem in thorace, ut quæ continuo addit, oſtendunt: quanquam non apparet via per quam ex illa diſrupta ſanguinem in pulmones, Aſperamque, unde effluat, arteriam deducat. Sed quam Aretæus conjecerat venæ Cavæ diſruptionem, Anatome tandem oculis ipſis ſubjecit. Ut mittam exempla in ventre diſruptæ, quo incertus ſum, an attineat caſus quem Donatus (*p*) indicat apud Amatum Luſitanum, cujus in Scriptis necdum inveni; in thorace, atque adeo intra pericardium viderunt Laurentius (*q*), Hacquinetus (*r*), Puerarius (*ſ*), Lanciſius (*t*), alii. Sed omnes; ſi ſecundum excipias, cujus maxime jejuna, quantum Bartholinus retulit, eſt Obſervatio; cum aliis in vicinia morbis conjunctam invenerunt, primus cum Aortæ, & ventriculorum cordis dilatatione, quartus cum Aortæ dumtaxat, tertius cum membraneo quodam carneoque corpore, quod *venarum varicoſarum erat velut tomentum*, corde paulo minus, & hujus auriculis annexum, quo de corpore hæc ultima, aliaque leges in Sectione hac Sepulchreti (*u*), in quam ea hiſtoria cum aliquot ex modo indicatis, clarius aliquanto relata eſt, quam Puerarii verbis Sect. VIII. (*x*) deſcripta fuerat. Me enim minus ibi aſſequi poſſe, fateor, qua ratione hæc intelligam *diſrupta vena cava & effuſo ſanguine in pericardium, & cordis dextrum ventriculum*, quam in Obſervatione Laurentii, ſanguinis circumitionem ignorantis, ob venæ Cavæ *oſtium diſruptum, omneſque illas membranulas tricuſpides laceratas*, lethalem *in* dexterum quoque cordis *ſinum effuſionem ſanguinis factam eſſe*: quam, ut verum loquar cum in ventriculos dumtaxat, eamque ingentem, in pericardium autem non modo nullam memoret, ſed ne ſignificet quidem; ſuſpicor, nec tamen ſatis ſcio, an venæ Cavæ diſruptio acciderit in facie tantummodo interiore. Sed nimirum cordis ventriculi fato quodam negotium ſæpius faceſſunt in deſcriptis venæ diſruptionibus intelligendis. Vide enim Poterium quoque (*y*) repentinæ, quam narrat, mortis cauſam proponentem *diſruptionem venæ in ventriculo cordis*: & quam, aut ubi venam deſignet, mihi, ſi potes, declara. Idem quibuſdam aſthmaticis *venam arterioſam in ſiniſtro cordis ventriculo diſrumpi*, ſcripſit (*z*), vas, ut noſti, quod extra ventriculos eſt, & ad dexterum ſpectat, non ad ſiniſtrum. Certe optandum eſt id quod factum credo in Argentoratenſi Diſſertatione, quam necdum, niſi recenſitam (*a*), vidi, dilatati Sacci venæ Cavæ ruptionem proponente; optandum eſt, inquam, ut Lanciſii diligentiam, & perſpicuitatem non in iis modo quæ mortem præceſſerint, ſed & in iis quæ in cadavere ſe obtulerint, perſcribendis æmulentur illi qui in venæ Cavæ diſruptiones poſthac inciderint, præſertim quæ ſint ab aliis morbis ſejunctæ. A quibus utinam ſejuncta fuiſſet alterius inſignis venæ ruptio, quæ quoniam intra thoracem contigit, & inopinatam mortem attulit, minime eſt hoc loco a nobis prætermittenda, quibuſcum raram hanc ſuam Obſervationem communicavit A. 1718. Medicus Doctiſſimus, noſtrique amiciſſimus Heraclitus Manfredius.

29. MULIER quæ a longo jam tempore & credita fuerat, & erat phthiſica, improviſo mortua reperta eſt. THORACIS cavum ſiniſtrum, pulmonis lobum inferiorem morboſum exhibuit, quippe tria, quatuorve tubercula, puris plena, continentem. In cavo autem dextero pulmo quidem ſanus, at ſimul ſanguis erat concretus, ad libras quatuor. Effuſus fuerat a trunco venæ ſine pari: qui etſi ab ea effuſione conciderat, tamen ob immanem diſtentionem, tantum retinuerat latitudinis, ut facile poſſet cum vena Cava comparari. Hæc dilatatio ad palmum circiter in longitudinem ſe extendebat. Circa medium autem ejus longitudinis, patebat foramen, ellipſis forma. Per hoc ſanguis ſe ſe effuderat.

30. Nunc a venarum varicibus ad Magnæ arteriæ aneuryſmata redeamus, non rupta illa quidem; de iis enim jam ſatis vidimus; ſed repentinum tamen interitum afferentia. Quorum exempla hæc tria accipe, a me obſervata.

31. MATERFAMILIAS duos & quadraginta annos nata, diu valetudinaria, diuque obnoxia vixerat paroxyſmo cuidam ad hunc modum ſe habenti. A concitatis corporis motibus ingruebat moleſtus quidam angor intra ſuperiorem thoracis ſiniſtram partem, cum ſpirandi difficultate, & ſiniſtri brachii ſtupore: quæ omnia ubi motus illi ceſſarent, facile remittebant. Ea igitur mulier cum circa medium Octobrem A. 1707. Venetiis in continentem trajecta, rheda veheretur, lætoque eſſet animo, ecce tibi ille idem paroxyſmus: quo correpta, & mori ſe, ajens, ibi repente mortua eſt. CADAVER in urbem vectum, cum poſtridie a nobis inſpiceretur, ſublivida facie, cætera colore, & habitu omnino bono, ſuperioribus tamen partibus nonnihil ſtrigoſum viſum eſt. Cum autem ob ea quæ paulo ante narrata ſunt, mihi aneuryſmatis ſuſpicio eſſet ad arcum Magnæ arteriæ, a Thorace incepta diſſectio eſt. In hoc pari utrinque copia, nec illa exigua, effuſum erat ſerum per ſe cruentum; animadverſum enim fuerat, nihil ſanguinis in pectoris inciſione illuc excidiſſe. Sani pulmones, niſi quod diſſecti, ut poſtea vidimus, nimio redundabant ſpumoſo ſero. Cor potius magnum, & durum valde, ac robuſtum. Aorta ad curvaturam non parum dilatata, juſta alibi in trunco, ramiſque majoribus latitudine. Sed intus, ubicunque inciderες, hic illic inæqualis, nec ſine oſſeis perfectis ſquamulis, nedum crebris inchoatarum indiciis. Quæ cum videremus; univerſum truncum, majoreſque ramos aperuimus: in illoque ab ipſa origine pone Semilunares valvulas, quæ duræ hic illic erant, & cum futuri oſſis initiis ad Iliacas uſque arterias deſcripta vitia animadvertimus. Per has tamen, perque alias, etiam ſuperiores, ac nominatim Subclaviam ſiniſtram, minime propagabantur, ſi primam excipias alterius

---

(*m*) Diſput. de Syncope c. 3. Propoſ. 2. (*n*) De cauſ. & ſign. morb. Acut. l. 2. c. 8. (*o*) Comment. ad hunc loc.
(*p*) De Med. Hiſt. Mir. l. 4. c. 9. (*q*) Hiſt. Anat. hum. corp. l. 9. qu. 18. (*r*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obſ. 101.
(*ſ*) Ad Burnet. Theſ. Med. l. 3. S. 58. in fin. (*t*) De Subit. Mort. Obſ. Phyſ. Anat. 5. (*u*) Obſ. 1. §. 1. (*x*) Obſ. 30.
(*y*) Inſign. Curat. & Obſ. Cent. 3. c. 60. (*z*) Ibid. c. 22. (*a*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 47.

terius illius arteriæ partem, quæ Carotidi, & Subclaviæ dexteris originem præbet. Hinc oculos ad cor referentes, & ad cætera quæ ipſi annexa ſunt, vaſa, nihil uſquam conſpeximus vitii, niſi quod Pulmonaris venæ caudex paulo viſus eſt æquo major. In hoc, & in adjecto ventriculo ſanguis erat paucus, iſque, ut aliis omnibus in locis, niger, & omnino fluidus. Sed in Pulmonaris arteriæ trunco non paucus; quanquam in ventriculo dextero, ejuſque auricula nullus, facile quia per venam Cavam, paulo ante infra jecur inciſam, defluxerant. Ventris autem viſcera inſpicientes, ſic obſervavimus. Tenuia inteſtina pleraque ex ſublivido nonnihil rubentia. Ventriculus quaſi duplex ob pylori antrum, quadantenus a parte reliqua per conſtrictionem quandam diviſum; cætera ſanus. Jecur ſiniſtrorſum valde extenſum, in crepidine autem dextera, & huic continuato lobo ad ſpatium aliquod intus, extraque, magis ſaturo colore, & durius. Durius quoque pancreas, & a reſtitante ſanguine ex rubro nigricans qua parte ad lienem accedebat. Hic autem laxus, ut poſſet facile diſrumpi. Strigoſi teſtes. Uteri oculum dilatatum, & ſubſidens: fundus autem ſupremus eodem exterius quo Tenuia inteſtina diximus, colore infectus; nec ſine quodam gravi odore. Erat autem in ventris pelvi ejuſmodi ſerum, quale in thorace; ſed paucum. Cætera nihil adnotatione dignum habuere.

Caput non attigimus; jam enim multa nox erat, & mulier inter loquendum, ut dictum eſt, mortua.

32. Etſi in Sectione hac Sepulchreti Obſervationem legeris XXXV. cui præfixus hic titulus: *Mors ſubita in quodam, cui ventriculus vinculo quaſi ſtrictus videbatur*; tamen, ſi res, ut puto, ſimilis ejus fuerit quæ a me paulo ante propoſita eſt, ab ipſo ortu potius eſt quam ab adventitio morbo, repetenda, neque cum arctis illis quæ in Volvulo interdum occurrerunt, Tenuis inteſtini coarctationibus facile comparanda, multoque minus quaſi improviſi obitus cauſa accuſanda. Illa ſane fœmina in qua tibi alias (*b*) ejuſdemmodi ventriculum deſcripſi, paulatim lento morbo confecta eſt: nec repente alii obierunt in quibus alio fortaſſe loco (*c*) deſcribam. Hic vero ſatis cauſarum in Aortæ vitiis habemus. Primum inæqualis interna facies minus facilem reddit ſanguinis motum. Deinde oſſeæ in tunicis ſquamulæ, & crebra hic illic earum initia minus aptam arteriam faciunt ut ſanguini impulſo cedat extrorſum, eumque admittat, & mox ut ſe prompte reſtituendo contrahendoque eundem promoveat. Denique his addita ad curvaturam dilatatio tum remorando ſanguinem, tum minus propellendo quantum noceat, eſt a nobis, ut cætera illa, non ſemel expoſitum, ut non ſit fuſius iterandum. His ita poſitis ſi accedat concitatior, quacunque de cauſa, corporis, & quod conſequitur, ſanguinis motus; vides certe, eſſe imparem Aortam ei operi & magis, & celerius efficiendo, cui antea vix par erat. Acervabitur igitur uberior interea convecta per venas copia ſanguinis, reſtitanſque in Aorta ipſa, in corde & pulmonum vaſis, & vena Cava, non ea modo quæ in vivente hac muliere fiebant, angorem, ſpirandi difficultatem, ſtuporem brachii, aut quæ in mortua ſunt obſervata, dilatationem videlicet aliquam caudicis venæ Pulmonaris, & nimiam ſeri in bronchia, & thoracis caveas effuſionem, non modo, inquam, ea facere poterit, ſed pro partium diſpoſitione plura etiam, atque graviora. Quoniam autem illa omnia Aortæ vitia ſenſim quidem, ſed magis, magiſque in dies augebantur; non mirandum eſt, ſi eo demum pervenerint aucta ſimul fortaſſe aut copia, aut turgentia, aut certe ob inſolitum in Veneta fœmina rhedæ motum, ſanguinis concitatione, ut hic reſtitans, promoveri amplius non potuerit. Quod ſi hæc te forte univerſa non movent, quorum uno, oſſeis videlicet in Aorta ſquamulis, Vir Ingenioſiſſimus, quocum eam mulierem ſecui, Santorinus permovebatur, ut in extrema hac Epiſtola (*d*) oſtendam; ſed ſi te forte non movent aut quia oppletam reſtitante ſanguine Aortam, & ſiniſtrum cordis ventriculum non invenimus, aut quia ſtuporem illum brachii melius quam per diſtractionem diſtentæ Aortæ ad Subclaviam ſiniſtram, adſitoſque huic nervos propagatam, melius, inquam, per convulſionem quandam qua meninges circa origines eorum conſtringerentur, intelligere te poſſe, credis; tantum abeſt ut reponere quidquam velim; hortabor te potius, ut ſi convulſionem addere huc volueris; in corde potiſſimum agnoſcas. Fuerit hoc ſane a natura robuſtius cum Aorta comparatum, eamque propterea ſecundum Lanciſii (*e*) dogmata labefactaverit; cur, quæſo, poſt tot conatus in diu ſupplendis iis ipſis, quas infirmaverat, Aortæ viribus, non robuſtum modo, verum etiam prædurum invenimus? Relege ſis quæ de Viro quodam ſcripſimus Epiſtola ſuperiore (*f*). Multo autem facilius in fœminis, valetudinariis præſertim, viſcerum convulſio oritur; ut eam liceat cæteris tum paroxyſmorum, tum obitus cauſis accenſere ſic tamen, ut neque harum obliviſcamur quæ in viſceribus, vaſiſve præcipuis manifeſto occurrant, neque illam, niſi cum ejus quoque in viventibus, aut mortuis indicia ſunt, ad cæteras, uti plures faciunt, addendam putemus. Quod num faciendum in Sene fuerit, cujus protinus hiſtoriam proferam, ipſe exiſtimabis.

33. SENEX erat annorum, ut videbatur, ad ſexaginta, qui ante tres menſes in hoc fuerat Noſocomio, querens de ſpirandi difficultate, & materiam exſpuens illaudabilem. Is cum in agro nuper fuiſſet circiter Idus Martias A. 1742. ventumque frigidum excepiſſet, domum reverſus, noctu gravi correptus eſt reſpirationis difficultate. Itaque mane in idem Noſocomium adductus, poſtquam ad ignem tantiſper aſſediſſet, dum lectulum calefacerent, vix in eo ſe collocaverat, cum ibi repente mortuus eſt. Studioſa Juventus poſtridie a me petiit, ut vellem ejuſmodi obitus cauſam inquirere. Cum annuiſſem, juſſi interea dum venirem, cranium circumſecari.

CADAVERE inſpecto, cujus bonus erat habitus, nullo uſquam ſe oſtendente tumore, niſi quod facies ſubtumida erat, & ſubrubens, ſanguine autem ſimul ſpectato qui ad unam propemodum libram paulatim prodierat e cranio circumſecto, etſi non negavi, poſſe fieri, ut mortis cauſa intra cranium lateret; tamen oſtendi, videri mihi in thorace potius eſſe quærendam, cum hunc Senem ſpirandi difficultate laboraſſe, conſtaret; ullo autem affectu capitis, non conſtaret: in quo licet multum ſanguinis in iis reſtitet qui thoracis vitio ſuffocantur, ut vel ex facie horum livida, & tumente intelligitur; non propterea mortis cauſa princeps extra thoracem poſita eſt. Thorace igitur ſtatim inciſo, ſternoque ſublato, pulmones apparuerunt adeo turgidi, ut omnia implerent, molles tamen, & colore ex albo cinereo, & leves, ſicuti ipſis cum cæteris quæ in thorace ſunt, exemptis, poſtmodum percepimus. Nam dexter fuit antea a pleura ſolvendus, ad quam arcte, ſuperiore præſertim, & poſteriore etiam facie, adhærebat. Erat in utroque thoracis cavo aqua non pauca, nec turbida, ſed urinæ colore, qualis & in pericardio fuit plus aliquanto quam ſoleat in pleriſque. In cordis ventriculo dextero nigerrimum, & ferme fluidum, ut paſſim alibi, ſanguinem deprehendi, vix ut grumi aliqui non bene concreti, & levia, ac parva apparerent polypoſarum concretionum initia. In eo ventriculo, ejuſque auricula nihil animadvertere potui præter naturam, ſi valvulas excipias Pulmonaris arteriæ orificio præfectas, quæ paulo craſſiores ſunt viſæ, quam æquum eſſet. Sed cum auricula ſiniſtra, adſituſque Pulmonaris venæ caudex recte ſe haberent; proximus ipſis ventriculus, quamvis parietum craſſitudine ſolita, viſus eſt latior, & Mitrales valvulæ duræ, & craſſæ, Semilunares autem ſummo omnes limbo erant duro, albo, & quod præcipuum eſt, craſſiore adeo facto, ut Bononien-

(*b*) Epiſt. 16. n. 38. (*c*) Epiſt. 30. n. 8. & Epiſt. 36. n. 2. (*d*) n. 36. 37. (*e*) De Mot. Cord. Propoſ. 38.
(*f*) n. 13.

nienſis unciæ (*g*) lineam æquaret unam & ſemis.

Porro arteriæ Magnæ truncus multum dilatatus ab iis valvulis ad vaſa uſque ſuperiora, ab his autem ulterius, quamvis minus, dilatatus tamen, parietibus inſuper a corde illuc uſque craſſioribus, & durioribus, facie autem interna paſſim, præſertim vero ubi major erat dilatatio, inæquali, nec ſine albis, ſubflavisve initiis creberrimis futuri oſſis.

Tum pulmones diligentius ſcrutanti nihilo plus quam antea, mihi licuit deprehendere, niſi partem eorum quandam ubi ſubduri videbantur: quæ tamen inciſa naturalem conſtitutionem oſtendit, & humorem album quidem, & ſpumoſum, ſed non alium neque uberiorem, quam ex aliis eorum partibus exprimeres; ex omnibus autem exprimebatur omnino paucus. Cranii denique; nam Ventrem non ſecuimus; avulſo fornice, & mox ſecta Dura meninge, cujus proceſſus Falcatus viſus eſt craſſior, & durior, nihil extra, aut intra cerebrum, & cerebellum, quorum firma erat ſubſtantia, repertum eſt quod adnotares, niſi aqua in Lateralibus ventriculis non pauciſſima, ejus ſimilis quæ in thorace deſcripta eſt, plexus autem Choroides nonnihil decolores; ut manifeſtum eſſet, ſanguinem, qui, ſecto cranio, defluxerat, ex læſis a ſerra meningum vaſis cum aqua fortaſſe quæ intra eas eſſet, prodiiſſe.

34. Quid inæqualitas Aortæ interior, quid ejus tunicarum durities, quid dilatatio demum poſſint impedimenti afferre ſanguinis motui, ſatis in iis quæ ſuperiori hiſtoriæ ſubjecimus, commemoratum eſt. His, quæ in Sene quoque fuerunt, adde aliquam ſiniſtri cordis ventriculi dilatationem, adde Sigmoidum, & Mitralium valvularum craſſitudinem, atque duritiem, adde in primis Semilunarium limbos tanto craſſiores, quam æquum erat, & duriores, quæ res, ſiquæ aliæ, motum cordis, ſanguiniſque perturbat, dum huic aut exituro ſe opponunt, motumque a corde acceptum infringunt, aut relabenti, minus prompte explicatæ, non ſatis ſe objiciunt; nec facile plura deſiderabis, ut intelligas, qui fieret, ut retardato per Aortam, ſiniſtrumque ventriculum ſanguinis motu, is in pulmonibus ſubſiſtens, ſpirandi afferret difficultatem, aut qui denique factum ſit, ut vitiis illis in dies creſcentibus, eo demum res proceſſerit, ut ſanguis, præſertim auctus ea humoris copia, quæ, niſi frigidus ventus obſtitiſſet, per inviſibilia corporis foramina erat exitura, promoveri amplius non potuerit. Nec te illud in hac, aut ſuperiore Obſervatione plurimum moveat, quod non iis in partibus accumulatum invenerimus ſanguinem in quibus retardatum eſſe, diximus. Nihil enim facilius accidit, quam ut, dum cadavera in omnem partem verſantur, & in transferendo, per ſcalas potiſſimum, modo in pedes, modo in caput inclinantur, ſanguis, fluidus præſertim, ut in his erat, magna ex parte locum mutet: idemque fiat, dum viſcera eximuntur, neceſſe eſt, quin etiam, ut tunc per jam inciſa, & poſtmodum per ea quæ in proximis partibus vaſa inciduntur, ſanguis defluat. Quod ſi nihilominus velis tribuere aliquid aquæ etiam illi quæ in cerebri ventriculis conſpecta eſt, & quidpiam comminiſci unde nervi, cordi, & pulmonibus inſervientes, repentini obitus cauſas adauxerint, ſicque etiam pulmonum turgentium illum tumorem explicare, quaſi aerem extrudere non potuerint; haud magnopere adverſabor. Sed paralytici aliquid, an convulſivi potius in eo excogitabis quem tibi continuo deſcribemus?

35. VIR honeſtus, necdum annos ſexaginta natus, lue olim venerea affectus, ut rheumatici, quibus torquebatur, dolores illi etiam cauſæ magna ex parte adſcriberentur, poſtquam hos ante quatuordecim, aut quindecim annos per ſudorem, ſolitis lignorum decoctionibus, & laconico evocatum, pervicerat, pinguis poſtea, ſed intra modum, erat factus ventre præſertim, & thorace, non ita cruribus. Hunc familiares animadverterant obnoxium per intervalla eſſe tuſſi, qua nihil expectorabat, item difficultati cuidam ſpirandi, a cibo potiſſimum. Cæterum cum robuſtus eſſet, & egregie valere omnibus videretur, niſi quod non ita pridem Amico dixerat, ſe capite eſſe confuſo; parciſſime cœnatus, levi primum tuſſicula correptus eſt, quæ mox adeo increvit, ut ſpumante jam ore accerſiri juberet Medicum. Sed hic mortuum invenit, oſtendente ad os, nareſque ſe ſpuma, unde poſtea ſanguinolenti etiam humoris quidpiam, ajebant, exiiſſe. Incidit hujus Viri obitus in Maji initium A. 1729. quo menſe, indicatum eſt cum hac Epiſtola (*h*), tum aliis, & ſpeciatim III. (*i*) & IV. (*k*) repente plures in hac Urbe, ejuſque Agro interiiſſe: quorum ſi diſſectiones inter ſe contuleris; plane intelliges, quamvis inopinata omnes morte, alium tamen alia cauſa ereptos eſſe, velut hunc, cujus thoracis, & capitis interiora cum meis Collegis Profeſſoribus Primariis hora ab interitu circiter trigeſima inſpiciens, ſic obſervavi. THORACIS, cujus latera ex ſubrubro livebant, pinguedinem, dum incidi cœpiſſet, non paucam adnotantes, eo mox aperto, non paucam in mediaſtino quoque conſpeximus. Pulmones intus, extraque fuſci, molles tamen, ambo cum pleura anteriùs nexi, ſiniſter autem undique, humidiores intus, neque nimis tamen, reperti ſunt, ut neque eſſent adeo graves, neque ex Aſpera arteria ſpumam, aut quidquam emitterent. In Thoracis utraque cavea, & in pericardio multo plus humoris, quam plerumque ſolitum ſit, ejuſque per ſe, non a ſanguine qui inter ſecandum incidiſſet, ſubcruenti. Cor, ejuſque auriculæ non modo nihil polypoſi, quod in hoc cadavere nuſquam vidi, ſed nihil ferme ſanguinis continebant. Cum hic, & in valvulis, & in Magnis, præter Aortam, vaſis, quæ aperiri ſingula jubebam, quanta maxima poteram attentione uſus, quidpiam deprehendere non poſſem quod eſſet adnotatione dignum; denique in Aorta ſubſtiti. Nam primum a corde ad curvaturam uſque viſa latior eſt. Tum albis maculis hic illic interiore facie diſtincta. Eadem præterea facie tota quaſi inæqualis. Et, quod mihi præcipuum viſum eſt, colore ex atro rubens, ut ſi inflammatione quadam eſſet affecta. Albæ maculæ extra dilatatum arteriæ tractum non apparebant. Cætera autem illa & per curvaturam, & qua ſecundum vertebras arteria deſcendit, pergebant, minus tamen, quam in primo illo tractu. Sic etiam cum per eum ramum ſe producerent, qui a dextris Subclaviam, & Carotidem arterias emittit, quanto ille magis ab initio diſtabat, tanto illa minus ſe prodebant. Capitis, cujus facies erat livida, ſectione protinus inſtituta, cum cranium recluderetur, nihil effluxit. Vaſa per Tenuem meningem ſanguine tumida; in Lateralibus autem ventriculis ſubcruentam aquam, ſed non multam, adnotavimus. Cæterum Choroidum plexuum color, & quidquid ſive in ventriculis omnibus, ſive in Oblongata medulla, ſive in cerebro, & cerebello, quæ duriora potius erant, quam laxa, diſſecando inquiri ſolet, omnia ſecundum naturam. Ventrem non attigimus.

36. Hunc Virum ſi tuſſi convulſiva ſuffocatum eſſe, dixeris; non modo non repugnabo, cum ſciam, inviſibilem hujus cauſam in nerveo quopiam ganglio latere poſſe; verum inſuper eſſe apud Lanciſium (*l*) exempla convulſivæ tuſſis, quæ repente homines occiderit, admonebo. Non propterea tamen cenſeo, eſſe omnino tibi negligenda quæ adnotavi in arteria Magna. Hic enim Vir tuſſi quidem obnoxius fuerat, ſed non eo cum impetu adorienti, ut proſpici, & prædici poſſet, quemadmodum in Lanciſii exemplis, eſſe aliquando ſuffocaturum. Videndum eſt igitur, quid Aortæ inflammatio poſſit ad mor-

(*g*) Vid. apud Valſalvam de Aure Tab. 9. ad * (*h*) n. 17. (*i*) n. 11. & 16. (*k*) n. 21.
(*l*) De Subit. Mort. l. 1. c. 18. n. 3.

mortem ſeu cum tuſſi, & convulſione forte conjuncta, ſeu non conjuncta, inopinato afferendam. Videndum eſt tamen antea quæ ab aliis tunc obſervata ſint, cum Aortæ fuit inflammatio, ne forte eo nos ſolæ cogitationes perducant, quo Obſervationes non conſentiant. Verum ubi Aretæi (*m*) locos inſpexeris in quibus hoc de morbo verba fiunt, ut nulla alia ſubeat dubitatio, certe hæc ſubibit, num ex cadaverum inſpectione ea quæ profert ſigna fuerint confirmata. Ab ejus vero ad noſtrum tempus qui hoc fecerit, mihi quidem in præſentia non ſuccurrit. Boerhaavium tantum (*n*) memini in bove qui vehementiſſimo curſu aufugerat, ſcribentem id morbi ab ſe viſum ita ut *aorta* eſſet *nigerrima*. Tu ſi plura ab ipſo, aut ab aliis ſcripta videris; me admoneto: cum ea legero; quæ nunc cogito, aut abjiciam, aut ſi confirmare licuerit, ad te perſcribam. Interea quædam alia, ab Amicis in arteria Magna, aut in alia aliqua intra thoracem, obſervata, unde aut repentina, aut certe præter opinionem cita mors provenerit, huc adjicere non omittam: & primum, quod ſupra (*o*) pollicitus ſum, quantum videlicet illuc attinere crederet Vir Præcl. Santorinus oſſeas in Aorta bracteas, quas, ſuis permotus Obſervationibus, vel ſolas non dubitabat repente hominem poſſe interficere. Enumerabat enim mihi, cæteriſque Amicis ſex, aut ſeptem ſic mortuorum exempla, in quorum corporibus nihil præter ea oſſicula invenire potuerat unde ſubitam repeteret mortem, in illis recentiſſimum ejus viri de quo alibi (*p*) ob deficientem Vermiformem Appendiculam mentionem feci. Sic autem narrabat.

37. SARTOR Venetus, ſtrenuus potor, quem præter quam de hernia olim, ulla de re ad valetudinem attinente queſtum eſſe, non conſtabat, niſi quod noviſſime alicui dixerat, videri ſibi non bene habere; eodem quo id dixerat, die cum apud notos quoſdam ad ignem ſedens, cephalos comediſſet duos, & novum bibiſſet vinum; erat enim jam medius propemodum October A. 1708; ibi non multo poſt heu, inquit, heu, nec plura; continuo enim mortuus eſt.

THORACE poſtridie aperto, non ſaniſſimi quidem pulmones; in pericardio autem aquæ copia aliqua reperta eſt. Sed cum evidens eſſet, neutra ex cauſa hominem ſic obire potuiſſe, cor autem, & cætera nihil adnotatione dignum haberent; Magna arteria a curvatura ad lumbos uſque crebras oſſeas intus oſtendit ſquamulas, quæ in utraque etiam Carotide ad modicam uſque altitudinem, non ulterius, conſpectæ ſunt.

Cæterum ſanguis erat fluidus, jecur pulcherrimum, ut reliqua, niſi quod ventriculus, ut plerumque in potoribus, valde amplus fuit, inteſtinorum autem quæ Appendicula caruiſſe diximus, pars cum annexi meſenterii portione in herniæ ſacco inerat, cujus orificium duos treſve digitos erat latum.

38. Cum hæc narraſſet diligenter, nos autem, ut fit inter Amicos, alius aliud de iſta, ab ipſo propoſita, mortis ejuſcemodi cauſa diceremus, neque illæ reticerentur cauſæ quæ oculos Anatomicorum effugiunt ſive intra, ſive extra cerebrum, memini, me ſubridentem ab iis quæſiviſſe, num inter eas etiam ponerent quam Piccolhominus (*q*) indicavit ubi ſe *Opinari*, inquit, *nervuli* cor adeuntis *obſtructionem repente factam, in cauſa eſſe ut nonnulli inopinato & derepente ex hac vita migrent?* atqui certe, inquam, non ignoratis, vel abſciſſis in collo nervis, cor adituris, non continuo mori animal; ut poſſit quidem nervorum cordis obſtructio, ad alias cauſas addita, mortem ſubitam afferre, ſola autem non poſſit, niſi forte ſimul univerſi obſtruantur; ſic enim veram fuiſſe Herophili ſententiam, intelligo, qui, ut apud Cælium Aurelianum (*r*) habemus, *repentinam mortem, nulla ex manifeſta cauſa venientem, fieri*, docuit, *paralyſi cordis*. Tum Santorinus ſex illa reliqua exempla protulit, nuper propoſiti ſimilia, & quantum ſe miraturum eſſe, ait, ſi in his omnibus præſto fuiſſet inviſibilis quæpiam cauſa, quæ cum manifeſta, id eſt cum oſſeis in Aorta ſquamulis, ſe conjunxiſſet, tantum oſtendit, ſibi quidem nihil eſſe dubitationis, quin ab his ſolis mors repentina proveniret tunc præſertim cum ab arteria, ejuſmodi vitio affecta, ſanguis eſſet promovendus aut copia auctus recentis chyli, aut hujus qualitate turgens, aut denique calore expanſus, quæ videlicet, ut in Sartore univerſa, ita alia in aliis conveniſſent. Cur autem ſic vitiata arteria promovendo tunc ſanguini impar ſit, alibi eſt a nobis, & ſupra etiam in hac Epiſtola (*ſ*) declaratum.

39. Sed facta deſideratiſſimi Amici mentio alterius mihi memoriam renovat, Sebaſtiani Antonii Trombellii Bononienſis Medici, & Chirurgi Præſtantiſſimi: cujus inopinatæ, citæque mortis genus ob id etiam nobis flebilius accidit, quod non ipſum modo, ſed & ejus Fratrem Joannem Chryſoſtomum, Abbatem, & Theologum, quod ejus Scripta oſtendunt, Eruditiſſimum ſingulari amore proſequebamur, atque proſequimur. Quam repentinus, ſævus, brevis illius morbus noviſſimus fuerit, & quam variæ Doctorum Virorum de eo ſententiæ, ignorare non potes. Quid ipſe, antequam de his quidquam audirem, ſim opinatus, ſi forte quæris; paucis dicam, ut habeas non quod præferas, ſed quod diligenter etiam atque etiam expendas, videaſque, num forte is morbus ad ea ſpectet quæ paulo ante (*t*) promiſimus. Nam ſtatim ac litteras perlegeram Joſephi M. Verlicchii, cujus mihi diligentia, ingenium, & aſſiduum in Diſciplinis Medicis ſtudium ex eo uſque tempore quo me hic audiebat, ſpectatum eſt, quibus litteris non minus quæ in mortuo, ab ſe diſſecto, animadverterat, quam in ægro, cui affuerat, perſcribebat; viſa mihi res eſt cum eo caſu quem deſcripſerat Vir Doctiſſimus, cujus quoque immaturam mortem deflevimus, Antonius Leprottus (*u*), eſſe quadantenus comparanda: idque ad Verlicchium reſcripſi: cujus opinionem cum mea conſentire, ex aliis, quas poſtea miſit, litteris, perſpicue omnia explicantibus, facile intellexi. Scilicet ut in eo de quo narrat Leprottus, ab ipſo, & a Cl. Jano Planco inventum eſt, ſanguinem ex diſrupta Bronchiali arteria effuſum ſub membranas, & per fibrarum interſtitia, quibus arteria Aſpera, & Magna, & œſophagus, cæteræque proximæ partes colligantur, viam ſibi longe lateque feciſſe, concretumque eas membranas in tumoris modum extuliſſe; ita in Trombellio ex diſrupta arteria alia aliqua effuſus ſanguis inter laminas oppoſitas, id eſt anterioris partis mediaſtini, per celluloſam hujus ſubſtantiam ſibi aditum videtur aperuiſſe, eaque copia ibi præſertim quo ſuopte pondere ferebatur, concreviſſe, ut prope ſeptum Tranſverſum ſolida mediaſtini craſſitudo digitos propemodum tres æquaret. Sic autem omnia tum quæ præceſſerant, tum quæ abfuerant, tum quæ in cadavere inventa ſunt, facillime videntur intelligi. Quæ ut ſingula minime perſequar, brevitatem pollicitus; at ſaltem quæ corpuſcula in amplo, moleſtiſſimoque herpete cutem antea corroſerant, eadem repreſſa, dicam, arteriam illam eroſiſſe: exeuntem autem ſanguinem, dum mediaſtini celeriter diſtraheret laminas, acerbiſſimum illum ad ſternum dolorem, quem divulſivum æger vocabat, effeciſſe, at cætera, quæ aberant, inflammati mediaſtini indicia facere non debuiſſe: tandem inter duas hujus laminas tantum ſanguinis, in grumos coacti, tam brevi præſertim tempore, aliunde repeti quam ex pertuſa aliqua arteria non poſſe. Sed pleraque horum, non modo reliqua, litteræ Verlicchii declarabant, quæ eorum quoque interrogationi occurrebant, qui, cum Leprotti æger dies aliquot vitam traxiſſet, cauſam quærerent, cur Trombellius ſit intra undeviginti horas ſublatus. Nam præterquam quod illa tanta inferioris mediaſtini diſtentione cor urgebatur, modico ſupra hoc intervallo erat in tunicis Magnæ arteriæ innatum ante hunc mor-

(*m*) De cauſ. & ſign. morb. Acut. l. 2. c. 8. & de eorund. curat. l. 2. c. 7. (*n*) Prælect. ad Inſtit. §. 827. (*o*) n. 32.
(*p*) Epiſt. Anat. 14. n. 62. (*q*) l. 5. Anat. Prælect. 6. & l. 4. Prælect. 4. (*r*) Morb. Chron. l. 2. c. 1. (*ſ*) n. 32.
(*t*) n. 36. (*u*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſcul.

morbum tuberculum, grandioris nucis magnitudine, humoris plenum ad vitellinum colorem vergentis, quod tuberculum cum intra arteriæ cavum non mediocriter protuberaret, neque amplius ſanguis, infirmatis cordis viribus, quod parvi jam facti, debileſque oſtendebant pulſus, id obſtaculum ita ſuperare poſſet, ut antea; nempe retardatus, cor magis magiſque, & pulmones ipſos gravabat: quamobrem diutius vis morbi ferri non potuit.

40. Habes quo mea de hoc morbo olim inclinaret opinio: cui tamen, ut dixi, nihil prius tribues, quam diligenter expenderis. Quod ſi quæras, ejus tuberculi indicia quænam in vivente eſſent, numque Obſervationes legerim præter illam quam paulo ante laudavi, in quibus res extent aliqua ſaltem ex parte earum ſimiles, quæ ſunt in Trombellio deprehenſæ; libenter quoad potero, ſatisfaciam. Et primum, illum accepi animi affectibus olim preſſum multo graviſſimis, non ita pridem levi aliqua cordis palpitatione, levibuſque deliquiis tentari cœpiſſe, ut a Medicis crederetur hypochondriacus. Quod vero ad tuberculum ipſum Aortæ attinet, cum ex Actis Eruditorum Lipſienſibus (*x*) Diſſertationem extare, intelligam Cl. Stentzelii *de Steatomatibus in principio arteriæ Aortæ repertis*, quæ in has regiones necdum, quod ſciam, importata eſt; eam, ſi in tuis iſtis habetur, fac inſpicias; nam ſi inſcriptioni reſpondet, eorum quæ requiris, non prorſus diſſimilia facile invenies (*). Ego ſiquid habeo quod ad interna ſpectet arteriarum tubercula, in proxima Epiſtola commemorabo. De ſanguine autem inter mediaſtini laminas effuſo unum, in præſentia memini, aliquid attigiſſe Riverium Obſervatione LX. Cent. I. Nam quod Blancardus quoque (*y*) ſimilia ſcribit; nempe adeo ſimilia ſunt, ut ſint eadem, Riverii nomine diſſimulato, verbiſque mutatis. Eam Obſervationem ſi apud Auctorem totam legeris; neque enim in Sectione hac Sepulchreti XI. (*z*) neque in I. (*a*) libri I. omni ex parte deſcripta eſt; invenies, cum in ægra quadam ſuſpicio fuiſſet, inter cætera, etiam inflammationis mediaſtini, cumque ea videretur convaluiſſe; ſubitam interveniſſe mortem, repertumque eſſe mediaſtinum *plenum ſeri ſanguinei*. Cæterum, quod generatim ſpectat ad ſanguinis e ſuis vaſis effuſiones, non in magnas corporis caveas, ſed in celluloſam ſtructuram ſub membranis coercitam, digna eſt quæ ob antiquitatem referatur Gilberti ſententia. Hic enim, ut ante trecentos quinquaginta annos ſcribebat Nicolaus Florentinus (*b*), docuit, *non ſemper ſanguinem qui exit propter rupturam venæ chylis* (id eſt Cavæ) *in concavitatem ventris effundi, ſed infra pinguedinem quam chyli & renes circumveniunt, retineri*: quod, a Gilberto fortaſſe etiam viſum, ſi exigua ſit venæ Cavæ ruptio, non ita rejiciendum eſt, ut illud eſt quod a Gilberto ſubjicitur de ipſius retenti ſanguinis mictione. Cætera quæ ſumus polliciti (*c*), propediem expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVII.

Agitur de Morte Repentina ex vitio Cordis. Denique pauca adduntur de Gibbere.

Ut ſuperiore Epiſtola de Subita Morte ſcriptum eſt, quæ vitia Sanguiferorum Vaſorum, ſive hæc rupta eſſent, ſive non eſſent, conſequeretur, ita nunc de illa ſcribendum eſt, quæ vitia Cordis ſive rupti, ſive non rupti conſequatur.

Rupti primam, quod ſciam, Obſervationem ab Harvejo (*a*) propoſitam inveni, qui nobilem Virum, ſæpe, præſertim noctu, paroxyſmo quodam correptum deſcribit, in quo a dolore pectoris *oppreſſivo* interdum lipothymiam, alias ſuffocationem timebat, donec *ingraveſcente morbo, cachecticus & hydropicus factus, tandem in uno paroxyſmo vehementer oppreſſus, obiit*. Huic *ex impedito tranſitu ſanguinis* (quodcunque id fuerit; neque enim dicit; impedimentum) *de ſiniſtro* cordis *ventriculo in arteria, paries ipſius ventriculi ſiniſtri, qui ſatis craſſus & robuſtus cernebatur, diſruptus & perforatus amplo hiatu ſanguinem effundebat; erat enim foramen tantæ magnitudinis, ut facile aliquem ex* Harveii *digitis reciperet*. Quam tibi Obſervationem deſcribere hic volui propterea quod ab nemine productam, ne a Boneto quidem, memini, niſi forte exiſtimas quæ hic Rolfinckii verba protulit, non in Sectione hac XI. ſed in VIII. (*b*) *irruptio* ſanguinis in cor *nonnunquam adeo vehemens eſt, ut ſeptum ipſum diſrumpatur, cujus tragici caſus exempla ſuppeditavit Harveus*; niſi, inquam, hæc verba exiſtimas ad Obſervationem illam attinere. Quod etſi ei quoque viſum eſt qui Indicem addidit ad tres primas Harveii Exercitationes, eam quam deſcripſimus, Obſervationem ſic deſignanti, *Septum cordis a retento ſanguine ruptum*; verba tamen, quæ protuli, ipſius Auctoris procul dubio longe aliud ſignificant. Huic Harveii Obſervationi alteram adjungo, quam Epiſtola XXV. (*c*) ſatis commemoravi, Petri de Marchettis (*d*). Nam etſi a fiſtula in *ſiniſtrum* uſque ventriculum tandem producta, hic apertus eſt; tamen ſive ab eroſione, ſive a diſtentione cor aperiatur, diſruptio denique ſemper eſt propterea quia ubi eo pervenit eroſio, ut tenuiſſima tantum ſuperſit cordis lamella, hanc a ſanguinis aut pondere, aut vi qua urgetur, pertundi, manifeſtum eſt: quamobrem etiam cum de aperta Aorta verba facerem, varias quidem ruptionis cauſas indicavi; ruptionem tamen vocavi. Tertiam Obſervationem, quam Morandus quoque Vir Cl. (*e*) memoravit, apud Bohnium leges, non in *Circulo Anatomico* illam quidem, ſed in libro, in quo tandem caſu reperi, *de Renunciatione Vulnerum* (*f*). Eſt autem *rupturæ ſiniſtri cordis ventriculi prope oſtium Aortæ*, cujus *nulla ſigna* præceſſerant in Viro nobili, habitus *formoſioris atque athletici*, qui *ad latus uxoris repente occubuerat*. Cujus tu ruptionis ultimam cauſam facile ſuſpicaberis, eorum memor, quæ Litteris ſuperioribus (*g*) ſcripta ſunt. Mortis autem hoc genus tale cenſuit Eruditiſſimus Bohnius, *quale vix unquam vidiſſent Profectorum oculatæ manus*. Quod ſane *rariſſimum haberi debere*, ſcripſit Vir alter Doctiſſimus Joannes Fantonus (*h*), cum ex adverſariis Parentis ſui retulit, *diſruptum hominis cor, quod vehementi ſpaſmo conflictatum fuerat, repertum fuiſſe, grandiore pericardio copiam ſanguinis continente*, ægre ferens, non plura Patrem adnotaſſe, illudque ſaltem, utro ex ventriculo ſanguis erupiſſet. Quæ cum ita ſint; non mihi diſplicet in quinctam rupti cordis Obſervationem A. 1707. Venetiis incidiſſe. Quam, ut ordo poſtulat, cum tibi diligenter perſcripſero; in Adverſariis (*i*) enim, aliud agens, vix indicavi; tum cæteras, quæ mihi quidem notæ ſunt, commemorare, & partim deſcribere non omittam.

2. MU-

(*x*) A. 1731. M. Maj. (*) Sed Vid. Epiſt. 64. n. 14. (*y*) Anat. Pract. Obſ 52. (*z*) Obſ. 20. (*a*) Obſ. 123.
(*b*) apud Donat. de. Med. Hiſt. Mirab. l. 4. c. 9. (*c*) ſupra, n. 2. in fin. n. 18. in princip; n. 26. in fin. &c.
(*a*) De Circul. Sangu. Exercit. 3. (*b*) Obſ. 11. (*c*) n. 22. (*d*) Obſ. Med. Chir. 47.
(*e*) Mem de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (*f*) Sect. 1. (*g*) n. 14. (*h*) Anat. corp. hum. Diſſ. 12.
(*i*) VI Animad. 84.

2. MULIER annos nata quinque, & ſeptuaginta, virili aſpectu, & valde obeſa, cum ad quinctum uſque & quadrageſimum annum fuiſſet gracilis; annis noviſſimis facta erat valetudinaria ſic tamen, ut de capitis dolore nunquam, nedum de graviore ullo, quod referri ad ipſum poſſet, incommodo, quereretur; ſed de aliis potius, in quibus familiares, quamvis minus accurate attendere ſoliti has querulæ anus lamentationes, tamen quædam præſertim memorabant quaſi deliquia, affectioneſque ejuſmodi alias; quas ipſa cum explicare neſciret, ſolebat communi, ut alias dixi, apud populares ſuos *flatus* vocabulo deſignare. Hæ ſemeſtri ultimo vitæ ſpatio factæ erant graviores. Tandem cum per eos dies cyathos aliquot hauſiſſet vini novi; medius enim October menſis elapſus erat; indeque aliquanto pejus ſe haberet, repente inter domeſtica, quibus forte ſedens intenta erat, opera, primum dixit, intus ſibi huc, & illuc neſcio quid moveri, mox videri ſibi domum vacillare, mox, ſtertore correpta breviſſimo, interiit. CADAVER poſtridie inſpicientes, ſanguineum ex ore prodeuntem humorem vidimus, dorſum ex rubro lividum, manuum digitos contractos, quos cum extendere conaremur, renitentes animadvertimus; non item brachia. Cum vero, cæteris Amicis adſtantibus, conſecante autem nobiſcum Cl. Santorino, communia corporis integumenta incidere cœpiſſemus; niger, & ſpumoſus ſanguis, qualem poſtea in pleriſque deprehendimus vaſis, effluebat. Adipoſam membranam alibi craſſam, ad pubem craſſiſſimam conſpeximus, ut digitos tranſverſos quatuor ſuperaret. Pectoris cartilagines, quæ coſtas cum ſterno committunt, ſcalpello non magis quam in junioribus, reſiſtebant, molles ſervante, ut opinor, eadem, qua corpus univerſum abundabat, pinguedine. Hæc, ſterno ſublato, hinc in thorace ea copia apparuit, ut mediaſtinum operiret, inde in ventre quanta eſſet, ex eo licebat intelligere, quod diaphragma altius in thoracem compulſum, tantum de juſto hujus ſpatio demeret, ut inſpicientibus mirum haud eſſet quod obeſi non facile, niſi paulo altioribus cervicibus, & ſummo dorſo, ſupini cubent. Pulmones, quorum ſiniſter facie poſteriore adhærebat ad pleuram, ſani erant omnino, quamvis interius a retento ſanguine nigricarent. Bronchia, & truncus arteriæ Aſperæ nihil in ſe effuſum habebant. Sed pericardium tantum habuit effuſi ſanguinis partim grumoſi, partim fluidi, ut priuſquam incideretur, ſphæroidem referret, cujus diameter ſpithamam propemodum æquabat. Spatii tamen non modicam in eo partem cor occupabat, propter adnatam pinguedinem magnum, qua totum ferme obducebatur. Hanc dum undique, inverſo etiam corde, a ſanguine, quo circumfuſa fuerat, purgabamus, certa quadam parte magis extuberantem, & penitus nigricantem a ſanguine intus ſubſiſtente animadvertimus. Erat ea pars in poſteriore cordis facie mucroni proxima: ibique pinguedo, attentius inſpecta, lacerationem oſtendebat in medio nigredinis illius. Tunc ſiniſtro in oppoſita facie ſecundum longitudinem aperto ventriculo, nihil fere in hoc ſanguinis invenimus, ſi grumulum excipias ad eam partem adhærentem quæ laceratæ pinguedini reſpondebat. Is grumulus lenta manu retractus indicavit rotundum foramen lentis magnitudine, quo ventriculi paries, ibi ſecundum naturam tenuior jam factus, pertundebatur; ut manifeſtum eſſet, illac ex corde ſanguinem primum ſub pinguedinem exiiſſe, deinde huc, & illuc per membraneas ejus cellulas ſe inſinuaſſe, eaſque diſtendendo, attollendo, urgendoque facile demum perrupiſſe. His ita perſpectis, alia in eodem ventriculo animadvertimus. Nam circa orificium quo ſanguinem admittit, in ipſa cordis ſubſtantia os erat tranſverſo pollice craſſius, forma annuli dimidiati, cui Mitrales valvulæ adhærebant, oſſeæ pariter factæ, niſi quod altera magnam ſui partem ſervabat ſanam, ut occludere poſſet orificium ob ea, ſi valvularum oſſeam partem adjiceres, ob ea, inquam, fere circum nata, & introrſum prominentia oſſa contractum; hæc enim grandæva illa mulier eſt, ex qua eadem in V. Adverſariis (*k*) deſcripſimus. Magnæ quoque arteriæ valvulæ partim erant oſſeæ, partim incipiebant oſſeæ fieri. In ventriculo autem dextero, annexaque auricula nihil adnotavimus, niſi quod ſanguine, ut fere ſiniſtra quoque auricula, omnino carebant, cum Pulmonaris arteriæ truncus eſſet eo plenus, qualem in pericardio videramus, multumque haberet, ſed in grumos coactum, Aorta, ut ipſam a corde ad Iliacos uſque ramos aperientes, conſpeximus. Hæc circa ſiniſtrum finem arcus ſui; nam illuc uſque ſana proceſſerat; magnis oſſeis ſquamis intus exaſperari incipiebat, quæ alibi magis, alibi autem minus crebræ, nec ſine cujuſdam non obſcuræ exulcerationis indiciis, toto paſſim reliquo trunco ſpectabantur: quin arterioſos ramos per ventrem aliquos, & nominatim ex iis quæ ad Cœliacam attinent, oſſeos jam factos deprehendimus. Ventre autem paulo ante recluſo, & nonnullis in locis, tametſi tempeſtas erat potius frigida, etiam tum calido, quod intra thoracem quoque acciderat, animadverſo, & omenti primum craſſitudine ob multam pinguedinem, quamvis cœnoſam, mox & meſenterii ſpectata, hæc adnotatione digna occurrerunt. Lien ſpumoſo ſanguine turgidus. Pancreas durum. Fellis veſicula valde contracta, & calculis plena ad quatuordecim, quorum octo minuti, reliqui majuſculi: hi ad cubi formam acccedebant; & cum ad flammulam ſtatim admoviſſem, hanc concipiebant. Ren dexter ſuperficie quodam loco exulcerata, alibi cicatricoſa: uterque, ſi contrectares, molles quaſi a lotio intus concluſo percipiebantur: diſſecti erant laxi propemodum ut lien ſolet, humidiſſimique, humore etiam ſeorſum alicubi quaſi in loculis quibuſdam ſtagnante. Cranium denique reſerantes, Craſſam meningem animadvertimus tanto arctius quam ſoleat, ad ſuturas, & prope ſuturas, præſertim Sagittalem, & Lambdoidem, affixam eſſe, ut ſine laceratione avelli non potuerit. Contra, Tenuis meninx attollentes digitos facillime ſequebatur; aqua enim ſuberat: quæ in Lateralibus etiam ventriculis conſpecta eſt, modica utrobique copia. Cerebrum ſanum, ut cerebellum quoque; ſed hoc laxius. Baſilaris arteria duriuſcula, ut & rami cæteri arterioſi qui circa cerebrum ſunt. Cum omnia e cranio exempta eſſent, cujus non mediocrem craſſitudinem, ſectionum latitudo oſtendebat; in ejus baſi, & in cava item facie oſſis frontis ea in conſpectum venerunt, de quibus in VI. Adverſariis (*l*) indicatum eſt. Scilicet os frontis ibi prominebat in confertiſſima tubera, qualia pariter in cranii baſi, præſertim e Petroſis proceſſibus, ſed minora, atque disjecta ſe attollebant. Omnia ex ſubſtantia erant magis alba, quam uſquam in toto cranio, ut ex nova oſſeæ ſubſtantiæ acceſſione, & quaſi effuſione facta eſſe viderentur. Quorum ſingulorum ſuperficies etſi nitida erat, & lævigata; non potuerat tamen tanta univerſorum inæqualitas, & extuberantia non cerebrum valde comprimere, in quo cæteroquin nulla apparebat læſio, quacunque iis tuberibus reſponderat. Quod reliquum eſt, cum præter renes, & Aortam, cordis partem huic proximam, & tubas uteri, quæ albæ erant, e cadavere exemiſſem, ut poſtridie nonnulla, minime ad morbum attinentia, inſpectarem; miratus ſum, intra ejus noctis ſpatium, etſi tempeſtas de frigida multo frigidior erat facta, omnia tamen præter expectationem, graveolentiam concepiſſe incredibilem, & quæ prorſus ferri non poſſet.

3. Intolerabilem odoris fœditatem e cadavere pariter alterius fœminæ, & quidem pinguiuſculæ, opinione citius coortam, recordor, me tibi alias (*m*) commemoraſſe. Verum illa ſaltem in Noſocomio dies quindecim morbo fuerat macerata; hæc autem repente obiit; ſed viciſſim putredinis illud ſignum oſtendit, quod non eſt in altera animadverſum, in ſanguine bullulas. Quid vero eſt, quod ut obeſæ huic mulieri, ſic etiam aliis pingui habitu præditis, diſruptione improviſo facta, ſanguis eſt in pericardium effuſus, neque iis omnino paucis? Ut enim ſuperiorem ſolum

(*k*) Animad. 14. (*l*) Animad. 84. (*m*) Epiſt. 18. n. 34.

ſolum inſpicias Epiſtolam; quatuor invenies, Senem videlicet (*n*) ac Mulierem (*o*), quorum utrumque nos vidimus, duoſque alios (*p*), quos ab aliis conſpectos memoravimus. An pinguedo, quæ molles in hac Anu, ſicut opinatus ſum, coſtarum ſervavit cartilagines, fibras quoque in vaſis, earumque contextum laxiores ſervat, & diſtractioni, ſiqua diſtentio major incidat, minus reſiſtentes? cujuſmodi in hoc caſu diſtentionem ab novo, & effervеſcente adhuc vino eſſe factam, eo facilius credes, ſi poſt ejus vini uſum, ubi vitia cordis, aut vaſorum ſint, omnino fugiendum, quid Sartori Veneto (*q*) contigerit, & quid de repentino hujus obitu Santorinus cenſuerit, recordaberis; necnon eorum quæ de noxis ab ingeſtis *liquidis ipſo actu fermentantibus i. e. aere copioſiſſimo & valde moto ſcatentibus*, cum videlicet hujus particulæ a ſanguinis calore expanduntur, *majuſque occupantes ſpatium, vaſa extendunt*, Experientiſſimus docet Muſſchenbroeckius (*r*). An quantum ſub cute congeſtam, & adſtrictam pinguedinis copiam obſtare ſanguini, credimus, exteriora, & minora vaſa repleturo, tantum hic cogatur neceſſe eſt ut interiora, & majora vaſa, ac receptacula diſtendat, & ibi potiſſimum ubi laxiores ſunt, aut ex parte eroſi eorum parietes diſrumpat? An denique eroſio tanto facilius fit, quanto magis pinguedinis copia ſanguis abundat? Non me fugit, pleriſque omnibus contra videri, non dubitantibus, quin pinguedo corrigat erodentia corpuſcula, aut certe obruat, & irretiat. Mihi vero, cum ea nimia eſt, ſive ob id ipſum bona eſſe non poſſit, & idonea ad corrigendum, ſive premendo minima vaſcula, & humores in his retardando, faciat, ut mora acriores fiant, ſive acriores particulas ſic irretiat, ut intra corpus retineat, ſe tandem aliquando ubi magis, magiſque coacervatæ fuerint, data aliqua occaſione, exerturas; mihi, inquam; ne de modo, & cauſa diſputem; illud ſatis eſt, ſæpe eſſe in pinguibus eroſiones animadverſas, neque ipſum in hac, itemque in altera (*ſ*) pinguioris habitus Muliere, quibus pinguem etiam Senem (*t*) facile addas, eroſam intus arteriam Magnam deprehendiſſe. Quin renes quoque, multa, ſiquod aliud viſcus, pinguedinis copia obſiti, in hac fœmina exulcerationem non effugerunt.

4. Oſſea autem illa tubera, quæ in cranii interiore facie extabant, non ad exoſtoſes eas refero, quas poſt inſultus epilepticos, ibidem ab ſe, & Ravio viſas commemorat Boerhaavius (*u*), ſed ad novas oſſis, ut ſic dicam, vegetationes, quales in vertebris hominis centum circiter annos nati deſcripſit Poupartius (*x*) ſingulari, qua noſtræ quoque erant, albedine, & nitore. Quod ſi utræque, ſicut illi ſuæ, & noſtræ nobis videbantur, quaſi ab effuſione quadam factæ erant oſſei ſucci; minus faciles habebunt explicatus ſecundum recentes obſervationes, ſententiamque Experientiſſimi Viri, præſertim cum in noſtra Anu Craſſa meninx, quæ interni perioſtei locum tenet, nihil læſionis in ſe oſtenderet qua illa tubera obducebat, neque ad ea arctius, ſicut ad certas quaſdam alias cranii partes, adhæreret, nec mulier de ullo unquam dolore, aut morbo capitis queſta eſſet. Quæ res quomodo poſſit intelligi, & quid ex ea deduci, cum ſatis in Adverſariis VI. (*y*) ſit indicatum, hic iterare nihil attinet. Itaque ad promiſſam revertor ſeriem Obſervationum, quæ mihi quidem ſunt cognitæ, diſrupti cordis. Quas inter locus hic ejus eſt quam eodem circiter ac mea, tempore in hoc Noſocomio ab ſe habitam, mihi narravit A. 1708. probus atque honeſtus Vir Antonius Mariſatus, qui tunc ibidem Medici Aſſiſtentis munere fungebatur diligentiſſime.

5. FŒMINA, quæ palpitatione cordis laborabat, cum prandendi cauſa in lectulo in quo jacebat, vix reſediſſet, morior, ait, & quaſi illico mortua eſt. THORACE poſt duos treſve dies aperto, inventum eſt pericardium concreto ſanguine diſtentum. Hic autem prodierat ex ſiniſtro cordis ventriculo, quem ulcuſculum quaſi quoddam ad cuſpidem perforaverat.

6. Hic caſus ſatis ſimilis noſtri eſt; an vero illorum etiam quos Lanciſius obſervavit, etſi contrarium ex parte ſuſpicamur, tamen pro certo neſcimus. In poſthumo enim Opere *de Motu Cordis* (*z*) edito A. 1728. revera & ipſe eorum mentionem injecit qui *repentino interitu ob apertum ex tempore cordis foramen concidunt*, ſeque id *mortis genus* non modo vidiſſe, ſed *crebro etiam vidiſſe*, teſtatus eſt: qui locus, ut fit, Virum quendam fugit cæteroquin Eruditum. Atque utinam Lanciſius Opus illud ſuum explere potuiſſet; profecto neque has, neque alias, diſerte ab eo, & ſigillatim ſcriptas Obſervationes deſideraremus. Nunc quod quidem ad has attinet, nihil habemus aliud, niſi quod ibidem ſibi perſuaſum oſtendit, huic mortis generi opportuna *inter* cætera eſſe illa corpora in quibus puerili adhuc ætate cordis fibras non modo *languidiores*, nec *ſatis cohærentes*, ſed *etiam deficientes* invenit, ut nominatim *ſiniſtro in ventriculo locum quendam, ac veluti foramen perlucidum, quod externa, internaque tantum membrana, ne omnino dehiſceret, impediebat*. Recte autem ſcripſit *inter* cætera. Nam & ulceribus internis obnoxia, & quibus, ut dixit, *languidiores* fibræ cordis ſunt, eidem morti ſunt opportuna.

7. Utriuſque hujus ultimi generis exemplum protulit luculentum is qui de cordis ruptione plura hactenus quam quiſquam, collegit, ac ſcripſit Cl. Vir Morandus (*a*). Uterque caſus in annum incidit 1730. Alter in Fœmina Principe, ætate jam provecta, cujus ventriculum cordis dexterum exterius eroſum obſervavit Cl. Lemeryus, ut ulcus inde paulatim videretur ad ventriculi uſque cavum perveniſſe: qui propterea inanis erat, quippe effuſo intra pericardium ſanguine; cujus ſiniſter erat plenus. Alter in nobili Viro, quem Morandus ipſe diſſecuit, invenitque pericardium concreto ſanguine refertum, quem cor laxum adeo, ut ſpecilli dumtaxat pondere trajici poſſet, e ventriculo ſiniſtro effuderat per ſciſſuram octo circiter lineas longam, quæ in medio illius ventriculi reperta eſt. Cætera quæ ad eos caſus attinent, perlegere poteris apud eundem Morandum, præter eas quæ præceſſerant, cauſas, & notas: quæ num quia nulla fuerint adnotatione dignæ, an potius quod ſint ad ulteriorem tractationem dilatæ, in eo quidem Commentario non occurrunt. Sed in penultima, quantum ego novi, rupti cordis Obſervatione, ad exulcerationem pertinente, ſicuti utraſque earum ad me ſcripſit idem qui illam habuit, mecumque communicavit A. 1740. Medicus olim in Placentina Aula Spectatiſſimus Laurentius Marianus, ita nunc a me habebis.

8. EQUES erat Ornatiſſimus, annos natus quinque, & ſexaginta, ſed robuſtis membris, & proba humorum temperie, niſi quod ante annos aliquot diuturnis, & contumacibus crurum ulceribus laboraverat: quæ pertæſus, remediis qua internis, qua externis tandem perſanaverat. Is noviſſime rheumaticis doloribus ſubinde obnoxius, ſed levibus adeo, ut domo exire non prohiberent, quod & pridie fecerat, quam moreretur, iis acerbius prehenſus eſt V. Nonas Junias ad ſternum quidem, & brachia, non ſine capitis perturbatione. Quibus per ea quæ ſunt viſa magis idonea cum occurſum eſſet; jam circa meridiem magna ex parte relevatus, quamvis infirmo pulſu, alacriter ſe gerebat. A prandio cum quieviſſet, expergefactus, eoſdem quos mane, dolores ſenſit. Quapropter inambulare in conclavi cœpit; ſic enim illos facilius ferebat. Sed poſtquam ſatis id fecerat, cum lectum repetiiſſet, querebatur de fumis ad caput aſcendentibus, & de

(*n*) n. 15. (*o*) n. 17. (*p*) n. 26. (*q*) Epiſt 26. n. 37 38. (*r*) Diſp. de aeris præſent. in humorib. animal. c. 1. § 18. coroll. 4. & 5.
(*ſ*) Epiſt. 26. n. 17. (*t*) n. 15. (*u*) Prælect. ad Inſtit. §. 860. (*x*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1699. Obſ. Anat. 1.
(*y*) Animad. 84 (*z*) Propoſ. 28. (*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.

& de pectoris anguſtiis, inquietuſque ſe ſe huc illucque vertebat. Quod cum ſpatio temporis non brevi feciſſet; repente ſe mori ſenſit, ſimulque pallens, & ſe agitans, illico interiit. ABDOMINE diducto, inventa ſunt omnia ſecundum naturam. Pectore autem aperto, & pulmonibus, qui antrorſum compulſi erant, dimotis, pericardium deprehenſum eſt nigro, concretoque ſanguine diſtentum. Is e ſiniſtro cordis ventriculo exierat per ſciſſuram longam unciæ dimidium, & ſecundum illius longitudinem ductam, circa quam cordis fibræ non recenti corroſione exeſæ conſpiciebantur.

9. Nimirum quod Trombellii caſus (b) oſtenderat, hic nobis confirmat, quas eroſiones in cute nolumus, eas hinc depulſas, interiora haud raro invadere, & inopinatum exitium afferre. Quamobrem illud primum videndum eſt, ne ſine longa, eaque diligenter etiam atque etiam habita deliberatione exteriora ulcera, aliaque id genus diuturna mala perſanemus; tum ubi internis magis, quam externis perſanata remediis fuerint, ut id omne homo ſolicite fugiat unde iterum gignantur corpuſcula erodendi vim habentia: deinde ſiqua nova oriri incipiant incommoda, ut maturius ars ſatagat, ſi forte priores illæ eroſiones reduci poſſint; at ſi non poſſint, ut aliæ ſufficiantur; noviſſime ut cum prima interni, præſertim in thorace, morbi ſe prodiderint indicia, quamvis ea levia ſint, obſcura, ambigua, atque, ut comparando facile intelliges, fere in aliis alia, vereatur Medicus, ne quid intus monſtri alatur, ut ſi minus facere poſſit, acrimoniam, copiam, concitationem ſanguinis minuendo, ne tandem illud repente erumpat, det ſaltem operam, ut quam tardiſſime, nec ſe ſuam omnino apud ægri domeſticos ſuſpicionem antea occultante.

10. De ultima autem hujus generis Obſervatione, in potentiſſimo Rege habita, cujus ſiniſter cordis ventriculus inventus eſt oblonga ſciſſura diſruptus, non expectas, opinor, ut verba faciam, quippe de re non tibi modo, ſed univerſo terrarum orbi non incognita. Eam Obſervationem ſi cum cæteris, quas protulimus, novem conjunxeris; de decem, aut certe de octo; ſecunda enim ad fiſtulam ſpectat vulnus ſecutam, quarta autem manca eſt; unam, haud amplius, reperies quæ ventriculum dexterum diſruptum oſtenderit, cum ſeptem reliquæ ſiniſtrum omnes exhibuerint. Huc alias addito, de quibus cum hæc recognoſcerem, certior ſum factus. Namque ut illam præteream quam ex Santorino ambigue indicat Michelottus (c) tanquam ejus ſimilem, quæ a me ſupra (d) in Veneta muliere deſcripta eſt; in duabus certe quas in Viro Patricio, & in Medico quodam habitas, laudatus Marianus mihi poſtea ſignificavit, a me tecum aliis Litteris (e) communicandas, pertuſus erat ſiniſter cordis ventriculus. Undenam vero factum dicemus, ut ibi multo rarius contingat ruptio, ubi tanto ſæpius videtur metuenda, quanto parietis ventriculi dexteri craſſitudo, & robur minora ſunt, ſi cum ſiniſtro comparentur? Primum ſiniſtri pars ima in qua ruptio accidit in quinta, & ſexta Obſervatione propoſita (f), tenuior, & infirmior eſt, quam paries ventriculi dexteri. Deinde ſiniſtri vis quanto major eſt, quam dexteri, tanto magis, præſertim cum obſtaculum quodpiam ſe opponit ſanguini ab illo exeunti, parietem ipſa urget ſuum, ut ſiqua hujus pars aut ulcere, aut ratione alia aliqua ſive a morbo, ſive ab ortu debilior ſit quam naturalis requirat ſtructura, tantæ par eſſe vi nequeat, ſed ibi paries, quantumvis alibi, & proxime quoque ſatis craſſus, ut in Harveii Obſervatione (g), & robuſtus ſit, perrumpatur denique, & dehiſcat. Erat quidem præter eas quæ prolatæ ſunt, Obſervatio quoque Viri Cl. Chriſtiani Vateri (h) ventriculi cordis dexteri *non procul a mucrone, ubi ſepto, velut mediante ſutura, cohæret, ultra longitudinem unguis,* rupti. Sed quia nulla cordis prævia morboſa diſpoſitione, a graviſſimo ictu prætereuntis currus ea ruptio tota accidit illo eodem temporis puncto; propterea inter cæteras, quæ ad propoſitum faciebant noſtrum, haud eſt relata. Et de morte repentina a diſrupto corde hactenus.

11. Nunc quæ ex aliis accidit cordis vitiis eſt attendenda. Ex quibus cum ejus potiſſimum dilatationem prolatis alias (i) hiſtoriis oſtenderimus aut celeriores opinione, aut ſubitos omnino interitus attuliſſe, noſtræ autem conſuetudinis minime ſit quæ ſemel perſcripſerimus, iterare; juvat hic novam, quæ luculentiſſime id confirmet, Obſervationem producere. Ea Mediaviæ noſtri eſt, ſub initium Martii A. 1741. habita, & nobiſcum eodem quo habita eſt, die communicata.

12. JUVENIS, egregio corporis habitu, conformatione, & ſtatura præditus, cum jam diu ſpirandi difficultate premeretur; ſanguine e naribus ſubinde erumpente levabatur. Sed poſteaquam carere cœperat hac ſanguinis excretione, cum forte longum iter Tridento Patavium partim pedibus, partim jumento vectus, intra biduum confeciſſet, dum ſe ſtatim ab itinere, ad ſarcinulas inclinat, humi depoſitas, concidit illico mortuus. THORAX cum poſtridie incideretur, vaſa animadverſa ſunt colli, & capitis ſanguine turgida. Ubi vero apertus eſt, nihil in eo effuſum, nec pulmones uſquam ad pleuram adhærentes conſpecti ſunt. Erant hi a ſanguine lividi, in ipſis remorante: parvi præterea ob immanem cordis magnitudinem. Quod, inciſo pericardio, ubi erat non parum ſubrubri ſeri, inventum eſt vel bubulo majus. Et erant quidem auriculæ, dexterque ventriculus ampliores, quam ſoleant: maxima tamen magnitudo ad ſiniſtrum attinebat: neque ea parietibus debebatur qui ſolito non erant craſſiores; ſed ventriculi cavo, dilatato adeo, ut nihil magis, copia autem atri ſanguinis, nec in polypoſas concretiones, ſed in grumos nonnihil coacti, non modo, ut reliqua cordis cava, oppleto, verum etiam diſtento. Præter hæc, valvulæ, quæ ſunt ad ejus emiſſarium, Semilunares, non oſſeæ quidem, ſed duræ, & quod in oculos ſtatim incurrebat, perparvæ; contractæ enim erant, corrugatæque. Magna autem arteria, etſi æquo amplior non erat; tamen quo magis a corde recedebatur, eo tunicas habebat æquo tenuiores. Nec facies ejus interna ſulcis in longitudinem ductis, quamvis ſubobſcuris, carebat. Cæterum in corde, & thorace toto nihil præterea fuit quod ſecundum naturam non eſſet. Poſt hæc Ventrem, & Caput, de quibus nulla querela fuerat, aperire ſupervacuum eſt viſum.

13. Si quod natura præmonſtraverat, hic eſſet Juvenis ſecutus, ut ſanguinem, qui e naribus fluere deſierat, per ſectam venam opportune detrahendum curaret; aut non ita, aut tardius certe interiiſſet. Nunc magno documento Medicis fuit, quid faciendum ſit, ubi aliquis, ea præcipue ætate, eoque corporis habitu, ejuſmodi evacuatione carere incipit, præſertim ſi idem ſit cuipiam obnoxius morbo, ut hic erat difficultati reſpirationis. Cui quidem obnoxios fuiſſe pleroſque omnes quos tibi alias (k) ſcripſi cum dilatato corde repente mortuos, relectis eorum hiſtoriis, invenies. Sic etiam in hac Sepulchreti XI. Sectione (l) videre poteris, ut Auriga, in curru de improviſo extinctus, cujus cor erat *quovis bubulo majus*, ſæpe *ſe crederet ſuffocari*, niſi appreſſa thoracem, & abdomen manu comprimeret, non ſecus ac alter apud Harvejum (m), cui *cordis moles, & ventriculorum cavitates* ſanguine diſtentæ, *bovini cordis magnitudinem* æquabant, levamen in ſumma cordis & pectoris oppreſſione aliquod percipiebat, cum tota pectoris regio a fortiſſimo viro comprimeretur, & *ſicut piſtor*

(b) Vid. Epiſt. 26. n. 39. (c) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc. (d) n. 2.
(e) Epiſt. 64. n. 14. & 15. (f) n. 2. & 5. (g) ſupra, n. 1. (h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 164.
(i) ut Epiſt. 18. n. 2. 8. 14. & Epiſt. 24. n. 13. (k) Vid. ſupra, ad n. 11. (l) Obſ. 24.
(m) De Circul. Sangu. Exerc. 3.

panem ſubigit, depſeretur, credo quod ſic juvaret utrumque ſanguinis motum. Alterum quoque in eadem Sectione (*n*) leges repentino obitu raptum, corde *longe nativam molem excedente*, & *nigri ſanguinis pleno*: quem difficile ſpiritum duxiſſe, vel alia quæ adjuncta erant, ſatis indicant. Sectione autem II. libri hujus ſecundi (*o*) proponitur adoleſcentula, ſine manifeſta cauſa *ſuffocata ſubito*, cui cor *duplo majus ordinario*, in eoque, ut magis diſerte in Scholio legitur, *magna ſanguinis copia*: quæ cordis magnitudo, ſive ex morbo accidit, ſive fuit, ut ibidem creditur, ei adoleſcentulæ *naturalis*; cum propterea cor majori eſſet pondere, ideoque majori ad motum difficultate, aptior eſſe debuit ad ſanguinem in eo, &, quod conſequitur, in pulmonibus remorandum, præſertim in paralytica. Ob ejuſmodi enim cauſam egregie Lanciſius (*p*) cenſuit, quibus cor ab ortu conſueto majus obtigit, iis ſi vires moventes muſculos minuantur, ut puta vel a ſola provectiori ætate, facile ſanguinem in corde ſubſiſtere, hujuſque aneuryſma facere. Sed etſi ingens cordis moles ſive diaphragma prægravando, ſive etiam pulmones, ut in eo de quo loquimur, Juvene perſpicue apparuit, comprimendo, reſpirationi officit, ſicuti alias indicavimus; tamen vel ſola, quam hic attendimus, ſiniſtri ventriculi dilatatio facit, ut quanto minus ſanguinis in Aortam poteſt extrudi, tanto quoque minus e pulmonibus admitti poſſit; unde tum ſpirandi difficultas oritur gravatis ſanguine pulmonibus, tum mors denique repentina ubi is ventriculus magis ſemper, magiſque laxatus, ea tandem ſanguinis copia obruitur; ut ſe ſe nequeat contrahere. Copia autem ſanguinis, qua non his modo in caſibus, ſed & in aliis repentinarum mortium haud ita raro oppletus conſpicitur, veluti; ne longe hinc digrediar; in Fœmina illa principe, quam ſupra (*q*) ex Morando commemoravi, & in ancilla, de qua in hac ipſa Sepulchreti Sectione XI. Obſ. XI. & in aliis facile de quibus ibidem Obſ. IX. aut in Additamentis Obſ. I; ea, inquam, ſanguinis copia facit, ne ſine aliqua cauſarum, & rerum circumſtantium diſtinctione, aſſentiri iis poſſim qui ſcribunt ſic in univerſum, *in hominibus ſubita morte exſtinctis, ſolere cor dextrum ſanguine plenum, ſiniſtrum vacuum eſſe*.

14. Quæres fortaſſe, cur in propoſito Juvene cum eſſent cordis quatuor caveæ omnes dilatatæ; maxima tamen dilatatio eſſet ventriculi ſiniſtri? Scilicet quia hujus dilatatio cauſa fuerat dilatationis trium reliquarum, ſanguinem videlicet ob eam cauſam quæ paulo ante dicta eſt, minus admittendo, ideoque in ſiniſtra auricula, & pulmonibus, & ventriculo dextero adjectaque ei auricula retardando. Sed cur primus omnium dilatatus eſt ſiniſter ventriculus? Nimirum quia contractæ; quæcunque ejus rei cauſa fuerit; corrugatæque Semilunares valvulæ ſe explicare ſatis non poterant, ne ſanguis, conſtringente ſe Aorta, in ventriculum unde venerat, ſui partem remitteret: quæ pars fortaſſe minor fuiſſet, ſi tunicæ ulterioris Aortæ juſtam excepti ſanguinis copiam venas verſus compellere potuiſſent, id quod illarum tenuitas, hoc eſt minor carnearum, & elaſticarum fibrarum numerus non ſinebat. Verum hæc non fuſius explico, ut quæ partim ſunt per ſe clara, partim alias (*r*) ſatis expoſita.

15. Illud tamen ſemper eſt animadvertendum, cordis aneuryſmata haud ſecus atque Aortæ, non ita neceſſarias ſubiti interitus cauſas eſſe, ut ſunt cordis, aut Aortæ ruptiones. Imo dilatationes illæ, niſi eo demum pervenerint, ut nova alia cauſa extrinſecus, aut intrinſecus accedente, illico ceſſare debeat ſanguinis circumitio, lentam potius mortem afferent, quam repentinam. Cujus rei etſi multæ extant Obſervationes, neque in noſtris ad te Litteris deſunt; tamen quod ad cor attinet, de quo hic agimus, duas inſpice quas habes in Sepulchreto (*ſ*) alteram Thomæ Bartholini, in qua *cor tam vaſtum* proponitur, *ut ſæpe in bobus non majus ſit*, alteram Ottonis Heurnii, in qua cor dicitur *communem magnitudinem quater circiter exceſſiſſe*. Neutrius ægrum ſubita abreptum morte; imo utrumque lento morbo confectum invenies. Quin utriuſque in corde id fuiſſe inſuper animadvertes, cujus cauſa has duas potiſſimum Obſervationes memoravi. Nam primus ſub radice arteriæ Magnæ *cartilaginem* habuit *triquetram*, ſive *ſpongioſum nonnihil os & friabile, calculis nonnullis per urinam excretis haud abſimile*; alter vero *in villis ſepti intermedii tres calculos, piſi circiter magnitudine, non admodum adhuc ſolidos, ſed arenaceos & novaculæ cedentes*. Vides igitur, nec propter hæc alia cordis vitia mortem ſubitam accidiſſe: quam neque ei leges accidiſſe adoleſcenti (*t*), cujus in corde *os tribus articulis conſtans, cavumque, & arenoſa quadam materia repletum* invenit Platerus, neque ei Mercatori (*u*), cui dexter cordis ventriculus interius fuit *durus* adeo, *exaſperatus undique & quodammodo ſquamoſus, ut inſerta manus* Smetii *ſquamarum ſcabritie offenderetur*. Quæ ego, atque alia ejuſmodi exempla Amicis quibuſdam proferebam, ne facile improviſi obitus cauſam ab oſſibus repeterent conſpectis in corde viri, cujus diſſectio in hoc Theatro initium præbuit Anatomes A. 1745. In ejus corpore quæ præter naturam animadverterim, quando in ſermonem de illo incidi, hic paucis ſubjiciam.

16. MENDICUS, qui antea Lanarius fuerat, annos natus ad quinquaginta, grandi macie torridus, frigidiſſimo anni tempore; Januarius enim menſis ad finem vergebat; ut nudus in paleis dormire conſueverat, ſic mane inventus eſt mortuus in ſuo gurguſtio. VENTRE aperto, aliquanto plus humoris in hoc vidi, quam ſecundum naturam ſoleat: ventriculum autem valde diſtentum, omentoque, magna ex parte ſurſum retracto, altius opertum. Intus plurimum quidem habebat aeris, ſed & vini adhuc aliquantum, cujus erat colore infectus. Meſenterii glandulæ tum ad ejus centrum, ubi erant in modum gemini haud magni racemi conſtipatæ, tum alibi paſſim, ubi erant disjectæ, æquo majores, & ſubduræ. Lien parvulus, cum jecur quidem eſſet mediocre, arteria autem Splenica proportione craſſior. Cætera in ventre viſcera bene ſe habebant. In Thorace cor potiſſimum perluſtravi, quod non parvum erat, ſed flaccidum. Recte in eo omnia, niſi quod exterius in medio fere poſterioris faciei ſquamam oſſeam habebat non parvam, alteram autem multo hac minorem exterius pariter in auricula dextera. Erat ſquama utraque ſic annexa cordis, auriculæque membranæ, ut arctius tamen fibris carneis inhæreret, ſine quarum laceratione haud poterat ſeparari. Reliqua non potui in Thorace, nedum in Capite, diligenter inſpicere, cum magis idoneum cadaver interea nactus, hujus accurata obſervatione, præter conſuetum docendi munus, diſtinerer. In illo tamen priore vidiſſe memini interiorem Aortæ faciem vel pone valvulas Semilunares ſubalbis maculis diſtinctam, quas etiam prope ejus diviſionem in Iliacas, & in his ipſis animadverteram.

17. Vellem, ſi fieri potuiſſet, peculiaria quædam noviſſe, quibus hic mendicus, dum viveret, eſſet, aut non eſſet obnoxius, & tempus præterea habuiſſe ejuſdem, qui Lanarius fuerat, & valde macilentus, pulmones rimandi, & qui inopinatam mortem obierat, cerebrum incidendi. Nunc liceret aptius conjicere, quam in ejus obitu partem frigus, & quam, ſi forte ſic tibi placet, ſquamæ illæ etiam cordis oſſeæ habuiſſent: quanquam hæ

mihi

(*n*) Obſ. 30. (*o*) Obſ. 33. (*p*) De Mot. Cord. Propoſ. 38. in fin. (*q*) n. 7. (*r*) Epiſt. 23. n. 9.
(*ſ*) l. 2. S. 7. Obſ. 83. & S. 8. Obſ. 15. (*t*) Sect. ead. 8. Obſ. 24. (*u*) Ibid. Obſ. 14. §. 9.

mihi quidem videntur non ita magnam, cum eorum venit in mentem quæ ſupra (*x*) dicebam me tunc Amicis commemoraſſe. Quod ſi tu exempla illa minus arbitraris huc attinere, quippe calculorum potius quam oſſium; non hic diſputabo, num corpora ea omnia revera fuerint calculoſa, &, ſi etiam fuerint, num cordi ipſa non officere potuerint, ſi meæ oſſeæ laminæ, quantum exiſtimas, officiebant; ſed exempla addam alia in quibus vera oſſa fuiſſe, nec tu, nec ego dubitabimus. Neque enim facere cum iis poſſum qui, arteriis exceptis, & Falcato Craſſæ meningis proceſſu, non videntur alibi oſſeas concretiones agnoſcere, ſed pro tartareis magis habent, & calculoſis: ut neque cum iis qui cor, & arterias fere ſolas cenſent in vera oſſa poſſe mutari. Sed & illis credo qui in corde aliquando & arteriis non veras oſſeas concretiones viderunt, & mihi ipſi credo, non modo aliis a quibus in corde, & arteriis vera oſſa conſpecta ſunt. Verum de arteriis poſtea. Nunc prius de corde videamus. Columbus noſter (*y*) cordis *ſeptum* vidit utique in nonnullis *cartilagineum*, & Veslingius item noſter (*z*) ſiniſtrum ventriculum, non oſſe quidem, ut aliqui ajunt, ſed *cartilaginea cruſta ſuccinctum intus* conſpexit. Et in Sepulchreti libro hoc II. Sect. I. (*a*), & II. (*b*) habes *juxta auriculam cordis ſiniſtram, cartilaginoſam excreſcentiam*; imo & auriculas ipſas *duriores & cartilagineas*. Ubi autem cartilago eſt, ibi verum os fieri poſſe, non videtur dubitandum. Quamobrem mirum non eſt quod alii, ut nos, in corde oſſa deprehenderint, nec quod Dioniſius, uti alias (*c*) retulimus, auriculam ejus dexteram oſſea ſquamoſaque ſubſtantia intus invenerit obductam. Quod ſi forte aliquis dicat, oſſa hæc ad membranas attinuiſſe, non ad carneas fibras, neque illas fuiſſe veras cartilagines, ſed ob duritiæ ſimilitudinem ſic vocatas non ſecus ac vagina uteri in vetulis eſſe dicitur cartilaginea, quanquam ea aut in membranis oſſa, aut eæ in fibris carneis duritiæ ipſa quoque officere debuiſſent cordis, & auricularum motibus; non repugnabo: ſed alia potius ratione aggrediar. Certum eſt enim, carneas ipſas cordis fibras ad tendineam naturam interdum deflectere. Itaque Albertinus (*d*) in quibuſdam vidit, *ſubſtantiam cordis a baſi ultra medietatem ipſius conſiſtentia, & colore quaſi tendinem evaſiſſe*: qualem mutationem mihi quoque liceret mea tibi, ſi opus eſſet, Obſervatione (*e*) confirmare. Poſſe autem ex tendinibus oſſa fieri, ætate præſertim ingraveſcente, cum Veslingii (*f*) Obſervatio indicat, qui ſi non *oſſeos*, ut quidam ſcribunt, at *propemodum oſſeos* invenit omnes tendines qui in ſenis capularis crura, tarſoſque ferebantur, tum aliorum haud ita raræ inſpectiones, conjunctæ cum iis quæ in brutarum animantium, & avium potiſſimum pedibus jam diu ſunt pervulgatæ, plane comprobant. Sed hæc dicta ſint, non quod oſſium deſint Obſervationes in carnea ipſa cordis ſubſtantia; ſed ut vera oſſa eſſe non potuiſſe, ne dicatur, niſi forte ab iis qui ne avium quidem illos tendines in oſſa converti, ſed in calculoſam potius ſubſtantiam, contra ſenſuum teſtimonia contenderent; certe enim; ut alia prætercam; ii tendines, oſſei ſic ſatis jam facti, donec tenuia filamenta, aut tenues lamellæ ſunt, a nobis haud ſecus ac ungues, aut cornea lamina, flecti poſſunt, a flexione autem continuo in rectitudinem ſe reſtituunt: qui ſi ex calculoſa, aut tartarea materia conſtarent, frangerentur illico, & in fragmina diſſilirent.

18. Verum ut ad exempla jam veniam; Cl. Reimannum (*g*) hic non citabo, quia cum propoſuit a ſe viſas *columnas carneas, ad latera* alterius *ventriculi* cordis *exſtantes, penitus oſſificatas*, illud continuo ſubjecit, *aut, ſi mavis, ſilicis inſtar induratas*; ſed potius antiquioribus Obſervationibus utar meis, quas tametſi annis habui 1707. & 1717; præclare tamen adhuc ſcio, me non ſilices, aut calculos, ſed vera oſsa in carnea ſubſtantia cordis vidiſse. Earum Obſervationum alteram habes in hac Epiſtola (*h*), alteram in III. (*i*), utramque ita ſcriptam, ut plane intelligas, quorum eſsent ea corda, eoſque repentina quidem morte raptos, ſed non propter id os fuiſse. Namque A. 1719. utrumque os tantummodo memoraveram, in V. Adverſariis (*k*) videlicet. Sed ibi tamen ſatis, ut opinor, indicaveram, neutrum illorum in ea cordis parte induruiſse, ubi tendo ſecundum naturam quidem ſit tam craſsus præſertim, quam alterius craſſitudo, alterius ſedes requirebat. Ex fibris igitur carneis, vi morbi antea quaſi in tendinem, ut puto, (*l*) mutatis, videtur utrumque conſtitiſse. Legi poſtea Boerhaavium (*m*), ut alibi *tendines fuiſſe* vidit *quaſi oſſeas feſtucas*, ſic vidiſse quoque *ſeptum cordis, ejuſque cavæ oſſeam naturam induiſſe*. Præcipue autem in Hiſtoria legi Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis anni quidem 1726. Chirurgum Clariſs. Garengeotum os reperiſse meorum utroque multo longius, ut ad ambos cordis ventriculos pertineret, neque exterius ſolum, uti mea, intra carneas fibras lateret, ſed etiam interius, ideoque planius intelligi poſſet, in os ipſas eſse mutatas. Ad hanc Obſervationem addi nunc video alteram oſſis multo amplioris, ut quod manus palmam propemodum æquaret, ſeque ab exterioribus cordis faciebus, & a poſteriore præſertim, ad interiores uſque fibras ventriculorum produceret, nonnihil jam cartilagineas. Nec cartilaginea interſtitia deerant inter oſseam ſubſtantiam. Invenies relatam hiſtoriam hanc ab Archiatro Ampliſſimo Senacio (*n*): qui ab ſe quoque conſpectum in alio ventriculum ſiniſtrum cum ipſis columnis ex oſsea ſubſtantia fuiſse, teſtatur (*o*). Nec vero fugiebant Doctiſſimum Virum eorum Obſervationes, qui non oſsa, ſed lapides ab ſe in corde viſos, ſcripſerunt, imo non parvum earum numerum collectum dedit (*p*), non reticens tamen, quas potiſſimum inter eas quoque, ex oſsea ſubſtantia, quamvis non bene formata, factas eſse, cenſeret, nec dubitans (*q*), quod ad cæteras attinet, in quibus melius illa formata eſt, quin carneæ fibræ cordis fierent oſseæ, poſt membraneas tamen, atque tendineas, aut ſi quæ partes cordis fieri poſſint cartilagineæ, quin hic gradus ſit, ut deinde fiant oſſeæ. Verum ut ad Garengeoti Obſervationem revertar, etſi os, ab eo deſcriptum, quanto erat noſtris illis majus, tanto magis imminuere debuit cordis vires, ut quæ, decreſcente ejus carnea ſubſtantia, decreſcunt, tantoque magis utrique cordis motui ſua inflexibili obeſse duritia; tamen in homine deprehenſum eſt, quem duos & ſeptuaginta annos vixiſse, lego, repentino autem caſu extinctum eſse, non lego, ut neque eorum quenquam in quorum cordibus aut calculi, aut oſsa ab aliis ſunt, ut dixi, obſervata. Unus eſset excipiendus Schombergius ille, quem, ut in Sepulchreto ipſo (*r*) videris, narrat Thuanus, *in curru ſuo, ... intercepto ſpiritu ſtatim enectum*, ſi mortis cauſam, quam ſubjicit, ſic intelligendam eſse, conſtaret, ut in Sepulchreto intelligitur, *pericardium* videlicet, *& cordis regionem ſiniſtram oſſea reddita*. Sed ſi Thuani verba perpendantur: *membrana, & carnea omnis pars quæ ſiniſtram cordis regionem tegit, & ad flabellationis aſſiduæ uſum dilatatur ac comprimitur, ex immodico calore & liberaliore victu tota oſſea reperta eſt, ita ut reſpirandi facultatem impediret*; plurimum vereor, ne pleriſque cum pericardii ſiniſtra parte, proxima, ut tunc loquebantur, caro pulmonis ſignificari videatur, in viro præſertim qui *jam a longo tempore, difficultate reſpi-*

Morgagni de Sed. & Cauſ. Morb. Tom. I. O o 2

(*x*) n. 15. (*y*) De Re Anat. l. 15. (*z*) Obſ. Anat. & Epiſt. Med. 15. (*a*) Obſ. 32. (*b*) Obſ. 2.
(*c*) Epiſt. 18. n. 11. & 12. (*d*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſcul. (*e*) Vid. Epiſt. 45. n. 23.
(*f*) Epiſt. cit. 15. (*g*) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 170. (*h*) n. 2. (*i*) n. 22. (*k*) Animad. 14.
(*l*) Vid. Epiſt. 45. n. 23. & 26. (*m*) Prælect. ad Inſtit. §. 478. (*n*) Traité du Coeur l. 4. ch. 9. n. 5. ad fin.
(*o*) l. 2. ch. 9. n. 10. (*p*) l. 4. ch. 9. n. 4. (*q*) n. 5. (*r*) l. 2. S. 2. Obſ. 27.

reſpirandi laboraret, ereptuſque *repentina ſuffocatione creditus* ſit.

19. Nec vero abs te hic interpellari me poſſe, puto objectis duabus ex hac Sepulchreti Sectione XI. Obſervationibus XXVI. & LVI. in quibus ſubita mors proponitur ex oſſeis factis Semilunaribus valvulis, aut Mitralibus. Nam inſuperabile obſtaculum quodlibet, non modo oſſeum, ubi ſanguinis e ſiniſtro cordis ventriculo egreſſum, aut in hunc ingreſſum *præcludat*, nec dubium eſt quin mortem afferat, neque ad hanc attinet diſputationem. Hic enim de oſſe quærebamus in ipſo corde, non arteriarum, aut valvularum ſubſtantia innato: quanquam hoc quoque a Majoribus os cordis vocitabatur. Sed ad Aortæ radicem in vetulis animalibus attinere, poſt reſtitutam Anatomen bene plerique judicarunt, quibuſcum fecit Riolanus (*ſ*), apud quem locos Galeni, atque adeo Ariſtotelis, aliorumque indicatos videbis. Neque tamen in magnis omnibus animalibus agnoſcebat Ariſtoteles, laudatus ab Ingraſſia (*t*) quod non in cunctis boum generibus, ſed in *quodam* reperiri, ſcripſerit: ſe enim, *plurima diverſorum boum, quantumvis veterum, corda cum diſſecuiſſet, in uno dumtaxat exquiſitiſſimum os inveniſſe*, idque ad Aortæ radicem pertinens; in cæteris vero *rariſſime oſſeam ibi dici poſſe cartilaginem, multoque minus os cartilagineum conſpexiſſe*. Eademque in hominibus obſervare interdum contingit. Sic Harvejus (*u*) in Viro nobiliſſimo, & fortiſſimo *partem magnæ arteriæ juxta cor in os rotundum converſam* memorat. Sed minus raro, præſertim in ſenioribus, os ibi conſpectum eſt alia forma. Sic Bartholinus (*x*) in Pontif. Max. Urbano VIII. *os triangulare* deſcribit: quod ego huc attinere, credidi non tam quia *in ſiniſtro cordis ventriculo* fuiſſe, dicit, quam quod *frequens id in ſenibus* eſſe, ſubjicit: tametſi cauſa quam profert, non placet, fieri hoc *ſumma* Naturæ *providentia, ut torpidus alioqui ſanguis velut ſtimulo addito ad motum incitetur*. Utrumque hoc os commemoravit Raygerus (*y*), cujus verba cætera ad citatam XXVI. Obſervationem ſi diligentius fuiſſent in Sepulchreto deſcripta, non id *in homine inſolitum*, ſed *inſolitum prope, ad minimum valde infrequens* legeremus. Verum Aortæ valvulæ ab eo quo ille ſcribebat, tempore non ita raro inventæ ſunt oſſeæ, quanquam ubi nihil præterea vitii fuit, rarius tam ſubita mors illis potuit jure imputari. Niſi enim ſanguini demum præcludant viam, ut paulo ante dicebamus; mortem ejuſmodi non afferunt: & ſane tot oſſearum valvularum exempla, quorum plura alias (*z*) tibi commemoravimus, cum ea raro fuere conjuncta, & priuſquam forent, jam alia non deerant mala, quæ aut ſimul efficere, aut prænunciare illam poſſent: quorum alterum; ut ex Commercio Litterario A. 1736. exempla hic addamus; in Obſervatione vides Cl. Trewii (*a*), cum præter rigidas, & omnino duras valvulas, Aortæ orificium *tantum non penitus occludentes*, ejuſdem arteriæ *totus ambitus prope principium ſuum durus* eſſet, *atque inflexibilis*; alterum autem in Obſervatione Cl. Krameri (*b*), qui ſubitaneam mortem aſthma præceſſiſſe ex valvularum *oſſificatione*, animadvertit. Recte igitur in ſuo caſu dubitavit Raygerus, an oſſeæ illæ valvulæ *tam repentinæ mortis cauſæ fuerint, cum circulationem ſanguinis impediviſſe*, ipſi *credibile* non videretur, nec mihi videatur, nullum, cui homo antea obnoxius eſſet, morbum legenti. Quod ſi *in toto corpore nihil* præterea *morboſum* repertum eſt, quod cum ipſis valvulis conjunctum, præcludere ſanguini exitum, aut aliter obſtare ejus motui poſſet; ne dicam non ſatis quæſitum; in nervis id latuiſſe, libentius dixero, vel potius in tam concitato ſanguinis motu eſſe agnoſcendum, cui, & copiæ ſimul impenſius auctæ reſpondere non potuerint valvulæ ſic affectæ; ſi hæc quidem, ut ego ſuſpicor, & tu conferens intelligere melius poteris, eadem hiſtoria eſt ac quæ ex Gayantio Pariſienſi Chirurgo a Cel. Senacio (*c*) memoratur. Neque enim homo *bonum* dumtaxat *jentaculum*, ſed & vini immanem vim ſumpſerat priuſquam repente interiret. Sic vero tanto magis vides, ad noſtram diſputationem oſſeas iſtas valvulas non pertinere, tum quia non ab illis tantum fuit repentinus interitus, tum quia illæ, ut ante dictum eſt, non ad cordis, ſed ad arteriarum oſſa attinent.

20. Quarum de oſſibus, ſæpe adeo, & fere in quavis ad te Epiſtola commemoratis, nunc ſequitur ut videamus verane ſint oſſa, an non ſint, quemadmodum non paulo ante (*d*) ſolum, verum etiam alias, nos facturos eſſe, ſpopondimus. Primum omnium, concretiones plures, quæ, duritie ſolum ſpectata, a feſtinante aliquo Anatomico poſſent pro oſſibus accipi, & fortaſſe interdum acceptæ ſunt, eſſe ab his accurate diſtinguendas, & lapideas, tophaceas, gypſeas, &, quod ſæpius accidit, calculoſas eſſe appellandas, ut varia ſingularum natura ad lapidis, tophi, gypſi, & calculorum qui crebrius in renibus, aut urinaria veſica concreſcunt, ſimilitudinem videtur accedere, extra omnem dubitationem poſitum eſt. Id vero ut paſſim in aliis corporis partibus, & nominatim in Pineali glandula (*e*), ſic etiam in arteriis habere locum, ultro agnovi Epiſtola XXIII. (*f*), ubi luculentam præ cæteris Greiſelii Obſervationem memoravi arteriæ partis *in arenam friabilis*. Et quoniam ibi de valvulis potiſſimum loquebamur; nunc obſervationem addo Cl. Chomelii (*g*) qui cum tubercula deſcribit lapidea, ſic interius, exteriuſque ſuperficiei affixa arteriæ Pulmonaris, ut alicubi externa, internaque communicarent inter ſe; omnia teſtatur „ ex pluribus lapideis granis „ fuiſſe compacta. Et quanquam mihi in tot arteriarum duris bracteis, & ſquamis nunquam ad hoc tempus accidit, ut ullam animadverterem quæ eſſet friabilis, in arenamque reſolvi poſſet, aut quæ ex lapideis granis compacta eſſe videretur; attamen quod mihi non accidit; id aliquando, aut, ſi vis, ſæpe aliis accidiſſe, nequaquam dubito. Nec dubito, eoſdem, ſuis injectis in prunas lamellis, nullum ab his, qualem ab oſſibus fœtidum nidorem percepiſſe, nullamque in ipſis vidiſſe nigredinem. Mihi vero, qui id in meis non ſemel expertus, & illum percepi, & hanc vidi, veniam dari, ſpero a Cl. Viris, ſi de meis aliter ſentiam, præſertim cum quæ etiamtum eſſent tenuiores, flexiles non ſecus atque ungues invenerim; craſſiores autem, atque duriores dum majori vi inflectere conarer, ad eundem modum rumpi viderim, ac ſi oſſeam lamellam rumperem, eodemque ſono in diſruptione edito, quem, dum rumpitur, edit lamella oſſea; nullam autem e qua inter rumpendum, quidquam pulveris, quantumvis perſiccata eſſet, excideret. Hujuſmodi igitur lamellas num lapideas, tophaceas, gypſeas, calculoſas dicam, an oſſeas? Dicas, inquies, potius oſſibus ſimiles. Sic Vernojus (*h*) in Aortæ aneuryſmate concretam ſubſtantiam, quod non æque ac calculus, eſſet friabilis, ſed flexilior, & igni impoſita, odorem oſſibus proprium exhalaret, *ſubſtantiæ oſſeæ propenſiorem* eſſe, cenſuit. Sic Cel. Hallerus (*i*) in alio ejuſdem arteriæ aneuryſmate ſquamas fuiſſe, ſcripſit, *oſſeas pleraſque, vel oſſium ſimiles*. Ego vero non quæram, an ita plus dixerint, quam oſſium ſimiles, nec dicam, primum tamen locutum ibi eſſe de ſubſtantia, quæ, *tactu judice, calculo* erat *ſimilis*, alterum de illis ipſis ſquamis, quas tanto Præceptore dignus Vir Cl. Winklerus in ei dicata Diſſertatione (*k*) *lapideas ſquamas* dixerat, quippe quæ (*l*) *nec combuſtæ nigræ factæ fuerint*, & omnes habuerint *conditiones* veræ lithiaſis. Non hæc, inquam, dicam,

(*ſ*) Comment. in l. Galeni de Oſſib. poſt. c. 32. (*t*) Comment. in l. ejuſd. c. 24. ad text. 3. (*u*) De Circul. Sangu. Exerc. 3. (*x*) Cent. 2. Hiſt. Anat. 45. (*y*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obſ. 282. (*z*) Epiſt. 23. n. 12. 13. (*a*) Not. 1. poſt Præfat. (*b*) Hebd. 9. n. 2. (*c*) ch. 9. n. 5. cit. ſupra ad n. 18. (*d*) n. 17. (*e*) Epiſt. 5. n. 12. (*f*) n. 9. (*g*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obſ. Anat. 3. (*h*) Comment. Imp. Acad. Petropol. Tom. 6. Cl. Phyſ. art. 4. (*i*) Opuſc. Pathol. Obſ. 18. (*k*) de Vaſor. corp. hum. Lithiaſi S. 1. §. 7. (*l*) S. 2. §. 5.

dicam; ſed hoc unum dicam, me quoque, cum oſſeas voco, non aliud quam ſimilitudinem, ſpectare, nec quando revera oſſeas, aut vera oſſa non modo in arteriis, ſed & alibi fuiſſe, ſcribo, aliud mihi velle quam ne forte ſuſpiceris, qualeſcunque duras concretiones a me temere, & nimis facile eſſe pro oſſeis acceptas; ſed ut certo ſcias, quas oſſeas voco, attente conſideratas, reapſe oſſeis tanto ſimiliores viſas eſſe, quanto lapideis, tophaceis, gypſeis, calculoſis diſſimiliores. Hoc igitur mihi ſatis eſt. Neque enim unquam in mentem venit, cum de his morboſis loquerer oſſibus, ipſis quoque eandem quam naturalibus, datam eſſe elegantem ſtructuram, aut perioſteum pariter, aut ſanguifera vaſcula, aut oleum medullare: quanquam miror, qui concretiones quibus hæc deſint, non oſſeas, ſed terreas vocandas eſſe, contendunt, eorum alios laryngis cartilagines, in quibus ob ætatem haud raro oſſeis factis nihil horum deeſſe, vidi (*m*), inter lithiaſis exempla referre; quod cur faciant, haud ſatis ſcio, cum induratas & meninges, & cartilagines præſertim, oſſibus veris maxime eſſe affines, ultro affirmaverint: alios autem nullas excipere cartilagines præter eas quæ antequam perfectum eſſet corpus, jam factæ erant oſſeæ. Hi ipſi ne meningum quidem concretiones excipiunt: imo diſerte quæ in Falciformi proceſſu fiunt, terreas eſſe, pronunciant. Nec vero Præſtantiſſimis Viris inficior, tales ab ipſis eſſe deprehenſas, &, quod generatim objiciunt, nihil ordinati oſtendentes, ne fibras quidem, vel ſi microſcopio utaris. Sed neque tu inficiari poteris, cum majus illud os, a me in eo proceſſu olim inventum, nullo microſcopio uſus, inſpexeris, aut ejus deſcriptionem (*n*) relegeris, ex iis eſſe quæ ibidem reperta Illuſtris Hallerus (*o*) nuper propoſuit *fibris parallelis ad pectinis modum terminata*. Omitto cæteros, alia Epiſtola (*p*) jam laudatos. Etſi enim fibrarum in morboſis concretionibus nullæ extarent obſervationes; certe etiam in callo qui conferventibus accreſcit oſſibus, poſtquam omnino perfectus eſt, fibræ nullæ, ſed denſa, & compacta ſubſtantia occurrit; num tamen propterea non eſſe callum naturæ oſſeæ, contendemus? De duabus igitur quæ præcipuæ creduntur pro ſententia de qua hic loquimur, rationibus, altera, quæ a ſtructura petebatur, ſatis a nobis perpenſa eſt, quibus præſertim ſat eſſe, dixerimus oſſeæ naturæ ſimilitudinem, & quibus perinde ſit, molles partium fibras in illam converti, aut ipſa incruſtari, & denique abſumi, modo quod negari non poteſt, id ſaltem detur, quæ mollium erat antea fibrarum ſedes, ab illa occupari. Altera autem ratio, inde petita quod duræ concretiones raro, ſi unquam, in aliis quam ſeniorum, corporibus deprehendantur, quorum videlicet ſanguis terrea materia abundat, morari nos minime poteſt, non oblitos, quod exempla attulerit Vir, dum viveret, Eruditiſſimus Crellius (*q*), ut evinceret, *arterias*, de quibus hic potiſſimum quærimus, *non in ſenibus tantum, ſed quavis ætatis periodo in os eſſe mutatas*; quamvis eandem illam, ſed alio explicatam modo, ſequeretur ſententiam. Quam explicationem, quippe ad arterias præcipue attinentem, hic prætermittere nullo pacto poſſum.

21. Crellii igitur explicatio, ſive mavis peculiaris ſententia eſt (*r*), quæ in arteriis oſſeæ bracteæ dicuntur, revera non eſſe oſſeas, ſed tophaceas ex pure concretiones, cujus tenuiore parte diſſipata, reſtitans craſſior induretur. Cum enim exiliora quæ intra arteriarum ſubſtantiam perrepunt, vaſcula lentis viſcidiſque obſtruuntur ſuccis, quorum in ſenibus, aut intemperantibus etiam junioribus copia eſt, facile fieri, ut obſtructionem inflammatio, inflammationem ſuppuratio conſequatur: pus autem effundi in celluloſum contextum, quo carnea arteriæ tunica ab intima ſeparatur, perque eas cellulas, quippe inter ſe communicantes, defluere modo plures, modo pauciores, ut ipſius copia major, aut minor eſt, in iiſque ſubſiſtens concreſcere. Hinc autem eſſe, cur hæ ſquamulæ inter duas illas tunicas inveniantur, niſi major, aut diutius perſtans ſuppuratio eas denique tunicas etiam corrumpat, & obruat. Nec ſibi obſtare nidorem illum quem injectæ in prunas reddunt eæ ſquamulæ; agnoſcit enim, non negat, ut alii de quibus ſupra (*ſ*) indicatum eſt, ut ſane Vernojus quoque (*t*), & Kulmus (*u*) eundem non ſecus ac nos, obſervarunt. Sed quod hi, & ante ipſos alii, in quibus Schrockius (*x*), & Scheidius (*y*) eo tanquam nota uſi fuerant ad oſſeas concretiones a calculoſis internoſcendas, id vero ſuæ repugnare ſententiæ, negat (*z*) propterea quia pus quoque, ex quacunque corporis parte acceptum, ſi in prunas injiciatur, nidorem, fœtidumque fumum, ejus omnino ſimilem quem oſſa, diffundat. Quæ ego, atque alia cum legerem, quæ adverſus tum Boerhaavii, tum cæterorum ſententias ipſe quoque objicit, & quæ jam tibi Epiſtola XVIII. (*a*) magna ex parte indicavi, non ſine mea, qualis ea cunque eſt, ad ſingula reſponſione, non poſſum non mearum, quarum pleræque ad te ſcriptæ ſunt, Obſervationum recordari, & ſingularum qui plerumque eſt inter ea quæ ego videram, & quæ Crellius ponebat, conſenſum agnoſcere. Quod enim oſſeæ lamellæ, nec raro, etiam longius a corde aut incipiant, aut crebriores, majoreſque fiant, & quod illas tunica arteriæ intima ipſa non habeat, ſed operiat, præſertim vero quod ſæpe cum iis lamellis eroſionis atque exulcerationis non obſcura conjungantur indicia, atque alia ejuſdemmodi in tot noſtris Obſervationibus legiſti, ut longum, & ſupervacuum eſſet hic tibi ſingulas deſignare. Juvat potius quæ dum earum nonnullas haberemus, diligentius inſpiciendo tunc adnotavimus, nunc autem huc attinere potiſſimum credimus, hic tecum ingenue communicare.

22. Atque ut ab eo Sene incipiamus, de quo ſpeciatim hoc tibi promiſiſſe (*b*) meminimus; tot illas, etiam ampliores, laminas tunica intima non modo operiebat, ſed arctiſſime ad omnem earum cavam, ſive interiorem faciem adhærebat integra quidem & illæſa, niſi quod ad unam dumtaxat earum hiabat: quo in hiatu materia erat, ſeu mavis humor craſſiuſculus ex albo flavus. A facie autem illius, & plerarumque laminarum convexa nihil negotii erat annullares carneæ tunicæ fibras ſejungere, eaſque illæſas. Erant tamen quædam laminæ quibus ab eadem convexa facie materia ejuſdemmodi ac modo deſcripſimus, ex albo flava adhærebat: ibi autem vix, ac ne vix quidem ullæ ſupererant carneæ fibræ, quippe exeſæ ad extimam uſque tunicam, quæ integra erat. Hic tibi velim alterius Senis veniat in mentem, de quo ſcripſi Epiſtola VII. (*c*). Ejus Aorta, quæ exterius propria oſtendebat ſanguifera vaſcula multum diſtenta, indicium videlicet perſtantis inflammationis, erat interius tum ſquamulis oſſeis prædita, tum quibuſdam locis ita exulcerata, ut non ſolum tunica intima, ſed proxima etiam carnea exeſa, in rubram putridamque ſubſtantiam quæ fruſtillatim prodibat, converſa eſſe videretur. In quadam autem Anicula, quam alias (*d*) deſcribemus, cum in ventre, tota paſſim eſſet Aorta, pluresque ejus rami flavis ſub tunica intima lamellis oſſeis diſtincta, paſſim quoque erat intus fœda ab humore craſſiuſculo fuſco, & ſanguinolento, qui hic illic, quaſi exulceratis ſtillaſſet ex locis, adhærebat. Mitto alias ejuſcemodi Obſervationes, & toties adnotata ſimul cum oſſeis bracteis quaſi eroſionis, & exulcerationis in arteriis indicia, id eſt exulcerationis ſui generis. Satis enim jam propoſita facere videntur ad fidem adjungendam ſententiæ novæ, quippe cum inflammatio, eroſio, purulentus humor, unde oſſeæ lamellæ concreſcant, ſimul inveniantur. Una etiam apparet, ſi hæ ſic fiant, poſſe ipſas nonnunquam tum ad interiora pervenire, tum ad exteriora ſe extendere ita continuata, ut in Chomelii Obſervatione (*e*) lapideas illas concretiones alicubi fuiſſe, legimus, tunicis videlicet per eroſionem utrinque tandem abſumptis; qua ratione qui ſententiam hanc ſeque-

(*m*) Vid. ex parte Adverſ. I. n. 23. (*n*) Epiſt. 3. n. 20. (*o*) Opuſcul. Pathol. Obſ. 49. (*p*) Epiſt. 25. n. 9.
(*q*) Obſ. de arteria cordis Coronar. inſtar oſſis indurata §. 2. (*r*) Ibid. §. 8. & 9. (*ſ*) n. 20. (*t*) citatus eod. n.
(*u*) Diſput. de Tend. Achill. &c. c. 1. (*x*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obſ. 19. in Schol. (*y*) De duob. Offic. in cetebr. &c. qu. 2.
(*z*) §. 9. (*a*) n. 32. (*b*) Epiſt. 24. n. 16. (*c*) n. 9. (*d*) Epiſt. 10. n. 24. (*e*) Vid. ſupra, n. 20.

ſequerentur, conjicere fortaſſe poſſent, explicandam eſſe Sculteti (*f*) Obſervationem qua truncus Aortæ proponitur *ad minimi digiti longitudinem totus oſſeus*, aliaſque hujus ſimiles, & eam quoque, ſed hanc difficilius ob multo longiorem arteriæ tractum ſine ullis prorſus tunicarum reliquiis, quam ex Harvejo acceptam Obſervationem nos huic ſententiæ objeciſſe (*g*) meminimus.

23. Verum hæc tria quæ poſtremo diximus, ſine profuſione ſanguinis ex eroſa arteria, perfici nequaquam potuiſſent. Cætera autem etſi plurimum videntur facere ad confirmandam, tuendamque novam ſententiam, num propterea planum eſt, concretiones iſtas quæ poſt inflammationem & ſuppurationem ortæ creduntur, tophaceas ſemper eſſe, non oſſeas? Mihi certe vel in iis omnibus cadaveribus quæ paulo ante memorabam, non tophaceæ ſunt viſæ, ſed oſſeæ, & quas diſrupi, eæ non aliter ac oſſis lamellæ, ruptæ ſunt, eodemque ſono edito. Aliud autem eſt, poſt inflammationes, & ſuppurationes ſquamas iſtas oriri; aliud, ipſas, cæteraſque non eſſe oſſeas. Illud ſæpe fieri, agnoſcere quidem poſſum; hoc, niſi interdum, non poſſum. Et ſane quid eſt, quod Majores (*h*) Aortæ baſim, in vetulis cervis induratam, os conſtantiſſime vocaverint, aut quod Ingraſſias (*i*) eandem in bove converſam in *exquiſitiſſimum os* inveniſſe ſe, dixerit? Num Ariſtoteles, Galenus, aliique exercitatiſſimi Anatomici, ne dicam Pharmacopolæ ipſi, qui per tot ſæcula illud os ſubinde in ſcobem redigere conſueverunt, tophaceum ab oſſeo internoſcere neſciebant? Aut quid eſt, quod ubi iſtæ in Aorta lamellæ, ſimul quoque in iiſdem corporibus aliæ partes in verum os mutatæ ſæpenumero inveniuntur? Sic Vieuſſenius (*k*) qua in Matrona tot arterias enumerat magna ex parte oſſeas factas, in eadem etiam annulos bronchiorum fuiſſe, narrat, in os converſos. Idemque, Epiſtolas noſtras relegens (*l*), viſum a nobis reperies in duobus, in quibus oſſeas lamellas habuit arteria Magna. In his autem ipſis Litteris (*m*) mulier illa deſcripta eſt, quæ ſimul, in arteriis id vitii oſtendit, ſimul os in cordis ſubſtantia, & novi oſſis additamenta in calvariæ facie interiore. Omitto ſciens meas alias huc attinentes Obſervationes, in iiſque aliquas, olim ineunte hoc ſæculo habitas, cum iiſdem in corporibus oſſeas bracteolas tum in arteriis, tum in pericardio conſpexi. Ex te igitur quæro, num veri ſimilius ſit, quæ in iiſdem cadaveribus eadem eſſe variis in partibus omnes dicerent qui viderent, & contrectarent, in cæteris quidem partibus fuiſſe oſſea, in arteriis ſolis tophacea, an ubique pariter oſſea? Tibi certe proclivius erit quibus in corporibus abundet ſanguis certis quibuſdam ſalinis, terreis, aliiſque ex quibus plerique oſſa cenſent compingi particulis, proclivius, inquam, erit iis in corporibus exiſtimare, eaſdem particulas iis in ſedibus reſtitantes, quæ ſive natura, ſeu morbi vi magis ſint diſpoſitæ ad eas particulas retinendas, in ſedibus iis omnibus concretiones demum facere ejuſdem generis, quam in cæteris unius, in arteriis ſolis alterius.

24. Vides igitur, novam a me hactenus ſententiam accipi, ne ortæ in arteriis ſquamæ pro tophaceis, ſæpius ſaltem, habeantur. Præterea illarum ortum vel ſine prævia inflammatione, aut certe ſuppuratione interdum accidere, non dubito. Inſpice, quæſo, in Epiſtola XVIII. (*n*) ut Magna arteria a corde ad primum uſque orificium ramorum, ſuperiora petentium, ea parietum duritie fuerit, ut vix ſumma etiam vi adhibita incidi poſſet propter ejus ſubſtantiam, quæ, ut in ſectionibus apparuit, naturam jam nacta erat mediam inter ligamentum, & cartilaginem. Quantulum deerat, ſi vixiſſet homo, ut oſſea tandem fieret? Num vero credemus, totum illum præcipuum, & tantum arteriæ tractum inflammatione, & ſuppuratione omnem ejus ſubſtantiam occupante potuiſſe jam antea laborare, ut mors, aut acutiſſimi ſaltem morbi ſigna non adeſſent eo tempore? Ejuſmodi autem morbus utique non præceſſerat. Quid vero, ſi tot in cadaveribus, in quibus eroſiones & exulcerationes arteriæ deprehendimus, non hæ ſemper, nec ſæpius fortaſſe, anteceſſerunt productionem oſſearum ſquamarum; ſed iſtas potius ſunt conſecutæ? num ex purulenta, quam tunc vidimus, materia, ex eroſis locis deſtillante, eaſdem ſquamas extitiſſe, putabimus? Imo hæ ſuis aſperis, & ſæpe extantibus plus minus oris intimam tunicam perrumpendo, eroſiones illas, & exulcerationes fecerunt. Neque enim poteſt arteria ſe contrahere, quin aſperitates, & quaſi aculeos oſſiculorum contra eam tunicam urgeat, neque ſanguis, a corde impulſus, arterias diſtendere, quin eandem tunicam ad aculeos illos apprimat. Vide, ut Bellinus (*o*) ab hiſce oſſiculis, quæ lapides, ut alibi (*p*) diximus, appellitabat, & inflammationem, & exeſionem ejus tunicæ diſerte repetat. *Lapides vidimus*, inquit, *in intima arteriarum tunica, qui hic illic eandem exederant, & veluti phlogoſi inflammaverant, & ad loca inflammata veluti cruſta affigebantur: dolor inde ſatis acer, & contractio arteriarum*. Sic etiam Abrahamus Vaterus (*q*), qui oſſicula ab arteriæ motu diſrupta eſſe in plura fruſtula, credebat, *horum*, inquit, *extremitates intimam tunicam perforaverant*. Et quanquam Brunnerus (*r*) dum Soceri Aortam deſcribens oſſibus pluribus diſtinctam, proponit ejuſdem variis in ſedibus *tunicam interiorem diſruptam, laceram ac fracidam, non citra ruptionis metum*, ambigat, *utrum vi & evulſione, an eroſione factum* id *fuerit*; tamen qui animadvertat, eam arteriam *oſſea aſperitudine intruſos offendiſſe digitos*, & *pupugiſſe prominentia quadam acuta*; non ab eroſione ſolum *id* eſſe *factum*, intelliget. Quod autem non ſine ruptionis periculo fuiſſe rem dicit; nimirum ſic reapſe accidit in Sene, & Muliere, de quibus ſcriptum eſt Litteris ſuperioribus (*ſ*). Vidimus enim ex dilatata utriuſque, & Mulieris præſertim, Aorta viam ſibi ad erumpendum feciſſe ſanguinem qua inter conſertas aſperaſque lamellas oſſeas internæ tunicæ erant exeſæ: uſque adeo a vero aberravit Paræus (*t*) ut quod obſtaculum, & quaſi aggerem oſſeæ cruſtæ *naturæ providentia* in dilatata arteria opponi cenſuit ad impetum ſanguinis retardandum, id ipſum, arteriæ tunicas perforando, ſicuti in ejus quoque Obſervatione facile contigit, ſanguini exitum citiorem paret. Quod ſi tunicarum exeſio, inter oſſa innata, levior ſit, ut magis infirmare eas poſſit, quam pertundere, ſanguis autem validius urgeat; laxari ibi aliquando poterit arteriæ latus, & in ſacciforme aneuryſma extuberare, cujus parietibus illa intus oſſa affixa ſint. Quo poſito, minus fortaſſe erit difficile quam credebatur (*u*), rationem modumque invenire quo intra ejus generis aneuryſma, cujus vi claviculæ diductæ fuerant, fruſtum oſſis concluſum videri poſſet quod ſterno deerat. Conjicies enim, eam quidem ſterni particulam fuiſſe, ut fit, a proximo aneuryſmate ſenſim conſumptam; quæ autem intra hoc erat, fortuito eam formam magnitudinemque habuiſſe, ut eam quæ ſterno deerat, quadantenus repræſentaret. Cujuſmodi conjectura in illud quoque forſan convenit fruſtum coſtæ, quod ab Lentilio (*x*) intra alterum aneuryſma repertum legimus.

25. Cave tamen credas, me omnes arteriarum ſive leviores, ſive graviores eroſiones repetere ab oſſiculorum aſperitate. Hæc enim ſicuti interdum tanta eſt, ut ſatis ſit internam arteriæ faciem aſpicere, aut tangere, ne dubites, inde vulneratam, laceratamque fuiſſe, ita alias nulla oſſiculorum extat aſperitas, aut inæqualitas, & eroſio tamen ſe oſtendit. Quin aliquando nihil adhuc eſt oſſei, cum jam eroſa apparet arteria. Sic in Nauta, quem tibi alias (*y*) deſcribam, nulla erat in Magna arteria bracteola oſſea, maculæ dumtaxat ſubalbæ occurrebant; eroſio autem, ſi paulo attentius

(*f*) Trichiaſ. admir. (*g*) Epiſt. 18. n. 33. (*h*) Vid. ſupra, n. 19. (*i*) Ibid. (*k*) Traité du Coeur ch. 16.
(*l*) VII. n. 11. & XXIV. n. 16. (*m*) n. 2. (*n*) n. 2. (*o*) De Morb. Pect. ubi de Intermiſſ. Pulſ. (*p*) Epiſt. 24. n. 17.
(*q*) Oſteogen. th. 20. (*r*) in Append. ad A. 3. Dec. 3. Eph. N. C. (*ſ*) XXVI. n. 15. & 17. (*t*) Oper. l. 6. c. 32.
(*u*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obſ. Anat. 6. (*x*) Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 96. n. 14.
(*y*) Epiſt. 42. n. 34.

tius inſpiceres, jam erat inchoata. Sic ne ab iis recedam quos deſcriptos habes in Epiſtolis antea miſſis; relege ſis XXIII; idem in Viro (*z*) a me adnotatum reperies: præſertim vero in XXVI. Venetam Mulierem (*a*) videbis, cui nihil in Aorta oſſeum, tanta autem hujus ſupra Semilunares valvulas fuit exulceratio, ut illac ſibi viam fecerit ſanguis per quam in pericardium prodiret. Nec mihi uni, ſed & aliis contigit ſimilia deprehendere. Vide enim, exempli gratia, ut Littrius (*b*) in eadem Aortæ ſede ulcus invenerit, cauſam, ut puto, cur una earum valvularum, quæ illi erat ſubjecta ulceri, ad arteriæ parietem ſe agglutinaſſet. Nullam tamen in illa arteria, nullam in valvulis vel minimam oſſeam commemorat ſquamulam, ut neſciam, quo caſu acciderit, ut aliqui inter plura exempla oſſearum valvularum primo loco poſuerint iſtam ipſam Littrii Obſervationem. Etſi igitur in arteriis tunc maxime eroſiones ſpectantur, cum intus oſſeis ſquamis diſtinctæ ſunt; tamen ne tunc quidem eroſiones ſunt omnes iiſdem ſquamis imputandæ, præſertim ubi hæ leves ſunt, nulliſque extantibus aſperitatibus; ſed non paucæ erodentibus iiſdem humorum particulis, quorum effectus vel antequam ulla oriantur oſſicula, non raro conſpici, oſtenſum eſt, & quorum in arteriarum tunicis multiplex genus, & origo alias (*c*) a nobis cum Lanciſio ſunt memorata. Præterea ſi forte accidat, ut ſanguinis multitudo ingens vim faciat trunco alicui arterioſo adjuvante peculiari corporis, aut partis ſitu; non eſt dubium, quin adhuc integris cæteris tunicis, intima agat rimas, id confirmante experimento Illuſtris Viri Senacii (*d*), in Carotide habito. A rimis autem illis non ſulcorum modo quorundam ex iis quos ſæpe in arteriarum facie interiore commemoravi, ſed & aliquarum exulcerationum originem deducere proclive eſt.

26. Quod ſi eroſiones igitur in arteriis interdum ſunt, ut dicebam, priuſquam ullæ oriantur oſſeæ ſquamulæ; harum utique poterunt aliquæ ex ea purulenta materia fieri, quæ antequam intima tunica erodatur, inter hanc & proximam ſubſiſtit tunicam, ut ab novæ ſententiæ Cl. Auctore propoſitum eſt (*e*). Neque huic facile objiciendæ ſunt quædam aut Leprotti, aut noſtræ Obſervationes circa ſedem, aut naturam macularum, quæ horum ſunt oſſiculorum inchoamenta. Nam quod maculas deſcribit Leprottus; (*f*) quæ *internam* Aortæ *ſuperficiem tum exaſperabant, tum per eam liquido exterius perlucebant, tunica vero ipſa arteriæ interna ſeorſum ab aliis diſſociata, facile illæ abradebantur*; nempe aut hæc ita accipienda ſunt, ut macularum materiam contegeret ea tunica, itaque per hanc tranſpicerentur, & hac ſublata, tunc denique illa abradi poſſet, aut ſic etiam ſunt fortaſſe ab aliquo intelligenda, ut materia illa in ea tunica inhæreret, eamque ſublatam ſequeretur. Quorum illud mirifice convenit cum ſententia nova: hoc autem explicari ſic poteſt, ut cum eadem conveniat, quippe celluloſo contexto in quo materia illa eſt, intimam cui adhæret, tunicam facile ſequente. Certe autem oſſeæ ſquamulæ hac tunica obductæ inveniri ſolent, non modo ſecundum inſpectiones meas, verum etiam aliorum, nec in arteriis tantum, ut adnotavit Vaterus (*g*), ſed in venis quoque, ut Furſtius (*h*); hic enim in cordis venis Coronariis oſſeis factis, *veſtiri utrinque os* vidit *tenui membranula*; ille autem, *manifeſto* apparere, *non intimam arteriæ* oſſeæ factæ *tunicam induratam eſſe, ſed mediam*. Neque ab hac Vateri multum obſervationes meæ diſcrepant in duabus Mulieribus, quarum alterius morbum, & diſſectionem in extrema Epiſtola deſcripſi XIX. (*i*), alterius autem in alia fortaſſe deſcribam. In prima cum ex flexuoſa illa Aorta oſſeam ſquamulam elegiſſem, cujus ſedem examinarem, viſæ ſunt inter ipſam, & tunicam intimam fibræ intercedere, annularibus inceſſu perſimiles, ſed ex ſubflavo albeſcentes, molles præterea non ſecus ac materia illa quæ adhærere ejuſmodi oſſeis lamellis ſolet. In altera autem Muliere cum arteriam Magnam a corde ad ſeptum uſque Tranſverſum aperuiſſem, & ſubalbis maculis paſſim diſtinctam animadvertiſſem majoribus, minoribuſve, quales pro bractearum oſſearum initiis habere conſuevimus, majorum complures diſſecui, omneſque factas deprehendi ex ſubſtantia minime in ſe, aut circum oras humida, eademque magis alba, magiſque compacta, quam illa eſſet ex qua ſani arteriæ parietes conſtabant. Sedem vero hanc habebat, ut ab intima incipiens arteriæ lamina, quam nonnihil introrſum attollebat, inde ſe extenderet convexam verſus arteriæ faciem, quam utique non attingebat; non plurimum tamen ab ipſa aberat. Quanquam autem ex obſervationibus hiſce intelligis, non ſemper materiam unde oſſeæ concreſcunt lamellæ, in contexto illo ſubſiſtere arteriarum celluloſo, ſed & circumjectæ carneæ tunicæ partem occupare; non hinc tamen conſequitur, non multo ſæpius intra contexti illius fines ſe continere. Sed ab ſede ad naturam macularum tranſeamus.

27. Dictum eſt modo, ſubſtantiam ex qua maculæ conſtant, magis eſſe compactam, magiſque albam, quam ſana ſit arteriæ ſubſtantia, exſuccam præterea: quin meas Epiſtolas relegendo invenire etiam poteris, indicia futuri in arteria oſſis, id eſt maculas, ſæpe ad ſubſtantiam accedere ligamentorum (*k*), & ſe in Viro quodam (*l*) prodidiſſe duritie quaſi tendinea. Hæc autem ſane videntur minus congruere cum purulenta, ex qua oſſa iſtiuſmodi conficiantur, materia, quam cum Boerhaaviana illa (*m*) vaſculorum, quæ ſenſum fugiunt, compreſſione, eorum cava oblitterante, & plura in unum ſolidum corpus firmum, ac durum magis, magiſque conſtipante. Quod etſi veriſimilius, atque adeo verum in multis videri poteſt; in multis enim ſimul exſucca prorſus macularum exigua inchoamenta, non modo maculas, deprehendimus, ſimul harum aliquas pariter exſuccas jam oſſeſcentes; alias vero ex parte oſſeas factas animadvertimus, qualia exempla apud Illuſtrem quoque Hallerum (*n*) invenies, iiſque objicies, qui maculas, aliaſque ejuſcemodi arteriarum indurationes pro callis habent ſic ſemper manſuris: etſi igitur in multis id quod diximus, verum, non modo veriſimile, videri poteſt; in aliis tamen vel noſtræ Epiſtolæ indicant poſſe aliter rem ſe habere. Inſpice enim III. ubi in Baſilari Mulieris cujuſdam (*o*) arteria albam deſcribimus maculam, magis ad ejus interiores, quam exteriores, parietes attinentem, quam non firmior efficiebat ſubſtantia, ſed mollior. Inſpice deinde Epiſtolam IV. invenieſque in Sene (*p*) arterias duas ad illius quam modo nominavimus, extrema pertinentes, corpuſculum ſingulas habuiſſe album, ſubdurum, & jam fermecartilagineum, quod non ab exteriore, ſed ab interiore eorum facie extuberabat. Nonne veriſimile videri poteſt, ex molli materia, qualis in prima Obſervatione reperta eſt, ſubductis progrediente tempore, particulis tenuioribus, corpuſculum extitiſſe jam firmius, quale in ſecunda conſpeximus? aut certe, ſi hoc malis ad Boerhaavii rationem reducere, nonne apparet, aliqua ſaltem futuræ durioris concretionis initia ex molli fieri, inter tunicas arteriarum, materia? Quam ut in iis albam, ſic in aliis ex albo flavam, adhærentemque oſſeis lamellis, & has ipſas aliquando flavas, a me fuiſſe repertas, ex his etiam ipſis Litteris (*q*) cognoſcere potuiſti. Crellius quoque (*r*) *ex albo flaveſcentem* invenerat tum concretionem, quæ inter arteriæ tunicas jam *conſiſtentiam laminæ oſſeæ referebat*, tum circumjectam materiam, ex qua concreviſſe, non dubitabat, hancque *illi, quæ in atheromate vel meliceride alias continetur, ſimilem*. Quod & mihi magis probandum videtur poſtquam nuper legi ab laudato Hallero (*ſ*) in calloſis & flaveſcentibus Aortæ ſedibus *ſuccum flavum* eſſe conſpectum *pultaceum, non diſſi-*

(*z*) n. 11. (*a*) n. 21. (*b*) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obſ. Anat. 3. (*c*) Epiſt. 18. n. 27.
(*d*) Traité du Coeur l. 1. ch. 9. n. 3. (*e*) Vid. ſupra, n. 21. (*f*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc.
(*g*) loc. cit. ſupra, ad n. 24. (*h*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obſ. 175. (*i*) n. 58. (*k*) Epiſt. 26. n. 24.
(*l*) Epiſt. 18. n. 25. in fin. (*m*) Vid. Epiſt. ejuſd. n. 31. 32. (*n*) Opuſc. Pathol. Obſ. 51. (*o*) n. 6. (*p*) n. 19.
(*q*) n. 22. & 26. (*r*) Obſ. ad n. 20. ſupra cit. §. 2. & 9. (*ſ*) Opuſc. cit. Obſ. 47.

diſſimilem ejus qui in atheromate reperitur, in eodemque corpore alias ſimillimas flavas ſedes jam *coriaceas*, *alias cartilagineas*, *alias denique oſſeas*, hujuſque progreſſionis a mollitie ad varios duritiæ gradus *ſæpe* ab eo obſervationem eſſe *repetitam* : quam inde etiam confirmare poſſis (*t*) quod convexa earum ſquamarum facies indicium ſervet originis ex molli materia ſuæ, nempe *tranſverſam directionem* ab adnatis carneis arteriarum fibris ſibi *totidem ſulcis inſcriptam* : quos quidem ſulcos, cum oſſeas ſquamas olim a tranſverſis arteriarum fibris evolverem , a me quoque in illarum quibuſdam animadverſos fuiſſe, memini. Nec diſſimili argumento Hallerus (*u*) utitur ad oſtendendum , amplas laminas oſſeas , in exteriore facie natas Craſſioris meningis, ex ſucco pariter coaluiſſe . Porro etiam cenſet (*x*), primam calculi renalis materiem ſibi aliquoties conſpectam eſſe *quæ plurimum cum cruſtarum arterioſarum primis rudimentis habeat affinitatis*, flavum videlicet mucum in Bellini, ut vocitant, canaliculis, eundemque gradatim duriorem factum; ut mihi in mentem veniat progreſſionis illius , quam in Pinealis glandulæ calculis a flava mucoſa ad arenoſam , & denique ad concretam , ſubduramque materiam animadverti , & tecum alias (*y*) communicavi . Certe autem quæ materia e renalibus illis extremis ductibus ſæpe a Cl. Bertinio (*z*) exprimebatur, & craſſitie, & colore , & terreis denique particulis cum Halleri convenit obſervatione . Quæ omnia etſi digna laude ſunt , & facile etiam, ut in pleriſque, probanda; mihi tamen quam varia occurrere nobis ſoleant in iis quæ ſecundum , longe autem magis quæ præter naturam ſunt , ſæpenumero animadvertenti , meaſque omnes cum aliorum obſervationibus conferenti, veniam datum iri , ſpero, ſi in aliis aliter rem contingere , præſertim quod ad eas attinet , quas hic perpendimus, arteriarum concretiones , iterum dixero. Mitto ſucci colorem, quem alium interdum vidi . At multos fuiſſe, confirmo, quorum cum eſſet arteria Magna illic oſſiculis , illic maculis majoribus, minoribus , craſſioribus , tenuioribus paſſim diſtincta , nuſquam , ne in exiguis quidem harum inchoamentis , quidquam ſucci licuit deprehendere. Si in omnibus oſſeas arteriarum bracteas effuſio præcederet ſucci flavi , intimam tunicam introrſum verſus attollentis , & paſſim *convexam* , *eminentemque* reddentis ; certe intelligis , eas ſedes meos attente inſpectantes oculos effugere non potuiſſe. Neque ideo hoc dico, quod cenſeam , ſine ſucco morboſo pleraſque , & ſi vis , omnes maculas incipere, augeri, oſſeſcere; ſed ideo dico, quod in aliis corporibus effundi utique, in aliis autem ſine effuſione ſenſim dumtaxat a tunicarum arteriolis eum ſuccum afferri , & apponi , meæ mihi obſervationes ſignificant. Qui ſuccus ſi fœtus ſit particulis ejus generis , cujus ad os nutriendum a plurimis requiruntur , ſique eæ particulæ ad firmiores inter ſe contactus magis, magiſque contrudantur; inde fore concretiones , puto , quales mihi occurrere conſueverunt , oſſa referentes : ut tophaceas , gypſeas , aut alterius ejuſmodi naturæ futuras , ſi alterius generis particulis ſuccus ſit plenus , eæque citius ad contactus qualeſcunque perveniant . Cujuſmodi fuiſſe ſuſpicor quas extrema pars indicabit Obſervationis præclaræ Jani Planci , quam mecum Vir Solertiſſimus paucis poſtquam habuerat diebus per litteras fuſe , ac diligenter communicavit ſub finem A. 1728. Eam ego totam ; nam plura, & varia continet, ut propterea ipſam pollicitus ſim tibi Epiſtola ſuperiore (*a*) cum de ſanguinis ex Magna arteria in pericardium eruptione verba facerem; totam, inquam, ex iis litteris excerpam ſumma fide, nec minori quam ſi mea eſſet, cura proponam.

28. VIR nobilis, qui ab anno undeſexageſimo non longe aberat, nigra facie , ſed bona corporis habitudine, quamvis ab adoleſcentia ad id tempus rebus venereis deditus, unde bubonibus, neque id ſemel , laboraverat, craſſis quidem & vulgaribus cibis, ſed generoſo vino , hujuſque ſpiritu , ut vocant , cupide utebatur. Multum quoque erat in alea : narrabantque colluſores , quotidie veſpertino tempore ſternutatione corripi ſolitum, ut horæ quadrantem aliquando , aut eo amplius ſternutaret , idque a biennio , aut triennio . Quo tempore extenuari etiam cœpit , nec parum , & interno quodam ſenſu affici non ſecus , ut noviſſimis ajebat menſibus, ac ſi deficeret. Verum non alio, ut ſe refocillaret, uti volebat remedio, niſi eodem quem diximus, vini ſpiritu. Itaque die quodam ſub veſperum domum reverſus, cum de eo ſemel, iterumque bibiſſet, familiares autem poſt id domo exiiſſe; crederent; ibi accidit, ut de improviſo , nemine ſentiente, moreretur, horaque demum poſt quincta , gelidum, ut hyems erat , cadaver inveniretur.

CRANIO poſtridie recluſo, & meningibus; nam Tenuis quoque tota trahentem undique ſequebatur; nullo negotio diductis, nihil intus quod eſſet præter naturam, deprehenſum eſt præter multum in cerebri ventriculis ſerum, idque ſubviride. Sed in Tenui meninge arteriarum trunci omnes , omneſque item earum rami, iique præſertim qui plexum Choroidem verſus contendunt , multo erant craſſiores æquo , & duriores; exſiccatique oſſeam pluribus in locis naturam oſtenderunt . Quin etiam per Duram meningem idem ferme in ejus arteriis , quæ craſſiuſculæ ipſæ quoque factæ erant, conſpectum eſt. In Thorace autem pulmones flaccidi, & majori ex parte nigri . Siniſter præterea ad pleuram qua coſtas, & ſeptum Tranſverſum conveſtit , arcte erat annexus undique , niſi qua copia aliqua animadverſa eſt ſanguinis concreti . Hujus multo major in pericardio copia fuit , quo irruperat, ut mox dicetur , ex Magna arteria . Cor aliquanto majus quam æquum eſſet , ob nimiam ſiniſtri ventriculi magnitudinem , & capacitatem , quæ duabus tertiis partibus capacitatem dexteri ſuperabat , cum hic præter magnam parietis proprii tenuitatem, lacertos intus haberet ſic intricatos , vix ut ſinus eſſe videretur. Arteria Magna , & Pulmonaris ampliores erant aliquanto quam ſoleant . Cæterum hæc ſana : illa vero primum rupta intervallo a corde digiti circiter tranſverſi . Et ruptio quidem non erat magna; ſed prope ipſam, & circa omnem Aortæ baſim vetus quaſi ſugillatio apparebat a nigro ſanguine ſub exteriore tunica reſtitante : quæ ſugillatio per univerſum pulmonem ſe extendebat, præſertim vero circum majores Pulmonaris arteriæ ramos . Præterea facies interior arteriæ Magnæ tota erat prominentiis, & puſtulis plena, quarum utræque per ejus omnes , quotquot aperti ſunt, ramos pergebant, & nominatim per Subclavias arterias, & Carotides, & cordis ipſius Coronarias : quæ poſtremæ erant inſuper valde dilatatæ, una præſertim , ut æquaret propemodum ſiniſtræ Carotidis latitudinem. In Ventre lien parvus , & valde laxus, cum jecur ſic ſatis bene ſe haberet; nam quod in ejus veſicula eſſet exigua bilis portio , id erat fortaſſe ex eo quod paucis a prandio horis mors intervenerat . Renes exterius valde flaccidi , interius autem ſine ullo , quod rariſſimum eſt , pelvi, hujus locum obtinente ſpongioſa quadam ſubſtantia .

Cum intra Ventrem nihil eſſet præterea adnotatione dignum, minime autem lateret tum id quod diximus, hominem venerea lue , nec ſemel , affectum fuiſſe , tum ipſi ante annos triginta plumbeum globulum , tormento jactum , in ſiniſtro femore inhæſiſſe ; urethra, & femur inciſa ſunt. Et in illa quidem unum, aut duo, non amplius , eorum canaliculorum orificia reperta ſunt , quos in I. Adverſariis (*b*) habes deſcriptos, & pictos . In femore autem circum illum globulum membraneus folliculus, qui arcte ipſum undique complectebatur. His ita conſpectis , placuit Aortæ bonam partem eximere , ut diligentius poſſet intus, extraque perluſtrari . Animadverſumque eſt, exteriorem tunicam a trunco, ramiſque perfacile detrahi non ſecus ac ſi diu in aqua eſſet macerata . Ex illis autem interioribus prominentiis cum major aliqua incideretur, intus quoddam cavum , & in hoc ali-

(*t*) Ibid. & Obſ. 17. (*u*) Obſ. 49. (*x*) Obſ. 34. (*y*) Epiſt. 5. n. 32. (*z*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1744.
(*a*) n. 18. (*b*) n. 10. & Tab. 4. Fig. 4.

aliquid molliuſculæ materiæ inſtar pulticulæ, oſtendit. Minorum autem complures poſteaquam exſiccatæ erant, oſſeæ apparuerunt.

29. Eorum quæ ſunt in propoſita hiſtoria, alia alio attinent. Et ſane plura ſuperioribus Litteris expoſita ſunt. Ad has vero id potiſſimum ſpectare, vides, quod poſtremo loco adnotatum eſt. Scilicet quid prominentiæ minores continerent, majoris diſſectio indicavit, id eſt materiam pulticulæ ſimilem. Quando igitur ex hac, abſumptis per exſiccationem humidioribus particulis, os eſſe factum, apparuit, ſimul intelliges, ex molli materia initium cepiſſe concretiones quæ os referrent, albedine, opinor, & duritie; neque enim eo tempore hæc agitabatur controverſia; ſimul tam cita ejuſdem materiæ induratione ſpectata, mecum facile ſuſpicaberis, ſi concretiones illæ fuiſſent majores, ut experimento multiplici tentari poſſent, futurum fuiſſe, ut tophi, aut indurati gypſi, quam oſſis revera ſimiliores, deprehenderentur. Nec mihi alia de arteriis per meninges repentibus opinio eſt, quæ poſt exſiccationem oſſeæ hic illic apparuerunt. Veri enim ſimillimum eſt, idem prominentiarum genus quod ex trunco Aortæ in majores hujus ramos propagabatur, ex his porro per minores quoque illos perrexiſſe, eundemque effectum oſtendiſſe.

30. Quod vero idem Cl. Vir qui Obſervationem illam communicavit, iiſdem me litteris certiorem fecit, ſe aliquos diſſecuiſſe aliquando, repentina morte ſublatos, in quibus Aortam neque perruptam, neque dilatatam, ſed ejuſmodi ſolum puſtulis, & prominentiis affectam inveniſſet; id neque multum abludit ab aliis quæ a me tibi alias miſſæ ſunt, minorum ad ſpeciem ejuſdem arteriæ vitiorum Obſervationibus, quæ tamen funeſti caſus ſunt conſecuti. Quo magis opera danda eſt, nequando temere negligantur ſiqua demum forte indicia ſe prodant, unde in ſuſpicionem quanto magis liceat probabilem deducamur puſtularum, aut eroſionum in Aorta latentium. Et eroſionum quidem ſigna nonnulla, a Bellino indicata, cum lapideas, ſive oſſeas bracteas quæ illas fecerant, ſimul memoraret, ſupra (*c*) non omiſſa a nobis videre potuiſti. Sed & ea confirmare oportet, & alia adjungere. Et quoniam Medicos adjuvat in dignoſcendo, quæ morbos præcedere haud raro ſoleant; attendas velim, quid laudatus Plancus poſtquam alio ex ægro (*d*) arteriam Magnam propoſuit intus *veluti ulceroſam, & corroſam, variiſque puſtulis ſcatentem*, continuo ſubjecerit: *quod ſæpe obſervavi*, inquit, *in aliis cadaveribus, eorum præſertim, qui ſyphillide laborarunt, & ad Aneuryſma Aortæ, vel ad Pectoris Hydropem ſunt diſpoſiti*. Cæterum cum ejus arteriæ exulcerationes ab oſſiculis ſæpius fiant, quemadmodum ſupra (*e*) indicatum eſt, puſtulæ autem interdum adeo ſimiles oſſium concretiones producant; vides profecto, quam ſæpe in Aortæ vitiis ea convenire præſidia poſſint quæ adverſus interna ulcera ex uſu eſſe ſine ſanguinis concitatione, vel certe cum modica, ſolita ſunt. Nam aut oſſium effectui quo ad ejus fieri poteſt, obſtarent ad funeſtas Aortæ diſruptiones, & ſanguinis internas effuſiones, ſi altius pervadat, diſponenti, aut cauſæ obſiſterent ob quam duræ iſtæ concretiones gignuntur, eoque ipſas, ſi non tollerent, ſaltem augeri prohiberent. Sed jam ſatis de Repentinis Mortibus ſcripſiſſe videor, & de arteriarum in os converſione, qua de agendi cauſam ipſa dedit illarum tractatio.

31. Nunc de aliis oſſibus præter naturam ſe habentibus ſcribendi occaſionem præberet Sectio XII. qua Sepulchreti libro II. finis imponitur, inſcripta *de Gibboſitate*, & diſſectiones proferens gibboſorum, & rachiticorum. Sed ego rachitide affectos ſecuiſſe non memini, ut neque Valſalvam, neque ullum in Italia Amicum, ſi Experientiſſimum Virum excipias Antonium Benevolum (*f*), qui ſuas ipſe, me quoque hortante, Obſervationes edidit, ingenue, & perſpicue ſcriptas, cum eorum quæ incidendo animadvertit, tum eorum quæ curando utilia in perdifficili alioquin morbo expertus eſt. Sed ab Exteris Scriptoribus plures habebis rachiticorum diſſectiones, quas pariter ad Sepulchretum adjungas. Namque ut verſes dumtaxat libros a Cæſarea Academia editos, ut Dec. III. A. 9. (*g*), Centur. III. (*h*), & Actor. I. (*i*), & V. (*k*) Volumen; non unam invenies. Quod tamen ad duas attinet ultimas; vide, num retractio, ſeu defectus ille pulmonis ſiniſtri, ut cor, ſive potius mediaſtini partem pericardium concludentem, totam non tegeret, ad *vitium* ſpectaret *conformationis* in rachiticis, an idem eſſet quod ſecundum naturam delineavit Euſtachius (*l*), deſcripſitque poſtea Santorinus (*m*). Gibboſorum autem plures quidem ego diſſecui; ſed quæ in iis vidi ad gibber attinentia, alia alibi expoſita ſunt tibi, aut exponentur, quippe cum alius alio morbo interierit. Quorum hiſtorias ſi legeris; proclive erit primum perſpicere, id vitii nonnunquam (*n*) haud ante ſe prodere, quam circa annum quadrageſimum: deinde recte Severinum, ut in ſupra dicta Sepulchreti Sectione (*o*) videris, adverſus Cardanum admonuiſſe, non ſemper vitiis quæ in ſitu oſſium ſterni, & huic ſe annectentium coſtarum inveniuntur, neceſſarium eſſe, ut pravus ſitus vertebrarum quoque dorſi reſpondeat: quod noſtræ Obſervationes in Muliere præſertim quadam (*p*), & ex parte in Sene (*q*) confirmant: quibus addes animadverſa in rachitico puero de quo Acta Nat. Cur. paulo ante citata (*r*), & quæ ex alio puello accuratiſſime deſcripſit Cel. Hallerus (*ſ*). Cæterum vera, ut in plerisque, docuiſſe Cardanum, cum Severino fatendum eſt: imo vertebrarum vitioſum ſitum multo frequentiſſimam cauſam eſſe, ut coſtarum, & ſterni perverſus poſitus conſequatur, & aliorum, & meæ cæteræ oſtendunt Obſervationes. Quas inter ſi eam potiſſimum relegeris, quam Epiſtola IV. (*t*) propoſui; ſimul intelliges, ut Spinæ diſtorſionem ſequeretur non coſtarum modo, & ſterni, ſed & plurium thoracis, & ventris viſcerum, ac vaſorum incongruus, & perverſus poſitus, ſimul conjicies, quantum a conſueto aberrare debuerint ſitu cum vaſa alia tenuiora, ut Thoracicus in primis Ductus, tum nervi plurimi, aliaque ejuſcemodi, quæ ſigillatim perſequi nec tempus, nec locus, neque præcipuum tunc propoſitum noſtrum ſinebant. Porro etiam Præcl. Helwichius (*u*) docebit, quantas in anguſtias diſtorta antrorſum Spina omnia thoracis viſcera in Matrona quadam compegiſſet; laudatuſque Hallerus (*x*), ut longe ab ſua ſede dimota eſſet arteria Magna in altera fœmina, cujus Spinam in alias ac ſecundum naturam videmus, ſerpentinas flexiones gravia onera incurvaverant, quibus dorſo geſtandis vitam alebat. Ejuſmodi autem vitæ genus inter externas cauſas gibberis alioquin eſſe; in junioribus præſertim, cum ratio indicat, tum Cl. Nebelii (*y*) Obſervatio confirmat.

32. De cæteris autem cauſis a quibus plerumque Spinæ diſtorſiones fieri incipiunt, augentur, ſervantur, ſi Veteres conſulas; vereor ut invenire poſſis quæ ſatis faciant, ubi videlicet ab eo receſſeris cauſarum genere quæ evidenter ab extrinſecus accidente injuria, violentiave proveniunt. Nec mirum, cum antiquitus hominum corpora non ſecarentur, multo autem minus gibboſorum. Poſtea vero quam ſecari tandem cœperunt, ſi in ejuſmodi corpora forte incidebant; aut verbo *malam oſſium compoſitionem* indicaſſe ſatis ipſis videbatur, ut Veſalio (*z*), cum *puellam* ſecuit *gibboſam, annum decimum ſeptimum prætergreſſam*, aut Spinæ laterales flexus in ſerpentis modum deſcripſiſſe, ac pinxiſſe, ut Hildano (*a*), a quo primam fortaſſe hujuſmodi vitii Iconem habemus ex puella altera annorum octo. Inter hos duos tamen, præter Falloppium (*b*), Pinæus extitit, qui, ut in Sepul-

(*c*) n. 24. (*d*) Epiſt. de Monſtr. (*e*) n. 24. (*f*) Oſſervazioni 38. e ſegu. (*g*) Obſ. 240. (*h*) Obſ. 11.
(*i*) Obſ. 53. (*k*) Obſ. 146. & 147. (*l*) Tab. 9. & Tab. 15. Fig. 1. (*m*) Obſ. Anat. c. 8. §. 1.
(*n*) Epiſt. 10. n. 13. 14. (*o*) in Schol. ad Obſ. 6. (*p*) Epiſt. 45. n. 23. (*q*) Epiſt. 7. n. 11. (*r*) Tom. 1. Obſ. 55.
(*ſ*) Opuſc. Pathol. Obſ. 10. (*t*) n. 16. (*u*) Eph. N. C. Cent. 10. Obſ. 32. (*x*) Opuſc. modo cit. Obſ. 11.
(*y*) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 109. (*z*) Epiſt. de Rad. Chyn. (*a*) Cent. 6. Obſ. 75.
(*b*) Vid. hujus verba Epiſt. 56. n. 36.

pulchreti quoque Sectione hac leges XII. (c) , animadvertit, *ſæpiſſime* Spinæ vertebras *nunc plures , nunc pauciores ſimul conjunctas , ... & tanquam in unum os redactas*, eaſdemque *intro*, *vel extra* , *vel ad alterum latus* (id quod *frequentius* eſſe , infra docet) *inclinatum habentes*, *unde* omnes, quas nominat, gibberis ſpecies *fiant*. Quod autem dixi, infra docere Pinæum, non in Sepulchreto, ſed eo capite apud ipſum videbis, quod ibi indicatur, IX. (d), ubi de elatiore & tumidiore in puellis Gallicis ſcapula dextera, ejuſque rei cauſis pleraque ſcripſit, quæ ſua poſtea fecit in Encheiridio (e) Riolanus. Poſt Pinæum alii, in quibus nuper laudati Viri Helwichius, (f) & Hallerus (g) plurium vertebrarum in unum os coalitum adnotarunt in gibberoſis, Ruyſchius autem in primis, qui (h) in his *pluries* vidit vertebrarum aliquot corpora adeo inter ſe unita, & adacta, ut quædam ex ipſis non modo imminuta, ſed *in nihilum redacta* viderentur. Palfinius (i) vero initia tantæ imminutionis in ſceletis animadvertit gibboſorum infantum, videlicet vertebrarum corpora ad curvaturæ ſedem valde complanata, interiectaſque his cartilagines ibi tenuiſſimas.

33. Poſt obſervationes minus difficile videtur de cauſis inflexionis oſſium artuum, & Spinæ ipſius judicare. Quarum habes duo genera in Sepulchreto (k) propoſita, ex Gliſſonio unum, ex Mayovvio alterum. Utrumque genus in uberiore nutritione conſiſtit, primum quidem unius oſſium lateris, quam alterius, ſecundum vero oſſium, quam attenſorum muſculorum. Scilicet ſive alterum oſſium latus diutius nutriri pergat, quam oppoſitum, ut Haverſius (l) maluit, ſive utrumque pari tempore, ſed alterum uberius nutriatur, ut Gliſſonius poſuerat, nempe res eodem recidit, ut diutius, aut magis nutritum latus ſe ſe inclinet ad oppoſitum. Sic puta, ſi dexterum vertebrarum latus altius creverit, quam ſiniſtrum, Spinam inflexum iri ſiniſtrorſum: idemque futurum, ſi vertebris interpoſita ligamenta, ſeu mavis cartilagines minus auctam habeant, aut habeant imminutam altitudinem in latere ſiniſtro. Atque ad hunc fere modum intelliges primum cauſarum genus. Alterum autem, ſi muſculos qui ſint ad latus ſiniſtrum, minus augeri quam oſſa, poſueris, aut magis contrahi quam muſculi qui ſint ad dexterum latus, ſive hoc a convulſione, ſive a majori vi ſit qua præpolleant dexteris, eaque aut ab ortu, aut ob dexterorum vim, paralyſi, aut alia quacunque cauſa imminutam. Juvat enim hæc omnia ad Mayovvii cogitatum addere, eodem redeuntia. Nec me fugit quid ei cogitato Haverſius (m) objecerit, probantibus Cl. Viris, nimirum cum inter muſculorum extrema interponatur articulus, fore, ut muſculi breviores os trahendo in quod inſeruntur, ejus quidem ſitum mutent, ut ſolent; ſed non figuram. Verum, ut alia prætermittam; ubi de vertebris, & Spina agitur, velut hic, idem eſt vertebrarum ſitum, ac Spinæ figuram mutare. Sic in muſculis erat vitium in proceræ ſtaturæ viro adeo incurvato, ut Kerckringii Obſervatio oſtendit quam hic habes in Sepulchreto (n). In quo (o) illud quoque invenies quod probes, vel ſola muſculorum dorſi imbecillitate fieri, *ut nutans Spina curvetur*, eamque *fortaſſe cauſam eſſe unam qua ſenes omnes gibboſi exiſtant*. Quin etiam ubi diutiſſime muſculi ſervare perrexerint vel ſponte curvatam Spinam; vertebrarum quoque ipſarum, non modo interjectarum cartilaginum, figuram mutabunt; creſcent enim vertebræ ſecundum altitudinem ab ea parte qua curvaturæ convexum erit, decreſcent autem, aut certe minus augebuntur ab oppoſita, quippe in hac arctius inter ſe conſtrictæ; in illa, convexa videlicet, multo minus altera ad alteram appreſſæ, quam requirant naturæ leges. Hæc autem eo facilius contingent, quo magis ob teneram ætatem diſtabunt vertebræ a termino incrementi ſui, & quo minus erunt duræ, ſive hoc ſit ab eadem ætate, ſive etiam a morbo, ut in gibboſa illa Hildani puella (p) cui *oſſa ipſa adeo erant mollia, ut nonnulla ad inſtar ceræ tractarentur*; Spina autem erat *emollita*: itemque in gibbo adoleſcente annos nato XVI. de quo hic eſt II. in Sepulchreto Obſervatio, ad eundem fere modum ſe habebant *præcipue vertebræ*. Primum igitur cauſarum genus etſi per ſe ipſum nonnunquam exiſtere, & gibbum poſſe facere, non negaverim; ſæpius tamen eſſe illud exiſtimo effectum cauſarum ſecundi generis, hoc eſt contractorum muſculorum.

34. Et ſane ipſe quoque Meryus (q), a quo Spinæ in ſerpentis modum lateraliter inflexæ deſcriptionem, delineationem, & explicationem habemus, facile omnium quæ ad hoc tempus prodierint, optimam, quod in ſingulis vertebris vitii eſſe poterat, id pro effectu accepit adſitorum Spinæ muſculorum, ab altera parte trahentium, cum oppoſiti, ob nervorum obſtructionem reſoluti, nihil agerent. Veruntamen in hac quoque explicatione aliquid eſt, cujus poſſis cauſam quærere. Si enim Spina unam dumtaxat, puta ſiniſtrorſum, curvaturam habuiſſet; minime difficile eſſet rem intelligere, ponendo tantummodo, ut paulo ante indicatum eſt, reſolutos muſculos ab oppoſito, id eſt a curvaturæ convexo latere. Nunc autem cum infra primam curvaturam altera ſuccedat, ut in Hildani (r), & aliorum quoque non infrequentibus Obſervationibus, ſuperiori curvaturæ omnino contraria; apparet quidem, ſi iſta explicatione ſtandum eſt, hic etiam reſolutos muſculos ad convexum inferioris curvaturæ latus eſſe ponendos: ſed quomodo reſolutio iſta alterne, id eſt quæ ſupra a dextris eſſe dicebatur, infra contingat a ſiniſtris, non facile apparet. Ego vero in re ardua velim cogites, an forte curvatura ſuperior, quæ reſolutioni debetur muſculorum dexterorum, cauſa eſſe ipſa poſſit reſolutionis muſculorum qui inferius ſunt a ſiniſtris. Nervi enim, per foramina egreſſi quæ vertebrarum lateribus intercipiuntur, oblique magna ex parte deſcendunt, ut ſe in muſculos immittant qui ſubjectas vertebras movent. Igitur ſi curvatura ſuperior arcte adeo vertebras in cavo latere inter ſe urgeat, molliores præſertim ab ætate, aut etiam a morbo, ut illa foramina non paulo minora fiant; nervi aliqui, per hæc egredientes, ita comprimi fortaſſe poterunt, ut muſculi in quos ſe inſetum deſcendunt, reſolvantur. At hi a ſiniſtris ſunt. Erit igitur reſolutio hæc inferior in latere illi oppoſito in quo erat ſuperior; ut propterea prævalentibus muſculis dexteris, fiat curvatura inferior, quæ effectus ſit curvaturæ ſuperioris, & contra atque hæc, converſa ſpectetur. Verum hæc, cum plures non modo in ſanis, ſed in gibbis quoque Obſervationes requirant, addidiſſe me, putabis, non ut ipſe quidquam ſtatuerem; ſed potius ut te ad meliora excogitanda incitarem. Vale.

(c) Obſ. 6. (d) l. 2. (e) l. 6. c. 17. (f) (g) Obſ. cit. ſupra, ad n. 31. in fin. (h) Obſ. Anat. Chir. 68.
(i) Anat. du corps hum. tr. 5. ch. 9. (k) in Append. ad Additam. ad hanc Sect. 11. (l) Oſteolog. Nov. Diſc. 2, verſ. fin.
(m) Ibid. (n) Append. 1. ad Obſ. 7. (o) in Schol. ad Obſ. 1. (p) Vid. ſupra, n. 32.
(q) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. (r) ſupra cit. ad n. 32.

FINIS LIBRI SECUNDI.